4° L. g. sept. 20 ^{m} (1

<36628044050016
<36628044050016 S
Bayer. Staatsbibliothek

NEUES VOLLSTÄNDIGES

DEUTSCH-HOLLÄNDISCHES

WÖRTERBUCH.

I.

NEUES, VOLLSTÄNDIGES
DEUTSCH-HOLLÄNDISCHES
UND
HOLLÄNDISCH-DEUTSCHES
WÖRTERBUCH,

NACH DEN BESTEN UND NEUESTEN QUELLEN BEARBEITET.

ERSTER THEIL.

(DEUTSCH.)

NIEUW VOLLEDIG
HOOGDUITSCH-NEDERDUITSCH
EN
NEDERDUITSCH-HOOGDUITSCH
WOORDENBOEK,

NAAR DE BESTE EN NIEUWSTE BRONNEN BEWERKT.

EERSTE DEEL.

(HOOGDUITSCH.)

AMSTERDAM,
G. W. TIELKEMEIJER.
1851.

4° L. g. septr. 20 m/1

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS

38 6

VERKORTINGEN. | ABKÜRZUNGEN.

b. n.	bijvoegelijk naamwoord.	*Beiwort.*
b. v.	bij voorbeeld.	*zum Beispiel.*
b. w.	bedrijvend werkwoord.	*thätiges Zeitwort.*
bijw.	bijwoord.	*Nebenwort.*
bijz.	bijzonder.	*besonders.*
chr.	christelijk.	*christlich.*
dw.	deelwoord.	*Wechselwort.*
fig.	figuurlijk.	*figurlich, bildlich.*
g. w.	gemeen woord.	*gemeiner Ausdruck.*
hww.	hulpwerkwoord.	*Hülfswort.*
iem.	iemand.	*einem, einen, jemand.*
lidw. lw.	lidwoord.	*Geschlechtswort.*
m.	mannelijk.	*männlichen Geschlechts.*
mv.	meervoud.	*Mehrzahl.*
o.	onzijdig.	*ungewissen Geschlechts.*
onp. w.	onpersoonlijk werkwoord.	*unpersönliches Zeitwort.*
onr.	onregelmatig.	*unregelmässig.*
ov. tr.	overtreffende trap.	*höchste Stufe.*
reg.	regelmatig.	*regelmässig*
sch.	schertsende uitdrukking.	*um zu scherzen.*
spr.	spreekwoord.	*Sprichwort.*
telw.	telwoord.	*Zahlwort.*
tw.	tusschenwerpsel.	*Zwischenwort.*
v.	vrouwelijk.	*weiblichen Geschlechts.*
vnw.	voornaamwoord.	*Fürwort.*
vergr. tr.	vergrootende trap.	*höhere Stufe.*
vw.	voegwoord.	*Bindewort.*
vz.	voorzetsel.	*Vorwort.*
w. g.	weinig gebruikelijk.	*wenig gebräuclich.*
w. w.	wederkeerig werkwoord.	*zurückführendes, zurückdeutendes Zeitwort.*
z. n.	zelfstandig naamwoord.	*Hauptwort.*
z. w.	zelfstandig werkwoord.	*selbständiges Zeitwort.*

VERKLARING DER TEEKENS. | ERKLÄRUNG DER ZEICHEN.

†	oud, verouderd woord.	*ein veraltetes Wort, ein veralteter Ausdruck.*
*	nieuw woord, nieuwe uitdrukking.	*ein neues Wort, ein neuer Ausdruck.*
§	volkswoord.	*pöbelhaft.*
*—	vervangt de plaats van het woord waarmede het artikel begint.	*zeigt die Stelle an, wo das Wort eines Artikels wiederholt werden muss.*
*...	vervangt de plaats van een gedeelte van het eerste woord eens artikels.	*zeigt die Stelle an, wo ein Theil des ersten Wortes eines Artikels stehen muss.*
—	vervangt de plaats van het voorgaande woord, in hetzelfde artikel begrepen.	*zeigt die Stelle an des vorhergehenden Wortes, in demselben Artikel einbegriffen.*
...	vervangt de plaats van een gedeelte van een voorgaand woord, in hetzelfde artikel begrepen.	*zeigt die Stelle an von einem Theile des vorhergehenden Wortes, in demselben Artikel einbegriffen.*

De getallen, welke in vele artikelen worden gevonden, dienen ter aanwijzing van de onderscheidene kunsten en wetenschappen, of technische uitdrukkingen, volgens de onderstaande lijst.

Die im Texte vieler Artikel befindlichen Nummern verweisen anstatt einer Abkürzung auf das Verzeichniss der Künste und Wissenschafte, oder der Kunstausdrücke.

No.	in gebruik.	*eigener Ausdruck.*
1	in de aardrijkskunde,	*in der Geographie.*
2	bij den akkerbouw,	*im Ackerbau.*
3	bij de ankersmederij,	*bei dem Ankerschmied.*
4	bij apothekers,	*bei dem Apotheker.*
5	bij de artillerie,	*in der Geschützkunst.*
6	bij bakkers,	*bei dem Bäcker.*
7	in het bankwezen,	*in Wechselgeschäften.*
8	in de beeldhouwkunst,	*in der Bildhaukunst.*
9	bij bergwerkers,	*im Bergwesen.*
10	bij blikslagers,	*bei dem Klempner, Blechschmied.*
11	in bloemkweekerijen,	*bei dem Blümengärtner.*
12	bij boekbinders,	*bei dem Buchbinder.*
13	in de boekdrukkunst,	*in der Buchdruckkunst.*
14	in den boekhandel,	*in der Buchhandlung.*
15	bij den bontwerker,	*bei dem Kürschner, Pelzhändler.*
16	bij boogmakers,	*bei dem Büchsenmacher.*
17	in het borduren,	*bei dem Sticker.*
18	in de bouwkunde,	*in der Baukunst.*
19	in de bovennatuurkunde,	*in der Methaphysik.*
20	in de brandschilderkunst,	*bei dem Schmelzarbeiter.*
21	bij den brouwer,	*bei dem Brauer.*
22	in de danskunst,	*in der Tanzkunst.*
23	in de delfstofkunde,	*in der Mineralogie.*
24	bij diamantslijpers of snijders,	*bei dem Steinschneider.*
25	in de dichtkunst,	*in der Dichtkunst.*
26	bij draadtrekkers,	*bei dem Drahtzieher.*
27	bij draaijers,	*bei dem Drechsler.*
28	in het fabriekwezen,	*im Manufakturwesen.*
29	bij den fonteinmeester,	*bei dem Brunnenmeister, Röhrmeister.*
30	bij den gaarkok,	*bei dem Bratkoch, Garkoch.*
31	bij de gareeltuigmakers,	*bei dem Kümmetmacher.*
32	in de schoolsche geleerdheid,	*in der Scholastik.*
33	bij de geldmiddelen,	*im Finanzwesen.*
34	in de geneeskunde,	*in der Arzneikunde.*
35	in de geschiedenis,	*in der Geschichte.*
36	in de kerkelijke geschiedenis,	*im der Kirchengeschichte.*
37	in de geschutgieterij,	*bei dem Stückgiesser.*
38	in de geslachtrekenkunde,	*in der Geschlechtskunde.*
39	in de gezigtkunde,	*in der Optik.*
40	in de glasblazerij,	*bei dem Glasmacher, in den Glashütten.*
41	bij glasslijpers,	*bei dem Glasschleifer.*
42	bij glazenmakers,	*bei dem Glaser.*
43	in de godenleer, fabelkunde,	*in der Götterlehre, Fabellehre.*
44	in de godgeleerdheid,	*in der Theologie.*
45	bij goud- en zilverwerkers,	*bei dem Gold- und Silberarbeiter.*
46	in den handel,	*im Handel.*
47	bij handschoenmakers,	*bei dem Handschuhmacher.*
48	in de heelkunde,	*in der Wundarzneikunst.*
49	in de heilige schrift,	*in der heiligen Schrift.*
50	bij hoedenmakers,	*bei dem Hutmacher.*
51	bij den hoefsmid,	*bei dem Hufschmied.*
52	bij hoogescholen,	*auf Schulen und Universitäten.*

N⁰.	in gebruik.	eigener Ausdruck.
53	bij horenbereiders,	bei dem Hornbereiter.
54	bij horologiemakers,	bei dem Uhrmacher.
55	bij houthakkers,	bei dem Holzhauer.
56	bij den houtvester,	bei dem Forstwesen.
57	in de ijzergieterij,	bei dem Giesser, in den Schmelzhütten.
58	bij den instrumentmaker,	bei dem Instrumentenmacher.
59	in het jagtwezen, jagerswoord,	im Jagdwesen.
60	bij juweliers,	bei dem Juwelier.
61	bij kaarsenmakers,	bei dem Lichtzieher.
62	in de kaartenfabriek,	bei dem Kartenmacher.
63	in het kaartspel,	im Kartenspiele.
64	in het kaatsspel,	im Ballspiele.
65	bij kalkbranders,	bei dem Kalkbrenner.
66	in den kanselarijstijl,	im Kanzelleiwesen.
67	bij kappers,	bei dem Perrückenmacher.
68	in de kerkdienst, kerkelijk,	im Kirchenwesen, in der Kirchenordnung.
69	bij kleermakers,	bei dem Schneider.
70	in de klokgieterij,	bei dem Glockengiesser.
71	bij knoopenmakers,	bei dem Knopfenmacher.
72	bij kolenbranders,	bei dem Kohlenbrenner.
73	bij koperslagers,	bei dem Kupferschmied.
74	in de kookkunst,	in der Kochkunst, im Küchenwesen.
75	bij kousenwevers,	bei dem Strumpfmacher, Strumpfwirker.
76	in de kruid- of plantenkunde,	in der Pflanzenkunde.
77	bij kuipers,	bei dem Böttcher, Fassbinder.
78	in de lakenfabriek,	bei dem Tuchmacher.
79	bij lakenscheerders,	bei dem Tuchscherer.
80	in de landhuishoudkunde,	in der Landwirthschaft.
81	in de landmeetkunde,	bei dem Feldmesser.
82	in het leenstelsel,	im Lehenwesen.
83	in de leerkunde,	im der Lehrkunst.
84	bij leerlooijers, lederbereiders,	bei dem Lederbereiter, Lohgärber, Weissgärber.
85	in het leerstellige,	in der Dogmatik.
86	bij leidekkers, pannedekkers,	bei dem Schieferdecker, Dachdecker.
87	in de lettergieterij,	bei dem Schriftgiesser.
88	bij lintwerkers,	bei dem Bandmacher.
89	bij loodgieters,	bei dem Bleigiesser.
90	bij mandenmakers,	bei dem Korbmacher.
91	in de marokijnfabriek,	bei dem Saffianmacher.
92	in de meetkunde,	in der Geometrie.
93	bij messenmakers,	bei dem Messerschmied.
94	in de metaalzuiveringskunde,	in der Mettallurgie, bei dem Metallarbeiter.
95	bij metselaars,	bei dem Maurer.
96	bij mijngravers,	bei dem Minirer.
97	militaire uitdrukking,	bei dem Soldaten.
98	bij molenaars,	bei dem Müller.
99	in het muntwezen,	im Münzwesen.
100	in het mysticismus,	bei dem Mystiker.
101	bij naaisters,	bei der Nähterinn.
102	bij naaldenmakers,	bei dem Nadler.
103	in de natuurlijke geschiedenis,	in der Naturgeschichte.
104	in de natuurkunde,	in der Naturlehre.
105	bij natuuronderzoekers,	bei dem Naturforscher.
106	in de ontleedkunde,	in der Anatomie.
107	bij oogartsen,	bei dem Augenarzt.
108	in den oorlog,	im Kriegswesen.
109	bij orgelspelers,	bei dem Orgelspieler.
110	in de oudheid,	im Alterthume.
111	bij papierbereiders,	bei dem Papiermacher, Papiermüller.
112	bij pannenbakkers,	bei dem Ziegelstreicher.
113	bij passementwerkers,	bei dem Posamentirer, Bordenwirker.
114	bij pasteibakkers,	bei dem Pastetenbäcker.
115	bij perkamentmakers,	bei dem Pergamentmacher.
116	bij plaatsnijders,	bei dem Kupferstecher, Petschierstecher.
117	bij pluimmakers,	bei dem Federschmücker.
118	bij pottenbakkers,	bei dem Töpfer.
119	in de praktijk,	in der Praxis.
120	in de redekunde,	in der Redekunst.
121	in de redeneerkunde,	in der Logik, Vernunftlehre.
122	in het geestelijk regt,	im geistlichen Rechte.
123	in regten,	in den Rechten.

N°.	in gebruik.	*eigener Ausdruck.*
124	in de regtsgeleerdheid,	*in der Rechtswissenschaft.*
125	in reisbeschrijvingen,	*in Reisebeschreibungen.*
126	in de rekenkunde,	*in der Rechenkunst.*
127	uit de riddertijden,	*im alten Ritterwesen.*
128	in de rijschool.	*auf der Reitschule, in der Reitkunst.*
129	bij rijtuigmakers,	*bei dem Kutschmacher.*
130	in de salpeterfabriek,	*bei dem Salpetersieder.*
131	in de scheepsbouwkunst,	*in der Schiffbaukunst.*
132	in de scheepvaart,	*bei der Schiffahrt.*
133	in de scheikunde,	*in der Chimie, Scheidekunst.*
134	in de schelpkunde,	*in der Muschellehre.*
135	in de schermkunst,	*in der Fechtkunst.*
136	in de schilderkunst,	*in der Malerei.*
137	bij schippers of schuitenvoerders,	*bei dem Schiffer.*
138	bij schoenmakers,	*bei dem Schuhmacher.*
139	bij schrijnwerkers,	*bei dem Tischler.*
140	bij schulpwerkers,	*bei dem Grottenarbeiter.*
141	bij slotenmakers,	*bei dem Schlösser.*
142	bij slijpers,	*bei dem Schleifer.*
143	in de smidse,	*auf dem Eisen- und Stahlhammern.*
144	bij spekslagers,	*bei dem Speckhändler.*
145	in het spel,	*im Spiele.*
146	bij speldenmakers,	*bei dem Nadler.*
147	bij spiegelmakers,	*bei dem Spiegelmacher.*
148	bij den spijker- of nagelsmid,	*bei dem Nagelschmied.*
149	bij spinsters,	*bei der Spinnerinn.*
150	bij spoormakers,	*bei dem Sporer.*
151	in de spraakkunst,	*in der Grammatik.*
152	in de staatkunde,	*im diplomatischen Fache.*
153	bij steenbakkers,	*bei dem Ziegelbrenner.*
154	bij steenhouwers,	*bei dem Steinhauer, Steinmetz.*
155	bij steensnijders,	*bei dem Schriftsneider*
156	in de stelkunde,	*in der Algebra.*
157	in de sterrekunde,	*in der Sternkunde, Sternlehre.*
158	in de sterrewigchelarij,	*in der Sterndeuterkunst.*
159	bij stijfselmakers,	*bei dem Stärkenmacher.*
160	bij straatmakers,	*bei dem Pflasterer, Steinzetzer.*
161	bij stukadoors,	*bei dem Stukaturarbeiter.*
162	bij suikerbakkers,	*bei dem Zuckerbäcker.*
163	in de suikerraffinaderij,	*in der Zuckersiederei.*
164	bij tandmeesters,	*bei dem Zahnarzt.*
165	bij tapijtwerkers,	*bei dem Tapezirer, Tapetenwirker.*
166	in de teekenkunde,	*in der Zeichenkunst.*
167	in de tijdrekenkunde.	*in der Zeitrechnung.*
168	bij timmerlieden,	*bei dem Zimmermann.*
169	bij tinnegieters,	*bei dem Zinngiesser.*
170	op het tooneel,	*auf dem Theater.*
171	in de toonkunst,	*in der Musik.*
172	bij touwslagers,	*bei dem Seiler.*
173	in de tuinkunst,	*in der Gärtnerei.*
174	bij de valkenjagt,	*in der Falknerei.*
175	in de veeartsenijkunde,	*bei dem Vieharzt, Rossarzt.*
176	in de vergezigtkunde,	*in der Perspective, Fernscheinlehre.*
177	bij vergulders,	*bei dem Vergolder.*
178	in de verrekijkkunde.	*in der Dioptrik.*
179	bij verwers,	*bei dem Färber.*
180	in de vestingbouwkunde,	*in der Kriegsbaukunst.*
181	bij vijlmakers,	*bei dem Feilenhauer.*
182	in de visscherij,	*in der Fischerei.*
183	bij vleeschhouwers, slagers.	*bei dem Fleischer.*
184	bij voerlieden,	*bei den Fuhrleuten.*
185	bij vogelaars,	*bei dem Vogelsteller.*
186	bij vuurwerkers,	*bei dem Feuerwirker.*
187	bij wagenmakers,	*bei dem Wagner, Stellmacher.*
188	in de wapenkunde,	*in der Wappenkunde.*
189	bij den wapensmid,	*bei dem Waffenschmied.*
190	bij waskaarsenmakers,	*bei dem Wachslichtmacher.*
191	bij waswerkers,	*bei dem Wachszieher.*
192	in de waterbouwkunde,	*in der Wasserbaukunst.*
193	in de waterleidingskunst,	*in der Wasserleitungskunst.*
194	in de werktuigkunde,	*in der Mechanik.*
195	bij wevers,	*bei dem Weber.*
196	bij wijngaardeniers	*bei dem Winzer.*
197	in de wijsbegeerte,	*in der Philosophie.*
198	in de wiskunde,	*in der Mathematik.*
199	bij wolkaarders,	*bei dem Wollkämmer, Krämpelmacher.*
200	bij zadelmakers,	*bei dem Sattler.*
201	bij zeemléerbereiders,	*bei dem Sämischgärber.*
202	bij zeepzieders,	*bei dem Seifensieder.*
203	in het zeewezen, zeewoord,	*im Seewesen.*
204	in de zonnewijzerkunst,	*in der Sonnenuhrkunde.*
205	bij zoutwerken,	*im Salzwesen.*
206	bij zwaardvegers,	*bei dem Schwertfeger.*

VORREDE.

Bei dem hohen Grade der Vervollkommnung welche Wissenschaften und Sprachkenntniss überhaupt heut zu Tage erlangt haben, bei der Ausdehnung und Entwickelung, welche seit den letzten zwanzig Jahren nicht bloss der holländischen sondern auch der deutschen Sprache und Litteratur, dermassen zu Theile ward, dass auf den meisten sogenannten niedern oder Elementar-Schulen Unterricht in dieselbe gegeben wird, und die Kenntniss derselben bei dem höhern Studium, wegen der vielen vortrefflichen Werke, welche täglich in dieser Sprache herauskommen, als unentbehrlich betrachtet wird, dürfte es manchen wohl befremden dass nicht ein *gutes*, selbst nicht ein *erträgliches* Deutsch-Holländisches und Holländisch-Deutsches Wörterbuch zum Gebrauche der zahlreichen Erlerner und Kenner dieser zwei verschwesterten Sprachen vorhanden sei. Alle Werke dieser Art sind mehr oder weniger bloss *Vocabularia*, worin nur das Wort in der allgemeinsten Bedeutung gegeben ist, ohne Erwähnung des mehr beschränkten, partiellen Sinnes, des etwaigen sprichwörtlichen Ausdrucks, welches Wort alsdann entweder eine andere Form annimmt, oder gar ein anderes Wort in dieser Bedeutung erfordert; auch ist der Kunstterm in der Regel übergangen. An diese Unvollständigkeit der Bezeichnung reihet sich die der Wörterzahl auf sich selbst (*), und desshalb können wir zuverlässig behaupten: ein *brauchbares, vollständiges Wörterbuch der deutsch-holl. Sprache und vice-versa thut*

(*) Ein merkwürdiges Beispiel dieser Unvollständigkeit finden wir in dem holl.-deutschen Hand-Wörterbuch, (*Zutphen* bei THIEME), das bis jetzt für das beste der Art galt und unstreitig das vollständigste in unserer Sprache war, und wo auf die erste *funfzig* Wörter in *B*, *acht und achtzig* gute brauchbare Wörter weggelassen sind.

VOORREDE.

Bij den tegenwoordigen stand der wetenschappen en taalkunde in het algemeen, bij de uitbreiding, welke de beoefening der hollandsche taal en letterkunde niet alleen, maar ook der hoogduitsche in ons land, sedert de laatste twintig jaren erlangd heeft, zoodat zelfs op de meeste lagere scholen het onderwijs in die taal is ingevoerd, en de kennis derzelve in de hoogere studiën als onmisbaar wordt beschouwd, wegens de vele voortreffelijke werken, die over alle vakken in het hoogduitsch zijn geschreven, mag het wel bevreemding baren dat tot nog toe geen, wij willen niet zeggen *goed*, maar zelfs *dragelijk* duitsch-hollandsch en hollandsch-duitsch woordenboek den talrijken beoefenaren dier schoone zustertalen te dienst staat. Alle werken daarover zijn meer of min bloote woordenlijsten, *vocabularia*, waarin slechts het woord in de meest algemeene beteekenis is opgenomen, met voorbijziening van den meer beperkten, den bijzonderen zin, van de spreekwoordelijke uitdrukking waarin dat woord voorkomt, en alsdan of een' anderen vorm aanneemt, of wel een ander woord vereischt, terwijl de kunsttermen meestentijds worden gemist. Bij die onvolledigheid in de beteekenissen moet men eene tweede voegen: die der woorden zelven (*); en derhalve mag men met het volste regt zeggen: *er bestaat behoefte aan een goed, volledig hoogd.-nederd. en nederd.-hoogd. woordenboek.* Of echter het werk, dat wij hier

(*) Tot een merkwaardig voorbeeld strekke dat wij in het holl.-hoogd. handwoordenboek, (*Zutphen* bij THIEME), tot nog toe voor het beste gehouden en zeker het uitgebreidste, op de eerste *vijftig* woorden van de letter B niet minder dan *acht en tachtig* goede, bruikbare woorden hebben gemist.

uns Noth. Eine andere Frage ist es ob dasjenige, welches wir hier dem Publikum anbieten, rechtmässigen Anspruch auf jene Benennung machen darf; diese Frage zu entscheiden dürfen und können wir uns nicht ermessen; wir wollen uns daher bloss auf eine kurze Erwähnung einiger Betrachtungen über die Verfertigung eines Wörterbuches im Allgemeinen, und über die Weise worauf wir dieses Werk ausarbeiteten, beschränken.

Wir betrachten ein Wörterbuch, soll es diesem Namen im wissenschaftlichen Sinne entsprechen, als: 1°. einen getreuen und unfehlbaren Dollmetscher, der entweder in derselben oder in einer andern Sprache den gefragten Gegenstand wiedergiebt, einen klaren Spiegel, der das Wort und den daran verknüpften Ausdruck in allen seinen Nuanzen zurückwirft; 2°. den Verwahrungsort, das Magazin wo der ganze bei einer gebildeten Nation, im erweiterten Gebiete der Künste, Wissenschaften, des Handels und der Industrie gebräuchliche Wörterschatz regelmässig und methodisch geordnet, und entweder etymologisch, analytisch, oder grammatisch angewiesen ist. Eine schwere, ja, beinahe unauflösbare Aufgabe, so schwer, dass die berühmtesten Schriftsteller und namentlich diejenige, welche sich als ausgezeichnete Lexicographe bewährten (*), diesen Zweig der Litteratur als den undankbarsten und abmattendsten betrachteten, und SCALIGER ausdrücklich zu erkennen giebt dass die Ausarbeitung eines Wörterbuches im Strafgesetzbuche gehört. Dennoch gebietet uns die Unparteilichkeit zu gestehen, dass mit den Fortschritten der Wissenschaften und bei der nimmer ruhenden Wirksamkeit des menschlichen Geistes, auch diese Arbeit bedeutend erleichtert wird, je nachdem die Litteratur, der gute Geschmack und die Sprachbildung bei einer Nation, und folglich ihre Sprachkenntniss sich ausdehnt und bereits Wörterbücher bestehen, welche, obwohl den Bedürfnissen der Zeit nicht mehr entsprechend, dennoch als Grundlagen zu einem neuen, vollständigeren Werke benutzt werden können; aber trotz diesen Vortheilen werden immer vielseitige Kenntnisse, ein gesundes Urtheil, ein geläuterter Geschmack und eine nicht zu erschöpfende Geduld, bei der Ausarbeitung eines solchen Werkes, unentbehrlich sein.

Das Obenerwähnte bezieht sich auf alle

(*) Man siehe die Vorrede des *English dictionary* von JOHNSON, WALKER, u. s. w.

het publiek aanbieden, aanspraak op die benaming mag maken, kan en mag ik niet beslissen. Ik zal mij slechts bepalen bij eene korte mededeeling van enkele beschouwingen over het zamenstellen van een woordenboek in het algemeen, en van de wijze welke ik bij de bewerking van het onderhavige heb in acht genomen.

Een woordenboek behoort te zijn: 1°. een getrouwe en onfeilbare tolk, die, hetzij in dezelfde taal, hetzij in eene vreemde, het gezochte woord in al deszelfs beteekenissen wedergeeft; een heldere spiegel, die het grondwoord en de uitdrukking in al derzelver schakeringen terugkaatst; 2°. de bewaarplaats, het magazijn, waarin de gansche woordenschat bij een beschaafd volk, op het uitgebreide gebied van kunsten, wetenschappen, van den handel en de nijverheid, in gebruik, opgenomen, naar orde en regel gerangschikt, en hetzij in afleiding, hetzij in ontleding, hetzij in taalkundige beteekenis aangewezen is. Zware, ja onoverkomelijke taak! zoo zwaar, dat de meest beroemde schrijvers, en vooral zij, die zelven zich als vervaardigers van uitmuntende woordenboeken hebben doen kennen (*), dien tak der letterkunde als den ondankbaarsten en afmattendsten beschouwden, en SCALIGER met zoo veel woorden zegt: dat het vervaardigen van een woordenboek in een lijfstraffelijk wetboek te huis behoort. Intusschen legt de onpartijdigheid ons de verpligting op te bekennen dat, met den vooruitgang der wetenschap en de nimmer rustende werkzaamheid van den menschelijken geest, ook die taak aanmerkelijk ligter wordt, naar mate de letterkunde, de smaak en de taalbeschaving in een land, en mitsdien de algemeene taalkennis zich uitbreidt, en er reeds woordenboeken bestaan, die, hoewel niet meer aan de behoeften van den tijd beantwoordende, toch als grondslagen voor een nieuw, meer volledig werk kunnen dienen; doch altijd zal er eene veelzijdige kennis, veel oordeel en smaak, en bovenal een onvermoeibaar geduld bij het zamenstellen noodig zijn.

Die beschouwingen gelden voor alle

(*) Men zie onder anderen JOHNSONS voorrede van zijn uitgebreid *English dictionary*, WALKER en anderen.

Wörterbücher überhaupt; doch wird dieses durch die bestimmte Tendenz und den Umfang des zu bearbeitenden Wörterbuches, durch die Sprachen und Gegenstände welche es behandeln soll u. s. w. bedeutend modificirt und erleichtert; so bietet z. B. das Zusammensetzen eines einfachen Wörter-Verzeichnisses, bloss zum Leitfaden bei der Orthographie oder dem Geschlechte bestimmt, weit weniger Schwierigkeiten dar, als die Ausarbeitung eines solchen Lexicons, worin ausser den bemeldeten Anweisungen auch die Bedeutung und der Gebrauch der Wörter bestimmt werden muss; so stehen dem Verfertiger eines Lexicons der in einer einzelnen Kunst oder Wissenschaft gebräuchlichen Gegenstände, weit weniger Schwierigkeiten im Wege, als dem Bearbeiter eines allgemeinen Wörterbuches; aber unstreitig wird keines dieser Werke so viele mannigfaltige Schwierigkeiten mit sich führen, als das Zusammenbringen und Ordnen eines Wörterbuches zweier oder mehrerer Sprachen; dieses unermessliche Feld, wo auf jedem Schritte neue Hindernisse sich aufthürmen, übersehen zu wollen macht die Einbildungskraft schwindeln.

Ist diese Behauptung eine Wahrheit in Beziehung auf solche Sprache, deren Wörterformen und Bau, deren Laut und Orthographie völlig verschieden von einander sind, sie bewährt sich noch mehr bei der Behandlung der verschwesterten Idiomen, die, obwohl scheinbar verwandt und gleichförmig, sich unter der Bearbeitung erst als völlig verschieden darthun. Hierzu gehören die holländische und deutsche Sprachen.

Sie, Sprossen von einem Stamme, Töchter von derselben Mutter, haben äusserlich eine Aehnlichkeit in Bau und Bedeutung beibehalten, welche ihren gemeinschaftlichen Ursprung verräth. Allein wie sehr haben nicht politische Umwälzungen, Sitten, Gewohnheiten, der Umgang mit andern Völkern, Reisen, Schifffahrt, Handel und die Fortschritte der Künste und Wissenschaften, die beiden Sprachen im Laufe einiger Jahrhunderte von einander verfremdet, und mit heterogenen Bestandtheilen vermehret und bereichert! Wesshalb man heut zu Tage zuverlässig annehmen kann, dass beide Sprachen nur noch ihre Abkunft mit einander gemein haben; aber in allem Andern von einander verschieden sind. Orthographie, Geschlecht, Wortfügung u. s. w. sind in beiden völlig anders geworden, und die scheinbare Gleichförmigkeit ist nur eine Schwierigkeit mehr

woordenboeken in het algemeen; doch aanmerkelijk worden zij gewijzigd door de meer bepaalde strekking en den omvang welke het te vervaardigen woordenboek moet erlangen, de talen welke het bevat, enz. Aldus biedt het zamenstellen van eene enkele lijst, slechts bestemd om tot leiddraad te dienen bij de spelling of het geslacht der woorden, oneindig minder moeijelijkheden aan dan een beredeneerd woordenboek, dat ook de beteekenis en het gebruik opgeeft; aldus is het vervaardigen van een woordenboek voor de termen eener enkele kunst en wetenschap oneindig ligter, dan de zamenstelling van een algemeen kunstlexikon, enz. Maar geene moeijelijkheid haalt bij die welke de bijeenzameling van een algemeen woordenboek van de eene taal in eene of meer andere oplevert; daar duizelt inderdaad de verbeelding, als zij het onafmetelijke veld wil overzien, een veld dat op iedere schrede struikelblokken en hinderpalen oplevert.

Zoo dit gestelde eene waarheid is van talen, welke in vorm, bouw, spelling en klank gansch van elkander verschillend zijn, nog meer zal het van toepassing worden op de zoogenaamde zustertalen, die, hoewel schijnbaar verwant en onderling gelijk, toch onder de bewerking gansch verschillend en wijd uiteenloopend blijken te zijn, en waaronder wij de nederduitsche en hoogduitsche talen rangschikken.

Loten van éénen stam, dochters van dezelfde moeder, hebben beide voor het uiterlijke eene gelijkheid van vorm en van beteekenis behouden, die hare gemeenschappelijke afkomst verraadt. Maar hoezeer hebben staatkundige omwentelingen, zeden, gewoonten, omgang met andere volken, reizen, zeevaart en handel, vooruitgang van kunst en wetenschap, beide in den loop der eeuwen met vreemdsoortige bestanddeelen vermeerderd en verrijkt, zoodat men veilig kan stellen dat ten huidigen dage beide talen niet anders dan de afkomst met elkander gemeen hebben en in alle andere opzigten verschillen. Spelling, geslacht, woordschikking enz. zijn in beide te eenenmale veranderd, en de schijnbare overeenkomst is slechts eene moeijelijkheid te meer voor haren beoefenaar, daar het verschil niet zoo duidelijk in de oogen springt, en er dus meer nadenken wordt

für denjenigen der sie erlernen will, da der Unterschied nicht gleich im Auge fällt, und das Entdecken desselben mehr Aufmerksamkeit erfordert.

Als eine erste Bedingung bei der Bearbeitung eines Wörterbuches nannten wir *Vollständigkeit der Bedeutungen;* wir wollen dieses mit einem einzigen Beispiele etwas näher erläutern. Das holländische AFVAL finden wir im obenerwähnten Wörterbuche (bei THIEME) folgendermassen angegeben:

AFVAL, m. *Abfall (von einer Religion); Abfallen (der Blätter; Früchte); Abfall (vom Fleisch), die geringeren Stücke vom geschlachteten Vieh, auch vom Bauholz, u. s. w.; Verminderung (am Gehalte).*

Gleich beim Anfange müssen wir schon bemerken, dass *Abfall* auch figürlich bei der Politik anwendbar ist, wesshalb dieses Wort nicht ausschliesslich mit dem hinzugesetzten *von einer Religion* bezeichnet hätte werden sollen, sondern im Allgemeinen: AFVAL, *fig. Abfall* (das heisst überall, ohne Ausnahme im Figürlichen); ferner *Glaubensabfall, Abtrünnigkeit* u. s. w. Dann finden wir nicht: in der Baukunst *Schutt*, bei Zimmerleuten *Schabsel*, bei Jägern *Jägerrecht*, bei Schneidern *Abschnitzel*, bei Weingärtnern *das Abfallen*, in der Küche *Abschub, Abtrag.*

Auch der zweite durch uns berührte Punkt, nähmlich die *Vollständigkeit der Wörterzahl*, bedarf einer näheren Beleuchtung. Seit lange ist es schon als eine unbedingte Wahrheit anerkannt, dass ein Menschenalter nicht hinreichend ist eine einzige Sprache völlig zu erlernen. Wir erkühnen uns diesen Satz noch etwas weiter auszudehnen, und hinzu zu fügen dass der grösste Gelehrte und Sprachforscher bei weitem nicht die blossen Wörter seiner eigenen Muttersprache, geschweige die der fremden Idiome alle wissen kann. Man denke sich nur die unendliche Reihe von Kunstwörtern, welche in allen den verschiedenen Wissenschaften, Künsten, Handwerken, Gewerben, Fabriken u. s. w. in Gebrauch sind und deren Bedeutung, meistentheils bloss den Eingeweihten bekannt, nur praktisch erlernt werden kann, es sei denn dass man von allen jenen Gewerben u. s. w. absonderliche Kunstwörterbücher habe, die man ja auch nicht alle durchstudiren kann. Wir halten diese Regel einer allgemeinen Anwendung fähig, indem daraus von selbst der Beschluss folgt, dass ein *vollständiges Wörterbuch*, das

vereischt het op te merken.

Wij noemden boven als eerste vereischte van een goed woordenboek: *volledigheid van beteekenis*, en achten het thans niet ondienstig dit door een enkel voorbeeld nader toe te lichten. Het woord AFVAL vinden wij in het aangehaalde hoogd. woordenboek (bij THIEME) aldus:

AFVAL, m. *Abfall (von einer Religion); Abfallen (der Blätter, Früchte); Abfall (vom Fleische), die geringeren Stücke vom geschlachteten Vieh, auch vom Bauholz, u. s. w.; Verminderung (am Gehalte).*

Het begint reeds daarmede dat *Abfall* ook figuurlijk in het staatkundige van eene partij kan worden gezegd, weshalve het woord in het figuurlijke behoort aangewezen te worden met: AFVAL, fig. *Abfall*, (dat is *Abfall* in het algemeen); vervolgens: *Glaubensabfall, Abtrünnigkeit* enz. Voorts missen wij de beteekenis in de bouwkunde, *Schutt*; bij timmerlieden, *Schabsel;* bij de jagers, *Jägerrecht;* bij kleermakers, *Abschnitzel*; bij wijngaardeniers, *das Abfallen*, en in de kookkunst, *Abschub, Abtrag.*

Ook het tweede door mij opgegeven punt als hoofdvereischte bij een goed woordenboek, te weten de *volledigheid der woorden,* behoeft eenige opheldering. Het is als eene lang erkende waarheid bewezen dat het leven van een' mensch niet toereikende is om ééne enkele taal volmaakt te leeren. Deze stelling verder uitbreidende, meen ik niet te veel te beweren, als ik zeg dat zelfs de grootste geleerde en taalkenner het op verre na niet tot de kennis van al de woorden in zijne eigene moedertaal zal brengen, gezwegen nog van vreemde. Men denke slechts aan die oneindige reeks van kunstwoorden, welke men in al de verschillende wetenschappen, kunsten, handwerken, ambachten, fabrieken enz. bezigt, en wier beteekenis alleen door den ingewijde in zijn vak verstaan wordt, welke kennis louter praktisch is, ten zij men over alle vakken bijzondere kunstwoordenboeken zamenstelde, die dan toch niet alle kunnen geleerd worden. Dezen regel houden wij voor algemeen en als op alle talen toepasselijk, en daaruit vloeit van zelf het bewijs voort *dat een volledig woordenboek*, dat is: *een woordenboek dat alle in de taal bestaande*

heisst, *ein Wörterbuch welches alle in einer Sprache bestehenden Wörter enthielte* — und dieses fordern die meisten nicht-Sprachkundigen und leider! auch viele sogenannten Gelehrten — *eine Unmöglichkeit ist.*

Kann dieses unwidersprechlich von denjenigen Sprachen behauptet werden, deren Wörter sehr wenig Zusammensetzungen erlauben, noch klarer und unwidersprechlicher wird es sich bewähren bei denjenigen, welche wie das Holländisch und Deutsch so vieler Formen und Wortverbindungen fähig sind und wo also, durch vielerlei Zusammensetzungen, die Wörterzahl immer vermehret und bis ins Unendliche fortgesetzt werden kann.

Was soll man also unter *Vollständigkeit* im beschränktern Sinne verstehen? Wo ist die Scheidungslinie, die Grenze zur Andeutung des nothwendigen Umfangs? Wo der Massstab nach welchem man sich zu richten hat? — Unseres Erachtens wird man die bezweckte und nöthige *Vollständigkeit* erreichen, wenn man aus der allgemeinen Volkssprache, aus dem Gebiete der Wissenschaften, der Künste, der Gewerbe u. s. w. diejenigen Wörter und Gegenstände aufnimmt, welche durch den täglichen Gebrauch und durch die angesehensten Schriftsteller legitimirt sind. Ferner werden die gehörigen Grenzen angewiesen, durch einen richtigen Begriff des Standpunktes und der Ausdehnung, welche die Sprache überhaupt erreicht hat, durch das Vertrautsein mit der Litteratur der Nation, deren Sprache man behandeln will, durch ein gesundes Urtheil, einen guten Geschmack, und endlich, durch unaufhörliches Nachschlagen und zu Rathe ziehen der bereits vorhandenen guten Lexica, und das Vergleichen derselben mit fremden Schriftstellern, um aus übereinstimmenden Ausdrücken, aus etymologischen Herleitungen, nach reifer Ueberlegung, das Ganze zusammenfassen zu können, und darnach, entweder mit einem einzelnen Worte oder mit einer Umschreibung, die Bedeutung des Gegenstandes mit Bestimmtheit anzugeben. Dieses Verfahren ist gewiss äusserst beschwerlich, und heischt eine nicht zu ermüdende Geduld; allein es ist der einzige Weg zur Erreichung des Zieles, die unvermeidliche Bedingung ein gutes Wörterbuch zu liefern, das unstreitig, wie alle Werke des menschlichen Geistes oder der menschlichen Hände, dennoch Fehler und Lücken darbieten wird, welche sich aber nicht weiter als den Kreis der alltäglichen Un-

woorden zou bevatten, iets dat de meeste ongeletterden en helaas! ook veel zoogenaamde geletterden eischen, *eene onmogelijkheid is.*

Is dit waar van die talen, welke geene of weinig zamenstellingen gedoogen, onmiskenbaar en duidelijk is het ten aanzien van twee talen als het neder- en hoogduitsch, welke zoo veel en zoo velerlei vormen en verbindingen der woorden toelaten, waarin dus, krachtens die gemakkelijkheid van zamenstelling, de voorraad van woorden te allen tijde kan worden vermeerderd en inderdaad oneindig is.

Maar wat behoort men dan onder *volledigheid*, in den meer beperkten zin, te verstaan? Waar is de lijn welke de grens aanwijst der noodzakelijke uitgebreidheid, waar de maatstaf naar welken men zich heeft te rigten? — Volledigheid wordt, onzes erachtens verkregen, wanneer men uit de algemeene volkstaal, zoowel als op het gebied der wetenschappen, der kunsten, der handwerken enz., die woorden en uitdrukkingen opneemt, welke door het dagelijksch gebruik, door de gezaghebbende schrijvers gevestigd zijn. De grens en maatstaf ten deze zijn: een juist begrip van het standpunt en de uitgebreidheid welke de taal in het algemeen heeft bereikt en erlangd, vertrouwdheid met de letterkunde van het volk, welks taal men op het oog heeft, oordeel en goede smaak, en eindelijk het gedurig naslaan en raadplegen van de reeds bestaande doelmatige woordenboeken en het vergelijken derzelve met vreemde schrijvers, om uit overeenkomst, uit afleiding, uit een bedaard overleg de slotsom op te maken, en daarnaar de beteekenis, hetzij door een enkel woord, hetzij door eene juiste omschrijving aan te geven. Deze wijze van bewerking is zeker uiterst omslagtig en vereischt veel geduld, maar zij is de eenige weg tot het leveren van een *goed woordenboek*, dat, even als alle gewrochten van 's menschen geest en hand, gewis gebreken en leemten zal hebben, maar die zich niet verder zullen uitstrekken dan de algemeene onvolmaaktheden. Die wijze van bewerking levert tevens een' waarborg voor den vervaardiger op, dat hij alles deed wat hij kon en zijne taak *gemoedelijk* heeft volbragt, iets dat bij het bewerken van een woordenboek althans een hoofdvereischte is, daar over de waarde of onwaarde des werks niet

volkommenheiten überhaupt erstrecken werden. Auch giebt dieses System dem Verfasser selbst die Uberzeugung, dass er Alles gethan hat, was in seinem Vermögen stand, zur Vervollkommnung seiner Arbeit und dass er seine Aufgabe ehrlich vollbracht hat, welches beim Ausarbeiten eines Wörterbuches vorzüglich in Anmerkung genommen werden sollte, da die mehr oder weniger gute Eigenschaften eines solchen Werkes nicht so leicht als bei andern wahrgenommen werden können.

Die Vollständigkeit und Genauigkeit der Bedeutungen eines jeden Wortes auf sich selbst und die Vollständigkeit der angeführten Wörter im Allgemeinen zeigen sich dem Beurtheiler nicht eher, bis er eine gesetzte Untersuchung darüber vorgenommen, bis er selbst jeden Gegenstand überdacht, und auf dem Probirstein der Litteratur und des guten Geschmackes geprüft hat, und wäre es zu viel wenn wir behaupteten dass, um ein richtiges Urtheil über ein Wörterbuch auszusprechen, man selbst die Feder ergreifen, und die Bearbeitung versuchen sollte; alsdann würde man erfahren, wie jedes Wort ein Studium auf sich selbst wird, wie jeder Ausdruck ein weites Feld von Betrachtungen darbietet, worauf allein die obenerwähnte Methode zum sichern Leitfaden dienen kann.

Aus all diesem wird sich, wie wir hoffen, klar und unzweifelhaft erwiesen haben, was zur Bearbeitung eines Wörterbuches, das dem Erfordernisse der Sprache und der Zeit genügen soll, nöthig ist. Wir wollen aber keinesweges damit zu erkennen geben, dass wir selbst, obwohl wir die Schwierigkeiten und Hindernisse kennen, welche an der Ausarbeitung eines solchen Werkes verknüpft sind, dieselbe alle überwunden oder vermieden haben. Wir dürfen und wollen uns kein Urtheil über unser eignes Werk anmassen, aber mit voller Ueberzeugung erklären wir dass Gewissenhaftigkeit und Behutsamkeit uns bei der Bearbeitung geleitet haben.

Als Regel nahmen wir an von jedem Worte zuerst das Gleichbedeutende in seinem allgemeinsten Sinne in der andern Sprache wieder zu geben, ferner die sinnverwandte, mehr besondere Ausdrücke, entweder als Kunstwort oder sprichwörtlich in Gebrauch, zu übersetzen, dabei immer die materielle Bedeutung voraus zu schicken und nachher die figürliche zu erwähnen, da wir vorzüglich diejenigen Gegenstände aufnahmen welcher Bezeichnung in beiden Sprachen viel von einander verschieden sind und eine nutz-

zoo ligt kan geoordeeld worden als men oppervlakkig zou denken.

De volledigheid en juistheid van de beteekenis van ieder woord in zich zelf en de volledigheid van de opgenomen woorden in het algemeen kunnen niet blijken, voor en aleer men zich aan een gezet onderzoek ten deze heeft gewijd, voor en aleer men gemoedelijk ieder artikel zelf heeft nagegaan, overwogen, aan het taaleigen, aan den goeden smaak enz. getoetst; en niet te veel is het gezegd zoo wij beweren dat, om een juist oordeel over een woordenboek te vellen, men zelf de pen in de hand moet vatten en de bewerking ondernemen; dan eerst zou men ondervinden hoe ieder woord eene studie op zich zelve wordt, hoe iedere uitdrukking een veld van beschouwingen oplevert, waar alleen de door ons opgegeven vereischten tot zekere gidsen kunnen strekken.

Uit al het aangevoerde zal, naar wij meenen, genoegzaam gebleken zijn, wat het vervaardigen van een woordenboek, zal hetzelve aan de behoeften der taal en des tijds beantwoorden, vereischt. Wij willen hiermede niet te kennen geven, dat, hoewel wij de zwarigheden en klippen kennen aan de zamenstelling van een dusdanig werk verbonden, wij zelven die hebben overwonnen of vermeden. Wij willen ons geen oordeel over ons eigen gewrocht aanmatigen, dit ware ongepast; maar dit durven wij met de hand op het hart verklaren, dat *gemoedelijkheid* en *behoedzaamheid* bij de vervaardiging hebben voorgezeten.

Wij hebben ons tot regel gesteld, van elk woord in de eerste plaats het gelijkbeteekenende, in deszelfs meest algemeenen zin, in de andere taal weder te geven; vervolgens de meer bijzondere beteekenis, hetzij als kunstwoord, hetzij in de eene of andere eigenaardige spreekwijs over te brengen, meestal de stoffelijke eerst en dan de figuurlijke; inzonderheid die opnemende, welke in beide talen veel verschillen, en eene noodelooze herhaling vermijdende, wanneer het woord in iedere afzonderlijke beteekenis toch steeds het-

lose Wiederholung vermieden, wenn das Wort in jeder einzelne Bedeutung unverändert blieb. Das deutsche Hauptwort ARM z. B. gaben wir im Holländischen mit *Arm* zurück und liessen alle Bedeutungen hinweg worin es ferner vorkommt, da es im Holländischen dann auch immer mit *Arm* übersetzt wird; wir fügten aber den Ausdruck *einen unter die Arme greifen* hinzu, weil dieses figürlich im Holländischen bedeutet, *iemand helpen*, *ondersteunen*. Dagegen bezeichneten wir das deutsche BAND folgendermassen:

BAND, *o. lint*, *band*, *koord*, *strik*; bij timmerlieden, *bindbalk*, *hengsel*, *scharnier;* bij kuipers, *hoepel;* in de ontleedkunde, *band*, *bindspier;* bij wondheelers, *verband*, *zwachtel;* in de wapenkunde, *band;* in het tiktakspel, *vak*; in den figuurlijken zin, *band*, *knoop;* ferner dass das Plural von BAND, als lint *Bänder*, als Fesseln aber *Bande* ist; Beispiele davon geben *in Ketten und Bande liegen*, und fig. *das Band der Ehe*, *die Bande der Freundschaft;* darauf kommt BAND, (Buch), *band*.

Diese zwei Beispiele zeigen auf hinreichende Art den Gang an, den wir unveränderlich bei der Bearbeitung in Acht genommen und wovon wir nicht abgewichen sind. Was die Abkürzungen und Erklärungen in einzelnen Wörtern bei der Bezeichnung von Künsten und Wissenschaften u. s. w., wie auch die für alle gebrauchte Zeichen selbst angeht, diese sind deutlich angewiesen in den vor dem Werke befindlichen Verzeichnissen, indem es wohl keinen nähern Beweis erfordert, dass vermittelst dieser Abkürzungen ein für den Herausgeber und Käufer wünschenswerther Raum erspart wird. Wirklich hat das System der Abkürzungen im Allgemeinen, ein System das in den letzten Jahren sich so sehr verbreitete, die Ausdehnung und die grössere Vollständigkeit der Wörterbücher äusserst begünstigt. Auf die holländische und deutsche Sprachen ist dieses System vorzüglich anwendbar, da sie meistentheils zusammengesetzte Wörter enthalten die darum auch leichter wie andere wieder getrennt werden können, welches die englische Sprache weniger und die französische beinahe gar nicht gestattet.

Zur Vermeidung unnützer Wiederholungen haben wir alle Sprach-Bestandtheile und andere Erklärungen, bei den Wörtern nothwendig, holländisch bezeichnet, während die vorausgeschickte Liste

zelfde blijft. Het hoogduitsche zelfstandignaamwoord ARM b. v. gaven wij in het nederduitsch weder met *Arm*, en lieten alle beteekenissen weg, waarin het zich verder voordoet, daar het in het nederduitsch overal hetzelfde blijft. Wij voegden echter de uitdrukking *einem unter die Arme greifen* er bij, omdat de figuurlijke beteekenis daarvan is, *iemand helpen*, *ondersteunen*. Daarentegen geven wij voor het hoogduitsche woord BAND de volgende beteekenissen op:

BAND, *o. lint*, *band*, *koord*, *strik*; bij timmerlieden, *bindbalk*; *hengsel*, *scharnier*; bij kuipers, *hoepel;* in de ontleedkunde, *band*, *bindspier;* bij wondheelers, *verband*, *zwachtel;* in de wapenkunde, *band;* in het tiktakspel, *vak;* in den figuurlijken zin, *band*, *knoop;* wijders dat het meervoud van BAND als *lint* BÄNDER, en als *boeijen* BANDE is; ter staving daarvan dienen de voorbeelden, *in Ketten und Bande liegen*, en fig. *das Band der Ehe*, *die Bande der Freundschaft*. In een volgend artikel geven wij weder BAND, namelijk als *boekdeel*, *band*.

Deze twee voorbeelden doen genoegzaam den gang kennen, dien wij bij de bewerking hebben gevolgd en waarvan wij niet zijn afgeweken. Wat de bekortingen betreft, zoo in de woorden zelven als in de aanwijzing van kunsten, wetenschappen enz., mitsgaders de teekens enz. voor alle gebezigd, deze zijn in de lijsten welke het werk voorafgaan duidelijk aangewezen; terwijl het wel geen betoog zal behoeven, dat men door dit middel eene groote ruimte wint, hoogst wenschelijk in het belang van uitgever en kooper beide, en tevens gemakkelijk voor den bearbeider. Inderdaad heeft het stelsel van woordafkapping en andere bekortingen, dat in de laatste jaren zoo zeer veld won, der uitbreiding en meerdere volledigheid van de woordenboeken oneindig in de hand gewerkt, en inzonderheid zijn de nederduitsche en hoogduitsche talen er vatbaar voor, daar zij meestal zamengestelde woorden bevatten, welke daardoor te ligter kunnen worden vaneengescheiden, iets dat het engelsch minder en het fransch bijna in het geheel niet toelaat.

Om noodelooze verkortingen te vermijden, hebben wij voor de aanwijzingen van de deelen der rede en andere verklaringen, bij de woorden noodzakelijk, het hollandsch gebezigd, terwijl op de lijst

die Anweisung der Abkürzungen in beiden Sprachen enthält.

Hinter jedem Bande sind alphabetische Verzeichnisse hinzugefügt: 1°. von den unregelmässigen Zeitwörtern mit Anweisung ihrer Conjugation; 2°. von Eigennamen *(nomina propria)*; 3°. von Namen in der Länderbeschreibung und Völkerkunde vorkommend.

Die Quellen, woraus wir hauptsächlich geschöpft sind folgende. Von den ausländischen Wörterbüchern die des CHARLES WENIG, MOZIN, THIBAUT, SCHUSTER und RÉGNIER, SPORSCHIL und BÖTTGER; das *Dictionnaire de l'Académie*, das *Dictionnaire des dictionnaires* u. a. m. Von den niederländischen WEILAND, das ausgezeichnete Wörterbuch von VAN MOOCK, das von JANSEN und GOCVIC (für Kriegs- und Seewörter), und den Polyglotte bei K. FUHRI im *Haag*; auch schlugen wir dann und wann noch andere Kunstwörterbücher nach, und unter andern das *Dictionnaire des termes de droit*, (Bruxelles 1820).

Zum Beschluss bezeigen wir unsern lebhaftesten Dank, ohne Furcht eines zu weit getriebenen Nepotismus verdacht gehalten zu werden, dem Herrn N. S. CALISCH, der durch eine genaue Correctur und scharfsinnige Bemerkungen zur Ausführung des Ganzen bedeutend beigetragen hat, und setzen unser Werk, — das erste solcher Art womit wir uns erkühnen öffentlich aufzutreten, — unter den unparteilichen Schutz der gelehrten Sprachforscher und wohlwollenden Beurtheiler.

Amsterdam, I. M. CALISCH.
1 November 1845.

tevens de hoogduitsche vertaling der verkorte woorden en uitdrukkingen vermeld staat.

Achter ieder deel zijn gevoegd alfabetische lijsten, 1°. van de onregelmatige werkwoorden met aanwijzing van derzelver vervoeging; 2°. van de eigennamen; 3°. van namen in de land- en volkenkunde voorkomende.

Wijders mogen wij de bronnen niet onvermeld laten waaruit wij hoofdzakelijk hebben geput. Het zijn, onder de vreemden, de woordenboeken van CHARLES WENIG, MOZIN, THIBAUT, SCHUSTER en RÉGNIER, SPORSCHIL en BÖTTGER, de *Dictionaire de l'Académie*, de *Dictionnaire des dictionnaires* enz.; en van onze inlandsche werken, het woordenboek van WEILAND, het voortreffelijk woordenboek van den heer VAN MOOCK, dat der heeren JANSEN en GOCVIC, voor de kunsttermen in de zeevaart en den oorlog, en het woordenboek in vier talen, door eene vereeniging van taalkundigen, waarvan de uitgave door den boekhandelaar K. FUHRI te *'s Hage* geschiedt, terwijl wij hier en daar nog te rade gingen bij andere kunstwoordenboeken, zoo als onder andere de *Dictionnaire des termes de droit* (Bruxelles 1820).

Ten slotte brengen wij hier onzen ongeveinsden dank, zonder te vreezen van te ver gedreven nepotismus beschuldigd te zullen worden, aan den heer N. S. CALISCH, welke, door eene naauwkeurige korrektie en zeer oordeelkundige aanmerkingen, zoo veel tot de uitvoering van het geheel heeft bijgedragen en stellen dit ons werk, het eerste van dien aard waarmede wij het wagen opentlijk op te treden, onder de hoede van den onpartijdigen taalkenner en gemoedelijken beoordeelaar.

Amsterdam, I. M. CALISCH.
1 November 1845.

NEUES VOLLSTÄNDIGES

DEUTSCH-HOLLÄNDISCHES

WÖRTERBUCH.

A, *o*. A (de letter); (171) la (muzieknoot), *v*.
AAK, *v*. en *o*. platbodemd rijnschip, *o*.
AAL, *m*. aal, paling, *m*. *—**BEERE**, *v*. zwarte aalbes, *v*. *—**BEERSTRAUCH**, *m*. zwarte-aalbessenboompje, *o*.
AALE, *v*. zie **AHLE**.
AALEIDECHSE, *v*. aal-hagedis, *v*.
AALEN, *b.w*. peuren, aal vangen.
AALFANG, *m*. aalvangst, aalvisscherij, *v*.; aalvijver, *m*. *...**FÄNGER**, *m*. aalvisscher, *m*. *...**FRAU**, *...**MUTTER**, *v*. blennius, moederaal, *m*. *...**GABEL**, *...**PRICKE**, *v*. *...**STECHER**, *m*. elger, aalgeer, *v*. steekelger, aal-, palingsteker, *m*. aalspeer, *v*. *...**HÄLTER**, *...**KASTEN**, *...**TEICH**, *m*. aalvijver, *m*. aalkaar, *v*. *...**HAUT**, *v*. huid, vel van een' aal, aalsvel, *v*. *o*. *...**KIRSCHE**, *v*. zie **VOGELKIRSCHE**. *...**KORB**, *m*. aalkorf, *m*. *...**LAGER**, *o*. aalbed, *o*. *...**LAGE**, *v*. zie **AALWEHR**. *...**PUPPE**, *v*. aalpop, *v*. *...**QUAPPE**, *...**RAUPE**, *v*. aalrups, *v*. puitaal, kwabaal, *m*. *...**QUAST**, *m*. aalkwast, *v*. *...**REICH**, *b. n*. rijk aan aal. *...**STEIN**, *m*. aalsteen, *m*. *...**STREIF**, *...**STRICH**, *m*. zwarte streep op den rug van een paard, *v*. *...**SUPPE**, *v*. aalsoep, *v*. *...**WEHR**, *o*. rooster in een' aalvijver *m*.; soort van fuik, *v*.
AAR, *m*. arend, *m*.
AARONSWURZEL, *v*. kalfsvoet, (duitsche gember), *o*.
AAS, *o*. aas, lokaas, *o*.; kreng; (*gem*.) karonje, *v*. ondeugend vrouwmensch, *o*. *—**EN**, *b*. en *o*. *w*. (59 en 182) aanlokken; mesten; azen; (84) afschaven. *—**FLIEGE**, *v*. aasvlieg, *v*. *—**FRÄSSIG**, *—**FRESSEND**, *b. n*. aasvretend. *—**GESTANK**, *m*. krengenstank, *m*. *—**GEIER**, *m*. arendgier, *m*. *—**GRUBE**, *—**KUHLE**, *v*. zie **SCHINDGRUBE**. *—**HAFT**, (**AASIG**), *b. n*. krengachtig. *—**KÄFER**, *m*. krengentor, *v*. schalebijter, doodgraver, *m*. *—**KOPF**, *m*. kop van een' os waarvan het vleesch af is; (18) ramskop, *m*. *—**SEITE**, *v*. (84) vleeschzijde, *v*.
AASS, *o*. voeder, voedsel (voor de dieren), *o*.; grove zemel (voor de zwijnen), *v*. *—**EN**, (**AESSEN**), *o*. *w*. (59) azen, van aas leven weiden, grazen. *—**UNG**, (**AESSUNG**), *v* (59) het weiden, grazen, azen.
AB, *bijw*. en *vz*. af. *den Hut—*, den hoed af; *einen Thaler auf oder —*, een daalder meer of minder. *— *und zu gehen**, komen en gaan; *die Allee auf und — gehen*, de laan op en neêr gaan; *das Getreide schlägt auf und —*, het koren slaat op en af.
ABAASEN, *b. w*. (84) afschaven.
ABÄCHZEN (**SICH**), *w. w*. vergaan van zuchten en kermen.
ABACKERN, *b. w*. door akkeren afnemen; van eens anderen akker afnemen.
ABÄNDERLICH, *b. n*. en *bijw*. veranderlijk; (151) verbuigbaar.
ABÄNDERN, *b. w*. veranderen, wijzigen, verbeteren; (151) verbuigen. *...**UNG**, *v*. verandering, wijziging; (151) verbuiging, *v*.
ABÄNGSTEN, **ABÄNGSTIGEN**, *b. w*. beangstigen, benaauwd-, angstig maken; *sich —*, van angst vergaan, zich kwellen. *...**STIGUNG**, *v*. beangstiging, *v*.
ABARBEITEN, *b. w*. afwerken afdoen; *ein Schiff vom Strande —*, een schip van den grond afhalen, in diep water brengen; *eine Schuld —*, eene schuld door werken afdoen. *sich —*, zich afwerken. *— , *o*. *...**UNG**, *v*. het afwerken, voleindiging van een werk, *v*.

Abärgern (sich), *w. w.* van spijt, van toorn vergaan. *—, *b. w.* een' ander door terging afmatten.
Abärnten, *b. w.* zie **Aberntes**.
Abart, *v.* bastaardsoort; (103) variëteit, *v.* *—en, *o. w.* ontaarden, verbasteren. *—ig, *b. n.* bastaardsoortig. *—ung, *v.* ontaarding, verbastering, *v.*
Abäschern, *b. w.* met asch schoonmaken; *einen Fisch* —, een' visch reinigen door het afwrijven met heete asch; *sich*—, zie **Abeschern**.
Abasen, *b. w.* (59) afvreten, afweiden, afgrazen.
Abästen, *b. w.* snoeijen, dunnen (eenen boom).
Abäthmen, *b. w.* (133) in het vuur gloeijend maken. *...mung, *v.* (133) Het gloeijend maken (der smeltkroezen).
Abätzen, *b. w.* afetsen, met sterk water afnemen.
Abäugeln, *b. w.* afoogen, afloeren.
Abäussern, *b. w.* (119) uit het bezit stooten. *...ung, *v.* ontzetting, stooting uit het bezit, *v.*
Abbacken, *b.* en *o. w.* afbakken.
Abbaden, *b. w.* baden, afwasschen. *—, *o. w.* geheel ten einde baden.
Abbaken, *b. w.* (203) afbakenen.
Abbalgen, *b. w.* een dier villen, de huid aftrekken; (§) afrossen; *sich* —, door vechten zich afmatten.
Abbamsen, *b. w.* (84) de huiden uitstoffen, afborstelen, uitkloppen.
Abbangen, *b. w.* (*w. g.*) iets door vrees afpersen.
Abbarbieren, *b. w.* afscheren.
Abbauen, *b. w.* (18) afbreken, slechten.
Abbaumen, *o. w.* (59) van een' boom wegvliegen.
Abbäumen, *b. w.* (195) afrollen, ontrollen, ontwikkelen.
Abbeeren, *b. w.* korrels uithalen, (uit gewassen); druiven aftrossen, van den tros plukken; bessen afplukken.
Abbehalten, *b. w.* (*onr.*) (§) afhouden; *den Hut* —, den hoed afhouden, ongedekt blijven.
Abbeissen, *b. w.* (*onr.*) afbijten.
Abbeizen, *b. w.* door sterk water of eenig ander scherp middel wegnemen; uitbijten.
Abbersten, *o. w.* (*onr.*) doorbersten, afvallen. Zie **Bersten**.
Abberufen, *b. w.* (*onr.*) terugroepen. *...ung, *v.* terugroeping, *v.*
Abbestellen, *b. w.* het bestelde afzeggen. *...ung, *v.* afzegging van het bestelde, *v.* tegenbevel, *o.*
Abbeten, *b. w.* afbidden, (een zeker getal gebeden uitspreken); den rozenkrans zeggen; *fig.* iets eentoonig voordragen.
Abbetteln, *b. w.* afbedelen.
Abbetten (sich), *w. w.* zich in een ander of bijzonder bed leggen.
Abbeuchen, *b. w.* de wasch uit het loogwater wasschen.
Abbeugen, **abbiegen**, *b. w.* afbuigen, afleiden. *...ung, *v.* afbuiging, *v.*
Abbezahlen, *b. w.* voldoen, afbetalen.
Abbieten, *b. w.* zie **Ueberbieten**.
Abbild, *o.* afbeelding, kopij, *v.* *—en, *b. w.* afbeelden; *in Wachs* —, boetseren; *fig.* vertoonen, beschrijven, afmalen, schetsen. *—ung, *v.* afbeelding, *v.*
Abbinden, *b. w.* (*onr.*) afbinden, ontbinden; (48) een verband leggen; (168) lasschen, voegen.
Abbiss, *m.* beet, hap, *m.* *—kraut, *o.* (76) duivelskruid, *o.*
Abbitte, *v.* afsmeeking, *v.* verzoek om vergiffenis, *o.*; herstelling van eer, *v.*; *öffentliche* —, opentlijke boetedoening, *v.* *—n, *b. w.* (*onr.*) vergiffenis-, verschooning vragen; afbidden.
Abblasen, *b. w.* afblazen. *—, *o. w.* (108) den aftogt blazen; ophouden met blazen.
Abblatten, *b. w.* afbladen.
Abblättern, *b. w.* afbladeren, ontbladeren; *sich* —, (48) de bladen laten vallen; afschilferen. *...ung, *v.* het ontbladeren, *o.* ontbladering, *v.*
Abblauen, *o. w.* verschieten der blaauwe kleur. *—, *b. w.* (§) doorhalen, den tekst lezen; rottingolie toedienen.
Abbläuen, *b. w.* (§) vuistslagen geven, afrossen.
Abbleiben, *o. w.* (*onr.*) afblijven.
Abblühen, *o. w.* den bloesem verliezen; verwelken.
Abblüthen, *b. w.* den bloesem doen afvallen; het bloeisel der boomen dunnen.
Abbohren, *b. w.* ten einde boren.
Abborgen, *b. w.* afborgen; afleenen.
Abbrand, *m.* (94) verlies bij het smelten van metalen, *o.*
Abbrassen, *b. w.* (203) afbrassen.
Abbraten, *b.* en *o. w.* Braden al wat er te braden is; afbraden.
Abbrauchen, *b. w.* afslijten, afgebruiken.
Abbrauen, *b. w.* brouwen al wat er te brouwen is.
Abbräunen, *b. w.* (74) bruin lakken of braden.
Abbrausen, *o. w.* ophouden te gisten, (van nieuwen wijn).
Abbrechen, *b. w.* (*onr.*) afbreken, afslaan; sloopen, slechten; *Obst* —, vruchten afplukken; *das Lager* —, het leger opbreken; *fig. einem etwas (am Lohne)* —, iemand iets van zijn loon aftrekken, inhouden; *etwas vom Preise* —, iets van den prijs laten vallen; *die Hufeisen* —, het hoefbeslag afnemen;

ein Zelt —, eene tent afnemen; *das Lager* —, het leger opbreken. *—, *o. w.* afbreken. *—, *o.* *...UNG, *v.* het afbreken; afbreking, slooping, slechting, *v.* zie ABBRUCH. *Wir wollen davon* —, laat ons daar een speldje bij steken.

ABBREITEN, *b. w.* (74) pletten.

ABBRENNEN, *b.* en *o. w.* (*reg.* en *onr.*) afbranden; door brand zijne bezittingen verliezen; *eine Kanone* —, een kanon lossen; *ein Feuerwerk* —, een vuurwerk afsteken. *—, *o.* *...UNG, *v.* het afbranden, *o.*; afbranding, *v.*

ABBREVIATUR, *v.* verkorting, *v.*

ABBRINGEN, *b. w.* (*onr.*) afbrengen, afschaffen; buiten gebruik stellen. *—, *o.* *...UNG, *v.* het afbrengen, *o.*; afbrenging; afschaffing, *v.*

ABBRÖCKELN, *b. w.* *sich*—, afbrokkelen.

ABBRUCH, *m.* afbreking, afbreuk, *v.*; afbraak, *m.* slooping; *fig.* vermindering, krenking, korting, schade, *v.* nadeel, *o.* afslag, *m.*; plaats waar de gietpijp van de letters afgescheiden is, *v.*; (9) gesplinterde erts, *m.* *...BRÜCHIG, *b. n.* en *bijw.* (119) dat afbraak doet.

ABBRÜHEN, *b. w.* broeijen, met heet water begieten.

ABBRUNSTEN, *o. w.* niet meer loopsch zijn, ophouden met bronsten (van herten enz.)

ABBUDEN, *b. w.* kramen afnemen, afbreken.

ABBUHLEN, *b. w.* (*w. g.*) door veel liefkozingen verkrijgen; *sich*—, (§) zich door overdreven liefdegenot uitputten.

ABBÜRDEN, *b. w.* ontlasten, den last afnemen.

ABBÜRSTEN, *b. w.* afborstelen, afschuijeren.

ABBÜSSEN, *b. w.* afboeten. *...UNG, *v.* afboeting, boetedoening, *v.*

ABC, *o.* Abc, alphabet; abéboekje, *o.*; *fig.* begin, *o.* grondslag eener wetenschap enz., *m.* *—BUCH, *o.* *—TAFEL, *v.* abc, alphabet, abéboek, *o.*

ABECEDIREN, *b. w.* de muzieknoten naar letters opnoemen; zingen met het noemen der noten.

ABCONTERFEIEN, *b. w.* een portret enz. schetsen. Zie ABMALEN.

ABCOPIREN, *b. w.* afschrijven, naschrijven; nateekenen.

ABC-SCHÜLER, ABC-SCHÜTZ, *m.* beginner, kleine scholier, eerstbeginnende schooljongen, *m.*

ABDACH, *o.* afdak, *o.* *—, *m.* zie TRAUFDACH. *—EN, *b. w.* het dak afnemen; eene glooijing geven; eene kap op een' muur zetten. *—UNG, *v.* afneming van een dak; helling, glooijing, *v.* — *der Brustwehr*, (180) schuinte der borstwering, *v.*

ABDÄMMEN, *b. w.* afdammen, afdijken.

ABDAMPFEN, *b.* en *o. w.* uitdampen, uitwasemen. *...UNG, *v.* uitdamping; uitwaseming, *v.*

ABDANKEN, *b.* en *o. w.* afdanken, bedanken, ontslag geven; *ein Schiff (Alters halben)* —, een schip afkeuren; *der Nachtwächter dankt ab*, de nachtwacht doet den laatsten roep.

ABDANKUNG, *v.* afdanking, *v.* ontslag, *o.* *—SREDE, *v.* afscheidsrede; lijkrede, *v.* *—SSCHEIN, *m.* afscheidsbrief, *m.*

ABDARBEN, *b. w.* *sich* —, *seinem Munde etwas* —, zich het noodwendige onthouden; uit zijn' mond sparen.

ABDECKEN, *b. w.* ontdekken; de tafel afnemen; villen. *...ER, *m.* viller, *m.* *...EREI, *v.* vilders-ambacht, -huis, -plaats, *o. v.*

ABDECKLEDER, *m.* leder van gestorvene dieren, *o.*

ABDEICHEN, *b. w.* afdijken, afdammen. *...UNG, *v.* afdijking, afdamming, *v.*

ABDERITISCH, *b. n.* (§) onnoozel, eenvoudig.

ABDIELEN, *b. w.* afschutten; met planken of deelen bevloeren.

ABDIENEN, *b. w.* door zijne diensten of werkzaamheden afbetalen; uitdienen.

ABDINGEN, *b. w.* (*onr.*) afdingen.

ABDISPUTIREN, *b. w.* betwisten.

ABDOPPELN, *b. w.* (138) met een' dubbelen draad naaijen.

ABDORREN, *o. w.* door drooging afvallen, verdorren, afdorren.

ABDÖRREN, *b. w.* droogen, opdroogen. *...UNG, *v.* opdrooging, *v.*

ABDRAHT, *m.* (169) afschraapsel, afvijlsel, *o.*

ABDRÄNGEN, *b. w.* afdringen.

ABDRECHSELN, *b. w.* afdraaijen (van hout, elpenbeen enz.).

ABDREHEN, *b. w.* afdraaijen, afwringen. Zie ABDRECHSELN.

ABDRESCHEN, *b. w.* (*onr.*) dorschen, uitdorschen; *eine Schuld* —, eene schuld door dorschen afbetalen; *einen* —, *fig.* iemand afrossen. *—, *o. w.* heimelijk met elkander afspreken; al het koren dat er is uitdorschen.

ABDRINGEN, *b. w.* (*onr.*) afpersen. *—UNG, *v.* afpersing, *v.*

ABDROHEN, *b. w.* door bedreiging afnemen, verkrijgen, afpersen.

ABDRUCK, *m.* afdruk, *m.* het afdrukken, *o.*; (189) trekker (aan een' snaphaan), *m.*; afbeelding, *v.*; (110) afdruksel (van zegels en gedenkpenningen), *o.* *—EN, *b. w.* afdrukken; eene teekening natrekken. —, *o. w.* (13) afgeven. —, *o.* het afdrukken enz.

ABDRÜCKEN, *b. w.* afdrukken, los drukken, door drukking afscheiden, af-

dringen; *ein Gewehr —, einen Pfeil —*, een geweer, een' pijl afschieten. *—, *fig.* (§) afpersen; *das drückt mir das Herz ab*, dit verscheurt mij het hart. *—, *o. w. vom Lande (Ufer) —*, (203) afdrijven, afvaren.

ABDRUCKSTANGE, *v.* (189) trekker (aan een schietgeweer), *m.*

ABDUNKELN, *b. w.* (179) eene donkere kleur (aan eene stof) geven.

ABDUNSTEN, *o. w.* uitdampen, uitwasemen.

ABDÜNSTEN, *b. w.* doen uitdampen, doen vervliegen. *...UNG, *v.* uitwaseming; uitdamping, *v.*

ABEBENEN, *b. w.* gelijk, effen maken. Zie EBENEN. *...UNG, *v.* gelijk-, effenmaking, *v.*

ABEIFERN (SICH), *w. w.* zich door drift verhitten, afmatten.

ABELMOSCH, *m.* zie BISAMKÖRNER.

ABEND, *m.* avond, *m.* het westen, *o.*; *der Heilige —*, de avond vóór een' feestdag; *es ist noch nicht aller Tage —*, de goede uitslag is nog niet verzekerd. *—ANDACHT, *v.* avondgebed, *o.* avond-godsdienstoefening, *v.* *—ARBEIT, *v.* avond-bezigheid, *v.* avondwerk, *o.* *—DÄMMERUNG, *v.* avondschemering, *v.* *—ESSEN, *o.* avondeten, *o.* avondmaaltijd, *m.* *—FALTER, *v.* *—VOGEL, *m.* nachtvlinder, *m.* nachtkapel, *v.* *—GEBET, *o.* *—SEGEN, *m.* avondgebed, *o.* *—GEGEND, *v.* westelijke landstreek, *v.* het westen, *o.* *—GELÄUT, *o.* *—GLOCKE, *v.* avondklok, *v.* avondgelui, *o.* *—JAGD, *v.* avondjagt, fakkeljagt, *v.* *—LAND, *o.* westelijk land, *o.* *—LÄNDER, *m.* inwoner van het westen, (*m. mv.*) westersche volken, *o. mv.* *—LÄNDISCH, *b. n.* westersch, westelijk. *—LICH, *b. n.* en *bijw.* tot den avond behoorende; westelijk. *—LICHT, *o.* avondlicht, *o.* zie ABENDSTERN. *—LIED, *o.* avondlied, *o.* *—LUFT, *v.* avondlucht, *v.* *—LUST, *v.* avondvermaak, *o.* *—MAHL, *o.* avondmaal, *o.* avondmaaltijd, *m.*; (44) avondmaal, *o.* *Zum — gehen*, ten avondmaal gaan. *Das — reichen, empfangen*, het avondmaal toedienen, ontvangen. *—MAHLZEIT, *v.* avondmaaltijd, *m.* *—MUSIK, *v.* *—STÄNDCHEN, *o.* avondmuziek, serenade, *v.* *—OPFER, *o.* avondoffer; *fig.* avondgebed, *o.* *—PUNKT, *m.* het westen, *o.* *—ROTH, *o.* *—RÖTHE, *v.* avondrood, *o.* *—S, *bijw.* des avonds. *—SCHEIN, *m.* avondschemering, *v.* *—SCHICHT, *v.* (9) avondtaak, *v.* avondwerk, *o.* *—SCHMAUS, *m.* avondgasterij, *v.* *—SEITE, *v.* westelijke zijde, *v.* westkant, *m.* *—SONNE, *v.* ondergaande zon, avondzon, *v.* *—STERN, *m.* avondster, *v.* *—STILLSTAND, *m.* (157) westelijke stilstand eener planeet, *m.* *—STUNDE, *v.* avondstond, *m.* avonduur, *o.* *—THAU, *m.* avonddauw, *m.* *—TISCH, *m.* avondmaal, *o.* *—VÖLKER, *m. mv.* westersche volken, *o. mv.* *—WÄRTS, *bijw.* westwaarts. *—WEITE, *v.* (157) westerafstand, *m.* *—WIND, *m.* westewind; avondwind, *m.* *—ZEIT, *v.* avondtijd; avond, *m.*

ABENTEUER, *o.* avontuur, *o.* gewaagde onderneming, *v.* lotgeval, *o.* *—LICH, *b. n.* en *bijw.* avontuurlijk; stout, ondernemend; zonderling, vreemd, romanesk. *—LICHKEIT, *v.* zonderlingheid, *v.*

ABENTEURER, *m.* avonturier, gelukzoeker; waaghals, *m.*

ABER, *vw.* maar, doch; echter. *Nun —*, nu. *— *doch, dennoch;* echter, desniettegenstaande; nogtans. *Oder —*, (§) of wel anders. *—, *o.* (§) *es ist ein — dabei*, er is een maar bij; *er hat immer ein Wenn und ein —*, hij heeft altijd een indien of een maar. †*—ACHT, *v.* herhaalde ban, verzwaarde ban, *m.* zie REICHSACHT.

ABERBEN, *b. w.* aferven, door aferving overnemen.

ABERGLAUBE, *m.* bijgeloof, *o.*

ABERGLÄUBIG, ABERGLÄUBISCH, *b. n.* en *bijw.* bijgeloovig.

ABERKENNEN, *b. w.* (*onr.*) bij vonnis ontzeggen, uit het bezit zetten.

ABERMAL, *—S, *bijw.* andermaal, weder, nogmaals. *—IG, *b. n.* herhaald.

ABERNTEN, *b. w.* oogsten, inoogsten; afmaaijen. *—, *o. w.* den oogst eindigen.

ABERRAUTE, *v.* (76) averoen, averuit, *v.* zie STABWURZ.

ABERSAAT, *v.* tweede zaaijing, *v.* tweede zaaisel, *o.* *...SINN, *m.* stijfhoofdigheid, onverzettelijkheid, *v.*

ABERWITZ, *m.* valsch vernuft, *o.* wartaal; raaskalling, ijlhoofdigheid, *v.* *—IG, *b. n.* en *bijw.* dwaas, buitensporig; krankzinnig.

ABESCHERN, *b. w.* (§) vermoeijen, afmatten; *sich —*, zich vermoeijen; zich afmatten.

ABESSEN, *b. w.* (*onr.*) afeten; *einen Knochen —*, een been afkluiven. *—, *o. w.* al zijne spijs opeten, gedaan eten.

ABFAHREN, *b. w.* (*onr.*) afrijden, (afbreken of verslijten); afmatten door rijden; eene schuld met rijden afdoen. *—, *o. w.* vertrekken, afrijden; afvaren; (§) sterven.

ABFAHRT, *v.* afvaart, *v.* vertrek; *fig.* (§) het overlijden, *o.* de dood, *m.*; (203) oogenblik van vertrek, *o.* *—SFLAGGE, *v.* (203) afvaartsvlag, *v.* *—SSCHUSS, *m.* (203) het schot der afvaart, *o.*

ABFALL, *m.* afval, *m.*; (54) gang in een

uurwerk, *m.*; (203) drift, wraak, *v.*; *in — kommen*, in verval geraken; *das ist ein grosser —*, dit valt sterk af; dit is een groot verschil. *—EN, *o. w.* afvallen; vermageren, vervallen; (203) afdrijven; wraken. —, *o.* het afvallen, *o.* afval, val, *m.*

ABFÄLLIG, *b. n.* en *bijw.* afvallig.

ABFALLSRÖHRE, *v.* (18) waterbuis, waterpijp, *v.*

ABFALZEN, *b. w.* (84) wegnemen met het vouwmes; (139) inkepen.

ABFANGEN, *b. w. (onr.)* afvangen; afleiden (het water); (59) een wild zwijn met het zwijnspriet doodslaan; (9) onderstutten, onderschragen.

ABFÄRBEN, *b. w.* (179) de laatste verf geven. *—, *o. w.* afverwen.

ABFASSEN, *b. w.* opstellen, vervaardigen, zamenstellen, ontwerpen. *...UNG, *v.* opstel, ontwerp, *o.* minuut, *v.*

ABFASTEN, *o. w.* door vasten afboeten; *sich —*, zich door vasten verzwakken.

ABFAULEN, *o. w.* verrotten.

ABFÄUMEN, *b. w.* zie ABSCHÄUMEN. *Abgefäumter Bösewicht*, aarts-booswicht, *m.*

ABFECHTEN, *b. w. (onr.)* (§) door vechten verkrijgen; *sich—*, zich afvechten.

ABFEDERN, *b. w.* pluimen, plukken, de veêren uittrekken. *—, *o. w.* de veêren verliezen, ruijen.

ABFEGEN, *b. w.* afvegen.

ABFEILEN, *b. w.* afvijlen, vijlen.

ABFEILICHT, *o.* vijlsel, *o.* zie FEILICHT.

ABFEILSCHEN, *b. w.* afkoopen.

ABFERTIGEN, *b. w.* afvaardigen, afzenden; voleindigen, volmaken, voltooijen; *einen —*, iemand wegzenden, afwijzen, afschepen; *kurz—*, (§) korte metten maken. *...UNG, *v.* afvaardiging, afzending; afwijzing, wegzending, *v.*

ABFESSELN, *b. w.* zie ENTFESSELN.

ABFEUCHTEN, *b. w.* de vochtigheid afgeven.

ABFEUERN, *b.* en *o. w.* afvuren; afschieten, losbranden; het vuur laten uitgaan. *...UNG, *v.* afvuring; losbranding, *v.*

ABFICKEN, *b. w.* afwrijven.

ABFIEDELN, *b. w.* (143) het schuim van het metaal afnemen.

ABFIEDERN, *b. w.* gruizen; het glas afbreken met het gruisijzertje.

ABFILZEN, *b. w.* zie AUSFILZEN.

ABFINDEN, *b. w. (onr.)* bevredigen, betalen, voldoen; schadeloos stellen; toebedeelen; *sich mit einem —*, het met iemand schikken; *ich werde mich deswegen bei Ihnen —*, ik zal mij daarvoor wel schadeloos stellen. *...UNG, *v.* betaling, voldoening, schikking, *v.* vergelijk, *o.*; toebedeeling, *v.*

ABFINNEN, *b. w.* (10) klappen, dun slaan; (141) het ijzer een weinig afvijlen alvorens het te doorboren.

ABFISCHEN, *b. w.* visschen, weg visschen; *fig. das Beste —*, het beste, de room er van nemen.

ABFITSCHELN, *b. w.* (§) door wrijven verslijten.

ABFITZEN, *b. w.* (95) met een' kannenwasscher schoonmaken.

ABFLACHEN, *b. w.* hellend maken; zie ABDACHEN.

ABFLATTERN, *o. w.* (§) wegvliegen, wegfladderen.

ABFLAUEN, *b. w.* (97) den erts wasschen.

ABFLEDERN, *b. w.* afvegen, afstoffen.

ABFLEISCHEN, *b. w.* (84) het vleesch van de huid afschaven.

ABFLEISCHMESSER, *o.* schaafmes, *o.*

ABFLIEGEN, *o. w. (onr.)* afvliegen, wegvliegen.

ABFLIESSEN, *o. w. (onr.)* afvlieten, afvloeijen, afloopen, afstroomen.

ABFLÖHEN, *b. w.* vlooijen vangen.

ABFLÖSSEN, *b. w.* zie FLÖSSEN.

ABFLÖTEN, *b. w.* een deuntje op de fluit spelen.

ABFLUG, *m.* het afvliegen; *fig.* uitstapje, reisje, *o.*

ABFLUSS, *m.* afvloeijing, *v.* afloop, *m.* loozing; afstrooming, *v.* *Ab- und Zufluss des Meeres*, eb en vloed der zee, *v. m.*

ABFODERN, *b. w.* afeischen.

ABFOLGEN, *b. w.* — LASSEN, laten volgen, afleveren. *...UNG, *v.* aflevering, levering, *v.*

ABFORDERN, *b. w.* afvragen, afvorderen, afeischen; *einen —*, iemand terugroepen; *von der Welt abgefordert werden*, sterven, overlijden. *...UNG, *v.* afvordering, afeisching; opeisching, terugroeping, *v.*

ABFORMEN, *b. w.* afgieten, afbeelden, vormen; (138) van de leest afnemen. *—, *o.* *...UNG, *v.* afgieting, vorming; (138) afneming van de leest, *v.*

ABFORMLEISTEN, *m.* (138) schoenmakers leest, *v.*

ABFRAGEN, *b. w.* vragen, afvragen; uit—, ondervragen; (§) uithooren.

ABFRESSEN, *b. w. (onr.)* afvreten, afeten; grazen, afknagen; *sich das Herz —*, zich kwellen.

ABFRIEREN, *o. w. (onr.)* afvriezen.

ABFRÖHNEN, *b. w.* door heerendiensten betalen; de heerendienst volbrengen.

ABFUHRE, *v.* afvaart, *v.* vertrek, *o.* zie ABFAHRT.

ABFÜHRARBEIT, *v.* (45) het trekken van goud- of zilverdraad of stangen door de gaten van het eerste trekijzer. *...EISEN, *o.* (26) trekijzer, *o.* afleider, *m.*

ABFÜHREN, *b. w.* wegvoeren, wegleiden,

afleiden ; (34) zuiveren, afdrijven ; (§) purgeren ; (45) goud- of zilverdraad trekken ; *fig*. *einen vom rechten Wege —*, iemand doen dwalen of dolen ; van den regten weg afleiden ; *eine Schuld —*, eene schuld afdoen; (97) (eene wacht) aflossen ; (ABNUTZEN) slijten, verslijten ; *einen —*, (§) iemand doorhalen, den mond snoeren; *sich —*, heengaan. *—D, *b.n.* (34) zuiverend, buikontlastend, laxerend; *ein. abführendes Mittel* ; een buikzuiverend geneesmiddel, *o*. Zie ABFÜHRUNGSMITTEL.

ABFÜHRER, *m*. (45) goud- of zilverdraadtrekker, *m*.

ABFÜHRTISCH, *m*. (45) trekbank, *v*.

ABFÜHRUNG, *v*. wegvoering, vervoering, *v*.; vervoer, *o*.; (34) zuivering; afdrijving, *v*. *—, (45) het trekken van goud- of zilverdraad, *o*. *—SMITTEL, *o*. (34) buikzuiverend, afdrijvend geneesmiddel, *o*. *—SWEGE, *m. mv*. (106) ontlastende klieren, *v. mv*.

ABFÜLLEN, *b. w*. het bovenste van een vocht afnemen ; gedeeltelijk ledigen ; uitscheppen. *—, *o. w*. niet meer werpen (van eene merrie).

ABFÜTTERN, *b. w*. de laatste portie voeder aan de paarden geven, de beesten voêren, doen weiden.

ABGABE, *v*. afgave, aflevering; uitkeering, *v*.; impost, *m*. belasting, *v*.

ABGÄHREN, *o. w*. (*onr*.) ophouden te gisten.

ABGANG, *m*. vertrek, *o*.; verkoop, *m*. vertier, *o*. aftrek, *m*.; afval, *o*. vermindering, *v*. verlies, *o*. daling, *v*. gebrek, *o*. lekkagie, *v*. (52) tarra. *—, (170) het gebrek; afgaan (eens tooneelspelers van het tooneel). *o*. *— *der Leibesfrucht*, miskraam, *v*. *— *aus diesem Leben*, het overlijden ; *nach — der männlichen Linie*, na het uitsterven van de mannelijke linie ; *in — kommen*, in onbruik-, in verval geraken.

ABGÄNGIG, *b. n*. (*w. g*.) ontbrekend, afnemend.

ABGÄNGLICH, *b. n*. verkoopbaar, van goeden aftrek.

ABGÄRBEN, *b. w*. zie GÄRBEN. *fig*. (§) afrossen.

ABGEBEN, *b*. en *o. w*. (*onr*.) afgeven, afleveren ; belastingen-, regten betalen; tot iets dienen ; opgeven ; waarnemen ; *sich met etwas*, *mit einem —*, zich met iets, met iemand bezig houden of inlaten ; *einem etwas —*, iemand een bits antwoord geven ; *es wird etwas —*, er zal wat gaande wezen ; *einen Wechsel —*, (52) een' wissel afgeven, trekken.

ABGEBRANNT, *dw*. en *b. n*. afgebrand.

ABGEDROSCHEN, *dw*. en *b. n*. (*fig*.) dikwijls, herhaald ; bekend, afgebruikt, afgezaagd ; beraamd.

ABGEFÄUMT, *dw*. en *b. n*. listig, fijn, doortrapt, slim.

ABGEFUNDEN, *dw*. en *b. n*. toegelegd, toebedeeld ; vermaakt (van eene erfenis); geschikt.

ABGEHÄRTET, *dw*. en *b. n*. verhard.

ABGEHEN, *o. w*. (*onr*.) vertrekken, heengaan ; (van iets of iemand) afgaan, verlaten ; (170) afgaan (van het tooneel) ; *fig*. verkocht-, gesleten worden ; goeden aftrek hebben ; afloopen ; eindigen ; *mit Tode —*, overlijden, sterven ; *hier geht die Strasse ab;* hier verandert de weg ; *diese Farbe geht ab*, deze kleur geeft af. *— *lassen*, (een' brief) laten vertrekken ; (eene gewoonte) afschaffen ; (het vuur) laten uitgaan ; *etwas vom Preise — lassen ;* iets van den prijs laten vallen of afgaan ; *es geht ihm nichts ab*, het ontbreekt hem niets; *es geht ihm dadurch nichts ab*, hij verliest daardoor niets ; *es wird ohne Streit nicht —*, het zal zonder twist niet afloopen *—, *b. w*. (*w. g*.) *die Absätze, die Sohlen —*, de hakken, de zolen slijten; *einen Platz —*, eene plaats met de schreden afmeten. *—, verslijten. *—D, *b. n*. vertrekkend ; ontbrekend ; verminderend ; *gut*, *slecht abgehend*, van goeden of slechten aftrek (van koopwaren).

ABGEITZEN, *b. w*. *Seinem Munde etwas —*, door gierigheid iets uit zijn' mond sparen ; *sich —*, zich doen vergaan van gierigheid.

ABGEKRÄTZTE (DAS), *o*. het afschraapsel.

ABGELEBT, *dw*. en *b. n*. oud, afgeleefd. *—HEIT, *v*. afgeleefdheid, *v*. stokoude leeftijd, *m*.

ABGELEGEN, *dw*. en *b. n*. afgelegen. *—HEIT, *v*. verte, *v*. afstand, *m*. afgelegenheid, *v*.

ABGENEIGT, *dw*. en *b. n*. ongenegen, afkeerig. *—HEIT, *v*. afkeer, *m*. ongunstige stemming, *v*.

ABGEORDNETE, *m*. afgevaardigde, afgezondene, *m*.

ABGEREDET, *dw*. en *b. n*. afgesproken. *—*er Massen*, volgens afspraak, overeenkomstig.

ABGERICHTET, *dw*. en *b. n*. afgerigt.

ABGESAGT, *dw*. en *b. n*. *ein —er Feind*, een verklaarde of gezworen vijand.

ABGESANDTE, *m*. afgezant, *m*.

ABGESCHIEDEN, *dw*. en *b. n*. afgescheiden, afgezonderd. *—*e Seelen*, schimmen, de zielen der afgescheidenen, *v. mv*. *die —en*, de overledenen. *—HEIT, *v*. afzondering, eenzaamheid, *v*.

ABGESCHLIFFEN, *dw*. en *b.n*. afgeslepen, (ook *fig*.)

ABGESCHMACKT, *dw*. en *b. n*. *fig*. smakeloos, laf ; zouteloos ; ongerijmd ;

wanvoegelijk. *—*e Reden*, *Possen*, beuzelarijen, *v. mv.* *—HEIT, *v.* lafheid, zouteloosheid; ongerijmdheid; wanvoegelijkheid, *v.*
ABGESTANDEN, *b. n.* gestorven (van dieren).
ABGESTORBEN, *dw.* en *b. n.* afgestorven, (ook *fig*).
ABGEWICHEN, *dw.* en *b. n.* afgeweken, verleden; verloopen.
ABGEWINNEN, *b. w.* (*onr.*) afwinnen.
ABGEWÖHNEN, *b. w.* afwennen, ontwennen. *—UNG, *v.* afwenning, ontwenning, *v.*
ABGEZEHRT, *dw.* en *b. n.* afgeteerd, vermagerd, uitgeteerd.
ABGEZOGENHEIT, *v.* zie ABGESCHIEDENHEIT.
ABGIEREN, *b. w.* afgieren.
ABGIESSEN, *b. w.* *(onr.)* afstorten, afgieten; (133) zachtjes afgieten. *...UNG, *v.* uit-, afgieting; uitstorting, *v.*
ABGLANZ, *m.* weêrkaatsende glans, -, schittering, *m. v.*
ABGLÄTTEN, *b. w.* polijsten, glad maken. Zie GLÄTTEN.
ABGLEICHEN, *b. w.* *(onr.)* gelijk maken, vereffenen; (18) waterpas maken; *fig.* regelen, uit den weg ruimen.
ABGLEICHSTANGE, *v.* (18) hefboom, *m.*
ABGLEICHUNG, *v.* gelijkmaking, *v.*
ABGLEITEN, *b. w.* *(onr.)* afglijden, glijden; *fig. vom rechten Wege* —, van den regten weg afwijken. *—, *o.* afglijding, uitglijding, *v.*
ABGLIMMEN, *o. w.* *(reg.* en *onr.)* allengskens uitgaan.
ABGLITSCHEN, *o. w.* (§) afglijden.
ABGLÜHEN, *b. w.* gloeijend maken; louteren; *Wein* —, wijn zoeten en heet maken. *—, *o. w.* ophouden te gloeijen. *...UNG, *v.* gloeijendmaking, loutering, *v.*
ABGOTT, *m.* afgod, *m.* *...GÖTTER, *m. mv.* afgoden, *m. mv.*
ABGÖTTER, *m.* afgodendienaar, *m.* zie GÖTZENDIENER. *—EI, *v.* afgoderij, afgodendienst, *v.* (— *treiben*; afgoden dienen, afgoderij plegen). *...ISCH, *b. n.* en *bijw.* afgodisch.
ABGRABEN, *b. w.* *(onr.)* afgraven; (het water door eene gracht) afleiden.
ABGRÄMEN (SICH), *w. w.* zich uitermate bedroeven; van verdriet vergaan.
ABGRASEN, *b. w.* Het gras afsnijden of afmaaijen; afgrazen, gras eten.
ABGREIFEN, *b. w.* *(onr.)* verslijten door het behandelen; *sich* —, door het gebruik, door behandeling, door wrijving slijten. *—, *o.* het slijten, *o.* afslijting; (99) afslijting der munten, *v.*
ABGRUND, *m.* afgrond, *m.* draaikolk, *v.* maalstroom, *m.* (ook *fig.*)
ABGUCKEN, *b. w.* afkijken, afloeren; *sich* —, zich moede kijken.
ABGUNST, *v.* afgunst, *v.* nijd, *m.* wangunst, *v.*
ABGÜNSTIG, *b. n.* en *bijw.* afgunstig, nijdig, wangunstig.
ABGÜRTEN, *b. w.* ontgorden.
ABGUSS, *m.* afgietsel, *o.* *einen — machen*, in een' vorm gieten.
ABHAAREN, *b. w.* het haar afhalen, afschrabben, afschroeijen; uittrekken; (84) van de scheerwol ontdoen. *—, *o. w.* het haar verliezen, verhaaren.
ABHACKEN, *b. w.* afhakken, afhouwen.
ABHADERN, *b. w.* door krakeelen afpersen.
ABHÄFTEN, *b. w.* loshaken, onthaken.
ABHÄGEN, *b. w.* door eene hegge afscheiden.
ABHÄKELN, *b. w.* los-, afhaken; met een' haak af- of uitnemen. *—, *o.* het loshaken, *o.* loshaking, *v.*
ABHAKEN, *b. w.* zie ABHÄKELN.
ABHALFTERN, *b. w.* den halster afdoen.
ABHALTEN, *b. w.* *(onr.)* afhouden, terug-, tegenhouden; onthouden. *—, *o. w.* (203) afhouden. *...UNG, *v.* afhouding, onthouding, tegenhouding, *v.*
ABHANDELN, *b. w.* afhandelen, voltooijen; *einem etwas* —, iemand iets afkoopen; *etwas vom Preise* —, iets van den prijs afdingen; *etwas* —, over iets handelen, iets behandelen; eene verhandeling maken, eene geleerde stoffe behandelen; *einen Frieden* —, over eenen vrede onderhandelen.
ABHANDEN, *bijw.* verlegd, verloren. *— *kommen*, *o. w.* verloren raken.
ABHANDLUNG, *v.* verhandeling, *v.* vertoog, *o.*
ABHANG, *m.* helling, overhanging, *v.* afhang, *m.* glooijing, schuinte, *v.* *—EN, *o. w.* neêrhangen, hellen, afhellen; afhangen; *fig.* (van iets of iemand) afhankelijk zijn; behooren.
ABHÄNGEN, *b. w.* iets dat opgehangen is afnemen.
ABHÄNGIG, *b. w.* hellend, afhellend; *fig.* afhankelijk. *— *machen*, schuins ophalen; eene glooijing geven. *—KEIT, *v.* helling, glooijing, schuinte; *fig.* afhankelijkheid, *v.*
ABHÄREN, *b. w.* zie ABHAAREN.
ABHÄRMEN (SICH), *w. w.* van verdriet vergaan.
ABHÄRTEN, *b. w.* harden, hard maken, verharden; *sich*—, zich verharden.
ABHASPELN, *b. w.* afhaspelen.
ABHAUBEN, *b. w.* (174) den valk de kap afnemen.
ABHAUCHEN, *b. w.* door den adem wegblazen.
ABHAUEN, *b. w.* afhouwen, afhakken, afsnijden; afmaaijen. *—, *...UNG, *v.* het afhouwen, *o.*; afhouwing; afmaaijing, *v.*

ABHÄUTELN, *b. w.* de fijne huid onder het vel aftrekken.
ABHÄUTEN, *b. w.* de huid aftrekken, afstroopen, villen, schillen. *—, *o. w.* vervellen, ruijen.
ABHEBEN, *b. w.* afnemen, afligten; *die Karten* —, de kaarten afnemen. *—, *o.* (63) het afnemen der kaarten (in het spel).
ABHEFTELN, *b. w.* zie ABHÄFTEN.
ABHEFTEN, *b. w.* loshaken, losmaken.
ABHEILEN, *b.* en *o.w.* volkomen genezen.
ABHELFEN, *b. w.* *(onr.)* afhelpen, zie HERABHELFEN. *—, *fig.* *einer Sache* —, iets verhelpen, op iets orde stellen; *der Schwierigkeit* —, de zwarigheid opheffen,- uit den weg ruimen. *...LICH, *b. n.* en *bijw.* (66) dat verholpen kan worden.
ABHELLEN, *b. w.* zie ABKLÄREN.
ABHENKEN, *b. w.* zie ABHÄNGEN.
ABHERZEN, *b.w.* (§) bij herhaling kussen.
ABHETZEN, *b. w.* moede jagen; afjagen.
ABHEUCHELN, *b. w.* afhuichelen; door huichelarij verkrijgen.
ABHEUERN, *b. w.* zie ABMIETHEN.
ABHEULEN (SICH), *w. w.* (§) zich door weenen afmatten.
ABHOBELN, *b. w.* afschaven, dunner maken; *fig*: beschaven, polijsten.
ABHOLD, *b. n.* zie ABGENEIGT.
ABHOLEN, *b. w.* afhalen, weghalen.
ABHOLZ, *o.* afgehouwene boomen, *m. mv.* (56) houthak, *m.* —EN, *b. w.* *einen Wald* —, een woud omhakken,- afhakken. *—UNG, *v.* het omhakken en vellen der boomen.
ABHORCHEN, *b. w.* afluisteren, afhooren.
ABHÖREN, *b. w.* hooren; getuigen ondervragen, afhooren; *eine Rechnung* —, eene rekening afhooren,- nazien. *...UNG, *v.* (123) verhoor, *o.* verhooring, *v.*
ABHUB, *m.* *(w. g.)* hetgeen men van boven afneemt, het afgenomene; overschot van de tafel, *o.* afgenomene spijzen; (63) de afgenomene kaarten, *v. mv.*
ABHUDELN, *b. w.* door plagen afmatten.
ABHÜLFE, *v.* herstelling, *v.*; (66) hulpmiddel, *o.*
ABHÜLSEN, *b. w.* pellen, schillen.
ABHUNGERN (SICH), *w. w.* zich laten uithongeren.
ABHUREN (SICH), *w.w.* door te veel liefdegenot zijne gezondheid ondermijnen.
ABHUTEN, *b. w.* een weiland doen afweiden.
ABICHT, *b. n.* en *bijw.* (78) omgekeerd, aan de omgekeerde zijde. *—E, *v.* oorveeg met de omgekeerde hand, *v.* *—EN, *b. w.* laken op de omgekeerde zijde kaarden.
ABIRREN, *o. w.* afdwalen, verdwalen. *...UNG, *v.* afdwaling, verdwaling; (178) afwijking, afdwaling; (157) verspreiding der lichtstralen, *v.*
ABJAGEN, *b. w.* afjagen, door jagen afmatten; door jagen verkrijgen; (vrees) aanjagen.
ABJAMMERN (SICH), *w. w.* vergaan van jammeren en klagen.
ABJOCHEN, *b. w.* (den ossen) het juk afnemen, ontkoppelen.
ABKALBEN, *o. w.* ophouden met kalven.
ABKÄLTEN, *b. w.* afkoelen, verkoelen.
ABKÄMMEN, *b. w.* afkammen; (108) het bovenste gedeelte van een' muur afschieten.
ABKÄMPFEN, *b. w.* *(w. g.)* door strijden verkrijgen.
ABKANTEN, *b. w.* (139) afkanten; de hoornen van dieren afstooten, afzagen.
ABKANZELN, *b. w.* *einen* —, tegen iemand op den kansel deklameren, uitvaren; *fig.* (§) iemand berispen, uitschelden; (174) den valk de kap afnemen; (203) (de touwen) kappen; (80) (een' boom) toppen.
ABKAPPEN, *b. w.* afkappen; *fig.* (§) *einen* —, iemand sterk doorhalen, bits antwoorden, ruw bejegenen.
ABKARGEN, *b. w.* gieriglijk sparen, uitzuinigen.
ABKARTEN, *b. w.* (§) heimelijk afspreken, bekonkelen. *...UNG, *v.* (§) heimelijke afspraak, bekonkeling, *v.*
ABKAUEN, *b. w.* afkaauwen.
ABKAUF, *m.* ABKAUFUNG, *v.* afkoop, *m.* afkooping, *v.* *—EN, *b. w.* afkoopen, koopen, loskoopen; *eine Strafe* —, zich van eene straf vrijkoopen.
ABKÄUFER, *m.* afkooper, kooper, *m.* *...LICH, *b. n.* en *bijw.* koopbaar; naar regt van afkooping of van aankoop; losbaar, afkoopbaar, dat vrijgekocht kan worden.
ABKEHLEN, *b. w.* de keel afsnijden, keelen.
ABKEHREN, *b. w.* uitvegen, uitborstelen, uitschuijeren; afwenden, afkeeren. *...ICHT, *o.* afgeborstelde stof, *v.* *...UNG, *v.* (ABKEHR, *m.*) afwending; bekeering (van de zonde), *v.*
ABKELTERN, *b. w.* (wijn) persen. *—, *o. w.* afpersen, (wijn) tot het laatste toe afpersen.
ABKIMMEN, *b. w.* (77) afkimmen.
ABKNIPPEN, *b. w.* afpunten. *— *o. w.* afglijden, struikelen, tuimelen.
ABKLAFFEN, *o. w.* gapen, half open staan.
ABKLAPPEN, *b. w.* afslaan, nederslaan (de bladen eener tafel, de randen van een' hoed enz.).
ABKLÄREN, *b. w.* klaren, zachtjes afgieten. *...UNG, *v.* (133, 4) klaring, afgieting, zuivering, *v.*
ABKLATSCHEN, *b. w.* (57) in een' vorm doen; geducht kloppen.
ABKLAUBEN, *b. w.* afplukken, afpluizen, uitpluizen; *einen Knochen* —, een been af-

kluiven. *—, het afkluiven, enz. af-, uitpluizing; afkluiving, *v*.

Abklecken, *o. w.* aflekken, afdroppen. *...**klecksen**, *b.w.* slordig afschrijven; witten, schilderen.

Abkleiden, *b.w.* ontkleeden; (18) afschutten, afschieten. *...**ung**, *v*. ontkleeding, *v*.; scheidsmuur, *m*.; beschot, *o*.

Abklemmen, *b. w.* afklemmen.

Abklettern, *o. w.* afklauteren.

Abklopfen, *b. w.* afkloppen, afslaan; uitslaan; (13) een proefblad kloppen.

Abknallen, *b. w.* afschieten. *—, *o. w.* (133) ontploffen. *—, *o.* het ontploffen; ontploffing, *v*.

Abknappen, *b. w.* afknellen, afknakken.

Abknaubeln, *b. w.* afknabbelen.

Abkneifen, *b. w.* *(onr.)* (203) afknijpen, bij den wind houden.

Abkneifen, **Abkneipen**, *b. w.* (*reg.* en *onr.*) afknijpen, afnijpen; *fig.* afknibbelen.

Abknicken, *b. w.* afknakken; *einen Hasen* —, (59) een' haas den hals breken.

Abknickern, (**Abknausern**), *b. w.* afknibbelen.

Abknistern, *b. w.* (133) doen ontploffen; gemeen zout droogen en uitbranden.

Abknöpfen, *b. w.* ontknoopen, de knoopen losmaken, afdoen.

Abknüpfen, *b.w.* ontknoopen, den knoop losmaken; uit den knoop doen; losbinden, losmaken; ontbinden.

Abkochen, *b. w.* afkoken; (4) een afkooksel maken.

Abkommen, *o. w.* (*onr.*) afraken; *fig.* zich ontdoen, zich ontlasten; afkomen, afgeschaft worden, in onbruik geraken; *er kann wohl* —; hij heeft den tijd wel te komen; *er kann nicht* —; hij is belet te komen; hij kan zijn gezelschap niet verlaten; *vom Winde* —, (203) lijwaarts zeilen; *vom Wege* —, van den regten weg afdwalen. *—, *o. fig.* het in onbruik geraken eener gewoonte enz.; *ein gütliches* —, een vergelijk in het vriendelijke, in der minne; *ein* — *mit einem treffen*; eene schikking met iemand maken. *—**schaft**, *v*. nakomelingschap, *v*.

Abkömmling, *m*. afkomeling, afstammeling, *m*.

Abköpfen, *b. w.* (80) aftoppen (een' boom). *...**ung**, *v*. aftopping, *v*.

Abkoppeln, *b. w.* ontkoppelen.

Abkrämpen, *b. w.* den opgeslagen rand van een' hoed afslaan.

Abkränkeln, **Abkranken**, *o. w.* door ziekelijkheid verzwakken; verkwijnen.

Abkränken (**sich**), *w. w.* door hartzeer verkwijnen.

Abkratzen, *b. w.* afkrabben, afkrassen; afschrapen; afschrappen.

Abkrauten, *b. w.* (196) wieden.

Abkreischen, *b. w.* zie **Abschreien**.

Abkriegen, *b. w.* afkrijgen; verkrijgen; aandeel in iets hebben; (§) zich iets op den hals halen; (*w. g.*) veroveren.

Abkrümeln, *b.* en *o. w.* afkruimelen; *sich* —, verkruimelen.

Abkrusten, *b. w.* afkorsten, afraspen (de korst van het brood).

Abkühlen, *b. w.* afkoelen, bekoelen; *sich* —, zich ververschen, verkoelen, een luchtje scheppen. *—**d**, *b. n.* verkoelend, ververschend. *...**ung**, *v*. verkoeling, verversching; bekoeling, *v*.

Abkühlfass, *o.* (133) koelvat, *o*.

Abkümmern (**sich**), *w. w.* kwijnen van verdriet.

Abkündigen, *b.w.* afkondigen. *...**ung**, *v*. afkondiging, *v*.

Abkunft, *v*. afkomst, geboorte, *v*. geslacht, *o*. stam, *m*. huis, *o*.

Abküpfen, **Abkuppen**, *b. w.* afpunten.

Abkurzen, *b. w.* afkorten, korten, verkorten; verminderen. *...**ung**, *v*. afkorting, korting; verkorting, *v*. kort begrip, *o*.; vermindering, *v*. afslag, *m*.

Ablachen (**sich**), *w. w.* (§) tot berstens toe lagchen.

Abladen, *b. w.* (*onr.*) afladen, ontladen. *...**r**, *m*. aflader, ontlader, *m*. *...**ung**, *v*. aflading, ontlading, *v*.

Ablage, *v*. (119) voorschot op eene toekomstige erfenis, *v*.; het geven van rekenschap; (56) ligplaats, *v*.

Ablager, *o*. pleisterplaats, *v*.

Abländen, *o. w.* (203) afvaren; afdrijven. *...**ung**, *v*. afvaart, *v*. vertrek, *o*. afdrijving, *v*.

Ablang, *b. n.* zie **Länglich**. *—**en**, *b. w.* (§) afreiken, afnemen.

Ablängen, *b. w.* (9) in de lengte uitgraven, uittrekken; bot geven, laten slippen, schieten (een touw enz.).

Ablaschen, *b. w.* den weg bepalen (door teekens op de boomen).

Ablass, *m*. riool, *o*. waterpijp, *v*. gat, *o*. pijp, *v*.; rooster (waardoor het water van eene fontein, vijver of kanaal zich ontlast), *m*. waterloozing; aftapping, oversteking (van wijn); aflaat, vergiffenis der zonden, *v*. *ohne* —, zonder ophouden. *—**brief**, *m*. aflaatbrief, *m*.

Ablassen, *b. w.* (*onr.*) aflaten, loslaten, losmaken; neêrlaten; laten afloopen; afstaan, overgeven, overlaten; *einen Teich* —, een' vijver afleiden, laten droogloopen; *einen Brief* —, een' brief verzenden; *den Wein* —, den wijn aftappen, oversteken; *etwas vom Preise* —, iets van den prijs laten vallen. *—, *o. w.* ophouden, staken, uitscheiden; *von einer Sache* —, van eene zaak afzien, iets laten varen.

Ablasshorn, *o.* schoenmakershoorn, *m.* *...**jahr**, *o.* aflaatjaar, jubeljaar, *o.* *...**kram**, *m.* aflaatkraam, *v.* *...**krämer**, *m.* aflaatverkooper, *m.*

Ablassung, *v.* afleiding, aftapping (van een' vijver enz.); aftapping, oversteking (van wijn); afzending (eens briefs); ophouding, staking, *v.*; afstand (van eene regtszaak, van eenen eisch), *m.*

Ablasswoche, *v.* sakraments-week (week waarin de H. Sakramentsdag valt), *v.*

Ablativ, *m.* (151) nemer, derver, zesde naamval der latijnsche spraakkunst, *m.*

Ablatten, *b. w.* de latten losmaken, afnemen, afbreken.

Ablauben, *b. w.* ontbladeren; (een' wijngaard) afbladen. *...**ung**, *v.* ontbladering, *v.*; het afbladen, afbreken van overtollige bladeren aan den wijngaard of wijnstok.

Ablauern, *b. w.* afloeren, beloeren, bespieden.

Ablauf, *m.* afloop (in alle beteekenissen), *m.*; (18) soort van cirkelvormig uitgehold lijstwerk, *o.*; *nach — des Monats*, na verloop van de maand; *vor — der Post*, voor het vertrek van de post; *— des Meeres*, ebbe der zee, *v.*

Ablaufen, *o. w.* (*onr.*) afloopen (in alle beteekenissen); *einen Brief — lassen*, een' brief verzenden; *seinen Gegner — lassen*, (135) den degen zijner tegenpartij (langs den zijnen) laten afglijden; (*fig.* §) *einen — lassen*, iemand afwijzen, doorhalen. *—, *b. w.* de schoenen enz. afloopen; *einem den Preis —*, den prijs afloopen, den prijs in het loopen winnen; *fig. einem den Rang —*, iemand overtreffen, de loef afsteken; *sich —*, zich afloopen, zich door loopen vermoeijen; (*fig.*) *sich die Hörner —*, uitrazen.

Abläufer, *m.* (195,78) garenklos, *v.*

Ablaufrinne, *v.* (203) spijgat *o.* *...**röhre** *v.* buis, *v.* riool, *o.* *...**schleuse**, *v.* afloop-, verlaatsluis, *v.*

Ablaugen, *b. w.* (179) met loogwater wasschen.

Abläugnen, *b. w.* loochenen, ontkennen. *...**nung**, *v.* ontkenning, loochening, *v.*

Ablauschen, *b. w.* afluisteren.

Ablausen, *b. w.* (*g. w.*) luizen; *fig.* aftroggelen.

Abläutern, *b. w.* klaren; zie **Abklären**. *—, louteren; zie **Läutern**. *...**rung**, *v.* klaring; loutering, *v.*

Ableben, *o.* het overlijden, het sterven, *o.* dood, *m.*

Ablecken, *b. w.* aflikken.

Ableeren, *b. w.* afnemen, ledigen; *den Tisch —*, de spijzen-, de tafel afnemen.

Ablegen, *b. w.* afleggen; afdoen; zich van iets ontdoen (en voorts in alle beteekenissen); *eine Form —*, (13) de letters uit den vorm nemen; *Nelken —*, (173) anjelieren afzetten; *seine Gelübde —*, zijne gelofte doen; *ein Glaubensbekenntniss —*, zijne geloofsbelijdenis doen; *die Huldigung —*, hulde doen; *eine Schuld —*, eene schuld voldoen; *eine Rechnung —*, rekenschap geven; *etwas mit einem —*, iets met iemand overleggen, beramen. *—, *o. w.* jongen werpen, kalven; *das Gesicht, das Gedächtniss, die Kräfte legen ihm ab*, zijn gezigt, zijn geheugen, zijne krachten verzwakken, nemen af; *einem —*, iemand ongelijk geven, tegenspreken; *—, van den oever afvaren. *...**r**, *m.* (173) afzetsel, *o.*; (191) gepropte wijngaardrank, *m.*

Ablegung, *v.* aflegging; voldoening (eener schuld enz.); (13) uitneming der letters uit den vorm, *v.* *— *seines Glaubensbekenntnisses*, geloofsbelijdenis, *v.* *— *der Gelübde*, geloftedoening, *v.*

Ablehnen, *b. w.* den steun wegnemen; *fig.* vermijden, afweren; *Einwürfe —*, tegenwerpingen wederleggen, bestrijden; *etwas von sich —*, iets van zich afweren, zich verontschuldigen, zich onttrekken aan eene verrigting; *eine Gerichtsbarkeit von sich —*, (123) eene regtsmagt niet erkennen. *...**ung**, *v.* *fig.* afwering, weigering; afwending; wederlegging, *v.*

Ableihen, *b. w.* (*onr.*) (**Ablehnen**, *reg.*) afleenen, ontleenen.

Ableiten, *b. w.* afleiden. *—**d**, *b. n.* (34) afleidend. *...**r**, *m.* afleider, *m.* zie **Blitzableiter**.

Ableitung, *v.* afleiding, *v.*; (151) afgeleid woord, *o.* *—**sgraben**, *m.* doorsnijdingsriool, *o.* *—**srinne**, *v.* stortgat, *o.* uitgang; mond van een' waterloop, *m.*

Ablenken, *b. w.* afbrengen, afleiden; afkeeren, afwenden; verwijderen. *...**ung**, *v.* afleiding; afwending, *v.*

Ablernen, *b. w.* *einem etwas —*, iemand iets afleeren, afzien.

Ablesen, *b. w.* aflezen, voorlezen, oplezen; *die Raupen von den Bäumen —*, de rupsen of rupsennesten uit de boomen doen; *die Weintrauben —*, de druiven afsnijden; *einen Acker —*, een' akker van steenen of puin zuiveren. *...**ung**, *v.* aflezing, voorlezing, *v.*; druivenoogst, *m.*

Abliefern, *b. w.* afleveren, leveren. *...**er**, *m.* afleveraar, leveraar, *m.* *...**ung**, *v.* aflevering, levering, *v.*

Abliegen, *o. w.* (*onr.*) verwijderd zijn, op een' zekeren afstand liggen; genoegzaam rusten; *sich —*, slijten; bederven door lang liggen.

Ablisten, *b. w.* door list aftroonen, opligten.

Ablocken, *b. w.* aflokken, ontlokken; *einem Thränen* —, iemand tranen doen storten.

Ablohnen, *b. w.* *einen* —, het verdiende loon betalen; iemand betalen en tevens afdanken. *...ung, *v.* afscheid, ontslag, *o.* wegzending, *v.*; paspoort, *o.*

Ablöschen, *b. w.* blusschen, uitblusschen; uitwisschen. *...ung, *v.* uitblussching; uitwissching, *v.*

Ablösen, *b. w.* losmaken; (48) afsnijden, afzetten; (59) opjagen; *ein Pfand*—, een pand inlossen; *ein Urtheil* —, een vonnis intrekken; *einen Zins* —, eene rente aflossen, afkoopen. *—, aflossen, vervangen; de wacht aflossen; *sich*—, losgaan; *fig. sich*—, *einander* —, elkander aflossen, vervangen; (34) *den Schleim von der Brust* —, het slijm van de borst wegnemen, fluimen doen lozen. *—d, *b. n.* (34) borstzuiverend. *...lich, *b. n.* en *bijw.* (119) losbaar. *...ung, *v.* losmaking; afzetting (van een lid); aflossing (eener rente); aflossing der wacht, *v.*; soldaten die de schildwachten aflossen of die afgelost zijn geworden, *m. mv.*

Ablöthen, *b. w.* het soldeersel losmaken.

Ablügen, *b. w.* (*onr.*) door logens verkrijgen, aftroggelen.

Ablugsen, *b. w.* door list afhandig maken, ontfutselen, aftroonen.

Ablutiren, *b. w.* (133) leem van de destilleerketels afdoen.

Abmachen, *b. w.* afmaken, losmaken, af-, wegnemen; *fig. eine Sache* —, eene zaak afmaken, schikken, ten einde brengen, transigeren.

Abmähen, *b. w.* afmaaijen. *...ung, *v.* het afmaaijen, *o.* afmaaijing, *v.*

Abmahlen, *b. w.* afmalen, gedaan malen.

Abmahnen, *b. w.* afraden, ontraden. *...ung, *v.* het afraden, ontraden, *o.* afrading, ontrading, *v.*

Abmalen, *b. w.* afschilderen, afmalen, (ook *fig.*).

Abmärgeln, *b. w.* af-, uitmergelen; *ein Pferd* —, een paard afmatten, afrijden.

Abmarken, *b. w.* grensscheidingen maken; aanwijzen, afpalen. *...ung, *v.* grensmaking, grensaanwijzing, afpaling, *v.*

Abmarsch, *m.* afmarsch, aftogt, *m.* vertrek, *o.* *—iren, *o. w.* afmarscheren, aftrekken, den terugmarsch aannemen.

Abmartern, *b. w.* (§) afmartelen, plagen, kwellen, pijnigen.

Abmatten, *b. w.* afmatten, vermoeijen. *—, (177) (goud, zilver) opkoken; *sich*—, zich afmatten, zich vermoeijen. *...ung, *v.* afmatting, vermoeidheid, vermoeijing, vermoeijenis, *v.*

Abmeiern, *b. w.* een' pachter (eene landhoeve) afzetten.

Abmeisseln, *b. w.* afbeitelen, gudsen.

Abmergeln, *b. w.* af-, uitmergelen.

Abmerken, *b. w.* afzien, afkijken, afturen.

Abmessen, *b. w.* afmeten, (ook *fig.*); *Sie können leicht* —, gij kunt wel beseffen, oordeelen. *...ung, *v.* afmeting, *v.*

Abmetzen, *b. w.* het meetregt op het koren of het regt op het gemaal afnemen.

Abmiethen, *b. w.* huren, afhuren. *...r, *m.* *...rinn, *v.* huurder, *m.* huurster, *v.* *...ung, *v.* afhuring, huur, *v.*

Abmisten, *b. w.* mest uit het land werpen.

Abmodeln, *b. w.* een model maken, afnemen; boetseren.

Abmoosen, *b. w.* van mos zuiveren.

Abmüden, *b. w.* zie **Ermüden**.

Abmüssigen (sich), *w. w.* zich verledigen. *...ung, *v.* tijd, ledige tijd, *m.*

Abnagen, *b. w.* afknagen, (ook *fig.*).

Abnähen, *b. w.* stikken, doornaaijen; afnaaijen, eene schuld door naaijen afdoen.

Abnahme, *v.* afneming, *v.* verval, *o.* vermindering, *v.* bederf, *o.* bederving, verzwakking, *v.*; (*w. g.*) vertier, debiet, *o.*; *er hat keine* —, zijne zaken gaan niet behoorlijk; *in* — *gerathen*, in verval geraken. *— *einer Rechnung*, het afhooren, het nazien eener rekening.

Abnarben, *b. w.* (84) de nerf afschrapen. *...ung, *v.* (84) afschraping van huiden, *v.*

Abnarren, *b. w.* (§) door grappen of potsen ontfutselen, aftroggelen; met iemand den spot drijven.

Abnaschen, *b. w.* afsnoepen.

Abnehmen, *b. w.* (*onr.*) afnemen, ontnemen; losmaken; ontspannen; (48) afzetten; *Früchte* —, vruchten plukken; *ein Kalb* —, het kalf van de koe wegnemen, spenen; *eine Rechnung* —, eene rekening afhooren, nazien. *—, *fig.* gissen, vermoeden, besluiten, oordeelen. *—, *o. w.* afnemen, verminderen, bederven; verzwakken, vervallen, vermageren; korter worden; *der Mond nimmt ab*, de maan is aan het afnemen. *—, *o.* *...ung, *v.* afneming, ontneming; afneming, vermindering, *v.* verval; bederf, *o.* bederving, verzwakking, *v.*; (48) afzetting, *v.*

*...R, *m*. *...RINN, *v*. afnemer, *m*. afneemster, *v*.; kalant, klant, kooper, *m*. koopster, *v*.

ABNEIGEN, *b. w.* (*w. g.*) afbrengen, afleiden, afwenden; verwijderen. *..,UNG, *v*. afleiding, afwending, *v*.; afkeer, weêrzin, tegenzin, *m*.

ABNIETEN, *b. w.* (148) de omgeklonken punt eens spijkers verbergen; afvijlen.

ABNÖTHIGEN, *b. w.* afdwingen, afpersen. *...UNG, *v*. het afdwingen, *o*. afpersing, *v*.

ABNUTZEN, **ABNÜTZEN**, *b. w.* verslijten, afslijten, gebruiken. *...UNG, *v*. verslijting, afslijting, *v*. bederf; gebruik, genot, *o*.

ABÖDEN, *b. w.* (56) *einen Wald* —, in een woud veel wild neêrschieten. *...UNG, *v*. ontblooting der wouden van wild (door de jagt), *v*.

ABONNENT, *m*. geabonneerde, *m*.

ABONNIREN (SICH), *w. w.* (op een tijdschrift enz.) inteekenen; zich abonneren.

ABORDNEN, *b. w.* afvaardigen, afzenden. *...NUNG, *v*. afvaardiging, afzending, *v*.

ABORTIREN, *o. w.* ontijdig bevallen, eene miskraam hebben; *fig*. mislukken.

ABPACHTEN, *b. w.* afpachten, pachten, (van iemand) in pacht nemen. *...R, *m*. pachter, *m*. *...UNG, *v*. afpachting, pacht, *v*.

ABPACKEN, *b. w.* afpakken, ontladen. *...R, *m*. afpakker, *m*. *...UNG, *v*. afpakking, ontlading, *v*.

ABPASSEN, *b. w.* afpassen, afmeten; *fig*. *die Zeit*, *die Gelegenheit* —, den tijd, de gelegenheid afwachten, waarnemen.

ABPEITSCHEN, *b. w.* door zweepen weg-, afslaan; *einen* —, iemand geeselen, afrossen.

ABPELZEN, *b. w.* (§) afrossen.

ABPFÄHLEN, *b. w.* afpalen; met paalwerk afsluiten; afbakenen. *...UNG, *v*. afpaling, *v*.; paalwerk *o*. palissade, *v*.

ABPFÄNDEN, *b. w.* *einen* —, iemands goederen in beslag nemen. *...UNG, *v*. in beslag neming, *v*.

ABPFETZEN, *b. w.* afknijpen.

ABPFLÖCKEN, *b. w.* afbakenen; zie **ABSTECKEN**.

ABPFLÜCKEN, *b. w.* afplukken.

ABPFLÜGEN, *b. w.* afploegen.

ABPICKEN, *b. w.* afpikken; (95) den kant eener plank schuins afronden; afschaven.

ABPLAGEN, *b. w.* (*w. g.*) afpersen, door plagen verkrijgen; *sich*—, zich zelven veel kwellen, plagen, vermoeijen.

ABPLATTEN, *b. w.* plat-, gelijk maken,

ABPLÄTTEN, *b. w.* pletten; geheel plat strijken.

ABPLÄTZEN, *b. w.* (56, 168, 77) merken, teekenen.

ABPLAUDERN, *b. w.* afpraten; door praten aftroonen.

ABPOCHEN, *b. w.* door aankloppen iets afslaan of afrukken; *fig*. door grootspraak aftroggelen. Zie **ABTROTZEN**.

ABPRÄGEN, *b. w.* afdrukken, afstempelen; *fig*. afbeelden.

ABPRALLEN, *o. w.* terugspringen, af-, terugstuiten. *—, *o*. het af-, terugstuiten, *o*. terugstuit, *o*.

ABPREDIGEN (SICH), *w. w.* zich moede prediken.

ABPRELLEN, *b. w.* doen terugkaatsen, doen terugstuiten.

ABPRESSEN, *b. w.* afpersen, (ook *fig*.). *...UNG, *v*. afpersing, *v*.

ABPROTZEN, *b. w.* (5) een stuk geschut van het affuit afnemen.

ABPRÜGELN, *b. w.* (§) afrossen.

ABPUFFEN, *b. w.* villen; (§) vuistslagen geven; afschieten; (133) zie **VERPUFFEN**.

ABPUSTEN, *b. w.* afblazen (het stof enz.) om schoon te maken.

ABPUTZEN, *b. w.* afvegen, schoonmaken; snuiten (de kaars); scheren (den baard); *eine Mauer*, *ein Haus* —, een' muur of de muren van een huis bepleisteren; *die Schühe* —, de schoenen schoonmaken; *die Bäume* —, de boomen uitsnoeijen; (*fig*. §) *einen wacker* —, iemand den mond snoeren, berispen.

ABQUÄLEN, *b. w.* door kwellen verkrijgen; *sich*—, zich kwellen.

ABQUERLEN, *b. w.* bewegen door een' draaiboom of windas enz.; kloppen (eijeren), klutsen; tot schuim slaan, klutsen (room); *eine Brühe mit Eiern* —, (74) geklutste eijeren in vleeschnat doen.

ABQUETSCHEN, *b. w.* door kneuzen afbreken, afrukken.

ABQUICKEN, *b. w.* (133) met kwik mengen.

ABRÄDELN, *b. w.* (114) met een radertje afsnijden. *—, van een radertje afwikkelen.

ABRÄDERN, *b. w.* door raderen afzonderen.

ABRAFFEN, *b. w.* het bovenste snel wegnemen; af-, wegrapen.

ABRAHAMSBAUM, *m*. (76) kuischboom (agnus castas), *m*. zie **KEUSCHBAUM**.

ABRAHMEN, *b. w.* den room afscheppen.

ABRAINEN, *b. w.* zie **ABMARKEN**.

ABRANDEN, **ABRÄNDELN**, *b. w.* afranden; behoorlijk randen.

ABRASPELN, *b. w.* afschrapen; afraspen; met de rasp gelijk maken.

ABRATHEN, *b. w.* (*onr*.) afraden, ontraden. *—, *o. w.* *einen von etwas* —, iemand iets afraden. *...UNG, *v*. af-, ontrading, *v*. het afraden.

Abrauchen, *o. w.* (133) uitdampen. *...**ung**, *v.* uitdamping, verdamping, *v.*
Abraufen, *b. w.* uitrukken, uittrekken, uithalen.
Abraum, *m.* puin, *o.*; afbraak, *v.*
Abräumen, *b. w.* wegruimen, opruimen, wegnemen; *den Tisch* —, de tafel afnemen. *...**ung**, *v.* wegruiming, opruiming; opgeruimde aarde (van een' geëffenden grond), *v.*; het wegnemen van gehakt hout in een bosch.
Abraupen, *b. w.* de boomen van rupsen of rupsennesten zuiveren.
Abrechen, *b. w.* afharken, wegharken.
Abrechnen, *b. w.* afrekenen; aftrekken, korten; *mit einem* —, met iemand afreken, likwideren. *...**nung**, *v.* afrekening, korting; afrekening, vereffening, likwidatie, *v.* *...**ner**, *m.* die eene rekening likwideert, verevent, afrekent, *m.*
Abrechte, *v.* (101) averegtsche zijde, *v.* *—**n**, *b. w.* door geregts- of dwangmiddelen verkrijgen.
Abrede, *v.* overeenkomst, afspraak, *v.* *— *mit einem nehmen*, met iemand overeenkomen, afspreken; *der genommenen — gemäss*, volgens afspraak, - overeenkomst; *nicht in — sein*, niet loochenen, niet ontkennen. *—**n**, *b. w.* *etwas mit einem* —, iets met iemand afspreken, overeenkomen. *—, afraden, uitpraten, ontraden; door praten erlangen; *abgeredeter Massen*, volgens afspraak.
Abregnen, *onp. w.* **sich**—, *w. w.* (§) ophouden te regenen.
Abreiben, *b. w.* (*onr.*) afwrijven; genoeg wrijven; (de verwen) wrijven; *mit Tripel* —, met tripelaarde schoonmaken; *mit Bisamstein* —, met puimsteen glad maken. *—, (59) den kop aan boomen schuren of wrijven (van herten); *sich*—, door wrijven slijten. *...**ung**, *v.* afwrijving, *v.*
Abreichen, *b. w.* afreiken, aanreiken.
Abreifen, *b. w.* (77) de hoepels afdoen. —, *o. w.* rijp worden.
Abreihen, *b. w.* afrijgen; lostarnen.
Abreise, *v.* afreize, *v.* vertrek, *o.* *—**n**, *o. w.* afreizen, vertrekken.
Abreissen, *b. w.* (*onr.*) afscheuren, ontscheuren, afrukken, ontrukken; afbreken, slechten, sloopen; uitscheuren, bederven; teekenen, schetsen; *etwas Angenagelttes* —, iets dat gespijkerd is losslaan; uittrekken; *etwas Angeleimtes* —, het gelijmde losmaken; *ein Schloss* —, een slot afslaan; *einem Pferde die Eisen* —, een paard de hoefijzers afdoen; *ein Gebäude* —, de schets, het plan van een gebouw ontwerpen; *ein abgerissener Mensch*, een haveloos mensch. *—, *o. w.* scheuren, losraken, afscheuren, losscheuren, afbreken. *...**ung**, *v.* afscheuring, afbreking, slooping, slechting, *v.*
Abreiten, *b. w.* (*onr.*) afrijden, (in den zin van te paard rijden); (een paard) afrijden. *—, *o. w.* afrijden, wegrijden (te paard).
Abrennen, *b. w.* (*reg.* en *onr.*) afrennen; *fig. einem den Weg* —, iemand voorbijrennen, den weg afsnijden. *—, *o. w.* af-, wegrennen; *fig.* het op een loopje zetten.
Abrichten, *b. w.* afrigten, leeren, vormen, opmaken; (174) afrigten; versieren; *einen zum Krieg* —, iemand tot den oorlog afrigten, daaraan gewennen. *...**ung**, *v.* het afrigten, leeren, *o.* afrigting, *v.*
Abriegeln, *b. w.* grendelen, toegrendelen, op den grendel doen.
Abrieseln, *o. w.* langzaam nedervloeijen; (van zand enz.) in kleine brokjes afvallen.
Abriffeln, *b. w.* zie **Riffeln**.
Abrikose, *v.* abrikoos, *v.* *—**nbaum**, *m.* abrikoosboom, abrikozenboom, *m.* *—**nkern**, *m.* abrikoospit, *m.*
Abrinden, *b. w.* schillen, den bast of de schors (van een' boom) afdoen; de korst (van het brood) afsnijden, ontkorsten. *—, *o.* het schillen, *o.* ontschorsing, *v.* *...**ig**, *b. n.* afvallend (van de korst sprekende).
Abringen, *b. w.* ontworstelen.
Abrinnen, *o. w.* (*onr.*) afvloeijen, afstroomen, afloopen.
Abriss, *m.* lapje of overschot van een stuk stof, *o.*; schets, teekening, *v.* plan, *o.* *fig. ein kurzer* —, eene korte schets, *v.* kort begrip, *o.*
Abritt, *m.* (128) het afrijden (te paard).
Abrollen, *b. w.* af-, ontrollen. *—, *o. w.* af-, nederrollen. *—, *o.* het afrollen. *— *des Schnees*, sneeuwval, *m.*
Abrosten, *o. w.* afroesten.
Abröthen, *o.* en *b. w.* rood afverwen, rood maken.
Abrotten, *o. w.* afrotten.
Abrücken, *b. w.* af-, wegrukken, af-, wegschuiven, verplaatsen, opschuiven. *—, *o. w.* opschuiven, plaats-, ruimte maken.
Abrudern, *o. w.* afroeijen, wegroeijen.
Abruf, *m.* aankondiging, afkondiging; uit-, oproeping; terugroeping, terugontbieding, *v.* *—**en**, *b. w.* (*onr.*) opentlijk uitroepen; afkondigen, verkondigen; oplezen, afroepen; terugroepen, terug ontbieden. —, *o. w.* uit-, oproepen.

Abrufung, *v.* afkondiging, *v.* afroep, *m.* af-, oproeping, terugroeping, terugontbieding, *v.* *—sschreiben, *o.* brief van terugroeping, rekredentie-brief, *m.*
Abrühren, *b. w.* goed door elkander roeren; door omroeren er af laten vallen.
Abrunden, **Abründen**, *b. w.* afronden, ronden, rond maken, rond uitholen; (18) afkanten. *...ung, *v.* afronding, ronding, rondmaking; (18) afkanting, *v.*
Abrupfen, *b. w.* uitrukken, uittrekken, uithalen; plukken, de vederen uittrekken.
Abrüsten, *b. w.* (18) de stellaadje, den steiger wegnemen; (5) geschut van het affuit nemen.
Abrutschen, *o. w.* (§) afglijden; *fig.* met schande heengaan, - er van afkomen.
Abrütteln, *b. w.* afschudden.
Absäbeln, *b. w.* (§) af-, nedersabelen.
Absacken, *b. w.* de zakken afnemen, ledigen, in zakken verdeelen; *einen Esel* —, een' ezel ontladen.
Absage, **Absagung**, *v.* afzegging, *v.* tegenbevel, *o.* opzegging; intrekking, herroeping eener belofte; verzaking, *v.*; afstand (van eene zaak), *m.*
Absagen, *b. w.* *etwas* —, iets afzeggen, opzeggen; *das Versprochene* —, zijn woord intrekken, herroepen; *einem etwas* —, iemand iets ontzeggen. Zie **Absprechen**. *—, *o. w.* *einer Sache* —, van iets afzien, afstand doen; zie **Entsagen**; *ein abgesagter Feind*, een verklaarde vijand.
Absägen, *b. w.* afzagen.
Absatteln, *b. w.* af-, ontzadelen.
Absatz, *m.* afbreking, staking, rustpoos, pauze, tusschenpoozing, *v.*; volzin, *m.*; afdeeling (van een hoofdstuk, van een lied enz.); helling, *v.*; vertier, *o.* aftrek (van koopwaren); hak (van een' schoen), *m.*; rustplaats (op een' trap); bergvlakte, *v.*; knoest, knobbel, *m.*; kwast (van een' rotting), vermindering, afzetting (van muntspeciën), *v.*; (180) naauwe weg tusschen den wal en de gracht enz. *m*; *ohne* —, in eens, in éénen adem, in ééne teug. *—bogen, *m.* (138) boogvormige ronding van den hiel eens schoens, *v.* *—macher, *—schneider, *m.* hielhoutmaker, *m.* *—weise, *bijw.* bij tusschenpoozen. *—zwecke, *v.* (138) pin om schoenhakken vast te slaan, *v.*
Absäubern, *b. w.* zie **Säubern**.
Absaufen, *b. w.* (*onr.*) van boven afdrinken; afdrinken; *er säuft seine Schuldforderung ab*, hij drinkt voor hetgeen hij te vorderen heeft; *sich*—, zich dood drinken.
Absaugen, *b. w.* afzuigen; door zuigen verzwakken.
Absäugen, *b. w.* genoegzaam zogen, met zog voeden; (een kind) spenen.
Abschaben, *b. w.* afschaven; afschrabben, afschrapen; (het brood) afraspen; *sich*—, afschaven, slijten; *ein abgeschabtes Kleid*, een versleten kleed. *...sel, *o.* afschaafsel, schaafsel, *o.* krullen, *m. mv.* schaveling, *v.*; afschraapsel; afknipsel, *o.*
Abschachern, *b. w.* afschagcheren.
Abschachteln, *b. w.* met biezen, met het kruid paardenstaart wrijven; glad maken.
Abschaffen, *b. w.* afschaven, vernietigen; zie **Aufheben**. *—, iemand afschaffen, wegzenden. *...ung, *v.* afschaffing, wegzending; vernietiging, *v.*
Abschälen, *b. w.* afschillen, schillen, ontschorsen. *..ung, *v.* het afschillen, *o.* ontschorsing, *v.*
Abschärfen, *b. w.* (12) de scherpe hoeken afsnijden, beschaven, besnijden; (138) scherp maken; (67) afknippen, uitdunnen; (139) schuins afzagen.
Abschärfmesser, *o.* (47) snijmes, *o.*
Abscharren, *b. w.* afschrabben, afkrabben.
Abschatten, *b. w.* afschaduwen, een silhouet maken.
Abschaufeln, *b. w.* met de schop wegnemen of schoonmaken.
Abschaum, *m.* afgenomen schuim; *fig.* schuim, uitvaagsel, *o.*
Abschäumen, *b. w.* afschuimen. *...ung, *v.* afschuiming, *v.*
Abscheiden, *b. w.* (*onr.*) afscheiden, afzonderen; scheiden, deelen. *—, *o. w.* zich afscheiden; sterven, verscheiden, overlijden. *—, *o.* het overlijden, *o.* de dood, *m.* *...ung, *v.* afscheiding, afzondering; scheiding, deeling, *v.*
Abscheren, *b. w.* (*onr.*) afscheren, scheren. *...ung, *v.* afschering, schering, *v.*
Abscheu, *m.* afschuw, *m.* afgrijzen, *o.* afkeer, *m.*; afschuwelijk voorwerp, *o.*
Abscheuern, *b. w.* afschuren.
Abscheulich, *b. n.* en *bijw.* afschuwelijk, afgrijselijk, verfoeijelijk; *fig.* ongehoord, ontzaggelijk, geweldig, ijselijk, snood, gruwelijk; wreed, schrikkelijk. *—keit, *v.* afschuwelijkheid, afgrijselijkheid, ijselijkheid, snoodheid, *v.*
Abschichten, *b. w.* zie **Abtheilen**.
Abschicken, *b. w.* afzenden, afvaardigen; toezenden, toesturen. *...ung, *v.* afzending, zending, toezending, *v.*
Abschieben, *b. w.* (*onr.*) af-, wegschuiven; nederschuiven; *einen* —, (in het kegelspel) meer kegels omwerpen dan een ander; *fig.* *eine Schuld von sich* —,

eene schuld van zich afschuiven. *—, *o. w.* (80) de melktanden verliezen.

Abschied, *m.* afscheid, *o.* *—, reces, rijksdagsbesluit, *o.*

Abschiedsaudienz, *v.* afscheidsgehoor, *o.* *...**brief**, *m.* afscheidsbrief, brief van ontslag, *m.* paspoort, *o.* *...**schmaus**, *m.* afscheidsmaal, *o.* *...**trunk**, *m.* afscheidsdronk, *m.*

Abschiefern, *b. w.* platen of bladen afnemen; *sich* —, schilferen, afschilferen. *...**ung**, *v.* (48) afschilfering, *v.*

Abschienen, *b. w.* de banden, zwachtels of spalken wegnemen; met ijzeren banden beslaan; (48) ter dege spalken.

Abschiessen, *b. w.* *(onr.)* afschieten, schieten; *einen* —, nader bij het wit dan een ander schieten. *—, *o. w.* snel losschieten (van een touw enz.); verschieten; ophouden met schieten; *eine abgeschossene Farbe*, eene verschotene kleur. *...**ung**, *v.* afschieting, *v.*

Abschiffen, *o. w.* afvaren, uitloopen, onder zeil gaan. *—, *b. w.* (goederen) afschepen, schepen.

Abschildern, *b. w.* afschilderen, afmalen; *fig.* afschilderen, afmalen, beschrijven. *...**rung**, *v.* afschildering, afbeelding; *fig.* afschildering, schildering, beschrijving, *v.*

Abschinden, *b. w.* villen; (§) *sich* —, zich dood werken.

Abschirren, *b. w.* uitspannen, een paard het tuig afdoen, onttuigen. *...**ung**, *v.* het uitspannen, onttuigen.

Abschlachten, *b. w.* slagten. *—, *o. w.* ophouden met slagten.

Abschlag, *m.* afslag, *m.*; korting; daling, vermindering; ontlasting, lozing, *v.*; (56) geveld hout, *o.*; matrijs, *v.*; *auf* —, in mindering, op rekening; *fig. das ist ein grosser* —, dat is een groot verschil. *—**eisen**, *o.* ijzeren werktuig, hakmes (der leijenmakers), *o.*

Abschlagen, *b. w.* afslaan, afhouden; *einen Streich*, *Stoss* —, een' slag, een' stoot afweren, afslaan; *ein Zelt* —, eene tent uit elkander nemen; *einen* —, iemand stokslagen geven, afrossen; *sein Wasser* —, zijn water afslaan, wateren; *fig. einem etwas* —, iemand iets afslaan, weigeren. *—, door kloppen of slaan afbeelden, verbeelden, afnemen, overbrengen; (108) den aftogt slaan. *—, *o. w.* afslaan, dalen, in prijs verminderen. *—, *o.* het afslaan, *o.*; daling; weigering, *v.*

Abschlägig, *b. n.* en *bijw.* *—*e Antwort*, weigering, *v.* weigerend antwoord, *o.*

Abschläglich, *b. n.* en *bijw.* op rekening, in mindering.

Abschlagtisch, *m.* neêrslaande tafel, *v.*

Abschlagung, *v.* het afslaan; het omhakken der boomen, *o.*; weigering, *v.*

Abschlämmen, *b. w.* uit den modder trekken, van modder zuiveren; uitbaggeren; eene goot doorsteken, reinigen. *...**ung**, *v.* doorsteking van iets dat met modder verstopt is; uitbaggering, uitdieping, *v.*

Abschleifen, *b. w.* *(reg.)* op eene slede wegvoeren; al slepende verslijten. *—, *b. w.* *(onr.)* afslijpen, slijpen; genoegzaam slijpen; slijten (door op het ijs te glijden); polijsten; *fig. einen jungen Menschen* —, een' jong mensch beschaven, wellevender maken, ontbolsteren. *...**sel**, *o.* afslijpsel, slijpsel, het afgeslepene, *o.*

Abschleimen, *b. w.* de slijmerige stof (van iets) afnemen; *Fische* —, den visch uit vuil in schoon water doen; *den Zucker* —, (163) suiker afschuimen.

Abschleissen, *b. w.* *(onr.)* slijten, afslijten.

Abschlenkern, *b. w.* afschudden, afwerpen, wegsmijten.

Abschleppen, *b. w.* weg-, medeslepen (in den zin van heimelijk mede nemen); *fig.* door slepen bederven, verslijten.

Abschleudern, *b. w.* met een' slinger werpen. *—, *o. w.* slingerende wegvaren.

Abschlichten, *o. w.* (139 en 84) zie **Schlichten**.

Abschliessen, *b. w.* *(onr.)* afsluiten; ontketenen; *ein Schloss* —, de veêr van een slot loslaten; *die Thüre* —, de deur sluiten, op slot doen; (46) afsluiten. *...**ung**, *v.* afsluiting; (46) afsluiting, vereffening, *v.*

Abschlürfen, *b. w.* afslurpen; inslurpen (een versch ei enz.).

Abschluss, *m.* afsluiting, sluiting; *fig.* (46) afsluiting, sluiting, *v.* slot, *o.* vereffening, eindbeslissing, *v.*

Abschmaddern, *b. w.* afsmeren, gaauw en slordig afschrijven.

Abschmatzen, *b. w.* (§) bij herhaling kussen.

Abschmausen, *b. w.* afeten; iemand in den grond helpen door bij hem te smullen. *—, *o. w.* het maal eindigen.

Abschmeicheln, *b. w.* aftroonen.

Abschmeissen, *b. w.* afsmijten, afgooijen.

Abschmelzen, *b. w.* smelten, afsmelten. *—, *o. w.* *(onr.)* afsmelten, smelten, afloopen.

Abschmieren, *b. w.* afsmeren; slordig afschrijven; (§) *einen* —, iemand afrossen, rottingolie toedienen. *—, *o. w.* afsmeren, smetten, afgaan.

Abschmutzen, *b.* en *o. w.* afverwen;

afgeven ; vuil maken ; (13) besmetten, bekladden, bemorsen.
ABSCHNALLEN, *b. w.* ontgespen.
ABSCHNAPPEN, *b. w.* op slot doen ; de veêr van het slot ontspannen. *—, *o. w.* losgaan ; los-, afspringen, losschieten, slap worden.
ABSCHNÄUTZEN, *b. w.* afsnuiten; zie ABPUTZEN.
ABSCHNEIDEN, *b. w.* *(onr.)* afsnijden, (ook *fig.*) ; (48) afzetten, afnemen. *—, *o. w.* afsteken, (verschillen). *—, *o.* *...UNG, *v.* het afsnijden ; afsnijding, snede, *v.*
ABSCHNELLEN, *b. w.* losmaken, ontspannen ; met kracht werpen, schieten. *—, *o. w.* losgaan, losspringen ; losschieten.
ABSCHNITT, *m.* snede ; afdeeling ; (180) afsnijding in een vestingwerk ; (198) afsnijding, *v.* segment, *o*; (25) rusting, *v.* stilstand in een vers, *m.* hémistiche; (99) plaats voor het jaargetal enz. op muntstukken, *v.*
ABSCHNITZEL, *o.* afsnijdsel, afknipsel, *o.*; reepjes, snippers, spaanders, *o. m. mv.*
ABSCHNITZEN, *b. w.* afsnijden, uitknippen ; beeldsnijden.
ABSCHNÜREN, *b. w.* losrijgen ; losmaken ; af-, ontbinden ; (eene plaats) lijnregt afmeten ; *das Zimmerholz* —, een met krijt witgemaakt snoer laten springen op het timmerhout. *—, *o.* het losmaken, losrijgen, *o.*; lijnregte afmeting, *v.*
ABSCHNURREN, *b. w.* afbedelen. *—, *o. w.* snorrende losgaan.
ABSCHÖPFEN, *b. w.* afscheppen, afschuimen.
ABSCHOSS, *v.* belasting, (verblijfgeld), *v.*
ABSCHRAUBEN, *b. w.* afschroeven.
ABSCHRECKEN, *b. w.* afschrikken ; vrees, schrik aanjagen ; ontmoedigen ; (74) *einen Fisch* —, een' visch blaauw koken. *. .UNG, *v.* afschrikking, *v.* afschrik, *m.* ontmoediging, *v.*
ABSCHREIBEGEBÜHR, *v.* *...GELD, *o.* kopiëerloon, kopij-geld, *o.*
ABSCHREIBEN, *b. w.* *(onr.)* afschrijven (in alle beteekenissen) ; na-, overschrijven. *...ER, *m.* afschrijver, *m.* *...EREI, *v.* letterdieverij, *v.* *...UNG, *v.* afschrijving, *v.*
ABSCHREIEN (SICH), *w. w.* *(onr.)* (§) zich heesch schreeuwen, zich overschreeuwen.
ABSCHREITEN, *b. w.* *(onr.)* afmeten met schreden. *—, *o. w.* afwijken.
ABSCHRIFT, *v.* afschrift, *o.* kopij, *v.* duplikaat, *o.* *—LICH, *b. n.* afgeschreven. —, *bijw.* schriftelijk.
ABSCHRÖPFEN, *b. w.* (2) zie SCHRÖPFEN.
ABSCHROTE, *v.* zie SCHROTMEISSEL.
ABSCHROTEN, *b. w.* aflaten, nederlaten (een vat) ; besnoeijen, afsnijden ; (99) afbaarden, besnoeijen.
ABSCHUPPEN, *b. w.* schubben, afschubben.
ABSCHÜRFEN, *b. w.* schaven, afschaven.
ABSCHÜRZEN, *b. w.* iets dat opgespeld of opgenaaid is laten vallen.
ABSCHUSS, *m.* waterval, *m.*; helling, *v.*
ABSCHÜSSIG, *b. n.* en *bijw.* afhellend.
ABSCHÜTTELN, *b. w.* afschudden.
ABSCHÜTTEN, *b. w.* afgieten.
ABSCHÜTZEN, *b. w.* afschutten.
ABSCHWÄREN, *o. w.* *(onr.)* afzweren (door verzwering afvallen).
ABSCHWARTEN, *b. w.* het zwoerd afnemen.
ABSCHWÄRZEN, *b. w.* behoorlijk zwart verwen. *—, *o. w.* smetten, afgeven (zwart afverwen).
ABSCHWATZEN, *b. w.* door babbelen, door schoone woorden aftroonen.
ABSCHWEFELN, *b. w.* van zwavel zuiveren ; goed zwavelen.
ABSCHWEIFEN, *b. w.* (28) de tonnetjes van zijdewormen in het water leggen ; (139) rond uitsnijden. *—, (van zijn onderwerp) afwijken, uitweiden. *—, *o. w.* zich verwijderen. *...UNG, *v.* afwijking, afdwaling, *v.*
ABSCHWEMMEN, *b. w.* afspoelen, wasschen, uitspoelen ; drijvende medevoeren ; *Holz* —, hout voor den stroom laten afzakken. *...UNG, *v.* afspoeling, *v.*; het afzakken van een houtvlot, *o.*
ABSCHWENDEN, *b. w.* (2) de stoppels verbranden.
ABSCHWIMMEN, *o. w.* *(onr.)* af-, wegzwemmen; *sich* —, zich afmatten door zwemmen.
ABSCHWINGEN, *b. w.* *(onr.)* afzwaaijen, afslingeren.
ABSCHWITZEN, *b. w.* (84) *die Häute lassen* —, de huiden laten zweeten ; *sich* —, (§) door zweeten verzwakken. *—, *o. w.* ophouden te zweeten.
ABSCHWÖREN, *b. w.* *(onr.)* afzweren. *...UNG, *v.* afzwering, *v.*
ABSEGELN, *o. w.* afzeilen. *...UNG, *v.* het af-, uitzeilen, vertrek, *o.* afvaart, *v.*
ABSEHBAR, *b. n.* en *bijw.* dat afgezien kan worden, afzienbaar.
ABSEHEN, *b. w.* *(onr.)* afzien (in alle beteekenissen) ; *auf etwas abgesehen sein*, op iets doelen, tot iets strekken ; *abgesehen von*, afgezien van, zonder acht te geven op. *—, *o.* bedoeling, *v.* oogmerk, doel, wit ; (198) vizier van een' graadboog, *o.*
ABSEIDE, *v.* zie FLORETTSEIDE.
ABSEIFEN, *b. w.* (28) de zeep afspoelen, afwasschen.
ABSEIGERN, *b. w.* (9) loodregt graven ; (94) de scheiding van het zilver en koper afwerken.
ABSEIHEN, *b. w.* afrijgen, doorzijgen.

ABSEIN, *o. w.* afwezig zijn, afgescheiden zijn. *—, *o.* afwezigheid, *v.*
ABSEITE, *v.* (18) vleugel van een gebouw, zij-, achtergevel, *m.* keerzijde, *v.* *...IG, *b.n.* en *bijw.* afgelegen.
ABSEITS, *bijw.* ter zijde.
ABSENDEN, *b. w.* *(onr.)* afzenden, afvaardigen. *...UNG, *v.* afzending, *v.*
ABSENGEN, *b. w.* afzengen, afschroeijen.
ABSENKEN, *b. w.* langzaam laten zinken; (196,173) afzetsels inleggen; (9) graven. *...ER, *n.* gepote wijngaardrank, *v.;* afzetsel, *o.* loot, *v.*
ABSETZBAR, *b. n.* afzetbaar.
ABSETZEN, *b.* en *o. w.* afzetten; afleggen; (het geweer) afzetten; *das Pferd hat seinen Reiter abgesetzt*, het paard heeft zijnen ruiter afgeworpen; *einen Koffer u. s. w. bei einem* —, een' koffer enz. bij iemand in bewaring geven; *(im Schreiben)* —, een' nieuwen regel beginnen; *(im Reden und Singen)* —, eene pauze maken; (13) *eine Seite u.s.w.*—, eene bladzijde enz. zetten; (9) *ein Stück von einer Stufe u. s. w.* —, een stuk van eene mijn afslaan; *der Gang setzt ab*, de ader verandert, neemt eene andere rigting; (48) afzetten (een lid); (136) met kleuren afzetten; *die Farben setzen ab*, de kleuren steken af. *—, heimelijk verlossen; (80) spenen (kalveren, lammeren enz.); (203) *vom Lande*—, van den oever afvaren. *—, *fig.* (iemand van zijn ambt) afzetten, ontzetten; *einen König* —, een' koning onttroonen, afzetten; *Waaren* —, waren slijten, verkoopen, afzetten; *eine Münze* —, eene munt afzetten, verbieden, verminderen; *ein Schiff* —, een schip afkeuren; (§) *es wird Schläge* —, daar komt eene kloppartij van; *ohne abzusetzen*, in één' adem voort. *...UNG, *v.* afzetting, aflegging; ontzetting; ophouding, pauze, *v.*
ABSICHT, *v.* oogmerk, doel, voornemen, *o.;* *etwas zur — haben*, op iets doelen; *in* —, met het voornemen, met het oogmerk, in aanmerking genomen.... ; ten opzigte van.... ; *in meiner* —, ten opzigte van mij, te mijnen opzigte. *—LICH, *b. n.* voorbedachtelijk, met opzet. *—LOS, *b. n.* en *bijw.* onvoorbedachtelijk.
ABSIEBEN, *b. w.* afziften, uitziften.
ABSIEDEN, *b. w.* *(onr.)* afzieden, afkoken; (4) een afkooksel maken.
ABSINGEN, *b. w.* *(onr.)* afzingen, zingen.
ABSITZEN, *o. w.* *(onr.)* afzitten; afstijgen; ver af zitten. *—, *b. w.* *(onr.)* iets afbreken of bederven door er op te zitten; *eine Schuld, eine Strafe* —, door gevangen te zitten eene schuld, eene boete afbetalen; *sich*—, zich moede zitten.
ABSOLVIREN, *b. w.* vrijspreken.
ABSONDERLICH, *bijw.* bijzonderlijk; zie BESONDERS.
ABSONDERN, *b.w.* afzonderen, scheiden; afscheiden. *...RUNG, *v.* afzondering, scheiding, afscheiding, *v.*; (106) *die Absonderungsgefässe*, afscheidingsvaten, *o. mv.* *...RUNGSZEICHEN, *o.* (151) komma, *v.*
ABSPALTEN, *b. w.* af-, doorklieven.
ABSPANNEN, *b. w.* uitspannen (van paarden); ontspannen; *—, *fig.* ontzenuwen, verzwakken. *...UNG, *v.* uitspanning (der paarden); ontspanning, *v.*
ABSPÄNSTIG, *b. n.* en *bijw.* afkeerig; *— *machen*, tot ongebondenheid verleiden; iemand aftroonen, afhouden, aftrekken (van zijn werk, van zijnen pligt); *einem — werden*, de partij van iemand verlaten.
ABSPAREN, *b. w.* uit zijn' mond sparen.
ABSPEISEN, *b. w.* *(w. g.)* spijzigen; paaijen. *—, *o. w.* den maaltijd eindigen.
ABSPIELEN, *b. w.* (145) afspelen. *—, *o.w.* ophouden met spelen.
ABSPINNEN, *b. w.* *(onr.)* afspinnen; *eine Schuld* —, door spinnen eene schuld afdoen. *—, *o. w.* ophouden met spinnen.
ABSPITZEN, *b. w.* punten, afpunten.
ABSPLITTERN, *b.* en *o. w.* afsplinteren, splinteren, door splinteren afbreken.
ABSPRECHEN, *b. w.* *(onr.)* ontzeggen, (bij vonnis); *einem das Leben* —, iemand ter dood veroordeelen; aan iemands genezing wanhopen; *einem alle Hoffnung* —, iemand alle hoop benemen; *einem sein Glück* —, iemand het geluk ontzeggen. *—, afspreken (behoorlijk er over spreken). *—, *o. w.* *über etwas* —, over iets voorbarig beslissen, uitspraak doen.
ABSPREITZEN, *b. w.* (18) onderstutten, onderschragen.
ABSPRENGEN, *b.* en *o.w.* doen springen; open of uiteen doen springen; ijlings wegrennen.
ABSPRIESSEN, *b. w.* zie ENTSPRIESSEN, ABSTAMMEN.
ABSPRINGEN, *b. w.* *(onr.)* afspringen, (ook *fig.*)
ABSPRITZEN, *b.* en *o. w.* afspuiten.
ABSPRÖSSLING, *m. fig.* spruit, telg, *v.* nakomeling, afstammeling, *m.*
ABSPRUNG, *m.* sprong, zijsprong, *m.*; *fig.* afwijking, *v.* afval, *m.* verandering van gevoelen, - van besluit enz. *v.*; *das ist ein grosser* —, dat is een groot verschil, dat is eene groote verandering.
ABSPULEN, *b. w.* spoelen, afhaspelen.
ABSPÜLEN, *b. w.* afspoelen, afwasschen; wegspoelen. *...ICHT, *o.* spoelwater, spoelsel, *o.*

Abstahlen, *b. w.* verstalen, (ook *fig.*).
Abstammen, *o. w.* afstammen; (151) afstammen, afgeleid worden.
Abstämmen, *b. w.* afhakken (den stam van een' boom enz.).
Abstammung, *v.* afstamming, afkomst, *v.* oorsprong, *m.*; (151) woordafleiding, *v.*
Abstampfen, *b. w.* afstampen. *—, *o. w.* ophouden met stampen.
Abstand, *m.* afstand, *m.* verte, verwijdering; tusschenruimte, *v.*; (18 en 123) afstand, *m.* *—, *fig.* verschil, *o.*
Abständig, *b. n.* (56) dor, droog, dood.
Abstatten, *b. w.* doen, verrigten; betalen, voldoen; *Dank* —, danken, dank betuigen; *einen Besuch* —, een bezoek geven, afleggen. Zie **Ausstatten**. *...**ung**, *v.* aflegging van een bezoek, dankbetuiging, *v.*
Abstäuben, *b. w.* afstoffen, afvegen. *...**ung**, *v.* afstoffing, *v.*
Abstäupen, *b. w.* geducht geeselen.
Abstecheisen, *o.* (173) kleine spade, *v.*
Abstechen, *b. w.* *(onr.)* door steken afzonderen; afsteken; *den Wein* —, wijn oversteken; (63) weder-, op nieuws afnemen. *—, *o. w.* afsteken (van kleuren enz.); (van het land) afsteken, afvaren.
Absteckeisen, *o.* ijzeren werktuig om lijnregt af te meten, *o.*
Abstecken, *b. w.* losmaken; afbakenen; *ein Lager* —, een kamp, eene legerplaats afsteken. *—, het gespelde losmaken.
Absteckpfahl, *m.* scheid-, grenspaal, *m.* *...**schnur**, *v.* *...**leine**, meetsnoer, *o.* lijn om af te perken, *v.*
Abstehen, *o. w.* *(onr.)* op een' afstand staan; *fig.* dorren (van boomen enz.); sterven (van dieren); bederven (van wijn enz.); afstand doen, afzien; *einem* —, iemand ongelijk geven; *von einem Vorhaben* —, van een voornemen afzien. *—, *b. w.* *einem etwas* —, iemand iets afstaan, overlaten.
Abstehlen, *b. w.* af-, ontstelen; *fig.* steelsgewijze iets afzien of afleeren; *(spr.) dem Lieben Gott die Zeit* —, den tijd slecht besteden.
Absteigen, *o. w.* afstijgen, afklimmen, afdalen. *—**d**, *b. n.* (38) afdalend, afkomstig, afstammend.
Absteigequartier, *o.* klein verblijf waar men zelden of bij geval slaapt, *o.* rustplaats op reis in een huis of logement, *v.*
Absteigung, *v.* afklimming, afdaling, *v.*; (157) ondergang eener ster naar de graden der middellijn, *m.*
Abstellen, *b. w.* nederstellen, afnemen; *fig.* afschaffen. *...**lung**, *v.* *fig.* afschaffing, *v.*
Absteppen, *b.w.* (101) stikken, doornaaijen.
Absterben, *o. w.* afsterven, overlijden; *fig. der Welt* —, der wereld afsterven. *—, *o.* het overlijden.
Absteuern, *b. w.* (van den oever, van het land) afsturen. *—, *o. w.* afvaren.
Abstich, *m.* namaaksel; *fig.* kontrast, het afsteken (der kleuren enz.), *o.*
Abstimmen, *b. w.* *(w. g.)* (eene snaar) lager stemmen; *fig.* den geest, de gedachten lager stemmen; *einen* —, de meerderheid verkrijgen bij eene stemming, iemand overstemmen. *—, *o. w.* niet overeenstemmen. *...**mig**, *b. n.* en *bijw.* *(w. g.)* wanluidend, valsch.
Abstocken, *b. w.* (173) (anjelieren) afzetten. *—, *o. w.* verrotten.
Abstoppeln, *b.w.* (2) korenstoppels afsnijden.
Abstosseisen, *o.* beitel, steekbeitel, *m.* schraapmes, *o.*
Abstossen, *b. w.* *(onr.)* afstooten; afzetten; (168) afschaven, afbeitelen; *das Holz* —, het hout glad schaven; *sich* —, verslijten; (56) afkappen, afhouwen; *Kälber, Lämmer* —, kalveren, lammeren spenen; *einem Missethäter das Genick, das Herz* —, een' misdadiger den genadeslag geven; *eine Note kurz* —, (171) eene noot kort afdeelen; *fig. eine Schuld* —, eene schuld afdoen. *— *o. w.* *(onr.)* (203) *vom Lande* —, van den oever afstooten. *...**ung**, *v.* afstooting; afdoening (eener schuld), *v.*
Abstract, *b. n.* en *bijw.* (197) afgetrokken, op eene afgetrokkene wijze. *—**ion**, *v.* aftrekking, afgetrokkenheid, *v.*; afgetrokken denkbeeld, *o.*; verstrooijing van gedachten, *v.*
Abstrafen, *b. w.* straffen; kastijden. *...**ung**, *v.* strafvoltrekking; kastijding, *v.*
Abstrahiren, *b. w.* (126) aftrekken; afzonderen door de gedachten. *—, *o. w.* (van een onderwerp) afbreken; afzien.
Abstreichen, *b.w.* *(onr.)* afstrijken; (§) geeselen, met de roede slaan. *—, *o.w.* wegsluipen; ophouden met kuitschieten (van visschen); (59) uit het nest vliegen (van vogels).
Abstreifen, *b. w.* afstroopen; *Blätter* —, ontbladeren; (handschoenen, kousen) uittrekken. *...**ung**, *v.* afstrooping, *v.*
Abstreiten, *b. w.* afstrijden, betwisten.
Abstrich, *m.* het afgestrekene; randen van een' strijk- of meetstok, *m. mv.*; (94) tweede verlies; metaalschuim, *o.*
Abstricken, *b. w.* afbreijen.
Abstriegeln, *b. w.* afrossen; roskammen.
Abströmen, *b. w.* laten afdrijven; al stroomende medevoeren. *—, *o.w.* afstroomen.
Abstufen, *b. w.* trapsgewijze verbinden, afdeelen; *fig.* schakeren. *—, *o. w.* trapsgewijze afnemen. *...**ung**, *v.* trapsgewijze verbinding; *fig.* schakering; trapsgewijze opklimming, gradatie (der woorden, der begrippen, der toonen), *v.*

Abstülpen, *b. w.* het opgespelde of opgenaaide laten vallen; den rand van een' hoed neêrslaan.
Abstumpfen, *b. w.* afstompen, stomp maken.
Absturz, *m.* af-, nederstorting; steilte, *v.*
Abstürzen, *b.* en *o. w.* af-, nederstorten; het deksel afnemen.
Abstutzen, *b. w.* korten; afknotten, verminken; (de boomen) toppen, aftoppen; (78) de eerste keer scheren; kortooren, kortwieken, kortstaarten.
Absuchen, *b. w.* zoekende wegnemen; *Flöhe, Läuse* —, vlooijen, luizen vangen; (59) (een veld, een bosch) doorzoeken, nasporen.
Absud, *m.* (4) afkooksel, *o.*
Absurd, *b. n.* ongerijmd.
Absüssen, *b. w.* (133) zoeten, zoet maken. *—**ung**, *v.* het zoetmaken, *v.*
Abt, *m.* abt, *m.*
Abtafeln, *o. w.* den maaltijd eindigen.
Abtäfeln, *b. w.* met hout beschieten.
Abtakeln, *b. w.* (203) af-, onttakelen.
Abtanzen, *b. w.* door dansen afrukken, verslijten. *—, *o. w.* ophouden met dansen; *sich* —, zich door dansen afmatten.
Abtaumeln, *o. w.* aftuimelen.
Abtauschen, *b. w.* zie **Tauschen**.
Abteufen, *b. w.* (9) graven.
Abtei, *v.* abdij, *v.* *—**lich**, *b. n.* en *bijw.* tot eene abdij behoorende.
Abtheilen, *b. w.* af-, verdeelen; deelen; *mit seinen Kindern* —, zijnen kinderen hun erfdeel bij zijn leven geven. *...**ig**, *b. n.* en *bijw.* deelhebbend. *...**igen**, *b. w.* deel geven in.
Abtheilung, *v.* af-, verdeeling; afscheiding, *v.*; deel; gedeelte, vak, *o.* *—**s-zeichen**, *o.* (43) afscheidingsteeken; (151) deelingsteeken, *o.*
Abthun, *b. w.* *(onr.)* afdoen; wegdoen, afleggen; *fig.* afdoen (eene zaak, een verschil, eene rekening, eene schuld enz.); (een dier) dooden; (een' misdadiger) straffen, regten.
Abtilgen, *b. w.* afschaffen, uitdelgen; zie **Tilgen**.
Abtödten, *b. w.* kwellen; zie **Kasteien**.
Abtraben, *o. w.* wegdraven, heenloopen.
Abtrag, *m. fig.* afdoening, voldoening, aflossing; vergoeding, *v.* *—, nadeel, *o.* schade, *v.*; *einem — thun*, iemand benadeelen, iemand afbreuk doen.
Abtragen, *b. w.* *(onr.)* af-, wegdragen; afnemen; afbreken; (de tafel) afnemen; verslijten; (eene schuld) voldoen, afbetalen; *sich* —, bederven; slijten, verslijten. *...**ung**, *v.* het afnemen; het afbreken, *o.*; voldoening (eener schuld), *v.*
Abtrauern, *o. w.* den rouw afleggen; den ligten rouw dragen.

Abträufeln, *o. w.* afdroppelen, afzijpelen.
Abtreiben, *b. w.* *(onr.)* afdrijven; wegdrijven; (56) *ein Gehölz* —, een bosch uithakken; (133) metalen louteren, zuiveren; (het vee) door drijven afmatten; (66) *einen* —, iemand uit het bezit zetten of stooten. *—, *o. w.* afdrijven (van schepen). *—**d**, *b. n.* afdrijvend; (34) afdrijvend, afzettend. *...**ung**, *v.* afdrijving; loutering (van goud enz.); uithakking (van een bosch), *v.*
Abtrennen, *b. w.* af-; lostornen, lostarnen; afscheiden. *...**ung**, *v.* lostorning; afscheiding, *v.*
Abtreten, *b. w.* *(onr.)* aftreden (afdrukken, bederven door er op te treden); met passen afmeten; (118) *den Thon* —, de klei- of potaarde kneden; (84) de huiden touwen; *fig. einem etwas* —, iemand iets afstaan, overlaten. *—, *o. w.* heengaan; (170) aftreden; *bei einem* —, bij iemand afstappen. *...**ung**, *v.* aftreding, *v.*; vertrek, *o.*; afstand, *m.*
Abtrieb, *m.* (56) het omhakken van een bosch; geveld hout, *o.*
Abtriefen, *o. w.* afdruipen, afzijpelen; *fig.* (§) *es wird etwas für ihn dabei* —, hij zal er wel een winstje aan hebben.
Abtrinken, *b. w.* *(onr.)* afdrinken.
Abtritt, *m.* aftreding, *v.*; trap, *m.*; heimelijk gemak, huisje, *o.*; (59) afval; *fig.* afstand, *m.*; *seinen — nehmen*, heengaan, vertrekken; *bei einem seinen — nehmen*, bij iemand afstappen, zijn' intrek nemen.
Abtrocknen, *b. w.* afdroogen. *—, *o. w.* droogen, afvallen.
Abtrommeln, *b. w.* af-, omtrommelen; door trommelen afslijten, bederven, verjagen; *einen Bienenstock* —, de bijen verjagen door op den korf te slaan. *—, *o. w.* ophouden met trommelen.
Abtropfen, **Abtröpfeln**, *b.* en *o. w.* afdroppelen.
Abtrotzen, *b. w.* op een' hoogen of onbescheiden toon afpersen.
Abtrumpfen, *b. w.* (145) aftroeven; *fig.* (§) *einen* —, iemand de volle laag geven.
Abtrünnig, *b. n.* en *bijw.* afvallig; oproerig. *— *werden*, zijne partij verlaten; afvallen. *— *machen*, verleiden (tot ondeugd enz.). *—**er**, *m.* afvallige; geloofsverzaker; oproerling, *m.* *—**keit**, *v.* afval, *m.* verzaking (van eene godsdienst enz.), *v.*
Ab-und-zugehen, *o. w.* zie **Ab**.
Aburtheilen, *b. w.* geregtelijk ontzeggen. *—, *o. w.* ten volle uitwijzen, voorbarig en beslissend oordeelen.

Abverdienen, *b. w.* (§) afverdienen, afwerken.
Abvieren, *b. w.* vierkant maken.
Abwägen, *b. w.* *(reg.* en *onr.)* afwegen, waterpas maken; *fig.* af-, overwegen. *...ung, *v.* weging; waterpasmaking, *v.*
Abwälzen, *b. w.* afwentelen; *fig. etwas von sich* —, iets van zich afschuiven, zich er van ontlasten.
Abwandelbar, *b. n.* en *bijw.* (151) vervoegbaar.
Abwandeln, *b. w.* (151) vervoegen. *—, *o. w.* wegwandelen. *...ung, *v.* (151) vervoeging, *v.*
Abwandern, *o. w.* *(w. g.)* weggaan, vertrekken.
Abwarnen, *b. w.* afraden, ontraden.
Abwarten, *b. w.* afwachten, waarnemen; bezorgen, zorg dragen, oppassen; *eine Sache* —, bezig met iets zijn, zich op iets toeleggen. *...ung, *v.* afwachting, waarneming, *v.*
Abwärts, *bijw.* nederwaarts; ter zijde, van ter zijde; (24) stroom afwaarts; (18) opwaarts.
Abwaschen, *b. w.* afwasschen, afspoelen, wasschen. *...ung, *v.* afwassching, wassching, *v.*
Abwässern, *b. w.* van het overvloedige water ontlasten; zie **Wässern**.
Abweben, *b. w.* afweven.
Abwechseln, *b. w.* af-, verwisselen. *—, *o. w.* afwisselen. *—d, *b. n.* afwisselend. —, *bijw.* bij beurten, bij afwisseling. *...ung, *v.* af-, verwisseling, verandering, ongestadigheid; wisselvalligheid; verscheidenheid, *v.* verschil, *o.;* schakering, *v.*
Abweg, *m.* omweg, zijweg, *m.*; *fig.* afwijking, afdwaling, buitensporigheid, *v.; auf —e gerathen*, van zijn' pligt afgaan. *—s, *bijw.* van den weg af, bezijden den weg. *—sam, *b. n.* afgelegen, weinig bezocht.
Abwehen, *b.* en *o. w.* afwaaijen.
Abwehren, *b. w.* afweren, afkeeren.
Abweichen, *b. w.* *(reg.* en *onr.)* weeken. *—, *o. w.* door weeken of weekwording afvallen. *—, *o. w.* *(onr.)* afwijken; ontwijken; (203) van den oever afstooten; (135) degageren; (157) afwijken, deklineren; *fig.* (van zijn onderwerp) afwijken. *...ung, *v.* afwijking, ontwijking, *v.*
Abweiden, *b.* en *o. w.* afweiden.
Abweifen, *b. w.* afhaspelen.
Abweinen, *b. w.* door weenen afboeten; *sich*—, zich door weenen afmatten.
Abweisen, *b. w.* *(onr.)* afwijzen. *...ung, *v.* afwijzing, *v.*
Abweissen, *o. w.* wit afgeven. *—, *b. w.* genoegzaam witten.
Abwelken, *b. w.* doen verdorren. *—, *o. w.* verwelken.
Abwenden, *b. w.* *(reg.* en *onr.)* afwenden, afkeeren, afleiden, (ook *fig.*); *einen Stoss* —, een' stoot afweren, afwenden, pareren. *...ig, *b. n.* en *bijw.* afkeerig; — *machen*, afkeerig maken, afleiden, afkeer-, haat inboezemen. *...ung, *v.* afwending; afwering (van een' stoot), *v.*
Abwerfen, *b.* en *o. w.* *(onr.)* afwerpen, afsmijten, afgooijen; (59) een bosch neêrhakken; *fig.* opbrengen, afwerpen, winst geven; *einem* —, (145) hooger werpen; meer kegels neêrwerpen.
Abwesend, *b. n.* en *bijw.* afwezend, afwezig.
Abwesenheit, *v.* afwezendheid, afwezigheid, *v.* afzijn, *o.*
Abwetzen, *b. w.* wetten, scherp maken, slijpen; door slijpen bederven, verslijpen.
Abwickeln, *b. w.* afwinden, afhaspelen.
Abwiegen, *b. w.* *(onr.)* afwegen.
Abwinden, *b. w.* *(onr.)* afwinden; ontvlechten; door een windas neêrlaten, afhijschen.
Abwirken, *b. w.* (59) een dier de huid afhalen; (6) genoegzaam kneden.
Abwischen, *b. w.* afwisschen, uitwisschen.
Abwittern, *onp. w.* ophouden met donderen, uitdonderen; op den reuk najagen.
Abwuchern, *b. w.* af-, ontwoekeren.'
Abwürdigen, *b. w.* verlagen (in prijs); (eene muntsoort) in waarde verminderen; *fig.* verlagen. *...ung, *v.* vermindering, verlaging, *v.* (ook *fig.*)
Abwurf, *m.* het afwerpen, afgeworpene, *o.*; winst, *v.* voordeel, *o.*
Abwürfeln, *b. w.* in het dobbelspel afwinnen.
Abwürzen, *b. w.* kruiden; genoegzaam kruiden.
Abzahlen, *b. w.* afbetalen; *fig. einen* —, iemand doorhalen. *...ung, *v.* afbetaling, voldoening, *v.*
Abzählen, *b. w.* aftellen, tellen. *...ung, *v.* aftelling, telling, *v.*
Abzahnen, *o. w.* de laatste tanden krijgen; *dieses Kind hat noch nicht abgezahnt*, dit kind heeft al zijne tanden nog niet. Zie **Zahnen**.
Abzanken, *b. w.* door krakeel afpersen, verkrijgen; *sich* —, zich door kijven afmatten.
Abzapfen, *b. w.* aftappen; (ook 48). *...ung, *v.* aftapping, *v.*
Abzaubern, *b. w.* *(w. g.)* door betoovering verkrijgen.

Abzäumen, *b. w.* onttoomen, den toom afdoen. *...**ung**, *v.* onttooming, *v.*
Abzaunen, *b. w.* door eene hegge afscheiden.
Abzausen, *b. w.* (§) door heen en weêr trekken -, door lastig vallen verkrijgen.
Abzehren, *b. w.* vermageren, mager doen worden, verzwakken, doen uitteren. *—, *o. w. sich* —, vermageren, mager worden, uitteren. *...**ung**, *v.* vermagering, uittering, *v.*
Abzeichnen, *b. w.* afteekenen, afschetsen. *...**ung**, *v.* afteekening, schets, teekening, *v.* ontwerp, plan, *o.*
Abzerren, *b. w.* afscheuren.
Abziehblase, *v.* (133) soort van destilleerflesch, *v.*; destilleertoestel, *m.* *...**eisen**, *o.* ijzeren werktuig waarop men de hennep wrijft; (15) ijzer, *o.*
Abziehen, *b. w. (onr.)* af-, uittrekken; onttrekken; afnemen (den hoed); afnemen (overtreksel van stoelen enz.); schillen, pellen (amandelen enz.); een dier de huid afstroopen; *fig.* (het water) afleiden; (dranken) overhalen, stoken, bottelen; (een mes of scheermes) aanzetten, slijpen; (gewigt) ijken; (in 't farospel) de kaarten afnemen. *—, ontraden, aftrekken; (33) aftrekken, korten; (126) aftrekken; (197) afleiden; (139) afschaven, gladmaken, polijsten; (196) wijngaardranken planten; (13) besmetten, bemorsen, bekladden. *—, *o. w.* weggaan, aftrekken; *fig. leer* —, een weigerend antwoord bekomen; met ledige handen vertrekken.
Abziehfeile, *v.* fijne vijl, *v.* *...**leder**, *o.* scheermesriem, *m.* *...**muskel**, *m.* (106) spier waarmede een lid buitenwaarts bewogen wordt, *v.*
Abziehung, *v.* het aftrekken, onttrekken, overhalen enz. *o.*; aftrekking, *v.* aftrek, *m.*; overhaling, stoking (van dranken); (106) beweging naar buiten, *v.*
Abzielen, *b. w. etwas* —, iets bedoelen; iets beoogen. *—, *o. w. auf etwas* —, op iets mikken, turen, doelen, loeren; tot iets strekken, dienen. *—**d**, *b. n.* bedoelende, beoogende, doelende, strekkende.
Abzirkeln, *b. w.* afcirkelen, afmeten, afpassen (met den passer), (ook *fig.*). *...**ung**, *v.* afmeting, afpassing (met den passer), *v.*
Abzucht, *v.* riool; (57) afstammend ras, *o.*
Abzug, *m.* vertrek, *o.*; aftogt, *m.*; aftrek, *m.* korting, *v.* aftreksel, *o.*; trekker, drukker (van een schietgeweer), *m.*; buis, *v.* rooster (van eene fontein enz.), *m.*; riool, *o.* trechter, *m.*; (in 't farospel) afneming der kaarten, *v.*; (13) afdruk, *m.*; (94) eerste verlies, *o.*

Abzugsflagge, *v.* (203) afvaartsvlag, *v.* *...**geld**, *o.* verblijfgeld (belasting), *o.* *...**predigt**, *v.* afscheidspredikatie, *v.* *...**recht**, *o.* regt van het verblijfgeld (belasting), aftogtsregt, *o.* *...**schmaus**, *m.* afscheidsmaal, *o.*
Abzupfen, *b. w.* aftrekken; afpluizen.
Abzwacken, *b. w.* afnijpen; *(fig.* §) afnemen, besnoeijen.
Abzwecken, *b.w.* bedoelen. *—, *o.w.* doelen.
Abzwicken, *b. w.* afnijpen, afknijpen.
Abzwingen, *b. w. (onr.)* afdwingen, afpersen; *einem etwas* —, iemand iets afpersen.
Abzwirnen, *b. w.* (garen) aftwijnen.
Acacie, *v.* (76) acacia. Zie **Schotendorn**.
Academie, *v.* zie **Akademie**.
Accent, *m.* stembuiging, uitspraak, *v.* klemtoon, *m.* klank-, toonteeken, *o.* Zie **Ton**, **Tonzeichen**.
Accentuiren, *b. w.* de uitspraak door toonteekenen aanduiden; den klemtoon leggen op; door de stembuiging onderscheiden.
Access, *m.* toegang, *m.* zie **Zutritt**.
Accessist, *m.* klerk die geen loon trekt, surnumerair (op een landskantoor, bij eene administratie), *m.*
Accidenzien, *v. mv.* toevallige voordeelen in een ambt, bijvalletjes van eenige bediening, emolumenten, buitenkansjes, *o. mv.* verval, *o.*
Accisbar, *b. n.* aan accijns onderworpen.
Accisbedienter, *m.* *...**schreiber**, *m.* klerk op een accijnskantoor, *m.*
Accise, *v.* accijns, *m.* belasting, *v.*; belasting-, accijnskantoor, *o.*
Acciseinnahme, *v.* ontvangst van den accijns, *v.* *...**einnehmer**, *m.* ontvanger van den accijns, *m.* *...**expedition**, *...**stube**, *v.* accijnskantoor, *o.* *...**frei**, *b. n.* vrij van accijns. *...**freiheit**, *v.* vrijdom, vrijstelling van accijns, *m. v.* *...**zettel**, *m.* accijnsbiljet, *o.*
Accomodiren, *b. w.* gemakkelijk maken, schikken, in orde brengen. *...**knochen**, *m.* (138) likhout, *o.*
Accord, *m.* overeenkomst, *v.* verdrag, vergelijk, *o.*; overeenstemming, *v.*; (171) akkoord, maatgeluid, *o.* *—**iren**, *b. w.* tot overeenstemming brengen; toestaan, vergunnen, toestemmen; akkorderen, overeenkomen.
Accreditiren, *b. w.* een krediet openen. volmagt geven (aan een hof enz.).
Accurat, *b. n.* naauwkeurig, juist, stipt. *—, *bijw.* naauwkeuriglijk, stiptelijk. zie **Genau**. *—**esse**, *v.* naauwkeurigheid, stiptheid, *v.* zie **Genauigkeit**.
Accusativ, *m.* (151) aanklager, lijder, vierde naamval (der latijnsche spraakk.); tweede geval (der ned. spraakk.), *m.*

Ach, *tw.* ach! helaas! o! och! ach ja! och ja, jawel, gaarne.
Achat, *—**stein**, *m.* agaatsteen, agaat, *m.*
Achel, *v.* baard (van het koren); hennepstok, *m.*
Achillesflächse, *...**sehne**, *v.* (106) pees van Achilles, *v.*
Achromatisch, *b. n.* en *bijw.* onvatbaar voor kleurschifting, akromatisch.
Achse, *v.* as (van een' wagen); (198) spil; as; (54) spil in een uurwerk, *v.*; (146) klos, *m.* spil met een slijprad, *v.*
Achsel, *v.* schouder, oksel, *m.* *fig.* (§) *auf die Leichte — nehmen*, iets niet zwaar tillen; *über die — ansehen*, over de schouders aanzien; *auf beiden —n tragen*, den huik naar den wind hangen. *—**ader**, *v.* (106) schouderader, *v.* *—**band**, *o.* schouderlint, *o.* -kwast, *m.* schouderstuk, -band, *o. m.* *—**bein**, *o.* (106) schouderbeen, *o.* *...**drüse**, *v.* schouderklier, *v.* *—**flechse**, *—**nerve**, *v.* schouderpees, *v.* *—**gelenk**, *o.* schoudergewricht, *o.* *—**höhle**, *v.* holligheid onder de okselen, *v.* *—**kleid**, *o.* schouderbekleedsel van den mispriester, *o.* *—**naht**, *v.* (101) schoudernaad, *m.* *—**pulsader**, *v.* (106) schouder-slagader, *v.* *—**stück**, *o.* schouderstuk, *o.* (97) epaulet, *m.* *—**träger**, *m.* lastdrager, pakkedrager, *m.*; *fig.* valsch mensch, falievouwer, *m.* *—**zucken**, *o.* het ophalen der schouders.
Achsenblech, *o.* *...**schiene**, *v.* ijzeren halve ring aan het einde van eene wagenas, *m.* *...**nagel**, *m.* luns (van eene wagenas), *v.* *...**riegel**, *m.* dwarshout, kalf (van een' wagen), *o.* *...**ring**, *m.* ijzeren band om de nave van het rad, *m.*
Acht, *b. n.* acht. *—, *v.* acht; verbanning, *v.*
Acht, **Achtung**, *v.* acht, aandacht, oplettendheid, zorg, *v.* *— *geben*, acht geven, oplettend zijn; *aus der — lassen*, vergeten, verzuimen, veronachtzamen; verwaarloozen; *etwas in — nehmen*, iets in acht nemen, voor iets zorg dragen; *sich in — nehmen*, zich in acht nemen, acht geven; wel toezien; *sich vor einem od. etwas in — nehmen*, zich (voor iemand of iets) wachten, hoeden, in acht nemen.
Achtbar, *b. n.* en *bijw.* achtbaar. *—**keit**, *v.* achtbaarheid, *v.* aanzien, *o.*
Achtbeinig, **Achtfüssig**, *b. n.* en *bijw.* achtbeenig.
Achte, *b. n.* achtste.
Achteck, *o.* achthoek, *m.* *—**ig**, *b. n.* achthoekig.
Achtel, *o.* achtste, het achtste deel, achtendeel, *o.*; (171) achtste noot, staartnoot, *v.*
Achten, *b. w.* achten, eeren; oordeelen, gelooven, vermeenen, er voor houden; *für gut —*, voor goed houden, oordeelen; *auf etwas —*, op iets acht geven, letten; *sich nach etwas —*, zich naar iets regelen of rigten.
Achtens, *bijw.* ten achtste.
Achter, *m.* stuk van acht penningen, *o.* *—**lei**, *bijw.* van acht soorten, op acht wijzen.
Achtfach, **Achtfältig**, *b. n.* en *bijw.* achtvoudig. *...**groschenstück**, *o.* stuk van 8 grossen (60 ned. cent.), *o.* *...**halb**, *b. n.* en *bijw.* achthalf.
Achtjährig, *b. n.* en *bijw.* achtjarig.
Achtlos, *b. n.* en *bijw.* onoplettend, onachtzaam, achteloos. *—**igkeit**, *v.* achteloosheid, onachtzaamheid, onoplettendheid, *v.*
Achtmal, *bijw.* achtmaal. *...**monatlich**, *bijw.* om de acht maanden; dat acht maanden duurt. *...**pfünder**, *m.* achtponder, *m.*
Achtsam, *b. n.* en *bijw.* oplettend; zorgvuldig, zorgzaam. *—**keit**, *v.* oplettendheid, zorgvuldigheid, *v.*
Achtsäulig, *b. n.* en *bijw.* met acht zuilen. *...**seitig**, *b. n.* en *bijw.* achtkantig.
Achtserklärung, *v.* banvonnis, *o.* -brief; ban, *m.* verbanning, *v.* rijksban, *m.*
Achtspännig, *b. n.* en *bijw.* met acht paarden bespannen. *...**stündig**, *b. n.* en *bijw.* dat acht uren duurt. *...**tägig**, *b. n.* en *bijw.* achtdaagsch. *...**täglich**, *b. n.* om de acht dagen.
Achtung, *v.* achting; oplettendheid, *v.* Zie **Acht**, *v.* *—**smangel**, *m.* (*) minachting, *v.* *—**svoll**, *b. n.* en *bijw.* met zeer veel achting. *—**swürdig**, *b. n.* en *bijw.* achtenswaardig.
Achtwinkelig, *b. n.* en *bijw.* achthoekig.
Achtzehen, *b. n.* achttien; *(der, die, das) achtzehnte*, de, het achttiende.
Achtzig, *b. n.* tachtig. *—**er**, *m.* *—**erinn**, *v.* tachtigjarige man, -vrouw, *m. v.* *—**jährig**, *b. n.* tachtigjarig. *—**ste**, *b. n.* tachtigste. *—**stel**, *o.* tachtigste gedeelte, *o.*
Acker, *m.* akker, *m.* veld; een stuk bouwland, *o.* *—**arbeit**, *v.* akkerarbeid, landbouw, *m.* *—**bau**, *m.* land-, akkerbouw, *m.* *—**bautreibend**, *b. n.* landbouwend. *—**feld**, *o.* bouwland; akkerveld; beploegd land, *o.* *—**furche**, *v.* akkervore, *v.* *—**galle**, *v.* modderpoel, *m.* *—**geräth**, *o.* akkergereedschap, *o.* *—**gesetz**, *o.* wet den akkerbouw betreffende, wet op de landverdeeling (bij de Rom.), *o.* *—**hauhechel**, *v.* (76) prangwortel, *m.* stalkruid, *o.* *—**holder**. *—**holunder**, *m.* wilde vlier (plant), *v.* *—**knecht**, *m.*

bouwmansknecht, *m.* *—LAND, *o.* bouwland, *o.* *—LEUTE, *mv.* akkerlieden, bouwlieden, landbouwers, *m. mv.* *—LOHN, *m.* akkerloon, *o.* *—MÄHRE, *o.* slecht ploegpaard, *o.* *—MANN, *m.* akkerman, landbouwer, *m.* *—MÄNNCHEN, *o.* kwikstaart (vogeltje), *m.*

ACKERN, *b. w.* akkeren, ploegen, bouwen. *—, *o.* het akkeren; het ploegen, *o.* landbouw, *m.*

ACKERPFERD, *o.* akkerpaard, *o.* *...HÄUTE, *v.* (76) duivekervel, *v.* *...RINGELBLUME, *v.* (76) veldroos, *v.* *...SCHOLLE, *v.* kluit aarde, *v.* *...SCHWARZKÜMMEL, *m.* honigdauw, *m.* onkruid in het koren, *o.* *...STEINSAMEN, *m.* akker-steenzand, *o.* *...WALZE, *v.* rol om de kluiten te breken, *v.* *...WEG, *m.* weg door een bouwland, *m.* *...WEITZEN, *m.* (76) koeijenkruid, *o.* *...WERK, *o.* akkerwerk, *o.* *...WESEN, *o.* akkerbouw, *m.* landhuishoudkunde, *v.* *...ZEIT, *v.* bouwtijd, *m.* *...ZWIEBEL, *v.* veld-ajuin, *m.*

ACT, *m.* (170) bedrijf, *o.*

ACTE, *v.* ambtelijk stuk, geregtelijk schrift, *o.* akte, *v.* *Acten*, *Actenstücke*, akten, staatsregisters, - schriften, schrifturen, - besluiten, protokollen, *o. mv.*

ACTENSCHREIBER, *m.* kopist, kommies, klerk, *m.*

ACTIE, *v.* aktie, *v.* aandeel, *o.* *—HÄNDLER, ACTIONIST, *m.* aktiën -, effekten handelaar, aktiehouder, deelhebber, *m.*

ACTIVSCHULD, *v.* (33) in te vorderen of uitstaande schuld, aktieve schuld, *v.*

ACTUARIUS, *m.* griffier, *m.*

ADAMSAPFEL, *m.* adamsappel, soort van citroen; (106) adamsappel (dikte aan den voorhals), *m.* *...FEIGE, *v.* *...FEIGENBAUM, *m.* moerbezie -, vijgenboom, *m.* *...KIND, *o.* zwak mensch, *m.*

ADDIREN, *b. w.* (126) optellen.

ADDITION, *v.* (126) optelling, *v.*

ADEL, *m.* adel, adeldom, adelstand, *m.* de edelen, *m. mv.*; (ook *fig.*) adel, *m.* *—HERRSCHAFT, *v.* adelregering, adelheerschappij, aristokratie, *v.* *—HOF, *m.* adellijk slot, kasteel, huis, *o.* *—IG, *b. n.* en *bijw.* adellijk, van adel. *—IGE, *m.* edelman, *m.* *—N, *b. w.* adelen, tot den adelstand verheffen. *—SBRIEF, *m.* brief van adeldom, *m.* *—SBUCH, *o.* boek der ridderschap, *o.* *—STAND, *m.* *—SCHAFT, adelstand, *m.* *—STOLZ, *m.* trotschheid op adellijke geboorte, *v.* adeltrots, *m.*

ADER, *v.* ader, *v.*; *goldene* —, speenader, *v.*; aanbeijen, *v. mv.* *—LASSEN, *zur* — *lassen*, *b.* en *o. w.* aderlaten; *fig.* *er hat keine* — *dazu*, hij heeft geene neiging, geene geschiktheid daartoe; *es ist keine gute* — *in ihm*, hij deugt niet, er is geen goed haar aan. *—BRUCH, *v.* (48) aderbreuk, *v.*

ADERGEFLECHT, *o.* (106) adervlecht, *v.* *...GESCHWULST, *v.* adergezwel, *o.* *...HÄUTCHEN, *o.* (106) adervlies, *o.*

ADERIG, *b. n.* aderig, vol aderen; geaderd; aderachtig.

ADERKROPF, *m.* (106) krampader, *v.*

ADERLASS, *m.* aderlating, *v.* *...BÄUSCHCHEN, *v.* gevouwen doekje op het laatgat; kompres, *o.* *...BECKEN, *o.* laatbekken, *o.* *...BINDE, *v.* laatband, *m.* *...EISEN, *o.* laatvlijm, *v.* lancet, *o.*

ADERLASSEN, *b.* en *o. w.* laten, aderlaten.

ADERLASSSCHNÄPPER, *m.* laatijzer der hoefsmeden, *o.* *...ZEUG, *o.* koker met lancetten, *m.*

ADERMENNIG, (ODERMENNIG), *m.* en *v.* (76) leverkruid, *o.*

ADERPRESSE, *v.* (48) werktuig om de bloedvaten toe te wringen, *o.* *...SCHLAG, *m.* pols, polsslag, *m.* *...WASSER, *v.* (106) waterachtig vocht des ligchaams, *o.*

ADJUNCT, *m.* hulpgenoot in eenig ambt, adjunkt, *m.*

ADJUNGIREN, *b. w.* toevoegen; zie BEIORDNEN, ZUORDNEN.

ADJUTANT, *m.* (97) adjudant, *m.*

ADLER, *m.* arend, adelaar, *m.* (ook 188). *—AUGE, *o.* arendsoog, *o.* (ook *fig.*) *—EULE, *v.* katuil, *v.* *—HOLZ, *o.* arendshout, *o.* *—KRAUT, *o.* (76) varenkruid, *o.* *—NASE, *v.* arends-, haviksneus, *m.*

ADMINISTRATOR, *m.* bestuurder, bewindhebber, administrateur, *m.*

ADMIRAL, *m.* vlootvoogd, opperbevelhebber ter zee, admiraal, *m.* *—INN, *v.* admiraalsvrouw, *v.*

ADMIRALITÄT, (ADMIRALSCHAFT), *v.* bestuur van het zeewezen, *o.* admiraliteit; waardigheid van admiraal, *v.* admiraalschap, *o.* *—SFLAGGE, *v.* (203) admiraliteits-, admiraalsvlag, *v.*

ADMIRALSGALEERE, *v.* (203) admiraalsgalei, *v.* *...SCHIFF, *o.* (203) admiraalsschip, *o.*

ADONISBLUME, *v.* *...RÖSCHEN, *o.* (76) adonisroosje, *o.*

ADRESSE, *v.* adres, opschrift, *o.*

ADRESSHAUS, *o.* adreskantoor, *o.*

ADVENT, *m.* tijd voor kersmis, advent, *m.*

ADVISBRIEF, *m.* zie AVISBRIEF.

ADVOCAT, *m.* advokaat, *m.* *—ENGEBÜHR, bezoldiging van een' advokaat, *v.* *—UR, *v.* beroep van advokaat, advokaatschap, *o.*

ADVOCIREN, *o. w.* het beroep van advokaat uitoefenen.

AEBTINN, *v.* vrouw van een' protestantschen abt, *v.*

Aebtissinn, *v.* abdis, *v.*
Aecht, *b. n.* en *bijw.* echt, waar, zuiver, onvervalscht, onvermengd; echt, wettig, geloofwaardig. *—**heit**, *v.* echtheid, wettigheid; geloofwaardigheid (van een stuk), *v.*
Aechten, *b. w.* bannen, verbannen, in den ban doen; vogelvrij verklaren.
Aechzen, *o. w.* zuchten, kermen, steunen. *—, *o.* het zuchten, *o.* zuchting, *v.* gesteen, gekerm, *o.*
Aederchen, *o.* kleine ader, *v.* adertje, *o.*
Aedern, *b. w.* aderen.
Aeffchen, *o.* aapje, *o.*; jonge meerkat, *v.*
Aeffen, *b. w.* foppen, om den tuin leiden; voor den gek houden, bespotten. *—, *o.* *...**rei**, *v.* bespotting, spotternij, fopperij, *v.*
Aeffinn, *v.* wijfje van een' aap, *o.* wijfjesaap, *m.*
Aeffisch, *b. n.* aapachtig.
Aeffung, *v.* zie **Aeffen**, **Aefferei**.
Aehern, *b. n.* van metaal, van brons, bronzen, metalen.
Aehneln, (**Aehnlich sein**), *o. w.* een weinig -, eenigzins gelijken, overeenkomen.
Aehnlich, *b. n.* gelijk, gelijkend, overeenkomend. *—**keit**, *v.* gelijkheid, overeenkomst, gelijkvormigheid; betrekking, *v.*
Aehre, *v.* aar, korenaar, *v.* *in —n Schiessen*, in-, tot aren of halmen schieten. *—*n lesen*, korenaren nalezen.
Aehrenlese, *v.* *—**n**, *o.* nalezing van korenaren, *v.* *...**leser**, *m.* *...**leserinn**, *v.* nalezer-, naleester van korenaren, *m. v.*
Aelpler, *m.* zie **Alpenbewohner**.
Aelster, *m.* zie **Elster**.
Aelter, *b. n.* (*vergr. tr.* van **alt**), ouder. *—**lich**, *b. n.* en *bijw.* vaderlijk, ouderlijk. *—**mutter**, *v.* *—**vater**, *m.* overgrootmoeder, *v.*; overgrootvader, *m.*
Aeltern, **Eltern**, *m. mv.* ouders, *m. mv.* *—**los**, *b. n.* ouderloos, zonder ouders.
Aelteste, *b. n.* (*overtr. tr.* van **alt**), *der —, die —*, de oudste. *—, *m.* ouderling, oudste (eener vergadering enz.), *m.*
Aeltlich, *b. n.* en *bijw.* oudachtig.
Aemsig, *b. w.* zie **Emsig**.
Aemtchen, *o.* klein ambt, ambtje, postje, *o.*
Aendern, *b. w.* veranderen; verbeteren; *ich kann es nicht —*, ik kan er niets aan doen; *sich —*, zich veranderen, veranderd worden; zich verbeteren.
Aenderung, *v.* verandering, *v.*
Aengsten, **Aengstigen**, *b. w.* bang-, benaauwd maken, vrees aanjagen, verontrusten, beangstigen; *sich —*, zich verontrusten, zich benaauwd maken. *...**igung**, *v.* beangstiging, *v.* het vrees aanjagen.
Aengstig, *b. n.* beangst, angstig.
Aengstlich, *b. n.* en *bijw.* beangst, angstvallig, ongerust, bekommerd; al te zorgzaam, te bezorgd. *—**keit**, *v.* angst, *m.* beangstheid, angstvalligheid, ongerustheid; overdrevene zorgvuldigheid, *v.*
Aepfelchen, *m.* appeltje, o.
Aepfelhoke, *m.* *...**mann**, *m.* *...**frau**, *v.* appelverkooper, *m.*; appelvrouw, *v.*
Aequator, *m.* evennachtslijn, *v.* evenaar, *m.*
Aequilibrist, *m.* zie **Seiltänzer**.
Aerger, *b. n.* en *bijw.* (*vergr. tr.* van **arg**), erger. *—, *m.* ergernis, *v.* verdriet, *o.*; verontwaardiging; gramschap, *v.* toorn, *m.* *—**lich**, *b. n.* en *bijw.* ergerlijk, verdrietig, gemelijk; ergerlijk, aanstootelijk.
Aergern, *b. w.* ergeren, vertoornen, boos -, moeijelijk maken, belgen; ergeren, ontstichten, aanstoot geven; *sich —*, zich ergeren, ontsticht worden, zich boos -, zich moeijelijk maken, toornig worden; verontwaardigd zijn.
Aergerniss, *v.* verdriet, hartzeer, *o.*; spijt, toorn, *m.* gramschap, *v.* *—, *o.* ergernis, *v.* aanstoot, *m.* ontstichting, *v.*
Aergste, *b. n.* en *bijw.* (*overtr. tr.* van **arg**), ergste.
Aermel, *m.* mouw, *v.*
Aermlich, *b. n.* en *bijw.* armoedig, armoediglijk.
Aërostat, *m.* luchtbol, *m.*
Aesche, *v.* zie **Esche**.
Aescher, *m.* looijerskalk, *m.* *—**fass**, *o.* looijersvat, *o.* looijerskuip, *v.* *—**grube**, *v.* looijerskuil, *m.* *—**icht**, *—**ig**, *b. n.* en *bijw.* aschachtig, asch bevattende, met asch bestoven.
Aeschermittwoche, *v.* aschdag, *m.*
Aeschern, *b. w.* tot asch branden; verbranden; asch maken; met asch bestrooijen; (84) het haar van eene huid halen.
Aescherstange, *v.* kalkkloet, *v.*
Aessen, **Aassen**, *o. w.* (59) zie **Asen**.
Aestig, **Astig**, *b. n.* en *bijw.* takkig, getakt; knoestig, kwastig.
Aestling, *m.* jonge roofvogel, takkeling, *m.*
Aestrich, *m.* zie **Estrich**.
Aether, *m.* fijne bovenlucht, *v.* ether, *m.* *—**isch**, *b. n.* en *bijw.* etherisch.
Aetzen, *b. w.* jonge roofvogels voeden of azen. Zie **Aasen**. *—, *fig.* plegen (oppassen en voeden); (116) eten; (48) branden, uitbranden, wegbijten.

Aetzgrund, *m.* (116) etsgrond, verniste grond, *m.* *...**kraft**, *v.* scherpe-, bijtende kracht, *v.* *...**kunst**, *v.* etskunst, *v.* *...**mittel**, *o.* (48) bijtend middel, *o.* *...**pulver**, *o.* uitbrandend -, uitbijtend poeder, *o.* *...**stein**, *m.* zie **Höllenstein**. *...**wasser**, *o.* sterk water, *o.*

Aetzung, *v.* het etsen.

Aeugeln, *b. w.* (173) inenten (boomen); toelonken.

Aeuglein, *o.* oogje, *o.*; (173) kleine griffel in de schors, *v.*

Aeussere, *b. n.* en *o.* uiterlijk, uitwendig; het buitenste, uitwendige, uiterlijke, *o.* buitenzijde, *v.*; *fig.* voorkomen, uiterlijk aanzien, *o.*

Aeusserlich, *b. n.* en *bijw.* uitwendig, uiterlijk; uitwendiglijk; *das — e*, het uiterlijke

Aeussern, *b. w.* uiten, (uitspreken); toonen, betoonen, betuigen, verklaren; *sich*—, zich uitlaten, zich uiten; voor den dag komen, blijken.

Aeusserst, *bijw.* uiterst, uiterlijk, ten hoogste, zeer.

Aeusserste, *b. n.* en *o.* het uiterste, het meest verwijderde; uiterste einde, *o.* uiterste grens, *v.*; *das — thun*, zijn best doen, alle pogingen aanwenden, zich met kracht (op iets) toeleggen.

Aeusserung, *v.* uitdrukking, bewoording *v.* gezegde, *o.*

Affe, *m.* aap, *m.*

Affect, *m.* geneigdheid, neiging, drift, *v.* *—**iren**, *o. w.* met gemaaktheid voortbrengen; met gemaaktheid spreken. *—**irt**, *b. n.* gemaakt, geaffekteerd, gekunsteld, gedwongen, gezocht (in manieren en spreken).

Affenbaum, *m.* kalebasboom van den Senegal, *m.* *...**gesicht**, *o.* apengezigt, *o.*; *fig.* leelijke vent, *m.* *...**liebe**, *v.* apenliefde, malle liefde, *v.* *...**mässig**, *b. n.* en *bijw.* aapachtig. *...**nase**, *v.* apenneus, platneus, *m.* *...**possen**, *v. mv.* aperijen, *v. mv.* apenspel, *o.* apenkuren, *v. mv.* *...**spiel**, *o.* apenspel, *o.* *—**stein**, *m.* bezoarsteen, *m.**...**weibchen**, *o.* (**Aeffinn**, *v.*) wijfje van een' aap, *o.*; meerkat, *v.*

Afficiren, *b. w.* roeren, treffen, aandoen.

Affodille, *v.* (76) goudwortel, *m.*

After, *m.* achterste, *o.* anus, *m.* *—, afval, *m.* snippers, reepjes, afsnijdsels (van stoffen enz.), *m. o. mv.*; (9) overblijfsel van vermorselde en gewasschene metaalaarde, *o.* *—**belehnte**, *m.* achterleenman, *m.* *—**belehnung**, *v.* achterleen, *o.* *—**beredsamkeit**, *v.* valsche welsprekendheid, *v.* *—**blatt**, *o.* (76) vliesachtig aanhangsel onder aan een' bladsteel, *o.* *—**bürde**, *—**geburt**, *v.* nageboorte, *o.* *—**bürge**, *m.* tweede borg, *m.* *—**bürgschaft**, *v.* tweede borgtogt, *m.* *—**darm**, *m.* (106) aars-, endeldarm, *m.* *—**demuth**, *v.* valsche nederigheid, *v.* *—**einsetzung**, *v.* (123) plaatsverwisseling, -vervanging; onderschuiving van een kind, *v.* *—**erbe**, *m.* achter-, naerfgenaam, *m.* *—**erz**, *o.* (9) overblijfsel van vermolmde metaalaarde, *o.* *—**flügel**, *m.* top van den vleugel eens vogels, *m.* *—**gelehrte**, *m.* schijngeleerde, *m.* *—**heu**, *o.* nagras, etgroen, *o.* *—**holz**, *o.* dood hout, afgewaaid hout, *o.* *—**horn**, *o.* horentje, *o.* valsche horen, *m.* *—**kameel**, *m.* kameel van Peru, *o.* *—**kegel**, *m.* (92) kegelvormige figuur (conoïde), *v.* *—**kind**, *o.* kind na 's vaders dood geboren, *o.* *—**klaue**, *v.* (59) st. Hubertsklaauw, *m.* *—**könig**, *m.* onderkoning; tegenkoning, *m.* *—**korn**, o. slecht koren, *o.* *—**kugel**, *m.* (92) ovaalvormig ligchaam (spheroïde), *o.* *—**leder**, *o.* afval, *m.* snippers van leder, *m. mv.*; hielstuk van een' schoen, *o.* *—**lehen**, *o.* achterleen, naleen, *o.* *—**lehnsmann**, *m.* bezitter van een achterleen, *m.* *—**mehl**, *o.* kornel, zemelmeel, *o.* *—**niederschlag**, *m.* (9) valsch bezinksel, *o.* *—**papst**, *m.* tegenpaus, *m.* *—**rede**, *v.* lastertaal, lastering, *v.* *—**reden**, *o. w.* kwaadspreken, lasteren. *—**silber**, *o.* valsch zilver, *o.* *—**sprache**, *o.* onzuivere-, slechte taal, *v.* *—**welt**, *v.* zie **Nachwelt**. *—**witz**, *m.* valsch vernuft, *o.*

Agath, *m.* agaat, *m.*

Age, *v.* zie **Achel**.

Agelei, *v.* (76) zie **Akelei**.

Agende, *v.* kerkboek inhoudende de plegtigheden, *o.*; agenda, *v.*

Agent, *m.* zaakwaarnemer, agent, *m.* *—**schaft**, *v.* ambt-, bediening van een' agent, *o. v.* agentschap, *o.*

Aggregat, *o.* (103) gezamentlijkheid, *v.*; (126) aangestelde, aangenomene, *m.*

Agio, *o.* opgeld, agio, *o.*

Agiren, *o. w.* handelen, zich gedragen, te werk gaan; (170) eene rol spelen.

Agregiren, *b. w.* (tot medelid) aannemen.

Agrest, *v.* zuur-, onrijp druivensap, *o.*; soort van zure-, onrijpe druif, *v.*

Agrimone, *v.* (76) leverkruid, *o.*

Agtstein, *m.* barnsteen, *m.*

Ah, *tw.* o! och! ha!

Aha, **Haha**, *tw.* ha! ha!

Ahle, *v.* schoenmakers els, *v.*; (13) korrigeer-els, *v.* pointuurijzer, *o.*

Ahlenschmied, **Ahlenmacher**, *m.* elzenmaker, *m.*
Ahm, *v.* aam, *v.*
Ahnden, **Ahnen**, *b. w.* zich gevoelig betoonen; zich zoeken te wreken, wraak nemen, vergelden (in een' kwaden zin); een voorgevoel hebben. *...**ung**, *v.* gevoeligheid; herdenking, herinnering, wraak; vergelding (in een' kwaden zin) *v.*; voorgevoel, *o.*
Ahnen, (**Ahnden**), *o.* en *onp. w.* een duister voorgevoel hebben; *es ahnt mir*, ik heb een voorgevoel, mijn hart zegt het mij.
Ahnen, *m. mv.* voorouders, *m. mv.* adellijke kwartieren van voorouders, *o. mv.* *—**probe**, *v.* bewijs van adellijke geboorte, *o.* *—**recht**, *o.* regt van adeldom, *o.* *—**tafel**, *v.* adellijke geslachtboom, *m.*
Ahnfrau, *v.* grootmoeder, stamvrouw, *v.* *...**herr**, *m.* groot-, voorvader, *m.*
Ahnung, (**Ahndung**), *v.* duister voorgevoel, *o.*
Ahorn *m.* ahornboom, *m.* *—**en**, *b. n.* van ahornhout.
Aichen, *b. w.* zie **Eichen**.
Akademie, *v.* hoogeschool, akademie, *v.* *...**miker**, *m.* lid eener akademie, *o.* *...**misch**, *b. n.* en *bijw.* akademisch, op eene akademische wijze. *...**mist**, *m.* leerling eener rij-, scherm- of dansschool, *m.*
Akelei, *v.* (76) akeleibloem, klokbloem, *v.*
Akustik, *v.* geluidleer, *v.*
Alabaster, *m.* albaster, albast, *m.* *—**bruch**, *m.* albastgroeve, *v.* *—**er**, *m.* beeldhouwer in albast, *m.* *—**n**, *b. n.* van albast, albasten; zoo wit als albast.
Alant, *m.* alaatswortel; grootkop (een visch), *m.* *—**beere**, *v.* zwarte aalbes, braambes, *v.*
Alaun, *m.* aluin, *m.* *—**artig**, *—**haltig**, *—**ig**, *b. n.* en *bijw.* aluinachtig, aluinaardig, aluinbevattend, *—**bad**, *o.* aluinbad, *o.* *—**bergwerk**, *o.* *—**grube**, *v.* *—**bruch**, *m.* aluinmijn, *v.* *—**en**, *b. w.* aluinen, in aluinwater doopen. *—**erde**, *v.* aluinaarde, *v.* *—**erz**, *o.* aluinerts, *m.* aluinader, *v.* *—**gar**, *b. n.* (84) met aluin doortrokken. *—**hütte**, *v.* aluinhut, *v.* *—**sieder**, *m.* aluinkoker, *m.* *—**stein**, *m.* aluinrots, *v.* *—**wasser**, *o.* aluinwater, *o.* *—**zucker**, *m.* suikeraluin, *m.*
Alber, *v.* *—**baum**, *m.* abeel-, witte populierboom, *m.*
Albern, *b. n.* en *bijw.* dwaas, gek, dom, zot, mal, eenvoudig, onnoozel; dwaselijk. *—, *o. w.* zich zot gedragen, zich kinderachtig aanstellen, beuzelen. *—**heit**, *v.* gekheid, dwaasheid, domheid, zotternij, beuzelarij, *v.*

Albertiner, (**Albertsthaler**), *m.* albertsdaalder, *m.*
Alchymie, *v.* kunst om goud te maken; alchimie, *v.* *...**mist**, *m.* goudmaker, *m.* *...**mistisch**, *b. n.* tot de goudmakerij behoorende.
Alent, *m.* zie **Alant** (visch).
Alexandrinisch, *b. n.* (25) alexandrijnsch.
Alfanzerei, *v.* zot geklap, *o.* zotternij, *v.*
Algebra, *v.* stelkunst, algebra, *v.* *—**isch**, *b. n.* stelkunstig. *—**ist**, *m.* stelkundige, *m.*
Alimentation, *v.* voedsel, *o.* bedeeling, *v.* onderhoud, *m.*
Alimente, *o. mv.* voedsel, *o.* spijzen, *v. mv.*
Alkali, *o.* loogzout, alkali, *o.* *—**sch**, *b. n.* loogzoutachtig. *—**siren**, *b. w.* (133) de alkalideelen uittrekken.
Alkohol, *m.* alkohol, geest van wijn, *m.* fijn poeder, *o.*
Alkoran, *m.* de alkoran, (beter) de koran; (het boek der wet van Mahomet), en *fig.* de wet die in dit boek beschreven is), *m.*
Alkoven, *m.* alkoof, alkove, *v.*
All, **aller**, **alle**, **alles**, *b. n.* al, alles.
All, *o.* heelal; al, o. *—**bereits**, *bijw.* reeds, bereids. *—**da**, *bijw.* aldaar. *—**dieweil**, *b. n.* (*w. g.*) dewijl.
Alle, *bijw.* alle. (§) *—**sein**, opzijn (verteerd, gegeten, gedronken enz.); *mein Geld ist* —, mijn geld is op. *—**machen**, op maken; verteren. *—**werden**, op raken.
Allee, *v.* laan, wandeldreef, warande, *v.*
Allegorie, *v.* zinnebeeldige voordragt, zinnebeeldige voorstelling, allegorie, *v.* *...**risch**, *b. n.* en *bijw.* zinnebeeldig, verbloemd.
Allein, *bijw.* alleen; afgescheiden, afgezonderd. *—, *b. n.* maar, slechts, alleenlijk. *—**besitz**, *m.* uitsluitend bezit, *o.* *—**gesang**, *—**spiel**, *o.* (171) solo, alleengezang, het alleen spelen. *—**handel**, *m.* alleenhandel, bevoorregte alleenhandel; opkoop, *m.* (monopolie, *v.*) *—**händler**, *—**verkäufer**, *m.* alleenhandelaar, handeldwinger, opkooper, monopolist, *m.* *—**herr**, *—**herrscher**, *m.* alleenheerscher, *m.* *—**herrschaft**, *v.* alleenheersching, *v.* *—**ig**, *b. n.* en *bijw.* uitsluitend, alleenlijk.
Allemal, *bijw.* telkens; allezins, altijd.
Allenfalls, *bijw.* in allen gevalle, desnoods.
Allenthalben, *bijw.* allerwege, overal.
Aller, *der allerbeste*, de allerbeste, de beste van allen; *der allerglücklichste*, de allergelukkigste.

ALLERCHRISTLICHST, *b. n.* en *bijw.* allerchristelijkst. *...DINGS, *bijw.* zonder twijfel, zeker; geheel. *...DURCHLAUCHTIGST, *b. n.* en *bijw.* allerdoorluchtigst. *...ERST, *bijw.* (§) allereerst; terstond, ten eerste, dadelijk. *...GETREUEST, *b. n.* en *bijw.* zeer getrouw. *...GNÄDIGST, *b. n.* en *bijw.* zeer genadig, allergenadigst. *...HANDE, *b. n.* allerhande, allerlei. *...HEILIGEN, *o.* allerheiligen (feest), *o.* *...HEILIGENHOLZ, *o.* campêche-hout, *o.* *...HEILIGST, *b. n.* en *bijw.* zeer heilig, allerheiligst; *das Allerheiligste*, het Heilige der Heiligen. *...HÖCHST, *b. n.* en *bijw.* allerhoogst; *der Allerhöchste*, de Allerhoogste.

ALLERLEI, *b. n.* allerlei. *—, *o.* (74) hutspot, *m.*; *fig.* mengelmoes, *o.* *—GEWÜRZ, *o.* kardamom, paradijskoren, *o.* jamaïka-peper, *v.*

ALLERLIEBST, *b. n.* en *bijw.* allerliefst. *...MASSEN, *b. n.* en *bijw.* (66) dewijl, zoo veel te meer; als ook; ten volle. *...MEIST, *bijw.* allermeest, voornamelijk. *...MEISTEN, *b. n.* de meesten. *...NÄCHST, *b. n.* allernaast; —, *bijw.* heel digt bij. *...SEITS, *bijw.* aan alle kanten, van alle zijden; gezamenlijk. *...WÄRTS, *...WEGEN, *bijw.* overal, allerwegen.

ALLERWELTSFREUND, *m.* allemansvriend, *m.* *...PINSEL, *m.* (§) allemansgek, *m.*

ALLES, *o.* alles; *in Alles sein*, zich met alles bemoeijen, een bemoei-al zijn.

ALLESAMMT, *bijw.* alle te zamen.

ALLEWEILE, *bijw.* zoo even, flus, terstond, straks, ten eerste, dadelijk. *...ZEIT, (ALLZEIT), *bijw.* altijd.

ALLGEGENWART, *v.* alomtegenwoordigheid, *v.* *...WÄRTIG, *b. n.* en *bijw.* alomtegenwoordig.

ALLGEMACH, *bijw.* allengskens, langzaam, zachtkens.

ALLGEMEIN, *b. n.* en *bijw.* algemeen; gemeenschappelijk. *—HEIT, *v.* algemeenheid, *v.* *—MACHUNG, *v.* algemeenmaking, *v.*

ALLGEWALT, *v.* opperste magt; volstrekte magt, *v.* *—IG, *b. n.* en *bijw.* oppermagtig.

ALLGÜTE, *v.* algoedheid (Gods), *v.* *...GUT, *b. n.* algoed. *...GÜTIGKEIT, *v.* algoedheid, *v.*

ALLHIER, *bijw.* hier, alhier.

ALLIANZ, *v.* verbond, *o.* alliantie, *v.*

ALLIGATIONSREGEL, *m.* (126) regel van menging, *m.*

ALLIIREN, *b. w.* verbinden, vereenigen. *...TE, *m.* bondgenoot, *m.*

ALLMACHT, *v.* almagt, *v.* alvermogen, *o.*

ALLMÄCHTIG, *b. n.* almagtig, alvermogend; *der Allmächtige*, de Almagtige.

ALLMÄHLIG, *b. n.* en *bijw.* allengskens; langzamerhand.

ALLMÄNDE, **ALLMEINDE**, *v.* gemeenschappelijk land, *o.* gemeente-goederen, *o. mv.*

ALLSEHEND, *b. n.* en *bijw.* alziend. *...TÄGIG, *b. n.* en *bijw.* dagelijksch. *...TÄGLICH, *b. n.* en *bijw.* alledaagsch; *fig.* gemeen, gewoon, dagelijks, alledaagsch; plat.

ALLTAGSGESICHT, *o.* gewoon gezigt, *o.* *...HUT, *m.* daagsche hoed, *m.* *...KLEID, *o.* daagsch kleed, *o.* *...KOPF, *m.* gewoon verstand, *o.* *...MENSCH, *m.* alledaagsch -, gewoon mensch, *m.* *...POET, *m.* rijmelaar, slechte dichter, *m.* *...WITZ, *m.* gemeene -, gewone geestigheid, *v.*

ALLWALTEND, *b. n.* en *bijw.* albesturend, oppermagtig. *...WEISE, *b. n.* en *bijw.* alwijs; *der Allweise*, de Alwijze. *...WEISHEIT, *v.* alwijsheid, hoogste wijsheid, *v.* *...WISSEND, *b. n.* en *bijw.* alwetend; *der Allwissende*, de Alwetende. *...WISSENHEIT, *v.* alwetendheid, *v.*

ALLWO, *bijw.* alwaar.

ALLZU, *—VIEL, *—SEHR, *bijw.* al te; te; te veel; te zeer.

ALLZUGLEICH, **ALLZUMAL**, *bijw.* alle, allen te gelijk, -te zamen, altemaal, al te gader.

ALMANACH, *m.* almanak, kalender, *m.*

ALMANDIN, *m.* syrische granaat, *m.*

ALMOSEN, *o.* aalmoes, liefdegift, *v.* *—AMT, *o.* *—PFLEGE, *v.* aalmoezeniersschap, *o.* *—BECKEN, *o.* armenschaal, *v.* *—BROD, *o.* brood dat aan de armen uitgedeeld wordt, *o.* *—BÜCHSE, *v.* *—KASTEN, *—STOCK, *m.* armbus, armenkas, *v.* *—GELD, *o.* armengeld, *o.* *—HERR, *—PFLEGER, *m.* *(Almosenier)*, *m.* aalmoezenier, armverzorger, *m.* *—SAMMLER, *m.* aalmoezenier, inzamelaar van aalmoezen, kollektant, *m.* *—SAMMLERINN, *v.* aalmoezenierster, inzamelaarster van aalmoezen, *v.* *—SAMMLUNG, *v.* inzameling van liefdegiften, kollekte, *v.*

ALOE, *v.* (76) aloë, *v.*

ALOSE, *v.* elft (visch), *m.*

ALP, *m.* nachtmerrie, *v.* *—, *v.* weiland (in Zwitserland), *o.*

ALPEN, *mv.* *(das Alpengebirge)*, de Alpen, het Alpisch gebergte. *—BEWOHNER, *m.* *(Aelpler)*, bewoner der Alpen, alpenbewoner, *m.* *—BIRKE, *v.* soort van berkenboom, *m.* *—KIEFER, *m.* pijnboom der Alpen, *m.* *—KLEE, *m.* klaver der Alpen, *m.* *—KRAUT, *o.* (76) agrimonie, *v.* kattenstaart, *m.* *—RAUCH, *m.* (76) duivekervel, *v.*

Alphabet, *o.* alphabet, abc, *o.* letterlijst, *v.* *—**isch**, *b. n.* en *bijw.* alphabetisch, naar de volgorde der letterlijst, volgens het abc.

Alpratze, *v.* Alpenrat, bergrat, *v.* zie **Murmelthier**. *...**zopf**, *m.* haarziekte, *v.*

Alraun, *v.* (76) alruin, *m.*

Als, *vw.* als, wanneer; toen; dan; *als Freund*, als vriend; *so reich als (wie) er*, zoo rijk als hij; *reicher-, weiter als*, rijker-, verder dan; *mehr als hundert*, meer dan honderd; *als er kam*, toen hij kwam; *als wie*, als; *als ob, als wenn*, als of; *als dass*, dan dat.

Alsbald, *bijw.* terstond. *...**dann** *bijw.* dan, alsdan.

Also, *bijw.* alzoo, zoo, aldus, dus, derwijze. *—, *vw.* dus, bij gevolg.

Alt, *b. n.* en *bijw.* oud. *—, *m.* *—**stimme**, *v.* de alt of tweede bovenstem, *v.*; die dezelve zingt of speelt, altspeler, *m.*

Altan, *m.* plat, dakplat, uitstek, *o.* galerij, *v.*

Altar, *m.* altaar, outaar, outer, *o.* *—**blatt**, *o.* altaarblad, *o.* *—**gemälde**, *—**stück**, *o.* altaarstuk, *o.* *—**himmel**, *m.* verhemelte boven het altaar, *o.* altaarhemel, *m.* *—**leuchter**, *m.* altaar-, kerkkandelaar, *m.* *—**mann**, *—**ist**, *m.* ondergeestelijke die den priester bij het altaar helpt, *m.* *—**platte**, *—**stein**, *m.* altaartafel, *v.* *—**tuch**, *o.* altaarkleed, *o.*

Altbacken, *b. n.* en *bijw.* oudbakken. *...**deutsch**, *b. n.* en *bijw.* oud duitsch; *fig.* echt duitsch, van den ouden stempel (opregt, rondborstig).

Alte (der, die), *m.* en *v.* oude man, oude vrouw; *das* —, het oude. *—**n**, *o. w.* oud worden, verouderen; zie **Altern**.

Alter, *o.* ouderdom (leeftijd), *m.*; oudheid, *v.*; *vor —s*, *bijw.* oudtijds, eertijds; *von —s her*, van ouds her; *das hohe —*, de hooge ouderdom, de stokoude leeftijd.

Altermann, *m.* overman; ouderling, *m.*

Altern, *o. w.* oud worden, verouderen, in jaren toenemen.

Altersserlass, *m.* mondigverklaring; handligting, *v.*

Alterthum, *o.* oudheid (van zaken), aloudheid, *v.* *...**thümer**, *o. mv.* kunstwerken van den ouden tijd, *o. mv.* *...**thümlich**, *b. n.* en *bijw.* aloud, in den geest der oudheid.

Alterthumskunde, *v.* oudheidskunde, *v.* *...**kenner**, *...**kundige**, *...**forscher**, *m.* oudheidskenner, -beminnaar, *m.*

Altflicker, *...**reiss**, *m.* (*w. g.*) schoenlapper, *m.* *...**flöte**, *v.* altfluit, *v.* *...**fränkisch**, *b. n.* en *bijw.* ouderwetsch; oud, verouderd. *...**fürstlich**, *b. n.* tot een oud vorstelijk huis behoorende. *...**geige**, *v.* tenorviool, *v.* *...**gesell**, *m.* meesterknecht, *m.* *...**gläubig**, *b. n.* het oude geloof toegedaan.

Althee, *v.* (76) witte maluwe, *v.*

Altist, **Altsänger**, *m.* die de alt zingt, alt, altist, *m.*

Altklug, *b. n.* en *bijw.* (§) waanwijs, vroeg wijs (boven de jaren). *—*thun*, een deftig voorkomen aannemen; hoog opgeven van zijne bekwaamheid. *...**knecht**, *m.* (138) meesterknecht, *m.*

Altmeister, *m.* overman, *m.* *...**modisch**, *b. n.* en *bijw.* ouderwetsch, naar den ouderwetschen trant. *...**schlüssel**, *m.* (171) sleutel van C ut, *m.* *...**stadt**, *v.* oude stad, *v.* *...**stimme**, *v.* zie **Alt**. *...**vater**, *m.* stamvader, *m.* hoofd van een geslacht, *o.*; oud-, aartsvader, *m.* *...**väterisch**, *b. n.* en *bijw.* ouderwetsch, ouderwets. *...**väterlich**, *b. n.* en *bijw.* oudvaderlijk, van den ouden tijd. *...**wasser**, *o.* arm eener rivier, *m.* *...**weibisch**, *b. n.* *fig.* (§) verwijfd; oudwijfsch.

Am, (**am dem**), *lidw.* aan den, op den, bij den, de, het. *—*besten*, het best. *—*meisten*, het meest.

Amalgama, *o.* *fig.* zamensmelting, *v.*

Amalgamiren, *b. w.* zamensmelten, (ook *fig.*) zie **Verquicken**.

Amarant, *m.* *—**blume**, *v.* duizendschoon, fluweelbloem, *v.* *—**farbe**, *v.* *—**färbig**, *b. n.* fluweelbloemkleur, *v.*; -kleurig. *—**tulpe**, *v.* anemone, klaproos, *v.*

Amarelle, (**Ammer**), *v.* morel, *v.* *—**nbaum**, *v.* morellenboom, *m.*

Amazone, *v.* amazone; *fig.* bazin, *v.*

Amber, *m.* amber, barnsteen, *m.* ambergrijs, *o.*; *der gelbe* —, gele amber, *m.*; *der flüssige* —, soort van versterkende hars voor den hoest, *v.* *—**holz**, *o.* amberhout, *o.* *—**duft**, *m.* ambergeur, *m.* *—**kraut**, *o.* (76) amberkruid, *o.* *—**strauch**, *m.* amberstruik, *m.*

Amboss, *m.* aanbeeld, *o.* *—**stock**, *m.* aanbeeldblok, *o.*

Ambra, *m.* zie **Amber**. *—**birn**, *v.* amberpeer, *v.* *—**kugel**, *v.* muskus-, ambrakoekje, *o.*

Ambrosia, *v.* *—**kraut**, *o.* (76) ambrosia, godenspijs, *v.*

Ameise, *v.* mier, *v.*

Ameisenbär, *...**fresser**, *m.* miereneter, mierenbeer, *m.* *...**ei**, *o.* mie-

renei, *o*. *...HAUFEN, *m*. *...NEST, *o*. mierennest, *o*. -hoop, *m*. *...LÖWE, *m*. mierenleeuw, *m*.
AMELKORN, *o*. fransche rijst, spelt, *v*. *...MEHL, *o*. stijfsel, *m*.
AMETHYST, *m*. amethist, *m*.
AMIANT, *m*. vlassteen, pluimaluin, *m*.
AMMANN, *m*. amman, (opperhoofd in sommige zwitsersche kantons), *m*.
AMME, *v*. min, minnemoeder, zoogster, *v*.
AMMENMÄHRCHEN, *o*. kindersprookje, *o*. vertelling van moeder de gans, *v*. *...STUBE, *v*. kinderkamer, *v*. *...VERMIETHERINN, *v*. besteedster van minnen, *v*.
AMMEISTER, *m*. konsul, schepen te Straatsburg (titel), *m*.
AMMER, *m*. geelvink, *m*.; morel, *v*.
AMMONIAK, *m*. ammoniak-zout, *o*.
AMMONSHORN, *o*. ammonshoren, *m*.
AMONE, *v*. AMÖNLEIN, *o*. (76) steeneppe, *v*.
AMOR, *m*. (43) Amor, god der liefde, *m*.
AMPEL, *v*. lamp, kerk-, altaarlamp, *v*.
AMPFER, *m*. (76) patich, patientiekruid, *o*.
AMSEL, *v*. meerle, *v*.
AMT, *o*. ambt, *o*. bediening, *v*. werk, beroep; regtsgebied; beheer, kantoor van een' schout enz.; raadhuis; geld, *o*.; mis, *v*.; *das — halten*, de dienst doen, de mis bedienen; *das — der Schlüssel*, (44) het sleutelambt (van St. Petrus); *von —s wegen*, van ambtswege.
AMTHAUS, *o*. (AMTEI, *v*.) huis van den schout enz., *o*. *...LOS, *b*. *n*. en *bijw*. ambteloos.
AMTMANN, *m*. baljuw, drost, ambtman, *m*. *...MANNINN, *—SFRAU, *v*. drostin, vrouw van een' ambtman, *v*. *—SCHAFT, *v*. baljuwschap, *o*. *...MEISTER, *m*. overman van een gild, *m*.
AMTSARBEIT, *v*. *...GESCHÄFTE, *mv*. ambts-, beroepsbezigheden, *v*. *mv*. *...AUFSEHER, *m*. opziener, intendant in het huis van een' baljuw, *m*. *...BEZIRK, *m*. ambtsgebied, -ressort, *o*. *...BOTE, *m*. regtsbode, *m*. *...BRUDER, *m*. ambtgenoot, kollega, *m*. *...DIENER, *...FROHN, *m*. geregstdienaar (in een baljuwschap), *m*. *...EID *n*. eed van getrouwheid (in zijn ambt), *m*. *...EIFER, *m*. dienstijver (voor het ambt), *m*. *...FOLGE, *v*. verschuldigde gehoorzaamheid aan den schout enz., *v*. *...FROHNE, *...FUHRE, *v*. heerendienst in een baljuwschap, *v*. *...FÜHRUNG, *v*. waarneming van een ambt, *v*. *...GEFÄLLE, *m*. *mv*. schatting, *v*. dienstpligten (in een baljuwschap), *m*. *mv*. *...GEBÜHREN, *v*. *mv*. kosten (aan het geregt, den baljuw enz. te betalen), *m*. *mv*. *...GEHÜLFE, *m*. adjunkt, bijzitter, substituut, *m*. *...GERICHT, *o*. landgeregt, *o*. *...GESICHT, *o*. *...MIENE, *v*. *fig*. deftig-, streng-, uitgestreken gelaat, *o*.
AMTSHAUPTMANN, *m*. drost, landvoogd, *m*. *—SCHAFT, *v*. landvoogdij, *v*.
AMTSKANZELLEI, *v*. ambtskanselarij, *v*. *...KLEID, *o*. ambts-, ceremonie-kleed, *o*. *...KNECHT, *m*. geregtsdienaar, *m*. *...KOSTEN, *mv*. zie AMTSGEBÜHREN. *...NAME, *m*. titel, *m*.
AMTSPFLICHT, *v*. ambtspligt; eed, *m*. *—IG, *b*. *n*. en *bijw*. ambtspligtig.
AMTSRATH, *m*. raadsheer van een baljuwschap, *m*. *...REITER, *m*. geregtsdienaar te paard (in een baljuwschap), *m*. *...RICHTER, *m*. regter in een baljuwschap, *m*. *...SACHE, *v*. zaak-, geding er toe behoorende, *v*. *o*. *...SASS, *...SCHRIFTSASS, *m*. iemand tot zoodanig regtsgebied behoorende. *...SCHAFFNER, *...SCHÖSSER, *m*. ontvanger in een baljuwschap, *m*. *...SCHILDCHEN, *o*. (110) borstlap der hoogepriesters (bij de oude Israelieten), *m*. *...SCHREIBER, *m*. ambtsschrijver, *m*. *...SCHULTHEISS, *m*. schout, dorpsschout, *m*. *...STADT, *v*. stad tot een baljuwschap behoorende; woonplaats van den baljuw, *v*. *...STUBE, *v*. ambtmanskamer, *v*. -schrijfvertrek, *o*. *...TAG, *m*. regtsdag eens ambtmans, *m*. *...VERRICHTUNG, *v*. ambtsverrigting, *v*. *...VERWALTER, *m*. ambtswaarnemer; onderambtman, *m*. *...VERWESER, *m*. substituut, *m*. *...VOGT, *m*. ambtman, ambtswaarnemer, -regter, -geregtsdienaar, *m*. *...VOGTEI, *v*. bediening-, post van den ambtman, *v*. *m*. zijn gebied, *o*.
AMULETT, *o*. gewaand behoedmiddel, amulet, *o*.
AN, *vz*. aan; bij, digt bij; omtrent, bijna; *es waren — zwei tausend Mann*, er waren bijna of omtrent twee duizend man; *es ist — mir zu thun*, het is mijne beurt; *so viel — mir ist*, in zoo verre het van mij afhangt; *— dem sein*, waar zijn; op het punt zijn. *—, *bijw*. *von jetzt —*, van nu aan; *von Kindheit —*, van de kindschheid aan, *Berg—*, berg op.
ANAGRAMM, *o*. letterkeerdicht, *o*.
ANALOGIE, *v*. overeenkomst, *v*. zie AEHNLICHKEIT. *...GISCH, *b*. *n*. en *bijw*. overeenkomstiglijk.
ANALYSE, *v*. ontwikkeling, oplossing, ontleding, *v*. *...SIREN, *b*. *w*. ontwikkelen, oplossen, ontleden. *...TISCH, *b*. *n*. en *bijw*. ontwikkelend, oplossend, ontledend.
ANANAS, *v*. ananas, *m*. *—VOGEL, *m*. kolibri, *m*.

Anankern, *b. w.* (203) vastbinden aan den wal; zie **Ankern**.
Anarchie, *v.* regeringloosheid, anarchie, *v.*
Anatomie, *v.* ontleedkunde, *v.* *...**miker**, *...**mist**, *m.* ontleedkundige, *m.* *...**miren**, *b. w.* ontleden. *...**misch**, *b. n.* en *bijw.* ontleedkundig, ontleedkundiglijk.
Anbacken, *b. n.* en *o. w.* *(onr.)* aanbakken.
Anbau, *m.* aanbouw, opbouw, *m.* *—**en**, *b. w.* aanbouwen; bijbouwen; *wieder* —, weder opbouwen; *sich an einem Orte* —, zich ergens vestigen. *—**er**, *m.* bouwman, ontginner, kolonist, *m.*
Anbefehlen, *b. w.* *(onr.)* aanbevelen, rekommanderen, bevelen. *...**ung**, *v.* aanbeveling, rekommandatie, *v.*
Anbeginn, *m.* begin, eerste begin, *o.* aanvang, oorsprong, *m.*
Anbehalten, *b. w.* *(onr.)* aanhouden (een kleed enz.).
Anbei, *bijw.* hiernevens, tevens, te gelijken tijde.
Anbeissen, *b. w.* aan-, toebijten. *—, *o. w.* beginnen te bijten, (eenen beet doen); *fig.* gehoor geven, aanbijten.
Anbelangen, *onp. w.* aangaan, betreffen.
Anbellen, *b. w.* aanblaffen.
Anberamen, **Anberaumen**, *b. w.* vaststellen, bepalen.
Anberg, *m.* heuvel, kleine berg, *m.*
Anbeten, *b. w.* aanbidden. *...**ter**, *m.* *...**terinn**, *v.* aanbidder, *m.* aanbidster, *v.*
Ambetreffen, *b. w.* zie **Betreffen**.
Anbetteln, *b. w.* bedelende aanspreken.
Anbetung, *v.* aanbidding, vereering, *v.* *—**swürdig**, *b. n.* en *bijw.* aanbiddenswaard.
Anbiegen, *b. w.* *(onr.)* bijbuigen; bijvoegen; bijleggen, insluiten.
Anbieten, *b. w.* (*onr.*) aanbieden. *—, *o. w.* het eerst bieden, het eerste bod doen (bij eene openbare veiling).
Anbinden, *b. w.* (*onr.*) aanbinden, vastmaken; (met iemand iets) ondernemen; (iemand op zijn' geboortedag iets) vereeren; *kurz angebunden sein*, kort van stof-, ligt geraakt zijn.
Anbiss, *m.* beet, hap, *m.*; ontbijt, *o.*; *fig.* avondmaal op een' vastendag bij de roomschen, *o.*
Anblasen, *b. w.* aanblazen; *fig.* opstoken, aanblazen, aanhitsen.
Anblecken, *b. w.* aangrijnzen.
Anbleiben, *o. w.* *(onr.)* aan-, vastblijven.
Anblick, *m.* aanblik, blik, *m.* aanzien; schouwspel, *o.* *—**en**, *b. w.* aanblikken, aanzien, aanschouwen; (§) aankijken.
Anblinzen, **Anblinzeln**, *b. w.* knipoogende-, pinkoogende aankijken, toelonken. *...**blitzen**, *b. w.* toornig aanzien. *...**blöcken**, *b. w.* aan-, toeblaten; *fig.* *einen*—, iemand toegraauwen.
Anbohren, *b. w.* openboren; opensteken (een vat enz.); doorboren.
Anbrechen, *b. w.* (*onr.*) aanbreken, opensnijden. *—, *o. w.* *(onr.)* beginnen te schijnen, aanbreken (van den dag enz.).
Anbrennen, *b. w.* *(onr.)* aansteken; *mit* — *der Nacht*, bij het vallen van den nacht. *—, doen ontvlammen. *—, *o. w.* *(onr.)* vuur vatten, beginnen te branden; aanbranden (van spijzen).
Anbringen, *b. w.* aanbrengen (in alle beteekenissen). *...**ger**, *m.* *...**gerinn**, *v.* aanbrenger, -ster, verklikker, -ster, *m. v.* *...**ung**, *v.* aanbrenging, *v.* het aanbrengen; verslag, rapport, *o.*
Anbruch, *m.* de eerste snede van iets, *v.* begin, *o.*; verrotting, *v.*; *der* — *des Tages*, het aanbreken van den dag, de dageraad. *...**brüchig**, *b. n.* en *bijw.* een weinig verrot, bedorven; *fig.* verdacht, berucht.
Anbrühen, *b. w.* in warm water zetten, laten weeken. *...**brüllen**, *b. w.* aanbrullen; *fig.* aangraauwen. *...**brummen**, *b. w.* aanbrullen; (*fig.* §) toesnaauwen. *...**brüten**, *o. w.* beginnen te broeijen.
Andacht, *v.* aandacht, vroomheid, godsdienstigheid, godsdienstige stemming, *v.*; gebed, *o.* godsdienstoefening, *v.*
Andächtelei, *v.* gemaakte vroomheid; schijnheiligheid, *v.* *...**teln**, *o. w.* den vrome uithangen, zich den schijn geven vroom te zijn.
Andächtig, *b. n.* en *bijw.* aandachtig, oplettend; vroom, godvruchtig, godsdienstig. *—, *bijw.* aandachtiglijk, godvruchtiglijk. *—**e**, *m. v.* *der-*, *die-*, de vrome, de godsdienstige.
Andächtler, *m.* *—**inn**, *v.* schijnheilige, fijne huichelaar, -ster, *m. v.* kwezel, *v.*
Andenken, *o.* aandenken, geheugen, *o.*; gedachtenis, herinnering, *v.*; geschenk tot een aandenken, *o.*
Ander, *b. n.* ander, tweede; *etwas* —*es*, iets anders; *eines um das* —*e*, beurtelings. *—**geschwisterkind**, *o.* volle neefs kind, *o.*
Andernfalls, *bijw.* *(w. g.)* in het tegenovergestelde geval, anders. *...**theils**, *bijw.* anderdeels; in de tweede plaats.
Anders, *bijw.* anders, op eene verschillende wijze. *—, *vw.* *wenn* —, *wo* —, wanneer, althans; ten zij.
Anderseits, *bijw.* van de andere zijde, aan den anderen kant.

ANDERSWO, ANDERWÄRTS, *bijw.* elders, ergens anders; (23) alibi.
ANDERSWODURCH, *bijw.* door ergens anders. *...WOHER, *bijw.* van elders. *...WOHIN, *bijw.* naar elders.
ANDERTHALB, *bijw.* anderhalf. *—IG, *b. n.* (198) een en half maal in verhouding op elkander, (van twee grootheden).
ANDERWÄRTIG, (*w. g.*) ANDERWEITIG, *b. n.* en *bijw.* elders gelegen; elders; op eene andere wijze; op een' anderen tijd.
ANDEUTEN, *b. w.* aanduiden, beduiden, aantoonen, te kennen geven; aankondigen, aanzeggen; last geven, voorschrijven. *—D, *b. n.* aanduidend, aantoonend. *...UNG, *v.* aanduiding, beduiding, *v.* teeken, *o.*
ANDICHTEN, *b. w.* valschelijk aantijgen, betigten. *...UNG, *v.* valsche aantijging, betigting, *v.*
ANDONNERN, *o. w. fig.* ergens tegen aan donderen (schoppen, slaan); iemand met eene donderende stem aanspreken.
ANDORN, *m.* (76) andoren, *m.*
ANDRÄNGEN, *b. w.* aandringen, aanduwen; *sich* —, dringen; zich in-, opdringen (bij iemand).
ANDREASKREUZ, *o.* (188) St. Andrieskruis, *o.*
ANDREHEN, *b. w.* aandraaijen; (*fig.* §) *einem eine Nase* —, iemand een' wassen neus aandraaijen, bedotten, bedriegen. —, *o. w.* beginnen te draaijen.
ANDRINGEN, *o. w.* (*onr.*) aan-, doordringen. *...LICH, *b. n.* en *bijw.* dringend, door-, indringend; onbescheiden, nieuwsgierig.
ANDROHEN, *b. w.* dreigen. *...DRUCKEN, *b. w.* (13) aandrukken. *...DRÜCKEN, *b. w.* aandrukken, aanduwen.
ANEIGNEN, *b. w.* *sich* —, zich eigen maken (eens anderen begaafdheden enz.).
ANEINANDER, *bijw.* aan elkander, aan een; tegen elkander. *—FÜGUNG, *v.* zamenvoeging; (139) ineensluiting, inzetting, *v.* *—HANGEND, *b. n.* aaneengeschakeld.
ANEKDOTE, *v.* anekdote, geschiedkundige bijzonderheid; geestige vertelling, *v.*
ANEKELN, *o. w.* doen walgen. *—, *onp. w.* walgen.
ANEMONE, *v.* (76) klaproos, anemoon, *v.*
ANEMPFEHLEN, *b. w.* zie EMPFEHLEN.
ANERBEN, *b. w.* aan-, overerven, (ook *fig.*).
ANERBIETEN, *b. w.* zie ANBIETEN. *...UNG, *v.* aanbieding, *v.* aanbod, *o.*
ANERKENNEN, *b. w.* (*onr.*) erkennen; bekennen; *nicht* —, ontkennen. *...KANNT, *b. n.* aangenomen, erkend. *...KENNTNISS, *v.* bewustzijn, *o.* *...KENNUNG, *v.* aanneming, erkentenis, bekentenis, *v.*
ANERSCHAFFEN, *b. w.* (*onr.*) bij de schepping inplanten. *—, *b. n.* aangeboren, ingeschapen.
ANERWOGEN, *vw.* (66) aangezien dat, overwegende dat.
ANFACHEN, *b. w.* aanblazen; *fig.* aanblazen, opstoken, aanhitsen.
ANFÄCHELN, ANFÄCHERN, *b. w.* *einen* —, iemand met een' waaijer verkoelen.
ANFÄDELN, *b. w.* zie EINFÄDELN, ANREIHEN.
ANFAHREN, *b. w.* (*onr.*) met een' wagen aanvoeren; er bij-, er toe rijden; *fig.* *einen* —, iemand toegraauwen. *—, *o. w.* oprijden tot voor een huis. *—, komen aanrijden, aanvaren, aankomen, aanlanden; (9) nederdalen; *angefahren kommen*, rijdende of varende aankomen; *an etwas* —, tegen iets stooten. *...FAHRT, *v.* nadering, aankomst met een' wagen; inkomst in de haven; (9) nederdaling, *v.*
ANFALL, *m.* aanval, schok; *fig.* aanval (van ziekte enz.), *m.*; (119) erfenis; hoop op een goed of eene erfenis enz., *v.*; (82) leenverheffing, *v.*
ANFALLEN, *b. w.* (*onr.*) aanvallen, aantasten, bespringen; (119) ten deel vallen; *fig.* aanvallen (van ziekte); (59) het wild te zamen of bijeendrijven. *—, *o. w.* ergens tegen aanvallen.
ANFALLSRECHT, *o.* (119) erfregt, *o.*
ANFANG, *m.* begin, *o.* aanvang, *m.*; geboorte, *v.* oorsprong (van een' staat enz.), *m.*; beginsel, *o.* *—EN, *b.* en *o. w.* (*onr.*) beginnen, aanvangen; aan het werk gaan; ontstaan, ondernemen.
ANFÄNGER, *m.* beginner, eerstbeginnende, leerling, *m.* *—INN, *v.* eerstbeginnende, *v.* *...FÄNGLICH, *b. n.* en *bijw.* eerst, eerstelijk, in het begin.
ANFANGS, *bijw.* in het begin, in den aanvang, in het eerst. *—BUCHSTABE, *m.* beginletter, hoofdletter, initiaal, *v.* *—GRUND, *m.* grond, *m.* grondbeginsel, *o.* grondregel, *m.* *—GRÜNDE, *mv.* beginselen, grondbeginselen, *o. mv.* *—SCHULE, *v.* school voor eerstbeginnenden, lagere school, *v.* *—ZEILE, *v.* nieuwe regel (waarmede eene afdeeling begint), *m.*
ANFÄRBEN, *b. w.* kleuren, beschilderen.
ANFASSEN, *b. w.* aanvatten, aangrijpen; aanrijgen.
ANFAULEN, *o. w.* beginnen te rotten, aansteken; bederven.
ANFECHTEN, *b. w.* (*onr.*) (§) aangrijpen (zwakjes); bestrijden, betwisten (een testament); aanvechten, in verzoeking bren-

gen, verzoeken, beproeven; verontrusten; *ich lasse mich das nicht* —, dit houdt mij niet terug, dit slaat mij niet neder; *was fecht ihn denn an?* wat scheelt hem? waarom wordt hij boos? *...UNG, *v.* aanvechting, verzoeking; bestrijding, *v.*

ANFEILEN, *b. w.* beginnen te vijlen.

ANFEILSCHEN, *b. w.* naar den prijs van iets vragen om er over te handelen.

ANFEINDEN, *b. w.* (iemand) kwaad willen, haat toedragen; vijandelijk behandelen. *...UNG, *v.* vijandschap, *v.* haat, *m.*

ANFERTIGEN, *b. w.* vervaardigen; zie ZUFERTIGEN.

ANFESSELN, *b. w.* boeijen; in boeijen slaan, ketenen.

ANFEUCHTEN, *b. w.* bevochtigen, besproeijen. *...UNG, *v.* bevochtiging, besproeijing, *v.*

ANFEUERN, *b. w.* aan-, opstoken; *fig.* aanvuren, aanmoedigen, aanhitsen.

ANFLAMMEN, *b. w.* aansteken, eenigzins doen aanbranden; *fig.* aanvuren. *...FLECHTEN, *b. w.* aaneenvlechten.

ANFLEHEN, *b. w.* smeeken. *—, *o.* *...UNG, *v.* smeeking, *v.*

ANFLETSCHEN, *b. w.* (§) aangrimmen. *...FLICKEN, *b. w.* aanlappen.

ANFLIEGEN, *o. w. (onr.)* aanvliegen; (56) ontkiemen, groeijen.

ANFLIESSEN, *o. w.* ergens tegen aan vloeijen, spoelen; toevloeijen.

ANFLÖSSEN, *b. w.* aanvlotten (hout); aan-, medespoelen (ijs); aanwassen (door opslijking aan de oevers). *...UNG, *v.* aanvlotting, *v.* aanwas door opslijking, *m.; das angeflösste Stück Land*, aangespoelde grond, *m.* aangeslibd land, *o.*

ANFLUCHEN, *b. w.* vloeken, razen, tieren (op of tegen iemand).

ANFLUG, *m.* (56) jong hout, *o.;* (185) vlugt, *v.*

ANFLUSS, *m.* vloed (der zee), *m.;* het wassen van het water; aanwas, *m.* opslijking, *v.*

ANFORDERN, ANFODERN, *b. w.* zie FORDERN. *...UNG, *v.* aanspraak, vordering, *v.* eisch, *m.*

ANFRAGE, *v.* aanvraag, navraag, *v.* *—N, *b. w.* vragen, aan-, navragen; onderzoeken, vernemen, bevragen.

ANFRESSEN, *b. w.* afknagen, afeten; (34) invreten (van beenderen); (§) *sich* —, zijne pens vullen. *—D, *b. n.* invretend, wegvretend, bijtend. *...UNG, *v.* invreting, inbijting, *v.*

ANFRIEREN, *o. w. (onr.)* vastvriezen.

ANFRISCHEN, *b. w.* ververschen; *fig.* aanmoedigen. *...UNG, *v.* verversching; *fig.* aanmoediging, *v.*

ANFÜGEN, *b. w.* aan-, bijvoegen; inzetten. *...UNG, *v.* aan-, bijvoeging, inzetting, *v.*; (66) bijlage, *v.;* bijgevoegd stuk, *o.*

ANFÜHLEN, *b. w.* bevoelen, betasten. *...UNG, *v.* bevoeling, betasting, *v.*

ANFUHRE, *v.* aan-, toevoer, *m.*

ANFÜHREN, *b. w.* aanvoeren; (een leger) aanvoeren; *fig.* opleiden; aanhalen, bijbrengen (een' tekst); voorwenden; bedriegen; bij den neus leiden. *...RER, *m.* aanvoerder, *m.* opperhoofd, *o.*

ANFÜHRUNG, *v.* aanvoer, *m.;* aanvoering (eener bende); opleiding (eens kweekelings); aanhaling (van een' tekst); misleiding, *v.* *—SZEICHEN, *o.* (13 en 151) aanhalingsteeken, *o.*

ANFÜLLEN, *b. w.* aan-, opvullen. *...UNG, *v.* aan-, opvulling, *v.*

ANFURT, *v.* aanleg-, landingsplaats, *v.*

ANGABE, *v.* gedeelte van betaling in goederen, *o.;* aangeving, aanbrenging; aangifte, opgave, *v.;* handgeld, *o.;* verklaring; berekening, *v.* ontwerp, *o.* schets, *v.*

ANGAFFEN, *b. w.* (§) aangapen. *...FER, *m.* *...FERINN, *v.* aangaper, *m.* aangaapster, *v.*

ANGÄHNEN, *b. w.* (iemand) geeuwende aanzien.

ANGEBEN, *b. w. (onr.)* goederen —, eetwaren in betaling geven; *fig.* verklaren; verhalen, zeggen; opperen, voorstellen; opgeven, ontwerpen; (den toon, de maat) aangeven; aangeven (aanklagen; (§) aangeven, roemen, opslaan, zijn spel openleggen; *sich* —, zich aangeven, zich aanbieden. *—, *o. w.* (145) het eerste geven; (171) een' toon uitbrengen.

ANGEBER, *m.* *—INN, *v.* aangever, aanbrenger, *m.;* aanbrengster, *v.;* ontwerper, *m.* *—EI, *v.* het verklikken.

ANGEBINDE, *o.* geschenk (op een' verjaardag), *o.*

ANGEBLICH, *b. n.* en *bijw.* zoogenaamd, zoogenoemd, dus genaamd, zich noemende. *—ERMASSEN, *bijw.* volgens opgave.

ANGEBOREN, *b. n.* en *bijw.* aangeboren.

ANGEBOT, *o.* eerste bod, *o.*

ANGEBUNG, *v.* zie ANGABE. *—, aangeving, verklaring, aanbrenging, verklikking, *v.*; raad, *m.*; ontwerp, plan, voornemen, *o.*

ANGEDEIHEN LASSEN, *o. w. (onr.)* vergunnen, toestaan.

ANGEDENKEN, *b. w.* zie ANDENKEN.

ANGEHÄNGE, *o.* hanger (aan een' oorring enz.); coulant (halsjuweel), *m.;* bijgeloovig behoedmiddel (talisman), *o.*

ANGEHANGT, *b. n.* bijgevoegd.

ANGEHEN, *o. w. (onr.)* beginnen, betreffen, aangaan, beginnen te gelukken;

aangaan (mogelijk-, geoorloofd zijn); aangaan (verdragelijk zijn); beginnen te branden; aangaan (vlam vatten); beginnen te bederven, - te rotten; *was geht das mich an?* wat gaat dit mij aan? wat raakt mij dit? *—, *b. w. einen* —, iemand naderen, aanspreken, aantasten. *—D, *b. n.* eerstbeginnend. —, *vw.* aangaande, betreffende, wat aangaat, ten aanzien van.

ANGEHÖREN, *b. w.* aan-, toebehooren. *...IG, *b. n.* en *bijw.* toebehoorende, aanhoorig. —EN, *mv. meine Angehörigen*, mijne bloedverwanten, de mijnen; mijne lieden.

ANGEIFERN, *b. w.* zie BEGEIFERN.

ANGEL, *v.* angel, prikkel, *m.* zie STACHEL. *—, her, herre, *v.* duim (eener deur), *m.*; spil (eens werktuigs), *v.*; angel, vischangel; hengel, *m.* roede, *v.*; voetangel, *m.*; (25) *die —n der Welt*, de aspunten der wereld.

ANGELD, *o.* godspenning, *m.* handgeld, *o.*

ANGELEGEN, *b. n.* en *bijw. fig.* aangelegen (van belang); *sich etwas — sein lassen*, iets behartigen. *—HEIT, *v.* zaak, *v.* belang, *o.* *—TLICH, *b. n.* en *bijw.* dringend, ernstig, nadrukkelijk, gewigtig, ijverig; met ijver.

ANGELEGT, *b. n.* aangelegd (geplaatst, gebouwd); *fig.* overlegd, beraamd.

ANGELER, *m.* hengelaar, *m.*

ANGELHAKEN, *m.* vischhoek, -haak, *m.*

ANGELN, *b. w.* hengelen, met den angel-, met de angelroede visschen; *fig.* haken.

ANGELOBEN, *b. w.* plegtig beloven. *...UNG, *v.* *...LÖBNISS, *o.* plegtige belofte, *v.*

ANGELRUTHE, *v.* angelroede, *v.* hengel, *m.* *...SCHNUR, *...LEINE, *v.* hengel, *m.* snoer, *o.* sim, roede, *v.* *...STERN, *m.* poolster, *v.* *...WEIT, *b. n.* en *bijw.* wagenwijd. — *offen*, wagenwijd open.

ANGEMESSEN, *b. n.* en *bijw.* gepast, overeenkomstig, overeenkomstiglijk. *—HEIT, *v.* gepastheid, overeenkomstigheid, geschiktheid, *v.*

ANGENEHM, *b. n.* en *bijw.* aangenaam, behagelijk.

ANGER, *m.* kant van een bosch, *m.*; grasperk, *o.* beemd, *v.* *—BLUME, *v.* soort van wit madeliefje, *o.* *—KRAUT, *o.* (76) varkensgras, *o.* duizendknoop, *m.*

ANGESEHEN, *b. n.* en *bijw.* gezien, geëerd, aangezien; in aanzien, aanzienlijk. *—, *vw.* aangezien, naardien.

ANGESESSEN, *b. w.* ingezeten, woonachtig.

ANGESICHT, *o.* aangezigt, gelaat; *fig.* gezigt, *o.* *—S, *bijw.* (*w. g.*) in tegenwoordigheid, in bijzijn.

ANGESTECKT, *b. n.* aangestoken, besmet.

ANGEWÖHNEN, *b. w.* aanwennen, gewennen.

ANGEWÖHNHEIT, *v.* gewoonte, aanwenning, *v.* aanwensel, *o.* hebbelijkheid, *v.*

ANGEWOHNT, *b. n.* aangewend; gewend, gewoon.

ANGIESSEN, *b. w.* (*onr.*) aan-, vastgieten; bevochtigen, in vocht steken; *fig. dieses Kleid sitzt wie angegossen*, dit kleed zit als geschilderd aan het lijf; (§) *einen* —, iemand zwart maken, belasteren.

ANGLIMMEN, *o. w.* (*onr.*) aanglimmen.

ANGLOTZEN, *b. w.* (§) aanstaren, aankijken.

ANGREIFBAR, *b. n.* dat aangevallen-, aangetast kan worden; aantastbaar.

ANGREIFEN, *b. w.* aangrijpen, aanvatten (in alle beteekenissen); verteren (van roest sprekende); *eine Sache* —, eene zaak aanvatten, bij de hand nemen; *sich* —, zijn best doen; *fig.* kosten maken. *—, *o.* *...UNG, *v.* het aangrijpen; aantasting, aanraking, *v.* *—D, *...LICH, *b. n.* en *bijw.* aangrijpend, aanvallend. *...ER, *m.* aanvaller, aanrander, *m.* *...IG, *b. n.* en *bijw.* grijpbaar, tastbaar.

ANGRENZEN, *o. w.* aangrenzen, grenzen aan, palen aan. *—D, *b. n.* aangrenzend, aanpalend, belendend. *...UNG, *v.* aangrenzing, *v.*

ANGRIFF, *m.* aanval; greep, *m.* handvat, *o.* zie GRIFF.

ANGST, *v.* angst, *m.* benaauwdheid, bangheid, ongerustheid, *v.* *— *machen*, bang-, benaauwd maken. *—, *bijw. es ist —, es wird mir* —, ik ben —, ik word bang, benaauwd, ongerust. *—FIEBER, *o.* (34) benaauwende koorts, *v.* *—GESCHREI, *o.* jammerkreet, *m.* gekerm, noodgeschrei, angstgeschrei, *o.*

ANGSTMANN, *m.* scherpregter, *m.* *...SCHWEISS, *m.* koud zweet, angstzweet, *o.* *...VOLL, *b. n.* zeer angstig.

ANGUCKEN, *b. w* (§) aankijken, met een kijkglas bekijken.

ANGÜRTEN, *b. w.* aangorden.

ANGUSS, *m.* aangesoldeerd stuk, *o.*

ANHABEN, *o. w* (*onr.*) aanhebben (een kleed enz.); *einem etwas* —, voordeel van iemand trekken; iemand nadeel doen; het op iemand voorzien hebben.

ANHACKEN, *b. w.* pikken.

ANHAFTEN, *o. w.* aan iets vastzitten.

ANHÄKELN, ANHAKEN, *b. w.* aan-, vasthaken.

ANHALT, *m.* (*w. g.*) aanhouding, *v.*; *fig.* steun, *m.*

ANHALTEN, *b. w.* (*onr.*) aan-, bijhouden; staande houden; aanhouden, in beslag nemen; vatten, gevangen ne-

men; aansporen, aandrijven, verpligten; (34) verstoppen. *—, *o. w.* houden, vastzitten, vastkleven; *fig.* aanhouden; voortgaan, voortduren; ophouden; ergens blijven stil houden; *sich an etwas* —, zich aan iets vasthouden; *um etwas* —, om iets aanhouden, bij herhaling verzoeken. *—, *o.* *... UNG, *v.* aan-, bijhouding; aanhouding, gevangen-, in beslagneming, *v.*; het aanhouden, de voortduring; het aanhoudend verzoeken. *—D, *b. n.* aanhoudend, gedurig, onafgebroken; (34) zamentrekkend, verstoppend. *...TER, *m.* steun, *m.*; houvast; handvat, *o.*

ANHALTSAM, *b. n.* en *bijw.* volhardend; aanhoudend werkzaam. *—KEIT, *v.* volharding; aanhoudende oefening, *v.*

ANHALTSEIL, *m.* (203) ophouder (takel), valreep, *m.* *...SPUNKT, *m.* (194) steunpunt onder een' hefboom, *o.*

ANHANG, *m.* aanhangsel, bijvoegsel, *o.*; aanhang (partij), *m.*

ANHANGEN, *o. w. (onr.)* hangen, er aan hangen; *fig.* aanhangen, toegedaan zijn, aankleven. *—, *o.* aankleving, *v.*

ANHÄNGEN, *b. w.* aan-, ophangen; *einem eins*—, iemand een' slag geven; iemand bedotten, verschalken; *der Katze die Schelle*—, (*spr.*) der kat de bel aanbinden.

ANHANGEND, *b. n.* aanhangend, aanklevend.

ANHÄNGER, *m.* hanger (aan een' oorring); coulant (halsjuweel); *fig.* aanhanger, voorstander, navolger, *m.* *...IG, *b. n.* en *bijw.* aanhechtend; aanklevend; (124) toebehoorend; (123) hangend (proces).

ANHÄNGLICH, *b.n.* en *bijw.* verkleefd, toegedaan, verknocht. *—KEIT, *v.* verkleefdheid, verknochtheid, *v.*

ANHANGSEL, *o.* zie ANGEHÄNGE.

ANHASPEN, *b. w.* met duimen -, met haken vastmaken.

ANHAUCHEN, *b. w.* toeademen, over iets den adem laten gaan.

ANHAUEN, *b. w. (onr.)* beginnen af te houwen.

ANHÄUFELN, *b. w.* aanvaarden.

ANHÄUFEN, *b. w.* ophoopen, opeenstapelen; (173) aanvaarden; (196) een' kleinen weg tusschen de wijnstokken maken; *sich* —, zich ophoopen, vermeerderen. *...UNG, *v.* ophooping, opeenstapeling, vermeerdering; (103) verzameling, *v.*

ANHEBEN, *b.* en *o. w. (onr.)* opheffende nader brengen; *fig.* aanheffen, beginnen.

ANHEFTEN, *b. w.* vast-, aanhechten; aannaaijen, aanplakken.

ANHEILEN, *b. w.* door het heelen weder vast doen groeijen of vereenigen. *—, *o. w.* al genezende weder aaneengroeijen.

ANHEIM, *bijw.* (*w. g.*) te huis. *— *fallen*, te beurt-, ten deel vallen, toevallen. *— *geben*, overgeven, overdragen; *einem etwas* — *stellen*, iemand iets overlaten; iets op iemand laten aankomen.

ANHEISCHIG, *bijw. sich zu etwas — machen*, zich tot iets verpligten, - verbinden.

ANHELFEN, *b. w. (onr.)* aanhelpen (kleederen enz.).

ANHENKEN, *b. w.* zie ANHÄNGEN.

ANHER, ANHERO, *bijw.* (§) hier, herwaarts.

ANHETZEN, *b. w.* aan-, ophitsen, (ook *fig.*). *...ER, *m.* *...ERINN, *v.* opstoker, *m.* opstookster, *v.* stokebrand, *m.* *...UNG, *v.* ophitsing, aanhitsing, opstoking, *v.*

ANHIEB, *m.* begin van het houwen, *o.*; plaats waar men begint te houwen, *v.*

ANHÖHE, *v.* kleine hoogte, verhevenheid, *v.* heuvel, *m.*

ANHOLEN, *b. w.* aan-, tot zich halen; (203) naar zich toe halen.

ANHÖREN, *b. w.* aan-, toehooren, luisteren; (66) *nach — des*, gehoord den, gehoord de.

ANIL, *m.* indigoplant, *v.*

ANIME, *o.* zekere gom, *v.*

ANIS, *m.* anijs, *m.* *—BRANNTWEIN *m.* anisette, *v.* anijsdrank, *m.* *—KORN, *o.* *—SAMEN, *m.* anijszaad, *o.* *—ZUCKER, *m.* anijs-, suikergebak, *o.*

ANJAGEN, *b. w.* (59) jagen, opjagen.

ANJETZT, *b. w.* zie JETZT.

ANJOCHEN, *b. w.* ossen aan het juk spannen.

ANKAUF, *m.* koop, aankoop, *m.*; het gekochte, handgeld, *o.* *—EN, *b. w.* koopen, aankoopen; *sich wo* —, zich ergens neêrzetten, vestigen. *...KÄUFER, *m.* kooper, *m.* *...KAUFUNG, *v.* aankoop, *m.*

ANKE, *v.* (60) werktuig om een stuk metaal aan de eene zijde rond en aan de andere hol te maken, *o.* juweliersvingerhoed, *m.*

ANKEHREN, *b. w.* aanvegen.

ANKER, *m.* anker, *o.*; dreg, *v.* *—BALKEN, *m. mv.* kraanbalken waarop het anker rust, *m. mv.*

ANKERBEN, *b. w.* eene kerf in iets snijden; beginnen te kerven.

ANKERBOGE, *v.* ankerboei, *m.* *...FEST, *b. n.* en *bijw.* ankervast. *...FLIEGEN, *...SCHAUFELN, *v. mv.* bladen van het anker, ankerhanden, *o. v. mv.* *...FÜTTERUNG, *v.* boegdekking, *v.* *...GELD, *o.* *...ZOLL, *m.* ankergeld, -regt, *o.* -tol, *m.* *...GRUND, *...PLATZ, *m.* ankergrond, *m.* -plaats, reede, *v.* *...

HAKEN, m. peuter, m. touw met een' haak om het anker op te halen, o. *...HALS, m. ankerhals, m. *...HASPEL, m. draaispil om het anker op te winden, v. kaapstander, m. braadspit, v. *...HOLZ, o. *..STOCK, m. ankerstok, m. *...KNECHT, m. bootsman, m. *...KREUZ, o. kruis van het anker; (188) ankervormig kruis, o. *...KUGEL, m. (5) kogel met haken, m. *...LÖCHER, o. mv. kluisgaten aan een schip waardoor de ankertouwen gestoken worden, o. mv. *...LOS, b. n. en bijw. ankerloos, zonder anker.

ANKERN, b. w. ankeren, het anker werpen; (18) door ankers vaster maken; (fig. §) *nach etwas* —, sterk naar iets haken, iets vurig verlangen, begeerte naar iets gevoelen. *—, o. ankering, v.

ANKERRECHT, o. ankerregt, o. *...RING, m. ankerring, m. *...RÜHRUNG, v. ankerroering, v. *...RUTHE, *...STANGE, v. ankerschacht, v. -steel, m. *...SCHMIED, m. ankersmid, m. *...SCHMIEDE, v. ankersmederij, v. *...SCHUH, m. ankerschoen, m. *...SEIL, *...TAU, o. ankertouw, o. *...ZEICHEN, o. zeebaak, haventon, boei, v.

ANKETTELN, b. w. vasthaken met een kettingje.

ANKETTEN, b. w. aan-, vastketenen, kluisteren; aaneenschakelen. *...TUNG, v. het kluisteren, o.; aaneenschakeling, v.

ANKIRREN, b. w. zie ANKÖRNEN, ANLOCKEN.

ANKITTEN, b. w. met tras of cement metselen; met mastik zamenvoegen.

ANKLAGBAR, b. n. en bijw. te beschuldigen, aanklaagbaar.

ANKLAGE, v. aanklagt, beschuldiging, v. *—N, b.w. aanklagen, beschuldigen.

ANKLAGER, m. aanklager, beschuldiger, m. *—INN, v. aanklaagster, v. *—ISCH, b. n. beschuldigend.

ANKLAMMERN, b. w. aankrammen, aanhechten; (203) aanklampen, een' mast vaster zetten.

ANKLANG, m. zie ANSTIMMUNG.

ANKLEBEN, b. w. aankleven; aanplakken. *—, o. w. kleven, aankleven, (ook fig.). *—D, b. n. aanklevend, (ook fig.).

ANKLEIBEN, b.w. aanlijmen, aanplakken, doen kleven.

ANKLEIDEN, b. w. aankleeden; *sich* —, zich aankleeden, kleeden.

ANKLEIDEZIMMER, o. kleedkamer, v.

ANKLEIDUNG, v. aankleeding, v. het aankleeden, o.

ANKLEISTERN, b. w. aanplakken (met stijfsel).

ANKLEMMEN, b. w. aanklemmen, vast aandrukken.

ANKLINGELN, b. w. aanschellen, aanbellen.

ANKLINGEN, o. w. klinken (met de glazen). *—, b. w. (speeltuigen) stemmen.

ANKLOPFEN, o. w. aankloppen. *...ER, m. klopper (aan eene deur enz.), m.

ANKNÖPFEN, b. w. toeknoopen.

ANKNÜPFEN, b. w. aanknoopen, (ook fig.)

ANKNURREN, b. w. toegrommen.

ANKÖDERN, b. w. lokken (met aas).

ANKOMMEN, o. w. (onr.) aankomen, aanlanden; fig. te regt komen; *gut* —, *übel* —, goed, slecht aankomen (ontvangen, opgenomen worden); *unrecht* —, zich vergissen; *bei einem nicht* —, bij iemand niets kunnen uitvoeren; *es kommt mich eine Lust, eine Furcht an*, het lust mij, ik krijg lust; eene vrees bevangt mij; *es kommt auf mich, auf Sie an*, het komt op mij, op u aan; *es kommt mir schwer, leicht an*, het valt mij zwaar, ligt; *es — lassen auf*, het laten aankomen op; *ich will es darauf — lassen*, ik wil het er op laten aankomen; *es kommt an auf*, het komt er op aan; *auf diese Kleinigkeit soll es nicht* —, op deze kleinigheid zal het niet aankomen; *es kommt mir viel darauf an*, er is mij veel aan gelegen, het komt mij veel er op aan; *was kommt euch an?* (§) wat deert u, wat scheelt u, waarom wordt gij boos?

ANKÖMMLING, m. aankomeling, vreemdeling, nieuweling, m.

ANKÖPFEN, b. w. (146) den speldekop vastmaken.

ANKOPPELN, b. w. zamenkoppelen.

ANKÖRNEN, b. w. lokken, aanlokken, (hoenders enz. met koren).

ANKRIECHEN, o. w. aankruipen.

ANKÜNDIGEN, o. w. aankondigen, aanzeggen; afkondigen. *—D, b. n. aankondigend. *...GER, m. aankondiger, m. *...UNG, v. aan-, afkondiging, aanzegging, bekendmaking, kennisgeving, v.

ANKUNFT, v. aankomst; verheffing, komst tot den troon, v.

ANKUPPELN, b. w. (de honden) koppelen; (§) een huwelijk koppelen.

ANLACHEN, **ANLÄCHELN**, b. w. aan-, toelagchen.

ANLAGE, v. bijlage, v. aanwas, m.; fonds, kapitaal (in eene onderneming), o.; aanleg, m.; ontwerp, o. schets, v.; aanleg, m. geschiktheid; belasting, v.; aanslag (in de belasting); aangespoelde grond; kolf (van een schietgeweer), m.

Anlände, *v.* aanlanding; landingsplaats, *v.*
Anlanden, **Anländen**, *o. w.* aankomen, aanlanden, landen, aan wal komen. *...**ung**, *v.* aankomst, aanlanding, *v.*
Anlangen, *o. w.* aankomen; betreffen, aangaan, belangen; *was mich anlangt*, wat mij betreft, belangt. *—**d**, *bijw.* betreffende, aangaande, wat aangaat.
Anlass, *m.* aanleiding, gelegenheid, reden, oorzaak, *v.* schijn; toeloop van water door het openen eener sluis, *m.*
Anlassen, *b. w.* *(onr.)* aanlaten; (de honden) loslaten; (een' vijver) laten volloopen door het openen eener sluis enz.; de wateren doen spelen; (94) metalen nog eens gloeijen; *(fig.* §) *einen übel* —, iemand toegraauwen, bits bejegenen; *sich* —, den schijn hebben, zich laten aanzien; beloven, hoop geven; *sich übel*, *schlecht* —, niet welgaan, geen goed vooruitzigt opleveren.
Anlauf, *m.* loop; aanloop, toeloop; aanval, schok, *m.;* het wassen (des waters); (18) het begin van een' balk enz.; onderste deel van de schaft eener zuil, *v.; einen — nehmen*, eene hooge vlugt nemen; *grossen — haben von*, zeer lastig worden gevallen; overlast lijden (door iemand).
Anlaufen, *o. w.* *(onr.)* aanloopen, toeloopen, beginnen te loopen; eene hooge vlugt nemen; *fig.* ergens tegen aanloopen; wassen (van het water); oploopen (van schulden enz.); oploopen (zwellen); (59) (een wild zwijn) insluiten; beslaan, beginnen te beschimmelen, roesten enz.; *angelaufen kommen*, komen aanloopen. *— *lassen*, naar zich toe laten loopen; *blau — lassen*, blaauwen (staal), bronzen; *schwarz — lassen*, zwart doen aanloopen, berooken (glazen); *fig. übel* —, slecht ontvangen worden; *einen — lassen*, iemand laten komen (om hem af te wijzen). *—, *o.* het wassen der rivieren; het beslaan (der spiegels); het zwellen (der beenen). *—, *b. w.* (*w.g.*) *einen um etwas* —, iemand om iets lastig vallen.
Anlegen, *b. w.* aanleggen (in alle beteekenissen, (ook *fig.*); aanwenden, besteden; (eene schilderij) afschetsen; (belastingen) opleggen; *eine Leiter* —, eene ladder tegen een' muur zetten; *die Trauer* —, den rouw aannemen; *Geld* —, geld beleggen; *sich* —, zich stellen aan of met den rug tegen iets enz. *—, *o. w.* vet worden; (203) aanleggen, aanlanden.
Anlegeschloss, *o.* hangslot, *o.* *...**spähne**, *m. mv.* (13) letterzettersspaan, *v.* *...**stege**, *m.* (13) formaathout, *o.*
Anlegung, *v.* aanleg, *m.* aanlegging; schets (eener schilderij); besteding, belegging (van geld), *v.;* aanleg (eener fabriek, eener stad enz.) *m.;* oplegging (der belastingen), schatting, *v.*
Anlehen, *o.* **Anleihe**, *v.* leening, *v.*
Anlehnen, *b. w.* aanzetten, aanleenen, aanleunen; *sich* —, leunen, zich aanleunen.
Anleimen, *b. w.* aanlijmen, met lijm vasthechten.
Anleiten, *b. w.* aanvoeren; *fig.* leiden, middelen aan de hand geven. *...**ung**, *v.* leiding, aanleiding, gelegenheid, *v.*
Anliegen, *o. w.* *(onr.)* aan-, nabij liggen, aangrenzen; sluiten, passen (van kleederen enz.); *fig.* te harte gaan, belang stellen; *einem* —, om iets bij iemand aandringen, verzoeken. *—, *o. fig.* zorg, belangstelling; aangelegenheid, *v.;* kommer, *m.* hartzeer; verlangen, verzoek, *o.*
Anloben, *b. w.* (§) aanprijzen.
Anlocken, *b. w.* lokken, aanlokken, (ook *fig.*); verleiden. *...**ung**, *v.* aanlokking, verlokking, verleiding, *v.*
Anlöthen, *b. w.* solderen. *...**ung**, *v.* soldeersel, *o.*
Anmachen, *b. w.* aan-, vastmaken; (spijzen) toebereiden; (kalk) beslaan; (wijn) vervalschen, versnijden; *Feuer* —, vuur aanleggen. *...**ung**, *v.* aan-, vastmaking, *v.*
Anmahnen, *b. w.* zie **Ermahnen**.
Anmalen, *b. w.* aan-, bijschilderen.
Anmarsch, *m.* aantogt, aanmarsch, *m.* *—**iren**, *o. w.* aanrukken, naderen.
Anmassen (sich), *w. w.* zich aanmatigen, zich toeëigenen. *—**d**, *...**lich**, *b. n.* en *bijw.* aanmatigend, trotsch door aanmatiging, trotschelijk.
Anmauern, *b. w.* aan-, bijmetselen.
Anmelden, *b. w.* aanmelden, aankondigen; *sich — lassen*, zich laten aanmelden, aandienen. *...**ung**, *v.* aanmelding, aankondiging, *v.*
Anmengen, *b. w.* aanmengen.
Anmerken, *b. w.* aan-, opmerken; aanteekenen. *...**er**, *m.* aanteekenaar; die aanmerkingen maakt, *m.* *...**ung**, *v.* aanmerking; aanteekening, *v.* *...**ungswerth**, *b. n.* aanmerkingswaard.
Anmessen, *b. w.* *(onr.)* de maat nemen; *fig.* evenredig maken, passen.
Anmischen, *b. w.* zie **Anmengen**.
Anmurren, *b. w.* toegrommen.
Anmuth, *v.* bevalligheid, bekoorlijkheid, lieftaligheid, vriendelijkheid, *v.* *—**en**, zie **Zumuthen**. *—**ig**, *b. n.* en *bijw.* aangenaam, aanvallig, bevallig, lief-

talig, liefelijk, bekoorlijk; behagelijk, belangwekkend. *—UNG, *v.* zie ZUMUTHUNG.

ANNAGELN, *b. w.* aanspijkeren, aannagelen.

ANNÄHEN, *b. w.* aannaaijen.

ANNAHEN, ANNÄHERN, *b.* en *o. w.* doen naderen, naderbrengen; naderen. *...NÄHERUNG, *v.* nadering, aannadering, *v.*

ANNAHME, *v.* aanneming, *v.*

ANNALEN, *v. mv.* jaarboeken, *o. mv.*

ANNEHMEN, *b. w. (onr.)* aannemen; ontvangen; vooronderstellen, (en verder in alle beteekenissen); *für ausgemacht* —, voor beslist houden; *etwas nicht* —, iets weigeren; *wir wollen* —, wij zullen aannemen, - vooronderstellen; *sich* —, zich aantrekken.

ANNEHMLICH, *b. n.* en *bijw.* aannemelijk; aangenaam, bevallig. *—KEIT, *v.* aannemelijkheid; bevalligheid, *v.*

ANNEHMUNG, *v.* aanneming, *v.*; *gerichtliche* —, geregtelijke bekrachtiging, goedkeuring, *v.*; fiat (op een smeekschrift), *o.*

ANNESTELN, *b. w.* met een rijgsnoer vast maken.

ANNETZEN, *b.w.* zie BENETZEN, NETZEN.

ANOMALIE, *v.* onregelmatigheid; uitzondering op den regel, *v.*

ANORDNEN, *b. w.* verordenen, ordenen, regelen, schikken; instellen, inrigten, vaststellen, bepalen; bevelen; (eene redevoering) opstellen; vervaardigen. *...NER, *m.* bestuurder, beschikker, *m.* *...UNG, *v.* verordening, regeling, inrigting, instelling, schikking, *v.* bevel, *o.*; orde, regeling (van een dichtstuk enz.); ordonnantie (van eene schilderij enz.), *v.*

ANPACKEN, *b. w.* aanpakken, aanvatten.

ANPAPPEN, *b. w.* aanplakken, met stijfsel vasthechten.

ANPASSEN, *b. w.* *fig.* toepassen, doen overeenkomen. *—D, *b. n.* overeenkomstig. *...UNG, *v.* aanpassing; *fig.* toepassing, *v.*

ANPFAHLEN, *b. w.* aan palen-, aan staken vastmaken.

ANPFEIFEN, *b. w. (onr.) fig.* uitfluiten.

ANPFLANZEN, *b. w.* planten, bijplanten, beginnen te planten; *sich* —, zich (ergens) vestigen. *...ER, *m.* planter, kolonist, volkplanteling, beplanter van woeste gronden (eener ko lonie enz.), *m.* *...UNG, *v.* eerste beplanting, planting; plantaadje, *v.*

ANPFLÖCKEN, *b. w.* met pinnen vastmaken. *...PFLÜGEN, *b. w.* de eerste vore ploegen; aan-, bijploegen. *...PICHEN, *b. w.* met pek vastmaken. *...PISSEN, *b. w.* ergens tegen aan pissen. *...PLATZEN, *b. w.* (173) boompjes teekenen. *...POCHEN, *b. w.* aankloppen. *...PRALLEN, *o. w.* terugstuiten, -springen; *fig.* bespringen, overvallen.

ANPREISEN, *b. w. (onr.)* aanprijzen, aanbevelen. *...UNG, *v.* aanprijzing, aanbeveling, *v.*

ANPRELLEN, *b. w.* aangooijen, aanwerpen.

ANPROBIREN, *b. w.* aanpassen.

ANPUTZ, *m.* opschik, *m.* *—EN, *b. w.* opschikken, versieren.

ANQUICKEN, *b. w.* (94) met kwik mengen.*...UNG, *v.* (94) vermenging met kwik, amalgamering, *v.*

ANRATHEN, *b. w.* aanraden, overreden, overhalen. *...UNG, *v.* aanrading, overreding, *v.*

ANRAUCHEN, *o.* en *b. w.* beginnen te rooken; berooken.

ANRÄUCHERN, *b. w.* berooken, bewierooken. *...RUNG, *v.* berooking, *v.*

ANRECHNEN, *b. w.* aanrekenen; *fig.* aan-, toerekenen, wijten, beschuldigen. *...UNG, *v.* post (in eene rekening), *m.*; *fig.* toerekening, aantijging, beschuldiging, *v.*

ANREDE, *o.* aanspraak, *v.* *—N, *b. w.* *einen* —, (120) iemand aanspreken; *einem etwas* —, iemand tot iets trachten te overhalen.

ANREGE, *v.* gewag, *o.*; (66) melding, *v.* *—N, *b. w.* aansporen, aanzetten, opwekken; (66) gewagen. *...UNG, *v.* aansporing, opwekking, *v.* zie ANREGE.

ANREIBEN, *b.* en *o.w.* aanwrijven; beginnen te wrijven.

ANREIHEN, *b. w.* aanrijgen; (101) rijgen. *...REISSEN, *b.* en *o. w.* inscheuren; beginnen te scheuren. *...REITEN, *o. w.* (*onr.*) aanrijden; (ergens tegen) aanrijden; (ergens) aanrijden; (komen) aanrijden; (*fig.* §) *übel* —, het kwalijk treffen, aanrijden.

ANREIZEN, *b. w.* aansporen, aanzetten, aanhitsen, vergrammen, vertoornen, opwekken. *—D, *b. n.* aanzettend; aantrekkend, aanlokkelijk, bekoorlijk. *...UNG, *v.* aanhitsing, aanzetting; verzoeking; bekoorlijkheid, *v.*

ANRENNEN, *o. w.* (*onr.*) aanrennen, aanloopen; (*fig.* §) *übel* —, het kwalijk treffen. *—, *b. w.* iemand aanvallen; *fig.* iemand lastig vallen.

ANRICHTEN, *b. w.* aanregten, opdisschen; (een gastmaal) bereiden, klaar maken; *fig.* aanregten (bedrijven, doen, uitrigten).

Anrichtlöffel, *m.* aanregtlepel, *m.* *...**tisch**, *m.* (**anrichte**, *v.*) aanregttafel, aanregtbank, *v.*

Anrichtung, *v.* geregt, *o.*

Anriechen, *o.* en *b. w.* aanruiken; beruiken. *...**ritt**, *m.* aanrid, *m.* *...**ritzen**, *b. w.* een weinig oprijten, inkerven. *...**rollen**, *b.* en *o. w.* aanrollen. *...**rosten**, *o. w.* aanroesten. *...**rüchig**, *b. n.* en *bijw.* in eenen kwaden reuk staande, een' slechten naam hebbende.

Anrücken, **Anrucken**, *o.* en *b. w.* aanrukken. *...**rudern**, *o. w.* aanroeijen.

Anrufen, *b. w.* (*onr.*) toe-, aanroepen; *fig.* aanroepen, smeeken; *einen zum Zeugen* —, iemand tot getuige nemen, roepen. *...**ung**, *v.* aanroeping, *v.*

Anrühmen, *b. n.* aanprijzen.

Anrühren, *b. w.* aanraken, aanroeren; omroeren, mengen, beslaan, *...**ung**, *v.* aanraking; omroering, *v.*

Ans, (**an das**), aan het, bij het; zie **An**.

Ansäen, *b. w.* bezaaijen. *...**ung**, *v.* bezaaijing, *v.*

Ansage, *v.* aanzegging, aankondiging; (66) geregtelijke ontbieding, *v.* *—**zettel**, *m.* oproepingsbiljet, *o.* briefje van aanzegging, *o.*

Ansagen, *b. w.* aanzeggen, aankondigen, berigten, kennis geven, verwittigen; verklaren, aanwijzen; (63) bekennen; (145) aangeven, roemen; *sage an!* zeg! spreek! spreek op! *...**ung**, *v.* aanzegging, kennisgeving, bijeenroeping, *v.*

Ansässig, *b. n.* en *bijw.* ingezeten (van eigenaars van vaste goederen). *—**keit**, *v.* regt-, verpligting eens ingezetenen (die vaste goederen heeft), *o. v.*

Ansatz, *m.* het aanzetten; aangezet stuk; aanzetsel (aan den bodem van een' pot enz.), *o.*; loop, aanloop (om te springen); aanval, *m.*; begin, *o.* schatting, waardering, *v.*; (171) mondstuk; (106) klein aangegroeid beentje, *o.*; *ein doppelter — in einer Rechnung*, een dubbele post in eene rekening; *fig. einen — zu etwas haben*, aanleg-, geschiktheid tot iets hebben.

Ansäuern, *b. w.* een weinig zuur maken.

Ansaugen, *b. w.* (*onr.*) beginnen te zuigen; zuigende innemen.

Anschaffen, *b. w.* aanschaffen, zich verschaffen. *—, (*onr.*), zie **Anerschaffen**. *...**fung**, *v.* aanschaffing, *v.*

Anschaften, *b. w.* (een geweer) monteren, opmaken; nieuwe schoenen (aan laarzen zetten); op nieuws verzolen.

Anschälen, *b. w.* beginnen te schillen. *...**schalmen**, *b. w.* (56) boomen teekenen om ze te verkoopen. *...**schälmung**, *v.* (56) het teekenen der boomen die verkocht moeten worden. *...**schärfen**, *b. w.* scherpen, wetten, aanzetten. *...**scharren**, *b. w.* beginnen te schrappen; bijschrappen.

Anschauen, *b. w.* aanschouwen, aanzien, aankijken. *...**ung**, *v.* het aanschouwen, *o.* aanschouwing, *v.* *—**d**, *...**lich**, *b. n.* aanschouwelijk; *die anschauende Erkenntniss*, de aanschouwing Gods.

Anschein, *m.* schijn, *m.* voorkomen, uiterlijk aanzien, *o.* *—**en**, *b.w.* (*onr.*) beschijnen. —, *o. w.* schijnen, toeschijnen; zie **Scheinen**. *—**end**, *b. n.* schijnbaar.

Anschellen, *b. w.* aanschellen, aanbellen.

Anschere, *v.* (195) schering, *v.* ketting, *m.* *—**n**, *b. w.* (195) beginnen te scheren, een weefsel opzetten. *—**n**, *b. w.* (*onr.*) beginnen te scheren (schapen, den baard enz.). *...**ung**, *v.* (195) schering, *v.*

Anschicken (sich), *w. w.* zich bereiden; zich schikken, voegen. *...**ung**, *v.* bereiding; schikking, *v.*

Anschieben, *b. w.* (*onr.*) aanschuiven. *—, *o. w.* (in het kegelspel) eerst spelen.

Anschiebestück, *o.* insteekblad aan eene tafel; verlengstuk, *o.*

Anschielen, *b. w.* van ter zijde aanzien, belonken, begluren.

Anschiessen, *b. w.* (*onr.*) met een schot wonden; een geweer voor de eerste maal afschieten; het nieuwe jaar door geweerschoten aankondigen; aanschieten, vereenigen, aanvoegen; brood in den oven schieten; tegen-, aannaaijen. *—, *o. w.* beginnen te schieten, het eerst schieten; aan-, toeschieten, tegen (iets) loopen, (*w. g.*) aangrenzen; (133) kristal schieten.

Anschiffen, *b.* en *o. w.* met een schip aankomen, aanlanden, aanvaren. *...**schimmern**, *b. w.* schijn-, licht geven; bestralen. *...**schirren**, *b. w.* (paarden) zadelen, het tuig opleggen. *...**schirrung**, *v.* het zadelen en toomen van paarden.

Anschlag, *m.* het aanslaan, aanplakken, *o.* zie **Anschlagen**. *—, schok, aanval; *m.* plakkaat, *o.*; kolf (aan een geweer); groeve, sponning (aan vensterramen of deuren), *v.*; *fig.* aanslag in belastingen, *m.* schatting, *v.*; be-

stek (van een' bouwkundige enz.), *o.*; aanslag, toeleg, *m.* ontwerp, *o.*; raad, *m.* raadgeving, *v.*; *in — bringen*, in rekening brengen.

Anschlagen, *b. w.* aanslaan; (de klok) kleppen; (eene snaar) doen geluid geven; aanslaan, vastmaken, aanplakken; vuur slaan; (een geweer) aanleggen; (56) boomen teekenen; (101 en 69) rijgen; (75) eene kous beginnen; (172) een touw splitsen; (203) de zeilen aanslaan; *fig.* aanslaan (in belastingen), schatten; *wie hoch schlägen Sie dies an?* hoe hoog stelt gij dit? welken prijs vraagt gij er voor? *Hand —*, handen aan het werk slaan. *—, *o. w.* (tegen iets) aanslaan; blaffen, aanslaan (der honden); *fig.* goede uitwerking doen; *bei ihm schlägt alles wohl an*, bij hem of hem gelukt alles.

Anschlagfaden, *m.* rijgdraad, *m.*

Anschlägig, *b. n.* en *bijw.* vindingrijk, geestig, schrander, ondernemend; listig.

Anschlagzettel, *m.* aangeplakt berigt, plakkaat, *o.*; affiche (eener tooneelvertooning enz.), *v.* aanplakbiljet, *o.*

Anschlämmen, *b. w.* aanslijken. *...**schleichen**, *o. w.* *angeschlichen kommen*, stilletjes komen aansluipen.

Anschleifen, *b. w.* aanslepen; aanknoopen. *—, *b. w.* *(onr.)* aanzetten, slijpen, beginnen te slijpen.

Anschlenkern, **Anschleudern**, *b. w.* aanslingeren (tegen iets).

Anschliessen, *b. w.* *(onr.)* aansluiten, met een hangslot vastmaken; kluisteren; *fig.* aan-, bijvoegen; (128) (het paard) gesloten houden. *—, *o. w.* sluiten, goed passen; *sich —*, zich aansluiten, iemands gezelschap zoeken.

Anschlingen, *b. w.* *(onr.)* met een rijgsnoer of veter vast maken. *...**schlitzen**, *b. w.* eene spleet in iets maken. *...**schluss**, *m.* toevoegsel, bijvoegsel, bijgevoegd stuk, *o.*

Anschmeicheln (sich), *w. w.* zich door vleijen indringen.

Anschmeissen, *b. w.* *(onr.)* (§) aangooijen, smijten (tegen iets).

Anschmelzen, *b. w.* aansmelten. *—, *o. w.* *(onr.)* aansmelten, zich door smelten aanhechten. *...**schmettern**, *b. w.* hard smijten (tegen iets); hard stooten, kloppen (tegen eene deur enz.) *...**schmieden**, *b. w.* aansmeden; het ijzer gloeijend smeden; boeijen, kluisteren.

Anschmiegen (sich), *w. w.* (§) zich teeder tegen iemand aandrukken; hem met innigheid op zijde blijven; *fig.* zich indringen.

Anschmieren, *b. w.* aansmeren, smeren; *fig.* (§) aansmeren, overreden te koopen, te duur verkoopen, (bij effektenkoopers) aanlappen. *...**schminken**, *b. w.* blanketten. *...**schmücken**, *b. w.* opschikken, versieren. *...**schnallen**, *b. w.* aan-, toegespen. *...**schnarchen**, *...**schnauben**, *...**schnauzen**, *b. w.* (§) toegraauwen, toesnaauwen; barsch-, stuursch bejegenen.

Anschneiden, *b. w.* op-, opensnijden; beginnen te snijden; insnijden. *...**schnitt**, *m.* het op-, insnijden; eerste snede, *v.* *...**schnüren**, *b. w.* aanrijgen. *...**schnurren**, *b. w.* toegraauwen; bedelende aanspreken.

Anschove, *v.* ansjovis, *v.*

Anschrauben, *b. w.* aanschroeven. *...**schrecken**, *b. w.* (59) verschrikken.

Anschreiben, *b. w.* *(onr.)* aanschrijven, opschrijven, op rekening stellen; *bei einem wohl od. übel angeschrieben stehen*, bij iemand in een goed of kwaad blaadje staan.

Anschreien, *b. w.* *(onr.)* *einen —*, iemand toeroepen; *einen um Hülfe —*, iemand om hulp aanroepen.

Anschrote, *v.* zelfkant (van laken), *o.* *—**n**, *b. w.* aanrollen; den zelfkant aan een stuk laken maken.

Anschub, *m.* (in het kegelspel), *den — haben*, aan de beurt staan om te spelen; *um den — werfen*, werpen met de kegels wie het eerste spelen zal.

Anschuhen, *b. w.* nieuwe schoenen aan laarzen zetten; *Pfähle —*, palen van onderen met ijzer beslaan. *...**schuldigen**, *b. w.* beschuldigen, wijten, aanwrijven.

Anschüren, *b. w.* aanstoken. *...**er**, *m.* aanstoker; (*fig.* §) stokebrand, aanhitser, opstoker, *m.*

Anschuss, *m.* eerste schot, worp enz. *o. m.* (133) kristalschieting, *v.*

Anschütten, *b. w.* (ergens tegen) aangieten; bij-, volgieten, vullen; *Erde an eine Mauer —*, aarde aan den voet van een' muur werpen.

Anschützen, *b. w.* (98) zie **Schützen**.

Anschwängern, *b. w.* (133) doortrekken, doorweeken, bezwangeren.

Anschwärzen, *b. w.* zwart maken, (ook *fig.*); belasteren, lasteren. *...**ung**, *v.* *fig.* lastering, zwartmaking, *v.*

Anschwatzen, *b. w.* aanpraten. *...**schwefeln**, *b. w.* zwavelen. *...**schweiden**, *b. w.* (84) de vleeschzijde met kalk en asch wrijven.

Anschweif, *m.* (113) ketting, *m.* *—**en**, *b. w.* den ketting scheren. *—**rahmen**, *m.* scheerraam, *o.*

Anschweissen, *b. w.* ijzer aan elkander smeden, solderen; (59) kwetsen.

ANSCHWELLEN, *b. w.* doen zwellen. *—, *o. w.* (*onr.*) opzwellen, rijzen, wassen. *...UNG, *o.* opzwelling, *v.* aanwas, *m.*

ANSCHWEMMEN, *b. w.* doen spoelen. *. . UNG, *v.* aanspoeling, aan-, opslijking, *v.*

ANSCHWIMMEN, *o. w.* (*onr.*) aanzwemmen, zwemmende aankomen, komen aanzwemmen.

ANSCHWÖDEN, *b. w.* (84) de huiden kalken.

ANSEGELN, *o. w.* (203) aanzeilen (tegen); zeilende aankomen.

ANSEHEN, *b. w.* (*onr.*) aanzien, beschouwen; (ook *fig.*), dulden, afzien; in aanmerking nemen; *die Person* —, ontzag, achting voor den persoon hebben; *darauf ist es eben angesehen*, dit is juist het oogmerk; *einen um etwas* —, iemand over iets straffen; *etwas mit den Rücken* —, zich van iets ontdoen, iets verlaten, opgeven. *—, *o.* aanzien, uiterlijk wezen, gelaat, voorkomen; *fig.* aanzien, *o.* achting, *v.* gezag; ontzag, *o.* achtbaarheid, *v.* invloed, schijn, *m.*; *dem* — *nach*, op het gezigt, naar den schijn te oordeelen.

ANSEHNLICH, *b. n.* en *bijw.* schijnbaar, aanzienlijk, van een deftig voorkomen, van eene schoone ligchaamsgestalte; *fig.* aanzienlijk, belangrijk, uitmuntend; aanzienlijk, eerbiedwaardig. *—, *bijw.* aanzienlijk; deftiglijk. *...KEIT, *v.* aanzienlijkheid; statigheid, deftigheid, grootheid, *v.* luister, *m.*

ANSEHUNG, *v.* aanzien, *o.*; *in* —, uit aanzien, ten aanzien, ten opzigte; *in meiner* —, te mijnen opzigte.

ANSEICHEN, *b. w.* (*g. w.*) aanzeiken (tegen).

ANSENGEN, *b.* en *o. w.* een weinig zengen; beginnen te zengen.

ANSETZEN, *b w.* aanzetten, bijvoegen; *fig.* op rekening zetten; schatten, aanslaan, bepalen (een' dag enz.); *einen Topf* —, een' pot op —, aan het vuur zetten; *die Feder* —, de pen in de hand nemen; *ein Blase-Instrument* —, een blaasspeeltuig aan den mond zetten; *Bäume* —, boomen planten; *sich* —, zich aan-, vastzetten. *—, pogen, eene poging doen; den loop nemen (om goed te kunnen springen); (den vijand) aanvallen; dik-, vet worden; zich tot vrucht zetten; jichtknobbels krijgen; dragtig worden (van merriën). *...UNG, *. aanzetting, *v.* het aanzetten, *o.*

ANSICHT, *v.* gezigt, uitzigt, aanzien, *o.* schijn, *m.* voorkomen, *o.* *—IG, *b. n.* en *bijw.* — *werden*, bemerken, in het oog krijgen.

ANSIEDELN (SICH), *w. w.* zich ergens vestigen, nederzetten, nederslaan. *...LUNG, *v.* vestiging, *v.*

ANSIEDLER, *m.* die zich ergens vestigt, kolonist, *m.* *...DELEI, *v.* volkplanting, *v.*

ANSINNEN, *b. w* (*onr.*) zie ZUMUTHEN.

ANSINTERN, *o. w.* (23) zich als dropsteen aanhechten of zamenpakken.

ANSITZEN, *o. w.* (*onr.*) aanzitten, aan (iets) vast zijn; (aan tafel) aangezeten zijn. *...SPALTEN, *b. w.* splijten, een weinig splijten.

ANSPANN, *m* gespan, voorspan, *o.* versche paarden, *o. mv.* nieuw voorspan, *o.* *—EN, *b. w.* aan-, inspannen, spannen; *fig. alle seine Kräfte* —, al zijne krachten aan-, inspannen, aanwenden.

ANSPÄNNER, *m.* landman die zekere heerendiensten met zijn gespan doen moet, *m.*

ANSPANNUNG, *v.* aan-, inspanning, spanning, *v.*

ANSPEIEN, *b. w.* aanspuwen.

ANSPIELEN, *b. w.* uitspelen, de voorhand hebben; (64) uitslaan, juist slaan; (*fig.*) *auf etwas* —, op iets zinspelen. *...UNG, *v.* (*fig.*) zinspeling, toespeling, *v.*

ANSPIESSEN, *b. w.* speten, aan het spit steken; door en door steken; empaleren, aan een' paal rijgen.

ANSPINNEN, *b.* en *o. w.* aanspinnen, beginnen te spinnen; *fig.* smeden, brouwen.

ANSPITZEN, *b.w.* aanpunten. *...SPLITZEN, *b. w.* (203) (touw) splitsen.

ANSPORNEN, *b. w.* de sporen geven; *fig.* aansporen. *...UNG, *v.* aansporing, *v.*

ANSPRACHE, *v.* (*w. g.*) aan-, toespraak, *v.*; *in* — *nehmen*, eischen, terugeischen.

ANSPRECHEN, *b.w.* aan-, toespreken; *einen um etwas* —, iemand om iets vragen, verzoeken; *etwas* —, iets eischen. *—, *o. w.* (71) een geluid geven; *bei einem* —, iemand bezoeken, iemand in het voorbijgaan een bezoek geven.

ANSPREITZEN, *b. w.* stutten, schoren (tegen).

ANSPRENGEN, *b. w.* tegen iets doen aanspringen; (een paard) doen rennen, galopperen; besprengen. *—, *o. w.* aanspringen; aanrennen. *...UNG, *v.* besprenging, *v.*

ANSPRINGEN, *b.* en *o. w.* (*onr.*) aanspringen; komen aanspringen (in haast).

ANSPRITZEN, *b. w.* bespatten, bespuiten. *—, *o. w.* uitspringen, springen. *...UNG, *v.* bespatting; bespuiting, *v.*

ANSPRUCH, *v.* aanspraak, vordering, *v.* eisch, *m.* aanmatiging, *v.* regt, *o.*; *auf etwas* — *machen*, *etwas in* — *nehmen*, vorderen, eischen, op iets aanspraak maken. *...SPRÜCHIG, *b.n.*

betwistbaar, in geschil. *—LOS, b. n. en bijw. geene aanspraak-, geen regt hebbende; bescheiden, zedig.

ANSPRUNG, m. aanzet om te springen; (34) uitslag, m. vurigheid, v.

ANSPUCKEN, b. w. aanspuwen. *...SPÜLEN, b. en o. w. aanspoelen.

ANSTALT, v. toestel, m. toerusting; schikking, voorbereiding; inrigting, stichting, v.

ANSTAMMEN, b. w. door erfregt mededeelen.

ANSTÄMMEN, o. w. stijf aanzetten, aandrukken, leunen (tegen iets). *...STAMPFEN, b. w. aanstampen.

ANSTAND, m. (59) schuil-, wachtplaats, v.; fig. uitstel, o. bedenking, weifeling, aarzeling; goede houding; welvoegelijkheid, v. *— nehmen, aarzelen, weifelen, bedenking maken.

ANSTÄNDIG, b. n. en bijw. welvoegelijk, betamelijk, fatsoenlijk; passend, behoorlijk. *—KEIT, v. welvoegelijkheid, betamelijkheid, fatsoenlijkheid, wellevendheid, v.; deftig voorkomen, o. houding, v.

ANSTANDSBRIEFE, m. mv. (66) brieven van uitstel (van belasting), m. mv.

ANSTARREN, b. w. aanstaren.

ANSTATT, vz. in plaats van.

ANSTAUNEN, b. w. met verbazing aanzien.

ANSTECHEN, b. w. (onr.) insteken, prikken, doorsteken.

ANSTECKBOHRER, m. kelderboor, fret, v.

ANSTECKEN, b. w. aansteken (vasthechten); aan het spit steken; (een vat) opsteken; aansteken, ontsteken, in brand steken; fig. aansteken, besmetten. *—D, b. n. aanstekend, besmettelijk. *...UNG, v. aansteking, besmetting, v.

ANSTEHEN, o. w. (onr.) aanstaan (tegen iets); fig. aarzelen, weifelen; welstaan, welvoegelijk-, betamelijk zijn; bevallen, aanstaan; wollen Sie mit —? wilt gij mede van de partij zijn? etwas — lassen, iets uitstellen, opschorten; das steht Ihnen wohl an, dit staat u wel, dit voegt-, dit past u wel.

ANSTEIGEN, o. w. (onr.) opstijgen.

ANSTELLEN, b. w. aanplaatsen, stellen (tegen); aanstellen (in een ambt enz.), benoemen; verordenen, schikken, regelen, voorbereiden; (een ongeluk) veroorzaken; zich gedragen; ein Gastmahl—, een' maaltijd geven; eine Klage gegen einen—, eene klagt tegen iemand opmaken; Betrachtungen über etwas —, aanmerkingen op iets maken; etwas mit einen—, iets met iemand overeenkomen, beramen; ich weiss nicht wie ich es — soll, ik weet niet hoe mij er in te gedragen; sich —, zich plaatsen, stellen tegen; fig. zich aanstellen, houden, den schijn aannemen. *...UNG, v. aanstelling, v.

ANSTEMMEN, b. w. zie ANSTÄMMEN.

ANSTERBEN, o. w. (onr.) aan- besterven.

ANSTICH, m. steek, prik, m. *—ELN, b. w. eene stekelige toespeling op iets maken, steken onder water geven.

ANSTICKEN, b. w. borduren tegen.

ANSTIFTEN, b. w. veroorzaken; te weeg brengen, bewerken (in een' kwaden zin), aan-, opstoken; berokkenen, smeden, brouwen, aanrigten; falsche Zeugen—, personen tot valsche getuigenis verleiden. *...ER, m. bewerker, aanlegger, belhamel; opstoker; verleider (van getuigen), m. *...ERINN, v. bewerkster, opstookster, v. *...UNG, v. opstoking, berokkening, v.

ANSTIMMEN, b. w. aanheffen, inzetten (den toon, een lied enz.) *...UNG, v. aanhef, m. aanheffing, v.

ANSTINKEN, o. w. (onr.) aan-, toestinken. *...STOLPERN, o. w. aanstruikelen (tegen). *...STOPFEN, b. w. volstoppen.

ANSTOSS, m. stoot, schok, m.; verlengstuk (eener tafel enz.), o.; weeke zijde (van een brood); kwetsing (van vruchten); fig. vermaning (eener ziekte); zwarigheid, v. beletsel, o.; aanstoot, m. ergernis, v.; ohne — lesen, zonder fout-, vloeijend lezen.

ANSTOSSEN, b. w. (onr.) aanstooten; kneuzen, kwetsen (vruchten); aanzetten, bijvoegen; een verlengstuk maken aan; (69) stoppen; mit den Gläsern —, met de glazen klinken. *—, o. w. aanstooten, zich stooten tegen; aanraken, belenden, aangrenzen; met den voet in het gaan tegen iets stooten, bijna struikelen; fig. een' misslag begaan, iets aanstootelijks doen, beleedigen, kwetsen; eene vermaning-, een' aanval eener ziekte krijgen; mit der Zunge —, met de tong aanstooten, aanslaan, hakkelen; im Lesen —, in het lezen haperen, stotteren. *—D, b. n. aangrenzend, aanliggend, aanpalend, belendend. *—, o. *...UNG, v. het aanstooten, o. de aanstooting, v.; hapering, v.

ANSTÖSSIG, b. n. en bijw. aanstootelijk, ergerlijk, onbetamelijk, onwelvoegelijk, onvoegzaam, onzedelijk; aangestoken (van boomvruchten). *—KEIT, v. aanstootelijkheid; onbetamelijkheid, onvoegzaamheid, v.

ANSTOSSNAHT, v. (69) stopnaad, m. *...SCHIENE, v. (5) stootplaat, v.

ANSTRAHLEN, b. w. bestralen. *...STRÄNGEN, b. w. aanspannen. *...STRECKEN, b. w. zie ANSTRENGEN.

Anstreichen, *b. w.* aanstrijken, verwen; aanteekenen; *ich will dir den Muthwillen* —, ik zal u uwen moedwil betaald zetten; *— *an etwas*, in het voorbijgaan, eventjes aan iets raken. *...**er**, *m.* kladschilder, *m.* *...**pinsel**, *m.* (114,6) kwastje om deeg te bestrijken, *o.*
Anstreifen, *b. w.* even aanraken, ligtelijk over heen wrijven.
Anstrengen, *b. w.* inspannen, aanzetten; *sich* —, zijn best doen, zijne krachten inspannen. *...**ung**, *v.* inspanning, aanzetting, *v.*
Anstrich, *m.* het aanstrijken; verwen, *o*; grond (eener schilderij), *m.*; (114,6) beslag waarmede men het gebak bestrijkt, *o.*; *fig.* vernis, *o.* kleur, *v.* uiterlijk aanzien, *o.*
Anstricken, *b. w.* aanbreijen. *...**strömen**, *o. w.* aanstroomen, aanspoelen. —, *b. w.* doen aanstroomen, aanspoelen. *...**stücken**, *b. w.* een stuk aanzetten. *...**stürmen**, *b. w.* aanstormen. *...**stützen**, *b. w.* stutten.
Ansuchen, *b. w.* aanzoek doen; aan-, verzoeken. *—, *o.* verzoek, *o.* *...**er**, *m.* *...**erinn**, *v.* verzoeker, -ster. *...**ung**, *v.* verzoek, aanzoek, *o.*
Ansud, *m.* (179) het laten trekken der stoffen.
Ansummen, *o. w.* aangroeijen (in getal); oploopen.
Antagonist, *m.* tegenstrever, *m.* tegenpartij, *v.*
Antakeln, *b. w.* (203) takelen, optakelen. *...**lung**, *v.* optakeling, *v.*
Antasten, *b. w.* aantasten. *...**ung**, *v.* aantasting, *v.*
Anthal, *o.* andaal (maat in Hongarije), *o.*
Antheil, *o.* aandeel, deel, *o.*
Anthun, *b. w.* *(onr.)* aandoen; *sich* —, zich aankleeden; zie **Ankleiden**. (§) *einem etwas* —, iemand betooveren.
Antik, *b. n.* en *bijw.* oud, van den ouden tijd, ouderwetsch. *—**e**, *v.* oud gedenkstuk, *o.* penning, *m.* beeld, *o.*
Antimonium, *m.* spiesglas, spiesglans, *o.*
Antipathie, *v.* natuurlijke afkeer, tegenzin, weêrzin, *m.* antipathie, *v.*
Antiquarius, *m.* oudheidskenner, oudheidkundige; verkooper van oude boeken, *m.*
Antiquaschrift, *v.* (13) romeinsche letter, *v.*
Antiquität, *v.* oudheid, *v.*; zie **Alterthum**.
Antlitz, *o.* aangezigt, gelaat, *o.*
Antoniusfeuer, *o.* zie **Rothlauf**. *...**kreuz**, *v.* (188) antoniuskruis, *o.*
Antrag, *m.* voorslag, *m.* voorstel, aanbod, *o.* voordragt, *v.* *...**en**, *b. w.* *(onr.)* voorslaan, voorstellen, eene voordragt doen; aanbieden.
Antrauen, *b. w.* ten huwelijk geven, aanhuwen; *sich — lassen*, trouwen, huwen. *...**ung**, *v.* trouwplegtigheid, *v.*
Antreffen, *b. w.* aantreffen, treffen, ontmoeten, vinden.
Antreiben, *b. w.* *(onr.)* aandrijven; bijeenschuiven, persen, inslaan, indrijven; een paard (de sporen geven); *fig.* aandrijven, aansporen, aanzetten. *—, *o. w.* aandrijven (op het water). *—**d**, *b. n.* aandrijvend. *...**er**, *m.* *fig.* aandrijver, opstoker, *m.* *...**ung**, *v.* aanzetting, opstoking, *v.*
Antreten, *b. w.* *(onr.)* door trappen of treden bijwerken; *fig.* beginnen te aanvaarden; *ein Amt* —, een ambt aanvaarden; *einen Dienst* —, in eene dienst treden; *einen* —, iemand aanspreken; *eine Erbschaft* —, (123) eene erfenis aannemen, - aanvaarden. *—, *o. w.* beginnen te gaan, - te treden, - te vechten; zich digt bij iemand plaatsen, naderen; zich aandringen; in dienst treden. *...**ung**, *v.* nadering; aanvaarding, *v.*
Antrieb, *m.* aandrijving; aansporing; aandrift, *v.*; *aus eigenem* —, uit eigene beweging.
Antritt, *m.* eerste schrede, *v.*; (128) pas-, telgang van een paard, *m.*; onderste trede van een' trap, *v.*; *fig.* begin, *o.* aanvaarding, *v.*
Antrittspredigt, *v.* eerste predikatie eens predikants na zijne benoeming, *v.* *...**rede**, *v.* aanspraak bij de aanvaarding van eenen post enz., *v.* *...**rolle**, *v.* eerste optredingsrol van een' tooneelspeler, *v.* debut, *o.* *...**schmaus**, *m.* welkomstmaaltijd, *m.*
Antrocknen, *o. w.* door droogen vastkleven.
Antwort, *v.* antwoord, bescheid, *o.*; *Rede und — geben*, rekenschap geven, te woord staan. *—**en**, *b. w.* antwoorden, bescheid geven; *einem auf seine Frage* —, iemands vraag beantwoorden.
Anversuchen, *b. w.* aanpassen.
Anvertrauen, *b. w.* aan-, toevertrouwen, aanbetrouwen. *...**ung**, *v.* vertrouwen, *o.* aanbetrouwing, *v.*
Anverwandt, *b. n.* aanverwant; *der, die —e*, de aanverwant. *—**er**, *(ein) m.* aan-, bloedverwant, *m.* *—**schaft**, *v.* bloedverwantschap, maagschap, *v.*
Anwachs, *m.* aanwas, *m.* vermeerdering, vergrooting; uitbreiding, *v.* *—**en**, *o. w.* *(onr.)* aanwassen; toenemen, vermeerderen; vastgroeijen.
Anwalt, *m.* pleit-, zaakbezorger, gevolmagtigde, prokureur, syndikus, *m.* *—**schaft**, *v.* volmagt, *v.* syndikaat, *o.*

Anwälzen, *b. w.* aan-, toerollen, toewentelen.

Anwand, *v.* grens van een' akker, -van een bosch enz., *v.*

Anwandeln, *onp. w.* (§) overkomen, overvallen; overvallen worden; eene vermaning krijgen. *...**lung**, *v.* aanval, *m.* vermaning (eener ziekte enz.), *v.*

Anwartschaft, *v.* regt van overleving, *o.*

Anweben, *b. w.* aanweven. *...**wehen**, *b. w.* aanwaaijen.

Anweisen, *b. w.* aanwijzen; *einen zu etwas* —, iemand onderrigten, rigten, leiden. *...**er**, *m.* aan-, onderwijzer, *m.* *...**ung**, *v.* aanwijzing; assignatie, *v.*; adres, *o.*; onderrigting, *v.* berigt, *o.*

Anweisungszettel, *m.* assignatie enz., *v.*

Anwendbar, *b. n.* toepasselijk, aanwendbaar, bruikbaar. *—**keit**, *v.* toepasselijkheid, bruikbaarheid, aanwendbaarheid, *v.*

Anwenden, *b. w. (onr.)* aanwenden, gebruiken; besteden; toepassen; *zu etwas* —, tot iets gebruiken, aanwenden; *auf etwas* —, op iets toepassen; *sein Ansehen* —, met zijn gezag tusschen beide komen. *...**ung**, *v.* gebruik, *o.* toepassing, *v.*

Anwerben, *b. w. (onr.)* aanwerven; overhalen; *um etwas* —, om iets vragen, aanhouden. *...**er**, *m.* zie **Freiwerber**. *...**ung**, *v.* aanwerving, werving enz., *v.*

Anwerden, *o. w. (onr.)* (§) los worden, vertieren.

Anwerfen, *b. w. (onr.)* aanwerpen, aansmijten (tegen). *—, *o. w.* (64) den eersten worp doen; beginnen uit te slaan; aan de beurt staan om te spelen.

Anwesend, *b. n.* aanwezig, aanwezend, tegenwoordig; *die Anwesenden*, de aanwezenden, de omstanders, (de toehoorders, de aanschouwers).

Anwesenheit, *v.* (**Anwesen**, *o.*) (*w. g.*) aanwezigheid, *v.* bijwezen, *o.* tegenwoordigheid, *v.* overstaan, *o.*

Anwetzen, *b. w. eine Spitze* —, eene punt (aan een mes) slijpen. *...**wiehern**, *b. w.* aan-, toehinniken. *...**wirken**, *b. w.* aanweven. *...**wischen**, *b. w.* aansmeren. *...**wittern**, *b. w.* (9) mineraliseren, tot metaal maken.

Anwohnen, *o. w.* digt bij wonen, naast wonen. *...**er**, *m.* naaste buur, *m.* *die Anwohner des Rheines u. s. w.*, de bewoners van de oevers des Rijns enz.

Anwuchs, *m.* aanwas, wasdom, *m.*; kreupelhout, *o.*; toeneming, vermeerdering, *v.*

Anwünschen, *b. w.* toewenschen. *...**ung**, *v.* toewensching, *v.*; — *eines Uebels*, vloek, *m.* verwensching, *v.*

Anwurf, *m.* eerste worp; pleisterkalk; aanwas (van land), *m.*; (69 en 101) aangezet stuk, *o.*; (78) zelfkant; sluithengsel, *m.* hangslot, *o.*; *den — haben*, (145) het eerst spelen, slaan enz.

Anwurzeln, *o. w.* wortel schieten, vastwortelen; *fig.* inwortelen.

Anzahl, *m.* aantal, getal, *o.* hoeveelheid; menigte, *v.* *—**en**, *b. w.* dadelijk betalen; op rekening betalen.

Anzapfen, *b. w.* opsteken (wijn enz.); beginnen af te tappen; (*fig.* §) *einen* —, met iemand den spot drijven, iemand tergen,- sarren.

Anzaubern, *b. w.* aantooveren, op het lijf tooveren.

Anzeichen, *o.* teeken; voorteeken, *o.*

Anzeichnen, *b. w.* aanteekenen, opteekenen.

Anzeige, *v.* aanwijzing, aantooning, *v.*; kenmerk, teeken, *o.*; verkondiging, afkondiging; aanklagt; bekendmaking, kennisgeving; verklaring; opgave, *v.* berigt, *o.* *—**n**, *b. w.* aanwijzen, aantoonen; onderrigten; beduiden; aankondigen, berigten, kennis geven, melden; voorzeggen, voorspellen; verklaren, geregtelijk aanklagen; aanbrengen. *—**nd**, *b. n.* aanwijzend, aantoonend. *—**r**, *m.* aanwijzer; bekendmaker; aanbrenger, *m.*; advertentieblad, *o.* *—**rinn**, *v.* aanbrengster enz., *v.* *...**ung**, *v.* aantooning, aanwijzing, *v.*

Anzetteln, *b. w.* (195) den ketting scheren, het garen op het weefgetouw spannen; *fig.* smeden, brouwen, stichten. *...**lung**, *v.* (195) schering; *fig.* brouwing, smeding (van kwaad), *v.*; listige-, booze aanslag, *m.* komplot, *o.* *...**ler**, *m.* (*w. g.*) aanlegger, brouwer, smeder (van een schelmstuk), *m.*

Anziehen, *b. w. (onr.)* aantrekken, trekken, naar zich toe trekken of halen; (eene snaar) spannen, aantrekken; (een band enz.) aantrekken; (een kleed) aantrekken; aandoen (een kind enz.), kleeden; *weisse Wäsche* —, zich verschoonen; *fig.* aanlokken, aantrekken; innemen, belang wekken, aandoen; inzuigen; (boomen) kweeken; (schapen) fokken; (een voorbeeld enz.) aanhalen, bijbrengen; *den Athem an sich ziehen*, den adem inhouden; *sich* —, zich aankleeden, zich kleeden. *—, *o. w.* in aantogt zijn; aanrukken, aantrekken; in dienst treden; houden, vastzitten, kleven, aantrekken (van lijm enz.); *fig.* (§) smarten, zeer doen. *—**d**, *b. n.* (104) aantrekkend; *fig.*

aantrekkend, aanlokkend, aanlokkelijk, bekoorlijk, innemend. *...ER, m. aantrekker, schoeijer; laarzentrekker, m.
ANZIEHUNG, v. aantrekking, trekking; *fig.* aanhaling (van een' tekst enz.), v. *—SKRAFT, v. aantrekkingskracht, v.
ANZISCHEN, b. w. toesissen, toefluiten.
ANZUCHT, v. fokkerij, kweekerij; waterbuis, v. kanaal, riool, o.
ANZUG, m. aantogt, m.; indiensttreding, v.; gewaad, o. kleeding, v.; *ein — Spitzen*, een stel kanten.
ANZÜGLICH, b. n. aantrekkelijk, bekoorlijk; bijtend, beleedigend. *—KEIT, v. aantrekkelijkheid; beleediging; bitse-, stekelachtige uitdrukking, v. steek onder water, m.
ANZUGSPREDIGT, v. zie ANTRITTSPREDIGT.
ANZÜNDEN, b. w. aansteken, ontsteken, in brand steken. *...ER, m. aan-, ontsteker; brandstichter, m. *...UNG, v. aan-, ontsteking; in brand steking, v.
ANZWACKEN, b. w. (§) tergen, sarren, bespotten.
ANZWECKEN, b. w. met kleine nageltjes vastmaken; (138) de polleveijen vastpennen.
ANZWINGEN, b. w. opdwingen.
APENBEERE, v. woudbezie, v.
APFEL, m. appel, m.; *der — fällt nicht weit vom Stamme*, de appel valt niet ver van den boom; *in einen sauren — beissen müssen*, in een' zuren appel moeten bijten, van den nood eene deugd maken. *—BAUM, m. appelboom, m. *—BEIN, o. (106) oogbeen, o. *—BRECHER, m. appelhaak, -plukker, m. *—BREI, v. appelmoes, -pent, o.
APFELGARTEN, m. appelboomgaard, m. *...GRAU, b.n. en *bijw.* appelgraauw, o. *...GRÜN, b. n. appelgroen. *...KERN, m. appelpit, v. *...KUCHEN, m. appelkoek, m. appeltaart, v. *—KREUZ, o. (188) kruis met knopjes, o. *...KÜCHELCHEN, o. appeltaartje, o. *...MOST, m. appelmost, m.
APFELN (SICH), w. w. appelgraauw worden (van paarden).
APFELPFANNE, v. appelbrader, -pan, m. v. *...PFLAUME, v. keizerlijke pruim, v. *...RUND, b. n. en *bijw.* appelrond. *...SAFT, m. appelsap, o. *...SCHALE, v. appelschil, v. *...SCHIMMEL, m. appelgraauw paard, o. *...SCHNITTE, v. *...SCHNITZ, m. kwartjes gedroogde appelen, o. mv. *...SCHNITTCHEN, *...SCHEIBCHEN, o. mv. appelschijfjes, o. mv. *...SINE, v. appelsina, chinaasappel, m. *...STIEL, m. steel van een' appel, m. *...TORTE, v. appeltaart, v. *...WEIN, m. appelwijn; appeldrank, cider, m.
APOSTEL, m. apostel, m. *—AMT, o. apostelambt, -schap, o. *—GESCHICHTE, v. handelingen der apostelen, v. mv. *—RÖHRLEIN, o. (76) paardebloem, m. papenkruid, o. *—TAG, m. aposteldag, feestdag eens apostels, m.
APOSTOLISCH, b. n. en *bijw.* apostolisch; naar de wijze der apostelen.
APOTHEKE, v. apotheek, v.
APOTHEKER, m. apotheker, m. *—INN, v. apothekers vrouw; apothekeres (in een klooster), v. *—BUCH, o. *—ORDNUNG, v. apothekersboek, o. pharmacopoea, v. *—GARTEN, m. kruidtuin, m. *—GESELL, m. apothekersknecht, m. *—GEWICHT, o. apothekersgewigt, o. *—KUNST, v. artsenijbereidkunde, artsenijmengkunde, v. *—LEHRLING, m. apothekers-leerjongen, m. *—RECHNUNG, v. apothekersrekening, (ook *fig.*), v. *—TAXE, v. gezette prijs van apothekerswaren, m. *—WISSENSCHAFT, v. kennis der artsenijbereiding, v.
APPEL, m. (108) oproeping, v. appel, o.
APPELLANT, m. (66) appellant, m.
APPELLAT, m. (66) gedaagde voor een' hoogeren regter, m.
APPELLATION, v. (66) hooger beroep in regten, appel, o. *—SGERICHT, o. regtbank van hooger beroep, v. hof van appel, o. *—SRATH, m. raadsheer van zoodanige regtbank, m.
APPELLIREN, b. w. (66) in beroep komen, appelleren.
APPETIT, m. eetlust, honger, lust, trek, m. *—LICH, b. n. en *bijw.* smakelijk.
APPLANIREN, b. w. zie EBENEN.
APPLAUDIREN, b. w. toejuichen.
APPLICATUR, v. (171) het zetten der vingers volgens den regel, o.
APPRETIREN, b. w. gereed maken, bereiden.
APRIKOSE, v. zie ABRIKOSE.
APRIL, m. April, Grasmaand, v. *—NARR, m. aprilgek, m.
ARACK, m. arak, m.
ARBEIT, v. arbeid, m. werk, o.; groote moeite, bezigheid; bewerking (van een kunststuk), v. maaksel; fatsoen; o. *Ihr Kleid ist in der —*, uw kleed is in de maak; *der Wein ist in der —*, de wijn arbeidt, gist (in het vat). *—EN, o. w. arbeiden, werken, bezig zijn; gisten. —, b. w. maken, bearbeiden, bewerken. *—ER, m. arbeider, werkman, m. *—ERINN, v. werkster, arbeidster, werkvrouw, v.
ARBEITSAM, b. n. en *bijw.* werkzaam,

arbeidzaam, vlijtig, naarstig. *—KEIT, *v*. werkzaamheid, vlijt, naarstigheid, *v*.

ARBEITSBEUTEL, *m*. breizak, *m*. *...BIENE, *v*. honig-, werkbij, *v*. *...EIFER, *m*. ijver tot den arbeid, *m*. *...HAUS, *o*. werk-, tuchthuis, *o*. *...KASTCHEN, *o*. werkdoos, *v*. werkkistje, *o*. *...LOHN, *m*. arbeids-, werkloon, *o*. *...LEUTE, *mv*. werklieden, *mv*. *...MANN, *m*. arbeids-, werkman, arbeider, daglooner, *m*. *...ORT, *m*. werkplaats, *v*. *...SCHULE, (INDUSTRIESCHULE), *v*. werkschool; leer- en werkschool, *v*. *...STUBE, *v*. *...ZIMMER, *o*. kantoor, *o*. studeerkamer; werkkamer, *v*. *...TAG, *m*. werkdag, *m*. *...TISCH, *m*. werktafel, *v*.

ARCADE, *v*. boogswijze opening, *v*.

ARCANUM, *o*. geheim middel, *o*. geheime bewerking, *v*.

ARCHE, *v*. ark, *v*.

ARCHIPELAGO, *m*. zee met vele eilanden, eilandzee, *v*. archipel, *m*.

ARCHITEKT, *m*. bouwmeester, *m*.

ARCHITRAB, *m*. (18,131) opperbalk, hoofd-, bindbalk, *m*.

ARCHIV, *o*. staatsbescheiden, *v*. archieven, oorkonden, *o*. *v*. *mv*. bewaarplaats der archieven, *v*. archief, *o*.*—AR, *m*. bewaarder van de archieven, archivarius, *m*.

ARG, *b*. *n*. en *bijw*. erg, slecht, ondeugend, snood, boos, kwalijk; *fig*. streng, hard, straf, ruw, scherp, sterk; zwaar, moeijelijk. *—DENKEND, *b*. *n*. ergdenkend. *—E, *(das Arge)*, *o*. het erge.

ARGLIST, *v*. arglist, arglistigheid, *v*. *—IG, *b*. *n*. en *bijw*. arglistig; arglistiglijk.

ARGLOS, *b*. *n*. en *bijw*. argeloos, niet ergdenkend. *—IGKEIT, *v*. argeloosheid, *v*. *...SINNIG, *b*. *n*. ergdenkend.

ARGUMENT, *o*. bewijsgrond, *m*.

ARGWILLIG, *b*. *n*. en *bijw*. kwaadwillig.

ARGWOHN, *m*. argwaan, *m*. achterdocht, *v*. kwaad vermoeden, *o*. verdenking, *v*.; mistrouwen, *o*. *...WOHNEN, *...WÖHNEN, *b*. *w*. verdenken, verdacht houden, kwaad vermoeden hebben. *...WÖHNIG, (§ *...WÖNISCH), *b*. *n*. wantrouwig, wantrouwend, achterdochtig.

ARIE, *v*. aria, *v*. lied, deuntje, *o*.

ARISTOKRAT, *m*. aristokraat, *m*. *—IE, *v*. aristokratie, regering der edelen, der voornaamsten, *v*. *—ISCH, *b*. *n*. en *bijw*. aristokratisch, op eene aristokratische wijze.

ARITHMETIK, *v*. rekenkunst, *v*. *—ER, *m*. rekenkundige, rekenaar, *m*. *...ISCH, *b*. *n*. en *bijw*. rekenkundig, rekenkundiglijk.

ARLESBEERE, *v*. lijsterbezie, *v*.

ARM, *b*. *n*. en *bijw*. arm, behoeftig, nooddruftig; minvermogend.

ARM, *m*. arm, *m*. ; (*fig*. §) *einen unter die Arme greifen*, iemand helpen, ondersteunen. *—BAND, *o*. *—RING, *m*. armband, *o*. armring, *m*. *—BEIN, *o*. *—RÖHRE, *v*. armbeen, *o*. armpijp, *v*. *—BEUGE, *v*. bogt van den arm, *v*. *—BINDE, *v*. lint-, zwachtel om den arm, *o*. *m*. *—BRUCH, *v*. armbreuk, *v*.

ARMBRUST, *v*. armborst, *v*. hand-, voetboog, *m*. *—MACHER, *...SCHÜTZ, *m*. boogmaker; boogschutter, *m*. *—SPANNER, *m*. ijzer om den voetboog te spannen, *o*.

ARME, *m*. arme, arme man, *m*.

ARMEE, *v*. leger, heer, krijgsheer, *o*. armee, *v*.

ARMENANSTALT, *v*. armhuis, gesticht, *o*. inrigting voor minvermogenden; (68) diakonie, *v*. *...BECKEN, *o*. schaal tot inzameling van giften voor de armen, *v*. *...BÜCHSE, *v*. armbus, *v*. *...CASSE, *v*. armenkas, *v*. *...COLLECTE, *v*. geldzameling voor de armen, kollekte, *v*. *...EID, *m*. eed van armoede, *m*. *...GELD, *o*. armengeld, *o*. *...HAUS, *o*. armhuis, *o*. aalmoezeniershuis; godshuis, liefdadig gesticht; gasthuis, *o*.

ARMENKASTEN, *...STOCK, *m*. armbus, *v*. offerkistje, *o*. *...ORDNUNG, *v*. verordening voor de armen, armenwet, *v*.

ARMENPFLEGE, *v*. armbestuur, *o*.; armbezorging, *v*. *—R, *m*. lid van het armbestuur, *o*. armbezorger, *m*. *—RINN, *v*. bestuurster van een liefdadig gesticht, armbezorgster, *v*.

ARMENRECHT, *o*. voorregt der minvermogenden om hunne regtszaken *gratis* of *pro deo* te doen bepleiten, *o*. *...SCHULE, *o*. armschool, armenschool, *v*. *...STEUER, *v*. belasting ten voordeele der armen, *v*.

ARMFEILE, *v*. groote vierkante ijzervijl, *v*. *...GEIGE, *v*. soort van groote viool, tenorviool, *v*. *...GESCHMEIDE, *o*. armversiersels, *o*. *mv*. *...HANDSCHUH, *m*. armstuk, armleder, *o*. *...HÖHLE, *v*. holte van het armbeen, *v*. *...HUT, *m*. staatsiehoed (dien men onder den arm kan dragen), gala-hoed, *m*. *...KORB, *m*. mand die aan den arm gedragen wordt, hengselmand, *v*. *...KÜSSEN, *...POLSTER, *o*. arm-, leunkussen, *o*. *...LEHNE, *v*. leuning (van een' stoel), *v*. leunplankje, -bankje, *o*. *...LEUCHTER, *m*. kroonkandelaar, kandelaar met verscheidene armen; armblaker, *m*.

ARMMUSKEL, *v*. armspier, *v*. *...NERVEN, *m*. *mv*. armzenuwen, *v*. *mv*. *...SÄULE, *v*. handwijzer, *m*. *...

SCHIENE, *v.* armstuk, -wapen, *o.* -plaat, *v.*; (48) spalk voor een' gebroken arm. *v.* *...SCHNALLE, *v.* armbandgesp, *v.*
ARMSDICK, *b. n.* en *bijw.* zoo dik als een arm, van de dikte eens arms, armdik.
ARMSELIG, *b. n.* en *bijw.* armzalig, ellendig; nietswaardig; gering; ellendiglijk. *—KEIT, *v.* geringheid, nietswaardigheid, *v.*
ARMSESSEL, *...STUHL, *m.* arm-, leuningstoel, *m.* *...SPANGE, *v.* armsieraad, *o.* armband, *m.* *...SPINDEL, *v.* (106) elleboogspijp, *v.* *...STÜCK, *o.* armstuk, -leder, *o.*
ARMUTH, *v.* armoede, behoeftigheid, *v.* gebrek, *o.* *—, de armen, *mv.* *—, *o.* armoedje, *o.* het weinige dat men bezit.
AROMATISCH, *b. n.* en *bijw.* welriekend, geurig.
ARREST, *m.* arrest, beslag, *o.* hechtenis, *v.* *—*auf Schiffe*, arrest op schepen, embargo, *o.*
ARRESTANT, *m.* *—INN, *o.* gevangene, gearresteerde, *m. v.*
ARRETIREN, *b. w.* in hechtenis-, in beslag nemen, arresteren.
ARSCH, *m.* (§) aars, *m.* *—BACKEN, *m.* (§) bil, *o.* *—FÜSSLEIN, *o.* duikelaar (vogel), *m.* *—KERBE, *v.* (§) scheiding der billen, *v.* *—LEDER, *o.* schootsvel der mijnwerkers, *o.* *—LOCH, *o.* (§) aarsgat, *o.* *—PAUKER, *m.* (§) kinderbeul, *m.* *—PRELLER, *m.* (§) bilslag, *m.* *—PRÜGEL, *mv.* stokslagen op de billen, *mv.* *—WISCH, *m.* (§) aarschwisch, *v.*
ARSENAL, *o.* arsenaal, tuighuis, *o.*
ARSENIK, *m.* rottekruid, rattekruid, *o.* *—ALISCH, *b. n.* van-, als rottekruid. *—ÖL, *o.* arsenikolie, *v.*
ART, *v.* wijs, wijze, manier, soort, *v.* aard, *m.*; natuur, eigenschap, hoedanigheid, geaardheid, *v.* aard, *m.* inborst, *v.* karakter, *o.*; handel-, spreekwijze, *v.*, gebruik, *o.* gewoonte, *v.*; geslacht, *o.* stam, aard, *m.*; (151) wijze; (2) bearbeiding, *v.*; *aus der — schlagen*, ontaarden, verbasteren; *das hat keine —*, dit staat niet wel, dit is niet welvoegelijk; (§) *arbeiten dass es eine — hat*, ter deeg arbeiden. *—*lässt nicht vom —*, de appel valt niet ver van den boom. *—BAR, *b. n.* zie UR-BAR. *—ACKER, *m.* *—LAND, *o.* bouwland; bebouwd land, *o.*
ARTEN, *o. w.* aarden; tieren, gedijen; *er artet nach seinem Vater*, hij aardt naar zijn' vader; *der Kaffeebaum artet hier nicht*, de koffijboom tiert hier niet; *die Menschen sind so geartet dass....* de aard van den mensch is zoo dat....
ARTIG, *b. n.* en *bijw.* aardig, mooi, fraai, lief, bevallig, behagelijk; sierlijk, schoon, net; hoffelijk, beleefd, vriendelijk; aardig, vermakelijk; geestig; zoet (van kinderen sprekende); (§) *sein Sie nicht so —*, stel u zoo kinderachtig niet aan; *das ist doch —*, dat is toch raar; *das kommt mir — vor*, dat komt mij raar-, vreemd voor. *—KEIT, *v.* aardigheid, geestigheid; bevalligheid; heuschheid, beleefdheid enz., *v.*; *Artigkeiten*, beleefdheden.
ARTIKEL, *m.* artikel; (46) artikel, *o.* koopwaar, *v.* *—WEISE, *bijw.* bij artikels; artikelsgewijs.
ARTILLERIE, *v.* artillerie, *v.* geschut; krijgsvolk voor de dienst van het geschut, *o.*; kennis van die dienst, *v.* *...RIST, *m.* artillerist, konstapel, kanonnier, *m.*
ARTISCHOKE, *v.* artisjok, *v.* *—NKÄSE, *—NBODEN, *m.* stoel eener artisjok, *m.*
ARZENEI, *v.* artsenij, *v.* geneesmiddel, *o.* *—BUCH, *o.* artsenijboek, *o.* *...BÜCHSE, *v.* artsenijbus, -doos, *v.*
ARZENEIEN, *b. w.* geneesmiddelen geven, -voorschrijven. *—, *o. w.* geneesmiddelen gebruiken, innemen, medicineren.
ARZENEIGELEHRSAMKEIT, *...KUNST, *v.* artsenijkunde, geneeskunde, *v.* *...GERUCH, *m.* artsenijreuk, *m.* *...KÄSTCHEN, *o.* artsenijkistje, *o.* *...KRAUT, *o.* geneeskruid, *o.* *...KÜCHELCHEN, *v.* artsenijkoekje, *o.* *...KUNDE, *v.* kruidmengkunde, artsenijbereidkunst, *v.* *...MITTEL, *o.* geneesmiddel, *o.* *...PULVER, *o.* poeder, geneespoeder, *o.* *...TRANK, *m.* apothekersdrank, *m.* *...VERSTÄNDIG, *b. n.* en *bijw.* bedreven in de geneeskunde.
ARZENEIWISSENSCHAFT, *v.* artsenijwetenschap, *v.* *—LICH, *b. n.* en *bijw.* geneeskundig. *...ZETTEL, *m.* recept, voorschrift, *o.*
ARZT, *m.* arts, geneesheer, dokter, *m.*
ASBEST, *m.* asbest, *o.* vlassteen, *m.* steenvlas, *o.* zekere steenolie, *v.* amiant, *m.*
ASCH, *m.* pot, groote aarden schotel, *m.* terrine, *v.* *—VOLL, *b. n* en *bijw.* schotel vol enz.
ASCHE, *v.* asch, *v.*; *ausgelaugte —*, loogasch; *voller —*, volasch.
ASCHENBRENNER, *m.* aschman, aschbeer, *m.* *...BROD, *o.* aschbrood, *o.* *...BRÖDEL, *m.* en *v.* moddervos, slordig mensch, morspot, *m.* vuilpoes, slons, asschepoester, *v.* *...FALL, *...HERD, *m.* *...LOCH, *o.* aschbak, -kuil, *m.* -kolk, *v.* *...FARBE, (ASCHFARBE), *v.* aschkleur, *v.* *...FARBIG, (ASCHFARBIG), *b. n.* asch-

kleurig. *...GEFÄSS, o. *...KASTEN, m. aschbak, -pot, m. -vat, o. *...GRUBE, v. aschkuil, m. -kolk, v. *...KRUG, *...TOPF, m. lijkbus; aschkruik, v. *...KUCHEN, m. aschkoek, o. *...SALZ, o. loogzout, o...TUCH, o. loogdoek, o. *...ZIEHER, m. aschtrekker, trip (edelgesteente), m.

ASCHENSATZ, m. bedding van asch, v.

ASCHERMITTWOCHE, v. Aschdag, Aschwoensdag, m.

ASCHGRAU, b. n. en bijw. aschgraauw.

ASCHKRAUT, o. St. Jakobskruid, o. *...KUCHEN, m. koek die in een' vorm gebakken is, m. *...LAUH, m. prei; wilde knoflook, v. *...MEISE, v. koolmees, v. *...ZINN, o. zeker blinkend tin, bismuth, o.

ASPE, v. zie ESPE.

ASPHALT, m. jodenlijm, o.

ASPHODILLE, ASPHODILLWURZ, v. (76) goudwortel, m.

ASPHODILLLILIE, o. dagbloem, turksche-, onechte lelie, v.

ASSECURANT, m. assuradeur, verzekeraar, m.

ASSECURANZ, ASSECURATION, v. assurantie, verzekering, v.

ASSECURIREN, b. w. assureren, verzekeren.

ASSEL, v. *—WURM, m. duizendbeen, pissebed (insekt), m.

ASSIGNAT, o. assignaat, papieren geld, o.

AS, ASS, o. aas (in het kaartspel); aas (kleinste goud- en zilvergewigt), o.

AST, m. tak, telg, m.; knoest, kwast, v. uitwas (in het hout), o.; stomp van een' boom met knoesten; (188) tak, m. telg, loot, v. (ook *fig.*)

ASTER, v. zie STERNBLUME.

ASTHOLZ, o. knoestig-, knobbelig hout.

ASTKREUZ, o. (188) getakt kruis, o.

ASTLOCH, o. takgat, o.

ASTROLABIUM, m. graadboog, m.

ASTROLOG, m. sterrekijker, m. —IE, v. sterrekijkkunde, v.

ASTRONOMIE, v. sterrekunde, v. *...MISCH, b. w. en bijw. sterrekundig, -lijk.

ASTWERK, o. takwerk, o. de takken, m. mv.

ATHEIST, m. *—INN, v. ongodist, vrijdenker, vrijgeest, godloochenaar, -ster, atheïst, m. v. *—EREI, v. godloochening, -verzaking, ongodisterij, v. atheismus, o. *—ISCH, b. n. en bijw. godverzaken.

ATHEM, m. adem, m.; ademhaling v.; *aus dem — kommen*, buiten adem raken; *wieder — bekommen*, weder adem scheppen. *—HOLEN, o. ademhaling, v. *—LOS, b. n. en bijw. buiten adem, zonder adem. *—ZUG, m. ademtogt, m. ademhaling, v.

ATHMEN, b. en o. w. ademhalen, ademen, inademen, lucht scheppen. *—, o. ademhaling, ademing, v.

ATLASS, m. atlas (satijn); atlas (verzameling van landkaarten), m. *—, (ATLANTE, m.), lastdrager m.; beeldzuil, v. beeld dat een' last draagt, o. *—ARTIG, (ATLASSEN), b. n. en bijw. atlasachtig, atlassen, van atlas. *—BAND, o. satijnen lint, o. *—FORMAT, o. atlasformaat, o. *—MACHER, *—WEBER, *—WIRKER, m. atlasmaker, -wever, satijnwerker, m. *—ZEUG, o. dunne satijnachtige stof, v.

ATMOSPHÄRE, m. dampkring, m. atmosfeer, v.

ATOM, m. zonnestofje, ondeelbaar stofje, ondeeltje, o.

ATRAMENTSTEIN, m. vitrioolsteen, m.

ATTESTAT, o. getuigschrift, o. getuigenis, verklaring, v.

ATTESTIREN, b. w. getuigen, getuigenis geven, betuigen, voor waarheid verklaren.

ATTICH, m. wilde vlier, v.

ATTISCH, b. n. en bijw. attisch; *fig.* — *Salz*, attisch zout.

ATZEL, v. zie ELSTER en PERRÜCKE.

AU! tw. ach! ai!

AUCH, vw. ook; *wenn* —, wanneer zelfs, als zelfs, wanneer ook, ofschoon, hoewel.

AUCTION, v. verkooping, publieke veiling, v.; zie VERSTEIGERUNG. *—ATOR, m. afslager, vendumeester, m.

AUDIENZ, o. gehoor, o. audientie, v. zie GEHÖR. *—SAAL, m. gehoorzaal, v.

AUE, v. weide, v. weiland, grasveld, o. beemd, landouw, v.

AUERHAHN, m. *...HENNE, v. korhaan, m. korhen, v. *...OCHS, m. wilde stier, m.

AUF, vz. op; *— *die Erde fallen*, op den vloer-, op den grond-, ter aarde vallen; *soviel — den Mann*, zoo veel voor ieder man,- voor ieder hoofd; *— *den Abend*, tegen den avond, des avonds; *— *immer*, voor altijd; *fig. es hat nichts — sich*, het is niets van belang, het doet niets af, er is niets aan gelegen; *was hat es — sich?* wat is er aan gelegen? *keinen Rock — dem Leibe haben*, geenen rok aan het lijf hebben. *—, *bijw. von.... auf*, van.... af, sedert; *von Jugend* —, van kindsbeen aan; *ab oder* —, omtrent, meer of minder; *— *und ab gehen*, op en neêr-, heen en weêr wandelen; *— *einmal*, op eens, eensklaps, tegelijk; *— *s neue*, op nieuws; *— *s höchste*, op zijn hoogst, ten hoogste; *— *s längste*, ten langste, uiterlijk. *— *dass*, vw. opdat, ten einde. *—, tw. op! op!

AUFACKERN, b. w. opploegen, openploe-

gen. *...ARBEITEN, *b. w.* verarbeiden, verwerken; openarbeiden, openwerken. *...ÄTZEN, *b. w.* door een bijtend middel iets openwerken. *...BACKEN, *b. w. (onr.)* verbakken, opbakken. *...BAHREN, *b. w.* op de baar zetten. *...BANSEN, *b. w.* in de schuur opeenstapelen (korenschoven).

AUFBAUEN, *b. w.* opbouwen, optimmeren. *...UNG, *v.* opbouwing, optimmering, *v.*

AUFBAUMELN (SICH), *w. w.* (59) zich op de achterste pooten stellen (van hazen).

AUFBAUMEN, *o. w.* (59) op een' boom klauteren of springen.

AUFBÄUMEN, *b. w.* (195) op den boom winden; *sich* —, zie BÄUMEN (SICH).

AUFHEBEN, *o. w.* bevende opspringen, beven.

AUFBEFINDEN (SICH), *w. w.* (§) *sich wohl oder übel* —, zich wel of niet wel bevinden.

AUFBEHALTEN, *b. w.* (*onr.*) bewaren, sparen, ter zijde leggen; *den Hut* —, den hoed ophouden.

AUFBEISSEN, *b. w.* (*onr.*) openbijten, opbijten, kraken. *...BEITZEN, *b. w.* openbijten (met bijtende middelen).

AUFBERSTEN, *o. w.* (*onr.*) op-, openbersten, splijten. *...UNG, *v.* openbersting, spleet, reet, scheur, barst, kloof, *v.*

AUFBEWAHREN, *b. w.* bewaren, sparen, ter zijde leggen. *...UNG, *v.* bewaring, sparing, ter zijde legging, *v.*

AUFBIEGEN, *b. w. (onr.)* op-, opwaarts buigen; op-, openbuigen.

AUFBIETEN, *b. w.* opontbieden, ontbieden; oproepen, zamenroepen (om de wapens op te vatten), soldaten ligten, werven; (de huwelijksgeboden) afkondigen; *fig. alle seine Kräfte* —, al zijne krachten inspannen; (§) iemand beknorren, uitschelden. *...UNG, *v.* opontbod, *o.* oproeping; afkondiging (der geboden), *v.* zie AUFGEBOT.

AUFBINDEN, *b. w.* (*onr.*) opbinden; in de hoogte -, naar boven binden; ontbinden, losmaken, *(fig.* §) *einem etwas* —, iemand iets op de mouw spelden, iets diets maken.

AUFBLÄHEN, *b. w.* opblazen, doen zwellen; *sich* —, zwellen; *fig.* zich opblazen (van hoogmoed). *...UNG, *v.* zwelling, opblazing, *v.*

AUFBLASEN, *b. w. (onr.)* opblazen, doen zwellen; op-, openblazen; (op den horen, op de trompet) blazen; (door het blazen) opwekken; *sich* —, zwellen; zich opblazen (van hoogmoed).

AUFBLÄTTERN, *b.w.* opbladeren (een boek).

AUFBLEIBEN, *o. w. (onr.)* opblijven; openblijven.

AUFBLICKEN, *o. w.* opzien, opkijken, het oog op iets slaan; het licht (in eene schilderij) verhoogen. *...BLITZEN, *o. w.* weêrlichten. *...BLÜHEN, *o. w.* ontluiken. *...BOHREN, *b. w.* openboren; op nieuws boren. *...BORGEN, *b.w.* uitborgen, hier en daar borgen. *...BRASSEN, *b.w.* (203) een' bijlegger maken. *...BRATEN, *b. w.* opbraden. *...BRAUCHEN, *b. w.* opgebruiken. *...BRAUEN, *b. w.* verbrouwen, opbrouwen.

AUFBRAUSEN, *o. w.* opbruisen, gisten; *fig.* opbruisen, opvliegen, in drift geraken, toornig worden. *—, *o.* het opbruisen; opbruising, gisting; *fig.* opvliegendheid, drift, gramschap, *v.* *—D, *b. n. fig.* opbruisend, opvliegend, oploopend, hevig, in gramschap, woedend, driftig, toornig.

AUFBRECHEN, *b. w. (onr.)* op-, openbreken. *—, *o. w.* openbreken; ontluiken; bersten; losgaan, losbreken (van het ijs); opbreken (uit eene legerplaats), aftrekken. *...UNG, *v.* op-, openbreking, *v.* zie AUFBRUCH.

AUFBREITEN, *b. w.* overheen spreiden.

AUFBRENNEN, *b. w.* op-, verbranden; (het haar) branden; (met een gloeijend ijzer) teekenen. *—, *o. w.* plotselijk ontbranden, ontvlammen.

AUFBRINGEN, *b. w. (onr.)* ophalen, opheffen, opligten; opwaarts voeren; opbrengen (opvoeden); openmaken; opbrengen, in zwang brengen (eene nieuwe mode enz.); aanhalen, op den voorgrond stellen (beweeggronden, redenen van verschooning enz.); zich geld enz. verschaffen; opbrengen, bijdragen (tot de uitgaven enz.); (verouderde schepen) opbrengen; (een' zieke) doen herstellen; weder op de been brengen; *fig. einen* —, iemand vertoornen, toornig maken. *...UNG, *v.* opheffing, *v.* het opwaarts voeren; invoering eener gewoonte enz., *v.*

AUFBRUCH, *m.* op-, openbreking, breuk, braak; opbreking (van een leger), *v.*; aftogt (van krijgsvolk), *m.* vertrek, *o.*; het losraken (der bevroren wateren); het doorbreken van een rijp gezwel.

AUFBRÜSTEN, *b. w.* (183) de borst opensnijden van een geslagt dier; *sich* —, zie BRÜSTEN (SICH).

AUFBUDEN, *b. w.* kramen opslaan. *...BÜGELN, *b.w.* nog eens strijken, overstrijken.

AUFBÜRDEN, *b. w.* opladen; *fig.* te last leggen. *...UNG, *v.* oplading; *fig.* te last legging, aantijging, betigting, beschuldiging, *v.*

AUFBÜRSTEN, *b. w.* opborstelen, opschuijeren; openschuijeren. *...DAMEN, *b. w.* (145) eene schijf opzetten, tot dam maken (in het damspel).

Aufdämmen, *b. w.* door een' dam of dijk doen zwellen (eenen stroom). *...**dämmern**, *o. w. fig.* aanbreken, beginnen licht of zigtbaar te worden. *...**dampfen**, *b. w.* in damp opstijgen, uitdampen.

Aufdass, *vw.* opdat, ten einde.

Aufdauern, *o. w.* opblijven.

Aufdecken, *b. w.* ontdekken; er over heen dekken; de tafel dekken; *fig.* ontdekken, openbaren; *sich* —, zich ontblooten. *...**ung**, *v.* ontdekking; dekking, *v.* *...**deichen**, *b. w.* (eenen dijk) ophoogen.

Aufdingebrief, *m.* kontrakt van een' baas met een' leerling enz., *o.*

Aufdingen, *b. w. (onr.)* in de leer-, op een ambacht besteden.

Aufdingung, *v.* besteding op een ambacht, *v.* *—**sschmaus**, *m.* welkomstmaal (van een leermeisje enz.), *o.*

Aufdocken, *b. w.* (59) de touwen of trekzeilen oprollen. *...**doppeln**, *b. w.* (138) de zool aan het bovenleder vastnaaijen.

Aufdrängen, *b. w.* opendringen; *fig. es drängen sich Gedanken in mir auf*, vele denkbeelden komen mij voor den geest.

Aufdrehen, *b. w.* op-, aan-, vastdraaijen; op-, open-, losdraaijen. *...**dreschen**, *b. w.* afdorschen.

Aufdringen, *b. w.* opdringen; *sich*—, zich op-, zich indringen. *...**lich**, *b. n.* lastig, hinderlijk. *...**ung**, *v.* op-, indringing, *v.* overlast, *m.*

Aufdrucken, *b. w.* opdrukken. *...**ung**, *v.* opdrukking, *v.*

Aufdrücken, *b. w.* opendrukken.

Aufdunsen, *o. w.* opzwellen.

Aufdunsten, *o. w.* uitwasemen, in damp opstijgen. *...**ung**, *v.* uitwaseming, opstijging in damp, *v.*

Aufeggen, *b. w.* opeggen.

Aufeinander, *bijw.* op-, na elkander.

Aufeinmal, *bijw.* op eens; eensklaps; tegelijk.

Aufeisen, *b. w.* opbijten (het ijs).

Aufenthalt, *m.* verblijf, *o.*; verblijfplaats; vertraging; vertoeving, *v.*; beletsel, *o.* hindernis, verhindering, *v.* *—, (203) het losrukken van de kabels; *ohne*—, zonder oponthoud, zonder vertraging.

Auferbauen, *b. w.* opbouwen.

Auferlegen, *b. w.* opleggen, sterk aanbevelen; gebieden, bevelen, belasten; zie **Auflegen**. *...**ung**, *v.* last *m.* bevel, *o.*

Auferstehen, **Auferwachen**, *o. w.* (*onr.*) opstaan, verrijzen, ontwaken. *...**ung**, *v.* opstanding, verrijzenis, verrijzing, *o.*

Auferwecken, *b. w.* uit den doode doen opstaan of opwekken. *...**ung**, *v.* opwekking (uit den doode), *v.*

Auferziehen, *b. w.* (*onr.*) opvoeden, kweeken, opbrengen. *...**ung**, *v.* opvoeding, *v.* zie **Erziehung**.

Aufessen, *b. w.* (*onr.*) opeten.

Auffädeln, **Auffädmen**, *b. w.* aanrijgen; de draden lostrekken.

Auffahren, *o. w. (onr.)* opvaren, opstijgen; oprijden; opspringen, opvliegen; *aus dem Schlafe* —, met schrik wakker worden; *fig. im Zorne* —, in gramschap opvliegen, in toorn geraken, vuur vatten. *—, *b. w.* door inrijden openbreken, open-, instooten. *—**d**, (**Auffahrisch**), *b. w.* oploopend, opvliegend. *...**fahrt**, *v.* opvaart, hemelvaart, *v.*; het opvaren; opgang, trap, *m.*; trede van een' trap, invaart; *v.*; (96) schuins afloopende weg, *m.*

Auffallen, *o. w. (onr.)* vallen (op iets); openvallen; *fig.* in het oog loopen, ergernis -, aanstoot geven, beleedigen. *—, *b. w.* door vallen openen of breken; *sich* —, zich door vallen bezeeren. *—**d**, *b. n.* in het oog loopend, verwonderlijk, verrassend, aanstootelijk.

Auffalten, *b. w.* ontvouwen, ontplooijen, uit de vouwen of plooijen doen.

Auffangen, *b. w. (onr.)* opvangen, onderscheppen. *...**ung**, *v.* opvanging, onderschepping, *v.*

Auffärben, *b. w.* op-, oververwen. *...**fasen**, (**Auffaseln**), *b.* en *o. w.* uitrafelen. *...**fassen**, *b. n.* opvatten; opvangen; *fig.* bemerken; weder ophalen; aanrijgen (paarlen). *...**feilen**, *b. w.* open-, op nieuws vijlen. *...**feuchten**, *b. w.* weder bevochtigen; zie **anfeuchten**.

Auffinden, *b. w. (onr.)* vinden, uitvinden, ontdekken, op het spoor komen. *...**fischen**, *b. w.* opvisschen, weder visschen; *fig.* uitvisschen. *...**flammen**, *b.* en *o. w.* doen ontvlammen; ontvlammen. *...**flattern**, *b.* en *o. w.* fladderende opvliegen. *...**flechten**, *b. w. (onr.)* ontvlechten; door vlechten opbinden; opstroopen.

Auffliegen, *o. w. (onr.)* opvliegen; openspringen; in de lucht springen; *im Rauche* —, in rook verdwijnen.

Auffordern, *b. w.* uitnoodigen; uitdagen, opeischen; aanmanen. *...**rung**, *v.* uitnoodiging; uitdaging, opeisching, *v.*; *gerichtliche* —, geregtelijk bevel om iets te verklaren enz., *o.*

Aufformen, *b. w.* op den vorm slaan, optoomen (hoeden).

Auffressen, *b. w.* opvreten; inbijten, invreten.

Auffrischen, *b. w.* op-, verfrisschen,

verkwikken; *fig.* weder doen herleven, aanmoedigen. *...UNG, *v.* verfrissching; aanmoediging, *v.*

AUFFÜHREN, *b. w.* opwaarts voeren, ophalen; optimmeren, optrekken, bouwen; voorstellen, invoeren, in-, binnen leiden; (getuigen) bijbrengen; (een tooneelspel) vertoonen, spelen; (een muziekstuk) uitvoeren; *sich* —, zich gedragen. *—, (97) de wacht betrekken; (5) monsteren, op het affuit stellen. *...UNG, *v.* het ophalen, *o.* ophaling; optrekking, optimmering (van een gebouw), *v.*; het bijbrengen (van getuigen), *o.*; vertooning van een tooneelspel); uitvoering (van een muziekstuk), *v.*; gedrag, *o.*

AUFFÜLLEN, *b. w.* op—, aanvullen. *...UNG, *v.* vulling, op-, aanvulling, *v.* *...FÜTTERN, *b. w.* al de voerraadje verteren; opkweeken.

AUFGABE, *v.* opgave, *v.*; zie AUFGEBUNG. *—, voorstel, vraagstuk, *o.* opgaaf, *v.* opstel, *o.* thema, les, taak, *v.* werk, *o.*

AUFGABELN, *b. w.* met de vork opnemen; (*fig.* §) bij toeval vinden; opsnuffelen; opvisschen.

AUFGANG, *m.* opgang, *m.* het opgaan (der zon enz.); het oosten; vertering, *v.*; het opraken.

AUFGATTERN, *b. w.* (§) bij toeval vinden; opsnuffelen.

AUFGEBEN, *b. w.* (*onr.*) (een raadsel enz.) opgeven; (eene kommissie) opgeven; (een' post, eene bediening enz.) opgeven; opgeven, verlaten, laten varen, afstaan; uitscheiden; *den Geist* —, den geest geven, sterven.

AUFGEBLASEN, *b. n.* en *bijw.* opgeblazen, (ook *fig.*), hoogmoedig, verwaand. *—HEIT, *v.* hoogmoed, *m.* opgeblazenheid, verwaandheid, *v.*

AUFGEBOT, *o.* opontbod, *o.*; afkondiging der huwelijksgeboden; oproeping, *v.*; opontbod (tot de krijgsdienst), *o.* oproeping, *v.*

AUFGEBUNG, *v.* opgeving, opgave; nederlegging van een ambt enz. *v.*; afstand, *m.* *— *des Geistes*, begeving van den geest, *v.* het sterven, overlijden.

AUFGEDINGE, *o.* verbindtenis van een' leerjongen of een leermeisje, *v.*

AUFGEDUNSEN, *b. n.* en *bijw.* opgezwollen, opgeblazen.

AUFGEHEN, *o. w.* (*onr.*) opwaarts gaan, opgaan, stijgen; opgaan (van de zon); rijzen (van deeg); opgaan, zich openen, ontluiken; losgaan; zich ontspannen; ontdooijen; opgaan (verteerd, verbruikt worden); (tegen malkander) opgaan of wegen; *das Eis, das Wetter geht auf*, het ijs smelt, het dooit; *sich die Füsse* —, zich de voeten openloopen. *—, *o.* het opgaan (der zon enz.); het ontluiken (der bloemen); ontdooijing (van eene rivier), enz. *v.*

AUFGEIEN, *b. w.* (203) opgeijen.

AUFGEKLÄRT, *b. n.* en *bijw.* verlicht, opgehelderd (van verstand). *—HEIT, *v.* verlichting (van het verstand), *v.*

AUFGELD, *o.* opgeld, agio, *o.*

AUFGELEGT, *b. n.* en *bijw.* genegen, gezind, geschikt, gestemd, opgeruimd, in goede luim.

AUFGERÄUMT, *b. n.* en *bijw.* opgeruimd, (ook *fig.*) opgeruimd, in goede luim, vrolijk, opgewekt. *—HEIT, *v.* opgeruimdheid, vrolijkheid, *v.*

AUFGESCHAUT, *tw.* heidaar! pas op! voor u! maak plaats! uit den weg! op zijde! ruim baan! van onderen! brand je niet!

AUFGESCHOBEN, *b. n.* opgeschoven; opgeschort, uitgesteld. *...GESCHRUNDEN, *b. n.* gebarsten, gespleten. *...GEWÄRMT, *b. n.* opgewarmd (ook *fig.*).

AUFGEWÄLTIGEN, *b. w.* (9) een' volgestopten put uitgraven.

AUFGEWECKT, *b. n.* en *bijw.* opgewekt van geest, vrolijk, lustig, opgeruimd, levendig. *—HEIT, *v.* opgewektheid van geest, opgeruimdheid, vrolijkheid, *v.*

AUFGEWORFEN, *b. n.* *eine* —*e Nase*, een wipneus.

AUFGIESSEN, *b. w.* (*onr.*) opgieten, opstorten. *...GLATTEN, *b. w.* op nieuws polijsten, glad maken, strijken.

AUFGRABEN, *b. w.* (*onr.*) opgraven, opdelven; verhoogen. *—, *o.* *...UNG, *v.* opgraving, opdelving, *v.*

AUFGRASEN, *b. w.* afweiden, afgrazen. *...GREIFEN, *b. w.* (*onr.*) opvatten, vatten. *...GRÜNEN, *o. w.* groen worden, opgroenen; *fig.* weder opkomen. *...GÜRTEN, *b. w.* opbinden; omgorden; ontgordelen.

AUFGUSS, *m.* het opgieten; het in de week zetten; treksel, aftreksel, *o.*

AUFHABEN, *b.* en *o. w.* (*onr.*) op zich hebben, dragen; (§) open hebben; te doen hebben; *fig. auf sich haben*, van belang zijn, aan gelegen zijn.

AUFHACKEN, *b. w.* opspitten; openhakken; al het hout hakken.

AUFHAKELN, *b. w.* loshaken (kleine haakjes).

AUFHAKEN, *b. w.* loshaken; met een' haak ophalen.

AUFHALT, *m.* (128) stilhouding, *v.* stilstand, *m.*

AUFHALTEN, *b. w.* (*onr.*) ophouden, tegenhouden, vertragen; openhouden; *sich* —, zich ophouden, verwijlen; blijven staan, stilstaan; zich onthouden (zijn verblijf houden); *sich über*

etwas —, over iets lagchen, iets bespotten. *...**ER**, *m.* (203) keertakel, *m.* -touw, *o.* *...**UNG**, *v.* beletsel, *o.*; vertraging, *v.*
AUFHÄNGEN, *b. w.* (*onr.*) ophangen; *fig.* (§) *einem etwas* —, iemand bepraten (iets te koopen); iemand iets op de mouw spelden, wijs maken.
AUFHASCHEN, *b. w.* opvangen; *fig.* op-, uitvisschen. *...**HASPELN**, *b. w.* ophaspelen, opwinden.
AUFHAUEN, *b. w.* (*onr.*) openhouwen; kloven.
AUFHÄUFEN, *b. w.* ophoopen, opstapelen; *sich* —, *fig.* zich ophoopen, vermeerderen. *...**UNG**, *v.* ophooping, opeenstapeling, *v.*
AUFHEBEMUSKEL, *m.* (106) opheffingsspier, *v.*
AUFHEBEN, *b. w. (onr.)* opheffen, opnemen, opligten, optillen, opbeuren; verhoogen; bewaren, sparen, ter zijde leggen; *fig.* eindigen, doen ophouden; afschaffen; opheffen, vernietigen (eene wet enz.); (126) *einen Bruch* —, eene breuk tot geheelen herleiden; *fig. einen* —, iemand opligten, wegvoeren; *die Belagerung*, *das Verbot* —, het beleg opbreken, het verbod opheffen; *die Tafel* —, van tafel gaan; *einen Streit* —, een' twist eindigen; *Eins hebt das Andere nicht auf*, het eene sluit het andere niet uit; *Eins mit dem Andern, gegen das Andere* —, tegen elkander opwegen; *wir wollen mit einander* —, wij zullen het tegen elkander laten opgaan, (goede vrienden zijn).
AUFHEBEN, *o.* **AUFHEBUNG**, *v.* opheffing; opligting; bewaring; afschaffing, opheffing, vernietiging (eener wet enz.); tenietdoening (van een geschrift); herleiding, *v.*; *fig. Aufhebens von etwas machen*, veel ophef van iets maken.
AUFHEBER, *m.* (48) wondheelers-werktuig, *o.*; tang van den tandmeester, *v.*; (106) opligter, ophaler, *m.*
AUFHEFTELN, *b. w.* loshaken.
AUFHEFTEN, *b. w.* aan-, opnaaijen of hechten; *fig. einem etwas* —, iemand iets op de mouw spelden, wijs maken.
AUFHEITERN, *b. w.* ophelderen; *fig.* weder vrolijk-, opgeruimd maken, opbeuren, *sich* —, zich ophelderen, zich opklaren; *fig.* vrolijk-, opgeruimd worden. *...**RUNG**, *v.* opheldering; opbeuring, *v.*
AUFHELFEN, *b. w.* ophelpen, (ook *fig.*).
AUFHELLEN, *b. w.* ophelderen, helder maken; *sich* —, zich ophelderen, opklaren, helder worden.
AUFHENKEN, *b. w.* ophangen, opknoopen.
AUFHETZEN, *b. w.* opjagen (het wild); *fig.* ophitsen, opstoken. *...**ER**, *m.* stokebrand, opruijer, aanhitser, *m.* *...**UNG**, *v.* ophitsing, opstoking, *v.*
AUFHISSEN, *b. w.* (203) ophijschen.
AUFHOCKEN, *b. w. einen* —, neêrhurkende iemand op de schouders nemen; schoven zetten. *—, *o. w. einem* —, zich op de schouders van iemand zetten om zich te laten dragen.
AUFHOLEN, *b. w.* (203) ophalen, optrekken. *...**ER**, *m.* (203) hijschtouw, *o.*
AUFHORCHEN, *o. w.* hooren; het oor leenen.
AUFHÖREN, *o. w.* hooren, luisteren, het oor leenen, ophouden, uitscheiden; *ohne* —, zonder ophouden, onophoudelijk. *...**UNG**, *v.* ophouding, *v.* het ophouden; afbreking, *v.*
AUFHÜLLEN, *b. w.* onthullen, ontsluijeren; zie **ENTHÜLLEN**. *...**HÜPFEN**, *o. w.* opspringen, huppelen.
AUFJAGEN, *b. w.* zie **AUFHETZEN**; *fig.* opsporen.
AUFKÄMMEN, *b. w.* in de hoogte kammen. *...**KATZEN**, *b. w.* (203) *den Anker* —, het anker met den haak vangen, het anker katten.
AUFKAUF, *m.* *—**UNG**, *v.* het opkoopen, opkooping, *v.* opkoop, *m.* *—**EN**, *b. w.* opkoopen.
AUFKÄUFER, *m.* *—**INN**, *v.* opkooper, *m.* opkoopster, *v.*
AUFKEHREN, *b. w.* opvegen.
AUFKEHRICHT, *m.* zie **KEHRICHT**.
AUFKEGELN, *b. w.* de kegels opzetten; de kogels opstapelen.
AUFKEIMEN, *o. w.* uitspruiten, uitschieten, kiemen, (ook *fig.*). *—, *o.* *...**UNG**, *v.* uitspruiting, ontkieming, uitschieting, *v.*
AUFKEтZEN, *b. w.* (9) met eene wig of een' hamer doorklieven.
AUFKIPPEN, *o. w.* opwippen. *—, *b. w.* doen opwippen.
AUFKITTEN, *b. w.* (op iets) metselen; opmetselen. *...**KLAFFEN**, *o. w.* half openstaan; niet sluiten. *...**KLAFTERN**, *b. w.* brandhout meten, stapelen (in vadems, in ramen). *...**KLAPPEN**, *b. w.* (eene klep) openen; openslaan (eene tafel enz.); opslaan (een' hoed enz.).
AUFKLÄREN, *b. w.* ophelderen, opklaren, helder maken; louteren; *fig.* ophelderen; verlichten, beschaven; *sich* —, opklaren, helder-, duidelijk worden. *...**UNG**, *v.* opheldering, opklaring; loutering; *fig.* verlichting, beschaving, *v.*
AUFKLAUBEN, *b. w.* oplezen (opzamelen), oprapen; *fig.* ophalen.
AUFKLEBEN, (**AUFKLEIBEN**), *b. w.* (op iets) vastkleven. *...**KLEISTERN**, *b. w.* opplakken. *...**KLETTERN**, *o. w.* op-

klauteren. *...**KLINKEN**, *b. w.* (eene deur) door het ophalen der klink openen. *...**KLOPFEN**, *b. w.* openkloppen, -slaan; uitkloppen. *...**KNACKEN**, *b. w.* kraken, openkraken.

AUFKNÖPFEN, *b. w.* losknoopen; de knoopen losmaken.

AUFKNÜPFEN, *b. w.* ontknoopen; opknoopen, ophangen. *...**UNG**, *v.* ontknooping, *v.*

AUFKOCHEN, *b.* en *o. w.* opkoken.

AUFKOMMEN, *o. w. (onr.)* opkomen (in alle beteekenissen). *—, *o.* het opkomen, *o.* opkomst, *v.* begin, ontstaan, *o.*; rijzing; herstelling (der gezondheid) enz., *v.*

AUFKÖNNEN, *o. w.* (*onr.*) opkunnen, (kunnen opstaan).

AUFKÖPFEN, *b. w.* (146) den speldeknop vastmaken.

AUFKRAMPEN, *b. w.* opslaan, optoomen (een' hoed).

AUFKRATZEN, *b. w.* op-, openkrabben, oprijten; opkammen, opkaarden, (de wol) ophalen; *sich* —, zich openkrabben. *...**ER**, *m.* (28) krabber; wolophaler, *m.*

AUFKRÄUSELN, *b. w.* opkrullen. *...**KRIEGEN**, *b. w.* (§) openkrijgen (met moeite).

AUFKÜNDIGEN, *b. w.* op-, afzeggen. *...**UNG**, *v.* op-, afzegging, *v.*

AUFKUNFT, *v.* opkomst, *v.*; herstel, *o.*

AUFLACHEN, *o. w.* schateren van lachen; *—, *b. w.* (103) met een scherp ijzer opscheuren; insnijden.

AUFLADEN, *b. w.* (*onr.*) opladen, opleggen. *...**ER**, *m.* oplader, *m.* *...**UNG**, *v.* oplading, *v.*

AUFLAGE, *v.* belasting, schatting, impost; oplaag (van een boek); geregtelijke aanmaning of aanzegging, *v.* bevel, *o.*; (*fig.* §) ongeoorloofde bijeenkomst, sluipvergadering, *v.*; gemeenzame omgang, *m.* veelvuldige verkeering, *v.*

AUFLANGEN, *b. w.* (§) iets opnemen en toereiken. *...**ER**, *m.* (203) oplanger, *m.*; pijp, buis, *v.*

AUFLASSEN, *b. w.* (*onr.*) openlaten; (82) van een leen afstand doen. *...**UNG**, *v.* brief waarbij men afstand doet van een leen, *m.*

AUFLÄSSIG, *b. n.* (9) verlaten.

AUFLAUERN, *b. w.* loeren, afloeren, beloeren, bespieden. *...**ER**, *m.* afloerder, bespieder, *m.* *...**UNG**, *v.* afloering, beloering, bespieding, *v.*

AUFLAUF, *m.* oploop, opstand; *(fig.)* aanwas, *m.* toeneming, *v.*; (114) soort van gerezen gebak, *o.*

AUFLAUFEN, *o. w. (onr.)* oploopen, rijzen; zwellen, opzwellen; oploopen, aanwassen, toenemen, vermeerderen; (203) stranden, op strand loopen; oploopen (renten). *—, op-, openloopen. *—, *o.* het oploopen; rijzing, zwelling, *v.*; het oploopen (van renten enz.). *...**LÄUFER**, *m.* (9) voerman; (203) scheepsjongen; (66) gerezen pannekoek, *m.*

AUFLEBEN, *o. w.* herleven, bekomen. *...**LECKEN**, *b. w.* oplikken.

AUFLEGEN, *b. w.* opleggen; openleggen (zijn spel); *fig.* opleggen (een' eed, eene straf); opleggen (drukken, ter perse leggen); geregtelijk aanmanen, aanspreken, opeischen; *wieder* —, herdrukken; *zu etwas aufgelegt sein*, lust hebben-, genegen zijn iets te doen. *...**UNG**, *v.* oplegging, *v.* het opleggen.

AUFLEHNEN, *b. w.* aanleunen; *sich* —, leunen, steunen; *mit dem Elbogen* —, met den elleboog op iets leunen; *fig.* *sich wider einen* —, zich tegen iemand verzetten; oproerig worden. *...**UNG**, *v.* het aanleunen enz.; *fig.* tegenkanting; muiterij, *v.* opstand, *m.* oproer, *o.*

AUFLEIMEN, *b. w.* vastlijmen (op iets). *—, *o. w.* losgaan (van gelijmde voorwerpen).

AUFLESEN, *b. w. (onr.)* oplezen, opzamelen; *Aehren* —, korenaren nalezen.

AUFLIEGEN, *o. w. (onr.)* opliggen, rusten; (*fig.* §) rusten, buiten dienst zijn; *sich* —, doorliggen, zich wond liggen.

AUFLOCKERN, *b. w.* losmaken (den grond).

AUFLODERN, *o. w.* in den brand vliegen, in vlammen opstijgen, vuur vatten.

AUFLÖSBAR, *b. n.* en *bijw.* oplosbaar, op te lossen. *—**KEIT**, *v.* oplosbaarheid, *v.*

AUFLÖSEN, *b. w.* oplossen, ontbinden, ontknoopen, losmaken; *fig.* oplossen, verklaren; ontcijferen, ontleden, scheiden; *sich* —, zich oplossen, ontbonden worden; *aufgelöset werden*, sterven; *Gott hat ihn aufgelöset*, God heeft over hem beschikt. *—**D**, *b. n.* oplossend, ontbindend enz. *...**LICH**, *b. n.* en *bijw.* zie **AUFLÖSBAR**.

AUFLÖSUNG, *v.* oplossing; verklaring, ontcijfering; ontbinding; ontleding; ontknooping, *v.* *—**SMITTEL**, *o.* oplossend middel, *o.* *—**SWORT**, *(eines Räthsels)*, oplossingswoord van een raadsel, *o.* *—**SZEICHEN**, *o.* (171) B. dur.

AUFLÖTHEN, *b. w.* solderen (op iets); het soldeersel losmaken.

AUFM, (**AUF DEM**), op den, op de, op het.

AUFMACHEN, *b. w.* openmaken; openen; losmaken; (eene flesch) openmaken, ontkurken; (een' knoop) losmaken; los-

rijgen ; ontspannen ; opmaken (in orde brengen, in elkander zetten); (145) den dam verschuiven ; *sich* —, zich openen ; opstaan ; zich op weg begeven, heengaan, vertrekken ; *(w. g.)* zich gereed maken ; *sich auf und davon machen*, de vlugt nemen, zich wegpakken.

Aufmahlen, *b. w.* opmalen, al den voorraad vermalen.

Aufmalen, *b. w.* door schilderen verbruiken ; eene schilderij verbeteren.

Aufmarsch, *m.* optogt, marsch, *m.* *...**iren**, *o. w.* opmarscheren, optrekken.

Aufmass, *o.* overmaat, *v.*

Aufmauern, *b. w.* opmetselen ; door metselen verbruiken.

Aufmerken, *o. w.* met aandacht luisteren, opletten, acht geven. *—, *b. w.* op-, aanmerken. *...**er**, *m.* opmerker, beoordeelaar ; spion, bespieder, *m.*

Aufmerksam, *b. n.* en *bijw.* opmerkzaam, oplettend. *—**keit**, *v.* oplettendheid, opmerkzaamheid, *v.*

Aufmessen, *b. w. (onr.)* toemeten ; *eine Tracht Schläge* —, rottingolie toedienen. *...**mischen**, *b. w.* weder mengen ; weder verschieten (de kaarten).

Aufmuntern, *b. w.* opwekken ; *fig.* opwekken, opbeuren, aanmoedigen, vervrolijken ; *einen zu etwas* —, iemand tot iets aansporen, aanmoedigen. *...**ung**, *v.* aanmoediging, opwekking, opbeuring, *v.*

Aufmutzen, *b. w.* (§) weder ophalen (een woord dat gezegd is) ; een' misslag verwijten.

Aufnageln, *b. w.* opspijkeren, vastnagelen. *...**nähen**, *b. w.* op-, aannaaijen ; door naaijen verbruiken.

Aufnahme, *v.* ontvangst, *v.* onthaal, *o.* bejegening ; aanneming, toelating (als lid in een genootschap) ; aanneming (als kind) ; opneming (eener som geld), *v.* opgang, *m.* toeneming, *v.* bloei, *m.* ; *in — bringen,* in zwang brengen ; *in — kommen*, in zwang komen, algemeen worden.

Aufnaschen, *b. w.* opsnoepen.

Aufnehmen, *b. w.* (*onr.*) opnemen, oprapen ; aannemen ; opheffen, opligten ; ontvangen ; *fig.* ontvangen, onthalen, opnemen, herbergen, huisvesten ; aannemen, toelaten ; (goed of kwalijk) opnemen ; (geld) opnemen ; (eene stad) opnemen, afteekenen ; (een land) afmeten ; (als kind) aannemen ; (eene rekening) opnemen, opmaken ; (het voor iemand) opnemen, partij (voor iemand) trekken. *—, *o.* *...**ung**, *v.* opneming, ontvangst, aanneming enz., *v.*

Aufnesteln, *b. w.* zie **Aufschnüren**.

Aufnieten, *b. w.* met klinknagels vastmaken.

Aufnöthigen, *b. w.* opdwingen.

Aufopfern, *b. w.* opofferen ; *sich* —, zich opofferen. *...**rung**, *v.* opoffering, *v.*

Aufpacken, *b. w.* op-, ontpakken ; *(fig.* §) oppakken, (zijne biezen pakken).

Aufpappen, *b. w.* opplakken.

Aufpassen, *b. w.* passen of pas maken (op iets). *—, *o. w.* oppassen, oplettend zijn ; loeren, gadeslaan ; opwachten, bedienen. *...**er**, *m.* spie, spion, bespieder, afloerder ; toeziener ; oppasser, deurwachter, *m.* *...**ung**, *v.* oppassing, *v.* het spionneren.

Aufpauken, *b. w.* pauken. *...**pfeifen**, *b. w.* op het dwarsfluitje blazen. *...**peitschen**, *b. w.* door zweepslagen opdrijven,- wonden.

Aufpflanzen, *b. w.* planten, oprigten ; *die Kanonen* —, het geschut planten ; *mit aufgepflantzter Bajonett,* met opgestoken-, met gevelde bajonet. *...**pflügen**, *b. w.* zie **Aufackern**. *...**pichen**, *b. w.* met pek vast maken op. *...**picken**, *b. w.* op-, openpikken. *...**plätten**, *b. w.* op-, overstrijken (linnengoed enz.). *...**platzen**, *o. w.* bersten, openbersten. *...**plaudern**, *b. w.* oppraten.

Aufprallen, *o. w.* opspringen, terugstuiten. *—, *o.* terugstuiting, *v.* weêrstuit, *m.*

Aufpressen, *b. w.* weder persen ; open persen. *...**probiren**, *b. w.* passen (op iets). *...**protzen**, *b. w.* (5) een stuk op het affuit stellen.

Aufputz, *m.* het opschikken ; (ook **Aufputzung**, *v.*) opschik, *m.* optooisel, *o.* *—**en**, *b. w.* opschikken, opsieren, opsmukken, optooijen ; schoonmaken, polijsten.

Aufquellen, *b. w.* doen opzwellen (water). *—, *o. w.* zwellen, uitspringen, uitschieten (van water).

Aufraffen, *b. w.* oprapen ; *fig.* opvangen, opvisschen ; *sich wieder* —, zich weder oprigten (gevallen zijnde) ; (van eene ziekte) opkomen.

Aufrauchen, *b. w.* door rooken verbruiken. *—, *o. w.* rooken.

Aufrauhen, *b. w.* (28) opkrabben ; (het leder) bronzen.

Aufraumen, *b. w.* opruimen. *...**er**, *m.* priem om een geboord gat wijder te maken, *m.* *...**ung**, *v.* opruiming, *v.*

Aufrechnen, *b. w.* *gegen einander* —, afrekenen, tegen elkander oprekenen ; *einem etwas* —, iets op de rekening van iemand stellen. Zie **Anrechnen**.

Aufrecht, *b. n.* en *bijw.* regt op, overeind. *— *erhalten*, overeind-, staande houden ; *fig.* handhaven, onderhouden, staande houden. *—**haltung**, *v.* behoud, *o.* handhaving, *v.*

Aufrecken, *b. w.* oprekken, oprelken; (de hand, de vingers, de ooren) opsteken.

Aufregen, *b. w.* opwekken, aanprikkelen, aansporen, aanhitsen, opstoken.

Aufreiben, *b. w. (onr.)* door wrijven kwetsen, het vel afhalen, openwrijven; opwrijven (schoonmaken); (verfstoffen) wrijven; *fig.* dooden, ombrengen, in de pan hakken; *sich unter einander* —, elkander onderling vernielen; *sich die Haut* —, zich het vel openscheuren.

Aufreihen, *b. m.* op-, aanrijgen.

Aufreissen, *b. w. (onr.)* op-, openscheuren; open-, losrukken; teekenen, schetsen; *das Steinpflaster* —, de straatsteenen opnemen; *fig.* (§) *das Maul weit* —, den mond wijd open doen; *die Augen* —, groote oogen maken, de oogen opsperren. *—, *o. w.* op-, openscheuren, scheuren, bersten, losgaan. *...**ung**, *v.* opscheuring; vorming van eene meetkundige figuur, *v.*

Aufreiten, *b.* en *o. w.* openrijden. *...**reitzen**, *b. w.* ophitsen, opstoken, prikkelen, aanzetten, aanmoedigen. *...**rennen**, *b. w. (onr.)* oprennen, oploopen. —, *o. w.* (203) stranden.

Aufrichten, *b. w.* oprigten, aanleggen; bouwen; stichten; (eene vlag, een' standaard)planten; *fig.* vriendschap aanknoopen; opbeuren, troosten; *sich* —, zich oprigten, opstaan; *fig.* zich opbeuren.

Aufrichtig, *b. n.* en *bijw.* opregt, eerlijk, rondborstig, ongeveinsd; opregtelijk, te goeder trouw. *—**keit**, *v.* opregtheid, eerlijkheid, goede trouw, openhartigheid, *v.*

Aufrichtung, *v.* oprigting, stichting; *fig.* opbeuring, *v.*

Aufriegeln, *b. w.* ontgrendelen.

Aufriss, *m.* meetkundige schets van een gebouw; (18) schets, *v.* ontwerp van een' gevel enz. *o.*; (92) vorming van eene meetkundige figuur, *v.*; *der perspectivische* —, teekening van een vergezigt, perspektiefschets, *v.*

Aufritzen, *b. w.* op-, openrijten, splijten. *...**ung**, *v.* openrijting, spleet, *v.*

Aufrollen, *b. w.* oprollen; ontrollen.

Aufrücken, *b. w.* ophalen, hooger maken; *fig.* verwijten.

Aufruf, *m.* oproeping, *v.* opontbod, *o.*; *fig.* uitnoodiging; uitdaging, *v.* *—**en**, *b. w. (onr.)* oproepen, opontbieden, ontbieden; uitnoodigen, uitdagen. *—**ung**, *v.* oproeping, *v.*

Aufruhr, *m.* oproer, *o.* opstand *m.*, muiterij, *v.* *—**sakte**, *v.* wet tegen de zamenscholingen, *v.*

Aufrühren, *b. w.* omroeren; *fig.* opwekken, van nieuws ophalen, in beweging brengen, oproerig maken; (173) (de aarde in een' bloembak) omroeren, losmaken. *...**er**, *m.* oproermaker, muiteling, muiter, opstandeling, *m.* *...**isch**, *b. n.* en *bijw.* oproerig, muitziek, oproeriglijk. *...**ung**, *v.* omroering, *v.*

Aufrüsten, *b. w.* een' steiger,- eene stellaadje maken; een schavot opslaan. *...**ung**, *v.* het maken van een' steiger,- van eene stellaadje enz.

Aufrütteln, *b. w.* (door schudden) opwekken, onzacht doen ontwaken; openen.

Aufs, zie **Auf**.

Aufsacken, *b. w.* op zijne schouders-, op zijn' rug nemen, opladen.

Aufsage, *v.* opzegging, *v.* *—**n**, *b. w.* opzeggen (de huur enz.); opzeggen (eene les); zie **Aufkündigen**.

Aufsägen, *b. w.* open zagen; alles zagen.

Aufsagung, *v.* het opzeggen, *o.* opzegging, *v.*

Aufsammeln, *b. w.* op-. inzamelen. *...**sässig**, *b. n.* en *bijw.* zie **Aufsätzig**. *...**satteln**, *b. w.* opzadelen; zie **Satteln**.

Aufsatz, *m.* opzetting, oplegging *v.* (al wat boven of op iets geplaatst is als:) lijstwerk (van eene kast), *o.*; kas (van een' windmolen), *v.*; mondstuk (van eene fontein) enz.; stel (kanten, porselein); hulsel, kapsel, hoofdsiersel, *o.*; *schriftlicher* —, schriftelijk opstel; *der erste* —, het eerste ontwerp, minuut; *Tafel* — *von Silber*, zilveren olie- en azijnstel. — *von Gerichten*, geregt, *o.*

Aufsätzig, *b. w.* en *bijw.* kwaadwillig, vijandig; eigenzinnig, hoofdig; oproerig. *—**keit**, *v.* kwaadwilligheid; hoofdigheid; oproerigheid, *v.*

Aufsaugen, *b. w.* openzuigen. *...**säugen**, *b. w.* zogen, door zogen opkweeken. *...**schaben**, *b. w.* openschaven, weder schaven. *...**schanzen**, *b. w.* opwerpen; opstapelen.

Aufschärfen, *b. w.* scherpen, slijpen, opscherpen; (de huid) openrijten; (48) het vel afhalen. *...**ung**, *v.* opscherping, slijping; afstrooping, *v.*

Aufscharren, *b. w.* opkrabben; opgraven. *...**schauen**, *b. w.* acht geven, gade slaan; de oogen opslaan, opzien. *...**schäumen**, *o. w.* opschuimen. *...**scheren**, *b. w.* door scheren de huid oprijten; (195) optrekken, ophalen. *...**scheuchen**, *b. w.* verschrikken, vrees aanjagen, opjagen. *...**scheuern**, *b. w.* opschuren; door wrijven of schuren kwetsen. *...**schichten**, *b. w.* op. stapelen, ophoopen, op hoopen leggen.

Aufschieben, *b. w.* openschuiven; op-

schuiven; *fig.* opschuiven, verschuiven, opschorten, uitstellen; (66) verdagen; *aufgeschoben ist nicht aufgehoben*, (*spr.*) uitstel is geen afstel, borgen is geen kwijtschelden.

AUFSCHIEBFENSTER, *o.* schuifraam, *o.*

AUFSCHIEBLING, *m.* zie AUFSCHÖBLING, AUFSCHÖSSLING.

AUFSCHIESSEN, *b. w* openschieten; (203) *ein Tau* —, een' kabel opschieten. *—, *o. w.* opschieten, opwassen; opspringen.

AUFSCHLACKEN, *b. w.* (94) geheel zuiver worden.

AUFSCHLAG, *m.* troefblad, opslag (in het kaartspel); het opheffen van de hand (de maat slaande), *o.*; openbare verkooping, *v.*; opbod, *o.* opslag *m.*; overgewigt *o.* uitslag; opslag (van een kleed, aan de mouwen); opgeslagen rand (van een' hoed) kraag (van een' mantel); halsboord (van een hemd), *m.* enz.; staaleinde (van een stuk laken), *o.*; (48) pap (op een gezwel), *v.*

AUFSCHLAGEN, *b. w.* (*onr.*) openslaan, opslaan (in alle beteekenissen); (noten) kraken; (linnengoed) opvouwen; *fig.* (de oogen) opslaan; (vuur) slaan; *ein lautes Gelächter* —, in een schaterend gelach uitbarsten; *sich* —, zich door stooten enz. bezeeren. *—, *o. w.* tegen iets aanvallen; *fig.* opslaan (in prijs).

AUFSCHLAGESCHAUFELN, *v. mv.* schepborden in het rad van een' watermolen, *o. mv.* *...TISCH, *m.* toeslaande tafel, *v.*

AUFSCHLEIFEN, *b. w.* opslepen. *—, (*onr.*) opslijpen. *...SCHLICHTEN, *b. w.* zie AUFSCHICHTEN.

AUFSCHLIESSEN, *b. w.* (*onr.*) openen, ontsluiten; *fig.* ontdekken, verklaren, ophelderen, oplossen, uitsluitsel geven, een' twijfel wegnemen; *sich* —, zich openen; ontluiken. *...ER, *m.* *...ERINN, *v.* opensluiter, *m.* opensluitster, *v.* *...UNG, *v.* opening, ontsluiting, *v.*

AUFSCHLITZEN, *b. w.* opsnijden, splijten, splitsen; oprijten. *—, *o. w.* splijten, opscheuren. *...UNG, *v.* splitsing, opscheuring, *v.*

AUFSCHLUSS, *m.* opening, ontsluiting; *fig.* uitlegging, oplossing, verklaring, *v.*

AUFSCHMEISSEN, *b. w.* opsmijten. *...SCHMELZEN, *b. w.* (*onr.*) door smelten op iets vastmaken. —, *o. w.* smelten. *...SCHMIEDEN, *b. w.* smeden (op iets); door smeden verbruiken. *...SCHMIEREN, *b. w.* opsmeren. *...SCHMÜCKEN, *b. w.* opsmukken, optooijen. *...SCHNALLEN, *b. w.* ontgespen; gespen (op iets). *...SCHNAPPEN, *b. w.* ophappen, opsnappen; *fig.* op-, uitvisschen. —, *o. w.* losspringen; opspringen, opwippen.

AUFSCHNEIDEN, *b. w.* (*onr.*) op-, opensnijden; (106) ontleden, openen. *—, *o. w.* (*fig.* §) opsnijden, snoeven, zwetsen, pogchen.

AUFSCHNEIDER, *m.* opsnijder, grootspreker, snoever, zwetser, pogcher, pochhans, *m.* *—EI, *v.* pogcherij, grootspraak, snorkerij, *v.* *—INN, *v.* grootspreekster, snoefster enz., *v.* *—ISCH, *b. n.* en *bijw.* zwetsend, grootsprekend, snoevend.

AUFSCHNEIDUNG, *v.* op-, opensnijding; (106) opening, ontleding, *v.*

AUFSCHNELLEN, *b. w.* opwerpen, doen opspringen. *—, *o. w.* op-, losspringen.

AUFSCHNITT, *m.* het opensnijden; snede; eerste snede, *v.*

AUFSCHNÜREN, *b. w.* losrijgen, ontrijgen, oprijgen. *...SCHOBERN, *b. w.* in hoopen opzetten, op hoopen zetten.

AUFSCHÖBLING, *m.* (18) boekspar, *v.* waterbord, *o.*

AUFSCHÖPFEN, *b. w.* opscheppen.

AUFSCHOSSEN, *o. w.* opschieten, opwassen. *...SCHÖSSLING, *m.* uitspruitsel van een' boom, *o.* spruit, loot, *v.*; (*fig.* §) een opgeschoten jongen.

AUFSCHRAUBEN, *b. w.* op-, vastschroeven; *fig.* opvijzelen; los-, afschroeven.

AUFSCHRECKEN, *b. w.* verschrikken; schrik aanjagen, driftiglijk opwekken, opjagen.

AUFSCHREIBEN, *b. w.* (*onr.*) opschrijven, aanteekenen. *...ER, *m.* aanteekenaar, *m.* *...UNG, *v.* opschrijving, aanteekening, *v.*

AUFSCHREIEN, *b. w.* (*onr.*) wakker schreeuwen. *—, *o. w.* uitschreeuwen, gillen.

AUFSCHRIFT, *v.* opschrift, adres; inschrift, opschrift, *o.* inskriptie, *v.*

AUFSCHROTEN, *b. w.* opwentelen, oprollen (als: een vat bier enz. uit een' kelder); ophakken, opboren.

AUFSCHUB, *m.* uitstel, *o.* opschorting (eener zaak), verschuiving, vertraging; (66) verdaging, *v.*

AUFSCHÜREN, *b. w.* opkoken. *...SCHÜRFEN, *b. w.* (eene laan) reinigen, schoffelen.

AUFSCHÜRZEN, *b. w.* opschorten, opspelden. *...UNG, *v.* opschorting, *v.*

AUFSCHÜSSELN, *b. w.* de schotels opdienen. *...SCHÜTTELN, *b. w.* omschudden.

AUFSCHÜTTEN, *b. w.* opstorten; opdoen (voorraad); opslaan (in een magazijn), het koren in den trechter van den molen doen; nieuw zout op het oude storten. *...UNG, *v.* het opdoen, het opslaan; het bijvoegen van nieuw zout op het oude.

AUFSCHWÄMMEN, *b. w.* doen opzwellen (eene spons enz.). *...UNG, *v.* zwelling, opzwelling, *v.*

Aufschwanzen, **Aufschweifen**, *b. w.* opbinden (den staart van een paard); opkronkelen (den staart van een' visch). *...**schwärzen**, *b. w.* nog eens-, op nieuws zwart maken of verwen.
Aufschwatzen, *b. w.* aan-, oppraten. *...**schweissen**, *b. w.* een stuk ijzer op het andere smeden.
Aufschwellen, *b. w.* (*onr.*) doen zwellen, zwelling veroorzaken. *—, *o. w.* zwellen, opzwellen.
Aufschwemme, *v.* helling voor het vlothout, *v.* *—n, *b. w.* het vlothout aan land ophalen. *—r, *m.* die het vlothout ophaalt.
Aufschwingen (**sich**), *w. w.* op-, uitvliegen; *fig.* zich verheffen, eene hooge vlugt nemen. *...**ung**, *v.* (**Aufschwung**, *m.*) vlugt, hooge vlugt; *fig.* verheffing, hooge vlugt (eens dichters), *v.*
Aufsehen, *o. w.* (*onr.*) opzien; *fig.* oppassen, een wakend oog houden. *—, *o.* vermaardheid, *v.* gerucht, opzien, aanzien, *o.* staat, pronk, *m.* *— *in der Welt machen*, veel opziens baren.
Aufseher, *m.* *—**inn**, *v.* opziener, opzigter, *m.* opzienster, *v.*
Aufsetzen, *b. w.* op-, overeind zetten; opstrijken, kappen (eene vrouw); *fig.* *schriftlich* —, schriftelijk opstellen; *eine Rechnung* —, eene rekening opmaken; *Gut und Blut* —, goed en bloed opzetten, veil hebben, ten beste geven; *seinen Kopf* —, zich iets in het hoofd zetten, hardnekkiglijk staande houden, iets hardnekkiglijk voorstaan; (203) *ein Anker* —, een anker in de portuurlijn opvangen; *die Segel* —, de zeilen hijschen. *—, (§) opzetten, bedriegen; *sich* —, zich zetten op iets; *sich wider einen* —, zich tegen iemand verzetten. *—, *o. w.* kribbebijten (van paarden). *...**er**, *m.* opzetter, sjouwer, *m.* *...**erinn**, *v.* kapster, *v.* *...**ig**, *b. n.* zie **Aufsätzig**.
Aufsein, *o. w.* (*onr.*) opzijn (uit het bed), opgestaan zijn; overeind zijn; open staan; *wohl oder übel* —, zich wel of kwalijk bevinden. *—, *o.* het op-, overeind zijn; staat der gezondheid, *m.*
Aufsicht, *v.* opzigt, bestuur, bewind, *o.*; bediening, oppassing; bewaring, *v.*
Aufsieden, *b. w.* (*onr.*) opkoken, wit koken. *—, *o. w.* hard-, sterk koken. *—, *o.* het opkoken, opkoking, koking, borreling, *v.*
Aufsiegeln, *b. w.* ontzegelen, openen.
Aufsitz, *m.* het opzitten, het te paard stijgen.
Aufsitzen, *o. w.* opzitten (op iets zitten of vastzitten); opgerigt zitten, opzitten (uit het bed blijven en (waken); opzitten (te paard stijgen); zich op een' wagen zetten; *sich* —, zich wond zitten. *—, *o.* het opzitten.
Aufspähen, *b. w.* zie **Spähen**, **Ausspähen**.
Aufspalten, *o. w.* opsplijten.
Aufspannen, *b. w.* spannen, op-, uitspannen; *alle Segel* —, (203) alle zeilen bijzetten. *...**sparen**, *b. w.* opsparen, besparen, bewaren; *fig.* uitstellen, verschuiven. *...**speichern**, *b. w.* opzolderen, (koren) op zolder leggen. *...**speilern**, *b. w.* speten; op dunne stokjes spannen. *...**speisen**, *b. w.* opeten.
Aufsperren, *b. w.* wijd openen, opsperren; *das Maul* —, den mond wijd openen, gapen; *fig.* aangapen; (§) *einem das Maul* —, iemand met ijdele hoop paaijen. *...**ung**, *v.* opsperring, *v.*
Aufspielen, *b. w.* opspelen, beginnen te spelen; iemand iets voorspelen, tot den dans spelen.
Aufspiessen, *b. w.* opsteken (aan de punt eens degens, eener lans); aanrijgen enz.; aan het spit steken, speten.
Aufspinnen, *b. w.* alles afspinnen. *...**spreitzen**, *b. w.* wijd open zetten, -houden, opspalken.
Aufsprengen, *b. w.* met geweld doen openspringen, inslaan, instooten, oploopen; (59) opjagen; (108) met de klapbus doen opspringen. *...**ung**, *v.* het inslaan, instooten.
Aufspriessen, *o. w.* uitspruiten, voortkomen.
Aufspringen, *o. w.* opspringen; open-, losspringen, bersten. *...**sprung**, *m.* sprong; weêrsprong, *m.* het opspringen enz.; spleet, *v.*
Aufsprossen, *o. w.* uitspruiten, voortkomen, schieten, uitschieten, uitbotten, uitloopen, uitkomen. *...**sprössling**, *m.* uitspruitsel, *o.*; spruit, loot, *v.*
Aufsprudeln, *o. w.* opborrelen, opwellen, uitspringen; *fig.* opbruisen, opvliegen, opstuiven.
Aufspulen, *b. w.* garen op klossen winden, spoelen. *...**erinn**, *v.* garenspoelster, *v.* *...**spülen**, *b. w.* (74) vaten wasschen. *...**spünden**, *b. w.* den boom of de stop uit een vat trekken, het propgat openen.
Aufspüren, *b. w.* opsporen. *...**ung**, *v.* op-, nasporing, *v.*
Aufstaffiren, *b. w.* zie **Staffiren**.
Aufstämmen, **Aufstemmen**, *b. w.* met den scherpen beitel openen; sterk op iets liggen; *sich* —, leunen, steunen.
Aufstampfen, *o. w.* *mit dem Fusse* —, met den voet stampen. *...**stämpfen**, *b. w.* (146) den speldeknop vastmaken.
Aufstand, *o.* het opstaan; *fig.* opstand, *m.*

Aufstapeln, *b. w.* opstapelen. *...**lung**, *v.* opstapeling, *v.*
Aufstäuben, *o. w.* zie **Aufstöbern**. *...**stauchen**, *b. w.* met een' doffen toon op een hard ligchaam stooten; (193) opstoppen (het water). *...**staunen**, *o. w.* met verbazing opzien.
Aufstechen, *b. w.* op-, opensteken; (116) op nieuws steken, verbeteren; (*fig.* §) (een gezegde of kleinigheden) ophalen, laken, verwijten.
Aufstecken, *b. w.* opspelden; steken (op iets); uitsteken; planten (vlaggen enz.)
Aufstehen, *o. w.* openstaan; opstaan; op iets staan; *fig.* te voorschijn komen, zich vertoonen (van menschen); *von einer Krankheit* —, van het ziekbed opstaan; *wider einen* —, zich tegen iemand verzetten; *in Masse* —, uitbarsten van een algemeen oproer, in massa opstaan, oproerig worden. *—, *o.* het opstaan.
Aufsteifen, *b. w.* (een' hoed) pappen; met gom stevig maken, gommen.
Aufsteigen, *o. w.* (*onr.*) opstijgen, opklimmen, klimmen, oprijzen; opbreken, oprispen (van spijzen); *es steigt mir auf*, het walgt mij, ik word misselijk; *die Galle steigt ihm auf*, hij wordt boos, -gramstorig; *es steigt mir ein Gedanke auf*, er komt mij eene gedachte voor den geest. *—, *o.* het opstijgen; *fig.* *— *aus dem Magen*, oprispingen, *v. mv.* (34) *— *der Mutter*, moederkwaal; (157) *— *eines Sterns*, het opkomen eener ster. *—**d**, *b. n.* (157,38) opgaande, opstijgende, opklimmende. *...**ung**, *v.* opstijging, opklimming; hemelvaart, *v.*
Aufstellen, *b. w.* op-, overeind stellen, opzetten, opregten, zetten, stellen; in orde stellen, schikken, scharen; (netten, strikken) spannen; (koopwaren) uitstallen, uitkramen, ten toon leggen, -stellen; *fig.* onderzoek doen; (bewijzen, getuigen) bijbrengen. *...**ung**, *v.* opzetting; uitstalling; tentoonstelling, (expositie); bijbrenging (van getuigen), *v.*
Aufstieben, *o. w.* (*onr.*) opstuiven. *...**stiften**, *b. w.* zie **Aufhetzen**. *...**stöbern**, *b. w.* opdrijven, opjagen; (*fig.* §) opsporen. *...**stoppeln**, *b. w.* opschommelen. *...**stöpseln**, *b. w.* iets dat verstopt is openen; ontkurken. *...**stören**, *b. w.* storen; opjagen; (vuur) opstoken.
Aufstoss, *m.* (*w. g.*) *fig.* toeval, *o.* aanval, *m.*; bejegening; vlaag, vermaning (van ziekte), *v.*
Aufstossen, *b. w.* op-, openstooten, instooten, inslaan. *—, *o. w.* ergens op of tegen aanstooten; zuur worden, bederven; *fig.* opbreken, oprispen; walgen, misselijk worden, ontmoeten, aantreffen; overvallen, onverwachts komen. *—, *o.* het op-, openstooten; het oprispen enz. *...**stössig**, *b. n.* en *bijw.* bedorven, verschaald, zuur enz.; (van kinderen en tam vee) ziekelijk, onpasselijk.
Aufstreben, *o. w.* opwaarts streven.
Aufstreicheisen, *o.* (57) droogscheerders kam, *m.*
Aufstreichen, *b. w.* opstrijken, opsmeren; opwaarts strijken; opstroopen.
Aufstreifen, *b. w.* opstroopen, opstrijken (de mouwen enz.); *sich die Haut* —, zich het vel openhalen. *—, *o. w.* eventjes er over heen strijken, aanraken, afschampen, schrammen.
Aufstreuen, *b. w.* opstrooijen, strooijen; zanden.
Aufstülpen, *b. w.* opslaan; opzetten; met eene stolp dekken; *die Stiefeln*—, de kniestukken der laarzen verhoogen. *...**stürmen**, *b. w.* stormenderhand openen enz.
Aufstürzen, *b. w.* met drift-, onordelijk opzetten (eene paruik enz.); met drift het deksel van den pot afnemen; de schoongemaakte borden opstellen. *—, *o. w.* met drift op iets neêrvallen, neêrstorten.
Aufstutzen, *b. w.* opwaarts strijken; opstaan, opbuigen; (een' hoed) optoomen; *fig.* opsieren, verfraaijen. *...**stützen**, *b. w.* doen rusten; ondersteunen, stutten; *sich* —, leunen, steunen.
Aufsuchen, *b. w.* opzoeken, na-, opsporen. *...**ung**, *v.* opzoeking, nasporing, *v.*
Aufsummen, *o. w.* *— *lassen*, laten oploopen, vermeerderen; *sich*—, oploopen.
Auftafeln, *b. w.* opdisschen.
Auftagen, *b. w.* van den eenen dag tot den volgenden uitstellen. *—, *o. w.* opdagen.
Auftakeln, *b. w.* (203) optakelen. *...**taumeln**, *o. w.* tuimelend opstaan. *...**thauen**, *b.* en *o. w.* ontdooijen.
Aufthun, *b. w.* (*onr.*) opendoen, open maken, openen; *sich* —, zich openen, opengaan, ontluiken; splijten, openbarsten.
Aufthürmen, *b. w.* hoog ophoopen, opstapelen; *sich* —, zich hoog als een toren verheffen. *...**tiefen**, *b. w.* uitholen, uitgraven; opdiepen. *...**tischen**, *b. w.* opdisschen; onthalen.
Auftrag, *m.* grond eener schilderij, *m.*; *fig.* opdragt, *v.* last, *m.* order, kommissie, *v.* *—**hölzchen**, *o.* verguldershoutje, *o.*
Auftragen, *b. w.* (*onr.*) opdragen,

- opwaarts-, omhoog dragen; (de spijzen) - aanregten, opdisschen; (136) (eene kleur) - opleggen, opdragen; (13) den inkt op den vorm doen; *fig. einem etwas* —, iemand last-, kommissie geven; *ein Kleid* —, een kleed opdragen, - verslijten; *zu sehr* —, te dik maken. *—, *o. w.* opzetten (in dikte enz.)

Auftreiben, *b. w. (onr.)* opwaarts drijven; opdrijven, opjagen; doen uitdijen, opblazen; *fig.* opsporen. *—, *o. w.* opdrijven.

Auftrennen, *b. w.* lostarnen, lostornen. *—, *o.w.* losgaan (van een naad enz.)

Auftreten, *b. w. (onr.)* opentrappen, - schoppen. *—, *o. w.* (op den grond of op iets) treden, trappen; zich oprigten; (den predikstoel, het spreekgestoelte) beklimmen; (op het tooneel) komen, optreden; *fig.* verschijnen, zich vertoonen; *wider einen* —, zich tegen iemand verklaren; *wider einen als Zeuge* —, tegen iemand geregtelijk getuigen; *mit etwas* —, iets voorstellen, met iets opkomen, -voor den dag komen.

Auftrinken, *b. w. (onr.)* opdrinken; door drinken verteren.

Auftritt, *m.* het optreden; trede *v.* trap, *m.*; steigerplankje *o.*; stoep, *v.*; voetijzer, *o.* optred van een rijtuig, *m.*; *fig.* verschijning, opkomst (eens akteurs op het tooneel), *v.* debut; tooneel (eerste, tweede enz.) *o.*; *das war ein lustiger, ein trauriger* —, dit was een grappig, droevig voorval, - schouwspel.

Auftrocknen, *b.* en *o. w.* opdroogen, - droogen.

Aufwachen, *o. w.* ontwaken, wakker worden, (ook *fig.*). *—, *o.* het ontwaken.

Aufwachsen, *o. w.* opwassen, opgroeijen, opschieten, groot worden; *mit einander* —, met elkander opgevoed worden. *...**wägen**, *b. w. (onr.)* zie **Aufwiegen**. *...**wählen**, *b. w.* op goed geluk uitzoeken (in het kaartspel).

Aufwallen, *o. w.* opborrelen, opwellen, (ook *fig.*).

Aufwällen, *b. w.* opkoken, laten koken.

Aufwallung, *v.* koking, borreling; opwelling, gisting (van het bloed); gemoedsbeweging, *v.*

Aufwand, *m.* uitgave, vertering, *v.*, kosten, *m. mv.*; *fig.* weelde, *v.*

Aufwärmen, *b. w.* opwarmen, (ook *fig.*).

Aufwarten, *o. w.* bedienen, oppassen, een bezoek afleggen, zijne opwachting (bij iemand) maken; *bei Tische* —, bij de tafel bedienen; *einem mit etwas* —, iemand op iets onthalen, iemand iets aanbieden, voorhouden. *...**wärter**, *m.* bediende, oppasser, *m.* *...**wärterinn**, *v.* vrouwelijke bediende, dienstmeisje, oppasster, *v.*

Aufwärts, *bijw.* opwaarts, naar boven.

Aufwartung, *v.* dienst, bediening, oppassing, opwachting, *v.*; bezoek, *o.*; *einem seine* — *machen*, iemand zijne opwachting maken.

Aufwaschen, *b. w.* de vaten wasschen; door wasschen verbruiken. *...**wäscherinn**, *v.* vatewaschter, schoonmaakster, *v.*

Aufwaschort, *m.* waschplaats, *v.* *...**wasser**, *o.* vaat-, spoelwater, *o.*

Aufweben, *b. w.* (al het garen) opweven; (een weefsel) weder losmaken.

Aufwechsel, *m.* opgeld, agio, *o.* *—**er**, *m.* wisselaar, geldwisselaar, opwisselaar, *m.* *—**n**, *b. w.* opwisselen. *—**ung**, *v.* opwisseling, *v.*

Aufwecken, *b. w.* opwekken, wakker maken; *fig.* opwekken, vervrolijken. *...**er**, *m.* opwekker, wekker; wekker (in een uurwerk) *m.* *...**ung**, *v.* opwekking, *v.*

Aufwehen, *b. w.* op-, omhoog waaijen; openwaaijen.

Aufweichen, *b. w.* door een verzachtend middel doen opengaan; week maken, vermurwen; weeken, verdunnen. *—, *o. w.* zweren, etteren; week worden; door bevochtiging opengaan. *...**ung**, *v.* het weeken enz.

Aufweifen, *b. w.* op den haspel winden, ophaspelen.

Aufweisen, *b. w. (onr.)* opwijzen; aanwijzen, doen zien; (zijn spel) openleggen; (66) vertoonen, te berde brengen; bijbrengen (bewijzen enz.). *...**ung**, *v.* aanwijzing; vertooning, bijbrenging, *v.*

Aufwenden, *b. w.* aanwenden, gebruiken, besteden; te koste leggen, uitgeven.

Aufwerfen, *b. w.* opwerpen, opsmijten, opgooijen; openwerpen; *fig.* (eene vraag enz.) opgeven, voordragen; *sich zu etwas* —, zich tot iets opwerpen; *sich wider einen* —, zich tegen iemand verzetten. *...**ung**, *v.* op-, openwerping, enz. *v.*

Aufwichsen, *b. w.* met was bestrijken. *—, *o.* (§) goede sier maken, lekker onthalen.

Aufwickeln, *b. w.* opwikkelen, losmaken, ontwikkelen; ontzwachtelen; ontbakeren; het haar in papiertjes (papillotten) winden, krullen. *...**lung**, *v.* opwikkeling; ontwikkeling; haarkrulling, *v.*

Aufwiegeln, *b. w.* ophitsen, opstoken, oprokkenen, opruijen. *...**lung**, *v.* ophitsing, opruijing enz. *v.*

Aufwiegen, *b. w.* (*onr.*) opwegen (aan gewigt, en *fig.* aan gehalte, aan waarde overtreffen); (tegen elkander) opwegen.

Aufwiegler, *m.* *—**inn**, *v.* stokebrand, belhamel, twistmaker, *m.* oproermaker, -maakster, *m.v.* *—**isch**, *b. n.* en *bijw.* twistgierig, oproerig, muitziek, oproeriglijk.

Aufwindeln, *b. w.* ontbakeren; ontzwachtelen.

Aufwinden, *b. w.* (*onr.*) op-, omwinden; op een kluwen winden; ontvlechten, afwinden; opwinden, ophijschen; opvijzelen. *...**ung**, *v.* opwinding enz., *v.*

Aufwirbeln, *b. w.* een werveltje (van een venster enz.) opendoen, dwarlend opdrijven. *—, *o. w.* dwarlend opstijgen.

Aufwirken, *b. w.* een weefsel losmaken; door weven verbruiken; (6,74) kneden, het deeg opslaan; (59) opensnijden (een beest).

Aufwischen, *b. w.* wisschen, afwisschen; opdweilen. *...**er**, (**Aufwischhader**), *m.* vaatdoek, wrijflap, wrijfdoek, *m.*

Aufwühlen, *b. w.* op-, omwroeten; opgraven, opdelven.

Aufwurf, *m.* opgeworpen aarde (van een' gegraven kuil), *v.*

Aufzählen, *b. w.* op-, toetellen. *...**ung**, *v.* op-, toetelling, *v.*

Aufzäumen, *b. w.* optoomen (een paard).

Aufzehren, *b. w.* opteren, verteren. *...**ung**, *v.* op-, vertering, *v.*

Aufzeichnen, *b. w.* op-, aanteekenen. *...**ung**, *v.* op-, aanteekening, *v.*

Aufziehbrücke, *v.* ophaalbrug, *v.*

Aufziehen, *b. w.* ophalen, optrekken; openhalen, opentrekken; ophijschen, opwinden; opspannen; (prenten enz. op doek) plakken; (195) scheren; *fig.* uitstellen, verschuiven; wegen (op de goudschaal); opvoeden, grootbrengen; *einen* —, iemand bespotten, voor den gek houden, belagchelijk maken; *einen mit etwas* —, iemand plagen, foppen; *zum Tanze* —, ten dans uitnoodigen, -leiden; *gelinde Saiten* —, (*spr.*) gedwee zijn, zoete broodjes bakken. *—, *o. w.* optrekken, rijzen, zich verheffen; (de wacht) betrekken; optrekken, marscheren; *fig.* verschijnen, zich vertoonen; (§) *mit etwas aufgezogen kommen*, iets voorstellen, te berde brengen.

Aufzug, *m.* het ophalen, optrekken, opentrekken, *o.*; staat, pronk, *m.* pracht, *v.*; optogt, *m.*; *fig.* gestalte; vertraging, *v.* uitstel; bedrijf (van een tooneelstuk), *o.*; (195) schering, *v.* ketting, *m.* *...**züglich**, *b. n.* en *bijw.* (66) voorloopig, voorbereidend.

Aufzwängen, *b. w.* door geweld-, door drukken openen. *...**zwecken**, *b. w.* met nageltjes vastmaken; (138) polleveijen, vastpinnen. *...**zwicken**, *b. w.* opennijpen.

Aufzwingen, *b. w.* (*onr.*) opdwingen, met geweld iets opdringen.

Augapfel, *m.* oogappel, *m.* *—**häutchen**, *o.* (106) oogvlies, *o.*

Auge, *o.* oog; het gezigt, het zien; het aanzien, *o.* aanblik, blik, *m.*; *fig.* oog (dat naar een oog gelijkt als: de knop eener bloem, de scheut aan planten, de oogen der dobbelsteenen enz.); een droppel vet op de soep; (het oog) de glans eener stof; gaten in de kaas; het oog eener naald enz. *— *mit einem weissen Ringe*, (51) glasoog, *o.*; *einem etwas aufs* — *drücken*, iemand door geld omkoopen; *aus den Augen verlieren*, uit het oog verliezen; *aus den Augen, aus dem Sinn*, (*spr.*) uit het oog, uit het hart.

Augenader, *v.* oogader, *v.* *...**arzenei**, *v.* oogmiddel, *o.* *...**arzt**, *m.* oogarts, oogmeester, okulist, *m.* *...**bader**, *m.* oogbad, oogenschaaltje, *o.* *...**balsam**, *m.* oogbalsem, *m.* -zalf, *v.* *...**beschreibung**, *v.* beschrijving der oogen, *v.* *...**blende**, *v.* oogleder aan het hoofdstel van een paard, *o.*

Augenblick, *o.* oogwenk, blik; *fig.* oogenblik, *m.* *—**lich**, *b. n.* en *bijw.* oogenblikkelijk.

Augenblüthe, *v.* (76) guichheil, *o.* *...**bogen**, *m.* (106) boog van het oog, *m.* *...**braune**, *...**braue**, *v.* wenkbraauw, *v.* *...**butter**, *o.* dragt der oogen, *v.* oogetter, *m.* *...**cur**, *v.* ooggenezing, *v.* *...**deckel**, *m.* (48) oogdeksel, *o.* *...**diener**, *m.* oogendienaar, vleijer, *m.* *...**dienst**, *m.* oogendienst, vleijerij, *v.* *...**entzündung**, *v.* oogontsteking, *v.* *...**fell**, *o.* oogvlies, *o.* *...**fistel**, *v.* traanpijp, -fistel, *v.* *...**flecken**, *m.* *...**mal**, *o.* vlek aan den oogappel, *v.* *...**fluss**, *m.* het traanoogen. *...**geschwür**, *o.* zweer aan de binnenzijde van het oog, *v.* *...**glas**, *o.* oogglas, tuurglas, *o.* *...**häutchen**, *o.* (106) oogvlies, *o.* *...**höhle**, *v.* oogholte, *v.*; (bij herten enz.) endelhoekje, *o.* *...**kammer**, *v.* (106) oogkamer, *v.* *...**klappe**, *v.* zie **Augenleder**. *...**knochen**, *m.* oogbeen, *o.* *...**krankheit**, *v.* oogziekte, *v.* *...**kraut**, *o.* (76) schelkruid, *o.* *...**leder**, *o.* zie **Augenblende**. *...**glied**, *o.* ooglid, *o.* *...**lust**, *v.* wellust voor het oog, *m.* bekoorlijk gezigt, *o.* *...**mass**, *m.* afmeting met de oogen, meting op het gezigt, *v.* *...**merk**, *o.* oogmerk, *o.* *...**mittel**, *o.* oogmiddel, *o.* *...**muskel**, *m.* oogspier, *v.* *...**nerve**, *v.*

oog-, gezigtszenuw, *v*. *...PULVER, *o*. oogpoeder *o*.; (*fig*. §) *das ist* —, dit benadeelt de oogen. *...PUNKT, *m*. oog-, gezigtspunt, *o*. *...RINNEN, *o*. traanoog, *o*. gestadige tranendrop, *m*. *...RÖTHE, *v*. roodheid der oogen, *v*. *...SALBE, *v*. oogzalf, *v*. *...SCHALE, *v*. *...SCHÄLCHEN, *o*. zie AUGENBADER.

AUGENSCHEIN, *m*. oogenschijn, *m*.; uiterlijk aanzien, *o*. schijn, *m*. *—LICH, *b*. *n*. en *bijw*. oogenschijnlijk, klaarblijkelijk, baarblijkelijk. *—LICHKEIT, *v*. klaarblijkelijkheid, baarblijkelijkheid, *v*.

AUGENSCHIRM, *m*. oogenscherm, *o*. *...SPIEGEL, *m*. (107) oogspalkje, *o*. *...SPRACHE, *v*. *fig*. taal der oogen, *v*. *...SPROSSE, *v*. (59) takje of eerste scheutje onder aan de hartshorens, *o*. *...STAAR, *m*. staar, *m*. katarakt, *v*. *...STERN, *m*. oogappel, *m*. *...TRIEFEN, *o*. loop, *m*. dragt, traning der oogen, *v*. *...TRIEFIG, *b*. *n*. en *bijw*. leepoogig. *...TROST, *m*. (76) oogentroost, *o*.

AUGENWASSER, *o*. oogwater, *o*. *—SUCHT, *v*. oogenwaterzucht, *v*.

AUGENWEH, *o*. oogpijn, oogziekte, *v*. *...WEIDE, *v*. lust-, vermaak voor de oogen, voor het gezigt, *m*. *o*. *...WELLE, *...WINDE, *v*. (106) kleine ringvormige knorpel in den hoek van het oog, *v*. *...WIMMER, *...WIMPER, *v*. haar van de oogleden, *o*. *...WINK, *m*. oogwenk, *m*. *...WINKEL, *m*. hoek van het oog, *m*. *...WURZEL, *m*. (76) valeriaan, *o*. *...ZAHN, *m*. oogtand, *m*. *...ZEUGE, *m*. ooggetuige, *m*.

AUGUST, *m*. Augustus, (Oogstmaand), *v*. *—APFEL, *m*. roode guldeling (zomerappel), *m*. *—BIRN, *v*. vroege peer, *v*.

AUGUSTINER, *—MÖNCH, *m*. augustijnermonnik, *m*. *—INN, *—NONNE, *v*. augustijner-non, *v*.

AUGUSTKIRSCHE, *v*. morel, *v*. *...PFLAUME, *v*. groene pruim, *v*. *...SCHEIN, *m*. nieuwe maan in Augustus, *v*.

AUHIRSCH, (AUENHIRSCH), *m*. hert dat zich gaarne op groene vlakten, op weilanden onthoudt, *o*. *...RECHT, *o*. regt op zoodanige velden te weiden, *o*.

AURIKEL, *v*. aurikula, beerenoor (bloem), *v*.

AURIN, *m*. (76) gentiaanwortel, *m*.

AURIPIGMENT, *o*. auripigmentum, geel operment, *o*.

AURORA, *v*. Aurora; (43) de godin van den dageraad; (*fig*. en dichterlijk) de dageraad, het morgenrood. *—FARBE, *v*. goudgele kleur, *v*.

AUS, *vz*. uit. *— *dem Hause*, — *dem Garten kommen*, uit het huis, uit den tuin komen. *— *der Verlegenheit sein*, uit de verlegenheid zijn; *einer* — *eurer Mitte*, iemand uit uw midden. *— *Liebe*, uit liefde. *—, van. *— *einer Hand in die andere*, uit, van de eene hand in de andere; *er ist* — *Paris*, hij is uit of van Parijs. *— *Holz gemacht*, uit of van hout gemaakt. *—, met; *er hat es* — *guter Absicht gethan*, hij heeft het met een goed oogmerk gedaan. *—, door; *— *Erfahrung*, door ondervinding. *—, *bijw*. gedaan, geëindigd; *das Glas ist* —, het glas is uit, -ledig; *es ist* — *mit ihm*, het is gedaan met hem, hij is verloren, hij is te gronde gerigt, hij is dood enz.

AUSÄCHZEN, *o*. *w*. ophouden te zuchten. *...ACKERN, *b*. *w*. door akkeren uit de aarde brengen, uitploegen. —, *o*. *w*. gedaan akkeren, ophouden met akkeren. *...ÄDERN, *b*. *w*. de aderen uitdoen, -uithalen. *...ANTWORTEN, *b*. *w*. overgeven, uitleveren.

AUSARBEITEN, *b*. *w*. (van de diepte) uitwerken, uit-, opdiepen; een letterwerk vervaardigen; uitwerken (volmaken, voltooijen); *fig*. (iemand of zich) door ligchaamsbeweging oefenen; (59) een' hond afrigten. *—, *o*. *w*. ophouden te arbeiden. *...UNG, *v*. uitwerking, volmaking, *v*.; uitgewerkt stuk (lettervrucht); opstel, *o*.

AUSARTEN, *o*. *w*. ontaarden, verbasteren. *...UNG, *v*. ontaarding, verbastering, *v*.

AUSATHMEN, *b*. en *o*. *w*. uitademen. *...UNG, *v*. uitademing, *v*.

AUSBACKEN, *b*. en *o*. *w*. uitbakken, ophouden te bakken.

AUSBADEN, *o*. *w*. behoorlijk baden; ophouden met baden. *—, *b*. *w*. *etwas* — *müssen*, voor den misslag eens anderen moeten boeten.

AUSBAGGERN, *b*. *w*. uitbaggeren. *...BÄHEN, *b*. *w*. verwarmen, zie BÄHEN; (een schip) uitdroogen. *...BALLEN, *b*. *w*. uitpakken. *...BANNEN, *b*. *w*. uit-, verbannen; *fig*. den duivel uitbannen, uitdrijven.

AUSBAUCHEN, AUSBÄUCHEN, *b*. *w*. gedreven werk maken, uitkloppen; (goud, zilver enz.) opdiepen; (18) *sich* —, een' buik maken, vooruitsteken. *...UNG, *v*. uitklopping; opdieping; (18,203) zwelling, *v*.

AUSBAUEN, *b*. *w*. (een gebouw van binnen) voltooijen. *—, *o*. *w*. voleindigen, ophouden met bouwen.

AUSBEDINGEN, *b*. *w*. (*onr*.) voorbehouden, uitzonderen. *...UNG, *v*. voorbehouding, uitzondering, *v*. *...BEDUNGEN, *bijw*. uitgenomen, behalve, met uitzondering van.

AUSBEICHTEN, *b*. *w*. uit-, opbiechten, in de biecht ontdekken; *fig*. vertrouwelijk bekennen. *—, *o*. *w*. uitbiechten,

de biecht voleindigen. *...BEINEN, *b. w.* de beenderen uitnemen.
AUSBEISSEN, *b. w.* uitbijten (met de tanden); verdringen, verjagen (van dieren); (*fig.* §) *einen* —, iemand den voet ligten.
AUSBEITZEN, *b. w.* wegnemen, uitbijten (door scherpe middelen); reinigen.
AUSBESSERN, *b. w.* verbeteren, herstellen; verstellen, lappen; (een schip) kalefateren. *...LOHN, *m.* loon voor het verstellen van iets, laploon, reparatie-geld, *o.* *...UNG, *v.* het verstellen, lappen; kalefatering, *v.*
AUSBETEN, *o. w.* met bidden eindigen.
AUSBEULEN, *b. w.* de builen met een' hamer plat slaan.
AUSBEUTE, *v.* winst na aftrek van alle kosten (bijzonder bij mijnwerkers), *v.*; buit (verouderd), *m.*
AUSBEUTELN, *b. w.* uitbuilen; *fig.* (iemand of zich) de beurs ledigen, al zijn geld verteren; *ich bin ganz ausgebeutelt*, al mijn geld is op.
AUSBIEGEN, *b. w.* *(onr.)* buitenwaarts om- of krom buigen; *vor einem* —, uithalen (uitwijken), plaats maken, (van rijtuigen sprekende).
AUSBIETEN, *b. w.* *(onr.)* opentlijk ten verkoop aanbieden, veilen; (aan iedereen) aanbieden; *einen* —, hooger bieden dan een ander; de huur enz. opzeggen. *...UNG, *v.* opentlijke aanbieding, veiling, *v.*
AUSBILDEN, *b. w.* *(onr.)* geheel vormen, geheel beschaven, volmaken; *fig.* *den Verstand* —, het verstand oefenen, den geest vormen, -beschaven. *...UNG, *v.* volmaking; *fig.* beoefening, beschaving, *v.*
AUSBINDEN, *b. w.* *(onr.)* losbinden en uitnemen.
AUSBITTEN (SICH), *w. w.* *(onr.)* *sich etwas bei einem* —, iemand om iets bidden, verzoeken; *das bitte ich mir aus*, ik verzoek hiervan verschoond te blijven.
AUSBLASEN, *b. w.* *(onr.)* uitblazen; uitbazuinen; *die Seele* —, verscheiden, den geest geven.
AUSBLÄTTERN, *b. w.* geheel doorbladeren; *—, *o. w.* ophouden met doorbladeren.
AUSBLEIBEN, *o. w.* uit-, weg-, achterblijven; niet verschijnen, verzuimen; *fig.* ophouden; weggelaten zijn, ontbreken; niet slagen. *—, *o.* het uit-, wegblijven, de vertraging.
AUSBLEICHEN, *b. w.* uitbleeken. —, *o. w.* ophouden met bleeken; bleek worden, verschieten. *...BLÜHEN, *o. w.* uitbloeijen, niet meer bloeijen; den bloesem verliezen. *...BLUTEN, *o. w.* uitbloeden. *...BOHLEN, *b. w.* met planken bevloeren, beschieten. *...BOHREN, *b. w.* uitboren. *...BORGEN, *b. w.* uitborgen, (krediet geven).
AUSBRACKEN, *b. w.* zie AUSMERZEN, AUSSONDERN.
AUSBRATEN, *b. w.* uitbraden, genoeg laten braden. *—, *o. w.* uitbraden, genoeg doorbraden.
AUSBRAUCHEN, *b. w.* geheel gebruiken. *...BRAUEN, *b. w.* ter dege brouwen. —, *o. w.* eindigen met brouwen.
AUSBRAUSEN, *o. w.* niet meer bruisen of gisten, bedaren, (ook *fig.*).
AUSBRECHEN, *b. w.* *(onr.)* uitbreken; uitrukken; (een' boom) snoeijen; braken; *eine Arzenei wieder* —, eene artsenij weder uitbraken; *die Bienen* —, de bijen dooden en den honig uit den korf nemen. *—, *o. w.* uitbreken, doorbreken, uit-, opkomen, ontluiken; uitbreken (uit de gevangenis); overstroomen (van rivieren); *fig.* uitbersten, uitbreken, ontstaan, zich openbaren (van ziekten enz.); *es brach in diesem Hause ein Feuer aus*, er ontstond brand in dit huis; *in ein lautes Gelächter* —, *in Schmähworte* —, in een overluid gelach-, in scheldwoorden uitbarsten.
AUSBREITEN, *b. w.* (*onr.*) uitbreiden, uitstrekken; ontvouwen, uitbreiden, verwijden, vergrooten; *fig.* verbreiden, verspreiden, ruchtbaar maken; voortplanten, uitbreiden; *sich* —, zich uitbreiden; *fig.* zich uitbreiden, zich uitstrekken; zich verspreiden. *...UNG, *v.* uitbreiding; *fig.* verspreiding, voortplanting, uitbreiding, *v.*
AUSBRENNEN, *b.* en *o. w.* uitbranden; ophouden te branden.
AUSBRINGEN, *b. w.* *(onr.)* uitbrengen; (eene vlek uitdoen); doen uitkomen, uitbroeijen; *fig.* bekend maken, ontdekken, verspreiden (een gerucht, een geheim enz.); (een bevel) uitwerken, verkrijgen; *eine Gesundheit* —, op iemands gezondheid drinken; een' toast instellen, met de glazen klinken.
AUSBRUCH, *m.* uitbreking, uitbarsting, (ook *fig.*) *v.*; *zum* — *kommen*, uitbarsten.
AUSBRÜHEN, *b. w.* door kokend water inwendig reinigen, broeijen. *...BRÜSTEN, *b. w.* (74) het borstbeen uitnemen.
AUSBRÜTEN, *b. w.* uitbroeden, uitbroeijen; *fig.* iets kwaads brouwen of smeden. *—, *o. w.* ophouden uit te broeijen. *...UNG, *v.* uitbroeijing, *v.*
AUSBÜCHSEN, *b. w.* van binnen met een' ijzeren hoepel beslaan.
AUSBÜGELN, *b. w.* uit-, plat strijken (een' naad enz.). *...BÜHNEN, *b. w.* (9) de mijngroeven met balken enz. bekleeden, beplanken.
AUSBUND, *m.* het beste, het voortreffe-

lijkste, het uitmuntendste, uitgelezenste in zijne soort, het puikje; *ein — von Tugend*, een wonder van deugd; *ein — aller Schelme*, een aartsschelm; *ein — eines Predigers*, een voortreffelijk prediker. *...BÜNDIG, *b. n.* en *bijw.* uitnemend, uitmuntend, buitengemeen.

AUSBÜRGER, *m.* burger die buiten de stad woont, bewoner eener voorstad, *m.*

AUSBÜRSTEN, *b. w.* uitborstelen, uitschuijeren.

AUSBÜSSEN, *b. w.* (verouderd) verstellen; (*fig.* §) boeten, het gelag betalen.

AUSCURIREN, *b. w.* geheel-, radikaal genezen.

AUSDAMPFEN, *o. w.* uitdampen, uitwasemen; ophouden te dampen. *...DÄMPFEN, *b. w.* blusschen, smoren, dampen; doen uitdampen, den rookenden tabak uit eene pijp doen; (59) vossen door rook uit hunne holen verdrijven. *...DÄMPFUNG, *v.* uitdamping, *v.*

AUSDARMEN, *b. w.* de darmen of het ingewand (van een dier) uithalen.

AUSDAUERN, *b. w.* verdragen, dulden, uithouden, uitslaan, verduren. *—, *o. w.* uithouden, volharden. *—, *o.* verduring; volharding, *v.* *—D, *b. n.* volhardend; taai, langlevend.

AUSDEHNBAR, *b. n.* en *bijw.* rekbaar, uitzettend, veerkrachtig; buigzaam, smedig (van metalen). *—HEIT, *v.* uitzettingskracht, uitzetbaarheid, rekbaarheid, veerkracht; buigzaamheid, smedigheid (van metalen), *v.*

AUSDEHNEN, *b. w.* uitspannen, uitstrekken, uitbreiden; verwijden, verlengen; *sich —*, zich uitspannen, uitzetten, uitstrekken, uitbreiden; wijder-, breeder worden, toegeven, rekken. *—D, *b. n.* uitrekkend, uitspannend. *...UNG, *v.* uitspanning, uitrekking, uitbreiding, uitzetting, *v.*; *fig.* omvang, *m.* uitgestrektheid; vrijheid, ruimte; (34) spanning der zenuwen, *v.*

AUSDEICHEN, *b. w.* door eenen dijk afzonderen.

AUSDENKEN, *b. w.* (*onr.*) uitdenken, bedenken, verzinnen.

AUSDEUTEN, *o. w.* uitduiden, beduiden, uitleggen, verklaren, beschrijven. *...UNG, *v.* uitduiding, verklaring, uitlegging, beschrijving, *v.*

AUSDICHTEN, *b. w.* (203) een schip digt maken, kalfaten; dichten, zamenstellen. *...DIELEN, *b. w.* met planken beleggen, beplanken.

AUSDIENEN, *b. w.* uitdienen (zijnen tijd). *—, *o. w.* (*fig.* §) *dieses Kleid hat ausgedient*, dit kleed heeft uitgediend (is versleten).

AUSDINGEN, *b. w.* (*onr.*) bedingen, uitnemen, uitzonderen, voorbehouden. *...DONNERN, *onp. w.* uitdonderen, ophouden te donderen. *...DORREN, *o. w.* dor worden, uitdroogen, verdorren. *...DÖRREN, *b. w.* uitdroogen, droogen. *...DORRUNG, *...DÖRRUNG, *v.* uitdrooging, verdorring, *v.*

AUSDRECHSELN, *b. w.* uitdraaijen. *...DREHEN, *b. w.* uitdraaijen, uitwinden; (169) uitdraaijen, draaijen (op de draaibank). *...DRESCHEN, *b. w.* uitdorschen. —, *o. w.* ophouden met dorschen.

AUSDRUCK, *m.* uitdrukking, bewoording, *v.* gezegde, *o.* term, *m.*

AUSDRUCKEN, *b. w.* drukken, op-, afdrukken; *fig.* uitdrukken (door woorden te kennen geven). *—, *o. w.* ophouden te drukken, het drukken voleindigen.

AUSDRÜCKEN, *b. w.* uitdrukken, uitpersen (sap); door drukken uitblusschen; *fig.* uitdrukken, door woorden te kennen geven, (beter AUSDRUCKEN). *...LICH, *b. n.* en *bijw.* uitdrukkelijk, voorbedachtelijk.

AUSDRUCKSVOLL, *b. n.* en *bijw.* nadrukkelijk, krachtig.

AUSDRÜCKUNG, *v.* uitdrukking, uitpersing, *v.*

AUSDRUSCH, *m.* uitdorsching, *v.*; uitgedorscht graan, *o.*

AUSDUFTEN, *o. w.* uitdampen, damp van zich geven, in damp vervliegen; uitwasemen. *...DÜFTEN, *b. w.* doen uitdampen, uitwasemen. *...DUFTUNG, *...DÜNSTUNG, *v.* uitdamping, uitwaseming, *v.*

AUSDULDEN, *b. w.* zie AUSDAUERN.

AUSDUNSTBAR, *b. n.* en *bijw.* voor uitwaseming vatbaar.

AUSDUNSTEN, *b. w.* uitwasemen, uitdampen. *...DÜNSTEN, *b. w.* doen uitwasemen, uitdampen. *...DÜNSTUNG, *v.* uitwaseming, uitdamping, *v.*

AUSECKEN, *b. w.* met hoeken uitsnijden. *...EGEN, *b. w.* uiteggen.

AUSEINANDER, *bijw.* uit-; van elkander, afzonderlijk; *— *bringen*, *— *thun*, scheiden, afzonderen; *— *gehen*, zich vaneen scheiden, scheiden; *— *legen*, uit elkander doen, ontvouwen, scheiden, deelen; *—*nehmen*, uit elkander nemen, afbreken, sloopen; *—*setzen*, uit-, van elkander zetten; *fig.* ontwarren, ophelderen, oplossen, verklaren, ontleden; *—*sperren*, verwijderen, van elkander spreiden; *—*ziehen*, uit-, van elkander trekken. *...SETZUNG, *v.* ontwarring; ontwikkeling, oplossing, *v.*

AUSEISEN, *b. w.* wat bevrozen is losmaken. *...EITERN, *o. w.* uitzweren; ophouden te etteren.

AUSERKIESEN, **AUSERKÖREN**, *b. w.* zie **AUSLESEN**, **ERWÄHLEN**.

AUSERKOREN, *b. n.* uitverkoren.

AUSERLESEN, *b. w.* uitlezen, uitkiezen, uitzoeken. *—, *b. n.* uitgezocht, uitgelezen.

AUSERSEHEN, *b. w.* (*onr.*) verkiezen, de voorkeur geven.

AUSERWÄHLEN, *b. w.* (44) uitkiezen, verkiezen. *...**TEN**, *mv.* (44) uitverkorenen, *mv.* *...**UNG**, *v.* (44) keuze, *v.* voorkeur, *m.*

AUSESSEN, *b. w.* (*onr.*) alles opeten; (den schotel) ledig eten. *...**FÄDELN**, *b. w.* uitrafelen; *sich* —, uitrafelen; uitglippen van den draad uit de naald.

AUSFAHREN, *b. w.* (*onr.*) (een' weg door veel rijden) bederven, uitholen; uitvoeren (waren); *der Kutscher hat seinen Herrn ausgefahren*, de koetsier heeft (is met) zijnen heer uitgereden; *er hat ausgefahren*, hij heeft uitgereden, het is gedaan met zijn rijden. *—, *o. w.* een toertje met de koets doen, uit rijden-, uit varen gaan; uit-, wegrijden; (*fig.*) uitglijden; (9) uit de groeve stijgen; *der Fuss fuhr ihm aus*, zijn voet is uitgegleden; (§) *die Seele ist ihm ausgefahren*, hij heeft den geest gegeven; *am Leibe, im Gesichte* —, of *ausgefahren sein*, uitslag op het lijf-, in het aangezigt hebben. *—, *o.* het uitrijden, uitvaren. *— *der Haut*, uitslag op de huid, *m.*

AUSFAHRT, *v.* vertrek, *o.*; de plaats waardoor men uitrijdt, als: koets-, stalpoort enz.; uitzeiling uit eene zeeëngte, enz. *v.*

AUSFALL, *m.* (108) uitval; (180) sluippoort, geheime poort, *v.*; (135) inval met den degen, *m.* *—**EN**, *o. w.* (*onr.*) uitvallen; (108) een' uitval doen enz.; (173) ontaarden, verbasteren; *fig.* uitvallen, afloopen; *gut* —, goed uitvallen, slagen; (tegen iemand) uitvaren. —, *b. w.* (een lid) verstuiken.

AUSFALTEN, *b. w.* uit de vouwen doen, ontvouwen, ontplooijen. *...**FANGEN**, *b. w.* (*onr.*) ledig visschen. *...**FÄRBEN**, *b. w.* de laatste verf aan de stoffen geven.

AUSFASEN, *...**FASELN**, *...**FASERN**, *b. w.* uitrafelen; *sich* —, uitrafelen. *...**FAULEN**, *o. w.* rotten', inwendig rotten.

AUSFECHTEN, *b. w.* (eene zaak) met den degen of geregtelijk vereffenen. *—, *o. w.* ophouden met vechten.

AUSFEGEN, *b. w.* uitvegen. *...**ER**, *m.* *...**ERINN**, *v.* uitveger, *m.* uitveegster, *v.* *...**UNG**, *v.* het uitvegen. *...**FEILEN**, *b. w.* uitvijlen; *fig.* beschaven (een werk). *...**FENSTERN**, *b. w.* (iemand) bekijven, doorhalen, den mantel uitvegen.

AUSFERTIGEN, *b. w.* uit-, afvaardigen, afzenden. *...**UNG**, *v.* uit-, afvaardiging, verzending, *v.* *...**FEUERN**, *b. w.* genoegzaam warm maken. —, *o. w.* eindigen met vuren. *...**FILZEN**, *b. w.* met vilt beleggen; (*fig.* §) *einen* —, iemand doorhalen, kapittelen, den mantel vegen.

AUSFINDEN, *b. w.* uitvinden, verzinnen, opsporen, ontdekken.

AUSFINDIG, *bijw.* *— *machen*, zie **AUSFINDEN**; *einen* — *machen*, den schuilhoek-, de geheime verblijfplaats van iemand opsporen.

AUSFISCHEN, *b. w.* visschen; op-, uitvisschen; ledig visschen. *...**FLATTERN**, *o. w.* zie **AUSFLIEGEN**. *...**FLECHTEN**, *b. w.* (*onr.*) ontvlechten, losmaken.

AUSFLEISCHEN, *b. w.* het vleesch van eene huid afsnijden; (84) eene gelooide huid afschaven. *...**MESSER**, *o.* schaafmes, *o.*

AUSFLICKEN, *b. w.* lappen, verstellen. *...**ER**, *m.* lapper, versteller, *m.* *...**UNG**, *v.* het verstellen, het vermaken, het lappen, lapwerk, *o.*

AUSFLIEGEN, *o. w.* (*onr.*) uitvliegen; *fig.* het nest verlaten.

AUSFLIESSEN, *o. w.* (*onr.*) uitstroomen, uitwateren, uitvloeijen, (ook *fig.*). *...**UNG**, *v.* uitwatering, uitstrooming, uitvloeijing, *v.*

AUSFLÖHEN, *b. w.* vlooijen, vlooijen vangen.

AUSFLUCHT, *v.* vlugt; (*fig.* §) uitvlugt, *v.* voorwendsel, *o.*; *das ist seine erste* —, dat is zijn eerste stap in de wereld. *...**FLUG**, *m.* het uitvliegen, *o.* vlugt, uitvlugt, *v.* *...**FLUSS**, *m.* uitwatering, uitstrooming, waterloozing; uitvloeijing, *v.*

AUSFORDERN, *b. w.* uitdagen; (145) troef spelen. *...**FÖRDERN**, *b. w.* (9) bewerken, ontginnen. *...**FORDERER**, *m.* uitdager, *m.* *...**FORDERUNG**, *v.* uitdaging, *v.* *...**FÖRDERUNG**, *v.* (9) ontginning, *v.*

AUSFORSCHEN, *b. w.* uitvorschen, nasporen, ontdekken; *einen* —, iemand uithooren. *...**ER**, *m.* uitvorscher, *m.* *...**UNG**, *v.* uitvorsching, ontdekking, *v.*

AUSFRAGEN, *b. w.* uitvragen. *...**FRESSEN**, *b. w.* (*onr.*) uitvreten; alles opvreten. *...**FRIEREN**, *o. w.* (*onr.*) doorvriezen. *...**FUCHTELN**, *b. w.* met de kling van den degen tuchtigen.

AUSFÜHRBAR, *b. n.* en *bijw.* uitvoerbaar, uitvoerlijk, doenlijk. *—**KEIT**, *v.* uitvoerlijkheid, doenlijkheid, *v.* *...**FUHRE**, *...**FUHR**, *v.* uitvoer, *m.*

AUSFÜHREN, *b. w.* uitvoeren, vervoeren

(naar buiten 's lands), (34) afdrijven; *fig.* uitvoeren, volvoeren, verrigten, volbrengen, bewerkstelligen, bedrijven; (eene stof) behandelen; (in regten) vervolgen, volkomen bewijzen. *...FÜHRLICH, *b. n.* en *bijw.* uitvoerig, -lijk, omstandig, -lijk, wijdloopig, breedvoerig, beredeneerd. *...FÜHRLICHKEIT, *v.* uitvoerigheid, breedvoerigheid, wijdloopigheid, *v.* *...FÜHRUNG, *v.* uitvoer, *m.*; (34) afdrijving; *fig.* uitvoering, volvoering, volbrenging; vervolging van regt; uitbreiding (eens onderwerps), *v.* —*sgefässe*, *o. mv.* (106) afdrijvingsvaten, *o. mv.*

AUSFÜLLEN, *b. w.* vullen; op-, aanvullen; uitgieten, uitledigen. *...UNG, *v.* opvulling, *v.*

AUSFÜLLUNGSWORT, *o.* (151) stopwoord, *o.*

AUSFUTTERN, *b. w.* (een kleed) inwendig voeren. *...FÜTTERN, *b. w.* (de beesten) goed voêren, voederen, vet maken; (eene haverkist b. v.) ledig voederen. *...FUTTERUNG, *v.* voering, *v.* *...FÜTTERUNG, *v.* het voederen (der beesten).

AUSGABE, *v.* uitgave, vertering, *v.* inleg, inzet, *m.* kosten, *m. mv.*; uitgave (van een boek), *v.*

AUSGÄHREN, *o. w.* uitgisten.

AUSGANG, *m.* uitgang, uitweg, *m.* uitkomst, *v.*; uitgang (van een woord), *m.*; *fig.* ontwikkeling, ontknooping, uitkomst, *v.* uitslag, *m.* einde; einde (van eene engte), *o.* afloop *m.* uitwatering, *v.*; *der erste — einer Wöchnerinn*, kerkgang eener kraamvrouw, *m.*; *mit — des Monats*, met het einde der maand. *—SZETTEL, *m.* biljet tot uitvoer, vervoer-biljet, *o.* *—SZOLL, *m.* uitgaand regt, *o.*

AUSGÄRBEN, *b. w.* ophouden-, eindigen met looijen; (*fig.* §) afrossen. *...GÄTEISEN, *o.* wiedijzer, -mes, *o.* *...GÄTEN, *b. w.* wieden, uitwieden. *...GATTERN, *b. w.* (§) uitvorschen.

AUSGEARBEITET, *b. n.* en *dw.* doorwrocht, uitgewerkt.

AUSGEBEGELD, *o.* kleingeld, *o.*

AUSGEBEN, *b. w.* (*onr.*) (geld) uitgeven, verteren; (de brieven, een boek) uitgeven; (een bevel) laten uitgaan, uitvaardigen; (eene kaart) uitspelen; (zich voor iets) uitgeven. *—, *o. w.* opbrengen, opleveren; (59) blaffen. *...ER, *m.* uitgever, uitdeeler, leveraar, bezorger, huishouder; (7) trekker van een' wissel, *m.* *...ERINN, *v.* uitgeefster; huishoudster, *v.* *...UNG, *v.* uitdeeling, *v.*

AUSGEBOT, *o.* (145) inzet, inleg, *m.* *...GEBURT, *v.* *fig.* voortbrengsel, *o.*

AUSGEDIENTE, *m.* oude, uitgediende, verminkte soldaat; uitgediende, emeritus, *m.*

AUSGEHACKTE ARBEIT, *v.* uitgehakt-, uitgesneden-, uitgeknipt werk, *o.*

AUSGEHEN, *o. w.* (*onr.*) uitgaan; *fig.* verschieten (van kleuren); uitgaan (van vlekken); uitgaan (van het vuur); uitvallen (van haren); verkocht zijn (van koopwaren); uitkomen, vervuld worden (van droomen); een einde hebben; ophouden te gisten (van deeg); (44) uitvloeijen; *auf etwas* —, op iets uitgaan, iets bedoelen; *dieses Wort geht auf N aus*, dit woord eindigt met eene *n*; *frei* —, ongestraft blijven; *leer* —, niets bekomen; *einen Befehl — lassen*, een bevel laten uitgaan; (§) *es wird alles über mich* —, alles zal op mij neêrkomen, alles mij geweten worden. *—, *b. w.* (59) opsporen; (9) opzoeken. *—, *o.* het uitgaan, *o.* uitgang, *m.*

AUSGEITZEN, *b. w.* afbladeren (van tabak de overtollige bladeren wegnemen). *...GEKERBT, *b. n.* en *dw.* gekerfd, getand.

AUSGELASSEN, *dw.* uitgelaten. *—, *b. n.* *fig.* uitgelaten, dartel, losbandig, buitensporig. *—HEIT, *v.* uitgelatenheid, losbandigheid, buitensporigheid, *v.*

AUSGELEGTE ARBEIT, *v.* ingelegd schrijnwerk, *o.*

AUSGELERNT, *dw.* en *b. n.* uitgeleerd; *fig.* listig, slim. *...GEMACHT, *dw.* en *b. n.* uitgemaakt, beslist. *...GENOMMEN, *dw. bijw.* en *vz.* uitgenomen, behalve, met uitzondering van, uitgezonderd. *...GEPEITSCHT, *dw.* en *b. n.* gegeeseld en weggejaagd; (*fig.* §) (aanzien, vertrouwen) verloren; afgezaagd (bekend, dikwijls herhaald). *...GESCHLAGEN, *dw.* en *b. n.* uitgeslagen, vol puisten. *...GEWACHSEN, *dw.* en *b. n.* gebogcheld, bultig.

AUSGEWANDERTE, *m. v.* uitgewekene, *m. v.*

AUSGEZACKT, *dw.* en *b. n.* getand, getakt. *...GEZEICHNET, *dw.* en *b. n.* onderscheiden, uitmuntend, uitstekend, voornaam, aanzienlijk; beschreven. *...GIEBIG, *b. n.* zie ERGIEBIG.

AUSGIESSEN, *b. w.* (*onr.*) uitgieten, uitstorten (water), (ook *fig.*); blusschen (met water). *...UNG, *v.* uitstorting; (44) ingeving (van den heiligen geest), *v.*

AUSGLÄTTEN, *b w.* glad strijken.

AUSGLEICHEN, *b. w.* gelijk-, effen maken; *fig.* (eene zwarigheid) uit den weg ruimen; (een verschil) in orde brengen, schikken, vereffenen; *sich* —, schikken. *...UNG, *v.* gelijk-, effenmaking, *v.*

AUSGLEICHUNGSMÜNZE, *v.* geringe geldspecie om de som vol te maken, *v.* paaijement, *o.*

AUSGLEITEN, *b. w.* (*onr.*) (*g. w.* AUSGLITSCHEN, *o. w.*) uitglijden, uitglippen. *...UNG, *v.* uitglijding, uitglipping, *v.*

AUSGLÜHEN, *b. w.* uitbranden, gloeijen,

hergloeijen. *...UNG, *v.* uitbranding, over-, hergloeijing, gloeijing, *v.*

AUSGRABEN, *b. w.* *(onr.)* uit-, opgraven, opdelven; uitholen; graveren. *...UNG, *v.* uit-, opgraving, opdelving, uitholing, *v.*

AUSGRÄTEN, *b. w.* de graten uitnemen. *...GRÖSSERN, *b. w.* zie AUSZAHNEN.

AUSGRÜBELN, *b. w.* (eene zaak door veel navorschen) ontdekken, vinden, doorgronden. *...LUNG, *v.* doorgronding, *v.* scherp nadenken, *o.* *...GRÜNDEN, *b. w.* doorgronden.

AUSGUSS, *m.* uitgieting, uitstorting, *v.*; het uitgegotene, uitgietsel, *o.*; gootsteen, *m.*

AUSGYPSEN, *b. w.* pleisteren. *...HAAREN, *o. w.* zie SICH HAAREN.

AUSHACKEN, *b. w.* uithakken, -houwen, takkig maken; uitsnijden, uitknippen (op stoffen); het vleesch (ten verkoop) uithakken.

AUSHÄKELN, AUSHAKEN, *b. w.* uithaken. *...HALFTERN, *b. w.* den halster afdoen.

AUSHALTEN, *b. w.* *(onr.)* uithouden, lijden, dulden, verdragen, uit-, doorstaan, verduren; (zijn' tijd) uitblijven. *—, *o. w.* duren, houden, volharden. *...UNG, *v.* het lijden, verduren, uithouden, *o.*; volharding, aanhouding, *v.*

AUSHÄMMERN, *b. w.* uit-, afslaan met den hamer.

AUSHÄNDIGEN, *b. w.* overgeven, overhandigen, uitleveren; afstaan, uit handen geven. *...UNG, *v.* uitlevering, *v.* afstand, *m.*

AUSHANG, *m.* uithangbord, *o.*; uitkraming, uitstalling, *v.*

AUSHÄNGEBOGEN, *m.* (13) toon-, pronkblad, *o.*

AUSHANGEN, *o. w.* *(onr.)* uithangen, uitgehangen zijn, ter bezigtiging hangen. *...HÄNGEN, *b. w.* uithangen, ten toon hangen, uitstallen; (eene deur) uitnemen.

AUSHARREN, *o. w.* volharden. *—D, *b. n.* volhardend. *...UNG, *v.* volharding, *v.*

AUSHAUCH, *m.* uitademing, uitblazing van den adem; *fig.* uitdamping, *v.* *—EN, *b.* en *o. w.* uitademen; den adem uitblazen, den geest geven, sterven; *fig.* uitdampen.

AUSHAUEN, *b. w.* uithouwen, -hakken, -holen; beeldhouwen, beeldsnijden; (een' boom) uithouwen; (een woud) dunnen; (183) uithakken; (75) (balken) inkerven, inkepen; *einen* —, iemand geeselen. *...UNG, *v.* uithouwing, uithakking enz., *v.*

AUSHEBEN, *b. w.* uitheffen, uitligten, uitnemen; *fig.* uitlezen, uitkippen, uitschieten; (wijn met den hevel) tappen; *fig.* (krijgsvolk) ligten; (13) *einen Bogen* —, een proefblad van de pers afnemen.

AUSHEBESPAN, *m.* (13) zetlijn, *v.* zetspaan, *m.*

AUSHEBER, *m.* (173) tuinspade, *v.*; (54) slagrad, *o.*

AUSHEBUNG, *v.* uitneming enz.; ligting (van troepen), *v.*

AUSHECHELN, *b. w.* (het vlas) genoegzaam hekelen; (*fig.* §) bespotten; hekelen, dooorhalen. *...HECKEN, *b. w.* uitbroeden; *fig.* (§) verzinnen. *...HEILEN, *b. w.* in den grond genezen, heelen. *...HEILUNG, *v.* radikale genezing, *v.* *...HEITERN, *b. w.* ophelderen; opgeruimd maken. *...HEITZEN, *b. w.* warm maken, stoken.

AUSHELFEN, *b. w.* (iemand) uit eene verlegenheid helpen, ondersteunen. *...UNG, *v.* hulp, *v.* bijstand, *m.* *...HELLEN, *b. w.* ophelderen. *...HEMMEN, *b. w.* den ketting van het rad-, de spaken uit een rad doen. *...HENKEN, *b. w.* zie AUSHÄNGEN.

AUSHÖHLEN, *b. w.* uitholen. *...UNG, *v.* uitholing, *v.*

AUSHÖHNEN, *b. w.* beleedigen, honen, beschimpen; bespotten. *...UNG, *v.* beleediging; bespotting, *v.*

AUSHÖKEN, *b. w.* in het klein verkoopen.

AUSHOLEN, *o. w.* (de hand, den arm) uitrekken (om te werpen, te slaan); aanzetten (tot springen of loopen); *fig.* uitweiden; *weit* —, zijn verhaal van zeer vroegen tijd beginnen, ver teruggaan. *—, *b. w.* *fig.* *einen* —, iemand uitvorschen, uitvragen, uithooren.

AUSHOLZEN, *b. w.* (56) dunnen (een bosch). *...HORCHEN, *b. w.* uithooren, uitvorschen; afluisteren, beluisteren. *...HÖREN, *b. w.* uithooren (uitvragen); uithooren (tot aan het einde toehooren of aanhooren).

AUSHUB, *m.* *(w. g.)* uitlezing, uitkipping; ligting, *v.*

AUSHÜLSEN, *b. w.* uitdoppen, -pellen. *...HUNGERN, *b. w.* uithongeren. *...HUNZEN, (§) *b. w.* uitschelden. *...HUSTEN, *b.* en *o. w.* uithoesten.

AUSJAGEN, *b. w.* uit-, wegjagen; *einem einen Angstschweiss* —, iemand van angst doen zweeten, vrees aanjagen. *...JÄTEN, *b. w.* zie AUSGÄTEN. *...JOCHEN, *b. w.* het juk afnemen (van de ossen enz.). *...KALBEN, *o. w.* niet meer kalven. *...KÄMMEN, *b. w.* uitkammen. *...KAUEN, *b. w.* wel doorkaauwen. —, *o. w.* ophouden met kaauwen. *...KAUFEN, *b. w.* uitkoopen; *fig.* spaarzaam zijn (met den tijd). *...KEHLEN, *b. w.* (18) uitholen, voren groeven, ree-

pen maken (in een' pilaar). *...**KEHLUNG**, *v*. (18) uitholing, *v*.

AUSKEHREN, *b. w*. uitvegen, vegen, schoonmaken. *...**ER**, *m*. *...**ERERINN**, *v*. uitveger, *m*. uitveegster, *v*. *...**ICHT**, *o*. uitveegsel, uitvaagsel, vuilnis, *o*.

AUSKEIMEN, *o. w*. uitkiemen. *...**UNG**, *v*. het uitkiemen. *...**KELTERN**, *b.w*. uitpersen (druiven). —, *o. w*. ophouden met persen.

AUSKENNEN LERNEN, *b. w*. *einen* —, iemand door en door leeren kennen.

AUSKERBEN, *b. w*. uitkerven. *...**KERNEN**, *b. w*. de kern-, de pit uitnemen; *fig*. het beste uitzoeken.

AUSKLAGEN, *b. w*. door eene geregtelijke aanklagt op het uiterste drijven. *—, *o. w*. ophouden met klagen. *...**UNG**, *v*. geregtelijk onderzoek, *o*.

AUSKLÄREN, *b. w*. ophelderen, opklaren. *...**UNG**, *v*. opheldering, opklaring, *v*.

AUSKLATSCHEN, *b. w*. met handgeklap uitjouwen, beschimpen; (§) uitpraten, vertellen. *—, *o.w*. ophouden met praten.

AUSKLAUBEN, *b. w*. uitpluizen; de pitten of kernen uit noten halen; (*fig*. §) uitdenken, verzinnen. *...**ER**, *m*. uitpluizer; woordzifter, *m*. *...**UNG**, *v*. uitpluizing, *v*.

AUSKLEBEN, *b. w*. met papier beplakken.

AUSKLEIDEN, *b. w*. uit-, ontkleeden; *sich* —, zich ontkleeden. *...**UNG**, *v*. uit-, ontkleeding, *v*.

AUSKLEISTERN, *b. w*. met stijfsel bestrijken, plakken.

AUSKLOPFEN, *b. w*. uitkloppen, uitslaan; *fig*. afrossen.

AUSKLÜGELN, *b. w*. doorgronden, overpeinzen. *...**KNAUPELN**, *b. w*. (§) uitpluizen. *...**KNEBELN**, *b.w*. ontknevelen. *...**KNETEN**, *b. w*. ter deeg kneden. —, *o. w*. ophouden met kneden.

AUSKOCHEN, *b. w*. uitkoken, (door koken zuiveren; gaar koken). *—, *o.w*. ophouden met koken; overkoken. *...**UNG**, *v*. uitkoking; overkoking, *v*.

AUSKOMMEN, *o. w*. *(onr.)* uitkomen; *fig*. uitkomen, bekend-, ruchtbaar worden, uitlekken); ontstaan (van brand); *mit etwas* —, met iets uitkomen, genoeg hebben, er van kunnen leven; *mit einem* —, met iemand over weg kunnen. *—, *o*. het noodige, uitkomen, bestaan *o*. kost, *m*.; *es ist kein* — *mit ihm*, men kan met hem niet over weg; *mit vielem hält man Haus, mit wenig kommt man aus*, met veel houdt men huis, met weinig komt men uit.

AUSKÖRNEN, *b. w*. de korrels uitdoen, uithalen. *...**KOSTEN**, *b. w*. al proevende ledig maken.

AUSKÖTHEN (**SICH**), *w. w*. (128) het kogelgewricht boven den hiel verstuiken. *...**UNG**, *v*. (128) verstuiking van het kogelgewricht, *v*. *...**KRAGEN**, *b. w*. (95) vooruitstekend maken. *...**KRÄHEN**, *b. w*. uitkraaijen. —, *o. w*. ophouden met kraaijen.

AUSKRAMEN, *b. w*. uitkramen, (ook *fig*.). *...**UNG**, *v*. het uitkramen, uitkraming, *v*.

AUSKRATZEN, *b. w*. uitkrabben. *...**KREBSEN**, *b. w*. al de kreeften (uit eene beek) vangen. *...**KRIECHEN**, *o. w*. *(onr.)* uitkruipen, voor den dag komen.

AUSKUNDSCHAFTEN, *b. w*. (door kondschap) uitvorschen, zoeken te ontdekken, - gewaar te worden; (108) op kondschap-, op verkenning uitgaan, recognosceren. *...**ER**, *m*. bespieder, zendeling, verspieder, spion, *m*. *...**UNG**, *v*. navorsching, nasporing, uitvorsching; verkenning, *v*.

AUSKUNFT, *v*. het noodige, het uitkomen; bestaan; middel, berigt, *o*.; verklaring, inlichting, *v*.

AUSKÜNSTELN, *b. w*. door kunstvlijt uitvinden; kunstmatiglijk bewerken, - vervaardigen.

AUSLACHEN, *b*. en *o. w*. uitlagchen. *—**SWERTH**, *b. n*. belagchelijk, bespottelijk. *...**UNG**, *v*. het uitlagchen; bespotting, *v*.

AUSLADEN, *b. w*. uit-, ontladen, lossen, ontschepen; (18) vooruitstekend maken. *...**LADER**, *m*. uit-, ontlader; (104) geleider, *m*. *...**LADEZEUG**, *o*. (5) krasser; kogeltrekker, *m*. *...**LADUNG**, *v*. uit-, ontlading; lossing, ontscheping; (18) vooruitsteking, *v*.

AUSLAGE, *v*. uitbetaling, uitgave, *v*. verschot, *o*.; toonbank, *v*.

AUSLAND, *o*. vreemd land, *o*. *...**LÄNDER**, *m*. buitenlander, uitlander, vreemdeling, *m*. *...**LÄNDERINN**, *v*. buitenlandsche, vreemde vrouw. *...**LÄNDISCH**, *b. n*. buitenlandsch, uitheemsch.

AUSLANGEN, *o. w*. uit-, toekomen, genoeg hebben.

AUSLÄPPERN, *b. w*. langzaam inslurpen.

AUSLASSEN, *b. w*. *(onr.)* uitlaten; (boter enz.) doen uitsmelten; (een kleed) uitleggen, wijder maken; (een woord eene letter, een' regel) uit-, weglaten, overslaan; *fig*. zich uitlaten, zich verklaren; *seinen Zorn* —, zijnen toorn (tegen iemand) uitlaten; *einen Befehl* —, een bevel laten uitgaan; *das Kalb* —, (*spr*.) potsen maken.

AUSLASSUNG, *v*. uitlating, uitlegging enz.; bekendmaking eens bevels, *v*. *—**SZEICHEN**, *o*. (157) uitlatingsteeken, *o*.

Auslauf, *m.* het uitloopen; af-, uitwatering, *v.*; uitgang, uitweg, *m.* uitkomst; afvaart, afreis, *v.* vertrek *o.*; uitzeiling (uit eene zeeëngte), *v.*; (18) uitstek, *o.*; (205) winst, opbrengst, *v.*

Auslaufen, *o. w.* *(onr.)* uitloopen; uitloopen (uitzeilen); uitloopen (uit-, wegvloeijen, lekken); *fig.* uitloopen eindigen, ten einde loopen); uitloopen (zich uitbreiden); ophouden hitsig te zijn (van dieren); (18) vooruitsteken; *—, *b. w.* (9) kruijen, verweren; *sich* —, zich door loopen beweging maken; zich vergrooten. *—, het uitloopen. *...**läufer**, *m.* boodschaplooper, keukenjongen, *m.*; (173) uitspruitsel, *o.* spruit, loot, *v.*

Auslaugen, *b. w.* uitloogen. *...**lausen**, *b. w.* zie **Lausen**. *...**lauten**, *b.* en *o. w.* uitluiden. *...**lecken**, *b. w.* uitlikken. *...**leeren**, *b. w.* ledigen, ledig maken; (9) ruimen, ontruimen. *...**leerung**, *v.* lediging, *v.* het ledig maken, het ruimen.

Auslegen, *b. w.* uitleggen (ten verkoop of ten toon leggen, uitstallen); (een schip op de reede) voor anker leggen; (voor iemand) betalen, voorschieten; (ingelegd werk) maken; zie **Einlegen**; *fig.* uitleggen, verklaren. *...**er**, *m.* uitlegger, verklaarder, *m.* *...**ung**, *v.* uitstalling, *v.*; voorschot, *o.*; *fig.* uitlegging, verklaring, *v.*

Ausleihen, *b. w.* *(onr.)* uitleenen; verhuren. *...**er**, *m.* *...**erinn**, *v.* uitleener; verhuurder, *m.*; uitleenster; verhuurster, *v.* *...**ung**, *v.* uitleening; verhuring, *v.*

Auslenken, *b. w.* zich een weinig ter zijde wenden, uitwijken, uithalen (met een rijtuig).

Auslernen, *b.* en *o. w.* uitleeren; *einen Jungen* —, een' jongen zijne leerjaren uithouden; *einen* —, iemand door en door leeren kennen.

Auslesen, *b.* en *o. w.* uitlezen, uitzoeken, uitschieten, van het slechte zuiveren; uitlezen, ten einde lezen. *...**er**, *m.* uitlezer, uitzoeker, *m.* *...**erinn**, *v.* uitleester; (111) lompenleester, *v.* *...**ung**, *v.* uitlezing, uitzoeking, *v.*

Auslichten, *b.w.* (56) dunnen (een bosch).

Ausliefferer, *m.* leveraar, uitleveraar, *m.* *...**fern**, *b. w.* uitleveren, overleveren; overgeven, afleveren, ter hand stellen. *...**ferung**, *v.* uitlevering, levering, overlevering, *v.*

Ausliegen, *o. w.* rusten (van wijn). *...**lieger**, *m.* (203) wachtschip, *o.* uitlegger, *m.* *...**lochen**, *b. w.* doorboren; (168) inkerven. *...**löchern**, *b. w.* doorboren, gaten maken, uitholen. *...**locken**, *b. w.* uitlokken, uitvragen, uitvorschen. *...**lohen**, *b. w.* opkoken, ontlaten. *...**lohnen**, *b.w.* (9) den arbeidslieden hun dagloon betalen.

Ausloosen, *b. w.* uitloten, verloten. *...**ung**, *v.* uitloting, verloting, *v.* *...**lösbar**, *b. n.* en *bijw.* losbaar.

Auslöschen, *b. w.* blusschen, lesschen, uitblusschen, uitlesschen; dempen, uitwisschen, uitdoen, doorstrepen, doorhalen; *fig.* uitwisschen; (eene schuld) afdoen, aflossen. *—, *o.* uitgaan (van licht, vuur); sterven. *...**lich**, *b.n.* blusch-, leschbaar, uitwischbaar. *...**ung**, *v.* uitblussching; *fig.* aflossing (eener schuld), *v.*

Auslösen, *b. w.* losmaken, lossnijden en uitnemen; *fig.* vrij-, loskoopen, lossen, inlossen; vrijhouden, (voor iemand betalen). *...**ung**, *v.* lossing, inlossing, vrijkooping, *v.* losgeld, *o.*; vrijhouding; verlossing, *v.*

Auslösungsvertrag, *m.* uitwisselingsverdrag, kartel, *o.*

Auslüften, *b. w.* uitluchten, luchten.

Ausmachen, *b.w.* uitmaken, uitdoen, uitnemen; (uit noten) de pit halen, (noten) doppen, bolsteren; (peulvruchten) uitdoppen; *fig.* beslissen; schikken, afdoen, overeenkomen, bepalen; met iets bezetten of versieren (den rand van een kleed enz.); *in güte* —, in het vriendelijke-, in der minne schikken; *es ist eine ausgemachte Sache*, dit is eene besliste-, afgedane zaak; *das ist noch nicht ausgemacht*, dat is nog niet zeker, nog niet beslist of bepaald; *ein ausgemachter Narr*, een volslagen gek, een gek in folio; *etwas* —, iets ontdekken, opsporen; *einem etwas* —, iemand iets bepalen, bezorgen; eene woning bespreken; (§) *einen* —, iemand uitschelden. *—, tezamengesteld zijn, bestaan; bedragen; *das wird es nicht* —, dat zal niet genoeg zijn; *was macht das aus?* wat doet er dat toe? *das macht nichts aus*, dat doet er niets toe, daar is niets aan gelegen.

Ausmahlen, *b.* en *o. w.* uitmalen.

Ausmalen, *b. w.* eene schilderij voleindigen; versieren, afzetten (met kleuren). *...**ung**, *v.* afzetting (met kleuren), *v.* *...**er**, *m.* afzetter, kleurder (van kaarten enz.), *m.*

Ausmarken, *b. w.* afpalen, grenspalen stellen. *...**ung**, *v.* afpaling, *v.*

Ausmarsch, *m.* uittogt, uitmarsch, *m.* vertrek, *o.* *—**iren**, *o.w.* uitmarscheren, zich op marsch begeven, uittrekken.

Ausmästen, *b. w.* zeer vet mesten. *...**matratzen**, *b. w.* met matrassen

voorzien of bekleeden. *...MAUERN, *b. w.* inwendig van metselwerk voorzien. *...MEISSELN, *b. w.* (met een' beitel) uitholen, uitgraven. *...MELKEN, *b. w.* uitmelken. *...MERGELN, *b. w.* uitmergelen. *...MERGELUNG, *v.* uitmergeling, *v.* *...MERZEN, *b. w.* uitschieten (bijz. van schapen); *fig.* uitsluiten; (een woord) buiten gebruik brengen, verbannen. *...MERZUNG, *v.* verbanning (van een woord), *v.*

AUSMESSEN, *b. w.* (*onr.*) meten, uitmeten (in het klein verkoopen); afmeten, toemeten; roeijen, peilen. *...UNG, *v.* het meten, uitmeting, afmeting; maat; roeijing, peiling, *v.* *...ER, *m.* meter, landmeter; roeijer, peiler, *m.*

AUSMISTEN, *b. w.* van mest reinigen, den mest uitwerpen; (*fig.* §) het slechte uit eene zaak wegnemen. *...MITTELN, *b. w.* vinden; doen; fouten verbeteren, zie VERMITTELN. *...MÖBLEN, (AUSMEUBLIREN), *b.w.* stofferen, meubileren, van huisraad voorzien. *...MONTIREN, *b. w.* monteren, kleeden, uitrusten. *...MÜNZEN, *b.w.* munten, muntslaan. *...MÜNZUNG, *v.* munting, *v.* het munt slaan.

AUSMUSTERN, *b. w.* uitschieten, uitwerpen, zuiveren; uitmonsteren, afdanken (soldaten). *...UNG, *v.* uitmonstering; uitschieting, afdanking, *v.*

AUSNAGEN, *b. w.* uitknagen.

AUSNÄHEN, *b. w.* stikken, borduren. *—, *o. w.* gedaan naaijen.

AUSNAHME, *v.* uitzondering, uitsluiting, uitneming, voorbehouding, *v.*

AUSNASCHEN, *b. w.* uitsnoepen, ledig snoepen.

AUSNEHMEN, *b. w.* (*onr.*) uitnemen, uithalen; *fig.* uitzonderen; *sich* —, uitzien, eene uitwerking doen; zich fraai voordoen. *—D, *b. n.* en *bijw.* uitnemend, uitmuntend, uitgezocht, buitengewoon, bij uitnemendheid.

AUSNIPPEN, *b.w.* (§) met kleine teugen uitdrinken. *...NÜTZEN, *b.w.* zie ABNÜTZEN.

AUSPACKEN, *b. w.* uit-, ontpakken, een pak opendoen. *...ER, *m.* uit-, ontpakker, *m.* *...UNG, *v.* het uit-, ontpakken, uitpakking, *v.*

AUSPARIREN, *b. w.* afweren. *...PAUKEN, *b. w.* met paukgeschal bekend maken; *einen* —, iemand afrossen.

AUSPEITSCHEN, *b.w.* geeselen en wegjagen. *...UNG, *v.* geeseling en wegjaging, *v.*

AUSPFÄHLEN, *b. w.* palen inslaan, heijen; met palen bezetten.

AUSPFÄNDEN, *b. w.* de goederen (eens schuldenaars) in beslag nemen, panden, uitwinnen. *...UNG, *v.* inbeslagneming, panding, uitwinning, *v.*

AUSPFEIFEN, *b.* en *o. w.* uitfluiten, uitjouwen. *...UNG, *v.* uitfluiting, uitjouwing, *v.*

AUSPFLANZEN, *b. w.* verplanten, planten uit de potten doen. *...PFLASTERN, *b. w.* met straatsteenen beleggen, plaveijen. *...PFLÜGEN, *b. w.* uitploegen. *...PICKEN, *b. w.* bepekken. *...PLAPPERN, *b. w.* uitpraten, (vertellen). *...PLATTEN, *b. w.* uitstrijken; plaveijen. *...PLATZEN, *o. w.* plotseling uitvallen, uitbarsten (met woorden, met lagchen enz.); (9) uitspringen.

AUSPLAUDERER, *m.* prater, babbelaar, *m.*

AUSPLAUDERN, *b.* en *o. w.* uitbabbelen. *...RUNG, *v.* gesnap, gekakel, gebabbel, *o.*

AUSPLÜNDERN, *b.w.* plunderen, uitplunderen. *...PLÜNDERUNG, *v.* uitplundering, *v.* *...POCHEN, *b. w.* uitkloppen, uitslaan; met een' stok driftig op den grond slaan om iemand te verjagen enz.; (9) (aan de mijnwerkers) het teeken geven om op te staan. *...POLIREN, *b. w.* polijsten. *...POLSTERN, *b. w.* met kussens of matrassen voorzien. *...POLTERN, *o. w.* uitbulderen, uitrazen. *...POSAUNEN, *b. w.* uitbazuinen, (ook *fig.*).

AUSPRAGEN, *b. w.* muntslaan, door het stempelen duidelijk uitdrukken. *...UNG, *v.* het muntslaan; goede-, duidelijke stempeling, *v.*

AUSPREDIGEN, *o. w.* de predikatie eindigen. *—, *b. w.* verspreiden, bekend-, ruchtbaar maken.

AUSPRESSEN, *b. w.* uitpersen, uitdrukken; *fig.* afpersen. *...UNG, *v.* uitpersing; *fig.* afpersing, *v.*

AUSPRÜGELN, *b. w.* met stokslagen afrossen; door stokslagen verjagen.

AUSPUMPEN, *b. w.* uit-, ledig pompen. *...PUNKTIREN, *b. w.* door de stipre-kenkunde uitvorschen.

AUSPUTZEN, *b. w.* schoonmaken, uitvegen; opschikken; *das Licht* —, het licht uitsnuiten; (*fig.* §) *einen* —, iemand scherp berispen, doorhalen. *—, *o.* het schoonmaken enz. *...ER, *m.* schoonmaker, *m.*; *fig.* berisping, *v.* hard woord, *o.*

AUSQUETSCHEN, *b. w.* uitdrukken. *...RADIREN, *b. w.* (iets dat beschreven is) uitkrabben, uitschrappen. *...RASEN, *o. w.* uitrazen (ook *fig.*). *...RASTEN, *o. w.* uitrusten.

AUSRAUCHEN, *b.w.* uitrooken (eene pijp); (59) (de vossen) uitrooken; door rook uitdrijven. *—, *o. w.* ophouden met rooken.

AUSRÄUCHERN, *b. w.* rooken, berooken, rookerig maken, in den rook hangen;

welriekend maken; uitrooken, genoegzaam rooken of berooken. *...UNG, v. berooking, v.
AUSRAUFEN, b. w. uitplukken; uitwieden.
AUSRAUHEN, b. w. (78) den laatsten streek geven; noppen.
AUSRÄUMEN, b. w. ruimen, ledig maken; wegschaffen, opruimen. *...ER, m. ruimer, uitruimer; krasser, kogeltrekker, krabber (werktuig), m. *...UNG, v. ruiming; opruiming, v.
AUSRAUPEN, b. w. (boomen) van rupsennesten zuiveren. *...RÄUSPERN, b. w. sich —, een weinig kugchen en spuwen.
AUSRECHNEN, b. w. uitrekenen, berekenen. *...NER, m. uitrekenaar, m. *...NUNG, v. uitrekening, berekening, v.
AUSRECKEN, b. w. uitrekken; uitstrekken.
AUSREDE, v. uitspraak, voordragt; uitvlugt, v.; voorwendsel, o. ijdele verschooning, v.
AUSREDEN, b. w. uitspreken, uitdrukken; sich —, sein Herz —, zich -, zijn hart lucht geven; einem etwas —, iemand iets uitpraten, afraden; sich —, trachten zich te verontschuldigen; sich mit einem —, sich mit etwas —, zich verschoonen door de schuld op een' ander te schuiven. *—, o. w. de woorden duidelijk uitspreken; eindigen met spreken.
AUSREGNEN, onp. w. uitregenen, ophouden te regenen.
AUSREHDEN, (AUSRHEDEN), b. w. ein Schiff —, een schip uitrusten.
AUSREIBEN, b. w. (onr.) uitwrijven. *...REICHEN, o. w. genoeg-, toereikend zijn. *...REINIGEN, b. w. reinigen, schoonmaken.
AUSREISE, v. uitreis, v. vertrek, o. afreis, v. *—N, o. w. uit-, afreizen, niet meer reizen.
AUSREISSEN, b. w. uitscheuren, -rukken, -trekken, -halen; uit elkander rukken, scheuren, uitroeijen. *—, o. w. uit elkander gerukt-, gescheurd worden, splijten, bersten; fig. ontvlugten, wegloopen, deserteren; (van paarden) op hol geraken; die Geduld reisst aus, men verliest het geduld. *—, o. vlugt, v. het wegloopen. *...ER, m. vlugteling, wegalooper, deserteur, m. *...UNG, v. uitroeijing, enz.; (48) uitrukking, ontworteling, v.
AUSREITEN, o. w. (onr.) uitrijden (te paard); er hat ausgeritten, hij is te paard uitgereden. *—, b. w. (een paard) rijden. *...ER, m. deurwaarder, geregtsdienaar (te paard), marechaussée, m.
AUSRENKEN, b. w. verrekken, verstuiken. *...RENKUNG, v. verrekking, verstuiking, v. *...REUTEN, b. w. zie AUSROTTEN. *...RHEDEN, b. w. zie AUSREHDEN. *...RHEDUNG, v. (203) uitrusting, v.
AUSRICHTEN, b. w. effen-, gelijk maken; regt maken; verrigten, uit-, volvoeren, volbrengen, bewerken; (§) einen —, iemand hevig berispen; (9) einen Gang —, eene mijnader ontdekken; einen Schmaus —, een' maaltijd op eigene kosten aanrigten. *...ER, m. volbrenger, voltrekker, volvoerder, m. *...UNG, v. effenmaking; uitvoering, volbrenging, v.
AUSRINGEN, b. w. uitwringen. *—, o. w. zijne worsteling eindigen; sterven. *...RINNEN, o. w. uitlekken. *...RIPPEN, b. w. strippen (tabak). *...RITT, m. het uitrijden, o. rid, m. *...RODEN, b. w. uitroden, uitrooijen (om een land te ontginnen). *...ROLLEN, b. w. uit-, ontrollen; (het koren) ziften. *...ROTTEN, b. w. uitroeijen, (ook fig.). *...ROTTUNG, v. uitroeijing, v. *...RÜCKEN, o. w. uitrukken.
AUSRUF, m. *—UNG, v. uitroeping; openbare verkooping; afkondiging; omroeping, v. *—UNGSWORT, o. (151) tusschenwerpsel, o. *—UNGSZEICHEN, o. uitroepings-, verwonderingsteeken, o. *—EN, b. w. uit-, omroepen; bekendmaken, ver-, afkondigen. —, o. w. uitroepen. *—ER, m. uit-, omroeper, m.
AUSRUHEN, o. w. (ook sich —,) uitrusten, rusten; das —, het rusten, de rust. *...RÜNDEN, b. w. uitronden. *...RÜNDUNG, v. uitronding, v. *...RUPFEN, b. w. plukken, de veêren uittrekken. *...RÜSTEN, b. w. uitrusten (een schip ten oorlog enz.). *...RÜSTUNG, v. uitrusting, v. *...RÜTTELN, b. w. uitschudden. *...SAAT, v. zaaizaad, o. *...SÄEN, b. w. zaaijen, het zaad uitstrooijen.
AUSSAGE, v. uitspraak, getuigenis, verklaring, v. *—N, b. w. uitspreken, zeggen; belijden, getuigen.
AUSSATZ, m. uitslag, m. melaatschheid, v.; (63,145) inleg, inzet; kanker (aan de boomen); eerste biljartstoot, m. *...SÄTZIG, b. n. en bijw. melaatsch. *...SÄTZIGE, m. melaatsche, lazarus, m. *...SAUFEN, b. w. uitzuipen.
AUSSAUGEN, b. w. uitzuigen, uitputten, uitmergelen, (ook fig.); (van een kind) den behoorlijken tijd zuigen; met zuigen ophouden. *...SÄUGEN, b. w. genoegzaam zogen. —, o. w. met zogen ophouden. *...SÄUGER, m. uitzuiger, (ook fig. bloedzuiger), m. *...SAUGUNG, v.

uitzulging, *v.* *...SÄUMEN *b. w.* afzoomen. *...SCHABEN, *b. w.* uitschaven. *...SCHALEN, *b. w.* (18) (eene zoldering enz.) met dunne plankjes of plinten beslaan. *...SCHÄLEN, *b. w.* schillen, uitpellen, uitdoppen; (*fig.* §) (iemand) uitplunderen, berooven. *...SCHÄNDEN, *b. w.* uitschelden. *...SCHARREN, *b. w.* uitkrabben, opgraven, opdelven; (§) beschimpen. *...SCHARTEN, *b.w.* inkepen, kerven, tanden. *...SCHATTIREN, (AUSSCHATTEN), *b. w.* schaduwen. *...SCHAUFELN, *b. w.* met de schop uitdoen. *...SCHAUMEN, *b.w.* iets met het schuim uitwerpen; *fig.* razen, tieren. —, *o. w.* ophouden met schuimen. *...SCHEIDEN, *b.w.* afzonderen, afscheiden. —,*o.w.* scheiden; uittreden, (ophouden medelid te zijn). *...SCHELLEN, *b. w.* uit-, omklinken. *...SCHELTEN, *b. w.* uitschelden. —, *o. w.* ophouden met schelden. *...SCHENKEN, *b. w.* uitschenken; (wijn, bier enz.) tappen, in het klein verkoopen; (bij handwerkslieden) aan een' gezel den afscheidsdronk toereiken. *...SCHEREN, *b. w.* (78) voor de laatste maal scheren. *...SCHERZEN, *o. w.* ophouden met schertsen. *...SCHEUERN, *b. w.* uitschuren; *fig.* den mantel vegen. *...SCHICKEN, *b. w.* uitzenden (iemand of naar iemand). *...SCHIEBEN, *b. w.* *(onr.)* uit-, buitenwaarts schuiven. —, *o. w.* (145) uit-, of eerst schuiven.

AUSSCHIESSEN, *b. w.* uitschieten (in alle beteekenissen). *...SCHIFFEN, *b. w.* ontschepen, lossen. —, *o. w.* uitzeilen, uitloopen, afvaren. *...SCHIFFUNG, *v.* ontscheping, lossing, *v.*; vertrek, *o.* *...SCHIMPFEN, *b. w.* beleedigen, beschimpen. *...SCHIRREN, *b. w.* uitspannen (paarden). *...SCHLACHTEN, *b. w.* (183) uitslagten. *...SCHLACKEN, *b. w.* (94) reinigen (van metalen). *...SCHLAFEN, *b. w.* (een' roes) uitslapen. —, *o. w.* uitslapen (genoeg slapen).

AUSSCHLAG, *m.* eerste slag (ook 145); om-, opslag, *m.*; omboordsel, *o.*; doorslag (van eene weegschaal); uitslag (op de huid), *m.*; voorjaarsspruitjes (aan boomen, *o. mv.*; *fig.* uitslag, *m.* einde, gevolg, beslag, *o.*

AUSSCHLAGEN, *b. w.* uitslaan, van binnen beslaan, bekleeden; galonneren, met boordsel beleggen; *fig.* niet willen aannemen, weigeren; (135) *einen Stoss* —, een' stoot afweren; *ein Ei* —, een ei ledigen (door het open te slaan; *ein Zimmer schwarz* —, eene kamer van zwart behangsel voorzien. *—, *o. w.* beginnen te slaan, den eersten slag doen; (van paarden enz.) uitslaan; (van de tong aan eene weegschaal) doorslaan; (van een horologie en van zangvogeltjes) uitslaan, ten einde slaan; (van bloemknoppen enz.) uitbotten; uitslaan (van de huid en aan muren); *fig.* uitslaan (van vlammen); uitbreken (van ziekten); uit-, afloopen (van eene zaak).

AUSSCHLÄGER, *m.* aanvaller, *m.*

AUSSCHLAGUNG, *v.* *fig.* weigering, *v.*

AUSSCHLÄMMEN, *b. w.* uitbaggeren. *...SCHLECKEN, *b. w.* met gretigheid uitlikken. *...SCHLEICHEN, *o. w.* uitsluipen. —, *b. w.* sluipende doorzoeken, uitvinden. *...SCHLEIFEN, *b. w.* uitslijpen.

AUSSCHLIESSEN, *b. w.* uitsluiten; (een' gevangene) ontboeijen; (13) aankooijen. *...BRETER, *v. mv.* (13) kooijen, *v. mv.* *...LICH, *b. n.* en *bijw.* uitsluitend, uitsluitenderwijze, bij uitsluiting. *...UNG, *v.* uitsluiting, *v.*; *mit* —, behalve, uitgezonderd, met uitsluiting.

AUSSCHLÜPFEN, *o. w.* ontluiken; ontsnappen. *...SCHLÜRFEN, *b. w.* uitslurpen, uitslorpen. *...SCHLUSS, *m.* *fig.* uitsluiting, uitzondering, *v.*; *mit* —, behalve, uitgezonderd. *...SCHMÄHEN, *...SCHMÄLEN, *b.w.* uitschelden. *...SCHMELZEN, *b.* en *o. w.* uitsmelten. *...SCHMIEDEN, *b. w.* genoegzaam smeden, uitsmeden; een' galeiboef ontketenen. *...SCHMIEREN, *b. w.* van binnen bestrijken, bepleisteren; (*fig.* §) werktuigelijk na- of uitschrijven. *...SCHMIERER, *m.* letterdief, *m.* *...SCHMÜCKEN, *b. w.* versieren, opsieren, opschikken. *...SCHNALLEN, *b. w.* ontgespen. *...SCHNARCHEN, *o. w.* uitsnorken. *...SCHNAPPEN, *o. w.* ontsnappen. *...SCHNAUBEN, *b. w.* uitsnuiven; *sich* —, zich den neus snuiten. —, (of AUSSCHNAUFEN), *o. w.* uitblazen. *...SCHNAUTZEN, *b. w.* uitsnuiten.

AUSSCHNEIDEMESSER, *o.* voegmes (van den hoefsmid enz.), *o.*

AUSSCHNEIDEN, *b. w.* uitsnijden; uitknippen; snoeijen (boomen); uitsnijden, bij de el verkoopen. *...MESSER, *o.* (51) steekijzer, voegijzer, *o.* *...UNG, *v.* uitsnijding, *v.* het uitsnijden.

AUSSCHNEITELN, *b. w.* snoeijen (van boomen).

AUSSCHNITT, *m.* uitsnijding, uitsnede; *v.*; verkoop bij de el, in het klein; (198) sektor, *m.* *...SCHNITZELN, *...SCHNITZEN, *b. w.* uitsnijden, graveren. *...SCHNÜREN, *b. w.* ontrijgen; losrijgen. *...SCHÖPFEN, *b. w.* uitscheppen, uitputten. *...SCHOSSEN, *o. w.* uitspruiten, uitloopen, knoppen. *...SCHÖSSLING, *m.* spruitje, knopje, *o.* *...SCHOTEN, *b. w.* uitpellen. *...SCHRAUBEN, *b. w.* uit-, ontschroeven.

Ausschreiben, *b. w. (onr.)* uitschrijven, na-, afschrijven; ten einde schrijven; uitschrijven (door rondgezonden brieven aanbevelen enz.). *—, *o. w* ophouden met schrijven. *...**er**, *m.* af-, naschrijver, *m.* *...**ung**, *v.* af-, naschrift, *o.;* uitschrijving, *v.* rondgaande uitnoodigingsbrief, *m.*

Ausschreien, *b. w.* uit-, omroepen; *seine Stimme* —, door veel overluid zingen zijne stem dwingen, - versterken; *fig. einen* —, iemand belasteren; uitkrijten. *...**schreier**, *m.* uit-, omroeper, *m.* *...**schreiten**, *b. w.* overtreden, afwijken; met stappen afmeten. *...**schroten**, *b. w.* uitknagen, door knagen uitholen; uitrollen, uitwerken (als een vat uit een' kelder). *...**schuppen**, *b. w.* uitholen; als schelpen snijden. *...**schüppen**, *b.w.* met eene schop (aarde, zand, enz.) uitwerpen. *...**schurren**, *o. w.* uitglijden.

Ausschuss, *m.* uitschot, uitwerpsel, *o.;* het beste, het uitgelezene; de landstenden, gelastigden, *m.mv.;* kommissie (eener vergadering); rank, *v.* *—**tag**, *m.* rijks-, landdag, *m.* *—**verwandte**, *m.* afgevaardigde (gedeputeerde) tot de staten des rijks, *m.*

Ausschütteln, *b. w.* uitschudden. *...**schütten**, *b. w.* uitgieten, uitstorten, (ook *fig.*). *...**schüttung**, *v.* uitstorting, *v.* *...**schwänken**, *b. w.* uitspoelen. *...**schwären**, *o. w.* uitzweren (eener wond). *...**schwärmen**, *o. w.* (ook *fig.*) ophouden te zwermen, - te dweepen, - te zwieren; zwermende uitvliegen (van bijen); aan den zwier gaan. *...**schwatzen**, *b. w.* zie **Ausplaudern**.

Ausschweifen, *o. w. fig.* van zijn onderwerp afwijken; zich buitensporiglijk gedragen. *—, *b.w.* boogsgewijze uitsnijden, - bewerken. *—**d**, *dw.* en *b.n.* buitensporig, los. *...**ung**, *v.* buitensporigheid; afwijking van zijn onderwerp, *v.*

Ausschweissen, *b. w.* ijzer (staal) aan elkander smeden. *...**schwemmen**, *b. w.* uitdiepen. *...**schwingen**, *b. w. (onr.)* wannen. *...**schwitzen**, *b.* en *o. w.* uitzweeten; (*fig.* §) vergeten. *...**segeln**, *o. w.* uitzeilen.

Aussehen, *b. w.* tot aan het einde zien; *sich etwas* —, kiezen; *sich die Augen* —, zich blind zien. *—, *o. w.* schijnen, gelijken, het voorkomen-, de gedaante hebben; *fig. wie sieht es aus?* hoe staat het met de zaken? *das* —, het aanzien, de gedaante, het voorkomen, de schijn, de hoedanigheid; *weit* —*d*, veruitziende; gewigtig, belangrijk, onberekenbaar.

Ausseigern, *b. w.* scheiden (van metalen). *...**seihen**, *b. w.* doorzijgen. *...**seimen**, *b. w.* den honig zuiveren.

Aussein, *o. w.* uit zijn, gedaan zijn; afwezig-, geëindigd zijn.

Aussen, *von* —, *bijw.* buiten, van buiten, *—**linie**, *—**seite**, *v.* buitenlinie, buitenzijde, *v.* *—**werke**, *o. mv.* buitenwerken, *o.mv.* *—**graben**, *m.* buitengracht, *v.*

Aussenden, *b. w.* uitzenden. *...**ung**, *v.* uitzending, *v.*

Ausser, *vw.* buiten, behalve; *— *sich sein*, buiten zich zelven zijn. *—**dem**, *vw.* behalve, boven-, buitendien. *—**halb**, *bijw.* buiten; — *des Hauses* buiten 's huis. *—**ordentlich**, *b. n.* en *bijw.* buitengewoon, ongemeen.

Aussetzen, *b. w.* uitzetten, ten toon stellen; verplanten; *fig.* uitstellen; blootstellen; bepalen, bestemmen; laken, berispen; (13) uitzetten; *einen Preis* —, een' prijs uitloven; *sich* —, zich blootstellen. *...**ung**, *v.* uitzetting, *v.*

Aussicht, *v.* uitzigt, gezigt; verschiet; *fig.* vooruitzigt, het uiterlijk aanzien; het uiterlijke, *o.*

Aussieben, *b. w.* ziften, uitziften. *...**sieden**, *b.* en *o. w.* uitkoken; overkoken; (zilver) wit koken. *...**siekern**, *o. w.* uitlekken. *...**singen**, *b.* en *o.w.* uitzingen. *...**sinnen**, *b. w.* verzinnen. *...**sitzen**, *b.* en *o.w.* den behoorlijken tijd zitten; *mit Waaren* —, eene uitstalling van goederen hebben. *...**söhnen**, *b. w.* verzoenen. *...**söhnung**, *v.* verzoening, *v.* *...**sondern**, *b. w.* uit-, afzonderen. *...**sonderung**, *v.* uitzondering, *v.* *...**sorgen**, *o. w.* uitzorgen.

Ausspähen, *b. w.* bespieden, nasporen, uitvorschen; (108) verkennen. *...**er**, *m.* bespieder, verspieder, spion, *m.* *...**ung**, *v.* bespieding; (108) verkenning, *v.*

Ausspann, *m.* herberg, pleisterplaats, *v.* *—**en**, *b. w.* uittrekken, uitspannen; uitspannen (paarden). *...**ung**, *v.* uittrekking; uitspanning; verwisselplaats (van paarden), *v.* *...**sparen**, *b. w.* (bij schilders) sparen, het papier wit laten.

Ausspeien, *b. w.* uitspuwen, uitspugen; *fig.* (zijne gal) uitbraken, zich scherp uiten.

Ausspenden, *b. w.* uitdeelen; (het H. Avondmaal) toedienen. *...**er**, *m.* uitdeeler, *m.* *...**erinn**, *v.* uitdeelster, *v.* *...**ung**, *v.* uitdeeling, *v.*

Aussperren, *b. w.* van elkander spreiden; buiten (het huis) sluiten; *mit ausgesperrten Beinen*, schrijdelings. *...

SPICKEN, *b. w.* doorspekken, larderen; *fig.* *den Beutel* —, de beurs spekken. *...SPIELEN, *b.* en *o. w.* uitspelen; (een instrument) door spelen verbeteren; *eine Uhr* —, om een horologie spelen. *...SPIONIREN, *b. w.* nasporen, bespieden. *...SPOTTEN, *b. w.* bespotten. *...SPOTTUNG, *v.* bespotting, *v.*

AUSSPRACHE, *v.* uitspraak, *v.* tongval, *m.* *...SPRECHEN, *b. w.* uitspreken, uiten, uitdrukken, zeggen, (een vonnis) uitspreken; ten einde spreken; *sich* —, zijn gevoelen doen kennen; zich uitputten met spreken, niets meer weten te zeggen; *sich* —, (*fig.*) *die Tugend spricht sich in Handlungen aus*, de deugd doet zich kennen door hare daden. *...SPRECHLICH, *b. n.* en *bijw.* dat uit te spreken is. *...SPRECHUNG, *v.* uitspraak, *v.* *...SPREITEN, *...SPREITZEN, *b. w.* uitspreiden.

AUSSPRENGEN, *b. w.* doen uitspringen, doen barsten; (een paard) laten galopperen; *fig.* verspreiden, uitstrooijen (een gerucht). *...SPRENGUNG, *v.* uitstrooijing enz., *v.* *...SPRIESSEN, *o. w.* uitspruiten. *...SPRINGEN, *b.* en *o. w.* uitspringen, ontspringen, ontsnappen; ophouden met springen. *...SPRITZEN, *b.* en *o. w.* uitspuiten, uitspritsen. *...SPRITZUNG, *v.* uitspuiting, *v.* *...SPROSSEN, *o. w.* uit-, ontspruiten, uitbotten. *...SPRÖSSLING, *m.* uitspruitsel, *o.* spruit, *v.*

AUSSPRUCH, *m.* uitspraak, *v.* vonnis, *o.* oordeelvelling, beslissing, *v.* *...SPRUDELN, *b.* en *o. w.* uitborrelen; *fig.* (scheldwoorden) uitbraken. *...SPRÜHEN, *b.* en *o. w.* uitbraken, uitwerpen (van vonken enz.) *...SPUCKEN, *b.* en *o. w.* uitspuwen. *...SPÜLEN, *b.* en *o. w.* uitspoelen. *...SPÜLICHT, *o.* spoelwater, *o.* spoeling, *v.* spoelsel, *o.* *...SPÜLUNG. *v.* uitspoeling, *v.* *...SPÜNDEN, *b. w.* met planken beslaan. *...SPÜREN, *b. w.* opsporen. *...SPÜRUNG, *v.* opsporing, *v.* *...STAFFIREN, *b. w.* versieren, opmaken; *fig.* iemand van de noodige kleederen voorzien-, uitrusten; (§) opschikken. *...STAFFIRUNG, *v.* versiering; uitrusting, *v.* *...STAMPFEN, *b. w.* uitstampen.

AUSSTAND, *m.* uitstaande-, achterstallige schuld, *v.* *...STÄNDIG, *b. n.* en *bijw.* uitstaande; achterstallig. *...STÄNKERN, *b. w.* met stank vervullen; (*fig.* §) doorzoeken, doorsnuffelen.

AUSSTATTEN, *b. w.* uithuwen, (met eene huwelijksgift en al het verder benoodigde uittrouwen). *...STATTUNG, *v.* huwelijksgave, -gift, *v.*; uitzet, *m.* *...STÄUBEN, *b. w.* uitstoffen. *...STAUBERN, *b. w.* (59) opsporen; (*fig.* §) wegjagen, er uit jagen. *...STÄUPEN, *b. w.* geeselen.

AUSSTECHEN, *b. w.* (*onr.*) uitsteken; uithollen, graveren; *fig.* uitdrinken, ledigen; *einen* —, iemand onderkruipen, den voet ligten. *...STECKEN, *b. w.* uitzetten, uitsteken (eene vlag enz.); afsteken (een leger, een' tuin enz.).

AUSSTEHEN, *o. w.* (*onr.*) buitenwaarts staan; buiten staan (bijz. met uitgestalde goederen). *—, *b. w.* uitdienen; uitstaan, dulden, lijden, doorstaan. *—D, *b. n.* uitstaande; *eine —de Schuld*, eene uitstaande schuld; *die* *...UNG, *v.* het uitdienen der leerjaren.

AUSSTEIFEN, *b. w.* stijven, stijf maken (met grof linnen enz.). *...STEIGEN, *o. w.* afstijgen, uitstappen.

AUSSTELLEN, *b. w.* ten toon stellen; *fig.* (een' wissel) trekken, afgeven; blootstellen; opschuiven, uitstellen; (schildwachten) uitzetten; vitten. *...LER, *m.* trekker (van een' wissel), *m.* *...LUNG, *v.* tentoonstelling enz., *v.* *...LUNGSTUG (*eines Wechsels*), *m.* dagteekening (dag der trekking) van een' wissel, *v.*

AUSSTERBEN, *o. w.* uitsterven.

AUSSTEUER, *v.* huwelijksgift, *v.*; uitzet, *m.* *—N, *b. w.* uithuwen (met een' uitzet); *sich* —, zich inkoopen (in een godshuis enz.); zich uitrusten. —, *o. w.* sturende de haven uitvaren. *...UNG, *v.* uitzet, *m.*

AUSSTOCHERN, *b. w.* de tanden stoken, schoonmaken. *...STOCKEN, *b. w.* de stompen der boomen uithalen. *...STOPFEN, *b. w.* opvullen (met haar enz.). *...STOPFUNG, *v.* opvulling, *v.* *...STOREN, *b. w.* (§) onbetamelijk doorzoeken, doorsnuffelen.

AUSSTOSS, *m.* (135) stoot, uitval, *m.* *—EN, *b. w.* (*onr.*) uitstooten; (den bodem) inslaan, (ook *fig.*); (boter) kernen; *fig.* uitstooten, uitsluiten; (zuchten) slaken; (scheldwoorden) uitbraken. —, *o. w.* (135) een' uitval doen, stooten. *—UNG, *v.* uitstooting enz., *v.*

AUSSTRAHLEN, *b.* en *o. w.* stralen schieten. *...STRECKEN, *b. w.* uitstrekken. *...STRECKMUSKEL, *m.* (106) uitspannende spier, *v.* *...STRECKUNG, *v.* uitstrekking, *v.*

AUSSTREICHEN, *b. w.* (*onr.*) uitstrijken; doorhalen, uitschrappen; geeselen en wegjagen. *—, *o. w.* (59) uitgaan om leeuwerikken te vangen; (van jagthonden) snel loopen. *...UNG, *v.* uitschrapping enz., *v.* *...STREIFEN, *o. w.* op strooppen uitgaan. *...STREITEN, *b. w.* (*onr.*) den strijd voleindigen. —, *o. w.* met strijden ophouden. *...STREUEN, *b. w.* uit-

strooijen, (ook *fig.*). *...STREUUNG, *v.* uitstrooijing, *v.* *...STRÖMEN, *o.* en *b. w.* uitstroomen, (ook *fig.*). *...STÜCKELN, *b. w.* uithakken; stempel snijden. *...STUDIREN, *b. w.* bestuderen, doorgronden. —, *o. w.* uitstuderen, zijne studiën eindigen. *...STÜRMEN, *o. w.* ophouden met stormen; *fig.* uitrazen, uitbulderen; woedende de deur uitloopen. *...STÜRZEN, *b. w.* uitstorten; ledigen, uitdrinken (in één' teug). *...STUTZEN, *b. w.* (van binnen) stutten.

AUSSUCHEN, *b. w.* uitzoeken. *...SUCHUNG, *v.* uitzoeking, *v.* *...SÜSSEN, *b. w.* (133) verzoeten, zoetmaken. *...TÄFELN, *b. w.* met houtwerk beschieten, lambrizeren. *...TÄFELUNG, *v.* lambrizering, *v.* *...TANZEN, *b.* en *o. w.* uitdansen. *...TAPEZIREN, *b. w.* behangen (kamers). *...TAPEZIRUNG, *v.* het behangen (van kamers); behangsel, *o.* *...TAUSCHEN, *b. w.* verruilen, verwisselen. *...TAUSCHUNG, *v.* verruiling, verwisseling, *v.* ruil, *m.*

AUSTER, *v.* oester, *v.* *—BANK, *v.* oesterbank, *v.* *—KORB, *—NKORB, *m.* oestermand, *v.* *—MANN, *—NFÄNGER, *m.* oestervanger; (ook zekere vogel), *m.* *—NBEHÄLTER, *—NPARK, *m.* oesterput, *m.* *—NFANG, *m.* *—NFISCHEREI, *v.* oestervangst, *v.* *—NFÄNGER, *—NFISCHER, *m.* oestervisscher, *m.* *—NHÄNDLER, *—NKRÄMER, *m.* oesterman, -kooper, *m.* *—NKLIEBER, *m.* *—NKLIEBERINN, *v.* die de oesters open doet. *—SCHALE, *v.* oesterschelp, *v.* *—STEIN, *m.* versteende oesterschelp, *v.*

AUSTHEEREN, *b. w.* een schip beteren, kalefateren (van binnen).

AUSTHEILEN, *b. w.* uitdeelen; toedienen (het H. Avondmaal). *...ER, *m.* *...ERINN, *v.* uitdeeler, *m.* uitdeelster, *v.* *...UNG, *v.* uitdeeling; toediening (van het H. Avondmaal), *v.*

AUSTHUN, *b. w.* *(onr.)* uittrekken, ontkleeden, afleggen; (van eene schuld) ontlasten, uitwisschen, doorschrappen; uitblusschen; de kaars (uitdoen); verpachten; (geld) uitzetten.

AUSTIEFEN, *b. w.* uitdiepen. *...TIEFUNG, *v.* uitdieping, *v.* *...TILGEN, *b. w.* uitdelgen; *fig.* afdoen (eene schuld enz.). *...TILGUNG, *v.* uitdelging, *v.* *...TOBEN, *o. w.* uitrazen, uitbulderen. *...TONNEN, *b. w.* (9) met planken beslaan, beplanken. *...TRABEN, *o. w.* uitdraven. —, *b. w.* (een paard) doen draven.

AUSTRAG, *m.* uitslag, afloop, *m.*; uitkomst, *v.* bedrag, *o.*; *bis zum — der Sache*, tot dat de zaak beslist zal zijn. (AUSTRÄGE, *m. mv.* voormalig geregtshof in het duitsche keizerrijk, *o.*). *—EN, *b. w.* *(onr.)* uitdragen, naar buiten dragen; *fig.* kwaadspreken, uitbazuinen. —, *o. w.* bedragen; beloopen. *...TRÄGLICH, *b. n.* voordeelig. *—UNG, *v.* uitdraging, *v.*

AUSTRAUERN, *o. w.* den rouw uitdragen; ophouden te rouwen, - te treuren.

AUSTREIBEN, *b. w.* uitdrijven. *—D, *b. n.* uitdrijvend. *...TREIBUNG, *v.* uitdrijving, *v.* *...TRENNEN, *b. w.* lostornen, uittornen, lostarnen.

AUSTRETEN, *b. w.* *(onr.)* uittreden, uittrappen; door treden wijder maken, afslijten; *sich den Fuss —*, zijn' voet verstuiken. *—, *o. w.* uittreden, uitstappen, overstroomen, overvloeijen; *fig.* zich verwijderen, zich afscheiden; deserteren. *...UNG, *v.* het uittreden; uittreding enz. *v.*

AUSTRIEB, *m.* (*der —, die Austreibung*), het uitdrijven (van het vee); jong uitspruitsel (bijz. van een' wijnstok), *o.* *...TRIEFEN, *o. w.* uitdruipen, uitdroppen. *...TRINKEN, *b.* en *o. w.* uitdrinken, ledigen; ophouden te drinken. *...TRITT, *m.* het uittreden; overstrooming; *fig.* ontvlugting, *v.*; balkon (voor een huis), *o.* *...TROCKNEN, *b.* en *o. w.* uitdroogen. *...TROCKNUNG, *v.* uitdrooging, *v.* *...TROMMELN, *b. w.* uit-, omtrommelen, (ook *fig.*). *...TROMPETEN, *b. w.* uittrompetten, (ook *fig.* uitbazuinen). *...TROPFEN, *...TRÖPFELN, *o. w.* uitdruppen, uitdroppen, uitdruipen. *...TÜNCHEN, *b. w.* witten (eene kamer enz.). *...TUNKEN, *b. w.* indoopen, door indoopen ledigen. *...TUSCHEN, *b. w.* (166) met oost-indischen inkt schaduwen.

AUSÜBEN, *b. w.* uitoefenen, oefenen, verrigten, doen, (in een' kwaden zin) begaan. *...ÜBUNG, *v.* uitoefening, *v.*; het begaan. — *der Rache*, wraakoefening, *v.*

AUSWACHSEN, *o. w.* (*onr.*) uitgroeijen, uitwassen; *ausgewachsen*, (van menschen) gebogcheld. *...WACHSUNG, *v.* uitwassing, *v.* uitwas, *m.*

AUSWAGEN (SICH), *w. w.* *der Kranke darf sich noch nicht —*, de zieke durft het nog niet wagen uit te gaan. *...WAGEN, *b. w.* (*reg.* en *onr.)* uitwegen.

AUSWAHL, *v.* keuze, verkiezing, *v.*; het uitgezochte, uitgelezene. *...WÄHLEN, *b. w.* uitkiezen, uitlezen. *...WÄHLUNG, *v.* het uitkiezen, de keuze. *...WALZEN, *b. w.* door middel van een' rolblok of rolsteen uitwerken; eene wals ten einde dansen.

AUSWANDERN, *o. w.* zijne plaats-, zijn land verlaten, uitwijken, emigreren; ophouden gedurig te reizen. *...ER,

m. uitgewekene, landverhuizer, *m.* *...UNG, *v.* uitwijking, landverhuizing, *v.*
AUSWARMEN, *b. w.* doorwarmen. *...WARTEN, *b. w.* tot het einde toe wachten; afwachten, het einde afwachten.
AUSWÄRTIG, *b. n.* en *bijw.* vreemd, uitlandsch, uitheemsch. *...WÄRTS, *bijw.* buitenwaarts; buiten 's lands. *...WASCHEN, *b. w.* (*onr.*) uitwasschen, uitspoelen; uitholen. —, *o. w.* ophouden met wasschen. *...WASCHUNG, *v.* uitwassching, *v.* *...WÄSSERN, *b. w.* in versch water leggen, laten uittrekken. *...WECHSELN, *b. w.* uitwisselen. *...WECHSELUNG, *v.* uitwisseling, *v.*
AUSWEG, *m.* uitweg, *m.*; *fig.* uitvlugt, *v.* uitweg, *m.* *...WEHEN, *b.* en *o. w.* uitwaaijen. *...WEICHEN, *b.* en *o. w.* doorweeken, weeken. —, *o. w.* uitwijken (buitenwaarts wijken); (iemand) uit-, ontwijken, vermijden; (*fig.*) iets ontwijken, vermijden. *...WEICHUNG, *v.* uitwijking enz., *v.* *...WEIDEN, *b. w.* ontweijen. *...WEINEN, *b.* en *o. w.* uitweenen.
AUSWEISEN, *b. w.* (*onr.*) afwijzen; (eene zaak, een vonnis) uitwijzen; *die Zeit muss es* —, de tijd zal het uitwijzen, leeren; (*w. g.*) verwijzen. *...WEISUNG, *v.* uitwijzing, *v.*; *nach — der Gesetze*, naar de letter der wet. *...WEISSEN, *b. w.* (eene kamer enz.) witten. *...WEITEN, *b. w.* verwijden, wijder maken; (geschut) boren enz. *...WEITUNG, *v.* verwijding, *v.*
AUSWENDIG, *b. n.* en *bijw.* uiterlijk, uitwendig. *— *lernen*, van buiten leeren.
AUSWERFEN, *b. w.* (*onr.*) uitwerpen; uitzetten, uitsluiten (verwerpen); *fig.* uitschieten; ontweijen; (46) uitwerpen, eene som in de laatste linie boeken; (een jaargeld) vaststellen enz.; dempen (eene gracht); kantteekeningen maken. *—, *o. w.* (145) eerst gooijen; slingeren (van den slinger eens uurwerks); *gut* —, ver doorslaan; *dieses Pferd wirft gut aus*, dit paard ligt de voorpooten goed op. *...UNG, *v.* uitwerping, *v.*
AUSWETZEN, *b. w.* uitslijpen; *fig.* een' misslag weder goed maken. *...WICKELN, *b. w.* ontwikkelen; ontbakeren. *...WINDEN, *b. w.* (*onr.*) uitwinden, uitwringen; ontwringen. *...WINTERN, *b. w.* (planten) den winter door goed houden; overwinteren. —, *o. w.* door de koude bederven, bevriezen; *es hat ausgewintert*, de winter is voorbij. *...WIPFELN, *b. w.* (boomen) aftoppen. *...WIPPEN, *b. w.* (muntsoorten) uitwegen.
AUSWIRKEN, *b. w.* uit-, afwerken; (van paarden) den hoef afsteken; uit-, afweven; (het deeg) doorkneden; (59) een beest stroopen enz.; *fig.* uitwerken, bewerken. *—, *o. w.* uitwerken, de noodige werking doen; ten einde werken, ophouden met werken. *...WIRKUNG, *v.* uitwerking, *v.* *...WIRREN, *b. w.* ontwarren. *...WISCHEN, *b. w.* uitwisschen, uitvegen, uitwrijven, reinigen. *...WISCHER, *m.* ovendweil, wisscher, *m.*; *fig.* berisping, *v.* *...WITTERN, *o. w.* (metalen enz.) door de lucht bederven of beter worden; (van het weder) uitbulderen, bedaren. —, *b. w.* ver-, uitluchten; (59) ontdekken, op het spoor komen. *...WÖLBEN, *b. w.* overwelven, welven. *...WÖLBUNG, *v.* welfsel, *o.* welving, *v.* *...WÖLKEN (SICH), *w. w.* opklaren, ophelderen (van het weder).
AUSWUCHS, *m.* uitwas, bult, *m.*; uitspruitsel; *fig.* misgeboorte, *o.* *...WÜHLEN, *b. w.* uitwroeten.
AUSWURF, *m.* uitwerpsel, *o.* uitworp, eerste worp, *m.*; het uitwerpen; uitschot, *o.*; *den — haben*, zie ANWURF. *...WÜRFELN, *b. w.* verdobbelen. *...WÜRFLING, *m.* verworpeling, *m.*; misgeboorte, *o.* *...WÜRGEN, *b.* en *o. w.* hevig braken; ophouden met moorden. *...WURZELN, *b. w.* ontwortelen, uitroeijen, (ook *fig.*). *...WURZELUNG, *v.* ontworteling, uitroeijing, *v.* *...WÜTHEN, *o. w.* uitwoeden.
AUSZACKEN, *b. w.* uitkerven, uitkepen, tanden. *...ZAHLEN, *b. w.* betalen. *...ZÄHLEN, *b.* en *o. w.* bij het getal verkoopen, uittellen; met tellen ophouden. *...ZÄHLER, *m.* betaler; penningmeester, betaalmeester, *m.* *...ZAHLUNG, *v.* betaling, *v.* *...ZAHNEN, *o. w.* al zijne tanden bekomen; *dieses Pferd hat ausgezahnt*, dit paard teekent niet meer, (krijgt geene tanden meer). *...ZANKEN, *b.* en *o. w.* (§) bekijven, ophouden met kijven. *...ZAPFEN, *b. w.* uittappen; tappen (likeuren enz. in het klein verkoopen). *...ZÄUNEN, *b. w.* omtuinen. *...ZEHNTEN, *b. w.* tienden heffen.
AUSZEHREN, *b. w.* uitteren, uitmergelen. *—, *o. w.* (*sich* —,) uitteren (van hartzeer); door de tering vermageren, uitgeteerd worden, kwijnen, verkwijnen. *...UNG, *v.* tering, uittering, uitmergeling, verkwijning, *v.*
AUSZEICHNEN, *b. w.* aan-, opteekenen, af-, opschrijven (uit een boek enz.); eene teekening afmaken, voleindigen; *fig.* met onderscheiding behandelen; *sich* —, uitmunten, zich onderscheiden; *—D, *b. n.* uitmuntend, uitstekend. *...NUNG, *v.* opschrijving (uit een boek); onderscheiding, *v.*

Auszeigen, *b. w.* uitwijzen. *...**zerren**, *b. w.* (§) uitrukken.
Ausziehen, *b. w.* (*onr.*) uitschuiven; uittrekken, uithalen; uitrekken, uitrukken; *sich* —, zich uitkleeden; *einen* —, iemand uitkleeden; *fig.* berooven. *—, uitschrijven; zich voorbehouden. *—, *o. w.* verhuizen; wegloopen. *—, *o.* het uittrekken; uitrekken; verhuizing enz., *v.* *...**ziehtisch**, *m.* schuiftafel, *v.* *...**ziehung**, *v.* uittrekking, *v.*
Auszieren, *b. w.* (van binnen) versieren, opschikken. *...**zimmern**, *b. w.* betimmeren; aftimmeren, in den haak schaven. *...**zimmerung**, *v.* betimmering, *v.* *...**zirkeln**, *b. w.* afpassen, afmeten, (ook *fig.*) *...**zischen**, *b. w.* uitfluiten, uitjouwen.
Auszug, *m.* uittogt, *m.* uittreksel, *o.* verkorting; verhuizing, *v.*; schuifblad (van eene tafel), *o.*; schuiflade, *v.* *—**sweise**, *bijw.* bij wijze van uittreksel. *...**zupfen**, *b. w.* uithalen, uitrukken, uittrekken; uitplukken, uitpluizen.
Authentisch, *b. n.* en *bijw.* echt, geloofwaardig, authentiek.

Automat, *m.* automaat, zich zelf bewegend kunstwerktuig, *o.*
Autor, *m.* (*Schriftsteller*), schrijver, vervaardiger (van een boek), *m.*; *die Autorschaft*, de stand-, het beroep eens schrijvers.
Autorisiren, *b. w.* magtigen, (authorizeren), gezag geven; billijken; wettigen.
Autorität, *v.* gezag, aanzien, *o.*; geloofwaardige getuigenis, *v.* gezag eens schrijvers, *o.*
Auweh, *tw.* helaas! o wee!
Avis, *m.* berigt, advies, *o.*
Axe, **Achse**, *v.* wagenas, spil, *v.*
Axt, *v.* bijl, aks, *v.* *—**helm**, *—**heft**, *m.* steel van eene bijl, *m.*
Azerolbaum, *m.* wilde mispelboom, *m.*
Azerole, **Azerolbeere**, *v.* wilde mispel, *m.*
Azen, (**Äzen**, **Aessen**), *b. w.* zie **Aassen**, **Aessen**.
Azimuth, *o.* (157) topcirkel, *m.*
Azur, *m.* azuur, *o.*; azuursteen, *m.* *—**en**, *—**nen**, *b. n.* azuur, azuren, van azuur; azuurkleurig, hemelsblaauw.

B.

B, *o.* B (de letter), *v.*; (171) la, bé-fa-si.
Baak, *v.* zie **Bake**.
Baal, *m.* baäl, *m.* (afgod). *—**sdiener**, *m.* baäls-, afgodendienaar, *m.* *—**sdienst**, *m.* baälsdienst, afgoderij, *v.*
Baar, *v.* zie **Bar**.
Babbeln, *o. w.* (§) babbelen, praten; zie **Plappern**.
Baccalaureat, *o.* baccalaureaat, *o.* (eerste graad tot het doctorschap aan hoogescholen). *...**us**, *m.* baccalaureus, (die zulk een' graad verkrijgt), *m.*
Bacchanalien, *v. mv.* zie **Bacchusfest**.
Bach, *m.* beek, *v.* *—**amsel**, *v.* zie **Bachstelze**.
Bacchant, *m.* *—**inn**, *v.* bacchant, *m.* bacchante, *v.* priester-, priesteres van Bacchus.
Bachbunge, *v.* (76) bécabunga, waterkers, *v.*
Bache, *v.* zeug, *v.* (wijfje van een wild zwijn). *—**r**, *m.* jong-, tweejarig zwijn, *o.*
Bachfahrt, *v.* holle weg, *m.* *...**fisch**, *m.* riviervisch, *m.* (uit zoet water). *...**holunder**, *m.* witte hazelaar, *m.* *...**hund**, *m.* *...**hündchen**, *o.* dashond, *m.* -hondje, *o.* *...**krebs**, *m.* rivierkreeft, *v.* *...**kresse**, *m.* grondeling, *m.* *...**münze**, *m.* (76) watermunt, *v.* *...**schmerle**, *v.* waterrups, aalrups, *v.* *...**stecher**, *m.* nachtwerker, *m.* *...**stelze**, *m.* kwikstaartje, *o.* (vogel). *...**vogel**, *m.* watermeerle, *v.* *...**wasser**, *o.* beek-water, zoet water, *o.* *...**weide**, *v.* waterwilg, *m.* twijg, *v.*
Bacchusfest, *m.* **Bacchanalien**, *v. mv.* Bacchusfeesten, *o. mv.* (losbandige feesten); (ook *fig.*). *...**priester**, *m.* zie **Bacchant**.
Back, *m.* (203) voorkasteel, *o.* bak, etensbak, *m.*
Backapfel, *m.* gedroogde-, stoofappel, *m.* *...**birn**, *v.* stoofpeer, gedroogde peer, *v.* *...**bret**, *o.* (114) bakkersplank, *v.*
Backbord, *o.* (203) bakboord, *o.*
Backe, *m.* wang, koon, *v.* *—**n**, *v. mv.* — *des Pferden*, billen van een paard; — *am Hammer*, zijden van een' hamer; — *am Schraubstocke*, bek eener schroef; — *an der Drehbank*, zijstukken-, wangen aan de draaibank; — *eines Mastbaumes*, ooren, klampen, *o. m. mv.*
Backen, *b.* en *o. w.* bakken, braden (van visch enz.); *zu scharf* —, te hard bakken; *sein Brod ist ihm gebacken*, (*spr.*) hij zal er niet van afkomen, zijn vonnis is geveld; *arme Ritter* —,

povertjes leven; *das Stahl* —, staalzuivering, *v.* *—, *o.* baksel, *o.*
BACKENBART, *m.* bakkebaard, *m.* *...BEIN, *o.* *...KNOCHEN, *m.* oogbeen, *o.* *...DRÜSE, *v.* onderkaaksklier, *v.* *...GRUBE, *v.* *...GRÜBCHEN, *o.* kuiltje (in den wang), *o.* *...HAKEN, *m.* haak met klaauwen, *m.* *...HAUBE, *v.* wangmuts, *v.* *...KNOCHEN, *m.* heupbeen (van een paard), *o.* *...MUSKEL, *m.* trompetspier, *v.* *...PULSADER, *v.* mondpolsader, *v.* *...STREICH, *v.* oorveeg, *v.* klap, *m.* *...ZAHN, *m.* kies, *v.* bak-, maaltand, *m.*
BÄCKER, *m.* *—INN, *v.* broodbakker, *m.* -bakkerin, *v.* *—BROD, *o.* bakkersbrood, *o.* *—BURSCH, *—KNECHT, *m.* bakkersjongen, -knecht, *m.* *—EI, *v.* bakkerij, *v.* *—HANDWERK, *o.* bakkersberoep, -ambacht, *o.* *—SCHEIDER, *m.* (98) zifter, *m.* *—ZUNFT, *v.* bakkersgild, *o.*
BACKFISCH, *m.* bakvisch, *m.*; *fig.* jong onhandig meisje, *o.* *...GAST, *m.* kalant bij een' bakker, *m.* *...GELD, *o.* bakgeld, -loon, *o.* *...HAUS, *o.* bakkerij, *v.* bakhuis, *o.* *—HEFEN, *v.* *mv.* gest, gist, *o.* *...MEISTER, *m.* opzigter-, inspekteur der koekebakkerijen, *m.* *...MULDE, *v.* baktrog, *m.* *...OBST, *o.* ooft, *o.* vruchten om te stoven; vruchten in den oven gedroogd, *v. mv.* *...OFEN, *m.* oven, bakkersoven, *m.*; *ein — voll*, een baksel. *...OFENLOCH, *o.* gat van een' oven, *o.* *...OFENZINS, *m.* ovengeld, *o.*
BACKORDNUNG, *v.* bakkersreglement, *o.*
BACKPFANNE, *v.* braadpan, poffertjespan, *v.* *...SCHAUFEL, *v.* *...SCHIEBER, *m.* bakkers, -schietschop, ovenschop, *v.* *...SCHÜSSEL, *v.* bakkersmand, *v.*
BACKSTEIN, *m.* bak-, gebakken steen, *m.*
BACKSTUBE, *v.* ovenplaats, *v.* bakhuis, *o.* *...TROG, *m.* bakkneedtrog, *m.* *...TUCH, *o.* (6) laag, dekking, *v.* *...WANNE, *v.* zie BACKTROG, *...WERK, *o.* gebak, banket, *o.*
BAD, *o.* bad, *o.*; (110) de baden, *o. mv.*; *in das — reisen*, zich naar de baden begeven; *das Kind mit dem —e ausschütten, (spr.)* het goede met het slechte wegwerpen, goed bij slecht geld gooijen.
BADEANSTALT, *v.* bad-inrigting, *v.* *...CUR, *v.* badkuur, *v.*; *eine — gebrauchen*, eene badkuur ondergaan. *...FRAU, *...MAGD, *v.* badvrouw, -meid, *v.* *...GAST, *m.* badbezoeker, -gast, *m.* *...GELD, *o.* badgeld, -loon, *o.* -huur, *v.* *...GERÄTH, *o.* badgereedschap, *o.* *...HAUS, *o.* badhuis, *o.* *...HEMD, *o.* *...MANTEL, *m.* badhemd, *o.* -mantel, *m.* *...KNECHT, *m.* badknecht, *m.* *...KOPF, *m.* zie SCHRÖPFKOPF, *...MEISTER, *m.* badmeester, *m.* *...MULDE, *v.* kinder-badkuip, *v.* *...MUTTER, *v.* zie WEHMUTTER, HEBAMME.
BADEN, *b.* en *o. w.* baden; *sich* —, zich baden; *fig. sich in Thränen, in Wollusten* —, in tranen-, in wellust baden. *—, *o.* het bad.
BADEPLATZ, *m.* badplaats, *v.*
BADER, *m.* badhouder, badstoofhouder, *m.* *—INN, *v.* badhoudster, *v.* *—EI, *v.* badstoof, *v.* badhuis, *o.*
BADEWANNE, *v.* *...ZUBER, *m.* badkuip, *v.* *...WARM, *b. n.* badwarm, -laauw. *...WASSER, *o.* water voor een bad, *o.* *...ZEIT, *v.* badsaizoen, *o.* *...ZEUG, *o.* badkleederen, *mv.* badgereedschap, (§) badgerei, *o.*
BADHEITZER, *m.* badstoker, verwarmer der baden, *m.*
BADORDEN, *m.* badorde, *v.* (engelsche ridderorde).
BÄFFCHEN, *v.* kleine bef, *v.* befje, *o.*
BÄFFEN, *o. w.* keffen, blaffen.
BAGAGE, *v.* bagaadje, *v.* reisgoederen, *o. mv.*; ooglogstuig; *fig.* gemeen, kanalje, *o.* *—FAHNE, *v.* vaandeltje, *o.* *—KARREN, *—WAGEN, *m.* bagaadjewagen, oorlogswagen, *m.*
BAGGERN, *b. w.* baggeren, graven, uitmalen (van modder). *...T, *m.* baggerschuit, -praam, *v.*
BÄHEN, *b w.* pappen; betten; roosten (brood). *...SÄCKCHEN, *o.* zakje met kruiden, vlier-, melottenzakje; kompres, *o.*
BAHN, *v.* baan, *v.* weg, *m.* pad, *o.* glijd-, sulbaan, *v.*; loopkring (eener planeet), *m.*; schuinte aan den rug (van een mes, van eene bijl); baan, breedte (van stoffen); (203) breedte (van zeildoek), *v.*; kleed *o.*; *fig. die — brechen*, het ijs breken; *auf die — bringen*, op het tapijt-, ter tafel brengen, voorstellen.
BAHNEN, *b. w.* banen, effenen, openen; *ein gebahnter Weg*, een gebaande weg. *...IG, *b. n.* effen, glad.
BAHRE, *v.* baar, doodbaar; berrie, *v.* *—NTRAGER, *m.* berriedrager, *m.* *...TUCH, *o.* lijkkleed, doodkleed, *o.*
BÄHUNG, *v.* stoving, *v.* het pappen, *o.* verwarming, *v.*; het betten.
BAI, *v.* baai, *v.* inham, *m.*
BAJONET, *o.* bajonet, *o.*
BAITZE, *v.* zie BEITZE.
BAKBORD, *o.* zie BACKBORD.
BAKE, *v.* (203) baak, ton, boei, *v.* *—NGELD, *o.* bakengeld, *o.* *—NMEISTER, *m.* inspekteur der boeijen en baken, inspekteur van het loodswezen, *m.*

Bakel, *m.* stok (van een' schoolmeester), *m.*

Balance, **Balanz**, *v.* evenwigt, *o.* balans, *v.* *...**iren**, *b. w.* opwegen; in evenwigt houden; de winst en verlies opmaken. *...**irstange**, *v.* balanceerstok, *m.* tegenwigt, *o.*

Balass, *—**rubin**, *m.* bleeke robijn, *m.*

Balbier, *m.* zie **Barbier**.

Balkon, *m.* balkon, *o.*

Bald, *bijw.* spoedig, ras, weldra, haast, bijna, vroeg; ligtelijk; *er wird so — nicht kommen*, hij zal zoo spoedig niet komen; *werden Sie — fertig sein?* zijt gij haast gereed? — *hier*, — *da*, nu hier, dan daar; *das ist nicht so — geschehen*, dat gaat zoo gaauw-, zoo gemakkelijk niet; *ich hätte es — geglaubt*, ik had het bijna geloofd; *er wäre — gefallen*, hij was bijna gevallen; het scheelde weinig of hij viel; — *so*, — *anders*, nu zus dan zoo. *—**greis**, *o.* zie **Kreuzwurz**.

Baldachin, *m.* troonhemel, hemel, *m.*

Baldig, *b. n.* haast, spoedig. *—*e Besserung*, spoedig herstel.

Baldrian, *m.* (76) valeriaan (plant), *v.*

Balester, *m.* handboog, *m.* armborst, *v.*

Balg, *m.* schil, huid, *v.*; vel (van eene slang), *o.*; *fig.* straatjongen, *m.* -meid, slet, *v.* (zie **Blasebalg**). *—**drüse**, *v.* (106) zaadvliesje, *o.* zaadbal, *m.*

Balgen (**sich**), *w. w.* (§) vechten, elkander in de haren zitten, bij den kraag vatten; elkander kloppen. *—**kopf**, *m.* handvatsel van den blaasbalg, *o.* *—**treter**, *m.* orgeltrapper, *m.*

Balger, *m.* voorvechter, *m.* *—**ei**, *v.* (§) kloppartij, *v.* twist, *m.*

Balggerüst, *o.* voet van den blaasbalg, *m.* *...**geschwulst**, *v.* (48) zakgezwel, ettergezwel, *o.* zweer, *v.* *...**rohr**, *o.* pijp van een' blaasbalg, *v.* *...**schwengel**, (**Balgenschwengel**), *m.* wip -, trekker van den blaasbalg, *m.*

Balken, *m.* balk, *m.*; balans (eener weegschaal), *v.*; stok (van eenen ploeg); (188) balk, *m.*; *ein kleines* — een balkje, dunne balk, juffer. *...**band**, *o.* (18) zwaluwstaart, *m.* *— **gesims**, *o.* (18) lijstwerk, *o.* kroonlijst, *v.* *—**keller**, *m.* niet overwelfde kelder, kelder met houten zoldering, *m.* *—**kopf**, *m.* opper-, hoofdbalk, *m.* *—**recht**, *o.* regt (zeker servituut) balken te laten steunen op eens anderen muur, *o.* *—**riss**, *m.* (168) balkgeraamte, *o.* (ontwerp daartoe). *—**ruthe**, *v.* (92) balkroede, (maat van 6 voet lengte bij 1 voet dikte), *v.* *—**schleuse**, *v.* balksluis (van balken zamengesteld), *v.* *—**schuh**, *m.* (92) balkvoet, (maat van een' voet lengte bij een' duim dikte), *m.* *—**stein**, *m.* (18) steen die door de gansche dikte van een' muur gaat, *m.* *—**streif**, *m.* (188) balk met devies, *m.* *—**stütze**, *v.* *—**träger**, *m.* (18) schoorbalk, *m.* *—**wage**, *v.* weeghaak, unster, *m.* *—**werk**, *o.* timmerwerk, *o.* *—**zoll**, (92) balkduim, (maat van een' duim lengte bij eenen streep dikte), *m.*

Ball, *m.* bal, klomp; biljartbal, *m.*; kluwen; bal (danspartij), *o.* *— *spielen*, met den bal spelen; *einen — machen*, een' bal maken (op het biljart); *fig.* *ein — des Glückes sein*, een speelbal der fortuin zijn.

Ballast, *m.* (203) ballast, *m.* *— *einnehmen*, ballast innemen. *— *ausladen* ballast uitladen. *—**schiff**, *n.* ballastschip, *o.* — *zum Ausladen*, ballast-uitlader, *m.*

Bällchen, *o.* balletje (in alle beteekenissen); luchtballetje, *o.*; (46) *ein — Leinwand*, een half stuk linnen.

Ballei, *v.* baljuwschap, *o.* *—**rath**, *m.* baljuwraad, *m.*

Balleneisen, *o.* **Ballmeissel**, *m.* scherpe beitel, *m.*

Ballen, *m.* baal, *v.* baaltje, *o.*; knop van een' schermdegen; voetbal, bal van de hand; (13) drukkersbal, *m.* voetzool, *v.*; (59) onderdeel van den hoef (bij herten), *o.*

Ballen, *b. w.* tot een' bal of eene baal vormen; *der Schnee ballt sich*, de sneeuw rolt tot een' bal; *mit geballter Faust*, met gesloten vuist.

Ballenbinder, *m.* pakker, *m.* * — **lohn**, *m.* pakgeld, -loon, *o.* *...**degen**, *m.* zie **Rappier**. *...**knechte**, *m. mv.* (13) wiggen (onder de pers), *v. mv.* *...**kreuz**, *o.* zie **Kugelkreuz**. *...**leder**, *o.* (13) persleder, *o.* *...**schnur**, *v.* pakgaren, paktouw, *o.* *...**stock**, *m.* pakstok, *m.*

Ballenwaaren, *v. mv.* stukgoederen, *o. mv.* *...**weise**, *bijw.* bij wijze van balen, *o.* *...**zinn**, *o.* tin in rollen, *o.*

Ballet, *o.* ballet, *o.*

Ballhaus, *o.* kaatsbaan, *v.*; dobbelhuis, *o.*

Ballkleid, *o.* balkleeding, *v.* domino, *o.* *...**meister**, *m.* meester van de kaatsbaan, *m.* *...**netz**, *o.* raket, *o.*

Ballon, *m.* ballon, luchtbal, -bol, *m.*

Ballrose, *v.* sneeuwbal (bloem), witte hazelaar, *m.*

Ballschlägel, *m.* kaatsplankje, *o.* *...

SPIEL, *o.* kaatsspel, *o.*
BALSAM, *m.* balsem, *m.* *—APFEL, *m.* balsemappel, *m.* *—BAUM, *m.* balsemboom, *m.* *—BLUME, *v.* balsembloem, *v.* *—BÜCHSE, *v.* balsemdoos, *v.* *—DUFT, *—GERUCH, *m.* balsemgeur, -reuk, *m.* *—HOLZ, *o.* balsemhout, *o.* -tak, *m.* *—INE, *v.* (76) balsemijn (plant), *m.* *—IREN, *b. w.* balsemen. *—IRUNG, *v.* balseming, *v.* het balsemen. *—ISCH, *b. n.* geurig, balsamiek, balsamisch; *fig.* weldadig.
BALSAMKRAMER, *m.* balsemverkooper, *m.* *...KRAUT, *v.* tuinbalsem, *m.*; (76) munt (plant), *v.* *...ÖL, *o.* balsemolie, *v.* *...PAPPEL, *v.* zwarte populier, *m.* *...PFLANZE, *v.* (76) amyris (plant), *v.* *...STRAUCH, *m.* balsemheester (van Caïro), *m.* *...TANNE, *v.* soort van denneboom, *m.*
BALZ, *m.* (59) paartijd (der korhanen), *m.* *—EN, *o. w.* (59) paren, ridsig zijn.
BAMBUS, *m.* *—ROHR, *n.* bamboes, bamboesriet, *o.*
BAMMELN, *o. w.* zie BAUMELN.
BAMSEN, *b. w.* (84) kloppen (de huiden).
BANANASBAUM, *m.* zie PARADIESFEIGENBAUM.
BANCO, *v.* (46) bank, *v.* zie BANK.
BAND, *o.* lint, *o.* band, *m.* koord, *o.* strik; (168) bindbalk, *m.*; (8) hengsel, scharnier, *o.*; (77) hoepel, *m.*; (106) band, *m.* bindspier, *v.*; (48) verband, *o.* zwachtel, *m.*; (188) band; (in het tiktakspel) vak, *o.*; *fig.* band, knoop, *m.*; (BÄNDER, *mv.* linten; BANDE, *mv.* boeijen); *in Ketten und — liegen*, in de boeijen zuchten; *fig. das — der Ehe*, de huwelijksband; *die —e der Freundschaft*, de banden der vriendschap.
BAND, *m.* boekdeel, *o.* band, *m.* *—ADER, *v.* (106) pees, *v.* *—AXT, *v.* (168) opruimbeitel, *m.* *—BEINFÜGUNG, *v.* (106) aaneenschakeling der beenderen, *v.* *—BLUME, *v.* kweekbloem, *v.* *—BOHRER, *m.* steekboor, spijkerboor, drilboor, *v.*
BÄNDCHEN, *o.* lintje, bandje; boekdeeltje, *o.*; kinstrik (eener muts), *m.*
BANDE, *v.* band (van een biljart), *m.*; bende, *v.* troep, *m.*
BANDEISEN, *o.* hoepelijzer, *o.*
BANDELIER, *m.* bandelier, *m.*
BÄNDERJASPIS, *m.* gegroefde-, uitgeholde jaspis, *m.*
BÄNDERN, *b. n.* *das Wachs —*, het was in banden verdeelen.
BANDFABRIK, *v.* lintenfabriek, *v.* *...FISCH, *m.* bandvisch, *(tenia)*, *m.* *...FRAU, *v.* garen- en lintverkoopster, *v.* *...HAKEN, *m.* (141) bandhaak, *m.*; (77) hoeptang, *v.* *...HANDEL, *m.* handel in lint, *m.* *...HOLZ, *o.* hoepelhout, *o.*
BÄNDIG, *bijw.* *— machen*, onderwerpen, bedwingen; tam maken. *—EN, *b. w.* bedwingen, temmen, onderwerpen. *—UNG, *v.* onderwerping, bedwinging, *v.* het temmen.
BANDIT, *m.* bandiet, struikroover, *m.*
BANDMACHER, *—WEBER, *—WIRKER, *m.* lintwerker, -wever, *m.* *—MACHERINN, *v.* lintwerkster, -weefster, *v.* *—HANDWERK, *o.* *...WEBEREI, *...WIRKEREI, *v.* lintfabriek, *v.*
BANDMASCHE, *v.* lintenstrik, *m.* kokarde, *v.* *...MESSER, *o.* (77) stopmes, *o.* schacht, *v.*; kuipersdissel, *m.* *...NAGEL, *m.* houten wig, *v.* bandnagel, *m.* *...NUDELN, *v. mv.* lintvormig deeg tot gebak, *o.* *...REIF, *m.* hoepel, band, *m.* *...ROSE, *v.* strik, *m.* rozet, *v.* *...SCHLEIFE, *v.* lintenstrik, *m.* kokarde, *v.* *...STEIN, *m.* gewaterde agaat, *m.* *...STREIF, *m.* (188) streep, *v.* smalle band, *m.* *...STÜCK, *o.* (168) draagband, *m.* *...STUHL, *m.* *...MÜHLE, *v.* lintwevers-weefgetouw, o. *...TRESSE, *v.* liverei-galon, ligt boordsel, *o.* *...VERLÄNGERUNG, *v.* (48) gedeeltelijke verrekking, *v.* *...WAAREN, *v.* garen en lint, *o.* *...WEIDE, *v.* teenboompje, *o.* *...WURM, *m.* bandworm, *m.* (*tenia*). *...ZIEHER, *m.* (77) zie BANDHAKEN.
BANGE, *b. n.* en *bijw.* bevreesd, bang, beschroomd, angstig; *fig.* vrees aanjagend, vreeselijk; *einem — machen*, iemand vrees aanjagen; *es wird mir —*, ik word bang, angstig; *es ist mir — um ihn*, ik vrees voor hem; *in —r Erwartung sein*, angstig-, ongerust wachten, verbeiden; (§) *es ist sehr —*, het weder is drukkend, zie SCHWÜL.
BÄNGEL, *m.* zie BENGEL.
BANGIGKEIT, *v.* ongerustheid, bangheid, benaauwdheid, vrees, *v.* angst, *m.*
BÄNGLICH, *b. w.* eenigzins bevreesd, bezorgd. *—KEIT, *v.* ligte ongerustheid, *v.*
BANK, *v.* bank, *v.*; (180) banket, *o.*; (46 en 145) bank, wisselbank; (183) vleeschbank, *v.*; *das Schiff ist an einer — gescheitert*, het schip is op eene zandbank gestrand; *Geld in die — legen*, geld in de bank beleggen; *die — sprengen*, de bank doen springen (in speelhuizen, op badplaatsen); *fig. die Grafen—*, de bank der graven; *die geistliche, weltliche —*, de geestelijke-, wereldlijke orde; *fig.* en *spr. durch die —*, door de bank, door elkander; *auf die lange — schieben*, op de lange baan schuiven; *einen zur — hauen*, iemand

belasteren, iemands naam bezwalken; *einen unter die — stecken*, iemand klein maken. *—ACTIE, *v.* bankaktie, (aandeel in de bank), *v.* *—ARBEIT, *v.* arbeid welke zittende wordt verrigt, *m.* *—ARBEITER, *m.* ambachtsman welke zittend werk verrigt, *m.*

BANKART, BANKERT, *m.* bastaard, *m.*

BANKBOHRER, *m.* steekboor, nagelboor, *v.*

BÄNKCHEN, *o.* bankje, *o.*

BANKEISEN, *o.* houvast, *o.* ijzeren kram, *v.*

BÄNKELSÄNGER, *m.* kermis-, liedjes-zanger; *fig.* slechte zanger, schreeuwer; rijmelaar, *m.*

BANKEROTT, *m.* bankroet, bankerot, *o.* *—IREN, *o.* *w.* *— *machen*, bankroet spelen; ophouden met betalen; zijne betalingen staken. *—IRER, *m.* bankroetier, bankbreukige, *m.*

BANKETT, *o.* feestmaal, gastmaal, *o.* *—IREN, *o.* *w.* brassen, banketteren.

BANKHAMMER, *m.* (8) gaatstamper, *m.* *...HOBEL, *m.* kuipers schaaf, *v.* *...HORN, *o.* (8) kleine speerhaak, *m.* *...LEHNE, *v.* rug-, leuning eener bank, *m.* *v.* *...MEISSEL, *m.* (8) beeldhouwersbeitel, *m.* *...MESSER, *o.* hakmes, *o.* *...NOTE, *v.* banknoot, *v.* bankbiljet, *o.* *...RICHTER, *m.* (77) hersteller (van vaatwerk), *v.* *...SCHLACHTEN, *o.* het uitkramen van vleesch. *...SCHLÄCHTER, *m.* vleeschkramer, *m.* *...TÜCHTIG, *b.* *n.* (183) goed om uit te kramen. *...ZINS, *o.* uitstalgeld (bij bakkers, vleeschhouwers), *o.*

BANN, *m.* ban, *m.* verbanning, *v.* banvloek, *m.*; regtsgebied, *o.*; *in den — thun*, in den ban doen, den banvloek slingeren (over).

BANNEN, *b.* *w.* verbannen, bannen; bezweren (van booze geesten); *den Teufel —*, den duivel verjagen, bezweren, uitdrijven. *...R, *m.* zie TEUFELSBANNER.

BANNER, *o.* banier, *v.* *...HERR, *m.* baanderheer, *m.* *—LEHEN, *o.* leengoed van een' baanderheer, *o.*

BANNFLUCH, *m.* banvloek, *m.* zie BANNSTRAHL. *...FORST, *m.* omheind woud of bosch, *o.*

BANNKELTER, *v.* gemeente-pers, dwangpers (bij wijnbouwers), *v.* *...LEUTE, *m.* *mv.* vassalen, *m.* *mv.* *...MEILE, *v.* regtsgebied, *o.* grens, *v.* *...MÜHLE, *v.* -OFEN, *m.* zie ZWANGMÜHLE, ZWANGOFEN. *...RICHTER, *m.* lijfstraffelijk regter, *m.*

BANNSTRAHL, *m.* banbliksem, -vloek, *m.*; *der förmliche —*, de banbliksem. *...VOGT, *m.* zie FLURSCHÜTZ. *...WASSER, *o.* privatieve vischvijver, *m.* gedeelte eener rivier waar men niet visschen mag, *o.* *...WEIN, *m.* zie WEINBANN. *...ZAUN, *m.* gemeene hegge, hegge door de gemeente onderhouden, *v.*

BANSE, *v.* plaats in eene korenschuur ter opstapeling der schoven, *v.* *—N, *b.* *w.* opstapelen (van korenschoven).

BAR, *b.* *n.* en *bijw.* gereed, kontant. *—*es Geld*, kontant geld. *— *bezahlen*, gereed-, kontant betalen.

BÄR, *m.* beer, *m.*; (157) de beer, de wagen; (180) steenen beer; (160) heiblok, *m.* (stormram); *ein junger —*, een jonge beer; *einen — anbinden*, *(spr.)* beeren (schulden) maken.

BARAKE, *v.* barak, houten loots, tent, *v.*

BARANKEN, *v.* *mv.* (15) lamsvellen met de wol er op, *o.* *mv.*

BARBAR, *m.* *fig.* barbaar, wreedaard. *—, (BARBER), *m.* barbarijsch paard, *o.*

BARBAREI, *v.* *fig.* barbaarschheid, wreedheid; lompe onwetendheid, *v.* wandalismus, *o.*

BARBARFALK, *m.* tunische roofvogel, *m.*

BARBARINN, *v.* *fig.* wreede-, barbaarsche vrouw, *v.* *...ISCH, *b.* *n.* *fig.* barbaarsch, wreed; met taalfouten.

BARBE, *v.* barbeel, *m.* (visch); *kleine —*, barbeeltje; (188) bardeel, *o.*

BÄRBEISSIG, *b.* *n.* (§) twistziek, ligt geraakt, kitteloorig.

BARBER, *m.* zie BARBAR.

BARBIER, *m.* barbier, scheerder, *m.* *—BECKEN, *o.* barbiersbekken, scheerbekken, *o.* *—BESTECK, *m.* zie BARBIERZEUG. *—EN, *b.* *w.* scheren (den baard). *—GESELL, *m.* barbiersknecht, -jongen, *m.* *—JUNGE, *m.* scheerdersjongen, -leerling, *m.* *—MESSER, *o.* scheermes, *o.* *—RIEMEN, *m.* aanzetleder, *o.* *—SACK, *m.* barbierszak, *m.* *—SERVIETTE, *v.* scheerdoek, *m.* *—STUBE, *v.* scheerderswinkel, *m.* *—ZEUG, *o.* scheerdersgereedschap, *o.* -zak, *m.*

BARCHENT, *m.* bombazijn, *o.* *—, *b.* *n.* bombazijnen. *—MACHER, *m.* bombazijnwever, *m.*

BARDE, *m.* bard (priester der Galliërs); *fig.* dichter, *m.*

BARDEN, *v.* zie BARTE.

BÄRENBEISSER, *m.* hond op de beerenjagt afgerigt, *m.* *...DECKE, *v.* deken van beerenvel, *v.* *...DRECK, *m.* zie LAKRITZENSAFT. *...FANG, *m.* valstrik, *m.* *...FETT, *o.* beerenvet, *o.* *...FÜHRER, *m.* beerenleider, *m.* *...HATZ, *...HETZE, *v.* beerengevecht, *o.* *...HAUT, *v.* beerenvel, *o.* -huid, *v.*; *fig.* (§) *auf der — liegen*, een lui leven leiden, zijn' tijd verslapen. *...HÄUTER, *m.* (§) schoelje, schelm, bloodaard, *m.* *...HÄUTEREI, *v.* luiheid, vadzigheid; bloodheid, *v.* *...HÄUTERISCH, *b.* *n.* en *bijw.* bloo-, lafhartig; als een lafaard, als een schoelje.

Bärenhüter, *m.* (157) beerenhoeder (gestarnte), *m.* Boötes. *...**jagd**, *v.* beerenjagt, *v.* *...**klau**, *v.* (76) beerenklaauw, *v.* *...**koth**, *m.* (57) kleverig afzetsel der metalen, metaalschuim, *o.* *...**öhrlein**, *o.* (76) beerenoor (plant), *o.* *...**raupe**, *v.* marter-rups, *v.* *...**schmalz**, *m.* beerenvet, *o.* *...**tatze**, *v.* beerenpoot, *m.* *...**traube**, *v.* soort van haagappelboom, *m.*

Barett, *v.* barret; priestermuts, *v.* *—**krämer**, *m.* mutsenmaker, -verkooper, *m.*

Barfrost, *m.* eerste koude zonder sneeuw, drooge koude, *v.* *...**fuss**, *bijw.* barrevoets; met bloote beenen en voeten. *...**füsser**, *...**füssermönch**, *m.* karmelieter-, bedelmonnik; barrevoeter, *m.* *...**füssig**, *bijw.* barrevoets, met bloote voeten. *...**häuptig**, *...**köpfig**, *bijw.* (§) blootshoofds.

Barg, *m.* gesneden varken, *o.*

Bärinn, *v.* beerin, *v.*

Barkasse, *v.* (203) barkas, *v.*

Barke, *v.* boot, schuit, *v.* schuitje, bootje, *o.* bark, *v.* *...**halter**, *m.* berghouten, *o.* *mv.* rahout, *v.* *...**hölzer**, *o.* *mv.* (131) barghouten, *o.* *mv.* buitenbeplanking, *v.*

Bärlapp, *m.* (76) wolfsklaauw, *m.* *...**lauch**, *m.* soort van knoflook, *o.*

Bärme, *v.* schuim, gest (van bier), *o.*

Barmherzig, *b.* *n.* barmhartig; *fig.* armzalig, bedroefd. *—e Brüder*, *—e Schwestern*, broeders-, zusters van barmhartigheid, geestelijke broeders, zusters. *—, *bijw.* barmhartiglijk; *fig.* bedroefd, beklagelijk. *—**keit**, *v.* barmhartigheid, *v.* medelijden, *o.*

Bärmuff, *m.* mof van beerenvel, *v.*

Bärmutter, *v.* baarmoeder, *v.*

Barometer, *m.* zie **Wetterglas**.

Baron, *m.* *—**esse**, *v.* baron, vrijheer, *m.* barones, vrijvrouw, *v.* *—**ie**, *—**ei**, *v.* baronij, *v.*

Barpfeife, *v.* (58) brompijp in een orgel, *v.*

Barre, *v.* **Barren**, *m.* boom (ter afsluiting), *m.*; baar (zandbank); baar, staaf (zilver, goud enz.), *v.*

Bars, **Barsch**, *m.* baars, *m.* (visch).

Barsch, *b.* *n.* barsch, gestreng, ruw. *—, *bijw.* ruwelijk, op eene barsche wijze.

Barschaft, *v.* kontante gelden, *o.* *mv.* penningen, *m.* *mv.*

Bart, *m.* baard, knevel, snuit, sik; *fig.* sleutelbaard, *m.*; *er hat einen —*, hij heeft baard; *in den — brummen*, mompelen, binnensmonds morren; *fig.* (§) *einem etwas in den — sagen*, *unter den — werfen*, iemand iets onder den neus wrijven; *spr.* *sich um des Kaisers — zanken*, over nietigheden twisten, haarkloven.

Bartbecken, *o.* scheerbekken, *o.* *...**bürste**, *v.* haar-, baardborsteltje, *o.*

Bärtchen, *o.* kleine baard, kin-, vlasbaard, *m.*

Barte, *v.* **Barten**, *mv.* walvischbaard, *m.*

Bartfäden, *m.* *mv.* mondkneveltjes (der visschen), *o.* *mv.* *...**fisch**, *m.* groenlandsche walvisch, *m.* *...**gras**, *o.* vlasbaard, *m.* (ook *fig.*) *...**haar**, *o.* kinhaar, haar van den baard, *o.* *...**haber**, *m.* windhaver, *v.* zie **Rauchhaber**.

Barthe, *v.* breede bijl, *v.*

Bärtig, *b.* *n.* harig, gebaard.

Bartlos, *b.* *n.* en *bijw.* baardeloos. *...**nagel**, *m.* hakbout, hakkelbout, *m.* *...**neige**, *v.* (§) boetedrank, *m.* (het *poenites* bij stud.). *...**nelke**, *v.* kleine anjelier, *m.* *...**nuss**, *v.* lammertsnoot, *v.* *...**schere**, *v.* baardschaar, platte knipschaar, *v.* *...**scherer**, *m.* zie **Barbier**. *...**seife**, *v.* scheerzeep, *v.* zeepbal, *m.* savonet, *v.* *...**tuch**, *o.* scheer-, handdoek, *m.* *...**putzer**, *m.* zie **Barbier**. *...**umber**, *m.* soort van visch, *m.* *...**zängelchen**, *o.* tangetje, *o.*

Barutsche, *v.* coupé-koets, barutsche, *v.*

Bärwinkel, *m.* (76) maagdekruid, *o.* -palm, *m.* (plant). *...**wurz**, *v.* varkensvenkel, *v.*

Basalt, *m.* bazalt, *m.* zwart marmer, *o.* *—**säule**, *v.* bazaltkolom, *v.*

Base, *v.* nicht; tante, moei, *v.*

Basilien, *—**kraut**, *o.* basilikum, *o.*

Basilisk, *m.* basiliskus, *m.*

Bass, *m.* bas, *m.* (instrument); basstem; baspijp, *v.* (van den doedelzak enz.); *den — singen*, de baspartij zingen; *den — spielen*, op den bas spelen. *—**brummer**, *m.* brommend blaas-instrument, (soort van orgel), *o.* *—**flöte**, *v.* basfluit, *v.* *—**geige**, *v.* basviool, *v.* vioolbas, *m.*; *kleine —*, violoncel, *v.* *—**ist**, *m.* basspeler, *m.* —**lade**, *v.* (58) windbuis (van een orgel), *v.* *—**laute**, *v.* groote luit, *v.* *—**on**, *m.* zie **Fagott**. *—**pfeife**, *v.* baspijp, *v.* fagot, *m.* serpent (in de kath. kerken): baspijp (aan den doedelzak), *v.* *—**posaune**, *v.* zie **Posaune**. *—**saiten**, *v.* *mv.* bassnaren, *v.* *mv.* *—**sänger**, *m.* baszanger, *m.* *—**schlüssel**, *m.* (171) bassleutel (van F ut), *m.* *—**stimme**, *v.* bas, contrebas, *m.* basstem, *v.*

Bast, *m.* schors, *v.* bast; chinesche bast (zekere stof), *m.* *—**hut**, *m.* hoed van schors of bast, *m.* *—**lorbeer**, *m.* westindische laurier, laurier van Jamaïka, *m.*

Bastard, *m.* bastaard, *m.* *—, *m.* *—, **thier**, *o.* bastaarddier, tweeslachtig

dier, *o.* *—PFLANZE, *v.* bastaardplant, *v.*
BASTE, *v.* klaveren aas, *o.*
BASTEN, *b. n.* schorsen, van schors.
BASTEI, *v.* bastion, bolwerk, *o.*
BASTLING, *m.* geeling (hennep), *v.*
BATAILLE, *v.* veldslag, *m.* het treffen. *,..ON, *o.* bataljon, *o.*
BATHENGEL, *m.* eikje, *o.* eikenplant, *v.*; germanderkruid,, *o.*
BÄTINGE, *...HÖLZER, *o. mv.* (203) beting, *v.* -houten, sluithouten, *o. mv.* *...SNAGEL, *m. mv.* (203) betingbouten, *m. mv.* *...STRÄGER, *m. mv.* betingssteunders, *m. mv.*; (203) steekspenen, *v. mv.*
BATIST, *m.* batist (zekere stof), *o.* *—EN, *b. n.* batisten (van batist). *—WEBER, *m.* batistwever, -fabriekant, *m.*
BATSCHE, *v.* zie PATSCHE.
BATTERIE, *v.* batterij, *v.* *—DIELE, *—PLANKE, *v.* (8) bedding; (203) geschutbedding, *v.*
BATZEN, *m.* batze, *m.* (munt); *fig. er hat* —, hij heeft centen, - duiten. *...IG, *b. n.* zie PATZIG.
BAU, *m.* bouw, *m.* timmerwerk, *o.*; fabriek, *v.* (eener kath. kerk); het bouwen, *o.* schikking; bouworde, *v.* het gebouw, *o.*; bouw, landbouw; (59) vossenkuil, *m.*; *auf den — kommen,* tot den kruiwagen-, tot vestingstraf veroordeeld zijn. *—AMT, *o.* opzigt-, toezigt over de gebouwen, *o.* *—ANSCHLAG, *m.* bestek, *o.* (plan en voorwaarden eener aanneming). *—ARBEIT, *v.* werk (van bouwen), *o.*; dwangarbeid, vestingbouw, *m.* *—ART, *v.* bouworde, wijze van bouwen, *v.*; opbouw, *m.*; *die dorische, jonische, gothische —,* de dorische, jonische, gothische bouworde. *—AUFSEHER, *m.* opzigter der gebouwen, opziener over de gebouwen, *m.*
BAUCH, *m.* buik, *m.* (§) pens, *v.*; *fig.* buik (van een schip); buik, *m.* ziel (eener flesch), *v.*; onderbuik (van een zeil), *m.*; grondstuk (eener viool), *o.*; (§) *die Augen sind bei ihm grösser als der —,* de oogen zijn grooter dan de buik, hij wil meer eten dan hij kan. *—BRUCH, *m.* (48) buikbreuk, *v.* *—DIENER, *m.* buikdienaar, slemper, lekkerbek, *m.*
BÄUCHE, *v.* zie BEUCHE.
BAUCHFELL, *o.* (106) buikvlies, *o.* *...FETT, reuzel, *o.* *...FINNE, *v.* vin, buikvin, *v.* *...FLUSS, *m.* buikloop, *m.* loslijvigheid, *v.* *...GRIMMEN, *o.* buikpijn, *v.* koliek, *o.* darmjicht, *v.* *...GURT, *m.* buikriem, *m.* zeel (van paarden), *o.* *...HÖHLE, *v.* onderbuiks-holte, *v.*
BAUCHIG, BAUCHIG, *b. n.* buikig, bol, (convexe). *...KNEIPEN, *o.* (§) zie BAUCHGRIMMEN. *...LINIE, *v.* (106) witte lijn, *v.* *...MUSKEL, *m.* onderbuiksspier, *v.*; *die geraden —n,* de regte buiksspieren. *...NAHT, *v.* (48) buiknaad, *m.*; *die Lehre von der —,* de buiksnaadleer. *...ÖFFNUNG, *v.* *...SCHNITT, *m.* (48) opening-, snede in den buik, *v.* *...PULSADER, *v.* buikpolsader, voedselader, *v.* *...REDNER, *m.* buikspreker, *m.* *...RIEMEN, *m.* buikriem, *m.* *...RING, *m.* 106) onderbuikskring, *m.* *...RÜNDE, *v.* (18) kromte, bogt (van een gewelf), bolheid, *v.* *...SORGE, *v.* lekkerbekkerij, *v.* het vieren van den buik, *o.* *...SPÄNE, *m. mv.* (58) dwarsspanen, *m. mv.*; (203) kattesporen, *o. mv.* *...STICH, *m.* (48) aftapping (van water); buikopening (ter aftapping), *v.* *...UNG, *v.* *...STÜCK, *o.* (203) vrang, heele vrang, *v.* buikstuk, *o.*
BAUCHUNG, *v.* opbolling, bolte; (18) verdikking; zwelling (van pillen) enz., *v.*
BAUCHWASSERSUCHT, *v.* waterzucht in den buik, *v.* *...WEH, *o.* buikpijn, *v.* *...WÜRMER, *m. mv.* buikwormen, *m. mv.*
BAUDIRECTOR, *m.* bestuurder van bouwwerken, bouwmeester, opzigter van gebouwen, *m.*
BAUEN, *b. w.* bouwen, timmeren, opbouwen, optrekken; ontginnen, beploegen, bebouwen (van den grond, een' tuin, den wijngaard); ontginnen (van mijnen); bouwen (een nest); maken, herstellen (een' weg); *in diesem Lande wird viel Korn gebaut*, er wordt veel koren in dit land gebouwd; *sich arm —,* zich arm maken door veel bouwen; *fig. auf einen —,* op iemand bouwen, staat maken; *spr. Schlösser in die Luft —,* kasteelen in de lucht bouwen. *—, *o.* bouwing, *v.* aanbouw, *m.* getimmerte, *o.* bouw, *m.*; *er ist ein grosser Liebhaber vom —,* hij is een groot liefhebber van het bouwen.
BAUER, *m.* boer, landman, dorpeling; tuinman, landbouwer; (145) boer; (schaakspel); boer (kaartspel), *m.*; *fig.* (§) lomperd, vlegel, *m.*; *Vogel —,* zie VOGEL. *—ARBEIT, *v.* landarbeid, *m.* boerenwerk, *o.* *—BENGEL, *m.* vlegel, lomperd; *fig.* boer, *m.* *—BROD, *o.* boerenbrooood, hard roggenbrood, *o.*; pompernikkel (in Westfalen), *m.* *—BURSCHE, *m.* boerenknaap, -jongen, jonge boer, *m.* *—DAMAST, *m.* halfzijden damast, *o.*
BAUERDE, *v.* mest-, pootaarde, *v.*; onbeploegde grond, *m.*
BAUERDIRNE, *v.* zie BAUERMÄDCHEN.

Bauererz, *o.* zilvererts in klompen, *m.*
Bauerfrau, *v.* **Bauerweib**, *o.* boerin; vrouw van een' boer, *v.* boerenwijf, *o.* *...**friede**,*m.* dorpsgebied, *o.*; eindpaal, *m.* *...**gut**, *o.* boerenbruiker, *m.* boerderij, hoeve, landhoeve, *v.* pachtgoed, *o.* *...**haft**, *b. n.* zie **Bäuerisch**. *...**haus**, *o.* boerenhut, *v.* -huis, *o.* stulp, *v.* *...**hund**, *m.* boerenhond, rekel, bandrekel, *m.* *...**hütte**, *v.* hut, stulp, *v.* landhuis, *o.*
Bäuerinn, *v.* boerin, dorpbewoonster, *v.* *...**isch**, *b. n.* boersch, landelijk; *fig.* boersch, lomp, onbeschoft. —, *bijw.* op eene boersche-, lompe wijze.
Bauerjacke, *v.* boerenbuis, *o.* boerenkiel, *v.* *...**kerl**, *m.* boerenknaap; *fig.* vlegel, lomperd, boerenkinkel, *m.* *...**kittel**, *m.* boerenkiel, kiel, *v.* *...**kleid**, *o.* boeren-, boerinnenkleedij, *v.* *...**knecht**, *m.* boerenknecht, *m.* *...**leben**, *o.* landleven, boerenleven, *o.* *...**lehen**, *o.* landelijk leen, boerenleen, *o.*
Bäuerlich, *b.w.* (*w.g.*) landelijk, boersch.
Bauerlied, *o.* boerenlied, *o.*; veldzang, landelijke zang, *m.* *...**lümmel**, *m.* boerenkinkel, -vlegel, *m.* *...**mädchen**, *o.* boerenmeisje, *o.* *...**magd**, *o.* boerenmeid, pachters-dienstmeid, *v.* *...**mensch**, *o.* (§) lomp vrouwspersoon, wijf, *o.*
Bauernaufstand, *m.* boerenopstand, *m.* *...**fiedler**, *m.* dorpsspeelman; *fig.* vioolkrasser, *m.* *...**frohne**, *m.* heerendienst, leendienst, *v.* *...**kost**, *v.* boerenkost, *m.*; alledaagsche spijs der boeren, *v.* *...**krieg**, *m.* boerenkrijg, *m.* *...**regel**, *v.* boerenregel, *m.* (gewoonten der boeren volgens de saizoenen). *...**schinder**, *...**placker**, *m.* boerenplager, -kweller, knevelaar, geld-afperser, *m.* *...**senf**, *m.* boeremosterd, *m.* *...**stand**, *m.* boerenstand, *m.* *...**weihrauch**, *v.* pijnhars, *v.* (hars der pijnboomen).
Bauerpferd, *o.* ploegpaard, boerenpaard, *o.* *...**schaft**, *v.* zie **Bauernstand**. *...**schenke**, *v.* dorpskroeg, herberg, boerenherberg, *v.* *...**schuh**, *m.* klomp, *m.*
Bauersmann, *m.* boer, landman, *m.* *...**leute**, *mv.* landlieden; *fig.* veldelingen, *m. mv.*
Bauersprache, *v.* boerentaal; *fig.* gemeene taal, *v.* *...**stolz**, *m. fig.* dwaze-, kwalijk geplaatste hoogmoed, *m.*; domme inbeelding, *v.* —, *b. n.* *er ist*—, hij is vol dwaze inbeelding. *...**tanz**, *m.* boeredans, *m.* *...**tölpel**, *m.* zie **Bauerbengel**. *...**tracht**, *v.* boerenkleeding, *v.* *...**volk**, *o.* boerenvolk, *o.* landlieden, *mv.* *...**wesen**, *o.* boerenwezen, plattelandsbestuur, *o.*; boersche stand, *m.*
Baufällig, *b. n.* bouwvallig, oud, vervallen; oud, verzwakt. — *werden*, oud-, zwak worden. *—**keit**, *v.* bouwvalligheid; *fig.* verzwakking, *v.* verval (van krachten), *o.*
Baufeld, *v.* bouwland, bebouwd - ontgind land, *o.* *...**fest**, *b. n.* hecht, met kalk en cement gebouwd. *...**flösse**, *v.* houtvlot, vlot van balken, *o.* *...**frohne**, *v.* heerendienst (tot het onderhoud van gebouwen), *v.* *...**fuss**, *m.* (18) voet (maat bij timmerl. en mets.), *m.* *...**gefangene**, *m.* misdadiger tot den kruiwagen veroordeeld, *m.* *...**geist**, *m.* bouwlust, *m.* bouwziekte, *v.* *...**geräthe**, *o. mv.* bouwgereedschap, *o.* *...**gerüst**, *o.* stelling, *v.* steiger, *m.* rusting, *v.* *...**grund**, *m.* bouwgrond, *m.* *...**haft**, *b. n.* in aanbouw zijnde, onder handen; (9) in ontginning. *...**herr**, *m.* bouwheer; opzigter der gebouwen, *m.* *...**hof**, *m.* timmertuin, *m.* timmerwerf, *v.* *....**holz**, *o.* timmerhout, *o.* *...**kosten**, *m. mv.* kosten van aan-, van opbouw, *m. mv.* *...**kunst**, *v.* bouwkunde, *v.* *...**künstler**, *m.* zie **Baumeister**. *...**leute**, *m. mv.* werklieden, timmerlieden, *m. mv.* *...**lich**, *b. n.* *im —en Stande erhalten*, in goeden staat onderhouden. *...**lust**, *v.* zie **Baugeist**. *...**ig**, *b. n.* bouwziek.
Baum, *m.* boom; (28) weversboom, *m.*; (196) groote kuip, *v.*; sluitboom (in havens); boom (bij rijtuigen), *m.* *—**achat**, *m.* boom-agaat, (zekere steen), *m.*
Baumalerei, *v.* stoffeerkunst (van schilderijen), *v.* *...**materialien**, *o.mv.* bouwmaterialen, *o. mv.* (hout, steen, kalk), bouwstoffen, *v. mv.*
Baumbast, *m.* boomschors, *v.* -bast, *m.*; zekere soort dunne stof van boombast, *v.*; bombazijn, *o.***blüthe**, *v.* bloeisel (der boomen); het bloeijen, *o.*
Bäumchen, *o.* boompje, *o.* (in alle beteekenissen); heester, *m.*
Baumeister, *m.* bouwmeester, architekt, *m.*
Baumel, *v.* (§) oorhanger, *m.* oorsieraad, oorstuk, *o.*
Bäumelchen, *o.* (§) oorhangertje, *o.*
Baumeln, *o. w.* slingeren, hangen; (§) *er wird* —, hij zal opgehangen worden.
Bäumen, **Baumen**, *o. w.* (59) op een' boom vliegen (van vogels); met een' paal of sluitboom vast-, aaneenhouden; *sich*— steigeren.

BAUMEINTE, v. duiker (vogel), m. *...EULE, v. groote nachtuil, v. *...FALK, m. boomvalk, m. *...FALLE, v. vogelknip, -strik, m. *...FARN, m. (34) plant tegen het slijm, v. *...FLECHTE, v. boomleverkruid, langkruid, o. *...FRUCHT, v. boomvrucht, v. ooft, o. *...GANG, m. laan, warande, v. *...GANS, v. boomgans, v. *...GARTEN, m. boomgaard, vruchtengaard, m. *...GÄRTNER, m. boomkweeker, gaardenier, m. *...GÄRTNEREI, v. boomkweekerij, v. *...GRILLE, v. zie BAUMHACKER. *...HABICHT, m. jonge havik, roofvogel (pas uit het nest), m. *...HACKER, *...LÄUFER, m. pimpelmees, v. *...HARZ, o. hars, boomhars, v. *...HECKE, v. boomheg, v. -hegge, v. *...HOLDER, m. zie HOLUNDER. *...HOLZ, o. (56) hoogstammig hout, o. *...KÄFER, m. boomkever, m. *...KELTER, v. perskuip (met dwarsboom), v. *...KNOSPE, v. knop, m. spruit, v. uitspruitsel, o. *...KUNST, v. boomkweekkunst; kunst van boomen en vruchten van aard te doen veranderen, v. *...LAUS, v. boomluis, v. *...LEITER, v. boomladder, v. *...LERCHE, v. boschleeuwerik, m.

BAUMMALVE, v. (76) witte maluwe, v. *...MARDER, m. marter, v. *...MAST, v. eikeloogst, m. *...MEISSEL, m. (173) gebogen krom snoeimes, o. *...MESSER, o. zie GARTENMESSER. *...MOOS, o. boommos, o.

BAUMNACHTIGALL, v. bastaard-nachtegaal, m. *...NYMPH, v. boomnimf, hamadryade, v. *...ÖL, o. boomolie, olijven-olie; sla-olie, v. *...PAPPEL, v. boom-maluwe, v. *...PFAHL, m. stok, paal (bij een jong boompje), m. *...PFLASTER, o. zie BAUMWACHS. *...PICKER, m. zie BAUMHACKER. *...PRESSE, v. zie BAUMKELTER. *...RÄNDE, v. kanten aan de boomen, m. mv. *...RINDE, v. schors, boomschors, v. *...SAFT, v. sap der boomen, o. *...SÄGE, v. boomzaag, tuinmanszaag, v. *...SCHERE, v. tuinschaar, heggeschaar, v. *...SCHIFF, o. bootje, o. kano, (indiaansch schuitje), v. *...SCHLAG, m. (136) loof der boomen, o. *...SCHLIESSER, m. (203) havensluiter, boom, m.

BAUMSCHNITT, m. (173) het dunnen, snoeijen der boomen, o. *...SCHRÖTER, m. schalebijter, m. *...SCHULE, v. boomkweekerij, v. — *von gepfropften wilden Stämmen*, kweekerij van geënte boomen, v.

BAUMSCHWAMM, m. boomzwam, v. duivelsbrood, o. kampernoelje, v. *...SEIDE, v. zijde, v. bombazijn, o. *...SPECHT, m. zie BAUMHACKER. *...STARK, b. n. van de dikte eens booms; *fig.* sterk gespierd. *...STEIN, m. boomsteen, dendriet, m. *...STÜCK, o. perk met vruchtboomen bezet, o. *...STÜTZE, v. zie BAUMPFAHL. *...TAU, o. (203) meertouw (voor eene boot), o. *...WACHS, o. entwas, o. *...WAGEN, m. hand-, blokwagen, m. *...WANZE, v. boomluis, v. *...WÄRTER, m. boschwachter, koddebeijer, m. *...WERMUTH, m. (76) sint-janskruid, o. soort van alsemkruid, o. *...WINDE, v. zie EPHEU.

BAUMWOLLE, v. katoen, o.

BAUMWOLLEN, b. n. katoenen. *—BAUM, m. katoenboom, m. *—GARN, o. katoenen garen, o. *—PFLANZE, *—STAUDE, v. *—STRAUCH, m. katoenstruik, - heester, m. zie BAUMWOLLENBAUM. *—ZEUG, m. katoenen stof, v. katoen, o.

BAUMZUCHT, v. boomkweekerij, v.

BAUORDNUNG, v. bouw-reglement, reglement op huizen en gebouwen, o. *...PLATZ, m. plaats van een gebouw, v. terrein, o. zie BAUHOF. *...RISS, m. schets-, teekening van een gebouw, v.

BAUSBACK, m. (§) een opgezette broêr, m. die dikke wangen heeft. *...BÄCKIG, b. n. dikwangig, opgezet.

BAUSCH, m. wrong, v. haren kussen, o; verwarde hoop, m. pak, o.; *in — und Bogen*, bij den roest, voetstoots; *einen Handel in — und Bogen machen*, iets voetstoots koopen, of verkoopen.

BÄUSCHCHEN, o. (48) kompres, kussentje, o.

BAUSCHEN, BAUSEN, o. w. zwellen, bolslaan. *...IG, b. n. opzwellend, opbollend. *...KAUF, m. koop bij den hoop, m.

BAUSCHREIBER, m. griffier, sekretaris voor de stadsgebouwen, m. *—EI, v. kantoor van den sekretaris voor de stadsgebouwen, o.

BAUSCHUTT, m. puin, o. afbraak, v. (van gebouwen).

BAUSTÄTTE, BAUSTELLE, v. erf, o. bouwgrond, m. *—STÜCK, o. (168) ruw blok hout, groot onbewerkt stuk hout, o. *...VERWALTER, m. opzigter der gebouwen, m. *...VOGT, m. onderbaas, m. *...WESEN, o. wat tot de gebouwen behoort, bouwstelsel, o. *...ZIERATH, m. bouwkunstige sieraden, versieringen, o. v. mv.

BAVIAN, m. baviaan, groote aap, m.

BAXEN (SICH), w. w. met vuisten vechten, boxen *—, o. vuistgevecht, o. boxpartij, v.

Bay, *v.* baai, bogt, *v.* inham, *m.* zie Bucht.

Beabsichtigen, *b. w.* bedoelen, beoogen, in het schild voeren.

Beamte, *m.* ambtenaar, beambte, regtsbeambte, *m.*

Beängstigen, *b. w.* verontrusten, angst aanjagen; kwellen (van dieren). *...gung, *v.* beangstiging, verontrusting, *v.*

Beantworten, *b. w.* beantwoorden, antwoorden op... *...ung, *v.* beantwoording, *v.* *...ungsschreiben, *o.* (66) schriftelijk antwoord, *o.* antwoord (per brief), *m.*

Bearbeiten, *b. w.* bewerken, bearbeiden; behandelen, fatsoeneren; de hand slaan (aan een werk); bebouwen, beploegen (den grond); *sich* —, pogen, trachten. *...ung, *v.* bewerking, bearbeiding; bebouwing, *v.* het bebouwen (van den grond).

Beauftragt, *b. n.* belast, aangesteld tot; *der* — *e*, de lasthebber.

Beäugeln, *b. w.* (*w. g.*) belonken.

Beaugenscheinigen, *b. w.* in oogenschouw nemen, beschouwen, onderzoeken; zie Besichtigen. *...ung, *v.* zie Besichtigung.

Bebändern, *b. w.* van linten voorzitten, met linten omzetten, ombinden.

Bebändert, *b. n.* met linten omstrikt, omhangen.

Bebauen, *b. w.* bebouwen (met huizen bezetten); bebouwen (den grond). *...ung, *v.* bebouwing (in alle beteekenissen), *v.*

Beben, *o. w.* beven, sidderen. —, *o.* het beven, beving, *v.*

Bebern, *o. w.* (§) beven, rillen, sidderen, bibberen (van koude).

Bebinden, *b. w.* ombinden, omwoelen, (met banden kluwen).

Beblecken, *b. w.* met blik beslaan; *fig.* (§) bezetten (met boordsels); fraai opsmukken.

Beblümen, *b. w.* met bloemen versieren, optooijen.

Bebluten, *b. w.* met bloed bevlekken, overdekken.

Bebrämen, *b. w.* zie Verbrämen.

Bebrücken, *b. w.* eene brug-, bruggen leggen (over eene rivier).

Bebrüten, *b. w.* uitbroeijen, uitbroeden.

Bebung, *v.* (171) tremblant, stemtrilling, *v.*

Becher, *m.* beker, *m.* bokaal, *v.*; hoorntje, *o.*; (76) bloemkelk, *v.* *—eisen, *o.* (114) draagbaar aanbeeld, *o.* *—glas, *o.* bekerglas, glas in den vorm van een' beker, *o.* *—n, *o. w.* (§) bekeren, dikwijls drinken; *sie haben den ganzen Nacht gebechert*, zij hebben den ganschen nacht duchtig gebekerd. *—schwamm, *m.* (76) judas-oor, (uitwas aan den vlierboom), *o.* *—spiel, *o.* bekerspel (bij goochelaars), *o.*

Becken, *o.* bekken; (106) bekken, *o.*; (171) cimbaal, *v.* *—schläger, *m.* blikslager; die de bekkens slaat, *m.*

Becker, *m.* zie Bäcker.

Bedachen, *b. w.* van een dak voorzien. *...ung, *v.* dakwerk, dak, *o.* bedekking, *v.*

Bedacht, *m.* omzigtigheid, *v.* beleid, *o.*; *mit* —, met beleid; na rijp overleg; *mit gutem* —, voorbedachtelijk; *ohne* —, onbedachtzaam, onberaden; — *auf etwas nehmen*, zijne aandacht op iets vestigen.

Bedacht, *dw. auf etwas* — *sein*, op iets bedacht zijn, er aan denken; zorg voor iets dragen.

Bedächtig, (Bedächtlich, Bedachtsam), *b. n.* omzigtig, behoedzaam, voorzigtig; bescheiden. *—, *bijw.* omzigtiglijk, bescheidenlijk enz. *...lichkeit, Bedachtsamkeit, *v.* omzigtigheid, bedachtzaamheid, *v.* beleid, *o.*

Bedanken (sich), *w. w.* zich bedanken; dank zeggen; *bei einem für etwas* —, iemand voor iets bedanken.

Bedarf, *m.* zie Bedürfniss.

Bedauern, *b. w.* beklagen, betreuren, medelijden hebben met; (§) *ich bedauere dass*, het spijt mij, het doet mij leed dat. *—, *o.* spijt, *m.* leed, medelijden, *o.* *—swürdig, *b. n.* en *bijw.* beklagenswaard, beklagelijk.

Bedecken, *b. w.* dekken, bedekken; toedekken, verschuilen, eene schuilplaats geven, onder dak brengen; beschutten; bedekken, vrij geleide geven; dekken, bespringen; *sich* —, zich dekken, zijn' hoed opzetten. *...ung, *v.* bedekking, dekking, *v.* geleide, konvooi, *o.*; (157) verduisternis, *v.* *...ungsschiff, *o.* geleideschip, *o.*

Bedenken, *b. w.* denken; bedenken, nadenken; opmerken, beschouwen, in aanmerking-, in beraad nemen; overwegen; *bei sich* —, in zich zelven denken, overwegen; *einen* —, iemand bedenken, van iets voorzien; *sich* —, overwegen, in beraad nemen; zich bedenken, in nader beraad nemen; aarzelen; *sich wieder anders* —, van besluit veranderen; *bis daher hat man noch Zeit sich zu* —, er is nog tijd van beraad; wij hebben nog respijtdagen.

Bedenken, *o.* beraad, *o.* overweging, overdenking, beschouwing, *v.* raad, *m.* gevoelen, *o.*; twijfeling, *v.* bezwaar,

o. bedenking, *v.; ein — einholen*, een gevoelen inwinnen; *sein — über etwas geben*, zijn gevoelen over iets mededeelen; *ein rechtliches —*, een geregtelijk gevoelen, het gevoelen eens regtsgeleerden; *— tragen*, zich bezwaard gevoelen, bedenking voeden, weifelen; *er macht sich über nichts ein —*, hij voedt over niets bezwaar, hij weifelt nimmer; *ich habe deswegen (dabei) kein —*, ik voed er geen bedenken over. *...LICH, *b. n.* bedenkelijk, bezwaarlijk, gevaarlijk, netelig; aanmerkenswaard; *(w. g.)* verdacht. *...LICHKEIT, *v.* bedenkelijkheid, *v.* bezwaar, *o.* netelige toestand, *m.* (het) gevaarlijke. *...ZEIT, *v.* tijd van beraad, *o.* bedenktijd, *m.*; respijt, *o.*; *sich — nehmen*, iets op de lange baan schuiven.

Bedeuten, *b.* en *o. w.* uitleggen, beduiden, verklaren, aanwijzen, te verstaan geven; beteekenen, voorzeggen, voorspellen; een voorteeken zijn; *sich — lassen*, rede verstaan; *was bedeutet das?* wat beteekent dit? *was soll das —?* wat moet dat beduiden? *was hat es zu —?* wat heeft het te beduiden? *es hat nichts zu —*, dat beteekent niets, het doet niets af, om 't even; *es hat viel zu —*, daar is veel aan gelegen. *—D, *...SAM, *b. n.* beduidend, veelbeteekenend; belangrijk. *...UNG, *v.* beteekenis, *v.* zin (van een woord), *m.* teeken, blijk, voorteeken, *o.*; *von —*, van belang, belangrijk, gewigtig.

Bedielen, *b. w.* beplanken, bevloeren, met planken beslaan.

Bedienen, *b. w.* bedienen, uitoefenen, besturen, bedienen (een ambt); (145) bekennen, in de kleur spelen; *nicht —*, geene kleur bekennen, renonce spelen; *einem bedient sein*, iemand als advokaat-, als dokter bedienen; *sich einer Sache —*, zich van iets bedienen, iets tot zijn voordeel doen strekken; *— Sie sich Ihrer Bequemlichkeit*, doe het op uw gemak, maak het u gemakkelijk. *...SAM, *b. n.* zie **Dienstfertig**.

Bediente, *m.* beambte; bediende, knecht, lakkei, loopjongen, lijfknecht, *m.* *—, *v.* dienstmeid, *v.* *—KLEID, *o.* liverei *o.*

Bedienung, *v.* dienst; bediening, *v.* post, *m.* ambt, *o.* betrekking, plaats, *v.*

Beding, *m.* *—UNG, *v.* voorwaarde, *v.* beding, *o.* bepaling, clausule, *v.* voorbehoud, *o.*; *mit dem —*, onder beding, mits. *—EN, *b. w. (onr.)* bedingen, voorbehouden, bepalen, uitnemen, overeenkomen, overeenstemmen; den prijs bepalen. *—LICH, *—T, *b. n.* voorwaardelijk, onder voorbehoud. *—UNGSWEISE, *bijw.* voorwaardelijk, met voorbehoud van.

Bedrängen, *b. w.* benaauwen, in het naauw brengen, drukken, verdrukken, kwellen; knevelen; *er ist in bedrängten Umständen*, hij verkeert in zorgelijke omstandigheden. *...NISS, *o.* *...UNG, *v.* droefenis, beklemming, verdrukking, kwelling, *v.*

Bedrohen, *b. w.* bedreigen. *...LICH, *b. n.* dreigend, hagchelijk; (119) bedreigend. *...UNG, *v.* bedreiging; (120) bedreigende spraakwending, *v.*

Bedrucken, *b. w.* drukken, (op een blad) drukken.

Bedrücken, *b. w.* onderdrukken, drukken, kwellen. *...UNG, *v.* onderdrukking, kwelling, drukking, *v.* druk, *m.*

Bedünken, *onp. w.* zie **Dünken**.

Bedünken, *o.* dunk, *m.* gevoelen, *o.* meening, *v.*; *meines —s*, mijns bedunken, naar mijn gevoelen.

Bedürfen, *o. w. (onr.) eines od. einer Sache —*, iets noodig hebben, benoodigd zijn, iets behoeven, gebrek aan iets hebben; *nicht —*, niet behoeven. *...NISS, *o.* behoefte, *v.* nood, *m.* nooddruft, *v.* benoodigdheden, *v. mv.* *...TIG, *b. n.* behoeftig, arm, bedeeld, nooddruftig. *—KEIT, *v.* *(w. g.)* behoefte, nooddruft, armoede, *v.*

Beehren, *b. w.* eeren, eer bewijzen; vereeren (iemand met iets); (46) *einen Wechsel —*, een' wissel honoreren. *...UNG, *v.* vereering, *v.* eerbewijs, *o.*; het honoreren (van een' wissel).

Beeiden, **Beeidigen**, *b. w.* beëedigen, onder eede nemen, den eed afnemen; bij eede bevestigen, bezweren. *...T, *b. n.* beëedigd, gezworen. *...DIGUNG, *v.* beëediging, *v.* eed, *m.* bevestiging onder eede, *v.*

Beeifern (sich), *o. w.* zich beijveren, vol ijver zijn (voor iets). *...UNG, *v.* ijver, *m.* bevlijtiging, *v.*

Beeinträchtigen, *b. w.* schade-, nadeel toebrengen, verongelijken; eenig verlies doen ondergaan. *...UNG, *v.* schade, *v.* nadeel, verlies, *o.* verongelijking, *v.*

Beeiset, *b. n.* met ijs bedekt, bevroren.

Beendigen, *b. w.* beëindigen, eindigen, afwerken, afdoen, voltooijen; een einde maken (aan iets). *...UNG, *v.* voltooijing, afdoening, beëindiging, *v.* besluit, *o.*

Beengen, *b. w.* enger-, naauwer maken; inkrimpen; *fig.* benaauwen, beperken. *...UNG, *v.* vernaauwing, *v.* het verengen, *o.*; *fig.* beperking, inkrimping, *v.*

Beerangelike, *v.* (76) aralia, (kanadasche plant), *v.*

Beerben, *b. w. einen* —, van iemand erven, eene nalatenschap verkrijgen; *beerbt sein*, niet kinderloos zijn.
Beerblau, *o.* en *b. n.* lakmoes, blaauwsel, *o.*; lakmoeskleurig.
Beerdigen, *b. w.* ter aarde bestellen, begraven; bijzetten. *...**ung**, *v.* begrafenis, ter aarde bestelling, *v.*
Beere, *v.* bezie, bes, *v.*; zaadkorrel, *m.* *—**n**, *b. w.* zie **Abbeeren**.
Beergrün, *b. n.* en *o.* kruisdoorn, -groen, *o.* *...**heide**, *v.* beziëndragende heide (heestergewas), *v.* *...**hüter**, *m.* wijngaardhoeder, oogsthoeder, veldwachter, *m.* *...**melde**, *v.* (76) blitum, meijer, *m.* (kruid). *...**most**, *m.* voorloop van ongepersten most, *o.* *...**raute**, *v.* (76) ruit, ruite, *v.* *...**reis**, *o.* (185) stok voor het lokaas, *m.* *...**wein**, *m.* wijn van versch uitgelezen druiven, *m.* zie **Beermost**.
Beet, *o.* bed, bloembed, *o.*; *schräges* —, schuin afloopend bloembed, *o.* *— *längs einer Mauer*, muurbed; *erhöhetes* —, *rund erhabenes* —, rond-, afloopend tuinbed.
Beete, **Bette**, *v.* (76) zie **Mangold**.
Beetweise, *bijw.* bedsgewijze.
Befahren, *b. w. (onr.)* bevaren; berijden; (9) *einen Schacht* —, in eene mijn-, in een' put nederdalen; vreezen, duchten. *...**ung**, *v.* het bevaren, varen over; het bereiden; (9) nederdaling (in een' put of eene mijn), *v.*
Befallen, *b. w. (onr.)* overvallen, aanvallen, verrassen.
Befangen, *b. w. (onr.) (w. g.)* bevatten, bevangen; verwikkelen; *er ist mit darin* —, hij is er in getrokken; hij heeft er belang bij; *sich mit etwas* —, zich met iets bezig houden, - belasten.
Befassen, *b. w.* omvatten; zie **Umfassen**; *fig. sich mit etwas* —, zich met iets bezig of onledig houden, bemoeijen.
Befehden, *b. w.* den oorlog aandoen, beoorlogen; den oorlog door een' heraut laten aanzeggen; uitdagen (tot een tweegevecht). *...**ung**, *v.* oorlogsverklaring; uitdaging; vijandelijkheid, veete, *v.* haat, *m.* *...**ungsbrief**, *m.* brief van uitdaging, *m.*
Befehl, *m.* bevel, gebod, *o.*; *öffentlicher* —, plakkaat, edikt, *o.*; *obrigkeitlicher* —, bevelschrift, *o.* aankondiging (van stadswege), *v.*; zendbrief, *m.*; *auf — des Königs*, in naam des konings, op 's konings bevel; *ich stehe zu Ihrem* —, gij kunt over mij bevelen; *bis auf weitern* —, tot nader bevel.
Befehlen, *b. w. (onr.)* bevelen, gebieden; *(w. g.)* aanbevelen; *Sie haben darüber zu* —, dit staat tot uw bevel, te uwer beschikking; *wie Sie* —, zoo als het u behaagt. *...**erisch**, *...**shaberisch**, *b. n.* (§) en *bijw.* gebiedend, heerschzuchtig, despotisch; op eene gebiedende wijze, op heerschzuchtigen toon.
Befehligen, *b. w.* bevel geven, bevelen; *befehligt*, bevel ontvangen hebbende, belast; — *werden*, bevel ontvangen, onder aanvoering staan.
Befehlshaber, *m.* bevelhebber, aanvoerder, kommandant, *m.* *...**weise**, *bijw.* bij wijze van bevel, bevelenderwijs. *...**wimpel**, *m.* (203) spreekwimpel, *m.* *...**zettel**, *m.* bevelschrift, *o.* aankondiging, *v.* plakkaat, *o.*
Befeilen, *b. w.* vijlen, overvijlen, met eene vijl bewerken.
Befestigen, *b. w.* bevestigen, vasthechten, versterken; doen vaststaan; vastklinken (eene kram in den muur); (48) doen sluiten, heelen; *fig.* bevestigen, bekrachtigen; ineenwerken. *...**ung**, *v.* bevestiging; vastklinking; versterking (van vestingen); bekrachtiging, *v.* *...**ungskunst**, *v.* vestingbouwkunde, krijgsbouwkunde, *v.*
Befeuchten, *b. w.* bevochtigen, nat maken, besproeijen. *...**ung**, *v.* bevochtiging, besproeijing, *v.*
Befeuern, *b. w. fig.* ontvlammen, aanvuren.
Befiedern, *b. w.* van vederen voorzien, bepluimen.
Befinden, *b. w. für gut* —, het voor goed houden, raadzaam oordeelen; *sich* —, zich bevinden, zijn; *wie — Sie sich?* hoe vaart gij? *die Sache befindet sich so*, het is met de zaak aldus gelegen; *sich übel* —, niet wel zijn, ongesteld zijn; *sich bei einem od. etwas wohl* —, met iemand of bij iets wel staan, zich er wel bij bevinden.
Befinden, *o.* gezondheidstoestand, staat, *m.*; *nach — der Sache od. der Umstände*, naar bevind van zaken, naar omstandigheden; *sich nach jemands — erkundigen*, naar den gezondheidstoestand van iemand vragen.
Beflammen, *b. w.* aanvuren, ontvlammen, in vlam zetten.
Beflecken, *b. w.* bevlekken, besmetten, besmullen; *fig.* bezoedelen, een' smet aanwrijven; (138) achterlappen; *fig. seinen erhlichen Namen* —, zijnen goeden naam bevlekken.
Befleckt, *b. n.* bevlekt, vol vlakken; bezoedeld, besmet; (138) geachterlapt.
Befleckung, *v.* bevlekking, bezoedeling, *v.* het besmetten.
Befleissen (**sich**), *w. w. (onr.) sich Befleissigen*, *w. w.* zich bevlijtigen,

zich op iets toeleggen, er op uit zijn, zijn best doen; zich tot taak stellen, pogen, streven; *sich einer Sache* —, zich op iets toeleggen. *...IGUNG, *v.* (*w. g.*) poging, vlijt, *v.*

BEFLISSEN, *b. n.* vlijtig, leerzaam, naarstig; *einer (od. auf eine) Sache — sein*, zich op eene zaak naarstig toeleggen.

BEFLISSENE (DER), *—R (EIN), *m.* naarstige leerling; student, *m.*

BEFLISSENHEIT, *v.* naarstigheid, vlijt, studie, *v.* *...TLICH, *bijw.* (*w. g.*) naarstiglijk, vlijtig.

BEFLÜGELN, *b. w.* bevleugelen, bespoedigen, vleugels geven; (59) *einen Wald* —, een' weg door een bosch maken. *...T, *b. n.* bevleugeld, gevleugeld, van vleugels voorzien.

BEFOLGEN, *b w.* volgen, opvolgen, uit-, volvoeren. *...UNG, *v.* volvoering, uitvoering, *v.* het volgen, nakomen.

BEFÖRDERER, *m.* bevorderaar, beschermer, voorstander; verzender, *m.* *...LICH, *b. n.* bevorderlijk, gunstig voor.

BEFÖRDERN, *b. w.* bespoedigen, bevorderen, begunstigen, bijdragen tot iets; verzenden; *eine Sache* —, eener zaak bevorderlijk zijn; iets verzenden; *einen* —, iemand bevorderen (tot een ambt); *zu einer höhern Stelle* —, tot een' hoogeren rang bevorderen. *...RUNG, *v.* bespoediging, bevordering; verzending (eener zaak); bevordering, verhooging (in rang), *v.* —SMITTEL, *o.* middel van bevordering; - van verzending; (34) middel dat de uitwerking van een geneesmiddel bevordert, *o.*; *fig.* hefboom, *m.*

BEFRACHTEN, *b. w.* bevrachten, beladen. *...ER, *m.* bevrachter, uitruster, reeder; verzender, *m.* *...UNG, *v.* bevrachting, uitrusting; verzending, *v.*

BEFRAGEN, *b. w.* vragen, ondervragen, vernemen naar, onderzoeken; *einen um etwas* —, iemand naar of om iets vragen; *sich* —, vernemen naar, onderzoeken; *sich bei einem* —, iemand raadplegen, iemands raad inwinnen.

BEFRAGEN, *o.* *...UNG, *v.* ondervraging, vraag, navraag, *v.* onderzoek, *o.*

BEFREMDEN, *o. w.* bevreemden, verwonderen; *es befremdet mich*, het bevreemdt mij; *lassen Sie sich das nicht* —, dat moet u niet bevreemden. *—D, *b. n.* bevreemdend.

BEFREMDLICH, *b. n.* zonderling, vreemd. *...UNG, *v.* bevreemding, verbazing, *v.*

BEFREIEN, *b. w.* bevrijden, verlossen; vrijstellen; ontlasten, ontslaan; (119) handligting geven; *sich* —, zich bevrijden, - vrij maken; (119) zich vrij-, of loskoopen. *...ER, *m.* *...ERINN, *v.* bevrijder, verlosser, redder, *m.* bevrijdster, *v.* *...ET, *b. n.* bevrijd, verlost; gered; ontslagen, ontheven. *...UNG, *v.* bevrijding, verlossing, redding; los- afkooping, *v.*; ontslag, *o.*; handligting; vergoeding, *v.*

BEFRESSEN, *b. w.* (*onr.*) knagen, afknabben, beknabbelen.

BEFREUNDEN (SICH), *w. w.* zich verbinden, vermaagschappen (door huwelijk); vriendschap aanknoopen, een verbond sluiten. *...ET, *b. n.* bevriend, vermaagschapt, verwant (door huwelijk); *die —e Mächte*, de bevriende mogendheden. *...ETE, *m.* en *v.* bloed- aanverwant, *m.* en *v* *...UNG, *v.* verbindtenis, verwantschap, *v.*

BEFRIEDIGEN, *b. w.* bevredigen, voldoen; den vrede-, de rust herstellen; insluiten, omheinen (een' akker, een veld). *...UNG, *v.* bevrediging, *v.* het herstellen der rust, *o.*; voldoening, betaling, omheining, hegge, *v.*; omsloten perk, *o.*

BEFROHNEN, *b. w.* leen- of heerendiensten opleggen.

BEFRUCHTEN, *b. w.* vruchtbaar maken. *...ET, *b. n.* (188) bevrucht (vruchten van andere kleur). *...UNG, *v.* bevruchtiging, *v.* het vruchtbaar maken, *v.*

BEFUGEN, *b. w.* (*w. g.*) magtigen, bevoegdheid geven; authoriseren. *...NISS, *v.* en *o.* bevoegdheid, magt, *v.* vermogen, *o.* authorisatie, *v.*; — *eines Gerichtshofes*, bevoegdheid eener regtbank, kompetentie, *v.* *...T, *b. n.* bevoegd, gemagtigd, kompetent.

BEFÜHLEN, *b. w.* bevoelen, betasten, behandelen. *.. UNG, *v.* betasting, bevoeling, aanraking, *v.*

BEFÜRCHTEN, *b. w.* vreezen, duchten, bang zijn, vrees voeden. *...UNG, *v.* vrees, *v.* angst, *m.*

BEGABEN, *b. w.* begiftigen, beschenken, bevoordeelen, bedeelen met. *...T, *dw.* en *b. n.* begiftigd, bevoordeeld; *fig.* begaafd. *...UNG, *v.* begiftiging, beschenking, gave, gift, *v.*

BEGAFFEN, *b. w.* (§) aangapen, aanstaren, bekijken.

BEGÄNGNISS, *o.* zie LEICHENBEGÄNGNISS.

BEGATTEN (SICH), *w. w.* paren, zich paren; echtelijk bijwonen; (*w. g.*) overeenkomen. *...UNG, *v.* paring, vleeschelijke vermenging (der dieren), *v.*

BEGEHEN (SICH), *b. w.* (*onr.*) gebeuren, plaats hebben, geschieden, voorvallen; zich begeven; *sich wohin* —, zich ergens heen begeven, zich stellen, zich aanwezig bevinden; *sich zur Armee* —, zich naar het leger begeven; *sich zu seinem Regimente* —, zich bij zijn regement stellen; *sich auf das Meer* —, zich in zee begeven, ter zee gaan va-

ren; *sich auf die Reise* —, zich op weg-, op reis begeven, vertrekken; *sich in Gefahr* —, zich aan gevaar blootstellen; *sich auf die Flucht* —, de vlugt nemen; *sich in den Eheband* —, huwen, in den echtelijken staat treden; *sich einer Sache* —, van iets afstand doen, afzien; handligting geven; *sich des Eigenthüms* —, (124) van den eigendom afstand doen.

Begebenheit, *v.* gebeurtenis, *v.* voorval, *o.*

Begebung, *v.* reis, *v.* togt (ergens heen); afstand, *m.* ontslag, *o.*; handligting, *v.* het overgeven, *o.* opgave, *v.* afstand (van bezit); (124) afstand (van bezitregt), *m.*

Begegnen, *o. w.* ontmoeten; *einem* —, iemand ontmoeten; *einander* —, elkander ontmoeten; *fig.* gebeuren; bejegenen, behandelen (goed, kwaad); *es begegnet mir etwas*, er gebeurt mij iets; *einem höflich* —, iemand hoffelijk ontvangen, - bejegenen; *einem übel* —. een kwaad voorkomen, (het) uit den weg ruimen. *...**niss**, *o.* ontmoeting; *fig.* bejegening, behandeling, daad, *v.* voorval, *o.*

Begehen, *b. w.* (*onr.*) begaan; *einen Weg* —, een' weg begaan, - betreden; *fig.* vieren (een feest, eene plegtigheid); begaan (eene zonde, eenen misslag); volvoeren (eene wandaad); *sich* —, (*w.g.*) zich paren, vleeschelijk bijwonen.

Begehr, **Begehren**, *o.* begeerte, *v.* verlangen, *o.* wensch, lust, *m.* vraag, *v.* trek, *m.*; (197) drift, neiging (der ziel), *v.*

Begehren, *b. w.* begeeren, lusten, verlangen; bejagen, wenschen; vragen, eischen, vorderen; *ein Mädchen zur Ehe* —, een meisje ten huwelijk vragen, naar hare hand dingen. *—**d**, *b. n.* (197) met de neiging der ziel. *...**lich**, *b. n.* begeerlijk, wenschelijk; moeijelijk te voldoen. *...**lichkeit** *v.* begeerlijkheid, inhaligheid, *v.* zie **Begierde**. *...**ungsvermögen**, *o.* lust, *m.* aandrift, *v.* *...**trieb**, *m.* lust (naar zinnelijk genot), *m.*

Begehung, *v.* het begaan, bedrijven; viering (eener plegtigheid), *v.* *—**sünde**, *v.* zonde van bedrijf (positieve zonde), *v.*

Begeifern, *b. w.* bekwijlen, bezeveren.

Begeistern, *b. w.* bezielen, ingeven, ontvlammen, verrukken. *...**ung**, *v.* bezieling, verrukking, aanblazing (der ziel), geestdrift, *v.*; *die dichterische* —, de dichterlijke bezieling, inspiratie.

Begeitzen, *b. w.* zie **Ergeitzen**.

Begierde, *v.* lust, *m.* begeerte, *v.* trek, *m.* verlangen, *o.*; inhaligheid, vrekkigheid, *v.*; vleeschelijk verlangen, *o.* dierlijke drift, *v.* *—*der Thieren auf dem Raub*, zucht der dieren naar prooi. *...**ig**, *b. n.* begeerlijk, gretig, hartstogtelijk, vurig, hongerig, graag; (zie **Gierig**). — *nach Ehre, auf Neuigkeiten*, enz. begeerig naar eer, roem, naar nieuwigheden; — *auf das Geld*, door geldbejag gedreven; *ich bin sehr — zu wissen*, ik wenschte gaarne te weten —, *bijw.* begeerlijk, verlangend. *...**igkeit**, *v.* zie **Begierde**, **Gierigkeit**.

Begiessen, *b. w.* (*onr.*) begieten, besproeijen. *...**ung**, *v.* begieten, *o.* besproeijing, *v.*

Begine, *v.* begijn (geestelijke zuster), non, *v.* klopje, *o.*; begijnemuts, *v.*

Beginn, *m.* begin, *o.* aanvang, *m.* *—**en**, *b. w.* (*onr.*) beginnen, aanvangen; *fig.* bedrijven, ondernemen; (§) zich gedragen; *er beginnt seinen Beginn sehr albern*, hij stelt zich gek aan. *—, *o.* begin, *o.* aanvang, *m.*; *fig.* onderneming, daad, *v.* gedrag, *o.*

Begittern, *b. w.* traliën, van traliewerk voorzien; zie **Vergittern**.

Beglauben, **Beglaubigen**, *b.w.* bekrachtigen, waarmerken, voor waarheid verklaren, legaliseren; *gerichtlich* —, geregtelijk waarmerken, legaliseren.

Beglaubigt, **Beglaubt**, *dw.* en *b. n.* gewaarmerkt, bekrachtigd, gelegaliseerd; geloofwaard, echt; *ein beglaubigter Gesandte*, een erkend afgezant (die van behoorlijke volmagt of geloofsbrieven voorzien is).

Beglaubigung, *v.* waarmerking, verklaring van echtheid; bekrachtiging; echtheid (van geloofsbrieven), *v.*; *zu — dessen*, ten teeken van echtheid. *—**seid**, *m.* bevestigings-, bekrachtigingseed, *m.* *—**schein**, *m.* (schriftelijk) bewijs van echtheid, *o.* akte van verklaring, *v.* *—**sschreiben**, *o.* geloofsbrieven, *m. mv.*

Begleiten, *b. w.* begeleiden, geleiden, vergezellen, brengen, terugbrengen; ondersteunen, ten geleide verstrekken; (203) tot geleide dienen, konvoijeren; (171) begeleiden, akkompagneren. *...**er**, *m.* *...**erinn**, *v.* geleider, *m.* -ster, *v.*, gids, gezel, *m.* *...**ung**, *v.* begeleiding *v.* geleide, *o.* het vergezellen, het brengen, *o.* eskorte, *v.* konvooi, *o.*; (171) begeleiding, *v.* akkompagnement, *o.* —**stimme**, *v.* stem geschikt tot akkompagnement, *v.*

Begliedern, *b. w.* (66) ineenvoegen. *...**rung**, *v.* (66) ineenvoeging der leden, *v.*

Beglücken, *b. w.* gelukkig maken, iemands geluk, - fortuin maken. ...**t**,

b. n. gelukkig; *fig.* zalig, volzalig; — *sein mit...* gezegend zijn met... overladen van... *...UNG, *v.* zegen, *m.* zegening, *v.* het gelukkig maken, *o.*

BEGNADIGEN, *b.w. einen* —, iemand genade-, vergiffenis schenken; *begnadigt werden*, genade verwerven; gratie krijgen; *einen wieder* —, iemand in genade weder opnemen; *einen mit etwas* —, iemand met iets begunstigen. *...UNG, *v.* genade, gratie, kwijtschelding (van straf), *v.* *...UNGSBRIEF, *m.* genadebrief, *m.* brieven van kwijtschelding, *m. mv.*

BEGNÜGEN (SICH), BEGNÜGEN (SICH) LASSEN, *w.w.* zich bevredigen, zich tevreden stellen; (§) zich laten afschepen, afpaaijen. —, *onp. w. es begnügt mir*, zie GENÜGEN. *...LICH, *...SAM, *b. n.* zie GENÜGSAM.

BEGRABEN, *b. w.* (*onr.*) begraven; ter aarde bestellen.

BEGRÄBNISS, *o.* begrafenis, begraving, lijkstaatsie, uitvaart, ter aarde bestelling, *v.*; graf, *o.*; *zum — gehörig*, tot het graf betrekking hebbende. *—GRÜFTE, *v.mv.* (110) onderaardsche gangen, *m. mv.*; katakomben, *v. mv.* *—KOSTEN, *m. mv.* begrafeniskosten, *m. mv.* *—LIED, *o.* lijkzang, *m.*

BEGRABUNG, *v.* het begraven, begrafenis, ter aarde bestelling, *v.*

BEGRASEN, *b. w.* begrazen; weiden, afweiden, gras eten, afknabbelen (van het gras); *sich* —, met gras overdekt worden; *fig.* dik en vet worden.

BEGRAUT, *b. n.* grijs, graauw; *fig.* grijs, oud.

BEGREIFEN, *b. w.* omvatten, vatten, behandelen; *fig.* begrijpen, bevatten, besluiten, insluiten, vatten, verstaan, voelen; *in etwas mit begriffen sein*, in eenige zaak gewikkeld zijn, er in medegenomen worden; *mit darunter* —, er onder begrepen, met inbegrip van, daaronder verstaan zijn; *über*, *in*, *mit in einer Sache begriffen sein*, zich met iets onledig houden, in eene zaak bezig-, werkzaam zijn; *im Marsche begriffen sein*, op marsch-, in aantogt zijn. *...LICH, *b. n.* begrijpelijk, bevattelijk, verstaanbaar; *einem etwas — machen*, iemand iets begrijpelijk maken. *...UNG, *v.* bevatting, omvatting, behandeling, hantering, *v.* *...UNGSKRAFT, *v.* bevattingsvermogen, *o.*

BEGRENZEN, *b. w.* begrenzen, afpalen, de grenzen afbakenen. *...UNG, *v.* begrenzing, afpaling, grens, afbakening, *v.*

BEGRIFF, *m.* begrip, denkbeeld, *o.* inhoud, *m.* bevatting, *v.* onderwerp, *o.* *ein kurzer* —, een kort begrip, korte inhoud, *m.* schets, *v.*; *im — sein, stehen*, op het punt zijn, gereed staan.

BEGRÜNDEN, *b. w.* staven, op redenen doen steunen, bewijzen; *Schulden* —, eene schuld bekrachtigen, wettigen, konsolideren.

BEGRÜNT, *b. n.* groenende, met bladeren bedekt.

BEGRÜSSEN, *b. w.* begroeten, inhalen, verwelkomen; (§) *einen um etwas* —, iemand om iets vragen; *ohne mich darum zu* —, zonder mij te begroeten, zonder mij te kennen. *...UNG, *v.* begroeting, *v.* groet, *m.* verwelkoming, *v.* welkomstgroet, *m.*

BEGUCKEN, *b. w.* (§) bekijken, begluren.

BEGÜNSTIGEN, *b. w.* begunstigen, bevoordeelen; ondersteunen. *...ER, *m.* *...ERINN, *v.* begunstiger, *m.* -ster, *v.* bevorderaar, *m.* -ster, *v.* *...UNG, *v.* begunstiging, gunst, bevoordeeling, *v.*

BEGÜRTEN, *b. w.* omgorden.

BEGÜTERN, *b. w.* verrijken, rijk maken. *...T, *b. n.* gegoed, rijk, welgezeten.

BEGÜTIGEN, *b. w.* zie BESÄNFTIGEN.

BEGYPSEN, *b. w.* bepleisteren, met pleister bekleeden.

BEHAAREN, *b. w.* met haar bedekken, van haar of ruigte voorzien; *sich* —, haar krijgen.

BEHAART, *b. n.* ruig, harig, met ruigte bewassen.

BEHACKEN, *b. w.* af-, behakken; omhakken (den wijngaard); de aarde omhalen (rondom de planten). *...UNG, *v.* omhakking, omhaling (rondom de planten); ontblooting (der wortelen), *v.*

BEHADERN, *b. w.* (§) met lompen bedekken.

BEHAFTET, *b. n.* behebt (met), onderworpen (aan); beladen, bezwaard.

BEHAGEN, *o.* en *onp. w.* behagen, bevallen; *es behagt mir hier*, het bevalt mij hier. *—, *o.* behagen, goedvinden, welbehagen, vermaak, *o.*; voldoening, *v.* *...LICH, BEHÄGLICH, *b. n.* behagelijk, welgevallig, aangenaam. *...LICHKEIT, *v.* welbehagen, *o.* aangenaamheid, *v.* gemak, *o.*

BEHALTEN, *b. w.* (*onr.*) behouden, bewaren; onthouden, terughouden; onthouden (in het geheugen bewaren); *übrig* —, overhouden, nog over hebben; *einen bei sich zum Abendessen* —, iemand ten avondeten houden; *fig. etwas bei sich* —, een geheim bewaren, iets verzwijgen; *Recht* ; regt verkrijgen, zijn proces winnen; *das Leben* —, het leven behouden; *die Oberhand* —, de bovenhand behouden; *das Feld* —, het veld behouden, meester van het

slagveld blijven ; *wohl—*, *o.* zie **Wohlbehalten**.

Behälter, *m.* vergaârbak, waterbak, *m.* vischkaar, *v.* vijver, *m.*

Behältniss, *o.* plaats ter bewaring geschikt, *v.*; pakhuis, *o.* kist, kast, *v.*; kamertje, uitstekje, *o.*; vergaârbak, *m.* bewaarplaats, *v.*; *fig.* broeinest, *o.*

Behaltsam, *b. n.* goed -, sterk van geheugen. *—**keit**, *v.* bevattelijkheid, kracht van geheugen, *v.*

Behämmern, *b. w.* hameren (op iets).

Behandeln, *b. w.* dingen, over den prijs handelen ; met de handen bewerken; *fig. einen —*, iemand behandelen ; *einen Gegenstand —*, een onderwerp, eene stoffe behandelen ; *sich — lassen*, zich handelbaar toonen. *...**lung**, *v.* het dingen, prijs bepalen ; bewerking met de handen, *v.* het hanteren ; *fig.* behandeling, *v.*

Behändigen, *b. w.* zie **Einhändigen**.

Behängen, *b. w.* behangen ; overtrekken ; *schwarz —*, met zwart behangen ; (59) *einen Hund —*, eenen hond aan het trekzeel vastleggen ; *dieser Hund ist wohl behängt, (behangen)*, die hond is goed gekapt ; *fig. sich mit etwas —*, zich met iets bemoeijen, zich in iets mengen.

Behängsel, *o.* behangsel, *o.*

Beharnen, *b. w.* zie **Bepissen**.

Beharnischen, *b. w.* (*w. g.*) het harnas aantrekken.

Beharren, *b. w.* volharden, volhouden, aanhouden, op zijn stuk blijven staan ; *auf seiner Meinung —*, in zijn gevoelen volharden. *...**lich**, *b. n.* volhardend, aanhoudend, vast, standvastig. —, *bijw.* standvastiglijk, vastelijk. *...**lichkeit**, *...**ung**, *v.* volharding, standvastigheid, *v.*

Beharschen, *o. w.* met eene korst overvoldekken.

Beharzen, *b. w.* met harst inwrijven ; (56) *die Bäume —*, de harst uit de boomen halen (door insnijdingen).

Behauchen, *b. w.* bewasemen (met den adem).

Behauen, *b. w.* *(onr.)* behouwen, behakken ; snoeijen ; dunnen (boomen) ; (18) waterpas maken ; *aus dem Groben —*, uit het ruwe behouwen ; *nach der Schnur —*, glad behouwen ; *dünn, scharf —*, steen, hout scherpen ; *rauh —*, afschaven, afronden (van steenen) ; (9) *das Gestein —*, den berg- of rotssteen beproeven.

Behauptbar, *b. n.* *(w. g.)* verdedigbaar, houdbaar.

Behaupten, *b. w.* beweren, staande houden, verdedigen, verzekeren ; bevestigen; *seine Würde —*, zijne waardigheid ophouden ; *sein Ansehen —*, zijn gezag handhaven; *den Platz —*, het veld behouden, de overwinning behalen ; winnen. *...**ung**, *v.* het beweren, bewering, bevestiging, handhaving, *v.*

Behausen, *b. w.* huisvesten, herbergen. *...**ung**, *v.* huisvesting, herberging, *v.* ; huis, *o.* woning, *v.*; (§) logies, *o.*

Behauten, *b. w.* (206) overtrekken (met leder).

Behauung, *v.* het behouwen ; zie **Behauen**.

Behelf, *m.* verontschuldiging ; uitzondering, *v.* voorwendsel, *o.* uitvlugt, *v.*; hulpmiddel (in regten, in de geneeskunde), *o.*

Behelfen (sich), *w. w.* *(onr.)* zich behelpen, zich bevredigen ; *mit etwas —*, zich met iets behelpen, generen ; zich laten ontberen ; *kümmerlich —*, sobertjes -, kommerlijk leven ; *mit Lügen —*, met leugens omgaan, uitvlugten zoeken ; *mit Worten, mit Reden, mit der Sprache —*, wel bespraakt zijn, zich goed kunnen helpen (met de tong). *...**lich**, *b. n.* (119) tot bewijsgrond, tot het bewijs bijdragende ; zie **Behülflich**.

Behelligen, *b. w.* lastig vallen, tot last zijn. *...**ung**, *v.* last, *m.* moeite, *v.* overlast, *m.*

Behen, *o.* (76) behen, cucubalis (plant), *m.* *—**baum**, *m.* behenboom (zekere oostindische boom), *m.* *—**nuss**, *v.* noot van den behenboom, *v.*

Behende, *b. n.* en *bijw.* vlug, behendig, handig, gezwind ; behendiglijk.

Behendigkeit, *v.* behendigheid, handigheid, vlugheid, vaardigheid, *v.*

Beherbergen, *b. w.* herbergen, huisvesten, ontvangen, eene schuilplaats verleenen. *...**ung**, *v.* herberging, huisvesting, ontvangst, verzorging, *v.*

Beherrschen, *b. w.* beheerschen ; *fig.* hooger liggen, boven uitsteken. *...**er**, *m.* beheerscher, meester, vorst, *m.* *...**erinn**, *v.* beheerscheres, vorstin, meesteres, *v.* *...**ung**, *v.* beheersching, heerschappij, *v.*

Beherzigen, *b. w.* behartigen, te harte nemen ; met oplettendheid onderzoeken. *...**ung**, *v.* behartiging, *v.*; rijp onderzoek, *o.*

Beherzt, *b. n.* moedig, stout, vastberaden, dapper, kloekmoedig ; — *machen*, moed inboezemen ; *spr.* een hart onder 't riem steken. *—**heit**, *v.* moed, *m.* stoutheid, kloekmoedigheid, *v.*

Behetzen, *b. w.* (59) jagen, na-, opjagen. Zie **Hetzen**. *—, tot de jagt afrigten.

Behexen, *b. w.* betooveren, beheksen. *...ung, *v.* betoovering, *v.*
Behindern, *b. w.* zie **Hindern**, **Verhindern**.
Behner, *m.* mand, benne, hooge mand, *v.* zie **Korb**.
Behobeln, *b. w.* schaven, beschaven; glad schaven.
Beholzen, *b. w.* met boomen beplanten, van palen voorzien; *einen Deich* —, palen inheijen rondom eenen dijk; *sich* —, dikke takken krijgen.
Behorchen, *b. w.* afluisteren, aan de deur staan te luisteren.
Behörde, *o.* het behoorlijke, wat er noodig is; (119) bevoegd regter, *m.* de bevoegde magt, *v.*; *einen Brief an die* — *abgeben*, een' brief aan zijn adres —, aan den bevoegden persoon afgeven.
Behörig, *b. n.* zie **Gehörig**.
Behoset, *b. n.* bebroekt, met eene broek aan.
Behuf, *m.* gebruik, het noodzakelijke; voordeel, nut, *o.* winst, *v.*; *zum* —, ten behoeve.
Behuft, *b. n.* van hoeven voorzien.
Behülflich, *b. n.* hulprijk, behulpzaam, dienstvaardig, dienstig, gedienstig; *einem in, bei etwas — sein*, iemand in iets behulpzaam zijn; *einem zu etwas — sein*, iemand iets doen verkrijgen; iemand iets bezorgen. *—keit, *v.* (§) dienstvaardigheid, gedienstigheid; ondersteuning, hulp, *v.*
Behüten, *b. w.* behoeden, hoeden, bewaren, beschermen; *einen vor etwas* —, iemand voor iets behoeden; *behüte Gott!* de Hemel beware! volstrekt niet; *behüte euch Gott!* God behoede u! vaarwel!
Behutsam, *b. n.* behoedzaam, voorzigtig, voorzigtig, beraden. *—, *bijw.* met behoedzaamheid, omzigtiglijk; *mit einem od. etwas — umgehen*, iemand (of) iets ontzien. *—keit, *v.* behoedzaamheid, omzigtigheid, voorzigtigheid; inschikkelijkheid, *v.*
Behütung, *v.* behoeding, hoede, bewaking, *v.*
Bei, *vz.* bij, digt bij, naast, tot, aan, over, in, binnen, met, door, onder, op; *er wohnt — mir*, hij woont bij mij in; *er sitzt — dem Feuer*, hij zit bij het vuur; — *der Kirche*, digt bij de kerk; — *Tische*, aan tafel; — *dem (beim) Herausgehen*, bij, onder het weggaan; — *Tag*, — *Nacht'* bij dag, bij nacht; — *seinem Unglück*, in zijn ongeluk; *er war nicht — sich, bei gutem Verstande*, hij had zijne zinnen niet bij elkander; — *guter Gesundheit*, in goeden welstand; *er hatte seinen Vater — sich*, zijn vader was bij hem, vergezelde hem; — *meiner Treu*, op mijn woord; — *jungen Leuten*, onder jonge lieden; — *Strafe*, op straffe, poene van; *nicht — Gelde sein*, niet bij geld zijn, geen geld voorhanden hebben; — *Kräften sein*, in zijne volle kracht zijn; — *alle dem*, met al dat; — *Jahren sein*, op jaren zijn; — *dem Winde segeln*, bij den wind zeilen; — *sechs Wochen*, zes weken ongeveer; — *weitem*, *bijw.* op verre na; *er übertrifft mich — weitem*, hij overtreft mij verre.
Beian, *bijw.* digt bij, zeer nabij.
Beianker, *m.* (203) tuianker, *o.*
Beiarbeiter, *m.* zie **Mitarbeiter**.
Beibehalten, *b. w.* *(onr.)* er bij behouden; onthouden; bewaren. *...ung, *v.* het bewaren, onthouden.
Beibiegen, *b. w.* (*onr.*) (46) bijvoegen, insluiten (een' brief).
Beibinden, *b. w.* (*onr.*) er bij binden, te zamen binden, voegen.
Beibote, *m.* onderbode, tweede bode, boodschapper, *m.*
Beibringen, *b. w.* *(onr.)* aanbrengen, aanvoeren; ingeven, laten innemen (een drankje); opleggen (eene pleister); toebrengen (een' slag), veroorzaken, baren (vrees); overbrengen, aanhalen, aanvoeren (bewijsgronden); stellen (getuigen); leveren (bewijzen); *fig. einem etwas* —, iemand iets leeren, onderrigten; *einem eine Meinung* —, iemand een gevoelen, eene meening doen opvatten. *...ung, *v.* het ingeven, opleggen, aanvoeren, stellen (van bewijzen, getuigen); zie **Beibringen**.
Beichte, *v.* biecht, *v.* het biechten; *zur — gehen*, te biecht gaan; — *hören*, *sitzen*, de biecht afnemen, aanhooren; *in der — sein*, te biecht zijn; *aus der — kommen*, te biecht komen.
Beichten, *b. w.* biechten; *fig.* bekennen, zeggen. *—, *o. w.* de biecht afleggen (bij een' priester). *...geld, *o.* *...pfennig, *m.* biechtpenning, *m.* biechtgeld, *o.* *...iger, *m.* zie **Beichtkind**, **Beichtvater**. *...kind, *o.* biechteling, *m.* biechtkind, *o.* *...stuhl, *m.* biechtstoel, *m.* *...vater, *m.* biechtvader, geestelijke hoeder, *m.* *...zettel, *m.* biechtbrief *m.* bewijs van biecht, *o.*
Beide, *b. n.* beide, de een en ander; *einer von —n*, een van beide; *alle* — alle twee, beide; *keiner von* —, geen van beide; *man muss — thun*, men moet beide doen; *zu beiden Seiten*, aan weêrszijden, aan weêrskanten. *—rlei, *b. n.* beiderlei, beiderhande, twee-

derlei. *—BLEIGESCHLECHTS, *b. n.* (151) van beide geslachten (mannelijk en vrouwelijk). *—RSEITIG, *—RSEITS, *b. n.* en *bijw.* van weêrszijden, wederzijds; wederkeerig, respektief; wederkeeriglijk, respektievelijk.

BEIDERWAND, *b.n.* van tweederlei stof (wol en katoen).

BEIDING, *o.* bij-, toevoegsel, *o.*

BEIDLEBIG, *b. n.* tweeslachtig, halfslachtig; *ein —es Thier*, een tweeslachtig dier, amphibie.

BEIDREHEN, *b. w.* bijdraaijen; (203) opbrassen. *...DRUCKEN, *b. w.* bijdrukken. *...DRÜCKEN, *b. w.* opdrukken, zamen-, aaneendrukken; opdrukken (een' kegel).

BEIDSCHATTIG, *b. n.* (1) dubbel schaduw gevende (in de verzengde luchtstreek).

BEIERBE, *m.* *...ERBINN, *v.* bij-erfgenaam, *m. v.*

BEIEINANDER, *bijw.* bij elkander, te zamen.

BEIESSEN, BEIGERICHT, *o.* toespijs, *v.* tusschengeregt, *o.* *...FALL, *m.* bijval, *m.* goedkeuring, toestemming; toetreding, stem, *v.*; *der laute* —, toejuiching, *v.* handgeklap, *o.*; *— geben*, goedkeuren; *— klatschen*, in de handen klappen.

BEIFALLEN, *o. w. (onr.) einem* —, bijvallen, (iemands zijde kiezen); in het geheugen komen; *es fallt mir wieder bei*, ik herinner het mij weder; *es wird mir wieder* —, het zal mij wel bijvallen; *sein Name will mir nicht*—, zijn naam wil mij niet bijvallen.

BEIFALLSGETÖSE, *o.* luidruchtige toejuichingen, *v. mv.* *...RUF, *m.* gejuich, *o.* bijvalsbetuiging, *v.*

BEIFALLIG, *b. n.* en *bijw.* bijvallend, invallend, toevalligerwijze; (119) tusschenkomend, incidentelijk; *einer Sache — sein*, tot iets toetreden, zijne toestemming geven tot.

BEIFRAU, *v.* noodhulp, hulpvrouw (bij eene vroedvrouw), *v.* *...FREUDE, *v.* medegevoel, *o.* gelukwensching, *v.* *...FUGE, *v.* zie BEILAGE.

BEIFÜGEN, *b. w.* bijvoegen, toevoegen; hechten (aan). *...UNG, *v.* bijvoeging, *v.*

BEIFUSS, *m.* (76) bijvoet, *m.* sintjanskruid, *o.* *...GANG, *m.* (9) metaalader, *v.*

BEIGEHEN, *o. w.* (*onr.*) *sich — lassen*, zich in het hoofd zetten; durven. *—D, *b. n.* inliggend, bijgaand.

BEIGEMACH, *o.* zijkamer, *v.* aanliggend -, belendend vertrek, spreekkamertje, *o.* *...GENANNT, *b.n.* bijgenaamd. *...GEORDNETE, *m.* bijzitter, medegemagtigde, *m.* *...GERUCH, *m.* vreemde reuk, *m.* *...GESCHMACK, *m.* bij-, vreemde smaak, *m.* *...GESELL, *m.* medgezel, makker, kameraad, gezel, genoot, *m.*

BEIGESELLEN, *b. w.* deelgenoot maken, doen deelen in. *...UNG, *v.* deelgenootschap, *o.* het doen deelen in.

BEIGLIED, *o.* buitengewoon lid (eener vergadering), *o.* *...HANDEN, *bijw.* voorhanden, bij de hand. *...HER, *b. n.* zie NEBENHER, BEILÄUFIG.

BEIHOLEN, *b. w.* (203) bijzetten (de zeilen).

BEIHÜLFE, *v.* noodhulp, hulp, *v.* steun, *m.*; (119) hulpmiddel, bevorderend middel, *o.* *— an Geld*, geldelijke subsidie. *...LICH, *b. n.* (*w. g.*) hulprijk, behulpzaam; (197) *die —e Ursache*, de bij-, tweede oorzaak.

BEIJAGEN, *o.* buitengewone jagt, *v.* *...KAMMER, *v.* zie NEBENKAMMER. *...KIND, *o.* onecht kind, *o.* *...KIRCHE, *v.* bijkerk, tweede kerk, *v.* *...KNECHT, *m.* tweede knecht, onder-bediende, *m.* *...KOCH, *m.* koksjongen, onderkok, *m.*

BEIKOMMEN, *o. w.* (*onr.*) bijkomen, naderen, nader treden; bereiken; *fig.* evenaren, op zijde streven, gelijken naar, naderen; inhalen; *er kommt seinem Vater nicht bei*, hij gelijkt zijnen vader niet; *seinem Schaden, seinem Verluste (wieder)* —, zijne schade, zijn verlies weder inhalen. *—D, *b. n.* bij-, inliggend, bijgevoegd. *...KRÄUTER, *o. mv.* toekruid, *o.* *...KREIS, *m.* (157) bijkring, *m.*

BEIL, *o.* bijl, hakbijl, *v.* *—CHEN, *o.* bijltje, *o.* *—BRIEF, *m.* groote verkoopcêel, *v.*

BEILADE, *v.* schuiflaadje (bij of in eene grootere), *o.* *...LAGE, *v.* bijlage, *v.* bewijsstuk, *o.* inliggende (brief), *m.* *...LAGER, *o.* groote trouwplegtigheden, *v. mv.* *...LAST, *v.* (203) zeemanspakje, *o.* goederen (voor rekening der zeelieden), *o. mv.* *...LÄUFER, *m.* loopjongen, *m.* *...LÄUFIG, *b. n.* en *bijw.* bijkomend, bij wijze van tusschenzin, in het voorbijgaan; ongeveer, bijna.

BEILEGEN, *b. w.* bijvoegen, toevoegen, ter zijde leggen, afzonderen; geven, opdragen, wijten; *einem die Schuld* —, iemand de schuld geven; *fig. eine Sache, einen Streit* —, eene zaak, een' twist bijleggen. *—, *o. w.* *einem* —, iemand zijne toestemming geven, iemands partij kiezen; (203) bijliggen, opbrassen. *...UNG, *v.* bij- toevoeging, *v.* bijvoegsel, *o.*; insluiting (van een' brief), *v.* het wijten; bevrediging, *v.*; het bijleggen (van een geschil). *...LEHEN, *o.* zie NEBENLEHEN.

Beileid, *o.* medelijden, mededoogen, *o.* meewarigheid, *v.* rouwbeklag, *o.*; *fig. einem sein — bezeugen,* iemand zijne meêwarigheid betuigen, zijn rouwbeklag brengen. *—SBEZEUGUNG, *v.* rouwbeklag, *o.* kondoleantie, *v.* *—SSCHREIBEN, *o.* brief van rouwbeklag, kondoleantie-brief, *m.*

Beiliegen, *o. w. (onr.)* bijliggen, bijelkander gevoegd zijn; ingesloten zijn (van een' brief); bij elkander liggen (in een bed); (143) bijliggen. *—D, *b. n.* ingesloten.

Beilke, **Beilkentafel**, *v.* schuiftafel (soort van biljart), *v.*

Beilkraut, *o.* (76) kornoelje, *v.* *...PFLANZE, *v.* (76) wilde sene, *v.*

Beimessen, *b. w. (onr.)* toeschrijven, wijten, vooronderstellen; *Glauben —*, geloof schenken. *...UNG, *v.* het toeschrijven, vooronderstelling, *v.*; het wijten aan. *...MISCHEN, *b. w.* vermengen, ondereenmengen. *...MISCHUNG, *v.* vermenging, ondereenmenging, *v.*

Bein, *o.* been, *o.*; poot (van eene bank, tafel enz.), *m.*; *in— arbeiten,* in been werken, ivoor draaijen; *es dringt durch Mark und —,* het dringt door merg en been; *fig. Stein und — schwören,* vloeken dat het kraakt, - als een ketter; *flink auf den —en,* fiksch op de pooten; goed loopen; *fig. auf die —e bringen,* grootbrengen (van kinderen); op de been brengen (een leger); *einem auf die —e helfen,* iemand weder op de been brengen (een' zieke, een' berooiden koopman); *sich auf die —e machen,* zich op weg begeven; *den Kopf zwischen die —e nehmen,* hals over kop heenloopen; *etwas aufs— binden,* een verlies ondergaan; *einem ein — stellen,* iemand een pootje draaijen; *fig.* den voet ligten. *—ADER, *v.* (106) beenader, *v.* *—ARBEITER, *m.* zie BEINDRECHSLER.

Beinahe, *bijw.* bijna, ongeveer, omstreeks, bijkans.

Beiname, *m.* bijnaam; toenaam, *m.* *—N, *b. w. (w. g.)* een' bijnaam geven.

Beinartig, *b. n.* zie BEINICHT. *...ASCHE, *v.* beenasch, *v.* *...BEULE, *v.* beenachtig gezwel, *o.* *...BLUME, *v.* moeras-goudsbloem, *v.* *...BOHRER, *m.* vijgeneter, *m.* (vogel); zie BANKBOHRER. *...BRECHER, *m.* zeearend, lipvisch, *m.* *...BRECHGRAS, *o.* gele grasbloem, *v.* *...BRUCH, *m.* beenbreuk, beenverbrijzeling, -kneuzing, *v.* *...BRÜCHIG, *b. n.* gebroken (van het been, den arm enz.).

Beinchen, *o.* beentje, pootje, kortbeen, *o.* *...DRECHSLER, *m.* been-, ivoordraaijer, *m.* *...DÜRRE, *b. n.* beendroog, zoo mager als een stok. *...ERN, *b. n.* beenen. *...FÄULE, *v.* beenverrotting, *v.* *...FRASS, *m.* beenvreter; (48) beenschraper (heelk. werktuig), *m.* *...FISCH, *m.* beenvisch (met eene beenachtige huid), *m.* *...FLÜGEL, *m.* zie FERSENFLÜGEL. *...FOLTER, *v.* beenijzers, *o. mv.* *...FÜGUNG, *v.* zie KNOCHENFÜGUNG. *...GERIPPE, *...GERÜST, *o.* zie GERIPPE, *...GESCHWULST, *...GEWÄCHS, *o.* beengezwel; overbeen, *o.* *...GRAS, *o.* (76) patich, patientie-kruid, *o.* *...HARNISCH, *m.* (110) beenstuk *o.* *...HART, *b. n.* beenhard; hard als een been. *...HAUS, *o.* knekelhuis, doodsbeenderhuis, *o.* *...HÄUTCHEN, *o.* (106) beenvlies, *o.* *...HEBEL, *m.* (48) vroedmeesterstang, *v.* *...HEIL, *o.* zie BEINWELL. *...HÖHLE, *v.* pan, holligheid (waarin een been draait); beenholte, *v.* *...HOLZ, *o.* (76) keelkruid, *o.* *...ICHT, *b. n.* beenachtig, hard. *...IG, *b. n.* beenig, van beenderen voorzien. *...KEHLE, *v.* voeg (van het been), *v.*

Beinkleider, *o. mv.* broek, *v.* *...KNUPF, *...KNOTEN, *m.* knokkel, *v.* gewricht, *o.*; knobbel, *m.* uitwas, gezwel, *o.* *...KREBS, *m.* beenkanker, *m.* *...LADE, *v.* (48) winde (bij beenbreuk gebruikelijk), *v.* —N, *...BINDLADEN, *m.* (48) verband (van eene beenbreuk), *o.* *...LEDER, *o.* versterkingsschaft, *v.* (bij koeriers-laarzen). *...LOS, *b. n.* ontbeend; beenderloos, zonder beenen. *...MARK, *o.* merg, *o.* *...SÄGE, *v.* beenzaag, *v.* *...SCHELLEN, *v. mv.* voetijzers, kluisters, *o. m. mv.* *...SCHIENE, *v.* (48) been-, voetspalk, *v.* zie BEINHARNISCH. *...SCHRAUBE, *v.* beenschroeven, *v. mv.* *...SCHWARZ, *o.* been-, ivoorzwart, *o.* *...SPATH, *m.* spaat, *o.* zie SPATH. *...WAAREN, *v. mv.* beenen-, ivoren kinderspeelgoed, *o.* *...WEH, *o.* beenpijn, pijn in het gebeente, *v.* voeteuvel, *o.* *...WELL, *o.* (76) beenbreuk-steen, *m.*

Beiordnen, *b. w.* toevoegen; benoemen (nevens anderen). *...UNG, *v.* toevoeging, *v.*

Beiorgel, *v.* klein orgel, positief, *o.*

Beipacken, *b. w.* bijpakken, mede inpakken. *...PFERD, *o.* hand-, bijpaard, *o.*

Beipflichten, *o. w. (einem —,)* toestemmen, goedkeuren (iemands gezegden); toetreden, iemands zijde kiezen. *...UNG, *v.* toetreding, goedkeuring; toestemming, *v.* *...RATH, *m.* raad, *m.*

*...RATHIG, *b. n.* dienstig (met raad). *...RECHNEN, *b. w.* zie BEIMESSEN, ZURECHNEN. *...RÜCKEN, *o. w.* nader schuiven, aanschuiven; aanrukken.

BEISAMMEN, *bijw.* te zamen, gezamentlijk, digt-, aaneengesloten. *...SASS, *m.* opgezeten, dorpbewoner, *m.* *...SATZ, *m.* bijvoeging, *v.* bij-, toevoegsel, *o.* zie ZUSATZ.

BEISCHAFFEN, *b. w.* zie ANSCHAFFEN.

BEISCHICKEN, *b. w.* zie BEISENDEN.

BEISCHIESSEN, *b. w.* (*onr.*) bijdragen; verschaffen.

BEISCHIFF, *o.* kaïk, *v.* bijstander, *m.* galei-sloep, *v.* geleide-schip, *o.* *...SCHLAF, *m.* bijwoning, *v.* bijslaap, *m.*; *der uneheliche* —, ongeoorloofde bijwoning, *v.* -omgang, *m.* *...SCHLÄFER, *m.* bijslaap, bedgenoot, slaapkameraad, *m.* *...SCHLÄFERINN, *v.* bijslaap, bedgenoot, (§) bijzit, *v.* *...SCHLAG, *m.* valsche munt, *v.*; valsche muntslag, stempel; ingesloten brief, *m.* papier; (§) onecht kind, *o.* bastaard, *m.*

BEISCHLAGEN, *b. w.* (*onr.*) bijvoegen, insluiten. *—, *o. w.* (§) *einem*, iemand nabootsen, navolgen; *er schlägt nicht übel bei*, hij is van denzelfden stempel. *...SCHLIESSEN, *b. w.* (*onr.*) insluiten, mede insluiten; bijvoegen. *...SCHLUSS, *m.* ingesloten brief, *m.* *...SCHLÜSSEL, *m.* nachtsleutel, looper, *m.*

BEISCHREIBEN, *b. w.* (*onr.*) bij-, naschrijven, aanteekenen. *—, *o.* brief bij een' anderen gevoegd, *m.* *...SCHRIFT, *v.* naschrift, *o.* kantteekening, *v.*; — *eines Sinnbilden*, bijschrift, randschrift (eener plaat; eens pennings), *o.* *...SCHUSS, *m.* bijdrage, *v.* zie ook BEISTEUER. *...SEGEL, *o.* (203) lijzeil, *o.* broodwinder, *m.*

BEISEIN, *o.* bijzijn, *o.* tegenwoordigheid, *v.* *in meinem* —, in mijn bijzijn, in mijne tegenwoordigheid.

BEISEIT, BEISEITS, *bijw.* ter zijde, op zijde, aan den kant; — *treten*, ter zijde gaan; *fig. etwas — gesetzt sein lassen*, iets ter zijde laten; *die Ehrerbietung — setzen*, den eerbied uit het oog verliezen.

BEISENDEN, *b. w.* (*onr.*) bijzenden.

BEISETZEN, *b. w.* bijvoegen, toevoegen; bijzetten (een lijk); (203) bijzetten, brassen. *...UNG, *v.* bijvoeging, *v.*; het bijzetten (begraven).

BEISETZWORT, *o.* bijvoegelijk naamwoord, epitheton, *o.*

BEISICHTIG, *b. n.* bijziende, kortzigtig. *...SITZ, *m.* bijzitting, *v.* het bijzitten, *o.*

BEISITZEN, *o. w.* (*onr.*) bijzitten. *...ER, *m.* bijzitter, assessor, *m.* *...SORGE, *v.* (*w. g.*) vrees, bekommernis, *v.*

BEISPANNEN, *b. w.* bij-, aanspannen.

BEISPIEL, *o.* voorbeeld, *o.*; *zum* —, bij voorbeeld. *—LOS, *b. n.* zonder voorbeeld, voorbeeldeloos, zonder weêrga.

BEISPRINGEN, *o. w.* (*onr.*) *einem* —, bijspringen, te hulp komen, - snellen; bijstaan.

BEISSBEERE, *v.* indiaansche peper, *v.*

BEISSEN, *b. w.* (*onr.*) bijten, kaauwen; *fig.* bijten, uitbijten, invreten; (§) bekijven; *auf einen Knochen* —, aan een been knabbelen, sukkelen; *sich in (auf) die Zunge* —, zich in de tong bijten; *nach etwas* —, naar iets happen; *die Zähne zusammen* —, op de tanden knarsen; *fig. im Halse* —, bij de keel vatten; *auf der Zunge* —, op de tong branden (van scherpe dingen); *in die Augen* —, de oogen doen steken, branden; *es beisst mich*, het jeukt mij; *spr. ins Gras* —, het zand -, het stof bijten (doen sneuvelen); *sich* —, met elkander kijven, den mantel vegen. *—, het bijten, jeuken, *o.* jeuking; *fig.* diepe smart, *v.* *—D, *b. n.* bijtend, invretend, jeukend; *fig.* bijtend, scherp; jokerig. *...FLIEGE, *v.* stekelige vlieg, *v.* *...IG, *b. n.* scherp, bijtend, kijf-, twistziek, onverdraagzaam. *...IGKEIT, *v.* (*w. g.*) kijfachtigheid, ligtgeraaktheid, *v.* *...KER, *m.* prik, negenoog, *m.* (visch). *...KOHL, *m.* beet, (kruid), *v.* *...KORB, *v.* zie MAULKORB. *...RÜBE, *v.* zie RÜBE. *...ZAHN, *m.* snijtand, *m.* *...ZANGE, *v.* knijptang, liptang, *v.* zie KNEIPZANGE.

BEISTAND, *m.* bijstand, onderstand, *m.* hulp, ondersteuning, *v.*; sekondant (bij een tweegevecht), *m.*; — *leisten*, hulp verleenen, helpen, ondersteunen; *der rechtliche* —, de advokaat, geregtelijke verdediger.

BEISTÄNDER, *m.* bijstand, adjutor, *m.* *...IG, *b. n.* bijstaande (in regten).

BEISTANDSGELDER, *o. mv.* onderstandsgelden, subsidiën, *o. v. mv.*

BEISTECKEN, *o. w.* (*onr.*) (203) bijbrassen, opbrassen.

BEISTECKEN, *b. w.* bij (zich) -, op zak steken; *fig.* in de gevangenis zetten.

BEISTEHEN, *b. w.* (*onr.*) *einem* —, bijstaan, helpen, ondersteunen; *einer Frau in Kindesnöthen* —, eene vrouw in barensnood helpen; (203) *alle Segel — lassen*, alle zeilen bijzetten.

BEISTEUER, *v.* geldelijke onderstand, *m.* bijdrage, opbrengst, *v.* *—N, *b. w.* onderstand geven, bijdragen, de kosten helpen dragen.

BEISTIMMEN, *b. w.* toestemmen, toetreden; *eine Meinung* —, iemands gevoelen

omhelzen. *...STIMMUNG, v. toestemming, toetreding, v. *...STRICH, m. (151) komma, v. *...STROM, m. arm (eener rivier), m. kreek, v. *...STÜCKE, o. mv. (28) toegift, v. *...TASCHE, v. broek-, horologiezakje, o. *...TISCH, m. tweede tafel, v.

BEITRAG, m. bijdrage, opbrengst, hulp, gave, v. geschenk, o. bijvoeging, v.; zu etwas — thun, tot iets bijdragen. *—EN, b. w. (onr.) bijdragen; toebrengen, ondersteunen; medewerken; bevorderen.

BEITREIBEN, b. w. (onr.) (59) opjagen, bijeendrijven (het wild); fig. eine Schuld —, eene schuld invorderen. *...TREIBUNG, v. bijeendrijving, v. het opjagen, o.; fig. invordering, v. *...TRETEN, o. w. (onr.) fig. einem —, iemands zijde kiezen, tot iemands gevoelen toetreden; einer Sache —, iets goedkeuren, er in bewilligen; einem Vergleiche —, een verdrag onderschrijven. *...TRITT, m. toetreding, toestemming, goedkeuring, v.

BEITZBRÜHE, v. zie BEIZBRÜHE.

BEITZE, v. zie BEIZE en alle verdere zamenstellingen met BEITZ.

BEIURTHEIL, o. voorloopig vonnis, verhoor, o. akte, v. *...WACHE, v. bijwacht, v. bivouak, o. *...WAGEN, m. bijwagen, m. *...WEG, m. bijweg, m. zijpad, o. *...WEIB, o. bijwijf, o. bijzit, v. *...WERFEN, b. w. (onr.) bijwerpen, bijvoegen. *...WERK, v. zie NEBENWERK.

BEIWOHNEN, o. w. einer Sache —, tegenwoordig zijn, bijwonen; einem Weibe —, eene vrouw (vleeschelijk) bijwonen, beslapen. *...WOHNUNG, v. bijwoning, tegenwoordigheid; vleeschelijke -, echtelijke bijwoning, v. *...WORT, o. (151) bijvoegelijk naamwoord, o. *...WÖRTLICH, bijw. (151) bijvoegelijkerwijze. *...ZAHLEN, b. w. bijbetalen. *...ZÄHLEN, b. w. bijtellen, er onder tellen.

BEIZBRÜHE, v. bijtend vocht, verweekend vocht, o.

BEIZE, v. weeking, inbijting (in azijn enz.); (84) run-, looijerskuip; (15) bijting, weeking (met hondendrek), v.; (136 en 177) bijtend vernis; (116) sterk water, o.; (59) valken-, vogeljagt, v.

BEIZEICHEN, o. tegenmerk; valsch teeken (bij paardenkoopers), o. *...ZEITEN, bijw. vroegtijdig, bij tijds, dra.

BEIZEN, b. w. weeken, verweeken, bijten; (15) in de run leggen; (84) huiden bereiden; (139) hout kleuren; mit Scheidewasser —, etsen; (59) vogel-, valkenjagt houden. *—D, b. n. bijtend, verweekend; fig. bijtend, stekelig, scherp. *...HUND, m. kleine jagthond, m. *...KUFE, v. looijerskuip, runkuip, looikuip, v.

BEIZOLL, m. buitengewone tol, m.; opcenten, m. mv. *...ZÜGEL, m. bijzetteugel, m.

BEIZVOGEL, m. valk, m. *...VÖGEL, m. mv. valkenzwerm, m.

BEIZWECK, o. zie NEBENZWECK.

BEJAGEN, b. w. bejagen (een woud, een bosch).

BEJAHEN, b. w. bevestigen, verzekeren, toegeven; wer schweigt bejahet, wie zwijgt geeft toe. *—D, b. n. bevestigend.

BEJAHRT, b. n. bejaard, oud.

BEJAHUNG, v. bevestiging, toestemming, v. *—SSATZ, m. bevestigende stelling, v. *—SWEISE, v. bevestigenderwijze.

BEJAMMERN, b. w. bejammeren, betreuren, beklagen. *—SWERTH, *—SWÜRDIG, b. n. bejammerenswaard, betreurenswaard, op eene beklagenswaarde wijze. *—SWÜRDIGKEIT, v. beklagenswaarde staat, jammerlijke toestand, m.

BEJAUCHZEN, b. w. toejuichen, met gejuich begroeten.

BEKACKEN, b. w. (§) bekakken.

BEKALKEN, b. w. met kalk bestrijken.

BEKÄMPFEN, b. w. bestrijden, bekampen. *...UNG, v. bestijding, v.

BEKANNT, b. n. bekend; vermaard, beroemd; wereldkundig, gemeenzaam; sich — machen, zich bekend-, zich beroemd maken; sich mit einer Sprache — machen, zich eene taal eigen maken; für — annehmen, het er voor houden, vooronderstellen. *—E, m. v. kennis, v. bekende, m. v.; er ist mein Bekannter, sie ist meine —, hij is een-, zij is eene mijner bekenden; es war niemand bekanntes da, geen mijner bekenden bevond zich daar. *—HEIT, v. bekendheid, v. *—LICH, b. n. en bijw. (w. g.) bekend, wereldkundig. *—MACHUNG, v. bekendmaking, afkondiging, kennisgeving, publikatie, v. *—SCHAFT, v. kennis, v. omgang, gemeenzame omgang, m. verkeering, v.

BEKAPPEN, b. w. zie KAPPEN.

BEKEHRBAR, b. n. vatbaar voor bekeering.

BEKEHREN, b. w. bekeeren; (fig. §) ich weiss nicht wie ich bekehrt bin, ik weet niet wat te beginnen, wat te denken. *...ER, m. zendeling, proselietenmaker, m. *...TE, m. v. bekeerling, m. v. *...UNG, v. bekeering, v. *...UNGSEIFER,

m. *...ungssucht, *v.* bekeeringszucht, proselietenmakerij, *v.*

Bekennen, *b. w. (onr.)* bekennen; erkennen, belijden, *sich zu etwas* —, iets bekennen; *sich zu einer Religion* —, eene godsdienst belijden; (66) *auf einen* —, iemand aanklagen, tegen iemand getuigen; (145) *Farbe* —, in de kleur spelen, kleur bekennen. *...er, *m.* belijder (eener godsdienst), *m.* *...tniss, *o.* *...ung, *v.* bekentenis, belijdenis, *v.*

Bekielen, *b. w.* bepennen (een klavier). *...ung, *v.* bepenning, *v.*; pennetjes, *o. mv.*

Beklagen, *b. w.* beklagen, medelijden hebben. *—swürdig, *b. n.* beklagens-, medelijdenswaard. *...te, *m. v.* aangeklaagde, beschuldigde, *m. v.*; (119) verweerder, *m.* -ster, *v.*

Beklammern, *b. w.* krammen, met krammen bevestigen.

Beklatschen, *b. w.* met handgeklap begroeten; (§) *einen* —, van iemand kwaad spreken, iemand belasteren.

Beklauben, *b. w.* afbrokkelen; uitpluizen (met de vingers).

Bekleben, *b. w.* beplakken; besmeren, bepleisteren.

Beklecken, *b. w.* bevlekken, bespatten, met inkt bekladden.

Bekleiben, *b. w.* beplakken, bepleisteren; vatten, blijven; wel slagen; bloeijen.

Bekleiden, *b. w.* bekleeden; (ook *fig.*) om-, behangen, beleggen; *mit Marmor* —, inleggen-, beleggen met marmer; *mit Letten* —, met klei besmeren; *einen Schacht mit Brettern* —, eene mijnader met planken beleggen, waterpassen; *den Anker*, *ein Ankertau* —, het anker -, een ankertouw bekleeden; *ein Amt* —, eenen post -, een ambt bekleeden. *...ung, *v.* bekleeding, *v.* (in alle beteekenissen); behangsel; het omleggen van de buitenhuid, *o.*; buitenhuid, beplanking (van een schip), *v.*; het inleggen, beleggen, belegsel; bestuur, *o.* uitoefening, *v.*

Bekleistern, *b. w.* besmeren, bepleisteren; *fig.* verbloemen.

Beklemmen, *b. w.* beklemmen, benaauwen, bedroeven. *...ung, *v.* hartbeklemming, droefenis, *v.*; — *der Brust*, benaauwdheid (op de borst).

Beklinken, *b. w.* (168) voegen, te zamen voegen (de einden van houten).

Beklopfen, *b. w.* aanhoudend kloppen, slaan op.

Beklügeln, *b. w. fig.* uitpluizen, met spitsvindigheid uitvorschen, vitten.

Bekommen, *o. w. (onr.)* ontvangen, bekomen, verkrijgen, krijgen; *Knöspe*, *Blätter* —, knoppen-, bladen krijgen, uitbotten; *Wurzel* —, wortel schieten; *Risse* —, splijten; *Junge* —, jongen werpen (van dieren); *kann man dieses zu sehen* —? mag men het zien? kan men het te zien krijgen? *zu* — *sein*, te verkrijgen; *zur Antwort* —, tot antwoord krijgen. *—, *onp. w. (onr.) das bekommt mir wohl*, het bekomt mij wel; *wohl bekomme es euch!* wel bekome het u!

Beköstigen, *b. w.* den kost geven, onderhouden. *...er, *m.* voeder, onderhouder, meester van een kosthuis, *m.*; *...ung, *v.* kost, *m.* voedsel, *o.* voeding, *v.* onderhoud, *o.* spijze, *v.*

Bekräftigen, *b. w.* bekrachtigen, bevestigen, verzekeren. *—d, *b. n.* bekrachtigend, bevestigend, verzekerend. *...ung, *v.* bekrachtiging, magtiging, *v.*

Bekränzen, *b. w.* omkransen (met bloemen). *...ung, *v.* het bekransen, omkransen, *o.* bekransing, *v.*

Bekratzen, *b. w.* bekrabben, afkrabben.

Bekrauten, *b. w.* uitroeijen, zuiveren, ontdoen (van planten).

Bekreuzen, *b. w.* kruisen, kruisen trekken over.

Bekriechen, *b. w. (onr.)* kruipen over, kruipen op.

Bekriegen, *b. w.* beoorlogen, bestrijden. *...ung, *v.* bestrijding, *v.* het oorlog voeren tegen.

Bekrippen, *b. w. einen Deich* —, bekribben, een' dijk van kribben voorzien.

Bekritteln, *b. w.* vitten, gispen.

Bekrönen, *b. w.* bekroonen, bekransen.

Bekrusten, *b. w.* met gips, -pleister, -kalk beleggen, bekorsten; *sich* —, korsten krijgen, zich bekorsten.

Bekümmern, *b. w. einen*—, kommer verwekken, verdriet aandoen, bekommeren; *sich über eine Sache* —, zich over iets bekommeren, bedroeven; *um (od.) über eine Sache bekümmert sein*, over iets bekommerd, ongerust zijn; *bekümmere dich um dich*, denk aan uwe eigene zaken. *—, (119) zie Verkümmern. *—iss, *v.* kommer, *m.* bekommering, bekommernis, *v.* verdriet, *o.* zorg, onrust, *v.*

Bekunden, *b. w.* onder eede verklaren, getuigen, verklaren.

Beküssen, *b. w.* (§) kusjes geven, zoenen.

Belächeln, *b. w.* over iets glimlagchen (of grimlagchen). *—, *o.* glimlach; grimlach, *m.*

Belachen, *b. w.* over iets lagchen, uitlagchen, belagchen. *...ung, *v.* lach, spottende lach, *m.* belagching, *v.*

Beladen, *b.w.* (*onr.*) beladen, laden, op-, inladen; *fig.* over-, opladen. *...**ung**, *v.* het beladen, inladen, opladen, *o.* lading, *v.*

Belagerer, *m.* belegeraar, *m.*

Belagern, *b. w.* belegeren, het beleg slaan om; *fig.* lastig vallen. *...**te**, *m.* belegerde, *m.* *...**rung**, *v.* beleg, *o.* belegering, insluiting, *v.* —**sarmee**, *v.* het heer der belegeraars, *o.* de belegeraars, *m. mv.* —**sgeschütz**, *o.* belegerings-geschut, zwaar geschut, *o.* —**skrone**, *v.* (110) belegeringskroon, *v.* —**smünze**, *v.* noodmunt, *v.* noodpenning (in eene belegerde stad), *m.*

Belang, *m.* belang, gewigt, *o.* belangrijkheid, *v.* *—**en**, *b. w.* *einen*, betrekken (in regten), vervolgen; betreffen, betrekking hebben op; *was mich belangt*, wat mij betreft. *—**end**, *b.n.* betrekkende (in regten); aangaande, betreffende, wat betreft. *—**ung**, *v.* aanklagt, beschuldiging; dagvaarding, *v.*

Belappen, *b. w.* (59) met lappen behangen (een bosch); *ein wohlbelappter Hund*, een goed gelipte hond.

Belassen, *o. w.* berusten.

Belasten, *b. w.* laden, beladen, belasten, overladen.

Belästigen, *b. w.* *fig.* lastig vallen, tot last zijn; overlast aandoen. *...**ung**, *v.* overlast, *m.* ongemak, *o.* moeite, ongemakkelijkheid, *v.*

Belatten, *b. w.* met latten beslaan. *...**ung**, *v.* latwerk, *o.* het beslaan met latten.

Belauben, *b. w.* met loof-, met bladeren bedekken; *fig.* met loof versieren; *sich* —, bladen krijgen, uitbotten. *...**t**, *b. n.* belommerd, lommer-, bladrijk. *...**ung**, *v.* uitbotting der bladeren, bladschieting, *v.*

Belauern, *b.w.* beloeren; bespieden; verschalken. *...**rung**, *v.* huichelarij; bespieding, verschalking, *v.*

Belauf, *m.* bedrag, beloop, totaal, *o.* hoeveelheid, *v.* *—**en**, *b. w.* (*onr.*) omloopen, loopen over; bezigtigen, bezoeken; (§) naloopen; zorg dragen voor iets; bespringen, paren, dekken (van dieren); *sich* —, bespringen (van honden); *fig.* beloopen, bedragen. *—**ung**, *v.* het omloopen, beloopen, *o.* omloop, *m.*; paring, bespringing, *v.* het dekken, *o.*

Belauschen, *b. w.* afluisteren, beluisteren; bespieden.

Beleben, *b. w.* verlevendigen, leven geven, bezielen; nieuw leven schenken. *—**d**, *b. n.* bezielend, verlevendigend; opwakkerend. *...**t**, *b. n.* vrolijk, levendig, blijgeestig; beleefd. *...**theit**, *v.* levendigheid, blijgeestigheid, vrolijkheid; opgewektheid, beleefdheid, *v.* *...**ung**, *v.* verlevendiging, bezieling, opwakkering, aanmoediging, *v.*

Belecken, *b. w.* belikken; (§) likken, snoepen.

Belederm, *b.w.* met leder overtrekken, bespijkeren.

Beleg, *m.* bijlage, *v.* bewijsstuk, getuigschrift, *o.*; kwitantie, *v.* *—**e**, *o.* (69) rand, *m.* belegstuk, belegsel, *o.*

Belegen, *b. w.* beleggen; — *mit*, bezetten, beslaan, voorzien van; *fig.* dekken, bespringen (van dieren); *mit Dielen*, *Brettern* —, beplanken, bevloeren; *mit Fliessen* —, met tegels bevloeren; *mit dünnen Marmorplatten* —, met marmerplaten beleggen; *mit Rasen* —, met zoden bedekken; *mit Abgaben* —, belastingen opleggen; *mit Truppen* —, bezetting leggen (in eene stad of vesting); *einen mit Strafe* —, eene straf -, eene boete aan iemand opleggen; *mit einem Namen* —, eenen naam geven aan iemand; *eine Rechnung* —, rekening en verantwoording geven; *mit Beweisschriften* —, met bewijsstukken staven, bewijzen; *einen Rock* —, eenen rok beleggen, - van belegsels voorzien. *...**ung**, *v.* belegging (in alle beteekenissen), bedekking, overlegging, *v.*; het bespringen, dekken, *o.* bespringing van dieren, *v.* — *einer Rechnung*, — *mit Urkunden*, het overleggen eener rekening, rekening en verantwoording; staving met bewijsstukken, *v.*

Belehnen, *b. w.* (*einen Vassal*) beleenen (een' vassaal); *einen Unadeligen mit einem Stücke seines Rittergutes* —, aan een' onadellijke een riddergoed verpachten; *sich* — *lassen*, in leen ontvangen, hulde doen wegens. *...**er**, *m.* leenheer, *m.* *...**te** (**der**), *...**ter** (**ein**), *m.* leenman, *m.* *...**ung**, *v.* beleening, riddermatige verpachting, *v.*

Belehren, *b. w.* onderrigten, onderwijzen in; *sich* — *lassen*, rede verstaan, naar rede luisteren; *sich* —, raad inwinnen; *einen eines Bessern* —, iemand beter onderrigten, rede doen verstaan, van zijne dwaling doen terugkomen. *—**d**, *b.n.* onderrigtend, leerzaam. *...**ung**, *v.* onderrigt, *o.* raad, *m.* leering, *v.*

Beleibt, *b. n.* lijvig, dik.

Beleibzüchtigen, *b. w.* (119) lijfrente-, lijfregt geven, met iemand levensverzekering aangaan.

Beleidigen, *b.w.* beleedigen, honen, schaden; *fig.* kwetsen; *die Majestät* —, de majesteit schenden, kwetsen. *—**d**, *b. n.* beleedigend, honend, kwetsend. *...**er**,

Bayerische Staatsbibliothek München

m. beleediger, kwetser; eerroover, *m.* *...TE, *m.* en *v.* beleedigde, gehoonde, *m. v.* *...UNG, *v.* beleediging, *v.* hoon, *m.* kwetsing, *v.*; het honen, beleedigen, nadeel, *o.*

BELEIHEN, *b. w.* zie BELEHNEN.

BELEMNIT, *m.* zie LUFTSTEIN.

BELESEN, *b. w. (onr.)* uitlezen, uitzoeken; zie LESEN. *—, *b. n.* belezen (die veel gelezen heeft). *—HEIT, *v.* belezenheid, *v.*

BELEUCHTEN, *b. w.* verlichten; *fig.* verklaren, toelichten, toetsen. *...UNG, *v.* verlichting; *fig.* toelichting, verklaring, *v.*; onderzoek, *o.*

BELFERER, *m.* blaffer, keffer; *fig.* schreeuwer, *m.*

BELFERN, *o. w.* blaffen, keffen; *fig.* schreeuwen, kijven, grommen. *—, *o.* geblaf, gekef; *fig.* geschreeuw, gekijf, *o.*

BELIEBEN, *o. w. (onp.)* believen, behagen, verlangen, naar den smaak zijn; *wem beliebt, der nehme;* die wil, bediene zich; *das beliebt Ihnen so zu sagen*, het belieft u dus te spreken, -zoo te zeggen; *sich etwas — lassen*, zich iets laten welgevallen. *—, *o.* believen, *o.* smaak, *m.* verlangen, *o.* wil, *m.*; begeerte, *v.*; *nach Ihrem —*, naar believen, naar uw verlangen; *— an etwas finden*, behagen in iets vinden, zich iets laten welgevallen; *es steht in Ihrem —*, het staat aan u, -aan uwe keus, gij hebt slechts te bevelen; *ich stelle das in Ihr —*, ik laat dit aan u over. *...IG, *b.n.* en *bijw.* naar welgevallen, naar verkiezing. *...T, *b. n.* bemind, geacht, wel gezien; *ein —es Werk*, een veel gelezen boek, een geacht werk; *sich bei dem Volke — machen*, 's volks liefde winnen; zich populair maken.

BELIEGEN, *b. w.* beslapen; liggen, gelegen zijn.

BELIEBENE, *m.* beleende, *m.*

BELISTEN, *b. w.* zie UEBERLISTEN.

BELITTERN, *b. w.* (9) ladders vastmaken, ladders stellen.

BELLADONNA, *v.* (76) zie WALDNACHTSCHATTEN.

BELLEN, *o. w.* blaffen, keffen (als honden, vossen); *fig.* (§) kijven, graauwen. *—, *o.* het geblaf, gekef; *fig.* gekijf, *o.*

BELLETTRIST, *m.* belezen man, *m.* fraai vernuft, *o.* zie SCHÖNGEIST. *—EREI, *v.* overdrevene zucht voor de fraaije letteren, *v.*

BELLHAMMEL, *m.* zie LEITHAMMEL.

BELOBEN, *b. w. (w. g.)* prijzen, lof toezwaaijen. *...T, *dw.* en *b. n.* geprezen, geroemd; aangehaald. *...UNG, *v.* het prijzen, *o.* lof, *m.* zie LOB. —SDECRET, —SSCHREIBEN, *o.* eervol getuigschrift, eereblijk, *o.*

BELOCHEN, *b. w.* (56) doorhakken, openen.

BELOHNEN, *b. w.* beloonen, vergelden; *fig.* vergelden, straffen; *etwas —*, *einen für etwas —*, iets beloonen, iemand voor iets beloonen; *es belohnt die Mühe nicht*, het is der moeite niet waard. *...ER, *m.* vergelder, belooner, *m.* *...UNG, *v.* belooning, *v.* loon, *o.* vergelding; *fig.* straf, *v.*

BELUGEN, *b. w.* gadeslaan.

BELÜGEN, *b. w. (onr.)* voorliegen, met logens misleiden, bedriegen.

BELUGSEN, *b. w.* (§) bedriegen, foppen; een' wassen neus aandraaijen.

BELUSTIGEN, *b. w.* vervrolijken, lustig maken; *sich —*, zich verlustigen. *—D, *b. n.* vervrolijkend, vermakelijk. *...UNG, *v.* vermaak, *o.* vrolijkheid, uitspanning, verlustiging, *v.*

BELZEN, *b. w.* zie PELZEN.

BELZMEISE, *v.* lang-gestaarte mees, *v.*

BEMAALEN, *b.w.* (59) een teeken stellen.

BEMÄCHTIGEN (SICH), *w. w.* bemagtigen, zich meester maken van; *sich eines Dinges, einer Person —*, zich in het bezit stellen, zich meester maken van iets, -van iemand; iemand vatten. *...UNG, *v.* bemagtiging, in bezit neming, *v.*

BEMAKELN, *b. w.* zie BEFLECKEN, BESUDELN.

BEMALEN, *b.w.* beschilderen, met schilderwerk versieren; verwen; bekladden.

BEMANNEN, *b. w.* bemannen; uitrusten. *...UNG *v.* het bemannen (van een schip); bemanning, *v.*

BEMÄNTELN, *b. w.* bemantelen, omsluijeren, (ook *fig.*); vergoêlijken, bewimpelen. *...LUNG, *v.* bemanteling, *v.* het vergoêlijken, bewimpelen.

BEMASTEN, *b. w.* masten, masten inzetten, oprigten. *...ET, *b.n.* gemast. *...UNG, *v.* het masten, mastwerk, *o.*

BEMAUERN, *b. w.* bemuren, met muren omringen.

BEMAUSEN, *b. w.* (§) *einen —*, ontfutselen (iets aan iemand).

BEMEIERN, *b. w.* tot pachter aanstellen, tot opzigter eener pachthoeve benoemen.

BEMEISTERN, *b. w.* bemeesteren, onderwerpen, te onder brengen; *fig.* het juk opleggen; *sich einer Sache —*, zich van iets meester maken.

BEMELDEN, *b. w.* melden, vermelden. *...ET, *b. n.* gemeld, bovengemeld, vermeld.

BEMENGEN (SICH), *w. w. fig. (mit etwas) —*, zich (met iets) bemoeijen.

BEMERKBAR, *b. n.* merkbaar, bemerk-

baar, merkwaardig, aanmerkelijk.

Bemerken, *b. w.* bemerken, opmerken, waarnemen, gadeslaan; ontdekken; aanteekenen. *...**ung**, *v.* aanmerking; waarneming, aanteekening, *v.* —**swürdig**, *b. n.* aanmerkenswaard, opmerkelijk.

Bemesten, *b. w.* bemesten.

Bemitleiden, *b. w.* beklagen, betreuren, medelijden hebben met.

Bemittelt, *b. n.* bemiddeld, gegoed; *ein —er Mann*, een gegoed man.

Bemoosen, *o. w.* zich met mos bedekken.

Bemoost, *b. n.* bemost, met mos begroeid, - overdekt.

Bemörteln, *b. w.* bepleisteren, met mortel bestrijken.

Bemühen, *b. w.* moeite veroorzaken, lastig vallen; *sich —*, zich bemoeijen, zich moeite geven, trachten, pogen, er op uit zijn om; *sich um ein Amt —*, een ambt zoeken te verkrijgen, er om kruipen; *sich in etwas —*, zich met iets onledig houden; *sich für einen —*, voor iemand in de bres springen; *sich wohin —*, zich ergens heen begeven (met moeite); *wollen sie sich nicht herein —, herunter —?* wilt gij u de moeite geven naar binnen, naar beneden te komen? *...**ung**, *v.* bemoeijing, poging, *v.* werk, *o.*

Bemüssigen, *b. w.* *(w. g.)* verpligten, noodzaken.

Benachbaren (sich), *w. w.* *mit einem —*, iemands buurman worden. *...**t**, *b. n.* naburig, aanliggend, aangrenzend.

Benachrichtigen, *b. w.* berigt -, kennis -, narigt geven, melden, verwittigen. *...**ung**, *v.* narigt, berigt, *o.* kennisgeving, *v.* —**sschreiben**, *o.* schriftelijk berigt, *o.* kennisgeving bij geschrifte, *v.*; adviesbrief, *m.*

Benachtheiligen, *b. w.* benadeelen. *...**ung**, *v.* nadeel, *o.* schade, *v.*

Benageln, *b. w.* bespijkeren, met spijkers beslaan.

Benagen, *b. w.* beknabbelen.

Benähen, *b. w.* *(w. g.)* rondom vastnaaijen; benaaijen, zoomen.

Benamen, (**benamsen**), *b. w.* benoemen, een' naam geven. *...**t**, (**benamset**), *b. n.* genaamd, bijgenaamd.

Benarben, *b. w.* met likteekens overdekken. *...**t**, *b. n.* met likteekens overdekt.

Benaschen, *b. w.* snoepen, van iets snoepen; heimelijk van iets proeven, snoepen.

Benätzen, *b. w.* vochtig maken, bevochtigen.

Benebeln, *b.* (76) benevelen, verdonkeren, (ook *fig.*); *sich —*, zich dronken drinken, te veel in 't glaasje zien.

Benebst, *bijw.* benevens, tevens, met; bovendien, behalve. *—, *vz.* met; zie **Nebst**.

Benedeien, *b. w.* zegenen; (44) benedijen; loven, verheerlijken.

Benedictenkraut, *o.* (76) nagelkruid (geneesk. kruid), *o.*

Benedictiner, *m.* *—**inn**, *v.* benediktijner monnik, *m.*; benediktijner non, *v.*

Benefiz, *o.* kerkelijk inkomen, *o.* kerkelijke waardigheid, *v.*

Benehmen, *b. w.* *(onr.)* be-, ont-, afnemen, berooven van; *die Aussicht —, einem das Licht —*, het licht betimmeren; *den Athem —*, den adem doen verliezen, buiten adem doen loopen; *einem seinen Irrthum, Zweifel —*, iemand uit de dwaling helpen, te regt helpen; *das benimmt der Sache nichts*; dit schaadt niets aan de zaak; *sich —*, zich gedragen, zich aanstellen; *sich bei etwas —*, het aanleggen; *er hat sich gut dabei benommen*, hij heeft die zaak goed aangelegd. *—, *o.* gedrag, *o.* handelwijze, *v.* *...**ung**, *v.* het wegnemen, het doen verdwijnen.

Beneiden, *b. w.* benijden, naijverig -, ijverzuchtig zijn. *—**swerth**, *—**swürdig**, *b. w.* benijdenswaard. *...**ung**, *v.* afgunst, *v.* nijd, *m.* het benijden; zie **Neid**.

Benennen, *b. w.* *(onr.)* benoemen, noemen; (119) benoemen; *einem Zeit und Ort —*, tijd en plaats noemen, bepalen. *...**ung**, *v.* benoeming, *v.* naam, *m.*; aanwijzing, *v.*

Benetzen, *b. w.* besproeijen, bevochtigen, natmaken. *...**ung**, *v.* bevochtiging, besproeijing, *v.*

Bengel, *m.* drukstok; (13) persboom; *fig.* bengel, vlegel, *m.* *—**haft**, *b. n.* (§) boersch, dom, lomp. *—**n**, *b. w.* *Nüsse —*, noten afslaan.

Benicken, *b. w.* bevestigend knikken.

Beniemen, *b. w.* noemen; aanwijzen, bepalen.

Beniesen, *b. w.* op iets niezen, iets door niezen bevestigen.

Benöthigen, *b. w.* noodzaken, verpligten. *...**t**, *b. n.* *einer Sache — sein*, iets noodig hebben, iets behoeven; *das Benöthigte*, het noodige.

Bensen, **Bensenseide**, *o.* katoengras, *o.*

Benutzen, *b. w.* te nutte maken, voordeel trekken, gebruik maken; zich bedienen van. *...**ung**, *v.* gebruik, voordeel, *o.*

Benzoe, *v.* (76) benjuin, (welriekende

hars), *v*. *—**SÄURE**, *v*. (133) benjuinzuur, *o*. *— *enthaltender od. gesäuerter Körker*, zouten van benjuin, benjuin bevattende zuren.

BEOBACHTEN, *b. w*. opmerken, gadeslaan, beschouwen, waarnemen; *seine Schuldigkeit* —, zijn' pligt betrachten; *das Stillschweigen* —, het stilzwijgen in acht nemen. *...**ER**, *m*. opmerker, waarnemer, *m*. *...**ERINN**, *v*. waarneemster, *v*. *...**UNG**, *v*. opmerking, waarneming, beschouwing, *v*.; — *der Ordensregel*, het naleven der orde-, kloosterwetten. —**SGABE**, *v*. gave van opmerking, *v*. —**SGEIST**, *m*. geest van waarneming, - van bespiegeling, *m*. —**SHEER**, *o*. observatieleger, *o*.

BEORDERN, *b. w*. bevelen, order geven; doen optrekken; *einen wohin* —, iemand ergens heenzenden, - doen trekken; *beordert sein*, gezonden zijn, bevel gekregen hebben, afgevaardigd zijn. *...**RUNG**, *v*. afzending, afvaardiging, *v*. bevel, *o*.

BEPACKEN, *b. w*. uitpakken; vullen, be-, opladen.

BEPANZERN, *b. w*. het pantser-, het harnas aangorden, wapenen.

BEPERLEN, *b. w*. (*w. g.*) bepaarlen, met paarlen versieren.

BEPFÄHLEN, *b. w*. met palen bezetten, afbakenen; palen inheijen; stutten (een' wijngaard); afpalen (eene legerplaats). *...**UNG**, *v*. afsluiting (met paalwerk); stutting, *v*. het stutten; paalwerk, *o*. palisadering, *v*.

BEPFERCHEN, *b.w*. *einen Acker* —, een stuk bouwland perken, afsluiten; kooijen. *—, *o*. het kooijen; schapenperk, *o*.

BEPFLANZEN, *b. w*. beplanten, bepoten; *einen Wald von neuem* —, een bosch van nieuwe planten voorzien. *...**UNG**, *v*. beplanting, *v*.; plantsoen, *o*.

BEPFLASTERN, *b. w*. plaveijen; bestraten; bepleisteren (van wonden).

BEPFLÜGEN, *b. w*. beploegen, omploegen.

BEPICKEN, *b. w*. prikkelen, steken.

BEPISSEN, *b. w*. bepissen.

BEPLANKEN, *b. w*. beplanken, met planken beslaan, - afsluiten.

BEPLAUDERN, *b. w*. bepraten; belasteren.

BEPOLSTERN, *b. w*. polsteren, stikken; vullen (beddedekens, stoelkussens).

BEPURPERN, *b. w*. met purper omhangen.

BEQUEM, *b. n*. en *bijw*. gemakkelijk, ligt; passend, geschikt, behoorlijk, dienstig; met gemak; — *machen*, — *einrichten*, het gemakkelijk maken, inrigten; *machen Sie es sich* —, maak het u gemakkelijk; *wenn es Ihnen* — *ist*, als het u gelegen komt. *—**EN** (**SICH**), *w. w*. het zich gemakkelijk maken; zich schikken naar; toegeven; *sich zu od. nach etwas* —, zich naar iets schikken, zich aan iets onderwerpen, zich regelen; *man musste sich wohl dazu* —, men moest zich daaraan wel onderwerpen. *—**LICH**, *b. n*. en *bijw*. gemakkelijk; zie **BEQUEM**. *—**LICHKEIT**, *v*. gemakkelijkheid, geschiktheid, *v*.; sekreet, *o*.; *nach Ihrer* —, naar uw welgevallen, naar uwen zin.

BERAHMEN, *b. w*. in eene lijst zetten; van een raam of eene lijst voorzien.

BERAINEN, *b. w*. afpalen; zie **BEGRENZEN**.

BERAMEN, **BERAUMEN**, *b. w*. zie **ANBERAUMEN**.

BERANDEN, **BERÄNDERN**, *b. w*. beranden, van randen voorzien; met repen beleggen (eene taart).

BERAPPEN, *b. w*. (95) bepleisteren; afbikken.

BERASEN, *b. w*. met zoden beleggen.

BERASPELN, *b. w*. afraspen, afraspelen.

BERATHEN, *b. w*. (*onr.*) raden, raadplegen; orde stellen op; ten huwelijk geven; *sich mit seinen Freunden* —, bij zijne vrienden te rade gaan; *Gott berathe euch*, God sta u bij! *...**ER**, *m*. raadgever, helper, *m*.

BERATHSCHLAGEN, *o. w*. beraadslagen, raadplegen, te rade gaan; *sich* —, overleggen, raadplegen. *...**UNG**, *v*. beraadslaging, *v*. beraad, *o*. raadpleging, overweging, *v*.

BERATHUNG, *v*. beraad, *o*. raadgeving, hulp, *v*.

BERAUBEN, *b. w*. *einen*, berooven, bestelen; *eine Kirche* —, kerkroof plegen; *ein Schiff* —, woest plunderen (een schip); *einen einer Sache* —, iemand van iets ontrijven; *der Kleider* —, ontkleeden; *der Mannheit* —, ontmannen; *der Jungfernschaft* —, ontmaagden, het maagdom ontnemen; *sich einer Sache* —, zich van iets berooven, iets ontberen. *...**UNG**, *v*. roof, *m*. plundering, ont-, berooving; ontbering; ontrijving, *v*.

BERÄUCHERN, *b. w*. berooken, wierooken; wierook zwaaijen (in de kerk). *...**RUNG**, *v*. berooking, bewierooking (in de kerk), *v*.

BERAUCHT, *b. n*. berookt.

BERAUSCHEN, *b. w*. dronken maken, een' roest drinken; *sich* —, zich dronken-, een' halven roest drinken. *—**D**, *b. n*. dronken makend, koppig, bedwelmend, (ook *fig.*). *...**T**, *b. n*. half dronken, bedwelmd, (ook *fig.*). *...**UNG**, *v*. halve

roest, *m.* bedwelming, *v.* (ook *fig.*).

BERBERISBEERE, BERBERITZE, *v.* (76) barbarisse, berberisse, *v.* *...STRAUCH, *...BAUM, *m.* barbarisseheester, -boom, *m.* -struik, *v.*

BERECHNEN, *b. w.* berekenen, uit-, aanrekenen, ramen, op rekening brengen, -stellen; *sich mit einem* —, met iemand afrekenen. *...NUNG, *v.* berekening, aan-, uitrekening; schatting, raming, *v.*

BERECHTIGEN, *b. w.* regt geven tot, geregtigen, magtigen, magt geven. *...T, *b. n.* geregtigd, gemagtigd, bevoegd. *...UNG, *v.* magtiging, volmagt, *v.* regt, *o.*

BEREDEN, *b. w.* overhalen, overreden; *einen zu etwas* —, iemand tot iets overhalen; *sich mit einem* —, met iemand ruggespraak houden, - overeenkomen, iemand raadplegen; *etwas* —, iets bepraten, overleggen (met iemand); er gewag van maken; *einem* —, iemand belasteren, berispen; *einen* —, iemand diets maken. *...SAM, *...T, *b. n.* en *bijw.* welsprekend, welbespraakt; op eene welsprekende wijze. *...SAMKEIT, *v.* welsprekendheid, welbespraaktheid, *v.* *...UNG, *v.* overreding, *v.*; beraad, *o.* ruggespraak, *v.*; mondgesprek, *o.*; verstandhouding, *v.*

BEREGNEN, *b. w.* beregenen.

BEREIBEN, *b. w.* wrijven over.

BEREICHERN, *b. w.* verrijken. *...RUNG, *v.* verrijking, *v.* het rijk maken.

BEREIFEN, *b. w.* berijpen, met rijp bedekken; met hoepels beslaan. *...T, *b. n.* berijpt; *fig.* besneeuwd; grijs.

BEREIMEN, *b. w.* berijmen, in rijm brengen.

BEREISEN, *b. w.* bereizen (zoo als kermissen enz.); een land doorreizen.

BEREIT, *b. n.* en *bijw.* bereid, gereed, geschikt; vaardig; gezind, geneigd; *sich — machen, halten*, zich gereed maken, - houden.

BEREITEISEN, *o.* (8) polijstijzer, *o.*

BEREITEN, *b. w.* gereed maken, bereiden, schikken; toebereiden, klaar maken; (84) bereiden, beschaven, dunnen (eene huid); (78) kaarden, opmaken; *den Tisch* —, de tafel dekken, opdisschen; *sich zu etwas* —, zich tot iets gereed maken.

BEREITEN, *b. w.* *(onr.)* berijden; (een' weg te paard) afleggen, afrijden; afrigten, dresseren (een paard). *...ER, *m.* berijder, afrigter, dresseerder (van een paard); pikeur, *m.* —PEITSCHEN, *v. mv.* pikeurszweepjes, *o. mv.*

BEREITS, *bijw.* reeds, bereids.

BEREITSCHAFT, *v.* gereedheid, vaardigheid, *v.*; *in — sein*, voorhanden zijn, klaar liggen; *in — haben*, gereed -, voorhanden hebben; *Geld in — haben*, kontant, los geld hebben liggen.

BEREITUNG, *v.* toe-, voorbereiding, *v.*; (78) het kaarden; het opmaken; bereiding, dunning (van leder), *v.*

BEREITWILLIG, *b. n.* en *bijw.* bereidwillig, -vaardig, gereed tot. *—KEIT, *v.* bereidwilligheid, bereidvaardigheid, gereedheid, *v.*

BERENNEN, *b. w.* (108) berennen, insluiten (eene vesting). *...UNG, *v.* berenning, *v.* het berennen; insluiting, *v.*

BERENTEN, *b. w.* een inkomen -, eene lijfrente toekennen.

BEREUEN, *b. w.* *etwas* —, berouw hebben (over iets); iets beklagen. *...UNG, *v.* berouw, *o.* het berouw hebben.

BERG, *m.* berg, *m.* gebergte, *o.*; *über — und Thal*, over berg en dal; *die Haare standen ihm zu Berge*, de haren rezen of stonden hem te berge; *einem goldene —e versprechen*, iemand gouden bergen -, Holland en Braband beloven; *hinter dem —e halten*, achterbaks houden, blijven; veinzen; *die Ochsen stehen am —e*, daar ligt de knoop. *—AB, *—UNTER, *bijw.* berg af; *es geht mit ihm Bergunter*, zijne zaken gaan achteruit; *fig.* hij wordt oud. *—ACKER, *m.* bergakker, *m.* bouwland op een' berg, *o.* *—ADER, *v.* metaal-, mijnader, *v.* *—AKADEMIE, *v.* akademie -, aanleering der mijnontginning, *v.* *—ÄLTESTE, *v.* oudste der mijnwerkers, *m.*

BERGAMOTTE, *v.* bergamotte (peer), *v.*

BERGAMPFER, *m.* wilde rubarber, *m.* *...AMSEL, *v.* berg-meerle, *v.* *...AMT, *o.* mijngeregt, *o.* *...AN, (AUF), *bijw.* berg opwaarts. *...ANDORN, *m.* bergsalie, *v.* *...ARBEIT, *v* mijnwerk, *o.* arbeid in de mijnen, *m.* *...ART, *v.* mijn, *v.* mijngang; gangsteen, *m.* *...AUSTER, *v.* berg-, rotsoester, *m.* *...AUSTHEILER, *m.* (9) uitdeeler, *m.* *...BALSAM, *m.* nafta, berg-, steenolie, *v.* *...BARTHE, *v.* (9) bijltje (der mijnwerkers), *o.*

BERGBAU, *m.* mijn-ontginning, mijndelving; delfstofkunde, *v.* *—ER, *m.* zie BERGBEWOHNER. *...BAUMWOLLE, *v.* bergkatoen, *o.* *...BEAMTE, *m.* opziener over de mijnen; beambte bij het mijngerigt, *m.* *...BEWOHNER, *m.* bergbewoner, *m.* —INN, *v.* bergbewoonster, *v.* *...BLAU, *o.* bergblaauw, *o.* *...BOCK, *m.* steenbok, *m.* *...BOHRER, *m.* steekboor, *v.* *...BOTE, *m.* (9) bode bij het mijnbe-

stuur, *m.* *...BRAUN, *o.* omber, *m.* *...BUCH, *o.* register der mijnwerkers; boek over de delfstofkunde, *o.* *...BUCHE, *v.* zie WEISSBUCHE. *...DISTEL, *v.* bergdistel, gemeene distel, *v.* wilde artisjok, *m.* *...DOHLE, *v.* bergkauw, *v.* *...DROSSEL, *m.* wilde -, rosse lijster, *v.*

BERGEGELD, *o.* bergloon, berggeld, (van goederen uit gestrande schepen), *o.*

BERGEINSIEDLER, *m.* bergkluizenaar; wilde hop (vogel), *m.* *...EISEN, *o.* beitel (der mijnwerkers), *m.* *...ELSTER, *v.* steenvalk, *m.*

BERGEN, *b.w.* bergen, verbergen, (ook *fig.*) redden; *er ist geborgen*, hij is geborgen; *fig.* hij is wel af.

BERGENTE, *v.* berg-, wilde eend, ijslandsche eend, *v.*

BERGEPPICH, *m.* bergeppe, *v.* *...ERLE, *v.* (76) lotus der alpen, *m.* *...EREMIT, *m.* zie BERGEINSIEDLER. *...ERZ, *m.* erts, *m.* *...EULE, *v.* groote uil, nachtuil, *m.* *...FALKE, *m.* wilde valk, *m.* *...FALL, *m.* berg-, mijnval, *m.* instorting eener mijn, *v.* *...FARBE, *v.* oker, *m.* *...FASAN, *m.* zie AUERHAHN.

BERGFEIN, *b. n.* (9) zie GEDIEGEN.

BERGFERTIG, *b. n.* teringachtig (buiten staat in de mijnen te werken). *...FEST, *o.* bergfeest; feest der bergbewoners, *o.*

BERGFEITE, *v.* mijnstapel, mijnstut, *m.*

BERGFESTUNG, *v.* vesting-, sterkte op een berg, *v.* *...FETT, *o.* bergvet, uitgedolven vet (der aarde), *o.* *...FEUER, *o.* vuurbaak (op de bergen), *v.* *...FINK, *m.* berg-, wilde vink, *m.* *...FLACHS, *m.* *...FLEISCH, *o.* steenvlas, *o.* *...FLECKEN, *m.* vlek (op, tusschen de bergen), *o.* *...FLUSS, *m.* vloeispaath, spaath, *o.* (zekere bergstof). *...FORELL, *v.* kleine zalm (der Alpen), *m.* *...FREIHEIT, *v.* regt van mijnontginning, -van mijndelving, *o.* vrijheid -, regtsgebied der mijnwerkers, der bergsteden enz., *v. o.* *...FUCHS, *m.* alpische vos, *m.* *...GANG, *m.* mijnader, *v.* *...GEBET, *o.* gebed der mijnwerkers, *o.* *...GEBRAUCH, *m.* gebruik -, *o.* gebruiken, zeden der mijnwerkers, *o. v. mv.* *...GEGEND, *v.* bergachtige streek, *v.* *...GEGENDSCHREIBER, *m.* kontroleur der mijnwerken, *m.* *...GEIST, *m.* zie BERGMÄNNCHEN. *...GELB, *o.* oker, *m.* berggeel, *o.*

BERGGENOSS, *m.* deelhebber in eene mijn; medearbeider in eene mijn, makker, *m.* *...GERICHT, *o.* mijngerigt, *o.* *...GESCHWORNE, *m.* gezworene, beëedigde mijnbestuurder, - opzigter, *m.* *...GESETZ, *o.* reglement -, verordening op de mijnen, *v.* *...GESTIFT, *o.* legaat gesticht voor de mijnwerkers, *o.* *...GEWÄCHS, *o.* berggewas, *o.* bergplanten, *v. mv.*; (9) mijn-bergstof, *v.* *...GEZEUG, *o.* gereedschap der mijnwerkers, *o.* *...GIFT, *o.* rattenkruid, arsenikum, *o.* *...GRÜN, *o.* berggroen, *o.* *...GRUSS, *m.* begroeting der mijnwerkers, *v.* *...HALDE, *v.* zie BERGLEHNE. *...HARZ, *o.* jodenlijm, *v.* zie ERDHARZ. *...HASE, *m.* witte haas (der Alpen), berghaas, *m.* *...HASELHUHN, *o.* zie BERGHUHN. *...HASPEL, *m.* (9) windas (in de mijnen), *o.* *...HAUPTMANN, *m.* opzigter der mijnen, *m.* —SCHAFT, *v.* op-, toezigt der mijnen, *o.* *...HUHN, *o.* berghoen, *o.*

BERGICHT, BERGIG, *b. n.* bergachtig.

BERGJUNGE, *m.* jongen (in de mijnen), *m.* *...KAPPE, *v.* mijnwerkerskap, -muts, *v.* *...KATZE, *v.* wilde kat, civetkat, *v.* *...KELLER, *m.* berg-, rotskelder, *m.* *...KETTE, *v.* bergketen, *v.* *...KEISEL, *m.* rots-, bergsteen, *o.* *...KLEE, *m.* rotsklaver, *m.* *...KLUFT, *v.* bergkloof, *v.* afgrond, *m.* *...KNAPPE, *m.* mijnwerker, *m.* —NSCHAFT, *v.* het ligchaam der mijnwerkers. *...KNECHT, *m.* mijnwerkers jongen, -knecht, *m.* *...KOHLE, *v.* zie ERDKOHLE. *...KURK, *m.* bergkurk, *o.* (soort van gevlochten asbest). *...KRÄHE, *m.* notenkraker der Alpen (vogel), *m.* *...KRATZE, *v.* mijnkrabber (werktuig), *m.* *...KRESSE, *v.* kers, waterkers, *v.* *...KRYSTALL, *o.* bergkristal, *o.* *...KUBEL, *m.* emmer der mijnwerkers, *m.* *...KUH, *v.* bergkoe, *v.* *...KUPPE, *v.* bergtop, *m.* *...LÄUFIG, *b. n.* zie BERGMÄNNISCH. *...LEDER, *o.* asbest, mijnwerkersschootsvel, *o.* *...LEHNE, *v.* bergrug, *m.* helling van eenen berg, *v.* *...LETTEN, *m.* berg-, gedolven klei, *v.* *...LILIE, *v.* turksche-, roode lelie, *v.* *...LOSUNG, *v.* berg-, mijnkamer, kamer van een bergwerk, *v.* *...MANN, *m.* (*...LEUTE, *mv.*) mijnwerker; bergbewoner, *m.* *...MÄNNCHEN, *o.* bergmannetje, kaboutermannetje, *o.* *...MÄNNISCH, *b.n.* en *bijw.* als een bergwerker, naar de wijze der bergwerkers, - der bergbewoners. *...MAUS, *v.* bergmuis, -rot, alpenrot, *v.* *...MEHL, *o.* bergmeel (soort van krijt), *o.* *...MEISE, *v.* langstaartige mees, bergmees, *v.* *...MEISTER, *m.* opziener der berg- of mijnwerken, *m.* *...MÜNZE, *v.* (76) kattekruid, *o.* wilde polei, *v.* *...NACHFAHRER, *m.* inspekteur der

mijnen, *m*. *...NYMPHE, *v*. bergnimf, *v*. **BERGÖL**, *o*. steen-, bergolie, *v*. *...ORDNUNG, *v*. policie in de mijnen, mijnverordening, *v*. *...PECH, *v*. bergpek, asphalt, *o*. —ERDE, *v*. berg-, verfaarde, *v*. *...PFEFFER, *m*. wilde peper, *v*.; kellerhans, kleine laurier, *m*. *...PFLEGER, *m*. beambte bij de mijnen, *m*. *...PREDIGER, *m*. prediker (voor de mijnwerkers), *m*. *...PREDIGT, *v*. predikatie voor de mijnwerkers; prediking van Christus op den berg, *v*. *...PUMPE, *v*. mijnpomp, *v*. *...RATH, *m*. lid-, raadsheer van het mijngeregtshof, *o*. *m*. *...RATZE, *v*. bergrot, *v*. *...RAUTE, *v*. (76) wilde wijnruit, *v*. *...RECHT, *o*. mijnregt, *o*. wet op mijnontginning, *v*. *...REIHE, *v*. bergreeks, -keten, *v*. *...REIHEN, *m*. lied der bergwerkers, *o*. *...RICHTER, *m*. lid van het mijngeregt, *o*. *...ROTH, *o*. roode oker, *m*. *...RÖTHE, *v*. zie BERGZINNOBER. *...RÖTHEL, *m*. zie RÖTHEL. *...RÜCKEN, *m*. bergrug, *m*. *...RUHRKRAUT, *o*. (76) muizenoor, *o*. *...RUTHE, *v*. zie WÜNSCHELRUTHE. *...SABEL, *v*. mijnwerkers-mes, *o*. -sabel, *v*. *...SACHE, *v*. aangelegenheid, *v*. geding, proces, *o*. (de mijnen betreffende). *...SAFT, *m*. bergolie, *v*. delfstoffelijk vocht, *o*. *...SANIKEL, *m*. (76) beerenoor, *o*. sanicula, *v*. *...SALZ, *o*. zie STEINSALZ. *...SCHICHT, *v*. naschoft (der mijnwerkers), *v*. *...SCHLAG, *m*. veld (boven op eenen berg), *o*. *...SCHLITTEN, *m*. berg-, alpenslede, *v*. *...SCHLOSS, *o*. bergslot, -kasteel, ridderkasteel, *o*. *...SCHMIED, *v*. grofsmid (voor de mijnen), *m*. *...SCHOTTE, *m*. *...SCHÖTTINN, *v*. bergschot, hooglander, *m*.; vrouw uit de hooglanden (van Schotland), *v*. *...SCHREIBER, *m*. schrijver-, klerk bij het mijnbestuur, *m*. *...SCHÜSSIG, *b*. *n*. —*es Erz*, erts met aarddeelen vermengd. *...SCHWADEN, *m*. stiklucht, *v*. (in de mijnen), kwade damp, *m*. *...SCHWEFEL, *m*. gele vitriool, *o*. *...SEGEN, *m*. voordeelige opbrengst der mijnen; rijke ader, *v*. *...SPERLING, *m*. kleine musch, *v*. *...SPITZE, *v*. bergtop, *m*. *...STADT, *v*. bergstad (boven op eenen berg, in het gebergte); stad bij eene mijn gelegen, *v*.; *die Bergstädte*, de bergsteden. *...STEIGER, *m*. overman, eerste mijnwerker, *m*. *...STRASSE, *v*. weg over of langs de bergen; bergweg van Darmstadt naar Heidelberg, *m*. *...STUFE, *v*. mijngroeve, *v*. *...SUCHT, *v*. mijnwerkers tering, longtering, *v*. *...SÜCHTIG, *b*. *n*. teringachtig (bij mijnwerkers). *...THEER, *m*. taaije steenolie, *o*. *...THEIL, *o*. deel-, aandeel in eene mijn, *o*. *...TORF, *m*. bergturf, *m*. gekleurde aarde, *v*. *...ÜBLICH, *b*. *n*. zie BERGMÄNNISCH. *...ULME, *v*. wilde olmboom, *m*.

BERGUNG, *v*. berging; redding, verberging, *v*.

BERGUNTER, *bijw*. zie BERGAB. *...URTHEIL, *o*. vonnis-, uitspraak van het mijngeregt, *o*. *v*. *...VOGT, *m*. regter bij het mijngeregt; opziener der mijnen, *m*. *...WACHS, *o*. bergwas, delfstoffelijk was, *o*. zie GAGATH. *...WAND, *v*. rotswand, *m*. *...WASSER, *o*. bergwater, *o*. beek, *v*. *...WÄSSER, *o*. *mv*. plasregens, *m*. *mv*. *...WEGERICH, *m*. (76) wilde weegbree, *v*. *...WEIDE, *v*. wilde wilg, *m*. *...WEIN, *m*. wijn der mijnbergen, *m*. *...WERK, *o*. bergwerk, *o*. mijn; mijnontginning, *v*. —SVERSTÄNDIGE, *m*. delfstofkundige, mineraloog, metaalkundige, *m*. —SWISSENSCHAFT, *v*. delfstofkunde, metaalkunde, *v*. *...WESEN, *o*. alles wat betrekking tot de mijnen heeft; metaalkunde, *v*.; mijnwerk, *o*. *...WETTER, *o*. lucht der mijnen, *v*. *...ZEHNTE, *m*. tiende der mijn, - der mijnopbrengst, *o*. *...ZEITLOSE, *v*. (76) hondsvergif, *o*. *...ZIEGE, *v*. berg-, alpengeit, *v*. *...ZINN, *o*. bergtin, *o*. tinerts, *m*. *...ZINNOBER, *m*. eerst of bergrood, vermiljoen, cinnaber, *o*.

BERICHT; *o*. berigt, verhaal, verslag, narigt; (166) rapport, *o*. — *abstatten*, verslag geven. *—EN, *b*. *w*. berigten, verwittigen, berigt-, narigt geven, melden, kennis geven, schrijven, onderrigten; verslag geven, doen; overbrengen; (66) rapport doen; *Sie sind unrecht berichtet*, gij zijt kwalijk onderrigt; *wenn ich anders recht berichtet bin*, indien ik anders wel onderrigt ben; *einen Sterbenden* —, een' stervende beregten, — de laatste sakramenten toedienen; (99) *die Münzstücke* —, aan de muntstukken behoorlijk gewigt geven; *wie man fragt, so wird man berichtet*, zoo als men doet, men ontmoet; *einen Falk* —, een' valk uitjagen, ter valkenjagt gaan. *—ERSTATTER, *m*. verslaggever, *m*. *—ERSTATTUNG, *v*. verslaggeving, *v*.; verslag, berigt, narigt, *o*. *—IGEN, *b*. *w*. verbeteren; *fig*. in orde brengen, schikken; eindigen, afdoen, voltooijen; vereffenen, sluiten, afdoen (eene rekening, eene schuld). *—IGUNG, *v*. verbetering; schikking, vereevening, afdoening, *v*. —UNGSBOGEN,

m. (13) proefblad, *o.* *—UNG, *v.* beregling van een' zieke, *v.*; het toedienen der sakramenten.
BERIECHEN, *b. w. (onr.)* beruiken.
BERINDEN (SICH), *w. w.* bast-, korst krijgen.
BERINDET, *b. n.* bekorst, met bast overdekt.
BERINGEN, *b. w.* met ringen bedekken; *eine Stute* —, eene merrie beringen.
BERITTEN, *b. n.* bereden; — *machen*, afrijden, afrigten.
BERITZEN, *b. w.* afschrapen, afkrabben.
BERKAN, *m.* barkan, grof kamelot, *o.* *—WEBER, *m.* barkan-wever, *m.*
BERLINERBLAU, *m.* berlijnsch blaauw, *o.*
BERLOCKE, *v.* horologie-sieraad, *o.*
BERME, *v.* (180) berm, *v.* (voetpad tusschen den voet van den wal en de gracht).
BERNARDINER, *m.* bernardijner (monnik), *m.* *—INN, *v.* bernardijnsche non, *v.*
BERNSTEIN, *m.* barnsteen, *o.* amber, *m.* *—ALAUN, *m.* (133) alumine-, barnsteen zuurzout, *o.* *—AUSTER, *v.* barnsteen-oester, (schelpdier), *m.* *—ARBEITER, *—DRECHSLER, *m.* werker -, draaijer in barnsteen, *m.* *—EN, *b. n.* barnsteenen. *—FANG, *m.* amber-visscherij, *v.* *—GERICHT, *o.* *—KAMMER, *v.* geregtshof -, kamer voor de ambervisscherij, *o. v.* *—ÖL, *v.* barnsteenolie, *v.* *—SÄURE, *v.* (133) barnsteenzuur, amber-zuur, *o.* *—SCHÖPPE, *m.* schepen *m.* lid van het geregtshof voor de amber-visscherij, *o.* *—VERWALTER, *m.* opziener van de bewaarplaatsen van den gelen amber, *m.* *—WEINSTEIN, *m.* (133) amber-wijnsteen, *m.* *—WIND, *m.* gunstige wind voor de amber-visscherij, *m.*
BERODEN, *b. w.* spaden, spitten (van eene plant).
BEROHREN, *b. w.* met riet bezetten, voorzien.
BEROSTEN, *o. w.* roesten, verroesten, zich met roest bedekken.
BEROSSEN, *b. w.* dekken (eene merrie).
BERSCHKOHL, *m.* boerenkool, krulkool, *o.* zie WIRSCHING.
BERSTEN, *o. w.* (*onr.*) barsten, bersten, splijten, openspringen, zich vaneenrijten.
BERTRAM, *m.* (76) bertramkruid, *o.* kwijlwortel, *m.*
BERÜCHTIGEN, *b. w.* in opspraak brengen, belasteren, bekend maken. *...T, *b. n.* befaamd; berucht, bekend; — *sein*, te kwader naam en faam staan.
BERÜCKEN, *b. w.* verschalken, bedriegen; (§) foppen. *...UNG, *v.* verschalking, misleiding, *v.*

BERUF, *m.* beroep; *o.* roeping, (ook *fig.*); betrekking, *v.* ambt, *o.* stand, *m.*; *er hat keinen — zu*, hij heeft geene roeping tot; *ich finde keinen — zu*, ik voel de roeping niet, geene geneigdheid tot. *—EN, *b. w.* (*onr.*) *einen wohin* —, beroepen, oproepen; beschrijven, te zamen roepen; *einen zu etwas* —, iemand tot iets beroepen; *fig.* betooveren (een kind); *sich auf etwas* —, zich op iets beroepen; iets -, iemand aanhalen; *sich auf einen* —, het aan iemands beslissing overlaten, een beroep doen op iemand; *sich auf seine Unschuld* —, zijne onschuld inroepen; *sich auf einen andern Richter* —, in hooger beroep gaan, appeleren. —, *b.n.* zie BERÜCHTIGT. *—SGESCHÄFTE, *mv.* beroepsbezigheden, *v. mv.* *—SGERICHT, *o.* hof van appel, *o.* *—UNG, *v.* beroep, appel, *o.*
BERUHEN, *o. w.* berusten (in iets); *es dabei — lassen*, het daarbij laten berusten.
BERUHIGEN, *b.w.* bevredigen, de rust herstellen, geruststellen; *sich bei etwas* —, zich over iets geruststellen. *...UNG, *v.* bevrediging; geruststelling, *v.*
BERÜHMEN (SICH), *w. w.* *sich einer Sache* —, zich op iets beroemen, met iets pronken; op iets pogchen.
BERÜHMT, *b. n.* beroemd, vermaard; doorluchtig; *sich — machen*, zich beroemd maken, naam verwerven. *—HEIT, *v.* vermaardheid, beroemdheid, *v.* naam, *m.*
BERÜHREN, *b. w.* aanroeren, aanraken; betasten; *eine Sache* —, eene zaak aanroeren, - vermelden; *sich* —, raken, belendende zijn aan; *berührtermassen*, zoo als te voren vermeld is. *...UNG, *v.* aanraking, betasting, bevoeling, *v.* —SLINIE, *v.* (92) raaklijn (van een' hoek), *v.* —SPUNKT, *m.* punt van aanraking, *o.* —SWINKEL, *m.* regte hoek met eene kromme lijn, *m.*
BERUPFEN, *b. w.* zie RUPFEN.
BERUSSEN, *b. w.* met roet insmeren, zwart maken. *...T, *b. n.* zwart gemaakt met roet.
BERYLL, *m.* beril, -steen, *o. m.*
BESAAMEN, *b. w.* zie BESAMEN.
BESACKEN, *b. w.* met zakken beladen; de zakken vullen; *sich* —, zich de zakken vullen; *fig.* zich verrijken.
BESÄEN, *b. w.* bezaaijen; *fig.* bestrooijen; *mit Korn* —, met koren bezaaijen; *—, *o.* bezaaijing, *v.*
BESAGE, *bijw.* (*w. g.*) volgens, naar luid; krachtens. *—N, *b.w.* getuigen, bewijzen, zeggen. *...T, *dw.* en *b. n.* gezegd, voormeld, genoemd, bovengemeld; *be-*

sagtermassen, als te voren gezegd -, vermeld is.
Besägen, *b. w.* zagen, afzagen.
Besaiten, *b. w.* besnaren.
Besalben, *b. w.* zalven, insmeren, bemorsen; *er hat sich schön besalbt*, hij heeft zich fraai toegetakeld.
Besamen, *b. w.* bezaaijen; *sich* —, zich door zaaijing vermenigvuldigen, - uitbreiden. *...**ung**, *v.* bezaaijing, *v.*
Besan, *v.* (203) bezaan, *v.* *—**brasse**, *v.* pispotten der bezaan, *m. mv.*
Besanden, *b. w.* zanden, met zand bestrooijen.
Besänftigen, *b. w.* verzachten; bezadigen, bevredigen, stillen, doen bedaren; (34) stillen (de vochten); *sich* —, bedaren, kalmer worden. *...**ung**, *v.* verzachting, bezadiging, *v.* het stillen, *o.*
Besanmast, *v.* (203) bezaansmast, *m.* kruissteng, *v.* *...**mars**, *m.* *—**raa**, *...**steng**, *v.* bezaansmars, -ra, -steng, (ook kruissteng), *v.* *...**schoten**, *v. mv.* bezaansschoten, *m. mv.* *...**segel**, stagfok, *v.* laken, zeil aan den fokkemast, *o.* *...**wand**, *v.* bezaanswant, *o.*
Besatz, *m.* rand, boord, *m.* borduursel, *o.*
Besatzung, *v.* (97) bezetting, *v.* garnizoen; scheepsvolk (op een oorlogsschip), *o.*; (141) ringen, kruisen (van een vlot), *m. o. mv.*
Besauen, *b. w.* bevuilen.
Besaufen, *b. w.* (*onr.*) dronken maken; *sich* —, zich dronken drinken; (§) zich bezuipen.
Besäumen, *b. w.* om-, bezoomen.
Beschaben, *b. w.* schaven, afschaven.
Beschädigen, *b. w.* beschadigen, kwetsen, beleedigen, wonden. *...**ung**, *v.* beschadiging; kwetsing, verwonding, beleediging, *v.*
Beschaffen, *b. n.* en *bijw.* gelegen, gesteld, ingerigt; *so war die Sache* —, de zaak stond aldus geschapen; *es ist mit dieser Sache — wie mit jene*, met deze zaak is het gelegen als met die. *—**heit**, *v.* gelegenheid, gesteldheid, *v.* staat, *m.*; hoedanigheid, *v.* aard, *m.* wezen, *o.*; *eigenthümliche* —, eigenaardige gesteldheid; eigendommelijke aard; — *der Luft*, luchtsgesteldheid; — *des Leibes*, gestel; *die gegenwärtige — der Sachen*, de tegenwoordige stand of staat van zaken; *was hat es mit dieser Sache für eine* —? hoe staat het met die zaak geschapen? *nach — der Umstände*, naar gelang van zaken, naar omstandigheden; —**s-wort**, *o.* (151) bijwoord, *o.*
Beschäften, *b. w.* van eene schacht voorzien; (een geweer) monteren.
Beschäftigen, *b. w.* bezig houden, in het werk stellen, werk geven (aan); *sich mit etwas* —, zich met iets bezig-, onledig houden. *...**t**, *dw.* en *b. n.* bezig, onledig; werkzaam. *...**ung**, *v.* bezigheid, *v.* werk, *o.* arbeid, *m.*
Beschalen, *b. w.* van een hecht of een steel voorzien; eene zoldering betimmeren; met lat- en snijwerk versieren.
Beschälen, *b. w.* pellen, schillen; (128) dekken, bespringen (eene merrie). *...**er**, *m.* hengst, bespringer, *m.* *...**ung**, *v.* het afschillen, pellen; (128) bespringing, *v.* *...**zeit**, *v.* tijd van bespringen, *m.*
Beschamen, *b. w.* (*einen*), beschamen, beschaamd maken; vernederen. *...**t**, *dw.* en *b. n.* beschaamd; verlegen, vernederd. *...**ung**, *v.* beschaming; verlegenheid, *v.*
Beschatten, *b. w.* beschaduwen, belommeren. *...**ung**, *v.* beschaduwing, belommering, *v.* het beschaduwen.
Beschatzen, *b. w.* schatting opleggen; belastingen uitschrijven.
Beschauen, *b. w.* beschouwen, zien, aanzien; bekijken, onderzoeken, nazien. *...**er**, *m.* beschouwer, toekijker, onderzoeker, *m.* *...**lich**, *b. n.* aanschouwelijk. —**keit**, *v.* aanschouwelijkheid, aanschouwing, *v.*
Beschäumen, *b. w.* met schuim bedekken.
Beschauung, *v.* beschouwing, *v.* onderzoek, (§) bekijk, *o.*
Bescheid, *m.* bescheid, antwoord, *o.*; beslissing, *v.* vonnis, *o.* uitspraak, *v.*; *bis auf weitern* —, tot nader; — *thun (im Trinken)*, bescheid doen (bij het drinken); — *wissen um etwas*, kennis van iets dragen; zich weten te helpen. *—**en**, *b. w.* (*onr.*) bescheiden, ontbieden; onderrigten, inlichten; *einem etwas* —, iemand iets toebedeelen, van iets voorzien; *einen vor Gericht* —, iemand dagvaarden; *auf einen bestimmten Tag* —, dag en uur stellen; *die Parteien* —, de partijen indagen, - oproepen; *sich* —, toegeven, zich schikken, berusten, overeenkomen; *ich bescheide mich dessen*, ik berust er in, ik geef het toe. —, *b. n.* en *bijw.* bescheiden, bedeesd, zedig; zediglijk, bedeesdelijk; *ein —er Theil*, een matig-, sober deel. —**heit**, *v.* bescheidenheid, bedeesdheid, zedigheid, *v.*
Bescheinen, *b. w.* (*onr.*) beschijnen, verlichten.
Bescheinen, **Bescheinigen**, *b. w.* met geschriften bewijzen, eene akte overleggen; kwitantie geven; verklaren. *...**ung**, *v.* het bewijs geven van,

schriftelijk bewijs, *o.* akte, *v.* getuigschrift, *o.* verklaring; kwitantie, *v.*

Bescheissen, *b. w. (onr.)* (§) beschijten, bevuilen; *fig.* foppen, bedriegen, beet nemen. *...**er**, *m.* (*fig.* §) bedrieger, fopper, *m.* —**ei**, *v.* *fig.* fopperij, *v.* bedrog, *o.*

Beschenken, *b. w.* beschenken, geven aan; *einen mit etwas* —, iemand iets ten geschenke geven; *ich bin beschenkt worden*, ik heb een geschenk ontvangen; ik ben verjaard met. *...**ung**, *v.* het schenken, verjaren met een geschenk, *o.*; gave, *v.*

Bescheren, *b. w. (onr.)* scheren, rondom afscheren; zie **Scheren**. *—, te beurt-, ten deel doen vallen, bescheren, toeschikken, bestemmen, schenken, toedeelen. *...**ung**, *v.* het toebedeelen, schenken; bescheren; schenking, gave, toebedeeling, *v.*

Beschicken, *b. w.* zenden, toezenden; orde stellen op, in orde brengen; beschikken over; ter aarde bestellen; vermengen (metalen); *sein Haus* —, orde stellen op zijne zaken; *das Vieh* —, het vee bestellen; (57) *die Erze* —, de delfstoffen gereed maken; *den Ofen* —, den oven gereed -, heet maken; (99) het allooi geven; (59) dekken, bespringen. *...**ung**, *v.* beschikking, bestelling, *v.*; het gereed maken; allooi, *o.*; begrafenis, ter aarde bestelling, *v.* —**sregel**, *v.* (126) regel van vermenging, *m.*

Beschielen, *b. w.* loensch bekijken.

Beschienen, *b. w.* wielen, (een rad) met ijzeren banden beslaan. *...**ung**, *v.* het wielen; ijzeren bandbeslag (van raderen), *o.*

Beschiessen, *b. w.* beschieten, bombarderen; *mit Bomben* —, met bommen beschieten, bommen werpen; *ein Gewehr* —, een vuurwapen beproeven; *von diesem Berge kann man die Stadt* —, van dezen berg kan men de stad bestrijken. *...**ung**, *v.* het beschieten, bombardement, het bestrijken, *o.*

Beschiffbar, *b. n.* bevaarbaar.

Beschiffen, *b. w.* bevaren (eene rivier). *...**ung**, *v.* het bevaren, varen.

Beschilft, *b. n.* met riet-, met biezen begroeid, - bedekt.

Beschimmeln, *o. w.* beschimmelen. *...**t**, *b. n.* beschimmeld, vochtig.

Beschimpfen, *b. w.* beschimpen, honen, beleedigen, smadelijk bejegenen; *sich* —, zich onteeren, eerloos handelen. *...**ung**, *v.* beschimping, *v.* hoon, smaad, *m.* beleediging, *v.*

Beschindeln, *b. w.* met dakplankjes bedekken, bespijkeren.

Beschinden, *b. w. (onr.)* villen, de huid afstroopen.

Beschirmen, *b. w.* beschermen, verdedigen, behoeden, bewaren, beschutten. *...**er**, *m.* (*w. g.*) beschermer, behoeder, verdediger, *m.* *...**ung**, *v.* schuilplaats; bescherming, verdediging, hoede, *v.*; zie **Schutz**.

Beschlabbern, *b. w.* bemorsen.

Beschlafen, *b. w. (onr.)* beslapen, (in beraad houden); beslapen, vleeschelijk bijwonen; *wir wollen es erst* —, wij zullen er ons eerst op beslapen; *ein Mädchen* —, een meisje beslapen, - bezwangeren.

Beschlag, *m.* beslag, *o.* hoefijzers (van paarden), *o. mv.*; koperen knoppen, *m. mv.*; hengsels (aan huisraad enz.), *o. mv*; ijzeren hoepels (der wielen), *m. mv.*; beslag, arrest (van goederen); embargo (van schepen), *o.*; schimmel, *v.*; (133) aanzetsel (als schimmel), *o.*; — *auf etwas legen*, beslag op iets leggen; *etwas in — nehmen*, *etwas mit — belegen*, iets in beslag nemen, embargo leggen op (schepen).

Beschläge, *o.* beslag, *o.* ijzers, sloten (van een boek), *o. mv.* haak, *m.*

Beschlagen, *b. w. (onr.)* beslaan, bezetten, versieren; *ein Pferd* —, een paard beslaan (met hoefijzers); *eine Thüre* —, eene deur voorzien (van hengsels enz.); *die Räder* —, wielen (met ijzeren banden) beslaan; (18) *einen Balken* —, een' balk haaks schaven; (185) *die Vögel* —, in de netten vangen (vogels); (99) *die Münzen* —, het gewigt geven (aan munten); (203) *die Segel* —, de zeilen vastmaken; (133) *eine Retorte* —, eene glazen kolf besmeren; *fig. ein Thier* —, een dier dekken, - bespringen; *mit Arrest* —, beslag -, arrest leggen; *Schiffe* —, embargo leggen op schepen; *—, *o. w.* zich beschimmelen; vlakkerig worden (door het vocht); (133) aanzetsel -, schimmel krijgen (van planten); *die Wände* —, de muren zweeten. *—, *dw.* en *b. n.* beslagen, versierd, bezet; vochtig, beschimmeld; *fig. in einer Sache gut — sein*, bedreven zijn in eene zaak; *er ist darin wohl* —, hij komt beslagen op het ijs, hij is van zessen klaar.

Beschlagleine, *v.* (203) seizings, *v. mv.* *—**leinen**, *v. mv.* (203) beslaglijnen, *v. mv.* foksie, *v.* *...**nehmung**, *v.* beslaglegging, *v.* arrest, embargo, *o.* *—**tasche**, *v.* lederen zak (van een' hoefsmid), werktuigzak, *m.*

Beschleichen, *b. w. (onr.)* sluipende verrassen, overvallen, bedriegen. *...**ung**, *v.* bekruiping, verrassing, *v.*

Beschleiern, *b. w.* omsluijeren, met

eenen sluijer bedekken.

Beschleunigen, *b. w.* bespoedigen, overhaasten, aandringen, haast maken, bevorderen. *...**ung**, *v.* bespoediging, *v.* haast, spoed, *m.* bevordering, *v.*

Beschliessen, *b. w.* *(onr.)* sluiten, wegsluiten, onder slot brengen; besluiten, bevatten, inhouden; eindigen, besluiten; besluiten, een besluit vatten, vaststellen; zich voornemen, beraden; *gerichtlich* —, uitvaardigen, geregtelijk besluiten; *etwas bei sich* —, tot iets in zijnen geest besluiten; *eine beschlossene Rhede*, eene besloten-, veilige reede. *...**er**, *m.* keldermeester; bottelier, *m.* *...**erinn**, *v.* huishoudster, huisbewaarster, *v.* *...**ung**, *v.* einde, besluit, *o.* (in alle beteekenissen); zie **Beschluss**.

Beschlingen, *b. w.* omstrikken, met strikken-, met netten omringen, (ook *fig.*)

Beschluss, *m.* het sluiten; besluit, einde, *o.* sluiting *v.*; beraad; overleg, besluit, *o.* beslissing, *v.*; *etwas unter seinem —e haben*, iets onder slot-, in verzekerde bewaring hebben; *den — machen*, eindigen, beëindigen, een einde maken; *zum* —, ten slotte, tot besluit.

Beschmauchen, *b. w.* berooken.

Beschmausen, *b. w.* (§) *einen*, afeten, op den klap loopen bij, ongevraagd ter tafel gaan bij.

Beschmeissen, *b. w.* *(onr.)* werpen met; begooijen; beschijten (van vliegen).

Beschmieren, *b. w.* insmeren en wrijven met, bemorsen, besmetten; *mit Fett* —, met vet insmeren; *mit Butter* —, boteren; *fig.* *Papier* —, papier bekladden.

Beschmitzen, *b. w.* bemorsen, bekladden; *fig.* bezwalken, belasteren.

Beschmitzung, *v.* het bemorsen, bemorsen, bekladden, bevlekken; *fig.* bezwalking, *v.*

Beschmutzen, *b. w.* bevlekken, bemorsen, beslijken, bemodderen. *...**ung**, *v.* bemorsing, bevlekking, *v.* het beslijken.

Beschnauben, **Beschnaufen**, *b. w.* berieken, besnuffelen (als van honden, paarden).

Beschneidebret, *o.* (12) snijplank, *v.* *...**hobel**, *m.* (12) snijmes, *o.* *...**messer**, *o.* besnij-mes; snijmes, *o.*

Beschneiden, *b. w.* *(onr.)* rondom snijden, afsnijden; snoeijen (geld, boomen); scheren; (eene heg) afsnijden; afranden (van papier); besnijden (een kind); uitnemen (van honigraten uit eenen bijenkorf); een weinig afknippen het haar); *ein Buch wenig* —, een boek besnijden, gelijkmaken; (87) *die Lettern* —, de randen van gegotene letters afschrappen; *einem die Flügel* —, iemand de vleugels besnoeijen; kortwieken; *die Besoldung* —, de bezoldiging-, het inkomen besnoeijen. *...**epresse**, *v.* (12) snijpers, *v.* *...**er**, *m.* besnijder; snoeijer, *m.* *...**sel**, *o.* zie **Abschnitzel**. *...**ung**, *v.* besnoeijing, afsnijding; besnijding; (87) afschrapping (der gegotene letters), *v.*

Beschneien, *b. w.* besneeuwen.

Beschneiteln, *b. w.* zie **Schneiteln**.

Beschnillen, *b. w.* verrassen, foppen.

Beschnippeln, **Beschnippen**, *b. w.* de randen afnemen, besnoeijen; afknippen.

Beschnittene, *m.* besnedene; *fig.* jood, *m.*

Beschnoppern, **Beschnuppern**, **Beschnüffeln**, *b. w.* besnuffelen, over iets rieken, blazen; (ook *fig.*) (§) *er beschnopert alles*, hij heeft overal zijnen neus in.

Beschnüren, *b. w.* om-, besnoeren; met touwen omwinden; boorden.

Beschocken, *b. w.* (een land, een' akker) belasten.

Beschönigen, *b. w.* bewimpelen, verontschuldigen; vergoêlijken, een' glimp geven. *...**ung**, *v.* bewimpeling, *v.* glimp, *m.*

Beschrauben, *b. w.* bepalen, beperken; afpalen; versperren; *fig.* beperken, grenzen zetten aan, paal en perk stellen; wijzigen. *...**ung**, *v.* beperking; versperring; *fig.* beperking, grens, *v.* voorbehoud, *o.* uitzondering, *v.*

Beschreiben, *b. w.* *(onr.)* beschrijven, schrijven op (iets); beschrijven; schetsen, voorstellen, uitdrukken, schilderen; omschrijven; aanduiden (het signalement geven); (92) beschrijven, teekenen; beschrijven (van eene meetkundige lijn of figuur). *—**d**, *b. n.* beschrijvend. *...**lich**, *b. n.* wat beschreven-, geschetst kan worden, beschrijfelijk. *...**ung**, *v.* beschrijving, *v.* verhaal, *o.* omschrijving, bepaling, *v.*; signalement, *o.*

Beschreien, *b. w.* *(onr.)* betooveren (een kind door spreuken); uitkrijten, beschuldigen, belasteren.

Beschreikraut, *o.* (76) vlookruid, *o.*

Beschreiten, *b.w.* *(onr.)* overschrijden, overstappen, betreden, binnentreden.

Beschroten, *b.w.* af-, besnoeijen, afbaarden, baarden.

Beschuhen, *b. w.* schoeijen; zie **Anschuhen**; *einen Pfahl* —, eenen paal beslaan (van onderen met ijzer).

Beschuldigen, *b.w.* (*einen*), beschuldigen; wijten, te last leggen; *jemand eines Verbrechens* —, iemand eene mis-

daad wijten, hem er mede beschuldigen. *...ER, m. beschuldiger, aanklager, m. *...TE, m. v. aangeklaagde, beschuldigde, m. v. *...UNG, v. beschuldiging, aanklagt, v.

BESCHUMMELN, b. w. (§) met list bedriegen, om den tuin leiden, verschalken.

BESCHUPPEN, b. w. (§) zie BEMANSEN. *—, schubben, afschubben (een' visch).

BESCHÜTTEN, b. w. bestrooijen, bestorten; bedekken met, overstorten.

BESCHÜTZEN, b. w. beschermen, behoeden, beschutten; verdedigen, dekken. *...ER, m. beschermer, verdediger, behoeder, m. *...ERINN, v. verdedigster, beschermster, beschermvrouw, v. *...UNG, v. bescherming, verdediging, hoede, beschutting, v.; *fig.* dak, o.

BESCHWÄGERN (SICH), w. w. zich verzwageren, - vermaagschappen, - door huwelijk verbinden. *...T, b. n. verzwagerd, vermaagschapt, aangehuwd. *...RUNG, v. verzwagering, v.

BESCHWANGERN, b. w. zie SCHWÄNGERN.

BESCHWÄRZEN, b. w. zwart maken; *fig.* belasteren.

BESCHWATZEN, b. w. bepraten, overreden, overhalen; *sich — lassen*, zich laten bepraten.

BESCHWEIFEN, b. w. van een' staart voorzien.

BESCHWEISSEN, b. w. bezweeten; (59) met bloed bevlekken.

BESCHWERDE, v. bezwaar, ongemak, o. moeite, v. werk, o. arbeid, m.; grief, klagt, v.; last m. belasting; ziekte, kwaal, v.

BESCHWEREN, b. w. bezwaren, opladen, beladen, belasten; drukken; *fig.* lastig vallen, moeite geven, te last zijn; *sich bei einem über etwas* —, zich bij iemand over iets beklagen, - bezwaren. *...LICH, b. n. en *bijw.* bezwarend, lastig, drukkend, hinderlijk, moeijelijk; vermoeijend, pijnlijk, kwellend; bezwaarlijk, op eene lastige -, hinderlijke wijze; ongemakkelijk; *einem — sein, — fallen*, iemand tot last zijn, lastig -, moeijelijk vallen. —KEIT, v. bezwaar, o. moeijelijkheid, moeite, v. last, m. *...NISS, v. moeite, v.; zie BESCHWERDE. *...UNG, v. het bezwaren, tot last zijn; hinder, m. hindernis, moeite; *fig.* kwaal, grief, v.

BESCHWICHTIGEN, b. n. stillen, tot zwijgen brengen (een kind); uit den weg ruimen (een' twist, een regtsgeding); bevredigen, verzoenen.

BESCHWITZEN, b. w. met zweet overdekken, bezweeten.

BESCHWÖREN, b. w. *(onr.)* bezweren, met eede bevestigen; bezweren, smeeken; den duivel bannen, verjagen. *...ER, m. (duivel) bezweerder, m. *...UNG, v. bezwering, (beëediging); bezwering, banning; oproeping (van booze geesten), v. —SBUCH, o. tooverboek, formulierboek der duivel-bezweerders, heksenboek, o. —SFORMEL, v. toover-, bezwerings-formulier, o.

BESEELEN, b. w. bezielen; herlevendigen. *...UNG, v. bezieling (van de vrucht in de baarmoeder); bezieling, v. het herlevendigen, aanmoedigen, o.

BESEGELN, b. w. van zeilen voorzien; bezeilen; *ein Schiff* —, een schip (in zee) naderen, bezeilen.

BESEHEN, b. w. *(onr.)* bezien, beschouwen. *—SWERTH, b. n. bezienswaard, *...UNG, v. zie BESICHTIGUNG.

BESEICHEN, b. w. zie BEPISSEN.

BESEIFEN, b. w. zie EINSEIFEN.

BESEILEN, b. w. (203) optuigen, optakelen. *...UNG, v. (203) zware ongeteerde tros, witte tros, m.

BESEITEN, b. w. van zijstukken voorzien. *...IGEN, b. w. ter zijde schuiven; *fig.* een geschil beslechten; zwarigheden uit den weg ruimen. *...IGUNG, v. het beslechten van een geschil; uit den weg ruimen van zwarigheden.

BESELIGEN, b. w. zegenen, gelukzalig -, gelukkig maken; *einen mit etwas* —, iemand met iets zegenen, begiftigen.

BESEMER, m. unster, m.

BESEN, m. bezem, m.; — *von Federn*, vederborsteltje, o.; *(spr.) neue Besen kehren gut*, nieuwe bezems vegen schoon. *—BINDER, m. bezemmaker; -binder, m. *—HEIDE, v. hei, heide, (takjes tot bezems, heiboenders), v. *—KRAUT, o. (76) brem, v. priemkruid, o. *—REISIG, o. berkenrijs, o. *—STIEL, m. bezemstok, -steel, m.

BESESSEN, b. n. bezeten (van den duivel), duivelsch. *—E, m. v. bezetene, m. v.; dweeper, m. *—HEIT, v. bezetenheid (van den duivel), v.

BESETZ, o. boord, rand, m. *—BAND, v. koord, garneerlint, o.

BESETZEN, b. w. omboorden, garneren, omtoomen; beleggen, bezetten; plaatsen op; stofferen, versieren; *mit Tressen* —, met boordsels -, met galon bezetten; *mit Spitzen* —, met kant afzetten, garneren; *mit Bäumen* —, met boomen beplanten; *mit Soldaten* —, met soldaten bezetten; *eine Stadt* —, bezetting leggen in eene stad; *eine Stelle, ein Amt* —, een ambt bekleeden; *einen Teich mit Fischen, mit Brut* —, een' vijver met visschen -, met broed (kleine visschen) bevolken; (145) *mein*

König ist bezetzt, mijn koning -, mijn heer is goed bezet; *ein Schiff* —, een schip bemannen. *...SCHLÄGEL, —STÖSSEL, *m.* (160) heiblok, *o.* straatstamper, *m.* *...UNG, *v.* borduursel, *o.* belegsels, *o. mv.* garneersel, *o.*; het bezetten, poting (van een' vijver met visch); vervulling (van een ambt), *v.* —SRECHT, *v.* regt van benoeming tot kerkelijke ambten, *o.*

BESEUFZEN, *b. w.* zuchten, klagen (over iets), betreuren.

BESICHTIGEN, *b. w.* bezigtigen, beschouwen; bezoeken; opnemen. *...ER, *m.* bezigtiger, bezoeker, opnemer, *m.* *...UNG, *v.* bezigtiging, *v.* bezoek, *o.* opneming, *v.*; *gerichtliche — eines Ortes*, geregtelijke plaatsopneming, huiszoeking; — *durch Werkverständige*, onderzoek door deskundigen; *nochmalige — der Waaren*, opneming -, inventaris van koopwaren.

BESIEGBAR, *b. n.* neembaar, te overwinnen.

BESIEGELN, *b. w.* verzegelen. *...LUNG, *v.* verzegeling, *v.* zegel, *o.*

BESIEGEN, *b. w.* overwinnen, te boven komen, bedwingen. *...ER, *m.* overwinnaar, *m.*; zie UEBERWINDER. *...UNG, *v.* zege, overwinning, *v.*

BESINGEN, *b. w. (onr.)* bezingen, vieren.

BESINNEN (SICH), *w. w.* (*onr.*) *auf etwas*, zich iets te binnen brengen; zich bezinnen; zich bedenken, overleggen; weder bijkomen, zijne zinnen herkrijgen; *sich lange* —, weifelen, aarzelen; *sich anders* —, tot andere gedachten komen; *sich eines Bessern* —, tot betere gedachten komen, rede verstaan. *—, *o.* herinnering, nagedachte; kennis, herkrijging zijner zinnen, *v.*; *nach langem* —, na lang beraad, na lang aarzelen. *...UNG, *v.* terugkeering tot zich zelven, *v.* het herkrijgen zijner zinnen. —SKRAFT, *v.* geheugen, herinneringsvermogen, *o.* —SLOS, *b. n.* bewusteloos, buiten kennis.

BESIPPT, *dw.* en *b. n.* zie BEFREUNDET, VERWANDT.

BESITZ, *m.* bezit, *o.*; — *nehmen*, bezit nemen, zich in het bezit stellen; *in — setzen*, in bezit stellen; *einen aus dem —e treiben*, iemand uit het bezit stooten; onteigenen (met geweld). *—EN, *b. w.* broeden, uitbroeden, opzitten (van hoenders enz); *fig.* bezitten, in bezit hebben. *—ER, *m.* bezitter, in bezithouder, houder, eigenaar, *m.*; *unrechtmässiger* —, onregtmatig bezitter, overweldiger. *—ERINN, *v.* bezitster, houderes; eigenaarster, eigenares, *v.* *—NEHMUNG, *—ERGREIFUNG, *v.* in bezitneming; *widerrechtliche* —, overweldiging, *v.* *—RECHT, *o.* bezitregt, *o.* *—THUM, *m.* bezittingen, *v. mv.* bezit, eigendom, *o.* *—UNG, *v.* bezit, *o.* eigendom, *o. m.*

BESOCKEN, *b. w.* zolen aan kousen zetten.

BESOFFEN, *b. n.* (§) bezopen, dronken. zie BETRUNKEN.*...HEIT, *v.* zie TRUNKENHEIT.

BESOHLEN, *b. w.* zolen aan schoenen zetten; *neu* —, nieuwe zolen zetten aan.

BESOLDEN, *b. w.* bezoldigen, betalen. *...ET, *b. n.* bezoldigd, betaald. —E, *m.* (DER) de bezoldigde; soldaat, soudenier, *m.* *...UNG, *v.* bezoldiging, soldij, betaling, *v.*; salaris, traktement, loon, *o.*; zie SOLD.

BESONDER, *b. n.* bijzonder, afzonderlijk; zonderling; afgescheiden. *—S, *bijw.* bijzonderlijk, afzonderlijk, inzonderheid, voornamelijk, vooral; afgescheiden (daarvan).

BESONNEN, *b. n.* en *bijw.* beraden, bedacht, voor-, omzigtig, bescheiden; met beradenheid, omzigtiglijk. *—HEIT, *v.* bedachtzaamheid, beradenheid, tegenwoordigheid van geest, *v.* overleg, *o.*

BESORGEN, *b. w.* (*einen*), verzorgen; bezorgen, waarnemen; zorg dragen; vreezen, duchten. *...LICH, *b. n.* zorgelijk, hagchelijk, gevaarlijk. —HEIT, *v.* vrees, zorg, ongerustheid, bekommering, *v.* *...NISS, *v.* kommer, *m.* vrees, ongerustheid, *v.*; *aus* —, uit vreeze dat. *...T, *b. n.* bezorgd; besteld; — *sein für etwas*, ongerust -, bezorgd over iets zijn; *für einen — sein*, bekommerd over iemand zijn. *...UNG, *v.* bezorging, bestelling; verzorging, *v.* kommer, *m.* bekommering, *v.* —SGEBÜHREN, *v. mv.* provisie, courtagie, *v.*

BESPANNEN, *b. w.* bespannen, voorspannen; bespannen (van snaren).

BESPEIEN, *b. w.* bespuwen, bezwabberen. *...UNG, *v.* bespuwing, *v.* het braken over.

BESPICKEN, *b. w.* bespekken, doorspekken, larderen; *sich* —, (§) zich verrijken, zich bezorgen.

BESPIEGELN (SICH), *w. w.* zich spiegelen.

BESPINNEN, *b. w. (onr.)* bespinnen, spinnende omwinden; (113) zijde op garen spinnen.

BESPRECHEN, *b. w. (onr.)* bespreken, bestellen; behandelen; bezweren; belasteren, vitten; *sich mit einem über etwas* —, met iemand iets afspreken, overleggen. *...UNG, het bespreken, bestelling, *v.* overleg, *o.* behandeling

aanhaling; bezwering, *v.*; laster, *m.*; vitterij, *v.*

Besprengen, *b. w.* besproeijen, besprenkelen. *...**ung**, *v.* besprenging, besprenkeling, *v.*

Bespringen, *b. w.* *(onr.)* bespringen; dekken (van dieren).

Bespritzen, *b. w.* bespatten, besproeijen; bespuiten; *mit Koth* —, met slijk bespatten; *mit Blut* —, met bloed besproeijen, bezoedelen. *...**ung**, *v.* bespatting, besproeijing, *v.*

Bespucken, *b. w.* bespuwen.

Bespülen, *b. w.* be-, afspoelen.

Besser, *b. n.* en *bijw.* (*vergr. tr.* van **gut**), — *sein*, beter varen; — *machen*, beter maken; overtreffen; — *werden*, beter worden, herstellen; zich verbeteren, van gedrag veranderen; (§) — *laufen*, beter-, harder loopen; — *schreien*, harder schreeuwen. *—**hin**, *—**hinauf**, *bijw.* verder heen, verder op.

Bessern, *b. w.* verbeteren; ver-, herstellen; lappen; *er ist nicht zu* —, hij is onverbeterlijk; *sich* —, zich verbeteren, beter worden, tot inkeer komen; herstellen (van eene ziekte); *was bin ich dadurch gebessert?* wat zou mij dat helpen? *...**rung**, *v.* verbetering, herstelling, beterschap (van eene ziekte); reparatie (aan een huis); (44) bekeering; (2) mesting, mestaarde, *v.*

Bestählen, *b. w.* zie **Verstählen**.

Bestallen, *b. w.* benoemen, aanstellen (tot een' post); loon -, salaris geven. *...**ung**, *v.* aanstelling, *v.*; loon, *o.* bezoldiging, *v.* —**sbrief**, *m.* brief-, akte van aanstelling, *m. v.*

Bestand, *m.* duur, *m.* bestendigheid, duurzaamheid, vastheid, deugdelijkheid, *v.*; overschot, overblijfsel, saldo, restant (eener kas), *o.*; pacht, huur, *v.*; — *haben*, duurzaam -, vast -, bestendig zijn, blijven bestaan, zich goed houden; *das Wetter wird keinen* — *haben*, het weder zal niet duren; *ein Gut in* — *nehmen*, een land verpachten; *in* — *geben*, in pacht geven; *in* — *haben*, in pacht hebben.

Bestander, **Beständner**, **Bestandmann**, *m.* pachter, huurder, *m.*

Bestandgeld, *o.* pacht, *v.* huurpenningen, *m. mv.* *...**gut**, *o.* pachtgoed, *o.* *...**herr**, *m.* verhuurder, verpachter, pachtheer, *m.*

Beständig, *b. n.* en *bijw.* bestendig, duurzaam, vast, volhardend, gedurig, eeuwigdurend, levenslang; geduriglijk, altijd, bestendiglijk, steeds, ten eeuwigen dage. *—**keit**, *v.* bestendigheid, duurzaamheid, standvastigheid, volharding, *v.* duur, *m.*

Bestandjagd, *v.* privatieve jagt, *v.* *...**los**, *b. n.* onbestendig, ongedurig. —**igkeit**, *v.* onbestendigheid, ongedurigheid, *v.* *...**stück**, *o.* —**theil**, *m.* bestanddeel, *o.* *...**wesen**, *o.* zelfstandigheid, *v.* wezen, bestaan, *o.* *...**zeit**, *v.* duur van eene pacht, huurtijd, *m.*

Bestärken, *b. w.* bevestigen, bekrachtigen, staven. *...**ung**, *v.* bekrachtiging, staving, *v.*

Bestäter, *m.* bezorger, leverancier, *m.*; Zie **Güterbestäter**.

Bestätigen, *b. w.* bevestigen, bekrachtigen (eene wet); verzekeren; ratificeren (een verdrag); *gerichtlich* —, geregtelijk bekrachtigen, homologeren; waarmerken, wettig verklaren; (59) *einen Hirsch* —, een hert afleiden, - het spoor doen verliezen. *...**ung**, *v.* bevestiging, bekrachtiging, wettiging, magtiging, homologatie, legalisatie, waarmerking, *v.* —**sjagen**, *m.* (59) jagt op afgeleid wild, *v.* —**surtheil**, *o.* vonnis van bekrachtiging, eindvonnis, *o.*

Bestatten, *b. w.* bezorgen, bestellen; *Güter* —, de verzending van goederen bezorgen; *zur Erde* —, ter aarde bestellen; zie **Ausstatten**. *...**ung**, *v.* begrafenis, lijkstaatie, ter aarde bestelling; bestelling, bezorging, *v.*

Bestäuben, *o. w.* bestoven -, met stof overdekt worden.

Bestauben, *b. w.* bestuiven, bestrooijen (met meel enz); met stof overdekken.

Bestauden (**sich**), *w. w.* takken en bladeren krijgen, volgroeijen.

Beste, (*der*, *die*, *das*), *b. n.* (*overtr. tr.* van **gut**) de-, het beste; *der Erste der* —, de eerste de beste; *am Besten*, *aufs Beste*, *zum Besten*, *bijw.* ten beste, opperbest; *es ist am* —*n dass...* het best te doen is... *—, *o.* het best, het juiste voordeel; welzijn; *o.* welvaart, *v.*; *sein* —*n thun*, zijn best doen; *das* — *bei etwas thun*, zijn uiterst doen ter bevordering van iets; *das* — *davon tragen*, het loon wegdragen, het eêlste van iets bekomen; (ook) de straf van iets dragen, het verlies ondergaan; *das* — *von einem reden*, van iemand goed spreken; *das gemeine* —, het algemeene welzijn; *etwas zum* —*n geben*, ten beste geven (goed onthalen); *einen zum* —*n haben*, iemand ten beste (voor den gek) houden; *zum* —*n reden*, (iemands) voorspraak zijn.

Bestechbar, *...**lich**, *b. n.* omkoopbaar. *—**keit**, *v.* omkoopbaarheid, *v.*

Bestechen, *b. w.* (*onr.*) besteken met

spelden, - met naalden; (12) besteken (de beide einden van den rug eens boeks); *fig.* omkoopen. *...ER, *m.* omkooper; onderkruiper, *m.* *...NAHT, *v.* platte naad, *v.* *...PRESSE, *v.* (12) besteekpers, *v.* *...UNG, *v.* het besteken, besteking (met spelden enz.); *fig.* omkooping, *v.*

BESTECK, *o.* bestek, *o.* koker, *m.* (voor mes en vork; van barbiers enz.); (203) bestek, *o.* *—EN, *b. w.* besteken, beprikken; beplanten, van stokken voorzien.

BESTEHEN, *o. w.* (*onr.*) bestaan (in, uit iets); duren, geldig zijn, volstaan; *auf etwas* —, op iets staan blijven, - aandringen, in iets volharden; *auf seinem Kopfe* —, op zijn stuk blijven staan; *gegen einen nicht — können*, tegen iemand niet bestand zijn, niet tegen hem op kunnen; *gut, schlecht, wohl, übel* —, zich goed-, kwalijk (van iets) kwijten; *mit etwas* —, bij iets eer behalen; met iets over weg kunnen; *mit Schimpf und Schande* —, met oneer -, met schande van iets afkomen; (*w.g.*) stollen, bevriezen. *—, *b. w.* (*onr.*) (*w. g.*) verhuren, verpachten; *ein Abenteuer* —, een waagstuk bestaan, - ondernemen. *—D, *b.n.* bestaande (in, uit).

BESTEHLBAR, *b. n.* te bestelen.

BESTEHLEN, *b. w.* (*onr.*) *einen*, bestelen; *öffentliche Cassen* —, gelden (der schatkist) verdonkeren.

BESTEHUNG, *v.* (*w. g.*) verpachting, verhuring, *v.*; — *eines Abenteuers*, het ondernemen van een waagstuk.

BESTEIFEN, *b. w.* zie **BESTÄRKEN**.

BESTEIGEN, *b. w.* (*onr.*) bestijgen, beklimmen; *ein Dach* —, een dak bestijgen, - onderzoeken. *...UNG, *v.* beklimming, bestijging, *v.*

BESTELLEN, *b. w.* bestellen; stellen op, bedekken, vullen met; beploegen; *einen wohin* —, iemand ergens bescheiden; *einen zu sich* —, iemand ontbieden; *einen zu etwas* —, iemand tot iets aanstellen; *zum Vormunde* —, tot voogd benoemen; *über etwas* —, de zorg -, de bewaking over iets geven; *falsche Zeugen* —, valsche getuigen stellen; *Bösewichter* —, booswichten-, moordenaars uitstellen; *bestellte Arbeit*, besteld werk; *einen Platz* —, eene plaats bespreken; *Pferde* —, paarden (postpaarden) bestellen; *eine Sache* —, eene zaak bezorgen; eene boodschap doen; *einen Brief* —, eenen brief bestellen; *einen Acker* —, een stuk land beploegen, - bezaaijen; *sein Haus* —, orde op zijne huiselijke zaken stellen; *fig.* zich tot den dood voorbereiden. *...UNG, *v.* bestelling, *v.* het bestellen, bezorgen; ontbieding, boodschap; beploeging, bewerking (van een land), *v.* —S-BUCH, *o.* (46) bestel-, kommissieboek, *o.*

BESTELLZEIT, *m.* ploegtijd, *m.*

BESTEM, *bijw.* ten beste, allerbest, op de beste wijze.

BESTERNEN, *b. w.* met sterren bezetten; (ook *fig.*)

BESTEUERN, *b. w.* belastingen opleggen.

BESTHAUPT, *o.* (82) beschouwings-regt (voor roerend of onroerend goed), *o.*

BESTIALISCH, *b. n.* beestachtig; zie **VIEHISCH**.

BESTIE, *v.* beest, *o.*; *fig.* onbeschaafd-, woest -, zedeloos -, norsch mensch, barbaar, *m.*

BESTIEFELT, *b. n.* gelaarsd.

BESTIMMBAR, *b. n.* voor bepaling -, voor omschrijving vatbaar, te bepalen.

BESTIMMEN, *b. w.* bestemmen, aanwijzen; vaststellen; bepalen, omschrijven; beslissen; *sich zu etwas* —, tot iets besluiten. *—D, *b.n.* (151) bepalend.

BESTIMMT, *dw.* en *b. n.* bestemd; bepaald; omschreven; juist; gereed, vastgesteld; — *reden*, met juistheid-, met bepaaldheid spreken. *—HEIT, *v.* bepaaldheid, juistheid, *v.*

BESTIMMUNG, *v.* bestemming, aanwijzing, bepaling; vaststelling (van prijzen); (197) omschrijving, bepaling, juistheid, *v.*; *fig.* lot, *o.* bestemming (eens menschen), *v.* *—SGRUND, *m.* beweegreden, *v.* *—SORT, *m.* plaats van bestemming, destinatie, *v.* *...SWORT, *o.* (151) voor-, bijvoegsel, rededeeltje, *o.*

BESTMÖGLICHST, *bijw.* best mogelijk.

BESTOCKEN, *o. w.* *sich* —, takken-, loten schieten.

BESTOPFEN, *b. w.* stoppen (kousen).

BESTOSSEN, *b. w.* (*onr.*) stooten (tegen, aan); afvillen (van wortels); (139) afvijlen, afschaven; (87) afsnijden, kappen. *...HOBEL, *m.* stootschaaf, *v.* *...ZEUG, *o.* (87) lettergietersschaar, *v.*

BESTRAFEN, *b. w.* bestraffen, kastijden; berispen; beboeten. *...ER, *m.* bestraffer, kastijder, berisper, *m.* *...UNG, *v.* bestraffing, kastijding; berisping; boete, *v.*

BESTRAHLEN, *b. w.* bestralen, beschijnen. *...UNG, *v.* bestraling, *v.* het stralen.

BESTREBEN (**SICH**), *w. w.* pogen, streven, trachten, zich toeleggen; *sich nach etwas* —, naar iets streven. *—, *o.* *...UNG, *v.* poging, *v.* toeleg, *m.*

BESTREICHEN, *b. w.* (*onr.*) bestrijken, over iets strijken; besmeren; *mit Oel*

—, *mit Fett* —, met olie-, met vet insmeren; (79) vetten; *mit Butter* —, boteren; *mit dem Magnet* —, met magneet bestrijken; (108) beschieten, bestrijken. *...UNG, v. bestrijking (in alle beteekenissen); (79) het vetten.

Bestreitbar, b. n. zie **Streitig**.

Bestreiten, b. w. *(onr.)* bestrijden, bevechten, aanvallen; *fig.* bestrijden, betwisten; tegenspreken; *er kann nicht alles* —, hij kan niet alles verrigten; *die Unkosten* —, de kosten bestrijden. *...UNG, v. bestrijding, v. het bestrijden; betwisting, v.

Bestreuen, b. w. bestrooijen (met zand, poeder); zanden; *mit Zucker* —, suikeren; *mit Salz* —, met zout besprengen; *mit Pfeffer*—, peperen, inpeperen; *mit Blumen* —, met bloemen bestrooijen (den weg). *...UNG, v. bestrooijing, v.; zie **Bestreuen**.

Bestricken, b. w. met breiwerk omzetten, met garen of band omknoopen, versieren; verstrikken, in den strik vangen; *fig.* verschalken; (59) in de netten laten loopen. *...UNG, v. het ombreijen, omknoopen; het vangen (in de netten enz.); verschalking, v.

Beströmen, b. w. bespoelen.

Bestücken, b. w. wapenen (een schip).

Bestufen, b. w. (9) afsteken (erts).

Bestürmen, b. w. bestormen, bespringen, storm loopen op, (ook *fig.*). *...UNG, v. bestorming, bespringing, v. het bestormen, (ook *fig.*).

Bestürzen, b. w. overstorten, bestorten; *fig.* verschrikken, verbazen, ontroeren, ontstellen. *...T, b. n. ontsteld, ontroerd; — *machen*, zie **Bestürzen**; — *werden*, zich ontstellen, verschrikken. *...UNG, v. ontsteltenis, v. schrik, m. verbazing, verslagenheid, v.; *in* — *gerathen*, hevig ontstellen.

Besuch, m. bezoek (in alle beteekenissen); het bezoeken; volk, o.

Besuchen, b. w. *(einen)*, bezoeken, een bezoek afleggen; verkeeren met; *die Messen, Gesellschaften, Schauspiele* —, kermissen -, gezelschappen -, schouwburgen bezoeken. *...UNG, v. bezoek, verkeer, o. *...ER, m. bezoeker, m.

Besudeln, b. w. bezoedelen, besmetten, bevlekken; bekladden, bemodderen. *...LUNG, v. bezoedeling, besmetting, v.

Betäfeln, b. w. zie **Täfeln**.

Betagen, b. en o. w. (119) verdagen; vervallen. *...T, b. w. bedaagd, bejaard, oud; zwak, vervallen; (119) vervallen.

Betakeln, b. w. (203) tuigen, optuigen; optakelen. *...LUNG, v. het optuigen, takelaadje, tuigagie, v.

Betasten, b. w. betasten, behandelen, aanraken; *unanständig* —, bevoelen. *...UNG, o. betasting, bevoeling, v.

Betäuben, b. w. verdooven; *fig.* bedwelmen, verbijsteren, ontstellen. *...UNG, v. verdooving, verbijstering, (ook *fig.*), v.

Betbruder, m. fijmelaar, (femelaar), schijnheilige vrome, m. *...BUCH, o. gebedenboek, o.

Bete, v. (145) beest, v.; — *machen*, — *werden*, beest maken, -worden.

Betel, m. *—PFLANZE, v. (76) betel (indiaansche plant), v.

Beten, b. w. bidden, zijn gebed doen; *zu Gott* —, God bidden; *ein Gebet* —, een gebed doen, -opzeggen; *vor Tische* —, het gebed voor den eten doen; (bij roomschen) het *benidicite* zeggen; *nach Tische* —, na den eten danken. *...ER, m. bidder, m. *...ERINN, v. bidster, v. *...FAHRT, v. zie **Wallfahrt**. *...GLOCKE, v. bidklokje, o. (dat in de roomsche plaatsen driewerf klept op het biduur).

Bethätigen, b. w. daadwerkelijk bewijzen; *seine Freundschaft* —, zijne vriendschap (met daden) aan den dag leggen.

Bethauen, b. w. bedauwen *...UNG, v. het bedauwen, val van den dauw, m.

Bethaus, o. bedehuis, o. kerk, kapel, v.

Betheeren, b. w. teren, met teer insmeren.

Betheiligen, b. w. aandeel geven in, bedeelen; *betheiligt sein*, aandeel hebben in; bedeeld zijn.

Betheuern, b. w. betuigen, verzekeren, beëedigen, bevestigen. *...UNG, v. betuiging, verzekering, beëediging, v.

Bethkalk, m. ongebluschte kalk, m.

Bethören, b. w. verblinden, verleiden, bedriegen, misleiden, overhalen; (§) den kop op den hol brengen. *—D, b. n. verleidend, bedriegelijk; *bethört*, misleid, bedrogen, verslingerd. *...UNG, v. verleiding, misleiding, verblinding, v. bedrog, o.

Bethränen, b. w. zie **Beweinen**; *mit bethränten Augen*, met betraande oogen.

Bethun (sich), b. w. *(onr.)* (§) zich bevuilen; *sich nicht* — *können*, zich niet kunnen helpen.

Bethürmen, b. w. met torens bezetten, bebouwen.

Beting, o. (203) beting, v.

Betiteln, b. w. betitelen, een' titel geven, noemen; aanwijzen. *...LUNG, v. titel, naam, m.

Betkammer, v. *...ZIMMER, o. bidkamer, kapel, o.

Betonen, b. w. den klemtoon geven, doen uitkomen (eene lettergreep).

Betonie, *v.* (76) betonie *v.* (meikruid).

Betracht, *m.* beschouwing, overdenking, *v.*; zie **Betrachtung**; *in* —, uithoofde van, aangezien, overwegende dat, ten aanzien van, met betrekking tot; *in — seines hohen Alters*, aangezien zijnen hoogen ouderdom; *in gewissem —e*, in zeker opzigt.

Betrachten, *b. w.* beschouwen, aanzien, bemerken; overwegen, in aanmerking nemen; (ook *fig.*) overdenken, bepeinzen, nadenken. *—**d**, *b. w.* beschouwend, overdenkend, peinzend. *...**er**, *m.* beschouwer, *m.* *...**erinn**, *v.* beschouwster, zij die beschouwt, *v.*

Beträchtlich, *b. n.* en *bijw.* aanzienlijk, aanmerkelijk, gewigtig, belangrijk. *—**keit**, *v.* gewigt, *o.* belangrijkheid, *v.*

Betrachtung, *v.* beschouwing, bemerking, overweging, bepeinzing, overdenking, *v.*; *in — ziehen*, in aanmerking-, in overweging nemen; *in* —, zie *in Betracht*.

Betrag, *m.* bedrag, beloop, *o.* hoegrootheid, *v.* *—**en**, *o. w.* (*onr.*) bedragen, beloopen (van geldsommen); *sich* —, (*onr.*) zich gedragen. *—, *o.* gedrag, *o.* handelwijze, *v.*

Betrauen, *b. w.* het vertrouwen.

Betrauern, *b. w.* betreuren, beweenen, beklagen; *einen Verstorbenen* —, rouw dragen over een' afgestorvene. *—**swerth**, *—**swürdig**, *b. n.* betreurens-, beklagenswaard.

Beträufeln, **Betraufen**, *b. w.* bedroppen, bedruipen; *einen Kapaunen mit zerlassenem Specke* —, een' kapoen met gesmolten spek bedruipen.

Betraut, *b. w.* en *bijw.* vertrouwd; vertrouwelijk; *der —e*, de vertrouweling, de vertrouwde persoon.

Betreff (in), *vz.* betreffende, ten aanzien van, wat betreft, aangaande, ten opzigte van.

Betreffen, *b.* en *o. w.* (*onr.*) treffen, raken, overvallen, verrassen, betrappen; betreffen, slaan op, bedoelen; aanbelangen, raken; *einen über etwas* —, iemand op iets betrappen; *das Unglück hat mich betroffen*, het ongeluk heeft mij getroffen; *was mich betrifft*, wat mij betreft; *es betrifft*, de vraag is, het geldt; *es betrifft Ehre und Leben*, de eer en het leven zijn er mede gemoeid. *—**d**, *b. n.* en *vz.* aangaande, wat betreft.

Betreiben, *b. w.* (*onr.*) weiden, laten grazen (het vee); vervolgen, doorzetten, -drijven; bezorgen, verhuren; zie **Treiben**. *...**ung**, *v.* het laten weiden; doorzetting, *v.*; het drijven; bezorging, *v.*

Betreten, *b. w.* (*onr.*) betreden, den voet zetten op, binnentreden, -komen; treden, pikken (van hanen); (*w. g.*) verzoeken, rekwestreren. *—, *b. n.* betreden, begaan (van den weg); *fig.* verbaasd, beschaamd, verlegen; ontsteld. *—**heit**, *v.* (*w. g.*) verlegenheid, verbaasdheid, ontsteltenis, *v.* *...**ung**, *v.* het betreden, begaan (van den weg) *o.*; verbazing, verschijning, *v.*; *in —sfalle* in geval van verschijning, - van opkomst.

Betrieb, *m.* aansporing, doorzetting, *v.*; het drijven (eener zaak, van een' handel). *—**sam**, *b. n.* bedrijvig, werkzaam, vlijtig, ijverig, nijver. —**keit**, *v.* bedrijvigheid, werkzaamheid, vlijt; nijverheid, vindingrijkheid, *v.*; ijver, *m.*

Betriegen, *b. w.* (*onr.*) iemand bedriegen, misleiden, opligten, teleurstellen; (§) foppen, op de mouw spelden; *im Spiele* —, valsch spelen; *einen um etwas* —, iemand iets aftroggelen, bedriegelijk verkrijgen, opligten; *sich* —, zich bedriegen, vergissen; dwalen.

Betrieger, *m.* bedrieger, schelm; leugenaar; (§) fopper, *m.* *— *im Spiele*, valsche speler. *—**inn**, *v.* bedriegster, leugenaarster, *v.* *—**ei**, *v.* bedrog, *o.* bedriegerij, *v.* schelmstuk, *o.* opligting, logen, *v.*; — *im Spiele* opligting in het spel; het valsch spelen. *—**isch**, *...**lich**, *b. n.* bedriegelijk; logenachtig, valsch, dubbelhartig, schelmsch, schelmachtig. *...**lichkeit**, *v.* bedrog, *o.* bedriegelijkheid, valschheid, *v.* het bedriegelijke.

Betrinken, *b. w.* (*onr.*) dronken maken; *sich* —, zich dronken drinken, een' roes krijgen.

Betroffen, *b. n.* verbaasd, verlegen; zie **Betreten**. *—**heit**, *v.* verbaasdheid, verlegenheid, *v.*

Betröpfeln, **Betropfen**, *b. w.* zie **Beträufeln**.

Betrüben, *b. w.* bedroeven, droefenis verwekken; *sich über etwas* —, zich over iets bedroeven. *...**niss**, *v.* droefheid, droefenis, neêrslagtigheid, *v.* kommer, *m.* ellende, *v.* *...**t**, *b. n.* bedroefd, droevig, bedroevend, treurig.

Betrug, *m.* bedrog, *o.* opligting; bedriegerij, misleiding, logen; begoocheling, *v.*; *mit — umgehen*, met logen-, met bedrog omgaan.

Betrügen, *b. w.* zie **Betriegen**.

Betrunken, *dw.* en *b. n.* dronken; be-

schonken; zie TRUNKEN. *—HEIT, v. dronkenschap, v.

BETSCHWESTER, v. kwezel, fijmelaarster, fijne zus, v. *...STUHL, *...SCHEMEL, m. bidbankje, o. *...STUNDE, v. biduur, o. bedestond, v.

BETT, o. bed, o. sponde; laag, rij, v.; *ein elendes* —, een armoedig leger; (59) lig-, rustplaats (der wilde dieren); bedding (eener rivier), v.; bodem (van eene perskuip), m.; houten bedding (eener sluis), v.; *das — machen*, het bed maken; *zu —e bringen*, te bed leggen; *sich zu —e legen*, *zu —e gehen*, te-, naar bed gaan; (119) *von Tisch und — geschieden werden*, gescheiden worden van tafel en bed; *fig. auf dem —e der Ehren sterben*, op het bed van eer sterven, sneuvelen.

BETTAG, m. bededag, biddag, m.

BETTBANK, v. slaapbank, v. *...BARCHENT, m. gewoon bombazijn, o. *...BECKEN, o. *...SCHÜSSEL, v. bedpan, v. *...BEHANG, m. bedbehangsel, o. *...BEHÄNGE, o. bedgordijnen, v. mv. *...BODEN, m. *...BRETER, o. mv. onderlagen van een bed, v. mv.

BETTCHEN, o. bedje; laagje, rijtje, o.

BETTDAMAST, m. damast, gordijn-damast, o. *...DECKE, v. beddedeken, v.; *eine abgenähte* —, eene bedsprei.

BETTEL, m. vod, lor, o. beuzeling, nietigheid; slechte plunje, v.; *fig. das ist der ganze* —, ziedaar den ganschen hoop, - al de vodden. *—ARM, b. n. doodarm, bedelarm. *—BRIEF, m. bedelbrief, verlofbrief om te bedelen, - om aalmoezen te vragen, m. *—BROD, o. bedelbrood; *fig.* het brood der liefdadigheid, o. aalmoes, v. *—BUBE, m. bedelende knaap, schooijersjongen, m. *—EI, v. bedelarij, v.; *fig.* lastige aanzoeken, o. mv. *—FRAU, o. bedelvrouw, bedelaarster, landloopster, v. *—GESINDEL, o. bedelvolk, bedelaarspak, bedelgespuis, o. *—HAFT, b. n. en *bijw.* bedelachtig; ellendig, (§) povertjes; armzalig. *—HERBERGE, v. zie BETTLERHERBERGE. bedelaarsherberg, v. bedelkot, o. *—HOFFART, v. zie BETTELSTOLZ. *—HÜTTE, v. bedelaarshut, naakte hut, v. *—JAGD, v. jagt op de bedelaars, (hunne vervolging), v. *—JUNGE, *—KNABE, m. bedeljongen, schooijer, landlooper, m. *—KIND, o. bedelkind, schooijerskind, o. *—LEUTE, mv. bedelaars, m. mv. bedelaarsvolk, o. troep bedelaars, - landloopers, m. bedelaarsgespuis, o. geuzen, m. mv. *—LUMPEN, mv. gescheurde kleederen, lompen, o. v. mv. slechte plunje, v. *—MÄDCHEN, o. bedelend meisje, bedelaarster, v. *—MANN, m. bedelaar, schooijer, m. *—MENSCH, o. zie BETTELFRAU. *—MÖNCH, m. bedelmonnik, m. *—MÜNZE, v. kleutergeld, o.

BETTELN, b. w. bedelen, aalmoezen vragen; *fig.* de hand ophouden, dringend smeeken, verzoeken; — *gehen*, gaan bedelen, hulpeloos ronddolen.

BETTELORDEN, m. bedelorde, v. *...PACK, o. zie BETTELVOLK. *...SACK, m. bedelzak, bedeltas, m. *...SAMMT, m. harige trijp, o. *...SPIEL, o. nietig-, onbeduidend spel, o. geringe munt, v. *...STAAT, m. armoedige opschik, gedwongen tooi, m. *...STAB, m. bedelstaf, m.; *an den — gerathen*, tot den bedelstaf komen, verarmen. *...STAND, m. bedel-, bedelaarsstand, m. pauperisme, o. *...STOLZ, m. bedelaarstrots, hoogmoed, m. hoovaardij (van pas rijk gewordenen), v. *—TANZ, m. bedelaarsdans, m.; *fig.* gekijf, o. twist, m. *...VOGT, m. bedelaarsschout, -dienaar, stadsdienaar, (die hen moet weren), m. *...VOLK, o. bedelvolk, -pak, o. *...WEIB, o. zie BETTELFRAU.

BETTEN, b. w. bedden, het bed maken; *sich von einander* —, gescheiden van bed leven; *sich zusammen* —, te zamen slapen; *fig. sich wohl, übel* —, zijne zaken goed-, slecht beregten; *spr. wie man sich bettet so schlaft man*, zoo als men doet, zoo als men ontmoet; boontje krijgt zijn loontje.

BETTFLASCHE, v. bedflesch, -kruik, bedpan, v. *...FRANSE, v. bedfranjen, v. mv. beddekrans, gordijnkrans, m. *...FRAU, v. bedden-opmaakster, v. *...GARDINE, v. bedgordijn, v. *...GENOSS, m. bedgenoot, m. *...GERÄTHE, o. zie BETTZEUG. *...GESELL, m. zie BETTGENOSS. *...GESTELL, o. *...LADE, v. bedstede, v. ledekant, o. *...GURT, m. bedriem, o. zeel onder een bed, o. *...HIMMEL, m. verhemelte (van een ledekant), bedverhemelte, o. *...KAMMER, v. slaapkamer, v. slaapvertrek, -salet, o.; beddekamer, v. *...KASTEN, m. *...LADE, v. beddekast (uitslaand -, uitschuivend ledekant,) v. *...KNOPF, m. knop van een ledekant, m. *...KORB, m. beddemand (ledekant van mandewerk), v. *...KRANZ, m. afhangsel-, festoen van een bed, o. *...KÜSSEN, o. oorkussen, bedkussen, o. *...LAKEN, m. beddelaken, o. *...LÄGERIG, b. n. bedlegerig, ziekelijk. *...LEISTE, v. bedstijl, post-, stijl van een ledekant, m.

BETTLER, m. bedelaar, schooijer, m.

*—INN, v. bedelaarster, bedelares, landloopster, v. *—HERBERGE, v. bedelaarsherberg, gemeene kroeg, v.

BETTLINNEN, m. beddelinnen, linnengoed van een bed, o. *...MEISTER, m. opziener der bedden, m. *...PFANNE, v. bedpan, v. *...PFOSTE, v. zie BETTSTOLLEN. *...PFÜHL, m. peluw, v. *...SACK, m. stroozak, beddezak, m. *...SÄULE, v. bedstijl, m. *...SCHEISSER, m. (§) bedbevuiler, beddeschijter, m. *...SCHRAGEN, m. beddeschraag, v. *...SCHRANK, m. beddekast, v. *...SEICHER, m. (§) pissebed, bedpisser, m. *...STANGE, v. gordijnroede, v. *...STELLE, v. zie BETTGESTELL. *...STOLLEN, m. beddestijl, stijl van een ledekant, m. *...STROH, o. beddestroo, o. *...TISCH, m. slaapbank (als eene tafel), v. *...TUCH, o. beddelaken, o. *...ÜBERZUG, m. bed-overtreksel, o. sloop, v. *...UMHANG, m. bedbehangsel, o. bedgordijnen, v. mv.

BETTUNG, v. (180) aarden bedding; (5) batterij, v.

BETTVORHANG, m. bedbehangsel, o. bedgordijn, v. *...WÄRMER, m. bedwarmer, m. bedpan, v. *...ZEUG, o. beddengoed, o. *...ZUG, m. zie BETTÜBERZUG. *...ZEICHE, v. *...ZWILLICH, m. beddetijk, v.

BETÜNCHEN, b. w. bepleisteren (met kalk), witten; volgooijen.

BETWACHS, o. hei-klaver, m.

BETWOCHE, v. heilige bidweek, week voor hemelvaartsdag, o. kruisdagen, m. mv.

BETZE, v. teef; *fig.* (§) straatloopster, slet, hoer, ligtekooi, v.

BEUCHBUTTE, v. BEUCHFASS, o. loogkuip, v.

BEUCHE, v. het loogen; loogbewerking, v. *—N, b. w. loogen; in de loog doen, in de loog leggen.

BEUGE, v. (*w. g.*) buiging, ombuiging, kromming, v.

BEUGEN, b. w. buigen, krommen, plooijen; (ook *fig.*) vernederen, krommen, doen bukken, fnuiken, bedroeven; *sich vor einem —*, voor iemand buigen, het hoofd in den schoot leggen. *...SAM, b. n. zie BIEGSAM. *...UNG, v. buiging (van een ligchaam, van de stem), v. boog, m. kromming, v. hoek (van eenen muur), m.

BEULE, v. buil, v. gezwel, o. opzwelling, zweer, v. knobbel, m. dikte, v. deuk, v. bult, m.; *die venerische —*, lies-, venerisch gezwel. *...IG, b. n. gebuild, bultig, knobbelig; gezwollen.

BEUNRUHIGEN, b. w. verontrusten, ontrusten, ongerust-, bezorgd-, angstig maken; angstig worden. *...UNG, v. verontrusting, v. het angstig maken, o.; angst, m. ongerustheid, v.

BEURBAREN, b. w. bebouwen, ontginnen.

BEURKUNDEN, b. w. bewijzen, staven, bevestigen (door bewijsstukken). *...IGUNG, v. staving, bevestiging, v.

BEURLAUBEN, b. w. oorlof-, verlof geven, bedanken, afscheid nemen; *sich —*, afscheid nemen, vaarwel zeggen. *...UNG, v. oorlof, verlof, afscheid, o. permissie, v.

BEURTHEILEN, b. w. beoordeelen, oordeel -, vonnis vellen; gispen, berispen, vitten; redeneren (over iets). *...ER, m. beoordeelaar; gisper, vitter, kunstregter, boekbeoordeelaar, recensent, kritikus, m. *...UNG, v. beoordeeling, kritiek; bevelschrift, o.; bedilling, gisping, v. —SKRAFT, v. oordeelskracht, v.

BEUTE, v. buit, m. prooi, v. roof; (203) prijs, m.; (6) bakkerstafel, v.; houten bijënkorf, m.; — *machen*, buit maken; *auf — ausgehen*, op buit-, op maraude gaan, brandschatten; *den Feinden zur — werden*, aan een' vijand blootstaan, in 's vijands handen vallen.

BEUTEL, m. beurs, v. buidel, zak, geldzak, m.; (98) meelbuil, v.; (168) steekbeitel, m. zie STECKBEUTEL; (80) linnenklopper, m. zie BLÄUEL; *fig. den — ziehen*, de beurs uithalen, in het beursje blazen; *den — specken*, de beurs spekken, - vullen, *sich nach seinen — richten*, de tering naar de nering zetten; *die Schwindsucht im — haben*, eene schrale beurs hebben; *aus einem — zehren*, gemeene beurs maken; *spr.* bij St. Joris in den kost zijn; *es geht über meinen — her*, dat komt over mijn hoofd, ik zal het gelag moeten betalen; *einem den — fegen*, iemand de beurs ligten. *—FASS, o. (203) beurston, v. *—FAUL, b. n. moeijelijk, lui in het betalen. *—GANS, v. pelikaan, v. *—GELD, o. (98) geld -, bedrag der meelbuilen, o. *—HERR, m. zie SÄCKELMEISTER. *—IG, b. n. dat plooijen -, vouwen krijgt. *—KAMMER, v. builzolder; builtrog, m. *—KRABBE, v. *—KREBS, m. buidelkrab, -kreeft, v. *—MEISE, v. buidelmees (mees van Lithauen), v.

BEUTELN, b. w. buidelen (meel); kloppen (hennep); *sich —*, zich plooijen, vouwen krijgen.

BEUTELPERRÜCKE, v. zakjesparuik, v. *...RATTE, v. buidelrat, v. *...SCHLOSS, o. zak-, beursslot, o. *...SCHNEIDER, m. beurzensnijder, zakkeroller, gaauwdief, m. —EI, v. het beurzensnijden, het zakkenrollen. *...SCHNUR, v. beurskoord-

je, *o.* beursband, *m.* *...SIEB, *o.* blomzeef, buidelzeef, *v.* *...STOLZ, *b. n.* trotsch op geld, - op rijkdom. *...TUCH, *o.* zeef-, buildoek, *m.* *...WELLE, *v.* (198) buidelrol, *v.* -wiel, *o.*

Beuten, *b. w.* buitmaken; eenen bijenkorf met bijen vullen.

Beutenhacke, *v.* bijltje tot bijenkorven, *o.* *...HEIDE, *v.* bijenhaag, *v.* (alwaar bijen in de holle boomen zitten). *...HONIG, *m.* honig uit houten bijenkorven of holle boomen, *m.* *...ZINS, *m.* opbrengst-, belasting voor den honig der wilde bijen, *v.*

Beutler, *m.* *—INN, *v.* beurzenmaker, *m.* beurzenmaakster, *v.*

Beutner, *m.* oppasser-, bewaker der wilde bijen, *m.*

Bevölkern, *b. w.* bevolken. *...RUNG, *v.* bevolking, *v.*

Bevollmächtigen, *b. w.* volmagtigen, volmagt geven, magtigen, autorizeren; *der bevollmächtigte Gesandte*, de gevolmagtigde afgezant. *...TE (DER), *m.* gevolmagtigde, gelastigde, prokuratiehouder, *m.* *...UNG, *v.* magtiging, volmagt, prokuratie, *v.*

Bevor, *vw.* alvorens, voor, aleer.

Bevormunden, *b. w.* (119) een' voogd benoemen over, een' voogd geven aan, onder kuratele stellen.

Bevorrechten, *b. w.* *(w. g.)* bevoorregten, een voorregt toekennen.

Bevorstehen, *o. w.* *(onr.)* op het punt staan te gebeuren, dreigen, boven het hoofd hangen, (§) voor de deur staan; *es steht ihm ein grosses Glück*, — *ein grosses Unglück bevor*, hem wacht een groot geluk; onheil hangt hem boven hoofd. *—D, *b. n.* naderend, naast, dreigend, gebeurlijk, waarschijnlijk.

Bevortheilen, *b. w.* *einen um etwas —*, iemand in iets benadeelen, zich bevoordeelen ten nadeele van een ander; bedriegen, bedotten. *...UNG, *v.* benadeeling, *v.* bedrog, *o.*

Bevorworten, *o. w.* eene voorafspraak maken, - uitspreken.

Bewachen, *b. w.* bewaken, oppassen.

Bewachsen, *o. w.* *(onr.)* volgroeijen, zich met bladen -, met mos -, met haren -, met ruigte bedekken, bewassen worden.

Bewachung, *v.* bewaking, *v.*

Bewaffnen, *b. w.* wapenen; *sich —*, zich wapenen. *...UNG, *v.* wapening, (ook van den zeilsteen), *v.*

Bewahren, *b. w.* bewaren, behouden, behoeden; *Gott bewahre*, God behoede! *Gott bewahre mich davor!* behoede mij God daarvoor!

Bewähren *b. w.* bewaarheden, doen blijken, waarmerken, bewijzen; staven met bewijsstukken. *...T, *b. n.* bewaarheid, gestaafd, beproefd, echt, geloofwaardig; *ein —er Schriftsteller*, een klassiek schrijver.

Bewahrung, *v.* bewaring, *v.* behoud, *o.* behoeding, *v.*

Bewährung, *v.* staving, waarmerking, bevestiging, *v.*

Bewaldrechten, *b. w.* (168) in den haak schaven.

Bewallen, *b. w.* (2) de aarde volstoppen (om de hop).

Bewandert, *b. n.* bedreven, ervaren, beproefd, kundig, deskundig.

Bewandt, *b. n.* gelegen, gesteld, geschapen; *bei so —en Umständen*, de zaken aldus geschapen staande. *—NISS, *v.* omstandigheid, gesteldheid (van zaken); gelegenheid, *v.*

Bewässern, *v.* besproeijen, bespoelen; begieten; onder water zetten. *...RUNG, *v.* het besproeijen, bespoelen.

Bewegbar, *b. n.* beweegbaar, bewegelijk; zie **Beweglich**.

Bewegen, *b. w.* *(reg.)* bewegen, in beweging brengen, schudden; roeren, aandoen, treffen, vermurven. *—, *fig.* *(onr.)* onrust-, oproer-, ontsteltenis verwekken; verteederen, bewegen; *zum Mitleiden*, tot medelijden bewegen, deernis wekken; *einen zu etwas —*, iemand tot iets overhalen; aanhitsen, aanstoken, opruijen.

Bewegend, *b. n.* bewegend. *...GRUND, *m.* beweegreden, *v.* beweeggrond, *m.* oorzaak, reden, *v.* *...LICH, *b. n.* bewegelijk, roerend (van goederen); *fig.* treffend, roerend. —KEIT, *v.* bewegelijkheid; snelheid, vlugheid (in de bewegingen), *v.* *...NERVE, *v.* (106) bewegende spier, *v.* *...T, *b. n.* en *dw.* *fig.* bewogen, verteederd, geroerd, aangedaan.

Bewegung, *v.* beweging, ligchaamsoefening; *fig.* ontsteltenis, ontroering, aandoening, gemoedsbeweging, *v.*; oproer, *o.* oploop, *m.*; *in — setzen*, in beweging brengen; onrust stoken; *sich — machen*, zich beweging geven; *zu viel —en mit den Händen machen*, te veel met de handen schermen; *schulgerechte — eines Pferdes*, gelijke en bevallige beweging van een paard. *—SFÄHIGKEIT, *v.* vermogen zich te bewegen, *o.* *—SGRUND, *m.* zie **Beweggrund**. *—SKRAFT, **Bewegkraft**, *v.* beweeg-, bewegende kracht, *v.* vermogen om te bewegen, *o.* *—SKUNST, *—SLEHRE, *—SWISSENSCHAFT, *v.* leer der beweegkrachten, werktuigkunde, *v.* *—SLOS, *b. n.* onbewegelijk, zonder beweging. *—SZIRKEL, *m.* be-

wegingkreitsen eener planeet, *v. mv.*

Bewehren, *b. w.* wapenen, weerbaar maken; door den wind -, door het weder opgehouden worden. *...**ung**, *v.* wapening, *v.*

Beweiben, *b. w.* uittrouwen, huwen; *sich* —, zich eene vrouw nemen, trouwen.

Beweinen, *b. w.* beweenen, betreuren, beklagen. *—**swürdig**, *b. n.* en *bijw.* betreurens-, beklagenswaard; op eene beklagenswaarde wijze.

Beweis, *m.* bewijs; blijk, *o.* getuigenis, *o. v.* betoog, *o.*; *ein halber* —, een half bewijs; — *führen*, doen blijken, bewijs geven. *—**artikel**, *—**stücke**, *m. o. mv.* (119) bijlagen, *v. mv.* bewijsstukken, *o. mv.*

Beweisen, *b. w.* *(onr.)* bewijzen; betoogen, toonen, aantoonen; doen blijken; *seinen Adel*, —, zijn' adeldom bewijzen; *das beweiset für mich*, dat pleit voor mij.

Beweisführer, *m.* hij die bewijst, die doet blijken. *...**grund**, *m.* bewijsgrond, *m.* argument, *o.* *...**lich**, *b. n.* bewijsbaar. *...**rede**, *v.* redenering, *v.* betoog, *o.* *...**schluss**, *m.* betoog, *o.* sluitrede, gevolgtrekking, *v.* syllogismus, *o.* *...**schrift**, *v.* bewijsstuk, *o.* oorkonde, geregtelijke akte, *v.*

Beweissen, *b. w.* witten, stukadoren.

Bewenden, *b. w.* *(onr.)* *es dabei — lassen*, het daarbij laten berusten. *—, *o.* *hierbei hat es sein* —, de zaak moet hierbij blijven berusten.

Bewerb, *m.* (§) nasporing; poging, *v.*; *sich einen — machen*, eene uitvlugt zoeken, een voorwendsel bezigen.

Bewerben (**sich**), *w. w.* *(onr.)* *sich um etwas* —, iets be-, najagen, nasporen, naar iets dingen, kuipen, streven; zijn hof maken. *...**er**, *m.* bejager; kandidaat, mededinger, *m.* *...**ung**, *v.* het bejagen, kuipen enz.; zie **Bewerb**.

Bewerfen, *b. w.* (*onr.*) bewerpen, werpen over, bedekken; (95) bepleisteren, bestrijken; *wieder neu* —, een' ouden muur uitbeteren, op nieuw bepleisteren. *...**ung**, *v.* bepleistering, bestrijking, uitbetering, *v.*

Bewerkgeld, *o.* geld betaald voor het meesterregt (bij gilden), *o.*

Bewerkstelligen, *b. w.* bewerkstelligen, volvoeren, tot stand -, ten uitvoer brengen; verwezentlijken. *...**ung**, *v.* bewerkstelliging, volvoering; verwezentlijking, *v.*

Bewickeln, *b. w.* omwikkelen; omwinden, omwoelen. *...**lung**, *v.* omwinding, *v.* het omwinden; omwoeling, *v.*

Bewilligen, *b. w.* bewilligen, toestaan, toegeven, verleenen, vergunnen, oktroijeren; toestemmen. *...**ung**, *v.* bewilliging, *v.*; oktrooi, *o.*; toestemming, *v.*

Bewillkommen, *b. w.* verwelkomen, begroeten; onthalen.

Bewimmern, *b. w.* zuchten, kermen (over iets).

Bewinden, *b. w.* (*onr.*) omwinden.

Bewindhaber, *m.* bewindhebber (bij de oude Oostindische Kompagnie in Holland), *m.*

Bewindsel, *o.* (203) bewoeling, sjorring, naaijing, *v.*

Bewinseln, *b. w.* kermen, kreunen (over).

Bewirken, *b. w.* bewerken, veroorzaken; bevorderen, uitvoeren.

Bewirthen, *b. w.* onthalen; oppassen. *...**schaften**, *b. w.* besturen, goed huishouden, op de zaken passen. *...**ung**, *v.* onthaal, *o.* oppassing, *v.*

Bewitthumen, *b. w.* eene weduwgift toekennen, - vaststellen.

Bewitzeln, *b. w.* uitpluizen (eene zaak); over iets haarkloven, muggeziften.

Bewohnbar, *b. w.* bewoonbaar. *—**keit**, *v.* bewoonbaarheid, *v.*

Bewohnen, *b. w.* bewonen. *...**er**, *m.* *...**erinn**, *v.* bewoner, *m.* bewoonster, *v.* *...**ung**, *v.* bewoning, *v.*

Bewölken, *b. w.* om-, bewolken.

Bewunderer, *m.* bewonderaar, *m.*

Bewundern, *b. w.* bewonderen. *—**swerth**, *...**swürdig**, *b. n.* en *bijw.* bewonderenswaard. *—**swürdigkeit**, *v.* het bewonderenswaarde. *...**rung**, *v.* bewondering, *v.*

Bewurf, *m.* pleisterkalk, mortel, *m.*

Bewurzeln, *b. w.* wortel doen schieten.

Bewusst, *b. n.* en *bijw.* *(einem)*, bewust; *sich einer Sache — sein*, zich eener zaak bewust zijn; *sich keines Verbrechens — sein*, zich van geene misdaad bewust zijn; *sich seiner nicht mehr — sein*, alle bewustzijn verloren hebben; *die —e Sache*, de bewuste zaak. *—, *o.* (*w. g.*) medeweten; *ohne meinen* —, buiten mijn weten. *—**los**, *b. n.* bewusteloos. *—**sein**, *o.* bewustzijn, medeweten, *o.*

Bezahlbar, *b. n.* betaalbaar.

Bezahlen, *b. w.* betalen, voldoen, kwijten, afdoen, (ook *fig.*); *zu theuer* —, te duur betalen; *sich selbst bezahlt machen*, zich betaald nemen; *mit gleicher Münze* —, met gelijke munt betalen, - betaald zetten; *er ist übel bezahlt worden*, hij is er slecht afgekomen. *...**er**, *m.* *...**erinn**, *v.* betaler; betaalmeester, *m.*; betaalster, *v.*

*...UNG, *v.* betaling, vol-, afdoening, kwijting, *v.*
Bezähmbar, *b. n.* tembaar, bedwingbaar.
Bezähmen, *b. w.* bedwingen, temmen, tam maken; *fig. seine Leidenschaften* —, zijne hartstogten bedwingen, - aan banden leggen; (§) *einen — lassen*, iemand laten begaan, den vrijen wil laten; *sich nicht* —, zich niet gunnen, te karig zijn om. *...UNG, *v.* temming, *v.* het bedwingen, het tam-, gedwee maken; beheersching (zijner driften), *v.*
Bezaubern, *b. w.* betooveren; (§) beheksen. *—D, *b. n.* betooverend; *fig.* verrukkelijk. *...T, *b. n.* betooverd; (§) behekst. *...RUNG, *v.* betoovering, tooverwerking, verrukking, *v.*
Bezaumen, *b. w.* zie Zäumen, Bezähmen.
Bezäunen, *b. w.* zie Umzäunen.
Bezechen, *b. w.* dronken maken; zie Betrinken.
Bezeichnen, *b. w.* aanwijzen, aanteekenen, beschrijven; beteekenen. *...UNG, *v.* aanwijzing, beschrijving, beteekening, *v.*; signalement, *o.*
Bezeigen, *b. w.* toonen, aantoonen; verklaren; bewijzen; *sich* —, zich toonen, zich gedragen; *sich gegen einen mitleidig* —, zich medelijdend jegens iemand toonen. *—, *o.* het toonen, aanwijzen; aanwijzing, *v.* gedrag, *o.* handelwijze, *v.* *...UNG, *v.* betooning, betuiging, *v.*
Bezeugen, *b. w.* betuigen, getuigen, bewijzen, verklaren; *ich bezeige es vor Gott und der ganzen Welt*, voor God en de gansche wereld verklaar ik het. *...UNG, *v.* betuiging, verklaring, getuigenis, bevestiging, *v.* bewijs, *o.*
Bezichtigen, *b. w.* betigten, wijten, beschuldigen.
Beziehen, *b. w.* *(onr.)* overtrekken, bekleeden met; besnaren (een muziek-instrument); met netten bespannen (een bosch); betrekken (een huis); bestellen, laten komen (goederen); *ein Lager* —, eene legerplaats -, een kamp betrekken, zich legeren; *die Grenzen* —, de grenzen bezoeken, nasporen; *die Messen, Jahrmärkte* —, de kermissen-, jaarmarkten bezoeken, - bereizen; *eine summe Gelds* —, eene som geld ontvangen; *einen Posten* —, eenen post bezetten; *sich auf etwas* —, iets aanhalen, zich gedragen naar, zich beroepen op; zich refereren aan; *jemanden* —, iemand betrekken (door valsche betigting). *—D (SICH), *b. n.* betrekkelijk, aangaande.
Bezieher, *m.* (46) (*eines Wechsels*), trekker van een' wissel, *m.* *...LICH, *b. n.* betrekkelijk. *...UNG, *v.* betrekking, *v.* (zie verder Beziehen); *in — auf*, betrekkelijk tot, aangaande. —SWORT, *o.* (151) betrekkelijk voornaamwoord, *o.*
Bezielen, *b. w.* doelen, mikken, streven naar.
Beziffern, *b. w.* nommeren, met cijfers aanteekenen.
Bezinnen, *b. w.* zie Verzinnen.
Bezirk, *m.* omtrek, omkring, *m.* uitgestrektheid (van een regtsgebied); ruimte, *v.* gebied, regtsgebied, kanton, *o.* kreits, *v.* ressort, *o.* *—EN, *v. w.* afpalen, begrenzen, afbakenen. *—UNG, *v.* begrenzing, afpaling, grensscheiding, *v.*
Bezoar, *—STEIN, *m.* bezoar, -steen, *m.* *—BOCK, *m.* *—ZIEGE, *v.* das, wilde geit (in Indië), antilope, *v.* *—DISCH, *b. n.* naar bezoarsteen gelijkende; bezoarsoortig.
Bezüchtigen, *b. w.* zie Züchtigen.
Bezuckern, *b. w.* suikeren, oversuikeren, met suiker bestrooijen.
Bezug, *m.* overtreksel, *o.*; *fig.* betrekking, aanhaling, *v.*; *ein Saiten* —, een stel snaren.
Bezüglich, *b. n.* betrekkelijk, opzigtelijk.
Bezwacken, *b. w.* afknijpen (met eene nijptang); ontstelen.
Bezwecken, *b. w.* met pennen vastslaan, toepennen; *fig.* bedoelen, beoogen, streven naar.
Bezweifeln, *b. w.* betwijfelen, twijfelen aan. *...LUNG, *v.* twijfeling, *v.* het twijfelen aan.
Bezwingbar, *b. n.* bedwingbaar.
Bezwingen, *b. w.* *(onr.)* bedwingen, overwinnen, vermeesteren, onderwerpen, te boven komen, onder het juk brengen, beteugelen, fnuiken. *...ER, *m.* bedwinger, overwinnaar, vermeesteraar, *m.* *...LICH, *b. n.* verwinbaar, tembaar. *...UNG, *v.* bedwinging, onderwerping, temming, *v.*
Bezwisten, *b. w.* *(w. g.)* twist stoken, over iets twisten, haspelen.
Bibel, *v.* bijbel, *m.* heilige schrift, *v.* *—AUSLEGUNG, *v.* bijbelverklaring, *v.* *—FEST, *b. n.* bijbelvast. *—KUNDE, *v.* bijbelkunde, *v.* *—LESER, *m.* bijbellezer, ijverige vrome, *m.* *—MÄSSIG, *b. n.* en *bijw.* bijbelmatig, overeenkomstig met, - naar den bijbel. *—WERK, *o.* bijbel met de verklaring, (de kommentariën), *m.*
Biber, *m.* bever, kastoor, *m.* *—AFFE, *m.* baviaan, *m.* *—BALG, *m.* zie Biberfell. *—BAU, *m.* beverhol, *o.* *—FALLE, *v.* beverval, *m.* -knip, *v.* *—FANG, *m.* bevervangst, -jagt, *v.*

*—FELL, *o.* bevervel, kastoor, *o.* *—FETT, *o.* bevervet, -reuzel, *o.* *—GEIL, *o.* bevergeil, *o.* *—HAAR, *o.* beverhaar, *o.* -wol, *v.* *—HAREN, *b.n.* beverharen, (van beverhaar). *—HÖDLEIN, *o.* (76) klein spierklierkruid, schelkruid, *o.* *—HUND, *m.* beverhond, *m.* (op het vangen der bevers afgerigt). *—HUT, *m.* beverhoed, kastoren hoed, *m.* *—KLEE, *m.* bever-, waterklaver, *v.* *—KRAUT, *o.* (76) soort van santorij, *v.* *—NELL, *o.* zie PIMPINELLE. *—NETZ, *o.* bevernet, (net om bevers te vangen), *o.* *—RATZE, *o.* moskovische-, muskusrat, *v.* *—TAUCHER, *m.* soort van watervogel, *m.* *—WURZ, *v.* sarazijnsch kruid, *o.* baarwortel, *m.*

BIBLIOTHEK, *v.* boekerij, bibliotheek, boekverzameling, *v.* *—AR, *m.* bibliothekaris, *m.*

BIBLISCH, *b. n.* bijbelsch; *—e Geschichten*, bijbelsche geschiedenissen.

BICHE, *v.* BICHEL, *m.* pik-houweel, *o.*

BICHELHAUBE, *o.* morion, ligte helm, *m.*

BICKEN, *b. w.* omhalen (de aarde met het houweel); zie PICKEN.

BIEDER, BIEDERMÄNNISCH, *b. n.* en *bijw.* opregt, braaf, eerlijk, regtschapen, rond, rondborstig, op eene brave-, regtschapene-, eerlijke wijze. *—KEIT, *v.* rondheid, regtschapenheid, braafheid, *v.* *—MANN, *m.* eerlijk-, braaf-, regtschapen man, *m.* *—SINN, *m.* zie BIEDERKEIT. *—WEIB, *v.* eerlijke-, brave-, regtschapene vrouw, *v.*

BIEGBAR, *b. n.* buigbaar, buigzaam.

BIEGE, *v.* bogt, buiging, *v.* *...EISEN, *o.* (199) buigijzer, *o.*

BIEGEN, *b. w. (onr.)* buigen, krommen; zie BEUGEN; krom buigen; *schmiegen und —*, zich buigen en krommen, zich verootmoedigen; zijn' toon lager stemmen.

BIEGSAM, *b. n.* buigzaam; *fig.* gedwee, inschikkelijk, ootmoedig, handelbaar, *—KEIT, *v.* buigzaamheid; gedweeheid, *v.*; *— der Stimme*, buigzaamheid der stem.

BIEGSCHEIBE, *o.* (77) koektang, *v.*

BIEGUNG, *v.* buiging, kromming, bogt, *v.*; elleboog, *m.* armholte, *v.*; *— eines Gewölbbogens*, eerste bogt-, buiging van een gewelf. *...ZANGE, *v.* trektang (om draad te buigen), *v.*

BIENE, *v.* bij, honigbij, *v.*

BIENENBAU, *m.* *...ZUCHT, *v.* bijenteelt, *v.* *...BAUM, *m.* ahornboom, *m.* *...BLUME, *v.* (76) hondstong, *v.* *...BROD, *o.* geel was, *o.* *...BRUT, *v.* bijennest, *o.* bijeneijeren, *o. mv.* *...ERZ, *o.* aangezette mijnstof, *v.* beschimmelde erts, *m.* *...FALTER, *m.* nachtvlinder, *m.* *...FÄNGER, *...FEIND, *...FRESSER, *...WOLF, *m.* bijeneter, *m.* *...FASSER, *m.* bijenzak, -pot, *m.* *...FLUG, *m.* bijenvlugt, *v.* bijenzwerm, *m.* *...GARTEN, *m.* bijentuin, -hof, *m.* *...HARZ, *m.* maagdewas, voorwas, *o.* *...HAUBE, *...KAPPE, *v.* bijenkap, -kuif, *v.* (kap om de korven te naderen). *...HAUS, *o.* korftuin, *m.* (plaats waar bijenkorven zijn). *...HEIDE, *v.* (76) wilde rosmarijn, *v.* *...KÄFER, *m.* bijeneter, bijenwolf, (soort van gekorven diertje), *m.* *...KÖNIGINN, *...MUTTER, *v.* zie BIENENWEISER. *...KORB, *m.* bijenkorf, *m.* *...KRAUT, *o.* (76) bijenblad, *o.* *...KUNST, *v.* bijenteelt, *v.* (kunst bijen aan te kweeken). *...MANN, *m.* zie BIENENWÄRTER. *...SALBE, *v.* bijenzalf (waarmede men de korven van binnen besmeert), *m.* *...SCHWARM, *m.* bijenzwerm, *m.*; (186) vuurpijlkist, *v.* *...SPECHT, *m.* groene specht, *v.* *...STACHEL, *m.* bijenangel, *m.* *...STAND, *m.* standplaats-, hoeveelheid der bijenkorven, *v.* *...STICH, *m.* bijensteek, *m.* *...STOCK, *m.* bijenkorf, *m.*; *ein — vol*, een bijenkorf vol. *...WABE, *v.* honigraat, *v.* *...WÄRTER, *...VATER, *m.* bijenhouder, immeker, *m.* *...WEISER, *m.* bijenkoningin, *v.* zie WEISEL. *...ZELLE, *v.* bijencel, *v.* *...ZUCHT, *v.* zie BIENENBAU.

BIER, *o.* bier, *o.*; *— brauen, — schenken*, bier brouwen, tappen; *zu — gehen*, naar de kroeg gaan. *—BANK, *v.* (§) bierkroeg, *v.*; *er liegt immer auf den —*, hij zit altijd in de kroeg. *—BOTTICH, *m.* *—KÜFE, *v.* bierkuip, *v.* *—BRAUER, *m.* *—INN, *m.* bierbrouwer, *m.* -brouwster, *v.* *—BRAUEREI, *v.* bierbrouwerij, *v.* *—ESEL, *m.* kroeglooper, *m.*

BIERESSIG, *m.* bierazijn, *m.* *...FASS, *o.* biervat, *o.*; (203) gonne, *v.* vat, *o.* *...FIEDLER, *m.* speelman (in kroegen), *m.* *...GAST, *m.* gewone kroegbezoeker, *m.* *...GELD, *o.* zie TRINKGELD, BIERSTEUER. *...GLAS, *o.* bierglas, *o.* *...HAHN, *m.* bierkraan, *v.* *...HAUS, *o.* bierhuis, *o.* herberg, brouwerij, *v.* *...HEFEN, *v. mv.* gest-, heffe van bier, *o. v.* *...KALTESCHALE, *...MÄHRTE, *v.* bier-en-brood, *o.* biersoep, *v.* *...KANNE, *v.* bierkan, *v.* *...KARREN, *...WAGEN, *m.* bierslede, *v.* -wagentje, *o.* *...KEGEL, *...KRANZ, *m.* zie BIERZEICHEN. *...KELLER, *m.* bierkelder, *m.* *...KRAHN, *m.* zie BIERHAHN. *...KRÜCKE, *v.* zie MALZKRÜCKE. *...KRUG, *m.* bierkruik, *v.* *...MOLKEN, *v. mv.* gebrouwen drank (in Engeland), *m.* *...PROBE, *v.* zie BIER-

WAGE. *...RAUSCH, *m.* bierroes, *m.* *...SCHANK, *m.* bierslijterij, *v.*

BIERSCHENK, BIERWIRTH, *m.* kroeghouder, biertapper, slijter, *m.* *...SCHENKE, *v.* zie BIERHAUS. *...SCHILD, *o.* uithangbord van een bierhuis, *o.* *...SCHLAUCH, *m.* bierslang, bierhevel, *v.* *...SCHRÖTER, *m.* bierdrager, *m.* (die het bier inkeldert). *...STEUER, *v.* belasting op het bier, *v.* *...SUPPE, *v.* biersoep, *v.* *...WAGE, *v.* weegglas (voor bier), *o.* *...WÜRZE, *v.* ongegest bier; biermout, *o.* *...ZAPFER, *m.* biertapper, kroeghouder, *m.* *...ZEICHEN *o.* uithangbord van een bierhuis, *o.*, *...ZWANG, *...BANN, *m.* *...MEILE, *v.* regt tot bierverkooping (binnen een zeker landgebied), *o.*

BIESTER, *m.* roetzwart (zekere verfstof), *o.*

BIESTERN, *o. w.* ronddwalen, reizen.

BIESTLAUCH, *m.* bieslook, *o.*

BIESTMILCH, *v.* biest, eerste melk of zog (van dieren), *v.*; kwaad zog (der kraamvrouwen), *o.*

BIETEN, *b. w. (onr.)* bieden, een bod doen, aanbieden; *was — Sie mir dafür (darauf)?* wat biedt gij mij er voor? *wie — Sie das?* wat vraagt gij daarvoor? *mehr, besser — als ein anderer*, meer-, hooger bieden dan een ander, overbieden; (145) hooger inleggen dan een ander; *eine Waare zu theuer —*, eene koopwaar te hoog stellen, overvragen; *zu wenig —*, te min-, spotbieden; *einem die Hand —*, iemand de vriendschapshand bieden; *einem einen guten Morgen —*, iemand goeden morgen wenschen; *einem die Spitze —*, iemand weêrstand-, de spits bieden; *einem Trotz —*, iemand trots bieden, - braveren; *schach —*, zie SCHACH; *spr. — und wieder — macht Kaufleute*, met bieden en loven komt men klaar.

BIETER, *m.* bieder, meestbiedende, *m.*

BIET, *m.* (§) tepel, vrouwenborst, *v.*

BIGAMIE, *v.* bigamie (dubbel huwelijk), *v.* *...IST, *m.* bigamist (die een dubbel huwelijk aangaat), *m.*

BIGOTT, *b. n.* bijgeloovig, schijnheilig. *...ERIE, *v.* overdreven, valsche vroomheid, schijnheiligheid, *v.*

BILANZ, (46), *v.* balans, *v.*

BILCHMAUS, *v.* zie ZEISELMAUS.

BILD, *o.* beeld, *o.* beeldtenis, *v.* afbeeldsel, portret, *o.*; prent, gelijkenis, *v.*; *fig.* beeld, denkbeeld, *o.* *—ARBEIT, *v.* éénkleurige schilderij, *v.* *—CHEN, *o.* (zie ook BILDERCHEN), beeldje, prentje, *o.* *—EKUNST, *v.* boetseerkunst, *v.*

BILDEN, *b. w.* vormen, fatsoeneren, maken, inrigten, beeldhouwen, beitelen, afschilderen, teekenen, voorstellen, eene gedaante of eenen vorm geven, bearbeiden, bewerktuigen; *fig.* vormen, beschaven, opleiden; *einen jungen Menschen —*, een jong mensch vormen, zijn' geest beschaven; *Verstand und Herz —*, verstand en hart beschaven; *sich —*, zich vormen tot, ontstaan; (ook *fig.*) *sich nach einem —*, iemand tot voorbeeld nemen, het gedrag van een' ander tot rigtsnoer nemen. *—D, *b. n.* (147) beeldend, boetserend, vormend; *die —den Kräfte der Thiere, Pflanzen*, de vormende kracht der dieren, planten enz.; zie BILDUNGSKRAFT.

BILDERANBETER, BILDERDIENER, *m.* beeldendienaar, afgodendienaar, *m.* *...BESCHREIBUNG, *v.* beschrijving der oude beelden, - der antieken, *v.* *...BIBEL, *v.* bijbel met platen, pracht-, geïllustreerde bijbel, *m.* *...BLENDE, *v.* nis voor een beeld, *v.* *...BUCH, *o.* boek met platen, -met prenten, prachtwerk, geïllustreerd werk, *o.* *...CABINETT, *o.* schilderijen-kabinet, *o.* verzameling van schilderijen, platen, enz. *v.* *...DEUTUNG, *v.* verklaring der beelden, *v.* *...DIENST, *v.* beeldendienst; afgoderij, *v.*

BILDERFUSS, *m.* voetstuk (voor een standof borstbeeld), *o.* *...GALLERIE, *v.* *...GANG, *m.* kunst-galerij, *v.* kabinet van schilderijen, *o.* *...GESTELL, *o.* voetstuk (van een standbeeld), *o.* *...HANDEL, *m.* prent-, plaathandel, -winkel, *m.* *...HÄNDLER, *m.* koopman in prenten, - platen, - schilderijen, kunstkooper, *m.* *...KRAM, *...LADEN, *m.* prent-, plaatwinkel, *m.* *...KRAMER, *m.* zie BILDERHÄNDLER. *...LEHRE, *v.* zie BILDERDEUTUNG.

BILDERN, *b. w.* prenten zoeken (in een boek); kunstbeschouwing houden.

BILDERNAHT, *v.* veelkleurige naad, *m.*

BILDERRAHMEN, *m.* lijst (van eene schilderij, plaat enz.), *v.* *...REICH, *b. n.* rijk aan prenten, - afbeeldselen; bloem-, beeldrijk. *...SAAL, *m.* beeldengalerij, *v.* kabinet van schilderijen, *o.* *...SCHERE, *v.* knipschaar, *v.* prentenschaartje, *o.* *...SCHRIFT, *v.* beeldschrift, *o.* hieroglyphen, *v. mv.* *...SPRACHE, *v.* beeldspraak, *v.* *...STUHL, *m.* voetstuk, onderstuk (van een standbeeld), *o.*

BILDERSTÜRMER, *m.* beeldstormer, - schender, *m.* *...EI, *v.* beeldstormerij, beeldstorming, *v.* *...WERK, *o.* zie BILDWERK.

BILDGIESSER, *m.* beeldgieter, *m.* *...GRABER, *m.* plaatsnijder, *m.* —KUNST, *v.* plaatsnijkunst, graveerkunst, *v.*

Bildhauer, *m.* beeldhouwer, *m.* *—**arbeit**, *—**ei**, *v.* beeldhouwwerk, *o.*; — *an einem Gebäude*, gebeeldhouwde versierselen aan een gebouw, *o. mv.* *—**kitt**, *m.* mortel van steengruis, *m.* *—**kunst**, *v.* beeldhouwkunst, -kunde, *v.*; beeldhouwers-ambacht, *o.*

Bildlich, *b. n.* en *bijw.* zinnebeeldig, verbloemd, beeldsprakig; op eene verbloemde -, beeldsprakige wijze.

Bildmacher, *m.* beeldjesmaker, *m.*

Bildner, *m.* boetseerder, beeldhouwer, *m.* *—**kunst**, *—**ei**, *v.* beeldhouwkunst, boetseerkunst, *v.* *...**niss**, *o.* beeld, *o.* beeldtenis, afbeelding, *v.* afbeeldsel, portret, *o.*; *einen Verbrecher im —e aufhängen*, een' misdadiger in beeldtenis ophangen.

Bildsäule, *v.* eerezuil, zuil met een' standbeeld, *v.* *...**schnitzer**, *m.* beeldsnijder, *m.* —**ei**, *v.* beeldsnijwerk, *o.* —**kunst**, *v.* beeldsnijkunst, *v.* *...**schön**, *b.n.* overschoon, verrukkelijk schoon. *...**stein**, *m.* steen met ingegroeide figuren of planten enz., *m.*

Bildung, *v.* vorming, gedaante, zamenstelling, *v.*; *äussere* —, uiterlijke gedaante, - vorm; — *des Gesichts*, gelaat, gelaatstrekken; — *eines Staaten*, inrigting van een land of rijk, staatsvorm; *fig.* vorming (van het verstand); beschaving, opvoeding, *v.* *—**kraft**, *v.* vormende kracht, *v.* *—**trieb**, *m.* geslachtsdrift, *v.* (bij dieren).

Bildweber, *m.* zie **Damastweber**. *...**werk**, *o.* beeldwerk, beeldhouwwerk, *o.* gebeeldhouwde-, geschilderde versierselen, *o. mv.*

Bill, *v.* (eng. woord), bill, (akte, ontwerp, geschrift), *v.*

Bille, *v.* bilhamer (om molensteenen te scherpen), *m.*; (203) *die —en eines Schiffes*, billen van een schip, *v.mv.* *—**n**, *b. w.* molensteenen scherpen.

Billet, *o.* biljet, briefje, kaartje, lootje, *o.*

Billiard, **Billard**, *o.* biljart, *o.* — *spielen*, biljart spelen. *—**ball**, *m.* biljartbal, *m.* *—**beutel**, *m.* biljartzak, *m.* *—**iren**, *o. w.* biljarten, op het biljart spelen. *—**kugel**, *m.* zie **Billiardball**. *—**loch**, *o.* zie **Billiardbeutel**. *—**spiel**, *o.* biljartspel, *o.* —**er**, *m.* biljartspeler, *m.* *—**stock**, *m.* biljartstok, *m.* queue, keu, *v.*

Billig, *b. n.* en *bijw.* billijk, regtvaardig, redelijk; regtvaardiglijk, redelijkerwijze; goedkoop, matig; *es ist nicht mehr wie* —, het is niet meer dan billijk; —*ermassen*, met regt, naar regt en billijkheid. *—**en**, *b. w.* billijken, goedkeuren, genoegen nemen in, goedvinden, treden in, toegeven, toestemmen. *—**keit**, *v.* billijkheid, regtvaardigheid, redelijkheid, *v.* *—**ung**, *v.* billijking, *v.* het billijken; goedkeuring, toetreding, *v.*

Billion, *v.* biljoen, *o.* duizend millioen; (millioen van den tweeden rang).

Bilsenkraut, *o.* (76) bilzenkruid, *o.*

Bilz, *m.* paddestoel, *m.* kampernoelje, *v.*

Bimpeln, **Bimmeln**, *o. w.* luiden (met schelletjes, klokjes).

Bimsen, *b. w.* met puimsteen polijsten, glad maken, wrijven. *...**sstein**, *m.* puimsteen, *m.* en *o.*

Bindahle, *v.* els (bij zeefmakers), *m.* *...**axt**, *v.* (168) breekijzer, *o.* *...**balken**, *m.* (18) onderbalk; (168) dwarshaanbalk, *m.*

Bindchen, *o.* bandje, *o.* handboord, *m.* *...**draht**, *m.* ijzerdraad, *o.*

Binde, *v.* band, hoofd-, halsband, *m.* stropdas, *v.*; (48) zwachtel, *m.* verband; windsel, *o.* slinger (van een' arm), *m.*; (188) balk, streep (in een schild), *m. v.* *...**eisen**, *v.* (40) blaaspijp, *v.*

Bindemesser, *o.* zie **Bandmesser**.

Binden, *b. w. (onr.)* binden, vastknoopen, vasthechten, verbinden; zamenbinden; *an etwas* —, aan iets verbinden, vastmaken; *mit Bindfaden* —, met bindtouw vasthechten; *einen Strauss* —, een' ruiker zamenstellen; *Heu* —, *Stroh* —, hooi-, stroo tot bossen binden; *Garben* —, schoven binden; *Reisholz* —, takkenbossen zamenbinden; *ein Buch* —, een boek inbinden; *ein Fass* —, hoepels -, banden leggen om een vat; *Besen* —, bezems binden; *fig. einen an etwas* —, iemand tot iets verbinden, verpligten; *an die Gesetze gebunden sein*, aan de wet onderworpen zijn, zich door de wet gebonden achten; *einen durch etwas* —, iemand door iets binden; *einem etwas auf die Seele, auf sein Gewissen* —, iemand iets op het hart drukken; *einem nicht alles auf die Nase* —, iemand niet alles op den neus hangen, hem niet alles vertellen; *der Leim bindet*, lijm verbindt, - hecht aaneen; *sich* —, zich verbinden (door woorden, geschriften enz.); (135) *die Klinge seines Gegners* —, den degen zijner partij vastzetten, aanraken; (171) *die Noten* —, noten zamenbinden, in eenen doorzingen, -spelen. *—, *o.* het zamenbinden, verbinding, *v.* enz.; (135) het vastzetten, aanraken (van den degen).

Binder, *m.* binder; kuiper, *m.* *—**lohn**, *m.* bind-, kuiploon, *o.*

Bindeschlüssel, *m.* (44) sleutel van St. Pieter, hemelsleutel, *m.*; vermogen van te binden, *o.* *...**schnalle**, *v.* kousenband-gesp, *v.* *...**stein**, *m.* (18) hoek-, bindsteen, *m.* *...**strich**, *m.* (151) scheid-, koppelteeken, *o.* *...**wort**, *o.* (151) voegwoord, *o.* *...**zeichen**, *o.* (13) verdeelings-, koppelteeken, rustteeken, *o.* *...**zeug**, *o.* (48) heelmeesters doos, *v.* -werktuigen, *o. mv.*

Bindfaden, *m.* bindgaren, -touw, *o.* *—**rolle**, *v.* bindtouw-rol, *v.* -haspel, *m.* *...**gerte**, *v.* zie **Bindweide**. *...**riemen**, *m.* riem, buikriem, *o.* *...**scheide**, *v.* (77) disselkoker, *m.*

Bindsel, *o.* (203) bindsel, *o.* vastsjorring, *v.*

Bindspeck, *m.* spinsbek, *o.* *...**stecken**, *m.* span-, pakstok, *m.*

Bindung, *v.* het binden, verbinden, verbinding enz.; (136) kleurverbinding, *v.*; (171) overgang, *m.*

Bindweide, *v.* dun rijsje, teentje, *o.* band van een' takkebos, *m.* *...**werk**, *o.* lat-, traliewerk, staketsel, *o.* *...**wurm**, *m.* leverworm, *m.*

Bingelkraut, *o.* (76) bingel-, glaskruid, *o.*

Binkeln, *o. w.* zie **Harnen**.

Binnen, *vz.* binnen, in, gedurende (den tijd); — *Jahr und Tag*, binnen een jaar en dag; — *heut und morgen*, tusschen van daag (heden) en morgen. *—**deich**, *m.* binnendijk, *m.* *—**gewässer**, *o.* binnenwater, *o.* -wateren, wateren van het vaste land, *o. mv.* *—**länder**, *m.* bijlander, damlooper, (schip), *m.* *—**lehn**, *o.* binnenleen, landleen, *o.* *—**werk**, *—**gewirk**, *o.* binnenwerk, tusschenweefsel van kant, *o.*

Binse, *v.* bies, bieze, *v.*; *mit —n streuen*, met biezen beleggen, - overdekken. *—**nblume**, *v.* jonquille, tijloos, *v.* *—**nbüschel**, *o.* bos biezen, *m.* *—**ndecke**, *—**nmatte**, *v.* biezenmat, *v.* *—**nkorb**, *m.* biezenmand, *v.* *—**ngras**, *o.* riet-, biesgras, *o.* *—**nlauch**, *m.* bies-, knoflook, *o.* *—**nlichter**, *m. mv.* bieskaarsen, *v. mv.* (kaarsen met biezen pitten). *—**nstuhl**, *m.* biezenstoel, -zetel, *m.* *—**nzüge**, *v. mv.* (76) biesklaver, *v.* *...**ig**, *b. n.* biezig, biesachtig. *...**icht**, *b. n.* vol met biezen.

Birke, *v.* **Birkenbaum**, *m.* berk, berkenboom, *m.*

Birken, *b. n.* van berkenboom, berkenhouten. *—**besen**, *m.* bezem van berkentakken, *m.* *—**füchse**, *m. mv.* gewone vossen, *m. mv.* *—**holz**, *o.* berkenhout, *o.* *—**meier**, *m.* berkemijer, *m.* (groote beker). *—**rinde**, *v.* berkenschors, *v.* *—**saft**, *m.* *—**wasser**, *o.* sap van den berkenboom, *o.* *—**schwamm**, (**Birkling**), *m.* berkzwam, *o.* *—**wald**, *m.* bosch van berkenboomen, *o.*

Birkfuchs, *m.* zie **Rothfuchs**. *...**hahn**, *m.* korhaan, *m.* *...**heher**, *m.* zie **Blaukrähe**. *...**henne**, *v.* korhen, *v.* *...**holz**, *v.* boschje van berkenboomen, *o.*

Birn, *v.* peer, *v.* *—**baum**, *m.* perenboom, *m.* *—**bäumen**, *b. n.* van den perenboom. *—**baumwanze**, *o.* insekt op perenboomen, *o.* *—**förmig**, *b. n.* peervormig. *—**latwerge**, *v.* slikartsenij van peren, *v.* *—**most**, *—**wein**, *m.* perendrank, *m.* *—**muss**, *o.* perenmoes, *o.* peren tot moes gestoofd. *—**quitte**, *v.* —**nbaum**, *m.* kwepeer, *v.*; kweperenboom, *m.* *—**saft**, *m.* perensap, *o.* *—**schale**, *v.* perenschil, *v.* *—**schnitt**, *—**schnitz**, *m.* gedroogde peren, *v. mv.* *—**stiel**, *m.* perensteeltje, *o.* *—**syrop**, *m.* perenstroop, *v.* *—**walzen**, *v. mv.* (150) spoorpunten, *o. mv.*

Birschen, *b. w.* zie **Bürschen**.

Bis, *bijw.* tot, tot dat, zoo lang als; — *hieher*, tot hier; — *dahin*, tot daar, tot zoo ver, tot dien tijd; *von hier* —, van hier tot; *von Ostern — Pflingsten*, van Paasch tot Pinkster; *drei — vier Jahre*, drie tot vier jaar; — *an*, — *auf*, — *zu*, tot aan, op; *er hat mich bezahlt — auf zwei Thaler*, op twee (rijks) daalders na heeft hij mij afbetaald; — *jetzt*, tot heden toe, tot nu; *so lange* —, zoo lang als; *thun Sie es nicht — ich es Ihnen sage*, doe het niet tot dat ik het u zeg.

Bisam, *m.* muskus, *v.*; *mit — bestreichen*, met muskus bestrijken. *—**affe**, *m.* muskus-aap, *m.* *—**apfel**, *m.* muskusappel, *m.* *—**birn**, *v.* muskuspeer, *v.* *—**blume**, *v.* amberbloem, *v.* *—**bock**, *m.* muskusdier, *o.* *—**büchse**, *v.* muskus-, reukdoosje, *o.* *—**distel**, *v.* muskusdistel, *m.* stekelbrem, *v.* *—**ente**, *v.* muskuseend, *v.* *—**farben**, *b. n.* muskusverwig. *—**käfer**, *m.* muskus-kever, *m.* *—**katze**, *v.* civetkat, *v.* *—**knoblauch**, *m.* muskus-knoflook, *o.* *—**knopf**, *m.* zie **Bisamdistel**. *—**knopf**, *m.* *—**kugel**, *v.* *—**kügelchen**, *o.* muskuskoekje, *o.* -bal, *m.* *—**körner**, *m. mv.* zaad van muskuskruid, *o.* muskuskorrels, *v. mv.* *—**kraut**, *o.* *—**pflanze**, *—**pappel**, *v.* muskuskruid, *o.* *—**kräutchen**, *o.* muskuskruidje, *o.* *—**ratze**, *v.* muskusrat, *v.* -dier, *o.* *—**rose**, *v.* muskusroos, *v.* *—**thier**, *o.* *—**ziege**, *v.* muskusdier, *o.* muskusgeit, *v.*

Bischof, *m.* bisschop, *m.* (ook zekere drank).

Bischöflich, *b. n.* bisschoppelijk; *die —en*, de episkopalen (in Engeland).

Bischofsamt, *o.* bisschopsambt, *o.* de bisschoppelijke waardigheid, *v.* *...HUT, *m.* *...MÜTZE, *v.* bisschopshoed, *m.* -muts, *v.* -mijter, *m.*; (76) bisschopshoed, *m.* (zekere plant der Alpen); *die kleine —*, (76) beerenoor, *m.* *...KREUZ, *o.* bisschopskruis, *o.* (dat op de borst gedragen wordt). *...MANTEL, *m.* hoogpriesterlijk misgewaad, *o.* *...MÄNTELCHEN, *o.* bisschopsmanteltje, koorkleed, *o.* camail, *m.* *...STAB, *m.* bisschopsstaf; *fig.* herderlijke staf, *m.* *...WÜRDE, *v.* bisschoppelijke waardigheid, *v.* episkopaat, *o.*

Bischofthum, *o.* zie BISTHUM.

Bisher, *bijw.* tot nu, tot nog toe; tot dusverre. *—IG, *b. n.* en *bijw.* dat tot nog toe, tot heden, tot dusverre gebeurd is; *das —e Wetter*, het weder dat tot heden duurt, - geduurd heeft; *die —en Nachrichten*, de tijdingen tot dus verre ingekomen.

Bismuth, *m.* bismuth, *o.* zie WISMUTH.

Bison, *—OCHS, *m.* zie BUCKELOCHS.

Biss, *m.* beet, *m.* het bijten.

Bisschen, *o.* weinigje, beetje; hapje, brokje, *o.*; *wartet ein —*, wacht een weinig.

Bissen, *m.* beet, *m.* bete, *v.* stuk, *o.* hap, *m.*; (§) *einem keinen — Brod gönnen*, iemand geene bete broods gunnen; *einem schrale — geben*, iemand gering voedsel geven, kleine beten toedeelen. *—WEISE, *bijw.* bij stukjes en beetjes, bij stukjes en brokjes.

Bissig, *b. n.* bits, bijtend; zie BEISSIG.

Bisten, *o. w.* *einem*, (iemand) pst! pst! toeroepen.

Bisthum, *o.* bisdom, *o.*

Bisturi, *o.* (48) insnijdmes, *o.*

Bisweilen, *bijw.* somtijds, bij wijlen, nu en dan.

Biswind, *m.* noord-oostewind, *m.*

Bittbrief, *m.* zie BITTSCHRIFT.

Bitte, *v.* bede, *v.* gebed, verzoek, *o.* vraag, *v.* smeeking, aanvrage, *v.* aanzoek, *o.*

Bitten, *b. w.* (*onr.*) bidden, vragen (om iets), smeeken, verzoeken; uitnoodigen, (ter tafel) noodigen; *demüthig, ergebenst —*, ootmoedig-, onderdanig smeeken, verzoeken; *einen um etwas —*, iemand om iets vragen; *um Verzeihung —*, om vergiffenis vragen; *einen zu etwas —*, iemand tot iets uitnoodigen; *zu Hochzeit —*, op eene bruiloft noodigen, - vragen.

Bitter, *b. n.* en *bijw.* bitter, zuur; bitterlijk, op eene bittere -, harde wijze; scherp, (ook *fig.*); *der —e Tod*, het bittere, harde van den dood; (§) *er sieht aus wie der —e Tod*, hij is zoo bleek als een doode. *—BÖSE, *b. n.* (§) bitter, erg boos, opgeblazen. *—DISTEL, *v.* gezegende distel (geneeskruid), *v.* *—E (DAS), *o.* (het) bittere; bitter, *o.* *—ERDE, *v.* (133) bitteraarde, magnesia, *v.* *—FEIND, *b. n.* zeer vijandig. *—GURKE, *v.* kolokwint, bittere appel, *m.* *—HOLZ, *o.* schors van de bittere kwassie, *v.* *—HOLZBAUM, *m.* kwassie-boom, (zekere struik), *m.* *—KEIT, *v.* bitterheid, *v.* het bittere; hardheid, bitsheid, onvriendelijkheid, *v.* *—KEITEN, *v. mv.* bittere -, harde woorden, *o. mv.* *—KLEE, *m.* koortswater-klaver, *v.* *—KRAUT, *o.* (76) santorij, *v.* duizendguldenkruid, *o.* *—KRESSE, *v.* waterkers, *v.* *—LICH, *b. n.* en *bijw.* bitterachtig, bitter, bitterlijk. *—SALZ, *o.* bitterzout, *o.* *—SALZERDE, *v.* sedlitzer-zoutaarde, *v.* *—SÜSS, *o.* (76) bitterzoet, *o.* *—TROPFEN, *m. mv.* bittere droppeltjes, *o. mv.* *—WASSER, *o.* bronwater dat neutraal zout bevat, bitterwater, *o.* *—WURZ, *v.* (76) gentiaanswortel, *m.*

Bittlich, **Bittweise**, *b. n.* en *bijw.* verzoekend, verzoekenderwijs, door gunst; (119) bij wijze van verzoek; *einen — um etwas angehen*, zich tot iemand verzoekenderwijs rigten. *...SCHRIFT, *v.* verzoek-, smeekschrift, rekwest, *o.* petitie, *v.* *...STELLER, *m.* verzoeker, suppliant, *m.*

Bitzeln, *b. w.* zich op de tong bijten.

Bivakiren, **Bivackiren**, *o. w.* in de opene lucht legeren, bivouakeren.

Blache, *v.* zie PLAUE.

Blachfeld, *v.* vlakte, *v.* vlak veld, *o.* *...FROST, *m.* drooge koude, *v.*

Blachfisch, *m.* inktvisch, *m.*

Blaffen, *o. w.* zie BELLEN, *...ERT, *m.* keulsche munt, *v.*

Blähen, *b. w.* doen opzwellen, opblazen; *sich —*, opzwellen; uitdijen. *—D, *b. n.* opzwellend, opblazend, winderig. *...SUCHT, *v.* winderigheid, *v.* *...SÜCHTIG, *b. n.* opgeblazen; winderig. *...UNG, *v.* opgeblazenheid, winderigheid (van het ligchaam), *v.*

Bläken, *o. w.* blaten; zie BLÖKEN.

Blaker, *m.* zie WANDLEUCHTER.

Blank, *b. n.* wit, blank, zuiver, spiegelend, helder; *ein —es Schwert*, eene bloote kling, een blinkend zwaard.

Blänker, *m.* ligt soldaat, tirailleur, *m.* *—N, *o. w.* ongelijk schieten, en tirailleur schieten, tirailleren.

Blankett, *o.* papier in blanko geteekend; blanket, *o.*; zie VOLLMACHT. *...LEDER, *o.* glad-, effen leder, *o.* *...MA-

CHER, *m.* droogschuurder, werkman die het gereedschap schuurt, *m.* *...SCHEIT, *o.* planchet, *o.* (in een rijglijf).
BLÄRREN, *o. w.* zie PLÄRREN.
BLÄSCHEN, *o.* puntje, blaartje; blaasje, *o.*; *voll* —, vol met puistjes.
BLASE, *v.* (WASSER-, LUFT-,) water-, luchtblaas, *v.*; — *auf der Haut*, blaâr, bladder op de huid; *Urin*—, waterblaas (in het ligchaam); *Branntwein* —, destilleerketel, *m.* *—BALG, *m.* blaasbalg, -balk, *m.* *—BALGGESICHT, *o.* (§) momaangezigt, *o.* opgeblazen-, dikke wangen, *v. mv.* *—BALGRÖHRE, *v.* blaasbalgpijp, *v.* *—BALGTRETER, *m.* orgeltrapper, *m.* *—BALGZIEHER, *m.* (51) blaasbalgtrekker, *m.*
BLASEBALKEN, *m.* (203) blaasbalg, *m.*
BLASEFISCH, BLASER, *m.* (soort van) bruinvisch, *m.* *...HORN, *o.* (soort van) schelpgewas, *o.*; blaas-, jagthoorn, *m.* *...INSTRUMENT, *o.* blaas-, speeltuig, *o.*
BLASEN, *b.* en *o. w.* (*onr.*) blazen, (in alle beteekenissen); *das Glas* —, glas blazen; *zum Angriffe*, *zum Abzüge*, *Lärmen* —, den aanval-, den aftogt-, onraad blazen; *einem etwas in die Ohren* —, iemand de ooren volblazen, inblazen, opstoken; *in die Büchse* —, in de bus blazen, (mede betalen).
BLASENBAND, *o.* BLASENSCHNUR, *v.* (106) blaasstreng, *v.* *...BAUM, *m.* *klapbessenboom, *m.*; zie SCHAFLINSENBAUM. *...BRUCH, *m.* (48) waterbreuk, blaasbreuk, *v.* *...ERBSE, *v.* blaaserwt, *v.* *...ERDRAUCH, *m.* duivenkervel, *m.* *...FIEBER, *o.* blaas-koorts, *v.* *...FLUSSFLIEGE, *v.* klein bloem-insekt, *o.* *...GALLE, *v.* gal uit de galblaas, *v.* *...GANG, *m.* zie HARNGANG. *...GRIES, *m.* graveel, *o.* *...GRÜN, *o.* groen sap, *o.* (in blaasjes uit kruisdoorn). *...HUT, *m.* kap (van een' destilleerketel), *v.* *...KÄFER, *m.* spaansche vlieg, *v.* *...KOHL, *m.* (76) rakettekruid, *o.* *...KRAMPF, *m.* blaaskramp, *v.* *...KRAUT, *o.* zekere waterplant, *v.* *...MUSCHEL, *v.* zekere schelp, *v.* *...PERLE, *v.* parel-blaasje, *o.* *...PFLASTER, *o.* spaansche vlieg (pleister), *v.* *...RAUMER, *m.* (48) steentang, *v.* *...SALBE, *v.* (48) trekzalf, *m.* *...SCHNITT, *m.* zie BLASENSTICH. *...STAHL, *m.* gewoon staal, *o.* *...STEIN, *m.* graveel, *o.* steen in de blaas, *m.* *...STEINSCHNEIDER, *m.* steensnijder, (wondheeler), *m.* *...STICH, *m.* (48) insnijding in de blaas, blaassnede, *v.* *...STRAUCH, *m.* zie BLASENBAUM. *...VORFALL, *m.* (34) omkeering der blaas, *v.* *...ZIEHEND, *b.n.* blaartrekkend. *...ZINS, *m.* stookregt (dat de branders betalen), *o.*
BLASEROHR, *o.* blaaspijp; (40) blaaspijp, *v.* *...RÖHRCHEN, *o.* (45) soldeer-, blaaspijpje, *o.* *...WERK, *o.* blaaswerk, *o.* blaasbalgen, *m. mv.* (van een orgel).
BLASICHT, *b.n.* blaas-, bobbelachtig, naar blaren gelijkende.
BLASIG, *b. n.* vol blaasjes, vol blaren.
BLASON, *o.* blazoen, (wapenschild), *o.* *...NIREN, *b.w.* blazoeneren; zie WAPPEN. *—IST, *m.* wapenkundige, *m.*
BLASS, *b. n.* bleek, flaauw, verbleekt; *fig.* ontdaan; —*e Tinte*, bleeke inkt; *—BLAU, *b. n.* bleek-, ligt blaauw. *—GELB, *b. n.* ligt geel. *—ROTH, *b. n.* bleek-, ligt rood, vleeschkleurig. *—ENTE, *v.* *—HUHN, *o.* waterhoen, *o.*
BLASSE, *v.* bleekheid, bleeke kleur; kol, bles (voor het hoofd van een paard), *v.*; *ein Pferd mit einer* —, een paard met eene kol, - met eene ster, - schoon van uitzigt.
BLATT, *o.* blad, blad (van een boek); pand, *o.* baan (van een' rok, een kleed), *v.*; blad (van eene tafel), *o.*; sleutelbaard, *m.*; zaag-, riemblad, *o.*; *ein fliegendes* —, een los blad; *die öffentlichen Blätter*, de dagbladen, couranten; *der Bug*, *das Schulterblatt*, schouderblad; *spr. sich kein — vor den Mund nehmen*, geen blaadje voor den mond nemen, rondborstig spreken; *das — hat sich gewendet*, het blaadje is gewend, de zaken hebben een' keer genomen. *—ANSATZ, *m.* (76) vliesachtig aanhangsel, *o.*
BLÄTTCHEN, *o.* blaadje (in alle beteekenissen), *o.*; (106) kraakbeenige opening (aan het hoofd der jonge kinderen), *v.* *—GOLD, *o.* blad-, opleggoud, *o.*
BLATTEN, *b. w.* afbladeren; zie ABBLATTEN.
BLATTER, *v.* puist, pok, *v.* puistje, *o.*; *die* —*n*, de pokken; de pokpitten.
BLATTERBSEN, *v. mv.* sisser-erwten *v. mv.*
BLÄTTERERZ, *o.* zilvererts in baren, *m.* *...FLECHTE, *v.* (bobbelig) boomleverkruid, *o.* *...GEBACKENES, *o.* *...KUCHE, *m.* (74 en 114) gebladerd gebak, vliegertjesdeeg, *o.* *...GOLD, *o.* zie BLATTGOLD.
BLÄTTERIG, *b. n.* bladachtig, bladerig; (133) gebladerd. *...KOHL, *m.* zie BLATTKOHL. *...LOS, *b. n.* (76) bladerloos, ontbladerd, bladeloos. *...MAGEN, *m.* maag (van herkaauwende dieren), *v.*
BLATTERMATERIE, *v.* (34) pokstof, *v.*

Blattern, *v. mv.* kinderpokken, *v. mv.*; *die — einimpfen*, de kinderpokken inenten.

Blattern, *b. w.* bladeren; *sich —*, zich ontbladeren; afschilferen; (48) schilferen.

Blatternarbe, *...grube*, *v.* pokpit, -daal, *v.* *...narbig*, *b. n.* pokdalig, geschonden door de pokken. *...neinimpfung*, *v.* inenting der kinderpokken, *v.* *...nhaus*, *o.* gesticht, huis van verpleging voor hen die de kinderpokken hebben, *o.*

Blätterschwamm, *m.* boomzwam, agarik, *o.* *...spath*, *m.* soort van spaath, *v.*

Blatterstein, *m.* zie **Pockstein**.

Blätterstein, *m.* gebladerde bladsteen, *m.* *...teig*, *m.* vliegertjes-deeg, *o.* *...tabak*, *m.* tabak in bladen, *m.* *...torf*, *m.* gebladerde turf, losse turf, *m.* *...weise*, (**Blattweise**), *bijw.* in bladen, in bladeren, bladsgewijze. *...werk*, *o.* bladeren-, bladwerk, loof-, lofwerk, *o.* *...zahn*, *m.* schilferende-, kalkachtige tand, *m.*

Blattfleisch, *v.* sponsachtig vleesch, *o.* *...gold*, *o.* bladgoud, *o.* *...halter*, *m.* (13) knijper, *m.* *...hüter*, *m.* (13), kustos, klapper, *m.* *...käfer*, *m.* goudvlieg, *v.* -kever, *m.* *...kohl*, *m.* bladkool, *o.* *...küssen*, *o.* (43 en 15) kussen, *o.* *...laus*, *v.* *...fresser*, *m.* blad-, boomluis, *v.* *...käfer*, *m.* stront-, paardenvlieg, *v.* lievenheershaantje, *o.* *...lose*, *v.* (76) bladelooze plant, *v.* *...raupe*, *v.* boomrups, *v.* *...reif*, *m.* (77) ijzeren hoepel, *m.* *...salbe*, *v.* (59) hondenzalf, *v.* *...scheu*, *b. n.* (§) bevreesd, angstig (voor zijne eigene schim).

Blattseite, *v.* bladzijde, *v.* folio, *o.* *...silber*, *o.* bladzilver, *o.* *...stück*, *o.* (168) dwarsbalk, onderbalk, *m.* architraaf, *v.* *...vergoldung*, *v.* verguld ing met bladgoud, *v.* *...wender*, *m.* bladwijzer, *m.* lintjes ter aanwijzing der bladzijden, *o. mv.* *...wickler*, *m.* (103) kalander, schalebijter, (insekt), *m.* *...wespe*, *v.* boom-, bladwesp, *v.* *...zeichen*, *o.* lintje-, teeken in een boek, (jusqu'ici), *o.* *...zeiger*, *m.* bladwijzer, *m.* *...zinn*, *o.* tin in bladen; verfoeliesel (achter de spiegels), *o.*

Blau, *b. n.* blaauw; (188) blaauw, azuur; — *machen*, — *anlaufen lassen*, blaauwen, blaauw doen aanloopen; *einen Karpfen — sieden*, eenen karper blaauw koken; *einem blaue Augen schlagen*, iemand blaauwe oogen slaan; — *unterlaufene Augen haben*, blaauwe oogen hebben; *(spr.) mit einem — Auge davon kommen*, er goed van afkomen; *sein —es Wunder sehen*, iets verwonderlijks zien, ontwaren. *—*, *—e*, *v.* (het) blaauw, de blaauwe kleur, *v.* *—auge*, *v.* zie **Blauente**. *...äderig*, *b. n.* blaauw geaderd. *...äugig*, *b. n.* blaauwoogig, met blaauwe oogen (blaauwe oogappels).

Bläue, (**blaue Stärke**), *v.* blaauwsel, *o.* *—el*, *m.* linnenklopper, -beuker, *m.*

Blauen, *o. w.* blaauwen, blaauw worden. *—*, *b. w.* blaauw maken, -verwen; *Fische —*, visch blaauw koken.

Bläuen, *b. w.* beuken, kloppen; *fig.* (§) afrossen, slaan; *sich —*, blaauw worden.

Blau-ente, *v.* rotgans, wilde eend, *v.*

Blaufarbe, *v.* blaauwe verf, -kleur, *v.* *...färber*, *m.* blaauwverwer, *m.* *—nkobalt*, *m.* blaauwe kobalt, *v.* *—nsand*, *m.* blaauwzand, *o.* *—nwerk*, *o.* blaauwe verf-makerij, -fabriek, *v.* *...fleckig*, *b. n.* blaauw gevlekt. *...fuss*, *m.* blaauwvoet, steenvalk, *m.* *...glas*, *o.* zie **Schmalte**. *...grau*, *b. n.* loodblaauw, lijkkleurig. *...holz*, *o.* brazilie-, campêchehout, *o.* *...kehlchen*, *o.* blaauwkeeltje, *o.* (vogel). *...kohl*, *m.* roode kool, *o.* *...kopf*, *m.* west-indische taling, soort van eend, zee-baars, *v.*; blaauwkop, (rups), *m.* *...krähe*, *v.* blaauwe kraai, *v.* *...küfe*, *v.* (179) blaauw-indigokuip, *v.*

Bläulich, *b. n.* blaauwachtig.

Blauling, *m.* zekere zeevisch (zonder schubben), *m.* *...meise*, *v.* pimpelmees, *v.* *...säure*, *m.* pruissisch zuur, *o.* *...schecke*, *v.* *...schimmel*, *m.* blaauwe schimmel, *m.* *...schnabel*, *m.* blaauwbek (chinesche vogel), *m.* *...specht*, *m.* graauwe specht, *m.* *...stein*, *m.* blaauwe steen, *m.* *...strumpf*, *m.* verklikker, aanbrenger, spion, *m.* *...taube*, *v.* blaauwe -, graauwe duif, *v.* *...wasser*, *o.* hemelwater, (regen), *o.* *...ziemer*, *m.* groote lijster, *v.*

Blech, *o.* *(Eisenblech)*, plaatijzer, geslagen ijzer, ijzerblad, *o.*; *(weiss Blech)*, blik, *o.*; *(dünne Platte)*, plaat, baar, *v.*; blad, *o.*; slotplaat, *v.*; (§) zilver, *o*, *—en*, *b. w.* (§) betalen, dokken.

Blechern, *b. n.* blikken; ijzeren, (van blik, van plaatijzer).

Blechfabrike, *v.* blikpletterij; plaatijzer-fabriek, *v.* *...feuer*, *o.* plaatijzer-vuur (geschikt om het te smeden), *o.*; plaatijzer-smederij, *v.* *...hammer*, *m.* *...hütte*, *v.* zie **Blechfabrike**. *...handschuh*, *m.* ijzeren-,

strijdhandschoen; pantserhandschoen, *m*. *...MASS, *o*. maatstok (voor de dikte van goud- of zilverbaren), *m*.; (26) geel koperen plaat (om de grootte der gaatjes van de trekplaat te bepalen), *v*. *...MEISTER, *m*. meestersknecht (in de plaatijzer-fabriek), *m*. *...MÜNZE, *v*. legpenning (met metalen bladeren), *m*. *...NAGEL, *m*. spijker (met breeden kop), *m*. *...SCHERE, *v*. blik-, muntschaar, *v*.

BLECHSCHLÄGER, *...SCHMIED, *m*. blikslager, *m*. *...STAMPFEL, *m*. (9) stamper, *m*. *...WAARE, *v*. blikwaren, *v*. *mv*. *...ZANGE, *v*. (51) tang, *v*. *...ZINN, *o*. zie BLATTZINN.

BLECKEN, *b*. *w*. *die Zähne* —, iemand de tanden laten zien. *—, *o*. *w*. zie BLECHEN.

BLEI, *o*. lood; (133) lood; (203) peil-, dieplood, *o*.; *mit — ausfüllen*, met lood vullen, plomberen; *Pulver und* —, kruid en lood. *—ABGANG, *m*. *—SCHLACKEN, *v*. *mv*. loodschuim, *o*. *—ADER, *v*. *—GANG, *m*. (9) loodader (in eene mijn), *v*. *—ARBEIT, *v*. loodgieterij; (133) loodzuivering, *v*. *—ARBEITER, *m*. loodgieter, *m*. *—ARSENIK, *m*. (133) arsenikzout (uit lood), *o*. *—ARTIG, *—HAFT, *—ICHT, *b*. *n*. loodachtig. *—ARZENEI, *v*. loodartsenij, *v*. loodmiddel, *o*. *—ASCHE, *v*. loodasch, *v*. *—BALSAM, *m*. (133) loodbalsem, *m*.

BLEIBEN, *o*. *w*. *(onr.)* blijven, zich bepalen; duren, voortduren, bestaan, aanhouden; uit-, weg-, buiten blijven; overblijven, overig zijn; niet geschieden, geene plaats vinden, ophouden; blijven, sneuvelen, omkomen; *stehen*, *sitzen*, *liegen* —, staan-, zitten-, liggen blijven; *stehen* —, niet voortgezet worden, staken; *liegen* —, onafgedaan blijven; *am Leben* —, in het leven blijven; *hier sind wir geblieben*, hierbij zijn wij gebleven, hier hebben we opgehouden; *bei etwas* —, bij iets blijven, er niet van afgaan, volhouden; *halsstarrig* —, halsstarrig in iets volharden; *nicht bei einerlei Rede* —, zijne woorden veranderen, - verdraaijen; *bei Ehren* —, zijne eer bewaren, in zijne eer bewaard worden; *bleiben Sie bei mir*, blijf bij -, naast mij; (ook *fig*.) *es bleibt bei dem Alten*, het blijft bij het oude; *es wird nicht dabei* —, daarbij zal het niet blijven; *es bleibt dabei*, fiat, het blijft zoo; *von jemanden* —, iemands omgang mijden; *bleib mir vom Leibe*, (§) blijf me van het lijf; pak je weg; *das mag* —, laat dat staan, dat moet ophouden; — *lassen*, nalaten, ophouden; *das lasse ich wohl* —, ik zal dat wel laten; *er bleibt lange*, hij blijft lang uit; *ich weiss nicht wo er bleibt*, ik weet niet waar hij blijft; *auf dem Platze*, *in einem Gefechte* —, op de plaats -, in een gevecht blijven. *—, *o*. verblijf, oponthoud, *o*.; *hier ist meines* —*s nicht*, hier is mijne plaats niet; ik blijf niet hier. *—D, *b*. *n*. blijvend, duurzaam, aanhoudend; *keine* —*e Stätte haben*, geene duurzame -, blijvende woonplaats hebben.

BLEIBLUMEN, *v*. *mv*. (133) loodbloemen, *v*. *mv*. *...BUTTER, *v*. (133) loodboter, *v*.

BLEICH, *b*.*n*. bleek; — *werden*, bleek worden, verbleeken; *—*er Wein*, klare wijn. *—BLAU, *b*. *n*. bleek-, ligtblaauw.

BLEICHE, *v*. bleekheid, bleeke kleur, *v*.; bleekveld, *o*. bleekerij, *v*. *—N, *b*. en *o*.*w*. bleeken, verbleeken; *auf dem Grase* —, op het gras laten bleeken (van linnengoed). *—, *o*. het bleeken; (van linnengoed) het bleek worden. *—R, *m*. *—RINN, *v*. bleeker, *m*. bleekster, *v*. *—RLOHN, *m*. bleek-, waschloon, bleekgeld, *o*.

BLEICHER, *m*. bleeker, bleekroode wijn, *m*.; *dunkelrother* —, donkerroode bleeker.

BLEICHPLATZ, *m*. bleekveld, *o*. -plaats, *v*. zie BLEICHE. *...SUCHT, *v*. bleek-, blaauwzucht, *v*. *...WAND, *v*. muur van kleiaarde, *m*. *...WASSERSUCHT, *v*. witte waterzucht, *v*.

BLEIDECKER, *m*. looddekker, *m*. *...DRUSE, *v*. gekristalliseerd lood, *o*. *...ERDE, *v*. aard-menie, *v*. *...ERN, *b*. *n*. looden, van lood. *...ERZ, *o*. looderts, *m*. *...ESSIG, *m*. (133) loodazijn, *m*. *...FALK, *m*. roofvalk, (-gier), *m*. *...FARBE, *v*. loodkleur, *v*. *...FARBIG, *b*. *n*. loodkleurig; — *anstreichen*, als lood verwen, loodkleurig schilderen. *...FEDER, *v*. zie BLEISTIFT. *...FEILE, *v*. loodvijl, *v*. *...FLUSS, *m*. gekristalliseerde looderts, *m*. *...FORM, *v*. looden vorm, *m*. *...GEIST, *m*. (133) geest van lood, *m*. *...GELB, *o*. loodkalk, *m*. soort van gele verf, *v*. mastikot, *o*. *...GEWICHT, *o*. loodgewigt, *o*. *...GIESSER, *...HÄNDLER, *m*. loodgieter; bewerker van lood; handelaar in lood, *m*. *...GIESSEREI, *v*. loodgieterij, *v*. *...GLANZ, *m*. looderts, *o*.; -mijn, *v*. *...GLASS, *o*. loodglas, *o*. *...GLATTE, *o*. half verglaasd metaalschuim, *o*. *...GRAUPE, *v*. (9) loodkristal, *o*. *...HAKEN, *m*. looden haak, *m*.; (193) haakvormige looden pijp, *v*. *...HALTIG, *...IG, *b*. *n*. lood bevattende, met looddeelen bezwangerd. *...HAMMER, *m*. (10) loodhamer, *m*.

Bleihe, *v.* blei (visch), *m.*

Bleihütte, *v.* loodgieterij, loodfabriek, *v.* *...**icht**, *b. n.* loodachtig. *...**kalk**, *m.* loodkalk, *m.* *...**kehlchen**, *o.* blaauwborstje, *o.* (vogel). *...**knecht**, *m.* (42) stomp mes (om het lood los te maken), *o.* *...**kolik**, *v.* loodziekte, -kolijk, *v.* *...**könig**, *m.* (133) loodkoning, *m.* *...**korn**, *o.* loodkorrel; (133) loodknop, *v.* *...**kraut**, *o.* (76) loodkruid, *o.* *...**kristallen**, *o. mv.* loodkristallen, *o. mv.* *...**kugel**, *m.* looden kogel, *m.* *...**loth**, *o.* (95 en 168) schietlood, (rigtsnoer); (203) diep-, zinklood, *o.*; *nach dem —e abmessen*, naar het schietlood meten. *...**löthung**, *v.* loodsoldeersel, *o.* *...**milch**, *v.* (133) maanmelk, *v.* *...**mulde**, *v.* (57) loodklomp, *m.* -blok, *o.* *...**niederschlag**, *m.* (133) lood-, meesterpoeder, *o.* *...**ocker**, *m.* lood-oker, *o.* *...**oel**, *o.* (133) loodolie, *v.* *...**pflaster**, *o.* lood- pleister (van olie, kwik en menie), *v.* *...**platte**, *v.* looden plaat, *v.*; *durchlöcherte — vor einer Röhre*, (soort van) looden plaat met gaten voor eene pijp (om drek en stof op te houden). *...**probe**, *v.* loodproef (proef van eenig erts op lood), *v.* *...**pulver**, *o.* lood in poeder, o. *...**rad**, *o.* zie **Bleizeug**. *...**rauch**, *m.* (133) loodschuim, *o.*

Bleirecht, *b. n.* en *bijw.* loodregt, op eene loodregte wijze. *...**röhre**, *v.* looden pijp, *v.* *...**rolle**, *v.* looden rol, rol lood, *v.* *...**roth**, *m.* menie, *v.* zie **Mennig**. *...**ruthen**, *v. mv.* naalden (van de weversspoel), *v. mv.* *...**sack**, *m.* schuim van gezuiverd of gelouterd zilver, *o.* *...**safran**, *m.* (133) lood-saffraan, *o.* *...**salpeter**, *m.* lood-salpeterzuur, *o.* *...**salz**, *o.* (133) loodzout, *o.* *...**sand**, *m.* loodzand, *o.* *...**schaum**, *m.* zie **Bleiasche**. *...**schicht**, *v.* (57) lood smelting, *v.* *...**schiefer**, *m.* lood-lei, *v.* *...**schnur**, *v.* (95 en 168) loodlijn, *v.* meetsnoer, paslood, *o.* *...**schlacke**, *v.* loodslakken, *v. mv.* *...**schweif**, *m.* looderts, half metaal, *o.* zie **Wasserblei**. *...**siegel**, *o.* looden zegel, *o.* *...**spath**, *m.* lood-spaath, *o.* *...**stange**, *v.* looden balanceerstok (van koorddansers), *m.* *...**stein**, *m.* lood-steen, *m.*

Bleistift, *m.* potlood, *o.* —**rohr**, *o.* teekenpen, *v.* teeken-potlood, *o.* -koker, *m.* *...**stufe**, *v.* loodmijn, *v.* *...**vitriol**, *m.* loodvitriool, *o.* *...**wage**, *v.* meetsnoer; (168) paslood, *o.* *...**weiss**, *o.* loodwit, *o.* *...**wurf**, *m.* zink-, dieplood, *o.* *...**wurz**, *o.* zie **Bleikraut**. *...**zange**, *v.* dieplood, *o.* -tang, *v.* *...**zeichen**, *o.* looden teeken, *o.*; *ein — an etwas hängen*, iets looden, er een lood aan hangen. *...**zinnaber**, *m.* lood-vermiljoen, *o.* *...**zucker**, *m.* lood-suiker, *v.* *...**zugmacher**, *m.* (42) loodtrekker, *m.* (wiel om lood voor ruiten te trekken).

Blende, *v.* oogleder, *o.* zie **Blendleder**; (18) loos venster, *o.* looze deur, nis, *v.*; beschot; papieren venstertje, chassinet; (180) blind luik; (203) schanskleed, schansdek; (9) luifeltje, *o.*; (23) valsche mijnader, *v.* *—**n**, *b. w.* blind maken, verblinden, de oogen uitsteken; blinddoeken (een paard); (180) blinderen, met boomen en takkebossen verschansen; *fig.* bedwelmen, verblinden; *sich durch das Gold — lassen*, zich door het goud laten verblinden, - winnen. *—**d**, *b. n.* verblindend. begoochelend, verleidelijk, bedriegelijk. *...**fenster**, *o.* papieren chassinet, *o.* *...**kugel**, *v.* (186) vuur-, brand-, luchtkogel, *m.* **laterne**, *v.* dievenlantaren, *v.* *...**leder**, *o.* oogleder, *o.*; (128) blindlap, *m.* -kap, *v.* *...**leuchter**, *m. mv.* (180) blinderingen, *v. mv.* *...**ling**, *m.* bastaard, *m.* mesties, *m. v.* *...**rahmen**, *m.* zie **Blindrahmen**. *...**ung**, *v.* het blind maken, het uitsteken van de oogen; oogschemering, *v.*; (180) blinden, het blinderen; verschansen (onder of achter boomen en takkebossen); verblinding, *v.*; platte ring (in een' verrekijker), *m.* *...**werk**, *o.* (180) blindering, verschansing; *fig.* verblinding, begoocheling, *v.* schijn, *m.*

Blessiren, *b. n.* kwetsen. *...**ur**, *v.* wonde, kwetsuur, *v.*

Blick, *m.* blik, oogopslag, lonk, oogwenk, *m.*; (133) bliksemiug, schittering (van gezuiverd metaal), *v.*; (136) *die —e*, hoogsels; *einen — auf etwas werfen*, eenen blik op iets werpen.

Blicken, *o. w.* beschouwen, een' blik op iets slaan; (133) bliksemen, schitteren (van gezuiverd metaal); *fig. die Sonne blickt durch die Wolken*, de zon schiet door de wolken; *sich — lassen*, zich even laten zien, verschijnen. *—, *b. w.* (136) *die Lichter —*, het licht-, den glans der kleuren verhoogen.

Blickfeuer, *o.* blikvuur, *o.* *...**gold**, *...**silber**, *o.* (133) glanzig-, bliksemend goud, -zilver, *o.*

Blind, *b. n.* en *bijw.* blind, blindelings; (ook *fig.*) loos (van vensters of deuren); dof; — *machen*, verblinden, de oogen uitsteken; — *werden*, blind worden,

het gezigt verliezen; *fig. ein blinder Lärm, — Angriff*, valsch alarm, looze aanval; *ein blindes Fenster, eine blinde Thür*, een valsch-, loos venster, eene looze deur; (203) *blinde Klippen*, blinde klippen, riffen; — *laden*, blind laden, laden zonder kogel; *ein —er Matrose, Passagier*, een blind-, valsch matroos; *die —e Kuh, — Maus, Blinzelmaus*, blinde mannetjesspel; *—es Glück*, blind geluk, toeval. *—BORN, *m.* zie BRUNNENSTUBE. *—DARM, *m.* (106) stopdarm, *m.* —ADER, *v.* stopdarmader, *v.*

BLINDE, *m. v.* blindeman, *m.* blinde vrouw, *v.*; valsch soldaat, matroos, ingeslopen reiziger, *m.* *—, *v.* (203) blindzeil, *o.*

BLINDGEBOREN, *b. n.* blindgeboren. *—E, *m. v.* blindgeborene, *m. v.* *...HEIT, *v.* blindheid, *v.*; *fig. mit — schlagen*, met blindheid slaan. *...HOLZ, *o.* satineerhout, (fijn hout ter belegging), *o.* *.. LINGS, BLIND ZU, *bijw.* blindelings, op den tast, in den blinde, met geslotene oogen, op het gevoel, (ook *fig.*) *...RAHMEN, *m.* loos raam, *o.* *...SCHLAGEN, *o.* (145) blindslag, (in het tiktakspel), *m.* *...SCHLEICHE, *v.* blinde slang, *v.*; *fig.* sluiper, indringer, slimme vos, *m.* *...SCHUSS, *m.* blind schot, (schot met los kruid), *o.* *...STENGE, *v.* (203) blinde ra, *v.* voorstagzeil, *o.*

BLINK, *m.* korte-, flaauwe flikkering, *v.* schijn, *m.*; heldere plek (aan den hemel), *v.* *—EN, *o. w.* blinken, glinsteren, flikkeren, vlammen; *mit den Augen* —, met de oogen blikken; *einem* —, iemand met de oogen toeblikken.

BLINKÄUGIG, *b. n.* blikkend, knipoogend.

BLINZEN, BLINZELN, *o. w.* knik-, blik-, pinkoogen; *mit einem Auge* —, met een oog pinken, blikken; *beständig* —, aanhoudend pink-, blikoogen. *—, *o.* het blik-, pinkoogen.

BLINZELMAUS, *v.* zie BLIND.

BLINZLER, *m.* pinker (met de oogen), *m.*

BLITZ, *m.* bliksem, -straal, *m.* weerlicht, *o.*; *vom —e getroffen, gerührt*, door den bliksem getroffen; *fig. wie der* —, als een bliksemstraal, als het weêrlicht. *...ABLEITER, *m.* bliksemafleider, *m.* *—BLAU, *b. n.* zwart en blaauw. *—EN, *o. w.* weerlichten; *fig.* schitteren, vonkelen, even flikkeren en verdooven. *—STRAHL, *m.* bliksemstraal, *m.*

BLOCK, *m.* blok, blok (marmer, tin, lood); (187) blok, *o.*; *Blöcke (woraus Bretter geschnitten werden)*, sterke dwarsbalken (waaruit planken worden gezaagd); *einem in den — legen, schliessen*, iemand het blok aan het been leggen; in boeijen slaan; (203) *(Kloben)*, windas, blok, *o.*; *Blöcke (hinter den Kanonen)*, ribben, schroten achter de kanonnen, *v. mv.*; *(unter dem Kiele)*, stapelblokken (onder de kiel); (5) beddingplanken, -platen, *v. mv.* *—BATTERIE, *v.* batterij met beddingplanken, *v.* *—BAUM, *m.* (56) zware boom, boom om te zagen, *m.* *—BLEI, *o.* lood in blokken, *o.*

BLÖCKEN, *o. w.* op een' tak zitten (van vogels).

BLÖCKEN UND HÖCKEN, *b. w.* boeijen, knevelen; klauteren.

BLOCKHAUS, *o.* huis van ruw (onbewerkt) hout; blokhuis, *o.* zie STOCKHAUS. *...HOLZ, *o.* hout in blokken, *o.*

BLOCKIREN, *b. w.* in-, opsluiten, blokkeren, omsingelen, berennen. *...UNG, (BLOKKADE), *v.* insluiting, omsingeling, blokkade, *v.*

BLOCKKARREN, *m.* blokker, -wagen, mallejan, *m.* *...KASTEN, *m.* kist met of voor blokken, *v.* *...MEISSEL, *m.* beitel, (in een blok), *m.* *...MÖRSER, *m.* mortel op een blok, *m.* *...NAGEL, *m.* groote pin, *v.* nagel, *m.* *...PFEIFE, *v.* orgelpijp uit één stuk, *v.* *...RAD, *o.* wiel uit één stuk of blok, *o.* *...ROLLE, *...SCHEIBE, *v.* (203) *v.* katrol, windas, *o.* zie BLOCK, *...SCHIFF, *o.* zie FLOSS. *...SÄGE, *v.* groote zaag (voor twee man), *v.* *...SEIFE, *v.* zeep in stukken, -in schijven, -in blokjes, *v.* *...STÜCK, *o.* (57) blokstuk, blok, *o.* *...TAUBE, *v.* zie HOLZTAUBE. *...WAGEN, *m.* blokwagen, *m.* *...ZINN, *o.* tin in blokken, bloktin, *o.*

BLÖDE, *b. n.* bloode; bloô, beschroomd, bloohartig, bedeesd; bevreesd, vreesachtig, zwak; *ein —s Gesicht haben, — auf den Augen sein*, zwak van gezigt zijn; *einen —n Verstand haben*, zwak van hersenen, - van verstand zijn; niet hoog vliegen (van het verstand). *...IGKEIT, *v.* bloo-, beschaamdheid, vrees, bedeesdheid, zwakheid (van oogen, van verstand); kortzigtigheid (in beide beteekenissen), *v.*

BLÖDSICHTIG, *b. n.* kortzigtig, bijziende, zwak van oogen, - van gezigt. *—E *(der, die)*, *m. v.* bijziende, *m. v.* *—KEIT, *v.* kortzigtigheid, *v.* zwak gezigt, *o.*; zwakte op het gezigt, *v.*

BLÖDSINN, *m.* BLÖDSINNIGKEIT, *v.* eenvoudigheid, onnoozelheid, zwakheid van begrip, - van verstand, *v.* *—IG, *b. n.* zwak van verstand, dom.

BLÖHEN, *o. w.* bulken, loeijen (van rundvee); blaten (van schapen). *—, *o.* het blaten; geloei, gebulk, *o.*

BLOND, *b. n.* blond. *—E, *v.* blonde,

(kant); vrouw die blond haar heeft, blondine, *v.* *—INE, *v.* blondine (schoone vrouw), *v.*

BLOSS, *b. n.* naakt, bloot, ontbloot; *fig.* naakt, arm; verlaten; alleen, bloot. —, *bijw.* slechts, alleenlijk, niets dan, opentlijk, eeniglijk, blootelijk, enkel; *mit (in) —em Kopfe, —en Füssen gehen*, blootshoofds-, barrevoets loopen; *im —em Hemde*, in het hemd; *auf der —en Haut*, op het naakte lijf; *die Stiefeln — anziehen*, zijne laarzen op de bloote beenen aantrekken; *es ist —er Neid*, het is niets dan nijd; *(spr.) einen —en schlagen*, een blaauwtje loopen, zijn plan zien mislukken; *— stellen*, blootleggen, openbaren; *sich der Gefahr —stellen*, zich aan gevaar blootstellen, zich blootgeven; *sich —geben*, vat op zich geven, zich in de kaarten laten zien.

BLÖSSE, *v.* naaktheid; blootheid; ongedekte plaats, zwakke zijde, (ook *fig.*); (56) ontbloote-, opene plaats, *v.*; (135) *eine — geben*, eene plaats ongedekt laten; (145) zijn spel verraden. *...LING, *m.* (15) afgeschraapte huid, *v.*

BLÖTWOLLE, *v.* (15) bontwerkerswol, *v.*

BLÜHEN, *b. w.* bloeijen, in bloei staan, bloesem dragen; *fig.* bloeijen, voorspoedig-, gelukkig-, vooruitgaan; in zwang zijn; *wer weiss wo mein Glück noch blühet, (spr.)* wie weet waar mijn brood nog gebakken is, -waar het geluk mij nog wacht. *—, *o.* bloesem, bloei, *m.* het bloeijen. *—D, *b. n.* bloeijend, in bloei, met bloesem bedekt; *fig.* bloeijend, voorspoedig; *eine —e Farbe*, eene schoone-, blozende kleur; *das —e Alter*, de bloeijende jeugd; *ein —er Jüngling*, een blozend jongeling, een jongeling in den bloei zijner jaren. *...STAND, *m.* *...ZEIT, *v.* bloeitijd, bloei, *m.*

BLÜMCHEN, *o.* bloempje, *o.* (ook *fig.*); (25) bloem, *v.* beeld, *o.*; (59) hazenstaart, *m.*

BLUME, *v.* bloem, *v.* (ook *fig.*); sieraad, beeld, *o.*; maandstonden, *v. mv.*; *tulp, trijp, *o.* zie FLUHME; bles (voor den kop van een paard), *m.* zie BLÄSSE; roof (van eene zweer, een gezwel), *v.*; (59) staart (van wild), *m.*

BLUMELEI, *v.* bloei, *m.* bloeijing, *v.* *...MELN, *b. w.* op bloemen zitten, honig puren (van bijen); *fig.* met bloemen versierd-, getooid zijn.

BLUMENASCH, *—GESCHIRR, *o.* zie BLUMENTOPF.

BLUMENBAU, *m.* bloemkweekerij, bloemisterij, *v.* het kweeken-, trekken van bloemen. *...BECHER, *m.* zie BLUMENKELCH. *...BEET, *o.* bloembed, *o.* *...BINDERINN, *v.* bloemenmeisje, *o.* -verkoopster; bloemruikermaakster, *v.* *...BINSE, *v.* water-viooltje, *o.* bloeijende bies, *v.* *...BLATT, *o.* bloemblad; (76) breed blad (eener bloem), *o.* *...BÜSCHEL, *m.* bloemruiker; (76) bloemtros, *m.* (op den stengel). *...DECKE, *v.* zie BLUMENKELCH. *...ERDE, *v.* pootaarde, *v.* *...FELD, *o.* bloemveld, -perk, *o.* *...FLOR, *v.* bloesem, bloei, bloeitijd (der bloemen), *m.* *...FREUND, *m.* minnaar van bloemen, *m.* *...GARTEN, *m.* bloemtuin, -hof, *m.* *...GÄRTNER, *m.* bloemist, hovenier, *m.* *...GEHÄNGE, *m.* festoen, *o.* guirlande, *v.* *...GEWÄCHS, *o.* bloemgewas, *o.* *...GÖTTINN, *v.* godin der bloemen, Flora, *v.* *...GRAPP, *m.* (76) wijfjes-meekrap, *v.* *...GRIFFEL, *m.* (76) stampertje, *o.* (het vrouwelijke deel der bloemen). *...HAAR, *o.* (76) monniksbaard, *m.* wrangkruid, *o.* *...HÄNDLER, *m.* —INN, *v.* bloemenverkooper, -handelaar, *m.*; -verkoopster, -handelaarster, *v.*; bloemist, *m.* *...HONIG, *m.* bloemhonig, *m.* *...KÄFER, *m.* bloemkever, *m.* *...KELCH, *m.* (76) bloemkelk, *v.* *...KENNER, *m.* bloemenkenner, *m.* zie BLUMENFREUND. *...KETTE, *v.* zie BLUMENSCHNUR. *...KNOPFE, *v.* bloemknop, *v.* *...KOHL, *m.* bloemkool, *o.* *...KORB, *m.* bloemkorf, *m.* *...KRANS, *m.* bloemkrans, *m.* guirlande, *v.* *...KRONE, *v.* bloemkroon, *v.*; (76) binnenste van de kelk, *o.* *...KUNST, *v.* kunst om bloemen te kweeken, bloemkweeking, *v.* *...KRUG, *m.* bloempot, *m.* *...LESE, *v.* *fig.* bloemlezing, keur, *v.* *...LIEBHABER, *m.* bloemenminnaar, *m.* —EI, *v.* liefhebberij voor bloemen; bloemenmanie, *v.*

BLUMENMALER, *m.* bloemschilder, *m.* *...MEHL, *o.* bloem-stof, zand, *o.* *...MONAT, *m.* Bloeimaand, Mei, *v.* *...REICH, *b. n.* bloemrijk, rijk aan bloemen. —, *o.* het rijk (gebied) der bloemen, *o.* Floraas hof, *m.* *...ROHR, *o.* spaansch riet, *o.* *...SAAME, *m.* bloemzaad, *o.* *...SCHEIDE, *v.* (76) bloemscheede (waar het stampertje zit), *v.* *...SCHERBE, *v.* —L, *m.* bloempot, *m.* *...SCHIRM, *m.* zie DOLDE. *...SPECHT, *m.* kolibri, *m.* *...STÄNGEL, *...STIEL, *m.* (76) bloemstengel, -steel, *m.* *...STAUB, *m.* (76) bloemstof, *o.* *...STEIN, *m.* bloemsteen, *m.* *...STICKER, *m.* borduurder in bloemen, *m.* —EI, *v.* borduursel van bloemen, *o.*; kunst van het bloemenborduren, *v.* *...STRAUSS, *m.* bloemenruiker, *m.* *...STÜCK, *o.* zie BLUMENBEET. *...THEE, *m.* keizersthee, *v.* *...TOPF, *m.* bloempot,

bloemhouder, *m.* -vaas, *v.* *...WERK, *o.* *...ZIERATH, *m.* bloemwerk, bloemsieraad, *o.* *...ZEIT, *v.* bloementijd, *m.*; *fig.* lente, jeugd, *v.* *...ZUCHT, *v.* bloemkweekerij, *v.* *...ZWIEBEL, *v.* bloembol, *m.*

BLÜMEN, *b. w.* met bloemen versieren, optooijen.

BLÜMICHT, *b. n.* bloemachtig, als bloemen, (ook *fig.*).

BLUMIG, *b. n.* vol bloemen, bloemrijk.

BLUMIST, *m.* bloemist, *m.*

BLUT, *o.* bloed; *fig.* geslacht, *o.* afkomst, *v.* leven, *o.*; — *lassen*, aderlaten, zich aderlaten; — *speien*, bloedspuwen; *mit — vermischt*, met bloed gemengd; *mit — beflecken*, met bloed bevlekken, - besproeijen, *geronnenes* —, geronnen bloed; *fig. mit kaltem —e*, in koelen bloede; *bis aufs* —, tot op het bloed; *fig.* tot het uiterste; *Gut und* —, goed en bloed; *Fleisch und* —, (49) vleesch en bloed; (§) *ein junges* —, een jong mensch, een jong meisje. *—ACKER, *m.* (49) bloedig veld, *o.* bloedakker, *m.* *—ADER, *v.* (106) bloedader, *v.* *—AMPFER, *m.* (76) drakenbloed, *o.* *—APFEL, *m.* fransche appel, *m.* *—ARM, *b. n.* bloed-, doodarm. *—AUSWURF, *m.* (34) slijm met bloed vermengd, *o.* *—BAD, *o.* bloedbad, *o.* slagting, *v.* *—BANN, *m.* lijfstraffelijk regtsgebied, *o.* *—BARS, *m.* zekere baars, *v.* *—BLUME, *v.* bloedbloem, *v.* *—BRECHEN, *o.* bloedbraking, *v.* *—BRUCH, *m.* (34) bloedbreuk, *v.* *—BÜHNE, *v.* zie BLUTGERÜST. *—DURST, *m.* bloeddorst, *m.* wreedheid, *v.* *—DÜRSTIG, *b. n.* bloeddorstig. *—EGEL, *m.* zie BLUTIGEL. *—EITER, *m.* ettervocht, *o.*

BLUTEN, *b. w.* bloeden, (ook *fig.*); den dood ondergaan, als offer vallen van; *aus der Nase* —, uit den neus bloeden; *sich zu Tode* —, doodbloeden; (§) *er wird — müssen*, hij zal moeten dokken, het zal hem geld kosten; *ein Stich der nicht blutet*, een steek onder water, eene bittere spotternij. *—, *o.* bloeding, *v.* het bloeden. *—D, *b. n.* bloedend.

BLUTERZ, *o.* rood zilvererts, *m.* zie ROTHGÜLDENERZ. *...ERZEUGUNG, *v.* bloedmakerij, *v.* *...FAHNE, *v.* bloedvlag, bloedbanier, *v.* *...FARBE, *v.* bloedkleur, *v.* *...FARBIG, *b. n.* bloedkleurig. *...FINK, *m.* bloedvink, *m.* *...FLAGGE, *v.* bloedvlag, oorlogsvaan, *v.* *...FLUSS, *...GANG, *m.* bloedstorting, - vloeijing, *v.*; maandstonden; aanbeijen, *v. mv.* *...FLÜSSIG, *b. n.* aan bloedvloeijing onderhevig; (49) *das —e Weib*, eene vrouw die de bloedvloeijing, - den vloed heeft. *...FREMD, *b. n.* te eenenmale vreemd. *...GEFÄSSE, *o. mv.* (106) bloedvaten, *o. mv.* aderen, slagaderen, *v. mv.* *...GELD, *o.* bloedgeld, *o.* (prijs van -, voor een' moord). *...GERICHT, *v.* lijfstraffelijke-, kriminele regtbank, *v.* *...GERÜST, *o.* schavot, *o.* *...GESCHWÜR, *o.* bloedzweer, *v.* -gezwel, *o.* bloedvin, *v.* *...GIER, *v.* bloeddorst, *m.* wreedheid, *v.* *...GIERIG, *b. n.* bloeddorstig, wreed. —KEIT, *v.* bloeddorstigheid, wreedheid, *v.* *...GRAS, *o.* *...HIRSE, *v.* rood panikgras, *o.* *...HÄNFLING, *m.* roode vlasvink, *m.* *...HARNEN, *o.* bloedwatering, bloedlozing, *v.*

BLÜTHE, *v.* bloei, bloeitijd; bloesem, *m.*; *fig. in der — seines Alters*, in den bloei zijner jaren; *in der — seines Glückes*, op het toppunt van zijn geluk. *—ZEIT, *v.* zie BLÜHEZEIT.

BLUTHOCHZEIT, *o.* (35) bloedbruiloft, (de St. Bartholomeus - nacht te Parijs, 24 Aug. 1572), *v.*

BLUTHOLZ, *m.* bloed-, rood hout, *o.* *...HUND, *m. fig.* bloedhond, bloeddorstig mensch, *m.*

BLUTIG, *b. n.* bloedig, bebloed; *fig.* bloedig; — *machen*, met bloed bedekken, - bevlekken.

BLUTIGEL, *m.* bloedzuiger, *m.*

BLUTJASPIS, *m.* bloedjaspis, *m.*

BLUTJUNG, *b. n.* bloed-, zeer jong. *...KOHL, *m.* zie ROTHKRAUT. *...KRAUT, *o.* bloedkruid, weegbree, varkengras, *o.* *...HÜGELCHEN, *o.* *...THEILCHEN, *o. mv.* bloeddeeltjes, -klompjes, *o. mv.* *...LASSEN, *b. w.* zie ADERLASSEN. *...LAUF, *m.* zie BLUTFLUSS en RUHR. *...LAUGE, *v.* (133) bloedloog, ontvlambare alkali, *v.* *...LELIE, *v.* roode lelie, *v.* *...LOS, *b. n.* bloedeloos. *...MACHUNG, *v.* (34) bloedbereiding, *v.* *...MASSE, *v.* bloedmassa, de massa bloed, *v.* *...MENSCH, *m. fig.* bloeddorstig mensch, wreedaard, *m.* *...MILCHEN, *o.* (80) het bloedmelken (zekere koeziekte). *...NABELBRUCH, *m.* bloednavelbreuk, *v.* *...NÄPFCHEN, *o.* zie ADERLASSBECKEN. *...NUSS, *v.* zie LAMPERTSNUSS. *...PFIRSICHE, *v.* gladde perzik, *v.* *...RACHE, *v.* bloedige wraak, wraakneming wegens moord, *v.* *...RÄCHER, *m.* wreker des bloeds, erfgenaam der wraak, *m.* *...REGIERUNG, *v. fig.* bloedregering, wreede heerschappij, *v.* *...REICH, *b. n.* bloedrijk, volbloedig. *...REINIGEND, *b. n.* bloedzuiverend. *...REINIGUNG, *v.* bloedzuivering, *v.*

Blutrichter, *m.* lijfstraffelijk regter, halsregter, *m.* *...**roth**, *b. n.* bloedrood, zoo rood als bloed; hoogrood; *fig. er wurde* —, hij werd zoo rood als bloed. *...**rünstig**, *b. n.* bloedig, tot op het bloed. *...**sauer**, *b. n.* (§) zuur en bitter, zwaar, hard. *...**sauger**, *m.* bloedzuiger, vampier, *m.* *...**schande**, *v.* bloedschande, *v.* *...**schänder**, *m.* bloedschender, *m.* —**isch**, *b. n.* en *bijw.* bloedschendig, op eene bloedschendige wijze. *...**scheu**, *b. n.* bloedschuw. *...**schuld**, *v.* bloedschuld, *v.* moord, *m.* *...**schwamm**, *m.* roode boom, *m.* zwam *o.* roode agarik, *v.* *...**schwären**, *m.* zie **Blutgeschwür**. *...**schweiss**, *m.* bloedzweet, *o.*

Blutsfreund, **Blutsverwandte**, *m.* bloedvriend, aanverwant, *m.* *—**inn**, *v.* bloedvriendin, aanverwant, *v.* *—**schaft**, *v.* aanverwantschap, verwantschap in den bloede, maagschap, *v.* *...**sieb**, *o.* bloedspons, -zeef, *v.* *...**speichel**, *m.* bloedspeeksel, *o.* speeksel-, fluimen met bloed vermengd, *o.* *v.* *mv.* *...**speien**, *o.* het spuwen van bloed; bloedspuwing, *v.* *...**stätte**, *v.* moordplek, -plaats, *v.* *...**stein**, *m.* bloedsteen, *m.* *...**stillen**, *o.* bloedstelping, *v.* *...**stillend**, *b. n.* bloedstillend, -stelpend. *...**stockung**, *v.* stilstand in het bloed, *m.* *...**striemen**, *v.* bloed-, bloedende striemen (door slaan of geeselen veroorzaakt). *...**tropfen**, *m.* bloeddroppel, droppel bloeds, *m.*; (§) *es ist kein guter — an ihm*, het is een door en door slecht mensch, er is geen goed haar aan hem.

Blutsturz, *m.* bloedstorting, *v.* *...**taufe**, *v.* bloeddoop, *m.* *...**treibend**, *b. n.* (34) bloeddrijvend. *...**triefend**, *b. n.* van bloed druipende, bloedig, bebloed.

Blutumlauf, *m.* omloop van het bloed, *m.* *...**urtheil**, *o.* doodvonnis, *o.* *...**vergiessen**, *o.* bloedvergieting, slagting, *v.* moord, *m.* bloedbad, *o.* *...**verlust**, *m.* bloedverlies, *o.* *...**wage**, *v.* bloed-weegschaal, *v.* *...**wasser**, *o.* waterdeelen, *o.* *mv.* waterachtigheid in het bloed, *v.* *...**wenig**, *bijw.* uiterst weinig, min. *...**wurst**, *v.* bloedbeuling, -worst, *v.* *...**wurz**, *v.* witte wilde maluw, *v.* *...**zehnte**, *...**zehent**, *m.* tiende van het vee, *o.* *...**zeuge**, *m.* martelaar, bloedgetuige, *m.* *...**zwang**, *m.* smartelijke persing, bloedpersing (tot den stoelgang), *v.*

Boberelle, *v.* krieken over zee (vrucht).

Bock, *m.* *(Ziegenbock)* bok, (geitenbok), *m.*; *alter* —, oude bok; *fig.* sater; *(Schafbock)* ram; *(Gestell)* (139) schraag, *v.* bok, *m.*; (78 en 199) ezel, *m.* schraag, *v.*; *(Kutschersitz)* bok, *m.* koetsiersbankje, *o.*; *der polnische* —, *(Bockpfeife)*, zakpijp, *v.* doedelzak, *m.*; *der spanische*, *polnische* —, *(Folter)*, scheen-, voetijzers, *o.* *mv.* zagersschraag, *v.* stormram; vuurbok (in de keuken); *fig.* bok, misslag, *m.*; *ein alter geiler* —, oude bok, (scheldwoord) oude wellusteling, *m.*; *einen in den — spannen*, iemand handen en voeten binden, -knevelen; *einem den — stehen*, als bok staan (in bok-sta-vast, een kinderspel); *einen — machen*, een' bok maken (eene domheid begaan); *(spr.) den — zum Gärtner setzen*, den wolf tot herder maken.

Böckchen, *o.* bokje, geitenbokje, geitje, *o.*

Bocken, *o. w.* geil zijn (van geiten); stinken (als een bok); steigeren (van paarden); stampen (van schapen).

Bockfell, *o.* bokkenvel, *o.* *...**flöte**, *v.* fluit met omgebogen mondstuk, *v.* *...**füssig**, *...**beinig**, *b. n.* met boksvoeten, met kromme beenen. *...**gestank**, *m.* stank van een' bok, -eener geit, *m.* *...**gestell**, *o.* onderstel van eene koets, *o.* *...**hirsch**, *m.* bokke-hert, *o.*

Bockig, *b. n.* geil, stinkend als een bok.

Bockkäfer, *m.* steenbok, *m.* *...**kameel**, *o.* bok-kameel, *o.* antilope, *v.* *...**lamm**, *o.* mannetjeslam, *o.* *...**leder**, *o.* bokkevel, bokkeleder, *o.*; laag vrouwspersoon, *v.* *...**ledern**, *b. n.* van bokkevel, van -leder. *...**melkerei**, *v.* *fig.* nuttelooze arbeid, *m.* *...**messer**, *o.* kammenmakers-mes, *o.* *...**mühle**, *v.* windmolen op schragen, *m.* (in Duitschland). *...**pfeife**, *v.* doedelzak, pijpzak, *m.* —**r**, *m.* doedelzak-speler, *m.* *...**pimpernelle**, *v.* steenbrak, pimpernel, *v.*

Bocksauge, *o.* boksoog, *m.* (wort van onyx). *...**bart**, *m.* (76) bokken-, boksbaard, *m.* *...**beere**, *v.* braambezie, *v.* *...**beutel**, *m.* *...**beutelei**, *v.* oude gewoonten, herkomsten, *v.* *mv.* (eener stad). *...**bohne**, *v.* koorts-, waterklaver, *v.*

Bockschemel, *m.* bok, *m.* bankschraag, *v.*

Bocksdistel, *v.* **Bocksdorn**, *m.* zie **Tragant**, **Bocksbart**. *...**horn**, *o.* hoorn van een' bok of geit, *m.*; griekschc venkel, *o.*; *fig.* (§) *einen ins — jagen*, iemand overbluffen, kleine broodjes

doen bakken; *in das — blasen*, alarm blazen, opschudding verwekken. *...HÖRNER, *m. mv.* (203) bokshoornen, haak- en oogbouten, *m. mv.* *...KRAUT, *m.* (76) st. janskruid, *o.* melde, *v.* *...SPRUNG, *m.* bokkesprong, (ook *fig.*) luchtsprong, *m.* *...STÜCK, *o.* (5) kanon op eene schraag, *o.* *...STÜTZE, *v.* onderstel van een' koetsbok, *o.* *...VERSTELLUNG, *v.* (18) steiger, *m.* stellaadje, stelling, *v.*

Boden, *m.* bodem, grond, aardbodem, *m.*; terrein, *o.*; grond, *m.* bouwland, *o.* -grond; zolder; bodem, *m.* bodemstuk, *o.* (van een vat, van eene flesch); *(Fussboden)*, vloer; *(Speicher)*, korenzolder, *m.* -schuur, *v.*; koek (was), *m.*; *ein Zimmer auf ebenen —*, eene kamer gelijkvloers; *zu — werfen, schlagen*, op den grond werpen; *zu — drücken*, *(fig.)* verdrukken, onder den voet houden; *Grund und —*, grond en bodem; *(fig.)* vaderland, eigen haard; *einen — in ein Fass setzen*, een vat van een bodemstuk voorzien; *den — ausschlagen*, den bodem (van een vat) inslaan; *zu — sinken*, zinken, naar den grond gaan; *auf den — setzen*, neêr-, op den grond stellen; *der — eines Zeuges*, de grond van eene stof; *der — einer Pastete*, onderkorst; *ein — Wachs, Talg*, een koek was,- smeer; *fig. (spr.) dem Fasse vollends den — ausstossen*, eene zaak geheel bederven; *ein Handwerk hat einen goldenen —*, *(spr.)* al is een handwerk ziek, het sterft niet; een ambacht is zoo goed als eigen land.

Bodenblatt, *o.* (133) dekselplank, plank van de kapel, *v.* *...BRETT, *o.* onderlaag, *v.* —ER, *m. mv.* bodemstukken, *o. mv.* *...EISEN, *o.* (73) bodemijzer, *o.* *...FELD, *m.* zie BODENSATZ. *...FENSTER, *o.* zoldervenster, *o.* *...FRIES, *m.* (5) plint van den stootbodem (van een kanon), *v.* *...GERICHT, *o.* (185) vogelnet, *o.* *...GESCHOSS, *o.* gelijkvloers, verdieping gelijkvloers, *v.* *...HAMMER, *m.* (73) stamper; (77) bodemhamer, *m.* *...HAUBE, *v.* netmutsje, *o.* *...HOLZ, *o.* bodem (van een vat), *m.* hout van den bodem, *o.* *...KAMMER, *v.* zolderkamer, *v.* *...LITZEN, *mv.* (195) vloertenten, *v. mv.* *...LOS, *b.n.* bodemloos, zonder bodem of grond. *...MATTE, *v.* vloermat, *v.* *...PLANKEN, *v. mv.* (203) vlak-, buikwegers, *m. mv.* *...RAD, *o.* (194) bodemwiel, *o.* *...RISS, *m.* verlies (op het koren in voorraad), *o.* *...SÄGE, *v.* (77) draaizaag, *v.* *...SALZ, *o.* bodemzout (dat op de bedding der meren ontstaat), *o.* *...SATZ, *m.* droesem, moer, *m.* grondsop, zinksel, zetsel; dik (als van koffij), *o.*; (4) nederslag, *m.* bezinksel; (133) grondsop, overschot, *o.* *...SCHATZ, *m.* impost op kelderwijn, *m.* *...SCHICHT, *v.* laag, onderste laag, bedding, *v.* *...SCHLÜSSEL, *m.* zoldersleutel, *m.* *...SCHRAUBE, *v.* zie BODENZIEHER. *...STEIN, *m.* (98) grondsteen, ligger, *m.* *...STÜCK, *o.* bodemstuk, *o.* bodem, *m.* eerste versterking (van een kanon), *v.*; *— eines Flussschiffes*, kesp (op platboômde vaartuigen). *...TALG, *m.* smeer, zinksel, *o.* zekere vetsmelters afschraapsels, *o. mv.* *...TEIG, *m.* onderkorst eener pastei, *v.* *...THÜR, *v.* zolderdeur, *v.* *...ZIEHER, *m.* (48 en 77) bodemtrekker, *m.* ZINS, *m.* zolderhuur, grondrente, *v.*

Bödmen, *b. w.* (eene kist) bodemen.

Bodmerei, *v.* (203) bodemerij (leen op eene scheepslading); *Geld auf — geben*, geld schieten op bodemerij; *— conto*, bodemerij-rekening. *—BRIEF, *m.* bodemerij-brief, *m.*

Bofist, *m.* kampernoelje vol wind, wolfsveest, *v.*

Bogen, *m.* boog, *m.* kromme lijn, gebogen lijn, kromte, *v.*; (18) boog, *m.* verwulfsel, *o.*; —, *(an einem Gewölbe, an gewölbten Fenstern und Thüren)*, kromte, *v.* boog, *m.* (boven een gewelf, gewelfde vensters en deuren); *der obere (äussere) —*, *der innere —*, de boven (buiten)-, binnenzijde van den boog (eens gewelfs); *der gemauerte — über Thüren und Fenstern*, de gemetselde boog boven deuren en vensters, *m.* deur-, vensterverwulfsel, *o.*; *— einer Brücke*, boog, jok (eener brug); *— an der Ecke einer Brücke*, hoeksteen (aan een bruggenhoofd); *— an der Brille*, boog (aan eene bril); *— am Sattel*, zadelboog; *— zu einer Geige*, strijkstok (eener viool); *— an der Wiege*, boog, kap (eener wieg); zie ook DREHBOGEN, FACHBOGEN enz.); schiet-, handboog, *m.*; *mit dem — schiessen*, met den boog schieten. *—, (papier) vel (papier), *o.*; *Bausch und —*, voetstoots, bij den hoop. *—BOHRER, *m.* zie DRILLBOHRER. *—DACH, *o.* verwulfsel, *o.* *—DECKE, *v.* gewelf, *o.* gewelfde zoldering, *v.* *—ER, *—MACHER, *m.* boogmaker, *m.* *—FAHRT, *v.* koop voetstoots, - bij den hoop, *m.* *—FEILE, *v.* boogvijl, *v.* *—FENSTER, *o.* boogvenster, *o.* *—FÖRMIG, *b. n.* en *bijw.* boogvormig, boogswijze. *—GANG, *m.* booggang, overwulfde -, boogswijze overdekte gang, *m.*; *grün überwachsener —*, groen bladerendak, priëel, *o.* digtbewassene laan, *v.* *—GERÜST, *o.*

*—LEHNE, v. mal, vorm (houtwerk) waarop een steenen boog gemetseld wordt, v. m. *—GEWÖLBE, o. booggewelf, o.

BOGENGRÖSSE, v. bladsgrootte, folio, v.; *ein Buch in* —, een boek in folio.

BOGENLAUBE, v. lustpriëel, groen gewelf, bladerendak, o. *...LEDER, o. (50) boog-, vormleder, stukje leder, o. *...LINIE, v. rondloopende lijn, v. *...MACHER, m. zie BOGENER. *...PFEILER, m. schoorpilaar (van een gewelf), m. gewelfzuil, v. *...ROLLE, v. (18) fries (boven het snijwerk eener deur), v. *...RUND, b. n. boogrond, -vormig, gebogen, boogsgewijze; — *machen*, overwelven, boogsgewijze bouwen, optrekken, maken. *...RÜNDUNG, v. boogronding, v. verwulf, o. gewelfboog, m. *...SÄGE, v. schulpzaag, v. *...SCHLAGEN, o. (50) wolboog, m. *...SCHLUSS, m. sluitsteen, m. middelpunt (van een gewelf), o. *...SCHUSS, m. boogschot; (5) vol schot (uit den boog), o.; *einen — weit*, op een boog-, pijlschot wijd. *...SCHÜTZ, m. boogschutter, m. *...SEHNE, v. boogpees, -streng, v. *...STELLUNG, v. boogstelling, v. (bogen op elkander gesteld). *...STRICH, m. (171) streek (op de viool), m. *...STÜCK, o. (18) kruis-, gewelf-boog (van den gothischen stijl), m. *...THÜR, v. boogvormige deur, v. *...WEISE, bijw. boogsgewijze; bladsgewijze, in -, bij vellen of bladen. *...WINDE, v. boogspanner, m. (werktuig), ijzer om den voetboog te spannen, o. *...ZEICHEN, o. (13) merkletter (onder aan een blad), v. *...ZIRKEL, m. passer (van een' ambachtsman), m.

BOGIG, b. n. gebogen, gerond, bol, rond gebogen, -gegloeid; — *abschneiden*, rond uitsnijden (van doek, leder enz.).

BOGSPRIET, o. (203) boegspriet, m. *—SEGEL, o. boegspriet-, blindzeil, o. *—STENGE, BOGSTENGE, v. boegsprietsteng, v.

BOHLE, v. zware plank; (180) balkplank, v. zwalp, m. *—N, b. w. bevloeren (met planken). *—NGELD, o. stand-, marktgeld, o. zie STANDGELD. *—NSÄGE, v. trekzaag, v.

BÖHM, m. boheemsche groot, v. (munt); *(spr.) das sind ihm böhmische Dörfer*, dat is arabisch voor hem, daar verstaat hij niets van; *böhmische Brüder*, m. mv. boheemsche broederen (sekte), m. mv.

BOHRAXT, v. (soort van) bijl, m. *...BÜRSTE, v. wrijfborstel, v.

BOHNCHEN, o. BÖHNLEIN, o. boontje, o.

BOHNE, v. boon, v.; *türkische* —, snijboon; gespikkelde boon, v.; zie KENNUNG.

BOHNEN, b. w. met was wrijven, wassen; polijsten, politoeren. *—, o. inwrijving (met was), v.; politoersel, o.

BOHNENACKER, m. boonakker, m. veld met boonen beplant, o. *...BAUM, m. boonenboom, -heester, m.; *der stinkende* —, stinkboom, m. *...BLÜTHE, v. boonenbloesem, m. *...KAPER, m. valsche kapperboon, v. *...KEIM, m. boonzaad, o. -kiem, v. valsch merk (aan de tanden der paarden), o. *...KÖNIG, m. koning (bij het driekoningenfeest), m. *...KRAUT, o. (76) boonenkruid, o. *...MEHL, o. boonenmeel, o. *...SCHALE, *...SCHELFE, *...HÜLSE, v. boonenschil, -huls, v. bast, m. *...SONNTAG, m. eerste Zondag na Paschen, m. *...STANGE, v. boon-, tuinstaak, v. *...STROH, o. boonenstroo, o.; (§) *grob wie* —, uiterst lomp, ruw; *er ist grob wie* —, hij is met gemeen volk omgegaan.

BOHNER, m. inwrijver, meubelopmaker, m.

BÖHNHASE, m. knoeijer, broddelaar, kruk, m. zie PFUSCHER.

BOHNLAPPEN, m. wrijflap, schuurdoek, m.

BOHRBANK, v. zie BOHRLADE.

BOHREISEN, o. boorijzer, o.

BOHREN, b. w. boren; *die Hirnschale* —, de hersenpan openen, trepaneren; *die Seele eines Stückes rein* —, (5) de ziel van een kanon zuiver uitboren, polijsten; *fig. ein Schiff in den Grund* —, een schip in den grond boren, - doen zinken. *...R, m. boor, kelderboor, fret, spijker-, zwik-, steekboor, v.; hij die boort, die gaten drilt, m.

BOHRFÄUSTEL, m. (9) houten hamer, m. *...FÜHRER, m. (54) boorvoerder, m. *...KÄFER, m. boorkever (insekt met hoornachtige vleugels), m. *...KRATZER, m. krabber, m.; (9) priem, v. *...LADE, *...MASCHINE, v. (87) boorwerktuig, o. *...LOCH, o. boorgat, o. opening door het boren, v. *...MEHL, o. metaalboorsel, -stof, o. *...MÜHLE, v. molen (tot het boren van fonteinpijpen), m. *...MUSCHEL, v. tweeschalige schelp, v. *...PFRIEM, m. boorpriem, m. ruimnaald met boor, v. *...SCHMIED, m. boorsmid, m. *...SPÄNE, m. mv. boorspaanders, m. mv.; (37) metaalboorsel, o. *...SPITZE, v. (54) boormachine, v. *...STANGE, m. (37) opruimboorbos, m. *...ZEUG, o. (141) boorgereedschap, o.

Boge, *v.* (203) boei, *v.* *—**r**, *m.* boeischuit, sloep om de boeijen of tonnen te plaatsen, *v.*

Boisalz, *o.* zeezout, *o.*

Boleine, *v.* (203) boelijn, boeireep, *v.*

Bolle, *v.* bloembol, *m.* *—**ngewachs**, *o.* bol-gewas, *o.* -plant, *v.*

Böller, *m.* (5) kleine mortier, *m.*

Bollig, **Bollicht**, *b. n.* bolachtig.

Bollwerk, *o.* bolwerk, vestingwerk, *o.* *—**swehre**, *v.* contre-garde, *v.* *—**swinkel**, *m.* geflankeerde hoek, *m.*

Bolus, *m.* **Bolarerde**, *v.* bolus (soort van aarde), *m.*

Bolzen, *m.* pijl, *m.* schicht; pin, *v.* houten nagel, *m.*; *mit einem — befestigen*, met eene pin bevestigen, pinnen; *spr. der eine dreht die —, der andere muss sie verschiessen*, de een is de steler en de ander de heler. *—**schloss**, *o.* cilinder-hangslot, *o.* *—**zange**, *v.* wig-, pintang, *v.*

Bombarde, *v.* donderbus, *v.* *...**ier**, *m.* bombardier, *m.* *...**iren**, *b. w.* bombarderen, beschieten. *...**irgaliote**, *v.* bombardeer-galjoot, *v.* *...**ung**, *v.* bombardement, *o.* het bombarderen; het beschieten.

Bombasin, *m.* bombazijn, *o.*

Bombast, *m.* bombast, gezwollen stijl, *m.* valsch vernuft, *o.*

Bombe, *v.* bom, *v.*; *—n werfen*, bommen werpen. *—**nfrei**, *—**nfest**, *b. n.* bomvrij. *—**nkiste**, *v.* bomkist, *v.*

Bonaxt, *v.* (168) bijl, groote bijl, *v.*

Bonnett, *o.* (203) bonnetzeil, *o.*

Bonze, *m.* monnik (in Perzië, Hindostan), *m.*

Boot, *o.* boot, sloep, *v.* schuitje, *o.* bark, kanoo, *v.* klein vaartuig, *o.*; *ein kleines —*, een rank schuitje. *—**shaken**, *m.* boots-, sloephaak, *m.*; *mit dem — fassen*, met den bootshaak vatten, -grijpen. *—**sknecht**, *m.* bootsgezel, varensgast, matroos, *m.* *—**sleute**, *m. mv.* bootslieden, matrozen, varensgasten, *m. mv.* *—**smann**, *m.* scheeps-onderofficier, bootsman, *m.* *—**spfeife**, *v.* bootsmans-fluit, *v.* -geroep, sein, *o.* *—**sseil**, *o.* sloeptouw, *o.*

Borax, *m.* borax, *m.* *—**büchse**, *v.* zie **Löthbüchse**.

Bord, *m.* boord, *o.* (van een schip); *an — gehen*, aan boord gaan; *an — legen*, aan boord leggen, aan boord klampen, enteren; *an — nehmen*, aan boord nemen; op zijn schip toelaten; *über — werfen*, over boord-, in zee werpen.

Borde, *v.* rand, *m.* galon, passement, boordsel, borduursel, *o.*

Bordell, *o.* bordeel, hoerenhuis, *o.* zie **Hurenhaus**.

Bordenmacher, *—**wirker**, *m.* —**inn**, *v.* passementwerker, *m.* -werkster, *v.*

Bordiren, *b. w.* randen, boorden, met boordsel omzetten, met galon beleggen, met passementwerk versieren; zie **Besetzen**, **Verbrämen**. *...**ung**, *v.* omboordsels, *o.* het beleggen (met passementwerk, galon enz.).

Borg, *m.* krediet, *o.* uitborging, *v.*; *auf —*, op krediet, te borg.

Borgen, *b. w.* borgen, op krediet nemen, af- ontleenen; leenen (te leen geven); *(spr.) — macht sorgen*, borgen baart zorgen; *lange geborgt ist nicht geschenkt*, lang geborgd is niet kwijtgescholden. *...**r**, *m.* borger, leener, ontleener, *m.*

Borke, *v.* schors, *v.* bast, *m.* zie **Rinde**. *—**nschäfer**, *m.* schalebijter, *m.* (zekere kever). *—**nwurm**, *m.* schorsworm, *m.* (ook zekere ziekte der schorsboomen).

Born, *m.* (§) bron, *v.*; (*w. g.*) put, *m.* zie **Bronnen**, *—**knecht**, *m.* *—**magd**, *v.* (205) arbeider, *m.* arbeidster, *v.* (aan de bronnen om er het mineraalwater uit te halen).

Borrage, **Borretsch**, *m.* (76) boraasje, bernaas, *o.*.

Börse, *v.* beurs, geldbeurs; beurs, (vergaderplaats voor kooplieden), *v.* *—**tag**, *m.* beursdag, *m.*

Barst, *m.* barst, *m.* spleet, scheur, reet, opening, *v.*; zie **Riss**.

Borstbesen, *m.* bezem van varkensstekels, -van borstels, stoffer, *m.*

Borste, *v.* varkensstekels, *m. mv.*

Borsten (**sich**), *w. w.* rijzen, zich overeind zetten (van haren).

Borstenbinse, *v.* stekelige bies, *v.* *...**gras**, *o.* (76) berg-nardus, spijknardus, *m.*

Borstig, *b. n.* stekelig, met borstels bezet; overeindstaande (van haren).

Borstpinsel, *m.* schilderskwast, *m.* dikpenseel, *o.* *..**wisch**, *m.* bezem, stoffer, *m.* zie **Kehrwisch**.

Borte, *m.* zie **Borde**.

Borwisch, *m.* lange kamerbezem, *m.*

Bösartig, *b. n.* boos-, kwaadaardig, slecht, nijdig, gebeten op. *—**keit**, *v.* boos-, kwaadaardigheid, slechtheid, *v.*

Böschen, *b. w.* (180) hellend stellen, doen glooijen, met een talus werken. *...**ung**, *v.* helling, schuinte, *v.* talus, *o.*; *die innere — des Grabens*, binnenschuinte, steilte der gracht, *v.* escarpmuur, *m.*; *die äussere —*, de buitenste schuinte, contrescarpe.

Bose, *v.* zie **Federkiel**.

Böse, *b. n.* en *bijw.* boos, kwaad, erg, slecht, snood, vergramd, toornig; *fig.* ziekelijk, pijnlijk, boos, kwaadaardiglijk, snoodelijk; op eene vergramde-, toornige wijze; *einen — machen*, iemand kwaad-, boos maken; *über etwas*, *auf einen — werden*, over iets-, over iemand boos worden, zich kwaad maken; *sich — stellen*, zich kwaad-, toornig aanstellen; *— sein*, boos zijn; *ein —r Name*, een slechte naam; *— Augen*, *einen —n Fuss haben*, zeere oogen-, een' zeeren voet hebben; *—s Geld*, kwaad-, valsch geld; *ein —s Gewissen*, een kwaad geweten; *das — Wesen*, zie **Wesen**. *—, kwaad, kwade (het), *o.*; *Böses thun*, kwaad doen; *der —*, *der böse Feind*, de booze, de duivel. *...**wicht**, *m.* booswicht, schelm, schurk, *m.*

Boshaft, *b. n.* en *bijw.* boosaardig, ondeugend, kwaadaardiglijk, ongehoorzaam, stout, op eene ondeugende wijze.

Bosheit, *v.* boos-, kwaadaardigheid, stoutheid, ongehoorzaamheid; slechte daad, *v.* *—**sünde**, *v.* zonde (met voorbedachten rade), *v.*

Böskraut, *o. fig.* onkruid, werfkruid, *o.* *...**lich**, *bijw.* boosaardiglijk.

Bossel, **Bossbugel**, *m.* kegelbal, *m.* *—**bahn**, *v.* *—**platz**, *m.* kegelbaan, *v.* *—**n**, *o. w.* kegelen.

Bossirarbeit, *v.* gedreven zilverwerk, *o.*

Bossiren, *b. w.* gedreven werk-, vlak of verheven beeldwerk maken. *...**r**, *m.* arbeider in gedreven vlak- en verheven beeldwerk, *m.* *...**hölzchen**, *...**bein**, *o.* werktuig daartoe, steekbeiteltje, *o.* *...**kunst**, *v.* kunst om gedreven werk te maken, *v.*

Böswillig, *b. n.* (*w. g.*) kwaadwillig. *—**keit**, *v.* kwaadwilligheid, *v.*

Botanik, *v.* kruid-, plantenkunde, *v.* *—**er**, *m.* kruidkundige, kruidenkenner, *m.* *...**isch**, *b. n.* tot de kruidkunde behoorende, botanisch. *...**nisiren**, *o. w.* kruiden-, planten zoeken, -zamelen, -lezen.

Bote, *m.* bode, boodschapper, *m.*; *ein reitender —*, een renbode, bode te paard, koerier, estafette; *ein eigner —*, bijzondere postrijder, expresse; *der hinkende — komt hintenan*, (*spr.*) de hinkende bode komt achterna, de zwarigheden volgen. *—**namt**, *—**nwesen**, *o.* posthuis, bodenkantoor, *o.* *—**n frau**, *v.* boodschaploopster, bode, vrouw van een' bode, *v.* *...**nläufer**, *m.* bode te voet, looper, bestelder, *m.* *...**nlohn**, *m.* bodeloon, *o.*

Botenmeister, *m.* opziener der boden, *m.* *—**ei**, *v.* bodenkantoor, -huis, *o.* *...**schiff**, *o.* zie **Packetboot**. *...**schild**, *o.* bode-plaat, *v.* (welke een bode draagt). *...**spiess**, *m.* bode-stok, stok met eene ijzeren punt, *m.*

Botmässigkeit, *v.* heerschappij, kracht, overheersching, cijnsbaarheid, *v.*; *unter seiner — bringen*, te onder brengen, cijnsbaar maken.

Botschaft, *v.* boodschap, *v.* berigt, *o.* tijding; zending, *v.* gezantschap, *o.* *—**er**, *m.* *—**erinn**, *v.* boodschapper, *m.* -schapster, *v.* (van staat); gezant, *m.* afgezantsvrouw, *v.*; *der päbstiche —*, de pauselijke gezant, de nuntius.

Böttcher, *m.* kuiper, *m.* *—**arbeit**, *v.* kuiperswerk, *o.* *—**beil**, *o.* dissel, *v.* *—**ei**, *v.* kuiperij, *v.* *—**handwerk**, *o.* kuipersambacht, -handwerk, *o.* *—**holz**, *o.* vaathout, *o.* *—**lohn**, *o.* kuipersloon, kuiploon, *o.* *—**marke**, *v.* werkijzer (voor vaten), drilijzer, *o.* *—**zange**, *v.* kuipers-hoeptang, *v.*

Bottelier, *m.* bottelier, keldermeester, *m.*

Bouteille, *v.* zie **Flasche**. *—**n-adresse**, *v.* flesschenmerk, etiketje, *o.* *—**nbrücke**, *v.* flesschen-stelling, *v.* -keldertje, *o.* *—**nkorb**, *m.* flesschenmand, *v.* *—**nkühler**, *m.* flesschenkoelder, *m.* *—**nrück**, *m.* flesschenrek, *o.*

Boy, *m.* voeringbaai, *o.*

Boyer, *m.* boeijer, *m.* (vaartuig).

Brach, *bijw.* braak, onbebouwd; *— liegen lassen*, braak-, onbebouwd laten liggen; *— liegen*, braak liggen, rusten (van akkers); (§) werkeloos zijn. *—**acker**, *m.* *—**feld**, *o.* braakland, -veld, *o.* *—**e**, *v.* braakland, *o.*; tijd der eerste omploeging, *m.* *—**en**, *b. w.* (eenen akker) ontginnen, voor het eerst een land-, eenen akker omploegen. *—, *o.* het eerste ploegen, *o.* scheuring van een' akker, *v.* *—**käfer**, *m.* mestkever, *m.* *—**korn**, *o.* graan van een' eerst ontginden akker, *o.* *—**lerche**, *v.* veldleeuwerik, *m.* *—**monat**, *m.* Zomermaand, *v.* Junij. *—**schein**, *m.* maan van Junij, *v.* *—**vogel**, *m.* pluvier, welp, *m.* *—**zeit**, *v.* ontginnings-, ploegtijd, *m.*

Brack, **Bracke**, *m.* brak (hond), *m.* zie **Schweisshund**.

Brack, *m.* *—**gut**, *o.* uitschot, *o.* uitgeschoten goederen, *o. mv.* *—**en**, *b. w.* uitschieten, uitzoeken.

Brackendistel, *v.* kruisdistel, syringe, *v.*

Brackenhaupt, *m.* (188) gelipte hond, *m.*

Bracker, *m.* beëedigde goederen-uitzoeker, taxateur, waardeerder, schatter, *m.*

Brackperle, *v.* ruwe -, onrijpe parel, *v.* *...**wasser**, *o.* brak water, *o.*

Bragen, *b. w.* (15) met het ijzer afschrapen.

Brähnen, **Brähmen**, *o. w.* (59) hitsig worden, - zijn (van oude en jonge wilde zwijnen).

Bramarbas, *m.* (§) snoever, pogcher, opsnijder, grootspreker, *m.* *—**iren**, *o. w.* snoeven, pogchen.

Brame, **Bräme**, *v.* rand, *m.* zijde, *v.* vrije grond (van een bosch), *m.*

Bramfall, *m.* (203) geitouwen, *o. mv.* *...**ling**, *m.* kleine vork, *m.* *...**raa**, *v.* *...**segel**, *o.* *...**stenge**, *v.* (203) bramsra, *v.* -zeil, *o.* -steng, *v.* *...**segelkühlte**, *v.* bramzeils-koelte, *v.*

Brand, *m.* brand, *m.*; brandend stuk hout; baksel, *o.*; (van gebakken steenen) brand; korenbrand, honigdauw; brand (turf en hout), *m.*; *der kalte* —, *der heisse* —, *der feuchte* —, koud vuur, *o.*; *der innerliche* —, inwendige heete koorts, *v.*; *in — stecken*, in brand steken, verbranden, aan kolen leggen; *in — gerathen*, vuur vatten, in brand geraken, ontvlammen; *auf den — betteln*, liefdegaven inzamelen voor noodlijdenden door brand. *—**ader**, *v.* (106) dijader, *v.* *—**becher**, *m.* krater van een' vuurspuwenden berg, *m.* *—**bettler**, *m.* bedelaar wegens verarming door brand, *m.* *—**blase**, *—**blatter**, *v.* brandblaar (op de huid door verbranding), *v.* *—**bock**, *m.* zie **Feuerbock**. *—**brief**, *m.* magtiging om wegens brandschade te gaan bedelen; brandbrief (bedreiging van in brandsteking), *m.* *—**casse**, —**kasse**, *v.* brandkas, *v.*

Branden, *o. w.* (203) branden, barnen, tegen eene branding breken.

Brand-ende, *v.* afrikaansche gans, *v.*

Brander, *m.* **Brandschiff**, *o.* brander, *m.* *—**haken**, *m.* branderhaak, enterhaak, *m.* enterdreg, *v.*

Brandfass, *o.* brandvat, *o.* -kist, -ton, *v.* *...**fest**, *b. n.* bestand tegen het vuur. *...**flecken**, *m.* brandplek, *v.* -teeken, *o.* -blaar, *v.* *...**fleckig**, *b.n.* met brandplekken, met blaren hier en daar bedekt; rood gevlakt (door brandblaren). *—**fuchs**, *m.* bastaard-vos; brandvos (paard), *m.* *...**gasse**, *v.* brandgangetje, *o.* *...**geruch**, *m.* brandlucht, *v.* reuk van gebrande voorwerpen; (133) brandige reuk (van olieachtige zelfstandigheden), *m.* *—**geschmack**, *m.* smaak van iets dat aangebrand is, brandige smaak, *m.* *...**glocke**, *v.* zie **Sturmglocke**. *...**hafer**, *m.* brandige haver, *v.* *...**haken**, *m.* haak, *m.* zie **Feuerhaken**. *...**hirsch**, *m.* boheemsch hert, *o.*

Brandicht, *b.n.* dat gebrand-, gezengd-, aangebrand ruikt of smaakt; (133) brandig (van olieachtige zelfstandigheden).

Brandig, *b. n.* brandig, aangestoken (door den brand of honigdauw in het koren).

Brandkorn, *o.* ziek-, brandig koren, *o.* *...**kugel**, *v.* gloeijende kogel, *m.*; (5) karkas, *o.* *...**lattich**, *v.* zie **Huflattich**. *...**mal**, *o.* brandmerk, *o.*; (34) brandblaar, *v.*; *fig.* brandmerk, *o.* schandvlek, *v.* *...**malen**, *...**marken**, *b.w.* met een heet ijzer merken, brandmerken; (110) brandmerken (der gevlugte slaven). *...**mauer**, *v.* middenmuur, brandmuur, *m.* *...**meise**, *v.* zie **Kohlmeise**. *...**opfer**, *m.* brand-, zoenoffer, *o.* *...**ordnung**, *v.* brandreglement, *o.* brandkeur, *v.* *...**pfahl**, *m.* brandpaal, *m.* (waar een misdadiger verbrand werd). *...**pflaster**, *v. o.* brandpleister, *v.* *...**probe**, *v.* vuurproef, *v.* *...**racketen**, *v. mv.* kongrevische raketten, - vuurpijlen, *v. m. mv.* *...**röhre**, *v.* buisgat, *o.* pen waarmede men het gat van eene bom digtmaakt, *v.* —**hülse**, *v.* aansteekkast, *v.* *...**salbe**, *v.* brandzalf, *v.* *...**säure**, *v.* (133) brandig houtzuur, *o.*

Brandschaden, *m.* brandschade, -wond, *v.* *...**schatzen**, *b. w.* op brandschatting stellen. *...**schatzung**, *v.* brandschatting, *v.* *...**schiefer**, *m.* soort van lei, *v.* *...**schiff**, *o.* brander, *m.* *...**schlange**, *v.* adder, *v.* *...**schuss**, *m.* brandschot, geweerschot, *o.* *...**silber**, *o.* brand-, gelouterd zilver, *o.* *...**sohle**, *v.* brandzool, binnenzool, *v.* *...**spritze**, *v.* zie **Feuerspritze**. *...**statte**, *v.* plaats-, tooneel van den brand, *v. o.* uitgebrand gebouw, *o.* *...**stein**, *m.* gebakken steen, *m.* zie **Ziegelstein**. *...**steuer**, *m.* onderstand-, aalmoes gegeven aan noodlijdenden door brand, *m. v.* *...**stifter**, *v.* brandstichter, *m.* zie **Mordbrenner**. *...**thür**, *v.* ijzeren deur, *v.*

Brandung, *v.* branding, *v.* blinde klippen, *v. mv.* rif, *o.*

Brandvogel, *m.* soort van meeuw, *v.* *...**wache**, *v.* brandpiket, *o.* brandwacht, *v.*; (203) wachtschip, *o.* *...**welle**, *v.* (186) brandend rijs, *o.* *...**wunde**, *v.* brandwond, *v.* *...**zeug**, *o.* brandbare stoffen, *v. mv.*; (185) pekkrans, *m.* *...**ziemer**, *m.* zwarte lijster, *v.*

Branntwein, *m.* brandewijn, jenever,

m. *—BLASE, *v.* destilleer-ketel, *m.* *—BRENNER, *m.* brandewijn-, jeneverstoker, *m.* —EI, *v.* jeneverstokerij, branderij, *v.* *—HAUS, *o.* kroeg, slijterij, tapperij, *v.* *—SCHENK, *m.* tapper-, slijter van jenever, -van brandewijn, *m.* *—SCHENKE, *v.* herberg, tapperij, *v.*

BRANTE, *v.* poot (van een' beer), *m.*

BRASILIENHOLZ, *o.* brazilie-hout, *o.*

BRASS, *m.* (§) uitschot, *o.*

BRASSE, *v.* (203) bras, *m.*

BRASSEN, *m.* brasem, *m.*

BRASSEN, *b. w.* (203) brassen, de brassen doorhalen.

BRATAPFEL, *m.* zie BACKAPFEL. *...BOCK, *m.* braadijzer voor het spit, *o.*

BRATEN, *b.* en *o. w.* braden, aan het spit braden; roosteren; *in der Pfanne, in Butter* —, in de pan-, in boter braden; *auf dem Roste* —, op den rooster braden; *spr. nachdem der Mann ist, bratet man ihm die Wurst*, loon naar arbeid; zoo als men doet, men ontmoet.

BRATEN, *m.* gebraad, gebraden vleesch, *o.*; *spr. den — riechen*, lont ruiken; de lucht van iets krijgen. *—BRÜHE, *v.* sap, jeu van gebraden vleesch, vleeschsap, *o.* saus, *v.* *—FETT, *o.* vet van gebraad, afgedropen vet, *o.* *—MEISTER, *m.* opzigter over het gebraad, keukenmeester, *m.* *—PFANNE, *v.* braadpan, *v.* *—SCHÜSSEL, *v.* gebraad-, groote vleeschschotel, *m.* *—SPICKER, *m.* spekker, lardeerder (voor het gebraad), *m.* *—WENDER, *m.* spitdraaijer, keukenjongen, *m.*

BRÄTEREI, *v.* braderij, *v.*

BRATFISCH, *m.* zie BACKFISCH.

BRATHÄRING, *m.* panharing, *m.* *...KOCH, *m.* kok, gaarkok, brader, *m.*

BRÄTLING, *m.* braad-paddestoel, *m.*

BRATMASCHINE, *v.* fornuis, *o.* rooster, braad-toestel, *m.* *...OFEN, *m.* braadoven, *m.* *...PFANNE, *v.* braadpan, (blikken pan om vleesch te braden), *v.* *...RÖHRE, *v.* fornuis, *o.* *...ROST, *m.* braadrooster, *m.* zie ROST. *...SCHAUFEL, *m.* kleine schuimspaan, *v.*

BRATSCHE, *v.* BRATSCHIST, *m.* vioolbas, *v.*; vioolbassist, *m.*

BRATSCHIRM, *m.* vuurdomper, dekker (voor het gebraad), *m.* *...SPIESS, *m.* braadspit, *o.*; (§) lange verroeste degen, *m.* *...TROMMEL, *v.* trommelspit, *o.* *...WURST, *v.* sausijs, worst, *v.*

BRAU, *o.* brouwsel, *o.* *—BERECHTIGT, *b. n.* geregtigd tot brouwen. *—BOTTICH, *m.* brouwkuip, *v.*

BRAUCH, *m.* zie GEBRAUCH. *—BAR, *b. n.* bruikbaar, geschikt, dienstig, nuttig. *—BARKEIT, *v.* bruikbaarheid, geschiktheid, *v.* nut, *o.* *—EN, *b.* en *o. w.* gebruiken, gebruik maken, zich bedienen van, bezigen, genieten, nuttigen; noodig-, van nooden hebben, te doen hebben met; *Arzenei* —, medicijnen nemen; *er braucht ein Kleid*, hij heeft eenen rok noodig; *ich brauche Geld*, ik heb geld noodig; *ich brauche euch jetzt nicht*, ik heb u thans niet van nooden; *Sie brauchen es nur zu sagen*, gij hebt slechts te spreken; *ich brauche es Ihnen nicht zu versichern*, daarvan heb ik u niet noodig te verzekeren; *was braucht es so viel Umstände?* waartoe zoo veel pligtplegingen?

BRÄUCHLICH, *b. n.* zie GEBRÄUCHLICH.

BRAUEN, *b. w.* brouwen; *Essig* —, azijn maken; *fig.* iets kwaads brouwen. *—, *o.* het brouwen, brouwsel, *o.*

BRAUER, *m.* *—INN, *v.* brouwer, *m.*; brouwster, *v.* *—EI, *v.* brouwerij, *v.* brouwers-ambacht, -vak, *o.* -kunst, *v.* *—GILDE, *—INNUNG, *—SCHAFT, *—ZUNFT, *v.* brouwersgild, *o.* *—LOHN, *m.* brouwgeld, *o.*

BRAUGERÄTHE, *o.* brouwgereedschap, *o.* *...GERECHTIGKEIT, *v.* regt om te brouwen, *o.* *...HAUS, *o.* *...HOF, *m.* brouwerij, *v.* *...HERR, *m.* brouwer, eigenaar eener brouwerij, *m.* *...KESSEL, *m.* *...PFANNE, *v.* brouwketel, *m.* *...KNECHT, *m.* brouwersknecht, *m.* *...KRÜCKE, *v.* roerstok der brouwers, *m.* *...KÜFE, *v.* brouwers-tobbe, *v.* *...MEISTER, *m.* brouwersbaas, *m.* *...ORDNUNG, *v.* reglement op het brouwen, *o.* *...WESEN, *o.* het brouwen, al wat tot het brouwen behoort.

BRAUN, *b. n.* en *o.* bruin; het bruin, *o.* (de) bruine kleur, *v.*; *ein —es Mädchen*, eene brunet; *—e Butter*, bruine boter, (door het braden bruin geworden); *— machen*, bruin maken, bruineren; *— braten*, *— backen*, bruin braden, -bakken; *— werden*, bruin worden, bruin braden; *einen — und blau schlagen*, iemand blond en blaauw slaan. *—BEERE, *v.* zwarte bes, *v.* *—BIER, *o.* bruin bier, *o.* *—E, *o.* het bruin, *o.* de bruine kleur, *v.*; het bruine (aan gebraad). —, *m.* donkerbruin paard, *v.*

BRÄUNE, *v.* bruine kleur, -verf; keelziekte, ontsteking in de keel, *v.*; *die häutige* —, keelgezwel, *o.* kroep, *v.*; *— der Pferde*, (175) wurg, worg, *v.* (keelziekte der paarden).

BRAUNELLCHEN, *o.* graauwkeeltje, *o.* (vogel).

Bräunen, *b.* en *o. w.* bruineren, bruin maken; (74) doen bruin worden, bruin braden; bruin worden; - braden.

Braunfisch, *m.* bruinvisch, *m.* meerzwijn, *o.* zie **Meerschwein**. *...**gelb**, *b. w.* bruingeel, ros, rosachtig, *...**hühnlein**, *o.* bruine zeepatrijs, *m.* *...**kehlchen**, *o.* bruinkeeltje, *o.* *...**kohl**, *m.* roode kool, *v.* *...**kohle**, *v.* schotsche turf, *m.* *...**kopf**, *m.* zeemeeuw (met rosachtigen kop), *v.*

Bräunlich, *b.n.* bruinachtig, geel bruin.

Braunroth, *b. n.* bruinrood, donkerbruin. *...**schecke**, *v.* bruin -, bont paard, *o.* *...**stein**, *m.* bruinsteen, *m.* *...**wurz**, *v.* (76) klierspeenkruid, *o.*

Brauordnung, *v.* reglement voor de brouwers, *o.* *...**recht**, *o.* zie **Braugerechtigkeit**.

Braus, *m.* (§) *im Sause und —e leben*, een goed leven leiden, leven als vrolijk Fransje, vrolijk leven, zijn geld opmaken.

Brausche, *v.* (§) buil, *m.* zie **Beule**.

Brause, *v.* gisting, *v.* het gisten; *der Wein ist in der —*, de wijn is in gisting; *— an einer Gieskanne*, knop aan eenen gieter. *—**beutel**, *m.* ziekte der varkens, *v.* *—**kopf**, *m.* (§) heethoofd, *o.* driftig mensch, roervink, stokebrand, *m.*

Brausen, *o. w.* bruisen, ruischen; tuiten (in de ooren); loeijen (van den wind); proesten, snuiven (van paarden); *fig.* koken, bruisen; (133) koken, opbruisen. *—, *o.* het bruisen, geloei; het tuiten, getuit, het koken, *o.* koking, *v.* *—**d**, *b. n.* bruisend, ruischend; loeijend (als de storm); *fig.* driftig opbruisend.

Brausehahn, *m.* mannetje van den zeepatrijs, strandlooper, *m.*

Brausicht, *b. n.* (§) oploopend, driftig, opvliegend.

Braut, *v.* bruid, verloofde, *v.*; *die getraute —*, de jonggehuwde vrouw, de vrouw op haren bruiloftsdag; *wer das Glück hat führt die — heim*, de gelukkigste wint het; *— in Haaren*, (76) kleine fenkel, *m.* *—**band**, *v.* bruidstuk, *o.* *—**bett**, *o.* bruidsbed, *o.* *—**diener**, *m.* bruids-, bruiloftsbediende, *m.* *—**führer**, *m.* *—**inn**, *o.* bruidleider, *m.* - leidster, *v.* *—**geräthe**, *o.* uitzet, *o.* *...**geschenk**, *o.* zie **Hochzeitgeschenk**. *...**hemd**, *v.* bruiloftshemd, *o.*

Brautigam, *m.* bruidegom, aanstaande, *m.*

Brautjungfer, *v.* bruidsjuffer, speelnoot, *v.* *...**kammer**, *v.* bruidskamer, *v.* *...**kind**, *o.* bruidskind, onecht kind, *o.* *...**kleid**, *o.* bruidskleed, *o.* *...**kranz**, *m.* bruidskrans, *m.* - kroon, *v.* *...**kutsche**, *v.* *...**wagen**, *m.* trouwkoets, *v.* *...**leute**, *m. mv.* jonggehuwden, *m. mv.* bruid en bruidegom.

Bräutlich, *b. n.* en *bijw.* als eene bruid, bruids...

Brautlied, *o.* bruiloftszang, *m.* trouwlied, *o.* *...**mahl**, *o.* bruiloftsmaal, *o.* bruidspartij, *v.* gastmaal ter eere van de bruid, *o.* *...**messe**, *v.* muziek voor de trouwplegtigheid; trouwplegtigheid, *v.* *...**mutter**, *v.* opmaakster van het bruidsbed, *v.* *...**nacht**, *v.* bruidsnacht, *m.* *...**paar**, *o.* bruidspaar, *o.* *...**ring**, *m.* bruids-, trouwring, *m.* *...**schatz**, *m.* bruidschat, *m.* huwelijksgift, *v.* *...**schmuck**, *m.* bruidstooi, *m.* *...**suppe**, *v.* bruidsaandeel, klein gastmaal voor den bruiloftsdag, *o.* lekkernijen den dag na de bruiloft rondgezonden, *v. mv.* bruidstranen, *m. mv.* *...**tag**, *m.* zie **Hochzeittag**. *...**wagen**, *m.* zie **Brautkutsche**. *...**werber**, *m.* zie **Freiwerber**.

Brauwesen, *o.* wat het brouwen betreft; brouwerij, *v.* brouwersambacht, *o.*

Brav, *b. n.* en *bijw.* braaf, deugdzaam, fatsoenlijk, regtschapen, eerlijk, dapper, moedig, wakker, oppassend, goed, schoon, op eene kloeke-, wakkere wijze.

Brecharzenei, *v.* zie **Brechmittel**.

Brechbank, *v.* (6) breek-, kneedtafel, - bank, *v.* *...**bar**, *b. n.* breekbaar, bros; (104) brekend, straalbrekend, - buigend. *...**barkeit**, *v.* breekbaarheid, broosheid; (104) straalbreking, straalbrekende hoedanigheid, *v.* *...**becher**, *m.* (4) braakbeker, *m.*

Breche, *v.* braak voor vlas of hennep, *v.* *...**eisen**, *o.* breekijzer, *o.* koevoet, *m.*

Brechen, *b. w.* *(onr.)* breken, verbrijzelen, verbreken, vermorselen, braken (van hennep, vlas enz.); plukken (bloemen, vruchten); uitdelven, - halen (steenen uit eene groeve); toevouwen (eenen brief); plooijen, sierlijk vouwen (servetten); braken, spuwen (bloed enz.); *einem den Hals —*, iemand den nek-, den hals breken; *fig. die Lichtstrahlen —*, de lichtstralen breken, - buigen; *die Farben —*, de kleuren vermengen, - breken; *die Treue —*, de trouw breken; *das Stillschweigen —*, het stilzwijgen afbreken; *die Freundschaft —*, de vriendschap afsnijden; *mit einem —*, met iemand (de vriendschap) breken; *das Gesetz —*, de wet overtreden, schenden; *die Bahn —*,

de baan -, het ijs breken; den weg banen; *den Stab über einen* —, den staf over iemand breken, iemand veroordeelen, -verdoemen; *die Ehe* —, echt breken, overspel begaan; *Zähne* —, tanden verliezen (van paarden). *—, *o. w. (onr.)* breken, springen, uit -, doorbreken; *fig. durch etwas* —, door iets heenbreken; *aus dem Gefängnisse* —, uitbreken (uit de gevangenis); *in ein Haus* —, in een huis door braak -, door geweld binnendringen; *die Nacht bricht herein*, de nacht valt; *das Herz bricht mir*, *möchte mir* —, het breekt mij het hart, mijn hart smelt weg; *die Augen brechen ihm*, hij staat op het punt den geest te geven, zijn laatst oogenblik nadert; (9) *hier brechen reiche Erze*, hier bevinden zich rijke bergstoffen, die streek heeft rijke mijnen; (46) breken, bankroet gaan; *sich* —, *(onr.)* breken, braken, zich overgeven; *die Krankheit bricht sich*, de ziekte breekt, - heeft hare hoogte bereikt; *die Wolken brechen sich*, de wolken drijven weg, het weder heldert op; *das Wetter bricht sich*, het weder verandert; *die Kälte hat sich gebrochen*, de koude verandert; *der Wein*, *der Urin bricht sich*, de wijn, de pis verbleekt, heldert op.

Brechen, *o.* het breken; verbreking, breuk, braak, *v.*; het braken, braking, *v.*; het breken, aanklotsen (der baren); breking, vermenging der (kleuren); breking, verdeeling (der hostie), *v.*

Brecherlich, *bijw.* (§) misselijk, walgelijk.

Brechfalle, *v.* (59) gebroken tred, halve tel of drieslag; halve telganger, *m.* *...**fieber**, *o.* koorts met braking, *v.* *...**haare**, *o. mv.* (67) slechte haren, *o. mv.* *...**hammer**, *m.* (95) breekhamer, metselaarshamer, *m.* *...**kamme**, *m.* (199) breekkam, *v.* *...**kolben**, *m.* verdunijzer, *o.* *...**meissel**, *m.* breekijzer, *o.* breekbeitel, *m.* *...**mittel**, *...**pulver**, *o.* braakmiddel, -poeder, *o.* *...**nuss**, *v.* braaknoot, *v.* kraanoog, *o.* *...**punkt**, *m.* (178) punt van straalbreking, *o.* *...**stange**, *v.* zie **Brecheisen**.

Brechung, *v.* verbreking, breking, straalbreking, *v.* (zie **Brechen**); — *der Farben*, vermenging der kleuren.

Brechvitriol, *m.* braakvitriool, *o.* *...**wein**, *m.* braakwijn, *m.* *...**weinstein**, *m.* braakwijnsteen, *m.* *...**wurz**, *v.* braakwortel, *m.* ipecacuanha, *v.* *...**zeug**, *m.* breektuigen, breekijzers, *o. mv.* (der dieven).

Breit, *b. n.* breed, wijd, uitgestrekt, plat -; *zwei Ellen* —, twee el breed; — *schlagen*, plat slaan; — *drücken*, plat slaan, - drukken; —*er machen*, verbreeden; —*er werden*, zich verbreeden, ruimer -, breeder worden; *fig.* (§) *einen* — *schlagen*, iemand om den tuin leiden; *sich* — *machen*, eene fiere houding aannemen, pogchen, snoeven; (§) zich dik maken; *nicht einen Fuss od. Daumen* —, geen' voet of duim breed; *es fehlt nicht ein Haar* —, het scheelt geen haar breed; *ein Langes und* —*es von etwas sagen*, lang en breed over iets uitweiden; *weit und* —, wijd en zijd, heinde en ver; *fig. sich mit etwas* — *machen*, zich op iets verhoovaardigen.

Brei, *m.* brij, *m.* pap, *v.*; *(spr.) um den* — *herumgehen*, om de lamp vliegen; rondsnuffelen; *viele Köche versalzen den* —, veel koks bederven de saus. *—**apfel**, *m.* vrucht van den brijboom, *v.* *—**baum**, *m.* brijboom, *m.* *—**geschwulst**, *o.* zie **Balggeschwulst**. *—**hahn**, *m.* zie **Broihahn**. *—**ig**, *b. n.* en *bijw.* brijachtig, papachtig, als brij, als pap. *—**löffel**, *m.* paplepel, *m.* *—**napf**, *m.* *—**schüssel**, *v.* papkom, *v.* - schotel, *m.* - pannetje, *o.* *—**pfanne**, *v.* pappot, *m.*

Breitaxt, *v.* **Breitbeil**, *o.* bijl met een breed blad, *v.* *...**blätterig**, *b. n.* breedbladerig. *...**brüstig**, *b. n.* breedgeborst, breed van borst (van paarden).

Breite, *v.* breedte, wijdte, ruimte, baan (eener stof); (157) breedte; (203) zijde, *v.*

Breiteisen, *o.* (8) breekbeitel, *m.*

Breiten, *b. w.* ontvouwen, ont -, loswikkelen; verbreeden, plat maken; *fig.* (§) *sich* —, zich verhoovaardigen, zich dik maken, snoeven.

Breitfisch, *m.* springvisch (soort van makreel), *m.* *...**fuss**, *m.* platvoet, *m.* *...**füssig**, *b. n.* met breede -, platte voeten. *...**hammer**, *m.* zie **Streckhammer**. *...**ling**, *m.* sardijn, (visch); soort van paddestoel, *m.* *...**lippe**, *v.* groote zeehoorn, *m.* - schelp, *v.* *...**nasig**, *b. n.* platneuzig. *...**rückig**, *b. n.* zie **Dickrückig**. *...**schnabel**, *m.* zie **Löffelente**. *...**schnäbler**, *m.* vogel met breeden bek, *m.* *...**schulterig**, *b. n.* breed van schouders, vierkant. *...**schwanz**, *m.* breedstaart, (slang met lansvormigen staart), *m.* *...**wegerich**, *m.* (76) zie **Wegebreit**.

Breiumschlag, *m.* pap van kruiden (op een gezwel), *v.*

Bremmer, *m.* (9) verdieping in eene

mijn, *v.* *—SCHACHT, *m.* mijn minder dan twee man hoog, *v.* *—N, *b. w.* ontginnen, bewerken (eene zoodmijn).

BREMSE, *v.* paardenvlieg, *v.*; (51) neusnijper, *m.* prangijzer, *o.*; (9) soort van paal, handboom, *m.* *—N, *b. n.* den neusnijper opdoen (aan een paard).

BRENNARBEIT, *v.* metaalsmelting, uitbranding, loutering door het vuur; (133) metaalzuivering, *v.* *...BAR, *b. n.* brand-, ontvlambaar. *...BARKEIT, *v.* brand-, ontvlambaarheid, *v.* *...EISEN, *o.* haar-, krulijzer; brandijzer (tot het brandmerken); (48) brandijzer, *o.*

BRENNEN, *b. w. (onr.)* branden, in brand steken, doen branden; brandmerken; branden, doen kruiden; (de haren) uitschroeijen; branden (eene wond); branden (kalk, tigchelen, teer, koffij); bakken (steenen); louteren (zilver enz.); branden, stoken (jenever enz.); *ein Schiff* —, een schip branden, - blakeren; *einem Pferde die Aeder* —, een paard de aderen afschroeijen; *fig. die Sonne brennt*, de zon steekt, - brandt mij; *die Nessel, der Pfeffer brennt*, de netel-, de peper steekt of brandt; *die Augen, die Füsse — mich*, de oogen steken mij, de voeten branden mij; *sich* —, zich steken, branden; *er hat sich an den Nesseln gebrannt*, hij heeft zich aan de brandnetels gestoken; *fig. sich weiss* —, zich schoon wasschen, zich verontschuldigen. *—, *o. w. (onr.)* branden, vuur vatten, ontbranden, vlam vatten; *dieses Holz brennt nicht gut*, dit hout brandt niet goed; *dieses Licht brennt nicht gut*, deze kaars -, die lamp geeft geen goed licht; *fig. vor Liebe* —, van liefde verteren, blaken; *ich brenne vor Verlangen ihm zu sehen*, ik brand van verlangen hem te zien; *(spr.) er läuft als ob ihm der Kopf brennte*, hij loopt als of hij vuur onder de zolen had, - als een bezetene; *ein gebranntes Kind fürchtet das Feuer*, een ezel stoot zich niet tweemaal aan denzelfden steen.

BRENNEN, *o.* het branden; kalkbranding; (48) schroeijing, *v.* het digtschroeijen; *das — im Magen*, het branden van het zuur, heete zode (in de maag); *das — einer Wunde*, het smerten, branden (eener wond). *—D, *b. n.* brandend, heet; vurig, gloeijend; bijtend, blakend (van liefde); ontvlamd; brandend; smertend; aangestoken; *ein —es Licht, eine —e Lunte*, eene brandende kaars, - lont; *ein —er Schmerz*, eene grievende pijn, - smart; een bitter leed; *—e Augen*, brandende -, stekende oogen.

BRENNER, *m.* zie **BRANNTWEINBRENNER**; (2) brand, *m.* (van het koren).

BRENNERDE, *o.* turf, *m.* veen, *o.*

BRENNEREI, *v.* branderij, stokerij, *v.*

BRENNGELD, *o.* werkloon (bij de varkens); loon voor de zuivering of loutering der metalen, *o.* *...GLAS, *v.* brandglas, *o.* *...HAUS, *o.* branderij, stokerij, *v.* *...HEISS, (**BRENNENDHEISS**), *b. n.* brandend heet, gloeijend. *...HOLZ, *o.* brandhout, *o.* *...HÜTTE, *v.* werkplaats voor metaalzuivering, *v.* *...KASTEN, *m.* brand-, bakkroes (der plateelbakkers), *m.* *...KNECHT, *m.* stokers-, branderskneclit, knecht in eene branderij, *m.* *...KOLBEN, *m.* destilleerkolf, *v.* *...KRAUT, *o.* *...WURZ, *v.* wolkruid; wilde ranonkel, *m.* *...LINIE, *v.* (92) brandlijn, *v.* *...LUFT, *v.* brandbare-, ontvlambare lucht, *v.* *...MEISTER, *m.* meester metaalzuiveraar, *m.* *...MITTEL, *o.* brand-, bijtend middel, *o.* *...NESSEL, *v.* brandnetel, *m.* *...OFEN, *m.* stook-, smeltoven, *m.* *...ÖL, *o.* patent-, lamp-, raapolie, *v.* *...ORT, *m.* (9) plaats waar de rotssteen tot kalk wordt verbrand, *v.* *...PFANNE, *v.* (40) smeltkroes, *m.* *...PUNKT, *m.* brandpunt, *o.* *...SILBER, *o.* zilverschuim, *o.* *...SPIEGEL, *m.* brandspiegel, *m.* *...STOFF, *m.* (133) brandbare stof; vlambaarheid, *v.* *...STAHL, *m.* duitsch staal, *o.*

BRENNZELN, *o. w.* gebrand, naar gebraad rieken.

BRENNZEUG, *o.* stookvaten (in eene branderij), *o. mv.*; gereedschap van likeurstokers, *o.*

BRENTGANS, *v.* zie **BAUMGANS**.

BRESCHBATTERIE, *v.* (208) bres-batterij, *v.* *...E, *v.* bres, *v.* zie **MAUERBRUCH**, **WALLBRUCH**.

BRESTHAFT, **BRESSHAFT**, *b. n.* zwak, oud, verminkt.

BRET, *o.* plank, deel, *v.* bord; blad, *o.*; *(zum Bretspiele)* triktrakbord; *(zum Dammspiele)* dambord; schaakbord; geldtafeltje, *o.*; (174) valkeniersplank, *v.*; *mit —n belegen*, beplanken, lambriseren; *fig. (spr.) auf einem —e bezahlen*, alles in één afdoen; *hoch am —e sein*, op een' witten voet staan bij, veel in te brengen hebben. *—BAUM, *—STAMM, *m.* dikke -, hoogstammige boom, zaagboom, *m.* *—CHEN, *o.* plankje, bordje, *o.* *—ERDECKE, *v.* houten bebekleeding, lambrizering, *v.*

BRETERN, *b. n.* planken, houten.

BRETERN, *b. w.* beplanken, vloeren; zie **DIELEN**.

BRETERVERSCHLAG, *m.* **BRETERWAND**,

v. plankenschutting, *v*.; (203) opboeisel, *o*. zetgang, *m*. looze stelling, *v*. *...WERK, *o*. plankwerk, *o*. planken, *v*. *mv*.; *(um eine Windmühle)* omheining (van een' windmolen), *v*. *...GEIGE, *v* kleine zakviool, *v*. dansviooltje, *o*. *...MEISTER, *m*. (138 en 69) meesterknecht, *m*. *...MÜHLE, *v*. zie SCHNEIDEMÜHLE. *...NAGEL, *...SPIEKER, *m*. vloer-, groote spijker, *m*. *...SÄGE, *v*. schulpzaag, *v*. *...SCHNEIDER, *m*. houtzager (tot planken), *m*. *...SPIEL, *o*. tiktakspel, *o*. *...SPIELER, *m*. tiktakspeler, *m*. *...SPIELMACHER, *m*. tiktak-, dam-, schaakbordmaker, *m*. *...STEIN, *m*. schijf, *v*. pion, stuk, *o*. (van het tiktak-, dam-, schaakspel).

BREVE, *o*. herderlijke brief (van een' pater of bisschop), *m*. *...IER, *o*. roomsch gebeden-, getijboek, brevier, *o*.

BREZEL, *v*. krakeling, *m*.

BRECHE, *v*. gezouten-, ingelegde lamprei, *v*.

BRIEF, *m*. brief, zendbrief, *m*. epistel, *o*.; *ein — Stecknadeln*, een brief spelden; *ein — Tabak*, een pakje tabak; *fig*. *— und Siegel über etwas haben*, behoorlijke verzekering op zegel van iets hebben; *— und Segel geben*, goede verzekering geven; (§) zwart op wit geven. *—ADEL, *m*. nieuw-, pas geadelden, *m*. *mv*. *—BOTE, *m*. brief-besteller, overbrenger van een' brief, *m*. *—BUCH, *o*. brievenboek; (46) kopieboek (voor brieven), *o*. *—CHEN, *o*. briefje, biljet, *o*. *—GELD, *—PORTO, *o*. brievenport, *o*. *—GUT, *o*. (46) koopwaren in den brief aangeteekend, *v*. *mv*. *—LICH, *b*. *n*. en *bijw*. bij geschrift of brief, briefsgewijze, in den vorm van een' brief. *—PAPIER, *o*. postpapier, *o*. *—POST, *v*. brievenpost, *v*.; *fig*. brievenmaal, al de brieven die verzonden worden. *—PRESSE, *v*. kopiëermachine, brievenpers, *v*. *—SCHAFTEN, *v*. *mv*. papieren, brieven, akten, kantoor-schrifturen, *o*. *m*. *v*. *mv*.; *alte —*, oude oorkonden, akten, *v*. *mv*. *—SCHRANK, *m*. brievenkast, *v*. bureau, *o*. *—STÄMPEL, *m*. brieven-, poststempel, *m*. merk, *o*. *—STECHER, *m*. brievenstang, lias, *v*. *—STELLER, *m*. opsteller van een' brief, *m*.; brievenboek, *o*. verzameling van brieven, *v*. *—STYL, *m*. brievenstijl, *m*. *—TABAK, *m*. tabak in pakjes, *o*. *—TASCHE, *v*. brieventasch, *v*. -zak, *m*. *—TAUBE, *v*. briefdrager, *m*. -draagster, *v*. brievenbode, *m*. *v*. (duif). *—TRÄGER, *m*. brievenbesteller, *m*. *—UMSCHLAG, *m*. omslag van een' brief, *m*. couvert, *o*. *—WECHSEL, *m*. briefwisseling, korrespondentie; verstandhouding door brieven, *v*.

BRIGADE, *v*. brigade, afdeeling (ruiterij, voetvolk), *v*. *...IER, *m*. brigadier, *m*.

BRIGANTINE, *v*. (203) brigantijn, *v*.

BRILLANT, *m*. brillant (geslepen diamant), *m*. *—IREN, *b*. *w*. een' diamant tot brillant slijpen, brillanteren.

BRILLE, *v*. bril; gemakbril; (180) lunet, *v*. *—NEINFASSUNG, *v*. brillenrand, *m*. -omkleedsel, *o*. *—NFUTTER, *—NFUTTERAL, *o*. brillenhuisje, -kastje, *o*. *—NGEWÖLBE, *o*. (18) brillenboog, *m*. *—NGLAS, *o*. brillenglas, *o*. *—NMACHER, *m*. brillenmaker, *m*. *—NHÄNDLER, *m*. brillenverkooper, *m*. *—NNASE, *v*. brillenneus; (108) geitenmelker, *m*. nachtzwaluw, *v*. (in Amerika). *—NSCHLANGE, *v*. brilslang, *v*. *—NZIRKEL, *m*. (16) brilpasser, *m*.

BRILL-ENTE, *v*. meereend (met rooden bek), *v*.

BRILLOFEN, *m*. (143) briloven, *m*.

BRINGEN, *b*. *w*. *(onr.)* brengen, aan-, overbrengen; dragen, aandragen, geleiden, voeren; plaatsen; opleveren; bieden, opofferen, weggeven, schenken; *fig*. opbrengen; opleveren; veroorzaken, geven; *einem eine Nachricht —*, iemand eene tijding brengen; *was bringt Sie hierbei?* wat brengt u herwaarts? wat veroorzaakt uwe komst? *was — Sie?* wat brengt gij? wat belieft u? *einen ins Gefängniss —*, iemand naar de gevangenis brengen; *seinen Sohn auf die Schule —*, zijn' zoon naar de kostschool brengen, -geleiden; *ein Kind zur Welt —*, een kind ter wereld brengen; *ein Kind zur Taufe —*, een kind ten doop houden; *Früchte —*, vruchten dragen, -voortbrengen; *ein Ständchen —*, eene serenade geven; *es einem —*, het iemand toebrengen (op zijne gezondheid drinken); *ich bringe es Ihnen auf die Gesundheit des...*, ik stel de gezondheid in van...; *Glück, Unglück —*, geluk-, onheil brengen; *Ehre —, Schande —*, tot eer-, tot schande verstrekken; vereeren; onteeren; *es weit —*, het ver brengen (in de wereld, in eene kunst of wetenschap); *er hat sein Alter nicht hoch gebracht*, hij is niet oud geworden; *es so weit —, dahin —, dazu — dass*, het zoo ver brengen dat...; *ich will es dahin —*, ik zal er in slagen, ik zal het zoo ver brengen; *ich kann es nicht dahin —*, het wil mij niet gelukken; *davon —*, behalen, wegdragen, verkrijgen; *etwas an sich —*, zich (door aankoop enz.) in het bezit van iets stellen, verkrijgen, magtig

worden; zich meester maken; *etwas an den Tag* —, *ans Licht* —, iets aan den dag -, aan het licht brengen; *er hat es an mich gebracht*, hij heeft mij er toe gedwongen, - er toe genoopt; *einem auf etwas* —, iemand op iets brengen, het denkbeeld van iets doen opvatten; iets te binnen brengen, - herinneren; *einen auf die Gedanken* —, iemand op de gedachte brengen; *auf andere Gedanken* —, op -, tot andere gedachten brengen; anders belezen; *einen auf seine Seite* —, iemand tot of aan zijne zijde brengen, - in zijn belang trekken; *aufs höchste* —, ten top voeren; *einem aufs äusserste* —, iemand tot het uiterste brengen, - drijven; *etwas auf einen* —, iemand iets te last leggen; *einen aus einem Orte* —, iemand eene plaats doen ruimen, iemand wegjagen; *etwas aus einem* —, iets uit iemand krijgen; iemand iets doen bekennen, - een geheim doen openbaren; *man kann nichts, nicht ein Wort aus ihm* —, men kan geen woord uit hem krijgen; *die Flecken aus einem Kleide* —, de vlekken smelten, doen verdwijnen uit een kleed; *in etwas* —, tot iets brengen; *in Rechnung* —, in -, op rekening brengen - stellen; *in Gang* —, aan den gang brengen, helpen; *in den Kopf* —, in het hoofd stellen; *man kann nichts in ihn* —, men kan niets in hem krijgen, - hem niets doen leeren; hij is dood, - beperkt; *in Ordnung* —, *in Unordnung* —, in orde stellen, in wanorde brengen; *einen in Unglück* —, iemand ongelukkig maken, - in het ongeluk storten; *einen in Verdacht* —, iemand in verdenking brengen; *sich ins Verbrechen* —, zich in het verderf storten; *sein Amt*, *die Sache bringt es so mit sich*, zijn ambt -, de zaak wil het dus, vereischt het; *es über das Herz* —, het van zich verkrijgen; *einen aus etwas* —, iemand van iets berooven, - iets laten derven; *sich ums Leben* —, zich om het leven brengen; *unter seine Gewalt* —, onder -, in zijne magt brengen; *unter die Leute* —, onder het volk verspreiden, wereldkundig maken; *einen zu etwas* —, iemand tot iets brengen, verleiden, overhalen; *zu Papiere* —, op het papier brengen; *zum Gehorsam* —, tot gehoorzaamheid -, tot onderwerping brengen; *zu Stande* —, tot stand brengen, verwezentlijken; *zu wege* —, te weeg brengen; *spr. Zeit bringt Rosen*, de tijd baart rozen; *zu Ende* —, ten einde brengen, voltooijen.

Brocat, *m.* zijden goud- of zilverstof, *v.*; bewerkt zijden fluweel, brokatel, *o.* (zekere stof tot behangsel enz.).

Bröckeln, *b. w.* brokkelen, kruimelen; *sich* —, in kruim vallen, kruimelen.

Brocken, *m.* brok, *m.* stuk, *o.*; *kleiner* —, brokje, kruimpje, *o.*; *die übrigen* —, de overgeschoten brokken; *fig. lateinische* —, latijnsche aanhalingen, (verward, verkeerdelijk te pas gebragt).

Brocken, *b. w.* brokkelen, tot kleine brokjes breken. ***—perle**, *v.* ongelijke -, scheve parel, *v.* ***—weise**, *bijw.* bij kleine stukjes, bij stukjes en brokjes.

Bröcklig, *b. n.* brokkelig, hard gebakken, korstig.

Brod, (**Brot**), *o.* brood, *o.* wegge, *v.*; — *backen*, brood bakken; *weisses* —, wit brood; *schwarzes* —, bruin-, zwart brood; *fig. sein* — *verdienen*, zijn brood verdienen, zijn' kost winnen; *spr. er kann mehr als* — *essen*, hij kan meer dan brood eten; (hij is een man van bekwaamheid). ***—bäcker**, *m.* broodbakker, *m.* ***—bank**, *v.* ***—scharren**, *m.* bakkerswinkel, *m.* ***—baum**, *m.* broodboom, banaanboom, *m.* ***—brechen**, *o.* broodbreking, breking van de hostie (in de roomsche kerken), *v.* ***—brei**, *m.* broodpap, *v.*

Brödchen, *o.* broodje, *o.*

Broddieb, *m.* brooddief; *fig.* kladder, broodbederver, *m.*

Brodem, **Broden**, *m.* stoom, damp, *m.* uitwaseming, *v.* rook, *m.*

Broderwerb, **Brodverdienst**, *m. fig.* brood, *o.* broodwinning; nering, *v.* bestaan, *o.* ***...frucht**, *v.* broodvrucht, *v.* banaan, *m.* ***...hänge**, *v.* (6) broodschraag, -plank, *v.* ***...kammer**, *v.* (203) broodkamer, bergplaats van het brood, *v.* ***...karren**, *m.* (108) broodkar, *v.* transportwagen, *m.* ***...kasten**, *m.* broodkast, -kist, *v.* ***...korb**, *m.* broodmand, *v.*; *spr. einem den* — *höher hängen*, iemand in toom -, kort houden, iemand in zijne uitgaven beperken. ***...krume**, *v.* broodkruim, kruimel brood, *v.* ***...krümchen**, *o.* broodkruimeltje, *o.* ***...kruste**, *v.* zie **Brodrinde**. ***...kuchen**, *m.* dunne weiten koek, *m.*

Brodlos, *b. n.* broodeloos; *fig.* weinig winstgevend, onvoordeelig; *eine* —*e Kunst*, eene ondankbare -, onvoordeelige kunst. ***...mangel**, *m.* broodgebrek, (ook *fig.*), *o.* ***...markt**, *m.* broodmarkt, *v.* ***...messer**, *o.* broodmes, *o.* ***...musterung**, *v.* (97) brood-, voorraadsmonstering, *v.* ***...neid**, *m.* broodnijd, *m.* onderlinge ijverzucht van hen die hetzelfde vak uit-

oefenen, *v.* *...RANFT, *m.* hardste korst van het brood, *v.*; zie RANFT. *...RINDE, *v.* broodkorst, *v.*; *ein' Stück* —, hard-, korstig stuk brood, *o.* *...RINDCHEN, *o.* korstje, *o.* *...SACK, *m.* broodzak, herderszak, *m.* *...SCHNITTE, *v.* snede brood, *v.*; *geröstete* —, geroosterde snede brood. *...SCHRANK, *v.* broodkast, *v.* *...SUPPE, *v.* broodsoep, *v.* *...TEIG, *m.* deeg, *o.* *...TARTE, *v.* broodtaart, *v.* *...VERWALTER, *m.* broodmeester (in een klooster), *m.* *...WASSER, *o.* broodwater, *o.* *...WURZEL, *v.* broodwortel, maniok, *m.*

BROIHAHN, *m.* soort van wit bier, *o.*

BROMBEERE, *v.* braambezie, *v.* *...STRAUCH, *m.* braambeziestruik, *m.*

BRONZE, *v.* brons, *o.* bronskleur, *v.* -vernis, *o.* *—N, *v.* *mv.* bronzen legpenningen en antieke beelden, *m.* *o.* *mv.* *...IREN, *b.* *w.* bronzen, de bronskleur geven. *...IRT, *b.* *n.* gebronsd.

BRONSAME, *v.* kruim, kruimel, *v.*

BRÖSCHEN, *o.* kalfszweeserik, *m.*

BROSCHIREN, *b.* *w.* een boek innaaijen; borduren, brocheren (als half verheven beeldwerk).

BROSCHÜRE, *v.* vlugschrift, *o.* brochure, *v.*

BRUCH, *m.* breuk, scheur, braak, spleet, *v.* barst, *m.*; vouw, plooi; steengroeve; (48 en 826) breuk, *v.*; (59) zwijnshol, *o.*; (18) hoek van een' nok, *m.*; (9) uitzakking, instorting, *v.* val, *m.*; *fig.* vriendschapsbreuk, *v.*

BRUCH, *o.* *m.* moeras, drasland, *o.*

BRÜCHE, *m.* *mv.* (56 en 59) verkenningstakken (op den weg), *m.* *mv.*

BRUCHARZT, BRUCHSCHNEIDER, *m.* breukmeester, (wondheeler), *m.* *...BAND, *m.* breukband, *m.* —MACHER, *m.* breukbandenmaker, *m.* *...GOLD, *o.* mijn-, ruw goud, *o.* *...HABER, *...HAFER, *m.* wilde haver, *v.* *...HALTER, *m.* (48) breukhouder, *m.*

BRÜCHIG, *b.* *n.* broos, breekbaar, met breuken, met vouwen, - plooijen, - deuken.

BRUCHKRAUT, *o.* (76) breukkruid, *o.* *...PFLASTER, *o.* breukpleister, *v.* *...SACK, *m.* breukzak, *m.* *...SCHNITT, *m.* (48) breuksnijding, *v.*

BRUCHSILBER, *o.* oud-, smeltzilver, *o.* *...STEIN, *m.* arduin, *o.* bloksteen, *m.* *...STÜCK, *o.* brok, fragment, gedeelte, *o.*

BRÜCKCHEN, *o.* bruggetje, *o.*

BRÜCKE, *v.* brug, *v.*; *eine fliegende* —, eene vliegende brug; *eine* — *bauen, schlagen*, eene brug slaan, - leggen; (145) uitzetting, brug (in het groot tiktak- en trokadille spel); (13) galg (eener drukpers), *v.*; steiger, *m.* stelling, stellaadje, *v.* *—NBALKEN, *—NBAUM, *m.* draagbalk, - boom, *m.* *—NBAU, *m.* het leggen, bouwen, slaan eener brug. *—NBOGEN, *m.* boog eener brug, *m.* *—NBOHLE, *v.* *—NHOLZ, *o.* dwarshout, *o.* - balk (eener brug), *m.* *—NJOCH, *o.* juk eener brug, *o.* *—NKNECHT, *m.* bruggeman, bruggewachter, *m.* *—NKNOPF, *m.* *—NSCHANZE, *v.* bruggenhoofd, *o.* *—NLEHNE, *v.* leuning eener brug, *v.* *—NMEISTER, opziener der bruggen, bruggemeester; kapitein der pontonniers, *m.* *—NPFEILER, *m.* brugpijler, *m.* - zuil, *v.* *—NZOLL, *m.* *—NGELD, *o.* bruggegeld, *o.* bruggetol, *m.* —EINNEHMER, *m.* bruggeman, die het bruggegeld ontvangt, *m.*

BRÜCKUNG, *v.* stalvloer, houten vloer van eenen stal, *m.*

BRUDEL, *m.* damp, mist; (59) souil, modderpoel, *m.* *—N, *o.* *w.* (§) opborrelen, koken.

BRUDER, *m.* broeder, *m.*; *wie Brüder mit einander leben*, als broeders met elkander leven, omgaan.

BRÜDERCHEN, *o.* broêrtje, *o.* kleine-, jonge broeder, *m.*

BRÜDERGEMEINDE, *v.* broedergemeente, (zoo als die der moravische broeders, de hernhutters enz.), *v.*

BRUDERKIND, *m.* broeders kind, *o.* neef, *m.* nicht, *v.* *—KUSS, *m.* broederkus, *m.*

BRÜDERLICH, *b.* *n.* broederlijk, op eene broederlijke wijze, als broeder.

BRUDERLIEBE, *v.* broederliefde, *v.* *...MORD, *m.* broedermoord, *m.*

BRÜDERSCHAFT, *v.* broederschap, *v.*; *geistliche* —, geestelijke broederschap, vereeniging; — *mit einem machen*, met iemand gemeene zaak maken, iemand vriendschap -, broederschap zweren, zich met iemand verbroederen; —*trinken*, broederschap drinken, het toebrengen.

BRUDERSSOHN, *m.* broederszoon, neef, *m.* *...TOCHTER, *v.* broedersdochter, nicht, *v.* *...WEIB, *o.* broedersvrouw, aangehuwde zuster, schoonzuster, *v.*

BRUDERTREUE, *v.* broedertrouw, broederlijke liefde, *v.*

BRÜHAHN, *m.* zie BROIHAHN.

BRÜHE, *v.* saus, *v.* nat, vleeschnat, *o.* jeu, jus, *v.*; *fig.* (§) *eine lange* — *über etwas machen*, eene lange saus van iets maken, er breed over uitweiden, phrases maken. *...N, *b.* *w.* broeijen; afkoken. *...FASS, *o.* *...TROG, *m.* broeivat, *o.* -kuip, *v.* -trog, *m.* *...FUTTER, *o.* geneesdrank (voor

het vee), *m.* *...HEISS, *...WARM, *...SIEDENDHEISS, *b. n.* kokend-, ziedend-, brandend heet, pas van het vuur. *...KÄSE, *m.* roomkaas, *v.*

BRÜHL, *m.* moerassig kreupelbosch, *o.*

BRÜHNÄPFCHEN, *o.* sauskommetje, -potje, *o.*

BRÜLLEN, *o. w.* brullen, loeijen, balken, janken. *—, *o.* gebrul, geloei, gebalk, *o.*

BRÜLLOCHS, *m.* stier, bul, *m.*

BRUMMBÄR, -BART, -KATER, *m. fig.* (§) brombeer, brommer, grom-, knorpot, *m.* (ook vrouwelijk gebezigd).

BRUMMBASS, *m.* brompijp, doorgaande bas (in een orgel), *v.* *...EISEN, *o.* mondtromp, *m.* stalen speeltrompje, *o.*; *fig.* (§) bromster, kijfster, *v.* knorpot, *m. v.*

BRUMMELN, *o. w.* grommen, knorren.

BRUMMEN, *o. w.* brommen, knorren, morren, bekijven, mompelen; preutelen; brommen, een brommend geluid geven, gonzen, ruischen. *—, *o.* het brommen, gebrom, gegons enz.; het bekijven enz. *...R, *m.* stier, bul, *m.*; groote bassnaar; doorgaande orgel baspijp, *v.*; poldrak (zekere poolsche munt), *m.*; zie BRÜLLOCHS; *fig.* zie BRUMMBÄR.

BRUMMFLIEGE, *v.* hommelbij, *v.*

BRUMMIG, *b. n.* (§) knorrig, morrende, gemelijk.

BRUMMKÄFER, *m.* bromkever, *m.* *...KREISEL, *m.* brom-, werptol, *m.* *...OCHS, *m.* zie BRÜLLOCHS; *fig.* (§) domkop, kalfskop, *m.*

BRUNELLE, *v.* pruim van Brignole, fransche pruim, *v.* *—, *—NKRAUT, *o.* beerenoor, wondkruid, *o.*

BRUNFT, *v.* (59) bronst; *der Anfang der* —, het begin van den bronsttijd, *o.* *—EN, *o. w.* hitsig zijn, - worden. *—ZEIT, *v.* bronsttijd, *m.*

BRUNIREISEN, *o.* *...STAHL, *m.* bruineerijzer, -staal, *o.*

BRUNIREN, *b. w.* bruineren, polijsten, glad-, glanzig maken. *—, *o.* het bruineren; bruineersel, *o.*

BRUNNEN, *m.* bron, springbron, fontein, *v.* put, welput, *m.*; pomp, *v.* wateren, *o. mv.* geneesbron, *v.* bronwater, *o.*; *den — trinken*, de (bron-) wateren gebruiken; *(spr.) Wasser in — tragen*, water in de bron werpen, een' droppel in den oceaan doen. *—ADER, *v.* bronader, *v.* *—BECKEN, *m.* bronbekken, *o.* vergaârplaats van het wel- of bronwater, *v.* *—BOHRER, *m.* bron-, putboor, *v.*; boorder van put- of fonteinpijpen, *m.*; werktuig voor het boren van artesische putten, *o.* *—CUR, *v.* bron-, waterkuur, *v.* geregeld gebruik (voor een' tijd lang) der bron- of minerale wateren, *o.* *—DECKEL, *m.* bron-, putdeksel, *o.* -plank, *v.* *—FEGER, *—RÄUMER, *m.* putruimer, schoonmaker, *m.* *—GAST, *m.* bronbezoeker, patiënt welke het bronwater gebruikt, *m.* *—GELÄNDER, *o.* bronleuning, *v.* bron-, fonteinhek, *o.* *—GRABER, *m.* put-, brongraver, *m.* *—HAHN, *—ZAPFEN, *m.* brontap, -stop, kraan eener fontein, *v.* *—KASTEN, *m.* vergaârbak eener bron of fontein, *m.* *—KRESSE, *v.* (76) bron-, waterkers, *v.* *—LOCH, *o.* brongat, *o.* mond eener bron of fontein, - van eenen put, *m.* *—MEISTER, *m.* bronmeester, opziener eener bron, *m.* *—RAD, *o.* bron-, putrad, *o.* *—RÖHRE, *v.* bronpijp, *v.* *—SALZ, *o.* bronzout, *o.* *—SCHWENGEL, *m.* bron-, putwip, *v.* zwengel om water te putten, *m.* *—SEEL, *o.* put-, brontouw, *o.* *—STUBE, *—KAMMER, *v.* plaats waar de waterbuizen eener bron kunnen worden bezigtigd, *v.* *—WASSER, *o.* bron-, wel-, putwater, *o.*

BRUNNQUELLE, *v.* bron-, waterwel, *o.*; *fig.* (BRUNNQUELL), bron, *v.* oorsprong, *m.* bronader, *v.* *...ZIEGEL, *m.* bronsteen, tigchel, *m.*

BRUNST, *o.* *(fig.)* hitte, *v.* vuur, *o.* blakende drift, *v.*; bronst-, speeltijd (der dieren), *m.* zie BRUNFT; brand, *m.* zie FEUERBRUNST.

BRÜNSTIG, *b. n.* en *bijw.* vurig, blakend, geweldig, innig; hitsig (van dieren) vuriglijk; inniglijk. *—KEIT, *v.* hitte, *v.* vuur, *o.*; innigheid, *v.*

BRUNSTEN, *o. w.* (§) pissen, wateren.

BRUST, *v.* borst, *v.* boezem; uijer, *m.*; moederhart, *o.*; hals, *m.* borst (van een paard); maag (van eenen patrijs, fezant enz.); borststuk, *o.* (van een hert), kossem, *m.*; *einem Kinde die — geben*, de borst geven aan een kind, het zogen; *ein Kind an der —*, een kind aan de moederborst; *(fig.)* een nog zeer jong kind; *es liegt ihm auf der —*, zijne borst is bezet, - bezwaard. *—ADER, *v.* borstader, *v.* *—BALSAM, *m.* borstzalf, *v.* - balsem, *m.* *—BAND, *o.* *—BINDE, *v.* (48) borstlap, *m.* *—BAUM, *m.* (88) borsthout van een lintgetouw, *o.*; (78) borstboom (aan een weefgetouw), *m.* *—BEERBAUM, *m.* borstbezieboom, *m.* *—BEERE, *v.* borstbezie, *v.* *—BEERLATWERGE, *v.*, borstbezie-artsenij, *v.* *—BEIN, *o.* borstbeen, *o.*; bril (van gevogelte), *m.*; (196) borstbeen, *v.* *—BESCHWERDE, *v.* bezetting-, drukking op de borst, *v.* *—BILD, *o.* borstbeeld, *o.* buste, *v.* *—BLATT, *—BEET, *o.*

(27) draaijers borstplankje, *o.* *—BOHRER, *m.* *—LEYER, *v.* drilboor, *v.*
BRÜSTCHEN, *v.* borstje, *o.* hemd -, borstrok, *m.*
BRUSTDRÜSE, *v.* borstklier, *v.*; — *vom Kalbe*, kalfszweesrik, *m.*
BRÜSTEN (SICH), *w. w.* eene hooge borst zetten, de borst vooruitsteken; (ook *fig.*) zich verhoovaardigen, zich opblazen.
BRUSTENTZÜNDUNG, *v.* borstontsteking, *v.* *...ESSENZ, *v.* borst-droppels, *m. mv.* *...FELL, *o.* middelrif, *o.* *...FIEBER, *o.* borstkoorts, aamborstigheid, korte ademhaling, *v.* *...FLECK, *m.* borststuk, *o.* - lap, *m.* —, *...LEDER, *o.* (138) borstleder, schootsvel, *o.* *...FINNE, *v.* borstvin, *v.* *...FLEISCH, *o.* borst, *v.* borstvleesch (van gebraden of gekookt gevogelte), wit (van den kapoen enz.), *o.* *...GANG, *m.* (106) borstweg, *m.* *...GEFÄSS, *o.* borstvaten, *o. mv.* *...GESCHWÜR, *o.* borstgezwel, *o.* -zweer, *v.* *...HARNISCH, *m.* borstkuras, -harnas, *o.* - bedekking, *v.* *...HÖHLE, *v.* (106) borstholte, *v.* *...HOLZ, *o.* zie BRUSTBAUM, BRUSTBLATT. *...HALSER, *mv.* (203) loefhouders, *m. mv.* *...KERN, *m.* borsstuk van rundvleesch, lillend gebraad, *o.* *...KETTE, *v.* broek, *v.* borstketting, - band, *m.* *...KRANKHEIT, *v.* borstkwaal, - ziekte, benaauwde borst, aamborstigheid, *v.* *...KRAUSE, *v.* fijn geplooide hemdstrook, *m.* hom, jabot, *v.* *...KREUZ, *o.* borstkruis, *o.* *...KÜCHELCHEN, *o.* borstkoekje, *o.* *...KÜSSEN, *o.* borstkussentje, *o.* *...LATZ, *m.* borstlap, *m.* lijfje, korset, wambuis zonder mouwen, *o.* *...LEHNE, *...MAUER, *v.* borstwering, borstweer, *v.*; — *eines Fensters*, vensterbank, *v.* - muur, *m.* *...MILCH, *v.* (4) borstmelk, *v.* verkoelende borstdrank, *m.* *...MITTEL, *o.* borstmiddel, *o.* - artsenij, *v.* *...MUSKEL, *m.* borstspier, - zenuw, *v.* *...PELZ, *m.* hemd -, borstrok, *m.* *...PFLASTER, *o.* borstpleister, *v.* *...PFLUG, *m.* borstploeg, *m.* *...PILLE, *v.* borstpil, *v.* *...PLATTE, *v.* borstplaat, *v.* *...REINIGEND, *b. n.* borstzuiverend. *...RIEMEN, *m.* borstriem, *m.* *...SAFT, *m.* borstsiroop, *v.* *...SCHILD, *o.* borstlap (der joodsche hoogepriesters), *m.*; — *der Insekten*, schild, *o.* borst der insekten, *o.* *...SCHLEIFE, *v.* (106) keelknobbel, *m.* strottenhoofd, *o.* *...SCHLEIER, *m.* halsdoek, *m.* omknoopdoekje, *o.* *...SCHNUPFEN, *m.* verkoudheid, zinking op de borst, *v.* *...STREIF, *m.* zie BUSENSTREIF. *...STÜCK, *o.* borststuk, borstlijf van eene jurk of een kleed; borstkleed, *o.* *...THEE, *v.* *...TRANK, *m.* kruidendrank, *m.* aftreksel van kruiden voor de borst, *o.* *...TUCH, *o.* zie BRUSTLATZ.
BRÜSTUNG, *v.* (180) borstwering, *v.* wal, *m.*
BRUSTWARZE, *v.* tepel, *m.* speen, *v.*; tepel, uijer, *m.* *...WASSER, *o.* borstwater, water in de borst, *o.* — SUCHT, *v.* borstwaterzucht, *v.* *...WEH, *o.* borstpijn, - beklemming, *v.* *...WEHR, *v.* (180) borstwering, *v.* wal, *m.* *...WERK, *o.* voorstuk van een orgel, *o.*; (§) borst, *v.* hals, *m.* *...WURZEL, *v.* (76) engelwortel, *m.* *...ZUCKER, *m.* borstsuiker, *v.* klontje, *v.*
BRUT, *v.* broedsel, gebroed, *o.* (ook *fig.*); — *der Fische*, pootvisch, kleine vijvervisch, *m.*; — *der Bienen*, *Insekten*, broedsel van bijen, insekten enz. *o.*; — *der Seidenwürmer*, eijertjes der zijdewormen, *o. mv.*; — *der Zwiebelgewächse*, bolletjes, spruitjes der bloembollen, *o. mv.* *...AL, *b. n.* en *bijw.* stout, onbeschoft, beestachtig; op eene beestachtige -, onbeschofte wijze. *...BIENE, *v.* zie DROHNE.
BRÜTEN, *b.* en *o. w.* broeden, uitbroeden; *fig.* heimelijk smeden; *über etwas* —, over iets in het geheim nadenken, heimelijk ontwerpen. *—, *o.* uitbroeding, *v.* uitbroedsel, *o.*
BRÜTHENNE, *v.* broedhen, *v.*
BRÜTIG, *b. n.* *eine —e Henne*, eene broeische hen, *v.*; *ein —es Ei*, een vuil -, stinkend ei, *o.*
BRUTKÄFIG, *m.* broeikooi, *v.* *...OFEN, *m.* broeioven, *m.*
BRUTTO, *b. n.* (46) bruto, ruw gewigt, bruto-gewigt, *o.*
BRÜTZEIT, *v.* broeitijd, *m.*
BRUTZELL, *v.* broeicel (in de bijenkorven), *v.* *...ZWIEBEL, *v.* (76) spruitje, blaauwtje (van een* bloembol), *o.*
BÜBCHEN, *o.* jongetje, knaapje, borstje; *fig.* mannetje, manneken, *o.*
BUBE, *m.* jongen, knaap, straatjongen, deugniet, schelm, fielt, gaauwdief, boef, guit, vent; (63) boer, *m.* *—N, *o. w.* (§) *huren und* —, een losbandig leven leiden, bordeelen en kroegen bezoeken. *—NSTREICH, *m.* *—NSTÜCK, *o.* guiten -, schurkenstreek, *m.* boeven -, schelmstuk, *o.* schelmerij, fielterij, *v.*
BÜBEREI, *v.* schelmachtigheid, schurkerij, *v.* zie BUBENSTREICH.
BÜBINN, *v.* bedriegster, *v.* slecht wijf, *o.*; *fig.* schelmsch -, guitachtig meisje, *o.* ISCH, *b. n.* schelmachtig, ondeugend, slecht, snood, bedriegelijk.

Buch, *o.* boek, *o.*; *etwas zu —e bringen, tragen*, iets boeken, (op het) kantoorboek brengen, te boek stellen, (ook *fig.*); — *halten*, boekhouden; *fig. das redet wie ein —*, dat spreekt als een boek, dat is duidelijk; *ein — herausgeben*, een boekwerk uit-, in het licht geven; *ein — Papier*, een boek papier; *ein — Gold, Silber*, een boekje (blad) goud, - zilver, *o.*

Buchadel, *m.* jonge-, pas benoemde edelen, *m. mv.* adeldom, door benoeming of adelbrieven verkregen, *m.* *...**ampfer**, *m.* zure klaver, *v.*

Buchbinder, *m.* boekbinder, *m.* *—**gesell**, *m.* boekbindersgezel, -knecht, *m.* *—**kleister**, *m.* stijfsel, *o.* pap, *v.* *—**lohn**, *m.* boekbindersloon, *o.*

Buchdrucker, *m.* boekdrukker, *m.* *—**gesell**, *m.* boekdrukkersknecht, -gezel, *m.* *—**ballen**, *m.* zie **Druckerballen**. *—**ei**, *v.* boekdrukkerij, *v.* *—**kreuz**, *o.* boekdrukkerskruis, *o.* ophanger, *m.* *—**kunst**, *v.* boekdrukkunst, drukkunst, *v.* *—**presse**, *m.* drukpers, *v.*; vignet, lofwerk, sieraad aan het einde, aan het begin, aan het hoofd van boeken enz., *o.*

Buche, **Büche**, **Buchbaum**, *m.* beukenboom, *m.* *...**eichel**, *...**echer**, *v.* beukennoot, *v.*

Büchelchen, *o.* boekje, *o.*

Büchen, *b. n.* beukenhouten, van beukenhout.

Buchenwald, *m.* beukenbosch, *o.*

Bücheraufseher, *m.* bibliothekaris, opzigter eener boekerij, *v.* *...**bret**, *o.* boekenplank, *v.* *...**dieb**, *m.* boekendief; *fig.* letterdief, *m.* *...**freund**, *m.* boekenminnaar, *m.* *...**gestell**, *o.* boekenrek, *v.* hangend boekenkastje, *o.* *...**kenner**, *m.* boekenkenner, *m.* *...**kentniss**, *v.* boekenkennis, *v.* *...**machen**, *...**schreiben**, *o.* het schrijven, zamenstellen, zamenstelling van boeken, *v.* *...**narr**, *m.* boekengek, die op boeken verzot is, *m.* *...**saal**, *m.* *...**sammlung**, *v.* boekerij, boekenzaal, boekverzameling, bibliotheek, *v.* *...**schloss**, **Buchschloss**, *m.* slot-, haak van een boek, *o. m.* *...**schrank**, *m.* boekenkast, *v.* *...**schreiber**, *m.* schrijver, vervaardiger van een boek, *m.* *...**sprache**, *v.* boekentaal, *v.* naauwkeurige spreekwijzen, *v. mv.*; gemaaktheid in het spreken, pedanterie, *v.* *...**sucht**, *v.* boekenzucht, -manie, *v.* *...**trödler**, *m.* verkooper van -, handelaar in oude boeken, *m.* *...**verleiher**, *m.* boekenverhuurder, bibliotheekhouder, *m.* *...**verzeichniss**, *o.* boekenlijst, *v.* katalogus, *m.* *...**wurm**, *m.* boekworm, *m.* mot, *v.*; *fig.* boekendoorsnuffelaar, boekengek, boekenworm, *m.*

Buchesche, *v.* wilde esschenboom, *m.* *...**fink**, *m.* vink, *m.*

Buchführer, *m.* zie **Buchhändler**.

Buchgold, *o.* beleg-, bladgoud, *o.*

Buchhalten, *o.* *...**haltung**, *v.* het boekhouden; *doppelte —*, het dubbele of italiaansch boekhouden. *...**halter**, *m.* boekhouder, kantoorschrijver, *m.* *...**halterei**, *v.* het boekhouden; wetenschap -, kunst van het boekhouden, *v.*

Buchhandel, *m.* boekhandel, *m.* *...**händler**, *m.* boekhandelaar, boekverkooper, *m.* —**inn**, *v.* boekhandelaarster, *v.* *...**handlung**, *v.* boekhandel, -winkel, *m.* boekenmagazijn, *o.*

Buchklee, *v.* zie **Buchampfer**.

Buchladen, *m.* boekwinkel, boekhandel, *m.*

Buchmast, *v.* beukeikel, *m.*

Buchs, **Buchsbaum**, *m.* buks-, palmboom, *m.* *—**bäumen**, *b. n.* van buks- of palmhout, palmhouten.

Buchschuld, *v.* boekschuld, *v.*

Buchsdorn, *m.* buks-, palmstruik, -doorn, *m.*

Büchse, *v.* bus, handbus, *v.* vuurroer, *o.*; (67) poederdoos, *v.* *—**n**, *b. w.* (§) met de bus schieten, uit eene verborgene plaats schieten. *—**nbohrer**, *m.* geschutgietersboor, *v.* *—**nfutter**, *o.* geweer-kastje, *o.* *—**nkugel**, *v.* geweer-, buskogel, *m.* *—**nlauf**, *m.* geweerloop, loop van eene bus, *m.* *—**nmacher**, *m.* geweer-, bussenmaker, *m.* —**kunst**, *v.* geweer-, bussenmakerskunst, *v.* *—**nmeister**, *m.* kanonnier, *m.* *—**npulver**, *m.* bus-, geweerkruid, (zeer fijn kruid), *o.* *—**nschaft**, *m.* schaft, schacht eener bus, *v.* *—**nschäfter**, *m.* geweer-, bussenmaker, *m.* *—**nschiessen**, *o.* het schieten met de handbus. *—**nschloss**, *m.* slot-, plaat eener handbus, *o. v.* *—**nschuss**, *m.* schot uit eene handbus -, uit het klein geweer, *o.* *—**nschütze**, *v.* handbusschieter, *m.* *—**nspanner**, *m.* roerbusdrager, geweerlader (bij groote heeren); bussleutel, *m.*

Buchstab, *m.* letter, *v.*; *Anfangs —*, beginletter, *v.*; *ein grosser —*, eene hoofdletter; *ein kleiner —*, eene kleine, gewone letter; (13) kleine of renvooiletter; *nach dem —en*, naar de letter. *...**stäbeln**, *b. w.* letterziften, haarkloven. *—**enrechnung**, *v.* stelkunst, algebra, *v.* *—**enspiel**, *o.* *—**enwechsel**, *m.* *—**enversetzung**, *v.* letterzetting, *v.*; -raadsel, *o.* -keer, *m.* *—**iren**, *b. w.* spellen. —, *o.* het spellen, spelling, *v.*

Buchstäblich, *b. n.* en *bijw.* letterlijk, naar de letter, op eene uitdrukkelijke-, letterlijke wijze.
Bucht, *v.* bogt, *v.* inham, *m.* kreek, baai, *v.*
Buchweizen, *m.* boekweit, *v.* *...**winde**, *v.* wilde boekweit, *v.*
Buckel, *m.* bult, bogchel; (§) rug, *m.*; bultigheid, bultige gestalte, *v.*; *die Mauer macht einen* —, de muur built uit; *sich einen — lachen*, zich de zijden vasthouden van het lagchen, zich eenen bogchel lagchen. *—, *v.* knopje aan het mondstuk van een paardengebit, *o.*; haarlok, *m.*; zie **Locke**. *—**ig**, **bucklig**, *b. n.* gebogcheld, gebult, bultig, met een' bogchel, krom; (§) gedraaid. *—**ochs**, *m.* bultige os, wilde os in Amerika, *m.*
Bücken (sich), *w. w.* bukken, zich buigen; *sich vor einem* —, zich voor iemand buigen; *er geht ganz gebuckt*, hij gaat geheel voorover, -gebukt.
Bücken, *o.* **Bückling**, *m.* buiging, diepe buiging; *fig.* verootmoediging, *v.*; *viele Bücklinge vor einen machen*, herhaaldelijk en diep voor iemand buigen.
Bückling, *m.* bokking, *m.*; *ein frischer* —, nieuwe versche bokking.
Bude, *v.* winkel, *m.* kraam, *v.* potbuis, *o.* stal (tot uitstallen), *m.* *—**nmann**, *m.* opzetter-, wegruimer van kermiskramen, *m.* *—**nzins**, *m.* marktgeld, staangeld, *o.* zie **Standgeld**.
Büffel, —**ochs**, *m.* buffel-os, wilde os, *m.*; *der kleine* —, barbarijsche buffel, (van kleinere soort). *—**leder**, *o.* *—**rock**, *m.* buffelleder, *o.* -rok, *m.* *—**kalb**, *o.* buffelkalf, *o.* jonge buffel, *m.* *—**n**, *o.* *w.* (§) hard werken.
Bug, *m.* bogt, kromte, vouw, *v.*; knieboog, *m.*; schouderblad, *o.*; schoft van een paard, *v.*; schouderstuk (van een schaap, kalf enz.), *o.*; boeg (van een schip), *m.* *—**ader**, *v.* schoft-, schouderader (van een paard), *v.*; *einem Pferde die —n schlagen*, een paard aderlaten op de vier pooten. *—**anker**, *v.* (203) boeganker, *o.*
Bügel, *m.* beugel, *m.* (in alle beteekenissen); zie **Steigbügel**. — *einer Wiege*, kap-, boog eener wieg, *v.* *m.*; — *einer Korbe*, oor-, hengsel eener mand. *—**dohne**, *v.* (185) vogelnest, *o.* *—**eisen**, *o.* strijkijzer, penijzer, *o.* *—**garn**, *o.* vogelvangersnet, *o.* *—**los**, *b. n.* zonder stijgbeugels. *—**messer**, *o.* (76) kappers-strijkijzer, *o.*
Bügeln, *b. w.* strijken (van linnengoed); plat strijken (de naden).
Bügelriemen, *m.* stijgbeugelriem, *m.* *...**ringe**, *m.* *mv.* stijgbeugeloogen, *o.* *mv.* *...**stahl**, *m.* het platte van het strijkijzer, *o.* *...**tasche**, *v.* beugeltas, *v.* *...**träger**, *m.* riem tot het opbinden der stijgbeugels, *m.*
Buglahm, *b. n.* (175) verlamd, gebroken aan den schouder (van paarden); schouderlam. *...**schwinden**, *v.* (175) schouderverrekking (van paarden), *v.*
Bugsiranker, *m.* (203) boegseeranker, *o.*
Bugsiren, *b. w.* (203) boegseren, op sleeptouw nemen. *—, *o.* het boegseren, opboegseren. *...**spriet**, *m.* zie **Bogspriet**. *...**stück**, *o.* schouderstuk, *o.* bout (van een schaap); schenkel (van een' os), *m.*; (203) boegstuk, *o.*
Buhle, *m. v.* beminde, *m. v.*; bijzit, *v.*; man die in overspel leeft, *m.* *—**n**, *o. w.* vrijen, boeleren; *um ein Frauenzimmer* —, de liefde eener vrouw bejagen, haar hart pogen te winnen; *mit einer Frau* —, in ongeoorloofde liefde-betrekking met eene vrouw staan, met haar verkeeren; *fig. um etwas* —, naar iets trachten, haken, streven; iets bejagen; iets door omkooping trachten te verwerven.
Buhler, *m.* minnaar; boeleerder, *m.* *—**ei**, (**Buhlschaft**), *v.* minnarij, behaagzucht eener vrouw, koketterie, vrijaadje, vrijerij, *v.* *—**inn**, *...**schwester**, *...**dirne**, *v.* behaagzieke boeleerster, ontuchtige vrouw, *v.* *—**isch**, *b. w.* behaagziek; verliefd; ontuchtig, onkuisch, verleidend.
Bühne, *v.* stellaadje, stelling, *v.*; tooneel, *o.* (ook *fig.*); zolder, *m.* vliering; kaai, *v.* *—**n**, *b. w.* (§) bevloeren, beplanken; met water aanvullen.
Bühnenbekleidung, *...**verzierung**, *v.* tooneeldekoratie, *v.* *...**maler**, *m.* tooneelschilder, *m.* —**ei**, *v.* tooneelschilderkunst, *v.* het tooneelschilderen. *...**mässig**, *b. n.* tooneelmatig. *...**meister**, *m.* kaai-, havenmeester, *m.* *...**stiefel**, *m.* halve laars, *v.* *...**wand**, *v.* tooneel-coulisse, *v.* zijscherm, *o.*
Bulle, *v.* bul, *v.* pauselijk besluit, *o.*; akte van benoeming tot een' graad aan de hoogeschool, *v.*; *die goldene* —, (36) de gouden bul.
Bulle, **Bullochs**, *m.* stier, bul; am bachtsstier, *m.* *—**nbeisser**, *m.* bullebijter, (groote hond); *fig.* onvriendelijk-, ruw mensch, *m.* *—**nkalb**, *o.* mannetjes kalf, *o.*
Bund, *m.* band; gordel (eener jurk, broek enz.); tulband, *m.*; (76) turksche lelie, *v.*; (12) rugband, *m.*; (42) loodverband; (145) hokje, vak; *fig.* verbond, bondgenootschap, *o.* zamenspanning, *v.*; *der deutsche* —, het

duitsch verbond; de bondsvergadering, *v*.

Bund, *o*. bundel, pak, *m*. rol, *v*.; bos stroo, *m*.; — *Futterstroh*, bos voederstroo; — *Weinpfähle*, — *Reisholz*, — *Knüttelholz*, — *Stockfische*, bundel-, bos wijngaardstaken, -dunhout, -dik brandhout, -knuppelhout, -stokvisch; — *Seefische*, in stroo gepakte zeevisch; — *Messingdraht*, rol ijzer-, koperdraad. *—axt, *v*. (168) gelijkmaker (der voren in een stuk hout), *m*. *—bruch, *m*. verbreking eens verbonds, vredebreuk, *v*. *—brüchig, *b*. *n*. trouw-, bondbreukig.

Bündel, **Bündchen**, *o*. pakje, bundeltje, bosje, *o*.; — *Reisholz*, — *Ruthen*, bos dun-, klein hout-, roeden; — *Acten*, pak papieren, lias; *fig*. *sein* — *schnuren*, zijne biezen pakken.

Bundesfeld, *o*. bondsveld, *o*. *...genoss, *m*. bondgenoot, *m*. *...lade, *v*. arke des verbonds (bij de joden), *v*. *...macht, *v*. verbond, *o*. koalitie, *v*. *...tag, *m*. bondsdag, *m*.

Bundfrei, *b*. *n*. *ein —es Clavier*, een klavier met dubbele snaren.

Bündig, *b*. *n*. en *bijw*. bondig, geldig, afdoende, overtuigend; kort, beknopt, bondiglijk, kort en goed, op eene overtuigende wijze, beknoptelijk. *—keit, *v*. bondigheid; juistheid (in het redeneren), beknoptheid, *v*.

Bündner, *m*. bondgenoot, *m*. lid des verbonds, *o*.

Bündniss, *o*. verbond, bondgenootschap, *o*. zamenspanning, *v*. verdrag, *o*.; *ein — mit einander machen*, een onderling verbond sluiten, een bondgenootschap aangaan; *ein — mit dem Teufel*, een verbond met den duivel.

Bunge, *v*. trommel; vischkaar, *v*. tros, *m*.

Bunkenstahl, *m*. zweedsch staal (in staven), *o*.

Bunt, *b*. *n*. bont, bontkleurig, kakelbont; — *machen*, met allerlei kleuren verwen; *ein —es Kleid*, een veelwervig kleed, veelwervige rok; *fig*. *eine —e Reihe*, eene bonte rij (mannen en vrouwen dooreen); *es zu — machen*, het te bont maken; *es geht — zu*, het gaat er bont -, wanordelijk toe; *es geht alles — übereck*, alles is te roof; *(spr.)* de muizen springen over de tafel. *—farbig, *b*. *n*. bontkleurig, -verwig. —fleckig, *b*. *n*. bontgevlekt; — *er Druck*, gekleurde-, geïllustreerde druk. *—flügel, *m*. groote duikelaar, (vogel), *m*. *—fütterer, *—macher, *m*. bontwerker, *m*. *—horn, *o*. gespikkelde hoorn, *m*. *—scheckig, *b*. *n*. kakelbont, bontkleurig, gespikkeld; — *machen*, kakelbont verwen, kleuren. *—specht, *m*. bonte specht, *v*.; *der kleine* —, graauwe ekster, *v*. *—werk, ruitwerk (als een schaakbord enz.), *o*.

Bunzen, *m*. spijkerijzer, *o*. stempel, *m*.

Burat, *m*. grove baai, *o*. pijlaken, *o*.

Bürde, *v*. last, *m*. pak, *o*. (ook *fig*.) zwaarte; ongeboren vrucht (eener zwangere vrouw), *v*. *—n, *b*. *w*. zie **Aufbürden**.

Burg, *v*. burg, burgt, *m*. kasteel, slot, ridderverblijf, *o*. *—bann, *m*. regtsgebied van een' burg, *o*. *—dienst, *m*. dienst op eenen burg of een slot bij eenen slotheer, *v*.

Bürge, *m*. borg; (ook hij die borg blijft); garant, *m*.; — *für einen sein*, — *werden*, borg voor iemand staan of blijven. *—n, *o*. *w*. borgstaan (voor iets of iemand); voor iemand instaan.

Burgflecken, *m*. burgtvlek, *o*. *...freiheit, *v*. vrijheid-, regtsgebied van een' burg of een slot, *v*. *o*.

Bürger, *m*. burger, stedeling, stadsbewoner, -burger, *m*.; — *werden*, het burgerregt verkrijgen, zich als burger nederzetten. *—inn, *v*. burgeres, stadbewoonster, *v*. *—adel, *m*. adel -, edelen uit de burgerij gekozen, *m*. *mv*. *—ausschuss, *m*. kommittee van burgers, *o*. bijzondere raad van burgers, gemeenteraad, *m*. notabelen enz. *—buch, *o*. *—rolle, *v*. rol, register der burgers, - van den burgelijken stand, *v*. *o*. *—eid, *m*. burgereed, burgerlijke eed, *m*. *—fest, *o*. burgerfeest, *o*. *—freund, *m*. burger -, volksvriend, demagoog, *m*. *—gehorsam, *m*. gijzeling, stille gevangenis, *v*. *—geld, *o*. *—schoss, *m*. betaling voor het burgerregt, burger -, hoofdgeld, *o*. *—gerechtsame, *v*. regten, voorregten, privilegiën aan het burgerregt verbonden, *o*. *mv*. *—hauptmann, *m*. burgerhopman, kapitein van de burgerwacht, -der schutterij, *m*. *—haus, *o*. burgerhuis, *o*. *—krieg, *m*. burgeroorlog, -krijg, *m*. *—krone, *v*. burgerkroon, *v*. *—lehen, *o*. onadellijk leen, *o*.

Bürgerlich, *b*. *n*. en *bijw*. burgerlijk, tot den burger of het burgerregt behoorende; onadellijk, stedelijk; op eene burgerlijke wijze; *das —e Recht*, het burgerlijk regt. *—e, *m*. *v*. onadellijke man of vrouw uit den burgerstand, *m*. *v*.

Bürgerliebe, *v*. *...sinn, *m*. burgerzin, *m*. *...mädchen, *o*. burgermeisje, meisje uit den burgerstand, *o*.

Bürgermeister, *m*. burgemeester, *m*.

*—AMT, *o.* *—WÜRDE, *v.* burgemeestersambt, *o.* burgemeesterlijke waardigdigheid, *v.*; (110) konsulschap, *o.* *...PFLICHT, *o.* burgerpligt, *m.* zie ook BÜRGERBID. *...RECHT, *o.* burgerregt', regt van inwoning, *o.*; *das — erhalten*, het burgerregt verkrijgen. *...SCHAFT, *v.* burgerij, *v.* *...SFRAU, *v.* vrouw van een' burger, burgervrouw, onadellijke vrouw, vrouw uit den burgerstand, *v.* *...SMANN, *m.* eenvoudig-, onadellijk burger, *m.* *...SOLDAT, *m.* burgersoldaat, schutter, *m.* *...STAND, *m.* burgerstand, *m.* *...STUBE, *v.* algemeene vergaderzaal der burgers, vergaderzaal van den gemeenteraad, stadhuiskamer, *v.* *...SINN, *m.* *...TUGEND, *v.* burgerzin, *m.* burgerdeugd, *v.* *...VOLK, *o.* burgervolk, *o.* *...WACHE, *v.* burgerwacht, schutterij, *v.* *...WEIB, *o.* zie BURGERSFRAU.

BURGFRIEDE, *m.* gebied van een ridderslot, *o.* burgvoogdij, *v.*; godsvrede (rondom het kasteel), *m.*; verbond voor de veiligheid van een burgslot, *o.* *...GERICHT, *o.* regtsgebied, bewind, geregt van eenen burg, *o.*

BURGGRAF, *m.* burggraaf, *m.* *...GRÄFINN, *v.* burggravin, *v.* *...GRÄFLICH, *b. n.* burggrafelijk, tot den burggraaf behoorende. *...GRAFSCHAFT, *v.* burggraafschap, *o.* *...HAUPTMANN, *m.* slotvoogd, bevelhebber van een kasteel, *m.* *...HERR, *m.* burgheer, *m.* *...KELLER, *m.* slotkelder, *m.* *...LEHEN, *m.* burgleen, *o.* *...MANN, *...SASS, *m.* vassaal, *m.* *...RICHTER, *m.* regter op een kasteel, leenheerlijk regter, *m.*

BÜRGSCHAFT, *v.* borg, borgtogt, *m.* verzekering, borgstelling, *v.* waarborg, *m.* garantie, *v.*; *— leisten*, borgtogt stellen.

BURGUNDERWEIN, BURGUNDER, *m.* bourgonjewijn, *m.*; *Burgundisch Heu*, spurrie, *v.* klavergras, *o.*

BURGVERLIESS, *o.* slottoren, *m.* *...VOGT, *m.* burg-, slotvoogd, kastelein, *m.* —EI, *v.* burgvoogdij, *v.* *...WACHE, *v.* wacht van een kasteel, slotwacht, *v.* *...WARTE, *v.* wacht-, slottoren, *m.*

BURLESK, *b. n.* koddig; boersch; gemeen.

BURSCH, *m.* zie BURSCHE.

BÜRSCHBÜCHSE, *v.* BÜRSCHROHR, *o.* jagtroer, *o.*

BÜRSCHCHEN, *o.* zie BÜBCHEN.

BURSCHE, *m.* jongen, knaap; kameraad, gezel; student, *m.*; *die jungen —e*, de jeugd, de jonge knapen; *ein lustiger —*, een vrolijke-, goedaardige knaap; *du bist mir ein feiner —!* gij zijt een lief kereltje voorwaar!

BÜRSCHE, *v.* jagt met het geweer of de handbus, *v.*; regt om te jagen; gebied waar men mag jagen, *o.* *—N, *b. w.* met het jagtroer jagen; de verholen jagt uitoefenen. *...MEISTER, *m.* jager met het bewaken van den jagttoestel belast, *m.* *...PULVER, *o.* kruid om vogels en wild te schieten, *o.*

BÜRSTCHEN, *o.* borsteltje, *o.*

BÜRSTE, *v.* borstel, *v.* schuijer, *m.* *—N, *b. w.* *einen —*, iemand den mantel vegen, doorhalen, borstelen, schuijeren, afpoetsen. *—NBINDER, *m.* borstel-, schuijermaker, *m.* *—NKRAUT, *o.* *—NPFLANZE, *v.* (76) kartamus, bastaard-saffraan, *o.* *—RAUPE, *v.* soort van rups, *v.*

BÜRTIG, *b. n.* zie GEBÜRTIG.

BÜRZEL, *m.* stuit, *v.*; (59) staart, *m.*

BURZELBAUM, *m.* tuimeling, buiteling, *v.* *...DORN, *m.* (76) zekere plant schadelijk voor het koren, *v.* (tribulus terrestris). *...KRAUT, *o.* zie PORTULAK. *...TAUBE, *v.* tuimelaar, (vogel), *m.*

BURZELN, *o. w.* tuimelen, buitelen.

BUSCH, *m.* doorn-, kreupelbosch, *o.*; struik, *m.* boschje, *o.* bundel, bos, *m.*; *auf den — schlagen*, het hazepad kiezen, ronddolen. *—BAUM, *m.* dwergboom, *m.* *—BOHNE, *v.* kruipboon, *v.* kruipertje, *o.*

BÜSCHCHEN, *o.* kreupelboschje; bundeltje, bosje, *o.*

BÜSCHEL, *m.* bos, bundel, *m.*; kuif; rist, *v.* tros, *m.*; handvol, *v.* *—FÖRMIG, *b. n.* en *bijw.* als een bundel of bos; bij-, in bossen, *v.* *—WEISE, *bijw.* bij bossen, als een bos.

BUSCHEN (SICH), *w. w.* tot een bosje worden, -groeijen.

BUSCHHAHN, *m.* korhaan, *m.* *...HOLZ, *o.* kreupelhout, *o.* struiken, heesters, *m. mv.* *...IG, *...ICHT, *b. n.* digt bewassen, bosachtig; vol struiken en heesters. *...JÄGER, *m.* *fig.* knappe-, onvermoeide jager, *m.* *...KANINCHEN, *o.* struik-, heesterkonijn, *o.* *...KLAFTER, *v.* vadem boschhout, *m.* *...KLEPPER, *m.* strooper; wilddief, *m.* *...WERK, *o.* kreupelbosch, -hout, *o.*; boschachtige streek, *v.*; *kleines —*, dorre landstreek, heide, *v.*

BÜSE, *v.* zie HÄRINGBÜSE.

BUSEN, *m.* boezem, *m.* borst, *v.* zie ook MEERBUSEN; *fig. in seinem — greifen*, tot inkeer komen. *—FREUND, *m.* boezemvriend, *m.* *—STREIFEN, *m.* strook, hom (aan een manshemd); halskraag (der vrouwen), *m.*

BUSSAAR, BUSSHARD, *m.* havik, roof-

vogel, *m.*
BUSSBUCH, *o.* boeteboek, boek der boetelingen, *o.*
BUSSE, *v.* boete, *v.* berouw, *o.*; geldboete, straf, *v.*; — *thun*, boete doen, zich eene straf opleggen.
BÜSSEN, *b.* en *o. w.* boeten, boete doen; boeten, lijden; (§) opdraaijen (voor iets); *seine Lust* —, zijnen lust boeten, voldoen; *er wird dafür — müssen*, hij zal er voor boeten.
BÜSSER, *m.* —INN, *v.* (BÜSSENDE, *m. v.*) boeteling, *m. v.* boetedoener, -doenster, lijder, -ster *m. v.*
BUSSFÄLLIG, *b. n.* boete-, strafschuldig. *...FERTIG, *b. n.* boetvaardig. —KEIT, *v.* boetvaardigheid, *v.* *...GEBET, *o.* boetgebed, gebed eens boetelings, *o.* *...HEMD, *o.* boetehemd, *o.* *...LIED, *o.* boetelied, *o.* *...PREDIGER, *m.* boetprediker, *m.* *...PREDIGT, *v.* boetpredikatie, *v.* *...PSALM, *m.* boetpsalm, *m.*; *die Busspsalmen*, de boetpsalmen, boetehymnen. *...STÜCK, *o.* *...BUSSE, *v.* (50) stopstuk, *o.* *...TAG, *m.* boetedag, *m.* *...TEXT, *m.* tekst eener boetpredikatie, *m.* *...THRÄNEN, *v. mv.* boetetranen, tranen van berouw, *m. mv.*
BÜSSUNG, *v.* boetedoening, *v.* het boeten.
BUTTE, BÜTTE, *v.* draagkorf, *m.* klein kuipje, *o.*; draagkuip, -tobbe, *v.*; *eine — voll*, eene kuip-, mandvol.
BÜTTE, *v.* heilbot, *v.*
BÜTTEL, *m.* geregts-, politiedienaar, *m.* *—EI, *v.* gijzeling, stadsgevangenis, *v.*
BUTTENKORB, *m.* draagkorf, *m.* lastmand, *v.* (voor lastdieren). *...RUSS, *m.* roet in doosjes, *o.* *...TRÄGER, *m.* last-, korfdrager, *m.*
BUTTER, *v.* boter, *v.*; *mit — machen, bestreichen*, boteren, met boter besmeren; — *in den Augen*, dragt der oogen. *—ARTIG, *b. n.* boterachtig. *—BIRN, *v.* boterpeer, *v.* *—BLUME, *v.* boterbloem, *v.* *—BOHRER, *m.* boterboor, *v.* *—BREZEL, *v.* boter-krakeling, *m.* *—BROD, *m.* boterham, *v.* *—BRÜHE, *v.* botersaus, gesmolten boter, *v.* *—BÜCHSE, *v.* boterdoos, *v.* -bakje, *o.* *—FASS, *o.* botervat, *o.* -karn, *v.* *—FLADEN, *m.* botervlade, *v.* *—FLIEGE, *v.* *—VOGEL, *m.* botervlieg, *v.* *—GEBACKENES, *o.* botergebak, vliegertje, poffertje, *o.*
BUTTERHÄNDLER, —KRÄMER, —MANN, *m.* boterverkooper, -boer, *m.* —INN, *v.* boterverkoopster, -boerin, *v.* *...HÖKE, *m.* slijter, *m.* *...HOSE, *v.* botertonnetje, *o.* *...ICHT, *b. n.* zie BUTTERARTIG. *...KRAUT, *o.* (76) beerenoor, *o.* *...KÜCHELCHEN, *o.* poffertje, *o.* *...KUCHEN, *m.* boterkoek, *m.* vliegertjesdeeg, *o.* *...MARKT, *v.* botermarkt, *v.* *...MILCH, *v.* boter-, karnemelk, *v.*
BUTTERN, *b. w.* boter karnen, boteren, boter maken. *—, *o. w.* tot boter worden. *...SCHNITTE, *v.* boterham, *v.* *...STECKER, *m.* botersteker, *m.* -speetje, *o.* *...STOLLE, *v.* tulband (gebak), *m.* *...STÖSSEL, *m.* karnstok, *m.* *...STRIEZEL, *...TEIG, *m.* boter-, vliegertjesdeeg, *o.* *...TOPF, *m.* boterpot, *m.* *...VOGEL, *m.* vlinder, *m.* *...WECK, *m.* boterwegge, *v.* stuk boter, *o.* *...WURZ, *m.* boterwortel, *m.* *...ZAHN, *m.* botertand, *m.*
BÜTTGESELL, *m.* (77) kuipgezel, -werker, *m.*
BÜTTNER, *m.* zie BÖTTCHER.
BUTZ, BUTZEN, *m.* spits, *v.* knop, *m.*; klokhuis, *o.* (zie GRIEBS); — *am Obste*, kruis, top aan vruchten, (het tegenovergestelde gedeelte van den steel); — *am Lichte*, pit eener brandende kaars; — *in einem Geschwüre*, etterprop (aan een gezwel). *—IG, *b. n.* (§) weinig, klein, nietig.
BUXBAUM, *m.* zie BUCHSBAUM.
BYROL, BYROLT, *m.* zie GOLDAMSEL.

C. (*)

C, *o.* C (de letter); (171) ut, *v.*
CABACKE, *v.* armzalige woning, kluis, *v.*; *fig.* hol, *o.*
CABALE, *v.* kabaal, slinksche tegenwerking, *v.*; —*n machen*, kabaleren, kuipen, op eene slinksche wijze tegenwerken. *—NMACHER, *m.* kabaleerder, heimelijke onderkruiper, -tegenwerker, *m.*
CABANE, *v.* kajuit, *v.*

(*) Die Wörter welche sich nicht unter C finden, suche man unter K.

Cabinett, *o.* kabinet; *fig.* regering, *v.* de ministers, *m. mv.* *—**sminister**, *m.* kabinets-minister, *m.* *—**sprediger**, *m.* groot-aalmoezenier, kabinetsprediker, *m.* *—**srath**, *m.* kabinetsraad, *m.* en *o.* *—**ssiegel**, *o.* geheimzegel, *o.* *—**sstück**, *v.* kabinetstuk (voortreffelijk stuk), *o.*

Cacao, *m.* *—**bohne**, *v.* cacao, -boon, *v.* *—**baum**, *m.* cacao-boom, *m.* *—**hülse**, *—**schale**, *v.* cacao-schil, *v.* *—**pflanzung**, *v.* cacao-plantaadje, *v.* -boomgaard, *m.*

Cadenz, *v.* (22 en 171) kadans, maat, klankmaat, *v.*

Cadett, *m.* kadet, *m.* *—**encorps**, *o.* korps kadetten, *o.* *—**enhaus**, *o.* kadettenhuis, *o.* -school, *v.*

Caduk, *b. n.* zie **Hinfällig**, **Heimfällig**.

Caftan, *m.* kaftan, *v.* plegt-, eergewaad bij de Turken, *o.*

Calcant, *m.* zie **Balgentreter**.

Calcedon, *m.* zie **Chalcedon**.

Calciniren, *b. w.* zie **Verkalken**.

Calculiren, *b. w.* zie **Rechnen**, **Berechnen**.

Calecuter, **Calecutische Hahn**, *m.* — **henne**, *v.* kalkoen, kalkoensche haan, *m.* -hen, *v.*

Calembour, *m.* woordspeling, *v.* (als kwinkslag).

Cälibat, *m.* ongehuwde staat, *m.*; zie **Ehelosigkeit**.

Caliber, *m.* kaliber, *o.* *—**stab**, *—**stock**, *m.* kaliberstok, *m.* *...**briren**, *b. w.* vormen, de behoorlijke wijdte en omvang geven (aan geschut, uurwerken enz.).

Calvinismus, *m.* kalvinismus, *o.* de hervormde leer, *v.* *...**nist**, *m.* *...**nistinn**, *v.* kalvinist, *m.* kalvinistische vrouw, *v.*

Camaldulenser, *m.* kamaldulsche monnik, *m.*

Camee, *m.* kamee, *v.* steen van twee of meer kleuren, steen met figuren (daarin gegroeid of geslepen), *m.*

Camerad, *m.* kameraad, makker, medgezel; spitsbroeder, *m.* *—**schaft**, *v.* kameraad-, broederschap, *o.* verbroedering, *v.*

Cameralist, *m.* staatsfinancier, *m.*

Cameralsache, *v.* zaak de rekenkamer, -het financiewezen betreffende, *v.* *...**wesen**, *o.* financiewezen, *o.* *...**wissenschaft**, *o.* wetenschap der financiën, van geldelijk beheer (in eenen staat), *v.*

Campagne, *v.* zie **Feldzug**.

Campane, **Campanie**, *v.* (203) kampanje, *v.*

Campescheholz, *o.* campeche-hout, *o.*

Campher, *m.* kamfer, *v.*; *mit — anmachen*, kamferen, met kamfer bereiden. *—**baum**, *m.* kamferboom, *m.* *—**kraut**, *o.* (76) kamferkruid, *o.* *—**spiritus**, *m.* geest van kamfer, *m.*

Campiren, *o. w.* legeren, gelegerd zijn, zich legeren; zie **Lagern**.

Canal, *m.* kanaal, *o.* vaart, gracht, *v.* (ook *fig.*).

Canapee, *m.* rustbank, kanapee, sofa, *v.*

Canarienbastard, *m.* bastaard-kanarievogel, *m.* *...**futter**, *o.* *...**samen**, *m.* *...**gras**, *o.* kanariezaad, *o.* *...**hecke**, *v.* broeikooi voor kanarievogels, *v.* *...**sect**, *m.* kanariewijn, sek, *m.* *...**vogel**, *m.* kanarievogel, *m.* *...**zucker**, *m.* kanariesuiker, koningssuiker, *v.*

Canaster, *—**tabak**, *m.* kanaster, -tabak, *m.*

Cancelle, *v.* (109) orgel-tralie, *v.*

Candelzucker, **Candiszucker**, *m.* kandijsuiker, kandij, *v.*; *der braune —*, gebrande suiker, soort van kandij.

Candidat, *m.* kandidaat, *m.*

Candiren, *b. w.* wit en hard doen worden, tot kandij maken; *sich —*, *(candirt werden)*, tot kandij worden.

Caneel, *m.* zie **Zimmet**.

Canevass, *m.* kanefas, fijn bombazijn, *o.* *—**weber**, *m.* bombazijn-wever, *m.*

Canon, *m.*; (68) kerkregel, -wet, *m.* *v.*; (171) fuge, kanon, *v.*; (13) kanonletter, *v.* *—**icat**, *o.* *—**ie**, *v.* domheerschap, *o.* kanonniksplaats, *v.*; *fig.* gemakkelijk-, winstgevend baantje, *o.* *—**icus**, *m.* kanunnik, *m.* *—**isch**, *b. n.* en *bijw.* kanonisch, volgens de kerkwet of kerkregelen; *die —en Bücher*, de kerkelijke wetboeken; *das —e Recht*, het kanonische of kerkelijke regt, *o.* *—**isiren**, *b. w.* zie **Heiligsprechen**. *—**isirung**, *v.* zie **Heiligsprechung**. *—**issinn**, *v.* bekleedster eener klooster-prebende, *v.* *—**ist**, *m.* geleerde ervaren in het kerkelijk regt, *m.*

Cantate, *v.* feest-, jubelzang, *m.* kantate, *v.*

Cantille, *v.*; (17 en 45) kantilje-werk, (gedraaid goud- of zilverdraad), *o.*; *mit — auszieren*, met zulk draad werken, omwinden.

Canton, *m.* kanton, *o.* streek, *v.* gewest, kantonnement, kwartier, *o.* *—**iren**, *o. w.* in kantonnement liggen, kantonneren. *—**irung**, *v.* kantonnering, *v.* kantonnement, *v.*

Cantor, *m.* zanger, voorzanger, *m.* *—**at**, *o.* post van voorzanger, *m.* voorzan-

gersschap, *o*. *—EI, *v*. huis-, woning des voorzangers, *o*. *v*.; koor, *q*. troep koorzangers (bij de kerkdienst), *m*.

CAP, *o*. kaap, *v*. voorgebergte, *o*. zie VORGEBIRGE.

CAPELLAN, *m*. kapellaan, *m*. *—EI, *v*. kapellaanschap, *o*. kapellaanswoning. *v*.

CAPELLCHEN, *o*. kapelletje, bidkamertje, *o*.

CAPELLE, kapel, *v*.; (133) smeltkroes, *m*.; *auf die —, bringen*, in den smeltkroes zuiveren. *—NASCHE, *v*. (57) gezuiverde asch (om smeltkroezen te maken), *v*. *—NFORM, *v*. kroesvorm, *m*. *—NGOLD, *—NSILBER, *o*. kroesgoud, -zilver, (gelouterd), *o*. *—NSCHLÄGER, *m*. kroesmaker, *m*.

CAPELLIREN, *b*. *w*. (133) zie ABTREIBEN.

CAPELLMEISTER, *m*. kapel-, orkestmeester, *m*.

CAPER, *m*. kaper, zee-, vrijbuiter, *m*. *—EI, *v*. kaapvaart, vrijbuiterij, *v*.; *auf — ausrüsten*, ter kaapvaart uitrusten; *— treiben*, vrijbuiten op zee, de kaapvaart drijven. *—N, *b*. *w*. kapen, prijs maken op zee. *—SCHIFF, *o*. kaperschip, *o*.

CAPITAIN, CAPITÄN, *m*. kapitein, *m*.; zie HAUPTMANN.

CAPITAL, *b*. *n*. (meest in zamengestelde woorden), hoofd voornaamst. *—VERBRECHEN, *o*. misdaad van gekwetste majesteit; misdaad waaraan de doodstraf verbonden is, *v*. *...LINIE, *v*. (180) kapitaal, hoofdlijn, *v*. *—, *o*. hoofdsom, *v*. kapitaal, *o*.

CAPITAL, CAPITEEL, *o*. (18) kapiteel, *o*. *—, CAPITÄLCHEN, *o*. (12) besteeksel op een boek, *o*.

CAPITÄLCHEN, *o*. *mv*. (13) *(Capitalbuchstaben)*, hoofdletters, kapitalen, *v*. *mv*.

CAPITALIST, *m*. geldbezitter, kapitalist, *m*.

CAPITEL, *o*. kapittel, hoofdstuk, *o*.; vergadering-, kollegie van domheeren, *v*. kapittel, *o*.; *— halten*, kapittel-, vergadering houden; *fig*. *einem das — lesen*, iemand den tekst lezen, kapittelen, berispen. *—SHERR, CAPITULARHERR, *m*. kapittelheer, domheer, *m*. lid van een kapittel, *o*. *—SCHLUSS, *m*. besluit der domheeren eens kapittels, *o*. *—HAUS, *o*. *—STUBE, *v*. huis-, *o*. vergaderzaal eens kapittels, *v*.

CAPITULATION, *v*. verdrag tot overgave (eener stad of vesting), *o*. kapitulatie, *v*.; diensttijd (van eenen soldaat), *m*. *...LIREN, *o*. *w*. bij verdrag overgaan, kapituleren; voor bepaalden tijd dienst nemen (als soldaat).

CAPLAKEN, *m*. premie, *v*. rabat, *o*.

CAPRICE, *v*. eigenzinnigheid, *v*. gril, *m*. *...IÖS, *b*. *n*. eigenzinnig, koppig, grillig.

CAPRIOLE, *v*. bokkesprong; sprong van een (schichtig) paard, kabriool, *m*. *—*n schneiden*, lucht-, bokkesprongen maken. *—NMACHER, *m*. springer, luchtspringer, *m*. paard dat wilde sprongen doet, *o*.

CAPTUR, *v*. CAPTURBEFEHL, *m*. zie VERHAFT, VERHAFTSBEFEHL.

CAPUCINER, *m*. *—INN, *v*. kapucijn, monnik van de orde van den H. Franciskus, *m*.; non van deze orde, *v*.*—KLOSTER, *o*. klooster der kapucijnen, *o*.

CAPUT, *bijw*. (§) gebroken, te gronde gerigt, in het verderf; kapot, dood; (63) kapot.

CAPUTT, *m*. kapot, -jas, *m*. zie KAPPE. *—ROCK, *m*. mantel met eene kap, soldatenjas, *m*.

CAPUZE, *v*. monniks-, regenkap, *v*.

CARABINER, *m*. karabijn, *v*. *...IER, *m*. karabinier, *m*.

CARAFFINE, *v*. flesch, wijnflesch, *v*. zie FLASCHE.

CARAVELLE, *v*. karavel, *v*. (portugeesch schip).

CARBONNADE, *v*. zie ROSTBRATEN.

CARBONARISMUS, *o*. stelsel-, partij der Carbonari (vrijheidsvrienden in Italië), *o*. *v*.

CARBUNKEL, CARFUNKEL, *m*. karbonkel, *m*.

CARCASSE, *v*. karkas, geraamte, *o*.

CARCER, *o*. (52) kerker, *m*. gevangenis, *v*.

CARDAMOME, *v*. kardamom, *o*.

CARDINAL, *b*. *n*. (in zamengestelde woorden) hoofd, voornaam, kardinaal. *—, *m*. kardinaal, *m*. *—BISCHOF, *m*. kardinaal-bisschop, *m*. *—FINK, *m*. kardinaaltje, (amerikaansche vogel); zeker insekt, *o*. *—SBLUME, *v*. kardinaalsbloem, *o*. *—SCOLLEGIUM, *o*. vergadering der kardinalen, *v*. kardinaals-kollegie, *o*. *—SHUT, *m*. kardinaalshoed, *m*. *—SWÜRDE, *v*. kardinaalswaardigheid, *v*.

CARDOBENEDICTIN, *m*. (76) gezegende distel, *m*.

CARFIOL, *m*. zie BLUMENKOHL.

CARMELITER, *—MÖNCH, *m*. *—NONNE, *v*. karmelieter-monnik, *m*. -non, *v*.

CARMEN, *o*. gelegenheidsvers, gedicht, *o*. zang, *m*.

CARMESIN, *o*. *—ROTH, *b*. *n*. en *o*. karmozijnrood, *o*. *—FARBE, *v*. karmozijnkleur, *v*.

CARMEN, *m*. karmijn, *o*. (verf).

CARMOSIREN, *b*. *n*. (60) bezetten (een

edelgesteente met kleine diamantjes. *...STEINCHEN, o. klein steentje, diamantje, kapje, o.
CARNAVAL, o. vasten-avond, m. karnaval, v.
CARNEOL, m. kornalijn, (edelgesteente), m.
CAROLIN, m. karolijn, zes-daaldersstuk, (gouden munt), v.
CAROTTE, v. wortel, m.; rol (tabak), v.
CARPIE, v. pluksel, o.
CARREAU, v. (145) ruiten, v.
CARROTE, v. kar, v. slecht voertuig, o.
CARRICATUR, v. spotprent, karrikatuur, charge, v.
CARRIOLE, v. CARRIOL, o. karretje, kabrioletje, o.
CARROSELL, CARUSSELL, m. carousel, o.
CARROSSE, v. rijtuig, o. zie KUTSCHE.
CARTEL, o. uitdaging, v.; verdrag wegens uitlevering (van gevangenen, misdadigers enz.), o.
CARTESIANER, m. volgeling van Descartes, m.
CARTHAUSE, v. CARTHÄUSERKLOSTER, o. karthuizerklooster, o.
CARTHÄUSER, m. *—INN, v. karthuizermonnik, -non, m. v. *—NELKE, v. soort van anjelier, v. *—PULVER, o. karthuizerskruid, o.
CARTON, m. bordpapier, o.; papieren doos, v.
CARTUSCHE, v. kardoes, v.
CASAKIN, m. overrok, schanslooper, (kleedingstuk), m.
CASCADE, v. zie WASSERFALL.
CASCARILLE, v. kina-soort, (boompje met zijn' schors), v.
CASCHALOT, CASCHELOT, m. zie POTTFISCH.
CASEL, v. kasuifel, v. zie MESSGEWAND.
CASEMATTE, v. (180) kazemat, v. zie KANONKELLER.
CASERNE, v. kazerne, v.
CASIEN, CASIENBAUM, m. indiaansche boom, (thans ook in Guyana), m.
CASSE, v. kas; geldkist, -kast, v. geldvoorraad, m. kontant, o.; *bei — sein*, bij kas zijn. *—NBEAMTE, m. ambtenaar bij de schatkist, -voor de financiën; ontvanger, m. *—NBESTAND, m. overschot in kas, o. *—NBUCH, o. kasboek, o. *—NDIEB, m. beroover-, dief van de kas, m. *—NDIEBSTAHL, m. kas-berooving, v. geldroof, m. *—NGELD, o. kasgeld, geld dat koers heeft, o. *—NSCHEIN, m. schatkistbiljet, o.
CASSEROLLE, v. stoof-, braadpan, v. *...LOCH, o. fornuis, o. *...OFEN, m. braadoven, m.
CASSIA, v. CASSIENBAUM, m. kassia, v. kassiaboom, m.
CASSIENRINDE, v. bast van den kassiaboom, m. *...RÖHRLEIN, o. cassiabies, v. -riet, o. -schil, v.
CASSIREN, b. w. afdanken, vernietigen; zie AUFHEBEN, ABDANKEN. *...ER, m. kassier, m. *...UNG, v. afdanking, vernietiging, v. zie AUFHEBUNG.
CASSONADE, v. zie FARINZUCKER.
CASTELL, o. kasteel, slot, middeleeuwsch ridderverblijf, o.; (203) verschansing, v. achterkasteel, o. *—AN, m. kastelein, slotbewaarder, m. *—ANEI, v. kasteel-, slotvoogdij, v.
CASTOR, m. zie BIBER.
CASTRAT, m. kastraat, gesendene, o.
CASTRIREN, b. w. zie VERSCHNEIDEN, ENTMANNEN.
CASTROLL, o. zie CASSEROLLE.
CASUAR, m. kasuaris, (vogel), m.
CASUIST, m. zie GEWISSENSLEHRER. *—IK, v. leer der gewetensvragen, v.
CATASTER, m. zie STEUERBUCH.
CAUSEN, v. mv. (§) gezochte-, verdraaide regtspunten, chicanen, o. v. mv.
CAUTEL, v. (124) voorwaarde, v. voorbehoud, o.
CAUTION, v. zie BÜRGSCHAFT.
CAVALIER, m. kavalier, edelman, m. *—MÄSSIG, b. n. en *bijw.* edel, ridder-, ruiterlijk, op eene riddermatige wijze,
CAVALLERIE, v. *...IST, m. zie REITEREI, REITER.
CAVIAR, m. kaviaar, m. steurkuit, v.
CEDER, v. CEDERBAUM, m. ceder, -boom, m. *—N, b. n. cederhouten, van cederhout. *—NHARZ, o. cederhars, v. *—NHOLZ, o. cederhout, o.
CEDRAT, m. italiaansche citroenboom, m.; vrucht-, sap van dien boom, v. o.
CELLE, v. zie ZELLE.
CEMENT, o. —KITT, m. (95) cement, tras, o. *—IREN, b. w. met tras of cement metselen; (94 en 133) metaal zuiveren; *fig.* bevestigen. *—, o. *—IRUNG, v. het metselen met cement; (133) metaalzuivering, v. *—PULVER, o. (133) mengsel van stof van metalen, o. *—BÜCHSE, v. *—TIEGEL, m. (133) kroes, metaal-, mengselkroes, m. *—KUPFER, o. *—WASSER, o. (133) cementatiekoper, -water, o.
CENSIREN, b. w. berispen, vitten, beoordeelen.
CENSOR, m. boekbeoordeelaar, kritikus, berisper, vitter, m.
CENSUR, v. beoordeeling (van boeken, dagbladen enz.), kritiek; kerkelijke bestraffing, v.
CENT, v. zie ZENT.

Centaur, *m.* centaur, *m.* manpaard, *o.*
Centifolie, *v.* (76) honderdbladige roos, *v.*
Centner, *m.* centenaar (gewigt van 100 pond), *m.* *—**last**, *m.* *fig.* zeer zware last, *m.* *—**schwer**, *b. n.* *fig.* buitengemeen zwaar.
Central, *b. n.* (in zamenst.), (104) middelpuntig, centraal. *...**um**, *o.* zie **Mittelpunkt**.
Centurie, *v.* bende van honderd man (bij de Romeinen), *v.*
Ceremonialgesetz, *o.* wet-, reglement op de plegtigheden, *v. o.*
Ceremonie, *v.* plegtigheid, pligtpleging, *v.* *—**nbuch**, *o.* ceremonie-boek, *o.* *—**nmeister**, *m.* ceremonie-meester, *m.* *...**iös**, *b. n.* met veel-, vol pligtplegingen, hoofsch.
Chertapartei, *v.* (203) cherte-partij, *v.* vrachtbrief, *m.*
Cervelatwurst, *m.* zie **Hirnwurst**.
Chagrin, *m.* sagrijn, (soort van leder), *o.*
Chaise, *v.* sjees, (rijtuig), *v.*
Chalcedon, *m.* kalcedoon-steen, melkwitte agaat, *m.*
Chamäleon, *o.* kameleon, *o.*
Champagner, -**wein**, *m.* champanjewijn, *m.*
Champignon, *v.* paddestoel, *m.* zie **Feldschwamm**.
Chaos, *o.* bajert, chaos, *m.*
Charakter, *m.* karakter, gemoed, *o.* *—**isiren**, *b. w.* kenschetsen, kenmerken. *—**istik**, *b. n.* kenschetsend, kenmerkend, eigenaardig, karakteristiek.
Charfreitag, *m.* goede Vrijdag, *m.*
Charlatan, *m.* zie **Marktschreier**.
Charnier, *m.* zie **Scharnier**.
Charpie, *v.* zie **Carpie**.
Charwoche, *v.* heilige week, *v.*
Chaussee, *v.* zie **Dammweg**.
Chemie, *v.* zie **Chymie**.
Chenille, *v.* (17) chenilje, *v.* smal belegsel, *o.*
Cherub, *m.* (*mv.* **Cherubim**) cherubijn, *m.*
Chicane, *v.* zie **Rechtsverdrehung**, **Wickelei**.
Chimäre, *v.* zie **Hirngespinnst**.
China, —**rinde**, *v.* kinabast, *m.* *—**wurzel**, *v.* kinawortel, *m.*
Chiragra, *o.* zie **Hautgicht**.
Chiromant, *m.* handwaarzegger, *m.* *—**ie**, *v.* handwaarzeggerij, *v.*
Chirurg, *m.* zie **Wundarzt**. *—**isch**, *b. n.* heelkundig, chirurgikaal.
Chocolate, *v.* chocolade, *v.* *—**nkanne**, *v.* chocolade-kan, *v.* *—**nschenk**, *m.* chocolade-verkooper, *m.* *—**ntasse**, *v.* chocolade-kop, *m.* -tas, *v.*
Cholerisch, **Colerisch**, *b. n.* cholerisch, oploopend.
Chor, *m.* en *o.* koor; koor (in de kerk), *o.* rei; galerij eener kerk, *v.* *—**al**, *m.* *—**musik**, *v.* kerk-, koraalgezang, *o.* -muziek, *v.* *—**albuch**, koorboek, *o.* *—**alist**, *m.* koor-, kerkzanger, *m.* *—**altar**, *m.* hoog-altaar, *o.* *—**amt**, *o.* koordienst, *v.* *—**bischof**, *m.* koor-bisschop, *m.* *—**buch**, koorboek, register der opbrengsten van het koor, *o.* *—**büchse**, *v.* koorbus, (van de koorzangers of koorkinderen), *v.* *—**frau**, *v.* kapittelvrouw, -voogdes, kanonikes, *v.* *—**geld**, *o.* penningen voor de koorkinderen, *m. mv.*; geld voor zielmissen, *o.* *—**gericht** *o.* kerkeraad, *m.* *—**gesang**, *m.* koorgezang, *o.* kerkzang, *m.* -lied, *o.* *—**hemd**, *o.* koor-, priesterhemd, *o.* *—**herr**, *m.* kanonik, koorheer, *m.* *—**jungfer**, *—**nonne**, *v.* koormeisje, *o.* -non, *v.* *—**knabe**, *—**schüler**, *m.* koorjongen, *m.* *—**pult**, *m.* koor-, zanglessenaar, *m.* *—**rock**, *m.* koorkleed, *o.* *—**sänger**, *—**ist**, *m.* koorzanger, korist, *m.* *—**sängerinn**, *—**schwester**, *v.* koorzangster, *v.* *—**stuhl**, *m.* koorstoel, *m.* *—**stunden**, *v. mv.* kerk-, diensturen, *o. mv.* *—**ton**, *m.* toon van het kerkgezang, kerktoon, *m.* *—**weise**, *bijw.* koorsgewijze, in chorus.
Chrisam, *o.* vormsel, *o.* heilige olie, *v.*
Christ, **Christus**, *m.* christus, gezalfde, *m.*
Christ, *m.* *—**inn**, *v.* christen, kristen, *m.* christin, *v.* *—**abend**, *m.* kersavond, *m.* *—**auge**, *o.* (76) christus-oog, *o.* *—**beere**, *v.* zie **Stachelbeere**. *—**dorn**, *m.* christendoorn, *m.* *—**engemeinde**, *v.* christengemeente, *v.* *—**enheit**, *v.* christenheid, *v.* *—**enthum**, *o.* christendom, *o.* *—**fest**, *o.* kersfeest, *o.* *—**geschenk**, *o.* kersmisgeschenk, kersgeschenk, *o.* *—**kindlein**, *o.* het kindeke Jezus. *—**lich**, *b. n.* en *bijw.* christelijk, op eene christelijke wijze, als christen. *—**messe**, *—**mette**, *v.* mis van het kersfeest, (op den avond, middernacht of dag), *v.* *—**monat**, *m.* wintermaand, December, *m.* *—**nacht**, *v.* kersnacht, *m.*
Christorden, *m.* Christus-orde (in Portugal), *v.* *...**schein**, *m.* maan van December, *v.* *...**stolle**, *v.* kermiskoek, *m.* *...**tag**, *m.* kersdag, *m.* *...**woche**, *v.* kersweek, *v.* *...**wurz**, *v.* kersbloem, *v.*
Chromatik, *v.* (136) koloriet, *o.* *...**matisch**, *b. n.* (171 en 104) uit halve toonen zamengesteld, met halve toonen opklimmende.

CHRONIK, v. kronijk, v. zie ZEITBUCH. *—ENSCHREIBER, m. kronijkschrijver, m.
CHRONOLOG, m. tijdrekenkunnige, m. *—IE, v. tijdrekenkunde, v. zie ZEITRECHNUNG. *—ISCH, b. n. tijdrekenkundig, chronologisch.
CHRYSOBERILL, m. groengele beril, (zeker edelgesteente), m. *...LITH, m. goudsteen, m. *...PRAS, m. soort van smaragd, v.
CHUR, v. verkiezing, keus, keuze; keurvorstelijke waardigheid, v. *—FÜRST, keurvorst, m. *—FÜRSTENTHUM, o. keurvorstendom, o. *—FÜRSTINN, v. keurvorstin, v. *—FÜRSTLICH, b. n. keurvorstelijk. *—HAUS, o. keurvorstelijk huis, - geslacht, o.; keurvorstelijke waardigheid, v. *—HUT, m. keurvorstelijke hoed, m. - kroon, - muts, v. *—KREITS, m. keurvorstelijke kreits, v. *—MANTEL, m. keurvorstelijke mantel, m. *—PRINZ, *—PRINZESSINN, m. v. keurvorstelijke prins, m. -prinses, v. *—SCHWERT, o. keurvorstelijk zwaard, o. *—WÜRDE, v. keurvorstelijke waardigheid, v. - rang, m.
CHYMIE, v. scheikunde, v. zie SCHEIDEKUNST. *...ISCH, b. n. scheikundig; zuiverend, louterend (van metalen). *...IST, *...IKER, m. scheikundige, m.
CICEROSCHRIFT, v. (13) ciceroletter, v.
CICHORIE, v. CICHORIEN, m. chikorei, v.
CICISBEO, m. geleider, vrouwen-hoeder, cicisbeo (in Italië), m.
CIDER, m. cider, appelwijn, -drank, m. *—BRAUER, m. cider-bereider, - maker, - stoker, m. *—ESSIG, m. ciderazijn, m.
CINNAMET, m. kaneel, o.
CINNOBER, m. zie ZINNOBER.
CIRCULARSCHREIBEN, o. rondgaande brief, m. circulaire, v.
CIRCULIREN, o. w. rondgaan, in omloop zijn (van brieven, geld); *fig.* geruchten), o. mv.; zie UMLAUFEN. *...GEFÄSS, o. (133) destilleerketel, m.
CIRCUMFLEX, m. (151) omgebogen toonteeken, o.
CIRCUMVALLATIONSLINIE, v. zie UMSCHANZUNGSLINIE.
CIRKEL, m. zie ZIRKEL.
CIS, o. (171) ut-kruis, o.
CISTENRÖSCHEN, o. (76) heesterroosje, o.
CISTERNE, v. regenbak, m.
CISTERZIENSER, *—INN, m. v. geestelijke broeder, - zuster van Citeaux (in Frankrijk), m. v. *—ORDEN, m. broeder-, zusterorde van Citeaux, v.
CITIREN, b. w. dagvaarden; aanhalen (een' tekst, bewoordingen); *Geister* —, geesten bezweren.
CITRONAT, m. snippers, m. mv. gedroogde citroenschil, v.
CITRONE, v. citroen, m.; *dünnschälige* —, limoen, v.; *grosse dickschälige* —, dikbastige citroen; m.; *kleine süsse* —, zoete limoen, v.; *wohlriechende* —, welriekende citroen, (in Italië), m. *—NBAUM, m. citroenboom, m. *—NBRANNTWEIN, m. citroenwater (likeur), o. *—NBRÜHE, v. citroensaus, v. *—NESSENZ, v. geest van citroen, m. citroendroppels, m. mv. *—NFARBIG, *—NGELB, b. n. citroenkleurig, -verwig, -geel. *—NFINK, m. citroenvink (italiaansche vogel), m. *—NGESÄUERT, b. n. (133) citroenzuur. *—NHOLZ, o. citroenboomhout, o. *—NKRAUT, o. *—NMELISSE, v. (76) citroenkruid, o. *—NMUSS, o. citroen-gelei, o.
CITRONENÖL, o. citroenolie, v. *...PRESSE, v. citroenperser, m. *...QUENDEL, m. (76) citroen-tijm, m. *...SAFT, m. citroensap, o. - olie, v. *...SALZ, o. zout uit citroenzuur, o. *...SÄURE, v. (133) citroenzuur, o. *...SCHALE, v. citroenschil, v. *...SCHEIBE, v. citroenschijfje, o. *...SYRUP, m. citroensiroop, v. *...TRANK, m. limoendrank, m. limonade, v. *...WEIN, m. citroenwijn, m. *...WASSER, o. citroenwater, o. limonade, v.
CITRULLE, v. water-meloen, m.
CIVIL, b. n. burgerlijk, civiel; zie BÜRGERLICH. *—BEAMTE, *—BEDIENTE, m. burgerlijk ambtenaar, m. *—BEDIENUNG, v. civiele -, burgerlijke bediening, v. burgerlijk ambt, o. *—PROZESS, m. burgerlijk -, civiel regtsgeding, o.
CIVILISIREN, b. w. beschaven; zie BILDEN.
CLARET, —WEIN, m. bleekroode wijn, bleeker, m.
CLARIN, o. klaroen, schelle trompet, v. *—ETT, *—ETTE, m. klarinet, v. *—ETTIST, m. klarinetspeler, - blazer, klarinettist, m.
CLASSE, v. klas, -se, v. *—NLOTTERIE, v. klassen-loterij (staten-loterij), v. *—NORDNUNG, v. (121) rangschikking bij klassen, v. *...IKER, m. klassiek schrijver, m.; *die* —, de oude-, klassieke schrijvers. *...ISCH, b. n. klassiek, klassisch.
CLAUSEL, v. (119) bijzondere bepaling, voorwaarde, v. voorbehoud, o. clausule, v.
CLAUSUR, v. in-, opsluiting, v.; slot, beslag (van een kerkboek), o.
CLAVICYMBEL, o. klavecimbaal, klavikordium, o.
CLAVIER, o. klavier, o. piano, v.; *— *spielen*, op het klavier spelen. *—MACHER, m.

klaviermaker, *m.* *—SCHLÜSSEL, *m.* (171) klaviersleutel, *m.* *—SPIELER, —INN, *m. v.* klavierspeler, -speelster, *m. v.* pianist, *m.* *—STÜCK, *o.* klavier, staartstuk, *o.*

CLAVIS, *m.* klavier, klaauwier, *o.* touche, *v.*

CLERICUS, *m.* klerikus, geestelijke, *m.*

CLERISEI, *v.* geestelijkheid, klerezij (inz. bij roomschen), *v.*

CLIENT, *m.* —INN, *v.* kliënt, *m. v.* *—SCHAFT, *v.* kleënten, *m. mv.*; hoedanigheid van beschermeling, *v.*

CLOAK, *v. m.* vuilnispoel, put, *m.*

CLUB, *m.* klub, *v.* *—IST, *m.* lid eener klub, *o.*

COADJUTOR, *m.* koadjutor, *m.*

COCARDE, *v.* zie HUTSCHLEIFE.

COCHENILLE, *v.* konzenilje, *v.*; *unächte* —, scharlakenbezie, *v.*; *mit — färben*, met -, in konzenilje kleuren of verwen. *—NBAD, *o.* (179) konzeniljeverf, *v.* *—NBAUM, *m.* konzeniljeboom, -struik, *m.*

COCON, *m.* zie SEIDENGEHÄUSE.

COCOSBAUM, *m.* kokosboom, *m.* *...NUSS, *v.* kokosnoot, *v.* *...ÖL, *o.* kokosolie, *v.*

CODICILL, *o.* (124) codicil, aanhangsel tot een testament, *o.*

COHOBIREN, *b. w.* (133) verscheidene malen overhalen.

COLCOTHAR, *m.* roode -, aardachtige stof op den bodem van smeltkroezen, *v.*; kroes-aanzetsel, *o.*

CÖLESTINER, *—MÖNCH, *m.* celestijnermonnik, *m.*

COLIBRI, *m.* kolibri, *m.* kolibrietje, *o.*

COLLATIONIREN, *b. w.* vergelijken, kollationeren.

COLLATOR, *m.* bedeeler van geestelijke waardigheden, *m.*

COLLECTE, *v.* op-, inzameling, kollekte, *v.* *—NBUCH, *v.* kerkgebedenboek (voor de priesters), *o.*

COLLEGE, *m.* ambtgenoot, kollega, *m.* zie AMTSBRUDER, AMTSGENOSS. *...IALKIRCHE, *v.* dom -, stiftkerk, (kerk zonder bisschoppelijken zetel), *v.* *...IUM, *o.* kollegie, *o.*; kursus, *m.* kollegie, voorlezing eens hoogleeraars, *v.*; *Collegia lesen*, kursus houden, doceren.

COLLET, *o.* kraag, *m.* zie KOLLER.

COLONIE, *v.* volkplanting, kolonie, *v.* zie PFLANZUNG, PFLANZSTADT.

COLONIST, *m.* planter, kolonist, *m.*

COLONNE, *v.* (108) kolonne, krijgskolonne, *v.*

COLOPHONIUM, *o.* vioolhars, *v.* zie GEIGENHARZ.

COLOQUINTE, *v.* kolokwint, kaauwoerd-appel, *m.*

COLORATUR, *v.* (171) tremulant, sleping (in het zingen of spelen), *v.*

COLORIREN, *o. w.* (171) trillen, slepen (in het zingen, spelen enz.); (136) kleuren, afzetten. *...IST, *m.* (136) kleurder, prenten-afzetter, *m.*

COLORIT, *o.* koloriet, *o.* zie FARBENGEBUNG.

COLUMNE, *v.* (13) bladzijde, kolom, *v.*

COMMANDANT, *m.* bevelhebber, kommandant, *m.* *...IREN, *b. w.* (97) kommanderen, bevel voeren, aanvoeren. *...DO, *o.* (97) kommando, *o.* bevelvoering, *v.*; — *Soldaten*, bende, detachement soldaten. *—STAB, *m.* bevelhebbersstaf, *m.*

COMMENDE, *v.* wereldlijke abdij, *v.* zie PFRÜNDE.

COMMENTAR, *m.* uitlegging, *v.*; uitlegger, *m.*; zie ERKLÄRUNGSSCHRIFT.

COMMENTHUR, COMTHUR, *m.* kommandeur, *m.* *—EI, *v.* kommandeurschap, gebied -, waardigheid van een' kommandeur, *o. v.*

COMMENTIREN, *b. w.* zie ERKLÄREN, AUSLEGEN.

COMMERZ, *m.* handel, *m.* zie HANDEL. *—IENCOLLEGIUM, *o.* kamer van koophandel, *v.* *—IENRATH, *m.* commercie-raad, *m.* lid van de kamer van koophandel, *o.*

COMMISSÄR, *m.* kommissaris, *m.* *...SARIAT, *o.* kommissariaat, policiekantoor, *o.*

COMMISBÄCKER, *m.* bakker van kommies- of soldatenbrood, *m.* *...BROD, *o.* kommies-, soldatenbrood, *o.* *...FAHRER, *m.* kaper, kaperkapitein, *m.* zie KAPER.

COMMISSION, *v.* kommissie, *v.* last, *m.*; afdeeling, *v.* zie AUFTRAG. *—ÄR, *m.* zaakbezorger, - waarnemer, kommissionair, *m.*

COMMITTIREN, *b. w.* (46) bestellen, ordonneren.

COMMODE, *v.* lade-tafel, kommode, *v.*

COMMUNICANT, *m.* kommunikant, nachtmaalhouder, *m.*

COMMUNICATIONSLINIE, *v.* (108) kommunikatielijn, *v.* *...CIREN, *b. w.* mededeelen, bekend maken; zie MITTHEILEN. — , *b.* en *o. w.* het nachtmaal gebruiken, - toedienen.

COMMUNION, *v.* kommunie, *v.* nacht-, avondmaal, *o.*

COMPAGNIE, *v.* (97) kompagnie, *v.* (oudt.) vendel, *o.*

COMPASS, *m.* kompas, *o.* streekwijzer, *m.* *—HÄUSCHEN, *o.* kompashuisje, *o.* *—ROSE, *o.* zie WINDROSE. *—STRICH, *m.* (203) kompas-, windstreek, *v.*

COMPENDIUM, *o.* kort begrip, handboek, *o.*

COMPETENT, m. en b. n. zie MITBEWERBER en BEFUGT.
COMPETENZ, v. zie BEFUGNISS.
COMPILATOR, m. zamenflanser, zamensteller, m. zie SAMMLER. *...IREN, b. w. verzamelen, zamenflansen; zie ZUSAMMENTRAGEN.
COMPLETE, v. (68) de kompleten, v. m. (gezang na de avonddienst). *...IREN, b. w. zie VOLLSTÄNDIG -, VOLLZÄHLIG MACHEN.
COMPLIMENT, o. pligtpleging, buiging, v. kompliment, o. *—ENMACHER, m. —INN, v. komplimentenmaker, -maakster, m. v.
COMPLOT, o. komplot, o. zamenzwering, v.
COMPONIREN, b. w. (171) komponeren, toonzetten; zie SETZEN. *...NIST, m. toonzetter, komponist, m. zie TONSETZER.
COMPRESS, b. n. zie GEDRÄNGT.
COMPRESSE, v. zie BÄUSCHCHEN.
COMPROMISS, o. kompromis, onderling verbond, o.
CONCENTRIREN, b. w. bijeen -, te zamen trekken, in een brandpunt vereenigen.
CONCEPT, m. opstel, ontwerp, plan, concept, minuut, o.; zie AUFSATZ, ENTWURF; *fig.* (§) *einem das — verrücken*, iemands plan verijdelen; *aus dem —e kommen*, verward raken, den draad zijner redenering verliezen. *—PAPIER, o. gewoon schrijfpapier minuutpapier, o.
CONCERT, o. muziekpartij, v. concert, concerto, o.; *ein — geben, machen*, een concert geven, - maken; (*ins*), *in das — gehen*, op het concert gaan; *ein — spielen*, een concerto -, een concertante spelen. *—IREND, b. n. overeenkomende, - stemmende. *—MEISTER, m. muziekdirekteur, orkestmeester, m. *—SAAL, m. concertzaal, v. *—SÄNGER, *—SPIELER, m. —INN, v. concertzanger, -speler, m. -zangeres, -speelster, v.
CONCHILIEN, o. mv. schelpvisschen, m. mv. zie MUSCHELN, SCHNECKEN.
CONCILIUM, o. kerkvergadering, concilie, v.
CONCIPIREN, b. w. ontwerpen, opstellen; zie ENTWERFEN. *...PIST, m. steller, schrijver, m.
CONCLAVE, o. vergadering der kardinalen, v. konklave, o.
CONCORDANZ, *—BIBEL, m. bijbelregister, o. bijbel met zood. register, m.
CONCORDAT, o. verdrag, o. overeenkomst (bijzonder met den paus), v. konkordaat, o.
CONCUBINAT, o. zie KEBSCHE.
CONCUBINE, v. zie BEISCHLÄFERINN.
CONCURS, m. (119) vereeniging van schuldeischers (tegen een' schuldenaar), v.
CONDITION, v. voorwaarde, v. zie BEDINGUNG, STAND, DIENST.
CONDITOR, m. zie ZUCKERBÄCKER.
CONDOLIREN, o. w. rouwbeklag afleggen, brieven van rouwbeklag schrijven, kondoleren.
CONDOR, m. zie GREIF.
CONFECT, o. banket, o. konfituren, o. mv. zie ZUCKERGEBACKENES. *—BÜCHSE, *—SCHALE, v. banket -, konfituurtrommel, suikerdoos, banketschaal, v.
CONFEDERATION, v. zie BÜNDNISS.
CONFERENZ, v. zamenkomst, konferentie, v. *—MINISTER, m. onderhandelaar, minister tot de onderhandelingen, m.
CONFISCIREN, b. w. zie EINZIEHEN.
CONGRESS, m. kongres (bijeenkomst van vorsten of staatslieden), o.
CONISCH, b. n. zie KEGELFÖRMIG.
CONJUGATION, CONJUGIREN, b. w. (151) zie ABWANDELUNG, ABWANDELN.
CONJUNCTION, v. (151) zie BINDEWORT.
CONRADSKRAUT, o. (76) St. Janskruid, o.
CONSCRIBIRTE, m. opgeschrevene (voor de krijgsdienst), jong soldaat, m. *...SCRIPTION, v. krijgs-opschrijving, konskriptie, v.
CONSECRIREN, b. w. heiligen, wijden; zie EINSEGNEN, EINWEIHEN.
CONSENS, m. toestemming, v. zie EINWILLIGUNG; (119) hypotheek, v. zie PFANDVERSCHREIBUNG.
CONSERVATIONSBRILLE, v. konservatiebril, m.
CONSERVE, v. (4) conserf, o.
CONSISTORIALRATH, m. lid van het konsistorie, o. *...TORIUM, o. konsistorie, kerkbestuur, o.
CONSONANT, m. medeklinker, m.
CONSART, m. zie MITGENOSS.
CONSTABELSKAMMER, v. konstapels -, kruidkamer (op een schip), v. *...STABLER, m. kanonnier, konstabel, artillerist, pointeerder, m.
CONSTRUIREN, b. w. (151) zamenstellen, konstrueren (eenen volzin).
CONSUL, m. konsul, m.
CONSULENT, m. konsulerend advokaat, raadsman, m.
CONSUMPTION, v. verbruik, o. zie VERBRAUCH. *—SSTEUER, v. belasting op het verbruik, - op de konsumptie, v.
CONTERFEI, o. beeldtenis, v. portret, konterfeitsel, o. *—EN, b. w. portretteren.
CONTINGENT, o. kontingent, regtmatig aandeel aan troepenlevering, o.
CONTO, o. (46) rekening, v. *—BUCH, o. (46) rekening-courantboek, o. *—R, o. kantoor, o. zie SCHREIBSTUBE.
CONTRABAND, b. n. verboden, kontraband. *—IRER, m. zie SCHLEICHHÄNDLER.

Contract, *b. n.* verlamd ; zie **Gliederlahm**. *—, *o.* kontrakt, *o.* overeenkomst, *v.* zie **Vertrag**. *—**mässig**, *b. n.* en *bijw.* kontraktmatig, bij wijze van overeenkomst, - van verdrag.
Contractant, *m.* een der kontraktanten, *m.*; *die —en*, de kontrakterende partijen, *v. mv.* *...**iren**, *b. w.* (119) kontrakteren, overeenkomen.
Contrapunkt, *m.* (171) kontrapunt, *o.* zie **Gegenpunkt**.
Contrast, *m.* kontrast, *o.* tegenstelling, *v.* zie **Abstich**. *—**iren**, *o. w.* afsteken ; zie **Abstecken**.
Contribuiren, *b. w.* zie **Beitragen**, **Steuern**.
Contribution, *v.* zie **Brandschatzung**, **Kriegssteuer**.
Controvers, *v.* geestelijk geschil, - geschilpunt, *o.*
Contumaciren, *b. w.* (119) bij verstek vonnissen. *...**maz**, *v.* veertigtal, *o.* proeftijd van veertig dagen, *m.* karantaine, *v.*
Convenienz, *v.* gemak, *o.* geschiktheid, gepastheid, *v.*
Convent, *m.* vergadering, konventie, *v.* zie **Zusammenkunft**, **Versammlung**. *—**ion**, *v.* zie **Uebereinkunft**, **Vertrag**. *—**ionsgeld**, *o.* konventiegeld (in Duitschland), *o.* *—**uel**, *b. n.* en *m.* kloosterlijk ; monnik opgenomen in eene monnikenorde, kloostermonnik, *m.*
Convictorist, *m.* kostganger (van een gymnasium of klooster) ; beursbezitter, *m.* *...**torium**, *o.* gemeente ; eetzaal, *v.* refectorium, *o.*
Copahubalsam, *m.* balsem van den boom copaïba (in Brazilië), copaïva-balsem, *m.*
Copie, *v.* kopij, *v.* afschrift, *o.* *...**irbuch**, *o.* kopijboek (van brieven), *o.* *...**iren**, *b. w.* af-, uit-, overschrijven, kopiëren. *...**ist**, *m.* kopist, afschrijver, jongste kantoorklerk, *m.*
Copulation, *v.* huwelijks-inzegening, *v.* het trouwen ; zie **Trauung**.
Cordat, *b. n.* (§) zie **Herzlich**, **Vertraut**.
Cordon, *m.* (108) kordon, *o.* afsluiting, *v.*
Corduan, *m.* korduaan-, spaansch leder, *o.* *—**bereitung**, *v.* korduaanbereiding, kunst van spaansch leder te bereiden, *v.* *—**macher**, *m.* korduaanmaker, - bereider, *m.*
Cornett, *m.* kornet, standdaardrager, *m.* *—**e**, *v.* kornet, eskadron, *o.* bende (ruiters), *v.*
Cornut, *m.* (13) drukkersgezel (die nog buiten het gild is), *m.*
Corollarium, *o.* (198) gevolg (van een reeds bewezen voorstel), *o.*
Corporal, *m.* korporaal, *m.* *—**schaft**, *v.* rot voetknechten, *o.* escouade, *v.*
Corpus antiqua, *v.* (13) klein romein, romein, *o.*; — *cursiv*, *v.* (13) diamantletter, *v.*
Correct, *b. n.* naauwkeurig, korrekt ; zie **Fehlerfrei**, **Sprachrichtig**. *—**heit**, *v.* naauwkeurigheid, zuiverheid van taal, *v.* *—**or**, *m.* korrektor, drukverbeteraar, *m.* *—**ur**, *v.* korrektie (van drukproeven), *v.* *—**bogen**, *m.* drukproef, *v.* proefblad, *o.*
Correspondent, *m.* korrespondent, *m.* *...**denz**, *v.* briefwisseling, verbetering, *v.* *...**diren**, *o. w.* *mit einem*, korresponderen, briefwisseling houden met iemand.
Corrigiren, *b. w.* zie **Verbessern**, **Berichtigen**.
Corsar, *m.* zeeroover, zeeschuimer, *m.*
Corsett, *o.* korset, keurslijf, *o.*
Corvette, *v.* zie **Rennschiff**.
Costwurz, *v.* (76) indische heester, (soort van vlierboom), *m.*
Coulisse, *v.* zijscherm, schuif-, beweegbaar scherm, *o.*
Cour, *v.* hof, *o.*; *einem od. einer die — machen*, iemand of aan eene vrouw zijn hof maken.
Courier, *m.* koerier, renbode, *m.* *—**stiefeln**, *v. mv.* koerierlaarzen, hooge sterke laarzen ; dragonder-laarzen, *v. mv.*
Cours, *m.* koers, effekten-, wisselkoers, *m.* *—**zettel**, *m.* koerslijstje, *o.* notitie der koersen, *v.*
Couvert, *o.* omslag, *m.* couvert (van een' brief), *o.* zie **Umschlag**. *—, couvert (aan eene tafel) ; zie **Gedeck**.
Cravate, *v.* halsdoek, *m.* kravat, *v.*
Creatur, *v.* schepsel, *o.* ; handlanger, *m.* zie **Geschöpf**.
Credenzen, *b. w.* voorproeven, voordienen. *...**er**, *m.* schenker, voorproever, *m.* *...**teller**, *m.* schotel, *m.* presenteerblad, *o.* *...**tisch**, *m.* schenktafel, *v.* buffet, *o.*
Credenzschreiben, *o.* geloofsbrief, *m.* kredentiaal, *v.*
Credit, *m.* krediet, *o.*; — *geben*, krediet geven ; (§) borgen. *—**brief**, *m.* kredietbrief, *m.* *—**iren**, *b. w.* (46) krediteren, goed schrijven, in het credit schrijven; (§) borgen ; zie **Borgen**. *—**ur**, *v.* zie **Credenzschreiben**, **Beglaubigungsschreiben**. *—**or**, *m.* krediteur, schuldeischer, *m.* zie **Gläubiger**.
Cremor tartari, *m.* zie **Weinstein** (**Gereinigter**).
Criminal, *b. n.* (in zamenstell.) lijfstraffelijk ; zie **Peinlich**. *—**ist**, *m.* schrijver over -, kenner van het lijfstraffelijk regt, *m.* *—**rath**, *m.* raadsheer, *m.*

lid van een lijfstraffelijk geregtshof, - van eene kriminele regtbank, *o*.

CRUCIFIX, *o*. kruis, kruisbeeld, kruci-fiks, *o*.

CUBEBE, *v*. (76) staartpeper; turksche druif, *v*.

CUCUMER, *m*. zie GURKE.

CULISSE, *v*. (170) zie COULISSE.

CULTUR, *o*. bebouwing, kultuur; beschaving, *v*. zie ANBAU, AUSBILDUNG.

CUR, *v*. kuur (geneeskundige behandeling, genezing), *v*.; *eine — gebrauchen, anfangen*, zich aan eene kuur onderwerpen, er mede beginnen, eene kuur beproeven.

CURATEL, *v*. (119) geregtelijk toezigt, *o*. kuratele, voogdij, *v*. -schap, *o*.

CURATOR, *m*. (119) geregtelijke voogd, kurator, (over iemand aangesteld, wegens wangedrag of krankzinnigheid); opzigter, *m*.

CURBETTE, *v*. (128) courbette, (hooge of lage korte of ligte sprong van een paard), *m*.; *—n machen*, sprongen maken.

CURCUME, CURCUMEI, *v*. zie GELBWURZ.

CURIALSTYL, *m*. regts-, kanselarijstijl, *m*.

CURIREN, *b*. *w*. zie GENESEN.

CURRENDE, *v*. zingende en bedelende koorjongens; rondgaande brieven (wegens kerkelijke zaken), *m*. *mv*.; kist, doos (voor zulke brieven), *v*.

CURRENT, *b*. *n*. courant. *—GELD, *o*. geld dat koers heeft, *o*. *—SCHRIFT, *v*. loopend schrift, *o*. eene loopende hand, *v*.

CURSCHMIED, *m*. zie FAHNENSCHMIED.

CURSIREN, *o*. *w*. loop-, koers hebben.

CURSIV, *b*. *n*. (13) curcijf. *—SCHRIFT, *v*. curcijfletter, curcijf, *v*.

CUSTOS, *m*. (13) kustos, klapper, *m*.

CYLINDER, *m*. cilinder, *m*. rol, *v*. *...DRISCH, *b*. *n*. cilindrisch, als eene rol.

CYMBEL, *v*. cimbaal, *v*. *—KRAUT, *o*. (76) zekere plant, *v*. *—SCHLÄGER, *m*. cimbaal-, bekkenslager, *m*.

CYNISCH, *b*. *n*. cynisch, hondsch.

CYPERKATZE, *v*. cypersche kat, *v*. *...BIRN, *v*. cyprische peer, *v*. *...GRAS, *o*. *...WURZ, *v*. cypergras, *o*. *...PFLAUME, *v*. cyprische pruim, *v*.

CYPRESSE, *v*. *—NBAUM, *m*. cipres, cipresboom, *m*. *—NHOLZ, *o*. cypressenhout, *o*. *—KRAUT, *o*. cypressenkruid, *o*.

CZAR, *m*. *—INN, *v*. czaar, czarin, (keizer, keizerin van Rusland), *m*. *v*.

D.

D, *v*. D (de letter); (171) ré (muzieknoot), *v*.

DA, *bijw*. daar, aldaar, er, waar, dat, tegenwoordig; *— sein*, aanwezig-, er tegenwoordig zijn, voorhanden zijn, bestaan; *nicht — sein*, afwezig, er niet zijn; *ich werde gleich wieder — sein*, ik ben dadelijk terug; *ist er —?* is hij er? is hij te huis? *nein, er ist nicht —*, neen, hij is er niet; *— ist er*, daar is hij; *dieser Mann —*, die man; *das Buch —*, dat boek; *in einem Orte -, (wo)*, op eene plaats, alwaar; *in dem Augenblicke —*, in het oogenblik toen, - dat; *von —*, van daar, van af; *— und dort, hier und —*, hier en daar, hier en ginds.

DA, *vw*. (als) toen, daar, dewijl; *— er sich verheirathete*, toen hij huwde; *— doch*, hoewel, ofschoon.

DA! *tw*. zie! ziedaar! *— sagte ich es nicht?* zie (§ kijk) zeide ik het niet? *—, nehme*, ziedaar, houd vast, houd neem weg; *— habt Ihr euer Geld*, daar hebt gij uw geld; *da! da!* hei, hei! ha, ha!

DABEI, *bijw*. daarbij, digtbij, hierbij, tegenwoordig, aanwezig, bovendien; *— sein*, tegenwoordig-, er bij zijn, mededoen.

DACH, *o*. dak, *o*.; *ein noch ungedecktes —*, ongedekte-, pannenlooze nok (van een huis), *m*.; *ein — decken*, een huisdak dekken (met pannen); *unter dem —e wohnen*, onder de dakpannen wonen; *fig*. (§) *einem — und Fach geben*, iemand huisvesten en verplegen; *einem auf dem —e sein*, iemand op de hielen zitten; *einem etwas auf das — geben*, iemand om de ooren tikken.

DACHBALKEN, *m*. zie DACHSCHWELLE. *...DECKER, *m*. leidekker, *m*.

DÄCHELCHEN, *o*. dakje, *o*.

DACH-ENTE, *v*. waterhoen, *o*. duikelaar, *m*.

DACHFAHNE, *v*. zie WETTERFAHNE. *...FENSTER, *o*. *...LUKE, *v*. dakluikje, venstertje, *o*. *...FORST, *m*. *...FORSTE, *v*. vorst, groote dakpan, *v*. top, nok, *m*. *...GESPERRE, *o*. dakgeraamte, *o*. *...HAKEN, *m*. haak, brandhaak, *m*. *...HAMMER, *m*. moker, breekhamer, *m*. *...KAMMER,

*...STUBE, *v.* dak-, vlieringkamertje, *o.* *...KEHLE, *v.* dakgoot, *v.* *...LATTE, *v.* daklat, *v.* *...LOCH, *o.* ovaal dakvenstertje, -glaasje, *o.* *...MOOS, *o.* dakmos, *o.* *...MÜHLE, *v.* dakmolentje, *o.* *...MUSCHEL, *v.* zie STECKMUSCHEL. *...NASE, *v.* vorst-, nok-, topvensterje, *o.* *..PFANNE, *v.* dakpan, *v.* zie HOHLZIEGEL. *...RECHT, *b. n.* zie TRAUFRECHT. *...RINNE, *v.* dakgoot, *v.* *...RÖHRE, *v.* dakpijp, *v.*

DACHS, *m.* das, *m.* zie ook DACHSHUND. *—BAU, *m.* *—LOCH, *o.* dassenhol, *o.* *—BEIL, *o.* (27) disseltje, *o.* zie SPUNDMESSER, DEICHSEL.

DACHSCHIEFER, *m.* lei, deklei, *v.* *...SCHINDEL, *v.* dekbord, *o.* *...SCHWELLE, *v.* dakbalk, *m.*

DACHSEISEN, *o.* *...FALLE, *v.* dassenval, *m.* *...FELL, *o.* *...SCHWARTE, *v.* (59) dassenvel, *o.* *...FETT, *o.* dassenvet, *o.* *...GRAU, *b. n.* grijs als een das. *...HAUBE, *v.* (59) dassen-, konijnennet, *o.* *...HUND, *...FINDER, *...KRIECHER, *...SCHLEIFER, *m.* dashond, *m.*

DACHSINN, DÄCHSINN, *v.* dassenwijfje, *o.*

DACHSPARREN, *m.* dakspar, *v.* *...SPITZE, *v.* nok, top, *m.* *...STEIN, *m.* dakpan, *v.* leisteen, *m.* *...STROH, *o.* riet, dakstroo, dekstroo, *o.* *...STUBE, *v.* zolder, *m.* zie DACHKAMMER. *...STUHL, *m.* dakstoel, -balk, *m.* dakhouten, *o. mv.* *...FETTE, *v.* bovendeel van het dak, *o.* *...SÄULE, *v.* gebint, dakgebint, *o.*

DACHT, *v.* zie DOCHT.

DACHTEL, *v.* (§) zie OHRFEIGE.

DACHTRAUFE, *v.* dakdrop, *m.* goot, *v.* zie TRAUFE. *—NZIEGEL, *v. mv.* rij pannen, *v.* dakgoot-pannen, *v. mv.*

DACHUNG, *v.* het dekken, dak, *o.*

DACTYLISCH, *b. n.* (25) van gelijke voetmaat, dactylisch. *...TYLUS, *m.* (25) gelijke voetmaat, *v.* dactylus, *m.*

DADURCH, *bijw.* daardoor, doordien. *...FERN, *o.* indien; bijaldien, in gevalle dat; zie WENN, WOFERN.

DAFÜR, *bijw.* daarvoor, er voor, in plaats, ter belooning van; — *halten*, (het) daarvoor houden, vermeenen, gelooven; — *gehalten werden*, daarvoor gehouden worden, doorgaan voor; — *sorgen*, er in voorzien, er voor zorgen; — *stehen*, voor iets instaan; *was geben sie —?* wat geeft gij er voor, wat is het u waard? *ich kann nichts —*, ik kan het niet helpen.

DAGEGEN, *bijw.* en *vw.* daartegen; daarentegen, daarmede; tot loon van, — voor; *ich habe nichts —*, ik heb er niets tegen; *ich bin —*, ik ben er tegen; — *halten*, er bij houden, vergelijken; — *handeln*, strijdig (met iets) handelen.

DAGGERT, *o.* berkenolie, *v.*

DAHEIM, *bijw.* te huis, zie ZU HAUSE (op HAUS).

DAHER, *bijw.* en *vw.* daar van daan, uit die plaats, van daar; daarom, daardoor, ten gevolge van; ziedaar, waarom, dus, derhalve, diensvolgens; *bis —*, tot zoo ver, tot hiertoe, tot dusverre; — *gehen*, gaan, komen. *—UM, *bijw.* daaromtrent, -omstreeks.

DAHIER, *bijw.* zie HIER.

DAHIN, *bijw.* daar, derwaarts, daarheen, zoo ver; weg, verloren, voorbij; — *komme ich nie wieder*, daar keer ik nimmer terug; *den Weg führt —*, de weg leidt derwaarts; *bis —*, tot zoo ver, tot op dien tijd, tot dien dag; *eben —*, daar zelfs; *fig.* — *gehen*, voorbij-, overgaan; — *sein*, voorbij-, overzijn; — *geben*, opgeven, verlaten, afstaan; — *raffen*, *reissen*, wegslepen; -scheuren; *es steht — ob*, het staat te bezien, of...; *ich lasse dieses — gestellt sein*, ik ga dit met stilzwijgen voorbij; (§) ik steek er een speldje bij. *—AUS, *bijw.* aan dien kant, aan die zijde. *—EIN, *bijw.* daar, daarin, daarbinnen. *—GEGEN, *vw.* daarentegen, integendeel, zie HINGEGEN.

DAHINTEN, *bijw.* achter, achterwaarts, van achteren; zie ZURÜCK.

DAHINTER, *bijw.* achter, daarachter, verborgen; *fig.* — *kommen*, er achter komen, ontdekken; — *her sein*, achterna zitten, -zetten, er bij zijn; *es steckt etwas —*, daar steekt iets achter.

DAHINWÄRTS, *bijw.* aan dien kant, derwaarts.

DAHLBORD, *o.* (203) reehout, rahout, *o.* boordplank, *v.*

DAHLEN, *o. w.* (§) dartelen, huppelen, stoeijen, beuzelen.

DAMALIG, *b. n.* toenmalig.

DAMALS, *bijw.* toenmaals, toen, te dien tijde; *gleich —*, *schon —*, toen reeds, van dien oogenblik aan.

DAMASCENER, *b. n.* (in zamenst.) damascener, gedamasceerd. *—ARBEIT, *v.* damascener werk, *o.* *—KLINGE, *v.* kling-, degen van Damaskus, *v. m.* damascener kling, *v.* *—STAHL, *m.* staal van Damaskus, *o.* *...CIREN, *b. w.* damasceren (kunst om staalwerk met goud of zilver in te leggen). *...CIRER, *m.* werker, arbeider (in die kunst), *m.*

DAMAST, *m.* damast, *o.*; *auf —art weben*,

in -, op damast werken, weven; *halbseidener* —, half zijden damast. *—**ARBEIT**, *v.* damastwerk, *o.* *—**EN**, *b. n.* damasten, van damast. *—**ENLEINWAND**, *v.* damast-stof, gebloemde stof, *v.* *—**WEBER**, *m.* damastwever, -werker, *m.*

DAMBRET, *o.* dambord, *o.*

DAME, *o.* vrouw, dame, mevrouw, jufvrouw; (63) vrouw (in het kaartspel), *v.*; — of *in der — spielen*, dam spelen; *in die — gehen, kommen*, naar dam gaan, tot dam komen; *ein aufgedamter Stein*, eene gedamde schijf. *—**NSPIEL**, *o.* damspel, *o.* *—**NSTEIN**, *m.* damschijf, *v.* pion, *o.*

DAMHIRSCH, **DAMBOCK**, *m.* das, *m.* damhert, *o.* *—**GEISS**, *—**KUH**, *v.* *—**THIER**, *o.* wijfje van het damhert, *o.*

DÄMISCH, *b. n.* (§) onbesuisd, onwijs, onzinnig.

DAMIT, *bijw.* en *vw.* daarmede, daardoor, er mede, opdat, ten einde; *heraus* —! voor den dag er mede, laat zien!

DAMM, *m.* dijk, dam, weg, *m.* aarden baan; (203) zandbank, *v.*; (98) dwarsstuk, -pad, *o.*; (106) bilnaad, *m.*; *fig.* dam, paal en perk. *—**BRUCH**, *m.* dijkbreuk, *v.*

DÄMMEN, *b. w.* een' dijk leggen, opwerpen; *das Wasser* —, het water tegenhouden (door een' dijk), dammen, afdammen; *fig.* beteugelen, temmen.

DAMMERDE, *v.* dijkaarde, aarde en puin; mestaarde, *v.*

DÄMMERIG, *b. n.* schemerend, half donker; *es war nog ein wenig* —, het schemerde nog een weinig; *es wird schon* —, het begint reeds te schemeren.

DÄMMERN, *o.* en *onp. w.* schemeren; *es dämmert*, het schemert, de schemering begint, de avond valt. *...**RUNG**, *v.* schemering (ochtend -, avond -,), *v.* *in der* —, tusschen licht en donker, in het half donker, in de schemering.

DAMMGRUBE, *v.* (70) smeltgroeve, *v.* *...**HOLZ**, *o.* (5) aanzetter, *m.* *...**WEG**, *m.* *...**STRASSE**, *v.* dijk, opgehoogde weg, *m.* kaai, *v.*

DÄMON, *m.* helsche geest, *m.* zie **TEUFEL**, **BÖSER GEIST** (op **GEIST**).

DAMPF, *m.* damp, rook, stoom, (wasem) *m.* *—, *(Engbrüstigkeit)* kortademigheid, aamborstigheid; (175) dompig -, dampigheid (ziekte der paarden), *v.* *—**BAD**, *o.* dampbad, *o.* *—**EN**, *o.w.* kooken, dampen, stoomen, uitwasemen; dampen (veel tabaksrook uitblazen). *—**BOOT**, *o.* stoomboot, *v.* *—**CUR**, *v.* dampbad-kuur, *v.*

DÄMPFEN, *b. w.* smoren, uitdooven, stillen, (ook *fig.*); (171) smoren, verzwakken, dooven, de sourdine -, den klankverdoover (op eene viool) stellen; (136) zachter maken, verdrijven (de kleuren); (74) stoven; (135) *die Klinge seines Gegners* —, den degen zijns tegenstanders (aan weêrszijden) aanslaan. *—, *o.* (74) stoving, *v.* het stoven; (135) — *der Klinge*, aanslag der klingen, *m.* *—**D**, *b. n.* smorend, stovend; verzwakkend. *...**ER**, *m.* domper, kaarsendomper; (171) klankverdoover, *m.* sourdine, *v.*

DAMPFFLINTE, *v.* windroer, stoomgeweer, *o.*

DAMPFGITTER, *m.* (203) rooster, *m.*

DÄMPFIG, *b. n.* dampig. *—**KEIT**, *v.* aamborstigheid; (175) dampigheid (der paarden), *v.*

DAMPFKESSEL, *m.* groote kookketel, *m.* *...**KOHLE**, *v.* rookende kool, *v.* *...**KUGEL**, *v.* (104) windbal, -kogel, *m.* *...**LOCH**, *o.* luchtgat, dampgat, *o.*; (180) luistergang, *m.* *...**MASCHINE**, *v.* stoommachine, *v.* -werktuig, *o.* *...**MESSER**, *m.* (104) damp-, luchtmeter (voor de verdikking der lucht), elaterometer, *m.*

DÄMPFTOPF, *m.* *...**PFANNE**, *...**STÜRZE**, *v.* doofpot, stoofpan, *v.* *...**UNG**, *v.* verdooving, smoring, uitdooving, demping, *v.*

DAMPFSCHIFF, *o.* zie **DAMPFBOOT**.

DAMWILDPRET, *o.* (59) groot wild, (herten enz.), *o.*

DANEBEN, *bijw.* daar naast, daarenboven, boven en behalve, overzulks, bovendien; *gleich* —, onmiddellijk, daar naast.

DANEBROGSORDEN, *m.* Danebrogsorde, (ridderorde in Denemarken), *v.*

DANIEDEN, *bijw.* daar -, hier beneden; zie **NIEDER**.

DANIEDER, *bijw.* te neder, neder, omver, ter aarde.

DANK, *m.* dank, *m.*; dankgebed, *o.* -zegging; erkentelijkheid, *v.*; *einem — sagen*, iemand danken, dank zeggen; *einem etwas vielen, schlechten — wissen*, iemand (voor iets) veel, slechten dank weten; *Gott sei* —, Gode zij dank; — *sei es Ihrer Güte*, ik dank het uwer goedheid, -uwer vriendelijkheid; *mit — erkennen*, in dank opnemen; *man kann ihm nichts zu —e thun*, men kan, wat men ook doe, geen' dank bij hem behalen; men kan niets naar zijnen zin doen; *ist das der — für meine Dienste*, is dat het loon mijner moeite, -voor mijne dienst? (§) *ich weiss es euch mit dem Teufel* —, dat dankt u de duivel. *—

ALTAR, *m.* dankaltaar, *o.* *—BAR, *b. n.* dankbaar, erkentelijk. *—BARKEIT, *v.* dankbaarheid, erkentelijkheid, *v.*; *zur* —, uit erkentelijkheid, ten loon voor. *—BARLICH, *bijw.* dankbaarlijk, op eene dankbare -, erkentelijke wijze.

DANKBEFLISSENHEIT, *v.* zie DANKBARKEIT. *...BEGIERDE, *v.* innige dankerkentenis, begeerte om ze te betuigen, *v.* *...BEGIERIG, *b.n.* dankbaar, innig erkentelijk.

DANKEN, *o. w.* danken, bedanken, dank betuigen; terug-, weder groeten; *einem etwas zu — haben*, iemand iets te danken hebben, - verschuldigd zijn. *—S-WERTH, *b. n.* dankenswaard.

DANKFEST, *o.* dankdag, *m.* - feest, *o.* *...GEBET, *o.* dankgebed, *o.*; *sein — verrichten*, danken, (zijn gebed na den eten doen). *...LIED, *o.* danklied, *o.* - hymne, *v.* *...OPFER, *o.* dankoffer, *o.* *...REDE, *v.* dankrede, *v.* *...SAGUNG, *v.* dankzegging, *v.*; zie DANK. *...SAGUNGSSCHREIBEN, *o.* brief van dankzegging, dankzegging -, dankbrief, *m.* *...VERGESSEN, *b. n.* zie UNDANKBAR.

DANN, *bijw.* dan, toen, alsdan; — *und wann*, nu en dan, somtijds; *nun* —! welnu dan.

DANNEN (VON), *bijw.* weg, heen, van daan; — *gehen*, zich weg begeven. *—HERO, *vw.* zie DAHER.

DARAN, *bijw.* daar -, er aan, daarmede, daarbij; — *arbeiten*, *denken*, enz. er aan arbeiden, - denken enz.; *man erkennt* —, men ziet daaruit; — *habe ich genug*, daaraan heb ik genoeg; *es fehlt viel* —, er ontbreekt veel aan; *es ist nichts* —, er is niets van aan, er is niets aan, het deugt niet; *ich weiss nicht wie ich — bin*, ik weet niet hoe ik er mede sta, - hoe ik het er mede heb; *Sie sind unrecht* —, gij vergist u, gij hebt ongelijk; *er ist übel* —, het staat slecht met hem.

DARAUF, *bijw.* daarop, daarboven, er op, daarna, vervolgens, naderhand; *legt es* —, leg het daarop; *verlassen Sie sich* —, verlaat u er op, reken er op; *er ist stolz* —, hij draagt er roem op; — *gab er mir zur Antwort*, daarop (daarna) antwoordde hij mij; *drei Tage* —, drie dagen daarna; *den Tag* —, den volgenden dag; — *geben*, op hand geven, vooruit betalen; — *zu*, regtstreeks er op aan; — *kommen*, zich herinneren; — *gehen lassen*, kosten; verteren.

DARAUS, *bijw.* daaruit, er uit, van daar; — *folgt*, daaruit volgt; *man sieht* —, daaruit blijkt; *was wollen Sie — schliessen?* wat wilt gij daaruit opmaken? *es wird nichts* —, daar komt niets van; *ich kann nicht — klug werden*, ik kan er niet wijs uit worden, ik begrijp er niets van; *ich mache mir nichts* —, ik maak er niets uit. *—SEN, *bijw.* zie DRAUSSEN.

DARBEN, *o. w.* gebrek -, behoefte lijden, behoeftig zijn, van honger sterven.

DARBIETEN, *b. w. (onr.)* aanbieden, voorhouden. *...UNG, *v.* aanbod, *o.* aanbieding, *v.*

DARBRINGEN, *b. w. (onr.)* brengen, mede -, bij-, aanbrengen, voorhouden, aanbieden. *...UNG, *v.* aan -, bijbrenging, *v.*

DAREIN, *bijw.* daarin, er in; *ich willige* —, ik bewillig er in; — *reden, sprechen*, zich in het gesprek mengen, iemand in de rede vallen, tusschen beide komen (ten goede of ten kwade). — *schlagen*, er op toeslaan, houwen; *sich — mischen, mengen*, zich er mede bemoeijen; *er kann sich nicht — finden*, *schicken*, hij kan er zich niet in vinden, - schikken; — *(oben drein) geben*, toegeven.

DARGEBEN, *b.w. (onr.)* geven, weg- ten beste geven, aanbieden, zich opofferen. *...HALTEN, *b. w. (onr.)* voorhouden, aanbieden, vertoonen.

DARIN, *bijw.* daar in, er in, daar, er binnen; *er ist* —, hij is daar, (binnen); — *irren Sie sich*, daarin vergist gij u.

DARLAGE, *v.* het vloeren, *o.*; kosten, *m. mv.* inleg, *m.*; zie ZUBUSSE.

DARLEGEN, *b. w.* voor -, ten toon leggen; *fig.* uiteenzetten, betoogen, bewijzen.

DARLEHEN, *o.* DARLEHUNG, DARLEIHUNG, *v.* leening, negotiatie, *v.* *...LEHNEN, *...LEIHEN, *b. w. (onr.)* leenen. *...LEIHER, *m.* leener, *m.* *...LIEFERN, *b. w.* leveren, overleveren, overleggen; zie LIEFERN.

DARM, *m.* darm, *m.* ingewand, *o.* *—BEIN, *o.* kromdarm, *m.* darmbeen, *o.* *—BEINMUSKEL, *m.* darmbeenspier, *v.* *—BRUCH, *m.* darmbreuk, *v.* *—DRÜSE, *v.* darmklier, *v.* *—FELL, *o.* darmvlies, *o.* *—GANG, *m.* *—RÖHRE, *v.* darmweg, *m.* *—GICHT, *v.* darmjicht, buikpijn, *v.* kolijk, *o.*; (175) buikkrimping (der paarden), *v.* *—GRIMMEN, *o.* *—FRASS, *m.* kolijk der ingewanden, *o.* *—NAHT, *v.* (7) darmnaad, *m.* *—RUHR, *v.* buikloop, *m.*; zie RUHR. *—SAITE, *v.* darmsnaar, *v.* *—SAITENMACHER, *m.* darmsnarenmaker, *m.* *—SCHLEIM, *m.* darmslijm, *o.* *—SCHNITT, *m.* (48) darmsnede, *v.* *—SCHWANZ, *m.* (106) uiteinde van

den stopdarm, *o*. *—**STRENGE**, *v*. *—**WEH**, *o*. koliek, *o*. darmpijn, *v*. *—**WASSERBRUCH**, *m*. waterdarmbreuk, *v*. *—**WURM**, *m*. worm in de darmen, *m*. *—**ZWANG**, *m*. zie **STUHLZWANG**.

DARNACH, *bijw*. daarna, vervolgens, naderhand; er naar; volgens; overeenkomstig; ten gevolge van; *einige Tage* —, eenige dagen naderhand; *richten Sie sich* —, rigt u daarnaar; *er fragt* —, hij verneemt er naar; — *es fällt, kommt*, naar het valt, komt; *das ist auch* —, het is er ook naar; het is van weinig waarde; *er fragt nichts* —, hij geeft er niets om. *...**NEBEN**, *—**NIEDER**, *bijw*. zie **DANEBEN**, **DANIEDER**. *...**OB**, *bijw*. zie **DARÜBER**.

DARRBALKEN, *m*. dwarsstang in een' oven, *v*. *...**BLECH**, *o*. blik met gaatjes (in een' smeltoven of eest), *o*. *... **BRET**, *o*. plank met gaatjes (om het mout te droogen), *v*.

DARRE, *v*. oven tot drooging van het mout, eest, *m*.; (34) uittering, tering, *v*.; — *(der Vögel)*, ziekte, zinking (van vogels), *v*.

DARREICHEN, *b. w*. overreiken, overhandigen, aanbieden; voorzien. *...**UNG**, over-, aanreiking, aanbieding, *v*.

DARREN, *o. w*. eesten; (94) zweeten, smelten (van metalen)

DARRFIEBER, *o*. uitterende koorts, *v*.

DARRGEKRÄTZ, *o*. *...**KRÄTZE**, *v*. koperschuim, *o*.

DARRGELD, *o*. belasting op het mout, *o*. *...**HAUS**, *o*. eesthuis, *o*. *...**HORDE**, *v*. horde tot drooging van het mout, *v*.

DARRLING, *m*. (94) koper-afzetsel, *o*.

DARRMALZ, *o*. geëest mout, *o*. *...**OFEN**, *m*. eest, oven tot drooging; (94) smelt-, zweetoven (van metalen), *m*.

DARRSUCHT, *v*. zie **DARRE** (34).

DARRWAND, *v*. zie **DARRBLECH**.

DARSCHIESSEN, *b. w*. zie **VORSCHIESSEN**.

DARSETZEN, *b. w*. stellen, zetten, nederzetten; *fig*. wagen, ondernemen.

DARSTELLBAR, *b. n*. vertoonbaar; betoogbaar.

DARSTELLEN, *b. w*. voorstellen, vertoonen, voor-, onder de oogen brengen; voorhouden; beschrijven, schetsen, schilderen, een tafereel ophangen van, afmalen; *sich* —, zich vertoonen, - opdoen. *...**UNG**, *v*. vertooning, voorstelling; daarstelling, *v*.; het vertoonen enz.; het stellen (van getuigen). *...**STRECKEN**, *b. w*. aan-, toereiken; verstrekken, voorschieten (van geld). *...**THUN**, *b. w*. *(onr.)* bewijzen, betoogen, aan den dag leggen, doen blijken. *...**THUUNG**, *v*. bewijs, blijk, betoog, *o*.

DARÜBER, (**DRÜBER**), *bijw*. daarover, daarenboven; boven, meer, behalve, buitendien; — *legen*, daar -, er op leggen (verhoogen); — *nachdenken*, er over nadenken, het overleggen; 20 *Jahre und* —, twintig jaar en meer; *nichts* — *od. darunter*, meer noch minder; *ich bin* —, ik ben er aan (bezig); *ich wil mich* — *machen*, ik zal er aan beginnen; *er ist* — *gestorben*, hij is gestorven terwijl (doordien) hij er aan werkte; *er beschwert sich* —, hij bezwaart zich er over; — *vergeht die Zeit*, de tijd gaat daarmede voorbij; *ich bin* — *weg*, — *hinaus*, ik ben daarboven verheven, er over heen; *es geht nichts* —, daarboven gaat niets; niets is er bij te vergelijken; *es geht alles drunter und drüber*, alles gaat het onderst boven.

DARUM, *vw*. daarom, om die reden, uit dien hoofde; dewijl; *es ist mir nicht* —, daarom doe-, daarom zeg ik het niet; daarom is het mij niet te doen; *man muss* — *reden*, men moet er over spreken; — *bringen*, doen verliezen; — *kommen*, verliezen, verbeuren; inschieten; *sie weiss* —, zij weet er van; *es sei* — ! het zij zoo! *für ein Warum hat er zehn* —, voor één waarom heeft hij tien daarom. *—, *vw*. er omheen, rondom.

DARUNTEN, *bijw*. ginds; daar beneden, beneden, omlaag. *...**UNTER**, *bijw*. er -, daar-, hieronder; begrepen in, ingesloten; *es liegt* —, het ligt er onder; *etwas* — *legen*, iets er onder leggen; *von* 10 *Jahren und* —, van tien jaar en daar beneden; *sich* — *mengen*, zich er onder (onder de menigte) mengen; *mit* — *begriffen*, met inbegrip van; *es sind einige* —, er zijn eenigen onder.

DARWÄGEN, *b. w. (reg.* en *onr.)* voorwegen. *...**WEISEN**, *b. w*. zie **AUFWEISEN**, **VORWEISEN**. *...**ZÄHLEN**, *b. w*. voorstellen. *...**ZU**, *...**ZWISCHEN**, *vw*. zie **DAZU**, **DAZWISCHEN**.

DAS, *tw*. het, de, *—, *vnw*. dit, dat, deze die; welk, hetwelk, welke, dewelke; — *hier*, dit; — *da*, dat.

DASELBST, *bijw*. daar, aldaar, op die plaats; — *will ich bleiben*, aldaar zal ik vertoeven, - blijven wonen, - mij vestigen; *er kam nach A. und blieb* —, hij kwam te A. en vestigde zich er. *...**SEIN**, zie **DA**. *—, *o*. tegenwoordigheid, aanwezigheid, *v*. bijzijn; bestaan, leven, aanwezen, *o*.

DASJENIGE, *vnw*. hetgeen, hetgene.

Dasig, *b. n.* (§) uit die plaats.
Dasmal, *bijw.* voor dien keer, dit maal.
Dasselbe, *...**selbige**, *vnw.* hetzelfde, dezelfde.
Dass, *vw.* dat, opdat, ten einde; *er hat zu viel als er — geizig sein sollte*, hij bezit te veel om gierig te zijn; *als —*, dan, als dat.
Data, *o. mv.* gegevene termen, gegevens, *m. o. mv.*
Dataria, *o.* pauselijke kanselarij, *v.*
Datiren, *b. w.* dagteekenen, dateren.
Datif, *m.* (151) gever, derde naamval (geval), dativus, *m.*
Dattel, *v.* dadel, *m.* *—**baum**, *m.* *—**palm**, *v.* dadelboom, -palm, *m.* *—**bohne**, *v.* dadelboon, *v.* *—**öl**, *v.* dadelolie, *v.* *—**pflaume**, *v.* soort van pruim, *v.*
Datum, *v.* dagteekening, *v.* datum, *m.*; *bis dato*, tot heden.
Daube, *v.* duig (van een vat), *v.* *—**n-holz**, *o.* duig-, vathout, *o.*
Däuchten, *onp. w.* dunken, schijnen; *es däucht mich (mir)*, *mich däucht*, het dunkt mij, mij dunkt.
Dauen, *b. w.* verduwen, verteren; zie **Verdauen**.
Dauer, *v.* duur, *m.* duurzaamheid, bestendigheid, *v.*; *auf die — gemacht*, stevig-, duurzaam gemaakt; *— eines Prozesses*, duur van een regtsgeding; *immerwährende —*, eeuwigdurendheid, aanhoudendheid. *—**haft**, *—**haftig**, *b. n.* en *bijw.* duurzaam, bestendig; stevig, hecht, sterk; bestendiglijk. *—**haftigkeit**, *v.* duurzaamheid, stevigheid, sterkte, hechtheid, *v.* *—**los**, *b. n.* vergankelijk, onbestendig, voorbijgaande, broos.
Dauern, *o. w.* duren, bestaan, voortduren, aanhouden, zich bestendigen; in wezen blijven; doorstaan, lijden; medelijden hebben; begaan zijn met... beklagen, betreuren; *es ist so warm hier dass man es nicht — kann*, het is hier zoo warm dat men er niet kan blijven; *er dauert mich*, ik beklaag hem, ik ben met hem begaan; *dieses Geld dauert mich*, dat geld beklaag ik; *sich die Kosten nicht — lassen*, de kosten niet beklagen; *sich keine Mühe — lassen*, geene moeite ontzien; *diese Art Aepfel dauert nicht*, die soort appelen duurt niet lang, - is niet van duur.
Daulich, *b. n.* verduw-, verteerbaar.
Daumen, *m.* duim, *m.*; *eines —s breit, dick*, een duim breed, - dik; *fig.* en *spr.* *einem den — halten*, iemand de hand boven het hoofd houden; *einem den — aufs Auge setzen*, iemand kort in toom houden. *—**dreher**, *m.* (§) pluimstrijker, vleijer, kruiper, *m.* *—**drücker**, *m.* zie **Drücker**. *—**eisen**, *o.* (94) duimijzer, *o.* *—**klapper**, *v.* klaphoutje, duimkleppertje, *o.* *—**leder**, *o.* *—**ling**, *—**ring**, *m.* duimstuk, *o.* duimring, duimeling, *m.* *—**schnur**, *—**schraube**, *v.* *—**stock**, *m.* duimschroef, *v.* -stok, *m.*
Daune, *v.* zie **Flaumfeder**.
Daus, *o.* aas, *v.*
Davidsharfe, *v.* davids-, groote harp, *v.*
Davon, *bijw.* daarvan, van dit, er van, er af; weg, heen; *nehmet —*, neem daarvan; *— gehen*, weggaan, heenloopen; *— laufen*, vlugten, een goed heenkomen zoeken; *— fliegen*, weg-, heenvliegen; *— kommen*, er van afkomen; zich redden, gered zijn; *— tragen*, behalen (een' prijs, de overwinning), wegdragen; *weit —*, ver van daar.
Davor, *bijw.* er-, daarvoor, tegenover; *— legen*, *stellen*, er voor plaatsen, leggen; *legen Sie ein Schloss —*, leg het onder slot, doe er een hangslot aan; *— behüte uns Gott*, daarvoor behoede ons God; *— sei Gott!* God verhoede het! *ich kann nichts —*, ik kan het niet helpen.
Dawider, *bijw.* daartegen, er tegen, daarentegen; *— sein*, er tegen zijn; *sich — setzen*, zich aankanten, zich verzetten; *ich habe nichts —*, zie **Dagegen**.
Dazu, *bijw.* boven-, buitendien, behalve; daartoe, er toe; op den koop toe; er bij; ten einde; *1000 Thaler Besoldung und freie Wohnung —*, 1000 daalders salaris en vrije woning daarbij; *er ist arm und noch — krank*, hij is arm en ziek op den koop toe; *es gehört Zeit —*, dat vereischt tijd; *— legen*, *setzen*, *thun*, er bij voegen, vermeerderen, er bij doen; *man muss — thun dass*, men moet het zoo inrigten, besturen, dat...; *— geben*, er bij-, zijn deel geven; *— gelangen*, er toe geraken; *was sagen Sie —?* wat zegt gij er van? *ich rathe Ihnen nicht —*, ik raad het u niet; *— kommen*, *— schlagen*, er op aankomen; *— kommt noch dass*, daarbij komt nog dat... wat meer is...; *wie komme ich —?* hoe gebeurt-, hoe overkomt mij dat? *—**kunft**, *v.* aankomst, komst; (119) opkomst, opkomende geboorte, *v.* *—**mal**, *bijw.* toenmaals, enz.; zie **Damals**.
Dazwischen, *bijw.* daar-, er tusschen, te midden, in het midden; *— kommen*, tusschenbeide komen; *die Sache geht gut wenn nichts — kommt*, de zaak zal goed gaan als er niets tusschenbeide

komt. *—KUNFT, v. tusschenkomst, bemiddeling, v.
DEBIT, m. debiet, o. verkoop, m. *...IREN, b. w. debiteren, verkoopen.
DECAN, m. zie DECHANT. *—AT, o. dekenschap, o.
DECEMBER, m. December, wintermaand, v.
DECHANEI, v. zie DECANAT.
DECHANT, m. deken, m.
DECHER, m. tiental, o.
DECIMAL, b. n. (in zamenst.) tientallig, tiendeelig, decimaal.
DECKBETT, o. dekbed, o.
DECKE, v. deken, v. overtreksel, dekkleed, tafel-, vloerkleed, o.; bevloering, v.; vloer, m., mat; zoldering, v.; dek, verdek (van een schip), o.; *fig.* sluijer, mantel, m.; *eine abgenähete* —, eene beddesprei; *eine mit Wolle gefütterte und abgenähete* —, gestikte-, met wol gevulde beddeken; *fig. mit jemanden unter einer — stecken*, met iemand onder eene deken liggen; *sich nach der — strecken*, de tering naar de nering zetten, niet meer verteren dan men wint.
DECKEL, m. deksel, o.; — *einer Pastete*, korst -, bovendeeg van eene pastei, v. o.; — *an einer Orgelpfeife*, orgelpijpdeksel, o.; (45) — *(eines Gefässes)*, rondsel, o.; (13) timpaan (eener drukpers), o. *—BÄNDER, o. mv. (13) pershengsels, o. mv. *—BECHER, m. *—GLAS, o. beker-, glas met een deksel of lid, m. o. *—LEHNE, v. luns, lens (in de as van een' wagen), v.; zie LÜNSE. *—SIEB, o. zeef met dubbelen bodem, v. *—STUHL, m. (13) raam van eene drukpers, o.
DECKEN, b. w. dekken, bedekken, toedekken; (108) dekken, flankeren; *den Tisch* —, de tafel dekken; *für* 10 *Personen* —, voor tien personen dekken, tien couverts plaatsen; *fig. sich mit etwas* —, zich achter iets verschansen; *ich bin gedeckt*, ik ben gedekt, ik vrees niets.
DECKENHÄNDLER, m. dekenkooper, -verkooper, m. *...MACHER, m. dekenmaker, m. *...STÜCK, o. zoldering, v.
DECKER, m. leidekker, m.
DECKHAMMER, m. (86) dekhamer, m. nijptang, v. *...LEHM, m. (57) vormaarde, v. *...MANTEL, m. mantel; *fig.* dekmantel, m. voorwendsel, masker, o. sluijer, m. *...NETZ, o. treknet, sleepnet, o. *...PLATTE, v. vierkante tegel, m. *...RASEN, m. dekzoden, v. mv. *...REISIG, o. (72) vlugt, v. takwerk, o. *...STEIN, m. vierkante steen; (143) deksteen, m. *...WERK, o. zie BLENDWERK.
DECLINATION, v. (151) verbuiging, v. zie ABÄNDERUNG. *...NIREN, b. w. (151) zie ABÄNDERN.
DECOCT, m. zie ABSUD.
DECRET, o. besluit, dekreet, geregtelijk-, regeringsbesluit, o.
DEFECT, b. n. zie MANGELHAFT, UNVOLLSTÄNDIG. *—, m. het ontbrekende, onvolmaakte; —*e in einer Rechnung ziehen*, eene rekening gestreng onderzoeken, de valsche, defekte posten aanteekenen. *—BOGEN, m. mv. (14) overtollige bladen, o. mv. *—PACKET, o. pak met defekten, - met defekte bladen, o.
DEFENSIONSLINIE, v. zie STREICHLINIE. *...SIVALLIANZ, v. zie VERTHEIDIGUNGSBÜNDNISS.
DEFILIREN, o. w. (97) optrekken, voorbijtrekken, defileren.
DEGEN, m. degen, m. zwaard, rappier, o.; *zum — greifen*, de hand aan het zwaard slaan; (ook *fig.*) *den — ziehen*, den degen-, van leer trekken; *sich auf den — schlagen*, met degens vechten, duelleren; *es mit dem — ausmachen*, het (geschil) door den degen beslissen. *—BAND, v. degenband, -strik, -kwast, -riem, m. *—FLÄCHE, v. plat van de kling, - van den degen, o. *—GEFÄSS, o. beslag van een' degen, o.; zie GEFÄSS. *—GEHENK, *—KOPPEL, o. degenriem, draagband aan een' degen, m.; *ein kleines leichtes* —, degenkoppeltje, o. *—KLINGE, v. degenkling, v. *—KNOPF, m. degenknop, m.; *fig. ein alter deutscher* —, een Duitscher van den ouden stempel. *—KRAUT, o. (76) lischbloem, v. *—QUASTE, v. degenkwast, m. dragon, v. *—SCHEIDE, v. scheede van een' degen, v. *—SCHLEIFE, v. degenriem, -kwast, m. *—SCHWARZ, *—ÖL, v. heester-olie, v. *—SPITZE, v. punt van een' degen, - van een zwaard, v. *—STICH, m. steek met een' degen, m. *—STUTZER, m. (§) pronker met een' degen, degenheld, m.
DEHNBAR, b. n. uitzettend, veerkrachtig, rekbaar, smeedbaar. *—KEIT, v. veerkrachtigheid, uitzetbaarheid, rekbaarheid, smeedbaarheid, v.
DEHNEN, b. w. uitzetten, rekken, verwijden, verbreeden. *...UNG, v. uitbreiding, verbreeding, rekking, spanning, v.
DEICH, m. dijk, m.; *einen — aufführen*, een' dijk leggen. *—AMT, o. dijkbestuur, o. *—BRUCH, m. dijkbreuk, doorbreking der dijken, v. *—DAMM, havendam, m. - hoofd, o. *—ER, m. dijkwerker, m. *—ERLOHN, m. dijkwerkersloon, m. *—EN, b. w. dijkwerk maken; aan dijken werken. *—FREI,

b. n. vrij van dijkwerk. *—GRÄBER, *—ARBEITER, *—ER, *m.* arbeider aan de dijken, dijkwerker, dijkgraver, *m.* *—GRÄFE, *m.* dijkgraaf, *m.* *—GRAFSCHAFT, *v.* dijkgraaf-, heemraadschap, *o.* *—HERR, *m.* heer-, eigenaar van een' dijk; opzigter over de dijkwerken, *m.* *—PFLICHTIG, *b. n.* dijkpligtig. *—RATH, *m.* dijk-, heemraad, *m.* *—RECHT, *o.* dijkregt *o.* dijkwetten, *v. mv.* dijk-, en polder-reglement, *o.* *—RICHTER, *m.* dijkregter, heemraad, *m.* *—SCHAU, *v.* dijkschouw, *v.* onderzoek der dijken, *o.* *—SCHOSS, *m.* dijkbelasting, *v.* *—SCHULZE, *m.* dijkmeester, dijkschout, *m.*

DEICHSEL, *v.* dissel, wagendissel; (77) kuipersdissel; (168) timmermansdissel, *m.* *—ARM, *m.* arm van een' dissel, *m.* *—BLECH, *o.* disselhout, *m.* *—EISEN, *o.* disselpen, *v.* *—GABEL, *v.* dissel, disselboom eener kar, *m.* *—HAKEN, *m.* lamoenhaak, *m.* *—KETTE, *v.* disselketting, *m.* *—NAGEL, *m.* zie DEICHSELBLECH. *—PFERD, *o.* paard aan den disselboom, *o.* *—RECHT, *o.* disselregt, *o.* *—RING, *m.* disselring, *m.* *—SCHNALLE, *v.* gesp aan den disselboom, *v.*

DEICHUFER, *o.* oever waaraan een dijk ligt, *m.* *...WEG, *m.* weg over-, langs een' dijk, *m.* *—ZWANG, *m.* heemraadschap, *o.* uitgestrektheid van het regtsgebied der dijken, *v.*

DEIHEN, *o. w.* zie GEDEIHEN.

DEIN, DEINE, *vnw.* uw, uwe; *das ist* —, dat behoort u; *dieser Hut ist nicht mein er ist* —, dit is niet mijn hoed maar de uwe. *—ETHALBEN, *—ETWEGEN, (UM) *—ETWILLEN, *bijw.* om uwentwil. *—IGE, *—E, (*der, die das*), (de, het) uwe; *die* — *igen*, *mv.* de uwen, (uwe bloedverwanten, bedienden enz.); *es gehet um das Mein und* —, het mijn en dijn staat hier op het spel; *thue das —ige*, doe het uwe (uwen pligt).

DEINING, *v.* deining (der zee), *v.*

DEINSEN, *o. w.* achteruit wijken (van schepen).

DEISSEL, *m.* zie DEICHSEL.

DEISMUS, *m.* deïsmus, (geloof aan éénen God, natuurlijke godsdienstleer zonder openbaring), *o.*

DEIST, *m.* belijder dar natuurlijke godsdienstleer, deïst, *m.* *—EREI, *v.* dweeperij, *v.* overdreven ijver voor het deïsmus, *m.* *—ISCH, *b. n.* en *bijw.* overeenkomstig met het deïsmus, deïstisch.

DELEGAT, *m.* afgezant, gemagtigde, *m.* *...GIREN, *b. w.* magtigen, afvaardigen.

DELICAT, *b. n.* fijn, eêl, lekker, teeder, tenger. *—ESSE, *v.* lekkerheid, fijnheid; tengerheid, *v.*; fijn brokje, *o.*

DELICT, *o.* misdaad, overtreding, *v.*

DELINQUENT, *m.* misdadiger, schuldige, *m.*; zie MISSETHÄTER.

DELPHIN, *m.* dolfijn, *m.*

DEM, *lidw.* den, der, het, (aan den, aan de, aan het). *—, *vnw.* aan den, de, hetgene, aan dien, wier; — *sei wie ihm wolle*, het zij daarmede zoo als het wil. *—NACH, *vw.* dus, derhalve, daar. *—NÄCHST, *bijw.* weldra, spoedig, zoo dra mogelijk.

DEMAGOG, *m.* volksleider, -opruijer, volksvriend, *m.* *—ISCH, *b. n.* en *bijw.* volkopruijend, op de wijze eens volksvriends; —*e Umtriebe*, demagogische woelingen.

DEMANT, *m.* zie DIAMANT.

DEMOKRAT, *m.* voorstander der volksregering, *m.* *—IE, *v.* volksregering, *v.* zie VOLKSHERRSCHAFT. *—ISCH, *b. n.* en *bijw.* tot de volksregering behoorende, demokratisch, op eene demokratische wijze.

DEMUTH, *v.* ootmoed, demoed, *m.* nederigheid, *v.* *...MÜTHIG, *b. n.* en *bijw.* demoedig, ootmoedig, nederig, onderworpen, op eene nederige-, ootmoedige wijze. *...MÜTHIGEN, *b. w.* vernederen; *sich* —, zich verootmoedigen. *...MÜTHIGUNG, *v.* vernedering, verootmoediging, *v.* *...MÜTHIGKEIT, *v.* zie DEMUTH.

DEN, *lidw.* den, der, het, aan de. *—, *vnw.* dien, dengene, dergene, welke, dezen, dien, zulken.

DENDRIT, *m.* zie BAUMSTEIN.

DENEN, *vnw.* dengenen, aan degenen, aan dezulken, aan welke, welken.

DENGELN, *b. n.* (2) scherpen (eene zeis met een' hamer).

DENKART, *v.* zie DENKUNGSART.

DENKBAR, *b. n.* denkbaar. *...BILD, *o.* zinnebeeld, *o.* zie SINNBILD. *...BUCH, *o.* zak-, memorieboekje, dagboek, *o.* agenda, *v.*

DENKEN, *b.* en *o. w.* (*onr.*) denken, na- overdenken, peinzen, overpeinzen; *fig.* beschouwen, meenen, gelooven, vermeenen, gissen, vooronderstellen, vermoeden, wanen; zich voornemen, willen, willens zijn; overleggen; *richtig* —, juist denken, oordeelen; *hin und her* —, wikken en wegen; *an od. auf etwas* —, aan-, over iets denken; *an etwas* —, (*sich daran erinnern*), zich iets herinneren; *auf etwas Böses* —, iets kwaads brouwen; *was — sie davon?* wat denkt gij er van? *ich denke morgen abzureisen*, ik denk (hoop) morgen te

vertrekken, - af te reizen; *ich dächte nicht, dass ich Unrecht habe*, ik geloof niet dat ik onregt heb; *ich habe es wohl gedacht*, dat kon ik wel denken; *sich etwas* —, zich laten voorstaan, zich verbeelden; *(spr.) der Mensch denkt, Gott lenkt*, de mensch wikt, God beschikt. *—, *o.* het denken, denkvermogen, *o.*

Denker, *m.* denker, sterke geest, *m.*

Denkfreiheit, *v.* vrijheid van denken; gewetensvrijheid, *v.* *..**kraft**, *v.* denkkracht, *v.* - vermogen, *o.* *...**mal**, *o.* gedenkteeken, *o.* *..**münze**, *v.* gedenkpenning, *m.* *...**saule**, *v.* gedenkzuil, *v.* *...**schrift**, *v.* inschrift; gedenkschrift, *o.* *...**spruch**, *m.* gedenk -, zinspreuk, *v.* *...**ungsart**, *v.* denk -, denkenswijze, *v.* gevoelen, *o.* meening, *v.* *...**würdig**, *b.n.* gedenk -, merkwaardig, heugelijk. *...**würdigkeit**, *v.* gedenkwaardige zaak, *v.* *...**würdigkeiten**, *v.mv.* merkwaardigheden, *v. mv.* *...**zeichen**, *o.* gedenkteeken, *o.* *...**zeit**, *v.* merkwaardig tijdstip, tijdpunt, *o.* *...**zettel**, *m.* memoriebriefje, - boekje, *o.*; — *der Juden*, gedenkcedel der joden; *fig. einem einen — anhängen*, iemand een merkteeken geven, (eene wond enz. toebrengen).

Denn, *vw.* want, dan; dus; als; *er geht nicht aus*, — *er ist krank*, hij gaat niet omdat hij ziek is; *wie — so?* hoe dat? *es sei (es wäre)* —, *dass*, enz. ten zij... ten ware... enz.; *er hätte ihn — schlagen müssen*, ten zij hij hem hadde geslagen; *nicht — (als) Gold*, niets dan goud. *...**noch**, *vw.* evenwel, nogtans, echter, niettemin.

Depesche, *v.* regeringsbrief, *m.* boodschap, *v.*

Deponiren, *b. w.* in bewaring geven, - leggen, deponeren, nederleggen; in handen leggen; toevertrouwen; zie **Hinterlegen**.

Depositengeld, *o.* geld in deposito (in bewaring gegeven, op interest). *...**tum**, *o.* pand; vertrouwd goed, geld, *o.*

Deputat, *o.* geregtelijk deel, *o.*

Deputiren, *b. w.* afvaardigen; zie **Abordnen**. *...**tirte**, *m.* afgevaardigde, volksvertegenwoordiger, gedeputeerde, *m.*

Der, *lidw.* de, het; der, des; den, (aan de, aan den). *—, *vnw.* degene, dezulke, die, deze.

Derb, *b. n.* en *bijw.* vast, sterk; duurzaam, hard; *fig.* scherp, vinnig, duchtig, geducht, ferm; vastelijk; op eene scherpe -, vinnige wijze. *—**heit**, *v.* vast -, duurzaamheid, sterkte; *fig.* hard -, ruwheid (van een antwoord; eener behandeling), *v.*

Dereinst, *bijw.* eens, eenmaal; te eenigen tijde.

Deren, *onw.* wien, welken, van welke. *—**thalben**, *—**twegen**, (**um**) *—**twillen**, *bijw.* om wier wil (voor de drie geslachten *mv.*). *—, *vw.* zie **Deswegen**.

Derer, *vnw.* dergenen, van dezulken, van degenen; welker, wier.

Dergestalt, *bijw.* en *vw.* zoo -, dusdanig; dusdanigerwijze, op die wijze; zoo, dusdaniglijk, in dier voege. *... *...**gleichen**, *b. n.* dergelijke, dusdanig; zulk, zoodanig. *...**jenige**, *vnw.* degene, hij. *...**maleinst**, *bijw.* zie **Dereinst**, **Künftig**.

Dermalen, *bijw.* thans, tegenwoordig, nu. *...**lig**, *b. n.* tegenwoordig.

Dermassen, *bijw.* dermate, zoodanig.

Dero, *vnw.* uw, (bij titels gebruikelijk). —**wegen**, *bijw.* zie **Deshalb**, **Deswegen**.

Derselbe, **Derselbige**, *vnw.* de-, hetzelfde, bij dezelve; *dieselben*, dezelfden; dezelven; gij.

Derweile, *bijw.* zie **Unterdessen**.

Derwisch, *m.* dervis, turksche priester, turksche monnik, *m.*

Des, *lidw.* des, van den, van het. *—**falls**, *bijw.* in geval, zoo. *—**gleichen**, *b. n.* dusdanig, dergelijken, zulk. —, *bijw.* desgelijks; even zoo. —, *vw.* als ook. *—**halb**, *—**halben**, *bijw.* derhalve, uit dien hoofde, om die reden, te dien einde.

Despot, *m.* dwingeland, despoot, *m.* *—**isch**, *b. n.* en *bijw.* despotisch -, onderdrukkend; op eene despotische-, tirannische wijze. *—**ismus**, *m.* dwingelandij, onderdrukking, *v.* despotismus, *o.*; eigenmagtige regeringswijze, *v.*

Desselben, **Desselbigen**, *vnw.* deszelfden; van denzelfden, van hetzelfde; deszelven.

Dessen, **Dess**, *vnw.* van denwelken; deszelfs; wiens, welks. *—**thalben**, *—**twegen**, (**um**) *—**twillen**, zie **Deswegen**.

Destilliren, *b. w.* stoken, brouwen, branden; destilleren, overhalen; zie **Abziehen**; — *an der Sonne*, door de zon destilleren. *—, *o.* het stoken, overhalen, destilleren. *...**er**, *m.* stoker, brander, destilleerder, *m.* *...**blase**, *v.* destilleerblaas, *v.* *...**glas**, *m.* destilleerglas, *o.* kromhals, *m.* *...**helm**, *m.* deksel van eene destilleerkolf, *o.* *...**kammer**, *v.* stokerij, stook -, destilleerplaats, *v.* laboratorium, *o.* *...**kolben**, *m.* destilleerketel, *m.* - kolf, *v.* *...**krug**, *m.* aarden destilleerkruik -, vat, *v. o.* *...**kunst**, *v.* destilleerkunst, *v.* *...**ofen**, *m.* stookketel, - oven, *m.*

Desto, *bijw.* des te ; — *besser*, — *schlimmer*, des te beter, - erger ; — *mehr*, — *weniger*, zoo veel te meer, - minder.

Deswegen, (**um**) **Deswillen**, *bijw.* en *vw.* deswege, daarom ; om den wille van...; *eben* —, juist daarom.

Deube, *v.* zie **Diebstahl**.

Deuchten, *onp. w.* zie **Däuchten**.

Deute, *v.* zie **Düte**.

Deutelei, *v.* belagchelijke -, valsche uitlegging, *v.* *...**tler**, *m.* valsche uitlegger, - verklaarder, *m.* *...**teln**, *b. w.* spitsvindig uitleggen ; op eene belagchelijke wijze verklaren.

Deuten, *b.* en *o. w.* uitleggen, verklaren ; duiden ; aanwijzen, een teeken geven ; *Unrecht* —, verkeerd -, valsch uitleggen ; *auf etwas* —, op iets duiden, zinspelen. *...**er**, *m. (w. g.)* uitlegger, tolk ; wigchelaar, *m.*

Deutlich, *b. n.* en *bijw.* duidelijk, klaar, helder, juist ; verstaanbaar ; op eene duidelijke -, klare -, heldere -, verstaanbare wijze. *—**keit**, *v.* duidelijkheid, verstaanbaarheid, *v.*

Deutsch, *b. n.* en *bijw.* duitsch, hoogduitsch, germaansch, teutoonsch ; naar duitsche -, germaansche wijze ; op zijn duitsch ; *fig.* rond, rondborstig. *—, *o.* het hoogduitsch (de taal) ; *die alten —en*, de oude Duitschers, de Germanen. *—**meister**, *m.* grootmeester van de duitsche of teutonische orde, *m.* *—**meisterthum**, *o.* waardigheid, ambt, (ook) regtsgebied van dien grootmeester, *v. o.*

Deutung, *v.* verklaring, uitlegging, *v.* zin, *m.* lezing, *v.*

Diaconus, *m.* *—**sinn**, *v.* diaken, *m.* diakones, *v.*

Diadem, *o.* diadeem, *o.* kroon, koningskroon, *v.*

Dialect, *o.* zie **Mundart**. *—**ik**, *v.* zie **Vernunftlehre**.

Dialog, *m.* twee -, zamenspraak, *v.* ; zie **Gespräch**.

Diamant, *m.* diamant, *o. m.* ; juweel, *o.* *—**en**, *b. n.* diamanten, van diamant. *—**gewicht**, *o.* diamantgewigt, *o.* *—**grube**, *v.* diamantmijn, *v.* *—**händler**, *m.* juwelier, *m.* *—**kugel**, *v.* ronde -, holle steen van binnen met diamanten bezet, *m.* *—**mutter**, *v.* diamantmoeder, *v.* *—**nadel**, *v.* diamantstift, *v.* *—**ring**, *m.* diamanten ring, *m.* *—**schleifer**, *—**schneider**, *m.* diamantslijper, - snijder, *m.* *—**schmuck**, *m.* juweelen, diamanten oor - en halssieraden, *o. mv.* *—**schrift**, *v.* (13) diamantletter, *v.* *—**staub**, *m.* diamantpoeder, *o.* *—**strauss**, *m.* juweelen stuk (sieraad der vrouwen), *o.*

Diameter, *m.* zie **Durchmesser**.

Diarrhöe, *v.* buikloop, *m.* loslijvigheid, *v.*

Diät, *v.* diëet, *o.* leefregel, *m.* voorgeschreven gebruik van spijs en drank, *o.* *—**etisch**, *b. n.* en *bijw.* naar -, volgens den leefregel, overeenkomstig met het diëet.

Diatonisch, *b. n.* en *bijw.* (171) tot den grondtoon behoorende, langs de zeven toonen -, tot het oktaaf opklimmende.

Dich, *vnw.* u ; *ich sehe* —, ik zie u.

Dicht, *b. n.* en *bijw.* digt, bij, ineen, vast, stevig, massief; ondoordringbaar ; steviglijk, vast, digt aaneen ; — *an*, — *auf*, digtbij, digtaan, op. *—**e**, *v.* digt -, vastheid, stevigheid, *v.* *—**en**, *— **machen**, *b. w.* digten, digt -, stevig maken, bijeen doen trekken ; zie **Verdichten** ; (203) kalfaten, digten.

Dichten, *b.* en *o. w.* bepeinzen ; dichten, verdichten, vinden; dichten, verzen maken. *—, *o. das — und Trachten*, het denken en werken.

Dichter, *m.* *—**inn**, *v.* dichter, *m* dichteres, *v.* *—**ader**, *v.* dichtader, *v.* *—**born**, *—**brunn**, *—**quell**, *m.* dichterbron, Hippokrene, Castalia, *v.* *—**feuer**, *o.* dichtvuur, *o.* *—**gluth**, *v.* dichterlijke -, dichtgloed, *m.* *—**geist**, *m.* dichterlijke geest, *m.* dichtader, *v.* *—**isch**, *b. n.* en *bijw.* dichtmatig, poëtisch, op eene poëtische wijze, als poëet. *—**ling**, *m.* (§) rijmelaar, *m.* dichtertje, *o.* *—**mörder**, *m.* profeten-moorder, *m.* *—**pferd**, *o.* het paard der dichters, Pegasus, gevleugeld paard, *o.*

Dichtigkeit, *v.* digtheid, *v.* zie **Dichte**. *—**smesser**, *m.* (104) meter van de uitzetting of dichtheid der lucht, *m.* (werktuig).

Dichtkunst, *v.* dichtkunst, kunstverzen te maken, *v.*

Dichtung, *v.* gedicht, *o.* poëzij, verdichting, *v.* beeld, *o.* zie **Erdichtung**. *...**werk**, *o.* (203) kalfatering, *v.* het breeuwen.

Dick, *b. n.* dik, zwaar, stevig, gezet, dik, lijvig (van boekdeelen), ineengedrongen, dik, vet, opgezet, gezwollen; *ein dickes Bret*, eene dikke plank; *eine —e Luft*, eene dikke lucht ; *ein —er Mann*, een dik man ; — *und fett*, dik en vet ; *ein —es Werk*, een dik, lijvig werk ; — *es Oel*, dikke-, vettige olie, *v.* ; *ein —er Backen*, eene dikke, opgezwollene wang ; *—e Milch*, geronnen melk. *—**arschig**, *b. n.* (§) dik van billen. *—**bäckig**, *b. w.* dik-

wangig, van -, met dikke wangen, dikkoonig. *—BAUCH, m. (§) dikbuik, m. *—BÄUCHIG, b. n. dikbuikig; (§) met een' dikken pens. *—BEIN, o. dij, v. *—BEINIG, b. n. dik van beenen; zwaar van dijen. *—BLATT, o. (76) huislook, o. *—BRÜSTIG, b. n. dik van borsten, - van borst. *—DARM, m. dikke darm, m. *—E, v. dikte, zwaarte, stevigheid, zwaarlijvigheid, gezetheid; zwelling; (18) dikte, zwaarte, v.; *in die — wachsen*, in de dikte groeijen. *—FLEISCHIG, b. n. vleezig, gevleescht. *—HAARIG, b. n. grof van haar; gehaard. *—HÄUTIG, b. n. dik van huid, - van vel, eeltig. *—HÜLSIG, b. n. dik van schil, - van huls. *—ICHT, o. het digte van een bosch; digt-, dik struikgewas, digtbewassen hout, o. *—KOPF, m. dikkop, m. waterhoofd, o. soort van visch (in Oost-Indië), m. *—KÖPFIG, b. n. met een' dikken kop, met een dik hoofd; *fig.* stijfhoofdig, koppig. *—LAUBIG, *—BELAUBT, b. n. digtbewassen, met dik loof, met dik gebladerte. *—LEIBIG, b. n. zwaarlijvig, dik. *—LEIBIGKEIT, v. zwaarlijvigheid, dikte, v. *—LICH, b. n. *(w. g.)* dikachtig, rond, vleezig. *—LIPPIG, b. n. met dikke lippen. *—NASIG, b. n. met een' dikken neus. *—RÜBE, v. ronde knol, - raap, v. *—RÜCKIG, b. n. breed-, zwaar van rug. *—SÄULIG, b. n. (18) met digtgeplaatste zuilen. *—SCHALIG, *—SCHÄLIG, b. n. dik van schil, - van bast. *—SCHNABEL, *—SCHNÄBLER, m. dikbek, kersvogel, m. *—STEIN, m. diksteen, (zware diamant welks bovendeel alleen gesneden is), m. *—THALER, m. dukaton, m. *—TUCH, m. molton (zekere stof), o. *—WANST, m. (§) zie DICKBAUCH.

DICTATOR, m. dictator, (tijdelijk alleenheerscher), m. *...TATUR, v. dictatorschap, o.

DICTIREN, b. w. dikteren, in de pen geven, voorzeggen; *das Dictirte*, het voorgezegde; de diktee.

DIE, *lidw.* de, het. *—, *vnw.* deze, degene, zij; die.

DIEB, m. dief, roover; *spr. Gelegenheit macht —e*, de gelegenheid maakt den dief. *—EREI, v. diefstal, roof, m. *—INN, v. diefegge, v. *—ISCH, b. n. en *bijw.* diefachtig, geneigd tot stelen; op eene diefachtige -, steelsche wijze. *—SBANDE, v. dieven -, rooversbende, v. *—SDAUMEN, m. duim van een' gehangen dief, m.; (§) *er hat einen — of Diebsglück*, hij heeft een dieven (blind) geluk. *—SGESELL, *—GENOSS, m. medepligtige van een' dief, diefjesmaat, m. *—SHERBERGE, v. dievenherberg, v. *—SHÖHLE, v. *—SLOCH, *—SNEST, o. dievenhol, o. - spelonk, v. *—SLATERNE, v. dievenlantaarn, v. *—SPFEIFE, v. dievenfluitje, o. *—SSCHLÜSSEL, m. dievensleutel, looper, m. *—SSPRACHE, v. dieventaal, v. zie SPITZBUBENSPRACHE. *—STAHL, m. diefstal, m.

DIEJENIGE, *vnw.* degene, zij.

DIELE, v. plank, deel, v.; voorhuis, o.; dorschvloer, deil, m. *—N, b. w. bevloeren, beplanken. *—KOPF, m. (12) kraagsteen, m. soort van vierkante zuil, v. *—WERK, o. beplanking, v.

DIENEN, b. w. dienen, te dienst staan, dienst doen, verpligten; *einem —*, iemand dienen; *bei einem —*, bij iemand in dienst zijn; *dem Vaterlande, dem Staate —*, het land -, den staat dienen; *wie hoch dient er?* welk salaris heeft hij? wat wint hij? *er hat mir als Advocat gedienet*, hij heeft mij als advokaat bediend; *zu od. statt etwas —*, tot -, voor iets dienen; *zu etwas —, (nutzen)*, tot iets dienstig (nuttig) zijn; *einem mit etwas —*, iemand met iets te dienst staan; (§) *kann ich Ihnen damit —?* kan ik u er mede dienen? *damit ist mir nicht gedienet*, ik ben daarmede niet gediend; *lassen Sie sich —*, sta mij toe u te zeggen; *Ihnen zu —*, tot uwe dienst.

DIENER, m. dienaar; bediende, knecht, lakkei; winkeljongen; kantoorbediende; staats -, kerkdienaar, ambtenaar, m.; *Ihr —, mein Herr!* uw dienaar mijn heer! (§) *einem einen — machen*, een' dienaar (eene buiging) voor iemand maken. *—INN, v. dienares; dienstmeid, v. meisje, o.; *ich bin Ihre —*, ik ben uwe dienares. *—KLEID, o. liverei, v. *—SCHAFT, v. de dienstboden, m. mv. al de bedienden; het huis, o.

DIENLICH, *(diensam)*, b. n. dienstig, nuttig, geschikt, goed, heilzaam; *der Gesundheit —*, der gezondheid bevorderlijk.

DIENST, m. dienst, v. dienstbetoon, o.; pligt, m.; bediening, v. ambt, o. plaats, betrekking; heerendienst, v. stand, m.; *einem gute —e leisten*, iemand goede diensten bewijzen; *das thut gute —*, dat is nuttig, dat is -, doet goede diensten; *was steht zu Ihren (Ihnen zu) —*, wat is er van uwe dienst? *bei einem in —en stehen*, bij iemand in dienst zijn; *er ist ausser —en*, hij is buiten dienst, - buiten betrekking; *aus dem —e gehen*, de dienst verlaten; *—e nehmen*, dienst nemen (als soldaat);

fig. (§) *einem auf dem — lauern*, iemand zoeken te verschalken. *—**CHEN**, *o.* (§) kleine-, geringe dienst, *v.* postje, ambtje, *o.*

DIENSTAG, **DINSTAG**, *m.* Dingsdag, *m.*

DIENSTALTER, *m.* ouderdom van dienst, *m.* ancienneteit, *v.* *...**ANBIETUNG**, *v.* dienstaanbieding, *v.* *...**BAR**, *b. n.* dienstbaar, onderworpen; *—e Geister*, dienstbare geesten; *fig.* handlangers van het geregt. *...**BARKEIT**, *v.* dienstbaarheid, *v.* *...**BEFLISSEN**, *b. n.* gedienstig, dienstvaardig, bereidwillig, oplettend. —**HEIT**, *v.* dienstvaardigheid, bereidwilligheid, oplettendheid, zorg, *v.* *...**BOTE**, *m.* dienstbode, bediende, knecht, *m.* meid, dienstmeid, *v.* *...**EID**, *m.* eed van dienst, - van getrouwheid, *m.* *...**EIFER**, *m.* dienstijver, *m.* vaardigheid in de dienst, *v.* *...**ENTLASSUNG**, *v.* ontslag uit de dienst, *m.* afdanking, *v.* *...**ERBIETUNG**, *v.* zie **DIENSTANBIETUNG**. *...**ERGEBEN**, *b. n.* dienstvaardig, gedienstig. *...**FÄHIG**, *b. n.* bevoegd-, bekwaam tot de dienst. *...**FERTIG**, *b. n.* en *bijw.* dienstvaardig, op eene gedienstige wijze. *...**FERTIGKEIT**, *v.* dienstvaardigheid, *v.* *...**FREI**, *b. n.* vrij van dienst, ontslagen van de dienst. *...**FREUNDLICH**, *b. n.* vriendelijk, gedienstig, bereidwillig. *...**GEFÄLLIGKEIT**, *v.* gedienstigheid, *v.* *...**GEHÜLFE**, *m.* noodhulp, *v.* medehelper in de dienst, *m.* *...**GELD**, *o.* afkoopgeld van dienst, *o.* *...**GENOSS**, *m.* kameraad, medebediende, *m.* *...**GERECHTIGKEIT**, *v.* *...**RECHT**, *o.* regt op de dienst van anderen, *o.* *...**HUFE**, *v.* diensthoeve, *v.* *...**KLEID**, *o.* *...**KLEIDUNG**, *v.* liverei, dienstkleeding, *v.* *...**JAHR**, *o.* dienstjaar, *o.* *...**KNECHT**, *m.* dienstknecht, *m.* *...**LEHEN**, *o.* dienstleen, *o.* *...**LEISTUNG**, *v.* dienstbetoon, *o.* dienstverrigting, *v.* *...**LEUTE**, *m. mv.* zie **DIENSTMANN**. *...**LOHN**, *m.* loon, werk-, huurloon, *o.* *...**LOS**, *b. n.* buiten dienst, buiten betrekking. *...**MAGD**, *v.* dienstmeid, *v.* *...**MANN**, *m.* leenman, vassaal, *m.* *...**PFERD**, *o.* dienst-, last-, ploegpaard, *o.* *...**PFLICHT**, *v.* dienstpligt, *m.* verpligting eens leenmans, leenpligtigheid, *v.* *...**PFLICHTIG**, *b. n.* dienst-, leenpligtig. *...**TREUE**, *v.* getrouwheid in de dienst, - aan eenen leenman, *v.* *...**UNFÄHIG**, *b. n.* ongeschikt voor de dienst. *...**VOLK**, *o.* dienstboden, al de bedienden; (verachtelijk) huurlingen, *m. v. mv.* *...**WILLIG**, *b. n.* bereid-, dienstvaardig, gedienstig. *...**ZWANG**. *m.* regt van heerendienst, *o.*

DIESELBE, *onw.* dezelve, deze, dezelfde; zie **DERSELBE**.

DIESER, **DIESE**, **DIESES**, *vnw.* deze, dit, die, dat; *den 4ten dieses*, den vierden dezer (maand). *—**WEGEN**, *bijw.* zie **DESWEGEN**.

DIESFALLER, *bijw.* in dit geval, in dit opzigt.

DIESJÄHRIG, *bijw.* dezes jaars. *...**MAL**, (**DIESSMAL**), *bijw.* deze keer, dit keer. *...**SEITIG**, *b. n.* dezerzijds, dat aan deze zijde is. *...**SEITS**, *bijw.* aan deze zijde; *— des Flusses*, aan deze zijde der rivier.

DIESS, *vnw.* dit, dat.

DIETRICH, *m.* looper, naslentel, slotopsteker, *m.*

DIEWEIL, *vw.* zie **WEIL**.

DIFFERENZ, *o.* zie **UNTERSCHIED**. *—**IAL**, *b. n.* (198) differentiaal. *—**IALSRECHNUNG**, *v.* (198) differentiaal-rekening, *v.*

DIGERIREN, *b. w.* verteren, verduwen; *fig.* verkroppen, overdenken. (133) *...**ER**, *m.* uittrekker (van kruiden), *m.* *...**OFEN**, *m.* (133) uittrekoven (voor kruiden), *m.*

DILL, *m.* (76) dille, (plant), *v.* *—**E**, *v.* pijp van een' kandelaar; (141) binnenplaat, *v.*

DILETTANT, *m.* *—**INN**, *v.* liefhebber, beoefenaar, liefhebster, beoefenaarster (der muziek), *m. v.*

DIMINUTIV, *o.* verkleinwoord, *o.*

DIMITY, *m.* diemet, (stof), *o.*

DING, *o.* ding, *o.* zaak, *v.* wezen, *o.*; *fig.* (§) *guter —e sein*, opgeruimd-, in goede luim zijn; *das geht nicht von rechten —en zu*, dat gaat niet natuurlijk toe; *das dumme —! (mv.* **DINGER**) het domme stuk, (meisje); *die artigen —er!* die guitjes, schelmsche meisjes; *(spr.) gut — will Weile haben*, goede arbeid vereischt tijd; *aller guten —e müssen drei sein*, alle goede zaken bestaan in drie; *das böse — am Finger*, de vijt, fijt, (ziekte, zweer), *v.* *—**ELCHEN**, *o.* (*mv.* **DINGELCHER**), dingetje, *o.* *—**EN**, *b.* en *o. w. (onr.)* huren, afhuren, bespreken, dingen (van den prijs). *—**EPFENNIG**, *m.* godspenning, *m.* handgeld, *o.* *—**GERICHT**, *o.* dorpsgeregt, *o.* plattelands-regtbank, *v.* *—**LICH**, *b. n.* (123) regtmatig, wezentlijk.

DINKEL, *m.* spelt, *v.* *—**GERSTE**, *v.* grove gerst, *v.*

DINTE, *v.* zie **TINTE**.

DIÖCES, *v.* zie **KIRCHSPRENGEL**.

DIPHTONG, *m.* zie **DOPPELLAUT**, **DOPPELLAUTER**.

DIPLOM, *o.* diploma, *o.* magtbrief, *m.*

handvest, *v.*; bewijs van lidmaatschap, *o.*; akte van aanstelling, *v.* *—ATIK, *v.* wetenschap van het staatsregt, - van de staatkunde, staatswetenschap, diplomatie, *v.* *—ATISCH, *b.n.* en *bijw.* tot de diplomatie behoorende, diplomatisch, staatkundig; *fig.* op eene fraaije-, lustige wijze.

DIPTAM, *m.* (76) wilde polei, *v.* esschenkruid, *o.*

DIR, *vnw.* u, aan u.

DIRECTOR, *m.* *—INN, *v.* bestuurder, *m.* bestuurster, bestuurderes, *v.* *—IUM, *o.* bewind, bestuur, *o.* direktie, *v.*

DIRIGIREN, *b. w.* besturen, beheeren, dirigeren.

DIRNE, *v.* (§) meid, dienstmeid, deern, vrijster, *v.*

DISCANT, *—IST, *m.* (171) bovenstem, diskant, *v.*; zanger welke de bovenstem heeft, *m.* *—GEIGE, *—FLÖTE, *v.* eerste viool, eerste fluit, boventoon der viool of fluit, *v.*

DISCONTIREN, *b. w.* (46) diskonteren. *...CONTO, *m.* diskonto, *o.*

DISCOURS, DISCURS, *m.* zie GESPRÄCH.

DISPENSATION, *v.* (123) dispensatie; ontheffing, vrijstelling, *v.*

DISPONIREN, *b. w.* beschikken; zie VERFÜGEN.

DISPUTATION, *v.* (52) dispuut, (bestrijding en verdediging van stellingen), dissertatie, *v.* *...TIREN, *o. w.* (52) disputeren, stellingen verdedigen, aanvallen. *...TIRER, *m.* (§) twistzoeker, haarklover; (52) verdediger, aanvaller (van stellingen), *m.* *...TIRLICH, *b. n.* zie STREITIG, STREITSÜCHTIG.

DISSIDENT, *m.* afgescheidene (in het geloof), scheurmaker, *m.*

DISSONANZ, *v.* zie MISSKLANG.

DISTEL, *v.* distel, *v.* *—ACKER, *m.* *—FELD, *o.* akker-, veld vol distels, *m. o.* *—FINK, *m.* distelvink, putter, *m.* *—FÖRMIG, *b. n.* (76) distelvormig. *—HACKE, *—SICKEL, *v.* wiedijzer, *o.* distelhaak, *m.* *—KOPF, *m.* distelkop, *m.* *—LAUS, *v.* distelworm, - luis, (insekt), *m. v.* *—MELONE, *v.* distel-meloen, (amerikaansche plant), *v.* *—ORDEN, *m.* ridderorde van den distel (in Schotland), *v.* *—RITTER, *m.* ridder van de distelorde, *m.* *—WOLLE, *v.* distel-wol, *v.*

DISTICHON, *o.* (151) tweeregelig versje, *o.*

DISTILLIREN, *b. w.* zie DESTILLIREN.

DIVAN, *m.* divan, (turksche staatsvergadering); zetel, *m.* sofa, *v.*

DIVERTIREN, *b. w.* zie BELUSTIGEN.

DIVIS, *m.* (13) scheidteeken, *v.* *—ION, *v.* divisie, deeling, *v.*; *eine halbe* —, eene halve divisie (krijgsvolk). *—ORIUM, *o.* (13) nijper, *m.* nijphoutje, *o.*

DOBBER, *m.* ankerboei, *m.* ton, *o.*

DÖBEL, *m.* soort van baars, *m.*; dolik, *v.* drevel, *m.* pin, *v.* *—N, *b. w.* door pinnen vereenigen, - zamenvoegen.

DOBERIG, *b.n.* (§) (*w. g.*) ijdel; zie SCHWÜL.

DOCH, *vnw.* en *bijw.* doch, maar, echter, evenwel, niettemin, toch, dan, immers, te minste; *hat er kein Geld, so hat er — Credit*, al heeft hij geen geld, hij heeft te minste krediet; *kommen Sie* —, kom toch; *thun Sie es* —, doe het, ik bid er u om; *ja* —, ja, zeer zeker, wel ja; *nein* —, neen, neen!

DOCHT, *m.* pit, *v.* lampkatoen, *o.* *—MESSER, *o.* (62) pit- mesje, *o.* katoensnijder, *m.*

DOCIREN, *b. w.* doceren, leeren, onderwijzen.

DOCKE, *v.* dog, (groote hond), bulhond, *m.*; *eine kleine* —, kleine dog, *m.* mopje, *o.*; pop, *v.*; hek, hekwerk; wippertje (van een klavier), *o.*; duiker (van een' vijver), *m.*; streng (garen, zijde), *v.*; soort van hoofdtooisel, kapsel; (131) droog dok, bassin, *o.* werf, *v.*; *die —n (an Kutschengestellen)*, de pilaren van eene koets, *v. mv.*; (27) draaijersspil, *v.* *—N, *b. w.* (203) in het dok halen; op een kluwen winden. *—, *o. w.* met eene pop spelen.

DOCKENGELÄNDER, *o.* leuning, *v.* fraai hek, hekwerk, *o.* *...STOCK, *m.* (27) reisstok, *m.* pruikenhoofd, *o.*

DOCTOR, *m.* geleerde, leeraar, meester, (in de regten, in de geneeskunde, in de wijsbegeerte enz.), doctor, dokter, arts, geneesheer, *m.*; — *werden*, tot doctor (meester) bevorderd worden. *—AT, *o.* doctorale waardigheid, *v.* het doctor-, meesterschap, *o.* graad van doctor, *m.* *—INN, *v.* vrouw eens doctors, *v.* *—HUT, *m.* doctorale muts, *v.* - hoed, *m.* *—MÄSSIG, *b. n.* doctoraal, doctor, meesterachtig. *—N, (DOCTERN), *o. w.* medicineren; den doctor spelen. *—PROMOTION, *v.* bevordering tot doctor, *v.* *...WÜRDE, *v.* zie DOCTORAT.

DOCUMENT, *o.* zie URKUNDE, BELEG.

DOGGE, *v.* zie DOCKE.

DOGGERN, *v. m.* in een' boeijer visschen.

DOGMA, *o.* stelling, leer, *v.* leerstelsel, *o.* *—TIK, *v.* leerstellige wetenschap, *v.* leerstellingen, *v. mv.* *—TISCH, *b. n.* en *bijw.* leerstellig, op eene leerstellige wijze.

DOHLE, *v.* kaauw, hekkraai, *v.*

DOHNE, *v.* (185) vogelstrik, *m.* hoepnet, *o.* *—NFANG, *m.* vogelvangst met strikken, *v.* *—NSTRICH, *—NSTEIG, *m.* rij vogelstrikken, *v.*

Dolch, *m.* dolk, *m.*; *met einem —e erstechen*, met eenen dolk doorboren. *—**stoss**, *m.* dolksteek, *m.*

Dolde, *v.* top, kruin, *m.*;(76) zonnescherm, *o.* *—**nförmig**, *b. n.* (76) schermvormig. *—**ngewächse**, *o. mv.* (76) zonneschermige planten, - bloemen, *v. mv.*—**ntragend**, *b. n.* (76) zonneschermdragend.

Dolman, *m.* turksch opperkleed, *o.*

Dolmetschen, *b. w.* vertolken; *fig.* iets onduidelijks verklaren. *...**er**, *m.* tolk, vertolker, *m.*; *die siebzig —*, de zeventig (bijbel) vertalers, -verklaarders. *...**ung**, *v.* vertolking, vertaling, verklaring, uitlegging, *v.*

Dom, *m.* dom, *m.* koepeldak, *o.*; domkerk, hoofdkerk, *v.*

Domäne, *—**ngut**, *o.* domein, - goed, *o.* eigen vorstelijke landgoederen, *o. mv.* *—**nkammer**, *v.* domeinbestuur, *o.* *—**nrath**, *m.* domeinraad, *m.*; lid van den domeinraad, *o.*

Domcapitel, *o.* domkapittel, *o.* *...**dechant**, *m.* domdeken, *m.* *...**frau**, *v.* kanonikes, kapittelvrouw, *v.* *...**herr**, *m.* domheer, *m.* *...**herrlich**, *b. n.* domheerlijk. *...**herrnstelle**, *v.* domheerschap, *o.* plaats -, waardigheid van domheer, *v.*

Domicellar, *m.* jonge kanunnik, *m.*

Domina, *v.* priores, *v.*

Dominante, *v.* (171) vijfde der grondtoonen, dominant, *m.*

Dominikaner, *m.* dominikaner-monnik, *m.*

Domino, *m.* domino, *m.* zie **Ballkleid**. *—**spiel**, *o.* dominospel, *o.*

Domkirche, *v.* zie **Dom**. *...**küster**, *m.* sakristijn, koster (eener hoofdkerk), *m.* *...**pfaff**, *m.* bloedvink, *m.* *...**prediger**, *m.* prediker der hoofdkerk, domprediker, *m.* *...**probst**, *m.* proost van een kapittel, *m.* *...**probstei**, *v.* proostschap, *o.* *...**schnepfe**, *v.* wulp, welp, (zekere watervogel), *m.* *...**stift**, *o.* domkapittel, *o.*

Donat, *m.* rudimenta, spraakkunst, *v.* *—**schnitzer**, *m.* (§) taalfout, *v.*

Donatar, *m.* donataris, ontvanger (eener gift), *m.*

Donbret, *o.* **Donlatte**, *v.* (9) mijnplank, - lat, *v.* *...**lege**, *...**legig**, *b. n.* (9) hellend. *—, *v.* helling, *v.*; *— eines Kohlenstösses*, ader-helling in eene steenkolengroeve, *v.*

Donner, *m.* donder; *fig.* bliksem, donderslag, *m.*; *vom — gerührt*, *erschlagen werden*, door den donder getroffen-, verpletterd worden; *der — hat in dieses Haus geschlagen*, de donder (de bliksem) is op dat huis gevallen, - is er in geslagen. *—**bart**, *m.* zie **Hauswurz**. *—**büchse**, *v.* donderbus, *v.* *—**er**, *—**gott**, *m.* donderaar, dondergod, (Jupiter), *m.* *—**keil**, *m.* donderkloot, dondersteen, *m.* *—**knall**, *m.* zie **Donnerschlag**. *—**n**, *onp. w.* donderen; *fig.* bulderen, razen, donderen. *—, *o.* het donderen, gedonder, *o.* *—**rebe**, *v.* eiloof, *o.* *—**scheu**, *b. n.* bevreesd voor den donder, - voor het onweder. —, *v.* vrees daarvoor, *v.* *—**schlag**, *m.* donderslag, *m.*

Donnerstag, *m.* Donderdag, *m.*; *der grüne —*, witte Donderdag.

Donnerstein, *m.* dondersteen, *m.* *...**stimme**, *v.* donderende -, bulderende stem, *v.* *...**strahl**, *m.* bliksemstraal; slag van den donder, *m.* *...**wetter**, *o.* storm, *m.* onweder, *o.* *—! *tw.* de donder! *...**wolke**, *v.* donderwolk, *v.* - kop, *m.* *...**wort**, *o.* verschrikkelijk woord, doodvonnis, *o.*

Doppel, *m.* (110) koperen munt, *v.* *—**adler**, *m.* dubbel-arend (als op het pruiss. wapen), *m.* *—**band**, *o.* dubbellint; (141) dubbele band, *m.* *—**barchent**, *m.* dubbelgekeperd bombazijn, *o.* zie **Futterbarchent**. —, zie **Würfelbecher**. *—**bier**, *o.* dik-, sterk bier, *o.* *—**blech**, *o.* geslagen ijzer, *o.* *—**deutig**, *b. n.* en *bijw.* dubbelzinnig; op eene dubbelzinnige wijze. *—**draht**, *m.* (183) dubbel pik-, pekdraad, *m.* *—**ehe**, *v.* dubbel huwelijk, *o.* bigamie, *v.* *—**fagott**, *m.* dubbele fagot, contrabas, *v.* *—**fieber**, *o.* dubbele (anderdaagsche) koorts, *v.* *—**flinte**, *v.* geweer met dubbelen loop, *o.* *—**geige**, *v.* viole d'amour (soort van guitare), mandoline, *v.* *—**gliedrig**, *b.n.* lijdende aan de knokkelziekte. *—**haken**, *m.* dubbelhaak, *m.* *—**harfe**, *v.* harp met dubbele snaren van koperdraad, *v.* *—**herzig**, *b. n.* dubbelhartig, valsch. *—**lauf**, *m.* zie **Doppelflinte**. *—**laut**, *—**lauter**, *m.* tweeklank, *m.* *—**lebig**, *b. n.* tweeslachtig, (van dieren). *—**n**, *b. w.* verdubbelen; met dobbelsteenen spelen, dobbelen. *—**porter**, *m.* zwaar porterbier, *o.* *—**punkt**, *o.* twee punten, *o. mv.*; (151) dubbelpunt, *o.* *—**ring**, *m.* dubbele -, alliantie-ring, trouwring, *m.* *—**sammet**, *o.* dubbel bewerkt fluweel, gekeperd fluweel, *o.* *—**satz**, *m.* (13) dubbel gezet woord, *o.* *—**schattigen**, *o. mv.* (*Völker*), (1) dubbel beschaduwden, bewoners van de verzengde luchtstreek, *m. mv.* *—**schicht**, *v.* (86) rij pannen op een

dak, *v*. *—SCHLAG, *m*. (171) dubbele maatslag, *m*. sponde, *v*. *—SCHLEICHER, *m*. zie RINGELSCHLANGE. *—SCHUSS, *m*. (78) dubbele inslagdraad, *m*. *—SINN, *m*. dubbelzinnigheid, *v*. *—SINNIG, *b. n.* zie DOPPELDEUTIG. *—SPATH, *m*. ijslandsch-kristal, *o*. *—STEIN, *m*. twee gelijke oogen (in het dobbelen), *o. mv*. *—STÜCK, *o*. duplikaat, (akte), *o*. *—T, *b. n.* en *bijw*. dubbel; — *bezahlen*, het dubbele betalen; — *erwiedern*, *fig*. dubbel betaald zetten. *—TAFFET, *m*. gewaterde taf, armozijn, *o*. *—THALER, *m*. dubbele kroon, (muntstuk), *v*. *—TINTE, *o*. dubbele-drukinkt, *m*. *—UNG, *v*. verdubbeling; (131) dubbeling, dubbelhuid, *v*. *—ZÜNGIG, *b. n.* valsch, dubbelhartig. *—ZÜNGIGKEIT, *v*. dubbelhartigheid, *v*. valschheid, *v*. *—ZÜNGLER, *m*. valsch mensch, *m*. *—ZWIRN, *m*. tweedraads-garen, *o*.

DOPPIE, *v*. dubloen, (spaansche munt), *m*.

DORANT, *m*. zie HUNDSKOPF, LÖWENMAUL.

DORF, *o*. dorp, *o*.; *fig*. *böhmische Dörfer*, zonderlinge-, vreemde zaken. *—BÄCKER, *m*. dorpsbakker, *m*. *—BENGEL, *—LÜMMEL, *m*. dorps-, boerenkinkel, *m*. *—BEWOHNER, *m*. dorpsbewoner, *m*. *—LEUTE, *m. mv*. huis-, landlieden, *m. mv*.

DÖRFCHEN, *o*. dorpje, gehucht, *o*.

DORFFLUR, *...MARK, *v*. omtrek, veld, grond van een dorp, *m. o. m.*; dorpland, *v*. *...HOCHZEIT, *v*. dorps-, boerenbruiloft, *v*. *...JUNKER, *m*. landedelman, landjonker, *m*. *...LEBEN, *o*. landleven, *o*. *...LEUTE, *m. mv*. dorp-, land-, buislieden, *m. mv*. *...MÄDCHEN, *o*. dorps-, boeren-, landmeisje, *o*. *...MANIER, *v*. levenswijze der dorpelingen, *v*. *...MÄSSIG, *b. n.* dorpachtig, boersch. *...MUSIKANT, *m*. dorpsmuziekant, kroegspeler, speelman, *m*. *...PFARRE, *v*. *...PFARRER, *m*. dorppastorij, *v*.; dorpspastoor, -priester, *m*. *...RECHT, *o*. dorpregt, *o*. *...RICHTER, *...SCHULZE, *...SCHULTHEISS, *m*. dorpsregter, -schout, *m*. *...SCHAFT, *v*. dorpsgemeente, *v*. het gansche dorp, *...SCHENKE, *v*. dorpsherberg, *v*. *...SCHULMEISTER, *m*. dorpsschoolmeester, *m*. *...SPRACHE, *v*. dorps-, boerentaal, *v*.

DORISCH, *b.n.* (18) dorisch (van bouworde).

DORN, *m*. doorn, doren; priem, dril, *m*.; tong (eener gesp), *v*.; bovengedeelte (van een mes, van een' degen dat in het gevest gaat), *o*.; (141) ijzeren pin; stift (in een slot), *v*.; (128) het mannelijk deel (van een' hengst), *o*.; *fig*. *er ist mir ein — im Auge*, hij is een doorn in mijne oogen. *—APFEL, *m*. doornappel, *m*. zie STECHAPFEL. *—BAUM, *m*. koraalboom, *m*. *—BUSCH, *m*. doornbosch, *o*. *—BUTTE, *v*. soort van visch, *m*. *—EN, *b. n.* doornen, van doorn. *—HAY, *m*. zee-egel, *m*. *—HECKE, *v*. doornhaag, -hegge, *v*. *—KRONE, *v*. doornenkroon, *v*. *—ICHT, *b. n.* doornachtig, -vormig.

DORNIG, *b. n.* met doorns (begroeid, bezet).

DÖRNLING, DORNSCHWAMM, *m*. (76) morille, *v*. paddestoel, *m*.

DORNMUSCHEL, *v*. doornschelp, *v*. *...RAUPE, *v*. doornrups, *v*. *...STOCK, *m*. doornstok, -stek, *m*. *...STRAUCH, *m*. doornstruik, *v*.

DÖRRE, *v*. zie DARRE, DÜRRE.

DORREN, *b. w.* droogen.

DÖRREN, *b. w.* droogen, doen droogen. *—, *o*. het droogen; opdrooging, *v*. *...SUCHT, *v*. zie DARRE, DARRSUCHT. *...WARZE, *v*. (175) gezwel, uitwas (der paarden), *o*.

DORSCH, *m*. soort van stokvisch, *m*.

DORT, *bijw*. daar, ginds; *— *droben*, ginds, daar boven, verder op; — *herein*, daarin, -binnen; *— *herum*, daar-, ginds om; *— *hinauf*, daarop, langs die zijde; *— *hinaus*, *— *heraus*, ginds-, daar uit; *— *hindurch*, daarheen, -door; *— *hinunter*, *— *hinab*, daar af, -beneden, ginds af; *von — aus*, daar van daan, van daar; *— *her*, — *hin*, — *wärts*, van daar, herwaarts, daar, ginds heen; derwaarts; *— *hinüber*, ginds over. *—IG, *b. n.* van ginds, van -, op die plaats, van-, aan dien kant.

DÖSCHEN, *o*. doosje, *o*.

DOSE, *v*. doos, tabaks-, snuifdoos, *v*. *—NSTÜCK, *o*. portret -, afbeelding op eene doos, *o. v*.

DOSIS, DOSE, *v*. dosis, medicijn-, artsenijmaat, zekere hoeveelheid, *v*.

DOST, DOSTEN, *—ENKRAUT, *o*. (76) agrimonie, orego, kattestaart, *m*.

DOTTER, *o*. dojer (van een ei), *m*.; (76) papenkruid, *o*. paardebloem, *v*. *—BLUME, *v*. goudsbloem, *v*. *—GELB, *b. n.* en *o*. geel als een dojer; zulk geel, *o*. *—WEIDE, *v*. gele weide, teen, *v*.

DRACHE, *m*. draak, *m*.; (ook *fig*.) — *(von Papier)*, vlieger, kolder (van papier), *m*.; (133) kwik, *o*. *—NANKER, *m*. dreg, *v*. dreganker, *o*. *—NBAUM, *m*. drakenboom, *m*. *—NBLUT, *o*. drakenbloed, *o*. *—NFISCH, *m*. pieterman, zeedraak, *m*. *—NFÖRMIG, *b. n.* draakvormig. *—NHAUPT, *o*. *—NKOPF, *m*.

drakenkop, (in alle beteekenissen), *m*. *—N-PFLANZE, *v*. zie DRACHENBAUM. *—N-SCHLANGE, *v*. (188) draak; gevleugelde draak, *m*. *—NSTEIN, *m*. drakensteen, *m*.

DRACHME, *v*. drachma, *v*.

DRAGANT, *m*. zie TRAGANT.

DRAGONER, *v*. dragonder, *m*. *—MARSCH, *m*. dragondersmarsch, *m*. *—MÄSSIG, *b. n.* en *bijw*. dragonderachtig, op de wijze eens dragonders.

DRAGUN, *o*. (76) dragon, (kruid), *o*.

DRAHT, *m*. draad, koper-, ijzer-, pikdraad, *m*. *—ARBEIT, *v*. fijn draadwerk, *o*. *—ARBEITER, *m*. draadwerker, *m*. *—BANK, *v*. trekbank; draadtrekkerij, *v*. *—BAUER, *m*. kooi van koperdraad, *v*. *—BOGEN, *m*. *—FEDER, *v*. (87) drilboor, *v*. *—BOHRER, *m*. kleine drilboor, *v*. *—EISEN, *o*. (26) trekplaat, *v*.

DRAHTERN, *b. n.* van koper-, van ijzerdraad.

DRAHTGITTER, *o*. draadtralie, *v*. -raam, *o*.; (111) koperdraden (van de papiervormen), *m. mv*. *...KUGEL, *m*. draadkogel, *m*. *...LEUCHTER, *m*. kandelaar van koper- of ijzerdraad, *m*. *...MASS, *o*. (146) maatstok, *m*. *...MÜHLE, *v*. draadmolen, *m*. draadtrekkerij, *v*. *...PLATTEN, *o*. het pletten; pletterij van metaal, *v*. *...PLATTER, *m*. metaalpletter, *m*. *...PUPPE, *v*. speel-, goochelpopje, *o*. marionet, *v*. *...RICHTER, *m*. (146) draadrigter, (zekere pijp), *m*. *...ROLLE, *v*. tros ijzerdraad, *m*. *...SAITE, *v*. snaar van koperdraad; draadsnaar, *v*. *...SCHERE, *v*. groote schaar, *v*. *...SCHNEIDER, *m*. draadkapper, *m*. *...SIEB, *o*. draadzeef, *v*. *...SILBER, *o*. zilverdraad; gewerkt zilverdraad, *m*. *...WINDE, *v*. (45) trekbank; werkplaats (van goud- of zilverdraadtrekkers), *v*. *...ZANGE, *v*. trektang, *v*. trekijzer, *o*. *...ZIEHEN, *o*. het draadtrekken, *o*. *...ZIEHER, *m*. draadtrekker, *m*. *...ZIEHEREI, *v*. draadtrekkerij, *v*. *...ZUG, *m*. zie DRAHTMÜHLE, DRAHTZIEHEREI.

DRALL, *b. n.* zie DERB, DICHT.

DRALLE, *v*. schroefdraad (van eene handbus), *m*.

DRAMA, *o*. tooneel-, treurspel, drama, *o*. (ook *fig*.). *—TISCH, *b. n.* tooneelmatig; *fig*. treffend, treurig; *das —e Fach*, de tooneelkunst; *der —e Vortrag*, de dramatische voordragt, de deklamatie.

DRANG, *m*. gedrang, *o*. aandrang; *fig*. drang, nood, *m*. dringende aangelegenheid, *v*. druk, *m*. verdrukking, ellende, *v*.

DRÄNGEN, *b. w.* dringen, aandringen; *fig*. verdrukken, drukken, knevelen; *sich durch das Volk —*, door de menigte heendringen; *sich zu etwas —*, zich beijveren iets te doen. *—, *o*. het gedrang, dringen, *o*. drang, *m*. drukking, *v*.

DRANGSAL, *o*. kwelling, ellende, *v*. druk, *m*. verdrukking, *v*. lijden, *o*.

DRAPIREN, *b. w.* (136 en 8) kleederschilderen, draperen

DRASCH, *m*. (§) gezanik, *v*. hinder, *m*. moeite, vermoeijenis, *v*.

DRAUF, DRAUS, *bijw*. zie DARAUF, DARAUS.

DRAUSCHEN, DRÖSCHEN, *onp. w.* (§) stortregenen.

DRAUSSEN, *bijw*. buiten.

DRECHSELBANK, *v*. draaibank, *v*.

DRECHSELN, *b. w.* draaijen, op de draaibank maken, bewerken.

DRECHSLER, *m*. draaijer, *m*. *—ARBEIT, *v*. gedraaid werk, draaiwerk, *o*. *—HANDWERK, *o*. draaijersambacht, -beroep, *o*.

DRECK, *m*. (§) drek, *m*. vuilnis, *o*. vuiligheid, *v*. slijk, uitwerpsel, *o*.; (ook *fig*.) nietigheid, gemeenheid, *v*. *—HAUFEN, *m*. mest-, drekhoop, *m*. *—IG, *b. n.* drekkig, slijkerig, slijkachtig, modderig, beslijkt, bevuild, morsig. *—KÄFER, *m*. mestkever, *m*. *—KARREN, *m*. mistkar, vuilniskar, *v*. *—KARREMANN, *—KÄRRNER, *m*. karreman, vuilnisman, *m*. *—KORB, *—KÜBEL, *m*. vuilnismand, *v*. vuilnisbak, *m*. *—LOCH, *o*. modderkuil, -put, *m*. *—SAU, *v*. (§) slet, *v*. gemeen vrouwmensch, *o*. *—WINKEL, *m*. vuilnishoek, *m*.

DREG, *o*. *—ANKER, *m*. (203) dreg, dregge, *v*. *—GEN, *b. w.* (203) dreggen. *—HAKEN, *m*. (203) dreghaak, *m*. *—TAU, *o*. dregtouw, *o*.

DREHBAHN, *v*. zie SEILERBAHN *...BANK, *v*. zie DRECHSELBANK. *...BASSE, *v*. draaibas, *v*. zie STEINSTÜCK. *...BAUM, *m*. slag-, draaiboom, *m*.; (27) klaauw, spil, *v*.; (203) draaijer, *m*. *...BRÜCKE, *v*. draaibrug, *v*. *...EISEN, *o*. draaiijzer, *o*. snaren-opwinder, *m*.

DREHEN, *b. w.* draaijen, dringen, vlechten, winden, omwinden, draaijen (een touw); zie DRECHSELN; (203) winden, op-, en neêrwinden; *sich —*, zich wenden, -draaijen; *drehend werden*, duizelig worden; (*im Kreise*) wentelen, draaijen (in eenen kring); *der Wind drehet sich*, de wind draait; *einem eine Nase —*, iemand een' wassen neus aandraaijen; *fig. sich — und wenden*, wenden en keeren. *—, *o*. *...UNG, *v*. draaijing, wenteling, om-

wenteling, wringing, *v.* het wringen. *—D, *b. n.* draaijend, duizelig. *...ER, *m.* draaijer, (ivoordraaijer), *m.* zie DRECHSLER, *m.* draai -, helmstok, handboom, *m.* *—, draaispil, *v.* handvatsel om te draaijen, *o.* *...GESTELL, *o.* (172) touwslagers-bank, *v.* - toestel, *m.* *...HALS, *m.* zie WENDEHALS. *...KRANKHEIT, *v.* duizeligheid (ziekte der schapen), *v.* *...KREUZ, *o.* draaiboom, *m.* werveltje, *o.* *...LADE, *v.* draairad (van tinnegieters), *o.* *...LING, *m.* springrad, rad met veêr, handvatsel om te draaijen; ziek -, duizelig schaap, *o.* zie ook TRILLING. *...NADEL, *v.* zie GLÜCKSZIRKEL. *...ORGEL, *v.* draaiorgel, *o.* lier, *v.* *...PFRIEM, *m.* (28) rolijzer, *o.* *...PULT, *o.* cilinder-lessenaar, *m.* *...RAD, *o.* draairad, *o.* *...SCHEIBE, *v.* (118) pottebakkers draaischijf, *o.*; (26) haspel, klos, *m.* *...STAHL, *m.* zie DREHEISEN. *...STIFT, *m.* (54) draaispil, *v.*; (48) zie ADERPRESSE. *...STUHL, *m.* draaijende stoel, *m.* draaibank, *v.* *...TISCH, *m.* draaijende tafel, cilinder-tafel, *v.* *...WÜRFEL, *m.* draaitol, *m.* *...ZANGE, *v.* (40) vuurtang, tang, *v.*

DREI, *telw.* en *v.* drie; drie (het drietal), *o.* *—ACHTELACT, *m.* (171) drieachtste maat, *v.* *—BÄTZNER, *m.* driebatzenstuk, (munt), *o.* *—BEINIG, *—FÜSSIG, *b. n.* driebeenig, - voetig. *—BLATT, *o.* klaver, klaveren; (188) klaverblad met een' steel, *o.* *—BLÄTTERIG, *b. n.* driebladig, driebladerig. *—BÜNDNISS, *o.* drievoudig verbond, *o.* triple-alliantie, *v.* *—DECKER, *m.* driedekker (oorlogsschip), *m.* *—DRAHT, *m.* zie DRILLICH. *—DRAHTIG, *b. n.* driedraadsch; — *er Garn*, driedraadsch garen. *—ECK, *o.* driehoek, *m.* *—ECKIG, *b. n.* driehoekig; *ein — er Hut*, een driekante hoed; *ein —es Segel*, slagfok, *v.* latijnzeil, *o.*; *die —e Nadel*, (48) driekante naald, (bij water-aftapping gebr.), *v.* *—ECKSLEHRE, *—ECKSMESSUNG, *v.* de leer der driehoeken, driehoeksmeting, *v.* *—EINIG, *b. n.* (44) drieëenig. *—EINIGKEIT, *v.* drieëenheid, - eenigheid, *v.* *—ER, *m.* driepenningstuk, *o.* *—ERLEI, *b.n.* driederhande, driederlei. *—FACH, *—FALTIG, *—FÄLTIG, *b. n.* en *bijw.* drievoudig, drievuldig, op eene drievoudige wijze; *das —e*, het drievoudige, drievuldige. *—FACHKEIT, *—FALTIGKEIT, *v.* de drievuldigheid (drieëenheid), *v.* *—FACHSBLUME, *v.* driekleurige molenbloem, *v.* *—FARBIG, *b. n.* driekleurig; *die —e Fahne*, de driekleurvaan, - vlag, *v.* *—FUSS, *m.* drievoet, *m.* treeft, *v.* *—GLIEDRIG, *b. n.* drieledig. *—HAUIG, *—SCHÜRIG, *b. n.* *—e Wiese*, weiland dat driemaal 's jaars wordt gemaaid. *—JÄHRIG, *b. n.* driejarig. —KLANG, *m.* (171) drieklank, *m.* *—KÖNIGSFEST, *o.* driekoningenfeest, *o.* - dag, *m.* *—KOPFIG, *b. n.* driehoofdig; (106) *der —e Muskel*, de driehoofdige armspier, *v.* *—LAUFER, *m.* (59) jonge haas, *m.* *—LAUT, *—LAUTER, *m.* drieklank, *m.* *—LING, *m.* derde, soort van broodje, *o.* zie DREIER; drieling (een van drielingen); (195) drie-dubbele draad, *m.* zie TRILLING. *—LÖTHIG, *b. n.* van 3 lood, $1^1/_2$ ons (oud gewigt). *—MAL, *bijw.* driemaal; driewerf. *—MALIG, *bijw.* drievoudiglijk, ten derden male, driewerf. *—MONATLICH, *b. n.* en *bijw.* driemaandelijksch; driemaandelijks, om de drie maanden. *—PFÜNDER, *m.* (5) driep onder, *m.* *...PFÜNDIG, *b. n.* driepondsch, van drie pond. *—RUDERIG, *b. n.* met drie roeibanken; *die — Galeere*, de galei met drie rijen riemen, trireme, *v.* *—SAITIG, *b. n.* driesnarig. *—SCHLAG, *m.* telgang (van een paard), *m.* *—SCHLITZ, *m.* driedubbel loofwerk, *o.* *—SCHNEIDIG, *b. n.* driesnijdend, met drie scherpe-, snijdende zijden. *—SEITIG, *b. n.* driezijdig. *—SITZIG, *b. n.* met drie zitplaatsen. *—SPANNIG, *b. n.* met drie (paarden) bespannen. *—SPITZIG, *b. n.* driepuntig; met drie toppen.

DREISSIG, *telw.* dertig. *—, *o.* dertig, het dertigtal, *o.* *—ER, *m.* dertiger, een van de dertig; man van dertig jaar, *m.* *—JÄHRIG, *b. n.* dertigjarig. *—STE, *b. n.* (*der*, *die*, *das*), *b. n.* (de, het) dertigste; *der —*, de dertigste (der maand). *—THEIL, *o.* het dertigste (deel).

DREIST, *b. n.* en *bijw.* driest, stout, vrijpostig, moedig, vermetel, koen; op eene vrijpostige-, drieste wijze. *—IGKEIT, *v.* vrijpostigheid, koenheid, driestheid, vermetelheid, *v.*

DREISYLBIG, *b. n.* drielettergrepig. *...TÄGIG, *b. n.* driedaagsch; *das —e Fieber*, de derdendaagsche koorts. *...THEILIG, *b. n.* driedeelig, drieledig, in drieën verdeeld; (156) *die —e Grösse*, drieledige grootheid, formule. *...ZACK, *m.* drietand, *m.* zie ook AALGABEL. *...ZACKIG, *...ZINKIG, *b. n.* drietandig, met drie tanden of klaauwen.

DREIZEHN, *telw.* dertien. *—TE, (*der*, *die*, *das*), *b. n.* (de, het) dertiende; *der* - (*des Monats*), de dertiende (der maand).

DRELL, *b. n.* zie MUNTER, LEBHAFT, ook DRILLICH.

Dreschen, *b. w. (onr.)* dorschen; *fig.* afrossen. *—, *o.* het dorschen. *...**er**, *m.* dorscher, landbouwer, *m.*

Dreschflegel, *m.* dorschvlegel, *m.* *...**maschine**, *v.* dorschmachine, *v.* toestel -, werktuig om te dorschen, *m. o.* *...**tenne**, *v.* dorschvloer, *m.* deel, deil, *v.* *...**zeit**, *v.* dorschtijd, *m.*

Driebrachen, *b. w.* (2) ten derden male omspitten (een' akker).

Drieseln, *b. w.* rondzwaaijen; ontrafelen.

Drillbogen, *m.* drilboog, *m.* *...**bohrer**, *m.* drilboor, *v.*

Drillen, *b. w.* rondzwaaijen, -draaijen, boren, drillen, boren; in den wapenhandel oefenen. *—, *fig. einen —*, iemand plagen, tergen, kwellen. *...**häuschen**, *o.* drilhuisje, *o.* kaak, *v.* *...**meister**, *m.* drilmeester, onderwijzer in den wapenhandel, *m.* *...**platz**, *m.* drilveer, *o.*

Drillich, *m.* grof linnen, trielje, *o.*

Drilling, *m.* *—**skind**, *o.* drieling, een van drielingen, *m.* *—**e**, *m. mv.* drielingen (drie kinderen van ééne dragt), *m. mv.* *—, zie **Drehling** en **Trilling**.

Dringen, *b.* en *o. w. (onr.)* dringen, te zamen drukken, -persen; *durch etwas, in etwas —*, door-, in iets dringen; *mit Gewalt durch einen Pass —*, door eenen pas (bergengte) met geweld heendringen; *fig. in einen —*, bij iemand aandringen; iemand tot iets bewegen, noodzaken, -aansporen, (zedelijk) dwingen, dringen; *in ein Geheimniss —*, een geheim uitvorschen; *auf etwas —*, op iets staan, aandringen; *einen zu etwas —*, iemand tot iets bewegen; *sich zu etwas —*, ergens doordringen; *fig. er hat sich in dieses Amt gedrungen*, hij heeft zich in dit ambt weten te dringen; *von der Noth gedrungen*, door den nood gedrongen. *—**d**, *b. n.* en *bijw.* dringend, noodzakelijk; hoogstnoodig, onverwijld, aanhoudend; dat geen uitstel duldt. *...**lichkeit**, *v.* noodzakelijkheid, *v.* drang, *m.*

Dritte, *(der, die, das)*, *b. n.* (de, het) derde, de derde (een derde persoon); *der —*, de derde (der maand). *—**l**, *...**theil**, *o.* derde, derde deel, *o.* *—**lstück**, *—**l**, *o.* halve florijn, *v.*; *ein — mehr bieten*, een derde meer bieden. *—**ns**, *(zum)* **Dritten**, *bijw.* ten derde, in de derde plaats. *...**halb**, *b. n.* derdehalf.

Drob, *bijw.* zie **Darüber**. *...**en**, *bijw.* (§) ginds boven, daar boven.

Droguet, *m.* draget, *o.* (zekere stof).

Droguist, *m.* droogist, *m.*

Drohen, *o. w.* dreigen; *(mit etwas)*, *das Haus drohet ein zu fallen*, het huis dreigt in te storten. *—**d**, *b. n.* dreigend (ook in regten); hagchelijk.

Drohne, *v.* hommelbij, valsche honigbij, *v.*

Drohung, *v.* bedreiging, *v.* *...**wort**, *o.* bedreiging, *v.* dreigend woord; (§) dreigement, *o.*

Drollig, *b. n.* en *bijw.* koddig, aardig, geestig, snaaksch; *ein —er Mensch*, een rare kerel, een zonderling mensch; een snaak; *ein —er Streich*, eene grap.

Dromedar, *m.* dromedaris, *m.*

Drönen, *o. w. (w. g.)* dreunen, schallen, weêrgalmen.

Droschke, *v.* soort van (russisch) rijtuig, *o.* droski, *v.*

Dröschen, *o. w.* zie **Dräuschen**.

Drossel, *v.* lijster; (106) keel, *v.* strot, *m.* *—**ader**, *v.* keelader, *v.* *—**grau**, *b. n.* lijstergraauw. *—**lippfisch**, *m.* zekere lipvisch, *m.*

Drost, *m.* drossaard, drost, *m.*

Drüben, *bijw.* (§) aan de overzijde, aan gene zijde.

Drüber, *bijw.* zie **Darüber**.

Druck, *m.* druk, *m.* drukking, zamendrukking, -persing, *v.*; druk (van een boek), *m.*; (104) zwaartekracht; (18) drukking (van een gewelf); veer, spingveer; *fig.* beknelling, onderdrukking, *v.*; (§) *einem einen — geben*, iemand eenen slag toebrengen; *einem den letzten — geben*, iemand den genadeslag geven. *—**en**, *b. w.* drukken, stempelen.

Drücken, *b.* en *o. w.* drukken, persen, klemmen, kwetsen, dwingen; wegen, prangen, benaauwen; (104) zwaartekracht oefenen (van planeten); *fig.* onderdrukken, kwellen, bezwaren; (§) aarzelen, lanterfanten; *einem die Hand —*, iemands hand drukken; *die Schuhe — mich*, mijne schoenen knellen mij; *zu Boden —*, onder den duim houden, nederdrukken; *seinen Hut tief ins Gesicht —*, den hoed diep over de oogen trekken; *das Geheimniss drückt ihn*, het geheim weegt zwaar op zijn hart; *sich —*, (59) zich verbergen (op de hurken zittende); *(spr.) er weiss wo ihn der Schuh drückt*, hij weet waar de schoen hem knelt. *—**d**, *b. n.* drukkend, (in alle beteekenissen), zwaarwegend. *...**er**, *m.* drukker (aan de klink eener deur); knop, trekker (aan een vuurwapen), *m.*

Drucker, *m.* drukker, boekdrukker, drukkersknecht; (136) levendige trek, *m.*

*—BALLEN, m. drukkersbal, robbert, m. *—EI, v. boekdrukkerij, drukkerij, v. *—FARBE, *—SCHWARZE, v. drukkers-inkt, m. *—LOHN, m. drukloon, o. *—PRESSE, v. drukpers, v.
DRUCKFEHLER, m. drukfeil, -fout, v.; *das Verzeichniss der* —, lijst van drukfeilen, -van errata, v. *...GEWICHT, o. (146) drukgewigt op eenen hefboom, o. *...JAHR, o. drukjaar, (jaar der uitgave, van den druk), o. *...FORM, v. drukvorm, m. *...KOSTEN, v. mv. drukkosten, m. mv. *...KRAFT, v. zwaartekracht, v. *...KUGEL, v. (5) drukkogel, m. *...MASCHINE, v. (104) perswerktuig, o. drukmachine, v. *...ORT, m. plaats waar een boek gedrukt is, v. *...PAPIER, o. drukpapier, o. *...PERGAMENT, o. velijn, o. drukperkament, v. *...PROBE, v. drukproef, v. *...SCHRIFT, v. gedrukt geschrift, -stuk, o.
DRUCKSEN, o. w. (§) aarzelen; zie DRÜCKEN.
DRUCKSTEMPEL, m. zuiger in eene pomp, m. *...TAFEL, v. zie BEILKETAFEL. *...WEISE, bijw. bij wijze van drukking, -van persing. *...WERK, o. perspomp; (99) muntschroef, v.
DRUD, m. DRUDE, v. geestenbezweerder, heksenmeester, m.; heks, nachtmerrie, v. *—ENSTÜCK, o. (183) schouderstuk (van een' os), o.
DRUÏDE, m. (110) druïde, priester (bij de Germanen en Galliërs), m.
DRUM, DRUNTER, bijw. zie DARUM, DARUNTER.
DRUNTEN, bijw. (§) daar ginds, ginder.
DRÜSCHLING, m. (76) agarik, kampernoelje, v. duivelsbrood, o.; zie BLATTERSCHWAMM.
DRUSE, v. (175) droes, (paardenziekte), m.; kristalbobbels, m. mv. gekristalliseerd stuk bergstof, v. *—N, v. mv. droesem, m. zie TRESTER, HEFEN.
DRÜSE, v. klier, v.; *kleine* —, kleine klier. *—N, v. mv. keelklieren (der paarden), v. mv. *—NBAUM, m. *—NBLUME, v. klierboom, m. *—NBESCHREIBUNG, v. klierbeschrijving, v. *—NBEULE, v. kliergezwel, o. *—NLEHRE, v. klierenleer, theorie der klierenbehandeling, v.
DRUSIG, b. n. met den droes behebt, ziek aan den droes.
DRUSICHT, b. n. gekristalliseerd tot één stuk.
DRÜSIG, b. n. klierachtig.
DU, vnw. gij, ge; (§) jij, je.
DUBHAMMER, m. groote smidshamer, m.
DUBLETTE, v. (145) dubblet, (in het dobbelspel), v. *...BLIREN, b. w. verdubbelen; zie VERDOPPELN. *...BLONE, v. dubloen, (muntstuk), m.
DUCAT, DUCATEN, m. dukaat, m. *—ENGOLD, o. dukatengoud, (zeer fijn goud), o.
DUCKEN (SICH), w. w. duiken, zich buigen, zich ineendringen, zakken; (59) op de hurken zitten; *fig.* zich verootmoedigen, buigen, het hoofd in den schoot leggen.
DUCKMÄUSER, m. sluiper, veinsaard, slimmert, looze vos, m. *—EI, v. (§) veinzerij, schelmachtigheid, loosheid, v. *—N, o. w. veinzen, sluipen, loos handelen.
DUCKSTEIN, m. tufsteen; zie TOF. *—, soort van wit bier, o.
DUDELN, o. w. op den doedelzak spelen; slecht op de fluit spelen. *...SACK, m. doedelzak, m. zakpijp, v. *...SACKPFEIFER, m. doedelzakspeler, m.
DUELL, o. tweegevecht, duel, o. zie ZWEIKAMPF. *—ANT, m. duellist, die in een tweegevecht strijdt, m. *—IREN (SICH), w. w. duelleren, in tweegevecht strijden.
DUETT, o. (171) tweezang, m. duo, duet, o.
DUFT, m. geur, wasem, m. uitwaseming, v. mist, nevel, m. *—BRUCH, m. (56) ziekte -, scheur in de boomen, v. *—EN, o. w. uitwasemen, geurig rieken, zweeten.
DÜFTEN, b. w. geuren verspreiden, damp -, wasem opgeven.
DUFTIG, b. n. dampig, wasemig, wasemend; nevelachtig.
DULDBAR, b. n. verdragelijk, lijdelijk.
DULDEN, b. w. dulden, lijden, verdragen, toelaten. *...ER m. *...ERINN, v. dulder, lijder, m. duldster, lijderes, v. *...SAM, b. n. verdraagzaam, inschikkelijk. *...SAMKEIT, *...UNG, v. verdraagzaamheid, v.
DUMM, b. n. en *bijw.* dom, bot, stomp, lomp, onwetend, onnoozel, dwaas; op eene domme -, dwaze -, onnoozele wijze; *—es Zeug*, dom tuig, malle praat; *ein —er Streich*, eene domme -, lompe streek; *einen — machen*, iemand in de war brengen; *der Kopf ist mir ganz* —, mijn hoofd is op hol, ik ben geheel het spoor bijster. *—DREIST, b. n. en *bijw.* roekeloos, vermetel, blind, onbeschaamd, lomp; op eene roekelooze -, domme wijze, blindelings. *—DREISTIGKEIT, v. drieste domheid, onbeschaamdheid, lompheid, v. *—HEIT, v. domheid, onwetendheid, onnoozelheid, stomp -, lompheid, dwaasheid, v. *—KOPF, *—ER-

JAN, *—RIAN, *m.* (§) domkop, domoor, gek, zot, onnoozele kwant, *m.* *—KÜHN, *b. n.* zie DUMMDREIST. *—KÜHNHEIT, *v.* vermetelheid, *v.*; zie TOLLKÜHNHEIT.

DUMPF, *b. n.* dof, gesmoord; zie DUMPFIG.

DÜMPFEL, *m.* poel, plas, draaikolk, *m.*

DUMPFIG, *b. n.* muf, duf, vochtig, dompig. *—KEIT, *v.* muf-, dufheid, vochtigheid, *v.*

DUMPFLACHTER, *v.* (9) maat van vier el, *v.*

DUNE, *v.* zie FLAUMFEDER.

DÜNE, *v.* duin, *v.*

DÜNGEN, *b. w.* mesten, bemesten (een' akker).

DÜNGER, DUNG, *m.* mest, *m.* *—ERDE, *v.* mestaarde, *v.* *—UNG, *v.* mesting, bemesting, *v.*

DÜNKEL, *m.* verwaandheid, laatdunkendheid, ijdelheid, *v.* eigenwaan, eigendunk, *m.*

DUNKEL, *b. n.* en *bijw.* donker, duister, somber, bruin, donker (van kleur); betrokken, donker (van de lucht); *fig.* duister, onduidelijk, onverstaanbaar, verward, geheimzinnig, troebel, dof, beneveld; droef, somber, neêrslagtig; op eene duistere -, onverstaanbare -, onduidelijke wijze, enz.; *die —n Zeiten der Geschichte*, de duistere -, fabelachtige tijden der geschiedenis, (ook) de middeleeuwen; — *halten*, (136) verdonkeren, bruiner maken, schaduwen. *—BLAU, *—BRAUN, *—GELB, *—GRAU, *—GRÜN, *b. n.* donkerblaauw, -bruin, -geel, -grijs, -groen. *—HEIT, *v.* donkerheid, duisternis; duisterheid, onverstaanbaarheid, verduistering, (ook *fig.*), *v.* *—N, *b.* en *o. w.* donker maken, -worden; *es fängt an zu —*, het begint duister te worden, de avond valt. *—ROTH, *b. n.* donkerrood.

DÜNKEN, *o.* en *b. w.* voorkomen, schijnen, meenen, gelooven, dunken; *es dünkt mich, (mir)*, het dunkt mij, het komt mij voor; *sich klug —*, zich wijs gelooven, een' hoogen dunk van zijn verstand hebben; *sich etwas grosses —*, een' hoogen dunk van zich zelven hebben.

DÜNN, *b. n.* dun, mager, fijn; teêr, tenger; vloeibaar, vlugtig; (104) dun, fijn; versleten; afgeslepen; *—er Zeug*, dunne stof; *—e Beine*, dunne beentjes, spillebeenen; *ein —er Strick*, een dun koord; *ein —er Faden*, een dunne draad; *—e Leinwand*, klaar-, los linnen; *ein —er Hals*, een magere hals; *ein —es Blut*, een dun-, waterachtig bloed; *—es Bier*, dun bier; — *machen*, (iets) dun-, mager maken, afschaven, afslijpen, afnemen enz. (ook *fig.*); (104 en 34) verdunnen, uitzetten; — *werden*, mager doen worden, vermageren. *—BEINIG, *b. n.* met dunne-, magere beenen. *—E, *—HEIT, *v.* dunheid, fijnheid, teêr-, slankheid, vloeibaarheid, *v.* *—UNG, *v.* zie WEICHE. *—EISEN, *o.* geslagen-, geplet ijzer, *o.*; zie BLECH, EISENBLECH. *—HAARIG, *—HÄUTIG, *—HÜLSIG, *b. n.* met dunne haren, -dunne huid, -dun vel, -dunne schil enz. *—LEIBIG, *b. n.* dun, slank, teêr van lijf en leden, lang en schraal. *—ÖL, *o.* dunne notenolie, *v.* *—QUETSCHE, *v.* (41) goudklopper, -hamer (van hoorn perkament), *m.* *—SCHALIG, *b. n.* dun van schil. *—SCHENKELIG, *b. n.* dun van dijen, -van schenkels.

DUNSEN, *o. w.* opzwellen.

DUNST, *m.* damp, wasem, rook, *m.* uitwaseming, opdamping, *v.*; (59) schroot, *o.*; *fig.* (§) *einem einen blauen — vormachen*, iemand een rad voor de oogen draaijen, knollen voor citroenen verkoopen. *—BLÄSCHEN, *o. mv.* dampblaasjes, *o. mv.* *—EN, *o. w.* uitdampen, damp opgeven.

DÜNSTEN, *b. w.* uitwasemen, doen uitdampen, stoven, zie DÄMPFEN (74).

DUNSTIG, DUNSTARTIG, *b. n.* dampig. *...KREIS, *m.* dampkring, *m.* *...KUGEL, *v.* zie DAMPFKUGEL. *...LOCH, *o.* lucht-, rookgat, *o.*

DUODEZ, *bijw.* in duodecimo, 12mo (formaat in twaalven).

DUPFEN, *b.* en *o. w.* zie TUPFEN.

DURCH, *vz.* door, door middel van, dwars door; — *das Thor gehen*, door de poort gaan; — *die Fensterscheiben sehen*, door de vensterruiten kijken; — *Geld hilft man sich überall fort*, met geld kan men overal te regt; — *das ganze Jahr —, das ganze Jahr hin —*, het gansche jaar door; — *und —*, *bijw.* door en door; — *einander*, door elkander. *—ACKERN, *b. w.* doorakkeren, ter dege omploegen; *fig.* verbeteren, doorhalen, doorstrepen. *—ARBEITEN, *b. w.* goed behandelen, -bewerken, -doorkneden; *sich —*, zich een' weg banen, (ook *fig.*); *sich — alle Hindernisse arbeiten*, alle hinderpalen te boven komen. *—AUS, *bijw.* volstrekt, geheel, geheel en al; — *nicht*, volstrekt niet, op geenerlei wijze, in geenen deele. *—BACKEN, *b. w.* zie AUSBACKEN. *—BEBEN, *b. w.* doen sidderen, -ontroeren, van top tot teen doen beven. *—BEISSEN, *b. w. (onr.)* doorbijten, doorknagen; *sich —*, zich bijtende -,

knagende een' weg banen; *fig.* (§) zijne zaak doorzetten, met uitvlugten en kunsten slagen (in iets). *...**BEIZEN**, *b.* en *o. w.* in sterk water zetten, een bijtend vocht in iets laten trekken, er in doen bijten; (vleesch) goed laten besterven, intrekken. *—**BETEN**, *b.w.* doorbidden, een gebedenboek gansch doorlezen; (den nacht) biddende doorbrengen. *—**BETTELN**, *b. w.* een land bedelende doortrekken, overal bedelen; *sich* —, bedelende doorkomen. *—**BEUTELN**, *b. w.* doorziften, builen. *—**BLASEN**, *b. w. (onr.)* door eene opening blazen, doorblazen. *—**BLÄTTERN**, *b.w.* doorbladeren, doorloopen. *—**BLÄUEN**, *b. w.* goed doorhalen; zie **ABBLÄUEN**. *—**BLICKEN**, *b.* en *o. w.* doorzien, -kijken, doorschijnen. *—**BOHREN**, *b. w.* doorboren, doorsteken, steken (bij wijnkoopers); *fig.* door en door zien, aanstaren; *mit dem Degen* —, iemand doorsteken (met een' degen). *—**BOHRUNG**, *v.* doorboring, doorsteking, *v.* het doorboren, doorsteken. *—**BRATEN**, *b.* en *o. w.* laten doorbraden, doorbraden. *—**BRAUSEN**, *b.w.* bruisende-, kokende door- of binnendringen. *—**BRECHEN**, *b.* en *o. w. (onr.)* doorbreken, te boven komen (hinderpalen); *sich* —, zich door middel van braak een' weg banen, zich doorslaan, uitbreken. *—**BRENNEN**, *b.* en *o. w. (onr.)* doen doorbranden, doorbranden, een gat in iets branden; doorbranden, zich openen. *—**BRINGEN**, *b. w. (onr.)* door eene opening brengen, doen doorgaan; *fig.* onderhouden, doen leven, verkwisten, verteren, verspillen, doorbrengen; *sich* —, zich er door helpen, zijn kostje schrapen; *sich kümmerlich* —, povertjes leven. —, *o.* *—**BRINGUNG**, *v.* verkwisting, verspilling, vertering, *v.* het doorbrengen. *—**BROCHEN**, *b. n.* open-, doorgebroken, doorgeslagen; —*e Arbeit*, doorzigtig goud -, zilverwerk, kantillewerk; (188) doorluchtig. *—**BRUCH**, *m.* doorbraak, bres, *v.* het uitkomen, doorbreken der tanden; (*w. g.*) buikloop, *m.* loslijvigheid, *v.* *—**BRÜLLEN**, *b. w.* doen weêrgalmen van gebrul; (een woud, een veld) doorbrullen, -loeijen. *—**BUCHSTABIREN**, *b. w.* doorspellen (een boekje); *fig.* uitpluizen.

DURCHDAMPFEN, *b. w.* met rook-, damp-, stoom opvullen. *...**DENKEN**, *b. w. (onr.) (etwas)* doordenken, rijpelijk overdenken, -overwegen. *...**DRÄNGEN**, *b. w.* door iets heendringen, -stooten, -drukken; *sich* —, doordringen, zich (ergens) doordringen. *...**DRINGEN**, *b.* en *o. w. (onr.)* doordringen; bevangen; verstijven; (ook *fig.*) *mit seiner Meinung* —, zijne meening doorzetten, -doen bovendrijven; *mit seinem Plane* —, zijn plan doorzetten, er in slagen; *von Schmerz*, *von Freude durchdrungen*, van droefheid -, van vreugde doordrongen. —, *o.* *...**DRINGUNG**, *v.* het doordringen, (in alle beteekenissen). *...**DRINGEND**, *b. n.* doordringend, schel (van geluiden); oorverdoovend. *...**DRINGLICH**, *b. n.* doordringbaar. *...**DRINGLICHKEIT**, *v.* doordringbaarheid, *v.* *...**DRÜCKEN**, *b.w.* door iets heendrukken, indrukken, doordrukken; zeer doen door drukken; opendrukken; *sich* —, zich doordringen (door de menigte). *...**DÜNSTEN**, *o. w.* doorwasemen, doordringen (van nevel, damp). *...**EILEN**, *b.* en *o. w.* met snelheid-, met spoed doorloopen; ijlende doorloopen.

DURCH EINANDER, *bijw.* door elkander; overhoop; in de roest; onordelijk.

DURCHFÄCHERN, *b. w.* aan alle kanten met den waaijer wuiven. *...**FAHREN**, *b.* en *o. w. (onr.)* met een rijtuig-, te paard doorrijden; (met een vaartuig) doorvaren; in haast doortrekken; bederven, slecht berijden (een' weg). *...**FAHRT**, *v.* doorvaart, *v.* *...**FALL**, *m.* het doorvallen; val door (iets); buikloop, *m.* *...**FALLEN**, *o. w. (onr.)* door (iets heen) vallen; *fig.* druipen, (niet voldoen bij een examen); voorbijgegaan worden; een niet trekken (in de loterij). *...**FÄRBEN**, *b. w.* zie **AUSFÄRBEN**. *...**FÄULE**, *v.* (175) bloedvin, *v.* hard gezwel (aan den voet van een paard enz.), *o.* zie **FESSELGESCHWÜR**. *...**FAULEN**, *o. w.* geheel verrotten. *...**FECHTEN**, *b. w.* vechtende doorzetten, doorvechten; *sich* —, zich doorslaan (met den degen in de vuist, met vuistslagen); *fig.* zich verdedigen. *...**FEILEN**, *b. w.* doorvijlen. *...**FEUCHTEN**, *b. w.* door en door vochtig-, nat maken. *...**FEUERN**, *b. w.* goed heet-, warm maken; doorvuren. *...**FLAMMEN**, *b. w.* zie **ENTFLAMMEN**. *...**FLATTERN**, *b.* en *o. w.* doorfladderen, door heen vliegen, fladderen. *...**FLECHTEN**, *b. w. (onr.)* doorvlechten; *durchflochtene Arbeit*, doorvlochten werk, lof-, strikwerk (in glazen vensters), *o.*; strikletteren, *v. mv.* *..**FLICKEN**, *b. w.* doorstoppen (van kousen); doorflikken (van schoenen enz.); lappen, enz. *...**FLIEGEN**, *b.* en *o. w. (onr.)* iets doorvliegen; door iets heen vliegen; (ook *fig.*) doorvliegen. *...**FLIEHEN**, *o. w. (onr.)* ergens door vlugten.

*...FLIESSEN, *b.* en *o. w. (onr.)* doorvloeijen, -vlieten, (ergens) door heen vloeijen, vlieten. *...FLÖSSEN, *b. w.* doen vlotten of drijven door. *...FLUSS, *m.* doorstrooming, doorvloeijing, *v.* *...FORSCHEN, *b. w.* navorschen, doordringen, doorgronden. *...FORSCHUNG, *v.* navorsching, doorgronding, *v.* *...FRESSEN, *b. w. (onr.)* doorknagen, -vreten, door iets heen bijten of knagen; inbijten; *fig.* (§) *sich* —, op eens anderen zak teren. *...FRIEREN, *o. w. (onr.)* bevriezen, door en door bevriezen, verstijven, van koude verstijven. *...FUHR, *v.* doorvoer, doortogt, *m.* *...FÜHREN, *b. w.* doorvoeren; *fig.* doorzetten, voltooijen; zie AUSFÜHREN. *...FÜTTERN, *b. w.* doorvoederen, alleen-, geheel voederen; den ganschen winter doorvoederen; doorvoêren (een kleedingstuk); zie FÜTTERN.

DURCHGÄHNEN, *b. w. (w. g.)* (een' zekeren tijd, den avond) doorgapen. *...GÄHREN, *o. w. (onr.)* doorgesten, den voldoenden tijd gesten. *...GÄLLEN, *b. w.* met gal doortrekken; *fig.* vergallen, kommer veroorzaken, vergiftigen. *...GÄNGIG, *b. n.* en *bijw.* gewoon, gemeen; alledaagsch; doorgaans, gemeenlijk, alledaags. *...GÄRBEN, *b. w.* behoorlijk-, geheel looijen; *fig.* afrossen. *...GEHEN, *o. w. (onr.)* doorgaan, voorbijkomen; *fig.* vlugten, ontloopen; ontsnappen, zich uit de voeten maken; deserteren; het op een loopen zetten; *fig.* doorkomen (als bij een examen), toegelaten-, benoemd worden; *sein Pferd ging mit ihm durch*, zijn paard ging met hem op hol. —, *b. w.* doorgaan, (door het loopen verslijten); bederven (iets), wond loopen; *fig.* doorloopen, vlugtig doorzien (een boek, eene rekening enz.); *genau* —, naauwkeurig onderzoeken (een werk); *noch einmal* —, nog eens doorzien, de laatste hand slaan (aan een werk); retoucheren. *...GEHENDS, *bijw.* zie DURCHGÄNGIG, *bijw.* *...GIESSEN, *b. w. (onr.)* door (iets heen) gieten; door laten loopen. *...GLÜHEN, *b. w.* volkomen-, geheel doen gloeijen; *fig.* ontvlammen, doen gloeijen van... *...GRABEN, *b. w. (onr.)* geheel-, doorgraven; (een' zekeren tijd doorgraven; uitgraven, uitholen; doorgraveren. *...GREIFEN, *o. w. (onr.)* doorgrijpen, (met de hand door iets) heengrijpen; *fig.* doortasten. *...GRÜBELN, *b. w. (etwas) fig.* uitpluizen, navorschen, iets uitziften. *...GRÜNDEN, *b. w.* zie ERGRÜNDEN. *...GUCKEN, *o. w.* (§) door (iets heen) kijken; bekijken; (ook *fig.*). *...GUSS, *m.* doorgieting, doorvloeijing, *v.* zie DURCHGIESSEN; (en ook) DURCHSCHLAG, GUSSSTEIN.

DURCHHACKEN, DURCHHAUEN, *b. w. (onr.)* doorhakken, -houwen; *mit dem Säbel* —, met een' sabelhouw vaneenscheiden; *sich* —, zich doorslaan, een' weg banen (met den degen in de vuist). *...HAMMERN, *b. w.* doorhameren; (met den hamer door iets) heenslaan; aanhoudend hameren. *...HECHELN, *b. w.* doorhekelen (van vlas enz.); *fig.* over den hekel halen, kapittelen, berispen, gispen, den tekst lezen. *...HEIZEN, *...HITZEN, *b. w.* door en door-, goed warm maken; stoken; aanhoudend stoken. *...HELFEN, *b. w. (onr.) einem* —, iemand er doorhelpen, (ook *fig.*) de vlugt begunstigen, bevorderen; in zijn bestaan helpen; ondersteunen; *sich* —, zich er door helpen. *...HELLEN, *b. w.* verlichten, geheel-, volkomen duidelijk zijn, licht geven. *...HEULEN, *b. w.* doorhuilen, -loeijen, -brullen (van dieren, van den wind, enz.). *...HÖHLEN, *b. w.* uitholen; zie DURCHGRABEN. *...HÖHNEN, *b. w.* zie VERHÖHNEN. *...HOLEN, *b. w. fig.* zweepen, snijden (van den wind); geeselen; afrossen. *...IRREN, *b. w.* dolen, dwalen door, doorkruisen; dolende rondloopen; aanhoudend dolen. *...JAGEN, *b. w.* door (iets heen) jagen; doorrennen, -ijlen; met spoed-, met snelheid doorloopen.

DURCHKÄLTEN, *b. w.* door en door koud maken; doen verstijven, bevriezen. *...KÄMMEN, *b. w.* door (de haren heen) kammen; aanhoudend-, behoorlijk kammen. *...KÄUEN, *...KAUEN, *b. w.* goed doorkaauwen; kaauwende vermalen. *...KLOPFEN, *b. w.* door (iets heen) kloppen, kloppende doordrijven; *fig.* (§) goed afrossen, afkloppen. *...KNETEN, *b. w.* goed doorkneden; bereiden, dooreenwerken (de klei). *...KNÜPFEN, *b. w.* iets vol knoopen leggen (linten enz.). *...KOCHEN, *b. w.* goed laten doorkoken. *...KOMMEN, *b. w. (onr.)* door (iets heen) komen; *fig.* doorkomen, het ontkomen; *glücklich* —, er goed van afkomen; zich er uit redden; *damit werden Sie nicht* —, dat zal u niet helpen, -niet redden. *...KÖNNEN, *o. w. (onr.)* doorkunnen. *...KOSTEN, *b. w.* aanhoudend proeven. *...KRATZEN, *b. w.* openkrabben, wond krabben; *fig.* (§) voortgaan (een' zekeren tijd) op de viool slecht te spelen. *...KREUZEN, *b. w.* doorkruisen. *...KRIECHEN, *o. w.*

(onr.) door (iets heen) kruipen; blijven voortkruipen. —, *b. w. (onr.)* doorsnuffelen.

DURCHLACHEN, *b. w.* (een' zekeren tijd) doorlagchen; aanhoudend lagchen. *...LANGEN, *b. w.* zie DURCHREICHEN. *...LÄNGEN, *b. w.* (9) in de lengte doorgraven. *...LASS, *m.* doorlating, *v.* doorloop, *m.* verlaat; (99) pletmolen, *o.*; (173) horde, zeef, *v.* *...LASSEN, *b. w. (onr.)* doorlaten; doorzijpelen, -zijgen, filtreren; zie DURCHSEIHEN, DURCHSIEBEN. *...LAUCHT, *v.* doorluchtigheid, hoogheid, *v.* —IG, —IGST, *b. n.* doorluchtig, doorluchtigste. *...LAUF, *o.* doorloop; buikloop, *m.*; zie DURCHFALL. *...LAUFEN, *o. w. (onr.)* door (iets heen) loopen, -vloeijen, -stroomen. —, *b. w. (onr.)* iets doorloopen; verslijten (van schoenen); openloopen, wond loopen; *fig.* doorloopen (een geschrift). *...LÄUTERN, *b. w.* louteren, zuiveren; zie LÄUTERN. *...LEBEN, *b. w.* doorleven; zijn leven slijten (met). *...LESEN, *b. w. (onr.)* doorlezen, tot het einde lezen; *noch einmal* —, nog eens doorgaan; herlezen; *flüchtig* —, vlugtig doorlezen. *...LESUNG, *v.* doorlezing, *v.* *...LEUCHTEN, *o. w.* door (iets heen) schijnen, -lichten; *fig.* zich even laten zien. —, *b. w.* geheel verlichten, door en door beschijnen; *einem* —, iemand (door een' donkeren gang enz.) heenlichten. *...LIEGEN, *b. w. (onr.)* iets bederven, verslijten door er op te liggen, iets doorleggen; *sich* —, doorliggen (bij zieken, door lang op den rug te liggen). *...LOCHEN, *...LÖCHERN, *b. w.* door (iets heen) boren, gaten maken. *...LÖCHERT, *b. n.* vol gaten, -scheuren. *...LÜFTEN, *b. w.* uitluchten, de lucht laten spelen (door iets). *...LÜGEN (SICH), *w. w. (onr.)* zich met leugens doorhelpen, -redden.

DURCHMACHEN, *b. w.* (§) door (iets heen) drijven; voltooijen; doorboren; doorloopen. *...MARSCH, *m.* doormarsch, doortogt, *m.* —IREN, *o. w.* doormarscheren. —, *b. w.* (eene plaats enz.) doortrekken, doormarscheren. *...MEISSELN, *b. w.* doorbeitelen; aanhoudend beitelen. *...MENGEN, *...MISCHEN, *b. w.* dooreenmengen, mengen; doormengen. *...MESSEN, *b. w. (onr.)* doormeten (van het begin tot het einde), aanhoudend meten. *...MESSER, *m.* middellijn, doorsnede, *v.* diameter, *m.* *...MÜSSEN, *o. w. (onr.)* (§) doormoeten. *...MUSTERN, *b. w.* doormonsteren; naauwkeurig onderzoeken; *fig.* hekelen.

DURCHNAGEN, *b. w.* door en door knagen; aanhoudend knagen, knabbelen. *...NÄHEN, *b. w.* doornaaijen, stikken. *...NÄSSEN, *...NETZEN, *b. w.* doornatten, aanhoudend bevochtigen; goed nat en vochtig maken. *...PASSIREN, *o. w.* zie DURCHREISEN, DURCHGEHEN. *...PAUSCHEN, *b. w.* zie DURCHSTÄUBEN. *...PEITSCHEN, *b. w.* goed afkloppen; hard geeselen; aanhoudend kloppen, -geeselen; *fig.* (§) doorjassen, afpoeijeren, doorjagen (van arbeid, schrift enz.). *...PFLÜGEN, *b. w.* goed -, ter dege ploegen. *...PRESSEN, *b. w.* doorpersen; persende door (iets heen) dringen. *...PRÜGELN, *b. w.* afrossen. *...RAUCHEN, *o. w.* (door iets heen) rooken; aanhoudend rooken. *...RÄUCHERN, *b. w.* door en door berooken; goed berooken; goed rooken. *...RÄUSCHEN, *b. w.* ruischen door; aanhoudend ruischen. *...RECHNEN, *b. w.* rekenen, na -, berekenen; *noch einmal* —, goed narekenen. *...REGNEN, *onp. w.* doorregenen. *...REIBEN, *b. w. (onr.)* doorwrijven; wrijvende doorwerken; wrijvende wonden. *...REICHEN, *b. w.* door (iets heen) reiken. —, *o. w.* voldoen, toereikende zijn.

DURCHREISE, *v.* doorreize, *v.* doortogt, *m.* *...REISEN, *b.* en *o. w.* doorreizen, doortrekken. *...REISENDE, *m.* passagier, doorreizende, *m.* *...REISSEN, *b.* en *o. w. (onr.)* doorscheuren; door scheuren openen. *...REITEN, *b.* en *o. w.* doorrijden (met-, in een rijtuig, te paard); door rijden openen, -wonden. *...RENNEN, *b.* en *o. w.* doorrennen, aanhoudend rennen; *einem mit dem Degen* —, iemand met den degen doorboren, -doorrijgen. *...RIECHEN, *b. w. (onr.)* door (iets heen) rieken. *...RIESELN, *o. w.* doorvlieten. *...RINNEN, *o. w. (onr.)* door (iets heen) vloeijen, stroomen.

DURCHRISS, *m.* valsche scheur, scheur door en door, spleet, scheur; bres, *v.* *...RITT, *m.* doorrid, rid door, *m.* het doorrijden, *o.* *...RITZEN, *b. w.* op-, openrijten; zie AUFRITZEN. *...RÖSCHEN, *b. w.* (9) watergangen -, vaarten maken (door eene rots). *...ROSTEN, *o. w.* door en door verroesten. *...RUDERN, *b.* en *o. w.* ergens door heen roeijen. *...RÜHREN, *b. w.* goed dooreen roeren, -mengen. *...RÜTTELN, *b. w.* doorschudden.

DURCHSÄEN, *b. w.* overal heen zaaijen, aanhoudend zaaijen. *...SÄGEN, *b. w.* doorzagen. *...SALZEN, *b. w.* goed zouten, pekelen. *...SAUERN, *b. w.* zuren; goed laten zuren; *den Teig* —, het deeg behoorlijk gesten, met zuur-

deeg mengen. —, *o. w.* met gest doorkneed zijn. *...SCHABEN, *b. w.* doorschaven; door (iets heen) schaven. *...SCHAFFEN, *b. w.* doorvoeren, -brengen, door (iets heen) voeren. *...SCHALLEN, *b.* en *o. w.* doorschallen, -klinken. *...SCHAUEN, *b.* en *o. w.* doorschouwen, -zien, (ook *fig.*) onderzoeken; *fig.* doordringen, door en door zien. *...SCHAUERN, *b. w.* doen rillen. *...SCHEINEN, *b.* en *o. w.* (*onr.*) doorschijnen, door (iets heen) schijnen; (iets) doorschijnen, geheel verlichten. —D, *b. n.* doorschijnend, helder. *...SCHERZEN, *b. w.* (den tijd) schertsende doorbrengen; aanhoudend schertsen. *...SCHEUERN, *b. w.* door schuren doen breken, bederven, scheuren, wrijvende openen. *...SCHIEBEN, *b. w.* (*onr.*) doorschuiven, door (iets heen) schuiven. *...SCHIESSEN, *b.* en *o. w.* (*onr.*) doorschieten; iets doorschieten; (195) (de weef- of schietspoel) doorschieten; (13) *die Zeilen* —, interliniën zetten; *ein Buch* —, een boek met witte bladeren doorschieten; *sein Geld* —, zijn geld schietende-, bij worpen tellen. *...SCHIFFEN, *b.* en *o. w.* doorvaren; iets doorvaren (eene brug enz.); door (iets heen) varen. *...SCHIMMERN, *b.* en *o. w.* doorschemeren. *...SCHLAFEN, *b. w.* (*onr.*) doorslapen (den nacht enz.).

DURCHSCHLAG, *m.* opening, bres, doorbraak, *v.* gat, *o.*; (9) tusschenruimte, *v.* vallicht, *o.*; (74) vergiettest; gatenplatteel, *v.* lekzakrooster, *m.*; (138) doornslag, *m.* hakijzer, *o.*; (141) kelderboor, fret, *v.*; doorslag, drevel, *m.* drijfijzer, *o.*; (186) steker, *m.* dikke ijzeren pin, *v.*; (168) steekbeitel, *m.* *—EN, *b.* en *o. w.* (*onr.*) door de treeft laten loopen enz.; *fig.* goed afrossen; *ein Zimmer* —, eene kamer (gedeeltelijk) afschutten, met beschotwerk beslaan; doorbreken; doorslaan; *das Papier schlägt durch*, het papier vloeit; *die Arzenei hat durchgeschlagen*, het middel heeft gewerkt; *sich* —, *sich durch die Feinde schlagen*, de vijandelijke liniën doorbreken; zich doorslaan (door den vijand). *...TUCH, *o.* doorslagdoek, *m.*

DURCHSCHLÄNGELN, *o. w.* doorkronkelen, door (iets heen) kronkelen. *...SCHLEICHEN, *b.* en *o. w.* SICH —, *w. w.* (*onr.*) doorsluipen, langzaam-, steelsgewijze voortsluipen, zich stil wegmaken. *...SCHLEIFEN, *b. w.* (*onr.*) doorslijpen; (door slijpen openen, -een gat maken); —, ergens door slepen; op eene horde voortslepen. *...SCHLINGEN, *b. w.* (*onr.*) doorvlechten. *...SCHLITZEN, *b. w.* doorsplijten. *...SCHLÜPFEN, *b.* en *o. w.* doorslulpen, zich wegmaken; ontsnappen. *...SCHMELZEN, *b. w.* doorsmelten. *...SCHMETTERN, *b. w.* doen weërgalmen; donderende-, daverende doorwerpen. *...SCHNEIDEN, *b. w.* (*onr.*) doorsnijden, in tweeën-, aan stukken snijden; verdeelen; overdwars vaneenscheiden; klieven; doorklieven; *fig.* doen krimpen, vaneenrijten (het hart). *...SCHNEIEN, *onp. w.* doorsneeuwen; door (iets heen) sneeuwen. *...SCHNITT, *m.* (92) doorsnede, doorsnijding, *v.*; (18) plan, *o.* platte grond, *m.* schets (van een gebouw), *v.*; *im* —*e*, in de doorsnede; door elkander; middellijnig. —SLINIE, *v.* middellijn, *v.* *...SCHREIEN, *o. w.* (*onr.*) door (iets heen) schreeuwen; doordringen (schreeuwende, krijtende). *...SCHÜTTELN, *b. w.* doorschudden. *...SCHÜTTEN, *b. w.* doorstorten, -gieten; door (iets heen) storten. *...SCHWÄRMEN, *b. w.* doorzwieren (den nacht enz.). *...SCHWEIFEN, *b. w.* doorzwerven, doorkruisen. *...SCHWEISSEN, *b.* en *o. w.* (het ijzer) goed gloeijend smeden; door (iets heen) zijpelen.

DURCHSCHWIMMEN *b.* en *o. w.* (*onr.*) door-, overzwemmen; door (iets heen) zwemmen. *...SCHWITZEN, *b.* en *o. w.* met zweet doortrekken; uitzweeten; doorzweeten.

DURCHSEGELN, *b.* en *o. w.* doorzeilen; zeilen, door (iets heen) zeilen; zeilende doorbreken. *...SEHEN, *b.* en *o. w.* (*onr.*) doorzien, zien door; doorkijken, doorschouwen; her-, overzien, onderzoeken; *fig.* doorzien, vermoeden, raden; *seine Bücher* —, zijne boeken nazien, -opnemen; *genau* —, naauwkeurig onderzoeken. *...SEIHEN, *b. w.* doorzijgen; laten doorloopen; filtreren. *...SEIHUNG, *v.* het doorzijgen, filtreren. *...SETZEN, *b.* en *o. w.* doorzetten, snel doorloopen, -rijden; *fig.* doorzetten, slagen, ten einde brengen; *sein Vorhaben* —, zijn plan doordrijven; *es mit Gewalt* —, met kracht doordrijven. *...SEUFZEN, *b. w.* doorzuchten (een' zekeren tijd); aanhoudend zuchten. *...SICHT, *v.* doorzigt, *o.* beschouwing, *v.* het doorzien, beschouwen; overzigt, *o.* —IG, *b. n.* doorzigtig; doorschijnend. —IGKEIT, *v.* doorzigtigheid, doorschijnendheid, *v.* —SLEHRE, *v.* verrekijk-, doorzigtkunde, *v.* *...SIEBEN, *b. w.* doorziften; door eene zeef laten gaan. *...SIEHERN, *...SINTERN, *o. w.* doorzijpelen. *...SINGEN, *o. w.* (*onr.*) doorzingen, tot het einde zingen; (den tijd) zingende door-

brengen. *...SINKEN, *o. w.* (*onr.*) doorzinken, doorvallen. *...SITZEN, *b. w.* (*onr.*) (iets) doorzitten, slijten, bederven (door er op te zitten); (den tijd) zittende doorbrengen; *sich* —, zich wonden door lang zitten; *eine Nacht beim Spiele* —, eenen nacht aan de speeltafel doorbrengen. *...SOLLEN, *o. w.* (*onr.*) (§) zie DURCHMÜSSEN. *...SPÄHEN, *b. n.* door (iets heen) gluren, bespieden, begluren; gadeslaan. *...SPALTEN, *b. w.* (*onr.*) door-, in tweeën-, vaneensplijten. *...SPEIEN, *o. w.* (*onr.*) door (iets heen) spuwen, braken. *...SPICKEN, *b. w.* doorspekken, (ook *fig.*). *...SPIELEN, *b. w.* doorspelen; tot aan het einde-, alles afspelen; (den tijd) spelende doorbrengen. *...SPIESSEN, *b. w.* door en door steken, spiesen, doorboren. *...SPRENGEN, *b.* en *o. w.* doorjagen, -rennen (te paard); geheel besprengen, besproeijen. *...SPRINGEN, *o. w.* (*onr.*) door (iets heen) springen; (den tijd) springende doorbrengen. *...SPÜREN, *b. w.* (59) opspeuren; opsnuffelen. *...STÄNKERN, *b. w.* (§) met stank opvullen; *fig.* doorzoeken, -snuffelen. *...STAUBEN, *o. w.* *...STIEBEN, *o. w.* (*onr.*) doorstuiven, vol stof worden. *...STÄUBEN, *b. w.* met puimsteen wrijven.

DURCHSTECHEN, *b.* en *o. w.* (*onr.*) doorsteken; (ergens door heen) steken; door iets steken, - graven; *einen Damm* —, eenen dijk doorsteken; *das Getreide* —, het koren verschieten, - luchten; (§) *mit einem* —, zich met iemand verstaan; konkelen. *...STECHEREI, *v.* doorgestoken werk, *o.*; *fig.* konkelpartij, *v.* *...STECKEN, *b. w.* door (iets heen) steken, aanreiken, iets doorsteken. *...STEHLEN (SICH), *w. w.* (*onr.*) ergens doorsluipen; zich heimelijk wegpakken. *...STEIGEN, *b. w.* doorklimmen. *...STELLEN, *b. w.* netten spannen (in een bosch). *...STEPPEN, *b. w.* zie STEPPEN.

DURCHSTICH, *m.* het doorsteken; opening, *v.* gat, *o.*; het verschieten (van het koren).

DURCHSTINKEN, *o. w.* (*onr.*) doorstinken. *...STÖBERN, *b. w.* doorzoeken, doorsnuffelen. *...STOPFEN, *b. w.* doorstoppen. *...STÖREN, *b. w.* overhoop-, onderstboven halen. *...STOSSEN, *b. w.* (*onr.*) door (iets heen) stooten, - steken; iets doorsteken; splijten, scheuren, doen splijten; wonden door aanhoudend steken of stooten; *einen mit dem Degen* —, iemand met een' degen doorsteken, - doorrijgen. *...STRAHLEN, *b.* en *o. w.* doorstralen; door (iets heen) stralen. *...STREICHEN, *b.* en *o. w.* (*onr.*) doorstrijken, doorhalen, - schrappen; (een geschrift) vernietigen; (een land) doorkruisen, ronddolen; (als landlooper) rondzwerven; (59) *das Gehölz, die Ebene* —, het bosch-, de vlakte afloopen, doorjagen. *...STREIFEN, *b. w.* doortrekken, - reizen, - zwerven, stroopen, op kondschap uitgaan. *...STREUEN, *b. w.* bestrooijen, bezaaijen; door (iets heen) strooijen. *...STRICH, *m.* doorhaling, doorstreping, *v.*; doortogt (der trekvogels), *m.* *...STRIEGELN, *b. w.* (§) hekelen, door den hekel halen.

DURCHSTRÖMEN, *b.* en *o. w.* doorstroomen, iets doen doorstroomen, - loopen, door (iets heen) stroomen; *fig.* doordringen. *...STUDIREN, *b. w.* goed studeren; (den tijd) studerende doorbrengen. *...STÜRMEN, *b.* en *o. w.* doorstormen; (ook *fig.*) woedend doorloopen, aangrijpen, aantasten. *...STÜRZEN, *b.* en *o. w.* plotseling doorwerpen, - storten; plotseling door (eene opening) vallen, hard doorvallen, zich er doorheen werpen. *...SUCHEN, *b. w.* doorzoeken, - snuffelen, navorschen, opsporen. *...SÜSSEN, *b. n.* ter dege zoet maken.

DURCHTANZEN, *b. w.* dansende slijten (de schoenen enz.); aanhoudend dansen, (den tijd) dansende doorbrengen. *...TAUMELN, *b.* en *o. w.* steeds voorttuimelen, aanhoudend tuimelen. *...THAUEN, *onp. w.* aanhoudend dooijen, opendooijen. *...TÖNEN, *b. w.* doorgalmen. *...TRAGEN, *b. w.* (*onr.*) doordragen. *..TRÄUMEN, *b. w.* doordroomen (den nacht enz.) droomende slijten. *...TREIBEN, *b. w.* (*onr.*) door (iets heen) drijven, voor zich uitdrijven; *fig.* (iets) doordrijven, - zetten. *...TRETEN, *b. w.* (*onr.*) doortreden, - trappen, eene opening in iets trappen, iets doortrappen (trappende er door brengen); in-, opentrappen; *die Trauben, den Thon* —, de druiven (in de kuip) goed treden; de klei doortrappen. *...TRIEB, *m.* doortogt (van het vee), *m.*; regt (van doortogt van het vee), *o.* *...TRIEBEN, *b. n.* doortrapt, slim, listig. —HEIT, *v.* list, slimheid, *v.* *...TRIEFEN, *...TROPFEN, *...TRÖPFELN, *o. w.* doordroppelen, - druppelen. *...WACHEN, *b. w.* doorwaken (den nacht). *...WACHS, *m.* (76) hazebek, (zekere plant), *v.* *...WACHSEN, *b.* en *o. w.* (*onr.*) doorwassen, doorgroeijen, met takken en bladen doorgroeijen, door (iets heen) schieten. —, *dw.* *mit Blumen* —, met bloemen doorgroeid, doorvlochten; (§

durchwachsenes Fleisch, doorgroeid, doorwassen vleesch.

DURCHWAGEN (SICH), *w.*¦*w.* zich (ergens), doorwagen; (een' stroom) wagen over te steken. *...WALKEN, *b. w.* genoegzaam walken, -vollen; *fig.* (§) afrossen, afranselen. *...WALLEN, *...WANDELN, *...WANDERN, *b.* en *o. w.* doorwandelen, -trekken, -dolen, doorreizen. *...WÄRMEN, *b. w.* goed doorwarmen, ter dege warmen. *...WÄSSERN, *b. w.* doornat maken, indoopen, doorwateren, goed besproeijen. *...WATEN, *b.* en *o. w.* doorwaden. *...WEBEN, *b. w.*; *fig.* doorweven. doorslingeren, -weven. *...WEHEN, *o.* en *onp. w.* doorwaaijen; *der Wind hat mich recht durchweht*, de wind heeft mij goed doorgewaaid. *...WEICHEN, *b.* en *o. w.* doorweeken, goed doen weeken, verzachten; doorweekt worden. *...WEINEN, *b. w.* (den tijd) weenende doorbrengen, aanhoudend weenend. *...WERFEN, *b. w.* (*onr.*) door (iets heen) werpen; *Sand*, *Erde* —, zand-, aarde doorziften; *Korn* —, koren ziften; (195) *den Schützen* —, de schietspoel doorwerpen. *...WETZEN, *b. w.* doorwetten, -scherpen, -slijpen; een gat maken (door het slijpen). *...WINDEN, *b. w.* doorwinden, doorvlechten; *fig. sich* —, zich (uit de verlegenheid) redden, zich er door helpen. *...WINTERN, *b. w.* bewaren -, goed houden gedurende den winter. *...WIRBELN, *b. w.* door (iets heen) doen wentelen; *fig. Töne — die Luft*, galmen weêrkaatsen door de lucht.

DURCHWIRKEN, *b. w.* goed doorkneden, ineenvlechten; *mit erhabener Arbeit, Gold, Silber od. Seide* —, met oplegsels -, goud-, zilver of zijde doorwerken, doorvlechten; *mit Goldlahn* —, met gouden draden doorweven. *...WOLLEN, *o. w.* (*onr.*) (§) door willen, zich willen doordringen. *...WISCHEN, *o. w.* ontsnappen, ontkomen; *er ist noch glücklich durchgewischt*, hij is het nog goed ontkomen. *...WITTERN, *b.w.* (9) de aangezette mijnstoffen dooreenmengen. *...WÜHLEN, *b.w.* door-, omwroeten, omwoelen. *...WÜHLUNG, *v.* het doorwoelen, door-, omwroeten; opdelving, *v.* *...WURF, *m.* doorwerping, *v.* het doorwerpen; teenen horde (om aard, zand enz. door te ziften), *v.* *...WÜRZEN, *b. w.* door en door kruiden; (ook *fig.*) *...ZÄHLEN, *b. w.* een voor een tellen, goed doortellen, aanhoudend tellen. *...ZEICHNEN, *b. w.* doortrekken (eene teekening); nateekenen (op een doorschijnend papier); afnemen. *...ZIEHEN, *b.* en *o. w.* (*onr.*) doortrekken, -reizen; reizen door; *ein Land* —, een land doortrekken, -bereizen; *mit Band* —, een lint doorrijgen; *einen Faden* —, een' draad inrijgen; *einen Balken* —, eenen balk dwars beleggen; *fig. einen* —, iemand bespotten, -voor den gek houden. *...ZISCHEN, *b. w.* (ergens) door heen fluiten; (den tijd) fluitende doorbrengen. *...ZOLL, (TRANSITO-ZOLL), *m.* tol op doorvoer, *m.* transito-regt, *o.* *...ZUCKERN, *b.w.* zie ZUCKERN. *...ZUG, *m.* het doortrekken; doortogt; (59) tijd voor den doortogt der trekvogels; (18) dwars-, baanbalk, *m.*; (48) doekje in gesmolten pleister, *o.* *...ZWANGEN, *...ZWINGEN, *b. w.* (*onr.*) (iets) doordwingen, doorzetten; met geweld doordrijven, (ook *fig.*)

DÜRFEN, *o. w.* (*onr.*) durven, mogen; moeten, slechts hebben (te beschikken, te bevelen); noodig hebben, behooren; kunnen; *ich darf es nicht*, ik mag het niet (doen); *Sie — es nur sagen*, gij behoeft het slechts te zeggen (te bevelen); *das dürfte wohl geschehen*, dat kon wel eens gebeuren; *bald dürfte ich glauben*, ik zou haast gelooven, -denken; *darüber darf man sich nicht wundern*, dat is niet te verwonderen.

DÜRFTIG, *b. n.* en *bijw.* behoeftig, arm, armoedig, schraal, nietig, armoediglijk, schraaltjes; *der —e*, de behoeftige, de noodlijdende. *—KEIT, *v.* behoefte, armoede, *v.*

DÜRRE, *b. n.* en *bijw.* dor, droog, mager; dood (van planten). *—, *o.* dorheid, magerheid, *v.* *—N, *o. w.* zie DÖRREN.

DÜRRFEDER, *m.* (54) drukker, *m.* *...MADE, *v.* dauw-, kaasworm, *m.* *...SUCHT, *v.* tering, *v.* *...WURZ, *...KRAUT, *o.* (76) vloo-, donderkruid, *o.*

DURST, *m.* dorst, *m.* (ook *fig.*) zucht (naar), *v.*; *seinen — stillen, löschen*, zijnen dorst lesschen; *nur nach — trinken*, slechts naar den dorst drinken; *fig.* zich weten tevreden te stellen; *der — nach Rache*, de wraakgierigheid. *—EN, (DÜRSTEN) *b. n.* dorst hebben; *mich durstet, es dürstet mich*, ik heb dorst; *fig. nach etwas* —, naar iets dorsten, iets begeeren. *—IG, *b. n.* dorstig; *fig.* begeerlijk, gretig (naar). *—SCHLANGE, *—NATTER, *v.* zekere vergiftige (zwarte) slang, *v.*

DUSEL, *m.* *—IG, zie SCHWINDEL, SCHWINDELIG.

DUSEL, *v.* (59) wijfje van kleine vogels, *o.*

DÜSTER, *b. n.* duister, somber; droevig, neêrslagtig. *—NHEIT, *v.* duisterheid, somberheid, neêrslagtigheid, *v.*

DÜTE, v. peperhuisje, papieren zakje, o. *—N, DUTEN, o. w. toeten, blazen (op een' hoorn, door een papier).
DUTENSCHNECKE, DUTE, v. zie ZIEGELSCHNECKE.
DUTZBRUDER, m. *...SCHWESTER, v. (§) vertrouwde vriend, vriendin (tot welken men *jij* of *jou* zegt), m.v.
DUTZEN, b. w. op gemeenzamen toon tot iemand spreken, (*jij* en *jou* zeggen). *—, o. het *jij* en *jou* zeggen.
DUTZEND, v. twaalftal, dozijn, o. *...WEISE, bijw. bij dozijnen, bij het dozijn.
DWALL, m. (203) zie THEERPINSEL.
DYNAST, m. beheerscher van eenen kleinen staat, m. *—IE, v. geslacht (van vorsten, koningen enz.), koninklijk-, vorstelijk huis, o. dynastie, v.

E.

E, o. E (de letter); (171) mi, v. (muzieknoot).
EBBE, v. eb, ebbe, v.; (203) vallend water, o.; — *und Fluth*, ebbe en vloed; *die niedrige* —, laag water, o. *—ANKER, m. vloed-, en ebanker, o. *—N, o. w. afloopen, ebben (van het water naar de zee).
EBEN, b. n. en bijw. vlak, gelijk, even; *fig*. naauwgezet, stipt, juist; stipt, stiptelijk; — *machen*, evenen, gelijk maken; — *der*, *derselbe*, *dieselbe*, *das*, *dasselbe*, juist dezelfde, -hetzelfde; — *da*, *daselbst*, juist daar; — *daher*, juist op die —, van die plaats, daar van daan; — *damals*, juist toen; — *so*, even zoo; — *so gross*, even groot; enz.; — *so viel*, even veel; — *so wenig*, even weinig, even min; — *wie*, even als...; *es ist* — *das*, juist dat is het; — *das wollte ich*, dat wilde ik juist; *Sie kommen* — *recht*, gij komt juist van pas; *das will ich* — *nicht sagen*, dat wil ik juist niet zeggen; — *wollte ich es sagen*, dat wilde ik juist zeggen; *ich habe* — (*so* —) *getrunken*, ik heb zoo even gedronken; — *da ich schreibe*, in het oogenblik dat ik schrijf.
EBENBAUM, m. ebbenboom, m.
EBENBILD, o. evenbeeld, o. *...BÜRTIG, b. n. van dezelfde afkomst, -geboorte. —KEIT, v. gelijke afkomst, -geboorte, v. -stand, m. *...DRÄHTIG, b. n. gelijkdradig.
EBENDA, bijw. enz. zie EBEN, enz.
EBENDESWEGEN, bijw. juist daarom.
EBENE, v. vlakte, v. *—N, b. w. zie EBEN, (*eben machen*); (18) (een' grond) vlak maken.
EBENFALLS, bijw. insgelijks, desgelijks. *...GEWICHT, o. zie GLEICHGEWICHT.
EBENHOLZ, o. ebbenhout, o.
EBENIST, EBENTISCHLER, m. schrijnwerker, ebbenhoutwerker, meubelmaker, m.
EBENJETZT, bijw. juist nu, -thans.
EBENMASS, o. evenredigheid, gelijkmatigheid, simetrie, v. *...MÄSSIG, b. n. evenmatig, evenredig, gelijk, simetriek, simetrisch; *fig*. overeenkomstig.
EBENSO, bijw. zie EBEN.
EBENUNG, v. gelijkmaking, evening (van den grond), v.
EBER, m. geltvarken, mannetjes varken, o.; *der wilde* —, (*Eberschwein*), het wild zwijn, everzwijn. *—EICHE, v. sorbenboom, m. *—ESCHENBEERE, EBISCHBEERE, v. sorbenpeer, v. *—HIRSCH, m. indisch zwijn, o. *—SWALD, o. het Ardenner-woud, o. *—WURZ, v. everwortel, m.
EBRÄER, m. Hebreeuwer, m.
ECHINIT, m. versteende zeeëgel, m.
ECHO, o. zie WIEDERHALL.
ECHT, b. n. zie AECHT.
ECKBALKEN, ECKPFOSTEN, m. hoekstijl, -balk, m. *...BAND, o. (ijzeren) hoekbeslag, o. *...BOGEN, m. hoekboog (eener brug). *...BRET, o. hoekplank, v. *...CHEN, o. hoekje; *fig*. (§) een klein eindje weegs, o.
ECKE, v. hoek, kant, rand, m. spitse-, puntige hoek, m.; (18) hoek (van twee te zamenloopende muren); *fig*. (§) *an allen* —*n*, aan alle hoeken, overal; *von allen* —*n und Enden*, aan alle zijden, in de lengte en breedte; *eine* — *davon*, op zekeren afstand; *ein Eck Brod*, eene bete broods, een korstje brood. *—NSTEHER, m. kruijer, boodschaplooper, m.
ECKER, v. zie EICHEL.
ECKFEILE, v. hoekige vijl, v. *...FENSTER, o. hoekvenster, v. *...FORST, m. (18) hoekvorst, (dakpan), v. nok, m. *...HAUS, o. hoekhuis, o. *...IG, b. n. en bijw. hoekig, in eenen hoekigen vorm, hoekvormig, hoeksgewijze. *...LOCH, o. hoekzak, m. *...PFEILER, m. *...SÄULE, v. hoekpilaar, m.

hoekzuil, *v.* bruggenhoek, *m.* *...SCHAFT, *m.* (18) hoekgebint, *o.* *...SCHRANK, *m.* *...SCHRÄNKCHEN, *o.* hoekkast, *v.* *...SPARREN, *m.* hoekspar *v.* *...STÄMPEL, *m.* (12) hoekige stempel, *m.* *...STÄNDER, *m.* hoekstijl; (56) groote hoekboom, *m.* *...STEIN, *m.* hoeksteen; groote zaagsteen *m.*; — *eines Thür -, od. Fenstergemäuers*, deur -, vensterhoeksteen, *m.* *...ZÄHNE, *m. mv.* hoektanden (van een paard), *m. mv.* *...ZIERATH, *m.* (12) hoekversiersel, *o.* *...ZIERDEN, *v. mv.* (18) spitse hoeken, *m. mv.* lofwerk (boven eene deur enz.), *o.* arabesken, *v. mv.*

EDEL, *b. n.* edel; *fig.* uitmuntend, edel-, grootmoedig, voortreffelijk, kostbaar, verheven, fraai; *ein edler Wein*, een fijne wijn; *ein edles Ross*, een fier-, stout ros; *edle Steine*, zie EDELSTEINE; *edle Metalle*, edele metalen (goud, zilver); *ein edler Gang*, (9) eene rijke mijn-ader. *—, *bijw.* op eene edele-, grootmoedige-, voortreffelijke wijze. *—DAME, *—FRAU, *v.* burgtvrouw, vrouw van adel, - van hooge gegeboorte, vrouw eens adellijken, *v.* *—ERZ, *o.* rijke-, fijne mijnstof, *v.* *—GEBOREN, *b. n.* edel-, hooggeboren, (titel van adel). *—GESINNT, *b. n.* edelmoedig, edelaardig. *—HOF, *m.* adellijk slot, - huis, kasteel, *o.*; *ein kleiner* —, een klein ridderverblijf, *—KNABE, *m.* pagie, paadje, edelknaap, hofjonker, *m.* *—MANN, *m.* *—LEUTE, *m. mv.* edelman, *m.* - lieden, de edelen, de adellijken, *m. mv.* *—MÄNNISCH, *b. n.* en *bijw.* adellijk, als een edelman; *fig.* edelaardig, op eene edele-, nobele wijze, grootmoediglijk. *—MUTH, *m.* edel-, grootmoedigheid, edelaardigheid, *v.* *—MÜTHIG, *b. n.* en *bijw.* edel-, grootmoedig, edel-, grootmoediglijk. *—STEIN, *m.* edelgesteente, *o.* kostbare steen, *m.*; *ein unächter* —, valsche steen, *m.* —E, *mv.* edelgesteenten, *o. mv.* *—STEINHÄNDLER, *m.* zie JUWELENHÄNDLER. *—STEINSCHNEIDER, *m.* juweelwerker, diamantsnijder, *m.*

EDICT, *o.* edikt, plakkaat, dekreet, *o.* *—ALCITATION, *v.* dagvaardig, oproeping om in persoon te verschijnen, *v.*

EDLE, (*der*, *das*), *m. o.* (de) edele, edelman, *m.* (het) edele, *o.*

EFFECTEN, *v. mv.* effekten, staatspapieren, obligatiën, *o. v. mv.*; vermogen, *o.* have en goed, *o.*

EFFLOCH, *o.* (58) vioolgat, *o.*

EGE, EGGE, *v.* egge, *v.* *—SCHIENE, *v.* eggeband, hoepel, *m.* *—SCHLITTEN, *m.* eggeslede, *v.* *—ZINKEN, *m.* eggetand, *m.*

EGEL, *m.* zie BLUTEGEL.

EGEN, EGGEN, *b. w.* eggen. *—, *o.* egging, *v.* het eggen, *o.* *...R, *m.* egger, *m.*

EGOISMUS, *m.* eigenbelang, *o.* zelfliefde, *v.* zie SELBSTSUCHT. *...IST, *m.* eigenbelangzoeker, *m.*

EH, EHE, EHER, *bijw.* eer, aleer, voor, eerder, vroeger, liever, veeleer; *ich bin eher gekommen als Sie*, ik ben eerder gekomen dan gij; *ehe ein Monat vergeht*, alvorens eene maand verloopen is; — *man es findet*, alvorens het te vinden; *ehester Tage*, eerstdaags; *mit ehester Gelegenheit*, met de eerste gelegenheid; *je eher je lieber*, hoe eerder hoe liever; *fig. eher (lieber) wollte ich*, liever wilde ik; *Ehester*, *Ehester*, eerste, naaste.

EHE, *v.* huwelijk, *o.* echt, *m.* bruiloft, *v.*; *Kinder erster* —, *zweiter* —, kinderen uit het eerste, tweede bed, - huwelijk; *ausser der* — *leben*, ongehuwd leven. *—BAND, *m.* echtelijke band, huwelijksband, *m.* *—BEREDUNG, *v.* huwelijksvoorwaarden, *v. mv.* *—BETT, *o.* huwelijksbed, *o.* *—BRECHEN, *o. w.* overspel begaan; echtbreken. *—BRECHER, *m.* *—BRECHERINN, *v.* echtbreker, *m.* - breekster, *v.* *—BRECHERISCH, *—BRÜCHIG, *b. n.* overspelig, echtbrekend, echtbreukig. *—BRUCH, *m.* echtbreuk, *v.* overspel, *o.* *—BÜNDNISS, *o.* echtverbindtenis, *v.* *—BÜRDE, *v.* huwelijkslast, last des huwelijks, *m.*; *fig.* vrucht des huwelijks, *v.* *—CONTRACT, *o.* huwelijkskontrakt, *o.*

EHEDEM, EHEDESSEN, *bijw.* eertijds, vroeger, oudtijds.

EHEFEIND, EHESCHEUE, *m.* huwelijkshater, - vijand, *m.* *...FRAU, *v.* echtvriendin, gade, vrouw, gehuwde vrouw, huisvrouw, *v.* *...FREUDEN, *v. mv.* echtelijke-, huiselijke genoegens, *o. mv.* *...FRIEDE, *m.* huwelijksvrede, *m.* rust van den echtelijken staat, *v.* *...GATTE, *...GEMAHL, *...GENOSS, *...HERR, *m.* echtgenoot, man, gemaal, *m.* *...GATTINN, *...GEMAHLINN, *...GENOSSINN, *v.* echtgenoot, gemalin, vrouw, huisvrouw, echtvriendin, *v.* *...GEBÜHR, *m.* zie EHEPFLICHT. *...GELÜBDE, *o.* echtelijke gelofte, trouw-gelofte, *v.* *...GERICHT, *o.* regtbank -, kamer voor huwelijkszaken, *v.*

EHEGESTERN, *bijw.* eergisteren; zie VORGESTERN.

EHEGOTT, *m.* huwelijksgod, Hymen, *m.*

EHEHAFTEN, *v. mv.* (119) bewijs-, reden

van nietverschijning, *o. v.*; *—beibringen*, wegens afwezigheid verontschuldigen.

Ehehälfte, *v.* (§) wederhelft, vrouw, *v.* *...**halt**, *m.* *(w. g.)* zie **Dienstbote**. *...**kreuz**, *o.* huwelijkskruis, -juk, *o.* *...**krüppel**, *m.* (§) *ein alter —*, oude sukkel, suffer, *m.* *...**leiblich**, *b. n.* (119) wettig, echt, uit een wettig huwelijk gesproten. *...**leute**, *m. mv.* echte (gehuwden) lieden. *...**lich**, *b. n.* en *bijw.* echtelijk, wettig, huwelijksch; echt; op eene echtelijke wijze; *—e Liebe*, huwelijksliefde, *v.* *...**lichen**, *b. w.* huwen, trouwen. *...**liebste**, *m. v.* zie **Ehemann**, **Ehefrau**. *...**los**, *b. n.* ongetrouwd, buiten echt, echteloos. —**igkeit**, *v.* *(ehelose Stand)*, ongehuwde staat, *m.* celibaat, *o.* *...**lustig**, *b. n.* (§) geneigd tot trouwen; trouwlustig, trouwbelust, manziek.

Ehemalig, *b. n.* voormalig, oud. *...**mals**, *bijw.* oudtijds, voorheen, eertijds, voormaals.

Ehemann, *m.* man, echtgenoot, *m.* *...**männisch**, *b.n.* en *bijw.* als een gehuwd man, tot den echtgenoot behoorende. *...**ordnung**, *v.* huwelijksverordening, *v.* *...**paar**, *o.* huwelijkspaar, *o.* echte lieden, jonggehuwden, *m. mv.* *...**pacten**, *v. mv.* huwelijksvoorwaarden, *v.mv.* *...**pfänder**, *o. mv. fig.* huwelijkspanden, kinderen, *o. mv.* kroost, *o.* *...**pflicht**, *v.* huwelijkspligt, *m.* *...**recht**, *o.* huwelijksregt, *o.*

Eher, *bijw.* zie **Ehe**.

Ehern, *b. n.* metalen, koperen; zie **Aehern**.

Ehesache, *v.* huwelijkszaak, *v.* *...**scheidung**, *v.* echtscheiding, *v.* *...**segen**, *m.* huwelijkszegen, *m.*; inzegening des huwelijks, *v.*; *fig.* kroost, *o.* kinderen, *o. mv.* *...**stand**, *m.* huwelijke-, echtelijke staat, *m.*

Ehestens, **aufs Eheste**, *bijw.* eerstdaags, ten spoedigste, ten eerste.

Ehesteuer, *v.* huwelijksgift, *v.* -goed, uitzet, *o.* bruidschat, *m.* *...**stifter**, *m.* huwelijksmaker; insteller des huwelijks, *m.* *...**stiftung**, *v.* sluiting van een trouwverbond; instelling des huwelijks, *v.* *...**teufel**, *m.* huwelijksverstoorder, vredebreker (tusschen man en vrouw), *m.* *...**verbindung**, *v.* echtverbindtenis, *v.* huwelijk, *o.* *...**verlöbniss**, *o.* verlooving, *v.* *...**vermächtniss**, *o.* weduwen-goed, *o.* *...**versprechen**, *o.* trouwbelofte, *v.* *...**weib**, *o.* zie **Ehefrau**.

Ehrbar, *b. n.* eerbaar, zedig, welvoegelijk, bedeesd; geacht (titel). *—, *—**lich**, *bijw.* zediglijk, welvoegelijk, betamelijk. *—**keit**, *v.* eerbaarheid, zedigheid, welvoegelijkheid, *v.* *...**begierde**, *v.* eergierigheid, roem-, eerzucht, *v.* *...**begierig**, *b. n.* en *bijw.* eergierig, -zuchtig; op eene eerzuchtige-, eergierige wijze.

Ehre, *v.* eer, *v.* roem, goede-, groote naam; eerbied, *m.* vereering, hoogachting, *v.*; *ein Mann von —*, een man van eer; *Ihnen zu —n*, te uwer eer, uit eerbied voor u; *—nhalber*, eershalve; *bei meiner —*, op mijne eer; *mit —n*, *in allen —n*, met eer, met roem, in volle eer; (§) *Ihr Wort in —n*, met uw eerbied gesproken; *das ist aller —n werth*, dat kan men waarlijk niet weigeren; *in allen —n*, in eer en deugd; *— sei Gott!* Gode zij de eer; *jemandes — retten*, iemands goeden naam redden; *einem — erweisen*, iemand eer bewijzen; *einem die letzte — erweisen*, iemand de laatste eer bewijzen; *in —n halten*, in eere houden; (eerbiedigen); iets goed bewaren, sparen; *einem*, *einer Sache — machen*, iemand -, iets eer aandoen; *sich eine — aus etwas machen*, eene eer in iets stellen, zich iets tot eer rekenen.

Ehreifer, *m.* eerzucht, *v.* punt van eer, *o.*

Ehren, *b. w.* eeren, vereeren, eerbiedigen, ontzien. *—**amt**, *o.* eerambt, *o.* waardigheid, *v.* eerepost, *m.* (bediening zonder inkomen). *—**bahn**, *v.* baan-, pad der eer pad van roem, *v.o.* roemrijke loopbaan, *v.* *—**besuch**, *m.* bezoek uit pligtpleging, -welstaanshalve, *o.* *—**bett**, *v.* bed van eer, (het slagveld); parade-bed, (praalbed), *o.* *—**bezeigung**, *v.* eerbewijzing, hulde, vereering, *v.* *—**bogen**, *m.* zie **Ehrenpforte**. *—**bürger**, *m.* burger van eer, (titel), *m.* *—**dame**, *v.* hofdame, staatsdame, staatsjuffer, *v.* *—**dieb**, *—**räuber**, *m.* eerroover, lasteraar, *m.* *—**dienst**, *m.* eerbewijzing, *v.* vereering; eeredienst, *v.* *—**erklärung**, *v.* herstel van eer, *o.* *—**fall**, *m.* plegtigheid-, pligtpleging door de eer geboden, *v.* *—**fest**, *o.* feest ter eere van iemand, *o.* *—**gebühr**, *v.* honorarium, *o.* belooning, *v.* *—**gedächtniss**, *—**denkmal**, *o.* gedenkteeken, eereteeken, *o.* *—**gelag**, *o.* gastmaal, eeremaal, *o.* *—**gepränge**, *o.* feestelijke plegtigheid, *v.* optogt, *m.* *...**gericht**, *o.* geregtshof voor adellijken, *o.*; regtbank van eer, (ter voorkoming van het tweegevecht), *v.* *—**gesandte**, *m.* afgezant der zwitsersche kantons, *m.* *—**halber**, *—**wegen**, *bijw.* zie **Ehre**.

EHRENKETTE, *v.* eereketen, *v.* *...KLEID, *o.* feest-, staatsiekleed; plegtgewaad, *o.* *...KRANZ, *m.* *...KRONE, *v.* bruidskrans; eerekrans, *m.* glorie-kroon, *v.* *...KUSS, *m.* eerekus, *m.* *...LEGION, *v.* legioen van eer, *o.* (ridderorde in Frankrijk). *...LOHN, *...SOLD, *m.* honorarium, *o.* *...LÜGE, *v.* logen om bestwil, logen met goede bedoelingen, *v.* *...MANN, *m.* man van eer, regtschapen man, *m.* *...MITGLIED, *o.* eere-lid, lid van verdiensten, honorair-lid, *o.* *...MÜNZE, *v.* eerepenning, *m.*; — *tragend*, met een' eerepenning begiftigd, - omhangen. *...NAME, *m.* eernaam, eere-titel, *m.* *...PFORTE, *v.* eerepoort, *v.* eereboog, *m.* *...PREIS, *m.* (76) eereprijs, veronika, (plant), *m.* *...PFRÜNDE, *v.* waardigheid in eene stiftkerk, *v.* *...PUNKT, *m.* punt van eer, *o.* *...RATH, *m.* raadslid van eer, *o.* *...RÄUBER, *m.* zie EHRENDIEB. *...RECHT, *o.* eere-regt, *o.* *...REICH, *b. n.* hooggeëerde, eerwaarde, (titel). *...REIHE, *v.* (188) kwartier van eer, *o.* *...RETTER, *m.* redder der eer, verdediger der onschuld, *m.* *...RETTUNG, *v.* verdediging-, redding van eer; apologie, *v.* *...RÜHRIG, *b. n.* en *bijw.* honend, eerroovend; eerkwetsend; op eene honende wijze. *...SACHE, *v.* zaak van eer, *v.*; geding, gevecht (wegens eerroof), *o.* *...SÄULE, *v.* eerezuil, *v.* standbeeld, *o.* *...SCHÄNDER, *m.* eerroover, lasteraar, *m.* —ISCH, *b. n.* en *bijw.* eerroovend, lasterlijk; op eene eerroovende wijze. *...SCHÄNDUNG, *v.* eerroof, laster, hoon, *m.* *...SCHILD, *m.* (188) schild (wapenschild) van eer, *o.* *...SCHMUCK, *m.* versierselen van eer, *o. mv.*; staatsietooi, *m.* *...SCHUSS, *m.* eereschot, salvo (uit het geweer, geschut), *o.* *...STELLE, *o.* eerepost, *m.* eerambt, *o.* waardigheid, *v.*; (188) zie EHRENREIHE. *...STUFE, *...STAFFEL, *v.* trap van eer, *m.* *...STRAFE, *v.* onteerende straf, *v.* *...TAG, *m.* plegtige dag, feest-, trouwdag, *m.* *...TANZ, *m.* eeredans, bruidsdans, *m.* *...TITEL, *m.* eertitel, eernaam, *m.* *...TRANK, *m.* eeredrank, eerewijn, *m.* *...VEST, *b. n.* eerenvest (titel). *...VOLL, *b. n.* en *bijw.* eervol, roemrijk; op eene eervolle-, roemrijke wijze. *...VORMUND, *m.* honoraire-, titulaire voogd, *m.* *...WACHE, *v.* eerewacht, *v.* *...WEIN, *m.* eerewijn, *m.* *...WERTH, *b. n.* eer-, achtenswaard. *...WORT, *o.* kompliment; eerewoord, woord van eer, *o.*; *sein — geben*, zijn woord van eer verpanden; *die Officiere wurden auf ihr — entlassen*, de officieren werden op hun woord van eer ontslagen. *...ZEICHEN, *o.* eereblijk, eereteeken, *o.*

EHRERBIETIG, *b. n.* en *bijw.* eerbiedig; eerbiediglijk, met eerbied, met ontzag. *—KEIT, *...TUNG, *v.* eerbied, *m.* eerbiedigheid, vereering; hulde, *v.*

EHRFURCHT, *v.* eerbied, *m.* hoogachting, *v.* ontzag, *o.*; hulde, *v.*; *einem seine — bezeigen*, iemand zijnen eerbied betuigen. *...GEFÜHL, *o.* eergevoel, *o.* *...GEIZ, *m.* eerzucht, eergierigheid, *v.* —IG, *b. n.* en *bijw.* eergierig, eerzuchtig; eergieriglijk. *...GIER, *v.* dwaze eerzucht, *v.* dorst naar eeretitels, *m.* —IG, *b. n.* eerzuchtig, vol overdrevene eerzucht.

EHRLICH, *b. n.* eerlijk, regtschapen, opregt, gemoedelijk; *ein —er Mann*, een eerlijk-, fatsoenlijk man; *der —e Name*, de eerlijke (goede) naam, *— machen*, de eer herstellen; *ein Kind — machen*, een kind wettigen; (§) *er hat sein —es Auskommen*, hij heeft een fatsoenlijk bestaan; *einen Soldaten — machen*, eenen soldaat onder het vaandel doen optrekken; *ein —es kosten*, een' goeden prijs kosten. *—, *bijw.* eerlijk, fatsoenlijk; op eene regtschapene wijze; te goeder trouw, opregtelijk; (§) *er sieht — aus*, hij heeft een regtschapen voorkomen. *—KEIT, *v.* eerlijkheid, regtschapenheid, goede trouw, opregtheid, *v.* *...LIEBE, *v.* liefde tot-, naar eer, *v.* *...LIEBEND, *b. n.* eerlievend; eergierig. *...LOS, *b. n.* en *bijw.* eerloos, laag; lafhartig; lafhartiglijk; op eene eerlooze wijze. *...LOSIGKEIT, *v.* eerloosheid, laagheid, *v.* *...SAM, *b. n.* eerzaam, eerbaar. *...SAMKEIT, *v.* eerbaarheid, *v.* *...SUCHT, *v.* eerzucht, roemzucht, *v.* *...SÜCHTIG, *b. n.* en *bijw.* eer-, roemzuchtig; op eene eerzuchtige wijze. *...VERGESSEN, *b. n.* en *bijw.* eervergeten; op eene eervergetene-, eerlooze wijze. —HEIT, *v.* eerloos-, laagheid, snoodheid, *v.* *...WÜRDEN, *v. mv.* *Euer —*, (titel), weleerwaarde; uw weleerwaarde. *...WÜRDIG, *b. n.* eerwaardig, eerwaardigste.

EI, *tw.* ei! he! *—ja, — nicht doch*, wel ja; wel zeker; wel neen! waarlijk niet.

EI, *o.* ei; (18 en 109) eivormig sieraad, *o.*; *—er legen*, eijeren leggen; *—er legend*, eijerleggend (van dieren); *spr. das — will Klüger sein als die Henne*, het kind wil den meester leeren; *er ist kaum aus dem — gekrochen*, hij heeft pas de kinderschoenen uitgetrokken; *sie sind einander*

ähnlich wie ein — dem andern, zij gelijken elkander als twee droppelen water; *man muss mit ihm umgehen wie mit einem rohen* —, men moet met hem omgaan als met een zijden doekje; hij is zeer kitteloorig.
EIBE, *v.* EIBENBAUM, *m.* iep, iepenboom, *m.*
EIBISCH, *m.* *—WURZEL, *v.* witte maluwe, *v.* *—SALBE, *v.* witte maluwezalf, *v.*
EICHAPFEL, *m.* galnoot, *v.*
EICHE, EICHBAUM, *m.* eik, eikenboom, *m.* *—, (AICHE), roeistok, *m.* ijk, ijkmaat; ijking; roeijing; peiling, *v.*
EICHEL, *v.* eikel, aker, *m.*; klaveren (in het kaartspel). *—ERNTE, *v.* eikeloogst, *m.* *—FÖRMIG, *b. n.* en *bijw.* eikelvormig. *—GARTEN, *—KAMP, *m.* eikenboom-kweekerij, *v.* eikenboomgaard, *m.*
EICHELLE, *v.* standaard voor den ijk, *m.*
EICHELMAST, *v.* zie EICHELERNTE. *...MUSCHEL, *v.* kammossel, *v.* *...NÄPFCHEN, *o.* *...SCHALE, *v.* eikeldop, *m.* *...SCHWEIN, *o.* eikelvarken, *o.*
EICHEN, *b. w.* ijken, roeijen, peilen. *—, *o.* het ijken, roeijen.
EICHEN, *b. n.* eiken, (van eikenhout); eikenhouten, eekenhouten. *—BLATT, *—LAUB, *o.* eikenblad, eikenloof, *o.* *—HOLZ, *o.* eikenhout, *o.* *—MISTEL, *v.* (76) eiken-mistel (plant). *—MOOS, *o.* eikenmos, *v.* *—RINDE, *v.* eikenbast, *m.*; *ungemahlene* —, ongemalen run. *—ROSE, *v.* eikenroos, *v.* *—STREICHER, *m.* eiken-vlinder, *m.*
EICHER, EICHHERR, EICHMEISTER, EICHNER, *m.* roeijer, ijker, peiler, *m.*
EICHGEBÜHR, *o.* ijkloon, *o.* *...HORN, *...HÖRNCHEN, *o.* eekhorentje, *o.* *...HORNAFFE, *m.* geel (amerik.) aapje, *o.* *...MASS, *o.* zie EICHELLE. *...PFAHL, *m.* (98) watermeter, *m.*; peilschaal, *v.* *...PFUND, *o.* *...SCHEFFEL, *m.* pond, schepel om gewigten en maten te ijken, *o.* standaard, *m.* *...SCHWAMM, *m.* eikenzwam, *o.* *...STAB, *m.* ijkstaf, *m.* *...WALD, *(Eichenwald)*, *m.* eikenwoud, eikenbosch, *o.*
EID, *m.* eed, *m.*; *einen — schwören, ablegen*, eenen eed zweren, - afleggen, - doen; *einen in — und Pflicht nehmen*, iemand (een' soldaat enz.) in eed en pligt nemen; — *der Treue*, eed van trouw (in Engeland); *falscher* —, valsche eed, meineed.
EIDAM, *m.* schoonzoon, behuwdzoon, dochtersman, *m.*
EIDBRUCH, *m.* eedbreuk, *v.* *...BRÜCHIG, *b. n.* meineedig; — *werden*, zijn' eed schenden. *...BÜRGE, *m.* *...BÜRGSCHAFT, *v.* borg-, waarborging voor eenen eed, *m. v.*
EIDECHSE, *v.* hagedis, haagdis, *v.*
EIDERDUNEN, *v. mv.* ederdons, *o.* *...GANS, *...VOGEL, *m.* noordsche vogel, *m.* - gans, *m.*
EIDESABNAHME, *v.* eedafneming, *v.* *...FORMEL, *v.* formulier van eed, *o.* *...LEISTUNG, *v.* eedsaflegging, *v.* *...PFLICHT, *v.* eedsverpligting, *v.*; *die — leisten*, den eed der trouw afleggen; hulde en trouw zweren. *...GENOSS, (EIDGENOSS), *m.* eedgenoot, *m.* (volgens sommigen de eerste benaming der Hugenooten). *...GENOSSENSCHAFT, *v.* verbond; eedgenootschap, *o.*; *die schweitzerische* —, het zwitsersche bondgenootschap (der 22 kantons). *...LICH, *b. n.* en *bijw.* beëedigd, gezworen; bij -, onder eede; *sich — verbinden*, zich onder eede verbinden; *ein —es Zeugniss*, beëedigde getuigenis, *v.*
EIDOTTER, EIERDOTTER, *m.* dojer van een ei; eigeel, *o.*
EIDSCHWUR, *m.* eed; vloek, *m.*
EIERBROD, *o.* EIERSEMMEL, *v.* eijerbroodje, *o.* *...BRÜHE, *v.* eijersaus, *v.* *...FLADEN, *m.* zie EIERKUCHEN. *...GEBACKENES, *o.* tulband (gebak), *m.* *...GELB, *o.* zie EIDOTTER; *den Teich mit — überstreichen*, het deeg met eigeel bestrijken. *...HÄNDLER, *m.* koopman in eijeren, *m.* *...KÄSE, *v.* soort van eijerkoek, *m.* *...KLAR, *o.* zie EIWEISS. *...KREBS, *m.* wijfje van den kreeft, *o.* *...KUCHEN, *m.* (74) eijerkoek, *m.* struif, *v.* —PFANNE, *v.* eijerkoekepan, *v.* *...LEGEN, *o.* (het) eijerleggen, *o.* *...LEISTE, *v.* (18) eijerlijst, *v.* *...LINIE, *v.* ovale-, eironde lijn, *v.* *...LOCH, *o.* eigat, (waardoor de hen hare eijeren legt), *o.* *...NÄPFCHEN, *o.* eijerschaaltje, - dopje, *o.* *...PFLAUME, *v.* pruim van Damaskus, *v.* *...SCHALE, *v.* eijerdop, *m.* - schaal, - schil, *v.* *...STOCK, *m.* eijerstok, *m.* *...SUPPE, *v.* eijersoep, *v.*
EIFER, *m.* ijver (ook in het godsd.); naijver, *m.* vlijt; overhaasting, drift, oploopendheid, *v.*; *in — gerathen*, driftig worden. *—ER, *m.* ijveraar, *m.* —INN, *v.* (*w. g.*) ijveraarster, *v.* *—IG, *b. n.* en *bijw.* ijverig, naijverig; vurig, driftig, volijverig; vlijtig; oploopend; vuriglijk, driftiglijk; heviglijk; met ijver; (*w. g.*) jaloersch; *auf etwas — sein*, naijverig-, vol vuur op iets zijn. *—N, *o. w.* ijveren; driftig -, gramstorig zijn; *gegen etwas* —, tegen iets ijveren, - prediken; hevig uitvaren. * SUCHT, *v.* ijverzucht, afgunst, *v.*; min-

nenijd, *m.* jaloerschheid, *v.* *—SÜCHTIG, *b. n.* en *bijw.* naijverig, ijverzuchtig, afgunstig, nijdig; jaloersch; met afgunst, met ijverzucht; *auf einen — sein*, op iemand jaloersch zijn; *über etwas — sein*, iets benijden; *— werden*, jaloersch worden; (*der, die*) *—e*, de jaloersche (man of vrouw).

EIFÖRMIG, EIRUND, *b.n.* eivormig, eirond.

EIGEN, *b. n.* eigen; bijzonder; zonderling, eigenaardig; stipt; naauwkeurig; grillig; bijzonderlijk, voornamelijk; *sich etwas — machen*, zich iets toeëigenen; zich iets eigen maken, (ook *fig.*); *ein — Haus haben*, een eigen huis bezitten; *nichts —es besitzen*, niets hebben dat men zijn eigen kan noemen; *das —e von einer Sache*, het eigenaardige-, het bijzondere eener zaak; *es ist ein —er Mensch*, hij is een zonderling mensch; *er hat etwas —es in...*, hij heeft iets eigenaardigs in...; *das ist ihm —*, dat is zoo zijn eigen weg; *er ist in seinen Sachen sehr —*, hij is zeer stipt op zijne zaken. *—ARTIGKEIT, *v.* (104) eigene aard (van een ligchaam), *v.* *—DÜNKEL, *m.* eigendunk, *m.* laatdunkendheid, verwaandheid, ingebeeldheid, *v.* waan, *m.* trotsche inbeelding, *v.* *—ER, *...NER, *m.* zie EIGENTHÜMER. *—HÄNDIG, *b. n.* en *bijw.* eigenhandig; in eigene handen; *— geschrieben*, eigenhandig geschreven; *ein — geschriebenes Testament*, een eigenhandig (olografisch) testament. *—HEIT, *v.* eigendommelijkheid, eigenaardigheid; eigenschap, bijzonderheid; zonderlingheid, gril, *v.*; *die — einer Sprache*, de eigendommelijkheid eener taal, het taaleigen. *—LEIDIG, *b. n.* (34) eigenlijdend; *die —e Krankheit*, ziekte (lijden) van een bijzonder ligchaamsdeel (zonder dat de overige deelen des ligchaams mede lijden), *v.* *—LIEBE, *v.* eigenliefde; zelfliefde, *v.* *—LOB, *o.* eigenlof, -roem, *m.*; *spr. — stinkt*, eigen lof stinkt. *—LÖHNER, *m.* (9) mijn-ontginner (voor eigene rekening), *m.* *—MÄCHTIG, *b. n.* en *bijw.* eigenmagtig, willekeurig; eigenmagtiglijk, willekeuriglijk; *— angemasst*, overweldigd; *ein —er Besitzer*, een eigenmagtig bezitter; *ein —es Verfahren*, eene willekeurige handelwijze. *—NUTZ, *m.* eigenbelang, *o.* eigenbaat, *v.* *—NÜTZIG, *b. n.* en *bijw.* belangzuchtig, baatzuchtig; baatzuchtiglijk. *—NÜTZIGKEIT, *v.* baatzucht, belangzucht, *v.* *—RUHM, *m.* zie SELBSTRUHM.

EIGENS, *bijw.* opzettelijk, uitdrukkelijk, bijzonder.

EIGENSCHAFT, *v.* eigenschap, hoedanigheid; eigendommelijkheid, *v.* kenmerkend onderscheid, *o.*; kwaliteit, *v.*; *die Göttliche —en*, de eigenschappen Gods. *—SWORT, *o.* (151) bijvoegelijk naamwoord, *o.*

EIGENSINN, *m.* eigenzinnigheid, gril, hoofdig-, koppigheid, halsstarrigheid, hardnekkigheid, wonderlijkheid, *v.* *—IG, *b. n.* en *bijw.* eigenzinnig, koppig, zonderling, grillig, halsstarrig, hardnekkig; eigenzinniglijk, op eene grillige-, koppige wijze.

EIGENTHUM, *o.* eigendom, *o.* en *m.* vast pand, *o.*; *ererbtes —*, geërfde goederen, -bezittingen; *selbst erworbenes —*, eigen gewonnen bezit. *...THÜMER, *m.* —INN, *v.* eigenaar, *m.* eigenaarster, eigenares, *v.* *...THÜMLICH, *b. n.* en *bijw.* eigendommelijk, eigen, bijzonder, bijzonderlijk; (104) specifiek. —KEIT, *v.* eigendommelijkheid, bijzonderheid, *v.* *—SHERR, *m.* zie EIGENTHÜMER. *—SRECHT, *o.* regt van eigendom, eigendomsregt, *o.*

EIGENTLICH, *b. n.* en *bijw.* eigenlijk; *das —e Griechenland*, eigentlijk Griekenland.

EIGENWILLE, *m.* eigen wil, *m.* gril, *v.* *...IG, *b. n.* en *bijw.* willekeurig, -lijk, eigenmagtig, grillig, -lijk, vrijwillig, -lijk.

EIGNEN, *o. w.* (*w. g.*) toebehooren; zie ANEIGNEN; *sich zu etwas —*, voegen, passen, geschikt zijn tot iets.

EILAND, *o.* zie INSEL. *—SMEER, *o.* eilandzee, *v.* archipel, *m.*

EILBOTE, *m.* renbode, koerier, *m.*

EILE, *v.* haast, *m.* overhaasting, *v.* spoed, *m.* overijling, gezwindheid, *v.* *in der —*, in haast, in allerijl; *ich habe —*, ik heb haast; *es hat keine —*, er is geen haast bij. *—N, *o. w.* zich haasten, zich reppen, spoed maken; *fig.* zich beijveren; snellen; *zu Hülfe —*, te hulp vliegen; *seinem Verderben entgegen —*, in zijn verderf loopen. *—ND, *—NDS, *bijw.* in allerijl, in vliegenden haast, haastig, spoedig, schielijk.

EILF, *telw.* elf; (EILFE), (het) elftal. *—ERLEI, *b. n.* elfderlei, elfderhande. *—FACH, *b. n.* elfvoudig. *—MAL, *bijw.* elf maal. *—ECK, *o.* elfhoek, *m.*

EILFERTIG, *b. n.* en *bijw.* haastig, spoedig, gezwind, schielijk, ijlings; spoediglijk, met haast. *—KEIT, *v.* zie EILE.

EILFJÄHRIG, *b. n.* elfjarig. *...SYLBIG, *b. n.* van elf lettergrepen.

EILFTE, (*der, die, das*), *b. n.* de-, het elfde; *der —*, de elfde (der maand).

*—L, o. elfde, elfde deel, o. *—NS, b. n. ten elfde. *...HALB, b. n. elfthalf, tien en een half

EILIG, b. n. en bijw. haastig, spoedig, overijld, gezwind; met haast, spoediglijk. *—ST, bijw. in allerijl, met gezwindheid, met overhaasting. *...MARSCH, m. verhaaste -, versnelde -, geforceerde marsch, m.

EIMER, m. emmer, m. wijnvaatje, (maat), o.; (193) schepemmer, m. *—IG, b.n. dat een vaatje bevat. *—KUNST, v. (193) schepemmer-kunst (een deel der statica), v.

EIN, EINER, EINE, EINES, lidw. b. n. en vnw. een, eene; de-, hetzelfde; irgend ein, een, iemand, eenig; irgend einer, eine, eines, iemand, de een of ander, het een of ander; deze of gene, dit of dat; men; ein Kind, een kind; es ist ein Uhr, het is één uur; der eine, der andere, de (het) een,- de (het) ander; der eine und der andere, de een en de ander; einer den andern, elkander, zie EINANDER; sie sind eines Alters, aus einem Lande, zij zijn van éénen ouderdom, uit één (hetzelfde) land; wenn sich eine Gelegenheit dazu findet, als zich de gelegenheid daartoe aanbiedt; wenn einer zu mir sagte, zoo iemand mij zeide; (§) es könnte einer glauben, men zou kunnen gelooven; das kommt einem fremd vor, dat klinkt vreemd; er hat einen Bart, hij heeft een' baard. *—, vz. in; Jahr aus, Jahr —, jaar uit, jaar in; ich weiss weder aus noch —, ik weet mij te keeren noch te wenden. *—ACKERN, b. w. onderploegen.

EINANDER, vnw. elkander, onderling, malkander; sie hassen sich —, zij haten elkander; sie machen — Geschenke, zij geven geschenken aan elkander; — küssen, lieben, antworten, helfen, elkander omhelzen, - beminnen, - antwoorden, helpen; an —, zu —, aan -, tot elkander; mit —, met elkander vereenigd; nach —, na elkander, achtereenvolgend; von —, aus — gehen, van -, uit elkander gaan, uiteengaan, scheiden.

EINANTWORTEN, b. n. (§) zie EINHÄNDIGEN, UEBERLIEFERN. *...ARMIG, b. n. met één' arm, verminkt. *...ARTIG, b. n. van denzelfden aard, -vorm, van dezelfde soort. *...ÄSCHERN, b. w. in de asch leggen, aan kolen leggen, verbranden, verteren, zie AESCHERN. *...ÄSCHERUNG, v. verbranding tot asch; (133) aschmaking; verbranding (eener stad enz.), v. *...ATHMEN, b. w. inademen. *...ATHMUNG, v. inademing, v. *...ÄTZEN, b. w. inetsen; zie AETZEN. *...ÄUGIG, b. n. eenoogig. *...BALLEN, *...BALLIREN, b. w. inpakken. *...BALLUNG, *...BALLIRUNG, v. inpakking, v. het inpakken. *...BALSAMIREN, b. w. balsemen, inwrijven (met balsemkruiden). *...BALSAMIRUNG, v. inbalseming, v. het inbalsemen. *...BAND, m. band (van een boek), m. *... BAUSEN, b. w. opstapelen (de schoven) in de schuur. *...BECKEN, b. w. (73) den rand omslaan. *... BEDINGEN, b. w. zie EINDINGEN. *...BEERE, v. woudbes, v. *...BEGRIFFEN, b. n. en bijw. mit —, met inbegrip van; er onder begrepen; tot en met. *... BEHALTEN, b. w. (onr.) inhouden. *...BEISSEN, b. w. (onr.) inbijten; fig. doorbijten, indringen. *...BEIZEN, b. w. doen inbijten (door sterk water), weeken; doen invreten; zie verder BEIZEN. *...BEKOMMEN, b. w. (onr.) zie BEKOMMEN; ontvangen, inkrijgen (geld). *...BERICHTEN, b. w. berigt inleveren, verslag geven, - overleggen. *...BETTELN, b. w. op -, inzamelen (door bedelen); sich —, zich (ergens door laagheden, kruiperij enz.) indringen. *...BETTEN, b. w. einen, een bed (voor iemand in eene kamer) opmaken; sich bei einem —, zich naast iemand te bed leggen. *...BEUCHEN, b. w. in kuipen -, in vaten doen; loogen. *...BEUGEN, *...BIEGEN, b. w. (onr.) naar binnen-, binnenwaarts buigen, krommen. *...BILDEN (SICH), w. w. zich in-, zich verbeelden; zich overtuigd houden, wanen, meenen; sich etwas —, zich iets laten voorstaan, een' hoogen dunk van zich zelven hebben. *... BILDISCH, b. n. zie EINGEBILDET. *... BILDUNG, v. in -, verbeelding, laatdunkendheid, verwaandheid v.; waan, m. hersenschim, v. dwaalbegrip, o.; er hat eine grosse — von sich selbst, hij bezit veel verwaandheid; es ist eine blosse —, dat is eene loutere hersenschim; krank in der —, ingebeelde zieke. *...BILDUNGSKRAFT, v. verbeeldingskracht, v.

EINBINDEN, b. w. (onr.) inbinden (in iets); in Stroh —, met stroo omwoelen; ein Buch —, een boek inbinden; seinem Pathen etwas —, een doopgeschenk aan zijn petekind maken; die Segel —, de zeilen inhalen; fig. einem etwas —, iemand iets bevelen, - opdragen. *—, o. — der Bücher, band, m. inbinding der boeken, v.

EINBINDENADEL, m. (138) els (voor de eerste zool), v. *...SCHIENE, v. (5) tapperdekplaat, flap, v.

EINBLASEN, b. w. (onr.) inblazen; (iets ergens) inblazen; iets doorblazen doen omvallen, - instorten; fig. einem etwas

—, iem. iets toefluisteren, inblazen; ingeven, inboezemen. *...BLÄSER, m. inblazer; *fig.* opstoker, aanrader, m. *...BLASUNG, v. *fig.* inblazing, opstoking, v. *...BLATT, o. (76) eenblad o.; kleine lelie der dalen, v. *...BLÄTTERIG, b. n. (76) eenbladig. *...BLÄUEN, b. w. (§) inprenten, inscherpen, instampen. *...BOHREN, b. w. zie BOHREN. *...BÖKELN, b. w. zie PÖKELN. *...BRECHEN, b. en o. w. (*onr.*) in-, weg-, openbreken, instorten, invallen; in stukken vallen; *in ein Haus* —, inbreken (in een huis); *in einen Laden* —, een' winkel openbreken; *fig. in ein Bataillon* —, (97) een bataljon doorbreken, overhoop werpen; *in ein Land* —, in een land vallen, eene landstreek afloopen; *die Nacht bricht ein*, de nacht valt. *—, o. inval (van eenen vijand in een land), m. *...BRENNEN, b. en o. w. (*onr.*) inbranden; merken (met een heet ijzer), doorbranden; *ein Fass* —, een vat zwavelen; (74) *Mehl* —, meel bruin maken (in boter).

EINBRINGEN, b. w. (*onr.*) in-, naar binnen brengen, aanbrengen, aanvoeren; in de schuur brengen (het koren, het hooi); bijbrengen, aanbrengen (ten huwelijk); opbrengen (opleveren); *einen gefänglich* —, iemand gevankelijk op-, wegbrengen; *wieder* —, herstellen, inhalen (de schade); *das versäumte* —, den verloren tijd weder inhalen. *...UNG, v. in-, opbrenging, huwelijksgave; bezitting, (goederen der vrouw bij het huwelijk); opbrengst, v.

EINBROCKEN, b. w. inbrokken, inbrokkelen; *fig.* (§) een' misslag begaan; *er hat einzubrocken*, hij heeft iets in de melk te brokken, hij heeft eenig bezit. *...BRUCH, m. breuk, inbreuk; braak, inbraak, v. inval, m.; *mit — der Nacht*, met het vallen van den nacht. *...BRÜHEN, b. w. broeijen, doen broeijen. *...BÜRGERN, b. w. het regt van inboorling geven, naturalizeren. *...BÜRGERUNG, v. naturalisatie, v. *...BUSSE, v. verlies, o. schade, *...BÜSSEN, b. w. inschieten, verliezen. CASSIREN, b. w. zie EINFÖRDERN. *...DÄMMEN, b. w. met takkebossen vermengen. *...DÄMMEN, *...DEICHEN, b. w. afdammen, indijken. DÄMPFEN, b. w. (185) op eene dampige plaats insluiten. *...DEUTIG, b. n. van ééne beteekenis. *...DINGEN, b. w. (*onr.*) bedingen (in den koop), bepalen in het kontrakt. *—UNG, v. bepaling, v. beding, o. *...DORREN, o. w. ver-, indroogen. *...DRÄNGEN (SICH), w. w. (*onr.*) zich in-, doordringen; (ook *fig.*). *...DREHEN, b. w. indraaijen, naar binnen omdraaijen, draaijende naar binnen doen wijken, inwerken, vermengen.

EINDRINGEN, o. w. (*onr.*) in-, doordringen; eenen inval doen; *fig.* doorgronden, uitvorschen; begrijpen; inzijpelen (van water); *sich* —, zich indringen, insluipen; zich vermengen onder; *er hat sich in dieses Amt eingedrungen*, hij heeft zich in die bediening gedrongen. *...UNG, v. indringing, v. het indringen; inval, m. doorzijpeling (van water), v. *...DRUCK, m. indruksel; merkteeken, o.; *fig.* indruk, m. uitwerking, v. —EN, b. w. indrukken, drukken op. *...DRÜCKEN, b. w. indrukken (door drukking induwen, doorbreken); instooten, inslaan; *fig.* inbreuk maken. *—UNG, v. het inslaan; platdrukking, v.

EINE, (*der, die, das*) vnw. de-, het eene; zie EIN.

EINEBENEN, b. w. zie EBENEN.

EINEGEN, b. w. in-, onder-eggen.

EINER, m. eenheid, v. *—LEI, b. n. en *bijw.* eenerlei-, hetzelfde. *—, o. *das ewige* —, altijd hetzefde, steeds dezelfde eentoonigheid.

EINERNTEN, b. w. inoogsten, inzamelen, oogsten. *...UNG, v. het inoogsten, oogst, m. opzameling, v.

EINES, o. zie EIN.

EINFACH, b. n. en *bijw.* eenvoudig, enkel, effen, eenvoudiglijk, enkel; (197 en 52) eenvoudig, niet zamengesteld; —*e Farben*, grond-, moederkleuren; *die — Zahl*, (126) het eerst-, primgetal; (151) het enkelvoud; *die —e Grösse*, (156) enkelvoudige grootheid. *—HEIT, v. een-, enkelvoudigheid (in alle beteekenissen), v. *...FÄDELN, b. w. inrijgen (draden); *fig.* door list bewerken; (§) draaijen. *...FAHREN, b. en o. w. (*onr.*) inrijden; doen breken, omver-, instorten (door rijden); aan-, invoeren; *das Getreide* —, het koren (in de schuur) brengen; *Pferde* —, paarden afrigten (voor rijtuigen); aan-, binnenvaren, -rijden; nederdalen (in eene mijngroef). *...FAHRT, v. invaart; het binnenvaren, -rijden; koets-, oprijpoort; invaart (voor eene haven); nederdaling (in eene mijn); *enge — in einen Hafen*, naauwe ingang, m.

EINFALL, m. inval (des vijands), m. instorting (van een huis enz.) v.; (198) inval (eener lijn op eene vlakte); *fig.* inval, m. gedachte, v. gril, v.; *ein witziger* —, een geestige inval; *ein schneller, winderlicher* —, eene plotselinge, zonderlinge gedachte, v.; *ich gerieth auf*

den — zu, ik kreeg lust-, ik voelde de gedachte in mij opkomen te...; *spr. er hat Einfälle wie ein altes Haus*, zijne invallen zijn als die van een oud huis. *—EN, *o. w.* (*onr.*) in-, doorvallen (door eene opening) invallen, instorten; in puin vallen; een' inval doen (door een' vijand in een land); een land overmeesteren; (171) invallen; *fig.* te beurt vallen, opkomen; ineenvallen, vermageren; *dieses Gebäude will —*, dit gebouw dreigt in te storten; *es fiel Regenwetter ein*, er kwam eene regenbui op. *—, *onp. w.* (*onr.*) in-, op de gedachte komen; zich herinneren; *es fällt mir ein dass*, ik herinner mij dat...; *so etwas ist mir nie eingefallen*, zoo iets viel mij nooit in; *der Name will mir nicht wieder —*, de naam schiet mij nu niet te binnen; *sich — lassen*, iets bedenken; *was fällt Ihnen ein?* waaraan denkt gij? —D, *b. n.* (39) invallend (van stralen). *—SPUNKT, *—WINKEL, *m.* (198) invallende hoek, *m.* -punt, *v.*

EINFALT, *v.* eenvoudigheid; onnoozelheid; opregtheid, openhartigheid, naïveteit, *v.* *...FÄLTELN, *b. w.* zie FÄLTELN. *...FÄLTIG, *b. n.* en *bijw.* eenvoudig, onnoozel, naïf, dom; eenvoudiglijk; op eene onnoozele-, domme wijze. *—SPINSEL, *m.* (§) zot, maloor, *m.* uilskuiken, *o.* weetniet, domoor, domkop; eenvoudige bloed, *m.*

EINFALZEN, *b. w.* (139) voegen; (77) in gorgels sluiten. *...UNG, *v.* voeging, *v.* *...FANGEN, *b. w.* (*onr.*) vangen en opsluiten; insluiten. *...FÄRBIG, *b. n.* éénkleurig; *ein —es Gemälde*, schilderij van ééne kleur, *v.*

EINFASSBAND, *o.* galonneerband, boorlint, *o.*

EINFASSEN, *b. w.* tonnen, in vaten doen (van wijn); omzoomen, boorden, bezetten, versieren, (zie EINSCHLIESSEN); *mit einem Rahmen —*, in eene lijst vatten; *einen Edelstein —*, een juweel invatten; zie FASSEN; *Bienen —*, bijen (in den korf) verzamelen; *Perlen —*, zie op ANREIHEN. *...UNG, *v.* intonning; storting; lijst, *v.* rand, *m.* boordsel; het invatten, inzetten; *o.*; kas, *v.* zie FASSUNG; (139) lijsten (eener deur), *v. mv.*

EINFEHMEN, *b. w.* te mesten geven (varkens). *...FEILEN, *b. w.* invijlen. *...FEUCHTEN, *b. w.* in-, bevochten, zie FEUCHTEN. *...FEUERN, *b. w.* hard stoken, gloeijend maken (een' oven).

EINFINDEN (SICH), *w. w.* (*onr.*) zich bevinden, zich stellen, zich vertoonen; aanwezig zijn. *...FITZEN, *b. w.* (102) boren, drillen (de oogen in naalden). *...FLECHTEN, *b. w.* (*onr.*) invlechten; *fig. sich in eine Sache —*, zich in eene zaak mengen, -wikkelen. *...FLECHTUNG, *v.* invlechting; *fig.* bemoeijing, *v.* *...FLICKEN, *b. w. fig.* (§) inzetten (eenen lap); *sich überall —*, zich met alles bemoeijen; (§) den neus in alles steken. *...FLIEGEN, *o. w.* (*onr.*) in-, binnenvliegen; *aus und —*, uit en invliegen; *fig.* komen en gaan. *...FLIESSEN, *o. w.* (*onr.*) invloeijen, invlieten, in-, binnenstroomen; uitloopen in...; *fig.* invloed hebben op, (zie EINFLUSS); *etwas — lassen*, iets (een woord, eene uitdrukking) laten invloeijen. *...FLÖSSEN, *b. w.* laten indruipen, -inzijpelen; *fig.* inboezemen, ingeven; (25) bezielen. *...FLÖSSUNG, *v.* indruiping; invlieting, ingeving, inboezeming; bezieling; invloeijing (van woorden), *v.* *...FLUG, *m.* het in-, binnenvliegen; opening van eenen bijenkorf, *v.*

EINFLUSS, *m.* invloeijing, *v.*; *fig.* invloed, *m.*; *— haben auf...*, invloed uitoefenen op...; *durch — auf etwas wirken*, door invloed iets uit- of bewerken. *...FÖRDERN, *b. w.* invorderen; innen (gelden). *...FÖRDERUNG, *v.* invordering, inning (van gelden); inkassering, *v.* *...FÖRMIG, *b. n.* en *bijw.* een-, gelijkvormig; op eenerlei wijze. *...FÖRMIGKEIT, *v.* een-, gelijkvormigheid, *v.* *...FREIEN (SICH), *w. w.* (§) zich invleijen; de dochter of weduwe van een' baas huwen om zelf meester te worden. *...FRESSEN, *b. w.* (*onr.*) invreten, inbijten; *fig.* (§) opslikken, verslinden, gulzig eten, vreten. —D, *b. n.* invretend, bijtend. *...FRESSUNG, *v.* invreting, inbijting, *v.* *...FRIEDEN, *...FRIEDIGEN, *b. w.* omheinen. *...FRIEDUNG, *...FRIEDIGUNG, *v.* omheining, *v.* het omheinen. *...FRIEREN, *o. w.* (*onr.*) invriezen; in het ijs bezet raken.

EINFUGEN, **EINFÜGEN**, *b. w.* inzetten, invoegen, invatten; passen; *in eine Kerbe —*, in eene keep doen sluiten, vatten; *in ein Zapfenloch —*, in een tapgat slaan, -drijven; *die Zapfen in ihre Löcher —*, de pinnen in hare gaten (vast) ineenvoegen; *einen Stein zwischen andere —*, een' steen tusschen andere sluiten. *...UNG, *v.* invoeging, ineenvoeging; (106) sluiting (der beenderen); inlassching (der pezen), *v.* *...FUHRE, *v.* invoer, *m.*

EINFÜHREN, *b. w.* invoeren, in-, binnenvoeren; inleiden, toegang verschaffen; voorstellen; introduceren; doen

verwerven (een ambt); *einen Dieb* —, een' dief in de gevangenis zetten; *einen redend* —, iemand sprekende invoeren (in een tooneelstuk); *verbotene Waaren* —, verboden goederen insmokkelen. *...ER, *m*. *...ERINN, *v*. invoerder, *m*. invoerster, *v*. (in alle beteekenissen). *...UNG, *v*. invoer, *m*. invoering; *fig*. voorstelling, *v*. (verder zie EINFÜHREN); stichting; instelling, aanstelling, installatie, *v*. *...FÜLLEN, *b*. *w*. ingieten, instorten; in eene ton-, in een vat doen; op fust doen. *...FÜLLUNG, *v*. ingieting, instorting, *v*. *...FÜSSIG, *b*.*n*. eenvoetig; *ein —er Tisch*, tafel met één poot. *...FÜTTERN, *b*. *w*. in een foedraal steken; *in Stroh* —, met stroo omwoelen, -omwikkelen.

EINGANG, *m*. ingang, mond, *m*. gat, *o*. opening, *v*.; invoer (van goederen), *m*.; *fig*. begin, *o*. aanhef, *m*. inleiding (der mis), *v*. (171) voorspel, *o*.; voorrede, *v*.; — *des Kellers unter der Treppe*, ruimte tot ingang van den kelder onder den trap, *v*. *—SZOLL, *m*. inkomend regt, *o*. (van goederen); *einer Sache — verschaffen*, regts-ingang geven aan eene zaak; — *finden*, ingang (gehoor) vinden. *—S, *bijw*. van den beginne aan, aanvankelijk. *—ERWÄHNT, *b*. *n*. voormeld, bovengezegd.

EINGEBEN, *b*.*w*. *(onr.)* ingeven; *einem (Arzenei)* —, iemand (een geneesmiddel) ingeven; *eine Bittschrift* —, een rekwest-, een verzoekschrift inleveren; *fig*. *einem etwas* —, iemand iets ingeven, - inboezemen. *...GEBILDET, *b*.*n*. ingebeeld, verwaand. *...GEBINDE, *o*. doopgeschenk (aan een petekind), *o*. *...GEBOGEN, *b*. *n*. (naar binnen) omgebogen, gebogen, gekromd; *eine —e Nase*, een arendsneus, kromme neus. *...GEBOREN, *b*. *n*. eenig; *ein — Sohn*, een eenige zoon; inlandsch, ingeboren; *die Eingebornen*, de inboorlingen. *...GEBRACHTE, *o*. huwelijksgift, *v*. aangebragte goederen der vrouw, *o*. *mv*. *...GEBUNG, *v*. gift, ingeving, in-, overlevering (van een verzoekschrift); *fig*. ingeving, inboezeming, inspiratie, *v*. *...GEDÄMMT, *b*. *n*. bedijkt, ingedijkt. *...GEDENK, *bijw*. *eines Dingen — sein*, zich iets herinneren. *...GEFALLEN, *b*. *n*. ingevallen, ingestort, mager, ontvleeschd, ingevallen; *—e Backen*, ingevallen-, holle wangen; *—e Augen*, holle oogen. *...GEFLEISCHT, *b*. *n*. *fig*. gevleeschd; *ein —er Teufel*, een vleeschelijke duivel. *...GEFROREN, *dw*. ingevroren, in het ijs bezet.

EINGEHEN, *b*. en *o*. *w*. *(onr.)* in-, binnengaan, in-, binnenkomen, intreden, komen; *fig*. toegeven, bewilligen, toestemmen; zich verkleinen, inkrimpen, zich vernaauwen, verkorten, vervallen, bederven, wegkwijnen, ophouden, eindigen, sterven (van planten en boomen); *in den Sinn eines Schriftstellers* —, den zin eens schrijvers vatten; *die Gelder gehen sparsam ein*, de penningen -, de gelden komen slecht in; *die Renten gehen richtig ein*, de rente -, de huurpenningen worden behoorlijk betaald, - geïnd; *es sind Briefe, Nachrichten eingegangen*, er zijn brieven, tijdingen aangekomen; *ich gehe alles ein*, ik geef alles toe; *auf einen Vergleich* —, een vergelijk treffen, aangaan; *eine Wette* —, eene weddingschap aangaan; *eine Verbindung* —, eene verbindtenis sluiten; *das geht ihm schwer ein*, dat gaat hem zwaar af, hij kan er noode toe besluiten; (ook) die tijding baart hem verdriet; *dieses Tuch wird im Wasser* —, het water zal dat laken doen krimpen; *das Tuch — lassen*, laken krimpen; *eine Gewohnheit — lassen*, eene gewoonte doen ophouden, - laten vervallen.

EINGELEGT, *b*. *n*. ingelegd (werk); zie EINLEGEN. *...GEMACHT, *b*. *n*. ingemaakt, ingelegd, gekonfijt; zie EINMACHEN. —, *o*. (drooge of natte) konfituren. *...GENOMMEN, *b*. *n*. ingenomen, veroverd, bemeesterd; *fig*. ingenomen, verliefd, verzot; *für sich — sein*, met zich zelven ingenomen-, vol eigenliefde zijn. —HEIT, *v*. ingenomenheid, *v*. vooroordeel, *o*. *...GEPFARRT, *b*. *n*. tot de parochie behoorende; *die —en*, de parochianen, leden der parochie, *m*. *o*. *mv*. *...PFLANZT, *b*. *n*. *fig*. ingeplant, ingeschapen, ingeboren. *...GERICHTE, *o*. ringen, tanden, kruisen van een slot, *m*. *o*. *mv*. *....GESCHALTET, *b*. *n*. ingeschoven, ingelascht (ook van schrikkeldagen). *...GESCHNITTENE, *o*. (74) opstoofsel, opgestoofd vleesch, *o*. *...GESCHRÄNKT, *b*. *n*. beperkt, bepaald, eng, naauw, bekrompen, (ook *fig*.). —HEIT, *v*. beperkt-, bekrompenheid, *v*. (ook *fig*.) *...GESESSEN, *b*. *n*. in- opgezeten. *...GESTÄNDNISS, *o*. bekentenis, *v*. zie GESTÄNDNISS. *...GESTEHEN, *b*.*w*. *(onr.)* bekennen, belijden, toegeven. *...GEWEIDE, *o*. ingewand, *o*. ingewanden, darmen, *o*. *m*. *mv*. *...GEWOHNEN, *b*. *w*. (§) aan eene woning-, aan een verblijf-, aan eene stad zich gewennen. *...GEWURZELT, *b*.*n*. ingeworteld, verouderd, verhard, ingekankerd. *...GEZOGEN, *b*. *n*. *fig*. in-

gelogen, bedeesd, stemmig; benaderd, verbeurd verklaard, gekonfiskeerd, aangehaald, aangeslagen. —**HEIT**, *v.* ingetogenheid, zedig-, stemmigheid, *v.*

EINGIESSEN, *b. w. (onr.)* ingieten, (ook *fig.*); *mit Blei* —, met lood begieten, -beleggen, -bezegelen, klinken. *...**UNG**, *v.* ingieting, *v.* het ingieten, (ook *fig.*); — *mit Blei*, loodbelegging, klinking in lood, *v.* *...**GITTERN**, *b. w.* zie **VERGITTERN**. *...**GRABEN**, *b. w. (onr.)* ingraven, begraven, bedelven; graveren, snijden, steken (op metaal, op steen); beitelen; *fig. sich* —, zich onder de aarde verbergen. *...**GRABUNG**, *v.* het in-, begraven, begraving, bedelving, *v.*; het graveren.

EINGREIFEN, *b. w. (onr.)* in elkander grijpen, -vatten; sluiten (als van raderwerk); *fig.* inbreuk maken op; (203) *der Anker greift ein*, het anker vat; *in jemandes Rechte* —, inbreuk maken op iemands regten. —, *o. das — der Zähne eines Rades*, het vatten der tanden van een rad. *...**GRIFF**, *m.* het slaan der hand op (of in); intanding; inbreuk (op iemands regten, vrijheden enz.), *v.* aanslag, *m.*; *einen — in jemandes Amt thun*, iemand in zijn ambt bekorten. *...**GUSS**, *m.* opgieting, *v.*; geneesdrank (welke getrokken wordt); vorm (tot gieten); mond (van zood. vorm); staafvorm, *m.* *...**GÜSSE**, *m. mv.* (99) gietvormen, *m. mv.* *...**HACKEN**, *b. w.* in-, af-, omhouwen (met een' bijl); zie **EINHAUEN**. *...**HÄGEN**, *b. w.* omheinen, met heggen sluiten. *...**HÄGUNG**, *v.* afsluiting met heggen, omheining, *v.* *...**HÄKELN**, *...**HAKEN**, *...**HAFTELN**, *b. w.* in-, vasthaken, (den haak vastslaan); *sich einhäkeln*, met zijne klaauwen vastgrijpen. *...**HÄLLIG**, *b. n.* en *bijw.* eenstemmig; eenstemmiglijk; zie **EINHELLIG**. —**KEIT**, *v.* eenstemmigheid, *v.* *...**HALT**, *m. fig.* beletsel, *o.* hinderpaal, *m.* keering, *v.* paal en perk, *m.*; *einer Sache — thun*, iets keeren, paal en perk aan iets stellen; iets verhinderen; tegenhouden. *...**HALTEN**, *b.* en *o. w. (onr.)* tegenhouden, stuiten, keeren; *mit etwas* —, met iets ophouden; *mit der Arbeit* —, ophouden-, eindigen met werken; *mit der Zahlung* —, ophouden met betalen; (ook) op zijn tijd betalen. *...**HANDELN**, *b. w.* bij-, in een' koop bedingen; *Wechsel* —, wissels negotiëren; *etwas mit* —, iets op den koop toe bedingen. —, *o. w.* in handelen verliezen; (geld) bijleggen; door zijn' handel achteruit gaan, allengs verarmen. *...**HÄNDIG**, *b. n.* eenhandig, verminkt aan eene hand. *...**HÄNDIGEN**, *b. w.* over-, behandigen, over-, inleveren; *einem etwas* —, iemand iets te hand stellen. *...**HÄNDIGUNG**, *v.* het overhandigen, te hand stellen; overhandiging, *v.* *...**HÄNGEN**, *b. w.* inhangen; vastmaken (van oorringen); aan riemen hangen (een rijtuig). *...**HÄNGE**, —**ZIRKEL**, *m.* tand-cirkel, -kring, *m.* *...**HAUCHEN**, *b. w.* in-, toeademen, inblazen; *fig.* ingeven. *...**HAUCHUNG**, *v.* inblazing; ingeving, *v.*

EINHAUEN, *b. w. (onr.)* inkerven; beitelen (op marmer); inslaan, in-, openhakken (eene deur); *Fleisch* —, vleesch stuk houwen, -hakken. —, *o. w. (onr.) auf den Feind* —, op den vijand inhouwen, hem over hoop werpen, zijne linie doorbreken; *fig.* (§) *er kann recht* —, hij kan er wat aan doen (sterk eten); *einen bei einem* —, iemands goeden naam ondermijnen; iemand in opspraak brengen. *...**HAUIG**, *b. n.* slechts eenmaal 's jaars te vellen of om te hakken.

EINHEBEN, *b. w. (onr.)* inzetten, -stellen, -hangen; *eine Thür* —, eene deur inhangen (aan hare hengsels); (13) *eine Form*, *einen Bogen* —, een' vorm-, een blad inzetten. *...**HEFTEN**, *b. w.* innaaijen, hechten. *...**HEILEN**, *b. n.* in de wond doen vergroeijen. *...**HEIMISCH**, *b. n.* inheemsch, inlandsch; landelijk, huiselijk; ingeboren; (34) gemeen (aan een land of volk); *ein —er Krieg*, een binnenlandsche-, burgeroorlog; *—e Fische*, visschen tot (de rivieren van) een land behoorende; inheemsche vischsoorten, *m. v. mv.*; *die —en*, de inlanders, inboorlingen. *...**HEIRATHEN (SICH)**, *w. w. sich in eine Familie* —, in eene familie door huwelijk treden; in eene familie trouwen.

EINHEIT, *v.* eenheid, *v.* *...**HEIZEN**, *b. w.* sterk stoken, warm maken (eene kagchel, eene kamer); *fig.* (§) *man hat ihn brav eingeheizt*, men heeft hem goed ingepeperd, -het angstzweet uitgejaagd. —, *o.* *...**HEIZUNG**, *v.* het stoken, warm maken. *...**HETZER**, *m.* stoker, verwarmer (van den oven enz.), *m.* *...**HELFEN**, *b. w. (onr.) einem*, iemand toefluisteren, souffleren, helpen herinneren. *...**HELFER**, *m.* toefluisteraar; (170) souffleur, *m.* *...**HELLIG**, *b. n.* en *bijw.* eenstemmig, eenparig; eenpariglijk. —**KEIT**, *v.* eenparig-, eenstemmigheid, *v.* *...**HEMMEN**, *b. w.* spaken (in een wiel) steken. *...**HENKEN**, *b. w.* zie **EINHÄNGEN**.

EINHER, *bijw.* — *gehen*, — *treten*, — *reiten*, — *fliegen* enz., vooruit gaan, aantreden, -stappen, -rijden, -vlie-

gen. *...HERBSTEN, *b. w.* oogsten; lezen (wijn). *...HETZEN, *b. w.* africhten (de honden tot de jagt).

EINHOLEN, *b. w. einen*, inhalen, te gemoet gaan, gaan verwelkomen; afhalen; bereiken, bijkomen; op zijde komen (in het loopen, rijden enz. ook *fig.* in het leeren); (203) *die Segel* —, de zeilen aan-, inhalen; *das Versäumte* —, den verloren tijd inhalen; een verzuim herstellen; *die Stimmen* —, de stemmen opnemen; *Nachricht* —, tijdingen -, narigten inwinnen; *ein Urtheil* —, een vonnis vragen; de meening inwinnen (van regtsgeleerden). *...UNG, *v.* inhaling, plegtige verwelkoming, *v.* (verder in alle beteekenissen); zie EINHOLEN.

EINHORN, *o.* eenhoorn, *m.* *—FISCH, *m.* narwal, *m.* zie SEEEINHORN. *—KÄFER, *m.* vliegende eenhoorn, *m.* *...HÖRNIG, *b. n.* eenhoornig. *...HUFIG, *b. n.* eenhoevig.

EINHÜLLEN, *b. w.* inhullen, inwikkelen. *...UNG, *v.* inhulling, inwikkeling, *v.*

EINIG, *b. n.* en *bijw.* eenig, een, alleen; eens, eensgezind; *mit sich selbst nicht — sein*, het met zich zelven niet eens zijn, wankelen; — *werden*, overeenkomen, het onderling eens worden; *über etwas — werden*, in iets overeenkomen, - overeenstemmen.

EINIGER, EINIGE, EINIGES, *vnw.* eenig, eenige; eenige, sommige; —*massen*, eenigermate.

EINIGKEIT, *v.* eenheid, eenigheid, overeenstemming, eendragt, eensgezindheid, *v.* vrede, *m.*

EINIMPFEN, *b. w.* inenten; (de koepokken) inenten. *...UNG, *v.* inenting, *v.*

EINJAGEN, *b. w. die Hunde*, de honden africhten; *fig. einem eine Furcht*, *einen Schrecken* —, iemand vrees -, schrik aanjagen. *...JÄHRIG *b. n.* eenjarig. *...JOCHEN, *b. w.* het juk opleggen, onder het juk brengen.

EINKALKEN, *b. w.* inkalken, in kalk doopen. *—, *o.* het inkalken. *...KAUEN, *b. w. fig.* (§) inscherpen. *...KAUF, *m.* aan-, inkoop, koop, *m.* —EN, *b. w.* inkoopen; *sich* —, zich (ergens) inkoopen. *...KÄUFER, *m.* —INN, *v.* inkooper, *m.* inkoopster, *v.* *...KEHLE, *v.* (18) dakrigchel; -goot, *v.*; (182) naauwe ingang eener haven, *m.* *...KEHR, *v.* herberg, pleisterplaats, *v.* nachtverblijf, *o.* stal, *m.* uitspanning (op den weg), *v.* *...KEHREN, *o. w.* (ergens) pleisteren, zijn' intrek nemen, nachtverblijf houden; *bei einem im Vorbeigehen* —, iemand in het voorbijgaan bezoeken, - gaan zien. *...KEILEN, *b. w.* inslaan; inkloppen, instampen. *...KELLERN, *b. w.* kelderen. *...KERBEN, *b. w.* inkerven, inkepen; (95) uitbikken; (168) inkerven (palen, balken). *...KERBUNG, *v.* inkerving, inkeping, keep, kerf, *v.* *...KERKERN, *b. w.* inkerkeren, gevangen zetten. *...KERKERUNG, *v.* kerkering; gevangenzetting, *v.* *...KITTEN, *b. w.* lijmen (met mastik). *...KLAGEN, *b. w.* (119) *eine Schuld* —, eene schuld geregtelijk invorderen. *...KLAMMERN, *b. w.* krammen, met krammen vastmaken; *ein Wort* —, een woord tusschen teksthaakjes zetten. *...KLANG, *m.* (171) akkoord, *o.* zamenluiding, overeenstemming, *v.* *...KLEBEN, *b. w.* zie EINKLEISTERN.

EINKLEIDEN, *b. w.* inkleeden; een' monnik-, eene non (met het geestelijk gewaad) omhangen; *fig.* in de orde opnemen; *sich — lassen* het (geestelijk) kleed aannemen; *fig. eine Sache* —, iets inkleeden, - bedekt zeggen, - bedekt uiten. *...UNG, *v.* aanneming, opneming (in eene geestelijke orde); *fig.* inkleeding, *v.* *...KLEISTERN, *b. w.* inplakken, met lijm -, met stijfsel beplakken. *...KLEMMEN, *b. w.* inklemmen, drukken, persen. *...KLINKEN, *b.* en *o. w.* met de klink sluiten, - gesloten zijn. *...KLOPFEN, *b. w.* inslaan, inkloppen, door kloppen openslaan, - doen invallen. *...KNEBELN, *b. w.* knevelen, binden. *...KNETEN, *b. w.* kneden in (onder het deeg). *...KNICKEN, *b. w.* knakken, knikken. *...KNÜPFEN, *b. w.* knoopen in, inknoopen; *fig.* zie EINBINDEN. *...KOCHEN, *b.* en *o. w.* doen-, laten inkoken, door koken verminderen; *bis zur Hälfte — lassen*, tot op de helft laten inkoken.

EINKOMMEN, *o. w. (onr.)* in-, binnenkomen; *fig.* geworden; in den zin krijgen, op de gedachte komen; *schriftlich* —, zich bij rekwest (aan de regtbank) wenden; *wider einen* —, tegen iemand opkomen (geregtelijk); *dawider* —, zich tegen iets verzetten, protesteren. *—, *o.* inkomen, *o.* inkomst, *v.* *...KOPPELN, *b. w.* omheinen, met eene schutting om-, afsluiten. *...KÖRBEN, *b. w.* in den korf doen (den bijenzwerm). *...KORN, *o.* spelt, *v.* *...KRAMEN, *b. w. (w. g.)* installen, inpakken. *...KREISEN, *b. w.* omringen, omsingelen. *...KRIECHEN, *b. w. (onr.)* in -, binnenkruipen, inkruipen. *...KRIEGEN, *b. w.* (§) inkrijgen, ontvangen. *...KÜNFTE, *v. mv.* inkomsten, *v. mv.* inkomen, *o.*

EINLADEN, *b. w. (onr.)* laden, inschepen;

uitnoodigen, te gast noodigen; *der eingeladene Gast* —, de genoodigde. *—D, *b. n.* *fig.* uitlokkend, aanlokkelijk; (§) snoeperig, smakelijk. *...UNG, *v.* inlading, lading, inscheping, uitnoodiging, *v.* —SSCHREIBEN, *o.* brief-, briefje van uitnoodiging, *m. o.* —SSCHRIFT, *v.* (46) uitnoodigingsbrief, *m.* programma, *o.* *...LAGE, *v.* uitstalling, *v.*; ingesloten brief; inleg (in het spel), *m.* aandeel, fournissement, *o.* *...LAGER, (*w. g.*) — *halten*, tot gijzelaar dienen. *...LÄNDISCH, *b. n.* zie INLÄNDISCH.

EINLANGEN, *b. w.* zie EINREICHEN, EINGEBEN, ANLANGEN.

EINLASS, *m.* in-, toelating, *v.*; deurtje, poortje, *o.* *—EN, *b. w.* in-, toe-, binnenlaten, inzetten (den bodem in een vat), invoegen; *fig.* *sich mit einem* —, zich met iemand inlaten, betrekking met iemand aanknoopen; *sich in etwas* —, zich in eene zaak mengen, zich er mede bemoeijen; *sich mit einem in ein Gespräch* —, zich met iemand in gesprek inlaten; *sich in eine Heirath* —, zich tot een huwelijk verbinden; *sich gerichtlich mit einem* —, iemand geregtelijk vervolgen. *...LASSUNG, *v.* inlating, verbindtenis tot... *v.* *...LAUF, *m.* inloop, *m.* het in-, binnenloopen. —EN, *o. w.* (*onr.*) in-, binnenloopen, aankomen, komen; krimpen, inkrimpen, (zie EINGEHEN). —, *o.* het in-, binnenloopen, de aankomst; krimping, *v.* *...LAUGEN, *b. w.* in de loog doen, - zetten, loogen. *...LÄUTEN, *b.* en *o. w.* inluiden, het sein geven tot, met klokkengelui verkondigen; *die Messe* —, de kermis inluiden.

EINLEGEMESSER, *o.* EINLEGER, *m.* vouw-, zakmes, *o.*

EINLEGEN, *b. w.* inleggen, leggen in...; *Besatzung* —, bezetting leggen (in eene plaats); *bei einem Soldaten* —, soldaten bij iemand inkwartieren; *das Messer* —, het mes digtknippen; *einen Pfeil* —, eenen pijl opleggen (in de keep, op de pees van eenen boog); *Waaren* —, goederen uitstallen; *Fleisch* —, vleesch inzouten; *in Essig und Oel* —, in azijn en olie inleggen, insnijden; *Gurken* —, agurkjes inleggen; *Reben* —, wijngaardranken inleggen (om te planten); *Nelken* —, anjelieren inzetten, -poten; *Wein, Bier* —, wijn-, bier kelderen of opdoen; *mit Platten von Marmor* —, met marmerplaten beleggen, - inleggen; *Eisen und Stahlarbeit mit Gold od. Silber* —, ijzer-, staalwerk met goud en zilver inleggen; (59) *der Hund legt sich ein*, de hond laat diepe voetstappen na; *fig. Ehre, Schande mit etwas* —, bij iets eer behalen, - schande oogsten; *ein gutes Wort für einen* —, voor iemand een goed woord doen, zijne voorspraak zijn; (119) *eine Appellation* —, appel aanteekenen van iets. *—, *o.* *...UNG, *v.* het inleggen, inlegging, uitpakking (van waren); oplegging (van den pijl); keldering (van wijn), enz. *v.* *...ER, *m.* afzetsel, *o.* wijngaardrank, *m.*

EINLEIMEN, *b. w.* lijmen. *...LEITEN, *b. w. fig.* voorbereiden, beginnen (met beleid, doelmatig). *...LEITUNG, *v.* doelmatige voorbereiding, *v.* *...LENKEN, *b.* en *o. w.* weder inzetten, inleiden, invoeren, weder doen sluiten, passen; zie EINREICHEN; *fig. wieder* —, tot de zaak-, tot het onderwerp terugkeeren; weder op den weg komen. *...LESEN, *b. w.* (*onr.*) inzamelen; (195) scheren. *...LESEMASCHINE, *v.* zijdewerkerskam, *m.* *...LESESCHÜRE, *v. mv.* scheerkoordjes (bij zijdew.), *o. mv.* *...LEUCHTEN, *o. w. fig.* duidelijk blijken. —D, *b. n.* blijkbaar, duidelijk, baar-, klaarblijkelijk. *...LIEFERN, *b. w.* inleveren, overhandigen, over-, toezenden. *...LIEFERUNG, *v.* inlevering, overhandiging, *v.* *...LIEGEN, *o. w.* inliggen, ingesloten zijn (van brieven); *bei einem* —, bij iemand gehuisvest-, ingekwartierd zijn, (*w. g.*). *...LIEGEND, *b. n.* inliggend; —*er Brief*, de inliggende, bijgaande (brief) *...LOCHEN, *b. w.* (168) boren (een gat). *...LOGIREN, *b. w.* (§) huisvesten bij... *...LÖSEN, *b. w.* inlossen, vrij-, loskoopen; (123) inlossen, naasten, benaderen. *...LÖTHEN, *b. w.* solderen. *...LÖTHUNG, *v.* soldeersel, *o.* het solderen; soldering, *v.*

EINMACHEN, *b. w.* maken-, doen in; konfijten, (vruchten) inleggen; pekelen (visch enz.), zie EINLEGEN; *mit Zucker* —, insuikeren; *in Essig* —, in azijn leggen; *den Teig* —, het deeg kneden; *Kalk* —, den kalk beslaan. *—, *o.* het inmaken, enz. (verder in alle bet.) *...MÄHDIG, *b. n.* (2) slechts eenmaal 's jaars te maaijen. *...MAHNEN, *b. w.* (§) manen (wegens betaling), invorderen. *...MAISCHEN, *b. w.* zie EINMEISCHEN.

EINMAL, of EIN MAL, *bijw.* eens, eenmaal; *nur* —, slechts eens; *ein für allemal*, eens voor altoos; *auf* —, tegelijk, te zamen; op eens, eensklaps; *alles auf* —, alles te zamen; — *über das andere*, slag op slag; achtervolgens; — *um das andere*,

om den anderen keer; beurtelings.
EINMAL, *bijw.* eertijds, weleer, oudtijds, eens, eenmaal; ooit; nu en dan, een weinig; *wenn er — Lust dazu bekommt*, als hem ooit de lust daartoe bekruipt; *da sind Sie endlich —*, eindelijk ziet men u eens; *hören Sie —*, hoor eens; *trinken Sie —*, drink eens, *nicht —*, zelfs niet.
EINMALEINS, *o.* tafel van vermeningvuldiging, *v.*
EINMALIG, *b. n.* slechts voor eens; enkel. *...MÄNNISCH, *b.n.* voor één' man, voor één' persoon. *...MARSCH, *m.* binnenkomst, *v.*; intogt, *m.* —IREN, *b. w.* intrekken, binnenmarscheren. *...MASS, *o.* verlies (op het koren, den wijn), *o.* inmeting, *v.* *...MASTIG, *b. n.* met één' mast. *...MAUERN, *b. w.* inmetselen; om-, bemetselen (met een' muur); inkerkeren, gevangen zetten; opsluiten; klinken (in een' muur). *...MEISCHEN, *b. w.* (21) kokend water (op het mout) gieten. *...MEISSELN, *b. w.* inbeitelen. *...MENGEN, *...MISCHEN, *b. w.* in-, ondereenmengen; *fig. sich mit—*, zich in iets mengen, zich met iets bemoeijen. *...MENGUNG, *...MISCHUNG, *v.* in-, ver-, ondereenmenging, *v.* mengsel, *o.* *...MESSEN, *b. w.* (*onr.*) meten in (een' pot, eene kan enz.); inmeten (door meting verliezen). *...MIETHEN, *b. w.* voor iemand huren, af-, inhuren; *sich —*, eene woning inhuren. *...MIETHUNG, *v.* het inhuren. *...MUMMEN, *b. w.* inmoffelen. *...MÜNZEN, *b.w.* klein voor groot geld geven; ver-, overmunten. *...MUTH, *m.* (*w.g.*) zie EINMÜTHIGKEIT. *...MUTHEN, *b. w.* (§) naar een gild staan. *...MÜTHIG, *b. n.* en *bijw.* eenstemmig; eenparig, eenpariglijk; met algemeene stemmen. *...MÜTHIGKEIT, *v.* eenparigheid, overeenstemming, *v.*
EINNAGELN, *b. w.* in-, aanspijkeren. *...NÄHEN, *b. w.* innaaijen; naauwer maken, inslaan (een kleed enz.). *...NAHME, *v.* ontvangst; inneming, bemagtiging, bemeestering, *v.* *...NAMIG, *b. n.* (156) enkelvoudig (van grootheden); zie EINFACH.
EINNEHMEN, *b. w.* (*onr.*) innemen, naar binnenhalen, -trekken; ontvangen, opnemen, huisvesting-, schuilplaats verleenen; ontvangen, innen (penningen); innemen, bezetten, vervullen (eene plaats); innemen, bemeesteren, bemagtigen; innemen, slikken, gebruiken (een geneesmiddel); inademen; *fig.* goed-, kwalijk stemmen; eene goede-, kwade meening doen opvatten; bekoren, verrukken; *das Segel —*, het zeil opbinden, inhalen; *viel Raum —*, groote ruimte beslaan; *mit Sturm —*, stormenderhand innemen; *fig. eines Stätte —*, iemands plaats vervangen; *eine Sache genau —*, naar iets oplettend luisteren; *einen Geruch —*, een' geur opvangen; *Vorwürfe —*, verwijtingen-, berispingen slikken, hooren; *dieser Wein nimmt den Kopf ein*, die wijn stijgt naar het hoofd; *einen wider einen —*, iemands vooringenomenheid tegen een ander opwekken; *einen für einen od. etwas —*, iemand een' goeden dunk van een' ander of van iets doen opvatten; *sich — lassen*, zich laten medeslepen; vooringenomenheid opvatten (voor of tegen). *—D, *b. n. fig.* innemend, vriendelijk, beminnelijk. *...ER, *m.* ontvanger, *m.*; *— der Früchte*, inzamelaar der vruchten (der tienden). —INN, *v.* ontvangster, *v.* *...UNG, *v.* ontvangst; inning (der belastingen), huisvesting; inneming, bemeestering; bezetting; vervulling, vervanging (eener plaats of bediening), *v.*; het geven van goeden dunk.
EINNETZEN, *b. w.* zie NETZEN.
EINNIETEN, *b. w.* in-, vastklinken.
EINNISTEN (SICH), EINNISTELN (SICH), *w. w.* (§) zich nestelen; (ook *fig.*) *...NÖTHIGEN, *b. w.* (iemand iets) opdringen. *...ÖDE, *v.* woestijn, woestenij, wildernis, *v.*
EINÖLEN, *b. w.* oliën; met olie in-, besmeren.
EINPACKEN, *b. w.* inpakken; (in eene kist, ton, in stroo, in papier enz.) pakken, rollen; *zur Reise —*, zijn' koffer pakken, zich reisvaardig maken; *heimlich —*, zich heimelijk wegmaken; zijne biezen pakken; *fig.* (§) zich beschaamd uit de voeten maken. *...ER, *m.* pakker, *m.*; *— der Häringe*, haringpakker, -kaker. *...UNG, *v.* inpakking, *v.* *...PALMEN, *b. w.* inpalmen (een touw). *...PAPPEN, *b. w.* inplakken. *...PASSEN, *b. w.* inpassen, passen; doen sluiten, inzetten, invoegen; *in eine Fuge —*, in eene voeg sluiten; *in ein Zapfenloch —*, in een tapgat drijven, -inslaan. *...PASSIREN, *b. w.* in-, doortrekken, -passeren; zie HINEINGEHEN. *...PASSUNG, *v.* invoeging, insluiting, *v.* *...PFÄHLEN, *b. w.* met palen bezetten; palissaderen. *...PFÄHLUNG, *v.* inpaling, palissadering, *v.* *...PFARREN, *b. w.* in een kerspel trekken. *...PFEIFEN, *b. w.* (173) fluitsgewijs enten. *...PFERCHEN, *b. w.* in een perk leggen; in de schaapskooi trekken, om-

sluiten. *...PFLANZEN, *b. w.* inplanten, pooten; inplanten; *fig.* inprenten. *...PFLANZUNG, *v.* inplanting; *fig.* inprenting, *v.* *...PFLASTERN, *b. w.* rondom bestraten, -plaveijen. *...PFLÖCKEN, *b. w.* inpinnen, met pinnen vastslaan, -vastmaken. *...PFLÜGEN, *b. w.* in-, onderploegen; door het ploegen doen instorten; zie ook EINACKERN. *...PFROPFEN, *b. w.* enten, inenten (op andere planten); zie ook EINIMPFEN. *...PFROPFUNG, *v.* enting, *v.*; zie ook EINIMPFUNG.

EINPFÜNDIG, *b. n.* van één pond (gewigt). *...PFÜNDNER, *m.* (5) eenponder (kanon), *m.* *...PFÜTZEN, *b. w.* (9) met den schepemmer putten. *...PICKEN, *b. w.* bepekken. *...PLAUDERN, *b.w.* *einem etwas* —, inpraten, iemand tot iets overhalen; iemand iets doen gelooven; *einen* —, door babbelen of zeuren doen insluipen. *...PÖCKELN, *b. w.* inpekelen, inzouten. *...PRÄGEN, *b. w.* indrukken; stempelen; (ook *fig.*) inprenten. *...PREDIGEN, *b. w.* door prediking inprenten. *...PRESSEN, *b. w.* inpersen. *...PRÜGELN, *b. w.* (§) inkloppen, inranselen; door slagen inprenten. *...PUDERN, *b. w.* bepoederen; *fig.* (§) inpoeijeren. *...PUMPEN, *b. w.* pompen in; vullen door pompen. *...QUARTIEREN, *b. w.* inkwartieren. *...QUARTIERUNG, *v.* inkwartiering, (ook de soldaten zelven); inlegering, *v.* *...QUELLEN, *b.* w. weeken, vaten inwateren. *...QUERLEN, *b. w.* tot schuim slaan, klutsen. *...RAFFEN, *b. w.* (*w. g.*) bijeen rapen, mederapen. *...RAHMEN, *b. w.* in eene lijst of een raam vatten, zetten. *...RAMMELN, *...RAMMEN, *b. w.* inheijen (van palen). *...RATHEN, *b. w.* zie ANRATHEN. *...RÄUCHERN, *b. w.* rooken; in den rook laten hangen. *...RAUMEN, *...RÄUMEN, *b. w.* ruimen, opruimen, schikken; (het huisraad) op zijne plaats zetten; van huisraad voorzien; uitstallen; in-, ontruimen; (eene plaats) verlaten, overlaten; *fig.* toegeven, in-, toestemmen, bekennen; vergunnen, in-, bewilligen. *...RÄUMUNG, *v.* in-, opruiming, schikking van het huisraad; vergunning, bewilliging; bekentenis; toestemming, *v.* *...RAUNEN, *b. w.* inblazen; toefluisteren; *fig.* doen opvatten, opstoken. *...RECHNEN, *b. w.* bijrekenen; opnemen in de rekening; *mit eingerechnet*, medegerekend, met inbegrip van. *...REDE, *v.* overreding, *v.*; antwoord, *o.* tegenspraak, -werping; (119) exceptie, *v.* *...REDEN, *b. w.* overreden; overtuigen; *einem Muth, Herz* —, iemand aanmoedigen, -moed inspreken. —, *o. w. einem*, iemand tegenspreken, -in de rede vallen; iemand tegenwerpingen doen. *...REDUNG, *v.* berisping, *v.* verwijt, *o.* tegenwerping, *v.* *...REFFEN, *b. w.* (203) inreven, zeil minderen. *...REIBEN, *b. w.* (*onr.*) inwrijven; door wrijving inbrengen. *...REIBUNG, *v.* inwrijving, *v.* *...REICHEN, *b. w.* overreiken, overhandigen, inleveren. *...REIHEN, *b. w.* in-, aanrijgen; met ruime steken rijgen. *...REISSEN, *b. w.* (*onr.*) inscheuren; afbreken, omverhalen, vernielen, afwerpen, sloopen. —, *o. w.* (*onr.*) inscheuren; barsten; *fig.* zich verspreiden, veld winnen (in eene kwade beteekenis). *...REISSUNG, *v.* inscheuring; afbreking, slooping, verspreiding, *v.* *...REITEN, *b.* en *o. w.* (*onr.*) in-, binnenrijden (te paard); rijdende doen openspringen. *...RENKEN, *b. w.* weder doen sluiten, vallen in..., weder (in het lid) zetten, inzetten. *...RENKUNG, *v.* inzetting; inzetting (van een lid enz.), *v.* *...RENNEN, *b. w.* (*onr.*) in-, openrennen, door rennen breken, -openen.

EINRICHTEN, *b. w.* zie EINRENKEN. *—, inrigten, schikken, ordenen, regelen, zijn huis schikken, -op een' geregelden voet brengen; opknappen (een huis, een' tuin enz.); (de huishouding van staat) regelen; breuken onder éénen noemer brengen; (13) gelijk zetten, opmaken (een gedrukt blad); *etwas nach etwas* —, iets naar iets regelen, -rigten, er mede overeenbrengen; *sich* (*sein Hauswesen*) —, zich (zijne huishouding) regelen, -op een' geregelden voet brengen, zich vestigen; *er ist noch nicht eingerichtet*, hij is nog niet op orde. *...UNG, *v.* zie EINRENKUNG. —, schikking, regeling, *v.* beheer, *o.* ordestelling (van het huis); regeling (van een' staat); ordonnantie (eener schilderij enz.), *v.* plan, *m.* bouw, *o.*; (13) gelijkstelling, *v.* *...RIEGELN, *b. w.* ingrendelen, achter grendels sluiten; *sich* —, zich opsluiten (door digtgrendeling). *...RITT, *m.* het in-, binnenrijden (te paard), intogt, *m.* *...RITZEN, *b. w.* in-, oprijten, schrammen, insnijden. *...ROLLEN, *b. w.* inrollen, rollen in... *...ROSTEN, *o. w.* verroesten, door den roest verteren. *...RÜCKEN, *b.* en *o. w.* opnemen, invoegen; (in een dagblad enz.) inlasschen; (een' regel) binnenwaarts plaatsen; op iemand volgen, iemand vervangen; inrukken (van soldaten.) *...RÜCKUNG, *v.* plaatsing, op-

name (in een dagblad); binnenkomst, *v.* *...RÜHREN, *b. w.* in-, omroeren, mengen; beslaan (kalk). *...RÜHRUNG, *v.* het omroeren, mengen enz.

EINS, *v.* een, aas, oog in het kaart-, en dobbelspel. *—, *telw.* en *bijw.* een (getal); *fig.* eens, zie EINIG; — *von beiden*, een van beide; — *um das Andere*, de (het) eene om den (de, het) andere; beurtelings; — *ins Andere*, het een door het ander, dooreen; (§) *es ist* —, het is één uur; *es ist halb* —, het is half een; *es ist mir alles* —, dat is mij hetzelfde; *noch* —, nog eenmaal, nog een woordje; (§) *wir wollen* — *trinken*, laten we eens drinken.

EINSAAT, *o.* zie AUSSAAT.

EINSACKEN, *b. w.* opzakken, in zakken doen. *...SÄEN, *b. w.* in-, bezaaijen; *mit Korn* —, koren zaaijen (in een land). *...SAGEN, *b. w.* zie EINHELFEN, VORSAGEN. *...SÄGEN, *b. w.* in-, opzagen. *...SAITIG, *b. n.* eensnarig; —*es Instrument*, (de) monocorde, *v.* *...SALBEN, *b. w.* zalven, balsemen. *...SALBUNG, *v.* zalving, balseming, *v,* *...SALZEN, *b. w.* inzouten, -pekelen. *...SALZER, *m.* inzouter, *m.* *...SALZUNG, *v.* inzouting, -pekeling, *v.* het zouten, pekelen.

EINSAM, *b. n.* en *bijw.* eenzaam, alleen. *—KEIT, *v.* eenzaamheid; *fig.* verlatenheid, *v.* *...SAMMELN, *b. w.* inzamelen, oogsten; *für die Armen* —, rondgaan, (penningen voor de armen) opzamelen; kollekteren. *...SAMMLER, *m.* opzamelaar, gaarder, kollektant, *m.* *...SAMMLUNG, *v.* inzameling, *v.* oogst, *m.* kollekte, *v.*

EINSATZ, *m.* inzet, inleg (in het spel), *m.*; onderpand; stel (doozen, schotels); grondsop; broed (van vijvers), *o.*; schroef, *v.*; lederbereidsel (met run), stel huiden (ter looijing bestemd), *o.* *—GEWICHT, *o.* gewigten die in elkander passen, *o. mv.* *—RÖHRE, *v.* (133) verleng-pijp, *v.*

EINSAUEN, *b.w.* (§) bevuilen. *...SÄUERN, *b. w.* deesemen. *...SAUFEN, *b.w.* (*onr.*) (§) opslurpen, op-, inzuipen. *...SAUGEN, *b. w.* (*onr.*) in-, opzuigen; *fig.* inzuigen, aannemen. *...SAUGUNG, *v.* het inzuigen; *fig.* aannemen. *..., SÄUMEN, *b.w.* inzoomen. *...SÄUNG, *v.* bezaaijing, *v.* het bezaaijen. *...SCHALIG, *b. n.* eenschalig. *...SCHALTEN, *b. w.* inlasschen, invoegen, tusschen zetten; — *und verfälschen*, invoegen en vervalschen; *der eingeschaltete Tag*, schrikkeldag (29ste Februarij). *...SCHALTUNG, *v.* invoeging, tusschenplaatsing; inlassching, *v.* *...SCHÄRFEN, *b. w.* inscherpen, inprenten; gestreng aanbevelen. *...SCHARREN, *b. w.* onderschuiven, begraven, in den grond verbergen; begraven, bedelven. *...SCHARRUNG, *v.* begraving, indelving, *v.*

EINSCHATTIGE VÖLKER, *o. mv.* (1) tegenzijdige schaduwigen, *m. mv.* *...SCHENKEN, *b. w.* inschenken; *fig. reinen Wein* —, onbewimpeld de waarheid zeggen. *...SCHICKEN, *b. w.* inzenden, inleveren, te hand stellen. *...SCHICKUNG, *v.* zending, toezending, *v.*

EINSCHIEBEN, *b. w.* (*onr.*) in-, naar binnen schuiven; invoegen, insteken, onderschuiven; *fig.* invoegen, laten invloeijen; inlasschen; *das Brod* —, het brood (in den oven) schuiven. *...SCHIEBGERICHT, *o.* zie ZWISCHENGERICHT. *...SCHIEBLEISTE, *v.* lijstwerk, *o.*; pilaarlijst, *v.* *...SCHIEBSEL, *o.* tusschenvoegsel, tusschen gevoegd-, geschoven voorwerp, *o.*; tusschenzin, *m.* *...SCHIEBUNG, *v.* inschuiving, *v.*; het inschieten (der brooden); inlassching, bijvoeging, *v.*; ingeschoven woord, stopwoord, *o.* *...SCHIESSEN, *b. w.* (*onr.*) neêr-, platschieten; (6) inschieten (van brood); (195) doorweven, doorschieten; *ein Gewehr* —, een geweer proberen; *sich* —, zich in het schieten oefenen, zie EINSCHIEBEN (SICH); *mit* —, invloeijen, mede doorgaan. —, *o. w.* (*onr.*) instorten, invallen. *...SCHIFFEN, *b. w.* inschepen; *sich* —, zich inschepen, scheep gaan. *...SCHIFFUNG, *v.* inscheping, *v.* *...SCHIRREN, *b. w.* zie ANSCHIRREN. *...SCHLACHTEN, *b. w.* slagten; zijne winter-provisie opdoen (spek enz.). *...SCHLAFEN, *o. w.* (*onr.*) inslapen, indutten; verstijven, slapen; *fig.* inslapen, een' zachten dood sterven; *der Fuss ist mir eingeschlafen*, mijn voet slaapt. *...SCHLÄFERIG BETT, *o.* bed voor éénen persoon. *...SCHLÄFERN, *b. w.* doen inslapen, in slaap sussen, wiegen, (ook *fig.*). *...SCHLÄFERUNG, *v.* het in slaap sussen; *fig.* onderdrukking (van een gerucht), *v.*; het bijleggen (van een' twist).

EINSCHLAG, *m.* handslag; ingesloten brief; omslag, *m.*; zwavel (om fust te zwavelen), *v.*; (195) inslag, *m.*; (69 en 101) opnaaisel, *o.*; (67) streng, *v.* inslag (aan haar); *fig.* (§) raad, *m.*; *einem Fasse den* — *geben*, een vat zwavelen. —EMESSER, *o.* zie EINLEGEMESSER. *—EN, *b. w.* (*onr.*) inslaan, inspijkeren; in-, openslaan, opentrappen, den bodem slaan uit... ;

insluiten (een' brief); inpakken, vouwen, voegen in, bijvoegen; (69) inslaan, opnaaijen; (195) den inslag geven, doorweven; *in Kisten* —, in kisten sluiten; *in Fässer* —, in vaten pakken, kaken (haring); *den Wein* —, wijn zwavelen; *fig.* *einen Weg* —, eenen weg inslaan. —, *o. w. (onr.)* den handslag geven, in de hand slaan (bij het sluiten van eenen koop); (136) inbuigen, zijn' glans verliezen, verbleeken; (9 en 59) beginnen te graven; *fig.* betreffen, behooren tot; slagen; *das Wetter hat in dieses Haus eingeschlagen*, de bliksem -, de donder is in dat huis geslagen; *das schlägt nicht in mein Fach ein*, dat behoort niet tot mijn vak, - tot mijne kompetentie; *unsere Magd ist nicht eingeschlagen*, onze meid heeft niet aan de verwachting beantwoord. —, *o.* de inslaande donder, *m.*; zie ook EINSCHLAGUNG. *—SFADEN, *m.* (195) inslagsdraad, *m.* *—SSPÄNE, *v. mv.* zwavelspaanders, (ter zwaveling van fust), *m. mv.* *—UNG, *v.* het inslaan, indrijving; insluiting (van een' brief); ontvangst, inning (van gelden), *v.* het (haring) kaken, *o.*

EINSCHLEICHEN, *o. w. (onr.)* *— (SICH), *w. w.* in-, binnensluipen, inkruipen; *fig.* insluipen, zich in-, binnendringen. *...SCHLEIERN, *b. w.* omsluijeren, den sluijer geven, - doen aannemen (als non); *sich* — *lassen*, den sluijer aannemen. *...SCHLEIFEN, *b. w. (reg.)* op eene slede binnenbrengen, - slepen. —, *b. w. (onr.)* inslijpen, slijpen in, - op. *...SCHLEPPEN, *b. w.* inslepen.

EINSCHLIESSEN, *b. w. (onr.)* in-, weg-, opsluiten, omringen, omtuinen, omheinen; (108) berennen, insluiten, omsingelen; *fig.* bevatten, bevatten in; *einen Brief in einen andern* —, een' brief in een' anderen sluiten; *ein Wort* —, een woord tusschen tekstbaakjes zetten; *einen in sein Gebet* —, iemand in zijn gebed opnemen. *—, *o. w. (onr.)* sluiten, digtgaan. *...LICH, *bijw.* ingesloten, met inbegrip van... *...UNG, *v.* omheining, *v.* omkring, *m.*; (108) berenning, insluiting, blokkering, blokkade, *v.* —SZEICHEN, *o.* (13 en 151) tekstbaakjes, *o. mv.* *...SCHLINGEN, *b.w. (onr.)(w. g.)* in-, omstrikken. *...SCHLUCKEN, *b.w.* opslikken, opslurpen. *...SCHLUMMERN, *o.w.* insluimeren. *...SCHLÜPFEN, *o. w.* insluipen, inglijden. *...SCHLÜRFEN, *b. w.* inslurpen, met kleine teugen drinken. *...SCHLUSS, *m.* het in-, omsluiten; ingesloten brief, *m.*; tekstbaakjes, *o. mv.*; *mit* —, met inbegrip van..., ingesloten, tot en met. *...SCHMALZEN, *b. w.* (28) vetten. *—, het vetten, insmering, *v.* *...SCHMALZTROG, *m.* vetbak, *m.*

EINSCHMEICHELN (SICH), *w. w.* zich (vleijende) indringen. *—D, *b. n.* indringend, kruipend, streelend, liefkozend. *...LUNG, *v.* vleijerij, kruiperij, indringing, *v.* *...SCHMEISSEN, *b. w.* zie EINWERFEN. *...SCHMELZEN, *b.w. (reg.)* —, *o. w. (onr.)* smelten, medesmelten; insmelten (verliezen), smelten. *...SCHMIEDEN, *b. w.* *einen Verbrecher* —, een' misdadiger in boeijen slaan. *...SCHMIEREN, *b. w.* insmeren, iets smerende inbrengen; *mit Oel* —, oliën; (§) zie EINSCHMUTZEN. *...SCHMUTZEN, *b. w.* bemorsen, vuil-, morsig maken, bevlekken. *...SCHNALLEN, *b. w.* gespen. *...SCHNAUBEN, *b. w.* *die Luft* —, de lucht inademen, - opsnuiven. *...SCHNEIDE, *v.* (27) draaijers-haakje, *o.* *...SCHNEIDEN, *b.w. (onr.)* insnijden, inkerven, kerven, graveren op...; *Brod (zur Suppe)* —, brood in de soep snijden; (12) *ein Buch auf dem Rücken* —, den rug van een boek inzagen; *die Leinwand schneidet sich (beim Ausschneiden) ein*, het linnen (lijnwaad) meet door het uitsnijden in. —, *o. w. (onr.)* snijdend doorgaan (in het vleesch). *...SCHNEIDESAGE, *v.* (146) inzaging, *v.* *...SCHNEIDIG, *b. n.* eensnijdend, met één' scherpen kant.

EINSCHNITT, *m.* insnijding, snede, inkerving, kerf; (116) gravering, *v.*; (146) afsnijdsel; (180) schietgat, *o.* schuinte (in eenen muur), *v.*; zaagwerk, *o.*; (203) keep, sleuf; (188) groef; (25) rusting, magtsnede, *v.* *—MESSER, *o.* (48) uitsnijmes, *o.* *...SCHNITZEN, *b. w.* insnijden, insnijdingen maken, kerven. *...SCHNUPFEN, *b. w.* afsnuiven. *...SCHNÜRREN, *b. w.* inrijgen, snoeren, binden. *...SCHÖPFEN, *b. w.* inscheppen. *...SCHRANKEN, *b. w.* beperken, bepalen, naauwer maken; *fig.* intrekken, bepalen, begrenzen, bekorten; matigen, verhinderen, wijzigen; brengen tot; *sich auf etwas* —, zich bij iets bepalen; *sich (seine Ausgaben)* —, zijne uitgaven beperken, bezuinigen. —D, *b. n.* beperkend, bepalend, begrenzend. *...SCHRANKUNG, *v.* beperking, bepaling, wijziging, vermindering, *v.*; perk, *o.* grens, *v.* *...SCHRAUBEN, *b w.* inschroeven, met eene schroef sluiten. *...SCHREIBEN, *b. w. (onr.)* in-, opschrijven; opnemen (in eene akte), registreren; *in*

die Matrikel —, in het hoofdregister opschrijven; *sich* —, *sich* — *lassen*, zich inschrijven, teekenen op... *...SCHREIBUNG, *v*. inschrijving, opschrijving. *v*.

EINSCHROTEN, *b*. *w*. kelderen, in den kelder doen. *...SCHRUMPFEN, *o*. *w*. inkrimpen. *...SCHÜCHTERN, *b*. *w*. angst aanjagen, bevreesd -, benaauwd maken. *...SCHÜRIG, *b*. *n*. slechts eens in het jaar geschoren wordende (van schapen). *...SCHUSS, *m*. (195) inslag *m*. *...SCHUSTERN, *o*. *w*. (§) inschieten, verliezen, in verval geraken, vervallen, bederven, achteruitgaan. *...SCHÜTTEN, *b*. *w*. instorten, ingieten. *...SCHWÄRZEN, *b*. *w*. inpraten, wijsmaken, geheel overzwarten; *fig*. bemorsen; insmokkelen. *...SCHWÄRZER, *m*. smokkelaar, *m*. *...SCHWATZEN, in -, overpraten; *sich bei einem* —, zich bij iemand door vleitaal indringen. *...SCHWEFELN, *b*. *w*. inzwavelen, zwavelen. *...SCHWEMMEN, *b*. *w*. doen inzwemmen, drijvende aanvoeren.

EINSEGNEN, *b*. *w*. inzegenen, den zegen uitspreken over, wijden, bevestigen (bij de kommunie of de belijdenis). *...SEGNUNG, *v*. inzegening, wijding, bevestiging, *v*. *...SEHEN, *b*. *w*. (*onr*.) inzien, bemerken, kennen, gevoelen, doorschouwen, uitvorschen; —, *o*. *ein* — *haben*, raad geven, - weten, oppassen, voorzien, bevel geven; zie EINSICHT. *...SEIFEN, *b*. *w*. inzepen, zepen. *...SEIFUNG, *v*. inzeping, *v*. *...SEITIG, *b*. *n*. en *bijw*. eenzijdig, (ook *fig*.); bijzonder, afzonderlijk, aan de eene zijde, partijdig, -lijk, eenerzijds. —KEIT, *v*. *fig*. eenzijdigheid, partijdigheid, *v*. *...SENDEN, *b*. *w*. (*onr*.) in -, opzenden, inleveren, te hand stellen. *...SENDER, *m*. inzender, inleveraar, voorsteller, *m*. *...SENKEN, *b*. *w*. indompelen, doen zakken in... nederlaten (in een graf); *Reben* —, ranken inleggen (in den grond). *...SENKUNG, *v*. indompeling, nederlating, *v*.; het inleggen (van ranken).

EINSER, *m*. zie EINS.

EINSETZEISEN, *o*. (148) uitklopplaat, *v*.

EINSETZEN, *b*. *w*. inzetten, gevangen -, achter de tralies zetten; opsluiten (ganzen ter mesting); opsluiten; in (een dagblad enz.) zetten; vatten, zetten (van edelgesteenten, planten); in potten zetten (van bloemen); *fig*. inzetten, inleggen (in het spel); verpanden, te pand geven; instellen, aanstellen, benoemen, installeren; inwijden (een' bisschop); (119) aanstellen, benoemen bij -, in de plaats van...; *einen zu seinem Erben* —, iemand tot zijn' erfgenaam benoemen; *sich* —, instijgen, instappen; plaats nemen in... - op... *...ROSE, *v*. groote roos, (in de bouwk.), *v*. *...UNG, *v*. inzetting; plaatsing in; gevangenneming; opname (in een dagblad); invatting, *v*. het invatten, zetten (van edelgesteenten); *fig*. verpanding, instelling, planting, aanstelling, benoeming; wijding (van een' bisschop); (119) aanstelling bij..., - in de plaats van, *v*.; *die Worte der* —, de woorden des bondzegels.

EINSICHT, *v*. opzigt, onderzoek; *fig*. doorzigt, *o*. scherpzinnigheid, *v*. verstand, *o*. *—EN, *o*. *mv*. begrippen, gevoelens, *o*. *mv*. denkwijze, *o*. *—SVOLL, *b*. *n*. en *bijw*. verstandig, scherpzinnig, helder; verstandiglijk. *...SIEDELEI, *v*. kluizenaarshut, kluis, hermitage, *v*. *...SIEDLER, *m*. kluizenaar, heremiet, *m*. —ISCH, *b*. *n*. en *bijw*. eenzaam, tot den kluizenaar -, tot het kluizenaarsleven behoorende; eenzaam, afgezonderd. *...SIEDEN, *o*. *w*. zie EINKOCHEN. *...SIEGELN, *b*. *w*. in -, ver -, toe -, digtzegelen. *...SINGEN, *b*. *w*. (*onr*.) in slaap zingen (een kind). *...SINKEN, *o*. *w*. (*onr*.) in -, verzinken, in -, verzakken. *...SITZEN, *o*. *w*. (*onr*.) (*w*. *g*.) stijgen (in een rijtuig enz.). *...SITZIG, *b*. *n*. met ééne plaats; *ein —er Wagen*, rijtuigje met ééne plaats, solo, *o*.

EINSMALS, *bijw*. eenmaal, eens, ooit, immer.

EINSPANNEN, *b*. *w*. in -, voor -, bespannen; spannen (op het raam). *...SPÄNNER, *m*. rijtuig met één paard bespannen, *o*. *...SPÄNNIG, *b*. *n*. met één paard bespannen. *...SPERREN, *b*. *w*. opsluiten, gevangen zetten; in de kooi zetten. *...SPERRUNG, *v*. in -, opsluiting, gevangenzetting, *v*. *...SPINNEN, *b*. *w*. (*onr*.) om -, mede -, er onder spinnen; *sich* —, zijn tonnetje spinnen (van zijdewormen). *...SPRECHEN, *b*. *w*. (*onr*.) *einem Muth* —, iemand aanmoedigen, moed inboezemen; *fig*. een hart onder het riem steken; gerruststellen. —, *o*. *w*. (*onr*.) *bei einem* —, iemand bezoeken, bij iemand aanloopen. *...SPRENGEN, *b*. *w*. in -, besproeijen, besprengen (met zout enz.); *den Schnitt eines Buches* —, een boek op snede bespikkelen; *eine Thür* —, eene deur openloopen, inrennen, inslaan. *...SPRENGUNG, *v*. besproeijing, besprenging, besprenkeling, *v*.; het openloopen, inslaan (eener deur of poort), *o*. *...SPRITZEN, *b*. *w*. in -, bespuiten; begieten. *...SPRITZUNG, *v*. het in -, bespuiten, het begieten, *o*. *...SPRUCH, *m*. bezwaar, *o*. tegenwerping, tegenkanting, *v*. verzet, *o*.; — *thun*, be-

zwaren opwerpen ; verzet aanteekenen (tegen een huwelijk).
EINST, *bijw.* eens, weleer, eertijds.
EINSTAUBEN, *b. w.* (84) broeijen. *...STALLEN, *b. w.* op stal zetten, - brengen, stallen. *...STÄMMEN, *b. w.* gaten maken (met den steekbeitel). *...STÄMMIG, *b. n.* van één' stam (van boomen). *...STAMPFEN, *b. w.* uitdampen, instooten; indrijven; doorstooten, doen instorten. *...STAND, *m.* (119) aanvaarding, *v.* —SRECHT, *o.* (119) regt van aanvaarding, *o.* *...STÄNKERN, *b. w.* (§) met stank vullen, stank verspreiden. *...STÄUBEN, *b. w.* met stof bedekken.
EINSTECHBOGEN, *m.* (13) oplegblad, *o.*
EINSTECHEN, *b. w.* (*onr.*) insteken, prikken, steken (in iets); stikken, doornaaijen; (63) nemen (de kaart). *...STECKEN, *b. w.* insteken (een' stijl, een' paal); in den zak steken; opsteken (een' degen); *fig.* (§) *es* —, de pil slikken; *einen Schimpf* —, eenen hoon verduren, eene beleediging ondergaan. *...STEHEN, *o. w.* (*onr.*) *in einen Kauf* —, in eenen koop deelen, in eens koopen; in iemands regten treden; *für etwas*—, voor iets instaan; *die Wage steht ein*, de balans staat (in evenwigt). *...STEHLEN (SICH), *w. w.* (*onr.*) steelsgewijze binnensluipen, insluipen; zich verschuilen. *...STEIGEN, *o. w.* (*onr.*) in-, op-, bestijgen; beklimmen.
EINSTELLEN, *b. w.* stellen, plaatsen, inbrengen; stallen (een paard); in bewaring geven; plaatsen (van onverkocht geblevene goederen); *fig.* ophouden, doen eindigen, beletten, belemmeren (den voortgang van iets); schorsen, opschorten; *bis auf eine andere Zeit* —, tot nader verschuiven, opschorten; *die Schauspiele, Opern* —, de schouwburgen, operahuizen sluiten; *die Complimente* —, alle pligtplegingen daar laten; *sich* —, zich laten vinden, zich stellen, verschijnen, kompareren; *sich mit der Zahlung richtig* —, op den bepaalden dag betalen. *...STELLUNG, *v.* het in bewaring geven; *fig.* schorsing, opschorting, *v.*; het ophouden (met betalen enz.); uitstel, *o.* enz. *...STICKEN, *b. w.* in-, er bij-, er onder stikken. *...STIMMEN, *o. w.* mede-, tegelijk zingen, akkompagneren; *fig.* in-, overeenstemmen, beveiligen, het eens zijn. *...STIMMIG, *b. n.* en *bijw.* met gelijke stem (in den zang); *fig.* eenstemmig, eenparig, -lijk; eensgezind; op eene overeenstemmende wijze. —KEIT, *v.* eenstemmigheid, eenparigheid, eensgezindheid, *v.* *...STIMMUNG, *v.* overeenstemming, goede verstandhouding, welluidendheid, *v.*
EINSTOPFEN, *b. w.* instoppen; stoppen (eene pijp enz.); inproppen. *...STOSSEN, *b. w.* (*onr.*) in-, naar binnen stooten, indrijven, -slaan; oploopen, -stooten (eene deur); verbreken, verbrijzelen; *den Propf* —, de prop opslaan (van een geweer); *die Ladung* —, de lading aanzetten. *...STOPFUNG, *v.* het in-, naar binnen stooten; breking, openstooting, *v.* *...STREICHEN, *b.w.* (*onr.*) instrijken, inwrijven; (203) *fig. Geld* —, geld innen, - naar zich toe strijken. *...STREUEN, *b. w.* in-, bestrooijen. *...STRICH, *m.* keep, *v.*; (141) sleutelbanden, kepen (aan den sleutelbaard), *m. v. mv.* kloof (aan het slot), *v.* *...STRICKEN, *b. w.* inbreijen. *...STÜCKEN, *b. w.* een stuk-, een' lap inzetten; lappen. *...STUDIREN, *b. w.* instuderen (zijne rol enz.). *...STÜRMEN, *b. w.* instormen, openbreken, openloopen; *auf einen* —, op iemand aanloopen. *...STURZ, *m.* instorting, *v.* val, *m.*; *den* — *drohen*, dreigen in te storten. *...STÜRZEN, *o. w.* instorten, inzakken; neêrslaan.
EINSTWEILEN, *bijw.* (§) ondertusschen, voorloopig, voorhanden, zie INDESSEN, INZWISCHEN. *...SUDELN, *b. w.* bevlekken, bemorsen. *...SYLBIG, *b.n.* éénlettergrepig (woord). *...TÄGIG, *b. n.* van één' dag, eendaagsch; *fig.* voorbijgaande. *...TAGSFLIEGE, *v.* haft, *v.* vliegje dat éénen dag leeft, *o.*
EINTAUCHEN, *b. w.* indoopen, indompelen, induiken, insoppen. *...UNG, *v.* indompeling; indooping, *v.* het insoppen; (46) indompeling (van het katoen in het smeer), *v.* —SKESSEL, *m.* (111) tobbe (om de lompen nat te maken), *v.* *...TAUSCHEN, *b. w.* inruilen, verruilen, verwisselen. *...TAUSCHUNG, *v.* ruil, *m.* verruiling, *v.* *...TEIGEN, *b. w.* tot deeg maken, kneden. *...THEILEN, *b. w.* in-, verdeelen, hoofdelijk omslaan, toedeelen, toekennen, uitreiken; regelen; *in Classen* —, in klassen verdeelen; *seine Zeit wohl* —, zijnen tijd goed in-, verdeelen. ...UNG, *v.* in-, verdeeling, *v.*; omslag (der belastingen), *m.* regeling, *v.* *...THUN, *b. w.* (*onr.*) indoen, sluiten, zetten in. *...THÜREN, *b. w.* (98) met dekplanken beleggen. *...TÖNIG, *b. n.* eentoonig. —KEIT, *v.* eentoonigheid, *v.* *...TONNEN, *b. w.* in tonnen-, in vaten doen, op fust leggen. *...TRACHT, *...TRÄCHTIGKEIT, *v.* eendragt, eendragtigheid, eensgezindheid, goede verstandhouding, *v.* *...TRÄCHTIG, *b. n.*

en *bijw.* eendragtig, -lijk, eenstemmig, -lijk. *...TRAG, *m.* (195) inslag, *m.*; *fig.* nadeel, *o.* schade, afwijking, *v.*; *einer Sache — thun*, eene zaak benadeelen; *einem in einen Gerechtsamen — thun*, inbreuk op iemands regten maken. *...TRAGEN, *b. w.* indragen; (195) inslaan; *fig.* overdragen, inschrijven; op (het grootboek) brengen; opbrengen, opleveren, geven, voordeel doen; *in das Protocoll —*, op het register brengen. —, *o.* *...TRAGUNG, *v.* opbrengst, winst; overdragt, inschrijving (in het grootboek), *v.* *...TRÄGLICH, *b. n.* winstgevend, voordeelig. *...TRÄNKEN, *b. w.* met vocht-, met nat doorweeken; *fig.* (§) zich wreken. *...TRÄUFELN, *o. w.* zie EINTRÖPFELN. *...TREFFEN, *o. w.* (*onr.*) aankomen, van pas komen; waar zijn, juist uitkomen, zoo treffen, beantwoorden aan; vervuld worden, gebeuren; *es hat eingetroffen*, het gebeurde juist zoo. *...TREIBEN, *b. w.* (*onr.*) in-, naar binnen drijven, jagen. *...TREIBEN, *b. w.* (*onr.*) naar binnen jagen, -drijven (het vee); inslaan, indrijven, inkloppen (een' spijker); innen, invorderen, garen, opzamelen (belastingen, tollen enz.); *fig. einen —*, iemand digt op de hielen zitten; -doen verstommen; iemand den mond snoeren. *...TREIBUNG, *v.* indrijving (in alle beteekenissen); invordering, inning, *v.* *...TRETEN, *b.* en *o. w.* (*onr.*) op iem. treffen, verpletteren; inslaan; *die Sache —*, zie NIEDERTRETEN; in-, binnentreden, -komen; *fig.* aanvangen, beginnen; (een' post) aanvaarden; in dienst treden; *es trat eine heftige Kälte ein*, er viel eene hevige koude in. *...TRICHTERN, *b. w.* (*w.g.*) door een' trechter instorten; *fig.* inprenten, ingieten.

EINTRITT, *m.* in-, opkomst, *v.* intogt, *m.*; *fig.* begin (van dienst), *o.* aanvaarding, *v.*; inkomen, *o.*; (157) indompeling (eener planeet in de schaduw eener andere), *v.* *—SKARTE, *v.* *—SZETTEL, *m.* bewijs van toegang, *o.* *—SZIMMER, *o.* spreekvertrek, *o.* zijkamer, *v.*

EINTROCKNEN, *o. w.* in-, opdroogen, krimpen; *den Schweiss — lassen*, het zweet laten intrekken, -opdroogen. *...TROCKNUNG, *o.* het in-, opdroogen, *o.* *...TRÖPFELN, ...TROPFEN, *b. w.* laten indruipen, indruppelen. *...TRÖPFELUNG, *v.* indruiping, *v.* *...TUNKE, *v.* saus, *v.* *...TUNKEN, *b. w.* indoopen, soppen, instippen.

EINÜBEN, *b. w.* zich oefenen in. *...ÜBUNG, *v.* vereeniging, verzoening, *v.* *...VERLEIBEN, *b. w.* inlijven; opnemen in...-bij. ...VERLEIBUNG, *v.* inlijving, opneming, *v.* *...VERNEHMEN, *o.* overeenkomst, *v.* *...VERSTÄNDNISS, *o.* verstandhouding; overeenstemming, *v.* *...VERSTEHEN (SICH), *w. w.* (*onr.*) overeenkomen, in verstandhouding staan met; *mit einem einverstanden sein*, het met iemand eens zijn. *...VIEREN, *b. w.* vierhoekig maken. *...WACHSEN, *o. w.* (*onr.*) ingroeijen. *...WAGE, *v.* verlies door het inwegen, *o.* *...WAGEN, *b. w.* (*reg.* en *onr.*) voorwegen (in een' zak enz.); *sich —*, inwegen, door wegen verliezen, -verminderen. *...WALKEN, *b. w.* intouwen (van huiden); *sich —*, inkrimpen door het touwen. *...WAND, *m.* zie EINWENDUNG. *...WANDERER, *m.* bezoeker, vreemdeling; uitgewekene (welke een land komt bewonen), *m.* *...WANDERN, *o. w.* intrekken (uit een vreemd land in een ander); werk krijgen (als reizend handwerksgezel). *...WANDERUNG, *v.* het binnentrekken (in een land door uitgewekenen, landverhuizers enz.). *...WÄRTS, *bijw.* binnenwaarts, naar binnen, -gebogen, krom, gebogen (van beenen enz.). *...WÄSSERN, *b. w.* besproeijen, inwateren, wateren. *...WÄSSERUNG, *v.* inwatering, *v.* *...WEBEN, *b. w.* inweven, inwikkelen; (ook *fig.*). *...WECHSELN, *b. w.* in-, opwisselen. *...WECHSELUNG, *v.* in-, opwisseling, *v.* *...WEHEN, *onp. w.* inwaaijen. *...WEICHEN, *b. w.* weeken, inweeken; *ein Fell —*, eene huid intouwen, -in de run leggen. *...WEICHUNG, *v.* inweeking, weeking, *v.* *...WEIHEN, *b. w.* inwijden, wijden, inzegenen; inwijden (tot de verborgenheden); *fig. ein Kleid —*, een' rok-, een kleed voor het eerst aantrekken. *...WEIHUNG, *v.* inwijding, heiliging, wijding, inzegening, *v.* *...WEISEN, *b. w.* (*onr.*) inleiden, invoeren; installeren; (119) in bezit stellen (van een leengoed). *...WEISUNG, *v.* inleiding, invoering, installatie; (119) inbezitstelling, *v.*

EINWENDEN, *b. w.* (*onr.*) tegenwerpen, bezwaren opwerpen, inbrengen; (119) *etwas —*, eene exceptie opwerpen; excipiëren; *eine Appellation —*, appel aanteekenen, in hooger beroep gaan. *...WENDUNG, *v.* tegenwerping, *v.* bezwaar, *o.*; (119) exceptie, *v.* incident, *o.*; *— einer Appellation*, beroep op een' hoogeren regter. *...WERFEN, *b. w.* (*onr.*) in-, naar binnen werpen; insmijten, ingooijen, verbrijzelen; *fig.* zich verzetten, bezwaren opperen. *...WERFUNG, *v.* het inwerpen, -smijten. *...WICKELN, *b. w.* in-, omwikkelen; inbakeren (een kind). *...WICKELUNG, *v.* in-,

omwikkeling, *v*. *...WIEGEN, *b. w*. inwiegen, in slaap wiegen; (ook *fig.*) —, *b. w. (onr.)* zie EINWÄGEN. *...WILLIGEN, *o. w*. in-, bewilligen, toestemmen, toetreden, toestaan. *...WILLIGUNG, *v*. bewilliging, toestemming, *v*. *...WINDELN, *b. w*. bakeren, inbakeren. *...WINDEN, *b. w. (onr.)* inwikkelen, invlechten, omwoelen. *...WINTERN, *b*. en *onp. w. (w. g.)* bewaren, onderhouden, voederen tot den winter; winter worden. *...WIRKEN, *b*. en *o. w*. doorvlechten, door-, inweven, inwerken. *...WIRKUNG, *v*. invlechting, *v*. inweefsel, *o*.; *fig*. inwerking, *v*. invloed, *m*. *...WÖCHENTLICH, *b. n*. van éène week, éène week oud. *...WÖCHIG, *b. n*. dat eene week duurt. *...WOHNEN, *o. w*. inwonen. *...WOHNER, *m*. —RINN, *v*. bewoner, *m*. in-, bewoonster, *v*. *...WOHNUNG, *v*. (123) *das Recht der* —, regt van inwoning, *o*. *...WOLLEN, *o. w*. naar binnen willen (gaan, dringen). *...WÜCHSIG, *b. n*. uit één' enkelen loot, -tak. *...WÜHLEN, *b. w*. ingraven, bedelven. *...WURF, *m*. bezwaar, *o*. tegenwerping, tegenbedenking, *v*. *...WURZELN, *o. w*. inwortelen, wortel schieten, -vatten, (ook *fig.*); — *lassen*, laten inwortelen, zich laten voortplanten (in een' kwaden zin). *...WURZELUNG, *v*. het wortelschieten, -vatten, het inwortelen, (ook *fig.*).

EINZACKEN, *b. w*. met tanden maken; zie AUSZACKEN. *...ZAHL, *v*. enkelvoudig getal, *o*. eenheid, *v*. *...ZÄHLEN, *b. w*. intellen, tellende inwerpen; *mit* —, mede tellen, -rekenen. *...ZAHNEN, *b. w*. tandsgewijze inkepen, in-, of uitsnijden, invijlen. *...ZÄNGELN, *b. w. (w. g.)* met eene tang aanvatten. *...ZAPFEN, *b. w*. intappen, door-, met tanden ineenvoegen, ineentanden; (139) enten; (50) versterven. *...ZAPFUNG, *v*. ineentanding, zamen-, ineenvoeging, *v*. *...ZAUBERN, *b. w*. intooveren. *...ZÄUMEN, *b. w*. intoomen. *...ZÄUNEN, *b. w*. omheinen, omsluiten. *...ZÄUNUNG, *v*. omheining, *v*. *...ZEICHNEN, *b. w*. teekenen in...; *fig*. aan-, opteekenen. *...ZEICHNUNG, *v*. aan-, opteekening, kantteekening, *v*.

EINZELHEIT, *v*. het enkele, het zelfstandige, *o*. eenheid, *v*. *—EN, *v. mv*. bijzonderheden, afzonderlijke omstandigheden, *v. mv*.

EINZELN, *b. n*. enkel, alleen, eenig, afgezonderd, op zich zelf staande, afzonderlijk, gescheiden; *ein —es Ding*, eene enkele zaak; *ein —es Wesen*, een ondeelig wezen, een ondeelige; *ein —er Handschuh*, één handschoen; *ein —es Band*, één enkel deel (van een gansch werk); — *Geld*, klein geld; (151) *eine —e Zahl*, het enkelvoud. *—, *bijw*. een voor een, afzonderlijk, op zich zelf staande, individueel.

EINZIEHEN, *b. w. (onr.)* indoen, -plaatsen, -stellen, in-, binnentrekken, -halen, inrijgen, intrekken (van water, vocht enz.), inzuigen, opslurpen; *fig*. invorderen, innen (penningen); vernaauwen, inleggen; *gerichtlich* —, verbeurd verklaren; *gefänglich* —, gevangen nemen; *die Segel* —, de zeilen inhalen, opbinden; *die Schultern* —, de schouders intrekken; *die Luft* —, de lucht inademen; *eine Erbschaft* —, eene erfenis inkrijgen; *ein Lehen wieder* —, een leengoed weder intrekken; *Kundschaft* —, narigt-, kondschap inwinnen; *einem die Besoldung* —, iemands loon inhouden, -onthouden, -inkrimpen; (90) *Ruthen* —, van teenen vlechten voorzien; *eine Mauer* —, eenen muur intrekken; *(spr.) die Pfeife* —, zijnen toon lager stemmen, zoete broodjes bakken. *—, *o. w. (onr.)* in-, binnentrekken, zijnen intrek nemen (in een huis); *sich* —, intrekken, inzuigen, (van vocht enz.). *—, *o*. *...UNG, *v*. het intrekken, inzuigen, inzuiging, *v*.; het naar binnen trekken, gaan bewonen enz.; inademing (der lucht); inkrimping, zamentrekking, *v*.; het inleggen, in-, afkorting; invordering (van penningen); gevangenneming, -zetting; verbeurdverklaring, intrekking (van een leen); (18) intrekking (van een' muur); verdunning (eener zuil); (106) oorholte, *v*.

EINZIG, *b. n*. eenig; — *und allein* eenig en alleen, alleenlijk. *...ZISCHELN, *b. n*. zie EINRAUNEN.

EINZUG, *m*. intogt, *m*. inkomst, *v*. *...ZUNFTEN *b. w*. in het gild opnemen.

EINZWÄNGEN, *b. w*. klemmen in...

EINZWINGEN, *b. w. (onr.)* indwingen, inpersen, met geweld indrukken, dwingen aan te nemen, -te ontvangen.

EIRUND, EIFÖRMIG, *b. n*. eirond, eivormig. *...RÜNDE, *v*. eirond, ovaal, *o*.

EIS, *o*. ijs, *o*.; *es friert* —, het vriest hard; *der Fluss geht mit* —, de rivier is aan het kruijen; *zu — werden*, bevriezen, ijs worden; *fig. das — brechen*, het ijs breken, de baan openen. *—ACHAT, *m*. kleurlooze agaat, *m*. *—ALABASTER, *m*. ijskleurig albast, *o*. *—BAHN, *v*. ijsbaan, *v*. *—BÄNKE, *v. mv*. ijsbanken, -dammen, *v. m. mv*. *—BECHER, *m*. ijsbeker, *m*. *—BEERE, *v*. ijsbezie (soort van kamperfoelie), *v*. *—BERG, *m*. ijsberg, *m*. *—BIRN, *v*.

(sappige) winterpeer, v. *—BOCK, *—BRECHER, m. ijsbreker, m. *—BRUCH, m. ijsbreuk, losbreking van het ijs, v.

EISEN, b. w. het ijs openbreken, - openhakken.

EISEN, o. ijzer, o.; *in — arbeiten*, in ijzer werken; *mit — handeln*, in ijzer handelen; *mit — beschlagen*, met ijzer beslaan; *altes* —, oud-ijzer; (*spr.*) *das — schmieden weil es warm ist*, het ijzer smeden terwijl het heet is; *er ist von Stahl und* —, hij is zoo sterk als ijzer. *—ADER, v. (9) ijzerader, v. *—ARBEIT, v. ijzerwerk, o. *—ARTIG b. n. ijzerachtig. *—ARZENEI, v. ijzerartsenij, v. ijzermiddel, o. *—BAUM, m. (66) ijzerboom, m.; (143), draaispil, v. *—BAHN, v. ijzeren spoorweg, m. *—BERGWERK, o. *—BRUCH, m. *—GRUBE, v. ijzergroef, - mijn, v. *—BESCHLAG, m. ijzeren beslag, o. *—BLECH, o. geslagen ijzer, plaatijzer, o.; *verzinntes* —, blik, tin, o. *—BLÜTHE, v. *—BLUMEN, v. mv. (188) ijzerbloeisel, o. - bloesem, m. *—BOHRER, m. ijzerboor, v. *—DRAHT, m. ijzerdraad, m. *—DRUSE, v. gekristalliseerde ijzererts, m. *—ERDE, v. ijzeraarde, v. *—ERZ, o. ijzererts, m. *—EXTRACT, m. ijzeraftreksel, o. *—FARBE, v. ijzerkleur, v. *—FEILICHT. o. ijzervijlsel, o. *—FEST, b. n. vast-, sterk als ijzer, ijzersterk, - hard. *—FLECK, m. ijzersmet, - vlek, v. *—FRESSER, m. *fig.* ijzervreter, snorker, voorvechter, blaaskaak, m. *—FUNKE, v. ijzervonk, v. *—GANG, m. zie EISENADER. *—GANS, v. (94) blok staafijzer, o. *—GEHALT, m. ijzergehalte, o. ijzerdeelen (in een ligchaam), o. mv. *—GEWÖLBE, o. *—LADEN, *—MARKT, m. ijzerkraam, v. - winkel, m. *—GIESSEREI, v. ijzergieterij, v. *—GLANZ, *—GLIMMER, m. ijzerglans, m.; *schwarzer* —, zwarte steen, m. *—GLAS, o. brokkelige ijzererts, m. *—GRABER, m. graveerder op ijzer, m. *—GRAU, b. n. ijzergraauw, - grijs. *—HALTIG, b. n. ijzerdeelen bevattende. *—HAMMER, m. smidshamer, m. ijzerhout, o.; ijzermolen, m. *—HANDEL, m. ijzerhandel, m. *—HÄNDLER, m. koopman in ijzer, m. —INN, v. ijzerkoopster, v. *—HART, b. n. hard als ijzer. —, o. zie EISENKRAUT. *—HOLZ, o. ijzerhout, o. *—HUT, m. (188) ijzeren strijdhelm, m. *—HÜTCHEN, (76) o. blaauw ijzerhoedje, o. monnikskap, v.; (118) zilveren klok op een blaauw veld, v. *—HÜTTE, v. ijzersmederij, v. *—KALK, m. ijzerkalk, m. *—KITT, m. zaveraarde, v. *—KNECHT, m. (162) ijzerknecht, m. plaat van het aanbeeld, v. *—KRAM, m. kleine ijzerwaren, v. mv. *—KRÄMER, m. ijzerkramer, m. *—KRAUT, o. (76) ijzerkruid, o. *—KUCHEN, m. ijzerkoek, m. *—BÄCKER, m. oblie-bakker, m. *—LOS, b. n. (55) zonder hoefijzer. *—MITTEL, o. zie EISENARZENEI. *—OFEN, m. smidsoven, m. *—PLATTE, v. ijzeren plaat, v. —N, mv. plaatijzer, o. ijzeren platen, v. mv. *—PROBE, v. ijzerproef, (gesmeed); (110) proef met gloeijend ijzer, (bij de godsgeregten), v. *—SALZ, o. ijzerzout, o. *—SAND, m. ijzerzand, o. zandachtige ijzererts, m. *—SAURE, v. ijzerzuur, o. *—SCHIMMEL, m. ijzerschimmel, m. ijzerkleurig paard, o. *—SCHLACKE, v. ijzerschuim, o. *—SCHLAG, m. regt om in ijzer te handelen, o. *—SCHMIED, m. ijzer-, grofsmid, m. —E, v. ijzer-, grofsmederij, v. *—SCHROT, m. ijzerschroot, o. *—SCHUSS, o. zie EISENGLIMMER. *—SCHÜSSIG, b. n. zie EISENHALTIG. *—STAB, m. ijzeren staaf, v. staafijzer, o. *—STEIN, m. *—STUFE, v. zie EISENERZ.

EIS-ENTE, v. ijslandsche eend, v.

EISENTHEILCHEN, o. ijzerdeeltje, o. *...VITRIOL, m. ijzervitriool, o. *...WAARE, v. ijzerwaren, v. mv. *...WASSER, o. staal-, mineraalwater, o. *...WEINSTEIN, m. (133) minerale wijnsteen, m. *...WERK, o. ijzerwerk, o. ijzeren werktuigen, ijzers, o. mv.; zie ook EISEN. *...WURZ, v. (76) santorij, v. *...ZEUG, o. zie EISENWERK.

EISERN, b. n. ijzeren; *fig.* sterk, van ijzer, stalen, ongevoelig, hard; onmededoogend; (119) onvervreemdbaar, vast.

EISFISCHEREI, v. visscherij onder het ijs met ijsnetten, v. *...GANG, v. zie EISBRUCH. *...GEBIRGE, o. zie GLETSCHER. *...GRAU, b. n. *fig.* zeer grijs (van ouderdom), besneeuwd. *...GRUBE, v. *...KELLER, m. ijskelder, m.

EISIG, b. n. (*w. g.*) ijzig, met ijs bedekt; ijskoud.

EISKALT, b. n. ijskoud. *...KÄSE, m. ijskaas, v. *...KESSEL, m. ijskuip, v. *...KIBITZ, m. ijskievit, m. *...KLUFT, v. ijskloof, scheur in het ijs, v. *...KLÜFTIG, b. n. gescheurd (van ijs). *...KRAUT, o. ijsplant, v. ijskruid, o. *...LAUF, m. het schaatsenrijden, o. *...MARKT, m. markt op het ijs, v. *...MEER, o. ijszee, noord-, zuidpoolzee, v. *...NETZ, o. ijsnet, o. *...PFAHL, m. ijspaal, (om de ijsschotsen af te weren), m. *...PFLUG, m. ijsploeg, m. *...SÄGE, v. ijszaag, v. *...SCHLITTEN, m. ijsslede, v. *...

SCHOLLE, *v*. ijsschots, *v*. *...SCHUHE, *m*. schaats, *v*.; zie SCHLITTSCHUHE. *...SPITZE, *v*. *...SPORN, *m*. ijsspoor, *v*. *...SPRIESSEL, *m*. zie AUGENSPROSSE. *...VOGEL, *m*. ijsvogel, alcyon, *m*. *...WERMUTH, *m*. zijdenwormhout, *o*. *...ZACKEN, *...ZAPFEN, *m*. ijskegel, *m*. *...ZUCKER, *m*. witte (kandij) suiker, *v*.

EITEL, *b*. *n*. en *bijw*. ijdel, nietig, onbeduidend, vergankelijk; hoogmoedig, verwaand; behaagziek, onnut, nutteloos, vergeefsch; louter, alleenlijk, niets dan; (*w*. *g*.) ijl, ledig; *das Brod — essen*, zijn brood droog eten (zonder boter); — *Brod essen*, slechts brood eten; *die Butter*, *das Fleisch — essen*, enkel boter-, enkel vleesch eten (zonder brood enz. er bij). *—KEIT, *v*. ijdelheid, verwaandheid, inbeelding, *v*.

EITER, *m*. etter, *m*. materie, *v*.; *wässeriger* —, waterachtig vocht (uit eene wond loopende); *ansteckender* —, venerisch gif, besmettelijke etter. *—AUGE, *o*. loopend-, etterend oog, *o*. *—BEULE, *v*. etterbuil, *v*. *—BLATTER, *v*. ettergezwel, *o*. *—FLUSS, *m*. ettering, verettering, *v*. *—FRASS, *m*. invretende etterwond, *v*. *—ICHT, *b*. *n*. etterachtig, etterend.

EITERN, *o*. *w*. etteren. *—D, *b*. *n*. etterend.

EITERNESSEL, *v*. gewone netel, *v*. *...STOCK, *m*. dik ettervuil, *o*.

EITERUNG, *v*. ettering, *v*. *...ZIEHEND, *b*. *n*. ettertrekkend, -gevend, rijpmakend.

EIWEISS, *o*. eiwit, *o*; *ungekochtes* —, wit van een ongekookt ei; eibereidsel (tot het zuiveren van wijn), *o*.

EKE, *v*. (*w*. *g*.) eikenboom, *m*.

EKEL, *m*. walging, misselijkheid, *v*.; walg, *m*. flaauwheid, *v*.; *fig*. afkeer, tegenzin; (§) hekel, *m*.; *einen — machen*, *erregen*, iemand af keer, -walging veroorzaken; *einen — vor etwas bekommen*, *haben*, misselijk-, afkeerig worden voor (van) iets; walgen (van). *—, *b*. *n*. misselijk, afkeerig, warsch; vies, kiesch. *—HAFT, *—IG, *b*. *n*. walgelijk, walgend. *—HAFTIGKEIT, *v*. walgelijkheid, *v*. afkeer, *m*. walging, *v*.

EKELN, *onp*. *w*. walgen, eenen walg hebben van..., tegenstaan; afkeerig zijn van; *mir ekelt vor...*, ik heb eenen walg van... *...NAME, *m*. bij-, toe-, spotnaam, *m*.

EKLIPTIK, *v*. zie SONNENBAHN. *...TISCH, *b*. *n*. (157) tot den zonneweg -, tot de ecliptica behoorende.

EKLOGE, *v*. herderszang, *m*.

ELASTICITÄT, *v*. rekbaarheid, elasticiteit, *v*. zie FEDERKRAFT, SCHNELLKRAFT. *...TISCH, *b*. *n*. rekbaar, elastiek, elastisch.

ELBLING, ELBLINGER, *m*. witte buiklozende druif, *v*.

ELBOGEN, *m*. elleboog, *m*.; *sich auf den — lehnen*, met den elleboog leunen; *mit dem — stossen*, met den elleboog stooten, -duwen; *den — am Kleide machen*, *nähen*, den elleboog aan een kleed zetten, -maken. *—HÖCKER, *m*. (106) elleboogsknokkel, *m*. *—POLSTER, *o*. elleboogskussen, leunkussen, *o*. *—RÖHRE, *v*. (106) elleboogbeen, *o*.

ELEGANT, *b*. *n*. sierlijk, elegant. *...GANZ, *v*. sierlijkheid, netheid, *v*.

ELEGIE, *v*. klaagdicht, *o*.; zie KLAGEDICHT. *...GISCH, *b*. *n*. tot het klaagdicht behoorende.

ELEKTRICITÄT, *v*. elektriciteit, *v*. *—S-MESSER, *—SZEIGER, *m*. elektro-meter, *m*. *—STRÄGER, *m*. elektriciteitsdrager, *m*. *...TRISCH, *b*. *w*. elektrisch, elektriek. *...SIREN, *b*. *w*. elektriseren. —, *o*. het elektriseren, *o*. *...SIRMASCHINE, *v*. elektriseermachine, *v*.

ELEMENT, *o*. hoofdstof, *v*. element, *o*. (ook *fig*.). *—ARISCH, *b*. *n*. hoofdstoffelijk; de beginselen bevattende, -betreffende. *—STEIN, *m*. zonnesteen, *m*.

ELEND, *o*. ellende, ramp, *v*. lijden, *o*.; verbanningsplaats, *v*. -oord, *o*. ballingschap, *v*. *—, *b*. *n*. en *bijw*. ellendig; rampzalig, rampspoedig, ongelukkig; slecht, ondeugend; gering, nietig; schamel, pover; erbarmelijk, ellendiglijk, armhartiglijk.

ELEND, ELENDTHIER, *o*. eland, *m*.

ELENDE, *m*. en *v*. ellendeling, *m*.

ELEPHANT, *m*. olifant, *m*.; (*spr*.) *aus der Mücke einen — machen*, van eene vlieg een' olifant maken. *—ENAUSSATZ, *m*. soort van melaatschheid, *v*. -uitslag, *m*. *—ENFÜHRER, *m*. olifantsgeleider, kornak, *m*. *—ENGESCHREI, *o*. geloei van den olifant, *o*. *—ENLAUS, *v*. olifantsluis, *v*. (vrucht). —ENBAUM, *m*. olifantsboom, *m*. *—ENORDEN, *m*. orde van den olifant, (in Denemarken), *v*. *—ENPAPIER, *o*. olifantspapier, *o*. *—ENRÜSSEL, *m*. olifantssnuit, *v*.; (188) soort van insekt, *o*. *—ENZAHN, *m*. olifantstand, *m*.; *unverarbeitete —zähne*, onbewerkte olifantstanden, elpenbeen; zie ELFENBEIN.

ELF, *telw*. zie EILF.

ELFENBEIN, *o*. ivoor, elpenbeen, *o*. *—ARBEITER, *m*. ivoorwerker, -draaijer, *m*. *—ERN, *b*. *n*. ivoren, elpenbeenen. *—HÄNDLER, *m*. handelaar in ivoor, -in elpenbeen, *m*. *—SCHWARZ, *o*. ivoorzwart, *o*.

Elixir, *o.* elixir, (drank), *m.*
Elle, *v.* (**Ellenmass**, *o.*) el, ellemaat, *v.*; *mit der — messen*, bij de el uitmeten. *—**nbreit**, *—**nhoch**, *—**nlang**, *b. n.* elsbreedte, - hoogte, - lengte, *v.* eene el breed, - hoog, - lang.
Eller, *v.* zie **Erle.**
Ellipse, *v.* (151) uitlating; (92) ellips, langwerpig ronde lijn in de kegelsnede, *v.* *...**tisch**, *b. n.* uitlatend; elliptisch.
Elritze, *v.* grondeling (visch), *m.*
Else, *v.* zie **Alose.** *—**beerbaum**, *m.* lotenboom, *m.* *—**beere**, *v.* lijsterbes, *v.*
Elster, *v.* ekster, *v.*
Eltern, *m. mv.* zie **Aeltern.**
Elisäisch, *b. n.* (164) *die —en Felder*, de elizesche velden, *o. mv.* Eden; het paradijs, *o.*
Elysium, *o.* (43) Eden, paradijs, elisium, *o.*
Email, *o.* zie **Schmelz.** *—**liren**, *b. w.* brandschilderen, emailleren.
Embryo, *m.* vrucht in de baarmoeder, *v.*
Emigrant, *m.* zie **Auswanderer**, **Ausgewanderte.**
Eminenz, *v.* hoogwaardigheid, eminentie (titel), *v.*
Emmerling, *m.* weduwaal (vogel), *m.* zie **Ammer.**
Empfahen, *b. w.* zie **Empfangen.**
Empfang, *m.* ontvangst, *v.* onthaal, *o.*; *in — nehmen*, in ontvangst nemen, aannemen; ontvangen (gelden enz.) *—**en**, *b. w. (onr.)* ontvangen; onthalen, verwelkomen; zwanger worden; dragtig worden (van dieren).
Empfänger, *m.* ontvanger, *m.* *—**inn**, *v.* zij die ontvangt, ontvangster, *v.* *...**lich**, *b. n.* vatbaar, toegankelijk, *...**lichkeit**, *v.* vatbaarheid, toegankelijkheid, *v.* *...**niss**, *v.* ontvangenis, *v.*; het zwanger-, dragtig worden.
Empfangschein, *m.* kwitantie, *v.* bewijs van ontvangst, recepis, *o.* *...**ung**, *v.* het ontvangen, *o.*; zie **Empfang.**
Empfehl, *m.* zie **Empfehlung.** *—**en**, *b. w. (onr.)* aanbevelen, (iets aan iemand) aanprijzen; *sich etwas empfohlen sein lassen*, zich eenen last -, eene verrigting laten opdragen; *ich empfehle mich*, ik groet u; *sich —*, afscheid nemen. *—**ung**, *v.* aanbeveling, aanprijzing, groetenis, *v.* kompliment, *o.*; *machen Sie ihm meine —*, doe hem mijne gebiedenis, groet hem in mijnen naam. —**sschreiben**, *o.* brief van aanbeveling, rekommandatie-brief, *m.* —**swürdig**, *b. n.* aanbevelenswaard.
Empfindbar, *b. n.* gevoelig, aandoenlijk; *fig.* teêr. *—**keit**, *v.* gevoeligheid, aandoenlijkheid, affektatie, *v.* *...**deln**, *b. w.* op eene gekunstelde wijze aangedaan -, gevoelig zijn; een' sentimentelen toon aannemen.
Empfinden, *b. w. (onr.)* gevoelen, ontwaren; gevoelig -, aangedaan zijn, - worden, ondervinden; *fig. er soll es schon —*, hij zal het wel gewaar worden; *etwas übel —*, iets kwalijk-, euvel opnemen. *...**lich**, *b. n.* en *bijw.* gevoelig, gevoeliglijk; *fig.* teeder, - gevoelig, ligtgeraakt, korzelig, kitteloorig. —**keit**, *v.* gevoeligheid, teêrheid, korzeligheid, ligtgeraaktheid, pijnlijke herinnering, *v.* *...**sam**, *b. n.* gevoelig; aandoenlijk, vol gevoel, sentimenteel. —**keit**, *v.* gevoeligheid, aandoenlijkheid, *v.*
Empfindung, *o.* gevoel, gevoelen, *o.* aandoening, *v.* innerlijke schok, *m.* *—**skraft**, *v.* *—**svermögen**, *o.* gevoelvermogen, *o.* *—**slaut**, *m.* (151) tusschenwerpsel, *o.* *—**slos**, *b. n.* gevoelloos, ongevoelig. *—**slosigkeit**, *v.* gevoelloosheid, ongevoeligheid, *v.* *—**svoll**, *b. n.* zie **Gefühlvoll.**
Empiriker, *m.* empirikus, *m.* (die naar zijn eigen stelsel werkt, zonder de aangenomene theorie; inzonderheid in de geneeskunde).
Empor, *bijw.* omhoog, naar boven; op de been, boven het water, op de oppervlakte; *— bleiben*, zich staande houden, (ook *fig.*); *— bringen*, op de been helpen; bevorderen, doen bloeijen; *— halten*, opwaarts houden; *fig.* handhaven, de hand houden aan; *— heben*, opheffen; *— helfen*, ophelpen, ondersteunen, schragen; *— kommen*, oprijzen, zich verheffen; vooruitkomen, zich toonen (in de wereld enz.); *— kommen lassen*, laten opkomen, (ook *fig.*); *— ragen*, uitsteken boven; (ook *fig.*) bovenzwemmen; *— recken*, zie *— halten*; *— schauen*, *— sehen*, opwaarts zien, zijne blikken naar den hoogen (den hemel) slaan; *— schweben*, boven zweven, zich verheffen, rijzen; *— schwimmen*, bovenzwemmen (ook *fig.*); *sich — schwingen*, zich na veel inspanning verheffen; *fig.* alle hinderpalen te boven komen, eene stoute vlugt nemen; *— stehen*, zich op -, bovenhouden, zich oprigten; *— steigen*, naar boven klimmen, opstijgen, (ook *fig.*); zich verheffen, verheven taal spreken; *— streben*, poging doen om groot te worden, hoogere vaart nemen.
Empören, *b. w.* opruijen, op -, aanhitsen, tot oproer drijven; *fig.* hinderen,

tegen de borst stuiten, walgen; *fig. sich* —, opstaan, oproerig worden, aan het muiten slaan; zich verzetten. *—D, *b. n.* opstokend, aanhitsend, opdringend; *fig.* stuitend, hinderlijk, ergernis gevende, walgelijk.

EMPÖRER, *m.* oproerling, muiteling, muiter; belhamel, rebel, *m.* *—ISCH, *b. n.* zie AUFRÜHRISCH.

EMPORKIRCHE, *v.* galerij, *v.* verheven gestoelte, *o.* plaats (der zangers) in eene kerk, *v.* *...SCHEUNE, *v.* bovengedeelte der schuur, *o.*

EMPÖRUNG, *v.* oproer, *o.* opstand, *m.* muiterij, *v.* oploop, *m.*; (ook *fig.*) oproer, *o.*

EMSE, *v.* zie AMEISE.

EMSIG, *b. n.* en *bijw.* vlijtig, naarstig, ijverig, arbeidzaam, werkzaam; naarstiglijk, met vlijt en ijver. *—KEIT, *v.* naarstigheid, vlijt, *v.* ijver, *m.* arbeidzaamheid, *v.*

ENDABSICHT, *o.* zie ENDZWECK.

ENDCHEN, *o.* eindje, endje, *o.*

ENDE, *o.* einde, uiteinde, *o.* punt, *v.* uiterste einde, oogmerk, doel, *o.*; (59) takjes der horens van een hert, *o. mv.*; *ein — nehmen, zu — gehen, zu — bringen*, een einde nemen, ten einde loopen, - spoeden, - brengen, eindigen; *einer Sache ein — machen*, een eind aan eene zaak maken; *am —*, eindelijk, ten laatste; *zu dem —*, te dien einde; (§) *an allen Orten und —n*, aan alle zijden, overal, op alle hoeken en straten; *(spr.) — gut alles gut*, einde goed alles goed, het einde kroont het werk.

ENDIGEN, ENDEN, *b.* en *o. w.* eindigen, ten einde brengen, voltooijen, volbrengen, staken, eindigen, ophouden, blijven steken; *sich* —, ophouden; *sich an etwas* —, op iets uitloopen. *...UNG, *v.* eindiging, voltooijing, *v.* het ophouden, *o.*; (151) zie ENDUNG.

ENDIVIE, *v.* andijvie, *v.*

ENDLICH, *b. n.* en *bijw.* eindig, eindigend, laatst; eindelijk, ten laatste, ten slotte. *—KEIT, *v.* eindigheid, *v.* het eindige, *o.* *...LOS, *b. n.* en *bijw.* eindeloos; zie UNENDLICH. *...REIM, *m.* eindrijm, *o.*; *vorgeschriebene —e*, opgegevene eindrijmen. *...SCHAFT, *v.* einde, besluit, *o.* afloop, *m.*; *seine — erreichen*, ten einde loopen. *...SCHLUSS, *m.* eindbesluit, *o.* eindbeslissing, *v.* uitslag, *m.* *...SYLBE, *v.* (151) eind-, laatste lettergreep, *v.*

ENDUNG, *v.* (151) uitgang, *m.* eindiging, *v.* slotletters(van een woord), *v. mv.*

ENDURSACHE, *v.* eindoorzaak, *v.* *...URTHEIL, *o.* eindvonnis, *o.* eindbeslissing, *v.* *...VERKÜRZUNG, *v.* (151) uit-, weglating der laatste letter, *v.* *...ZWECK, *m.* doel, doeleinde, oogmerk, *o.* bedoeling, *v.* toeleg, *m.*

ENGBEINIG, *b. n.* *hinten* —, krombeenig (van paarden). *...BRÜSTIG, *b. n.* aâm-, engborstig, kortademig. —KEIT, *v.* eng-, aâmborstigheid, *v.* (ook 175).

ENGE, *b. n.* en *bijw.* naauw, eng, beperkt, beklemd, klemmend, bekrompen, in het naauw; *dieses Kleid ist zu* —, dit kleed is te naauw; *es ist mir zu* —, het knelt mij; *ein —r Kamm*, een naauwe (haar) kam; *ein —r Pass*, een naauwe (berg) pas, eene berg-engte; — *beisammen sitzen, stehen*, naauw ineengedrongen zitten, gedrongen -, op elkander gepakt staan; — *schreiben*, digt ineenschrijven. *—, *v.* engte, beperkte plaats, zee-, bergengte, *v.*; *fig.* het naauw, *o.* verlegenheid, engte; kommissie, *v.* zie AUSSCHUSS.

ENGEL, *m.* engel, *m.* *—BETT, *o.* ledekant, *o.* *—BLUME, *v.* ranonkel, *m.* muizenoor, *o.* *—BROD, *o.* engelenbrood, *o.* manna van den hemel, *v.* *—REIN, *b. n.* engelrein, zoo onschuldig als een engel. *—SCHAR, *v.* schaar-, rei van engelen, *v.* de hemelsche heirscharen, *v. mv.* *—SÜSS, *o.* (76) bronvaren, *o.* (zekere plant tegen het slijm), *—WURZ, *v.* (76) angelika, *v.* engelwortel, *m.*

ENGLISCH, *b. n.* en *bijw.* engelsch, naar engelschen trant, op zijn engelsch; *—e Krankheit*, de engelsche-, knokkelziekte, *v.*

ENKE, *m.* landbouwersknechtje, *o.* boerenknaap, *m.*

ENKEL, *m.* kleinzoon, *m.* -kind, *o.* *—INN, *v.* kleindochter, *v.*; enkel (van den voet), *m.*

ENTADELN, *b. w.* den adeldom ontnemen; ontadelen, verlagen, (ook *fig.*) onteeren.

ENTÄDERN, *b. w.* de aderen uitnemen.

ENTARTEN, *o. w.* ontaarden; zie AUSARTEN.

ENTÄUSSERN (SICH), *w. w.* *eines Dinges*, zich onthouden van; iets afstaan, - vervreemden; laten varen, zich ontdoen, zich berooven van. *...ÄUSSERUNG, *v.* onthouding, *v.* afstand, *m.* vervreemding, derving; onteigening, berooving, *v.*

ENTBEHREN, *b. w.* ontberen, derven, missen. *...LICH, *b. n.* ontbeerlijk, overtollig. —KEIT, *v.* overtolligheid, ontbeerlijkheid, *v.* *...UNG, *v.* ontbering, *v.*

Entbieten, *b. w.* (*onr.*) (*w. g.*) ontbieden; laten weten, aanzeggen, beteekenen; *einem seinen Gruss* —, iemand zijne gebiedenis laten doen.
Entbinden, *b. w.* (*onr.*) ont-, losbinden; los maken; *fig.* bevrijden; verlossen (eene zwangere vrouw); *einem von seinem Eide* — (*seines Eides*) —, iemand van zijnen eed ontslaan; *sie ist von einem Sohne entbunden worden*, zij is met een' zoon bevallen, -van een' zoon verlost; *glücklich entbunden werden*, gelukkig bevallen, -verlossen. *...**ung**, *v. fig.* bevrijding; verlossing (ook van eene zwangere vrouw); handligting, zuivering (eener schuldbekentenis), *v.*; aflaat (van zonden), *m.*; ontslag, *m.*; ontheffing (van een' eed), *v.* —**skunst**, *v.* verloskunde, *v.*
Entblättern, *b. w.* ontbladeren.
Entblöden (sich), *w. w.* zich verstouten, durven; den moed nemen tot, niet blozen. *...**blössen**, *b. w.* ontblooten, openleggen; *fig.* ontblooten, ont-, afnemen, berooven; ontvolken; ontschoeijen; *das Schwert* —, van leer trekken; den degen trekken. *...**blösst**, *b. n.* ontbloot, naakt, bloot; (ook *fig.*) beroofd, ontdaan, ontvolkt, ontzet. *...**blössung**, *v.* ontblooting; (ook *fig.*) ont-, berooving; ontvolking; ontschoeijing enz. (ook 48), *v.*
Entbrechen (sich), *w. w.* zich onthouden, nalaten; zich laten ontbreken.
Entbrennbaren, **Entbrennstoffen**, *b. w.* (133) ontvlambaar maken. *...**brennen**, *o. w.* (*onr.*) ontvlammen, ontbranden. *...**bürden**, *b. w.* zie **Entladen**.
Entdecken, *b. w.* ontdekken; opendekken; uit-, opgraven; openbaren, openleggen; opsporen, verraden; *sich einem* —, zich aan iemand openbaren, ontdekken. *...**er**, *m.* ontdekker; openbaarder, *m.* *...**ung**, *v.* ontdekking, openbaring, openbaarmaking, opsporing, *v.*; het verraden.
Ente, *v.* eend, *v.*; *junge* —, jonge eendvogel, *m.*; *junge wilde* —, jong-, klein eendje, *o.*
Entehren, *b. w.* onteeren; belasteren, beschimpen; verkrachten, schenden, schofferen (eene maagd). *—**d**, *b. n.* onteerend; schendig, schendend enz. *...**ehrt**, *b. n.* onteerd; belasterd, beschimpt; geschonden. *...**ehrung**, *v.* eerroof, *m.* schending, verlaging; oneer, onteering, verkrachting enz., *v.*
Entenbeize, *v.* eendenjagt, *v.* *...**ei**, *o.* eendenei, *o.* *...**flott**, *o.* *...**frass**, *m.* *...**grütze**, *v.* zie **Meerlinse**. *...**haus**, *o.* *...**hütte**, *v.* *...**fang**, *m.* eendenkooi, *v.* -vijver, *m.* *...**jagd**, *v.* eendenjagt, *v.* *...**ruf**, *m.* lokvogel, *m.* kwakkelfluitje, *o.* *...**schnabel**, *m.* (48 en 148) tangetje, *o.* *...**schrot**, *m.* eenden-hagel, *m.*
Enterben, *b. w.* onterven. *...**ung**, *v.* onterving, *v.*
Enterhaken, *m.* enterdreg, *v.* haak, *m.*
Enterich, *m.* waard (mannetje van eene eend), *m.*
Entern, *b. w.* enteren, aanklampen, aan boord klampen. *—, *o.* het enteren; entering, *v.*
Entfahren, *o. w.* (*onr.*) ontvaren, ontgaan, ontvallen, ontglippen. *...**fallen**, *o. w.* (*onr.*) ontvallen, uit de handen vallen, schieten; ontschieten (uit het geheugen). *...**falten**, *b. w.* ontplooijen, openslaan; *fig.* ontvouwen, openleggen; *die Stirn* —, het voorhoofd ontfronsen. *...**färben (sich)**, *w. w.* verbleeken, besterven, bleek worden, kleur verliezen, van kleur veranderen. *...**fernen**, *b. w.* verwijderen; *sich* —, zich verwijderen, afzonderen; afwijken van. *...**fernt**, *b. n.* verwijderd, verre af; afgelegen; *fig.* lang geleden, afwezig. *...**fernung**, *v.* verwijdering, *v.* afstand, *m.* afwezigheid, *v.* —**skraft**, *v.* (104) middelpuntvliedende kracht, *v.* *...**fesseln**, *b. w.* ontboeijen, ontketenen. *...**fiedern**, *o. w.* de vederen uittrekken, plukken, (ook *fig.*). *...**flammen**, *b. w.* ontvlammen, aanvuren, (ook *fig.*). *...**fleischen**, *b. w.* ontvleeschen. *...**fliegen**, *o. w.* (*onr.*) ontvliegen, ontvlieden. *...**fliessen**, *o. w.* (*onr.*) ontvlieten, ontvloeijen. *...**fremden**, *b. w.* ontvreemden, stelen; zie **Entwenden**. *...**führen**, *b. w.* ont-, wegvoeren; schaken, rooven. *...**führer**, *m.* ontvoerder, schaker, vrouwen-, kinder-, menschenroover, *m.* *...**führung**, *v.* ont-, wegvoering, schaking, *v.* vrouwen-, kinder-, menschenroof, *m.*
Entgegen, *vz.* en *bijw.* tegen, tegenover, over; tegengesteld, strijdig met; *dem Winde, dem Strome* —, tegen wind en stroom; — *fahren*, te gemoet rijden; — *gehen*, *kommen*, te gemoet gaan, -komen; *fig.* voorkomen; — *halten*, tegenstellen, vergelijken; — *handeln*, strijdig handelen met, overtreden; — *sehen*, te gemoet zien; — *setzen*, tegenstellen; — *sein*, strijdig zijn met; zich verzetten, zich kanten tegen; — *stehen*, zich verzetten tegen; — *stellen*, tegenwerpen, in het midden brengen. *—**stellung**, *v.* tegenkanting, *v.* bezwaar,

o. tegenbedenking ; (119) oppositie, *v.*
ENTGEGNEN, *o. w.* tegenwerpen, antwoorden, wederleggen. *...GEHEN, *o. w. (onr.)* ontgaan, ontsnappen, uit-, ontwijken, vermijden ; verzwakken ; *die Kräfte — ihm*, de krachten ontvallen hem. *...GEILEN, *b. w.* lubben, snijden.
ENTGELT, *o. ohne —*, voor niets, zonder belooning, gratis. *...GELTEN, *o. w. (onr.)* ontgelden, de straf dragen, boeten ; — *lassen*, laten ontgelden ; laten betalen ; boeten, de straf laten dragen. *...GLEITEN, *o. w. (onr.)* ontglijden, ontglippen. *...GLIMMEN, *o. w. (onr.)* ontglimmen, ontvonken. *...GLÜHEN, *b.* en *o. w.* ontgloeijen. *...GRÄTEN, *b. w.* de graat-, de beenderen uitnemen. *...GÜLTIGEN, *b. w.* ongeldig maken. *...GÜRTELN, *b. w.* ontgordelen ; *fig.* ontmaagden. *...GÜRTEN, *b. w.* zie ABGÜRTEN.
ENTHAAREN, *b. w.* van haar ontblooten, ontharen.
ENTHALTEN, *b. w. (onr.)* ont-, inhouden, bevatten ; *sich —*, zich bedwingen ; *sich einer Sache —*, van eene zaak afzien, zich van iets onthouden ; *ich konnte mich des Lachens nicht —*, ik kon mijn lagchen niet inhouden ; *sie konnte sich der Thränen nicht —*, zij kon hare tranen niet bedwingen ; *ich enthalte mich darüber zu urtheilen*, ik schort mijn oordeel daarover op. *...SAM, *b. n.* matig, sober, onthoudend, ingetogen. —KEIT, *...UNG, *v.* onthouding, matigheid, ingetogenheid, *v.*
ENTHAUPTEN, *b. w.* onthoofden. *...HAUPTUNG, *v.* onthoofding, *v.* *...HEBEN, *b. w.* zie UEBERHEBEN. *...HEILIGEN, *b. w.* ontheiligen, ontwijden, schenden. *...HEILIGUNG, *v.* ontheiliging, ontwijding, *v.* *...HONIGEN, *b. w.* (191) de honig uitnemen. *...HÄUTEN, *b. w.* de huid afstroopen ; villen. *...HÄUTUNG, *v.* huidafstrooping, *v.*
ENTHÜLLEN, *b. w.* onthullen, ontsluijeren, (ook *fig.*) ; ontwikkelen, open-, blootleggen. *...UNG, *v.* onthulling, ontsluijering, *v.* (ook *fig.*).
ENTHUFEN, *b. w. (w. g.)* onthoeven.
ENTHUSIASMUS, *m.* geestdrift, *v.* *...SIAST, *m.* geestdrijver, ijveraar, enthusiast, *m.* *...SIASTISCH, *b. n.* en *bijw.* geestdrijvend, vurig, volijverig ; vuriglijk, met geestdrift.
ENTJOCHEN, *b. w.* uit-, ontspannen ; het juk afnemen, (ook *fig.*).
ENTJUNGFERN, *b. w.* ontmaagden. *...JUNGFERUNG, *v.* ontmaagding, *v.* *...KERKERN, *o. w.* ontkerkeren, verlossen (uit de gevangenis).
ENTKLEIDEN, *b. w.* ontkleeden ; *sich —*, zich uit-, ontkleeden. *...KLEIDUNG, *v.* uit-, ontkleeding, *v.* *...KNÜPFEN, *b. w.* ont-, losknoopen, losmaken. *...KOMMEN, *o. w. (onr.)* ontkomen, ontsnappen. *...KÖRPERN, *b. w.* van het ligchaam ontslaan, ontboeijen. *...KÖRPERT, *b. n. (w. g.)* gescheiden-, ontboeid van het ligchaam. *...KRÄFTEN, *b. w.* krachteloos maken, ontzenuwen, verzwakken, (ook *fig.*). *...KRÄFTUNG, *v.* verzwakking, *v.* het ontzenuwen, *o.* ; krachteloosheid, *v.* *...KRÖNEN, *b. w.* (§) ontkroonen, onttroonen. *...KÜSSEN, *b. w.* (25) kussen van..., af... ; *dem Auge eine Thräne —*, een' traan van de oogen kussen.
ENTLADEN, *b. w. (onr.)* lossen, ontladen ; afwerpen, ontlasten ; *sich einer Bürde —*, een' last van zich afwerpen. *...UNG, *v.* ontlading, lossing, afwerping (van een last), (ook *fig.*), *v.* *...LÄHMEN, *b. w.* de verlamming doen ophouden ; regt maken. *...LARVEN, *b. w.* ontmaskeren, (ook *fig.*).
ENTLASSEN, *b. w. (onr.)* wegzenden, afscheid-, ontslag geven, ontslaan, afdanken, ontbinden, vrijlaten (een' slaaf) ; *einen seiner Dienste —*, iemand uit de dienst ontslaan ; demissie geven (aan een' ambtenaar, een' minister enz.) ; *einen seines Eides —*, iemand van zijnen eed ontslaan, hem er aan ontheffen. *...UNG, *v.* ontslag, *m.* afscheid, *o.* afdanking, vrijlating, vrijmaking (van een' slaaf) ; ontheffing (van een' eed), *v.* —SSCHREIBEN, *o.* brief van ontslag, -van terugroeping, *m.*
ELTLASTEN, *...LÄSTIGEN, *b. w.* ontlasten, ontheffen (van een' last). *...LAUBEN, *b. w.* ontbladeren, afbladeren, van bloeisel ontdoen. *...LAUFEN, *o. w. (onr.)* ontloopen, ontkomen, ontsnappen, uitbreken, deserteren. —E, *m.* vlugteling, deserteur, *m.* *...LAUFUNG, *v.* ontvlugting, ontsnapping, vlugt, *v.*
ENTLEDIGEN, *b. w.* bevrijden, ontslaan ; *einen einer Sache —*, iemand van iets ontslaan, ontheffen ; *sich einer Sache —*, (ook) zich aan iets ontheffen, onttrekken ; *sich seiner Schuldigkeit —*, zich van zijnen pligt kwijten ; *sich —*, ledigen (zijn' buik, zijne maag). *...LEDIGUNG, *v.* bevrijding, *v.* ontslag, *m.* ontheffing, onttrekking, *v.* *...LEGEN, *b. n.* verwijderd, afgelegen. —HEIT, *v.* afgelegenheid, *v.* afstand, *m.* verwijdering, *v.*
ENTLEHNEN, *b. w.* ont-, afleenen. *...ER, *m.* *...ERINN, *v.* ontleener, *m.* -leenster, *v.* *...UNG, *v.* leening, *v.*

Entleiben, *b.w.* dooden, moorden, vermoorden, ontzielen; *sich* —, zich zelven vermoorden. *...**leibung**, *v.* moord, *m.* ontzieling, *v.*; manslag, *m.*

Entlocken, *b. w. fig.* ont-, af-, uitlokken, aftroonen.

Entmannen, *b. w.* ontmannen, lubben. *...**mannung**, *v.* ontmanning, *v.* het lubben. *...**masten**, *b. w.* ontmasten. *...**menscht**, *b. n.* ontmenscht, barbaarsch. *...**mummen**, *b. w.* zie **Entlarven**. *...**münzen**, *b. w.* de munt verlagen, intrekken. *...**muthigen**, *b. w.* ontmoedigen. *...**nageln**, *b. w.* ontnagelen.

Entnebeln, *b. w.* den nevel verjagen, wegvagen; *fig.* ophelderen, ver-, voorlichten. *...**nehmen**, *b. w.* *(w. g.)* ontnemen; *fig.* verlossen, redden (uit gevaar); besluiten; (46) trekken, afgeven (een' wissel, eene traite). *...**nerven**, *b. w.* ontzenuwen, verzwakken. *...**nervung**, *v.* ontzenuwing, verzwakking, *v.* *...**priestern**, *b.w. sich* —, uit den priesterstand ontzetten, -treden.

Entrathen, *b. w.* *(onr.) eine* (*einer*) *Sache* —, van iets afzien, iets ontberen. *...**räthseln**, *b. w.* ontraadselen, ontcijferen. *...**räthselung**, *v.* ontraadseling, oplossing, ontcijfering, *v.* *...**reissen**, *b. w.* *(onr.)* ontscheuren, ont-, los-, afrukken; *sich* —, zich ontscheuren. *...**reissung**, *v.* ontscheuring, losrukking, bevrijding, *v.*

Entrich, *m.* zie **Enterich**; *wilde* —, waard, *m.* mannetje van eene wilde eend, *o.*

Entrichten, *b. w.* betalen, opbrengen, kwijten, aflossen. *...**richtung**, *v.* betaling, opbrengst, *v.* *...**riegeln**, *b. w.* ontgrendelen. *...**ringen**, *b. w.* ontwortelen. *...**rinnen**, *o. w.* *(onr.)* weg-, ontloopen, ontvlugten, ontsnappen. *...**rollen**, *o.w.* afrollen; *fig.* ontsnappen. *...**ronnen**, *dw.* en *b.n.* ontloopen, ontvlugt, ontsnapt, voortvlugtig, weggeloopen. *...**rücken**, *b. w. fig.* ontrukken, ontrooven. *...**runzeln**, *b. w.* ontronselen. *...**rüsten**, *b. w.* vertoornen, belgen; *sich* —, zich vertoornen, gramstorig-, boos worden. *...**rüstet**, *b. n.* vergramd, toornig, boos. *...**rüstung**, *v.* oploopendheid, *v.* toorn, *m.* gramschap, *v.*

Entsagen, *b.w. einem Dinge* —, van iets afzien, iets ont-, opzeggen, verloochenen, verzaken. *...**sagung**, *v.* verloochening, verzaking, *v.* afstand, *m.* *...**satz**, *m.* (108) ontzet, (eener belegerde plaats), *o.*

Entschädigen, *b. w.* (iemand) schadeloos stellen, (iets) vergoeden. *...**ung**, *v.* schadeloosstelling, vergoeding, *v.*

Entscheiden, *b. w.* *(onr.)* beslissen, beslechten, vonnis vellen; uitspraak doen. *—**d**, *b. n.* beslissend, bepaald; *die —e Stimme*, de beslissende stem; *ein —er Rechtsgrund*, een beslissend-, afdoend argument. *—, *bijw.* beslissenderwijs. *...**ung**, *v.* beslissing, uitspraak, *v.*; *fig. die Sache ist ihrer — nahe*, de zaak is hare beslissing nabij, de krisis is daar. —**seid**, *m.* beslissende eed, *m.* —**spunkt**, *m.* —**szeichen**, *o.* —**szustand**, *m.* (34), krisis, *v.*

Entschieden, *b. n.* beslist.

Entschlafen, *o. w.* *(onr.)* inslapen, (ook *fig.*) ontslapen, overlijden, verscheiden, sterven. *...**schlagen** (**sich**), *w. w.* *(onr.) eines Dinges*, zich van iets ontslaan, -ontdoen, zich aan iets onttrekken; *sich der Sorgen* —, de zorgen verbannen. *...**schleichen**, *o. w.* *(onr.)* *(w. g.)* wegsluipen, zich wegstelen. *...**schleiern**, *b. w.* ontsluijeren, (ook *fig.*). *...**schliessen** (**sich**), *w.w.* *(onr.)* besluiten, overgaan tot. *...**schliessung**, *v.* besluit, *o.* zie **Entschluss**. *...**schlossen**, *b. n.* en *bijw.* besloten, vastberaden, stoutmoedig; met vastberadenheid. —**heit**, *v.* vastberadenheid, vastheid, stoutmoedigheid, *v.* *...**schlummern**, *o. w.* insluimeren, indutten, inslapen; *fig.* sterven, ontslapen. *...**schlüpfen**, *o. w.* ontslippen, wegsluipen; ontsnappen, ontglippen.

Entschluss, *m.* besluit, *o.*; *seinen — fassen*, zijn besluit nemen.

Entschuldigen, *b. w.* verontschuldigen, verschoonen, vergoêlijken; *einen wegen etwas* —, iemand wegens iets verontschuldigen; *sich bei einem* —, iemand om verschooning vragen; *zu* —, verschoonbaar. *...**ung**, *v.* verontschuldiging, verschooning, vergoêlijking, *v.*

Entschütten (**sich**), *w. w.* zie **Entladen**.

Entschwimmen, *o. w.* *(onr.)* zwemmende ontkomen. *...**schwinden**, *o. w.* zie **Verschwinden**. *...**schwingen** (**sich**), *w. w.* *(onr.)* (25) op vleugelen ontkomen, ontvaren.

Entseelt, *b. n.* ontzield, levenloos, gestorven, verscheiden.

Entsegeln, *b. w.* *(w. g.)* ontzeilen, het zeilende ontkomen. *...**sehen** (**sich**), *w. w.* *(onr.)* durven, de stoutheid hebben.

Entsetzen, *b. w.* ont-, afzetten (van een' post, een ambt); zijne demissie geven, afdanken; *eine Festung* —,

eene (belegerde) vesting ontzetten; *sich* —, ontzetten, versteld staan, verschrikken; *sich über eine Sache* —, voor iets bevreesd-, angstig zijn. *—, o. ijzing, v. schrik, m. ontsteltenis, v. angst, afschrik, m. *...LICH, b. n. en bijw. ontzettend, ijselijk, schrikkelijk, (ook *fig.*) buitengewoon, wonderbaarlijk, zeer, bijster, (ook *fig.*). *...UNG, v. af-, ontzetting, demissie, v.; zie ook ENTSATZ. *...SEGELN, b. w. ontzegelen, de zegels ligten; openen (een' brief). *...SEGELUNG, v. ontzegeling, opening, v. *...SINKEN, o. w. (onr.) ont-, wegzinken. *...SINNEN (SICH), w. w. (onr.) zich herinneren. *...SPINNEN, b. w. (onr.) *fig.* smeden, brouwen, aan-, toeleggen; *sich* —, ontstaan, opkomen; *es entspann sich ein heisses Gefecht*, er ontstond een scherp gevecht.

ENTSPRECHEN, o. w. (onr.) *einer Sache*, beantwoorden, voldoen (aan iets); overeenkomen met; *es entspricht nicht meiner Erwartung*, het beantwoordt niet aan mijne verwachting. *...SPRIESSEN, o. w. (onr.) ontstaan, ont-, voortspruiten, afkomstig zijn van, afstammen. *....SPRINGEN, o. w. (onr.) ontkomen, wegloopen, -springen, ontspringen, zijn' oorsprong nemen, voortkomen, voortvloeijen, opkomen, ontspruiten. *...SPROSSEN, dw. en b. n. afstammende van, voortgekomen uit, ontsproten, afkomstig, (ook *fig.*).

ENTSTEHEN, o. w. (onr.) ontstaan, geboren worden, voort-, ontspruiten, zijn' oorsprong nemen, voortkomen, -vloeijen; opkomen; *fig.* gebeuren, voortvloeijen, zich vormen; *was wird daraus —?* wat zal daaruit geboren worden? *—, o. *...UNG, v. ontstaan, begin, o. aanvang, m. geboorte, v. oorsprong, m. vorming, v.

ENTSTEIGEN, o. w. (onr.) (25) ontstijgen, opstijgen. *...STELLEN, b. w. misvormen, mismaken, verminken, (ook *fig.*) verdraaijen. *...STELLT, dw. en b. n. misvormd, verminkt, verdraaid, (ook *fig.*) *...STELLUNG, v. misvorming, verminking, verdraaijing, v. *...STRÖMEN, b. en o. w. (25) ont-, wegstroomen.

ENTSÜNDIGEN, b. w. (49) van zonden vrijspreken, de absolutie geven. *...UNG, v. vrijspreking van zonden, absolutie, v. aflaat, m.

ENTTHRONEN, b. w. onttroonen. *...UNG, v. onttrooning, v.

ENTÜBRIGEN, b. w. overhouden, overhebben; (zie ERÜBRIGEN). *einen einer Sache* —, iemand iets (in iets) sparen, besparen; *einer Sache entübrigt sein*, iets ontberen, van iets afzien; *Sie konnten dieser Mühe entübrigt sein*, gij hadt u die moeite kunnen sparen.

ENTVÖLKERN, b. w. ontvolken. *...RUNG, v. ontvolking, v.

ENTWACHSEN, o. w. (onr.) ontwassen, ontgroeijen; *den Kleidern* —, uit de kleêren groeijen; *der Ruthe — sein*, *fig.* der roede ontwassen zijn, de kinderschoenen uitgetrokken hebben. *...WÄSSERN, b. w. (133) van slijm zuiveren. *...WAFFNEN, b. w. ontwapenen, (ook *fig.*). *...WAFFNUNG, v. ontwapening, v.

ENTWEDER ODER, vw. hetzij... of... of (het een) of (het ander).

ENTWEHREN, b. w. zie ERWEHREN.

ENTWEICHEN, o. w. (onr.) ont-, uitwijken; ontvlugten, zich verwijderen. *...WEICHUNG, v. ontwijking, vlugt, ontsnapping, v. *...WEIHEN, b. w. ontwijden; schenden (van geheiligde zaken); ontzetten (van het priesterambt). *...WEIHUNG, v. ontwijding, ontheiliging; ontzetting (van het priesterambt), v. *...WENDEN, b. w. (onr.) afhandig maken, weg-, ontnemen, ontvreemden. *...WENDUNG, v. ontvreemding, ontneming, v. diefstal, m. *...WERFEN, b. w. (onr.) ontwerpen, stellen; opstellen, op het papier brengen; (136 en 8) stellen, schetsen (met krijt, houtskool).

ENTWICKELN, b. w. *fig.* ontwikkelen, ontwarren; verklaren. *...WICKELUNG, v. ontwikkeling, verklaring, ontwarring, v.; einde, o. ontknooping, v. *...WINDEN, b. w. (onr.) ontrukken (uit de handen), ontwringen. *...WIRREN, b. w. ontwarren, ophelderen. *...WISCHEN, o. w. ontsnappen, ontglippen, ontslippen, wegsluipen.

ENTWÖHNEN, b. w. af-, ontwennen; spenen (een kind). *...WÖHNT, b. n. en dw. *einer Sache — sein*, iets af-, ontwend zijn. *...WÖHNUNG, v. ontwenning, v. het spenen. *...WÖLKEN, b. w. de wolken verdrijven, verjagen, (ook *fig.*). *...WÖLKT, b. n. onbewolkt, helder, (ook *fig.*).

ENTWURF, m. ontwerp, plan; voornemen, o. schets, v. opstel, o.; schets (met krijt, houtskool enz.); afteekening, v. bestek, blad, o. *...WURZELN, b. w. ontwortelen, (ook *fig.*). *...WURZELUNG, v. ontworteling, v.

ENTZAUBERN, b. w. onttooveren. *...RUNG, v. onttoovering, v.

ENTZIEHEN, b. w. (onr.) *einem etwas*, iemand iets onttrekken, ontnemen, be-, ontrooven, onthouden; laten ontberen; besnoeijen, afkorten, afhouden; *sich einer Sache* —, zich aan eene zaak onttrekken; *sich den Ge*-

schäften —, zich (aan het beleid) der zaken onttrekken. *...ZIEHUNG, *v.* onttrekking, ont-, berooving, aftrekking, *v.* *...ZIFFERN, *b. w.* ontcijferen, ontraadselen; (ook *fig.*) oplossen. *...ZIFFERUNG, *v.* ontcijfering, ontraadseling, oplossing, *v.*

Entzücken, *b. w.* verrukken, bekoren, verheugen, verblijden, betooveren, vervoeren. *—, *o.* verrukking, bekoring, verblijding, betoovering, geestvervoering, opgetogenheid, *v.*; *zum* —, verrukkelijk. *—D, *b. n.* verrukkend, bekoorlijk. *...ZÜCKT, *b. n.* verrukt, bekoord, opgetogen; — *vor Freude,* van blijdschap vervoerd; — *werden,* in geestvervoering raken. *...ZÜCKUNG, *v.* opgetogenheid, verrukking, *v.* zie **Entzücken**. *...ZÜNDBAR, *...ZÜNDLICH, *b. n.* ontvlambaar; (ook 133). —KEIT, *v.* ontvlambaarheid, *v.* *...ZÜNDEN, *b. w.* ontvlammen, ontsteken, in den brand steken, (ook *fig.*) aanvuren, opstoken; *sich* —, ontvlammen, in brand geraken. *...ZÜNDUNG, *v.* ontvlamming, ontbranding; ontsteking (van het bloed enz.), *v.*; — *des Gehirns,* hersenontsteking. —SFIEBER, *o.* ontstekende koorts, *v.*

Entzwei, *bijw.* in tweeën; in stukken (gebroken, verdeeld), verscheurd. *—EN, *b. w.* verdeelen, oneenig maken, twist-, tweedragt stoken, -zaaijen; *sich* —, oneenig-, verdeeld raken. *—UNG, *v.* verdeeldheid, vriendschapsbreuk, oneenigheid, *v.* twist, *m.*

Enzian, *m.* (76) gentiaan, *v.*

Epheu, *m.* (76) klimop, *o.*

Epidemie, *v.* zie **Seuche**. *...DEMISCH, *b. n.* besmettelijk.

Epigramm, *o.* puntdicht, *o.*; spotternij, *v.* bitse-, scherpe uitval, *m.* epigram, *o.* *—ATISCH, *b. n.* hekelend, scherp, bits; tot het puntdicht behoorende; als een puntdicht.

Epilepsie, *v.* zie **Sucht**. *...TISCH, *b. n.* met de vallende ziekte behebt.

Epilog, *m.* omschrift, slotvers, *o.*

Episch, *b. n.* (25) episch, tot het heldendicht behoorende.

Episode, *v.* tusschenverhaal, *o.* neven-, tusschenhandeling, episode, *v.* zie **Nebenhandlung**.

Epistel, *v.* brief, *m.* epistel, *o.*; *fig.* (§) *einem die — lesen*, iemand den tekst lezen, doorhalen, kapittelen.

Epoche, *v.* tijdstip, -perk, *o.* zie **Zeitpunkt**.

Epopee, *v.* heldendicht, *o.*

Eppich, *m.* (76) eppe, *o.*

Er, *vnw.* hij.

Erachten, *b. w.* achten, gelooven, het er voor houden, meenen, vermeenen, vermoeden. *—, *o.* meening, *v.* vermoeden, *o.*; *meines —s*, mijns erachtens, mijns bedunkens.

Erackern, *b. w.* (*w. g.*) winnen (door het akkeren, bebouwen). *...ANGELN, *b. w.* (*w. g.*) met den angel ophalen, visschen. *...ARBEITEN, *b. w.* winnen (door zijn werk).

Erbacker, *m.* geërfde grond, erfgrond, -akker, *m.* *...ADEL, *m.* erfelijke adel, -adeldom, *m.* *...AMT, *o.* erfelijk ambt, *o.* erfelijke bediening, *v.* *...ANTHEIL, *m.* erfdeel, *o.* erfportie, *v.*

Erbarmen (sich), *w. w. eines od. über einen*, zich (over iets of iemand) erbarmen, -ontfermen; *es erbarmet mich,* het baart mij medelijden; *das Gott erbarm!* God erbarme zich! *—SWÜRDIG, *b. n.* medelijdenswaard. *...MER, *m.* die medelijden toont; gevoelig mensch, *m.* *—, *o.* *...UNG, *v.* erbarming, deernis, *v.* mededoogen, medelijden, *o.*; *das ist zum* —, het is erbarmelijk.

Erbärmlich, *b. n.* en *bijw.* erbarmelijk, ellendig, jammerlijk, leelijk; ellendiglijk, op eene erbarmelijke wijze. *—KEIT, *v.* armzaligheid, ellende, *v.* vervallen-, ellendige staat, *m.*; erbarmelijke daad, *v.*

Erbarmungsvoll, *b. n.* mededoogend, medelijdend, vol deernis. *...WERTH, *...SWÜRDIG, *b. n.* zie **Erbarmenswürdig**.

Erbauen, *b. w.* bouwen, stichten; (een' tempel) bouwen; inzamelen (koren enz.); *fig.* stichten (door leering en daden); *sich* —, gesticht worden. *...ER, *m.* bouwer, stichter, grondlegger; hij die (door leering) sticht enz., *m.* —INN, *v.* stichtster, grondlegster, *v.* *...LICH, *b. n.* en *bijw.* stichtend, stichtelijk. *...UNG, *v.* bouw, *m.* bouwing, stichting; *fig.* stichting (door leering en daad), *v.*

Erbbeamte, *m.* erfelijk ambtenaar, *m.* *...BEGRÄBNISS, *v.* erfelijk graf, familiegraf, *o.*

Erbe, *m.* **Erbinn**, *v.* erfgenaam, *m.* en *v.* *—, *o.* erfdeel, *o.* nalatenschap, erfenis, *v.*

Erbeben, *o. w.* beven, sidderen.

Erbeigen, *b. n.* erfelijk, vrij van leenregt. *...EINIGUNG, *v.* *...VEREIN, *o.* erfelijke vereeniging, *v.* *...EINSETZUNG, *v.* erfstelling, benoeming van een' erfgenaam, *v.*

Erbeissen, *b. w.* (*onr.*) open-, stukbijten; zie **Aufbeissen**.

Erben, *b.* en *o. w.* erven; overslaan, zich mededeelen, overerven (van ziek-

ten); *einen* —, iemand te beurt-, ten deel vallen (door erfenis), aanerven.

ERBBETEN, *b. w.* door bidden verkrijgen. *...BETTELN, *b. w.* door bedelen verkrijgen. *...BEUTEN, *b. w.* buit-, prijs maken (op den vijand); *fig.* verwerven, wegdragen.

ERBFÄHIG, *b. w.* erfgeregtigd; bevoegd om op te volgen, - te erven. *—KEIT, *v.* erfgeregtigdheid, bevoegdheid om op te volgen, *v.* *...FALL, *m.* erfdeel, *o.* toevalling door erfenis, nalatenschap, *v.* *...FÄLLIG, *b. n.* door erfenis toegevallen. *...FEHLER, *m.* erfelijk gebrek, gebrek aan een gansch geslacht eigen, *o.* *...FEIND, *m.* erfvijand, gezworen vijand, *m.* *...FOLGE, *v.* erfopvolging, *v.* ...FÄHIGKEIT, *v.* bevoegdheid tot erfopvolging, *v.*

ERBFÜRST, *m.* erfprins, erfvorst, kroonprins, *m.*

ERBGELD, *o.* gelden, penningen eener erfenis, *o. m. mv.* geërfde gelden, *o. mv.*

ERBGENOSS, *m.* *...GENOSSINN, *v.* mede-erfgenaam, *m.* en *v.* *...GERICHT, *o.* —SBARKEIT, *v.* erfelijk regtsgebied, *o.* —SHERR, *m.* erfelijk-, leenheerlijk regter, *m.*

ERBGRAF, *m.* erfelijk graaf, *m.* *...GRIND, *m.* schurft, kwaad zeer, *o.* *...GRUND, *m.* erfelijke grond, *m.* *...GUT, *o.* erfgrond, *m.* erfgoed, *o.*; nalatenschap, erfenis, *v.* erfdeel, *o*

ERBHERR, *m.* erfbezitter, erfelijk bezitter, heer, *m.*

ERBHULDIGUNG, *v.* hulde, *v.* eed van getrouwheid (aan den vorst en zijne erfopvolgers), *m.*

ERBIETEN (SICH), *w. w.* (*onr.*) zich aanbieden, (ter verrigting van iets). *—, *o.* *...UNG, *v.* aanbieding, *v.* aanbod, *o.* *...IG, *b. n.* zie ERBÖTIG.

ERBINN, *v.* zie ERBE.

ERBITTEN, *b. w.* (*onr.*) *etwas von einem* —, van iemand iets door verzoek verkrijgen; iemand verzoeken-, bidden in iets te bewilligen; *sich — lassen*, zich laten verbidden, - bewegen.

ERBITTERN, *b. w.* verbitteren. *...RUNG, *v.* verbittering, woede, *v.* *...LICH, *b. n.* genadig, verbiddelijk.

ERBJAGD, *v.* erfelijke jagt, *v.* jagtgrond, *m.*

ERBKÄMMERER, *m.* erfelijk kamerheer, *m.*

ERBKAUF, *m.* verkoop, afstand (ten eeuwigen dage), *m.* *...KÖNIG, *m.* erfelijk koning, - vorst, *m.* —REICH, *o.* erfelijk koningrijk, *o.* *...KRANKHEIT, *v.* erfelijke-, overervende kwaal; familie-kwaal, - ziekte, *v.* *...LAND, *o.* erfland, *o.*

ERBLASSEN, *o. w.* verbleeken; *fig.* sterven.

ERBLASSER, *m.* *—INN, *v.* erflater, *m.* erflaatster, *v.*

ERBLASSUNG, *v.* verbleeking, *v.*; *fig.* dood, *m.* overlijden, *o.*

ERBLEHEN, *o.* erfelijk leen, - goed, *o.*

ERBLEICHEN, *o. w.* (*onr.*) zie ERBLASSEN.

ERBLICH, *b. n.* en *bijw.* erfelijk; bij wijze van erfenis. *—KEIT, *v.* erfelijkheid, *v.*

ERBLICKEN, *b. w.* bemerken, bespeuren, zien, in het oog krijgen; *fig. das Licht der Welt* —, het levenslicht (voor het eerst) aanschouwen; in het leven treden; geboren worden. *...BLICKUNG, *v.* het zien, gezigt, *o.* aanschouwing, *v.* *...BLENDEN, *o. w.* blind worden.

ERBLÖDEN (SICH), *w. w.* zie ENTBLÖDEN (SICH).

ERBLOS, *b. n.* zonder erfgenamen, kinderloos; onterfd; — *machen*, onterven. *...MANN, *m.* erfbezitter; eigenaar door het regt van nalatenschap, *m.* *...MÜNZMEISTER, *m.* erfelijke muntmeester, *m.* *...NEHMER, *m.* (119) *seine Erben und* —, zijne erfgenamen en regthebbenden; de gezamentlijke erfgenamen.

ERBORGEN, *b. w.* ont-, afleenen, borgen; zie BORGEN.

ERBOSEN, *b. w.* boos-, gramstorig maken; *sich* —, boos worden.

ERBÖTIG, *bijw.* — *sein*, aanbieden; zich bereid verklaren tot.

ERBPACHT, *m.* erfpacht, - leen, *o.* (pacht die 99 jaren duren kan). *—ER, *m.* erfpachter, - leenman, *m.* *—LICH, *b. n.* bij erfpacht verleend. *...POSTMEISTER, *m.* erfelijke postmeester, *m.* *...PFLICHT, *v.* leenverpligting, hulde-, *v.* eed des leenmans, *m.* *...PRINZ, *m.* erfprins, *m.* *...PRINZESSINN, *v.* erfprinses, *v.* *...RECESS, *m.* zie ERBVERGLEICH.

ERBRECHEN, *b. w.* (*onr.*) op-, open-, verbreken; openen, openbreken (eenen brief); *sich* — braken, overgeven. *—, *o.* braking, *v.*

ERBRECHT, *o.* erfregt, regt van opvolging, *o.*

ERBRECHUNG, *v.* op-, open-, verbreking, braak, opening, *v.* *...REGISTER, *...ZINSREGISTER, *o.* kadaster, register voor de grondbelasting, *o.* *...REICH, erfelijk rijk, *o.* *...RICHTER, *m.* scheidsregter, arbiter (in eene nalatenschap); erfelijk regter (onder leenmannen), *m.* *...SCHADEN, *m.* aangeërfd gebrek, *o.* *...SCHAFT, *v.* erfenis, nalatenschap, *v.*; *eine — thun*, eene erfenis innemen, - krijgen. *...SCHÄTZUNG, *v.* schatting (eener nalatenschap), *v.* inventaris, *m.* *...SCHICHT, —UNG, *...THEILUNG, *v.*

verdeeling eener erfenis, *v.* *...SCHLEICHER, *m.* looze insluiper in eene erfenis, *m.* *...SCHLÜSSEL, *m.* geërfde sleutel, *m.* *...SCHOSS, *m.* grondbelasting, rente, *v.* *...SCHULD, *v.* overgeërfde schuld, *v.*

ERBSE, *v.* erwt, *v.*; *grüne —n*, groene erwten, jonge erwtjes; *durchgeschlagene —*, het dikke van gekookte erwten. *—NBAUM, *m.* erwtenboom, -struik, *m.* *—NKETTE, *v.* ketting van gouden bolletjes als erwtjes, *m.* *—NSTEIN, *m.* erwtensteen, *m.* *—NSTROH, *o.* erwtenstroo, *o.* *—NSUPPE, *v.* erwtensoep, snert, *v.* *—NZÄHLER, *m.* jan-hen, moei-al, *m.*

ERBSTÜCK, *o.* erfstuk, *o.* *...SÜNDE, *v.* erfzonde, *v.* *...THEIL, *o.* erfdeel, *o.* erfenis, nalatenschap, *v.*

ERBUHLEN, *b. w.* (§) streelende-, vleijende verkrijgen, afvleijen.

ERBVERBRÜDERUNG, *v.* broeder-verbond, erfverbond, *v.* *...VEREINIGUNG, *o.* zie ERBEINIGUNG. *...VERGLEICH, *o.* *...VERTRAG, *m.* vergelijk, verdrag (ten aanzien eener erfenis), *o.* verdeeling eener erfenis, *v.* *...VERMÄCHTNISS, *o.* zie VERMÄCHTNISS. *...ZINS, *m.* erfcijns, *m.* *...ZOLL, *m.* erftol, *m.*

ERDACHSE, *v.* as der aarde, *v.* *...ADER, *v.* aard-ader, *v.* *...APFEL, *m.* aardappel, *m.* *...ART, *v.* aardsoort, *v.* —IG, *b. n.* aardachtig. *...BAHN, *v.* loopbaan der aarde, *v.* *...BALL, *m.* aardbol, *m.* *...BAU, *m.* onderaardsch gewelf, *o.* *...BEBEN, *o.* aardbeving, *v.* —MESSER, *m.* (104) aardbevingmeter, *m.*

ERDBEERBAUM, *m.* haagappelboom, *m.* *...BEERE, *v.* aardbezie, *v.* *...BEERPFLANZE, *v.* aardbezieplant, *v.*

ERDBESCHREIBER, ERDKUNDIGE, *m.* aardrijkskundige, *m.* *...BESCHREIBUNG, *...KUNDE, *v.* aardrijksbeschrijving, *v.* *...BIENE, *v.* aardvlieg, *v.* *...BIRN, *v.* soort van aardappel, *m.* *...BODEN, *m.* aardbodem, *m.* aardrijk, *o.* aarde, *v.*; grond, *m.* terrein, *o.*; *dem — gleich*, gelijkgronds; *dem — gleich machen*, gelijk met den grond maken. *...BOHRER, *m.* steekboor, *v.* drilijzer, *o.* *...BRAND, *m.* onderaardsch vuur, *o.* *...BRUCH, *m.* zie ERDFALL. *...DÜNSTE, *v. mv.* damp, uitwaseming uit den grond, -van de aarde, *m. v.*

ERDE, *v.* aarde, wereld, *v.*; land, *o.* grond, *m.*; *einen auf die —, (zur) — werfen*, iemand op den grond, ter aarde werpen; *sich auf die — legen*, op den naakten grond gaan liggen; (§) *auf der — wohnen*, gelijkvloers wonen; *fig. einen unter die —e bringen*, iemands dood veroorzaken, iemands leven verkorten.

ERDEICHEL, ERDMANDEL, *v.* aardaker, *m.* wik, *v.*

ERDEN, *b. n.* zie IRDEN.

ERDENGE, *v.* landengte, *v.*

ERDENGÜTER, *o. mv.* aardsche goederen, *o. mv.*

ERDENKEN, *b. w.* (*onr.*) uitdenken, verbeelden, vinden, verzinnen, bedenken. *...DENKLICH, *b. n.* denkbaar.

ERDERSCHÜTTERUNG, *v.* zie ERDBEBEN. *...EPHEU, *m.* (76) aardveil, hondsdraf, *v.* *...FAHL, *b. n.* aardkleurig. *...FALL, *m.* in-, verzakking van aarde, *v.* *...FARBE, *v.* aardkleur, *v.* *...FARBEN, *b. n.* aardkleurig. *...FASS, *o.* (186) springpot, stinkpot, *m.* *...FERNE, *v.* (157) verste-, grootste afstand eener planeet van de aarde, (van eene andere planeet), *m.* *...FLACHS, *m.* steenvlas, *o.* asbest, *m.* *...FLOH, *m.* aardvloo, *v.* *...GALLE, *v.* zie ERDRAUCH. *...GÄNGE, *m. mv.* (9) mijngangen, -takken, -aders, *m. v. mv.*; onderaardsche gangen, *m. mv.* *...GANS, *v.* afrikaansche gans, *v.* *...GEFLÜGEL, *o.* aardvogels, *m. mv.* *...GEIST, *m.* aardgeest, *m.* aardmannetje, *o.* kabouterman, *m.* *...GELB, *o.* gele oker, *m.* —, *b. n.* okergeel, okerkleurig. *...GESCHOSS, *o.* gelijkvloers. *...GRILLE, *v.* aardkrekel, *m.* *...GRÜN, *o.* groen krijt, *o.* *...GRUND, *m.* grond, *m.* terrein, *o.* *...GÜRTEL, *v.* zie ERDSTRICH. *...HALTIG, *b. n.* aardachtig, aarddeelen bevattende. *...HARZ, *o.* aardpek, jodenlijm, asphalt, *o.* *...HASE, *m.* bergrot, *v.* *...HAUFEN, *m.* hoop aarde, *m.*

ERDICHT, *b. n.* aardsch, aardachtig.

ERDICHTEN, *b. w.* verdichten, verzinnen, uit-, bedenken; *sich Ruhm —*, roem behalen door zijne gedichten. *...ET, *dw.* en *b. n.* verzonnen, verdicht; *eine —e Krankheit*, eene verzonnene ziekte. *...UNG, *v.* verdichtsel, *o.* fabel, fiktie, *v.*

ERDIG, *b. n.* van aarde; aardachtig. *...KÄFER, *m.* drekkever, schalebijter, *m.* *...KASTANIE, *v.* aardnoot, *v.* *...KIEFER, *v.* (76) veldcipres, *v.* *...KLOSS, *m.* aardkloot, *v.* -klomp, *m.* *...KLUFT, *v.* kloof-, scheur in de aarde, -in den grond, *v.* *...KOHLE, *v.* steenkool, *v.* *...KÖRPER, *...KREIS, *m.* *...KUGEL, *v.* aardbol, -kloot, *m.*; bewoonde planeet, *v.* *...LAGE, *v.* laag aarde, *v.* *...MAST, *v.* (56) kruipend gedierte, *o.* *...MAUS, *v.* veldmuis, *v.* *...MESSEN, *o.* *...MESS-

KUNST, *v.* landmeetkunde, *v.* *...**MESSER**, *m.* landmeter, meetkundige, *m.* *...**MILBE**, *v.* aardluis, *v.* *...**MOOS**, *o.* aardmos, *o.* *...**MORCHEL**, *v.* zie **TRÜFFEL**. *...**MÖRSEL**, *m.* fladdermijn, bomkist, *v.* (moorddadige krijgstoestel). *...**MOTTE**, *v.* soort van aard-insekt, *o.*

ERDNÄHE, *v.* (157) stand eener planeet het digtst bij de aarde, *m.* *...**NUSS**, *v.* aardnoot, *v.* zie ook **ERDEICHEL**. *...**PECH**, *o.* jodenlijm, *o.* *...**RAUCH**, *m.* duivekervel, *v.* *...**RÄUMER**, *m.* baggerspade, groote putboor, *v.*

ERDREICH, *o.* aardrijk, *o.* grond, *m.*

ERDREISTEN (SICH), *w. w.* durven, zich onderstaan, zich verstouten, wagen.

ERDROHR, *o.* verrekijker, *m.*

ERDROSSELN, *b.w.* wurgen. *...**DROSSELUNG**, *v.* wurging, *v.* het wurgen. *...**DRÜCKEN**, *b. w.* smoren, verstikken, dood drukken. *...**DRÜCKUNG**, *v.* smoring, verstikking, *v.* *...**SACK**, *m.* (180) aard -, zandzak, *m.* *...**SCHAKE**, *m.* (96) kleine spade, *v.* *...**SCHANZE**, *v.* aarden bolwerk, *o.* *...**SCHILDKRÖTE**, *v.* aardschildpad, *v.* *...**SCHNECKE**, *v.* naakte slak, *v.* *...**SCHOLLE**, *v.* kluit -, *v.* klomp aarde, *m.* *...**SCHWAMM**, *m.* (76) paddestoel, *m.* kampernoelje, *v.* duivelsbrood, *o.* *...**SCHWARZ**, *o.* aardzwart, *o.* *...**SCHWEIN**, *o.* miereneter, *m.* *...**SPINNE**, *v.* langpoot, *m.* herdersspin, *v.* —**NKRAUT**, *o.* (76) soort van goudwortel, (plant tegen den vergiftigden slangenbeet), *m.* *...**SPITZE**, *v.* kaap, *v.* voorgebergte, *o.* uithoek, *m.* *...**STRICH**, *m.* lucht -, wereldstreek *v.*; *der heisse* —, *gemässigte* —, *kalte* —, de verzengde -, gematigde -, koude (bevrozene) luchtstreek, *...**SUCHER**, *m.* (96) peillood, *o.* *...**THIER**, *o.* aarddier, *o.*

ERDULDEN, *b. w.* dulden, ondergaan, lijden, verdragen. *...**DULDUNG**, *v.* dulding, *v.* lijden, *o.* smart, *v.*

ERDWALL, *m.* *...**WERK**, *o.* aarden wal, *m.* terras, opgeworpen aardwerk, *o.* *...**WAND**, *v.* (9) aardbekleeding, aarddekking, *v.* *...**WASSER**, *o.* *...**WEIHRAUCH**, *m.* (76) veldcipres, *v.* hoe langer hoe liever, *o.* *...**WINDE**, *v* windas, *o.* soort van lelie, narcisbloem, *v.* eereprijs (plant) *m.* *...**WURM**, *m.* aardworm, *m.* *...**ZIRKEL**, *m.* cirkel van den aardbol, -van de sfeer, *m.* *...**ZUNGE**, *v.* landtong, *v.*

EREIFERN (SICH), *w. w.* vuur vatten, driftig worden, opvliegen, zich moeijelijk maken. *...**RUNG**, *v.* drift, opvliegendheid, *v.*

EREIGNEN (SICH), *w. w.* gebeuren, voorvallen, zich voor -, zich opdoen. *...**NUNG**, *v.* *...**NISS**, *v.* gebeurtenis, *v.* voorval, geval, *o.*

EREILEN, *b. w.* bereiken, inhalen, achterhalen, achter op komen.

EREMIT, *m.* zie **EINSIEDLER**.

ERERBEN, *b. w.* erven, door erfenis verkrijgen.

ERFAHREN, *b. w.* *(onr.)* vernemen, weten, onderrigt -, verwittigd worden, ondervinden, ervaren, dulden. *—, *b. n.* bedreven, ervaren, deskundig. *...**UNG**, *v.* *—**HEIT**, *v.* ondervinding, ervaring, bedrevenheid, *v.*; *in — bringen*, vernemen, hooren, onderrigt worden. *...**FASSEN**, *b. w.* vatten, nemen, grijpen; zie **FASSEN**.

ERFECHTEN, *b. w.* (*onr.*) vechtende -, strijdende -, twistende verkrijgen, gewelddadigerhand bemeesteren, (de overwinning) behalen; afbedelen.

ERFINDEN, *b. w.* (*onr.*) uitvinden, bedenken, verzinnen. *...**ER**, *m.* — **INN**, *v.* uitvinder, *m.* uitvindster, *v.* ontdekker, *m.* *...**SAM**, *...**ERISCH**, *b.n.* vindingrijk, vernuftig, schrander, kunstig uitgedacht, -verzonnen. *...**SAMKEIT**, *v.* vindingrijkheid, schranderheid, *v.* vernuft, *o.* *...**UNG**, *v.* verdichtsel, *o.* uitvinding, *v.* —**S-KRAFT**, *v.* vindingsvermogen, *o.* -kracht, *v.* vernuft, genie, *o.* —**SREICH**, *b. n.* rijk -, vruchtbaar aan vinding, -aan uitvindingen.

ERFISCHEN, *b. w.* zie **AUFFISCHEN**.

ERFLEHEN, *b. w.* afvleijen, afsmeeken. *...**FLIEGEN**, *b. w.* (*onr.*) vliegende bereiken, inhalen.

ERFOLG, *m.* gevolg, resultaat, *o.* uitslag, *m.* uitkomst, *v.* *—**EN**, *o. w.* volgen, voortvloeijen, ontstaan (uit); *es ist nichts darauf erfolgt*, de zaak heeft geen gevolg gehad, het is zonder gevolg gebleven.

ERFORDERLICH, *b. n.* vereischt, noodzakelijk, noodwendig, noodig. *...**FORDERN**, *b. w.* eischen, vragen, vereischen, vorderen; *dieses erfordert Zeit*, dit vereischt tijd; *erfordert werden*, noodzakelijk -, noodwendig zijn. *...**FORDERNISS**, *o.* vereischte, *o.* noodzakelijkheid, noodwendigheid, *v.* *...**FORDERUNG**, *v.* eisch, *m.* vereischte, *o.*

ERFORSCHEN, *b. w.* uitvorschen, opsporen, doorgronden, polsen; verkennen. *...**ER**, *m.* onderzoeker, opsporer, navorscher, doorgronder, *m.* *...**UNG**, *v.* uitvorsching, na -, opsporing, *v.* onderzoek, *o.* *...**LICH**, *b. n.* *(w.g.)* doorgrondbaar.

ERFRAGEN, *b. w.* onder -, uitvragen, vragen naar, vernemen; *wo ist er zu*

—, waar is zijn adres? (§) waar hangt hij uit?

Erfrechen (sich), w. w. zich verstouten, zich onderstaan, den moed -, de stoutheid hebben tot... *...**freien**, o. w. zie **Erheirathen**. *...**freuen**, b. w. verblijden, verheugen, vermaken; *ich bin darüber sehr erfreut*, ik ben er zeer verheugd over; *sich* —, zich verheugen, verblijden, genot smaken. *...**freulich**, b. n. vrolijk, verheugd, verblijd. *...**frieren**, o. w. (onr.) bevriezen, van koude verstijven; sterven (van planten); *die Weinstöcke sind erfroren*, de wijnstokken zijn gestorven (bevrozen); *ich bin ganz erfroren*, ik ben verstijfd van de koude; *erfrorene Füsse haben*, bevrozene voeten hebben; *er hat sich die Nase erfroren*, zijn neus is bevrozen geraakt. *...**frischen**, b. w. ververschen, koelen, laven, verkwikken; *sich* —, zich ververschen, zich laven, verkwikken. —**d**, b. n. ververschend, koelend; (34) verkoelend. *...**frischung**, v. verversching, koeling, v.

Erfroren, dw. zie **Erfrieren**.

Erfüllen, b. w. *fig.* vervullen, volbrengen, uitvoeren, naleven, nakomen; *erfüllt werden*, vervuld worden, zich verwezentlijken. *...**ung**, v. vervulling, verwezentlijking, volbrenging, nakoming, v.; *in* — *gehen*, *kommen*, zie *erfüllt werden*.

Ergänzen, b. w. (het ontbrekende) aanvullen, - bijvoegen, voltooijen, herstellen; *fig.* volledig maken, kompleteren, aanvullen; *die Truppen* —, krijgsvolk aanwerven, - voltallig maken. *—**d**, b. n. aanvullend, kompleterend; (ook *fig.*) suppletoir. *...**ung**, v. aanvulling, v. bijvoegsel, o. herstelling, vergoeding; verbetering; kompletering, suppletie, v. —**sstück**, o. aanvulsel, bijvoegsel, o. bijlage, v. aanhangsel, o.

Ergattern, b. w. (§) bemeesteren, door list zich meester maken.

Ergeben (sich), w. w. zich overgeven, zich onderwerpen; *sich auf Gnade und Ungnade* —, zich op genade en ongenade overgeven; *sich den Wissenschaften* —, zich aan de (studie der) wetenschappen wijden, zich met de borst er op toeleggen; *sich dem Laster* —, *dem Spiele* —, zich aan de ondeugd -, aan het spel overgeven; *sich* (*darein*) —, toetreden, berusten in, bewilligen, toestemmen; *sich in den göttlichen Willen* —, in Gods wil berusten, Gode zwijgen; *sich dem Teufel* —, zich den duivel wijden; *(sich zutragen)*, gebeuren, plaats hebben, geschieden, blijken; *hieraus ergiebt sich*, hieruit volgt, - blijkt.

Ergeben, dw. en b. n. en bijw. overgegeven, onderworpen, gehecht, verslaafd aan, gewijd, verkleefd; onderworpen, onderdanig, - lijk; *Ihr* — *er*, —*ster Diener*, uw onderdanige dienstwillige) dienaar; *ich bitte* —*st*, ik verzoek onderdanig, - nederig. *—**heit**, v. toegenegenheid, gehechtheid, trouw, liefde, onderdanigheid, beproefde verkleefdheid, v. *...**niss**, o. uitkomst, v. uitslag, m. resultaat, o. *...**ung**, v. onderwerping, gelatenheid, berusting, v.

Ergehen, o. w. (onr.) *fig.* uitgevaardigd-, afgekondigd worden; — *lassen*, uitvaardigen, bekend maken, afkondigen (een besluit, eene wet enz.); *Recht* — *lassen*, regt spreken, het regt zijnen loop laten, vonnis vellen, *etwas über sich* — *lassen*, iets verduren, dulden, verdragen; *(geschehen)* gebeuren, plaats hebben; *es ist mir wohl*, *übel ergangen*, ik heb er goed -, kwalijk bij gestaan, ik bevond mij er goed -, kwalijk bij; *sich im Freien* —, een luchtje scheppen.

Ergeizen, b. w. uitzuinigen, uitkarigen, door gierigheid verwerven, opstapelen.

Ergiebig, b. n. rijk, vruchtbaar, overvloedig, winstgevend. *—**keit**, v. vruchtbaarheid, v.; overvloedige rijkdom (van eene mijn enz.), m.; vrijgevigheid, mildheid, v.

Ergiessen, b. w. (onr.) uitgieten, uitstorten; *sich* —, overstroomen, zich ontlasten, uitstroomen, zich verspreiden; *dieser Fluss ergiesst sich in das Meer*, deze rivier ontlast zich in de zee. *...**ung**, v. uitgieting, uit-, overstrooming, v.; (34) overloop (van gal enz.), m.; *fig. die* — *des Herzens*, de uitboezeming (des harten).

Erglühen, b. w. *fig.* ontgloeijen.

Ergötzen, b. w. verrukken, bekoren, verblijden, verlustigen, vermaken; *sich an etwas*, *mit etwas* —, zich aan -, met iets verlustigen, vermaken; *sich über etwas* —, zijne oogen over iets laten weiden, - verzadigen. *—**d**, *...**lich**, b. n. verblijdend, vermakelijk, verlustigend, vervrolijkend, aangenaam. *...**lichkeit**, *...**ung**, v. vermaak, o. verlustiging; verzadiging (der oogen); uitspanning, v.

Ergraben, b. w. door uitdelving verkrijgen, uitdelven.

Ergrauen, o. w. (w. g.) grijs worden.

Ergreifen, b. w. (onr.) vatten, grijpen; (§) pakken; (119) vatten, gevangen

nemen; *fig.* aangrijpen, gebruik maken (van eene gelegenheid); aannemen, omhelzen (een gevoelen); *die Waffen* —, de wapens opvatten; *ein Mittel* —, een middel bij de hand grijpen; *das Feuer ergriff die Scheuer*, de brand sloeg tot de schuur over; *von Schrecken ergriffen werden*, door schrik bevangen worden. *...UNG, *v.* het vatten, grijpen; bemagtiging, gevangenneming, *v.*

Ergrimmen, *o. w.* boos-, gramstorig-, woedend worden.

Ergrübeln, *b. w.* uitpluizen, verzinnen, peinzende uit-, navorschen. *...GRÜNDEN, *b. w.* doorgronden, navorschen, peilen, toetsen, onderzoeken. *...GRÜNDUNG, *v.* doorgronding, navorsching, *v.* onderzoek, *o.*

Erhaben, *b. n.* hoog, verheven, verhoogd, uitstekend, (ook *fig.*) voortreffelijk, uitmundend, edel, grootmoedig; subliem; gedreven, verheven van beeldwerk; *ganz* —, *halb* —, *flach erhabene Arbeit*, vol-, half-, vlak verheven beeldwerk.

Erhalten, *b. w. (onr.)* ontvangen, geworden, krijgen; (119) ligten, halen; bewaren, behouden, handhaven, onderhouden, voeden; *einem das (bei dem) Leben* —, iemands leven behouden, iemand in het leven bewaren, -houden, *sich* —, zich staande houden, bewaren; volhouden; zijn leven onderhouden, leven van. *...UNG, *v.* verkrijging, ontvangst, erlanging; (119) ligting; verwerving; bewaring, *v.* onderhoud, *o.*; handhaving, *v.* —SBRILLEN, *v. mv.* konservatie-bril, *m.* *...R, *m.* —INN, *v.* ontvanger, *m.* -ster, *v.* bewaarder, onderhouder, *m.* bewaarster, onderhoudster, *v.*

Erhandeln, *b. w.* inkoopen, door handelen of dingen verkrijgen.

Erhängen (sich), *w. w.* zich ophangen.

Erharren, *b. w.* reikhalzende afwachten, vurig verlangen. *...HARTEN, *o. w.* verharden. *...HARTUNG, *v.* verharding, *v.* *...HÄRTEN, *b. w.* bevestigen, bewijzen, aantoonen. *...HÄRTUNG, *v.* bewijs, *o.* bevestiging, *v.* betoog, *o.* *...HASCHEN, *b. w.* krijgen, inhalen, vangen, grijpen, (ook *fig.*). *...HASCHUNG, *v.* het in-, achterhalen, vangen.

Erheben, *b. w. (onr.)* op-, in de hoogte heffen; *fig.* verheffen, roemen, opvijzelen, prijzen; ontvangen, innen, beuren, ligten (gelden); doen uitkomen, in het licht plaatsen, bevorderen; *sein Herz zu Gott* —, zijn hart tot God verheffen; *seine Stimme* —, zijne stem verheffen; *einen bis an den Himmel* —, iemand tot in de wolken verheffen, -bovenmatig prijzen; *einen in den Adelstand* —, iemand tot den adelstand verheffen, -adelen; *ein Geschrei* —, een geschreeuw aanheffen; *einen Streit* —, een' twist beginnen, een geschil opwerpen; *eine Klage wider einen* —, eene aanklagt tegen iemand inleveren; *sich* —, oprijzen, zich verheffen; opkomen, zich begeven (naar); *der Wind erhebt sich*, de wind steekt op; *es erhob sich ein Sturm*, een storm stak op, -barstte los; *der König erhob sich nach A.*, de koning begaf zich naar A.; *sich wider einen* —, tegen iemand opkomen; *sich über seinen Stand* —, zich boven zijnen stand verheffen, hooger vliegen dan men kan; *sich einer Sache* —, zich op iets beroemen. *...LICH, *b. n.* en *bijw.* gewigtig, van belang; aanmerkelijk, veel, overvloedig, -lijk, —KEIT, *v.* gewigt, belang, *o.* belangrijkheid, *v.* overvloed, *m.* *...UNG, *v.* opbeuring, opheffing; inzameling, inning (van penningen, belastingen); oprigting (van een' toren), *v.*; opgang, *m.* trede, *v.*

Erheirathen, *b. w.* door een huwelijk verkrijgen. *...HEISCHEN, *b. w.* zie ERFORDERN. *...HEITERN, *b. w.* ophelderen, doen opklaren; *fig. einen* —, iemand vervrolijken; *sich* —, zich ophelderen; *fig.* weder opgeruimd (van geest) worden. *...HEITERUNG, *v.* vervrolijking, opbeuring, *v.* *...HEIZEN, *b. w.* ter dege stoken, verwarmen.

Erhellen, *b.* en *o. w.* verlichten, licht geven, -verspreiden; blijken, in de oogen opvangen; *daraus erhellet*, daaruit blijkt. *...HENKEN, *b. w.* ophangen; *sich* —, zich ophangen. *...HEUCHELN, *b. w.* iets door huichelarij verkrijgen.

Erhitzen, *b. w.* verhitten, (ook *fig.*); *sich* —, warm-, driftig-, toornig worden; *auf etwas erhitzt sein*, op iets verhit zijn. *...UNG, *v.* verhitting; (34) verhitting, (soort van uitslag), *v.*

Erhoben, *dw.* en *b. w.* verhoogd, verheven.

Erhöhen, *b. w.* verhoogen, aanhoogen; *fig.* vergrooten, vermeerderen; verhoogen (den prijs enz.); *den Geschmack* —, den smaak verfraaijen, -verfijnen; *die Farbe* —, de verf aanzetten, de kleur verhoogen. *...UNG, *v.* verhooging, vermeerdering; vergrooting; aanhooging; *fig.* uitbreiding, verhooging, verheffing, *v.* —SZEICHEN, *o.* (171) kruisje voor eene noot, *o.*

Erholen (sich), *w. w.* herstellen, weder opkomen, zijne krachten-, zijne

gezondheid herkrijgen, bekomen; zich vermaken, -uitspannen; *sich an etwas* —, zijn loon vinden aan...; *sich seines Schadens* —, zijne schade weder inhalen; zich op iets verhalen; zijn verlies vergoeden, -herstellen; *bei einem Raths* —, iemand raadplegen, iemands gevoelen inwinnen. *...UNG, *v.* herstel, *o.* herstelling, rust, verademing; verkwikking, uitspanning, *v.* vermaak, *o.*; schadevergoeding, *v.*; (119) verhaal (op iemand), *o.* —SSTUNDE, *v.* uur van uitspanning, *o.*

ERHÖREN, *b. w.* verhooren (eene bede enz.); *das ist nicht erhört*, dat is ongehoord. *...LICH, *b. n.* en *bijw.* waard verhoord te worden; — *beten*, met innigheid bidden.

ERHUNGERN, *o. w.* zie VERHUNGERN. *...HUREN, *b. w.* (§) door hoererij winnen.

ERINNERER, *m.* vermaner, *m.* *...LICH, *b. n.* indachtig (aan); *es ist mir noch* —, het heugt mij nog.

ERINNERN, *b. w.* *einen etwas* —, iemand iets herinneren; *etwas* —, van iets gewagen; gewag-, melding van iets maken; *eine Schuld* —, om eene schuld manen; *ich habe dabei nichts zu* —, ik heb er niets op aan te merken; *sich einer Sache od. an etwas* —, zich iets herinneren, -te binnen brengen; iets in het geheugen bewaren. *...RUNG, *v.* herinnering, *v.* geheugen, *o.*; *fig.* ver-, aanmaning, leering, waarschuwing, *v.*; *etwas bei einem wieder in — bringen*, iemand iets in het geheugen terugbrengen, er aan doen denken. —SKRAFT, *v.* —SVERMÖGEN, *o.* herinneringsvermogen, geheugen, *o.* —SSCHREIBEN, *o.* brief van waarschuwing, brief van aanmaning (tot betaling), *m.*

ERJAGEN, *b. w.* door jagen verkrijgen, bereiken, inhalen; *fig.* door veel inspanning verkrijgen, wegdragen, behalen.

ERKALTEN, *o. w.* verkoelen, koud worden; *fig.* verflaauwen, verslappen. *...KÄLTEN (SICH), *w. w.* verkouden worden, eene koû vatten. *...KALTUNG, *...KÄLTUNG, *v.* koude, verkoeling, afkoeling; verkoudheid, *v.*

ERKÄMPFEN, *b. w.* ontworstelen, door vechten verkrijgen; behalen, bevechten.

ERKANNT, *b. n.* erkend, bekend, kennelijk; herkend; zie ERKENNEN. *...KARGEN, *b. n.* uitzuinigen; bijeenschrapen; door inhaligheid-, door gierigheid verwerven. *...KAUFEN, *b. w.* koopen; omkoopen.

ERKENNBAR, *b. n.* kenbaar.

ERKENNEN, *b. w.* (*onr.*) kennen, onderscheiden; er-, herkennen; bekennen, belijden; *etwas zu — geben*, iets te kennen-, te verstaan geven, verklaren, openbaren; *sich zu — geben*, zich te kennen geven, zich doen kennen, openbaren, zich uiten; *in einer Sache (als Richter)* —, kennis van eene zaak nemen (als regter), er uitspraak in doen; *einen für etwas* —, iemand voor iets erkennen; iemand bekennen te zijn...; *Wolthaten* —, weldaden erkennen, erkentelijk zijn; *eine Frau fleischlich* —, eene vrouw vleeschelijk bijwonen. *...KENNTLICH, *b. n.* en *bijw.* kenbaar, zigtbaar, onderscheiden; erkentelijk, dankbaar; op eene kenbare wijze; dankbaarlijk. —KEIT, *v.* erkentelijkheid, dankbaarheid; belooning, *v.* geschenk, *o.* *...KENNTNISS, *v.* kennis, erkentenis, erkenning; (regterlijke) beslissing, *v.*; *zur — kommen*, tot bekeering-, tot erkentenis komen; *einen zur — bringen*, iemand van zijne dwaling terugbrengen, op den regten weg helpen. —GRUND, *m.* beginsel van kennis, *o.* —VERMÖGEN, *o.* onderscheidings-, kennisvermogen, verstand, *o.* *...KENNUNG, *v.* her-, erkenning, kennis, *v.* oordeel, *o.* —SWORT, *o.* (97) wachtwoord, parool, *o.*

ERKER, *m.* uitstek, balkon, *o.*

ERKIESEN, *b. w.* (*w. g.*) ver-, uitkiezen, kiezen. *...UNG, *v.* verkiezing, keus, keuze, *v.*

ERKLÄRBAR, ERKLÄRLICH, *b. n.* verklaarbaar, duidelijk.

ERKLÄREN, *b. w.* verklaren, ophelderen, verduidelijken, ophelderen, ontvouwen, zeggen; *den Krieg* —, den oorlog verklaren; *gerichtlich* —, geregtelijk verklaring afleggen, uitspraak doen; *sich* —, zich verklaren (voor, tegen enz.). *...KLÄRT, *dw.* verklaard, uitgelegd, ontvouwd; beslist (geregtelijk). *...KLÄRUNG, *v.* verklaring, uitlegging, opheldering; ontvouwing, bepaling, *v.* —SSCHRIFT, *v.* uitlegkundig werk, *o.* uitlegging, verklaring, *v.* kommentarium, *o.*

ERKLECKEN, *o. w.* (*w. g.*) voldoen; inbrengen (belangrijke winst).

ERKLECKLICH, *b. n.* en *bijw.* voldoende, genoegzaam, aanzienlijk; *etwas —es*, iets van belang, iets afdoende.

ERKLETTERN, *...KLIMMEN, *b. w.* beklauteren, beklimmen.

ERKLINGEN, *o. w.* (*onr.*) klinken, weêrgalmen.

ERKLOPFEN, *b. w.* uit-, opkloppen; doen ontwaken, porren.

ERKLÜGELN, *b. w.* uitvorschen, uitplui-

zen (door diep of scherpzinnig nadenken).

ERKOREN, b. n. uitverkoren.

ERKRANKEN, o. w. ziek worden. *...KRIECHEN, b. w. (onr.) door kruiperij verwerven. *...KRIEGEN, b. w. door krijg verwerven, veroveren; behalen (eer). *...KRUMMEN, o. w. krom worden (door ouderdom); krom groeijen.

ERKÜHNEN (SICH), w. w. zich onderstaan, zich verstouten, - vermeten, durven. *—, o. stoutmoedigheid, vermetelheid; stoutheid, vrijpostigheid, v.

ERKUNDIGEN, b. w. zie AUSKUNDSCHAFTEN; *sich nach etwas bei einem* —, bij iemand naar iets vernemen, onderzoek doen, navraag doen; bevragen; *sich nach jemandes Lebenswandel* —, iemands levensloop nagaan, zijne handelingen navorschen. *...UNG, v. navorsching, navraag, v. onderzoek; (66) geregtelijk onderzoek, getuigenverhooor, o.

ERKÜNSTELN, b. w. veinzen (bedroefd, verblijd te zijn). *...KÜNSTELT, b. n. gekunsteld, gemaakt, geveinsd, gehuicheld.

ERLAHMEN, o. w. verlammen, lam worden.

ERLANGBAR, b. n. (w. g.) verkrijgbaar.

ERLANGEN, b. w. bereiken; *fig.* erlangen, verkrijgen, verwerven; (119) ligten, krijgen. *...UNG, v. bereiking, verkrijging, erlanging, verwerving, v.

ERLASS, m. afslag, m. vermindering, kwijtschelding, vergiffenis; uitvaardiging, v.; uitgevaardigd stuk, bevel, o. *—EN, b. w. (onr.) laten afgaan, afzenden (een' brief); uitvaardigen (een bevel); *einem etwas od. einer Sache* —, iemand van iets ontslaan, bevrijden; iets schenken; *ich habe ihm die Schuld* —, ik heb hem de schuld kwijtgescholden; *einen seines Eides* —, iemand van zijnen eed ontslaan, hem er aan ontheffen. *—JAHR, o. jubeljaar, aflaatjaar, o. *—LICH, ERLÄSSLICH, b. n. vergeeflijk; dat kwijtgescholden kan worden. *—UNG, v. uitvaardiging; vermindering, v.; aflaat (van zonden); ont-, afslag, m. bevrijding, eedsontheffing, kwijtschelding, v.

ERLAUBEN, b. w. veroorloven, verlof geven, toelaten, bewilligen, gedoogen, toestaan, vergunnen. *...NISS, v. verlof, o. vergunning, toelating, bewilliging, v. —SCHEIN, m. — *zu heirathen*, vrijbrief, m. *...LAUBT, b. n. en *bijw.* ver-, geoorloofd, vrij; op eene geoorloofde wijze.

ERLAUCHT, b. n. doorluchtig (titel).

ERLAUERN, b. w. af-, beloeren; door loeren betrappen; onderscheppen. *...LAUFEN, b. w. inhalen, achterhalen.

ERLÄUTERN, b. w. uitleggen, ophelderen, verklaren. *...RUNG, v. opheldering, verklaring, uitlegging, v. —S-SCHRIFT, v. uitleggings-geschrift, uitlegkundig werk, kommentarium, o.

ERLE, ERLENBAUM, m. els, elzenboom, m.

ERLEBEN, b. w. beleven, doorleven; geraken tot (een' zekeren ouderdom); beleven, bijwonen, ondervinden (voorspoed, tegenspoed, ramp); *wenn ich die Zeit erlebe*, als ik den tijd beleef; *ich hoffe es nicht zu* —, ik hoop het niet te beleven; *Freude an seinen Kindern* —, vreugde aan zijne kinderen beleven, - zien.

ERLEDIGEN, b. w. *einen einer Sache* —, iemand van eene zaak ontslaan, ontheffen, bevrijden. *...LEDIGUNG, v. ontheffing, bevrijding, v. ontslag, o. *...LEDIGT, b. n. opengevallen, open, ledig, openstaande, onbegeven, vakant; — *sein*, open -, ledig -, vakant zijn. *...LEGEN, b. w. dooden (op de plaats); doodslaan, ombrengen; betalen (schatting, belasting enz.). *...LEGUNG, v. vermoording, v. doodslag, m.

ERLEICHTERN, b. n. verligten, ontlasten; *fig.* verligten, den weg banen; *einem seine Last* —, iemand den last ligter maken, hem er aan ontheffen; *fig. es einem bei seiner Arbeit* —, iemand den arbeid verligten, hem er in ondersteunen; *ich will es Ihnen* —, ik zal u daarin te gemoet komen, ik zal het u gemakkelijk maken; *sich* —, zich ontslaan (van een' last enz.). *...LEICHTERUNG, v. verligting, vereffening, v. ontslag, m. te gemoet koming, v. *...LEIDEN, b. w. (onr) dulden, lijden, zie LEIDEN; *der erlittene Schaden*, de geledene schade. *...LICH, b. w. zie LEIDLICH.

ERLEN, b. n. van elzenhout, elzenhouten. *...HOLZ, o. elzenhout, o. *...WALD, o. elzenbosch, - woud, o.

ERLERNEN, b. w. leeren, afleeren; zie LERNEN. *...LERNUNG, v. studie, v. *...LESEN, b. w. (onr.) uitkiezen, uitlezen, zie AUSLESEN, AUSSUCHEN. *...LEUCHTEN, b. w. verlichten, licht geven, verspreiden, (ook *fig.*). —D, b. n. verlichtend, licht gevend, - verspreidend. *...LEUCHTUNG, v. verlichting, voor -, toelichting, v.

ERLIEGEN, b. w. (onr.) bezwijken. *...LISTEN, b. w. (w. g.) door list verkrijgen, verwerven, aftroggelen.

ERLOGEN, b. n. valsch; gelogen, verdicht; *das ist* —, dat is eene logen.

ERLÖS, m. ontvangen-, gebeurd geld, o.

Erloschen, *dw*. uitgedoofd, uitgebluscht; vernietigd (van eene schuld enz.); *eine —e Schrift*, een uitgedoofd -, verbleekt schrift, *o*.

Erlöschen, *o. w. (onr.)* uitgaan, uitdooven (ook *fig*.); ophouden, sterven. *...löschung, *v*. uitdooving, uitblussching, *v*. *...lösen, *b. w*. verlossen, redden, bevrijden, loskoopen, genezen (van eene kwaal). *...löser, *w*. verlosser, redder, bevrijder; Verlosser, Heiland, *m*. *...lösung, *v*. verlossing, bevrijding, loskooping, *v*.

Erlustigen, *b. w*. zie Belustigen, Ergötzen.

Ermächtigen (sich), *w. w. einer Sache*, iets bemagtigen, overweldigen, zich iets aanmatigen; (*w. g*.) durven, onderstaan. *—, *b. w*. magtigen. *...ung, *v*. magtiging; bemagtiging; (*w. g*.) stoutheid, *v*.

Ermahnen, *b. w*. vermanen. *...ung, *v*. vermaning, *v*.

Ermangeln, *o. w*. ontbreken. *...mangelung, *v*. gebrek, *o*.; *in — dessen*, bij gebrek aan hetwelk. *...mannen (sich), *w. w*. zich vermannen, nieuwe pogingen aanwenden, doen. *...mässigen, *b. w*. (66) matigen (de kosten), oordeelen. *...matten, *o. w*. moede worden. —, *b. w*. vermoeijen, afmatten. *...mattung, *v*. afmatting, vermoeijenis, vermoeijing, uitputting, *v*.

Ermel, *v*. zie Aermel.

Ermessen, *b. w. (onr.)* meten, uitmeten; *fig*. beoordeelen, schatten, vermoeden, berekenen, opmaken, gelooven, vooronderstellen. *—, *o*. oordeel, *o*. schatting, *v*. gevoelen, *o*. *...messlich, *b. n*. meetbaar; *fig*. vermoedelijk, waarschijnlijk. —keit, *v*. meetbaarheid; (92) onderlinge meetbaarheid, *v*.

Ermorden, *b. w*. vermoorden, dooden, ombrengen. *...ung, *v*. moord, *m*. vermoording, *v*. manslag, *m*.

Ermüden, *b. w*. vermoeijen, afmatten, lastig vallen, tot last zijn. —, *o. w*. moede -, verdrietig worden. *—d, *b. n*. vermoeijend, afmattend. *...et, *dw*. en *b. n*. vermoeid, afgemat, zie Müde. *...ung, *v*. vermoeijenis, vermoeidheid, *v*. *...muntern, *b. w*. wekken, opwekken; *fig*. aanmoedigen, aansporen, opbeuren; *sich —*, wakker worden, zich opbeuren. *...munterung, *v*. ontwaken, *o*.; *fig*. opbeuring, opwekking, *v*.

Ernähren, *b. w*. voeden, onderhouden, spijzigen, den kost geven; *sich —*, zich voeden, - onderhouden, leven van; *sie ernährt sich mit Spinnen*, zij wint haren kost met spinnen; *damit ernährt er sich*, daarvan leeft hij. *...er, *m*. voeder, onderhouder, *m*. *—inn, *v*. voedster, onderhoudster, *v*. *...ung, *v*. onderhoud, *o*.

Ernennen, *b. w. (onr.)* benoemen, bestemmen, aanstellen, kiezen, beroepen; *einen zum Schiedsrichter —*, *zu seinem Erben —*, iemand tot scheidsregter -, tot erfgenaam benoemen; *einen General —*, een' veldheer aanstellen. *...er, *m*. benoemer, begever (van een' post), *m*. *...ung, *v*. benoeming, aanstelling, *v*.

Erneuen, Erneuern, *b. w*. vernieuwen. *...neuerung, *v*. her -, vernieuwing, *v*. *...niedrigen, *b. w*. verlagen, lager maken, - stellen enz.; *fig*. verlagen, vernederen, smalen (op), versmaden; *sich —*, zich verlagen. *...niedrigung, *v*. verlaging, vernedering, *v*.

Ernst, *m*. ernst, *m*. deftigheid, *v*. ijver, *m*. gemoedelijkheid, vlijt, *v*. innigheid, *v*.; *ist es —, Ihr —?* is het uw ernst? is het meenens? *in allem —e*, in vollen ernst; *eine Sache für — aufnehmen*, iets ernstig opnemen; *aus einer Sache — machen*, ernst met iets maken, eene zaak doorzetten, ernstig aanvatten; *mit —*, *bijw*. in ernst, waarlijk. *—haft, *b. n*. en *bijw*. ernstig, ernstiglijk, deftig, -lijk, *—haftigkeit, *v*. ernstigheid, deftigheid, *v*. *—lich, *b. n*. en *bijw*. ernstig, - lijk, gemeend, ijverig, doortastend, gestrengelijk.

Ernte, *v*. oogst, *m*. inzameling; opbrengst, *v*. pluk, *m*. vruchten (te veld staande), *o. mv*. *—bier, *o*. oogstbier, *o*. *—dienst, *m*. *—frohne, *v*. oogstdienst, heerendienst (gedurende den oogsttijd), *v*. *—ferien, *v. mv*. oogstfeestdagen, ledige dagen (gedurende den oogst), *m. mv*. *—kranz, *m*. oogstkrans (van korenhalmen enz.), *m*. *—monat, *m*. Oogstmaand, Augustus, *v*. *—n, *b. w*. oogsten, inzamelen, plukken; *fig*. inoogsten, verkrijgen. *—wagen, *m*. korenwagen, *m*. *...wetter, *o*. weder gunstig voor den oogst, *o*. *—zeit, *v*. oogsttijd, oogst, *m*.

Eroberer, *m*. veroveraar, *m*.

Erobern, *b. w*. veroveren, nemen (eene stad enz.), overwinnen, bemagtigen, innemen; *zu —*, neembaar. *...rung, *v*. verovering, overwinning, bemeestering, bemagtiging, *v*. —ssucht, *v*. veroveringszucht, *v*.

Eröffnen, *b. w*. openen, openleggen; *fig*. verklaren; *seine Meinung —*, zijn gevoelen openleggen, zijne meening blootleggen,

zich verklaren. *—D, *b. n.* (34) afdrijvend, afzettend. *...UNG, *v.* opening; verklaring, openbaring, *v.* begin, *o.* bekendmaking, *v.*

ERÖRTERN, *b. w.* onderzoeken, behandelen, beraadslagen, aan den dag brengen, beslissen. *...RUNG, *v.* onderzoek, *o.* oplossing, raadpleging, beslissing, *v.*

EROTISCH, *b. w.* erotisch (uit liefde); *—e Gedichte*, liefde-, (anakreontische) gedichten.

ERPICHT, *b. n.* (§) *auf etwas*, gretig-, begeerig-, verzot-, gretig naar-, verbitterd, gezet op iets zijn.

ERPOCHEN, *b. w.* opporren; door pogchen verkrijgen; klein stooten. *...PRESSEN, *b. w.* afpersen. *...PRESSER, *m.* afperser, knevelaar, *m.* *...PRESSUNG, *v.* afpersing, knevelarij, *v.* *...PROBEN, *b. w.* beproeven, proberen. *...PROBT, *dw.* en *b. n.* beproefd, ervaren.

ERQUICKEN, *b. w.* verkwikken, laven. verligten, bekoren. *—D, *b. n.* verkwikkend, lavend, vervrolijkend. *...UNG, *v.* verkwikking, lafenis, *v.*

ERRATHEN, *b. w.* *(onr.)* raden, gissen, door gissing oplossen, vinden, vermoeden; *Ihr habt es* —, gij hebt het geraden.

ERREGEN, *b. w.* opwekken, aansporen, inboezemen; ontroeren, bewegen; prikkelen; *ein Gelächter* —, een gelach verwekken, -veroorzaken. *...UNG, *v.* opwekking, *v.* prikkel, *m.* prikkeling, aanprikkeling, *v.*

ERREICHBAR, *b. n.* bereik-, genaakbaar, toegankelijk, (ook *fig.*)

ERREICHEN, *b. w.* bereiken, inhalen; (*fig.*) bereiken, op zijde streven, geraken tot..., verkrijgen, behalen; *seinen Zweck* —, zijn doel bereiken; *sein Ende* —, ten einde komen, eindigen. *...UNG, *v.* bereiking, verkrijging, evenaring, *v.*; *nach — seiner Absicht*, na in zijn doel-, na in zijn oogmerk geslaagd te zijn.

ERREITEN, *b. w.* *(onr.)* met paardrijden verkrijgen; te paard inhalen. *...RENNEN, *b. w.* (*w. g.*) door loopen bereiken, verkrijgen, inhalen. *...RETTEN, *b. w.* verlossen, redden, bevrijden. *...RETTER, *m.* redder, bevrijder, verlosser, *m.* —INN, *v.* redster, bevrijdster, *v.* *...RETTUNG, bevrijding, verlossing, redding, *v.*

ERRICHTEN, *b. w.* oprigten, op-, verheffen; stichten, instellen, daarstellen, vestigen; *einen Vertrag* —, een verdrag aangaan; *Freundschaft mit einem* —, met iemand vriendschap sluiten. *...UNG, *v.* oprigting, stichting, instelling, inrigting, *v.* *...RINGEN, *b. w.* *(onr.)* ontworstelen, door worstelen verkrijgen; (ook *fig.*)

ERRÖTHEN, *o. w.* blozen, verlegen, beschaamd-, schaamrood worden. *—, *o.* blos, *m.* verlegenheid, schaamte, *v.* *...RUDERN, *b. w.* door roeijen verwerven, door kracht van riemen bereiken, -inhalen. *...RUFEN, *b. w.* *(onr.)* aanroepen, zich door roepen doen verstaan; *ich kann ihn nicht* —, mijne stem kan hem niet bereiken; hij hoort mij niet roepen. *...RUNGENE, *o.* (119) aangekocht-, verkregen goed, *o.* *...RUNGENSCHAFT, *v.* (119) aangewonnen goed (van echtgenooten), *o.*

ERSÄTTIGEN, *b. w.* verzadigen; zie SÄTTIGEN. *...UNG, *v.* verzadiging *v.*; zie SÄTTIGUNG. *...LICH, *b. w.* verzadelijk. —KEIT, *v.* verzadelijkheid, *v.*

ERSATZ, *m.* schadevergoeding, vergoeding, schadeloosstelling, *v.*

ERSAUFEN, *o. w.* verdrinken, in het water omkomen; *fig. in Wollüsten ersoffen sein*, in wellust verzonken zijn.

ERSÄUFEN, *b. w.* (doen) verdrinken, verzuipen; *sich* —, zich verdrinken. *...UNG, *v.* verdrinking, *v.*

ERSCHABEN, *b. w.* (§) *fig.* op gierige wijze verwerven, schrapen. *...SCHACHERN, *b. w.* (§) door schagcheren bijeengåren.

ERSCHAFFEN, *b. w.* *(onr.)* scheppen. *...SCHAFFUNG, *v.* schepping, *v.* *...SCHALLEN, *o. w.* (*reg.* en *onr.*) schallen, klinken, weêrgalmen; *fig.* rondloopen (als gerucht), ruchtbaar zijn, -worden. *...SCHARREN, *b. w. fig.* (§) met moeite verzamelen, bijeengåren, schrapen. *...SCHAUEN, *b. w.* beschouwen, bemerken.

ERSCHEINEN, *o. w.* (*onr.*) verschijnen, te voorschijn komen, blijken; opkomen, verschijnen (voor de regtbank); *dieses Werk ist vorige Messe erschienen*, op de laatste jaarmarkt is dit werk in het licht gekomen; *es erschien ihm ein Gespennst*, hij zag een spook verschijnen; *Geister — lassen*, geesten oproepen; *nicht an dem bestimmten Orte* —, niet op de bepaalde plaats zich stellen, -opkomen. *—D, *b. n.* (66) verschijnend; *der nicht —e Theil*, de niet verschijnende partij. *...UNG, *v.* verschijning, *v.* gezigt, droom-, nachtbeeld, *o.*; opkomst, verschijning (voor den regter), *v.*; verschijnsel, *o.*; *das Fest der — Christi*, driekoningenfeest, *o.*

ERSCHIESSEN, *b. w.* (*onr.*) doodschieten (door een vuurwapen, met een' pijl); fusilleren. *—, *o.* het doodschieten. *...SCHINDEN, *b. w.* (*onr.*) *fig.* (§) door vrekkigheid bijeenschrapen.

Erschlaffen, *o. w.* verslappen. *...**schlaffung**, *v.* verslapping, *v.* *...**schlagen**, *b. w.* (*onr.*) doodslaan, dooden, ombrengen; *vom Donner — werden*, door den donder getroffen worden. —**e**, *m.* doode, vermoorde, gedoode, *m.* lijk, *o.*

Erschleichen, *b. w.* (*onr.*) bekruipen, onderkruipen, sluipende-, listig verkrijgen, bemeesteren. *...**schleichung**, *v.* onderkruiping, listige bemeestering, verkrijging, verrassing, insluiping, *v.* *...**schlichen**, *b. n.* en *bijw.* onderkropen, sluiksgewijs, op eene listige wijze (verkregen). *...**schmeicheln**, *b. w.* afvleijen, door vleijen verkrijgen, verwerven.

Erschnappen, *b. w.* snappen, happen, bijten naar; krijgen, vatten, grijpen, vangen.

Erschöpfen, *b. w.* uitputten, (ook *fig.*) *eines Geduld —*, iemands geduld uitputten, vermoeijen. *...**lich**, *b. n.* uitputtelijk, dat uit te putten is. *...**ung**, *v.* uitputting, *v.*

Erschrecken, *b.* en *o. w.* verschrikken, doen schrikken; schrikken, zich ontzetten (over). *—, *o.* schrik, *m.* ontzetting, *v.* afgrijzen, *o.* *...**lich**, *b. n.* en *bijw.* verschrikkelijk, afgrijselijk, ontzettend, ijselijk, vreeselijk; op eene verschrikkelijke wijze.

Erschreiben, *b. w.* (*onr.*) door schrijven winnen-, verwerven, met de pen winnen, -verdienen. *...**schreien**, *b.w.* door weenen of krijten verwerven. *...**schreiten**, *b. w.* (*onr.*) loopende bereiken, met één' stap beloopen. *...**schrocken**, *dw.* en *b. n.* verschrikt, ontzet. —**heit**, *v.* verschrikking, vervaardheid, ontzetting, *v.*

Erschüttern, *b. w.* schokken, schudden, doen wankelen; *fig.* doen ontroeren, schokken, verbazen, ontzetten. *—, *o. w.* beven, ontroeren enz. *...**rung**, *v.* schok, *m.* schudding, ontroering, *v.*; schrik, *m.* ontzetting, verbazing, verbaasdheid, *v.*; *die elektrische —*, de elektrieke schok.

Erschweren, *b. w.* ver-, bezwaren, overladen; *fig.* moeijelijker-, zwaarder maken, verzwaren; verergeren. *...**schwerung**, *v.* overlading, verzwaring, *v.* (ook *fig.*). *...**schwingen**, *b. w.* (*onr.*) in zijne vlugt bereiken; (25) met veel moeite verwerven. *...**schwinglich**, *b n.* met moeite te doen, - te bereiken; in zijne hooge vlugt te bereiken

Ersehen, *b. w.* (*onr.*) zien; *fig.* inzien, opmerken, waarnemen; uitzien; *so viel ich daraus — kann*, voor zoo veel ik er uit opmaken kan; *seine Zeit —*, zijnen tijd afzien; (§) *etwas an einem —*, iets behagelijks aan iemand vinden. *...**sehnen**, *b. w.* reikhalzend te gemoet zien reikhalzen naar.

Ersetzen, *b. w.* herstellen, vergoeden, bijpassen; vervangen; *den Schaden —*, de schade vergoeden; *einem —*, iemand schadeloos stellen; *die Kräfte —*, de krachten herstellen. *...**ung**, *v.* herstel, *o.* schadevergoeding, schadeloosstelling; teruggave, vervanging, in de plaats stelling, *v.* *...**lich**, *b. n.* herstelbaar, dat vergoed-, vervangen kan worden.

Erseufzen, *b. w.* door zuchten verkrijgen; iets zuchtende uiten.

Ersichtlich, *bijw. daraus ist —*, daaruit blijkt. *...**singen**, *b. w.* (*onr.*) met zingen verwerven, ophalen. *...**sinken**, *b. w.* (*onr.*) (9) ontginnen, uitgraven (eene mijn). *...**sinnen**, *b. w.* (*onr.*) verzinnen, bedenken, verdichten, uitvinden. *...**sinnlich**, *b. n.* denkbaar. *...**sitzen**, *b. w.* (*onr.*) eene ziekte verkrijgen (door veel zitten); (119) door lang bezit-, door verjaring verkrijgen; *fig.* (§) *auf etwas ersessen sein*, met iets ingenomen-, opgehemeld zijn. *...**sitzung**, *v.* verjaring, *v.* lang bezit, *o.*

Erspähen, *b. w.* zie **Ausspähen**. *...**sparen**, *b. w.* besparen, uitwinnen, opstapelen; *fig.* sparen; *es an seinem Munde —*, het uit zijnen mond sparen. *...**sparniss**, *v.* *...**sparte**, *o.* *...**sparung**, *v.* besparing, uitwinning, *v.*; spaarpenning, *m.*; bezuiniging, *v.*

Erspielen, *b. w.* door spelen winnen. *...**spinnen**, *b. w.* (*onr.*) door spinnen verkrijgen, -winnen. *...**spriessen**, *o. w.* (*onr.*) (*w. g.*) nuttig zijn, voordeel-, winst aanbrengen. ...**lich**, *b. n.* voordeelig, winstgevend, nuttig, heilzaam. —**keit**, *v.* nut, voordeel, *o.* nuttigheid, *v.* *...**springen**, *b. w.* (*onr.*) springende bereiken, naar iets springen.

Erst, *bijw.* eerst, eerstelijk, vooreerst; te voren, eerst, niet vroeger dan, slechts. *— heute*, heden eerst; *es ist — drei Uhr*, het is eerst drie uur; *ich bin — gekommen*, ik kom pas; *ich habe — erfahren dass*, ik verneem zoo even dat; *der soll noch — gebohren werden*, *welcher*, hij moet nog geboren worden die.

Erstanden, *b. n.* opgerezen, opgestaan, verrezen; op eene veiling gekocht; zie **Erstehen**.

Erstarren, *o. w.* verstijven, verkleumen, stollen, bevriezen; *vor Kälte*, *vor Furcht —*, van koude-, van angst verstijven; *— machen*, doen verstij-

ven, bevriezen. *...STARRT, b.n. verstijfd, verkleumd, gestold, bevrozen. *...STARRUNG, v. verstijving, verkleuming, verkleumdheid, stolling, v. *...STATTEN, b. w. vergoeden, teruggeven, overleggen; *Bericht* —, berigt geven, -inleveren, rapporteren. *...STATTUNG, v. teruggave, vergoeding, overlegging, v.; — *eines Berichts*, inlevering van een verslag. *...STAUNEN, o. w. zich verwonderen, verbaasd zijn. —, o. verwondering, verbaasdheid, verbazing, ontsteltenis, v.; *in — setzen*, verbazen, ontstellen. —SWÜRDIG, b. n. ...LICH, b. n. en *bijw.* verbazend, verwonderlijk, zonderling, op eene verbazende wijze. *...STAUNT, b. n. en *bijw.* verbaasd, verwonderd, ontsteld, ontzet, verslagen, verzet; bovenmatig, wonderlijk, wonderbaar, wonderbaarlijk, buitengewoon.

ERSTE *(der, die, das)*, b. n. de-, het eerste; *fürs, am —n, zum —n, erstens*, in de eerste plaats, het allereerst.

ERSTECHEN, b. w. (*onr.*) doorsteken; *mit einem Degen, Messer, Dolche* —, met een' degen-, een mes-, een' dolk doodsteken.

ERSTEHEN, o.w. (*onr.*) opstaan, verrijzen. *—, b. w. *(onr.)* op eene veiling-, bij opbod koopen. *...STEHUNG, v. opstanding, verrijzenis, v. aankoop op eene veiling, m. *...STEIGEN, b. w. *(onr.)* bestijgen, beklimmen, klimmende bereiken; *mit Leitern* —, beladderen, met ladders beklimmen.

ERSTERBEN, o. w. *(onr.)* sterven, overlijden, verscheiden; *fig. das Wort erstarb ihm auf der Zunge*, het woord bestierf op zijne lippen; (§) *ich ersterbe Ihr unterthänigster* —, ik ben tot den dood uw zeer onderdanige enz.

ERSTGEBOREN, b. n. eerstgeboren, oudst; *der —e*, de eerstgeborene, de oudste (zoon). *...GEBURT, v. eerstgeboorte, v. (het regt daarvan); eerst huwelijkspand, o. *...GEMELDET, *...GENANNT, b. n. eerstgenoemd, bovengenoemd, voormeld, bovengemeld.

ERSTICKEN, b. en o. w. verstikken, smoren, stikken. *—D, b. n. verstikkend, smorend. *...UNG, v. verstikking, smoring, stikking, v.

ERSTLICH, *bijw.* eerstelijk, in de eerste plaats. *...LING, m. eersteling, m. eerst kind, o. —E, mv. eerstelingen, eerste vruchten, (ook *fig.*) m. v. mv.

ERSTORBEN, *dw.* en b. n. *fig.* ge-, verstorven, overleden, wijlen; gestold, verstijfd; bestorven.

ERSTREBEN, b. w. (25) streven naar, in zijne vlugt bereiken. *...STRECKEN, b. w. uitbreiden, uitstrekken; *sich* —, zich uitstrekken; beloopen, bedragen. *...STREITEN, b. w. *(onr.)* veroveren, behalen, bemeesteren, strijdende verkrijgen; winnen (in regten) met de pen.

ERSTUMMEN, b. w. zie VERSTUMMEN. *...STUNKEN, *dw.* (§) *das ist — und erlogen*, dat is schandelijk gelogen. *...STÜRMEN, b. w. bestormen, stormenderhand innemen, storm loopen op.

ERSUCHEN, b. w. *um etwas*, aanzoek doen, verzoeken, bidden (om iets). *—, o. aanzoek, verzoek, o. bede, v. rekwest, o.

ERTANZEN, b. w. (§) met dansen winnen. *...TAPPEN, b. w. betrappen, overvallen, verrassen; *einen auf frischer That* —, iemand op heeterdaad betrappen. *...TAPPUNG, v. betrapping, verrassing, v. overval, m. *...TAUSCHEN, b. w. ruilen, inruilen, (voor iets anders) ver-, inwisselen.

ERTHEILEN, b. w. geven, verleenen, begeven (een ambt); uitvaardigen (bevelen); geven (verlof); *einem Unterricht*—, aan iemand onderwijs geven, iemands gedrag voorschrijven. *...UNG, v. vergunning, v. verlof, oktrooi, o.; mededeeling (van berigt enz.), v.

ERTÖNEN, o. w. schallen, klinken, weêrgalmen. *...UNG, v. weêrgalming, v. klank, m. geluid, o.

ERTRAG, m. bedrag, beloop, o. opbrengst, inkomst, v. *—EN, b. w. *(onr.)* dragen; *fig.* verdragen, dulden, lijden, uitstaan; *etwas Unangenehmes geduldig* —, zich aan iets onaangenaams geduldig onderwerpen, iets verduren.

ERTRÄGLICH, b. n. en *bijw.* lijdelijk, verdragelijk, dragelijk, tamelijk. *—KEIT, v. verdragelijkheid, lijdelijkheid, v.

ERTRAGSAM, b. n. winstgevend, voordeelig; zie EINTRÄGLICH.

ERTRÄNKEN, b. w. verdrinken. *...TRÄNKUNG, v. verdrinking, smoring (in het water), v. *...TRÄUMEN, b. w. droomende verzinnen, bedenken, verdichten. *...TRÄUMT, b. n. hersenschimmig; *—e Dinge*, hersenschimmen, v. mv. *...TRINKEN, o. w. *(onr.)* verdrinken, verzinken. *...TROTZEN, b. w. afdwingen, door trotseren afdwingen; zie TROTZ.

ERÜBRIGEN, b. w. overhouden, besparen, opleggen. *...ÜBRIGTE, o. besparing, v. spaarpenning, m. (het) bespaarde, overschot, o. *...UNG, v. besparing, v.

Erve, *v.* (76) kleine wikken, *v.*

Erwachen, *o. w.* ontwaken, wakker worden; *vom Tode —*, uit den doode ontwaken, herleven, herrijzen. *—, *o.* ontwaking, *v.* het ontwaken. *...**wachsen**, *o. w. (onr.)* groeijen, opgroeijen, wassen; *fig.* groot worden, groeijen, zich vergrooten, toenemen, opkomen, voortvloeijen, ontspruiten. —, *b. n.* volwassen, aankomend, huwbaar; *ein erwachsener Mensch*, een volwassen mensch; *eine —e Person*, een huwbare jongen; *ein —es Mädchen*, een huwbaar meisje.

Erwägen, *b. w. (onr.)* overwegen, beschouwen, onderzoeken, in beraad-, in bedenking nemen, overdenken; *alles wohl erwogen*, alles goed overwogen. *...**ung**, *v.* overweging, aandacht, bedenking, *v.* overleg, *o.* beschouwing, *v.* beraad, *o.*; *in — ziehen*, in overweging-, in beraad nemen. *...**wählen**, *b. w.* kiezen, uit-, verkiezen; *einen zum Könige —*, iemand tot koning verkiezen. *...**ung**, *v.* keus, verkiezing, benoeming, aanstelling, *v.* *...**wähnen**, *b. w.* vermelden, melding maken van, noemen. *...**wähnt**, *b. n.* vermeld, genoemd. *...**wähnung**, *v.* vermelding, *v.*; *einer Sache — thun*, melding van eene zaak maken; (§) iets herdenken. *...**wärmen**, *b. w.* verwarmen, warm maken, aanvuren, (ook *fig.*). *...**wärmung**, *v.* verwarming; (83) hitte des vuurs, *v.*

Erwarten, *b. w.* wachten, ver-, afwachten, verbeiden. *...**ung**, *v.* verwachting, *v.*; *in —*, in afwachting.

Erwecken, *b. w.* opwekken, wakker maken; *fig.* opwekken (tot), aanvuren, aanhitsen, veroorzaken, doen ontstaan; *wieder —*, weder opwekken; (§) opwarmen; *von dem Tode —*, uit den doode doen herrijzen; *Ekel —*, weerzin veroorzaken, afkeer inboezemen. *...**lich**, *b. n.* stichtelijk, opwekkend. *...**ung**, *v.* opwekking; opstanding, herrijzenis (uit den doode); *fig.* opstoking, aanmoediging, aanvuring, stichting, *v.*

Erwehren (**sich**), *w. w. eines Dinges*, iets van de hand wijzen, iets afslaan, zich tegen iets verdedigen.

Erweichen, *b. w.* verwelken; (34) week maken, verdunnen, verzachten; *fig.* verteederen, gevoelig maken; *erweicht werden*, week-, gevoelig-, aangedaan worden; *sich durch Bitten — lassen*, zich door beden laten overhalen-, bewegen, -verteederen. *—**d**, *b. n.* verweekend, verzachtend; *fig.* verteederend. *...**ung**, *v.* verweeking, verzachting; *fig.* gevoeligheid, verteedering, aandoening, *v.* *...**weinen**, *b. w. (w. g.)* door weenen verkrijgen, door tranen ontlokken.

Erweis, *m.* bewijs, blijk, *o.*; zie **Beweis**. *—**en**, *b. w. (onr.)* bewijzen, betoogen, doen blijken, aantoonen, betuigen; (eer, vriendschap, beleefdheid, dienst) bewijzen. *...**ung**, *v.* betoog, bewijs, blijk, (dienst) bewijs, *o.*; (eer) bewijzing, *v.* *—**lich**, *b. n.* bewijsbaar; *— machen*, doen blijken, bewijzen.

Erweitern, *b. w.* verwijden, uitrekken, uitzetten; (18) (een venster enz.) wijder maken, verwijden; *fig.* uitbreiden, vergrooten, vermeerderen, uitweiden, omschrijven; *sich —*, wijder-, ruimer worden, zich uitbreiden, zich uitzetten. *—**d**, *b. n.* verwijdend, zich uitbreidend, uitzettend. *...**rung**, *v.* (18) verwijding; *fig.* uitbreiding, vergrooting, *v.* (34) *— des Herzens*, uitzetting van het hart, *v.*

Erwerb, *m.* verkregen-, verworven goed, *o.*; winst, *v.* voordeel, *o.* *—**en**, *b. w. (onr.)* verkrijgen, verwerven, winnen, opgaren, verdienen. *—**er**, *m.* —**inn**, *v.* kooper, koopster, *m. v.*; verwerver, verkrijger, *m.* -ster, *v.* *—**sam**, *b. n.* vlijtig, nijver. —**keit**, *v.* nijverheid, vlijt, *v.* *—**ung**, *v.* verkrijging, *v.* aankoop, *m.* *—**s-fleiss**, *m.* kunstvlijt, nijverheid, *v.*

Erwiedern, *b. w.* wedergeven, vergelden; antwoorden, hervatten, hernemen, te gemoet voeren, bescheid geven. *...**wiederung**, *v.* vergelding, *v.* antwoord, *o.* beantwoording, *v.* *...**wischen**, *b. w.* betrappen, door list verkrijgen, vangen; *sich — lassen*, in den strik loopen, zich laten vangen. *...**worgen**, *o. w.* zie **Ersticken**. *...**wuchern**, *b. w.* door woeker verkrijgen, ontwoekeren. *...**wünscht**, *b. n.* gewenscht, naar wensch, voordeelig, gelukkig.

Erwürgen, *b. w.* wurgen, verworgen, ombrengen, dooden, vermoorden. *...**ung**, *v.* wurging, verworging, *v.*

Erz, *o.* erts, *m.* bergstof; metaal, brons, *o.*

Erz, *b. n.* (in de zamenstelling) aarts, zeer hoogst, aller.

Erzader, *v.* metaal-, ertsader, mijn, bergstofmijn, *v.*

Erzählen, *b. w.* verhalen, vertellen, mededeelen. *...**er**, *m.* *...**erinn**, *v.* verhaler, *m.* verteller, *m.* verhaalster, vertelster, *v.* *...**ung**, *v.* verhaal, vertelsel, *o.* vertelling, *v.* sprookje, *o.* —**sweise**, *bijw.* bij wijze van verhaal.

ERZAMT, o. keizerlijke bediening, v.
ERZART, v. erts, m. metaal, o. mijn, v. *—IG, b. n. bergstoffelijk, ertsachtig. *...ASCHE, v. ertsasch, v. *...AUGE, *...ÄUGLEIN, o. gespikkelde -, korrelige erts, m. *...AUSSCHLÄGER, m. erts-uitslager (die het metaal van de steendeelen scheidt), m.
ERZBANNERHERR, m. groot-baanderheer des rijks, m. *...BETRÜGER, *...BETRIEGER, aartsbedrieger, - schelm, m. *...BISCHOF, m. aartsbisschop, m. *...BISCHÖFLICH, b. n. aartsbisschoppelijk. *...BISTHUM, o. aartsbisdom, o. *...BLUME, v. ertsbloem, v. *...BÖSE, b. n. aartsslecht, zeer verdorven. *...BÖSEWICHT, m. aartsschelm, - booswicht, m.
ERZBRUCH, m. zie ERZGRUBE.
ERZDECHANT, m. aarts-diaken, m. *...DIACONEI, v. aartsdiakenschap, m. *...DIEB, m. aartsdief, m.
ERZDRUSE, v. metaalklomp, m.
ERZDUMM, b. n. aartsdom, zeer -, buitengewoon dom.
ERZEIGEN, b. w. toonen, betoonen, betuigen, doen blijken. *...UNG, v. getuigenis, v. bewijs, blijk, o.
ERZEN, b. n. (§) *einen*, iemand in den derden persoon enkelvoud aanspreken, (een blijk van verachting in Duitschland).
ERZENGEL, m. aartsengel, m.
ERZEUGBAR, b. n. dat voortgebragt kan worden.
ERZEUGEN b. w. voortbrengen, (ook *fig.*) telen, voorttelen. *...ER, m. voortteler, voortbrenger, vader; *fig.* stichter, voortbrenger, schepper, m. *...NISS, o. voortbrengsel, o. vrucht, v.
ERZFARBE, v. brons -, metaalkleur, v.
ERZFAUL, b. n. zeer lui, - traag.
ERZGANG, m. metaalgroef, - mijn, v.
ERZGAUDIEB, *...GAUNER, m. aartsgaauwdief, m.
ERZGEBIRGE, o. ertswerk, - gebergte, o.
ERZGEIZHALS, m. aartsvrek, - gierigaard, - schrokker, m.
ERZGRABER, m. ertsgraver, mijnwerker, m. *...GRUBE, v. mijn, mijngroef, v. bergwerk, o. *...HALTIG, b. n. erts bevattende. *...HAUS, o. bergplaats -, magazijn van metalen, v. o.; — *Oestreich*, het doorluchtig Oostenrijksche huis, o. het vorstelijke stamhuis van Oostenrijk.
ERZHERZOG, m. aartshertog, m. *—INN, v. aartshertogin, v. *—LICH, b. n. aartshertogelijk. *—THUM, o. aartshertogdom, o. *...HEUCHLER, m. aartshuichelaar, - veinsaard, m.
ERZHÖHLE, *...TRUHE, v. mijn-kar, (tot het vervoer van de bergstoffen), v.
ERZHURE, v. zeer ontuchtig vrouwspersoon, o.
ERZHÜTTE, v. smelterij, ijzerhut, v.
ERZIEHEN, b. w. (*onr.*) opvoeden, op -, grootbrengen, opkweeken, kweeken, (ook *fig.*) *...ER, m. *...ERINN, v. opvoeder, - ster, leermeester, - es, onwijzer, - es, gouverneur, gouvernante, m. v. *...UNG, v. opvoeding, v. onderrigt, onderwijs, o. opleiding, v. —SANSTALT, v. huis van onderrigt, opvoedingsgesticht, o. kostschool, v. instituut, v. —SBUCH, o. —SSCHRIFT, v. opvoedkundig werk, - geschrift, o. —SGESCHÄFT, o. opvoeding, v. —SHAUS, o. huis van opvoeding, v. —SKUNST, v. kunst van opvoeding, opvoedkunde, v.
ERZIELEN, b. w. mikken, beloeren, turen op; *fig.* in het oog hebben; bedoelen; bereiken, er op uit zijn om.
ERZITTERN, o. w. sidderen, beven, trillen.
ERZJÄGER, m. onvermoeid -, ijverig jager, m.
ERZKÄMMERER, m. aartskamerheer, m. *...KANZLER, m. aartskanselier m.
ERZKASTEN, m. erts -, metaalkist, (voor den gebroken en gewasschen erts), v.
ERZKETZER, m. aartsketter, m. *...KNAUSER, *...KNICKER, m. zie ERZGEIZHALS.
ERZKÜBEL, m. erts-emmer, m. - kuip, v.
ERZLAFFE, m. ellendige lafbek, m.
ERZLIEFERANT, m. afleveraar der mijnstoffen (aan de smelterij), m.
ERZLÜGNER, m. aartsleugenaar, m. *...LÜMMEL, *...TÖLPEL, m. aartsgek, dikke domoor, apekop, lummel, m. *...MARSCHALL, m. aartsmaarschalk, m.
ERZMUTTER, v. metaalmoeder, v. *...NARR, m. aartsgek, m. *...PRAHLER, m. groote praler, grootspreker, snoever, pogcher, m.
ERZPRIESTER, m. aartspriester, m. *—LICH, b. n. aartspriesterlijk. *—SCHAFT, v. aartspriesterschap, o. *—THUM, o. aartspriesterdom, o.
ERZPROBE, v. metaalproef, v. essaai, o.
ERZPRIOR, m. aartsprioor, proost, m. *—EI, v. aartsprioorschap, prioraat, o.
ERZREICH, b. n. metaalrijk.
ERZSÄUFER, m. aartszuiper, drinkebroêr, dronkelap, m. *...SCHALK, m. groote schalk; *fig.* aartsboef, slimme vos, m. *...SCHATZMEISTER, m. aarts-thesaurier, aarts-schatmeester, m.
ERZSCHAUM, m. metaalschuim, o. *...SCHEIDEN, o. het scheiden van den erts.
ERZSCHELM, m. aartsschelm, m.
ERZSCHENK, m. aarts-, opperschenker, m. *...SCHIEFER, m. bronzen schelfer, m. *...SCHLICH, m. fijne bergstof, (tot smelting gewasschen), v.

Erzschwelger, *m.* aartszwelger, *m.* *...schulfuchs, *m.* aartsschoolvos, *m.*
Erzspeise, *v.* metaalspijs, *v.*
Erzspieler, *m.* aartsspeler, speler van beroep, *m.* *...spion, *m.* aartsverspieder, gevaarlijke spion, *m.* *...spitzbube, *m.* aarts-, uitgemaakte spitsboef, -dief, *m.* *...stift, *o.* aartsstift, aartsbisdom, *o.*
Erzstufe, *v.* **Erzstein**, *m.* bergstof, mijngroeve, *v.* *...tiefe, *v.* mijndiepte, *v.* *...theiler, *m.* verdeeler der mijnen, *m.* *...trog, *m.* ertstobbe (ter wassching), *v.* *...tropfen, *m.* zilvererts (als een droppel gevormd), zilverdroppel, *m.*
Erztruchsess, *m.* rijks-, oppervoorsnijder, *m.*
Erzürnen, *b. w.* vertoornen, boos maken, verstoren, vergrammen; *sich* —, boos-, toornig-, gramstorig worden. *...zürnt, *b. n.* boos, gramstorig, vergramd.
Erzvater, *m.* aartsvader, *m.*
Erzwage, *v.* erts-, metaalschaal, *v.* *...wand, *v.* metaal-blok, *o.* *...wäsche, *v.* metaalwassching, *v.* *...werk, *o.* metaalwerk, mijnwerk, *o.*
Erzwingen, *b. w.* *(onr.)* afdwingen, door geweld verkrijgen; *etwas von einem* —, iemand iets afdwingen, -tot iets dwingen.
Erzwucherer, *m.* aartswoekeraar, *m.* *...zauberer, *m.* groote toovenaar, *m.*
Es, *vnw.* het; er; — *ist Zeit*, het is tijd; *ich bin* —, ik ben het; *ich weiss* —, ik weet het.
Esche, *v.* soort van forel, (visch), *v.*
Esche, **Eschenbaum**, *m.* esschenboom, *m.* *—n, *b. n.* esschenhouten. —holz, *o.* esschenhout, *o.*
Eschern, *b. w.* zie **Abaeschern**.
Esel, *m.* ezel; *fig.* ezel, botterik, *m.*; ezeldier, *o.* ezelin, *v.*; *der wilde* —, de wilde gestreepte ezel; *der* — *schreit*, de ezel balkt; *fig. der hölzerne* —, de houten (schilders) ezel, schraag. *—chen, *o.* *—spüllen, *o.* ezeltje, *m.* ezelsveulen, *o.* jonge ezel, *m.* *—ei, *v.* (§) ezelachtigheid, domheid, botheid, *v.* *—grau, *b. n.* graauw als een ezel, ezelkleurig. *—haft, *b. n.* en *bijw.* ezelachtig, dom als een ezel, op zijn ezelsch. *—inn, *v.* ezelin, (dom vrouwspersoon), *v.* *—n, *o. w.* (§) hard werken, zwoegen, ezelen. *—s-arbeit, *v.* *fig.* ezelswerk, *o.* *—s-brücke, *v.* ezelsbrug, (veelal van woordenboeken gezegd), *v.* *—sfieber, *o.* kalver-koorts, *v.* *—sgeschrei, *o.* gebalk-, geschreeuw van een' ezel. *o.* *—sgurke, *v.* zie **Springgurke**. *—s-haupt, *o.* (203) ezelshoofd, scheepsblok, *o.* *—shaut, *v.* ezelshuid, *v.* ezelsvel, *o.* *—shuf, *m.* ezelspoot, -hoef, *m.*; zie **Huflattich**. *—shüter, *m.* ezelshoeder, *m.* *—skopf, *m.* ezelskop; *fig.* domoor, lomperd, *m.* *—smilch, *v.* ezelinnenmelk, *v.*; vliegenvanger, (zekere plant), *m.* *—sohr, *o.* ezelsoor; *fig.* ezelsoor, *o.* vouw (in een boek), *v.* *—sstall, *m.* ezelsstal, *m.* -schuur, *v.* *—stracht, *v.* last van een' ezel, *m.* *—treiber, *m.* ezeldrijver, *m.* —stecher, *m.* ezeldrijversstok, *m.*
Esparcette, *v.* (76) spaansche klaver, *v.*
Espe, *v.* **Espenbaum**, *m.* espen-, populier-, abeelboom, *m.* *—nholz, *o.* espenhout, *o.* *—nlaub, *o.* *—nblätter, *o. mv.* espenloof, *o.* -bladeren, *o. mv.*; (188) populierblad, *o.* *—nwald, *o.* populierbosch, *o.*
Essbar, *b. n.* eetbaar.
Esse, *v.* schoorsteen, *m.*; werkplaats in eene smederij, smelterij enz., *v.*
Essen, *b. w.* *(onr.)* eten; *zum Frühstück* —, ontbijten; *zu Mittag* —, middagmalen; *zu Nachmittag* —, een vieruurtje nuttigen; *zu Vesper* —, vesperbrood eten; *zu Abend* —, avondmalen; *dazu* —, er bij (bij het brood enz.) eten; *fig. mit dem Bäcker* —, bij den bakker het brood halen, (gemakkelijk leven). *—, *o.* het eten, spijs, *v.* maaltijd, *m.*; geregt, *o.* schotel, *m.*; *vor* —, *nach dem* —, voor-, na den eten.
Essenkehrer, *m.* schoorsteenveger, *m.*
Essenzeit, **Esszeit**, *v.* etenstijd, *m.* etensuur, *o.*
Essenz, *v.* geest (van planten, kruiden enz.), *m.* aftreksel, *o.*; *fig.* het eêlste van iets.
Esser, *m.* —inn, *v.* eter, *m.* eetster, *v.* *—lich, *b. n.* (§) gretig, belust naar eten; *es ist mir nicht* —, het eten is mij onverschillig.
Essig, *m.* azijn, *m.*; — *mit Wasser vermischt*, mengsel van water en azijn; *mit* — *anmachen*, met azijn bereiden; *in* — *legen*, in azijn inleggen, -inmaken; *zu* — *werden*, als azijn-, zuur worden. *—artig, *b. n.* azijnachtig; zie **Essigsauer**. *—braten, *m.* azijngebraad, *o.* *—brauer, *—sieder, —händler, *m.* azijnbrouwer, azijnmaker, *m.* —ei, —siederei, *v.* azijnmakerij, *v.* *—brühe, *—tunke, *v.* azijnsaus, saus van azijn en peper, *v.* *—flasche, *v.* *—glas, *o.* *—krug, *v.* azijnflesch, *v.* -glas, *o.* -kruik, *v.* *—gurke, *v.* agurkje in azijn gelegd, *o.* *—meth, *v.* zie **Sauerhonig**. *—mücke, *v.* azijnvlieg, *v.* *—rose, *v.* roos van Damaskus, *v.*

*—SAUER, b. n. azijnzuur. *—SCHÄLCHEN, *—SCHÜSSELCHEN, o. azijn-, sauskommetje, o. *—SYRUP, *—ZUCKER, m. azijn- en suikersiroop, v.

ESSKORB, m. spijs-, broodmand, v. korf voor spijzen, m. *...LÖFFEL, m. eetlepel, m. *...LUST, v. eetlust, m. *...MESSER, o. zie TISCHMESSER. *...TISCH, m. eettafel, v. disch, m. *...SAAL, m. *...ZIMMER, o. zie SPEISESAAL, SPEISESTUBE. *...WAARE, v. eetwaren, spijzen, v. mv. levensmiddelen, o. mv. viktualie, v.

ESTRICH, o. kegelvloer, m.; *eingegossenes* —, vloer van mortel en steengruis, m.; (§) dik roet, o.

ETAMIN, m. ettemijn (soort van saai), m. *—WEBER, m. ettemijn-, saaiwever, m.

ETLICHE, vnw. sommige, eenige, ettelijke, verscheidene; —*s*, een gedeelte; —*zwanzig*, een twintig-tal, ettelijke twintig, (iets meer dan twintig, twintig ongeveer); — *hundert*; *tausend*, eenige honderden, duizenden; — *mal*, *bijw*. eenige keeren, herhaaldelijk. *—RMASSEN, *bijw*. eenigermate, een weinig.

ETWA, ETWAN, *bijw*. welligt, bij toeval, veelligt, omtrent, bijna; wat, eens, eenigzins, eenigerwijze, -mate, eertijds, vroeger.

ETWAS, vnw. iets, eene zaak; een gedeelte, een deel, een weinig; *ohne — zu sagen*, zonder iets te zeggen; (§) in-, eenigermate, in sommige opzigten.

EUCH, vnw. u.

EUER, vnw. uws, van u, uwer. *—, EURE, vnw. uw, aan uwe, uwen.

EULE, v. uil, nachtuil, v. *—NSPIEGEL, m. uilenspiegel, guit, m. —STREICH, m. (§) guitenstreek, m.

EUPHORBIE, v. euphorbium, m.; (76) wolfsmelk, v.

EURETHALBEN, EURETWEGEN, UM EURETWILLEN, *bijw*. uwenthalve, -wege, om uwentwil.

EURIGE *(der, die, das)*, vnw. de-, het uwe; *das* —, het uwe, uwe have en goed; *die —n*, de uwen (uwe bloedverwanten, huisgenooten, vrienden enz.)

EUTER, m. uijer, m.

EVANGELISCH, b. n. en *bijw*. evangelisch. *...LIST, m. evangelist, m. *...LIUM, m. evangelie, o.; *das — predigen*, het evangelie prediken, -verkondigen.

EVER, EWER, m. platbodemde rivierschuit, v.

EWIG, b. n. en *bijw*. eeuwig, eeuwigdurend, levenslang, eeuwiglijk, geduriglijk; *hilf, —er Gott!* ach, groote God! *der —e Jude*, de joodsche wandelaar; *gleich* —, mede-eeuwig; *auf* —, voor eeuwig, voortdurend, voor altoos, ten eeuwigen dage; (§) *es ist — Schade*, het is groot jammer. *—KEIT, v. eeuwigheid, v.; *von — her*, van alle eeuwigheid; *in alle* —, *von* —, *zu* —, ten eeuwigen dage, tot de volheid der tijden; (§) *in — nicht*, nooit, nimmer.

EXAMEN, o. onderzoek, examen, o.; zie PRÜFUNG, UNTERSUCHUNG.

EXCELLENZ, v. excellentie, (titel), v.

EXEMPEL, o. voorbeeld, toonbeeld, o. zie BEISPIEL; (126) regel, m. *...PLAR, exemplaar, o.; (13) kopij, v. —ISCH, b. n. en *bijw*. voorbeeldig; op eene voorbeeldige wijze, tot voorbeeld.

EXEQUIEN, v. mv. uitvaart, v. lijkplegtigheden, v. mv. lijkstaatsie, v. *...QUIREN, b. w. (119) beslag leggen (op de meubels).

EXERCIREN, b. en o. w. exerceren (in den wapenhandel oefenen); zich oefenen). *...KUNST, v. exerceer-kunst, taktiek, v. *...PLATZ, v. wapen-, oefenplaats, v. drilveld, o.

EXERCITIUM, o. oefening, v.; (52) opstel, o. thema, vertaling, v.

EXISTENZ, v. bestaan, aanwezen, o.

EXISTIREN, o. w. bestaan, leven.

EXPECTORIREN (SICH), w. w. (§) zijn hart ontladen, lucht geven, zich beklagen.

EXPEDIREN, b. w. afzenden; zie AUSFERTIGEN. *...DIT, b. n. (§) vlug, snel, vaardig. *...DITION, v. ver-, afzending, v. kantoor van verzending, bureau, o.; krijgstogt, m.

EXPERIMENT, o. proef, v.; zie VERSUCH. *—AL-PHYSIK, v. proefondervindelijke natuurkunde, v.

EXPONENT, m. (198) exponent, m.

EXPRESSER, m. bode, bijzondere bode, m. expresse, v.

EXTEMPORE, *bijw*. voor de vuist, zie STEGREIF. *...IREN, b. w. voor de vuist opzeggen, spreken, improviseren.

EXTRA, (in zamenst.) zie AUSSERORDENTLICH.

EXTRACT, m. (4) uittreksel, extrakt, o.

EXTRAFEIN, b. n. zie UEBERFEIN. *...POST, v. bijzondere postpaarden, o. mv.; extra-post, v.; *mit — reisen*, met extrapost reizen; extra-postpaarden nemen.

EXTREM, o. uiterste, o. *—ITÄT, v. uiterst einde, uiteinde, o.

F.

F, *o.* F, (de letter); (171) fa, *v.*
Fabel, *v.*, fabel, *v.* verdichtsel, *o.* ***—dichter**, *m.* fabeldichter, -schrijver, *m.* ***...ei**, *v.* fabelachtige vertelling, *v.* verzinsel, sprookje, *o.* ***—er**, ***—hans**, *m.* (§) sprookjesverteller; *fig.* zwetser, opsnijder, snoever, *m.* ***—haft**, *b. n.* fabelachtig, verdicht. ***—haftigkeit**, *v.* fabelachtigheid, *v.* ***—lehre**, *v.* fabel-, godenleer, fabelkunde, mythologie, *v.* ***—n**, *o. w. (w. g.)* fabelen -, sprookjes vertellen; (§) raaskallen, babbelen, beuzelen. ***—schmied**, *m.* zie **Fabeldichter**. ***—werk**, *o.* fabelwerk, *o.* fabelen, *v. mv.*
Fabriciren, *b. w.* maken, bereiden, vervaardigen, zamenstellen, fabriceren; zie **Verfertigen**.
Fabrik, *v.* fabriek, werkplaats, *v.* ***—ant**, *m.* fabriekant, eigenaar eener fabriek; stoffenbewerker, *m.* ***—waare**, *v.* fabriekgoed, *o.* manufaktuur, *v.*
Fach, *o.* vak (in alle beteekenissen); vak (in een' boekwinkel enz.); paneel (eener deur); ingelegd werk (aan eene zoldering); *fig.* vak, *o.* tak, *m.* deel, *o.* afdeeling, *v.* beroep; (13) vak, *o.*; *das schlägt nicht in mein —*, dit behoort bij mij niet t'huis, dit behoort niet tot mijn departement. ***—baum**, ***—bogen**, *m.* (50) hoedenmakersboog, *m.*
Fache, *v.* (50) vigonjewol, *m.*
Fächeln, **Fächern**, *b. w.* wind maken (met een' waaijer), bewaaijen, verkoelen.
Fachen, *b. w.* (50) de wol met den wolboog opslaan, ophalen. ***...er**, *m.* (50) ophaler van de wol, arbeider met den wolboog, *m.*
Fächer, *m.* waaijer, *m.* ***—fisch**, *m.* (soort van) visch, *m.* ***—macher**, ***—händler**, *m.* waaijermaker, -verkooper, *m.* ***—n**, *b. w.* zie **Fächeln**. ***—stab**, *m.* waaijersstok, *m.* -handvatsel, *o.*
Fachgerte, *v.* gevlochten rijs-, teenwerk, *o.* ***...holz**, *o.* rijshout, *o.* ***...reuse**, *v.* (soort van) vischnet, *o.*
Fächser, *m.* wijngaardrank, loot, telg, *v.* afzetsel, *o.*
Fachweise, *bijw.* bij vakken, bij gedeelten.
Fachwerk, *o.* (18) geraamte, paneel, vak, *o.*
Facit, *o.* (126) facit, totaal, *o.* som, *v.* bedrag, *o.*
Fackel, *v.* fakkel, *v.*; *— von Wachs*, flambouw, groote brandende waskaars, *v.*; *— von Pech*, fakkel, *v.* pekkrans, *m.* ***—baum**, *m.* mastboom; (76) watervlierboom, *m.* ***—distel**, *v.* (76) toortsdistel (in Peru), *v.* ***—jagd**, *v.* fakkeljagt, *v.* ***—läufer**, *m.* (110) fakkellooper, *m.*
Fackeln, *o. w.* flakkeren; (§) *mit dem Lichte herum —*, met eene brandende kaars heen en weder loopen; *nicht lange —*, niet lang dralen, vaardig zijn.
Fackelstuhl, *m.* stomme knecht, (hooge knaap waarop men het waslicht zet), *m.* ***...tanz**, *m.* fakkeldans, *m.* ***...träger**, ***...junge**, *m.* fakkeldrager, *m.* ***...zug**, *m.* optogt bij fakkellicht, *m.*
Factor, *m.* zaakwaarnemer, lasthebber, gevolmagtigde, kommissionair, faktoor; (13) proeflezer; (126) faktoor, *m.* ***—ei**, *v.* faktorij, *v.* kantoor, *o.*
Factotum, *o.* bemoeial, factotum, *m.*
Factum, *o.* (**Facta**, *mv.*) daadzaak, *v.*
Factur, *v.* (46) verkooprekening, warenlijst, faktuur, *v.* ***—buch**, *o.* (46) faktuurboek, *o.*
Facultät, *v.* (52) fakulteit, *v.* ***...tist**, *m.* (52) lid eener fakulteit, *o.*
Fädchen, *o.* draadje, *o.*
Fade, *b. n.* laf, zouteloos; beuzelachtig; zie **Geschmacklos**.
Fädeln, *b. w.* zie **Einfadeln**; *sich —*, uitrafelen.
Faden, *m.* draad; draad (op het laken, van een mes), *m.*; spinsel, *o.*; vadem (hout), *v.*; draadje, vezeltje, *o.*; *fig.* draad (van een verhaal), *m.*; *ein — Seide*, een ingeregen draad zijde; *—*, (**Fäden**, *mv.*) *— im Fleische*, draden in het vleesch; *— in den Blumen*, bloemvezeltjes; *er hat nicht einen trocknen — am Leibe*, hij is tot op het hemd toe nat.
Fadenfliege, *v.* (103) viervleugelige vlieg, *v.* ***...förmig**, *b. n.* en *bijw.* draadvormig; *die —e Flechte*, (76) eikenmos, *o.* ***—halter**, *m.* (28) draadhouder aan een' zijdehaspel, *m.* ***...kraut**, *o.* katoenkruid, *o.* ***...nackend**, ***...nackt**, *b. n.* geheel naakt, moedernaakt. ***...nudeln**, *v. mv.* meelnoedels, *v. mv.* vermicelli, *o.* ***...recht**,

b. n. en *bijw.* regt op den draad, regelregt. *...SCHEINIG, *b. n.* kaal, afgesleten, draadschijnig, zonder wol. *...SILBER, *o.* zilver tot draden getrokken, zilverdraad, *o.* *...WEISE, *bijw.* van draad tot draad, bij draden. *...WURM, *m.* huidworm, *m.*

FADICHT, FÄDIG, *b. n.* zie FÄSERIG.

FAGOTT, *o.* fagot, *v.* *—IST, *m.* fagotblazer, *m.*

FÄHE, *v.* wijfje (van den hond en van vele roofdieren), *o.*

†FAHEN, *b. w.* zie FANGEN.

FÄHIG, *b. n.* bekwaam, geschikt, in staat tot; vatbaar. *—KEIT, *v.* bekwaamheid, geschiktheid, vatbaarheid, *v.*

FAHL, *b. n.* vaal, bleekrood; niet hoog van kleur. *—GRAU, *b. n.* vaalgrijs. *—LEDER, *o.* (84) vaalkleurig leder, *o.* *—ROTH, *b. n.* vaal (van paarden). *—STEIN, *m.* grijze leisteen, *m.*

FAHNE, *v.* vaandel, *v.* standaard, *m.* banier, vlag; kerkvaan, *v.*; vendel, vaandel (krijgsknechten), *o.*; weêrhaan, windwijzer (op een' klokketoren), *m.*; veêren (aan de penneschachten), *v. mv.*; (59) hazenstaart, *m.*, klein leeuwerikkennet; (78) gedeelte van een stuk laken hetwelk een wever in eens afweeft, *o.*; *fig.* rekening van den waard uit een bierhuis, *v.*; *die — schwenken*, zie SCHWENKEN.

FAHNENFUTTER, *o.* vaandel-overtreksel, *o.* *...MARSCH, *m.* vaandelmarsch, *m.* *...SCHUH, *m.* ondereinde van een' vaandelstok, *o.* *...SCHWINGEN, *o.* het zwaaijen met het vaandel, *o.* *...STANGE, *v.* *...STOCK, *m.* vaandelstok; weêrhaan, *m.* *...TRÄGER, *m.* vaandeldrager, vaandrig; kerkvaandrager, gonfalonier, *m.* *...WACHE, *v.* vaandel-, veldwacht, *v.* *...WEISE, *bijw.* bij vendels, kompagniesgewijs.

FAHNJUNKER, *m.* vaanjonker, *m.*

FÄHNLEIN, *o.* vaantje; eskadron ruiterij, *o.*

FÄHNRICH, *m.* vaandrig, *m.* *—SSTELLE, *v.* vaandrigsplaats, *v.* -post, *m.*

FAHNSCHMIED, *m.* smid bij een regement ruiterij, *m.*

FAHR, *v.* (§) zie GEFAHR.

FAHRBAR, *b. n.* te berijden (van een' weg); bevaarbaar (van eene rivier). *...BUCH, *o.* dagboek der mijnwerkers, *o.*

FAHRE, *v.* zie FURCHE en FÄHRE.

FÄHRE, *v.* pont, gierbrug; schouw, veerpont, *v.* veer, *o.*

FAHREN, *b. w. (onr.)* met een rijtuig rijden, -vervoeren; *einen über einen Fluss —*, iemand eene rivier overvaren. *—, *o. w. (onr.)* (in een rijtuig) rijden; varen, zeilen, roeijen; *auf einen Ort zu—*, zie ZUFAHREN; *über einen Fluss —*, eene rivier oversteken; *am Ufer, an der Küste hin —*, langs de kust varen; *ans Ufer, ans Land —*, aan land varen; *in die Höhe, hinauf —*, opstijgen, eene hoogte oprijden; (25) opvaren; *hinab, hinunter —*, nederdalen, afrijden; *aus etwas —*, uit iets komen, -geraken; *das Messer fuhr mir aus der Hand*, het mes ontviel aan mijne hand; *aus dem Bette —*, met schrik opspringen, opvaren; *vor Ungeduld aus der Haut —*, barsten van ongeduld; *mit der Hand im die Tasche —*, met de hand in den zak tasten; *einem im die Haare —*, iemand bij de haren vatten; *einem durch den Sinn —*, iemand teregt-, tot rede brengen; *einem übers Maul —*, iemand over den mond varen, -toegraauwen; *wohl bei (mit) etwas —*, zich wel bij iets bevinden; *wohl mit einem —*, op een' goeden voet met iemand staan; *übel bei (mit) etwas —*, geene rekening bij iets vinden, er slecht mede staan; *fahre wohl!* vaarwel! —, *o.* het rijden, vervoeren; varen; *ich kann das — nicht vertragen*, ik kan het rijden niet verdragen.

FAHREN LASSEN, *b. w.* laten rijden, -vervoeren; laten varen, -voorbijgaan, opgeven, afzien (van iets); laten ontsnappen; laten vallen, -ontglippen; *seinen Irrthum —*, van zijne dwaling terugkomen.

FAHREND, *b. n.* rijdend, varend; *—e Habe*, zie FAHRNISS; *—e Post*, rijdende post; *ein —er Ritter*, een dolend ridder.

FAHRENKRAUT, *o.* zie FARNKRAUT.

FAHRER, *m.* rijder, berijder, koetsier, wagenmenner, *m.*

FAHRGANG, *m.* rijweg, (voor vrachtwagens), *m.* *...GELD, (FÄHRGELD), *o.* veergeld, *o.* *...GELEISE, *...LEISE, *v.* zie GELEISE. *...KAPPE, *v.* (9) mijnwerkers-kap, -muts, *v.* *...LÄSSIG, *b. n.* en *bijw.* onachtzaam, nalatig, achteloos, met nalatigheid, op eene achtelooze wijze. *...LÄSSIGKEIT, *v.* nalatigheid, achteloosheid, onachtzaamheid, *v.* *...LEDER, *o.* (9) mijnwerkersschootsvel, *o.*

FÄHRLICH, *b. n.* *—KEIT, *v.* zie GEFÄHRLICH, GEFAHR.

FÄHRMANN, *m.* veerman, *m.*

FAHRNISS, *v.* (119) roerende goederen, *o. mv.*

FÄHRSCHIFF, *o.* veerschuit, *v.* *...SEIL, *o.* touw aan eene gierbrug, *o.*

Fahrsessel, *...**stuhl**, *m.* rolstoel, - wagen; (86) stoel, *m.*

Fahrt, *v.* vaart, reis, *v.* weg, *m.* vaart, *v.* gang (van een schip), *m.*; overvaart, - togt, *v. m.*; vaarwater, *o.* zie **Fahrwasser**; (9) ladder, leer, *v.*; (59) trektijd der vogels, *m.*; (2) bearbeiding; scheepslading; wagenvracht, *v.*

Fährte, *v.* spoor, *o.*

Fahrtmass, *o.* (203) wegmeter, *m.*

Fahrwasser, *o.* bevaarbaar-, vaarbaar water, *o.* *...**weg**, *m.* rijweg, heerenweg, groote weg, *m.* *...**wetter**, *o.* (207) gunstige gelegenheid van weêr of wind om te varen, *v.* *...**wind**, *m.* (203) wakkere-, stijve koelte, *v.* *...**zeug**, *o.* vaartuig, *o.*

Falb, *b. n.* vaal, bleek geel; zie **Fahl**. *—**e**, *m. v.* vaal-, lichtgeel paard, *o.* *—**el**, *v.* falbala, *v.* oplegsel, *o.* *—**eln**, *b. w.* met oplegsels versieren. *—**icht**, *b. n.* naar het geel trekkende.

Falkaune, *v.* (5) falkonet, *v.*

Falke, *m.* valk, mannetjesvalk, *m.*

Falkenbeitze, *...**jagd**, *v.* valkenjagt, *v.* *...**eule**, *v.* valkuil, *v.* *...**haube**. *...**kappe**, *v.* lederen kap der valken, *v.* *...**hof**, *m.* valkenhof, *o.*

Falkenier, **Falkner**, *m.* valkenier, *m.* *—**tasche**, *o.* valkenierstasch, *v.*

Falkenjunge, *m.* bediende-, leerling eens valkeniers, *m.* *...**meister**, *m.* eigenaar van een valkenhof, valkenier, *m.* *...**mist**, *m.* valken-, vogelmest, *m.* *...**nest**, *o.* valkennest, *o.* *...**riemen**, *m.* riem waarmede men den valk op de hand houdt, *m.* *...**schlag**, *m.* nederschieting van den valk, *v.* *...**schwanz**, *m.* valkenstaart, *m.*

Falknerei, **Falkenierskunst**, *v.* kunst om valken af te rigten, *v.*

Falkonett, *m.* (5) veldslang, *v.*

Fall, *m.* val; afhang, *m.* helling, *v.*; *fig.* val, *m.*; toeval, voorval, *o.* omstandigheid, *v.*; verval, *o.*; gelegenheid, zaak; daadzaak, *v.*; (203) val, *m.* kardeel, *v.*; (59) stervend wild; (46) bankroet, *o.* bankbreuk, *v.*; *ein Mädchen zu —e bringen*, een meisje onteeren, - tot schande brengen; *zu —e kommen*, een onecht kind baren; *den — setzen*, vooronderstellen, iets als daadzaak stellen; *im — der Noth*, in geval van nood; *auf allen —*, in allen geval; *auf jeden —*, in ieder geval; zie **Jedenfalls**; *im —e*, ingeval, wanneer; *knall und —*, *fig.* (§) plotseling, geheel onverwachts, onvoorziens.

Fallbaum, *m.* (180) schotbalk, *m.* *...**blume**, *v.* klaproos, *v.* *...**bret**, *o.* neêrslaande plank, *v.* *...**brücke**, *v.* val-, ophaalbrug, *v.*

Falle, *v.* val, *m.*; klink (eener deur), *v.*; *fig.* valstrik, *m.*; *eine — stellen*, een' valstrik spannen; *in die — gerathen*, in den strik vallen, in den val loopen.

Fallen, *o. w.* (*onr.*) vallen, nedervallen; *fig.* vervallen, afnemen, in verval geraken, verminderen; sterven, vergaan; (46) bankroet gaan; *sich Wund —*, zich bezeeren (beleedigen) door het vallen; *sich zu Tode —*, sterven aan de gevolgen van een' val; *das Wasser*, *der Fluss fällt*, het water-, de rivier valt, zakt; *fig. der Preis fällt*, de prijs daalt, wordt lager; *dieser Fluss fällt in das Meer*, deze rivier valt (heeft hare uitwatering) in de zee; *in eine Krankheit —*, door eene ziekte overvallen worden, ziek worden; *in einen Fehler —*, in een gebrek vervallen; *in ein Land —*, vijandelijk invallen in een land; *in sein Schwert —*, zich met zijn' eigen degen doorboren; *in die Augen —*, in het oog vallen, - springen; *einem ins Wort —*, iemand in de rede vallen; *einem ins Amt —*, inbreuk maken op het ambt van iemand, iemand in het vaarwater komen; *in die Sinne —*, onder het bereik der zinnen vallen; *ins Grüne*, *Röthe —*, naar het groene-, naar het roode zweemen of trekken; *auf einen —*, op iemand denken; *das Loos ist auf ihm gefallen*, het lot is op hem gevallen, - heeft hem getroffen; *auf etwas —*, in de gedachte komen; zich iets in het hoofd zetten; *an (auf) einen —*, iemand ten deel vallen; *zu einem —*, iemands partij kiezen; *einem beschwerlich, zum Last —*, iemand lastig vallen, - hinderlijk zijn, - bemoeijelijken. *—, *o.* het vallen, af-, nedervallen; vallen (van het water); vermindering, daling (in prijs), *v.* afslag, *m.*

Fallen lassen, *b. w.* laten vallen; *ein Wort —*, een woord laten ontvallen, - ontglippen, *einen —*, iemand laten vallen, - aan zijn lot overlaten; *den Muth —*, den moed laten vallen, - laten zinken.

Fällen, *b. w.* vellen (boomen); hakken (hout); dooden (een beest); (9) uitdiepen; (133) doen zinken, nederdrijven, naar den grond drijven; *fig. ein Urtheil —*, een vonnis vellen, - uitspreken, - strijken; *ein Urtheil über etwas —*, een oordeel over iets uitbrengen.

Fallend, *b. n.* vallende, af-, nedervallende; *die —e Sucht*, de vallende ziekte.

Fallfenster, *o.* schuifvenster, - raam, *o.* *...**gatter**, *o.* (180) valpoort, *v.*

*...HOLZ, *o.* afgewaaid hout, *o.* *...HUT, *m.* valhoed, *m.*

FÄLLIG, *b. n.* vervallen, verschenen, betaalbaar.

FALLIMENT, *o.* (46) bankbreuk, *v.* bankeroet, faillissement, *o.* *...IREN, *o. w.* bankeroet spelen, failleren.

FALLKLINKE, *v.* *...RIEGEL, *m.* kleine klink, trekklink, *v.* *...LADEN, *m.* valblinde voor het daglicht (in een' winkel), *v.*

FALLS, IM FALLE, *bijw.* in geval.

FALLSCHIRM, *m.* valscherm (aan een' luchtbol), *m.* *...SILBER, *o.* (133) nedergedreven zilver, *o.* *...STRICK, *m.* valstrik, *m.* hinderlaag, *v.* *...SUCHT, *v.* vallende ziekte, *v.* *...SÜCHTIG, *b. n.* met de vallende ziekte behebt. *...THÜRE, *v.* valdeur, *v.* *...TISCH, *m.* neêrslaande tafel, *v.* *...TRANK, *m.* (48) wondheelend vocht, -water, *o.* geneeskruid, *o.*

FÄLLUNG, *v.* het vellen, hakken enz. zie FÄLLEN; uitspraak, *v.* vonnis, *o.*

FALLWILDPRET, *o.* vallend-, stervend wild, *o.*

FALSARIUS, *m.* vervalscher, falsaris, *m.*

FALSCH, *b. n.* en *bijw.* valsch, nagemaakt, onecht, vervalscht, verraderlijk, trouweloos, valschelijk; *die Uhr geht* —, het horologie gaat niet goed; —, dubbelhartig, met valsche bedoelingen; — *klingend*, valsch klinkend, luidend; — *schwören*, een' valschen eed doen. *—E, *m.* valschaard, verrader, *m.* trouwelooze, *m.* en *v.* —, *o.* het valsche.

FÄLSCHEN, *b. w.* zie VERFÄLSCHEN. *...ER, *m.* vervalscher, *m.*

FALSCHGLÄUBIG, *b. n.* zie IRRGLÄUBIG.

FALSCHHEIT, *v.* valschheid, trouweloosheid, dubbelhartigheid, *v.*

FÄLSCHLICH, *bijw.* valschelijk, te onregte.

FALSCHMÜNZER, *m.* valsche munter, *m.*

FALSET, *o.* piepende stem, *v.* valsche diskant, *m.* zie FISTEL.

FÄLTCHEN, *o.* vouwtje, plooitje, *o.*

FALTE, *v.* vouw, plooi, kreuk, *v.* rimpel, *m.*; (79) kleine vouw in het laken, *v.*; *die —n ausmachen*, de plooijen doen verdwijnen; *die —n verlieren*, uit de plooijen geraken.

FÄLTELN, *b. w.* plooijen, in plooijen leggen, fronsen.

FALTEN, *b. w.* vouwen, plooijen, fronsen; *die Hände* —, de handen vouwen; zamenvoegen; *die Stirn* —, het voorhoofd rimpelen. *—, *o.* het vouwen, plooijing, *v.*

FALTENKLEID, *o.* kleed met plooijen, *o.* *...MAGEN, *m.* maag van herkaauwende dieren. *...ROCK, *m.* (vrouwen) rok met plooijen. *...SCHLAG, *...WURF, *m.* golving van een kleed, - van een behangsel, *v.* *...WEISE, *bijw.* bij in plooijen.

FALTIG, *b. n.* geplooid, met plooijen.

FALZ, *v.* zie BALZ. *—, *m.* vouw, schuif; (139) groeve, sponning, *v.*; (77) gergel, *m.*; (18) naad, *m.* vouw, voeg, *v.*; (12) perkamenten strookjes, *o. mv.*; (13) verbeterd proefblad, *o.* *—BANK, *v.* *—BOCK, *m.* looijersschraag, *v.* *—BEIN, *o.* vouwbeen, *o.* *—BRET, *o.* schaafbank, *v.* *—EISEN, *—MESSER, *o.* schaafmes, schaafijzer, *o.*

FALZEN, *b. w.* vouwen, plooijen; (139) inkerven, insnijden; (77) den gergel (in een vat) maken; (84) (eene gelooide huid) afschaven. *—, *o.* het vouwen; (139) verzameling en zamenvoeging van zekere stukken hout, *v.*

FALZER, *m.* *—INN, *v.* plooijer, *m.* plooister, *v.*

FALZHOBEL, *m.* (139) groefschaaf, *v.*; (77) gergelijzer, *o.*

FAMILIÄR, *b. n.* vertrouwelijk, gemeenzaam, zie VERTRAULICH, VERTRAUT.

FAMILIE, *v.* huisgezin, geslacht, *o.* familie, *v.*

FAMILIENGUT, *o.* (119,123) fidei-commisgoed, *o.* *...FEHLER, *m.* zie ERBFEHLER. *...KRANKHEIT, *v.* erfelijke -, familie-kwaal, *v.* *...KREIS, *m.* familiekring, *m.* *...STÜCK, *o.* familiestuk, (schilderstuk), *o.*

FAMULUS, *m.* (52) zaakbezorger eens hoogleeraars, (wat zijne voorlezingen betreft); bediende, schrijver, *m.*

FANATIKER, *m.* zie SCHWÄRMER. *...TISCH, *b. n.* zie SCHWÄRMERISCH. *...TISMUS, *m.* zie RELIGIONSSCHWÄRMEREI.

FANG, *m.* vangst, *v.*; (59) steek, stoot, *m.* FÄNGE, *mv.* zie FANGZÄHNE en KLAUEN. *—BALL, *m.* speelbal, *m.* *—EISEN, *v.* jagtspies, *v.* zwijnspriet, *m.*

FANGEN, *b. w.* (*onr.*) vangen, vatten, grijpen; *fig. Feuer* —, vuur vatten; *leicht Feuer* —, ligt toornig worden; *einen mit seinen eigenen Worten* —, iemand met zijne eigene woorden vangen; *sich — lassen*, zich laten vangen; *der Wind, der Rauch fängt sich*, de wind, de rook vangt zich, -stuit; (*spr.*) *im solchen Wasser fängt man solche Fische*, in zulk water vangt men zulken visch; *er hat sich selbst gefangen*, hij heeft zich zelven in het naauw gebragt.

FANGMESSER, *o.* jagersmes, jagtmes, *o.*

*...**NETZ**, *...**GARN**, *o.* klein vogelnet, *o.* *...**ZÄHNE**, *mv.* slagtanden, *m. mv.*

FANT, *m.* **FÄNTCHEN**, *o.* jonge vent, borst, *m.* ventje, *o.*

FANTASIE, *v.* fantazie, *v.* zie **EINBILDUNGSKRAFT** en **EINFALL**. *...**SIREN**, *o. w.* mijmeren; raaskallen; (171) fantazeren, naar eigen gevoel-, naar willekeur (spelen). *—, *o. auf der Orgel*, voorspel, *o.*

FANTAST, *m.* wonderlijk-, grillig mensch, *m.* *—**EREI**, *v.* grillen, fantaziën, *v. mv.* *—**ISCH**, *b. n.* fantastisch, grillig, wonderlijk, ingebeeld. —, *bijw.* op eene grillige-, wonderlijke wijze.

FARBE, *v.* verf, kleur, *v.* koloriet, *o.* gelaatskleur; (136, 179) verf; verwers-werkplaats, *v.*; liverei, *o.*; (63) kleur; (59) kleur, *v.* haar (der dieren), *o.*; (13) drukkersinkt, *m.*; *fig.* voorwendsel, *o.* uitvlugt, *v.*; *die — halten*, *fig.* de proef doorstaan, getrouw-, standvastig blijven; *fig. die — nicht halten*, wispelturig zijn; *die —n eines Wappens*, (188) de metaalkleuren in een wapenschild. *—**BRET**, *o.* (13) inktbak, *m.*

FÄRBEFLECHTE, *...**BFLECHTE**, *v.* steenmos, orseille, *v.* *...**HAUS**, *o.* verwerij, *v.* *...**HOLZ**, *o.* verfhout, *o.*

FARBEKÖRNER, *mv.* (136) bessen van Avignon, *v. mv.*

FÄRBEKRAUT, *o.* zie **FÄRBERRÖTHE**. *...**KUNST**, *v.* verfkunst, *v.*

FÄRBELÄPPCHEN, *o.* (136) soort van blaauwsel, *o.*

FARBEN, *b. w.* verwen, kleuren; *sich —*, kleur krijgen; (196) rijp worden (van druiven). *—, *o.* het verwen, de kleur geven.

FARBENAUFTRAG, *m.* grond op doek voor dat het geschilderd wordt, *m.* *...**BRECHUNG**, *v.* breking-, vermenging der kleuren, *v.* *...**BRET**, *o.* schilderspalet, *v.* verfbord, *o.* *...**CLAVIER**, *v.* zie **AUGENCLAVIER**. *...**ERDE**, *v.* gekleurde-, verfaarde, *v.* *...**GEBUNG**, *v.* koloriet, *o.* verfgeving, *v.* *...**KASTEN**, *m.* verfdoos, *v.* *...**KÖRPER**, *m.* verfstof, *v.* *...**KUNDIGE**, *m.* schilder welke het koloriet goed verstaat, *m.* *...**LAGE**, *v.* zie **FARBENAUFTRAG**. *...**LEITER**, *v.* kleurenschaal, *v.* prisma, *o.* *...**LOS**, *b. n.* zonder kleur, kleurloos, achromatisch. *...**MESSER**, *o.* schildersmes, tempermes, *o.* *...**MISCHUNG**, *v.* zie **FARBENBRECHUNG**; *die Kunst der —*, de kunst der tempering. *...**MUSCHEL**, *v.* verfschelp, *v.* *...**NÄPFCHEN**, *o.* schilderspotje, *o.* *...**PROBE**, *v.* (179) geverfd staaltje eener stof tot proeve, *o.*; proefneming over de kleur van geverfde stoffen, *v.* *...**PULVER**, *o.* verf in poeder, *v.* *...**REIBER**, *m.* wrijver van kleuren, *m.* *...**SPATEL**, *m.* schilderspaantje, -mes, *o.* *...**STEIN**, *m.* wrijfsteen, *m.*; (13) inktbak, *m.* *...**STIFT**, *v.* pastel, (soort van teekenkrijt), *m.*

FARBE-OFEN, *m.* schilders-, verwersoven, *m.*

FÄRBER, *m.* *—**INN**, *v.* verwer, *m.* verfster, *v.* *—**BAUM**, *m.* smakboom, (waarvan het hout tot verfhout wordt gebezigd), *m.* *—**BURSCH**, *m.* verwersleerjongen, *m.* *—**EI**, *v.* verwerij, *v.* verwers-ambacht, *o.*; verwers-werkplaats, *v.* *—**GENISTE**, *—**PFRIEME**, *v.* (76) verwersbrem, *v.* *—**GRAS**, *o.* (76) mouw, *v.* *—**KESSEL**, *m.* groote ketel in eene verwerij, *m.* *—**KNECHT**, *m.* verwersknecht, *m.* *—**KRAUT**, *o.* (76) ossetong, *v.* *—**MOOS**, *v.* zie **FÄRBEFLECHTE**. *—**RÖTHE**, *—**WURZEL**, *v.* meekrap, *v.*

FARBIG, *b. n.* gekleurd, geverfd.

FARINZUCKER, *m.* keukensuiker, grove poedersuiker, *v.*

FARN, *m.* **FARNKRAUT**, *o.* (76) varenkruid, *o.*

FARRE, *m.* var, jonge stier, *m.*

FÄRSE, *v.* vaars, jonge koe, *v.* *—**NKALB**, *o.* jonge vaars, (kalf), *v.*

FARZ, *m.* zie **FURZ**. *—**EN**, *o. w.* een' wind laten.

FASAN, *m.* fazant, fezant, *m.* *—**ENBEITZE**, *v.* fazantenjagt, jagt met fazanten, *v.* *—**ENBELLER**, *—**HUND**, *m.* fazantenhond, *m.* *—**ENJÄGER**, *m.* fazantenjager, *m.* *—**WÄRTER**, *m.* fazantenkweeker. -houder, -verkooper, *m.* *—**ERIE**, *v.* *—**ENGEHÄGE**, *—**ENHAUS**, *o.* fazantenhok, *o.* *—**HAHN**, *m.* fazanthaan, *m.* *—**HENNE**, *v.* *—**HUHN**, *o.* fazantenhoen, *o.* -hen, *v.*

FÄSCHE, *v.* (101) lijf van een' japon, *o.* *—**N**, *o.* draadje, *o.* vezeltje, *o.*

FASCHINE, *v.* (180) legertakkebos, *m.* *—**NWERK**, *o.* rijswerk, *o.*

FASCHING, *m.* zie **FASTNACHT**.

FASE, *v.* zie **FASEN**.

FASEL, *m.* en *v.* pootvisch, *m.* broedsel, *o.*; voortplanting, voortteling, *v.*; ras, *o.* *—**EI**, *v.* nietigheid, malligheid, *v.* wisjewasje, *o.* beuzeltaal, wartaal, zotte praat, *v.* *—**ER**, *—**HANS**, *m.* onbezonnene, raaskaller, *m.* *—**HAFT**, *—**IG**, *b. n.* zot, gek, mal, beuzelachtig, nietsbeduidend. *—**HENGST**, *m.* springhenst, *m.* *—**N**, *o. w.* biggen werpen; beuzelen, suffen, wild-, onbesuisd handelen. *—

VIEH, *v.* kweek -, fokvee, *o.*

FASEN, *m.* draad, *m.* vezeltje, draadje, *o.*; *ausgezupfte* —, *mv.* het uitgerafelde, pluksel, *o.* *—, FASERN, *o.w.* *sich* —, uitrafelen. *—NACKEND, *b. n.* zie FADENNACKEND.

FASEOLE, FASELE, *v.* gespikkeld boontje, *o.*

FASER, *v.* zie FADEN en FASEN. *—*n*, *im Fleische*, draden in het vleesh, *m. mv.*

FÄSERCHEN, FASER, *o.* draadje, vezeltje, pluisje, *o.* *...IG, *b. n.* vol vezelen, gepluisd, gerafeld, dradig.

FASICHT, FASERICHT, *b. n.* vezelachtig, als vezels.

FASIG, *b. n.* wollig, met vezelen, met draden, zie FÄSERIG.

FASS, *o.* vat, *o.* ton, *v.* fust, okshoofd, stukvat, mud, *o.*; *der Wein schmeckt nach dem —e*, de wijn smaakt fustig; *fig.* (§) *er hat noch etwas bei mir im —e*, hij staat nog bij mij te boek; ik heb nog een appeltje met hem te schillen.

FÄSSCHEN, *o.* vaatje, tonnetje, *o.*

FASSBAUCH, *m.* buik van een vat, *m.* *...BINDER, *m.* zie BÖTTCHER. *...BODEN, *m.* bodem van een vat, *m.* *...DAUBE, *v.* *...GEBINDE, *o.* *...SPUND, *v.* zie DAUBE, GEBINDE, SPUND. *...DAUBENHOLZ, *o.* vathout, wagenschot, *o.*

FASSEN, *b. w.* vatten, tasten, grijpen, nemen; aanvatten, - pakken; in vaten doen (bier, wijn); in zakken doen (granen); zetten (een' diamant); in (eene lijst) zetten; *in sich* —, bevatten, behelzen, in zich vatten, inhouden; *fig. mit dem Verstande* —, begrijpen, vatten; *mit dem Gedächtnisse* —, onthouden, in het geheugen bewaren; *einen bei seinem Worte, bei seiner Schwäche* —, iemand bij zijn woord vatten; iemand aan zijne zwakke zijde aantasten; *einen Entschluss* —, een besluit vatten, - nemen, besluiten (tot iets); *einen Vorsatz* —, een voornemen opvatten; *etwas in die Augen* —, het oog op iets laten vallen, - laten rusten; *kurz* —, in weinig woorden zeggen, kortelijk te kennen geven; *sich kurz* —, kort van stof zijn; kort -, beknopt zijn; *Muth, Herz* —, moed vatten; *sich* —, tot zich zelven komen, weder moed vatten, zich herstellen; *sich gefasst machen*, zich gereed maken, zich bereid houden op.

FASSFAUL, *b.n.* fustig; dat naar het vat riekt of smaakt. *...HAHN, *m.* kraan van een vat, *v.*

FASSLICH, *b. n.* begrijpelijk, bevattelijk, te bevatten. *—KEIT, *v.* bevattelijkheid, begrijpelijkheid, *v.*

FASSREIF, *m.* hoepel van een vat, *m.*

FASSUNG, *v.* het inzetten, invatten; het gieten of storten in tonnen of vaten; *fig.* gevatheid, tegenwoordigheid van geest, *v.*; *einen aus seiner — bringen*, iemand van zijn stuk brengen; *aus der — kommen*, van zijn stuk raken, tegenwoordigheid van geest verliezen. *...SKRAFT, *v.* bevattingsvermogen, *o.*; bevattelijkheid, *v.*

FASSWAAREN, *v. mv.* koopwaren in tonnen of vaten, *v. mv.* *...WEISE, *bijw.* bij tonnen, bij vaten. *...WERK, *o.* vaatwerk, fust, *o.*

FAST, *bijw.* bijna; bijkans, schier, te naasten bij; schier, omtrent; zie BEINAHE.

FASTEN, *o. w.* vasten; een' vastendag houden. *—, *o.* het vasten. *o.* *—, *v.* vaste, *v.* *—ABEND, *m.* vastenavond, *m.* *—BRETZEL, *m.* krakeling, *m.* *—GEBET, *o.* gebed voor de vaste, *o.* *—PREDIGER, *m.* prediker in de vaste. *m.* *—PREDIGT, *v.* vastenavondpredikatie, *o.* *—SPEISE, *v.* magere kost, *m.* voedsel gedurende de vaste, *o.* *—ESSEN, *o. w.* sobertjes leven, zich met schralen kost voeden. *—SUPPE, *v.* soep zonder vleesch, *v.* *—ZEIT, *v.* vastentijd, *m.*

FASTNACHT, *v.* vastenavond, *m.* karnaval, *o.* *—SLUSTBARKEITEN, *v. mv.* vastenavonds-vermakelijkheden, *v. mv.* *—SNARR, *m.* vastenavondsgek, *m.* *—SSPIEL, *o.* vastenavondsspel, *o.*

FASTTAG, *m.* vastendag, dag van onthouding, *m.*

FATAL, *b. n.* noodlottig, bedroevend, ongelukkig, fataal; zie WIDRIG, UNERTRÄGLICH.

FAUL, *b. n.* verrot, rot, bedorven; wormstekig; (34) stinkend, rottig; *fig.* lui, traag, loom; (§) *sich auf die —e Seite legen* —, lui worden. *—BAUM, *m.* (76) vuil -, sporkenboom, *m.* *—BETT, *o.* rustbed, *o.* rustbank; slaapbank, *v.* *—BÜTTE, *v.* (111) rotbak, *m.* mestvaalt, *v.*

FAULE, *o.* het verrotte. *—, *m.* en *v.* luiaard, *m.* luije vrouw, *v.*

FÄULE, *v.* zie FÄULNISS.

FAULEN, *o. w.* rotten, verrotten, bederven, tot verrotting overgaan. *—ZEN, *o. w.* (§) ledigloopen, lanterfanten. *—ZER, *m.* *—ZERINN, *v.* ledigllooper, lediganger, *m.*; ledigloopster, ledigangster, *v.* *—ZEREI, *v.* traagheid, luiheid, *v.*; het ledigloopen; ledigang, *m.*

FAULFIEBER, *o.* (34) rotkoorts, *v.* *...FLECKIG, *b. n.* met teekenen van verrotting, tot verrotting overgaande. *...HEIT,

v. luiheid, traagheid, v. *...MATTE, v. vloermat, gangmat, v.

FÄULNISS, v. verrotting, v. bederf, o. *— *der Knochen*, beenvreting, verrotting der beenderen, v.; *in — übergehen*, tot verrotting overgaan; in verval geraken.

FAULTHIER, o. (103) luiaard, aï, (dier), m.

FÄULUNG, v. zie FÄULNISS.

FAUMEN, m. zie SCHAUM.

FAUST, v. vuist, hand, v.; *eine — machen*, eene vuist maken, de hand sluiten; *mit Fäusten schlagen*, met vuisten slaan; *einen vor die — fordern*, iemand tot een vuistgevecht uitdagen; (§) *das reimt sich wie die — aufs Auge*, dat rijmt als eene huurceêl; dat raakt kant noch wal.

FÄUSTCHEN, o. vuistje, o. kleine vuist, v.; *fig. ins — lachen*, in de vuist lagchen.

FAUSTDICK, b. n. zoo dik als eene vuist.

FÄUSTEL, FAUSTHAMMER, m. handhamer, kleine moker, m.

FAUSTGEHÖRN, o. (59) vuistachtige horens, m. mv. *...HANDSCHUH, m. want, v. *...KAMPF, m. vuistgevecht, o.

FÄUSTLING, m. knuppel, dikke stok, m.; zakpistool, v.; (9) ijzeren handschoen, m.

FAUSTRECHT, o. vuistregt, regt van den sterkste, o. *...SCHLAG, *...STREICH, m. vuistslag, m.

FAXEN, v. mv. (§) belagchelijke-, kluchtige grappen, poetsen, v. mv.

FEBRUAR, m. Februarij, sprokkelmaand, v.

FECHTBODEN, m. schermzaal, v. *...DEGEN, m. schermdegen, m. floret, v.

FECHTEN, b. w. (onr.) schermen; vechten, strijden, kampen; *fig.* twisten, zintwisten; schooijen, landloopen, bedelen; *fig. mit den Händen —*, gebaren-, bewegingen maken.

FECHTER, m. schermer; vechter, strijder; (110) zwaard-, kampvechter, m.; *er ist ein guter —*, hij hanteert goed den degen; de degen past in zijne hand. *—GANG, m. openbare schermstrijd, m. schermpartij, v. assaut, o. *...SPRUNG, m. achteruitsprong, m. *—STREICH, m. schielijke-, onvoorziene aanval, m.

FECHTHANDSCHUH, m. strijdhandschoen; schermhandschoen, m. *—KUNST, v. schermkunst, v. *...MEISTER, m. schermmeester, m. *...PLATZ, m. strijdperk, o. kampplaats, v. *...SCHULE, v. schermschool, -zaal, v.; onderwijs in de schermkunst, o. *...STUNDE, o. schermles, v.

FEDER, v. veder; pen, schrijfpen; pluim, v. vederbos, m.; springveêr, stalen veer; (59) jagtspies, v. zwijnspriet, m.; — *im Edelsteine*, spleet in diamanten, v.; zwijnsborstels, v. mv.; hazenstaart, m.; *sämmtliche Federn (eines Vogels)*, gevederte, o.; (174) vederen (van een' roofvogel), v. mv.; *fig.* (§) *er liegt noch in den Federn*, hij ligt nog in de veêren. *—ALAUN, m. *—WEISS, o. pluimaluin, m. *—BALL, m. pluimbal, m. *—BESEN, m. vederbezem, m. *—BETT, o. vederbed, vederen bed, o. *—BÜCHSE, o. *—KÖCHER, m. pennebak, -koker, m. *—BUSCH, m. pluim, v.; vederbos, m. kuif (op den kop van vogels), v. *—ERZ, o. soort zilvererts, m. *—FECHTER, m. (110) soort van zwaardvechter; *fig.* schrijver, penneheld, m. *—GEHÄUSE, *—HAUS, o. (54) trommel (in een zakuurwerk), v. *—HAKEN, m. trekker, drukker (aan een slot enz.), m.; schroef met eene veer, v. *—HÄNDLER, m. koopman in vederen; pennekooper, m. *—HART, b. n. koud gesmeed; taai, veerkrachtig, elastisch, rekkend. *—HARZ, o. elastieke hars, v. *—HUT, m. gepluimde hoed, hoed met eene pluim, m. *—ICHT, b. n. vederachtig. *—IG, b. n. vol veêren, met vederen bedekt. *—KÄSTCHEN, o. pennebakje (aan een' schrijflessenaar), v. *—KIEL, m. penneschacht, v. zie KIEL. *—KISSEN, o. vederkussen, o. *—KRAFT, v. veerkracht; uitzetting, elasticiteit, v. *—KRIEG, m. pennestrijd, m. polemiek, v. twistgeschrijf, o. *—KÜSSEN, o. vederkussen, veêren kussen, o. *—LECKER, m. (§) pennelikker, m. *—LEICHT, b. n. zoo ligt als eene veder. *—LESEN, o. *fig. viel —s machen*, op komplimenten-, op vormen gesteld zijn. *—LOS, b. n. vederloos, van vederen beroofd, -ontbloot. *—MEISSEL, m. (48) wiek, v. kluwen pluksel, o. *—MESSER, o. pennemes, o. *—MUFF, m. veêren mof, v.

FEDERN, o. w. de vederen verliezen; *sich —*, ruijen.

FEDERNELKE, v. (76) kleine grijze anjelier, m. *...PUTZ, m. hoofdsiersel, o. opschik van vederen, m. *...SCHLEISS, m. uitschot-, afval van vederen, o. m. *...SCHMÜCKER m. —INN, v. pluimmaker, m. -maakster, v. *...SCHRAUBE, v. zie FEDERHAKEN. *...SPALT, m. spleet in eene pen, v. *...SPIEL, o. spel met vederen, o.; (59) het verschrikken van vogels door vederen; zaâmgebonden vederen tot het lokken van vogelen, o. mv.; (174) lokaas, o.; valkenjagt; aschplaats, v.;

(§) gevogelte, *o*. *...SPITZE, *v*. bek-, punt van eene pen, *m*. *v*. *...SPULE, *v*. zie FEDERKIEL. *...STAUB, *m*. dons, *o*. *...STÄUBER, *m*. zie FEDERHÄNDLER, FEDERBESEN. *...STIFT, *m*. (45) haakje in de trommel, *o*. trommelhaak, *m*. *...STRICH, *m*. pennestreek, (ook *fig*.), *v*. *...UHR, *v*. horologie met eene veer, *o*. *...VIEH, *o*. gevogelte, pluimgedierte, *o*. *...WAGE, *v*. weegschaal met eene veêr, *v*. *...WILDPRET, *o*. klein wild, *o*. *...ZEICHNUNG, *v*. teekening met de pen, *v*. *...ZIRKEL, *m*. cirkelpasser met eene veer, *v*. *...ZUG, *m*. zie FEDERSTRICH; *fig*. parafe, handteekening, *v*.

FEE, *v*. toovergodin, toovernimf, heks, tooveres, *v*. *—MÄHRCHEN, *o*. toovLersprookje, fabelachtig vertelsel, *o*. *—REI, *v*. tooverkunst; betoovering, *v*.

FEGE, *v*. korenzeef, *v*. zie KORNFEGE. *—FEUER, *o*. zie FEGFEUER. *—KRAUT, *o*. (76) paardenstaart, *m*.

FEGEN, *b*. *w*. vegen; vegen (den schoorsteen); schoonmaken, uitvegen (een' put enz.); uitbaggeren (eene gracht); polijsten (staal); zeven (koren); (59) de hoornen wrijven (van herten); *fig*. (§) *einem den Beutel* —, iemands beurs ledigen, iemand geld uit den zak kloppen; *einen* —, iemand vegen, - doorhalen, - berispen.

FEGER, *m*. veger, *m*.

FEGFEUER, *o*. vagevuur, *o*.

FEHDE, *v*. veete, *v*. oorlog, strijd, *m*.; vijandschap, oneenigheid, tweedragt, *v*. twist, *m*. *—BRIEF, *m*. uitdagingsbrief, *m*.; oorlogsverklaring, *v*.

FEHE, *v*. (103) eekhorentje van Siberië en Tartarije, *o*. *—, *—WAMME, *v*. grijs bontwerk, *o*.; (188) zilveren klok op een blaauw veld, *v*.

FEHL, *bijw*. ijdel, te niet, te vergeefs, mis, verkeerd, valsch; — *bitten*, vergeefs bidden; — *bohren*, verkeerd boren; — *drucken*, mis drukken; — *fahren*, *gehen*, *reiten*, een' verkeerden weg -, een verkeerd pad rijden; misloopen, verdwalen; te vergeefs gaan; — *greifen*, misgrijpen, mistasten, verkeerd vatten; (13) eene fout maken in het zetten; — *hauen*, mishakken; — *laufen*, misloopen; — *schiessen*, misschieten; *fig*. mislukken (iets aan iemand); — *schlagen*, misslaan, een' verkeerden slag doen; *fig*. tegenloopen, ongelukkig uitvallen; — *schleissen*, eene valsche sluitrede maken; — *stossen*, misstooten; — *treten*, een' misstap doen, mistreden; — *ziehen*, verkeerde lijnen trekken; — *zielen*, slecht mikken.

FEHL, *m*. zie FEHLER. *—BAR, *b*. *n*. feilbaar. *—BARKEIT, *v*. feilbaarheid, *v*. *—BITTE, *v*. vergeefsch verzoek, - aanzoek, *o*.; *eine* — *thun*, een weigerend antwoord krijgen. *—DRUCK, *m*. (13) slecht gedrukt blad, *o*. misdruk, *m*.

FEHLEN, *o*. en *b*. *w*. feilen, falen; schelen, ontbreken; missen; *das Geld fehlt mir*, *es fehlt mir an Geld*, het ontbreekt mij aan geld, geld ontbreekt mij; *es fehlt ihm an nichts*, hij heeft aan niets gebrek; *nichts* — *lassen*, niets laten ontbreken, aan niets gebrek laten lijden; *es fehlt viel*, het scheelt veel; *es fehlte nicht viel*, *so wäre er gefallen*, het scheelde weinig of hij viel; *weit gefehlt!* verre van daar! gij zijt er lang niet! *es kann mir nicht* —, ik ben zeker wel te slagen; *an mir soll es nicht* —, het zal aan mij niet liggen; *was fehlt Ihnen?* wat scheelt u? *es fehlt ihm immer etwas*, altijd scheelt hem wat; er hapert altijd iets aan; *(spr.) am Ende sieht man wo es fehlt*, het einde zal den last dragen.

FEHLER, *m*. feil, *v*. gebrek, *o*.; ondeugd; onvolkomenheid, onvolmaaktheid, *v*. misslag, misstap, *m*. dwaling; (151) taalfout; niet (in de loterij), *v*. zie NIETE. *—FREI, *b*. *n*. volmaakt, zonder feil, - fout, - gebrek, naauwkeurig; (151) zuiver, zonder fouten. *—HAFT, *b*. *n*. onvolmaakt, onvolledig, onvolkomen; niet kompleet; onregelmatig, onnaauwkeurig, gebrekkig; (151) gebrekkig, tegen de regels der spraakkunst. *—HAFTIGKEIT, *v*. onvolmaaktheid, onvolledigheid, onvolkomenheid; onregelmatigheid, onnaauwkeurigheid, gebrekkigheid, *v*.

FEHLGANG, *...TRITT, *m*. misslag; misstap, mistred, *m*. dwaling; buitensporigheid, uitspatting, *v*.; *einen* — *thun* eenen misstap doen. *...GEBURT, *v*. miswerping (der dieren); miskraam, *v*. *...GRIFF, *v*. misgreep, mistasting, *v*. *...JAHR, *o*. onvruchtbaar jaar, *o*. *...KARTE, *v*. *...BLATT, *o*. (145) valsche kaart, *v*. *...SCHLAG, *...STREICH, *m*. misslag, verkeerde slag, *m*.; mislukte onderneming, *v*. *...SCHLAGEN, *o*. *w*. mislukken, niet slagen, slecht uitvallen. *...SCHLUSS, *m*. zie TRUGSCHLUSS. *...SCHNITT, *m*. verkeerde snede; (116) missnede, *v*. *...STOSS, *...SCHUSS, *m*. misstoot, *m*. misschot, *o*. *...TRITT, *m*. zie FEHLGANG. *...WURF, *m*. valsche worp, *m*. *...ZUG, *m*. valsche trek, *m*.

FEHM, *v*. *—GERICHT, *o*. (110) veem-

geregt, *o*. *—, *v*. *—GELD, *o*. zie MAST, MASTGELD. *—, *—EN, *m*. hoop hooi, *m*. zie SCHOBER, HAUFEN.
FEHWAMME, *v*. zie FEHE.
FEIER, *v*. rust; viering, plegtige viering, plegtigheid, *v*. feest, *o*. *—ABEND, *m*. vieravond, *m*. het ophouden met werken; — *machen*, vieravond houden, niet werken, uitspanning nemen; *bei* —, in verloren uren, in snipperuurtjes. *—BURSCH, *m*. bakkers-, molenaarsjongen welke geen werk heeft, *m*. *—GELD, *o*. schadeloosstelling, *v*. *—GLOCKE, *v*. bengel (tot den rusttijd), *m*. *—JAHR, *o*. (110) sabbathjaar (bij het oude joodsche volk), *o*. *—KLEID, *—TAGSKLEID, *o*. feestkleeding, *v*. plegtgewaad; *fig*. (§) zondagspak; staatsiekleed, *o*. galarok, *m*.
FEIERLICH, *b*. *n*. en *bijw*. plegtig, -lijk, statig, -lijk, feestelijk. *—KEIT, *v*. feestelijkheid, plegtigheid, viering, *v*.
FEIERN, *o*. en *b*. *w*. vieren; schoften, rusten, niet werken, ledig gaan, uitrusten (van den arbeid); vieren (een feest); achting -, eer bewijzen, eerbied betoonen. *—, *o*. het rusten, schoften; viering, *v*.
FEIERSTUNDE, *v*. rustuur, uur van uitspanning, ledig uur, snipperuurtje, *o*. *...TAG, *m*. feestdag, plegtige-, heilige dag, vierdag, *m*. *...TÄGLICH, *b*. *n*. tot een' feestdag behoorende.
FEIERUNG, *v*. viering, vereering, waardering, *v*.
FEIFEL, *v*. (175) keeldroes, *m*.
FEIG, FEIGE, *b*. *n*. laf, blood, lafhartig, bevreesd, versaagd, vreesachtig; (9) broos, breekbaar. *—, *bijw*. lafhartiglijk, met vrees, zonder moed. *—*e Memme*, zie MEMME.
FEIGE, *v*. vijg, *v*.
FEIGENAPFEL, *m*. vijgappel, appel zonder pit, *m*. *...BAUM, *m*. vijgeboom, *m*. *...BIRN, *v*. vijgepeer, *v*. *...BLATT, *o*. vijgeblad, *o*.; (59) natuurlijke deelen eener hinde, *o*. *mv*. *...DROSSEL. *...SCHNEPFE, *v*. vijgeneter, (vogel), *m*. *...GARTEN, *m*. vijgetuin, *m*. *...KORB, *m*. vijgemand, *v*. *...STECHER, *m*. (103) soort van insekt, *o*.
FEIGHEIT, *v*. lafhartigheid, bloohartigheid, versaagdheid, moedeloosheid, vreesachtigheid, *v*.
FEIGHERZIG, *b*. *n*. laf-, bloohartig. *—KEIT, *v*. zie FEIGHEIT.
FEIGWARZE, *v*. vleeschachtige uitwas, *m*. aanbei, *v*. *—NKRAUT, *o*. (76) spierklierkruid; klierspeenkruid, *o*. *...WURZ, *v*. (76) zilvervingerkruid, *o*.
FEIL, *bijw*. veil, te koop; verkoopbaar; — *haben*, *bieten*, veilen, bieden, te koop aanbieden; aanslaan; *eine* —*e Dirne*, veile deern, slet, hoer, *v*. *—BIETUNG, *v*. aanbieding te koop; veiling, *v*. *—BOGEN, *m*. (141) slotenmakersvijl, *v*.
FEILE, *v*. vijl, *v*.; *stille* —, stille vijl. *—N, *b*. *w*. vijlen. —, *o*. het vijlen; vijling, *v*.
FEILENHALTER, *m*. (181) vijlmakerstang, *v*. *...HAMMER, *m*. vijlhamer, *m*. *...HAUER, *m*. vijlmaker, *m*.
FEILICHT, FEILSEL, *o*. FEILSPÄNE, *v*. *mv*. FEILSTAUB, *m*. vijlsel, *o*. vijlstof, *v*.
FEILKLOBEN, *m*. handschroef; soort van nijptang, *v*.
FEILSCHEN, *b*. *w*. (§) dingen, handelen, naar den prijs vragen.
FEIN, *b*. *n*. fijn, dun, teêr, zacht; net, mooi, aardig, sierlijk, lief, fraai; *fig*. listig, doorslepen; loos, fijn, slim; welgemanierd, beschaafd, wellevend; — *machen*, louteren, zuiveren. *—, *bijw*. listiglijk, behendiglijk, op eene listige-, behendige wijze; *das ist nicht* —, dat staat niet fijn, - niet deftig.
FEIND, *bijw*. *einem* — *sein*, iemand haten, - vijandschap toedragen, - vijandig zijn; *einer Sache* — *sein*, een' afkeer van eene zaak hebben; *einem* — *werden*, haat-, vijandschap tegen iemand opvatten. *—, *m*. *—INN, *v*. vijand, *m*. vijandin, *v*.; *der böse* —, de booze, de duivel. *—LICH, *b*. *n*. en *bijw*. vijandelijk, vijandig; op eene vijandelijke wijze. *—SCHAFT, *v*. vijandschap; vijandigheid, *v*. *—SCHAFTLICH, *b*. *n*. zie FEINDSELIG, FEINDLICH. *—SELIG, *b*. *n*. en *bijw*. vijandig, - lijk, vijandelijk; op eene vijandige wijze. *—SELIGKEIT, *v*. zie FEINDSCHAFT.
FEINE, FEINHEIT, *v*. fijnheid, kieschheid, teederheid; *fig*. slimheid, loosheid, *v*.; *die* — *des Goldes*, keur van het goud.
FEINHECHEL, *v*. fijne hekel, *m*. *...KÖRNIG, *b*. *n*. zeer fijn gekorreld. *...KUPFER, *o*. fijn-, gezuiverd koper, *o*. *...RASPEL, *v*. zoetvijl, *v*. *...ZUCKER, *m*. geraffineerde suiker, *v*.
FEIST, *b*. *n*. vet (van dieren); — *machen*, mesten; (59) — *sein*, vet zijn. *—E, *—ZEIT, *v*. (59) hertentijd, (tijd waarin de herten vet zijn); tijd der wilde zwijnenjagt, *m*. *—IGKEIT, *v*. vettigheid, *v*. *—JAGEN, *o*. hertenjagt in den hertentijd, *v*.
FELBEL, *m*. felp, fulp, trijp, *o*.
FELD, *o*. veld, land, *o*. akker, *m*. vlakte, *v*.; veld, *o*. ruit (van een dam-, of schaakbord), *v*.; paneel, vak (van eene deur); (188) veld, kwartier, *o*.; (9) ontginbare mijn, uitgestrekt-

heid eener mijn, *v.*; *das — messen*, het land meten; *über — gehen*, een landelijk togtje doen; *zu —e ziehen*, *ins — rücken*, te velde trekken, te veld rukken; *eine Armee im — stellen*, een leger te velde brengen; *das — behalten*, het veld behouden, overwinnaar blijven; *fig.* (§) *das steht noch im weitem —e*, dat is nog zeer ver verwijderd.

FELDALTAR, *o.* veldaltaar, *o.* *...APOTHEKE, *v.* veldapotheek, *v.* *...APOTHEKER, *m.* veldapotheker, officier van gezondheid, *m.* *...ARBEIT, *v.* veld-, landelijke arbeid, *m.* *...ARZT, *m.* velddokter, *m.* *...BÄCKER, *m.* veldbakker, *m.* *...BÄCKEREI, *v.* veldbakkerij, *v.* *...BAU, *m.* landbouw, *m.* *...BAUER, *m.* veld-, landbouwer, *m.* *...BETT, *o.* veldbed, legerbed, *o.* *...BIENE, *v.* veldbij, *v.* *...BINDE, *v.* sjerp, *v.* draagband, *m.* *...BLUME, *v.* veldbloem, *v.* *...BOHNE, *v.* boerenboon, *v.* *...BRUSTWEHR, *v.* (180) veldborstwering, *v.* *...DEGEN, *m.* velddegen, *m.* *...ERBSE, *v.* gewone erwt, *v.*

FELDERDECKE, *v.* (18) paneelwerk tegen den zolder, *v.*

FELDFLASCHE, *v.* veldflesch, *v.* blikken ketel, *m.* *...FRÜCHTE, *v. mv.* veldvruchten, *v. mv.* *...GEFLÜGEL, *v.* veldgevogelte, *o.* *...GEHÄGE, *o.* omheining voor de vogeljagt, *v.* *...GERÄTHE, *o.* tuin-, veld-, akkergereedschap, oorlogstuig, wapentuig, *o.* legertros, *m.* *...GERECHT, *b. n.* knap-, behendig in het jagen. *...GESCHREI, *o.* veldgeschreeuw, *o.* *...GESTÄNGE, *o.* staken van een waterwerktuig, *v. mv.* *...GÖTTER, *m. mv.* (43) veldgoden, *o. mv.* *...GRABEN, *m.* gracht-, sloot te midden van een veld, geul, *v.* *...GRILLE, *v.* veldkrekel, *m.* *...HASE, *m.* veldhaas, *m.* *...HERR, *m.* veldheer, *m.* legerhoofd, *o.* *...HERRNWÜRDE, *v.* veldheerschap, *o.* waardigheid eens veldheers, *v.* *...HUHN, *o.* patrijs, *m.* veldhoen, *o.* *...HÜTER, *m.* oogst-, wijngaardhoeder, *m.* *...HÜTTE, *v.* legertent, *v.* *...JÄGER, *m.* jager van klein wild; (97) veldjager, *m.* *...KANZELLEI, *v.* veld-, legerkanselarij, *v.* *...KELLER, *m.* veldkelder, *m.* *...KIRCHE, *v.* veldkerk, *v.* *...KOCH, *m.* zie MARKETENDER. *...KOHL, *m.* veldkool, *v.* *...KRIEGSCASSE, *v.* zie KRIEGSCASSE. *...KÜCHE, *v.* zoetelaarskeuken, *o.* *...KÜMMEL, *m.* (76) wilde komijn, *m.* *...LAGER, *o.* veldleger, *o.*; zie LAGER. *...LATTICH, *m.* (76) wilde latuw, veldsalade, *v.* *...LAZARETH, *o.* veldhospitaal, *o.* ambulance, *v.* *...LERCHE, *v.* veldleeuwerik, *m.* *...MARK, *v.* eindpaal van een regtsgebied, *m.* *...MARSCHALL, *m.* veldmaarschalk, *m.* *...MAUS, *v.* veldmuis, *v.* *...MEISTER, *m.* zie ABDECKER.

FELDMESSEN, *o.* het landmeten. *...MESSER, *m.* landmeter, meetkundige, *m.* *...MESSKUNST, *v.* landmeetkunst, meetkunde, *v.* *...MOHN, *m.* klaproos, *v.* *...MUSIK, *v.* veld-, krijgsmuziek, *v.* legermuziekanten, *m. mv.* *...POST, *v.* veldpost, *v.* *...POSTAMT, *o.* kantoor der veldpost, *o.* *...POSTMEISTER, *m.* veldpostmeester, *m.* *...PREDIGER, *m.* veldprediker, regements-aalmoezenier, *m.* *...RATZE, *v.* veldrot, *v.* *...REGIMENT, *o.* veldregement, regement te velde, *o.* *...ROSE, *v.* veldroos, wilde roos, *v.* *...RÖSCHEN, *o.* wilde anemoon, *v.* *...RÜBE, *v.* raap, *v.* knol, *m.* *...SALAT, *m.* veldsalade, *v.* *...SCHANZE, *v.* (180) redoute, *v.* *...SCHERER, *m.* veldscheerder, -barbier, -chirurgijn, *m.* *...SCHLANGE, *v.* (5) veldslang, *v.* *...SCHMIEDE, *v.* veldsmederij, *v.* *...SCHNECKE, *v.* naakte slak, *v.* *...SCHÖN, *b. n.* mooi op een' afstand, -in het verschiet. *...SCHWAMM, *m.* (76) kampernoelje, *v.* *...SOLDAT, *m.* veldsoldaat, soldaat te velde, *m.* *...SPINNE, *v.* veldspin, *v.* *...STEIN, *m.* veldsteen, grenssteen, *m.* *...STÜCK, *o.* (5) veldstuk, *o.* *...STUHL, *m.* vouwstoel, *m.* *...TAUBE, *v.* veldduif, *v.* *...TEUFEL, *m.* boschduivel, veldduivel, *m.* *...THEILUNGSKUNST, *v.* landmeetkunde, *v.* *...WACHE, *v.* veldwacht, *v.* *...WACHTMEISTER, *m.* veldwachtmeester, *m.* *...WASSER, *o.* water der velden, veldwater, *o.* *...WEBEL, *m.* serjant-majoor, *m.* *...WEG, *m.* weg-, voetpad door een land, *m. o.* *...WEGES, *o.* stadie, *v.* *...WIESE, *v.* weiland, *o.* *...WINDE, *v.* zekere bloem (gelijkende naar eene witte lelie), *v.* *...WIRTHSCHAFT, *v.* zie LANDWIRTHSCHAFT. *...ZEICHEN, *o.* veldteeken, *o.*; zie FELDBINDE. *...ZEUGMEISTER, *m.* veldtuigmeester, grootmeester der artillerie, *m.* *...ZUG, *m.* veldtogt, *m.* *...ZWIEBEL, *v.* veldajuin, *m.*

FELGE, *v.* velg, radvelg, *v.*; (2) braakland, opgescheurd land, *o.* *—N, *b. w.* *ein Rad —*, de velgen aan een rad maken; *einen Acker —*, een' akker omploegen. *—NHAUER, *m.* zie RADEMACHER, STELLMACHER, WAGNER.

FELL, *o.* vel, *o.* huid, vacht, *v.* leder vlies, *o.*; — *auf dem Auge*, oogvlies; *fig.* (§) *einem das — über die Ohren ziehen*, iemand het vel over de ooren trekken, (schrikkelijk beknevelen). *—BEREITER, *m.* zie LEDERBEREITER, GÄRBER, KÜRSCHNER. *—EISEN, *o.* valies, *o.* mantelzak, *m.* *—EISENMACHER, *m.* valies-, koffermaker, *m.* *—EISENPFERD, *o.* postpaard dat het valies draagt, *o.* *—HANDEL, *—HÄNDLER, *m.* zie LEDERHANDEL, LEDERHÄNDLER, RAUCHHÄNDLER.

FELS, FELSEN, *m.* rots, steenrots, klip, *v.* rotssteen, *m.*

FELSENALAUN, *m.* rotsaluin, *m.* *...ARTIG, *b. n.* zie FELSICHT. *...FISCH, *m. fig.* weifelaar, *m.* *...GRUND, *m.* steengrond; (ook 203), *m.* *...HERZ, *o. fig.* hart van steen, *o.* *...KLUFT, *v.* spleet-, barst in eene rots, *v.* *...KRABBE, *v.* soort van zeekreeft, *v.* *...LABKRAUT, *o.* (76) soort van meibloem welke tusschen de steenen groeit, *v.* *...ROSE, *v.* (76) soort van heester, *m.* *...STRAUCH, *m.* (76) soort van mirtelbezie, *v.* *...WAND, *v.* helling van eene rots, *v.*

FELSICHT, *b. n.* rots-, steenachtig.

FELSIG, *b. n.* vol rotsen. *...STEIN, *m.* rotssteen, *m.*

FELUCKE, *v.* feloek (vaartuig), *v.*

FENCH, *m.* (76) panikgras, *o.*

FENCHEL, *m.* (76) venkel, *v.* *—APFEL, *m.* zekere appel den smaak van venkel hebbende, *m.* *—BRANNTWEIN, *m.* venkelwater, *o.* *—HOLZ, *o.* sassefras, *v.* *—ÖL, *o.* venkelolie, *v.*

FENSTER, *o.* venster, *o.* ruit, *v.*; *die sämmtlichen — eines Gebäudes*, zie FENSTERWERK; — *einer Kutsche*, glazen eener koets; — *einer Kirche*, kerkglazen, kerkvensters; — *auf Mistbeeten*, broeiraam, (raam over een broeibed of mestbed); *kleines — in einer Thür (zum Aufschieben)*, klink-, val-, schuifdeurtje; (49) *die — des Himmels*, de sluizen des hemels.

FENSTERAUSTRITT, *m.* balkon, *o.* *...BAND, *m.* scharnier-, knier eens vensters, *o. v.*; vensterkwast (in eene koets), *m.* *...BESCHLÄGE, *o.* vensterbeslag, *o.* *...BLEI, *o.* vensterlood, *o.* *...BOGEN, *m.* vensterboog, *m.* *...BRÜSTUNG, *v.* vensterbank, *v.* *...CHEN, *o.* venstertje, raampje, *o.* *...EISEN, *o.* venster-, gordijnroede, *v.* *...FACH, *...FELD, *o.* vak met glazen ruiten, *o.* *...FLÜGEL, *m.* openslaande helft van een venster, *v.* venstervleugel, *m.* *...FUTTER, *o.* venstervoering, *o.* *...GELD, *o.* venstergeld, *o.* *...GIEBEL, *m.* boog boven een kruisraam, *m.* *...GITTER, *o.* venstertralie; zonneblinde, jalouzie, *v.* *...GLAS, *o.* vensterglas, *o.* ruit, *v.* *...HASPEN, *m.* duim van het hengsel eens vensters, *m.* *...KISSEN, *...POLSTER, *o.* vensterkussen, *o.* *...KORB, *m.* teenen raam, *o.* *...KREUZ, *o.* kruisraam, -kozijn, *o.* *...LADEN, *m.* vensterluik, *o.* *...LEHNE, *v.* zijleuning, *v.*; zie FENSTERBRÜSTUNG.

FENSTERN, *b. w.* (§) *einen —*, iemand doorhalen, -den mantel vegen, -kapittelen.

FENSTERPFEILER, *m.* *..SÄULE, *v.* dam tusschen twee vensters, *m.* penant, *o.* *...PFOSTEN, *...STOCK, *m.* vensterpost, *m.* *...RAHMEN, *m.* schuifraam, vensterraam, *o.* *...REIBER, *m.* plaatgrendel aan een raam, *m.* *...SCHEIBE, *v.* vensterruit, *v.*; stuk vensterglas, *o.* *...SCHIRM, *o.* vensterscherm, *o.* zonneblinde, *v.* *...SPIEGEL, *m.* dam-, penantspiegel, *m.* *...STURZ, *m.* bovenstijl eens vensters, *m.* *...WERK, *o.* vensterwerk, *o.* (al de vensters van een gebouw).

FERIEN, *v. mv.* viertijd, *m.* vakantie, *v.* (ook der regtbanken en geregtshoven).

FERKEL, *—CHEN, *o.* speenvarken, *o.* *—N, *o. w.* biggen, biggen werpen.

FERN, *b. n.* en *bijw.* ver, verre, verwijderd; ver af gelegen; — *von hier*, ver van hier; *von —*, van verre, in het verschiet; *das sei — von mir*, het zij verre! de hemel beware mij!

FERNAMBUK, *m.* fernambuk-, braziliehout, *o.*

FERNE, *v.* verte, afgelegenheid, *v.* afstand, *m.*; verwijdering, *v.*; (136) verschiet, *o.* achtergrond, *m.* *—N, *o. w.* (*w. g.*) zich in het verschiet vertoonen, -voordoen.

FERNER, *b. n.* en *bijw.* verder, voorts, wijders, vervolgens; voortaan, in het vervolg. *—HIN, *bijw.* in het toekomende, toekomstiglijk. *—WEIT, *—WEITIG, *b. d.* en *bijw.* verder, nader; zie FERNER.

FERNEWEIN, *m.* eenjarige wijn, wijn van het vorige jaar, *m.*

FERNGLAS, *o.* kijkglas, tuurglas, lorgnet, *o.* verrekijker, *m.* *...ROHR, *o.* teleskoop, *m.*; — *mit einfacher Röhre*, vergrootglas voor één oog. *...SÄULIG, *b. n.* (18) van elkander verwijderd (van zuilen). *...SCHEINLEHRE, *v.* leer der vergezigtkunde, *v.* *...SCHREIBEKUNST, *v.* kunst om telegrafen te besturen en te verstaan, (telegrafie), *v.* *...SCHREIBEMASCHINE, *v.* *...SCHREIBER, *m.* telegraaf, *v.*

Ferse, *v.* hiel, *m.*; *einem auf den —en sein*, (§) iemand op de hielen zitten, - niet uit het oog verliezen. **Fersenbein**, *o.* (106) hielbeen, *o.* *...**flügel**, *m. mv.* (43) hielvlerken van Merkurius, *v. mv.* *...**geld**, *o.* — *geben*, de vlugt nemen, zich wegpakken. *...**leder**, *o.* hielleder, -stuk (van een' schoen), *o.* *...**punkt**, *m.* *m.* (157) voetpunt, *o.*

Fertig, *b. n.* gereed, vaardig, bereid; voltooid, af, geheel, gansch; vlug, behendig, ligt; *ich bin damit* —, ik ben er mede gereed, het is af; *ich werde bald — sein*, ik zal spoedig gedaan hebben; *sich — machen*, zich gereed -, klaar maken, zich voorbereiden; *fig.* (§) *mit einem — werden*, met iemand klaar komen, het eens worden met iemand; *es ist so gut als* —, het is zoo goed als klaar, men kan het reeds als voltooid beschouwen; *er ist* —, het is gedaan met hem; hij is arm. *—, *bijw.* behendiglijk, vaardiglijk, met gemak, zonder moeite, - omslag; — *reden*, vlug -, vloeijend spreken, welbespraakt -, rad van tong zijn.

Fertigen, *b. w.* voltooijen, ten einde brengen, afwerken; zie **Verfertigen**.

Fertigkeit, *v.* vaardigheid, behendigheid, gemakkelijkheid, bekwaamheid, handigheid, boei, *v.* kluister, *m.*

Fessel, *v.* keten, *v.*; hiel van een paard *m.* *—**n**, *mv.* boeijen, kluisters, ketens, *v. mv.*; —*anlegen*, met ketens beladen, boeijen aanleggen; *fig.* ketenen. —, *b. w.* boeijen; *fig.* kluisteren, boeijen. *—**geschwür**, *o.* (175) bloedvin, *v.* *—**wund**, *b. n.* (115) gekwetst aan den hiel.

Fest, *o.* feest, feestmaal, *o.*; feestelijkheid, plegtigheid, *v.*; plegtige dag, *m.*

Fest, *b. n.* vast, stevig, onbewegelijk; digt, vast, ineengedrongen; sterk, hecht, bestendig, vast, duurzaam; *fig.* ferm, standvastig, vastberaden; *das —e Land*, het vaste land, vastland; *ein —er Platz*, eene sterke -, versterkte plaats; *ein —er Schlaf*, een vaste -, diepe slaap. *—, *bijw.* vast, sterk, krachtig, nadrukkelijk, met kracht, standvastiglijk; — *binden*, vastbinden, stevig binden; — *halten*, vasthouden; *fig.* vasthouden, (aan eene gewoonte, een gebruik); naauwkeurig waarnemen, getrouwelijk nakomen (een voorschrift enz.); — *machen*, vast maken, aanhechten, bevestigen; *fig.* gevangen nemen; *sich — machen*, zich door toovermiddelen onkwetsbaar maken; — *schlafen*, in vasten slaap verzonken zijn; — *setzen*, vastzetten, vaststellen, bepalen; *sich an einem Orte —setzen*, zich op eene plaats nederzetten, vestigen; — *sitzen*, vast -, stijf zitten; *fig.* veilig er in zitten, goed gevestigd zijn; — *im Sattel sitzen*, stevig in het zadel zitten; — *stehen*, vast op zijne voeten staan; — *stellen*, verzekeren; *fig.* als daadzaak vaststellen, als feit aannemen; *sich — vornehmen*, vast van zins zijn, een ernstig voornemen opgevat hebben; — *werden*, hard -, vast worden, verharden.

Festabend, *m.* avond voor een' feestdag, heilige avond, *m.*

Feste, *v.* veste, sterkte, *v.* zie **Festung**; — *des Himmels*, uitspansel, *o.*

Festgesang, *m.* feestgezang, feestelijk lied, *o.*

Festigkeit, *v.* vastigheid, stevigheid; hechtheid, bestendigheid; standvastigheid, beradenheid, *v.*

Festkleid, *o.* feest -, plegtgewaad, *o.* *...**lich**, *b. n.* en *bijw.* feestelijk, plegtig, statig; plegtig -, statiglijk. *...**lichkeit**, *v.* feestelijkheid, plegtigheid, pracht, *v.* luister, *m.* *...**lied**, *o.* zie **Festgesang**. *...**prediger**, *m.* feestredenaar; prediker bij een feest, *m.* *...**predigt**, *v.* feestrede, *v.* *...**rechnung**, *v.* (167) tijdrekening voor den kerkelijken almanak, *v.*

Festsetzung, *v.* *fig.* bepaling, vaststelling, *v.*; het neêrzetten (met der woon).

Festtag, *m.* feestdag, plegtige -, heilige dag, *m.* *...**täglich**, *b. n.* tot een' feestdag behoorende.

Festung, *v.* vesting, sterkte, sterke stad; versterkte plaats, *v.* *—**sbau**, *m.* vestingbouw, *m.* *—**sbaukunst**, *v.* vestingbouwkunde, *v.* *—**swerk**, *o.* vestingwerk, *o.*

Fett, *b. n.* vet, smerig, vet, kleverig; (106) vet, vetachtig; (13) dik; *fig.* rijk, gegoed, voordeelig, winstgevend; *ein wenig* —, vetachtig; — *machen*, vet maken, mesten; — *werden*, vet worden; (136) — *malen*, dik schilderen; (13) —*e Buchstaben*, dikke -, vette letters; *eine —e Schrift*, eene volle letter; (*spr.*) *das wird das Kraut nicht — machen*, dat zal niets aan de zaak doen, hierdoor zal de zaak niet verholpen worden.

Fett, *o.* vet, smeer, smout; vet, *o.* reuzel, *o.* en *m.*; — *von Schweinedärmen, ausgelassenes* —, varkensreuzel. *—**ader**, *v.* (106) vetader, *v.* *—**ammer**, *v.* ortolaan (vogel), *m.* *—**auge**, *o.* paard met dikke oogen, *o.* *—**bruch**, *m.* vetbreuk, *v.* *—**darm**, *m.* dierenpens, vetdarm, *v.*

FETTE, *o.* het vette, vettigheid, *v.* *—, *v.* zie DACHSTUHLFETTE.

FETTFEDERN, *mv.* vetvederen (van eene gans), *v. mv.* *...FLECKEN, *m.* vet-, smeervlek, *v.* *...GANG, *m.* (106) vetkanaal, *o.* *...GANS, *v.* vetgans, *v.* *...HAUT, *v.* (106) vetvlies, *o.*

FETTICHT, *b. n.* vetachtig, als vet.

FETTIG, *b. n.* vettig, smerig. *—KEIT, *v.* vettigheid, smerigheid, *v.* het vettige, smerige, *o.* olieachtigheid, *v.*; — *des Leibes*, te groote vetheid des ligchaams.

FETTKRAM, *m.* vettewariërs-, spekslagerswinkel, *m.* *...KRÄMER, *m.* —INN, *v.* vettewariër, spekslager, *m.*; spekslagersvrouw, *v.* *...KRAUT, *v.* (76) beerenoor, *o.* *...MAGEN, *m.* onderste maag der herkaauwende dieren, *v.* *...MARKT, *m.* spek-, botermarkt, *v.* *...SAUER, *b. n.* (133) vetzuur. *...SÄURE, *v.* (133) vetzuur, *o.* *...SCHMELZEN, *o.* (175) smelting van het vet (in een al te verhit paard), *v.* *...THON, *m.* bolus, (verfstof), *m.* vette aarde; vollersaarde, *v.* *...WAARE, *v.* vette waar, vettewarij, *v.* *...WEIDE, *v.* vetweide, *v.*

FETZEN, *m.* lap, *m.*; vod, flarde, *v.*; *fig.* stuk, brok, *o.* homp, *v.* *—, *b. w.* zie ZERFETZEN.

FETZER, *m.* (§) poep, scheet, *v.* wind; poeper, schijter, *m.*

FEUCHT, *b. n.* vochtig, klam, nat, bevochtigd. *—BRETER, *mv.* (13) persplanken, *v. mv.* *—E, *v.* en *o.* vochtigheid, *v.* het vochtige, vocht, *o.* *—EN, *b.w.* bevochtigen, natmaken, bespoelen. —, *o. w.* lekken, druipen, afloopen; (59) pissen (van het wild). —, *o.* bevochtiging, *v.* het natten, bevochtigen. *—IGKEIT, *v.* vochtigheid, natheid, nattigheid, klamheid, *v.* vocht, *o.* —SMESSER, *o.* (104) vochtmeter, *m.* *—MULDE, *v.* (13) vot om het papier nat te maken, *o.*

FEUER, *o.* vuur, *o.* brand, *m.*; *fig.* vuur, *o.* drift, hitte, *v.* ijver; luister, glans, *m.*; — *machen*, vuur maken, - aanmaken; — *geben*, vuur geven, vuren; (175) *das heilige* —, ziekte der schapen, zie ook ROTHLAUF; *das wilde* —, het wilde vuur, St. Antoniusvuur; (116) *griechisch* —, grieksch vuur; *fig. einem durchs* — *laufen*, voor iemand door het vuur loopen, - alles wagen; *(spr.) Oel ins* — *giessen*, olie in het vuur storten, de zaak nog verslimmeren; *ein gebranntes Kind fürchtet das* —, een ezel stoot zich niet twee malen aan één' steen.

FEUERANBETER, *m.* vuuraanbidder, *m.* *...ANSTALT, *v.* inrigting voor het blusschen van brand, *v.* *...ARBEIT, *v.* arbeid met vuur, *m.* *...ARTIG, *b. n.* vurig. *...BECKEN, *o.* komfoor, *o.* *...BESTÄNDIG, *b. n.* (133) vast. *...BESTÄNDIGKEIT, *v.* (133) vastheid, onvlugtigheid in het vuur, *v.* *...BLATTERN, *mv.* (34) nachtpuistjes, *o. mv.* *...BLECH, *o.* vuurdomper, *m.* *...BOCK, *m.* haard-, vuurijzer, *o.* *...BOHNE, *v.* soort van snijboon, *v.* *...BRAND, *m.* stuk brandend hout, *o.* *...EIFER, *m.* *(w. g.)* woede, gramschap, *v.* *...EIMER, *m.* brandemmer, *m.* *...ESSE, *v.* zie SCHORNSTEIN. *...FÄCHER, *m.* vuurwaaijer, *m.* *...FANGEND, *b. n.* brandbaar, ontvlambaar, ligt vuur vattende. *...FARBE, *v.* vuurkleur, *v.* *...FARBEN, *...FARBIG, *b. n.* vuurkleurig. *...FASS, *o.* *...KUFE, *...TONNE, *v.* vuurvat, *o.* ton bij den brand gebruikt wordende, *v.*; (5) stormvat, *o.* *...FEST, *b. n.* vuurvast, bestand tegen vuur. *...FLAMME, *v.* zie FLAMME. *...FLASCHE, *v.* (5 en 203) vuurflesch, kruidflesch, *v.* *...GABEL, *v.* pook, *m.* gloeiijzer, *o.* *...GARBE, *v.* (186) pijllast, (soort van vuurwerk), *v.* *...GATTER, *...GITTER, *o.* ijzeren hekje om den haard, vuurscherm, *o.* *...GELD, *o.* schoorsteengeld, *o.* *...GERÄTH, *o.* toestel tot blussching van brand, *m.* *...GESCHREI, *o.* brandgeroep, geroep van brand, *o.* *...GEWEHR, *v.* vuurwapen, - geweer, *o.* *...GLOCKE, *v.* zie STURMGLOCKE. *...GOTT, *m.* (43) God des vuurs, Vulkanus, *m.* *...HAKEN, *m.* brandhaak, haak aan een' schoorsteenketting; (37) vuurhaak, *m.* roerijzer, *o.* *...HEMD, *o.* (203) zak met brandstoffen, *m.* zwavelkleed, brandkleed, *o.* *...HERD, *m.* haard, *m.* *...HIMMEL, *m.* hoogste hemel, *m.* empyreum, *o.* *...KATZE, *v.* zie STEINSTÜCK. *...KEULE, *v.* (186) vurige knods, *v.* *...KIEKE, *v.* zie KIEKE. *...KISTE, *v.* (9) vuurkist, *v.* *...KNAUL, *m.* (5) vuurbal, kleine brandkogel, handbrandkogel, luchtkogel, *m.* *...KNECHT, *m.* (40) stoker van den smeltoven van spiegelglas, *m.* *...KRÖTE, *v.* vlammende-, schitterende schildpad, *v.* *...KRÜCKE, *v.* vuurhaak, *m.* *...KRUG, *m.* (5) vuurkruik, brandkruik, *v.* *...KUGEL, *m.* (5) vuurkogel, gloeijende kogel, *m.* *...KUNST, *v.* vuurwerkerskunst, *v.* *...LANZE, *v.* (186) brandende lans, *v.* *...LARM, *m.* brandalarm, *o.* zie FEUERGESCHREI; — *schlagen*, de brand-

trom roeren. *...LEITER, v. brandladder, v. *...LILIE, v. (76) soort van lelie, v. *...LOCH, o. vuurgat, o. *...MAAL, o. brandvlek, v. -teeken, o. *...MÄNNCHEN, o. dwaallichtje, o. *...MATERIE, v. vuurstof, brandbare stof, v. *...MAUER, v. zie SCHORNSTEIN en BRANDMAUER. *...MESSER, o. (104) vuurmeter, m. *...MÖRSER, m. (5) mortier, m.

FEUERN, b. w. vuur aanleggen, stoken, branden; *einen Ofen* —, een' oven stoken; *den Wein* —, den wijn zwavelen. *—, o. w. vuren, schieten, vuur geven, vonken werpen; *das Gesicht feuert ihm*, zijn aangezigt gloeit, - is zoo rood als vuur.

FEUEROFEN, m. groote vuuroven, smelt-, stookoven, m. *...ORDNUNG, v. brandreglement, reglement op het brandwezen, o. brandkeur, v. *...PFANNE, v. komfoor, o. vuurpan, v. wierookvat, o. *...PFEIL, m. vuurpijl, vurige pijl; (110) vuurbalk met ijzeren punten beslagen, m. *...PLATTE, v. staande plaat om de haardstede, o. *...PROBE, v. (110) vuurproef, v. ordalie, Gods oordeel, o. *...PUNKT, m. brandpunt, o. *...PYRAMIDE, v. (186) vuurpiramiede, v. *...RAD, o. vuurrad, o. -krans, m. *...REGEN, m. (186) vuurregen, m. *...ROHR, o. vuurroer, schietgeweer, o. *...RÖHRE, v. (186) buis van vuur, v.; (65) kanaal waar een kalkoven wordt aangestoken, o. *...ROSE, v. *...RÖSCHEN, o. (76) zie ADONISBLUME. *...ROST, m. rooster, m. *...ROTH, b. n. vuurrood, rood als vuur; — *werden*, schaamrood worden, blijven. *...SÄULE, v. vuurzuil, -kolom, v.

FEUERSBRUNST, v. brand, m.

FEUERSCHADEN, m. brandschade, v. *...SCHAU, v. inspektie der haardsteden, v. *...SCHAUFEL, v. vuur-, aschschop, v. *...SCHEIN, m. schijn van het vuur, m. *...SCHEU, b. n. bang -, schuw voor het vuur. *...SCHEU, v. schuwheid voor het vuur, v. *...SCHIRM, m. vuurscherm, o. *...SCHRÖTER, m. schalebijter, m. *...SCHWAMM, m. zwam, v. *...SCHWERT, o. (186) soort van luchtvuurwerk, o. *...SEGEN, m. betoovering door of met vuur, v.

FEUERSGEFAHR, v. brandgevaar, gevaar voor brand, o.; brand, m.

FEUERSONNE, v. (186) vuurzon, v. zonnetje, o. *...SPEIEND, b. n. vuurspuwend, -brakend; —*er Berg*, vuurspuwende berg, - vulkaan, m. *...SPRITZE, v. brandspuit, v *...STAHL, m. vuurslag, m. -staal, o. *...STÄTTE, v. haardstede; plaats waar de brand was, v. afgebrand gebouw, o. *...STEIN, m. vuursteen, m. *...STRAFE, v. verbranding van een' misdadiger, v. *...STRAHL, m. vuur-, bliksemstraal, m. *...STROM, m. vuurstroom, m. *...STÜBCHEN, v. stoof, v. zie KIEKE. *...STÜLPE, v. zie FEUERGATTER. *...TAUFE, v. vuurdoop, m. *...THEILCHEN, o. vuurdeeltje, o. *...THURM, *...BAKE, v. (203) vuurtoren, m. baak, v.

FEUERUNG, v. brand (voorraad van brandstof in den winter), m.; vuur, o.; brandstof, v.

FEUERWACHE, v. brandwacht, v.; -piket, o. *...WÄCHTER, m. brandwaker, m. *...WERK, o. vuurwerk, kunstvuurwerk, o. *...WERKER, m. vuurwerker, kunstvuurwerkmaker, m. *...WERKERSKUNST, v. vuurwerkerskunst, v. *...ZANGE, v. tang, vuurtang, v. *...ZEICHEN, o. vurig luchtverschijnsel, o. zie FEUERTHURM. *...ZEUG, o. vuurtang, -staal, v. o.

FEURIG, b. n. vurig, brandend, gloeijend; ontvlamd; *fig.* ijverig, vurig, levendig, blakend, driftig; *ein feuriger Wein*, een vurige wijn. *—, *bijw.* met vuur, met ijver.

FI! *tw.* zie PFUI!

FIACKER, m. zie MIETHKUTSCHE.

FIBEL, v. abc-boek, o.

FIBER, v. vezel, v.

FICHTE, v. *—NBAUM, m. pijnboom, m.

FICHTEN, b. n. van pijnboomenhout; pijnhouten. *—APFEL, m. *—NUSS, v. *—ZAPFEN, m. pijnappel, m. *—HARZ, o. pijnhars, v. *—HOLZ, o. pijnboomenhout, o. *—KÄFER, m. (103) kalander, (zekere wormsoort), m. *—WALD, m. pijnbosch, o.

FICKE, v. (§) zie TASCHE.

FICKEN, b. w. zie REIBEN, PEITSCHEN.

FICKFACKEN, o. w. (§) met listen omgaan; op eene listige wijze handelen. *...BREI, v. listigheid, v. bedrog, o. (kuiperij, v.)

FICKMÜHLE, v. zie ZWICKMÜHLE.

FIDIBUS, m. fidibus, (papiertje om de pijp er aan op te steken), v.

FIEBER, o. koorts, v.; *das — bekommen*, de koorts krijgen, door de koorts overvallen worden; *een kleines, leichtes* —, een ligt koortsje, eene vermaning van koorts. *—ANFALL, m. aanval van koorts, m. *—BLÄSSE, v. koortsachtige bleekheid, v. *—HAFT, *—ISCH, b. n. koortsachtig, koortsig. *—HITZE, v. hitte -, het jagen der koorts, koortshitte, v. *—KLEE, v. (76) koorts-, waterklaver, v. *—LATWERGE, v. slik-

artsenij tegen de koorts, *v*. *—LEHRE, *v*. verhandeling over de koorts, leer der koortsen, *v*. *—MATERIE, *v*. schadelijke stof, *v*. *—MITTEL, *o*. koortsmiddel, middel tegen de koorts, koortsverdrijvend middel, *o*. *—PATIENT, *m*. lijder aan de koorts, koortslijder, *m*. *—RINDE, *v*. kinabast, koortsbast, *m*. *—SCHAUER, *m*. koortsachtige rilling, rilling van de koorts, *v*. *—TAG, *m*. koortsdag, *m*. *—WURZEL, *m*. (76) kalfsvoet, gemeene aronswortel, *m*.

FIEDEL, *v*. (§) viool, vedel, *v*. zie GEIGE; (soort van) strafwerktuig, *o*.; duimschroeven, *v*. *mv*. *—BOGEN, *m*. strijkstok, *m*. *—ER, *m*. zie GEIGER, BIERFIEDLER. *—N, *o*. *w*. zie GEIGEN.

FIEDERMESSER, *o*. (42) gruisijzertje, *o*.

FIEDERN, *b*. *w*. bepennen; van vederen voorzien, bevederen, met vederen bestekén.

FIEST, *m*. FIESTEN, *o*. *w*. zie FIST, FISTEN.

FIGIREN, *b*. *w*. doen stremmen; (133) onvlugtig maken.

FIGUR, *v*. figuur, gedaante, *v*. beeld, *o*.; — *machen*, vertooning maken. *—IREN, *o*. *w*. (22) figuur maken. —, *b*. *w*. zie ABBILDEN, VORSTELLEN.

FIGÜRLICH, *b*. *n*. figuurlijk, oneigentlijk, overdragtelijk. *—, *bijw*. op eene oneigentlijke-, overdragtelijke wijze.

FILET, *o*. net, *o*.

FILIAL, *v*. zie TOCHTERKIRCHE.

FILTRIREN, *b*. *w*. doorzijgen, filtreren; zie DURCHSEIHEN. *...KANNE, *v*. filtreerkan, *v*. *...SACK, *m*. filtreerzak; zijgdoek, *m*. *...STEIN, *m*. filtreersteen, *m*. *...TRICHTER, *m*. vergiettest, *v*. *...TUCH, *o*. zeef-, zijgdoek, *m*.

FILZ, *o*. vilt, *o*.; (13) witte wollen doek bij eene drukpers, *m*.; *fig*. gierigaard, vrek, *m*. *—BÄLLCHEN, *o*. (116) vilten lap, *m*. *—BLECH, *—EISEN, *—BRET, *o*. (50) ijzeren plaat om er de hoeden op te kloppen, *v*. *—EN, *b*. *w*. (50) tot vilt maken; *fig*. berispen, doorhalen; *sich* —, zich verwarren. —, *o*. (50) het vilten. *—ER, *m*. (50) viltmaker; (23) werkman, *m*. *—FLECK, *m*. (50) vilt, *o*. *—GEIGE, *v*. bruineerstaal (der kammakers), *o*. *—HUT, *m*. vilten hoed, *m*.

FILZIG, *b*. *n*. gierig, karig, vrekkig, schrokkig, inhalig; verward, dooreen. *—, *bijw*. op eene karige wijze; in wanorde. *—KEIT, *v*. verregaande gierigheid, vrekkigheid; schraapzucht, *v*.

FILZKEGEL, *...KERN, *m*. *...TUCH, *o*. (50) zijplap, *m*. *...KRAUT, *o*. (76) zie FLACHSSEIDE. *...LAUS, *v*. platluis, *v*. *...MACHER, *m*. viltmaker, *m*. *...MANTEL, *m*. vilten mantel, *m*. *...PERRÜCKE, *v*. (§) oude-, versleten paruik, *v*. *...SCHUHE, *m*. *mv*. vilten sokken, *v*. *mv*. *...SOHLE, *v*. vilten zool, *v*. *...STIEFELN, *mv*. vilten laarzen, *v*. *mv*. *...STOSS, *m*. (111) verzameling van eenige malen 26 vellen papier met de vilten; eene pers vol, *v*. *...TAFEL, *v*. (50) vilttafel, *v*. *...WERK, *o*. viltwerk, vilten werk, *o*.

FIMMEL, *m*. (2) gelling, *v*.; (9) aderhoek (in eene ijzermijn), *m*. *—N, *b*. *w*. (2) de gelling uitrukken en van den zadeling scheiden.

FINALSTOCK, *m*. (13) roosje, *o*.

FINANZEN, *v*. *mv*. financiën, geldmiddelen, *v*. *o*. *mv*.

FINANZKAMMER, *v*. kamer-, departement van financiën, *v*. *o*. *...PACHTER, *m*. pachter der geldmiddelen, *m*. *...RATH, *m*. financieraad, *m*. *...WESEN, *o*. geld-, financiewezen, *o*. *...WISSENSCHAFT, *v*. financiekunde, *v*.

FINDEGELD, *o*. vindgeld, *o*.

FINDELHAUS, *o*. vondelingshuis, *o*. *...KIND, *o*. vondeling, *m*.

FINDEN, *b*. *w*. (*onr*.) vinden, ontmoeten, aantreffen; ontwaren; *fig*. vinden, uitvinden, ontdekken; *es kann nichts Schöneres gefunden werden*, men kan niets schooner vinden; *man findet Leute*, er zijn-, men vindt menschen; *sich in etwas* —, iets begrijpen; zich in iets schikken, -vinden; *ich kann mich darein nicht* —, ik begrijp er niets van; *ich kann mich in ihn nicht* —, ik kan mij naar zijne luim niet schikken; *sich in sein Unglück* —, zich in zijn ongeluk vinden, zijn ongeluk met lijdzaamheid verdragen; *er fand sich unter Weges zu uns*, onder weg voegde hij zich bij ons; *geh nur, geh, ich will dich schon* —, ga, ga, ik zal u wel vinden, wij zullen wel afrekenen; *ich will mich schon* —, ik zal alleen den weg wel vinden.

FINDER, *m*. *—INN, *v*. vinder, *m*.; vindster, *v*.

FINDLING, *m*. zie FINDELKIND.

FINGER, *m*. vinger, *m*.; *fig*. *etwas an den —n herzusagen wissen*, iets op zijn duimpje kennen, -weten; *etwas aus den —n saugen*, iets uit de vingers zuigen, verzinnen, uitdenken; *einen auf die — klopfen*, iemand op de vingers tikken; *durch die — sehen*, door de vingers zien, toegevendheid-, inschikkelijkheid bezigen; *einem auf die — sehen*, iemand op de vingers zien, acht op iemand slaan; *krumme — machen*, lange handen hebben, (stelen); *erlaubt man ihm einen* —, *so*

nimmt er die ganze Hand, als men hem éénen vinger geeft, neemt hij de geheele hand.
FINGERFISCH, *m*. (103) vingervisch, *m*. *...FÖRMIG, *b. n*. vingervormig, (ook 76). *...HANDSCHUH, *m*. handschoen met vingers, *m*. *...HUT, *m*. vingerhoed, *m*.; *eine — voll*, een vingerhoed vol; *fig*. een weinig. *...HUTBLUME, *v*. (76) vingerhoedkruid, *o*. *...LING, *m*. vingerling, duimling, *m*.
FINGERN, *b. w*. vingeren, met de vingers aanraken; bespelen (een speeltuig).
FINGERNAGEL, *m*. nagel aan den vinger, *m*. *...RECHENKUNST, *v*. kunst met de vingers te rekenen, *v*. *...RING, *m*. zie RING. *...SATZ, *m*. *...SETZUNG, *v*. zie APPLICATUR. *...SPIEL, *o*. vingerspel, *o*. *...SPITZE, *...KOPPE, *v*. top van den vinger, vingertop, *m*. *...SPRACHE, *v*. vingerspraak, *v*. *...STOCK, *m*. (47) handschoenmakers-stokje, *o*. *...STÜCKE, *o. mv. (der Handschuhe)*. (47) vingerstukken, *o. mv*. *...WURM, *m*. fijt, vijt, *v*. *...ZEIG, *o*. teeken met den vinger, *o*.; *fig*. waarschuwing, *v*. wenk, *m*.
FINKE, *m*. vink, *m*. *—NBEISSER, *m*. kleine wilde ekster, *v*. *—NFALK, *—NHABICHT, *m*. sperwer, *m*. *—NNETZ, *o*. vinkenet, *o*. *—NRITTER, *m*. *fig*. snoever, grootspreker, pochhans, *m*. *—NWEIBCHEN, *o*. wijfjesvink, *m*.
FINNE, *v*. puist, *v*.; *die —n der Schweine*, (175) vinnigheid der varkens, *v*.; *die —n der Fische*, vinnen der visschen, *v. mv*. *—, (*w. g*.) spits, *v*. top, gevel, *m*. punt, *o*. kruin, *m*.; — *eines Hammers*, achterste deel eens hamers, *o*.; zie ZWECKE.
FINNFISCH, *m*. (soort van) walvisch, *m*.
FINNHAMMER, *m*. (10) hamer, *m*.
FINNIG, *b. n*. puistig, met puisten; melaatsch.
FINSTER, *b. n*. duister, donker; bewolkt, nevelachtig; *fig*. somber, droef, naargeestig, droefgeestig; stilzwijgend, verdrietig; *im Finstern*, in den donker, zonder licht; op het gevoel. *—NISS, *v*. duisterheid, donkerheid; duisternis; (157) verduistering, *v*.
FINTE, *v*. list, *o*. looze streek, *m*.; guitenstuk, *o*.; *fig*. geveinsdheid; sluwheid; (135) verleiding, *v*.; *—n machen*, bedriegen, verschalken. —NMACHER, *m*. verschalker, bedrieger, *m*.
FIPS, *o*. zie NASENSTÜBER.
FIRLEFANZ, *m*. *—EREI, *v*. (§) nietigheid, *v*. beuzelachtige dingen, *o. mv*.; dwaze streken, *m. mv*.; kinderspeelgoed, *o*.; grimassen, kuren, *v. mv*.
FIRMA, *v*. (46) firma, *v*.
FIRMAMENT, *v*. uitspansel, firmament, *o*.
FIRMELN, *b. w*. het sakrament des vormsels toedienen (bij katholieken); inzegenen, bevestigen, aannemen, konfirmeren (bij de protestanten). *...UNG, *v*. vormsel, *o*.; bevestiging, aanneming, inzegening, konfirmatie, *v*.
FIRNISS, *m*. vernis, *o*. *—EN, *b. w*. vernissen, met vernis beleggen, vernis opleggen. —, *o*. het vernissen, vernissing, *v*.
FIRSTE, *v*. toppunt, hoogste, *o*. hoogste top; top, *m*. dak, *o*. nok, *v*.
FIRSTNAGEL, *m*. bandnagel van de nokpan, *m*. *...ZIEGEL, *m*. vorst, nokpan, *v*.
FISCAL, *m*. fiskaal, prokureur-fiskaal, *m*. *—ISCH, *b. n*. fiskaal.
FISCH, *m*. visch, *m*.; *fig*. en *spr. er ist so gesund als ein* —, hij is zoo gezond als een visch, hij is in blakenden welstand; *das sind faule —e*, dat is misgeslagen, - verkeerd uitgevallen, - tegenloopen; dat zijn ijdele uitvlugten; *der — will schwimmen*, visch wil zwemmen, na een' vischmaaltijd behoort men te drinken. *—AAR, *m*. zeearend, *m*. *—ANGEL, *m*. vischangel, - hoek, *m*. *—BAND, *o*. (141) houvast, pinnetje, *o*. kram, *v*. *—BAR, *b. n*. vischrijk (van wateren). *—BÄR, *m*. vischetende beer, *m*. *—BEHÄLTER, *m*. zie FISCHHÄLTER. *—BEIN, *o*. walvischbeen, balein, *o*.; *weisses* —, wit balein. *—BEINERN, *b. n*. baleinen, van balein. *—BEINROCK, *m*. baleinen rok, *m*. *—BESCHREIBUNG, *v*. beschrijving der visschen, *v*. *—BLASE, *v*. vischblaas, *v*. *—BRET, *o*. vischplankje, (om den visch schoon te maken), *o*. *—BRÜHE, *v*. saus bij visch, vischsaus, *v*. *—BRUT, *v*. poot-, zetvisch, *m*. kleine -, jonge vischjes, *o. mv*. *—BUCH, *o*. boek over de visschen handelende, *o*.; lijst der rivieren en vijvers van een land, *v*. *—DIEB, *m*. vischdief, *m*.
FISCHE, *v*. (141) zie FISCHBAND; (203) vissing, *v*.
FISCHEN, *b. w*. visschen, visch vangen; *fig*. winnen, behalen. *—, *o*. het visschen.
FISCHENZEN, FISCHELN, *o. w*. naar visch rieken, - smaken, een' vischsmaak hebben.
FISCHER, *m*. visscher; (§) visscherman, *m*. *—BOOT, *o*. zie FISCHERKAHN. *—DORF, *o*. visschersdorp, *o*. *—EI, *v*. visscherij; vischvangst, *v*. *—FALK, *m*. vischvalk, *m*. *—GARN, *—NETZ,

o. visch-, visschersnet, *o.* *—GERÄTH, *—ZEUG, *o.* vischtuig, *o.* *—HÜTTE, *v.* visschershut, *v.* *—INN, *v.* vrouw eens visschers, *v.* *—INNUNG, *v.* visschersgild, *o.* - vereeniging, *v.* *—KAHN, *—NACHEN, *m.* visschersboot, *v.* visch-schuitje, *o.* *—LEINE, *v.* visscherslijn, *v.* *—RING, *m.* visschersring, (het zegel van den paus), *m.* *—STECHEN, *o.* spiegelgevecht van visschers, *o.*

FISCHESSER, *m.* vischeter, *m.* *—FANG, *m.* vischvangst, *v.* *...FASS, *o.* vischton, - tobbe, *v.* *...FÄSSCHEN, *o.* vischtobbetje, *o.* *...FEDER, *...FLOSSE, *v.* zie FLOSSFEDER. *...FÜHRER, *m.* vischvoerder, ventjager, *m.* *...GABEL, *v.* elger, steekelger, *m.* *...GALLE, *v.* vischgal, *v.* *...GALLERTE, *v.* gelei van visch, *v.* *...GELD, *o.* vischgeld, *o.* *...GERUCH, *m.* vischreuk, *m.* *...GEIER, *m.* vischgier, *m.* *...GRÄTE, *v.* zie GRÄTE. *...HAKEN, *m.* vischhaak; visschershaak, *m.* *...HÄLTER, *m.* vischkaar, bun, *v.*; vijver, *m.* *...HAMEN, *m.* werpnet, *o.* zie HAMEN. *...HANDEL, *m.* vischhandel, handel in visch, *m.* *...HÄNDLER, *m.* —INN, *v.* vischhandelaar, - verkooper, *m.*; vischverkoopster, - vrouw, *v.* *—HAUS, *o.* huisje aan eene jagthaven, *o.* *—HAUT, *v.* huid-, vel van visch, *v. o.*

FISCHICHT, *b. n.* van visch.

FISCHKASTEN, *m.* vischwinkel, *m.*; vischkaar, *v.* *...KELLE, *v.* *...LÖFFEL, *m.* vischlepel, groote houten lepel, *m.* *...KESSEL, *m.* vischketel, *m.* *...KÖDER, *m.* vischaas, lokaas, *o.* *...KOPF, *m.* kop van een' visch, *m.* *...KORB, *m.* vischmand, ben, *v.* *...KÖRNER, *mv.* vischkorrels, *v. mv.* *...KUNDE, *v.* kennis-, beschrijving der visschen, *v.* *...LAGER, *o.* holte in een moeras om er te overwinteren (van de visschen), *v.* *...LAICH, *o.* zie LAICH. *...LEIM, *o.* zie HAUSENBLASE. *...MARKT, *m.* vischmarkt, *v.* *...MEISTER, *m.* opperste der visschers, *m.* *...MILCH, *v.* hom van visch, *v.* *...ÖL, *v.* zie FISCHTHRAN. *...OHREN, *v. mv.* vischkieuwen, *v. mv.* *...OTTER, *o.* vischotter, *m.* *...OTTERKOTH, *m.* (59) mest-, drek van vischotters, *m.* *...PASTETE, *v.* (74) vischpastei, *v.* - koek, *m.* - gebak, *o.* *...PINSEL, *m.* penseel van otterhaar, *o.* *...RECHT, *o.* vischregt, regt te mogen visschen, *o.* *...REICH, *b. n.* vischrijk. *...REIHER, *m.* vischreiger, *m.* *...REUSE, *v.* vischfuik, *v.* *...ROGEN, *m.* zie ROGEN. *...SATZ, *m.* zie FISCHBRUT. *...SÄULE, *v.* paal-, staak in eene rivier of in een' vijver, *m.* *...SCHUPPE, *v.* zie SCHUPPE. *...SCHWANZ, *m.* vischstaart, staart van een' visch, *m.* *...SPEISE, *v.* vischmaal, *o.*; vischspijs, *v.*; visschen, *m. mv.* *...STECHEN, *o.* het vischsteken; vischvangst met den elger, - met den harpoen, *v.* *...STEIN, *m.* versteende visch, *m.* *...TAG, *m.* vischdag, dag waarop men visch eet, *m.*; vaste, *v.* vischdag (bij de katholieken), *m.* *...TEICH, *...WEIHER, *m.* vijver, vischvijver, *m.*; (110) badplaats, *v.*; badwater, *o.* *...THRAN, *m.* walvischtraan, traan, walvischolie, *v.* *...TOPF, *m.* vischpot, *m.* *...TRAMPE, *v.* (182) polsstok, *m.* *...TROG, *m.* vischbak, *m.* *...WAARE, *v.* zie FISCHWERK. *...WAGE, *v.* vischwaag, balans om visch te wegen, *v.* *...WANNE, *v.* bak (der vischvrouwen) voor de karpers, *m.* *...WASSER, *o.* vischrijk water, *o.* vischrijke rivier, *v.* *...WEHR, *o.* *...ZAUN, *m.* fuik, *v.*; rooster in een' vijver, *m.* *...WEIB, *o.* vischwijf, *o.* vischvrouw, *v.* *...WEIDE, *v.* afgebakende plaats voor de vangst in eene rivier, *v.* vischvijver, *m.* *...WEIHE, *v.* zie FISCHERFALK. *...WERK, *o.* visschen, *m. mv.*; *kleines* —, allerhande kleine visch, pootvisch, *m.* uitschot-, grut van visch. *o.* *...WIRTHSCHAFT, *v.* visscherij en vischhandel, *v. m.* *...ZEUG, *o.* zie FISCHERGERÄTH. *...ZOLL, *m.* vischtol, *m.*; regt op zeevisch, *o.* *...ZUG, *m.* ophaal met het net, *m.* visscherij, *v.*

FISCUS, *m.* schatkist van den staat, openbare schatkist, *v.*

FISPERN, *b. w.* zie FLISTERN.

FIST, *m.* (§) veest, *v.* *—EN, *o. w.* (§) veesten.

FISTEL, *v.* (34) fistel; (171) piepende stem, *v.*; *durch die — singen*, (FISTULIREN), met eene schelle stem-, met eene gemaakte bovenstem zingen. *—ARTIG, *b. n.* fistelachtig. *—MESSER, *o.* (48) fistelmes, *o.*

FITSCHELN, *b. w.* (§) wrijven, openwrijven, afwrijven.

FITTICH, *m.* vleugel (van een' grooten vogel), *m.* zie FLÜGEL.

FITZE, *v.* (FITZBAND, *o.* FITZFADEN, *m.*) (149) einde van een' streng, *o.*; streng; plooi, *v.*; *fig.* (§) rimpel, *m.* *—N, *b. w.* tot strengen maken (garen, zijde); *fig.* slecht naaijen, broddelen; verwarren, in de war brengen; rafelen, uitrafelen, rimpelen, fronsen (het voorhoofd).

FITZFEILE, *v.* (102) naaldvijl, *v.* *...ZANGE, *v.* (102) naaldenmakerstang, *v.*

FIX, *b. n.* en *bijw.* (133) vast; (§) gezwind, fluks, vaardig; zie GESCHWIND;

— *und fertig*, geheel gereed, volkomen klaar; — *mit etwas sein*, iets voltooid hebben, met iets gereed zijn. *—STERN, *m.* vaste ster, *v.*

FLABBE, *v.* (§) diklip, vrouw met dikke lippen, *v.*

FLACH, *b. n.* vlak, effen, gelijk, plat, (ook 198); — *machen*, vlak-, effen maken. *—BOHRER, *m.* groote boor, voorboor, *v.* avegaar, *m.* *—DRAHT, *m.* platte-, geslagen draad, *m.*

FLÄCHE, *v.* vlakte, oppervlakte, *v.*; (198) vlak, *o.*; *die — des Degens, der Hand*, het platte van den degen, - van de hand.

FLACHEISEN, *o.* (45) aanbeeld, *o.*

FLÄCHENINHALT, *m.* (92) inhoud-, ruimte eener vlakte, *m. v.*

FLÄCHENMASS, *o.* vierkante-, vlaktemaat, *v.* *...MESSUNG, *o.* *...MESSKUNST, *v.* vlaktemeetkunde, *v.* *...ZAHL, *v.* (126) effen getal, *o.*

FLACHFELD, *o.* vlakke veld, *o.* vlakte, *v.* *...FLÖTE, *v.* (58) mondstuk (eener fluit) met uitgeholde lip, *o.* *...MEISSEL, *m.* platte beitel, *m.*

FLACHS, *m.* vlas, *o.* *—ACKER, *m.* zie FLACHSFELD. *—BART, *m.* (§) vlasbaard, jonge melkmuil, *m.* *—BAUM, *m.* tegengiftige plant, *v.* *—BEREITER, *m.* vlasbereider, - werker, *m.* *—BLÜTHFARBE, *v.* zie FLACHSFARBE. *—BRECHE, *v.* vlasbraak, *v.* *—BRECHER, *m.* —INN, *v.* vlasbreker, *m.* - breekster, *v.* *—DARRE, *v.* weekplaats voor hennep of vlas, *v.* *—DOTTER, *m.* (76) cameline (zekere olieplant), *v.*

FLÄCHSEN, *b. n.* van vlas, vlassen.

FLACHSFARBE, *v.* vlaskleur, *v.* *—FARBEN, *b. n.* vlaskleurig. *...FELD, *...LAND, *o.* vlasland, *o.* - akker, *m.* *—FINK, *m.* zie HÄNFLING. *...HAAR, *o.* vlashaar, blond haar, *o.* *...HÄNDLER, *m.* vlashandelaar, *m.* *...HECHEL, *m.* vlashekel, *m.* *...KOPF, *m.* vlashoofd, *o.* *...KRAUT, *o.* (76) vlaskruid, *o.*; eereprijs (soort van waterplant), *m.* zie ook FLACHSSEIDE. *...MÜHLE, *v.* vlasmolen, *m.* *...PERRÜCKE, *v.* zie FILZPERRÜCKE. *...RAUFE, *...RIFFEL, *v.* zie FLACHSHECHEL. *...RÖSTE, *v.* het weeken van vlas; zie FLACHSDARRE. *...SAMEN, *m.* vlaszaad, *o.* *...SCHWINGE, *v.* hennep-. vlasbraak, *v.* *...SEIDE, *v.* (76) wrangkruid, *o.* *...STEIN, *m.* vlassteen, *m.* asbest, *o.*

FLACHWERK, *o.* deksel met openingen, *o.* *...ZIEGEL, *m.* platte dakpan, *v.*

FLACKEN, *b. w.* de wol kloppen om ze schoon te maken.

FLACKERFEUER, *o.* flikkervuur, helder brandend vuur; vuur van klein hout, *o.* *...N, *o. w.* flikkeren, flakkeren.

FLADEN, *m.* (74 en 114) vla, vlade, *v.*

FLAGGE, *v.* vlag, banier, *v.*

FLAGGENOFFICIER, *m.* (203) vlagofficier, *m.* *...SCHIFF, *o.* vlaggeschip, kommandants-, admiraalsschip, *o.* *...STANGE, *v.* *...STOCK, *m.* vlaggestok, *m.*

FLAMINGO, FLAMANT, FLAMBART, *m.* flamingo, (vogel), *m.*

FLÄMMCHEN, *o.* vlammetje, *o.*

FLAMME, *v.* vlam, *v.*; *in —n stehen*, in lichte laaije vlam staan; *fig. Feuer und —n speien*, vuur en vlam spuwen, in hevigen toorn zijn.

FLAMMEISEN, *o.* (139) ijzer met golvingen, *o.*

FLAMMEN, *o. w.* vlammen, vlammen schieten, - werpen. *—, *b. w.* wateren (stoffen). *—BLUME, *v.* (76) eenbladerige bloem van een schoon rood, *v.* *—FEUER, *o.* vlammend vuur, *o.* *—NAHT, *v.* *—STICH, *m.* piramiedale-, spits toeloopende naad, *m.* *—RUTHE, *v.* (139) vorm om schrijnwerk te wateren, *m.* *—SCHÜTZ, *m.* (25) kleine boogschutter, cupido, *m.* *—STOCK, *m.* (139) stok-, steel van zeker schrijnwerkers-gereedschap, *m.*; (141) staaf om het gloeijende ijzer te buigen, *v.* *—VOGEL, *m.* zie FLAMINGO.

FLAMMICHT, *b. n.* vlammend, brandend, flikkerend, golvend, gewaterd, moré.

FLANELL, *o.* flanel, *o.* *—LEN, *b. n.* flanellen, van flanel.

FLANKE, *v.* *—N, *mv.* flank, zijde; *v.*; (97 en 108) *dem Feinde in die — fallen*, den vijand in de flank vallen, - aantasten.

FLANKIREN, *o. w.* (§) *herum* —, straatslijpen, rondslenderen.

FLÄSCHCHEN, *v.* fleschje, karafje, *o.*

FLASCHE, *v.* flesch, karaf, schroefflesch, *v.*; katrolhuisje, *o.*

FLASCHENBAUM, *m.* zekere boom in Indië, *m.* *...BÜCHSE, *v.* soort van windroer, *o.* *...BÜSTE, *v.* flesschenborstel, *v.* kannewasscher, *m.* *...FUTTER, *o.* *...KELLER, *m.* flesschen-, likeurkeldertje, - kistje, *o.* *...HALS, *m.* hals eener flesch, *m.* *...KESSEL, *m.* groote ketel, *m.* *...KÜRBISS, *m.* kalebas, *v.* *...KÜRBISSBAUM, *m.* kalebasboom, *m.* *...ZUG, *m.* katrol, *v.*

FLACHINETT, *o.* flageoletfluitje, *o.*

FLASCHNER, *m.* blikslager, *m.*

FLÄTS, *m.* (§) morspot, *m.*

FLATSCHE, *v.* *—N, *m.* (§) stuk, brok, *o.*; spat, goot, klets water, *v.*

FLATTERGEIST, *m.* loszinnige, loshoofdige, wispelturig mensch, *m.* *...HAFT, *...IG, *b. n.* ligtzinnig, los, wild, los-

hoofdig, wispelturig, onstandvastig, wankelbaar, veranderlijk, onbestendig. —, *bijw.* in het wild, zonder nadenken, op eene ligtzinnige wijze. *...HAFTIGKEIT, *v.* loszinnigheid, wispelturigheid, *v.* *...HÄRIG, *b. n.* zacht, wollig (van laken). *...MINE, *v.* kleine mijn, fladdermijn, *v.*

FLATTERN, *o. w.* fladderen, zweven, vliegen, zich bewegen, golven, wapperen; *fig.* wild-, los-, onbestendig-, wispelturig zijn; *mit den Flügeln* —, klapwieken; *mit den Gedanken herum* —, zijne gedachten op onderscheidene voorwerpen tegelijk vestigen.

FLAU, *b. n.* zie KRAFTLOS, SCHWACH, UEBEL, OHNMÄCHTIG, LAU, SCHAL. *—EN, *b. w.* (9) wasschen.

FLAUM, *m.* *—FEDER, *v.* dons, *o.*

FLAUSCH, *m.* (§) zie BÜSCHEL.

FLAUSE, *v.* uitvlugt, logen, kleine list, begoocheling, *v.*; (§) sprookje, praatje, *o.*

FLECHSE, *v.* pees, *v.* zie SEHNE. *...IG, *b. n.* peesachtig, met-, vol pezen.

FLECHTE, *v.* trens, *m.* vlecht, haarvlecht; teenen horde, -slede, *v.*; wagenkorf, *m.*; (34) haarworm, *m.* vurigheid op de huid, *v.*; (76) leverkruid, *o.*; (95) straathamer, *m.*

FLECHTEN, *b. w.* (*onr.*) vlechten, trensen; *die Haare in einen Zopf* —, het haar tot eene kuif binden, -vlechten; *in einander* —, zamenvlechten; *mit Weidenruthen* —, met teenen vlechten voorzien; *einen Korb, Kranz* —, een' teenen korf-, een' krans vlechten; *die Mähne eines Pferdes* —, het haar van een paard strengelen; *einen aufs Rad* —, iemand op het rad binden. *—, *o.* het binden, vlechten, strengelen, strengeling, ineenvlechting, *v.*

FLECHTWEIDE, *v.* teen, wilgenrijs, *o.* *—WERK, *o.* gevlochten werk, rijswerk, *o.*

FLECK, *m.* plaats, *v.* oord; stuk, *o.* lap, *m.* end; (138) tusschensteeksel, *o.*; soort van zeevisch, *m.*; *geht nicht vom —e*, wijk niet van hier! niet van de plaats! *er kommt nicht vom —e*, hij gaat nooit uit; *fig.* hij is een talmer, -een sukkelaar, -een talmkous; zie ook FLECKEN. *—E, *mv.* zie KUTTELFLECKE. *—AUSMACHER, *m.* die smeervlakken wegmaakt, -uitwischt.

FLECKELN, *b. w.* (138) tusschensteeksels maken; (59) zich oefenen op het wit te schieten.

FLECKEN, *m.* vlek, groot dorp, *o.* opene plaats; vlek, spat, plek, *v.* teeken, *o.* spikkel, *m.*; *fig.* vlek, smet, *v.*; *blauer — auf der Haut*, kneuzing, blaauwe plek, *v.*; *die rothe* —, mazelen, roodvonk, koortsvlekken; (48) — *im Auge*, roode vlek op den oogappel; — *im Edelsteine*, vlak in edelgesteenten; — *auf etwas machen*, zie FLECKEN, (als *b. w.*); — *bekommen*, gespikkeld-, gestipt-, gevlekt worden; (174) bont worden, vlakken krijgen; *mit — versehen*, bespikkelen. *—, *b.w.* vlekken, spikkelen, bespikkelen, besprenkelen; *die Schuhe* —, zie BEFLECKEN. *—, *o.w.* vlekken maken, bemorsen, slordig zijn; (§) vooruitkomen, voortkomen.

FLECKFIEBER, *o.* (34) vlek-, blutskoorts, *v.*

FLECKIG, *b. n.* gevlakt, gespikkeld, besprenkeld, bevlekt, morsig, vuil, vlekkig.

FLECKKUGEL, *v.* savonet-bal, zeep-, vlekbal, *m.*

FLEDERMAUS, *v.* vledermuis, *v.* *...RATZE, *v.* soort van rat, *v.* *...WISCH, *m.* ganzevleugel, vederbezem, stoffer, *m.*

FLEGEL, *m.* vlegel, dorschvlegel; *fig.* lompe kerel, vlegel, lomperd, *m.* *—EI, *v.* (§) lompheid, onbeschoftheid, onbeschaafdheid, *v.*; lomp-, onwellevend gedrag, *o.* *—HAFT, *b. n.* lomp, boersch, ruw, plat, onbeschoft. —, *bijw.* op eene lompe-, onwellevende wijze.

FLEHEN, *b. w.* ootmoediglijk verzoeken, smeeken, bidden; *zu Gott* —, vuriglijk bidden tot God; *einen, vor od. bei einem um Hülfe* —, iemands hulp afsmeeken; *um Erbarmung* —, iemands ontferming inroepen. *—, *o.* gebed, *o.* bede, smeeking, aanroeping, *v.* *—TLICH, *b. w.* en *bijw.* vurig, dringend, prangend; vuriglijk.

FLEISCH, *o.* vleesch, (ook *fig.*), *o.*; vleezigheid, *v.*; vleesch, (voedsel), *o.*; — *von erwürgten Thieren*, vleesch van gedoode dieren (waarmede de roofdieren zich voeden); — *des Obstes*, vleesch der vruchten; *zu — werden*, vleesch worden; *neues — bekommen, ansetzen*, nieuw vleesch krijgen; *er ist mein — und Blut*, hij is mijn vleesch en bloed, hij bestaat mij in den bloede; (49) *das Wort ward* —, het woord werd vleesch. *—ADER, *v.* (106) vertakking van de ondersleutelbeenader, *v.* *—BANK, *v.* vleeschbank, *v.* *—BÄNKE, *v. mv.* vleeschhal, vleeschmarkt, *v.* *—BRUCH, *m.* (34) vleeschbreuk, *v.* *—BRÜHE, *v.* vleeschnat, bouillon, *o.* *—EISEN, *o.* (84) schaaf-, schraapijzer, *o.*

FLEISCHEN, *b. w.* (84) zie ABFLEISCHEN.

FLEISCHER, *m.* *...HAUER, *m.* slager,

slagter, vleeschhouwer, *m.* *—GANG, *m.* *fig.* vruchtelooze poging, vergeefsche moeite, *v.* nuttelooze stap, *m.* *—GEWICHT, *o.* slagersgewigt, *o.* *—HANDWERK, *o.* slagtersberoep, *o.* *—HUND, *m.* slagershond, *m.* *—KNECHT, *m.* slagersknecht, -jongen, haljongen, *m.*

FLEISCHERN, *b. n.* (§) van vleesch.

FLEISCHESLUST, *v.* lust des vleesches, *m.* zinnelijke-, vleeschelijke begeerlijkheid, geilheid, *v.*

FLEISCHFARBE, *v.* vleeschkleur, *v.* *...FARBEN, *b. n.* vleeschkleurig. *...FASS, *o.* *...STÄNDER, *m.* vleeschkuip (om vleesch te zouten), *v.* *...FRESSEND, *...FRESSIG, *b. n.* vleeschetend, vleeschvretend (van dieren). *...GABEL, *v.* (74) vleeschvork, groote keukenvork, *v.* *...GEWÄCHS, *o.* vleezig uitwas; (34) vleeschgewas, *o.* *...HAKEN, *m.* vleeschhaak; hang om er vleesch aan te hangen, *m.* *...HALTUNG, *v.* (136) vleeschverf, vleeschkleur, *v.* *...HAUT, *v.* (106) vleeschhuid, *v.*; — *der Hoden*, (106) huid van de balzaksspier. *...HÖKE, *...TRÖDLER, *m.* venter met vleesch, vleeschverkooper, *m.* *...ICHT, *b. n.* als vleesch, vleeschachtig. *...IG, *b. n.* vleezig, poezelig. *...KAMMER, *v.* vleesch-, provisiekamer, *v.* *...KLÖSCHEN, *o.* *...KLOSS, *m.* vleeschballetje, *o.* vleeschbal, *m.* *...KORB, *m.* vleeschmand, slagersmand, *v.* *...LEIM, *m.* vischlijm, (soort van gom uit Perzië), *v.* *...LICH, *b. n.* en *bijw.* vleeschelijk. *...LICHKEIT, *v.* vleeschelijkheid, *v.* vleeschelijke lust, *m.* *...MACHEND, *b. n.* vleeschmakend. *...MADE, *v.* (103) vleeschmade, (worm), *v.* *...MARKT, *v.* zie FLEISCHBÄNKE. *...MAUL, *o.* *fig.* vleescheter, iemand die gaarne vleesch eet, *m.* *...MESSER, *o.* vleesch-, spek-, keukenmes, *o.* *...PASTETCHEN, *o.* (74) vleeschtaartje, *o.* *...PASTETE, *v.* (74) vleeschpastei, vleeschtaart, *v.* *...ROLLE, *v.* zie FLEISCHMADE. *...SCHARREN, *m.* *...SCHRANNE, zie FLEISCHBÄNKE. *...SCHÄTZER, *m.* taxateur-, schatter van het vleesch, *m.* *...SCHNECKE, *v.* (103) purperslak, *v.* *...SCHNITT, *v.* (48) insnijding in het vleesch, *v.* *...SCHNITTE, *v.* *dünne*, *gebratene* —, dun sneedje gezouten, gepeperd en gerookt vleesch, *o.* spekkoek, *m.* *...SEITE, *v.* zie AASSEITE. *...SPEISE, *v.* vleeschspijs, *v.* -kost, *m.* *...STEUER, *v.* belasting-, impost op het vleesch, *v.* *m.* *...SUPPE, *v.* vleeschsoep, *v.* *...TAG, *m.* vleeschdag, dag waarop men vleesch eet, *m.* *...TAXE, *v.* zie FLEISCHSTEUER. *...THEILE, *o. mv.* vleeschdeelen, vleeschelijke-, vleezige deelen, *o. mv.* *...TOPF, *m.* vleeschpot, *m.* *...WAGE, *v.* weegschaal voor het vleesch, *v.* *...WARZE, *v.* (106) klierachtig-, sponsachtig vleeschdeel, *o.* *...WUCHS, *m.* *...WERDUNG, *v.* vleeschwording, *v.* *...WUNDE, *v.* vleeschwond, *v.* *...WURST, *v.* vleeschworst, *v.* *...ZEHENT, *m.* tiende van het vleesch, slagterstiende, *o.* *...ZEIT, *v.* vleeschtijd, *m.*

FLEISS, *m.* vlijt, naarstigheid, oplettendheid, *v.* ijver, *m.* oppassendheid; studie, leeroefening, *v.*; — *anwenden*, vlijt aanwenden, oplettend zijn; pogen, trachten; arbeiden, zich toeleggen, -bevlijtigen; *allen seinen* — *anwenden*, al zijne pogingen aanwenden, met alle kracht arbeiden, *er wendet allen* — *darauf*, hij legt er zich bijzonder op toe, hij wendt zijne meeste vlijt er bij aan; *mit* —, *bijw.* met opzet, willens, voorbedachtelijk, opzettelijk. *...IG, *b. n.* en *bijw.* vlijtig, naarstig, oplettend, oppassend, ijverig, werkzaam; vlijtiglijk, naarstiglijk.

FLENNEN, *o. w.* (§) grijnzen, de tanden laten zien, krijten, grijnen, pruilen.

FLESCHE, *v.* (180) ravelijn, *o.* halve maan, *o.*

FLETSCHEN, *b. w.* breed en plat slaan (met den hamer); *fig.* *das Maul* —, *die Zähne* —, knarsetanden, de tanden laten zien.

FLIBOT, *o.* vlieboot, *v.*

FLICKEN, *b. w.* lappen, verstellen, (repareren), stukken inzetten. *—, *o.* *...EREI, *v.* het lappen, verstellen, lapwerk, *o.* (reparatie, *v.*)

FLICKER, *m.* *—INN, *v.* lapper, versteller, lapsnijder, *m.*; lapster, lapvrouw, verstelster, stopster (van kousen enz.), *v.* *—LOHN, *o.* laploon, verstelloon, lapgeld, *o.*

FLICKGANS, *v.* de helft van eene gerookte gans, *v.* *...WERK, *o.* lapwerk, *o.* *...WORT, *o.* stopwoord, *o.*

FLIEDER, *m.* (76) vlier, *v.* zie HOHLUNDER. *—MUSS, *o.* vliersiroop, *v.*

FLIEGE, *v.* vlieg, *v.*; —, (*Korn auf den Schiessgewehren*), mikijzer, vizier, *o.* mikknop, *m.*; *kleine* —, vliegje, *o.*; *spanische* —, spaansche vlieg; *zwei* —*n mit einem Schlage treffen*, twee vliegen in één' klap slaan. *—N, *o. w.* vliegen; *fig.* wapperen, zweven.

FLIEGEND, *b. n.* vliegende, zwevende, golvende, wapperende; —*e Haare*, loshangende-, vliegende haren; *mit* —*en Fahnen*, met vliegende vaandels; *ein* —*es Blatt*, een los blad; —*e*

Hitze, (34) vliegende hitte van binnen of van buiten, ontsteking; pruilerij, v.; *ein —er Gedanke*, eene losse gedachte, een vlugtig denkbeeld.

FLIEGENDRECK, *...SCHMISS, m. vliegendrek, vliegescheet, m. *...EIDECHSE, v. kleine hagedis, v. *...FALLE, v. (76) vliegenvanger, m. *...FÄNGER, m. vliegeneter, (vogel), m. *...GARN, *...NETZ, o. vliegenkleed, o. *...GIFT, m. *...PULVER, o. vergif voor vliegen, o. *...KÄFER, m. vliegenkever, m. *...KLATSCHE, *...KLAPPE, v. vliegenklap, m. *...SCHIMMEL, m. m. grijs gespikkeld paard, o. *...SCHNÄPPER, *...VOGEL, m. zie FLIEGENFÄNGER. *...SCHRANK, m. spijskast, spijskamer, vliegenkast, spinde, v. *...SCHWAMM, m. lorkenzwam, v. *...SCHWARM, m. zwerm vliegen, m. *...STEIN, m. (133) gesublimeerd rattenkruid, o. *...WEDEL, m. vliegenverdrijver, m.

FLIEHEN, o. w. *(onr.)* vlugten, ontvlugten, zich weg-, zich uit de voeten maken; (203) het op een jagen zetten; *zu einem* —, zijne toevlugt tot iemand nemen. *—, b. w. mijden, vermijden, ontwijken, vlugten voor (iets of iemand).

FLIEHKRAFT, v. (104) middelpuntvliedende kracht, v.

FLIESE, v. vierkante vloertegel, m.

FLIESS, o. vlies, o.; *das goldene* —, *der Orden vom goldenen —e*, het gulden vlies, orde van het gulden vlies, v. *...BLATTERN, mv. (34) soort van kinderpokken, v. mv.

FLIESSEN, o. w. *(onr.)* vlieten, vloeijen, loopen, stroomen; smelten; *dahin* —, wegvloeijen; *aus etwas* —, uit iets voortvloeijen, er uit volgen; *das Licht fliesst*, de kaars loopt af; *das Papier fliesst*, het papier vloeit. *—, o. het vlieten, vloeijen, v. *—D, b. n. stroomend, vlietend, loopend, vloeijend; *fliessende Augen*, loopende oogen. —, *fig.* vloeijend, gemakkelijk, zonder moeite.

FLIESSGARN, o. groot vischnet, o. *...GOLD, o. zie WASCHGOLD. *...LOCH, o. (143) zeker stuk aan de deur van een' smeltoven, o. *...PAPIER, o. vloeipapier, o. *...WASSER, o. stroomend-, vloeijend-, vlietend water, o.

FLIETE, v. lancet, laatvlijm, v.; (51) laatijzer, o.; (165) klos, m.

FLIMMER, m. loovertjes, o. mv. klatergoud, o. zie FLITTER, GLIMMER. *—N, FLIMMEN, o. w. zie FLITTERN; *—nde Augen*, flikkerende oogen.

FLINDER, m. zie FLITTER.

FLINK, b. n. vlug, vaardig, los, luchtig, levendig, opgeruimd, flink. *—, *bijw.* met vlugheid, vaardiglijk. *—EN, *—ERN, o. w. zie FLITTERN. *—ERCHEN, o. zie FLITTER.

FLINTE, v. geweer, o. snaphaan, m. vuurroer, o.; *mit der — erschiessen*, met den snaphaan neêrschieten, fusilleren.

FLINTENIER, FLINTENSCHÜTZ, m. fuselier, m.

FLINTENKOLBE, v. geweerkolf, v. *—NKRÄTZER, m. krasser, kogeltrekker, m. *...KUGEL, m. geweerkogel, m. *...LAUF, m. geweerloop, m. *...RIEMEN, m. geweerriem, riem van een' snaphaan, m. *...SCHAFT, v. geweerlade, v. *...SCHLOSS, o. deksel van de laadpan, o. *...SCHLOSSBLECH, o. plaat van een schietgeweer, v. *...SCHUH, m. geweerhaak, haak van den bandelier, m. *...SCHUSS, m. geweer-, snaphaanschot, o. *...SCHÜTZ, m. zie FLINTENIER. *...STEIN, m. vuursteen, m.

FLINTGLAS, o. flintglas, o.

FLISPERN, FLISTERN, b. w. fluisteren, luisteren. *—, o. fluistering, v.

FLITSCHROSE, v. (76) zie FELDMOHN.

FLITTER, m. *—CHEN, o. loovertje, o. *—GOLD, o. klatergoud, o. *—HAUBE, v. opgesmukte muts, -kap, v. *—KRAM, m. snuisterij, v. lintje, strikje, o. beuzelachtige opschik, m. *—MONAT, m. zie FLITTERWOCHE.

FLITTERN, o. w. flikkeren, glinsteren.

FLITTERSAND, o. goud-, zilverzand, o. *...SCHLÄGER, m. loovertjesmaker, m. *...STAAT, m. vodderijen, snuisterijen, v. mv. zie FLITTERGOLD. *...WERK, o. zie FLITTERKRAM. *...WOCHE, v. wittebroodsweek, v.

FLITTICH, m. vleugel, m. zie FLÜGEL. *—, (§) arm, m. pand van een' jas; stuk, brok, o. lap, m.

FLITZBOGEN, m. pijlboog, m. *...PFEIL, m. pijl, m.

FLÖCKCHEN, o. vlokje, o.

FLOCKE, v. *—N, m. vlok, v. *—N, b. w. vlokken maken. —, o. w. in vlokken neêrvallen. *—NBETT, o. matras met wollen watten gevuld, o. *—NBLUME, v. *—NKRAUT, o. (76) wilde amberbloem, v. *—NTUCH, o. grof laken, o.

FLOCKFEUER, o. zie FLACKERFEUER.

FLOCKICHT, b. n. als vlokken, pluizig.

FLOCKIG, b. n. vlokkig, uit vlokken zamengesteld.

FLOCKSEIDE, v. vlokzijde, v. *...WOLLE, v. zijden-, wollen watten, v. mv.

FLOH, m. vloo, v.; *fig. einem einen — ins Ohr setzen*, iemand ongerust maken. *—BISS, *—STICH, m. vloobeet, -steek, m.

FLÖHEN, *b. w.* vlooijen, vlooijen vangen; *sich* —, vlooijen zoeken.
FLOHFALLE, *v.* *...FLECK, *m.* vlooijenvanger, *m.* *...FARBE, *v.* vlookleur, *v.* *...FARBEN, *b. n.* vlookleurig. *...HEUSCHRECKE, *v.* vloo-sprinkhaan, *m.*
FLÖHKRAUT, *o.* (76) vlookruid, *o.* *...PFEFFER, *m.* waterpeper, *v.* *...SAMEN, *m.* zie FLÖHKRAUT.
FLOHSTICH, *m.* zie FLOHBISS.
FLOR, *v.* bloesem, bloei; *fig.* bloei, bloeijende staat, *m.* zie SAFFLOR. *—, *m.* krip, floers, *o.*; *krauser* —, soort van krip; *dünner* —, gaas, *o.*; *fig. einem den — von den Augen ziehen*, iemand uit den waan helpen. *—BAND, *m.* *—BINDE, *v.* band van krip, rouwband (om den hoed), *m.*; floerslint, *o.*
FLOREN, *b. n.* van krip, krippen, van floers. *—, *o.* gulden, *v.* zie GULDEN.
FLORET, *m.* schermdegen, *m.* fleurel, *o.* zie RAPPIER. *—BAND, *m.* floretband, *m.* -lint; schoenlint, *o.* *—SEIDE, *v.* floretzijde, *v.*
FLORIREN, *o. w.* bloeijen, (ook *fig.*) floreren; zie BLÜHEN.
FLORKAPPE, *...HAUBE, *v.* krippen-, gazen muts of kap, *v.* *...SCHLEIER, *m.* gazen-, krippen sluijer, *m.* voile, *v.* *...WEBER, *m.* vervaardiger van krip, floerswever, *m.*
FLOSS, *o.* vlot, houtvlot; vlottend net, *o.*; zie FLOSSGARN, FLIESSGARN.
FLÖSSAMT, *o.* bestuur der houtvlotten, *o.* *...BACH, *m.* vlotbare beek, -rivier, *v.* *...BAR, *b. n.* vlotbaar, voor houtvlotten bevaarbaar.
FLOSSBAUHOLZ, *o.* timmerhout voor een vlot, *o.* *...BAUM, *m.* vlotboom, *m.* *...BEAMTE, *...BEDIENTE, *m.* beambte-, bediende bij het bestuur der houtvlotten, *m.* *...BRÜCKE, *v.* vlotbrug, *v.* *...BUTTER, *v.* zie SCHMELZBUTTER.
FLOSSE, *v.* vin, *v.*; (182) kurk, *m.*; zie FLOSSFEDER.
FLÖSSE, *v.* vlot, houtvlot; het afzakken van een houtvlot, *o.*; (9) waschplaats, *v.*
FLÖSSEN, *b. w.* *Holz* —, hout laten afzakken (door den stroom); *einem etwas in den Mund* —, iemand iets in den mond laten druipen; (182) met een drijfnet visschen. *...ER, *m.* vlotschipper, -voerder, *m.*
FLOSSFEDER, *v.* vin, *v.*; —N, *mv.* vinnen, *mv.* *...GARN, *o.* drijfnet, *o.* *...GEHAU, *o.* hout voor houtvlotten, *o.* *...GERECHTIGKEIT, *v.* vlotregt, *o.* *...GRABEN, *m.* kanaal-, gracht voor de houtvlotten, *o. v.* *...HANDEL, *m.* handel in vlothout, *m.* *...HERR, *m.* gezagvoerder op een houtvlot, *m.* *...HOLZ, *o.* vlothout, *o.* *...HÜTER, *m.* opzigter van een houtvlot, *m.* *...KNECHT, *m.* knecht op een houtvlot, *m.* *...LOCH, *o.* (143) opening in den smeltoven waardoor het gesmolten ijzer loopt, *v.* *...MANN, *m.* zie FLÖSSER. *...MEISTER, *m.* opzigter-, inspekteur-, intendant der houtvlotten, *m.* *...ORDNUNG, *v.* reglement voor de houtvlotten, *o.* *...PLATZ, *m.* plaats voor het vlothout, *v.* *...RECHEN, *m.* soort van hark om het vlothout tegen te houden, *m.* *...SCHREIBER, *m.* sekretaris bij het bestuur der houtvlotten, *m.* *...TEICH, *m.* vijver voor het afzakken van een houtvlot, *m.* *...VERWALTER, *m.* zie FLOSSMEISTER. *...WASSER, *o.* water waarop een houtvlot drijven kan, *o.* *...WEHR, *m.* keerdam in het water, *m.* *...WESEN, *o.* al hetgeen tot de houtvlotten en derzelver bestuur behoort. *...ZEIT, *v.* tijd waarin de houtvlotten afzakken, *m.*
FLÖTE, *v.* fluit, luit, *v.*; *kleine* —, kleine fluit, flageolet, *v.* *—N, *o. w.* (§) op de fluit spelen; fluiten.
FLÖTENBOHRER, *...MACHER, *m.* fluit-, luitmaker, *m.* *...SOLO, *o.* solo op de fluit, *o.* *...SPIELER, *m.* fluitspeler, fluitist, *m.* *...WERK, *o.* *...ZUG, *m.* (109) fluitwerk, -register, *o.*
FLÖTIST, *m.* zie FLÖTENSPIELER.
FLOTT, *b. n.* en *bijw.* vlot; — *werden*, vlot worden, -raken; — *machen*, vlot maken; *fig.* (§) — *leben*, vrolijk-, in overvloed leven, een onbezorgd leven leiden. *—E, *v.* vloot, scheepsmagt, *v.*; *kleine* —, kleine vloot, flotilje, *v.* *—MILCH, *v.* room, *v.*
FLÖTZ, *o.* (9) regtlijnige laag aarde, *v.* *—ERZ, *o.* erts in lagen, *m.* *—GEBIRGE, *o.* *—BERG, *m.* berg van erts in lagen, *m.* *—WEISE, *bijw.* laagsgewijze, in-, bij lagen.
FLUCH, *m.* vloek, *m.* vervloeking, verwensching, *v.*; eed, *m.* *—EN, *o. w.* vloeken, zweren; *fig.* bulderen, razen, tieren; *einem* —, iemand vervloeken, den vloek over iemand uitspreken; *auf einen* —, verwenschingen op iemand uitbraken. *—ER, *m.* vloeker, verwenscher, zweerder, *m.*
FLUCHT, *v.* vlugt; (18 en 194) speling, speelruimte; lijn, regte lijn, rij, reeks, *v.*; *auf der — sein*, op de vlugt zijn; *die — nehmen*, *ergreifen*, de vlugt nemen, aan het vlugten slaan; (203) het op een jagen zetten.
FLÜCHTEN, *b. w.* redden, in veiligheid brengen, bergen. *—, *o. w.* *sich* —, vlugten, ontvlugten, de vlugt nemen; door de vlugt zich redden.

Flüchtig, *b. n.* vlugtend, voortvlugtig, op de vlugt; (133) vlugtig; *fig.* los, onbezonnen, wild, ligtvaardig, ligtzinnig; vlug, handig, gezwind, los, luchtig; oppervlakkig, vlug; onbestendig, wispelturig, onstandvastig; —*werden*, ontvlugten, voortvlugtig worden. —, *bijw.* op eene losse-, ligtzinnige wijze; met vlugheid, -losheid; oppervlakkiglijk; wispelturiglijk. *—**keit**, *v.* vlugtigheid; vlugheid; *fig.* onstandvastigheid; loszinnigheid; onbedachtzaamheid, *v.*

Flüchtling, *m.* vlugteling; *fig.* loshoofd, waaghals, *m.*

Fluchtröhre, *v.* (59) vlugtpad (voor het wild), *o.*

Flück, *b. n.* vlug (van vogels); (*fig.* §) huwbaar.

Fluder, *m.* zie **Gerinne**.

Flug, *m.* vlugt (van een' vogel), *v.*; troep (vogels), *m.*; *ein sehr schneller* —, eene zeer snelle vlugt; *ein — Tauben*, eene vlugt duiven; (174) afrigting van den eenen vogel door den anderen, *v.*; *fig. im —e*, ter vlugt, in de vlugt. *—, *fig.* hooge vlugt der denkbeelden. *—**bett**, *o.* (98) planken waarop het stuifmeel valt, *v. mv.* *—**beule**, *v.* (34) schilferachtige huiduitslag, *m.* *—**bienen**, *v. mv.* werkbijen, *v. mv.* *—**blatt**, *o.* vlugschrift, *o.* brochure, *v.*

Flugel, *m.* vleugel, *m.* vlerk, wiek, *v.*; (ook *fig.*); vleugel, *m.* kleine kraakbeen van den neus, *m.*; vouwdeur; sluisdeur; strook (van eene vrouwenmuts), *v.*; klavier, spinet, *o.*; *fig. einem die — beschneiden*, iemand kortwieken; *die — hängen lassen*, het hoofd laten hangen, ontmoedigd zijn. *—**adjutant**, *m.* vleugeladjudant, aide-de-camp, *m.* *—**decken**, *v. mv.* (103) bovenste vleugels der viervleugelige insekten, *m. mv.* *—**ende**, *o.* *—**spitze**, *v.* top-, punt van den vleugel eens vogels, *o.* *—**farn**, *m.* (76) soort van varenkruid, *o.* *—**förmig**, *b. n.* en *bijw.* vleugelvormig; naar vleugels gelijkende. * -**haube**, *—**mütze**, *v.* kornet, (soort van vrouwenmuts), *v.* *—**horn**, *m.* jagthoren, *m.*; soort van schelp, *v.* *—**kleid**, *o.* kleed met wijde neêrhangende mouwen, *o.* *—**kölbchen**, *o.* (103) vezel bij de vleugels der insekten, *v.* *—**mann**, *m.* (97) vleugelman, *m.* *—**muskeln**, *mv.* (106) vleugelvormige spieren bij het wiggebeen, *v. mv.*

Flügeln, *b. w.* (59) in de vleugels kwetsen (het gevogelte).

Flügelpferd, *...**ross**, *o.* (43) vleugelpaard, gevleugeld paard, *o.* Pegasus, *m.* *—**schraube**, *v.* schroef met een' platten kop, *v.* *...**thür**, *v.* vleugeldeur, vouwdeur, porte-brisée; deur eener kast, *v.* *...**tücher**, *o. mv.* doeken in den windmolen, *m. mv.* *...**werk**, *o.* gevogelte, gevleugeld gedierte, *o.*

Fluggeld, *o.* regt op de bijen, *o.* *...**hafer**, *m.* (76) vlug-, windhaver; wilde haver, *v.* *...**loch**, *o.* gat, *o.* opening, *v.* (in eene vogelkooi, in een' bijenkorf). *...**maschine**, *v.* *...**werk**, *o.* (170) vliegwerk, *o.* *...**mehl**, *o.* stuifmeel, *o.*

Flugs, *bijw.* (§) fluks, aanstonds, oogenblikkelijk, spoedig, ras, gaauw.

Flugsand, *m.* drijfzand, *o.* *...**schrift**, *v.* vlugschrift, geschrift van den dag, *o.* brochure, *v.* *...**schütze**, *m.* jager die een' vogel in de vlugt schiet, *m.*

Fluhme, *v.* fulp, felp, trijp, *o.*

Flünder, *m.* bot, (zeevisch), *v.*

Flur, *v.* vlakte, *v.* land, veld, *o.*; landerijen, *v. mv.*; gebied, *o.* grond, *m.*; voorhuis, *o.* *—**buch**, *—**register**, *o.* kadaster, *o.* grondboek, *o.* *—**gang**, *m.* inspektie van het grondgebied, *v.* *—**recht**, *o.* landregt, grondregt, *o.* *—**schütz**, *m.* oogst-, wijngaardhoeder, *m.* *—**stein**, *m.* grenssteen; vierkante vloertegel, *m.*

Fluss, *m.* stroom, *m.* rivier, *v.*; vloed, *m.*; vloeijing, strooming, *v.* het stroomen, vloeijen; smelting; (34) zinking, *v.*; (145) vervolg-, reeks van kaarten van ééne kleur, *o. v.*; (9) middelen die de smelting der metalen bevorderen, *o. mv.*; *Metall in — bringen*, metaal smelten, -in vloeijenden staat brengen; *in — kommen*, vloeibaar worden; *der weisse* —, witte vloed (der vrouwen), *m.*; (*eine gefärbte, glasartige Spathart*), vloeispaath, *m.*; — *von Diamanten*, water van diamanten, *o.* *—**barbe**, *v.* barbeel, (visch), *m.* *—**barsch**, *m.* rivierbaars, *m.* *—**brachsen**, *m.* rivierbrasem, *m.* *—**essenz**, *v.* zinkingstof, *v.* *—**fall**, *m.* waterval eener rivier, *m.* *—**falk**, *m.* riviervalk, *m.* *—**fieber**, *o.* zinking-, katarrhale koorts, *v.* *—**fisch**, *m.* riviervisch, visch uit zoet water, *m.* *—**galle**, *v.* (175) voetgal, *m.* *—**gott**, *m.* (43) stroomgod, riviergod, *m.* *—**göttinn**, *—**nymphe**, *v.* (43) stroomgodin, riviernimf, najade, *v.*

Flüssig, *b. n.* vloeijend, vloeibaar; (34) rheumatisch, rhumatiek, aan zinkingen onderhevig. *—**keit**, *v.* vloeibaarheid; vloeistof, *v.* vocht, *o.* vochtigheid, *v.*

Flusskarpfen, *m.* rivierkarper, *m.* *—

KRAUT, o. (76) fontein-, zwamkruid, (waterplant), o. *...KREBS, m. rivierkreeft, v. *...OFEN, m. smeltoven, m. *...PFERD, o. rivierpaard, nijlpaard, o. hippopotamus, m. *...PFLASTER, o. zinkingpleister, v. *...PULVER, o. zinkingpoeder, o.; — *zum Schmelzen*, metaalstof tot smelting, o. *...RECHT, o. regt op de rivieren of beken, o. *...SAND, m. rivierzand, o. *...SCHIFF, o. rivierschuit, v. -schip, o. *...SPATH, m. vloeispaath, m. *...STEIN, m. riviersteen; smeltsteen, m. *...TABAK, m. tabak tegen de zinkingen, m. *...TEUFEL, m. *...TEUFELCHEN, o. zee-, rivier-, waterduivel, m. *...WASSER, o. rivierwater, zoet water, o.

FLÜTE, v. fluitschip, o.; *kleine* —, vlieboot, v.

FLUTH, (FLUT), v. vloed; stroom, loop, m.; overstrooming, v.; (205) overvloed van zoutputten, m.; (9 en 57) het ingieten van den erts in den stampmolen; *fig.* vloed, m.; *die Fluthen*, mv. de golven, de baren, v. mv. *—ANKER, m. vloedanker, o. *—BETT, o. bed-, bedding eener rivier, o. v.; goot van een' watermolen, v. *—DEICH, m. dijk tot wering van het rivierwater, m.

FLUTHEN, *onp. w. es fluthet*, het water rijst, de zee wast, -komt op, de vloed begint.

FLUTHHAFEN, m. vloedhaven, v. *...NER, m. (9) werkman die de mijnaarde afzondert (in eene goudmijn), m. *—WERK, o. werktuig om de mijnaarde af te zonderen, o.; gewasschen erts, m. *...ZEIT, v. tijd van den vloed, m.

FOCKE, v. FOCKSEGEL, o. (203) fokkezeil, o.; (149) punt van de spil eens spinnewiels, v.

FOCKMARS, m. (203) fokkemars, m.

FOCKMAST, m. (203) fokkemast, m. *—SEGEL, o. (203) onderzeilen, o. mv. *—TAU, o. hals, m.

FOCKRAA, v. (203) fokkera, v. *...STANGE, (203) fokkesteng, voorsteng, v. *...WAND, v. (203) want van den fokkemast, o.

FODERN, b. w. zie FORDERN.

FOHLEN, o. zie FÜLLEN. *—, o. w. veulens werpen.

FOHRE, v. zie FORELLE.

FÖHRE, v. zie FICHTE, KIEFER.

FOLGE, v. gevolg, o. reeks, v. vervolg, o.; gevolgtrekking, v. besluit, gevolg, o.; vrucht, uitwerking, uitkomst, v. resultaat, o.; opvolging, gehoorzaamheid; (119) handbieding aan het regt, v. sterke arm, m.; (171) progressie; (63) reeks kaarten van ééne kleur, v.; — *leisten*, gehoorzamen, nakomen (iemands bevelen); *in der — der Zeit*, in het vervolg, in verloop van tijd; vervolgens; *zu — des, der*, ten gevolge van, bijgevolg; volgens, uit krachte van. *—LEISTUNG, v. gehoorzaamheid, v.

FOLGEN, o. w. (*einem*), volgen, op-, navolgen; volgen, gehoorzamen; *einem, auf einen, auf eine Sache, nach einem, nach etwas* —, opvolgen, op iets-, op iemand volgen; *fig. einem* —, zich naar de bevelen van iemand gedragen; *einem od. eines Beispiel* —, een voorbeeld navolgen; *aus etwas* —, uit iets volgen; *ich werde Ihnen* —, na u, ik zal u volgen, ga mij slechts voor; *jemandes Rathe* —, handelen naar den raad van iemand; *seinen Lüsten, Leidenschaften* —, een slaaf zijner hartstogten zijn; *dem Arzte* —, vertrouwen stellen in den dokter; *seinem Kopfe* —, zijn eigen hoofd volgen; *es mag daraus — was da will*, er moge uit ontstaan (volgen) wat het ook zij; — *lassen*, laten volgen, -voorbijtrekken; afgeven, overleveren; zie VERABFOLGEN LASSEN. *—D, b. n. volgend, na-, achtervolgend; *auf od. nach einander* —, opvolgend. *—DS, *bijw.* (§) vervolgens; bijgevolg.

FOLGERECHT, b. n. en *bijw.* bijgevolg, gevolgelijk, uit dien hoofde, derhalve.

FOLGERN, b. w. (uit iets) doen volgen, eene gevolgtrekking maken, afleiden (als gevolgtrekking). *...UNG, v. afleiding, gevolgtrekking, v. gevolg, o. —, FOLGESATZ, m. (198) gevolg, o.

FOLGEWIDRIG, b. n. en *bijw.* ongerijmd, valsch, tot eene valsche gevolgtrekking behoorende. *...ZEIT, v. toekomende tijd, m. toekomst, v.

FOLGLICH, *bijw.* zie FOLGERECHT.

FOLGSAM, b. n. en *bijw.* gehoorzaam, volgzaam, gezeggelijk, gedwee. *—KEIT, v. gehoorzaamheid, volgzaamheid, gedweeheid, buigzaamheid, v.

FOLGSCHNUR, v. jagerskoord, o.

FOLIANT, m. BUCH IN FOLIO, o. foliant, m. boek in folio, o.

FOLIE, v. foelie, v.; onderlegsel, verfoeliesel, o.

FOLTER, v. pijnbank; foltering, pijniging, v. angst, m. (ook *fig.*) *—BANK, v. pijnbank, v. *—BEIN, o. pijnbeentjes, knevelhouten, o. mv. *—ER, m. pijniger, beul, beulsknecht, m. *—KAMMER, v. folterkamer, v. *—N, b. w. pijnigen, op de pijnbank leggen, -uitrekken, folteren; (ook *fig.*). *—SCHNÜRE, v. mv. duimschroeven, v. mv. *—ZEUG, o. foltertuig, gereedschap

voor de pijnbank, *o*.

Fontaine, *v*. zie **Springbrunnen**.

Fontanell, *o*. (48) fontanel, *v*.; (106) naad van het bekkeneel, *m*.; *ein — setzen*, eene fontanel zetten. ***—eisen**, *o*. (48) schroei-ijzer, *o*. ***—setzung**, *v*. het zetten van eene fontanel. ***—stein**, *m*. helsche steen, (lapis infernalis), *m*.

Foppen, *b. w*. (§) foppen, voor den gek-, voor het lapje houden, bij den neus hebben, verschalken. ***...rei**, *v*. fopperij, verschalking, *v*.

Förder, *bijw*. zie **Ferner**, **Weiter**. ***—lich**, *b. n. (w. g.)* nuttig, voordeelig, winstgevend.

Fordern, *b. w*. vorderen, vragen, eischen, begeeren, verlangen; *einen (vor die Klinge)* —, iemand tot een tweegevecht uitdagen; *einen (vor Gericht)* —, iemand voor het geregt dagen, -dagvaarden; *einen zu sich*, *vor sich* —, iemand laten ontbieden, -bij zich doen komen.

Fördern, *b. w*. bevorderen, bespoedigen; doen vooruitkomen; *sich* —, zich spoeden, -haasten; (9) *die Erze* —, de mijnen ontginnen. ***...niss**, *v*. zie **Förderung**. ***...samst**, *bijw. (w. g.)* zoo spoedig mogelijk. ***...schaft**, *m*. (9) uitgetrokken mijn, *v*.

Forderung, *v*. vordering, begeerte, pretentie, *v*. eisch, *m*.; verlangen, *o*.; dagvaarding, indaging; schuldvordering; uitdaging, *v*.

Förderung, *v*. haast, spoed, *m*.; bevordering, bespoediging; (9) ontginning-, bewerking eener mijn, *v*. ***—skasten**, ***—skübel**, *m*. houten kast waarin de leigravers in Anjou de leisteenen leggen, *v*.

Forelle, *v*. forel, forelle, *v*.; *wie eine — gefleckt*, gespikkeld als eene forel. ***—nbach**, *m*. beek waarin forellen worden gevangen, *v*. ***—nradieschen**, *o*. radijs als eene forel gevlakt, *v*. ***—nsalat**, *m*. forellensalade, *v*.

Forke, *v*. vork, *v*. zie **Gabel**.

Form, *v*. vorm, *m*. gedaante, figuur, *v*.; maaksel, fatsoen, model, patroon, voorbeeld, *o*.; (58) krabber, *m*.; (47) handschoenmakers vingerstokje, *o*.; *in die — bringen*, in den vorm brengen; *aus der — bringen*, uit den vorm brengen, -nemen; *aus der — kommen*, uit den vorm komen, den vorm -, de gedaante verliezen; *über die — ziehen*, *schlagen*, op den vorm trekken, -zetten; *in gehöriger* —, in behoorlijken vorm, in forma.

Formalien, *mv*. **Formalität**, *v*. vorm, uiterlijke vorm, *m*. formaliteit, *v*.

Format, *o*. formaat, *o*.

Formband, *o*. (50) hoedenmakersband, *m*. ***...bank**, *v*. schraag, *v*. ***...bret**, *o*. (37) model, *o*. ***...draht**, *m*. (111) koperdraden van een' papiervorm, *m. mv*.

Formel, *v*. formulier, *o*.

Formen, *b. w*. vormen, zamenstellen, een' vorm -, eene gedaante geven, in den vorm gieten; (6) *das Brot* —, het brood omkeeren; (50) *den Filz* —, het vilt bereiden, aan het vilt zijn' vorm geven.

Formenschneiden, *o*. het maken van houten vormen; houtsnijkunst, *v*. ***...schneider**, *m*. vormenmaker; houtgraveur, houtsnijder, *m*. ***...stäbe**, ***...stege**, *mv*. (111) houten staafjes, *o. mv*.

Former, *m*. vormer, houtmeter, *m*.

Formerde, *v*. toebereide aarde om vormen er van te maken, *v*. ***...flasche**, *v*. (87) gietraam, *o*.

Formiren, *b. w*. formeren, vormen, zie **Formen**; (97) formeren, rangschikken, scharen.

Formkappe, ***...kleidung**, *v*. kap, *v*. bekleedsel, *o*. (van sommige werktuigen). ***...lade**, *v*. goot, *v*. bak, *m*. bekken, *o*. (in koren- en watermolens).

Förmlich, *b. n*. formeel, naar den vorm; stellig, nadrukkelijk, bepaald, duidelijk. ***—**, *bijw*. op eene formele wijze, bepaaldelijk. ***—keit**, *v*., omslag, *m*. formaliteit, *v*.

Formpresse, *v*. perskuip, *v*. ***...rahmen**, *m*. (13) drukkersraam, *o*. ***...sand**, *m*. (57) aard-, kleiachtig zand, *o*. ***...scheibe**, *v*. bovenste ronde gedeelte van het wiel eener draaibank, (bij plateelbakkers), *o*.; (42) kleine glasruit, *v*. ***...spindel**, *v*. (37) bundel, *m*. ***...stämpel**, *m*. (12) bloemenstempel, *m*. ***...steg**, *m*. (13) formaathout, *o*. ***...stein**, *m*. ***...stück**, *o*. (153) proeftegel, *m*. star, *v*. ***...tisch**, *m*. giet-, vormtafel, *v*. wijze, *v*. formulierboek, *o*.

Formular, *o*. formulier, voorschrift, *o*.

Formwand, *v*. (143) ovendeur, *v*. dekselbord, *o*. ***...zacken**, *m*. (143) haardplaat, *v*. ***...zange**, *v*. (40) glasblazers blaaspijp, *v*.

Forschen, *b. w. (nach etwas)*, vorschen, navorschen, zoeken, opzoeken, doorgronden, onderzoeken, vernemen, nasporen. ***—**, *o*. onderzoek, *o*. nasporing, navorsching, *v*. ***...er**, *m*. onderzoeker, doorgronder, uit-, navorscher, *m*. ***...ung**, *v*. onderzoek, *o*. navorsching, *v*.

Forst, *m.* top, gevel, *m.* vorst, nok (van een dak), *v.* zie **Firste**. *—, woud, bosch, *o.*; onderhoutvesterij, *v.* *—**amt**, *o.* houtvesterschap, *o.* *—**aufseher**, *m.* boschwachter, *m.* *—**bann**, *m.* woud -, boschregt, *o.* *—**beamte**, *m.* geëmploijeerde bij de houtvesterij, *m.* *—**bediente**, *m.* boschbewaarder, opzigter der bosschen, *m.* *—**buch**, *o.* reglementenboek voor den houtvester; boek handelende over de houtvesterij, *o.* *—**diener**, *m.* zie **Forstbediente**. *—**dienst**, *m.* ambt -, bediening bij den houtvester, *o. v.*

Forsteilich, **Forstlich**, *b. n.* tot het houtvesterschap behoorende; tot een bosch of woud behoorende.

Förster, *m.* houtvester, boschwachter, -bewaarder, *m.* *—**ei**, *v.* houtvesterij, *v.*; huis-, woning van den houtvester, *o. v.*

Forstfrevel, *m.* zie **Waldfrevel**. *...**frohne**, *v.* wouddienst, (heerendienst), *v.* *...**gerecht**, *b. n.* bedreven in het houtvesterschap. *...**gerechtigkeit**, *v.* boschregt, *o.* *...**gericht**, *o.* boschgeregt, *o.* *...**gesetz**, *o.* boschwet, *v.* *...**haus**, *o.* houtvesters woning, *v.* *...**herr**, *m.* boschheer, eigenaar van een woud, *m.* *...**hüter**, *...**knecht**, *...**läufer**, *m.* boschwachter, *m.* *...**lehen**, *o.* boschleen, *o.* *...**mann**, *m.* houtvester, *m.* *...**mässig**, *b. n.* tot een bosch -, tot een domein behoorende, geschikt tot een domein. *...**meister**, *m.* boschmeester, *m.* *...**rath**, *m.* raadsheer van het boschgeregt, *m.* *...**rechnung**, *v.* rekening van de inkomsten van een bosch, *v.* *...**recht**, *o.* zie **Forstgerechtigkeit**. *...**revier**, *o.* gebied over een bosch, onderhoutvestersambt, *o.* *...**richter**, *m.* boschregter, *m.* *...**sache**, *v.* zaak de bosschen of wouden betreffende, *v.* *...**säule**, *v.* grenspaal van een bosch, *m.* *...**schreiber**, *m.* boekhouder van den houtvester, - van het boschwezen, *m.* *...**stein**, *m.* grenssteen van een bosch of woud, *m.* *...**ung**, *v.* zie **Forst**. *...**verwalter**, *m.* boschbestuurder, houtvester, *m.* *...**wesen**, *o.* al hetgeen betrekking heeft tot de wouden of bosschen, boschwezen, *o.* houtvesterij, *v.* *...**wirthschaft**, *v.* landhuishoudkunde, (de bosschen betreffende), *v.* *...**wissenschaft**, *v.* wetenschap eens houtvesters, *v.* *...**ziegel**, *m.* zie **Firstziegel**.

Fort, *bijw.* voorts, verder, weg, voor het overige, zie **Weiter**; *und so* —, en zoo voorts; *er ist* —, hij is heengegaan, - weg, - vertrokken; (§) *meine Uhr ist* —, ik heb mijn horologie verloren; *so* —, oogenblikkelijk, zoo dadelijk, onmiddellijk, voort; *in einem — und* —, zonder ophouden. *—, *tw.* voort! kom aan! haast u! pak u weg! *—**an**, *bijw.* voortaan, in het vervolg.

Fortarbeiten, *b. w.* voortgaan met werken, - met arbeiden, zijnen arbeid voortzetten. *—, *o.* voortzetting van den arbeid, *v.* *...**bauen**, *b. n.* voortgaan met bouwen; de bewerking der mijnen doorzetten. *...**betteln**, *b.* en *o. w.* niet ophouden te bedelen; *sich* —, bedelende den weg afleggen. *...**bewegen**, *b. w.* voortbewegen, doen voortgaan, - voorwaarts gaan. *...**borgen**, *b. w.* aanhoudend leenen. *...**brauchen**, *b. w.* aanhoudend gebruiken. *...**bringen**, *b. w.* (*onr.*) wegbrengen, wegdragen, vervoeren; bevorderen, doen slagen; *sich* —, zich generen, bestaan van. *...**bringung**, *v.* het wegbrengen, transporteren, *o.*

Fortdauer, *m.* voortduring, *v.* duur, *m.* *—**n**, *o. w.* voortduren, aanhouden, niet ophouden; in wezen blijven. *—**nd**, *b. n.* aanhoudend, geduriglijk, bij voortduring, voortdurend.

Fortdürfen, *o. w.* (*onr.*) (§) verlof hebben heen te gaan, durven heengaan, - vertrekken. *...**eilen**, *o. w.* in haast vertrekken, voortijlen. *...**erben**, *o. w. auf einen* —, overgaan op iemand bij erfenis. *...**fahren**, *o. w.* (*onr.*) wegrijden; *fig.* voortgaan, vervolgen, voortvaren. —, *b. w.* (*onr.*) wegvoeren, wegbrengen, transporteren. *...**fliegen**, *o. w.* (*onr.*) weg-, heenvliegen. *...**fliessen**, *o. w.* (*onr.*) weg-, heenvloeijen; niet ophouden te vloeijen.

Fortführen, *b. w.* wegvoeren, medenemen; *fig.* vervolgen, voortzetten, voortgaan (met bouwen enz.); aanhouden. *...**ung**, *v.* wegvoering, *v.* het medenemen; *fig.* voortgang, *m.* voortzetting, *v.*

Fortgang, *m.* voortgang, vooruitgang, *m.* vordering, *v.* *...**gehen**, *o. w.* (*onr.*) weg-, heengaan, zich verwijderen; vertrekken; *fig.* voortzetten, vervolgen; vorderingen maken, slagen, vooruitkomen. —**d**, *b. n.* voortgaande; opklimmende.

Forthäkeln, *b. w.* spinnende de draden omslaan, van draden verwisselen. *...**heben**, *b. w.* zie **Wegheben**. *...**helfen**, *b. w.* (*onr.*) *einem* —, iemand voorthelpen, - weghelpen, - in zijne vlugt behulpzaam zijn; helpen, ondersteunen, bijstaan; *sich* —, zich zelven voorthelpen, door de wereld komen, zijn geluk maken; *einer Sache* —, eener zaak bevorderlijk zijn. *...**helfung**, *v.* hulp, *v.* bijstand, *m.*

Forthin, *bijw.* zie **Hinfort**, **Künftig**.

*...HINKEN. *o. w.* weghinken; niet ophouden te hinken. *...JAGEN, *b. w.* wegjagen. —, *o. w.* voort-, doorjagen. *...KOMMEN, *o. w.* (*onr.*) vooruitkomen, voortkomen; ontsnappen, wegkomen, uit de voeten geraken, zich redden; *fig.* welslagen (in zijne ondernemingen), geluk maken; voordeel (van iets) trekken. —, *o.* voortkomen, *o.*; vordering, *v.*

FORTKÖNNEN, *o. w.* (*onr.*) voortkunnen, in staat zijn (iets te doen enz.); *ich kann nicht mehr fort*, ik kan niet meer voort, mijne krachten zijn uitgeput. *...KRIECHEN, *o. w.* (*onr.*) voortkruipen. *...KRIEGEN, *o. w.* den oorlog doorzetten. *...LASSEN, *b. w.* (*onr.*) laten gaan, -doorgaan, laten ontsnappen, -vlugten, -ontkomen, niet tegenhouden (iemand); zijn afscheid geven, ontslaan. *...LAUFEN, *o. w.* (*onr.*) wegloopen, zich wegmaken, ontsnappen; deserteren, zijn vaandel verlaten; hard loopen; doorstroomen; doorloopen, aanhouden met loopen. *...LEBEN, *o. w.* voortleven. *...LERNEN, *b. w.* aanhoudend leeren, met leeren voortgaan. *...LESEN, *b. w.* (*onr.*) voort-, doorlezen.

FORTMACHEN, *b. w.* voortmaken, met spoed arbeiden, zich haasten; *sich* —, zich wegpakken, zich uit de voeten maken; (§) heengaan, vertrekken, uitsnijden. *...MARSCHIREN, *o. w.* wegmarscheren; voortmarscheren, den marsch vervolgen, -voortzetten. *...MÜSSEN, *o. w.* (*onr.*) voort moeten, weg moeten, verpligt -, genoodzaakt zijn te vertrekken; *wir müssen fort*, wij moeten volstrekt heen.

FORTPACKEN (SICH), *w. w.* (§) zich wegmaken, zijne biezen pakken, het hazepad kiezen. *...PFLANZEN, *b. w.* voortplanten; voorttelen; aankweeken; *fig.* voortplanten, verbreiden, uitbreiden, verspreiden; *auf einen* —, aan iemand overbrengen (bij wijze van overlevering); *sich* —, zich voortplanten, -vermenigvuldigen, vermeerderen, toenemen, aangroeijen; *eine mündlich fortgepflanzte Nachricht*, eene mondeling overgebragte overlevering, (traditie), *v.* *...PFLANZUNG, *v.* voortplanting; voortteling, aankweeking; verspreiding; propaganda, *v.*

FORTREISEN, *o. w.* af-, wegreizen; de reis vervolgen, doorreizen. *...REISSEN, *b. w.* (*onr.*) wegvoeren, medenemen. *...REITEN, *o. w.* (*onr.*) wegrijden; verder rijden. *...ROLLEN, *b.* en *o. w.* voortrollen; *sich* —, zie SICH FORTPACKEN. *...RÜCKEN, *b. w.* verder-, voort-, wegrukken; doen vooruitkomen. —, *o. w.* oprukken; zich voortschuiven; vooruit-, voorwaarts komen; *fig.* stijgen, opklimmen. *...RUDERN, *o. w.* voortroeijen; kracht van riemen bijzetten.

FORTSATZ, *m.* (106) uitwas van een been, *o.* *...SCHAFFEN, *b. w.* wegschaffen, afschaffen, ontslaan, wegzenden; zich ontdoen van. *...SCHAFFUNG, *v.* weg-, afschaffing, *v.* *...SCHICKEN, *b. w.* wegzenden. *...SCHICKUNG, *v.* wegzending, *v.*; afscheid, *o.* *...SCHIEBEN, *b. w.* (*onr.*) voort-, vooruit-, voorwaarts schuiven. *...SCHIFFEN, *o. w.* te water vertrekken. —, *b. w.* te water vervoeren. *...SCHLAGEN, *b. w.* (*onr.*) met stokslagen verjagen. *...SCHLEICHEN, *o. w.* *sich* —, wegsluipen, zich stil-, ongemerkt verwijderen. *...SCHLEIFEN, *b. w.* voort-, medeslepen, naslepen. *...SCHLENDERN, *o. w.* (§) voortslenderen, lui-, traag voortgaan. *...SCHLEPPEN, *b w.* mede-, voortslepen.

FORTSCHREIBEN, *b. w.* (*onr.*) voortgaan met schrijven, doorschrijven. *...SCHREITEN, *o. w.* (*onr.*) voortgaan, vooruitkomen; *fig.* gelukkig zijn. *...SCHREITUNG, *v.* voortgang, *m.* het vooruitkomen. *...SCHRITT, *m.* vordering, *v.* voortgang, *m.* *...SCHWEMMEN, *b. w.* wegspoelen; *fig.* inbreuk maken op. *...SCHWIMMEN, *o. w.* (*onr.*) door den stroom des waters medegevoerd worden, wegdrijven. *...SEGELN, *o. w.* voortzeilen. *...SENDEN, *b. w.* (*onr.*) zie FORTSCHICKEN. *...SETZEN, *b. w.* vervolgen, voort-, doorzetten. *...SETZER, *m.* vervolger, voortzetter, *m.* *...SETZUNG, *v.* vervolg, *o.* voortzetting, doorzetting, *v.* *...SINGEN, *o. w.* (*onr.*) voort-, doorzingen. *...SPIELEN, *o.* en *b. w.* voortspelen; het spel vervolgen. *...SPRINGEN, *o. w.* (*onr.*) wegspringen, weghuppelen, verder springen; *fig.* ontsnappen, ontkomen. *...STELLEN, *b. w.* doen vooruitkomen, bevorderen; *fig.* vervolgen. *...STOSSEN, *b. w.* (*onr.*) vooruit-, wegstooten; verstooten, verjagen.

FORTTRAGEN, *b. w.* (*onr.*) wegdragen, medevoeren. *...TRAUERN, *o. w.* den rouw blijven doordragen, den rouw niet afleggen. *...TREIBEN, *b. w.* (*onr.*) wegjagen, voort-, verder drijven; *fig.* vervolgen, doorzetten. *...TROLLEN, *o. w.* *sich* —, heengaan, zich verwijderen.

FORTUNASPIEL, *o.* zuilengang, overwelfde gang, *m.*

FORTWACHSEN, *o. w.* voort-, opschieten;

welig tieren, groeijen. *...WÄHREN, o. w. duren, voortduren, aanhouden. *...WÄHREND, b. n. voortdurend, aanhoudend. *...WÄLZEN, b. w. voort-, wegrollen, voortwentelen. *...WANDELN, o. w. voortwandelen, zijn' weg vervolgen. *...WANDERN, o. w. heengaan, vertrekken, zich verwijderen; zijn' weg vervolgen, verder reizen. *...WEHEN, b. w. weg-, voortwaaijen. *...WEISEN, b. w. (onr.) afschepen, afwijzen. *...WISCHEN, o. w. (§) zich stilletjes uit de voeten maken, heimelijk ontsnappen. *...WOLLEN, o. w. (onr.) voort-, weg willen, willen vertrekken; *das Pferd will nicht fort*, het paard is halsstarrig; *es will mit ihm gar nicht fort*, het wil niet vooruit met hem, hij maakt geene vorderingen. *...-WURZELN, o. w. aanhouden met wortelschieten. *...ZIEHEN, b. w. (onr.) voort-, wegtrekken; *mit sich* —, medeslepen. —, o. w. (onr.) doortrekken, heengaan, zijn' weg vervolgen, van woning-, van land veranderen, verhuizen, zijne dienst verlaten. *...ZUG, m. togt, m. reis, v. vertrek, o.

FOSSIL, o. delfstof, v. *—ISCH, b. n. opgedolven, gedolven, delfstoffelijk.

FOURRAGE, v. (97) foeragie, v. zie FUTTER.

FRACHT, v. vracht, v. last, m. lading, v.; — *eines Schiffes*, scheepslading. *—, vrachtgeld, -loon, o. *—BRIEF, m. vrachtbrief, m. — *zur See*, vrachtbrief, m. konnossement, o.

FRACHTEN, b. w. bevrachten (te land), per as verzenden.

FRACHTFUHRMANN, m. vrachtrijder, voerman, karrevoerder, m. *...KUTSCHE, v. vrachtkoets, v. *...SCHIFF, o. vrachtschip, o. -schuit, v. transportvaartuig, o. *...WAGEN, m. vrachtwagen, m.

FRACK, m. frak, (soort van ligten overjas), v.

FRACTUR, *—SCHRIFT, v. groote letters, v. mv. schrift met groote letters, o.; (13) romeinletter, v.

FRAGE, v. vraag, ondervraging, opgave; (66) regtsvraag, regtskundige kwestie, v.; *die peinliche* —, de pijnbank; *es ist noch die — ob*, het is nog de vraag of, het staat nog te bezien of.

FRAGEN, b. w. (einen), vragen, ondervragen; *einen um etwas*, *einen etwas* —, iemand om iets-, iemand iets vragen; *nach einem* —, naar iemand vragen, berigten omtrent iemand inwinnen, zich naar iemand informeren, naar iemand vernemen; *nach etwas* —, naar iets vragen, -vernemen; *fig.* naar iets vragen, (er om geven, zich er om bekommeren); *ich frage nichts darnach*, ik geef er niet om; *er hat nach mir — lassen*, hij heeft naar mij vernomen, hij is naar mij komen vernemen; *einen um Rath* —, iemand om raad vragen, -raadplegen; *wenn ich — darf*, als ik vragen mag, als ik niet al te nieuwsgierig ben; *es fragt sich, ob*, de vraag is of, men behoort te weten of.

FRAGEPUNKT, m. *...STÜCK, o. vraagpunt, -stuk, o.; *die —e*, de artikels van het verhoor.

FRAGER, m. *—INN, v. vrager, m. vraagster, v.

FRAGEWEISE, bijw. vragenderwijze, vraagsgewijze, in vragen en antwoorden, katechetisch. *...WORT, o. (151) vraagwoordje, o. *...ZEICHEN, o. (151 en 13) vraagteeken, o.

FRANCISKANER, m. franciskaner-monnik, m. *—NONNE, v. franciskaner-non, v.

FRANCO, bijw. franco, franko, vrachtvrij, portvrij; zie POSTFREI.

FRANK UND FREI, bijw. (§) frank en vrij.

FRANKE, m. frank, franc, (fransche munt), v. *—NWEIN, m. wijn uit Frankenland, m.

FRANKIREN, b. w. frankeren, het port-, de vracht bij het afzenden betalen.

FRANSE, v. franje, v.; *mit —n besetzen*, met franje versieren, -beleggen. *—NMACHER, m. franjemaker, m.

FRANSICHT, b. n. naar franje gelijkende, als franje.

FRANSIG, b. n. met franje versierd, van franje voorzien.

FRANZAPFEL, m. *...BIRN, v. appel-, peer van een' dwergboom, m. v. *...BAND, m. (12) fransche-, kalfslederen band, m. —, o. fransch lint, o. *...BAUM, m. dwergboom, m. *...BRANNTWEIN, m. fransche brandewijn, m. *...BROT, o. fijn wittebrood, o. *...FAHRER, m. fransch koopvaardijschip, o. *...GELD, o. fransche munt, v. *...GOLD, o. boekbinders goud, o. *...GULDEN, m. fransche gulden, v. *...OBST, o. vruchten van dwergboomen, v. mv. fransch ooft, o.

FRANZOSE, FRANZMANN, m. Franschman, m.

FRANZOSEN, v. mv. venusziekte, v. spaansche pokken, v. mv. *—BLATTER, *—BEULE, v. venerische zweer, -puist, v. *—CUR, v. geneeswijze der venerische ziekte, v. *—FRESSER, m. fig. vijand der Franschen; fig. bulle-

bak, *m*. *—FREUND, *m*. franschgezinde, *m*. *—HOLZ, *o*. pokhout, *o*. *—HOLZBAUM, *m*. pokhoutboom, *m*.

FRANZÖSIG, *b. n*. met spaansche pokken, de venusziekte hebbende.

FRANZÖSISCH, *b. n*. en *bijw*. fransch, op zijn fransch.

FRANZPERLE, *v*. valsche parel, *v*. *...THALER, *m*. fransche kroon, *v*. *...TON, *m*. (109) fransche speelwijze, *v*. *...WEIN, *m*. fransche wijn, *m*.

FRASS, *m*. het vreten, *o*. gulzigheid, spijs, *v*. voedsel, voeder, *o*.; (§) maaltijd, *m*. maal, *o*.; *das ist ein — für ihn*, dat is zijne zaak, dat is een kluifje voor hem.

FRÄSSIG, *b. n*. zie GEFRÄSSIG.

FRATZ, *m*. leelijk ventje, *o*. *—E, *v*. sprookje, praatje, vertelsel, *o*.; grimas (grimassen), frats (fratsen), *v*. *—ENGESICHT, *o*. apengezigt, leelijk gezigt, *o*. *—ENKOPF, *o*. (18) apengezigt, (sieraad aan deuren), *o*.

FRAU, *v*. vrouw, gehuwde vrouw, echtgenoot, gemalin, huisvrouw, vrouw des huizes, mevrouw, jufvrouw, meesteres, *v*.; *eine — nehmen*, eene vrouw nemen, zich in het huwelijk begeven; *hat er eine —?* is hij gehuwd? *sie ist eine —*, zij is gehuwd; *Herr und —*, heer en mevrouw; *eine alte —*, eene oude vrouw, eene oude moeder; *die — Gräfinn*, mevrouw de gravin; *die kluge —*, de waarzegster; *unsere liebe —*, onze lieve Vrouwe, de maagd Maria.

FRAUENADER, *v*. (106) zie ROSENADER. *...BRUDER, *m*. schoonbroeder, (van vrouwszijde), *m*. *...BUSSE, *v*. boete eener vrouw, *v*. *...DISTEL, *v*. zekere soort distel, *m*. *...EIS, *o*. zie SPIEGELSTEIN. *...GLAS, *o*. zie MARIENGLAS. *...HAAR, *o*. (76) vrouwenhaar, *o*. zie ook FLACHSSEIDE, MAUERRAUTE, MILZKRAUT, WIDERTHON. *...HANDSCHUH, *m*. (76) klokbloem, *v*. *...KLEID, *o*. vrouwenkleed, *o*. *...KLOSTER, *o*. zie NONNENKLOSTER. *...MANSCHETTEN, *v. mv*. (110) vrouwenmanchetten, -lubben, *v. mv*. *...MANTEL, *m*. vrouwenmantel; (76) leeuwenvoet, *m*. *...MILCH, *o*. moedermelk, *v*.; soort van wijn, *m*. *...MÜNZE, *v*. (76) soort van munt, *v*. *...NABEL, *v*. (76) zie NABELKRAUT. *...SCHNEIDER, *m*. kleermaker voor dames, *m*. *...SCHUH, *m*. vrouwen-, damesschoen; (76) vrouweschoen, *m*. *...SCHUSTER, *m*. schoenmaker voor dames, *m*. *...SLEUTE, *mv*. vrouwspersonen, *o. mv*. *...SPERSON, *v*. vrouwspersoon, *o*. vrouw, *v*. meisje, vrouwmensch, *o*. *...TAG, vrouwendag, *m*. *...ZIMMER, *o*. vrouw, *v*. vrouwspersoon, vrouwentimmer, meisje, *o*.

FRÄULEIN, *o*. freule, adellijke dochter, jonkvrouw, ongehuwde adellijke dame, *v*; wijfje, *o*. *—STEUER, *v*. uitzet, *m*. huwelijksgift, *v*.

FRECH, *b. n*. en *bijw*. vermetel, laatdunkend, oploopend; onbeschaamd, vrijpostig, stout; vrijpostiglijk, op eene laatdunkende wijze. *—HEIT, *v*. laatdunkendheid, vrijpostigheid; onbeschaamdheid, onbeschoftheid, *v*.

FREGATTE, *v*. (203) fregat, (oorlogsvaartuig), *o*. *...VOGEL, *m*. fregatvogel, (soort van kropgans), *m*.

FREI, *b. n*. vrij, bevrijd, los, ontslagen, vrijgesteld, ontheven van; bewaard, behoed, beschermd; vrij, vrijmoedig, vrijpostig, stout, open; los, onbescheiden, onbezonnen; *die —en Künste*, de vrije kunsten; *die —e Luft*, de vrije-, opene lucht; *in —er Luft*, in de opene lucht; *ein —er Platz*, eene opene-, niet ommuurde plaats; *auf —er Strasse*, op de publieke straat; *auf —em Felde*, in het vrije veld. *—, *bijw*. vrijelijk, vrij uit, onbeschroomd; vrijmoediglijk; buitensporiglijk; *— heraus*, openhartig, rondborstiglijk, zonder achterhouding; *von etwas — bleiben*, van iets bevrijd-, voor iets bewaard blijven; *einen — halten*, iemand vrij houden, de vertering-, de kosten voor iemand betalen; *einen — lassen*, iemand in vrijheid-, op vrije voeten stellen; *einen Leibeigenen — lassen*, *— geben*, een' lijfeigene vrijlaten; *— machen*, frankeren (een' brief, een pakje); *einen — machen*, iemand vrij maken; *einen von einer Schuld — machen*, iemand van eene schuld afhelpen, eene schuld voor iemand betalen; *— sprechen*, vrijspreken, ontslaan; *einen von etwas — sprechen*, iemand van iets ontslaan, iemand iets kwijtschelden; *einen Unmündigen — sprechen*, een' onmondige meerderjarig verklaren, -handligting verleenen; *— stellen*, afzonderen, op eene afzonderlijke (vrije) plaats stellen; *fig. einem etwas — stellen*, iets aan iemands beschikking overlaten, iets aan de keus-, aan de beslissing-, aan den wil van iemand overlaten; *— stehen*, vrij-, afgezonderd staan; *fig. es steht Ihnen —*, het staat u vrij, het is u geoorloofd.

FREIACKER, *m*. akker die van alle lasten vrij is, *m*. *...AMT, *o*. vrij baljuwschap, *o*. *...BATAILLON, *o*. (97) vrijbataljon, vrijkorps, *o*. *...BAUER, *m*. landman aan dienstpligt ontheven,

vrije leenpligtige des rijks, *m*. *...BEUTER, *m*. vrijbuiter, kaper, zeeroover; soldaat van een vrijkorps, *m*. *...BEUTEREI, *v*. vrijbuiterij, *v*. het kapen, zeerooven; (97) strooperij, *v*. strooptogt, *m*. *...BRIEF, *m*. vrijbrief, *m*. voorregt, *o*. *...BÜRGER, *m*. vrije burger, gemeenebest-gezinde, republikein, *m*. *...COMPAGNIE, *v*. zie FREIBATAILLON. *...DENKER, *m*. vrijdenker, vrijgeest, *m*. *...DENKERINN, *v*. vrijdenkster, *v*. *...DENKEREI, *v*. vrijgeesterij, *v*. *...DENKERISCH, *b*. *n*. los, vrijzinnig, vrijgeestig.

FREIE, *v*. opene-, vrije lucht, *v*. vrije, vlak veld, *o*.; *fig*. vrijheid, *v*. gemak, *o*.

FREIEIGEN, *b*. *n*. (119) onleenroerig.

FREIEN, *b*. en *o*. *w*. huwen, trouwen; vrijen, aanzoek doen (om een meisje). *...ER, *m*. (§) vrijer, minnaar, *m*.; *auf Freiers Füssen gehen*, trouwlustig zijn. *...EREI, *...THE, *v*. vrijerij, vrijaadje, *v*. het vrijen, *o*.; *auf die — gehen*, op de vrij-, op het vrijen gaan.

FREIERSMANN, *m*. zie FREIER, FREIWERBER.

FREIFRAU, *...HERRINN, *v*. vrijvrouw, barones, *v*. *...FRÄULEIN, *o*. freule, ongehuwde adellijke dame, jonkvrouw, *v*. *...GEBIG, *b*. *n*. vrijgevig, mild, onbekrompen, milddadig. —, *bijw*. milddadiglijk, op eene vrijgevige wijze. *...GEBIGKEIT, *v*. vrijgevigheid, milddadigheid; onbekrompenheid, *v*. *...GEBOREN, *b*. *n*. vrijgeboren. *...GEIST, *m*. zie FREIDENKER. *...GEISTEREI, *v*. zie FREIDENKEREI. *...GEISTERISCH, *b*.*n*. zie FREIDENKERISCH. *...GELASSEN, *b*. *n*. (110) vrijgelaten (van lijfeigenen). *...GELASSENE, *m*. en *v*. vrijgelatene, *m*. en *v*. *...GERINNE, *o*. (98) opening voor het water (in een' molen) wanneer de molen niet maalt, *v*. *...GUT, *o*. landgoed vrij van lasten; bevoorregt goed, *o*. *...HAFEN, *m*. vrije haven, *v*. *...HALTEN, *b*. *w*. vrijhouden. *...HALTUNG, *v*. het vrijhouden; vrijhouding, *v*.

FREIHEIT, *v*. vrijheid; losbandigheid; vrijstelling; vrijmoedigheid, vrijpostigheid, vrije gedraging; vrijlating, *v*. vrijdom, *m*.; voorregt, *o*.; vrijplaats, *v*.; *sich die — nehmen*, de vrijheid nemen, zich de vrijheid veroorloven; *die poetische —*, de dichterlijke vrijheid. *—SBAUM, *m*. vrijheidsboom, *m*. *—SBRIEF, *m*. zie FREIBRIEF. *—SMÖRDER, *m*. vrijheidsmoorder, *m*. *—TÖDTEND, *b*. *n*. vrijheidmoordend.

FREIHERR, *m*. vrijheer, baron, *m*. *—LICH, *b*. *n*. vrijheerlijk, tot een' baron behoorende. *—SCHAFT, *v*. baronij, *v*. vrijheerlijk goed, *o*. heerlijkheid, *v*.

FREIHOF, *m*. vrije pachthoeve, *v*. *...HUFE, *v*. (82) vrij erfleen van dertig morgen land, *o*. *...JAHR, *o*. vrijjaar, *o*. *...LASSEN, *b*. *w*. vrijlaten, de vrijheid geven, ontslaan, loslaten, in vrijheid stellen. *...KUX, *m*. (9) gedeelte eener mijn dat de mijngravers gratis moeten bewerken, *o*. *...LAGERN, *o*. *w*. bivouakkeren. *...LASSUNG, *v*. vrij-, loslating, in vrijheid stelling; bevrijding, *v*. *...LEHEN, *m*. vrijleen, *o*. *...LICH, *bijw*. zonder twijfel, ja, zekerlijk, gewis, waarlijk, in waarheid; voorwaar. *...MACHUNG, *v*. frankering (van een' brief); bevrijding, los-, vrijlating, ontheffing, *v*. *...MANN, *m*. vrijman; bezitter van eene vrije pachthoeve of boerderij; beulsknecht; viller, villersbaas, *m*. *...MARKT, *m*. vrije-, bevoorregte markt, *v*. *...MAURER, *m*. vrijmetselaar, *m*. *...MAUREREI, *v*. vrijmetselarij, *v*. *...MESSE, *v*. vrije mis, jaarmarkt, *v*. *...MÜTHIG, *b*. *n*. vrijmoedig, vrij, openhartig, rondborstig, onbeschroomd; eerlijk, te goeder trouw, regtschapen, onbewimpeld. —, *bijw*. vrijmoediglijk, met rondborstigheid. *...MÜTHIGKEIT, *v*. vrijmoedigheid, rondborstigheid; eerlijkheid, regtschapenheid, *v*. *...PARTEI, *v*. *...KORPS, *o*. (97) vrijkorps, korps vrijwilligers, *o*. *...REITER, *m*. (97) vrijwillig ruiter, - kavallerist, *m*. *...SASS, *m*. (82) bezitter van een vrij leen, *m*. *...SCHIESSEN, *o*. het schieten naar den papegaai. *...SCHLACHTER, *...SCHNEIDER, *m*. vrije slagter, *m*. *...SCHULE, *v*. armenschool, lands-, stadsschool, *v*. *...SCHUSS, *m*. vrijschot; (59) zeker schot, *o*. *...SCHÜTZE, *m*. vrijschutter, *m*. *...SPRECHEN, *b*. *w*. vrijspreken; ontslaan, kwijtschelden; mondig verklaren. *...SPRECHUNG, *v*. vrijspraak; mondigverklaring, handligting, *v*. *...STAAT, *m*. vrije staat, *m*. gemeenebest, *o*. republiek, *v*. *...STADT, *v*. vrije stad, vrijstad, vrijplaats, *v*. *...STÄTTE, *v*. vrijplaats, schuilplaats, *v*. *...STEHEN, *...STELLEN, *b*. *w*. zie FREI. *...STÜNDE, *v*. vrij uur, uur van uitspanning, *o*.

FREITAG, *m*. Vrijdag, *m*.; *der stille —*, goede Vrijdag.

FREITISCH, *m*. vrije tafel, *v*. *...TREPPE, *v*. stoep, *m*. *...UNG, *v*. vrijdom, *m*. *...WASSER, *o*. gemeene vaart, *v*. *...WERBER *m*. koppelaar, *m*. *...WERBERINN, *v*. koppelaarster, *v*. *...WILLIG. *b*. *n*. en *bijw*. vrijwillig, ongedwongen; vrijwilliglijk, uit eigene beweging. *...WILLIGKEIT, *v*. vrijwil-

ligheid, ongedwongenheid, *v*.; vrije wil; goede wil, *m*. *...ZETTEL, *m*. vrijbiljet (van toegang); vrij-, reisbriefje, *o*.; pas der tolkantoren, *m*. *...ZÜGIG, *b. n*. het regt hebbende tot landverhuizing.

FREMD, *b. n*. vreemd, uitlandsch, uitheemsch; *fig*. vreemd, onbekend met, onbedreven in; aan een' ander behoorende; vreemd, ongewoon, niet alledaagsch, zeldzaam; *unter einem —en Namen*, onder een' vreemden (aangenomen) naam; *durch eine —e Hand*, door tusschenkomst van een' ander, door de tweede-, derde hand; *sich in —e Händel mischen*, zich in de zaken van anderen mengen, zich er mede bemoeijen, -inlaten; *das kommt mir — vor*, dit komt mij vreemd voor. *—ARTIG, *b. n*. vreemdsoortig, ongelijkslachtig, niet van denzelfden aard. *—ARTIGKEIT, *v*. ongelijkslachtigheid, *v*.

FREMDE, *v*. vreemd land, *o*. vreemde landen, *mv*.; *in die — gehen*, in den vreemde gaan, vreemde landen gaan bezoeken. *—, *m*. en *v*. zie FREMDLING.

FREMDLING, *m*. vreemdeling; vreemde, onbekende, *m*. *—SRECHT, *o*. vreemdelingsregt, *o*.

FRESCO, *o*. *—MALEREI, *v*. fresko, fresko-schilderwerk, schilderwerk op natten kalk, *o*. *—MALER, *m*. freskoschilder, *m*.

FRESSE, *v*. (§) bek, *m*.

FRESSEN, *b. w*. (*onr*.) vreten, gulzig-, onbeschoft eten; opvreten, verslinden, doorslikken, verzwelgen; *fig*. invreten, doorknagen, *in sich* —, verteren, verkroppen; *um sich* —, zich uitstrekken, veld-, terrein winnen. *—, *o*. het vreten; gulzigheid, *v*.; voeder, *o*.; *das ist ein gefundenes* —, dit komt als gewenscht. *...ER, *m*. *...ERINN, *v*. vreter, gulzigaard, vraat, *m*. vreetster, *v*. *...EREI, *v*. vraatzucht, gulzigheid; brasserij, slemperij, *v*. slempmaal, *o*.

FRESSBEGIERDE, *v*. vraatzucht, *v*. *...FIEBER, *o*. geeuwhonger, razende honger, groote honger, *m*. *...GIERIG, *b. n*. vraatzuchtig, gulzig; zie GEFRÄSSIG. *...NÄPFCHEN, *o*. vreetbakje, *o*. *...REHE, *o*. (175) maagbranding (der paarden), *v*. *...SUCHT, *v*. (175) vraatzucht, (paardenziekte), *v*. *...TROG, *m*. eettrog, -bak, *m*. *...WANST, *m*. (§) zie FRESSER.

FRETT, *—CHEN, *—WIESEL, *o*. fret, *o*.

FRETZEN, *b. w*. zie FRESSEN.

FREUDE, *v*. vreugde, blijdschap, vrolijkheid, *v*. vermaak, genoegen, *o*. aangenaamheid, *v*.; *einem eine — machen*, iemand vreugde veroorzaken, *ich mache mir eine — daraus*, ik maak er mij een genoegen uit; *mit —n*, met vermaak, met pleizier; *herrlich und in —n leben*, een los en vrolijk leven leiden.

FREUDENBEZEIGUNG, *v*. vreugdebetoon, -bedrijf, *o*. betuiging van blijdschap, *v*. *...FEST, *o*. vreugdefeest, gastmaal, *o*. *...FEUER, *o*. vreugdevuur, *o*. *...GESCHREI, *o*. vreugdekreten, *m. mv*. -gejuich, *o*. *...LEBEN, *o*. aangenaam-, vergenoegd-, gelukkig leven, *o*. *...LEER, *...LOS, *b. n*. zonder vreugde, droevig, droef. *...LIED, *o*. vreugdelied, vrolijk gezang, *o*. *...MÄDCHEN, *o*. meisje van pleizier, *o*. *...MAHL, *o*. feestmaal, banket, *o*. *...ÖL, *v*. (49) vreugdeolie, *v*. *...OPFER, *o*. (49) vrijwillige offerande, *v*. *...PFERD, *o*. paradepaard, *o*. *...POST, *m*. heugelijke tijding, *v*. *...REICH, *b. n*. vreugdevol, vrolijk. *...SAAL, *m*. (44) verblijf der gelukzaligen, *v*. *...SCHUSS, *m*. *...SCHIESSEN, *o*. vreugdeschot, het afvuren van vreugdeschoten, *o*. *...SPRUNG, vrolijke sprong, *m*. *...STÖRER, *m*. vreugdestoorder, breekspel, *m*. *...TAG, *m*. vreugdedag, blijde-, heugelijke dag, *m*. *...TANZ, *m*. vrolijke dans, *m*. *...THRÄNEN, *m. mv*. vreugdetranen, *m. mv*. *...VOLL, *...REICH, *b. n*. vreugdevol, vol blijdschap, rijk aan vreugde. *...WEIN, *...TRANK, *m*. vreugdedronk, blijde dronk, *m*. *...ZEICHEN, *o*. vreugdeteeken, teeken van blijdschap, *o*. *...ZEIT, *v*. tijd van blijdschap, -van vreugde, *m*.

FREUDIG, *b. n*. en *bijw*. vrolijk, blijde, blijmoedig, verheugd; met blijdschap, op eene vrolijke-, blijmoedige wijze. *...KEIT, *v*. vreugde, blijdschap, vrolijkheid, blijmoedigheid, *v*.

FREUEN (SICH), *w. w*. zich verheugen, blijde-, vrolijk zijn, zich verblijden; *ich freue mich, es freut mich*, het verheugt, mij, ik ben zeer blijde (dat); *sich über etwas —, (w. g.) sich einer Sache —,)* zich over iets verheugen, blijde over iets zijn; *sich auf etwas* —, met vreugde iets verwachten, in blijdschap iets verbeiden.

FREUND, *m*. vriend; bloedvriend, aanverwant, bloedverwant; bondgenoot, *m*.; *fig*. *einer — einer (von einer) Sache sein*, een vriend-, een minnaar van iets zijn, van iets houden; *ich bin kein — vom Spiele*, ik ben geen vriend van het spel, ik houd er niet van te spelen. *—INN, *v*. vriendin; bloedver-

want, aanverwant, *v.* *—LICH, *b. n.* en *bijw.* vriendelijk, minzaam; aanminnig, lieftalig, zacht, bevallig; op eene minzame -, vriendelijke -, lieftalige wijze; *einen — empfangen*, iemand vriendelijk onthalen; *einen — ansehen*, een goed oog op iemand hebben. *—LICHKEIT, *v.* vriendelijkheid; aanminnigheid, zachtheid, lieftaligheid, bevalligheid, *v.*

FREUNDSCHAFT, *v.* vriendschap; bloedverwantschap, maagschap; verbroedering, broederschap; dienst, dienstbetooning, *v.* dienstbetoon, vriendschapsbewijs, *o.*; *erzeigen Sie mir die —*, doe mij het pleizier, bewijs mij de vriendschap. *—LICH, *b. n.* en *bijw.* vriendschappelijk, vriendelijk, minzaam; als vriend, vertrouwelijk. *—SBEZEIGUNG, *v.* vriendschapsbetooning, *v.* bewijs van vriendschap, *o.* *—SDIENST, *m.* *—SSTÜCK, *o.* vriendschapsdienst, vriendschappelijke handelwijze, *v.*

FREVEL, *m.* moedwillige -, opzettelijke beleediging, *v.* - smaad, *m.*; *fig.* lastering, beleediging, *v.* smaad, hoon, laster, *m.*; schending, overtreding, misdaad, *v.* misdrijf, *o.*; kwaadaardigheid; ligtvaardigheid, *v.* *—HAFT, FREVENTLICH, *b. n.* en *bijw.* beleedigend, honend, overtredend, schendend, zich te buiten gaande; roekeloos, onbezonnen; moedwillig, - lijk, boosaardig, - lijk.

FREVELN, *b. w.* overtreden, schenden (de wet); beleedigen, (iemand) eene beleediging -, een' hoon toebrengen; een misdrijf begaan, zondigen.

FREVELTHAT, *v.* daad van geweld; euveldaad, misdaad, *v.* misdrijf, *o.*; overtreding (der wet); beleediging, *v.*

FREVLER, *m.* overtreder; misdadiger, beleediger; loszinnige, onbesuisde, losbol, *m.*

FRICASSEE, *o.* (74) frikassee, *v.*

FRIEDE, FRIEDEN, *m.* vrede, *m.*; *fig.* eendragt, *v.*; *— machen*, vrede maken, den vrede sluiten; *es wird — werden*, er zal vrede komen; (§) *lasse mich in (mit) —*, laat mij met vrede, - in rust. *—FÜRST, *m.* zie FRIEDENSFÜRST.

FRIEDENSARTIKEL, *m.* vredesartikel, *m.* *...BEDINGUNG, *v.* vredesvoorwaarde, *v.* *...BOTE, *m.* bode des vredes, *m.* *...BRECHER, *m.* verbreker van den vrede, vredeverstoorder, *m.* *...BRUCH, *m.* vredebreuk, *v.* *...BRÜCHIG, *b. n.* en *bijw.* dat tot eene vredebreuk aanleiding geeft; *— werden*, den vrede verbreken. *...FEST, *v.* feest des vredes, vredefeest, *o.* *...FEUER, *o.* vredevuur, vreêvuur, *o.* *...FLAGGE, *v.* vredevlag, witte vlag, *v.* *...GEDANKEN, *mv.* vredelievende gevoelens, *o. mv.* *...GESCHÄFT, *o.* vredehandel, *m.* vredesonderhandeling, *v.* *...KUSS, *o.* vredekus, *m.* *...MÜNZE, *v.* gedenkpenning ter gedachtenis aan den vrede, *m.* *...NACHRICHT, *...POST, *v.* vredeboodschap; tijding van een' gesloten vrede, *v.* *...PRÄLIMINARIEN, *mv.* voorafgaande vredesvoorwaarden, preliminariën, *v. mv.* *...RICHTER, *m.* vrederegter, *m.* *...SCHLUSS, *m.* het sluiten van den vrede. *...SCHUSS, *m.* (203) vredeschot, *o.* *...STAB, *m.* merkuriusstaf, *m.* *...STIFTER, *m.* vredestichter, - maker, bevrediger, bevorderaar van den vrede, *m.* *...STIFTUNG, *v.* bevrediging, *v.* *...STÖRER, *m.* verstoorder van de openbare rust (van eenen staat); breekspel, ruststoorder, *m.* *...TRACTAT, *m.* vredesverdrag, *o.* *...UNTERHÄNDLER, *m.* vredesonderhandelaar, handelaar over den vrede, *m.* *...UNTERHANDLUNG, *v.* vredesonderhandeling, *v.* *...VERMITTLER, *m.* bemiddelaar van den vrede, *m.* *...VORSCHLÄGE, *m. mv.* vredesvoorslagen, *m. mv.* *...ZEIT, *v.* vredestijd, rustige tijd, *m.*

FRIEDFERTIG, *...LICH, *...LIEBEND, *...SAM, *b. n.* en *bijw.* vredelievend, vredegezind, vreedzaam, rustig, stil, verdraagzaam, eensgezind; op eene vredelievende -, rustige -, stille -, vreedzame wijze. *—KEIT, *v.* vredelievendheid, *v.* vredelievende aard, *m.* vreedzaamheid, verdraagzaamheid, *v.*

FRIEREN, *o.* en *onp. w.* vriezen, bevriezen, tot ijs worden; koude gevoelen, koud zijn; *es friert*, het vriest; *mich friert*, ik ben koud, ik heb het koud.

FRIES, *m.* baai, fries, (soort van stof), *v.*; (18) fries, *o.*; (5) tapperdekplaat, flap, *v.*

FRIESEL, *m.* en *o.* purperkoorts, *v.*

FRIESISCHE REITER, *m. mv.* (180) vriesche ruiters, *m. mv.*

FRISCH, *b. n.* versch, frisch, koel; van lateren tijd, van jonge dagteekening, onlangs (gebeurd, plaats gehad), versch, nieuw; *fig. — und gesund*, frisch en gezond; *eine —e Farbe*, eene frissche -, levendige kleur; eene levendige tint; *auf —er That*, op heeterdaad; *es ist mir noch im —en Andenken*, het ligt mij nog versch in het geheugen. *—, *bijw.* koeltjes; onlangs; *vom —en*, op nieuws, van nieuws aan; *Frisch! Frisch auf! — darauf! — darauf los!* frisch op! welaan! moedig! er op los!

Frischbalg, *m.* (143) kleine blaasbalg, *m.* *...**blei**, *o.* versch lood, *o.*

Frische, *v.* (136) frischheid (der kleuren); (59) plaats waar het wild gaat drinken, *v.*

Frischeisen, *o.* (143) bros ijzer; gelouterd ijzer, *o.*

Frischen, *b. w.* (94) hersmelten, louteren (metalen); opfrisschen; (59) honden zuiveren. *—, *o. w.* (59) jongen werpen (van wilde zwijnen).

Frischer, *m.* (143) metaalzuiveraar, *m.*

Frischesse, *v.* (143) oven, eest (om metaal te zuiveren), *m.* *...**feuer**, *o.* *...**herd**, *m.* (143) fornuis tot de metaalzuivering, *o.* *...**knecht**, *m.* knecht van den metaalzuiveraar, *m.* *...**ling**, *m.* frislijn, jong wild zwijn, *o.* *...**melk**, *b. n.* (80) versch melkende. *...**ofen**, *m.* zie **Frischesse**. *...**pfanne**, *v.* (143) ijzeren pan waarin zilver van koper wordt gescheiden, *v.* *...**schmelzen**, *o.* (143) versche gieting, *v.* *...**stück**, *o.* (143) koperslak; loodschuim, *o.* *...**ung**, *v.* verversching; (59) zuivering, *v.*

Friseur, *m.* zie **Haarkräusler**, **Perückenmacher**.

Frisirbohrer, *m.* (141) fijne drilboor, *v.* *...**eisen**, *o.* zie **Kräuseleisen**.

Frisiren, *b. w.* (67) krullen, friseren, opmaken, kappen (het haar); zie **Kräuseln** en **Aufkratzen**.

Frisirkamm, *m.* (67) friseerkam, *m.* *...**mühle**, *v.* (78) krasmolen, *m.* krastafel, *v.* *...**scheibe**, *v.* (67) krasijzer, *o.*

Frist, *v.* bestemde -, bepaalde -, vastgestelde tijd, termijn, *m.*; uitstel, respijt, *o.* *—**en**, *b. w.* verlengen, behouden (het leven enz.); een' tijd bepalen, - vaststellen; uitstel verleenen. *—**enweise**, *bijw.* bij termijnen. *—**ung**, *v.* verlenging (van het leven), *v.* zie **Frist**.

Frisur, *v.* krulling, *v.* kapsel, *o.*; — *an Kleidern*, falbala van een kleed, *v.*

Frittbohrer, *m.* fret, *o.*

Fritte, *v.* (40) schuim van gesmolten glas, *o.*

Frittofen, *m.* (40) glasblazersoven, kalsineeroven, *m.*

Frittenpfanne, *v.* (40) groote smeltkroes voor glas, *m.*

Froh, *b. n.* blijde, vrolijk, verheugd, verblijd, lustig, tevreden; heugelijk; *eines Dinges — werden*, eene zaak met vermaak genieten.

Fröhlich, *b. n.* blij, vrolijk, lustig, blijgeestig, verblijd. *—, *bijw.* op eene vrolijke wijze, vreugdevol, met blijdschap. *—**keit**, *v.* vrolijkheid, blijdschap, goede luim; blijgeestigheid, opgeruimdheid; tevredenheid; feestelijkheid, *v.*

Frohlocken, *o. w.* vreugdekreten uiten, zich verheugen, zijne blijdschap aan den dag leggen; juichen; *über etwas* —, over iets zegepralen; (44) *frohlocket dem Herrn!* looft den Heere! *—, *o.* gejuich, vreugdegeschrei, *o.* vreugdekreten, *m. mv.*

Frohn, *m.* geregtsdienaar, - bode, *m.* *—, *b. n.* gewijd, geheiligd; vermaard, beroemd, tot heerendienst behoorende. *—**acker**, *m* *—**hufe**, *v.* akker -, hoeve aan heerendienst onderworpen, *m. v.* *—**altar**, *m.* zie **Hochaltar**. *—**arbeit**, *v.* zie **Frohne**. *—**bar**, *—**pflichtig**, *b. n.* aan heerendienst onderworpen. *—**barkeit**, *—**pflichtigkeit**, *v.* onderworpenheid aan heerendienst, *v.*

Frohne, *v.* **Frohndienst**, *m.* heerendienst, *v.*

Fröhnen, *o. w.* heerendienst verrigten, heerendiensten doen; *einem* —, voor iemand om niet werken, - arbeiden, iemand dienst bewijzen zonder er voor beloond te worden. *...**er**, *m.* die heerendiensten doen moet; *fig.* tobber, *m.*

Frohnfasten, *o.* vaste van kwatertemper, *v.* *...**feste**, *v.* gevangenis, *v.* kerker, *m.* *...**frei**, *b. n.* vrij -, ontheven -, ontslagen van heerendiensten. *...**fuhre**, *v.* wagenvracht in heerendienst, *v.* *...**geld**, *v.* *...**zins**, *m.* regt van heerendienst, *o.* *...**gut**, *o.* landgoed aan heerendienst onderworpen, *o.* *...**herr**, *m.* landheer welke het regt heeft heerendiensten te vorderen, *m.* *...**korn**, *o.* koren voor de heerendienst-arbeiders, *o.* *...**leichnamsfest**, *o.* heilige sakramentsdag, *m.* *...**pferd**, *o.* paard dat bij de heerendiensten werkt, *o.* *...**register**, *o.* kadaster -, register der heerendiensten, *o.* *...**tag**, *m.* dag waarop heerendiensten moeten worden verrigt, *m.* *...**vogt**, *m.* opziener over de heerendiensten, *m.*

Frohsinn, *m.* blijmoedigheid, vrolijkheid des harten, *v.*

Fromm, *b. n.* vroom, deugdzaam, godsdienstig, godsvruchtig, zedelijk; goedaardig, zachtaardig, inschikkelijk, zacht, gedwee. *—, *bijw.* vromelijk, godvruchtiglijk, godsdienstiglijk; op eene zachtaardige wijze. *—**e**, *m.* en *v.* vrome -, vroom -, godvruchtig man, *m.* vrome -, godvruchtige vrouw, *v.*; *Ludwig der* —, Lodewijk de vrome.

Frömmelei, *v.* gemaakte -, geveinsde vroomheid, schijnheiligheid, schijn-

vroomheid, *v*. *...N, *o. w*. den vrome uithangen.
FROMMEN, *o. w*. baten, helpen, dienen, nuttig -, voordeelig zijn. *—, *o*. nut, voordeel, *o*. baat, *v*.
FRÖMMIGKEIT, *v*. vroomheid, godsvrucht, godsdienstigheid, *v*. *...LER, *...LING, *m*. schijnvrome, huichelaar, schijnheilige, *m*.
FRONTE, *v*. (97) front, *o*.; zie VORDERSEITE.
FROSCH, *m*. kikvorsch, kikker, *m*.; (48) gezwel onder de tong; (175) gezwel in den bek, *o*.; (186) voetzoeker, klapper, *m*.; — *am Bogen einer Geige*, sleufje in den strijkstok eener viool, *o*. *—ADER, *v*. (106) ader onder de tong, *v*. *—BISS, *m*. (76) kikvorschenbeet, *m*. (waterplant). *—FISCH, *m*. (103) visch van het vijfde geslacht, *m*. *—LACHE, *—PFÜTZE, *v*. kikvorschpoel, *m*. sloot waar veel kikkers zijn, *v*. *—LAICH, *o*. kikvorschenzaad, *o*. -kuit, *v*. *—LAICHPFLASTER, *o*. (48) pleister van kikvorschenkuit, *v*.
FRÖSCHLEINGESCHWULST, *v*. zie FROSCH, (48).
FROSCHLÖFFEL, *m*. (76) waterweegbree, (soort van lischplant), *v*. zie WASSERWEGEBREIT. *...ÖL, *o*. kikvorscholie, -traan, *v*. *...PFEFFER, *m*. (76) soort van water-ranonkel, *v*. *...SATTEL, *m*. soort van zadel, *m*. *...STEIN, *m*. groene holle steen (vertoonende in het midden een oog), *m*. *...WURM, *m*. (103) jonge kikvorsch, *m*. jonge pad, *v*.
FROST, *m*. vorst, koude; rilling, huivering, *v*. *—BEULE, *v*. winter, *m*. winterbuil, (aan handen of voeten), *v*.
FRÖSTELN, *o*. en *onp. w*. rillen, huiverig zijn; zacht vriezen.
FROSTIG, *b. n*. en *bijw*. huiverig, rillend; *fig*. koud, onverschillig, koel, koeltjes.
FRÖSTLING, *m*. kouwelijk mensch, *m*.
FROSTRAUCH, *m*. rijp, rijm, *m*. *...WETTER, *o*. graauwe-, donkere lucht, *v*.; guur-, onaangenaam weder, *o*.
FROTTIREN, *b. w*. zie REIBEN.
FRUCHT, *v*. vrucht, *v*.; graan, koren; *fig*. gerucht, *o*.; — *tragen*, *bringen*, vruchtdragend zijn, vruchten voortbrengen. *—AST, *m*. vruchtdragende tak, *m*. *—AUGE, *o*. *—KNOPFE, *v*. knop van een' vruchtboom, *m*. *—BALG, *m*. (76) zaadvliesje der bloemen, *o*. *—BAR, *b. n*. vruchtbaar, rijk; *fig*. winstgevend, voordeelig. *—BARKEIT, *v*. vruchtbaarheid, *v*. *—BAUM, *m*. vruchtboom, *m*. *—BEHÄLTNISS, *o*. (76) klokhuisje, *o*. *—BODEN, *m*. korenzolder, *m*.; (76) onderste van een' bloemkelk, *o*. *—BRANNTWEIN, *m*. brandewijn van aardappelen enz., *m*. *—BRINGEND, *b. n*. vruchtdragend.
FRÜCHTCHEN, *o*. vruchtje; *fig*. stout kind, *o*.
FRUCHTEN, *o. w*. voordeel -, winst opleveren, - geven, baten.
FRUCHTESSIG, *m*. vruchtenazijn, *m*. *...FELD, *o*. korenveld, korenland, *o*. *...GARTEN, *m*. boomgaard, boogaard, *m*. *...GEHÄNGE, *o*. zie FRUCHTSCHNUR. *...GEHÄUSE, *o*. (76) zaadvlies, - huisje, *o*. *...GÖTTINN, *v*. (43) Ceres, Pomona, godin der vruchten en granen, *v*. *...GÜLTE, *v*. zie FRUCHTZINS. *...HANDEL, *m*. graanhandel, *m*. *...HÄNDLER, *m*. korenhandelaar, *m*. *...HÄNDLERINN, *v*. korenhandelaarster, *v*. *...HÄUSCHEN, *o*. zie ADERHÄUSCHEN DER NACHGEBURT. *...HORN, *m*. horen des overvloeds, *m*. *...HÜLSE, *v*. schil van graangewassen, *v*. *...KNOTEN, *m* (76) kiem, *v*. *...KORB, *m*. bloemenmand, *v*. vruchtenkorfje, *o*. fruitmand, *v*. *...LOS, *b. n*. en *bijw*. vruchteloos, vergeefsch, onnut; vergeefs. *...LOSIGKEIT, *v*. vruchteloosheid, vergeefsche moeite, *v*. *...MANGEL, *m*. gebrek aan graan, *o*. *...NIESSUNG, *v*. zie NIESSBRAUCH. *...RÖHRE, *o*. (76) stampertje, (het vrouwelijke deel der bloemen), *o*. *...SCHNUR, *v*. (18) loofwerk, *o*. *...SPERRE, *v*. verbod van uit- en invoer van granen, *o*. *...STEIN, *m*. versteende vrucht, *v*. *...STÜCK, *o*. (136) fruitstuk, *o*. *...WEIN, *m*. appel-, perendrank, *m*. *...WOLLE, *v*. (76) bosje dons aan vruchten en bloemen, *o*. *...ZEHENTE, *m*. tiende van granen, korentiende, *o*. *...ZINS, *m*. korentiende-regt, regt der tiende schoof, *o*. *...ZINSHERR, *m*. tiendheer, *m*.
FRÜH, *b. n*. en *bijw*. vroeg, vroegtijdig, bij tijds; vroegrijp, vroegtijdiglijk; vroeg in den morgen; *es ist noch sehr* —, het is nog zeer vroeg; *gestern*, *morgen* —, gisteren -, morgen ochtend; *heute* —, dezen -, heden morgen; — *oder spät*, vroeg of laat; *er war heute sehr* — *auf*, hij was heden vroeg ten bedde uit; *sie steht nicht gern* — *auf*, zij houdt niet van vroeg opstaan; *ein früher Tod*, een vroegtijdige dood.
FRÜHAPFEL, *m*. vroege appel, zomerappel, *m*. *...APRIKOSE, *v*. vroege abrikoos, *v*. *...ARBEIT, *v*. arbeid in den morgenstond, *m*. ochtendwerk, *o*. *...BIRN, *v*. vroege peer, zomerpeer, *v*.
FRÜHE, *v*. vroegte, *v*.; *in aller* —, zeer vroeg, in de vroegte.
FRÜHERBSE, *v*. vroege erwt, *v*. *...GEBET, *v*. zie MORGENGEBET. *...GEBURT, *v*. ontijdige geboorte; misdragt, onvoldragen vrucht, *v*. *...GERSTE, *v*. vroege

gerst, zomergerst, *v.* *...JAHR, *o.* voorjaar, *o.* lente, *v.* zie FRÜHLING. *...KIRSCHE, *v.* vroegrijpe kers, *v.* *...KLUG, *b. n.* vroegrijp (van verstand).

FRÜHLING, *m.* lente, *v.* voorjaar, *o.*; *fig.* tijd der jeugd, *m.* eerste levenstijdperk; kind vóór het einde der zwangerschap geboren, *o.* misdragt, *v.*

FRÜHLINGS, *b. n.* tot de lente behoorende, voorjaars. *—BLUME, *v.* lentebloem, *v.* *—FIEBER, *o.* voorjaarskoorts, *v.* *—LUFT, *v.* lente-, voorjaarslucht, *v.* *—NACHTGLEICHE, *v.* lente-nachtevening, *v.* *—PUNKT, *m.* (157) lentepunt, *o.* (wanneer de zon in het teeken van den ram treedt). *—ZEIT, *v.* saizoen der lente, voorjaar, *o.* lente, *v.*

FRÜHMESSE, *v.* vroegmis, vroege-, ochtendmis, *v.* *...METTE, *v.* vroegmetten, *v. mv.* *...MONAT, *m.* Maart, Lentemaand, *v.* *...MORGENS, *bijw.* in den vroegen morgen. *...OBST, *o.* vroegrijpe vruchten, *v. mv.* *...PREDIGER, *m.* leeraar die de vroegpreêk houdt, *m.* *...PREDIGT, *o.* vroegpreêk, *v.* *...REGEN, *m.* voorjaarsregen; regen in den vroegen morgen, *m.* *...SAAT, *v.* eerste zaaijing, *v.* *...SONNE, *v.* ochtendzon, *v.* *...STÜCK, *o.* ontbijt', *o.* *...STÜCKEN, *o. w.* ontbijten, het ontbijt gebruiken, -nemen. *...STUNDE, *v.* ochtendstond, *m.* ochtenduur, *o.* *...TRAUBE, *v.* vroegrijpe druif, *v.* *...ZEITIG, *b. n.* en *bijw.* vroegtijdig, vroegrijp, vroegtijdiglijk. *...ZEITIGKEIT, *v.* rijpheid vóór den tijd, vroegtijdigheid, *v.*

FUCHS, *m.* vos; *fig.* (§) slimme-, looze vos; vos (paard), *m.* vossenvellen, *o. mv.*; (§) roodkop, vos; jonge student, *m.*; *ein Rock mit — gefüttert*, een kleed met vossenvel gevoerd; *er ist ein feiner (schlauer) —*, hij is een slimmert; *er hat Füchse*, hij heeft pitten, -dukaten, er zitten poppen bij hem.

FUCHSAMBER, *m.* zwarte barnsteen, *m.* *...ARTIG, *b. n.* als een vos, naar een' vos gelijkende. *...BALG, *m.* *...FELL, *o.* vossenvel, *o.* vossenhuid, *v.*; *fig. den — streichen*, (iemand) flikflooijen, vleijen. *...BART, *m.* (76) soort van heester (in de Levant) waaruit men gom trekt; *fig.* roodbaard, *m.* *...BAU, *m.* vossehol, *o.* *...BEERE, *v.* soort van braambezie, *v.*

FÜCHSCHEN, *o.* vosje, *o.* kleine-, jonge vos, *m.*

FUCHSEISEN, *o.* vosseval, *m.*

FÜCHSELN, *o. w.* ter vossenjagt uitgaan, vossen jagen; den vos ruiken.

FUCHSFALLE, *v.* zie FUCHSEISEN. *...FETT, *o.* vossevet, *o.* *...GANS, *v.* (soort van afrikaansche) gans, *v.* *...GRUBE, *...HÖHLE, *v.* *...LOCH, *o.* vossenkuil, *m.* *...HÜTTE, *v.* hut waar de jager de vossen beloert, *v.* *...ICHT, *b. n.* als een vos, rood; naar een' vos riekende.

FÜCHSINN, *v.* wijfje van den vos, *o.*

FUCHSJAGD, *v.* vossenjagt, *v.* *...JÄGER, *m.* vossenjager, *m.* *...LEHM, *m.* gele mergel, *m.* *...MIST, *m.* vossendrek, *m.* *...PELZ, *m.* vossenvel, *o.*; pels van vossevel, *m.* *...PRELLEN, *o.* het wippen op eene deken, *o.* *...ROTH, *b. n.* rood, rosachtig, ros, vosrood. *...SCHECKE, *v.* schimmel met rosachtige vlekken, *m.* *...SCHROT, *m.* grove hagel, *m.*

FUCHSSCHWANZ, *m.* vossestaart, (ook 76), *m.*; *den — streichen*, *fuchsswänzen*, *fig.* (§) kruipen; flikflooijen, oorblazen. *...SCHWÄNZER, *m.* —INN, *v.* pluimstrijker, oorblazer, kruiper, flikflooijer, oogendienaar, *m.*; pluimstrijkster enz., *v.* *...SCHWÄNZEREI, *v.* flikflooijerij, kruiperij, laffe vleitaal, *v.* *...SCHWÄNZISCH, *b. n.* kruipend, flikflooijend, pluimstrijkend.

FUCHSSUCHT, *v.* hoofdzucht, *v.* *...TRAUBE, *v.* (76) vossedruif, *v.* *...ZIEMER, *m.* vossenroede, *v.*

FUCHTEL, *v.* degen met eene breede kling, *m.* lang en breed zwaard, *o.*; *die — bekommen*, slagen krijgen met het platte van de kling. *—N, *b. w.* met het platte van de kling slaan; *sich herum —*, zich rondvechten.

FUDER, *o.* voeder, *o.*; karrevracht, lading, *v.* last; voeder (soort van vat om wijn te meten), *m.* *—IG, *b. n.* eene lading bevattende. *—WEISE, *bijw.* in voeders, in dragten.

FUG, *m.* regt, *o.* billijkheid, redelijkheid, betamelijkheid, *v.*; *mit — und Recht*, met regt en billijkheid.

FUGE, *v.* voeg, bijeen-, zamenvoeging, sluiting, *v.*; gewricht (der leden), *o.*; keep, groeve, sponning (eener deur enz.); (171) fuge, *v.*; *aus den —n bringen*, uit het lid zetten; *aus den —n gehen*, *weichen*, losgaan, loslaten, wijken, zich verstuiken; *die —n verstreichen*, (95) voegen, de voegen instrijken, -invullen.

FÜGEBANK, *v.* (77) schaafbank, *v.* *...EISEN, *o.* (42) gruisijzertje, *o.* *...HOBEL, *m.* (77) ploegschaaf; (139) lijst-, rijschaaf, *v.*

FÜGEN, *b. w.* voegen, ineen-, zamenvoegen, ineensluiten, lasschen, hechten, invoegen; (168) aan elkander vastmaken (latten, balken), inkepen, inspon-

den, invoegen, indrijven; *fig.* beschikken, regelen, willen, besturen, (van het Opperwezen sprekende); *sich* —, in elkander sluiten, -passen; gebeuren, voorvallen, plaats hebben, schikken; *sich in etwas* —, zich in iets schikken; (66) *zu wissen* —, beteekenen, te weten doen. *—, *o. w.* (*w. g.*) of ook FUGEN, *einem* —, iemand genegen zijn.

FÜGEWORT, *v.* (151) zie BINDEWORT.

FÜGLICH, *b. n.* en *bijw.* voegzaam, gepast, passend, geschikt, welvoegelijk; op eene passende-, voegzame wijze. *—KEIT, *v.* (*w. g.*) welvoegelijkheid, gepastheid, *v.*

FUGLOS, *b. n.* en *bijw.* onwettig, -lijk, onbillijk. *—IGKEIT, *v.* onwettigheid; onbillijkheid, onredelijkheid; onbillijke-, onredelijke handelwijze, *v.*

FÜGUNG, *v.* in-, zamen-, bijeen-, ineenvoeging, inlassching, inzetting, binding, zamenbinding; (151) verbinding, konstruktie (der woorden), woordvoeging; *fig.* beschikking, bestemming (van God); (§) gebeurtenis, *v.* voorval, *o.*; zamenloop (van omstandigheden), *m.*

FÜHLBAR, *b. n.* voel-, tastbaar; *fig.* te gevoelen, te ontwaren. *—KEIT, *v.* voelbaarheid, tastbaarheid; *fig.* bevattelijkheid, *v.*

FÜHLEN, *b.* en *o. w.* voelen, tasten, bevoelen, betasten, aanraken, aanroeren; voelen, gevoelen; gevoelig zijn; *er fühlt sich*, hij gevoelt zich (ongesteld enz.); *einem den (an den) Puls* —, (en *fig. auf den Zahn* —,) iemand den pols voelen; *fig.* uithooren. *—, *o.* het voelen.

FÜHLHORN, *o.* (103) voelhoren (der dieren), *m.* *...LOS, *b. n.* ongevoelig; zie GEFÜHLLOS. *...LOSIGKEIT, *v.* gevoelloosheid, *v.*; zie GEFÜHLLOSIGKEIT. *...SPITZE, *...FADEN, *m.* (103) voelspriet, *m.*

FÜHRBAND, *o.* zie GÄNGELBAND.

FUHRE, *v.* vracht, wagen-, karrevracht, lading, *v.* vracht-, voerloon, *o.*; *mit der — bekommen*, per as ontvangen.

FÜHREN, *b. w.* voeren, geleiden, leiden, brengen, medegaan (met iemand); rijden; vervoeren, besturen; *einem bei der Hand* —, iemand bij de hand geleiden; — *Sie mich hin*, geleid mij derwaarts; *fig. einem die Hand* —, iemand de hand voeren (bij het schrijven enz.); *dieser Weg führt in die Stadt*, deze weg loopt naar de stad, dit is de weg naar de stad; *dieser Fluss führt Goldkörner mit sich*, deze rivier voert goudkorrels mede; *Geld, Gewehr bei sich* —, geld-, wapens bij zich dragen, -met zich voeren; *in die Höhe* —, naar de hoogte opvoeren, verheffen, zie AUFFÜHREN; *einen hinter das Licht* —, iemand bedotten, -bij den neus hebben; *eine Mauer, einen Zaun, einen Graben um etwas* —, met een' muur-, met eene heg-, met eene gracht of sloot omringen; *eine Handlung* —, een' handel drijven, het bestuur van een handelshuis hebben; *er führt diese Waare nicht*, hij houdt dit artikel er niet op na; *die Bücher* —, de boeken houden; *einen Bau* —, het opzigt hebben over eenig bouwwerk; *ein Amt* —, een ambt-, eene bediening waarnemen, vervullen; *den Degen, die Feder* —, den degen-, de pen voeren; *das Ruder* —, het roer (van staat enz.) in handen hebben, aan het roer zitten; *einen Namen* —, een' naam voeren, -dragen; *das Wort* —, het woord voeren, aan het woord zijn, spreken; *zu Gemüthe* —, (iemand iets) op het hart drukken; *etwas im Schilde* —, iets in het schild voeren, iets beoogen, -bedoelen, -voornemens zijn.

FÜHRER, *m.* leider, geleider, leidsman, bestuurder, beheerder, kondukteur, *m.* *—INN, *v.* leidsvrouw, bestuurster, *v.*

FUHRKNECHT, *m.* karrevoerdersknecht, *m.* *...LOHN, *o.* voer-, vrachtloon, *o.* vracht, *v.* *...MANN, *m.* voerman, karrevoerder; (157) wagenman, (een der noordelijkste sterrebeelden), *m.* *...MANNSKITTEL, *m.* voermans-, boerenkiel, *v.*

FÜHRUNG, *v.* leiding, waarneming, *v.* bestuur, beheer; (203) zeemanspakje, *o.*; *die göttliche* —, de goddelijke besturing.

FÜHRWAGEN, *m.* kar, *v.* vrachtwagen, *m.* *...WEG, *m.* rijweg, groote-, algemeene weg, *m.* zie FAHRWEG. *...WERK, *v.* voertuig, rijtuig, *o.* *...WESEN, *o.* al hetgeen het rij- of voertuig betreft.

FÜLLBÄNDER, *mv.* (141) kleine poststijlen, *m. mv.* *...BIER, *o.* bier om aan te vullen, *o.*

FÜLLE, *v.* volheid, *v.* overvloed, *m.* overvloedigeid, ruime mate, *v.*; (74) vulsel *o.*

FÜLLEN, *o.* veulen, *o.* *—, FOHLEN, *o. w.* veulens-, jonge ezels werpen. *—, *b. w.* vullen, op-, aanvullen; (74) vullen met vulsel; *in ein Fass* —, in een vat doen, tonnen; *Wein auf Flaschen* —, een stukvat wijn op flesschen aftappen; *eine Pfeife* —, eene pijp stoppen.

FÜLLERDE, *v.* aarde om aan te vullen,

v. *...HAAR, o. vulhaar, o. *...HALS, m. trechter, m. *...HORN, o. zie FRUCHTHORN. *...KANNE, v. groote pot, m. *...KELLE, v. potlepel, m. *...LAGER, o. (21) trog, m. *...MUND, m. (18) fundament, o. funderring, v. *...SEL, o. (74) vulsel, o. *...STEINE, m. mv. vul-, stopsteenen, m. mv. *...UNG, v. vulling, aan-, op-, bijvulling, v. het vullen; (139) vulling, v. *...WEIN, m. vatwijn, wijn op fust, m. *...WORT, o. zie FLICKWORT.

FUMMELHOLZ, o. (138) likhout, o.

FUND, m. vond, m. het gevondene; *fig.* ontmoeting, ontdekking, vinding, v. *—AMENT, v. fondament, o. grondslag, m. *—GRUBE, v. mijn, mijngroeve, v.

FÜNF, telw. en b. n. vijf; — *gerade sein lassen*, door de vingers zien, met toegevendheid behandelen.

FÜNFE, v. *—R, m. vijf, (als cijfer of getalmerk), v.; (145) *alle Fünfen*, twee vijven.

FÜNFECK, o. vijfhoek, m. *...ECKIG, b. n. vijfhoekig. *...EIMERIG, b. n. (vat) dat vijf emmers kan bevatten. *—ERLEI, b. n. en *bijw.* vijfderlei, vijfderhande; van vijf verschillende soorten. *...FACH, *...FALTIG, b. n. vijfvoudig; *das —e*, het vijfvoudige. *...FINGERFISCH, m. (103) vijfvingervisch, m. *...FINGERKRAUT, o. (76) vijfvingerkruid, o. *...FÜSSIG, b. n. vijfvoetig; *ein —er Vers*, een vijfvoetig vers. *...HERR, m. (156) vijfman, (ook bij de oude Romeinen zekere magistraatspersoon), m. *...HERRENAMT, o. (156) waardigheid van vijfman, v. *...JÄHRIG, b. n. vijfjarig. *...MAL, b. n. vijfmaal. *...MALIG, b. n. vijfmaal herhaald wordende. *...MONATLICH, b. n. vijfmaandelijksch. *...PFÜNDIG, b. n. van vijf pond, vijf pond wegende; *eine —e Kanone*, een vijfponder. *...RUDERIG, b. n. met vijf roeibanken; *eine —e Galeere*, roeischip met vijf roeibanken. *...SAITIG, b. n. met vijf snaren. *...SÄULIG, b. n. met vijf zuilen. *...SEITIG, b. n. zie FÜNFECKIG. *...STIMMIG, b. n. (171) voor vijf stemmen, -partijen. *...TÄGIG, b. n. vijfdaagsch.

FÜNFTE, b. n. *der —, die —, das —*, de -, het vijfde; *der —*, de vijfde (der maand). *—HALB, b. n. vijfdehalf, vier en een half. *—L, o. vijfde, vijfde deel, o. *—NS, *bijw.* ten vijfde, in de vijfde plaats.

FÜNFTHALERSTÜCK, o. pistool, v. louis, m.

FÜNFZEHEN, telw. en b. n. vijftien. *—ECK, m. vijftienhoek, m. *—ERLEI, b. n. vijftienderlei, van vijftien verschillende soorten. *—TE, b. n. *der —, die —, das —*, de -, het vijftiende; *der —*, de vijftiende (der maand). *—TEL, o. vijftiende deel, vijftiende, o.

FÜNFZIG, telw. en b. n. vijftig. *—ERLEI, b. n. van vijftig verschillende soorten, vijftigerlei. *—ER, m. *—ERINN, v. vijftigjarige man, vijftiger, m. vijftigjarige vrouw, v. *—JÄHRIG, b. n. vijftigjarig. *—STE, b. n. vijftigste. *—THEIL, o. vijftigste deel, vijftigste, o.

FÜNKCHEN, o. vonkje, (ook *fig.*), o.

FUNKE, v. vonk, sprank, (ook *fig.*), v. *—LN, o. w. vonkelen, schitteren. —, o. vonkeling, v. het vonkelen, schitteren (van stoffen enz.). *—LNAGELNEU, b. n. spek-, splinternieuw, nagelnieuw. *—N, o. w. vonken, vonken verspreiden.

FÜR, vz. voor, in plaats van, van wege, namens; als; — *einen Reden bezahlen*, voor iemand spreken, iemands voorspraak zijn; voor iemand betalen; *einen Thaler — den Mann*, — *die Person*, een daalder per hoofd; — *Bezahlung annehmen*, in betaling nemen; *die Woche — drei Gulden leben*, van drie gulden in de week leven; — *sich leben*, voor zich zelven-, afgezonderd leven; — *das Fieber*, (goed) tegen (voor) de koorts; *Mann — Mann*, man voor man, hoofdsgewijze; *Stück — Stück*, stuk voor stuk; *Tag — Tag*, dag aan dag; — *das erste, fürs erste*, ten eerste, eerstelijk, in de eerste plaats; — *jetzt*, voor het tegenwoordige, voor het oogenblik; — *und —*, in alle eeuwigheid.

FÜRBASS, *bijw.* verder, vooruit.

FÜRBITTE, v. voorspraak, tusschenkomst, voorbede; bemiddeling, v.; *eine — einlegen*, een goed woord doen; *die — der Heiligen*, de voorbiddingen der heiligen; *die öffentliche —*, gebed voor de overheid. *—R, m. bemiddelaar, voorspreker, m. voorspraak, v.

FURCHE, o. vore, v.; *fig.* rimpel, m.; (2) *die erste —*, de eerste vore bij het ploegen; *die letzte —*, de laatste vore, scheidingsvore; *breite und tiefe —*, breede en diepe vore. *—N, (*Furchen ziehen*), b. w. voren met den ploeg maken.

FURCHT, v. vrees; bevreesdheid, bezorgdheid, beduchtheid, v.; *die — Gottes*, de vreeze Gods; *alles in — und Schrecken setzen*, allen vrees en schrik aanjagen; *aus — zu*, uit vrees van. *—BAR, b. n. vreeselijk, geducht, verschrikkelijk, vervaarlijk; *sich — machen*, zich

geducht maken, voor zich doen beven. *—BARKEIT, v. vreeselijkheid, verschrikkelijkheid, geduchtheid, v.
FÜRCHTEN, b. w. vreezen, vrees voeden, duchten; bevreesd -, bang zijn, schromen; *Gott* —, God vreezen; *sich vor einem, vor einer Sache* —, voor iets -, voor iemand vreezen. *...ERLICH, b. n. en bijw. vreeselijk, verschrikkelijk, vrees-, schrikwekkend, ontzettend; schromelijk; vervaarlijk, ijselijk, afschuwelijk.
FURCHTLOS, b. n. en bijw. onbevreesd, onbeschroomd, onversaagd; niet vervaard, zonder vrees, - schroom; zie UNERSCHROCKEN. *...SAM, b. n. en bijw. vreesachtig, bang, beschroomd, bloohartig, laf; vreesachtiglijk, met schroom. *...SAMKEIT, v. bevreesdheid, beschroomdheid; bloohartigheid, vervaardheid, v.
FURIE, v. razernij, woede; *fig.* furie, v.; boos -, kwaadaardig wijf, o. helleveeg, v. zie WUTH.
FURIER, m. (97) foerier, m. *—SCHÜTZ, m. (97) onderfoerier, soldaat die den foerier helpt, m.
FÜRLIEB, bijw. voor lief; — *nehmen*, voor lief nemen, zich laten welgevallen, tevreden zijn met.
FURNIER, o. (139) inlegsel, dun blaadje hout, o.
FURNIREN, b. w. (139) inleggen; *furnirte Arbeit*, ingelegd schrijnwerk, o. zie ook EINLEGEN.
FURRAGE, v. zie FUTTER. *...GIREN, o. w (97) foerageren.
FÜRSPRACHE, v. *...SPRUCH, m. zie FÜRBITTE. *...SPRECHER, m. zie FÜRBITTER.
FÜRST, m. vorst, prins, m.; *er lebt wie ein* —, hij leeft vorstelijk, - als een vorst. *—CHEN, o. vorstje, prinsje, o. (schimpende).
FÜRSTENBANK, v. vorstenbank, v. *...BRIEF, m. vorstelijke brief, m. *—HAUS, o. vorstelijk paleis; vorstelijk geslacht, vorstenhuis, o. *...HUT, m. vorstelijke -, hertogelijke hoed, m. *...KRONE, v. vorstelijke kroon, vorstenkroon, v. *...LEHEN, o. vorstelijk leen, o. *...MÄSSIG, b. n. vorstelijk, als een vorst. *...RECHT, o. vorstelijk regt, o.; vorstelijke waardigheid, v. *...SCHULE, v. doorluchtige school, v. *...SITZ, m. vorstelijke zetel, m. - residentie, v. vorstelijk verblijf, o. *...STAAT, m. vorstelijke staat, m. *...STAND, m. vorstelijke waardigheid, v. rang -, stand eens vorsten, m. *...TAG, m. vergadering van vorsten, v. rijksdag, m. *...THUM, o. vorstendom, prinsdom, o. *...VEREIN, o. verbond van vorsten, o. koalitie, v.
FÜRSTINN, v. vorstin, prinses, v.
FÜRSTLICH, b. n. en bijw. vorstelijk; als vorst.
FURT, v. wadde, v.
FÜRWAHR, bijw. in waarheid; voorwaar, zekerlijk. *...WORT, o. (151) voornaamwoord, o. zie ook FÜRBITTE.
FURZ, m. (§) poep, veest, v. scheet, wind, m. *—EN, o. w. poepen, schijten, winden -, veesten laten.
FUSEL, m. foeselbrandewijn; *fig.* (§) slechte drank, m.
FUSILIER, m. (97) fuselier, m.
FUSS, m. voet, m. been, o. poot, m.; (18) voetstuk (eener zuil), o.; *fig.* voet (van een' berg, eene tafel, een' stoel enz.); voet (maat van 12 duim); voet (standaard van munten); (25) voet, m.; *zu —e*, te voet; *gut, nicht gut zu —e sein*, goed-, niet goed ter been zijn, goed -, niet goed kunnen voeteren; *ein hölzerner* —, een houten been; *einem zu Füssen fallen*, zich aan de voeten van iemand werpen, voor iemand te voet vallen; — *für* —, voet voor voet, voet bij voet; *stehenden —es*, op staanden voet, onmiddellijk; *ich bin mit keinem Fusse zu ihm gekommen*, ik heb geen' voet in zijn huis gezet; *sich auf die Füsse machen*, zich op weg begeven, beginnen te loopen; *einen auf freien — stellen*, iemand op vrije voeten stellen, iemand de vrijheid hergeven; — *halten*, vasthouden, bij zijn stuk blijven; *festen — fassen*, vasten voeten krijgen; *einem etwas unter dem Fusse geben*, iemand narigt geven aangaande iets; *einem auf dem Fusse nachfolgen*, iemand achterna zitten, - op de hielen volgen; *auf was für einen Fuss stehen Sie mit ihm?* op welken voet staat gij met hem? *nach dem Leipziger Fusse geprägt*, naar den Leipziger standaard gemunt; *auf einem grossen —e leben*, op een' grooten voet leven.
FUSSANGEL, v. voetangel, m. *...ANZUG, m. schoeisel, o. *...BAD, o. voetbad, o. *...BALLEN, m. bal van den voet, m. *...BANK, v. zie FUSSSCHEMEL. *...BECKEN, o. kuip -, tobbe voor een voetbad, v. *...BIEGE, v. vreeg, voetbuiging, v. bovenste van den voet, o. *...BINDE, v. voetzwachtel, o. *...BLATT, o. voorste gedeelte van den voet, o. *...BODEN, m. grond, vloer, m. *...BOTE, m. bode te voet, m. *...BRET, o. voeteneinde (van een bed), o.
FÜSSCHEN, o. voetje, pootje, o.
FUSSDECKE, v. dekkleed voor de voeten, o. *...EISEN, o. zie FUSSANGEL; voetboeijen, m. mv.

Füsseln, *o. w.* (§) voeteren, (een' weg) te voet afleggen.

Fussen, *o. w.* vast staan, zich op vasten bodem bevinden; *fig.* *auf etwas* —, op iets vertrouwen, - rekenen, zich op iets verlaten.

Fussfall, *m.* voetval, *m.*; *einen — thun*, eenen voetval doen (voor een' hooggeplaatsten persoon). *...**fällig**, *b. n.* geknield; knielende, buigende. *...**flasche**, *v.* zie **Fusswärmer**. *...**gänger**, *m.* —**inn**, *v.* voetganger, voeteerder, *m.*; voetgangster, *v.* *...**gesimse**, *o.* (18) lijstwerk onder aan eene zuil, *o.* *...**gestell**, *o.* voetstuk, *o.* *...**getäfel**, *o.* vloerwerk, *o.* *...**gicht**, *v.* voeteuvel, pootje, podagra, *o.* jicht, *v.* *...**hammer**, *m.* (45) builhamer, *m.* *...**knecht**, *m.* (97) voetknecht; boschopziener, *m.* *...**kuss**, *m.* voetkus, (der pausen), *m.*

Füssling, *m.* voet van eene kous, *m.*

Fussmass, *o.* voetmaat, *v.* *...**mörser**, *m.* (5) voetmortier, *o.* *...**pfad**, *o.* zie **Fusssteig**. *...**punkt**, *m.* (157) voetpunt, nadir, *o.* *...**scheit**, *o.* (72) stommel, *m.* *...**schemel**, *m.* voetbankje, schabelletje, *o.* *...**socke**, *v.* zie **Socke**. *...**sohle**, *v.* voetzool, *v.* *...**sohlenmuskel**, *m.* (106) zoolspier, *v.* *...**spur**, *...**stapfe**, *m.* voetspoor, *o.* voetstap, *m.*; *fig.* *in eines Fussstapfen treten*, iemands voetspoor volgen. *...**steig**, *m.* voetpad, *o.*; *fig.* uitvlugt, *v.* voorwendsel, achterdeurtje, *o.* *...**stock**, *m.* leerlooijerswerktuig, *o.* *...**stoss**, *m.* schop, *m.* *...**strick**, *m.* voetkluisters, *m. mv.* spanketen, *v.* *...**stück**, *o.* (188) onderste gedeelte (voet) van het wapenschild, *o.* *...**tag**, *m.* dag waarop heerendiensten door loopen worden verrigt, *m.* *...**teppich**, *m.* vloertapijt, *o.* *...**tritt**, *m.* trap met den voet, *m.*; trede, *v.*; voetspoor, *o.* stap, voetstap, *m.*; voetbankje, *o.* *...**volk**, *o.* (97) voetvolk, *o.* infanterie, *v.* *...**wanne**, *v.* tobbetje om de voeten er in te wasschen, *o.* *...**wärmer**, *m.* stoof, *v.* *...**waschen**, *o.* het wasschen der voeten. *...**wasser**, *o.* water om de voeten te wasschen, *o.* *...**weg**, *m.* voetpad, *o.* kleine steentjes, *o. mv.* *...**werk**, *o.* kousen en schoenen; *fig.* de voeten. *...**winde**, *v.* dommekracht, *v.* *...**wurzel**, *v.* (106) voetwortel, *m.* *...**zehe**, *v.* teen, toon (van den voet), *m.*

Futter, *o.* voering, *v.*; overtreksel, foedraal, *o.* koker, *m.*; (139) deurvoering, *v.*; (54) gat waarin de spil draait, *o.* *—, voeder, eten, voêr (voor vogels, vee enz.), *o.*; *die Pferde haben ihr — bekommen*, de paarden zijn gevoêrd; *sechs Meilen in einem — machen*, zes mijlen afleggen zonder hooi of haver te krijgen (van een paard); — *sammeln*, — *schneiden*, voeder halen, foerageren.

Futteral, *o.* foedraal, *o.* koker, *m.* overtreksel, *o.* scheede, *v.* *—**macher**, *m.* foedraal-, scheedemaker, *m.*

Futterband, *o.* kapsel van eene paruik, *o.* *...**bank**, *v.* snijkist van het voeder, *v.* *...**barchent**, *m.* bombazijn, *o.* *...**boden**, *m.* hooizolder, *m.* *...**bret**, *o.* (18) stut-, schoorplank, *v.* *...**dielen**, *v. mv.* (131) wagenringen, *v. mv.*

Futterer, *m.* voederbezorger, *m.*

Futtergeld, *o.* voedergeld, *o.* *...**gras**, *o.* voedergras, *o.* *...**hemd**, *o.* hemd-, borstrok, *m.* *...**holen**, *...**sammeln**, *o.* het foerageren, voeder halen; *der aufs — ausreitet*, foerageur. *...**honig**, *m.* honig waarmede men de bijen voedt in de lente, *m.* *...**kasten**, *m.* voeder-, haverkast of kist, *v.* *...**klinge**, *v.* snij-, hakmes voor het voeder, *o.* *...**knecht**, *m.* voederhaler, *m.* *...**korn**, *o.* graan voor voeder (der paarden), *o.* *....**kraut**, *o.* voederkruid, *o.* *...**leinwand**, *v.* voeringkatoen, linnen om te voeren, *o.* *...**marschall**, *m.* (97) foeragemeester, *m.* *...**mauer**, *v.* (18 en 180) bekleedingsmuur, *m.* *...**metze**, *v.* voeder voor het vee, gemengd voeder, *o.*

Füttern, *b. w.* voeren, van voering voorzien (een kleed); *mit Pelz* —, met pels voeren; *mit Watte* —, met watte voeren, watteren; *ein Futteral mit Tuch* —, een foedraal van binnen met laken bekleeden. *—, voederen, voêren, voedsel-, eten-, spijs geven; *ein Kind* —, voedsel in den mond geven aan een kind; *junge Vögel* —, aan jonge vogeltjes uit de hand eten geven. *—, *o. w.* voeden, voedzaam zijn (van spijzen); genoegzaam zijn. —, *o.* voedering, *v.* het voederen.

Futternetz, *o.* voedermandje, *o.* *...**raufe**, *v.* ruif, (in stallen), *v.* *...**rehe**, *v.* (175) bevanging (van een paard), *v.* *...**sack**, *m.* voeder-, haverzak, *m.* *...**schneider**, *m.* voederhaler, *m.* *...**schreiber**, *m.* schrijver die aanteekening houdt van het verbruikte voeder, *m.* *...**schwinge**, *...**wanne**, *v.* wan om haver te wannen, *v.* *...**stroh**, *o.* voederstroo, haksel, gehakt stroo, *o.*

Fütterung, *v.* voedering, *v.* het voede-

ren ; voeder, *o.*; voering ; bekleeding ; (203) kleeding, smarting ; (13) voering der drukpers ; (143) pleister van klei en gestampte kolen , *v.*

FUTTERZEUG , *o.* voering om kleedingstukken te voeren, *v.* voeringkatoen, *o.*
FUTURUM , *o.* (151) toekomende tijd, *m.*
FUI , FY , *tw.* foei !

G.

G , *o.* G , (de letter); (171) si (muzieknoot) , *v.*
GABE , *v.* gave , *v.* geschenk , *o.*; aalmoes , liefdegift ; (14) dosis , artsenijmaat ; *fig.* gave , *v.* talent , *o.* bekwaamheid, *v.*; *Steuern und Gaben*, schot en lot , belastingen.
GABEL , *v.* vork , gaffel , tafel-, eetvork , *m.*; — *an einem Karren*, onderstel van twee dissels , *o.*; — *am Pumpenschwengel*, arm van den gekstok eener pomp, *m.*; *die —n am Hirschgeweih*, vorksgewijze gevormde horens (van het hert), *m. mv.*; *die zwei eisernen —n (zur Stütze des Mastes) —*, staanders (bij den mast) , *m. mv.*
GÄBELCHEN, *o.* vorkje, *o.*; *die — an Weinreben*, hoekrankjes -, spruitjes aan een' wijngaard , *o. mv.*
GABELANKER , *m.* tuianker, *o.*; (18) houvast, *m.*; *den — auswerfen*, het tuianker uitwerpen , vertuijen ; *den — lichten* , het tuianker ligten. *...DEICHSEL , *v.* lamoen (aan een rijtuig) , *v.* dissels, disselboomen , *m. mv.* *...FÖRMIG , *...ICHT , *b. n.* vorkvormig ; (76) gespleten -, vorksgewijze gegroeid ; — *getheilt*, — *gespalten*, gevorkt ; *sich — theilen* , *spalten*, zich vorksgewijze indeelen , -splijten. *—FRÜHSTÜCK , *o.* vork-ontbijt, (déjeuner à la fourchette), *o.* *...GEHÖRN , *o.* horens van een hert , gaffel-, gevorkte horens , *m. mv.* *...HIRSCH , *o.* hert met roode hoornen , *o.* *...HOLZ , *o.* gevorkt hout , *o.*; disselboomen , *m. mv.*; (131) zwaanshals, kropband, *m.* *...KRAUT, *o.* (76) gebloemde plant, *v.* waterhennep , *v.* *...KREUZ , *o.* gaffelkruis , (figuur als eene Y), *o.* *...MAST , *m.* gaffelmast, *m.*
GABELN , *b. w.* (*w. g.*) opnemen , doorsteken (met eene vork).
GABELPFERD, *o.* paard aan den disselboom , *o.* *...SCHWANZ , *m.* kleine havik ; langstaartige kolibri ; soort van visch met gevorkten staart; dubbelstaart (rups) , *m.* *...STANGE , *v.* gaffelstaak, *v.* *...STICH , *m.* steek met eene vork , *m.* *...STIEL , *m.* steel eener vork , *m.* *...STÜCK , *o.* gaffelkanon (dat op een onderstuk werd gelegd) ; (188) gaffelstuk, *o.* *...WAGEN, *m.* wagen met eene lamoen , *m.* *...ZACKE , *...ZINKE , *v.* tand eener vork , *m.*
GABEN , *v. mv.* zie GABE.
GABLER , *m.* post , (visch) , *m.*; zie ook GABELHIRSCH.
GACKERN , *o. w.* kwaken (als de ganzen); kakelen (als de hennen) ; *fig.* (§) babbelen , snappen , praten.
GADEN , *m.* zie STOCKWERK.
GAFFEN , *o. w.* gapen (naar iets), aangapen. *...ER , *m.* gaper , botmuil, *m.* —INN , *v.* gaapster , domme deern , *v.*
GAGAT , *m.* git , *o.*
GÄH , *b. n.* zie ZÄH.
GÄHNAFFE , *m.* zie MAULAFFE.
GÄHNEN , *o. w.* geeuwen ; gapen. *—, *o.* het gapen , geeuwen, geeuwing , *v.* *...ER , *m.* gaper, geeuwer, *m.*
GÄHRE, *v.* gisting, rijzing, *v.* *—N, *o. w.* (*onr.*) gisten , rijzen. *...UNG , *v.* rijzing , gisting (van het jonge bier) ; *fig.* gisting (der gemoederen) , opbruising , opgewondenheid , *v.*; *die Lehre von der —* , de leer der gisting. —S-KRAFT , *v.* gistkracht , *v.* gistingsvermogen, *o.* —SMESSER, *m.* (88) gistingmeter, *m.* —SMITTEL , *o.* middel om te doen gisten , *o.*
GAKSEN , *o. w.* kakelen (als de hennen).
GALA , *v.* *—KLEID , *o.* gala , galakleed , *o.*
GALAKTIT , *m.* zie MILCHSTEIN.
GALAN , *m.* minnaar, vrijer, galant, *m.* zie LIEBHABER. *—T , *b. n.* beleefd , hoffelijk , galant.
GALANTERIE , *v.* hoffelijkheid , beleefdheid , galanterie , *v.* *—DEGEN , *m.* (§) kort degentje , *o.* *—HÄNDLER , *m.* —INN , *v.* verkooper -, verkoopster van galanteriewaren , *m. v.*; modehandelaarster , *v.* *—KRANKHEIT , *v.* venus -, venerische ziekte , *v.* *—SCHWESTER , *v.* (§) ligt vrouwspersoon , olijk zusje , *o.* *—WAARE , —ARBEIT , *v.* galanterie-waren , galanteriën , *v. mv.*
GALATAG , *m.* gala-feestdag (ten hove) , *m.*
GALBAN , *o.* zie MUTTERHARZ.
GALEASSE , GALEONE , *v.* galjas , groote galei , *v.*

Galeere, *v.* galei, *v.*; (133) destilleer-fornuis, *o.* *—**nanker**, *o.* galei-anker, -haak, *m.* *—**nbediente**, *m.* bottelier (op eene galei), *m.* *—**nhauptmann**, *m.* kapitein-, bevelvoerder op eene galei; (40) trierarch, galei-kapitein, *m.* *—**nsklave**, *m.* galei-slaaf, -boef, *m.* *—**nsegel**, *o.* marabant, *m.* mooi- of slechtweêr-zeil, *o.* *—**nstock**, *m.* draai-, basstijl, *m.* *—**nvogt**, *m.* bevelhebber over de galeiboeven, *m.*

Galeote, *v.* zie **Galiote**.

Galgant, *m.* *—**wurzel**, *v.* (76) galgant, (oostindische wortel), *m.*

Galgen, *m.* galg, *v.* (ook 13); *fig.* (§) *es steht — und Rad drauf*, de galg is er mede gemoeid; *er seht aus als ob er vom — gefallen wäre*, hij ziet er uit als een gehangene; *geh an den —*, loop naar de galg. *—**dieb**, *—**schelm**, *—**schwengel**, *—**vogel**, *m.* (§) galgenaas, *o.* -brok, guit, uilenspiegel, *m.* *—**förmig**, *b. n.* galgvormig. *—**frist**, *v. fig.* zeer kort uitstel, *o.* *—**holz**, *o.* galghout, *o.*; *fig.* (§) *er ist so falsch wie —*, hij is zoo valsch als Judas. *—**leiter**, *v.* galg-, schavot-ladder, *v.* *—**mässig**, *b. n.* doodschuldig, uiterst misdadig. *—**strick**, *m.* strop; *fig.* galgenstrik, deugniet, schalk, *m.*

Galimathias, *o.* wartaal, *v.*

Galitzenstein, *m.* zie **Zinkvitriol**.

Gallapfel, *m.* galnoot, *v.* *—**fliege**, *...**wespe**, *v.* galwesp, *v.*

Galle, *v.* gal, *v.*; kniegezwel (van een paard), *o.*; (59) staart (van wild), *m.*; *fig. er hat keine —*, hij is zonder gal; *die — läuft ihm über*, hij is razend-, dol van woede; *seine — ausschütten*, zijne gal (drift) uitbraken. *—**n**, *b. w.* (179) met galnoot bereiden; (74) gallen (een' visch), de gal uitnemen. *—, *o. w.* (59) water lozen, pissen (van een beest).

Gällen, *o. w.* weêrgalmen, klinken.

Gallenader, *v.* (106) gal-ader (met de galblaas in verbinding), *v.* *—**bitter**, *b. n.* bitter als gal. *—**blase**, *v.* galblaas, *v.* *—**fieber**, *o.* galkoorts, *v.* *—**gefässe**, *o. mv.* (106) galvaten, *o. mv.* *—**pulsader**, *v.* (106) gal-slagader, *v.* *—**stein**, *m.* galsteen, *m.* *—**sucht**, *v.* geelzucht, -ziekte, geeling, *v.* *—**süchtig**, *(gallsüchtig)*, *b. n.* geelzuchtig; *fig.* zwartgallig, droefgeestig.

Gallerie, *v.* galerij, gaanderij, *v.* zie **Gang**.

Gallertartig, *b. n.* geleiachtig.

Gallerte, *v.* gelei; (76) zekere plant, *v.*

Gallicht, **Gallig**, *b. n.* galachtig, gallig.

Gallinsect, *o.* (106) galnotenvlieg, *v.*

Gallion, *o.* (203) galjoen, *o.* boeg van een schip, *m.* *—**e**, *v.* galjoen (schip), *o.*

Galliote, *v.* galjoot, (vaartuig), *v.*

Gallmei, *m.* kalamijnsteen, *m.*

Galloschе, *v.* zie **Ueberschuh**.

Galone, *v.* zie **Barde**, **Tresse**.

Galopp, *m.* ren, galop, *m.*; *im kurzen, im starken — reiten*, in den korten-, harden draf rijden, galopperen. *—**iren**, *o. w.* galopperen. *—, *o.* het galopperen, rennen.

Galvanisch, *b. w.* (104) galvanisch. *...**isiren**, *b. w.* galvaniseren. *...**ismus**, *m.* galvanismus, *o.*

Gamasche, *v.* slopkous, *v.*

Ganasse, *v.* onderste kakebeen van een paard, *o.*

Ganerbe, *m.* mede-erfgenaam, mede-bezitter (van een goed, eener heerlijkheid), *m.* *...**erbschaft**, *v.* mede-erfgenaamschap, *o.* mede-eigendom, *m.*; verbond van eigenaren eener heerlijkheid, *o.*

Gang, *m.* stap, gang, *m.* het gaan; gang, tred, *m.*; houding, *v.* gang (van een paard); gang, *m.* vaart, *v.* bezeildheid (van een schip); doktersvisite, *v.*; gang, doorgang, *m.* galerij (in een huis); laan (in een' tuin), *v.*; (106) doorgang, *m.* kanaal, *o.* geleider, *m.* buis, pijp; (9) ader, *v.* tak (eener mijn), *m.*; gat (in eene leigroeve), *o.*; (135) uitval, *m.* assaut, *o.*; (67) streng haar (in eene paruik), *v.* inslag van haar, *m.*; *(Tracht Speisen)*, opdissching (van spijzen); *fig.* beweging, *v.*; loop, gang, *m.*; *ein geheimer — zwischen Zimmern*, een geheime doorgang tusschen kamers; *ein unterirdischer —*, een onderaardsche gang; *ein gewölbter —*, een verborgen-, overwelfde gang; *— zwischen einem Bette und der Wand*, naauwte tusschen het bed en den muur; *— im Stalle unter der Pferden*, ruimte voor den achteruitslag der paarden; *seinen — hurtig fortgehen*, goed doorloopen, doorzetten; *im —e sein*, aan den gang zijn; *in — bringen*, aan den gang brengen, helpen; *die Sache geht ihren —*, de zaak gaat haren gang.

Gangart, *v.* **Gangstein**, *m.* gangsteen, mijngang, *m.* *...**bar**, *b. n.* en *bijw.* begaanbaar, veel begaan wordende; gangbaar, aftrek hebbende, getrokken, gevraagd. *—**keit**, *v.* gangbaarheid, *v.* aftrek, *m.* vertier, *o.*

Gange und Gehe, *b. n.* (§) gangbaar,

in trek. *—**LBAND**, *o.* leiband, *m.* *—**LN**, *b. w.* aan den leiband laten loopen; *fig.* (§) naar zijne pijpen laten dansen. *—**LWAGEN**, *m.* rol-, loopwagen, *m.*

GANGERZ, *o.* erts in lagen, bergerts, *m.* *...**GEBIRGE**, *o.* berg met mijnaderen, *m.* *...**WEISE**, *bijw.* (9) adersgewijze.

GANS, *v.* gans; (143) blok-, staafijzer, *o.*; *eine —, eine dumme —*, een botterik, *m.* uilskuiken, *o.*

GÄNSCHEN, *o.* gansje, *o.* jonge gans, *v.*; *fig.* dom meisje, *o.*

GÄNSEAAR, **GÄNSEADLER**, *m.* kiekendief, *m.* wouw, *v.* *...**AUGEN**, *o. mv.* (13) ganzeoogen, aanhalingsteekens, *o. mv.* *...**BAUCH**, *m.* (74) toebereide jonge gans, *v.*; *fig.* platbuik, *m.* *...**BLUME**, *v.* witte madelief, *v.* *...**BRATEN**, *m.* ganzenpastei, *v.* *...**DISTEL**, *v.* (76) wilde latuwe, *v.* melkkruid, *o.* *...**DRECK**, *m.* *...**FARBE**, *v.* ganzedrek, *m.* geelgroene kleur, *v.* *...**FEDER**, *v.* ganzeveder, -pen, schacht eener gans, *v.* *...**FETT**, *o.* *o.* ganzevet, *o.* *...**FLÜGEL**, *m.* ganzevleugel, *m.* *...**FUSS**, *m.* ganzepoot, ganzevoet, (plant), *m.* *...**GEKRÖSE**, *...**KLEIN**, *o.* afval eener gans, *m.* *...**HÄNDLER**, *m.* ganzenverkooper, *m.* *...**HAUT**, *v.* ganzehuid, *v.*; *fig.* kippetjesvel, *o.* *...**HIRT**, *m.* ganzenhoeder, *m.* *...**KRAUT**, *o.* (76) madeliefje, zilverkruid, zilverschoon, *o.* *...**LAUS**, *v.* ganzeluis, *v.* *...**PFEFFER**, *m.* *...**SCHWARZ**, *o.* afval van eene gans met ganzebloed toebereid, *m.* *...**RICH**, **GANSERT**, *m.* gans, *m.* mannetje van eene gans, *o.* *...**SPIEL**, *o.* ganzespel, -bord, *o.* *...**STALL**, *m.* ganzenhok, mesthok (voor ganzen), *o.* *...**WEIN**, *m. fig.* (§) ganzewijn, (water), *m.*

GANT, *v.* (*w. g.*) publieke veiling, *v.* zie **VERSTEIGERUNG**.

GANZ, *b. n.* geheel, gansch, volkomen, kompleet; *der —e Tag*, de gansche dag; *ein —es Jahr*, een geheel jaar; *die —e Summe*, de totale-, geheele som; *eine —e Zahl*, een geheel getal, een geheel; *die Sache ist noch —*, de zaak is nog in haar geheel; *— machen*, voltallig-, geheel maken, kompleteren; *fig. ein —er Mann*, een regte man; (§) een kerel. *—, *bijw.* geheellijk, gansch en al, te eenenmale, volslagen, volkomen; *— wohl*, zeer wel; *— wenig*, zeer weinig; *— und gar nicht*, in het geheel niet. *—**E**, *o.* (het) geheel, totaal, *o.* massa, *v.*

GÄNZLICH, *b. n.* en *bijw.* geheel, volkomen, te eenenmale, ganschelijk, geheel en al.

GAR, *b. n.* gaar, week, bereid, klaar; (84) gelooid; doortrokken, doorweekt; (9) gezuiverd, gereinigd. *—, *bijw.* geheel en al, geheellijk, ganschelijk; zeer, wel, zelfs, ja zelfs; *— viel*, zeer veel; *— wenig*, zeer weinig; *— zu*, al te; *— nicht*, gansch niet, in het geheel niet, geenszins; *— nichts*, volstrekt niets; *so —*, zelfs, ja zelfs; *auch so —*, ook zelfs; *vielleicht —*, ja zelfs misschien, welligt zelfs. *—**ARBEIT**, *v.* (143) zuivering, loutering, *v.* *—**AUS**, *o.* *das — machen*, eindigen een einde aan iets maken; *das — spielen*, in den grond helpen, (ook *fig.*).

GARBE, *v.* schoof, garf, garve, *v.*; *Schaf—*, St. Jakobskruid.

GÄRBEMÜHLE, *v.* speltmolen, *m.*

GÄRBEN, *b. w. roth—*, looijen, leder bereiden; *weiss —*, zeem bereiden; *ein Metall —*, een metaal polijsten, bruineren; *fig.* (§) *einen —*, iemand afrossen, inpeperen. *—**BINDER**, *m.* schovenbinder, *m.* *—**HAUFEN**, *m.* hoop schoven, *m.* *—**SCHICHTER**, *m.* lastlegger, *m.* *—**ZEHENTE**, *m.* tiende van het koren, -van de schoven, *o.*

GÄRBER, *m.* leerlooijer, zeembereider, *m.* *—**BAUM**, *m.* soort van sumak, *m.* *—**EI**, *—**GRUBE**, *v.* leerlooijerij, *v.* zie ook **WEISSGÄRBEREI**. *—**KALK**, *o.* looijerskalk, *m.* *—**LOHE**, *v.* run, *v.* *—**STRAUCH**, *m.* zie **GÄRBERBAUM**. *—**STOFF**, (**GÄRBESTOFF**), *v.* looistof, *v.* *—**WOLLE**, *v.* wol van geslagte schapen, *v.*

GARBRÜHE, *v.* (84) runstof, looistof, *v.* runsap, *o.*

GARDE, *v.* wacht, *v.*; zie **LEIBWACHE**.

GARDIAN, **GUARDIAN**, *m.* wachter, gardiaan, (in kloosters), *m.*

GARDINE, *v.* *—**NSTANGE**, *v.* zie **VORHANG**.

GARE, *v.* looijing, bereiding, *v.*; *das Kupfer hat seine —*, het koper is genoegzaam gelouterd; *das Erz hat seine —*, de mijnstof-, de erts is genoegzaam geroost.

GARERZ, *o.* gerooste erts, *m.* *...**FASS**, *o.* (84) looikuip, doorslagkuip, *v.* *...**FEUER**, *o.* (143) roost-vuur (voor ertsroosting), *o.* *...**KOCH**, *m.* *...**KÖCHINN**, *v.* gaarkok, *m.* -kookster, *v.* *...**KÖNIG**, *m.* (143) zuivere metaaldeelen, *o. mv.* *...**KÜCHE**, *v.* gaarkeuken, *v.* *...**KUPFER**, *o.* zuiver-, gelouterd koper, *o.* *...**LEDER**, *o.* bereid zeemleder, getouwd leder, *o.* *...**MACHEN**, *...**MACHUNG**, *v.* (84) lederbereiding; (143) loutering, zuivering, *v.* *...**MACHER**, *m.* metaalzuiveraar, *m.*

GARN, *o.* garen; net, *o.* strik, valstrik, *m.*; *fig. in das — gehen*, in den strik vliegen, - vallen. *—BAUM, *m.* (195) scheerstok, weversboom, *m.*
GARNEELE, *—NKREBS, *m.* garnaal, krab, *v.*
GARNENDEN, *o. mv.* (195) gareneindjes, (aan den weversboom blijvende hangen), *o. mv.* *...GABEL, *...STANGE, *v.* (59) netstaak, *v.* *...HASPEL, *v.* garenhaspel, *m.*
GARNISON, *o.* (97) garnizoen, *o.* bezetting, *v.*
GARNKNAUEL, *m.* kluwen garen, *o.* *...MASCHE, *v.* maas (van een net), *v.* *...REUSE, *v.* kevie, vischfuik, *v.* korf, *m.* *...SACK, *m.* steeknet (bij visschers), *o.*; strik (bij vogelvangers), *m.* *...SPULE, *v.* garenklos, *m.* spilval, *v.* *...STOCK, *m.* (28) garenstok, *m.* *...STRICKER, *m.* netknooper, *m.* *...STÜCK, *o.* streng garen, *v.* *...WEBER, *m.* zie LEINWEBER. *...WINDE, *v.* garenhaspel, - winder, *m.* *...ZUG, *m.* ophaal met het (visch) net, *m.*
GAROFEN, *m.* (94) louter-oven, *m.* *...SCHLACKEN, *v. mv.* koperschuim, *o.*
GARSTIG, *b. n. bijw.* vuil, morsig, leelijk, (ook *fig.*); mismaakt, vuilaardig; *(w. g.)* sterk (als van boter), bedorven. *—KEIT, *v. (w. g.)* vuil-, morsigheid, leelijkheid, *v.*; sterke smaak (aan boter enz.), *m.*
GÄRTCHEN, *o.* tuintje, hofje, *o.*
GARTEN, *m.* tuin, hof, *m.* *—ARBEIT, *v.* *—BAU, *m.* *—KUNST, *v.* tuinbouw, *m.* hoveniers-, tuinmanswerk, *o.*; *sich mit — beschäftigen*, den tuinbouw oefenen. *—BEET, *o.* tuinbed, *o.* zie BEET. *—BIENE, *v.* gewone tuinbij, *v.* *—BLUME, *—PFLANZE, *v.* tuinbloem, - plant enz. *v.* *—BUCH, *o.* tuinboek, *o.* *—ERBSE, *v.* tuinerwt, *o.* *—ERDE, *v.* tuinaarde, *v.* *—FELD, *o.* tuinveld, *o.* besloten hof, - gaard, *m.* *—FREUND, *m.* liefhebber van tuinen, - van den tuinbouw, *m.* *—FRUCHT, *v.* tuinvrucht, *v.* *—GEWÄCHS, *o.* tuingewas, *o.* *—GOTT, *m.* de tuingod, Vertumnus, *m.* *—GÖTTINN, *v.* tuin-, bloemen-godin, - godes, Flora, Pomona, *v.* *—HAUE, *v.* tuinmans-houweel, *o.* *—HAUS, *o.* tuinhuis, paviljoen, *o.* *—HÄUSCHEN, *o.* tuinhuisje, paviljoentje, *o.* *—KNECHT, *m.* tuinknecht, *m.* *—KRESSE, *v.* tuinkers, *v.* *—LAUBE, *v.* priëel, zomerhuisje, *o.* *—LEITER, *v.* tuinladder, dubbele ladder, *v.* *—LUST, *v.* tuinvermaak, *o.* *—MESSER, *o.* tuinmes, snoeimes, *o.* *—RECHT, *o.* tuinregt, *o.* *—SAAL, *m.* tuinhuis, *o.* - kamer, - zaal, *v.* *—SCHAUFEL, *v.* tuinschoffel, - schop, *v.* *—SCHERE, *v.* tuinschaar, *v.* *—THÜR, *v.* tuindeur, *v.* *—WALZE, *v.* tuinrol, *v.* *—WERK, *o.* tuinwerk, *o.* - arbeid, *m.*
GÄRTNER, *m.* *—INN, *v.* tuinier, tuinman, hovenier, *m.* hovenierster, *v.* *—EI, *v.* tuinbouw, *m.* zie GARTENARBEIT.
GAS, *o.* gaz, (kunstlucht, - licht), *o.*
GÄSCHEN, *o. w.* koken, gisten, zieden, schuimen.
GÄSCHT, *m.* gest, gist, *v.* schuim, *o.* koking, *v.*
GASHALTIG, *b. n.* (104 enz.) gazhoudend.
GÄSPE, *v.* twee handen vol.
GÄSSCHEN, *o.* straatje, *o.* steeg, *v.*
GASSE, *v.* straat, *v.*; *— ohne Ausgang*, blind straatje, keerweêr; *auf der — herumlaufen*, langs de straat loopen; *—n laufen*, spitsroede loopen. *—NBETTELN, *o.* het bedelen langs de straat, *o.* *—NBETTLER, *m.* bedelaar, schooijer, *m.* *—NBUBE, *—NJUNGE, *m.* straatjongen, *m.* *—NHURE, *v.* *—NMENSCH, *o.* straathoer, vuile deern, *v.* *—NKEHRER, *m.* —INN, *v.* straatveger, *m.* - veegster, *v.* *—NKOTH, *m.* slijk, *o.* modder, *m.* *—NLAUFEN, *o.* het spitsroeden loopen, *o.* *—NLIED, *o.* *—NHAUER, *m.* straatlied, - liedje, *o.* *—NRINNE, *v.* straatgoot, *v.* *—NTRETER, *m.* zie PFLASTERTRETER.
GAST, *m.* gast, genoodigde, dischgenoot, vreemdeling, *m.*; *ein ungebetener —*, een ongenoodigde gast, tafelschuimer; *wollen Sie mein — sein*, wilt gij mijn gast zijn? komt gij bij mij eten? *Gäste setzen, halten*, open tafel-, gaarkeuken houden, bij porties laten eten; *Sie sind mir ein willkommener —*, gij zijt welkom als mijn gast; *fig. ein schlauer —*, een sluwe gast, een slimme vos; *ein grober —*, een lomperd, vlegel. *—BETT, *o.* vreemdelingenbed, bed in eene logeerkamer, *o.*
GASTE, *zu — bitten*, te gast vragen; *zu — gehen*, uit eten gaan; avond-, middagmalen bij iemand; *zu — sein*, op een' maaltijd zijn. *—REI, *v.* *—GEBOT, *o.* maal, gastmaal, *o.* gasterij, *v.* feest, *o.* slemperij, *v.*
GASTFREUND, *m.* gast, *m.* *—SCHAFTLICH, (GASTFREI), *b. n.* gastvrij, herbergzaam. *—SCHAFT, *...FREIHEIT, *v.* gastvrijheid, herbergzaamheid, *v.* *...GEBER, *...HALTER, *m.* gastheer, waard (uit eene slaapsteê); gaarkok; herbergier, logementhouder, *m.* —INN, *v.* waardin, slaapsteêhoudster, herber-

gierster, kasteleines, *v*. *...HERR, *m*. gastheer, *m*. *...HOF, *m*. *...HAUS, *o*. herberg, *v*. logement, *v*.; *ein grosser* —, een hôtel.
GASTIREN, *b*. *w*. (§) onthalen, slempen, gastereren.
GASTKLEID, *o*. feestelijk kleed, *o*.; zondagsrok, *m*. -pak, *o*. *...MAHL, *o*. gastmaal, feest, *o*. *...MEISTER, *m*. barmhartige broeder (in een klooster), *m*. *...MUTTER, *v*. barmhartige zuster, zuster van barmhartigheid, (non), *v*. *...ORDNUNG, *v*. verordening -, *v*. reglement voor de herbergen, *o*. *...PREDIGT, *v*. predikatie van een' vreemden geestelijke, - dominé, of van een' proponent, *v*. *...RECHT, *o*. regt van gastvrijheid, *o*. *...ROLLE, *v*. gastrol, (rol die door een' vreemd akteur gespeeld wordt), *v*. *...STUBE, *v*. *...ZIMMER, *o*. eetzaal, eetkamer, *v*. *...TISCH, *m*. eettafel; ordinaris, openbare tafel, *v*. *...WIRTH, *m*. —INN, *v*. waard, kastelein, herbergier, *m*.; waardin, kasteleines, herbergierster, *v*. *...WIRTHSCHAFT, *v*. kasteleinschap, beroep van logementhouder, herbergierschap, *o*.
GÄTEN, *b*. *w*. wieden, uitroeijen. *...ER, *m*. —INN, *v*. wieder, *m*. wiedster, *v*. uitroeijer, *m*. uitroeister, *v*. *...GRAS, *o*. uitgetrokken onkruid, *o*. *...HACKE, *...HAUE, *v*. wiedmes, -ijzer, *o*.
GATTE, *m*. echtgenoot, man, gade; gemaal, *m*.; gaaiken (van vogels), *o*. *—N, *b*. *w*. paren, zich vereenigen, bijeenvoegen, sorteren; *sich* —, *w*. *w*. zie BEGATTEN (SICH).
GATTER, *o*. traliën, *v*.; (136) raam, *o*. *—FENSTER, *o*. zie GITTERFENSTER. *—N, *b*. *w*. zie GITTERN en LAUERN. *—THOR, *o*. *—THÜR, *v*. getraliede poort, -deur, *v*. *—WERK, *o*. traliewerk, *o*.
GATTINN, *v*. gade, gemalin, echtgenoot, vrouw, huisvrouw, *v*.
GATTUNG, *v*. soort, *v*. aard, *m*. geslacht, *o*. gading, *v*. *—SNAME, *m*. (151) gemeen naamwoord, *o*.
GAU, *o*. veld, landschap, *o*. landouw, *v*.; waard, *m*., gewest, *o*. streek, *v*. *—CHE, *v*. mestwater, *o*. *—DIEB, *m*. gaauwdief, *m*. zie GAUNER.
GAUKEL, *m*. *—EI, *v*. *—WERK, *—SPIEL, *o*. *—POSSEN, *v*. *mv*. goochelarij, begoocheling, verblinding, *v*.; potsen, malle kuren, *v*. *mv*. fopperij, klucht, *v*. *—BILD, *o*. hersenschim, *v*. goochelspel, *o*. begoocheling, *v*. *—HAFT, *—ICHT, *b*. *n*. potsig, koddig; begoochelend, oogverblindend. *—MÄNNCHEN, *o*. goochelpopje, duikelaartje, *o*. *—N, *o*. *w*. goochelen, uit den tas spelen; potsen maken; *mit dem Lichte herum* —, onvoorzigtig met licht rond-, op en neêr loopen, *—TANZ, *m*. goocheldans, *m*. *—TASCHE, *v*. goocheltas, *m*.
GAUKLER, *m*. goochelaar, kokeler, potsenmaker, *m*. *—ISCH, *b*. *n*. en *bijw*. goochelend, bedriegelijk, op eene bedriegelijke wijze.
GAUL, *m*. boerenpaard, paard, *o*.
GAUMEN, *m*. gehemelte -, verhemelte van den mond, *o*. *—BEINE, *o*. *mv*. (106) beenen van het gehemelte, *o*. *mv*. *—BUCHSTABEN, *m*. *mv*. (151) gehemelte-letters, *v*. *mv*. *—DRÜSEN, *v*. *mv*. gehemelte-klieren, *v*. *mv*.
GAUNER, *m*. beurzensnijder, zakkeroller, bedrieger, schelm, *m*. *—EI, *v*. gaauwdieverij, bedriegerij, schelmerij, *v*. *—N, *o*. *w*. (§) bedriegerij plegen, behendiglijk -, listig stelen, (in het spel enz.).
GAUTSCHBRET, *o*. (111) vormplank, *v*. - bord, *o*. *...EN, *b*. *w*. (111) de vormen afnemen. *...ER, *m*. (111) afnemer van de vormen, *m*.
GAZE, *v*. gaas, *o*.
GAZELLE, *v*. antilope, wilde geit (van Azië), *v*.
GEACHT, *b*. *n*. (157) *der geachte Schein*, stand (eener planeet) door den oktant waargenomen, *m*.
GEÄCHTETE, *m*. vogelvrijverklaarde, banneling, in den rijksban verklaarde, *m*.
GEADELT, *dw*. en *b*. *n*. geadeld, in den adelstand verheven; zie ADELN.
GEÄDER, *o*. aderen, *v*. *mv*.
GEÄFTER, *o*. St. Hubertsklaauw van den hond, *m*.; weeke horens van het wilde zwijn, *m*. *mv*.
GEARTET, *b*. *n*. gebouwd, gemaakt, zamengesteld, ingerigt, geschapen.
GEÄZ, GEÄSE, *o*. (59) het azen, *o*.; weide, *v*.
GEBÄCK, *o*. baksel, *o*. ovenvol, *m*. *...BACKENE, *o*. gebak, *o*. *...BALGE, *o*. gevecht in het wild, - in het honderd, woest rumoer, *o*. *...BALK, *o*. (18) de balken, *m*. *mv*. balk-geraamte, *o*.
GEBÄREN, *b*. *w*. *(onr.)* baren, voort-, ter wereld brengen; *fig*. voortbrengen, verwekken, doen ontstaan; *zur Unzeit* —, ontijdig baren, - bevallen, - verlossen. *—, *o*. verlossing, baring, *v*. *...INN, *v*. kraamvrouw, vrouw in barensnood, *v*. *...MUTTER, *v*. zie BÄRMUTTER. *...STUHL, *m*. kraamstoel, *m*. *...ZEIT, *v*. barenstijd, verlossingstijd, *m*.
GEBÄUDE, *o*. gebouw, *o*.
GEBE, *v*. zie GÄNGE.
GEBEIN, *o*. gebeente, *o*. beenderen, *o*. *mv*.

Gebelfer, **Gebell**, *o.* geblaf, gekef, *o.*

Geben, *b. w.* (*onr.*) geven; schenken, leveren, overleveren, te hand stellen; aanbieden, aan-, overreiken; laten, overlaten, overgeven (voor een' zekeren prijs); (145) deelen, rondgeven; *fig.* geven, toestaan, vergunnen, bewilligen, toekennen; vertalen, overzetten; *eine Sache kurz* —, zich kort en bondig uitdrukken; *Antwort* —, antwoorden, beantwoorden (een' brief); *etwas verloren* —, iets op-, verloren geven, aan iets wanhopen; *Gott gebe es!* God geve het; *gegeben zu L...* aldus gedaan te L...; *sich* —, zich schikken, toetreden, toegeven, gelukken, slagen, wel afloopen; *sich die Mühe*, *die Ehre* —, zich de moeite geven, de eer hebben van...; *er wird sich endlich* —, hij zal eindelijk wel toegeven, bukken; *das wird sich mit der Zeit schon* —, dat zal met den tijd wel schikken; *von sich* —, zich laten ontvallen, zich laten verluiden; overgeven, braken; *seine Gedanken von sich* —, zijne gedachten uiten; *eine Arzenei wieder von sich* —, eene artsenij weder uitbraken. *—, *o. w.* opleveren, inbrengen; *fig. nicht viel (nichts) auf einen od. auf eine Sache* —, niet veel werk van iemand of iets maken. *—; *onp. w.* gebeuren, voorvallen, voorkomen, geschieden; *es giebt*, er is, er zijn; *was giebts!* wat is er gaande? *was giebt es Neues?* wat is er nieuws? *es wird heute etwas* —, er zal heden wat te doen wezen; *sein Gesicht giebt es schon, das*, men kan het hem wel aanzien dat; *das giebt die gesunde Vernunft*, het gezond verstand zegt-, leert het.

Geber, *m.* *—**inn**, *v.* gever, *m.*; geefster, *v.*

Geberde, **Geberdung**, *v.* gebaar, (gebaren); gebarenspel, *o.*; houding, *v.* gedrag; voorkomen, *o.* gang, *m.*; gelaat, wezen; *fig.* aangezigt, *o.* *—**n** (**sich**), *w. w.* gebaren maken, het voorkomen-, het uitzigt hebben, aannemen, zich gedragen, zich aanstellen; *sich lächerlich* —, zich bespottelijk aanstellen, dwaze kuren maken; *sich närrisch* —, zich dwaas gedragen, den potsenmaker spelen. *—**kunst**, *v.* nabootsing door gebaren, mimiek, *v.* *—**macher**, *m.* gebarenmaker, pantomimist, *m.* *—**spiel**, *o.* gebarenspel, het stomme spel, *o.* pantomime, *v.* *—**spieler**, *m.* zie **Geberdemacher**. *—**sprache**, *v.* gebarenspraak, -taal, *v.*

Gebet, *o.* gebed, *o.*; *das — des Herrn*, het gebed des Heeren, het onze vader. *—**buch**, *o.* gebedenboek, getijboek, *o.*

Gebett, *o.* volslagen bed, al het beddegoed, *o.* ledikant en bed te zamen.

Gebettel, *o.* gebedel, *o.* bedelarij, *v.*

Gebiet, *o.* gebied, grond-, regtsgebied, *o.* heerschappij, *v.*; *fig.* gebied, vak, *o.* uitgestrektheid, *v.*; — *einer Stadt*, — *eines Bischofs*, gebied eener stad, -van een' bisschop; *fig. das gehört in das — der Dichtkunst*, dat behoort tot het gebied der dichtkunst. *—**en**, *b.* en *o. w.* (*onr.*) gebieden, bevelen, be-, gelasten, bestellen; heerschen, bevel voeren; *über einen od. etwas* —, of *zu — haben*, over iemand of iets bevelen, bevel voeren, te zeggen hebben; over iemand of iets heerschen; *ich habe darüber zu* —, dit staat te mijner beschikking; *er hat über mich zu* —, ik sta onder zijne bevelen, ik ben in zijne magt; *einem Stillschweigen* —, iemand het stilzwijgen opleggen; *mein —der Herr*, mijn heer en meester; *die —e Art*, (151) de gebiedende wijs. *...**er**, *m.* gebieder, heer, bevelhebber, beheerscher, vorst, *m.* —**inn**, *v.* meesteres, gebiedster, beheerscheres, vorstin, koningin, *v.* *—**isch**, *b. n.* en *bijw.* gebiedend, heerschzuchtig, bevelend, meesterachtig; op een' bevelenden-, meesterachtigen toon.

Gebinde, *o.* (149) streng, *v.* strengetje, *o.* bos, *m.*; (77) hoepels, *m. mv.*; fust, *o.*; (168) kruisbanden, *m. mv.*

Gebirgamsel, *v.* zie **Bergamsel**.

Gebirge, *o.* gebergte, *o.* bergen, *m. mv.*; (9) mijngang, *m.* *—**r**, *m.* zie **Bergbewohner**. *...**ig**, *b. n.* bergachtig. *...**isch**, *b. n.* op een' berg gelegen, -wonende.

Gebiss, *o.* gebit (tanden); gebit (van een paard); mondstuk, *o.*; — *anlegen*, het paard het gebit aandoen; *fig.* breidelen, beteugelen.

Geblase, *o.* (§) geblaas, *o.* het blazen, fluiten.

Gebläse, *o.* (143) blaasbalken, *m. mv.*

Geblöcke, *o.* (§) geblaat, *o.*

Geblümt, *b. n.* gebloemd, met lofwerk versierd, -bezet; (26) met bloemwerk. *...**blüt**, *o.* bloed, (ook *fig.*), *o.*; afkomst, *v.* geslacht, *o.*; *die Prinzen vom —e*, de prinsen van den bloede.

Gebogen, *b. n.* gebogen, gekromd, gehaakt.

Geboren, *dw.* en *b. n.* geboren; — *werden*, geboren worden, ontstaan; *er ist dazu* —, hij is het geboren; *er ist zum Dichter* —, hij is dichter

geboren; *ein geborner Deutscher*, een Duitscher van geboorte.
GEBORGEN, *dw.* en *b. n.* geborgen, gered, gedekt, beveiligd, zie BERGEN; *fig. dieser Mann ist* —, die man is wel af.
GEBOT, *o.* gebod, bevel, *o.* order, *v.* last, *m.* voorschrift, *o.*; verordening, wet, instelling, *v.*; bod, opbod, *o.* (bij eene veiling); *die zehn —e*, de tien geboden; *einem zu —e stehen*, tot iemands beschikking -, onder iemands bevelen staan; *ein — thun*, een bod doen; *ein höheres — auf etwas thun*, hooger -, overbieden; *spr. Noth hat kein* —, nood breekt wet.
GEBRÄME, *o.* rand, *m.* boordsel, *o.*
GEBRANNT, *dw.* en *b. n.* gebrand, verbrand, gebakken; zie BRENNEN.
GEBRATENE, *o.* gebraad, *o.*
GEBRAUCH, *m.* gebruik, *o.* gewoonte, herkomst; overlevering, *v.*; — *von etwas machen*, gebruik van iets maken. *—EN, *b. w.* gebruiken, bezigen, zich bedienen van, in het werk stellen. *—, *o. w.* noodig hebben; zie BRAUCHEN. *...BRÄUCHLICH, *b. n.* gebruikelijk, in gebruik, gewoon, herkomstig; — *werden*, tot een gebruik worden, in zwang komen.
GEBRÄUDE, *o.* brouwsel, *o.* *...BRAUSE, *o.* (§) het bruisen, gebruis, gesuis, *o.*
GEBRECHE, *o.* (§) braking; (59) plaats waar de wilde zwijnen wroeten, *v.* *—N, *onp. w. (onr.)* ontbreken; *es gebricht mir an Geld*, het ontbreekt mij aan geld, ik heb geldgebrek. *—N, *o.* gebrek, ligchaamsgebrek, *o.* *...LICH, *b. n.* gebrekkig, gebrekkelijk; onmagtig; verminkt, lam, zwak, ziekelijk; broos, vergankelijk. —KEIT, *v.* gebrekkigheid, ziekelijkheid, zwakheid; *fig.* broosheid, *v.*
GEBROCHEN, *dw.* en *b. n.* gebroken, verbrijzeld enz.; zie BRECHEN; *ein —es Dach*, een gebroken dak; *eine —e Treppe*, trap met rustplaatsen, *m.*; *eine —e Zahl*, een gebroken getal; *eine —e Stimme*, eene gebrokene -, schorre stem; *—es Deutsch*, half gebroken duitsch, bargoensch. *...BRÖCKEL, *o.* het gebrokkelde, *o.* kruimels, *v. mv.*
GEBRUDEL, *o.* koking, borreling, *v.*
GEBRÜDER, *m. mv.* gebroeders, *m. mv.*
GEBRÜLL, *o.* gebrul, geloei, *o.*
GEBRUMME, *o.* gebrom, gegons, geknor, *o.*; (ook *fig.*) beknorring, *v.*
GEBÜHR, *v.* pligt, *m.* vereischte, *o.* betamelijkheid, *v.*; regt, *o.* belasting, opbrengst, *v.*; loon, salaris, honorarium, *o.*; *über die* —, boven mate; *über die — arbeiten*, boven zijne krachten arbeiden. *—EN, *mv.* belastingen, opbrengsten, *v. mv.* *—EN, *o. w. (einem)*, voegen, passen, behooren, betamen, toekomen, betamelijk -, voegzaam zijn, verdiend -, verworven hebben; *es gebührt sich*, het betaamt, het is betamelijk, - voegzaam. *—END, *—LICH, *b. n.* voegzaam, betamelijk.
GEBUND, *o.* bondel, bundel, bos, *m.*; zie ook BUND, *o.* en BÜNDEL. *—EN, *dw.* en *b. n.* gebonden enz.; zie BINDEN; *fig. die —e Schreibart*, de gebonden schrijfstijl, het rijm, de poëzij; *eine —e Rede*, een dichtstuk, eene voorlezing in dichtmaat.
GEBURT, *v.* geboorte, *v.* het baren, *o.* verlossing; vrucht, *v.* kind, *o.*; (123) deel; *fig.* ontstaan, *o.* geboorte, afkomst; voortbrenging, *v.*; *die — Christi*, Christus geboorte; *eine unzeitige* —, miskraam, eene ontijdige geboorte, ontijdige vrucht; *ein Mann von* —, *von vornehmer* —, een man van hooge geboorte, - van aanzienlijke afkomst. *...BÜRTIG, *b. n.* geboortig, afkomstig.
GEBURTSADEL, *m.* geboorte-adel, *m.* *...ARBEIT, *v.* barensnood, *m.* barensweën, *o. mv.* *...BRIEF, *m.* geboorte -, doopceêl, *v.* - brief, *m.* uittreksel uit het geboorte-register, *o.* *...FEST, *o.* geboorte -, verjaarfeest, *o.* naamdag, *m.* *...GEILEN, *v. mv.* zie GEILEN, HODEN. *...GLIED, *o.* teel -, mannelijk deel, - lid, *o.* *...HELFER, *m.* vroedmeester, *m.* *...HELM, *m.* helm, (waarmede sommige kinderen geboren worden), *m.* *...HÜLFE, *v.* hulp bij het baren, *v.* *...JAHR, *o.* geboortejaar, *o.* *...MAAL, *o.* moedermaal, - vlek, *v.* *...ORT, *m.* geboorteplaats, - stad, *v.* *...RECHT, *o.* regt van geboorte, - van het bloed, *o.* *...REGISTER, *o.* geboorte-register, register van den burgerlijken stand, *o.* *...SCHMERZEN, *m. mv.* barensweën, *o. mv.* *...STADT, *v.* geboortestad, vaderstad, *v.* *...STERN, *m.* (158) geboorte-gesternte, *o.* - ster, *v.* *...STUNDE, *v.* geboorte-uur, *o.* *...TAG, *m.* geboortedag, *m.* *...ZEIT, *v.* tijd van bevalling, *m.*
GEBÜSCH, *o.* boschaadje, boschje, kreupelbosch, *o.* struiken, *m. mv.*
GECK, *m.* gek, nar, zot, dwaas, kwast, *m.* *—HAFT, *b. n.* zot-, gekachtig, kluchtig, mal. *—EREI, *v.* (§) zotternij, *v.* jok, boert, *m.* grap, *v.*
GEDACHT, *b. n.* bovengemeld, gezegd.
GEDÄCHTNISS, *o.* gedachtenis, *v.* geheugen, aandenken, *o.* herinnering, *v.*

*—FEST, *o*. jubel-, gedachtenis-feest, rouwfeest, *o*.; — *eines Verstorbenen od. Heiligen*, feest ter nagedachtenis van een' overledene, - van een' heilige. *—KRAFT, *v*. herinneringsvermogen, *o*. *—KUNST, *v*. geheugenleer, kunst om het geheugen te scherpen, - te oefenen, *v*. *—TAG, *m*. herinnerings-, verjaardag, gedenkdag, *m*.

GEDÄMPFT, *b. n*. (74) gestoofd (van vleesch); —*e junge Tauben*, gestoofde jonge duiven.

GEDANKE, *m*. gedachte, *v*. denkbeeld, begrip, *o*. fantazie; nevenbedoeling, *v*. gevoelen, oordeel, *o*. meening, *v*. inval, *m*.; *in —n sein*, peinzen, in gedachte zijn; *böse —n*, kwade vermoedens; *einerlei —n mit einem haben*, één van gevoelen met iemand zijn; dezelfde gedachten hebben met elkander; *sich —n über etwas machen*, zich allerlei gedachten over iets maken, zich ongerust maken over iets; *spr*. —*n sind zollfrei*, gedachten zijn tolvrij. *—NBEINE, *o. mv*. (106) hersenpanbeenderen, *o. mv*. *—NLEER, *—NLOS, *b. n*. en *bijw*. gedachteloos, loszinnig, - lijk, op eene loszinnige wijze. *—NLOSIGKEIT, *v*. gedachteloosheid, *v*. *—NREICH, *b. n*. rijk aan denkbeelden. *—NSPIEL, *o*. spel der gedachten, - der verbeelding, *o*. *—NSTRICH, *m*. (151) dwarsstreepje, *o*. gedachtestreep, *v*. beletselteeken, *o*.

GEDÄRM, *o*. gedarmte, *o*. darmen, *m. mv*. ingewand, *o*.

GEDECK, *o*. deksel; stel tafelgoed, *o*. couvert (bord, servet enz.).

GEDEIHEN, *o. w*. (*onr*.) gedijen, opkomen, tieren, vrucht dragen; *fig*. gedijen, voordeel -, winst aanbrengen; gezondheid aanbrengen; *das Essen gedeihet ihm*, het eten gedijt hem goed; *die Sache ist nun dahin gediehen*, de zaak is nu zoo ver (gevorderd); *unrecht Gut gediehet nicht*, op te onregt verkregen goed kleeft geen zegen. *—, *o*. voorspoed, goede uitslag, *m*. winst, *v*. voordeel, *o*.; *Gott gebe sein — dazu*, God schenke er zijnen zegen aan! *...LICH, *b. n*. voordeelig, winstgevend; heilzaam; gezond.

GEDENKEN, *b. w*. (*onr*.) denken; gedenken, overwegen; plan hebben, voornemens zijn; *eines od. einer Sache* —, iemand of iets gedenken, - indachtig zijn; *einer Sache nicht* —, eene zaak met stilzwijgen voorbijgaan; er geene melding van maken; *daran ist nicht zu* —, daaraan valt niet te denken; spreken wij daarover niet; *einem etwas* —, iemand iets besparen, (zijne wraak opschorten). *—, *o*. *bei (seit) Menschen* —, bij menschen geheugen.

GEDICHT, *o*. verdichtsel, *o*. fabel, fiktie, *v*.; gedicht, *o*. *—E, *mv*. gedichten, dichtstukken, *o. mv*. poëzij, *v*.

GEDIEGEN, *b. n*. gedegen, massief; *fig*. grondig, beredeneerd; —*es Verdienst*, echte verdienste; —*e Sprache*, dingtaal, *v*.

GEDINGE, *o*. het dingen, afdingen; (§) geknibbel; (9) verdrag, akkoord, *o*. overeenkomst, *v*.

GEDOPPELT, *b. n*. en *bijw*. dubbel, (ook 188).

GEDÖRRET, *dw*. en *b. n*. verdord; gedroogd, droog, dor.

GEDRÄNGE, *o*. gedrang, *o*. nood, drang, *m*. beklemming, *v*. angst, *m*.; *es ist viel — darnach*, er is veel gedrang; *fig. im —e sein*, in het gedrang-, in den nood zijn. *—, *b. n*. en *bijw*. gedrongen, beklemd, benaauwd. *...DRÄNGT, *b. w*. en *bijw*. ineengedrongen, beknopt, beknoptelijk, kort, bondig, - lijk. —HEIT, *v*. beknoptheid, kort-, bondigheid, *v*. *...DRITT, *b. n*. uit drie deelen (gedeelten) bestaande; (157) *der —e Schein*, verwijdering (van twee planeten) op een derde gedeelte van den dierenriem, *v*.

GEDRUCKT, *dw*. en *b. n*. gedrukt, zie DRUCKEN; afgenomen (van een' vorm); —*e Schrift*, een drukwerk, *o*. *...DUCKT, *dw*. en *b. n*. gedoken, zie DUCKEN (SICH).

GEDULD, *v*. geduld, *o*.; — *haben*, geduld oefenen; (§) *dieser Baum steht in der* —, die boom is beschut door den wind. *—EN (SICH), *w. w*. geduld hebben, zich laten welgevallen. *—IG, *b. n*. en *bijw*. geduldig, lijdzaam, gedwee, geduldiglijk.

GEDUNGEN, *dw*. en *b. n*. gehuurd; zie DINGEN; *fig*. omgekocht, veil. *...DUNSEN, *b. n*. opgezwollen, opgezet, opgeblazen.

GEEIGNET, *b. n*. — *zu etwas*, geschikt tot iets.

GEEST, GEESTLAND, *o*. hoog-, dor land, *o*.

GEFAHR, *v*. gevaar, *o*.; — *laufen*, gevaar loopen; *mit — meines Lebens*, met levensgevaar.

GEFÄHRDE, *v*. (66) schade, *v*. nadeel, bedrog, *o*. *...FÄHRDEN, *b. w*. (*w. g*.) bedriegen, nadeel toebrengen, aan gevaar blootstellen; *ich bin dabei nicht gefährdet*, ik waag niets bij die zaak. *...FÄHRLICH, *b. n. bijw*. gevaarlijk, hagchelijk. —KEIT *v*. gevaar, *o*. gevaarlijkheid, hagchelijkheid, *v*. *...FÄHRTE, *m*. makker, deelgenoot, gezel, kameraad, *m*. *...FÄHRTINN, *v*. gezellin, *o*.

GEFÄLLE, *o.* (98) helling, *v.*; het vallen van het water. *—, *mv.* inkomsten, renten, *v. mv.* regten, *o. mv.* opbrengsten, *v. mv.*

GEFALLEN, *o. w.* (*onr.*) bevallen, behagen; *das gefällt mir nicht*, dat behaagt mij niet; *es gefält ihm in dieser Stadt*, het bevalt hem wel in die stad, hij kan het er wel aarden; *es gefällt mir da am besten*, ik vind daar het meest behagen; *sich selbst —*, met zich zelven ingenomen zijn; *sich etwas — lassen*, zich iets laten welgevallen; er in bewilligen; *sich alles — lassen*, zich alles laten welgevallen. *—, *o.* vermaak, behagen, *o.* vriendschap, hulp, *v.* dienstbewijs, *o.*; blijdschap, vreugde, *v.*; — *an etwas finden*, vermaak-, behagen in iets vinden; *thun Sie mir den —*, doe mij het vermaak; *nach Ihrem —*, zoo als het u behaagt; *einem zu — leben*, iemand alles ten vermaak doen. *...FÄLLIG, *b. w.* aangenaam, vriendelijk, gedienstig, toegevend, voorkomend, beleefd; *was ist Ihnen — ?* wat belieft u, wat verkiest gij? *wenn es Ihnen — ist*, als het u belieft; *sich einem — erweisen*, iemand te dienste zijn, - staan. —KEIT, *v.* vriendelijkheid, dienst, *v.* hulpbetoon, vriendschapsblijk, *o.* gedienstigheid, *v.* *...FÄLLSUCHTIG, *b. n.* behaagziek. *...FALLVERWESER, *m.* beheerder der ontvangsten van de kroon, - der domeinontvangsten, *m.*

GEFÄLTEL, *o.* vouw, plooi, *v.* rimpel in een kleed, *m.*

GEFANGEN, *b. n.* gevangen, genomen; — *nehmen*, gevangen nemen, bemeesteren, vatten; — *setzen*, in de gevangenis zetten; *sich — geben*, zich (vrijwillig) gevangen geven. *—E, *m. v.* gevangene, *m. v.* *—NEHMUNG, *v.* gevangen-, inhechtenisneming, *v.* het gijzelen, vatten. *—SCHAFT, *v.* gevangenschap, *v.* *—WÄRTER, *m.* —INN, *v.* gevangenbewaarder, - bewaarster, *v.* cipier, *m.* cipiersvrouw, *v.*

GEFÄNGLICH, *b. n.* en *bijw.* gevankelijk; *einen — einziehen*, iemand gevankelijk wegvoeren, - naar de gevangenis brengen; *die —e Haft*, personeel arrest, *o.* ingijzeling, *v.* *...NISS, *o.* gevangenis, hechtenis, *v.* kerker, *m.*

GEFÄRZE, *o.* paarde-scheet, *m.*

GEFÄSS, *o.* vat, vaat; gevest, (van een' degen), *o.*; *das vollständige — eines Degens*, al het toebehooren van een' degen.

GEFASST, *b. n.* en *bijw.* voorbereid, gereed, bereid (tot), besloten, beraden, gevat, stout; *sich — machen*, zich bereid -, gereed maken op, - tot; *sich — halten*, gereed zijn, zich gereed houden (tot).

GEFECHT, *o.* gevecht, *o.* strijd, slag, *m.*

GEFIEDEL, *o.* (§) gekras (op eene viool); ketel -, kattenmuziek, *v.*

GEFIEDER, *o.* vederen, *v. mv.* gevederte, gevogelte, *o.*; veer (van een' pijl), *v.* *—T, *b. n.* bepend, van veeren voorzien; (76) gevleugeld.

GEFILDE, *o.* velden, akkers, *o. m. mv.* veld, *o.*

GEFINGERT, *b. n.* (76) vingervormig getakt.

GEFITSCHEL, *o.* (§) gewrijf, het wrijven, wrijfsel, *o.*

GEFLAMMT, *b. n.* gevlamd; zie ook FLAMMICHT.

GEFLECHT, *o.* vlecht, *v.* gevlochten werk, *o.*; (106) netvormige bloedvaten, *o. mv.* *...FLECKT, *b. n.* gevlekt, gespikkeld.

GEFLICKE, *o.* (§) geflik, gelap, lapwerk; gelapt -, gestopt stuk, *o.*

GEFLISSEN, *b. n.* *—HEIT, *v.* zie BEFLISSEN, enz. *—TLICH, *bijw.* opzettelijk.

GEFLISTER, *o.* gefluister, gemompel, *o.*

GEFLOCHTEN, *dw.* gevlochten, gedraaid, gestrengeld; zie FLECHTEN.

GEFLUCHE, *o.* het gevloek, vloeken, *o.*; wijding, *v.* *...FLUDER, *o.* (9) bak, *m.* kuip, buis, *v.*

GEFLÜGEL, *o.* gevogelte, *o.* *—T, *b. n.* gevleugeld.

GEFÖLGE, *o.* gevolg, *o.* stoet, *m.* staatsbedienden, *m. mv.*; gevolgtrekking, *v.*

GEFRAGE, *o.* (§) gevraag, vragen, *o.* *...FRANSET, *b. n.* met franjes bezet. *...FRÄSS, *o.* (§) eten, voeder, *o.*; bek, smoel, *m.* —IG, *b. n.* en *bijw.* gulzig, vratig. —IGKEIT, *v.* gulzigheid, vratigheid, *v.* *...FREUNDET, *b. n.* zie BEFREUNDET. *...FREITE, *m.* die vrij is van de wacht, onderkorporaal, *m.* *...FRIEREN, *o. w.* (*onr.*) bevriezen, stollen; — *machen*, doen bevriezen. —, *o.* het bevriezen, *o.* stolling, *v.* *...FRIERPUNKT, *m.* vriespunt, *o.* *...FRORNES, *o.* ijs (room -, vanilje -), *o.* *...FÜGE, *o.* voeg, voege; sponning; (9) laag, *v.* —, *...FÜGIG, *b. n.* en *bijw.* buigzaam, gemakkelijk. —KEIT, *v.* buigzaamheid, inschikkelijk -, gemakkelijkheid, *v.*

GEFÜHL, *o.* gevoel, *o.* smaak, *m.*; aanraking, be-, aantasting, *v.*; gevoelen, *o.*; *ein feines — haben*, een' fijnen takt bezitten; (ook) een edel -, fijn gevoel hebben; *das — des Mitleidens*, het gevoel van medelijden. *—LOS, *b. n.* gevoelloos, ongevoelig, slaperig. *—LOSIGKEIT,

v. ongevoeligheid, gevoelloosheid, slaperigheid, vadzigheid, *v.* *—VOLL, *b. n.* gevoelig, gevoelvol, bezield, vol ziel.

GEFÜLLT, *b. n.* opgevuld, vol, gevuld.

GEFÜNFT, *b. n.* uit vijf bestaande; (157) *der —e Schein*, afstand van 72 graden (1/5 van den dierenriem) van twee planeten; vriendschapsstand (van 72 gr.) van een' gestarnte, *m.*

GEFÜRSTET, *b. n.* tot een' vorst-, tot een vorstendom verheven; *eine —e Abtei*, eene prinselijke abdij.

GEGEN, *vz.* tegen, naar, over, ten aanzien, aangaande; bijna, tot; in vergelijking van; tegen, tot (den prijs); *— Abend*, naar het westen, ten westen; tegen den avond; *— sechs Uhr*, omstreeks zes uur; *undankbar — seinen Wohlthäter*, ondankbaar ten opzigte van zijnen weldoener; *drei — einen*, drie tegen een; *ich wette zehen — eins*, ik wed tien tegen een; *Ihr Verlust ist nichts — den meinigen*, uw verlies is niets bij het mijne; *er ist nur ein Kind — ihn*, bij hem is hij maar een kind. *—, *bijw. (w. g.)* ongeveer, bijna. *—ABDRUCK, *m.* (116) tegenafdruk, overdruk (eener plaat), *m.* *—ABSICHT, *v.* tegenovergestelde bedoeling, *v.* *—ABWEICHEN, *o. w.* (135) losrukken (den degen). ...UNG, *v.* losrukking, (van den degen), *v.* *—ANSTALT, *v. fig.* tegenschikking; tegenmijn, *v.* *—ANTWORT, *v.* tegenantwoord, wederantwoord, repliek, *o.* *—ANZEIGE, *v.* (34) strijdig-, verschillend teeken, *o.* *—AUFFORDERUNG, *v.* (66) tegen-daging, -dagvaarding, *v.* *—AUSSAGE, *v.* tegengetuigenis, *v.* *—BATTERIE, *v.* (180) tegenbatterij, *v.* *—BEDINGUNG, *v.* wederkeerige voorwaarde, *v.* tegenbeding, *o.* *—BEFEHL, *m.* tegenbevel, *o.* *—BEKENNTNISS, *o.* zie GEGENBESCHEINIGUNG. *—BEKLAGTE, *m.* tegenbeschuldigde, *m.* *—BELEIDIGUNG, *v.* tegen-beleediging, weêrwraak, *v.* wederkeerige hoon, *m.* *—BERICHT, *m.* tegenberigt, *o.* *—BESCHEINIGUNG, *v.* tegenbewijs, tegenstuk, renversaal, *o.* *—BESCHULDIGUNG, *v.* tegenbeschuldiging, tegenklagt, *v.* *—BESICHTIGUNG, *v.* tegen-, tweede onderzoek, *o.* visitatie, *v.* *—BESUCH, *m.* tegenbezoek, *o.* *—BEWEIS, *m.* tegenbewijs, *o.* *—BEZIEHUNG, *v.* onderlinge-, wederkeerige betrekking, *v.* *—BILD, *o.* tegenbeeld, *o.* tegenhanger, *m.*; *fig.* kontrast, *o.* *—BLICK, *m.* tegenblik, *m.* *—BOHREN, *b. w.* tegen-, van de tegenovergestelde zijde boren. *—BÖSCHUNG, *v.* (180) bijvoegsel (aan een' muur), *o.* *—BUCH, *o.* kontraboek, kontrole-register, *o.* *—BÜRGE, *m.* tweede borg, *m.* *—BÜRGSCHAFT, *v.* tweede borgtogt, *m.*

GEGEND, *v.* streek, landstreek, oord, *v.* gewest, *o.*; (157 en 1) hemelstreek; (203) kompas-, zeestreek, *v.*; *von — zu —*, van land tot land; *die umliegende —*, de omliggende landstreek, de ommestreken, *v. mv.*

GEGENDIENST, *m.* tegen-, wederdienst, *v.* *...DRUCK, *m.* (13) weêr-, tegendruk, *m.* keerzijde; (116) verkeerde-, tegenproef; (104) terug-, tegenwerking, *v.* tegenstand, *m.*

GEGEN EINANDER, *bijw.* tegengesteld, strijdig tegen elkander, tegenovergesteld aan elkander, de een voor de (den) ander; wederkeeriglijk, onderling; *— halten*, vergelijken, bij elkander houden; *— setzen*, tegenover elkander stellen; *fig.* vergelijken; *— stehen*, tegenover elkander staan. *—HALTUNG, *v.* vergelijking, overeenbrenging, *v.* het bij elkander houden, *o.* *—STELLUNG, *v.* vergelijking, overeenbrenging, *v.*

GEGENEINBRINGEN, *o.* (66) verweerschrift, tegenschrift, *o.* -spraak, *v.* *...ERBIETEN, *o.* tegen-, wederkeerig aanbod, *o.* *...ERKENNTLICHKEIT, *v.* wederkeerige dankbaarheid, *v.* *...ERKLÄRUNG, *v.* tegenverklaring, *v.* *...FENSTER, *o.* dubbel-venster, sluitvenster, *o.* *...FINTE, *v.* (135) tegenappel, *o.* tegenlist, *v.* *...FLUTH, *v.* tegenvloed, -stroom, *m.* *...FORDERUNG, *v.* tegeneisch, *m.* *...FREUNDSCHAFT, *v.* wederkeerige vriendschap, *v.* *...FUGE, *v.* (171) tegenfuge, *v.* weêrgalm, *m.* *...FÜSSLER, *m.* tegenvoeter, *m.* *...GEBÜHR, *v.* tegenpligt, *m.* wederkeerige verpligting, *v.* *...GEFÜHL, *o.* wederkeerig gevoel, *o.* *...GELÄNDER, *o.* tegenhek, *o.* *...GESCHENK, *o.* tegengeschenk, *o.* *...GEWALT, *v.* weêrwraak, *v.* *...GEWICHT, *o.* tegengewigt, *o.*; *das — halten*, opwegen. *...GEWOGENHEIT, *v.* wederkeerige genegenheid, *v.* *...GIFT, *o.* tegengift, (ook *fig.*), *v.* *...GITTER, *o.* dubbel traliewerk, *o.* *...GRUND, *m.* tegenbewijs, *o.* *...GRUSS, *m.* tegen-, wedergroet, *m.* *...GUNST, *v.* wederkeerig gunstbewijs, *o.* *...GURT, *m.* dubbele buikriem, *m.*

GEGENHALL, *m.* weêrklank, *m.* echo, *v.*; zie WIEDERHALL, WIEDERSCHALL. *...HANDSCHRIFT, *v.* tegenschrift, wederkeerig schriftelijk bewijs, *o.* *...HAUT, *v.* zie GEGENUNTERLAGE. *...HIEB, *m.* tegenhouw, wederstoot, *m.* *...KAISER, *m.* tegenkeizer, anticezar, *m.* *...KLAGE, *v.* tegenklagt,

wederkeerige aanklagt, - beschuldiging, *v*. tegen-, rekonventionele eisch, *m*. *...KLÄGER, *m*. tegenklager, - beschuldiger, *m*. *...KRITIK, *v*. antikritiek, *v*. *...LATTE, *v*. tegen-, tweede lat, *o*. dubbele latten, *v*. *mv*. *...LAUFGRÄBEN, *v*. *mv*. (180) tegenloopgraven, *v*. *mv*. *...LICHT, *o*. (136) valsch licht, *o*. *...LIEBE, *v*. wederliefde, *v*. *...LIST, *v*. tegenlist, *v*.

GEGENMACHT, *v*. tegenovergestelde magt, *v*. *...MARSCH, *m*. contra-marsch, tegenmarsch, *m*. *...MÄSCHE, *v*. tegen-, dubbele steek, *m*. *...MAUER, *v*. tegen-, dubbele muur, schoormuur *m*. *...MEINUNG, *v*. tegenovergesteld gevoelen, *o*. verkeerde zin, *m*. valsche meening, *v*. *...MINE, *v*. tegenmijn, *v*. *...MINIREN, *b*. *w*. tegenmijnen aanleggen; *fig*. heimelijk tegenwerken, dwarsboomen. *...MITTEL, *o*. geneesmiddel, tegenmiddel, *o*. *...MOND, *m*. zie NEBENMOND. *...MUSKELN, *v*. *mv*. (106) strijdige spieren, (van onderling strijdige werking), *v*. *mv*. *...ÖFFNUNG, *v*. (48) tegen-opening, *v*.

GEGENPAPST, *m*. tegenpaus, antipaus, *m*. *...PART, *m*. tegenpartij, *v*. tegenstander, vijand, opposant, *m*. *...PARTEI, *v*. tegenpartij, *v*. *...PFAHL, *m*. (188) verdeelde -, gebrokene paal, *m*. *...PFAND, *m*. wederkeerig pand, *o*. *...PFEILER, *m*. steil-, steun-, schoorpilaar, *m*.; *mit —n versehen*, met schoorpilaren steunen. *...PFLICHT, *v*. wederkeerige verpligting, *v*. - pligt, *m*. *...PROBE, *v*. (116) tegen-, weêrdruk, *m*. *...PUNKT, *o*. (171) kontrapunt, *o*.

GEGENQUITTUNG, *v*. tegen-, wederkeerig bewijs (van betaling), *o*. kwitantie, *v*. zie GEGENSCHEIN. *...RECHNER, *m*. kontroleur, kontra-boekhouder, *m*. *...RECHNUNG, *v*. tegenrekening, afrekening, kontrole, *v*. *...REDE, *v*. tegenspraak, *v*. wederanwoord, *o*. uitvlugt, *v*. *...REGISTER, *o*. kontraboek, kontroleurs-register, *o*. *...REVOLUTION, *v*. tegenomwenteling, *v*. *...RUNDE, *v*. (97) tweede-, buitengewone ronde, *v*. *...SATZ, *m*. tegenstelling; (120) antithesis, *v*.; (66) repliek, weder-antwoord, *o*. *...SCHALL, *m*. zie GEGENHALL. *...SCHEIN, *m*. weêrschijn, *m*. terugkaatsing, *v*.; tegenschrift, kontra-bewijs, *o*.; wederkeerige handligting, *v*. *...SCHENKUNG, *v*. wederkeerige schenking, - gave, *v*. *...SCHLAG, *m*. weêrstuit, terugslag, *m*. weêrkaatsing, *v*. terugstoot, *m*. *...SCHMÄHUNG, *v*. wederkeerige hoon, *m*. - beleediging, *v*. *...SCHNITT, *v*. tegensnede, *v*. *...SCHRAFFIREN, *b*. *w*. (116) kruisstrepen maken. ...UNG, *v*. tegenstrepen, *v*. *mv*. - streping, *v*. *...SCHREIBER, *m*. kontroleur, kontra-boekhouder, *m*. —EI, *v*. het kontroleren, het houden van een kontroleurs-register, *o*. *...SCHRIFT, *v*. tegenschrift, *o*. wederlegging, *v*. verdedigingsschrift, *o*. *...SCHULD, *v*. tegenschuld, wederkeerige schuld, *v*. *...SEITE, *v*. tegenovergestelde -, keerzijde (van een' gedenkpenning), *v*. *...SEITIG, *b*. *n*. en *bijw*. wederzijdsch, onderling; wederzijds, van weêrskanten. —KEIT, *v*. wederkeerigheid, *v*. *...SICHERHEIT, *v*. wederzijdsche zekerheid, beveiliging, *v*. tegenpand, *o*.; *seine — nehmen*, een tegenpand nemen; wederkeerig verzekering nemen. *...SIEGEL, *o*. tegenzegel, klein-zegel, *o*.; *das — aufdrucken*, het tegenzegel opdrukken, - vasthechten. *...SINN, *m*. tegenzin, onzin, *m*. verkeerde spreekwijze, *v*. *...SONNE, *v*. zie NEBENSONNE. *...SPALIER, *o*. tweede rij leiboomen, *v*. *...SPALT, *m*. (48) tegenbarst, scheur, *v*. *...SPARREN, *m*. (188) tegenkeper, *m*. *...SPIEL, *o*. zie WIDERSPIEL. *...SPUR, *v*. (59) dwaling op het spoor, *v*. verkeerd spoor, *o*. *...STAND, *m*. voorwerp, onderwerp, *o*. *...STELLUNG, *v*. tegenstelling, vergelijking, *v*. kontrast, *o*. *...STIMME, *v*. (171) boven -, tegenstem, *v*. *...STIMMIG, *b*. *n*. (171) niet stemmend, valsch. *...STOSS, *m*. tegen-, wederstoot, *m*. *...STRECKUNG, *v*. (48) uitrekking van een gebroken lid, *v*. *...STREICH, *m*. wederstoot, *m*. *fig*. weêrwraak, vergelding, betaling, *v*. *...STRICH, *m*. tegenzijde, *v*.; streek tegen den draad, *m*.; tegenvleug (van het haar), *v*. *...STÜCK, *o*. (136) tegenhanger, *m*. - stuk, pendant, *o*. *...STÜTZE, *v*. stut, steun, schoorbalk, - paal, - muur, *m*.

GEGENTAUSCH, *m*. wederzijdsche ruil, *m*. *...THEIL, *m*. tegenpartij, *v*. tegenstander, *m*. zie ook GEGNER. *—, *o*. tegendeel, *o*.; *im —*, in tegendeel, *bijw*. *...THÜR, *v*. zie VORTHÜR. *...TREUE, *v*. wederkeerige-, wederzijdsche trouw, *v*.

GEGENÜBER, *o*. *w*. en *bijw*. tegenover; *er wohnt mir —*, of *gegen mir über*, hij woont tegen mij over; *der Kirche —*, tegenover de kerk; *einander —*, tegenover elkander; *— gestellt*, *— gelegt*, *— gesetzt*, tegenoverstaand, - liggend, - staande enz.

GEGENUNTERLAGE, *v*. (115) half bereid perkament, *o*. *...UNTERSCHRIFT, *v*.

tegenteekening, *v.* het kontrasigneren, *o.* *...UNTERSUCHUNG, *v.* tegen-, wederkeerig onderzoek, *o.*
GEGENVERGELTUNG, *v.* wedervergelding, *v.* weêrwraak, *v.* *...VERMÄCHTNISS, *o.* weder-, tegenlegaat, *o.* wederzijdsche erfmaking, - vermaking, *v.*; bruidsgeschenk, *o.* *...VERPFLICHTUNG, *v.* wederzijdsche verpligting, *v.* *...VERSCHANZUNG, *v.* tegenverschansing, *v.* *...VERSCHREIBUNG, *v.* wederzijdsch-, tegenkontrakt, *o.* wederzijdsche verpligting, - clausule, - verzekering, *v.* *...VERSPRECHEN, *o.* tegen-, wederkeerige belofte, *v.* *...VERWEIS, *m.* tegenverwijt, *o.* *...VORSTELLUNG, *v.* tegenvoorstelling, *v.* *...WALL, *m.* tegenwal, *m.* kontreskarp, *v.*
GEGENWART, *v.* tegenwoordigheid, *v.* bijzijn, het tegenwoordige, *o.*; *fig. die — des Geistes*, tegenwoordigheid van geest, gevatheid, *v.* *...WÄRTIG, *b. n.* en *bijw.* tegenwoordig; thans, nu. *...WECHSEL, *m.* zie RÜCKWECHSEL. *...WEHR, *v.* tegenweer, *m.* verdediging, *v.* wederstand, *m.* *...WERTH, *m.* gelijke waarde, *v.* *...WIND, *m.* tegenwind, *m.* *...WIRKUNG, *v.* tegenwerking, terugwerking, *v.* *...ZAUBER, *m.* tegenbetoovering, tegenbezwering, *v.* *...ZEICHEN, *o.* tegenmerk, tegensein, *o.* *...ZETTEL, *m.* tegenbewijs, tegenbiljet, *o.* *...ZEUGE, *m.* tegengetuige, *m.* *...ZEUGNISS, *v.* tegengetuigenis, *v.* *...ZINNE, *v.* (188) tegen-kerven, - kanteelen, *v. o. mv.*
GEGITTER, *o.* zie GITTER. *—T, *b. n.* getralied, (ook 188).
GEGNER, *m.* *—INN, *v.* tegenstander, tegenpartijder, vijand, *m.*; tegenstandster, vijandin, *v.*
GEGRUNZE, *o.* geknor (der zwijnen), *o.*
GEHABEN (SICH), *w. w.* (*onr.*) zich houden, leven; zich gedragen; wel-, kwalijk varen.
GEHÄGE, *o.* omheind veld, afgesloten perk; (59) park; jaag-, jagtland, *o.* (56) privatieve jagt, *v.*; *fig. einem ins — gehen, kommen,* in iemands vaarwater komen, iemand in de wielen rijden.
GEHALT, *m.* gehalte, allooi (van goud, zilver enz.), *o.*; waarde; jaarweddde, *v.* - geld, *o.* toelage, *v.* loon, salaris, *o.* bezoldiging, *v.* inkomen, traktement, gehalte, *o.*; inhoud, *m.* innerlijke waarde, *v.* *—EN, *dw. fig.* gehouden, verpligt; zie HALTEN.
GEHÄNGE, *o.* het hangende; halsbanden, oorhangers, - ringen, *m. mv.*; helling (van eenen berg), *v.*; (59) ooren van een' hond; (188) band, *m.*; (9) voeg, *v.* naad, *m.*
GEHARNISCHT *dw.* geharnast.
GEHÄSSIG, *b. n.* en *bijw.* gehaat, hatelijk; *einem — sein*, iemand haat toedragen. *—KEIT, *v.* haat, *m.* hatelijkheid, haatdragendheid, *v.*
GEHAU, *o.* de houthak, *m.* het hakhout, het houthakken, *o.* houtvelling, *v.*
GEHÄUFT, *b. n.* opgehoopt, opgestapeld.
GEHÄUSE, *o.* huisjes, *o.*; koker, *m.* kast, *v.* kastje, *o.* scheede, *v.*: (76) klokhuis (van appels enz.), *o.*
GEHECKE, *o.* broed, broedsel, *o.* teelt, *v.*
GEHEIM, *b. n.* en *bijw.* geheim, verborgen, afgezonderd; *eine —e Treppe*, een verborgen trap; *— halten*, geheim houden, verbergen, verhelen; *in —*, heimelijk, op eene verborgene-, verholene wijze; steelsgewijze; *der —e Rath*, de geheime raad; de geheimraad, *m.* *—BUCH, *o.* het geheime register, *o.* *—HALTUNG, *v.* geheimhouding; *fig.* bescheidenheid, *v.* *—NISS, *o.* geheim, *o.* geheimenis, verborgenheid, afzondering, *v.* *—KRÄMER, *m.* verborgen-, geheimvol mensch, mensch vol geheimen, *m.* —VOLL, *b. n.* en *bijw.* geheimvol, geheimzinnig, -lijk, verborgen, verholen. *—SCHREIBEKUNST, *v.* geheim-, cijferschrift, *o.* *—SCHREIBER, *m.* —EI, *v.* sekretarij, *v.* sekretariaat, *o.* —STELLE, *v.* sekretaris-plaats, *v.* *—SCHRIFT, *v.* cijferschrift, *o.* *—ZIMMER, *o.* kabinet van een' vorst, *o.*
GEHEISS, *o.* bevel, *o.* last, *m.* order, *v.*
GEHEN, *o. w.* (*onr.*) gaan, loopen, trekken, zich begeven naar; heengaan, vertrekken; *auf die Jagd —*, ter-, op de jagt gaan; *in die Kirche —*, naar de kerk gaan; *das Kind lernt —*, het kind leert loopen; *aus einem Orte —*, eene plaats verlaten; *in einen Ort —*, eene plaats binnentreden; *durch, über einen Ort —*, eene plaats door-, overtrekken; *durch —, über einen Fluss —*, eene rivier overtrekken; *um etwas —*, om iets heengaan; *von einem —*, zich van iemand weg begeven; *zu einem —*, iemand gaan opzoeken; *nach etwas —*, zich naar iets heen begeven; iets volgen; *eine Meile —*, eene mijl gaan (afleggen); *einen Schritt —*, eene schrede gaan, eenen stap doen; stapvoets gaan; *das Pferd ging einen Schritt*, het paard liep stapvoets; *einen Weg —*, een' weg inslaan, - gaan; *seinen Weg —, seines Weges —, seine Strasse —*, zijn' weg gaan; (§) opkruijen, oprijden; *wacker zu—*, goed doorloopen, een'

flinken stap houden; *fig. mit der Post* —, met de post rijden; met het postkarretje vertrekken; *die Post geht um 7 Uhr*, de post vertrekt te 7 ure; *auf Reisen* —, *zu Schiffe* —, op reis -, scheep gaan; *der Teig fängt an zu* —, het deeg begint te rijzen; *an etwas* —, aan iets beginnen, iets ondernemen; *er geht schwer daran*, hij kan er noode toe besluiten; *das geht nicht*, dat gaat niet; *dieses Geld geht nicht*, dit geld is niet gangbaar; *meine Uhr geht nicht richtig*, mijn horologie loopt (gaat) niet goed; *sie geht zu geschwind (früh)*, *zu langsam*, het gaat voor, het gaat na; *dieser Weg geht nach der Stadt*, deze weg leidt naar de stad; *der Berg geht bis in die Stadt*, de berg loopt-, strekt zich uit tot voor de stad; *dieses Zimmer geht auf die Gasse*, deze kamer geeft uitzigt op de straat; *das Wasser ging ihm bis an den Gürtel*, hij liep tot aan den gordel in het water; *dieser Mantel geht ihm bis auf die Schuhe*, die mantel daalt tot op zijne schoenen neder; *in diese Flasche geht nur eine Kanne*, deze flesch kan slechts ééne kan bevatten; *auf ein Riess Papier* — 20 *Buch*, er gaan 20 boek in een riem papier; *in sich* —, tot inkeer komen, in zich zelven keeren; — *lassen*, laten gaan, -loopen, -ontvlugten; *die Haare, Farbe* — *lassen*, haar -, kleur verliezen, van kleur verschieten; *einen Wind* — *lassen*, een' wind laten; *lassen Sie mich* —, laat mij begaan. *—, *onp. w. (onr.) es geht*, het gaat, fiat! *wie gehts?* hoe gaat het? hoe vaart gij? *wie gehts Ihnen*, hoe bevindt gij u, hoe gaat het met u? *es geht mir wohl*, ik bevind mij wel, het gaat goed; *es geht dem einen wie dem andern*, het gaat met het eene als met het andere; *es ist mir eben so gegangen*, het is mij even zoo gegaan; *wie wird es mir* —? wat zal er van mij worden? *es mag* — *wie es will*, laat het gaan zoo het wil; *es geht ein starker Wind*, er blaast-, waait een harde wind; *es geht ein Gerücht, die Rede*, er is een gerucht -, een praatje in omloop, men zegt; *es geht auf 4 Uhr*, het loopt naar vieren; *es geht in die dritte Woche*, het gaat thans in de derde week; *es geht Schleim von ihm*, hij loost slijm, -fluimen enz.; *nach etwas* —, *(etwas befolgen)* iets opvolgen, -naleven; —, *(auf etwas Rücksicht nehmen)*, acht slaan op iets, iets in aanmerking nemen. *— (SICH), *w. w. (onr.) sich müde* —, zich moede loopen; *sich die Füsse wund* —, zich de voeten open -, wondloopen. *—, *o.* het gaan; gang, loop, *m.*; *das* — *wird mir sauer*, het gaan komt mij zwaar aan; *ich bin des* —*s müde*, ik ben het loopen moede.

GEHEND, *b. n.* gaande, heengaande, -loopende. *—, *die Gehenden und Kommenden*, de gaanden en komenden.

GEHENK, *o.* riem, draagband, gordel, *m.*; oor (eener kruik), *o.* *—ELT, *b. n.* van ooren -, van hengsels -, van een handvatsel voorzien.

GEHENKTE, *m.* gehangene, *m.*; *ein* —*r*, een gehangene.

GEHEUL, *o.* gehuil, gebrul, gejank, gekerm, het huilen, *o.*

GEHIRN, *o.* hersens, hersenen, *v. mv.* brein, *o.* schedel, *m.* *—BALKEN, *—KERN, *m.* gewelf op drie pijlers, *o.* *—HÄUTCHEN, *o.* (106) hersenvlies, *o.* *—KAMMERN, *v. mv.* hersenkamers, hersenholten, *v. mv.* *—PULSADERN, *v. mv.* hersen-slagaderen, *v. mv.*

GEHÖFTE, *o.* plaatsje, hofje, boerenhofje, *o.*

GEHÖHNE, *o.* spotternij, *v.* spot, *m.* spot -, smaadredenen, *v. mv.* scheldwoorden, *o. mv.* jokkernij, scherts, *v.*

GEHÖLZ, *o.* hout, bosch, woud, boschaadje, *o.*

GEHÖR, *o.* gehoor, oor; gehoor, *o.* vergadering, *v.*; *das* — *verlieren*, het gehoor verliezen, doof worden; *er hat kein* —, hij heeft geen gehoor (voor de muziek); *einem* — *gehen*, iemand het oor verleenen, gehoor verleenen, audientie geven.

GEHORCHEN, *o. w. einem*, gehoorzamen; *nicht* —, ongehoorzaam zijn.

GEHÖREN, *o. w.* behooren, toekomen aan; *wo gehört dieses hin?* waar behoort dat t' huis? *diese beiden Handschuhe* — *zusammen*, die twee handschoenen maken een paar; *zur Gesellschaft* —, tot het gezelschap behooren; *zu den Gelehrten* —, tot de geleerde wereld behooren, onder de geleerden gerekend worden; *das gehört nicht vor seinen Richterstuhl*, *in mein Fach*, dit behoort voor zijnen regterstoel niet, dit behoort niet tot mijn vak; *es gehört viel dazu*, het scheelt veel; *das gehört sich*, dat past; *wie es sich gehört und gebührt*, zoo als het behoort, zoo als het past en voegt.

GEHÖRGANG, *m.* (106) gehoorgang, -weg, *m.* *...HAMMER, *m.* (106) oorhamer, *m.*

GEHÖRIG, *b. n.* en *bijw.* behoorlijk, behoorende, gevoegelijk, passende, betamende, betamelijk, bevoegd; (34) Ge-

boorlijk, regelmatig (van de spijsvertering); op eene behoorlijke -, betamelijke wijze enz; *das —e*, het behoorlijke, het regtmatige deel.
GEHÖRLEHRE, *v.* gehoorleer, acoustica, *v.* *...LOS, *b. n.* zie TAUB.
GEHÖRN, *o.* horens, *m. mv.* gewigt (van een hert), *o.*
GEHÖRNERVE, *m.* (106) gehoorzenuw, *v.*
GEHÖRNT, *b. n.* gehorend, hoornachtig.
GEHORROHR, *o.* zie HÖRROHR.
GEHORSAM, *b. n.* gehoorzaam, lijdzaam. *—, *m.* gehoorzaamheid, onderwerping (aan geestelijken), *v.* *—EN, *b. w.* zie GEHORCHEN. *—ST, *b. n.* en *bijw.* (overtr. tr.) allergehoorzaamst, onderdanigst, zeer onderdaniglijk.
GEHÖRSCHNECKE, *v.* (106) slakkengang, *m.* *...TRICHTER, *m.* spreekhorentje (voor dooven), *o.* *...TROMMEL, *v.* (106) trommelvlies, *o.* *...ZIMMER, *o.* gehoorzaal, *v.*
GEHRE, *v.* GEHREN, *o.* helling, *v.*; puntig werktuig, *o.*; honigraat, *v.*; maanstuk aan een okshoofd, *o.* geer, *v.* *...UNG, *v.* helling, spits, *v.*
GEHÜLFE, *m.* hulp, *v.* helper, makker, ambtgenoot, gezel, *m.* *...INN, *v.* helpster, gezellin, echtgenoot, huisvrouw; *fig.* levensgezellin, *v.*
GEHWERK, *o.* (54) raderwerk (van een horologie, eene klok enz.), *o.*
GEIEN, *b. w.* (203) geijen.
GEIER, *m.* gier, *m.*; *fig.* (§) *der —! dass dich der —!* de drommel! dat je de drommel! *—FALK, *m.* giervalk, *m.*
GEIFER, *m.* speeksel, *o.* kwijl, zeever, *v.* zwadder, *m.* *—ER, *—BART, *m.* *—MAUL, *o.* kwijler, zeeveraar, kwijl-, zeeverbaard, *m.* *—ICHT, *—IG, *b. n.* kwijlend, kwijlachtig, zeeverend. *—N, *o. w.* kwijlen, zeeveren, zabberen; *fig. vor Zorn —*, van woede schuimen, zijn' zwadder schieten. *—TUCH, *—LÄPPCHEN, *o.* kwijl-, zabber-, zeeverdoekje, *o.* *—WURZ, *v.* kwijlwortel, *m.*
GEIGE, *v.* viool, vedel, *v.*; *auf die — spielen*, op de viool spelen.
GEIGEN, *o. w.* vioolspelen, de viool bespelen. *—BLATT, *o.* zie GRIFFBRET. *—BOGEN, *m.* strijkstok, *m.* *—BOHRER, *m.* viool-drilboor, *v.* *—FUTTERAL, *o.* vioolkast, *v.* *—HALS, *m.* vioolhals, *m.* *—HARZ, *v.* vioolhars, kolofaan, *v.* *—HOLZ, *o.* violenhout, hout tot violen, - guitarren enz. *o.* —BAUM, *m.* violenboom, *m.* *—MACHER, *m.* vioolmaker, luitmaker, vioolfabriekant, *m.* *—REGISTER, *—WERK, *o.* vioolregister, - werk (in de orgels), *o.* *—SATTEL, *—STEG, *m.* kamer eener viool, *v.* *—ZUG, *m.* stel snaren op eene viool, vioolspel, *o.*
GEIGER, *m.* vioolspeler; dorpsmuziekant, *m.*
GEIL, *b. n.* en *bijw.* geil, dartel, hitsig; ontuchtig, onkuisch, loopsch; *fig.* tierig; op eene geile -, ontuchtige -, onkuische wijze; — *riechen*, kwalijk rieken, (als een bok stinken). *—EN, *v. mv.* teelballen, zaadballen, *m. mv.* *—HEIT, *v.* geilheid, onkuischheid, ontuchtigheid; *fig.* geilheid, te groote vetheid van een' akker, *v.*
GEISSBART, *m.* (76) geitenbaard, *m.* *...BLATT, *o.* kamperfoelie, *o.* *...BOCK, *m.* bok, *m.* *...E, *v.* geit, *v.* zie ZIEGE.
GEISSEL, *m.* gijzelaar, *m.* *—, *v.* zweep, roede, kastijdingsroede; *fig.* geesel, *v.* *—BRUDER, *m.* geeselbroeder, (dweepende monnik), *m.* *—N, *b. w.* geeselen; kastijden, met roeden slaan; *sich* —, zich geeselen, (met roeden kastijden). *—UNG, *v.* geeseling, kastijding (van Christus), *v.*
GEISSFUSS, *m.* koevoet, *m.* breekijzer, *o.* ijzeren hefboom, *m.* *...KLEE, *m.* (76) geitenblad, drieblad, *o.*
GEIST, *m.* geest, *m.*; *im —e*, in den geest, in de verbeelding; *fig.* (§) *man weiss nicht welches —es Kind er ist*, men kent zijne inborst -, zijne denkenswijze niet.
GEISTERBANNER, *m.* geestenbezweerder, *m.* *...BESCHWÖRUNG, *v.* geestenbezwering, toovenarij, zwarte kunst, *v.* *...ERSCHEINUNG, *v.* geestverschijning, *v.* *...LEHRE, *v.* geestenleer, leer der geestelijke-, bovenaardsche wezens, *v.* *...REICH, *o.* zie GEISTERWELT. *...SEHER, *m.* geestenziener, visionaris, *m.* *...WELT, *v.* geestenwereld, *o.*
GEISTESABWESENHEIT, *v.* afgetrokkenheid van geest, *v.* *...BILDUNG, *v.* oefening -, beschaving -, vorming van den geest, *v.* *...KRAFT, *v.* geestkracht, *v.* *...SCHWÄCHE, *v.* zwakheid van geest, *v.* *...SCHWUNG, *m.* vlugt van den geest, - van het verstand, *v.* *...STÄRKE, *v.* geestkracht, *v.* *...WERK, *o.* arbeid van den geest, - van het verstand, *m.* voortbrengsel -, vrucht van den geest, *o. v.*
GEISTIG, *b. n.* geestig, verstandig; verstandiglijk; schrander. *—KEIT, *v.* geestigheid, schranderheid, *v.*
GEISTLICH, *b. n.* en *bijw.* geestelijk, onstoffelijk, onligchamelijk; kerkelijk; naar kerkelijke -, geestelijke wijze. *—ER, *m.* geestelijke, kerkdienaar, priester, *m.*

*—KEIT, v. geestelijkheid, v. de geestelijken, m. mv. klerezij (bij roomschen), v.
GEISTLOS, b. n. verstandeloos, geesteloos; laf. *—IGKEIT, v. geesteloosheid, verstandeloosheid; lafheid, v. *...REICH, *...VOLL, b. n. en bijw. geestig, verstandig, schrander; geestrijk; levendig (van begrip, van beweging); verstandiglijk, op eene schrandere wijze.
GESTAU, o. (203) gestouw, o.
GEIZ, m. gierigheid, vrekkigheid, karigheid, inhaligheid, schrokkigheid, v.; (2) jonge spruiten, v. mv. *—EN, o. w. (mit etwas), gierig-, karig-, vrekkig-, schrokkig (met iets) zijn; nach etwas —, naar iets gretig uitzien. *—, b. w. zusammen —, bijeenschrapen, -schrokken, opstapelen, opgaren; (2) de jonge spruiten (uit een wijngaard) snijden; de loten uit de tabaksbladeren nemen. *—HALS, m. gierigaard, vrek, m. *—IG, b. n. en bijw. gierig, vrekkig, karig, -lijk, inhalig.
GEJAUCHZE, o. gejuich; gejoel, geschreeuw, o. *...JUBEL, o. gejubel, gejuich, o.
GEKÄMPEL, o. (§) gekijf, o. harrewarrerij, v. *...KÄMPFE, o. (§) hevig gevecht, o. het handgemeen zijn, bloedige strijd, m. *...KEIFE, o. (§) gekijf, geschreeuw, leven, geweld, o. *...KETTELT, b. n. met kettingjes bewerkt. *...KITZEL, o. gekittel, o. kitteling, v. *...KLÄFFE, o. gekef, geblaf, o. *...KLAFFER, v. geklop, getier, geraas; gekletter, o.; — der Zähne, het tandenklapperen, tandengeknars, o. *...KLATSCHE, o. het klappen (eener zweep), o.; babbelarij, v. praatjes, o. mv. gebabbel, gezwets, o. *...KLIMPER, o. geraas, gerammel, gedruisch; akelig spel (op een klavier), o. *...KLINGEL, o. geklink, het klinken; geschel, gerammel, het rommelen, ruischen (in de ooren), o. *...KLIRRE, o. zie GEKLIMPER.
GEKLOPFE, o. geklop, het kloppen met hamers, (het) aanhoudend kloppen, o. *...KNATTER, *...KNISTER, o. gekraak, geknars; het knetteren (van vonken, sprankels enz.), o. *...KNIRSCHE, o. geknars (der tanden, raderen enz.), o.
GEKÖPERT, b. n. gekeperd. *...KRACHE, o. gekraak, het kraken, o. *...KRAKEL, o. zie GEKRITZEL. *...KRATZE, o. (9) koperschuim, o.; goud- en zilverdeeltjes (door het wasschen verkregen), o. mv. *...KRÄUSEL, o. zie KRAUSE.
GEKREISCHE, o. gekrijt, gekerm, geschreeuw, geween, gejammer, o. *...KRITZEL, o. gekrabbel, v. krabbelarij; krabbelschrift, v. -trek, m.
GEKRÖSADERN, v. mv. (106) darmscheeladeren, v. mv. *...KRÖSDRÜSEN, v. mv. (106) darmscheel-klieren, v. mv. *...KRÖSE, o. (106) darmscheel, ingewand, o.; de long, lever enz. (van een beest), v.; hals-, hemdstrook, -kraag, m.
GEKÜNSTELT, b. n. gekunsteld, gemaakt; gehuicheld, geveinsd; —er Wein, gemengde-, vervalschte wijn. *...LÄCHEL, o. glimlachje, het glimlagchen, o. *...LÄCHTER, *...LACHE, o. gelach, geschater, o.; zum — dienen, tot spot verstrekken.
GELAG, o. gelag, drinkgezelschap, drinkgelag, feestmaal, o. smulpartij, v.; das — bezahlen, het gelag betalen; (ook fig.) er voor opdraaijen; ins — herein, in het honderd, door dik en dun.
GELÄHMT, b. n. verlamd, beroerd; fig. ontzenuwd, verlamd, geknot.
GELAHRTHEIT, v. zie GELEHRSAMKEIT.
GELÄNDER, o. hek, hekwerk, o.; leuning (eener brug), v.; latwerk, o. rij leiboomen, v. *—DOCKE, *—SÄULE, v. bekscheede, v. pilaartje, zuiltje, o. *—FENSTER, o. balkon-venster, uitstek-venster (aan eene gaanderij), o.
GELÄNGE, o. (2) aanmerkelijke landtong, uitgestrektheid lands, v.
GELANGEN, o. w. aanlanden; geraken, komen, bereiken; zu etwas —, tot iets komen, -geraken; etwas an einen — lassen, iemand iets laten geworden; seine Bitte an einen — lassen, iemand een verzoekschrift doen geworden.
GELÄPPE, o. zie GEHÄNGE (59).
GELÄRM, o. (§) geraas, getier, geweld; alarm, o.
GELASS, o. ruimte, v. gemak, o. *—EN, b. n. en bijw. geduldig, gerust, bedaard, kalm; gelaten, onderworpen; geduldiglijk, bedaardelijk. *—ENHEIT, v. geduld, o. gerustheid; kalmte, bedaardheid, onderwerping, gelatenheid, v.
GELAUFE, o. loop, oploop, m. het loopen, rennen, o. *...LÄUFIG, b. n. en bijw. gemakkelijk, vlug, snel; bedreven; vaardiglijk; er hat eine —e Zunge, hij is wel bespraakt, hij heeft vaardigheid in het spreken. —KEIT, v. snelheid, vaardigheid, gemakkelijkheid, bedrevenheid; welbespraaktheid, v.
GELAUNT, b. n. en bijw. geluimd, in goede luim, opgeruimd; gezind.
GELÄUTE, o. gelui (van klokken), o.; belletjes (eener narren- of andere slede), o. mv.
GELB, b. n. geel; — machen, — färben,

— *werden*, gelen; geel verwen, - worden. *—, *o.* het gele, *o.* de gele kleur, -verf, *v.* *—BEERE, *v.* korrels om geel te verwen, *v.mv.* wormzaad, *o.* *—BRAUN, *b.n.* donkergeel. *—EN, *b.* en *o.w.* *(w. g.)* geel verwen, - worden. *—GIESSER, *m.* geelgieter, *m.* *—GRÜN, *b. n.* geelgroen. *—HOLZ, *o.* geel verfhout, *o.* *—KOPF, *m.* bijenwolf, (vogel), *m.* gele specht, *v.* weduwaal, *m.* *—KUPFER, *o.* geel koper, *o.* *—LICH, *b. n.* geelachtig; blond. *—ROTH, *b. n.* geelrood. *—SCHECKE, *v.* paard dat vaal van haar is, *o.* *—SCHNABEL, *m.* jonge vogel; *fig.* lafbek, *m.* uilskuiken, *o.* *—SCHOPF, *m.* gekuifde eend, *v.* *—SUCHT, *v.* geelzucht, geling, (ziekte), *v.* *—SÜCHTIG, *b. n.* geelzuchtig. *—WURZ, *v.* (76) oost-indische saffraanwortel, *m.* kurkuma, *v.*

GELD, *o.* geld, *o.* *(mv. Gelder)*, penningen, *m.* specie, *v.*; *das bare* —, kontanten, klinkende munt; *grobes*, *hartes* —, grof geld, klein geld; *nicht bei —e sein*, niet bij kas zijn; *es ist kein — unter den Leuten*, er is geen geld onder de menschen; het geld is schaarsch; *etwas zu —e machen*, iets te gelde maken (verkoopen); *spr. bar — lacht*, niets beter dan geld bij den visch; *er hat — wie Heu*, *er sitzt im —e bis über die Ohren*, hij heeft geld als drek, hij zit er warm in, het is een peperboer; *leicht — leichte Waare*, slecht geld slechte waar, goedkoop is duurkoop. *—ARM, *b. n.* geldeloos, zonder geld, arm aan geld. *—AUFLAGE, *v.* schatting, belasting, *v.* hoofdgeld, *o.* *—AUSGABE, *v.* gelduitgave, vertering, *v.*

GELDBEDÜRFTIG, *b. n.* gebrek aan geld hebbende. *...BEGIERDE, *v.* geldzucht, inhaligheid, schrokkigheid, *v.* *...BEGIERIG, *...GIERIG, *b. n.* geldzuchtig, inhalig, schrokkig. *...BESCHNEIDER, *m.* geldsnoeijer, *m.* zie KIPPER. *...BEUTEL, *...SACK, *m.* geldbeurs, *v.* geldzakje, *o.* *...BEITRAG, *v.* onderstand in geld, *m.*; belasting, opbrengst, *v.* (bij buitengew. gelegenheden). *...BUSSE, *v.* zie GELDSTRAFE.

GELDEDIKT, *o.* geldplakkaat, *o.* *...EINNAHME, *v.* geldelijke ontvangst, *v.*

GELDERWERTH, *b. n.* geldswaarde, *v.*; *Geld und* —, geld en geldswaarde.

GELDGEBEN, *o.* betaling, uitbetaling, vertering, *v.* *...GESCHÄFT, *o.* geldzaak, geldelijke aangelegenheid, *v.*

GELDHÜLFE, *v.* geldelijke onderstand, *m.* - ondersteuning, *v.* subsidie, *o.* bijstand in geld, *m.*

GELDKASTEN, *m.* *...SCHRANK, *m.* geldkast, ijzeren brandkast, *v.* *...KISTE, *v.* geldkist, ijzeren kist, *v.* *...KATZE, *v.* (§) geldzak, *m.* *...KLEMME, *v.* *...MANGEL, *m.* geldgebrek, *o.* geldnood, *m.* *...KÖRBCHEN, *o.* geldmandje, mandje met vakjes, *o.*

GELDMACHER, *m.* valsche munter, *m.* *...MÄKLER, *m.* wissel-, geldmakelaar, opwisselaar, *m.*

GELDPOST, *v.* *...POSTEN, *m.* geldpost, *m.*

GELDREICH, *b. n.* van penningen voorzien; rijk aan geld (van een land).

GELDSACHE, *v.* geldelijke aangelegenheid, geldzaak, *v.* *...SCHNEIDER, *...SCHINDER, *m.* (§) knevelaar, *m.* *...SORTE, *v.* geldspecie, geld-, muntsoort, *v.* *...STEUER, *v.* belasting, geldelijke opbrengst, *v.* *...SPLITTERND, *b. n.* verterend, verkwistend, geldverspillend. *...STRAFE, *v.* geldboete, *v.* *...SUMME, *v.* geldsom, *v.*

GELDTISCH, *m.* zie ZAHLTISCH.

GELDWECHSEL, *m.* wisseling van geld, *v.* wisselhandel, *m.* *...WECHSLER, *m.* opwisselaar van geld, - van vreemde munten, bankier, *m.* *...WUCHER, woeker, geldwoeker, *m.* —ER, *m.* woekeraar, *m.*

GELEGE, *o.* (196) in den grond gelegde wijnstokken, *m. mv.*

GELEGEN, *b. n.* en *bijw.* gelegen, liggende; gemakkelijk, geschikt, te pas, aangenaam; van gewigt, aangelegen; *eine —e Zeit*, een geschikte-, behoorlijke tijd; *zu —er Zeit*, te gelegener tijde; *es ist mir daran* —, er is mij aan gelegen, ik heb er belang bij; *daran ist nichts* —, er is niets aan gelegen, om 't even; *es ist mir nicht — zu*, het komt mij thans niet van pas te....

GELEGENHEIT, *v.* gelegenheid, *v.*; gemak, middel, *o.* weg, *m.*; ligging, *v.*; zie LAGE; heimelijk gemak, *o.*; *durch welche — werden Sie das schicken?* door welke gelegenheid zult gij dat zenden, - overmaken? *ich kenne alle —en dieses Hauses*, ik ken al de vertrekken van dat huis. *—SDICHTER, *m.* gelegenheids-dichter, *m.* *—SGEDICHT, *o.* gelegenheids-gedicht, - vers, *o.* *—SMACHER, *m.* *—SMACHERINN, *v.* koppelaar, *m.* koppelaarster, *v.*

GELEGENTLICH, *b. n.* en *bijw.* gelegen, gevoegelijk, passend; bij gelegenheid, met gemak; toevallig, toevalligerwijze.

GELEHRIG, *b. n.* en *bijw.* leerzaam, leergierig, vatbaar, op eene leerzame wijze. *—KEIT, *v.* leerzaamheid, leergierigheid, vatbaarheid, *v.*

Gelehrsamkeit, *v.* geleerdheid, kunde, leering, *v.*

Gelehrt, *b. n.* en *bijw.* geleerd, geletterd, kundig, wetenschappelijk; doordacht; kundiglijk, op eene geleerde wijze; — *über etwas sprechen*, hoogdravend -, diepdenkend over iets uitweiden; *die —e Welt*, de geleerde wereld; *der —e*, de geleerde, geletterde, *m.*

Geleier, *o.* het spelen op de lier; *fig.* langwijlige redenen, *v. mv.*; (§) gezanik, *o.*

Geleise, *o.* spoor, *o.* weg, *m.*; *aus dem — fahren*, uit het spoor wijken, uitwijken, van de hand uithalen; *fig. im — bleiben*, niet van den regten weg afdwalen; *etwas wieder im rechten — bringen*, iets weder op den regten weg terugbrengen.

Geleit, *o.* geleide, konvooi, *o.* trein, *m.*; regt van vrijgeleide, *o.* gebied -, uitgestrektheid waar dat regt wordt geheven, kantoor van geleide of konvooijen, *o.*; *einem das — geben*, iemand uitgeleide doen; konvooijeren; *das — verfahren*, het regt van konvooi, - van vrijgeleide ontduiken; *das sichere —*, vrijgeleide.

Geleiten, *b. w.* geleiden, uitgeleiden, vrijgeleide geven, konvooijeren, eskorteren. ***...er**, *m.* geleider, gids, leidsman, *m.* zie **Geleitsmann**.

Geleitsamt, *o.* kantoor van gelei-brieven, kantoor van konvooijen en licenten, tolkantoor, *m. o.* ***...brief**, *m.* geleibrief, brief van vrijgeleide, *m.* paspoort, *o.* ***...einnahme**, *v.* ontvangst van het geleigeld, *v.*; kantoor daarvan, *o.*; geleide-penningen, *m. mv.* ***...einnehmer**, *m.* ontvanger van gelei-gelden, *m.* ***...frei**, *b. n.* vrij van gelei-gelden. ***...geld**, *o.* geleidegeld, *o.* ***...gerechtigkeit**, *v.* ***...recht**, *o.* geleide -, konvooi-regt, *o.* ***...haus**, *o.* zie **Geleitsamt**. ***...leute**, *m. mv.* geleide, *o.* lieden tot het geleide behoorende, *m. mv.* ***...ordnung**, *v.* geleide-reglement, *o.* wet op de konvooijen, *v.* ***...reiter**, ***...bereiter**, *m.* ruiter tot het geleide behoorende; tolbediende te paard, *m.* ***...säule**, *v.* tolpaal, *m.* ***...schiff**, *o.* konvooi-schip, konvooijerend schip, *o.* ***...stein**, *m.* grenssteen (voor het geleide), *m.* ***...strasse**, *v.* ***...weg**, *m.* geleide-weg, (waarop men onder beveiliging van het geleide reist), *m.* ***...tafel**, *v.* tarief van het geleide-geld, *o.* ***...zettel**, *m.* bewijs van betaling (van het gelei-geld), *o.*

Gelenk, *o.* geleding, *v.* gewricht, lid, *o.* plaats van zamenvoeging van de twee beenderen; voege, *v.* knoop; schakel (van een' ketting), *m.*; wervelbeen (in de ruggegraat); ringetje (van een scharnier), *o.*; *er hat weder Geschick noch —*, hij weet van toeten noch blazen, hij weet weg noch steg. ***—**, ***—sam**, *b. n.* buigzaam, beweegbaar, vlug, snel; *fig.* gedwee. ***—bein**, *o* (106) geledingen-beentje, *o.* ***—drüsen**, *v. mv.* geledingen-kliertjes, *o. mv.* ***—igkeit**, ***—samkeit**, *v.* buigzaamheid, beweegbaarheid, vlugheid, snelheid; *fig.* gedweeheid, handelbaarheid, *v.*

Geleucht, *o.* zie **Beleuchtung**.

Geleyer, *o.* zie **Geleier**.

Gelfern, *o. w.* keffen, blaffen. ***—**, *o.* het geblaf, gekef, het blaffen, *o.*

Gelichter, *o.* slag, *o.* soort; bende, *v.* aanhang, troep, *m.*; gading, weêrga, *v.*

Gelieben, *o. w.* *(w. g.)* behagen, believen; *geliebt es Gott*, als het Gode behaagt. ***...t**, *b. n.* bevriend, geliefd, waard, geacht. ***...te**, *(der, die)*, *m. v.* beminde, vrijer, vrijster, minnaar, minnares, *m. v.*; *die —n*, de gelieven.

Geliefern, *o. w.* zie **Gerinnen**.

Geliehene, *o.* (het) geleende, *o.* de geleende som, *v.*

Gelinde, *b. n.* en *bijw.* zacht, teeder, teêr, mollig; zacht, inschikkelijk, toegeeflijk; op eene zachte -, inschikkelijke wijze. ***...igkeit**, *v.* zachtheid, weekheid, teêrheid; *fig.* zachtheid, inschikkelijkheid, *v.*

Gelingen, *o. w.* *(onr.)* *einem*, gelukken, slagen, voorspoedig zijn, tieren, gedijen.

Gelispel, *o.* gefluister, zacht geluid, geruisch, het lispelen, *o.*

Gellen, *b. w.* zie **Gällen**.

Geloben, *b. w.* beloven, eene gelofte doen; *das gelobte Land*, het beloofde land.

Gelöbniss, *v.* zie **Gelübde**.

Gelos, *o.* (59) zie **Losung**.

Gelt? *tw.* (§) is het niet zoo? niet waar?

Gelt, *b. n.* onvruchtbaar (van beesten).

Gelte, *v.* (§) tobbetje, *o.* waschkom, *v.*

Gelten, *o. w.* *(onr.)* gelden, kosten, geldig -, waard -, waardig zijn; in zwang -, gangbaar zijn; *dieses Geld gilt nicht*, dit geld is niet gangbaar; —, of *viel —*, geldig zijn, veel gelden, veel vermogen -, gezag -, gewigt hebben; *für etwas —*, voor iets doorgaan, te boek staan als...; *die meisten*

Stimmen —, de meerderheid van stemmen geldt, -beslist; *es soll, mag —!* het zij, het gaat; *—d machen*, doen gelden, waarde geven. *—, *onp. w.* (*onr.*) *es gilt mir*, dat geldt -, dat betreft mij; *es gilt Ihnen*, het geldt u, het is om u te doen; *es gilt seine Ehre, sein Leben*, zijne eer, zijn leven is er mede gemoeid; het geldt zijne eer enz.; *es gilt mir gleich*, het is mij hetzelfde, het is mij om 't even; *es gilt eine Wette*, het is om eene weddingschap, ik wed; *was gilt die Wette?* wat wedt gij? *was gilt 's, ich habe es errathen?* wat wedt gij dat ik het geraden heb? *...UNG, *v.* (171) klank-waarde, waardij -, during (eener noot), *v.*

GELÜBDE, *v.* gelofte, *o.* *—GESCHENK, *o.* gelofte-gift (bij roomschen), *v.*

GELUST, GELÜST, *m.* (*w. g.*) lust, *m.* begeerte, neiging, *v.*; verlangen, *o.* begeerlijkheid, *v.*; lust (eener zwangere vrouw), *m.*

GELÜSTEN, *o. w.* lusten, begeeren, verlangen, gelusten; *es gelüstet ihm darnach*, het lust hem, hij heeft begeerte daarnaar; *sich eine (einer) Sache — lassen*, lust tot (in) iets hebben.

GELZEN, *b. w.* lubben; (§) ontmannen.

GEMACH, *o.* kamer, *v.* vertrek, *o.*; *das heimliche* —, het heimelijk gemak, sekreet. *—, *b. n.* en *bijw.* gemakkelijk, ligt; zacht, zachtjes, zoetjes, bedaard; zachtelijk, bedaardelijk. *—, *tw.* zacht wat!

GEMÄCHLICH, *b. n.* en *bijw.* gemakkelijk, ligt, geriefelijk, handelbaar; ligtelijk, op eene geriefelijke -, handelbare wijze. *—KEIT, *v.* gemakkelijkheid; geriefelijkheid; inschikkelijkheid, handelbaarheid, *v.*

GEMÄCHT, *o.* werk, *o.* arbeid, *m.* fatsoen, maaksel, *o.*; (§) makelij, *v.*; schaamdeelen (van den man) *o. mv.*

GEMAHL, *m.* gemaal, echtgenoot, man, *m.* *—INN, *v.* gemalin, echtgenoot, vrouw, huisvrouw, *v.*

GEMAHNEN, *o. w.* (*w. g.*) manen, herinneren. *—, *onp. w.* (§) *es gemahnet mich*, het komt mij voor, mij dunkt.

GEMÄLDE, *o.* schilderij, *v.* schilderstuk, *o.* afbeelding, beeldtenis, *v.* portret, *o.* (ook *fig.*).

GEMANSCHE, GEMÄNSCHE, GEMANTSCH, *o.* morserij, *v.* gemors, *o.* vuiligheid, *v.*; *fig.* poespas, mengelmoes, *o.*

GEMÄSS, *o.* maat, *v.* *—, *b. n.* en *bijw.* overeenkomstig, volgens, gelijkvormig; overeenkomstiglijk, overeenkomstig met; volgens; naar luid. *—KEIT, *v.* overeenkomstigheid, gelijkvormigheid, *v.*

GEMÄSSIGT, *b. n.* en *bijw.* gematigd, matig, getemperd, inschikkelijk; *das —e System*, het stelsel van matiging; *fig.* (35) het stelsel der feuillanten, (ook) het juiste midden.

GEMAUER, *o.* muurwerk, *o.* muren, *m. mv.*; *ein altes* —, oud muurwerk, puin, *o.* ruïne, *v.*

GEMEIN, *b. n.* en *bijw.* gemeen, openbaar, gewoon, alledaagsch; laag, slecht, gemeen; gemeenzaam; eenvoudig, -lijk, alledaags; *auf —e Kosten*, op algemeene kosten; *das —e Beste*, de algemeene welvaart, het welzijn des volks; *das —e Wesen*, de staat, het gemeenebest; *der —e Mann*, de gemeene man, de burgerij; *ein —er Bürger*, een gewoon burger, een burgerman; *ein —er Soldat*, een gemeen soldaat; *sich mit einem — machen*, zich gemeen maken met iemand, op te gemeenzamen voet met iemand leven; *der —e Pöbel*, het gemeen; het gepeupel.

GEMEINDE, GEMEINE, *v.* gemeente; vergadering, broederschap, *v.*; kerspel, *o.* parochie, *v.*; *die christliche* —, de gemeente van Christus, de christelijke kerk. *—GUT, *o.* gemeente-weiland, *o.* gemeenschappelijke weiden, *v. mv.* *—HAUS, *o.* raad -, gemeentehuis, gemeenelandshuis, *o.* *—RATH, *m.* gemeenteraad, *m.* —SPRÄSIDENT, *m.* voorzitter van den gemeenteraad, *m.*

GEMEINGEIST, *m.* liefde voor het algemeene welzijn, - algemeen goed, - algemeen bezit; algemeenheid, *v.* gemeene best, *o.* zie ook GEMEINDEGUT. *—, gemeenheid, laagheid, *v.*

GEMEINIGLICH, *bijw.* gemeenlijk, gewoonlijk, doorgaans. *...NÜTZIG, *b. n.* van openbaar -, van algemeen nut, tot algemeen gebruik; dienstig voor allen; — *machen*, te dienste van het algemeen stellen; voor het volk toeganke-lijk -, verstaanbaar maken. *—KEIT, *v.* algemeen nut, *o.*

GEMEINOCHS, *m.* gemeente -, ambachtsstier, *m.* *...PLATZ, *m.* gemeene plaats, alledaagsche -, afgezaagde uitdrukking, *v.*

GEMEINSCHAFT, *v.* gemeenschap, maatschappij, *v.* omgang, *m.* gezelschap, verkeering, betrekking, kennis, *v.*; toegang, *m.*; het naderen (van de heiltafel bij het nachtmaal); *in* —, in gemeenschap. *—LICH, *b. n. bijw.* gemeenschappelijk, in gemeenschap, onderling. *...SCHENKE, *v.* gemeenteherberg, *v.*

GEMEINTAG, *m.* landdag, *m.* dagvaart,

v. rijksdag, *m.* grondvergadering, *v.* *...TRIFT, *...WEIDE, *v.* gemeenteweilanden, *o. mv.*
GEMEINVERSTÄNDLICH, *b. n.* en *bijw.* algemeen, alledaagsch; verstaanbaar voor iedereen. *...WALD, *m.* *...HOLZ, *o.* bosch tot algemeen bezit, *o.*
GEMENGE, GEMISCH, *o.* mengsel, mengelmoes, *o.*
GEMESSE, *o.* meting, *v.* zie MESSEN.
GEMESSEN, *dw.* en *b. n.* gemeten; *fig.* afgemeten, bepaald, juist, naauwkeurig, volstrekt.
GEMETZEL, *o.* slagting, *v.* moord, *m.* dooding, *v.* bloedbad, *o.*
GEMME, *v.* edelgesteente (gesneden, geslepen), *o.* gem, *m.*
GEMÖDELT, *b. n.* met figuren bewerkt, op ijzers geplooid.
GEMOHRT, *b. n.* gewaterd (van stoffen), gemoord.
GEMSBOCK, *m.* wilde bok, alpenbok, *m.*
GEMSE, *v.* gems, geit, alpengeit, *v.* *—NBALLEN, *m.* *—NKUGEL, *v.* haarbal, haarkogel (in de maag der wilde geiten), *m.* *—NJAGD, *v.* gemeenjagt, jagt op wilde geiten, *v.* *—NJÄGER, *—NSTEIGER, *m.* gemsenjager, *m.* *—NLEDER, *o.* kamoes-, gemzenleder, *o.* *—NWURZ, *v.* (76) zekere vergiftige wortel, *m.*
GEMSZIEGE, *v.* GEMSTHIER, *o.* gems, wilde geit, *v.*
GEMÜLLE, *o.* puin, *o.* molm, *m.* kleine afbraak, *v.*
GEMURMEL, *o.* gemurmel, gegons, geruisch; geprevel, gemompel, *o.* *...MURRE, *o.* gemor, gemompel, *o.*
GEMÜSE, *o.* moes, *o.* groente, *v.* moeskruiden, *o. mv.*
GEMÜSSIGT, *b. n.* verpligt, genoodzaakt; *sich — sehen*, zich genoodzaakt zien.
GEMÜTH, *o.* gemoed, *o.* ziel, *v.* geest, *m.* hart, *o.*; luim, geaardheid, inborst, *v.*; *er hat ein gutes* —, hij heeft een welgeplaatst hart; het is eene goede ziel; *einem etwas zu —e führen*, iemand iets te gemoet voeren, - toevoegen; - op het hart drukken. *—LICH, *b. n.* (*w. g.*) gemoedelijk, geneigd, gevoelig.
GEMÜTHSART, *v.* gemoedsaard, *m.* karakter, *o.* natuur, *v.* *...BEWEGUNG, *v.* gemoedsbeweging, drift, aandoening, gewaarwording, *v.* gevoel, *o.* *...ERHOLUNG, *v.* uitspanning van den geest, geestontspanning, *v.* *...FASSUNG, *v.* gemoedsgesteldheid, *v.* zielsgevoel, *o.* *...KRANKHEIT, *v.* zielsziekte, *v.* schok-, krankte van den geest, *m. v.* *...NEIGUNG, *v.* gemoedsneiging, neiging -, overhelling van den geest, -van het hart, *v.* *...RUHE, *...UNRUHE, *v.* gerustheid-, kalmte-, onrust-, *v.* angst van het gemoed, van den geest, - der ziel, *m.* zielerust, *v.* gemoedsangst, *m.* *...VERFASSUNG, *v.* *...ZUSTAND, *m.* toestand-, *m.* gesteldheid van het gemoed, - der ziel, *v.*
GEN, (GEGEN, NACH), *vz.* — *Himmel*, naar den hemel.
GENANNT, *b. n.* genoemd, gemeld, bovengemeld.
GENÄSCHIG, *b. n.* zie NÄSCHIG, NASCHHAFT.
GENAU, *b. n.* naauw, eng; *fig.* naauwgezet, naauwkeurig, stipt, naauwlettend; huishoudelijk; *der —este Preis*, de naaste prijs; *mit —er Noth*, te naauwernood, zeer moeijelijk. *—, *bijw.* naauwkeuriglijk, met naauwgezetheid, zuiniglijk; *sich sehr — behelfen*, zeer zuinigjes leven, zich met weinig behelpen; *zu — handeln*, te veel afdingen, afknibbelen; *man muss es so — nicht nehmen*, men moet het zoo naauw niet nemen, - zoo naauw niet toezien. *—IGKEIT, *v.* naauwgezetheid, stiptheid, naauwkeurigheid, zuinigheid, *v.*
GENEHM, *b. n.* — *halten*, zie GENEHMIGEN. *—HALTUNG, *—IGUNG, *v.* goedkeuring, bewilliging, toestemming, bevestiging; aanneming, *v.*; *mit* —, met toestemming. *—IGEN, *b. w.* toestemmen, goedkeuren, bewilligen, zijn zegel hechten aan; aannemen.
GENEIGT, *b. n.* (*zu etwas*), geneigd, genegen; onderworpen, overgegeven, gezind tot, toegedaan; *einem — sein*, iemand genegen zijn, gunstig gestemd voor iemand zijn, iemand een goed hart toedragen. *—HEIT, *v.* genegenheid; geneigdheid, neiging; gunst; overhelling tot, *v.*
GENERAL, *m.* generaal, veldheer, *m.* *—AT, *o.* generaal-, veldheerschap, *o.* waardigheid van generaal, *v.* *—INN, *v.* generaalsvrouw, *v.* *—ITÄT, *v.* de gezamentlijke generaals, *m. mv.*
GENERAL, *b. n.* (in zamenst.) algemeen, als: *—ACCISE, *v.* algemeene accijns, *m.* *—ACCISEINNEHMER, *m.* ontvanger der algemeene accijnsen, *m.* *—KARTE, *v.* algemeen tarief, *o.* *—ADJUTANT, *m.* generaal-adjudant, *m.* *—BASS, *m.* generaal-bas, *m.* *—FELDMARSCHALL, *m.* generaal-veldmaarschalk, *m.* *—FELDZEUGMEISTER, *m.* grootmeester der artillerie, veldtuigmeester-generaal, *m.* *—GEWALTIGER, *m.* provoost-generaal, *m.* *—GOUVERNEUR, *m.* gouverneur-generaal, *m.* *—KRIEGSZAHLMEISTER, *m.* algemeene betaalmeester van het leger, *m.* *—LIEUTE-

NANT, *m.* luitenant-generaal, *m.* *—MAJOR, *m.* generaal-majoor, *m.* *—MARSCH, *m.* tromslag voor den algemeenen marsch, *m.* groote roffel; alarmtrom, *v.* *—PACHTER, *m.* hoofdpachter, groot-, algemeene pachter, *m.* *—PARDON, *m.* algemeene kwijtschelding van straf, algemeene amnestie, *v.* *—QUARTIERMEISTER, *m.* kwartiermeester-generaal, chef van den generalen staf, *m.* *—STAATEN, *m. mv.* algemeene staten (der Nederl.), staten-generaal, *m. mv.* *—STAB, *m.* generale staf; *fig.* veldheersstaf, *m.* *—STURM, *m.* algemeene storm, algemeene aanval, *m.* *—SUPERINTENDENT, *m.* superintendant-generaal, algemeene opzigter (van gebouwen, kerken enz.), *m.* *—SWÜRDE, *v.* waardigheid van generaal, *v.* generaalschap, *o.*

GENESEN, *o.* en *b. w.* (*onr.*) genezen, herstellen (van eene ziekte); weder opkomen, bekomen; (ook *fig.*) *eines Kindes* —, bevallen, verlossen, in de kraam komen. *—DE, *m. v.* lijder-, lijderes welke herstelt, -die aan de betere hand is, *m. v.* *...UNG, *v.* genezing, herstelling, beterschap, *v.*

GENEVER, *m.* zie BRANNTWEIN.

GENICK, *o.* nek, achterhals, *m.*; *das — brechen*, den nek breken. *—FANG, *m.* nekslag, messteek (tusschen den schouder en den hals), *m.*; afmaking (door middel van een' hartsvanger), *v.*; *dem Hirsche den — geben*, het hert den nekslag geven. *—FANGER, *m.* jagtmes, *o.* hartsvanger, *m.*

GENIE, *o.* genie, *o.* geest, *m.* vernuft, *o.* aanleg, *m.*; inborst, *v.* aard, *m.*

GENIESS, *o.* (59) hondendeel (van een wild zwijn), *o.*

GENIESSBAR, *b. n.* eetbaar, drinkbaar, bruikbaar; te gebruiken, te nuttigen.

GENIESSEN, *b. w.* (*onr.*) *etwas* —, genieten, voordeel trekken, ontvangen; nuttigen, gebruiken, eten, drinken, proeven; *er hat nichts genossen*, hij heeft niets gebruikt, genuttigd; *fig. einem etwas für genossen hingehen lassen*, iemand iets door de vingers zien; iets ongestraft laten. *...RECHT, *o.* regt van genot, vruchtgebruik, *o.*

GENIESTREICH, *m.* trek van vernuft, geestige trek, *m.*

GENISTE, *v.* hoop vodden, *m.* voddekraam, *v.*; dunne takken, spaanders, *m. mv.*; (76) brem, *v.* priemkruid, *o.*

GENITIV, *m.* (151) tweede naamval, teler, *m.* derde geval, *o.* bepaling, *v.*

GENIUS, *m.* zie SCHUTZENGEL, SCHUTZGEIST.

GENÖRGEL, *o.* (§) geknor, *o.*

GENOSS, *m.* deelgenoot, makker, kameraad, medestander, *m.* *—ENSCHAFT, *v.* genootschap, verbond, *o.* vennootschap, maatschappij, *v.* *—INN, *v.* gezellin, deelgenoot; gade, huisvrouw, *v.*

GENUG, *bijw.* genoeg, voldoende; *Geld* —, genoeg geld; *wenig* —, weinig genoeg, te min; *gut* —, goed genoeg; — *sein*, voldoende zijn; *das ist* —, dat is genoeg; *mir od. für mich ist es* —, mij is het genoeg; — *haben*, genoeg-, zijne bekomst hebben; *einem — thun*, iemand voldoening geven, *für seine Sünden — thun*, voor zijne zonden boeten.

GENÜGE, *v.* genoegzaamheid, voldoening, *v.*; genoegen, *o.* vergenoeging, *v.* vermaak, *o.*; toestemming, *v.*; *zur* —, op eene voldoende wijze; *ich habe zur* —, ik heb voldoende, ik heb genoeg; *einem* of *einer Sache — thun* of *leisten*, iemand voldoening verschaffen, aan iets voldoen. *—N, *onp. w.* voldoende zijn; *das genügt mir*, dat is mij voldoende; *sich an (mit) etwas — lassen*, zich met iets tevreden stellen.

GENÜGLICH, *b. n.* en *bijw.* (*w. g.*) genoeg, genoegzaam, voldoende.

GENUGSAM, *b. n.* en *bijw.* genoeg, voldoende, toereikende. *—KEIT, *v.* genoegzaamheid, *v.* het toereikende.

GENÜGSAM, *b. n.* matig, sober, tevreden. *—KEIT, *v.* matigheid, soberheid, tevredenheid, *v.*

GENUGTHUEND, *b. n.* (44) voldoende. *...UNG, *v.* genoegdoening, voldoening, *v.*; *einem — geben*, iemand genoegdoening geven; — *für (wegen) etwas fodern*, van (voor) iets voldoening (herstel van eer) eischen; *die — Christi*, de voldoening van Christus (door Zijnen dood); *die — für unsere Sünden*, de boetedoening voor onze zonden.

GENUSS, *m.* genot, *o.* winst, *v.* het nuttigen, gebruiken van spijs of drank; *der — des heil. Abendmahls*, het gebruik van het ligchaam van Christus in het heilig avondmaal, *o.*

GEOGRAPH, *m.* zie ERDBESCHREIBER. *—ISCH, *b. n.* aardrijksbeschrijvend, aardrijkskundig.

GEOMETER, *m.* zie MESSKÜNSTLER. *...METRISCH, *b. n.* en *bijw.* meetkunstig, wiskunstig, -lijk, tot de meet-, landmeetkunde-, wiskunde behoorende.

GEPÄCK, *o.* reisgoed, *o.* bagaadje, pakkaadje, *v.* zak en pak, *m.*

GEPFEIFE, *o.* gefluit, gesis, gepiep, *o.*

GEPICKT, *b. n.* (18) wormstrepig.

GEPLAPPER, GEPLAUDER, *o.* gebabbel,

gesnater; (§) gezeur, gezanik, *o.* *...PLÄRRE, *o.* (§) gebulk, geschreeuw, (kinderen) gehuil, *o.* *...PLÄTSCHER, *o.* geplas, gemurmel, *o.* *...PLATZE, *o.* gekraak, het knapperen, knetteren (van eene vlam, van vonken), *o.* *...POLTER, *o.* gebulder, getier, geraas, *o.*

GEPRÄGE, *o.* slag, stempel, muntslag, -stempel, *m.*; (ook *fig.*) kenmerk, *o.* stempel, *m.* kenteeken, *o.*; *vom kaiserlichen* —, met den keizerlijken stempel. *...PRAHLE, *o.* (§) snorkerij, winderigheid, pralerij, grootspraak, *v.* *...PRÄNGE, *o.* pracht, *v.* praal, opschik, tooi, *m.* staatsie, hoovaardij, *v.* *...PRASSEL, *o.* gedruisch, geraas, geweld, *o.* het knappen, knetteren (van het vuur).

GEQUACKE, *o.* gekwaak, gerikkekik (der kikvorschen), *o.*

GEQUETSCHT, *dw.* en *b. n.* gekneusd, gekwetst, beleedigd, opengereten; gewond, gekneusd (van vruchten).

GERADE, *v.* (123) goederen buiten het huwelijk, -buiten de gemeenschap, *o. mv.*

GERADE, *b. n.* en *bijw.* regt, plat, effen, vlak; onmiddellijk; regtstreeks; (126) even; *fig.* opregt, billijk, weldenkend, opregtelijk, geheel, juist; — *machen*, *richten*, weder regt maken, weder oprigten; (92) eene kromme op eene regte lijn terugbrengen; — *herunter*, loodregt, regtstandig, -lijnig; — *od. ungerade spielen*, even of oneven spelen; *das ist* — *meine Absicht*, dat is juist mijne bedoeling; — *vor mir*, vlak voor mij; — *als wollte er*, juist als of hij wilde; — *heraus*, ronduit, rondborstig, -lijk; — *zu*, regtstreeks, regtuit; —*n (gerades) Fusses*, zonder moeite, zonder zwarigheid, van zelf; —*n Weges*, regtstreeks, langs den regten weg; *fig.* zonder omwegen. *—MACHUNG, *v.* herstelling, weder-oprigting; (92) overbrenging (eener kromme op eene regte lijn), *v.*

GERADHEIT, *v.* GERADSINN, *m.* regtheid; *fig.* regtschapenheid, rondborstigheid, rondheid, eerlijkheid, *v.* *...LINIG, *b. n.* regtlijnig. *...WINKELIG, *b. n.* zie RECHTWINKELIG.

GERASE, *o.* geraas, rumoer, *o.* woede, *v.*

GERASSEL, *o.* gedruisch, geraas, gerammel; het rollen (van een rijtuig over straatsteenen, over zand), *o.*

GERÄTH, *o.* GERÄTHSCHAFT, *v.* huisraad, *o.* goederen, kleederen, *o. mv.* linnengoed, *o.* bagaadje, *v.*; uitzet, *m.*; gereedschap (in alle beteekenissen); vaatwerk, *o.* werktuigen, *o. mv.* *—KAMMER, *v.* prullen-, voddenkamer, *v.* linnen-, waschkamertje, *o.*

GERATHEN, *o. w.* (*onr.*) geraken tot, slagen, gelukken, te pas komen; *der Wein ist heuer nicht* —, de wijnoogst is dit jaar mislukt; *an einen* —, iemand bij toeval ontmoeten, aan iemand geraken; *an einander* —, elkander ontmoeten, handgemeen worden, tot twisten-, tot kijven overslaan; *einander in die Haare* —, elkander bij de haren vatten, -krijgen; *auf*, *über etwas* —, op-, tot iets geraken, -komen; *in* —, *unter etwas* —, tot-, in iets geraken, -vallen; *in Armuth* —, tot armoede vervallen; *in Zorn* —, driftig-, gramstorig worden; *in Vergessenheit* —, in het vergeetboek raken; *zu etwas* —, tot iets geraken, -komen, rijk worden, geluk maken.

GERADEWOHL, (GERATHEWOHL), *o.* *auf ein* —, *aufs* —, *bijw.* op goed geluk, blindelings, het ga hoe het ga; *aufs* — *schiessen*, in den blinde er op los schieten (met een geweer).

GERÄTHKAMMER, *v.* zie GERÄTH.

GERAUFE, *o.* gevecht, geharrewar, *o.* (twist van vrouwen).

GERAUM, GERÄUMIG, GERÄUMLICH, *b. n.* en *bijw.* ruim, wijd, uitgestrekt, in het ruime, ruimschoots; *fig. eine* —*e Zeit*, een geruime tijd.

GERÄUMIGKEIT, *v.* ruimte, wijdte, *v.*

GERÄUSCHE, *o.* geruisch, gedruisch, rumoer, *o.*

GERÄUSPER, *o.* het spuwen, *o.*

GERBEN, *b. w.* zie GARBEN enz.

GERECHT, *b. n.* en *bijw.* regtvaardig, billijk, wettig, -lijk, opregt, opregtelijk. *—E, *m.* (de) regtvaardige, *m.* *—IGKEIT, *v.* geregtigheid, regtvaardigheid, wettigheid, billijkheid, regtmatigheid, *v.*; regt, privilegie, servituut, *o.*; *einem* — *widerfahren lassen*, iemand geregtigheid laten wedervaren; *sich* — *widerfahren lassen*, zich regt verschaffen. *—MACHUNG, *v.* het regtmaken; regtvaardiging, *v.* *—SAME, *v.* regt, *o.* regten, privilegiën, *o. mv.* *—SPFLEGE, *v.* regtspleging, regtsbedeeling, *v.*

GEREDE, *o.* gerucht, praatje, gepraat, gebeuzel, gesprek, *o.*

GEREIBE, *o.* gewrijf, aanhoudend wrijven, *o.*

GEREICHEN, *o. w.* *zu etwas*, strekken, dienen, verstrekken, komen, geraken, voortbrengen (goed, kwaad).

GEREISSE, *o.* drukte, *v.* haast, aandrang, gedrang, *m.*; *es ist viel* — *darum*, men dringt er zich om heen.

Gereuen, *onp. w.* berouwen; *es gereuet mich*, het berouwt mij; *sich die Mühe, die Zeit — lassen*, zijne moeite, zijnen tijd beklagen.
Gerfalk, *m.* giervalk, *m.*
Gergel, *v.* (77) gergel, *m.* keep, *v.* *—kamm, *m.* gergelkam, *m.* kromijzer, *o.* *—n, *b. w.* gergelen (de duigen).
Gericht, *o.* geregt, *o.* schotel, *m.* spijs, *v.*; *fig.* (§) *ein — gerngesehen*, vriendelijk voorkomen van den gastheer, *o.*
Gericht, *o.* regt, geregt, *o.* geregtigheid, *v.*; oordeel, *o.* beslissing, *v.*; regtsgebied, geregtshof, *o.* -zetel, *m.* balie; regtbank, vierschaar; lijfstraf, *v.*; — *über einen halten*, iemand te regt laten staan, vonnis spreken over iemand; *unter einem —e stehen*, voor eene regtbank behooren, - er voor staan. *—barkeit, *v.* geregtigheid, *v.* regtsgebied, ressort, *o.* *—lich, *b. n.* en *bijw.* geregtelijk, in regten, regtens.
Gerichtsactuarius, *m.* griffier bij de regtbank, *m.* *...beamte, *m.* regtelijk ambtenaar, *m.* *...bestallung, *v.* geregtelijke benoeming, installatie eener regtbank, - eens regters, *v.* *...bezirk, *m.* geregtelijk distrikt, regtsgebied, kanton, *o.* *...bote, *m.* bode van de regtbank, geregtsbode, deurwaarder, *m.* *...brauch, *m.* gebruik -, gewoonte bij de regtbanken, *o. v.* *...buch, *o.* geregtsboek, register (ter griffie), *o.* *...diener, *...frohn, *m.* geregtsdienaar, *m.* *...director, *m.* zie **Gerichtshalter**. *...dorf, *o.* dorp waar eene regtbank is, - dat een eigen regt heeft, *o.* *...ferien, *v. mv.* vier -, rusttijd -, vakantie der regtbanken, *m. v.* *...folge, *v.* sterke arm (der gewapende magt), *m.*; handbieding aan het geregt, *v.* *...formel, *v.* formulier der regtbank, *o.*; kanselarij -, stadhuisstijl, *m.* *...frau, *v.* adellijke vrouw (die een regtsgebied bezit); handhaafster der geregtigheid, *v.* *...gebühren, *v. mv.* geregtskosten, daggelden, *m. o. mv.*
Gerichtshalter, *m.* regter, regtsbedeeler, schout, *m.* *...handel, *m.* *...sache, *v.* regtsgeding, geding, *o.* geregtszaak, *v.* proces, *o.* *...haus, *o.* regthuis, *o.* *...herr, *m.* *...herrschaft, *...obrigkeit, *v.* regterlijk heer, *m.* regterlijke overheid, *v.* *...herrschaftlich, *b. n.* dat tot een' geregtsheer behoort, dat van hem uitgaat. *...hof, *m.* geregtshof, *o.* regtbank, *v.*
Gerichtskanzellei, *v.* geregtskanselarij, griffie van een hoog-geregtshof, *v.* *...kosten, *v. mv.* geregtskosten, *m. mv.* *...lehen, *o.* geregtelijk leen, regtsleen, *o.* *...ordnung, *v.* wijze van regtsvordering, (wet daarop), *v.* *...person, *v.* geregtelijk -, magistraatspersoon, *m.* lid der regtbank, *o.*
Gerichtssass, *m.* zie **Gerichtsunterthan**. *...schöppe, *m.* zie **Schöppe**. *...schreiber, *m.* griffier bij de regtbank, *m.* *...sporteln, *v. mv.* (oudtijds) lekkernijen aan den regter wegens een gewonnen proces; (thans) geregtskosten, vakatiegelden, *m. o. mv.* *...sprengel, *m.* eindpaal-, *m.* uitgestrektheid van een regtsgebied, *v.* *...stand, *m.* gehoudenheid van verschijning (voor eene regtbank), *v.*; ressort, *o.* instantie, *v.* *...statt, *...stelle, *v.* regtsgebied, *o.*; zetel eener regtbank, *m.* *...stätte, *v.* strafplaats, geregtsplaats, *v.* *...stein, *m.* mijl-, grenspaal, - steen, *m.* *...stube, *v.* geregtszaal, balie, *v.* *...styl, *m.* kanselarij -, stadhuis -, regtsgeleerde stijl, *m.*
Gerichtstag, *m.* regtdag, pleitdag, *m.* *...termin, *m.* termijn van dagvaarding, *m.* *...unterthan, *m.* die tot een regtsgebied -, tot een geregtelijk ressort behoort.
Gerichtsverwalter, *...vogt, *m.* zie **Gerichtshalter**. *...vogtei, *v.* regtsgebied, geregtelijk toezigt, *o.*
Gerichtszwang, *m.* regtsgebied, *o.* jurisdiktie, *v.* ressort, *o.*; lijfsdwang, *m.* beslag (op goederen bij vonnis), *o.* *...zwängig, *b. n.* die aan lijfsdwang -, dat aan geregtelijk beslag onderworpen is.
Gering, *b. n.* en *bijw.* gering, nietig, klein, dun, middelmatig, schraal; laag, gemeen, slecht; onbeduidend, nietswaardig, onbelangrijk; *um einen —n Preis*, tot een' geringen prijs; *eine —e Sache*, eene nietigheid; *das ist mir viel zu —*, dat is mij veel te min, - te gering; — *schätzen*, gering achten, minachten. *—er, (vergr. tr.) minder, geringer, lager, nietiger; — *machen, werden*, het geringer -, dunner maken, - worden; *der, die, das —ste*, (overtr. tr.) de -, geringste, - minste; *nicht im —n*, niet het allerminst, in het geheel niet.
Geringfügig, *b. n.* en *bijw.* gering, slecht, onbeteekenend, luttel, van geen belang, - gewigt. *—keit, *v.* geringheid, nietsbeduidendheid, weinig

waarde, v. *...HALTIG, b. n. fig. van slecht allooi, van weinig gehalte, -waarde. *...HALTIGKEIT, v. geringe waarde, onbeduidendheid, slechtheid, verdorvenheid, v. *...HEIT, v. (w. g.) geringheid, laagheid, v. *...SCHÄTZIG, b. n. en bijw. verachtelijk, laag, gemeen, nietsbeduidend; op eene lage-, verachtelijke wijze. *...SCHÄTZIGKEIT, v. laagheid, gemeenheid, geringheid, v. *...SCHÄTZUNG, v. verachting, minachting, geringschatting, v.

GERINNE, o. (98) bak, m. kuip, v.; *das wüste* —, opening waardoor het water loopt wanneer de molen niet maalt; (143) buis, v. *—N, o. w. (onr.) stollen, afnemen, verstijven, scheiden, schiften, zuur worden; — *machen*, doen stollen, verstijven. *—, o. het schiften, stollen enz. o.

GERIPPE, o. geraamte, rif, o.

GERIPPT, b. n. geribd.

GERN, bijw. gaarne, gewillig, goedwillig; opzettelijk; ligtelijk, gemakkelijk; — *haben*, — *sehen*, — *thun*, gaarne hebben, -verlangen, gaarne zien (gebeuren), -doen, -verrigten; — *schreiben*, — *trinken*, — *schlafen*, het schrijven, drinken, slapen beminnen, er aan overgegeven zijn; — *od. ungern*, tegen wil en dank.

GERÖHRIG, GERÖHRICHT, o. riet; riet-, biesboschje, o.

GERSTE, v. gerst, garst, v.; *geschälte* —, gepelde garst. *—NACKER, m. *—NFELD, v. garstveld, o. *—NBIER, o. gerstebier, o. *—NBROD, o. gerstebrood, o. *—NERNTE, v. garstoogst, m. *—NGRAUPEN, v. mv. gepelde-, gezuiverde garst, v. *—NGRÜTZE, v. grutte, gerstegort, v.

GERSTENKORN, v. garstekorrel, v.; — *am Auge*, puistje-, zweertje aan het oog, o. *...MALZ, o. gerstenmout, o. *...MEHL, o. gerstemeel, o. *...SAFT, *...TRANK, m. gerstewater, o. gerstedrank, m. orgeade, v. *...SCHLEIM, m. dik gekookte gerstedrank, m. *...SCHROT, o. fijn gestampte-, fijn gestooten gerst, v. *...STROH, o. gerstestroo, o. *...WASSER, o. zie GERSTENSAFT. *...ZUCKER, m. gerstesuiker, v. (sucre d'orge).

GERTE, v. roede, garde, teen, v. *—NKRAUT, o. (76) berkwortel, m.

GERUCH, m. reuk, geur, m. lucht, v.; (ook 59) reuk; (zintuig); fig. reuk, naam, m. *—LOS, b. n. en bijw. zonder reuk, -geur.

GERUCHSNERVE, m. reukzenuw, v.

GERÜCHT, o. gerucht, o. naam, m. mare, faam, v.

GERUHEN, o. w. behagen, zich verwaardigen, zich laten welgevallen. *...IG, b. n. zie RUHIG.

GERÜLLE, GERÜMPEL, o. oud huisraad, -gereedschap, o. oude vodden, -lompen, v. o. mv. *...KAMMER, v. voddenkamer, v.

GERUMPEL, o. gedruisch, getier, rumoer, o.

GERÜST, o. toestel, steiger, m. stelling, stellaadje, v.; schavot, o. (zie BLUTGERÜST); *ein* — *machen*, een' steiger opslaan.

GERÜTTEL, o. (§) beweging, schudding, schokking, v.

GESÄME, o. zaad, zaaisel, o.; zaaijing, v.; zaadkorrels, v. mv.

GESAMMT, b. n. en bijw. gezamentlijk, te zamen, bijeen; gemeen, gelijktijdiglijk; (82) *die —e Hand*, — *Belehnung*, gelijktijdige beleening, verheergewading, v. *—HEIT, v. het geheel, o. alles-, allen te zamen. *—LEHEN, o. gezamentlijk leen, -leengoed, o. *—RATH, m. de gansche raad, m. de gezamentlijke leden van den raad, o. mv. *—REGIERUNG, v. gelijktijdige regering, v. *—SCHAFT, v. het gansche ligchaam, o. vereeniging, v.

GESANDTE, m. afgezant, gezant, m.; *päpstlicher* —, pauselijke afgezant, nuntius, legaat, m. *...INN, v. afgezantsvrouw, v.

GESANDTSCHAFT, v. gezantschap, o. zending, v. *—SRATH, m. gezantschaps-, legatieraad, m. *—SSECRETÄR, m. legatie-sekretaris, m.

GESANG, m. gezang, o. zang, m. lied, liedje, o. aria, v.; deuntje, o. wijs, v.; gezang, gekweel, o. wildzang (der vogelen), m. *—BUCH, o. gezang-, liederenboek, o. *—VOGEL, m. zangvogel, m. *—WEISE, v. zangwijze, melodie, v.

GESÄSS, o. achterste, o.; zitplaats, zitting, v. *—BEIN, o. (106) heupbeen, o. *—MUSKELN, v. mv. (106) bilspieren, v. mv.

GESÄUFE, o. (§) gezuip, het zuipen, onmatig drinken, o.

GESAUSE, o. gesuis, geruisch, het ruischen; gegons, gefluit, gesis, o. *...SÄUSEL, o. gemurmel, gesuis, gesis, o.

GESCHÄFT, o. zaak, verrigting, v. werk, o. bezigheid, v.; *sich aus etwas ein — machen*, werk van iets maken, zich er mede onledig houden. *—IG, b. n. bezig, werkzaam, drok, bedrijvig. *—IGKEIT, v. werkzaamheid, bedrijvigheid, v. *—LOS, b. n. werkeloos, zonder arbeid, ledig. *—LOSIGKEIT, v. werkeloosheid, ledigheid, v.

Geschäftsmann, *m.* handelsman ; zaakwaarnemer, agent, *m.* *...**männer**, *m.* handelslieden, *m. mv.* *...**träger**, *m.* zaakwaarnemer, zaakgelastigde, *m.* *...**verrichter**, *m.* openbaar ambtenaar, -beambte, *m.*

Geschändet, *b. n.* geschandvlekt, onteerd, schaamteloos.

Geschaukel, *o.* geschommel, gezwaai, *o.*

Gescheckt, *b. n.* gevlakt, gespikkeld, gewaterd, geaderd, geschakeerd, gemarmerd.

Geschehen, *o. w.* (*onr.*) geschieden, gebeuren, voorvallen, plaats hebben ; *es kann — dass...*, het kan gebeuren dat...; *es ist mir Unrecht —*, men heeft mij onregt aangedaan ; *es ist mir recht —*, men heeft mij regt doen wedervaren ; *es ist darum —*, het is er mede gedaan ; *es ist um ihn —*, het is uit met hem, hij is verloren ; *— lassen*, begaan laten ; toestemmen, bewilligen. *—, *b. n.* gebeurd, geschied, gedaan ; *spr.* *—e Dinge sind nicht zu ändern*, gedane zaken hebben geen' keer.

Gescheide, *o.* (59) ingewand, *o.* darmen, *m. mv.*

Gescheidt, *b. n.* en *bijw.* verstandig ; wijs, slim ; schrander, voorzigtig, -lijk, met beleid, wijselijk ; *er ist nicht —*, hij is niet verstandig. *—**heit**, *v.* verstand, *o.* slimheid, *v.* beleid, *o.* schranderheid, voorzigtigheid, *v.*

Geschenk, *o.* geschenk, *o.* gave, gift, *v.*; *einem ein — mit etwas machen*, iemand iets ten geschenke geven ; *zum —e*, ten geschenke.

Geschichte, *v.* geschiedenis, gebeurtenis, *v.* voorval, *o.*; daadzaak, *v.* feit, *o.*

Geschichtmaler, *m.* historie-schilder, *m.* *...**mässig**, *b. n.* en *bijw.* geschiedkundig, historisch ; overeenkomstig de geschiedenis.

Geschichtsbuch, *o.* geschiedboek, geschiedverhaal, *o.* geschiedenis, *v.*

Geschichtschreiber, *m.* geschiedschrijver, *m.*

Geschichtskalender, *m.* geschiedkundige kalender, -almanak, *m.* chronologische tafel, *v.* *...**kunde**, *v.* geschiedkunde, historiekennis, *v.* *...**kundige**, *m.* geschiedkundige, historiekenner, geschiedschrijver, *m.*

Geschick, *o.* handigheid, behendigheid, bedrevenheid ; betamelijkheid, evenredigheid, overeenkomst, *v.*; lot, noodlot, *o.* lotsbestemming, *v.*; *ins — bringen*, pas-, evenredig maken ; *einer Sache ein — zu geben wissen*, iets op de behoorlijke wijze inrigten, -te zamen stellen. *—**lich**, *b. n.* zie **Geschickt** en **Schicklich**. *—**lichkeit**, *v.* behendigheid, geschiktheid, bekwaamheid ; *fig.* bevoegdheid, *v.*

Geschickt, *b. n.* en *bijw.* geschikt, behendig (tot -, in iets); bekwaam, bedreven ; gezind, gereed, voorbereid, van pas ; verstandig, -lijk, op eene bekwame -, handige wijze.

Geschiebe, *o.* (9) groote kei, strandkei, *v.*

Geschieden, *b. n.* gescheiden, vaneen, ontbonden ; gescheiden (van echtgenooten).

Geschiesse, *o.* het schieten ; schutgevaarte, *o.*

Geschimpfe, *o.* geschimp, geschemp, *o.* scheldwoorden, *o. mv.*

Geschirr, *o.* vaatwerk, *o.* vaten, *o. mv.* keukengereedschap ; paardentuig, *o.*; gereedschappen (in het algemeen), *o. mv.*; (195) wevers-toestel, *m.* *—**kammer**, *v.* tuigkamer, *v.* *—**macher**, *m.* tuig-, zadelmaker, lederwerker ; (195) weefkammenmaker, *m.* *—**meister**, *m.* zie **Schirrmeister**.

Geschlacht, *b. n.* van goede kwaliteit, goed houdbaar (van vruchten).

Geschlank, *b. n.* zie **Schlank**.

Geschlecht, *o.* geslacht, ras, *o.* kunne, *v.*; ras, *o.* afkomst, lijn ; afstamming, *v.*; kroost, *o.* nakomelingen, *m. mv.*; huis, vorstenhuis, *o.* dynastie, *v.*; *das männliche, weibliche —*, de mannelijke, vrouwelijke kunne ; (151) mannelijk -, vrouwelijk geslacht ; *das schöne —*, het schoone geslacht, de schoone kunne. *—**los**, *b. n.* (151) onzijdig.

Geschlechtsalter, *o.* leeftijd, *m.* opvolging, -duur van een geslacht, *v. m.* *...**endung**, *v.* (151) tweede naamval, *m.* *...**folge**, *v.* geslachtsopvolging, (in vorstenhuizen), *v.* *...**kunde**, *v.* geslachtrekening, geslachtkunde, *v.* *...**kundige**, *m.* geslachtkundige, geslachtrekenaar, *m.* *...**linie**, *v.* stam, *m.* geslachtlijn, afkomst, *v.* *...**name**, *m.* geslachtnaam, familienaam, *m.* *...**register**, *o.* geslachtregister, *o.* -lijst, *v.* geslachtboom, *m.* *...**tafel**, *v.* geslachttafel, genealogische tafel, *v.* *...**trieb**, *m.* geslachtsdrift (bij menschen) ; teeldrift (bij dieren), *v.* *...**wappen**, *o.* geslacht-, familiewapen, *o.* *...**wort**, *o.* (151) lidwoord, *o.* *...**zeichen**, *o. mv.* teel-, schaamdeelen, *o. mv.*

Geschlepp, *o.* (§) sleep, *m.* gevolg, *o.* trein, stoet ; toestel, *m.*; (59) lokaas, *o.*

Geschliffen, *dw.* en *b. n.* geslepen ; *fig.* beleefd, beschaafd ; slim, geslepen. *—**heit**, *v.* *fig.* beleefdheid, beschaafdheid, geslepenheid, slimheid, *v.*

Geschlinge, **Geschlinke**, *o.* afval van een geslagt dier, *m.*

Geschluchze, *o.* herhaald-, aanhoudend snikken, *o.*
Geschlungen, *b. n.* gestrengeld, gewonden, gestrikt.
Geschmack, *m.* smaak, (ook *fig.*); geur, *m.*; smakelijkheid, *v.*; *das ist nicht nach meinem* —, dat is niet naar mijnen smaak; — *an etwas finden*, smaak in iets vinden; *der* — *ist verschieden*, de smaak verschilt. *—**los**, *b. n.* smakeloos, zonder smaak, laf, (ook *fig.*). *—**losigkeit**, *v.* smakeloosheid, zouteloosheid, laf heid; (ook *fig.*), *v.* *—**sache**, *v.* voorwerp van smaak, *o.*; *das ist* —, dat hangt van den smaak af. *—**snerve**, *m.* smaakzenuw, *v.* *—**voll**, *b. n.* en *bijw.* smaakvol, smakelijk, lekker; *fig.* smaakvol, geestig, vol smaak.
Geschmalzen, *b. n.* gesausd.
Geschmatze, *o.* (§) het smakken (der lippen, bij het kussen, eten enz.).
Geschmause, *o.* (§) het gastereren, smullen, *o.* smulpartij, *v.*
Geschmeichel, *o.* (§) gevlei, gefleem, *o.* vleijerij, *v.* liefkozingen, *v. mv.*
Geschmeide, *o.* juweel, kleinood, oor-, hals-, hoofdsieraad, *o.* de juweelen, kleinoodiën, *o. mv.* *—**händler**, *m.* juwelier, *m.* *—**kästchen**, *o.* juweelkistje, *o.* zie **Schmuck**, **Kästchen**.
Geschmeidig, *b. n.* en *bijw.* buigzaam, gedwee, handelbaar; rek-, smeedbaar, smedig; *fig.* handelbaar, rekkelijk, gedwee, onderworpen; gedweelijk, op eene onderworpene wijze. *—**keit**, *v.* buigzaamheid, rekbaarheid, zachtheid; *fig.* gedweeheid, rekkelijkheid, handelbaarheid, *v.*
Geschmeiss, *o.* vliegendrek, *m.*; *fig.* ongedierte; (§) gemeen volk, laag, gemeen, *o.*
Geschmiere, *o.* insmering, inwrijving, *v.*; *fig.* gekrabbel, gemors, *o.* bemorsing (van papier), *v.*
Geschnarche, *o.* gesnork (van slapenden), *o.*
Geschnatter, *o.* gekwaak (der eenden); gesnater, gesnap, gebabbel, gekakel, *o.*
Geschöpf, *o.* schepsel, gewrocht, *o.*
Geschoss, *o.* vuurwapen, wapentuig, *o.* schicht, pijl, *m.* (zie **Schuss**); verdieping, *v.* *—, *m.* schot, (opbrengst), *o.*; zie **Schoss**.
Geschrei, *o.* geschreeuw, *o.* gil, *m.* geroep, gehuil, gerucht, *o.*; *ein grosses* —, een groot geschreeuw, een groot rumoer; (ook *fig.*) (§) *einen, sich in* — *bringen*, iemand-, zich zelven in opspraak brengen.
Geschreibe, *o.* (§) geschrijf, gekrabbel, *o.* hanepooten, *m. mv.*
Geschröt, *o.* balzak (van een' hengst), *m.*
Geschühe, *o.* schoeisel, *o.*
Geschütte, *o.* (9) gemengde lagen, *v. mv.*
Geschütz, *o.* geschut, *o.* kanonnen, *o. mv.* artillerie, *v.*; *das schwere* —, grof geschut. *—**kunst**, *v.* artillerie, genie, *v.*
Geschwader, *o.* eskadron; (203) eskader, smaldeel, *o.*
Geschwängert, *dw.* en *b. n.* zwanger, bezwangerd; vol, doortrokken.
Geschwätz, *o.* gepraat, gebeuzel, gesnap, gebabbel, gekakel, gezwets; het praten, beuzelen *o.* *—**ig**, *b. n.* praat-, babbel-, snapachtig, beuzelend. *—**igkeit**, *v.* praatzucht, praatachtigheid, snapachtigheid, *v.* gezwets, *o.*; langwijligheid, *v.*
Geschweigen, *b. w.* (*w. g.*) doen zwijgen; verzwijgen. *—, *o. w.* zwijgen; *dieses Umstandes zu* —, te zwijgen van dat punt; *geschweige denn, dass*, laat staan dan dat, wel verre dus dat.
Geschwelge, *o.* gemeen, gespuis, *o.*
Geschwind, *b. n.* en *bijw.* snel, gezwind, spoedig, overhaast, gaauw, ras; spoediglijk, met overhaasting. *—**igkeit**, *v.* spoed, *m.* gezwindheid, *v.* haast, *m.*; vlugheid, snelheid, gaauwheid, vaardigheid, *v.* *—**kutsche**, *v.* (*w. g.*) snelwagen, postwagen, *m.* diligence, *v.* *—**schreibekunst**, *v.* snelschrijfkunst, -schrijverij, stenografie, *v.* *—**schreiber**, *m.* snelschrijver, stenograaf, *m.* *—**schuss**, *m.* snelschot, schot om het snelst, *o.*
Geschwirre, *o.* geraas, rumoer, *o.*
Geschwister, *o.* broeders en zusters, *m. v. mv.* *—**kind**, *o.* zusters-, broeders kind, *o.* volle neef, *m.* -nicht, *v.*; *ander Geschwisterkind*, tweede neef, tweede nicht.
Geschwollen, *dw.* en *b. n.* gezwollen, opgezet; zie **Schwellen**.
Geschworne, *m.* gezworene, *m.*
Geschwulst, *v.* gezwel, *o.*; (34) zwelling, opzwelling, *v.*; *die* — *vertreiben, verlieren*, de zwelling doen verminderen, -verliezen.
Geschwür, *o.* zweer, verzwering, *v.* ettergezwel, *o.* buil, *v.*
Gesechst, *b. n.* (157) *der —e Schein*, afstand van 60 gr. tusschen twee planeten, *m.*
Gesegnen, *b. w.* zie **Segnen**.
Gesell, *m.* gezel, medgezel, kameraad, maat, makker; knecht, *m.* *—**en**, *b. w.* voegen, vereenigen, paren; tot deelgenoot-, tot vennoot nemen, -geven; *sich zu einem* —, zich met iemand vereenigen, zich associëren. *—**enjahre**, *o. mv.* *—**enstand**, *m.* leer-

jaren, *o. mv.* leertijd, *m.*; proefjaren voor een gezel (bij de gilden), *o. mv.* *—IG, *b. n.* gezellig; vermakelijk; gemeenzaam. *...IGKEIT, *v.* gezelligheid, vermakelijkheid, aardigheid (in gezelschap); gemeenzaamheid, *v.* *—INN, *v.* gezellin, *v.*

GESELLSCHAFT, *v.* gezelschap; genootschap, *o.*; vergadering, maatschappij; zamenleving, *v.*; *eine geschlossene* —, een besloten gezelschap, kransje; *eine — zu einer Lustbarkeit, zu einem Spaziergange,* lustpartij -, *v.* wandeltogt met een gezelschap, *m.*; *wollen Sie von der — sein?* zijt gij van de partij? doet gij mede? *—ER, *m.* deelgenoot, medgezel, vennoot, kompagnon, geassocieërde, *m.* *—ERINN, *v.* gezellin; deelgenoot, *v.* *—LICH, *b. n.* en *bijw.* gezellig, gemeenzaam; maatschappelijk; *die —e Vereinigung*, gezellige vereeniging; kompagnieschap, vennootschap, associatie, *v.* *—LICHKEIT, *v.* zie GESELLIGKEIT.

GESELLSCHAFTSDAME, *v.* gezelschapsjuffer, *v.* *...GLIED, *o.* lid eener vereeniging, - eener maatschappij, *o.* *...RECHNUNG, *v.* (126) gezelschapsrekening, *v.* *...STÜCK, *o.* tegenhanger, *m.* tegenstuk, pendant, *o.* *...VERTRAG, *m.* maatschappelijk verdrag, kontrakt van vennooten, *o.* *...WIDRIG, *v.* onmaatschappelijk, in strijd met de maatschappij.

GESENK, *o.* (196) gepote wijngaardranken, *m. mv.*; (9) onderaardsche put, *m.*; (141) ijzeren stift, - stempel, *v. m.*

GESETZ, *o.* wet, *v.* gebod, *o.* *—, vers, couplet, *o.* *—BUCH, *o.* wetboek, *o.* *—GEBEND, *b. n.* wetgevend. *—GEBER, *m.* wetgever, *m.* *—GEBERINN, *v.* wetgeefster, *v.* *—GEBUNG, *m.* wetgeving, *v.* *—LICH, *b. n.* en *bijw.* wettig, - lijk. *—LICHKEIT, *v.* wettigheid, regtmatigheid, *v.* *—LOS, *b. n.* wetteloos, regeringloos. *—LOSIGKEIT, *v.* wetteloosheid, regeringloosheid, *v.* *—MÄSSIG, *b. n.* en *bijw.* wettig, - lijk, wettelijk; regtmatig, - lijk, uit kracht der wet.

GESETZPREDIGER, *m. fig.* verkondiger eener gestrenge zedeleer, boetprediker, *m.* *...PREDIGT, *v.* boetpredikatie, gestrenge -, herderlijke vermaning, *v.*

GESETZT, *b. n.* gesteld, geplaatst; geregeld, bepaald, afgesproken; *fig.* voorondersteld, gesteld; bedaard, kalm, ernstig, deftig, stil.

GESETZTAFEL, *v.* tafel der wet; *die zwölf —n der Römer*, de wet der twaalf tafelen van de Romeinen. *...WIDRIG, *b. n.* en *bijw.* strijdig met de wet, onwettig, wetverkrachtend, onwettiglijk.

GESEUFZE, *o.* gezucht, gekerm, het zuchten, kermen, *o.*

GESICHERT, *b. n.* zeker, veilig, verzekerd; gedekt, verscholen.

GESICHT, *o.* gezigt (ook het zintuig), *o.* oogen, *o. mv.*; aangezigt, gelaat, wezen, *o.* wezenstrekken, *m. mv.* tronie, *v.* voorkomen; nachtgezigt, *o.* verschijning, *v.*; mikpunt, *o*; *ein kurzes — haben*, kortzigtig zijn; *aus dem —e verlieren*, uit het oog verliezen; *etwas im —e haben*, iets in het oog hebben, (ook *fig.*); *zu —e bekommen*, onder het oog -, te zien krijgen; *einem ins — sehen*, iemand in het aangezigt -, onder de oogen zien; *einem ein — machen*, iemand kuren -, eene grijns maken; *ins — sagen*, in het aangezigt (onbewimpeld) zeggen.

GESICHTSBILDUNG, *v.* gelaat, wezen; voorkomen, *o.* *...FARBE, *v.* gelaatskleur, - tint, *v.* *...KREIS, *m.* gezigtskring, *m.* sfeer, *v.* *...KUNDE, *v.* gelaatkunde, *v.* *...KUNDIGE, *m.* gelaatkundige, *m.* *...LÄNGE, *v.* lengte van het aangezigt; (136) gezigtslengte, *v.* *...LINIE, *v.* gezigtslijn, waterpaslijn, *v.*; trek van het aangezigt, *m.*; (180) gezigtslinie, face, *v.* *...NERVE, *m.* zie SEHNERVE. *...PUNKT, *m.* gezigtspunt, (ook 39), *o.* *...VERZERRUNG, *v.* gelaatsmisvorming, grijns, grijnzing, *v.* *...ZUG, *m.* trek -, lijn van het aangezigt, *m. v.* wezenstrek, *m.*

GESIEBENT, *b. n.* zeventallig.

GESIMS, *o.* gesneden lijst -, kroonwerk, lijstwerk, *o.* lijsten, *v. mv.*; uitstek, *o.*; *der Kranz am* —, kroonlijst, *v.* *—KAMMER, *v.* kram -, ijzer voor het lijstwerk, *v. o.*

GESINDE, *o.* bedienden, huisbedienden; (§) booijen, *m. v. mv.* *—BIER, *o.* dienstboden-bier, dun tafelbier, *o.* *—BROD, *o.* bedienden -, grof brood, *o.*

GESINDEL, *o.* gespuis, gepeupel, graauw, janhagel, *o.*

GESINDLOHN, *m.* dienstbodenloon, *o.* - huur, *v.* *...STUBE, *v.* dienstbodenkamer, *v.* *...WEIN, *m.* gemeene -, alledaagsche wijn, spoelingwijn, *m.*

GESINNET, GESINNT, *b. n.* gezind, voornemens; *wie ist er — ?* wat is hij voornemens? wat wil hij? *so bin ich* —, ziedaar mijne bedoelingen.

GESINNUNG, *v.* bedoeling, gezindheid, *v.* gevoelen, *o.*; aanleg, *m.*; geneigdheid, *v.*

GESITTET, *b. n.* beschaafd, zedig; — *machen*, beschaven, vormen (den geest, het hart).

Gesöff, *o.* (§) drank; slechte drank, *m.* spoeling, *v.* gezuip, *o.*
Gesonnen, *b. w.* genegen, bereid, gezind, voornemens.
Gesottene, *o.* gekookt vleesch, bouilli, *o.*
Gespann, *o.* gespan, *o.*; *fig.* medgezel, deelgenoot, *m.* *—schaft, *o.* vereeniging van voerlieden met hunne wagens, karavaan, *v.*; palatinaat (in Hongarije en Polen), *o.*
Gespenst, *o.* spook, *o.* geest, *m.* verschijning, *v.*
Gesperre, *o.* versperring, *v.* beletsel, *o.* belemmering (door afbraak, puin enz.), *v.*; (18) getimmerte, *o.*; spaak, speek (in het wiel), *v.*; *fig.* (§) weêrstand, *m.* beletsel, *o.* hindernis, *v.*
Gespeie, *o.* (§) gespuw, *o.* uitspuwing, *v.* braaksel, *o.*
Gespiele, *m.* **Gespielinn**, *v.* speelmakker, *m.* speelgenoot, *m.* en *v.* speelnoot, *v.*
Gespiesse, *o.* braaksel, *o.*
Gespinnst, *o.* gespin, spinsel, *o.* webbe, *v.*
Gespött, **Gespöttel**, *o.* gespot, *o.* spotternij, bespotting, *v.*
Gespräch, *o.* gesprek, *o.* zamenspraak, *v.* onderhoud, *o.* rede, *v.* *—ig, *b. n.* spraakzaam, minzaam; babbelachtig; wijdloopig. *—igkeit, *v.* spraakzaamheid, minzaamheid; babbelachtigheid, *v.* *—weise, *bijw.* bij wijze van zamenspraak, - van onderhoud, - van gesprek.
Gesprenge, *o.* besproeijing, *v.*; het laten of doen springen; (18) timmerwerk, getimmerte, *o.*
Gesprenkelt, *b. n.* gesprenkeld, gespikkeld, gemarmerd.
Gestade, *o.* oever, kant, boord, *m.* strand, *o.*
Gestalt, *v.* gestalte, gedaante, *v.* vorm, *m.* voorkomen, fatsoen, *o.*; *fig.* aanzien, *o.* gelegenheid, geschapenheid, *v.* stand (van zaken); (44) vorm, *m.*; *eine andere, neue — gewinnen*, eene andere -, nieuwe gedaante verkrijgen; een nieuw aanzien bekomen. *—en, *b. w.* vormen, eene gedaante geven aan; *sich —*, zich vormen, eene gedaante -, eene gestalte aannemen; het voorkomen verkrijgen. *—et, *b. n.* gevormd, geschapen; (§) *bei so gestalten Sachen*, de zaken aldus geschapen staande. *—los, *b. n.* vormloos, zonder gedaante. *—ung, *v.* vorming, gedaante-aanneming van eenen vorm, *v.*
Gestammel, *o.* gestamel, het stamelen, *o.*
Geständig, *b. n.* *einer Sache — sein*, iets bekennen, iets toegeven.
Geständniss, *o.* bekentenis, belijdenis, *v.*
Gestänge, *o.* (9) palen en planken, *m.* *v. mv.* getimmerte, *o.*; (59) gewigt, *o.* horens van een hert, *m. mv.*
Gestank, *m.* stank, *m.* het stinken; kwade reuk, walgelijke geur, *m.*
Gestatten, *b. w.* veroorloven, toestaan, vergunnen, bewilligen. *...ung, *v.* verlof, *o.* toestemming, vergunning, *v.*
Gestäude, *o.* struiken en heesters, *v. m. mv.* boompjes, *o. mv.* boschje, *o.*
Gesteck, *o.* zie **Besteck**.
Gestehen, *b.* en *o. w.* (*onr.*) bekennen, belijden; toegeven, toestemmen; stollen, verstijven, besterven; zie ook **Gerinnen**.
Gestein, *o.* (9) mijngang, *m.* rots, *v.* steenwerk, *o.* rotssteenen, *m. mv.*
Gestell, *o.* schraag, *v.* voetstuk*, *o.* bok, voet, *m.* stelling, stellaadje, *v.*; houtwerk (eener zaag), *o.*; opstal (eener drukpers), *m.*; onderwerk, - stel (eener koets); rek om te droogen, *o.*; rand -, randsteen van eenen put, *m.*; hoofdstel (van een paard), *o.* *—macher, *m.* zie **Stellmacher**.
Gesteppe, *o.* stiksel, stikwerk, *o.*
Gestern, *bijw.* gisteren.
Gestickel, *o.* zie **Stickelei**.
Gestiefelt, *b. n.* gelaarsd, met laarzen.
Gestielet, *b. n.* met een' steel, met een handvatsel.
Gestift, *o.* gesticht, stift, *o.* zie **Stiftung**.
Gestimmt, *dw.* zie **Stimmen**.
Gestirn, *o.* ster, *v.* gestarnte, hemellicht; sterrenbeeld, *o.* *—stand, *m.* (157) sterrenstand, *m.* *—t, *b. n.* gestarnd, vol sterren, uitgestarnd; stervormig.
Gestöber, *o.* stof, *v.* stofdeeltjes, *o. mv.*; sneeuwjagt, *v.*
Gestolper, *o.* gestruikel, het struikelen, *o.*
Gestotter, *o.* gestotter, gestamel, het stamelen, het stotteren, *o.*
Gestrampel, *o.* getrappel, getrampel, het trampelen, *o.*
Gesträubt, *b. n.* opgerezen, overeind staande, opgestroopt.
Gestrauch, *o.* heesters, struiken, *m. mv.* kreupel -, braam -, dorenbosch, - boschje, *o.*
Gestreift, *b. n.* gestreept.
Gestrenge, *b. n.* en *bijw.* gestreng; zie **Strenge**.
Gestrichen voll, *b. n.* eivol, boordevol, vol tot aan den rand (van inhoudsmaten).
Gestrig, *b. n.* van gisteren, op gisteren.

GESTRÖHDE, *o.* voeder, meststroo, *o.*
GESTRÜPPE, *o.* zie GESTÄUDE, GESTRÄUCH.
GESTÜBE, *o.* (143) stof, gruis, steengruis, *o.*
GESTÜMPER, *o.* (§) knoeiwerk, *o.*
GESTÜTE, *o.* zie STUTEREI.
GESUCH, *o.* aan-, verzoek, *o.* bede, vraag, *v.* smeekschrift, rekwest, *o.*
GESUMME, GESUMSE, *o.* gegons, gebrom, het gonzen, gesuis, *o.*
GESUND, *b. n.* gezond, heilzaam; gezond, welvarend, (ook *fig.)* rein, in goeden welstand, zuiver, rein, gaaf; — *sein*, zich wel bevinden; — *machen*, (iemand) genezen, doen genezen, -herstellen; — *werden*, herstellen, beter worden. *—, *bijw.* op eene gezonde wijze, gaaf; — *aussehen*, gezond-, welvarend uitzien. *—BAD, *v.* gezondheidsbron, *v.* -bad, *o.* *—BRUNNEN, *m.* gezondsheidsbron, *v.* minerale wateren, *o. mv.*
GESUNDHEIT, *v.* gezondheid, *v.* welstand; *fig.* heildronk, toast, *m.*; *eine — ausbringen*, een' toast instellen, eenen heildronk brengen.
GESUNDHEITSLEHRE, *v.* gezondheidsleer, hygiene, *v.* *...PASS, *m.* gezondheidspas, *m.* *...REGEL, *v.* leef-, gezondheidsregel, *m.* diëet, *o.*
GESUNDMACHUNG, *v.* GESUNDWERDEN, *o.* herstel, *o.* herstelling, genezing, *v.*
GETADEL, *v.* (§) blaam, *m.* berisping, *v.*; (§) gepraat, *o.* laster, achterklap, *m.*
GETÄFEL, *o.* zie TÄFELWERK.
GETÄNDEL, *o.* scherts, boert, kortswijl, snaakschheid, fopperij, *v.*
GETANZE, *o.* gedans, het dansen, *o.*
GETHEILT, *b. n.* en *bijw.* gedeeld, verdeeld; (188) ongelijkaardig, zamengesteld; deelsgewijze, bij deelen.
GETIGERT, *b. n.* getijgerd, gevlekt als een tijger.
GETÖNE, *o.* geluid, *o.* klank, *m.* toonen, *m. mv.*; galm, wedergalm, *m.* weêrgalming, *v.*; het klinken, schallen.
GETÖSE, *o.* geraas, getier, gedruisch, geweld, het razen, tieren; gekraak, *o.*
GETRAMPEL, *o.* (§) getrappel, getrampel, *o.*
GETRÄNDEL, *o.* (§) beuzelpraat, *v.* zotte klap., *m.*
GETRÄNK, *o.* drank; geneesdrank, *m.* drankje, *o.*; *starkes* —, sterke dranken.
GETRAUEN (SICH), *w. w.* aannemen te doen, zich sterk maken, durven, bestaan; *sich nicht* —, niet durven, vreezen, duchten.
GETREIDE, *o.* koren, *o.* granen, *o. mv.* *—ART, *v.* graansoort, *v.* *—BODEN, *m.* graanzolder, korenzolder, *m.* *—FELD, *o.* koren-, graanveld, *o.* *—HANDEL, *m.* graanhandel, *m.* *—HÄNDLER, *m.* korenkooper, graanhandelaar, *m.* *—MARKT, *v.* graan-, korenmarkt, *v.* *—MASS, *o.* korenmaat, *v.* *—MÜHLE, *m.* korenmolen, *m.* *—PREISZETTEL, *m.* prijscourant-, marktceêl der granen, *v.* *—ZEHENTE, *o.* tiende (zekere opbrengst) der granen, *o.*
GETREU, *b. n.* en *bijw.* getrouw, trouw, regtschapen, eerlijk, opregt; getrouwelijk, opregtelijk. *—, (66) *unsern lieben —en*, aan onze lieve getrouwen. *—LICH, *bijw.* getrouwelijk, eerlijk, standvastig, -lijk.
GETRIEBE, *o.* (194) drijfrad, wiel, scheprad; (54) rondsel; (9) zuidelijk deel eener mijngroef; (18) timmerwerk, getimmerte, *o.*; beweging der zee, branding, *v.*
GETRÖDEL, *o.* (§) getalm, gezeur, gebeuzel, *o.*; beuzelpraat, *v.*
GETROST, *b. n.* en *bijw.* moedig, gerust, zeker, veilig, onbeschroomd; gerustelijk, moediglijk.
GETRÖSTEN (SICH), *w. w. einer Sache*, zich (eene zaak) getroosten, laten welgevallen.
GETÜMMEL, *o.* geraas, getier, gewoel, *o.*
GETÜPFELT, *b. n.* gestipt, met stippen geschilderd, geschetst. *...TÜPFTE, *...TÜPFELTE, *o.* gestippel, *o.* stippen, *m. mv.*
GEÜBT, *b. n.* geoefend, bedreven, ervaren; beproefd.
GEVATTER, *—SMANN, *m.* gevader, peet, peetoom, doopheffer, *m.* *—INN, *—SFRAU, *v.* peettante, petemoei, meter, doophefster, *v.*; *zu — bitten*, iemand verzoeken of uitnoodigen peetoom of peettante te zijn; — *stehen*, (een kind) ten doop houden, -heffen. *—BRIEF, *m.* brief van uitnoodiging om een kind ten doop te houden, *m.* *—SCHAFT, *v.* peetschap, *o.* *—SCHMAUS, *m.* doopmaal, smulpartijtje bij een' doop, *o.* *—STÜCK, *o.* doopkoek, (stuk koek vóór den doop aan den peetoom of aan de petemoei gezonden,) *m.*
GEVIERT, *b. n.* gevierendeeld, (getal) van vier; in vieren gedeeld; *die —e Zahl*, het viertal; (157) afstand van twee planeten onderling op een vierde van den horizon, *m.* *—E, *o.* vierkant, *o.*; *vier Zoll ins* —, vier duim in het vierkant.
GEVÖGEL, *o.* zie GEFLÜGEL.
GEVOLLMÄCHTIGEN, *b. n.* zie BEVOLLMÄCHTIGEN.

GEWÄCHS, *o.* gewas, *o.* plant, *v.* kruid, gewas, *o.*; groei, *m.* het wassen, groeijen; uitwas, *o.* *—ERDE, *v.* plant-, groeiaarde, *v.* mest, *m.*

GEWACHSEN, *dw.* en *b. n.* gegroeid, gewassen; *wohl od. übel* —, wel of kwalijk-, regt of krom gewassen, -gegroeid; *fig. einer Sache — sein*, opgewassen zijn tegen eene zaak.

GEWÄCHSHAUS, *o.* broeikas, oranjerie, *v.* broeibak, *m.* *...KUNDE, *v.* zie PFLANZENKUNDE. *...REICH, *o.* zie PFLANZENREICH.

GEWÄFF, *o.* (59) slagtanden (van een wild zwijn), *m. mv.*

GEWAHR, *bijw.* — *werden*, gewaar-, ontwaar worden, ontwaren, bespeuren, bemerken, gevoelen, ontdekken, opmerken.

GEWÄHR, *—LEISTUNG, *—SCHAFT, *v.* borgstelling, *v.* waarborg, *m.* verzekering, *v.* borgtogt, *m.* cautie, *v.*; *(die) — leisten*, borgstellen, verzekering-, onderpand geven. *—BRIEF, *m.* brief-, akte van borgstelling, *m. v.* *—EN, *b. w.* borgstaan, borgstellen, borgtogt geven; instaan, verzekeren, toestaan, beloven, vergunnen, aannemen. *—MANN, *m.* borg, waarborg, verzekeraar, regtsman, borgsteller, *m.*

GEWAHRSAM, *m.* *—E, *v.* bergplaats, plaats van verzekering, *v.* veiligheidsoord, *o.* toevlugt; bescherming, beschutting, *v.*

GEWÄHRUNG, *v.* vervulling, toestemming, vergunning (eener bede), *v.*

GEWALT, *v.* geweld, *o.* gewelddadigheid, *v.* dwang, *m.* magt, *v.* vermogen, *o.* gezag, *o.* kracht, *v.*; *mit* —, met geweld, tegen wil en dank; *mit aller Macht und* —, met kracht en geweld; *mit Macht und — bekleiden*, met magt en gezag bekleeden; *einem — anthun*, iemand door dwang overhalen (tot iets); *einem Mädchen — anthun*, een meisje verkrachten, -schenden; *sich* —, zich geweld aandoen, zich bedwingen; *das steht nicht in meiner* —, dat is niet in mijne magt, dat is buiten mijne bevoegdheid; *einem — ertheilen*, iemand magt geven, -magtigen. *—BRIEF, *—ZETTEL, *m.* brief-, akte van magtiging, *m. v.* *—HABER, *m.* zie BEVOLLMÄCHTIGTE. *—IG, *b. n.* en *bijw.* geweldig, magtig, krachtig; *fig.* groot, aanzienlijk, bovenmatig. —, *bijw.* geweldiglijk, magtiglijk, met kracht en geweld; *fig.* op eene groote-, aanzienlijke wijze, aanmerkelijk. *—, *z. n. der —e*, de provoost-geweldige, opperschout, *m.*

GEWÄLTIGEN, *b. w.* (9) ledigen, ruimen; *eine Zeche wieder* —, eene mijn heropenen.

GEWALTSAM, *b. n.* en *bijw.* gewelddadig, -lijk. *—KEIT, *v.* gewelddadigheid, *v.* dwang, *m.*

GEWALTTHAT, *v.* daad van geweld, *v.* *...THÄTIG, *b. n.* en *bijw.* gewelddadig; (119) gewelddadig, onredelijk, onbillijk; gewelddadiglijk, onbillijkerwijze. —KEIT, *v.* gewelddadigheid, *v.* geweld, *o.*

GEWAND, *o.* lijnwaad, laken, *o.* stof, *v.* gewaad, *o.* kleedij, kleeding; draperie, *v.* *—HAUS, *o.* magazijn-, winkel van stoffen, -van lijnwaden, *o. m.* *—SCHNEIDER, *m.* zie TUCHHÄNDLER. *—SWEISE, *bijw.* zie QUANTSWEISE.

GEWANDT, *dw.* en *b. n.* gekeerd, gewend, (zie WENDEN); *fig.* behendig, vlug, slim, geslepen, ervaren. *—HEIT, *v.* vlugheid, behendigheid, slimheid, geslepenheid, *v.*

GEWARTEN, GEWÄRTIGEN, *o. w.* verwachten, hopen, wenschen, uitzien naar.

GEWÄRTIG, *b. n. einer Sache — sein*, iets wachten, iets verbeiden.

GEWÄSCH, *o.* gebeuzel, gezeur, gepraat, gesnap, *o.* zie GESCHWÄTZ.

GEWÄSSER, *o.* wateren, *o. mv.* vloed van wateren, *m.*

GEWEBE, *o.* weefsel, *o.* weverij, *v.*; *fig.* weefsel, *o.* inhoud, *m.* zamenstelling, *v.* zamenloop, *m.*

GEWEHR, *o.* geweer, wapens, *o. mv.* wapentuig, *o.*; *ins* —, te wapen! *im* —, *unter dem —e stehen*, onder de wapens staan, -zijn. *—FABRIK, *v.* wapensmederij, zwaardvegerij, wapenfabriek, *v.* *—HÄNDLER, *m.* wapensmid, zwaardveger, geweerfabriekant, *m.* *—MAGAZIN, *o.* wapenmagazijn, *o.* *—MANTEL, *m.* geweer-, wapenmantel, *m.* *—PROBE, *v.* geweer-, wapenproef, (van de deugdzaamheid der wapens), *v.* *—PYRAMIDE, *v.* bundel, bijlbundel, *m.*; geweerkoppeling, *v.* *—RÜCKEN, *m.* *—STÜTZE, *v.* soldaten-ezel, stut, *m.*

GEWEIH, *o.* gewigt, *o.* horens van een hert, *m. mv.*

GEWENDE, *o.* (2) akker, *m.* bouwland, *o.*; (59) hoogst bereikbare plaats (voor horens), *v.*

GEWERBE, *o.* scharnier, *o.* voeg, *v.*; gewricht, wervelbeen, lid, *o.*; zaak, zending, boodschap, opdragt, *v.*; beroep, bedrijf, ambacht, *o.* nering, *v.* handelszaak, *v.*; kleinhandel, *m.* trafiek, *v.*; *was ist sein —? was treibt er für ein —?* wat is zijn beroep, -zijn ambacht? *Handel und — liegt*, handel en trafieken-, nering en hantering

kwijnen; *fig. ein — mit etwas treiben*, negotie -, handel met iets drijven.
GEWERBSAM, b. n. nijver, werkzaam, ijverig, schrander. *...KEIT, v. nijverheid, werkzaamheid, vindingrijkheid, vlijt, v. ijver, m. industrie, v. *...SCHULE, v. industrie-school, v. *...STEUER, v. opbrengst wegens een bedrijf, v.; patentregt, o.
GEWERF, o. zie GEWÄFF.
GEWERK, o. gild, o. *—E, o. mv. zie WERKVERSTÄNDIGE. *—EN, m. mv. (9) ontginners en belanghebbenden, m. mv.
GEWICHT, o. gewigt; wigt, o. zwaarte, v.; *fig.* gewigt, belang, o. belangrijkheid, v.; *nach dem —e verkaufen*, bij het gewigt verkoopen, uitwegen; — *an einer Thür*, gewigt aan eene deur, o. *—KUNST, v. zie GLEICHGEWICHTSLEHRE. *—MACHER, m. gewigtenmaker, fabriekant van weegschalen, m. *—STANGE, v. tegenwigt (lange stok van koorddansers), o. *—STEIN, m. gewigt -, zwaartesteen, m.
GEWICHTSWISSENSCHAFT, v. leer van het evenwigt, statika, v.
GEWICHTUHR, v. uurwerk met gewigten; slinger-uurwerk, o.
GEWIMMEL, o. gewemel; gewriemel, het wemelen, o.; menigte, v. gedrang, o.
GEWIMMER, o. gekerm, gejank, o.
GEWINDE, o. moer eener schroef, v. scharnier, o.; — *am Steuerruder*, (203) roerhaak en vingerling, m.
GEWINN, m. winst, v. voordeel, o. opbrengst, v. overschot, o. interest, m. — *bringen*, winst -, voordeel aanbrengen. *—BRINGEND, b. n. voordeelig winstgevend.
GEWINNEN, b. en o. w. (*onr.*) winnen, voordeel trekken, overhouden (van); *fig. einen* —, iemand (in zijn belang) overhalen; *einen lieb* —, iemand lief krijgen; *Geschmack an etwas* —, smaak in iets vinden; *die Bäume — Augen*, de boomen botten uit, - krijgen knoppen; *das Getreide gewinnet Aehren*, het koren schiet in aren.
GEWINNER, m. winner; overwinnaar, m.
GEWINNKARTE, v. winnende kaart, v. *...SUCHT, v. win -, hebzucht, inhaligheid, schrokkigheid, v. *...SÜCHTIG, b. n. baat -, heb -, winzuchtig, inhalig, schrokkig.
GEWINSEL, o. gejank, gehuil (van dieren); gekerm, o.
GEWIRK, o. weefsel, o. weverij; honigraat, v.
GEWIRRE, o. verwarring, verwikkeling; *fig.* verlegenheid, ongelegenheid, ondereenmenging, verwarring, v. doolhof, m.; — *in einem Schlosse*, (141) slotringen, - tanden, m. mv.
GEWISS, b. n. en *bijw.* gewis, zeker, ontwijfelbaar, ongetwijfeld, zekerlijk; standvastig, - lijk; bestendig, geregeld; (een) zeker; eenig; *ich bin meiner Sache* —, ik ben zeker van mijne zaak; *so viel ist* —, zoo veel is zeker; *eine —e Hand haben*, eene zekere (vaste) hand hebben; *kein —es Brod haben*, geen vast bestaan hebben; *ganz* —, zeer zeker; *Sie wollen — verreisen*, gij wilt zeker vertrekken; men zegt dat gij vertrekken wilt; *das —e*, het zekere; *um ein —es eins werden*, een' zekeren prijs bedingen, - bepalen; *sein —es haben*, een vast inkomen -, een vast salaris hebben; *von —er Hand*, van goeder hand, uit eene echte bron.
GEWISSEN, o. geweten, o.; *ein reines — haben*, een rein -, zuiver geweten hebben; *mit gutem* —, met vol vertrouwen, in gemoede; *auf mein* —, op mijn geweten, in gemoede; *sich ein — aus etwas machen*, zich eene gewetenszaak uit iets maken. *—HAFT, b. n. en *bijw.* naauwgezet, eerlijk, gemoedelijk, opregt; opregtelijk, met naauwgezetheid. *—HAFTIGKEIT, v. opregtheid, naauwgezetheid, gemoedelijkheid, eerlijkheid, v. *—LOS, b. n. en *bijw.* gewetenloos, zonder geweten, eervergeten; — *sprechen*, tegen zijne overtuiging spreken, opzettelijk liegen. *—LOSIGKEIT, v. gewetenloosheid, v.
GEWISSENSANGST, v. gewetensangst, m. wroeging, knaging, v. angel van het geweten, m. *...BISS, m. wroeging, v. diep berouw, o. *...FALL, m. *...FRAGE, v. gewetenszaak, v. *...FREIHEIT, v. gewetensvrijheid, vrijheid van denken (in de godsdienst), godsdienstige vrijheid, v. *...LEHRER, m. regtzinnig leeraar, gestrenge godsdienstleeraar, kasuïst, m. *...PRÜFUNG, v. onderzoek van het geweten, o. *...RATH, m. zielverzorger, biechtvader, m. *...RUHE, v. rust -, kalmte van het geweten, v. *...SACHE, v. gewetenszaak, v. *...SCHLAF, m. slaap -, m. slaapziekte van het geweten, v. *...SCRUPEL, m. gewetens -, gemoedelijk bezwaar, o. *...ZWANG, m. gewetensdwang, m. godsdienstige vervolging, v.
GEWISSHEIT, v. zekerheid, gewisheid, v. *...LICH, *bijw.* zekerlijk enz.; zie GEWISS, *bijw.*
GEWITTER, o. onweder, o. storm, m. *—ABLEITER, m. *—STANGE, v. bliksemafleider, m. *—LUFT, v. dikke, met onweêr bezwangerde lucht, zware -,

onweêrslucht, *v.* donderwolken, *v. mv.* *—NACHT, *v.* onweêrsnacht, stormachtige nacht, *m.* *—REGEN, *m.* stort-, plasregen, *m.* *—VOGEL, *m.* onweêrsvogel, *m.* *—WOLKE, *v.* onweêrswolk, *v.* donderkop, *m.*

GEWITZIGET, *b. n. fig.* ontbolsterd, (van het verstand).

GEWOGEN, *b. n.* en *bijw.* gunstig gezind, toegenegen, welwillend; gunstiglijk, met genegenheid; *einem — sein*, iemand genegen zijn, iemand wel willen. *—HEIT, *v.* welwillendheid, genegenheid, gunst, *v.*

GEWOHNEN, GEWOHNT WERDEN, *o. w.* zich gewennen, gewoon worden, aan iets gewoon raken; *gewohnt sein*, gewend zijn.

GEWÖHNEN, *b. w. einen an* of *zu etwas* —, gewennen (iemand aan iets); *sich an* of *zu etwas* —, zich aan iets gewennen; *ein Kind* —, een kind spenen.

GEWOHNHEIT, *v.* gewoonte, *v.* gebruik, *o.* hebbelijkheid; herkomst, *v.*; *aus* —, uit gewoonte, gewoonlijk; *zur — werden*, tot eene gewoonte worden; *die — haben (pflegen)*, de gewoonte hebben, (plegen te doen). *—SSÜNDE, *v.* aanklevende zonde, *v.*

GEWÖHNLICH, *b. n.* en *bijw.* gewoon, -lijk, gemeen, -lijk, in gebruik, gebruikelijk, alledaagsch; alledaags, als naar gewoonte, naar het gebruik, gebruikelijk; *der —e Tisch*, *das —e Essen*, de gewone tafel; (§) de alledaagsche pot; *wie* —, als naar gewoonte. *—E, *o.* het gewone, alledaagsche.

GEWÖHNUNG, *v.* het gewennen enz.; spening (van een kind), *v.*; zie GEWÖHNEN.

GEWÖLBBOGEN, *o.* (18) boog, *m.* kromte van een gewelf, *v.*; gewelf, verwulfsel, *o.*

GEWÖLBE, *o.* gewelf, verwulfsel, *o.*; winkel, *m.* magazijn, pakhuis, *o.*; *ein unterirdisches* —, een onderaardsch gewelf. *...BOCK, *m.* boog, gewelfboog, *m.* houtwerk waarop een steenen boog gemetseld wordt, *o.* *—WINKEL, *m.* gewelfhoek, *m.*

GEWÖLBKRONE, *v.* kroonwerk van een gewelf, *o.* *...STEIN, *m.* slot-, sluitsteen aan een gewelf, *m.*

GEWÖLBT, *b. n.* gewelfd, geboogd.

GEWÖLK, *o.* wolken, *v. mv.* zwerk, *o.* *—T, *b. n.* be-, omwolkt.

GEWÜHL, *o.* opdelving, opgraving, *v.*; *fig.* gewoel, *o.* gedrang, *m.* gejoel, geraas, *o.*

GEWÜRFELT, *b. n.* geruit, met vakken.

GEWÜRM, *o.* *—E, *o. mv.* wormen, *m. mv.* ongedierte, *o.*

GEWÜRZ, *o.* kruiden, *o. mv.*; specerijen, *v. mv.* welriekende kruiden, *o. mv.* *—ARTIG, *—HAFT, *b. n.* kruidenachtig, welriekend, geurig. *—BRÜHE, *v.* kruidensaus, gekruide saus, *v.* *—GURKE, *v.* ingelegd agurkje, *o.* *—HANDEL, *m.* specerij-handel, *m.* *—*—HÄNDLER, *—KRÄMER, *m.* —INN, *v.* specerij-handelaar, -handelaarster; kruidenier, -ster, *m. v.* *—KRAM, *—LADEN, *m.* kruidenierswinkel, specerijwinkel, *m.* -kraam, *v.* *—LADE, *—SCHACHTEL, *—BÜCHSE, *v.* kruiddoos, specerijdoos, *v.* -kistje, *o.* *—NAGELN, *o.* nageltjes, kruidnagelen, *o. m. mv.* *—WAAREN, *v. mv.* kruiden, *o. mv.* specerijen, kruidenierswaren, *v. mv.*

GEYEN, *b. w.* zie GEIEN enz.

GEYER, *m.* zie GEIER.

GEZÄHNT, GEZÄHNELT, *b. n.* getand, van tanden voorzien; (188) getand.

GEZÄNK, *o.* gekijf, *o.* kijverij, *v.* krakeel, geraas, *o.* twist, *m.*

GEZAUDER, *o.* getalm, geteem; (§) gezeur, gebeuzel, *o.*

GEZEHNT, *b. n.* tientallig, tiendeelig.

GEZELT, *o.* zie ZELT.

GEZERRE, *o.* trekking, *v.* trekkingen, *mv.*

GEZEUG, *o.* (9) gereedschap, tuig, *o.*

GEZIEMEN, *o.* en *onp. w.* betamen, voegen, passen, welstaan, behooren; *es geziemt ihm nicht*, het past-, betaamt hem niet; *es geziemt sich nicht*, het past niet, het is onwelvoegelijk; *wie es sich geziemt*, zoo als het betaamt. *—D, *b. n.* en *bijw.* passend, welvoegelijk, betamend; op eene betamende-, passende wijze.

GEZIERE, *o.* gemaaktheid, verwendheid, *v.*; gemaakte manieren, *v. mv.*

GEZIERT, *b. n.* gesierd, getooid, versierd, opgemaakt, opgesmukt; *fig.* gemaakt, geaffekteerd.

GEZIMMER, *o.* getimmerte, timmerwerk, *o.*; zie ZIMMERWERK.

GEZISCHE, *o.* gesis, gefluit, *o.* sissing, *v.* *—L, *o.* gefluister, *o.*

GEZÜCHT, *o.* gebroed, broedsel, *o.*

GEZWEIGE, *o.* takken, twijgen, *m. v. mv.*; (59) gewigt, *o.* horens, *m. mv.*

GEZWEIT, *b. n.* tweetallig, tweeledig, tweevoudig.

GEZWITSCHER, *o.* gekweel, het kwinkeleren (der vogels), *o.*

GEZWUNGEN, *b. n.* gedwongen, verpligt, genoodzaakt; *fig.* gedwongen, gemaakt, gezocht, stijf, linksch.

GICHT, *v.* jicht, beroerte, *v.*; *die laufende* —, de vliegende jicht; (143) smelt-

kuipje, *o.* *—ADER, *v.* jichtader, *v.* *—ARTIG, *—ISCH, *b. n.* jichtig, met de jicht behebt, er door aangedaan. *—BEERE, *v.* zwarte bezie, *v.* *—BEERSTRAUCH, *—BEERBAUM, *m.* zwarte beziënboom, *m.* *—BRÜCHIG, *b. n.* verlamd, beroerd, geraakt, verstijfd; *der* —, de beroerde, verlamde. *—FIEBER, *o.* jichtkoorts, *v.* *—FLUSS, *m.* jichtzinking, *v.* *—KÖRNER, *o. mv.* jichtkorrels, *v. mv.* *—MITTEL, *o.* middel tegen de jicht, *o.* *—PFLASTER, *o.* jichtpleister, *v.* *—ROSE, *v.* (76) pinksterbloem, pioene, *v.*

GIEBE, *v.* (146) haspel, *m.*

GIEBEL, *m.* bovengevel, kop (van een huis); boog boven eene deur; (103) zekere visch (met een dik hoofd en geene tanden), *m.* *—DACH, *o.* schuin toeloopend dak, *o.*; muurboog, *m.* geveldak, *o.* *—FELD, *o.* gevelveld, midden tusschen twee kroonlijsten, *o.* *—FENSTER, *—LOCH, *o.* dakvenster, dakraampje, *o.* *—FÖRMIG, *b. n.* (188) gevelvormig. *—MAUER, *v.* bovengevel van een huis; gevelmuur, *m.* *—SCHOSS, *m.* dakwerk, *o.* *—SEITE, *v.* gevelzijde, zijde (van den bovenmuur), *v.* *—SPIESS, *m.* voering, plank onder de nok, *v.* *—SPITZE, *v.* gevelspits, *v.*

GIEBSEN, *o. w.* (§) met moeite ademhalen, hijgen.

GIENMUSCHEL, *v.* kammossel, *v.*

GIER, *v.* zie BEGIERDE.

GIEREN, *o. w.* (*w. g.*) begeerig-, gretig verlangen. *—ZIEGEL, *m.* (112) geerende dakpan, *v.*

GIERIG, *b. n.* en *bijw.* begeerig, gretig, gulzig, verlangend; gretiglijk, begeeriglijk enz. *—KEIT, *v.* gretigheid, gulzigheid, begeerlijkheid, *v.*; dierlijk verlangen, *o.*

GIESSBACH, *m.* stortvloed, waterstroom, *m.* *...BAD, *o.* gietbad, *o.* *...BECKEN, *...FASS, *o.* lampetkan, *v.* *...BLECH, *o.* (143) hergloeijings-plaat, *v.*; (57 en 154) plaatijzer, *o.* *...BOGEN, *m.* (99) ontvang-bak (voor het gesmolten metaal), *m.*

GIESSEN, *b. w.* (*onr.*) gieten; uitstorten, storten, werpen, besproeijen; gieten (spiegels); smelten (kanonnen, klokken); maken (kaarsen); gieten (in den vorm). *—, *o.* het gieten, *o.* gieting, smelting (in alle beteekenissen), *v.* *—, *onp. w.* (§) hard-, stortregenen; *es giesst*, het giet; (het regent hard).

GIESSER, *m.* smelter, gieter, *m.*

GIESSERDE, *v.* aarde om in te gieten, vorm-aarde, *v.* *...ERZ, *o.* smeltkoper, -metaal, *o.* *...FLASCHE, *v.* (75) persstok, *m.* *...FORM, *v.* gietvorm, *m.* *...KANNE, *v.* lampetkan, *v.* gieter, *m.* *...KELLE, *v.* *...KESSEL, *m.* gietlepel; smeltketel, *m.* *...KUNST, *v.* giet-, smeltkunst, *v.* *...LOCH, *o.* gietkuil, *m.* *...OFEN, *m.* giet-, smeltoven, *m.* *...PFANNE, *v.* gietpan, *v.* *...RINNE, *v.* gietbuis, -pijp, *v.* *...SCHAUFEL, *v.* gietschop, *v.* *...WERK, *o.* gietwerk, *o.* smeltarbeid, *m.* *...ZAPFEN, *m.* (87) smeltkegel, traan, *m.*

GIFT, *o.* gif, gift, vergif; venijn, *o.* (bij dieren); (*bösartiger Eiter*), venerisch gif; *fig.* venijn, vergif, *o.*; (§) toorn, *m.* bitsheid, *v.*; zie verder GABE, MITGIFT. *—ABTREIBEND, *b. n.* giftafdrijvend, tegenwerkend (bij vergift). *—ARZENEI, *v.* *—MITTEL, *o.* tegengif, geneesmiddel tegen het vergif, *o.*

GIFTBAUM, *m.* giftboom, *m.* vergiftige sumak van Carolina, *v.* *...BECHER, *m.* giftbeker, *m.* *...BISSEN, *m.* vergiftigd balletje (om honden, vossen enz. te dooden), *o.* *...BLÄSCHEN, *o.* (*der Bienen*), giftblaasje, galblaasje (der bijen), *o.* *...BOHNE, *v.* giftboon, *v.*

GIFTERZ, *o.* arsenikum-groef, *v.* *...ESSIG, *m.* giftazijn, (zeker tegengif), *m.* *...HEIL, *o.* (76) antora, *v.* *...HÜTTE, *v.* plaats voor het sublimeren van het arsenikum, *v.*

GIFTIG, *b. n.* vergiftig, venijnig, giftig; *fig.* boosaardig, kwaadaardig, bits, venijnig.

GIFTMEHL, *o.* wit arsenikum, rattekruid, *o.* *...MISCHER, *m.* —INN, *v.* giftmenger, *m.* -mengster, *v.* *...MISCHEREI, *v.* giftmenging, vergiftiging, *v.*

GIFTPFLASTER, *o.* *...PILLE, *v.* *...PULVER, *o.* pleister-, pil-, *v.* poeder tegen vergif, *o.*

GIFTROCKE, *m.* venijnige streep, *v.* *...SCHLANGE, *v.* venijnige slang, *v.* *...STEIN, *m.* bezoar-steen, giftsteen, *m.*

GIFTTRANK, *m.* giftdrank, *m.* *...WURZEL, *v.* geneeskruid, (zeker tegengif), *o.*

GILBIG, *b. n.* zie GELB enz.

GILDE, *v.* gild, *o.* broederschap, *v.*

GILET, *o.* vest, *o.* borstrok, *m.*

GIMF, GIMPF, *m.* zie RUNDSCHNUR.

GIMPEL, *m.* bloedvink; *fig.* domkop, *m.* uilskuiken, *o.* zotskap, *m.*

GINGANG, *m.* gingang, (zekere stof), *o.*

GINIT, GINITER, *m.* (76) brem, *v.* zie GENISTE.

GIPFEL, *m.* top, *m.* huis, kruin, *v.*; (ook *fig.*). *—BRUCH, *m.* ziekte-, scheur in de boomen, *v.* *—REICH, *b. n.*

gekroond, met eene kim of kruin.
GIPS, *m.* zie GYPS.
GIRIREN, *b. w.* (7) overdragen, endosseren (een' wissel).
GIROBANK, *v.* (7) wisselbank, girobank, *v.*
GIRREN, *o. w.* kirren, kwelen, korren; *fig.* stenen, klagen. *—, *o.* gekir, gekweel; geklaag, *o.*
GIS, *o.* (171) sol-kruis, *o.*
GISCHT, *m.* zie GÄSCHT.
GITTER, *o.* tralie, *v.* traliewerk, hek, hekwerk, *o.* traliën, *o. mv.* *—BETT, *o.* bed met traliën, getralied ledikant, -rustbed, *o.* *—FENSTER, *o.* getralied venster, tralie-venster, *o.* *—FÖRMIG, *—ICHT, *b. n.* getralied, met traliën, met openingen.
GITTERN, *b. w.* traliën; met traliën bewerken, afsluiten, van traliën voorzien.
GITTERSCHRANK, *m.* getraliede kast, *v.* *...STANGE, *v.* bout-, *m.* stang van een tralievenster, *v.* *...THOR, *o.* getraliede poort, *v.* *...THÜR, *v.* getraliede deur, tralie-deur, *v.* *...WERK, *o.* traliewerk, *o.*
GLACIS, *o.* (180) glacis, veldborstwering, *o.*
GLANZ, *m.* glans, luister, *m.* schittering, *v.*; bruineersel, *o.* polijsting, glanzing, *v.*; *(Bleiglanz)*, looderts, *m.* gezwaveld lood, *o.*; *fig.* glans, luister, roem, *m.*; *einen — geben*, glans geven (aan stoffen, leder enz.); polijsten, bruineren (staal enz.); slijpen (een' diamant); *den — benehmen*, den glans ontnemen, dof maken, (ook *fig.*); *den — verlieren*, den glans -, den luister verliezen, dof worden.
GLANZAUGE, *o.* (103) zekere kapel, *v.* vlinder, *m.* *...BÜRSTE, *v.* glansborstel, polijstborstel, *m.* *...CORDUAN, *m.* glanzig korduaan-leder, *o.* *...DEMANT, *...EDELSTEIN, *m.* geslepen diamant, briljant, *m.* *...DINTE, *v.* oost-indische inkt, *m.*
GLÄNZEN, *o.* en *b. w.* glanzen, glinsteren, blinken; schitteren, flikkeren, stralen; doen blinken, polijsten; luister geven. *...D, *b. n.* en *bijw.* blinkend, schitterend; glanzig, glanzend; gepolijst; op eene blinkende -, schitterende wijze.
GLANZERZ, *o.* looderts, *m.* *...FARBE, *v.* glanzige kleur; polijsting; schittering, *v.* *...GEBER, *m.* opmaker (van stoffen), die er glans aan geeft; polijster, slijper, *m.* *...GRAS, *o.* kanariezaad, -kruid, *o.* *...HAMMER, *m.* glanshamer, polijsthamer, *m.* *...KÄFER, *m.* glimmende worm, kever, *m.* *...KOHLE, *v.* glanzige kool, *v.* *...LEINWAND, *o.* grof linnen, *o.* *...PAPIER, *o.* glanspapier, *o.* *...RUSS, *m.* lampzwart, *o.* *...SCHETTER, *m.* grof gewast linnen, *o.* *...TAFFET, *m.* glanstaf, *o.* *...VERSAMMLUNG, *v.* galavergadering, *v.* *...WICHSE, *v.* glanzig vernis, *o.*
GLAS, *o.* glas, drink-, spiegel-, koetsglas enz., *o.*; *zu — machen*, glas branden; *zu — werden*, glas worden. *—ACHAT, *m.* ijslandsche agaat, *m.* *—AMIANT, *m.* pluimaluin, *o.* *—APFEL, *m.* murwe appel, *m.* *—ARBEIT, *v.* glaswerk, *v.* *—ARTIG, *b. n.* glasachtig; als glasruiten; dat tot glas kan gemaakt worden. *—ASCHE, *v.* zie GLASSCHMALZ. *—AUGE, *o.* glazen oog, kunstoog; glasoogig paard, *o.* *—ÄUGIG, *b. n.* glasoogig (van een paard).
GLASBIRN, *v.* murwe peer, soort van winterpeer, *v.* *...BLASEN, *o.* het glasblazen, glas maken, *o.* *...BLASER, *m.* glasblazer, *m.* *...BÜRSTE, *v.* glas-, fleschborstel, *v.* kannewasscher, glazenkwast, *m.*
GLASDECKEL, *m.* glazen deksel, *o.* kaasdekker, *m.* *...DIAMANT, *m.* valsche diamant, stras, *m.*
GLASER, *m.* glazenmaker, *m.* *—ARBEIT, *v.* glazenmakerswerk, het maken -, inzetten van ruiten, *o.* *—HANDWERK, *o.* glazenmakers-ambacht, *o.*
GLÄSERN, *b. n.* glazen, van glas.
GLASERZ, *o.* glasachtig zilvererts, *m.*
GLASFENSTER, *o.* glasraam (van eene koets), *o.* ruit, *v.* *...FLUSS, *m.* vloeispaath, kleurig kristal, *o.* *...FÖRMIG, *b. n.* glasvormig, in den vorm van een drinkglas.
GLASGESCHIRR, *o.* glaswerk, *o.* glazen vaten, *o. mv.* zie GLASWERK. *...GLOCKE, *v.* glazen stolp, klok, *v.* *...GRÜN, *b. n.* glaskleurig.
GLASHAMMER, *m.* (42) hamer, *m.* *...HANDEL, *m.* handel in glas, -in glaswerk enz., *m.* *...HÄNDLER, *m.* glashandelaar, verkooper van spiegel- of vensterglas, *m.* *...HAUS, *o.* zie GEWÄCHSHAUS. *...HÄUTCHEN, *o.* (106) glasachtig vliesje (van het oog), *o.* *...HONIG, *m.* doorschijnende honig, *m.* *...HÜTTE, *v.* glasblazerij, *v.*
GLASICHT, *b. n.* glasachtig.
GLASIREN, *b. n.* zie GLASUREN.
GLASKIRSCHE, *v.* morel, *v.* *...KITT, *m.* glaslijm, *o.* *...KOPF, *m.* (9) bloedsteen, *m.* *...KORALLE, *v.* glaskoraal, *o.*; *kleine —n*, kleine glazen koraaltjes, (opschik der wilden), witte en zwarte koraaltjes, *o. mv.* *...KORB, *m.* glaskorf, *m.* *...KRAM, *m.* glaswinkel, *m.* *...KRÄMER, *m.* glasverkoo-

per, *m*. *...KRAUT, *o*. (76) muurkruid, *o*.
GLASLATERNE, *v*. glaslantaarn, glazen lantaarn, *v*. *...LINSE, *v*. linzenglas, *o*.
GLASMACHER, GLASMANN, *m*. glasblazer, -maker; glasverkooper, *m*. *...MALER, *m*. glasschilder, brandschilder, *m*. —EI, *v*. glasschilderkunst, *v*. het schilderen op glas, het brandschilderen, *o*. *...MASSE, *...MATERIE, *v*. frit, *v*. gesmolten glas, *o*. *...MEHL, *o*. glaspoeder, *o*.
GLASOFEN, *m*. glasoven, koeloven, *m*.
GLASPASTE, *v*. gekleurd glas, *o*. *...PECH, *o*. drooge pek, -pik, *o*. *...PERLE, *v*. valsche paarl, glaspaarl, *v*.; *kleine —n*, zie GLASKOKALLE.
GLASRAHMEN, *m*. glasraam, *o*.
GLASSCHEIBE, *v*. glasruit, *v*. glas, *o*.; *runde* —, rond geslepen glas; *mit —en versehen*, glazen -, ruiten inzetten, van glasruiten voorzien. *...SCHLEIFEN, *o*. het glasslijpen, glasslijperij, de kunst glas -, glazen te slijpen, *v*. *...SCHLEIFER, *m*. glasslijper, *m*. *...SCHMALZ, *...SCHMELZ, *m*. weedasch, souda, *v*. *...SCHMELZER, *m*. glasmaker, -smelter, -werker, *m*. *...SCHNEIDER, *m*. glassnijder, *m*. *...SCHRANK, *m*. glazenkast; pronkkast (voor glaswerk), *v*. *...SPATH, *m*. glasspaath, *o*. porselein-aarde (in China), petunzee, *v*. *...SPIEL, *o*. soort van harmonika, *v*.
GLASTAFEL, *v*. glasrek, glazen blad, *o*. *...THÜR, *v*. glazendeur, *v*. *...TIEGEL, *m*. aarden kroes, smeltkroes, *m*. *...TROPFEN, *m*. glastraan, *m*.
GLASUR, *v*. glazuur, glazuursel, *o*. verglazing, *v*. (ook 136 en 162). *—EN, *b*. *w*. verlooden, met lood beleggen; vernissen, verglazen, glanzen; met glazuursel overtrekken. *...WASSER, *o*. glazuur-water, *o*.
GLASWAARE, *v*. zie GLASWERK. *...WAND, *v*. glas-, vensterwerk, *o*. *...WERK, *o*. glaswerk, *o*.; *kleines* —, snuisterij van glas, *v*.
GLÄTSCHER, *m*. zie GLETSCHER.
GLATT, *b*. *n*. en *bijw*. glad, effen, gepolijst, vlak, gelijk, glibberig; — *machen*, glad-, effen maken, polijsten; — *hobeln*, glad schaven, verVaren; — *wegschneiden*, glad afzagen; — *anliegen*, goed sluiten, ineengevoegd zijn, passen; *fig*. *—e Worte*, zoetsappige woorden; *eine —e Zunge*; eene gladde-, vleijende tong; *ein —es Mädchen*, een knap-, lief meisje.
GLATTBÄRTIG, *—MÄULIG, *b*. *n*. met eene gladde kin, baardeloos.
GLÄTTBEIN, *o*. bruineerbeen, *o*.
GLÄTTE, *v*. gladheid, *v*. glans, *m*. het glanzen, *o*. glanzing, *v*.; half verglaasd metaalschuim, *o*.
GLATTEIS, *o*. ijzel, ijsregen, *m*. gladijs, *o*. *—EN, *onp*. *w*. ijzelen. *—, *o*. bruineerijzer, persijzer, *o*. -staaf, *v*.
GLÄTTEN, *b*. *w*. glad maken, polijsten, glanzen; (12) persen, bruineren. *—, *o*. glanzing, polijsting, enz., *v*. het bruineren. *...ER, *m*. —INN, *v*. glanzer, polijster, bruineerder, *m*. bruineerster, *v*.; glad-, liksteen, *m*.
GLATTFEILE, *v*. zoete-, fijne vijl, *v*. *...HOBEL, *m*. grove schaaf, roffelschaaf, *v*.
GLÄTTHOLZ, *o*. glad-, likhout, *o*. *...KAMMER, *v*. glans-, polijstkamer, *v*. *...KEULE, *v*. *...KOLBEN, *m*. *...MASCHINE, *v*. liksteen, *m*. bruineerstaal, -werktuig, *o*.
GLATTROCHE, *m*. gestreepte-, stekelrog, *m*.
GLÄTTSCHIENE, *v*. (138) polijststaal, -ijzer, *o*.
GLATTSCHLEIFER, *m*. gladslijper, polijster, *m*.
GLÄTTSTAHL, *m*. glad-, bruineerstaal, *o*. *...STEIN, *m*. glad-, lik-, glanssteen, *m*. *...ZAHN, *m*. polijsttand, wolfstand, *m*.
GLATZE, *v*. kaalhoofd, *o*. *...IG, *b*.*n*. kaal. *...KOPF, *m*. kaalkop, *m*.
GLAUBE, *m*. geloof; vertrouwen, krediet, *o*.; *den christlichen —n annehmen*, het christelijke geloof omhelzen; *fig*. *dazu gehört ein starker* —, daartoe behoort een krachtig geloof, (het is moeijelijk te gelooven); *ohne Treu und —n*, zonder trouw, te kwader trouw; *auf —n*, op krediet.
GLAUBEN, *b*. en *o*. *w*. gelooven; *einen Gott* —, gelooven (zich overtuigd houden) dat er een God bestaat; *an Gott, an Christum, an den heil. Geist* —, aan God, aan Christus, aan den heiligen Geest gelooven; *man wird es ihm nicht* —, men zal hem niet gelooven (wat hij zegt).
GLAUBENSÄNDERUNG, *v*. verandering van geloof, afvalligheid, *v*. *...ARTIKEL, *m*. geloofsartikel, *o*. *...BEKENNTNISS, *o*. geloofsbelijdenis, geloofsbekentenis, *v*. het credo; *die Ablegung des —es*, de belijdenis; (ook *fig*.) het afleggen eener geloofsbelijdenis, *o*. *...BOTE, *m*. apostel des geloofs, *m*. *...FORMEL, *v*. geloofs-formulier, *o*. *...GENOSS, *m*. geloofsgenoot, *m*. *...GRUND, *m*. grond-, *m*. leerstelling des geloofs, *v*. *...GERICHT, *o*. geloofsonderzoek, *o*. -regtbank, inkwisitie, *v*. *...LEHRE, *v*. geloofsleer, *v*. *....

PUNKT, *m.* geloofspunt, *o.* *...REGEL, *v.* regel des geloofs, *m.* *...RICHTER, *m.* geloofsregter. -onderzoeker, inkwisiteur, *m.* *...SACHE, *v.* punt-, onderwerp van het geloof, *o.* geloofszaak, *v.* *...VERLÄUGNER, *m.* afvallige (van het geloof); renegaat, *m.* *...WERBER, *m.* proselietenmaker, *m.* —EI, *v.* proselietenmakerij, bekeeringszucht, *v.* *...ZEUGE, *m.* martelaar (van het geloof), *m.* *...ZWANG, *m.* geloofsdwang, *m.*

GLAUBHAFT, GLAUBWÜRDIG, *b. n.* en *bijw.* geloofwaardig, geloofbaar, authentiek. *—IGKEIT, *v.* geloofbaarheid, (ook 44); geloofwaardigheid, *v.*

GLÄUBIG, *b. n.* geloovig. *—E, *m.* en *v.* geloovige, *m. v.* *—ER, *m.* schuldeischer, *m.* *—ERINN, *v.* schuldeischeres, *v.*

GLAUBLICH, *b. n.* en *bijw.* geloofbaar, waarschijnlijk; naar allen schijn. *—KEIT, *v.* geloofbaarheid, waarschijnlijkheid, *v.*

GLAUCH, *b. n.* (9) zeegroen; *ein —er Gang*, eene mijn zonder erts, -zonder metaal. *—HERD, *m.* (9) waschplaats (van planken), *v.*; (185) klein nest (van een' roofvogel), *o.*

GLEICH, *b. n.* en *bijw.* gelijk, vlak, effen; plat, even, glad, gladbestreken; gelijkvormig, -soortig; evenredig in waarde; zelf; gelijkelijk, gelijkmatig; — *dem Wasser*, waterpas, gelijk met het water; — *der Erde*, gelijk met den grond, -met de aarde, waterpas; *von —em Alter*, van gelijken (van denzelfden) ouderdom; *zu gleicher Zeit*, te gelijken tijde, tevens; (44) gelijkwaardig, gelijk in kracht (van de Driëenheid); *der gleiche Werth*, *von gleichem Werthe*, gelijkwaardig, van gelijken prijs, evenwaardig; *seines —en*, zijns gelijken, zijne weêrga; *ohne —en*, zonder gelijke, zonder weêrga, weêrgaloos; *sich über seines —en erheben*, zich boven zijns gelijken verheffen; *—es mit —em vergelten*, gelijk met gelijk vergelden, weêrwraak nemen; *spr.* — *und — gesellt sich gern*, gelijke monniken, gelijke kappen; — *achten*, — *halten*, — *schätzen*, gelijk achten, -houden, -schatten, van gelijke waarde houden; *sich immer — bleiben*, zich altijd gelijk blijven; — *gelten*, van even veel waarde zijn, evenveel gelden; *es gilt ihm —*, het is hem hetzelfde, hij is er onverschillig voor; — *hammern*, — *klopfen*, — *schlagen*, — *schneiden*, gelijk-, vlak slaan, hameren, -kloppen, -snijden; *einem — kommen*, iemand op zijde streven, iemand evenaren; — *lauten*, evenstemmig zijn, gelijktoonig-, gelijkluidend-, van denzelfden inhoud-, overeenkomstig het oorspronkelijke zijn; — *machen*, gelijk-, effen-, vlak maken; *fig.* overeenbrengen; slechten; *alles — und eben machen*, alles gelijk maken, alles evenen; *dem Erdboden — machen*, met den grond gelijk maken; *wieder — machen*, evenen, vereffenen; *fig.* betaald zetten, de schuld afdoen; — *richten*, — *setzen*, — *stellen*, enz. oprigten, overeind zetten, -stellen; — *sehen*, gelijken (naar); — *sein*, gelijk zijn aan, evenaren; *einander — sein*, elkander gelijken; *sich einem — stellen*, zich met iemand op gelijke lijn plaatsen; *es einem — thun*, iemand evenaren, -op zijde streven; — *weit*, op gelijken afstand; — *weit von einander entfernt* of *abstehend*, evenwijdig aan elkander; — *werden*, gelijk worden, evenaren; effen-, plat worden, zakken.

GLEICH, *bijw.* *(sogleich)*, dadelijk, oogenblikkelijk, onmiddellijk, dra, aldra, weldra, aanstonds; *er wird — kommen*, hij zal dadelijk komen; — *nach dem Empfange*, dadelijk na de ontvangst; *da haben Sie es*, *weil Sie — da sind*, daar hebt gij het, omdat gij juist hier zijt.

GLEICH, *vw.* *(obgleich)*, hoewel, alhoewel, ofschoon, schoon; — *als*, even als, juist als, als; — *als ob*, — *als wenn*, even als, even...zoo...; *wenn —*, hoewel ook, hoe...ook; *sollte er auch — darüber böse werden*, al wierd hij er ook verstoord om.

GLEICHARTIG, *b. n.* gelijksoortig, -slachtig, -aardig. *—KEIT, *v.* gelijksoortigheid, -slachtigheid, *v.* *...BEDEUTEND, *...DEUTIG, *b. n.* en *bijw.* gelijkbeteekenend, van gelijke beteekenis, zinverwant; op eene gelijkbeteekenende wijze.

GLEICHBEIN, *o.* zie GELENKBEIN.

GLEICHE, *v.* gelijkheid, *v.*; gewricht, *o.*; zie GELENK.

GLEICHEN, *b. w.* gelijk-, effen maken, evenen, pletten; slechten. *—, *o. w.* (*onr.*) *(einem Dinge)*, gelijken naar, -aan...; *einem an etwas —*, iemand in iets gelijken, -evenaren, -op zijde streven.

GLEICHER, *m.* (157 en 1) evenaar, *m.* evennachtslijn, linie, *v.* aequator, *m.*; (143) pletijzer, *o.* *—GESTALT, *—WEISE, *—MASSEN, *bijw.* gelijk, gelijkelijk, even zoo, in gelijke mate.

GLEICHEWIG, *b. n.* mede-eeuwig.

GLEICHFALLS, *bijw.* gelijkelijk, evenzoo. *...FÄRBIG, *b. n.* van dezelfde kleur,

-tint. *...FAUSTEN, *b. w.* (50) glad strijken. *...FÖRMIG, *b. n.* en *bijw.* gelijkvormig, eenvormig, overeenkomstig, eenparig, -lijk, overeenkomstiglijk. —KEIT, *v.* gelijkvormigheid, overeenkomst, gelijkheid; eenparigheid, *v.*

GLEICHGEFÜHL, *o.* medegevoel, *o.* sympathie, *v.* *...GELTEND, *b. n.* gelijk-, evenredig in waarde, (van gelijke waarde). *...GESINNT, *b. n.* gelijk gezind, eenstemmig, eenparig. *...GEWICHT, *o.* evenwigt; (203) vliegende ballast, *m.*; (136) juist evenwigt der ligchamen; *fig.* evenwigt, *o.*; *das — halten*, het evenwigt houden, in evenwigt blijven, opwegen. —SLEHRE, *v.* evenwigtsleer, statika, *v.*

GLEICHGÜLTIG, *b. n.* en *bijw.* gelijkwaardig; onverschillig, koel, vadzig, zorgeloos; onverschilliglijk, op eene zorgelooze wijze. *—KEIT, *v.* gelijke waarde; onverschilligheid, koelheid, vadzigheid, zorgeloosheid, *v.*

GLEICHHEIT, *v.* gelijkheid, overeenkomst, gepastheid, gelijkvormigheid, gelijksoortigheid, *v.*

GLEICHKLANG, *m.* zie EINKLANG. *...KOMMEND, *b. n.* overeenkomstig (met).

GLEICHLAUFEND, *...LÄUFIG, *b. n.* evenwijdig. *...LÄUFIGKEIT, *v.* evenwijdigheid, *v.*

GLEICHLAUT, *m.* medeklank, *m.* eenparigheid (van toon); gelijkluidendheid, *v.* akkoord, *o.*; *ein unvollkommener* —, onvolmaakte gelijkluidendheid (der woorden); — *eines Wortes*, gelijkluidendheid (eens woords); —END, *b. n.* mede-, gelijkluidend; medeklinkend; gelijkluidend; overeenkomstig (van inhoud).

GLEICHMACHER, *m.* gelijkmaker, vereffenaar; evenaar; gelijkmaker, deelhebber (aan zekere partij), *m.* *...MACHUNG, *v.* het gelijk maken, het evenen, effenen, slechten; het gelijk maken met den grond; (119) saldo, *o.* gelijkmaking eener boedelscheiding, *v.*; slot, *o.* *...MASS, *o.* evenredigheid, gelijkmatigheid, *v.* *...MÄSSIG, *b. n.* gelijk-, evenmatig; evenredig, overeenkomstig. *...MESSER, *m.* (157) evenaar, *m.* evennachtslijn, *v.* *...MUTH, *m.* effenheid-, gelijkheid des gemoeds, gelijkmoedigheid, bedaardheid van geest, -van gemoed, kalmte, gerustheid; onverschilligheid, *v.* *...MÜTHIG, *b. n.* en *bijw.* gelijkmoedig, bedaard, kalm, gerust van geest; gelijkmoediglijk, bedaardelijk; koel, onverschillig.

GLEICHNAMIG, *b. n.* (92) gelijknamig; (151) gelijknamig, homoniem.

GLEICHNISS, *o.* gelijkenis, vergelijking, parabel, *v.* *—REDE, *v.* gelijkenis, *v.* parabel, *v.* *—WEISE, *bijw.* bij wijze van gelijkenis, met gelijkenissen, op verbloemde wijze.

GLEICHSAM, *bijw.* bijna, schier; als ware het; om dus te zeggen, -te spreken. *...SCHENKELIG, *b. n.* (92) gelijkbeenig. *...SEITIG, *b. n.* en *bijw.* gelijkzijdig; *fig.* wederzijdsch. —, wederzijds, wederkeerig, -lijk. *...SINN, *m.* *(w. g.)* eenstemmigheid, eenparigheid, onverschilligheid, *v.* *...STIMMIG, *b. n.* en *bijw.* eenstemmig, zamenstemmend; eenstemmiglijk; overeenstemmende. *...STIMMUNG, *v.* eenstemmigheid, overeenkomst (van toonen), *v.* akkoord, *o.*

GLEICHUNG, *v.* gelijkmaking, evening; vergelijking, gelijkenis; (156) vergelijking, equatie, *v.*

GLEICHVIEL, *bijw.* evenveel, hetzelfde, een en hetzelfde; onverschillig. *...WIE, *bijw.* even als, gelijk, zoo als. *...WINKELIG, *b. n.* gelijkhoekig. *...WOHL, *bijw.* echter, evenwel, niettegenstaande, nogtans, desniettemin. *...ZEITIG, *b. n.* en *bijw.* gelijktijdig (in alle beteekenissen); gelijktijdiglijk. —KEIT, *v.* gelijktijdigheid, overeenkomst van tijd, -van bestaan, *v.* *...ZU, *bijw.* regt toe; *fig.* zonder omwegen.

GLEIS, *o.* zie GELEISE.

GLEISSEN, *o. w.* glinsteren, schijnen, schitteren, blinken, lichten; *fig.* den heilige-, den vrome spelen, huichelen.

GLEISSNER, *m.* schijnheilige, huichelaar, veinsaard, schijnvrome, *m.* *—EI, *v.* huichelarij, schijnvroomheid, veinzerij, *v.* *—INN, *v.* kwezel, *v.* fijn zusje, *o.* *—ISCH, *b. n.* en *bijw.* schijnheilig, schijnvroom, gemaakt, geveinsd; op eene huichelachtige wijze.

GLEITBAHN, *v.* glijbaan, sullebaan, *v.*

GLEITEN, *o. w.* *(onr.)* glijden, glibberen, sullen. *—, *o.* het glijden.

GLETSCHER, *m. mv.* ijsbergen, ijstoppen (der Alpen), *m. mv.*

GLIED, *o.* lid, artikel; gewricht, *o.* geleding, *v.* (zie GELENK); (97) gelid, *o.* rang, *m.* rij, *v.* rei, *m.*; *fig.* woord, *o.* zin, *m.* zinsnede, *v.* term (eener sluitrede); schakel (van eene keten); kwast, knoop (van een' rotting); graad (van bloedverwantschap), *m.*; *die —er der Finger und Zehen*, (106) leden der vingers en teenen; *eines —es lang*, een duim-, een halve duim lang.

GLIEDERBAU, *m.* de zamenstelling der le-

den, *v.* de bouw, het geraamte (der leden), *m. o.* *...GESCHWULST, *v.* opzwelling, uitzetting (der leden), *v.* *...HAKEN, *m.* (107) oog-haakje (werktuig), *o.* *...KETTE, *v.* schakel-ketting, *m.* *...KRANKHEIT, *v.* verstijving in de leden, jicht, beroerte, *v.* *...LAHM, *b. n.* verstijfd, lam, beroerd, geraakt. *...LÄHMUNG, *v.* beroerte, lamheid, verlamming, verstijving (in de leden), *v.* *...MANN, *m.* ledeman, *m.* ledepop, pop met geledingen, *v.* *...PUPPE, *v.* speel-, goochel-, danspop, beweegbare pop, *v.* hansworstje, *o.*

GLIEDERREISSEN, *o.* zie GICHT. *...SALBE, *v.* zenuwversterkende zalf, *m.* *...SCHMERZ, *m.* pijn in de gewrichten, *v.* *...WEH, *o.* zie GLIEDERKRANKHEIT, GLIEDERSCHMERZ. *...WEISE, GLIEDWEISE, *bijw.* artikelsgewijze, bij gedeelten; (97) bij gelederen, bij rotten; in schakels, in knoopen.

GLIEDKRAUT, *o.* zekere wilde plant, *v.* *...MASS, *o.* ledemaat, *m.* lid, *o.* *...SCHWAMM, *m.* sponsachtig uitwas, *o.* *...WASSER, *o.* lede-, lendewater, *o.*

GLIMMEN, *o. w.* glimmen, vonkelen, glinsteren; *unter der Asche* —, onder de asch glimmen, gloren. *...ER, *m.* —ERDE, *v.* glimmer, *m.* —IG, *b.n.* glimmerachtig. *—N, *o. w.* glinsteren, schitteren, glimmen.

GLIMPF, *m.* glimp, *m.* goedheid, zachtheid, inschikkelijkheid, bescheidenheid, *v.* *—LICH, *b. n.* en *bijw.* zacht, zachtaardig, -lijk, goed, goedaardig, -lijk.

GLITSCHEN, *o. w.* (§) glijden; zie GLEITEN.

GLÖCKCHEN, *o.* klokje, *o.* schel, *v.* schelletje, belletje, *o.*

GLOCKE, *v.* klok, *v.*; (18) korintisch kapiteel, *o.*; *fig.* (§) uur, *o.* klok, *v.*

GLÖCKELN, *o. w.* (*w. g.*) luiden, bellen.

GLOCKENBALKEN, *m.* klokkebalk, *m.* *...BIRN, *v.* lange peer, *v.* *...BLUME, *v.* klokbloem, *v.* *...DECKEL, *m.* (*auf Schüsseln*), schoteldeksel, *o.* *...FÖRMIG, *b. n.* en *bijw.* klokvormig, kloksgewijze. *...GEHÄUSE, *o.* klokkenhuis, *o.* *...GELÄUTE, *o.* klokkengelui, klokgelui, het luiden der klok, *o.* *...GIESSER, *m.* klokkengieter, *m.* *...GUT, *o.* *...SPEISE, *v.* klokspijs, *v.* *...KLANG, *m.* klokgelui, *o.* *...KLÖPPEL, *...SCHWENGEL, *m.* klepel, *m.* *...LÄUTER, *...TRETER, *...ZIEHER, *m.* klokluider, *m.* *...MASS, *o.* meetstok (voor klokken), *m.* *...RAND, *...SAUM, *m.* (onderste) rand der klok, *m.* *...RING, *m.* klokring (waaraan de klepel hangt), *m.*

GLOCKENSCHLAG, *m.* klokslag, *m.* het slaande uur. *...SEIL, *o.* klokketouw, *o.* *...SPIEL, *o.* klokkespel, *o.*; *das — spielen lassen*, de klok laten spelen. —ER, *m.* (GLOCKENIST), *m.* klokkespeler, *m.* *...STUHL, *m.* klokhuis, timmerwerk (waaraan eene klok hangt), *o.* *...THALER, *m.* klokdaalder, *m.* *...THURM, *m.* klokketoren, *m.* *...ZAPFEN, *m.* tap eener klok, *v.* *...ZIERATH, *m.* (18) korintisch kapiteel (met lofwerk), *o.* *...ZUG, *m.* klokslag, *m.*; het trekken aan de klok, *o.*

GLÖCKNER, *m.* klokkeluider, koster, *m.*

GLORIE, *v.* glorie, heerlijkheid, *v.* roem; stralenkrans, *m.*

GLORREICH, *b. n.* en *bijw.* glorierijk, roemrijk, roemwaard, doorluchtig; roemwaardiglijk.

GLOSSARIUM, *o.* woordenboek van verouderde of min bekende woorden, glossarium, *o.*

GLOSSE, *v.* woordverklaring, opheldering, *v.*; —*n machen*, verklaren, ophelderen (met kantteekening); *fig.* vitten, uitpluizen, glossen maken. *—NMACHER, *m.* verklaarder, uitlegger; *fig.* vitter, berisper, *m.*

GLOTZAUGE, *o.* (§) opengespalkt oog, *o.*

GLOTZEN, *b. w.* groote oogen opzetten, de oogen openspalken.

GLÜCK, *o.* geluk, fortuin, *o.* voorspoed, *m.* heil, *o.*; *das — will ihm wohl*, de fortuin lacht hem toe; *zum —e*, tot geluk, gelukkig; *zu meinem (grossen) —e*, tot mijn geluk; *einem zu etwas — wünschen*, iemand met iets gelukwenschen; *einem zu den Feiertagen, zum neuen Jahre — wünschen*, iemand met de feestdagen-, met het nieuwe jaar gelukwenschen; — *auf den Weg!* gelukkige reis! (§) geluk op uwe schaatsen!

GLUCKEN, GLUCKSEN, *o. w.* kakelen, kokkelen (van eene hen).

GLÜCKEN, *b. w.* gelukken, slagen; *alles glückt ihm*, alles gelukt hem.

GLUCKHENNE, GLUCKE, *v.* kakelende hen, klokhen, broeihen, *v.*

GLÜCKLICH, *b. n.* en *bijw.* gelukkig, voorspoedig, -lijk.

GLÜCKSBALL, *m.* *fig.* speelbal der fortuin, *m.* *...BUDE, *v.* loterijkantoor, *o.*

GLÜCKSELIG, *b. n.* gelukzalig, zalig. *—KEIT, *v.* gelukzaligheid, zaligheid, *v.*

GLÜCKSFALL, *m.* toeval, geluk, *o.* kans, lotswisseling, *v.* *...GÖTTINN, *v.* geluksgodin, Fortuin, *v.* *...GUT, *o.*

geluksgoed, gelukkig verkregen goed, *o*. *...KIND, *o*. gelukskind, *o*.; *er ist ein* —, hij is een gelukskind, hij wordt blindelings door de fortuin begunstigd. *...RAD, *o*. rad van avontuur, -van fortuin, draaibord, *o*. *...RITTER, *o*. gelukzoeker, avonturier, bedrieger, opligter, *m*. *...SPIEL, *o*. kans-, dobbel-, waagspel, *o*. loterij, *v*. *...STAND, *m*. gelukkige toestand, -staat, *m*. fortuin, *o*. *...STERN, *m*. geluksster, *v*. gelukkig gestarnte, *o*. *...STOSS, *m*. vordeelige slag (in het spel), *m*. *...TOPF, *m*. (soort van) loterij, loterij met nieten, *v*.; *den* — *greifen*, een blind geluk hebben.

GLÜCKSUMSTÄNDE, *m*. *mv*. omstandigheden van fortuin, *v*. *mv*. *...WURF, *m*. gelukkige worp, *m*. *...ZIRKEL, *m*. draaibord, verkeerbord, *o*.

GLÜCKWÜNSCH, *m*. gelukwensch, *m*. gelukwensching, *v*. *...WÜNSCHUNGSSCHREIBEN, *o*. brief van gelukwensching, *m*.

GLÜHE, GLÜHUNG, *v*. gloed, *m*. gloeijing, *v*. (ook 133). *—N, *b*. en *o*. *w*. *(glühend machen)*, gloeijen, doen gloeijen: gloeijen, in gloed zijn, glimmen; *fig*. *ihre Wangen* —, hare wangen gloeijen, -zijn brandend heet; *die Augen glüheten ihm*, zijne oogen brandden in zijn hoofd. *—D, *b*. *n*. gloeijend, brandend; —*er Wein*, warme wijn, bisschop, *m*.

GLÜHFARBE, *v*. gloeijing, *v*. *...FEUER, *o*. gloeijend vuur, *o*. gloed, *m*. gloeijende houtskolen, *v*. *mv*. *...OFEN, *m*. oven tot gloeijing der metalen, *m*. *...ROST, *m*. gloei-rooster, *m*. *...WACHS, *o*. (177) vergulders-was, *o*. *...WIND, *m*. heete wind (uit de woestijn), sirokko, *m*.

GLUMM, *m*. slijk, moeras, *o*.

GLUPEN, *o*. *w*. gluipen, loensch zien. *...ISCH, *b*. *n*. en *bijw*. sluipend, steelsgewijs, loensch, gluipend.

GLUTH, *m*. gloed, (ook *fig*.), *m*.; gloeijende houtskool, *v*. -kolen, *v*. *mv*.; kolen-, turvengloed, *m*. vlam, *v*. *—DECKEL, *m*. *—STÜRZE, *v*. vuurdomper, *m*. *—PFANNE, *v*. komfoor, *o*. vuurpot, *m*. *—MESSER, *m*. vuur-, gloedmeter, *m*.

GNADE, *v*. genade, goedertierenheid, barmhartigheid, gunst, vergiffenis, *v*.; *erzeigen Sie mir die* —, bewijs mij de genade; *bei einem im* —*n stehen*, bij iemand in gunst zijn; — *erhalten*, genade-, vergiffenis krijgen, -verwerven; — *für Recht ergehen lassen*, genade voor regt laten gaan; *Euer* —*n*, (titel) uwe genade, (ook jegens vrouwen), mevrouw, uwe excellentie; *Wir von Gottes* —*n*, Wij bij de gratie Gods; *sich eine* — *ausbitten*, om eene gunst vragen.

GNADEN, *b*. *n*. *gnade uns Gott!* God zij ons genadig!

GNADEN-BELOHNUNG, *v*. hemelsche-, goddelijke belooning, *v*. *...BERUF, *m*. goddelijke roeping, *v*. *...BEZEIGUNG, *v*. gunst, *v*. gunstbewijs, gunstbetoon, blijk van genade, *o*. *...BIER, *o*. bier vrij van tolregt, *o*. *...BILD, *o*. wonder-, heiligenbeeld, *o*. *...BLICK, *m*. genadige blik, *m*. *...BRIEF, *m*. brief van genade, vergiffenisbrief, *m*. *...BROD, *o*. genadebrood, *o*. *...BUND, *m*. (44) genade-verbond, *o*. *...EINFLUSS, *m*. (44) werking-, *v*. invloed der genade, *m*. *...GEHALT, *m*. *...GELD, *o*. jaarwedde, *v*. jaargeld, pensioen, *o*. *...GESCHENK, *o*. genadegift, *v*. *...JAHR, *o*. weduwen-pensioen (voor zes maanden of een jaar); jaar der genade, *o*. *...KETTE, *v*. eere-keten, (als gunstbewijs geschonken), *v*. *...KRAUT, *o*. (76) klein vingerhoedkruid, *o*. *...LEHEN, *o*. kamerleen, *o*. *...LOHN, *m*. genade-loon, *o*. vrijwillige toelage, -belooning, *v*. *...REICH, *b*. *n*. en *bijw*. genadig, vol genade. —, *o*. (44) het rijk der genade, *o*.

GNADENSIEGEL, *o*. bezegeling van een gunstbewijs, *v*. zegel daarop, *o*. *...STAND, *m*. staat van genade, *m*. *...STEUER, *v*. opbrengst-, belasting voor de noodlijdenden, *v*. armengeld, *o*. *...STOSS, *m*. genadeslag, *m*. *...STUHL, *m*. (49) genadestoel, *m*. *...TAFEL, *v*. *...TISCH, *m*. heilige-, gewijde tafel, tafel des nachtmaals, *v*. *...WAHL, *v*. voorbeschikking, predestinatie, *v*. *...WAPPEN, *o*. wapens die men uit gunst mag voeren, *o*. *mv*. *...ZEICHEN, *o*. genadeteeken, bewijs-, blijk van genade, *o*. *...ZEIT, *v*. genade-tijd, termijn van genade, *m*.

GNÄDIG, *b*. *n*. en *bijw*. genadig, goedertieren, goedgunstig, welwillend, barmhartig, -lijk, genadiglijk; *Gott sei uns* —*!* God zij ons genadig! —*er Herr!* genadige heer! hoogedele heer! —*e Frau!* genadige-, hoogedele vrouw! *es* — *machen*, het genadig maken, niet al te gestreng zijn, zich inschikkelijk-, zich toegeeflijk toonen.

GNOM, *m*. zie ERDGEIST.

GÖKELHAHN, *m*. zie HAHN, HÜHNERHAHN.

GOLD, *o*. goud, *o*.; *in* — *arbeiten*, *in* — *bezahlen*, in goud werken; in goud betalen; *fig*. *er ist nicht mit* —*e zu bezahlen*, hij is met geen goud te betalen; *spr*. *es ist nicht alles* — *was glänzt*,

(gleisst), het is niet alles goud wat er blinkt. *—ADER, *v.* *—GANG, *m.* (9) goudader, *v.* *—ADLER, *m.* gulden adelaar, - arend, koninklijke standaard, *m.* *—AMMER, *v.* weduwaal, vlasvink, *m.* *—AMSEL, *v.* goudmeerle, *v.* *—APFEL, *m.* guldeling, (appel), *m.* *—ARBEIT, *o.* goudsmidswerk, *o.* —ER, *m.* goudsmid, goudsmidsgezel, *o.*

GOLDBARSCH, *m.* goudbaars, *v.* *...BERGWERK, *o.* goudmijn, goudgroeve, *v.* *...BLÄTTCHEN, *o.* goudblad, *o.* *...BLECH, *o.* goud in bladen, bladgoud, *o.* *...BOCK, *m.* (103) goudbokje, (kever), *o.* *...BRASSEN, *m.* goudvisch, *m.* *...BRAUN, *b. n.* kastanjebruin.

GOLDDISTEL, *v.* gele distel, *m.* *...DRAHT, *m.* gouddraad, *m.* —ZIEHER, *m.* gouddraadtrekker, *m.*

GOLDEIDECHSE, *v.* goud-hagedis, *v.*

GOLDEN, *b. n.* gouden, gulden, van goud; *das —e Zeitalter*, de gouden eeuw; *die —e Regel*, de gulden regel, de regel van drieën; *—e Tage*, gulden (gelukkige) dagen.

GOLDERZ, *o.* gouderts, *m.*

GOLDFABRIK, *v.* goud-fabriek, fabriek van goud- en zilverwerken, *v.* *...FADEN, *m.* gouden draad, *m.* gouden net, *o.* *...FALB, *b. n.* geelbruin, vaal. *...FARBE, *v.* goudkleur, goudverf, *v.* (ook 136). —N, *...FÄRBIG, *b. n.* goudkleurig, -verwig, blond. *...FINGER, *m.* ringvinger, *m.* *...FINK, *m.* zie DOMPFAFF. *...FISCH, *m.* goudvisch, *m.* —ER, *m.* stofgoudzoeker, *m.* *...FLIEGE, *v.* goudvlieg, *v.* goudkever, *m.* *...FLIMMER. *...FLITTER, *m.* goud-loovertjes, *o. mv.* *...FORELLE, *v.* goudforel, zalmforel, *v.* *...FUCHS, *m.* (76) geelvos, (paard), *m.*

GOLDGANG, *m.* zie GOLDADER. *...GELB, *b. n.* goudgeel, blond. *...GESCHIRR, *o.* gouden vaatwerk, *o.* *...GEWICHT, *o.* goudgewigt, *o.* *...GEIER, *m.* goudgier, *m.* *...GLÄTTE, *v.* goudschuim, *o.* *...GLIMMER, *m.* goudglimmer, *m.* *...GRUBE, *v.* goudmijn, - groeve, *v.*; *fig. das ist eine — für ihn*, het is eene goudmijn (buitengemeen winstgevend) voor hem. *...GRÜN, *b. n.* goudgroen. *...GRUND, *m.* gouden grond, *m.* *...GULDEN, *m.* goudgulden, *v.*

GOLDHAAR, *o.* blond haar; (76) goudhaar, *o.* *...HAFER, *m.* gele haver, *m.* *...HÄHNCHEN, *o.* gekuifd winterkoningje, *o.* gele anemoon (plant), *v.* *...HALTIG, *b. n.* goud bevattende. *...HANDEL, *m.* goudhandel, *m.* *...HÄUTCHEN, *o.* goudvlies, *o.*

GOLDKÄFER, *m.* gouden tor, *v.* gouden kever, *m.*; spaansche vlieg, *v.* *...KALK, *m.* goudkalk, *m.* *...KARPFEN, *m.* gouden karper, *m.* *...KEHLE, *v.* bloem -, honigzuiger, *m.* *...KIND, *o.* (§) lieveling, *m.* en *v.* troetelkind, *o.* *...KLUMPEN, *m.* goudklomp, klomp goud, *m.* *...KÖNIG, *m.* (133) gezuiverd goud, *o.* *...KORN, *...KÖRNCHEN, *o.* goudkorrel, *v.* *...KRONE, *v.* gouden kroon, (munt), *v.* *...KÜSSEN, *o.* (177) kussentje, *o.* *...KÜSTE, *v.* Goudkust, (kust van Guinea), *v.*

GOLDLACK, *m.* goudlak, *o.*; (76) muurbloem, *v.* *...LAHN, *m.* plaatgoud, *o.* *...LEDER, *o.* goudleder, *o.* *...LEIM, *m.* goudlijm, *o.* *...LILIE, *v.* gele lelie, - dagbloem, turksche lelie, *v.*

GOLDMACHER, *m.* goudmaker, alchimist; *fig.* die den steen des wijzen zoekt, *m.* *—EI, *v.* kunst goud te maken, alchimie, *v.* *...MASSE, *v.* klomp goud, *m.*; *fig.* goudmassa, *v.* *...MÜNZE, *v.* gouden munt, *v.* goudstuk, *o.*

GOLDPAPIER, *o.* verguld papier, *o.* *...PLATTE, *v.* goud-, gouden plaat, *v.* *...PLÄTTEN, *o.* het pletten van goud, *o.* *...PLÄTTER, *m.* goudpletter, - slager, *m.* *...PROBE, *v.* goudproef, *v.* essaai, *o.* *...PULVER, *o.* goudpoeder, goudstof, poeder dat men niet wil verkalken, *o.*

GOLDREGEN, *m.* (186) goudregen, *m.* *...REICH, *b. n.* rijk in -, aan goud, goudvoerend, - dragend. *...RUTHE, *v.* goudkleurige plant, *v.*

GOLDSAND, *m.* goudzand, *o.* *...SCHAUM, *m.* goudschuim, *o.* *...SCHEIDER, *m.* goudwerker, goudzuiveraar, *...SCHLÄGER, *m.* goudslager; (41) groote hamer, *m.* *...SCHMELZER, *m.* goudsmelter, - zuiveraar, *m.* *...SCHMIED, *m.* goudsmid, *m.* —EARBEIT, *v.* zie GOLDARBEIT. —SLADEN, *m.* goudsmidswinkel, *m.* —SZEICHEN, *o.* goudsmidsstempel, *m.* *...SCHWANZ, *m.* roodstaart (soort van baars), *m.* *...SCHWEFEL, *m.* rattenkruid met zwavel vermengd, *o.* *...SEIFE, *v.* zie GOLDWÄSCHE. *...SPINNER, *m.* gouddraadtrekker, *m.* *...STANGE, *v.* baar -, staaf goud, *v.* *...STAUB, *m.* stofgoud, *o.* *...STEIN, *m.* goudsteen, proefsteen, *m.* *...STICKER, *m.* —INN, *v.* borduurder, - ster in goud, *m. v.* *...STOFF, *m.* goudlaken, *o.* goudstof, *v.* *...STREIFIG, *b. n.* met gouden strepen. *...STÜCK, *o.* goudstuk, *o.* *...STUFE, *v.* goudmijn, goudgroeve, *v.*

GOLDTALK, *m.* gele talk, *v.* *...TINCTUR, *v.* goud-tinktuur, *v.*

Goldwage, *v.* goudschaaltje, *o.* (ook 139); *fig. jedes Wort auf die — legen*, zijne woorden wikken en wegen. *...**wäsche**, *v.* wasscherij (plaats tot goudwassching), *v.* —**r**, *m.* stofgoudzoeker, *m.* *...**wasser**, *o.* guldenwater, *o.* *...**weinstein**, *m.* goudwijnsteen, *m.* *...**wespe**, *v.* vergulde-, goudgele wesp, *v.* *...**wolf**, *m.* jakhals, *m.* *...**wurm**, *m.* goudworm; *fig.* rijkaard, rijke schraper, *m.* *...**wurz**, *v.* (76) gouwwortel, goudwortel, *m.* schelkruid, *o.*

Golf, *m.* golf, *v.*

Gondel, *v.* gondel, (venetiaansche boot), *v.* *—**führer**, *—**ier**, *m.* gondelier, *m.*

Gönnen, *b. w. (reg.* en *onr.)* gunnen, wenschen, toewenschen; schenken, geven; vergunnen, laten, toelaten, veroorloven; — *Sie mir ferner Ihre Gewogenheit*, schenk mij verder uwe welwillendheid, ik beveel mij in uwe (UEd.) welwillendheid aan; *nicht* —, benijden, misgunnen; afgunstig zijn op. *...**er**, *m.* —**inn**, *v.* beschermer, beschermheer, *m.* - vrouw, *v.* voorstander, begunstiger, *m.* begunstigster, *v.*

Gössel, *m.* (9) hefboom, *m.*

Gosche, *v.* zie **Maul**.

Gose, *v.* bier van Goslar, *o.*

Gosse, *v.* gootsteen, watersteen; afloop, *m.* *...**stein**, *m.* gootsteen, *m.*

Gott, *m.* God, *m.*; (§) *von — und Rechtswegen*, van regtswege; — *Lob! — sei Dank!* God lof! Gode zij dank! *die Götter*, de Goden.

Götterblume, *v.* (76) plant met twaalf bloemen, *v.* *...**bote**, *m.* (43) bode der goden, Merkurius, *m.* *...**lehre**, *v.* godenleer, fabelleer, mythologie, *v.* *...**speise**, *v.* *...**brod**, *o.* godenspijs, ambrosia, *v.* *...**spruch**, *m.* godspraak, *v.* orakel, *o.* *...**trank**, *m.* godendrank, nektar, *m.*

Gottesacker, *m.* kerkhof, *o.* Gods akker, *m.* *...**dienst**, *m.* godsdienstoefening, eeredienst; godsdienst, *v.* —**lich**, *b. n.* en *bijw.* godsdienstig, - lijk. *...**furcht**, *v.* godsvrucht, godvreezendheid, vrees voor God, *v.* *...**fürchtig**, *b. n.* en *bijw.* godvreezend, godvruchtig; op eene godvruchtige wijze. *...**gelehrsamkeit**, *...**gelahrtheit**, *v.* godgeleerdheid, *v.* *...**gelehrte**, *...**gelahrte**, *m.* godgeleerde, *m.* *...**haus**, *o.* Gods-, bedehuis, *o.* tempel, *m.* kerk, *v.* *...**kasten**, *m.* armenbus, *m.* *...**kühlein**, *o.* zie **Blattlauskäfer**.

Gotteslästerer, *m.* godslasteraar, *m.* *...**lästerlich**, *b. n.* godslasterlijk. *...**lästerung**, *v.* godslastering, *v.* *...**läugner**, *m.* —**inn**, *v.* godloochenaar, *m.* - ster, *v.* godverzaker, atheïst, *m.* —**isch**, *b. n.* godloochenend. *...**läugnung**, *v.* godloochening, godverzaking, *v.* *...**lohn**, *m.* Gods loon, *o.* vergelding des hemels, *v.*; *habt —! Ihr verdient einen — an mir*, God loone het u; *um einen* —, om Gods wil, uit liefdadigheid.

Gottesmord, *m.* godsmoord, *m.* godmoording, *v.* (alleen aan den Heere Jezus gepleegd). *...**pfennig**, *m.* *...**geld**, *o.* godspenning, *m.* handgeld (bij het sluiten van een' koop, van eene verbindtenis), *o.*; zie **Angeld**, **Handgeld**.

Gottestisch, *m.* heilig avondmaal, *o.* *...**urtheil**, *o.* godsregt, *o.* vuur-, waterproef, ordalia, *v.* (in de middeleeuwen).

Gottesverächter, *m.* godverachter, heiligschenner, *m.* *...**vergessen**, *b. n.* godvergeten. —**heit**, *v.* godvergetenheid, *v.* *...**wort**, *o.* Gods woord, *o.* bijbel, *m.*

Gottgefällig, *b. n.* godgevallig, Gode behagelijk.

Gottheit, *v.* godheid, *v.*

Göttinn, *v.* godin, *v.*

Göttlich, *b. n.* en *bijw.* goddelijk, van God, (ook 44); *fig.* hemelsch, goddelijk. *—**keit**, *v.* goddelijkheid, *v.*

Gottlos, *b. n.* goddeloos, godvergeten, ontheiligend; ontwijdend; ondeugend. *—**igkeit**, *v.* goddeloosheid, godvergetenheid, ondeugd, *v.*

Gottmensch, *m.* Godmensch, (Jezus), *m.* *...**selig**, *b. n.* en *bijw.* zalig, godzalig, vroom, godsdienstig, godvruchtig; vromelijk, godsdiensliglijk. —**keit**, *v.* godzaligheid, vroomheid, godsdienstigheid, godvreezendheid, *v.*

Götze, *m.* afgod, *m.* afgodsbeeld, *o.*

Götzenaltar, *m.* afgods-, heidensch altaar, *o.* *...**bild**, *o.* afgodsbeeld, *o.* *...**diener**, *m.* —**inn**, *v.* afgodendienaar, *m.* - dienares, *v.* *...**dienst**, *m.* afgodendienst, *v.* *...**hain**, *m.* gewijd bosch (bij de heidenen), *o.* *...**opfer**, *o.* offer aan de afgoden, *o.* heidensche offerande, *v.* *...**pfaffe**, *...**priester**, *m.* afgodspriester, heidensch priester, *m.* *...**tempel**, *m.* afgodstempel, *m.*

Grab, *o.* graf, *o.* grafkuil, *m.* grafstede, *v.*; *fig.* dood, *m.*; *mit zu —e gehen*, eene lijkplegtigheid -, eene begrafenis bijwonen; *das heilige —*, het heilige graf; *fig. getreu bis ins —*, getrouw tot in den dood; *am Rande des —es sein*, op den rand van het graf staan; *er sieht aus als ob er schon im —e gelegen hätte*, hij ziet er uit als of hij reeds in den kuil lag.

Grabbeln, *b. w.* zie **Krabbeln**.
Grabekelle, *v.* tuinmans graafijzer, *o.* *...**land**, *o.* bouwland, *o.* omgeploegde akker, *m.*
Graben, *b. w.* *(onr.)* graven, delven, uitgraven, uitdelven; *mit dem Grabscheite* —, omspitten (de aarde); graveren, griffelen; beitelen (op marmer); etsen (op metaal); (ook *fig.*) griffelen, graveren. *—, *o.* het graven, delven; opdelving, *v.* het graveren, etsen enz. *—, *m.* gracht, sloot, *v.* kanaal, *o.* kuil, *m.*
Gräber, *m.* graver, *m.*; zie **Todtengräber**.
Grabfliege, *v.* grafvlieg, *v.* *...**hügel**, *m.* grafheuvel, *m.* *...**lied**, *o.* graflied, *o.* doodenzang, *m.* *...**mal**, *o.* graf, *o.* grafstede, *v.* grafteeken, gedenkteeken, mausoleum, *o.* *...**meissel**, *m.* metaalbeitel, *m.* graveerstift, *v.* *...**säule**, *v.* grafzuil, *v.* *...**scheit**, *o.* schop, spade, *v.* *...**schrift**, *v.* grafschrift, *o.* *...**stätte**, *v.* begraafplaats, grafstede, *v.* graf, *o.* *...**stein**, *m.* grafsteen, *m.* zerk, *o.* *...**stichel**, *m.* graveerstift, *v.* -ijzer, *o.* etsnaald, *v.* beitel, *m.* steekijzer, *o.* *...**tuch**, *v.* zie **Leichentuch**.
Grad, *m.* graad, trap, rang, *m.*; *im höchsten —e*, in den hoogsten graad; *bis zum äussersten —e*, tot op den hoogsten graad, tot het uiterste. *—**bogen**, *m.* graadboog, (cirkel in 360 gr. ingedeeld); (203) graadboog (om de hoogte der zon te meten). *m.* *—**buch**, *o.* graadboek, (beschrijving van de juiste ligging der kusten, plaatsen enz.), *o.*
Gradireisen, *o.* (8) gradeerijzer, *o.*
Gradiren, *b. w.* (45) zuiveren, louteren; (205) graden meten. *...**haus**, *...**werk**, *o.* gebouw tot uitdamping van het zout, *o.* *...**herd**, *m.* *...**pfanne**, *v.* haard-, *m.* pan tot uitdamping van het zout, *v.* *...**ung**, *v.* in-, verdeeling in graden, *v.* *...**wasser**, *o.* (45) gradeerwater, *o.*
Gradleiter, *v.* schaal (van graden), *v.*; graadwijzer, *m.*
Gradual, *o.* (68) trapzang, *m.*
Graduirt, *b. n.* een akademischen graad bezittende; gepromoveerd, gegradueerd.
Gradweise, *bijw.* bij graden, bij rangen, bij trappen.
Graf, *m.* graaf, *m.*
Grafenbank, *v.* grafelijke bank; bank der graven (bij den rijksdag), *v.* *...**stand**, *m.* gravenstand, *m.* grafelijke waardigheid, *v.* *...**tag**, *m.* vergadering der duitsche rijksgraven, *v.*
Gräfinn, *v.* gravin, *v.*
Gräflich, *b. n.* en *bijw.* grafelijk, tot den graaf behoorende; als een graaf, op grafelijke wijze.
Grafschaft, *v.* graafschap, *o.*
Gram, *o.* hartzeer, verdriet, *o.* wrok, *m.* kommer, kwelling, droefenis, *v.* *—, *bijw.* *einem — werden*, haat, wrok tegen iemand opvatten.
Grämen (**sich**), *w. w.* *(über etwas)*, zich bedroeven, zich ergeren; verdriet hebben; *sich zu Tode* —, zich dood kwellen.
Grämlich, *b. n.* (§) verdrietelijk, verdrietig, kwellend, toornig, boos, naargeestig, gemelijk, misnoegd, onvergenoegd. *—**keit**, *v.* droef-, naargeestigheid, gemelijkheid, verdrietelijkheid, *v.* *...**ling**, *m.* (§) verdrietelijk mensch, knorpot, *m.*
Gramlos, *b. n.* en *bijw.* zonder kommer, - verdriet; stil, kalm (van gemoed); zonder haat.
Grammatik, *v.* spraakkunst, *v.* *—**er**, *m.* taal-, spraakkunstige, *m.* *...**tisch**, *b. n.* en *bijw.* taal-, spraakkunstig; op eene taalkundige wijze.
Gran, **Grän**, *o.* en *m.* grein, *o.*
Granat, *—**stein**, *m.* granaat, granaatsteen, *m.* *—**apfel**, *m.* granaatappel, *m.* *—**baum**, *—**enbaum**, *m.* granaatboom, *m.* —**schale**, *v.* granaatbast, *m.* granaatappelschil, *v.* *—**blüthe**, *v.* granaatbloesem, *m.* *—**e**, *v.* granaat, handgranaat, *m.* zie **Granat**.
Granatier, *m.* grenadier, *m.* *—**mütze**, *v.* grenadiersmuts, *v.* *—**tasche**, *v.* grenadierstasch, *v.*
Granatkugel, *v.* granaatkogel, *m.* *—**vogel**, *m.* braziliaansche vink, *m.*
Grand, *m.* grande, (spaansch edelman), *m.*; steenzand, *o.* *—**icht**, *—**ig**, *b. n.* steenachtig, vol steenzand.
Granit, *m.* graniet, *o.* rotssteen, *m.* *—**artig**, *b. n.* granietachtig.
Granne, *v.* angel-, baard van eene korenaar, *m.*
Granuliren, *b. w.* korrelen; zie **Körnen**..
Gränze, *v.* zie **Grenze**.
Grapen, *m.* ijzeren pot, - kookketel, *m.*; zie **Topf**.
Grapp, *m.* meekrap, *v.*; zie **Färberröthe**.
Grapsen, *b. w.* (§) wegkapen, rooven, grijpen.
Gras, *o.* gras, grasland, - veld; hondsgras, *o.*; *kurzes* —, *dünnes* —, kort-, kaal gras; *auf das — legen*, *auf dem —e bleichen*, (linnengoed) laten bleeken; *in das — beissen*, in het gras -,

in het zand bijten (sneuvelen); *spr. darüber ist längst — gewachsen*, daar is sedert lang gras over gegroeid. *—ANGER, *m.* weide, *v.* weiland, *o.* *—ART, *v.* grassoort, *v.*; *—ige Pflanzen*, gras-planten, *v. mv.* *—BANK, *v.* zie RASENBANK. *—BLUME, *v.* anjelier, *m.* *—BODEN, *m.* grasveld, *o.* grasgrond, *m.* zode, *v.* *—BUTTER, *v.* gras-, meiboter, *v.*

GRÄSCHEN, *o.* kleingras; grasspiertje, *o.* grasscheut, *v.*

GRASELN, *o. w.* (59) het gras afbijten, -knabbelen (van het hert).

GRASEN, *b. w.* gras maaijen, het gras snijden. *—, *o. w.* grazen, het gras afknabbelen; (59) grazen (van wilde zwijnen); *fig. die Kugel graset*, de kogel gaat längs den grond. *...ER, *m.* grasmaaijer, *m.*; tong van een hert, *v.*

GRÄSEREI, *v.* het gras maaijen, *o.* grasmaaijing, -snijding, *v.*; grasland, *o.*

GRASFASER, *v.* grasvezel, *v.* *...FINK, *m.* (kleine soort van) vink, *m.*

GRASFLECK, *m.* grasplek, *v.* *...FRESSEND, *b. n.* grasetend. *...FROSCH, *m.* groene kikvorsch, *m.*

GRASGARTEN, *m.* grastuin, *m.* -veld, *o.* *...GRÜN, *b. n.* grasgroen, zoo groen als gras.

GRASHALM, *m.* grashalmpje, *o.* *...HECHT, *m.* kleine snoek, *m.* snoekje, *o.* *...HIRSCH, *m.* (59) mager hert, *o.* *...HÜPFER, *m.* zie HEUSCHRECKE.

GRASICHT, *b. n.* grasachtig, naar gras smakende. *...IG, *b. n.* grazig, met gras bewassen.

GRASKEIMIG, *b. n.* gras voortspruitend. *...KORB, *m.* grasmand, *v.* *...LAND, *o.* grasland, -veld, *o.* *...LAUCH, *m.* bieslook, *o.* *...LEDER, *m.* grasleder, (soort van drijvende groene draden), *o.* *...LINDE, *m.* lindeboom, *m.*

GRÄSLING, *m.* zie FÄCHSER.

GRASMAGD, *v.* koedrijfster, *v.* *...MÄHER, *m.* grasmaaijer, *m.* *...METZE, *v.* groote vlieg, *v.* *...MÜCKE, *v.* bastaard-nachtegaal, *m.* wijfje van de grasmusch, *o.* *...NELKE, *v.* gewone anjelier, *m.* *...PFERD, *o.* graspaard, (dat met gras gevoederd wordt), *o.*; zie ook HEUSCHRECKE. *...PLATZ, *m.* grasperk, *o.* -zode, *v.* -veld, groen zoodje, *o.* *...REICH, *b. n.* grasrijk. *...SCHNEPFE, *v.* gewone snip, *v.* *...SENSE, *v.* zeis, *v.* grasmes, *o.* *...SPECHT, *m.* kleine groene specht, *v.*

GRASSIREN, *o. w.* heerschen, woeden (van ziekten).

GRASSTÜCK, *o.* zie GRASPLATZ.

GRASS, GRÄSSLICH, *b. n.* en *bijw.* afgrijselijk, akelig, verschrikkelijk, afschuwelijk; afzigtelijk; op eene akelige-, afschuwelijke wijze. *—, *o.* (*das Grässliche*) het akelige, afgrijzen, *o.* ontzetting, afschuwelijkheid, *v.* *...HAUS, *o.* gevangenis, *v.*

GRASUNG, *v.* het grazen, weiden, afknabbelen van het gras.

GRASWACHS, *m.* GRASWEIDE, *v.* weide, *v.* weiland, *o.* grasland, *o.* *...WAGEN, *m.* kar-, *v.* wagen met gras, graswagen, *m.* *...WURZEL, *v.* (76) hondsgras, *o.*

GRAT, GRATH, *m.* scherp, *o.* scherpe kant, *m.*

GRATE, *v.* graat, vischgraat, *v.*

GRATHOBEL, *m.* (139) ploegschaaf, *v.* *...SÄGE, *v.* groef-zaag, *v.*

GRATIAL, —E, *v.* toelage, gift, gratifikatie, *v.*; zie GNADENGESCHENK.

GRÄTIG, *b. n.* graatachtig, gratig, vol graten.

GRÄTSCHELN, GRATSCHEN, *o. w.* (§) met de beenen wijd uit elkander loopen, de beenen wijd uit elkander zetten.

GRATSPARREN, *m.* hoekspar, *v.*

GRATULATION, *v.* gelukwensching, *v.* *...LIREN, *b. w.* gelukwenschen; zie GLÜCKWÜNSCHEN.

GRAU, *b. n.* en *bijw.* grijs, grijsachtig, graauw; — *anstreichen*, grijs verwen, -schilderen; *sich — kleiden*, zich in het grijs kleeden; — *werden*, grijs worden. *—, *o.* het grijze, graauwe, *o.* grijze-, graauwe kleur, -verf, *v.* *—ÄUGIG, *b. n.* met grijze-, graauwe oogen. *—BART, *m.* graauw-baard, grijsaard, *m.* (ook *fig.*). *—BARTIG, *b. n.* grijs van baard; *fig.* oud, grijs, afgeleefd.

GRAUEL, *m.* vrees, *v.* angst, afschrik, *m.*

GRÄUEL, *m.* gruwel, *m.* gruweldaad, verfoeijing, *v.* afschuw, *m.*; *ein (zum) — sein*, een afschuw in iemands oogen zijn. *—THAT, *v.* gruweldaad, misdaad, wreedheid, *v.*

GRAUEN, *o. w.* grijs-, graauw worden; *fig. der Tag graut*, de dag breekt aan. *—,

GRAUEN, *onp. w.* een' afschuw hebben van, weêrzin hebben in, ijzen, sidderen, vreezen, duchten; *mir grauet, die Haut grauset mir*, ik sidder-, ik ril er van; *es graut ihm vor der Arbeit*, hij heeft een' afschrik van werken, -van den arbeid. *—, *o.* afschuw, afkeer, *m.* siddering, ijzing, *v.*; *es kam mir ein — an*, eene rilling overviel mij.

GRAUFINK, *m.* (soort van) vink, (in

Frankrijk), *m.*; musch van Kanada, *v.* *...FUCHS, *m.* grijze vos, *m.* *...HAAR, *o.* (67) (mengsel van) wit en grijs haar, *o.* *...HÄNFLING, *m.* gewone grijze vlasvink, *m.* *...KEHLCHEN, *o.* graauwkeeltje, (vogeltje), *o.* *...KOPF, *m.* grijskop, *m.* grijshoofd, *o.* (soort van) eend, *v.*

GRAULICH, *b. n.* grijs-, graauwachtig.

GRAULICH, GRAUERLICH, GRÄULICH, *b. n.* en *bijw.* afschuwelijk, verschrikkelijk, ijselijk, gruwelijk; op eene gruwelijke wijze.

GRAUMEISE, *v.* graauwe-, grijze mees, *v.*

GRAUPE, *v.* gepelde garst, grut, gort, *v.*; stofhagel, *m.*; (6) vergruisde bergstof, *v.* *—LN, (GRÄUPELN), *onp. w.* stofhagelen. *—N, *v. mv.* stofhagel, *m.* *—, (GRAUPELWETTER), *o.* het stofhagelen, ijzelen.

GRAUPENGRÜTZE, *v.* grut, gort, *v.* *...MÜHLE, *v.* pelmolen (voor garst), *v.* *...SCHLEIM, *m.* gerstewater, *o.*

GRAUS, *m.* uitschot, *o.* afval, *m.*; zie GRUSS.

GRAUS, *b. n.* ijselijk, verschrikkelijk; —*e Zückungen*, ijselijke stuiptrekkingen. *—, *o.* afschrik, *m.* ijzing, *v.*

GRAUSAM, *b. n.* en *bijw.* wreed, gruwelijk, barbaarsch; *fig.* buitengemeen, uitermate, wreedelijk; *fig.* (§) buitengemeen, op eene ongelooflijke wijze. *—KEIT, *v.* wreedheid, barbaarschheid, *v.* gruwel, *m.*

GRAUSCHECKIG, *b. n.* graauw gevlekt, grijs gespikkeld (van paarden). *...SCHIMMEL, *m.* graauw-, grijs paard, *o.* schimmel, *m.*

GRAUSEN, *onp. w.* zie GRAUEN. *—D, *b. n.* verschrikkelijk, ijselijk, ontzettend, afkeerig. *...IG, *b. n.* gruwelijk, dreigend.

GRAUSPECHT, *m.* graauwe specht, *v.* *...WERK, *o.* noordsch inkhorentje, *o.*

GRAVEUR, *m.* graveur, graveerder, *m.*

GRAVIREN, *b. w.* graveren, zie STECHEN, SCHNEIDEN; (66) bezwaren. *...ZEUG, *m.* graveerders-gereedschap, *o.*

GRAVITÄT, *v.* deftigheid, *v.* ernst, *m.* zie ERNSTHAFTIGKEIT. *—ISCH, *b. n.* en *bijw.* deftig, ernstig, -lijk.

GRAVITATION, *v.* zwaartekracht, natuurlijke helling der ligchamen naar het middelpunt der aarde, *v.*

GRAZIE, *v.* bevalligheid, gratie, *v.*

GREGORIANISCH, *b. n.* (167) gregoriaansch.

GREIF, GREIFGEIER, *m.* griffioen, grijpvogel, lammergier, *m.*

GREIFEN, *b. w.* (*onr.*) grijpen, vatten, aanvatten; (§) pakken, aanraken, vangen, gevangen nemen. *—, *o. w. an, in, nach etwas* —, iet aanvatten, de hand aan-, naar iets slaan; de hand op iets leggen; *falsch* —, valsch aanslaan, valsch grijpen; *einem in die Haare* —, iemand bij het haar-, bij de haren grijpen; *einem an den Puls* —, iemand den pols voelen; *fig. einem an die Ehre, an das Leben* —, iemands eer-, iemands leven aantasten; *einem an das Herz* —, iemands zwakke zijde treffen; *einem in sein Amt* —, *in sein Recht* —, iemands beroep aantasten, iem. in zijne regten bekorten; *in seinen eignen Busen* —, in zijnen boezem tasten; *zu einem Handwerke* —, een ambacht-, een beroep kiezen; *zu einem Mittel* —, een middel bij de hand vatten, er zijne toevlugt toe nemen; *fig. um sich* —, zich verspreiden, veld winnen (van brand enz.); *man kann es mit Händen* —, het is handtastelijk, -duidelijk; *zu den Waffen* —, de wapens opvatten; *zum Degen* —, zijne hand aan den degen slaan; *unter die Arme* —, een handje helpen. *...IG, *b. n.* door de handen te omvatten; ligt weg te pakken, gemakkelijk te stelen.

GREIFHOLZ, *o.* houten handvatsel (bij wolscheerders), *o.* *...LICH, *b. n.* handtastelijk. *...MUSCHELSTEIN, *...STEIN, *m.* gryphiet, zekere versteende schelp, *v.* *...SCHNABEL, *m.* gemzenvoet, *m.* *...ZIRKEL, *m.* ronde passer, *m.*

GREINEN, *o. w.* (§) zie WEINEN en GRINSEN. *...ER, *m.* huilebalk, griener, *m.*

GREIS, *b. n.* grijs. *—, *m.* grijsaard, *m.* *—EN, *o. w.* (*w. g.*) grijs-, oud worden.

GREISSEN, *b. w.* klieven, splijten.

GRELING, *o.* (203) boegseerlijn, parellijn, *v.*

GRELL, *b. n.* schreeuwend, al te licht (van kleur); (136) *fig.* scherp, doordringend. *...KEIT, *v.* het schreeuwende (van kleuren), *o.*; doordringendheid (van toon), *v.*

GREMPEL, *m.* kleinhandel; voddenhandel, *m.* *—N, *o. w.* in vodden-, in oude kleêren handelen.

GRENADIER, *m.* zie GRANATIER.

GRENDEL, *m.* grendel, bout (ter afsluiting), rigchel, *m.* *—KETTE, *v.* ketting aan den ploegboom, *m.*

GRENGEL, *m.* gedraaid koekje, *m.*

GRENZBACH, *m.* grens-beek, *v.* riviertje aan de grens (van een land), *o.* *...BAUCH, *m.* grensboom, *m.* *...BEREITER, *m.* grenswachter te paard, *m.* *...BESICHTIGUNG, *v.* GRENZZUG, *m.*

bezigtiging -, inspektie der grenzen, *v*. *...**BEWOHNER**, *m*. grensbewoner, *m*. *...**BILD**, *o*. (110) grensgod, *m*. (beeld).

GRENZE, *v*. grenzen, *v*. *mv*. grens, *v*. grenspaal, *m*. landpalen, *m*. *mv*.; slagboom, *m*.; *fig*. *einer Sache Grenzen setzen*, paal en perk aan iets stellen. *—**N**, *o*. *w*. grenzen, palen, belenden, naburig zijn; *fig*. grenzen, naderen. *—**LOS**, *b*. *n*. en *bijw*. grenzenloos, zonder palen, onbegrensd. *—**LOSIGKEIT**, (**GRENSLOSIGKEIT**), *v*. hoedanigheid van hetgeen grenzenloos is, *v*.

GRENZFESTUNG, *v*. grensvesting, *v*. *...**FLUSS**, *m*. grensrivier, *v*. *...**GOTT**, *m*. (110) zie **GRENZBILD**. *...**GRABEN**, *m*. *...**HAUS**, *...**HOLZ**, *o*. *...**WALD**, *...**HÜGEL**, *m*. grenssloot, *v*. - huis, - bosch, - woud, *o*. - heuvel, *m*. *...**HERR**, *m*. eigenaar van -, heer over de grenslanden (van een gewest), *m*. *...**IRRUNG**, *v*. geding over de grensscheiding (van een land), *o*. *...**KETTE**, *v*. (108) kordon, *o*. *...**LINIE**, *v*. grens -, demarkatielijn; grensscheiding, *v*. *...**MAL**, *o*. landpaal, - steen, *m*. *...**MESSER**, *m*. zie **GRENZSCHEIDER** en **FELDMESSER**. *...**NACHBAR**, *m*. nabuur (van een land), *m*. *—**SCHAFT**, *v*. nabuurschap (van een land), *v*. *...**PFAHL**, *m*. grenspaal, *m*. *...**RECESS**, *...**VERGLEICH**, *m*. vergelijk -, *o*. overeenkomst -, *v*. traktaat wegens de grensscheiding, *o*. *...**RECHT**, *o*. regt van onderzoek en beslissing wegens de grenzen, *o*. bepaling van grenzen, *v*. *...**SÄULE**, *v*. grens -, land -, limietpaal; (110) grensgod, *m*. *...**SCHEIDE**, *v*. zie **GRENZE**, **GRENZLINIE**. *...**SCHNEIDER**, *m*. beëedigde grensscheider, *m*.; *das Amt des —s*, het grensscheidersambt. *...**SCHEIDUNG**, *v*. grensscheiding, *v*. *...**SCHLOSS**, *o*. grenskasteel, *o*. *...**SCHÜTZE**, *m*. grenswachter, boschwachter, *m*. *...**STADT**, *v*. grensstad, *v*. *...**STEIN**, *m*. grenssteen, *m*. *...**STREIT**, *m*. —**IGKEIT**, *v*. zie **GRENZIRRUNG**. *...**UNG**, *v*. zie **ANGRENZUNG**. *...**WEG**, *m*. grensweg, weg langs de grenzen, *m*. *...**WILDPRET**, *o*. grenswild (dat ver af weidt), *o*. *...**ZEICHEN**, *o*. grenssteen, *m*. - teeken, *o*. aanwijzing van grenzen, - van limieten, *o*.

GRETEN, *v*. met de beenen wijd uit elkander loopen, - staan.

GREUEL, *m*. zie **GRÄUEL**.

GRICKLICH, *b*. *n*. vit -, bedilzuchtig, naauwgezet. *...**ELEI**, *v*. (§) vitterij, bedilzucht, *v*.

GRIEBE, *v*. kaan (overblijfsel van gesmolten vet), *v*.

GRIEBS, *v*. zie **GRÖBS**.

GRIECHISCH, *b*. *n*. grieksch; — *Feuer*, grieksch, bengaalsch vuur; — *Heu*, grieksch hooi (zeker kruid); *—, *bijw*. op zijn grieksch, naar grieksche wijze. *—, *o*. *das —e*, het grieksch, de grieksche taal, *v*.

GRIEL, *m*. boommosch, *v*. *—**TRAPPE**, *m*. kleine trapgans, (vogel), *v*.

GRIES, *m*. grofzand, *o*.; gort, grut, *v*.; (34) graveel, gruis en zand (in de blaas), *o*. *—**ASCHE**, *v*. wijnmoer-asch, *v*. *—**BREI**, *m*. gortpap, *v*.

GRIESELN, *onp*. *w*. zie **GRAUPELN** en **GRAUSEN**.

GRIESEN, *b*. *w*. gort (grut) inslaan.

GRIESFUCHS, *m*. graauwe vos, *m*. *...**GRAMEN**, *m*. knorrepot, oude grompot, *m*. —, *...**GRÄMIG**, *b*. *n*. knorrig, gemelijk, boos. *...**GRAMMEN**, *o*. *w*. knorren; *fig*. de tanden laten zien. *...**HÄNDLER**, *m*. gort -, gruttever-kooper, *m*. *...**HUHN**, *o*. strandlooper, zeepatrijs, *m*.

GRIESICHT, **GRIESIG**, *b*. *n*. steen -, graveelachtig, klonterig.

GRIESKLEIE, *v*. gort-zemel, *m*. *...**KOCH**, *m*. (74) gortkoek, - pannekoek, *m*. - taart, *v*. *...**KOLIK**, *v*. graveel-kolijk, *o*. graveel-darmjicht, *v*. *...**KRAUT**, *o*. (76) wilde munt, *v*. *...**MEHL**, *o*. gort -, guttemeel, *o*. *...**SIEB**, *o*. gort -, gruttezeef, *v*. *...**STEIN**, *m*. zie **NIERENSTEIN**. *...**WÄRTER**, *m*. opzigter der toernooijen, *m*. *...**WURZEL**, *v*. wilde wijngaard, *m*.

GRIFF, *m*. aanraking, *v*.; steel, *m*. handvatsel, oor, hecht, gevest; hengsel, *o*.; hals (eener viool, bas enz.); klaauw; greep, *m*.; *fig*. list, *v*. kunstgreep, poets, trek, *m*.; *ein vollständiger —*, (171) een volmaakt akkoord; (§) *ich habe es im —e*, ik kan het op den tast vinden. *—**BRET**, *o*. hals eener viool, *m*.

GRIFFEL, *m*. schrijfnaald, schrijfstift (bij de ouden); grift, griffie, griffel (tot eene lei), *v*.; zie ook **RECHENSTIFT**, **SCHIEFERSTIFT**, **GRABSTICHEL**. *—**BAUM**, *m*. zie **JUDASBAUM**. *—**BEERE**, *v*. heidebezie, *v*. *—**FÖRMIG**, *b*. *n*. (106) punt -, naaldvormig (van een gezwel).

GRILLE, *v*. krekel, *m*. (insekt); *fig*. gril, kuur, luim, nuk, *v*. inval, *m*. —*n haben*, kuren -, nukken hebben; — *machen*, *(fangen)*, zich muizennesten in het hoofd halen.

GRILLENFANG, *m*. ingebeelde zorg, verbeelding, *v*. *...**FÄNGER**, *m*. —**INN**, *v*. ingebeeld -, grillig mensch (man of vrouw); dwaze kerel, *m*.; eigenzinnig vrouwspersoon, *o*.; gek, *m*. gekkin, *v*. —**EI**, *v*. zotternij, ingebeeld-

heid, grilligheid, *v.* `nukken, kuren, luimen, *v. mv.* fantazie, *v.* *...HAFT, *...IG, *b. n.* grillig, wonderlijk, eigenzinnig, dwaas; kitteloorig. *...SPIEL, *o.* fantazie-spel, *o.* *...VERTREIBER, *m.* grillen-verjager, *m.* *...WERK, *o.* (136) onnatuurlijke afbeeldingen, *v. mv.*

GRIMASSE, *v.* grijns, kuur, grijnzing, *v.*; scheef gezigt, *o.* grimas, *v.*; *—n machen*, kuren maken.

GRIMM, *m.* woede, *v.* toorn, *m.* drift, verbolgenheid, *v.* wrok, *m.*; *seinen — auslassen*, zijner woede lucht geven. *—DARM, *m.* (106) kronkeldarm, *m.* —GEKRÖSE, *o.* (106) gedeelte van het darmscheel dat aan den aarsdarm vastzit, *o.* *—EN, *o.* kolijk, *o.* buikpijn, darmjicht, krimping in de darmen, *v.* —, *onp. w. es grimmt mich im Leibe*, ik heb krampen in den buik. *—IG, *b. n.* en *bijw.* grimmig, razend, woedend, driftig; *fig.* ijselijk, angstwekkend, op eene grimmige-, woedende wijze, ijselijk. —KEIT, *v.* woede, grimmigheid, *v.*

GRIND, *m.* roof, korst (van wonden), *v.*; hoofdzeer, *o.* schurft, *v.*; dauwworm, *m. der böse —*, kwaad zeer; (76) klierenhoofd, -kop, *o. m.* (zeker onkruid). *—FIEBER, *o.* sproeten, vlekken, *v. mv.* *—ICHT, *—IG, *b. n.* schurftachtig, schurftig, zeerhoofdig; korstig, (van wonden). *—KOPF, *m.* schurftkop, *m.* *—KRAUT, *o.* (76) schurftkruid, *o.* *—SALBE, *v.* schurtzalf, *v.* *—WURZ, *v.* (76) patich, patientiekruid, *o.*

GRINGEL, *m.* (74) soort van pastei, *v.*

GRINSELN, *o. n.* kraken (als eene deur).

GRINSEN, *o. w.* (§) grijnzen, grienen, krijten.

GROB, *b. n.* en *bijw.* grof, ruw, (ook *fig.*) lomp, onbeleefd, onwellevend; grovelijk; *—es Tuch*, grof laken; *—e Leinwand*, grof linnen; *—e Zeuge*, grove-, ruwe lijnwaden; *—e Schrift*, grootschrift, groot; *eine —e Stimme*, eene grove stem; *ein —er Ton*, een zware toon; *aus dem —en, aus dem gröbsten arbeiten*, in het ruwe werken, ruw behouwen; *—er Sand*, steenzand; *fig. —e Reden*, onbeschofte redenen; *ein —er Kerl*, een lompe kerel; *eine —e Lüge*, eene grove leugen; *— begegnen*, iemand onbeschoft bejegenen; *das ist zu —*, dat is te erg, dat gaat er over heen.

GROBDRAHT, *m.* grof garen, *m.* *...DRÄHTIG, *b. n.* grofdradig. *...DRAHTZIEHER, *m.* goud-, zilverdraadtrekker, *m.*

GRÖBE, *v.* grofte, grofheid, *v.*

GROBFEILE, *v.* grove vijl, *v.* *...GESTREIFT, *b. n.* grof-, dikgestreept. *...GLIEDERIG, *b. n.* grof van leden, grofgeschonkt. *...GRÄN, *v.* grove (zijden) stof, *v.* *...GRÜN, *o.* (soort van) grof laken, *o.* *...HÄREN, *...HAARICHT, *b. n.* grof van haren, grofharig. *...HÄUTIG, *b. n.* ruw van huid.

GROBHEIT, *v.* grofte, grofheid; (ook *fig.*) lompheid, ruwheid, onbeleefdheid, onwellevendheid, *v.*

GROBIAN, *m.* lomperd, boerenkinkel, lompe vlegel, botmuil, botterik, *m.*

GROBKÄMMER, *m.* (KRÄMPLER), wolkammer, *m.* *...KÖRNIG, *b. n.* grof van zaad, -van korrels.

GRÖBLICH, *b. n.* en *bijw.* grof, grofachtig; grovelijk. *...MALER, *m.* grof-, kladschilder, huisschilder, kladder, *m.*

GRÖBS, *m.* klok-, kernhuis (van appelen, peren enz.), *o.*

GROBSCHMIED, *m.* grofsmid, *m.* zie ook HUFSCHMIED. *—ARBEIT, *v.* grofsmeders-arbeid, *m.* grofsmederij, *v.* *...SINNLICH, *b. n.* zinnelijk, geil, wellustig. *...SPEISIG, *b. n.* ruw, korrelig (van erts). *...THIERISCH, *b. n.* dierlijk, zie GROBSINNLICH.

GRODEN, *m.* weide buiten 's dijks, *v.*; groen eilandje in eene rivier, *o.*

GROLL, *m.* wrok, haat, *m.* haatdragendheid, vete, *v.*; *einen — hegen*, wrokken, haat voeden; *ein alter —*, eene oude vete. *—EN, *b. w.* wrokken, haat voeden, naar wraak trachten; *fig.* het rommelen van den donder.

GROLZ, GRÖLZER, *m.* (§) oprisping, *v.* *—EN, *o. w.* oprispen, boeren opgeven.

GRÖNLANDSFAHRER, *m.* groenlandsvaarder, (schip, visscher), *m.*

GROPP, *m.* (soort van) visch, *m.*

GRÖSCHEL, *o.* penningje, (klein muntstukje), *o.*

GROSCHEN, *m.* groot, grosche, (munt), *v.*

GROSS, *o.* gros, (12 dozijn), *o.*

GROSS, *b. n.* groot, zwaar, dik, ruim, veel; *ein —er Mann*, een groot man; *er ist um einen Kopf grösser als ich*, hij is een hoofd grooter dan ik; *fig. die —e Welt*, de groote wereld; *eine —e Sünde*, eene groote-, doodzonde; *ein —er Buchstabe*, eene hoofdletter. *—, *bijw.* groot, grootelijks, zeer, in menigte, in het groot; *— achten*, hoog achten, werk maken van; *— denken*, *— handeln*, verheven-, edel denken, groot-, edel handelen; *— leben*, groot leven; *grösser machen*, vergrooten,

groot (aanzienlijk maken); — *werden*, grooter -, dikker worden, zich uitbreiden, (ook *fig.*); — *sprechen*, grootspreken, pogchen; — *thun*, den grooten heer uithangen, zich beroemen op, pronken met; *eine Sache — machen*, iets opvijzelen, (ook in een' kwaden zin); *sich mit etwas — machen*, zich op iets beroemen, - verhoovaardigen; — *ziehen*, opvoeden; *im —en handeln*, in het groot handelen; *der —e Bruder*, de oudere broeder; *ein —es*, een aanzienlijk deel, veel; *grösster Theil*, grootendeels.

Grossachtbar, *b. n.* groot-achtbaar. *...**admiral**, *m.* groot-admiraal, *m.* *...**almosenier**, *m.* groot-aalmoezenier, *m.* *...**ältern**, *m. mv.* grootouders, *m. mv.* *...**ältervater**, *m.* *...**ältermutter**, *v.* over-grootvader, *m.* - moeder, *v.* *...**auge**, *o.* visch met groote oogen (van Japan), *m.* *...**äugig**, *b. n.* met groote oogen.

Grossballei, *v.* groot-baljuwschap, *o.* *...**base**, *v.* oudtante, - moei, *v.* *...**bäuchig**, *b. n.* dikbuikig. *...**bauer**, *m.* rijke pachter (welke paarden houdt), *m.* *...**blätterig**, *b. n.* grootbladerig. *...**blech**, *o.* dikke -, groote ijzeren platen, *v. mv.* *...**botschaft**, *v.* buitengewoon gezantschap, *o.* buitengenwone last, *m.* —**er**, *m.* buitengewoon gezant; konnetabel, *m.* *...**brüstig**, *b. n.* dik -, groot -, zwaar van borsten.

Grosse, *m.* en *o.* de -, het groote; *im —en*, in het groot; *die —n*, de grooten.

Grösse, *v.* grootte, grootheid; *fig.* grootheid, verhevenheid, pracht, uitgebreidheid, *v.* rijkdom, *m.*; (198) hoeveelheid, grootheid, *v.*; — *eines Verbrechens*, het zware eener misdaad.

Grossenkel, *m.* —**inn**, *v.* achter-kleinzoon, *m.* - dochter, *v.*

Grössenlehre, *v.* (198) leer der grootheden, wiskunst, wiskunde, *v.*

Grossentheils, *bijw.* zie **Gross**.

Grossfeldherr, *m.* opperveldheer, opperbevelhebber, *m.* *...**fürst**, *m.* grootvorst, groothertog, *m.* *...**fürstinn**, *v.* grootvorstin, - hertogin, *v.* *...**fürstenthum**, *o.* groot-hertogdom, *o.* *...**fürstlich**, *b. n.* en *bijw.* groot-hertogelijk, als groothertog.

Grossgestalt, *v.* kolossus, *m.* kolossaal beeld, *o.* *...**gliederig**, *b. n.* forsch -, zwaar van leden. *...**günstig**, *b. n.* zeer gunstig, welgezind.

Grosshandel, *m.* groothandel, *m.* *...**händler**, **Grossierer**, **Grossirer**, *m.* groothandelaar, grossier, *m.* *...**herr**, *m.* groote heer, *m.* zie **Grosssultan**. *...**herrlich**, *b. n.* den grooten heer betreffende. *...**herzig**, *b. n.* zie **Grossmüthig**. *...**herzog**, *m.* —**inn**, *v.* zie **Grossfürst**, —**inn**. *...**hofmeister**, *m.* groot -, opperhofmeester, *m.*

Grossinquisitor, *m.* groot-inkwisiteur, *m.* *...**jährig**, *b. n.* zie **Mündig**, **Volljährig**.

Grosskämmerer, *...**kammerherr**, *m.* opperkamerheer, *m.* *...**kanzler**, *m.* groot-kanselier, *m.* *...**knecht**, *m.* eerste -, opperste bediende, *m.* *...**knochig**, *b. n.* beenig, zwaar van beenderen. *...**kopf**, *m.* zie **Dickkopf**. *...**köpfig**, *b. n.* met dikken kop, met een dik hoofd; *fig.* zwaar van begrip, dom. *...**kreuz**, *o.* grootkruis, *o.* (als titel), *m.* *...**küchenmeister**, *m.* grootmeester der keuken, *m.*

Grösslich, *b. n.* *(w. g.)* tamelijk -, vrij groot.

Grossmächtig, *...**mächtigst**, *b. n.* grootmagtig, hoog -, edelmogend. *...**magd**, *v.* eerste vrouwelijke bediende, *v.* *...**marschall**, *m.* grootmaarschalk, *m.* *...**maschig**, *b. n.* met groote mazen, - steken. *...**maul**, *o.* (§) grootbek, wijde muil; *fig.* grootspreker, windbuil, *m.* *...**mäulig**, *b. n.* met een' grooten wijden mond; *fig.* grootsprekend, winderig, pogchend. *...**meister**, *m.* grootmeester, *m.* —**thum**, *o.* grootmeesterschap, *o.* *...**mögend**, *b. n.* hoog -, edelmogend, hoog en magtig; *—e Herren*, edelmogende heeren. *...**mundschenk**, *m.* groot -, opperschenker, *m.* *...**muth**, *v.* grootmoedigheid, edelmoedigheid, *v.* *...**müthig**, *b. n.* en *bijw.* grootmoedig, edelmoedig, - lijk, edel, edeldenkend. —**keit**, *v.* zie **Grossmuth**. *...**mutter**, *v.* grootmoeder, *v.* *...**mutterbruder**, *m.* oudoom, *m.* *...**mütterlich**, *b. n.* en *bijw.* van -, als eene grootmoeder. *...**mutterschwester**, *v.* oudtante, - moei, *v.*

Grossnasig, *b. n.* met een' grooten neus.

Grossoctav, *o.* groot in octavo, gr. in 8o.; groote oktaaf (in het orgel), *v.* *...**oheim**, *...**onkel**, *m.* oudoom, *m.*

Grosspensionar, *m.* groot-pensionaris, (in Holland), *m.* *...**prahler**, *m.* zie **Grosssprecher**, *...**prior**, *m.* groot-prioor, *m.* *...**profoss**, *m.* grootprovoost, kapitein-geweldige (in een leger), *m.*

Grossrichter, *m.* opperregter, *m.*

Grossschatzmeister, *m.* opper-schat-

meester, opper-thesaurier, *m*. *...SIEGELBEWAHRER, *m*. groot-zegelbewaarder, *m*. *...SOHN, *m*. kleinzoon, *m*. *...SPRECHER, *...THUER, *m*. grootspreker, zwetser, pogcher, snoever, *m*. —EI, *v*. grootsprekerij, snoeverij, pogcherij, *v*. —ISCH, *b*. *n*. grootsprekend, ijdel. *...STALLMEISTER, *m*. opperstalmeester, *m*.

GRÖSSTENTHEILS, *bijw*. grootendeels, voor het grootste gedeelte.

GROSSSULTAN, *m*. sultan, groote heer (titel der turksche keizers), *m*.

GROSSTANTE, *v*. oudtante, *v*. *...THUER, *m*. zie GROSSSPRECHER. —ISCH, *b*.*n*. grootsprekend, pogchend. *...TOCHTER, *m*. achter-kleindochter, *v*. *...TRUCHSESS, *m*. opper-voorsnijder, groot-senechal, *m*. *...TÜRK, *m*. groote Turk, (de sultan), *m*.

GROSSURENKEL, *m*. achter-achter-kleinzoon, *m*. —INN, *v*. achter-achterkleindochter, *v*.

GROSSVATER, *m*. grootvader, *m*. *...VÄTERLICH, *b*. *n*. en *bijw*. van een'-, als een grootvader, grootvaderlijk. *...VATERSBRUDER, *m*. oudoom, *m*. *...VATERSSCHWESTER, *v*. oudtante, moei, *v*. *—VATERSTUHL, *m*. armstoel, leuningstoel; ziekenstoel, *m*.

GROSSVIZIR, *m*. groot-vizier, (eerste minister in Turkije), *m*. *...VOGT, *m*. opperbaljuw, *m*.

GROSSWANSTIG, *b*. *n*. zie DICKBÄUCHIG. *...WEIDWERK, *o*. groot wild, *o*.

GROT, *m*. groot, *v*.

GRÖTCHEN, *o*. gros, twaalf dozijn, *o*.

GROTESK, *b*. *n*. en *bijw*. wonderlijk, vreemd, grotesk, vreemd-, gezocht van voorstelling; op eene groteske wijze.

GROTTE, *v*. grot, *v*. *—NARBEIT, *v*. *—NWERK, *o*. grotwerk, *o*. schulpen, *v*. *mv*. —ER, *m*. schulp-, grotwerker, *m*. *—NMEISTER, GROTTIER, *m*. grot-, en fonteinmeester, (op groote buitenplaatsen), *m*.

GRÜBCHEN, *o*. kuiltje, putje, groefje, keepje, *o*.; — *im Backen*, kuiltje in de wang.

GRUBE, *v*. groeve, groef, *v*. kuil, *m*. hol, *o*.; mijn, mijnader, *v*. graf, *o*. grafkuil, *m*. likteeken, *o*.; *fig*. *auf der* — *gehen*, met één been in het graf staan; *einem eine* — *graben*, iemand eenen kuil graven.

GRÜBELEI, *v*. geslepenheid, haarkloverij, muggezifterij, *v*. *...KOPF, GRÜBLER, *m*. haarklover, muggezifter, *m*.

GRÜBELN, *o*. *w*. wroeten, snuffelen, uitpluizen, (ook *fig*.) haarkloven; *in der Nase* —, in zijn' neus wroeten; *fig*. *über etwas* —, iets haarfijn doorzoeken, navorschen. *...NUSS, *v*. zie STEINNUSS.

GRUBENARBEIT, *v*. *...BAU, *m*. mijnwerk, *o*. ontginning eener mijn, *v*. *...ARBEITER, *m*. mijnwerker, -graver, bergwerker, *m*. *...BEIL, *o*. mijnwerkersbijl, *v*. *...BLENDE, *v*. mijnwerkerslantaarn, *v*. *...COMPASS, *m*. mijnwerkers-kompas, *o*. *...ENDE, *o*. mijnlaag, *v*. *...GEBÄUDE, *o*. mijnput, *m*. *...GEZÄH, *o*. mijnwerkers-gereedschap, *o*. *...JUNGE, *m*. mijnwerkersgezel, -jongen, *m*. *...KITTEL, *m*. mijnwerkerskiel, *v*. -buis, *o*. *...KOHLE, *v*. fijne kool, *v*. roerkolen, *v*. *mv*. *...LICHT, *o*. mijnwerkers-kaars, *v*. -licht, *o*. *...STEIGER, *m*. opzigter der mijnwerkers, opperste-, inspekteur van den erts, *m*. *...TASCHE, *v*. mijnwerkerszak, *m*. -tas, *v*. *...WASSER, *o*. mijnwater, *o*. *...ZUG, *m*. meting-, opneming eener mijn, *v*.

GRÜBLING, *m*. roode guldeling (appel); haarklover, *m*.

GRUFT, *v*. groef, *v*. graf, *o*. kuil, *m*. hol, *o*. spelonk, grot, *v*.; verwelfd graf, *o*. grafkelder, *m*.

GRUME, *v*. zie KRUME.

GRUMMET, *o*. nagras, nahooi, etgroen, *o*. *—ERNTE, *v*. afsnijding-, inzameling van het nahooi, *v*.

GRÜN, *b*. *n*. groen, groenend; jong, onrijp; frisch; groen, (de groene kleur); — *werden*, groenen, groen worden; — *anstreichen*, groen verwen, -schilderen; *eine* —*e Laube*, een groen prieëltje; —*e Waare*, groenten, moesgroenten, *v*. *mv*.; *fig*. *der* —*e Donnerstag*, witte Donderdag; *einem nicht* — *sein*, iemand niet willen, iemand geen goed hart toedragen; *auf keinen* —*er Zweig kommen*, tot niets kunnen geraken, alles zien mislukken. *—, *o*. het groene, de groene kleur, *v*. *...ADER, *v*. witte vlinder met groene oogjes, *m*. *...AUGE, *o*. gele vlieg met groene oogen, *v*. *...BEERE, *v*. kruisbezie, *v*.

GRUND, *m*. grond, grondslag, *m*.; vallei, *v*. dal, *o*. grond, *m*. aarde, *v*. bodem, *m*.; terrein, land, *o*; (136) gronding, grondverf, laag, *v*.; *fig*. grondslag, grond, *m*.; reden, beweegreden, oorzaak, *v*.; beginsel, *o*. eerste grond (eener wetenschap), *m*.; *ein seichter* —, een moerassige grond, *den* — *verlieren*, *keinen* — *mehr finden*, vasten grond verliezen, geen' grond meer vinden; *liegende Gründe*, grondeigendommen; landerijen; *der* — *zu einem Gebäude*, de grondslagen van een gebouw, (ook *fig*.); *den* — *von etwas legen*, den grond van iets leggen; *einen zu* —*e richten*, ie-

mand te gronde rigten, - in het verderf storten; *auf den — gehen, kommen*, te gronde gaan, verzinken; *im —e*, in den grond; *aus dem —e*, op den grond, van grond op; *von — aus*, van boven tot onder, geheel en al; *eine Sache aus dem —e* of *von — aus lernen*, iets van den grond op -, iets door en door leeren; *von — aus heilen*, volkomen -, radikaal genezen; *von — der Seele*, *— des Herzens*, uit den grond der ziel, - des harten, van ganscher harte; *einer Sache auf den — gehen*, iets door en door -, iets naauwkeurig onderzoeken.

GRUNDBALKEN, *—BAUM, *m.* *(eines Dammes, Deiches, Krahnes)*, schoor, *v.* grond -, steunbalk, *m.* (van een dijk, van eene kraan). *...BAU, *m.* grondslagen, *m. mv.* fundament, *o.* *...BEGRIFF, *m.* grondbegrip, -beginsel, *o.* *...BEIN, *o.* zie HEILBEIN. *...BESITZER, *m.* grondbezitter, landeigenaar, *m.* *...BIRN, *v.* aardappel, *m.*; zie KARTOFFEL. *...BLEI, *o.* peil -, dieplood, *o.* *...BOHRER, *m.* metselaarsboor, *v.* *...BÖSE, *b. n.* (§) zeer -, uiterst slecht. *...BRET, *o.* (5) stelplank, tong, *v.* zool van een rolpaard, *m.* *...BRIEF, *m.* grondbrief, brief van eigendom, *m.* *...BRÜHE, *v.* stinkend water onder de buikdenning van een schip, *o.* *...BUCH, *...REGISTER, *o.* kadaster, *o.*; zie LAGERBUCH, ERBREGISTER.

GRUNDCUR, *v.* radikale genezing, kuur daartoe, *v.* *...DIENST, *m.* leendienst, *v.*

GRUNDEHRLICH, *b. n.* zeer -, uiterst eerlijk. *...EIGENTHUM, *o.* grondeigendom, *o.* en *m.* landerijen, *v. mv.* *...EIS, *o.* grondijs, *o.* schotsen ijs in eene rivier, *v. mv.*; *der Fluss geht mit —*, de rivier begint te kruijen. *...EISEN, *o.* (48) tentijzer, *o.* katheter, *m.*; (155) beiteltje, *o.*

GRUNDEL, *v.* zie GRÜNDLING.

GRÜNDEN, *b. w.* gronden, de grondslagen leggen, vestigen, stichten; (136) gronden, den grond leggen (op doek, op het paneel); (116) krabben; (139) schaven; *fig.* vestigen, gronden; *seine Meinung auf... —*, zijn gevoelen staven met...; *sich auf etwas —*, zich op iets beroepen, zich aan iets houden.

GRUNDFALSCH, *b. n.* te eenenmale valsch, uit de lucht gegrepen. *...FARBE, *v.* grondverf, *v.* *...FAUL, *b. n.* zeer lui. *...FELD, *o.* (136) bestorven verf, -kleur, *v.* *...FESTE, *v.* grondvest, *v.* grondslag, *m.* *...FLÄCHE, *v.* grondslag, *m.* basis, *v.*

GRUNDGEBIRGE, *o.* eerste -, oorspronkelijke berg, granietberg, *m.* *...GEIZIG, *b. n.* zeer gierig, vrekkig. *...GELEHRT, *b. n.* zeer -, door en door geleerd. *...GERECHTIGKEIT, *v.* onmiddellijk regtsgebied, *o.* *...GERECHTSAME, *v.* grondbelasting, *v.* regten van den grond geheven, *o. mv.* *...GESETZ, *o.* grondwet, *v.* *...GEWALT, *v.* oorspronkelijke -, souvereine magt, *v.* *...GRABEN, *m.* grondslag, *m.*; grondwet, *v.*; fundament, *o.* *...GUT, *...GÜTIG, *b. n.* door en door goed, goedaardig.

GRUNDHASE, *m.* veldhaas, *m.* *...HEIL, *o.* (76) St. Janskruid, *o.* *...HERR, *m.* landheer, grondheer, *m.* —SCHAFT, *v.* heerenregt, *o.* —LICHKEIT, *o.* leenheerlijk gebied, regtsgebied, *o.* *...HEUER, *o.* grondpacht, *v.* *...HIEB, *m.* (181) insnede, keep, *v.* *...HOBEL, *m.* reeschaaf, ojifschaaf, *v.* *...HOLD, *m.* vassaal, leenman, *m.*

GRUNDIREN, *b. w.* (136) gronden, *m.*

GRUNDIRRTHUM, *m.* oorspronkelijke dwaling, *v.*

GRUNDKRAFT, *v.* oorspronkelijke -, eerste kracht, *v.*

GRUNDLADE, *v.* (9) steunbalk, *m.* schoor, *v.* *...LAGE, *v.* grondslag, *m.* fundament, *o.*; (133) grond -, wortelstof, *v.* *...LAUT, *m.* (151) zie SELBSTLAUT. *...LEGER, *m.* grondlegger, stichter, *m.* *...LEGUNG, *v.* grondlegging, stichting, vestiging, *v.* *...LEHRE, *v.* grondleer, *v.*

GRÜNDLICH, *b. n.* en *bijw.* grondig, bondig, vast, diep, zeker; duurzaam, op eene grondige -, bondige wijze; *eine —e Cur*, eene algeheele genezing, geneeskuur, *v.* —KEIT, *v.* grondigheid, bondigheid, vastheid, *v.*

GRÜNDLING, *m.* grondeling, (visch), *m.*

GRUNDLINIE, *v.* zie GRUNDFLÄCHE. *...LOS, *b. n.* grondeloos, bodemloos, zeer diep; *fig.* onbewezen, zonder grond; (44) oneindig, eindeloos; *ein —er Weg*, een onbegaanbare weg. —IGKEIT, *v.* grondeloosheid, vervaarlijke diepte, *v.*

GRUNDMAUER, *v.* grondmuur, *m.* doorloopend voetstuk, *o.*; — *in einer steinernen Treppe*, schuinsche trapmuur, *m.* *...NEIGUNG, *v.* natuurlijke neiging, *v.* *...PFAHL, *m.* paal, heipaal, *m.* *...PLATZ, *m.* grondplek, *v.* *...REBE, *v.* (196) waterloot, *v.* wild hout, *o.* *...RECHT, *o.* grond -, heerenregt, regt op eens anderen grond te bouwen, *o.* *...REGEL, *v.* grondregel, *m.* -stelling, *v.* *...REICH, *b. n.* zeer rijk. *...RISS, *m.* plan, *o.* schets, grondteekening, *v.*

GRUNDSATZ, *m.* grondstelling, *v.* grondbeginsel, *o.* *...SAUER, *m.* hefdeeg, zuurdeeg, zuurdeessem, *o.* *...SÄULE,

v. grondzuil, *v.* pijler; *fig.* grondslag, hoeksteen, *m.* *...SCHELM, *m.* aartsschelm, *m.* *...SCHOSS, *m.* grondbelasting, *v.* *...SCHREIBER, *m.* schrijver bij het kadaster, *m.* *...SCHWELLE, *...SOHLE, *v.* voetstuk, *o.* grondslag, drempel, *m.* *...SPRACHE, *v.* eerste -, grond -, oorspronkelijke taal, hoofdtaal, *v.* *...STEIN, *m.* grond -, hoeksteen, *m.* *...STELLE, *v.* oorspronkelijke aanhaling, -plaats (in de H. S.), *v.* *...STEUER, *v.* landrente, *v.* *...STIMME, *v.* grond -, bastoon, *m.* basstem, *v.* *...STOFF, *m.* grondstof; hoofdstof, *v.* *...STRICH, *m.* grondstreek (het grove der letters), *m.* *...STÜCK, *o.* grondstuk, land, onroerend goed, (landhuis), *o.* *...STÜTZE, *v.* grond -, schoorbalk, *m.* *...SUPPE, *v.* grondsop, -sap, *o.* droesem, *m.* moer, hef, *v.*

GRUNDTAU, *o.* (203) helplijn, *v.* *...TEXT, *m.* grond -, oorspronkelijke tekst, *m.* *...THEIL, *m.* (133) hoofdstof, *v.* *...THEILUNG, *v.* grond -, landverdeeling, *v.* *...TON, *m.* (171) hoofd -, grondtoon, *m.* *...TRIEB, *m.* grond -, hoofdneiging, *v.* heerschende hartstogt, *m.*

GRÜNDUNG, *v.* stichting, vestiging; (136) gronding (op doek), *v.* het gronden.

GRUNDURSACHE, *v.* grondoorzaak, eerste oorzaak, *v.* *...WAHRHEIT, *v.* grondwaarheid, *v.* *...WASSER, *o.* onderaardsch water, grond -, welwater, *o.* *...WERK, *o.* doorloopend voetstuk, *o.* grondmuur, *m.* *...WESEN, *o.* grondwezen, eerste -, hoogste wezen, *o.* *...WISSENSCHAFT, *v.* grond-, eerste -, hoofdwetenschap; bovennatuurkunde, *v.* *...WORT, *o.* grondwoord, *o.*; zie STAMMWORT. *...ZAHL, *v.* hoofdgetal; (151) hoofdtelwoord, *o.* *...ZAPFEN, *m.* duiker van een' vijver, *m.* *...ZEHENT, *...ZEHNTE, *m.* grond-, landtiende, *o.* *...ZINS, *m.* landrente, grondbelasting, schatting, *v.* —HERR, *m.* grond -, landheer, *m.* —MANN, *m.* leenpligtige, pachter, *m.* *...ZUNGENMUSKEL, *m.* (106) spier onder de tong, *v.*

GRÜNE, *o.* het groen, *o.* *—N, *o. w.* groenen, groen worden. *—ND, *b. n.* groenend.

GRÜNFINK, *m.* groene vlasvink, *m.* *...GELB, *b. n.* groenachtig geel; (34) groenachtig gelijk prei. *...HÄNFLING, *...LING, *m.* mees, *v.* *...KRAUT, *o.* spinazie, *v.* —, of *...KOHL, *m.* groenkool, *m.* *...LICH, *...ROSTIG, *b. n.* groenachtig; (34) koperachtig, kopergroenkleurig. *...SPAN, *m.* kopergroen, *o.* —ESSIG, *m.* kopergroen azijn, *m.* *...SPECHT, *m.* groene specht, *m.* *...STREIFIG, *b. n.* groen gestreept.

GRUNZEN, *o. w.* knorren, grommen. *—, *o.* het knorren. *...ER, *m.* knorpot, *m.*

GRUPPE, *v.* (136) groep, *m.* *...IREN, *b. w.* (136) groeperen.

GRUS, *m.* uitschot, *o.* afval van specerijen, *m.*

GRUSS, *m.* groet, *m.* begroeting, *v.* eerbewijs, kompliment, *o.*; *der englische* —, *das Grussgebet*, de groet der engelen, het Ave Maria.

GRÜSSEN, *b. w.* groeten, begroeten, huldigen; *einen* — *lassen*, iemand laten groeten, zijn kompliment maken.

GRUSSZEIT, *v.* tijd van stilstand der jagt, *m.*

GRÜTZE, *v.* grut, gort, *v.*; *fig.* verstand, *o.*

GRÜTZHÄNDLER, *m.* —INN, *v.* *...MANN, *m.* grutter, *m.* gruttersvrouw, *v.* *...KOPF, *m.* onnoozele bloed, *m.* *...KÖPFIG, *b. n.* dom, onnoozel. *...MÜHLE, *v.* gortmolen, *m.* *...MÜLLER, *m.* gortmolenaar, *m.* *...STEIN, *m.* handmolensteen, *m.* *...WURST, *v.* gortworst, *v.*

GUARDIAN, *m.* gardiaan, kloostervoogd, *m.*

GUCKEN, *b. w.* (§) kijken, toekijken; beloeren. *...ER, *m.* kijker, *m.*; kijkglas, *o.* *—, GUCKGLAS, *o.* kijkglas, *o.* tooneelkijker, *m.* *...FENSTER, *o.* zonneblinde, *v.*

GUCKGUCK, *m.* zie KUCKUCK. *...KASTEN, *m.* kijkkast, camera obscura, *v.* *...LOCH, *o.* kijkgat, *o.*

GUHR, *v.* (§) gisting, gesting; (9) metaalachtige aarde, *v.*

GÜHRIG, *b. n.* bros, broos.

GUINEE, *v.* guinje, *v.*

GUILLOTINE, *v.* guillotine, *v.* *...TINIREN, *b. w.* guillotineren.

GULDEN, GÜLDEN, *m.* gulden, *v.*

GÜLDEN, *b. w.* zie GOLDEN. *—KLEE, *m.* (76) wolfsmelk, *v.* euphorbium, *m.* *...ISCH, *b. n.* (23) goudbevattend.

GÜLTBAR, *b. n.* GULTBAUER, *m.* zie ZINSBAR, ZINSBAUER.

GÜLTE, *v.* cijns, *m.* rente, *v.* zie ZINS.

GÜLTIG, *b. n.* en *bijw.* geldig, deugdelijk, wettig, wettelijk, echt, waar, authentiek; op eene geldige -, echte -, deugdelijke wijze; — *machen*, *für* — *erklären*, geldig maken, geldig verklaren; homologeren; —*e Münze*, gangbare munt, *v.* *—KEIT, *v.* geldigheid, echtheid, deugdelijkheid, kracht, *v.* *—MACHUNG, *v.* bekrachtiging, wettiging, *v.*

GUMMI, *o.* gom, *v.* *—ARTIG, *—CHT, *b. n.* gomachtig, van gom. *—BAUM, *m.* gomboom, *m.* *—DRAGANT, (TRA-

GANT), *m.* tragant -, boksdoorngom, *v.* *—ELASTICUM, *o.* gom-elastiek, elastieke gom, *v.* *—G, *b. n.* gommig, als gom. *—GUTTA, *v.* gitte -, guttegom, *v.* *—HARZ, *o.* gomhars, *v.* *—LACK, *o.* gomlak, *o.*

GUMMIREN, *b. w.* gommen, met gom bestrijken. *...WASSER, *o.* gomwater, *o.*

GUNDELKRAUT, *o.* (76) wilde tijm, *v.* citroenkruid, *o.* *...REBE, *v.* (76) aardveil, hondsdraf, *o.*

GUNDERMANN, *m.* (76) eereprijs, *m.* bastaard-manderkruid, *o.*

GÜNSEL, *m.* (76) beerenoor, *o.*

GUNST, *v.* gunst, welwillendheid, genegenheid, *v.*; *in —en stehen*, in gunst-, op een' goeden voet staan; *mit — zu reden*, met permissie, voor uw' eerbied gesproken. *—BEZEIGUNG, *v.* gunstbewijs, *o.* vriendschapsbetuiging, *v.*

GÜNSTIG, *b. n.* en *bijw.* gunstig, genegen, toegenegen, welwillend, genadig, gunstiglijk, met genegenheid; *einem — sein*, iemand gunst bewijzen, welwillend zijn jegens iemand.

GÜNSTLING, *m.* gunsteling, *m.* begunstigde, *m.* en *v.*

GURGEL, *v.* gorgel, strot, *m.* keel, *v.*; *fig.* (§) *sein Vermögen durch die — jagen*, zijn vermogen (in eten en drinken) verteren, zwelgen. *—ADER, *v.* (106) strot -, keelader, *v.* *—BEIN, *o.* (106) keelknobbel, adamsappel, *m.* *—SCHNITT, *m.* (48) keelsnede, operatie aan de luchtpijp, *v.* *—WASSER, *o.* gorgeldrank, *m.* *—N (SICH), *w. w.* gorgelen, zich den gorgel spoelen.

GURKE, *v.* komkommer, *m.* agurkje, *o.*; *kleine — zum Einlegen*, ingelegd agurkje; *fig.* (§) *sich eine — heraus nehmen*, te veel vrijheid nemen.

GURKENBEET, *o.* perk -, stuk land met komkommers bezet, *o.* *...HOBEL, *v.* komkommerschaaf, *v.* *...KERN, *m.* komkommerpit, *v.* *...MALER, *m.* *fig.* kladschilder, *m.* *...SALAT, *m.* komkommersalade, *v.*

GURRE, *v.* knol, *m.* slecht -, oud paard, *o.* *—N, *o. w.* rommelen (als van den buik).

GURT, *m.* gordel, singel, *m.* *—BETT, *o.* hard bed, touwbed, *o.*

GÜRTEL, *m.* gordel, *m.* *—SCHLOSS, *o.* gordelslot, *o.* - haak, *m.* *—SCHNALLE, *v.* gordelgesp, *v.* *—THIER, *o.* (103) armadildier, *o.*

GÜRTEN, *b. w.* om-, aangorden; met singels omslaan; den buikriem omgespen (aan paarden). *...LER, *m.* gordelmaker; haakjesmaker, *m.*

GURTRIEMEN, *m.* buikriem, *m.* *...WERK, *o.* grondstuk (eener zuil), *o.*

GUSS, *m.* in-, over-, afgieting, *v.* *—BLEI, *—EISEN, *o.* lood, gegoten ijzer, *o.* *—MESSING, *o.* gegoten koper, brons, *o.* *—MUTTER, *v.* vorm, gietvorm, *m.* *—REGEN, *m.* stortregen, *m.* *—STAHL, *m.* gegoten staal, *o.* *—STEIN, *m.* gootsteen, slijpsteen, *m.* *—WAARE, *v.* *—WERK, *o.* gegoten werk, gegoten ijzer- of koperwerk, *o.* *—WACHS, *o.* kunstwas, *o.* *—WEISE, *bijw.* bij vlagen, bij stortregens.

GUT, *b. n.* en *bijw.* goed; wel; mooi, fraai, schoon; *etwas auf eine —e (mit einer guten) Art thun*, iets gaarne-, welwillend doen; *sich einen —en Tag machen*, goed leven, zich een aangenaam leven verschaffen; *hier ist — sein*, het is hier aangenaam; *einem — sein*, iemand genegen zijn; *für einen, für etwas — sein, sagen*, voor iemand-, voor iets instaan, - borg blijven; *er lässt alles — sein*, hij laat alles toe; *wieder — sein, werden*, weder bedaren, zich tevreden stellen; *es mag für dieses Mal — sein*, voor dezen keer kan het er door; *ich habe noch* 10 *Th. bei ihm —*, bij moet mij nog 10 daalders betalen; *einem etwas — schreiben*, iemand voor iets krediteren; *für — achten, halten*, goed -, oorbaar achten, houden; *zu — halten*, vergeven, door de vingers zien; *— heissen*, goedkeuren, goedvinden; *— aufnehmen*, goed opnemen; (§) *— thun*, zijn' pligt doen, zich goed gedragen; *er hat sein Lebtage kein — gethan*, hij heeft al zijn leven niet gedeugd; *einem etwas — thun*, iemand iets te goed doen, iets laten winnen, - schadeloos stellen; *die Kosten — thun*, de kosten terug betalen; *Sie thun nicht — beisammen*, zij komen niet goed met elkander overeen, zij harmoniëren niet; *sich etwas zu — thun*, zich een goed leven er van nemen; *er thut sich darauf etwas zu —*, hij beroemt er zich op, hij pronkt er mede; *— französisch sein*, een goed Franschman-, franschgezind zijn; *—er Dinge sein*, opgeruimd -, welgemoed zijn; *es ist schon —*, het is al wel, het is genoeg; *lassen Sie es — sein*, laat dat over -, voorbijgaan. *—, *tw.* best, opperbest! fraai!

GUT, *o.* goed, *o.* bezitting, *v.* rijkdom, *m.*; landgoed, *o.*; (46) koopgoederen, - waren, *o. v. mv.*; *das heimgefallene —*, het verbeurde -, toegevallen goed; *unbewegliche Güter*, onroerende goederen. *—ACHTEN, *o.* gevoelen, *o.* meening, *v.*; (46) gevoelen van arbiters, - van deskundigen, *o.* *—ARTIG, *b. n.* goedaardig, goed gezind. —KEIT,

, *v.* goede hoedanigheid, goedaardigheid, welwillendheid, *v.* *—BEFINDEN, *o.* goedkeuring, toestemming, *v.* *—BERATH, *m.* (76) water-weegbree, *v.* *—DENKEND, *b. n.* niet ergdenkend, welgezind. *—DÜNKEN, *o.* goeddunken, *o.*; *Gewalt nach — üben*, eene eigendunkelijke magt uitoefenen; eigenmagtig handelen; *nach Ihren* —, zoo als u goeddunkt.

GUTE, *o.* (het) goede, *o.*; *—s thun*, het goede doen; *einem —s thun*, iemand goeddoen, iemand weldaden bewijzen.

GÜTE, *v.* goedheid, goedaardigheid, zachtaardigheid, welwillendheid, *v.*; *in der* —, *mit* —, met goedheid; *in der* —, in der minne; *der Weg der* —, de minnelijke weg.

GUTEDEL, *m.* (soort van) druif, *v.*

GÜTERBESCHAUER, *m.* bezigtiger, onderzoeker, visiteur, *m.* *...BESTÄTER, *m.* leveraar, leverancier, proviandmeester, *m.*

GUTGEWICHT, *o.* toegift (op het gewigt), *o.*; korting, tarra, *v.*

GUTHABEN, *o.* (33) overschot, *o.* winst, *v.* kredit, *o.* *...HEISSEN, *o.* goedkeuring, *v.* —D, *b. n.* goedkeurend.

GUTHEIT, *v.* goedheid, *v.* zie GÜTE. *...HERZIG, *...MÜTHIG, *b. n.* en *bijw.* goedhartig. —KEIT, *v.* goedhartigheid, goedaardigheid, *v.*

GÜTIG, *b. n.* en *bijw.* goed, goedig, welwillend, gunstig, goedertieren; gunstiglijk, goedig, met goedertierenheid; *sein Sie so* —, heb de goedheid; *erlauben Sie —st*, sta mij toe-, vergun mij goedgunstiglijk. *—KEIT, *v.* goedheid, goedigheid, welwillendheid, *v.*

GÜTLICH, *b. n.* en *bijw.* beminnelijk, vriendelijk; op eene vriendelijke wijze; (§) *sich — thun*, zich te goed doen, goed leven; *jemandem — thun*, iemand goed-, lekker onthalen, -verplegen.

GUTMACHUNG, *v.* vergoeding, *v.*; *fig.* herstel, *o.*

GUTSHERR, *m.* landbezitter, grondeigenaar, *m.* *...THAT, *v.* weldaad, *v.* *...THÄTER, *m.* —INN, *v.* weldoener, *m.* -doenster, *v.* *...THÄTIG, *b. n.* weldadig. —KEIT, *v.* weldadigheid, *v.* *...THUN, *b. w.* goeddoen, weldadig zijn.

GUTWILLIG, *b. n.* en *bijw.* goed-, gewillig; vrijwillig, -lijk. —KEIT, *v.* goed-, gewilligheid, bereidwilligheid, *v.*

GYMNASIAST, *m.* gymnasiast, leerling van het gymnasium, scholier (der lat. school), *m.* *...IUM, *o.* gymnasium, *o.* latijnsche school, *v.* *...TIK *v.* gymnastiek, kunst der ligchaamsoefeningen, *v.* *...TISCH, *b. n.* gymnastisch, ligchaamsoefenend, tot de gymnastiek behoorende.

GYPS, *m.* gips, *o.* pleister, *v.*; *ein Stück — das abfällt*, stuk afgevallen pleisterkalk, *o.* *—ABDRUCK, *m.* pleisterafdruk, *m.* -beeld, *o.* *—ANWURF, *m.* pleisterbekleedsel, *o.* *—ARBEIT, *v.* pleisterwerk, stukadoorswerk, stukadoorsel, *o.* —ER, *—BEREITER, *m.* pleistermaker; pleisteraar, stukadoor, *m.* *—ARTIG, *b. n.* pleisterachtig. *—BILD, *o.* gips-, pleisterbeeld, *o.* *—DECKE, *v.* gestukadoorde zoldering, *v.* -plafond, *o.* *—DRUSE, *v.* gekristalliseerd gips, *o.* *—EN, *b. w.* bepleisteren. *—ERDE, *o.* gips-, pleisteraarde, *v.* *—FASS, *o.* stukadoor-, pleisterbak, *m.* *—FORM, *v.* pleister-, gipsvorm, *m.* *—GEBIRGE, *o.* *—BERG, *m.* gipsberg, *m.* *—KALK, *m.* pleister, *v.* pleisterkalk, *m.* *—KELLE, *—ERKELLE, *v.* pleistertroffel, *v.* *—MALEREI, *v.* fresko-schilderkunst, *v.* -werk, *o.* *—MARMOR, *m.* pleister-, kunst-marmer, stukadoorsel, *o.* *—MEHL, *o.* pleisterpoeder, *o.* droogc pleisterkalk, *m.* *—OFEN, *m.* pleister-oven, *m.* *—SCHAUFEL, *v.* pleister-, kalkschop, *v.* *—SINTER, *m.* gipsachtige leksteen, *m.* *—SPATH, *m.* gipsspaath, *v.* *—STEIN, *m.* gips-, pleistersteen, *m.* —ARTIG, *b. n.* gipssteenachtig.

GYROMANCIE, *v.* waarzeggerij door rondloopen in een' kring, *v.*

H.

H., *o.* H, (de letter); (171) si, (muzieknoot), *v.*

HA! *tw.* ha!

HAAR, *o.* haar, *o.*; *die sämmtlichen Haare des Hauptes*, het hoofdhaar; *die Haare an den Wurzeln der Bäume*, wortelvezels, *v. mv.*; *die Haare mancher Thiere (in Ansehung ihrer Farbe)*, haar (kleur van haar) van sommige dieren; *die Haare der Biber*, beverhaar; *das lange*

— *am Halse eines Pferdes*, manen van een paard, *v. mv.*; *das weiche — einiger Thiere*, uitstekende haren, stekels (van zwijnen enz.; *fig.* (§) *einem in die Haare wollen*, het op iemand gemunt hebben; *er hat Haare lassen müssen*, hij heeft er zijne veêren bij ingeschoten; *an ein —, es fehlte kein —*, weinig scheelde het (of); *es soll dir kein — gekrümmt werden*, geen haar van u zal gekrenkt worden; *er hat Haare auf den Zähnen*, hij heeft haar op de tanden, hij is niet op zijn' mond gevallen; *es ist kein gutes — an ihm*, er is geen goed haar aan hem, hij is een volslagen deugniet; *auf ein —*, op een haartje, stiptelijk, naauwkeurig; *mit Haut und —*, met huid en haar, geheel, volkomen.

Haarabscheren, *o.* het afscheren van het haar, *o.* *...**afterMoos**, *o.* zijde van zekere groote zeemossel afkomende, *v.* *...**angel**, *v.* paardenharen vischsnoer, *o.* *....**aufsatz**, *m.* toertje van valsch haar, *o.* *...**aufwickeln**, *o.* haarkrulling, *v.* het leggen van het haar in papillotten. *...**ball**, *m.* zie **Gemsenkugel**. *...**band**, *o.* haarband, *m.* -lint; gevlochten haar, *o.* *...**beize**, *v.* pleister om het haar te doen uitvallen, *v.* *...**bereiter**, *m.* bereider van paardenhaar, *m.* *...**beutel**, *m.* haarzak, *m.*; *einen — haben*, een' roes aan hebben, te diep in het glaasje hebben gekeken. *...**blume**, *v.* (76) plant van het geslacht der kauwoerden, *v.* *...**bügel**, *m.* (67) kappersijzer, *o.* *...**büschel**, *m.* kuif, lok, *v.*

Haaren, *b. w.* haren, pluizen, het haar plukken, -doen uitvallen; *sich —*, het haar verliezen, verharen, ruijen.

Haarfeder, *v.* dons, *o.* *...**fein**, *...**klein**, *b. n.* en *bijw.* haarfijn, -klein, uitgepluisd, tot in de kleinste bijzonderheid. *...**flechte**, *v.* haarvlecht, *v.* *...**flechter**, *m.* —**inn**, *v.* kapper, haarvlechter, haaropmaker, *m.* -opmaakster, *v.* *...**förmig**, *b. n.* haarvormig. *...**icht**, *b. n.* harig, als een haar. *...**gürtel**, *o.* haren kleed, boetkleed, *o.* *...**handel**, *m.* handel in haar, *m.* *...**händler**, *m.* koopman in haar, *m.* *...**hemd**, *o.* haren kleed (van nonnen, monniken), *o.* *...**ig**, *b. n.* harig, ruig, met haar bezet. *...**kamm**, *m.* kam, haarkam, *m.* *...**komet**, *m.* (157) komeet (staartster) met veel stralen, *v.* *...**kranz**, *m.* het scheren van de kruin; kale kruin (der monniken), *v.* *...**krause**, *v.* krulling, *v.* het krullen. *...**kräusler**, *m.* kapper, haarkruller, paruikmaker, *m.* *...**locke**, *v.* lok, krul, *v.* *...**los**, *b. n.* kaal, zonder haar. *...**mantel**, *m.* zie **Pudermantel**. *...**matratze**, *v.* paardenharen matras, *v.* *...**nadel**, *v.* haarspeld, -naald, *v.* *...**puder**, *o.* haarpoeder, *o.* *...**putz**, *...**schmuck**, *m.* kapsel, hoofdtooisel, *o.* *...**röhrchen**, *o.* haarbuisje, naauw glazen pijpje, *o.* *...**salbe**, *v.* haarzalf, pommade, *v.* *...**scharf**, *b. n.* scherp, zeer scherp —, *bijw.* levendig, op eene levendige wijze; — *beweisen*, op eene overtuigende wijze aantoonen. *...**schere**, *v.* *v.* kappers-, paruikenmakersschaar, *v.* *...**schlächtig**, *b. n.* zie **Herzschlächtig**. *...**schneiden**, *o* het haarsnijden. *...**seil**, *o.* *...**schnur**, *v.* (48) dragt, *v.* seton, *m.* (draad door het vleesch om kwade vochten af te leiden). *...**seite**, *v.* — *des Leders*, harige zijde van het leder, *v.* *...**sieb**, *o.* paardenharen zeef, *v.* *...**sohle**, *v.* paardenharen zool, *v.* *...**spalt**, *m.* haarfijne kloof; (48) zeer fijne beenbreuk, *v.* *...**tour**, *v.* zie **Haaraufsatz**. *...**trommel**, *v.* (67) droogtrommel, *v.* *...**tuch**, *o.* zeefdoek, *m.* stamijn, *o.*; zie **Haarhemd**. *...**wachs**, *o.* geelhaar in het vleesch, *o.*; haarzalf, pommade, *v.* *...**wickel**, *m.* papierrolletje (voor het haar), *o.* papillot, *v.* *...**wuchs**, *m.* groei van het haar, *m.* *...**wulst**, *m.* haarbos, *m.*; opgekruld haar achter aan het hoofd eener vrouw, *o.* *...**winz**, *v.* (76) zekere waterplant, *v.* *...**zängelchen**, *o.* haartangetje, *o.* *...**zeug**, *o.* paardenharen stof, *v.* *...**zirkel**, *m.* haarpasser, *m.* *...**zopf**, *m.* *geflochtener —*, gevlochten haarkuif, *v.*; *steifer —*, haarbos, *m.* tuit, *v.*

Habakuköl, *o.* koriander-olie, *v.*

Habbegierig, *b. n.* zie **Habsüchtig**.

Habe, *v.* have, bezitting, *v.*; — *und Gut*, have en goed.

Haben, *b.* en *hulp ww. (onr.)* hebben; bezitten; houden; *etwas nicht —*, iets ontbreken, aan iets gebrek hebben; — *wollen*, willen, willen hebben; *wieder — wollen*, willen terug hebben, nog eens vragen (om iets); *ich muss Geld —*, ik moet geld hebben; *es ist nicht zu —*, het is niet verkrijgbaar, -niet te bekomen; *es ist überall zu —*, het is overal te verkrijgen; *da hast du es*, ziedaar; *fig.* (§) zie, nu zijt gij in den strik geloopen; *etwas an sich —*, iets bezitten; -in zijne magt hebben; met zich voeren; *etwas von seinem Vater an sich —*, iets (van de gewoonte of hebbelijkheden) van zijn' vader aan zich hebben;

ich habe nichts an dieser Waare, ik heb niets (ik heb geene winst) aan deze waar; *auf sich* —, op zich hebben; *fig.* gewigtig zijn, voornaam -, in aanzien zijn; *bei sich* —, bij zich -, in den zak hebben; *in sich* —, bevatten, in zich hebben; *über sich* —, over zich hebben, ondergeschikt zijn; *unter sich* —, onder zich hebben, bevelen over anderen; *etwas von einem* —, iets (eene tijding) van iemand hebben, (gehoord hebben); *vor sich* —, voor zich hebben, in tegenwoordigheid zijn van; *wen glaubt Ihr vor euch zu* —? wien denkt gij voor te hebben? *das — und sollen*, (46) het kredit en debet.

HABER, *m.* haver, *v.*; *der — auf dem Felde*, te veld staande haver. *—ACKER, *m.* *—FELD, *o.* haverland, -veld, *o.* *—BIER, *o.* haverbier, *o.* *—BROD, *o.* haverbrood, *o.*

HABERECHT, *m.* (§) kibbelaar, vitter, berisper, iemand die altijd regt wil hebben, *m.*

HABERERNTE, *v.* haveroogst, *m.* -inzameling, *v.* *...GRAS, *o.* havergras, *o.* *...GRÜTZE, *v.* havergort, *v.* *...KORN, *v.* haver, *v.* *...MANN, *m.* (103) hooiwagen, langpoot, *m.* herdersspin, *v.* *...MEHL, *o.* havermeel, *o.* *...SACK, *m.* haverzak, *m.* *...SCHLEHE, *...PFLAUME, *v.* vroege-, vroegrijpe pruim, *v.* *...SCHLEIM, *m.* haverroom, *v.* *...SPREU, *v.* haverkaf, *o.* *...STOPPELN, *v. mv.* haverstoppels, *m. mv.* *...STROH, *o.* haverstroo, *o.* *..WURZEL, *m.* (76) witte boksbaard, *m.* *...ZINS, *m.* havertienden, *o. mv.*

HABHAFT, *bijw.* — *werden*, magtig worden, in zijne magt krijgen, vatten, vangen.

HABICHT, *m.* havik, *m.* *—NASE, *v.* haviks-, arendsneus, *m.* *—NEST, *o.* haviksnest, *o.*

HABIT, *m.* zie KLEID, GEWAND.

HABSELIGKEIT, *v.* goederen, *o. mv.* bezittingen, *v. mv.* have en goed.

HABSUCHT, *v.* hebzucht, begeerlijkheid, schraapzucht, *v.* *...SÜCHTIG, *b. n.* hebzuchtig, begeerlijk, schraapzuchtig.

HACHE, *m.* (§) lompe vlegel, boer, *m.*

HACKBANK, *v.* hakbank, *v.* *...BEIL, *v.* hakbijl, *v.* hakmes, *o.* *...BLOCK, *...KLOTZ, *...STOCK, *m.* hakblok, kuipersblok, *o.* *...BORD, *...BRET, *o.* (203) spiegelboog, *m.* *...BRET, *o.* hakbord, *o.* -plank, *v.*; (171) hakkebord, *o.*

HACKE, *v.* hak, *m.* houweel, *o.*; (196) bebouwing, *v.*; *fig.* (§) hak, hiel (van den voet), *m.* *—N, *b. n.* hakken, omhakken, met het houweel werken, omspitten; hakken (vleesch), kloven (hout); *mit dem Schnabel auf etwas* —, met den snavel iets oppikken (van vogels).

HÄCKERLING, HÄCKSEL, *m.* gehakt stroo, *o.* *—BANK, *v.* bank om stroo te hakken, *v.* *—SSCHNEIDER, *m.* stroohakker, *m.*

HACKMESSER, *o.* hakmes, *o.*

HACKSCH, *m.* geltvarken, (mannetje van eene zog); *fig.* (§) zwijn, *o.* smerig -, morsig mensch, *m.* *—EN, *o. w.* vuile taal spreken. *—EREI, *v.* vuile -, zedelooze taal, *v.*

HADER, *m.* lomp, vodde, *v.* vaat-, wischdoek; twist, *m.* geschil, krakeel, *o.* *—ER, *m.* twister, krakeeler, kijver, *m.* *—HAFT, *b. n.* zie ZÄNKISCH. *—LUMPEN, *m. mv.* lompen, vodden, *v. mv.* *—MANN, *—SAMMLER, *m.* lompenzoeker, -lezer, voddekrabber, *m.* *—N, *o. w.* twisten, krakeelen. *—SÜCHTIG, *b. n.* zie ZÄNKISCH.

HAFEN, *m.* pot, *m.*; zeehaven, haven, *v.* *—ANKER, *m.* (203) boeganker, *o.* *—GELD, *o.* haven-, ankergeld, *o.* *—MEISTER, *m.* havenmeester, *m.*

HAFER, *m.* zie HABER.

HAFEREI, *v.* (203) averij, zeeschade, *v.*

HAFNER, *m.* zie TÖPFER.

HAFT, *v.* arrest, *o.* gevangenzetting, *v.* het vatten, vangen, gevangen nemen, prijsmaken, *o.*; *einem zur — bringen*, iemand naar de gevangenis brengen. *—, haak, sluithaak, *m.* slot, *o.* *—, *o.* (103) haft, *o.* dagvlieg, *v.*

HAFTEN, *o. w.* blijven, vastblijven, -houden, gehecht blijven, kleven, hechten; *an etwas* —, aan iets gehecht zijn; *für etwas* —, voor iets instaan, -verantwoordelijk zijn; *es — Schulden auf diesem Gute*, dit goed is met schulden belast; *es haftet nichts bei ihm*, wat men hem ook zegge, niets baat.

HAG, *m.* heg, hegge, omheining, *v.* bosch, *o.* *—APFEL, *m.* haagappel, *m.* *—APFELBAUM, *m.* haagappelboom, *m.*

HÄGEBEREITER, HÄGEREITER, *m.* houtwachter, boschwachter, koddebeijer, *m.*

HAGEBUCHE, *v.* hagebeuk, (boom) *m.* *—N, *b. n.* van een' hagebeuk van hagebeuken hout; (§) lomp, ruw, onbeschaafd. *...BUTTE, *v.* egelantierbezie, *v.* *...BUTTENSTRAUCH, *m.* egelantier, *m.* *...DORN, *m.* witte hagedoorn, *m.*

Hägeholz, *o.* **Hägewald**, *m.* bosch waarin verboden is te jagen, *o.*
Hageiche, *v.* zie **Steineiche** en **Esche.**
Hagel, *m.* hagel; hagel, *m.* schroot, *o.*; (§). hanetred (in het ei), *m.* *—**gans**, *v.* wilde gans, *v.* *—**geschwulst**, *o.* hagelvormig gezwel, *o.* *—**korn**, *o.* hagelsteen, *m.*
Hageln, *onp. w.* hagelen; *es hagelt*, het hagelt, er valt hagel.
Hagelschaden, *...**schlag**, *m.* hagelslag, *m.* schade door den hagel aangerigt, *v.* *...**schrot**, *m.* hagel om eenden te schieten, *m.* *...**wetter**, *o.* hagelbui, *v.*
Hägen, *b. w.* met eene hegge omringen, -voorzien; bewaren, onderhouden, voeden; *dieser Wald, diese Wiese wird gehägt*, in dit woud-, op dit land is de jagt verboden; *fig. einen bei sich* —, iemand bij zich ontvangen, iemand eene schuilplaats verleenen; *Freundschaft gegen einen* —, iemand vriendschap toedragen; *Feindschaft* —, haat toedragen; *einen Hass* —, eenen haat voeden; *einen Zweifel, eine Meinung* —, twijfel voeden, eene meening opperen.
Hager, *b. n.* mager, dun, schraal, rank, droog, uitgeteerd. *—**keit**, *v.* magerheid, dunheid, schraalheid, *v.*
Hägereiter, *m.* zie **Hägebereiter.**
Hagerose, *v.* wilde roos, *v.* *...**stolz**, *m.* bejaard jongman, oude vrijer, *m.*
Hägewasser, *o.* water waarin het verboden is te visschen, *o.* *...**wisch**, *m.* teeken van verboden jagt of visscherij, *o.* *...**zeit**, *v.* tijd waarin het verboden is te jagen of te visschen, *m.*
Häher, *m.* meerkol, ekster, *v.*
Hahn, *m.* haan; haan (van een geweer), *m.*; kraan, *v.* fontein, *o.*; houten kraan (in een vat), *v.*; sleutel (eener fontein), *m.*; *fig.* (§) — *im Korbe sein*, de beste haan uit den korf zijn; (ook) alles vermogen, veel invloed uitoefenen; *es wird kein — darnach krähen*, er zal geen haan naar kraaijen.
Hähnchen, *o.* haantje; kraantje, *o.*
Hahnbutte, *v.* zie **Hagebutte.**
Hahnenbalken, *m.* (168) dwarshaanbalk, *m.* *...**fuss**, *m.* (76) ranonkel, *v.*; *der gelbe* —, hanenvoet, *m.* boterbloem, *v.*; *Hahnenfüsse*, *m. mv.* (203) parten, *o. mv.* strengen, *v. mv.* pooten, *m. mv.*
Hahnengefecht, *o.* *...**kampf**, *m.* hanengevecht, *o.* -kamp, *m.* *...**geschrei**, *v.* hanengekraai, *o.* *...**kamm**, *m.* hanekam, *m.* *...**sporn**, *m.* hanespoor, *v.* *...**stein**, *m.* hanensteen, *m.* *...**tritt**, *m.* hanetred (in het ei), *m.*; het treden, dekken (van hanen), *o.*
Hahnrei, *m.* hoorndrager, *m.* *...**schaft**, *v.* het hoorndragen.
Hai, **Haifisch**, *m.* haai, *m.* *—**roche**, *m.* soort van rog, *m.*
Hain, *m.* bosch, boschje, kreupelbosch, *o.*
Häkchen, *o.* haak, *m.* haakje, *o.*
Häkelig, *b. n.* en *bijw.* met haken, van haken voorzien; *fig.* netelig, moeijelijk, ingewikkeld.
Häkeln, *b. w.* haken, met kleine haken opnemen, -aanvatten, vangen, krabben.
Haken, *m.* haak, *m.*; *fig. das Ding hat einen* —, daar schuilt iets achter. *—, *b. w.* haken, aanhaken, met een' haak naar zich toetrekken of halen. *—, *o. w.* aan iets haken, vastgehaakt zijn. *—**band**, *m.* (141) hengsel, scharnier, *o.* *—**blatt**, *—**blech**, *o.* (141) plaat waaraan de kram van een hangslot vast zit, *v.* *—**bolzen**, *m.* pen-, wig met eene haak, *v.* *—**büchse**, *v.* bus, (schietgeweer), *v.* *—**lachs**, *m.* mannetje van den zalm, *o.* *—**nagel**, *m.* haakspijker, spijker met een' haak, *m.* *—**pflug**, *m.* haak, *m.* *—**schlüssel**, *m.* slotopsteker, *m.* *—**zahn**, *m.* tand (van een vijfjarig paard), *m.*
Hakse, *v.* knieschijf, *v.* knieboog, *m.*
Halb, *b. n.* en *bijw.* half, ten halve, voor de helft; *ein und eine halbe Elle*, anderhalve el; *ein —es Jahr*, een half jaar, semester, zes maanden; *auf dem halben Wege*, tot op de helft van den weg, halverwege; *bis auf den —en Wege*, tot op halfweg; *der halbe Mai*, de helft van Mei; — *drei*, half drie, $2^1/_2$ uur; *hat es — geschlagen?* is het halve uur geslagen? — *Wasser*, — *Wein*, half water, half wijn, half en half; —*leer*, tot op de helft ledig, halfledig; — *erhaben*, halfverheven (beeldwerk); — *erhabene Arbeit*, basrelief, *o.*; *ich kenne es nur* —, ik ken het slechts ten halve; — *und* —, half en half, ieder eene gelijke helft; *fig.* zoo wat, tamelijk.
Halbabendbrod, *o.* namiddagontbijt, *o.* *...**ärmel**, *m.* halve-, korte mouw, *v.* *...**atlass**, *m.* half satijn, *o.* *...**bier**, *o.* dun bier, *o.* *...**bruder**, *m.* halve broeder, stiefbroeder, *m.* *...**bürtig**, *b. n.* (119) niet van denzelfden vader en dezelfde moeder geboren.
Halben, **Halber**, half, halve, (in zamenstellingen, b.v. *meinethalben*, mijnenthalve enz.); *der Freundschaft halben*, uit vriendschap; *Scheines hal-*

ber, voor den uiterlijken schijn.

HALBERHABEN, *b. n.* zie op HALB.

HALBFENSTER, *o.* venster dat door of langs twee verdiepingen gaat, *o.* *...GALEERE, *v.* soort van kleine galei, *v.* *...GESCHOSS, *o.* (18) hangkamer, *v.* opkamertje, optrekje, *o.* *...GESCHWISTER, *o. mv.* halve broeders en zusters, *m. v. mv.* *...GOTT, *m.* (43) halfgod, *m.* *...HEMD, *o.* halfhemd, *o.* *...INSEL, *v.* schiereiland, *o.*

HALBIREN, *b. w.* halveren, in tweeën verdeelen.

HALBJÄHRIG, *b. n.* en *bijw.* halfjarig, zesmaandelijksch, -lijks. *...KANINCHEN, *o.* bastaardkonijn, *o.* *...KAPAUN, *m.* halfkapoen, *o.* *...KARTHAUNE, *v.* (5) vierentwintig-ponder, *m.* *...KOST, *v.* halve kost, *m.* *...KUGEL, *v.* halfrond, *o.* *...MENSCH, *m.* half mensch, *m.* *...MESSER, *m.* halve kring, -cirkel, *m.* halve middellijn, *v.* -straal, *m.* *...METALL, *o.* half metaal, *o.* *...PART, *m.* *...SCHEID, *v.* (§) helft, *v.* *...PFEILER, *m.* (18) steunpilaar, *m.* *...RUND, *b. n.* halfrond, half cirkelvormig. *...SCHATTEN, *m.* (136 en 157) halve schaduw, *v.* *...SCHÜRIG, *b. n.* van de tweede schering; *fig.* (§) middelmatig, tamelijk, oppervlakkig. *...SCHWESTER, *v.* halve zuster, stiefzuster, *v.* *...SEIDEN, *b. n.* half zijden. *...SPARREN, *m.* (168) karbeel, *v.* dwarsbalk, staande-, uitstekende balk, *m.* *...STIEFEL, *m.* halve laars, rijglaars, *v.* vrouwenlaarsje, *o.* *...STRUMPF, *m.* sok, onderkous, *v.* *...THEILIG, *b. n.* (198) half. *...TRAUER, *v.* halve-, ligte rouw, *m.* *...TUCH, *o.* half laken, *o.* *...VERDECK, *o.* (203) halfdek, *o.* *...VERS, *m.* (25) half vers, *o.* hemistiche, *v.* *...VETTER, *m.* (§) verre bloedverwant, *m.* *...WÜCHSIG, *b. n.* in de helft van den groei, -van den wasdom. *...ZEUG, *m.* (111) lompen, vodden, *v. mv.* pap, *v.* deeg (van mindere hoedanigheid), *o.* *...ZIMMER, *o.* insteekkamertje, *o.* *...ZIRKEL, halve cirkel, *m.* *...ZIRKELFÖRMIG, *b. n.* half cirkelvormig.

HALDE, *v.* (9) hoop, stapel, *m.* heuveltje, *o.* helling, *v.*

HÄLFTE, *v.* helft, *v.* half gedeelte, *o.*; *zur* —, voor de helft; *mit einem zur — gehen*, met iemand (in iets) voor de helft deelen; *um die — theurer*, de helft duurder.

HALFTER, *v.* halster, *m.* *—BINDE, *v.* halsterband, *m.* *—GELD, *v.* halstergeld, *o.* *—KETTE, *v.* halsterketting, *m.* *—LEINE, *v.* *—RIEMEN, *m.* halstertouw, *o.* -riem, *m.* *—N, *b. w.* (een paard) den halster aandoen. *—RING, *m.* halsterring, *m.*; *die Halfterringe an Koppelpferden*, ringen van touw waaraan de stokken van zamengekoppelde paarden hangen.

HALL, *m.* galm, klank, *m.* geluid, *o.* zie SCHALL.

HALLE, *v.* hal, *v.* zuilengang, *m.* -rij, *v.*; portaal, voorportaal (van eene kerk enz.), *o.*

HALLELUJA! *tw.* halleluja! looft den Heere!

HALLEN, *o. w.* klinken, galmen, weêrgalmen, schallen.

HALLJAHR, *o.* (49) jubeljaar, *o.*

HALLOR, *m.* zoutzieder, *m.*

HALM, *m.* halm, *m.* pijp, tuit, *v.*

HÄLMCHEN, *o.* spruitje, steeltje, gras-, stroohalmpje, *o.*

HALS, *m.* hals, nek, *m.* keel, *v.*; (wijders) hals (in alle beteekenissen); kraag (van een hemd), *m.*; *einen bösen — haben*, eene zeere keel-, pijn in den hals of nek hebben; *sie hat einen weissen —*, zij heeft een' blanken hals; *es ist mir eine Gräte im Halse stecken geblieben*, eene graat is mij in de keel blijven steken; *einen langen — machen*, den hals uitrekken; *aus dem —e riechen*, een' stinkenden adem hebben; *fig.* (§) *es wird den — nicht kosten*, het zal den hals niet kosten, het leven is er niet meê gemoeid; *sich etwas auf den — laden*, zich iets op den hals laden, -halen; *etwas am (auf den) Halse haben*, met iets belast zijn, iets aan den hals hebben, met tegenzin iets moeten verrigten; *einem über dem — kommen*, iemand onverwachts overvallen; *sich einen (od. etwas) vom —e schaffen*, zich iemand (of iets) van den hals schuiven, zich er van ontdoen; *einem auf (über) den Halse liegen*, iemand op den hals liggen, iemand lastig vallen, -hinderlijk zijn; *bis an dem — in Schulden stecken*, tot over de ooren in schulden steken; *bis an den — studirt haben*, door en door geleerd zijn; *über — und Kopf*, hals over kop, in grooten haast, in groote verwarring.

HALSADER, *v.* (106) keelader, *v.* *...BAND, *o.* halsband, *m.* *...BINDE, *v.* das, *v.* halsdoek, *m.* kravat, kol, *v.* *...BRÄUNE, *v.* (34) keelontsteking, *v.* zie BRÄUNE. *...BRECHE, *v.* gevaarlijke-, moeijelijke-, steile trap, *m.* *...BRECHEND, *b. n.* gevaarlijk, om den hals te breken. *...BUND, *m.* halskraag aan een hemd, *m.* *...DRÜSE, *v.* halsklier, *v.* *...EISEN, *v.* ijzeren

halsbeugel (aan den schandpaal), *m.* *...GEHÄNGE, *...GEHENK, *o.* halssieraad, *o.* *...GERICHT, *o.* halsgeregt, lijfstraffelijk regt, *o.*; *die peinliche Halsgerichtsordnung*, krimineel wetboek, wetboek van kriminele strafvordering, *o.* *...GESCHWULST, *o.* gezwel aan den hals, keelgezwel, *o.* *...GESCHWÜR, *o.* zweer aan den hals, keelzweer, *v.* *...GRÜBCHEN, *o.* kuiltje in den nek, *o.* *...HAAR, *o.* manen (van een paard, van een' leeuw), *v. mv.* zie MÄHNE. *...KAPPE, *v.* monnikskap, *v.*; — *der Pferde*, zie HALSHAAR. *...KETTE, *v.* halsketen, *v.*; — *eines Maulesels*, halsketting aan het tuig van een' muilezel, *m.* *...KRAGEN, *m.* halskraag, strook, halsboord; bef, *m.* *...KRANKHEIT, *v.* keelziekte, *v.*; zie ook HALSBRÄUNE. *...KRAUSE, *v.* geplooide halskraag, *m.* das, *v.* *...KRAUT, *o.* *...WURZ, *v.* (76) klokbloem, *v.* *...LANZETTE, *v.* (48) heelmeesters werktuig om in de keel te steken, *o.* *...MUSKEL, *m.* (106) halsspier, *v.* *...NERVEN, *v. mv.* (106) halszenuwen, *v. mv.* *...PULSADER, *v.* (106) groote slagader die het bloed naar de hersenen leidt, *v.* *...SACHE, *v.* halszaak, kapitale misdaad, *v.* *...SCHLEIFE, *v.* (106) keelknobbel, *m.* strottenhoofd, *o.* *...SCHMUCK, *m.* *...SCHNUR, *v.* halsketting, *m.* -snoer, -sieraad, *o.*

HALSSTARRIG, *b. n.* en *bijw.* halsstarrig, koppig, stijfhoofdig, hardnekkig, verstokt, eigenzinnig; halsstarrig-, eigenzinniglijk; — *machen*, koppig maken. *—KEIT, *v.* halsstarrigheid, koppigheid, verstoktheid, eigenzinnigheid, *v.*

HALSSTÜCK, *o.* halsstuk (in alle beteekenissen), *o.* *...TUCH, *o.* halsdoek, omslagdoek; kraag, *m.*; *ein dreispitziges* —, een omknoopdoekje; *das* — *der Mannspersonen*, das, kol, *v.* *...WEH, *v.* keelpijn, *v.* *...WIRBELBEINE, *o. mv.* (106) halswervelbeenderen, *o. mv.*

HALT, *m.* vastheid, stevigheid; terughouding, *v.*; steun, *m.* steunsel, *o.*; — *machen*, halte maken, -houden. *—! *tw.* halt! sta! houd op! niet verder! *—BAR, *b. n.* houdbaar; *eine Farbe* — *machen*, eene kleur (verf) duurzaam maken. *—BARKEIT, *v.* houdbaarheid (van eene stad, vesting), sterkte (eener plaats); vastheid, duurzaamheid (eener kleur), *v.*

HALTEN, *b. w.* (*onr.*) houden, vasthouden, behouden; terughouden; inhouden; aanhouden, handhaven, staande houden, bewaren, onderhouden; in acht nemen, doen nakomen, naleven, voeden; *in der Hand*, *bei der Hand*, *mit der Hand* —, in-, bij-, met de hand houden, vasthouden; *den Kopf gerade* —, het hoofd regt op houden (dragen); *sein Zimmer reinlich* —, zijne kamer zindelijk houden; *er kann sein Wasser nicht* —, hij kan zijn water niet houden; *Schule*, *Sitzung* —, school-, zitting houden; *Hochzeit* —, bruiloft houden, -vieren; *Gottesdienst* —, de dienst verrigten, godsdienstoefening houden; *Ostern*, *Fasten* —, paschen vieren, de vasten houden; *sein Wort, sein Versprechen* —, zijn woord-, zijne belofte houden, nakomen, vervullen; *das Gesetz* —, de wet naleven; *offene Tafel* —, open tafel-, restauratie houden; *Gesinde*, *Vieh* —, dienstboden-, vee houden; *Kutsch und Pferde* —, koets en paarden-, rijtuig-, equipage houden; *seine Kleider gut* —, zijne kleederen goed bewaren, -in acht nemen, er zorg voor dragen; *seine Bedienten gut* —, zijne bedienden goed behandelen; (171) *auf einer Note* —, eene noot aanhouden; *dafür halten*, (het) er voor houden, schatten, achten; gelooven, meenen, denken, van gevoelen zijn; *für etwas* —, houden, (het) er voor nemen; *ich halte ihn fur einen ehrlichen Mann*, ik houd hem voor een' eerlijk man; *wofür halten Sie mich?* waarvoor houdt gij mij? waarvoor ziet gij mij aan? *etwas verschwiegen* —, iets geheim houden, het geheim over iets bewaren; *etwas hoch* —, iets hoogschatten; *viel auf einen (od. etwas)* —, veel van iemand (of iets) houden, er veel werk van maken, er veel mede op hebben; *wie hoch* — *Sie dieses Tuch?* hoe hoog schat gij dit laken? *gehalten werden*, gehouden worden; *für etwas gehalten werden*, voor iets gehouden worden, -doorgaan. *—, *o. w.* (*onr.*) houden, inhouden, bestaan uit; ophouden, stilhouden; duren, van duur zijn; *das hält zu fest*, dit houdt te zeer vast; *das Wetter wird nicht* —, het weder zal niet houden, -zal niet bestendig of niet van duur zijn; *fig. Stand* —, stand houden; (ook) op zijn stuk blijven; *es hält hart, (schwer)*, het is moeijelijk, het gaat bezwaarlijk; *eines Partei* —, tot iemands partij behooren, het met iemand houden; *die Hand über etwas* —, de hand over iets houden, iets beschermen; — *Sie es wie Sie wollen*, doe (handel) zoo als het u goeddunkt, -zoo als gij wilt; *an sich* —, naar zich toe trekken, -halen; *fig.* zich bedwingen, zich zelven meester zijn; *dieser Krug hält ein Mass*, in deze kruik gaat ééne maat; *eine Elle hält..*, eene el houdt of is

(tien palm, b. v.); *sich* —, zich houden; *fig.* goed blijven, niet bederven; op zijne hoede zijn; weêrstand bieden, te keer gaan; zich bedwingen, (zijne driften) beteugelen; *sich an etwas* —, zich aan iets houden, - hechten, aan iets vasthouden, (aan vormen, gebruiken enz.); *sich gerade, aufrecht* —, zich regt op, zich overeind houden, overeind staan; *sich zu einem* —, zich aan iemand houden, zich met iemand verhouden; *sich für verloren* —, zich verloren achten; *dieses Obst hält sich nicht*, deze vruchten zijn niet goed te bewaren; *dieser Kranke hält sich nicht*, deze zieke neemt zich niet (neemt geenen behoorlijken leefregel) in acht; *die Festung konnte sich nicht länger* —, de vesting kon zich niet langer houden, - was niet langer te houden; *sich wohl* —, zich wel gedragen, zich onderscheiden, zich dapper verdedigen, - te weer stellen; *sich an sein Wort* —, zich aan zijn woord houden; *sich wegen einer Sache an einem* —, zich wegens eene zaak (omstandigheid) aan iemand houden.

HALTER, *m.* houder, vasthouder, houvast, *m.*; nijptang, *v.*; *fig.* herder, veehoeder, *m.*

HÄLTER, *m.* behouder, *m.*; zie FISCHHÄLTER, WASSERHÄLTER.

HALTIG, *b. n.* bevattende, inhoudende.

HALTNAGEL, *m.* ijzeren bout, houvast, *m.*; zie ook SCHLUSSNAGEL. *...SEIL, *...TAU, *o.* touw om iets vast te houden, *o.*; (203) ophouder, *m.*

HALTUNG, *v.* houding, *v.*; steun, *m.* steunsel, *o.*; (136) licht en schaduw, licht en bruin, *o.*

HALUNKE, *m.* (§) schelm, deugniet, *m.*

HAMBUTTE, *v.* zie HAGEBUTTE.

HAMEN, *m.* werpnet, *o.*

HÄMFLICH, *b. n.* (§) groot, dik, lomp, ruw.

HÄMISCH, *b. n.* en *bijw.* kwaad-, boosaardig, snood, slecht, arglistig; snoodelijk; op eene arglistige wijze, met arglist.

HAMMEL, *m.* hamel, *m.* schaap, *o.* *—BRATEN, *m.* (74) schaapskotelet, *v.* *—BRUST, *v.* schapen-, lamsborst, *v.* *—BUG, *m.* (168) bijl met een breed blad, *v.* *—FELL, *o.* schaapsvel, *o.* *—KEULE, *v.* *—SCHLÄGEL, *m.* schapenbout, *m.* *—LAMM, *o.* *—JÄHRLING, *m.* gelubd-, gesneden lam, *o.*

HAMMELN, *o. w.* een schaap lubben.

HAMMER, *m.* hamer, klopper; (111) groote hamer, stamper, *m.* *—, *—WERK, *o.* smidse, *v.* *—AXT, *v.* hamerbijl, *v.* *—BAHN, *v.* platte van den hamer, *o.* *—BEIL, *o.* bijlhamer, *m.*; — *der Kalfaterer*, breeuwhamer, *m.* patras, *v.* breeuw-, klamaai-ijzer, *o.*

HÄMMERCHEN, *o.* hamertje, kloppertje, *o.*

HAMMERFISCH, *m.* (103) soort van zeehond; soort van brasem, hamervisch, *m.* *...HERR, *m.* eigenaar eener smederij, *m.* *...HÜTTE, *v.* zie HAMMERWERK. *...MEISTER, *m.* baas-, meester-, opzigter in eene smederij, *m.* *...MÜHLE, *v.* smidse, *v.*; hamer, *m.*

HÄMMERN, *b. w.* hameren, met den hamer in-, vastslaan, kloppen, pletten; *was sich — lässt*, hamerbaar.

HAMMERSCHLAG, *m.* hamerslag, *m.*; ijzerschuim, *o.* *...SCHMIED, *m.* smid, *m.* *...WERK, *o.* smederij, smidse, smids-werkplaats, *v.* *...ZEICHEN, *o.* (56) teeken op de boomen, *o.*

HÄMMLING, *m.* gesnedene, *m.*

HAMSTER, *m.* veldrot, aardmuis, *v.*

HANBUTTE, *v.* zie HAGEBUTTE.

HAND, *v.* hand, *v.*; *fig.* schrift, *o.* hand, *v.*; *die flache* —, de palm-, het platte van de hand; *die hohle* —, het holle van de hand; *die verkehrte* —, de omgekeerde hand, de rug van de hand; *die geballte* —, de geslotene hand, vuist; *eine* — *voll*, eene handvol; *die rechte, die linke* —, de regter-, de linkerhand; *von* — *zu* —, van hand tot hand; *aus einer* — *in die andere*, van (uit) de eene hand in de andere; *fig. er hat (schreibt) eine schöne* —, hij heeft (schrijft) eene fraaije hand; *er hat eine schwere* —, zijne hand is zwaar; *an der* —, *bei der* —, *zur* — *haben*, bij de hand-, voor de hand hebben, *an der*, *bei der*, *zur* — *sein*, bij de hand-, voor de hand zijn; bij de hand-, in staat zijn (tot); *es ist mir nicht zur* —, het is niet naar mijne hand; *zur* — *legen*, bij de hand, in iemands nabijheid leggen; *einem an die* — *geben*, iemand (middelen, raad) aan de hand geven, helpen, ondersteunen; *unter die Hände geben*, in bewaring geven, te hand stellen, onder berusting geven; *von der* — *gehen*, van de hand -, gemakkelijk gaan, zonder moeite-, vlug geschieden; *das geht ihm recht von der* —, dit gaat hem goed van de hand, hij werkt regt vlug; *freie, gebundene Hände haben*, de handen vrij-, de handen gebonden hebben; *in guten Händen, in gute Hände*, in goede handen, in goede bewaring, goed vertrouwd; *von sicherer (guter)* —, van goederhand, uit eene zekere bron; *aus der ersten* —, uit de eerste hand, onmiddellijk; *aus den Händen*

lassen, laten ontsnappen; *aus den Händen geben*, uit handen geven; *auf seine eigene* —, geheel alleen, op zijn eigen houtje, zonder iemand te begroeten; *die* — *mit im Spiele haben*, de hand in het spel hebben, in (iets) betrokken zijn, aan (iets) deel hebben; *nach der* —, naderhand, daarna, later; te laat; *nach der* — *kaufen*, op handslag koopen; *vor der* —, tegenwoordig, nu, op staanden voet, oogenblikkelijk; *etwas vor die* — *nehmen*, iets aanvangen, - beginnen, - bij de hand nemen; *wieder vor die* — *nehmen*, hervatten; *unter die* —, onder de hand; *wie man eine* — *umwendet*, (zoo snel) als het omdraaijen der hand; *eine* — *wäscht die andere*, de eene hand wascht de andere; de eene dienst is de andere waard; *die* — *bieten*, de hand bieden, bijstaan.

HANDAMBOSS, *m.* klein aanbeeld, *o.* *...**ANLEGUNG**, *v.* beslag, arrest, *o.*; het aan den arbeid gaan. *...**ARBEIT**, *v.* handenarbeid, *m.* werk der handen, *o.* *...**ARBEITER**, *m.* handwerksman, *m.* *...**BECKEN**, *o.* handewaschkom, *v.* bekken, *o.* *...**BEIL**, *o.* kleine bijl, handbijl, *v.* *...**BIBEL**, *v.* zak-, handbijbel, *m.* *...**BLÄTTER**, *o. mv.* lubben, lobben, *v. mv.* *...**BLECH**, *o.* vingerhoed (der zeilmakers), *m.* *...**BOHRER**, *m.* handboor, *v.* *...**BREIT**, *b. n.* en *bijw.* eene hand breed. *...**BREITE**, *v.* handbreedte, breedte der hand, *v.* *...**BRET**, *o.* (161) draagkalkbak, *m.* *...**BRIEFCHEN**, *o.* briefje van iemands eigene hand, biljet, *o.* *...**BUCH**, *o.* handboek, *o.* wegwijzer, *m.*

HÄNDCHEN, *o.* handje, *o.* kinderhand, *v.*

HANDDECKE, *v.* paardendek, - dekkleed, *o.*

HANDDIENST, *m.* *...**FROHNE**, *v.* persoonlijk verpligte dienst, *v.* *...**DRUCK**, *m.* handdruk, *m.* *...**EISEN**, *...**FESSELN**, *o. v. mv.* handboeijen, *v. mv.*

HÄNDERKLATSCHEN, *o.* het klappen in de handen; handjeplak, *o.*

HANDEL, *m.* handel, koophandel, *m.*; nering, affaire, zaak, *v.*; koop, *m.*; — *treiben*, handel drijven, - voeren; *der* — *liegt*, de handel kwijnt, - is in verval; *zum* — *gehörig*, tot den handel behoorende, den handel betreffende, handels...

HÄNDEL, *m. mv.* twist, *m.* geschil, *o.* oneenigheid, *v.*; — *suchen*, twist zoeken; *sich* — *machen*, zich onaangenaamheden op den hals halen.

HANDELN, *o. w.* handelen, doen, werken; behandelen; handelen, handel -, koophandel drijven, handelsman zijn; onderhandelen, negotiëren; *von etwas* —, over iets handelen; *mit Seide, Woll* —, in zijde handelen, handel in wol drijven; *nach der Levante* —, op de Levant handelen; *um etwas* —, over iets onderhandelen; *mit sich* — *lassen*, handelbaar zijn, gedwee zijn, toegeven.

HANDELSBRAUCH, *m.* handelsgebruik, *o.* usantie in den handel, *v.* *...**BRIEF**, *m.* zie **HANDLUNGSBRIEF**. *...**BUCH**, *o.* handels-, koopmansboek, *o.*

HANDELSCHAFT, *v.* koophandel, handel, *m.* koopmanschap, *v.*

HANDELSDIENER, *m.* klerk, kantoorbediende (op een koopmanskantoor), handelsbediende, *m.* *...**FLOTTE**, *v.* koopvaardijvloot, *v.* *...**FRAU**, *v.* handels-, koopvrouw, *v.* *...**GEIST**, *m.* handels-, koopmansgeest, *m.* *...**GENOSS**, *...**GESELLSCHAFTER**, *m.* kompagnon, deelgenoot in eene affaire, vennoot, medeteekenaar eener firma, deelhebber, *m.* *...**GERICHT**, *o.* regtbank van koophandel, *v.* *...**GESELLSCHAFT**, *v.* kompagnieschap, vennootschap, handelsvereeniging, handelmaatschappij, associatie, *v.* *...**GESETZ**, *o.* handelswet, *v.* *...**GESETZGEBUNG**, *v.* wetgeving van den handel, *v.* zie **HANDELSRECHT**. *...**GEWÖLBE**, *o.* handelsmagazijn, *o.* winkel, *m.* *...**HAUS**, *o.* handelshuis, huis van kommercie, koopmanskantoor, *o.* *...**HERR**, *m.* handelaar, negotiant, groot koopman, *m.* *...**LEUTE**, *m. mv.* handelaren, kooplieden, *m. mv.* *...**MANN**, *m.* handelsman, koopman, *m.* *...**ORT**, *m.* handelsplaats, *v.* *...**PLATZ**, *m.* koopstad, *v.* *...**RECHT**, *o.* handelsregt, *o.*; wetten voor den koophandel, *v. mv.* *...**SCHIFF**, *o.* koopvaardijschip, handelsvaartuig, *o.* *...**STADT**, *v.* handelstad, *v.* *...**STAND**, *m.* handelsstand, koopmansstand, *m.* *...**ZEICHEN**, *o.* merk (op kisten, balen enz.), *o.*

HANDFACKEL, *v.* handflambouw, *v.* *...**FASS**, *o.* handbekken, *o.* *...**FEST**, *b. n.* sterk, krachtig, met kracht in de handen; *handfeste Leute*, (§) gespierde kerels, - mannen; *einen* — *machen*, iemand aanhouden, - arresteren. *...**GELD**, *o.* handgeld, *o.*; handgift, *v.*; godspenning, *m.*; — *der Soldaten*, handgeld der soldaten (bij het vrijwillig in dienst treden); *einem* — *geben*, iemand handgift geven. *...**GELENK**, *o.* gewricht van de hand, *o.* *...**GELÖBNISS**, *o.* plegtige belofte, belofte op handslag, *v.* *...**GEMEIN**, *bijw.* — *werden*, handgemeen worden, tot dadelijkheden overslaan. *...**GEMENGE**, *o.* hevig gevecht, *o.* *...**GESCHMEIDE**.

o. handversierselen, ringen, armbanden, o. m. mv.; fig. handboeijen, paternosters, v. m. mv. *...GEWEHR, o. handgeweer, o. -bus, v.; geweer-, musketvuur, o. *...GICHT, v. handjicht, v. *...GRANATE, v. handgrenaat, v. *...GREIFLICH, b. n. en bijw. handtastelijk, tastbaar; op eene handtastelijke wijze. *...GRIFF, m. greep, handgreep, v.; handvatsel, oor, hengsel, o. steel, m.; het voeren der wapens; fig. slag, m. behendigheid, v.; nut, voordeel, o. *...HABE, v. handvatsel, oor, hengseltje, o. *...HABEN, b. w. behandelen; fig. handhaven, staande houden; verdedigen; beheeren, besturen. *...HABUNG, v. behandeling, v. het behandelen; fig. handhaving, verdediging, v.; bestuur, beheer, o. *...KAUF, m. koop op handslag; kleinhandel, handel in het klein, m.; zie HANDGELD. *...KLAPPE, v. handflap, v. -strook aan de mouw, m. *...KLAPPER, m. klappertje, klaphoutje, o. *...KORB, m. hengselmand, v. draagkorf, m. bennetje, o.; — ohne Henkel, rond mandje zonder hengsel, o. *...KÖRBCHEN, o. handkorfje, o. *...KRAUSE, v. lubbe, v. *...KÜBEL, *...ZUBER, m. handewaschkom, v. *...KUSS, m. handkus, m. *...LANGEN, o. w. (95) opperman zijn; handlangen, helpen, aanbrengen. *...LANGER, m. (95) opperman; handlanger, helper, aanbrenger, m. *...LATERNE, v. draagbare-, handlantaarn, v. *...LEDER, o. (138) handleder; zeilmakers handplaatje, o. *...LEITER, m. geleider, m. —, v. handladder, v. *...LEITERINN, v. geleidster, v. *...LEITUNG, v. handleiding, v. onderrigt, onderwijs, o.; geleiding, v.

HÄNDLER, m. koopman, handelaar, m.

HANDLEUCHTER, m. hand-, nachtblaker, m.

HANDLICH, b. n. handelbaar, te behandelen; fig. middelmatig; handelbaar, buigzaam; sterk, krachtig.

HANDLUNG, v. handeling, daad, v. feit, o.; handel, koophandel, m. negotie, nering, v. *—SBRIEF, m. koopmansbrief, handelsbrief, m. *—SZWEIG, m. handelstak, m.

HANDMÖRSER, m. (5) handmortier, o. *...MÜHLE, v. handmolen, m. *...PFERD, o. handpaard, o. *...PRESSE, v. kleine-, handpers, o. *...PROTZWAGEN, m. (5) geschutwagen, m. *...QUELLE, v. zie HANDTUCH. *...RAMME, v. heiblok, o. straatstamper, m. *...REICHUNG, v. handreiking, hulp, ondersteuning, v. bijstand, onderstand, m.; — thun, hulp-, bijstand verleenen. *...RUTHE, v. steel van den dorschvlegel, vlegelstok, m. *...SÄGE, v. handzaag, v. *...SCHELLEN, v. paternosters, handboeijen, m. v. mv. *...SCHLAG, m. handslag, m.; zie HANDGELÖBNISS; slag met de hand, m.; — thun, de hand geven (op iets, ten teeken van de belofte te zullen nakomen). *...SCHLÄGEL, m. hamer, handmoker, m. *...SCHMITZ, m. zweepslag op de hand, m. *...SCHRAUBE, v. handschroef, v. *...SCHRAUBESTOCK, *...STOCK, m. handschroef, (om er iets aan vast te zetten), v. *...SCHREIBEN, o. eigenhandig schrijven (van een' vorst enz.), o. *...SCHRIFT, v. hand, schrijfhand, letter, v.; handschrift, manuskript, o.; acceptatie, v. *...SCHRIFTLICH, b. n. en bijw. schriftelijk, op schrift.

HANDSCHUH, m. handschoen, m.; —e an—, ausziehen, handschoenen aan-, uittrekken. *—MACHER, m. —INN, v. handschoenmaker, m. -maakster, v. *—LADEN, m. handschoenwinkel, m. -magazijn, o.

HANDSCHWÄRMER, m. (186) zwermer, voetzoeker, m. *...SEIFE, v. zeep tot het wasschen der handen, v. *...SIEB, v. hand-, kleine zeef, v. *...SPATEN, m. (173) tuinmansboor, holle schop, v. *...SPRITZE, v. handspuit, v. *...STEIN, m. steen die de gedaante heeft van eene hand, m. monster van erts uit eene mijn, o. *...TELLER, m. palm van de hand, v.

HANDTHIEREN, b. w. hanteren, behandelen, bearbeiden, bewerken; bezig zijn; leven-, gedruisch maken. *...UNG, v. hantering; nering, v. beroep, ambacht, o.

HANDTUCH, o. handdoek; roldoek, m. *...WAGEN, m. hand-, kruiwagen, m. *...WAHRSAGER, m. —EI, v. waarzeggerskunst, waarzeggerij uit de handen, m. v. *...WASSER, o. waschwater voor de handen, o. *...WEIFE, v. kleine garenwinder, klos, m.

HANDWERK, o. handwerk, ambacht; gild, gilde, o.; einem das — legen, iemand het handwerk verbieden; fig. iemand struikelblokken in den weg leggen, -den voortgang beletten; einem in das — greifen, fallen, iemand in het vaarwater komen, hetzelfde beroep aanvatten, konkurrent van iemand worden. *—ER, *—SMANN, m. handwerksman, ambachtsman, werkman, m.

HANDWERKSÄLTESTE, m. oudste (deken) van een handwerkersgild, m. *...ARTIKEL, m. mv. reglementen van een handwerkersgild, o. mv. gildewet, v. *...BRAUCH, m. gebruik der handwerkslieden, o. *...BURSCH, *...GESELL, m. ambachts-

gezel, *m.* *...FRAU, *v.* vrouw eens ambachtsmans, *v.* *...JUNGE, *m.* ambachtsleerjongen, *m.* *...LEUTE, *m. mv.* ambachts-, handwerkslieden, *m. mv.* arbeidende klas, *v.* *...MÄSSIG, *b. n.* en *bijw.* volgens het gebruik der handwerkslieden; *fig.* mechanisch, werktuigkundig. *...ZEUG, *o.* gereedschap, *o.* *...ZUNFT, *v.* handwerkersgild, *o.*

HANDWÖRTERBUCH, *o.* zak-, handwoordenboek, *o.* *...WURZEL, *m.* (106) voorhand, *v.* gewricht van de hand, *o.* *...ZEICHNUNG, *v.* het handteekenen, teekening met potlood, -krijt, *v.* *...ZIRKEL, *m.* gewone passer, *m.* *...ZÜNDER, *m.* (5) lontstok; (5 en 110) lontstokdrager, *m.* *...ZUG, *m.* handteekening (met een' pennetrek), parafe, *v.*

HANF, *m.* hennep, hennip, kennep, *m.*; — *ziehen*, hennep plukken. *—ACKER, *m.* hennepakker, -grond, *m.* *—BAU, *m.* hennepbouw, *m.* -teelt, *v.* *—BEREITER, *m.* hennephekelaar, *m.* *—BRECHE, *v.* hennepbraak, *v.* *—BRECHER, *m.* hennepbreker, *m.* *—DARRE, *v.* het eesten van hennep; droogplaats voor hennep, *v.*

HÄNFEN, *b. n.* hennepen, van hennep.

HANFHÄNDLER, *m.* *—INN, *v.* handelaar-, *m.* handelaarster in hennep, *v.* *...HECHEL, *v.* hennephekel, *m.* *...HEEDE, *v.* werk voor hennep, *o.*

HÄNFLING, *m.* vlasvink, *m.*

HANFMÜHLE, *v.* hennepmolen, *m.* *...NESSEL, *v.* (76) soort van netel, *v.* *...ÖL, *o.* hennepolie, *v.* *...RÖSTE, *v.* rooster om hennep te rotten, *m.* plaats waar hennep wordt gerot, *v.* *...SAMEN, *m.* hennepzaad, *o.* *...SCHWINGE, *v.* hennepbraak, *v.* *...STÄNGEL, *m.* hennepstok, *m.*

HANG, *m.* helling, af-, overhelling, *v.* afhang, *m.*; *fig.* neiging, genegenheid, gehechtheid, verkleefdheid, *v.* hang, *m.*

HÄNGBAND, *...EISEN, *o.* vanghaak, *m.* -ijzer, *o.*

HÄNGEBAUCH, *m.* hangbuik, *m.* *...BRÜCKE, *v.* hangende brug, *v.* *...GARN, *o.* (185) snippenet, *o.* *...KETTE, *v.* ketting (aan onderscheidene werktuigen), *m.* *...LEUCHTER, *m.* zie KRONLEUCHTER, WANDLEUCHTER.

HANGEMATTE, HÄNGEMATTE, *v.* hangmat, *v.*

HANGEN, HÄNGEN, *o. w. (onr.)* hangen, ophangen, opgehangen zijn; aan een' haak hangen, door een' haak vastgehouden worden; vasthouden, kleven; overhellen, hellen, overhangen, hellende zijn; *an etwas* —, aan iets vastgehaakt zijn, -hangen; *mit seinem Kleide — bleiben*, met zijn kleed blijven vasthaken; *an etwas — bleiben*, aan iets hangen blijven; *sich an etwas* —, zich aan iets hangen, (ook *fig.*); *dieser Baum hangt voller Früchte*, deze boom is beladen met vruchten; *sich an einen* —, zich aan iemand hangen, aan iemand verknocht raken; *an einem* —, aan iemand verknocht zijn; van iemand afhangen, -afhankelijk zijn; *woran hängt es?* waar zit de knoop? *ich weiss nicht, woran es hängt*, ik weet niet waaraan het hapert.

HÄNGEN, *b. w.* hangen, ophangen; ten toon hangen; *sich* —, zich ophangen, -verhangen; *den Kopf* —, het hoofd laten hangen; *die Flügel, die Ohren* —, of *hangen lassen*, de vleugels-, de ooren laten nederhangen; *fig. etwas an den Nagel* —, iets met onverschilligheid beschouwen, -behandelen; *das Maul* —, pruilen, de lip laten hangen; *sein Herz an etwas* —, zich met de borst op iets toeleggen; zich met ganscher harte aan iets overgeven; *den Mantel nach dem Winde* —, den mantel naar den wind hangen. *—D, *b. n.* hangend, hellend. *...ER, *m.* (203) hanger voor den zijgijns- en zijtakelsschinkel, *m.*

HÄNGESEIL, *o.* (59) trekzeel, *o.*; koppelband, *m.* *...WARZE, *v.* hangwrat, wen, *v.*

HANGRIEMEN, *m.* hangriem, *m.*

HANKE, *v.* heup, *v.*

HANS, *m.* — *ohne Sorgen*, vrolijk Fransje; *was Hännschen nicht lernt, lernt Hans nimmermehr*, wat men in zijne jeugd niet leert, leert men nimmer.

HANSA, HANSE, *v.* HANSEBUND, HANSEATISCHER BUND, *m.* hansa, hanse, *v.* hanzeverbond, *o.* de hanzeatische steden, *v. mv.*

HANSEATISCH, *b. n.* tot het hanzeverbond behoorende.

HANSELN, *b. w.* inwijden, toelaten, opnemen (in eene vergadering, als medelid enz.); (203) doopen; *fig.* bespotten, (iemand) voor het lapje-, voor den gek houden.

HANSGRAF, *m.* hansgraaf, *m.*

HANSWURST, *m.* hansworst, tooneelgek, jan-klaassen, *m.*

HAPERN, *o. w.* haperen, schorten, steken blijven.

HÄRCHEN, *o.* haartje, *o.*

HARDER, *m.* (103) harder, (zeevisch), *m.*

HAREM, *m.* harem, verblijf der vrouwen (in de mahomedaansche landen), *o.*

HÄREN, *b. w.* zie HAAREN. *—, *b. n.* haren, van haar.

HARFE, *v.* harp, *v.*; *auf der — spielen*, op de harp spelen, de harp bespelen. *—NETT, *o.* kleine harp, *v.* *—NIST, *—NSPIELER, *m.* harpspeler, *m.* *—NUHR, *v.* uurwerk met eene harp, *o.* *—NZUG, *m.* het bespelen der harp.

HÄRING, *m.* haring, *m.*; *geräucherter —*, bokking, *m.*; *gesalzener —*, pekelharing.

HÄRINGSBAUCH, *m.* buik van den haring, *m.* ingewanden, *o. mv.* *...BRÜHE, *v.* haringsaus, *v.*; zie ook HÄRINGSLAKE. *...BUDE, *v.* haringmarkt, *v.* - winkel, *m.* *...BÜSE, *v.* haringbuis, *v.* *...FANG, *m.* haringvangst, *v.* *...JÄGER, *m.* haringjager, (vaartuig), *m.* *...KRÄMERINN, *v.* *...WEIB, *o.* haringverkoopster, - vrouw, *v.* *...LAKE, *v.* haringpekel, *m.* *...MILCH, *v.* hom van haring, *v.* *...NETZ, *o.* haringnet, *o.* *...SALAT, *v.* haringsalade, *v.* *...TONNE, *v.* harington, *v.*

HARKE, *v.* (HARKEN, *m.*) hark, hekel, *m.*; zie RECHEN. *—N, *b. w.* harken, hekelen. *—R, *m.* harker, *m.*

HARLEKIN, *m.* harlekijn, hansworst, *m.* *—SPOSSEN, *mv.* grappen, snakerijen, *v. mv.* hansworstenspel, *o.*

HARM, *m.* smart, droefheid, *v.* kommer, *m.* hartzeer, verdriet, *o.*

HARMEL, HARMELRAUTE, *v.* (76) soort van zeer welriekende wijnruit in Egypte, *v.*

HÄRMEN, *b. w.* grieven, bedroeven, leed doen, pijnlijk aandoen; *sich —*, bedroefd zijn, hartzeer hebben, zich kwellen.

HARMLOS, *b. n.* onbezorgd, kommerloos, zonder hartzeer, zonder verdriet, onschuldig.

HARMONIE, *v.* harmonij, harmonie, welluidendheid, zamenstemming, *v.* *—MUSIK, *v.* harmonie-muziek, muziek met blaasinstrumenten, *v.*

HARMONIKA, *v.* harmonika, (speeltuig), *v.*

HARMONIREN, *o. w.* harmoneren, overeenstemmen; zie UEBEREINSTIMMEN.

HARMONISCH, *b. n.* en *bijw.* harmonisch, welluidend, overeen-, zamenstemmend; op eene harmonische wijze.

HARN, *m.* pis, *v.* water, *o.* *—BLASE, *v.* (106) pisblaas, *v.* *—EN, *o. w.* pissen, wateren, water loozen. *—FLUSS, *m.* (34) pisvloed, *m.* *—GANG, *m.* (106) pisweg, pisgang. *m.* *—GLAS, *o.* pisglas, *o.* *—HAFT, *b. n.* pisachtig. *—HÄUTCHEN, *o.* (106) worstvlies, *o.*

HARNISCH, *m.* paardentuig, tuig, harnas, wapentuig, *o.*; *fig. einen in den — jagen*, iemand in het harnas jagen, - in drift brengen; *in — gerathen*, in drift geraken, toornig -, gramstorig worden. *—STEIN, *m.* (103) steen met eene bergstoffelijke korst, *m.*

HARNKRAUT, *o.* (76) breukkruid, *o.* reseda, *v.* *...RÖHRE, *v.* (106) pisloop, pisleider, *m.* *...SATZ, *m.* (34) drabbigheid van de pis, *v.* *...STRENGE, *v.* *...ZWANG, *m.* (34) moeijelijke waterloozing, koude pis, *v.* *...TREIBEND, *b. n.* pisafdrijvend, afzettend. *...VERSTOPFUNG, *v.* (34) pisopstopping, *v.* *...WINDE, *v.* (34) koude pis, droppelpis, *v.*

HARPEGGIREN, *b. w.* (171) op harptrant -, met gebrokene akkoorden spelen. *—, *o.* (171) harpslag, *m.* gebroken akkoord, *o.*

HARPUNE, *v.* harpoen, *m.* *...NIREN, *b. w.* harpoeneren, de harpoenen uitwerpen. *...NIRER, *m.* harpoenier, *m.*

HARPYE, *v.* (43) harpij, (soort van gedrogt), *v.*

HARRE, *v.* (§) *in die —*, op de lange baan; *in die — kommen*, op de lange baan geschoven worden. *—N, *b. w.* wachten, vertoeven; dralen, uitblijven, toeven, vertrouwen.

HARSCH, *b. n.* hard, ruw.

HART, *b. n.* hard, stijf, stevig, vast; *fig.* hard, ruw, moeijelijk, streng, zwaar, sterk, hevig; barsch, norsch, onvriendelijk, gestreng, onbuigzaam; *— machen*, hard maken, verharden, zie HÄRTEN; — of *härter werden*, ruw -, hard worden, zich verharden; *—es Brot*, hard gebakken brood, brood met veel korst; *—e Eier*, harde eijeren; *ein —er Thaler*, een dikke daalder; *ein —er Leib*, een hard lijf, (met verstopping in den onderbuik); *ein —er Schlaf*, een diepe slaap; *fig. ein —es Herz*, een hart van steen; *ein —es Leben*, een taai leven. *—, *bijw.* hard, ruwelijk, gestrengelijk, op eene barsche -, norsche wijze; — *am Wege*, digt aan den weg.

HÄRTE, *v.* hardheid, ruwheid, verharding, hardheid, verharding (der metalen); *fig.* ruwheid, gestrengheid, *v.* *—N, *b. w.* harden, verharden, hard maken, hard smeden (metaal).

HARTHÄRIG, *b. n.* met ruw haar. *...HÄUTIG, *b. n.* hardhuidig, - vellig, dik -, hard van huid: *fig.* gevoelloos.

*...HÄUTIGKEIT, v. eeltachtigheid, vereeltheid, hardheid van de huid, v. *...HERZIG, b. n. hard, zonder gevoel, onmededoogend, onbarmhartig. *...HERZIGKEIT, v. ongevoeligheid, onbarmhartigheid, gevoelloosheid, v. *...HÖRIG, b. n. hardhoorig, hardhoorend; ein —er Mensch, een hardhoorige. *...HÖRIGKEIT, v. hardhoorigheid, v. *...HUFIG, b. n. hard van hoef (van paarden). *...KÖPFIG, b. n. koppig, halsstarrig, eigenzinnig, stijfhoofdig, hardleerig. *..LEIBIG, b. n. hardlijvig, verstopt. *...LEIBIGKEIT, v. hardlijvigheid, verstopping; fig. gierigheid, terughoudendheid, v. *...LERNIG, b. n. hardleerig, niet scherp van verstand.

HÄRTLICHT, b. n. hard, hardachtig.

HARDLOTH, o. hard soldeersel, o. *...MÄULIG, b. n. (128) hardbittig, hardtoomig; ein —es Pferd, een paard dat hard in den bek is. *...MÄULIGKEIT, v. hardbittigheid, hardtoomigheid, v. *...NÄCKIG, b. n. en bijw. hardnekkig, stijfhoofdig, eigenzinnig, koppig, halsstarrig, hoofdig, onbuigzaam, onverzettelijk. *...NÄCKIGKEIT, v. hardnekkigheid, koppigheid, stijfhoofdigheid, onverzettelijkheid, onbuigzaamheid, v. *...NAGEL, m. klinkbout, - nagel, m. *...RIEGEL, m. (76) keelkruid, o. *...RINDIG, *...SCHÄLIG, b. n. hard van korst, - van bast. *...SCHALIG, b. n. (103) met eene harde schelp bedekt (van schelpdieren). *...SCHLÄCHTIG, b. n. zie HERZSCHLÄCHTIG. *...STAHL, m. hard staal, o. *...STÜCK, o. blokkoper, koper in blokken, o.

HÄRTUNG, v. harding; harding (van metalen), v. het koud smeden, o.

HARTWASSER, o. temperwater, o. *...WERK, o. bloem van tin, v. *...WORM, m. (103) (soort van) kleine blinde slang, v.

HARZ, o. hars, v.; boschachtige berg, m. *—BAUM, m. *—TANNE, v. pijnboom, m. *—BEWOHNER, m. bewoner van het Hercinisch woud, m.

HARZEN, o. w. hars inzamelen. *—, b. w. met hars bestrijken, - insmeren.

HARZER, m. zie HARZBEWOHNER. *—, arbeider die de hars uit de pijnboomen haalt; fig. luiaard, m.

HARZHOLZ, o. harsachtig hout, o.

HARZICHT, HARZIG, b. n. harsachtig, hars bevattende.

HARZLÜGE, v. groote valschheid, onbeschaamde logen, v. *...MESSER, o. *...SCHARRE, v. harsmes, harsschraapijzer, o. *...SCHARRER, m. zie HARZER.

HASARDIREN, b. w. wagen, op het spel zetten; zie WAGEN.

HASARDSPIEL, o. hazardspel, kansspel, o.

HASCHEN, b. w. vatten, vangen, betrappen, verrassen.

HÄSCHEN, m. jonge haas, m.

HÄSCHER, m. geregtsdienaar, m.; zie BÜTTEL. *—SCHAAR, v. (§) hapscharen; rakkers, m. mv. de onderschout met zijne dienaren.

HASCHUNG, v. het vatten, vangen, betrapping, verrassing, v.

HASE, m. haas; fig. bloodaard, lafbek, m.; einen —n aufjagen, een' haas opjagen; da liegt der — im Pfeffer, daar zit de knoop; viele Hunde sind der Hasen Tod, onder veel honden is de haas dood.

HASEL, v. zie HASELSTAUDE.

HASELANT, m. fig. kleine snaak, vrolijke kwant, m.

HASELBUSCH, m. hazelaarsbosch, o. *...EULE, v. soort van uil, v. *...GEFLÜGEL, o. hazelhoenders, o. mv. *...GERTE, v. zie HASELRUTHE. *...HUHN, o. korhoen, hazel-korhoen, o.

HÄSELING, m. (103) jonge kikvorsch, pad, v.; halfoog, (soort van) karper, m.

HASELIREN, o. w. grappen, boerten, schertsen.

HASELKÄTZCHEN, mv. staartjes aan de notenboomen, o. mv. *...MAUS, *...RATZE, v. (103) soort van bergrat, v. *...NUSS, v. hazelnoot, v. *...ÖL, v. notenolie, v. *...RUTHE, v. hengel van een' hazelaar, m. *...STAUDE, v. *...STRAUCH, m. hazelaar, hazelnotenboom, m. *...STOCK, m. afgebroken stam of tak van een' hazelaar, m. *...WURZ, v. (76) hazelwortel, m. mansoor, o. *...ZAUN, m. hazelaarshegge, v.

HASENADLER, m. zwarte adelaar, m. *...AUGE, o. hazenoog, o.; (34) ziekte aan de oogleden, v. *...BALG, m. *...FELL, o. hazevel, o. *...BRAHM, m. (76) gemeene brem, hei, v. *...FÄHRTE, v. spoor van een' haas, o. *...FETT, o. hazevet, o.; fig. (§) er hat ins — getreten, hij heeft een' slag van den molen weg. *...FLEISCH, o. hazevleesch, o. *...FUSS, m. (76) hazevoet, m. kleine klaver, v.; fig. lafbek, gek, m. *...FUTTER, o. voering van hazevel, v. *...GARN, *...NETZ, o. hazenet, o. *...GEIER, *...STÖSSER, m. soort van kiekendief, (roofvogel), m. *...GRAS, o. (76) hazenoor, o. *...HAFT, b. n. fig. lafhartig, bloohartig. *...HERZ, o. lafhartigheid,

v.; *ein — haben*, een lafaard zijn. *...HUND, *m.* hazewindhond, *m.* *...JAGD, *v.* hazenjagt, *v.* *...KLEE, *m.* *...PFÖTCHEN, *o.* (76) zie HASENFUSS. *...KLEIN, *...SCHWARZ, *o.* *...PFEFFER, *m.* hazepeper, *v.* *...KOHL, *m.* (76) wilde latuw, *v.* *...KOPF, *m.* hazekop; *fig.* lafaard, zot, gek, *m.* *...LAGER, *o.* leger van een' haas, *o.* *...ÖHRLEIN, *...ÖHRCHEN, *o.* (76) hazenoor, *o.*; *die —*, *mv.* zie ANFÜHRUNGSZEICHEN. *...PANIER, *o.* *fig.* (§) vlugt, *v.*; *das — ergreifen*, het hazepad kiezen. *...PAPPEL, *v.* (76) wilde maluwe, *v.* *...PASTETE, *v.* (74) hazenpastei, *v.* *...SCHARTE, *v.* hazelip, *v.* *...SCHROT, *o.* hagel om hazen te schieten, *m.*; *mit — geschossen sein*, een lafaard zijn, geen' moed hebben. *...SPRUNG, *m.* achterpooten van een' haas, *m.* *mv.* hazensprong, *m.* SPUR, *v.* zie HASENFÄHRTE. *...STOSSER, *m.* zie HASENGEIER. *...ZWIRN, *m.* soort van bindtouw, - pakgaren, *o.*

HÄSINN, *v.* wijfje van een' haas, *o.*

HASPE, HÄSPE, *v.* HASPEN, *m.* duim van een hengsel, *m.* scharnier, *o.*

HASPEL, *m.* en *v.* haspel, garenwinder, *m.*; windas, *o.*; draai -, kruisboom, *m.*; (203) gangspil, *v.* kaapstander, *m.*; (86) verschietbank, *v.*; (13) raam, *o.* *—BAUM, *m.* boom van een windas, *o.*

HASPELN, *b. w.* haspelen, afwinden.

HASPELRAD, *o.* windas met een rad, *o.*

HASPLER, *m.* *—INN, *v.* haspelaar, garenwinder, *m.* garenwindster, *v.*

HASS, *m.* haat, *m.*; *seinen — auslassen*, zijn' haat doen gevoelen; *aus —*, uit haat; *einen — auf einen werfen*, iemand in een hatelijk daglicht stellen. *—EN, *b. w.* haten, haat toedragen. *—ENSWERTH, *b. n.* hatelijk. *—ER, *m.* hater, *m.*

HÄSSIG, *b. n.* zie GEHÄSSIG.

HÄSSLICH, *b. n.* en *bijw.* hatelijk; leelijk, verminkt, misvormd, wanschapen; *fig.* snood, hatelijk, ondeugend, slecht, onaangenaam, liederlijk, vuil; *ein —es Wetter*, een slordig weder. *—KEIT, *v.* hatelijkheid, leelijkheid, ondeugendheid, *v.*

HAST, *v.* haast, spoed, *m.* overhaasting, *v.*; zie EILE. *—IG, *b. n.* haastig, spoedig. —, *bijw.* in haast, met spoed, met overhaasting; *fig.* driftig, oploopend. *—IGKEIT, *v.* haastigheid, *v.* groote spoed, *m.*; *fig.* drift, overhaasting, *v.*

HÄTSCHELN, *b. w.* (§) liefkozen, streelen, troetelen.

HATSCHIER, *m.* hellebaardier, *m.* *—GARDE, *v.* lijfwacht van hellebaardiers, *v.*

HATTSTATT, *v.* plaats van bijeenkomst, verzamelplaats, *v.*

HATZ, HATZE, *v.* (59) jagt met honden, *v.*; gevecht van honden met wilde dieren, *o.*

HAU, *m.* houw, slag, *m.*; (56) velling (van het hout), *v.* houthak, *m.* *—BANK, *v.* *—BLOCK; *m.* zie HACKBLOCK. *—BAR, *—IG, *b. n.* houwbaar, dat gehouwen -, dat geveld kan worden.

HÄUBCHEN, *o.* kleine kap, - muts, *v.*; *— der Kinder*, kindermutsje, *o.*

HAUBE, *v.* kap, muts, *v.* helm, *m.*; kuif (van vogels); (174) kap (voor valken), *v.*; (18 en 133) dom, koepel; (72) top, gevel, *m.*; (70) bovenste gedeelte eener klok, *o.*; *ein Mädchen mit Ehren unter die — bringen*, een meisje met eer aan den man brengen; *eine — aufhaben*, eene kap op hebben, van eene kap voorzien zijn.

HAUBEERE, *v.* witte hagedoorn, *m.*

HAUBEN, *b. w.* de kap opzetten, (ook HÄUBELN, 174). *—ADER, *m.* arend met eene groote kuif, *m.* *—BAND, *m.* keelband, *m.* *—DRAHT, *m.* koperdraad voor de kornetten, *m.* karkas, *v.* *—DROSSEL, *v.* soort van lijster, *v.* *—FALK, *m.* valk met de kap op, *m.* *—FLOR, *m.* soort van dunne krap, *v.* *—KRAM, *m.* galanteriekraam, *v.*; mutsenwinkel, *m.* *—LERCHE, *v.* leeuwerik met eene kap, *m.* *—MACHER, *m.* —INN, *—STECKERINN, *v.* mutsen-, kappenmaker, *m.* mutsenmaakster, *v.* *—NETZ, *o.* kap, *v.* *—STOCK, *m.* mutsebol; *fig.* domoor, *m.* *—TAUBE, *v.* duif met eene kap, *v.*

HAUBITZE, *v.* (5) houwitser, *m.* *—, HAUBITZKUGEL, *v.* (5) houwitserbom, *v.*

HAUBLOCK, *m.* zie HAUBANK.

HAUCH, *m.* adem, ademtogt, *m.* ademhaling, uitademing; (151) uitspraak met ademhaling, *v.*; *der — Gottes*, Gods adem, de magt van den Heer; *der letzte —*, de laatste snik. *—EN, *o. w.* ademen, blazen, snuiven. —, *o.* snuiving, blazing, *v.* *—LAUT, *m.* (151) keelletter, *v.*

HAUDEGEN, *m.* houwdegen, *m.* slagzwaard, *o.*; *fig.* oude houwdegen, snorrebaard, krijger, strijder, dapper soldaat, *m.*

HAUE, *v.* schop, spade, *v.* houweel, *o.*

HAUEISEN, *o.* ijzeren werktuig om te spitten, *o.*

HAUEN, *b. w.* houwen, hakken, neêr-, omhouwen, vellen, kappen; slaan, kloppen, zweepen, afrossen; beeldhouwen, snijden (op steen); graveren (op marmer); graven (een' kuil, een graf); *Holz —*, hout hakken, een bosch vellen; *Steine —*, steen snijden; steenen uit de groeve halen; *Feilen —*, vij-

len maken ; *eine Wund* —, eene wond toebrengen ; *um sich* —, *sich herum* —, met de sabel vechten, om zich heen slaan ; — *und stechen*, steken en houwen ; *sich durch den Feind* —, zich doorslaan, zich een' weg banen door den vijand heen, met den degen in de vuist de vijandelijke gelederen doordringen ; *das wilde Schwein hat ihn gehauen*, het wilde zwijn heeft hem met zijnen slagtand getroffen ; *das Pferd haut in die Eisen*, het paard slaat aan, - strijdt ; *fig. weder gehauen noch gestochen*, het raakt kant noch wal ; *über die Schnur* —, overdrijven ; *in die Pfanne* —, in de pan hakken.

HAUER, *m.* houwer, *m.*; korte breede sabel, *v.*; (59) wild zwijn, *o.*; *die* —, *mv.* slagtanden (van een wild zwijn), *m. mv.*; zie HAUZÄHNE. *—, HÄUER, *m.* mijnwerker, bergwerker, *m.* *—LOHN, *o.* kosten van het vellen van een bosch, *m. mv.*; mijnwerkersloon, *o.*

HÄUFCHEN, *o.* hoopje, stapeltje ; gering getal, *o.* kleine hoeveelheid, *v.*

HAUFE, HAUFEN, *m.* hoop, stapel, berg ; hoop, *m.* menigte, bende, *v.* troep, *m.*; *in —n setzen*, opstapelen, in hoopen zetten ; *der grosse* —, de groote hoop, het volk ; *der gemeine* —, het gemeene volk, gepeupel, janhagel ; *über den — werfen*, onderst boven -, overhoop werpen ; *über den — fallen*, over hoop vallen, vergaan ; in verval geraken ; *ein — Gesindel*, een troep bedelaars, eene schooijersbende.

HÄUFELN, *b. w.* in hoopen stapelen ; (173) aanaarden, aanhoogen.

HÄUFEN, *b. w.* ophoopen, opstapelen ; *sich* —, zich ophoopen, aangroeijen, vermeerderen, toenemen, wassen.

HAUFENWEISE, *bijw.* hoopsgewijze, bij hoopen, bij stapels ; bij troepen, bij benden ; *sich — versammeln*, zamenscholen.

HÄUFIG, *b. n.* menigvuldig, overvloedig ; tierig, welig ; gemeen ; menig. *—, *bijw.* overvloediglijk, in menigte ; op eene tierige -, welige wijze.

HÄUFUNG, *v.* ophooping, op -, opeenstapeling, *v.*

HAUHECHEL, *v.* (76) prangwortel, *m.* *...HOLZ, *o.* (56) zie SCHLAGHOLZ.

HAUK, *m.* (106) lelletje van het strottenhoofd, *o.* huig, *v.*

HAUKLINGE, *v.* platte sabelkling, *v.*

HAUPT, *o.* hoofd, *o.* kop, *m.*; *fig.* opperhoofd, hoofd, *o.*; krop, hart (van eene kool), *m. o.*; *das — einer Secte*, de aanvoerder -, het hoofd eener sekte ; *die gekrönten Häupter*, de gekroonde hoofden, de vorsten ; *zu den Häupten (am Haupte) des Bettes*, aan het hoofdeneinde van het bed ; *den Feind aufs — schlagen*, den vijand geheel verslaan.

HAUPTABSCHNITT, *m.* hoofdafdeeling, *v.* *...ABSICHT, *v.* hoofddoel, *o.* voornaamste bedoeling, *v.* *...ADER, *v.* (106) hoofdader, *v.* *...ALTAR, *m.* hoogaltaar, *o.* *...ANFÜHRER, *m.* hoofdaanvoerder, *m.* *...ANGRIFF, *m.* eerste -, voornaamste aanval, *m.* *...ANKER, *m.* (203) plechtanker, *o.* *...ARBEIT, *v.* hoofdarbeid, *m.* voornaamste bezigheid, *v.* *...ARMEE, *v.* hoofdleger, *o.* *...ARTIKEL, *o.* hoofd -, voornaamst artikel, *o.* *...ARZENEI, *v.* geneesmiddel tegen de ongemakken in het hoofd ; (ook) voornaamst geneesmiddel, *o.* *...AST, *m.* dikke -, hoofdtak, *m.* *...BALKEN, *m.* (18) dwarsbaanbalk, *m.* architraaf, *v.*; schuinsche stut, dwarsbalk, *m.* *...BALSAM, *m.* hoofdbalsem, *m.* *...BASTEI, *v.* (180) hoofdbastion, bastion roijaal, *o.* *...BATAILLE, *v.* zie HAUPTSCHLACHT. *...BATTERIE, *v.* (180) hoofdbatterij, *v.* *...BAU, *m.* *...GEBÄUDE, *o.* hoofdgebouw, voornaamste deel van een gebouw, *o.* *...BEFAHRUNG, *v.* algemeene schouwing der mijnwerken, *v.* *...BEGRIFF, *m.* grondbegrip, hoofddenkbeeld, *o.* *...BERICHT, *o.* hoofd -, voornaamste berigt, *o.* tijding van hoog gewigt, *v.* *...BESCHÄFTIGUNG, *v.* zie HAUPTGESCHÄFT. *...BESTANDTHEIL, *o.* hoofdbestanddeel, *o.* *...BEWEIS, *m.* hoofdzakelijk bewijs, *o.* *...BINDE, *v.* hoofddoek, - band, *m.* kroon, diadeem, *v.*; (48) wondheelers hoofdwindsel, *o.* *...BOGEN, *(einer Brücke)*, *m.* hoofdboog (eener brug), *m.* *...BOHRER, *m.* (18) hersenpanboor, *v.* *...BRETT, *o.* hoofdeneinde van een ledekant, *o.*; (50) hoedenmakersvorm, *m.* *...BUCH, *o.* grootboek, *o.*

HÄUPTCHENKOHL, *m.* kappertjeskool, *v.* *...SALAT, *o.* veld-, veldsalade, *v.*

HAUPTDICHTER, *m.* voornaamste dichter (van een land), *m.* *...DIEBSTAHL, *m.* diefstal van belang, *m.* *...DRÜSE, *v.* hoofdklier, *v.* *...EIGENSCHAFT, *v.* hoofd-, voorname eigenschap, *v.*

HÄUPTELN (SICH), *w. w.* sluiten, kroppen, (van kool, salade).

HAUPTERBE, *m.* voornaamste erfgenaam, *m.* *...FALL, *m.* hoofdzaak, *v.*; (82) regt iets voor roerend of onroerend goed aan te zien, *o.* *...FARBE, *v.* grondverf, *v.* *...FEDER, *v.* hoofdveêr, voornaamste veêr, *v.* *...FEHLER, *m.* hoofd-, grootst gebrek, *o.* *...FEIND, *m.* gezworen vijand, *m.* *...FESTUNG, *v.* voorname vesting, *v.* *...FIGUR, *v.* hoofdfiguur, *v.* *...FLUSS, *m.* hoofdrivier, *v.* *...FRAGE, *v.* hoofd-

zakelijke vraag, *v*. *...GALEERE, *v*. hoofd -, koninklijke galei, *v*. *...GANG, *m*. voornaamste doortogt, - doorgang, *m*. *...GEBÄUDE, *o*. middengebouw, *o*. zie HAUPTBAU. *...GEGENSTAND, *m*. hoofdvoorwerp, *o*. *...GELD, *o*. hoofdgeld, *o*.; hoofdsom, *v*. *...GESCHÄFT, *o*. hoofdzaak, *v*. *...GESCHOSS, *o*. eerste verdieping, *v*. *...GESCHWULST, *o*. zwelling van het hoofd, *v*. *...GESIMS, *o*. (18) uitstek, *o*.; kornis met lijstwerk zonder lofwerk, *v*. *...GESTELL, *o*. hoofdstel (van een paard), *o*. *...GEWINN, *o*. hoofdprijs, *m*. *...GLÄUBIGER, *m*. voornaamste schuldeischer, *m*. *...GRUND, *m*. voorname grond, *m*. -reden, basis, *v*. *...GRUNDZINS, *m*. hoofdleenrente, grondpacht, *v*. hoofdcijns, *m*. *...GUT, *o*. voornaamste bezitting, *v*.

HAUPTHAAR, *o*. hoofdhaar, *o*. haren des hoofds, *o*. *mv*. *...HANDLUNG, *v*. voorname daad, *v*.; voornaam handelshuis, *o*. *...HEER, *o*. hoofdleger, *o*. *...HECHT, *m*. zeer vette snoek, *m*. *...HIRSCH, *m*. groot -, oud hert, *o*. *...IDEE, *v*. hoofddenkbeeld, *o*. *...INHALT, *v*. hoofdinhoud, korte inhoud, *m*. *...JAGD, *v*. algemeene jagt, *v*. *...KIRCHE, *v*. hoofd -, domkerk, *v*. *...KISSEN, *o*. hoofdkussen, *o*. *...KNOTEN, *m*. *fig*. moeijelijk te ontwarren knoop, *m*. zeer ingewikkelde zaak, *v*. *...KRANKHEIT, *v*. hoofdpijn; gevaarlijke ziekte, *v*. *...KÜSSEN, *o*. zie HAUPTKISSEN. *...LAGER, *o*. hoofdkwartier van een leger, *o*. *...LASTER, *o*. hoofdondeugd, *v*. *...LAUT, *m*. (151) medeklinker, *m*. *...LEHEN, *o*. voornaam -, algemeen leen, *o*. *...LEHENZINS, *m*. leenpacht, *v*. *...LEHRE, *v*. algemeene leer, *o*. *...LEUTE, *mv*. hoofd-, hoplieden, opperhoofden, *m.o. mv*.

HÄUPTLING, *m*. hoofdman; (110) hopman, bevelhebber, aanvoerder, *m*. *—S, *bijw*. voorover.

HAUPTLINIE, *v*. hoofdlijn; (38) regte lijn, regte linie; (180) kapitaal, hoofdlijn, *v*. *...LOS, *b. n*. hoofdeloos, zonder hoofd. *...LÜGE, *v*. grove leugen, *v*. *...LUST, *v*. bijzonder vermaak, *o*. *...MANGEL, *m*. voornaam gebrek, *o*. *...MANN, *m*. zie HÄUPTLING. *...MANNSCHAFT, *v*. kapiteinschap, *o*. *...MAST, *m*. (203) groote mast, *m*. *...MAUER, *v*. hoofdmuur, *m*. *...MERKMAL, *o*. onderscheidend kenteeken, *o*. *...MITTEL, *o*. middel tegen de hoofdpijn; *fig*. hoofd -, voornaam middel, *o*. *...NARR, *m*. aartsgek, *m*. *...NEIGUNG, *v*. bijzondere neiging, - genegenheid, *v*. *...NENNER, *m*. (126) algemeene noemer, *m*. *...NIEDERLAGE, *v*. algemeene-, totale nederlaag, *v*.; hoofdmagazijn, *o*. *...NOTE, *v*. (171) grondnoot, *v*. *...ORT, *m*. hoofdplaats, *v*. *...PERSON, *v*. hoofdpersoon, leider, *m*. *...PFEILER, *...PFOSTEN, *m*. hoofd -, voornaamste pilaar, *m*. *...PFORTE, *v*. hoofdpoort, *v*.; zie HAUPTTHÜR. *...PFÜHL, *m*. (128) vrouwenzadel, *m*. *...PILLEN, *mv*. pillen tegen de hoofdpijn, *v. mv*. *...PUMPE, *v*. (203) zoode, pompzoode, *v*. durk, *m*. *...PUNKT, *m*. hoofd-, voornaam punt, *o*. *...QUARTIER, *o*. hoofdkwartier, *o*. *...QUELLE, *v*. eerste bron, *v*. - oorsprong, *m*. *...RAD, *o*. groot rad, hoofdrad, *o*. *...REBELL, *m*. hoofd der belhamels, *o*. oproerkraaijer, *m*. *...RECHNUNG, *v*. algemeene rekening, balans, *v*. *...REEDER, *m*. eerste -, hoofdreeder, *m*. *...REGEL, *m*. hoofdregel, *m*. *...REGISTER, *o*. grootboek; hoofdregister, (ook in een orgel), *o*. *...ROLLE, *v*. (170) hoofdrol, *v*. *...RUNDE, *v*. ronde van den majoor, *v*.

HAUPTSACHE, *v*. hoofdzaak, *v*. hoofd-, voornaamste onderwerp, *o*. *...SÄCHLICH, *b. n*. en *bijw*. hoofdzakelijk, voornaam; voornamelijk. *...SALAT, *m*. soort van salade, *v*. *...SATZ, *m*. grondstelling, *v*.; (171) thema, *o*. *...SCHIFF, *o*. admiraalschip, *o*. *...SCHILD, *o*. (188) voornaamste deel van een wapenschild, *o*. *...SCHLACHT, *v*. hoofdtreffen, *o*. algemeene veldslag; beslissende slag, *m*. *...SCHLÜSSEL, *m*. looper, (sleutel), *m*. *...SCHMERZ, *m*. zie KOPFSCHMERZ. *...SCHMUCK, *m*. hoofdsieraad, hoofdtooisel, *o*.; *der königliche* —, kroon, diadeem, *v*. *...SCHULD, *v*. *...STUHL, *m*. hoofd -, voorname schuld, *v*. *...SCHULDNER, *m*. voornaamste schuldenaar, *m*. *...SCHWEIN, *o*. groot -, oud wild zwijn, *o*. *...SCHWIERIGKEIT, *v*. hoofdbezwaar, *o*. voornaamste zwarigheid, *v*. *...SEGEL, *o*. (203) groot zeil, *o*. *...SEITE, *v*. voorzijde (van een gebouw), *v*. voorgevel, *m*.; kruis (eener munt), *o*. *...SITZ, *m*. zetel, *m*. verblijfplaats (van een' landheer), *v*. *...SPASS, *m*. bijzondere grap, *v*. *...SPIELER, *m*. aartsspeler; (145) bankhouder, *m*. *...SPRACHE, *v*. oorspronkelijke -, grondtaal, *v*. *...STADT, *v*. hoofdstad, *v*. *...STEUER, *v*. zie HAUPTGELD. *...STIMME, *v*. (171) bovenstem, *v*. *...STOCK, *m*. voornaamste verdieping van een huis, *o*. *...STRASSE, *o*. groote weg, *m*.; hoofdstraat, *v*. *...STREICH, *m*. *fig*. kunstige -, meesterlijke zet;

buitengewone staatkundige maatregel, coup d'état, *m.*

HAUPTSTÜCK, *o.* hoofddeel, voornaam deel; voornaamste -, hoofdpunt, hoofdartikel; sieraad aan het hoofdeneind van een ledikant; voornaamste stuk van een werktuig; hoofdstuk, kapittel, *o.* *...STURM, *m.* algemeene aanval, *m.* *...SUCHT, *v.* (175) hoofdzucht, (paardenziekte), *v.* *...SUMME, *v.* hoofdsom, *v.* bedrag, totaal; kapitaal, *o.* *...THEIL, *o.* voornaamste gedeelte, *o.* *...THÜR, *v.* voorname -, hoofddeur, *v.*; portaal, *o.* *...THOR, *o.* hoofdpoort, *v.* *...TITEL, *m.* voornaamste titel, *m.* *...TON, *m.* hoofdtoon, *m.* *...TREFFEN, *o.* (108) gedeelte des legers dat tusschen twee vleugels is, *o.*; zie ook HAUPTSCHLACHT. *...TREIBEN, *o.* (59) bende jagers die het wild omringen, *v.* *...TUGEND, *v.* hoofddeugd, *v.* *...URSACHE, *v.* hoofdoorzaak, voorname reden, *v.* *...VERBRECHEN, *o.* hoofdmisdaad, *v.* *...WACHE, *v.* hoofdwacht, *v.* *...WALL, *m.* (180) hoofdwal, *m.* *...WASSER, *o.* (34) hoofdwater, *o.*; voornaamste tak eener rivier, *m.* *...WASSERSUCHT, *v.* zie KOPFWASSERSUCHT. *...WEH, *o.* hoofdpijn, *v.* *...WERK, *o.* hoofdwerk, *o.* voornaamste arbeid, *m.* - bezigheid, *v.* *...WIND, *m.* hoofdwind, *m.* hoofdwindstreek, *v.* *...WIRBEL, *m.* kruin van het hoofd, *v.* *...WISSENSCHAFT, *v.* grondwetenschap, *v.* *...WORT, *o.* (151) zelfstandig naamwoord; voornaam -, hoofdwoord, *o.* *...WUNDE, *v.* wond-, kwetsuur aan het hoofd, *v.* *...ZAHL, *v.* grond-, hoofdgetal; (151) hoofdtelwoord, *o.* *...ZEILE, *v.* hoofdlijn, *v.* *...ZEICHEN, *o.* voornaam teeken, *o.* *...ZEUGE, *m.* voornaamste -, hoofdgetuige, *m.* *...ZIER, *v.* voornaamste sieraad; hoofdversiersel, *o.* *...ZUG, *m.* hoofdtrek, *m.*; — *eines Buchstabens*, dikte -, ligchaam van eene letter, *v.* *o.* *...ZWECK, *m.* hoofddoel, voornaam oogmerk, *o.* *...ZWEIG, *m.* hoofdtak, *m.*

HAUS, *o.* huis, *o.*; huizing, woning, behuizing; woonplaats, *v.*; *fig.* huis, geslacht, *o.* familie, *v.* stamhuis, *o.*; — *und Hof haben*, huis en hof hebben; *er ist zu Hause*, hij is te huis; *er ist nirgend zu Hause*, hij heeft geene bepaalde woning, - geene vaste woonplaats; *ich komme vom Hause*, ik kom van (mijn) huis; *er schreibt nach Hause*, hij schrijft naar huis, - aan zijne familie; *er ist bei uns wie zu Hause*, hij is bij ons als t' huis, - ongegeneerd; *in etwas zu Hause sein*, bedreven -, ervaren (t' huis) in iets zijn, iets op zijn duimpje weten; *er ist mit seinen Gedanken nicht zu Hause*, hij is afgetrokken; *aus dem Hause jagen*, het huis uitjagen, de deur voor den neus digtslaan; — *halten*, huishouden, de huishouding besturen; *(spr.) mit der Thüre in das — fallen*, met de deur in 't huis vallen; *ein Schalk von — aus*, een aartsschalk, een door en door looze vos.

HAUSÄHRE, *v.* vloer, *m.* *...ANDACHT, *v.* huiselijke godsdienstoefening, *v.* *...ANZUG, *m.* zie HAUSKLEID. *...APOTHEKE, *v.* huis-apotheek, *v.* *...ARBEIT, *v.* huiselijk werk, *o.*; huiselijke dienst, *v.* *...ARME, *m.* huiszittende arme, *m.* *...ARREST, *m.* huisarrest, *o.* *...ARZENEI, *v.* huismiddeltje, *o.* *...ARZT, *m.* huisdokter, *m.* *...BACKEN, *b. n.* — *Brod*, huisbakken brood, *o.* *...BAU, *m.* het bouwen van een huis, *o.* *...BESITZER, *m.* bezitter-, eigenaar van een huis, *m.* *...BIER, *o.* dagelijksch bier, *o.* *...BLASE, *v.* zie HAUSENBLASE.

HÄUSCHEN, *o.* huisje, *o.*

HAUSBRIEF, *m.* koopkontrakt van een huis, *o.* *...BURSCH, *m.* logeergast, medebewoner (van een huis), *m.* *...CAPELLE, *v.* huiskapel, *v.* *...DIEB, *m.* huisdief, *m.* *...DIEBSTAHL, *m.* diefstal binnenshuis, *m.* *...DRACHE, *v. fig.* helleveeg, *v.* *...EHRE, *v.* eer des huizes; *fig.* huisvrouw, vrouw des huizes, *v.* *...EIGENTHÜMER, *m.* zie HAUSBESITZER. *...EINRICHTUNG, *v.* huiselijke inrigting, *v.*

HAUSEN, *o. w.* huizen, wonen, gehuisvest zijn, huisvesten; logeren, verblijf houden; *fig.* goed -, kwalijk huishouden; leven -, geweld maken; verwoesting aanrigten. *—, *m.* groote steur, *m.* *—BLASE, *v.* vischlijm, *v.* *—ROGEN, *m.* kaviaar, gezouten kuit van steur, *v.*

HAUSENTE, *v.* tamme eend, *v.* *...FLUR, *v.* voorhuis, portaal, *o.* gang, *m.* *...FRAU, *v.* huisvrouw, meesteres, vrouw des huizes, *v.* *...FRIEDEN, *m.* huiselijke vrede, vrede des huisgezins, *m.* *...GEFLÜGEL, *o.* tam gevogelte, *o.* *...GENOSS, *m.* —INN, *v.* huisgenoot, *m. v.*; *die sämmtlichen Hausgenossen*, de huisgenooten, het gezin. *...GERÄTH, *o.* huisraad, *o.* meubelen, *o. mv.* *...GESESSEN, *b. n.* in zijn eigen huis wonende. *...GESINDE, *o.* dienstboden, huisbedienden, *mv.* *...GOTT, *...GÖTZE, *m.* huisgod, *m.*; *die Hausgötter*, de huisgoden, lares, penates, *mv.* *...GOTTESDIENST,

m. zie HAUSANDACHT. *...HAHN, *m.* huishaan, *m.*

HAUSHALTEN, (HAUS HALTEN), *o. w.* huishouden, de huishouding voeren, een huishouden besturen; *wohl* —, goed huishouden, sparen; *übel* —, een slecht huisbestuur hebben; *einem* —, de huiselijke zaken -, de huishouding voor iemand besturen. *...HÄLTER, *m.* —INN, *v.* huishouder, hofmeester, *m.*; huishoudster, hofmeesteres, *v.* *...HÄLTERISCH, *...HÄLTIG, *b. n.* en *bijw.* huishoudelijk, spaarzaam. *...HÄLTIGKEIT, *v.* huishoudelijkheid, spaarzaamheid, *v.* *...HALTUNG, *v.* huishouding, *o.* huishouden, bestuur -, bewind der huishoudelijke zaken, *o.* *...HALTUNGSKUNST, *v.* huishoudkunde, *v.*

HAUSHERR, *m.* huisheer, gastheer, hospes; vader, *m.* hoofd des huisgezins, *o.* *...HOCH, *b. n.* zoo hoog als een huis. *...HOFMEISTER, *m.* huis-hofmeester, *m.* *...HUND, *m.* huishond, *m.*

HAUSIREN, — *gehen*, *o. w.* omdragen, venten, rondventen. *—, *o.* het rondventen, venting, *v.* *...ER, *m.* rondventer, venter; marskramer, *m.*

HAUSJUNGFER, *v.* dochter des huizes; huishoudster, gezelschapsjufvrouw, *v.* *...KALENDER, *m.* huis-almanak, *m.* *...KANINCHEN, *o.* huiskonijn, *o.* *...KAPELLE, *v.* zie HAUSCAPELLE. *...KATZE, *v.* huiskat, *v.* *...KAUF, *m.* het koopen van een' huis. *...KIRCHE, *v.* kerk binnenshuis, *v.*; zie HAUSCAPELLE, HAUSANDACHT. *...KLEID, *o.* huiskleed, nacht-, morgengewaad, *o.* *...KNECHT, *m.* huisknecht, huisbediende; bediende in eene herberg, *m.* *...KOST, *...MANNSKOST, *m.* dagelijksche -, huismanskost, *m.* *...KREUZ, *o.* *fig.* huiselijk verdriet, kruis, *o.* *...KRIEG, *m.* huiselijke twist, *m.* *...KRONE, *v.* erfelijke kroon, *v.* *...KUNDE, *m.* huiskalant, *m.* *...LAUB, *...LAUCH, *o.* (76) huislook, *o.* *...LEHRER, *m.* huisonderwijzer, *m.* *...LEINWAND, *v.* eigen gesponnen linnen, *o.*

HÄUSLER, *m.* hutbewoner, dorpeling, boer, landman, *m.*

HAUSLEUTE, *mv.* huisgenooten, huisbewoners; bedienden; *fig.* dorpelingen, *mv.*; huisgezin, *o.*

HÄUSLICH, *b. n.* huiselijk, huishoudelijk, spaarzaam; *sich — niederlassen*, zich met der woon vestigen. *—KEIT, *v.* huiselijkheid; huishoudelijkheid, spaarzaamheid, zuinigheid, *v.*

HÄUSLING, *m.* zie HÄUSLER.

HAUSMAGD, *v.* dienstmaagd, vrouwelijke dienstbode, *v.* *...MANN, *m.* mannelijke bediende; huisbewoner, huurder; huisbewaarder; landman, *m.* *...MANNSKOST, *m.* zie HAUSKOST. *...MARDER, *m.* bunsing, *m.* *...MAST, *v.* zwijnenmest, *m.* *...MAUS, *...RATZE, *v.* gewone muis, -rat, *v.* *...MEISTER, *m.* —INN, *v.* huisbewaarder, *m.* huisbewaarster, *v.* *...MIETHE, *v.* zie MIETHE, MIETHZINS. *...MITTEL, *o.* huismiddel, huismiddeltje, *o.* *...MÜHLE, *v.* handmolen, *m.* *...MUTTER, *v.* huismoeder; *fig.* goede huishoudster, *v.* *...ORDNUNG, *v.* huiselijke orde, *v.* *...PFAFF, *m.* huiskapellaan, *m.* *...PLAGE, *v.* huisplaag, *v.* *...POSTILLE, *v.* huiselijk gebedenboek, *o.* *...RATH, *m.* zie HAUSGERÄTH. *...RECHT, *o.* huis-, gastregt, *o.* *...REGIMENT, *o.* bestuur van het huishouden, *o.* *...SACHE, *v.* huiselijke zaak, -omstandigheid, *v.* *...SÄSSIG, *b. n.* woonachtig. *...SCHABE, *v.* (103) zwarte brems, *v.* *...SCHATZ, *m.* bijzondere -, privaatkas van een' vorst, *v.* *...SCHLACHTEN, *o.* vleesch van geslagte dieren tot huiselijk gebruik, *o.* *...SCHLACHTER, *m.* slagter, slager, vleeschhouwer, *m.* *...SCHLÜSSEL, *m.* huissleutel, *m.* *...SCHMUCK, *m.* juweelen der kroon, *o. mv.* *...SCHNEIDER, *m.* kleermaker voor de gezamentlijke leden eens huisgezins, *m.* *...SCHOSS, *m.* grondbelasting van een huis, *v.* *...SCHWALBE, *v.* huiszwaluw, *v.* *...SPINNE, *v.* (103) gewone spin, *v.* *...STAND, *m.* huisstaat, *m.* levenswijze; *fig.* huishouding, *v.* *...STEUER, *v.* bruidschat, *m.* huwelijksgift, *v.*; zie ook HAUSSCHOSS. *...SUCHUNG, *v.* huiszoeking, *v.*

HAUSSEN, *bijw.* zonder.

HAUSTAUBE, *v.* tamme duif, slagduif, *v.* *...TEUFEL, *m.* *fig.* huisduivel, kwelgeest; twistzoeker, *m.* *...THIER, *o.* huisdier, tam dier, *o.* *...THÜR, *v.* huis-, voor-, straatdeur, *v.* *...TRAUER, *v.* familie-rouw, *m.* *...TRAUUNG, *v.* het vieren van een huwelijk in zijn eigen huis, *o.* *...TRUNK, *m.* dagelijksche dronk, *m.* *...TRUPPEN, *mv.* lijfwacht van een' vorst, *v.* *...TUGEND, *v.* huiselijke deugd, *v.* *...UNKE, *v.* (103) aardpad, *v.*; *fig.* die eenzaam of afgezonderd leeft, *m.* *...VATER, *m.* huisvader, *m.* *...VERBRAUCH, *m.* huiselijk verbruik, *o.* *...VERTRAG, *m.* huiselijke overeenkomst, *v.* *...VERWALTER, *m.* hofmeester, huisbewaarder, *m.* *...VERWALTERINN, *v.* hofmeesteres, huisbewaarster, *v.* *...VOGT, *m.* burgtvoogd, kasteelbewaarder, *m.* *...

VOGTEI, *v.* burgtvoogdij, *v.* kasteelbewaarders-ambt, *o.* *...WAPPEN, *o.* familiewapen, *o.* *...WÄRME, *v.* huisverwarming, *v.* *...WÄSCHE, *v.* huiswasch, *v.* *...WESEN, *o.* huiswezen, *o.* huishouding, *v.* huiselijke zaken, *v. mv.* *...WIESEL, *o.* huiswezel, *v.* *...WIRTH, *m.* —INN, *v.* gastheer, huishouder, *m.*; gastvrouw, huishoudster, *v.* *...WIRTHSCHAFT, *v.* zie HAUSHALTUNG. *...WURZ, *v.* (76) huislook, *o.*; *die kleine* —, muurpeper, *v.* *...ZINS, *m.* huurprijs, *m.* huishuur, *v.* *...ZUCHT, *o.* huiselijke tucht, *v.*

HAUSTOCK, *m.* zie HAUBLOCK.

HAUT, *v.* huid, *v.* vel, *o.*; *seiner* — *zu Markte tragen*, zich aan gevaar blootstellen; *fig. (spr.) es ist nichts als* — *und Knochen an ihm*, hij is niets dan vel en been; *sich seiner* — *wehren*, zijne huid duur verkoopen; *er ist noch mit heiler (ganzer)* — *davon gekommen*, hij is er nog heelshuids afgekomen; *er steckt in keiner gesunden* —, hij steekt in een leelijk vel, hij is ongezond; *ich möchte nicht in seiner* — *stecken*, ik zou niet gaarne in zijne plaats willen zijn, hij liever dan ik; *aus der* — *fahren*, barsten (van toorn, spijt, enz.); *er ist eine gute*, *ehrliche* —, hij is eene goede ziel, een kalf; *mit* — *und Haar*, met huid en haar, ganschelijk, volkomen, geheel. *—ARTIG, *b. n.* huidachtig. *—AUSSCHLAG, *m.* (34) uitslag op de huid, *m.*

HAUTBOIS, *v.* hobo, (speeltuig), *v.* *—T, *m.* hoboïst, hobospeler, *m.*

HÄUTCHEN, *o.* huidje, velletje, vliesje, *o.*; opperhuid, *v.*

HAUTELISSE, *v.* (165) met schoone figuren gewerkt tapijt, *o.*

HAUTDRÜSE, *v.* gierstvormige klier, *v.*

HÄUTELN, *b. w.* (de huid) aftrekken, afschrapen, pellen.

HÄUTEN, *b. w.* villen, het vel afstroopen.

HÄUTIG, *b. n.* vellig, vliezig.

HAUTKRANKHEIT, *v.* huidziekte, *v.*

HÄUTUNG, *v.* het vervellen.

HAUTWURM, *m.* huidworm, worm tusschen vel en vleesch, *m.*

HAUZÄHNE, *m. mv.* slagtanden, *m. mv.*

HAVEREI, *v.* zie HAFEREI.

HAY, HAYFISCH, *m.* zie HAI.

HE! HE DA! *tw.* hei daar! holla! he! hei! toe maar!

HEBAMME, *v.* vroedvrouw, *v.* *—NKUNST, *v.* verloskunde, *v.* *—NLOHN, *m.* vroedvrouwenloon, *o.*

HEBARZT, *m.* zie GEBURTSHELFER.

HEBEBALKEN, *m.* (18) kraanbalk, hefboom, *m.*; wip van eene ophaalbrug, *v.* *...BAUM, *m.* hefboom, *m.* *...BOCK, *m.* kraan, hefkraan, *v.* *...EISEN, *o.* ijzeren haak; (48) ophaler der beenderen, *m.* hefijzer, *o.* *...GERÜST, *o.* zie HEBEZEUG. *...GRIFF, *m.* handvatsel, *o.* *...KORB, *m.* draagkorf, *m.* *...KUNDE, *v.* zie HEBAMMENKUNDE.

HEBEL, *m.* hefboom, *m.*; (203) handspaak, *v.*

HEBELADE, *v.* windas, *o.* *...MAHL, *o.* *...SCHMAUS, *m.* maaltijd dien men geeft aan de werklieden welke een huis bouwen, *m.*

HEBEN, *b. w.* (*onr.*) heffen, ver-, opheffen; tillen, ligten, opligten, optillen, opbeuren, verhoogen; *fig.* verheffen, ten einde brengen; *Wein aus dem Fasse* —, wijn met den hevel aftappen; *ein Kind aus der Taufe* —, een kind ten doop houden, peetoom-, gevader-, petemoei zijn; *den Anker* —, (203) het anker ligten; *einen aus der Kutsche, vom Pferde* —, iemand in het uit- of afstijgen behulpzaam zijn; *die Form aus der Presse* —, den vorm uit de pers ligten; *einen aus den Sattel* —, iemand uit den zadel ligten, (ook *fig.*); *Geld* —, geld heffen, -beuren, -innen, -ontvangen; *eine Schwierigkeit* —, eene zwarigheid uit den weg ruimen, -opheffen; *einen Streit* —, een' twist-, een geschil bijleggen; *eine Krankheit* —, eene ziekte genezen; *sich* —, zich verheffen, vooruitkomen; *es hebt mich*, het stuit mij. *—, *o.* het opligten, tillen; verheffen enz.

HEBER, *m.* hevel, *m.* zuigpijp, kraan, *v.*; (48) ophaler, *m.*

HEBESCHULTER, *m.* (49) schouder van het offerdier, *m.* *...SEIL, *o.* (5) keerbroeking, *v.* *...SPIEGEL, *m.* (5) bedding voor den proefmortier, *v.* *...STANGE, *...ZANGE, *v.* koevoet, *m.* *...WINDE, *v.* *...ZEUG, *o.* dommekracht, kraan, *v.* windas, *o.* hefboom, bok, *m.*

HEBOPFER, *o.* (49) hefoffer, *o.*

HEBUNG, *v.* heffing, ligting; op-, verheffing, (het ophalen), *v.* *—SKAMMER, *v.* bank (van Engeland), *v.*

HECHEL, *v.* hekel (voor vlas en hennep), *m.*; *fig. durch die* — *ziehen*, door den hekel halen, hekelen, doorhalen, gispen. *—BANK, *v.* hekelbank, *v.* *—FRAU, *v.* hekelaarster, *v.* *—MACHER, *—MANN, *m.* hekelaar, *m.*

HECHELN, *b. w.* hekelen, zuiveren (vlas, hennep); *fig.* hekelen, doorhalen, gispen, berispen, vitten, bedillen.

HECHELSCHERZ, *m.* bijtende scherts, *v.* *...SCHRIFT, *v.* hekelschrift, *o.* satire, *v.* *...ZAHN, *m.* tand van eenen hekel, *m.*

HECHELUNG, *v*. het hekelen.
HECHLER, *m*. zie HECHELMACHER. *—, *fig*. hekelaar, kritikus, *m*.
HECHT, *m*. snoek, *m*. *—BARS, *m*. snoekbaars, *v*. *—CHEN, *o*. kruisnoekje, *o*. *—GRAU, *b. n*. snoekgrijs. *—KOPF, *m*. snoekekop, *m*. *—KRAUT, *o*. (76) fontein-, zwamkruid, *o*. *—SCHIMMEL, *m*. rood gevlekt paard, *o*.
HECK, *v*. omheining, *v*. *—BALKEN, *m*. dwarsbalk, *m*. *—DRÜSE, *v*. (34) keelgezwel, *o*.
HECKE, *v*. haag, heg, hegge, omheining; broeikooi, *v*.; zie HECKZEIT. *—N, *b*. en *o. w*. broeden, jongen werpen.
HECKENBAUM, *m*. haagboom, *m*. *...BINDER, *m*. heggemaker, *m*. *...GANG, *m*. laan, *v*. *...KÄFER, *m*. (103) molenaar, (soort van kever), *m*. *...KERBEL, *m*. (76) wilde kervel, *v*. *...KIRSCHE, *v*. (76) hondskers, *v*. *...ROSE, *v*. wilde roos, *v*.
HECKERLING, HECKSEL, *m*. zie HÄCKERLING.
HECKFEUER, *o*. (97) hekkevuur, *o*.
HECKICHT, HECKIG, *b. n*. doornig.
HECKJAGEN, *o*. het jagen in de omheinde velden; verboden jagt, *v*. *...THALER, *...GROSCHEN, *m*. legpenning, *m*. *...ZEIT, *v*. broeitijd, *m*.
HEDE, *v*. zie WERK.
HEDERICH, *m*. (76) maagdepalm, *m*.
HEER, *o*. heer, heir, leger, *o*. heirschaar, *v*. *—ARM, *m*. legerafdeeling, *v*. vleugel, *m*. *—BANN, *m*. ban, *m*. opontbod van de edelen en leenhouders, *o*. *—BIENE, *v*. roofbij, *v*. zie RAUBBIENE.
HEERD, *m*. zie HERD. *—E, *v*. zie HERDE.
HEERESFOLGE, *v*. zie HEERBANN. *...KRAFT, *v*. getalsterkte des legers, *v*.
HEERFAHNE, *v*. banier, krijgsbanier, vaan, heervaan, *v*. *...FAHRT, *v*. heirvaart, *v*. heertogt, *m*. *...FLUCHT *v*. wegloopìng, *v*. het deserteren. *...FLÜCHTIG, *b. n*. wegloopend, (als deserteur); — *werden*, deserteren, zijn vaandel verlaten. *...FLÜCHTIGE, *m*. wegllooper, deserteur, *m*. *...FÜHRER, *m*. aanvoerder des legers, bevelhebber, generaal, *m*. legerhoofd, *o*. *...GERÄTH, *o*. oorlogstuig, *o*. krijgsbehoeften, *v. mv*. *...GEWETTE, *o*. (124) vooruitgift, vooruitmaking, *v*. *...HAUFEN, *m*. krijgsligchaam, *o*. *...HORN, *o*. krijgstrompet, *v*. *...KRAFT, *v*. zie HEERESKRAFT. *...KUTSCHE, *v*. postwagen, *m*. diligence, *v*. *...LAGER, *o*. legerkamp, *o*. *...MEISTER. *m*. grootmeester van de orde van St. Jan, *m*. *...MEISTERTHUM, *o*. grootmeesterschap, *o*. *...PAUKE, *v*. pauk, keteltrom, *v*. *...PAUKER, *m*. pauker, paukenslager, *m*. *...RAUCH, *m*. zie HEHRRAUCH. *...RAUPE, *v*. (103) rups welke in eene regte lijn loopt en door andere rupsen steeds gevolgd wordt, *v*. *...SCHAR, *v*. heirschaar, *v*. *...SCHATZ, *m*. krijgskas, *v*. *...SCHAU, *v*. wapenschouwing, monstering, *v*. *...SCHILD, *o*. beukelaar, *m*. schild, *o*.; *fig*. waardigheid van ridder, *v*. *...SCHNEPFE, *v*. gewone snip, *v*. *...SCHWENKUNG, *v*. zwenking van een leger, militaire evolutie, *v*. *...SPITZE, *v*. (108) voorhoede, *v*. *...STRASSE, *v*. heerenweg, algemeene weg, *m*. *...STEUER, *v*. oorlogslasten, *m. mv*. *...VOLK, *o*. troepen, *m. mv*. legerbenden, *v. mv*. *...WAGEN, *m*. leger-, troswagen; (157) groote wagen, *m*. *...ZUG, *m*. heertogt, *m*. *...ZWANG, *m*. zie HEERBANN.
HEFEN, *m*. hef, heffe, *v*. moer, *o*. droesem, *m*. gist van bier, *v*.; (133) grondsop, bezinksel, *o*.; *fig*. *die — des Volks*, de heffe des volks, het gepeupel; *auf den — kommen*, *auf den — sitzen*, op het drooge komen, in het naauw zitten, ten einde raad zijn. *—BROD, *o*. zuur-, fransch brood, *o*. *—KUCHEN, *m*. koek van gerezen deeg; klomp gedroogde wijnmoer, *m*. *—STÜCK, *o*. meel met gest vermengd, *o*. *—TEIG, *m*. zuurdeeg, *o*.
HEFICHT, *b. n*. als droesem, naar droesem gelijkende.
HEFIG, *b. n*. drabbig, droesemig.
HEFT, *o*. en *m*. heft, gevest, handvatsel, *o*. haak, *m*.; (48) naad-, heeling van eene versche wond, *m. v*.; schrijf-, teekenboek, *o*. *—CHEN, *o*. *—EL, *o*. en *m*. haak, *m*.; (59) staak, *v*. stok, *m*.
HEFTEISEN, *o*. (40) glasblazers-stang, *v*.
HEFTEL, *o*. en *m*. zie HEFTCHEN. *—N, *b. w*. haken, vast-, aanhaken, vastmaken.
HEFTEN, *b. w*. hechten, aanhechten, vast-, toemaken, toehalen, zamenbinden, rijgen, innaaijen; *fig*. *die Augen auf etwas —*, zijne oogen op iets vestigen; *eine Wunde —*, eene wond hechten.
HEFTFADEN, *m*. rijgdraad, *m*.
HEFTIG, *b. n*. en *bijw*. heftig, hevig, geweldig, driftig, onstuimig; heftiglijk, driftiglijk; *ein —er Mensch*, een hartstogtelijk mensch. *—KEIT, *v*. heftigheid, hevigheid, onstuimigheid, drift, *v*. geweld, *o*.
HEFTLADE, *v*. (12) naaibank, *v*. *...HAKEN, *m*. (12) onderlegger, *m*. *...

LOS, *b. n.* zonder steel, -handvat. *—MACHER, *—ELMACHER, *m.* hecht-, steelmaker, *m.* *—NADEL, *v.* naald; (50) kleine kaarde, *v.* *...PFLASTER, *o.* hechtpleister, *v.* *...PULVER, *o.* soort van hechtkruid, *o.*

HEFTUNG, *v.* het hechten, hechting, *v.*

HEGEN, *b. w.* HEGEREITER, *m.* zie HÄGEN, HÄGEREITER.

HEHL, *o.* het verbergen, geheim houden. *—EN, *b. w.* zie VERHEHLEN. *—ER, *m.* —INN, *v.* heler, *m.* heelster, *v.* (van gestolen goed); *der Hehler ist so gut wie der Stehler*, de heler is zoo goed als de steler.

HEHR, *b. n.* eerwaardig, eerbiedwekkend, grootsch, verheven. *—RAUCH, *m.* drooge mist, drooge mist op zee, *m.*

HEIDE, *v.* heide, hei, *v.* heideveld, *o.* heigrond, *m.* heigewas; bosch, woud, *o.* *—, *m.* heiden, afgodendienaar, *m.* *—BESEN, *m.* heibezem, *m.* *—BÖCKCHEN, *o.* hoop boekweit, *m.* *—FLACHS, *m.* vlaskruid, *o.* *—GRAS, *o.* ijslandsch leverkruid, *o.* *—GRÜTZE, *v.* boekweitengrut, *v.* *—KNECHT, *m.* onderhoutvester, *m.* *—KORN, *o.* boekweit, *v.* *—KRAUT, *o.* heidegewas, *o.*

HEIDELBEERBUSCH, *—STRAUCH, *m.* mirtenbeziën-boom, -struik, *m.*

HEIDELBEERE, *v.* mirtenbezie, boschbes, blaauwe bes, *v.*

HEIDELERCHE, *v.* bosch-, veldleeuwerik, *m.*

HEIDENBEKEHRER, *...LEHRER, *m.* zendeling, prediker van het christendom onder de heidenen, *m.* *...BIENENKRAUT, *o.* (76) moederkruid, *o.* *...BILD, *o.* afgodsbeeld, *o.* *...HAUT, *v.* het schilferachtige op het hoofd van een jonggeboren kind. *...REICH, *o.* (76) koolzaad, *o.* *...SITTE, *v.* heidensche zeden, -gebruiken, *v. o. mv.* *...TEMPEL, *m.* heidensche tempel, afgodstempel, *m.* *...THUM, *o.* heidendom, *o.*

HEIDEREITER, *m.* boschwachter, woudopziener, *m.* *...SCHAF, *o.* heideschaap, *o.*

HEIDIG, *b. n.* vol heiden.

HEIDINN, *v.* heidin, heidensche vrouw, *v.*

HEIDNISCH, *b. n.* heidensch.

HEIDUCK, *m.* heiduk, (tot de hongaarsche lijfwacht behoorende), *m.*

HEIL, *o.* heil, *o.* zaligheid, gelukzaligheid, *v.* voorspoed, *m.* geluk, *o.* welvaart, fortuin, *v.*; *sein — versuchen*, zijn geluk beproeven, eene kans wagen; — *dem Könige!* heil den koning! — *dem*, *der*, welgelukzalig hij die enz. *—, *b. n.* en *bijw.* genezen, heel, digtgegroeid; — *werden*, genezen; *ein Geschwür aus heiler Haut*, eene zweer welke onder de huid zonder eenig uitwendig letsel ontstaat; *fig. etwas aus —er Haut bekommen*, door iets plotselings overvallen worden.

HEILAND, *m.* Heiland, Verlosser, Zaligmaker, *m.*

HEILANSTALT, *v.* geneeskundige inrigting, *v.* hospitaal, *o.* *...ART, (HEILUNGSART) *v.* geneeswijze, kuur, *v.* *...BAD, *o.* gezondheidsbron, *v.* *...BAR, *b. n.* geneesbaar, geneeslijk. *...BLATT, *o.* (76) soort van wijnruit, waterruit, *v.* zie WIESENRAUTE. *...BRUNNEN, *m.* zie HEILBAD. *...BUTT, *m.* heilbot, (visch), *v.*

HEILEN, *b.* en *o. w.* heelen, genezen, genezen worden, herstellen; (§) lubben, ontmannen. *...ER, *m.* geneesheer, *m.*

HEILIG, *b. n.* en *bijw.* heilig, geheiligd, onschendbaar, heiliglijk; *einen — sprechen*, iemand heilig spreken, -verklaren, kanonizeren; — *halten*, heilig houden, als heiligdom bewaren; — *versprechen*, plegtiglijk beloven; (34) *das —e Feuer*, roos, *v.*

HEILIGE, *m.* en *v.* heilige, heilig verklaarde, *m.* en *v.* *—N, *b. w.* heiligen, toewijden, heilig houden; *fig.* wettigen.

HEILIGENBEIN, *o.* geheiligd been, *o.* *...BILD, *o.* heiligenbeeld, *o.* *...FRESSER, *m.* (§) valsche vrome, schijnheilige, *m.* *...HOLZ, *o.* witte populierboom, *m.* *...SCHEIN, *m.* stralenkrans der heiligen, *m.*

HEILIGKEIT, *v.* heiligheid, *v.*

HEILIGMACHEND, *b. n.* heiligmakend, heiligend. *...MACHER, *m.* heiligmaker, heiligspreker, *m.* *...MACHUNG, *v.* heiligmaking, *v.* het heilig maken, -spreken. *...SPRECHUNG, *v.* heiligspreking, *v.* *...THUM, *o.* heiligdom, *o.*; relikie, *v.* heilig voorwerp, *o.*

HEILIGUNG, *v.* heiliging, toeheiliging, toewijding, *v.*

HEILKRAFT, *v.* geneeskracht, *v.* *...KRAUT, *o.* genees-, heelkruid, *o.* *...KUNDE, *...KUNST, *v.* heel-, geneeskunde, *v.*

HEILLOS, *b. n.* heilloos, goddeloos, ondeugend, snood, slecht, boos. *—IGKEIT, *v.* heilloosheid, goddeloosheid, ondeugendheid, snoodheid, slechtheid, *v.*

HEILMITTEL, *o.* heel-, geneesmiddel, *o.* *...MITTELLEHRE, *v.* geneesmiddelleer, *v.* *...MONAT, *v.* de maand December, *v.* *...PFLASTER, *o.* heelpleister, *v.* *...QUELLE, *v.* zie HEILBAD. *...SALBE, *v.* balsem, *m.*

HEILSAM, *b. n.* en *bijw.* heilzaam, gezond. *—KEIT, *v.* het heilzame, gezondheid, *v.*
HEILSORDNUNG, *v.* gezondheidsreglement, *o.*
HEILUNG, *v.* genezing, heeling, herstelling, *v.* *—SKRAFT, *v.* zie HEILKRAFT. *—SMITTEL, *o.* zie HEILMITTEL.
HEILWURZ, *v.* (76) suikerwortel, *m.*
HEIM, *bijw.* te huis, bij zich t' huis, naar huis. *—, o. omheining; tent, hut, woning, woonplaats, *v.*; gehucht, dorp, *o.*
HEIMAT, HEIMATH, *v.* vaderland, geboorteland, *o.* *—LICH, *b. n.* geboortig. *—LOS, *b. n.* rond-, omzwervend, zonder huisvesting.
HEIMBUCH, *o.* verzameling van wetten en bepalingen den landbouw betreffende, *v.* *...BEGEBEN (SICH), *w. w.* zich naar huis begeven. *...BRINGEN, *b. w.* naar huis brengen. *...BÖRGE, *m.* plattelands-burgemeester, baljuw, *m.*
HEIME, *v.* HEIMCHEN, *o.* krekel, *m.* heimpje, *o.*
HEIMEILEN, *o. w.* zich huiswaarts spoeden.
HEIMELN, *o. w.* heimwee hebben.
HEIMEN, *b. w.* naar huis brengen.
HEIMFAHRT, *v.* *...GANG, *m.* *...KUNFT, *v.* het naar huis gaan, - keeren; terugkomst, terugreis, t' huisreis, *v.* *...FALL, *m.* (119) toevalling, terugvalling, versterving, *v.* *...FALLEN, *o. w.* (*onr.*) toevallen, terugvallen; *der Krone heimgefallen*, vervallen aan de kroon; *heimgefallene Güter*, verstorvene -, toegevallen goederen. *...FÄLLIG, *b. n.* toevallend, terugvallend. *...FELD, *o.* land-, veld tot een dorp behoorende, *o.* *...FÜHREN, *b. w.* naar huis brengen; een meisje tot vrouw bekomen. *...GEREUT, *o.* park, *o.* *...HOHLEN, *b. w.* naar huis halen. *...ISCH, *b. n.* zie EINHEIMISCH. *...KEHREN, *...KOMMEN, *o. w.* naar huis keeren, te huis komen. *...LAUFEN, *o. w.* naar huis loopen. *...LEUCHTEN, *b. w.* voorlichten bij het naar huis gaan; *fig.* misbruik maken van, een slecht gebruik maken van.
HEIMLICH, *b. n.* en *bijw.* geheim, heimelijk; verborgen, schuil, bedekt; geheimzinnig; in het verborgen; in het geheim, ter sluik, steelsgewijze; *fig.* te huis; gemakkelijk; — *halten*, geheim houden, niet openbaren; — *lachen*, in de vuist lagchen. *—HALTUNG, *v.* geheimhouding; achterhoudendheid, geheimzinnigheid, *v.* *—KEIT, *v.* heimelijkheid, *v.* geheim, *o.*
HEIMRECHT, *o.* regt van een' ingeborene, nationaal regt, *o.* *...REITEN, *o. w.* zich te paard naar huis begeven. *...REISE, *v.* *...WEG, *m.* t' huisreis, *v.* weg naar huis, terugweg, *m.* *...SCHICKEN, *b. w.* naar huis zenden; *fig.* van kant maken. *...SEHNEN, *o. w.* hevig naar huis -, naar zijn vaderland verlangen, heimwee hebben. *...STELLEN, *b. w.* (iets) aan iemands vrijen wil -, aan zijne beslissing overlaten, - opdragen. *...STEUERN, *b. w.* een' bruidschat geven. *...SUCHEN, *b. w.* bezoeken; *fig.* tuchtigen, plagen; bedroeven. *...SUCHUNG, *v.* bezoeking; huiszoeking; *fig.* tuchtiging, plaging; bedroeving, *v.*; — *Mariä*, het bezoek der Heilige Maagd. *...TÜCKE, *v.* verborgene -, heimelijke listige streek; laag-, doortraptheid, sluwheid, *v.* *...TÜCKISCH, *b. n.* en *bijw.* doortrapt, sluw, loos, slim, geslepen, geveinsd. *...WÄRTS, *bijw.* huiswaarts. *...WEH, *o.* heimwee, *o.*
HEINT, *bijw.* dezen nacht, dezen avond; den verleden nacht, den verloopen avond.
HEINZE, *m.* (133) *der faule —*, oven, *m.*
HEIRATH, *v.* huwelijk, *o.* echt, *m.* huwelijksverbindtenis, *v.* trouwverbond, *o.*; *er hat eine gute — gethan*, hij heeft eene goede partij gedaan; *eine ungleiche —*, een ongelijk huwelijk. *—EN, *b.* en *o. w.* huwen, trouwen, in den echt treden, een huwelijk aangaan; *unter seinen Stand —*, een huwelijk beneden zijnen stand aangaan.
HEIRATHSBRIEF, *m.* huwelijksbrief, *m.* *...FÄHIG, *b. n.* in staat te trouwen, huwbaar. *...GUT, *o.* huwelijksgoed, *o.* - gift, *v.* bruidschat, *m.* *...LUSTIG, *b. n.* trouwlustig. *...STIFTER, *m.* huwelijks-makelaar, -koppelaar, *m.* —INN, *v.* koppelaarster, *v.* *...VERWANDTE, *mv.* aangehuwde verwanten, *mv.* *...WAPPEN, *o.* adellijk wapen door huwelijk verkregen, *o.*
HEISCH, *b. n.* zie HEISER. *—EN, *b. w.* vragen, eischen, begeeren, vorderen, verlangen. *—SATZ, *m.* (197) toegestemde grondstelling; vraag, *v.* eisch, *m.*
HEISER, *b. n.* heesch, schor. *—KEIT, *v.* heeschheid, schorheid, *v.*
HEISS, *b. n.* en *bijw.* heet, warm; vurig, brandend; *brennend —*, brandend heet; — *essen*, (spijzen) warm eten; *fig. ein —es Verlangen*, een hevig verlangen, eene vurige begeerte; *mir wird —*, ik word heet, - warm; *fig.* — *vor der Stirne sein*, oploopend -, driftig zijn; *—e Thränen vergiessen*, bittere tranen storten, heete tranen vergieten; *man hat ihm die Hölle*

— *gemacht*, men heeft het hem heet gemaakt.
HEISSEN, *b. w. (onr.)* noemen, roepen; heeten, bevelen; *einen schweigen* —, iemand het zwijgen opleggen; *wie — Sie?* hoe heet gij? hoe is uw naam? *—, o. w. (onr.)* heeten, genoemd zijn, den naam hebben van; beteekenen, beduiden; *was heisst das? was soll das —?* wat wil dit zeggen? wat is de meening hiervan? *wie heisst das auf Deutsch (im Deutschen)?* hoe zegt (noemt) men dit op Duitsch? *das heisst soviel als*, dit wil zooveel zeggen dat; *es heisst*, men zegt, het gerucht loopt; *damit es nicht heisse*, opdat er niet gezegd worde; *das heisse ich arbeiten*, *das heisst geurbeitet*, dit heet werken, dit noem ik werken; *wenn Sie wissen was das heisst, Vater sein*, wanneer gij weet wat het zeggen wil vader te zijn.
HEISSGRÄTIG, *b. n.* moeijelijk te smelten. *...HUNGER, *m.* geeuwhonger, hondshonger, *m.*; gulzigheid, vraatzucht, *v.* *...HUNGRIG, *b. n.* uitgehongerd, onverzadelijk; gulzig, vraatzuchtig; (59) zeer hongerig, (van jagthonden).
HEISTER, *m.* jonge boom, heester, *m.*; ekster, *v.*
HEITER, *b. n.* helder, klaar; opgeruimd, blijmoedig, vrolijk. *—KEIT, *v.* helderheid; opgeruimdheid, vrolijkheid, *v.* *—N, *b. w.* zie AUFHEITERN.
HEIZBAR, *b. n.* te verhitten.
HEIZEN, *b. w.* stoken, verhitten, warm maken. *...ER, *m.* stoker, *m.* *...UNG, *v.* het stoken; stoking, verhitting, *v.*
HEKTIK, *v.* HEKTISCH, *b. n.* zie SCHWINDSUCHT, SCHWINDSÜCHTIG.
HELD, *m.* held; kampioen, strijder, *m.*; *fig. ein — im Saufen*, een aartsdronkaard.
HELDENBRIEF, *m.* heldenbrief, *m.* *...BUCH, *o.* heldenboek, *o.* *...GEDICHT, *o.* heldendicht, *o.* *...GEIST, *m.* heldengeest, *m.* *...GESCHICHTE, *v.* heldengeschiedenis, *v.* *...LIED, *o.* heldenlied, *o.* *...MÄSSIG, *...MÜTHIG, *b. n.* heldhaftig, moedig, heldenmoedig. *...MUTH, *m.* *...HERZ, *o.* heldenmoed, *m.* *...OPER, *v.* heldenzangspel, *o.* heroïsche opera, *v.* *...SINN, *m.* heldhaftigheid, *v.* *...THAT, *v.* heldendaad, heldhaftige daad, *v.* heldenfeit, *o.* *...TUGEND, *v.* heldendeugd, *v.* *...WEIB, *o.* heldhaftige vrouw, *v.* *...ZEIT, *v.* heldentijd, *m.*
HELDINN, *v.* heldin, *v.*
HELENENFEUER, *o.* St. Elmus-vuur, *o.*
HELFEN, *o. w. (onr.) (einem)*, helpen, bijstaan, ondersteunen; hulp -, bijstand verleenen; genezen; *zu etwas* —, tot iets dienen, - dienstig zijn; bijdragen-, bezorgen, toebrengen tot; *einem arbeiten* —, iemand in zijnen arbeid behulpzaam zijn, *einem aus dem Wagen, auf das Pferd* —, iemand uit rijtuig -, op een paard helpen; *einem mit Gelde* —, iemand geldelijken onderstand verleenen; *wozu kann das —?* waartoe kan dat dienstig zijn? *einem zu etwas* —, iemand aan (tot) iets helpen; *einem von etwas* —, iemand van iets bevrijden, - ontslaan, - genezen, - er van afhelpen; *fig. einem vom Brode* —, iemand den hals afsnijden, - van zijne broodwinning berooven; *einem aus der Noth* —, iemand uit den nood helpen; *für, wider etwas* —, goed zijn tegen iets, (als genees-, heel- of verbeteringsmiddel); *der Sache ist nicht mehr zu* —, de zaak is niet meer te verhelpen, - is in den grond bedorven; *ich kann euch nicht* —, ik kan u niet helpen, ik kan er niets aan doen; *er weiss sich schon zu* —, hij zal er wel weten uit te komen; *er weiss sich weder zu rathen noch zu* —, hij weet zich volstrekt niet te helpen; (§) hij weet weg noch steg; *Gott helf!* God zegene u! *Helft! Helft!* help! help!
HELFENBEIN, *o.* zie ELFENBEIN.
HELFER, *m.* *—INN, *v.* helper, *m.* helpster, *v.*; diaken, *m.*
HELFERSHELFER, *m.* suppoost; beulsknecht; medepligtige; medebeschuldigde, *m.*
HELL, *b. n.* licht; *fig.* helder; — *machen*, ophelderen, helder -, klaar maken; *es ist heller lichter Tag*, het is klaar lichte dag; *an (bei) hellem Tage*, bij klaar lichten dag; *der Mond scheint* —, het is lichte maan, de maan schijnt helder; *eine —e Stimme*, eene duidelijke -, helderklinkende stem; *eine —e Glocke*, eene schelluidende klok; *fig. ein —er Kopf*, een verlichte geest; *es ist die —e Wahrheit*, het is de zuivere waarheid.
HELL, *o.* (203) hel, *v.* blek-hol, *o.*
HELLBLAU, *...BRAUN, *b. n.* lichtblaauw; lichtbruin. *...BUTTE, *v.* zie HEILBUTTE. *...DUNKEL, *o.* (136) licht en schaduw.
HELLE, (HELLIGKEIT), *v.* helderheid, klaarheid, *v.* licht; *fig.* daglicht, *o.* *—BARDE, *v.* hellebaard, *m.* *—BARDIER, *m.* hellebaardier, *m.* *—N, *b. w.* zie AUFHELLEN, ERHELLEN.
HELLER, *m.* heller, halve penning, *m.*
HELLFÄRBIG, *b. n.* licht van kleur. *...GRAU, *...GRÜN, *b. n.* lichtgrijs; lichtgroen.

Helligkeit, *v.* zie **Helle**.
Hellroth, *b. n.* lichtrood. ***...sichtig**, *b. n.* helderziend, scherpzinnig, schrander. ***...sichtigkeit**, *v.* schranderheid, scherpzinnigheid, *v.* doorzigt, *o.*
Helm, *m.* helm, *m.*; stolp (van een' destilleerketel), *v.*; steel (eener bijl); (188) helm boven een wapen: (18) koepel; helm (waarmede sommige kinderen geboren worden), *m.* ***...binde**, *v.* (188) breed lint van achteren aan den helm afhangende, helmversiersel, *o.* ***—dach**, *o.* koepeldak, *o.* ***—decke**, *v.* (188) loofwerk rondom een wapen, *o.*
Helmen, *b. w.* met een' helm voorzien, (ook 188); een' steel aan eene bijl maken.
Helmfenster, *o.* vizier, *o.* ***...förmig**, *b. n.* helmvormig. ***...gewölbe**, *o.* gebogen dak, *o.* ***...gitter**, *o.* ***...reif**, *m.* (188) traliewerk onder het vizier van een' helm, *o.* ***...kleinod**, *o.* (188) krans, (helmsieraad), *m.* ***...rost**, *m.* zie **Helmgitter**. ***...schlange**, *v.* (103) helmslang, *v.* ***...schmied**, *m.* helmmaker, *m.* ***...schmuck**, *m.* (188) helmstuk boven een wapen, *o.*; zie **Helmdecke**. ***...stock**, *m.* (203) helmstok, *m.* ***...stutz**, *m.* vederbos, *m.* pluim, *v.* ***...taube**, *v.* schildduif, *v.* ***...visir**, *o.* (188) helmvizier, *o.* zie **Visir**. ***...wulst**, *m.* (188) gevlochten krans van een wapen, *m.*
Hemd, *o.* hemd, *o.*; *einen bis aufs — ausziehen*, iemand tot op het hemd uitkleeden, - geheel berooven; *spr. das Hemd ist mir näher als der Rock*, het hemd is nader dan de rok. ***—chen**, *o.* hemdje, halshemdje, *o.* ***—knopf**, *m.* hemdknoop, *m.* ***—kragen**, *m.* hemdkraag, - boord, *m.*
Hemmen, *b. w.* tegen -, terug -, wederhouden, beletten, belemmeren, stuiten, in den weg stellen, staken; spaken in een wiel zetten; *fig.* matigen, lenigen, doen ophouden. ***—d**, *b. n.* beteugelend.
Hemmer, *m.* **Hemmfeder**, *v.* stopper, *m.*
Hemmgabel, *v.* gaffel, vork, *v.* ***...kette**, *v.* ***...schuh**, *m.* spanketting, trekker, *m.*
Hemmung, *v.* stremming, stuiting, belemmering, *v.* oponthoud, beletsel, *o.* tegenstand, *m.*; (54) pal, *v.*; gang (in een uurwerk), *m.*; het afloopen van den horologieketting.
Hengst, *m.* hengst, springhengst, *m.* ***—füllen**, *o.* hengstveulen, *o.* ***—mann**, *m.* hengstman, *m.*

Henkel, *m.* hengsel, oor, handvat, *o.* ***—chen**, *o.* hengeltje, oortje, *o.* ***—korb**, *m.* hengelmand, *v.* ***—krug**, *m.* groote zilveren of porseleinen pot, *m.*
Henkeln, *b. w.* van ooren -, van hengsels -, van handvatsels voorzien; (118) ooren -, voeten maken (aan een' aarden pot); *ein gehenkelter Dukaten*, een dukaat met oortjes.
Henkelnapf, *m.* nap -, kom met ooren, *v.* ***...tasse**, *v.* tas, *v.* kop, drinkkop met een oor, *m.* ***...topf**, *m.* pot met ooren, *m.*
Henken, *b. w.* hangen, ophangen. ***—**, *o.* het hangen. ***—swerth**, *b. n.* het hangen verdiend, waard opgehangen te worden.
Henker, *m.* beul, scherpregter; *fig.* plager, kwelgeest, *m.*; *das dich der —!* dat u de drommel hale! *geh zum —!* loop naar den duivel! ***—inn**, *v.* beulsvrouw, *v.* ***—lohn**, ***—geld**, *o.* bezoldiging van den scherpregter, *v.* beulenloon, *o.* ***—mahl**, *o.* ***—mahlzeit**, *v.* galgemaal, *o.* ***—mässig**, *b. n.* den beul betreffende; *fig.* wreed, wreedaardig. ***—sknecht**, *m.* beulsknecht, *m.*
Henne, *v.* hen, kip, *v.*; *die junge —*, jonge hen, *v.* hennetje, *o.*; *die fette —*, (76) smeerwortel, *m.*
Her, *bijw.* hier, hierheen, aan deze zijde, herwaarts; *kommen Sie —*, kom hier, kom herwaarts; *nur — damit*, zeg dan; welnu, spreek ronduit, kom er meê voor den dag; *die Hand —*, hier de hand, geef uwe hand; *von da —*, van daar; *von aussen —*, van buiten; *von weitem —*, van verre; *von oben —*, van boven; *von drei Tagen —*, sedert drie dagen; *erst von gestern —*, eerst sedert gisteren; *um etwas —*, rondom iets; *hinter einem — sein*, iemand vervolgen, - op de hielen zitten; *fig.* om en bij iemand zijn; *über einen — sein*, zich op iemand werpen, iemand aanvallen; *fig.* iemand hekelen, - doorhalen.
Herab, *bijw.* naar beneden. **—blasen**, *b. w.* naar beneden blazen. ***—bringen**, ***—führen**, *b. w.* naar beneden brengen, - voeren, - geleiden. ***—eilen**, *o. w.* zich naar beneden spoeden, haastig naar beneden gaan. ***—fahren**, ***—gehen**, ***—kommen**, ***—steigen**, *o. w.* naar beneden komen, - gaan, - stijgen, afstijgen. ***—fahrt**, *v.* vaart afwaarts, *v.* ***—fliegen**, *o. w.* naar beneden -, nederwaarts vliegen. ***—fliessen**, ***—rinnen**, *o. w.* naar beneden -, afvloeijen. ***—fliessung**, *v.* af-, nedervloeijing, *v.* ***—hangen**, *b.*

w. afhangen, naar beneden -, nederwaarts hangen. *—**HÄNGEN**, *—**HEBEN**, *—**LANGEN**, *b. w.* naar beneden reiken, -laten, aflaten. *—**HELFEN**, *b. w. einem* —, iemand naar beneden helpen, -in het afstijgen behulpzaam zijn. *—**HOLEN**, *b. w.* afhalen. *—**LASSEN**, *b. w.* af-, nederlaten; *sich* —, zich vernederen, -verwaardigen; *fig.* zich laten zakken, zich nederlaten. *—**LASSEND**, *b.*.. *n. fig.* minzaam, volksgezind. *—**LASSUNG**, *v. fig.* minzaamheid, volksgezindheid, *v.* *—**NEHMEN**, *b. w.* afnemen. *—**REISSEN**, *b. w.* afscheuren. *—**ROLLEN**, *—**WÄLZEN**, *b. w.* naar beneden-, afrollen, afwentelen. *—**SCHIESSEN**, *b.* en *o. w.* van boven neêr schieten; *fig.* doen nedervallen; zich van boven nederwerpen, vallen op (iets). *—**SCHIFFEN**, *b. w.* de rivier afwaarts varen. *—**SEHEN**, *o. w.* nederzien; *fig. auf einen* —, met een' hoogmoedigen blik op iemand nederzien. *—**SETZEN**, *b. w.* lager stellen; *fig.* vernederen, verlagen; onteeren, belasteren, in opspraak brengen. *—**SETZUNG**, *v.* — *der Münze*, vermindering van den standaard van munten, *v.* *—**SPRINGEN**, *o. w.* af-, naar beneden springen. *—**STECHEN**, *b. w.* neêrhouwen. *—**STÜRZEN**, *b.* en *o. w.* naar beneden-, nederstorten. *—**TRIEFEN**, *—**TROPFEN**, *—**TRÖPFELN**, *o. w.* af-, nederdroppelen. *—**WÜRDIGEN**, *b. w.* vernederen, verlagen, minachten. *—**WÜRDIGUNG**, *v.* vernedering, verlaging, minachting, *v.* *—**ZIEHEN**, *b. w.* af-, nedertrekken.

HERALDIK, *v.* zie WAPPENKUNST.

HERAN, *bijw.* bij, nabij, nader, naartoe. *—! *tw.* voorwaarts, kom-, treed nader! nader! (203) draai bij. *—**EILEN**, *o. w.* haastig komen aanloopen. *—**KOMMEN**, *o. w.* naderen, aankomen, nader bij komen. *—**NAHEN**, *—**RÜCKEN**, *o. w.* aannaderen, aanrukken. *—**NAHUNG**, *v.* aannadering, *v.* *—**SCHLEICHEN**, *o. w.* sluipende nader treden, aansluipen. *—**STEIGEN**, *b. w.* opklimmen. *—**WACHSEN**, *o. w.* groeijen, aan-, opgroeijen, aanwassen.

HERAUF, *bijw.* op, opwaarts, naar boven. *—! *tw.* stijg opwaarts! kom naar boven! *—**BIEGEN**, *b. w.* ombuigen. *—**BRINGEN**, *b. w.* opwaarts -, naar boven brengen. *—**FAHREN**, *b. w.* (eene rivier) opvaren. *—**FÜHREN**, *b. w.* naar boven geleiden. *—**GEHEN**, *—**KOMMEN**, *—**REITEN**, *—**STEIGEN**, *—**TRETEN**, *o. w.* opgaan, naar boven gaan, -stijgen, -treden. *—**HOLEN**, *b. w.* op-, opwaarts-, naar boven halen. *—**WÄRTS**, *bijw.* opwaarts, naar boven. *—**ZIEHEN**, *b. w.* optrekken, naar de hoogte-, opwaarts trekken.

HERAUS, *bijw.* uit, naar buiten; *von innen* —, van binnen uit; *vorn* —, vooraan. *—! *tw.* weg van hier! de deur uit! — *damit*, voor den dag-, er uit er mede! *—**ACKERN**, *b. w.* door ploegen uithalen, -uittrekken. *—**ARBEITEN**, *b. w.* uittrekken, uitrukken; *sich* —, zich er uit helpen, zich uit de verlegenheid redden. *—**BEGEBEN** (**SICH**), *w. w.* uitgaan, vertrekken. *—**BEICHTEN**, *b. w.* rondborstig-, onbewimpeld bekennen. *—**BEKOMMEN**, *b. w.* terugbekomen; ontdekken, opdelven, opgraven. *—**BLASEN**, *o. w.* door blazen iets uitdrijven. *—**BRAUSEN**, *o. w.* uitborrelen; *fig.* heftig uitvaren (tegen iemand), bulderen, razen, tieren. *—**BRECHEN**, *b.* en *o. w.* uitbreken, ontrukken; met ontstuimigheid-, met drift vertrekken; uitrukken, uitvallen; (een woord) laten ontglippen; uitbreken (uit de gevangenis). *—**BRINGEN**, *b. w.* uitbrengen, uitvoeren, uitdragen; *fig.* uitrukken, wegnemen; uitmaken, doen verdwijnen (eene vlak); uitbrengen; uiten (een woord); ontdekken; ontcijferen; ontsluijeren (een geheim). *—**DRÄNGEN**, *b. w.* naar buiten dringen, uitduwen. *—**DREHEN**, *b. w.* uitdraaijen, losdraaijen. *—**DRINGEN**, *o. w.* driftig wegloopen; uitloopen. *—**EILEN**, *o. w.* in haast vertrekken. *—**FAHREN**, *o. w.* uitgaan, vertrekken; uitrijden; *fig.* uitvaren, uitvallen; ontsnappen. *—**FALLEN**, *v. w.* naar buiten vallen; (108) een' uitval doen. *—**FINDEN** (**SICH**), *w. w.* een' uitweg vinden, zich er door helpen; *fig. nicht* —, zich niet het minste begrip van iets kunnen vormen. *—**FISCHEN**, *b. w.* uitvisschen. *—**FLIEGEN**, *o. w.* uitvliegen. *—**FLIESSEN**, *o. w.* uitvloeijen, uitloopen, uitstroomen. *—**FORDERN**, *b. w.* terugvorderen, -eischen; uitdagen. *—**FORDERUNG**, *v.* terugvordering; uitdaging, *v.* *—**FÜHREN**, *b. w.* uitgeleide doen, uitgeleiden, naar buiten brengen. *—**GABE**, *v.* uitgave, uitgaaf (van een boekwerk), *v.* *—**GEBEN**, *b. w.* uitgeven, uitleveren, uit handen geven; teruggeven; zich ontdoen van (iets); uitgeven (een boek), in het licht geven. *—**GEBER**, *m.* uitgever, *m.* *—**GEHEN**, *o. w.* uitgaan. *—**GRABEN**, *b. w.* zie AUSGRABEN. *—**GUCKEN**, *o. w.* uitzien, uitkijken. *—**HABEN**, *b. w.* terug hebben. *—**HALTEN**, *b. w.* overreiken-, overhandigen door eene opening. *—**HÄNGEN**, *b. w.* uithangen, naar bui-

ten hangen. *—HEBEN, *b. w.* uitheffen. *—HOLEN, *b. w.* uithalen, naar buiten halen. *—HUSTEN, *o. w.* uithoesten, hoesten en spuwen. *—JAGEN, *b. w.* uitjagen, wegjagen. *—KEHREN, *b. w.* uitvegen; vegende wegnemen; *fig. das Rauhe*, *Rauche* —, de tanden laten zien, zich toornig maken.

HERAUSKLAUBEN, *b. w.* uitpluizen. *...KLOPFEN, *b. w.* door kloppen verdrijven, -uitdrijven. *...KOMMEN, *o. w.* uitkomen (in alle beteekenissen), bekend-, openbaar-, ruchtbaar worden; *fig.* verschijnen, in het licht komen, uitkomen (van een boek); naar waarheid bevonden worden: *dabei kommt nichts heraus*, hier is niets mede te winnen, er komt niets mede uit; *das kommt auf eins heraus*, dit komt op hetzelfde neêr. *...KÖNNEN, *o. w.* uitkunnen, kunnen vertrekken, -uitgaan. *...KRATZEN, *b. w.* opharken, uitharken. *...KRIECHEN, *o. w.* uitkruipen; zie AUSKRIECHEN. *...KRIEGEN, *b. w.* zie HERAUSBEKOMMEN. *—LANGEN, *...BRINGEN, *b. w.* zie HERAUSHALTEN. *...LASSEN, *b. w.* uitlaten, laten vertrekken, -uitgaan, -ontsnappen; *fig. sich* —, zich uitlaten, zijne gedachten-, zijn gevoelen-, zijne meening zeggen. *—LAUFEN, *o. w.* wegloopen, uitloopen. *—LEGEN, *b. w.* uitleggen; uitstallen, ten toon spreiden. *—LESEN, *b. w.* uitkiezen, -zoeken, -lezen. *...LOBEN, *b. w.* (§) verheffen, roemen, prijzen. *—LOCKEN, *b. w.* uit-, aanlokken; *fig.* ontrukken, ontnemen. *...MACHEN, *b. w.* naar buiten halen, -nemen; (§) *sich* —, zich uit de voeten maken. *...MÜSSEN, *o. w.* verpligt-, genoodzaakt zijn uit te gaan; *fig. es muss heraus*, het moet er uit, het moet gezegd worden, voor den dag er mede, de kogel moet door de kerk. *...NEHMEN, *b. w.* uit-, er uit nemen; *fig. sich etwas*, *sich zu viel*, *sich zu viel Freiheit* —, zich te veel vrijheid veroorloven, zich al te vrijpostig gedragen. *...PLATZEN, *...PLUMPEN, *b. w.* (§) ronduit met iets voor den dag komen, de dingen bij hunnen naam noemen. *...PLAUDERN, *...SCHWATZEN, *o. w.* (§) uitbabbelen. *...POLTERN, *o. w.* (§) onbesuisd spreken, uittieren. *...PRESSEN, *b. w.* uitdrukken; *fig.* afknevelen. *...PUMPEN, *b. w.* uitpompen. *...PUTZEN, *b. w.* opschikken, versieren; *sich* —, zich tooijen, zich opsmukken. *...QUELLEN, *o. w.* uitkomen, ontspruiten, opborrelen. *...RAGEN, *o. w.* vooruitsteken. *...RECKEN, *b. w.* uitstrekken. *...REDEN, *o. w.* door eene opening (een gat in den muur b.v.) spreken; *sich* —, zich verontschuldigen, zich er uit redden. *...REISSEN, *o.* ontrukken. *...REISSEN, *o.* het ontrukken, uitrukken, *o.*; redding, *v.* *...RINNEN, *o. w.* uitvloeijen, uitloopen.

HERAUSRÜCKEN, *b.* en *o. w.* doen uitgaan, -voorwaarts treden; uitrukken; *fig. mit dem Gelde* —, de beurs uithalen; *mit der Sprache nicht* —, niet durven spreken, den moed niet hebben zich te verklaren. *...RUFEN, *b. w.* (iemand) van-, uit eene plaats roepen; (97) te wapen roepen. *...SAGEN, *b. w.* zeggen, bekennen, belijden. *...SCHARREN, *b. w.* zie AUSSCHARREN. *...SCHAUEN, *b. w.* zie HERAUSSEHEN. *...SCHEREN (SICH), *w. w.* (§) zich van iets ontdoen, iets laten varen, van iets afzien, zich er van afdraaijen. *...SCHIESSEN, *o. w.* naar buiten schieten; uitschieten, opborrelen; toeschieten, toespringen; aanvallen. *...SCHIFFEN, *o. w.* uitzeilen. *...SCHLAGEN, *b. w.* door slagen verjagen. *...SCHLEICHEN, *o. w. sich* —, wegsluipen, zich stilletjes uit de voeten maken. *...SCHLEPPEN, *b. w.* naar buiten slepen. *...SCHMEISSEN, *b. w.* zie HERAUSWERFEN. *...SCHNEIDEN, *b. w.* uitsnijden; terughouden; door insnijdingen uitnemen. *...SCHÖPFEN, *b. w.* uitscheppen. *...SCHÜTTELN, *b. w.* uitschudden. *...SCHÜTTEN, *b. w.* uitstrooijen. *...SCHWIMMEN, *o. w.* zwemmende doorgaan; -verdwijnen. *...SCHWITZEN, *o. w.* uitzweeten. *...SEHEN, *o. w.* door (eene opening) heen zien. *...SETZEN, *b. w.* uitzetten. *...SEIN, *o. w.* uit zijn, niet t'huis zijn; zijn vooruit gekomen; verschenen zijn. *...SOLLEN, *o. w.* uit moeten, moeten uitgaan. *...SPAZIEREN, *o. w.* gaan wandelen. *...SPEIEN, *b. w.* uitspuwen. *...SPERREN, *b. w.* (iemand) den ingang versperren, niet willen inlaten, uitsluiten.

HERAUSSPRINGEN, *o. w.* uitspringen; komen aanloopen, toeschieten; ontspringen, opborrelen. *...SPRITZEN, *o.* en *b. w.* uitspruiten; opborrelen; doen opborrelen. *...SPROSSEN, *o. w.* knoppen krijgen, uitbotten. *...STAFFIREN, *b. w.* (§) zeer net opschikken, kant en klaar maken. *...STEHEN, *o. w.* naderen; vooruitstaan. *...STEHLEN, *b. w. fig.* letterdieverij-, plagiaat plegen; *sich* —, zich heimelijk wegmaken, zich uit de voeten maken. *...STEIGEN, *o. w.* uitstijgen. *...STOSSEN, *b. w.* uitduwen, naar buiten duwen, -stooten. *...STOTTERN, *o. w.*

stamelende (iets) uitbrengen. *...STRECKEN, *b. w.* aanreiken door (eene opening); *die Zunge* —, de tong uitsteken. *...STREICHEN, *b. w.* uit-, glad strijken; *fig.* pogchen, grootspreken. *...SUCHEN, *b. w.* zie HERAUSLESEN. *...THUN, *b. w.* uitdoen; naar buiten stellen. *...TRAGEN, *b. w.* uit-, naar buiten dragen. *...TREIBEN, *b. w.* uit-, verdrijven, verjagen. *...TRETEN, *o. w.* zijnen rang verlaten, uittreden; met voeten treden; wegschoppen; *aus einer Gesellschaft* —, uit een genootschap treden, zijn lidmaatschap opzeggen. *...TRIEFEN, *...TROPFEN, *...TRÖPFELN, *o. w.* uitdroppelen. *...WACHSEN, *o. w.* uitkomen, wassen, aangroeijen; (48) uitwassen. *...WAGEN (SICH), *w. w.* zich wagen uit te gaan. *...WÄLZEN, *b. w.* uitrollen, naar buiten rollen, -wentelen. *...WÄRTS, *bijw.* buitenwaarts, naar buiten gekeerd. *...WASCHEN, *b. w.* uitwasschen; (linnen) in schoon water uitwasschen. *...WERFEN, *b. w.* uitwerpen, naar buiten werpen. *...WICKELN, *b. w.* ontwikkelen; *fig. sich* —, zich uit eene netelige omstandigheid redden. *...WINDEN, *b. w.* door middel van een windas uithalen. *...WISCHEN, *b.* en *o. w.* uitwisschen, uitmaken (door wrijven), uitwrijven; *fig.* ontsnappen. *...WOLLEN, *o. w.* er uit willen, pogen te vertrekken; *fig. mit der Sprache nicht* —, zich niet durven verklaren; veinzen. *...WÜHLEN, *b. w.* woelende uithalen. *...ZAHLEN, *o. w.* terug betalen. *...ZIEHEN, *o. w.* uit-, naar buiten trekken; uittrekken, een uittreksel maken. *...ZIEHEN, *o.* het uittrekken; uittrekking, *v.* *...ZUPFEN, *b. w.* door plukken uittrekken, uitplukken.

HERBE, *b. n.* en *bijw.* wrang, guur, zuur; *fig.* straf, barsch, norsch, fel, stram, onvriendelijk. *—, HERBIGKEIT, *v.* wrangheid; *fig.* barschheid, bitterheid, ruwheid, onvriendelijkheid, *v.*

HERBEI, *bijw.* bij, toe, hierheen, naar dezen kant, herwaarts, naderbij. *—! *tw.* hierheen! hier! kom hier! *—BRINGEN, *b. w.* bijbrengen, aanvoeren. *—EILEN, *—LAUFEN, *—RENNEN, *—SPRINGEN, *o. w.* er heen snellen, -springen, toesnellen, aanloopen. *—FAHREN, *b.* en *o. w.* er heen rijden, per as heenvoeren, in een rijtuig naderen. *—FLIEGEN, *o. w.* er bij vliegen, komen aanvliegen. *—FÜHREN, *b. w.* aanvoeren, aanbrengen. *—GEHEN, *—KOMMEN, *—NAHEN, *—RÜCKEN, *—TRETEN, *o. w.* naderbij komen, naderen, aanrukken, aantreden. *—HOLEN, *b. w.* gaan halen; medebrengen. *—LOCKEN, *b. w.* er bij lokken. *—RUFEN, *b. w.* ontbieden, doen komen, laten roepen. *—SCHAFFEN, *b. w.* doen komen, ontbieden; verschaffen, leveren, bezorgen, brengen. *—TRAGEN, *b. w.* aandragen. *—TREIBEN, *b. w.* medevoeren, dwingen mede te bezorgen. *—ZIEHEN, *b. w.* er bij trekken; aantrekken; aanlokken; overhalen.

HERBERGE, *v.* herberg, *v.* logement, *o.*; verblijfplaats, *v.*; gildekantoor, *o.* plaats van bijeenkomst, *v.* *—N, *b.* en *o. w.* herbergen, huisvesten, geherbergd-, gehuisvest-, gelogeerd zijn.

HERBERGIREN, *o. w.* eene herberg-, een logement houden, reizigers huisvesten. *...ER, *m.* herbergier, waard, hospes, logementhouder, *m*

HERBERGSMUTTER, *v.* waardin, herbergierster, *v.* *...VATER, *m.* waard van eene herberg waar de leden van een gild bijeenkomen, *m.*

HERBESTELLEN, *b. w.* ontbieden, bestellen; *einen* —, iemand te zijnent doen komen.

HERBETEN, *b. w.* opzeggen (een gebed).

HERBITTEN, *b. w.* (*onr.*) bij zich verzoeken, noodigen. *...BLASEN, *b. w.* (*onr.*) door blazen naar zich toehalen.

HERBLICH, *b. n.* zuur, wrangachtig, eenigzins scherp.

HERBRINGEN, *b. w.* (*onr.*) brengen, aan-, bijbrengen.

HERBST, *m.* herfst, *m.* najaar, *o.*; oogst, wijnoogst, *m.* *—ARBEIT, *v.* najaarsarbeid, *m.* *—BIRN, *v.* najaarspeer, waterachtige herfstpeer, *v.* *—BLUME, *v.* herfst-, najaarsbloem, *v.*

HERBSTEN, *b. w.* inoogsten, inzamelen, wijn oogsten, druiven inzamelen.

HERBSTFIEBER, *o.* herfst-, najaarskoorts, *v.* *...FRUCHT, *v.* herfst-, najaarsvrucht, *v.* *...HEU, *o.* nagras, *o.* *—LICH, *b. n.* aan den herfst eigen, tot het najaar behoorende. *...LING, *m.* kalf-, lam in den herfst geboren, *o.* *...LUFT, *v.* herfst-, najaarslucht, *v.* *...MONAT, *m.* Herfstmaand, September, *v.* *...OBST, *o.* herfstvruchten, *v. mv.* *...PUNKT, *m.* (157) herfstpunt, *o.* *..ROSE, *v.* herfstroos, *v.* *...SAAT, *v.* herfstzaad, *o.* *...SCHEIN, *o.* nieuwe maan in September, *v.*; (157) herfststand, *m.* *...TAG, *m.* herfst-, najaarsdag; dag van den oogst, *m.* *...WETTER, *o.* herfst-, najaarsweder, *o.* *...ZEICHEN, *o. mv.* herfstteekens van den dierenriem, *o. mv.* *...ZEIT, *v.*

najaar, *o.* herfsttijd, oogsttijd, *m.* *...ZEITLOSE, *v.* (76) herfstijloos, *v.*
HERD, *m.* haard, vuurhaard, *m.* haardstede; stookplaats (in eene smederij); (40) plaat waarop het te smelten glas ligt; (133) kapel, *v.* smeltkroes, *m.*; *fig.* eigene woning, *v.*; *(spr.) eigener — is Goldes werth*, eigen haard is goud waard, oost west t' huis best. *—ASCHE, *v.* haardasch, *v.*
HERDE, *v.* kudde, drift, *v.* *—HAMMEL, *m.* belhamel, *m.* *—NREICH, *b. n.* rijk aan kudden, -aan vee. *—NWEISE, *bijw.* bij kudden, -troepen, troepsgewijze.
HERDGELD, *o.* haardstedengeld, *o.* *...LÖFFEL, *m.* (107) lepel, *m.* *...PLATTE, *v.* haardplaat, vuurplaat, *v.* *...SCHMIED, *m.* meesterskneclit bij blikslagers, *m.* *...STEUER, *v.* *...ZINS, *m.* haardstedengeld, *o.* belasting op de schoorsteenen, *v.*
HERDURCH, *bijw.* door, er door, dwars door.
HERDÜRFEN, *o. w.* verlof hebben te komen.
HERDVOGEL, *m.* zie LOCKVOGEL.
HEREILEN, *o. w.* haast maken, snellen.
HEREIN, *bijw.* binnen, van binnen in, binnenwaarts; *von draussen* —, van buiten naar binnen. *—, *tw.* binnen! *—BRECHEN, *b. w.* inbreken, inrukken; *fig.* naderen, naderbij komen. *—BRINGEN, *b. w.* in-, naar binnen brengen. *—DRÄNGEN, *b. w.* indringen; *sich* —, zich indringende een' weg banen, door dringen inkomen; *fig.* zich indringen. *—DRINGEN, *b.w.* indringen, doordringen. *—FAHREN, *o. w.* inrijden. *—FÜHREN, *b. w.* (ergens) invoeren, inleiden. *—GEHEN, *—KOMMEN, *—STEIGEN, *—TRETEN, *o. w.* ingaan, inkomen, instijgen, instappen, intreden, binnenkomen enz. *—KÖNNEN, *—MÜSSEN, *—SOLLEN, *—WOLLEN, *o. w.* er in kunnen, -moeten, -zullen, -willen. *—HOLEN, *b. w.* doen intreden. *—KRIECHEN, *o. w.* inkruipen. *—LASSEN, *b. w.* doen inkomen, -intreden, in-, binnenlaten. *—NÖTHIGEN, *b. w.* verzoeken-, verpligten in te treden. *—TREIBEN, *—ZWINGEN, *b. w.* dwingen-, noodzaken in te gaan. *—ZIEHEN, *b.* en *o. w.* binnentrekken, aantrekken.
HERERZÄHLEN, *b. w.* breedvoerig-, omstandig verhalen.
HERFAHREN, *o. w.* (*onr.*) komen aanrijden, -aanvaren; *fig. über einen* —, tegen iemand uitvaren, iemand toegraauwen; *hoch* —, een verkwistend leven leiden. *—, (*onr.*) aanvoeren. *...FLIESSEN, *o. w.* (*onr.*) vloeijen; *fig.* zijn' oorsprong nemen (uit), voortvloeijen, ontstaan. *...FORDERN, *b.w.* opeischen, opvorderen, ontbieden, dagen. *...FÜHREN, *b. w.* aanvoeren. *...GANG, *m.* nadering, komst, *v.*; *fig.* uitslag, *m.*; zaak, gebeurtenis, *v.* voorval, *o.* *...GEBEN, *b. w.* (*onr.*) geven, weg -, aan de hand geven, - doen, leveren, verschaffen, bezorgen; *wieder* —, teruggeven, hergeven; *nicht gern* —, een weinig vasthoudend zijn. *...GEBRACHT, *b. n.* herkomstig. *...GEGEN, *v.* zie HINGEGEN.
HERGEHEN, *o. w.* (*onr.*) komen, naderen; *fig.* gaan, zich begeven, loopen, zich houden, - gedragen; gekleed gaan; zich voordoen, geschieden, gebeuren, voorvallen, plaats hebben, toegaan; *über etwas* —, iets overwinnen, - te boven komen; *fig.* aan iets beginnen te arbeiden; *über einen* —, over iemand spreken, iemand bij de haren rondhalen.
HERGEHÖREN, *o. w.* er bij behooren.
HERHABEN, *b. w.* (*onr.*) van daan hebben; *wo haben Sie das her?* van waar hebt gij dit? hoe komt gij er aan?
HERHALTEN, *b. w.* (*onr.*) toereiken, aanreiken, aanbieden. *—, *o. w.* — *müssen*, lijden, uitstaan, dulden; blootgesteld zijn aan; *mein Beutel hat* — *müssen*, ik heb het uit mijn' zak moeten betalen.
HERHOLEN, *b. w.* halen, bijbrengen.
HERHÖREN, *o. w.* hooren naar, aanhooren.
HERING, *m.* zie HÄRING.
HERKOMMEN, *o. w.* (*onr.*) aankomen, naderen; *fig.* afkomstig -, herkomstig zijn, oorsprong nemen uit (in), voortkomen, ontspruiten. *—, *v.* komst, nadering, aannadering; *fig.* geboorte, afkomst, bron, *v.* oorsprong, *m.*; gewoonte, *v.* gebruik, *o.* *...KÖMMLICH, *b. n.* tot eene gewoonte geworden; *das ist so* —, dit is zoo de gewoonte, - het gebruik.
HERKRIECHEN, *o. w.* (*onr.*) kruipende naderen, er heen kruipen, aankruipen. *...KRIEGEN, *o. w.* (§) krijgen, vinden, vangen. *...KUNFT, *v.* aankomst; *fig.* afkomst, *v.* oorsprong, *m.* geboorte, *v.*; stand, *m.* *...LABBERN, *b. w.* (§) braken; onbescheiden spreken (zonder inachtneming van persoon of plaats). *...LALLEN, *o. w.* stameren, stotteren, (als de kinderen). *...LANGEN, *b. w.* aanreiken, geven, brengen, overhandigen. *...LASSEN, *b. w.* (*onr.*) (iemand) toestaan -, verlof

geven te komen. *...LAUFEN, *o. w.* (*onr.*) komen aanloopen. *...LEGEN, *b. w.* hier (op zekere plaats) nederleggen. *...LEIHEN, *b. w.* (*onr.*) uitleenen. *...LEITEN, *b. w.* ergens heengeleiden; *fig.* afleiden. *...LEITUNG, *v.* het geleiden, leiding; *fig.* afleiding, *v.* *...LESEN, *b. w.* (*onr.*) voorlezen, overluid lezen, oplezen.

HERLING, *m.* groene duif, *v.*

HERLITZE, *v.* zie KORNELKIRSCHE.

HERLOCKEN, *b. w.* aanlokken, lokken. *...MACHEN (SICH), *w. w.* komen, aankomen, naderen; *fig.* *über etwas, über einen* —, over iets vallen, tegen iemand uitvallen.

HERMANDAD, *v.* broederschap, *v.*

HERMARSCH, *m.* marsch, togt, *m.*

HERMELIN, *o.* hermelijn, *m.* hermelijnsvel, *o.*; *mit — besetzt*, met hermelijn bezet, hermelijnen, (ook 188).

HERMELRAUTE, *v.* roomsche kamille, *v.*

HERMESSÄULE, *v.* hermetische zuil, *v.*

HERMETISCH, *b. n.* (133) hermetisch, scheikundig; tot de goudmakerij behoorende.

HERMODATTEL, *v.* zie HERZWURZ.

HERMURMELN, *b. w.* verward-, binnen-'s monds spreken, preutelen. *...MÜSSEN, *o. w.* (*onr.*) moeten komen, verpligt zijn te komen.

HERNACH, *bijw.* hierna, daarna, vervolgens, wijders, voorts.

HERNEHMEN, *b. w.* (*onr.*) nemen, krijgen, ontleenen, putten; *fig.* *einen* —, iemand berispen; iemand voor den gek houden. *...NENNEN, *b. w.* (*onr.*) opnoemen, geregeld-, achtereen noemen, optellen.

HERNIEDER, *bijw.* te neder, nederwaarts, naar beneden; zie NIEDER, HERAB, HERUNTER.

HEROISCH, *b. n.* heldhaftig; zie HELDENMÜTHIG.

HEROLD, *m.* heraut, wapenkoning; oorlogsbode, *m.* *—SAMT, *o.* herautschap, *o.* waardigheid van wapenkoning, *v.* *—SKUNST, *v.* wapenkunde, *v.* *—SSTAB, *m.* herautenstaf, *m.*

HEROS, *m.* held, *m.*

HERPLAPPERN, *...PLAUDERN, *b. w.* schielijk spreken, haastig vertellen.

HERR, *m.* heer, meester, baas, mijnheer, *m.*; — *über etwas sein*, meester over iets zijn; *sie ist — über ihre Leidenschaften*, zij weet hare hartstogten te overwinnen; *sein eigner — sein*, heer en meester zijn, van niemand afhangen; *den Herrn, den grossen Herrn spielen*, den heer uithangen, op grooten voet leven; *spr.* *wie der —, so der Knecht*, zoo heer zoo knecht; *strenge Herren regieren nicht lange*, strenge meesters regeren niet lang.

HERRECHNEN, *b. w.* optellen, oprekenen, bijeen rekenen. *...UNG, *v.* optelling, oprekening, *v.*

HERREICHEN, *...RECKEN, *b. w.* langen, reiken, aangeven, aanbieden, aanreiken.

HERREISE, *v.* terugreis, huisreis, *v.* *—N, *o. w.* op de terugreis zijn.

HERRENARBEIT, *v.* zie HERRENDIENST. *...BANK, *v.* bank-, vergadering der leenheeren, *v.* *...BAUCH, *m.* gevulde buik, *m.* *...BIER, *o.* soort van goed bier, *o.* *...BROD, *o.* wit-, fijn brood, *o.*; *fig.* — *essen*, het brood der dienstbaarheid eten. *...DIENST, *v.* heerendienst, *v.* *...GUNST, *v.* gunst der grooten, *v.* *...ESSEN, *o.* zeer kostelijke spijs, *v.* *...HAUS, *o.* heerenhuis, *o.* *...HOF, *...SITZ, *m.* ridderverblijf, -slot, *o.* *...HUTER, *m.* *die —*, *mv.* de hernhutters, moravische broeders, *m. mv.* *...KIRSCHE, *v.* kornoelje, *v.* *...KRANKHEIT, *v.* jicht, *v.* podagra, pootje, *o.* *...LEBEN, *o.* heerenleven, *o.* goede sier, *v.*; *ein — führen*, een leven leiden als een groot heer. *...LOS, *b. n.* heerloos, zonder dienst, buiten betrekking. *...PFARRE, *v.* kerkelijk ambt (ter begeving door een' heer), *o.* *...PILZ, *...SCHWAMM, *m.* (76) eetbare paddestoel, *m.* *...SCHENK, *m.* schenker, keldermeester, *m.* *...SCHENKE, *v.* heerenlogement, *o.* -herberg, *v.* *...SITZ, *m.* residentie, verblijfplaats, hoofdplaats, *v.* *...TAFEL, *v.* *...TISCH, *m.* heerentafel, *v.* *...VOGEL, *m.* meerkoet, *m.* *...WEIN, *m.* heerenwijn, *m.*

HERRGOTT, *m.* onze lieve Heer, *m.*

HERRIG, *b. n.* tot een' heer behoorende, een' heer toekomende.

HERRINN, *v.* mevrouw, dame, *v.*

HERRISCH, *b. n.* en *bijw.* meesterachtig, gebiedend; meesterachtiglijk, op een' gebiedenden toon.

HERRLICH, *b. n.* heerlijk, prachtig, schitterend, glansrijk, weidsch, voortreffelijk, uitmuntend, deftig, grootsch; leenheerlijk. *—KEIT, *v.* heerlijkheid, magt; glorie, *v.* roem, glans, *m.* uitstekendheid, voortreffelijkheid, pracht; heerlijkheid, (titel), *v.*

HERROLLEN, *b. w.* heenrollen.

HERRSCHAFT, *v.* heerschappij, magt, *v.*; gebied, rijk, grondgebied, *o.*; heerlijkheid, *v.* leenheerlijk goed, *o.*; de heer en de vrouw des huizes; geslacht van een' voornaam heer, *o.* adellijke familie, *v.*; *die — haben*, het gebied voeren. *—LICH, *b. n.* den vorst of heer

toekomende, van een' groot heer.

Herrschelei, *v.* heerschzucht, regeringszucht, *v.*

Herrschen, *o.* en *b. w.* heerschen, regeren, het bestuur-, het bewind hebben, beheerschen, besturen; *fig.* in zwang zijn. *—**d**, *b. n.* heerschend, regerend; *fig.* in zwang.

Herrscher, *m.* *—**inn**, *v.* heerscher, beheerscher, regeerder, *m.*; gebiedster, heerscheres, bestuurster, *v.*; *fig.* dwingeland, despoot, tiran, *m.* *—**binde**, *v.* diadeem, *v.* vorstelijke hoofdband, *m.* *—**familie**, *v.* dynastie, *v.* regerend vorstenhuis, *o.* *—**gewalt**, *v.* magt eens heerschers; *fig.* dwingelandij, *v.* despotismus, *o.* *—**stab**, *m.* heerschersstaf, *m.*

Herrschgeist, *m.* *...**sucht**, *v.* heerschzucht, *v.* *...**süchtig**, *b. n.* heerschzuchtig. *...**wütherich**, *m.* tiran, dwingeland, geweldenaar, *m.*

Herrücken, *b. w.* aanschuiven, doen naderen. *—, *o. w.* naderen, naderbij komen, -schuiven. *...**rufen**, *b. w.* (*onr.*) tot zich roepen. *...**rühren**, *o. w.* ontstaan, voortkomen, ontspruiten, zijn' oorsprong nemen. *...**sagen**, *b. w.* opzeggen, voordragen, voorlezen. *...**sagung**, *v.* het opzeggen; voordragt, voorlezing, *v.* *...**schaffen**, *b. w.* (*onr.*) doen komen, verschaffen, bezorgen. *...**schauen**, *b. w.* zie **Hersehen**. *...**schicken**, *b. w.* zie **Hersenden**. —, *o. w.* toeschieten, toespringen. *...**schieben**, *b. w.* (*onr.*) er heen schuiven, aanschuiven. *...**schiessen**, *b.* en *o. w.* (*onr.*) hier heen schieten; toeschieten, aanloopen; *fig.* voorschieten (geld). *...**schiffen**, *o. w.* te water zich ergens heen begeven. *...**schlagen**, *o. w.* (*onr.*) toeslaan, een' slag toebrengen. *...**schleichen**, *o. w.* *sich* —, (*onr.*) sluipen, kruipen, komen aankruipen; sluipende naderen. *...**schleifen**, *...**schleppen**, *b. w.* slepen, aanslepen. *...**schnattern**, *...**schwatzen**, *o. w.* zie **Herplappern**. *...**schreiben**, *b. w.* (*onr.*) schriftelijk ontbieden; *fig.* (§) *wo schreibt sich das her?* waar komt dit van daan? *...**sehen**, *o. w.* (*onr.*) hierheen zien. *...**sein**, *o. w.* (*onr.*) geboortig-, afkomstig zijn (van); zie ook **Her**. *...**senden**, *b. w.* (*onr.*) zenden, verzenden. *...**setzen**, *b. w.* hier nederzetten, hier plaatsen. *...**singen**, *b. w.* (*onr.*) zingen, opzingen. *...**sitzen**, *o. w.* *sich* —, (*onr.*) zich nederzetten, gaan zitten. *...**stammeln**, *b. w.* stamelende-, stotterende opzeggen. *...**stammen**, *o. w.* afstammen, afkomen, afkomstig-, herkomstig zijn van. *...**stammend**, *b. n.* afstammend, afkomstig van. *...**stammung**, *v.* afstamming, afkomst, herkomst; (151) woordafleiding, *v.* *...**stellbar**, *b. n.* (*w. g.*) te herstellen; terug te geven. *...**stellen**, *b. w.* stellen, zetten, plaatsen; *fig.* herstellen, verbeteren. *...**stellung**, *v. fig.* herstelling, verbetering, beterschap, *v.* *...**stottern**, *b. w.* zie **Herstammeln**. *...**strecken**, *b. w.* uitstrekken; *fig.* doen vooruitkomen, doen naderen. *...**strich**, *m.* terugkomst van de trekvogelen, *v.* *...**stürzen**, *b. w.* over-, aanvallen, neêrstorten op. *...**tragen**, *b. w.* (*onr.*) er heen dragen, aanbrengen. *...**treten**, *o. w.* (*onr.*) aantreden, aannaderen.

Herüber, *bijw.* aan dezen kant, aan deze zijde.

Herum, *bijw.* rondom, om, in het rond; *um die Stadt* —, rondom de stad; *irgendwo hier* —, *hier in der Nähe* —, hier ergens, hier in den omtrek; *da* —, *in der Gegend* —, daar ergens, in die omstreken; *allenthalben* —, van alle kanten, van rondom; *an verschiedenen Orten* —, op verschillende plaatsen. *—**balgen** (**sich**), *w. w.* handgemeen zijn, plukharen. *—**betteln**, *b. w.* rondbedelen, de straten bedelende afloopen. *—**biegen**, *b. w.* ombuigen. *—**drehen**, *b. w.* draaijen, omdraaijen; *fig.* verdraaijen (woorden), een' valschen zin-, eene verkeerde uitlegging aan iets geven; *sich* —, zich omdraaijen, zich wenden. *—**fahren**, *o. w.* rondrijden; *um die Stadt* —, de stad omrijden. *—**flattern**, *o. w.* rondfladderen, heen en weder vliegen; *fig.* zwerven, ongestadig zijn. *—**fragen**, *b. w.* de stemmen opnenemen. *—**fuchteln**, *b. w.* met het platte van de kling slaan; *sich* —, handgemeen zijn, vechten. *—**führen**, *b. w.* rondleiden, rondvoeren. *—**gaffen**, *o. w.* naar alle kanten heenstaren, met gapenden mond rondzien. *—**geben**, *b. w.* rondgeven, -deelen.

Herumgehen, *o. w.* (*onr.*) rondgaan, wandelen; om (iets heen) zwerven, rondsluipen; wentelen, draaijen; *fig. es geht eine Seuche herum*, er heerscht eene besmettelijke ziekte; *es geht ein Gerücht herum*, er gaat (loopt) een gerucht; *das geht mir im Kopfe herum*, dat rijdt mij door het hoofd, dit maakt mij ongerust; — *lassen*, laten rondgaan; de ronde laten doen; *fig.* verspreiden, uitstrooijen (een gerucht); *seine Augen* —, zijne oogen laten rondgaan, -rondwaren.

HERUMHAUEN (SICH), *w. w.* met degens vechten. *...HETZEN, *b. w. fig. einen* —, iemand voor den gek houden. *...HOLEN, *b. w.* terug -, rondhalen; *fig.* hekelen, doorhalen; harde woorden geven. *...HÜPFEN, *o. w.* rondhuppelen. *...IRREN, *o. w.* rond-, omzwerven. *...JAGEN, *b.* en *o. w.* doen heen en weder loopen; rondjagen, heen en weder vliegen. *...KEHREN, *o. w.* omkeeren; terugkeeren. *...KOMMEN, *o. w. (onr.)* de ronde doen. *...KREUZEN, *o. w.* kruisen op zee, ter kaapvaart uit zijn. *...KRIECHEN, *o. w. (onr.)* heen en weder kruipen; *fig. in allen Winkeln* —, alle hoeken en holen doorzoeken. *...LAUFEN, *o. w. (onr.)* rondloopen, - zwerven; rondslenderen. *...LÄUFER, *m.* rondlooper; zwerver, landlooper, *m.* *...LEGEN, *b. w.* rondom leggen. *...LIEGEN, *o. w. (onr.)* rondom geplaatst zijn, - liggen, omgeven (iets); *fig.* verstrooid zijn. *...MACHEN, *b. w.* (§) om (iets heen) maken, omwikkelen, bekleeden. *...MAUSCHEN, *o. w.* (§) straatslijpen. *...NEHMEN, *b. w.* rondom zich plaatsen; *fig.* schertsen; berispen. *...PATSCHEN, *o. w.* (§) door dik en dun loopen. *...PEITSCHEN, *b. w.* doorzweepen, geeselen. *...PRÜGELN, *b. w.* ter deeg afrossen. *...QUÄLEN (SICH), *w. w.* zich veel moeite geven, zich te zeer inspannen. *...REICHEN, *b.* en *o. w.* van hand tot hand overgeven; *fig.* genoegzaam -, voldoende zijn. *...REISEN, *o. w.* rondreizen, de wereld doorreizen. *...REITEN, *o. w. (onr.)* te paard rondrijden; togtjes te paard doen. *...RENNEN, *o w.* wild rondloopen. *...ROLLEN, *b.* en *o. w.* omrollen. *...RÜCKEN, *b.* en *o. w.* naar eene andere plaats schuiven, - duwen; zich op eene andere plaats stellen. *...RÜHREN, *b. w.* omroeren. *...RÜTTELN, *b. w.* schudden. *...SCHAUEN, *...SEHEN, *o. w. (onr.)* rondzien, rondom beschouwen. *...SCHICKEN, *...SENDEN, *b. w. (onr.)* van de eene plaats naar de andere zenden, rondzenden, doen -, laten doorgaan. *...SCHIESSEN (SICH), *w. w. (onr.)* met pistolen vechten.

HERUMSCHIFFEN, *o. w.* zeetogtjes doen; kruisen op zee. *...SCHLAGEN, *b. w.* omslaan, rondom slaan; *sich* —, vechten, elkander bij de haren hebben. *...SCHLEICHEN, *o. w. (onr.) sich* —, rondsluipen. *...SCHLENDERN, *o. w.* rondslenderen; (§) straatslijpen. *...SCHLEPPEN, *b. w.* rond -, heen en weder slepen. *...SCHLINGEN, *b. w.* rondom inwikkelen. *...SCHMAROTZEN, *o w.* schuimloopen. *...SCHWÄRMEN, *o. w.* rondfladderen, - vliegen, - zwerven; *fig.* landloopen; straatslijpen. *...SCHWEIFEN, *o. w.* een dolend leven leiden; *fig. mit den Gedanken* —, zijne gedachten laten gaan. *...SCHWENKEN, *o. w.* (97) rondzwenken, omzwenken; *sich mit dem Pferde* —, (128) zwenken, karakoleren. *...SETZEN, *...STELLEN, rondom zetten, - plaatsen; *um einen herumgestellt sein*, iemand omgeven, steeds in iemands onmiddellijke nabijheid zijn; *fig.* iemand bespieden. *...SITZEN, *o. w.* rondom iets zitten, - gezeten zijn. *...SPAZIEREN, *o. w.* rondwandelen. *...SPIELEN, *o. w.* rondspelen, in het rond -, beurt om beurt spelen. *...SPRINGEN, *o. w.* rond-, omspringen. *...SPRITZEN, *o. w.* rondom water uitwerpen; rondom opborrelen, - opwellen. *...STÄNKERN, *o. w.* rondsnuffelen. *...STEHEN, *o. w. (onr.)* rondom staan, - gesteld zijn.

HERUMSTÖREN, *o. w.* doorsnuffelen, doorwroeten; *im Feuer* —, poken in het vuur. *...STREICHEN, *...STREIFEN, *o. w.* ronddwalen, - dolen. *...STREUEN, *b. w.* rondom strooijen. *...SUCHEN, *b. w.* rondzoeken, doorzoeken, doorsnuffelen. *...TANZEN, *o. w.* ronddansen, om (iets heen) dansen. *...TRAGEN, *b. w.* heen en weder dragen, om-, ronddragen; venten. *...TRAPPELN, *o. w.* trappelen met den voet. *...TREIBEN, *o. w.* omdrijven, ronddrijven, ronddraaijen; *sich* —, heen en weder loopen, rondzwerven; lanterfanten, lediglopen. *...TRETEN, *o. w.* zich scharen rondom (iets of iemand). *...TRINKEN, *o. w.* gezondheid drinken in het rond. *...TÜMMELN, *b. w.* (128) (een paard) oefenen, bewerken; *fig.* vermoeijen, afmatten. *...WÄLZEN, *o. w.* om-, rondrollen; *sich* —, zich omwentelen; wroeten (in het stof enz.). *...WANDERN, *o. w.* rondwandelen, - trekken, - reizen. *...WENDEN, *b. w.* om-, ronddraaijen, - wenden. *...WERFEN, *b. w.* werpen rondom (iets), hier en daar werpen; *sich* —, onrustig worden, in rep en roer komen. *...WICKELN, *b. w.* omwinden, omwikkelen. *...WINDEN, *b. w.* omwinden, omwoelen. *...WÜHLEN, *b. w.* om-, door-, rondwoelen, - wroeten, - snuffelen. *...ZANKEN (SICH), *w. w.* zich rondkijven. *...ZAUSEN, *o. w.* plukharen, worstelen. *...ZERREN, *o. w.* heen en weder trekken, slingeren, rukken. *...ZIEHEN, *o. w.* rondtrekken, rondreizen; de wereld doortrekken; dikwijls verhuizen; *fig.* op de lange baan schuiven, lanterfanten, beuzelen.

HERUNTER, *bijw.* onder, neder, naar be-

neden ; *von oben* —, van boven naar beneden ; *sich* — *bemühen*, de moeite nemen af te komen, - naar beneden te komen. *—BRINGEN, *b. w.* naar beneden brengen, afbrengen ; *fig.* bederven, te onder brengen, den ondergang berokkenen, verarmen, arm maken, te gronde rigten. *—DRÜCKEN, *b. w.* naar beneden drukken ; op iemand wegen, - drukken. *—FAHREN, *—GEHEN, *o. w.* naar beneden gaan, afstijgen. *—FALLEN, *o. w.* afvallen, naar beneden vallen. *—FLIEGEN, *o. w.* naar beneden vliegen. *—FLIESSEN, *o. w.* af -, naar beneden vloeijen. *—FÜHREN, *b. w.* naar beneden geleiden, - voeren. *— *—GIESSEN, *b. w.* van boven neêrgieten, - storten. *—HALTEN, *b. w.* in de laagte -, naar beneden houden. *—HANGEN, *—HÄNGEN, *b.* en *o. w.* af -, naar beneden hangen ; hellen ; te laag afhangen. *—HÄNGEN, *—HEBEN, *o. w.* afstijgen, nederdalen. *—HAUEN, *b. w.* nederhakken, neêrsabelen. *—HELFEN, *o. w.* *einem* —, iemand in het naar beneden gaan behulpzaam zijn. *—JAGEN, *o. w.* van boven naar beneden jagen. *—KOLLERN, *o. w.* zie HERUNTERROLLEN. *—KOMMEN, *o. w.* naar beneden -, afkomen, afstijgen, nederkomen, - dalen ; *fig.* dalen, in verval geraken, - komen, in minachting komen ; achting -, goederen verliezen. *—KÖNNEN, *o. w.* kunnen afstijgen, in staat zijn naar beneden te komen. *—KRIECHEN, *o. w.* in de laagte kruipen. *—LASSEN, *o. w.* aflaten, laten dalen, - zakken ; *am Preise* —, den prijs verminderen. *—LAUFEN, *o. w.* naar beneden -, afloopen. *—LEGEN, *b. w.* naar beneden leggen. *—MACHEN, *b. w.* losmaken, uitmaken ; *fig.* beleedigen, beschimpen. *—MÜSSEN, *o. w.* naar beneden moeten, verpligt -, genoodzaakt zijn naar beneden te gaan.

HERUNTERNEHMEN, *b. w.* wegnemen, van boven naar beneden nemen. *...REICHEN, *b. w.* van boven aanreiken. *...REISSEN, *b. w.* verscheuren ; *fig.* (§) (iemand) naar hartelust verscheuren, (belasteren). *—RINNEN, *o. w.* afloopen, naar beneden vloeijen. *...ROLLEN, *...WÄLZEN, *o. w.* af-, naar beneden rollen. *...RÜCKEN, *...SCHIEBEN, *b.* en *o. w.* naar beneden schuiven ; afschuiven. *...SCHIESSEN, *o. w.* van boven neêrschieten ; (iemand) overvallen ; zich werpen op. *...SCHLAGEN, *b.* en *o. w.* nederslaan, omverhalen ; van boven neêrvallen. *...SCHMEISSEN, *b. w.* zie HERUNTERWERFEN. *...SCHLAGEN. *...SCHNEIDEN, *b. w.* afsnijden. *...SEHEN, *o. w.* in de laagte -, naar beneden zien. *...SETZEN, *b. w.* naar beneden zetten, verlagen ; *fig.* verlagen, in waarde doen verminderen, vernederen, minachten. *...SINKEN, *o. w.* zich laten zakken, ten bodem zinken, den grond zoeken. *...STEIGEN, *...STELLEN, *...THUN, *b.* en *o. w.* afstijgen, naar beneden plaatsen, - leggen, - zetten. *...STÖBERN, *b. w. fig.* (iemand) van eene verhevene plaats verjagen, - doen afklimmen. *...STOSSEN, *b. w.* af -, naar beneden stooten, - werpen. *...STÜRZEN, *b.* en *o. w.* naar beneden werpen, - storten, - vallen. *...TRAGEN, *b. w.* af -, naar beneden dragen. *...TRÄUFELN, *...TRIEFEN, *...TROPFEN, *...TRÖPFELN, *o. w.* af -, naar beneden droppelen. *...TREIBEN, *b. w.* van boven af -, naar beneden drijven, dwingen -, noodzaken af te stijgen. *...WÄRTS, *bijw.* naar beneden, beneden -, afwaarts. *...WERFEN, *b. w.* naar beneden werpen, omverwerpen. *...ZIEHEN, *b. w.* naar beneden trekken, - halen ; wegnemen ; eene verdieping lager gaan wonen.

HERVOR, *bijw.* uit, buiten, voor, naar voren. *—BLICKEN, *o. w.* schijnen, verschijnen, te voorschijn komen, zich vertoonen. *—BRECHEN, *o. w.* voor den dag komen ; met onstuimigheid uitbreken. *—BRINGEN, *b. w.* voortbrengen ; *fig.* doen ontstaan, doen geboren worden, veroorzaken, te weeg brengen, aanleiding geven tot ; voorstellen ; vooruitzetten, aanhalen ; uiten (woorden). *—BRINGER, *m.* voortbrenger, *m.* *—DRÄNGEN (SICH), *w. w.* zich naar voren dringen. *—DRINGEN, *o. w.* naar voren -, naar buiten dringen. *—FAHREN, *o. w.* in een rijtuig uitgaan. *—FALLEN, *o. w.* vooruitvallen. *—FÜHREN, *b. w.* naar buiten voeren ; geleiden. *—GEHEN, *o. w.* uitgaan, naar voren gaan ; blijken. *—GLÄNZEN, *o. w.* boven de anderen uitblinken, uitsteken. *—HEBEN, *b. w.* (136) met lofwerk en andere sieraden omtrekken ; *sich* —, vooruitkomen. *—KEIMEN, *o. w.* ontkiemen, uitbotten ; verschijnen, te voorschijn komen. *—KÖNNEN, *o. w.* kunnen naar voren komen, - uitgaan. *—KRIECHEN, *o. w.* kruipende weggaan. *—LANGEN, *o. w.* naar voren trekken. *—LEUCHTEN, *—SCHEINEN, *o. w.* schijnen. *—LOCKEN, *b. w.* naar voren -, naar buiten lokken. *—MACHEN (SICH), *w. w.* (§) zich bij de eersten maken. *—MÜSSEN, *o. w.* naar voren moeten, verpligt -,

genoodzaakt zijn naar voren of naar buiten te gaan. *—NEHMEN, b. w. uitnemen, uithalen. *—QUELLEN, o. w. ontspruiten, opborrelen.

HERVORRAGEN, o. w. zich verheffen, overtreffen, uitsteken; (18) vooruitsteken. *...RAGENHEIT, v. overwigt, o. meerderheid, v. *...RECKEN, o. w. vooruitkomen, naderen. *...RÜCKEN, o. w. voorwaarts -, naar voren -, naar buiten rukken; (108) deboucheren, uitrukken. *...RUFEN, b. w. naar voren -, naar buiten -, voor den dag roepen. *...SCHIESSEN, o. w. naar buiten schieten. *...SCHIMMERN, o. w. schitteren, schemeren. *...SCHLEICHEN, o. w. naar voren -, naar buiten sluipen. *...SCHLEPPEN, b. w. naar buiten -, naar voren slepen. *...SPRINGEN, o. w. naar voren -, naar buiten springen, springende naar buiten loopen; (18) vooruitspringen, uitsteken. *...SPRITZEN, *...SPRUDELN, o. w. op-, uitborrelen. *...SPROSSEN, o. w. uitkomen, ontstaan, voortkomen; uitbotten, knoppen krijgen. *...STECHEN, o. w. uitsteken; *fig.* schijnen, uitblinken, uitsteken; het meest uitkomen, -zigtbaar zijn (van eene kleur). *...STEHEN, o. w. (*onr.*) vooruitstaan, vooruitkomen; uitsteken. *...STOSSEN, b. w. naar voren -, vooruitstooten, -duwen. *...SUCHEN, b. w. zoeken; *alles* —, alles in het werk stellen, alles aanwenden. *...THUN, b. w. naar voren -, vooruit plaatsen, *sich* —, uitmunten, uitsteken, zich voordoen, zich onderscheiden. *...TREIBEN, b. en o. w. vooruitdrijven; doen vertrekken; uitgaan; vertrekken. *...TRETEN, o. w. verschijnen, te voorschijn treden. *...WACHSEN, o. w. opgroeijen (uit de aarde), voortkomen, ontspruiten. *...ZIEHEN, b. w. te voorschijn halen; voortrekken, voorbrengen; *fig.* *einen* —, iemand voortrekken, iemand gunstig zijn boven anderen.

HERWÄRTS, *bijw.* herwaarts, hierheen.

HERWEG, m. terugweg, m.

HERWEHEN, o. w. naar dezen kant blazen (van den wind).

HERWEISEN, b. w. (*onr.*) hierheen wijzen. *...WERFEN, b. w. (*onr.*) hierheen werpen. *...WURF, m. het werpen naar dezen kant.

HERZ, o. hart, o.; moed, m.; *fig.* *sein — an etwas hängen*, zich inniglijk aan iets hechten, zich met hart en ziel op iets toeleggen; *etwas auf dem —en haben*, iets op het hart hebben; *etwas zu —en nehmen*, iets te harte nemen; *das liegt mir am —en*, dit ligt mij aan het hart, ik stel er belang in; *das thut mir im —en weh*, dit grieft mij het hart; *er hat kein* —, hij heeft geen hart in het lijf, hij is een lafbek; *einem — machen*, iemand moed inboezemen, een' riem onder 't lijf steken; *wess das — voll ist, dess geht der Mund über*, waar het hart van vol is loopt de mond van over; (§) *mein —! —chen!* mijn hartje! mijn schatje! *—ADER, v. (106) hartader, groote slagader, v.

HERZÄHLEN, b. w. tellen, optellen, opsommen, opnoemen. *...UNG, v. telling, optelling, opnoeming, opsomming, v.

HERZALLERLIEBST, b. n. allerliefst, ten zeerste bemind. *...BALSAM, m. hartversterkende balsem, m. *...BEKLEMMUNG, v. hartbeklemming, benaauwdheid -, beklemdheid des harten, v. *...BESCHWERUNG, v. misselijkheid, v. *...BEUTEL, *...SACK, m. *...FELL, o. (106) hartvlies, o. *...BLATT, o. (106) borstbeen, o.; *fig.* (§) *er ist sein* —, hij is zijn boezemvriend, -zijn hartevriend. *...BRÄUNE, v. hongaarsche ziekte, v. *...BRECHEND, b. n. hartverscheurend, zielroerend. *...DRÜCKEN, o. zie HERZBEKLEMMUNG.

HERZELEID, o. harteleed, verdriet, hartzeer, o.

HERZEN, b. w. (§) kussen; omarmen, omhelzen.

HERZENSANGST, v. benaauwdheid, v. angst, m. *...ERGIESSUNG, v. uitboezeming -, uitstorting des harten, v. *...FREUDE, v. zeer groote blijdschap, innige vreugde, v. buitengewoon vermaak, o. *...FREUND, m. boezemvriend, m. *...GRUND, m. grond des harten, m.; *aus* —, uit den grond des harten, zeer opregt, gemoedelijk. *...KENNTNISS, v. kennis van het hart, v. *...KUNDIGER, m. kenner -, beproever -, doorgronder des harten, m. *...LUST, *...WONNE, v. lust des harten, hartelust, m.; *nach Herzenslust*, naar hartelust, naar (iemands) welbehagen. *...MEINUNG, v. ware gevoelens, o. *mv.* opregte meening, v. *...WUNSCH, m. hartewensch, m. begeerte des harten, v.; *nach* —, naar wensch.

HERZERBSE, v. zie BLASENERBSE. *...ERFREUEND, *...ERQUICKEND, b. n. hartverkwikkend. *...ERHEBEND, b. n. hartverheffend. *...FELL, v. zie HERZBEUTEL. *...FIEBER, o. hartkoorts, v. *...FINGER, m. zie GOLDFINGER, RINGFINGER. *...GEBLÜT, o. bloed der slagaderen, o. *...GESPANN, o. (34) hartepijn, v. band des harten, m.; zie ook HERZKRAUT. *...GRUBE, v. holte

der maag, *v*. *...HAFT, *b. n.* en *bijw.* moedig, manmoedig, manhaftig, kloekmoedig; moediglijk. *...HAFTIGKEIT, *v.* moed, *m.* manhaftigheid, kloekmoedigheid, *v.*
HERZIEHEN, *b. w.* (*onr.*) aantrekken. *—, *o. w.* (*onr.*) zich komen nederzetten, zich met der woon vestigen.
HERZIG, *b. n.* (§) lief, waard, dierbaar.
HERZINNIG, *...INNIGLICH, *b. n.* en *bijw.* hartelijk, innig, inniglijk, uit den grond des harten. *...KAMMER, *v.* (106) holte van het hart, *o.* *...KIRSCHE, *v.* (76 spaansche kriek, *v.* *...KIRSCHENBAUM, *m.* spaansche kriekenboom, *m.* *...KLAPPE, *v.* (106) klapvlies des harten, *o.* *...KLEE, *m.* (76) zure klaver, *m.* *...KLOPFEN, *o.* hartklopping, *v.* *...KNORPEL, *m.* (106) borstbeen, *o.* *...KOHL, *m.* sluitkool, kropsalade, *v.* *...KRAUT, *o.* (76) hartkruid, *o.* *...LÄPPCHEN, *...OHREN, *o. mv.* (106) hartooren, *o. mv.* *...LAUB, *o.* (8) bloemwerk in de gedaante van een uitgehold hart, *o.*
HERZLICH, *b. n.* hartelijk. *—, *bijw.* van harte; — *gern*, van harte gaarne, met al mijn hart. *—KEIT, *v.* hartelijkheid, *v.*
HERZLIEB, *b. n.* (§) hartelijk geliefd, bemind, waard, dierbaar. *...LOS, *b. n.* en *bijw.* (*w. g.*) zonder hart; *fig.* vreesachtig, lafhartig. *...MUSCHEL, *v.* (103) hartmossel, *v.* *...NAGEND, *b. n.* grievend.
HERZOG, *m.* *—INN, *v.* hertog, *m.* hertogin, *v.* *—LICH, *b. n.* hertogelijk. *—THUM, *o.* hertogdom, *o.*
HERZPFIRSICHE, *v.* soort van perzik, *v.* *...SCHILD, *o.* (188) het midden van een vierhoekig schild. *...SCHLÄCHTIG, *b. n.* (175) kortademig, dampig (van paarden). *...SCHLÄCHTIGKEIT, *v.* (175) kortademigheid, dampigheid, *v.* *...STÄNGEL, *m.* voornaamste tak, *m.* *...STÄRKEND, *b. n.* hartsterkend, -versterkend, verkwikkend. *...STÄRKUNG, *v.* hartsterking, -versterking, verkwikking, *v.* *...STOSS, *m.* genadeslag, *m.*
HERZU, *b. n.* naar toe, er heen, bij, zie HERBEI; — *eilen*, aanloopen; — *nahen*, — *treten*, naderen, nader komen, -treden; — *thun*, er bij doen.
HERZWASSER, *o.* hartwater; hartversterkend water, *o.* *...WEH, *o.* pijn voor het hart, *v.* *...WURM, *m.* worm in het hartvlies, *m.*; uitwas aan het hart, *o.* *...WURZ, *v.* (76) zekere oost-indische plant met bolachtigen wortel, *v.* *...WURZEL, *m.* (76) hartwortel (van een' boom), *m.* *...ZERREISSEND, *b. n.* hartverscheurend.

HETZBAHN, *v.* *...GARTEN, *m.* jagtbaan, -plaats, *v.* besloten perk, *o.*
HETZE, *v.* lange-, groote jagt, *v.*; *fig. in der — sein*, in nood zitten.
HETZEN, *b. w.* jagen, opjagen, hitsen, aanhitsen; *fig.* sarren, uittarten; *einen Hasen* —, een' haas nazetten; *die Hunde auf einen* —, *hinter einem her* —, de honden tegen iemand aanhitsen; *fig. an einander* —, tegen elkander aanhitsen, -in het harnas jagen. *...ER, *m.* jager; aanhitser, opstoker, *m.*
HETZHAUS, *o.* huis waarin de dieren voor het gevecht worden bewaard, *o.* *...HUND, *m.* groote jagthond, windhond, *m.* *...JAGD, *v.* lange jagt, *v.* *...LOS, *b. n.* ontkoppeld (van jagthonden). *...PEITSCHE, *v.* jagtzweep, *v.* *...STRICK, *m.* koppeltouw, *o.* -riem, *m.* *...ZEIT, *v.* jagttijd, *m.*
HEU, HEUSCHIFF, *o.* heu, (zeker vaartuig met één' mast), *v.*
HEU, *o.* hooi, *o.*; — *machen*, hooijen. *—BAUM, *m.* (2) hooiboom, *m.* *—BINDER, *m.* bosselenbinder, *m.* *—BLUME, *v.* hooibloem, *v.* *—BODEN, *m.* hooizolder, *m.* *—BUND, *o.* bos hooi, *m.*
HEUCH, *m.* (106) lelletje van het strottenhoofd, *o.*
HEUCHELBUBE, *m.* schijnheilige, huichelaar, *m.* *...BUSSE, *v.* geveinsd berouw, *o.* gehuichelde boetedoening, *v.* *...CHRIST, *m.* geveinsde christen, *m.*
HEUCHELEI, *v.* huichelarij, geveinsdheid, schijnheiligheid, *v.*
HEUCHELN, *o. w.* huichelen, veinzen.
HEUCHLER, *m.* *—INN, *v.* huichelaar, schijnheilige, veinsaard, *m.* huichelaarster, kwezel, *v.* *—ISCH, *b. n.* en *bijw.* huichelend, geveinsd, valsch, schijnheilig; valschelijk, op schijnheilige wijze.
HEUEN, *o. w.* hooijen.
HEUER, *bijw.* (§) dit jaar. *—IG, *b. n.* van-, in dit jaar.
HEUER, *v.* huur, *v.* loon, huurloon, *o.*; zie MIETHE. *—LING, *m.* iets (eenig voorwerp) dat dit jaar heeft voortgebragt; zie ook MIETHMANN, MIETHLING. *—N, *b. w.* zie MIETHEN.
HEUERNTE, *v.* hooioogst, hooitijd, *m.* *...GABEL, *v.* hooivork, *v.*
HEULEN, *o. w.* huilen; (§) huilen, tranen storten; *spr. mit den Wölfen muss man* —, met de honden moet men blaffen. *—, *o.* het huilen, gehuil, *o.*
HEUMACHEN, *o.* het hooijen. *...MACHER, *m.* —INN, *v.* hooijer, *m.* hooister, *v.* *...MAGAZIN, *o.* bergplaats van hooi, *v.* *...MÄHER, *m.* maaijer, *m.* *...MARKT, *m.* hooimarkt, *v.* *...MONAT,

m. Hooimaand, Julij, *v.* *...PFERD, *o.* (103) schoenlapper; sprinkhaan, *m.* *...RECHEN, *m.* hooihark, *m.* *...SAMEN, *m.* hooizaad, *o.* *...SCHEUER, *v.* *... SCHOPPEN, *m.* hooischuur, *v.* -berg, *m.* *...SCHOBER, *m.* mijt, *v.* hooistapel, *m.* *...SCHRECKE, *v.* sprinkhaan, *m.* *...SCHRECKENBAUM, *m.* (76) zekere boom tot de peulvruchten behoorende, *m.* *...SCHRECKENGRILLE, *v.* krekel, *v.*

HEUTE, *bijw.* heden, van daag; *zwischen — und morgen*, tusschen van daag en morgen; — *über acht Tage*, heden over acht dagen, acht dagen na heden; — *den ganzen Tag*, heden den ganschen dag; — *morgen* — *abend*, heden (dezen) morgen, -avond; *heut zu Tage*, heden ten dage, in den tegenwoordigen tijd.

HEUTIG, *b. n.* van heden, huidig; hedendaagsch, nieuwerwetsch, tegenwoordig; —*es Tages*, heden ten dage; op den huidigen dag.

HEUVOGEL, *m.* bijenwolf, (vogel), *m.* *...WAGE, *v.* hooiwaag, *v.* *...WAGEN, *m.* hooiwagen, *m.* -kar, *v.* *... ZEHENT, *m.* hooitiende, *o.*

HEXAMETER, *m.* (25) hexameter, *m.* zesvoetig vers, *o.*

HEXE, *v.* heks, tooverheks, -kol, toovenaarster, tooveres, *v.* *—N, *o. w.* heksen, tooveren.

HEXENBUCH, *o.* tooverboek, *o.* *...FEST, *o.* gewaande bijeenkomst der heksen, heksen-sabbath, *v.* *...GESCHICHTE, *v.* heksengeschiedenis, *v.* tooversprookje, -verhaal, *o.* *...KREIS, *m.* toovercirkel, -kring, *m.* *...KUNST, *v.* heksen-, tooverkunst, *v.* *...MÄNNCHEN, *o.* (76) alruin, *m.* *...MEHL, *o.* (76) poeder van wolfsklaauw, *o.* plantaardige zwavel, *v.* *...MEISTER, *m.* heksenmeester, toovenaar, *m.* *... PROZESS, *m.* heksenproces, *o.* *...SEGEN, *m.* bezwering, betoovering, *v.* *...TANZ, *m.* heksendans, *m.*

HEXEREI, *v.* hekserij, tooverij, betoovering, *v.*; *spr. Geschwindigkeit ist keine* —, men behoeft geen toovenaar te zijn om vlug te wezen.

HEIDA! HEYSA! *tw.* hei! ha! — *lustig!* sa! lustig! welgemoed!

HIE, *bijw.* zie HIER.

HIEB, *m.* houw, slag, *m.*; kwetsing, verwonding; (56) velling (van het hout), *v.*; (§) *einem —e geben*, iemand slagen toedienen; —*e bekommen*, stokslagen krijgen; *fig. er hat einen* —, hij heeft een weinigje de hoogte, hij heeft te diep in het glaasje gekeken; (ook) hij heeft een' slag van den moler weg. *—ER, *m.* slagzwaard, *o.*

HIEBEI, HIEDURCH, *bijw.* zie HIERBEI, HIERDURCH.

HIEBIG, *b. n.* (56) bestemd te worden geveld.

HIEBWUNDE, *v.* wond door een' houw toegebragt, *v.*

HIEF, *—STOSS, *m.* (59) jagtgeschreeuw, *o.* *—HORN, *o.* jagthoorn, *m.* *—RIEMEN, *m.* riem om een' jagthoorn, *m.*

HIENIEDEN, *bijw.* hier beneden, op deze aarde; hier onder.

HIENZ, *m.* kat, poes, *v.*

HIER, *bijw.* hier, hier ter plaatse, op deze plaats, in dit oord; *ist er —?* is hij hier? *nein, er ist nicht —*, neen, hij is niet hier; — *oben*, hier boven; hier omhoog; — *unter*, hier beneden; hier omlaag; — *hinauf*, — *herauf*, hier opwaarts; — *herab*, — *hinab*, hier afwaarts; — *heraus*, — *hinaus*, hier uit; — *aussen*, hier buiten; *dieser Mann* —, deze man; — *ist das Buch*, hier is-, zie hier het boek; — *bin ich*, hier ben ik; — *und dort*, hier en daar.

HIERAN, *bijw.* hieraan, hierin.

HIERARCHIE, *v.* hierarchie, *v.*

HIERAUF, *bijw.* hierop, daarna, hierna, vervolgens, voorts, wijders. *...AUS, *bijw.* hieruit, daaruit, uit dit. *... BEI, *bijw.* hierbij, daarbij, tevens, hiernevens, ten zelfden tijd. *...BEVOR, *bijw.* hiervoor, daarvoor, te voren, bevorens. *...DURCH, *bijw.* hierdoor, daardoor, door dit middel. *...EIN, *bijw.* hierin, hier binnen. *...FÜR, *bijw.* hierom, hiervoor, in stede-, in de plaats hiervan. *...GEGEN, *bijw.* hiertegen. *...HER, *bijw.* hierheen, hier. *...HERWÄRTS, *...HIN, *bijw.* hierheen, herwaarts. *...IN, *bijw.* hierin, hier binnen, op deze plaats. *...LÄNDISCH, *bijw.* van hier geboortig, van dit land. *...MIT, *bijw.* hiermede, daarmede, hiernevens, aldus. *...NACH, *bijw.* hierna, daarna, vervolgens, dan. *... NÄCHST, *bijw.* hierbij, hiernaast, naast bij; behalve dien, daarenboven, buitendien. *...NEBEN, *bijw.* hier digt bij, hier in de nabijheid. *...NIEDER, *bijw.* zie HIENIEDEN.

HIEROGLYPHE, *v.* hieroglicfe, *v.*

HIERSEIN, *o.* het hierzijn; aanzijn, *o.* tegenwoordigheid, *v.* *...ÜBER, *bijw.* hierover, hierop, daarop; behalve dien. *...UM, *bijw.* hierom, daarom. *...UNTER, *bijw.* hieronder, daaronder. *...VON, *bijw.* hiervan, daarvan. *...WEGEN, *bijw.* hierom, deswege, om deze reden. *...WIDER, *bijw.* hiertegen. *...ZU, *bijw.* hiertoe, hierbij. *...ZWISCHEN, *bijw.* hier tusschen.

HIESIG, *b. n.* van deze plaats, uit dit land, uit deze stad.
HIFTHORN, *o.* zie HIEFHORN.
HILFERSGRIFF, *m. fig.* (§) list, treek, *v.*
HIMBEERE, *v.* framboos, *v.* *—NSAFT, *o.* zie HIMBEERSAFT.
HIMBEERSAFT, *o.* frambozensap, -nat, *o.* -siroop, *v.*; *mit — zubereiten, vermischen*, met frambozennat inmaken. *...STRAUCH, *m.* frambozenstruik, *m.*
HIMMEL, *m.* hemel; *fig.* hemel, *m.* paradijs; *fig.* verhemelte, *o.* troonhemel, *m.* *—AN, *—WÄRTS, *bijw.* hemelwaarts. *—ANSTREBEND, *b. n.* naar den hemel-, opwaarts strevende. *—BETT, *o.* bed met een' hemel, *o.* *—BLAU, *b. n.* hemelsblaauw. —, *o.* het hemelsblaauw, de hemelsblaauwe kleur, *v.* *—BRAND, *m.* (76) wit wollekruid, *o.* *—BROD, *o.* manna, brood des hemels, *o.* *—FAHRT, *v.* hemelvaart (van Christus, van de Heilige Maagd), *v.* *—FAHRTSTAG, *m.* *—FAHRTSFEST, *o.* hemelvaartsdag, *m.* feest der hemelvaart, *o.* *—HOCH, *b.n.* hemelhoog, tot aan den hemel; — *bitten*, dringend smeeken, -bidden, bezweren.
HIMMELN, *o. w.* (§) hemelen; het hachje er bij inschieten, sterven.
HIMMELREICH, *o.* hemelrijk, rijk der hemelen, *o.*
HIMMELSAXE, *v.* as der aarde, *v.* *...ANGESICHT, *o.* hemelsch gelaat, *o.* *...BESCHREIBUNG, *v.* hemelbeschrijving, *v.* *...BESEN, *m.* noordwesten, *o.* *...BLATT, *o.* (76) hemelblad, *o.* *...BOTE, *m.* hemelbode, bode des heils, engel, *m.* *...BRAUT, *v.* non, *v.* *...BREITE, *v.* (1) hemelsbreedte, *v.* *...BÜRGER, *m.* bewoner des hemels, hemelling, gelukzalige, *m.*
HIMMELSCHÖN, *b. n.* hemelschoon, goddelijk schoon. *...SCHREIEND, *b. n.* hemeltergend, ongehoord. *...SCHLÜSSEL, *m.* zie HIMMELSSCHLÜSSEL.
HIMMELSFESTE, *v.* uitspansel, firmament, *o.* *...GEGEND, *v.* hemelstreek, luchtstreek, *v.* klimaat, *o.* *...GEWÖLBE, *o.* gewelf des hemels, *o.* *...GÜRTEL, *m.* dierenriem, *m.* *...HAUS, *o.* (157) huis, (van eene planeet), *o.* *...HEER, *m.* hemelheer, *m.* *...HÖHE, *v.* zonshoogte, *v.* *...KARTE, *v.* hemelkaart, sterrekundige kaart, *v.* *...KÖRPER, *m.* hemelligchaam, *o.* *...KREIS, *m.* sfeer, loopbaan (eener planeet), *v.* *...KUGEL, *v.* hemelbol, -kloot, *m.* -globe, *v.* *...KUNDE, *v.* sterrekunde, *v.* *...LÄNGE, *v.* (157) lengte, *v.* *...LAUF, *m.* loop-, beweging der planeten, *m. v.* *...LEHRE, *v.* leer des hemels, hemelleer, *v.* *...LEITER, *v.* (49) ladder des hemels, *v.* *...LICHT, *o.* hemellicht, *o.* ster, *v.* *...LUFT, *v.* hemellucht, *v.* ether, *m.* *...LUST, *m.* hemelsche lust, *m.* hemelsch genot, *o.* *...PFERD, *o.* sprinkhaan, *m.* *..PUNKT, *o.* (157) toppunt, zenith, *o.* *...RAUM, *m.* hemelruim, uitspansel, *o.* *...SCHLÜSSEL, *m.* (76) sleutelbloem, *v.* *...SPEISE, *v.* ambrozijn, *o.* godenspijs, *v.* *...STÄNGEL, *m.* (76) gentiaanwortel, *m.* *...STRICH, *m.* hemelstreek, *v.* *...THAU, *m.* manna, *o.* *...TRANK, *m.* nektar, godenwijn, *m.* *...WAGEN, *m.* (157) de groote beer, *m.* *...WEG, *m.* weg ten hemel, *m.* *...ZEICHEN, *o.* (157) hemelsteeken, *o.* *...ZIEGE, *o.* (157) wagenman, *m.* (noordelijk sterrenbeeld). *...ZIRKEL, *m.* hemelcirkel, dierenriem, *m.*
HIMMELWÄRTS, *bijw.* hemelwaarts, ten hemel. *...WEIT, *b. n.* hemelsbreed, zeer ver, -wijd, groot, zeer verwijderd.
HIMMLISCH, *b. n.* hemelsch, etherisch.
HIMPELBEERE, *v.* framboos, *v.*
HIMTEN, *m.* vierde gedeelte van een' schepel, *o.*
HIN, *bijw.* heen, henen, daar, naar, er; *fig.* (§) weg, verloren, gebroken, versleten, dood; *nach jener Seite* —, naar dien kant; *längs dem Wege* —, langs den weg, den weg langs; — *und her*, — *und wieder*, hier en daar, heen en weder, nu en dan, van den eenen kant naar den anderen; — *und her gehen*, af- en toegaan, komen en gaan; *er ist* —, het is gedaan met hem, hij is verloren; *Freundschaft her, Freundschaft* —, vriendschap komt hier niet te pas.
HINAB, *bijw.* beneden, naar beneden, afwaarts. *—BRINGEN, *b. w.* naar beneden brengen. *—FAHREN, *—GEHEN, *—HANGEN, *—KOMMEN, *—STEIGEN, *o. w.* beneden-, naar beneden rijden, -gaan, -hangen, -komen, -stijgen, afstijgen. *—FAHRT, *—STEIGUNG, *v.* af-, nederdaling, *v.* *—FALLEN, *o. w.* van boven nedervallen, -afvallen. *—FLIESSEN, *—RINNEN, *o. w.* afvloeijen, naar beneden vloeijen. *—FÜHREN, *b. w.* naar beneden geleiden, -voeren. *—LASSEN, *b. w.* aflaten. *—ROLLEN, *b.* en *o.w.* afrollen, naar beneden rollen. *—SCHLUCKEN, *—SCHLÜRFEN, *b. w.* af-, naar beneden slikken, opslurpen. *—SEHEN, *b. w.* *—SPRINGEN, *o. w.* *—STOSSEN, *—TRAGEN, *—WERFEN, *b. w.* af-,

naar beneden zien, - springen, - stooten, - dragen, - werpen. *—SINKEN, *o. w.* naar beneden -, ten bodem zinken. *—STÜRZEN, *b.* en *o. w.* af-, naar beneden werpen, zich van boven naar beneden storten. *—ZIEHEN, *b.* en *o. w.* af-, naar beneden trekken; eene verdieping lager gaan wonen. *—WÄRTS, *bijw.* afwaarts, afdalend, benedenwaarts.

HINAN, HINAUF, *bijw.* boven, naar boven, op, opwaarts. *—GEHEN, *—KOMMEN, *—REITEN, *—FAHREN, *—STEIGEN, *—ZIEHEN, *o. w.* stijgen, bestijgen, opgaan, naar boven gaan, - rijden, beklimmen.

HINAUF, *bijw.* *—FAHREN, *—SCHAFFEN, *—BRINGEN, *—TRAGEN, *—ZIEHEN, *o.* het stijgen, beklimming, *v.* *—WÄRTS, *bijw.* op, naar boven, boven-, opwaarts.

HINAUS, *bijw.* uit, buiten, naar buiten; *vorn* —, vooruit, van -, te voren; *hinten* —, achteruit, van - ten achteren; *von da weiter* —, van daar verder, —! *tw.* weg van hier! *—BAUEN, *b.w.* vooruitbouwen in de straat. *—BEGEBEN (SICH), *w. w.* uitgaan, zich op weg begeven. *—DENKEN, *o. w.* aan de toekomst denken. *—FAHREN, *o.w.* in een rijtuig uitrijden; zie HINAUSBAUEN. *—GEHEN, *o. w.* naar buiten gaan, uitgaan. *—GREIFEN, *o. w.* de hand naar-, uit (of naar buiten) strekken om iets te vatten. *—HEBEN, *b. w.* uitheffen, uitligten. *—HOLEN, *b.w.* uit-, naar buiten halen. *—JAGEN, *b. w.* naar buiten jagen. *—KÖNNEN, *o. w.* naar buiten kunnen. *—LANGEN, *b.w.* naar buiten toe-, aanreiken. *—LASSEN, *b. w.* naar buiten laten. *—LAUFEN, *o. w.* naar buiten loopen. *—LEGEN, *b. w.* uit-, naar buiten leggen, uitstallen, vertoonen. *—LEUCHTEN, *o. w.* *einem* —, iemand naar buiten lichten, iemand met licht uitgeleide doen. *—MACHEN (SICH), *w. w.* (§) zich wegmaken. *—MÜSSEN, *o. w.* weg-, naar buiten moeten. *—PACKEN (SICH), *—SCHEREN (SICH), *w. w.* zich weg-, zich uit de voeten maken. *—PEITSCHEN, *—PRÜGELN, *—SCHLAGEN, *b. w.* door zweepen -, door stokslagen naar buiten of wegjagen. *—RÜCKEN, *o. w.* naar buiten voorttreden, uitrukken. *—SCHAFFEN, *b. w.* buiten(de deur) zetten, doen vertrekken; wegnemen. *—SCHIEBEN, *b. w.* naar buiten schuiven; *fig.* uitstellen, op de lange baan schuiven. *—SCHLEICHEN, *o. w. sich* —, naar buiten sluipen, zich uit de voeten maken, zijne biezen pakken; (§) stilletjes uitsnijden. *—SCHLEIFEN, *b. w.* naar buiten slepen. *—SCHLENKERN, *b. w.* afschudden, van zich af en naar buiten werpen. *—SCHMEISSEN, *b. w.* zie HINAUSWERFEN, HINAUSSCHLAGEN. *—SETZEN, *—STELLEN, *b. w.* naar buiten zetten, ten toon stellen, uitstellen; *fig.* uitstellen, verschuiven. *—SETZEN (SICH), *w. w. sich über etwas* —, zie WEGSETZEN. *—SOLLEN, *o. w.* verpligt zijn naar buiten te gaan, - te vertrekken. *—SPIELEN, *o. w. fig.* slepen. *—STELLEN (SICH), *w. w.* zich heimelijk uit de voeten maken. *—STOSSEN, *b. w.* naar buiten stooten. *—THUN, *b. w.* weg-, ontnemen, doen vertrekken, (de deur, het huis) uitzetten. *—TREIBEN *b. w.* weg-, uitdrijven; verjagen. *—WAGEN (SICH), *w. w.* wagen uit te gaan, zich naar buiten wagen. *—WÄRTS, *bijw.* buitenwaarts, naar buiten. *—WEISEN, *b. w.* (iemand) de deur wijzen, (iemand) zijn huis doen ruimen. *—WERFEN, *b. w.* naar buiten -, (het huis) uitwerpen. *—WISCHEN, *o. w.* ontsnappen. *—WOLLEN, *o. w.* naar buiten willen, lust hebben uit te gaan; *fig. wo will das endlich hinaus?* waar zal dit eindelijk op uitloopen?

HINBEGEBEN (SICH), *w. w.* (*onr.*) zich (ergens heen) begeven, (ergens) heengaan.

HINBRINGEN, *b. w.* (*onr.*) weg-, heenbrengen; *fig.* doorbrengen; *sein Leben kümmerlich* —, een kommervol leven slijten. *..BLUTEN, *o. w.* sterven, doodbloeden.

HINDAN, *bijw.* zie HINTAN.

HINDBEERE, *v.* zie HIMBEERE.

HINDE, *v.* zie HINDINN.

HINDENKEN, *b. w.* (*onr.*) ergens aan denken; *wo denken Sie hin?* waaraan denkt gij? (ook) gij denkt er niet aan.

HINDERLICH, *b. n.* hinderlijk, belemmerend, belettend, tegen; *einem in* of *an etwas — sein*, iemand beletten iets te doen; iemand in iets tegenwerken.

HINDERN, *b. w.* hinderen, verhinderen, beletten, belemmeren, tegenhouden, hinderpalen zetten, dwarsboomen, tegenstreven; *einen in* of *an etwas* —, zie HINDERLICH. *...NISS, *o.* *...RUNG, *v.* verhindering, hindernis, *v.* hinderpaal, *m.* beletsel, *o.* belemmering, tegenstreving, terughouding, tegenkanting, *v.*

HINDEUTEN, *b. w.* (ergens op) zinspelen.

HINDINN, *v.* hinde, *v.* wijfje van een hert, *o.*

HINDLÄUFTE, *v.* (76) wilde andijvie,

-suikerij, *v*.

HINDRANG, *m*. aandrang (naar eene zekere plaats), *m*. *...DRÄNGEN, *o. w*. (ergens) heendringen, toeduwen.

HINDURCH, *bijw*. door, doorheen, dwars door; *die ganze Zeit* —, den ganschen tijd door; *den ganzen Tag* —, gedurende den ganschen dag.

HINDÜRFEN, *o. w*. verlof hebben zich ergens heen te begeven. *...EILEN, *o. w*. zich ergens heenspoeden.

HINEIN, *bijw*. in, binnen, naar binnen. *—! *tw*. binnen! *in den Tag — leben*, onbezonnen, zonder nadenken, gedachteloos voortleven; *tief in die Erde* —, zeer diep in de aarde. *—BEGEBEN (SICH), *w. w*. binnen-, ingaan, intreden. *—BRINGEN, *b. w*. binnen brengen, doen ingaan, invoeren. *—DRINGEN, *b. w*. indringen. *—DRÜCKEN, *b. w*. indrukken, binnendrukken. *—DÜRFEN, *o. w*. binnen durven, durven in-, binnengaan. *—EILEN, *o. w*. zich binnen spoeden, haastig binnen-, inloopen. *—FAHREN, *o. w*. in-, binnenrijden; invaren. *—FALLEN, *o. w*. in-, binnenvallen. *—FLECHTEN, *o. w*. inwikkelen; *fig*. betrekken, (in eene zaak mede) wikkelen. *—FRESSEN, *b. w*. inslikken, verslinden. *—FÜHREN, *b. w*. in-, binnenleiden, invoeren. *—GEHEN, *—KOMMEN, *o. w*. in-, binnengaan, in-, binnenkomen. *—GEHEN, *o*. het in-, binnengaan. *—GERATHEN, *o. w*. (ergens) in geraken. *—GREIFEN, *o. w*. de hand in iets steken. *—HELFEN, *o. w*. *einem* —, iemand helpen ingaan, -in het binnentreden behulpzaam zijn. *—HOLEN, *b. w*. doen binnentreden; binnenhalen. *—JAGEN, *b. w*. binnendrijven, -dringen. *—KÖNNEN, *o. w*. kunnen ingaan, naar binnen kunnen. *—KRIECHEN, *o. w*. binnenkruipen. *—LASSEN, *b. w*. in-, binnenlaten. *—LEUCHTEN, *o. w*. *einem* —, iemand voorlichten bij het ingaan. *—LOCKEN, *b. w*. (iemand) in-, binnenlokken. *—MENGEN, *—MISCHEN, *b. w*. inmengen. *—MÖGEN, *o. w*. mogen ingaan, binnen mogen. *—MÜSSEN, *o. w*. naar binnen moeten, verpligt-, genoodzaakt zijn in te treden. *—NEHMEN, *b. w*. naar binnen nemen; *fig*. opnemen, toelaten. *—NÖTHIGEN, *b. w*. binnen noodigen; dwingen binnen te komen. *—REIBEN, *b. w*. inwrijven. *—RÜCKEN, *b*. en *o. w*. in-, binnenrukken; *fig*. inlasschen, insluiten, invoegen. *—RUFEN, *b. w*. binnen-, inroepen. *—SAUFEN, *b. w*. inzwelgen. *—SAUGEN, *b. w*. inzuigen. *—SCHAFFEN, *b. w*. zie HINEINBRINGEN. *—SCHIEBEN, *b. w*. in-, binnenschuiven. *—SCHLAGEN, *b. w*. inslaan, indrijven. *—SCHLEICHEN, *o. w*. *sich* —, binnensluipen. *—SCHLUCKEN, *b. w*. inzwelgen, inslokken. *—SCHLÜRFEN, *b. w*. in-, opslurpen. *—SCHMEISSEN, *b. w*. zie HINEINWERFEN. *—SCHRAUBEN, *b. w*. inschroeven. *—SCHÜTTEN, *b. w*. ingieten, uitstorten. *—SENKEN, *b. w*. indrijven, indrukken. *—SINKEN, *o. w*. inzinken. *—SPERREN, *b. w*. insluiten. *—STAMPFEN, *b. w*. inslaan, instampen, instooten. *—STECHEN, *b. w*. insteken. *—STECKEN, *b. w*. zie HINEINSCHLAGEN. *—STEIGEN, *o. w*. instappen. *—STOPFEN, *b. w*. instoppen. *—STOSSEN, *b. w*. instooten, indrijven. *—STÜRZEN, *b. w*. storten in; *sich* —, zich storten in... *—TAUCHEN, *o. w*. induiken; indoopen. *—THUN, *b. w*. (er) in doen. *—TRAGEN, *b. w*. indragen, binnendragen. *—TREIBEN, *b. w*. in-, binnendrijven. *—TRETEN, *o. w*. intreden. *—TRINKEN, *b. w*. drinken, opslurpen. *—WAGEN (SICH), *w. w*. durven intreden, zich naar binnen wagen. *—WÄRTS, *bijw*. binnenwaarts. *—WERFEN, *b. w*. inwerpen, naar binnen werpen. *—WIRKEN, *b. w*. (195) doorvlechten, doorweven. *—WISCHEN, *o. w*. zie SICH HINEINSCHLEICHEN. *—WOLLEN, *o. w*. naar binnen willen, willen ingaan. *—ZIEHEN, *b. w*. naar binnen trekken; *fig*. *einen in etwas mit* —, iemand in iets wikkelen; *sich in etwas* —, zich in iets mengen. *— *—ZWINGEN, *b. w*. door geweld doen binnengaan.

HINFAHREN, *b. w*. (*onr*.) wegbrengen, wegvoeren. *—, *o. w*. vertrekken, wegrijden; *fig*. sterven, overlijden, verscheiden. *...FAHRT, *v*. vertrek, *o*. afreis; afvaart, *v*.; *fig*. dood, *m*. het overlijden. *...FALL, *m*. het invallen. *...FALLEN, *o. w*. (*onr*.) invallen; *fig*. vergaan, vervallen; *die —de Krankheit*, de vallende ziekte. *...FÄLLIG, *b. n*. vervallend, invallend, zwak; broos, vergankelijk. *...FÄLLIGKEIT, *v*. verval, *o*. bouwvalligheid, zwakheid, broosheid, vergankelijkheid, *v*. *...FLIEGEN, *o. w*. (*onr*.) (ergens) heen vliegen. *...FLIEHEN, *o. w*. (*onr*.) vlugten, heen vlugten, de wijk nemen naar, eene schuilplaats zoeken bij; *fig*. voorbijgaan, wegvliegen. *...FLIESSEN, *o. w*. (*onr*.) heenvloeijen, -stroomen. *...FOLGLICH, *bijw*. bijgevolg, dien ten gevolge. *...FORT, *...FÜRO, *bijw*. voortaan, in het vervolg. *...FÜHREN, *b. w*. er heen voeren, -geleiden.

Hingang, *m.* vertrek, het weg-, heengaan, *o.*; *fig.* dood, *m.* overlijden, *o.*; *den — für den Hergang haben*, het gaan voor het komen hebben. *—**geben**, *b. w. (onr.)* weg-, opgeven, verlaten, begeven, overlaten; opofferen; zich zelven verloochenen. *—**gebung**, *v.* verlating, *v.* afstand, *m.*; opoffering; zelfverloochening, *v.* *—**gegen**, *bijw.* daarentegen, integendeel. *...**gehen**, *o. w. (onr.)* gaan, weg-, heengaan, vertrekken; zich op reis begeven; *fig.* sterven, overlijden, den geest geven; voorbijgaan, verloopen; uitloopen op... strekken tot...; *etwas — lassen*, iets onopgemerkt laten voorbijgaan, iets door de vingers zien; *das mag so —!* dit ga voor goed door! *es wird dir nicht so —*, gij zult er niet ongestraft afkomen, het zal u niet geschonken worden. *...**gelangen**, *o. w.* aankomen, geraken. *...**gerathen**, *o. w. (onr.)* vallen in, geraken in, *wo gerathe ich hin?* wat zal er van mij worden? *...**giessen**, *b. w. (onr.)* uitstorten. *...**gucken**, *o. w.* zie **Hinsehen**.

Hinhalten, *b. w. (onr.)* toereiken, aangeven; *fig.* (iemand) met ijdele hoop vleijen. *...**hängen**, *b. w.* hangen aan, aanhangen. —, *o. w. (onr.) fig.* (§) *etwas — lassen*, iets veronachtzamen. *...**helfen**, *b. w. (onr.) einem —*, iemand helpen, -voorthelpen tot een bepaald doel; *fig.* iemand ten gronde rigten; *sich —*, *fig.* zich behelpen, een kommervol leven leiden. *...**hocken**, *o. w. sich —*, zich bukkende-, zich hurkende verbergen. *...**holen**, *b. w.* halen, afhalen. *...**jagen**, *b. w.* voortjagen, (ergens) heen jagen. *...**kehren**, *b. w.* keeren-, wenden naar; vegen (naar dezen of dien kant), bij-, aanvegen.

Hinken, *o. w.* hinken, mank gaan, (ook *fig.*). *—, *o.* het hinken, mank gaan; hinking, *v.* *—**d**, *b. n.* hinkend, mank, kreupel; *der —de*, de hinkende, kreupele.

Hinknien, *o. w.* nederknielen. *...**kommen**, *o. w. (onr.)* komen, aankomen, (ergens) heenkomen; *fig.* worden; *wo ist er hingekommen?* wat is van hem geworden? *...**können**, *o. w. (onr.)* er bij kunnen, er heen kunnen gaan. *...**kränkeln**, *o. w.* wegkwijnen, sukkelen. *...**kriechen**, *o. w. (onr.)* heenkruipen. *...**kritzeln**, *b. w.* krabbelen, slecht schrijven. *...**kunft**, *v.* komst, aankomst, *v.* *...**langen**, *b. w.* heen-, toereiken. —, *o. w.* reiken tot; *fig.* voldoende-, genoegzaam zijn. *...**länglich**, *b. n.* en *bijw.* genoegzaam, voldoende, toereikende, genoeg. *...**länglichkeit**, *v.* genoegzaamheid, toereikendheid, *v.* *...**lassen**, *b. w. (onr.)* vergunnen-, verlof geven er heen te gaan. *...**lässig**, *b. n.* zorgeloos, onoplettend; zie **Nachlässig**. *...**laufen**, *o. w.* naar toe loopen, er heen loopen. *...**leben**, *o. w. sorglos —*, zorgeloos-, bij den dag leven. *...**legen**, *b. w.* nederleggen; *sich —*, zich nederleggen, naar bed gaan; zich uitstrekken. *...**lehnen**, *b. w.* aanleunen. *...**leihen**, *b. w.* uitleenen. *...**leiten**, *b. w.* heen geleiden. *...**lenken**, *b. w.* besturen tot, geleiden tot. *...**liefern**, *b. w.* zie **Liefern**. *...**machen (sich)**, *w. w.* zich naar eene (zekere) plaats begeven. *...**marsch**, *m.* marsch-, togt naar, *m.* *...**marschiren**, *o. w.* marscheren-, optrekken naar. *...**müssen**, *o. w. (onr.)* heen moeten, verpligt-, genoodzaakt zijn heen te gaan. *...**nach**, *bijw.* hierna; naar. *...**nehmen**, *b. w.* weg-, medenemen.

Hinnen, *bijw. von —*, van hier, weg; *von — gehen, reisen*, van hier-, weggaan, afreizen, vertrekken.

Hinpfuschen, *b. w.* broddelen, knoeijen. *...**raffen**, *b. w.* wegkapen; *fig.* in het graf slepen, dooden, ombrengen. *...**rauschen**, *o. w.* ruischen, voorbijruischen. *...**recken**, *...**reichen**, *b. w.* aanbieden, aanreiken. *...**reichen**, *o. w.* genoegzaam-, toereikende zijn; reiken tot, bereiken. *...**reichend**, *...**reichlich**, *b. n.* genoegzaam, toereikende, voldoende, genoeg. *...**reise**, *v.* afreis, *v.* vertrek, *o.*; *die Hin— und Herreise*, de heen- en terugreis, het gaan en het komen. *...**reisen**, *o. w.* vertrekken, afreizen, de reis aannemen. *...**reissen**, *b. w. (onr.)* medeslepen, wegvoeren, ontvoeren, onttrekken, ontscheuren, wegrukken; *fig.* betooveren, aantrekken, innemen; *sich — lassen*, zich laten medeslepen. *...**richten**, *b. w.* rigten naar; *fig.* te regt stellen, ter dood brengen; dooden; (§) bederven, slijten; vernielen, onbruikbaar maken. *...**richtung**, *v.* voltrekking van een doodvonnis, *v.* het ter dood brengen. *...**rollen**, *b. w.* heen rollen. *...**rücken**, *b.* en *o. w.* aanrukken.

Hinschaffen, *b. w.* overbrengen. *...**schaffung**, *v.* overbrenging, *v.* het overbrengen. *...**schauen**, *b. w.* zie **Hinsehen**. *...**scheeren**, *o. w.* zich wegmaken, -wegscheren. *...**scheid**, *m.* dood, *m.* het sterven, verscheiden, overlijden. *...**scheinen**, *o. w. (onr.)*

schijnen. *...SCHICKEN, *...SENDEN, *b. w. (onr.)* zenden, af-, verzenden; afvaardigen. *...SCHICKUNG, *...SENDUNG, *v.* zending, af-, verzending; afvaardiging, *v.* *...SCHIEBEN, *b. w. (onr.)* schuiven naar; (145) acht kegels in éénen werpen. *...SCHIESSEN, *b. w. (onr.)* schieten naar. —, *o. w. (onr.)* toeschieten, toesnellen, haastig komen aanloopen. *...SCHIFFEN, *o. w.* heenvaren, koers zetten naar; *am Ufer* —, langs de kust -, langs den oever varen, de kust houden. *...SCHLAGEN, *b.* en *o. w. (onr.)* heenslaan, wenden; nedervallen. *...SCHLÄNGELN, *o. w.* in een' doolhof geraken, in netelige omstandigheden worden gewikkeld. *...SCHLEICHEN, *o. w. sich* —, *(onr.)* sluipen, heen-, in-, wegsluipen. *...SCHLENDERN, *o. w.* slenteren, talmen, dralen. *...SCHLEPPEN, *...SCHLEIFEN, *b.* en *o. w.* wegslepen. *...SCHLEUDERN, *b. w.* wegslingeren. *...SCHLUMMERN, *o. w.* in slaap vallen, sluimeren; *fig.* den geest geven, het eeuwige leven ingaan. *...SCHLÜPFEN, *o. w.* zich sluipende verwijderen, zich uit de voeten maken; *fig. über etwas* —, ligtelijk over iets heenstappen. *...SCHMEISSEN, *b.* en *o. w. (onr.)* zie HINWERFEN, HINFALLEN. *...SCHMIEREN, *b. w.* morsen, bekladden. *...SCHREIBEN, *b. w. (onr.)* nederschrijven, schrijven aan, -naar. *...SCHÜTTEN, *b. w.* uitwerpen, uitstorten, storten op. *...SCHWIMMEN, *o. w. (onr.)* zwemmen naar. *...SCHWINDEN, *o. w. (onr.)* verdwijnen. *...SEGELN, *o. w.* zeilen naar; *längs der Küste* —, langs de kust zeilen, de kust houden. *...SEHEN, *o. w. (onr.)* zien, de oogen wenden naar, zijne blikken rigten naar. *...SEIN, *o. w.* (§) verloren -, weg-, dood zijn; er geweest zijn. *...SETZEN, *b. w.* nederzetten; nederstellen, plaatsen, nederleggen. *...SEUFZEN, *o. w.* zuchten naar. *...SICHT, *v.* opzigt, aanzien, *o.* betrekking, *v.*; *fig. in — auf*, (HINSICHTLICH), met betrekking tot, ten aanzien van, met opzigt tot. *...SINKEN, *o. w. (onr.)* wegvallen, nederzinken; *fig.* dood vallen. *...SPRINGEN, *o. w. (onr.)* springen naar. *...STELLEN, *b. w.* stellen, plaatsen; daarstellen. *...STERBEN, *o. w. (onr.)* wegsterven, -kwijnen, verkwijnen. *...STRECKEN, *b. w.* reiken, toereiken; *fig.* omverwerpen, vellen; *sich* —, zich uitstrekken. *...STREICHEN, *b. w. (onr.)* wrijven; strekken naar. —, *o. w. (onr.)* voorbijgaan, -snellen, -verloopen. *...STÜRZEN, *o. w.* nederstorten. *...SUDELN, *b. w.* bemorsen, bekladden, bevlekken.

HINTAN, *bijw.* achter, achteraan; *fig.* achteruit. *—SETZEN, *b. w.* achteruitzetten, veronachtzamen, verachten; verwaarlozen, op den achtergrond plaatsen. *—SETZUNG, *v.* achteruitzetting, veronachtzaming, verachting, *v.*

HINTAPPEN, *o. w.* tastende voortloopen.

HINTEN, *bijw.* achter, achteraan; *von* —, van achteren; — *an*, zie HINTAN; vervolgens, eindelijk; — *auf das Pferd*, achter op het paard; — *aus*, van achteren uit, achter uit; — *drein*, van achteren in, achter in; naderhand, er op; — *durch*, — *her*, — *weg*, achter door; — *nach*, achteraan, na; naderhand; *fig.* te laat.

HINTER, *bijw.* achter, na; — *der Thür sein*, achter de deur staan; — *die Thür sehen*, achter de deur zien; — *sich sehen*, achter zich zien; — *einander*, achter elkander, achtervolgens, de een na den ander. *—, (§) zie HINUNTER; — *schlucken*, — *schlingen*, — *essen*, — *trinken*, naar beneden -, afslikken, inslikken; *fig.* — *drein*, — *her*, naderhand, te laat, er boven op. *—, *b. n. der, die, das* —, de-, het achterste.

HINTERACHSE, *v.* achter-wagenas, *v.* *...BACKE, *v.* bil, *v.* *...BEIN, *o.* achterpoot, *m.* -been, *o.*; *fig.* (§) *auf die Hinterbeine treten*, zijne woorden terugtrekken, -inhalen. *...BLIEBENEN, *mv.* ver-, achterblijvenden, nagebleveneen, overledenen, *mv.* *...BRINGEN, *b. w. (onr.)* melden, berigten, doen weten, kennis geven, berigt geven, verwittigen; *fig.* inslikken. *...BUG, *m.* achterschenkel, *m.* *...CASTELL, *o.* (203) halfdek, *o.*; *fig.* (§) achterkasteel, achterste, *o.* *...DREIN, *bijw.* achteraan, achterna.

HINTERE, (HINTERSTE), *b. n.* achterste, laatste, later. *—, *m.* achterste, *o.* billen, *v. mv.*

HINTEREISEN, *o.* achterhoef (van een paard), *m.* *...FÄHRTE, *v.* (59) spoor (van wild), *o.* *...FLAGGE, *v.* (203) achterwimpel, *m.* *...FLECK, *m.* hielstuk, *o.* *...FLÜGEL, *m.* achtervleugel, *m.* *...FRIES, *m.* (18) achterfries, *v.* *...FUSS, *m.* zie HINTERBEIN. *...GÄSSCHEN, *o.* achterstraatje, *o.* *...GEBÄUDE, *o.* (18) achtergebouw, *o.* *...GEHÄSE, *o.* achterste deelen van eenen haas, *o. mv.* *...GEHEN, *o. w. (onr.)* bedriegen, foppen, misleiden, bedotten, te leur stellen, om den tuin leiden, een' wassen neus aandraaijen, verschalken. *...

GEHUNG, *v.* bedrog, *o.* fopperij, misleiding, teleurstelling; verschalking, *v.* *...GESCHIRR, *o.* achterste, *o.* *...GESTELL, *o.* achterstel (van een rijtuig, van een paard), *o.* *...GLIED, *o.* (97) achterste gelid; (198) gevolg, *o.* *...GRUND, *m.* (136) achtergrond, *m.* *...HAAR, *o.* nek-, achterhaar, *o.* *...HALT, *m.* hinderlaag, *v.*; (97) reservekorps, *o.*; *fig. einen — haben*, eene toevlugt hebben. *...HALTEN, *b. w.* *(onr.)* achter-, terughouden, verbergen, verhelen, geheimhouden. *...HALTISCH, *b. n.* achter-, terughoudend, geheimzinnig. *...HAND, *v.* (106) vlakke hand, middelhand; (63) achterhand, *v.* *...HAUPT, *o.* (106) achterhoofd, *o.* *...HAUS, *o.* achterhuis, *o.*; zie HINTERGEBÄUDE. *...HOF, *m.* achterplaats, *v.* *...KAMMER, *v.* achterkamer, *v.* *...KEULE, *v.* achterschenkel, bout (van geslagte dieren), *m.*; zie HINTERVIERTEL. *...KLAUE, *v.* achterklaauw, -poot, *m.* *...LAGE, *v.* *(w. g.)* depôt, *o.* *...LASSEN, *b. w.* *(onr.)* achter-, nalaten; doen weten. *...LASSENEN, *mv.* zie HINTERBLIEBENEN. *...LASSENSCHAFT, *v.* nalatenschap, erfenis, *v.*; zie VERLASSENSCHAFT. *...LASSUNG, *v.* het nalaten, achterlating, *v.*

HINTERLÄSTIG, *b. n.* (203) te veel van achteren geladen. *...LAUF, *m.* (59) achterpoot (van een hert), *m.* *...LEDER, *...QUARTIER, *o.* hielstuk (van een' schoen), *o.* *...LEGEN, *b. w.* nederleggen, in bewaring geven. *...LEGER, *m.* die in bewaring geeft, depositaris, *m.* *...LEGUNG, *v.* nederlegging, *v.* het in bewaring geven; toevertrouwd goed, *o.* *...LIST, *m.* list, misleiding, *v.* bedrog, *o.* schelmerij, verschalking; kunstgreep, treek, listigheid, *v.* *...LISTIG, *b. n.* en *bijw.* listig, bedriegelijk, geslepen, verraderlijk; op eene verraderlijke wijze, listiglijk. *...MANN, *m.* (97) laatste man in het gelid, hoeksluiter, *m.* *...MAST, *m.* (203) bezaansmast, *m.* *...NAHT, *v.* achternaad, *m.* *...PFOTE, *v.* achterpoot, *m.* *...RAD, *o.* achterrad, *o.* *...RÜCKS, *bijw.* van achteren, achterwaarts; — *gehen*, achterwaarts-, achteruitloopen. *...SASS, *m.* vassaal; landman, opgezetene, *m.* *...SASSENGUT, *o.* leenheerlijk verblijf, *o.* *...SATZ, *m.* (121) sluitrede, *v.* *...SEGEL, *o.* (203) achterzeil, *o.* *...SITZ, *m.* achterzitting (in een rijtuig), *v.*

HINTERSTE, *b. n.* zie HINTERE.

HINTERSTELLIG, *b. n.* zie RÜCKSTÄNDIG; — *machen*, zie HINTERTREIBEN. *...STEVEN, *m.* (203) achtersteven, *m.* *...STRICH, *m.* streep naar achteren, *v.* *...STUBE, *v.* zie HINTERKAMMER. *...STÜCK, *o.* achterstuk, *o.*; staart, *m.* *...THEIL, *o.* achterste deel, achterdeel; hielstuk (van een' schoen), *o.* *...THÜR, *v.* achterdeur, *v.* *...TREFFEN, *v.* (97) achterhoede, *v.* *...TREIBEN, *b. w.* verhinderen (eene zaak), afbreken, doen misslaan. *...TREIBUNG, *v.* verhindering, belemmering, *v.*; beletsel, *o.* tegenstand, hinderpaal, *m.* *...VERDECK, *o.* (203) halfdek, achtervinkenet, *o.* *...VIERTEL, *o.* achterkwartier; achterstuk (van een' os), *o.*; (schapen) bout, *m.* *...WAGEN, *m.* zie HINTERGESTELL. *...WÄRTS, *bijw.* achterwaarts; achteruit, terug; zie RÜCKWÄRTS.

HINTHUN, *o. w.* *(onr.)* op eene plaats brengen, -stellen. *...TRAGEN, *b. w.* *(onr.)* wegdragen. TRÄUMEN, *b. w.* (den nacht) doordroomen. *...TREIBEN, *b. w.* *(onr.)* heen-, verdrijven; voortdrijven (het vee). *...TRETEN, *o. w.* *(onr.)* toetreden; te voorschijn treden; den voet zetten (op, in). *...TRITT, *m.* dood, *m.* het sterven, overlijden, verscheiden.

HINÜBER, *bijw.* voorbij, aan den anderen kant, aan gene zijde; daarenboven, behalve dien, boven-, buitendien. *—BRINGEN, *b. w.* *(onr.)* overbrengen, -voeren. *—EILEN, *o. w.* zich haasten naar den overkant te komen. *—FAHREN, *b.* en *o. w.* *(onr.)* overbrengen; overrijden, -varen. *—FLIEGEN, *b. w.* *(onr.)* over-, naar den anderen kant vliegen. *—FLIESSEN, *o. w.* *(onr.)* over (heen) vloeijen. *—GANG, *m.* *—FAHRT, *v.* zie UEBERGANG, UEBERFAHRT. *—GEHEN, *o. w.* (*onr.*) overgaan, oversteken. *—HELFEN, *o. w.* (*onr.*) *einem* —, iemand over helpen. *—KOMMEN, *o. w.* (*onr.*) over komen. *—KÖNNEN, *o. w.* kunnen overgaan. *—LAUFEN, *o. w.* (*onr.*) overloopen. *—LEGEN, *b. w.* er op-, er over heen leggen. *—MÜSSEN, *o. w.* over moeten, verpligt-, genoodzaakt zijn over te gaan of over te steken. *—REICHEN, *b. w.* over (heen) reiken. *—SCHIESSEN, *o. w.* (*onr.*) er over heen schieten. *—SCHWIMMEN, *o. w.* (*onr.*) overzwemmen. *—SETZEN, *b. w.* aan den overkant zetten, -plaatsen. *—SPRINGEN, *b. w.* *(onr.)* overspringen, over (iets heen) springen. *—STEIGEN, *o. w.* (*onr.*) overstijgen. *—WERFEN, *b. w.* (*onr.*) over heen werpen. *—WOLLEN, *o. w.* (*onr.*) willen over-

gaan. *—ZIEHEN, *b. w.* (*onr.*) over heen trekken; —, *o. w.* overtrekken, tegen over gaan wonen.
HINUM, *bijw.* zie HERUM.
HINUNTER, *bijw.* onder, van boven naar beneden, beneden; *den Berg* —, berg af; zie HINAB. *...WÄRTS, *bijw.* benedenwaarts.
HINWEG, *m.* weg naar, *m.* het gaan ergens heen; *den — für den Herweg haben*, zie HERWEG. *—, *bijw.* weg, voort, achteruit; ver weg. *—! *tw.* weg! van hier! uit den weg! voort! *über etwas — schlüpfen*, zie HINSCHLÜPFEN; *sich — begeben*, — *bringen*, — *setzen* enz. zie SICH WEGBEGEBEN enz.
HINWEHEN, *b. w.* waaijen naar. *...WEISEN, *b. w.* (*onr.*) wijzen, heenwijzen, wijzen naar; verwijzen. *...WEISUNG, *v.* aanwijzing; verwijzing, *v.* *...WENDEN, *b. w.* (*onr.*) heen wenden; *sich* —, zich wenden naar; *fig.* toevlugt nemen tot. *...WERFEN, *b. w.* (*onr.*) heen werpen. *...WIDER, *bijw.* tegen, tegenovergesteld. *...WIEDER, *...WIEDERUM, *bijw.* zie WIEDER. *...WISCHEN, *o. w.* *leicht über etwas* —, ligt over iets heen stappen. *...WOLLEN, *o. w.* (*onr.*) naar toe-, ergens heen willen; *fig.* iets beoogen, - bedoelen; *ich weiss, wo Sie* —, ik weet waarop gij wilt neêrkomen? *wo will das hin?* waar wil-, waar moet dat heen? *...WURF, *m.* worp, *m.* *...ZÄHLEN, *b. w.* tellen, voortellen. *...ZIEHEN, *b.* en *o. w,* (*onr.*) heen trekken, verder trekken; ergens gaan wonen, ergens heen trekken. *...ZIELEN, *o. w.* mikken, ten doel hebben, beoogen, bedoelen.
HINZU, *bijw.* toe, bij. *—BAUEN, *o. w.* aan-, bijbouwen. *—DENKEN, *o. w.* (*onr.*) in de gedachte er bij voegen. *—DICHTEN, *b. w.* er bij verzinnen, - uitdenken. *—DRÄNGEN (SICH), *—DRINGEN (SICH), *w. w.* dringen om er bij te komen. *—EILEN, *o. w.* er bij snellen. *—FÜGEN, *b. w.* er bij -, er aan toevoegen. *—FÜGUNG, *v.* bij -, toevoeging, *v.* *—FÜHREN, *b. w.* bij -, toevoeren, er bij geleiden.
HINZUG, *m.* vertrek, *o.* togt, *m.* het gaan -, reizen naar eene plaats; verhuizing, *v.*
HINZUGANG, *m.* toegang, *m.* aannadering, *v.* *...GEHEN, *o. w.* (*onr.*) naderen, naderbijkomen, er naar toe -, er bij gaan. *...GEHÖREN, *o. w.* er bij -, er toe behooren. *...KOMMEN, *o. w.* (*onr.*) bijkomen, opkomen; bijgevoegd worden. *...KRIECHEN, *o. w.* (*onr.*) kruipende nader bijkomen. *...LASSEN, *b. w.* toelaten, aannemen. *...LAUFEN, *o. w.* (*onr.*) er bij -, er naar toe loopen. *... *...LEGEN, *b. w.* er bij leggen, toevoegen. *...LOCKEN, *b. w.* aanlokken. *...NAHEN, *o. w.* naderkomen, naderen. *...REITEN, *o. w.* (*onr.*) te paard naderen. *...RUDERN, *o. w.* naderbij roeijen. *...SCHIFFEN, *...SEGELN, *o. w.* er heen -, naderbij varen, zeilen. *...SCHLEICHEN, *o. w.* zachtjes -, stilletjes komen aansluipen. *...SCHREIBEN, *b. w.* (*onr.*) bijschrijven. *...SCHWIMMEN, *o. w.* (*onr.*) er bijzwemmen. *...SETZEN, *b. w.* bijvoegen, bijzetten, bijdoen, bijplaatsen. *...SETZUNG, *v.* bijvoeging, bijzetting, *v.* *...SPRINGEN, *o.w.* (*onr.*) er bij springen. *...THUN, *b. w.* (*onr.*) er bij doen, bijvoegen. *...THUN, *o.* *...THUUNG, *v.* bijvoeging, *v.*; *ohne jemandes* —, zonder iemands toedoen, zonder dat iemand er de hand in had. *...TRAGEN, *b. w.* bijdragen, aandragen. *...TREIBEN, *b. w.* er bij drijven. *...TRETEN, *o. w.* (*onr.*) er bij treden, - komen, naderen. *...WACHSEN, *o. w.* onder het groeijen zich aaneenvoegen. *...WÄLZEN, *b. w.* er bij rollen. *...WANDERN, *o. w.* komen aanwandelen. *...WERFEN, *b. w.* er bij werpen; bijvoegen. *...ZÄHLEN, *b. w.* bijtellen, bijpassen; mederekenen.
HIOBSBOTE, *m.* *fig.* jobsbode, *m.* *...POST, *v.* *fig.* kwade tijding, *v.*
HIPPE, *v.* snoei -, kapmes, *o.*; oblie, *v.* ouwels, *mv.*; wafel, *v.*
HIPPEL, *v.* zie HIPPE.
HIPPENBÄCKER, *m.* obliebakker, wafelbakker, *m.* *...EISEN, *o.* wafelijzer, *o.* *...JUNGE, *m.* wafeljongen, *m.*
HIPPOKRAS, *m.* hypokras, (drank), *m.*
HIRN, *o.* hersenen, *v. mv.* zie GEHIRN. *—ARM, *b. n.* niet zeer verstandig; ontbloot van hersenen. *—BESCHIRMER, *m.* (48) hersenbeschermer, *m.* (werktuig dienende om het hersenvlies, bij het trepaneren, te beschermen). *—BOHRER, *m.* (48) hersenboor, *v.* trepaan, *m.* *—BRUCH, *v.* hersenbreuk, *v.* *—BRÜTEN, *o.* hersenziekte, *v.* *—ENTZÜNDUNG, *v.* hersenontsteking, *v.* *—GESPINNST, *o.* hersenschim, gril, *v.* *—GRILLE, *v.* basterdsijsje, *o.* pimpelmees, *v.* boomkruipertje, *o.* *—HÄUTCHEN, *o.* (106) hersenvlies, *o.* *—KAMMER, *v.* kamer der hersenen, *v.* *—KRANK, *b. n.* door eene hersenziekte aangetast, aan ongesteldheid in de hersenen lijdende. *—KRANKHEIT, *v.* ziekte in het hersengestel, hersenziekte, *v.* *—KRAUT, *o.* (76) zie AUGENTROST. *—LEHRE, *v.* hersenleer, *v.* *—LEIN, *o.* (106) ach-

terbrein, o. *—LEISTE, v. (139) dwarslijst, v. *—LOS, b. n. hersenloos, zonder brein, onverstandig, dom, *—MARK, o. merg der hersenen, o. *—REISSER, m. (§) slechte wijn, m. *—SCHÄDEL, m. *—SCHALE, v. hersenpan, v. schedel, hoofdschedel, m. *—SCHÄDELHAUT, v. (106) bekkeneelvlies, o. *—SCHÄDELBEINMARK, o. (106) merg in de beenen van den hersenschedel, o. *—SCHALENSPALT, v. (48) breuk van de hersenpan, v. *—SCHWIELE, v. (106) eeltachtig gedeelte der hersenen, o. *—WURST, v. kleine vleeschworst, v. *—WUTH, v. hersenwoede, razernij, dolheid, v. *—WÜTHIG, b. n. razend, dol.

HIRSCH, m. hert, o.; *der — schreit*, het hert schreeuwt. *—BAUM, m. sumakboom, m. *—BISAM, m. hertstranen, m. mv. *—BOCK, m. mannetje van een hert, o. *—BRUNFT, v. zie BRUNFT. *—BRUST, v. hertenborst, v. *—EBER, m. everzwijn (in Indië), o. *—FÄNGER, m. hartsvanger, m. jagtmes, o. *—FARBE, v. vaalroode-, rosachtige kleur, v. *—FARBEN, *—FÄRBIG, b. n. rosachtig, vaalrood. *—FEISTE, v. (59) tijd waarin de herten vet zijn, hertentijd, m. *—FINK, m. groenvink, m. *—GALLERTE, v. hartshoorngelei, v. *—GARN, o. jagtnet (om herten te vangen), o. *—GEILEN, mv. zie HIRSCHHODEN. *—GELÖS, o. *—KOTH, m. hertendrek, -mest, m. *—GERECHT, b. n. bedreven in de hertenjagt. *—GESCHREI, o. geluid-, geschreeuw van een hert, o. *—GEWEIH, o. gewigt van een hert, o. kroon, v. horens, m. mv.; hartshoorn, m. *—GRAS, o. (76) hartshoorn, m. *—HALS, m. hals van een hert, m.; — *des Pferdes*, dikke paardenhals, m. *—HAUT, v. hertevel, o. *—HODEN, mv. teelballen van een hert, m. mv. *—HORN, m. hartshoorn, m. *—HUND, m. jagthond, m.

HIRSCHJAGD, v. hertenjagt, v. *...KÄFER, *...SCHRÖTER, m. schalebijter, m. *...KALB, o. jong eener hinde, o. *...KAMEEL, o. kameelschaap op Peru, o. peruaansche lama, v. *...KASTEN, m. kooi, v. *...KATZE, v. zeker viervoetig dier van het kattengeslacht, o. *...KEULE, v. achterborst van een hert, v. *...KLEE, m. (76) agrimonie, o. kattestaart, m. *...KOLBEN, m. bult, m. gezwel, o. knobbel, v. *...KOPF, m. hertekop; (188) hertenkop met horens, m. *...KRANKHEIT, v. ziekte der herten, v. *...KUGEL, v. bezoarsteen in de maag van herten, m. *...KUH, v. hinde, v. *...LAGER, o. leger van een hert, o. *...LAUF, m. hertepoot, m. *...LEDER, o. hartsleder, o. *...LEDERN, b. n. hartslederen. *...LUCHS, m. lynx, m. *...PASTETE, v. (74) hertepastei, v. *...POLEI, v. (76) wilde polei, v.; (ook) soort van gember, m. *...REH, o. reebokje van den Senegal, o. *...RUF, m. jagthoren om het geschreeuw der herten na te bootsen, m. *...RUTHE, v. *...RIEMEN, m. roede van het mannetjeshert, v. *...SCHALE, v. voorste tanden van een hert, m. mv. *...SCHUH, m. (59) weg waarop sneeuw is gevallen, m. *...SCHWADEN, m. (59) hertestaart, m. *...SCHWANZ, m. zie HIRSCHSCHWADEN; (76) dwerg-vlierboom, m. *...SCHWEISS; o. bloed van een hert, o. *...SPRUNG, m. voetzool van een hert, v. *...THRÄNE, v. zie HIRSCHBISAM. *...WILDPRET, o. hertevleesch, o. *...WURZ, v. wilde peterselie; (76) plantsoort met vijf vezeltjes, v. *...ZIEGE, v. antiloop, m. wilde geit, v. *...ZIEMER, m. staartstuk van een hert, o. *...ZUNGE, v. (76) hartstong, steenvaren, v. miltkruid, o.

HIRSE, v. gierst, v. *...BREI, m. gierstenbrij, m. -pap, v. *...FÖRMIG, b. n. gierstvormig. *...GRAS, o. gierst, v. *...KORN, o. gierstkorrel, v.; puistje in het aangezigt, o.

HIRSENACKER, m. veld met gierst bezaaid, o. gierstakker, m. *...DRÜSE, v. (106) huidklier, v. *...FIEBER, o. koorts met gierstvormigen uitslag, v. *...VOGEL, m. groenvink, m.

HIRT, m. herder, veehoeder; *fig.* herder, leeraar, pastoor, m.

HIRTENAMT, v. *fig.* herderlijke waardigheid, v. leeraarsambt, o. *...BRIEF, m. herderlijke brief, m. *...FLÖTE, v. herdersfluit, v. *...GEDICHT, o. herderszang, m. herdersdicht, o. *...GESPRÄCH, o. herders-zamenspraak, v. *...GOTT, m. (43) God der herders, boschgod, Pan, m. *...HAFT, *...MÄSSIG, b. n. en *bijw.* herderlijk; op de wijze der herders. *...HAUS, o. herdershuis, o. herderlijke woning, v. *...HORN, o. koehoorn, m. *...HUND, m. herdershond, m. *...HÜTTE, v. herdershut, v. *...JUNGE, *...KNABE, m. herdersjongen, m. *...KNECHT, m. veehoedersknecht, m. *...LAGER, o. herdershorde, v. *...LEBEN, o. herdersleven, aartsvaderlijk leven, o. *...SPIEL, o. herdersspel, o. *...STAB, m. herdersstaf; bisschopsstaf, m. *...TASCHE,

v. herderstasch, *v.*; zie ook TÄSCHELKRAUT. *...VOLK, *o.* herdersvolk, nomadisch volk, *o.*
HIRTINN, *v.* herderin, herdersvrouw, koeijenmeid, *v.*
HISSE, *v.* (203) takel, *m.* hijschtouw, *o.* gangspil; *v.* *—N, *b. w.* (203) hijschen, opwinden.
HISSBLOCK, *m.* hijschblok, *o.* *...TAU, *o.* (203) hijschtouw, kardeel, *o.* kabel, *m.* kabeltouw, *o.*
HISTÖRCHEN, *o.* vertelseltje, *o.*
HISTORIE, *v.* historie, geschiedenis, *v.* zie GESCHICHTE. *—BUCH, *o.* geschiedboek, *o.* historiebladen, *o. mv.* *—NSCHREIBER, *m.* zie GESCHICHTSCHREIBER.
HISTORISCH, *b. n.* en *bijw.* historisch, geschiedkundig; geschiedkundiglijk.
HITSCHEL, *m.* vlier, *m.*
HITZBLASE, HITZBLATTER, *v.* puistje, *o.* vurige puist, *v.* *...BLÜTIG, *b.n.* cholerisch.
HITZE, *v.* hitte, zonnehitte: *fig.* vurigheid, drift, hitte, *v.* ijver, *m.* vuur, *o.* woede, *v.* godsdienstijver, *m.*; *in der ersten* —, in de eerste drift; (§) *das wird — haben*, dat zal moeijelijk gaan. *—N, *b. w.* warmen, verhitten, heetmaken.
HITZIG, *b. n.* heet, warm, vurig, brandend; *fig.* heet, vurig, ijverig, driftig, vurig, oploopend; *das —e Fieber*, de heete koorts. *—, *bijw.* vuriglijk, op eene oploopende wijze.
HITZKÖPFIG, *b. n.* heethoofdig, driftig. *...MONAT, *m.* maand Julij, *v.*
HO! HOHO! *tw.* ho! ha!
HOBEL, *m.* schaaf, *v.* *—BANK, *v.* schaafbank, *v.* *—BINDE, *v.* (48) schaafverband, *o.* *—DEMANT, *m.* (42) glazenmakers-diamant, *m.* *—EISEN, *o.* schaafijzer, *o.* *—KASTEN, *m.* (12) boekbindersbak, *m.* *—N, *b. w.* schaven, afschaven; *fig.* beschaven, verfijnen. *—SPAN, *m.* krul, *v.* spaander, splinter, *m.*
HOBOE, *v.* hobo, *v.*
HOBOIST, *m.* hoboïst, hobospeler, *m.*
HOCH, *b. n.* en *bijw.* hoog, verheven; *fig.* hoog, aanzienlijk, voornaam, verheven, hooggeplaatst; *ein hoher Thurm, Berg*, een hooge toren, - berg; *ein hoher Ort*, eene hoog liggende streek, - plaats; *Gewehr —!* geweer omhoog! 20 *Fuss* —, 20 voet hoog, ter hoogte van 20 voet; *drei Mann* —, drie man hoog; *auf der hohen See*, in volle zee; *in die Höhe gehen*, in de ruimte gaan; *er ist schon hoher Tag*, het is reeds vol dag, de zon staat reeds hoog; *der Curs steht* —, de koers staat hoog; *fig. aus einem hohen Tone sprechen*, uit de hoogte spreken; *ein hohes Alter*, een hooge ouderdom, een gevorderde leeftijd; *ein hohes Fest*, een plegtig feest; *ein hohes Spiel*, een grof spel; *die hohe Schule*, de hooge school, universiteit, akademie; *eine hohe Farbe*, eene hooge -, levendige kleur; *ein hoher Stand*, een hooge stand, eene hooge waardigheid; *eine hohe Person*, een hoog personaadje, een persoon van rang, - van aanzien; *in hoher Person*, hoogstdeszelfs persoon; *es ist — Zeit*, het is hoog tijd, de tijd spoedt; — *achten*, — *halten*, — *schätzen*, hoogachten, - schatten; *es zu — anfangen*, het te hoog aanleggen; — *hinaus wollen*, hoog dragen; te duur zijn; *es — bringen*, het ver brengen, vooruitkomen, ver gaan, - komen, veel winnen, een' hoogen ouderdom bereiken; *etwas — aufnehmen*, iets euvel opnemen, - ten kwade duiden, gevoelig over iets zijn; *das ist mir zu* —, dit is mij te hoog, dit gaat boven mijn verstand; *wenn es — kommt*, in het slimste geval, het ergste te nemen.
HOCHACHTBAR, *b. n.* (titel) hoog -, groot achtbaar. *...ACHTUNG, *...SCHÄTZUNG, *v.* hoogachting, - schatting, *v.* *...ADELIG, *b. n.* hoogedel, - adellijk, van een' hoogen adel. *...ALTAR, *m.* hoog -, grootaltaar, *o.* *...AMT, *o.* hooge mis, *v.* *...ANSEHNLICH, *b. n.* hoog -, zeer aanzienlijk. *...BEGABT, *b. n.* met schoone hoedanigheden begaafd. *...BEINIG, *b. n.* lange beenen hebbende; *fig.* buitensporig, bovenmatig. *...BEJAHRT, *...BETAGT, *b. n.* hoogbejaard, in gevorderden leeftijd, stokoud, afgeleefd. *...BERÜHMT, *b. n.* hoogberoemd, wijd vermaard. *...BETRÜBT, *...BEKÜMMERT, *b. n.* zeer bedroefd, diep bekommerd. *...BLAU, *b. n.* hemelsblaauw. *...BOOTSMANN, *m.* (203) bootsman, *m.* *...BRÜSTIG, *b. n.* eene hooge borst hebbende. *...DEUTSCH, *b.n.* hoogduitsch. *...EDEL, *...EDELGEBOREN, *b. n.* (titel), hoog -, wel edel-, hoog edel geboren. *...EHRWÜRDIG, *b. n.* (titel), hoogeerwaard, - ig; *Euer —n*, uw wel -, uw hoogeerwaarde. *...ENTZÜCKT, *b. n.* verrukt, opgetogen, in verrukking. *...ERFAHREN, *b. n.* zeer bedreven, zeer ervaren. *...ERFREUT, *b. n.* zeer verheugd. *...ERHABEN, *b. n.* zeer -, hoog verheven.
HOCHFLIEGEND, *b. n.* hoogvliegend, eene hooge vlugt nemende. *...FEIERLICH, *b. n.* hoogst plegtig. *...FÜRSTLICH, *b. n.* grootvorstelijk, doorluch-

tig. *...GEACHTET, *b. n.* hoog geacht, zeer in aanzien. *...GEBIETEND, *b.n.* (titel), hoogmogende. *...GEBOREN, *b. n.* (titel), hooggeboren. *...GEEHRT, *b. n.* hooggeëerd. *...GEFÜHL, *o.* hooge geestdrift, *v.* enthousiasmus, *o.* *...GEHEND, *b. n.* hooggaande (van de zee). *...GELAG, *o.* banket (ten hove), *o.* *...GELEHRT, *...GELAHRT, *b.n.* hooggeleerd. *...GELOBT, *b. n.* gezegend, hooggeloofd. *...GENEIGT, *b. n.* hoog-, zeer geneigd, genegen. *...GENUSS, *m.* hoog-, groot genot, *o.* *...GEPRIESEN, *b. n.* hooggeprezen. *...GERICHT, *o.* geregt, *o.*; geregtsplaats; galg, *v.* *...GERUCH, *m.* fijne reuk, *m.* *...GESANG, *m.* lofzang, *m.* ode, hymne, *v.* *...GESCHÄTZT, *b. n.* hooggeschat. *...GESCHMACK, *m.* fijne-, verfijnde smaak, *m.* *...GESINNT, *b. n.* zie HOCHHERZIG. *...GEWACHSEN, *b. n.* hoog gewassen, -gegroeid. *...GRÄFLICH, *b. n.* (titel), hooggrafelijk. *...HERZIG, *b. n.* grootmoedig; *fig.* hooghartig, trotsch. *...HERZIGKEIT, *v.* grootmoedigheid; *fig.* hooghartigheid, *v.* *...HOLZ, *o.* bovenste takken eens booms, *m. mv.* *...HORN, *o.* hobo, (blaasinstrument), *v.* *...HORNBLÄSER, *m.* hoboïst, *m.* *...KLINGEND, *b. n.* hard klinkend; *fig.* hoogdravend, snoevend, snorkend. *...LAND, *o.* hoogland, *o.* *...LÄNDER, *m.* hooglander, bergbewoner, *m.* *...LEHRER, *m.* hoogleeraar, professor, *m.* *...LIED, *o.* zie HOCHGESANG.

HÖCHLICH, *b. n.* hoogelijk, hoogst, grootelijks; *sich — versündigen*, eene groote zonde begaan, hoogelijk zondigen.

HOCHLÖBLICH, *b. n.* hoogloffelijk, zeer prijzenswaard. *...MEISTER, *m.* grootmeester, *m.* *...MEISTERTHUM, *m.* grootmeesterschap, *o.* *...MESSE, *v.* zie HOCHAMT. *...MÖGEND, *b. n.* hoogmogend, zeer magtig; *Ihre Hochmögenden*, hunne hoogmogenden, (de staten-generaal der Nederlanden). *...MUTH, *m.* hoogmoed, *m.* trotschheid, hoovaardij, aanmatiging, *v.* *...MÜTHIG, *b. n.* en *bijw.* hoogmoedig, trotsch, fier, hooghartig, hoovaardig, aanmatigend; hoogmoediglijk, trotschelijk, op een' aanmatigenden toon, op eene aanmatigende wijze. *...NASSIG, *b. n. fig.* norsch, verwaand, trotsch, opgeblazen. *...NÖTHIG, *b.n.* hoog noodig, in hoogen nood. *...PFLASTER, *o.* hoog plaveisel, voetpad, *o.* *...PREISLICH, *b. n.* zeer prijselijk, hoogst loffelijk. *...ROTH, *b. n.* hoogrood. *...RÜCKIG, *b. n.* hoog van rug, met een' hoogen rug, bultig. *...SCHÄTZBAR, *b. n.* zie HOCHACHTBAR. *...SCHÄTZUNG, *v.* zie HOCHACHTUNG. *...SCHENKELIG, *b. n.* zie HOCHBEINIG. *...SCHULE, *v.* hoogeschool, akademie, universiteit, *v.* *...SCHWANGER, *b. n.* hoogzwanger. *...SELIG, *b. n.* wijlen, zaliger. *...SINN, *m.* zie HOCHMUTH. *...SINNIG, *b. n.* zie HOCHMÜTHIG.

HÖCHST, *b. n.* (*overtr. tr.*) zeer hoog, hoogst. *—E, *bijw. der*, *die*, *das* —, de-, het hoogste, -meest verhevene; *im —en Grade*, in den hoogsten graad, op het hoogste punt; *aufs* —, op zijn hoogst; *wenn es aufs — kommt*, als het op zijn hoogst-, op het uiterste komt; het ergste genomen.

HOCHSTÄMMIG, *b. n.* hoogstammig.

HÖCHSTENS, *bijw.* hoogstens, op zijn meest genomen, naauwelijks.

HOCHSTIFT, *o.* groot kapittel van eene domkerk; aartsbisdom, hoogsticht, *o.* *...TRABEND, *b. n.* hoogdravend, pronkerig, pralend, gezwollen, snorkend, opgeblazen. *...TRÄBER, *m.* paard dat in gestrekten galop rijdt, *o.* *...VERDIENT, *b. n.* zeer-, hoogelijk verdiend. *...VERRATH, *m.* hoogverraad, *o.* majesteitschennis, *v.* *...VERRÄTHER, *m.* hoogverrader, *m.* *...VERRÄTHERISCH, *b. n.* majesteitschennend. *...VERSTÄNDIG, *b. n.* zeer verstandig. *...WACHE, *v.* wacht op een' berg of heuvel, *v.* *...WÄCHTER, *m.* wachter op eene hoogte, *m.* *...WALD, *o.* hoogstammig woud, bosch met hoogstammige boomen, *o.* *...WARTE, *v.* wachttoren, *m.* *...WEG, *m.* groote weg, heerenweg, *m.* *...WEISE, *b. n.* zeer wijs, hoogwijs. *...WICHTIG, *b. n.* hoogstgewigtig, zeer belangrijk. *...WILD, *o.* groot wild, *o.* *...WOHLEDEL, *b. n.* (titel), hoogwelgeboren. *...WÜRDIG, *b. n.* (titel), hoogwaardig; *das —e*, het hoogwaarde, het heilige sakrament. *...WÜRDIGST, *b. n.* (*overtr. tr.*) hoogwaardigst.

HOCHZEIT, *v.* bruiloft, huwelijksviering, *v.* hoogtijd, echt, *m.* huwelijk, *o.* — *machen*, bruiloft vieren, trouwen. *—BETT, *o.* zie BRAUTBETT. *—BITTER, *m.* uitnoodiger tot eene bruiloft, *m.* *—BRIEF, *m.* brief van uitnoodiging tot eene bruiloft, *m.* *—ER, *m.* *—ERINN, *v.* bruidegom, *m.* bruid, *v.* *—FEST, *o.* huwelijksfeest, bruilofts-, trouwfeest, *o.* *—FEIER, *v.* huwelijksplegtigheid, *v.* *—GAST, *m.* *—GÄSTE, *—LEUTE, *mv.* bruiloftsgast, *m.* -gezelschap, *o.* *—GEDICHT, *—LIED, *o.* huwelijksge-

dicht, - vers, bruiloftsdicht, *o.* *—GESCHENK, *o.* bruiloftsgeschenk, *o.* *—GOTT, *m.* huwelijksgod, Hymen, *m.* *—HAUS, *o.* bruiloftshuis, *o.* *—KLEID, *o.* bruiloftskleed, *o.* *—KRANZ, *m.* bruidskrans, *m.* *—LEUTE, *mv.* bruiloftsgasten, *m. mv.* *—LICH, *b. n.* tot eene bruiloft behoorende. *—MAHL, *o.* *—SCHMAUS, *m.* bruiloftsmaal, *o.* *—MUTTER, *v.* bruidsmoeder, *v.* *—TAG, *m.* bruiloftsdag, trouwdag, *m.* *—VATER, *m.* bruidsvader, bruiloftsbezorger, hij die de bruid uithuwt, *m.* *—WEIN, *m.* bruiloftswijn, *m.*

HOCHZUEHREND, *b. n.* zie HOCHGEEHRT.

HOCKE, *v.* (2) schoof, garf, garve, *v.* zie BÜNDEL. *—N, *b. w.* aan hoopen zetten, in garven binden (koren); op den rug dragen. —, *o. w.* op iemands rug gaan zitten, zich op iemands rug laten voortdragen; (§) *er höckt immer zu Hause*, hij hokt altijd te huis, hij gaat nooit uit.

HÖCKER, *m.* bult, bogchel, knubbel, *m.*; zie HÖKER. *—IG, *—ICHT, *b.n.* gebogcheld, bultig; verheven, ongelijk, hobbelig.

HODE, *v.* (106) teel-, zaadbal, kloot, *m.*; *die —n ausschneiden*, ontmannen, lubben. *—NBRUCH, *m* (48) balzakbreuk, darmbreuk, *v.* *—NSACK, *m.* (106) balzak, klootzak, *m.*

HOF, *m.* hof, *o.* hofstede, buitenplaats, boerderij, hoeve, *v.* erf, *o.*; plaats (achter een huis), *v.*; kring (om de maan), *m.*; *bei —e*, aan het hof, ten hove; *fig. einem den — machen*, iemand zijn hof maken, vleijen. *—ACKER, *m.* akker tot eene boerderij behoorende, *m.* *—ADVOKAT, *m.* hofadvokaat, advokaat-fiskaal, advokaat ten hove, *m.* *—AGENT, *m.* hofagent, *m.* *—AMT, *o.* *—BEDIENUNG, *v.* hofambt, *o.* bediening aan het hof, *v.* *—ARZT, *m.* hofdokter, geneesheer aan het hof, *m.* *—BÄCKER, *m.* *—BÄCKEREI, *v.* hofbakker, *m.* - bakkerij, *v.* *—BAUER, *m.* pachter van eene hofstede, *m.* *—BEDIENTE, *—DIENER, *m.* hofbediende, hoflakkei, *m.* *—BRAUCH, *m.* gebruik--, gewoonte aan het hof, *o. v.* *—BURG, *v.* vorstelijk paleis, *o.* zetel van het hof, *m.* *—CAPELLAN, *m.* hofkapellaan, *m.* *—CAPELLE, *v.* hofkapel, *v.* *—CAVALIER, *m.* edelman van het hof, hoveling, *m.*

HÖFCHEN, *o.* hofje, *o.* kleine plaats, *v.*

HOFDAME, *v.* hofdame, staatsdame, *v.* *...DEGEN, *m.* staatsiedegen, *m.* *...DICHTER, *m.* hofdichter, gelauwerde -, bekroonde dichter, *m.* *...DIENST, *m.* hofdienst; heerendienst, *v.* zie FROHNDIENST. *...DRESCHER, *m.* korendorscher in heerendienst, *m.* *...EINKÄUFER, *m.* hofleverancier, *m.*

HÖFELN, *o. w.* minnekoozen, vleijen, aardigheden zeggen.

HOFEN, *b.* en *o. w.* te zijnent ontvangen; een hof houden.

HOFFART, *v.* hoogmoed, *m.* hoovaardij, *v.*

HOFFÄRTIG, *b. n.* en *bijw.* hoogmoedig, - lijk, hoovaardig, - lijk, hoofsch, trotsch, opgeblazen.

HOFFEN, *b. w.* hopen, verwachten; *nicht mehr zu —*, hopeloos. *—TLICH, *bijw.* te hopen, in de hoop van.

HOFFEST, *o.* feest ten hove, *o.*

HOFFNUNG, *v.* hoop, verwachting, *v.*; *in guter —*, zwanger, in gezegende omstandigheden. *—SLOS, *b. n.* hopeloos. *—SSCHEIN, *m.* straal van hoop, *m.* *—SVOLL, *b. n.* hoopvol, vol vertrouwen.

HOFFOURIER, *m.* hoffoerier, *m.* *...FRAU, *v.* hofvrouw; vrouw die in heerendienst werkt, *v.* *...FRÄULEIN, *o.* hofdame, staatsjuffer, *v.* *...FURIER, *m.* zie HOFFOURIER. *...FUTTERAMT, *o.* opzigt over de leverantie van voeder aan het hof, *o.* *...FUTTERMEISTER, *m.* leverancier van voeder aan het hof, *m.* *...FUTTERSCHREIBER, *m.* boekhouder van de leverantie van voeder aan het hof, *m.* *...GEBRAUCH, *o.* hofgebruik, *o.* etikette, *v.* plegtigheden -, zeden -, gewoonten aan het hof, *v. mv.* *...GERICHT, *o.* hofgerigt, *o.* *...GESINDE, *o.* hofgezin, *o.* hofstoet, *m.* hofhouding, *v.* *...GLÜCK, *o.* fortuin -, geluk aan het hof gemaakt, *v. o.* *...GUNST, *v.* hofgunst; *fig.* valsche -, onzekere gunst, *v.* *...GUT, *o.* heerlijk -, heerengoed, kroonland, domein, *o.* *...HALTEN, *o. w.* eene hofhouding voeren; zijn verblijf houden, resideren. *...HALTUNG, *v.* hofhouding; residentie, *v.* *...HERR, *m.* edelman; landheer; hoveling, *m.* *...HUND, *m.* jagthond van een' vorst, *m.*

HOFIREN, *b. w.* (*w. g.*) zijn hof maken, vleijen; (§) zijn gevoeg doen.

HOFJÄGER, *m.* hofjager, *m.* *...JÄGERMEISTER, *m.* hofjagermeester, *m.* *...JUDE, *m.* verkooper aan het hof; (ook) juwelier -, geldbezorger aan het hof, hofjood, *m.* *...JUNKER, *m.* *m.* hofjonker, *m.* *...KAMMER, *v.* financiekamer, *v.* *...KAMMERRATH, *m.* financie -, hofkamer-raad, *m.* *...KANZELLEI, *v.* hofkanselarij, *v.* *...KANZLER, *m.* hofkanselier, *m.* *...KELLEREI, *v.* schenkkamer, *v.* *...KIRCHE, *v.* zie HOFCAPELLE. *...KLEID [illegible]

gewaad, hof-, staatsiekleed, *o.* *...**KOCH**, *m.* hofkok, *m.* *...**KRIEGSRATH**, *m.* hofkrijgsraad, *m.* *...**KÜCHE**, *v.* hofkeuken, keuken in het paleis, *v.* *...**KUNST**, *v.* kunst zich aan een hof te gedragen; hofkuiperij, *v.* *...**LAGER**, *o.* verblijfplaats van het hof, residentie, *v.* *...**LEBEN**, *o.* hofleven, *o.* *...**LECKER**, *m.* hoveling, vleijer, *m.* *...**LEUTE**, *m.* hovelingen, *mv.*; hofstoet, *m.*; lieden welke heerendiensten moeten verrigten, *mv.*

HÖFLICH, *b. n.* en *bijw.* hoffelijk, beleefd, wellevend, beschaafd, gemanierd, verfijnd; verpligtend, vriendelijk, gedienstig, voorkomend, heusch; beleefdelijk, heuschelijk, op eene vriendelijke-, voorkomende wijze. *—**KEIT**, *v.* hoffelijkheid, wellevendheid, beschaafdheid, beleefdheid, gemanierdheid; verpligting; gedienstigheid, welwillendheid, voorkomendheid, *v.*

HÖFLING, **HOFMANN**, *m.* hoveling, *m.*

HOFLUFT, *v.* *fig.* hoflucht, *v.* *...**MAGD**, *v.* dienstmaagd bij een' adellijken heer, *v.* *...**MANIER**, *v.* hoofsche manieren, *v.* *mv.* *...**MANN**, *m.* zie **HÖFLING**; (ook) landman tot heerendiensten verpligt, *m.* *...**MÄNNISCH**, *b. n.* hoofsch. *...**MARSCHALL**, *m.* hofmaarschalk, *m.* *...**MÄSSIG**, *b. n.* en *bijw.* hoofsch; als een hoveling. *...**MEDIKUS**, *m.* zie **HOFARZT**.

HOFMEISTER, *m.* hofmeester, gouverneur, huisbewaarder; pachter, *m.* *—**EI**, *v.* boerderij, pachthoeve, *v.* erf, *o.* *—**INN**, *v.* hofmeesteres, gouvernante, huisbewaarster; pachtster, *v.* *—**LICH**, *b. n.* als een hofmeester, hofmeesterlijk. *—**N**, *b. w.* heerschen, bedillen, den meester spelen, een' hoogen toon voeren.

HOFNARR, *m.* hofnar, *m.*

HÖFNER, *m.* eigenaar van een burger- of boeren (geen adellijk) goed, *m.*

HOFPLATZ, *...**RAUM**, *m.* voorhof, *m.* -plein, *o.* *...**PREDIGER**, *m.* hofprediker, *m.* *...**RATH**, *m.* hofraad; raad van den vorst, *m.* *...**RÄTHINN**, *v.* vrouw eens raadheers, *v.* *...**RECHT**, *o.* hofregt; regt der lieden welke in heerendienst arbeiden, *o.*; verzameling van leenheerlijke vonnissen, *v.* *...**REITHE**, *...**STÄTTE**, *v.* hofstede, boerenwoning met al haar toebehooren, *v.* *...**RICHTER**, *m.* regter ten hove, *m.* *...**SCHATZMEISTER**, *m.* hofschatmeester, *m.* *...**SCHENK**, *m.* hofschenker, *m.* *...**SCHNEIDER**, *m.* hofkleêrmaker, *m.* *...**SCHRANZ**, *m.* hoveling, *m.* *...**SECRETÄR**, *m.* geheimschrijver aan het hof, *m.* *...**SITTE**, *v.* hofetikette, *v.* *...**SITZ**, *m.* zetel van het hof, *m.* *...**SPRACHE**, *v.* hoftaal, taal der hovelingen, *v.*; *fig.* zoetsappige woorden, *o.* *mv.* honig om den mond, *m.* *...**STAAT**, *m.* hofstaat, hofstoet, *m.*; residentie, *v.* *...**STADT**, *v.* hofstad, residentie, *v.* *...**TAG**, *m.* hofdag, dag van opwachting aan het hof; dag van heerendienst, *m.* *...**THOR**, *o.* koetspoort, oprijpoort, *v.* *...**THÜR**, *v.* plaatsdeur, achterdeur, *v.* *...**TRAUER**, *v.* hofrouw, *m.* *...**WEHR**, *...**WEHRUNG**, *v.* inventaris van eene pachthoeve, *m.* *...**WESEN**, *o.* staat-, *m.* zaken van het hof, *v.* *mv.* *...**ZWANG**, *m.* hofdwang, *m.*

HÖHE, *v.* hoogte, verhevenheid; (203) hoogte; (157) hoogte, poolshoogte, *v.*; (180) kommandement (van een werk), *o.*

HOHEIT, *v.* hoogte, verhevenheid; verheffing; Hoogheid, (titel), *v.* *—**SRECHT**, *o.* vorstelijk voorregt, *o.*

HOHELIED, *o.* Hooglied van Salomo, *o.*

HÖHENMESSER, *m.* (157, 203) hoogtemeter, graadboog, *m.* astrolabium, *o.* *...**MESSUNG**, *v.* hoogtemeting, *v.* *...**ZIRKEL**, *m.* (157) lijn evenwijdig aan den gezigteinder, *v.*

HOHEPRIESTER, *m.* hoogepriester, opperpriester, *m.* *—**LICH**, *b. n.* hoogepriesterlijk. *—**THUM**, *o.* hoogepriesterschap, *o.* hoogepriesterlijke waardigheid, *v.*

HÖHER, *b. n.* (*vergr. tr.*) hooger, verhevener.

HOHL, *b. n.* hol, ledig; — *machen*, hol-, ledig maken, uitholen; *fig.* *eine —e Stimme*, eene doffe stem; *die —e Seite*, de zwakke zijde. *—**ADER**, *v.* (106) holle leverader, *v.* *—**ÄUGIG**, *b. n.* holle oogen hebbende. *—**BÄCKIG**, *b. n.* holle wangen hebbende. *—**BEERE**, *v.* framboos, *v.* *—**BEIL**, *o.* dissel, *m.* *—**BOHRER**, *m.* drilijzer, *o.* zwikboor, *v.* *—**DOCKE**, *v.* (27) reistok aan eene draaibank, *m.*

HÖHLE, (**HOHLE**), *v.* holte, holligheid, *v.* het holle; hol, *o.* kuil, *m.* spelonk, grot, *v.* onderaardsch gewelf, *o.*

HOHLEISEN, *o.* ijzer om uit te holen, *o.* zie **HOHLMEISSEL**.

HÖHLEN, *b. w.* zie **AUSHÖHLEN**.

HÖHLENBEWOHER, *m.* grotbewoner, *m.*

HOHLFEILE, *v.* vijl om uit te holen, -om uit te snijden, *v.* *...**GESCHLIFFEN**, *b. n.* hol geslepen, rond uitgehold. *...**GLAS**, *o.* konkaafglas, *o.* *...**HÄRING**, *m.* haring die hom noch kuit heeft, *m.* *...**HOBEL**, *m.* holschaaf, *v.* *...**KEHLE**, *v.* (18) holligheid, groef, *v.* hol snijwerk, *o.*;

hals eener zuil, *m*. *...KLINGE, *v*. uitgeholde kling, *v*. *...MEISSEL, *m*. guds, *v*. steekbeitel; (8) ronde holle beitel, *m*. *...MÜNZE, *v*. legpenning met metalen bladeren, *m*. *...SÄULE, *v*. holle zuil, *v*. *...SCHNÄBLER, *m*. (103) toucan, amerikaansche vogel, pepervreter, *m*. *...SPATEL, *m*. (173) tuinmansboor, holle schop, *v*. *...SPIEGEL, *m*. holle spiegel, *m*. *...TAUBE, *v*. boschduif, *v*.

HOHLUNDER, *—BAUM, *m*. vlierboom, *m*. vlier, *v*.; *der spanische* —, seringenboom, *m*. *—BLÜTHE, *v*. vlierbloesem, *m*. *—BLÜTHESSIG, *m*. vlierazijn, *m*. *—SAFT, *m*. vliersap, *o*. *—SCHWAMM, *m*. (76) judasoor, *o*.

HÖHLUNG, *v*. holligheid, holte, *v*. hol, *o*.

HOHLWEG, *m*. holle weg, *m*.; (108) engte; loopgracht, *v*. *...ZIEGEL, *m*. pan, dakpan, *v*. *...ZIRKEL, *m*. sferische passer, *m*.

HOHN, *m*. hoon, spot, schimp, smaad, *m*.; *einem — sprechen*, met iemand spotten, iemand bespotten, - voor den gek houden.

HÖHNEN, *b*. *w*. spotten, bespotten, voor den gek houden, beschimpen, uitlagchen. *...EREI, *v*. hoon, *m*. bespotting, *v*.

HOHNGELÄCHTER, *...LÄCHELN, *o*. bespotting, beschimping, uitjouwing, *v*. het uitlagchen.

HÖHNISCH, *b*. *n*. en *bijw*. spottend, honend; op eene spottende -, honende -, verachtelijke wijze.

HOHNLACHEN, *...LÄCHELN, *o*. *w*. spottend lagchen, meesmuilen. *...LACHER, *m*. —INN, *v*. meesmuiler, spotter, *m*. spotster, *v*.

HOHNNECKEN, *b*. *w*. bespotten, beschimpen; uitjouwen. *...EREI, *v*. bespotting, beschimping, *v*. bijtende spot, *m*.

HOHNREDE, *v*. smaadrede, *v*. beleedigende woorden, *o*. *mv*.

HÖKE, *m*. zie HÖKER. *—N, *b*. *w*. opkoopen; uitdragen, in het klein verkoopen.

HÖKER, *m*. opkooper; marskramer, uitdrager, *m*. *—EI, *v*. *—KRAM, *m*. uitdragerij, *v*.; handel van een' marskramer, *m*. *—INN, *v*. zie HÖKINN.

HÖKINN, *v*. uitdraagster, opkoopster, *v*.

HOLD, *b*. *n*. en *bijw*. genegen, toegenegen, goedgunstig, toegedaan; welwillend, vriendelijk; *einem — sein*, iemand genegen zijn, genegenheid voor iemand hebben. *—SELIG, *b*. *n*. en *bijw*. zie HOLD; zacht, minzaam, inschikkelijk, liefderijk. *—SELIGKEIT, *v*. zachtheid, welwillendheid, goedaardigheid, liefderijkheid, vriendelijkheid, *v*.

HOLEN, *b*. *w*. halen; gaan halen, afhalen; roepen; weghalen; — *lassen*, laten halen; doen komen, ontbieden; *Athem* —, ademhalen; *einen tiefen Seufzer* —, een' diepen zucht lozen; (§) *hole dich der Teufel!* dat de duivel u hale!

HOLSTER, *m*. holster, pistoolkoker, *m*. *—KAPPE, *v*. pistoolholsterkap, *v*. *—MACHER, *m*. pistoolholstermaker, *m*.

HOLLA! *tw*. hola! hei!

HOLLÄNDER, *m*. *fig*. melkboer, boterboer; (111) cilindermolen, *m*. *—EI, *v*. boerderij, koemelkerij, *v*. koestal, *m*.

HÖLLE, *v*. hel, (ook *fig*.), *v*.; (25) afgrond, Tartarus, *m*. onderwereld; (§) ruimte tusschen den oven en den muur, *v*.; — *der Schneider*, lappenkast der kleêrmakers, *v*.; *jemandem die — heiss machen*, iemand het vuur voor de scheenen leggen.

HÖLLENANGST, *v*. doodsangst, *m*. *...ANTLITZ, *o*. helsch voorkomen, - gelaat, *o*. *...BRAND, *...BRATEN, *m*. *fig*. hellebrand, aartsschelm, *m*.; helleveeg, *v*. *...BRUT, *v*. *fig*. helsch gebroed, duivelengebroed, *o*. *...DRACHE, *m*. *fig*. duivel, helsche draak, *m*. *...FAHRT, *v*. nederdaling ter helle, *v*. *...FLUSS, *m*. (43) helsche vloed, *m*. rivier in de onderwereld, *v*. de Styx, Acheron, *m*. Léthé, *v*. *...FÜRST, *m*. (43) vorst der hel, *m*. *...GEGEND, *v*. streek der helle, *v*. *...GOTT, *m*. (43) God der hel, Pluto, *m*. *...GÖTTINN, *v*. (43) godin der hel, - der onderwereld, Proserpina, *v*. *...HEISS, *b*. *n*. zeer -, bovenmatig heet. *...HUND, *m*. (43) helhond, Cerberus, *m*. *...KIND, *o*. kind der hel; slecht mensch, *m*. *...LOCH, *o*. opening der helle, *v*. *...PEIN, *...QUAL, *v*. helsche pijn, *v*.; (ook 44) helsche kwellingen, *v*. *mv*. *...REICH, *o*. rijk -, koningrijk der hel, *o*. *...RICHTER, *m*. regter in de hel, regter der onderwereld, *m*. *...STEIN, *m*. helsche steen, *m*. lapis infernalis, *v*. *...WÄRTS, *b*. *n*. naar de hel, ter helle.

HÖLLISCH, *b*. *n*. helsch, wreed; tot de onderwereld behoorende.

HOLM, *m*. (*w*. *g*.) heuveltje, klein eiland, *o*.

HOLPER, *m*. ongelijkheid, oneffenheid (van den weg), *v*.; hobbel; schok (van een' wagen), *m*. *...ICHT, *...IG, *b*. *n*. hobbelig, ongelijk, oneffen.

HOLUNDER, *m*. zie HOHLUNDER.

HOLUNKE, *v*. zie HALUNKE.

HOLZ, *o*. hout; woud, bosch, *o*. *—AMT, *o*. houtvesterschap, *o*. *—APFEL, *m*. wilde appel, *m*. *—APFELBAUM, *m*. wilde appelboom, *m*. *—

ARBEITER, *m.* werkman -, arbeider in hout, *m.* *—ARM, *b. n.* arm aan hout, (van een land). *—ARTIG, *b. n.* houtachtig, houtig. *—ASCHE, *v.* houtasch, *v.* *—AST, *m.* (173) boomtak, *m.* *—AUSLADER, *m.* houtdrager, sjouwer, *m.* *—AXT, *v.* houtbijl, *v.* *—BAR, *b. n.* te vellen, om te bakken. *—BAU, *m.* houtkweeking, *v.* *—BAUER, *m.* houthakker, *m.* *—BEAMTE, *m.* houtvester, boschbewaarder, *m.* *—BIENE, *v.* houtbij, *v.* *—BINDER, *m.* takkebossenmaker, *m.* *—BIRN, *v.* wilde peer, *v.* *—BIRNBAUM, *m.* wilde perenboom, *m.* *—BOCK, *m.* ezel, aap (bij schilders), *m.*; haardijzer, *o.*; steenbok, *m.*; mot, (worm), *v.* *—BODEN, *m.* houtzolder, *m.* bergplaats voor hout, houtschuur, *v.*; zie HOLZKAMMER. *—BOHRER, *m.* zwikboor, *v.* *—BRAME, *v.* kreupelbosch, *o.* *—BUND, *m.* *—BÜNDEL, *o.* takkebos; bos brandhout, *m.*

HÖLZCHEN, *o.* stukje hout, houtje, *o.*

HOLZDEUBE, *v.* houtdiefstal, *m.* *...DIEBE, *m.* houtdief, *m.* *...DRECHSLER, *m.* houtdraaijer, draaijer in hout, *m.*

HOLZEN, *o. w.* hout hakken; hout opdoen, - inzamelen; (59) in den boom springen, - kruipen (van vossen). *—, *b. w.* van hout voorzien, met hout beschieten.

HOLZERDE, *v.* plantaarde, *v.*

HÖLZERN, *b. n.* houten, van hout; houtig; *fig.* droog.

HOLZESSIG, *m.* houtazijn, *m.* *...FÄLLEN, *o.* houtvelling, *v.* *...FASER, *v.* houtvezeltje, *o.* *...FEILE, *v.* houtvijl, *v.* *...FEUER, *o.* houtvuur, - vuurtje, *o.* *...FLOSSE, *v.* vlot, houtvlot, *o.* *...FLÖSSEN, *o.* het vlotten, *o.* *...FLÖSSER, *m.* houtvlotter, schipper, schuitenvoerder, *m.* *...FÖRSTER, *...WÄRTER, *m.* boschwachter, - bewaarder, houtvester, *m.* *...FREVEL, *m.* zie WALDFREVEL. *...FREVLER, *m.* zie WALDFREVLER. *...FROHNE, *v.* het brengen (vervoeren) van hout als heerendienst. *...FUHRE, *v.* voer -, vracht hout, *v.* *...GEFÄLLE, *o. mv.* inkomsten van een bosch, *v. mv.* *...GELD, *o.* geld voor brandhout, *o.* *...GERECHT, *b. n.* bedreven in het boschregt. *...GERECHTIGKEIT, *v.* boschregt, *o.*; zie ook HOLZUNG, HOLZUNGSRECHT. *...GERICHT, *o.* boschgerigt, *o.* *...GEWÄCHS, *o.* houtgewas, *o.* *...GRAF, *m.* opperhoutvester, *m.* *...GRÄFEREI, *v.* opperhoutvesterij, *v.*; opperhoutvesterschap, *o.* *...HACKER, *...HAUER, *m.* houthakker, - klover, *m.* *...HACKERLOHN, *o.* houthakkersloon, *o.* *...HANDEL, *m.* houthandel, *m.* *...HÄNDLER, *m.* houtkooper, *m.* *...HASE, *m.* boschhaas, *m.* *...HAU, *m.* zie HOLZSCHLAG. *...HAUER, *m.* zie HOLZHACKER. *...HAUFEN, *...STOSS, *m.* hoop hout, houtstapel, *m.* houtmijt, *v.* *...HOF, *m.* houtwerf, timmerwerf, *v.* houttuin, *m.*

HOLZICHT, HOLZIG, *b. n.* houtig, houtachtig; boomrijk.

HOLZKAMMER, *v.* *...SCHOPPEN, *...STALL, *m.* houtschuur, *v.* *...KAUF, *m.* het aankoopen van hout. *...KIRSCHBAUM, *m.* kriekenboom, *m.* *...KIRSCHE, *v.* kriek, *v.* *...KNECHT, *m.* knecht van den houtvester, *m.* *...KOHLE, *v.* houtskool, *v.* *...LAUS, *...MADE, *v.* houtluis, *v.* *...LERCHE, *v.* boschleeuwerik, *m.* *...LEGER, *m.* werkman die het hout opstapelt, *m.* *...MAGAZIN, *o.* houtmagazijn, *o.* *...MANGEL, *m.* gebrek aan hout, *o.* *...MARKT, *m.* houtmarkt, *v.* *...MASS, *o.* houtmaat, *v.* *...MEHL, *o.* zie WURMMEHL. *...MEISTER, *m.* boschmeester; *fig.* timmerman, *m.* *...MESSEN, *o.* het meten van brandhout, *o.* *...MESSER, *m.* houtmeter, *m.* *...NAGEL, *m.* zie PFLOCK, ZAPFEN. *...PLATZ, *m.* houtwerf, *v.* houttuin, *m.* *...SAMEN, *m.* houtzaad, *o.* *...SÄURE, *v.* houtzuur, *o.* *...SCHLAG, *m.* houthak, *m.* houtvelling, *v.*; regt tot het hakken van hout, *o.* *...SCHLÄGER, *m.* zie HOLZHACKER. *...SCHNEIDER, *m.* plaatsnijder op hout, houtgraveur, *m.* *...SCHNITT, *m.* houtsnede, houtsneê, *v.* *...SCHOPPEN, *m.* zie HOLZKAMMER. *...SCHRAGEN, *m.* houtmaat, *v.* *...SCHRAUBE, *v.* houtschroef; houten schroef, *v.* *...SCHUH, *m.* klomp, holblok, *m.* *...SCHUHMACHER, *m.* klompenmaker, *m.* *...SCHWARTE, *v.* spleet in het hout, *v.* *...SPAN, *m.* *...SPÄNE, *mv.* spaander, *m.* spaanders, *mv.* *...SPARUNG, *v.* het besparen van hout. *...SPERLING, *m.* boommuschje, *o.* *...SPLITTER, *m.* splinter; tronk, *m.* stomp, *v.*; doorn, *m.* *...TAG, *m.* houtdag, *m.* *...TAUBE, *v.* houtduif, wilde duif, *v.* *...TRAGE, *v.* draagbaar, burrie, *v.* *...TRANK, *m.* houtaftreksel, afkooksel van hout, - van wortels, *o.* *...TRIFT, *v.* weide in een bosch, *v.*

HOLZUNG, *v.* zie HOLZSCHLAG; bosch, houtgewas, *o.* *—SRECHT, *o.* regt tot het vellen van hout, *o.*

HOLZVERWALTER, *m.* opzigter over het

brandhout, *m.* *...WAAREN, *v. mv.* houtwaren, *v. mv.* *...WAGEN, *m.* houtwagen, *m.* -kar, *v.* *...WEG, *m.* boschweg, *m.* *...WEIDE, *v.* zie HOLZTRIFT. *...WERK, *o.* houtwerk, timmerwerk, *o.*; lambrizering, schutting, *v.* *...WURM, *m.* houtworm, *m.* *...ZAPFEN, *m.* houten zwikje, -pinnetje, *o.* *...ZEHENT, *m.* houttiende, tiend van het hout, *o.* *...ZEIT, *v.* tijd voor den houthak, *m.* *...ZETTEL, *m.* bewijs ter bekoming van brandhout, o.

HOMILIE, *v.* evangelische -, kerkelijke leerrede, *v.* *—NSCHREIBER, *m.* schrijver van leerredenen, *m.*

HOMOGEN, *b. n.* (83) homogeen, gelijkslachtig, gelijkaardig. *—ITÄT, *v.* (83) gelijkslachtigheid, *v.*

HONIG, *m.* honig, *m.* *—APFEL, *m.* honigappel, *m.* *—ARTIG, *b. n.* honigachtig, als honig. *—BÄR, *m.* honigbeer, *m.* *—BAU, *m.* bijenteelt, *v.* *—BAUM, *m.* *—BLUME, *v.* (76) honigkruid, *o.* honigbloem, *v.* *—BEHÄLTER, *m.* *—BEHÄLTNISS, *o.* (76) honigkelk der bloemen, *m.* *—BIENE, *v.* honigbij, *v.* *—BIRN, *v.* suikerpeer, *v.* *—BRÜHE, *v.* honigsaus, *v.* *—FARBE, *v.* honigkleur, *v.* *—FARBEN, *—GELB, *b. n.* honiggeel. *—FLECKEN, *m.* gele vlak, *v.* *—FLIEGE, *v.* honigvlieg, *v.* *—GABEL, *v.* honigvork, *v.* *—GERUCH, *m.* geur van honig, honigreuk, *m.* *—GESCHMACK, *m.* honigsmaak, smaak als honig, *m.* *—GESCHWULST, *v.* (48) honiggezwel, gezwel vol van een geel vocht, *o.* *—KUCHEN, *m.* zoete koek, *m.*; zie HONIGSCHEIBE en PFEFFERKUCHEN. *—MONAT, *m.* wittebroodsweek, *v.* *—PFLASTER, *o.* honigpleister, *v.* *—REICH, *b. n.* rijk aan honig, veel honig bevattende. *—SAFT, *m.* *—SÄURE, *v.* (34) honig met azijn vermengd, *m.* *—SCHEIBE, *—TAFEL, *—WABE, *v.* honigraat, *v.* *—SEIM, *m.* honigzeem, *o.* *—STEIN, *m.* honigsteen, *m.* *—SÜSS, *b. n.* honigzoet. *—THAU, *m.* honigdauw, *m.* *—TOPF, *m.* honigpot, *m.* *—TRANK, *m.* *—WASSER, *o.* honigdrank, *m.* -water, *o.* meê, mede, *v.* *—ZELLE, *v.* honigcelletje, *o.*

HONNEUR, *v.* (63) *die vier — haben*, de vier heeren -, de vier honneurs hebben.

HONORARIUM, *o.* honorarium, loon, salaris, *o.* bezoldiging, *v.*

HONORATIONEN, *mv.* personen van rang, lieden van aanzien, *mv.*

HONORIREN, *b. w.* (46) honoreren (een' wissel).

HOPFEN, *m.* hop, *v.*; *spr. da (es) ist — und Malz verloren*, alle moeite is te vergeefs, het is den mooriaan geschuurd; *an ihm ist — und Malz verloren*, hij is een onverbeterlijke deugniet. *—, *b. w.* met hop brouwen. *—BAU, *m.* hopbouw, *m.* hopteelt, *v.* *—DARRE, *v.* hopeest, *m.* *—FELD, *o.* *—GARTEN, *m.* hopveld, -land, *o.* -akker, *m.* *—KEIMCHEN, *o.* scheut van hop, *v.* *—KLEE, *m.* hopklaver, *m.* *—RANKE, *o.* hoprank, *m.* *—SALAT, *v.* hopsalade, *v.* *—SEIL, *o.* hoptouw, *o.* *—STANGE, *v.* hopstang, *v.*; *fig.* lang vrouwspersoon, *o.* *—STICHEL, *m.* hopijzer, o.

HOPP! *tw.* hopsa!

HOPS, *m.* *—TANZ, *m.* hopsadans, *m.* *—EN, *o. w.* springen, huppelen.

HÖR, *v.* geld dat bij zekere gelegenheden door de vassalen aan den landheer wordt betaald, *o.*

HÖRBAR, *b. n.* hoorbaar. *—KEIT, *v.* hoorbaarheid, *v.*

HORCHE, *v.* het luisteren; *fig.* klap om het oor, *m.* *—N, *o. w.* luisteren, hooren; afluisteren. *—R, *m.* *—RINN, *v.* luisteraar, *m.* luisteraarster, *v.*

HORCHWINKEL, *m.* luisterhoek, *m.*

HORDE, *v.* teenen horde, -slede, *v.*; zwervende -, nomadische volksstam, troep, *m.* horde, *v.* *—NWEISE, *bijw.* troepsgewijze.

HOREN, *mv.* (43) de hores, uren, *m.*

HÖREN, *b. w.* hooren, aanhooren, luisteren, toeluisteren, het oor leenen aan; hooren zeggen, vernemen; *fig.* gehoorzamen, volgen; *er hört nicht wohl*, hij heeft geen goed gehoor; *er hört schwer*, hij is hardhoorig; *sich auf einem Instrumente — lassen*, zich op een speeltuig doen hooren; *sich im Singen — lassen*, in het openbaar -, voor het publiek zingen; *die Philosophie — bei Professor A.*, den kursus in de wijsbegeerte bij den hoogleeraar A. volgen, -bijwonen; *haben Sie nichts Neues gehört?* hebt gij niets nieuws vernomen? *das lässt sich —*, dit heeft eenigen grond van waarschijnlijkheid, dit kan waar zijn; (§) *es verging mir — und sehen*, hooren en zien verging mij; *fig.* ik bleef verstomd staan.

HÖRENSAGEN, *o.* het hooren zeggen, gerucht, *o.*

HÖRER, *m.* hoorder, toehoorder, *m.*

HÖRIG, *b. n.* zie GEHÖRIG.

HORIZONT, *m.* (1) gezigteinder, horizon, *m.* *—AL, *b. n.* horizontaal, vlak, waterpas.

HORLSKE, *v.* zie KORNELKIRSCHE.

HORN, *o.* horen, hoorn, *m.*; *fig.* magt, *v.*; *in — arbeiten*, in hoorn werken,

ivoordraaijen; *das — blasen*, op den horen blazen; *fig.* (§) *mit einem in ein — blasen*, het met iemand eens zijn; *etwas auf seine Hörner nehmen*, iets op zijne hoornen -, (voor zijne eigene rekening) nemen; *sich die Hörner ablaufen*, domme streken doen; *einem Hörner aufsetzen*, iemand horens opzetten, - tot horendrager maken. *—AMBOSS, m. (141) speerhaak, m. *—ARBEITER, *—BEREITER, m. horenbereider, m. *—ARTIG, b. n. hoornachtig. *—BAND, m. (12) perkamenten band, hoornen band, m. *—BAUM, m. zie HAGEBUCHE. *—BECHER, m. hoornen beker, m. -drinkschaal, v. *—BLÄSER, m. hoornblazer, m. *—BLATT, o. (76) hoornachtig blad, o. *—BLATTER, v. vlek -, vlies op het oog, v. o. *—BLENDE, v. (9) gegroefde -, gestreepte horenerts, m.

HÖRNCHEN, o. horentje, o.

HORNDRECHSLER, *...DREHER, m. hoorndraaijer, m. *...DURCHFÄULE, v. bloedvin, v. hard gezwel, o. (onder aan den voet van een paard of schaap).

HÖRNEN, b. n. hoornen, van hoorn. *—, b. w. van hoornen voorzien.

HÖRNERTRÄGER, m. hoorndrager, m.

HORNERZ, o. soort van zilvererts, m. *...EULE, v. gehoornde uil, ooruil, m. *...FESSEL, m. zie HIEFRIEMEN. *...FISCH, *...HECHT, m. hoorn -, naaldvisch, m. *...FÖRMIG, b. n. hoornvormig, in den vorm van een' hoorn. *...FARBE, v. hoornkleur; verf om horens te beschilderen, v. *...FRUCHT, v. (76) zekere hoornachtige plant, v. *...GESTEIN, o. zie HORNSTEIN. *...HASPEL, m. soort van windas, o. *...HAUT, v. celt; hoornvlies (van het oog), o. *...HAUTBLATTER, m. zie HORNBLATTER. *...HAUTTRÄUBCHEN, o. zweertje in het oogvlies, o.

HORNICHT, b. n. hoornachtig.

HÖRNIG, b. n. hoornig, vol hoornen.

HORNISS, v. (103) horzel, paardenvlieg, v.

HORNKAMM, m. hoornen kam, m. *...KÄFER, m. soort van kever, v. *...KIRSCHE, v. kornoelje, v. *...KLUFT, v. *...SPALTE, v. (175) kloof -, scheur in den hoef van een paard, v. *...KLÜFTIG, b. n. een' gekloofden hoef hebbende. *...KORALLE, v. (76) zie HORNBLATT. *...KRAUT, o. (76) hoornkruid, o. *...LATERNE, v. hoornen lantaarn, v. *...SALBE, v. (175) paardezalf, v. *...SAME, m. (76) zeker hoornachtig plantengeslacht, o. *...SATZ, m. versiersel aan een' jagthoorn, o. *...SCHEIN, m. nieuwe maan in Februarij, v. *...SCHIEFER, m. hoornlei, v. *...SCHLANGE, v. hoornslang, v. *...SCHNECKE, v. zeehoorn, m.; trompetschelpgewas, o. *...SCHWEIN, o. indiaansch zwijn, o. *...SPÄNE, mv. afval van hoorn, m. *...STEIN, m. hoornsteen, m.

HORNUNG, m. Sprokkelmaand, maand Februarij, v.

HORNVIEH, o. hoornvee, o. *...WAND, v. zijde van een' paardenhoef, v. *...WERK, o. (180) hoornwerk, o. *...ZUNGENMUSKEL, m. (106) tongspier, v.

HÖRROHR, o. spreekhoorn, m. *...SAAL, gehoorzaal, audientiezaal, v.

HORST, m. en v. lommerrijk geboomte, kreupelbosch, -hout; nest (van roofvogels), o.; zandhoop, m. *—EN, o. w. nestelen, zijn nest maken (van een' roofvogel).

HORT, m. rots; schuilplaats; toevlugt, v. toevlugtsoord, o. hulp, v. steun; *fig.* helper, beschermer, ondersteuner, m.

HORTULAN, m. ortolaan, m.

HÖRWERKZEUGE, o. mv. gehoororganen, - werktuigen, o. mv.

HOSCH, b. n. (§) stil.

HOSCHE, v. soort van houten doos of koker, ter afglijding, v. m.

HÖSCHEN, o. broekje, o. kluitjes was aan de achterpooten der honigbij, o. mv.

HOSE, v. boterton; waterhoos, v. zie BUTTERHOSE, WASSERHOSE. *—N, mv. broek, v.; *fig. sie hat die Hosen*, zij heeft de broek aan, zij is de baas.

HOSENBAND, o. broek -, kousenband, m.; *der Orden des blauen —es*, de ridderorde van den kousenband (in Engeland). *...BUND, *...GURT, *...GÜRTEL, m. broekband, m. *...BUTTER, v. boter in tonnetjes, v. *...FLICKER, m. lapsnijder, m.; vierjarig wild zwijn, o. *...HEBE, v. zie HOSENTRÄGER. *...KLAPPE, v. *...LATZ, m. klep aan eene broek, v. *...KNOPF, m. knoop aan eene broek, m. *...LOS, b. n. zonder broek; *der —e*, (35) een sans-culotte. *...NESTEL, v. rijgsnoer, o. *...SCHLITZ, m. broekgulpje, o. *...SCHNALLE, v. broekgesp, broekbandgesp, v. *...TASCHE, v. broekzak, m.; *kleine —*, horologiezakje, o. *...TRÄGER, m. galg, v. draagband, ligter, m. bretel, v. *...ZEUGE, mv. broekstof, v.

HOSPITAL, o. hospitaal, gast -, ziekenhuis, verplegingsgesticht, o. *—MEISTER, *—VERWALTER, m. vader -, bestuurder van een gasthuis, m. *—SCHIFF, o. ziekenschip, o.

HOSTIE, v. hostie, v. ouwel, m.

HOTT! tw. hot! regts, naar de regter zijde!

HOTZE, v. zie KRIEGE.

HUB, *m.* (*w. g.*) optilling, *v.* het opheffen; zie AUSHUB.
HÜBEL, *m.* *—CHEN, *o.* heuvel, *m.* hoogte, verhevenheid, *v.* bultje, puistje, *o.*
HÜBEN, *bijw.* aan deze zijde.
HÜBSCH, *b. n.* en *bijw.* hupsch, knap, fraai, aardig, net, lief; op eene hupsche-, aardige-, lieve wijze.
HUCKE, *v.* (§) rug, *m.*; zie ook HOCKE, BÜNDEL. *—N, *b. w.* op den rug nemen.
HUDELEI, *v.* broddelwerk, kladwerk, *o.* knoeijerij, bekladding; terging, plagerij, kwelling, *v.* *...N, *b. w.* bekladden, broddelen, knoeijen; tergen, bespotten, kwellen. *...ER, HUDLER, *m.* knoeijer, broddelaar, kladder, lapzalver; terger, *m.*
HUF, *m.* hoef, hoefklaauw, *m.* *—BESCHLAG, *m.* beslag van een paard, *o.* *—E, *v.* maat van ongeveer dertig morgen, *v.* *—EISEN, *o.* hoefijzer, *o.*; (180) halve maan, *v.*
HÜFENER, HÜFNER, *m.* bezitter van een landgoed, *m.* *...GUT, *o.* landgoed, *o.*
HUFENGELD, *o.* *...STEUER, *v.* schatting, *v.* cijns, *m.*
HUFERSCHÜTTERUNG, *v.* (175) verdrooging onder aan den voet van een paard, *v.* *...HAMMER, *m.* (51) klinkhamer, *m.* *...LATTICH, *m.* (76) hoefblad, *o.* brandlatuw, *v.* *...NAGEL, *m.* hoefnagel, *m.*
HÜFNER, *m.* zie HÜFENER.
HUFRÄUMER, *m.* (51) veegschop, *v.* *...SCHLAG, *m.* hoefslag, *m.*; het beslaan van een paard. *...SCHMIED, *m.* hoefsmid, *m.*
HÜFTADER, *v.* (106) heupbloedader, *v.* *...BEIN, *o.* heupbeen, *o.*
HÜFTE, *v.* heup, *v.* *—NLAHM, *b. n.* lendelam.
HÜFTWEH, *o.* heupjicht, *v.*
HUFZWANG, *m.* volvoetigheid (der paarden), *v.* *...ZWÄNGIG, *b. n.* volvoetig (van paarden).
HÜGEL, *m.* heuvel, *m.* bergje, *o.* *—ICHT, *b. n.* heuvelachtig. *—IG, *b. n.* heuvelig, vol heuvels, oneffen, niet vlak.
HUGENOTT, *m.* hugenoot, (aanhanger der leer van Kalvijn in Frankrijk in de 16e eeuw), *m.*
HUHN, *o.* hoen, *o.* hen, *v.*
HÜHNCHEN, *o.* hoentje, jong hoen, kuiken, *o.*
HÜHNERABEND, *m.* avond vóór de bruiloft, *m.* *...ARTIG, *b. n.* tot het hoendergeslacht behoorende. *...AUGE, *o.* eksteroog, *o.* likdoorn, *m.* *...BEITZE, *v.* patrijzenjagt, *v.* *...BISS, *...DARM, *m.* (76) vogel-, muurkruid, *o.* *...BRÜHE, *v.* krachtig hoenaftreksel, *v.* hoendersoep, *v.* *...BRUST, *v.* hoenderborst, *v.* *...DIEB, *m.* hoender-, kippendief, *m.*; zie ook HÜHNERGEIER. *...EI, *o.* hoender-ei, *o.* *...FANG, *m.* patrijzenvangst, *v.* *...FRICASSEE, *o.* stoofsel van jonge hoenders, *o.* *...FRAU, *v.* hoenderverkoopster, *v.* *...GEIER, *m.* *...WEIHE, *v.* hoenderdief, wouw, *m.* *...GESCHREI, *o.* gekakel der kippen, *o.* *...HAHN, *m.* haan, *m.* *...HANDEL, *m.* hoenderkooperij, *v.* kippenhandel, *m.* *...HÄNDLER, *m.* poelier, hoenderverkooper, *m.* *...HAUS, *o.* *...STALL, *m.* hoender-, kippenhok, *o.* *...HOF, *m.* binnenplaats, *v.* *...HUND, *m.* patrijs-, leghond, *m.* *...KLEE, *...KOHL, *m.* (76) wilde thijm, *m.* *...KORB, *m.* hoender-, kippenmand, *v.* *...LAGER, *o.* plaats waar de hoenders of patrijzen 's nachts verblijven, *v.* *...LAUS, *v.* hoenderluis, *v.* *...LEDER, *o.* fijn schapenleder, *o.* *...LEITER, *...STANGE, *...STEIGE, *v.* hoenderrek, *o.* *...MARKT, *v.* hoender-, kippenmarkt, *v.* *...MILCH, *v.* (76) veldajuin; drank zamengesteld uit den dojer van een ei verdund met warm water en suiker, *m.* *...MIST, *m.* hoendermest, kippendrek, *m.* *...PASTETE, *v.* (74) hoenderpastei, *v.* *...RUF, *m.* (59) vogelaarsfluitje; geluid van den patrijs, *o.* *...SCHROT, *o.* (59) patrijzenhagel, *m.* *...STANGE, *v.* zie HÜHNERLEITER. *...WEH, *o.* kinkhoest, *m.* *...ZEHENT, *m.* tiende van gevogelte, *o.* *...ZINS, *m.* opbrengst wegens het houden van kippen, *v.* *...ZUCHT, *v.* het kippen houden.
HUHU, *m.* groote gehoornde uil, *m.*
HUI! *tw.* hei! heida! kom! schielijk! vlug! *in einem* —, in een oogenblik, in een ommezien.
HUKE, *v.* (145) vastzetting, brug, (in het groote tiktak- en trokadilje-spel), *v.*
HUKER, *m.* hoeker, (vaartuig), *m.*
HULD, *v.* genade, gunst; welwillendheid, toegenegenheid, *v.* *—GÖTTINNEN, *v. mv.* (43) de gratiën, bevalligheden, *v. mv.*
HULDIGEN, *b. w.* huldigen; hulde doen, houw en trouw zweren; *sich* — *lassen*, den eed van getrouwheid afnemen. *...UNG, *v.* huldiging; hulde, *v.* —SEID, *m.* eed van trouw, huldigingseed, *m.*
HULDINNEN, *v. mv.* zie HULDGÖTTINNEN.
HULDREICH, *...VOLL, *b. n.* gunstig,

genadig, goedertieren; welwillend, toegenegen.
HÜLFE, (HILFE), v. hulp, ondersteuning, v. bijstand, onderstand, m.; (128) alles waarvan de rijder zich bedient om het paard te besturen; *einem — leisten*, iemand hulp-, bijstand verleenen; *einem zu — kommen*, iemand te hulp komen; (eene belegerde plaats) te hulp snellen; *zu —!* help! help! *mit* of *durch —*, met behulp van, door middel van; *mit Gottes —*, met Gods hulp; (66) *die richterliche —*, handbieding aan het geregt, v.; exploit, o.; *einem die — thun*, iemands meubelen geregtelijk verkoopen; (128) *einem Pferde die — geben*, alles in het werk stellen om een paard te besturen.
HÜLFLEISTUNG, v. hulpbetoon, o. *...LICH, b. n. hulpvaardig. *...LOS, b. n. hulpeloos, verlaten. *...LOSIGKEIT, v. hulpeloosheid, verlatenheid, v. verlaten toestand, m. *...REDE, *...SREDE, v. uitvlugt, v. achterdeurtje, o. *...REICH, b. n. hulpvaardig.
HÜLFSARMEE, v. hulpleger, o. *...BEDÜRFTIG, b. n. hulpbehoevend, nooddruftig. *...GELD, o. (119) kosten van exploit, m. mv. *...GELDER, o. mv. subsidiën, onderstandsgelden, o. mv. *...LAUT, m. (151) klinkletter, v.; zie SELBSTLAUT. *...LEISTUNG, v. zie HÜLFLEISTUNG. *...MITTEL, o. hulpmiddel, redmiddel, o. zie HÜLFREDE. *...QUELLE, v. hulpbron, toevlugt, v. *...STEUER, v. onderstand, m. subsidie, o. *...TRUPPEN, *...VÖLKER, mv. hulptroepen, hulpbenden, m. v. mv. *...VOLLSTRECKUNG, v. *...ZWANG, m. (119) voltrekking van een exploit, v. *...WORT, o. (151) hulpwerkwoord, o.
HULFTER, v. zie HOLFTER.
HÜLLE, v. hulsel, omhuisel, deksel, bekleedsel, o.; *fig.* (§) *die — und die Fülle*, groote overvloed; *— eines Todten*, stoffelijk overschot, o. *—N, b. w. hullen, omhullen, bedekken, inwikkelen.
HÜLSE, v. schil, schaal, v. bast, bolster, dop, m.; *fig.* doos, v. bakje, kokertje, o.; *— einer Rackete*, raket van een' vliegenden vuurpijl, o. *—N, b. w. pellen, schillen, uitdoppen, bolsteren.
HÜLSENARTIG, (HULSICHT), b. n. tot de groenten behoorende. *...FRUCHT, v. peulvrucht, v.
HÜLSIG, b. n. met schil, met een' bast.
HUM! *tw.* hm! hem!
HUMANE, b. n. humaan.
HUMANIORA, *mv.* humaniora, letterkunde, v. schoolwetenschappen, v. *mv.*
HUMMEL, v. hommel, m. hommelbij, v. *—IG, b. n. kort en dik. *—N, HUMMEN, o. w. gonzen, dommelen, hommelen.
HUMMER, m. zeekreeft, m.
HUMOR, m. gemoedsaard, m. luimigheid, humeur, v. humor, m. zie LAUNE. *—IST, m. humorist, m. *—ISTISCH, b. n. humoristisch.
HUMPE, v. *—N, m. (§) kroes, groote drinkbeker, m.
HÜMPEL, m. heuvel, hoop, m.
HUMPELEI, v. broddel-, knoeiwerk, o.
HUMPELN, o. w. zie HINKEN.
HÜMPELN, o. w. zie PFUSCHEN, VERPFUSCHEN, STÜMPERN.
HUND, m. hond, m.; *—e werfen*, jongen werpen (van honden); *spr. kommt man über den —, so kommt man über den Schwanz*, komt men over den hond, dan komt men over den staart; *auf dem —e sein*, slecht staan met zijne zaken; *da liegt der — begraben*, daar ligt de knoop; *einen — aus dem Ofen locken*, in staat zijn iets te doen.
HÜNDCHEN, o. hondje, o. jonge hond, m.
HUNDEBELLEN, o. geblaf, o.; zie GEBELL. *...BETT, *...LAGER, o. *fig.* (§) slecht bed, o. *...BROD, o. slecht brood voor de honden, o. *...DOCTOR, m. hondendokter, m. *...FELL, o. hondevel, o. *...FETT, o. hondenreuzel, o. *...HAUS, o. *...HÜTTE, v. hondenhok, o. *...JUNGE, m. hondenoppasser; *fig.* hondenjongen, schelm, hondsvot, m. *...KERL, m. (§) deugniet, m. *...LOCH, o. hondenhok, o.; *fig.* slechte-, gemeene gevangenis, v. *...MAGER, b. n. zoo mager als een hond. *...PEITSCHE, v. hondenzweep, v. *...RIPPE, v. (76) zie WEGERICH.
HUNDERT, b. n. honderd. *—, o. een honderd, honderdtal, o. *—ER, m. (126) getalmerk van honderd, honderdste, o. *—ERLEI, b. n. honderderlei, van honderd verschillende soorten. *—FACH, *—FÄLTIG, b. n. hondervoud, -voudig. *—JÄHRIG, b. n. honderdjarig. *—PFÜNDIG, b. n. honderd pond wegende. *—STE, b. n. *der, die, das —*, de-, het honderdste. *—WEISE, *bijw.* bij honderden, bij honderdtallen.
HUNDESCHEU, b. n. schuw-, bevreesd voor honden. *...SCHLAG, m. het dooden van honden, o. *...SCHLÄGER,

m. hondenslager, *m.* *...STEUER, *v.* belasting op de honden, *v.* *...WACHE, *v.* (203) honden-, zeewacht, *v.*

HÜNDINN, *v.* teef, *v.* wijfje van den hond, *o.*

HÜNDISCH, *b. n.* en *bijw.* hondsch, cynisch; op eene hondsche wijze.

HUNDSAFFE, *m.* (103) aap zonder staart, *m.* *...BEERE, *v.* (76) kornoelje, *v.* *...BEERSTRAUCH, *m.* wilde kornoeljeboom, *m.* *...BISS, *m.* hondsbeet, beet van een' hond, *m.*; zie ook ZEITLOSE. *...BLATTER, *v.* (34) hondsblaar, *v.* *...BLUME, *v.* (76) paardenbloem, *v.* papenkruid, *o.* *...DRECK, *m.* hondenkeutel, *v.* *...FOTT, *m.* schelm, hondsvot, schavuit, *m.* *...FÖTTEREI, *v.* schelmerij, *v.* schavuitenstreek, *m.* hondsvotterij, *v.* *...FÖTTISCH, *b. n.* en *bijw.* hondsvottig, schelmachtig, als een schavuit. *.. GERECHT, *b. n.* (59) verstand hebbende van honden, de hondenrassen goed wetende te onderscheiden. *...GRAS, *o.* (76) hondsgras, *o.* *...HAAR, *o.* hondenhaar, *o.* *...HUNGER, *m.* honds-, geeuw-, razende honger, *m.* *...KIRSCHE, *v.* zie HUNDSBEERE. *...KNECHT, *m.* hondenoppasser, *m.* *...KOHL, *m.* (76) soort van geneeskruid, bingelkruid, *o.* *...KOPF, *m.* hondenkop, groote haai, (visch); (soort van) aap zonder staart, *m.*; (soort van) slang; (soort van) vledermuis, *v.*; (76) kalfssnuit, *m.* *...KOTH, *m.* hondendrek, *m.* *...KRAMPF, *m.* hondskramp, *m.* *...KRAUT, *o.* (76) zie HUNDSZAHN. *...LAUS, *v.* (103) hondenluis, *v.* *...LEDER, *o.* hondsleder, *o.* *...LEDERN, *b. n.* hondslederen. *...LOCH, *o.* zie HUNDELOCH. *...MELDE, *v.* (76) witte mel, -melde, *v.* *...MÜDE, *b. n.* (§) zoo moede als een hond. *...PEITSCHE, *v.* hondenzweep, bullepees, *v.* *...ROSE, *v.* (76) hondenroos, *v.* *...SCHLANGE, *v.* hondsslang, *v.* *...STERN, *m.* (157) Sirius, *m.* hondsster, *v.* *...TAGE, *m. mv.* hondsdagen, *m. mv.* *...TOD, *m.* (76) wolfswortel, (vergiftige plant), *m.* *...VIOLE, *v.* (76) wilde violenstruik, *m.* *...VOGT, *m.* hondenslager, *m.* *...WÄRTER, *m.* hondenoppasser, *m.* *...ZAHN, *m.* honds-, oogtand, *m.*; (76) hondsgras, *o.* graswortel, *m.* *...ZUNGE, *v.* (76) hondstong, *v.* *...ZWINGER, *m.* eng hondenhok, *o.*

HÜNE, *m.* zie FREMDER, RIESE.

HUNGER, *m.* honger, (ook *fig.*), *m.*; sterke begeerte, *v.* vurig verlangen, *o.*; *spr.* — *is der beste Koch*, honger is de beste saus; *von* — *sterben*, van honger omkomen, -sterven, verhongeren. *—BLUME, *v.* (76) peperkruid, *o.* *—CUR, (of *—KUR), *v. fig.* hongerkuur, *v.* vasten, *o.* *—HARKE, *v.* *—RECKEN, *m.* groote hark, *m.*

HUNGERIG, *b. n.* hongerig, begeerig naar; *fig.* inhalig, schrokkig; *ich bin* —, ik heb honger.

HUNGERKRAUT, *o.* (76) wilde amberbloem, *v.* *...LEIDER, *m.* hongerlijder, ellendige bedelaar; *fig.* gierigaard, vrek, *m.* *...LEIDEREI, *v. fig.* (§) vrekkigheid, karigheid, schrokkigheid, inhaligheid, *v.*

HUNGERN, *o.* en *onp. w.* honger hebben, hongeren, honger lijden, gebrek aan voedsel hebben; vasten; *es hungert mich*, *mich hungert*, ik heb honger.

HUNGERQUELLE, *v.* bron welke dikwijls uitdroogt, *v.*

HUNGERTOD, *m.* *den* — *sterben*, den hongerdood sterven, van honger omkomen.

HÜPFEN, *o. w.* huppelen, springen. *—, *o.* het huppelen, het springen.

HÜPFEPFERD, *o.* sprinkhaan, *m.*

HÜRDE, *v.* teenen horde, -slede, *v.*; park, perk, *o.* *—N, *b. w.* met teenen horden omheinen, afsluiten, afperken. *—NSCHLAG, *m.* omheining, afperking, *v.*

HÜRDUNG, HÜRDENWAND, *v.* (173) gevlochten rijswerk, gebreid teenwerk, *o.*

HURE, *v.* hoer, slet, ligte kooi, *v.* meisje van pleizier, *o.* *—N, *o. w.* hoereren, hoererij plegen.

HURENAUGE, *o.* *...BLICK, *m.* hoerachtige lonk, *m.* *...BALG, *m.* lage hoer, gemeene slet, straat-, baanhoer, *v.* *...GESINDEL, *o.* hoerenpak, *o.* *...GLÜCK, *o. fig.* hoerengeluk, *o.* -fortuin, *v.* *...HANDWERK, *o.* broodwinning als hoer, *v.* *...HAUS, *o.* hoerenhuis, bordeel, -kot, *o.* *...HENGST, *...JÄGER, *m.* hoerenjager, *m.* *...KIND, *o.* hoeren-, bastaardkind, *o.* *...LEBEN, *o.* hoerenleven, *o.* *...LIEBE, *v.* hoerenliefde, *v.* *...LIED, *o.* hoerenlied, ontuchtig-, zedeloos liedje, *o.* *...NEST, *o.* hoerennest, *o.* *...PACK, *o.* zie HURENGESINDEL. *...WINKEL, *m.* hoerenhoek, *m.* -baan, *v.* *...WIRTH, *m.* hoerenwaard, bordeelhouder, *m.* *...WIRTHINN, *v.* hoerenwaardin, *v.* *...WIRTHSCHAFT, *v.* beroep van hoerenwaard, *o.*

HURER, *m.* hoereerder, hoerenlooper, *m.* *—EI, *v.* hoererij, ontucht, *v.* overspel, *o.* *—ISCH, HURISCH, *b. n.* hoerachtig, geil, ontuchtig, overspelig, onkuisch.

HURKIND, *o.* zie HURENKIND.

HURRAH! *tw.* hoera! hoezee!
HURTIG, *b. n.* vlug, vaardig, snel, gaauw, gezwind. *—, *bijw.* vaardiglijk, met vlugheid. *—KEIT, *v.* vlugheid, vaardigheid, snelheid, *v.*
HUSAR, *m.* huzaar, *m.*
HUSCH! *tw.* spoedig! vlug! gaauw! snel!
HUSCHE, *v.* (§) regenbui, *v.*; *fig.* klap, *m.* oorvijg, *v.* *—N, *o. w.* (§) sluipen.
HUSTEN, *m.* hoest, kuch, *m.*; het hoesten. *—, *o. w.* hoesten, kugchen.
HUT, *m.* hoed, *m.*; — *einer Branntweinflasche*, stolp van eene flesch, (ook van een' destilleerketel), *v.*; *ein — Zucker*, een suikerbrood, *o.*; *den — aufhaben*, den hoed op (het hoofd) hebben; *fig. viele Köpfe unter einen — bringen*, vele lieden het onderling eens doen worden.
HUT, (HUTH), *v.* hoede, wacht, *v.*; weiland, grasveld, *o.* weide, beemd, *v.*; kudde, *v.*; *auf seiner — sein*, op zijne hoede zijn, zich in acht nemen.
HUTBAND, *o.* hoedeband, *m.*; — *mit einer Schnalle*, gouden -, zilveren of zijden koord om den band van een' hoed, *o.* *...BÜRSTE, *v.* hoedenborstel, *v.* - schuijer, *m.*
HÜTCHEN, *o.* hoed, *o.*; *mit jemand unter dem — spielen*, geheime verstandhouding met iemand hebben.
HÜTEN, *b. w.* hoeden, behoeden, bewaken, bewaren, acht geven op; *sich vor etwas —*, zich voor iets hoeden, - in acht nemen, voor iets op zijne hoede zijn; *sich vor einem —*, zich voor iemand hoeden, - wachten; *fig. das Bett —*, het bed houden, (wegens ongesteldheid); *hüte dich vor Schlägen!* vrees den stok!
HÜTER, *m.* hoeder, behoeder, bewaker, bewaarder; herder, *m.*; zie HUTMACHER. *—INN, *v.* bewaarster; bewaakster; herderin, *v.*
HUTFABRIK, *v.* hoedenfabriek, *v.* *...FEDER, *v.* pluim, veer op den hoed, *v.* *...FILZ, *m.* hoedenvilt, *o.* *...FORM, *v.* *...STOCK, *m.* hoedenbol, - vorm, bol van den hoed, *m.* *...FUTTER, *o.* kap in een' hoed, *v.* *...FUTTERAL, hoedovertrek, *o.*
HUTGELD, *o.* herdersloon, *o.* *...GERECHTIGKEIT, *v.* weideregt, *o.*
HUTHANDEL, *m.* handel in hoeden, *m.* *...HÄNDLER, *m.* koopman in hoeden, hoedenverkooper, *m.*
HUTHAUS, *o.* wachthuis, tolhuis, *o.*
HUTKAPPE, *v.* zie HUTFUTTER. *...KNOPF, *m.* hoedenknoop, *m.* *...KOPF, *m.* bol van den hoed, *m.* *...KRÄMPFE, *...STÜLPE, *v.* rand van den hoed, *m.* *...LITZE, *v.* hoedenlus, *v.* *...LOS, *b. n.* zonder hoed; *fig.* zonder opzigt, zonder bewaring, onbewaakt. *...MACHER, *m.* hoedenmaker, *m.* *...MACHERINN, *v.* hoedenmaakster, *v.*
HUTMANN, *m.* herder, veehoeder, *m.*
HUTMANUFACTUR, *v.* het hoedenmaken, *o.* zie HUTFABRIK.
HÜTSCHE, *v.* voetbankje, *o.* schabel, *v.*
HUTSCHEN, *o. w.* (§) sluipen.
HUTSCHLEIFE, *v.* lintstrik aan den hoed, *m.* kokarde, *v.* *...SCHNALLE, *v.* hoedegesp, *v.* *...SCHNUR, *v.* band om den hoed, *m.* *...STAFFIRER, *m.* hoedenopmaker, *m.*
HUTSTEIN, *m.* grenssteen voor weilanden, *m.*
HUTSTOCK, *m.* hoedenmakersvorm, *m.*
HÜTTCHEN, *o.* hutje, *o.*
HÜTTE, *v.* hut, kluis; loots; kraam; schuur, *v.*; smeltoven, *m.*; *sich —n bauen*, *sich in —n lagern*, zich hutten bouwen, hutten opslaan, hutten gaan bewonen.
HÜTTENAMT, *o.* raad van bestuur over de smeltovens, *m.* *...ARBEITER, *m.* arbeider in een' smeltoven, *m.* *...BEAMTE, *m.* ambtenaar bij den smeltoven, *m.* *...HERR, *m.* eigenaar van een' smeltoven, *m.* *...HUNDERT, *o.* (40) vijf en twintig stuks, een vierde deel van honderd, kwart, *o.* *...KATZE, *v.* soort van tering waardoor de arbeiders in een' smeltoven worden aangetast, *v.* *...KUNDE, *v.* metaalzuiveringskunde, *v.* *...LEUTE, *mv.* arbeiders -, werklieden in een' smeltoven, *m. mv.* *...MEISTER, *m.* opzigter -, inspekteur der smeltovens, *m.* *...NICHT, *m.* ertsasch, *v.* *...RAUCH, *m.* wit arsenikum, rattenkruid, *o.* *...REGE, *v.* (185) lokvogel, *m.* *...SCHREIBER, *m.* schrijver in een' smeltoven, *m.* *...TAUSEND, *o.* (40) twee honderd vijftig stuks, kwartduizend, *o.* *...WERK, *o.* smeltoven, *m.* *...ZENTNER, *m.* centenaar, *m.*
HUTUNG, *v.* weide, *v.* weiland, *o.*
HUTZUCKER, *m.* hoedsuiker, suiker in brooden, *v.*
HUZEL, *v.* gedroogde appel, *m.* - peer, *v.* *—IG, *b. n.* (§) klein, mager, dun, uitgeteerd, gekrompen, zaâmgetrokken.
HYACINTH, *m.* hiacintsteen, *m.* *—E, *v.* (76) hiacint, (bloem), *v.*
HYENA, *v.* hyena, *v.*
HYDRA, *v.* (43) hydra, veelhoofdige slang, *v.*
HYDRAULIK, *v.* waterleidingskunst, *v.* *...LISCH, *b. n.* tot de waterleidingskunst behoorende.

HYDROGEN, o. (133) waterstof, v.
HYDROGRAPH, m. waterbeschrijver; zeekaartenmaker, m. *—IE, v. waterbeschrijving, v.; het maken van zeekaarten. *—ISCH, b. n. en bijw. tot de waterbeschrijving behoorende.
HYDROSTATIK, v. waterweegkunde, v. *...TISCH, b. n. en bijw. tot de waterweegkunde behoorende, hydrostatisch, volgens de regelen der waterweegkunde.
HYDROTECHNIK, v. waterbouwkunde, v. *...NISCH, b. n. en bijw. tot de waterbouwkunde behoorende, hydrotechnisch, volgens de regelen der waterbouwkunde.
HYMEN, m. (43) zie HOCHZEITGOTT.
HYMNE, v. hymne, ode, v. lofzang, m. loflied, o.
HYPERBEL, v. (120) hyperbole, vergrooting, vermeerdering, v. *...BOLISCH, b. n. overdreven.
HYPOCHONDER, HYPOCHONDRIST, m. miltzuchtige, zwaarmoedig man, m. *...CHONDRIE, v. miltzucht, miltziekte, v. *...CHONDRISCH, b. n. miltzuchtig, zwaarmoedig.
HYPOTHECIREN, b. w. eene kusting-, schepenkennis-, hypotheek nemen; verpanden.
HYPOTHEK, v. hypotheek, v.; zie UNTERPFAND. *—ARISCH, b. n. tot eene schepenkennis behoorende; *ein —er Gläubiger*, een schuldeischer die pandregt heeft.
HYPOTHENUSE, v. (92) hypothenuse, schuinsche zijde eens regthoekigen driehoeks, v.
HYPOTHESE, v. hypothesis, stelling, vooronderstelling, v. *...THETISCH, b. n. aangenomen, vooronderstelde, gegrond op eene vooronderstelling.
HYSOP, m. (76) zie ISOPP.
HYSTERIE, v. (34) opstijging der lijfmoeder, moederkwaal, v. *...ISCH, b. n. hysterisch, tot de baarmoeder behoorende.

I.

I, m. I (de letter), v.
I, IE! tw. (§) he! ei! zoo! wel!
IAMBE, m. (25) jambe, zekere voetmaat, (inzonderheid bij de oude dichters), v. *...ISCH, b. n. jambisch; *—e Verse*, jamben, v. mv.
IBE, v. taxisboom, m.
IBISCH, b. n. zie EIBISCH.
ICH, vnw. ik. *—, o. (het, mijn) ik; *mein —, meine Ichheit*, mijn ik, mijne persoonlijkheid, v. *—LER, *—LING, m. belangzoeker, belangzuchtige, egoist, m. *—SPRECHEREI, *—SUCHT, v. eigenbelang, o. baatzuchtigheid, v. egoismus, o. *—SÜCHTIG, b. n. belangzuchtig.
ICHT, vnw. iets.
IDEAL, o. denkbeeld; gedachtenbeeld, ideaal, o. *—ISCH, b. n. en bijw. naar het ideaal, denkbeeldig. *—ISIREN, b. w. tot een ideaal brengen.
IDEE, v. denkbeeld, o.; zie BEGRIFF, VORSTELLUNG. *—NVERBINDUNG, v. aaneenschakeling-, keten der gedachten, v.
IDYLLE, v. idille, v. herderszang, m.
IGEL, m. egel, m. stekelvarken, o. *—SCHNECKE, v. zeeëgel, m.
IGELSHUF, m. (175) schurft (aan de voeten der paarden), o. *...KLETTE, v. stekelkroon, v. *...KOLBE, v. zie STECHAPFEL.
IGELSTEIN, m. versteende zeeëgel, m.
IHM, vnw. hem, aan hem; u; *ich sage —, ich gebe —*, ik zeg-, ik geef hem; *ich sage — (euch)*, ik zeg u.
IHN, vnw. hem, u; *ich liebe —*, ik bemin hem. *—EN, vnw. hun, haar, aan hem, aan haar; u, aan u.
IHR, vnw. gij; haar, aan haar, van haar.
IHR, IHRE, IHRES, vnw. haar, hare; hun, hunne; uw, uwe; *der, die, das Ihre*, zie IHRIGE. *—ER, vnw. van haar; van hen; van uw, van uwen, uwe; aan haar, hare; aan hun, hunne enz. *—ETHALBEN, *—ETWEGEN, *—ETWILLEN, bijw. om harent-, uwent-, hunnentwil. *—IGE, (*der, die, das*), vnw. de, het hare, -hunne, -uwe; *das —*, o. haar-, uw-, hun goed, o. -pligt, m.; *die —igen*, mv. de haren, -uwen, -hunnen, (vrienden, bloedverwanten); *ich bin ganz der Ihrige*, ik ben-, (of) gansch de uwe, -de hunne, -de hare.
IHRO, vnw. zijn, haar; u, uw; zijne, hare; uwe; — *Gnaden*, uwe genade, genadige heer, -vrouw.
IHRZEN, b. w. iemand met *u* aanspreken.
ILAUB, o. (76) klimop, o.
ILEN, b. w. het ruwe van de hoornen afschrapen.
ILK, m. bunsing, m.

ILLUMINAT, *m.* geestdrijver, dweeper, *m.* *—ION, *v.* zie ERLEUCHTUNG.
ILLUMINIREN, *b. w.* afzetten (met kleuren), kleuren; zie AUSMALEN, ERLEUCHTEN.
ILME, *v.* olm, olmboom, *m.*; zie ULME.
ILSE, *v.* zie ALOSE.
ILTENSCHNECKE, *v.* (103) slak met omgebogen schelp, *v.*
ILTISS, *m.* en *o.* bunsing, *m.* *—FALLE, *v.* bunsingval, *m.*
IM, *(in dem)*, *vz.* in den, in de, in het, in; zie IN.
IMBISS, *m.* ontbijt, twaalf-uurtje, *o.*
IMKER, *m.* bijenhouder, immeker, *m.*
IMMASSEN, *vw.* (66) aangezien, daar.
IMMATRICULIREN, *b. w.* inschrijven (op de registers).
IMME, *v.* zie BIENE. *—NHAUS, *o.* zie BIENENHAUS.
IMMER, — DAR, — FORT, — ZU, *bijw.* steeds, altijd; — *und ewig*, voor eeuwig, voor altoos; — *mehr*, meer en meer; *so reich er auch — sein mag*, hoe rijk hij ook zijn moge. *—BRENNEND, *b. n.* en *bijw.* altijd brandend, onuitbluschbaar. *—GRÜN, *o.* (76) maagdepalm, *m.* *—HIN, *bijw.* steeds, voortdurend; nog. —*! tw.* het zij zoo; *Sie mögen — lachen*, lach zoo veel gij wilt. *—MEHR, *bijw.* steeds, meer en meer; *was denkst du —?* zeg, wat dunkt u er van? *—WÄHREND, *b. n.* en *bijw.* altoos, altijddurend, onophoudelijk. *—ZU, *bijw.* altijd, toe maar, verder.
IMMHAMEN, *m.* (13) lederen streng, *v.*
IMMITTELS, *bijw.* en *vw.* inmiddels, intusschen, middelerwijl, terwijl.
IMMOBILIAR, *b. n.* (119) onroerend. *...LIEN, *v. mv.* (119) onroerende goederen, *o. mv.*
IMPASTIREN, *b. w.* (136) overstrijken; (116) mengelen.
IMPERATIV, *m.* (151) gebiedende wijs, *v.* *...RIAL, *m.* imperiaal, (munt), *m.* — PAPIER, *o.* groot imperiaal, (papier van het grootste formaat), *o.*
IMPFARZT, *m.* inenter, koepok-inenter, *m.*
IMPFEN, *b. w.* enten, inenten. *...LING, *m.* ingeënt kind, *o.* *...REIS, *o.* inentingssnede, *v.* prikje, *o.* *...UNG, *v.* enting, inenting, *o.* *...WUNDE, *v.* wond -, spleet tot inenting, *v.*
IMPOST, *m.* impost, *m.* belasting, *v.*; zie AUFLAGE.
IN, *vz.* in, binnen, aan, te, tusschen, onder, door, op, van, aan den, - de - het; — *die Flucht schlagen*, op de vlugt drijven; — *die Tasche stecken*, in den zak steken; — *den Garten gehen*, in (naar) den tuin gaan; — *dem (im) Garten sein*, *gehen*, in den tuin zich bevinden, rondloopen; *das geschicht — jedem Lande*, dat heeft in ieder land plaats; — *Begriff stehen*, op het punt staan; — *das Koncert gehen*, op het concert gaan.
INBEGRIFF, *m.* inbegrip, *o.*; inhoud, omtrek, omvang, *m.* uitgestrektheid; som, *v.*; *kurzer* —, kort begrip, uittreksel, *o.*; — *aller Wissenschaften*, encyklopedie, algemeene leer der wetenschappen; *mit* —, met inbegrip; tot en met. *...BRUNST, *...BRÜNSTIGKEIT, *v.* ijver, *m.* vuur, *o.* drift, opregtheid, *v.* godsdienstijver, *m.* *...BRÜNSTIG, *b. n.* en *bijw.* ijverig, vurig, opregt, -elijk, met ijver. *...BÜRGER, *m.* ingezeten, opgezeten, *m.*
INCARNAT, *—ROTH, *b. n.* en *o.* inkarnaat, rood, *o.* *...COGNITO, *o.* inkognito, onbekend, verholen. *...COLAT, *o.* inwijding, wijding, *v.*
INDELT, INLED, *o.* (§) beddetijk, *o.* *...DEM, *vw.* en *bijw.* daar, dewijl, wijl; wanneer, als; vermits; aanstonds, weldra. *...DESSEN, *...DESS, *vw.* terwijl, middelerwijl, ondertusschen, echter, edoch.
INDICATIV, *m.* (151) aantoonende wijs.
INDIGO, (INDIG), *m.* indigo, *o.* *—BLAU, *b. n.* indigo-kleur, (blaauw), *v.* *—PFLANZE, *v.* indigo-plant, *v.* *—PFLANZER, *—BEREITER, *—HÄNDLER, *m.* indigo-planter, - bereider, - verkooper, *m.* *—FABRIK, *v.* indigo-fabriek, *o.* *—PFLANZUNG, *v.* indigoplantaadje, *v.*
INDIGENAT, *o.* naturalisatie, verkrijging van het burgerregt, *v.*
INDIVIDUUM, *o.* ondeelige, individu, *m.*
INDOSSEMENT, *o.* (46) endossement, (wissel-overdragt), *o.* *...DOSSENT, *m.* endossant, (overdrager van den wissel), *m.* *...DOSSIREN, *b. w.* endosseren, (overdragen). *—, *o.* endossement, *o.*
INDULT, *m.* pauselijke vergunning, *v.*; regt op spaansche schepen, *o.*
INDUSTRIE, *v.* nijverheid, industrie, *v.* *...DUSTRIÖS, *b. n.* nijver, ijverig, vernuftig, vindingrijk.
IN EINANDER, *bijw.* door -, in elkander.
INFANT, *m.* *—INN, *v.* infant, *m.* infante, *v.* (koningszoon, - dochter in Spanje). *—ERIE, *v.* voetvolk, *o.* *—ERIST, *m.* voetknecht, infanterist, *m.*
INFEL, INFOL, *v.* mijter, *m.* bisschopsmuts, *v.*; zie BISCHOFSHUT. *...FULIREN, *b. w.* het regt toestaan den mijter en den staf te dragen; *ein infulirter Abt*, een abt met mijter en staf.
INFINITESIMALRECHNUNG, *v.* (198) differentiaal-rekening, rekening der oneindige grootheden, *v.*

Infinitiv, *m.* (151) onbepaalde wijs, *v.*
Infrau, *v.* bewoonster in een huis, *v.*
Ingber, **Ingwer**, *m.* gember, *m.* *—**wurzel**, *v.* gemberwortel, *m.*
Ingeheim, *bijw.* zie **Geheim**.
Ingenieur, *m.* zie **Kriegsbaumeister**. *—**kunst**, *v.* vestingbouwkunde, *v.*
Ingleichen, *bijw.* even zoo, op billijke wijs, insgelijks. *...**gredienz**, *o.* bestanddeel, kruid, *o.* zie **Zuthat**. *...**grimm**, *m.* wrok, toorn, *m.* —**ig**, *b. n.* wrokkend, verbitterd. *...**grün**, *o.* zie **Wintergrün**.
Inhaben, *b. w.* bezitten, bekleeden, houden. *...**haber**, *m.* —**inn**, *v.* bezitter, *m.* bezitster, *v.* houder, *m.* houdster, *v.* eigenaar, *m.* -ster, eigenares, *v.*; (46) — *eines Wechsels*, houder van een' wissel. *...**hafen**, *m.* dok, *o.* binnenhaven, *v.* *...**haftiren**, *b. w.* zie **Verhaften**. *...**halt**, *m.* inhoud *m.* onderwerp, kort begrip, *o.*; scheepsruimte, *v.*; (92) inhoud, *m.* ruimte (eener vlakte), *v.* —**sanzeige**, *v.* —**sverzeichniss**, *o.* inhoud, *m.* lijst, *v.* (van hoofdstukken enz. in een boek voorkomende).
Injuriant, *m.* beleediger, *m.* *...**rie**, *v.* beleediging, *v.* hoon, *m.* injurie, *v.* —**nklage**, *v.* aanklagt wegens hoon, - wegens injurie, *v.*
Inlage, *v.* ingesloten brief, *m.* - stuk, *o.* bijlage, *v.* *...**länder**, *m.* inlander, inboorling, ingeborene, *m.* *...**ländisch**, *b. n.* in-, binnenlandsch. *...**liegend**, *b. n.* inliggend. *...**mann**, *m.* —**leute**, *m. mv.* inwoner, kommensaal, *m.* inwoners, kommensalen, *m. mv.*
Inne, *bijw.* (*mitten inne*), in het midden, te midden; — *behalten*, inhouden, bewaren; binnenhouden; — *haben*, in-, binnenhebben, inhouden, bevatten; in bezit hebben; — *halten*, (*b. w.*) onderdrukken, bedwingen; (*o. w.*) ophouden; *sich* — *halten*, — *blecken*, — *stecken*, te huis blijven; niet voor den dag komen; zich verscholen houden; — *stehen*, in evenwigt staan; — *werden*, bespeuren, bemerken, ontwaren, gewaar worden; *das* — *werden*, het bewustzijn van begrip, - van bevatting.
Innen, *bijw.* binnen, in; *von* —, van binnen; *von* — *heraus*, van uit het binnenste, van binnen naar buiten, *nach* — *zu*, naar binnen. *...**nere**, *...**nerste**, *b. n.* (*vergr.* en *overtr. tr.*) binnenste, inwendige, innerlijke; *das* —, het inwendige, het binnenste; (ook *fig.*) *der* — *Werth*, de innerlijke waarde, het gehalte.
Innerhalb, *bijw.* en *vz.* binnen, in, van binnen; over; — *des Hauses*, binnen in huis; — *eines Monats*, binnen eene maand. *...**lich**, *b. n.* en *bijw.* inwendig, innerlijk; in-, binnenlandsch; innig, hartelijk; *ein* —*es Gebet*, een innig-, hartgrondig gebed; — *beten*, met ootmoed bidden.
Innestehen, *o.* (*der Wage*), het staan van den unster (in de weegschaal).
Innig, **Innigst**, *b. n.* en *bijw.* innig, vurig, hartelijk; met drift, met ijver; zeer; *innigst gerührt*, ten zeerste bewogen. *—**keit**, *v.* innigheid, hartelijkheid, *v.* vuur, *o.* drift, welgemeendheid, *v.* ijver, *m.* *—**lich**, *bijw.* zie **Innig**.
Innung, *v.* gild, *o.* broederschap, vereeniging, *v.*
Inoculiren, *b. w.* zie **Impfen**.
Inquiriren, *o. w.* (119) onderzoeken.
Inquisit, *b. n.* misdadige, beschuldigde, *m.* *—**ion**, *v.* inkwisitie, *v.* geloofsonderzoek, *o.*; zie **Glaubensgericht**. *—**or**, *m.* inkwisiteur, geloofsregter, *m.*
Insass, *m.* in-, opgezetene, *m.*
Insbesondere, *bijw.* inzonderheid, bijzonderlijk.
Inschlitt, **Inselt**, *o.* ongel, smeer, kaarsvet, *o.* *...**schrift**, *v.* in-, opschrift, *o.* *...**sect**, *o.* insekt, gekorven-, bloedeloos diertje, *o.*
Insel, *v.* eiland, *o.*; *kleine* —, —*chen*, eilandje. *—**bewohner**, *m.* eilander, eilandbewoner, *m.* *—**gruppe**, *v.* groep eilanden, *v.* *—**meer**, *o.* eilandzee, *v.* archipel, *m.* *—**volk**, *o.* eilandvolk, *o.* *—**er**, *m.* eilander, *m.*
Inserat, *m.* ingelascht artikel, *o.* inlassching, *v.*
Insgeheim, *bijw.* zie **Geheim**.
Insgemein, *bijw.* in het gemeen, gemeenlijk, doorgaans. *...**gesammt**, *bijw.* te zamen, te gader.
Insiegel, *o.* zegel, signet, cachet, *o.*
Insignien, *v. mv.* eereteekenen, kenteekenen, versierselen, insigniën, *o. mv.*
Insinuiren, *b. w.* dagvaarden, in regten beteekenen, kenbaar maken; *sich* —, zich indringen, zich invleijen.
Inskünftige, *bijw.* zie **Künftig**.
Insofern, *o. w.* zie **Sofern**.
Insolvent, *v.* (119) onvermogend te betalen, insolvent. *...**venz**, *v.* onvermogen (tot betalen), *o.*
Insonderheit, *bijw.* vooral, inzonderheid, met name; zie **Besonders**.
Inständig, *b. n.* en *bijw.* aanhoudend, ernstig, dringend; —*e Bitte*, dringend verzoek, - aanzoek; *auf das* —*ste bitten*, ten dringendste verzoeken, uitnoodi-

gen. *...STANZ, v. (119) aanleg, m. instantie, v.; *die untere* —, de eerste aanleg; *die höhere* —, hoogere instantie, het hof, hooger ressort; *in letzter* —, in het hoogte ressort. *...STEHEND, b. n. aanstaande. *...STER, o. darm, omloop, m.

INSTINCT, o. zie NATURTRIEB.

INSTITUT, o zie ANSTALT, STIFTUNG.

INSTRUIREN, b. w. onderrigten.

INSTRUMENT, o. werk-, speeltuig, o.; zie WERKZEUG. *—ALIST, m. instrumentbespeler, m. *—ALMUSIK, v. instrumentale muziek, v. *—ENMACHER, m. instrumentmaker, m.

INSULANER, m. —INN, v. eilander, eilandbewoner, m. -bewoonster, v.

INSURGENT, m. opstandeling; krijgsman (in Hongarije), m.

INTEGRALRECHNUNG, v. (198) integraalrekening, v.

INTELLIGENZ, v. verstand, o. schranderheid, scherpzinnigheid, v. verstandelijk vermogen, o.

INTENDANT, m. *—INN, v. hofmeester, m. -es, v.; zie AUFSEHER. *...TERDICT, o. verbod, o.; zie VERBOT. *...TERESSANT, b. n. belangwekkend; zie ANZIEHEND, WICHTIG. *...TERESSE, v. belang, voordeel, o.; zie VORTHEIL, NUTZEN. —N, mv. interesten, inkomsten, m. v. mv.; zie ZINSE. *...TERESSENT, —INN, m. v. belanghebbende, m. v.; zie THEILNEHMER. *...TERESSIREN, b. w. belang wekken, (ook *fig.*) boeijen. *...TERESSIRT, b. n. zie EIGENNÜTZIG.

INTERJECTION, v. (151) tusschenwerpsel, o. *...MEZZO, o. tusschenspel, o. *...NUNTIUS, m. internuntius, buitengewone pauselijke afgezant, m. *...PUNCTION, v. (151) punktuatie, v. *...VALL, o. zie ZWISCHENRAUM, ZWISCHENZEIT.

INTOLERANZ, v. onverdraagzaamheid, v. *...TONIREN, b. w. aanslaan (den toon), den toon geven, aanheffen.

INVALIDE, m. oud-gediende (soldaat), invaliede, m. *—NHAUS, o. invaliedenhuis, o.

INVENTARIUM, o. INVENTUR, v. inventaris, m. boedelbeschrijving, -lijst, v. *ein — machen, inventiren*, een' boedel opschrijven; een' inventaris maken.

INWÄRTIG, b. n. inwendig. *...WÄRTS, *bijw.* zie EINWÄRTS. *...WENDIG, b.n. en *bijw.* inwendig, van binnen. *—, o. *das —e*, het inwendige. *...WOHNER, m. zie EINWOHNER.

INZICHT, INZUCHT, v. beschuldiging, aantijging, v. *...ZWISCHEN, *bijw.* intusschen, middelerwijl; echter, evenwel.

IPECACUANHA, v. (76) zie RUHRWURZEL.

IPER, v. iep, iepenboom, m.

IRDEN, b. n. aarden, van aarde; *—es Geschirr*, aardewerk. *...ISCH, b. n. aardsch, tijdelijk.

IRGEND, *bijw.* misschien, bij toeval, te naasten bij. *—EIN, EINE, *vnw.* eenig, eenige. *—EINER, —EINE, EINES, *—JEMAND, *vnw.* de -, het een of ander, iemand. *—ETWAS, *vnw.* iets, eenig... *—WO, *—WOHIN, *—WOHER, *bijw.* ergens, op eenige -, te eeniger plaats, ergens heen; van eenig oord.

IRONIE, v. zie SPÖTTEREI. *...ISCH, b. n. en *bijw.* spottend; op eene spottende wijze.

IRRE, b. n. en *bijw.* verdwaald, dwalende; *fig.* verkeerd, dwalende, verkeerdelijk; *im Kopfe — sein*, krankzinnig zijn; — *sein*, dwalen, zich niet meer weten te wenden of keeren; — *führen*, — *leiten*, verkeerd -, op een dwaalspoor voeren, -leiden, (ook *fig.*); *einen — machen*, iemand van het spoor brengen; *er lässt sich nicht — machen*, hij laat zich niet van zijn stuk brengen; — *reden*, suffen, mijmeren, raaskallen; — *werden*, in de war raken, komen.

IRRE, v. (w. g.) verkeerd pad, dwaalpad, -spoor, o.; *in der — gehen*, dwalen, het spoor bijster worden. —GEHEN, o. dwaling, v.

IRREGULÄR, b. n. en *bijw.* onregelmatig; onregelmatiglijk.

IRRELIGIÖS, b. n. ongodsdienstig. *—ITÄT, v. ongodsdienstigheid, v.

IRREN, o. w. dwalen, dolen; verdwalen; *fig.* dwalen, zich vergissen, een' misstap doen, een' misslag begaan; *sich* —, zich vergissen, dwalen. *—, b. w. verstoren, misleiden, in de war brengen, verontrusten; *er lässt sich nicht (durch nichts)* —, hij laat zich niet in de war brengen; *es irret ihm eine Fliege an der Wand*, de vliegen aan den wand hinderen hem. *—D, b. n. en *bijw.* dwalend, dolend, verkeerd; *fig.* op eene verkeerde wijze; *ein —er Ritter*, een dolend ridder. *—HAUS, o. gekken-, krankzinnigenhuis, o. *...REDEN, o. raaskallerij, droomerij, v.

IRRGANG, m. dwaalweg, m. dwaalspoor, o. omweg, m. *...GARTEN, m. doolhof, m. *...GEBÄUDE, o. labirint, o. *...GEIST, m. dwaalgeest, m. warhoofd, o. *...GEWINDE, o. doolhof, m. doolpaden, o. mv. *...GLAUBE, m. *...GLÄUBIGKEIT, v. onregtzinigheid, vrijgeesterij, v. *...GLÄUBIG, b. n. onregtzinnig.

IRRIG, *b. n.* valsch, verkeerd.
IRRHÄUSLER, *m.* zinnelooze, *m.* *...**KOPF**, *m.* dolleman, (ook *fig.*), *m.* *...**LÄUFER**, *m.* —**INN**, *v.* landlooper, *m.* -loopster, *v.* vagebond, *m.* *...**LEHRE**, *v.* dwaalleer, valsche leer, onregtzinnige leer, *v.* *...**LEHRER**, *m.* onregtzinnig leeraar, *m.* *...**LICHT**, *o.* *...**WISCH**, *m.* dwaallicht, *o.* vreevuren, *o. mv.* *...**SAL**, *o.* dwaling, doling, *v.* *...**SINN**, *m.* verstokt dwaalbegrip, *o.* hersenschimmige denkbeelden, *o. mv.* *...**STERN**, *m.* dwaalster, *v.*
IRRTHUM, *m.* dwaling, vergissing, *v.* misslag, misgreep, *m.*; *einen — begehen*, eene dwaling begaan; *den — benehmen*, uit de dwaling helpen; *ich war im —e*, ik dwaalde.
IRRUNG, *v.* vergissing, *v.* verschil, *o.* het dwalen.
IRRWAHN, *m.* dwaalbegrip, vooroordeel, *o.* *...**WEG**, doolweg, *m.* -pad, *o.*; *auf —e gerathen*, op dwaalpaden geraken, (ook *fig.*)
IRTE, *v.* herbergiers-rekening, *v.*
ISABELLFARBE, *v.* izabelkleur, *v.* (geel, roodkleurig enz. van paarden).
ISEGRIMM, *m.* wolf; *fig.* izegrim, oude knorpot, *m.*
ISOPP, *m.* hijzop, (plant), *m.*
ITZ, **ITZT**, *bijw.* zie **JETZT**.

J.

J, (jod), *o.* **J**, (de letter), *v.*
JA, *bijw.* ja, wel, zeker; *(so gar)* zelfs; *ja wohl*, ja wel, zeer zeker; *o ja!* zeker! *ja, ganz gern*, zekerlijk, volgaarne; *ich sage ja*, ik zeg ja; *ja zu etwas sagen*, iets bevestigen; *fig.* aannemen; *ja sogar*, ja zelfs, (oudt.) nemaar; *thun —*, *sagen Sie es ja nicht*, doe-, zeg het toch niet; *kommen Sie ja wieder*, kom vooral, kom toch weêrom; *Sie wissen ja, dass...* gij weet immers dat enz. *—, *o.* (het) ja, jawoord, *o.*
JABRUDER, *m.* zie **JAHERR**.
JACH, *b. n.* en *bijw.* spoedig, overhaast. *—**ERN**, *o. w.* vrolijk leven.
JACHT, *v.* *—**SCHIFF**, *o.* jagt, *o.*, (vaartuig).
JACHZORN, *m.* zie **JÄHZORN**.
JACKE, *v.* buis, lijfje, *o.*
JÄCKCHEN, *o.* jak, *o.*
JACKHALS, *m.* jakhals, (wild dier), *m.*
JACOBINER, *m.* jakobijn, *m.* —**GESELLSCHAFT**, *v.* vereeniging-, klub der jakobijnen, *v.* *...**ISCH**, *b. n.* jakobijnsch. *...**ISMUS**, *m.* het stelsel der jakobijnen, *o.*
JACOBIT, *m.* jakobiet, (aanhanger van Jakob II), *m.*
JACOBSAPFEL, *m.* (soort van) aardappel, *m.* *...**BLUME**, *v.* *...**KRAUT**, *o.* (76) St. Jakobskruid, *o.* *...**STAB**, *m.* (157) poolshoogtemeter, *m.* *...**STRASSE**, *v.* (157) melkweg, *m.*
JAGD, *v.* jagt, *v.* het jagen; *fig.* vervolging, *v.*; *die hohe —*, de groote jagt (op herten, wilde zwijnen enz.); *die niedere —*, de kleine jagt, (op vossen, hazen enz.); *—machen auf...* jagt maken op, (ook *fig.*) najagen, bejagen; (§) *was habt Ihr da für eine —?* welk geraas maakt gij toch?
JAGDAMT, *o.* jagermeestersambt, jagt-departement, *o.* *...**BAR**, *b. n.* jaagbaar, te jagen, op te jagen. —**KEIT**, *v.* jaagbaarheid, *v.* zie ook **JAGDGERECHTIGKEIT**. *...**BEDIENTE**, *m.* jagtbediende, officier-, edelknaap voor de jagt, *m.* *...**BEZIRK**, *m.* jagt, *v.* jagtgebied, *o.* *...**FLINTE**, *o.* jagtgeweer, *o.* *...**FREUND**, *m.* vriend-, minnaar der jagt, *m.* *...**FROHNE**, *v.* jagt-heerendienst, *v.* *...**FLUR**, *v.* zie **JAGDREVIER**. *...**GEHÄGE**, *o.* jaagland, jagtland, *o.* *...**GERECHT**, *b. n.* bedreven in het jagen. *...**GERECHTIGKEIT**, *v.* jagtregt, *o.* *...**GESCHREI**, *o.* jagtgeschreeuw, *o.* *...**HAUS**, *o.* jagthuis, *o.* *...**HIEF**, *o.* sein-, geluid met den jagthoorn, *o.* *...**HORN**, *m.* jagthoorn, *m.* *...**HUND**, *m.* jagthond, *m.* *...**JUNKER**, *m.* jagt-edelknaap, *m.* *...**KLEID**, *o.* jagtkleed, *o.* -kleeding, *v.* *...**KNABE**, *m.* jagtbediende, -knaap, *m.* *...**LEUTE**, *m. mv.* jagers, jagersbedienden, *m. mv.* *...**LIEBHABER**, *m.* zie **JAGDFREUND**. *...**LUST**, *v.* jagtpartij, uitspanning der jagt, *v.*; lust tot jagen, *m.* *...**MANDAT**, *o.* edikt op het jagen, *o.* *...**NETZ**, *o.* zie **JÄGERGARN**. *...**ORDNUNG**, *v.* verordening-, reglement op het jagtwezen, *v. o.* *...**PAGE**, *m.* zie **JAGDJUNKER**. *...**PFEIFE**, *v.* jagersfluit, *v.* *...**PFERD**, *o.* jagtpaard, *o.* *...**RECHT**, *o.* jagtregt, *o.* regt van-, wet op het jagen, *o. v.* *...**REITER**, *m.* jagtruiter, pikeur, *m.*

*...REVIER, *o.* zie JAGDGEHÄGE. *...SACHE, *v.* regtsgeding over de jagt, *o.* *...SCHIFF, *o.* zie JACHT. *...SCHLITTE, *v.* jagers-slede, *v.* *...SCHLOSS, *m.* jagthuis, -slot, *o.* *...SCHMIED, *m.* hoefsmid voor de jagers, *m.* *...SCHREIBER, *m.* schrijver-, klerk bij het jagtwezen, *m.* *...SPIESS, *m.* jagtspies, *v.* -spriet, *m.* *...STÜCK, *o.* (136) jagtstuk, *o.* jagt, *v.*; (171) jagtstuk, (opera); (203) jaagstuk, *o.* jager, *m.* *...TASCHE, *v.* weitasch, *v.* *...TAG, *m.* jaagdag, dag der jagt, *m.* *...THIER, *o.* jaagdier, *o.* *...TÜCKER, *m. mv.* jagtnetten, *o. mv.* *...UHR, *v.* jagt-horologie, -uurwerk, *o.* *...WAGEN, *m.* jagtwagen, *m.* rijtuig voor de jagt ingerigt, *o.* *...WESEN, *o.* jagtwezen, *o.* *...ZEUG, *o.* jagttuig, jagerstuig, *o.* *...ZINK, *m.* waldhoorn, *m.*

JAGEN, *b.* en *o. w.* jagen, na-, op-, verjagen; *fig.* hard rijden, -loopen, draven; *ein Pferd zu Tode* —, een paard doodrijden; *einem den Degen durch den Leib* —, iemand den degen door het lijf jagen. *—, *o.* jagt, *v.* het jagen.

JÄGER, *m.* jager, *m.* haringbuis, *v.* -jager, snelzeiler, *m.* *—BURSCHE, *m.* jagersjongen, *m.* *—EI, *v.* jagt, *v.* *—GARN, *v.* jagersnet, *o.* -netten, *o. mv.* *—HAUS, *o.* *—HOF, *m.* jagthuis, *o.* jagthof, *m.*; zie ook JAGDHAUS. *—HORN, *o.* jagt-, waldhoorn, *m.* *—INN, *v.* jageres, jagersvrouw, *v.* *—JUNGE, *m.* zie JÄGERBURSCHE. *—KUNST, *v.* jagerskunst, *v.* -bedrijf, *o.* *—MAHLZEIT, *v.* jagtmaaltijd, *m.* terugkomst van de jagt, *v.* *—MÄSSIG, *bijw.* volgens-, naar jagersgebruik, als jager. *—MEISTER, *m.* jagermeester, *m.* *—RECHT, *o.* jagtregt, jagersprivilegie, *o.*; boete wegens schending der jagers-taal, *v.*; gedeelte van het op de jagt gedoode wild, *o.* *—SPRACHE, *v.* taal der jagers, *v.*; jagtwoord, *o.* *—TASCHE, *v.* weitasch, *v.* *—ZEUG, *o.* jagtgerij, jagttuig, jagersgereedschap, *o.*

JÄHE, *b. n.* en *bijw.* steil, scherp; *fig.* schielijk, eensklaps, spoedig, onverwacht, onverwachts. *—, *v.* steile helling, steilte; *fig.* snelheid, *v.* spoed, *m.*

JAHERR, *m.* jabroêr, *m.*

JÄHLING, *b. n.* en *bijw.* eensklaps, plotseling, schielijk, snel. *—S, *bijw.* plotseling.

JAHN, *m.* afgemaaide ruimte (op een grasland), *v.*; wijngaard in perken afgedeeld (ter bemesting), *m.*; geveld timmerhout, (in rijen), *o.*

JAHR, *o.* jaar, *o.*; *er ist über achtzig — alt*, hij is meer dan 80 jaar oud; *vor einem —e*, een jaar geleden; *von — zu —*, van jaar tot jaar; — *aus — ein*, jaar uit jaar in; *übers* —, over een jaar; *bei —en sein*, op jaren zijn; *die besten —e*, de jaren der jeugd; *die —e stehen*, zijn' leertijd uitblijven, -doen; *die —e eines Baumes*, de kring van een' boom. *—ARBEIT, *v.* werk-, arbeid van een jaar, *o. m.* *—BEGÄNGNISS, *o.* jaarfeest, *o.* *—BESUCH, *m.* jaarlijksch bezoek, *o.* *—BUCH, *o.* jaarboek, *o.* kronijk, *v.* —SCHREIBER, *m.* kronijkschrijver, *m.* *—ESFEIER, *o.* jaarfeest, *o.* verjaring, *v.* *—FEST, *o.* jaarfeest, *o.* *—FÜNFT, *o.* tijd van vijf jaren, *m.* lustrum, *o.* —FÜNFTZIG, *o.* eene halve eeuw, *v.* 50 jaren, *o. mv.* *—GANG, *m.* jaargang, *m.* jaar, *o.*; eenjarigheid (van wijn), *v.* *—GEBUNG, *v.* (119) mondigverklaring, *v.* *—GEDÄCHTNISS, *o.* jaar-, herinneringsfeest, *o.* *—GELD, *o.* jaargeld, *o.* -wedde, *v.* pensioen, *o.* *—GEHALT, *m.* jaarlijksch gehalte, -inkomen, *o.* *—GESELL, *m.* werkman-, bediende voor of bij het jaar, *m.* *—GEWÄCHS, *o.* gewas-, *o.* groei-, *m.* voortbrengselen van het jaar, *o. mv.*; jaarlijksche plant, *v.*

JAHRHUNDERT, *o.* eeuw, *v.*

JÄHRIG, *b. n.* jarig, eenjarig, jaarlijksch; *heute ist es — dass...* heden verjaart het dat...

JÄHRLICH, *b. n.* en *bijw.* jarig, jaarlijksch; jaarlijks. *...LING, *m.* hokkeling, *m.* (eenjarig lam, -paard).

JAHRLOHN, *m.* jaarlijksche bezoldiging, *v.*; zie JAHRGEHALT. *...MARKT, *m.* jaarmarkt, kermis, *v.* *...PACHT, *m.* jaarlijksche landpacht, jaarpacht, *v.* *...RECHNUNG, *v.* jaarlijksche rekening; jaartelling, *v.* *...SCHUSS, *m.* groei van een jaar, *m.* boomkringen, *m. mv.*; eenjarige spruitjes, -knopjes, *o. mv.*

JAHRSFEIER, *v.* JAHRSFEST, *o.* jaarlijksch feest, jaarfeest, *o.* *...FRIST, *v.* termijn-, uitstel van een jaar, *m. o.* *...TAG, *m.* verjaardag, *m.* *...WECHSEL, JAHRWECHSEL, *m.* jaarwisseling, *v.* nieuw jaar, *o.* *...ZEIT, *v.* jaargetijde, *o.*

JAHRTAUSEND, *o.* tien eeuwen, *v. mv.* duizend jaar, *o. mv.* *...UHR, *v.* jaar-horologie, (dat een jaar loopt), *o.* *...WEISE, *bijw.* bij jaren, jaarlijks. *...WOCHE, *v.* profetische week, (uit zeven jaar bestaande), *v.* *...WUCHS,

m. gewas -, *o.* groei van een jaar, *m.* *...ZAHL, *v.* jaartal, jaar, *o.* *...ZEHENT, *o.* tiental jaren, *o.* *...ZEIT, *v.* verjaardag, *m.* verjaring, *v.* *...ZIRKEL, *m.* jaarkring (der boomen), *m.*

JAHRTE, *v.* gaarde, teen, *v.*

JÄHZORN, *m.* drift, oploopendheid, blinde gramschap, *v.* *—IG, *b. n.* driftig, toornig, oploopend.

JALAPPE, JALAPPWURZEL, *v.* jalappe, *v.*

JAMMER, *m.* ramp, *v.* ongeluk, *o.* ellende, klagt, *v.* gejammer, *o.* weeklagt; vallende ziekte, *v.*; *es ist ein — zu sehen*, het is bejammerenswaard te zien; *es ist — (und) Schade*, het is groot jammer. *—BLICK, *m.* medelijdende blik, droevige blik, *m.* *—GESANG, *m.* klagelijke zang, *m.* klaaglied, *o.* *—GESCHREI, *o.* jammer -, klaaggeschrei, - geschreeuw, *o.* *—GESICHT, *o.* jammerlijk aangezigt, klagend wezen, *o.* *—LEBEN, *o.* ellendig -, kommervol leven, *o.*

JÄMMERLICH, *b. n.* jammerlijk, erbarmelijk, ellendig, deerlijk, beklagelijk, treurig, -lijk; *— schreien*, jammerlijk schreeuwen, - klagen; *ein —er Mensch*, een ellendig (onuitstaanbaar) mensch.

JAMMERN, *o.* en *onp. w.* jammeren, klagen, weeklagen, schreijen; deernis -, medelijden hebben, - baren; *er jammert mich*, ik beklaag hem innig. *—, *o.* beklag, medelijden, *o.*

JAMMERTAG, *m.* droevige dag, ongeluksdag, *m.* *...THAL, *o.* tranendal, (de wereld), *o.* *...TON, *m.* klaagtoon, *m.* *...VOLL, *b. n.* jammervol, jammerlijk, ellendig, beklagenswaard.

JAN, *m.* (145) jan.

JANITSCHAR, *m.* janitsaar, *m.* *—ENMUSIK, *v.* janitsaren-muziek, *v.*

JANUAR, JÄNNER, JENNER, *m.* Januarij, Louwmaand, *v.*

JAPANSCH, *b. n.* japansch; *—e Erde*, japansche porselein-aarde, *v.*

JASPIS, *m.* jaspis, *o.* en *m.* —ACHAT, *m.* jaspis-agaat, *m.* *—FÄRBIG, *b. n.* jaspiskleurig; *— anstreichen*, jasperen, besprenkelen.

JÄTAXT, *v.* (soort van) bijl, *v.*

JÄTEN, *mv.* zie GÄTEN.

JAUCHE, *v.* zie GAUCHE.

JAUCHERT, *m.* morgen land, *o.*

JAUCHZEN, *o. w.* juichen, jubelen, jubelkreten aanheffen, hoezee roepen. *—, *o.* gejuich, gejubel, *o.* *...ER, *m.* (§) jubel-geschreeuw, gejuich, *o.* het jubelen.

JAWORT, *o.* jawoord, *o.* toestemming, trouwbelofte, *v.*

JE! *tw.* hei! hola! zie J, JE.

JE, *bijw.* ooit; *von — her*, immer, te allen tijde, van eeuwen her; *je nun*, wel, welnu, aldus; *je zwei und zwei*, twee aan twee; *je mehr*, hoemeer; *je weniger*, hoe minder; zie EHE, EHER; *je bisweilen*, van tijd tot tijd; *je nachdem*, al naar mate.

JEDENFALLS, *bijw.* in ieder-, in alle geval; zie FALL.

JEDENNOCH, *bijw.* echter, evenwel; zie DENNOCH.

JEDER, JEDE, JEDES, *vnw.* ieder, elk, een iegelijk, al wie, elkeen; *ein —*, een ieder; iedereen; *an jedem Orte*, overal, in alle oorden.

JEDERMANN, *vnw.* iedereen, een ieder, elk, een iegelijk, alleman.

JEDERMANNSBÜRGER, *m.* (§) wereldburger, die overal t' huis is, *m.* *...HERRSCHAFT, *v.* regeringloosheid, *v.* *...HURE, *v.* (§) publieke hoer, vuile deern, *v.*

JEDERMÄNNIGLICH, *vnw.* zie JEDERMANN.

JEDERZEIT, *bijw.* te allen tijde, immer, steeds.

JEDESMAL, *bijw.* telkens, telkenmale, telken reize. *—IG, *b. n.* elk, ieder, (dat telkens geschiedt, plaats vindt), beurtelings.

JEDOCH, *bijw.* echter, edoch, evenwel; nogtans, niettemin; zie DOCH.

JEDWEDER, JEGLICHER, *vnw.* zie JEDER.

JELÄNGERJELIEBER, *o.* (76) hoelanger-hoeliever, *o.* kamperfoelie, *v.*

JEMALS, *bijw.* ooit, immer, somwijlen.

JEMAND, *vnw.* iemand, eenig mensch.

JEMINE, *tw.* heere mijn tijd! o jeminé!

JENER, JENE, JENES, *vnw.* die, gene, dat, geen; de ander; *bald dieser, bald —*, nu de een dan de ander; *in — Welt*, in de andere wereld; *an — Seite*, aan gene zijde; *jener Weise sagte*, een zeker wijsgeer zeide.

JENNER, *m.* zie JANUAR.

JENSEIT, JENSEITS, *vz.* en *bijw.* aan gene -, aan de andere zijde, aan de overzijde, aan den anderen kant. *—IG, *b. n.* aan gene zijde -, aan de overzijde gelegen, - staande.

JERUSALEMSBLUME, *v.* (76) koekoeksbloem, *v.*

JESUIT, *m.* jezuït, *m.* *—ENORDEN, *m.* jezuïtenorde, *v.* *—ENPULVER, *m.* kina, (middel tegen de koorts), *o.* *—ENTHEE, *m.* mexiko-thee, *v.* *—ISCH, *b. n.* jezuïtisch; *fig.* bedriegelijk, loos.

JETZIG, *b. n.* tegenwoordig, hedendaagsch; nieuwerwetsch.

JETZT, *bijw.* nu, thans, heden, heden ten dage, tegenwoordig. *—MALIG, *b. n.* tegenwoordig, thans bestaande.

*—MALS, *bijw.* thans, nu.

JEWEILIG, *bijw.* te allen tijde, steeds.

JOCH, *o.* juk, *o.* (ook *fig.*); *ein — Ochsen*, een koppel trekossen; zie BRÜCKENJOCH. *—BEIN, *o.* (106) jokbeen, *o.* *—FISCH, *—OCHS, *m.* ploegos, *m.* *—RIEMEN, *m.* jukriem, *o.* *—TRÄGER, *m.* zie BRÜCKENJOCHTRÄGER.

JOCKEI, *m.* jokkei, palefrenier, rijdknecht, *m.*

JOHANNISAPFEL, *m.* St. Jans-appel, *m.* *...BEERE, *v.* aalbes, - bezie, *v.* *...BEERSTRAUCH, *m.* aalbessenboompje, *o.* *...BLUME, *v.* madelief, *v.* *...BROD, *o.* St. Jansbrood, (vrucht), *o.* —BAUM, *m.* St. Jans-broodboom, *m.* *...FEST, *o.* *...TAG, *m.* St. Jan, St. Jansfeest, *o.* St. Jansdag, *m.* *...FEUER, *o.* St. Jansvuur, *o.* *...FLIEGE, *...KÄFER, *...WURM, *m.* *...WÜRMCHEN, *o.* glimwormpje, *o.* *...KRAUT, *o.* (76) St. Janskruid, *o.* *...LAUCH, *m.* (76) bieslook, *o.* *...ÖL, *o.* olie uit St. Janskruid getrokken, *v.* *...WEDEL, *m.* (76) boksbaard, *m.*

JOHANNITER, —RITTER, *m.* ridder der orde van St. Jan, *m.* *—ORDEN, *v.* orde van St. Jan, *o.*

JOKEL, *m.* (§) onnoozele bloed, *m.*

JOPE, *v.* lijfje, keurslijfje, *o.*

JOSEPHSSTAB, *m.* (76) witte narcisbloem, *v.*

JOTA, *o.* jota, *v.* geringste puntje, *o.*

JUBEL, *m.* vreugde, vrolijkheid, *v.* gejuich, *o.* *—BRAUT, *v.* *—BRÄUTIGAM, *m.* vrouw -, man die de gouden bruiloft viert, *v. m.* *—FEST, *o.* jubelfeest, *o.* *—GESANG, *m.* jubelzang, *m.* - lied, feestgezang, - lied, *o.* hymne, *v.* *—GESCHREI, *v.* vreugdegejuich, *o.* *—HOCHZEIT, *v.* gouden bruiloft, *v.* *—JAHR, *o.* (35) jubeljaar, *o.* *—MÜNZE, *v.* gedenkpenning bij gelegenheid van een jubelfeest, *m.* *—PRIESTER, *m.* jubelpriester, *m.* *—RUF, *o.* gejubel, *o.* vreugdekreet, *m.* *—SONNTAG, *m.* tweede Zondag na Paschen, *m.* *—VOLL, *b. n.* buitengemeen vrolijk.

JUBILATE (SONNTAG), *m.* derde Zondag na Paschen, *m.*

JUBILÄUM, *m.* zie JUBELFEST, JUBELJAHR.

JUBILIREN, *o. w.* zegezangen aanheffen, juichen.

JUCH, JUCHHE! *vz.* (§) hoezee! heisa! sa!

JUCHART, JUCHERT, *m.* zie JAUCHERT.

JUCHTEN, *m.* JUCHTENLEDER, *o.* juchtleder, russisch leder, *o.*

JUCHZEN, *o. w.* zie JAUCHZEN.

JUCKBOHNE, *v.* jeuking, *v.*; koe-schurft, *o.*

JUCKEN, *o. w.* jeuken; *fig. die Haut juckt ihn*, de huid jeukt hem. *—, *o.* jeuking, *v.* het jeuken.

JUCKS, *m.* juk, jok, *o.* *—IG, *b. n.* en *bijw.* morsig, - lijk; zie SCHMUTZIG.

JUDAISIREN, *b. w.* als jood leven, met de joodsche hebbelijkheden of gebruiken overeenkomen.

JUDASBAUM, *m.* judas-boom, *m.* *—KUSS, *m.* judaskus, valsche kus, *m.* *—OHR, *o.* (76) judasoor, *o.* *—SCHWEISS, *m.* buitengemeene angst, *m.* angstzweet, *o.*

JUDE, *m.* jood, *m.*

JUDEN, JÜDELN, *o. w.* handelen, koopen en verkoopen aan de joden; *fig.* schagcheren. *—APFEL, adamsappel, paradijsappel, *m.* *—BEKEHRER, *m.* zendeling ter bekeering der joden, *m.* *—EID, *m.* eed van een' jood, *m.* (naar de wijze der joden). *—GASSE, *v.* jodenstraat, *v.* *—GENOSS, *m.* joodsch bekeerling, *m.* (die pas jood geworden is). *—HARZ, *m.* zie JUDENLEIM. *—KIRCHE, *v.* jodenkerk, joodsche kerk, synagoge, *v.* *—KIRSCHE, *v.* winterkers, *v.* *—LAND, *o.* joodsche land, Judea, *o.* *—LEIM, *m.* *—HARZ, *—PECH, *o.* jodenlijm, *o.* *—SCHAFT, *v.* jodendom, *o.* de joden, *m. mv.* *—SCHULE, *v.* (110) leerschool, synagoge, *v.* *—SPIESS, *m. fig.* buitengemeen hooge woeker, *m.* *—STADT, *v.* *—VIERTEL, *o.* jodenwijk, *v.* *—STEIN, *m.* joodsche steen, *m.* *—STEUER, *m.* belasting welke de joden (in enkele landen) moeten betalen, *v.* *—THUM, *o.* jodendom, *o.* *—ZINS, *m.* interest aan de joden geoorloofd, *m.* *—ZOPF, *m.* zie WEICHSELZOPF. *—WEIB, *o.* joodsche vrouw, jodin, *v.* *—WUCHER, *m.* onwettige interest, woeker, *m.*

JÜDINN, *v.* jodin, *v.* *...ISCH, *b. n.* en *bijw.* joodsch, als jood, naar de joodsche wijze.

JUGELBEERE, *v.* blaauwe bezie, *v.*

JUGEND, *v.* jeugd, jongheid, jongelingschap, *v.*; jonge lieden, *mv.* *—ALTER, *o.* jeugdige ouderdom, *m.* jeugd, *v.* *—BLÜTHE, *v.* bloei der jeugd, jeugdige bloei, *m.* *—FEHLER, *m.* jeugdige misstap, - misslag, *m.* jonkheid, *v.* *—FEUER, *o.* *—HITZE, *o.* vuur der jeugd, jeugdig vuur, *o.* drift, *v.* *—KRAFT, *v.* jeugdige kracht, *v.* *—JAHRE, *o. mv.* *—ZEIT, *v.* tijd -, *m.* jaren der jeugd, *o. mv.* jeugdige leeftijd, *m.* *—LICH, *b. n.* jong, jeugdig. *—SCHRIFTSTELLER, *m.* schrijver voor de jeugd, *m.* *—STREICH, *m.* jeugdige trek, jongensstreek, *m.* *—TRAUM, *m.* jeugdige droom, *m.* *—WELT, *m.* jong -, jeugdig volkje, *o.*

jonge lieden, *mv.* kinderwereld, *v.*
JUKS, JUX, *m.* (§) vuiligheid, *v.* drek, *m.*; *fig.* onwettige winst, *v.*; jok, *m.* scherts, spotternij., *v.*
JULEP, *m.* (4) koeldrank, *m.*
JULIUS, *m.* Julij, Hooimaand, *v.*
JUMARRE, *v.* muilpaard, -dier, *o.*
JUNG, *b. w.* jong, jeugdig, versch; *fig.* krachtig; *die —e Mannschaft*, *—en Leute*, de jongheid, de jeugd, jonge lieden; *sich — kleiden*, zich als een jeugdig mensch kleeden; *— werden*, geboren worden, ontstaan; *—es Bier*, nieuw-, jong bier; *spr. — gewohnt alt gethan*, jong gewend oud gedaan.
JUNGE, *m.* jongen, knaap, jong gezel; leerjongen, gezel, *m.* *—, *o.* knaapje, jongetje, *o.* *— werfen*, *bekommen*, jongen werpen, jongen. *—MAGD, *v.* kamermeisje, *o.* kamenier, *v.* *—N, *o.* *w.* jongen, jongen werpen. *—NARBEIT, *v.* leerlingswerk, *o.*; *fig.* arbeid eens ongeoefenden, *m.* *—NHAFT, *b. n.* en *bijw.* (*w. g.*) kinder-, knaapachtig; op eene kinderachtige wijze. *—NJAHR, *o.* leerjaar, leerlingsjaar, *o.* *—NSTREICH, *m.* jongensstreek, *m.*
JÜNGER, *b. n.* (*vergr. tr.*) jonger, jeugdiger; *fig.* jongst, nieuw, jongstleden, pas gebeurd. *—, *m.* leerling, volgeling, jongere, *m.* *—SCHAFT, *v.* staat-, stand-, hoedanigheid van leerling, *m. v.*
JUNGFER, *v.* meisje, *o.* jufvrouw, jonge jufvrouw; maagd; vrijster, *v.*; kamermeisje; (106) heiblok, *o.* straatstamper, *m.*; (103) schoenlapper, (zekere vlinder), *m.*; *die nackte —*, (76) hondsvergif, *o.*; *die — im Grauen*, (76) juffertje in het groen; (203) juffer, *v.* doodshoofd, *o.* puttingjuffer, *v.*; dwangblok (voor gevangenen), *o.*; *fig. die — küssen*, heimelijk van kant maken; *Ihre — Schwester*, mejufvrouw uwe zuster; *eine alte —*, een oud (ongehuwd) meisje, eene oude maagd. *—BOGEN, *m.* (76) dievekruid, *o.* meelbloem, *v.* *—ERDE, *v.* (133) oorspronkelijke aarde, *v.* *—HOPFEN, *m.* maagdehop, *m.*
JUNGFERLICH, *b. n.* en *bijw.* maagdelijk, jonkvrouwelijk; als eene jonkvrouw, als eene maagd; zie ook JUNGFRÄULICH.
JUNGFERNADEL, *v.* klein speldje, naaldje, *o.*
JUNGFERNBIENE, *v.* maagdebij, *v.* *...FINGER, *m.* ringvinger, *m.* *...GLAS, *o.* zie MARIENGLAS. *...HAAR, *o.* (76) vrouwenhaar, *o.* *...HÄRING, *m.* beste haring, *m.* *...HÄUTCHEN, *o.* (106) maagdevlies, *o.* *...HONIG, *m.* maagdehonig, *m.* *...KIND, *o.* onecht kind, *o.* bastaard, *m.* *...KLOSTER, *o.* nonnenklooster, *o.* *...KNECHT, *m.* vrouwendienaar, saletjonker, *m.* *...KRANKHEIT, *v.* bleekzucht, *v.* *...KRANZ, *m.* bruidskrans, maagdenkrans, *m.*; *fig.* maagdom, *o.* *...MILCH, *v.* (106) maagdemelk, *o.* *...NELKE, *v.* maagde-anjelier, *m.* *...ÖHL, (ÖL), *v.* maagdenolie, *v.* *...PERGAMENT, *o.* maagde-perkament, *o.* (van jonge lamsvelletjes). *...RAUB, *m.* maagdenroof, *m.* - schaking, *v.* *...RÄUBER, *m.* maagdenroover, *m.* *...SCHÄNDER, *m.* maagdenschender, *m.* *...SCHRIFT, *v.* (13) robijn, *o.* (kleinste soort van drukletter). *...SCHWARM, *m.* maagdezwerm (bij bijen), *m.* *...STAND, *m.* maagdelijke stand, maagdom, *m.* *...SUCHT, *v.* bleekzucht, *v.* *...TABAK, *m.* (76) nicotiana, tabaksplant, *v.* *...WACHS, *o.* maagde-was, *o.*
JUNGFERSCHAFT, *v.* zie JUNGFRAUSCHAFT.
JUNGFRAU, *v.* maagd, jonkvrouw, *v.* meisje, *o.*; (157) maagd, *v.*; *eine mannbare —*, eene huwbare maagd.
JUNGFRÄULICH, *b. n.* maagdelijk; jonkvrouwelijk; (ook *fig.*) kuisch, rein, ongerept, eerbaar, ingetogen.
JUNGFRAUSCHAFT, JUNGFERSCHAFT, *v.* maagdom, *m.* en *o.*
JUNGGESELL, *m.* jong-, vrijgezel, jongman, ongehuwde, *m.*; *er ist noch ein reiner —*, hij is nog maagdelijk. *—ENLEBEN, *o.* leven van een' vrijgezel, *o.* *—ENSCHAFT, *v.* ongehuwde staat (eens vrijgezels); maagdom, *m.*
JÜNGLING, *m.* jongeling, jongman, knaap, *m.* *—SALTER, *m.* *—SJAHRE, *o. mv.* jeugd, *v.* jeugdige jaren, *o. mv.* jeugdige ouderdom, *m.* *—SHITZE, *v.* jongelingsvuur, *v.*
JUNGMEISTER, *m.* laatst opgenomene (als meester in een gild), *m.*
JÜNGST, *bijw.* jongst, jongstleden, onlangs, laatstelijk.
JÜNGSTE, *b. n.* (*overtr. tr.*) (de, het) jongste; (de) laatste, laatst-aangekomene; jongstleden.
JUNIUS, JUNI, *m.* Junij, Zomermaand, Wiedemaand, *v.*
JUNKE, *v.* jonk, (vaartuig in China, Indië), *v.*
JUNKER, *m.* jonker, edelman, *m.* *—CHEN, *o.* jong edelmannetje; *fig.* kloek knaapje, *o.* *—HAFT, *—MÄSSIG, *—LICH, *b. n.* en *bijw.* jonkermatig; als een jonker, naar de wijze eens jonkers, - eens edelmans.
JUNTA, *v.* junta, (raads-, staatsvergadering in Spanje), *v.*
JUPE, *v.* (§) vrouwenrok, *m.* lijfje, jakje, *o.*; zie JACKE.
JUPITERSBART, *m.* zeker heestergewas, *o.*
JURAMENT, *o.* eed, *m.*

Jurist, * *m.* regtsgeleerde, jurist; student in de regten, *m.* *—**erei**, *v.* (§) zie **Rechtsgelehrsamkeit**. *—**isch**, *b. n.* en *bijw.* regtsgeleerd; tot de regtsgeleerdheid behoorende, volgens regtsgeleerde beginselen, naar regten.

Jury, *v.* jury, *v.* raad der gezworenen, *m.*

Just, *bijw.* juist, juist nu, van pas, net.

Justiren, *b.w.* effen maken; (99) gelijk maken (munten); (13) de regels aankooijen. *—, *o.* effen-, gelijkmaking; aankooijing, *v.* *...**er**, *m.* die het juiste gewigt geeft (aan munten); (13) aankooijer, *m.* *...**feile**, *v.* muntersvijltje, *o.* *...**wage**, *v.* geld-weegschaaltje, *o.*

Justiz, *v.* regt, geregt, *o.* justitie, *v.* *—**rath**, *m.* justitie-raad, raadsheer bij het geregtshof, *m.* *—**pflege**, *v.* regtsbedeeling, *v.* *—**sache**, *v.* regtszaak, *v.* *—**sachen**, *mv.* regtszaken, gedingen, *v. o. mv.* *—**wesen**, *o.* justitiewezen, *o.*

Juwel, *o.* en *m.* juweel, edelgesteente, *o. mv.* edelgesteenten, juweelen, kleinodiën, *o. mv.* *—**bürste**, *v.* juweelborsteltje, *o.* *—**futler**, *o.* juweelfoederaal, - kokertje, *o.* *—**handel**, *m.* juweelhandel, *m.* *—**käfer**, *m.* (soort van) tor, *v.* *—**kästchen**, *o.* juweelkistje, *o.* *—**kistchen**, *o.* toestel tot invatting van juweelen, *m.*

Juwelier, **Juwelenhändler**, juwelier, *m.* *—**kunst**, *v.* juwelierskunst, *v.* *—**swage**, juweliersschaaltje, *o.*

K. (*)

K, *o.* K, (de letter), *v.*

Kaa, *v.* hut, stulp, *v.*

Kaak, *m.* kaak, *v.* schandpaal, *m.*

Kabacke, *v.* kabak, (herberg in Rusland), *m.*

Kabala, *v.* kabbala, (hebr. geheimgeschrift), *v.* *...**ist**, *m.* kabbalist, (geleerde in de kabbala), *m.* —**isch**, *b. n.* kabbalistisch.

Kabbeln, *o. w.* twisten; kabbelen, aankabbelen (van de zee).

Kabel, *v.* *—**tau**, *o.* (203) kabel, *m.* kabeltouw, *o.* *—, *v.* kaveling, *v.* zie **Loos**. *—**garn**, *o.* touwgaren, *o.* *—**gat**, *o.* *—**raum**, *m.* (203) kabelgat, *o.*

Kabeljau, *m.* kabeljaauw, *m.*

Kabellänge, *v.* (203) kabelslengte, *v.* (120 vademen).

Kabeln, *o. w.* loten; zie **Loosen**. —, *b. w.* in kavelingen verdeelen; zie **Verloosen**. *...**lung**, *v.* kaveling, *v.*

Kabestan, *m.* kaapstander, aardewind, *m.*

Kabuse, *v.* kombuis, *o.*

Kachel, *v.* vloersteen (in eene kagchel), kagchelsteen, *m.* *—**form**, *v.* vorm om kagchelsteenen te bakken, *m.* *—**ofen**, *m.* kagchel, kagchel van gebakken steen, *v.*

Kacke, *v.* (§) kak, stront, *m.* *—**n**, *o. w.* kakken, schijten. *—**erlack**, *m.* kakkerlak (insekt); albino, (soort van menschenras), *m.*

Kader, *m.* (§) onderkin, *v.*

Käfer, *m.* kever, *m.* tor, *v.* schalebijter, *m.* *—**muschel**, *v.* kevermossel, *m.* *—**schnecke**, *v.* *—**schröter**, *m.* schalebijter, *m.*

Kaff, *o.* zie **Spreu**.

Kaffee, *m.* koffij, *v.* *—**baum**, *m.* koffijboom, *m.* *—**bohne**, *v.* koffijboon, *v.* *—**braun**, *b. n.* bruin als koffij, koffijkleurig. *—**brenner**, *m.* koffijbrander, *m.* *—**bret**, *o.* koffijblad, *o.* (schenkblad). *—**geschirr**, *—**zeug**, *—**geräth**, *o.* koffij-servies; (§) - gerij, *o.* - tafel, *v.* *—**haus**, *o.* koffijhuis, *v.* *—**kanne**, *v.* koffijkan, *v.* *—**kessel**, *m.* koffijketel, *m.* *—**löffel**, *m.* koffij -, theelepeltje, *o.* *—**mühle**, *v.* koffijmolen, *m.* *—**pauke**, *v.* *—**schütter**, *m.* *—**trommel**, *v.* koffij-trommel, - rooster, *m.* *—**satz**, *m.* koffijdik, *o.* *—**schälchen**, *o.* *—**tasse**, *v.* koffijkopje, - schoteltje, *o.* *—**schenk**, *m.* —**inn**, *v.* houder -, houdster van een' koffijkelder, kleine herbergier, - herbergierster, *m. v.* *—**teller**, *m.* koffijblad, *o.* - schotel, *m.* *—**tiegel**, *m.* pan tot het branden van koffij, *v.* *—**tisch**, *m.* koffij -, schenktafel, *v.* *—**topf**, *m.* koffijpot, *m.*

Käfich, **Käfig**, *m.* kooi, vogelkooi, *v.*

Kafiller, *m.* (*w. g.*) beul, viller, *m.*

Kahl, *b. n.* en *bijw.* kaal, naakt, bloot, glad; (ook *fig.*) arm, mager, schamel,

(*) Die Wörter welche sich nicht unter K finden, suche man unter C.

droog; — *werden*, kaal worden, haar-, de haren verliezen, slijten; *eine —e Entschuldigung*, eene laffe-, nietige verontschuldiging; — *abgeschoren*, kaal-, glad geschoren, - afgeschoren. *—HEIT, v. kaal-, glad-, naaktheid, v. *—KOPF, m. kaalhoofd, o. kaalkop, m.; (103) soort van ooijevaar, - reiger, m. - hagedis, v. *—KÖPFIG, b. n. kaal op het hoofd.

KAHM, KAHN, m. kaam, v. kaamsel, o. (schimmel). *—EN, o. w. beschimmelen, (inz. van vochten). *—IG, b.n. beschimmeld, met kaam bedekt.

KAHN, m. schuit, boot, sloep, kaan, kanoo, v. *—FÜHRER, m. sloeproeijer, roeijer, m. *—GELD, o. bootsgeld, o. vracht, v.

KAHRE, v. (§) zie WENDUNG.

KAI, m. kaai, v. *—GELD, o. kaaien liggeld, o. *—KEN, m. tamme-, kerkkraai, v. *—MANN, m. kaaiman, (soort van krokodil), m. *—MEISTER, m. kaai-, havenmeester, m.

KAISER, m. keizer, m. *—BURG, v. keizerlijke burgt, m. paleis, o. *—GELB, o. keizersgeel, (soort van bergstof), o. *—GELD, o. keizerlijk geld, (met den keizerlijken stempel), o. *—GROSCHEN, *—GULDEN, m. keizerlijke (oostenr.) grosche (groot), gulden (florijn), v. *—HAUS, o. (het) keizershuis, o. *—INN, v. keizerin, v. *—KRONE, v. keizerskroon, keizerlijke kroon, v.; (ook 76). *—LICH, b. n. keizerlijk, (z. n.) *die —en*, de keizerlijken; (troepen des duitschen keizers, oostenrijksche troepen), m. mv. *—LING, m. amanite (soort van paddestoel), v.; kind door de keizersnede geboren, o. *—PFLAUME, v. keizerspruim, v. *—SALAT, m. (76) dragon, o. *—SCHNITT, m. (48) keizersnede, v. *—THEE, m. keizers-thee, (beste theesoort), v. *—THUM, m. keizerschap, o. keizerlijke waardigheid, v. *—WAHL, v. keizerskeus, verkiezing der keizers (door de zeven keurvorsten), v. *—WÜRDE, v. keizerlijke waardigheid, v.

KAJÜTE, v. kajuit, v.

KALAND, m. vergadering, bijeenkomst, broederschap, v. *—ER, m. schalebijter, m.

KALB, o. kalf, jong eener hinde, o.; *fig.* grappenmaker, vrolijke gast, - snaak, m.; *das — auslassen*, grappen maken; *ein — machen*, braken, opgeven, landkaarten maken; *spr. das — in die Augen schlagen*, iemand een' gevoeligen neep (door woorden) geven; *mit eines Andern —e pflügen*, van andermans leêr riemen snijden. *—E, v. vaars, v. zie FÄRSE.

KÄLBCHEN, o. kalfje, jong kalf, o.

KALBEN, o. w. kalven.

KÄLBERBRATEN, KALBSBRATEN, m. kalfsgebraad, o. *...DRÜSE, v. zie KALBSDRÜSE. *...EI, v. (§) gekheid, nietigheid, kinderachtigheid, grap, v. grapjes, v. mv. *...GEKRÖSE, o. omloop van een kalf, m. *...HAFT, b.n. grappig, vrolijk. *...KROPF, m. kervel, v. *...MAGEN, m. kalfsmaag, v. *...STOSS, m. KALBSBEULE, v. KALBSSCHLÄGEL, m. kalfsschenkel, m. *...ZAHN, m. kalfstand, m.; (18) snijwerk met tanden, o.

KALBFELL, o. kalfsvel, o. trommel, v. *fig. dem —e folgen*, dienst nemen (als soldaat). *...FLEISCH, o. kalfsvleesch, o. *...FLEISCHKLÖSCHEN, o. mv. kalfsworstjes, - saucijsjes, o. mv. *...LEDER, o. kalfsleder, o. *in — gebunden*, in kalfsleêren band. —N, b. n. van kalfsleder, kalfsledereren, - leêren.

KALBSBRÜHE, v. kalfsnat, o. *...DRÜSE, *...MILCH, v. kalfszweesrik, v. *...GESCHLINGE, o. ingewand van een kalf, o. *...KOPF, m. kalfskop, m. *...LAB, o. kalfslab, leb, v. (maag van een kalf om melk te doen stremmen). *...LUNGE, v. kalfslong, v. *...MAGEN, m. kalfsmaag, v. maagzak, m. *...NIERENBRATEN, m. kalfsnierstuk, o. *...PERGAMENT, o. kalfsperkament, o. *...VIERTEL, o. kwartier van een kalf, o. *...WURST, v. kalfsworst, v.

KALDAUNEN, v. m. pens, v. darmen van dieren, m. mv. *—KRÄMER, m. —INN, v. verkooper-, m. verkoopster van pens, v. *—MARKT, v. pensmarkt, v.

KALENDER, m. almanak, kalender, m.; *fig. — machen*, peinzen, mijmeren, in gedachten zijn. *—MACHER, m. almanak-maker, m.

KALESCHE, v. kales, caleche, (rijtuig), v.

KALFATEREISEN, o. kalfaat-ijzer, o. *...FATERER, m. (203) kalfater, m. *...FATERN, b. w. kalfateren, kalfaten. *—, o. het kalfaten, breeuwen, o. *...FATWERK, o. werk, (bij het breeuwen), o.

KALIFE, m. kalief, m. (titel in het Oosten). *...AT, o. kalifaat, het rijk der kaliefen, o.

KALK, m. kalk, m.; *gelöschter —, ungelöschter —*, gebluschte-, ongebluschte kalk; — *brennen*, kalk branden. *—ANSTRICH, m. pleister, kalkpleistering, v. *—ARTIG, b. n. kalkachtig. *—ÄSCHER, m. (84) kalkbak (bij looijers), m. *—BEERE, v. meelbes, meelbezie, v. *—BETT, o. zie KALKGRUBE.

*—BRENNEN, *o.* het branden van kalk, *o.* *...BRENNER, *m.* kalkbrander, *m.* *—BRUCH, *m.* steen-, kalkgroef, *v.* *—BRÜHE, *v.* (84) kalkwater, *o.* *—EN, *b. w.* kalken, met kalk bestrijken-, overstrijken; (95) volgooijen. *—ERDE, *v.* kalkaarde, *v.* *—FASS, *o.* kalkvat, *o.* -ton, *v.*; (95) draagkalkbak, *m.*; (84) vat vol gebluschte kalk, *o.* *—FUGE, *v.* kalkvoeg, *v.* *—GRUBE, *v.* kalkgroef (84) looikuip, *v.* *—HAKEN, *m.* zie KALKKRÜCKE. *—HÜTTE, *v.* *—OFEN, *m.* kalkoven, *m.* kalkbranderij, *v.* *—ICHT, *b. n.* kalkachtig, naar kalk gelijkende, -zweemende. *—IG, *b. n.* kalkdeelen bevattende, -met zich voerende; met kalkdeelen ingesmeerd. *—KRÜCKE, *v.* roerstok (voor den kalk), kalkkloet, *m.* *—LAUGE, *v.* kalkloog, *v.* *—MILCH, *—TÜNCHE, *v.* witkalk, *m.* *—MALEREI, *v.* schilderkunst-, het schilderen op natten kalk, fresko-schilderen, *v. o.* *—MÜHLE, *v.* pleistermolen, *m.* *—OFEN, *m.* zie KALKHÜTTE. *—RÖSTE, *v.* steenen en hout tot het kalk branden, *v.* *—SALZ, *o.* (133) neutraalzout, *o.* *—SAND, *m.* kalkzand, *o.* *—SCHAUFEL, *v.* kalk-, roerschop, *v.* *—SINTER, *m.* dropsteen, *m.* *—SPATH, *—SPAT, *m.* kalk-, vloeispaath, *m.* *—STEIN, *m.* kalksteen, *m.* *—WASSER, *o.* zie KALKBRÜHE. *—WEINSTEIN, *m.* kalk-wijnsteen, *m.* *—WOLLE, *v.* kalkwol, gekalkte wol, *v.* *—WURF, *m.* pleistering, kalkvoeg, *v.*

KALLIGRAPH, *m.* schoonschrijver, kalligraaf, *m.* *—IE, *v.* schoonschrijfkunst, kalligrafie, *v.* *—ISCH, *b. n.* naar de regels der schoonschrijfkunst.

KALM, *v.* windstilte, *o.* *—, *b. n.* kalm, rustig, stil.

KALMANK, *m.* kalamink, (zekere stof), *v.*

KALMÄUSER, *m.* (§) droomer, peinzer; gierigaard, schraper, *m.* *—EI, *v.* (§) schraperij, schrokkigheid, *v.* *—N, *o. w.* (§) mijmeren, veinzen, norsch voor zich heen zitten; schrapen, hard afdingen.

KALMEN, *o. w.* (§) dommelig dutten.

KALMUK, *m.* kalmuk, (stof), *o.*

KALMUSS, *m.* kalmoes, *o.*

KALT, *b. n.* en *bijw.* koud, (ook *fig.*) koel; *mir ist* —, ik ben koud, ik heb het koud; — *machen*, koud maken, verkoelen, afkoelen, doen verkleumen; *fig.* dooden; — *werden*, koud worden, verkoelen, verstijven van de koude; verkleumen, zich verkoelen. *—BLÄSIG, *b. n.* (143) hard te smelten. *—BLÜTER, *m.* dubbelslachtig dier, dier met koud bloed, *o.* *—BLÜTIG, *b. n.* en *bijw.* koudbloedig; *fig.* koelbloedig, onverschillig, flaauw, koelhartig, -lijk; in koelen bloede. —KEIT, *v.* koud-, koelbloedigheid, *v.* *—BRÜCHIG, *b. n.* (94) broos, bros.

KÄLTE, *v.* koude, koelte, *v.* (ook *fig.*) *—N, *b. w.* verkoelen, koel maken; doen stollen, bevriezen. *—ND, *b. n.* verkoelend. *...LICH, *b. n.* koel, frisch.

KALTHERZIG, *b. n.* koud van hart, -van gemoed, onverschillig. *...MEISSEL, *m.* beitel om koud ijzer te snijden, *m.* *...SCHALE, *v.* koud mengsel (van brood en wijn of bier met suiker of honig), *o.* *...SCHLÄCHTER, *m.* zie ABDECKER. *...SCHMIED, *m.* koperslager, *m.* *...SILBER, *o.* (133) mengsel van wijnsteen met gekalcineerd zilver, *o.* *...SINN, *m.* —IGKEIT, *v.* onverschilligheid, koelheid, verkoeling, *v.* *...SINNIG, *b. n.* en *bijw.* koel, onverschillig, -lijk.

KAMASCHE, *v.* slopkous, *v.*

KAMEEL, *o.* kameel, *o.* kemel, (ook 203); *fig.* domkop, botterik, *m.* *—BOCK, *m.* kameel-antilope, *v.* *—GARN, kemelsgaren, *o.* -draad, *m.* *—HAAR, *o.* kemelshaar, *o.* *—HÄREN, *b. n.* van kemelshaar, kemelsharen. *—HEU, *—STROH, *o.* (soort van) rietgewas, *o.* *—KUH, *v.* kameel-wijfje, *o.* *—PARDER, *m.* kameelpardel, *m.* giraffe, *v.* *—TREIBER, *m.* kameeldrijver, *m.* *—ZIEGE, KÄMELZIEGE, *v.* persisch schaap, kameelschaap, *o.*

KAMELBLUME, *v.* kamomille, (geneeskruid), *v.*

KAMELOT, *o.* kamelot, (stof), *o.*

KAMILLE, *v.* zie KAMELBLUME.

KAMIN, *o.* schoorsteen, haard, *m.* *—AUSSATZ, *m.* schoorsteenstuk, -sieraad, *o.* *—BESEN, *m.* haard-, schoorsteenbezem, *m.* *—FEGER, *m.* schoorsteenveger, *m.* *—FEUER, *o.* haardvuur, ovenvuur (in Duitschland), *o.* *—GELD, *o.* schoorsteengeld, (belasting), *o.* *—GERÄTHE, *o.* haard-gereedschap, *o.* haardtoestel, *m.* *—GITTER, *o.* haard-, schoorsteenhekje, *o.* *—KAPPE, *v.* schoorsteenkap, *v.* *—OFEN, *m.* oven van gebakken steen, *m.* *—PLATTE, *v.* staande plaat in een' schoorsteen, *v.* *—RUSS, *m.* schoorsteenroet, *o.* *—SCHIRM, *m.* vuurscherm, *o.* *—SIMS, *m.* schoorsteenlijst, *v.* *—STÜLPE, *v.* ijzer rondom een' rooster, haardijzer, *o.* *—STÜCK, *o.* schoorsteenstuk, (schilderij), *o.* *—WINKEL, *m.* hoek van den schoorsteen, -van den haard.

KAMISOL, *o.* kamizool, *o.* borst-, hemdrok, *m.* vest, *o.*

KAMM, *m.* kam, haarkam; kam (eener viool, van een' bas), *m.*; *der — eines Hahnes, eines Pferdes*, de kuif van een' haan, *v.* de manen van een paard, *v. mv.*; — *eines Ochsen*, het nekstuk van een' os; zie KAMMSTÜCK; — *an einer Auster*, kraakbeenig deel aan eenen oester; — *einer Weintraube*, rist van een' druiventros, *v.*; — *am Schlüssel*, sleutelbaard, *m.*; — *eines Deiches, eines Hügels*, rug van een' dijk, -heuvel, *m.*; (ook) verlengde heuvelvlakte, *v.* *—AUSTER, *v.* zie KAMMMUSCHEL. *—BLATT, *o.* weverskam, *m.* *—BRATEN, *m.* gebraden ossenrib, *v.* *—BRETT, *o.* pelterijwerkers-plank, *v.* *—BRUCH, *m.* dijkbreuk (aan het bovengedeelte), *v.* *—BÜRSTE, *v.* haarborstel, *v.* *—DECKEL, *m.* paardekleed, *o.* -dekking, *v.* *—DOSE, *—SCHACHTEL, *v.* kammendoos, *v.*

KÄMMEN, *b. w.* kammen; *Wolle* —, wolkammen, kaarden. *...ER, *m.* wolkammer, -kaarder, *m.*

KAMMER, *v.* kamer, *v.* (ook *fig.*), vertrek, slaapvertrek, *o.* *—ADVOKAT, *m.* lands-advokaat, advokaat-fiskaal, *m.* *—AMT, *o.* kamergeregt, *o.* *—ARCHIV, *o.* kamer-, geregtsarchief, *o.* *—BEDIENTE, *—BOTE, *m.* kamer-, geregtsbediende, -bode, *m.* *—BECKEN, *o.* kamerpot, *m.* *—CAPELLE, *v.* huiskapel, kamerkapel, *v.* *—COPIST, *m.* kopist bij het geregtshof, -ter griffie, *v.*

KÄMMERCHEN, *o.* kamertje, vertrekje, zaaltje, *o.*

KAMMERCOLLEGIUM, *o.* financie-, reken-, geregtskamer, (het kollegie derzelve), *v.* *...COMMISSÄR, *m.* kommissaris-, gemagtigde der kamer, *v.* *...CONCERT, *o.* kamer-, huisconcert, *o.* *...DAME, *v.* hofdame; juweelbewaarster, *v.* *...DEGEN, *m.* staatsiedegen, *m.* *...DIENER, *m.* kamerdienaar, *m.*

KAMMEREI, *v.* thesaurie, financie-, reken-, schatkamer, *v.*

KAMMEREINKÜNFTE, *v. mv.* inkomsten der kamer, -der domeinen, *v. mv.*

KÄMMERER, *m.* voorzitter der (reken-, financie) kamer, financieraad, kamerheer, *m.*; *Cardinal* —, kardinaal-kamerheer, -kamerling, *m.*

KAMMERFOURIER, *m.* hof-kwartiermeester, *m.* *...FRAU, *v.* kamervrouw, -juffer, kamenier, *v.* *...FRÄULEIN, *o.* hof-, eeredame, *v.* *...GERICHT, *o.* kamergeregt, *o.* *...GRAF, *m.* kamergraaf, (algemeene opziener der mijnen in Oostenrijk), *m.* *...GUT, *o.* domeingoed, *o.* *...HEIDUCK, *m.* kamer-heiduk (bij de oude duitsche keizers) in Hongarije enz. *m.* *...HEITZER, *m.* kamerverwarmer, -stoker, *m.* *...HERR, *m.* kamerheer, *m.* —NSTELLE, *v.* kamerheersplaats, *v.* *...JÄGER, *m.* kamerjager (van een' vorst), *m.* *...JUNGFER, *v.* kamerjuffer, *v.* *...JUNKER, *m.* kamerjonker, edelknaap, jonge edelman, *m.* *...KÄTZCHEN, *v.* (§) *fig.* kameniertje; nufje, *o.*; (170) soubrette, *v.* *...LACKEI, *m.* kamerlakkei, *m.* *...LATTE, *v.* stutten van een' wijngaard, *v. mv.* *...LAUGE, *v.* kamerloog, -pis, *v.* *...LEHEN, *o.* kamerleen, *o.* *...LEUTE, *m. mv.* kamerheeren, *m. mv.* *...MÄDCHEN, *o.* kamermeisje, *o.*; (170) soubrette, vertrouwde, *v.* *...MAGD, *v.* *...MENSCH, *o.* kamervrouw, vrouwelijke bediende, *v.* *...MUSIK, *v.* kamermuziek, *v.* korps muziekanten, *o.* *...MUSICUS, *m.* kamer-muziekant, *m.* (bij een' vorst). *...PAGE, *m.* edelknaap, paadje, pagie, hofjonker, *m.* *...RATH, *m.* raadsheer, *m.* raadslid (der kamer, van het kamergeregt), *o.* *...RICHTER, *m.* lid-, voorzitter van het kamergeregt, *o. m.* *...SACHE, *v.* geding voor het kamergeregt, *o.* *...SCHLÜSSEL, *m.* kamersleutel, gouden sleutel (eens kamerheers); (203) sleutel, *m.* spij, *v.* *...SCHREIBER, *...SECRETÄR, *m.* klerk-, griffier bij het kamergeregt, -bij de financie-kamer enz., *m.* *...SPIEGEL, *m.* stop op een geweer, -kanon, *v.* *...SPIEL, *o.* zie KAMMERMUSIK. *...STÜCK, *o.* zie STEINSTÜCK. *...STYL, *m.* kamer-, kanselarijstijl, *m.*; speelwijze van kamermuziekanten, *v.* *...THÜR, *v.* kamerdeur, *v.* *...TISCH, *m.* kamertafel, *v.* *...TON, *m.* (171) lage-, kleine toon, *m.* *...TOPF, *m.* zie KAMMERBECKEN. *...TRAUER, *v.* halve rouw, *m.* *...TUCH, *o.* kamerdoek, *o.* *...WAGEN, *m.* reiskoets, *v.* bagaadje-, vrachtwagen, *m.* *...WEIB, *o.* kamervrouw, *v.* *...WISSENSCHAFT, *v.* wetenschap der financiën, (van het beheer derzelve), *v.* *...ZAHLMEISTER, *m.* rijkskassier, -betaalmeester, *m.* *...ZOFE, *v.* zie KAMMERJUNGFER.

KAMMERIER, *m.* kassier-, kashouder van een' vorst, *m.*

KAMMFETT, *o.* gesmolten paardenvet, *o.* *...FUTTERAL, *o.* kammenkoker, *m.* -foedraal, *o.* *...HAAR, *o.* manen (der paarden), *v. mv.* haar der manen, *o.* —E, *mv.* kamhaar, *o.* *...HEBEL, *m.* (195) dik garen, *o.* *...KRAPP, *m.* (soort van) meekrap, *v.*

KÄMMLINGE, *m. mv.* (199) scheerwol, grove wol, *v.*

KAMMMACHER, *m.* kammenmaker, *m.*

*...MUSCHEL, v. versteendekamschelp, v. oester, m. *...RAD, o. kam -, kroonrad, o. *...SETZER, m. wolkaarder, m. *...STRICH, m. streek met de kam, m. *...STÜCK, o. nekstuk (van een' os), o. *...STÜRZUNG, v. instorting -, breuk van het bovendeel eens dijks, v. *...WOLLE, v. gekaarde wol, v. *...ZAHN, m. tand eener kam, m. *...ZWECKEN, m. mv. kleinste spijkers, m. mv.

KAMP, m. omheining, v. kamp, o.

KÄMPE, m. kampioen; beer (wild zwijn), m.

KÄMPELN (SICH), w. w. vechten, twisten.

KAMPF, m. kamp, strijd, m. gevecht, (ook *fig.*); steekspel, o. *—BEGIERDE, *—GIER, *—LUST, v. strijdlust, m. *—BEGIERIG, *—LUSTIG, b. n. strijdlustig.

KÄMPFEN, o. w. kampen, strijden, vechten, worstelen, (ook *fig.*). *—, o. strijd, m. het strijden, vechten. *...ER, m. strijder, vechter, kampvechter, kampioen; (18) kamper, m.

KAMPFER, m. kamfer, v.

KAMPFHAHN, m. kamp-, strijdhaan; *fig.* kemphaan, m. *...PLATZ, m. kamp-, strijdplaats, v. strijdperk, worstelperk, slagveld, o. *...RECHT, o. regt-, o. magtiging om te strijden, v. oorlogsregt, o.; wet op het tweegevecht, v. *...RICHTER, m. kampregter, scheidsman in het tweegevecht, m. *...SCHWERT, o. strijdzwaard, o. *...SPIEL, o. spiegelgevecht, steekspel, o. *...WART, *...WÄRTEL, m. sekondant bij een tweegevecht, m. *...ÜBUNG, v. gymnastische -, ligchaamsoefening, oefening in den wapenhandel, v.

KÄMPFERIE, v. (76) zekere artsenijplant, v.

KANASTER, m. zie CANASTER.

KANDELBAUM, m. syringenboom, m.

KANEFASS, o. kanefas, zeildoek, o.

KANINCHEN, o. konijn, o. *—BAU, m. *—HÖHLE, v. *—LAGER, o. konijnenhol, o. *—BEHÄLTNISS, o. konijnenhok, o. *—BERG, *—GARTEN, m. *—GEHÄGE, o. konijnenberg, m. -woud, o. *—FALLE, v. konijnenval, m. *—JÄGER, m. konijnenvatter, die op konijnen -, die met het fret jaagt, m. *—WÄRTER, m. konijnenhouder, m. *—WIESEL, o. fret, o. *—WOLLE, v. konijnenwol, v. -haar, o.

KANKER, m. spin, v.

KÄNNCHEN, o. kannetje, o.

KANNE, v. kan, pint, v. pot, m.; zie ook GIESS -, KAFFEE -, WASSERKANNE.

KANNENBÜRSTE, v. kannewasscher, m. flesschenborstel, v. *...GIESSER, m. tinnegieter, m.; *ein politischer* —, (§) een staatkundige tinnegieter, (een dwaze redeneerder over staatszaken). —EI, v. dwaze redenering over staatszaken, v. *...KRAUT, o. (76) paardenstaart, m. *...MASS, v. kannen -, pintenmaat, v. *...WEISE, *bijw.* bij kannen, bij pinten.

KANONE, v. kanon, veldstuk, stuk geschut, o.; *eine — abnehmen*, een kanon demonteren, -wegnemen.

KANONENBAUM, m. slangenboom, m. -hout, o. *...BOOT, v. (203) kanonneerboot, v. *...BÜRSTE, v. kanonwisscher, m. *...DONNER, m. kanongebulder, o. kanonnade, v. *...KELLER, m. kazemat, v. *...KUGEL, v. kanonskogel, m. *...OFEN, m. rond-, potkagcheltje, o. *...PULVER, v. buskruid, o. *...SCHUSS, m. kanonschot, o.

KANONIREN, b. w. met kanonnen -, uit grof geschut schieten, bombarderen. *—, o. het bombarderen, schieten met kanon, bombardement, o. *...ER, m. kanonnier, konstabel (op een schip), m.

KANTE, v. kant, m. zijde, v. rand, m. belegsel, o. zelfkant, m.; kant, v. *—LN, o. w. ronddraaijen, kantelen, wenden. *—N, b. w. hoekig maken, beleggen, opzetten.

KANTHAKEN, m. (203) zethaak, m. dreg, v.

KANTIG, b. n. en *bijw.* hoekig, kantig, hoeksch, hoeks. *...MEISSEL, m. (168) kantbeitel, m.

KANZEL, v. kansel, predikstoel, m.; *von der — werfen*, *fig.* de huwelijksafkondiging in de kerk doen. *—BEREDSAMKEIT, v. kanselwelsprekendheid, v. *—DECKEL, m. hemel boven een' predikstoel, m.

KANZELLEI, v. kanselarij, v. *—BEDIENTE, *—BOTE, m. kanselarij -, stadhuisbode, m. *—BUCHSTAB, m. (13) kanselarij-letter, vette letter, v. *—DIENER, m. deurwaarder ter kanselarij, pedel, m. *—GEBÜHREN, v. mv. opbrengsten -, inkomsten der kanselarij, v. mv. *—GEIST, m. bureau -, kanselarijgeest, m. *—GERICHT, o. kanselarij-geregt, o. *—PAPIER, o. gewoon -, postpapier, o. *—RATH, m. kanselarijraad, m. -lid, o. *—SCHREIBEN, o. aanschrijving -, brief van de kanselarij, v. m. *—SCHREIBER, (KANZELLIST), m. kanselarij-schrijver, -klerk, griffier, m. *—SCHRIFT, v. kanselarijschrift, o. *—SIEGEL, o. kanselarij-zegel, o. *—STYL, m. kanselarij-stijl, m. *—

WACHS, *o.* zacht-, fijn lak, *o.*
KANZELLIED, *o.* lied-, psalm voor de preek, *o. m.* *...REDE, *v.* preek, leerrede, redevoering van den kansel, *v.* *...REDNER, *m.* kanselredenaar, predikant, dominé, *m.* *...TUCH, *o.* dekkleed over den kansel, *o.*
KANZLER, *m.* —INN, *v.* kanselier, *m.* kanseliersvrouw, *v.*
KAPAUN, KAPPHAHN, *m.* kapoen, kapuin, *m.* *—ENSTEIN, *m.* hanensteen, *m.* *—EN, *b. w.* lubben, kapoenen.
KAPER, *v.* kapper, (vrucht), *v.* *—, *m.* zie CAPER. *—STAUDE, *v.* *—NSTRAUCH, *m.* kapperboom, *m.*
KAPP, *m.* hamel, *m.*
KÄPPCHEN, *o.* kapje, mutsje, *o.* pet, *m.* petje, *o.* kalot, *v.*
KAPPE, *v.* kap, muts, kalot, monnikskap, *v.*; neusleder aan schoenen; deksel van eene glazen kolf, *o.*; scheede, *v.*; beursje van een' halm; buis (van een kind), *o.*; *spr. jedem Narren gefällt seine* —, ieder denkt dat zijn uil een valk is; *gleiche Brüder gleiche —n*, gelijke monniken, gelijke kappen.
KAPPEN, *b. w.* kappen (een' roofvogel); toppen (een' boom); (203) kappen (den mast, den kabel); kapoenen, (lubben) een' jongen haan.
KAPPENGRAS, *o.* onkruid, *o.* *...MACHER, *m.* mutsen-, pettenmaker, *m.* *...MANTEL, *m.* kapmantel, *m.* *...MÖNCH, *m.* kapucijner-monnik, *m.* *...MUNDSTÜCK, *o.* mondstuk (der paarden), kaproen met tanden, *o.*
KAPPFENSTER, KAPPLOCH, *o.* dakvenster, *o.* *...HAHN, *m.* zie KAPAUN. *...LAKEN, *mv.* kaplaken, (zekere provisie), *o.* *...ZAUM, *m.* neusnijper, *m.* *...ZIEGEL, *m.* dakpan, vorst, *v.*
KAPSEL, *v.* doos, *v.* koker, *m.*; (76) klok-, zaadhuisje, *o.*
KARABINENHAKEN, *m.* geweerhaak, haak van den bandelier, *m.*
KARAT, *o.* karaat, (diamant-gewigt), *o.*
KARAUSCHE, *v.* (soort van) karper, *m.* *—NKARPFE, *v.* bastaard-karper, *m.*
KARAVANE, *v.* karavaan, *v.*
KARBATSCHE, *v.* karbats, *v.* *—N, *b. w.* (§) karbatsen, geeselen, slaan.
KARBE, *v.* (76) karwei, *o.*
KÄRCHER, *m.* voerman, bierkruijer, *m.*
KARDÄTSCHE, *v.* kaarde, paardenborstel, *v.* *—N, KARDEN, *b. w.* kaarden; de paarden borstelen.
KARDE, KARDENDISTEL, *v.* kaardendistel, *v.*
KARDUSE, *v.* kardoes, patroon, *v.* *—NPAPIER, *o.* kardoespapier, *o.*

KARFUNKEL, *m.* zie CARBUNKEL.
KARG, *b. n.* en *bijw.* karig, gierig, inhalig, schraal, zuinig, vrekkig; mager, schraal, dun; gieriglijk, kariglijk; magertjes. *—EN, *o. w.* bezuinigen, uitzuinigen, sparen, vrekkig zijn. *—KEIT, *v.* karigheid, zuinigheid, vrekkigheid; schraalheid, *v.*
KÄRGLICH, *b. n.* en *bijw.* zie KARG.
KARGASSE, *v.* geraamte, karkas, *o.*
KARNIESS, *o.* (18 en 139) kornis, kroonlijst, *v.* *—HOBEL, *m.* (168) ojifschaaf, *v.*
KARNÜFFELN, *b. w.* stompen, met vuisten slaan.
KÄRPFCHEN, *o.* karpertje, *o.*
KARPFEN, *m.* karper, *m.* *—BRUT, *v.* jonge karpers, *m. mv.* karper-broedsel, *o.* *—HÄLTER, *m.* kaar voor karpers, *v.* *—KOPF, *m.* kop-, kopstuk van een' karper, *m. o.* *—TEICH, *m.* karpervijver, *m.*
KARREN, *m.* (KARRE, *v.*) kar, *v.* wagen, kruiwagen, *m.* hand-, vuilniskar, *v.*; (13) opstal, *m.*; *ein — voll*, eene kar vol, karrevracht vol; *fig.* (§) *es ist ein angelegter —*, dat is overlegd werk. *—, *b. w.* met eene kar-, met een' wagen vervoeren, karren, kruijen. *—BAUM, *m.* dissel-, boom van eene kar, *m.* *—BÜCHSE, *v.* wagenstuk, (kanonnetje), *o.* *—GABEL, *o.* karboom, -dissel, *m.* *—GAUL, *m.* karrepaard, zwaar trekpaard, *o.* *—GELEISE, *o.* wagenspoor, *o.* *—KASTEN, *m.* onderstel (eener kar van een' wagen), *o.* *—LÄUFER, *m.* (9) karvoerder, voerman, *m.* *—SCHIEBER, *m.* kruijer, *m.* *—TUCH, *o.* dekzeil, dekkleed, *o.* *—WAGEN, *m.* karwagen, *m.*
KARRETE, *v.* kar, *v.*
KÄRRNER, *m.* karreman, voerman, *m.*
KARST, *m.* houweel, *o.* spade, *v.* *—EN, *b. w.* (§) spitten (met een houweel, met eene kleine spade).
KARTÄTSCHE, *v.* kartets, *v. mv.*; schroot, *o.*; *mit —n schiessen*, met schroot schieten.
KARTÄTSCHENBÜCHSE, *v.* schrootbus, *v.* *...FASSER, *m.* *...FUTTERAL, *o.* kardoeskoker, *m.* *...FEUER, *o.* schroot-, kartetsvuur, *o.* *...KASTEN, *m.* kardoeskast, -doos, *v.* *...SCHUSS, *m.* schot met schroot, *o.*
KARTE, *v.* kaart, landkaart, *v.*; *die — mischen*, de kaart schudden, -mengen; *in der — spielen*, kaartspelen; *die — schlagen*, de kaart leggen; *die bunte —n*, de poppen, beelden; *die niedrigen —n*, de kleine kaarten. *—, *v.* kalandermolen, *m.* mangel, *v.*

KARTEN, o. w. (§) met de kaart spelen. *—, b. w. *fig.* (iets) beramen. *—BLATT, o. kaart, v. kaartenblad, o. *—DISTEL, v. zie KARDE. *—GELD, o. kaartengeld, o. inleg, m. *—HAUS, o. kaartenhuis, o. *—KÖNIG, m. koning in het kaartspel; *fig.* zetkoning, m. pop, v. *—KÜNSTE, v. mv. goochelkunstjes, o. mv. goochelarij met de kaart, v. *—MACHER, *—MALER, m. kaartenmaker, - schilder, m. *—PAPIER, o. kaart -, bordpapier, o.; papieren -, kaartendoos, v. *—SPIEL, o. kaartspel, o. het spelen met de kaart. *—SPIELER, m. kaartspeler, m.

KARTHAUNE, v. (5) kartouw, o. *—NPULVER, o. kartouwkruid, kruid voor grof geschut, o.

KARTOFFEL, v. aardappel, m. *—MEHL, o. aardappelenmeel, o.

KÄSCHEN, o. kaasje, roomkaasje, o.

KÄSE, m. kaas, v.; — *an der Artischokke*, stoel van de artisjok, m. *—BUTTER, v. vette -, versche kaas, v. *—FLADEN, m. zie KÄSEKUCHEN. *—FORM, v. kaasvorm, m. *—FRAU, *—MUTTER, v. kaasvrouw, - boerin, v. *—HANDEL, m. kaashandel, m. *—HÄNDLER, *—KRÄMER, m. —INN, v. kaaskooper, - handelaar, - venter, m. kaasverkoopster, - handelaarster, v. *—HAUS, o. *—KAMMER, v. kaashuis, o. - winkel, m. - kamer, v. *—HORDE, v. teenen mat, kaashorde, v. *—HÜTTE, v. kaashut, zwitsersche landstulp, v. *—KOHL, v. bloemkool, v. *—KORB, m. kaaskorf, m. *—KUCHEN, m. kaaskoek, m. *—LAB, o. (76) kleine meibloem, v. *—LADEN, *—KRAM, m. kaaswinkel, m. - kraam, v. *—MADE, v. kaasmade, v. - worm, m. *—MARKT, m. kaasmarkt, v. *—MILBE, v. kaasmade, v. *—MUTTER, v. kaasmaakster, v.

KÄSEN, b. w. kaas maken. *—, o. w. stremmen, dik worden, runnen.

KÄSENAPF, m. kaasvorm (om de kaas te doen uitdruipen), m. *...PAPPEL, v. (76) maluwe, v. kaasboom, m. kaasjeskruid, o. *...STECHER, m. kaasproever, m. *...STEIN, m. wanvormige diamant, m. *...WASSER, o. hui, wei, v.

KÄSICHT, KÄSIG, b. n. kaasachtig.

KASTANIE, v. kastanje, v.

KASTANIENBAUM, m. kastanjeboom, m. *...BRAUN, b. n. en o. kastanjebruin, *...RÖSTER, m. kastanje-rooster, m. *...WALD, m. kastanje-woud, bosch van kastanjeboomen, o.

KÄSTCHEN, o. kistje, koffertje, kastje, o. *—LEINWAND, v. werk, (stof), o.

KASTE, v. kaste, (stam, klas in Indië), v.

KÄSTE, v. zie KASTANIE.

KASTEIEN, b. w. kastijden. *...UNG, v. kastijding, v.

KASTEN, m. kast, kist, v. koffer, m.; kas; schatkist; kas (ter invatting van edelgesteenten), v.; — *eines Schlosses*, slotplaat, v.; — *einer Orgel*, orgelkas, v.; — *einer Kutsche*, zie KUTSCHENKASTEN; *der — Noah*, de arke Noachs. *—AMT, o. thesauriers-post, m. thesaurie, v. *—HERR, *—MEISTER, *—VORSTEHER, m. kassier, kashouder, aalmoezenier, schatmeester, m.

KASTENSCHWAND, m. vermindering van het koren door indrooging, v.

KASTNER, m. kashouder, m.

KASTROL, m. zie CASSEROLLE.

KASUAR, m. kasuaris, (vogel), m.

KATALOG, m. boekenlijst, v. katalogus, m.

KATARRH, m. zinking, hevige verkoudheid, v. *—ALFIEBER, v. katarrhale -, zinkingkoorts, v. *—ALISCH, b. n. verkouden; met zinkingen behebt, katarrhaal.

KATECHET, m. katechiseerder, katechetisch schrijver, m. *...ISMUS, m. katechismus, m. —SCHÜLER, m. katechizant, leerling in de godsdienst, m. *...ISIREN, b. w. katechiseren.

KATER, m. kater, m. *...HAKEN, m. kathaak, m.

KATHARINENPFLAUME, v. fransche pruim, v.

KATHEDRALE, KATHEDRALKIRCHE, v. hoofdkerk, kathedrale, v.

KATHETER, m. (48) katheter, blaaspeiler, m.

KATHOLIK, m. —INN, v. katholiek, m. katholieke vrouw, v. *...ISCH, b. n. en *bijw.* katholiek, katholisch; op eene katholieke wijze.

KATLÄUFER, m. katlooper, m.

KATUPTRIK, v. katoptrica, v.; zie SPIEGELLEHRE.

KATTUN, m. katoen, o. katoenen lijnwaden, o. *mv.*; *bunter* —, *gedruckter* —, gedrukt katoen, kaliko. *—DRUCKER, m. katoendrukker, m. —EI, v. katoendrukkerij, v. *—FABRIK, v. manufaktuur, katoenfabriek, v. *—PAPIER, o. sitspapier, o. *—LEINWAND, v. lijnwaden, o. *mv.*

KATZBALGEN (SICH), w. w. vechten, kibbelen, plukharen. *...EREI, v. kibbelarij, vechtpartij, v.

KÄTZCHEN, o. katje, poesje, o.

KATZE, v. (KIETZE), kat, poes; (180) kat; stormkat; (203) kat, v. katanker, bijanker, o.; *ein Wurf junger* —*n*, een broedsel katjes, o.; *der — die*

Schelle anhängen, der kat de bel aanbinden. *—, v. KATZBALL, m. zie FANGBALL.

KATZENAUGE, o. kattenoog; *fig.* gluipend-, verraderlijk oog; katoog (zekere onyxsteen), o. *...BALG, m. *...FELL, o. kattenvel, o. *...FISCH, m. zeekat, meerkat, v. *...FUSS, m. (76) kattekruid, o. *...GESCHREI, o. gemaauw, kattengeschreeuw, o. *...GESICHT, o. kattengezigt, o.; (76) netel, v. *...GOLD, o. gele glimmer, m. *...GRAU, b. n. grijs-, graauw als eene kat. *...KERBEL, m. zie ERDRAUCH. *...KRAUT, o. *...MÜNZE, o. (76) kattekruid, valeriaankruid, o. *...JAMMER, o. ongesteldheid na eene dronkenschap, -na veel zwieren, haarpijn, v. *...LEBEN, o. *fig.* taai-, lang leven, o. *...LOCH, o. kattegat, o. *...LUCHS, m. (76) (soort van) losch, v. *...MUSIK, v. *fig.* katten-, ketelmuziek, v. *...PARDEL, m. civetkat, v. *...PFÖTCHEN, o. (76) muizenoor, o. *...SCHWANZ, *...WEDEL, m. (76) kattenstaart, m. *...SILBER, o. witte glimmer, m. *...SPRUNG, m. kattensprong; *fig.* korte-, kleine weg, m. *...STEIN, m. zie SPIEGELSTEIN. *...TRAUBE, v. muurpeper, v. *...WURZEL, v. valeriaan-wortel, m.

KATZSPARREN, KATZSPOREN, v. mv. (203) kattesporen, v. mv. *...SCHIFF, o. kat, (vaartuig), v.

KAUCHEN (SICH), w. w. zie KAUERN (SICH).

KAUDER, m. werk (van vlas of hennep), o.; paardelijn, v.

KAUDERN, o. w. (§) brabbeltaal spreken.

KAUDERWÄLSCH, b. n. en *bijw.* koeterwaalsch. *—, o. brabbel-, boerentaal; (ook) dieventaal, v. bargoensch, o.; — *reden*, brabbeltaal-, onverstaanbaar spreken.

KAUE, v. (203) hut achterop, v. kamertje op den achtersteven; (9) hutje, o.

KAUEN, KÄUEN, b. w. kaauwen. *—, o. het kaauwen, kaauwing, v. *...ERN, o. w. of *sich* —, w. w. (§) op de hurken zitten, zich op de hurken zetten.

KAUF, m. aankoop, koop, m. (ook 119); verkrijging, v.; *guten* —*s*, goedkoop. *—ANSCHLAG, m. schatting, v.; zie ANSCHLAG. *—BAR, b. n. koopbaar, te koop. *—BRIEF, m. koopbrief, m. kontrakt van aankoop, -van verkoop, bewijs van eigendom, o.

KAUFEN, b. w. koopen, aankoopen, aanschaffen; (145) koopen.

KÄUFER, m. —INN, v. kooper, m. koopster, v. koopman, m. koopvrouw, v. kalant, m. en v.

KAUFFAHRER, m. koopvaardij-kapitein, -vaarder, m. -schip, o.; zeehandelaar, m.

KAUFFAHRTEIFLOTTE, v. koopvaardijvloot, v. *...SCHIFF, o. koopvaardijschip, o.

KAUFFRAU, v. zie HANDELSFRAU. *...GELD, o. koopprijs, m. kooppenningen, m. mv.; zie ook HANDGELD. *...HANDEL, m. koophandel, m. vertier, o.; zie HANDEL. *...HAUS, v. koop-, verkoophuis, o. winkel, m. magazijn; venduhuis; tolhuis, o.

KAUF-UND-HANDELSHERR, m. grossier, groot-handelaar, m.

KAUFLADEN, m. zie KAUFMANNSLADEN. *...LEINWAND, v. gewoon linnen, o. *...LEUTE, m. mv. kooplieden, koopers, m. mv.

KÄUFLICH, b. n. en *bijw.* gekocht, bij aankoop; — *an sich bringen*, bij aankoop verkrijgen; — *überlassen*, door verkoop zich ontdoen van.

KAUFLUSTIG, b. n. kooplustig.

KAUFMANN, m. koopman, handelaar; kooper, kalant, m.

KAUFMÄNNISCH, b. n. en *bijw.* koopmans, van een'-, als een koopman; handeldrijvende, nijver.

KAUFMANNSBALLEN, m. baal koopgoederen, v. *...BÖRSE, v. koop-, koopmans-, handelsbeurs, v. *...BRIEF, m. zie HANDLUNGSBRIEF.

KAUFMANNSCHAFT, v. koopmanschap, v. koophandel, m.; de kooplieden, m. mv.

KAUFMANNSDIENER, m. kantoor-, handelsbediende, m. *...FRAU, v. koopmansvrouw, v. *...GEWÖLBE, o. *...LADEN, m. winkel, m. magazijn, o. bazar, m. *...GUT, o. *...WAARE, v. koopgoederen, -waren, o. v. mv. *...HAND, v. (46) koopershand, v. *...JUNGE, m. leerjongen, handelsleerling; kantoorlooper, m. *...THALER, m. handelsdaalder, m.

KAUFPLATZ, m. koopstad, handelsplaats; markt, v. *...RECHT, b. n. naar koopmansstijl. *...SCHILLUNG, m. schelling als pandgeld, godspenning, m.; zie ANGELD. *...SUMME, v. koopsom, v. *...STADT, v. koopstad, v. *...WÜRDIG, b. n. koopwaard.

KÄUGEBISS, o. zie TRÄNKGEBISS.

KAULBARSCH, m. kleine baars, m. *...HAUPT, o. *...KOPF, m. post, (visch), v. *...PLATTE, v. jonge kikvorsch, m.

KAUM, *bijw.* naauwelijks, te naauwernood, naauw.

KÄUMITTEL, o. kaauwartsenij, v.

KAUTABAK, m. pruimtabak, m.

KAUTE, v. bundel vlas; kuil, m.

KAUZ, m. KÄUZCHEN, KÄUZLEIN, o. nacht-, steen-, kerkuil, m.; (§) *ein reicher* —, een rijke vrek; *ein wunderlicher* —, een wonderlijke kwast, *ein durchtrie-*

bener —, een doortrapte vos. *—EN (SICH), w. w. zie DUCKEN (SICH), SCHMIEGEN (SICH).

KAVIAR, m. kaviaar, steurlever, v.

KEBSEHE, v. onwettige zamenwoning, v. *...MANN, m. (§) pol, m. *...WEIB, o. *...FRAU, v. bijzit, hoer, v. *...SOHN, m. *...TOCHTER, v. onechte -, natuurlijke zoon, m. -dochter, v.; (§) hoerekind, o.

KECK, b. n. en *bijw.* stout, stoutmoedig, onbevreesd, koen; onbeschaamd, vermetel; moedig; moediglijk. *—HEIT, v. stoutheid, stoutmoedigheid, vermetelheid, onbeschaamdheid, v. *...LICH, *bijw.* stoutelijk, vrijmoediglijk, met stoutheid.

KEGEL, m. onwettig kind, o.; *er hat weder Kind noch* —, hij heeft kind noch kraai. *—, kegel, m.; (16) pal, o.; (54) spil, v.; (5) verzigttop, m.; (13) grootte eener drukletter, v. — *schieben*, — *spielen*, met kegels spelen, kegelen; *ein Spiel* —, een kegelspel, een stel kegels. *—ACHSE, v. (198) as van een' kegel, v. *—BAHN, v. *—PLATZ, m. kegelbaan, v. *—FÖRMIG, b. n. kegelvormig; (103) spiraal, kegelvormig. *—LINIE, v. (198) kegellijn, parabool, v. *—N, o. w. kegelen. *—SCHIEBER, *—SPIELER, m. kegeler, kegelspeler, m. *—SCHNECKE, v. rol, v. cilinder, m.; (18) geslingerde kronkel, slangomtrek, m.; (103) spiraalvormige schelp; *versteinerte* —, versteende kegelvormige schelp, v. *—SCHNITT, m. (198) kegelsnede, v. *—SCHUB, m. *—SPIEL, v. kegelspel, o. -baan, v.

KEGLER, m. zie KEGELSPIELER.

KEHLADER, v. (106) keelader, v. *...AMBOSS, m. (73) klein aanbeeld, (om randen te kloppen), o. *...BALKEN, m. (18) bindbalk, hoofdbalk, m. *...BOHRER, o. (139) fijne drilboor, v. *...BRÄUNE, v. (34) keelontsteking, v. -gezwel, o. *...BUCHSTAB, m. (151) keelletter, v. *...DECKEL, m. (106) strotlapje, -lelletje, o. *...DRÜSE, v. keelklier, v.

KEHLE, v. keel, v. strot, gorgel, m.; (ook 180); *fig.* stem, v.; *sie hat eine helle* —, zij heeft eene heldere stem; *fig.* (§) *etwas in die unrechte* — *bekommen*, iets in de (zoogenaamde) verkeerde keel krijgen.

KEHLEN, v. (18) uithollen; *einen Fisch* —, een' visch den kop afsnijden.

KEHLHAMMER, *...HOBEL, m. (139) kraalschaaf, v. *...LEISTE, v. *...STOSS, m. (18) uitgesneden lijstwerk, o. *...RIEMEN, m. keelriem, -band, m. *...RINNE, v. (18) looden dakgoot, v. *...SPARREN, m. (18) dakspar, v. *...STÜCK, o. nekstuk, o. *...SUCHT, v. keelziekte, -ontsteking, v. zie KEHLBRÄUNE. *...TON, m. keeltoon; (141) sleutelhamer, m. *...ZEUG, o. (139) lijstschaaf, v. *...ZIEGEL, m. (18) holle dakpan, vorst, v.

KEHR, v. keer, m. wending, draaijing, omkeering, v. *—AB, *—AUS, rondedans, m. *—BESEN, m. bezem, stoffer, m. *—BÜRSTE, o. borstel, v. schuijer, m. *—EN, b. en o. w. vegen, borstelen, schuijeren, stoffen; afstoffen; *(wenden, drehen, richten)*, keeren, wenden, draaijen, slingeren; *fig. etwas zum besten* —, iets ten beste doen keeren; (§) *sich an etwas* —, zich aan iets storen, om iets geven; *spr. ein jeder kehre vor seiner Thür*, ieder zorge voor zich. *—ER, m. veger, stoffer, m. *—FRAU, v. *—WEIB, o. veegster, stofster, v. *—ICHT, o. aanveegsel, o. vuilnis, v. stof, o. —HAUFEN, m. vuilnishoop, m. —WINKEL, m. vuilnishoek, m. *—MANN, m. zie KEHRER. *—SEITE, v. keerzijde (eener munt), muntzijde, v. *—WIEDER, o. keerweêr, blind straatje, o. *...WISCH, m. stoffer, veger, m. *...ZEHENT, m. (82) korentiende, -regt, o. —*en heben*, korentienden heffen. —EINNEHMER, m. heffer van korentienden, m. —SCHEUER, v. korentiendenschuur, v.

KEIBGEIER, m. (soort van) havik, kiekendief, m.

KEICHEN, o. w. hijgen, zwaar ademen, -ademhalen. *—, o. korte adem, m. moeijelijke ademhaling, v. *—D, b. n. hijgend. *...ER, m. —INN, v. hijger, hijgster, m. v. die zwaar of kort ademhaalt. *...HUSTEN, m. kinkhoest, m.

KEIFEN, o. w. *(onr.)* (§) kijven, grommelen, twisten, razen, tieren; *fig.* keffen. *—, o. getwist, gekijf, het kijven, tieren en razen. *...ER, m. kijver, twister, knorpot, m.

KEIL, m. wig, v.; — *zum Holzspalten*, keil, houten wigge om het hout te doen splijten, v.; — *zum Stiefelholze*, middelhout van een laarzenbeen, o.; (168) houten pin; (131) stopstuk, opvullingsstuk, o. prop, v.; (13) sluithout, o.; *spr. ein — treibt den andern*, de eene wig drijft de andere; *auf einen groben Klotz gehört ein grober* —, die kwaad doet, kwaad ontmoet. *—BEIN[1], o. (106) hoekvormig been (van het hoofd), wiggebeen, o. *—EN, b. w. inkloppen, indrijven (eene wig). *—ER, m. (59) wild zwijn, o. inklopper, m. *—FÖRMIG, b. n. en *bijw.* wigvormig, als eene wig; (106) wig-, keilvormig. *—HACKE, *—HAUE, v. houweel, (ook 9)

*—RAHMEN, m. geschutpoort, v. *—ROLLE, v. (langwerpige) rol tabak, v. *—RÖTHE, v. fijne silezische meekrap, v. *—SCHRIFT, v. (13) wig-letters, wigvormige letters, v. mv. *—SPITZ, m. (160) kielspit, o. rigtlijn, v. *—SPITZEN, b. w. naar de rigtlijn afbakenen. —, v. het rigten, afbakenen. *—STEIN, m. (18) sluitsteen, m. *—STÜCK, o. kulas-stuk, (kanon), o.

KEIM, m. kiem, spruit, v. zaad, o.; (173) eerste kiem; *fig.* kiem, v. zaad, o. oorsprong, m. *—CHEN, o. kiempje, zaadje (ook *fig.*). *—EN, o. w. kiemen, ontkiemen, ontspruiten, opschieten, (ook *fig.*). —, o. het ontkiemen, ontkieming, v. *—MONAT, m. Grasmaand, April, v.

KEIN, KEINER, KEINE, KEINES, vnw. geen, geene, niet een, niet eene, niemand. *—ERLEI, b. n. geen, geenerlei; *auf — Art*, op geenerlei wijze, geenszins. *—ERSEITS, bijw. (§) van niemand, van-, door geen van beide, geenerzijds. *—ESWEGES, bijw. geenszins. *—MAL, bijw. nooit, nimmer, geenszins, in het geheel niet.

KEISCHE, v. hut, stulp, v.

KELCH, m. kelk, drinkbeker, m. -schaal, v.; miskelk, m. *—DECKEL, *—TELLER, m. deksel op den miskelk, o. *—FÖRMIG, b. n. en bijw. kelkvormig, als een kelk. *—FUTTER, *—FUTTERAL, o. kelk-, bekerfoedraal, o. *—GLAS, o. kelkvormig glas, o. wijnkelk, roemer, m. *—MOOS, o. mos met kelkvormige knopjes, o. *—NARBE, v. (76 en 173) kelknaad, m. *—TUCH, *—TÜCHLEIN, o. kelkdoekje (in de roomsche kerken), o.

KELHAMMER, m. (soort van) groot vaartuig, o.

KELLE, v. troffel, m. truweel, o.; schuimlepel, -spaan, m.; (173) tuinspade, v.; — *am Wagen*, spatie-, ruimte tusschen den koetsier en de koets, v.

KELLER, m. kelder, m.; — *zu Esswaaren*, provisiekelder. *—, zie KELLNER. *—EI, v. spijs-, provisiekelder, m. -kamer, schenkkamer, v. *—ESEL, m. *—LAUS, v. *—WURM, m. (103) pissebed, v. duizendbeen, (insekt), m. *—FENSTER, o. kelderraam, -raampje, o. *—GESCHOSS, o. verdieping onder den grond, v. woonkelder, m. *—GEWÖLBE, o. keldergewelf, o. *—HALS, m. ingang tot een' kelder, naauwe toegang; (76) kelderhals, m. peperboompje, o. *—KNECHT, m. kelderknecht, m. *—KRAUT, o. (76) zie KELLERHALS. *—LADEN, m. kelderblindetje, -luikje, o. *—LOCH, o. luchtgat (in een' kelder), o. *—MAGD, v. keldermeid, v. *—MEISTER, m. keldermeester, bottelier, schenker, m. *—RECHT, o. kelderregt, regt-, o. vrijheid van een' kelder, v. *—SCHABE, v. zie KELLERESEL. *—SCHLÜSSEL, m. keldersleutel, m. *—SCHREIBER, m. kelderschrijver, klerk voor den kelder, m. *—SPINNE, v. kelderspin, v. *—THÜR, v. kelderdeur, v. *—WECHSEL, m. *fig.* kelderwissel; (ook) schoorsteenwissel, (wegens eene schuld), m. *—WIRTH, m. kastelein-, tapper in een' bier- of jeneverkelder enz. m. *—WURZ, v. (76) waterlelie, v. *—ZINS, m. kelderhuur, v.

KELLNER, m. —INN, v. keldermeester, bottelier, m. -ster, v.; bediende in een logement, m. v.

KELTER, v. wijnpers, v.; pershuis, o. *—BAUM, m. boom van de wijnpers, v. *—ER, *—TRETER, m. wijnperser, m. *—FASS, o. perskuip, v. *—HAUS, o. pershuis, o. -hut, v. *—HERR, m. eigenaar eener wijnpers, m. *—KASTEN, m. kist voor de perskuip, v. *—LOHN, m. persloon, -geld, o. *—MEISTER, m. opziener bij de wijnpers, m. *—N, b. w. (wijn) persen. *—, o. wijnpers, -persing, v. *—RECHT, o. regt op (tot) het wijnpersen, o. *—SCHRAUBE, v. (wijn-) persschroef, v. *—SCHREIBER, m. schrijver bij de wijnpers, m. *—WEIN, m. pas geperste wijn, m. *—ZINS, m. zie KELTERLOHN.

KENNBAR, KENNTBAR, KENNTLICH, b. n. kenbaar, kennelijk; duidelijk.

KENNEN, b. w. (onr.) kennen: *ich kenne ihn nur dem Namen nach*, ik ken hem slechts bij naam; *er kennt sich nicht vor Hochmuth*, hij weet zich van hoogmoed niet te wenden; *man kennt ihn nicht mehr*, hij is niet meer te herkennen, hij is onkenbaar.

KENNER, m. —INN, v. kenner, m. kenster, v. *—AUGE, o. kennersoog, o.

KENNTNISS, v. kennis, kunde, bekwaamheid, wetenschap, bekendheid, v.

KENNUNG, v. (128) zwarte vlek aan de paarden, (die hunnen ouderdom doet kennen), v.

KENNZEICHEN, o. kenteeken, teeken, merkteeken; *fig.* blijk, o. *...ZUG, m. kenmerkende trek, m.

KERBE, v. kerf, keep, v. *—L, v. (76) kervel, v. *—N, b. n. kerven, kepen, inkepen; (199) randen. *...HOLZ, o. *...STOCK, m. kerfstok, m. *...THIER, o. gekorven diertje, insekt, o. —KUNDE, v. insektenleer, -kunde, v. *...ZETTEL, m. turksche pas (twee halve deelen van een geschrift ter herkenning in tweeën gescheurd), m.

Kerker, *m.* kerker, *m.* -hol, *o.* gevangenis, *v.* gevangenhok, *o.* *—meister, *m.* —inn, *v.* kerkermeester, cipier, gevangenbewaarder, *m.* -bewaarster, *v.* *—n, *b. w.* kerkeren, gevangen zetten, opsluiten; *fig.* (§) folteren, kwellen.

Kerl, *m.* (§) kerel, vent; knaap, knecht; schavuit, *m.* *—chen, *o.* kereltje, ventje, *o.* *—haft, *b. n.* en *bijw.* kerelachtig, als een kerel, als een man.

Kermes, *m.* zie Cochenille. *—baum, *m.* *—beere, *v.* zie Scharlachbaum, Scharlachbeere.

Kern, *m.* kern, pit, *v.* steen, kraaksteen, (van vruchten), *m.*; hart (van een' boom); levend vleesch (aan een' paardenhoef); kenteeken (in den mond der paarden), *o.*; *fig.* kern, pit, bloem, *v.* wezen, *o.* geest, *m.* merg, *o.* *—artig, *b. n.* kernachtig. *—beisser, *m.* dikbek, (vogel), *m.* *—frucht, *o.* vrucht-, ooft met pitten, *v. o.* *—gehäuse, *o.* klokhuis, *o.* *—gut, *b. n. fig.* uitmuntend, voortreffelijk, van het eerste water, puik. *—haft, *b. n.* en *bijw.* pitachtig, dat eene pit heeft; *fig.* kernachtig, dat pit heeft, waar pit in zit; degelijk; krachtig, nadrukkelijk. *—holz, *o.* hart van een' boom, *o.*; beste houtsoort, *v.* *—ig, *b. n.* pittig; zie Kernhaft. *—mann, *m.* innig braaf mensch, *m.* *—mehl, *o.* bloem van meel, *v.* fijn meel, *o.* *—obst, *v.* zie Kernfrucht. *—sack, *m.* pittenzakje, *o.* *—schule, *v.* zie Baumschule. *—schuss, *m.* (5) lijnregt schot, *o.* *—spruch, *m.* kernspreuk, gulden spreuk, *v.* *—stecken, *o.* heelkundige bewerking op de paarden in den mond, *v.* *—weib, *o.* brave vrouw, *v.*

Kerze, *v.* kaars, smeer-, waskaars, fakkel, *v.*

Kerzengerade, *b. n.* regt als eene kaars; *fig.* stijf, regt-op. *...giesser, *...macher, *m.* kaarsenmaker, *m.* *...händler, *...krämer, *m.* kaarsenverkooper, *m.* *...kraut, *o.* (76) zie Königskerze. *...stiel, *m.* soort van profijter als eene waskaars, *m.* *...träger, *m.* waskaars-, fakkeldrager, *m.*

Kessel, *m.* ketel; brouw-, waterketel, *m.*; kom-, bak (van eenen vijver, van eene fontein), *v. m.*; draaikolk; holte; (5) batterij voor mortieren, *v.*; *ein — voll*, een ketel vol. *—asche, *v.* potasch, *v.* *—bier, *o.* gewoon tafelbier, *o.* *—bombe, *v.* (5) ketelbom, *v.* *—braun, *b. n.* koperkleurig, gekoperd. *—büsser, *—er, *—macher, *—schläger, *—flicker, Kessler, *m.* ketellapper, koperslager, *m.* *—flickervolk, *o.* (§) gemeen-, laag volk, geboefte, *o.* *—flickersack, *m.* ketellappers-werkzak, -knapzak, *m.* *—gewölbe, *o.* zie Kugelewölbe. *—haken, *m.* haak, *m.* hangijzer, *o.* hengel, ketelhaak, *m.* *—pauke, *v.* zie Pauke. *—schmied, *m.* zie Kesselschläger.

Kesslerarbeit, —waare, *v.* koperslagerswerk, *o.*

Keste, *v.* (175) hoornachtig uitwas aan de beenen der paarden, *o.*; wilde kastanjeboom, *m.*

Kettchen, *o.* kettingje, *o.*

Kette, *v.* ketting, *m.* keten, *v.* band; *fig.* band, *m.*; aaneenschakeling, volgorde, *v.* zamenhang, *m.*; keten (van bergen); (195) schering, *v.*; *an die — legen*, aan banden leggen; *von der — losmachen*, van ketenen losmaken, bevrijden, verlossen. *—l, *v.* zie Kettchen. *—ln, *b. w.* met een kettingje vastmaken, -vasthechten. *—n, *b. w.* ketenen, boeijen, schakelen; vastleggen; *fig.* vastsnoeren, aaneenschakelen.

Kettenfäden, *m. mv.* (195) scheerdraden, *m. mv.* *...feier, *v.* St. Pieter op den 1sten Augustus, (feestdag), *m.* *...förmig, *b. n.* en *bijw.* ketting-, schakelvormig, als eene keten, als een ketting. *...gelenk, *...glied, *o.* *...ring, *m.* schakel, *v.* schalm, *m.* *...hund, *m.* kettinghond, bandrekel, *m.* *...kugel, *v.* kettingkogel, *m.* *...naht, *v.* (101) kettingnaad, -steek, *m.* *...rechnung, *v.* kettingrekening, *v.* *...regel, *v.* (126) kettingregel, *m.* *...reim, *m.* (25) eindrijm, *o.* *...ruthe, *v.* (195) kettingroede, *v.* -stok, *m.* *...schluss, *m.* ketting-, klimmende sluitrede, *v.* *...schmied, *m.* kettingsmid, *m.* *...stich, *m.* (101) kettingsteek, *m.* *...strafe, *v.* kettingstraf, veroordeeling tot de boeijen, *v.* *...triller, *m.* aanhoudende trilling, *v.* *...werk, *o.* (113) kettingwerk o. *...zug, *m.* (18) doorvlochten werk, lof-, strikwerk (in vensters), *o.*

Kettler, **Kettenmacher**, *m.* kettingmaker, *m.*

Kettseide, *v.* gedraaide-, gevlochten zijde, *v.*

Ketzer, *m.* ketter, *m.* *—ei, *v.* ketterij, *v.* *—gericht, *o.* geloofs-regtbank, inkwisitie, *v.* *—inn, *v.* kettersche vrouw, *v.* *—isch, *b. n.* kettersch. *—macher, *m.* kettersch prediker, scheurmaker, *m.* *—meister, *m.* groot-inkwisiteur, *m.* *—richter,

m. geloofs-regter, inkwisiteur, *m.* *—RIECHER, *m.* *fig.* dienaar -, speurhond der inkwisitie, *m.*
KEUCHEN, *b. w.* zie KEICHEN.
KEUBEL, *m.* zeef, *v.*
KEULE, *v.* knods, kolf, *v.* stamper, *m.*; dij, *v.*; bout, lamsbout, *m.* *—NLAHM, *b. n.* verlamd aan de dijen. *—R, *m.* zie KEILER.
KEUSCH, *b. n.* en *bijw.* kuisch, eerbaar, rein; eerbaarlijk, met kuischheid. *—BAUM, *m.* *—LAMMA, *o.* kuischboom, agnus-castus, *m.* *—HEIT, *v.* kuischheid, reinheid, onthouding, *v.*
KEUTEL, *m.* zakje in een vischnet, *o.*
KIBITZ, *m.* kievit, *m.* *—BLUME, *v.* (76) kievitsei-bloem, keizerskroon, *v.*
KICKER, KICKERERBSE, *v.* sisser, *m.* graauwe erwt, *v.* *—N, *o. w.* (§) met eene scherpe stem lagchen, schaterend -, trillend lagchen, meesmuilen.
KICKS, *m.* misslag, misstoot, *m.*; *fig.* fout, *v.* bok, *m.*
KIEFE, KIEFER, *v.* zie KIEMEN.
KIEFER, *m.* kakebeen, *o.* zie KINNBACKEN; *die —n der Fische*, de kieuwen van den visch. *—, wilde pijnboom, *m.* *—N, *b. n* van pijnboomen-hout. *—NHOLZ, *o.* pijnboom-hout, *o.*
KIEKE, *v.* stoof, *v.*
KIEL, *m.* pijp, schacht; penneschacht, *v.*; vederbezempje, *o.*; *fig.* pen, (schrijftrant, stijl); (203) kiel, *v.*; (76) steel (eener plant), *m.* *—EN, *b. w.* met pennen besteken; (203) kielen, (van eene nieuwe kiel voorzien). —, *o. w.* *dieser Vogel kielt*, deze vogel krijgt veêren. *—FRÖSCHCHEN, *o.* jonge kikvorsch, *m.* *—FUGE, *v.* (203) sponning van de kiel en steven, *v.* *—GELD, *o.* kielgeld, (opbrengst), *o.* *—HOLEN, *b. w.* (203) kielen (de kiel maken); kielhalen (straf). *—, *o.* *—HOLWEG, *v.* het kielen, kieling, *v.*; het kielhalen. *—KROPF, *m.* zie KROPF. *—RECHT, *o.* (203) zie KIELGELD. *—SCHWEIN, *o.* *—SCHWINNE, *v.* (203) zaadhout, *o.* kolsem, *m.* *—TAU, *o.* (203) kiel-touw, *o.* -lijn, *v.* *—WASSER, *o.* (203) zog, *o.* opborreling van het roer, *v.* *—WERK, *o.* bollige biezen, *v. mv.* bollig riet, *o.*
KIEME, *v.* KIEMEN, *mv.* kieuwen, kaken, *v. mv.* vischooren, *o. mv.*
KIEN, *m.* KIENHOLZ, *o.* hars, *v.* pijnboomhout, pijnhout, *o.* *—APFEL, *m.* pijnappel, *m.* *—BAUM, *m.* pijnboom, *m.* *—BOHRER, *m.* kalander, (insekt), *m.* *—FACKEL, *v.* fakkel van pijnhout, *v.* *—FÖHRE, *v.* pijnstam, -boom, *m.* *—HARZ, *o.* pijnhars, *v.* *—IG, *b. n.* harsachtig. *—ÖL, *—ÖHL, *v.* pijnolie, *v.* *—RUSS, *m.* zwartsel, *o.* *—STOCK, *m.* pijnstam, *m.*
KIEPE, *v.* draagkorf, *m.* zie KOBER, TRAGKORB.
KIES, KIESSAND, *m.* keizand, kiezelzand, gruis, *o.*; (23) vuursteen, bergsteen, *m.* *—ARTIG, *—ICHT, *b. n.* kiezelzandachtig; naar kiezelzand gelijkende. *—BODEN, *m.* kiezel-, zandgrond, *m.*
KIESEL, KIESELSTEIN, *m.* kei-, kiezelsteen, vuursteen, *m.*
KIESEN, *b. w.* (§) zie ERWÄHLEN.
KIESELERDE, KIESERDE, *v.* kiezelaarde, *v.* *...GLAS, *o.* kiezel-, keiglas, *o.* *...HART, *b. n.* steenhard, hard als een keisteen. *...HERZ, *o.* *fig.* steenen (onmeêdoogend) hart, *o.* *...SAND, *m.* grof zand, *o.* *...STEIN, *m.* keisteen, *m.*
KIESGRUBE, *v.* vuursteen-groef, keigroef, *v.* *...GRUND, *m.* harde-, zand-, steengrond, *m.* *...HALTIG, *b. n.* kiezelsteen bevattende. *...ICHT, *...IG, *b. n.* kiezelachtig, als kiezel-, als grof-, als steenzand. *...LAUGE, *v.* (133) cementatie-water, *o.* -loog, *v.* *...WEG, *m.* steen-, kiezelweg, *m.*
KIETZE, KIEZE, *v.* kat, *v.* (soort van) vaartuig, *o.*
KIFFE, *v.* schamele hut, *v.*
KILLHASE, *m.* konijn, *o.*
KIMM, *v.* kim, *v.*; gezigteinder, *m.* *—E, *v.* inkerving; (77) kim, *v.*; ontdraaid garen, *o.* *—EN, *b. w.* (77) kimmen, van kimmen voorzien; stoppen (met ontdraaid garen, met hennep).
KIND, *o.* kind, *o.* — *im Mutterleibe*, ongeboren vrucht, kind in moederslijf; *ein unzeitiges* —, een ontijdig (geboren) kind; *ein — der Liebe*, een natuurlijk kind, een kind buiten den echt geboren; *mit einem —e gehen*, zwanger zijn; *spr. das — bei seinem rechten Namen nennen*, er geen doekjes om winden, iets bij zijnen naam noemen; *eines —es genesen*, bevallen, verlossen. *—BETT, *o.* kraam, *v.*; *im —e liegen*, in de kraam liggen. *—BETTERINN, *v.* kraamvrouw, *v.* *—CHEN, *o.* (*mv.* KINDERCHEN), kindje, *o.* wichtje, *o.* zuigeling, *m.*
KINDELBIER, *o.* zie KINDTAUFSCHMAUS. *...TAG, (KINDERTAG), *m.* Allerkinderendag, (heilige dag), *m.*
KINDERALTER, *m.* kindschheid, *v.* kindsche jaren, *o. mv.* *...AMME, *v.* min, voedster, *v.* *...BLATTERN, *v. mv.* kinderpokken, *v. mv.* -ziekte, *v.* *...BREI, *v.* pap, *v.* *...BRUT, *v.* (§) hoop-, zwerm kleine kinderen, *m.* *...EI, *...POSSEN, *v. mv.* kinderachtigheid, *v.* kinderachtige kuren,

v. mv. -streken, m. mv. *...DIEB, m. kinderdief, m. *...FEIND, m. kindervijand, m. *...FLECKEN, mv. mazelen, v. mv. *...FRAU, *...MAGD, *...WÄRTERINN, v. kindermeid, v. -meisje, o. *...FREUND, m. kindervriend, m. *...GESCHREI, o. kindergeschreeuw, -gehuil, o. *...HAFT, b. n. en bijw. kinderachtig, als een kind. *...HAUBE, *...MÜTZE, v. kindermutsje, o. *...HEMD, o. *...SCHUH, m. kinderhemdje, -schoentje, o. *...HUSTEN, m. kinkhoest, m. *...KLAPPER, v. rammelaar, (kinderspel), m. *...KORB, m. kindermand, luijermand, v. *...LEHRE, v. katechismus, m. katechisatie, v. onderwijs -, onderrigt aan kinderen, o. —R, m. onderwijzer (van kinderen), m. *...LEICHT, b. n. en bijw. (§) zeer ligt, zeer gemakkelijk. *...LOS, b. n. kinderloos. *...MÄDCHEN, o. kindermeisje, o. *...MAGD, v. kindermeid, v. *...MÄHRCHEN, o. kindersprookje, -verhaal, o. *...MARKT, v. jaarmarkt voor kersmis, kindermarkt, v. *...MORD, v. kindermoord, m. *...MÖRDER, m. kindermoorder, m. —INN, v. kindermoordster, -moordenares, v. *...MUHME, *...WÄRTERINN, v. voedster, min, v. *...MUTTER, v. (§) vroedvrouw, moeder, v.; zie ook HEBAMME.

KINDERN, o. w. (§) verlossen, in kinderen bevallen; schertsen, kinderachtig zijn.

KINDERNARR, m. kindergek, -vriend, m. *...PECH, o. (34) maansap, o. drek van pasgeboren kinderen, m. *...PFERD, o. hobbelpaard, o. *...POCKEN, v. mv. kinderpokken, v. mv. *...PULVER, o. slaappoeder, o. *...RAUB, m. kinderroof, m. *...RÄUBER, m. kinderdief, -roover, m. *...ROCK, m. kinderpak, m. *...SCHUHE, m. mv. kinderschoenen, m. mv.; fig. die — ablegen, de kinderschoenen uittrekken. *...SCHULE, v. kinderschooltje, o. bewaarschool, school voor kleine kinderen, v. *...SPIEL, o. kinderspel, o. *...SPOTT, m. kinderspel, kindergrapje, o. onnoozele -, onschuldige spotternij, v. *...SPRACHE, v. kindertaal, v. *...STREICH, m. kinderachtige streek, m. kinderachtigheid, v. *...STUBE, v. kinderkamer, v. *...STÜHLCHEN, v. kinderstoeltje, o. *...TAG, m. Allerkinderendag, m. *...TAUFE, v. kinderdoop, m. *...TROMMEL, v. kleine kindertrommel, v. *...WAGEN, m. loopwagen (der kinderen), m. kinderwagentje, o. *...WÄRTERINN, v. min, v. *...WERK, o. kinder-speelgoed; wisjewasje, kinderwerk, o. *...ZEUG, o. kindergoed, o.; luijer-, luurmand, v. *...ZUCHT, v. kindertucht, opvoeding en onderwijs aan de kinderen, v. o.

KINDESBEINE, mv. von —n an, van kindsbeen aan. *...KIND, o. kleinkind, o. *...KINDESKIND, o. achterkleinkind, o. *...NÖTHEN, v. mv. barensweeën, o. mv. barensnood, m.; in —, in barensnood. *...PFLICHT, v. kinderpligt, m. *...STATT, v. einen an — annehmen, iemand als kind aannemen. *...THEIL, o. kinds-aandeel, wettig erfdeel van een kind, o.

KINDHEIT, v. kindschheid, v. *...ISCH, b. n. en bijw. kindsch, kinderachtig, als kind, als een kind; fig. nietig, -lijk; — werden, oud -, kindsch worden; sich — stellen, den onnoozele spelen. *...LEIN, o. kindje, wichtje, o. *...LICH, b. n. en bijw. kinderlijk, van een -, als een kind, als zoon. *...SCHAFT, v. hoedanigheid van kind, v. *...SKOPF, m. fig. onnoozele bloed, m. *...TAUFE, v. kinderdoop, m. —, v. KINDTAUFSCHMAUS, m. doopmaal, o.

KINKHORN, o. kromme fluit, v. worsthoren, m.; (134) schelpgewas (als eene trompet), o.

KINN, o. kin, v. *—BACKEN, m. kinnebak, m. kakebeen, o. (ook 106). —DRÜSE, v. kakebeensklier, v. *—BAND, o. kinband, keelband; kindoek, m. *—GRUBE, v. kuiltje in de kin, o. *—HAKEN, m. kinhaak aan een gebit, m. *—KETTE, v. kinketting, m.; die — anlegen, — abnehmen, den kinketting (aan een paard) aandoen, -afdoen, -afnemen. *—RIEMEN, m. kinriem, m.

KIPFE, v. top, m. *—L, o. (soort van) koek, m.

KIPPE, v. topzwaarte, v.; (§) rand, m.; auf der — stehen, op vallen staan, topzwaar worden; fig. wankelen, het evenwigt verliezen. *—N, o. en b. w. tuimelen, struikelen; opheffen; — und wippen, de munt vervalschen, geld snoeijen. *—R, m. geldsnoeijer, m. *—REI, v. geldsnoeijerij, geldvervalsching, v.

KIPPKARREN, m. (§) wipkar, v.

KIRCHDORF, o. dorp met eene kerk, o.

KIRCHE, v. kerk; fig. gemeente; eeredienst, v. geloof, o. leer, v.

KIRCHENAGENDE, v. zie KIRCHENORDNUNG. *...ÄLTESTE, m. ouderling, diaken, m. *...AMT, o. kerk-, kerkelijk ambt, o.; kerkeraad, m. *...BANN, m. kerkban, m. *...BAU, m.

kerkbouw, *m*. fabriek (eener kerk), *v*. *...BUCH, *o*. kerkboek, register der kerkorde, *o*. *...BUSSE, *v*. kerkboete, kerkelijke straf, *v*. *...COMPONIST, *m*. toonzetter -, komponist van kerkmuziek, *m*. *...CASSE, *v*. kas eener kerk; fabriek (van roomsche kerken), *v*. *...DIEB, *m*. kerkdief, - roover, *m*. —STAHL, *m*. kerkroof, *m*. *...DIENER, *m*. kerkdienaar, leeraar, geestelijke, bedienaar van Gods woord, *m*. *...DIENST, *v*. kerk -, eeredienst, *v*. *...FAHNE, *v*. kerkbanier, *v*. - vaandel, *o*. *...FENSTER, *o*. kerkvenster, - glas, *o*. - ruit, *v*.; *die* —, de (geschilderde) kerkglazen. *...FEST, *o*. kerkelijk feest, jubileum, *o*. *...FLUCH, *m*. banvloek, *m*. *...FREIHEIT, *v*. vrijheid der kerk, *v*. *...GÄNGER, *m*. kerkganger, - bezoeker, *m*. *...GEBET, *o*. kerkgebed, opentlijk (algemeen) gebed, *o*.; *die vorgeschriebenen* —*e*, de kerkgebeden, *o*. *mv*. liturgie, *v*. *...GEBIET, *...SPRENGEL, *v*. kerkgebied, *o*. parochie, *v*. kerspel, *o*. *...GEBRAUCH, *m*. kerkgebruik, *o*. kerkelijke plegtigheid, *v*. ritus, *m*. *...GEMEINSCHAFT, *v*. kerkgemeente, *v*. *...GERÄTH, *o*. kerksieraden, geheiligde vaten, *o*. *mv*. *...GERICHT, *o*. konsistorie, *o*. *...GESANG, *o*. kerkgezang, kerklied, *o*. *...GESCHICHTE, *v*. kerkelijke geschiedenis, *v*. *...GESETZ, *o*. kerkelijke wet, verordening op de plegtigheden, *v*. *...GEWALT, *v*. kerkelijke -, geestelijke magt, *v*. geestelijk gezag, *o*. *...GUT, *o*. kerkelijk goed, *o*. *...GÜTER, *o*. *mv*. kerkelijke -, geestelijke landgoederen, - bezittingen, *o*. *v*. *mv*. *...JAHR, *o*. kerkelijk -, geestelijk jaar, *o*. *...KALENDER, *m*. kerk-almanak, *m*. getijdeboekje, *o*. kerkelijke dagwijzer, *m*. *...KNECHT, *m*. kerkeknecht, sakristijn, *m*. *...KÜSSEN, *o*. *o*. kerkkussen, knielkussentje, *o*. *...LEHEN, *o*. kerkelijk leen, *o*.; zie ook KIRCHENSATZ. *...LEHRER, *m*. kerkleeraar, kerkvader, *m*. *...LICHT, *o*, *fig*. licht der kerk, (uitstekend kerkleeraar), *o*. *...LIED, *o*. gezang, *o*. hymne, *v*. *...MUSIK, *v*. kerkmuziek, *v*. *...OBLATE, *v*. geheiligde -, kommunie-ouwel, *v*. *...ORDNUNG, *v*. kerkordening, - gewoonte, *v*. wetten van de kerk, *v*. *mv*. *...PATRON, *m*. patroon -, beschermheilige eener kerk, *m*. *...PFLEGER, *m*. zie KIRCHENVORSTEHER. *...PROPST, *m*. proost eener kerk, *m*. *...RATH, *m*. kerkeraad, *m*. konsistorie, *v*.; lid van den kerkeraad, *o*. *...RAUB, *m*. kerkroof, *m*. *...RÄUBER, *m*. kerkdief, - roover, *m*. *...RECHNUNG, *v*. rekening -, kas der kerk, *v*. *...RECHT, *o*. kerkregt, geestelijk regt, *o*. kerkelijke wet, *v*. *...REGIMENT, *o*. kerkbestuur, *o*. *...SACHE, *v*. kerkelijke -, geestelijke zaak, *v*. iets dat de kerkwet betreft. *...SATZ, *m*. geestelijke stelling, *v*.; kerkelijk regt van beroeping, *o*. —UNG, *v*. kerkreglement, *o*. *...SCHATZ, *m*. kerkelijke schat -, *m*. kerkelijke schatkamer, *v*. *...SCHEIN, *m*. uittreksel uit het kerkregister, *o*. doopceêl, *v*. *...SCHMUCK, *m*. kerksieraad, *o*. *...SCHWALBE, *v*. (soort van) gierzwaluw, *v*. *...SITZ, *m*. plaats -, bank in de kerk, *v*. *...SPALTUNG, *v*. scheuring in de kerk, *v*. *...STAAT, *m*. kerkelijke staat, *m*. (wereldlijk gebied van den paus), erfdeel van St. Pieter, *o*. *...STAND, *m*. kerkbank, *v*. *...STEUER, *v*. kerk-belasting, *v*. *...STOCK, *m*. armenkas, armbus, *v*. *...STRAFE, *v*. kerkelijke straf, - boete, *v*. *...STREITIGKEIT, *v*. scheuring in de kerk, *v*. kerktwist, *m*. *...STUHL, *m*. kerkstoel, *m*. - bank, *v*. zitplaats in eene kerk, *v*. *...STYL, *m*. kerkelijke stijl, *m*. *...VATER, *m*. kerkvader, *m*.; *die Kirchenväter*, de kerkvaderen, de heiligen; zie ook KIRCHVATER. *...VERBESSERER, *m*. kerkhervormer, *m*. *...VERBESSERUNG, *v*. kerkhervorming, *v*. *...VERSAMMLUNG, *v*. kerkvergadering, synode, *v*. concilium, *o*. *...VISITATION, *v*. kerkbezoek, - onderzoek, *o*. *...VOGT, *m*. kerkvoogd, *m*. *...VORSTEHER, *m*. kerkmeester; koster, *m*. *...ZEIT, *v*. kerktijd, *m*. *...ZETTEL, *m*. dominésbriefje, *o*.; zie ook KIRCHENSCHEIN. *...ZUCHT, *v*. kerktucht, tucht der kerk, *v*.

KIRCHEULE, *m*. kerkuil, *v*. *...FAHRT, *v*. bedevaart, *v*. omgang, *m*.; parochie, *v*. *...GANG, *m*. kerkgang, (ook van eene kraamvrouw, van een' hersteldcn zieke); weg naar de kerk, *m*. kerkpad, *o*. *...GENOSS, *m*. ledemaat der kerk, *m*. *...GESCHWÖRNER, *m*. beëedigde kerkbestuurder, *m*. *...HERR, *m*. kerkmeester, *m*. *...HOF, *o*. kerkhof, *o*. *...LICH, *b*. *n*. geestelijk, kerkelijk. *...MAUS, *v*. kerkmuis, *v*.; *so arm wie eine* —, zoo kaal als eene kerkmuis. *...MESSE, *...WEIHE, *v*. *...WEIHFEST, *o*. kerkwijding, *v*.; herdenkings-feest van de kerkwijding, *o*.

KIRCHNER, *m*. kerkeknecht, koster, *m*.

KIRCHRECHNUNG, *v*. zie KIRCHENRECHNUNG. *...SCHWALBE, *v*. gierzwaluw, *v*. *...SPIEL, *o*. kerspel, *o*.; *fig*. de parochie-gemeente, *v*. *...SPRENGEL, *m*. bisdom, *o*.

*...THÜR, v. kerkdeur, - poort, v. *...THURM, m. kerktoren, m. - klok, v. *...SPITZE, v. punt, spits van den kerktoren, v. *...VATER, m. kerkvoogd, kerkmeester; koster, m.; zie KIRCHENVATER. *...WEG, m. weg naar de kerk, m. *...WEIHE, v. kerkwijding, v.; zie KIRCHMESSE.

KIREH, m. met bont gevoerde mantel, m.

KIRMSE, v. dorpsfeest, o. kermis, v.; zie KIRCHMESSE.

KIRRE, b. n. tam; fig. gedwee, buigzaam, lijdelijk. *—N, b. w. temmen, tam maken; lokken. *—, o. w. kirren.

KIRREULE, v. uil, nachtuil, v. *...UNG, v. temming, het tam maken.

KIRSCHBAUM, m. kersenboom, m. *...BEISSER, *...FINK, m. (103) dikbek, (vogel), m. *...BRANNTWEIN, m. ratafia, (likeur), o.; zie KIRSCHWASSER.

KIRSCHE, v. kers, v.

KIRSCHGARTEN, *...WALD, m. kersen-boomgaard, m. *...GUMMI, o. kersenboomgom, - hars, v. *...KÄFER, m. (soort van) kalander, schalebijter, m. *...KERN, m. kersenpit, v. *...KUCHEN, m. kersenkoek, m. - taart, v. *...LORBEER, —BAUM, m. laurierboom, m. *...MUSS, o. kersengelei, v. *...ROTH, b. n. kersenrood, rood als eene kers. *...SAFT, o. kersensap, o. *...STIEL, m. kersensteel, m. *...SUPPE, v. kersensoep, v. *...VOGEL, m. kerseneter, (vogel), m. *...WEIN, m. kersenwijn, m. *...ZEIT, v. kersentijd, m.

KIRSEI, m. en o. karsaai, (stof), o.

KISSEN, o. kussen, o. *—ZIECHE, v. kussentijk, o.

KISTCHEN, o. kistje, o.

KISTE, v. kist, v. koffer, m. kast, v. *—NMACHER, m. kisten -, koffermaker, m. *...ROSINEN, v. mv. kistjes-rozijnen, v. m. *...LEIN, o. zie KISTCHEN.

KITT, m. (203) kits, (vaartuig), v.

KITT, m. tras, cement; (133) bereid leem, o.; (8) lijm, stopverf, v. *—EL, m. linnen kiel, onderrok, m. jak, o. *—EN, b. w. met tras metselen, in tras leggen; (8) met stopverf bestrijken, lijmen, stoppen; (133) met bereid leem bestrijken.

KITZE, v. zie KIETZE; geitenbokje, o. zie ZIEGENBÖCKCHEN.

KITZEL, m. kitteling, v. gekittel, o.; (34) prikkeling; fig. jeuking, v. lust, m.; *fig. der — steckt ihm*, de huid jeukt (jookt) hem. *—HUSTEN, m. jeukende hoest, m. *—IG, (KITZLIG), b. w. kittelachtig; fig. netelig; kitteloorig. *—N, b. w. kittelen; (34) prikkelen; fig. streelen, kittelen; *einen mit der Ehre —*, iemand door eer lokken, op iemands eergevoel werken; *sich über etwas —*, zich over iets verblijden. *—, o. kitteling, v.

KITZLER, m. kittelaar; (48) prikkel, m. trekpleister, v.

KLADDE, v. klad, opstel in het ruwe; kladboek, o. schets, v. *—N, b. w. kladden; fig. knoeijen; in het kladboek schrijven.

KLAFFEN, o. w. gapen, zich ten halve openen; babbelen, snateren.

KLÄFFEN, o. w. keffen, blaffen. *—, o. het blaffen, geblaf, o. *...R, (KLAFFER), m. keffer, blaffende brak; babbelaar, m.

KLAFTER, v. vadem, vaâm, m. *—HOLZ, o. vademhout, o. *—IG, b. n. van een' vaam. *—MASS, o. vadem, m. houtmaat, wisse, v. *—RAHMEN, *—STOCK, m. houtmaat, v. schatraam, o. *—N, b. w. vamen, in vamen deelen, meten, stapelen. *—SCHNUR, v. pak -, bindtouw, o.

KLAGBAR, b. n. te beschuldigen; — *machen*, in regten aanklagen, beschuldigen.

KLAGE, v. klagt, v. beklag, o.; (123) aanklagt, regtsvordering, - vervolging, v. eisch, m.; — *führen*, eene aanklagt inleveren. *—BOLD, m. gedurige klager (over een ander), m. *—DICHTER, m. elegiën-dichter, m. *—FRAU, v. *—WEIB, o. (110) klaagster, klaagvrouw (bij de begrafenissen der ouden), v. *—GEDICHT, o. klaaggedicht, o. elegie, v. *—GESCHREI, o. klagend geluid, o. jammerkreten, m. mv. *—LIED, o. klaag -, treurlied, o. treurzang, lijkzang, m.; fig. jeremiade, v. *—N, o. w. klagen, zich beklagen, zijne klagten inleveren; eenen eisch doen; (in regten). —, b. w. *einem etwas*, iemand iets ontdekken; zijn beklag doen (wegens eenig bezwaar enz.); *sich* —, zich niet wel -, zich onpasselijk gevoelen. —, o. aanklagt, beschuldiging, v.

KLAGENSWERTH, b. w. beklagenswaard, treurig.

KLÄGER, m. eischer, beschuldiger, m. —INN, v. eischeres, beschuldigster, klaagster, v.

KLAGESACHE, v. (123) geding, regtsgeding, o. beschuldiging, v. proces, o. *...SCHRIFT, v. schriftelijke -, geregtelijke aanklagt, v. beklag, o. *...TON, m. klagende toon, klaagtoon, m.

KLAGLICH, b. n. en bijw. klagend; beklagelijk, treurig, jammerend, huilend (van dieren); erbarmelijk; op eene

klagende -, treurige wijze.
KLAGLOS, *b. n.* en *bijw.* (123) voldaan', geschikt, in der minne; — *stellen*, schadeloos stellen. *...LUSTIG, *b. n.* twist-, proceszick. *...WEISE, *bijw.* bij wijze van beschuldiging, - van aanklagt.
KLAMM, *b. n.* naauw; *fig.* klein, schaarsch; klam, stijf van koude. *—, *m.* bezetting-, beklemming in de keel, *v.* *—ER, *v.* ijzeren haak, *m.* kram, *v.* houvast, *o.*; (13) nijphoutje, *o.*; — *zur Wäsche, auf der Leine*, voorhangstokje, *o.*; teksthaakjes, *o. mv.* *—ERN, *b. w.* krammen, klampen.
KLANG, *m.* klank, *m.* geluid, *o.* toon, gelui, *o.* *—LIED, *o.* klinkdicht, *o.* *—LOS, *b. n.* zonder geluid, - toon. *—SAAL, *m.* muziekzaal, *v.*
KLAPPE, *v.* klap, klep, (in alle beteekenissen), *v.*; klepje (eener fluit); mondstuk (van een fagot), *o.* *—N, *o. w.* klappen, toevallen; *fig.* (§) *das klappt nicht*, dat gaat niet, dat schikt niet.
KLAPPVENTIL, *m.* zie VENTIL.
KLAPPER, *v.* rammelaar, ratel, *m.* klep, klap, *v.*; *die aegyptische* —, de egiptische citer, *m.* *—APFEL, *m.* zie SCHLOTTERAPFEL. *—JAGD, *v.* klapperjagt, *v.* *—MANN, *m.* klapper-, klepperman, (nachtwacht); *fig.* dood, *m.* *—MAUL, *m.* prater, snaterbek, *m.* *—MÜHLE, *v.* klapmolen, *m.* *—N, *o. w.* klapperen, klappen, klappertanden, kletsen; klutsen; *ich höre ein Hufeisen* —, ik hoor een hoefijzer slepen, - klapperen. *—, *o.* *(der Zähne)*, het tandenklapperen, - geklapper, *o.* *—NUSS, *v.* zie PIMPERNUSS. *—ROSE, KLATSCHROSE, *v.* klaproos, *v.* *—SCHLANGE, *v.* ratelslang, *v.* —NWURZEL, *v.* (76) ratelslangenkruid, *o.* *—STEIN, *m.* arendssteen, *m.* *—STORCH, *m.* (§) zie STORCH.
KLAPPHANDSCHUH, *m.* want, (grove handschoen), *v.* *...HOLZ, *o.* (77) klaphout, vathout, *o.* duigen, *v. mv.* *...MÜTZE, *v.* kapje, schedelmutsje, *o.* *...OHR, *o.* langoorig -, loboorig paard, *o.* *...TISCH, *m.* afslaande tafel, tafel met kleppen, *v.*
KLAPPS, *m.* (§) klap, slag, *m.* *—, *tw.* — ! *da hast du ein*, flap, daar heb je er een' (een slag). *—EN, *b. w.* (§) klappen, ranselen (met kleine slagen).
KLAR, *b. n.* en *bijw.* klaar, helder, duidelijk, licht, zuiver, glanzend, glansrijk, (ook *fig.*). *—E, *o.* *das — vom Eie*, het wit van een ei; *eine Sache ins — setzen*, eene zaak in het reine brengen. *—, *v.* dunne pap, *v.*
KLÄRE, *v.* (§) fijnheid, zuiverheid, *v.* *—, KLÄRSTAUB, *m.* (57) zie CAPELLENASCHE. *—N, *b. w.* klaren, zuiveren; *fig.* ophelderen; *sich* —, zich ophelderen, klaar -, rein -, helder worden.
KLARFÄDIG, *b. n.* fijndradig. *...HEIT, *v.* klaarheid, helderheid, zuiverheid, duidelijkheid, *v.* (ook *fig.*); *die — der Stimme*, de helderheid der stem.
KLÄRLICH, *b. n. fig.* klaar, duidelijk; met klaarheid.
KLATSCH, *m.* (§) klap, slag, *m.*; geraas, geklap, *o.* *—BÜCHSE, *v.* *—ROHR, *o.* klapbus, *v.* *—E, *v.* zie FLIEGENKLATSCHE; *fig.* (§) babbelaarster, snapster, praatster, klikspaan, *v.* *—EN, *o. w.* klappen; *mit den Händen, in den Händen* —, met -, in de handen klappen; applaudisseren; *mit einer Peitsche* —, eene zweep doen klappen. —, *o. w. fig.* (§) babbelen, praten, snappen; overbrengen, verklikken. —, *o.* het geklap, gezweep; handengeklap, applaudissement; *fig.* gepraat, gesnap, gesnater, *o.* *—ER, *m.* (KLÄTSCHER), *m.* —INN, *v. fig.* (§) prater, babbelaar, snapper, verklikker, *m.*; snapster, babbelaarster, verklikster, *v.* *—EREI, (KLÄTSCHEREI), *v.* babbelarij, praterij, *v.* gesnap, geklik, *o.* laster, *m.* praatjes, *o. mv.* *—GESCHICHTE, *o.* gepraat, gesnap, gebabbel, *o.* achterklap, *m.* buurpraatje, *o.* *—HAFT, *b. n.* babbelachtig, snapziek, snapachtig, praatziek. *—IGKEIT, *v.* babbelachtigheid, praatzucht, *v.* *—MAUL, *o. fig.* (§) zie KLATSCHE. *—ROSE, *v.* zie KLAPPERROSE.
KLAUBEN, *b. w.* uitpluizen, kluiven; *fig.* haarkloven, eene moeijelijke zaak uitpluizen. *...ER, *m.* uitpluizer, zifter; *fig.* muggezifter, haarklover, *m.*
KLAUE, *v.* klaauw, poot, nagel, *m.*
KLAUENFETT, *...SCHMALZ, *o.* vet uit ossenpooten getrokken, *o.* *...HIEB, *...RISS, *m.* greep -, slag met de klaauwen, *m.* *...STEUER, *v.* belasting op het vee, *v.* *...ZEHENT, *m.* tiende van -, tiende op het vee, *o.* *...IG, *b. n.* met klaauwen.
KLAUSE, *v.* kluis, cel, hermitage, *v.*; bergpas, *m.*; hut, *v.* hol, *o.* *—L, *v.* bijzondere bepaling of voorwaarde, klausule, *v.*
KLAUSNER, *m.* kluizenaar, *m.* *—LEBEN, *o.* kluizenaars-leven, *o.* *—ZUCHT, *v.* kluizenaars-tucht, *v.*
KLAVIER, *o.* klavier, piano, *o.*
KLEBEFEUER, *o.* (soort van) vuurwerk, *o.* *...GARN, *...NETZ, *o.* (185) net om leeuwerikken te vangen, *o.* *...KRAUT, *o.* (76) klis, *v.*
KLEBEN, *o.* en *b. w.* kleven, aankle-

ven, aankooijen, hechten, (ook *fig.*) vastblijven, vastzitten; kleven, (doen kleven), vasthechten. *...PFLASTER, *o.* engelsche pleister, *v.*

KLEBER, *m.* zie GUMMI, HARZ; (78) streep met eene pen om verscheidene stukken bij elkander te trekken, *v.* *—ICHT, *b. n.* kleverig, naar gom gelijkende. *—IG, *b. n.* kleverig, lijm -, slijm -, gomachtig. *...IGKEIT, *v.* kleverigheid, taai-, vastheid, *v.*

KLECK, (KLECKS §), *m.* vlek, inktvlak, *v.* *—BUCH, *o.* zie KLADDE. *—EN, *o. w.* vlekken, kladden; *fig.* met inkt bemorsen, - bekladden; *(w. g.)* voldoende -, voordeelig zijn. *—ER, *m.* bemorser, bekladder, kladschilder, *m.* —EI, *v.* kladderij, *v.* kladwerk, *o.* *—IG, *b. n.* kladdig, beklad.

KLEE, *m.* klaver, *v.* *—BLATT, *o.* klaverblad; *fig.* drietal, *o.* trits, *v.* *—ROTH, *b. n.* klaver -, purperrood. *—ZUG, *m.* (18) klaverbladvormig versiersel, *o.*

KLEI, *m.* *—ERDE, klei, kleiaarde, *v.* leem, *o.* *—ACKER, *—BODEN, *m.* kleigrond, *m.* kleiachtig land, *o.*

KLEIBEN, *b. w.* met leem metselen, bepleisteren, (met leem of klei) vasthechten, plakken. *...ER, *m.* bepleisteraar, metselaar in leem, *m.* *—LEHM, *m.* mortel van leem en gehakt stroo, *m.* *...WERK, *o.* metselwerk met leem, *o.*

KLEID, *o.* kleed, *o.* kleeding, kleedij, *v.* gewaad, kleedingstuk, *o.* japon, *m.* jurk, *v.*; *spr. Kleider machen Leute*, de kleêren maken den man. *—EN, *b. w.* kleeden, aankleeden, van kleederen voorzien; (een altaar) versieren; *sich* —, zich kleeden. —, *o. w.* staan, kleeden; *diese Farbe kleidet ihn nicht*, deze kleur staat hem niet (fraai); *dieser Hut kleidet ihn gut*, deze hoed staat hem goed; *fig. das Moralisiren kleidet ihn nicht*, het zedepreêken staat hem niet.

KLEIDERBARCHENT, *m.* dik bombazijn, *o.* *...BESEN, *m.* *...BÜRSTE, *m.* tafelborstel, kleederborstel, *v.* - schuijer, *m.* *...HANDEL, *m.* handel in oude kleêren, *m.* *...HÄNDLER, *...TRÖDLER, *m.* kleêrenkooper, handelaar in oude kleêren, *m.* *...KAMMER, *v.* kleêrenkamer, *v.* *...LAUS, *v.* luis, *v.* *...MACHER, *m.* kleermaker, *m.* *...MARKT, *m.* oude kleêrenmarkt, *v.* *...MODE, *v.* mode, kleederdragt, *v.* *...MOTTE, *v.* mot (in de kleêren), *v.* kleêrworm, *m.* *...ORDNUNG, *v.* reglement -, verordening op de kleederdragt, - op de snede enz., *o. v.* *...PRACHT, *v.* weelde -, pracht der kleêren, - van den opschik, *v.* *...SCHRANK, *m.* kleêrenkast, *v.* *...TRACHT, *v.* kleederdragt, mode, *v.* *...VORRATH, *m.* kleêrenvoorraad, *m.* garderobe, *v.*

KLEIDUNG, *v.* kleeding, kleedij, *v.* kleêren, *o. mv.*; (136) draperie, *v.* *—S-STÜCK, *o.* kleedingstuk, *o.*

KLEIE, *v.* *—N, *mv.* zemelen, grove zemelen, *v. mv.*; meel van zemelen, *o.* *—NBIER, *o.* bier uit zemelen, *o.* *—N-BROD, *o.* brood met zemelen, *o.* *—N-MEHL, *o.* zemelmeel, *o.* *...IG, *b. n.* zemelachtig, kleiachtig. *—NWASSER, *o.* zemelwater, (voor de paarden), *o.*

KLEIN, *b. n.* en *bijw.* klein, gering, weinig, bekrompen, beperkt, nietig, schraal, dun; geringelijk, armoediglijk; *ein — wenig*, een klein weinig; *—e Leute*, gering volkje, de schamele klasse. *—ÄUGIG, *—FÜSSIG, *b. n.* met kleine oogen, - voeten.

KLEINE, *(der, die, das)*, *z. n.* de -, het kleine, *o.*; *das ist ein —s*, dat is weinig, iets onbeduidends; *ins — bringen*, op eene kleine schaal brengen; *über ein —s*, binnen kort; (§) *sie hat ein —s gehabt*, zij heeft een kind gekregen. *—, *v.* zie KLEINHEIT.

KLEINENKE, *...KNECHT, *m.* onderbediende in een logement, *m.*

KLEINERN, *b. w.* verminderen; (126) verkleinen.

KLEINFÜGIG, *b. n.* zie GERINGFÜGIG. *...GEIST, *m.* gering -, klein verstand, beperkt vernuft, *o.* —EREI, *v.* geringheid, kleinheid van verstand, kleingeestigheid, *v.* —IG, *b. n.* kleingeestig. *...GLÄUBIG, *b. n.* (44) kleingeloovig. —KEIT, *v.* kleingeloovigheid, *v.* *...HÄNDLER, *m.* kleinhandelaar, koopman in het klein, *m.* *...HEIT, *v.* klein -, geringheid, kleinte, kleinheid, *v.* het kleine, kleene.

KLEINIGKEIT, *v.* kleinigheid, geringheid; beuzeling, *v.*; *allerhand artige —en*, allerlei lieve woordjes, aardigheden; *die Kleinigkeiten*, (136) de bijzonderheden, details.

KLEINKLIEBER, *m.* (77) werkman die het hout in de lengte splijt, *m.* *...LAUT, *b. n.* neêrslagtig, moedeloos; *— werden*, moed verliezen, moedeloos worden. *...LICH, *b. n.* klein, schraal, dun, gering. *...MALER, *m.* miniatuurschilder, *m.* —EI, *v.* miniatuurschilderkunst, *v.* het miniatuur-schilderen. *...MEISTER, *m.* jonkertje, *o.* poppegek, *m.* *...MESSER, *m.* (157) kleinmeter, *m.* *...MUTH, *m.* *...MÜTHIGKEIT, *v.* kleinmoedigheid, bloohartigheid, ontmoediging, *v.* *...MÜTHIG, *b. n.* kleinmoedig, bloode, bloohartig; — *machen*, ontmoedigen;

— *werden*, den moed verliezen, het hart in de schoenen laten zinken.

KLEINOD, *o.* kleinood, juweel, *o.* (ook *fig.*); afval (bij slagers), *m.*

KLEINSCHMIED, *m.* kleinsmid, spijkersmid, egsmid, *m.* —SWAARE, *v.* kleinsmidsarbeid, *m.* *...STÄDTER, *m.* bewoner van eene kleine stad, provinciaal; *fig.* eenvoudig burger, die aan nietige gebruiken hangt, *m.* *...STÄDTISCH, *b. n.* burgerlijk, alledaagsch; *das ist sehr* —, dat is zeer kleingeestig.

KLEISTER, *m.* pap, *v.* meellijm, stijfsel, *o.* *—TIEGEL, *m.* lijm-, stijfselpot, *m.* *—N, *b. w.* lijmen, plakken, stijven, stijfselen.

KLEMM, *b. n.* zie KLAMM. *—E, *v.* soort van nijptang; (37) souverijntang, *v.*; *fig.* *in der — sein*, in de klem-, in het naauw zijn. *—EISEN, *o.* neusnijper, *m.* paardengebit, *o.*; — *am Schraubstock*, schroefbek, *m.* *—EN, *b. w.* klemmen, nijpen, knellen, benaauwen; *sich* —, zich knellen (den vinger, voet enz.). *—HAKEN, *m.* houvast, *m.* *—IG, *b. n.* knellend, klemmend.

KLEMPNER, *m.* blikslager, *m.*

KLEPPER, *m.* klepper, (paard), *m.* hitje, *o.* spaansche hengst, *m.* spaansch paardje, *o.* *—INN, *v.* ontuchtig vrouwspersoon, *o.* *—SATTEL, *m.* pikeurszadel, *m.*

KLETTE, *v.* (76) klis; *fig.* smet, lastering, *v.* *—NKERBEL, *m.* zekere plant, *v.*

KLETTEREISEN, *o* dreg, enterdreg, *v.* enterhaak, *m.*

KLETTERER, KLETTERMANN, *m.* klauteraar, klimmer, *m.*

KLETTERN, *o. w.* klauteren, klimmen, kletteren, bestijgen. *...STANGE, *v.* klauterstaak, *v.* kokanjemast, *m.*

KLEY, *v.* zie KLEI.

KLICKE, *v.* stam, *m.* gezin, *o.* *—R, *m.* zie KNIPPKÄULCHEN.

KLIEBEISEN, *o.* (77) kliefijzer, *o.*

KLIEBEN, *b. w.* (*onr.*) klieven, kloven; zie SPALTEN. *...IG, *b. n.* kloofbaar, ligt te klieven, ligt te kloven.

KLIMA, *o.* luchtstreek, luchtsgesteldheid, *v.* klimaat, *o.* *—TISCH, *b. n.* tot de klimaten-, tot het klimaat behoorende.

KLIMMEN, *o. w.* (*onr.*) zie KLETTERN.

KLIMPEREI, *v.* gerinkel, gerammel, het klingelen, *o.*

KLIMPERN, *o. w.* kletteren, rammelen, klinken; *mit dem Gelde* —, met zijn geld rammelen; *auf dem Claviere* —, op het klavier zachtjes (ook slecht) spelen.

KLINGE, *v.* kling, *v.* lemmet, *o.*; *fig.* degen, *m.* zwaard, *o.*; *über die — springen lassen*, over de kling jagen.

KLINGEL, *v.* schel, bel, *v.* *—BEUTEL, *m.* kerkezakje, armenzakje, *o.* *—SCHNUR, *v.* klokketouw, *o.* *—TRÄGER, *m.* kollektant (in de kerk), diaken, *m.*

KLINGELN, *o. w.* luiden, schellen, bellen; *einem* —, iemand (een' bediende) schellen.

KLINGEN, *o. w.* (*onr.*) klinken, klank geven; tuiten (van de ooren); *fig.* *das klingt gut*, *schlecht*, dat klinkt (luidt) goed, kwalijk. *—, *o.* klank, *m.* geluid, het tuiten, *o.* *—SCHMIED, *m.* zwaardveger, *m.*

KLINGGEDICHT, *o.* klinkdicht, *o.*

KLINKE, *v.* klink (op eene deur), *v.* *...HAKEN, *m.* klinkhaak, *m.* *...SCHÖN, *b. n.* zeer zindelijk.

KLINSE, *v.* spleet, scheur, *v.*

KLIPP, (KLIPPE), *v.* klip, rots, *v.* *—ER, *m.* zie KLEMPNER. *—ERN, *o. w.* gedruisch-, gerucht maken, tieren. *—ENBOCK, *m.* klipgeit, *v.* -bok, *m.* *—FISCH, *m.* (soort van) stokvisch, labberdaan, kabeljaauw, *m.* *—ICHT, *b.n.* klip-, rotsachtig. *—IG, *b. n.* klippig, vol klippen. *—KRAM, *m.* snuisterijenkraam, ijzerkramerij, *v.* *—KRÄMER, *m.* ijzerkramer, verkooper van snuisterijen, *m.* *—SCHENKE, *v.* kleine kroeg, knip, *v.* *—SCHULE, *v.* klein kinderschooltje, *o.* *—WERK, *o.* snuisterijen, *v. mv.* kinder-speelgoed, *o.*; (99) werktuigen tot den muntslag, *o. mv.*

KLIRREN, *o. w.* kleppen, klinken, kletteren; schreeuwen; *mit den Gläsern* —, de glazen doen klinken. *—, *o.* gekletter, het klinken, *o.*

KLISTIER, *m.* zie KLYSTIER.

KLITSCH, *m.* (§) klap, *m.* oorveeg, *v.*; stuk, *o.*; brok, *m.* *—EN, *b. w.* klappen, de zweep doen klappen. *—IG, *b. n.* week, pap-, kleiachtig.

KLITTERSCHULD, *m.* zie LÄPPERSCHULD.

KLOBEN, *m.* (194) katrol, *v.* hijschtouw, *o.*; (203) kabel, *m.*; (141) kram, *v.* houvast, *o.*; (54) staander, *m.*; (203) *ein kleiner* —, kleine takel, klaplooper in het stangewant, *m.* reeftalie, *v.*; — *ohne Rolle*, doodshoofdsblok, *o.*; — *einer Wage*, schaar eener weegschaal, *v.*; — *der Vogelsteller*, (59) stang, *v.* *—ARBEIT, *v.* arbeid-, werk door de katrol te verrigten, *m. o.* *—DEICHSEL, *v.* katroldissel, *m.* *—HOLZ, *o.* blok-, wagenhout, *o.* *—MACHER, *m.* blokmaker, *m.* *—SÄGE, (KLOBSÄGE), *v.* blokzaag, *v.* *—SEIL, *o.* blok-, windastouw, stroptouw, *o.*

KLOPFDAMM, *m.* straatstamper, *m.*

KLOPFE, *v.* geklop, geklap, *o.*; koren-

schoof (niet geheel uitgedorscht); *fig.* verlegenheid, *v.*; (146) speldemakers-werktuig, *o.*; zie ook **Kluppe**.

Klöppel, *m.* klopper, houten hamer; linnenklopper, *m.*; klos, *v.*; klepel (eener klok), *m.*; blok, *o.* trommelstok, *m.* *—**kissen**, *v.* kantkussen, *o.* *—**seide**, *v.* zijden blonde, (kant), *v.* *—**spitze**, *v.* kant, *v.* *—**zwirn**, *m.* kantgaren, *o.* *—**n**, *o.* het kant maken, *o.*

Klopfen, *b.* en *o. w.* kloppen, slaan, beuken; *das Herz klopft ihm*, zijn hart klopt, -slaat hevig; *einen Hengst* —, de teelballen van een dier verdraaijen; (13) *die Form* —, den vorm opkloppen. *...**er**, *m.* klopper; deurhamer, *m.*

Klöpferinn, *v.* kantwerkster, *v.*

Klopffechter, *m.* voorvechter, twistzoeker, *m.* *—**ei**, *v.* vuistgevecht, *o.* klopparlij, *v.* *—**isch**, *b. n.* vechtend, twistzoekend.

Klopfhengst, *m.* klophengst, *m.* *...**holz**, *o.* klopper, stamper, beuker, *m.*; (13) klophout, *o.* *...**jagen**, *o.* (59) klopjagt, *v.* *...**keule**, *v.* klopper, *m.* slegge, slei, (zware houten hamer), *v.* *...**ring**, *m.* deurring, klopring, *m.*

Klöppel, *m.* zie **Klöpfel**. *—**kissen**, *o.* zie **Klöpfelkissen**. *—**lade**, *v.* kantendoos, *v.* *—**n**, *b. w.* kantwerken, weven; *einen Hund* —, eenen hond den knuppel omhangen. —; *o.* het kantwerken, weven. *—**nadel**, *v.* kantnaald, *v.*

Kloss, *m.* kluit, (aarde), *v.* bal; deegbal, *m.* *—**ig**, *b. n.* kluitachtig; kluitig; deeg -, klontachtig.

Klösschen, *o.* kluitje, balletje, *o.*

Kloster, *o.* klooster, *o.*; *ins — gehen*, non -, monnik worden; *ins — stecken*, in het klooster plaatsen, non doen worden. *—**aufhebung**, *v.* afschaffing -, sluiting der kloosters, *v.* *—**beere**, *v.* witte aalbes, *v.* *—**bruder**, *m.* kloosterbroeder, lekebroeder, *m.* *—**frau**, *—**jungfrau**, *—**schwester**, *v.* kloostervrouw, geestelijke zuster, non, *v.* klopje, *o.* *—**gang**, *m.* omgang in een klooster, *m.* *—**geistliche**, *m.* kloostergeestelijke, monnik, *m.* *—**gelübde**, *o.* kloostergelofte, *v.* *—**gemeine**, *v.* kloostergemeente, *v.* kloosterlingen, *m. mv.* *—**habit**, *o.* kloosterkleeding, *v.* geestelijk gewaad, *o.* *—**kirche**, *v.* kloosterkerk, *v.* *—**leben**, *o.* kloosterleven, *o.* monnikenstand, *m.* *...**leute**, *m. mv.* kloosterlingen, *mv.*

Klösterlich, *b. n.* en *bijw.* kloosterlijk, klooster..., overeenkomende met een klooster.

Klosterordnung, *...**zucht**, *v.* kloosterwet, -tucht, *v.* *...**wenzel**, *m.* bastaard-nachtegaal met zwarten kop, *m.* *...**zwirn**, *m.* brabandsch garen, kantgaren, *o.*

Klotz, *m.* blok, *o.* klos, *m.*; (187) blok, *o.* klamp, *v.* kuipersblok, *o.*; *fig.* dom mensch, botterik, *m.* *—**ig**, *b. n.* blokkig; *fig.* dom, bot, ruw, onbeschaafd; zie ook **Grob**, **Ungeschliffen**. *—**kopf**, *m.* domkop, *m.* *—**köpfig**, *b. n.* dom, ruw, lomp. *—**köpfigkeit**, *v.* domheid, lompheid, *v.* *—**schuh**, *m.* houten klomp, *m.*

Klub, *m.* klub, *v.* *—**genoss**, *m.* *—**glied**, *o.* lid -, *o.* bezoeker eener klub, *m.*

Kluft, *v.* klove, holte, *v.* afgrond, *m.*; spleet, scheur; grot, *v.*

Klüftig, *b. n.* gekloofd, met kloven.

Klug, *b. n.* en *bijw.* voorzigtig, wijs, verstandig, behoedzaam, kloek, slim, staatkundig, listig; wijselijk, verstandiglijk; listiglijk; (§) *ich kann daraus nicht — werden*, ik kan er niet wijs uit worden; *ich bin nun eben so — als vorhin*, ik ben nu even wijs als te voren; *nicht — sein*, het verstand verloren hebben; *sich — dünken*, zich inbeelden verstandig te zijn; (§) *der —e Mann, die —e Frau*, de waarzegger, de waarzegster. —, *bijw.* voorzigtiglijk, wijselijk.

Klügelei, *v.* spitsvindigheid; doorgronding; vitterij, *v.* *...**geler**, (**Klügling**), *m.* haarklover, spitsvindig beoordeelaar, *m.*

Klügeln, *o. w.* vitten, muggeziften, haarkloven.

Klugheit, *v.* beleid, *o.* wijsheid, behoedzaamheid, doorzigt, *v.*

Klügler, *m.* zie **Klügeler**. *...**lich**, *bijw.* verstandiglijk, beleidvol.

Klump, *m.* klomp, hoop, stapel, *m.* massa, *v.* zie **Klumpen** en **Kloss**.

Klümpchen, *o.* klompje, hoopje, *o.*

Klumpen, *m.* massa, *v.* blok, *o.* klomp, hoop, *m.*; baar, staaf (goud of zilver), *v.*; klomp (aarde), *m.* *—**weise**, *bijw.* bij klompen, bij hoopen; in massa; bij staven enz.

Klümper, *m.* klont (bloed); klonter, *m.*; zie ook **Kloss**. *—**ig**, (**Klumpicht**), *b. n.* klonterig. *—**n** (**sich**), *w. w.* (§) zich tot klonten zetten. *—**milch**, *v.* gestremde -, gestolde -, verdikte melk, *v.*

Klumpfuss, *m.* horrelvoet, *m.*

Klunker, *v.* (§) slijk, *o.* modder, *m.* vuiligheid, *v.* *—**ig**, *b. n.* beslijkt, bemodderd, bespat.

KLUNSE, KLÜNSE, *v.* zie KLINSE.
KLUPPE, *v.* neuspranger, neusnijper (voor paarden), *m.*; tang, *v.*; *fig.* (§) *einen in der — haben, in die — kriegen*, iemand in zijne klaauwen hebben, - krijgen.
KLÜSE, *v.* (203) klimgat, *o.*
KLÜSSER, *m.* (203) kluiver, (zeil), *m.*
KLYSTIER, *o.* klisteer, *v.* lavement, *o.* *—EN, *b. w.* (§) klisteren, een lavement zetten. *—RÖHRE, *v.* klisteerpijp, *v.* *—SPRITZE, *v.* klisteerspuit, *v.*
KNÄBCHEN, *o.* knaapje, jongentje, *o.*
KNABE, *m.* jongen, knaap, *m.*
KNABENALTER, *o.* kindsche jaren, *o. mv.* (beter) aankomende ouderdom, *m.* *...KRAUT, *o.* (76) standelkruid, *o.* *...SCHÄNDER, *m.* sodomiet, *m.* —EI, *v.* sodomieterij, *v.* *...STREICH, *m.* jongensstreek, *m.* guitenstuk, *o.* *...SCHULE, *v.* jongensschool, *v.*
KNACK! KNACKS! *tw.* krak! *—, *m.* knak, *m.* breuk, deuk, *v.* *—EN, *o.* en *b. w.* kraken, breken, met een' slag barsten; met de nagels knikken, doodknippen. *—MANDEL, *v.* kraakamandel, *m.* *—WURST, *v.* metworst, *v.*
KNALL, *m.* slag, klap, *m.*; *fig.* — *und Fall*, plotseling. *—BÜCHSE, *v.* kinder-klapbus, *v.* *—EN, *o. w.* kloppen, slaan, een' slag-, geluid geven, uitbarsten; *mit der Peitsche —*, met de zweep klappen. *—GLAS, *—KÜGELCHEN, *o.* knalglas, *o.* glazen bol welke met een' harden slag breekt, *m.* *—GOLD, *o.* knalgoud, *o.* *—PULVER, *o.* knalkruid, slagpoeder, *o.* *—SILBER, *o.* knalzilver, *o.*
KNAPP, *b. n.* en *bijw.* naauw; *fig.* gering, zuinig, krap, armoedig, schamel; naauw, te naauwernood; *sehr —*, zeer sluitend, - naauw; *einen — halten*, iemand kort -, afgemeten houden. *—E, *m.* jongen, knaap, schildknaap (in den riddertijd), *m.* *—EN, *o. w.* doen klappen, - hinken; zie HINKEN. *—SACK, *m.* knapzak, ransel, *m.* *—SCHAFT, *v.* zie BERGKNAPPSCHAFT.
KNARPELN, *o. w.* (§) kaauwen, kluiven, knaauwen, (aan een been). *...KIRSCHE, *v.* bonte -, harde kers, *v.* knapper, *m.*
KNARRE, *v.* ratel, *v.*; zie SCHARRE. *—N, *o. w.* knarsen, ratelen, kraken. *—, *o.* gekraak, geknars, *o.*
KNASTER, *m.* zie CANASTER. *—BART, *m.* (§) knorbaard, knorpot, *m.* *—N, (KNATTERN), *o. w.* kraken, knetteren, knappen; zie KNITTERN. *—, *o.* geknetter, geknap, *o.*
KNAUEL, KNÄUEL, *m.* kluwen, *o.* klomp, *m.* naaikussen, *o.*; *auf einen — Wickeln*, tot een kluwen winden.
KNAUER, *m.* (9) steenachtige mijngang; harde steen, *m.*
KNAUF, *m.* knop, *m.*; (18) kapiteel, *o.* *—STÄMPEL, *m.* (45) graveerijzer, *o.* - stempel, *m.*
KNAUPELN, *b. w.* (§) knagen, knabbelen, kluiven; *an einem Knochen —*, aan een been knagen.
KNAUSER, *m.* gierigaard, vrek, schrok, *m.* *—EI, *v.* gierigheid, vrekkigheid, inhaligheid, *v.* *—IG, *b. n.* en *bijw.* gierig, vrekkig, schrokkig. *—INN, *v.* vrekkig -, inhalig wijf, *o.* *—N, *o. w.* schrokkig -, vrekkig zijn, beknibbelen, dingen.
KNEBEL, *m.* kneppel, knuppel; pakstok, *m.*; mondprop, *v.* *—BART, *m.* knevel, -baard, *m.* *—N, *b. w.* knevelen, binden; den mond met eene prop digtstoppen. *—SPIESS, *m.* (59) jagtspies, *v.* zwijnspriet, *m.* *—TREUSE, *v.* paardentoom die tot over den neus komt, *m.* *—WACHS, *o.* knevelwas, - smeersel, *o.*
KNEBLER, *m.* —INN, *v.* (2) schovenbinder, *m.* - bindster, *v.*
KNECHT, *m.* knecht, leenman, gezel, arbeider, dienstknecht, -bode, lakkei, knaap; *fig.* man, kerel, knaap, *m.* *—ISCH, *—LICH, *b. n.* en *bijw.* dienstbaar, slaafsch, kruipend. *—SCHAFT, *v.* dienstbaarheid, slavernij, *v.* *—SINN, *m.* slaafsche -, dienstbare geest, *m.*
KNECHTSDIENST, *m.* slaven -, knechtendienst, *v.* staat van dienstbaarheid, dienstbare staat, *m.*
KNEIF, *m.* snij -, hak -, snoeimes, *o.*; schoenmakers ledersnijder, *m.* - krom mes; (§) mes, *o.* *—EN, *b. w.* (*onr.*) knijpen; zie KNEIPEN.
KNEIPE, *v.* zie KNEIPZANGE. *—, *v.* buikkramp, *v.*; bordeel, *o.* *—N, *b. w.* (*reg.* en *onr.*) knijpen, knellen, nijpen; *fig. die Würfel —*, met dobbelsteenen valsch spelen; *mein Schuh kneipt mich*, mijn schoen knelt mij. *—, *o.* knijping, kramp, *v.*; — *im Leibe*, krampen in den buik, *v. mv.* *...SCHENKE, *v.* stille knip, *v.* bordeel, *o.* *...ZANGE, *v.* knijptang, *v.*
KNELLER, *m.* bogt van tabak, *v.*
KNETEN, *b. w.* kneden.
KNETSCHEIT, *o.* (6) schietplank, *v.* *...TROG, *m.* kneedbak, - trog, *m.*
KNETSCHEN, *b. w.* (§) drukken, verdrukken.
KNICK, *m.* (§) knik, knak, berst, *m.* *—, *tw.* knap, flap! *—EN, *o.* en *b. w.* bersten, barsten, splijten; *Läuse —*, luizen doodknippen; *einen*

Hasen —, een' haas den hals omdraaijen; *in gehen* —, onder het gaan (zijne kniën voelen) knikken; zie ook KNAUSERN.
KNICKER, *m.* (§) vrek, schrok, *m.* *—EI, *v.* zie KNAUSEREI.
KNICKICHT, *m.* gevlochten levendige haag, -heg, *v.*
KNICKS, *m.* (§) barst, *m.*; neiging, buiging, *v.* groet, *m.* hoofdknikken, *o.*
KNIE, *o.* knie, *v.*; *auf den —n liegen*, geknield liggen. *—BAND, *o.* kousenband, *m.*; (48) Andreas kruis, (verband van een gebroken knieschijf), *o.* *—BEUGE, *v.* *—BUG, *m.* *—KEHLE, *v.* knieboog, *m.* knieschijf, *v.* *—BEUGUNG, *v.* kniebuiging, knieling, *v.* *—BÜGEL, *m.* *—KAPPE, *v.* knieleder, *o.* *—BUSCH, *m.* hakbosch, *o.* *—FÖRMIG, *b. n.* knievormig. *—GALGEN, *m.* handgalg; nekgalg, *v.* *—GEIGE, *v.* viool-di-gamba, (muziekinstrument), *v.* *—GICHT, *v.* kniejicht, *v.* *—LADE, *v.* (146) kniezak, *m.* *—LEDER, *o.* knieleder (der mijnwerkers), *o.*
KNIEN, *o. w.* knielen, geknield liggen, nederknielen.
KNIEPOLSTER, *m.* knielbankje, -kussen, *o.* *...RIEMEN, *m.* knieriem; (138) spanriem, *m.* *...SCHEIBE, *v.* knieschijf, *v.* *...SCHNALLE, *v.* kniegesp, *v.* *...STREICHE, *v.* (86) kleine wolkaarde, *v.* *...STÜCK, *o.* kniestuk, o. -wapen; beeld tot aan de knie geschilderd, o. *...STÜTZE, *v.* galg, *v.*
KNIFF, *m.* knijping, knelling, kneep, neep; (78) valsche vouw, *v.* -plooi, *m.*; *fig.* kneep, list, arglist, *v.*
KNIPPCHEN, *o.* het knippen -, slaan met de vingers, o. zie SCHNIPPCHEN. *...KÄULCHEN, *o.* knikker, *m.*
KNIPPS, (KNIRPS), *m.* klein ventje, *o.* kabouterman, *m.* *—, *m.*
KNIPPCHEN, *o.* (§) stokslag op de toppen der vingers, *m.* *...SCHERE, *v.* knipschaartje, *o.* *...TASCHE, *v.* knipbeugeltje, *o.*
KNIRREN, *o. w.* zie KNARREN.
KNIRSCHEN, *o.* en *b. w.* knarsen, knersen, kraken; *die Zähne* —, de tanden knarsen; verpletteren, vermalen. *—, *o.* het geknars, gekraak, het tandenknarsen.
KNISTERGOLD, KNITTERGOLD, *o.* klatergoud, *o.*
KNISTERN, KNITTERN, *o. w.* kraken, knetteren (van brandend hout); ratelen. *—, *o.* het geraas, geknetter; (133) het knappen van het zout in het vuur.
KNITTEL, *m.* zie KNÜTTEL.
KNÖBEL, *m.* zie KNÖCHEL.
KNOBLAUCH, *m.* knoflook, *o.* *—BRATEN, *m.* knoflook-gebraad, *o.* *—BRÜHE, *v.* knoflook-saus, *v.* *—FRESSER, *m.* knoflook-vreter, *m.* *—SKRAUT, *o.* (76) knoflookkruid, *o.* *—ZEHE, *v.* klaauwtje van knoflook, *o.*
KNÖCHEL, *m.* knokkel, kneukel, enkel, knokkel aan den voet, *m.* *—CHEN, *o.* knokkeltje, beentje, *o.* *—N, *b.w.* met kooten -, werwels spelen.
KNOCHEN, *m.* been, *o.* knok, *m.*; *zu — werden*, been worden, verbeenen. *—ABBLÄTTERUNG, *v.* (48) been-schilfering, *v.* *—ARBEITER, *m.* beendraaijer, *m.* *—ARTIG, *—ICHT, *b. n.* beenachtig, beenig. *—AUSWACHS, *m.* (48) overbeen, beenachtig gezwel, *o.* *—BRUCH, *—FRASS, *m.* *—HÄUTCHEN, *o.* zie BEINBRUCH enz. *—DÜRRE, *b. n.* (§) beendroog, (ook *fig.*), zeer mager, uitgedroogd. *—FÄULE, *v.* been-verrotting, *v.* *—FEILE, *v.* beenvijl, *v.* *—FUGE, *v.* beenvoeg, *v.* *—FÜGUNG, *v.* zamenvoeging der beenderen, *v.* *—GEBÄUDE, *o.* beenderen-geraamte, *o.* *—GERIPPE, *o.* zie GERIPPE. *—HAUER, *m.* vleeschhouwer, *m.* *—HAUS, *o.* knekelhuis, *o.* *—KREBS, *m.* beenkanker, *m.* *—LEHRE, *v.* beenkunde, leer der beenderen, *v.* *—MANN, *m.* geraamte, *o.*; *fig.* de dood, vriend Hein. *—SÄGE, *v.* beenderenzaag, *v.* *—SCHWARZ, *o.* en *b. n.* beenzwart, *o.* *—SPATH, *m.* (175) beenspat (ziekte der paarden), *o.* *—SPALT, *m.* beenspleet, -scheur, *v.* *—SPLITTER, *m.* splinter van een gebroken been, *m.* *—ZANGE, *v.* beentang, *v.*
KNÖCHERN, *b. n.* beenen, van been. *...ICHT, *...IG, *b. n.* beenachtig, beenig, als been; met veel beenen bezet, sterk van been.
KNOCKE, *v.* wrong, *v.* krans van draden, *m.*
KNÖDEL, *o.* deegklomp, *m.* zie KLOSS.
KNOLLEN, *m.* klomp, knobbel, *m.* gezwel, uitwas, *o.*; (§) groot brok, *m.* *—KRAUT, *o.* zie KNOTENKRAUT. *...IG, *b. n.* knobbelig; *fig.* (§) lomp, ongehobbeld, log, zwaar; zeer; buitengemeen.
KNOPF, *m.* knoop, knop, *m.* (in alle beteekenissen); zie ook KNOSPE.
KNÖPFCHEN, *o.* knoopje, knopje, (in alle beteekenissen), *o.*
KNOPFEN, *b.w.* (*w.g.*) knoopen, digtknoopen.
KNOPFFORM, *v.* knoopvorm, *m.* *...GIESSER, *m.* knoopengieter, *m.* *...HAKEN, *...ZIEHER, *m.* (69) aantrekker (van knoopen), *m.* *...HANDEL, *m.* handel in knoopen, *m.* *...HOLZ, *o.* speldenmakers plankje, *o.*; zie ook KNOPFFORM. *...LOCH, *o.* knoopsgat,

o. *...MACHER, m. knoopenmaker, m. —ARBEIT, v. knoopenmakerswerk, v. *...WAARE, v. mv. knoopenmakerij, v. *...PLATTE, v. knooprand, m. *...SEIDE, v. naaizijde voor knoopen, v. *...TRIEBEL, m. (206) drijfhout, o.

KNOPPEN, m. zie GALLAPFEL.

KNORPEL, m. kraakbeen, o. harde nier, v. *—HAUT, v. (106) knorpelhuid, v. *—ICHT, *—IG, b. n. kraakbeenachtig, kraakbeenig. *—LEHRE, v. leer der kraakbeenen, v. *—N, o. w. zie KNARPELN.

KNORREN, m. kwast, knoest, m.; — unter am Aste eines Baumes, uitwas -, verdikking aan den voet van een' stam, onder aan eenen tak, o. v.; zie ook KNÖCHEL. *...ICHT, b. n. kwastachtig, (naar kwasten gelijkende). *...IG, b. n. kwastig, knoestig, met veel kwasten en knoesten.

KNÖSPCHEN, o. knopje (aan eene bloem enz.), o.

KNOSPE, v. knop, m. uitspruitsel, o. bot, loot, v.

KNOSPEN, o. w. uitbotten, knoppen -, uitspruitsels krijgen, - schieten. *—BEISSER, m. insekt dat de knoppen der wijngaarden afeet, o. *—HÄUTCHEN, o. buitenhuid der bloemknoppen, v.

KNOSPIG, *...ICHT, b. n. met knoppen bezet; knopachtig, er naar gelijkende.

KNÖTCHEN, o. knoopje, uitwas, o.

KNÖTELN, b. w. knoopjes aan een' naad maken.

KNOTEN, m. knoop, knop, m., (ook *fig.*); *einen — aufmachen*, een' knoop losmaken, ontwarren; *da steckt der —*, daar zit de knoop. *—ADER, v. jichtader, v. *—BLUME, v. sneeuwvlok, (bloem), v. *—KRAUT, o. *—WURZ, v. (76) spierklierkruid, o. *—LÖSUNG, v. oplossing -, ontwarring van den knoop; (ook *fig.*) ontwikkeling, v. *—MOOS, o. boommos, o. *—PERRÜCKE, v. paruik met knoopen, - met kwasten, v. *—SCHÜRZUNG, v. inwikkeling, intrige (van een tooneelstuk), v. *—STOCK, m. knoestige -, kwastige stok, m.

KNÖTERIG, m. (76) spurrie, v.

KNOTIG, b. n. knoestig; klonterig; (76) kwastig (van takken).

KNUCK, KNUCKS, m. hard-, ruw geluid, o.

KNUFF, m. vuistslag, m.

KNÜLL, b. n. dronken. *—EN, b. w. kreuken, frommelen, wringen.

KNÜPFEN, b. w. knoopen, vast -, zamenbinden; (ook *fig.*) aaneenhechten. *—, o. aaneenhechting, v. band, m.

KNÜPPEL, m. zie KNÜTTEL.

KNURREN, o. w. knorren, brommen, rommelen. *—, o. — *im Leibe*, gerommel in den buik, o.

KNURRFISCH, KNURRKOPF, m. knorrepot, m. *...HAHN, m. knorhaan, (zeevisch), m.

KNUTE, v. knoet, (gedraaid touw met knoopen waarmede men in Rusland de soldaten geeselt), v.

KNÜTTEL, m. knuppel, kneppel, m. knods, v. dikke stok, m. *—DAMM, m. dijk -, dam van dikke boomtwijgen, m. *—HOLZ, o. kneppelhout, o. *—VERSE, m. mv. koddige rijmen, o. mv. rijmelarij, v.

KOBALT, m. kobalt, o. *—ISCH, b. n. kobaltachtig, kobalt bevattende.

KOBEL, m. magazijn, o. bewaarplaats, v.; (soort van) kapsel, o.

KOBEN, m. varkenshok, -kot, o.

KOBER, m. mand, v. korf, m.

KOBOLD, m. kwelgeest, kwelduivel, kabouter -, aardmannetje, o.; *einen — schiessen*, hals over kop heenvlugten.

KOCH, m. kok, m. *—APFEL, m. kook -, stoofappel, m. *—BUCH, m. kook -, keukenboek, o.

KOCHEN, o. en b. w. koken, zieden; bakken; stoven; *fig. es kocht gleich bei ihm*, hij vat dadelijk vuur en vlam. *—, o. het koken enz.; (ook *fig.*) *das — lernen*, de kookkunst leeren.

KÖCHER, m. pijlkoker, m.

KOCHFEUER, o. kookvuur, o.

KÖCHINN, v. keukenmeid, v.

KOCHJUNGE, m. koksmaat, m. *...KUNST, v. kookkunst, v. *...LÖFFEL, m. kooklepel, m. *...MASCHINE, v. papiniaansche pot, (toestel om met spoed iets gaar te koken), m. *...SALZ, o. keukenzout, o. *...TOPF, m. keuken-, kookpot, kookketel, m. *...WEIN, m. wijn tot keukengebruik, m. *...ZEUG, o. keukengereedschap, o. *...ZUCKER, m. keukensuiker, gewone bruine suiker, v.

KÖDER, m. lokaas, o. *—FISCH, m. visch die tot lokaas dient, lokvisch, m. *—N, b. w. lokaas aansteken.

KOFENT, m. dun bier, o.

KOFFER, m. koffer, m. *—KAPPE, v. kofferdeksel, o. *—MACHER, m. koffermaker, m. *—SCHILDKRÖTE, v. (soort van) schildpad, v.

KOG, o. aangespoeld land, o. *—EL, m. (soort van) kapsel, o.; bergtop, m.

KOHL, m. kool, (gewas), v. *—BECKEN, zie KOHLENBECKEN. *—BLATT, o. koolblad, o.

KOHLE, v. kool, (houts -, steenkool), v. —*n brennen*, kolen, (houtskolen) bran-

den; *mit —n schreiben*, met houtskool schrijven; *fig. ich stehe wie auf —n*, ik sta als op heete kolen.

KOHLEN, *b. w.* doen verkolen, tot kool verbranden. *—BECKEN, *o.* zie KOHLPFANNE. *—BERGWERK, *o.* *—GRUBE, *v.* kolenmijn, *v.* *—BRENNER, (KÖHLER), *m.* kolenbrander, *m.* —EI, —HÜTTE, *v.* kolenbranderij; kolenbrandershut, *v.* *—DAMPF, *m.* kolendamp, *m.* *—DÄMPFER, *m.* kolendamper, *m.* *—DECKEL, *m.* kolen-, vuurdekker, *m.* *—ERDE, *v.* kolenaarde, (aarde die steenkolen bevat), *v.* *—FEUER, *o.* kolenvuur, (van steenkolen), *o.* *—FLÖZ, *m.* regtloopende kolenader, *v.* *—FÜHRER, *—MANN, *m.* *—FRAU, *v.* kolenwerker, -graver, *m.* kolenwerkster, -graafster, *v.* *—GEBIRGE, *o.* kolenmijn, groef, -stof, *v.* *—GEHAU, *o.* *—HAU, *—HIEB, *m.* kreupelbosch, *o.* *—GESTÜBE, *o.* pleister van tras en gestampte kolen, *v.* *—GLUTH, *v.* kolengloed, *m.* gloeijende houtskolen, *v. mv.* *—HANDEL, *m.* handel in houts- en steenkolen, *m.* *—HÄNDLER, *m.* kolenkooper, *m.* *—HAUS, *o.* *—KAMMER, *v.* *—LAGER, *m.* kolen-pakhuis, -hok, *o.*; -mijn, *v.* *—KASTEN, *m.* kolenkist, *v.*; (6) doovekolenbak, *m.* *—KORB, *m.* kolenmand, *v.* *—KRÜCKE, *v.* vuurhaak, *m.* *—MASS, *o.* kolenmaat, *v.* *—MESSER, *m.* kolenmeter, *m.* *—SACK, *m.* kolenzak, *m.*; (133) stookplaats, *v.* *—SATZ, *m.* *—SCHICHT, *v.* kolenlaag, *v.* *—SÄURE, *v.* koolzuur, *o.* *—SCHAUFEL, *v.* kolenschop, *v.* *—SCHIFF, *o.* kolenschip, *o.* -haalder, *m.* *—STAUB, *m.* gestootene-, gemalene kolen der vuurwerkers, *v. mv.* *—STIFT, *m.* stift van houtskool (om te teekenen), *v.* *—STOFF, *m.* koolstof, *v.* —HALTIG, *b. n.* koolstof bevattende. *—STURZ, *m.* kolenhok, *m.* *—TOPF, *m.* vuurpot, *m.* komfoor, *o.* *—TRÄGER, *m.* kolendrager, *m.* *—WAGEN, *m.* kolenwagen, *m.*

KÖHLER, *m.* zie KOHLENBRENNER. *—GLAUBE, *m. fig.* onvoorwaardelijk-, algemeen geloof, *o.*

KOHLFEUER, *o.* koolvuur; (§) komfoor, *o.*

KOHLGARTEN, *m.* kool-, moestuin, *m.* *—GÄRTNER, *m.* —INN, *v.* warmoezier, *m.* warmoezenierster, *v.* *—KOPF, *m.* koolkop, *m.* *—MARKT, *m.* groenmarkt, *v.* *—MEISE, *v.* koolmees, *v.* *—PALME, *v.* koolpalm-boom, *m.*

KOHLPFANNE, *o.* komfoor, *o.* vuurpot, *m.*

KOHLPFLANZE, *v.* koolplant, *v.* *—RABI, *m.* radijskool, *v.* *—RÜBE, *v.* koolraap, knolkool, *v.*

KOHLSCHWARZ, *b. n.* koolzwart, zoo zwart als kolen.

KOHLSPROSSEN, *v. mv.* koolspruitjes, *o. mv.* *—SPRÖSSLING, *m.* uitspruitsel van eene koolplant, *o.* *...STRUNK, *m.* koolstronk, *v.* *...STÄNGEL, *m.* koolstengel, *m.*

KÖHR, *v.* keus, keur, *v.* *—EN, *b. w.* zie WÄHLEN, AUSSUCHEN.

KOJE, *v.* kajuit, *v.*

KÖKEN, (§) zie SPEIEN.

KÖKER, *m.* *—STÜCK, *o.* (203) loopgang, gang, *m.*

KOLB, *m.* diep moeras, *o.*; kolk in eene rivier, *v.* *—BAHN, *v.* kolfbaan, *v.*

KOLBE, *v.* KOLBEN, *m.* knods; kolf (van een geweer enz.); kolf (om te kolven); (76) waterplant, *v.*; stoel (van sommige planten), *m.*; (133) destilleerkolf, *v.* -ketel, *m.*; uitwas (aan planten en boomen), *o.*; *fig.* (§) *einem die — laufen*, iemand den mantel vegen. *...EISEN, *o.* cilinder, *m.* rolijzer, *o.*

KOLBEN, *o.* en *b. w.* kolven, uitwassen krijgen; de uitwassen wegnemen (van boomen en planten); *die Hirse —*, de bossen van de gierstplanten wegnemen; *die Seele eines Flintenlaufes —*, de ziel van een' geweerloop polijsten. *—HIRSCH, *m.* eenjarig hert, *o.* *—RECHT, *o.* zie FAUSTRECHT. *—ROHR, *o.* knods, *v.* stok, *m.* *—SPIEL, *o.* kolf-, maliebaan, *v.* kolfspel, *o.* —ER, *m.* kolver, kolfspeler, *m.* *—TRÄGER, *m.* knodsdrager, *m.*

KOLBICHT, *b. n.* kolfvormig, als een kwast of knoest. *...IG, *b. n.* kwastig, knoestig.

KOLDERGATT, *o.* (203) koldergat, hennegat, *o.* *...STOCK, *m.* (203) zwengel, *m.*

KOLERISCH, *b. n.* cholerisch, galachtig.

KOLIK, *o.* koliek, *o.* darmjicht, *v.*

KOLLER, *m.* kraag, halsboord, *m.* bef, *v.*; wambuis, *o.*; kolder (der paarden), *m.* *—IG, *b. n.* (175) kolderig, (met den kolder behebt). *—N, *o. w.* (175) kolderen; *fig.* woedend-, razend zijn, den kolder in het hoofd hebben; *der wälsche Hahn kollert*, de kalkoen klokt. *—, *b.* en *o. w.* (§) rollen, doen rollen.

KOLON, *o.* (151) dubbel punt, *o.*

KOLOSS, *m.* kolossus, *m.* *—ALISCH, *—ISCH, *b. n.* kolossaal.

KOLTER, KOLTERHOLZ, *o.* zie SECH, SECHHOLZ.

KOMET, *m.* staartster, komeet, *v.*

KOMIKER, *m.* kluchtspeler, komiek, *m.*

KOMISCH, *b. n.* en *bijw.* boertig,

kluchtig, op eene kluchtige wijze.

KOMMA, *o.* (151) komma, *v.* scheidteeken, *o.*

KOMMEN, *o. w.* (*onr.*) komen, aan-, op-, afkomen, afkomstig zijn; ontspruiten, ontstaan, voortkomen; groeijen, opkomen, wassen; *es kamen Leute*, er kwamen lieden; *glücklich an Ort und Stelle* —, te bestemder plaatse gelukkig aankomen; *gegangen* —, *gefahren* —, *geritten* —, te voet-, met een rijtuig-, te paard komen; *fig. so müssen Sie mir nicht* —, dus moet gij mij niet aankomen; *wie (woher) kommt es, dass?* hoe (van waar) komt het dat? *daher kommt es, dass...* van daar dat; *es komme wie es wolle*, het ga hoe het wil; *nach dem es kommt*, zoo als het valt, -komt; *zu stehen* —, te staan komen, kosten; *wie hoch kommt Ihnen das?* op hoeveel komt u dat? *an einen* —, iemand ontmoeten, kennis met iemand maken; (ook) te beurt vallen aan iemand; *ich kann nicht an ihn — (ihn nicht beikommen)*, hij geeft geen vat op zich; *an eines andern Stelle* —, in iemands plaats komen, iemand vervangen; *etwas an sich — lassen*, iets bedaard -, iets gerust afwachten; *auf einen zu* —, iemand naderen; *fig. auf einen* —, iemand te beurt vallen; *fig. aus dem Gedächtnisse (Sinne)* —, uit het geheugen verdwijnen; *aus der Mode* —, uit de mode gaan; *aus den Schulden* —, zijne schulden afdoen; *fig. hinter etwas* —, achter iets komen, iets ontdekken; *in Schweiss* —, beginnen te zweeten; *in Gefahr*, *in Verfall* —, in gevaar komen, tot verval geraken; *in den Rath* —, lid worden van den stedelijken raad; *über etwas* —, iets overgaan (eene rivier enz.); *fig.* over iets vallen; *um etwas* —, iets verliezen; *von etwas* —, ergens van terugkomen; *vor einen* —, voor iemand komen, - verschijnen, door iemand ontvangen worden; *vor einem* —, iemand voorkomen; *fig.* de loef afsteken; *fig. wieder zu sich* —, weder bekomen, bijkomen; weder tot zijne krachten komen; *zu einem* —, iemand komen bezoeken; *fig. er kann zu nichts* —, hij kan tot niets geraken, niets gelukt hem; *das wird dir nach Hause* —, dat zal op uw hoofd neêrkomen; gij zult er voor opdraaijen; *auf einen grünen Zweig* —, eenig voordeel behalen; zijne zaken zien vooruitgaan; zie ook op DAZU, DAVON, DAZWISCHEN. *—, *o.* komst, *v.*

KOMMEND, *b. n.* komende, aankomende; —*e Woche*, de aanstaande week; *die —en*, de komenden. *...LICH, *b. n.* geschikt, passend.

KOMMODE, *v.* ladetafel, *v.*

KOMÖDIANT, *m.* tooneelspeler, akteur, *m.* *—INN, *v.* tooneelspeelster, aktrice, *v.* *...DIE, *v.* blij-, tooneelspel, drama, *o.* —NHAUS, *o.* schouwburg, *m.* —NZETTEL, *m.* tooneel-berigt, *o.* affiche, *v.*

KOMPAN, KUMPAN, *m.* zie GESELLSCHAFTER, GEFÄHRTE.

KOMST, *m.* (*w. g.*) dikke-, verschaalde melk, *v.* *—KRAUT, *o.* ingelegde buis- of kropkool, *o.*

KÖNIG, *m.* koning, *m.*; (133) zuiver-, grondmetaal, *o.*; *der — im Kegelspiele*, koning in het kegelspel; (49) *die Bücher der Könige*, de boeken der koningen. *—INN, *v.* koningin, *v.*; —*im Schachspiele, in der Karte*, koningin-, dame in het schaakspel; vrouw-, koningin in het kaartspel. *—ISCH, *b. n.* konings. *—LICH, *b. n.* en *bijw.* koninklijk, vorstelijk; als een koning, tot den koning behoorende; *ein —er Prinz*, een prins van den bloede; *die —e Galeere*, de koninklijke galei. *—LICHGESINNTE, *m.* koningsgezinde, - vriend, *m.* *—REICH, *o.* koningrijk, *o.*

KÖNIGSADLER, *m.* koningsarend, *m.* koninklijke adelaar, *m.* *...APFEL, *m.* pijnappel, *m.* *...BANN, *m.* lijfstraffelijke regtbank, *v.* *...BLAU, *o.* *...FARBE, *v.* koningsblaauw, *o.* *...GELB, *b. n.* koningsgeel, *...KERZE, *v.* (76) wolkruid, *o.* *...KRONE, *v.* koningskroon; kievitseibloem; (76) keizerskroon, *v.* *...MORD, *...MÖRDER, *m.* koningsmoord; - moorder, - moordenaar, *m.* *...ROSE, *v.* pioene, *v.* *...SALBE, *v.* basilikum, (zalf), *o.* *...SCHLANGE, *v.* koningslang, *v.* boa constrictor, *m.* *...SOHN, *m.* koningszoon, erfprins, *m.* *...STRASSE, *o.* 's koningsweg, koninklijke weg, *m.* *...TAG, *m.* Driekoningendag, (feest), *m.* *...THALER, *m.* koningsdaalder, *m.* *...TITEL, *m.* koninklijke titel, *m.* *...WASSER, *o.* (133) koningswater, *o.* *...WÜRDE, *v.* koninklijke waardigheid, *v.* koningschap, *o.*

KÖNIGTHUM, *o.* koningschap, *o.*

KONLEUTE, *m. mv.* echtelingen, *m. mv.*

KÖNNEN, *o. w.* (*onr.*) kunnen; mogelijk zijn, vermogen; — *sie Französisch?* kent gij fransch? *er kann weder lesen noch schreiben*, hij kan lezen noch schrijven; *ich kann nicht dafür*, ik kan het niet helpen. *—, *o.* vermogen, *o.*

KOPEKE, *v.* kopek, (russische koperen munt), *v.*

Köper, *m.* (28) keper, *v.* keperweefsel, *o.* inslag, *m.* ***—n**, *b. w.* keperen.

Kopf, *m.* hoofd, *o.* kop, *m.* (in alle beteekenissen); bol, *m.* prop, *v.* knop; *fig.* geest, *m.*; *fig.* genie, *o.* aanleg, *m.*; *vom — bis zu den Füssen*, van hoofd tot voeten; *fig. er hat —*, hij heeft verstand, - scherpzinnigheid; *mit — handeln*, met verstand te werk gaan; *aus dem —e arbeiten*, alleen naar zijn verstand te werk gaan; *sie hat ihren eigenen —*, zij handelt naar haar eigen hoofd; *er bleibt auf seinem —e*, hij staat op zijn stuk; *ich weiss nicht wo mich der — steht*, ik weet niet wat ik het allereerst doen moet, - waar mij te bergen; *sich etwas in den — setzen*, zich iets in het hoofd stellen; *einem etwas aus dem —e bringen*, iemand van iets afbrengen, - iets uitpraten; *spr. soviel Köpfe, soviel Sinne*, veel hoofden, veel zinnen. ***—ader**, *v.* (106) ader van het hoofd, *v.* ***—arbeit**, *v.* werk -, arbeid van den geest, *o. m.* studie, *v.* ***—band**, *o.* ***—binde**, *v.* hoofdband, *m.* ***—brechen**, *o. fig.* hoofdbreken, *o.* zorg, *v.* **—d**, *b.n. fig.* moeijelijk, hoofdbrekend. ***—brett**, *o.* hoofdeneind van een ledikant, *o.* ***—bürste**, *v.* hoofd -, haar borstel, *v.*

Köpfchen, *o.* hoofdje, kopje (in alle beteekenissen); (§) kopje, kommetje, *o.*

Köpfen, *b. w.* onthoofden, onthalzen; toppen (eenen boom).

Kopfgeld, *o.* ***...steuer**, *m.* hoofdgeld, *o.* ***...gestell**, *o.* zie **Hauptgestell**. ***...grind**, *m.* korsten op het hoofd, *m. mv.* kwaad zeer, *o.* ***...hängen**, *o.* het (op zijde) hangen van het hoofd; *fig.* bijgeloof, *o.* kwezelarij, femelarij, *v.* **...er**, *m.* schijnvrome, schijnheilige, *m.* **—ei**, *v.* schijnvroomheid, huichelarij, *v.* ***...heilbein**, *o.* (106) wiggebeen, *o.* ***...kohl**, *m.* kabuiskool, savoje-kool, *v.* ***...küssen**, ***...kissen**, *o.* hoofdkussen, *o.* ***...lauf**, *bijw.* met het hoofd vooruit. ***...laus**, *v.* hoofd -, gewone luis, *v.* ***...los**, *b. n.* hoofdeloos, zonder kop.

Köpfmaschine, *v.* guillotine, *v.*

Kopfnicken, *o.* het knikken -, buigen met het hoofd; hoofdbuiging, *v.* ***...nuss**, *v.* (§) oorveeg, *v.* draai om het hoofd, *m.* ***...putz**, *m.* hoofdversiersel, - sieraad, *o.* ***...reisser**, *m.* (§) koppige -, zwavelige wijn, *m.*; bogt (van wijn), *v.* ***...salat**, *m.* kropsalade, *v.* ***...scheu**, *b. n.* schuw. ***...schleier**, *m.* hoofdsluijer, *m.* ***...schmerz**, *m.* ***...weh**, *o.* hoofdpijn, *v.* ***...schnupfen**, *m.* verkoudheid in het hoofd, *v.* ***...schütteln**, *o.* hoofdschudden, *o.* ***...stein**, *m.* (18) neus onder eenen balk, *m.* ***...stellung**, *v.* (136) hoofdstelling, *v.* ***...stück**, *o.* kopstuk, *o.* (ook zekere munt). ***...tuch**, *o.* hoofddoek, nachtdoek, *m.* ***...wassersucht**, *v.* hoofdwaterzucht, *v.* ***...wunde**, *v.* wond aan het hoofd, *v.* ***...wurm**, *m.* hoofdworm, *m.* ***...wuth**, *v.* dolle woede, *v.* ***...zeug**, *o.* kapsel, *o.* hoofdkap, *v.* ***...zieher**, *m.* (48) vroedmeesters werktuig, *v.*

Koppe, *v.* top, *m.* kruin, kuif, *v.*

Koppel, *v.* koppel (jagthonden), paar; park, *o.* omheinde plaats; gemeene jagt, - visscherij, *v.*; *eine — Pferde*, te zamen gebondene paarden. ***—fischerei**, *v.* gemeene visscherij, *v.* - vischvijver, *m.*; gemeen regt daarop, *o.* ***—gerechtigkeit**, *v.* regt van gemeene weide, - van gemeene jagt enz., *o.* ***—hut**, ***—trift**, ***—weide**, *v.* gemeentegoed, - veld, *o.* - weide, *v.* ***—jagd**, *v.* gemeene jagt, *v.* ***—n**, *b. w.* koppelen, paren; te zamen binden; zie ook **Kuppeln**. ***—riemen**, *m.* koppelriem, *m.* ***—seil**, *o.* (59) koppeltouw, *o.*

Koppen, *b.* en *o. w.* toppen (een' boom); (175) kribbebijten; (§) oprispen.

Koralle, *v.* koraal, *v.*

Korallenachat, **Korallenstein**, *m.* (het) koraal, *o.* koraalsteen, *m.* ***...artig**, *b. n.* koraalachtig. ***...baum**, *m.* koraalboom, *m.* ***...farbig**, ***...roth**, *b. n.* koraalkleurig, - rood. ***...fischer**, *m.* koraalvisscher, *m.* **—ei**, *v.* koraalvisscherij, *v.* ***...kirsche**, *v.* ***...nachtschatten**, *m.* (76) (soort van) nachtschaduw, *v.* ***...kraut**, *o.* koraalkruid, *o.* - wortel, *m.* ***...moos**, *o.* koraalmos, *o.* ***...netz**, *o.* net der koraalvisschers, *o.* ***...schwamm**, *m.* versteende zee-paddestoel, *m.* ***...zinke**, *v.* koraalbed, *o.*

Koran, *m.* koran, *m.* zie **Alkoran**.

Koranzen, *b.w.* (§) zie **Peitschen**, **Prügeln**.

Kören, *o. w.* zie **Wählen**.

Korb, *m.* mand, *v.* korf, *m.*; *— am Degengefässe*, plaat aan een' degen, *v.*; *fig. einen — bekommen*, het hoofd stooten, eene weigering ondergaan; *einem den — geben*, iemand een blaauwtje laten loopen; *Hahn im —e sein*, de eerste -, de lieveling -, de beste haan uit den korf zijn.

Körbchen, *o.* korfje, mandje, *o.*

Korbfeigen, *v. mv.* mandjesvijgen, (de

beste soort), *v. mv.* *...FLASCHE, *v.* mandjes-flesch, (omwoeld, omvlochten), *v.*; *grosse* —, groote jagtflesch. *...FLECHTER, *...MACHER, *m.* mandemaker, *m.* —ARBEIT, —WAARE, *v.* —HANDWERK, *o.* mandemakerswerk, -ambacht, *o.* *...PFENNIG, *m. fig.* onwettige winst, *v.* *...ROSINEN, *v. mv.* mandjesrozijnen, (van de beste soort), *v. mv.* *...TABAK, *m.* zie CANASTER. *...WAGEN, *m.* mande-, kinderwagen, *m.* *...WEIDE, *v.* zie BANDWEIDE.

KORIANDER, *m.* (76) koriander, *m.*

KORINTHE, *v.* krent, korent, korint, *v.*

KORK, KORKBAUM, *m.* KORKHOLZ, *o.* kurk, *v. o.* kurkboom, *m.* kurkhout, *o.* *—EN, *b. n.* van kurkhout, kurkhouten. *...SCHWÄRZE, *v.* kurk-, spaansch zwart, *o.* *...STÖPSEL, *m.* kurk (op eene flesch, kruik enz.), *v.* *...ZIEHER, *m.* kurkentrekker, *m.*

KORHORRE, *v.* flamingo (vogel), *m.*

KORN, *o.* koren, koorn, graan, *o.* rogge, *v.*; vizier, *o.* mik, vizierkorrel, *v.*; (99) alooi, *o.* (zie ook SCHROT); *fig.* (§) *etwas auf dem —e haben*, op iemand aanleggen, -mikken. *—ACKER, *m.* *—FELD, *o.* korenakker, *m.* -veld, *o.* *—ÄHRE, *v.* korenaar, *v.* —N-BINDE, *v.* (48) korenaar-verband, *o.* *—AUSFUHRE, *v.* uitvoer van granen, -van koren, *m.* *—BAU, *m.* korenbouw, *m.* —ER, *m.* landbouwer, *m.* *—BLUME, *v.* korenbloem, blaauwe korenbloem, *v.* *—BODEN, *m.* korenzolder, *m.* goed korenland, *o.* *—BRAND, *m.* honigdauw, *m.* *—BRANNTWEIN, *m.* korenbrandewijn, jenever, *m.*

KÖRNCHEN, *o.* graankorrel, *v.* korreltje, *o.*

KORNELBAUM, *m.* kornoelje-, kornellenboom, *m.* *...KIRSCHE, KORNELLE, *v.* kornoelje, kornel, *v.*

KÖRNEN, *b.* en *o. w. sich* —, korrels schieten, in zaad schieten, in korrels veranderen; korrelen (metaal, buskruid, was enz.); korrelen maken (op leder); lokspijs leggen (voor vogelen). *—, *o.* zaad-, korrelschieting, *v.*; het korrelen (van metaal enz.).

KORNERNTE, *v.* oogst, koren-, graanoogst, *m.* *...FADEN, *m.* fijn gouddraadwerk, *o.* *...FERKEL, *o.* veldrot, aardmuis, *v.* *...FINK, *m.* ortolaan, regenvogel, *m.* *...HANDEL, *m.* koren-, graanhandel, *m.* *...HÄNDLER, *m.* graanhandelaar, *m.* *...HAUS, *...MAGAZIN, *o.* korenmagazijn, -pakhuis, *o.* -schuur, *v.*

KÖRNICHT, *b. n.* korrelachtig. *...IG, *b. n.* korrelig, vol korrels; *fig.* kernachtig, vast, nadrukkelijk.

KORNJAHR, *o.* goed korenjaar, *o.* *...JUDE, *m.* opkooper van granen, *m.* *...LAND, *o.* graanland; land-, rijk dat veel granen oplevert, *o.* *...MANGEL, *m.* schaarschheid van koren, *v.* gebrek aan granen, *o.* *...MARKT, *m.* koren-, graanmarkt, *v.*

KÖRNMASCHINE, *v.* (191) korrelaar, *m.* *...MASS, *o.* korenmaat, *v.*; (57 en 154) holster, *o.* mal, maat, *v.*

KORNMESSER, *m.* korenmeter, *m.* *...MÜHLE, *v.* korenmolen, *m.* *...PREIS, *m.* marktprijs van het koren, *m.* *...PULVER, *o.* gekorreld buskruid, *o.* *...RADEN, *m.* onkruid in het koren, *o.* *...REICH, *b. n.* graan-, korenrijk. *...MIRGEL, *m.* koren-amaril, *m.* *...ROSE, *v.* korenroos, kankerroos, *v.* *...SCHREIBER, *m.* opschrijver-, kontroleur der granen, *m.* *...SIEB, *o.* *...FEGE, *...ROLLE, *v.* korenzeef, *v.*

KÖRNSIEB, *o.* *zum Pulver*, korrelzeef (voor het kruid), *v.*

KORNSPEICHER, *m.* korenzolder, *m.* graan-, korenschuur, *v.* *...SPERLING, *m.* (soort van) musch, *m.* *...STEUER, *v.* *...ZINS, *m.* belasting-, opbrengst in graan, *v.* tiende, *o.*

KÖRNUNG, *v.* (59) lokaas, *o.* lokspijs, *v.*

KORNWAGE, *v.* korenwaag, korenschaal, proefschaal, *v.* *...WERFER, *...SCHAUFLER, *...SCHWINGER, *m.* korenverschieter, *m.* *...WICKE, *v.* wilde paddestoel, *m.* -kampernoelje, *v.* *...WUCHER, *m.* opkooping van granen, *v.* graanwoeker, *m.* —ER, *m.* korenopkooper, *m.* *...WURM, *m.* korenworm, *m.* *...ZEHENT, *m.* korentiende, *o.* *...ZINS, *m.* zie KORNSTEUER.

KÖRPER, *m.* ligchaam, lijf, *o.* *—CHEN, *o.* ligchaampje, deeltje, *o.* *—BAU, *m.* ligchaamsbouw, *m.* *—BESCHAFFENHEIT, *v.* ligchaamsinrigting, *v.* *—FORSCHER, *m.* ligchaamsonderzoeker, fisiologist, *m.* *—LEHRE, *v.* leer van de vaste deelen des menschelijken ligchaams, *v.* *—LICH, *b. n.* en *bijw.* ligchamelijk, stoffelijk; (92) vast; (194) *einen —en Eid schwören*, een' plegtigen eed zweren. —KEIT, *v.* ligchamelijkheid, stoffelijkheid, vastheid der ligchamen, *v.* *—MESSUNG, *v.* (92) meetkunde, meting der vaste ligchamen, *v.* *—STELLUNG, *v.* (136) ligchaams-beeldenstelling, *v.* *—ÜBUNG, *v.* ligchaamsoefening, *v.* *—WELT, *v.* stoffelijke wereld; *fig.* vormenwereld, *v.*

Korsar, *m.* zeeroover, zeeschuimer, *m.*
Kosen, *o. w.* (§) kozen, kouten, praten; zie **Liebkosen**.
Kosmopolit, *m.* wereldburger, *m.*
Kossat, *m.* kleine landbezitter, pachter, *m.*
Kost, *v.* kost, *m.* voedsel, *o.* spijs, *v.*; *in den — sein*, in den kost zijn.
Kostbar, *b. n.* en *bijw.* kostbaar, waard, prachtig, heerlijk, rijk, edel; prachtiglijk, vol waarde. *—**keit**, *v.* kostbaarheid; kostbare zaak, *v.*; rijkdom, *m.* weelde, pracht, *v.*
Kosten, *b. w.* proeven; beproeven, onderzoeken, proberen; — *Sie diesen Wein*, proef dezen wijn. *—, *o.* proefje, *o.* *—, *o. w.* kosten, te staan komen op, gelden, (ook *fig.*) *—, *m. mv.* kosten, onkosten, *m. mv.* uitgaven, *v. mv.*; *auf — anderer*, ten kosten van anderen; *sich — machen*, kosten -, verteringen maken. *—**frei**, *b. n.* vrij van alle kosten.
Kostfrei, *b. n.* vrij van kosten, kosteloos; gefrankeerd; die de vrije tafel heeft. *—**heit**, *v.* kosteloosheid, de vrije tafel, *v.* *...**gänger**, *m.* —**inn**, *v.* kostganger, *m.* - gangster, *v.*; — *halten*, gaarkeuken -, restauratie houden. *...**geld**, *o.* kostgeld, *o.* *...**haus**, *o.* kosthuis, *o.* *...**herr**, *m.* *...**frau**, *v.* kosthuishouder, *m.* kosthuishoudster, *v.* *...**jungfer**, *v.* kostmeisje, leerling in eene kostschool, *v.*
Köstlich, *b. n.* en *bijw.* kostelijk, uitmuntend, heerlijk, keurig, prachtig, rijk; prachtiglijk, rijkelijk.
Kostschule, *v.* kostschool, *v.* *...**schüler**, *m.* —**inn**, *v.* kostscholier, *m.* kostleerling, *m.* en *v.*
Kostspielig, *b. n.* duur, kostbaar.
Kostverächter, *m.* (§) die moeijelijk te bevredigen is.
Koth, *m.* slijk, *o.* modder, *m.* vuil, *o.* vuilnis, *v.*; drek (van insekten), *m.*; uitwerpsel, *o.*; mest (van vee); *m. dünner — von Regen*, modderplas, *m.*; *mit — bespritzen*, inkladden met slijk, beslijken; *im —e stecken bleiben*, in den modder steken blijven. *—, *o.* —**e**, *v.* kleine boerenstulp, schamele hut, *v.*; zie ook **Salzkoth**. *—**bürste**, *v.* schoenborstel, *v.* modderschuijer, *m.*
Köthe, *v.* (§) kast, *v.*; (128) kogel, *m.* gewricht, *o.*
Kothfliege, *v.* paardevlieg, *v.* *...**grube**, *v.* modderkuil, *m.*
Kothig, *b. n.* slijkachtig, slijkerig, modderig, vol drek, vol uitwerpsels; — *machen*, bemodderen.
Kothkäfer, *m.* zie **Dreckkäfer**. *...**knecht**, *m.* zoutziedersknecht, *m.* *...**lache**, *v.* modderpoel, - plas, *m.* *...**meister**, *m.* zoutzieder, meester eener zoutziederij, *m.* *...**schaufel**, *v.* modderschop, *v.* *...**schuhe**, *m. mv.* modderschoenen, klompen, *m. m. mv.* *...**spritzer**, *m.* bespatting (met modder), beslijking, *v.*
Kothurn, *m.* half laarsje (bij de ouden); schoeisel (der tooneelspelers), *o.*
Kotze, *v.* dekkleed, *o.*; zie **Decke**. *—**n**, *b. w.* (§) braken, uitspuwen.
Krabbe, *v.* krab, *v.* zeekreeft, *m.*; *fig.* (§) *eine kleine —*, een klein kind, een dreumes.
Krabbeln, *b.* en *o. w.* (§) krabben, kraauwen; voortkruipen.
Krach, *m.* gekraak, *o.* kraak, *m.* breuk, *v.* *—**en**, *o. w.* kraken, kletteren, knetteren. *—, *o.* gekraak, geknetter, gerommel, *o.* *—**mandel**, *v.* kraakamandel, *m.*
Krächzen, *b. w.* krassen (van raven); *fig.* klagen, kermen. *—, *o.* gekras; *fig.* geklaag, gekerm, *o.*
Krack, *m.* bol, *o.* spelonk, *v.* *—**beere**, *v.* blaauwe bes, *v.* *—**e**, *v.* (§) oude knol, *m.* slecht paard, *o.*
Kraft, *v.* kracht, sterkte, magt, *v.* vermogen, *o.* werkdadigheid, voedende kracht; (194) magt; *fig.* kracht, *v.* nadruk, *m.*; *aus allen Kräften*, met kracht en magt, krachtdadiglijk; *von Kräften kommen*, zijne krachten verliezen; *wieder zu Kräften kommen*, weder tot zijne krachten komen; — *meines Amtes*, krachtens mijn ambt, -mijne betrekking.
Kraftarzenei, *v.* versterkende artsenij, *v.* versterkend middel, *o.* *...**brühe**, *v.* krachtig vleeschnat, *o.* *...**genie**, *o.* krachtig -, sterk vernuft, *o.*
Kräftig, *b. n.* en *bijw.* krachtig, sterk, voedend; *fig.* magtig, vermogend, nadrukkelijk, krachtdadig; gespierd; deugdelijk, geldig; krachtiglijk, magtiglijk, krachtdadiglijk; op eene geldige wijze. *—**en**, *b. w.* kracht verleenen, bekrachtigen, bevestigen.
Kraftlos, *b. n.* en *bijw.* krachteloos, magteloos, zwak, uitgeput, verzwakt, kwijnend; *fig.* nul, van geene waarde, niet geldig; op eene zwakke -, kwijnende -, niet geldige wijze. *—**igkeit**, *v.* krachteloosheid, magteloosheid, uitputting, *v.* onvermogen, *o.* zwakte, zwakheid; *fig.* nietgeldigheid, ongeldigheid, *v.* *...**mehl**, *o.* stijfsel, stijfselmeel, *o.* *...**milch**, *v.* versterkende drank als melk uitziende, *m.* *...**suppe**, *v.* krachtige -, versterkende soep, *v.* *...**voll**,

b. n. en *bijw.* sterk, gespierd; *fig.* krachtvol, nadrukkelijk, krachtdadig, -lijk. *...WASSER, *o.* versterkend water, *o.*

KRAGEN, *m.* kraag, halskraag, omslag, *m.*; *der spanische* —, (34) spaansche kraag, *m.*

KRAGSTEIN, *m.* (18) kraagsteen, *m.*

KRÄHE, *v.* kraai, *v.* *—N, *o.* *w.* kraaijen. —, *o.* het kraaijen, hanengekraai, *o.* *—NAUGE, *o.* kraaioog, *o.*; *fig.* kraaknoot, *v.*; zie ook HÜHNERAUGE. *—NFUSS, *m.* (76) kraaivoet, *m.* *—NFÜSSE, *m.* *mv.* *fig.* hanenpooten, (slecht schrift), *m.* *mv.* *—NKIEL, *m.* kraaischacht, (pen), *v.*

KRAHN, *m.* (194) kraan, *v.* windas, *o.* *—BALKEN, *m.* kraanbalk, hefboom, *m.* —TRÄGER, *m.* (194) kraanbalkdrager; (203) kraanbalk waarop het anker rust, *m.* *—BAUM, *—STÄNDER, *m.* kraanboom, *m.* *—GERECHTIGKEIT, *v.* *—RECHT, *o.* kraanregt, *o.*

KRAKEEL, *m.* (§) krakeel, *o.* twist, *m.* oneenigheid, *v.* *—EN, *o.* *w.* krakeelen, twisten. *—ER, *m.* krakeeler, twistzoeker, *m.*

KRALLE, *v.* klaauw, *m.*

KRÄLLEN, *b.* *w.* met de klaauwen kwetsen, openrijten, krabben.

KRALLENHIEB, *m.* klaauwengreep, slag met de klaauwen, *m.*

KRAM, *m.* kleinhandel, *m.* winkelnering, *v.*; winkel van snuisterijen, *m.*; *fig.* kraam, *v.* handeltje, *o.* nering, *v.* stand, *m.*; *das taugt (dient) nicht in meinen* —, dat behoort niet in mijne kraam t' huis, dat schikt-, past mij niet. *—BUDE, *v.* *—LADEN, *m.* winkel, *m.* (kermis-) kraam, *v.* *—DIENER, *m.* winkelbediende, *m.* *—WAARE, *v.* snuisterijen, waren voor den kleinhandel, *v.* *mv.* *—WESEN, *o.* kleinhandel, *m.*

KRÄMCHEN, *o.* kleine handel, *m.* winkeltje, kraampje, *o.*

KRAMEN, *o.* *w.* uitkramen; schikken, ruimen; den kleinhandel drijven.

KRÄMER, *m.* kramer, kleinhandelaar, *m.* *—INN, *v.* kleinhandelaarster, winkelierster, *v.* *—GEWICHT, *o.* winkelgewigt, *o.* *—HAUS, *o.* winkelhuis, *o.* *—INNUNG, *v.* winkeliersgild, *o.* *—MEISTER, *m.* meester van het winkeliersgild, *m.* *—PFUND, *o.* wigtig-, zwaar pond, *o.* *—WAGE, *v.* winkelschaal, *v.*

KRAMMETSBAUM, *m.* jeneverboom, *m.* *...BEERE, *v.* zie WACHHOLDERBEERE. *...VOGEL, KRAMVOGEL, *m.* lijster, *m.*

KRAMPE, *v.* haak, *m.* slot (aan een boek), *o.* kram, *v.*

KRÄMPE, *v.* rand van een' hoed, *m.*

KRÄMPE, *v.* *—KAMM, *m.* kaarde, *v.* *—BRET, *o.* wolkaardersplank, *v.* -bord, *o.* *—MACHER, *m.* kaarder, *m.* *—N, *b.* *w.* kaarden.

KRÄMPEN, *b.* *w.* optoomen (een' hoed). *—SCHNUR, *v.* toom-, opzet aan een' hoed, *m.*

KRAMPF, *m.* kramp, zenuwen-, stuiptrekking, *v.* *—ADER, *v.* adergezwel, *o.* —BRUCH, *m.* aderbreuk, *v.* gezwel aan den balzak, *o.* *—ARTIG, *b.* *n.* en *bijw.* krampachtig, -lijk. *—FISCH, *v.* krampvisch, *m.* *—HUSTEN, *m.* kramphoest, *m.*

KRÄMPFIG, *b.* *n.* krampig.

KRAMPFSTILLEND, *b.* *n.* krampstillend.

KRAMWAARE, KRÄMEREI, *v.* kramerijen, *v.* *mv.*

KRAN, *v.* zie KRAHN.

KRANICH, *m.* kraanvogel, *m.* zie ook KRAHN.

KRANK, *b.* *n.* ziek, krank, ongesteld, onpasselijk, lijdende; *fig.* — *in der Einbildung*, ingebeeld ziek; *ein —er*, een zieke, patient, *m.* *—E, *(der, die)*, *m.* en *v.* (de) zieke, *m.* en *v.*

KRÄNKELN, *o.* *w.* ziekelijk zijn, sukkelen.

KRANKEN, *o.* *w.* (*w.* *g.*) ziek zijn, -liggen, lijden.

KRÄNKEN, *b.* *w.* krenken, bedroeven, grieven; *sich* —, *(über etwas)* zich bedroeven, zich verdriet aannemen, (over iets); *es kränkt mich*, het krenkt mij; *fig. jemandes Ehre* —, iemands eer kwetsen, -krenken.

KRANKENBESUCH, *m.* zieken-, krankenbezoek, *o.* dokters-visite, *v.* -gang, *m.* *...BETT, *o.* ziekbed, *o.*; *auf dem — liegen*, op het ziekbed liggen.

KRÄNKEND, *b.* *n.* krenkend, kwetsend, grievend.

KRANKENGESCHICHTE, *v.* ziekte-beschrijving, geschiedenis (van den loop) eener ziekte, *v.* *...HAUS, *o.* ziekenhuis, gasthuis, hospitaal, *o.*; — *im Kloster*, ziekenzaal, infirmerie, *v.* *...LISTE, *v.* ziekenlijst, *v.* *...MUTTER, *v.* ziekenmoeder, moeder in een gasthuis, *v.* *...SCHIFF, *o.* hospitaalschip, ziekenschip, *o.* *...STUBE, *v.* *...ZIMMER, *o.* ziekenzaal; kamer van een' zieke, *v.* *...WÄRTER, *m.* —INN, *v.* *...GEHÜLFE *m.* ziekenoppasser, *m.* -oppaster, *v.* *...VERSCHLAG, *m.* (203) kazemat, *v.*

KRANKHAFT, *b.* *n.* ziekelijk, ziekachtig.

KRANKHEIT, *v.* ziekte, onpasselijkheid, ongesteldheid, krankte, *v.*; *die englische* —, de engelsche-, knokkelziekte, *v.*; *die ungarische* —, hongaarsche ziekte, -pest, *v.*

Krankheitskenner, *m.* ziektekenner, *m.* *...**lehre**, *v.* ziekteleer, leer der ziekten, pathologie, *v.* *...**stoff**, *v.* ziektestof, *v.* *...**wechsel**, *m.* ziektekeer, krisis, *v.*

Kränklich, *b. n.* ziekelijk, zwak. *—**keit**, *v.* ziekelijkheid, zwakheid, *v.*

Kränkung, *v.* krenking, *v.* hoon, *m.* grieving, *v.*

Kranz, *m.* krans, *m.* kroon, *v.*; bloemenkrans, *m.*; (18) kornis, kroonlijst, *v.*; (188) krans om den rand eens wapenschilds; (50) rand van een' hoed; (45) rand op zilversmids arbeid, *m.*; zie ook **Brautkranz**; *der — am Vorhänge*, val aan bedbehangsels, *m.*; kransje, *o.* vriendenkring, *m.*; — *um einen Kutschhimmel*, rabat aan eene koets, *o.*; — *auf einer Mauer*, — *eines Backofens*, lijst om -, op eenen muur, - van een' bakkersoven, *v.*; *fig.* (§) *sie hat ihren — (ihr Kränzchen) noch nicht verloren*, zij is nog maagd, zij is nog te huwen. *—**ader**, *v.* (106) kransader, hartader, *v.*

Kränzchen, *o.* kransje, kroontje, *o.* (in alle beteekenissen als bij **Kranz**).

Kränzen, *b. w.* omkransen, bekroonen; (56) een' ronden kring in den bast van een' boom snijden.

Kranzleiste, *v.* (18) kroonlijst, *v.*; afdak, uitstek, *o.* *...**naht**, *v.* (106) kransnaad, *m.*

Krapf, **Krapfen**, *m.* **Kräppel**, **Kräppelchen**, *o.* pannekoek, *m.*

Krapp, *m.* meekrap, *v.*

Kratzbeere, *v.* zie **Brambeere**. *...**bürste**, *v.* (83) krasborstel; (45) kretsborstel, *v.* *...**distel**, *v.* harde distel, *v.*

Kratze, *v.* **Kratzeisen**, *o.* krabber, krasser, *m.* kras -, schraapijzer, *o.*; (199) wolkaarde, *v.*; (95) troffel, krasser, *m.*; (50) kaard, *v.*; — *zur Flockseide*, zijdekaarde, *v.* -kam, *m.*

Krätze, *v.* schurft, *v.* en *o.* kwaad zeer, *o.*; *trockene* —, kraauwaadje, drooge schurft, *v.*; *eingewurzelte* —, ingewortelde schurft, afschraapsel, *o.*; zie ook **Gekratz**; *fig. das geht in die* —, dat bederft, dat vervalt.

Kratzen, *b. w.* krabben, krassen, wrijven, kaarden; (45) met de kretsborstel schoonmaken; *einen mit den Nägeln* —, iemand met zijne nagels (in het aangezigt) krabben; *sich im Kopfe*, *hinter die Ohren* —, zijn hoofd -, zich achter de ooren krabben; *fig.* berouw hebben over iets; *dieser Wein kratzt im Halse*, die wijn verbrandt -, verscheurt het verhemelte; *auf seiner Geige* —, op de viool krabben, - krassen.

Krätzer, *m.* krabber, krasser; kogeltrekker, *m.*; (§) bogt (van wijn), *v.*; vioolkrasser, *m.*

Kratzfuss, *m. fig.* (§) gedwongene -, boersche buiging, *v.* strijkvoetje, *o.* *...**garten**, *m.* moestuin, *m.*

Kratzig, *b. n.* schurftachtig, schurftig.

Krätzkammer, *v.* schurftkamer, kamer -, ziekenzaal der schurftigen, *v.* *...**salbe**, *v.* zalf voor de schurft, *v.* *...**wäscher**, *m.* schraapselwasscher, *m.* *...**wasser**, *o.* (45) (door wasschen verkregene) goud - en zilverdeeltjes, *o. mv.*

Kratzwolle, *v.* scheerwol, *v.*

Kräuel, *m.* vork, vleeschvork, *v.* zie **Gabel**.

Krauen, *b. w.* kraauwen, krabben; zie **Kratzen**.

Kraus, *b. n.* kroes, gekruld; — *wie Wolle*, gekruld als wol; — *werden*, krullen, kroezig worden. *—**beere**, (**Kräuselbeere**), *v.* zie **Stachelbeere**. *—**distel**, *v.* zie **Mannstreu**. *—**e**, *v.* krul, *m.* het krullen, - kroezen, krulling, *v.*; geplooide halskraag, *m.*

Kräuselholz, *o.* (67) krulhoutje, - stokje, *o.*

Kräuseln, *b. w.* krullen, kreppen (het haar); kroezen, plooijen (handboordjes enz.); *fig. sich* —, krullig worden (van duffel, wol, haar enz.)

Kräuselschnecke, *v.* krulslak, *v.* *...**werk**, *o.* toestel om den rand van munten uit te halen, *m.* *...**zange**, *v.* krulijzer, *o.* - tang, *v.*

Krausemünze, *v.* (76) kruizemunt, *v.*

Kraushaar, *o.* kroeshaar, gekroesd haar, *o.* *—**ig**, *b. n.* kroesharig. *...**kohl**, *m.* boerenkool, krulkool, *v.* *...**kopf**, *...**salat**, *m.* krulsalade, *v.*

Kraut, *o.* kruid, *o.*; kool, *v.*; moeskruiden, plantenbladen, *o. mv.*; kruid, (buskruid), *o.*; *Kräuter*, *mv.* kruiden, kruiden en planten, groenten, geneeskruiden. *—**acker**, *m.* *—**feld**, *o.* kool -, moesland, *o.* *—**artig**, *b. n.* kruid -, koolachtig. *—**beet**, *o.* koolperk, - bed, *o.*

Kräuterarzt, *m.* kruidenkenner, kruidenzoeker, *m.* *...**bad**, *o.* kruidenbad, dampbad (van kruiden), *o.* *...**bier**, *o.* kruidenbier (bij de ouden), *o.* *...**brühe**, *v.* kruidennat, *o.* - soep, *v.* *...**buch**, *o.* kruidenboek, *o.* beschrijving der kruiden, *v.* *...**frau**, *v.* groenvrouw, *v.* *...**ich**, *o.* kruidenblaadjes, *o. mv.* *...**käse**, *m.* groene kaas, *v.* *...**kenner**, *...**kündige**, *m.* kruidenkenner, kruidenzoeker, *m.* *...**kisten**, *o.* kruidenzakje, (ter genezing), *o.* *...**kunde**, *v.* *...**lehre**, *v.* leer -, beschrijving der kruiden, kruidkunde, *v.* *...**mann**, *m.* krui-

denverkooper, - lezer, - zoeker, *m*. *...MARKT, *m*. groentemarkt, *v*. *...MÜTZCHEN, *o*. kruidenmutsje, (tegen de hoofdpijn), *o*. *...REICH, *o*. plantenrijk, *o*. *...SÄCKCHEN, *o*. kruidenzakje, *o*. *...SAMMELN, *o*. kruidenverzameling, - lezing, *v*.; kruidenboek, *o*. *...SALAT, *m*. kruidensalade, *v*. *...SUPPE, *v*. groentesoep, *v*. *...TABAK, *m*. kruidentabak, *m*.; kruiden om te rooken (voor aamborstigen), *o*. *mv*.; (ook) kruidensnuif, *v*. *...THEE, *m*. geneeskruiden als thee, *o*. *mv*. kruidenaftreksel, *o*. *...TRANK, *m*. kruidendrank, *m*. *...WEIN, *m*. kruidenwijn, *m*. *...WERK, *o*. groente, *v*. *...WISSENSCHAFT, *v*. kruidkunde, *v*. *...ZUCKER, *m*. konserf, *v*.

KRAUTGARTEN, *m*. moestuin, *m*. *...HACKE, *v*. wijngaardeniers-houweel, *o*. *...HAUPT, *o*. koolkop, *m*. *...JUNKER, *m*. landjonker, *m*. *...SALAT, *m*. koolsalade, *v*. *...STAMPFE, *v*. kruidenstamper, *m*. *...STÄNDER, *m*. kruiden-vlootje, *o*. *...STRUNK, *m*. koolstronk, *m*. *...STÜCK, *o*. koolveld, *o*. koolakker, *m*.

KREATUR, *v*. schepsel; *fig*. werktuig, *o*. handlanger, *m*. - langster, *v*.

KREBS, *m*. kreeft, *m*.; (48,173) kanker; (157) kreeft (hemelsteeken), *m*.; *fig*. ondeugd, *v*. ingeworteld gebrek, *o*.; borstplaat, *v*.; teruggezonden werk, (van kommissie-goed), *o*. *—ARTIG, *b*. *n*. kankerachtig. *—AUGE, *o*. kreeftsoog, *o*. *—BACH, *m*. beek waarin kreeften zijn, *v*. kreeftenvijver, *m*. *—BRÜHE, *v*. kreeftensap, *o*. - saus, *v*. *—EN, *o*. *w*. kreeftenvangen. *—FANG, *m*. kreeftenvisscherij, *v*. *—FRESSER, *m*. krabbeneter, (amerik. vogel), *m*. *—GANG, *m*. *fig*. *den — gehen*, den kreeftengang gaan, (ook *fig*.); *— machen*, beletten, stremmen. *—GESCHWÜR, *o*. kankergezwel, *o*. *—KRANKHEIT, *v*. *—SCHADEN, *m*. kankerziekte, *v*. koudvuur, *o*. *—SCHALE, *v*. kreeftshuid, *v*. *—SCHERE, *v*. knijper van den kreeft, *m*. kreeftenschaar, *v*. *—SUPPE, *v*. kreeftensoep, *v*.

KREIDE, *v*. krijt, *o*.; *schwarze —*, zwart krijt.

KREIDEN, *b*. *w*. met krijt teekenen. *—ARTIG, *b*. *n*. *...ICHT, *b*. *n*. krijtachtig, (ook 104). *—ERDE, *v*. krijtaarde, *v*. *—GRUBE, *v*. krijtgroef, *v*. - berg, *m*. *—WASSER, *o*. zwarte kleur, (in het schilderen op glas), *v*. *—WEISS, *b*. *n*. wit als krijt. *—, *o*. krijtwit, *o*.

KREIDIG, *b*. *n*. krijtachtig.

KREIDSCHNUR, *v*. krijtsnoer, *o*.

KREIS, *m*. kring, cirkel; (157) kring-, *m*. loopbaan (eener planeet), *v*.; *fig*. kreits, *v*. distrikt, *o*.; *einen — schliessen*, een' kring vormen, - sluiten. *—AMT, *o*. kreitsambt, baljuwschap, *o*. —MANN, *m*. baljuw van eene kreits, drossaard, *m*. *—AUSSCHREIBEND, *b*. *n*. beroepend -, beschrijvend tot eene kreitsvergadering. *—BEWEGUNG, *v*. cirkelloop, *m*. draaijing, *v*.

KREISCHEN, *o*. *w*. (§) krijschen; zie SCHREIEN.

KREISEL, *m*. drijftol, *m*. *—BOHRER, *m*. drilboor, *v*. *—N, *o*. *w*. tollen, met den drijftol spelen; *sich —*, draaijen, suizebollen. *—SCHNECKE, *v*. zeeslak, *v*.; *versteinte* -, of *—STEIN, *m*. versteende zeeslak, *v*. steen als een drijftol of wiel, *m*.

KREISEN, *o*. *w*. (59) om een bosch heengaan.

KREISFÖRMIG, *b*. *n*. en *bijw*. cirkel -, kringvormig, als een cirkel, - kring. *...HAUPTMANN, *m*. bestuurder -, opziener van eene kreits, *m*. *...LAUF, *m*. cirkelloop, omloop, *m*. *...RATH, *m*. lid van eene kreits, *o*. *...SCHLUSS, *m*. besluit door een kreitsbestuur genomen, *o*. *...SCHREIBEN, *o*. rondgaande brief, *m*.

KREISSEN, *o*. *w*. in barensnood zijn. *...ERINN, *v*. vrouw in barensnood, *v*.

KREISSTADT, *v*. hoofdplaats van eene kreits, *v*. *...STEUER, *v*. kreitsbelasting, *v*. *...TAG, *m*. rijks -, kreitsdag, *m*. *...TANZ, *m*. ronde dans, *m*. *...TRUPPEN, *m*. *mv*. kreits -, bondstroepen, *m*. *mv*. *...VERFASSUNG, *m*. verdeeling (van een land) in kreitsen, *v*. *...VERSAMMLUNG, *v*. kreitsvergadering, *v*.

KREKE, *v*. (soort van) wilde pruim, *v*. *—NBAUM, *m*. wilde pruimenboom, *m*.

KREMPE, KREMPEL, enz. zie KRÄMPE, KRÄMPEKAMM, enz.

KRENDEL, *m*. pin, *v*. kurk, *o*.

KRENZEL, *o*. (soort van) gebak, *o*. - koek, *m*.

KREPINE, *v*. franje, *v*.

KREPIREN, *o*. *w*. (§) kraperen, sterven.

KREPP, KREPPFLOR, *m*. krip, floers, *o*.

KRESSE, *v*. waterkers, *v*. *—, (KRESSLING), post, (visch), *v*.

KREUZ, *o*. kruis, (in alle beteekenissen), lenden, *v*. *mv*.; (63) klaveren; (12,13 en 111) kruk, *v*. kruis; *fig*. kruis; *o*. droefenis, *v*. jammer, lijden, *o*. ramp, *v*.; *zu —e kriechen*, het hoofd in den schoot leggen, zich onderwerpen; *in die — und quer*, links en regts. *—ABNEHMUNG, *v*. afneming van het kruis, *v*. (ook 136). *—ARM, *m*.

dwarshout van een kruis, *o.* *—AXT, *v.* (168) steekbijl, *v.* *—BAND, *v.* kruisbalk, bindbalk, *m.* *—BATTERIE, *v.* kruisbatterij, *v.* *—BEERE, *v.* kruis-, doornbezie, *v.* *—BEIN, *o.* sleutelbeen, *o.* *—BLECH, *o.* dik beslagen ijzer, *o.* *—BLUME, *v.* (76) melkplant, *v.* melkkruid, *o.* *—BOCK, *m.* kruisschraag, *v.* *—BOGEN, *m.* (18) kruisboog, *m.* *—BRAV, *b. n.* (§) regtschapen, door en door braaf. *—BRUDER, *m.* kruisbroeder, -ridder, *m.* zie ook KREUZTRÄGER. *—CAPRIOLE, *v.* *—SPRUNG, *m.* kruissprong, *m.*

KREUZCHEN, *o.* kruisje, *o.* (ook 188).

KREUZDORN, *m.* kruisdoorn, *m.* *...EISEN, *o.* (37) kruisijzer, *o.*

KREUZEN, *o.* en *b. w.* kruisen; *sich* —, zich kruisen; het teeken van het kruis maken. *—, *o.* het (in zee) kruisen. *...ER, *m.* kreutzer, (munt), *m.*

KREUZENTE, *v.* eend met een' langen staart, *v.* *...ERFINDUNG, *...ERHÖHUNG, *v.* kruisvinding, -verheffing, (bij de roomschen), *v.* *...FAHNE, *v.* kruisbanier, *v.* *...FAHRER, *m.* kruisvaarder, *m.* *...FAHRT, *v.* zie KREUZZUG. *...FUCHS, *m.* kruisvos, (van een gekruisd ras), *m.* *...GANG, *m.* kloostergang, *m.* *...GASSE, *...STRASSE, *v.* kruisstraat, *v.* viersprong, *m.* *...GEWEBE, *o.* keperweefsel, gekeperd, *o.* *...GEWÖLBE, *o.* kruisgewelf, *o.* *...GURT, *m.* kruis-, bovenriem, *m.* *...HAMMER, *m.* (141) kruis-, dwarshamer, *m.* *...HASPEL, *m.* haspel, kruisboom (op een voetpad), *m.*; (203) handspil met eene kruk, *v.* *...HERR, *...RITTER, *m.* kruisridder, *m.* *...HOLZ, *o.* kruishout, *o.* *...HIEB, *m.* kruiselings aangebragte houw, *m.*; (181) kruisvormige kerf, -snede, *v.*

KREUZIGEN, *b. w.* kruisigen; *fig.* *sein Fleisch* —, zijn vleesch tuchtigen, -kastijden; *sich* —, het teeken van het kruis maken; *fig.* (§) *sich — und segnen*, uitermate verbaasd staan. *...UNG, *v.* kruisiging; *fig.* kastijding, tuchtiging, *v.*

KREUZKNOTEN, *m.* kruisknoop, dubbele knoop, *m.* *...KOPF, *m.* (§) vlugge-, geleerde kop, man van bekwaamheid, *m.* *...KIRCHE, *v.* kerk van het heilig kruis; kruiskerk, *v.* *...KNOCHEN, *m.* (106) heilig-, schaambeen, *o.* *...LAHM, *b. n.* lendelam; — *machen*, de lenden verlammen, lam slaan. *...NAHT, *v.* (101) kruisnaad, *m.* *...ORDEN, *m.* orde van het kruis, *v.* *...RIEMEN, *m.* rugriem, *m.* *...RITTER, *m.* kruisridder, *m.* *...SCHNABEL, *m.* kruisbek, (vogel), *m.* *...SCHNITT, *m.* (48) kruissnede, *v.* *...SCHRAFFIRUNG, *v.* (116) kruisstrepen ter verzwaring eener schaduw, *v. mv.* *...SCHRAUBE, *v.* kruisschroef, *v.* *...SEGEL, *o.* (203) kruiszeil, *o.* *...SPINNE, *v.* tuin-, kruisspin, *v.* *...STAB, *m.* (203) graadboog, *m.* *...STENGE, *v.* kruissteng, *v.* *...STICH, *m.* (101) kruissteek, *m.* *...STOCK, *m.* kruisstokje, *o.* *...TRAGEND, *b. n.* (76) kruisdragend. *...TRÄGER, *m.* kruisdrager; *fig.* martelaar, *m.* *...WEG, *m.* kruisweg, viersprong, *m.* *...WEISE, *bijw.* kruiswijze, als een kruis; — *gehen*, elkander kruisen. *...WOCHE, *v.* bidweek, (week voor hemelvaartsdag), *v.* *...WURZ, *v.* kruiswortel, *m.* *...ZUG, *m.* kruistogt, *m.*

KRIEBELKRANKHEIT, *v.* krieuwel-, jeukziekte, *v.*

KRIEBELN, *o.* en *onp. w.* jeuken, krieuwelen, prikken; *es kriebelt mich in der Hand*, mijne hand kriebelt, -jeukt. *—, *o.* het krieuwelen, jeuken.

KRIECHEN, *o. w.* (*onr.*) kruipen; *auf allen Vieren* —, op handen en voeten kruipen; *aus dem Eie* —, uit den dop kruipen; *fig.* *vor einem* —, voor iemand kruipen, zich voor iemand vernederen; *in das Gefängniss — müssen*, achter de tralies gezet worden; *der Regen kriecht in den Sand*, de regen wordt door het zand opgeslorpt. *—, *o.* het kruipen. *—D, *b. n.* kruipend, (ook *fig.*); *ein —es Thier*, een kruipend gedierte.

KRIECHENTE, *v.* kruipeend, *v.*

KRIECHER, *m.* kruiper; *fig.* vleijer, kruiper, *m.* *...LING, *m.* wilde pruimenboom, *m.* *...LOCH, *o.* verscholen gat, *o.*

KRIEG, *m.* oorlog; *fig.* (§) twist, *m.* geding, *o.*; — *führen*, krijg-, oorlog voeren; *zum —e abrichten*, tot den oorlog afrigten; in den krijg oefenen.

KRIEGEN, *o. w.* krijgen, oorlog-, krijg voeren. *—, *b. w.* krijgen, behoeven, ontvangen; nemen, vatten, hebben, erlangen. *—D, (*Kriegführend*), *b. n.* krijg-, oorlogvoerend.

KRIEGER, *m.* *—INN, *v.* oorlogs-, krijgsman, krijger, *m.*; heldin, *v.* *—ISCH, *b. n.* krijgshaftig, oorlogzuchtig.

KRIEGSBAUKUNST, *v.* krijgs-, vestingbouwkunde, genie, *v.* *...BAUMEISTER, *m.* krijgs-, vestingbouwkundige, ingenieur, *m.* *...BEAMTE, *...BEDIENTE, *m.* krijgsbeambte, *m.* *...BEDIENUNG, *v.* krijgsambt, *o.* *...BEDÜRFNISSE, *o. mv.* *...VORRATH, *m.* oorlogsbehoeften, *v. mv.* krijgsvoorraad, *m.* *...BEHORDE, *v.* departement van

oorlog; krijgsbestuur, *o*. *...CAMERAD, *m*. krijgsmakker, *m*. *...CASSE, *v*. krijgskas, *v*. *...CASSIRER, *m*. krijgskassier, *m*. *...COMMISSARIUS, *m*. kommissaris van oorlog, *m*. *...DIENST, *m*. krijgsdienst, *v*. *...ERKLÄRUNG, *v*. oorlogsverklaring, *v*. *...FERNROHR, *...PERSPECTIV, *o*. verrekijker in den oorlog gebruikelijk, *m*. *...FLOTTE, *v*. oorlogsvloot, *v*. *...FUSS, *m*. voet van oorlog, *m*. *...GEBRAUCH, *m*. *...MANIER, *v*. krijgsgebruik, *o*.; *nach* —, naar krijgsgebruik, naar krijgsmanszeden. *...GEFANGENE, *m*. krijgsgevangene, *m*. *...GERÄTH, *o*. krijgs-, oorlogstuig, *o*. *...GERICHT, *o*. krijgsraad, *m*. militaire regtbank, *v*. *...GESANG, *m*. krijgszang, *m*. *...GESCHICHTE, *v*. geschiedenis van den (van een') oorlog, *v*. *...GESCHICK, *o*. krijgslot, *o*. kans des oorlogs, *v*. *...GESCHREI, *o*. krijgsgeschreeuw, *o*. *...GESETZ, *o*. krijgswet, *v*. *...GLÜCK, *o*. krijgsgeluk, *o*. oorlogskans, *v*. *...GOTT, *m*. oorlogsgod, Mars, *m*. *...GÖTTINN, *v*. krijgsgodin, Bellona, *v*. *...GRUND, *m*. reden tot oorlog, *v*. *casus belli*, *o*. *...HEER, *o*. krijgsheer, *o*. *...HELD, *m*. oorlogs-, krijgsheld, *m*. *...KANZELEI, *v*. kanselarij-, bureau van oorlog, - van oorlogszaken, *v*. *o*. *...KLEID, *o*. soldatenrok, *m*. uniform, *v*. *...KNECHT, *m*. krijgsknecht, soldaat, *m*. *...KOSTEN, *m*. *mv*. oorlogskosten, *m*. *mv*. *...KUNST, *v*. krijgskunde, - kunst, *v*. *...LÄUFTE, *v*. *mv*. *...ZEIT, *v*. oorlogstijd, *m*. *...LEBEN, *o*. oorlogsleven, het leven van den krijgsman, *o*. *...LEUTE, *m*. *mv*. krijgs-, oorlogslieden, *m*. *mv*. *...LIED, *o*. krijgslied, *o*. oorlogszang, *m*. *...LIST, *v*. krijgslist, *v*. *...LOSUNG, *v*. oorlogsleus, *v*. *...MACHT, *v*. krijgsmagt *v*. *...MANN, *m*. krijgsman, *m*. *...MINISTER, *m*. minister van oorlog, *m*. *...NOTH, *v*. oorlogsramp, *v*. - nood, *m*. *...OBERSTE, *m*. krijgsoverste, *m*. legerhoofd, *o*. *...PFLICHTIG, *b*. *n*. dienstpligtig (tot den oorlog). *...RATH, *m*. krijgsraad, *m*.; (ook) lid van dien raad, *o*. *...RECHT, *o*. oorlogsregt, regt van oorlog, *o*.; *es ist* — *über ihn gehalten worden*, hij is voor een' krijgsraad te regt gestaan. *...REGIERUNG, *v*. krijgs-, militaire regering, *v*. *...RUHM, *m*. krijgs-, oorlogsroem, *m*. *...RÜSTUNG, *v*. toerusting ten oorlog, krijgstoerusting, *v*. *...SACHE, *v*. oorlogszaak, *v*. *...SCHAUPLATZ, *m*. tooneel des oorlogs, oorlogstooneel, *o*. *...SCHIFF, *o*. oorlogsschip, *o*. *...SCHULE, *v*. militaire school, *v*. *...SECRETÄR, *m*. sekretaris van oorlog, *m*. *...SPRACHE, *v*. krijgs-, oorlogstaal, *v*. *...STAND, *m*. *...VERFASSUNG, *v*. krijgsstand, *m*. oorlogswezen; krijgsmansberoep, *o*. *...STEUER, *v*. oorlogsbelasting, brandschatting, *v*. *...THAT, *v*. krijgsdaad, *v*. aanslag, overval, *m*. *...TRIBUN, *m*. krijgstribuun, *m*. *...ÜBUNG, *v*. krijgs-, wapenoefening, *v*. *...UNRUHEN, *v*. *mv*. krijgsberoering, *v*. *...VOLK, *o*. (*Kriegsvölker, mv.*) krijgsvolk, *o*. troepen, *m*. *mv*. *...VORRATH, *m*. krijgsvoorraad, *m*. *...WESEN, *o*. oorlog, *m*. krijgswezen, *o*. *...ZAHLAMT, *o*. betaalambt-, betaalkantoor van het leger, *o*. *...ZAHLMEISTER, *m*. betaalmeester van het leger, *m*. *...ZEIT, *v*. oorlogstijd, *m*. *...ZUCHT, *v*. krijgstucht, *v*. *...ZUG, *v*. krijgstogt, *m*. *...ZWANG, *m*. vonnis der militaire regtbank, - van den krijgsraad, *o*.

KRIMPELSPIEL, *o*. (soort van) kaartspel, brelan, o.

KRIMPEN, *b*. *w*. (69) krimpen; *sich* —, krimpen, in-, wegkrimpen.

KRINITZ, *m*. zie GRÜNFINK.

KRINNE, *v*. groeve, sponning, keep (in hout), *v*.

KRIPPE, *v*. krib, *v*. vreet-, voederbak, *m*.

KRIPPEN, *b*. *w*. doen krommen, buigen, (in alle beteekenissen); (192) *das Ufer* —, schoeijingen maken (aan den oever). *—, *o*. *w*. (*in die Krippe beissen*), kribbebijten, kloppen. *—BEISSEN, *o*. het kribbebijten, *o*. *—BEISSER, *—SETZER, *m*. kribbebijter, *m*. *—REITER, *m*. *fig*. (§) pennelikker, *m*.

KRISPELHOLZ, *o*. (84) houten werktuig met tanden, *o*. *...LN, *b*. *w*. (84) krispelen, nerf op eene huid brengen.

KRISTALL, o. zie KRYSTALL.

KRITIK, *v*. kritiek, beoordeeling, oordeelkunde, *v*. *—ER, *m*. beoordeelaar; hekelaar, kritikus, *m*. *...ISCH, *b*. *n*. kritisch; gevaarlijk, netelig, kritiek. *...ISIREN, *b*. *w*. beoordeelen, hekelen, kritizeren; zie BEURTHEILEN, TADELN.

KRITTELN, *o*. *w*. twisten, kibbelen.

KRITTLICH, *b*. *n*. kregelig, kitteloorig; naauwlettend, moeijelijk.

KRITZELN, *b*. en *o*. *w*. krabbelen; krissen, kraken. *—, *o*. het krabbelen.

KRÖBS, *m*. zie GRÖBS, GRIEBS.

KROKODILL, *m*. en *o*. krokodil, *m*. *—S-THRÄNEN, *m*. *mv*. *fig*. krokodillentranen, bedriegerstranen, *m*. *mv*.

KROLLEN, KROLZEN, *o*. *w*. krollen, kraaijen.

Krollerbsen, *v. mv.* erwten in zout water gekookt, *v. mv.* *...**hecht**, *m.* (74) krulsnoek, *m.*

Kronamt, *o.* ambt van de kroon, *o.* kroon-prefektuur (in Polen), *v.* *...**beamte**, *...**bediente**, *m.* kroonbeambte, -bediende, *o.* *...**blume**, *v.* (76) keizerskroon, *v.* *...**bolzen**, *m.* zeepziedersstang, *v.*

Krone, *v.* kroon, (ook *fig.*) kruin, *v.*; top (van een' boom), *m.*; kroon, (munt), *v.*; (18) kroonwerk; (24) paviljoentje, *o.*; (13 en 76) kroon; (180) schuinte der borstwering, *v.*; (59) gewigt, *o.*; *fig. sie ist die — ihres Geschlechts*, zij is de kroon-, de bloem van hare kunne; (§) *etwas in der — haben*, een stuk in zijne laars hebben.

Krönen, *b. w.* kroonen, (ook *fig.*) bekroonen, bekransen.

Kronenbein, *o.* kroonbeen, *o.* *...**blatt**, *o.* (76) kroon-, bloemblad, *o.* *...**gold**, *o.* kroongoud, slecht goud, *o.* *...**steuer**, *v.* gave-, gift aan den vorst bij zijne troonsbeklimming, *v.* *...**thaler**, **Kronthaler**, *m.* kroon, fransche kroon, (muntstuk), *v.*

Kronerbe, *m.* erfgenaam der kroon, kroon-, erfprins, *m.* *...**gehörn**, *o.* (59) kroon (der horens van herten), *v.* *...**grossfeldherr**, *m.* opperbevelhebber der kroon, *m.* *...**grossmarschall**, *m.* grootmaarschalk der kroon, *m.* *...**gut**, *o.* kroongoed, domein, *o.* *...**hirsch**, *m.* hert met gekroonde horens, *o.* *...**lehen**, *o.* kroonleen, leengoed der kroon, *o.* *...**leuchter**, *m.* kroonkandelaar, luchter, luster, *m.* *...**papier**, *o.* papier van de beste soort, *o.* *...**prinz**, *m.* kroonprins, *m.* —**essinn**, *v.* kroonprinses, *v.* *..**rad**, *o.* kroonrad, *o.* zie ook **Kammrad**. *...**schatz**, *m.* schat-, *m.* schatkist van de kroon, *v.* *...**taube**, *v.* kroon-, kamduif, *v.*

Krönung, *v.* krooning, *v.* *—**smünze**, *v.* krooningsmunt, *v.* -penning, *m.* *—**stag**, *m.* krooningsdag, *m.* *—**szug**, *m.* optogt-, stoet bij eene krooning, *m.*

Kronwerk, *o.* (180) kroonwerk, *o.* *...**wieke**, *v.* (76) kornilje, *v.*

Kröpel, *b. n.* zie **Krüpel**. *—**stuhl**, *m.* kleine armstoel, *m.*

Kropf, *m.* krop, strot, krop, *m.*; kropgezwel, *o.* -zweer, *v.* kliergezwel aan de keel, *o.* *—**artig**, *b. n.* klierachtig, aan klier-, aan kropgezwellen onderhevig. *—**eidechse**, *v.* (103) kophagedis, (in Mexiko), *v.*

Kröpfen, *b. w.* (139) buigen (als een elleboog); (§) gulzig eten; de keel vullen.

Kropfgans, *v.* kropgans, pelikaan, *v.* *...**ig**, *b. n.* kroppig, met een' dikken krop; met een kropgezwel. *...**taube**, *v.* kropper, (duif), *m.*

Kröschen, *o.* en *b. w.* sissen, knappen; bruin bakken, -braden.

Kröte, *v.* pad, padde, *v.*; schadelijk gezwel (bij sommige dieren), *o.*

Krötenflachs, *m.* wild vlas, lijnzaad, *o.* *...**kraut**, *o.* St. Jakobskruid, *o.* *...**loch**, *...**nest**, *o.* *...**teich**, *m.* paddenest, *o.* *...**stein**, *m.* paddesteen, *m.*

Krücke, *v.* kruk, *v.*; vuurhaak, ovenkrabber, *m.*; hol werktuig, *o.*; *an —n gehen*, op krukken loopen.

Krücken, *b. w.* met den ovenkrabber reinigen. *—**blatt**, *o.* dwarshout van eene kruk, *o.* *—**kreuz**, *o.* (188) krukkenkruis, *o.*

Krug, *m.* kruik, kan; *(w. g.)* kroeg, *v.*; *spr. der — geht so lange zu Wasser, bis er endlich zerbricht*, de kruik gaat zoo lang te water tot dat zij eindelijk breekt. *—**bürste**, *v.* flesschen-, kannewasscher, *m.*

Krügelchen, *o.* kruikje, kannetje, *o.*

Kruger, *m.* *(w. g.)* kroeghouder, *m.*

Krugreif, *m.* (141) slotemakers plaat, *v.*

Krümchen, **Krümelchen**, *o.* kruimpje, *o.* kruime, *v.* kruimel, *m.*

Krümelig, *b. n.* kruimelig, kruimig, kruimachtig. *...**eln**, **Krumen**, *b. w.* kruimelen.

Krumm, *b. n.* en *bijw.* krom; gebogen, gedraaid, bogtig, haaksch; haaks; slingerend; ongelijk; *ein —es Maul machen*, den mond scheef trekken; *fig. —e Wege*, slechte wegen; — *machen, biegen*, krommen, krom buigen, ombuigen; (*verbiegen)*, verdraaijen, krom buigen; — *schreiben*, scheef schrijven, (niet regtlijnig); —*e Finger machen*, lange vingeren hebben, diefachtig zijn. *—**ästig**, *b.n.* kromtakkig; (56) afgebroken (van boomtakken). *—**bein**, *o.* krombeen, krom-, gedraaid been, *o.* —**ig**, *b. n.* krombeenig, met gedraaide beenen. *—**darm**, *m.* (106) kromdarm, *m.* darmbeen, *o.*

Krümme, **Krümmung**, *v.* kromming, bogt, kromte, draaijing, scheefheid; kronkeling, *v.* elleboog, *m.* *—**n**, *b. w.* krommen, buigen, draaijen; boogvormig bewerken; *sich* —, zich buigen, -krommen; zich kronkelen; *fig.* kruipen, zich vernederen, vleijen.

Krummfuss, *m.* zie **Klumpfuss**. *...**gängig**, *b. n.* bogtig, kromloopende, gebogen. *...**hals**, *m.* gedraaide hals, kromhals, stijve nek, *m.* *...**halsig**, *b. n.* een' krommen hals hebbende.

*...HOLZ, o. krom hout, o. (ook 168). —BAUM, m. pijnboom, m. —ÖHL, —ÖL, o. pijnboom-olie, v. *...HORN, o. kromhoorn, m. grondschalmei, v. *...LINIG, b. n. kromlijnig. *...SCHNABEL, m. kromsnavel, -bek, (vogel), m. *...STAB, m. staf, herders-, bisschopsstaf, m. *...STAMPFER, m. (50) stamper, m. *...STROH, o. klein stroo, o. *...ZAPFEN, m. schroefstok, m. *...ZIRKEL, m. gebogen passer, m.

KRUPPE, v. (soort van) visch, m.

KRÜMPELIG, b. n. gefrommeld, gekreukt.

KRÜMPELN, b. w. zie ZERKRÜMPELN.

KRÜPPEL, m. kreupele, m. en v.; *zum — machen*, kreupel slaan, verminken. *—IG, b. n. kreupel.

KRÜSTCHEN, o. korstje, korstje brood, o.

KRUSTE, v. korst, v. *...IG, b. n. korstig.

KRYSTALL, m. kristal, o.

KRYSTALLEN, b. n. kristallen, van kristal.

KRYSTALLGLAS, o. kristalglas, o. *...HELL, *...INISCH, b. n. kristallijnen. *...HIMMEL, m. *...LINSE, v. (106) kristal-lens, v.

KRYSTALLISIREN, b. w. tot kristal vormen, kristalliseren. *...ISIRUNG, *...ISATION, v. kristallisering, vorming tot kristal, v. *...SPIEGEL, m. kristalspiegel, m. *...STEIN, m. doorschijnende kwarts, m.

KÜBEL, m. kuipje, o. houten bak, m. nap, v.

KUBIK, m. teerling, m.; (in zamenst.) kubiek. *—FUSS, m. kubiekvoet, m. *—WURZEL, v. kubiekwortel, m. *—ZAHL, m. kubiekgetal, o.

KUBISCH, b. n. kubiek.

KUBUS, m. kubus, m.; zie WÜRFEL.

KÜBLER, m. kuiper, m.

KÜCHE, v. keuken, v.; *die — besorgen*, de keuken bezorgen, het eten koken; *kalte* —, koude keuken, -spijzen.

KÜCHELCHEN, o. koekje, gebakje, o. zie ook ARZENEIKÜCHELCHEN.

KUCHEN, m. koek, m. *—BÄCKER, m. koekebakker, m. *—BRET, o. (6) ronde broodschieter, m. *—TEIG, m. koekedeeg, o.

KÜCHENAMT, o. keukenambt, o. *...ARBEIT, v. keukenwerk, o. werkzaamheden der keuken, v. mv. *...BEDIENTE, m. keukenbediende, m.; *sämmtliche —n*, al de keukenbedienden te zamen, de keuken. *...GARTEN, m. moestuin, m. *...GERÄTH, *...GESCHIRR, o. keukengereedschap, o. *...GEWÄCHS, o. moeskruid, o. keukengroenten, v. mv. *...KRAUT, o. moeskruid, o. *...JUNGE, m. keukenjongen, koksmaat, m. *...LATEIN, o. keukenlatijn, potjes-latijn, o. *...MAGD, v. *...MENSCH, o. keukenmeid, v. *...MEISTER, m. keukenmeester, opziener der keuken, m. *...MESSER, o. keukenmes, koksmes, o. *...MUSCHEL, v. gewone mossel, m. *...RECHNUNG, v. keukenboek, o. koksrekening, v. *...SACHE, v. keukenzaak, zaak de keuken betreffende, v. *...SALZ, m. keukenzout, o. *...SCHELLE, v. (76) anemoon, v. *...SCHLÜSSEL, m. sleutel van de keuken, m. *...SCHRANK, m. etens-, pannen- en pottenkast, v. *...SCHREIBER, m. keukenschrijver, m. *...SCHÜRZE, v. keukenvoorschootje, evaatje, o. *...SCHWALBE, v. landzwaluw, v. *...STUBE, v. provisiekamer, v. *...THÜR, v. keukendeur, v. *...TISCH, m. keuken-, aanregttafel, v. *...WAGEN, m. provisiewagen, keukenwagen, m. *...ZETTEL, m. keukenlijst, lijst der spijzen, v. *...ZEUG, o. keukenlinnen, -linnengoed, o. zie ook KÜCHENGERÄTH.

KÜCHLEIN, o. keukentje; koekje, o.

KUCKUCK, m. koekoek, m. *—SBLUME, v. koekoeksbloem, v. *—SSPEICHEL, m. lenteschuim op de planten, o. *—S-UHR, v. koekoek, (soort van klok, -van uurwerk), m.

KUFE, v. kuip, tobbe, v. vat, o. — *am Schlitten*, zie SCHLITTENBAUM. *—NBIER, o. sterk bier, o.

KÜFER, KUFNER, KÜPER, m. kuiper, m.

KUGEL, v. kogel, bal, (in alle beteekenissen); kloot, bol, m.; sfeer, v. *—n wechseln*, kogels wisselen, met de pistool duelleren. *—ARMBRUST, v. (soort van) handboog, m. palet, v. *—BAHN, v. maliebaan, v.; zie ook KEGELBAHN. *—BACK, o. (203) kogelbak, m. *—BECHER, m. bolvormige beker, m. *—BLUME, v. klootbloem, bolvormige bloem, v. *—BÜCHSE, v. getrokken vuurroer, o.

KÜGELCHEN, o. kogeltje, bolletje, balletje, o.

KUGELDICKE, v. kogeldikte, v. kaliber, o. *...DISTEL, v. stekeldistel, v. *...FISCH, m. ronde stekelvisch, m. *...FORM, v. kogel-, balvorm, m. *...FÖRMIG, b. n. kogel-, bolvormig, sferisch. *...GEWÖLBE, o. half bolvormig gewelf, o. *...GIESSER, m. kogelgieter, m. *...HELM, m. (18) middelpunt van een koepelgewelf, o.

KUGELICHT, b. w. zie KUGELFÖRMIG, KUGELRUND.

KUGELKASTEN, m. kogelkast, -kist, v. *...KREUZ, o. (188) kruis met knop-

jes, *o.* *...KREISEL, *m.* harpoen, schicht, *v.* *...LACK, *m.* vernis in balletjes, *o.* *...LEHRE, *v.* *...MASS, *o.* *...PROBE, *v.* kogelmaat, -mal, *v.*

KUGELN, *o. w.* rollen, met den bal-, met kegels spelen; ballen; met keurballetjes stemmen, balloteren. *—, *o.* het balloteren.

KUGELNARZISSE, *v.* soort van narcis, *v.* *...RING, *m.* hoekring, *m.* *...REGEN, *m.* kogelregen, *m.* *...RUND, *b. n.* kogel-, bolrond, sferisch. *...RÜNDE, *v.* bolrondheid, sfericiteit, *v.* *...SCHNECKE, *v.* sferische zeeslak, *v.* *...SCHROT, *m.* kleine kordonkogel, *m.* *...SPIEL, *o.* balspel, *o.* *...THEE, *m.* keizersthee, *v.* *...THIER, *o.* *...WURM, *m.* dagwormpje, *o.* *...TREIBER, *m.* kogel-indrijver, *m.* *...WAGEN, *m.* kogelwagen, *m.* *...WINKEL, *m.* sferische hoek, *m.* *...ZANGE, *v.* (48) kogeltangetje (om kogels uit te trekken), *o.* *...ZIEHER, *m.* kogeltrekker, *m.* *...ZIRKEL, *m.* bol-, sfeercirkel, *m.*; kogelverdeelers, *m. mv.*

KUH, *v.* koe, *v.*; *die — mit dem Kalbe nehmen*, alles grijpen; (ook) een zwanger meisje huwen. *—BLATTERN, *v. mv.* zie KUHPOCKEN. *—BLUME, *v.* goudsbloem, *v.* *—DILLE, *v.* (76) veld-, stinkende kamille, *v.* *—EUTER, koeuijer, *m.* *—FLADEN, *m.* koedrek, *m.* *—FUSS, *m.* koevoet, *m.*; zie ook BRECHEISEN. *—HAAR, *o.* koehaar, *o.* *—HALTER, *m.* koeijenhouder, vetweider, *m.* *—HAUT, *v.* *—LEDER, *o.* koeijenhuid, *v.* *—HIRT, (KÜHHIRT), *m.* —INN, *v.* koeherder, -drijver, *m.* koedrijfster, *v.* *—HORN, *o.* koehoorn, hoorn van den koeherder, *m.* *—KALB, *o.* vaars, *v.* jong kalf, *o.* *—KÄSE, *m.* kaas van koemelk, *v.*

KÜHL, *b. n.* en *bijw.* koel, frisch, met koelheid, (ook *fig.*).

KÜHLE, *v.* en *o.* koelte, koelheid, stroefheid, *v.* *—, *v.* (KÜHLSCHIFF, *o.* KÜHLSTOCK, *m.*) (21) koelbak, *m.* *...EIMER, *m.* *...WANNE, *v.* koelvat, *o.*

KÜHLEN, *b.* en *o. w.* koelen, verkoelen, verfrisschen; *fig.* (§) *sein Müthchen an einem —*, zijn' moed aan iemand koelen, zich (op iem.) wreken. *—D, *b. n.* verkoelend, verfrisschend, (ook 34).

KÜHLFASS, *o.* (133) zie KÜHLEIMER. *...KESSEL, *m.* (163) koelketel, *m.* *...MITTEL, *o.* verkoelend middel, *o.* *...PFLASTER, *o.* *...SALBE, *v.* verkoelende-, verfrisschende planten-zalf, *v.* *...TRANK, *m.* verkoelende drank, *m.* (ook 4). *...TROG, *m.* koelbak, (om het gloeijend ijzer te verkoelen), *m.*

KÜHLUNG, *v.* verkoeling, verfrissching, *v.* koeltje, windje, *o.* koelte; (203) frissche koelte, *v.*

KUHMELKER, *m.* koemelker, houder van koebeesten, *m.* *—MILCH, *v.* koemelk, *v.* *—POCKEN, *v. mv.* koepokken, *m. mv.* *—REIHEN, *m.* koe-, alpenzang, *m.* *—STALL, *m.* koestal, *m.* -schuur, *v.* *—MIST, *v.* koemest, -drek, *m.*

KÜHN, *b. n.* en *bijw.* koen, stoutmoedig, vermetel; stoutmoediglijk. *—, *o.* konijn; konijnevel, *o.* *—HEIT, *v.* koenheid; stoutmoedigheid, vrijpostigheid, *v.* *—LICH, *bijw.* met stoutmoedigheid.

KUHR, KÜHR, *v.* KÜHREN, *b. w.* zie WAHL, WÄHLEN.

KUHSCHELLE, *v.* koeschelletje, *o.*

KUKUMMER, *v.* zie GURKE.

KUMME, *v.* kom, *v.*

KÜMMEL, *m.* komijn, *v.* *—BROD, *o.* komijnbrood, *o.* *—ÖHL, *—ÖL, *o.* komijnolie, *v.*

KUMMER, *m.* (119) (*w. g.*) arrest, beslag, *o.*; *mit — belegen*, arrest leggen op, in beslag nemen. *—, *m.* verdriet, *o.* kommer, *m.* zorg, bezorgdheid, *v.* angst, *m.* hartzeer, *o.*; *machen Sie sich deswegen keinen —*, bekommer u daarover niet; *Hunger und — leiden*, honger en kommer lijden, -dulden. *—HAFT, *b. n.* zie KUMMERVOLL. *—KARREN, *m.* vuilniskar, *v.*

KÜMMERLICH, *b. n.* en *bijw.* kommerlijk, ellendig, zorgelijk, bekrompen; op eene kommerlijke-, zorgelijke wijze.

KUMMERLOS, *b. n.* zorgeloos, gerust, zonder kommer.

KÜMMERN, *o. w.* zich bekommeren, zich ongerust maken; zie BEKÜMMERN; *das kümmert Sie nicht*, of *lassen Sie sich das nicht —*, maak u daarover niet ongerust; *was kümmert mich das?* wat gaat het mij aan? wat bekommer ik mij daarover?

KÜMMERNISS, *v.* bekommernis, zorg, *v.*

KUMMERVOLL, *b. n.* kommervol, verdrietig, ellendig.

KUMMET, KUMENT, *o.* halsband, *m.* haam, (van een paard), *o.* *—DECKE, *—KAPPE, *v.* haamkleed, *o.* *—HORN, *o.* gareelboom, *m.* *—KETTE, *v.* halsketen der karpaarden, *v.* *—MACHER, *m.* gareeltuigmaker, *m.* *—PFERD, *o.* gareelpaard, *o.*

KUMMKARREN, *m.* puinkar, *v.*

KUMPAN, KUMPE, *m.* makker, kameraad, *m.*

KUMPF, KUMPEN, *m.* kom, nap; diepe plaats, draaikolk in eene rivier, -in een meer, *v.*

KUMST, *v.* zie KOMST.

KUND, *bijw.* openbaarlijk, wereldkundig, bekend; — *machen*, bekendmaken,

aankondigen ; (119) beteekenen : — *werden*, bekend -, ruchtbaar worden, uitlekken. *—BAR, *b. n.* bekend, openbaar. —KEIT, *v.* openbaarheid, bekendheid, *v.* (het bekend zijn). *—E, *v.* kennis, *v.* zie KENNTNISS ; (*Kundmann*), *mv.* *Kunden*, *Kundleute*, kalant, kalanten ; begunstigers ; *einem —n verschaffen*, of *zuweisen*, iemand klanten bezorgen ; (§) in de kalandizie brengen ; *—n (Kundschaft) bekommen*, kalanten krijgen ; *einen um seine —n* (of *Kundschaft) bringen*, aan iemand de kalandizie ontrooven, iemand onderkruipen. *—ENBROD, *o.* goed wit brood, kalantenbrood, *o.* *—IG, *b. n.* en *bijw.* kundig, bedreven, ervaren ; *einer Sache — sein*, eener zaak kundig zijn, er bedreven in zijn ; (ook) eene zaak weten, er bekend mede zijn.

KÜNDIG, *b. n.* zie KUND, KUNDBAR.

KÜNDLICH, *bijw.* bekend.

KUNDMACHUNG, *v.* bekend -, openbaarmaking, *v.*

KUNDSCHAFT, *v.* kondschap, kennis, *v.* berigt, *o.*; klanten, *mv.* kalandizie, *v.* zie KUNDE ; getuigschrift, certifikaat (van een' leerjongen), *o.*; *— einziehen*, narigt -, berigt inwinnen ; *auf — ausschicken*, *— ausgehen*, op kondschap uitzenden, uitgaan, gaan verkennen. *—EN, *b. w.* zie AUSKUNDSCHAFTEN. *—ER, *m.* —INN, *v.* kondschapper, *m.* kondschapster, *v.* verspieder, *m.* verspiedster, *v.*

KÜNFTIG, *b. n.* en *bijw.* toekomstig; aanstaande, toekomende ; — *hin*, *ins Künftige*, *bijw.* voortaan, in het vervolg.

KUNKEL, *v.* spinrok, *m.* *—LEHEN, *o.* vrouwelijk leen, *o.*

KUNST, *v.* kunst, behendigheid, *v.* beroep, ambacht ; werktuig ; waterwerk, *o.* algemeene bron, stadsfontein, *v.*

KÜNSTE, *mv.* kunsten, kunstgrepen, goochelkunsten, *v. mv.* hokus-pokusspel, *o.*; *die schönen Künsten*, de schoone-, fraaije kunsten ; *die schwarze Kunst*, de zwarte kunst ; (ook 116).

KUNSTARBEIT, *v.* kunstwerk, *o.* kunstige arbeid, *m.* *...AUSSTELLUNG, *v.* tentoonstelling van kunstvoorwerpen, *v.* *...BEFLISSEN, *b. n.* kunstig, nijver. *...BUCH, *o.* kunstboek, boek van geheime kunsten, *o.* *...DRECHSLER, *...DREHER, *m.* kunstdraaijer, *m.*

KÜNSTELEI, *v.* kunstenarij, *v.* kunstig werk, *o.*; *fig.* kunstgreep, *v.*

KÜNSTELN, *b. w.* met kunstwerk bearbeiden ; een werk herzien.

KUNSTERFAHREN, *b. n.* ervaren -, bedreven in de kunst ; *die —en*, de deskundigen.

KUNSTERZEUGNISS, *o.* kunstvoortbrengsel, *o.* *...FÄRBER, *m.* kunstverwer, *m.* *...FEUER, *o.* vuurwerk, *o.* —WERKER, *m.* vuurwerkmaker, *m.* *...FLEISS, *m.* kunstvlijt, industrie, *v.* geest van nijverheid, *m.* *...GÄRTNER, *m.* tuiniersbaas, *m.* *...GENOSS, *...VERWANDTE, *m.* kunstbroeder, kunstgenoot, *m.* ...GENOSSENSCHAFT, *v.* de gezamentlijke kunstenaars; kunstverbroedering, *v.* *...GESTÄNGE, *v.* stangen van een waterwerk, *v. mv.* *...GEZEUG, *o.* waterwerk, *o.* toestel van een waterwerk, *m.* *...GRIFF, *m.* kunstgreep : behendigheid, handigheid, *v.* *...HANDEL, *m.* kunsthandel, (inz. in schilderijen, platen enz.), *m.* *...HÄNDLER, *m.* kunsthandelaar, kunstkooper, *m.* *...HANDLUNG, *v.* kunsthandel, - winkel, *m.* - magazijn, *o.* *...KAMMER, *v.* kunstkabinet, kabinet van zeldzaamheden, *o.* *...KENNER, *m.* kunstkenner, - regter, *m.* *...KNECHT, *m.* knecht -, bediende bij de waterwerken, *m.*

KÜNSTLER, *m.* kunstenaar, (die bedreven is in eenige kunst of wetenschap), *m.* *—INN, *v.* kunstenares ; tooneelspeelster, *v.*

KÜNSTLICH, *b. n.* en *bijw.* kunstig ; kunstmatig, vernuftig, kunstvol ; kunstiglijk, geveinsd ; *eine —e Hand*, de hand des kunstenaars, eene bedrevene hand.

KUNSTLIEBHABER, *m.* kunstliefhebber, *m.* —INN, *v.* kunstliefhebster, *v.* *...LOS, *b. n.* en *bijw.* kunsteloos, eenvoudig, naïf. —IGKEIT, *v.* kunsteloosheid, eenvoudigheid, *v.* *...MÄSSIG, *b. n.* en *bijw.* kunstmatig ; volgens de regelen der kunst, technisch. *...MEISTER, *m.* bron -, fonteinmeester, *m.* *...PFEIFER, *m.* stadsmuziekant, pijper, *m.* *...RAD, *o.* rad van een waterwerk, *o.* *...REICH, *b. n.* kunstvol, - rijk ; zie KÜNSTLICH. *...RICHTER, *m.* kunstregter, deskundige, beoordeelaar, recensent, kritiseur, kritikus, *m.* —N, *b. w.* (*w. g.*) beoordeelen, kritiseren. *...SACHEN, *v. mv.* voorwerpen der kunst, kunstzaken, *o. v. mv.* *...SAMMLUNG, *v.* kunstverzameling, *v.* *...SCHACHT, *m.* (9) kunstader, - groef, *v.* *...SCHREINER, *...TISCHLER, *m.* schrijnwerker, meubelmaker, *m.* *...SPIEL, *o.* kunstspel, goochelarij, *v.* *...SPRACHE, *v.* kunsttaal, technische taal, *v.* *...STANGE, *v.* zie KUNSTGESTÄNGE. *...STEIGER, *m.* (9) opzigter der waterwerken, *m.* *...STÜCK *o.* kunststuk, meesterstuk, kunstwerk; goochelstuk, *o.* *...TISCHLER, *m.*

zie KUNSTSCHREINER. *...TRÜMMER, mv. kunstmatige bouwvallen, ruïnen, (in tuinen enz.), m. v. mv. *...VERSTÄNDIGE, m. meester in de kunst, deskundige, kunstregter, m. *...WASSER, o. fontein-, pompwater, o. *...WERK, o. kunstwerk, machien, o. *...WIDRIG, b. n. strijdig met (de regelen van) de kunst. *...WORT, o. kunstwoord, o. kunstterm, m. technische uitdrukking, v. *...ZEIGER, m. gids-, geleider in kunstkabinetten, m. *...ZEUG, o. waterwerk; kunstgereedschap, o. *...ZWEIG, m. kunsttak, m.

KUNTERBUNT, b. n. en bijw. kakelbont; onderst boven.

KUNZ, m. kater, m.; *es sei — oder Hinz*, het zij Jan of Piet.

KÜPE, v. kuip, v. vat, o. *—R, m. zie KÜFER. —LOHN, m. kuiploon, o.

KUPFER, o. koper, (ook 133); koperen vaatwerk, o.; koperplaat, v.; *fig.* — *im Gesichte*, spruiten, (in het aangezigt), v. mv. *—ARTIG, *—ICHT, b. n. koperachtig. *—ASCHE, v. koperasch, v. *—BERGWERK, o. koperbergwerk, o. -mijn, v. *—BLATT, o. zie KUPFERSTICH. *—BLAU, o. berggroen, goudlijm, o. *—BROT, o. gezuiverd -, gesmolten koper-erts, m. *—DORN, m. koperschuim, o. *—DRAHT, m. koperdraad, m. *—DRUCKER, m. koperplaatdrukker, m. —FARBE, v. (soort van) zwartsel, o. —PRESSE, v. plaatdrukkerspers, v. *—ERZ, o. kopererts, m. *—FARBE, v. koperkleur, v. —N, *—FARBIG, b. n. koperkleurig. *—FEILICHT, o. kopervijlsel, o. *—GELB, o. geelkopererts, m. *—GELD, o. kopergeld, o. *—GERÄTH, *—GESCHIRR, o. koperen vaatwerk, -keukengereedschap, o. *—GESICHT, o. koperkleurig aangezigt, o. *—GLANZ, m. (133) koperglans, m. *—GOLD, o. goud- en kopermengsel, o. *—GRÜN, b. n. kopergroenkleurig. —, o. kopergroen, o. *—HALTIG, b. n. koper bevattende, -houdende. *—HAMMER, m. kopermolen, m. -smederij, v.; koperslagers hamer, m. *—HANDEL, m. koperhandel; handel in koperen platen; platenhandel, m. *—HÄNDLER, m. platenverkooper, m.

KUPFERIG, b. n. koperachtig; *fig.* puistig, (in het aangezigt).

KUPFERKIES, m. vitrioolsteen, m. *...KÖNIG, m. koperafzetsel, gezuiverde-, gesmolten erts, m.

KUPFERN, b. n. koperen, van koper.

KUPFERPLATTE, v. koperen plaat, v. *...PRESSE, v. rol-, pletpers, v. *...RAUCH, m. vitriool-aarde, v. koperdamp, m. *...ROST, o. kopergroen, o. *...ROTH, b. n. koperkleurig. *...RÖTHE, v. zuivere-, massieve kopererts, m. *...SCHMIED, m. koperslager, m. *...SCHWÄRZE, v. koperzwart, o. *...STECHER, m. plaatsnijder, metaalgraveerder, m. —KUNST, v. plaatsnij-, graveerkunst, v. *—STICH, m. koperplaat, plaat, prent, v. *...STUFE, v. stuk kopererts, o. *...TINCTUR, v. (133) koper-tinktuur, v. *...TITEL, m. (13) gegraveerd titelblad, o. *...WAARE, v. koperslagerswerk, o. *...WASSER, o. koperrood, vitriool, o. *...WERK, o. koperwerk, o.

KUPPE, v. top, m. kruin, v.; zie KOPPE.

KUPPEL, v. koepel, m. -dak, o. —, v. of *—DACH, o. dom, m. koepeldak, o.; zie ook KOPPEL. *—BÄNDIG, b. n. geleerd aan den koppelband te loopen (van jagthonden). *—EI, v. (§) koppelarij, v. *—N, b. w. koppelen, zamenkoppelen, zamenbinden, paren; zie KOPPELN. —, b. en o. w. (§) koppelen, koppelaarshandwerk drijven; den koppelaar-, de koppelaarster spelen. *—PELZ, m. geschenk-, o. gift-, v. loon wegens een gesloten huwelijk, o.

KUPPLER, m. *—INN, v. koppelaar, -ster, m. v.; hoerenwaard, -in, m. v. *—ISCH, b. n. koppelachtig.

KUR, v. keus, verkiezing; keurvorstelijke waardigheid, v.; zie CHUR.

KÜRASS, m. kuras, borstharnas, o. *—IER, m. kurassier, m.

KURBE, KÜRBEL, v. handvatsel, o. kruk; spil, v.

KÜRBISS, (KÜRBS §), m. pompoen, kauwoerde, v.; zie ook FLASCHENKÜRBISS. *—ARTIG, b. n. (76) kauwoerdachtig, naar kauwoerde gelijkende. *—BAUM, m. zie FLASCHENKÜRBISSBAUM. *—BREI, m. *—MUSS, o. pompoenmoes, o. *—FLASCHE, v. uitgehoolde kalebas, v. *—KERN, m. pompoenpit, v. *—WURM, m. platte worm in de ingewanden, m.

KÜRDE, v. zie KIRRE.

KURKUMEI, v. zie GELBWURZ.

KÜREN, b. w. keuren, kiezen.

KURRE, v. kalkoensche hen, v.

KURSCHMIED, m. hoefsmid; paardenarts, m.

KÜRSCHNER, m. bontwerker, pelterijwerker, m. *—INN, v. bontwerkster, v. *—HANDWERK, o. *—WAARE, v. bontwerkers ambacht, -beroep; bont-, pelswerk, o.

KÜRSOHN, m. aangenomen-, pleegzoon, m.

KURZ, b. n. en bijw. kort; *fig.* kort,

kort af, bondig, beknopt; kortelijk, bondiglijk, kort en bondig; *vor —er Zeit*, sedert kort, laatst; *in —er Zeit*, in korten tijd; *eine —e Sylbe*, eene korte lettergeeep; *eine —e Brühe*, een krachtig vleeschnat (waar niet veel water op is); *—e Waare*, klein- ijzer en staalwerk, *o.*; *—e Sicht*, (46) kort op zigt; *es — machen*, bondig spreken, korte metten maken; *kürzer machen*, verkorten, korter maken, inkorten; *kürzer werden*, inkrimpen, kort worden; *vor* of *seit kurzem*, sedert kort; laatst, onlangs, kort geleden; *in kurzem*, binnen kort; *— hernach* of *nachher*, kort naderhand; *über — oder lang*, vroeg of laat; *— um, — und gut*, kortom, kort en goed, in één woord; *einen — halten*, iemand kort (bij geld) houden; *zu — kommen*, of *den Kürzen ziehen*, te kort komen, inschieten, verliezen, geene rekening vinden bij.

KURZARMIG, *b. n.* kort van armen. *...ATHMIG, *b. n.* kortademig. *...BEIN, *o.* zie SCHLANGENEIDECHSE. —IG, *b. n.* kortbeenig; (174) *ein —er Raubvogel*, een roofvogel met korte pooten. *...BOSSELN, *o.* *...SCHUB, *m.* (soort van) balspel, *o.*

KÜRZE, *v.* kortheid, beknoptheid, *v.*; *sich der — befleissigen*, zich op kortheid toeleggen. *—N, *b. w.* be-, afkorten; zie ABKÜRZEN, VERKÜRZEN.

KURZGEFASST, *b. n.* en *bijw.* kort, beknopt, kort gevat; kort af, beknoptelijk. *...GEWEHR, *o.* hellebaard, *m.* *...HALSIG, *b. n.* kort van hals, -van nek. *...KOPF, *m. fig.* oploopend man, -mensch, *m.* *...KÖPFIG, *b. n.* (§) *fig.* driftig, oploopend.

KÜRZLICH, *bijw.* kortelijk, in weinig woorden; sedert kort.

KURZÖHRIG, *b. n.* kort van ooren. *...SCHREIBEKUNST, *v.* schrijfwijze bij verkorting; stenografie, *v.* *...SCHWÄNZIG, *b. n.* kortstaartig. *...SICHTIG, *b. n.* en *bijw.* kortzigtig, bijziende; *fig.* (46) op kortzigt; (ook) kortzigtig (niet scherpzinnig), beperkt van verstand. *...SICHTIGE, *m.* en *v.* bijziende, *m.* en *v.* *...SICHTIGKEIT, *v.* kortzigtigheid, *v.* het bijzien, *o.*; *fig.* beperktheid van verstand, *v.* *...STÄMMIG, *b. n.* kort van stam. *...UNG, *v.* af-, verkorting, *v.* —SZEICHEN, *o.* (151) weglatingsteeken, *o.* apostrofe, *v.* *...WEILE, *v.* kortswijl, grap, boert, boerterij, *v.*; tijdverdrijf, *o.*; beuzelpraat, *v.*; — *treiben*, —*en*, kortswijlen, boerten, grappen. *...WEILIG, *b. n.* en *bijw.* kortswijlig, grappig, boertig, -lijk. *...WILDPRET, *o.* (59) teelballen van een hert, *m. mv.*

KUSCHEN, *o. w.* (§ op den buik liggen (van honden enz.); (ook *fig.*) bukken, zwijgen, zich stilhouden.

KÜSSEN, *b. w.* kussen, een' kus geven; (§) zoenen; *oft und viel* —, kusjes -, zoentjes geven. *—, *o.* het kussen.

KÜSSEN, *o.* kussen, *o.*; zie KISSEN; *ein kleines* —, kussentje, *o.* *—ZIECHE, *v.* kussentijk, *o.*

KUSS, *m.* kus; (§) zoen, *m.*; *Küsschen*, *o.* kusje, zoentje, *o.* *—HAND, *v.* kushand, *v.* kushandje, *o.* *—MAAL, *o.* kusvlekje, *o.*

KÜSTE, *v.* kust, *v.* oever, *m.* boord, strand, *o.*; *längs der — hinfahren*, — *hinsegeln*, langs de kusten varen; de kust houden.

KÜSTENBEWAHRER, *m.* kustbewaarder, uitlegger, *m.* *...BEWOHNER, *m.* kustbewoner, *m.* *...FAHRER, *m.* kustvaarder, *m.* *...FAHRT, *v.* kustvaart, *v.* *...HANDEL, *m.* kusthandel, *m.* *...PILOT, *m.* kustloods, *m.* *...WACHE, *v.* kustwacht, wacht langs de kust, kustdienst, *v.*

KÜSTER, *m.* koster, kerkeknecht, sakristijn, *m.* *—EI, *v.* kostershuis, *o.*

KUTSCHE, *v.* koets, *v.*; (173) bed, *o.*

KUTSCHENBAUM, *m.* koetsboom, *m.* *...BOCK, *m.* bok eener koets, (zitplaats van den koetsier), *m.* *...FENSTER, *o.* koetsvenster, *o.* *...GESCHIRR, *o.* tuig van koetspaarden; (ook) koetstuig, *o.* *...GESTELL, *o.* onderstel eener koets, *o.* *...HAUS, *o.* *...STALL, *m.* koetshuis, *o.* *...HIMMEL, *m.* koetshemel, *m.* *...KASTEN, *m.* bak eener koets, *m.* *...KÜSSEN, *o.* kussen eener koets, *o.* *...LEDER, *o.* klep aan eene koets, *v.* *...MACHER, *m.* rijtuigmaker, *m.* *...QUAST, *m.* *...QUASTE, *v.* koets -, rijtuigkwast, *m.* *...RAD, *o.* koets -, rijtuigwiel, *o.* *...RIEMEN, *m.* hangriem (van eene koets), *m.* *...SCHLAG, *m.* *...THÜR, *v.* portier (eener koets), *o.* *...STEUER, *v.* belasting op de rijtuigen, *v.* *...THOR, *o.* koets -, oprijpoort, *v.* *...TRITT, *m.* koetstrede, *v.* opstap-bankje eener koets, *o.* *...WAND, *v.* koetspaneel, *o.* -wand, *m.*

KUTSCHER, *m.* koetsier, *m.* *—SITZ, *m.* bok, *m.*; zie KUTSCHENBOCK.

KUTSCHFEDER, *v.* veer eener koets (waarop eene koets rust), *v.*

KUTSCHIREN, KUTSCHEN, *o. w.* (§) met eene koets rijden; de paarden eener koets mennen, *o.*

KUTSCHPFERD, *o.* koetspaard, *o.* *...TEPPICH, *m.* koetstapijtje, *o.*

KÜTT, *m*. cement, tras, *o*. zie KITT.
KUTTE, *v*. pij, monnikspij, monnikskap, *v*.; (§) japon, *m*.
KÜTTEL, *m*. zie KITTEL.
KUTTEL, *v*. KUTTELN, *v*. *mv*. pens, *v*. ingewand, gedarmte der dieren, *o*. zie KALDAUNEN. *—FISCH, *m*. inktvisch, *m*. *—FLECKE, *m*. *mv*. darmen, *m*. *mv*. ingewand, *o*. *—HOF, *—MARKT, *m*. zie FLEISCHBANK, SCHLACHTHAUS. *—KRAUT, *o*. (76) tijm, *m*.
KUTTEN, *b*. *w*. graven.
KÜTTEN, *b*. *w*. met kalk -, met cement bestrijken.
KUTTENMÖNCH, *m*. kapucijner-monnik, *m*. *...TRÄGER, *m*. monnik, *m*.
KUTTER, *m*. kotter, (schip), *m*.
KUTTLER, *m*. *—INN, *v*. pensverkooper, *m*. -verkoopster, *v*.
KÜTZ, *o*. jong (van een dier), *o*.
KÜTZEL, *m*. zie KITZEL.
KUX, *m*. aandeel in een land, - in eene mijn enz.; *o*. *—KRÄNZLER, *m*. gezworen makelaar voor de mijnen, *m*.

L.

L, *v*. L, (de letter), *v*.
LAB, *o*. leb, *v*. stremsel, *o*.
LABBE, *v*. (§) lip, *v*.; *fig*. mond, *m*.
LABBERDAN, LABERDAN, *o*. labberdaan, zoutevisch, *m*.
LABBERN, *o*. en *b*. *w*. babbelen, praten, beuzelen.
LABEN, *b*. *w*. *die Milch* —, de melk doen stremmen; *sich* —, stremmen, runnen.
LABEN, *b*. *w*. laven, verkwikken, ververschen; *fig*. ondersteunen, helpen; *sich mit (an) einem Trunke* —, zich met een' dronk laven, - verkwikken; *fig*. *sich recht an etwas* —, regt vrolijk over iets zijn, regt behagen in iets scheppen. *—D, *b*. *n*. lavend, ververschend, verfrisschend; opbeurend, verkwikkend.
LABET, *—SPIEL, *o*. beest, (kaartspel), *o*.; — *werden*, (63) beest worden.
LABETRANK, *m*. verkwikkende drank, *m*. *...WEIN, *m*. uitgezochte wijn, *m*.
LABIALBUCHSTAB, *m*. (151) lipletter, *v*.
LABKRAUT, *o*. (76) walkruid, *o*. (kleine meibloem waarvan de toppen dienen om de melk te doen stremmen).
LABORANT, *m*. scheikundige, chimist, *m*.
LABORATORIUM, *o*. laboratorium, *o*. scheikundige werkplaats; sterreschouwplaats, *v*.
LABORIREN, *b*. *w*. scheikundige proeven doen. *—, *o*. *w*. *fig*. *an einer Krankheit* —, aan eene ziekte -, aan eene kwaal laboreren, sukkelen.
LABSAL, *o*. LABUNG, *v*. verkwikking, laving, ververschіng; opbeuring, *v*.
LABYRINTH, *o*. doolhof, (ook *fig*.), *m*.
LACHBAUM, *m*. (56) grensboom, *m*.
LACHE, *v*. poel, modderkuil, *m*. moeras, drasland, *o*.; *grosse* —, soort van meer; (56) teeken, merk; bastachtig gedeelte van een' boom, *o*.; zie ook LACHBAUM, LACHSTEIG. *—, het lagchen, gelach; lachje, *o*. lach, *m*.
LÄCHELN, *o*. *w*. glimlagchen. *—, *o*. het glimlagchen, glimlachje, *o*. glimlach, *m*.
LACHEN, *o*. *w*. lagchen; *einem etwas zu — machen (geben)*, iemand over iets doen lagchen; *heimlich* —, in het vuistje lagchen; *überlaut* —, *aus vollem Halse* —, overluid lagchen, in gelach uitbarsten, schateren; *gezwungen* —, gedwongen -, tegen wil en dank lagchen; *sich krank* —, *sich halb todt* —, barsten van het lagchen, zich half dood lagchen. *—, *o*. het lagchen, gelach, *o*. belagchelijkheid, *v*.
LACHEN, *b*. *w*. (56) (een' boom) merken, insnijden; *einen Steig* —, den houthak afbakenen door een pad.
LACHEND, *b*. *n*. en *bijw*. lagchend, lagchende.
LACHENKNOBLAUCH, *m*. (76) waterlook, *o*.
LACHER, *m*. *—INN, *v*. lagcher, spotter, *m*. lachster, spotster, *v*.
LÄCHERLICH, *b*. *n*. en *bijw*. belagchelijk, gek, bespottelijk; *es ist mir nicht* —, ik heb geen' lust tot lagchen; — *machen*, belagchelijk maken, in een bespottelijk daglicht stellen; *sich — machen*, zich belagchelijk maken, zich bespottelijk aanstellen. *—E, *o*. het belagchelijke, bespottelijke; komieke, *o*. *—KEIT, *v*. belagchelijkheid, bespottelijkheid, *v*.
LÄCHERN, *onp*. *w*. doen lagchen; lachlust hebben, geneigdheid hebben tot lagchen.
LACHIG, *b*. *n*. modderig, moerassig, drassig, week.
LACHLUST, *v*. lachlust, *m*. *...LUSTIG, *b*. *n*. lachlustig. *...MUSKEL, *m*. lachspier, *v*.
LACHS, *m*. zalm, *m*. *—FANG, *m*. *—WEHR, *o*. zalmvisscherij, *o*. *—FO-

RELLE, *v.* zalmforel, *v.* *—KOPF, *m.* zalmkop, *m.*
LACHSTEIG, *m.* (56) opening in een woud of bosch, *v.*; pad voor den houthak, *o.*
LACHSWEIBCHEN, *o.* wijfje van den zalm, *o.*
LACHTAUBE, *v.* tortelduif, *v.*
LACHTER, *o.* (9) vadem, *m.*
LACHZAHN, *m.* voortand, *m.*
LACK, *m.* lak, vernis, verlaksel, *o.* *—, *o.* zie SIEGELLACK. *—, of LACKVIOLE, *v.* (76) muurbloem, *v.*
LACKEI, *m.* lakkei, lijfknecht, bediende, *m.*
LACKFARBE, *v.* gekleurd lak, *o.* *...FIRNISS, *o.* vernis, *o.*
LACKIREN, *b. w.* verlakken. *—, *o.* het verlakken, verlaksel, *o.* *...ER, *m.* verlakker, *m.*
LACKMUSS, *o.* *—PFLANZE, *v.* (76) lakmoes, *o.* lakmoesplant, *v.* *...STOCK, *m.* (76) muurbloem, *v.* *...TUCK, *m.* *...CKE, *v.* zie LATTICH.
LADANGUMMI, *o.* ladanum, (soort van gom), *o.*
LÄDCHEN, *o.* laadje; kastje, kistje; winkeltje; luikje, *o.*
LADE, *v.* kist, *v.* koffer, *m.*; — *des Bundes*, (49) arke des verbonds, *v.* *—BAUM, *m.* (203) lijzeilspier, *v.* *—BRIEF, *m.* uitnoodigingsbrief, *m.*; dagvaarding, *v.* *—MASS, *o.* (5) lading (van een stuk geschut), *v.*
LADEN, *m.* luik; houten venster, *o.*; winkel, *m.* magazijn, *o.*
LADEN, *b. w.* (*onr.*) laden, bevrachten; uitnoodigen, verzoeken, nooden; *vor Gericht* —, dagvaarden, dagen; *fig. auf sich* — op zich laden, zich op den hals halen (iemands haat enz.).
LADENBANK, *...TISCH, *m.* toonbank, *v.* *...DIENER, *m.* winkelbediende, *m.* *...FENSTER, *o.* winkelvenster, *o.*; *ein schräges* —, (18) vallicht, scheplicht, schuin venster, *o.* *...FLÜGEL, *m.* openslaande winkeldeur, *v.* *...HÜTER, *m. fig.* waar die geen' aftrek heeft, *v.* *...JUNGFER, *v.* winkeldochter, *v.* winkelmeisje, *o.* *...PREIS, *m.* winkelprijs, *m.* *...ZINS, *m.* winkelhuur, *v.*
LADER, *m.* belader, bevrachter, *m.* *—LOHN, *o.* (203) hijschloon, *o.*
LADESCHAUFEL, *v.* (97 en 5) laadlepel, *m.* *...STOCK, *m.* (97) laadstok, aanzetter, *m.* *...ZETSEL, *m.* vrachtbrief, *m.*
LÄDIREN, *b. w.* zeer doen, letsel aandoen; benadeelen.
LADUNG, *v.* lading, vracht; belading, bevrachting, *v.*; — *eines Schiffes*, scheepslading; — *eines Flussschiffes*, schuitvracht, *v.* *—, uitnoodiging, *v.*; — *vor Gericht*, dagvaarding, indaging, *v.*; — *vor ein geistlichen Gericht*, indaging, citatie, *v.*; (203) *eine volle* — *geben*, de volle laag geven; *die* — *brechen*, de lading breken, (deel nemen aan de lading van een schip).
LADUNGSINTERESSENT, *m.* (46) deelhebber in eene lading, *m.* *...SCHEIN, *m.* (46) vrachtbrief, *m.*
LAFF, *b. n.* zie SCHLAFF, UNSCHMACKHAFT, ALBERN. *—E, *m.* zot, gek, lafbek, verliefde dwaas, zotskap, *m.*
LÄFFELEI, *v.* flikflooijerij, vleijerij, *v.* galante woorden, *o. mv.* minnekout, *m.* *...N, *b. w.* vleijen, flikflooijen; zijn hof maken (bij eene vrouw), den verliefde-, den minnaar spelen.
LAFFETTE, *v.* (5) affuit, *o.* *—NSTANGE, *v.* (5) affuitbout, *m.* *—NWAND, *v.* (5) zijwang, *v.* zijstuk, *o.* (van een affuit of rolpaard).
LÄFFLER, *m.* (§) vleijer, saletjonker, modezot, *m.*
LAGE, *o.* het liggen, *o.* ligging, stelling, gelegenheid, plaatsing; houding, *v.* stand, *m.*; laag, bedding, *v.* bed, *o.*; (136) ligging; (203) strekking van de zeekusten; (5) laag, volle laag; (135) eerste positie, *v.*; (14) katern (papier), *o.*; *fig.* gesteldheid, omstandigheid, *v.* staat, toestand, *m.*
LÄGE, *b. n.* hangende, neêrhangende, laag.
LÄGEL, *o.* vaatje, *o.*
LAGENWEISE, *bijw.* bij lagen, laagsgewijze.
LAGER, *o.* leger, bed, *o.* legerstede, *v.*; (59) leger (van het wild); nest (van wilde zwijnen); (46) magazijn, *o.* winkel; *fig.* voorraad van koopwaren, *m.* assortiment, *o.*; (97) legerplaats, *v.* kamp, *o.*; (135) positie, *v.*; stand, *m.* (9) laag, bedding, *v.* *—APFEL, *m.* lang bewaarde appel, winterappel, *m.* *—BALKEN, *m.* bruggebalk, *m.* *—BAUM, of LAGER, *m.* stelling, stellaadje, *v.* *—BESTAND, *m.* overschot, te goed, *o.* *—BIER, *o.* oud bier, *o.* *—BIRN, *v.* zekere groote en duurzame winterpeer, *v.* *—BUCH, *o.* landmeters register, kadaster, *o.*; (46) goederenlijst, *v.* *—FASS, *o.* ligger, *m.* groot vat, *o.* *—FIEBER, *o.* hongaarsche ziekte, *v.* *—GELD, *o.* keldergeld, *o.* *—GERÄTH, *o.* legertuig (in een kamp), *o.* *—HAFT, *b. n.* bedlegerig. *—HAUS, *o.* magazijn, pakhuis; wapen-, tuighuis, *o.* *—HOLZ, *o.* (59) geveld hout, *o.*; zie ook LAGERBAUM. *—KRANKHEIT, *v.* veldziekte, *v.* *—KRONE, *v.* (110) be-

legerings -, muurkroon, *v.* *—**KUNST**, *v.* kunst om eene legerplaats af te steken, *v.* *—**MEISTER**, *m.* kwartiermeester, *m.* *—**MIETHE**, *v.* pakhuishuur, *v.*

LAGERN, *b. w.* een kamp bereiden; legeren, nederleggen, van een bed -, van eene legerstede voorzien; *sich* —, zich legeren, zich nederleggen. *—, koren in zakken storten. *—, *o. w. gelagert sein*, *sich gelagert haben*, gelegerd zijn, liggen, eene legerplaats betrekken. *—, *o.* legering, *v.*; leger, kamp, *o.*

LAGEROBST, *o.* wintervruchten, vruchten om te bewaren, *v. mv.* *...**REBE**, *v.* (196) langs den grond kruipende wijngaardrank, *v.* *...**SEUCHE**, *v.* legerziekte (onder de soldaten), *v.* *—**STÄTTE**, *v.* legerstede, *v.*; zie **LAGER**. *...**WAND**, *v.* sterke muur, *m.* *...**WUCHS**, *m.* te vette groei van het koren, *m.* *...**ZINS**, *m.* zie **LAGERMIETHE**.

LAGUNE, *v.* klein meer, moeras, *o.*

LAHM, *b. n.* lam, verlamd, kreupel; beroerd; *fig.* mank gaande, hinkende, kreupel; — *gehen*, hinken, kreupel -, mank gaan; *dieses Messer ist* —, het hecht van dit mes is losgegaan. *—**E**, *m.* en *v.* lamme, kreupele, hinkende, *m.* en *v.* hinkebeen, *o.*

LÄHME, **LÄHMUNG**, *v.* beroerte, verlamming, beroerdheid, verlamdheid, *v.*; (59) het hinken (van een' hond), *o.* *—**N**, *b. w.* verlammen.

LAHN, *m.* dunne metalen plaat, *v.*; gouddraad, *m.* *—**MACHER**, *m.* platenmaker; gouddraadtrekker, *m.* *—**TRESSE**, *v.* goudgalon, omboordsel met gouddraad, *o.*

LAIB, (**LAIB BROD**), *o.* wittebrood, *o.* wegge, *v.*

LAICH, *o.* kuit, *v.* *—**E**, *—**ZEIT**, *v.* het kuitschieten, *o.* rijdtijd (der visschen), *m.* *—**EN**, *o. w.* kuitschieten.

LAIE, *m.* leek, wereldlijke, *m.*; *fig. er ist noch ein* — *in*..., hij is nog een nieuweling in..., hij is nog niet bedreven in...

LAIEN, *mv.* de leeken, *mv.* (het volk in tegenstelling van de geestelijkheid). *—**BRUDER**, *m.* leekebroeder, *m.* *—**SCHWESTER**, *v.* leekezuster, *v.*

LAKE, *v.* pekel, *v.*

LAKEN, *o.* laken, lijnwaad, *o.*

LAKONISCH, *b. n.* lakonisch, kort en bondig.

LAKRITZE, *v.* zoethout, *o.* *—**NSAFT**, *o.* drop, aftreksel van zoethout, *o.*

LALLEN, *o. w.* stamelen, stotteren. *—, *o.* het stamelen, stameling, *v.*

LAMA, *o.* lama, *v.* (viervoetig dier).

LAMBERTSNUSS, *v.* St. Lamberts-noot, *v.*

LAMENTIREN, *o. w.* klagen, weeklagen, lamenteren.

LAMENTO, *o.* luide weeklagt, *v.*

LAMI, *o.* groot verdriet, hevig hartzeer, *o.*

LAMM, *o.* lam, *o.*; *fig.* zachtaardig -, goedaardig mensch, *m.*

LÄMMCHEN, *o.* (*mv.* **LÄMMERCHEN**), lammetje, *o.*

LAMMEN, *o. w.* een lam werpen.

LÄMMERGEIER, *m.* lammergier, kondor, gier der Alpen, *m.* *...**JUNGE**, *m.* herdersjongen die de lammeren hoedt, *m.* *...**LATTICH**, *...**SALAT**, *m.* veldsalade, *v.* *...**STALL**, *m.* lammerenstal, *m.* *...**WEIDE**, *v.* lammerenweide, *v.* *...**WOLLE**, *v.* lamswol, *v.*

LAMMFELL, *o.* lamsvel, *o.* *...**FLEISCH**, *o.* lamsvleesch, *o.*

LAMMSBRATEN, *m.* gebraden lamskarbonade, - lamskotelet, *v.* *...**GESCHLINGE**, *o.* afval van een geslacht lam, *m.* *...**VIERTEL**, *o.* lamsvierendeel, *o.*

LAMMZEIT, *v.* werptijd der ooijen, *m.*

LAMONERHOLZ, *o.* Braziliëhout uit de Allerheiligen-baai, *o.*

LÄMPCHEN, *o.* lampje, *o.* kleine lamp, *v.*; illumineerglas, -lampje, *o.*

LAMPE, *v.* lamp, *v.*; *fig.* (§) haas, *m.*

LAMPENDOCHT, *m.* lampepit, *v.* *...**MANN**, *...**PUTZER**, *m.* lantaarnopsteker, *m.* *...**MIKROSKOP**, *o.* mikroskopische camera obscura, *v.* *...**RÖHRE**, *...**SCHNAUZE**, *v.* tuit eener lamp, *v.*; gazbek, *m.* *...**RUSS**, *...**SCHWARZ**, *o.* lampzwart, *o.* *...**STOCK**, *...**TRÄGER**, *m.* voet eener lamp; lantaarnstok, - paal, *m.*

LAMPRETE, *v.* lamprei, *v.* prik, *m.*; *kleine* -, jonge lamprei.

LAND, *o.* land, *o.* grond, bodem, *m.*; veld, *o.* akker, *m.*; landschap, gewest; platte land, *o.*; *das feste* —, zie **FEST**; *zu —e reisen*, te land reizen; *ans — setzen*, aan land zetten, doen landen (troepen); *das — bauen*, het land bebouwen, de aarde omspitten; *hier zu Lande*, hier te lande, bij ons, in ons land, *auf — gehen*, op het land gaan (in tegenstelling van het verblijf in de stad); *über — gehen*, een togtje naar het land (naar eene buitenplaats, hofstede enz.) doen. *—**ACCISE**, *v.* landaccijns, *m.* *—**ADEL**, landadel, *m.* landedellieden, *m. mv.*

LANDAMMANN, *m.* voorzitter van het zwitsersche bondgenootschap; bestuurder van een distrikt of kanton, *m.*

LANDANBAUER, *...**BAUER**, *m.* landbouwer, *m.* *...**ANWACHS**, *m.* aanslibbing, *v.* aangespoelde grond, *m.*

LANDAU, *...**ER**, *m.* landau, (rijtuig), *v.*
LANDAUSSCHUSS, *m.* gewestelijke militie, *v.*; gewestelijke raad, *m.* *...**BAU**, *m.* land-, akkerbouw, *m.* *...**BAUMEISTER**, *m.* gewestelijke architekt, opzigter der provinciale gebouwen, *m.* *...**BESCHREIBUNG**, *v.* beschrijving des lands, *v.* *...**BESITZER**, *m.* land-, grondeigenaar, *m.* *...**BEZIRK**, *m.* distrikt, *o.* afdeeling van een gewest, *v.* *...**BOTE**, *m.* gewestelijke afgevaardigde (in Polen); landboodschapper, -bode, *m.* *...**BUCH**, *o.* landregister, kadaster, *o.*
LÄNDCHEN, *o.* landje; strookje land, *o.*
LANDDECHANT, *m.* landdeken, *m.* *...**DIENST**, *m.* landdienst, *v.* *...**DROST**, *m.* landdrost, *m.* *...**EDELMANN**, *m.* landedelman, landadellijke, *m.*
LANDEINWÄRTS, *bijw.* landwaarts.
LANDEN, *o. w.* landen, aanlanden, aan land komen, -stijgen, -stappen; eene landing doen, aankomen, ontschepen.
LANDENGE, *v.* landengte, *v.* *...**ERBE**, *m.* erfgenaam van een leenheerlijk goed, *m.*
LÄNDERBESCHREIBUNG, *v.* landbeschrijving, korografie, *v.* *...**BESCHREIBER**, *m.* landbeschrijver, *m.*
LÄNDEREIEN, *v. mv.* landerijen, *v. mv.* grondeigendommen, landgoederen, *m. o. mv.*
LÄNDERSUCHT, *v.* veroveringszucht (eens overwinnaars), *v.* *...**THEILUNG**, *v.* landverdeeling, *v.*
LANDESABSCHIED, *m.* eindbesluit (reces) van eene statenvergadering, *o.* *...**ART**, *v.* landsgebruik, *o.* gewoonte des lands, *v.*; landaard, *m.*; luchts- en grondgesteldheid eens lands, *v.* *...**BESCHREIBUNG**, *v.* zie **LANDBESCHREIBUNG**. *...**BÜHNE**, *v.* nationaal tooneel, *o.* *...**ERZEUGNISS**, *o.* voortbrengsel des lands, inlandsch produkt, *o.* *...**FABRIK**, *v.* inlandsche fabriek, *v.* *...**FOLGE**, *v.* opontbod van den adel tot den krijg, *o.* *...**FÜRST**, *...**HERR**, *m.* landsvorst, landsheer, *m.* *...**FÜRSTINN**, *v.* landsvorstin, regerende vorstin, *v.* *...**FÜRSTLICH**, *b. n.* landsheerlijk, tot den vorst des lands behoorende. *...**GESETZ**, *o.* 's lands wet, *v.* *...**HAUPTMANN**, *m.* kapitein-generaal eener provincie, provinciale kommandant, *m.* *...**HERRLICH**, *b. n.* zie **LANDESFÜRSTLICH**. *...**HERRLICHKEIT**, *v.* heerlijke regten, *o. mv.* *...**HERRSCHAFT**, *...**HOHEIT**, *v.* opperheerschappij, landsregering, *v.*; regerende vorst en vorstin. *...**HULDIGUNG**, *v.* hulde des lands, *v.* *...**KIND**, *o.* inboorling, *m.* *...**MUTTER**, *v.* landsmoeder, regerende vorstin, *v.* *...**OBRIGKEIT**, *v.* overheid des lands, regering, *v.* bestuur, *o.* *...**POLIZEI**, *v.* landspolitie, *v.* *...**REGIERUNG**, *...**VERWALTUNG**, *v.* landsregering, *v.* -bestuur, *o.* *...**SCHULD**, *v.* openbare-, nationale schuld, *v.* *...**SCHULE**, *v.* lands-, rijksschool, *v.* *...**SPRACHE**, *v.* landstaal, taal des lands, *v.* *...**VATER**, *m.* landsvader, regerend vorst, *m.* *...**VERWEISUNG**, *v.* verbanning 's lands, *v.* *...**VERWIESENE**, *m.* gebannene, balling, banneling 's lands, *m.* *...**WOHL**, *o.* welzijn des lands, 's lands welvaart, *v.*
LANDFAHRER, *m.* landlooper, rondzwerver, *m.* *...**FESTUNG**, *v.* landvesting, *v.* *...**FIEBER**, *o.* landkoorts, *v.* *...**FLÜCHTIG**, *b. n.* en *bijw.* voortvlugtig; — *werden*, het land door de vlugt verlaten. *...**FORSTER**, *m.* opperhoutvester eens lands; algemeene opzigter der bosschen, wegen enz., *m.* *...**FRACHT**, *...**FUHRE**, *v.* vervoer te land, -per as, *o.* *...**FRAU**, *v.* landvrouw, boerin, *v.* *...**FRIEDE**, *m.* landvrede, vrede-, *m.* rust des lands, *v.*; *fig.* (§) *dem —n nicht trauen*, zich op de rust des lands niet verlaten; voorzorgsmaatregelen nemen. *...**GEISTLICHE**, *m.* dorpsgeestelijke, -pastoor, -predikant, *m.* *...**GEMEINE**, *v.* dorpsgemeente, *v.* *...**GERICHT**, *o.* hoog geregtshof, *o.*; opperste regtmagt (in Oostenrijk en Beijeren), *v.*; landregterlijke zetel, *m.* dorpsgeregt, landgeregt (in Frankrijk), *o.* *...**GRAF**, *m.* landgraaf, *m.* *...**GRÄFINN**, *v.* landgravin, *v.* *...**GRÄFLICH**, *b. n.* landgrafelijk. *...**GRAFSCHAFT**, *v.* *...**GRAFTHUM**, *o.* landgraafschap, *o.* *...**GRENZE**, *v.* grens eens lands, *v.* *...**GUT**, *o.* landgoed, *o.* buitenplaats, *v.*; adellijk verblijf, *o.* *...**HANDEL**, *m.* landhandel, handel te land; binnenlandsche handel, *m.* *...**HAUS**, *o.* landhuis, *o.* buitenplaats, *v.*; gemeenlandshuis, gouvernements-gebouw, *o.* *...**HURE**, *v.* gemeene hoer, slet, *v.* *...**JÄGERMEISTER**, *m.* opperjagermeester eener provincie, *m.* *...**JUNKER**, *m.* landjonker, jong landedelman, *m.* *...**KAMMER**, *v.* gewestelijke kamer van finantiën, *v.* *...**KÄMMERER**, *m.* voorzitter van de gewestelijke kamer van finantiën, *m.* *...**KARTE**, *v.* landkaart, aardrijkskundige kaart, *v.* *...**KNECHT**, *m.* zekere geregtsdienaar (in Engeland), *m.* *...**KRÄMER**, *m.* marskramer, *m.* *...**KRANKHEIT**, *v.* zie **LANDSEUCHE**. *...**KUNDIG**, *b. n.* algemeen bekend, openbaar. *...**KUTSCHE**, *v.* postwagen,

m. *...KUTSCHER, *m.* postwagen-koetsier, *m.* *...LÄUFER, *m.* landlooper, vagebond, *m.* *...LÄUFERINN, *v.* landloopster, *v.* *...LEBEN, *o.* landleven, *o.* *...LEUTE, *mv.* landlieden, buitenlieden, *mv.*

LÄNDLICH, *b. n.* landelijk, boersch. *—, *bijw.* op eene landelijke -, boersche wijze; *ländlich sittlich*, 's lands wijs 's lands eer.

LANDLIED, *o.* landelijk lied, *o.* *...LUFT, *v.* land-, buitenlucht, *v.* *...MACHT, *v.* landmagt, *v.* landtroepen, *m. mv.* *...MÄDCHEN, *o.* land-, boerenmeisje, *o.* *...MANN, *m.* landman, boer, veldbewoner, buitenman, *m.* *...MARK, *v.* grenzen van een land, *v. mv.* *...MARSCHALL, *m.* landmaarschalk, *m.* *...MESSER, *m.* landmeter, *m.* *...MESSKUNST, *v.* landmeetkunde, *v.* *...MILIZ, *v.* land-militie, *v.* *...MÜNZE, *v.* rijksmunt, *v.* *...NÄHE, *v.* schielijke erfenis van land door het overlijden van een' gegoed man, *v.* *...PFARRE, *v.* dorpsparochie, - pastorij, *v.* *...PFARRER, *m.* dorpspredikant, - pastoor, *m.* *...PFLEGER, *m.* gouverneur eener provincie, prefekt, landvoogd, *m.* *...PHYSICUS, *m.* plattelands-heelmeester, *m.* *...PLAGE, *v.* landplaag, straf over een land, *v.* *...POLIZEI, *v.* gewestelijke politie, *v.* *...RATH, *m.* lid van eenen provincialen raad, - van een provinciaal geregtshof, *o.*; landraad, *m.* *...RAUCH, zie SONNENRAUCH. *...RECHT, *o.* landregt, provinciaal geregtshof, *o.* *...REGEN, *m.* landregen, langdurige regen, *m.* *...REISE, *o.* landreis, reis te (over) land, *v.*; landelijke togt, *m.* *...REITER, *m.* politiebeambte te paard, *m.* *...RENTMEISTER, *m.* provinciale rentmeester, - schatmeester, *m.* *...RICHTER, *m.* provinciale regter, landregter; voorzitter van het provinciaal geregtshof, *m.* *...RÜCHTIG, *b. n.* zie LANDKUNDIG. *...SASS, *m.* landzaat; bezitter van een riddergoed, *m.* *...SÄSSIG, *b. n.* tot een' landzaat behoorende. *...SÄSSIGKEIT, *v.* regten, *o. mv.* hoedanigheid van landzaat, *v.*

LANDSCHAFT, *v.* landschap, *v.* gewest, *o.* provincie; landstreek, *v.* regtsgebied, *o.*; provinciale staten, stenden, *m. mv.*; landschap, *o.* *—LICH, *b. n.* gewestelijk, provinciaal. *—MALER, *m.* landschapschilder, *m.*

LANDSCHATZUNG, *v.* schatting van een land, landsbelasting, *v.* *...SCHEIDE, *...SCHEIDUNG, *v.* zie LANDMARK. *...SCHNUPFEN, *m.* influenza, (landziekte), *v.* *...SCHÖPPE, *m.* schout, *m.* *...SCHREIBER, *m.* griffier der provinciale staten; baljuw, *m.* *...SCHREIBEREI, *v.* griffie der provinciale staten, *v.* *...SCHULE, *v.* dorpsschool, *v.* *...SEE, *v.* meer, *o.* *...SEUCHE, *v.* landziekte, heerschende -, besmettelijke ziekte, epidemie, *v.* *...SITZ, *m.* landgoed, *o.*

LANDSKIND, *o.* zie LANDESKIND. *...KNECHT, *m.* (110) duitsch infanterist, *m.*; lanskenet (kaartspel), *o.* *...LEUTE, *mv.* landslieden, landgenooten, *mv.* *...MANN, *m.* *...MÄNNINN, *v.* landsman, *m.* landsvrouw, *v.* landgenoot, *m. v.* *...MANNSCHAFT, *v.* landgenootschap, *o.* landgenooten, *mv.*; natie, *v.*

LANDSPITZE, *v.* landtong, kaap, *v.* uiteinde van een land, *o.* *...STADT, *v.* landstad, provinciestad, *v.* *...STAND, *m.* lid van de stenden, - van de provinciale staten, *o.* *...STÄNDE, *mv.* provinciale staten, landstenden, *m. mv.* *...STÄNDISCH, *b. n.* tot de stenden behoorende, de stenden betreffende. *...STANDSCHAFT, *v.* verkiesbaarheid tot lid der staten, *v.* *...STERBEN, *o.* sterfte in het land, *v.* *...STEUER, *v.* lands belasting, schatting, *v.* *...STRASSE, *v.* heerenweg, *m.* *...STREICHER, *m.* —INN, *v.* zie LANDLÄUFER, —INN. *...STREICHEREI, *v.* landlooperij, *v.* *...STREIFER, *m.* strooper, *m.* *...STRICH, *m.* landstreek, *v.* gewest, distrikt, *o.* *...STUBE, *v.* gewestelijke geregtszaal, *v.* *...STURM, *m.* landstorm, *m.* *...SUCHUNG, *v.* algemeene inspektie des lands, *v.* *...TABAK, *m.* inlandsche tabak, *m.* *...TAFEL, *m.* zie LANDKARTE. *...TAG, *m.* landdag, *m.* *...TAGSABSCHIED, *m.* zie LANDESABSCHIED. *...TAXE, *v.* schatting, *v.* *...TRAUER, *v.* algemeene rouw, *m.* *...TRUPPEN, *mv.* zie LANDMACHT. *...ÜBLICH, *b. n.* volgens landsgebruik.

LANDUNG, *v.* landing, aankomst, *v.*

LANDVERDERBLICH, *b. n.* nadeelig-, schadelijk voor het land. *...VOGT, *m.* landvoogd, drost, drossaard, *m.* *...VOGTEI, *v.* landvoogdij, *v.* drostambt, *o.* *...VOLK, *o.* landvolk, *o.* landlieden, *mv.*; landmilitie, *v.* *...WÄRTS, *b. n.* landwaarts. *...WEHRE, *v.* grensvesting; landweer, *v.* *...WEIN, *m.* inlandsche wijn, *m.* *...WIND, *m.* (203) landwind, *m.* *...WIRTH, *m.* landbouwer, landman, landhuishoudkundige, ekonoom, *m.* *...WIRTHSCHAFT, *v.* landhuishoudkunde, *v.* *...WIRTHSCHAFTLICH, *b. n.* tot den landbouw behoorende; landhuishoudkundig. *...WOLLE, *v.* inlandsche wol, *v.* *...ZEICHEN, *o.*

grensteeken van een land, *o.* *...ZINS, *m.* akkerhuur, *v.* *...ZOLL, *m.* landstol, *m.*

LANG, *b. n.* en *bijw.* lang, groot, hoog; in de lengte; *einen —en Hals machen*, den hals vooruitsteken; *—e Weile*, verveling; *—e Weile haben*, zich vervelen; *die Zeit wird mir —e*, de tijd verveelt mij; *er lag da so — er war*, hij lag daar zoo lang hij was; *auf die —e Bank schieben*, op de lange baan schuiven; *Tage —*, gansche dagen, dagen lang. *—ARMIG, *b. n.* met lange armen, lange armen hebbende. *—AUGEN, *o. mv.* naalden met lange oogen, *v. mv.* *—BAUM, *m.* disselboom, *m.*; zie LANGWAGEN. *—BEINIG, *b. n.* met lange beenen, langbeenig.

LANGE, *bijw.* lang, langdurig, gedurende langen tijd; *— vorher*, lang te voren; *— hernach*, langen tijd daarna, lang na dien tijd; *nicht — hernach*, niet lang daarna; *wie —?* hoe lang? hoe langen tijd? *noch — nicht*, nog lang niet, er moet nog eenige tijd verloopen; het scheelt veel; *er ist — nicht so reich als...*, hij is op verre na zoo rijk niet als...; *es zu — machen*, te langwijlig -, te langdurig zijn (in een verhaal enz.); *er wird es nicht — mehr machen* of *treiben*, hij zal het niet lang meer maken, - uithouden; (§) hij zal zijn liedje niet lang meer zingen; *er kann — denken*, hij herinnert zich lang geleden gebeurtenissen; hij heeft een goed geheugen.

LÄNGE, *v.* lengte, (ook 1 en 157); (18) lengte van een dak, *v.*; 20 *Ellen in die — halten*, 20 ellen lang zijn, - lengte hebben; *nach der — und nach der Breite*, in de lengte en breedte, lang en breed; *der — lang da liegen*, in zijne volle lengte op den grond neêrliggen; *in die —*, in de lengte; *fig.* op de lange baan. *—, *v.* of LANGFISCH, LÄNGLING, *m.* leng, (visch), *v.*

LANGEN, *o. w.* reiken, langen, komen tot, zich uitstrekken tot; toereiken, toereikende zijn; *fig.* groeijen, lang worden; *nach etwas —*, de hand naar iets uitsteken. *—, *o. w.* (§) langen, reiken, aangeven; halen, krijgen, nemen; (ook *w. g.*) uitrekken, verlengen, langer maken.

LÄNGENMASS, *o.* lengtemaat, *v.* *...MESSUNG, *v.* lengtemeting, *v.*

LÄNGER, *b. n.* en *bijw.* (*vergr. tr.*) langer; langer tijd; *ich habe nicht — Zeit*, ik heb niet langer den tijd; *es ist — als ein Jahr*, het is langer (meer) dan een jaar (geleden).

LANGERWÜNSCHT, *b. n.* langgewenscht.

LANGFINGERIG, *b. n.* *fig.* lange vingers hebbende, diefachtig. *...HÄNDIG, *b. n.* langhandig.

LÄNGLICH, *b. n.* eenigzins lang; langwerpig, ovaal.

LANGMUTH, LANGMÜTHIGKEIT, *v.* lankmoedigheid, verdraagzaamheid, *v.* *...MÜTHIG, *b. n.* lankmoedig, vergevensgezind; verdraagzaam. *...OHR, *m.* langoor, ezel, *m.* *...ÖHRIG, *b. n.* lang -, lobboorig (van paarden). *...RIEMEN, *m.* spanriem, *m.* *...RUND, *b. n.* ovaal rond, langwerpig rond.

LÄNGS, *bijw.* langs, langs heen; *— dem Flusse hin*, langs de rivier.

LANGSAM, *b. n.* en *bijw.* langzaam, traag; langzamerhand, allengskens. *...KEIT, *v.* langzaamheid, traagheid, *v.*

LANGSCHLÄFER, *m.* langslaper, slaapkop, *m.* *...SCHUB, *m.* het spelen met kegels; zie KUGELSCHUB. *...SCHWÄNZIG, *b. n.* eenen langen staart hebbende. *...SICHTIG, *b. n.* (46) op lang zigt, op drie maanden zigt; zie WEITSICHTIG.

LÄNGST, *bijw.* lang, sedert lang, sedert geruimen tijd; *aufs —e*, *—ens*, op zijn langst. *—E, *b. n.* (*overtr. tr.*) *der*, *die*, *das —*, de, het langste. *—LEBENDE, *m.* en *v.* langstlevende, *m.* en *v.*

LANGSTROH, *o.* lang stroo, *o.* *...WAGEN, *m.* achterstel van een' wagen, *o.*

LANGWEILIG, *b. n.* en *bijw.* langwijlig, lang, vervelend. *...WEILIGKEIT, *v.* langwijligheid, verveling, *v.* *...WIERIG, *b. n.* en *bijw.* lang, langdurig, van langen duur. *...WIERIGKEIT, *v.* langdurigheid, *v.* lange duur, *m.*

LANKE, *v.* flank, zijde, *v.*

LANTERLUH, *o.* lanterlu, (kaartspel), *o.*

LANZE, *v.* lans, speer, *v.*; *die — einlegen*, eene renspeer aanleggen; *—n brechen*, lansen breken; een steekspel houden.

LANZENBRECHEN, *o.* steekspel, toernooi, *o.* *...BRECHER, *m.* kampvechter, *m.* *...KNECHT, *...REITER, *...TRÄGER, *m.* lansier, speerruiter, lansdrager, *m.* *...SPIEL, *...STECHEN, *o.* zie LANZENBRECHEN. *...STOSS, *m.* lanssteek, *m.*

LANZETTE, *v.* (48) lancet, *o.* laatvlijm, vlijm, *v.*

LAPIDARSTYL, *o.* stijl der inschriften op marmer enz., *m.*

LAPP, LAPPICHT, *b. n.* zie SCHLAPP.

LAPPALIE, *v.* zie LAPPEREI.

LÄPPCHEN, *o.* lapje, stukje, *o.* lap,

m.; (106) lelletje, *o.*
LAPPEN, *m.* lap, *m.* stuk, *o.*; vlag; lomp, *v.* vod, *o.*; wisch-, wrijflap; vaatdoek, *m.*; (106) lel, *v.*; *fig. durch die — gehen*, het hazepad kiezen, het op een loopen zetten. *—, *b. w.* zie FLICKEN, LECKEN.
LAPPEREI, *v.* kleinigheid, beuzeling, nietigheid, *v.* wisjewasje, *o.*
LÄPPERN, *b. w.* (§) leppen, slorpen, met kleine teugen drinken. *...SCHULD, *v.* dringende schuld, *v.* *...WEISE, *bijw.* (§) met kleine beetjes, met kleine brokjes.
LAPPIG, *b. n.* aan flarden, in stukken gescheurd, haveloos.
LÄPPISCH, *b. n.* en *bijw.* laf, beuzel-, kinderachtig, gek, zot, mal, dwaas, ijdel, nietig; dwaselijk, ijdellijk; *—es Zeug*, sprookjes, praatjes, *o. mv.* beuzelingen, *v. mv.*
LAPPOHR, *o.* paard met lobooren, *o.*
LÄPPICH, *m.* (§) zie LAFFE. *—EN, *o. w.* mallen, stoeijen, kortswijlen. *—EREI, *v.* stoeijerij, *v.*
LÄRCHE, *v.* LÄRCHENBAUM, *m.* lorkenboom, *m.* *—NSCHWAMM, *o.* (76) boomzwam, *o.*
LARIFARI, *o.* onzinnig gesnap, *o.* woorden zonder zin, *o. mv.*
LÄRM, (LÄRMEN), *m.* alarm, geraas, getier, geweld, gedruisch, gerucht, *o.*; *viel — um nichts*, veel geschreeuw en weinig wol; — *schlagen*, alarm slaan; — *blasen*, alarm blazen. *—BLÄSER, *m.* alarmblazer, *m.*
LÄRMEN, *o. w.* geweld-, geraas-, leven-, alarm maken. *...ER, *m.* geweldmaker, rumoermaker, *m.*
LÄRMGESCHREI, *o.* alarmgeschreeuw, *o.* *...GEIST, *m.* rumoermaker, *m.* *...GLOCKE, *v.* alarmklok, *v.* *...KNARRE, *...RASSEL, *v.* brand-, alarmratel, *m.* *...PLATZ, *m.* vergaderplaats der militaire magt, (ook van het brandpiket), loopplaats, *v.*
LARVE, *v.* masker, momaangezigt, *o.*; (103) pop eener rups, *v.*; *eine — vorthun*, zich maskeren; *die — abnehmen*, zich ontmaskeren. *—NBALL, *m.* *—NFEST, *o.* *—NTANZ, *m.* maskerade-bal, bal masqué, *o.* *—NMANTEL, *m.* domino, *v.*
LASCHE, *v.* oor van een' schoen, *o.*; (69) lap-, strook laken, *m.*; (168) lasch, keep, *v.* *—N, *b. w.* (138) het oor aan een' schoen zetten; (168) lasschen; (§) afrossen; zie ABPRÜGELN.
LASE, *v.* kruik, *v.*
LASCIV, *b. n.* geil.
LASS, *b n.* zie LÄSSIG.
LASSBAUM, *m.* (56) boom die gehakt moet worden, *m.* *...BECKEN, *o.* laatbekken, *o.* *...BINDE, *v.* laatbandje, *o.* zwachtel na eene aderlating, *m.* *...BRIEF, *m.* vrijlatingsbrief van een' slaaf, *m.* *...DÜNKEL, *m.* eigenwaan, *m.* *...EISEN, *o.* lancet, laatijzer (voor paarden), *o.*
LASSEN, *b.* en *o. w. (onr.)* laten, verlaten, begeven, afstaan, overlaten; in bewaring geven, -stellen; laten, dulden, toestaan, vergunnen, veroorloven; doen; bevelen; *eine Arbeit liegen —*, een' arbeid (onafgewerkt, onvoltooid) laten liggen; *von einem —*, iemand verlaten, - aan zich zelven overlaten; *von einer Meinung —*, van een gevoelen afzien; *einem den Vorrang —*, iemand den voorrang afstaan; — *Sie mich gehen*, laat mij gaan, - in vrede; *einen vor sich —*, iemand bij zich toelaten, - ontvangen; *ich weiss mich nicht zu —*, ik weet niet wat er van mij worden zal; *sie weiss sich vor Freude nicht zu —*, zij weet van vreugde niet wat te doen; *er fängt wieder an, wo er es gelassen hat*, hij begint weder geheel op nieuws; *ich habe mir sagen —*, men heeft mij gezegd, ik heb vernomen; *lasst euch das gesagt sein*, houd dit voor gezegd; *er kann das Spielen nicht —*, hij kan van het spel niet af; *dieser Wein lässt sich trinken*, deze wijn is wel te drinken; *lasst sehen*, laat zien, laat ons zien. *—, *o. das Thun und —*, het doen en laten, levensgedrag, *o.* *— *o.* en *onp. w. (onr.)* den schijn hebben, schijnen; passen, voegen, betamen, staan, welstaan; *wie lässt das?* hoe ziet er dit uit? *das lässt schön*, dit heeft een fraai voorkomen, dit schijnt mooi te zijn; *das lässt nicht*, dit is onbehagelijk voor het oog, dit past niet, dit betaamt niet.
LASSGUT, *o.* landgoed aan grondlasten onderworpen, *o.*
LASSHEIT, *v.* vermoeidheid, *v.*
LÄSSIG, *b. n.* en *bijw.* vermoeid, moede, afgemat; lui, nalatig, traag, onachtzaam. *—KEIT, *v.* vermoeidheid, luiheid, traagheid, nalatigheid, *v.*
LASSKOPF, *m.* zie SCHRÖPFKOPF.
LÄSSLICH, *b. n.* zie ERLÄSSLICH.
LASSPECH, *o.* teer, *o.* *...PFLICHTIG, *b. n.* aan grondlasten onderworpen. *...REIS, *o.* (56) boompje dat bij het kappen gespaard wordt, *o.* *...SÜNDE, *v.* vergeeflijke zonde, *v.* *...ZEUG, *o.* (48) kistje met de werktuigen ter aderlating, *o.* *...ZINS, *m.* grondlasten, *m. mv.* *...ZWEIG, *m.*

(173) gesnoeide tak, *m*.
LAST, *v*. last, *m*. lading, vracht, *v*. gewigt, *o*.; (203) scheepslast, *m*.; *fig*. belasting, schatting, *v*.; impost, *m*.; *einem zur — sein* of *fallen*, iemand tot last zijn, iemand lastig vallen.
LASTADIE, *v*. lastaadje, *v*.
LASTBAR, *b*. *n*. belastbaar; *ein —es Thier*, een lastdier. *...**BEERE**, *v*. aardbezie, *v*.
LASTEN, *o*. *w*. wegen, zwaar zijn; *fig*. drukken, bezwaren, tot last zijn. *—**D**, *b*. *n*. bezwarend; zwaar wegende. *—**FREI**, *b*. *n*. vrij van schatting, - van belasting.
LASTER, *o*. ondeugd, *v*.
LÄSTERCHRONIK, *v*. *fig*. laster -, schandpraatjes, *o*. *mv*. stadspraatje, *o*.
LÄSTERER, *m*. lasteraar, kwaadspreker, eerroover, *m*.
LASTERFREI, *b*. *n*. deugdzaam, vrij van gebreken. *...**HAFT**, *b*. *n*. en *bijw*. ondeugend, misdadig, - lijk. —**IGKEIT**, *v*. ondeugendheid, geneigdheid tot het kwade, *v*.
LÄSTERINN, *v*. lasteraarster, kwaadspreekster, *v*.
LASTERLEBEN, *o*. ondeugend -, berispelijk leven, *o*.
LÄSTERLICH, *b*. *n*. lasterlijk, eerroovend. *...**MAUL**, *o*. *...**ZUNGE**, *v*. lastertong, *v*. lasteraar, *m*.; kwaadspreekster, *v*.
LÄSTERN, *o*. *w*. lasteren, kwaadspreken, (iemands) eer rooven; vloeken, zweren, tieren.
LÄSTERREDE, *v*. lastertaal, *v*. *...**SCHRIFT**, *v*. schotschrift, paskwil, *o*. *...**SUCHT**, *v*. lasterzucht, kwaadsprekerij, *v*.
LASTERTHAT, *v*. ondeugende handeling, slechte daad, *v*.
LÄSTERUNG, *v*. lastering, *v*. het kwaadspreken, *o*.
LÄSTIG, *b*. *n*. en *bijw*. zwaar, zwaarwigtig; lastig, moeijelijk. *—**KEIT**, *v*. moeijelijkheid, moeite, *v*.
LASTIGKEIT, *b*. *n*. (203) vracht, scheepsruimte, *v*.
LASTPFERD, *o*. lastpaard, *o*. *...**SAND**, *o*. zie **BALLAST**. *...**SCHIFF**, *o*. lastschip, wachtschip, *o*. *...**THIER**, *...**VIEH**, *o*. lastdier, *o*. *...**TRÄGER**, *m*. lastdrager, kruijer, *m*. *...**WAGEN**, *m*. vrachtwagen, *m*.
LASUR, *—**STEIN**, *m*. lazuur, *o*. lazuursteen. *m*. *—**FARBE**, *v*. lazuur -, hemelsblaauw, *o*. *—**KRAUT**, *o*. (76) lazuurkruid, *o*.
LATANIENBAUM, *m*. amerikaansche palmboom, *m*.
LATEIN, *o*. latijn, *o*. *—**ELEI**, *v*. belagchelijke zucht tot de latijnsche taal, *v*. *—**ELN**, *o*. *w*. op de latijnsche wijze spreken, - schrijven. *—**ER**, *m*. die het latijn goed verstaat en spreekt, latinist, *m*. *—**ISCH**, *b*. *n*. latijnsch; *die —e Kirche*, de latijnsche -, de westersche kerk.
LATERNE, *v*. lantaarn, lantaren, *v*.; zie ook **STOCKLATERNE**, **STRASSLATERNE**; *etwas in der — haben*, een' slag van den molen weg hebben. *—**NMACHER**, *—**NMANN**, *—**NPUTZER**, *m*. lantaarnmaker, - opsteker, *m*. *—**NPFAHL**, *m*. lantaarnpaal, *m*. *—**NTRÄGER**, *m*. lantaarndrager, *m*.
LATINISIREN, *o*. *w*. op de latijnsche wijze spreken of schrijven.
LATSCHE, *v*. (§) oude schoen, *m*. slof, *v*. *—**N**, *o*.*w*. hinken, een been slepen.
LATSCHIG, *b*. *n*. wankelende (in het gaan).
LATTE, *v*. lat, *v*. *—**N**, *b*. *w*. met latten beslaan, - beleggen, van latten voorzien.
LATTENHAMMER, *m*. (86) ijzer tot het vastzetten van de latsparren, *o*. *...**NAGEL**, *m*. latspijker, *m*. *...**SPICKER**, *m*. spijker met een' kleinen kop, *m*. *...**WERK**, *o*. latwerk, *o*. *...**ZIEGEL**, *m*. lattegel, *m*.
LATTICH, *m*. latuw, latouw, *v*. *—**SALAT**, *m*. latuw-, kropsalade, *v*. *—**STAUDE**, *v*. perk met latuw beplant, *o*.
LATWERGE, *v*. (34) slikartsenij, *v*.
LATZ, *m*. lap, *m*.; zie **BRUSTLATZ**, **HOSENLATZ**.
LAU, *b*. *n*. laauw; — *machen*, laauw maken, de hitte er van nemen; — *werden*, laauw worden, de hitte verliezen.
LAUB, *o*. loof; blad, *o*. bladeren, *o*. *mv*.; (18) loofwerk, (sieraad), *o*. *—**DACH**, *o*. afdak van bladeren, *o*.
LAUBE, *v*. loof (van boomen); prieël, zomerhuisje, tuinhuisje, *o*.; zie **LAUBERHÜTTE**.
LAUBEN, *m*. blei, witvisch, *m*. *—, *b*. *w*. de bladeren afstroopen; in den vorm van bladeren vervaardigen.
LAUBERHÜTTE, *v*. loofhut, *v*.; — *der Jäger*, jagershuisje, *o*. *—**NFEST**, *o*. loofhuttenfeest, (bij de Israelieten), *o*.
LAUBFALL, *m*. het afvallen van de boombladeren; najaar, *o*. *...**FINK**, *m*. bloedvink, *m*. *...**FLECK**, *m*. sproet, vlek, *v*. *...**FÖRMIG**, *b*. *n*. bladvormig. *...**FROSCH**, *m*. groene boomkikvorsch; (196) brand, (ziekte van de wijngaardranken), *m*. *...**HOLZ**, *o*. geboomte dat in den herfst zijn blad verliest, *o*. *...**HUHN**, *o*. korhaan, *m*. korhoen, *o*. *...**HÜTTE**, *v*. zie **LAUBERHÜTTE**.

LAUBICHT, *b. n.* bladvormig.
LAUBIG, *b. n.* bladrijk.
LAUBKÄFER, *m.* glimworm, *m.* *...KNOSPE, *v.* bladerenknop, *m.*
LAUBLÜTIG, *b. n.* met koud bloed, flegmatisch, flegmatiek. *—KEIT, *v.* koudbloedigheid, *v.* flegmatische aard, *m.*
LAUBRECHEN, *m.* bladerenhark, *m.* *...SÄGE, *v.* draai-, schulp-, cirkelzaag, *v.* *...SCHNUR, *v.* festoen, *o.* bladerenkrans, *m.* *...THALER, *m.* kroonstuk, *o.* fransche daalder (van zes francs), *m.* *...VÖGELCHEN, *o.* boommosch, *v.* *...WERK, *o.* loof; (18) loofwerk, *o.*
LAUCH, *m.* look, *o.* prei, *v.* *—FARBE, *v.* preikleur, *v.* *—FÄRBIG, *—GRÜN, *b. n.* preikleurig, groen als look.
LAUCHICHT, *b. n.* look-, preiachtig.
LAUDANUM, *o.* laudanum, (zekere slaapdrank), *o.*
LAUE, *v.* sneeuwval, *m.*
LAUEN, *o. w.* laauw zijn.
LAUER, *m.* slechte wijn, spoelingwijn, *m.* *—, *v.* *auf der — sein*, op den loer staan, loeren, bespieden. *—ER, (LAUER), *m.* bespieder, beloerder, luisteraar, *m.* *—N, *o. w.* bespieden, beloeren, loeren, luisteren; (§) wachten, staan wachten. —, *o.* het bespieden, loeren, wachten, *o.* *—WINKEL, *m.* luisterhoek, *m.*
LAUF, *m.* loop; stroom (van het water); loop (van een schietgeweer); kring (van eene zeef), *m.*; (171) loopje, eentoonig en aanhoudend geluid, *o.* loopende zangtoon; (59) poot, voet, *m.*; (106) beentje van het gewricht des voets, *o.*; (98) mal van een' molen, *v.*; *fig.* loop, gang, *m.*; *das ist der — der Welt*, dit is 's wereld's loop, zoo gaat het in de wereld; *einer Sache ihren freien — lassen*, aan eene zaak den vrijen loop laten. *—BAHN, *v.* loopbaan, (ook *fig.*), *v.* *—BAND, *o.* *—ZAUM, *m.* leiband, *m.* *—BANK, *v.* rolstoel, rolwagen, loopwagen (van kinderen), *m.* *—BRET, *o.* (13) persplank, *v.*; (28) soort van doorslag voor de garenklosjes, *m.* *—BRÜCKE, *v.* liggende plank om er de kruiwagens over heen te rijden, *v.* *—BURSCHE, *—JUNGE, *m.* loopjongen, boodschaplooper, *m.* *—DOHNE, *—SCHLINGE, *v.* (59) strik (om hazen enz. te vangen), *m.*
LAUFEN, *o. w.* *(onr.)* loopen, gaan; vloeijen, stroomen; heet-, loopsch-, ridsig zijn; *davon —*, wegvlugten, zich uit de voeten maken; *einen — lassen*, iemand laten ontsnappen; *aus der Schule, aus dem Dienste —*, de school uitloopen, de dienst verlaten; *nach (um) etwas —*, iets naloopen, -najagen; *die Uhr läuft*, het horologie loopt, -gaat; *das Licht läuft*, de kaars loopt af; *das Fass läuft*, het vat lekt; *das Wasser läuft mir in die Schuhe*, het water dringt mij in de schoenen; *sich müde*, *sich wund*, *sich zu Tode —*, zich vermoeijen met loopen; zich de voeten openloopen; door hard loopen zich den dood berokkenen; *fig. das läuft wider die Wahrheit*, dit is strijdig met de waarheid; *das Gebirge läuft nach Morgen*, het gebergte strekt zich naar het oosten uit; *es läuft ein Gerücht*, het gerucht loopt, men zegt; *der Fluss läuft ins Meer*, de rivier heeft hare uitwatering in de zee; *auf eins hinaus laufen*, op hetzelfde neêrkomen. *—, *o.* het loopen; loop, *m.* *—D, *b. n.* loopend; vloeijend; *der laufende Monat*, de loopende maand, deze maand.
LÄUFER, *m.* looper; hardlooper; (136 en 13) wrijfsteen; (98) slijprad, *o.*; (171) loopende zangtoon, *m.*; (172) touwslagersrad, *o.*; (198) looper, (klein stukje dat men in eene sponde schuift in het midden van een liniaal); raadsheer, (in het schaakspel), *m.* *—INN, *v.* loopster, *v.*; zie ook LANDLÄUFERINN.
LAUFFEUER, *o.* loopvuur, loopend vuur, *o.* *...GRABEN, *m.* (97) loopgraaf, *v.* *...GRÄBEN, *mv.* loopgraven *v. mv.* *...HUND, *m.* brak, (jagthond), *m.*
LÄUFIG, LÄUFISCH, *b. n.* loopsch.
LAUFJAGEN, *o.* klopjagt, par force-jagt, *v.* *...JUNGE, *m.* loopjongen, *m.* *...KARREN, *m.* (9) mijnwerkers kruiwagen, *m.* *...KUGEL, *v.* geweerkogel, *m.* *...LATTE, *v.* kraanladder, *v.*
LÄUFLING, *m.* weglooper, deserteur; voortvlugtige, *m.*
LAUFPASS, *m.* ontslag, paspoort, *o.* *...PLATZ, *m.* renbaan, *v.* *...PULVER, *o.* (186) loopje (van buskruid), *o.* *...SCHLOSS, *o.* loopslot, *o.* *...SCHUH, *m.* dansschoen, *m.* *...SPIEL, *o.* zie KOLBENSPIEL. *...SCHREIBEN, *o.* rondgaande brief, *m.* circulaire, *v.* *...TANZ, *m.* zekere dans, *m.* *...WAGEN, *m.* loopwagen, *m.* *...ZEIT, *v.* speeltijd der dieren, *m.* *...ZETTEL, *m.* rondgaande brief, *m.*; paspoort, *o.*; pas, reispas, *m.* *..ZIEL, *o.* wit, doel, *o.* eindpaal, *m.*
LÄUGBAR, *b. n.* *(w. g.)* loochenbaar, te loochenen.
LAUGE, *v.* loog, *v.* loogwater, *o.* *—N, *b. w.* loogen, in loog zetten.
LAUGENARTIG, *...HAFT, LAUGICHT, LAUGIG, *b. n.* (133) loogzoutachtig. *...ASCHE, *v.* loogasch, *v.* *...BLUME,

v. (76) soort van kamille, *v.* *...BÜTTE, *v.* *...FASS, *o.* *...ZUBER, *m.* loogvat, *o.* loogkuip, *v.*; (103) ketel waarin salpeter wordt gekookt; ontvangbak, bak waarin de salpeter afloopt, *m.* *...GELTE, *v.* groote loogbak, *m.* *...KORB, *m.* zijgkorf, *m.* *...SALZ, *o.* loogzout, *o.* *...TUCH, *o.* loogdoek, *m.* *...WÄSCHE, *v.* loogwasch, *v.*

LÄUGNEN, *b. w.* ontkennen, loochenen, verloochenen. *—, *o.* loochening, verloochening, ontkenning; (66) niet-erkenning, *v.*

LAUIGKEIT, LAULICHKEIT, *v.* laauwheid; *fig.* laauwheid, flaauwheid, verflaauwing, verzwakking, *v.*

LAULICH, *b. n.* een weinig laauw; zie LAU.

LAUNE, *v.* luim, gril, kuur, eigenzinnigheid, *v.* inval, *m.*; *fig.* vallende ziekte, *v.*; *auf (bei) guter, übler — sein*, goed-, slecht gehumeurd zijn, in goede-, in kwade luim zijn. *—NHAFT, *b. n.* zie LAUNISCH.

LAUNIG, *b. n.* opgeruimd, in vrolijke luim, luimig, kortswijlig, boertig, grappig, humoristisch; *—e Einfälle*, geestige kwinkslagen.

LAUNISCH, *b. n.* grillig, eigenzinnig.

LAURBAND, *o.* (168) drielingsdeel, *o.* paalstut, *m.*

LAUREN, *b. w.* zie LAUERN.

LAUS, *v.* luis, *v.*; *spr.* (§) *die — läuft ihm über die Leber (of über den Grind)*, hij krijgt het te kwaad, hij wordt driftig; *sich eine — in Pelz setzen*, zich met een' lastigen persoon inlaten.

LAUSCHE, *v.* (§) loer, *m.*; zie LAUER. *—N, *o. w.* luisteren, afluisteren; op den loer staan, bespieden; (§) luijeren in het bed; *durch einen Ort einher —*, ergens in- of doorsluipen.

LAUSEBEERE, *v.* aalbes, *v.* *...JUNGE, *m.* (§) tabaksmannetje, klein dreumesje, *o.* *...KAMM, *m.* (§) naauwe kam, *m.* *...KERL, *m.* (§) luizebos, *m.*

LÄUSEKNICKER, *m.* (§) verachtelijke vrek, *m.* *...KRANKHEIT, *...SUCHT, *v.* luisziekte, *v.* *...KRAUT, *o.* (76) luiskruid, *o.*

LAUSEN, *b. w.* (§) luizen, luizen zoeken; *sich —*, zich luizen. *—, *o. w.* (§) lanterfanten, talmen, dralen, sukkelen; *fig.* gierig-, schrokkig zijn.

LAUSENEST, *o.* (§) bedelkot, *o.* bedelaarsherberg, *v.* luizenest, *o.* *...PETER, *m.* (§) lage-, gemeene kerel, *m.*

LAUSER, *m.* (§) gaper, lanterfanter, talmer, sukkelaar, drentelaar; *fig.* vrek, gierigaard, *m.* *—EI, *v.* (§) lanterfanterij, *v.* het talmen, sukkelen, *o.*; *fig.* schraapzucht, vrekkigheid; (ook) nietigheid, beuzeling, *v.*

LÄUSESALBE, *v.* luizenzalf, *v.* *...SAMEN, *m.* (76) luizepeper, *v.*

LAUSEWENZEL, *m.* (§) slechte tabak, *m.* bogt, *v.*

LAUSFLIEGE, *v.* (103) soort van paardenvlieg, *v.*

LAUSIG, *b. n.* en *bijw.* luizig, morsig, vuil; *fig.* traag, langzaam; gierig, vrekkig.

LAUSINN, *m.* onverschilligheid, koelheid, *v.*

LAUT, *m.* geluid, *o.* toon, klank, *m.* *—, *b. n.* en *bijw.* luid, luide, overluid, hard op, luidkeels, *ich sage es — (frei heraus)*, ik zeg het ronduit; *— werden*, ruchtbaar-, bekend worden. *—, *vz.* en *bijw.* blijkens, volgens, naar, uit krachte van, krachtens, naar luid van; *— seines Versprechens*, volgens zijne belofte; *— Briefen aus Paris*, naar luid van brieven uit Parijs; *— des königlichen Befehls*, krachtens koninklijk bevel. *—BAR, *b. n.* en *bijw.* ruchtbaar, bekend, wereldkundig.

LAUTE, *v.* luit, *v.*; *die — schlagen, spielen*, op de luit spelen.

LAUTEN, *o. w.* luiden, klinken, bedoelen, tot aanwijzing strekken; *sein Name lautet*, zijn naam is, hij heet; *die Worte — also*, aldus is de inhoud der woorden.

LÄUTEN, *b.* en *o. w.* luiden, bellen; *die Glocken, mit den Glocken —*, de klok luiden. *—, *o.* het luiden, gelui, *o.*; *unter Läutung der Glocken*, onder klokkengelui.

LAUTENBLATT, *o.* bovendeksel eener luit, *o.*

LAUTEND, *b. n.* luidend.

LAUTENFUTTER, *o.* *...KASTEN, *m.* luitkistje, *o.*

LAUTENIST, *m.* zie LAUTENSCHLÄGER.

LAUTENKAMM, *m.* luitkam, *m.* *...MACHER, *m.* luitmaker, *m.* *...SCHLÄGER, *...SPIELER, *m.* luitspeler, *m.* *...STEG, *m.* boog eener luit, *m.* *...ZUG, *m.* luitregister, *o.*

LAUTER, *b. n.* en *bijw.* louter, zuiver, fijn; gelouterd, gezuiverd; *fig.* alleen, niets dan, slechts, enkel; *es ist die —e Wahrheit*, het is de zuivere waarheid; *es sind — Lügen*, het zijn niets dan logens.

LÄUTERER, *m.* louteraar, zuiveraar, *m.*

LAUTERKEIT, *v.* zuiverheid, (ook *fig.*), *v.*

LÄUTERN, *b. w.* louteren, zuiveren, reinigen; klaren (vochten); raffineren (suiker); (9) zuiveren; (66) appel aanteekenen van een vonnis; *fig.* zuiveren. *...RUNG, *v.* loutering, zuive-

ring, reiniging; klaring (van vochten), *v.*; het raffineren (van suiker); (9) zuivering; (66) verklaring van eene uitspraak, *v.*

LAUTLOS, *b. n.* zonder geluid; eenzaam, doodsch.

LAUWARM, *b. n.* laauw; zie LAU, LAULICH.

LAUWINE, LAWINE, *v.* sneeuwval, *m.* lawine, *v.*

LAVA, *v.* lava, *v.*

LAVENDEL, *m.* lavendel, *v.* *—ÖL, *—WASSER, *o.* lavendelolie, *v.* -water, *o.*

LAVETTE, *v.* zie LAFETTE.

LAVIREN, *o. w.* (203) laveren; *fig.* geduldig afwachten.

LAVOR, *o.* waschbekken, -vat, *o.* -kom, *v.*

LAXIREN, *b. w.* den buik zuiveren, laxeren, purgeren. *—, *o. w.* eene purgatie innemen, purgeren.

LAXIRMITTEL, *o.* LAXANZ, *v.* LAXATIV, *o.* purgeermiddel, *o.* purgatie, *v.*

LAYE, *m.* zie LAIE.

LAZARETH, *o.* gasthuis, hospitaal, ziekenhuis, verplegingsgesticht, *o.*; *fahrendes* —, vliegend -, veldhospitaal.

LAZUR, *o.* zie LASUR.

LEBEN, *o.* leven; levend deel, -vleesch; leven, onderhoud, levensonderhoud, bestaan; hart-, binnenste eens booms, *o.*; levensbeschrijving, *v.* leven, *o.*; levendigheid, *v.*; geraas, leven, geweld, *o.*; *am — sein*, in leven zijn, bestaan; *einem das — zu verdanken haben*, iemand het leven verschuldigd zijn; *sein — für einen lassen*, zijn leven voor iemand laten, -opofferen, -prijs geven; *einem das — schenken*, iemand het leven -, iemand lijfsgenade (lijfsbehoud) schenken; (108) kwartier geven; *bis ins — schneiden*, tot in het levende vleesch snijden; *ein — führen*, een (vrolijk) leventje voeren, -leiden; *nach dem — zeichnen*, naar het leven -, naar de natuur teekenen; *die Jagd ist sein —*, jagen is zijn leven.

LEBEN, *o. w.* leven, in leven zijn, bestaan; zich gedragen; *von seiner Arbeit* —, van zijn' arbeid leven, in zijn' arbeid bestaan vinden; *hier ist theuer* —, het is hier duur leven; *er hat zu* —, hij heeft te leven, hij bezit middelen; *er weiss zu* —, hij weet te leven, -zich te gedragen; *lebe wohl!* vaarwel! *es lebe der König!* leve de koning!

LEBEND, *b. n.* levend, (ook *fig.*); *der —e*, de levende; (119) de in leven zijnde.

LEBENDIG, *b. n.* en *bijw.* levendig, vlug; levend, in leven; *fig. —es Wasser*, levendig -, bronwater; *ein —er Zaun*, eene groene heg; *wieder — werden*, herleven. *—MACHUNG, *v.* levendmaking, *v.* *—KEIT, *v.* levendigheid, vlugheid, *v.*

LEBENLANG, *bijw. sein* —, gedurende zijn geheel leven, levenslang; zie LEBENSLANG.

LEBENSART, *v.* levenswijze, manier van leven, *v.*; gedrag, *o.* beschaafdheid, *v.* manieren, *v. mv.* wereldkennis, *v.*; *er hat* —, hij weet te leven; *er hat keine* —, hij weet niet te leven, hij bezit geene wereldkennis; *ohne* —, ongemanierd, onwellevend.

LEBENSBAUM, *m.* boom des levens, *m.* *...BEDÜRFNISSE, *mv.* levensbehoeften, -benoodigdheden, *v. mv.* *...BESCHREIBER, *m.* levensbeschrijver, *m.* *...BESCHREIBUNG, *v.* levensbeschrijving, biografie, *v.* *...BÜHNE, *v.* wereldsch tooneel, tooneel des levens, *o.* *...FADEN, *m. fig.* levensdraad, *m.* *...GEFAHR, *v.* levensgevaar, *o.* *...GEIST, *m.* levensgeest, *m.* *...GEISTER, *m. mv.* levensgeesten, *m. mv.* *...GENUSS, *m.* levensgenot, *o.* *...GESCHICHTE, *v.* levensgeschiedenis, *v.* *...GÖTTINN, *v.* (43) schikgodin, *v.* *...GRÖSSE, *v.* levensgrootte, *v.*; *in* —, in levensgrootte, in de volle lengte, levensgroot. *...KRAFT, *v.* levenskracht, *v.* *...LANG, *bijw.* *...LÄNGLICH, *b. n.* levenslang, tot aan den dood, gedurende het gansche leven; voor het leven. *...LÄNGE, *v.* duur des levens, levensduur, *m.* *...LAUF, *m.* levensloop, *m.* *...LEHRE, *v.* leer des levens, *v.* *...LICHT, *o.* levenslicht, *o.*; *fig. das — ausblasen*, zie AUSBLASEN. *...LINIE, *v.* lijn des levens, *v.* *...LUSTIG, *b. n.* levendig, blijmoedig, blijgeestig, opgewekt, opgeruimd, lustig, levenslustig. *...MAI, *m.* lente des levens, jeugd, *v.* *...MITTEL, *o.* (ook *mv.*) levensmiddelen, *o. mv.* victualie, *v.* *...MÜDE, *...SATT, *b. n.* des levens moede, levenszat. *...NOTHDURFT, *v.* zie LEBENSBEDÜRFNISSE. *...ORDNUNG, *v.* leefregel, *m.* diëet, *o.* levenswijze, *v.* *...PFLICHT, *m.* maatschappelijke pligt, *m.* *...REGEL, *m.* leef-, levensregel, *m.* *...SAFT, *m.* levenssap, *o.*; zie LEBENSGEISTER. *...SATT, *b. n.* zie LEBENSMÜDE. *...STRAFE, *v.* halsstraf, doodstraf, *v.*; *bei* —, op halsstraf, op poene van het leven, op verbeurte des levens, op straffe des doods. *...UNTERHALT, *m.* levensonderhoud, *o.* *...VERSICHERUNG, *v.* levensverzekering, *v.* *...WANDEL, *m.* levenswandel, *m.*

gedrag, *o*. *...WASSER, *o*. levenswater, *o*. brandewijn, *m*. *...WEISHEIT, *v*. levenswijsheid, *v*. *...WIERIG, *b*. *n*. zie LEBENSLÄNGLICH. *...ZEICHEN, *o*. teeken van leven, *o*. *...ZEIT, *v*. leeftijd, *m*.; *auf* —, voor immer, tot aan den dood. *...ZIEL, *o*. eindperk des levens, *o*.

LEBER, *v*. lever, *v*.; *zur — gehörig*, tot de lever behoorende, hepatisch; *fig*. (§) *frei vor der — weg sprechen*, rond spreken, van de borst spreken. *—ADER, *v*. (106) leverader, *v*. *—ALOE, *v*. (76) leveraloë, *v*. *—BALSAM, *m*. (76) agrimonie, *v*. kattestaart, *m*. *—BLUME, *v*. (76) leverbloem, *v*. *—BRAUN, *—FARBEN, *b*. *n*. leverkleurig, leverbruin. *—ENTZÜNDUNG, *v*. leverontsteking, *v*. *—FARBE, *v*. leverkleur, *v*. *—FLECKEN, *m*. (ook *mv*.) zomervlak, *v*.; zomersproeten, *v*. *mv*. *—FLUSS, *m*. levervloed, - loop, *m*. *—FUCHS, *m*. lichtbruin paard, *o*. *—GANG, *m*. (106) leverpees, *v*. *—KLETTE, *v*. zie ODERMENNIG. *—KRANKHEIT, *v*. leverziekte, *v*. *—KRAUT, *o*. (76) leverkruid, *o*. *—MOOS, *o*. (76) gemeen leverkruid, *o*. *—RAUTE, *v*. (76) maankruid, *o*. *—REIM, *m*. leverrijmen, boertige -, tafelrijmpjes, *o*. *mv*. *—STEIN, *m*. *—SUCHT, *v*. leversteen, *m*. - zucht, *v*. *—SÜCHTIG, *b*. *n*. leverzuchtig. *—THRAN, *m*. levertraan, *v*. *—WURM, *m*. (103) leverworm, *m*. *—WURST, *v*. leverworst, *v*.

LEBETAGE, *m*. *mv*. zie LEBTAGE.

LEBEWOHL, *o*. vaarwel, *o*.; *das letzte* —, het laatst vaarwel, het laatste afscheid.

LEBHAFT, *b*. *n*. en *bijw*. levendig; zie LEBENDIG; *eine —e Strasse*, eene volkrijke -, drokke -, levendige -, woelige straat; *eine —e Gesichtsfarbe*, eene levendige gelaatskleur. *—IGKEIT, *v*. levendigheid, vrolijkheid, blijgeestigheid, opgeruimdheid, *v*.

LEBKUCHEN, *m*. peper-, kruidkoek, *m*. *...KÜCHLER, *m*. peperkoekbakker, *m*.

LEBLOS, *b*. *n*. levenloos, onbezield, zonder leven. *—IGKEIT, *v*. levenloosheid, *v*. gebrek aan levensgeest, *o*.

LEBTAGE, *m*. *mv*. *mein* —, al mijn leven. *...ZEITEN, *v*. *mv*. *bei* —, bij het leven.

LECHZEN, *o*. *w*. *vor Durst* —, smachten van den dorst; *die Erde lechzet*, de grond barst; *das Fass lechzet*, het vat lekt. *—D, *b*. *n*. smachtend; *fig*. vurig, brandend.

LECK, *b*. *n*. en *bijw*. *— sein*, lek zijn, lekken; (203) een lek hebben, een lek bekomen. *—, *m*. scheur, spleet, kloof, reet, barst, *v*.; (203) lek, *o*. *—AGE, *—ASIE, *v*. (203) lek, *o*. lekkaadje, *v*.

LECKE, *v*. lek, *o*. *—N, *o*. *w*. lekken, druipen, uit-, weglekken, uitloopen; (203) lekken. *—, *b*. *w*. lekken, likken, aflikken; *fig*. (§) aanhoudend kussen.

LECKER, *m*. lekkerbek, likker, *m*.; tong (van zekere dieren), *v*.; *ein junger* —, onnoozele jongen; modezot, *m*. *—, *b*. *n*. lekker, smakelijk; snoepachtig. *—BISSEN, *m*. lekkerbeetje, lekker hapje, *o*. *—EI, *v*. lekkernij, *v*. *—HAFT, *b*. *n*. lekker. *—HAFTIGKEIT, *v*. lekkerheid; snoepachtigheid, *v*. *—MAUL, *o*. lekkerbek, - tand, smulbroêr, *m*.

LECKFASS, *...FÄSSCHEN, *o*. lekvat, *o*. *...HONIG, *m*. afgedroppelde honig, *m*. *...WEIN, *m*. lekwijn, *m*.

LECTION, *v*. les, *v*.; leeruur, *o*.; *fig*. les, berisping, *v*.

LEDER, *o*. leder, leêr, vel, *o*. huid, *v*.; *fig*. *vom — ziehen*, van leêr trekken, het zwaard uit de scheede trekken. *—ABFALL, *m*. afval van leder, *m*. snippers van leder, *m*. *mv*. *—BAND, *m*. (12) lederen band, *m*. *—BEREITER, *—ER, *m*. lederbereider, *m*. *—BEREITUNG, *v*. lederbereiding, *v*. *—DRUCKER, *m*. drukker op leder, *m*. *—FÄRBER, *v*. lederverwer, *m*. *—FEILE, *v*. lederen scheerriem, *m*. *—HANDEL, *m*. lederhandel, handel in leder, *m*. *—HÄNDLER, *m*. lederhandelaar, koopman in leder, *m*. *—HART, *b*. *n*. taai, zoo hard als leder. *—HARZ, *o*. elastieke hars, *v*. *—KALK, *m*. ongebluschte -, levendige kalk, *m*. *—LEIM, *m*. (47) lijmwater, *o*. *—LEINWAND, *v*. grof hemdelinnen, *o*.

LEDERN, *b*. *n*. lederen, van leder. *—, *b*. *w*. met leder bekleeden, - voorzien; *fig*. afrossen.

LEDERSCHWÄRZE, *v*. leêrtouwers zwart, *o*. *...STREIF, *m*. lederen riem, *m*. *...WAARE, *v*. huiden, vellen, *v*. *o*. *mv*. *...WERK, *v*. lederwerk, *o*. *...ZUCKER, *m*. zeker deeg van de witte maluwe bereid, *o*.

LEDIG, *b*. *n*. ledig; open, onvervuld, vakant; onbelast; vrij, ongehuwd; *er ist noch* —, hij is nog jongman; *sie ist noch* —, zij is nog maagd. *—EN, *b*. *w*. ledig -, open -, vakant verklaren; de vrijheid geven. *—KEIT, *v*. ledigstand, tijd gedurende welken een ambt vakant is; *fig*. ongehuwde staat, *m*. *—

LICH, *bijw.* alleen, enkel, eenvoudiglijk.
LEE, *v.* (203) bakboord, *o.*; *ein Schiff auf die — legen*, een schip op zijde doen overhellen.
LEEDE, *v.* zie LEHDE.
LEENE, *v.* zie BACHE.
LEER, *b. n.* ledig, open, onvervuld; *ein —er Platz*, eene ledige plaats; *ein —er Raum*, eene ledige ruimte; *eine —e Stelle*, eene opene-, vakante plaats; *fig. ein —er Kopf*, een hersenloos hoofd; *—es Geschwätz*, ijdel gesnap; *—e Worte*, nuttelooze woorden; *—e Vertröstungen*, ijdele troost. *—, *bijw.* ledig; — *machen*, ledigen; *halb — machen*, tot op de helft ledigen; — *werden*, ledig worden; — *stehen*, ledig staan, vakant zijn; *fig. es wird nicht so — abgehen*, er zal nog wel een winstje opzitten; — *ausgehen*, met ledige handen blijven zitten.
LEERDARM, *m.* (106) nuchteren darm, *m.*
LEERE, *v.* ledig, ruim, *o.* ledigheid, *v.* (ook 34 en 104). *—N, *b. w.* ledigen; *fig.* uitdrinken.
LEERHEIT, *v.* zie LEERE. *...TANNE, *v.* lorkenboom, *m.*
LEFZE, *v.* lip, *v.*; lippen, (van sommige dieren), *v. mv.*
LEG, *b. n. (w. g.)* laag; smakeloos; verachtelijk.
LEGAL, *b. n.* wettig, echt, wettelijk. *—ISIREN, *b. w.* echt verklaren, wettigen. *—ITÄT, *v.* wettigheid, echtheid, *v.*
LEGANGEL, *v.* (182) hengel, *m.*
LEGAT, *m.* legaat, *o.* erfgift, -making, *v.*; zie VERMÄCHTNISS. *—, *m.* legaat (van den paus), *o.* *—AR, *m.* legataris, *m.*
LEGATIONSRATH, *m.* raad van legatie, *m.* *...SECRETÄR, *m.* legatie-sekretaris, *m.*
LEGE, *v.* bewaarplaats, *v.* magazijn, *o.* stapelplaats, *v.* *—GELD, *o.* intredegeld, *o.* *—SCHUSS, *m.* *—BÜCHSE, *v.* springbus, *v.*
LEGEN, *b. w.* leggen, nederleggen, plaatsen, stellen, zetten; naar bed brengen, te bed leggen; leggen (eijeren); *in Ordnung —*, in orde stellen; rangschikken; *Schlingen, Fallen —*, valstrikken leggen, strikken spannen; (203) *ein Schiff vor Anker —*, het anker laten vallen, een schip voor anker leggen; *ein Schiff auf die Seite —*, een schip krengen, - op zijde halen; *an Bord —*, aan boord klampen, enteren; *fig. in die Lotterie —*, een loterijbriefje spelen; *den Boden —*, bevloeren; *sich —*, zich nederleggen, -legeren, -plaatsen, -stellen, -zetten; *fig.* ophouden, verminderen, bedaren; vertraging ondergaan, langzaam voortschrijden; *sich zu Bette —*, zich naar bed begeven, slapen gaan; *sich krank zu Bette —*, bedlegerig worden; *der Wind, der Sturm legt sich*, de wind legt zich, de storm bedaart; *sich auf etwas —*, zich op iets toeleggen; *sich auf die liederliche Seite —*, zich aan losbandigheden overgeven; *sich darein —, sich im Mittel —*, tusschenbeide treden, bemiddelaar zijn; *sich in etwas —*, zich met iets bemoeijen, -inlaten; *sich zum Ziele (Zwecke) —*, rede verstaan, toegeven. *—, *o.* het leggen, plaatsen, zetten; nederlegging, plaatsing, stelling, *v.*; het eijeren leggen; het oprigten van groote steenen; het aanleggen, opslaan (van eenig werk enz.).
LEGENDE, *v.* legende, volksoverlevering, *v.* volksverhaal, *o.* *—NBUCH, *o.* legendeboek, *o.* *—NSCHREIBER, *m.* schrijver van legenden, *m.*
LEGER, *m.* liggende, slapende; (95) steenlegger; (111) afnemer van de vormen; (203) onderlegger, *m.*; zie LEGGER.
LEGESTÄDT, *v.* stapelstad, *v.* *...ZEIT, *v.* legtijd, *m.*
LEGGER, *m.* (203) kielligter, waterlegger, *m.*
LEGHENNE, *v.* legster, leghen, *v.*
LEGION, *v.* legioen, *o.* keurbende, *v.* *—SSOLDAT, *m.* legioensoldaat, *m.*
LEGIREN, *b. w.* (99) vermengen, het allooi geven. *—, *o.* vermenging van metalen, *v.*
LEGISLATUR, *v.* welgeving, *v.*
LEGITIMIREN, *b. w.* wettigen. *...MITÄT, *v.* wettigheid, legitimiteit, *v.*
LEGUAN, *m.* (103) kambagedis, *v.*
LEGULEJER, *m.* advokaatje, *o.*
LEHDE, *v.* woeste grond, *m.* onbebouwd stuk land, *o.*
LEHEN, (LEHN), *o.* leen, leengoed, *o.*; *ein Gut zu einem — machen* of *schlagen*, een goed beleenen, -in leenbezitting geven. *—, *v.* beleening, inhuldiging, *v.*; *bei einem zu — gehen, von einem zu — rühren*, iemands leenman zijn, van iemand afhangen, -afhankelijk zijn; *zu — tragen*, in leen bezitten, -hebben.
LEHNBAR, *b. n.* leenroerig. *...BARKEIT, *v.* leenroerigheid, *v.* *...BAUER, *m.* landman welke een leengoed bezit, *m.* *...BRIEF, *m.* leenbrief, *m.* *...BUCH, *o.* leenboek, *o.*; *das alte englische —*, het oude kadaster in Engeland. *...DIENST, *m.* leendienst, *v.* *...FRAU, LEHNSFRAU, *v.* leenvrouw, *v.* *...FREI,

b. n. onleenroerig, vrij, onbelast. *...GELD, LEHNSGELD, *o.* zie LEHENSGEBÜHR. *...GUT, LEHNGUT, *o.* leengoed, *o.* *...HERR, LEHNSHERR, *m.* leenheer, *m.* *...HERRLICHKEIT, *v.* leenheerlijkheid, *v.* *...HOF, LEHNSHOF, *m.* leengeregtshof; leengoed, *o.* *...MANN, LEHNSMANN, *m.* leenman; vassaal, *m.* *...PFERD, LEHNSPFERD, *o.* paard dat bij leenpligten wordt gebruikt; dienstpaard, *o.* *...PROPST, *m.* leenproost, *m.* *...RECHT, *o.* leenregt, *o.*; leenbaarheid, *v.* *...RICHTER, *m.* regter in een leengeregtshof, *m.* *...SACHEN, *v. mv.* zaken het leenregt of de leenen betreffende, *v. mv.*

LEHENSBEFREIUNG, *v.* vernietiging, aflossing, *v.* *...BEKENNTNISS, *o.* *...SCHEIN, *m.* leenbrief, *m.* bewijs van een leengoed, *o.* *...BUCH, *o.* leenregister, *o.* *...CONTRACT, *o.* zie LEHENBRIEF. *...EID, *m.* eed van getrouwheid als leenman, *m.* *...ERBE, *...FOLGER, *...VETTER, *m.* opvolger in een leengoed, erfgenaam van een leen, *m.* *...ERRICHTUNG, *v.* beleening, *v.* *...FÄHIG, *b. n.* in staat tot opvolging in een leengoed. *...FALL, *m.* openvalling van een leen, *v.* *...FEHLER, *m.* (82) verraad, *o.* *...FOLGE, *v.* leenopvolging, *v.* *...GEBÜHR, *o.* leenverheffing, *v.* *...GEFÄLLE, *m. mv.* voordeelen van een leen, *o. mv.* *...GERICHT, *o.* leengeregt, *o.* *...HERRLICHKEIT, *v.* onmiddellijk leengoed, *o.* *...PFLICHT, *v.* leenpligtigheid, *v.* *...SCHULD, *v.* leenschuld, *v.* *...TREUE, *v.* getrouwheid als leenman, *v.* *...VERBINDLICHKEIT, *v.* leenroerigheid, *v.* *...VERFASSUNG, *v.* leenstelsel, *o.* *...VERMINKUNG, *v.* (82) pligtverzuim, verraad, *o.* *...VETTERN, *mv.* bloedverwanten van vaders zijde, *mv.*

LEHENTRÄGER, *m.* leenman, beleende, *m.*; — *von einer todten Hand*, aangeërfd landgoed. *...WAARE, *v.* zie LEHENSGEBÜHR. *...WESEN, *o.* leenwezen, leenstelsel, *o.* *...ZINS, *m.* cijns, *m.* schatting, *v.* *...ZINSFREI, *b. n.* niet leenpligtig, onleenroerig. *...ZINSFREIHEIT, *v.* onleenroerigheid, *v.*

LEHM, *v.* leem, *o.* klei, kleiaarde, *v.*; — *mit Stroh vermischt*, pleisterkalk, *m.* klei met stroo, - met koedrek, *v.* *—ARBEIT, *v.* *—WERK, *o.* metseling met leem, *v.* *—ARTIG, LEHMICHT, *b. n.* leemachtig.

LEHMERN, *b. n.* leemen, van leem.

LEHMGRUBE, *v.* leemkuil, *m.* *...GUSS, *m.* in leemen vaten gegoten ijzerwerk, *o.*

LEHMIG, *b. n.* met leem vermengd.

LEHMKÜBEL, *m.* draagkalkbak, *m.* *...KUGEL, *v.* leemen prop, *v.* - balletje, *o.* *...WAND, *v.* leemen muur, kleimuur, *m.*

LEHN, *o.* zie LEHEN. *—BANK, *v.* bank met eene leuning, *v.*; zie LEIHHAUS.

LEHNE, *v.* leuning, *v.* rug, *m.*; steunsel, *o.*; helling (van een' berg), *v.*; (13) raam eener pers, *o.* *—, *b. n.* en *bijw.* hellende, met eene helling.

LEHNEN, *b. w.* aanleunen, aansteunen; stutten, schragen; zie ook ENTLEHNEN en LEIHEN. —, *o. w.* steunen, leunen; (82) (van iemand) afhankelijk zijn; *jährlich so und so viel* —, jaarlijks eene bepaalde schatting opbrengen.

LEHNER, *m.* geldleener; leenman, *m.*

LEHNKUTSCHE, *v.* huurkoets, *v.* *...LAKEI, *m.* huurlakkei, - knecht, *m.* *...PFERD, *o.* huurpaard, *o.* *...SATZ, *m.* (197) lemma, voorbewijs, *o.* voorafgaande stelling, *v.* *...STUHL, *m.* leuning-, armstoel, *m.*

LEHNUNG, *v.* (95) vermindering van de dikte eens muurs, *v.*

LEHR, *o.* voorbeeld, toonbeeld, *o.* *—ABSCHIED, *m.* zie LEHRBRIEF. *—AMT, *o.* leeraarsambt, *o.*; *fig.* leerstoel, *m.* *—ANSTALT, *v.* inrigting voor onderwijs, *v.* *—ART, *v.* leerwijze, *v.* *—BEGIERDE, *v.* leergierigheid, *v.* leerlust, *m.* *—BEGIERIG, *b. n.* en *bijw.* leergierig, leerzaam. *—BEGRIFF, *m.* leerstelsel, *o.* *—BOGEN, *m.* (18) zie BOGENGERÜST. *—BRATEN, *m.* welkomstmaal van een' leerjongen, *o.* *—BRIEF, *m.* leerbrief, *m.* *—BUCH, *o.* leerboek, *o.* *—BURSCH, *m.* leerjongen, gezel, *m.* *—CONTRACT, *m.* leerkontrakt, *o.*

LEHRE, *v.* leer, *v.* leerstuk, *o.* leerstelling, *v.*; onderwijs, onderrigt, *o.* les, *v.*; voorschrift, *o.* regel, raad; leertijd; (18) boog, *m.*; patroon, model, *o.* vorm, *m.*; kaliber, *o.*; touwslagers sleê, *v.*; *in die — thun, in der — sein*, in de leer -, op een ambacht besteden; - zijn. *—N, *b. w.* leeren, onderwijzen, onderrigten, les geven, lezingen houden; bewijzen; aantoonen. *—R, *m.* leeraar, meester, onderwijzer, leermeester, *m.*; *öffentlicher* —, hoogleeraar, professor, *m.* *—RINN, *v.* leermeesteres; onderwijzeres, *v.*

LEHRESSEN, *o.* zie LEHRBRATEN. *...GANG, *m.* kursus (eener wetenschap), *m.* *...GEBÄUDE, *o.* leerstelsel, *o.* *...GEDICHT, *o.* leerdicht, didaktisch vers, *o.* *...GELD, *o.* leergeld, *o.*; *fig.* — *geben*, leergeld geven, door

eigene schade wijs worden. *...GRUND, *m.* grondbeginsel, *o.* *...HERR, *...MEISTER, *m.* meester, leermeester, *m.* *...JAHR, *o.* *...JAHRE, *mv.* *...ZEIT, *v.* leerjaren, *o. mv.* leertijd, *m.* *...JUNGE, *...LING, *m.* leerjongen, leerling; *fig.* scholier, nieuweling, *m.* *...MÄDCHEN, *o.* leermeisje, *o.* *...MEINUNG, *v.* stelling, *v.* *...MEISTERINN, *v.* leermeesteres, onderwijzeres, *v.* *...PRINCIPAL, *...PRINZ, *m.* meester, baas, *m.* *...PUNKT, *m.* leerstelling, *v.* *...REICH, *b. n.* leerrijk, leerzaam, onderrigtend. *...SAAL, *o.* gehoorzaal, *v.* *...SATZ, *m.* thesis, *v.* stelregel, *m.* leerstuk, theorema, vraagstuk, *o.* aforisme, stelling, leerstelling, *v.* *...SPARREN, *m.* (168) hoekspar, *v.* *...SPRUCH, *m.* leerspreuk, *v.* zetregel, *m.*; merkwaardig gezegde-, *o.* spreuk van een' voornaam persoon, *v.* *...STAND, *m.* geestelijke-, onderwijzersstand, *m.* *...STUBE, *v.* *...ZIMMER, *o.* schoolkamer, *v.* *...STUHL, *m.* leerstoel; lessenaar, *m.* *...STUNDE, *v.* leeruur, *o.* les, *v.* *...STYL, *m.* leerstellige stijl, *m.* *...TON, *m.* meesterachtige toon; dogmatische toon, *m.* *...WEG, *m.* leerwijze, *v.* *...WIDRIG, *b. n.* (44) onregtzinnig. *...ZEIT, *v.* leertijd, *m.*

LEI, *m.* scherm, *o.* schutting, *v.*

LEIB, *m.* lijf, ligchaam, *o.*; ligchaamsgestalte, *v.*; lijf, *o.* buik, *m.*; *fig.* lijf van een kleed, *o.*; *offenen — haben*, geregelden stoelgang hebben; *fig. auf seinen eigenen —*, voor zich zelven; *bei — und Leben*, op straffe des doods; *sich auf — und Leben schlagen*, op leven en dood vechten; *am —e gestraft werden*, eene lijfstraf ondergaan; *bei —e sein*, zwaarlijvig zijn, dikte-, korpulentie hebben; *thue es bei —e nicht*, wacht u wel het te doen; *bleib mir vom —e!* terug! blijf van mijn lijf! *einem zu —e (auf den —) gehen wollen*, iemand aanvallen, te lijf willen; bij iemand sterk op iets aandringen. *—ARZT, *m.* lijfarts, *m.* *—BARBIER, *m.* hofbarbier, *m.* *—BINDE, *v.* lijfgordel, *m.* zie LEIBGURT.

LEIBCHEN, *v.* lijfje, keursje, *o.*

LEIBCHIRURGUS, *...WUNDARZT, *m.* gewoon wondheeler (eens vorsten), hofchirurgijn, *m.* *...COMPAGNIE, *v.* (97) lijfkompagnie, *v.* *...DIENER, *m.* lijfknecht, *m.* *...DIENST, *m.* *...FROHNE, *v.* persoonlijke heerendienst, *v.*

LEIBEIGEN, *b. n.* lijfeigen. *—E, *m.* en *v.* lijfeigene, *m.* en *v.* *—SCHAFT, *v.* lijfeigenschap, *v.* *—THUM, *m.* regt van eigendom-, eigendomsregt op den persoon van iemand, *o.*

LEIBEN, *o. w.* leven, bestaan; dik-, vet worden; *wie er leibt und lebt*, zoo als hij is, in zijne houding en manieren.

LEIBESBESCHAFFENHEIT, *v.* ligchaamsgestel, *o.* *...BESCHWERUNG, *v.* zwakheid, *v.* ligchaamsgebrek, *o.* *...BEWEGUNG, *v.* ligchaamsbeweging, *v.* *...BÜRDE, *v.* vracht; zwangerschap, *v.* *...DICKE, *v.* omvang-, dikte des ligchaams, *m. v.* *...ERBE, *m.* natuurlijke erfgenaam; erfgenaam van een leengoed, *m.* *...ERBEN, *mv.* kinderen, afstammelingen, nakomelingen, *mv.* *...FEHLER, *m.* ligchaamsgebrek, *o.* *...FRUCHT, *v.* vrucht in het moederlijf, *v.* *...GABEN, *v. mv.* ligchaamsgaven, *v. mv.* *...GEBRECHEN, *o.* *...SCHADEN, *m.* ligchaamsgebrek, *o.* -kwaal, *v.* *...GEFAHR, *v.* lijfsgevaar, *o.* *...GESTALT, *v.* ligchaamsgestalte; houding, *v.* *...GRÖSSE, *...LÄNGE, *v.* ligchaamsgrootte, -lengte, *v.* *...KRAFT, *...STÄRKE, *v.* ligchaamskracht, -sterkte, *v.*; *aus allen Leibeskräften*, uit alle kracht, met kracht en magt. *...LEBEN, *o.* (§) *bei —*, gedurende-, bij het leven. *...NAHRUNG, *v.* — *und Nothdruft*, levensbenoodigdheden, *v. mv.* *...PFLEGE, *v.* zorg voor het ligchaam, *v.* *...SCHWÄCHE, *v.* ligchaamszwakte, *v.*

LEIBESSEN, *o.* geliefkoosde kost, *m.* lievelingsspijs, *v.*

LEIBESSTRAFE, *v.* lijfstraf, ligchamelijke straf, *v.* *...ÜBUNG, *v.* ligchaamsoefening, *v.*

LEIBFAHNE, *v.* witte vlag, vredevlag, *v.* *...FALL, *m.* (82) versterving, *v.* *...FÄLLIG, *b. n.* (82) levenslang; aan den heer vervallende door den dood des lijfeigenen. *...FARBE, *v.* vleeschkleur; *fig.* geliefkoosde kleur, *v.* *...FARBEN, *b. n.* vleeschkleurig. *...GARDE, *v.* lijfwacht, *v.* *...GEDINGE, *o.* (124) lijftogt, *m.* weduwgift, *v.* vruchtgebruik, *o.* *...GELEIT, *o.* persoonlijk geleide, *o.* *...GERICHT, *o.* zie LEIBESSEN. *...GÜRTEL, *...GURT, *m.* lijfgordel, gordel, gordelband, *m.* *...GUT, *o.* lijfgoed, *o.*

LEIBHAFT, *—IG, *b. n.* lijfelijk, ligchamelijk; naar het leven-, naar de natuur geschilderd; *es ist der —e Vater*, het is zijn lijfelijke vader; *es ist der —e Teufel*, het is de vleeschelijke duivel. *—, *bijw.* ligchamelijk; in ei-

gen persoon; *er ist es* —, hij is het zelf, hij is het in eigen persoon.

LEIBHUND, *m.* geliefkoosde hond, *m.*

LEIBIG, *b. n.* lijvig, gezet, dik. *...KEIT, *v.* lijvigheid, ligchaamsdikte, *v.*

LEIBJÄGER, *m.* lijfjager, *m.* *...KNECHT, *m.* koninklijke -, vorstelijke stalknecht, *m.* *...KOCH, *m.* lijfkok, *m.* *...KUTSCHER, *m.* lijfkoetsier, *m.* *...LACKEI, *m.* lijfknecht, *m.*

LEIBLICH, *b. n.* en *bijw.* lijfelijk, ligchamelijk; tijdelijk; vol, (b. v. volle neef of nicht).

LEIBLIED, *o.* geliefkoosd lied, lijfdeuntje, *o.* *...LOS, *b. n.* ligchaamloos. *...MEDICUS, *m.* zie LEIBARZT. *...PACHT, *m.* lijfpacht, *v.* *...PAGE, *m.* dienstdoende paadje, *m.* *...PFERD, o. lijfpaard, geliefkoosd paard, *o.* *...REGIMENT, *o.* lijfregement, regement van den vorst, *o.* *...RENTE, *v.* lijfrente, *v.* *...ROCK, *m.* lijfrok, tabbaard, *m.*; (110) tunica, *v.*; overrok eens priesters, *m.* *...ROLLE, *o.* (170) geliefkoosde rol, *v.* *...SCHMERZEN, *mv.* *...WEH, *o.* buikpijn, *v.* *...SCHNEIDEN, *o.* snijdingen in het lijf, *v. mv.* hevige buikpijn, *v.* *...SCHNEIDER, *...SCHUSTER, *m.* gewone (ook hof-) kleermaker; - schoenmaker, *m.* *...SCHNITT, *m.* middel, *v.* middellijf, *o.* *...SCHÜTZ, *m.* schutter van de lijfwacht, *m.* *...SCHWADRONE, *v.* eskadron van een regement, *o.* *...SPEISE, *v.* zie LEIBESSEN. *...SPRUCH, *m.* zie WAHLSPRUCH. *...STÜCK, *o.* ligchaam; geliefkoosd stuk, *o.* *...STÜCKCHEN, *o.* zie LEIBLIED. *...STUHL, *m.* zie NACHTSTUHL. *...TRABANT, *m.* lijftrawant, *m.* *...WACHE, *v.* zie LEIBGARDE. *...WAGEN, *m.* koets des konings, *v.* *...WÄSCHE, *o.* huiswasch, *v.* *...WÄSCHERINN, *v.* waschvrouw, *v.* *...WUNDARZT, *m.* zie LEIBCHIRURGUS. *...ZINSEN, *mv.* lijfrente, *v.* *...ZUCHT, *v.* zie LEIBGEDINGE. *...ZWANG, *m.* zie STUHLZWANG.

LEICH, *o.* zie LAICH.

LEICHDORN, *m.* likdoorn, *m.* eksteroog, *o.* *—SCHNEIDER, *m.* likdoornsnijder, *m.*

LEICHE, *v.* lijk, ontzield ligchaam, *o.* doode, *m.*; ter aarde bestelling; *fig.* (13) uitlating van eenige woorden, *v.*; *mit zur — gehen*, eene begrafenis bijwonen.

LEICHENACKER, *m.* zie GOTTESACKER. *...BEGÄNGNISS, *v.* lijkstaatsie, *v.* lijkplegtigheden, *v. mv.* *...BEGLEITER, *m.* die bij eene lijkstaatsie tegenwoordig is, *m.* *...BEGLEITUNG, *v.* lijkstaatsie, *v.* *...BESORGER, *...BITTER, *m.* aanspreker, bidder, lijkbezorger, *m.* *...BLASS, *b. n.* doodsbleek, zoo bleek als een doode. *...BUCH, *o.* doodenregister, *o.* sterflijst, *v.* kerkhof-register, *o.* *...CASSE, *v.* begrafeniskas, *v.* - fonds, *o.* *...ESSEN, *...MAHL, *o.* doodmaal, *o.* *...FACKEL, *m.* fakkel -, flambouw bij eene begrafenis, *v.* *...FARBE, *v.* lijkkleur, *v.* *...FARBEN, *b. n.* lijkkleurig. *...FEIER, *v.* lijkplegtigheid, *v.* *...GEDICHT, *o.* lijkdicht, *o.* *...GEPRÄNGE, *v.* pracht bij de begrafenis, *v.* *...GERUCH, *m.* lijklucht, *v.* *...GERÜST, *o.* katafalk, prachtige stellaadje voor de lijkkist; verlichte kapel waarin het lijk wordt geplaatst, *v.* *...GESANG, *m.* lijkzang, *m.* *...HAUS, *o.* sterfhuis, *o.* *...KALT, *b. n.* zoo koud als een lijk. *...KLEID, *o.* doodkleed, *o.* *...KOSTEN, *mv.* begrafeniskosten, *m. mv.* *...KRANZ, *m.* doodenkrans, *m.* *...MUSIK, *v.* treurmuziek, *v.* *...ÖFFNUNG, *v.* lijkopening, *v.* *...PREDIGT, *...REDE, *v.* lijkpredikatie, lijkrede, *v.* *...STEIN, *m.* lijksteen, *m.* *...TEXT, *m.* tekst voor eene lijkpredikatie, *m.* *...TRÄGER, *m.* lijkdrager, *m.* *...TUCH, *o.* lijkkleed; doodlaken, *o.* *...VOGEL, *m.* nachtuil, *v.* *...WACHS, *o.* vetwas, *o.* (zekere dierlijke vetachtige zelfstandigheid), adipocire, *v.* *...WAGEN, *m.* lijkwagen, *m.* lijkkoets, *v.* *...WAPPEN, *o.* wapenschild eens overledenen, *o.* *...WÄRTER, *m.* lijkbewaarder, waker bij dooden, *m.* *...ZUG, *m.* lijkstaatsie, begrafenis, *v.*

LEICHHUHN, *o.* zie LEICHENVOGEL.

LEICHNAM, *o.* lijk, *o.*

LEICHT, *b. n.* ligt, niet zwaar; *fig.* gemakkelijk; ligt, snel, vlug. *—, *bijw.* ligtelijk; vaardiglijk, met gemak; — of *leichter machen*, ligter maken, verligten; *das ist — zu sagen*, dat is ligt (gemakkelijk) te zeggen; *das Herz wird mir* —, ik gevoel mijn hart verligt; *der Kopf wird mir —er*, mijn hoofd wordt ligter; *es könnte — geschehen*, het kon ligtelijk -, het kon misschien wel gebeuren; *man findet nicht* —, men vindt niet ligt, - zelden. *—BLUTIG, *b. n.* levendig, vrolijk; oploopend, driftig.

LEICHTERN, *b. w.* verligten, ligter maken.

LEICHTFERTIG, *b. n.* en *bijw.* ligtvaardig, onbezonnen, onnadenkend, ligtzinnig, los, dartel; slecht; bedriegelijk; vrijmoedig; ligtvaardiglijk; vrijmoediglijk. *—KEIT, *v.* ligtvaardig-

heid, ligtzinnigheid, onbezonnenheid; slechtheid; vrijmoedigheid, vrijpostigheid, *v*.

Leichtfüssig, *b. n.* vlug ter been. *...**gläubig**, *b. n.* ligtgeloovig. *...**gläubigkeit**, *v.* ligtgeloovigheid, *v*.

Leichtigkeit, *v.* ligtheid; *fig.* gemakkelijkheid; vlugheid, behendigheid; vaardigheid, *v*.

Leichtlich, *b. n.* ligtelijk, gemakkelijk, zonder moeite.

Leichtsinn, *m.* *—**igkeit**, *v.* ligtzinnigheid, onbedachtzaamheid, zorgeloosheid, losheid; wispelturigheid, wuftheid, *v.* *—**ig**, *b. n.* en *bijw.* ligtzinnig, onbedachtzaam, zorgeloos, los; wispelturig, wuft; ligtzinniglijk; wispelturiglijk.

Leid, *o.* leed; onregt, *o.*; droefheid, kwelling, *v.* verdriet, hartzeer, *o.*; rouw, *m.*; klagt, *v.*; *einem ein* — of *etwas zu — thun*, iemand leed doen, iemand iets te leed doen; *sich ein Leides thun*, de hand aan zijn eigen leven slaan; *vor — sterben*, van hartzeer sterven; (§) *Lieb und* —, lief en leed, voor- en tegenspoed, vreugde en verdriet; *weder zu Lieb noch zu* —, ten goede noch ten kwade; *im —e gehen*, rouw dragen. *—, *bijw. es ist (thut) mir* —, het spijt mij, het doet mij leed; *darum (dafür) ist mir nicht* —, hierom bekommer ik mij niet; *sich etwas — sein lassen*, iets beklagen; bekommerd om iets zijn.

Leiden, *b. w. (onr.)* lijden, verduren, uitstaan, doorstaan, ondervinden, verdragen; *fig.* lijden, dulden, toelaten, vergunnen, toestaan; (§) *ich kann ihn wohl* —, ik houd wel van hem; *wohl gelitten sein bei*, wel gezien -, in aanzien zijn bij. *—, *o.* het lijden; lijden (van Christus), *o.* *—**d**, *b. n.* lijdend, geduldig, verdraagzaam; *der —e Theil*, het lijdende-, het aangetaste deel; *—er Gehorsam*, lijdelijke gehoorzaamheid, onderwerping. *—**de**, *m.* en *v.* lijder, *m.* lijderes, *v.* *—**frei**, *b. n.* zonder lijden; ongevoelig.

Leidenschaft, *v.* drift, *v.* hartstogt, *m.*; geestdrift, *v.* *—**lich**, *b. n.* en *bijw.* hartstogtelijk; met geestdrift. *—**slos**, *b. n.* bedaard, kalm. *—**slosigkeit**, *v.* geestverdooving, *v.* *—**swort**, *o.* (151) tusschenwerpsel, *o*.

Leidensgeschichte, *v.* (44) lijdensgeschiedenis, *v.* *...**kelch**, *m. fig.* lijdenskelk; *m.* *...**woche**, *v.* lijdensweek, *v*.

Leidentlich, *b. n.* lijdelijk, te dulden.

Leider! *tw.* helaas! ach!

Leidfrau, *v.* zie **Klagefrau**. *...**haus**, *o.* zie **Trauerhaus**. *...**kleid**, *o.* zie **Trauerkleid**.

Leidig, *b. n.* treurig, droevig, bedroevend, noodlottig, ellendig, ongelukkig, armzalig; slecht, snood; *der —e Geiz*, de ongelukkige hartstogt van de gierigheid; *der —e Satan*, de booze geest, de duivel; *eine —e Lehre*, eene verderfelijke leer.

Leidlich, *b. n.* en *bijw.* lijdelijk, dragelijk; tamelijk. *—**keit**, *v.* lijdelijkheid, dragelijkheid, *v*.

Leidtragend, *b. n.* treurend; rouwdragend. *...**wesen**, *o.* rouw, *m.* droefenis, smart, *v.* verdriet; leedwezen, *o.*; *zu meinem grossen* —, tot mijne groote spijt, tot mijn groot verdriet.

Leie, *m.* zie **Laie**. *—, *m.* lei, *v*.

Leier, *v.* lier, *v.*; *fig. es ist immer eine* —, *die alte* —, *es bleibt immer bei einer* —, het is immer hetzelfde deuntje, het blijft steeds bij het oude. *—**mann**, *m.* liereman, lierspeler, *m.* *—**n**, *o. w.* op de lier spelen, de lier bespelen; *fig.* talmen, draaijen, dralen, drentelen; *er leiert mir die Ohren davon voll*, hij blaast er mij de ooren van vol.

Leihbank, *v.* zie **Leihhaus**. *...**bibliothek**, *v.* leesbibliotheek, *v.* *...**casse**, *v.* bank van leening, *v*.

Leihen, *b. w. (onr.)* leenen; ont-, afleenen; zie **Lehnen**, **Entlehnen**. *—, *o.* het leenen; leening, *v.* *...**er**, *m.* —**inn**, *v.* leener, *m.*; leenster, *v*.

Leihhaus, *o.* lombard, *m.* bank van leening, *v.* *...**kauf**, *m.* geld op hand, *o.*; uitkoop, *m.*; (82) leenverheffing, *v.* *...**laken**, *o.* zie **Betttuch**.

Leim, **Leimen**, *m.* zie **Lehm**. *—, lijm, *v.* en *o.*; zie **Vogelleim**; *ein Hut ohne* —, een onbereide hoed.

Leimen, *b. w.* lijmen, met lijm bestrijken; *einen Hut* —, een' hoed bereiden. *—, *o.* (111) het lijmen, *o.* *...**er**, *m.* lijmer, *m*.

Leimfarbe, *v.* lijmverf, *v.* *...**fuge**, *v.* gelijmde naad, *m.* *...**grund**, *m.* grond van lijmverf, *m*.

Leimicht, *b. n.* lijmachtig, als lijm, kleverig; zie **Lehmicht**.

Leimkammer, *...**küche**, *v.* (111) lijmkamer, *v.* *...**kessel**, *m.* lijmketel, *m.* *...**kitt**, *m.* vijlsel om de gaten of reten van het hout te stoppen, *o.* *...**kraut**, *o.* (76) leemkruid, *o.* *...**leder**, *o.* afval van leder waarvan lijm wordt gemaakt, lijmleder, *o.* *...**pinsel**, *m.* lijmkwast, *m.* *...**ruthe**, *v.* lijmstang, *v.* *...**schnepfe**, *v.*

(soort van) watersnip, *v.* *...SIEDER, *m.* lijmkoker; *fig.* lanterfanter, *m.* *...STANGE, *v.* (185) staak met lijmstangen, *v.* *...STOFF, LEIM, *m.* (103) lijm, *o.* lijmstof, *v.* *...TIEGEL, *m.* lijmpan, *v.* *...TOPF, *m.* lijmpot, *m.* *...WASSER, *o.* lijmwater, *o.* *...ZWINGE, *v.* (141) klemhaak, *m.* klemhaken, *m. mv.*

LEIN, *o.* vlas, *o.*; zie FLACHS. *—ACKER, *m.* *—FELD, *o.* vlasakker, *m.* vlasveld, *o.* *—BAU, *m.* vlasbouw, *m.* vlasteelt, *v.* *—BAUM, *m.* olmboom, *m.* *—BODEN, *m.* grond voor den vlasbouw geschikt, *m.* *—DOTTER, *m.* (76) soort van olieplant, *v.* *—DRUCKER, *m.* katoendrukker, *m.*

LEINE, *v.* lijn, *v.* touw, koord, snoer, *o.* leireep, *m.*

LEINEN, *o.* linnen, *o.* *—, *b. n.* linnen, van linnen; — *Zeug*, linnengoed, *o.* *—BAND, *m.* garenlint, *o.* *—GARN, *o.* garenband, *o.* *—NADEL, *v.* borduurnaald, *v.* *—WAARE, *v.* linnen goederen, lijnwaden *o. mv.* *—ZEUG, *m.* linnen, *o.* *—ZWIRN *m.* linnengaren, *o.*

LEINFELD, *o.* zie LEINACKER. *...FINK, *m.* vlasvink, *m.* *...KNOTEN, *m.* *...BOLLE, *v.* vlies van het vlaszaad, *v.* *...KRAUT, *o.* (76) vlaskruid, *o.* *...KUCHEN, *m.* lijnkoek, *m.* *...ÖL, *o.* lijnolie, *v.* *...SAMEN, *m.* lijnzaad, *o.* *...SPREU, *v.* kaf van lijnzaad, *o.* *...STRASSE, *v.* *...PFAD, *o.* jaagpad, *o.* *...TUCH, *o.* linnen doek, *m.*; lijklaken, *o.*; zie BETTTUCH.

LEINWAND, *v.* lijnwaad; linnen, *o.* *—EN, *b. n.* lijnwaden, linnen, van linnen. *—BLEICHE, *v.* linnenbleekerij, *v.* *—HANDEL, *—KRAM, *m.* handel in lijnwaden; linnenwinkel, *m.* *—HÄNDLER, *—KRÄMER, *m.* linnenkooper, *m.* *—KITTEL, *m.* linnen kiel, *v.* *—LADEN, *m.* *—BUDE, *v.* linnenwinkel, *m.* - magazijn, *o.* - kraam, *v.*

LEINWEBER, *m.* *—INN, *v.* linnenwever, *m.* - weefster, *v.* *—STUHL, *m.* weefgetouw, *o.*

LEISE, *b. n.* laag, stil, zacht; *fig.* ligt, gemakkelijk. *—, *v.* zie GELEISE; *einen —n Schlaf haben*, een' ligten slaap hebben, niet vast van slaap zijn; *ein —s Gehör haben*, een fijn gehoor hebben. *—, *bijw.* zachtkens, stilletjes; op eene gemakkelijke wijze, ligtelijk. *—TRETER, *m.* verklikker; veinsaard, *m.*

LEISEGEL, *o.* (203) bonnet, lijzeil, *o.*

LEISTE, *v.* lat, rigchel, lijst; (18) pilaarlijst; holte tusschen de groeven eener zuil, *v.*; (12) rand, boord, *m.* lijn, *v.* kant; (28) zelfkant, *m.*; (13) filé, lampje, (sieraad aan het einde van een hoofdstuk enz.), *o.*; (106) lies, *v.* *—, *—, of LEIST, *m.* (175) gezwel aan den voet van een paard, *o.*

LEISTEN, *m.* (138) leest, *v.*; *über den — schlagen*, op de leest slaan; *fig. sie sind über einen — geschlagen*, zij zijn op eene leest geschoeid, zij gaan elkander niets uit den weg; *spr. Schuster bleibe bei deinem —*, schoenmaker houd u bij uwe leest. *—, *b. w.* doen, uitvoeren, ten uitvoer brengen, bewerkstelligen; bewijzen, betoonen; verleenen (hulp); *einen Eid —*, eenen eed afleggen; *einem Gesellschaft —*, iemand gezelschap houden; *Bürgschaft —*, borgtogt stellen; *Genüge —*, zie GENÜGE. *—BEULE, *v.* (48) gezwel aan de lies, *o.* *—BINDE, *v.* (48) liesverband, *o.* *—BRUCH, *m.* (48) liesbreuk, *v.* *—DRÜSE, *v.* liesklier, *v.* *—GESCHWULST, *v.* zie LEISTENBEULE. *—HOBEL, *m.* ploegschaaf, *v.* *—SCHNEIDER, *m.* leestenmaker, *m.* *—WERK, *o.* (18) gesneden lijst-, loofwerk, *o.*

LEISTUNG, *v.* vervulling, volbrenging, uitvoering; aflegging (van een' eed), *v.*; bewijs, betoon, *o.*

LEITBAND, *o.* leiband, *m.*

LEITE, *v.* (§) helling van een' heuvel, *v.*; vat, *o.* tobbe, *v.*

LEITEN, *b. w.* leiden, geleiden; *fig.* besturen, bestieren, rigten, beheeren.

LEITER, *m.* zie FÜHRER; (104) afleider, geleider, *m.* *—, *v.* ladder, leer; wagenladder, *v.* *—BAUM, *m.* ladderboom, *m.* *—CHEN, *o.* laddertje, leertje, *o.* *—FÖRMIG, *b. n.* laddervormig. *—RECHT, *o.* (123) regt om eene ladder op eens anderen grond te zetten, *o.* *—SPROSSE, *o.* laddersport, *v.* *—WAGEN, *m.* ladderwagen, *m.*

LEITFADEN, *m. fig.* leiddraad; wegwijzer, *m.* *...FEUER, *o.* (186 en 9) loopvuur, loopje buskruid, *o.* *...HAMMEL, *m.* belhamel, *m.* *...HOLZ, *o.* (172) houten touwslagers werktuig, *o.* *...HUND, *m.* spoorhond, *m.* *...RIEMEN, *...STRICK, *m.* *...SEIL, *o.* leiriem, *m.* koppeltouw, *o.*; (59) leis, leist, *v.* *...RÖHRE, *v.* geleidingsbuis, - pijp, *v.*

LEITSMANN, *m.* leidsman, leider, geleider, *m.*

LEITSTERN, *m.* poolster, noordster, *v.* *...TAU, *o.* (203) borg, borgtouw, *o.* *...TUCH, *o.* zie BETTTUCH.

LEITUNG, *v.* leiding, rigting, besturing, *v.* bestuur, beheer, *o.*

Leitzeug, *o.* geleider, *m.*

Lemming, *m.* (103) laplandsch konijn, *o.* laplandsche marmot, *v.*

Lende, *v.* heup, bil, *v.* *—**n**, *mv.* lenden, *v. mv.*; kruis, *o.* ruggegraat (van een paard), *v.*

Lendenbraten, *m.* lendenstuk (van een os); (kalfs) nierstuk, *o.* *—**kies**, *m.* graveel, *o.*; zie **Gries**. *—**knochen**, *m.* heupbeen, *o.* *—**lahm**, *b. n.* lendelam. *—**schmerz**, *m.* *—**weh**, *o.* heupjicht; pijn in de lenden, *v.* *—**stück**, *o.* lendenstuk, *o.* zie **Lendenbraten**.

Lengfisch, *m.* zie **Länge**, **Längfisch**.

Lenkbar, *b. n.* zie **Lenksam**.

Lenken, *b. w.* wenden, leiden, sturen, neigen; *fig.* keeren, wenden; *sich zur Tugend* —, tot de deugd overhellen; *sich — lassen*, zich laten leiden, -besturen; *der Mensch denkt*, *Gott lenkt*, de mensch wikt, God beschikt.

Lenkriemen, *m.* *...**seil**, *o.* leis, leist, *v.* *...**sam**, *b. n.* en *bijw.* buigzaam, handelbaar, gedwee. *...**samkeit**, *v.* buigzaamheid, handelbaarheid, gedweeheid, *v.* *...**scheit**, *v.* voorste wagenstel, *o.* *...**seil**, *o.* (168 en 95) touw, *o.*

Lenkung, *v.* het draaijen, wenden, draaijing, wending; besturing, schikking, *v.*

Lenz, *m.* lente, *v.* voorjaar, *o.* *—**monat**, *m.* Maart, Lentemaand, *v.*

Leopard, *m.* luipaard, *m.*

Lerche, *v.* leeuwerik, *m.*; —*n streichen*, leeuwerikken vangen, -trekken. *—, *v.* *—**nbaum**, *m.* zie **Lärche**.

Lerchenfalk, *m.* steenvalk, *m.* *...**fang**, *m.* leeuwerikkenvangst, *v.* *...**fänger**, *m.* leeuwerikkenvanger, *m.* *...**garn**, *...**netz**, *o.* leeuwerikkennet, *o.* *...**heerd**, *m.* (185) strik om leeuwerikken te vangen, *m.* *...**käuzchen**, *o.* nachtuil *v.* *...**schwamm**, *m.* agarik, boomzwam, *o.* *...**spiegel**, *m.* spiegel om leeuwerikken te vangen, *m.* *...**spiess**, *m.* (74) leeuwerikken-spit, *o.* *...**streichen**, *o.* het leeuwerikken vangen. *...**strich**, *m.* streek die de leeuwerikken houden; leeuwerikkenvangst, *v.* *...**zeit**, *v.* leeuwerikkentijd, *m.*

Lerm, *m.* zie **Lärm**.

Lernbegierde, *v.* zie **Lehrbegierde**.

Lernen, *b. w.* leeren, studeren; *lesen* —, leeren lezen. *—, *o.* het leeren. *—**de**, *m.* en *v.* leerling, *m.* en *v.* scholier, *m.* -ster, *v.*

Lernfleiss, *m.* vlijt, weetgierigheid, oppassendheid, *v.* *...**stück**, *o.* taak, opgave, *v.*; leerstuk, *o.* *...**zahl**, *o.* aantal lessen welke moeten geleerd worden, *o.* *...**zeit**, *v.* leertijd, studietijd, *m.*

Lesbar, *b. n.* (§) zie **Leserlich**.

Lese, *v.* lezing; inzameling, verzameling, *v.* oogst; (63) trek, slag, *m.*; *die — machen*, den pot winnen, alle trekken maken.

Leseart, *o.* leeswijze; lezing, *v.* *...**bibliothek**, *v.* leesbibliotheek, *v.* *...**brille**, *v.* bril om er door te lezen, *m.* *...**buch**, *o.* leesboek; (52) compendium, *o.* *...**freunde**, *m. mv.* *...**kreis**, *m.* leesgezelschap, *o.* *...**glas**, *o.* leesglas, *o.* *...**holz**, *o.* opgezameld klein hout, opgegaard hout, *o.* *...**lampe**, *v.* leeslampje, *o.* *...**lustig**, *b. n.* veel van lezen houdende, behagen scheppende in het lezen. *...**meister**, *m.* onderwijzer in het lezen; voorlezer; opzigter van den wijnoogst, *m.*

Lesen, *b.* en *o. w.* (*onr.*) lezen, voorlezen; *die Theologie* —, voorlezingen houden over de godgeleerdheid; *über den Homer* —, de werken van Homerus voorlezen en uitleggen; *heute wird nicht gelesen*, heden wordt geene lezing gehouden, heden is geene les; *sie hat viel gelesen*, zij heeft veel gelezen, zij bezit veel belezenheid; *fig. etwas aus jemandes Gesichte* —, iets uit het aangezigt van iemand lezen, -opmaken; *den Planeten* —, den horoskoop trekken; *einem den Text* of *den Leviten* —, iemand den tekst lezen, iemand scherp hekelen, berispen, doorhalen. *—, *b. w.* (*onr.*) lezen, inzamelen, inoogsten; plukken (druiven); lezen, uitzoeken (rijst, erwten, linzen); plukken (salade). *—, *o.* **Lesung**, *v.* lezing, voorlezing, *o.* *—**swerth**, *b. n.* lezenswaard.

Lesepult, *o.* leeslessenaar, *m.*

Leser, *m.* *—**inn**, *v.* lezer, voorlezer, *m.* lezeres, *v.*; lezer, inzamelaar, *m.* leester, inzamelaarster, *v.* *—**ei**, *v.* het aanhoudend -, onafgebroken lezen. *—**lich**, *b. n.* en *bijw.* leesbaar, op eene leesbare wijze.

Leseschule, *v.* kinderschool, *v.* a-b schooltje, *o.* *...**stunde**, *v.* leesuur, *o.* les, lezing, *v.* *...**übung**, *v.* leesoefening, *v.* *...**welt**, *v.* lezend publiek, *o.* *...**wuth**, *v.* leeswoede, -zucht, *v.* *...**zeit**, *v.* oogsttijd; leestijd, *m.*

Leslich, *b. n.* zie **Leserlich**.

Lesung, *v.* zie **Lesen**.

Letten, *m.* klei, potaarde, *v.* *—**grube**, *v.* leemput, *m.*

Letter, *v.* (13) zie **Buchstab**.

Letticht, *b. n.* kleiachtig.
Lettig, *b. n.* kleiig, met klei.
Letze, *v.* gift, gave, *v.* geschenk, *o.*; verversching, *v.*; overschot, overblijfsel, *o.*; wal, *m.* bolwerk, *o.* verdediging, *v.* *—**n**, *b. w.* uitspannen, vermaak verschaffen; *sich* —, uitspanning nemen, zich vermaken, - verheugen.
Letzt, *b. n.* *(der, die, das letzte)*, laatst, uiterst, jongst; *der —e Augenblick*, het laatste oogenblik, het uiterste; *zum —en*, ten laatste, laatstelijk; (§) *auf die —e*, eindelijk; *zu guter —*, om kort te gaan, in één woord, eindelijk dan; *es ist mein —es*, het is met mij gedaan; *der —e König*, wijlen de koning. *—**ens**, *—**hin**, *—**lich**, *bijw.* ten laatste, laatstelijk. *—**willig**, *b. n.* (119) bij uitersten wil bepaald.
Leu, **Leue**, *m.* zie **Löwe**.
Leuchte, *v.* lantaarn, lantaren; baak, *v.*
Leuchten, *b. w.* lubben, ontmannen. *—, *o.* en *b. w.* glinsteren, schijnen, blinken; lichten, weerlichten; *fig.* schijnen, schijn-, licht van zich geven, - om zich heen verspreiden; *das leuchtet in die Augen*, dit springt in de oogen, dit is allerduidelijkst; *einem* —, iemand voorlichten; *einem heim* of *nach Hause* —, iemand met licht naar huis geleiden; *fig.* iemand de deur uitzetten. *—, *o.* het voorlichten; verlichting, voorlichting, *v.*; weerlicht, *o.* *—**d**, *b. n.* lichtend, schitterend, blinkend, schijnend.
Leuchter, *m.* kandelaar, *m.*; *hoher* —, flambouw, fakkel, *v.* *—**baum**, *m.* (soort van) amerikaanschen (wilgen) boom, *m.* *—**krone**, *v.* lichtkroon, *v.* *—**säule**, *v.* *—**stuhl**, *—**tisch**, *—**träger**, *m.* knaap waarop men licht zet, *m.*
Leuchtfeuer, *o.* vuurbaak, *v.* *...**käfer**, *m.* glimworm, *m.* *...**kugel**, *v.* (186) vuurbol, *m.* *...**pfanne**, *v.* vuurpot in de opene lucht, *m.* *...**stein**, *m.* fosforus-steen, *m.* *...**thurm**, *m.* vuurtoren, *m.*
Leugnen, *b. w.* zie **Läugnen**.
Leumund, *m.* achting, *v.* naam, *m.* krediet, *o.* mare, faam, *v.*
Leutchen, *mv.* (§) zie **Leute**.
Leute, *mv.* lieden, personen, menschen, *mv.* volk, *o.* wereld, *v.*; *unter die — kommen*, onder de menschen komen, de wereld zien; *fig.* uitlekken, ruchtbaar worden; *unter die — bringen*, ruchtbaar maken, verspreiden (eene tijding); *mit —n umzugehen wissen*, wereldkennis bezitten. *—**betrieger**, *—**betrüger**, *m.* bedrieger, schelm, opligter, *m.* *—**scheu**, *b. n.* menschenschuw. *—**schinder**, *m.* *fig.* (§) viller, *m.* *—**schinderei**, *v.* *fig.* (§) het villen; villerij, *v.*
Leutesser, *m.* grondeling, (visch), *m.*
Leutselig, *b. n.* en *bijw.* gemeenzaam, vriendelijk, welwillend, beminnelijk, spraakzaam, beleefd; menschlievend; beleefdelijk; op eene gemeenzame -, welwillende -, menschlievende wijze. *—**keit**, *v.* gemeenzaamheid, vriendelijkheid, welwillendheid, beminnelijkheid, spraakzaamheid, beleefdheid, menschlievendheid, *v.*
Levante, *v.* Levant, *v.* het oosten, morgenland, *o.*; *aus der* —, levantisch, morgenlandsch.
Levit, *m.* leviet, *m.*
Levkoje, *v.* *—**nstock**, *m.* (76) lakooi, nagelbloem, violier, *v.*
Lexicograph, *m.* lexikograaf, vervaardiger van een woordenboek, *m.* *—**ie**, *v.* kunst woordenboeken te vervaardigen, *v.* *—**isch**, *b. n.* tot de lexikografie behoorende.
Lexicon, *o.* zie **Wörterbuch**.
Liane, *v.* (76) liaanplant (in Amerika), *v.*
Liard, *m.* oortje, *o.*
Libell, *o.* schotschrift, *o.* *—**e**, *v.* (103) schoenlapper, *m.*
Liberal, *b. n.* mild, milddadig; vrijzinnig. *—**e**, *m.* milddadige; liberale, vrijzinnige, *m.* *—**ität**, *v.* milddadigheid, vrijzinnigheid, *v.*
Liberei, *v.* zie **Buchhandlung**.
Libertin, *m.* lichtmis, zwierbol; vrijdenker, *m.* *—**ismus**, *m.* ongebondenheid; vrijdenkerij, *v.*
Libkraut, *o.* kaaslub, wrongel, *v.*
Licent, *m.* zie **Zoll**, **Accise**. *—**iat**, *m.* licentiaat, doctor, meester, *m.*
Licenz, *v.* zie **Freiheit**.
Licht, *b. n.* licht, helder, klaar, schijnend; *bei hellem lichten Tage*, bij klaar lichten dag; *ein —er Platz im Walde*, plaats in een woud die van boomen ontbloot is, *v.*
Licht, *o.* licht; daglicht; maanlicht; schijnsel; lichtend -, schijnend -, blinkend voorwerp; hemellicht, lichtgevend ligchaam; kaarslicht; waslicht; (136) licht, *o.*; kaars, *v.*; *einem vor dem (im) Lichte stehen*, iemand in het licht staan, - het licht benemen; *einem aus dem —e gehen*, iemand uit het licht gaan; *bei —e arbeiten*, bij licht werken, bij de kaars arbeiden; *fig.* *das — der Welt erblicken*, het levenslicht het eerst aanschouwen, geboren worden; *einem in einer Sache — geben*, iemand in eene zaak voorlichten,

inlichten; *an das — bringen*, aan het licht-, aan den dag brengen, bekend maken; *etwas bei —e besehen*, iets van nabij-, iets zeer naauwkeurig beschouwen; *sich selbst im —e stehen*, zich zelven nadeel doen; *einen hinter das — führen*, iemand bedriegen, foppen, misleiden.

LICHTARBEIT, *v.* kaars-, avondwerk, *o.* *...BAUM, *m.* (zekere) amerikaansche wilgenboom, *m.* *...BLUME, *v.* (76) tijloos, *v.* *...BRAUN, *b. n.* lichtbruin. *...DÄMPFER, *m.* zie LICHTHUT.

LICHTEN, *b. w.* ligten, opheffen, opligten, tillen; (203) ligten (het anker); ligten (een schip); (56) dunnen (een woud). *...ER, *m.* (203) ligter, (vaartuig), *m.*

LICHTER, *o. mv.* (136) licht, *o.* dag, *m.* *—LOH, *bijw.* — *brennen*, in lichtelaaije vlam staan.

LICHTENGEL, *m.* engel des lichts, *m.* *...FARBEN, *b. n.* lichtkleurig, blond. *...FLUR, *v. fig.* hemel, *m.* uitspansel, *o.* *...FORM, *v.* (61) kaarsenvorm, *m.* *...FUCHS, *m.* goudvos, (paard), *m.* *...GANS, *v.* *...BRATEN, *m.* St. Maartensgans, *v.* - gebraad, *o.* *...GELB, *b. n.* lichtgeel. *...GESTALT, *v.* lichtverschijning, *v.* *...GIESSER, *m.* kaarsenmaker, *m.* *...GLANZ, *m.* glans, *m.* glinstering, helderheid, klaarheid, *v.* *...GRAU, *...GRÜN, *b. n.* lichtgrijs, lichtgroen. *...HOLZ, *o.* splinterhout, *o.*; stokjes pijnboomenhout, welke in plaats van kaarsen worden gebrand, *o. mv.* *...HUT, *m.* *...HÜTCHEN, *o.* domper, *m.* dompertje, *o.* *...KASTEN, *...SCHRANK, *m.* kaarsenkistje, *o.* *...KERZE, *v.* kaars, smeerkaars, *v.* *...KNECHT, *m.* zuinigje, profijtertje, *o.* *...KORB, *m.* kaarsenmand, *v.* *...LEHRE, *v.* leer van het licht, *v.* *...LOS, *b. n.* donker, duister. *...MARDER, *m.* boschmarter, *v.* *...MASSE, *v.* lichtmassa, *v.* *...MATERIE, *v.* *...STOFF, *m.* lichtende zelfstandigheid, *v.* *...MEER, *o.* lichtend meer, *o.* lichtende zee, *v.* *...MESSE, *v.* vrouwendag, *m.* Maria-lichtmis, *v.* *...MESSER, *m.* (104) lichtmeter, *m.* *...PUTZE, *...SCHERE, *v.* snuiter, *m.* *...PUTZER, *m.* kaarsensnuiter, *m.* *...PUTZSCHÄLCHEN, *o.* snuiterbakje, *o.* *...RECHT, *b. n.* (119) geregtigd tot bezigtiging. *...REICH, *b. n.* glansrijk, vol licht. *...REICH, *o.* hemelrijk, rijk des lichts, *o.* *...ROSE, *v.* rond puntje of kop aan de pit eener brandende kaars of lamp, *o. m.* *...RÖSCHEN, *o.* (76) vrouwenroosje, *o.* koekoeksbloem, *v.* *...SCHEU, *b. n.* lichtschuw. *...SCHIRM, *m.* lichtscherm, *o.* *...SCHNUPPE, *v.* kaarsensnuitsel, *o.* *...SEITE, *v.* lichtende zijde, *v.* *...SPIESS, *m.* (61) kaarsenstokje, - gaardje, *o.* *...STOCK, *m.* zie LEUCHTER. *...STRAHL, *m.* lichtstraal, *m.* *...TALG, *m.* kaarsentalk, *v.* *...THURM, *m.* vuurtoren, *m.* *...TRÄGER, *m.* (104) lichtwerper, *m.*

LICHTUNG, *v.* (203) het ligten van het anker; (56) opening in een bosch, *v.*

LICHTVOLL, *b. n.* vol licht, lichtend, glansrijk. *...WELT, *v.* hemel, *m.* *...WURM, *m.* glimworm, *m.* *...ZIEHEN, *o.* het kaarsenmaken, *o.* *...ZIEHER, *m.* zie LICHTGIESSER.

LICITANT, *m.* vendumeester, opveiler, afslager, *m.* *...TATION, *v.* veiling, *v.* verkoop bij opbod, *m.* *...TIREN, *b. w.* verkoopen, veilen, afslaan.

LICTOR, *m.* (110) bijlbundeldrager (bij de Romeinen), *m.*

LIE, *v.* zie LEE.

LIEB, *b. n.* en *bijw.* lief, geliefd, dierbaar, waard; bemind; beminnelijk, liefelijk, aanminnig, lieftalig; aangenaam, behagelijk; — *gewinnen*, zie GEWINNEN; *es ist mir —*, het is mij lief, ik ben er blijde om; *der liebe Gott*, de goede God, onze lieve Heer; *das liebe Brod*, het dagelijksch stukje brood; *ich habe meine —e Noth*, ik zit in zwaren nood, ik ben zeer gedrukt; *einem zu liebe reden*, naar iemands welgevallen, - meening, - zin spreken. *—, *z. n.* *mein Lieber*, *meine Liebe*, mijn (mijne) waarde; *Liebes und Gutes*, alles goed en lief; welgesteldheid; *etwas Liebes haben*, een liefje-, eene vrijster (beminde) hebben.

LIEBÄUGELN, *o. w.* toelonken, lonken; verliefde blikken werpen. *...ÄUGLER, *m.* lonker, toelonker, *m.*

LIEBCHEN, *o.* geliefde, beminde, vrijster, minnares, *v.* meisje, *o.*; aanstaande, *v.*; *mein —*, mijn engel, mijn schat!

LIEBDEN, *Ew —*, mijn lieve getrouwe!

LIEBE, *v.* liefde, min, genegenheid, *v.* hartstogt, *m.*; *die christliche —*, de christelijke liefde; — *zum Volke*, volksliefde, volksgezindheid, (populariteit), *v.*; (§) *thun (erzeigen) Sie mir die —*, bewijs mij de gunst, doe mij het genoegen; *spr. kalte Hände, warme Liebe*, koude handen, gestadige liefde; — *im Nebel*, (76) stinkende passiebloem, *v.*

Liebeskrank, *b. n.* minneziek. *...**lei**, *o.* minnehandel, *m.* vrijerij, vrijaadje, *v.*
Liebeln, *o. w.* vrijen; liefkozen, streeled.
Lieben, *b. w.* liefhebben, beminnen, minnen, vrijen; houden van; *herzlich* —, hartelijk -, innig beminnen; *er liebt die Jagd*, hij is een liefhebber van de jagt.
Liebenswürdig, *b. n.* beminnenswaardig, beminnelijk. *—**keit**, *v.* beminnenswaardigheid, beminnelijkheid, *v.*
Lieber, *b. n.* en *bijw.* (*vergr. tr.* van **Lieb**), liever; beter; eerder; *ich habe ihn — als seinen Bruder*, ik houd meer van hem dan van zijnen broeder. *—, *tw. ei —!* eilieve, goede vriend!
Liebesabenteuer, *o.* liefdegevalletje, *o.* *...**angelegenheit**, *v.* minnehandel, *m.* *...**andenken**, *o.* aandenken der liefde, *o.* *...**apfel**, *m.* (43) appel der liefde, *m.* *...**band**, *o.* band der liefde, liefdeband, *m.* *...**baum**, *m.* (76) europesche judasboom, *m.* wild johannesbrood, *o.* *...**betheuerung**, *v.* liefdeverklaring, - verzekering, - betuiging, *v.* *...**blick**, *m.* liefdeblik, minnelonk, *m.* *...**blümchen**, *o.* (76) madeliefje, *o.* *...**brief**, *m.* minnebrief, *m.* *...**briefchen**, *o.* minnebriefje, billet-doux, *o.* *...**dienst**, *m.* liefdedienst, *v.* *...**erklärung**, *v.* liefdeverklaring, *v.* *...**feuer**, *o.* vuur der min, *o.* *...**fieber**, *o.* minnekoorts, minneziekte, *v.* *...**flamme**, *v.* liefdevlam, *v.* *...**gedanke**, *m.* verliefde gedachte, *v.* *...**gedicht**, *o.* minnedicht, *o.* - zang, *m.* *...**geschenk**, *o.* geschenk der liefde, *o.* *...**geschichte**, *v.* liefdegeschiedenis, - historie, *v.* *...**gespräch**, *o.* minnepraatje, *o.* - kozerij, *v.* *...**gott**, *m.* (43) liefdegod, Amor, god der min, *m.* *...**gottinn**, *v.* (43) godin der liefde, Venus, *v.* *...**handel**, *m.* liefde-, minnehandel, *m.* vrijerij, *v.* *...**kind**, *o.* *Kind der Liebe*, kind der liefde, onecht kind, *o.* *...**knoten**, *m.* liefdeknoop, *m.* *...**krankheit**, *v.* zie **Liebesfieber**. *...**kuss**, *m.* liefdekus, *m.* *...**lied**, *o.* minnelied, *o.* *...**mahl**, *o.* liefdemaal, het heilig avondmaal, *o.* *...**paar**, *o.* paar geliefden, *o.* twee minnende harten, *o. mv.* *...**pfand**, *o.* pand der min, liefdepand, *o.* *...**pflicht**, *m.* liefdepligt, *m.* *...**sache**, *v.* zie **Liebesangelegenheit**. *...**seuche**, *v.* venerische ziekte, *v.* *...**trank**, *m.* liefde-, minnedrank, *m.* *...**verständniss**, *o.* liefdegeheim, minnehandel, *m. o.* *...**werbung**, *v.* aanzoek om wederliefde, *o.* *...**werk**, *o.* werk der liefde, liefdadig werk, *o.* *...**wuth**, *v.* zinneloosheid uit liefde, razende liefde, *v.*
Liebevoll, *b. n.* liefderijk, vol liefde, van liefde blakende; liefdadig.
Liebfrauenmilch, *v.* (naam van zekere soort van) wijn, *m.*
Liebgewinnen, *b. w.* achting -, liefde opvatten voor.
Liebhaber, *m.* liefhebber; minnaar, vrijer, *m.* *—**ei**, *v.* liefhebberij, *v.* vermaak, *o.* lust, *m.* *—**inn**, *v.* liefhebster; minnares, vrijster, geliefde, beminde, *v.*
Liebig, *m.* vink, bloedvink, *m.*
Liebkosen, *b. w.* liefkozen, vleijen, streelen. *...**ung**, *v.* liefkozing, streeling, vleijerij, *v.*
Lieblich, *b. n.* en *bijw.* lief, liefelijk, aangenaam, beminnelijk, aanminnig, bevallig, zacht; aanminniglijk. *—**keit**, *v.* liefelijkheid, zachtheid, bevalligheid, beminnelijkheid, *v.*
Liebling, *m.* lieveling, uitverkorene, gunsteling; beminde, *m.*
Lieblingsarie, *v.* geliefkoosde aria, *v.* lievelingsdeuntje, *o.* *...**essen**, *...**gericht**, *o.* lievelingsspijs, *v.* - kost, *m.* geliefkoosd geregt, *o.* *...**farbe**, *v.* geliefkoosde kleur, *v.* *...**idee**, *v.* geliefkoosd denkbeeld, *o.* *...**sünde**, *v.* lievelingszonde, *v.* *...**wort**, *o.* geliefkoosd woord, *o.* geliefkoosde uitdrukking, *v.*
Lieblos, *b. n.* en *bijw.* liefdeloos, hard, wreed, streng, onmededoogend, hardvochtig. *—**igkeit**, *v.* liefdeloosheid, hardheid, wreedheid, strengheid, hardvochtigheid, *v.*
Liebreich, *b. n.* en *bijw.* liefderijk, beminnelijk, zacht, innemend, vriendelijk, welwillend; op eene liefderijke -, beminnelijke wijze.
Liebreiz, *m.* aanlokselen, bekoorlijkheden, *o.* en *v. mv.* aantrekkelijkheid, liefelijkheid, *v.* *...**reizend**, *b. n.* en *bijw.* aanlokkelijk, bekoorlijk, aantrekkelijk, beminnelijk. *...**schaft**, *v.* minnerij, vrijerij, *v.*
Liebste, *b. n.* (*overtr. tr.* van **Lieb**), *der*, *die*, *das* —, de -, het liefste. *—, *bijw. das habe ich am —n*, dit heb ik het liefst. *—, *m.* en *v.* beminde, geliefde, *m.* en *v.* vrijer, *m.* vrijster, *v.*; echtgenoot, *m.* en *v.*
Liebstöckel, *o.* (76) lavas, *v.*
Liebwerth, *b. n.* zeer waard, zeer geliefd.
Lied, *o.* lied, gezang, *o.* zang, deun, *m.*; *fig.* lid, *o.*; *fig. das ist das En-*

de von dem —e, dat is het einde van het liedje, daar loopt de zaak op uit. *—CHEN, *o.* liedje, deuntje, zangstukje, *o.*; *ich weiss auch ein — davon zu singen*, ik weet er ook van mede te spreken.

LIEDERBUCH, *o.* gezangboek; liederenboek, *o.* *...DICHTER, *m.* —INN, *v.* liedjesdichter, *m.* - dichteres, *v.*

LIEDERLICH, *b. n.* en *bijw.* liederlijk, los, losbandig, ongebonden; los, nalatig, onachtzaam; slecht, laag, gemeen; losbandiglijk. *—E, *m.* liederlijk persoon, losbol, zwierbol, lichtmis, *m.* *—KEIT, *v.* liederlijkheid, lichtmisserij, ongebondenheid, losbandigheid; onachtzaamheid, nalatigheid; laagheid, slechtheid, *v.*

LIEDERN, *b. w.* met leder omboorden, van leder voorzien.

LIEDERREICH, *b. n.* rijk aan liedjes. *...SAMMLUNG, *v.* verzameling van liederen, *v.* *...SÄNGER, *m.* zanger, liedjeszanger, *m.*

LIEDLOHN, *o.* loon, arbeidsloon, *o.*

LIEFERANT, *m.* leveraar, bezorger, leverancier, *m.*

LIEFERN, *b. w.* leveren, bezorgen, verschaffen; geven, overgeven, overhandigen, overleveren; *fig. eine Schlacht* —, slag leveren; *einen* —, iemand te gronde rigten; iemand doen sterven.

LIEFERUNG, *v.* levering, leverancie, overlevering; aflevering, *v.* *—SSCHEIN, LIEFERSCHEIN, *m.* bewijs van leverancie, *o.* *—SZETTEL, *m.* leverantie biljet, *o.*

LIEGAMBOSS, *m.* zie KEHLAMBOSS.

LIEGEGELD, *o.* (46) liggeld, *o.*

LIEGEN, *o. w.* (*onr.*) liggen, gelegen zijn, nederliggen; ziek zijn; *ein Haus das gegen Mittag liegt*, een huis dat naar het zuiden is gelegen; *auf etwas* —, op iets liggen, op iets gesteld -, gezet -, geplaatst zijn; *weit von einander* —, ver van elkander liggen, - gelegen zijn; *auf den Knien* —, op de kniën -, geknield liggen; *krank* —, ziek liggen, bedlegerig zijn; *zu Felde* —, in het veld liggen, te velde zijn; *vor einer Stadt* —, voor eene stad gelegerd zijn, - liggen; eene stad belegeren; *hier liegt (begraben)*, hier ligt, hier rust; *lasst das* —, laat dit liggen, raak er niet aan; *fig.* — *lassen*, laten liggen, verlaten, begeven; *rechter*, *linker Hand* — *lassen*, regts -, links laten liggen; *den ganzen Tag über den Büchern* —, den ganschen dag studeren; *einem mit etwas in den Ohren* —, iemand van iets de ooren volblazen; *unter der Last*, *unter der Arbeit* — *bleiben*, onder den last -, onder den arbeid blijven liggen, er onder bezwijken. *—, *onp. w.* (*onr.*) *es liegt an ihm*, het ligt aan hem, het hangt van hem af; *die Schuld liegt an ihr*, het is hare schuld, zij draagt er de schuld van; *es liegt mir daran*, er is mij aan gelegen, ik heb er belang bij; *es liegt nichts daran*, er is niet aan gelegen; (zie ook GELEGEN); *es liegt mir in allen Gliedern*, ik gevoel eene loomheid door al mijne leden; *es liegt mir auf der Brust*, mijne borst is bedrukt. *—, *o.* *das — ist mir beschwerlich*, het liggen is mij hinderlijk, - valt mij lastig. *—D, *b. n.* liggende, gelegen. *—e Gründe*, *mv.* zie GRUND.

LIEGETAG, *m.* ligdag, *m.* *...ZEIT, *v.* ligtijd, *m.*; (203) ligdagen, *m. mv.* quarantaine, *v.*

LIEN, *o.* (203) touw, *o.* kabel, *m.*

LIESCHGRAS, *o.* (76) rietgras, *o.*

LIESPFUND, *o.* lijspond, *o.*

LIEUTENANT, *m.* luitenant, *m.* *—SSTELLE, *v.* luitenantsplaats, *v.*

LIFTIG, *b. n.* vlug, gezwind, gaauw.

LIGAMENT, *o.* (106) band, *m.* bindspier, *v.* *...TUR, *v.* (48) laatband, *m.*

LIKÖR, *m.* vocht; likeur, *o.* sterke drank, *m.* *—GLAS, *o.* likeurglaasje, *o.* *—MESSER, *m.* luchtmeter, *m.*

LILAFARBEN, *b. n.* lilakleurig; zie LILLA.

LILIE, *v.* lelie, (ook 188), *v.*

LILIENARTIG, *b. n.* (76) lelieachtig. *...BAUM, *m.* leliënstruik, *m.* *...HYACINTHE, *...NARCISSE, *v.* lelie-hyacinth, lelie-narcis, *v.* *...ÖL, *o.* leliënolie, *v.* *...WEISS, *b. n.* leliewit, zoo blank als eene lelie.

LILIPUTER, *m.* lilliputter, maanbewoner, *m.*

LILLA, *o.* lila, *m.* lilakleur, *v.*

LIMONADE, *v.* limonade, *v.* citroenwater, *o.* citroendrank, *m.* *—NMACHER, *—NSCHENK, *m.* limonadeverkooper, - schenker, *m.*

LIMONE, LIMONIE, *v.* limoen, citroen, *m.* *—NBAUM, *m.* citroen -, limoenboom, *m.* *—NSAFT, *m.* citroensap, *o.*

LIMPF, *m.* top van een' boom, *m.*; nieuw hout dat jaarlijks aan een' boom groeit, *o.*

LINDE, *b. n.* zie GELINDE. *—, *v.* *—NBAUM, *m.* linde, *v.* lindeboom, *m.*

LINDEN, *b. n.* van lindenhout. *—ALLEE, *v.* laan van lindeboomen, *v.* *—BAST, *o.* bast van jonge lindeboomen, *m.* *—BLÜTHE, *v.* lindebloesem, *m.* *—BLÜTHENWASSER, *o.* lindebloesemwater, schoonheidswater, *o.* *—HOLZ, *o.*

lindehout, *o*. *—KLOTZ, *m*. blok van een' lindenboom, *o*. *—LAUS, *o*. boomluis, *v*. *—STADT, *v*. stad van lindeboomen omringd, (b. v. Leipzig), *v*. *—WALD, *m*. lindenwoud, - bosch, *o*.
LINDERN, *b. w*. verligten, lenigen, verminderen, verzachten, stillen, bedaren; (34) stillen. *—D, *b. n*. lenigend, stillend, verzachtend, bedarend. *...RUNG, *v*. leniging, verligting, vermindering, stilling, verzachting, *v*. —SMITTEL, *o*. (34) verzachtend -, pijnstillend middel, *o*.
LINDIGKEIT, *v*. zie GELINDIGKEIT.
LINDWURM, *m*. lintworm, *m*.
LINEAL, *o*. lijnhout, liniaal, *o*.
LINEAMENTE, *mv*. zie GESICHTSZUG.
LINIE, *v*. lijn, streep, *v*.; trek, *m*.; (168) streek met het meetsnoer, *v*.; (13) letterzetters-liniaal, *o*. meetstok, *m*.; (12) vergulde lijn op den rug eens boeks, *v*.; (203, 108, 180 enz.) lijn, linie; (38) lijn, geslachtslijn, afstamming, nakomelingschap; (1) linie, evennachtslijn, *v*. evenaar, *m*.; —*n ziehen*, lijnen trekken, - maken, liniëren, lijnen; *gezogene —n*, getrokkene lijnen.
LINIENBLATT, *o*. gelijnd papier om regt te schrijven, *o*. spons, *v*. *...SCHIFF, *o*. (203) linieschip, *o*. *...SYSTEM, *o*. (171) schaal, ladder, *v*. *...TRUPPEN, *mv*. (108) linietroepen, *m. mv*. *...ZIEHER, *m*. lijnpen, trekpen, *v*. *...ZUG, *m*. het trekken van eene lijn.
LINIREN, LINIIREN, *b. w*. lijnen, lijnen trekken, liniëren; doorstrepen. *...FEDER, *v*. zie LINIENZIEHER.
LINK, *b. n*. linker; (188) linksch; *die linke Hand, die Linke*, de linkerhand; *sich eine Frau an die —e Hand antrauen lassen*, een huwelijk met de linkerhand -, een morganatisch huwelijk aangaan; *die linke Seite*, de linkerzijde; (188) de linksche zijde; verkeerde zijde (eener stof); (203) bakboord; (128) linkerzijde.
LINKISCH, *b. n*. (§) linksch, onhandig, ongeschikt, plomp, dom.
LINKS, *bijw*. links, ter linkerzijde, aan de linkerhand; verkeerdelijk, op eene onhandige wijze; — *sein*, links zijn; — *essen*, met de linkerhand eten; — *um*, links om; — *um kehrt euch!* links om, keert!
LINNEN, *o*. zie LEINWAND.
LINON, *o*. garengaas, kamerdoek, *o*.
LINSE, *v*. linze, *v*. *—NFÖRMIG, *b. n*. linzevormig. *—NGERICHT, *o*. linzenmaaltijd, *m*. *—NGLAS, *o*. (178) linzeglas, *o*. loupe, *v*. *—NSTEIN, *m*. linzensteen, *m*. *—NSUPPE, *v*. linzensoep, *v*.
LINTELS, *o*. handboordje van een hemd, *o*.
LIPPE, *v*. lip, *v*. *—NBLUME, *v*. lipbloem, *v*. *—NBUCHSTAB, *m*. (151) lipletter, *v*. *—NGEBET, *o*. lippengebed, *o*. gepreveld psalm, *m*. *—NSCHLAGADER, *v*. (106) lipslagader, *v*.
LIPPFISCH, *m*. lipvisch, *m*.
LIQUEUR, *o*. zie LIKÖR.
LIQUIDIREN, *b. w*. vereffenen, likwideren (rekeningen enz.).
LISPELN, *o. w*. lispelen, fluisteren, zacht spreken; (25) murmelen, zacht -, zoetvloeijen, ruischen; *fig*. stamelen, kwinkeleren. *—, *o*. LISPEL, *m*. fluistering, lispeling, *v*.
LISPLER, LISPELER, *m*. fluisteraar, lispelaar, *m*.
LIST, *v*. list, laag, *v*. streek, *m*. kunstgreep, *v*. bedrog, *o*.; behendigheid, listigheid, slimheid, loosheid, *v*.
LISTE, *v*. lijst, rol, *v*. register, *o*.
LISTIG, *b. n*. en *bijw*. listig, loos, slim, fijn; geslepen, doortrapt, behendig; listiglijk, behendiglijk. *—KEIT, *v*. zie LIST.
LITANEI, *v*. litanie, *v*.; *fig*. (§) optelling van vervelende dingen, *v*.; langwijlig en vervelend verhaal, *o*.
LITHOGRAPH, *m*. steendrukker, litograaf, *m*. *—IE, *v*. steendrukkerij; steendrukkerskunst, litografie, *v*.
LITTERARISCH, *b. n*. letterkundig.
LITTERAT, *—OR, *m*. letterkundige, *m*. *—UR, *v*. letterkunde, litteratuur, *v*. *—UR, —ZEITUNG, *v*. letterkundig nieuwsblad, *o*.
LITURGIE, *v*. kerkdienst, *v*.; kerkgebruik, *o*. kerkgebeden, *o. mv*.
LITZE, *v*. snoer, *o*. streng, *v*.; hoedband, *m*.; (172) streng touw, *v*. *—NBRUDER, *m*. beëedigde pakker, *m*.
LIVREE, *v*. liverei, *v*. *—BEDIENTE, *v*. livereibediende, - knecht, - lakkei, *m*. *—SCHNECKE, *v*. (103) woud -, tuinslak, *v*.
LOB, *o*. lof, *m*. eer; lofspraak, lofstuiting, *v*.; *ein gutes — haben*, een' goeden naam hebben, te goeder naam en faam staan. *—BEGIERDE, *v*. roemzucht, *v*. *—BEGIERIG, *b. n*. roem -, eerzuchtig.
LOBEN, *b. w*. loven, prijzen, verheffen, verheerlijken, roemen, lof toezwaaijen; *einem etwas —*, iets in iemand prijzen; (§) *ich lobe mir*, ik verkies (dit of dat boven iets anders). *—SWERTH, *—SWÜRDIG, *b. n*. lofwaard, prijzens -, roemenswaard, loffelijk.
LOBER, *m*. roemer; prijzer, lofredenaar, *m*.
LOBESAM, *b. n*. loffelijk, prijzenswaard.
LOBESERHEBUNG, *v*. lof, *m*. verheerlijking, verheffing, *v*.

Lobgedicht, *o.* lofdicht, *o.* *...**gesang**, *m.* *...**lied**, *o.* lofzang, *m.* loflied, *o.*
Löblich, *b. n.* loffelijk, prijselijk; doorluchtig, (titel). *—**keit**, *v.* loffelijkheid; doorluchtigheid, *v.*
Lobopfer, *o.* lofoffer, *o.* *...**preisen**, *b. w.* prijzen, loven, eeren, verheerlijken, verheffen. *...**psalm**, *m.* lofpsalm, *m.* *...**qualm**, *m.* onmatige-, overdrevene lof, *m.* *...**rede**, *v.* lofrede, lofspraak, *v.* *...**redner**, *m.* lofredenaar, *m.* *...**rednerinn**, *v.* lofredenaarster, *v.* *...**rednerisch**, *b. n.* als eene lofrede, (naar stijl, inhoud enz.). *...**singen**, *o. w.* (*onr.*) lofzingen. *...**spruch**, *m.* lofspraak, loftuiting, *v.* lof, *m.* *...**süchtig**, *b. n.* eer-, roemzuchtig, begeerig naar ijdelen roem.
Loch, *o.* gat, *o.* opening, *v.*; *fig.* hol, grot, *o.* kelder, hok, *m.*; oog, *o.*; *fig. sich ein — in den Kopf fallen*, zich een gat in het hoofd vallen, zich door vallen het hoofd beleedigen; *fig. der Sache ein — machen*, de zaak ten einde brengen; er een gat in maken; *suchen wo der Zimmermann das — gelassen hat*, het deurgat zoeken, zich door de vlugt redden; *auf dem letzten —e pfeifen*, op het uiterste liggen. *—**baum**, *m.* (56) grensboom bij den houthak, *m.* *—**beitel**, *m.* mortierbeitel, *m.* *—**beutel**, *m.* (139) snijdbank, *v.* *—**bohrer**, *m.* kelder-, zwikboor, *v.* *—**eisen**, *o.* doorslag, dril, *m.*
Löchelchen, *o.* (*mv.* **Löcherchen**), gaatje, oogje, *o.*
Lochen, **Löchern**, *b. w.* gaten maken, doorboren.
Löcherig, *b. n.* vol gaten, doorboord.
Lochring, *m.* dikke holle ijzeren cilinder, *m.* *...**säge**, *v.* hand-, stootzaag, *v.* *...**stein**, *m.* (9) grenssteen, steen aan de opening van eene mijn, *m.* *...**taube**, *v.* bosch-, wouddulf, *v.*
Lockaas, *o.* lokaas, *o.* lokspijs, *v.*
Löckchen, lokje, vlokje, *o.*
Locke, *v.* lok, haarlok, krul; (59) vogelvangst met een lokfluitje, *v.*; loksel, aanloksel, *o.*
Löckeln, *b. w.* krullen (het haar).
Locken, *b. w.* krullen, friseren (het haar); *sich* —, krullen. *—, lokken, aanlokken, aantrekken door lokaas; naar zich toehalen; *einen an sich* —, iemand naar zich trekken.
Lockente, *o.* lokeend, *v.* lokvogel, *m.*
Locker, *b. n.* los, slap, beweegbaar, ligt, teêr; wankelend; *fig.* loszinnig, buitensporig, ongebonden. *—, *bijw.* als een losbol, buitensporiglijk; — *leben*, een ongebonden leven leiden. *—**keit**, *b. n.* losheid, slapheid; *fig.* ongebondenheid, *v.* *—**icht**, *b. n.* zie **Locker**. *—**ling**, *m.* losbol, zwierbol, *m.* *—**n**, *b. w.* zie **Auflockern**. —, *o. w.* liederlijk leven, een buitensporig levensgedrag leiden.
Lockig, *b. n.* gekruld, in krullen, in lokken, krullend.
Lockmittel, *o.* lokmiddel, aantrekkingsmiddel, *o.* *...**pfeife**, *v.* lokpijp, *v.* lokfluitje, *o.* *...**speise**, *v.* lokspijs, *v.* *...**stimme**, *v.* roepende stem; *fig.* verleidende stem, *v.*
Lockung, *v.* lokking, *v.* het aanlokken.
Lockvogel, *m.* lokvogel, *m.*
Lode, *v.* (§) oude vod, *v.* lap, *m.* flarde, *v.*; (173) takjes, spruitjes, rankjes, *o. mv.* *—**n**, *o. w.* (173) uitspruiten, ontspruiten.
Loderasche, *v.* gloeijende asch, *v.*
Lodern, *o. w.* smeulen, branden.
Löffel, *m.* lepel, *m.*; (59) oor van een' haas, *o.* *—**blech**, *o.* lepelrek, *o.* *—**blume**, *v.* (76) lepelplant, (soort van brandnetel), *v.* *—**ente**, *v.* amerikaansche lepeleend met een' breeden bek, *v.*
Löffelei, *v.* zie **Läffelei**.
Löffelförmig, *b. n.* lepelvormig. *...**gans**, *v.* *...**reiher**, *m.* lepelaar, pelikaan, *m.* *...**kraut**, *o.* (76) lepelblad, *o.* *...**krautwasser**, *o.* geest van lepelblad, *m.*
Löffeln, *b. w.* lepelen, met een' lepel eten.
Löffelschale, *o.* lepelholte, *v.* blad van een' lepel, *o.* *...**speise**, *v.* lepelspijs, *v.* *...**stiel**, *m.* steel-, handvatsel van een lepel, *m. o.* *...**voll**, *m.* lepelvol, *m.*
Logarithmus, *m.* (198) logarithmus, *m.*
Logbuch, *o.* (203) logboek, *o.*
Loge, *v.* (170) loge, *v.* *—**nmeister**, *m.* (170) opensluiter der loges, *m.*
Logik, *v.* redeneerkunde, logika, *v.*; zie **Vernunftlehre**. *—**er**, *m.* redeneerkundige, *m.*
Logisch, *b. n.* en *bijw.* redeneerkundig, -lijk.
Loh, *o.* moeras, *o.* poel, *m.* *—**bad**, *o.* zie **Lohbeitze**. *—**ballen**, *—**kuchen**, *m.* runkoek, *m.* *—**beitze**, *—**brühe**, *v.* run-, looikuip, *v.*
Lohe, *v.* run, vlam, *v.*
Loheiche, *v.* groote gebogene steeneik, *m.*
Lohen, *o. w.* vlammen, branden, in vlam staan. *—, *b. w.* zie **Auslohen**. *—, *o.* het looijen, touwen.

Lohfarbe, *v.* runkleur, *v.* *...**farben**, *b. n.* runkleurig. *...**feuer**, *o.* vlammend vuur, *o.* *...**gabel**, *m.* runhaak, *m.* *...**gar**, *b. n.* gelooid. *...**gärber**, *m.* looijer, *m.* *...**gärberei**, *v.* looijerij, *v.* *...**grube**, *v.* looikuip, *v.* *...**haus**, *o.* *...**schoppen**, *m.* runschuur, *v.*

Lohme, *v.* zie **Lombe**, **Lomme**.

Lohmühle, *v.* runmolen, *m.*

Lohn, *m.* loon, *o.* belooning, vergelding, wedde, *v.* salaris, *o.*; *um — arbeiten*, voor loon werken. *—**amme**, *v.* gehuurde min, *v.* *—**arbeit**, *v.* loonwerk, *o.* *—**arbeiter**, *m.* huurling, daglooner, arbeider voor loon, *m.* *—**bedienste**, *m.* huurknecht, *m.*

Lohnen, *b. w.* loonen, beloonen, vergelden; huur-, loon geven; *mit Undank —*, met ondank vergelden, zich aan ondankbaarheid schuldig maken; *es lohnt die Mühe*, het is de moeite waard.

Lohnerisch, *b. n.* inhalig, baatzuchtig.

Lohnhandwerk, *o.* ambacht van eigen gemaakte artikelen, *o.* *...**kutsche**, *v.* huurkoets, *v.* *...**kutscher**, *m.* huurkoetsier, *m.* *...**lackei**, *m.* gehuurde lakkei, *m.* *...**register**, *o.* register van betaling, *o.*

Löhnling, *m.* huurling, *m.*

Lohnschäfer, *m.* gehuurde herder, *m.* *...**sucht**, *v.* baatzucht, inhaligheid, *v.* *...**süchtig**, *b. n.* baatzuchtig, inhalig. *...**tag**, *m.* zie **Löhnungstag**.

Löhnung, *v.* soldij, bezoldiging, *v.* *—**stag**, *m.* betaaldag, *m.*

Lohnwache, *v.* loonwacht, *v.* *...**wächter**, *m.* loonwachter, (die de wacht voor een' ander waarneemt), *m.*

Löhren, *o. w.* (§) huilen.

Lohrinde, *v.* eikenbast, *m.*

Lokal, *b. n.* lokaal, plaatselijk. *—**ität** *v.* lokaliteit, plaatselijke gesteldheid, *v.*

Lokat, *m.* schoolmeester, *m.*

Lolch, *m.* (76) onkruid, *o.*

Lombard, *o.* zie **Leihhaus**.

Lombe, **Lomme**, *v.* (103) kleine duiker van het noorden, (vogel), *m.*

Lomber, *—**spiel**, *o.* (63) lomberspel, *o.*

Lonzenfell, *o.* huid van den kleinen panter, *v.*

Loos, *o.* lot; loterijbriefje; *fig.* lot, noodlot, *o.* bestemming, *v.*; *das grosse —*, het hoogste lot. *—**en**, *o. w.* loten, door het lot beslissen. *—**kugel**, *o.* keurballetje, *o.*

Lootse, **Lootsmann**, *m.* loods, *m.* **Lootsgeld**, *o.* zie **Lothse**, **Lothsmann**, **Lothsen**, **Lothsgeld**.

Lorbeerbaum, *m.* laurierboom, *m.*

Lorbeere, *v.* laurierbezie, *v.* bakelaar, *m.*

Lorber, *m.* zie **Lorbeerbaum**; *Lorbern*, *mv. fig.* lauweren, *mv.* *—**blatt**, *o.* laurierblad, *o.* *—**hain**, *m.* laurierbosch, *o.* *—**kranz**, *m.* laurierkrans, lauwerkrans, *m.* *—**kraut**, *o.* (76) kellerhals, *m.* *—**öl**, *v.* laurierolie, *v.* *—**rose**, *v.* (76) oleander, *m.* *—**zweig**, *m.* lauriertak, lauwertak, *m.*

Lorche, *v.* aardnoot, *v.*; (76) zwarte paddestoel, *m.*; zie **Lerchenbaum**.

Lord, *m.* lord, heer, (in Engeland), *m.*

Lorgnette, *v.* lorgnet, *v.* spijglas, *o.*

Lork, *v.* pad, padde, *v.* *—**e**, *v.* (§) slechte drank, *m.*

Loröl, *v.* zie **Lorberöl**.

Los, *o.* **Losen**, *b. w.* zie **Loos**, **Loosen**.

Los, *b. n.* en *bijw.* los, losgemaakt; *fig.* vrij, vrijgesteld, bevrijd, ontheven, ontslagen; *frisch darauf —*, frisch er op los, welaan! voorwaarts! *—**arbeiten**, *b. w.* loswerken. *—**bäcker**, *m.* wittebroodsbakker, *m.* *—**binden**, *b. w.* losmaken, ontbinden. *—**bitten**, *b. w.* de in vrijheidstelling-, het ontslag van iemand afsmeeken. *—**brechen**, *b.* en *o. w.* los-, uit-, verbreken, losrukken; *fig.* barsten, losbarsten. *—**brennen**, *b. w.* losbranden, afschieten (een schietgeweer). *—**bringen**, *b. w.* losmaken.

Lösbar, *b. n.* zie **Löslich**.

Lösch, *m.* bijenzwerm, *m.*

Löschblatt, *o.* vel vloeipapier, vloeiblad, *o.* *...**bord**, *o.* uithoofder, boom (tot afwering van branders), *m.* *...**brand**, *m.* uitgebluscht brandhout, *o.*

Lösche, *v.* (143) steenkolenasch, *v.*; (72) steenkolengruis, *o.*

Löschen, *b. w.* uitblusschen (het vuur); uitdooven (kolen); uitwisschen, uitschrapen (een geschrift); blusschen (kalk); dempen, smoren; *fig.* lesschen (den dorst); (203) ontladen (een schip); *die Waaren —*, de waren lossen. *...**er**, *m.* uitblusscher, uitdoover enz., *m.*

Löschfass, *o.* bluschvat, *o.* *...**geräth**, *o.* werktuigen ter brandblussching, *o. mv.* *...**horn**, *o.* *...**napf**, *m.* kaarsdomper, *m.* *...**kohle** *v.* doove kool; (6) houtskool, *v.* *...**papier**, *o.* vloeipapier, *o.* *...**pfanne**, *...**tonne**, *v.* (6) groot komfoor, *o.* *...**platz**, *m.* (203) losplaats voor schepen, *v.* *...**trog**, *m.* (51) koelbak, *m.*

Löschung, *v.* blussching, uitblussching, uitdooving; demping, smoring; (203)

lossing, ontscheping, ontlading, *v.*
Löschwasser, *o.* (51) koelwater, *o.*
Losdrehen, *b. w.* losdraaijen. *...**drücken**, *b. w.* losbranden, afschieten (een schietgeweer); ontspannen (een' boog); afschieten (een' pijl).
Lose, *b. n.* los; zie Los. *—, *fig.* los; ligtzinnig, dartel, zorgeloos; listig, slim, fijn, doortrapt, loos; slecht, snood, kwaadaardig; *loses Geld*, verlaagde munt; *ein loser Vogel*, een slimme vos; *ein loses Mädchen*, een bedriegelijk meisje; *sie hat ein loses Maul*, zij heeft eene kwade tong, zij is zeer kwaadsprekend; *lose Worte*, vuile taal.
Lösegeld, *o.* losgeld, rantsoen, *o.*
Losen, *b. w.* zie **Loosen**.
Lösen, *b.w.* losmaken, ontbinden, ontknoopen, slaken; *fig.* oplossen; vrij -, loskoopen; vrij -, losspreken, ontslaan; *einem die Zunge* —, iemand den tongriem snijden; *fig.* iemand den mond ontsnoeren; *eine Frage* —, eene vraag beantwoorden, een vraagstuk oplossen; *das Geschütz* —, het geschut losbranden; *ein Pfand* —, een pand inlossen; *ein Zeichen* —, een toegangkaartje nemen; *Geld* —, geld trekken, geld maken; *einem Geld zu — geben*, iemand geld doen winnen; (§) *etwas* —, iets vangen, vatten.
Löser, *m.* pandlosser, *m.*
Löseschlüssel, *m.* (44) regt (van den paus) om zonden te vergeven, *o.*
Losfahren, *o. w. auf einen* —, tegen iemand uitvaren, iemand aanvallen, aanranden. *...**geben**, *b. w.* loslaten, bevrijden, ontheffen, vrijlaten, ontslaan; paspoort geven (aan een' soldaat); een' gezel tot leerling maken. *...**gebung**, *v.* loslating, bevrijding, ontheffing, vrijlating, invrijheidstelling, vrijmaking, *v.* ontslag, *o.* *...**gehen**, *o. w.* losgaan, loslaten; uit elkander gaan; wijken, breken, barsten; losgaan (van een schot); *fig.* (§) er op losgaan, aanvangen, beginnen; *auf einen* —, op iemand losgaan, iemand aanvallen. *...**gürten**, *b. w.* ontgespen; den gordel losmaken; den buikriem (van een paard) losmaken. *...**häkeln**, *b. w.* onthaken. *...**haken**, *b. w.* van den haak afnemen. *...**halftern**, *b. w.* den halster afdoen. *...**helfen**, *b. w.* helpen losmaken; tot iemands invrijheidstelling medewerken. *...**hetzen**, *b. w.* (de honden) loslaten; (de honden) tegen iemand aanhitsen. *...**kaufen**, *b. w.* loskoopen, lossen; *sich* —, zich vrijkoopen, zich vrijmaken. *...**käuflich**, *b. n.* los te koopen, losbaar, aflosbaar. *...**kaufung**, *v.* los-, vrijkooping, lossing, af-, verlossing, *v.* *...**ketten**, *b. w.* ontketenen. *...**kitten**, *b. w.* van mastik-, van cement afdoen. *...**knüpfen**, *b. w.* ontknoopen, losknoopen, losmaken. *...**kommen**, *o. w.* loskomen, in vrijheid worden gesteld, de vrijheid verkrijgen, de gevangenis verlaten, vrij-, ontslagen worden. *...**koppeln**, *b. w.* ontkoppelen (de honden, ossen enz.). *...**kriegen**, *b. w.* (§) loskrijgen; iemands vrijheid verwerven. *...**lassen**, *b. w.* loslaten, in vrijheid stellen; ontslaan, afzien (van), opgeven, laten varen; ontbinden, ontketenen; ontkoppelen, laten loopen (honden). *...**lassung**, *v.* ontkoppeling (der honden); loslating, invrijheidstelling (van een' gevangene), *v.* *...**leben**, *o. w.* *darauf* —, een onbezorgd leven leiden.
Löslich, *b. n.* oplosbaar, op te lossen.
Loslösen, *b. w.* ontbinden, losmaken; van lijm ontdoen. *...**lügen**, *b. w.* *darauf* —, onbeschaamd liegen; *sich* —, door logens zich redden. *...**machen**, *b. w.* losmaken, vrijmaken, ontslaan, in vrijheid stellen, bevrijden; *sich* —, zich losmaken, zich ontdoen van, zich bevrijden, van zich werpen. *...**machung**, *v.* losmaking; bevrijding, vrijmaking, invrijheidstelling, *v.* ontslag, *o.* *...**pressen**, *b. w.* de pers losdraaijen; door persing afnemen. *...**reissen**, *b. w.* losrukken, ontscheuren; *sich* —, zich losrukken. *...**sagen**, *o. w. sich von etwas* —, van iets afzien, afstand doen van iets. *...**sagung**, *v.* verzaking, *v.* afstand, *m.* *...**schiessen**, *o. w.* schieten, afschieten, afvuren; *auf einen* —, op iemand schieten; *fig.* zich op iemand werpen. *...**schlagen**, *b. w.* door slaan losmaken, losslaan; *fig.* kladden, voor lagen prijs verkoopen. *...**schliessen**, *b. w.* ontsluiten, openen. *...**schnallen**, *b. w.* ontgespen. *...**schneiden**, *b. w.* lossnijden. *...**schnüren**, *b. w.* ontsnoeren; (12) het touw of koord losmaken waarmede een boek is gebonden. *...**schrauben**, *b. w.* losschroeven. *...**schwören**, *b. w. sich* —, zich door een' eed vrijmaken. *...**sein**, *o. w.* los-, vrij-, op vrije voeten zijn; (§) *der Teufel ist los*, de duivel is los; er is een ijselijk leven. *...**spannen**, *b. w.* ontspannen, uit-, losspannen. *...**sprechen**, *b. w.* vrijspreken, ontslaan, ontheffen, kwijtschelden; een' leerling

tot gezel verklaren. *...SPRECHUNG, v. vrijspreking, kwijtschelding, v. *...SPRINGEN, o. w. losspringen; zijne woorden intrekken; *auf einen* —, naar iemand toespringen; iemand aanvallen. *...SPÜLEN, o. w. losspoelen (van zand of aarde). *...STÜRMEN, o. w. op iemand losstormen. *...TRENNEN, b. w. tornen, tarnen, het naaisel losmaken.

LOSUNG, v. (108) leus, v. krijgs-, wachtwoord, signaal, o.; *spr. Geld ist die* —, geld is de leus, geld is de ziel van alles. *—, ontvangst, inning; (*w. g.*) belasting, v.; geld, o.; *die offene* —, belastingkantoor, o. *—, (59) drek van wild, m. *—SFREI, b. n. schotvrij, belastingvrij.

LOSWEICHEN, b. en o. w. door weeking los maken, - los worden. *—WERDEN, b. w. *einen* —, *etwas* —, zich ontslaan, zich ontdoen van iemand, van iets, van de hand zetten; *eine Waare* —, een artikel verkoopen, goeden aftrek er van hebben. *...WICKELN, b. w. loswikkelen, losmaken; *sich* —, zich losmaken, zich ontdoen; *fig.* zich er uit redden. *...WIRREN, b. w. ontwarren, uit de war brengen. *...ZÄHLEN, b. w. ontheffen, ontlasten, vrijlaten. *...ZIEHEN, b. w. lostrekken, losrukken; *fig. auf einen* —, tegen iemand uitvaren, iemand uitschelden.

LOTH, o. lood, (gewigt), o.; (99) waarde eener zilvermunt, v.; lood, (metaal), o.; kogel, m.; *Kraut und* —, kruid en lood; zie LÖTHE.

LÖTHASCHE, v. soda, weedasch, v. *...BÜCHSE, v. boraxbakje om te solderen; schietgeweer dat een half ons kruid verschiet, o.

LÖTHE, (LÖTHUNG), v. soldeersel, o. *—N, b. w. solderen. *—, o. het solderen, soldering, v.

LÖTHHAMMER, *...KOLBEN, m. soldeerkolf, v.

LÖTHIG, b. n. van één lood; (99) fijn van allooi.

LOTHKIRSCHE, v. bonte spaansche kers, v.

LÖTHKORN, o. stukje soldeersel, o. *...LAMPE, v. soldeerlamp, v.

LOTHNADELN, mv. naalden in pakjes, o. mv. *...PERLE, v. loodpareltje, o.

LÖTHPFANNE, v. (89) loodpan, v.

LOTHRECHT, b. n. en *bijw.* loodregt.

LÖTHRÖHRCHEN, o. (45) soldeerpijpje, o. *...SCHALE, v. (42 en 89) handvatsel, o.

LOTHSE, LOTHSMANN, m. loods, stuurman, kustloods, m.

LOTHSEN, LOTHSGELD, o. het loodsen, loodsgeld, o.

LÖTHSTEIN, m. *...BRET, o. (42) glazenmakersplank om er lood op te smelten, o.

LOTTER, *—ICHT, b. n. en *bijw.* los, slap, lodderig. *—BUBE, m. (§) deugniet, schelm, schooijer, m. *—BETT, o. sofa, v. ruststoel, oostersche zetel, m. *—GESINDEL, o. bedelgespuis, o. schooijersbende, v.

LOTTERIE, v. loterij, v.; *in die — setzen*, in de loterij spelen; *die — ziehen*, uit de loterij trekken. *—LOOS, o. loterijbriefje, o. *—SPIELER, m. die in de loterij speelt.

LOTTO, *—SPIEL, o. lottospel, o.

LOTUSBAUM, m. lotusboom, m.; zie ZIRGELBAUM.

LÖWE, m. leeuw, m. (ook 157).

LÖWENAFFE, m. leeuw-aap, m. *...ART, v. leeuwenras, o.; *fig.* fiere aard, m. *...BLATT, o. (76) soort van leeuwenvoet, m. *...EIDECHSE, v. leeuwhagedis, v. *...FUSS, m. (76) leeuwenvoet, m. *...GRUBE, v. leeuwenkuil, m. *...HAUT, v. leeuwenhuid, v. *...HERZ, o. leeuwenhart, o. moed, m. dapperheid, v. *...HÜNDCHEN, o. leeuwhondje, leeuwtje, o. *...KOPF, m. leeuwenkop, m.; gedroogde-, ingelegde peer, v. *...MAUL, o. (76) leeuwenbek, m. *...MUTH, m. leeuwenmoed, m. heldhaftigheid, v. *...ORDEN, m. leeuwenorde, orde van den leeuw, v. *...RITTER, m. ridder van de leeuwenorde, m. *...ROBBE, v. zeeleeuw, m. *...STÄRKE, v. leeuwenkracht, v. *...THALER, m. leeuwendaalder, m. *...WÄRTER, m. oppasser van een' leeuw, m. *...ZAHN, m. (76) paardebloem, hondsroos, v.

LÖWINN, v. leeuwin, v.

LOXODROMIE, v. meting der sferische lijnen op de globe, v.

LOYAL, b. n. rondborstig, opregt, eerlijk. *—ITÄT, v. rondborstigheid, opregtheid, v.

LUCHS, m. losch, lynx, m. *—AUGEN, o. mv. loschoogen; *fig.* scherpziende-, argusoogen, o. mv. *—ÄUGIG, b. n. scherpziende. *—KATZE, v. wilde kat van Kanada, v. *—STEIN, m. dondersteen, m.

LUCIFER, m. (157) Lucifer, m. morgenster, v.

LÜCKE, v. ledige, o. ledigheid, ruimte, opening, bres, v. gat, o.; gaping, (in een boek enz.), v.

LÜCKENBÜSSER, m. *fig.* stopwoord, o.; (§) *ich will nicht sein — sein*, ik wil zijn plaatsvervanger niet wezen. *...LOS, b. n. onafgebroken, achtereenvolgend, zonder gaping.

LÜCKIG, b. n. vol gaten, met gaten, met openingen.

Lucrativ, *b. n.* voordeelig, winstgevend.

Lucubration, *v.* moeijelijke letterarbeid, *m.* vrucht van slapelooze nachten, *v.*

Ludel, *m.* (186) fijn buskruid, meel, *o.*; (§) zuigkan; tabakspijp, *v.* *—**birn**, *v.* peervormige kruidhoorn, *m.*

Luder, *o.* dood aas, kreng, *o.*; *fig.* vuile prij; *fig.* (§) slet, hoer, *v.* *—**leben**, *o.* losbandig -, zedeloos leven, *o.* *—**lich**, *b. n.* zie **Liederlich**.

Ludern, *b. w.* (59) met dood aas het wild aanlokken. *—, *o. w.* een losbandig leven leiden. *—, *o.* (59) lokaas, *o.*

Luderplatz, *m.* loknet, *o.*

Ludmagister, *m.* schoolmeester, *m.*

Luf, *v.* (203) loef, *v.* *—**spann**, *o.* loefspant (veroud.), *v.* *—**wärts**, *bijw.* loefwaarts.

Luft, *v.* lucht, *v.*; *fig.* wind, *m.*; ademhaling, *v.*; hemel, *m.* uitspansel, *o.* lucht, *v.*; *in die — hängen, stellen*, in de lucht hangen, aan de lucht blootstellen; — *machen*, lucht-, wind maken, -voortbrengen; *fig.* helpen bevrijden; *seinem Herzen — machen*, zijn hart ontlasten, aan zijn hart lucht geven; *wieder — bekommen, schöpfen*, herademen, - lucht scheppen, - ademhalen; *fig.* verligt zijn, zich ligter gevoelen; *in die — reden*, in den wind schermen. *—**ader**, *v.* slagader, *v.* *—**ball**, *m.* luchtbal, -bol, *m.* *—**beschreibung**, *v.* luchtbeschrijving, *v.* *—**blase**, *v.* waterbel, *v.*; luchtblaasje, *o.* *—**blume**, *v.* (76) windbloem, *v.*

Lüftchen, *o.* luchtje, koeltje, *o.*

Luftdeutung, *v.* waarzegging uit de lucht, *v.* *...**dicht**, *b. n.* luchtdigt.

Lüften, *b. w.* luchten, aan de lucht blootstellen, te luchten zetten.

Lufteigenheit, *v.* eigendommelijkheid der lucht, *v.* *...**erscheinung**, *v.* luchtverschijnsel, *o.* *...**essenz**, *v.* (34) middel tegen de aamborstigheid, *o.* *...**fang**, *m.* luchtpijp, - buis, *v.* *...**farbe**, *v.* azuur, hemelsblaauw, *o.* *...**feuer**, *o.* soort van vuurwerk; dwaallicht, *o.* *...**förmig**, *...**artig**, *b. n.* (133) luchtvormig. *...**gefäss**, *o.* (106) luchtvaten, *o. mv.* *...**gegend**, *v.* luchtstreek, *v.* *...**geist**, *m.* luchtgeest, *m.* sylphide, *v.* *...**geschwulst**, *v.* (48) windgezwel, *o.* *...**gesicht**, *o.* verschijning, *v.* nachtgezigt, *o.* hersenschim, *v.* *...**himmel**, *...**kreis**, *m.* dampkring, *m.* atsmosfeer, *v.* *...**honig**, *m.* honigdauw, *m.*

Luftig, *b. n.* luchtig, van de lucht; *fig.* los, ligtzinnig, luchtig; *ein —es Kleid*, een luchtig kleed. *—**keit**, *v.* luchtigheid, *v.*

Luftklappe, *v.* klep, (in eene pomp enz.), *v.* *...**körper**, *m.* luchtdeeltje, *o.* *...**kugel**, *v.* (133) wind -, dampkogel, *m.* *...**kunde**, *v.* luchtkunde, kennis der lucht, *v.* *...**leer**, *b. n.* luchtledig. *...**loch**, *o.* luchtgat; kelder -, windgat, *o.* *...**malz**, *o.* in de lucht gedroogde mout, *m.* *...**malzbier**, *o.* porterbier, *o.* *...**maschine**, *v.* luchtmachine, *v.* *...**masse**, *v.* luchtmassa, *v.* *...**messer**, *m.* (104) luchtmeter, *m.* *...**pumpe**, *v.* (104) luchtpomp, *v.* *...**pumpenglocke**, *v.* (104) luchtpompklok, *v.* -glas, *o.* -stulp, *v.* *...**raum**, *m.* met lucht opgevulde ruimte; atmosfeer, *v.*; (5) gal in het metaal; scheur in een kanon, *v.*

Luftröhre, *v.* luchtpijp, -buis, *v.*; zie **Luftloch**; (106) strot, *m.* luchtpijp, *v.* *—**näste**, *mv.* (106) luchtvaten van de long, *o. mv.* *—**nbruch**, *m.* (48) gezwel aan de groote hals-slagader, *o.* *—**ndeckel**, *m.* keellelletje, strotlapje, *o.* *—**nkopf**, *m.* (106) bovenste deel der luchtpijp, *o.* *—**nschnitt**, *m.* (48) gemaakte opening in de groote slagader, *v.*

Luftsalz, *o.* luchtzout, *o.* *...**saugeröhre**, *v.* luchtopzuiger, (buis, pijp), *m.* *...**säule**, *v.* luchtzuil, kolom, *v.* *...**säure**, *v.* stiklucht, *v.* *...**scheu**, *b. n.* luchtschuw. *...**schiff**, *o.* luchtschip, *o.* *...**schifffahrt**, *v.* luchtreis, *v.* *...**schiffer**, *m.* luchtreiziger, *m.* *...**schloss**, *o.* *fig.* luchtkasteel, droombeeld, *o.* hersenschim, *v.*; *Luftschlösser bauen*, kasteelen in de lucht bouwen. *...**schwärmer**, *m.* (186) zwermer, voetzoeker, *m.* *...**schwere**, *v.* zwaarte der lucht, *v.* *...**springer**, *m.* luchtspringer, koordedanser, *m.* *...**sprung**, *m.* luchtsprong; (128) sprong eens paards tusschen de stijlen, met de vier pooten van den grond, *m.* *...**stoff**, *m.* luchtstof, *v.* gaz, *o.* *...**streich**, *m.* slag in den wind, *m.*; *fig.* snorkerij, snoeverij, *v.*; *Luftstreiche thun*, in den wind schermen. *...**theilchen**, *o. mv.* luchtdeeltjes, *o. mv.*

Lüftung, *v.* blootstelling aan de lucht, *v.*

Luftwage, *v.* luchtmeter, *m.* *...**wagekunst**, *v.* luchtweegkunde, *v.* *...**wahrsagerei**, *v.* waarzeggerij door de lucht, *v.* *...**warze**, *v.* (103) luchtopening (der insekten), *v.* *...**wasser**, *o.* (34) windenbrekend wa-

ter; water van den dampkring, *o.* *...WURZ, *v.* (76) angelika, *v.* *...ZÄPFLEIN, *o.* (48) heelmeesterswerktuig ter water-aftapping, *o.* *...ZEICHEN, *o.* zie LUFTERSCHEINUNG. *...ZIEHER, *m.* togtmaker, luchtgever, ventilator, (werktuig), *m.* *...ZIEGEL, *m.* (soort van) baksteen, *m.* *...ZUNDER, *m.* (133) luchtontsteker, (poeder), *m.*

LUG, *m.* leugen, logen, *v.*; (§) — *und Trug*, bedrog en leugen. *—, *o.* leger, hol, (van het wild), *o.*

LÜGE, *v.* leugen, logen, onwaarheid, *v.*; *fig. einen —n strafen*, iemand logenstraffen.

LUGEN, *b. w.* loeren, op den loer staan.

LÜGEN, *o. w.* (*onr.*) liegen, jokken, onwaarheid spreken; *dass ich nicht lüge*, zonder te liegen, in waarheid gesproken. *—, *o.* het liegen. *—FRUCHT, *v.* gevolg -, *o.* vrucht der logentaal, *v.* *—FÜRST, *m.* *fig.* duivel, *m.* *—GEIST, *m.* geneigdheid tot logen, *v.* *fig.* duivel; leugenaar, *m.* *—GELD, *o.* vergoeding in geld voor eene valsche beschuldiging, *v.* *—HAFT, *b. n.* leugenachtig, logenachtig, valsch, onwaar. *—HAFTIGKEIT, *v.* logenachtigheid, valschheid, *v.* *—MAUL, *o.* *—ZUNGE, *v.* (§) leugenaar, *m.* lastertong, *v.* *—PROPHET, *m.* valsche profeet, *m.*

LÜGNER, *m.* *—INN, *v.* leugenaar, *m.* leugenaarster, *v.*; *er wird daran zum — werden*, hij zal van zijne leugen overtuigd worden.

LUKE, *v.* dakvenster; (203) scheepsluik, *o.* valdeur, *v.* *—NDECKEL, *m.* (203) digt luik, *o.*

LULEI, *m.* (§) lediglooper, straatslijper, *m.*

LULLEN, *o. w.* een kind in slaap wiegen.

LÜMMEL, *m.* lomperd, vlegel, botterik, botmuil, *m.* *—HAFT, *b. n.* dom, onbehouwen, lomp, boersch, grof. *—HAFTIGKEIT, *—EI, *v.* lompheid, onbeleefdheid, *v.*

LUMP, *m.* schooijer, ellendeling; landlooper; *fig.* gierigaard, vrek, *m.*

LÜMPCHEN, *o.* oud lapje, *o.*

LUMPEN, *b. w.* (§) met verachting behandelen, lomp bejegenen; *sich nicht — lassen*, niet karig zijn, zich niet laten overbluffen. *—, *m.* lomp, vod, *o.* lap, *m.*; stuk (stof, laken), *o.*; wisch -, wrijflap, schuur -, vaatdoek, *m.*; (113) lompen, *v. mv.* *—GELD, *o.* lage -, geringe prijs, *m.* nietige som, *v.*; *fig.* (§) slechte munt, *v.* *—GESINDEL, *—PACK, *—VOLK, *o.* bedelpak, schooijersgespuis; graauw, schuim, janhagel, *o.* *—HANDEL, *m.* lompenhandel, handel in oude lappen, *m.*; *fig.* beuzeling, nietigheid, *v.* nietige handel, *m.* *—HÄNDLER, *m.* koopman in lompen, voddenhandelaar, *m.* *—HUND, *—KERL, *m.* schobbejak, lomperd, *m.* *—KRAM, *m.* voddenwinkel, *m.* - kraam, *v.* *—MANN, *m.* voddenraper, lompenlezer, - zoeker, *m.* *—MESSER, *m.* (111) lompen-, voddenmes, *o.* *—SAMMLER, *m.* zie LUMPENMANN. *—SAMMLERINN, *v.* lompenleester, voddenraapster, *v.* *—SPIEL, *o.* *fig.* (§) nietig -, gering spel, *o.*; lorrenkraam, *v.* *—TROG, *m.* (111) stamptrog, *m.* *—WAARE, *v.* slechte waar, *v.*; *fig.* (§) kanalje, janhagel, *o.* *—ZUCKER, *m.* bruine suiker, lompensuiker, *v.*

LUMPEREI, *v.* nietigheid, kleinigheid, beuzeling, vodderij, *v.*

LUMPICHT, *b. n.* en *bijw.* lompig, voddig, nietig, nietsbeduidend; slecht, gemeen, laag; schraal, gierig, karig; gering, armzalig, ellendig.

LUMPIG, *b. n.* gescheurd, met lompen bedekt, haveloos; *fig.* zie LUMPICHT.

LUNA, *v.* maan, *v.* *—TISCH, *b. n.* de maan betreffende, maanziek; maan.... (in zamenst.).

LUNETTE, *v.* (180) lunet, *v.*

LUNGE, *v.* long, *v.*

LUNGENADER, *v.* (106) longader, *v.* *...BALSAM, *m.* longbalsem, *m.* *...BLATT, *o.* (106) longkwab, *v.* *...BLUME, *v.* (76) herfstgentiaanwortel, *m.*; gemeene kamille, *v.* *...DRÜSE, *v.* longklier, *v.* *...ENTZÜNDUNG, *v.* longontsteking, *v.* *...FAUL, *b. n.* (175) kortademig, dampig; lijdende aan longziekte. *...FIEBER, *o.* longkoorts, *v.* *...FLECHTE, *v.* *...MOOS, *o.* boomleverkruid, longekruid, longkruid, *o.* *...FLÜGEL, *m.* (106) zie LUNGENBLATT. *...GESCHWÜR, *o.* longzweer, *v.* *...HIEB, *m.* *fig.* (§) schop met den poot, *m.* *...KRANKHEIT, *v.* longziekte, *v.* *...KRAUT, *o.* (76) longkruid, *o.* *...MITTEL, *o.* middel tegen de gebreken der long, *o.* *...MUSS, *o.* longenmoes, gehakt van kalfs- of schapenlong, *o.* *...PROBE, *v.* onderzoek der long, *o.* longenproef, *v.* (bij een pas geboren en dood kind). *...SUCHT, *v.* longtering, *v.* *...SÜCHTIG, *b. n.* teringachtig. *...SÜCHTIGE, *m.* en *v.* teringachtige, lijder -, lijderes aan de longtering, *m.* en *v.*

LÜNSE, *v.* (187) pin, luns, *v.*

LUNTE, *v.* lont, *v.*; *fig.* — *riechen*, lont ruiken, de lucht van iets heb-

ben. *—NSTOCK, *m.* (5) lontstok, *m.*

LUNZE, *v.* ingewand, *o.* omloop (van gedood wild), *m.*

LÜPFEN, *b. w.* zie LÜFTEN.

LUPINE, LUPPINE, *v.* (76) vijgeboom, boksboom, *m.*

LURDE, *v.* (203) scheepslijm, zeelijm, *v.*

LURK, *m.* pad, padde, *v.*

LURKE, *v.* zie LAUER.

LUST, *v.* lust, *m.* vermaak, pleizier, genoegen, welbehagen, *o.*; verheuging, blijdschap, vrolijkheid, *v.* genot, *o.*; lust, zin, trek, *m.* begeerte; geilheid, begeerlijkheid, *v.* zinnelijke lust, *m.*; *sich eine — machen*, zich een genoegen (uit iets) maken; zich vermaken; *keine — zu etwas haben*, geenen zin in iets hebben, iets niet gaarne doen; *seine — büssen*, zijnen lust boeten, aan zijne begeerte voldoen. *—BAD, *o.* lustbad, bad uit pleizier genomen, *o.* *—BAHN, *v.* wandelweg, *m.*

LUSTBAR, *b. n.* verlustigend, vermakelijk, vervrolijkend. *—KEIT, *v.* verlustiging, vermakelijkheid, *v.*; vermaak, pleizier, genoegen, *o.*; partij, *v.* feest, *o.*

LUSTBEET, *v.* zie LUSTSTÜCK. *...BERG, *m.* aangenaam gelegen heuveltje, *o.* *...DIRNE, *v.* meisje van pleizier, *o.*

LÜSTE, *v. mv.* lusten, *m. mv.* wellust, *m.* *—LEI, *v.* neiging tot vermaak, haking naar genot, *v.* *—N, *—RN, *onp. w.* lusten, begeeren -, verlangen -, haken naar; vleeschelijken lust hebben, belust -, begeerig zijn.

LÜSTERN, *b. n.* begeerig, geil, onkuisch, belust. *—, *onp. w.* zie LÜSTEN. *—HEIT, *v.* begeerlijkheid, belustheid, *v.* ongeregelde lust, *m.*

LUSTERWECKEND, *b. n.* aanlokkelijk, verleidelijk, den lust opwekkende. *...FAHRT, *v.* pleiziertogt, *m.* spelevaart, *v.* *...FEUER, *o.* vreugdevuur, *o.* *...GANG, *m.* wandelplaats, -dreef, laan, *v.* *...GARTEN, *o.* pleiziertuin, lusttuin, -hof, *m.* *...GEWÄCHS, *o.* liefhebberij-gewas, *o.* *...HAUS, *o.* lusthuis, *o.* *...HÄUSCHEN, *o.* prieël (in een' tuin), *o.* *...HOLZ, *o.* vermakelijk boschje, *o.*

LUSTIG, *b. n.* en *bijw.* lustig, vrolijk, opgeruimd, blijmoedig, blij, verheugd, vergenoegd; lagchend, aangenaam, behagelijk, vermakelijk, pleizierig; *ein —er Bruder*, een vrolijke kwant; *sich — machen*, zich lustig -, zich vrolijk maken; *sich über einen — machen*, zich vermaken ten koste van een' ander; iemand bespotten, voor den gek houden. *—KEIT, *v.* lustigheid, vrolijkheid, opgeruimdheid, blijmoedigheid, *v.* *—MACHER, *m.* grappenmaker, pretmaker, *m.*

LUSTINSEL, *v.* door de kunst gevormd eilandje (in een' vijver enz.), *o.* *...JAGD, *v.* pleizierjagt, *v.* *...KNOPF, *m.* venerische zweer, -puist, *v.* *...KUGEL, *v.* lustvuurwerk, *o.* *...LAGER, *o.* lustkamp, *o.*

LUSTLING, *m.* wellusteling, *m.*

LUSTORT, *m.* lustoord, *o.* *...REISE, *v.* pleizierreis, *v.* *...REIZ, *m.* aanloksel, *o.* verleidelijkheid, *v.*

LUSTRIN, *m.* soort van glanzige zijden stof, *v.*

LUSTRUM, *v.* (110) tijdvak van vijf jaren, *o.*

LUSTSCHIFF, *o.* pleiziervaartuig, *o.* *...SCHLOSS, *o.* lustslot, *o.* *...SEUCHE, *v.* venuskwaal, venerische ziekte, *v.* *...SPIEL, *o.* blijspel, *o.* *...STÜCK, *o.* bloemperk, *o.* *...WALD, *m.* *...WÄLDCHEN, *o.* pleizierbosch, -boschje, lustbosch, boschaadje, *o.* *...WANDELN, *o. w.* wandelen, eene wandeling doen. *...WARTE, *v.* belvedere, *v.*

LUTHERANER, *m.* lutheraan, *m.* *...ISCH, *b. n.* luthersch. *...THUM, *o.* lutherdom, *o.*; leer van Luther, *v.*; belijders der luthersche godsdienst, *m. mv.*

LUTIREN, *b. w.* met leem bestrijken.

LUTTER, *m.* brandewijn van de eerste stoking, *m.*

LUTUM, *m.* lijm, leem, *o.*

LUV, *o.* zie LUF.

LUXURIÖS, *b. n.* weelderig; ontuchtig, wellustig.

LUXUS, *m.* weelde, pracht, *v.* *...FLINTE, *v.* prachtgeweer, *o.* *...WAARE, *v.* modewaren, *v. mv.* artikelen van weelde, *o. mv.*

LYCÄUM, *m.* lyceum, *o.* school van Aristoteles, *v.*

LYCHNIS, *v.* (76) zie LICHTROSE, LICHTRÖSCHEN.

LYMPHATISCH, *b. n.* (106) tot de watervaten behoorende.

LYMPH, *v.* (106) waterachtig vocht des ligchaams, *o.* *...GEFÄSS, *o.* (106) watervaten des ligchaams, *o. mv.*

LYNCUR, LYNKUR, *m.* zie LUCHSSTEIN.

LYRA, *v.* (110) harp, lier, *v.* *—SÄNGER, *—SPIELER, *m.* harp-, lierzanger, -speler, *m.*

LYRISCH, *b. n.* (25) lyrisch.

M.

M, *o*. M, (de letter), *v*.

MAAL, *o*. teeken, merk, *o*.; moedervlek, *v*.; doel, wit, *o*.; grensteeken, *o*. - paal, *m*. *—BAUM, *m*. grensboom, *m*. *—STEIN, *m*. zie GRENZSTEIN.

MAASS, *o*. zie MASS.

MÄCEN, *m*. Mecenas; *fig*. beschermer der kunst, *v*.

MACH-ALLES, *m*. *fig*. moei-al, factotum, *m*.

MACHE, *v*. (§) maak, *v*. fatsoen, *o*.; *Ihr Kleid ist in der* —, uw kleed-, uw rok is in de maak; *fig*. *einen in die* — *nehmen*, *in der* — *haben*, iemand den tekst lezen, - den mantel vegen.

MACHEN, *b*. *w*. maken, doen, voortbrengen, vormen, daarstellen; zich bezig-, zich onledig houden met; toebereiden; gereedmaken; geven, over-, wedergeven; veroorzaken; *was* — *sie da?* wat doet gij daar? *was* — *sie (gutes)?* hoe vaart gij, hoe gaat het u al? *das Essen* —, het eten -, de spijzen klaarmaken, toebereiden; *einen reich* —, iemand als rijk opgeven, - voor rijk doen doorgaan; *einen zum Meister* —, iemand tot baas maken, als baas (in het gild) opnemen; *Lust*, *Muth* —, lust-, moed geven; *dabei* (*daran*) *ist nichts zu* —, daar is niets bij te halen, - te winnen; *das macht weil*..., het is, omdat...; *sich* —, zich begeven; geschieden; *sich* — *lassen*, handelbaar zijn, zich handelbaar-, zich gedwee toonen; *sich krank*, *sich reich* —, zich ziek houden, zich voor rijk doen doorgaan; *sich an (über) etwas* —, de hand aan iets slaan, - leggen; *sich an einen* —, zich tot iemand wenden, - keeren; *sich an* of *über einen* —, iemand achterna zitten, het op iemand gemunt hebben; *sich viel*, *wenig an* of *bei etwas* —, veel-, weinig bij iets winnen; *sich viel aus einem* —, *aus etwas* —, veel werk uit-, van iemand of iets maken; *ich mache mir nichts daraus*, ik maak er niets uit; *sich davon (aus dem Staube)* —, zich uit de voeten maken, het hazepad kiezen; *seine Rolle* —, zijne rol spelen; *mach fort! mache doch!* haast u wat! spoed u wat!

MACHEREI, *v*. MACHWERK, *o*. (§) werk, *o*. makelij, *v*. fatsoen; knoeiwerk, *o*.

MACHERLOHN, *o*. maakloon, *o*.

MACHT, *v*. magt, *v*. vermogen, gezag, *o*.; legermagt, *v*. troepen, *m*. *mv*. krijgsvolk, *o*.; *das steht nicht in meiner* —, dat staat niet in mijne magt; *einem* — *und Gewalt geben*, iemand magt en gezag geven; *die europäischen Mächte*, de europesche mogendheden. *—BOTE, *m*. afgezant, gevolmagtigde, *m*. *—BRIEF, *m*. volmagt, *v*. *—GEBER, *m*. magt-, lastgever, *m*. *—GEBOT, *o*. bevel van een' alleenheerscher, *o*. *—GEWALT, *v*. volstrekte-, onbepaalde magt, *v*. *—GRIFF, *m*. inbreuk op (door) het gezag, willekeurige daad, *v*. *—HABER, *m*. gevolmagtigde, *m*. —ISCH, *b*. *n*. despotisch, willekeurig.

MÄCHTIG, *b*. *n*. en *bijw*. magtig, sterk, vermogend; krachtig, -lijk; (9) zwaar, breed, massief; *einer Sache* — *sein*, eene zaak (eene wetenschap of kunst) magtig zijn; *er ist seiner nicht* —, hij is zich zelven niet meester. *—KEIT, *v*. magt, *v*. vermogen; (9) breedte, wijdte, *v*.

MACHTLILIE, *...BLUME, *v*. herfst-, najaars-bloem, *v*. *...LOS, *b*. *n*. magteloos, krachteloos; zonder volmagt, zonder magt. *...RAUB, *m*. overweldiging, *v*. *...RÄUBER, *m*. overweldiger, *m*. *...SPRECHER, *m*. alleenheerscher, diktator, *m*. *...WÜRDE, *v*. diktatoriale waardigheid, *v*. —EI, *v*. volstrekte magtoefening, *v*. *...SPRUCH, *m*. magtspreuk, *v*.; *einen* — *thun*, iets op gezag beslissen. *...WILLKÜHR, *v*. willekeur, eigenmagtigheid, *v*. *...VOLKOMMENHEIT, *v*. volkomenheid van magt, heerschappij, souvereiniteit, *v*. *...WORT, *o*. magtwoord, *o*. zetregel, *m*. zie MACHTSPRUCH. *...ZEICHEN, *o*. teeken van magt, *o*.

MACK, (§) *Hack und* —, jan en alle man, jan rap en zijn maat. *—ENTE, *v*. moeras-, poeleend, *v*.

MACULATUR, *o*. en *v*. misdruk, *o*. *—BOGEN, *m*. blad-, vel misdruk, *o*.

MÄDCHEN, *o*. meisje, dienst-, kindermeisje, *o*.; jonge dochter, deern, *v*.; (76) *braunes* —, adonisplant, *v*. *—JÄGER, *m*. lichtmis, losbandige jongeling, *m*. *—HAFT, *b*. *n*. meisjesachtig. *—RAUB, *m*. maagdenroof, *m*. *—RÄUBER, *m*. schaker van jonge meisjes, maagdenroover, *m*. *—SCHULE, *v*. meisjes-, jonge jufvrouwenschool, *v*. *—SOMMER, *m*. (76) dons van planten, *v*.

MADE, *v*. made, *v*. worm, *m*.

MÄDEL, *o.* meid, dienstmeid, *v.*

MADENSACK, *m.* *fig.* (§) wormzak, *m.* (in het menschelijk ligchaam). *...WURM, *m.* aarsworm, *m.* *...IG, *b. n.* worm-, madeachtig, vol wormen.

MADREPORE, *o.* versteend gewas, *o.* ster-koraal, *v.*

MADRIGAL, *o.* madrigal, vierregelig versje, *o.*

MAGAZIN, *o.* magazijn, pakhuis, *o.* winkel, *m.*; (108) voorraadsmagazijn voor doortrekkende troepen, *o.* *—VERWALTER, *m.* pakhuismeester, opziener van magazijnen, *m.*

MAGD, *v.* dienstmeid, dienstmaagd, vrijster, *v.*

MÄGDEBAUM, *m.* zevenboom, *m.* *...KRAUT, *o.* (76) moederkruid, *o.* *...VERDINGERINN, *v.* meidenverhuurster, besteedster, *v.*

MÄGDLEIN, *o.* meisje, *o.* jonge dochter, *v.*

MAGDLICH, *b. n.* en *bijw.* maagdelijk, als eene meid, als eene jonge dochter. *...THUM, *o.* maagdom, *o.*

MAGEN, *m.* maanbol, slaapbol, *m.*

MAGEN, *m.* maag, *v.*; *spr. einem hungrigen — ist nicht gut predigen*, praatjes vullen den buik niet. *—ARZENEI, *v.* maagmiddel, *o.* *—BALSAM, *m.* maagbalsem, *m.* *—BESCHWERUNG, *v.* *v.* maagpijn, bezwaring der maag, *v.* *—BLÄHUNG, *v.* opblazingen-, oprispingen der maag, *v. mv.* *—BRENNEN, *o.* zuur-, *o.* branding der maag, *v.* *—DRÜCKEN, *o.* maagdrukking, hartklopping, *v.* *—DRÜSE, *v.* maagklier, *v.* klierbedde, alvleesch, *o.* *—ELIXIR, *o.* maag-elixir, -bitter, *o.* *—ESSENZ, *v.* maagdroppeltjes, *o. mv.* hartversterkende droppels, *m. mv.* *—FIEBER, *o.* maagkoorts, (uit gebrek aan spijsvertering ontstaande), *v.* *—GESCHWULST, *v.* maaggezwel, *o.* *—HUSTEN, *m.* maaghoest, *m.* *—KRAMPF, *m.* maagkramp, *v.* *—KRANKHEIT, *v.* *—WEH, *o.* maagpijn, ongesteldheid der maag, *v.* *—MITTEL, *o.* zie MAGENARZENEI. *—MUND, *—SCHLUND, *m.* opening (ingang) der maag, *v.* *—PFLASTER, *o.* maagpleister, *v.* *—PILLE, *v.* maagpil, *v.* *—PULVER, *o.* maagpoeder, *o.* *—SAFT, *m.* maagsap, *o.* *—SÄURE, *v.* maagzuur, *o.* *—SCHMERZEN, *m. mv.* maagpijnen, drukkingen op de maag, *v. mv.* *—STÄRKEND, *b. n.* maag-, hartversterkend. *—STÄRKUNG, *v.* maag-, hartversterking, *v.* *—TROPFEN, *m. mv.* maagdroppels, droppels tegen de maagpijn, *m. mv.* *—WASSER, *o.* maagwater, *o.* *—WEIN, *—SEKT, *m.* maagwijn, (versterkende wijn), *m.* *—WURST, *v.* kruidenworst, *v.* *—WURZ, *v.* wortel voor de maag, *m.*

MAGER, *b. n.* en *bijw.* mager, dun, droog, schraal, (ook *fig.*); *ein wenig* —, magertjes, niet vet, dun; (13) *eine —e Schrift*, eene dunne-, magere letter; — *machen*, doen vermageren; verdunnen, dunner maken; — *werden*, vermageren, mager worden. *—, *m.* worm, *m.* (ziekte der boomen). *—KEIT, *v.* magerheid, schraalheid, dunheid, dorheid, (ook *fig.*), *v.* *—MANN, *m.* (203) voor-, toplijn, *v.*

MAGIE, *v.* zie ZAUBEREI. *—R, *m.* wijze, magus (in Perzië en Hindostan), *m.* *...IKER, *m.* zie ZAUBERER. *...ISCH, *b. n.* zie ZAUBERISCH.

MAGISTER, *m.* meester in de vrije kunsten, magister, *m.*

MAGISTRAT, *m.* overheidspersoon, *m.* (ook) overheid, *v.*; zie STADTRATH. *—*—SPERSON, *m.* lid der overheid, *o.* magistraatspersoon, *m.*

MAGNAT, *m.* magnaat, (hongaarsch, poolsch edelman), *m.*

MAGNESIE, *v.* magnesia, *v.*

MAGNET, *m.* magneet, zeilsteen, *m.* *—ISCH, *b. n.* magnetisch; *fig.* aantrekkend. *—ISIREN, *b. w.* met den zeilsteen breken; magnetiseren (een' zieke). *—ISIRER, *m.* magnetiseur, (die door het dierlijk magnetismus poogt te genezen), *m.* *—ISMUS, *m.* (het dierlijk) magnetismus; eigenschap-, kracht van den zeilsteen, *v.* *—NADEL, *v.* magneetnaald, *v.*

MAGNIFICENZ, *v.* heerlijkheid, hoogheid (eeretitel), *v.*

MAGSAMEN, *o. w.* zie MOHNSAMEN.

MAHOGANYBAUM, *m.* mahoni-boom, *m.* *...HOLZ, *o.* mahoni-hout, *o.*

MAHD, *v.* (2) zwad, *v.* het maaijen, *o.*

MÄHDER, *m.* zie MÄHER. *—EI, *v.* troep maaijers uit een dorp, *m.*

MÄHEN, *b. w.* maaijen, grasmaaijen. *—, *o.* maaijing, *v.* het maaijen; maaijersloon, *o.*

MÄHER, *m.* maaijer, *m.* *...LOHN, *m.* maaijersloon, *o.* *...ZEIT, *v.* maaitijd, *m.*

MAHLE, *o.* zie MAAL.

MAHL, *o.* maal, gastmaal, *o.* maaltijd, *m.*

MAHLEN, *b. w.* (*onr.*) malen, vermalen; *spr. wer erst kommt mahlt erst*, wie het eerst komt maalt het eerst. —, *o.* het malen, gemaal, *o.*

MAHLGAST, *m.* klant van een' molenaar, *m.* *...GELD, *o.* *...GROSCHEN, *m.* *...METZE, *v.* maalgeld, *o.* -penning, *m.* regt op het gemaal, *o.* *...GERINNE, *o.* zie GERINNE.

MÄHLIG, *bijw.* zie ALLMÄHLIG, GEMACH.
MAHLKNECHT, *m.* molenaarsknecht, *m.* *...MÜHLE, *v.* korenmolen, *m.*
MAHLSCHATZ, *m.* bruidschat, *m.* huwelijksgift, *v.*
MAHLSTROM, *m.* maalstroom, *m.* draaikolk, *v.* *...ZAHN, *m.* zie BACKENZAHN, STOCKZAHN.
MAHLZEIT, *v.* maaltijd, *m.*
MAHNBAR, *b. n.* invorderbaar. *...BRIEF, *m.* maanbrief (ter invordering eener schuld), *m.*
MÄHNE, *v.* manen, *v. mv.* *—NDECKE, *v.* dekkleed (van paarden), *o.*
MAHNEN, *b. w.* vermanen, manen, aanmanen, om betaling vragen. *—, *o.* *...UNG, *v.* maning, het manen. *...R, *m.* —INN, *v.* maner, *m.* maanster, *v.*; (ook) vermaner, *m.* vermaanster, *v.*
MAHL, *m.* nachtmerrie, *v.* zie ALP. *—ENZOPF, *m.* zie WECHSELZOPF.
MÄHR, MÄHRE, *v.* mare, tijding, *v.* *—CHEN, *o.* sprookje, *o.* vertelling, fabel, *v.* —HAFT, *b. n.* fabel-, logenachtig.
MAHRE, *v.* oud-, slecht paard, *o.* knol, *m.*: *(w. g.)* merrie, *v.*
MÄHRTE, *v.* kandeel; was uit den bijenkorf, *o.*
MAI, *v.* Mei, Bloeimaand, *v.*; *fig.* groene tak, *m.* jong plantsoen, *o.* *—APFEL, *m.* (76) mei-appel, *m.* *—BAUM, *m.* berk-, meiboom, *m.* *—BLUME, *v.* *—BLÜMCHEN, *o.* (76) meibloem, lelie der dalen, *v.* *—BUTTER, *v.* meiboter, *v.* *—DISTEL, *v.* meidistel, *m.* *—FISCH, *m.* elft, *m.* *—GUT, *o.* *—KIRSCHE, *v.* meikers, *v.* *—KÄFER, *m.* meikever, *m.* *—KATZE, *v.* meikat, *v.* *—KRAUT, *o.* (76) gouw-wortel, *m.*
MAIKENSHÄRING, *m.* witte haring (zonder ingewand), *m.*
MAILBAHN, *v.* zie KOLBENSPIEL.
MAILUST, *v.* mei-verlustiging, *v.*
MAIS, *m.* maïs, turksch koren, *o.* *—DIEB, *m.* (zekere) vogel, *m.*
MAISELDRAHT, *m.* (149 en 101) geer, *v.*
MAISPIEL, *o.* mei-verlustiging, landelijke uitspanning, *v.* het spelemeijen. *...MORGEN, *...TAG, *m.* voorjaarsmorgen, meidag, *m.* *...ROSE, *v.* meiroos, *v.* *...WURM, *m.* meikever, -worm, *m.*
MAITRESSE, *v.* minnares, bijzit, *v.*
MAJESTÄT, *v.* majesteit, *v.* *—ISCH, *b. n.* en *bijw.* statig, grootsch, vorstelijk, majestueus. *—SBRIEF, *m.* majesteitsbrief, *m.* opene brieven, *m. mv.* *—SRECHT, *o.* majesteits-, souvereiniteitsregt, *o.* *—SSCHÄNDER, *—SVERBRECHER, *m.* schuldige aan geschondene majesteit, majesteitschenner, *m.* *—SVERBRECHEN, *o.* majesteitschennis, *v.*
MAJOR, *m.* majoor, *m.*
MAJORAN, *m.* (76) marjolein, *o.*
MAJORAT, *o.* eerstgeboorte-regt; land-, voordeel daaraan verbonden, *o.* *...ENN, *b. n.* meerderjarig, eerstgeboren. *—ITÄT, *v.* meerderjarigheid, *v.* voorrang, *m.* eerstgeboorte, *v.*
MAKEL, *m.* vlek, *v.* gebrek, *o.* fout, *v.*
MÄKELEI, *v.* makelaardij, courtagie, provisie, *v.*
MÄKELN, *b.* en *o. w.* *(w. g.)* vitten, bedillen, hekelen, laken; vermakelen, de makelaardij uitoefenen.
MÄKLER, *m.* makelaar; kommissionair, zaakwaarnemer, *m.* *—LOHN, *m.* courtagie, *v.* makelaarsloon, *o.*
MAKREELE, *v.* makreel, *m.*
MAKRONE, *v.* bitterkoekje, makron-koekje, *o.*
MAKULATUR, *o.* en *v.* zie MACULATUR.
MAL, *o.* maal, *o.* keer, *m.* reis, *v.*; *zum andern —e*, ten tweeden male; *jedes —*, ieder keer; *zu verschiedenen —en*, herhaalde reizen; *für dieses —*, voor dezen keer; *ein für alle —*, eens voor altoos.
MALACHIT, *m.* malachiet, (steen), *m.*
MALAGA, *—WEIN, *m.* malaga, -wijn, *m.*
MALEDEIEN, *b. w.* vervloeken.
MALEFIKANT, *m.* boosdoener, *m.* *...FIZ, *v.* zware misdaad, *v.* wanbedrijf, *o.*
MALEN, *b. w.* schilderen, malen, (ook *fig.*); *sich — lassen*, zich laten schilderen, zijn portret laten maken.
MALER, *m.* *—INN, *v.* schilder, *m.*; vrouw die schildert, *v.* *—AKADEMIE, *v.* schilder-akademie, *v.* *—ESEL, *m.* schildersezel *m.*; zie STAFFELEI. *—EI, *v.* schilderwerk, -stuk, *o.* schilderij, *v.* *—FARBE, *v.* schildersverf, *v.* *—FIRNISS, *m.* schildersvernis, *o.* *—GOLD, *o.* gemalen-, kleurig goud, *o.* goudverf, *v.* *—ISCH, *b. n.* en *bijw.* schilderachtig, op eene schilderachtige (treffende) wijze. *—JUNGE, *m.* schildersleerling, -loopjongen, *m.* *—MUSCHEL, *v.* schilders-, verfschelp, *v.* *—PINSEL, *m.* schilderspenseel, *o.* *—SCHULE, *v.* schilderschool, *v.* *—SILBER, *o.* kleurig zilver, *o.* zilververf, *v.* *—STOCK, *m.* schildersstok, *m.* leun-, handstokje, *o.* *—TUCH, *o.* schildersdoek, *m.*
MALINE, *v.* water-vlierboom, *m.*
MALTER, *m.* en *o.* mudde, (korenmaat), *v.*; halve vadem (hout), *m.* *—HOLZ, *o.* vaamhout, *o.* *—N, *b. w.* meten (hout).
MALTHEZERRITTER, *m.* maltezer-ridder, ridder van Malta, *m.* *...KREUZ, *o.*

maltezerkruis, *o.* *...ORDEN, *m.* maltezerorde, *v.*
MALVASIER, *m.* malvezeiwijn, malvezier, *m.*
MALVE, *v.* (76) maluwe, *v.*
MALZ, *o.* mout, *m.* *—BIER, *o.* moutbier, *o.* *—DARRE, *v.* mouteest, mout, *m.* *—EN, *o. w.* mout maken, mouten. *—KRÜCKE, *v.* roerstok, *m.* *—MÜHLE, *v.* moutmolen, *m.* *—MÜLLER, *m.* moutmolenaar, mouter, *m.* *—TENNE, *v.* moutzolder, *m.* *—TRANK, *m.* moutdrank, *m.* - bier, *o.* *—TRÄBER, *mv.* draf, *o.* *—WALZER, *v.* moutrol, - wals, *v.*
MAMMA, *v.* mama, moeder, *v.*
MÄMME, *v.* lafaard, bloodaard, *m.*
MAMMELUCK, *m.* mameluk, afvallige; *fig.* huichelaar, veinsaard, *m.*
MAMMON, *m.* geld, *o.* rijkdom, mammon, *m.* *—SDIENER, *m.* geldbejager, wereldling, *m.*
MAMSELL, *v.* jufvrouw, *v.* *—CHEN, *o.* jufvrouwtje, jonge jufvrouw, *v.*
MAN, *vnw.* men.
MANCHER, MANCHE, MANCHES, *vnw.* menig, menige; menigeen; meer dan een, sommige. *—LEI, *b. n.* velerlei, veel, vele, velen; onderscheidene.
MANCHMAL, *bijw.* menigmaal, vaak, dikwijls.
MANDARIN, *m.* mandarijn, (welgeleerde in China), *m.*
MANDAT, *o.* bevelschrift, berigtschrift, *o.* last, *m.* volmagt, *v.* lastbrief, *m.* mandaat, *o.* *—ARIUS, *m.* mandataris, gevolmagtige, gelastigde, *m.*
MANDEL, *v.* amandel, *m.*; (106) amandel, keelklier, *v.*; *gebrannte* —, gebrande amandel; *mit Zucker überzogene* —, *überzuckerte* —, gesuikerde -, suikeramandel, bruidsuiker; *fig. die —n haben*, de amandelen, (de keelklieren) zijn gezwollen. *—, *v.* vijftiental, *o.* hoop -, stapel van vijftien garven of schoven, *m.* *—, *—HOLZ, *o.* enz. zie MANGE, MANGELHOLZ enz. *—BAUM, *m.* amandelboom, *m.* *—BERGE, *mv.* (162) (soort van) amandelgebak, *o.* *—BREI, *m.* *—MUSS, *o.* amandeldeeg, *o.* geperste amandelen, *m. mv.* *—BREZEL, *v.* amandelkrakeling, *m.* *—BROD, *o.* amandelbroodje. (taartje), *o.* *—KERN, *m.* amandelpit, *v.* *—KLEIE, *v.* amandelzemelen, *v. mv.* *—KRÄHE, *v.* (103) duitsche papegaai, *v.* *—KUCHEN, *m.* amandelkoek, *m.* *—MILCH, *v.* amandelmelk, orgeade, *v.*
MANDELN, *b. w.* bij vijftientallen tellen, - opstapelen.
MANDELÖL, *o.* amandelolie, *v.* *...PFIRSICHE, *v.* perzik met zoete pit, *v.* *...SEIFE, *v.* amandelzeep, *v.* *...SPÄNE, *mv.* (162) amandel spanen, *v. mv.* *—STEIN, *m.* amandelsteen, *m.* *—TEIG, *m.* amandeldeeg, *o.* *—TARTE, *v.* amandeltaart, *v.*
MANDOLINE, *v.* mandoliene, (kleine citer), *v.*
MANDORE, *v.* mandore, (soort van luit), *v.*
MANEN, *mv.* schimmen, *v. mv.*
MANGE, MANGE, MANDEL, *v.* mangel, *m.* *—BRET, (MANGELBRET, MANDELBRET), *o.* plank -, vlak om te mangelen. *v. o.* *—HOLZ, (MANGELHOLZ, MANDELHOLZ), *o.* mangelstok, rolstok, *m.*
MANGEL, *m.* mangel, *m.* gebrek, *o.* schaarschheid, ontbering, onvolmaaktheid, *v.*; *aus — an Geld*, uit gelddgebrek; — *an etwas haben*, — *leiden*, gebrek aan iets hebben, - lijden; *er leidet grossen* —, hij lijdt veel gebrek, - kommer, - armoede.
MANGELBAUM, *m.* mangelboom, *m.*
MANGELHAFT, *b. n.* en *bijw.* gebrekkig, onvolmaakt; gebrekkiglijk. *—IGKEIT, *v.* gebrekkigheid, onvolmaaktheid, *v.*
MANGELKRABBE, *v.* mangelkrab, *v.* - kreeft, *m.*
MANGELN, *o. w.* ontbreken, mangelen, feilen, schorten; (§) schelen; zie FEHLEN. *—, *(Mangen, Mandeln)*, *b. w.* mangelen, (linnengoed enz.).
MANGKORN, *...FUTTER, *o.* mastelein, gemengd koren, *o.*
MANGOLD, *m.* (76) beet, *v.*
MANICHÄER, *m.* *fig.* schuldeischer, woekeraar, *m.*
MANIE, *v.* dolheid, manie, *v.*
MANIER, *v.* manier, wijze; (136) manier, penseelsbehandeling, *v.*; (§) *mit guter* —, bevallig, vriendelijk; *das ist keine* —, dat is geene manier, dus handelt men niet. *—, (171) welluidendheid, *v.* *—IRT, *b. n.* gemaakt, gekunsteld. *—LICH, *b. n.* en *bijw.* manierlijk, beleefd, fatsoenlijk, bevallig, - lijk. —KEIT, *v.* manierlijkheid, bevalligheid, *v.*
MANNFEST, *o.* manifest, (in alle beteekenissen), *o.*
MANN, *m.* man, manspersoon; man, echtgenoot, gemaal, *m.*; *sich als ein — zeigen*, zich man toonen; *es ist kein* —, hij is geen man, (hij gedraagt zich niet als zoodanig); *der gemeine* —, zie GEMEIN; 100 — *zu Fuss*, honderd man te voet, (voetvolk); — *für* —, man voor man, de een na den ander; — *für — ausgewechselt werden*, hoofd voor hoofd uitgewisseld worden; — *gegen — fechten*, man tegen man strijden; *so viel für den* —, *auf den* —, zoo veel voor elk, - per hoofd; *an den*

rechten — *kommen*, *seinen* — *finden*, zijn' man vinden, den regten man voor zich krijgen; *er ist nicht der* — *dazu*, hij is er de man (de geschikte persoon) niet toe; *der dritte* —, de derde man; (een derde); *ich bin* — *(Gewährmann) dafür*, ik sta er voor in, ik blijf er borg voor; *seinen* — *nennen*, zijnen zegsman -, zijnen schrijver noemen; *ich halte mich an meinen* —, ik houd mij aan mijnen schrijver, aan mijnen zegsman, ik spreek op gezag; *spr. selbst ist der* —, niet beter dan de man zelf.

MANNA, *o.* manna, hemelspijs, *v.* *—BIRN, *v.* mannapeer, *v.* *—ESCHE, *v.* siciliaansche esch, *m.* *—GRAS, *o.* drijvende grasplant, *v.* *—GRÜTZE, *v.* veldgras, onkruid, *o.*

MANNBAR, *b. n.* huwbaar, manbaar. *—KEIT, *v.* manbaarheid, huwbaarheid, *v.* mannelijke leeftijd, *m.*

MÄNNCHEN, *o.* mannetje, manneken; mannetje (van een dier), *o.*; *fig.* (§) — of *Männerchen machen*, springen, koppelen, bokkesprongen maken.

MÄNNERMÖRDERINN, MANNESMÖRDERINN, *v.* mannenmoordster (die den man vermoordt), *v.*

MÄNNERN, *o. w.* manziek -, trouwlustig zijn.

MÄNNERSCHEU, *b. n.* mannenschuw. *—, *v.* mannenschuwheid, *v.*

MANNFEST, *b. n.* en *bijw.* manhaftig; mannelijk, op eene manhafte wijze. *...GIERIG, *b. n.* manziek. *...HAFT, *b. n.* en *bijw.* mannelijk, manhaftig, dapper, onversaagd; onversaagdelijk. —IGKEIT, *v.* manhaftigheid, *v.* mannenmoed, *m.* *...HEIT, *v.* manbaarheid, mannelijkheid, *v.*; *einem die* — *nehmen*, iemand ontmannen. *...HOCH, *b. n.* en *bijw.* zoo hoog als een man; op manshoogte.

MANNIGFALTIG, *b. n.* en *bijw.* menigvuldig, verschillend, afgewisseld; menigvuldiglijk enz. *—KEIT, *v.* verscheidenheid, menigvuldigheid, *v.* *...FÄRBIG, *b. n.* veelkleurig.

MÄNNIGLICH, *vnw.* zie JEDERMANN.

MÄNNINN, *v.* vrouw; (49) mannin, *v.* *...ISCH, *b. n.* en *bijw.* mannelijk.

MANNLEHEN, *o.* mannelijk leen, *o.*

MÄNNLEIN, *o.* zie MÄNNCHEN.

MÄNNLICH, *b. n.* mannelijk, manhaft; manhaftiglijk; tot den man behoorende, den man voegende; (151) mannelijk; *sie hat ein* —*es Gesicht*, *eine* —*e Stimme*, zij heeft een mannelijk (forsch) gelaat, - eene mannelijke (grove) stem; (25) —*e Verse*, mannelijke verzen. *—KEIT, *v.* mannelijkheid, *v.*; mannelijke aard, - geaardheid, *m. v.*

MANNSALTER, *o.* mannelijke leeftijd, - ouderdom; ouderdom eens mans, *m.* *...ARBEIT, *v.* mannenwerk, *o.* *...BILD, *o.* (§) man, manspersoon, *m.*

MANNSCHAFT, *v.* manschap, *v.* krijgsvolk, *o.* troepen, *m. mv.*; (203) ekwipaadje, bemanning, *v.* *...SCHEU, *b. n.* mannenschuw.

MANNSHAND, *v.* manshand, mannenhand; mannelijke hand (schrift), *v.* *...HANDSCHUH, *m.* manshandschoen, *m.* *...HEMD, *o.* manshemd, *o.* *...HOCH, *b. n.* en *bijw.* zie MANNHOCH. *...HOSEN, *m.* mansbroek, *v.* *...HUT, *m.* manshoed, *m.* *...KLEID, *o.* mannenkleed, *o.* *...KLOSTER, *o.* monniken-klooster, *o.* *...KRAUT, *o.* (76) anemoon, *v.* *...LANG, *b. n.* en *bijw.* zie MANNHOCH. *...LÄNGE, *v.* manshoogte, *v.* *...LEUTE, *mv.* *...VOLK, *o.* manspersonen, *m. mv.* *...MAHD, *v.* (2) mans-dagwerk, *o.* *...NAME, *m.* mannennaam, *m.* *...PERSON, *v.* manspersoon, man, *m.* *...PFLICHT, *v.* mannenpligt, pligt van den echtgenoot, *m.* *...ROCK, *m.* mansrok, *m.* *...SCHNEIDER, *m.* kleermaker (voor mannen), *m.* *...SCHUH, *m.* mansschoen, *m.* *...SCHUSTER, *m.* schoen-, laarzenmaker (voor mannen), *m.* *...STAMM, *m.* mannelijke stam, *m.* - lijn, *v.* *...STIMME, *v.* mannenstem, mannelijke stem, *v.* *...STRUMPF, *m.* manskous, *v.* *...TIEF, *b. n.* en *bijw.* eenen vadem diep. *...TREU, *v.* (76) kruisdistel, seringe, *v.*

MANNSUCHT, *v.* manziekte, *v.* *...SÜCHTIG, *b. n.* manziek.

MANNSZUCHT, *m.* krijgstucht, *v.*

MANNTHIER, *o.* mandier, *o.*

MANNTOLL, *b. n.* dol naar mannen. *—HEIT, *v.* razende verliefdheid (eener vrouw), *v.* *...WEIB, *o.* tweeslachtig mensch, hermafrodiet, *m.* *...WERK, *o.* mannenwerk, dagwerk, *o.*; landmaat, *v.*

MANSARDDACH, *o.* (18) vlieringdak, *o.*

MANÖVRE, *v.* krijgsbeweging, *v.* (ook *fig.*). *...IREN, *o. w.* krijgs-, scheepsbewegingen maken; met beleid -, met list te werk gaan.

MANSCHEN, *o. w.* (§) morsen, plassen. *...EREI, *v.* morserij, *v.* geplas, *o.*

MANSCHESTER, *o.* manchester, (zekere stof), *o.*

MANSCHETTE, *v.* zie HANDKRAUSE. —*n haben*, *fig.* bang zijn, vrees voeden.

MANTEL, *m.* mantel, *m.*; (78) staaleind, *o.*; (57) ring, ijzeren band; (18) schoorsteenmantel, *m.*; *spr. den* — *nach dem Winde hängen*, den mantel naar

den wind hangen. *—BRET, *—HOLZ, o. mantelstok, kapstok, m.
MÄNTELCHEN, o. manteltje, o. (in alle beteekenissen als bij MANTEL); *fig. einer Sache ein — umhängen*, iets bemantelen, vergoêlijken; er een manteltje omhangen, een doekje er om winden.
MANTELHÄNGER, m. vleijer, kruiper, m. *—HERR, m. ridder der duitsche orde, m. *—HUHN, o. kanadasche korhaan, m. *—KIND, o. kind voor den echt geboren, doch gewettigd, o. *—SACK, m. mantelzak, m. valies, o. *—TRÄGER, m. *fig.* zie MANTELHÄNGER.
MANUAL, o. zie HANDBUCH. *—, (46) journaal; (58) klavier, o.
MANUFAKTUR, v. manufaktuur-fabriek, v. *—ARBEITER, m. manufaktuur-, fabriekwerker, m.
MANUSCRIPT, o. handschrift, manuskript, o.; (13) kopij, v.
MÄRCHEN, o. zie MÄHRCHEN.
MARDER, m. marter, m. bunsing, v. *—FALLE, v. marter-, bunsingval, m. *—FELL, o. *—SCHWANZ, m. marter-, bunsingvel, o. -staart, m.
MARELLE, v. morel, v.
MARGEL, m. zie MERGEL.
MARGIENALIE, v. handschrift, v.
MARIENBAD, o. (133) waterstoof, v. (tot het heeten van een vat). *...BILD, o. Maria-beeld, o. *...BLUME, v. madelief, v. *...DISTEL, v. lieve vrouwedistel, v. *...FEST, o. *...TAG, m. het feest onzer lieve vrouwe, o. *...GLAS, o. moskovisch glas, o. *...GRAS, o. witte klaver, v. *...GROSCHEN, m. stuiver, acht-penningstuk, o. *...ROSE, v. pioene, v. *...RÖSCHEN, o. wit madeliefje, o. *...SCHUH, m. (76) (soort van) standelkruid, o.
MARINE, v. marine, zeemagt, v. *—SOLDAT, m. zeesoldaat, marinier, m.
MARINIREN, b. w. pekelen, inzouten.
MARIONETTE, v. marionette, pop; *fig.* speelpop, v.
MARK, o. merg, o. pit, v. vleesch (van vruchten), o. *—, v. grens, v. grenzen, v. mv. zie GRENZE. *—, mark, (gewigt, munt), o.; — *Lübs*, mark lubs, (hamburger wisselgeld).
MARKASIT, m. markassiet, (bergsteen), m.
MARKBAUM, m. grensboom, m. *—BRIEF, m. brief van represaille, kaperbrief, m.
MARKE, v. merk, teeken, o.; (145) fiche, v.; — *eines Lehrers*, lessenkaartje, o. *—N, b. w. (*w. g.*) merken, teekenen; (zie ook MARKTEN). *—, o. w. (9) veel goud of zilver bevatten. *—TENDER, m. —INN, v. zoetelaar, marketenter, m.; zoetelaarster, marketentster, v. —EI, v. zoetelaars-bedrijf, o.; het kwartier der zoetelaars, v. —N, o. w. het zoetelaars-bedrijf uitoefenen.
MARKGEWICHT, o. markgewigt, o. *...GRAF, m. markgraaf, m. *...GRÄFINN, v. markgravin, v. *...GRÄFLICH, b. n. en *bijw.* markgrafelijk, als een markgraaf. *...GRAFSCHAFT, v. *...GRAFTHUM, o. markgraafschap, o.
MARKICHT, b. n. mergachtig. *...IG, b. n. vol merg; (136) zacht, smeltend.
MARKIREN, b. w. merken, teekenen; (171) (de toonen) merken.
MARKIS, m. markies, m. *—INN, v. markiezin, v. *—AT, o. markiezaat, o.
MARKLOS, b. n. zonder merg; *fig.* zonder kracht, flaauw.
MARKOLF, m. meerkoet, (vogel), m.
MARKPFAHL, m. merk-, grenspaal, m. *...RECHT, o. mark-, grensgebied, -regt, o. *...RICHTER, m. scheidsman tot de regeling van grenzen enz., m.
MARKSBEIN, o. MARKSKNOCHEN, m. mergbeen, o. -pijp, v.
MARKSCHEIDE, v. grenspaal, m. *—N, o. *—KUNST, v. grensbepaling, afbakening der grenzen, meting der mijnen, v. *—R, m. mijnmeter, m. bepaler der wijdte en ligging van mijnen, m. *...UNG, v. beoordeelingskunst, leer der onderscheiding, v.
MARKSCHWAMM, m. mergachtig uitwas, o.
MARKSKLÖSCHEN, o. mergballetje, o.
MARKSTEIN, m. grenssteen, m.
MARKSTARTE, v. mergtaart, v. *...ZIEHER, m. merguithaler, m.
MARKT, m. markt, v. marktplein, o.; jaarmarkt, kermis, v.; *fig.* (§) *zu —e bringen*, te koop-, veil bieden; opdisschen, uitkramen; *Märkte beziehen*, de kermissen bereizen, -bezoeken. *—AMT, o. kantoor-, bediening van den marktmeester, o. v. *—BROD, o. wit-, kalantenbrood, o. *—BUDE, v. kraam, v. *—EN, o. w. (§) dingen, afdingen. *—FAHNE, v. markt, v. aandeel, o. *—FLECKEN. m. marktvlek, groot dorp, o. *—FREIHEIT, *—GERECHTIGKEIT, v. marktprivilegie, -regt, o. *—GANG, m. marktkoers, m. *—GÄNGER, m. marktbezoeker, m. *—GELD, o. marktgeld, handgeld; (ook) geld tot inkoop op marktdagen, o.; opbrengst der waren op een' marktdag verkocht, v. *—GLOCKE, o. marktbel, -klok, v. *—GUT, o. marktgoed, o. -goederen, o. mv. *—HELFER, m. marktknecht, m. *—HERR, *—MEISTER, m. marktmeester, m. *—KAUF, m. inkoop op

de markt gedaan; marktprijs, *m.* *—KORB, *m.* draagkorf, *m.* *—LEUTE, *m. mv.* marktlieden, -kramers, -koopers, *m. mv.* *—PLATZ, *m.* marktplaats, *v.* *—PREIS, *m.* marktprijs, -koers, *m.* *—SCHEFFEL, *m.* geijkte-, wettige schepel, *o.* *—RECHT, *o.* regt om eene markt te houden, *o.* *—SCHIFF, *o.* marktschip, *o.* *—SCHREIBER, *—VOGT, *m.* zie MARKTHERR. *—SCHREIER, *m.* —INN, *v.* kwakzalver, grootspreker, *m.* grootspreekster, *v.* —EI, *v.* kwakzalverij, *v.* —ISCH, *b. n.* en *bijw.* grootsprekend, kwakzalverachtig. *—TAG, *m.* marktdag, *m.* *—ZETTEL, *m.* marktbrief, *m.* prijsnotering van de markt, *v.* *—ZOLL, *m.* markttol, *m.* -standregt, *o.*

MARKUNG, *v.* grenzen, *v. mv.*

MARKZIEHER, *m.* zie MARKSZIEHER.

MARLY, *m.* grof gegomd gaas, *o.*

MARMELADE, *v.* vruchten-gelei, *o.* gekonfijte-, gesuikerde boomvruchten, *v. mv.*

MARMOR, *o.* marmer, *o.* *—ARBEIT, *v.* marmerwerk, *o.* *—ARBEITER, *m.* bewerker-, houwer in marmer, *m.* *—BAND, *m.* gemarmerde band (van een boek), *m.* *—BOHRER, *m.* (8) beitel, *m.* boor, *v.* *—BLOCK, *m.* blok marmer, *o.* *—BRASSEN, *m.* (soort van) visch, *m.* *—BRECHER, *—SCHNEIDER, *m.* marmersteenhouwer, *m.* *—BRUCH, *m.* *—GRUBE, *v.* marmergroef, *v.*

MARMORIREN, *b. w.* marmeren, als marmer schilderen; (ook 12). *...ER, *m.* die marmert, marmeraar, *m.*

MARMORLILIE, *v.* keizerskroon, kievitseibloem, *v.*

MARMOREN, *b. n.* marmeren, van marmer.

MARMORMÜHLE, *v.* marmermolen, *m.* *...PLATTE, *v.* marmerplaat, plaat marmer, *v.* *...SÄULE, *v.* marmeren zuil, -kolom, *v.* -standbeeld, *o.* *...STEIN, *m.* marmersteen, *m.* *...TAFEL, *...TISCH, *m.* marmeren tafel, (blad), *v.*

MARODE, *b. n.* (§) vermoeid, afgemat, uitgeput. *...IREN, *b. w.* (108) op maraude uitgaan.

MARONE, *v.* kastanje, *v.*

MARS, *m.* (203) mars, *m.* *—SEGEL, *o.* (203) marszeil, *o.*

MARSCH, *v.* moeras, drasland, *o.*

MARSCH, *m.* marsch, togt, *m.*; *den — schliessen*, den togt sluiten, de achterhoede uitmaken.

MARSCHALL, *m.* maarschalk, *m.* *—AMT, *o.* maarschalkspost, *m.* *—INN, *v.* maarschalksvrouw, *v.* geregtshof van den hof- of groot-maarschalk, *o.* *—GERICHT, *o.* geregtshof-, *o.* vierschaar der fransche maarschalken, *v.* *—SSTAB, *m.* maarschalksstaf, *m.* *—STAFEL, *v.* maarschalkstafel, *v.*

MARSCHFERTIG, *b. n.* marschvaardig.

MARSCHIREN, *o. w.* marscheren, optrekken, voorwaarts rukken.

MARSCHKRANKHEIT, *v.* ziekte-, koorts aan moerassige landen eigen, *v.* *...LAND, *o.* moerassig land, *o.* *...LÄNDER, *m.* bewoner van een moerassig land, *m.*

MARSCHLINIE, *v.* marschlinie, *v.* *...SÄULE, *v.* kolonne, falanks, *v.*

MARSCHOTEN, *mv.* (203) marszeilschoten, *m. mv.*

MARSTALL, *m.* vorstelijke-, stedelijke stal, *m.*

MARTER, *v.* marteling, foltering, wreede pijn of smart; (ook *fig.*), *v.* —, *—BANK, *v.* *—HOLZ, *o.* pijn-, folterbank, *v.* rad, *o.*; *fig.* marteling, *v.*

MÄRTERER, *m.* martelaar; (ook) folteraar, kweller; *fig.* vervolger, *m.* *—BUCH, *o.* *—GESCHICHTE, *v.* boek-, *o.* geschiedenis der martelaren, *v.* *...INN, *v.* martelaarster, *v.*

MARTERKAMMER, *v.* zie FOLTERKAMMER.

MÄRTERKRONE, *v.* martelaarskroon, *v.*

MARTERN, *b. w.* martelen, folteren, pijnigen, kwellen; op de pijnbank leggen, -houden; (ook *fig.*) *sich über etwas — und quälen*, zich zelven over of in iets afslooven, -pijnigen.

MÄRTERTHUM, *o.* martelaarschap, *o.* *...TOD, *o.* dood der martelaren, *m.*

MARTERURTHEIL, *o.* vonnis-, veroordeeling tot de pijnbank, -tot het rad, *o.* *v.* *...VOLL, *b. n.* kwellend, folterend, pijnigend. *...WOCHE, *v.* heilige week, *v.*

MARTIALISCH, *b. n.* zie KRIEGERISCH.

MARTINSABEND, *m.* St. Maartensavond, (in November), *m.* *...FEST, *o.* *...TAG, *m.* St. Maartensfeest, *o.* -dag, *m.* *...GANS, *v.* gemeste gans, St. Maartens-gans, *v.* *...HORN, *m.* wafelgebak dat men op St. Maarten eet, *o.* *...KORN, *o.* zwart korenzaad, *o.*

MÄRTYRER, *m.* zie MÄRTERER.

MARUNKE, *v.* (soort van) groote pruim, kleine abrikoos, *v.*

MÄRZ, *m.* Maart, Lentemaand, *v.* *—BECHER, *m.* voorjaarsnarcis, *v.* *—BIER, *—EIS, *o.* *—SCHNEE, *v.* Maartsch bier, -ijs, *o.* sneeuw van Maart, *v.*

MARZEPAN, *m.* marsepijn, amandelbrood, *o.*

MÄRZWURZ, *v.* (76) steenbreek, *v.*

MASCHE, *v.* steek (van breiwerk), *m.*; maas (van netten), *v.*; luitenstrik, *m.* kokarde, *v.* *...IG, *b. n.* met ste-

ken, met mazen.
MASCHINE, v. werktuig, o. machine, v.
MASCHINENGARN, o. koord, koordgaren, o. *...MACHER, m. werktuig-, machinemaker; kunstwerker, werktuigkundige, m. *...MEISTER, m. machinist, m. *...MÄSSIG, b. n. en bijw. werktuigmatig, werktuigelijk. *...SCHIFF, o. (203) brander, m. (ook) stoomboot, v.
MASE, v. zie MAAL, NARBE.
MASER, v. aders (in hout), v. mv. *—, m. *—HOLZ, o. mazelenhout, o. knoestig-, bruin gevlekt hout; o.; vom Ahornbaume, uitwas aan eenen mastboom, o. *—, v. vlek, v. *—ICHT, b. n. gevlekt, vlekkig.
MASERN, v. mv. mazelen, v. mv. *—, b. n. van gevlekt hout, van mazelenhout.
MASHOLDER, m. MASERLE, v. masthoutboom, m.
MASIG, b. n. met mazelvlakken, met pokpitten.
MASKE, v. masker, momaangezigt, o. gemaskerde, m. en v. (ook fig.). *—NBALL, m. maskerade, v. gemaskerd bal, o. *—NHAUS, o. lokaal voor gemaskerde bals, o. *—NKLEID, o. maskeradekleed, o.
MASKERADE, v. maskerade, v. zie MASKENBALL.
MASKIREN, b. en o. w. vermommen, maskeren; zich vermommen; sich —, zich vermommen, - maskeren.
MASKOPEI, v. maatschappij van kooplieden, v.; fig. kabaal, v. verbond, o.
MASLIEBE, v. madeliefje, o.
MASS, o. maat; kan, pint, v.; das — zu einem Kleide, zu einem Paar Schuhe nehmen, een' rok-, een paar schoenen aanmeten; fig. weder — noch Ziel halten, maat noch regel in iets houden.
MÄSSCHEN, o. maatje, kannetje, pintje, o.
MASSE, v. massa, v. hoop; zware hamer, m.; biljartstok, m. - keu; maat; wijze, manier; juiste verhouding, v.; keine — halten, geene maat houden; über die —, of Massen, bovenmate, buiten verhouding, buitensporig; einiger —n, gewisser —n, eenigermate; in sommige opzigten.
MASSEN, vw. overwegende, aangezien.
MASSFLASCHE, v. pintjesflesch, v.
MASSGABE, MASSGEBUNG, v. nach —, naar mate, naar den maatstaf, naar verhouding, in evenredigheid; ohne Massgebung, zonder gedragslijn voor te schrijven. *...HÜGEL, m. zie MASSKEGEL.
MÄSSIG, b. n. eene pint-, eene kan bevattende. *—, b. n. en bijw. matig, sober, ingetogen; gering, middelmatig, tusschenbeide; matiglijk, middelmatiglijk. *—EN, b. w. matigen; verzachten, verminderen; sich —, zich matigen, zich inhouden. *—KEIT, v. matigheid, soberheid, geringheid, middelmatigheid; ingetogenheid, v. *—UNG, v. matiging, verdraagzaamheid; verzachting, daling (van het geluid der stem enz.), v.
MASSIV, b. n. en bijw. massief, zwaar, digt; louter; stevig; fig. lomp, onbeleefd, ruw; steviglijk; op eene lompe wijze.
MASSKANNE, v. pint, kan, kruik, v. *...KEGEL, m. hoop steenen, m.; (ook) maat ter regeling bij het metselen enz., v. *...KUNDE, v. meetkunde, v. *...LADE, v. (138) maat, v. *...LIEBE, v. madeliefje, o. *...REGEL, m. maatregel, m. *...STAB, m. maatstaf, (ook fig.), m.; (92 en 1) schaal, v. *...WEISE, bijw. bij pinten en kannen, met maten.
MAST, MASTUNG, v. masting, v. eikeloogst, m.; beuknoot, v. *—, *—BAUM, m. mast, mastboom, m. *—BLOCK, m. scheepsblok, ezelshoofd, o. *—BUCHE, v. eikelbeuk, m. *—DARM, m. aars-, endeldarm, m.
MASTEN, b. w. mesten, bemesten, vet mesten. *—, masten, bemasten, van masten voorzien. *—FEDER, v. vette ganzenpen, v. *—FISTEL, v. gezwel-, o. zweer aan den aars, v. *—GELD, o. mestgeld, -loon, o. *—HOLZ, o. masthout, o. (ook) mastboomen, m. mv. *—KRAHN, m. hijschtuig bij de bemasting, o.
MASTIG, b. n. (w. g.) vet, dik.
MASTIK, m. en o. mastik, o. *—BAUM, m. mastikboom, m. *—KORNER, o. mv. mastikkorrels, v. mv.
MASTKORB, m. mars van den mast, v. *...LOS, b. n. masteloos; — machen, — werden, ontmasten; zijne masten verliezen, masteloos raken. *...MACHER, m. mastenmaker, m. *...MEISTER, m. mastenmakers-baas, m.
MASTOCHS, m. mestos, vetos, m. *...SCHWEIN, o. gemest varken, mestvarken, o. *...SEGEL, o. mast-, marszeil, o. *...STALL, m. mestschuur, v. -stal, m. *...STENGE, v. marssteng, , steng van den grooten mast, v.
MÄSTUNG, v. bemesting, vetmesting, v.
MASTVIEH, o. mestvee; gemest vee, o. *...WÄCHTER, m. (203) uitkijker,

m. *...WAND, v. hoofdtouwen, o. mv. -want, o. *...WANGEN, m. mv. zijstukken, o. mv. schalen, wangen, v. mv. klampen, m. mv. *...WURM, m. aarsworm, m. *...ZEIT, v. mesttijd, m.
MATADOR, m. (145) hooge kaart, v. matador; *fig*. eerst man, uitstekend persoon; (ook) goede speler van eenig spel m.
MATER, v. (13) zie SCHRAUBENMUTTER.
MATERIALFARBE, v. droogistverf, v.
MATERIALIEN, mv. materialiën, bouwstoffen, v. mv. *...LIST, m. droogist; (197) aanhanger van het stelsel dat het stof eeuwig is, materialist, m.
MATERIALWAARE, v. droogerijen, v. mv.
MATERIE, v. stof, v. inhoud, m. onderwerp, o.; etter, m. *...ISIREN, b. w. etteren.
MATERIELL, b. n. en *bijw*. stoffelijk, materiëel.
MATHEMATIK, v. wiskunde, v. *—ER, m. wiskunstenaar, m. *...ISCH, b. n. en *bijw*. wiskundig, wiskunstig, -lijk.
MATRATZE, v. matras, v. *—NMACHER, m. matrassenmaker, -stikker, m.
MATRIKEL, v. register, o. naamlijst, rol, v.
MATRIZE, v. (37) matrijs, v.
MATRONE, v. bejaarde vrouw, -dame; gehuwde vrouw (bij de Romeinen), v.
MATROSE, m. matroos, m.; *auf —nart*, naar de wijze der matrozen.
MATROSENGERICHT, o. matrozengeregt, o. -spijs, v. *...HOSEN, m. en v. matrozenbroek, pikbroek, v. *...LINNEN, o. matrozen-, zeemanslinnen, o. *...SOLD, m. matrozensoldij, v.
MATSCH, b. n. en *bijw*. (145) dood, kapot; niet eenen trek of slag hebbende; — *machen (matschen)*, — *werden*, dood-, kapot maken, -worden.
MATSCHAFT, v. maatschap, verbroedering, kameraadschap, o.
MATT, b. n. mat, moede, loom; zwak, kwijnende, te nedergeslagen, uitgeput; *fig*. mat, dof, bleek, vadzig; mat (in het schaakspel); — *machen*, verdooven, verduisteren; (45) opkoken (van goud of zilver); schaakmat zetten; — *werden*, laauw worden, verkoelen.
MATTE, v. mat, v.; *(w. g.)* kaaswrongel; weiland, o.
MATTEN, b. w. mat zetten (in het schaakspel).
MATTENKÜMMEL, m. zie WIESENKÜMMEL.
MATTENMACHER, m. mattenmaker, m.
MATTHEIT, v. dofheid, flaauwheid, laauwheid, v.
MATTIGKEIT, v. matheid, loomheid, vermoeijenis, vermoeidheid; kwijning, neêrslagtigheid, v.
MATTLAND, o. weide, v. wei-, grasland, o.
MATZ, m. *—TASCHE, v. lafaard, m.; (80) gestremde melk, v. *—ENSEIDE, v. ruwe zijde, v.
MÄUCHELN, o. w. huichelen, veinzen.
MAUEN, o. w. maauwen. *—, gemaauw, o.
MAUER, v. muur, m. *—ABSATZ, m. (18) uitstek, o.; vooruitsteking (van een gebouw), v. *—ANKER, m. *—KLAMMER, v. muuranker, o. houvast, m. *—ARBEIT, v. metselwerk, o. *—BAND, o. band van een' muur, m. *—BIENE, v. (soort van) bij, v. *—BLENDE, v. muurnis, v. *—BRECHER, m. stormram, muurbreker, m. *—BRUCH, m. *—LÜCKE, v. bres, v.; doorbreking van -, v. gat in eenen muur, o.
MÄUERCHEN, o. muurtje, o.
MAUERDÄCHELCHEN, o. zie MAUERKAPPE. *...ESEL, *...WURM, m. (103) pissebed, v. duizendbeen, m. *...FALK, m. muurvalk, (roofvogel), m. *...FRASS, m. verrotting der steenen van een' muur, v. *...GRUND, m. metselwerk, o. *...HAKEN, m. muurhaak, m. -anker, o. *...HAMMER, m. bikhamer, m. *...KALK, m. mortel, kalk, m. *...KAPPE, v. kap van eenen muur, v. *...KELLE, v. troffel, m. *...KRANZ, m. lijst-, krans van eenen muur, v. m. *...KRAUT, o. (76) muurkruid, o. *...KRONE, v. (110) muurkroon, v. *...LATTICH, m. (76) muurlatuw, v. *...LÄUFER, *...SPECHT, m. muurkruiper, spinnevanger, (insekt), m. *...MANTEL, m. zie FALLERMAUER. *...MEISTER, m. meester metselaar, metselaarsbaas, m.
MAUERN, b. w. metselen. *—, o. metselwerk, het metselen, o.
MAUERPFEFFER, m. huislook, o. peper, v. *...RAUTE, o. (76) vrouwenhaar o. *...RITZE, v. *...SPALT, m. scheur-, barst in den muur, v. m. *...SALZ, o. muurzout, o. *...SCHIERLING, m. (76) dolle kervel, schierling, m. *...SCHOSS, m. stadsbelasting tot onderhoud der wallen enz., v. *...SCHWALBE, v. muurzwaluw, v. *...SPECHT, m. muurspecht, m. *...STEIN, m. gewone metsel- of baksteen, m. *...WERK, o. metselwerk, o. muur, m. muren, m. mv. *...WURZ, v. (76) klimop, o. *...ZIEGEL, m. baksteen, muurtigchel, m.
MAUKE, v. (174) knieboogskloven, v. mv.
MAUL, o. mond, bek, snuit, snoet, (ook *fig*. en §), m.; *einem um das — herumgehen*, iemand honig om den mond smeren;

er hat immer das grosse —, hij heeft altijd het hooge (het eerste) woord ; *sein — brauchen*, zijn mondje roeren ; *in der Leute Mäulern sein, sich in der Leute Mäuler bringen*, in ieders mond zijn, van zich doen spreken. *—AFFE, *m.* (§) gaper, leêglooper, straatslijper, -slijpster, *v.* lanterfant, *m.* *—BEERBAUM, *m.* moerbeziënboom, *m.* *—BEERE, *v.* moerbezie, *v.* *—BEERSAFT, moerbeziënsap, *o.* *—BIRN, *v.* bal, *m.* mondprop (om iemand het schreeuwen te beletten), *m.*

MÄULCHEN, *o.* mondje, bekje, muiltje ; *fig.* kusje ; beetje, *o.*

MAULCHRIST, *m.* naamchristen, valsche christen, *m.*

MAULEN, *(das Maul hängen)*, *o. w.* pruilen, de lip laten hangen. *—, *o.* het pruilen ; pruilerij, *v.*

MAULESEL, *m.* *...THIER, *o.* muilezel, *m.* *—INN, *v.* muilezelin, *v.* *—TREIBER, *—WÄRTER, *m.* muilezeldrijver, *m.* *...FAUL, *b. n.* stilzwijgend, achterhoudend. *...FREUND, *m.* valsche vriend, *m.* *...FROMM, *b. n.* godvruchtig -, vroom in woorden. *...HÄNGER, *m.* —EI, *v.* pruilerij, *v.* —INN, *v.* (§) pruiler, *m.* pruilster, *v.* *...KLEMME, *...SPERRE, *v.* (51) muilband, *m.* zie ook MUNDKLEMME. *...KNEBEL, *m.* mondprop, *v.* -band, *m.* (om het schreeuwen of bijten te beletten). *...KORB, *m.* muilband, *m.* *...SCHELLE, *v.* oorveeg, muilpeer, *v.* klap, *m.* *...TROMMEL, *v.* mondtrom, (muziek-instrument), *v.* *...TRUMP, *...TUCH, *o.* kinband, *m.* *...WERK, *o.* (§) mondwerk, mondstuk, *o.* bespraaktheid, radheid van tong, *v.*

MAULWURF, *m.* mol, *m.* *—SFALLE, *v.* molleval, *m.* *—SFÄNGER, *m.* mollevanger, *m.* *—SHAUFEN, *m.* molshoop, *m.*

MAURER, MÄURER, *m.* metselaar, *m.* *—ARBEIT, *—KUNST, *v.* metselwerk, *o.* metselarij, *v.* kunst -, ambacht van den metselaar, *v. o.* *—GESELL, *m.* metselaarsknecht, opperman, *m.* *—KELLE, *v.* metselaarstroffel, *v.* *—MEISTER, *m.* metselaarsbaas, *m.* *—PINSEL, *m.* witkwast, *m.*

MAURISCH, *b. n.* moorsch, moresk.

MAUS, *v.* muis, (dier) ; (106) muis, handspier, *v.* *—ADER, *v.* neusspier, (van een paard), *v.* *—AAR, *—ADLER, *m.* steenvalk, *m.* *—BAUM, *m.* vlierboom met zwarte beziën, *m.*

MAUSCHEL, *m.* (scheldnaam) jood, smous, *m.*

MÄUSCHEN, *o.* muisje ; (106) muisje, spiertje, *o.*

MAUSE, *v.* ruijing, *v.* het ruijen. *—DARM, *m.* zie HÜHNERBISS. *—DORN, *m.* (76) muizedoorn, (soort van) steekpalm, *m.*

MÄUSEDRECK, *m.* muizekeutel, *v.* *...FAHL, *...FALB, *(Mausfarbig)*, *b. n.* muisvaal, -grijs. *...FALLE, *v.* muizeval, *m.* *...FALK, *m.* muisvalk, (soort van sperwer), *m.* *...FRASS, *m.* knaauwsel van muizen, *o.* *...GERSTE, *v.* *...HABER, *m.* wilde gerst, *v.* -haver, *m.* *...GESCHLECHT, *o.* muizengeslacht, *o.* *...GIFT, *..PULVER, *o.* rotte -, rattekruid, *o.* *...HOLZ, *o.* (76) nachtschaduw, *v.*

MÄUSEKATZE, *v.* muiskat, (kat die goed muizen vangt), *v.*

MÄUSEKÖNIG, *m.* winterkoningje, tuinsluipertje, (vogel), *o.* *...KRAUT, *o.* (76) katoenkruid, *o.* *...LOCH, *o.* muizegat, *o.*

MAUSEN, *o.* en *b. w.* muizen vangen ; (§) muizen, ontfutselen, stelen, wegkapen ; *sich* —, ruijen.

MÄUSENEST, *o.* muizenest, *o.*

MAUSEÖHRCHEN, *o.* (76) muizenoor, *o.* *...PFEFFER, *m.* (76) luizepeper, *v.* luiskruid, *o.*

MAUSER, *m.* ruijende rivierkreeft ; (§) dief, behendige ontfutselaar, zakkeroller, *m.* *—EI, *v.* (§) ontfutseling, *v.* behendige diefstal, *m.*

MAUSESTILL, MÄUSCHENSTILL, *b. n.* zoo stil als eene muis. *...TODT, *b. n.* (§) morsdood.

MAUSFARBE, *v.* muiskleur, *v.*

MAUSIG, *b. n.* en *bijw.* (§) *sich — machen*, eene hooge borst zetten.

MAUSLICH, *b. n.* zie ZAUDERHAFT.

MAUSWEIHE, *o.* wouw, (roofvogel), *v.* *...WEIZEN, *m.* (soort van) schraal gras, *o.*

MAUT, MAUTH, *v.* tolgeld, weggeld, *o.* *—AMT, *o.* tolkantoor, -ambt, *o.* *—BEAMTE, *m.* tolbeambte, *m.* *—EINNEHMER, *m.* tol-ontvanger, *m.* *—FREI, *b. n.* tolvrij. *—NER, *m.* tollenaar, tolgaarder, *m.*

MAUTZEN, *bijw.* zie MAUEN.

MAXD'OR, *m.* gouden maximiliaan, (muntstuk), *m.*

MAYS, *m.* zie MAIS.

MECHANIK, *v.* werktuigkunde, *v.* *—ER, *m.* *...CUS, *m.* werktuigkundige, mechanikus, *m.* *...ISCH, *b. n.* en *bijw.* werktuigkundig, -lijk, werktuigelijk. *...ISMUS, *o.* werktuigkundige toestel, kunstmatige toestel, -bouw, *m.*

MECKERN, *o. w.* blaten.

MEDIAN, *b. n.* (in zamenst.) middel. *—ADER, *v.* (106) middelader, *v.* *—FOLIO, *o.* mediaan-folio, *o.* *—PAPIER, *o.*

mediaan-papier, (groot formaat), *o*.
MEDICIN, *v*. geneeskunde, *v*. zie verder: ARZENEI, ARZENEIWISSENSCHAFT. *—ALWAARE, *o*. droogerijen, *v*. *mv*. geneeskruiden, *o*. *mv*. *—ER, *m*. geneeskundige, student in de medicijnen, *m*. *—IREN, *o*. *w*. geneesmiddelen gebruiken. *—ISCH, *b*. *n*. geneeskundig, tot de geneeskunde -, tot de medicijnen behoorende.
MEDICUS, *m*. zie ARZT.
MEER, *o*. zee, *v*. oceaan, *m*.; *das mittelländische* —, de middellandsche zee; *das weite* —, de ruime zee, het volle sop. *—AAL, *m*. zeeaal, *m*. *—ADLER, *m*. zeearend, *m*. *—ALANT, *—ALET, *m*. *—ÄSCHE, *v*. harder, (zekere visch), *m*. *—AMPFER, *m*. (76) zeepatich, zee-patientiekruid, *o*. *—AMSEL, *v*. zee-meerle, *v*. *—BALL, *m*. zeehaarbal, - kogel, zee-bezoarsteen, *m*. *—BARBEL, *v*. (103) zeebarbeel, *m*. *—BARSCH, *m*. zee-baars, *m*. *—BINSE, *v*. zeeriet, *o*. *—BODEN, *m*. grond -, bodem der zee, *m*. *—BRASSEN, *m*. zee-brasem, *m*. *—BUSEN, *m*. zeeboezem, inham, *m*. golf, baai, *v*. *—BUTTE, *v*. zee-tarbot, *m*. *—DRACHE, *m*. blennius, zeeaap, (visch), *m*. *—ELSTER, *v*. zee-ekster, *v*. *—ENGE, *m*. zeeëngte, straat, *v*.
MEERESFLÄCHE, *...FLUTH, *...WELLE, *...WOGE, *v*. zie FLÄCHE, FLUTH, WELLE, WOGE. *...STILLE, *v*. windstilte, kalmte -, stilte der zee, *v*.
MEERFENCHEL, *m*. (76) zee-venkel, *v*. *...FISCH, *m*. zie SEEFISCH. *...FRAU, *m*. zee-nimf, meermin, *v*. *...GANS, *v*. pelikaan, *v*. *...GEGEND, *v*. zeestreek, *v*. *...GEISS, *v*. witte garnaal, *v*. *...GESTADE, *o*. zeeoever, *m*. *...GEWÄCHS, *o*. zeegewas, *o*. - plant *v*. *...GOTT, *m*. (43) zeegod, Neptunus, *m*. *...GÖTTINN, *v*. (43) zeegodin, Amphitrite, *v*. *...GRAS, *o*. zeegras, zeewier, *o*. *...GROPPE, *m*. zeedraak, noordkaper, (visch), *m*. *...GRÜN, *b*. *n*. en *o*. zeegroen. *...GRUNDEL, *...GRÜNDLING, *m*. sardijn, zee-grondeling, *m*. *...HAFEN, *m*. zeehaven, *v*. *...HAHN, *m*. zeehaan, *m*. *...HECHT, *m*. zeesnoek, *m*. *...HERRSCHAFT, *v*. heerschappij op (over) de zee, *v*. *...HIRSE, *v*. (76) parelkruid, *o*. *...HOSE, *v*. hoos in zee, zeehoos, *v*. *...HUND, *m*. zeehond, *m*. *...IGEL, *m*. zeeegel, *m*. *...JUNGFER, *v*. zie MEERFRAU. *...JUNKER, *m*. (soort van) zeelt, (visch), *m*. *...KALB, *o*. zeekalf, *o*. *...KATZE, *v*. meerkat, *v*. —NGESICHT, *o*. (§) leelijk aangezigt, - bakkes, *o*. *...KIRSCHE, *v*. haagappel, *m*. *...KOHL, *m*. meerkool, *v*.; zie ook MEERWINDE. *...KREBS, *m*. zeekreeft, *m*. *...KUH, *v*. zeekoe, *v*. *...LEUCHTE, *v*. knorhaan, (zeevisch), *m*. *...LINSEN, *v*. eendengroen, kroost, *o*. *...LÖWE, *v*. zeeleeuw, *m*. *...MANN, *m*. zeemannetje, *o*. zeegeest, *m*. *...MOOS, *o*. zeemos, - wier, *o*. *...MUSCHEL, *v*. zeemossel, *m*. *...NEBEL, *m*. zeemist, zeenevel, zware mist op zee, *m*. *...NYMPHE, *v*. zeenimf, nereïde, *v*. *...OCHS, *m*. zeeos, *m*. *...OTTER, *v*. zeeotter, *m*. *...PFAU, *m*. (soort van) lipvisch, zeebrasem, *m*. venijnige rog, *v*. *...PFERD, *o*. zeepaard, *o*. *...RABE, *m*. zeemeeuw, *m*. *...REBE, *v*. wilde wijngaard, *m*. *...RETTIG, *m*. mierikswortel, *m*. wilde rammenas, *v*. *...RÖHRE, *v*. zeebies, *o*.; (ook soort van) zeeschelp, *v*. *...SCHATTEN, *m*. zie UMBER. *...SCHAUM, *m*. zee -, meerschuim, *o*. —EN, *b*. *n*. van meerschuim. *...SCHÄUMER, *m*. zeeschuimer, *m*. *...SCHILDKRÖTE, *v*. zeeschildpad, *v*. *...SCHLAMM, *m*. zeemodder, *m*. - slijk, *o*. *...SCHLANGE, *v*. zeeslang, *v*. *...SCHNECKE, *v*. zeeslak, *v*. *...SCHWAMM, *m*. spons, *v*. *...SCHWEIN, *o*. dolfijn, *m*. *...STRAND, *m*. zeestrand, *o*. *...STROHM, *m*. stroom in zee, *m*. *...STRUDEL, *m*. zee -, draaikuil, *m*. - kolk, *v*. maalstroom, *m*. *...TRAUBE, *v*. zeedruif, *v*. *...TRÄUBCHEN, *o*. *mv*. kistjes rozijnen, *v*. *mv*. *...UFER, *o*. zeeoever, *m*. - kust, *v*. *...WASSER, *o*. zeewater, *o*. *...WEGERICH, *m*. (76) zeealisma, *v*. *...WEIB, *o*. meermin, sirene, *v*. *...WINDE, *v*. (76) zeewinde, - wrange, *v*. *...WOLF, *m*. zeewolf, *m*. *...WUNDER, *m*. zeegedrogt, *o*.; *fig*. begoocheling op zee, (als twee of meer zonnen enz.), *v*. *...ZAHN, *m*. tandschelp, *v*. *...ZUNGE, zeetong, (visch), *v*. *...ZWIEBEL, *v*. zeeajuin, *m*.
MEESELDRAHT, *m*. zie MAISELDRAHT.
MEHL, *o*. meel, *o*.; *das feinste* —, bloem van meel, *v*. *—BAHN, *v*. (98) inwendig gedeelte van den molen, *o*. *—BAUM, *—BEERBAUM, *m*. meelboom, wilde wijngaard, *m*. *—BEERE, *v*. wilde wijngaard-bezie, *v*. *—BEUTEL, *m*. meelbundel, *m*. buidelzeef, *v*. *—BIRNE, *v*. melige peer, *v*. *—BREI, *m*. meelpap, *v*. *—FASS, *o*. meelvat, - ton, *o*. *—FÄSSCHEN, *o*. meelvaatje, *o*.; (74) meeldoos, *v*. *—HÄNDLER, *m*. meelverkooper, grutter, *m*. *—ICHT, *—IG, *b*. *n*. meelachtig, melig; *sich* — *machen*, zich bepoederen, met meel

wit maken. *—KASTEN, m. meelkist, -ton, v. *—KLEISTER, m. stijfsel van meel, o. *—KLOSS, m. meelkoekje, balletje, o. *—MILBE, v. meelworm, m. *—PULVER, o. meelkruid, (fijn buskruid), o. *—SACK, m. meelzak, m. *—SAND, m. stofzand, o. *—SIEB, o. zeef, v. *—SPEISE, v. meelspijs, v. -kost, m. *—STAUB, m. stof-, stuifmeel, o. *—SUPPE, v. meelsoep, v. *—TEIG, m. deeg, o. *—THAU, m. honigdauw, m. *—WURM, m. meelworm, m. *—ZUCKER, m. losse suiker, v.

MEHR, *bijw.* meer, daarenboven; — *als nöthig ist*, meer dan noodig is; — *als zu sehr*, maar al te zeer; *er will noch — davon*, hij wil er nog meer van hebben; *mit —erem Glücke*, met grooter -, met meerder geluk; *um so viel* —, des te meer, te eerder; —e, mv. verscheidene, velen; *die —esten*, de meesten; (zie ook MEIST); *die —ere Zahl*, (151) het meervoud, het meeste.

MEHRBIETER, m. hoogere -, overbieder, m. *—BRATEN, m. zie MÜRBBRATEN, LENDENBRATEN.

MEHRDEUTIG, b. n. dubbelzinnig. *—KEIT, v. dubbelzinnigheid, v.

MEHREN, b. w. vermeerderen, aangroeijen, vermenigvuldigen; *sich* —, aan -, toenemen; zich vermeerderen, aangroeijen; zie VERMEHREN. *—THEILS, *bijw.* meeren -, meestendeels, meestentijds.

MEHRER, m. vermeerderaar, uitbreider, m.; *alle Zeit — der Reichs*, altijd vermeerderaar van het rijk, (eeretitel).

MEHRERWÄHNT, *...GENANNT, b. w. meergemeld, - genoemd.

MEHRGEBOT, o. hooger bod, o. *...HABEREI, v. (*w. g.*) gierigheid, inhaligheid, v. *...HEIT, v. meerderheid, v. het grootste aantal, o. *...JÄHRIG, b. n. verscheidene jaren oud. *...MAL, *...MALS, *bijw.* dikwijls, meermalen, vaak; — *in einer Zahl enthalten*, (126) meermalen in een ander getal vervat; tot de faktoren behoorende. —IG, b. n. menigvuldig.

MEHRUNG, v. zie VERMEHRUNG.

MEHRZAHL, v. (151) meervoud, o.

MEIDEN, b. w. (*onr.*) vermijden, ontvlugten, mijden, zich onthouden van. *...UNG, v. vermijding, onthouding, v.

MEIEN, b. w. maaijen.

MEIER, m. —INN, v. pachter, huurder, m. pachtster, huurster van eene hoeve, v. *—EI, v. *—GUT, o. *—HOF, m, meijerij, pacht -, landhoeve, v. *—ZINS, m. pachtrente, - huur, v.

MEILE, v. mijl, v.

MEILENLÄNGE, v. mijlenlengte, v. *...MASS, o. mijlschaal, mijltelling, - meting, v. *...SÄULE, v. *...STEIN, m. mijlenzuil, v. mijlsteen, m. *...ZEIGER, m. mijlpaal, m. - schaal, v. *...WEIT, *bijw.* mijlen ver; (ook *fig.*)

MEILER, m. (72) oven, m. *—HOLZ, o. hout tot houtskolen, o. *—KOHLE, o. houtskool, v. *—PLATZ, m. *—STATT, *—STELLE, v. plaats waar men houtskool brandt, v.

MEIN! *tw.* (§) och, eilieve! *—, *vnw.* *—E, o. mijn, mijne; *das ist mein*, dat behoort mij; *die Feder ist nicht dein, sie ist* —, de pen is niet van u maar van mij. *—, *meinige (der, die, das)*, *vnw.* de -, het mijne; *die meinigen*, de mijnen, (mijn huisgezin, mijne kinderen enz.).

MEINEID, m. meineed, m.; *einen — schwören*, een' meineed -, een' valschen eed doen. *—IG, b. n. meineedig; *der —, die —e*, de meineedige.

MEINEN, o. w. meenen, gelooven, denken, vermeenen, bedoelen; *es gut mit einem* —, het goed met iemand meenen; *er meint es nicht böse*, hij meent het niet kwaad; (ook) hij is niet slim; *einen* —, iemand bedoelen, het op iemand geladen hebben.

MEINERSEITS, *bijw.* van mijne zijde.

MEINETHALBEN, *...WEGEN, *...WILLEN, *bijw.* mijnenthalve, om mijnentwil, wat mij betreft, om -, wegens mij. *—! *tw.* laat gaan hoe het wil; het zij zoo!

MEINUNG, v. meening, v. gevoelen, o. raad, m.; oogmerk, doel, o.; *meiner — nach*, naar mijn gevoelen; *fig. einem seine — sagen*, iemand zijn gevoelen -, ronduit zijne meening zeggen. *—SWUTH, v. dweepzucht, v. *—ZUNFT, v. sekte, v. *—ZÜNFTELEI, v. scheurmakerij, v.

MEISCH, m. (21) doorweeking, v. *—BOTTICH, v. *—FASS, o. moutkuip, v. *—EN, b. w. mengen. *—KRÜCKE, v. brouwersschop, v.

MEISE, v. mees, v.

MEISENKASTEN, *...SCHLAG, m. kuip om meezen te vangen, v. *...PFEIFE, v. mees -, kwakkelfluitje, o.

MEISS, m. (56) zie GEHAU, SCHLAG.

MEISSEL, v. en m. (48) wiek, v. kluwen, pluksel, o. *—BEITEL, m. graveerijzer, o. *—N, b. w. beitelen, houwen.

MEIST, b. w. (*overtr. tr.* van MEHR), *am meisten*, *bijw.* meest, het meest; *die meisten Menschen*, de meeste menschen; *das —e bieten*, het meeste bieden. *—, (*Meistens, Meistentheils*), *bijw.*

meestendeels; zie MEHRENTHEILS. *—BIETENDE, m. (de) meestbiedende, m.
MEISTER, m. meester, baas, m.; — *werden*, baas worden; in het gild worden opgenomen; *fig. sich von etwas — machen*, zich van iets meester maken; *er ist seiner selbst nicht* —, hij is zich zelven niet meester; *spr. das Werk lobt den* —, goede wijn behoeft geen' krans. *—ARBEIT, v. meesterwerk, o. *—GESANG, m. minnezangerslied, o. *—GELD, o. betaling voor het meesterregt, o. *—GESELL, m. meestersknecht, m. *—HAFT, *—LICH, b. n. en *bijw.* meesterachtig, meesterlijk, voortreffelijk. *—HAND, v. *fig.* meesterlijke -, bekwame hand, v. *—INN, v. meesteres, vrouw van den baas, v. *—KNECHT, m. meestersknecht; eerste beulsknecht, m.
MEISTERN, b. w. bemeesteren, beheerschen, overheerschen; *fig.* hekelen, bedillen, den meester-, den baas spelen.
MEISTERRECHT, meesterregt, o. *...SÄNGER, m. minnezanger, troebadoer, m. *...SCHAFT, v. meesterschap, -gild, o.; *die ganze* —, het geheele gild. *...STREICH, m. meesterlijke slag, m.; *fig.* behendige daad, v. *...STÜCK, o. meesterstuk, o. *...WURZ, o. (76) meesterwortel, m.
MELANCHOLIE, o. zie SCHWERMUTH.
MELDE, v. (76) melde, v.
MELDEN, b. w. melden, doen weten, mededeelen, zeggen; aankondigen, berigten, melding maken, gewagen, verhalen; (63) de ontvangst berigten; *sich bei einem* —, zich bij iemand vertoonen; *sich — lassen*, zich laten aandienen; (§) *mit Ehren zu* —, met eerbied gesproken; *ohne Ruhm zu* —, zonder eigenwaan gezegd. *—SWERTH, b. w. meldenswaard. *...UNG, v. vermelding, aanmelding, v.; *einer Sache — thun*, melding maken van iets.
MELDESCHIFF, o. adviesjagt, o.
MELILOTE, MELOTE, v. (76) steenklaver, v.
MELIREN, b. w. mengen, vermengen.
MELISSE, v. (76) melisse, v. bijenblad, citroenkruid, o.
MELISZUCKER, m. melissuiker, v.
MELK, b. n. melkgevend. *—EN, b. w. *(onr.)* melken. *—ER, m. —INN, v. melker, m. melkster (van koeijen), v. *—EREI, v. melkerij, boerderij, v. *—FASS, o. *—KÜBEL, m. melkvat, o. -emmer, m. *—KUH, v. melkkoe, v. *—SCHÄMEL, *(Schemel)*, m. stoeltje-, bankje om te melken, o. *—VIEH, o. melkgevende beesten, o. mv.
MELODIE, v. zangwijze, melodij, v. *...ISCH, b. n. en *bijw.* welluidend, zangerig; op eene zangerige-, welluidende wijze.
MELODRAM, o. melodrama; *fig.* tooneelstuk vol gruwelen, o.
MELONE, v. meloen, v. *—NBEET, o. meloenbed, o. meloenbak, m. *—NDISTEL, v. (soort van) amerikaansche meloenplant, v. *—KERN, m. meloenpit, v.
MEMME, v. zie MÄMME.
MEMORIAL, o. zie BITTSCHRIFT, DENKBUCH.
MENGE, v. menigte, hoeveelheid, v. groot aantal, o.; *in* —, in overvloed, overvloedig, -lijk. *—N, b. w. mengen, ver-, dooreenmengen; *fig. sich in etwas* —, zich met iets bemoeijen. —, o. (MENGUNG, MENGEREI), menging, ver-, door-, inmenging, v. mengsel, o.
MENGFUTTER, o. zie MANGKORN.
MENGSEL, o. mengsel, o.
MENNIG, m. menie, (verfstof), v.
MENNONIST, m. mennoniet, doopsgezinde, wederdooper, m.
MENSCH, m. mensch, persoon, m. *—, o. (§) meid, vrouwmensch, ligtekooi, v.
MENSCHENADEL, m. adel-, m. waardigheid van den mensch, v. *...ALTER, o. menschenleeftijd, m. -geslacht, o. *...BLUT, o. menschenbloed, o. *...DIEB, m. zie MENSCHENRÄUBER. —EREI, v. (84) kinderroof, m. *...FEIND, m. menschenhater, m. —LICH, b. n. en *bijw.* menschenhatend. *...FETT, o. menschenreuzel, m. *...FLEISCH, o. menschenvleesch, o. *...FRESSER, m. menscheneter, antropophaag, kannibaal, m. *...FREUND, m. menschenvriend, m. —LICH, b. n. en *bijw.* menschlievend, menschelijk, meêwarig, -lijk. —KEIT, v. menschlievendheid, menschenliefde, v. *...FURCHT, v. menschenvrees, v. *...GEDENKEN, o. zie GEDENKEN. *...GEFÜHL, o. menschelijk gevoel, o. *...GESCHLECHT, o. menschen-, menschelijk geslacht, o. *...GESTALT, m. menschengedaante, v. *...GEWALT, v. menschelijke magt, v. *...GLÜCK, o. geluk der menschheid, o. *...HAAR, o. menschenhaar, o. *...HASS, m. menschenhaat, m. —ER, m. menschenhater, m. *...KENNER, m. menschenkenner, m. *...KENNTNISS, v. menschenkennis, v. *...KIND, o. menschenkind, o. *...KOTH, m. menschendrek, m. *...LIEBE, v.

*...LEER, *b. n.* ledig, eenzaam, onbewoond. —E, *v.* eenzaamheid, wildernis, *v.* *...LIEBE, *v.* menschenliefde, menschlievendheid, *v.* *...MÖGLICH, *b. n.* mogelijk, doenlijk, denkbaar. *...MORD, *m.* menschenmoord, *m.* *...MÖRDER, *m.* moordenaar, *m.* *...RAUB, *m.* menschen-, kinderroof, *m.* *...RÄUBER, *m.* menschen-, kinderroover, kinderdief, *m.* *...RECHT, *o.* menschenregt, (beter *mv.*) *o.* *...REICH, *b. n.* goed-, sterk bevolkt. *...SATZUNG, *v.* menschelijke instelling, *v.* *...SCHEU, *b. n.* menschenschuw. —, *v.* eenzaamheid, schuwheid voor menschen, *v.* *...SCHLÄCHTER, *m.* (§) menschenmoorder; oorlogsman, soldaat, *m.* *...SOHN, *m.* (49) de zoon des menschen; Christus, *m.* *...STIMME, *v.* menschenstem, *v.* *...VERSTAND, *m.* menschelijk verstand, *o.* menschelijke rede, *v.*; *der gesunde* —, de gezonde rede, het gezond verstand, *o.* *...WERK, *o.* menschelijk werk, menschenwerk, *o.*

MENSCHHEIT, *v.* menschheid, *v.* menschdom, *o.* menschelijkheid, *v.* *...LICH, *b. n.* en *bijw.* menschelijk, op eene menschelijke wijze. —KEIT, *v.* menschelijkheid, *v.*

MENSCHWERDUNG, *v.* (44) menschwording, *v.*

MENSUR, *v.* (171 en 8), maat, *v.* *—IREN, *b. w.* (171 en 8) indeelen, meten.

MENUETT, *v.* menuet, (dans), *v.*

MEPHITISCH, *b. n.* verpestend, kwalijk riekend.

MERGEL, *m.* mergel, *m.* *—ARTIG, *b. n.* mergelachtig. *—GRÄBER, *o.* mergelgraver, *m.* *—GRUBE, *v.* mergelgroef, *v.* *—IG, *b. n.* vol mergel. *—N, *b. w.* mergelen.

MERIDIAN, *m.* zie MITTAGSKREIS.

MERKANTILISCH, *b. n.* merkantiel, den handel betreffende.

MERK, *o.* teeken, merk, *o.* *—BAR, *b. n.* en *bijw.* merkbaar, merkelijk. *—EN, *b. w.* merken; *fig.* bemerken, opmerken, bespeuren, gevoelen; vermoeden, opletten, erkennen; gadeslaan; *auf etwas*, op iets acht geven; *sich etwas* —, iets onthouden; *sich etwas* — *lassen*, doen opmerken, te kennen geven; *sich nichts* —, niets laten blijken; *das will ich mir von ihm* —, ik zal het hem betaald zetten. *—LICH, *b. n.* en *bijw.* merkelijk, merkbaar; *fig.* aanzienlijk, veel. *—MAAL, *o.* merk, teeken, spoor; (76) kenteeken, *o.*

MERKUR, *m.* (157) Merkurius, (sterrenbeeld), *m.*; (133) kwik, kwikzilver, *o.* *—ALISCH, *b. n.* kwikzilver bevattende. *—IALMITTEL, *o.* kwikmiddel, *o.*

MERKWÜRDIG, *b. n.* en *bijw.* merkwaardig, -lijk. *—KEIT, *v.* merkwaardigheid, *v.* *...ZEICHEN, *o.* merk, merkteeken, *o.* aanduiding, aantooning, *v.*

MERLE, *v.* meerle, (vogel), *v.*

MERUNG, *v.* verlaat, water-verloop, *o.*

MERZ, *v.* zie MÄRZ. *—SCHAF, *o.* afgezonderd schaap, *o.*

MESPEL, *m.* zie MISPEL.

MESSAMT, *o.* mis, dienst der H. mis, *v.*

MESSBAND, *o.* mutsenband, smal band, -lint, *o.* *...BAR, *b. n.* meetbaar. —KEIT, *v.* meetbaarheid, *v.*

MESSBEZIEHER, *...GAST, *m.* kermisreiziger; koopman of bezoeker van missen en jaarmarkten, *m.* *...BRIEF, *m.* wissel op eene aanstaande jaarmarkt of mis betaalbaar, (vooral te Frankfort en Leipzig gebruikelijk), *m.*; bewijs van tonnenlast van een schip, *o.*

MESSBUCH, *o.* misboek, *o.* *...DIENER, *m.* ondergeestelijke die bij de mis den priester helpt, *m.*

MESSE, *v.* mis; jaarmarkt, mis, kermis, *v.*; — *lesen*, de mis lezen, -bedienen; — *hören*, de mis hooren, -bijwonen; *was werden Sie mir zur — geben (kaufen)?* welke kermis zult gij mij koopen? —, kermisgeschenk, *o.*

MESSEN, *b. w.* (*onr.*) meten (in alle beteeken.); *nach der Wasserwage* —, waterpas maken, met het paslood meten; *mit dem Messstocke, Messstabe* —, peilen, roeijen, afpassen; *fig. mit den Augen* —, met de oogen meten. *—, *o. Messung*, *v.* het meten, meting (in alle beteek.). *...ER, *m.* meter, land-, houtmeter, peiler, roeijer, *m.*

MESSER, *o.* mes, *o.* *—BESTECK, *—GESTECK, *o.* messen-scheede, *v.* -koker, *m.* *—FEILE, *v.* messenvijl, *v.* *—HEFT, *o.* hecht van een mes, *o.* *—KLINGE, *v.* messenkling, *v.*

MESSERLOHN, *m.* MESSGELD, *o.* meetloon, -geld, *o.*

MESSERRÜCKEN, *m.* rug van het mes, *m.* *...SCHEIDE, *v.* messenscheede, *v.* *...SCHMIED, *m.* messenmaker, *m.* —ARBEIT, —WAARE, *v.* messenmakerswerk, *v.* -handwerk, *o.* —WERKSTATT, *v.* messenmakerij, messenmakers-werkplaats, *v.* *...SCHNEIDE, *v.* scherp van het mes, *o.* *...SCHNITT, *m.* messensnede, *v.* *...SPITZE, *v.* punt van een mes, *o.* *...STICH, *m.* messensteek, *m.*

MESSFAHNE, *v.* landmeters-vlaggetje, *o.*

MESSFREIHEIT, *v.* vrijheid eene mis of jaarmarkt te houden, *v.* *...GELD, *o.*

mis-, kraamgeld, marktgeld (op eene mis), *o.*; zie ook MESSERLOHN. *...GESCHENK, *o.* zie MESSE.
MESSGERÄTH, *o.* (69) kerkgereedschap bij de mis, *o.* *...GEWAND, *o.* misgewaad, -kleed, *o.* *...GLOCKE, *v.* misklok; *fig.* inluiding van de kermis, *v.*
MESSGUT, *o.* misgoed, *o.* marktgoederen, *o.* *mv.* koopwaren, *v.* *mv.* *...HELFER, *m.* pakker, *m.*
MESSHEMD, *o.* mishemd, *o.*
MESSIAS, *m.* Messias, Verlosser, *m.*
MESSING, *o.* geel koper, *o.* *—BLECH, *o.* geel koper in bladen, *o.* *—DRAHT, *m.* koperdraad, *m.* —EN, *b. n.* van koperdraad. *—HAMMER, *m.* *—HÜTTE, *v.* geelgieterij, kopersmederij, *v.* *—HÄNDLER, *—SCHLÄGER, *m.* geelkoperslager, geelgieter, *m.* *—SCHLACKEN, *m.* koperschuim, *o.* *—WAARE, *v.* geel koperwerk, *o.*
MESSKETTE, *v.* landmeterskelting, *m.*
MESSKRÄMER, MESSMANN, *m.* kermisreiziger, -kramer, bezoeker van jaarmarkten, (koopman), *m.*
MESSKUNDE, MESSKUNST, *v.* meetkunde, -kunst, landmeetkunde, *v.* *...KÜNSTLER, *m.* meetkundige, wiskundige, wiskunstenaar; landmeter, *m.* —ISCH, *b. n.* meetkunstig.
MESSNER, *m.* sakristijn, koster, *m.* *...OPFER, *o.* misoffer, *o.* offerdienst, *v.* *...PRIESTER, *...PFAFF, *m.* priester welke de mis leest, *m.* *...PULT, *o.* kerklezenaar, *m.*
MESSRAD, *o.* meetwiel, *o.* *...RUTHE, *...SCHNUR, *o.* *...STANGE, *v.* meetroede, *v.* meetsnoer, *o.* *...STAB, *...STOCK, *m.* maat-, peilstok, *m.* *...TISCH, *m.* meettafel, *v.*
MESSTUCH, *o.* altaardoek, *m.*
MESSWOCHE, *v.* kermisweek, week der jaarmarkt, *v.* *...ZEIT, *v.* kermistijd, tijd voor de missen of jaarmarkten, *m.*
MESTITZE, *m.* *...INN, *v.* mesties, *m.* en *v.*
METALL, *o.* metaal; brons, *o.* *—ADER, *v.* (9) metaalader (in eene mijn), *v.* *—ARTIG, *—ISCH, *b. n.* metaalachtig. *—ASCHE, *v.* metaalasch, *v.* *—EN, *b. n.* metalen, van metaal. *—FARBE, *v.* brons-, metaalkleur, *v.*; — *geben*, bronzen. *—GLANZ, *m.* metaalglans, *m.* *—ISIREN, *b. w.* (133) tot metaal maken, metalliseren. *—MUTTER, *m.* metaal-moeder, *v.* mijngang, *m.* *—REIZ, *m.* galvanische kolom, *v.* *—SCHAUM, *m.* metaalschuim, *o.* *—STUFE, *v.* zie ERZSTUFE. *—SPIEGEL, *m.* metalen spiegel, *m.* *—TEIG, *m.* gemalen klokspijs, *v.* *—URG, *—IST, *m.* metaalkenner, -kundige, *m.* —URGIE, *v.* metaalkunde, metaalzuiveringskunde, *v.*
METAMORPHOSE, *v.* gedaanteverwisseling, *v.*
METAPHER, *v.* (120) vergelijking, verbloemde spreekwijze, *v.*
METAPHORISCH, *b. n.* en *bijw.* verbloemd, leenspreukig, overdragtelijk.
METAPHYSIK, *v.* bovennatuurkunde, *v.* —ER, *m.* bovennatuurkundige, *m.* *...ISCH, *b. n.* en *bijw.* bovennatuurkundig.
METH, *m.* mede, *v.*
METHODE, *v.* leerwijze, methode, *v.* *...ISCH, *b. n.* en *bijw.* regelmatig, -lijk, methodiek.
METONYMIE, *v.* (120) naamwisseling, (redekundige figuur), *v.* *...ISCH, *b. n.* naamwisselend, metonymisch.
METRIK, *o.* (25) versbouw, *m.* rijmkunst, *v.* *...ISCH, *b. n.* tot de rijmkunst behoorende. *...UM, *o.* zie SYLBENMASS.
METTE, *v.* vroegmis, *v.* vroeggebed, *o.*
METTWURST, *v.* metworst, *v.*
METZE, *v.* schepel-, schepkoren, *o.*; straathoer, ligtekooi, *v.* *—, (METZIG), *v.* zie FLEISCHBANK. *—LEI, *v.* slagting, *v.* bloedbad, *o.* *—LN, *b. w.* slagten, dooden, om hals brengen (in den strijd). *—N, *o. w.* scheppen, (als maalloon).
METZGEN, *b. w.* zie SCHLACHTEN.
METZGER, *m.* slager, vleeschhouwer, *m.* zie FLEISCHER. *—SGANG, *m.* malle boodschap, *v.* *—SBEIL, *o.* slagersbijl, *m.* *—SKNECHT, *m.* slagersknecht, *m.*
METZKORN, *o.* schepkoren, *o* *...NER, *m.* molenaarsknecht welke het schepkoren of het maalloon invordert, *m.*
MEUCHEL, *m.* kwaadwillige, *m.* *—BUND, *m.* *—EI, *v.* zamenzwering, *v.* *—MORD, *m.* sluipmoord, *m.* *—EN, *b. w.* verraderlijk dooden. *—MÖRDER, *m.* —INN, *v.* sluipmoordenaar, *m.* -ster, *v.* —ISCH, (MEUCHLINGS), *b. n.* en *bijw.* sluipmoordend, als een sluipmoordenaar, met voorbedachten rade.
MEUCHELN, *v.* zamenspannen, heimelijk roepen; moorden.
MEUTE, *v.* (59) troep jagthonden, *m.*; muiterij, *v.* *—MACHER, *m.* muiter, oproerling, oproermaker, *m.* *—REI, *o.* muiterij, *v.* opstand, *m.* *—RISCH, *b. n.* en *bijw.* muitend, oproerig.
MEWE, *v.* meeuw, *v.*
MEYE, *v.* meiboom, *m.* *—R, *m.* pachter, *m.*; zie MEIER.
MIAUEN, *o. w.* zie MAUEN.

MICH, *vnw.* mij; *—selbst*, mij zelven, mij zelve; *er lehret* —, hij leert (onderrigt) mij.
MICHAELISFEST, *o.* —TAG, *m.* St. Michielsdag, *m.* - feest, *o.* *...MESSE, *v.* St. Michielsmis, *v.*
MICHE, *v.* lijst, kruk, klamp, *v.*
MIEDER, *o.* korset, *o.* borstrok, *m.*
MIENE, *v.* aangezigt, gelaat, voorkomen, *o.*; — *machen*, de houding aannemen van...
MIENENDEUTER, *...FORSCHER, *m.* gelaatkundige, *m.* *...DEUTUNG, *...FORSCHUNG, *...KUNDE, *v.* gelaatkunde, leer der gelaatkunde, *v.* *...SPIEL, *o.* gebarenspel, *o.*
MIERE, *v.* mier, *v.*
MIESMUSCHEL, *v.* zeemossel, *v.*
MIETE, *v.* mijt, *v.* zie MILBE. *—, korenschoof, *v.*
MIETACKER, *m.* verpacht land, *o.* *...BAR, *b. n.* verpacht-, verhuurbaar. *...CONTRACT, *...VERTRAG, *m.* huurkontrakt, *o.* - ceêl, *v.*
MIETHE, *v.* huur, *v.*; *zu — haben*, in huur hebben; *Kauf geht vor* —, koop gaat boven huur. *—N, *b. w.* huren, bespreken; bevrachten (een schip).
MIETHGELD, *o.* huurpenningen, *m. mv.* huur, *v.* *...GROSCHEN, *m.* handgeld, *o.* godspenning, *m.* *...HAUS, *o.* huurhuis, *o.* *...HERR, *m.* *...FRAU, *v.* huisheer, verhuurder, *m.* verhuurster, *v.* *...KNECHT, *m.* huurlakkei, *m.* *...KUTSCHE, *v.* huurkoets, *v.* —R, *m.* huurkoetsier, *m.* *...LEUTE, *m. mv.* huurders, bewoners, *m. mv.* *...LING, *m.* huurling, *m.* en *v.* *...LOHN, *m.* huurloon, - geld, *o.* huur, *v.* *...MANN, *m.* huurder, *m.* *...PFENNIG, *m.* huurpenning, godspenning, *m.* *...PFERD, *o.* huurpaard, *o.* *...STALL, *m.* huurstal, *m.* *...WEISE, *bijw.* bij -, in huur, bij wijze van verpachting. *...ZEIT, *v.* huurtijd, *m.* *...ZINS, *m.* huis-, landhuur, *v.*
MIETIG, MILBIG, *b. n.* vol -, met mijten, vol wormen.
MIETZ, MIEZCHEN, *o.* kat, poes, *v.*
MIGRÄNE, *v.* schele hoofdpijn, *v.*
MIKROSKOP, *o.* vergrootglas, mikroskoop, *o.*
MILAN, *m.* zie GÄNSEAAR.
MILBE, *v.* mijt, made, *v.*
MILCH, *v.* melk, *v.*; *erste — der Kindbetterinnen*, eerste zog der kraamvrouwen, o.; — *der Fische*, hom van visschen, *v.* *—ADER, *v.* melkader, *v.* *—ARTIG, *—ICHT, *b. n.* melkachtig. *—ASCH, *m.* melkpan, - kom, *v.* *—BART, *m.* melk-, vlasbaard, *m.*; (ook *fig.*) *—BEHÄLTER, *m.* melkkelder; (106) chylzak, *m.* *—BREI, *m.* *—MUSS, *o.* melkpap, *v.* *—BROD, *—BRÖDCHEN, *o.* melkbrood, *o.* *—BRUDER, *m.* zoogbroeder, *m.* *—CUR, *v.* melkkuur (genezing door het gebruik van melk), *v.* *—DIEB, *m.* (soort van) vlinder, *m.* *—DRÜSE, *v.* (106) zie BRUCHDRÜSE. *—EIMER, *m.* melkemmer, *m.* *—FARBE, *v.* melkkleur, *v.* —N, *b. n.* melkkleurig; (24) melkverwig. *—FIEBER, *o.* melkkoorts (der kraamvrouwen), *v.* *—FLOR, *m.* (soort van) krip, *v.* *—FRAU, *v.* *—MÄDCHEN, *o.* *—MAGD, *v.* *—WEIB, *o.* melkvrouw, - boerin, *v.* meisje, *o.* *—GANG, *v.* (105) melkbuis, *v.* *—*—GEFÄSS, *o.* melkvat; (106) chylvat, *o.* *—GELD, *o.* melkgeld, (melkduiten), *o.* *—GELTE, *v.* melkbak, - emmer, *m.* *—GLAS, *o.* melkglas, *o.* *—GRIND, *—SCHORF, *m.* melkkorst, *v.* *—HAAR, o. vlashaar, *o.* *—ICHT, *b. n.* melkachtig. *—IG, *b. n.* vol melk; vol hom. *—KALB, *o.* melk-, zuigkalf, *o.* *—KAMMER, *v.* *—KELLER, *m.* melkkamer, *v.* - kelder, *m.* *—KANNE, *o.* *—TOPF, *m.* melkkan, *v.* - pot, *m.* *—KNOTEN, *mv.* melkklont, *m.* *—KRAUT, *o.* *—WURZ, *v.* (76) melkkruid, *o.* - plant, *v.* *—KÜBEL, *m.* zie MELKFASS. *—LAB, *m.* zie LAB. *—LAMM, *o.* zuiglam, *o.* *—MÄHRTE, *v.* brood in melk geweekt, *o.* *—MAUL, *m.* melkmuil, lafbek, *m.* *—NAPF, *m.* melkbak, *m.* - kom, *v.* *—NER, (MILCHER), *m.* hommerd, (visch), *m.* *—PUMPE, *v.* borstglas, *o.* zogpomp, *v.* *—RAHM, *m.* room, *m.* *—SAFT, *m.* (106) chyl, *v.* maagsap, *o.* *—SAUER, *b. n.* melkzuur. *—SÄURE, *v.* melkzuur, *o.* (ook 133). *—SCHAUER, *m.* vermaning van melkkoorts, zogkoorts, *v.* *—SCHNEE, *m.* geklutste melk, *v.* *—SCHRANK, *m.* melkkast, *v.* *—SCHWEIN, *o.* speenvarken, *o.* *—SCHWESTER, *v.* zoogzuster, *v.* *—SEIHE, *v.* *—TUCH, *o.* melkzeef, *v.* zijgdoek, *m.* *—SPEISE, *v.* melkspijs, *v.* - kost, *m.* *—STEIN, *m.* melksteen, *m.* *—STRASSE, *v.* (157) melkweg, *m.* *—SUPPE, *v.* melksoep, *v.* *—TRANK, *m.* melkdrank, *m.* wei, *v.* *—WARM, *b. n.* laauw, bloedwarm. *—WARZE, *v.* tepel, *m.* *—WEISS, *b. n.* melkwit. *—ZAHN, *m.* melktand, *m.* *—ZUCKER, *m.* melksuiker, *v.*
MILDE, *b. n.* en *bijw.* teeder, week; *fig.* zacht, goed, liefdadig, mild;

vroom ; vromelijk, mildelijk ; — *Stiftungen*, vrome -, liefdadige gestichten. *—, *v.* (MILDIGKEIT), weekheid ; *fig.* zachtheid, mildheid, liefdadigheid, vroomheid, *v.* *—RER, *m.* matiger, *m.*
MILDERN, *b. w.* verzachten, matigen, lenigen, verminderen, wijzigen. *...RUNG, *v.* verzachting, matiging, leniging, verbetering, *v.*
MILDHERZIG, *b. n.* mild -, goedhartig, liefdadig, goedertieren. *—KEIT, *v.* milddadigheid, goedhartigheid, *v.* *...REICH, *b. n.* mild, liefderijk. *...THÄTIG, *b. n.* en *bijw.* milddadig, - lijk. —KEIT, *v.* milddadigheid, *v.*
MILITAIR, *o.* krijgswezen, *o.* troepen, *m. mv.*; soldatenstand, *m.* *...TÄRISCH, *b. n.* en *bijw.* tot het krijgswezen behoorende ; op krijgsmanswijze, krijgshaftig, - lijk.
MILIZ, *v.* militie, landweer, *v.*; benden, *v. mv.* krijgsmagt, *v.*
MILL, *o.* puin, *o.* afbraak, *v.*
MILLION, *v.* millioen, *o.*
MILZ, *v.* milt, *v.* *—ADER, *v.* miltader, *v.* *—ARZENEI, *v.* middel tegen de miltziekte, *o.* *—BRUCH, *m.* (48) miltbreuk, *v.* *—KRANKHEIT, *—SUCHT, *v.* miltzucht, - ziekte, zwaarmoedigheid, *v.* spleen, *o.* *—KRAUT, *o.* (76) miltkruid, *o.* *—SÜCHTIG, *b. n.* miltzuchtig ; zwaarmoedig, hypochondrisch.
MINDER, *b. n.* en *bijw.* minder, kleiner ; lager ; jonger. *—BRUDER, *m.* minderbroeder, (monnik), *m.* *—HALTIG, *b. n.* minderwaardig. *—JÄHRIG, *b. n.* minderjarig. —KEIT, *v.* minderjarigheid, *v.* *—N, *b. w.* minderen, verminderen, verkleinen, verlagen ; matigen, lenigen ; *sich* —, verminderen, afnemen. *—UNG, *v.* vermindering, verkleining, verlaging ; leniging, *v.*
MINDESTE (*der, die, das*), *b. n.* de -, het minste ; *nicht im —n*, niet in het allerminst. *—NS, *bijw. (w. g.)* te minste.
MINE, *v.* mijn, *v.* mijngang, *m.* *—NKAMMER, *v.* kruidkamer (eener mijn), *v.* *—NSCHIFF, *o.* brander, *m.*
MINER, *v.* erts, *m.* bergstof, *v.*
MINERAL, *m.* mijn -, bergstof, *v.* *—IEN, *mv.* delfstoffen, *v. mv.* *—ISCH, *b. n.* berg -, delfstoffelijk.
MINERALOG, *m.* delfstofkundige, *m.* *—IE, *v.* delfstofkunde, *v.* *—ISCH, *b. n.* delfstofkundig.
MINERALREICH, *o.* delfstoffelijk rijk, *o.*
MINIATUR, *v.* miniatuur, *v.* *—MALER, *m.* miniatuur-schilder, *m.*
MINIREN, *b. w.* ondermijnen, ondergraven. *...ER, *m.* mijner, ondermijner, *m.*
MINISTER, *m.* minister, staatsdienaar, *m.* *—IUM, *o.* ministerie, *o.*
MINKE, *v.* MINKENSPIEL, *o.* pinker, *m.* speelstokje, *o.*
MINNE, *v.* zie LIEBE. *—SÄNGER, *m.* minnezanger, erotisch -, anakreontisch dichter, *m.*
MINOR, *m.* minderjarige, *m.* *—ENN, *b. n.* minderjarig, onmondig. *—ITÄT, *v.* minderjarigheid, *v.*
MINUTE, *v.* minuut, *v.* *—NRAD, *o.* minuut-rad, *o.* *—NUHR, *—NSANDUHR, *v.* horologie dat de minuten aanwijst, *o.* minuut-zandlooper, *m.* *—NZEIGER, *m.* minutenwijzer, *m.*
MIR, *vnw.* mij, aan mij.
MIRABELLE, *v.* kleine pruim, *v.*
MIRRHE, *v.* zie MYRRHE.
MISANTHROP, *m.* menschenhater, *m.*
MISCELLANEEN, MISCELLEN, *v. mv.* mengelingen, mengelwerken, *v. o. mv.*
MISCHBAR, *b. n.* mengbaar. *—KEIT, *v.* mengbaarheid, *v.*
MISCHEN, *b. w.* mengen, ver -, ondereen -, dooreenmengen ; *fig. sich in etwas —*, zich met iets bemoeijen. *...ER, *m.* menger, vermenger, *m.*
MISCHKORN, *o.* gemengd koren, mastelein, *o.* *...LING, *m.* gemengd voeder, *o.* *...MASCH, *m.* mengsel, mengelmoes, *o.* *...THEIL, *m.* bestanddeel, *o.*
MISCHUNG, *v.* menging, vermenging, *v.* mengsel, *o.*
MISERERE, *o.* zie DARMJICHT.
MISOGYN, *m.* vrouwenhater, *m.*
MISPEL, *v.* mispel, *m.* *—BAUM, *m.* mispelboom, *m.* *—KERN, *m.* mispelpit, *v.*
MISSAL, *v.* (13) kanonletter, *v.*
MISSACHTEN, *b. w.* min -, verachten. *...ARTEN, *o. w.* ontaarden. *...BEGRIFF, *m.* kwalijk begrip, *o.* *...BEHAGEN, *o.* mishagen, ongenoegen, *o.* *...BIETEN, *b. w. (onr.)* misbieden, onder de waarde bieden. *...BILLIGEN, *b. w.* misbillijken, wraken, afkeuren. —D, *b. n.* afkeurend. *...BILLIGER, *m.* afkeurder, *m.* *...BILLIGUNG, *v.* afkeuring, misbillijking, *v.* *...BRAUCH, *m.* misbruik, *o.* —EN, *b. w.* misbruiken, misbruik maken van. *...BRÄUCHLICH, *b. n.* en *bijw.* wederregtelijk ; onregtvaardig, - lijk. *...BÜNDNISS, *o.* kwalijk passende -, ongepaste verbindtenis, *v.* *...CREDIT, *m.* miskrediet, mistrouwen, *o.* ongenade, *v.*; *in — bringen*, in miskrediet -, in opspraak brengen. *—DEUTEN, *b. w.* misduiden, verkeerdelijk -, kwalijk uit-

leggen ; *fig.* *...UNG, *v.* misduiding, verkeerde -, kwalijke uitlegging, *v.* *...DRUCK, *m.* misdruk, *m.* *...EMPFEHLUNG, *v.* slechte aanbeveling, *v.*

MISSEN, *o. w.* *etwas* —, missen; iets ontberen. *—, *b. w.* zie VERMISSEN.

MISSETHAT, *v.* misdaad, *v.* misdrijf, *o.* zonde, overtreding, *v.* *...THÄTER, *m.* misdadiger, boosdoener, *m.* —INN, *v.* misdadigster, *v.*

MISSFALL, *m.* ongeval, toeval, ongeluk, *o.*; miskraam, ontijdige bevalling, *v.* *—EN, *o. w.* *(onr.)* mishagen, misvallen, stuiten, hinderen. *...FÄLLIG, *b. n.* ongevallig, onbehagelijk, onaangenaam. *...GEBÄREN, *o. w.* *(onr.)* miskramen; ontijdig bevallen. *...GEBOT, *o.* misbieding, *v.* bod beneden de waarde, *o.* *...GEBURT, *v.* misgeboorte, wanschapenheid, *v.* misschepsel, *o.*; miskraam, *v.* *...GELAUNT, *b. n.* kwalijk geluimd; in eene kwade luim. *...GESCHICK, *o.* tegenspoed, *m.* ongeluk, *o.* wederwaardigheid, *v.* *...GESCHÖPF, *o.* wanschepsel, monster, *o.* *...GESTALT, *v.* mismaaktheid, wanstaltigheid, *v.* *...GEWÄCHS, *o.* misgewas, *o.* *...GLÜCKEN, *o. w.* mislukken, kwalijk -, slecht uitvallen. *...GÖNNEN, *b. w.* misgunnen, benijden, nijdig zijn op... *...GREIFEN, *b. w.* *(onr.)* mistasten, misgrijpen; (ook *fig.*) zich vergissen. *...GRIFF, *m.* misgreep, *m.* mistasting, *v.* misslag, *m.* *...GUNST, *v.* mis -, afgunst, *v.* nijd, naijver, *m.* ijverzucht, *v.* *...GÜNSTIG, *b. n.* mis -, afgunstig, nijdig. *...HÄLLIG, *...HELLIG, *b. n.* wanluidend, wanklinkend; oneenig. —KEIT, *v.* wanluidendheid, oneenigheid, *v.* *...HANDELN, *b.* en *o. w.* mishandelen; kwalijk -, verkeerd handelen; eenen misslag begaan. *...HANDLUNG, *v.* mishandeling, kwade bejegening, *v.*; misslag, *m.* verkeerde handelwijze, zonde, overtreding, *v.* *...HEIRATH, *v.* ongelijk -, kwalijk passend huwelijk, *o.* *...JAHR, *o.* onvruchtbaar jaar, *o.* *...KENNEN, *b. w.* *(onr.)* miskennen. *...KLANG, *m.* wanklank, *m.* *...LAUNISCH, *b. n.* kwalijk geluimd, in eene kwade luim. *...LAUT, *m.* wangeluid, *o.* wanklank, *m.* wanluidendheid, *v.* —END, *b. n.* wanluidend. *...LEITEN, *b. w.* misleiden, verschalken, bedriegen, om den tuin leiden. *...LICH, *b. n.* en *bijw.* twijfelachtig, onzeker; hagchelijk, gevaarlijk, netelig. —KEIT, *v.* onzekerheid, twijfelachtigheid; neteligheid, hagchelijkheid, *v.* gevaar, *o.* *...LINGEN, *o. w.* *(onr.)* mislukken: zie MISSGLÜCKEN. *...LINGUNG, *v.* mislukking, *v.* kwade uitslag, *m.* *...MUTH, *m.* mis -, zwaarmoedigheid, neêrslagtigheid, *v.* *...MÜTHIG, *b. n.* mis -, zwaarmoedig, neêrslagtig. *...RATHEN, *b.* en *o. w.* *(onr.)* af -, ontraden; mislukken, falen. —, *o.* tegenspoed, *m.* *...RATHUNG, *v.* het af -, ontraden, *...RECHNEN, *o. w.* zich misrekenen; (ook *fig.*) *...RECHNUNG, *v.* misrekening, vergissing, *v.* *...STAND, *m.* ongepastheid, *v.* misstand, *m.* *...TON, *m.* wanklank, valsche toon, *m.* *...TÖNEN, *b. w.* een' wanklank -, een' valschen toon geven. *...TRAUEN, *o. w.* *(einem)*, wan -, mistrouwen; — *hegen*, *haben gegen...*, *setzen in...* wantrouwen voeden tegen... *...TRAUISCH, *b. n.* mis -, wantrouwig, achterdochtig. *...TRITT, *m.* zie FEHLTRITT. *...VERGNÜGEN, *o.* misnoegen, *o.* ontevredenheid, onvergenoegdheid, *v.* *...VERNÜGT, *b. n.* misnoegd, ontevreden. *...VERHALTEN, *o.* wangedrag, *o.* ontrouw, (als ambtenaar), *m.* *...VERHÄLTNISS, *o.* onevenredigheid, *v.* *...VERSTAND, *m.* *...VERSTÄNDNISS, *o.* misverstand, *o.* oneenigheid, *v.* verkeerd begrip, *o.* misvatting, *v.* *...VERSTEHEN, *b. w.* *(onr.)* misverstaan, verkeerd opvatten, - verstaan. *...WACHS, *m.* misgewas, *o.* onvruchtbaarheid, *v.* onvruchtbaar jaar, *o.* mislukte oogst, *m.*

MIST, *m.* mest, mist, drek, *m.*; *spr.* *das ist nicht auf seinem —e gewachsen*, dat is niet door zijn brein geteeld; dat komt niet uit zijn' koker. *—BAHRE, *—TRAGE, *v.* mestbaar, - berrie, *v.* *—BEET, *o.* mest -, broeibed, *o.* *—EL, *v.* mistelplant, *v.* *—DROSSEL, *v.* (soort van) groote lijster, *v.* *—EN, *o.* en *b. w.* drek lozen (van dieren); mesten, misten. *—FINK, *m.* (§) *fig.* vuilak, morspot, *m.* slons, *v.* *—FLIEGE, *v.* horzel, paardevlieg, *v.* *—FORKE, *—GABEL, *v.* mestvork, - gaffel, *v.* *—GAUCHE, *v.* mestwater, *o.* *—GRUBE, *v.* mestput, - poel, *m.* *—HAKEN, *m.* mesthaak, *m.* *—HAMMEL, *m.* zie MISTFINK. *—HAUFEN, *m.* mesthoop, *m.* *—HOF, *m.* vaalt, *v.* *—IG, *b. n.* en *bijw.* morsig, vol drek; vol mest; zie ook KOTHIG. *—JAUCHE, *v.* *—WASSER, *o.* zie MISTGAUCHE. *—KÄFER, *m.* strontkever, *m.* *—KARREN, *m.* vuilniskar, *v.* *—LACHE, *—PFÜTZE, *v.* mestkuil, *m.* *—STATT, *—STÄTTE, *v.* plaats ter opzameling van mest, *v.* *—UNG, *v.* mesting, *v.* *—WAGEN, *m.* mestkar, *v.*

MIT, *vz.* met, mede, door, van, aan,

in, onder, op, tegen; — *im Rathe sitzen*, tot den raad behooren, in de vroedschap zitten; — *Haufen*, met hoopen, in menigte; — *jemandes Genehmigung*, met iemands toestemming; *einem — Thränen bitten*, iemand met tranen (in de oogen) bidden; — *Tages Anbruch*, met het aanbreken van den weg; — *dabei sein*, ook daartoe behooren; — *dazu thun*, daarbij voegen; — *deinem Klagen!* foei, met dat gedurig klagen; *geh — deiner Ehre!* pak in met uwe eer.

MITÄLTESTE, *m.* oudste lid, *o.* *...ANZEIGE, *v.* (34) zamenloop van ziekteverschijnselen, *m.* *...ARBEITEN, *b. w.* medewerken, -arbeiden; in den arbeid -, in de moeite deelen, (ook 44). *...ARBEITER, *m.* medearbeider, -werker, *m.* *...BEGLEITUNG, *v.* medegeleide, *o.* *...BEGRIFFEN, *bijw.* er onder begrepen; met inbegrip van. *...BEKLAGTE, *m.* medebeschuldigde, *m.* en *v.* *...BELEHNEN, *b. w.* medebeleening geven. *...BELEHNSCHAFT, *v.* gelijktijdige -, medebeleening, *v.* *...BELEHNTE, *m.* mede-beleende, gelijktijdige erfbezitter met een' ander, *m.* *...BELEHNUNG, *v.* medebeleening, *v.* *...BESCHENKTE, *m.* medebegiftigde, *m.* *...BESITZ, *m.* medebezit, gemeenschappelijk bezit, -eigendom, *o.* *...BESITZER, *m.* —INN, *v.* mede-eigenaar, -bezitter, *m.* mede-eigenaarster, *v.* *...BETEN, *o. w.* te zamen -, medebidden. *...BEVOLLMÄCHTIGTE, *m.* medegevolmagtigde, *m.* *...BEWERBER, *m.* zie MITWERBER. *...BEZAHLEN, *b. w.* medebetalen, (in iets -, in de kosten helpen dragen). *...BIETEN, *b. w.* gezamentlijk bieden. *...BRINGEN, *b. w.* medebrengen. *...BRUDER, *m.* medebroeder; ambtgenoot, *m.* *...BUHLER, *m.* zie NEBENBUHLER. *...BÜRGER, *m.* —INN, *v.* medeburger, *m.* -burgeres, *v.* *...CHRIST, *m.* —INN, *v.* medechristen, *m.* broeder -, zuster in het christelijke geloof, *m.* -*v.* *...DASEIN, *o.* mede-, gelijktijdig bestaan, -aanwezen, *o.* *...DIENER, *m.* —INN, *v.* medebediende, *m.* en *v.*

MITEIGENTHUM, *o.* mede-, gezamentlijke eigendom, *m.* *...EIGENTHÜMER, *m.* —INN, *v.* mede-, gelijktijdige eigenaar, *m.* -eigenares, *v.* *...EINANDER, *bijw.* met elkander, gezamentlijk; — *einfliessen lassen*, zie EINFLIESSEN. *...EMPFINDEN, *b. w.* (*onr.*) medegevoelen, -ontwaren. *...EMPFINDUNG, *v.* medegevoel, *o.* *...ERBE, *m.* *...ERBINN, *v.* mede-erfgenaam, *m.* en *v.* *...ESSEN, *o. w.* (*onr.*) mede-eten. —, *b. w.* medeopeten, inslikken (met iets anders). *...ESSER, *m.* mede-eter, dischgenoot, *m.*; *die* —, *mv.* huidwormpjes, haarwormpjes, *o. mv.*

MITFAHREN, *o. w.* (*onr.*) mederijden, -varen; *einem übel* —, iemand kwaad bejegenen. *...FASTEN, *o. w.* mede-, gezamentlijk vasten. —, *v.* half-vasten, *v.* *...FEIERN, *b. w.* mede-, gezamentlijk vieren. *...FOLGEN, *o. w.* mede-, gezamentlijk volgen. *...FRESSEN, *b. w.* mede (op) vreten. *...FREUDE, *v.* gezamentlijke vreugde, -blijdschap; *fig.* gelukwensching, deelneming, *v.* *...FÜHREN, *b. w.* medevoeren, met zich nemen, -voeren.

MITGABE, *...GIFT, *v.* bruidschat, *m.* huwelijksgave, *v.* *...GAST, *m.* dischgenoot, medegenoodigde, *m.* en *v.* *...GEBEN, *b. w.* (*onr.*) medegeven, te hulp geven; ten huwelijk geven. *...GEFANGENE, *m.* medegevangene, deelgenoot in de gevangenschap, *m.* *...GEFÜHL, *o.* medegevoel, *o.* *...GEHEN, *o. w.* (*onr.*) medegaan, vergezellen; *fig.* (§) er mede door kunnen. *...GEHÜLFE, *m.* *...GEHÜLFINN, *v.* medehulp, *v.* deelgenoot, medepligtige, *m.* en *v.* *...GENIESSEN, *b. w.* (*onr.*) *etwas*, in iets mede genieten, deelen in het genot (van iets). *...GENOSS, *m.* deelgenoot, *m.* en *v.* makker, medepligtige, *m.*; (119) medebelanghebbende, *m.* en *v.* —ENSCHAFT, *v.* deelgenootschap, *o.* *...GESCHÖPF, *o.* medeschepsel, *o.* natuurgenoot, *m.* en *v.* *...GESELL, *m.* medgezel, medepligtige, *m.* *...GIFT, *v.* zie MITGABE. *...GLIED, *o.* medelid, lid, *o.*

MITHALTEN, *b.* en *o. w.* (*onr.*) mede (vast) houden; *fig.* deelnemen, medevieren, tot de partij behooren. *...HELFEN, *o. w.* (*onr.*) medehelpen (tot -, in iets). *...HELFER, *m.* zie MITGEHÜLFE. *...HERR, *...LEHNSHERR, *m.* mede-leenheer, *m.* —SCHAFT, *v.* mederegentschap, *o.* mederegering, *v.* *...HERRSCHER, *m.* zie MITREGENT.

MITHIN, *bijw.* bij gevolg, derhalve.

MITHRIDAT, *m.* (76) tegengif, *o.*

MITHÜLFE, *v.* hulp, *v.* bijstand, *m.* deelneming, *v.* *...INHABER, *m.* (119) medebezitter, *m.* *...KÄMPFER, *m.* krijgsmakker, spitsbroeder, deelgenoot in den strijd, *m.* *...KAUF, *m.* medekoop, wederzijdsche koop, *m.* *...KÄUFER, *m.* medekooper, *m.* *...KLAGEN, *o. w.* medeklagen, -beschuldigen. *...KLÄGER, *m.* —INN, *v.* mede-aanklager, *m.* aanklaagster, *v.* *...KLANG, *m.* *...KLINGEN, *o.* weêrklank, *m.* het weêr-, terugklinken. *...KNECHT, *m.* mede-

knecht, -bediende, *m*. *...KOMMEN, *o*. *w*. *(onr.)* medekomen. *...LACHEN, *o*. *w*. mede-, gezamentlijk lagchen. *...LASSEN, *b*. *w*. *(onr.)* (met anderen) laten doorgaan. *...LAUFEN, *o*. *w*. *(onr.)* medeloopen; *fig*. (§) er mede doorgaan. *...LAUT, —ER, *m*. (151) medeklinker, *m*. *...LEBENDE, *m*. mede-, gelijktijdig levende, tijdgenoot, *m*. en *mv*.

MITLEID, (MITLEIDEN), *o*. medelijden, mededoogen, *o*.; *zum — bewegen*, tot medelijden bewegen; roeren. —, *o*. *w*. in iemands lijden deelen, deelnemen. *—EINHEIT, *v*. medegevoel, *o*. deelneming, *v*. *—ENSWÜRDIG, *b*. *n*. medelijdenswaard, deerniswaard. *—ER, *m*. deelnemer in het leed; medelijder, *m*.; *besser Neider als —*, beter benijd dan beklaagd. *—IG, *b*. *n*. medelijdend, mededoogend. *—IGKEIT, *v*. mededoogen, *o*. meêwarigheid, *v*. meêwarig gevoel, *o*. *—SBEZEIGUNG, *v*. rouwbeklag, *o*. kondoleantie, *v*. *...LERNEN, *b*. en *o*. *w*. medeleeren, gelijktijdig onderrigt ontvangen.

MITMACHEN, *b*. en *o*. *w*. mededoen, tot de partij behooren; *alles —*, in alles mededoen; *fig*. (§) *sie macht mit*, zij leeft galant, (loszinnig, ontuchtig). *...MACHERINN, *v*. loszinnig meisje, ligt vrouwspersoon, *o*. *...MEISTER, *m*. beroepsbroeder, -genoot, *m*. *...MENSCH, *m*. evenmensch, naaste, evennaaste, *m*. *...MIETHMANN, *...PACHTER, *m*. medehuurder, -pachter, *m*.

MITNEHMEN, *b*. *w*. *(onr.)* medenemen, -voeren, weghalen; *fig*. verzwakken, uitputten; verwoesten, uitplunderen, afloopen (een land); hekelen; *etwas —*, iets voor lief nemen. *...NICHTEN, *bijw*. geenszins. *...PFLEGER, *m*. medeverzorger, *m*. *...PLAUDERN, *o*. *w*. medebabbelen, -praten. *...RECHNEN, *b*. *w*. mede (er onder) rekenen. *...REGENT, *m*. mede-regent, *m*. —SCHAFT, *...REGIERUNG, *v*. mederegentschap, *o*. -regering, *v*. *...REISEN, *o*. *w*. medereizen. *...REITEN, *o*. *w*. *(onr.)* mederijden (te paard). *...SCHICKEN, *b*. *w*. medezenden. *...SCHLEICHEN, *o*. *w*. mede (binnen-, in) sluipen. *...SCHREIEN, *o*. *w*. ook schreeuwen, medeschreeuwen.

MITSCHULD, *v*. medepligtigheid (aan eene misdaad), *v*. *—IG, *b*. *n*. medepligtig. *...SCHULDNER, *m*. medeschuldenaar, *m*. *...SCHÜLER, *m*. medescholier, —INN, *v*. medescholierster, *v*. *...SINGEN, *b*. en *o*. *w*. *(onr.)* medezingen. *...SPIELEN, *b*. *w*. medespelen; *fig*. mishandelen. *...SPIELER, *m*. medespeler, *m*. *...STAND, *m*. (152) medestand; staat van gemeenschappelijk bezit van twee of meer vorsten, *m*. *...STREITEN, *o*. *w*. *...STIMMEN, *o*. *w*. zie MITKÄMPFEN, EINSTIMMEN.

MITTAG, *m*. middag, *m*. het zuiden; *zu —e essen*, middagmalen. *...TÄGIG, *...TÄGLICH, *b*. *n*. en *bijw*. zuidelijk, in het zuiden.

MITTAGS, *bijw*. te middag. *—BLUME, *v*. goudsbloem, *v*. *—ESSEN, *—BROD, *o*. *—MAHLZEIT, *v*. *—TISCH, *m*. middageten, *o*. -maaltijd, *m*. -tafel, *v*. *—GEGEND, *v*. zuidelijk gewest, *o*. *—HITZE, *v*. brandende hitte, *v*. *—HÖHE, *v*. middaghoogte, (ook *fig*.), *v*. *—KREIS, *m*. *—LINIE, *v*. *—ZIRKEL, *m*. middaglijn, *v*. meridiaan, *m*. *—LAND, *o*. zie SÜDLAND. *—LUFT, *v*. zuidelijke koelte, middagkoelte, *v*. *—POL, *m*. *—PUNKT, *m*. zuidpool, *v*. *—PREDIGT, *v*. middag-, namiddagpreek, *v*. *—QUARTIER, *o*. middagkwartier (op reis), *o*. *—RUHE, *v*. *—SCHLÄFCHEN, *o*. middagslaapje, *o*. *—SEITE, *v*. zuidzijde, *v*. *—SONNE, *v*. middagzon, *v*. *—STUNDE, *—ZEIT, *v*. middaguur; het uur van het middagmaal, *o*. *—UHR, *v*. zonnewijzer, *m*. uurplaat, *v*. *—WIND, *m*. zuidewind, wind uit het zuiden, *m*. *—ZECHE, *v*. vertering-, *v*. gelag voor het middagmaal, *o*. *—ZEIT, *v*. middag, (twaalf uur op den dag), *m*.

MITTAGWÄRTS, *bijw*. zuidwaarts.

MITTANZEN, *o*. *w*. mededansen.

MITTE, *v*. midden, middelpunt, *o*.; *in der —*, in het midden; *in die — nehmen*, in het midden nemen, -plaatsen; *in der — nehmen*, bij-, in het midden aanvatten; *einer aus unserm —*, iemand uit ons midden.

MITTEL, *o*. middel, red-, geneesmiddel, *o*.; uitvlugt, *v*.; midden, *o*.; *fig*. *sich in das — schlagen*, *in das — treten*, tusschenbeide komen. —, *mv*. middelen, *o*. *mv*. rijkdom, *m*. vermogen, *o*.; vermogens, *o*. *mv*. gaven (van den geest), *v*. *mv*. *—ALTER, *o*. middeleeuwen, *v*. *mv*. *—ANTIQUA, *v*. (13) augustijn-letter, *v*. *—ART, *v*. middensoort, *v*. *—BALKEN *m*. zeilbalk, *m*. *—BAND, *m*. (5) astragaal (aan een kanon), *m*. *—BAR, *b*. *n*. en *bijw*. middellijk, regtstreeksch; regtstreeks. —KEIT, *v*. middellijkheid, *v*. het regtstreeksche. *—BEGRIFF, *m*. middelterm, *m*. *—CICERO, *v*. (13) mediaan-, cicero-letter, *v*. *—DING, *o*. middelding, *o*. onverschillige zaak, *v*. *—FARBE, *v*. midden-, middelbare kleur; (136) halve

schaduw, tint, *v*. *—FELL, *o*. (106) middelvlies, middelschot, *o*. *—FINGER, *m*. middenvinger, *m*. *—FUSS, *m*. (106) middenvoet, *m*. (tusschen het gewricht en de teenen). *—GALOPP, *—GANG, *m*. (128) gebroken gang, *m*. *—GATTUNG, *v*. middelsoort, *v*.; (151) onzijdig geslacht, *o*. *—GEBÄUDE, *o*. (18) middengebouw, *o*. *—GLIED, *o*. (121) middenterm, *m*. *—HAND, *v*. (106) middelhand, (tusschen de voorhand en de vingers), *v*. *—HÄRING, *m*. middel (soort) haring, *m*. *—HOLZ, *o*. (56) middelhout, *o*. *—JAGD, *v*. middeljagt, (regt op alles te jagen behalve op herten), *v*. *—KREIS, *m*. evennachtslijn, *v*. evenaar, *m*. *—LÄNDISCH, *b*. *n*. middellandsch; *das —e Meer*, de Middellandsche zee, *v*. *—LOCH, *o*. middenzak (van het biljart), *m*. *—LOS, *b*. *n*. zonder middelen, zonder geld. —IGKEIT, *v*. geldgebrek, *o*. *—MANN, *m*. burgerman; tusschenkomend persoon, derde, *m*. *—MASS, *o*. middelmaat, middelmatigheid, *v*. *—MÄSSIG, *b*. *n*. en *bijw*. middelmatig, -lijk. —KEIT, *v*. middelmatigheid, *v*. *—MAST, *m*. (203) groote mast, *m*. *—MAUER, *—WAND, *v*. middenmuur; (128) gebroken -, halve pasgang, *m*. *—PAPIER, *o*. mediaanpapier, *o*. *—PFEILER, *m*. middenzuil, *v*. -pijler, *m*.; penant, *o*. *—PREIS, *m*. gemiddelde prijs, *m*. *—PUNKT, *m*. middelpunt, *o*. *—RAUM, *m*. middenruimte, *v*. *—SALZ, *o*. middelzout, *o*. *—SATZ, *m*. (121) tweede stelling, *v*. middenterm, *m*. *—SÄTZE, *mv*. de twee middelstellingen, *v*. *mv*. *—SCHLAG, *m*. middelslag, *m*. -soort, *v*.

MITTELSMANN, *m*. *...PERSON, *v*. middelaar, bemiddelaar, scheidsman, -regter, *m*. scheidsvrouw, *v*.

MITTELSOHLE, *v*. (138) tusschensteeksel, *o*. -zool, *v*.

MITTELST, *vz*. door middel van, door -, bij tusschenkomst. *—E *(der, die, das)*, *b*. *n*. de -, het middenste, middelste.

MITTELSTÄMPEL, *m*. (12) middenstempel, *m*. *...STAND, *m*. middelstand, burgerstand, *m*.; middelmatigheid, *v*. *...STATUR, *v*. middelbare gestalte, *v*. *...STEG, *m*. (13) raamlijst, *v*. -hout, *o*. *...STELLE, *v*. middenplaats, *v*. *...STIMME, *v*. (171) middelstem, tweede bovenstem; *v*. *...STRASSE, *v*. *fig*. middelweg, *m*.; *die — halten*, den middelweg bewandelen. *...STRICH, *m*. (151) koppel -, verbindings -, scheidteeken, *o*. *...STÜCK, *o*. middelstuk, *o*. (ook 183). *...TEIG, *m*. (6) middeldeeg, *o*. *...TINTE, *v*. zie MITTELFARBE. *...TON, *m*. (171) middeltoon, *m*. mediante, *v*. *...TREFFEN, *o*. (97) middeltogt, *m*. hoofdkorps, *o*. *...TUCH, *o*. half laken half linnen, *o*. *...URSACHE, *v*. tusschenkomende oorzaak, *v*. *...WEG, *m*. middelweg, *m*.; zie MITTELSTRASSE; *fig*. bemiddelende uitweg, *m*. bezadiging, *v*. *...WORT, *o*. (151) deelwoord, *o*. *...ZAHN, *m*. middeltand, (van een paard), *m*. *...ZEUG, *m*. middelsoort-stof, *v*.; (111) middelsoort-pap, *v*. deeg, *o*. *...ZIMMER, *o*. tusschen -, middenkamer, *v*. -vertrek, *o*. *...ZUSTAND, *m*. staat tusschen leven en dood, *m*.

MITTEN, *bijw*. — *in*, — *auf*, — *unter*, *durch*, midden in, -op, -onder, -door; — *inne*, vlak in het midden; — *von einander schneiden*, in het midden doorsnijden; — *entzwei*, in tweeën (gebroken, gesneden enz.).

MITTERNACHT, *v*. middernacht, *m*.; *fig*. het noorden. *...NÄCHTIG, *.. NÄCHTLICH, *b*. *n*. noordelijk; middernachts. *—GEGEND, *v*. het noorden, noordelijk gewest, *o*. *—SPOL, *m*. noordpool, *v*. *—SSONNE, *v*. volle maan, *v*. *—S-WIND, *m*. zie NORDWIND. *—SZEIT, *v*. middernacht, *m*.; *fig*. spookuur, *o*. *—WÄRTS, *bijw*. noordwaarts.

MITTHÄTER, *m*. medepligtige, *m*.

MITTHEILBAR, *b*. *n*. mededeelbaar.

MITTHEILEN, *b*. *w*. mededeelen; *sich —*, zich mededeelen, overslaan. *—D, *...SAM, *b*. *n*. mededeelzaam. *...UNG, *v*. mededeeling, *v*.

MITTLER, *m*. —INN, *v*. bemiddelaar, -ster, *m*. en *v*. *—EN, *b*. *n*. middelste. *—AMT, *o*. scheidsregterlijk ambt, bemiddelaarschap, *o*. *—WEILE, *—ZEIT, *bijw*. middelerwijl, inmiddels. —, *vw*. terwijl.

MITTRAGEN, *b*. *w*. *(onr.)* mede (helpen) dragen. *...TRAUERN, *o*. *w*. medetreuren, -rouwen. *...TRINKEN, *b*. en *o*. *w*. *(onr.)* mede drinken (met anderen); mede (op -, in -) drinken (met iets anders).

MITTWOCH, *v*. Woensdag, *m*.

MIT UNTER, *bijw*. (§) nu en dan; zie UNTER.

MITURSACHE, *v*. medewerkende oorzaak, *v*. *...VERBRECHER, *m*. —INN, *v*. medepligtige (aan eene misdaad), *m*. en *v*. *...VERWALTUNG, *v*. medebestuur, *o*. *...VERSCHWORNE, *m*. zaâmgezworene, eedgenoot, zamenzweerder, *m*. *...VORMUND, *m*. toeziende voogd, *m*. *...WACHEN, *o*. *w*. waken met een ander. *...WAGEN, *b*. *w*. ook -, mede

wagen (met iemand, met iets anders). *...WANDERN, o. w. mede (uit-, op) trekken. *...WEIDE, v. regt op gemeene weide, o. *...WEINEN, o. w. medeweenen, - treuren. *...WELT, v. onze tijd, m. onze tijdgenooten, m. mv. *...WERBEN, o. w. (onr.) mededingen; staan (met anderen) naar iets. *...WERBER, m. —INN, v. mededinger, m. - dingster, v.; medeminnaar, m. *...WERBUNG, v. mededinging, v. *...WIRKEN, b. w. medewerken. *...WIRKUNG, v. medewerking, v. *...WISSEN, o. medeweten, o.; *ohne mein* —, buiten mijn medeweten. —SCHAFT, v. kennis, v. *...ZAHLEN, b. w. mede (zijn aandeel) betalen, - dragen. *...ZÄHLEN, b. w. mede -, er onder tellen, mederekenen. *...ZANKEN, o. w. medekijven, - twisten. *...ZECHEN, o. w. mededrinken, - brassen. *...ZEITIG, b. n. gelijktijdig; tot den tegenwoordigen tijd behoorende. *...ZEUGEN, o. w. medegetuigen. *...ZIEHEN, b. en o. w. (onr.) met (anderen) trekken; medeslepen; medetrekken (uittrekken); op weg gaan; (oudt.) medetijgen.

MIXTUR, v. vermenging, v.; (4) mengsel, o.

MÖBEL, v. huisraad, meubelstuk, o.

MOBILIARNACHLASS, m. inboedel, m. *...VERMÖGEN, o. roerende goederen, o. mv.

MOBILIEN, v. mv. huisraad, o. meubels, o. mv.

MODE, v. mode, kleederdragt, v.; fatsoen, o. wijze, manier, v. smaak, m.; — *sein*, naar den smaak -, naar de mode -, in zwang zijn; *die — mitmachen*, de mode volgen. *—HÄNDLER, m. —INN, v. modehandelaar, m. - ster, modemaakster, modiste, v. *—KLEID, o. kleed -, rok naar de mode, o. m. *—KRANKHEIT, v. modeziekte, - kwaal, v.

MODEL, m. vorm, m. patroon, model, o.; matrijs, v.; figuren (eener stof), v. mv. *—IRER, m. werkman die de stoffen watert, m.

MODELL, o. model, patroon, o.; mal, v. model (tot een scheepje), o. *—IREN, b. en o. w. modellen maken, vormen gieten. *—KUNST, v. kunst vormen af te gieten, - modellen te maken, v. *—MACHER, m. zie MODELIRER.

MODELN, b. w. vormen, fatsoeneren; gieten; stoffen wateren; (ook *fig.*) vormen. *—, o. vorming, fatsoenering, v. het wateren van stoffen.

MODELSCHNEIDER, m. modelsnijder, - beelder, m. *...TUCH, o. vormdoek; merklap, m.

MODENARR, m. modegek, m. - pop, v.

MODER, m. modder, m. slijk, o.; verrotting, vermolming, v. bederf, o. *—DUFT, *—GERUCH, m. stank, m. modderlucht, bedorven lucht, v. *—ICHT, *—IG, b. n. modder -, slijkachtig; modderig; slijkerig, slijkig, verrot, vermolmd, vergaan, bedorven. *—N, o. w. verrotten, bederven.

MODERN, b. n. nieuwerwetsch, nieuw.

MODESUCHT, v. modezucht, v.

MODISCH, b. n. en *bijw.* modisch, nieuwerwetsch; op eene nieuwerwetsche wijze, naar de mode.

MÖGEN, o. w. *(onr.)* mogen; geregtigd zijn, het regt -, de vrijheid -, het verlof hebben; lust -, begeerte voeden; *ich mag nicht*, ik wil niet, het lust mij niet; *ich möchte gern wissen*, ik wenschte wel te weten; *lieber* —, liever willen; *es mag sein*, het zij zoo.

MÖGLICH, b. n. en *bijw.* mogelijk, doenlijk; op eene mogelijke wijze. *—KEIT, v. mogelijkheid, v.; *es ist keine* —, er is geene mogelijkheid toe.

MOHN, m. (76) slaapkruid, o. maankop, m. *—BLUME, v. slaapbloem, heulbloem, v. *—HAUPT, o. *—KOPF, m. maan-, mankop, heulbol, m. *—KUCHEN, m. koek met maanzaad bestrooid, m. *—ÖHL, *—ÖL, o. slaapbololie, v. *—SAFT, m. heulsap, slaapkruid, opium, o. *—SAMEN, m. maanzaad, o.

MOHR, m. moor (zijden stof), v.; moor, neger, mooriaan, m. —, o. zie MOOR. *—BAND, o. gewaterd lint, moiré-lint, o.

MÖHRE, MÖHRRUBE, v. wortel, m. peen, v.

MOHREN, b. n. zwart zijden. *—FARBIG, b. n. zwartbruin; pikzwart (paard). *—KOPF, m. morenkop, m. (zwart paard); (56) destilleervat, o. *—KRAUT, o. (76) morenkruid, o. *—KÜMMEL, m. zekere plant en hare vrucht, v. *—LAND, o. het Moorenland, (Ethiopië, Mauritanië). *—TANZ, m. moorsche dans, m. *...INN, v. moorin, negerin, v. *...ISCH, b. n. en *bijw.* moorsch; naar moorsche wijze.

MOHRMEISE, v. koolmees, v.

MOLCH, m. salamander, m.

MOLKEN, *—CUR, v. hui, wei, v.; het gebruik er van. *—DIEB, m. vlinder, m. kapel, v. *...IG, *...ISCH, b. n. wei -, huiachtig; waterig, waterachtig.

MOLL, b. n. (171) mol, minor. *—TONART, v. moltoonen, m. mv. - sleutel, m. —, m. mol, v.; zie MAULWURF.

MONADE, v. stofje, beginsel van het stof, o. monade, atome, v. *—NLEHRE, v.

de leer-, het stelsel der monaden, *v. o.*
MONARCH, *m.* alleenheerscher, monarch, *m.* *—IE, *v.* alleenheerschappij, monarchie, *v.* *—INN, *v.* alleenheerscheres, souvereine, *v.* *—ISCH, *b. n.* en *bijw.* alleenheerschend.
MONAT, *m.* maand, *v.* *—BUCH, *o.* maandboek, *o.* legger, *m.* *—LICH, *b. n.* en *bijw.* maandelijksch; maandelijks; 's maands, alle maand, in de maand. *—ROSE, *v.* maandroos, *v.* *—SCHRIFT, *v.* maandwerk, (tijdschrift), *o.*
MONATSFLUSS, *m.* maandstonden, *v. mv.* *...FRIST, *v.* (46) termijn-, *m.* uitstel van eene maand, *o.* *...GELD, *o.* maandgeld, *o.* *...TAG, *m.* dag der maand, datum, *m.* *...UHR, *v.* horologie dat eene maand loopt, - dat de dagen der maand aanwijst, *o.*
MONATTAUBE, *v.* maandduif, (welke iedere maand broeit), *v.* *...WEISE, *bijw.* zie MONATLICH.
MÖNCH, *m.* monnik, geestelijke broeder; *fig.* trekker, vlasvink, (vogel); bromtol, *m.*; bedpan, *v.*; — *am Teiche*, duiker aan een' vijver, *m.* *—, *m.* MÖNCHSBOGEN, *m.* (13) bloemversiersel; ruin (paard), *m.* *—EN, *b. w.* lubben, ontmannen; den monnik spelen. *—EREI, *v.* monnikendom, monnikenspel, *o.* *—ISCH, *b. n.* en *bijw.* monnikachtig; naar monnikenwijze. *—SCHLAG, *m.* (13) zie MÖNCH.
MÖNCHSEIFER, *m.* monnikenijver, *m.* *...KAPPE, *v.* monnikskap, *v.* —N-MUSKEL, *m.* (106) nekspier, *v.* *...KLOSTER, *o.* monnikenklooster, *o.* *...KUTTE, *v.* monnikspij, *v.* *...LEBEN, *o.* monniken-, kloosterleven, *o.* *...ORDEN, *m.* monnikenorde, *v.* *...PLATTE, *v.* kaalgeschoren kruin (der geestelijken), *v.* *...RHABARBER, *m.* (76) rhaponte, (soort van) rhabarber, *v.* *...SCHRIFT, *v.* gothisch schrift, *o.* *...STAND, *m.* monnikenstand, *m.* *...WESEN, *o.* monniken-, kloosterwezen, *o.* *...ZELLE, *v.* monnikscel, *v.*
MOND, *m.* maan, *v.*; *der — ist halbvoll*, de maan is half; *der — scheint*, het is maneschijn; *unter dem —e befindlich*, ondermaansch. *—ALTER, *o.* ouderdom van de maan, *m.* *—AUGE, *o.* maanoog, *o.* *—ÄUGIG, *—BLIND, *b. n.* katoogig. *—BESCHREIBUNG, *v.* maanbeschrijving, *v.* *—ENHELL, *b. n.* helder als de maneschijn. *—ENJAHR, *o.* maanjaar, *o.* *—ENMONAT, *m.* maanmaand, *v.* *—FINSTERNISS, *v.* maansverduistering, *v.* *—FLECKEN, *m. mv.* vlekken in de maan, *v. mv.* *—FÖRMIG, *b. n.* maanvormig. *—KARTE, *v.* kaart van de maan, *v.* *—KRAUT, *—RAUTE, (76) *o.* maankruid *o.* *—LAUF, *m.* loop der maan, *m.* *—LICHT, *o.* maanlicht, *o.* *—MILCH, *v.* (9) maanmelk, *v.* *—SCHEIBE, *v.* schijf der maan, *v.* *—SCHEIN, *m.* *—SLICHT, *o.* maneschijn, *m.* maanlicht, *o.* *—SGESTALTEN, *—SBRÜCKE, *v. mv.* (157) maangestalten, maansverwisselingen, *v. mv.* *—SONNENZIRKEL, *m.* (157) maanzonnecirkel, *m.* *—STEIN, *m.* maansteen, *m.* *—SUCHT, *v.* maanziekte, *v.* *—SÜCHTIG, *b. n.* maanziek. *—SWANDELUNG, *v.* maansverwisseling, *v.* maansomloop, *m.* *—UHR, *v.* (*Mondsuhr*), maanwijzer, *m.* uurplaat naar de maan, *v.* *—VIERTEL, *o.* kwartier (eerste, laatste) der maan, *o.* *—VIOLE, *v.* (76) zie MONDKRAUT. *—ZIRKEL, *m.* maancirkel (alle 19 jaar), *m.*
MONKALB, MONDKALB, *o.* vleeschklomp, *m.* wanvrucht, *v.*
MONOGAMIE, *v.* huwelijk met ééne vrouw; stelsel van het huwelijk met ééne vrouw, *o.* *...IST, *m.* voorstander van het huwelijk met ééne vrouw, *m.*
MONOLOG, *m.* alleenspraak, *v.* *...POL, *o.* alleenhandel, *m.*; uitsluitend regt (tot iets), monopolie, *o.*
MONSTRANZ, *v.* sakramentshuis, *o.* altaarkas, *v.* *—HIMMEL, *m.* draaghemel, *m.*
MONSTRUM, *o.* monster, *o.*
MONTAG, *m.* Maandag, *m.*; *blauer* —, blaauwe Maandag.
MONTIREN, *b. w.* uitrusten. *...UNG, (*Montur*), *v.* montering; liverei (van een' lakkei), *v.*
MOOR, *o.* moeras, *o.* poel, *m.* *—ENTE, *v.* poel-eend, *v.* *—ERDE, *v.* moerasaarde, *v.* *—GRUND, *m.* moerassige grond, *m.* *—IG, *b. n.* moerassig. *—RÜBE, *v.* zie MÖHRE.
MOOS, *o.* mos, *o.* *—FLECHTE, *o.* (76) boomleverkruid, *o.* *—GEIER, *m.* havik, *m.* *—HUHN, *o.* korhaan, *m.* *—ICHT, *b. n.* mosachtig. *—IG, *b. n.* bemost, vol mos. *—KOLBE, *v.* zamentrekkende waterplant, *v.* *—KUH, *v.* roerdomp, *m.* *—ROSE, *v.* mosroos, *v.* *—SCHWAMM, *m.* kleine kampernoelje, *v.* *—VEILCHEN, *o.* (76) zie SCHNEEGLÖCKCHEN. *—WEIHE, *v.* vischarend, *m.*
MOPS, *m.* MÖPSCHEN, *o.* mop, (hond), *m.* *—GESICHT, *o.* *fig.* bakkes, *o.* *—NASE, *v.* *fig.* (§) stompneus, *m.*
MORAL, *v.* zedekunde, - leer, *v.* *—ISCH, *b. n.* en *bijw.* zedekundig, zedelijk. *—ISIREN, *o. w.* zedelessen -, lessen in de zedekunde geven, zedepreêken. *—IST, *m.* zedeleeraar, - meester, *m.* *—ITÄT, *v.* zedelijkheid, *v.*

MORAST, *m.* moeras, drasland; slijk, *o.* modderpoel, *m.* *—BIRKE, *v.* kleine -, dwerg-berkenboom, *m.* *—KRABBE, *v.* moeras -, slijkkreeft, *m.* *—IG, *b. n.* moerassig, modderig.

MORATORIUM, *o.* (46) respijtbrief, *m.*

MORCHE, *v.* (76) nachtschaduw, *v.* *—L, *v.* morilje, (soort van paddestoel), *v.*

MORD, *m.* moord, manslag, *m.* *—BEIL, *o.* moord -, slagtbijl, *v.* *—BRENNER, *m.* —INN, *v.* brandstichter, *m.* - stichtster, *v.* *—EISEN, *o.* moorddadig -, scherp wapen, *o.* *—EN, *b.* en *o. w.* moorden, een' moord begaan; dooden, vermoorden; (ook *fig.*).

MÖRDER, *m.* *—INN, *v.* moordenaar, *m.* - ster, *v.* *—GRUBE, *v.* moordenaarshol, *o.* - spelonk, *v.* *—ISCH, *b. n.* en *bijw.* moordend, doodend. *—LICH, *b. n.* en *bijw. fig.* (§) buitengemeen, hevig; — *schreien*, een oorverdoovend geschreeuw aanheffen.

MORDGESCHICHTE, *v.* moordgeschiedenis, *v.* verhaal vol gruwelen, *o.* *...GESCHREI, *o.* moordgeschreeuw, *o*; *fig. ein — erheben*, moord! schreeuwen; luidkeels -, angstig schreeuwen. *...GEWEHR, *o.* moordgeweer, - tuig, - wapen, *o.* *...GRUBE, *v.* *...KELLER, *m.* (180) moordkelder, *m.* kazemat, *v.*

MORDIO! *tw.* moord! moord!

MORDKERL, *m.* onversaagde -, dappere kerel, *m.* *...LOCH, *o.* (§) moordhol, *o.* *...LUST, *v.* moordlust, bloeddorst, *m.* —IG, *b. n.* bloeddorstig, belust -, tuk op moord. *...MESSER, *o.* dolk, *m.* moordstaal, *o.* *...NACHT, *m.* moord -, bloedige nacht, *m.* *...SCHWERT, *o.* moordend staal, moordgeweer, *o.* *...THAT, *v.* moord, *m.* bloedstorting, moordenarij, *v.* *...WEG, *m.* (§) slechte -, moorddadige weg, *m.*

MORGEN, *m.* morgen, ochtend, - stond, *m.*; *(die Himmelsgegend)*, het Oosten, *o.* zonsopgang; morgen, *m.* (landmaat); —, *bijw.* (den dag van) morgen; — *früh*, morgen ochtend; — *Abend*, morgen avond. *—ANDACHT, *v.* morgen -, ochtendgebed, *o.* *—ANZUG, *m.* ochtendkleedij, *v.* negligé, *o.* *—AUFWARTUNG, *v.* morgenbezoek; lever, (aan de hoven), *o.* *—BLATT, *o.* ochtendblad, (dagblad dat des morgens verschijnt), *o.* *—BROD, *o.* zie FRÜHSTÜCK. *—D, *b. n.* voor -, van morgen; *der —e Tag*, de dag van morgen, de volgende dag. *—DÄMMERUNG, *v.* morgen -, ochtendschemering, *v.* het aanbreken -, het krieken van den dag, *o.* *—DLICH, *b. n.* van -, in den morgen; vroeg. *—GABE, *v.* morgengave, *v.* *—GEBET, *o.* *—SEGEN, *m.* morgen -, ochtendgebed, *o.* *—GLOCKE, *v.* ochtendklok, *v.* - uur, *o.* *—GÖTTINN, *v.* (43) godin des dageraads, Aurora, *v.* *—GRUSS, *m.* morgengroet, *m.* *—LAND, *o.* het oosten, de levant; *die Morgenländer*, de oostelijke landen, de oosterlingen. *—LÄNDISCH, *b.n.* oostersch. *—LIED, *o.* morgen -, ochtendlied, *o.* *—LUFT, *o.* ochtendlucht, *v.* *—REGEN, *m.* ochtendregen, *m.*

MORGENROTH, *o.* *...RÖTHE, *v.* morgenrood, *o.* dageraad, *m.*

MORGENS, *bijw.* (§) des morgens.

MORGENSCHLAF, *m.* morgen -, ochtendslaap, *m.* *...SCHUSS, *m.* seinschot (in den morgen), *o.* *...SEITE, *v.* oostzijde, *v.* *...SONNE, *v.* ochtend -, morgenzon, *v.* *...SPRACHE, *v.* ochtendvergadering, - bijeenkomst (der leden van een gild), *v.* *...STÄNDCHEN, *o.* ochtendbegroeting met muziek, aubade, *v.* *...STERN, *m.* (157) morgenster, *v.* Lucifer, *m.* *...STILLSTAND, *m.* (157) (schijnbare) ochtendstilstand, *m.* *...STUNDE, *v.* morgenstond, *m.* *...THAU, *m.* morgendauw, *m.* *...TRAUM, *m.* ochtenddroom, *m.* *...UHR, *v.* zonnewijzer, *m.* uurplaat naar het oosten gekeerd, *v.* *...WÄRTS, *bijw.* oostelijk, oostwaarts. *...WECKER, *m.* wekker (soort van klok), *m.* *...WEITE, *v.* (157) ooster-afstand, *m.* *...WIND, *m.* oostewind, *m.* ochtendkoelte, *v.* *...ZEIT, *v.* ochtendstond, *m.*

MORGIG, *b. n.* op morgen; *drei—*, drie morgen (lands) groot.

MORNELL, *m.* *—E, *v.* (soort van) pluvier, *m.*

MOROS, *b. n.* kregelig, boos, donkerziende.

MORSCH, *b. n.* en *bijw.* broos, breekbaar, zacht, brokkig, vermolmd, wormstekig; — *entzweibrechen*, vlak in tweeën breken. *—TODT, *b. n.* morsdood.

MORSELLE, *v.* chokolade -, artsenijkoekje, *o.*

MÖRSER, MÖRSEL, *m.* mortier, vijzel, *m.* *—BLOCK, *m.* mortierblok, *o.* *—KEULE, *v.* stamper, *m.*

MÖRTEL, *m.* mortel, mortelkalk, *m.* *—KELLE, *v.* troffel, *v.* *—GRUBE, *o.* kalkgroef, *v.* *—KÜBEL, *m.* *—TRAGE, *v.* kalkbak, *m.* *—SCHAUFEL, *v.* mortel -, kalkschop, *v.* roerstok, *m.* *—SCHLÄGER, *m.* kalkmaker, werkman die kalk beslaat, *m.*

MORTIFICIREN, *b. w.* vernietigen (een' verloren wissel enz.).

MOSAISCH, *b. n.* mozaïsch; —*e Arbeit*, *v.* zie MUSIVARBEIT.

Mösch, *v.* zie **Meisch**.
Mosche, *v.* zie **Kuh**, **Kalbe**.
Moschee, *o.* moskee, *v.*
Moschus, *m.* zie **Bisam**.
Moscovade, *v.* **Moscovadzucker**, *m.* ruwe suiker, *v.*
Mosis *(die 5 Bücher), o. mv.* de vijf boeken Mozes (Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium), *o. mv.*
Most, *m.* most, *m.* ***—en**, ***—eln**, *b.* en *o. w.* persen, uitpersen; naar most rieken.
Möstrich, *m.* zie **Senf**.
Motete, *v.* (171) motet, zangstuk, *o.*
Motion, *v.* beweging; voordragt, *v.* voorslag, *m.* motie, *v.*; zie **Bewegung**.
Motiv, *o.* beweegreden, *v.* motief, *o.*
Motte, *v.* mot, mijt, *v.* ***—nfrass**, *m.* mottegat, *o.* ***—nfressig**, *b. n.* vol motgaten. ***—nkraut**, *o.* (76) mottekruid, *o.*
Motto, *o.* zinspreuk, *v.*; motto, opschrift, *o.*
Mucheln, *o. w.* zie **Muffen**, **Müffen**.
Muck, **Mucks**, *m.* (§) *einen — thun*, zie **Mucken**, **Mucksen**. ***—e**, *v.* (§) gril, kwade luim, eigenzinnigheid, *v.*; *er hat —n*, hij heeft grillen, - luimen; *das Ding hat —n*, er schuilt iets achter.
Mücke, *v.* mug, vlieg, *v.*
Mückenfänger, *m. fig.* grillig mensch, *m.* ***—ei**, *v. fig.* grilligheid, kregeligheid, *v.* ***...flor**, *m.* vliegengaas, *o.* ***...füsse**, *m. mv. fig.* hanepooten, (slecht schrift), *m. mv.* ***...garn**, ***...wedel**, *o.* zie **Fliegengarn**, **Fliegenwedel**. ***...kraut**, *o.* (76) zie **Flöhkraut**.
Mucken, **Mucksen**, *o. w.* (§) kikken; *er darf nicht* —, hij durft niet te kikken. ***...er**, *m.* veinsaard, *m.* ***...isch**, *b. n.* achterhoudend, geveinsd.
Mudder, *v.* modder, *m.* slijk, *o.* ***—n**, *b. w.* vuil water maken.
Müde, *b. n.* moede, vermoeid, afgemat; — *machen*, vermoeijen, afmatten; — *werden*, moede worden; *fig. des Lebens* —, het leven moede, levenszat.
Müdigkeit, *v.* vermoeidheid, *v.*
Muff, *m.* mof, *v.*; zie ook **Schimmel**.
Müffchen, *o.* mofje, *o.*; hand -, elleboogsmouw, *v.*
Muffel, *v.* (133) deksel, *o.* ***—**, *m.* ***—gesicht**, *o.* (§) dik -, opgeblazen aangezigt; (18) beeld-sieraad, *o.* ***—n**, *o. w.* brommen, mompelen.
Muffen, *o. w.* pruilen; zie **Maulen**; ***—**, blaffen; zie **Bellen**. ***—**, **Müffen**, *o. w.* muffen, (muf -, beschimmeld rieken). ***...ig**, *b. n.* pruilend.
Müffig, **Muffend**, *b. n.* muffend; dat muf riekt.
Muffknaster, *m.* zeer goede tabak, *m.*
Muffring, *m.* mofring, *m.* schimmel, *v.*; geknor, gebrom (van honden), *o.*
Mühe, *v.* moeite, *v.*; — *machen*, moeite veroorzaken; last -, overlast aandoen; *sich — machen*, *geben*, zich moeite geven, - doen; *es ist der — nicht werth*, het is de moeite niet waard.
Muhen, **Mühen**, *o. w.* bulken, blaten; zie **Blöken**.
Mühen, *b. w. (w. g.)* zie **Bemühen**.
Mühevoll, *b. n.* moeitevol, moeijelijk, bezwaarlijk.
Mühlarzt, ***...bauer**, *m.* molenmaker, - bouwer, *m.* ***...bottich**, *m.* molensteenkuip, *v.* ***...bursche**, ***...knappe**, *m.* molenaarsknecht, *m.*
Mühle, *v.* molen, *m.*; *fig.* (§) *das ist Wasser auf seine* —, dat is water op zijn' molen.
Mühleisen, *o.* spildrager, *m.* molenijzer (aan een' molen); (188) molenijzer, *o.*
Mühlenbau, *m.* molenbouw, *m.* kunst molens te maken, - te bouwen, *v.* ***...fachbaum**, *m.* boom van een' watermolen, *m.* ***...flügel**, *v.* vleugel van een' molen, *m.* ***...metze**, *v.* gemaal, maalloon, *o.* ***...ordnung**, *v.* verordening -, reglement op de molens, - op het malen, *v. o.* ***...spiel**, *o.* hinkbaan, *v.* molenspel, *o.* ***...zwang**, *m.* molendwanggregt, *o.*
Mühlgast, *m.* klant eens molenaars, molenklant, *m.* ***...gang**, *m.* gang van den molen, *m.* ***...gerinne**, *o.* zie **Gerinne**. ***...kasten**, ***...rumpf**, ***...trichter**, *m.* molentremel, - trechter, *m.* ***...klopfer**, *v.* molenonrust, *v.* ***...krapp**, *m.* bruine schors van meekrap, *v.* ***...meister**, *m.* molenaarsbaas, molenaar, *m.* ***...pfahl**, *m.* molenhefboom, *m.* ***...rad**, *o.* molenrad, *o.* ***...stein**, *m.* molensteen, *m.* **—bruch**, *m.* molensteengroeve, *v.* ***...teich**, *m.* molenvijver, *m.* ***...wasser**, *o.* molenwater, *o.* ***...wehr**, *o.* steenen beer, dam, (voor een' molen), *m.* ***...werk**, *o.* molenwerk, *o.*
Muhme, *v.* nicht; tante, moei; kindermeid, *v.*
Mühsal, *v.* moeite, zorg, *v.*
Mühsam, **Mühselig**, *b. n.* en *bijw.* moeijelijk, lastig, zwaar; bezwarend; bezwaarlijk. **—keit**, *v.* moeijelijkheid, *v.* leed, verdriet, *o.*
Mühwaltung, *v.* zie **Bemühung**.
Mulatt, ***—e**, *m.* ***—inn**, *v.* mulat, *m.* mulattin, *v.*
Mülbe, *v.* zie **Milbe**.
Mulde, *v.* baktrog, bak, *m.* kom, *v.*

eine — voll, eene kom vol; *fig.* (§) *es regnet als ob es mit —en gösse*, het regent (als) met emmers. *—NBLEI, *o.* lood in blokken, bloklood, *o.* *—NGEWÖLBE, *o.* (18) kruisgewelf, *o.*
MULEGARN, *o.* garen op den molen gesponnen, *o.*
MULL, *m.* puin, *o.* mul, *v.* molm, *m.*
MÜLLER, *m.* —INN, *v.* molenaar, *m.* -ster, *v.* *—BURSCH, *m.* molenaarsjongen, *m.* *—ESEL, *m.* molenaarsezel, *m.*
MULM, *m.* molm, *m.*; *—ige Erde*, molm-aarde, *v.* (vermolmd hout met aarde). *—ICHT, *b. n.* vermolmd, wormstekig.
MULTIPLICATION, *v.* (126) vermenigvuldiging, *v.* *...CIREN, *b. w.* vermenigvuldigen.
MULTON, MULTUM, *m.* molton, (zekere stof), *o.*
MUMIE, *v.* mumie, *v.* (gebalsemd lijk in Egypte).
MUMME, *v.* mom, *v.* zwaar brunswijksch bier, *o.* *—L, *m.* (§) bullebak, aardman, *m.* *—LN, *o. w.* zie MURMELN. —, MUMPELN, MUMPFEN, *o. w.* mompelen; kieskaauwen. *—REI, *v.* vermomming, maskerade; *fig.* mommerij, veinzerij, geveinsdheid, *v.*
MÜNCH, MÜNICH, *m.* zie MÖNCH.
MUND, *m.* mond, *m.* opening, *v.*; *fig. seinen — halten*, mondje toe houden; *spr. wessen das Herz voll ist, dess geht der — über*, waar het hart van vol is, vloeit de mond van over. *—ART, *v.* tongval, *m.* uitspraak, *v.* dialekt, *o.* *—BÄCKER, *m.* hofbakker, *m.* —EI, *v.* hof-, 's konings bakkerij, *v.* *—BECHER, *m.* mondbeker, 's vorstenbeker, *m.* *—BEDARF, *m.* mondbehoeften, *v. mv.* *—BUSEN, *m.* zie BUSEN.
MÜNDEL, *m.* en *v.* pupil, *m.* pupille, *v.*
MUNDEN, *o. w.* aangenaam-, lekker smaken.
MUNDFAUL, *b. n.* stilzwijgend, lui in het spreken. *...FÄULE, *v.* zie SCHARBOCK. *...FISCH, *m.* post, *v.* *...GLAUBE, *m.* valsch-, huichelend geloof, *o.* *...GUT, *o.* levensmiddelen, *o. mv.* *...HOLZ, *o.* heelkruid, *o.*
MÜNDIG, *b. n.* mondig, meerderjarig. *—KEIT, *v.* meerderjarigheid, mondigheid, *v.* *—SPRECHUNG, *v.* meerderjarig-verklaring, handligting, emancipatie, *v.*
MUNDIREN, *b. w.* in het net schrijven; de grosse (eener akte) opmaken.
MUNDKLEMME, *v.* mondkramp, *v.* *...KOCH, *m.* *...KÖCHINN, *v.* mondkok, *m.* eerste keukenmeid, *v.* *...KÜCHE, *v.* hof-, koningskeuken, *v.* de bedienden van de hofkeuken. *...KÜGELCHEN, *o.* mondkoekjes, *o. mv.* -pastiljes, *v. mv.* *...LEIM, *m.* mondlijm, *m.*
MÜNDLICH, *b. n.* en *bijw.* mondeling, bij monde.
MUNDLOCH, *o.* (MÜNDUNG), mond, *m.* mondstuk (eener fluit enz.), *o.*; mond (van een' oven), *m.* *...MÄUSLEIN, *o.* (106) jokbeen-spier, *v.* *...MEHL, *o.* bloem van meel, *v.* *...OBLATE, *v.* ouwel, *m.* ouweltje, *o.* *...PROPFEN, *m.* (5) mondstop (van het kanon), *m.* *...POMADE, *v.* lippenzalf, *m.* -pommade, *v.* *...PORTION, *v.* (108) rantsoen, *o.* *...REIF, *m.* ring aan den mond van een kanon, *m.* *...ROHR, *o.* (189) mondroer, -ijzer, *o.* *...SCHENK, *m.* schenker, hof-, opperschenker, *m.* —AMT, *o.* ambt, bediening van opperschenker, *o. v.* *...SCHWAMM, *m.* spruw, (mondziekte bij jonge kinderen), *v.* *...SEMMEL, *v.* fijn tarwebrood, *o.* fijne bollen, *v. mv.* *...SPIEGEL, *m.* (48) verwijdende tang, *v.* *...STÜCK, *m.* mondstuk, gebit; (5) mondstuk, *o.* —LOCH, *o.* mondstuk-, gebitring, *m.* *...THEIL, *o.* rantsoen, *o.* portie, *v.*
MUNDUM, *o.* grosse (eener akte), *v.*
MÜNDUNG, *v.* monding, *v.* mond, *m.* uitwatering, *v.*
MUNDVOLL, *m.* mondvol, *m.* *...VORRATH, *m.* mondvoorraad, *m.* *...WERK, *o.* (§) bespraaktheid, radheid (van tong), vlugheid in het spreken, *v.*
MUNGOWURZEL, *v.* (76) indiaansch slangenkruid, *o.*
MUNITION, *v.* ammunitie, *v.* krijgsbehoeften, *v. mv.* *—SKASTEN, *—SWAGEN, *m.* ammunitie-kist, *v.* legerwagen, *m.*
MUNKELN, *o. w.* (§) mompelen, brommen.
MÜNSTER, *o.* hoofdkerk; kathedraal, *v.* dom, *m.*
MUNTER, *b. n.* en *bijw.* wakker; vrolijk, levendig, opgeruimd; met wakkerheid, op vrolijke-, op levendige wijze; *eine —e Farbe*, eene levendige-, vrolijke kleur, -verf. *—KEIT, *v.* vrolijkheid, *v.* lust, *m.* levendigheid, opgeruimdheid, *v.*
MÜNZ-ABDRUCK, *m.* munt-afdruk, -stempel, *m.* *—AMT, *o.* munt, *v.* muntkantoor, *o.* kamer der muntmeesteren, *v.* *...BEAMTE, *m.* bediende-, beambte bij de munt, *m.* *...BESCHICKUNG, *v.* gehalte, allooi der munt, *o.* *...BESCHREIBUNG, *v.* munten-beschrijving, beschrijving van oude gedenkpenningen, *v.* *...CABINETT, *o.* kabinet van munten en penningen, *o.* *...DIRECTOR, *m.* muntmeester, *m.*
MÜNZE, *v.* (76) munt, *v.*; munt, munt-

specie, *v.* gemunt geld, *o.*; *abgesetzte* —, buiten omloop gestelde munt. *—, MÜNZSTATT, ...STÄTTE, *v.* ...HAUS, *o.* munt, (huis waar de munt geslagen wordt), *v.* *—N, *b. w.* munten, munt slaan; *fig.* (§) *es ist auf Sie gemünzt*, op u is het gemunt. —, *o.* het munten, munting, *v.* *—R, *m.* munter; bediende der munt, *m.*

MÜNZFÄLSCHUNG, *v.* vervalsching -, verminking der munt, *v.* *...FEILE, *v.* munt -, zoetvijl, *v.* *...FREIHEIT, *v.* muntregt, privilegie om te munten, *o.* *...FUSS, *m.* (99) standaard, *m.*; *der schwere* —, de proefmunt, *v.* *...GEBÜHR, *v.* *...GEFÄLLE, *o. mv.* zie SCHLAGSATZ. *...GEHALT, *m.* allooi, gehalte, *o.* *...GEPRÄGE, *o.* zie GEPRÄGE. *...GERICHT, *o.* kamer der muntmeesteren, *v.* *...GEWICHT, *o.* zwaarte -, *v.* gewigt van het geld, *o.* muntzwaarte, *v.* *...HAMMER, *m.* munthamer, *m.* *...HERR, *m.* landheer die het regt van munten bezit; muntmeester, *m.* *...JUNGE, *m.* leerjongen in de munt, *m.* *...JUSTIRER, *m.* weger der muntstukken, *m.* *...KENNER, *m.* muntkenner, beoefenaar van de penningkunde, *m.* *...KNECHT, *m.* munter, *m.* *...KOSTEN, *mv.* muntloon, *o.* *...KRÄTZE, *v.* afval der munt, *m.* muntvijlsel, *o.* *...KUNDE, *v.* penningkunde, *v.* *...MAHL, *o.* muntstempel, *m.* *...MEISTER, *m.* muntmeester, opzigter der munt, *m.* *...ORDNUNG, *v.* reglement op het muntwezen, - op de munt, *o.* *...ORT, *m.* plaats waar gemunt wordt, *v.* *...PLATTE, *...SCHIENE, *v.* *...STÜCK, *o.* (goud -, zilver -, koper -) plaatje tot munt bestemd. *...PRESSE, *v.* muntpers, - schroef, *v.* *...PROBE, *v.* muntproef, *v.* *...PROBIRER, *m.* geldtoetser, essayeur, *m.* *...RATH, *m.* lid van de muntkamer, *o.* *...RECHT, *o.* muntregt, *o.* *...SAMMLUNG, *v.* verzameling van penningen en munten, *v.* *...SCHERE, *v.* muntsnijder, *m.* - schaar, *v.* *...SCHLAG, *m.* muntslag, *m.* *...SCHREIBER, *m.* klerk -, schrijver aan de munt, *m.* *...SCHRIFT, *v.* randschrift eener munt, *o.* *...SORTE, *v.* muntsoort, *v.* *...STADT, *v.* stad die eene munt bezit, *v.* *...STÄMPEL, *...STAMP, *m.* muntstempel, *m.* *...STAND, *m.* staat (van het oude duitsche rijk) die muntregt bezit, *v.* *...WAGE, *v.* muntschaal, *v.* *...WARDEIN, *m.* geldtoetser, *m.* *...WESEN, *o.* muntwezen, *o.* *...WISSENSCHAFT, *v.* zie MÜNZKUNDE. *...ZEICHEN, *o.* muntteeken, *o.* *...ZEUG, *o.* muntersgereedschap, *o.*

MURÄNE, MORÄNE, *v.* moeraal, (visch), *m.*

MÜRBE, *b. n.* murw, week, malsch, broos, breekbaar; *fig. einen — machen*, iemand diep kwetsen, - honen; pal zetten.

MÜRBIGKEIT, *v.* weekheid, malschheid, broosheid, breekbaarheid, *v.*

MURCHEL, *v.* houtworm, *m.* - luis, *v.*

MURKSEN, *o. w.* brommen, knorren.

MURMELN, *b.* en *o. w.* mompelen, brommen; knorren. *—, *o.* gemompel, gebrom, geknor, gesuis, *o.* *...THIER, *o.* marmot, bergrot, *v.*

MURREN, *o. w.* morren, knorren, mompelen, brommen; *fig.* klagen. *—, *o.* geknor, *o.*

MÜRRISCH, *b. n.* knorrig, gemelijk, lastig.

MURRKOPF, MURRBART, MURKS, *m.* knorrepot, gemelijk mensch, *m.*

MUS, MUSS, *o.* pap, *v.* brij, *m.*

MUSCHE, *v.* zie SCHÖNPFLÄSTERCHEN

MUSCHEL, *v.* schelp, *v.* mossel, *m.* *—BANK, *—GRUBE, *v.* mosselbank, *v.* *—BLUME, *v.* dik eendekroost, *o.* *—CABINETT, *o.* *—SAMMLUNG, *v.* kabinet -, *o.* verzameling van schelpen, *v.* *—FANG, *m.* mosselvangst, *v.* *—FÖRMIG, *b. n.* en *bijw.* schelpvormig, als eene schelp. *—GOLD, *—SILBER, *o.* schulp-, schelpgoud, - zilver, *o.* *—KALK, *m.* schelpkalk, *m.* *—KENNER, *m.* schelpkundige, *m.* *—LEHRE, *v.* schelpkunde, *v.* *—LINIE, *v.* (92) kromme (schelp) lijn, *v.* *—MARMOR, *m.* schelpmarmer, *o.* *—MERGEL, *m.* *—ERDE, *v.* schulp -, schelpaarde, *v.* *—SAND, *m.* schelp -, schulpzand, *o.* *—SCHALE, *v.* mosselschelp, (ook 188), *v.* *—SEIDE, *v.* (soort van) mos, *o.*; schelp in den vorm eener wan, *v.* *—STEIN, *m.* schelpsteen, *m.* *—WERK, *o.* schelpwerk, *o.*

MUSKUS, *m.* muskus, *m.*; zie verder BISAM.

MUSE, *v.* (43) zanggodin, muze, *v.*; (ook *fig.*).

MUSELMANN, *m.* muzelman, mahomedaan, *m.*

MUSEN-ALMANACH, *m.* muzen-almanak, *m.* *...BERG, *m.* (43, 25) berg der zanggodinnen, Parnassus, Helikon, *m.* *...GOTT, *m.* god der muzen, Apollo, *m.* *...PFERD, *o.* dichterspaard, *o.* Pegasus, *m.* *...QUELL, *v.* bron der zanggodinnen, dichtersbron, Hippokrene, *v.* *...SITZ, *m.* *fig.* hoogeschool, *v.* zetel der muzen, *m.* *...SOHN, *m.* muzenzoon; *fig.* student, *m.* *...TEMPEL, *m.* tempel der zanggodinnen, muzentempel, *m.*

Museum, *o.* museum, *o.*
Musiciren, *o. w.* (§) muziek maken.
Musicus, *m.* muziekant, beoefenaar der toonkunst, *m.*
Musik, *v.* toonkunst, muziek, *v.* *—**alisch**, *b. n.* en *bijw.* toonkunstig, -lijk, muziekaal. *—**ant**, *m.* toonkunstenaar, muziekant; vioolspeler, *m.* *—**meister**, *m.* muziekmeester, *m.*
Musivarbeit, (**Mosaik**), *v.* ingelegd werk, mozaïk, *o.* *...**gold**, *o.* -mozaïk-goud, *o.* *...**malerei**, *v.* het schilderen in mozaïk.
Muskate, *v.* muskaat, *v.*; *spr. was soll der Kuh* —, rozen voor de zwijnen.
Muskateller, **Muskatwein**, *m.* muskaat -, muskadelwijn, *m.*
Muskatellerapfel, *m.* muskadelappel, *m.* *...**birn**, (**Muskatbirne**), *v.* muskadelpeer, *v.* *...**kraut**, *o.* (76) scharlije, *v.* *...**traube**, *v.* muskadeldruif, *v.*
Muskatenbaum, *m.* muskaatboom, *m.* *...**blume**, *...**blüthe**, *v.* foelie, *v.* *...**nuss**, *v.* muskaatnoot, notenmuskaat, *v.* *...**wachs**, *o.* muskaatzeep, *v.*
Muskatreibeisen, *o.* muskaatrasp, *v.*
Muskel, *m.* (106) spier, *v.* *—**bewegung**, *v.* beweging der spieren, *v.* *—**ig**, *b. n.* gespierd. *—**lehre**, *v.* leer -, wetenschap der spieren, *v.* *—**starke**, *v.* spierkracht, *v.*
Muskete, *v.* musket, vuurroer, schietgeweer, *o.*
Musketenfeuer, *o.* musketvuur, *o.* *...**hahn**, *m.* haan van een roer, *m.* *...**kugel**, *m.* musket -, geweerkogel, *m.* *...**schuss**, *o.* musket -, geweerschot, *o.*
Musketier, *m.* musketier, *m.* *...**ton**, *m.* donderbus, (geweer), *v.*
Muss, *o.* moes, *o.* brij, *m.* pap, *v.* *—, *o.* en *m.* noodzakelijkheid, *v.*; *es ist ein* —, het moet.
Musse, *v.* ledige tijd, *m.* ledigheid, *v.*; *mit* —, met gemak, langzaam, bedaard.
Musselin, *m.* neteldoek, moesselien, *o.*
Müssen, *o.* en *onp. w.* (*onr.*) moeten, verpligt -, genoodzaakt -, gedwongen zijn; *ich will nicht*, *ich müsste denn...*, ik wil niet, ten zij ik moete.
Mussicht, **Mussig**, *b. n.* en *bijw.* moes -, pap -, brijachtig, als moes.
Müssig, *b. n.* en *bijw.* ledig, werkeloos, lui; *—en Stunden*, ledige uren; — *gehen*, ledig loopen.
Müssigen (**sich**), *w. w.* (*w. g.*) zich onthouden van...
Müssiggang, *m.* *...**keit**, *v.* lediggang, *m.* werkeloosheid, *v.*; *spr.* — *ist aller Laster Anfang*, of *ist des Teufels Ruhebank*, de lediggang is des duivels oorkussen.
*...**gänger**, *m.* —**inn**, *v.* lediggganger, -looper, *m.* lediggangster, -loopster, *v.*
Mussiren, *o. w.* schuimen (van wijn).
Muster, *o.* voorbeeld, model, patroon, *o.*; teekening, proef, *v.* staaltje, staal -, pronkend, *o.*; *fig.* (*Musterbild*), voor -, toonbeeld; marmeren beeld, *o.* *—**buch**, *o.* *—**karte**, *v.* monster -, staalboek, *o.* -kaart, *v.* *—**er**, *m.* monsteraar, inspekteur, die monstering houdt, *m.* *—**form**, *m.* grondvorm, *m.* type, *v.* *—**haft**, *b. n.* en *bijw.* voorbeeldig, navolgenswaard, voorbeeldiglijk. *—**herr**, *m.* zie **Musterer**.
Mustern, *b. w.* monsteren, monstering -, inspektie houden. —, *o. w.* (*mit Mustern versehen*), van figuren voorzien, marmeren.
Musterordnung, *v.* plan van indeeling (van een' tuin), *o.* *...**platz**, *m.* monster -, inspektieplaats (der troepen), *v.* *...**rolle**, *v.* monsterrol, *v.* *...**schreiber**, *m.* monsteringmeester, *m.* *...**schrift**, *v.* schoonschrift, *o.* *...**schriftsteller**, *m.* klassiek schrijver, *m.* *...**stück**, *o.* grondbeeld, afbeeldsel, *o.*
Mustert, *m.* mosterd, mostaard, *m.*
Musterung, *v.* monstering, wapenschouwing, *v.*; *fig. etwas durch die — gehen lassen*, iets monsteren, inspektie houden over iets.
Musterzeichner, *m.* patronenteekenaar, *m.* *...**wort**, *o.* (151) voorbeeld, *o.*
Muten, **Mutern**, **Mütern**, *o. w.* ruijen (van kreeften). —, *o.* ruijing, *v.*
Muter, **Muterkrebs**, *m.* rui-kreeft, (die van schalen verandert), *m.*
Muth, *m.* moed, *m.* dapperheid, *v.* hart, *o.*; — *machen*, aan -, bemoedigen, moed geven; *den — benehmen*, ontmoedigen; *gutes —es sein*, goeden moed houden, -hebben; *es ist mir dabei nicht wohl zu —e*, het is mij niet wel te moede daarbij. *—, *o.* okshoofd, *o.* *—**en**, *b. w.* (*w. g.*) begeeren, neigen tot, streven naar; *das Meisterrecht* —, naar het meesterschap (in een gild) staan; *ein Lehen* —, van een' heer een land in leen houden, -krijgen; *wohl od. übel gemüthet sein*, wel of kwalijk te moede zijn. *—**ig**, *b. n.* en *bijw.* moedig, dapper, -lijk. *—**jahr**, *o.* jaar van uitstel, *o.* *—**los**, *b. n.* en *bijw.* moedeloos, ontmoedigd; kleinmoedig, neêrslagtig, zonder moed. —**igkeit**, *v.* moedeloosheid, neêrslagtigheid, *v.*
Muthmassen, *b. w.* vermoeden, gissen, vooronderstellen; verdenken. *...**masslich**, *b. n.* en *bijw.* vermoedelijk, waarschijnlijk, denkelijk. —**keit**, *v.*

waarschijnlijkheid, v. *...MASSUNG, v. vermoeden, o. verdenking, v. gissing, waarschijnlijkheid, onderstelling, v.
MUTHSCHEIN, MUTHZETTEL, m. (82) beleeningsbrief, m. - akte, v.
MUTHVOLL, b. n. en *bijw.* moedig, vol moed. *...WILLE, m. *...WILLIGKEIT, v. moedwil, m. baldadigheid; moedwilligheid, losheid, ongebondenheid, stoutheid, v. *...WILLIG, b. n. en *bijw.* moedwillig, stout, baldadig; met voorbedachten rade; opzettelijk; *ein —er Bankerott*, eene bedriegelijke bankbreuk.
MUTTER, v. moeder, (ook *fig.*); baarmoeder; moer (eener schroef), v.; — *am Ladestocke*, laadstok, loop (van een geweer), m.; —, moer (van wijn), v. droessem, grond (van azijn), m.; — *allein*, *bijw.* gansch-, moederziel alleen. *—AST, m. (173) moeder-, hoofdtwijg, v. - tak, m. *—BALSAM, m. moeder-balsem, m. zalf (tegen de opstijgingen der baarmoeder), v. *—BAUM, m. moeder-, hoofdboom, m. *—BEIN, o. achterbeen van een beest, o. *—BESCHWERDE, *—BESCHWERUNG, v. moederkwaal, (opstijging der baarmoeder), v. *—BIENE, v. bijenkoningin, v. *—BRUCH, m. moederbreuk (uitzakking der baarmoeder), v. *—BRUDER, m. oom van moederszijde, m.
MÜTTERCHEN, o. moedertje, oud vrouwtje, besje, o.
MUTTERERDE, v. moeder-, tuinaarde, v. *...FIEBER, (34) v. moeder-, hysterische koorts, v. *...FLECKEN, m. moedervlek, v. *...FLUSS, m. vloed der baarmoeder, m. ontijdige stonden, m. *mv.* *...FÜLLEN, o. merrieveulen, o. *...GEWÄCHS, o. wanschapen vrucht, misgeboorte, v. *..HALS, m. hals der baarmoeder, m. *...HÄRING, m. elft, (visch), m. *...HARZ, o. galbanon, (zeer bittere gom), m. *...HERZ, o. *fig.* moederhart, o. moederliefde, v. *...HUSTEN, m. hysterische hoest, m. *...KALB, o. koekalf, o. *...KIRCHE, v. moederkerk, (de katholieke), v. *...KORN, o. brand in het koren, m.; koren dat door den korenbrand geleden heeft, o. *...KRAMPF, m. kramp der baarmoeder, m. *...KRAUT, o. (76) moederkruid, o. *...KREBS, m. zie MUTER; kanker der baarmoeder, m. *...KUCHEN, m. (106) nageboorte, v. zie NACHGEBURT. *...LAMM, o. oorlam, o. *...LAND, o. moederland, o. *...LAUGE, *...SOHLE, v. moederloog, o. *...LEIB, o. moederlijf, o.; *von —e an*, sedert hij uit moederslijf kwam, van kindsbeen aan.
MÜTTERLICH, b. n. en *bijw.* moederlijk, met moederlijke teederheid.
MUTTERLIEBE, v. moederliefde, v. *...LOS, b. n. moederloos. *...MAL, o. moedervlek, v. *...MILCH, v. moedermelk, v. *...MORD, m. moedermoord, m. *...MORDER, m. —INN, v. moedermoordenaar, m. - moordster, v. *...MUND, m. mond van de baarmoeder, m. *...NACKT, b. n. (§) moedernaakt. *...PFEIFE, *...ZELLE, v. honigbuisje, o. *...PFENNIGE, *mv.* steekpenning; spaarpot, m. *...PFERD, o. merrie, v. *...RECHT, o. *...SCHAFT, v. moederschap, o. *...SCHAF, o. moederschaap, (schaap dat reeds jongen heeft), o. *...SCHEIDE, v. (106) scheede der lijfmoeder, v. *...SCHWEIN, o. zeug, zog, v. *...SCHWESTER, v. moei-, tante van moederszijde, v. *...SEELE, (in zamenst.), *fig.* moederziel, niemand; — *allein*, moederziel alleen. *...SÖHNCHEN, o. *fig.* (§) moederskind, - zoontje, troetel-kind, o. *...SPIEGEL, m. (48) verwijdende tang, v. *...SPRACHE, v. moedertaal, v. *...SPRITZE, v. (48) baarmoederspuit, v. *...STEIN, m. moedersteen, (voorstellende de snede der baarmoeder), m. *...STOCK, m. moeder-korf, m. *...THEIL, o. moederlijk erfdeel, o. *...TROMPETEN, v. *mv.* (106) eijerkanaal, o. *...VEILCHEN, o. *...VIOLE, v. nachtviolier, v. *...WASSERSUCHT, v. waterzucht in de baarmoeder, v. *...WEH, o. moederkwaal, v. *...WITZ, m. natuurlijk vernuft, oorspronkelijk genie, o. *...WUTH, v. razende lijfmoeder, onkuische zucht der vrouwen, v. *...ZÄPFCHEN, o. (48) zetpil voor de lijfmoeder, v. *...ZIMMER, m. (76) kassie-hout, o. *...ZUFÄLLE, *mv.* toevallen, flaauwten, v. *mv.*
MÜTZE, v. muts, v. *—NMACHER, m. —INN, v. mutsenmaker, m. - maakster, v.
MUTZEN, b. w. zie STÜTZEN.
MYRIADE, v. myriade, tienduizendtal, o.
MYRRHE, v. (76) myrre, v. *—NKERBEL, m. welriekende kervel, m. *—NSTEIN, m. specerijsteen, m.
MYRTHE, v. mirte, v. *—KRANZ, m. mirtekroon, v.
MYSTERIEN, v. *mv.* verborgenheden, geheimenissen, v. o. *mv.*
MYSTIKER, m. mystiker, aanhanger van het misticismus, m. *...ISCH, b. n. en *bijw.* verborgen, geheimzinnig; op eene verborgene wijze, geheimzinniglijk.
MYTHE, v. mythe, fabel, legende, v.

Mytholog, *m.* fabelkundige, *m.* *—**ie**, *v.* fabel-, godenleer, fabelkunde, *v.* *—**isch**, *b. n.* fabelkundig, mythologisch.

N.

N, *o.* N, (de letter), *v.*

Na, *tw.* (§) wel, hoe nu!

Nabe, *v.* naaf, nave, *v.*

Nabel, *m.* navel; sluitsteen van een gewelf, *m.*; (188) middelpunt-, onderste gedeelte van een wapenschild, *o.* *—**ader**, *v.* (106) navelader, *v.* *—**binde**, *v.* navelband, *m.* *—**bruch**, *m.* navelbreuk, *v.* *—**fleischbruch**, *m.* navelvleeschbreuk, *v.* *—**förmig**, *—**icht**, *b. n.* navelvormig, navelachtig. *—**geschwulst**, *v.* *—**gewächs**, *o.* navelvleeschuitwas, *o.* *—**knoten**, *m.* (106) navelknoop, *m.* *—**kraut**, *o.* (76) venusnavel, *m.* *—**schnur**, *v.* (106) navelstreng, *v.* *—**wasserbruch**, *m.* navelwaterbreuk, *v.* *—**windbruch**, *m.* navelwindbreuk, *v.*

Nabenloch, *o.* naafgat, *o.* *...**ring**, *m.* ijzeren-ring, band, *m.*

Nabob, *m.* nabob, (voornaam persoon, groote in Indië), *m.*

Nacaratfarbe, *v.* *—**n**, *b. n.* helderroode kleur, *v.*; helderrood.

Nach, *vz.* na, naar, tot, op; volgens, naar, ingevolge; — *dem Gewichte*, — *der Elle verkaufen*, bij het gewigt-, bij de el verkoopen; *einer* — *dem andern*, de een na den ander, achter elkander, achtereenvolgend; — *Weihnachten*, na kermis, als kermis voorbij zal zijn; — *meiner Meinung*, naar mijne meening, naar mijn oordeel; zoo als ik er over denk; — *der Natur zeichnen*, naar de natuur-, naar het leven teekenen; — *Ihrem Befehle*, volgens uw bevel; — *Süden zu*, naar het zuiden, zuidwaarts; *er richtet sich* — *ihm*, hij rigt zich naar hem, hij doet zoo als hij; — *hinten*, naar achteren, achterwaarts; *hinten* —, na, achterna, achteraan; *vor wie* —, of — *wie vor*, zoo als altijd, steeds; — *und* —, (§) — *gerade*, allengskens, van lieverlede, langzamerhand.

Nachachten, *b. w.* in acht nemen, opvolgen, nakomen, naleven, zich gedragen naar. *...**achtung**, *v.* inachtneming, opvolging, nakoming, naleving, *v.* *...**äffen**, *b. w.* naäpen, nabootsen, namaken. *...**äffer**, *m.* naäper, nabootser; *fig.* papegaai, *m.* *...**äffung**, *v.* naäping, nabootsing, namaking, *v.* *...**ahmbar**, *b. n.* navolgbaar. *...**ahmen**, *b. w.* navolgen, namaken. *...**ahmer**, *m.* navolger, *m.* *...**ahmerinn**, *v.* navolgster, *v* *...**ahmlich**, *b. n.* navolgbaar, na te volgen. *...**ahmung**, *v.* navolging, nabootsing, *v.* *...**ahmungssucht**, *v.* zucht tot navolging, *v.* *...**ähren**, *b. w.* (2) nalezen. *...**arbeit**, *v.* nawerk, *o.* tweede arbeid, *m.* -verrigting, *v.* *...**arbeiten**, *b. w.* nawerk verrigten, werken na een' ander. *...**arten**, *o. w.* gelijken, slachten, aarden. *...**artung**, *v.* het gelijken naar. *...**bar**, *m.* —**inn**, *v.* nabuur, buurman, *m.* buurvrouw, *v.* *...**barlich**, *b. n.* nabuurlijk, naburig, tot de nabuurschap behoorende. *...**barrecht**, *o.* regt van nabuurschap, *o.* *...**schaft**, *v.* nabuurschap; nabijheid, *v.*; *gute* — *halten*, in goede verstandhouding met de buren leven.

Nachbedacht, *b. n.* te laat nagedacht. *...**bedenken**, *b. w.* te laat nadenken. *...**bellen**, *o. w.* *einem* —, iemand nablaffen. *...**bericht**, *m.* bijgevoegd-, nader-, later berigt, *o.* nadere tijding, *v.* *...**beten**, *b. w.* nabidden; *fig.* herhalen. *...**beter**, *m.* —**inn**, *v.* nabidder, *m.* nabidster, *v.* *...**betung**, *v.* *fig.* herhaling, herzegging, *v.* *...**beweis**, *o.* nabewijs, *o.* *...**bezahlen**, *b. w.* bijbetalen, nabetalen, afbetalen. *...**bier**, *o.* dun bier, *o.* *...**bild**, *o.* *...**bildung**, *v.* nateekening, kopij, *v.* afbeeldsel, afschrift, *o.* *...**bilden**, *b. w.* nateekenen, kopiëren, nabootsen. *...**bildner**, *m.* nateekenaar, *m.* *...**bleiben**, *o. w.* zie **Zurückbleiben** en **Unterbleiben**. *...**bleibsel**, *o.* overblijfsel, *o.* rest, *v.* *...**bohren**, *b.* en *o. w.* naboren; door boren wijder maken. *...**brechen**, *o. w.* (*onr.*) (9) eene metaalader verder uitbreken. *...**bringen**, *b. w.* (*onr.*) *einem etwas* —, iemand iets nabrengen, -aanbrengen; (§) *das Versäumte* —, herstellen hetgeen men bedorven heeft. *...**bürge**, *m.* tweede borg, *m.* *...**brüste**, *v.* het naschuijeren, *o.* *...**datiren**, *b. w.* de dagteekening te laat stellen.

Nachdem, *vw.* nadat, naar dat, naar

mate; volgens, ingevolge. *—, *bijw.* waarna, vervolgens.

Nachdenken, *o. w. (onr.) einer* of *über eine Sache*, over iemand -, over iets nadenken, -zijne gedachten laten gaan; overwegen, bepeinzen, overdenken, overleggen; aan iets denken, zijne gedachten op iets vestigen. —, *o.* nadenken, *o.* overpeinzing, overlegging, overweging, *v.*; *das macht mir* —, dit geeft mij stof tot denken, dit doet mij nadenken. *...**denkend**, *b. n.* nadenkend, peinzend. *...**denklich**, *b. n.* nadenkenswaard, opmerkenswaardig, overweging verdienende. *...**denksam**, *b. n.* nadenkend, overleggend, zonder overijling.

Nachdonnern, *onp. w.* nadonderen. *...**dringen**, *b. w. (onr.)* nadringen. *...**druck**, *m.* tweede persing, *v.*; nadruk (van een boekwerk); *fig.* klem, nadruk, *m.* kracht; vervoering, verrukking, *v.* —**en**, *b. w.* nadrukken (een boek).

Nachdrücken, *b. w.* napersen, voor de tweede maal persen.

Nachdrucker, *m.* nadrukker, *m.* *...**drücklich**, *b. n.* en *bijw.* nadrukkelijk, sterk, krachtig, veelbeteekenend; met kracht, met klem, met nadruk. *...**dunkeln**, *b. w.* (136) bruin worden. *...**durst**, *m.* nadorst, *m.* *...**eifer**, *m.* *...**eiferung**, *v.* naijver, *m.* *...**eiferer**, *m.* *...**eiferinn**, *v.* mededinger, nastrever, medestrever, *m.*; medestreefster, *v.* *...**eifern**, *o. w.* wedijveren met..., nastreven. *...**eile**, *v.* achtervolging, *v.* het najagen, nazetten. *...**eilen**, *o. w.* najagen, nazetten, achtervolgen.

Nach einander, *bijw.* achtereenvolgend, achtervolgens, na elkander.

Nachempfängniss, *v.* zie **Ueberschwängerung**. *...**empfinden**, *b. w.* berouw hebben.

Nachen, *m.* boot, schuit, aak, *v.* *—**führer**, *m.* schuitenvoerder, bootsman, voerman, *m.*

Nacher, *bijw.* zie **Nachher**.

Nacherbe, *m.* tweede erfgenaam, *m.* *...**erfinden**, *b. w.* uitvinden na een' ander. *...**ernte**, *v.* naoogst, *m.* nalezing, *v.* *...**ernten**, *b. w.* nalezen. *...**essen**, *o.* nageregt, dessert, *o.* derde tafel, *v.* *...**essen**, *b. w.* na eten, eten na den gewonen etenstijd. *...**fahren**, *o. w. (onr.) einem* —, iemand in een rijtuig achterna zetten, narijden, navolgen. —, *b. w.* (59) wild achtervolgen; (9) eene mijn bezoeken. *...**fahrer**, *m.* (9) mijnbezoeker, *m.* zie ook **Nachfolger**. *...**fährte**, *v.* (59) spoor van wild, *o.* *...**fallen**, *o. w. (onr.)* navallen. *...**färben**, *b. w.* overschilderen, -verwen. —, *o. w.* (136) donkerder -, zwarter worden. *...**feilen**, *b. w.* navijlen, overvijlen. *...**fliegen**, *o. w.* navliegen.

Nachfolge, *v.* opvolging; *fig.* navolging, nabootsing, naäping, *v.* *...**folgen**, *o. w. einem* —, opvolgen, volgen; *fig.* navolgen, nabootsen, naapen. *...**folger**, *m.* navolger; opvolger, erfgenaam, *m.* *...**fordern**, *b. w.* navorderen, een' tweeden -, hoogeren eisch doen. *...**forderung**, *v.* nadere vordering, *v.* -eisch, *m.* *...**formen**, *b. w.* nabootsen, kopiëren. *...**forschen**, *b. w.* navorschen, onderzoeken, onderzoek doen naar. *...**forschung**, *v.* navorsching, onderzoeking, *v.* onderzoek, *o.* *...**frage**, *v.* navraag, *v.* onderzoek, *o.* *...**fragen**, *o. w. (Nachfrage thun*, — *halten)*, navragen, navraag -, onderzoek doen, berigt inwinnen. *...**führen**, *b. w.* doen volgen. *...**füllen**, *b. w.* op -, aanvullen.

Nachgänger, *m.* volgeling, partijganger, m.

Nachgeben, *b. w. (onr.)* bijvoegen. *—, *o. w. (onr.)* losgaan, loslaten, wijken; *fig.* toegevend zijn, toegeven, inwilligen; buigzaam -, gedwee zijn; *einem* —, zich naar iemands wil schikken; *einem nichts* — *an...*, iemand in niets toegeven, halsstarrig op zijn stuk blijven; *nicht* — *wollen*, koppig zijn, niet willen buigen. *...**gebend**, *b. n.* toegevend, inschikkelijk. *—, *o.* *...**gebung**, *v.* toegevendheid, inschikkelijkheid, buigzaamheid, *v.*

Nachgeboren, *b. n.* na 's vaders dood geboren. *...**geburt**, *v.* nageboorte, *v.* *...**gedanke**, *v.* nagedachte, *v.* *...**gefühl**, *o.* gevoel, *o.* gevoeligheid, *v.*

Nachgehen, *o. w. (onr.) einem* —, iemand volgen, achter iemand gaan, zijne gangen naspeuren, nagaan, naloopen, achtervolgen; *fig.* iemand den voorrang geven, voor iemand wijken; ter linkerzijde van iemand gaan; *fig. einem Mädchen* —, een meisje achterna zetten; hare gangen heimelijk volgen; *seinen Geschäften* —, zijne bezigheden volbrengen; *dem Vergnügen* —, zich aan de vermaken overgeven; *einem Befehle* —, een bevel opvolgen, zich naar eene order gedragen. *—**ds**, *bijw.* (§) zie **Hernach**.

Nachgemacht, *dw.* en *b. n.* nagemaakt; nagevolgd, nagebootst. *...**gerade**, *bijw.* allengskens, van lieverlede, van trap

tot trap. *...GESCHMACK, *m.* nasmaak, *m.* *...GESCHWADER, *o.* achterhoede van eene vloot, *v.* *...GIEBIG, *b. n.* toegevend, rekkelijk, inschikkelijk. *...GIEBIGKEIT, *v.* toegevendheid, inschikkelijkheid, *v.* *...GIESSEN, *b. w.* bijgieten, aanvullen; nagieten (een' penning enz.) *...GIFT, *v.* zie NACHESSEN. *...GRABEN, *b. w. (onr.)* nagraven; wroeten. *...GRAS, *o.* (76) nagras, etgroen, *o.*; zie GRUMMET. *...GRÜBELN, *o. w.* navorschen, uitpluizen; haarkloven, muggeziften. —, *o.* het uitpluizen; navorsching; haarkloverij; muggezifterij, *v.* *...GRUMMET, *o.* zie NACHGRAS. *...GUCKEN, *b. w.* (§) nakijken. *...GUSS, *m.* begieting, aanvulling, *v.*; afgietsel, *o.* *...HALL, *m.* echo, wedergalm, *m.*; zie ook NACHKLANG. *...HALLEN, *o. w.* weêrgalmen, klinken. *...HÄNGEN, *o. w. (onr.) fig. einer Sache* —, zich aan eene zaak hangen, - overgeven, zich op iets toeleggen; *seinen Gedanken* —, aan zijne gedachten den vrijen loop geven. *...HÄNGER, *m.* (172) touwslagerswerktuig, *o.* *...HAUEN, *b. w.* nahouwen, navellen. *...HEBEN, *o. w. (onr.)* helpen opligten. *...HELFEN, *o. w. (onr.) einem* —, iemand in het voortgaan behulpzaam zijn; *einer Sache* —, eene zaak bevorderen. *...HELFER, *m.* helper, bevorderaar, *m.*

NACHHER, *bijw.* naderhand, daarna, voorts, wijders, vervolgens, dan. *—IG, *b. n.* achtervolgend, nakomend, later.

NACHHERBST, *m.* najaar, *o.* *...HEU, *o.* nagras, *o.* *...HIEB, *m.* naslag, nahouw, *m.*; (108) vervolging der ruiterij met het zwaard in de vuist, *v.* *...HINKEN, *b. w. (einem)* nahinken; een' hinkende nabootsen. *...HOCHZEIT, *v.* feest na den trouwdag, *o.* *...HOLEN, *b. w.* terughalen, hernemen; *fig.* inhalen. *...HUT, *v.* nadrift, naweiding, *v.*; zie NACHTRAB. *...JAGEN, *o. w.* (*einem*) najagen, nazetten, vervolgen; *einer Sache* —, eene zaak najagen, - bejagen, (ook *fig.*) *...JAHR, *o.* najaar, *o.* herfst, *m.*; zie GNADENJAHR. *...KEHREN, *b. w.* navegen. *...KLAGE, *v.* (119) rekonventionnele eisch, *m.* tegenklagt, *v.* *...KLANG, *v.* naklank, weêrklank, weêrgalm, *m.*; klokgelui, *o.* *...KLATSCHEN, *o. w. (einem)* in de handen klappen; *etwas* —, iets herhalen, - herzeggen. *...KLETTERN, *o. w. (einem)* iemand klauterende navolgen. *...KLINGEN, *o. w. (onr.)* klinken, weêrgalmen. *...KOMME, *m.* afstammeling; opvolger, *m.* *...KOMMEN, *o. w. (onr.)* volgen, nakomen; *fig. einer Sache* —, iets nakomen, - in acht nemen, volbrengen, volvoeren; een bevel naleven, - opvolgen. *...KOMMEN, *mv.* *...KOMMENSCHAFT, *v.* nakomelingen, afstammelingen, *mv.* nakomelingschap, *v.* nageslacht, *o.* *...KÖMMLING, *m.* spruit, loot, *v.* afstammeling; *fig.* opvolger, *m.* *...KRIECHEN, *o. w. (onr.) einem* —, iemand kruipende navolgen. *...KOST, *m.* zie NACHESSEN. *...KUNFT, *v.* nakomelingschap, *v.* *...KÜNSTELN, *b. w.* kunstig namaken, - nabootsen. *...LALLEN, *b. w.* nastamelen, nabaauwen.

NACHLASS, *m.* nalatenschap; vermindering, *v.*; (46) afslag, *m.* rabat, *o.*; kwijtschelding (van eene straf); staking, ophouding, *v.* stilstand, *m.*; rust, verpoozing; (34) tusschenpoos, aflating, *v.*

NACHLASSEN, *b. w. (onr.)* laten, nalaten; loslaten, laten schieten, vieren; (203) vieren (een touw), opsteken (de schooten); *fig. einem etwas* —, iets aan iemand overlaten, - afstaan; *etwas vom Preise* —, iets van den prijs laten vallen, verminderen, afkorten; *etwas von seinen Forderungen* —, zijne eischen minder hoog stellen. *—, *o. w.* (*onr.*) loslaten, losgaan, wijken, uiteengaan, losspringen; *fig.* verminderen, ophouden; *die Kälte lässt nach*, de koude vermindert, het weder wordt zacht; *der Sturm lässt nach*, de storm gaat liggen; *sein Eifer lässt nach*, zijn ijver verflaauwt. *—, *o.* het nalaten; nalating, *v.*

NACHLÄSSIG, *b. n.* en *bijw.* nalatig, achteloos, onoplettend. *—KEIT, *v.* nalatigheid, achteloosheid, onoplettendheid, *v.*

NACHLASSUNG, *v.* zie NACHLASS. *...LAUFEN, *o. w.* (*onr.*) naloopen, achterna loopen; nazetten, vervolgen. *...LEBEN, *o. w. fig. einer Sache* —, iets-, een bevel naleven, zich gedragen naar... *...LEBEN, *o.* het overleven. *...LEBENDE, *m.* overlevende; *fig.* opvolger, nalever (van eene wet enz.), *m.* *...LEGEN, *b. w.* bij-, toevoegen. *...LESE, *v.* nalezing, *v.* naoogst, *m*; *fig.* bijvoegsel, *o.* *...LESEN, *b. w.* (*onr.*) nalezen, naoogsten; *etwas* —, iets na-, overlezen; *einem* —, bij het lezen iemand volgen. *...LESER, *m.* —INN, *v.* nalezer, *m.* naleester, *v.* (van korenaren). *...LESUNG, *v.* het nalezen, overlezen (in een boek). *...LIEFERN,

b. w. volleveren, naleveren, bijvoegen; geheel verzorgen. *...LÜGEN, *o. w.* (*onr.*) eene logen (van iemand) nazeggen, -herhalen; (§) *das müsste ich ihm* —, ik zoude hem belasteren zoo ik dit zeide. *...MACHEN, *b. w.* herdoen; namaken, kopiëren, nabootsen; naäpen. *...MACHER, *m.* —INN, *v.* namaker, nabootser, *m.* nabootster, *v.* *...MACHUNG, *v.* namaking, nabootsing, naäping, *v.*; namaaksel, *o.* *...MAHD, *v.* zie NACHGRAS. *...MALEN, *b. w.* eene schilderij kopiëren; *fig.* namaken. *...MALIG, *b. n.* later, volgend, navolgend. *...MALS, *bijw.* vervolgens, naderhand. *...MAST, *v.* nadrift, naweiding, *v.* *...MESSEN, *b. w.* (*onr.*) na-, her-, overmeten. *...MITTAG, *m.* namiddag, nanoen, *m.* *...MITTÄGIG, *b. n.* namiddagsch. *...MITTAGS, *bijw.* 's namiddags. *...MITTAGSZEIT, *v.* namiddagtijd, *m.* -uur, *o.* tijd na het middagmaal, *m.*

NACHORDNEN, *b. w.* (iets) aan een' mindere (ondergeschikte) opdragen, -gelasten. *...PFEIFEN, *b. w.* (*einen*), nafluiten, najouwen; iemand navolgen in het fluitspelen; *etwas* —, iets nafluiten (een deuntje, eene zangwijs enz.) *...QUELLEN, *o. w.* later ontstaan. *...RAUM, *m.* takken van gevelde boomen, *m. mv.* *...RÄUMEN, *b. w.* (*einem*), in orde brengen hetgeen door een' ander in verwarring is gebragt, naruimen; *dem Hunde* —, den drek van den hond wegvegen. *...RECHNEN, *b. w.* her-, na-, overrekenen. *...RECHT, *o.* (119) regt van tegenklagt, *o.*; *fig.* toevallige-, onzekere inkomst van een ambt of een' post, *v.* *...REDE, *v.* narede, *v.* naschrift, *o.*; *die üble* —, slechte naam, *m.* kwaad gerucht, *o.*; lastering, kwaadsprekendheid, *v.* *...REDEN, *b. w.* na-, herzeggen, napraten; nazeggen (iets op of van iemand zeggen); *einem* —, iemands stem nabootsen; kwaadspreken, belasteren. *...REISE, *v.* vervolging, nazetting, achterhaling; reis, *v.* *...REISEN, *o. w.* *einem* —, iemand nareizen, nazetten, vervolgen. *...REISSEN, *o. w.* (*onr.*) verder scheuren, meer slijten. —, *b. w.* (*onr.*) eene kopij schetsen. *...REITEN, *o. w.* (*onr.*) *einem* —, iemand te paard nazetten. *...RENNEN, *o. w.* (*onr.*) (iemand) narennen, naloopen, loopende vervolgen; zie NACHLAUFEN. *...REUE, *v.* naberouw, te laat berouw, *o.*

NACHRICHT, *v.* narigt, berigt, nieuws, *o.*; nieuwstijding, *v.*; gedrukt berigt, aanplakbiljet, *o.*; — *von einem* of *etwas haben*, tijding -, berigt van iemand of iets hebben. *—EN, *b. w.* (59) nasporen (een hert); herstellen (het jagtgereedschap). *—ER, *m.* beul, scherpregter, *m.* *—EREI, *v.* beulswoning, *v.* *—LICH, *bijw.* tot narigt, a gouverno; (119) om te dienen waar behoorlijk zal zijn.

NACHRUF, *m.* naam door een' overledene gelaten, *m.*; zie ook NACHRUHM. *...RUFEN, *b. w.* (*onr.*) *einem* —, iemand naroepen. *...RUHM, *m.* roem na den dood, *m.* *...RÜHMEN, *b. w.* *einem* —, tot lof zeggen -, tot lof spreken van iemand. *...SÄEN, *b. w.* na-, herzaaijen. *...SAGEN, *b. w.* nazeggen; *einem etwas* —, iets van (op) iemand zeggen, iemand iets nazeggen. *...SATZ, *m.* laatste stelling eener rede, *v.* slot, *o.* *...SAMMELN, *b. w.* nazamelen, nalezen. *...SCHALL, *m.* zie NACHHALL, NACHKLANG. *...SCHAUEN, *b. w.* nazien, van achteren beschouwen. *...SCHICKEN, *b. w.* nazenden. *...SCHIEBEN, *b. w.* (*onr.*) naschuiven; zie SCHIEBEN. *...SCHIESSEN, *o. w.* (*onr.*) navallen; naschieten. —, *b. w.* (*onr.*) bijpassen, natellen, toe-, bijvoegen, bijdoen; bij worpen tellen. *...SCHIFFEN, *b. w.* na-, achternazeilen. *...SCHLACHTEN, *o. w.* zie NACHARTEN. *...SCHLAG, *m.* valsche munt; (171) slotnoot, *v.* *...SCHLAGEN, *b. w.* (*onr.*) valsche munt slaan; naslaan (een boek), doorbladeren, opzoeken; (9) de mijnader volgen. —, *o. w.* (*onr.*) zie NACHARTEN. *...SCHLEICHEN, *o. w.* (*onr.*) nasluipen, heimelijk navolgen. *...SCHLEPPEN, *b. w.* naslepen. *...SCHLÜSSEL, *m.* nasleutel, valsche sleutel; slotopsteker, looper, *m.* *...SCHMACK, *m.* nasmaak, *m.* *...SCHMECKEN, *o. w.* nasmaken, een' nasmaak hebben. *...SCHNEIDEN, *b. w.* (*onr.*) nasnijden (naar een voorbeeld). *...SCHNITT, *m.* nasnijding, (kopij), *v.* *...SCHOSS, *m.* zie NACHSTEUER. *...SCHREIBEN, *b. w.* (*onr.*) na-, af-, overschrijven, kopiëren; schrijven hetgeen wordt voorgezegd. *...SCHREIBER, *m.* na-, af-, overschrijver, kopist, stenograaf, *m.* *...SCHREIEN, *o. w.* (*onr.*) naroepen, naschreeuwen. *...SCHRIFT, *v.* naschrift, bijvoegsel, postscriptum, *o.* apostilje, *v.* *...SCHUB, *m.* *den — haben*, de tweede aan de beurt zijn om te werpen (in het kegelspel). *...SCHUSS, *m.* naschot, *o.*; herhaalde betaling, bijbetaling; aanvulling (eener som), *v.*; paijement, *o.*; aanzuivering (eener schuld), *v.* *...SCHÜTTEN, *b. w.* meer bijgieten, bijstorten. *...SCHWARM, *m.* tweede

zwerm, *m.* tweede broedsel, *o.* *...SCHWÄRZEN, *o. w.* (136) naar het donkere -, zwarte trekken. *...SCHWIMMEN, *o. w.* (*onr.*) nazwemmen, zwemmende achtervolgen. *...SEGELN, *o. w.* achter een ander schip zeilen; nazeilen, najagen.

NACHSEHEN, *o.* en *b. w.* (*onr.*) *einem* —, iemand nazien, - nastaren, - met de oogen volgen; *etwas* —, iets beschouwen, - bezien, - onderzoeken; *fig. einem etwas* —, inschikkelijk voor iemand zijn; vergeven; (§) door de vingers zien. *—, *o.* het nazien, herziening, *v.* onderzoek, *o.*; *fig.* toegeeflijkheid, inschikkelijkheid, *v.*; *das — haben*, in zijne hoop teleurgesteld zijn. *...SENDEN, *b. w.* (*onr.*) zie NACHSCHICKEN. *...SETZEN, *b. w.* achterstellen, op den achtergrond zetten, minachten, gering schatten. —, *o. w. einem* —, iemand nazitten, - najagen, - vervolgen. *...SETZUNG, *v.* geringschatting, minachting; *fig.* nazetting, achtervolging, *v.* het najagen. *...SICHT, *v.* inzigt, *o.* toegevendheid, inschikkelijkheid, oogluiking, *v.*; uitstel, respijt, *o.* *...SICHTIG, *b. n. bijw.* inschikkelijk, toegevend; met inzigt, oogluikend. *...SILBE, *v.* (151) bijgevoegde lettergreep, *v.* aanvoegsel, *o.* *...SINGEN, *o.* en *b. w.* (*onr.*) *einem*, zingen na een'ander; iemands gezang nabootsen; *etwas* —, iets nazingen. *...SINKEN, *o. w.* (*onr.*) nazinken, instorten na iets anders. *...SINNEN, *o. w.* (*onr.*) nadenken, overpeinzen, overdenken, zijne gedachten laten gaan (over iets). —, *o.* het nadenken; overdenking, *v.* *...SINNIG, *...SINNEND, *b. n.* denkend, nadenkend, omzigtig. *...SOMMER, *m.* nazomer, *m.* *...SORGE, *v.* zorg om hetgeen men bedorven heeft weder goed te maken, *v.* *...SPÄHEN, *o. w.* onderzoeken, uitvorschen; iets beloeren, bespieden. *...SPIEL, *o.* (170) nastuk, nastukje, divertissement; naspel, *o.* *...SPOTTEN, *o. w. einem* —, iemand (in zijne gebaren, manieren, bewegingen enz.) nabootsen; iemand in zijne afwezigheid bespotten. *...SPOTTER, *m.* bespotter, nabootser, *m.* *...SPRECHEN, *b. w.* (*onr.*) naspreken, herhalen, nazeggen (iemands woorden). *...SPRINGEN, *o. w.* (*onr.*) naspringen; (iemand) schielijk volgen. *...SPÜREN, *o. w.* (59) *einem Wilde* —, het spoor van het wild opzoeken; *fig. einer Sache* —, eene zaak onderzoeken; nasporen, doorgronden. *...SPÜRUNG, *v.* nasporing, *v.* onderzoek, *o.*

NÄCHST, *bijw.* — *daran*, *zu* —, naast, naast aan, digt bij; onlangs, kortelings. *—, *vz.* — *mir*, vlak naast mij; na -, achter mij; — *dem*, onmiddellijk daarna.

NÄCHSTE, *b. n. der*, *die*, *das* —, de -, het naaste; *mein —er Verwandter*, mijn naaste bloedverwant; *der — nach mir*, de eerste die op mij volgt; *die — Woche*, de aanstaande week; *der — Weg*, de naaste -, de kortste weg; *der — Preis*, de uiterste prijs; *die — Gelegenheit*, de eerste gelegenheid; *—r Tage*, *mit —m*, zie NÄCHSTENS. *—, *m.* evennaaste, evenmensch, *m.*

NACHSTECHEN, *b. w.* (*onr.*) nagraveren, (kopiëren). *...STEHEN, *o. w.* (*onr.*) in volgorde -, in rang na een' ander zijn geplaatst, op een' ander volgen, overblijven; *fig. einem in einer Sache* —, aan iemand in iets den voorrang afstaan; bij iemand achterstaan. *...STEHEND, *b. n.* volgend, onderstaand, nakomend. *...STEIGEN, *o. w.* (*onr.*) (*einem*), na -, achter iemand opklimmen. *...STELLEN, *b. w.* (*w. g.*) achterstellen, nastellen; *eine Uhr* —, eene klok achterzetten. —, *o. w.* (*einem*), strikken spannen; lagen leggen, belagen. *...STELLUNG, *v.* belaging, bespieding, hinderlaag, *v.* strik, *m.*; *fig.* uitstel, *o.*

NÄCHSTENS, *bijw.* eerstdaags, weldra; binnen kort, spoedig.

NACHSTEUER, *v.* nabetaling, nieuwe -, bijgevoegde belasting, - schatting, *v.* *...STEUERN, *o. w.* de opcenten betalen, nabetalen; zie (§) NACHZAHLEN; *fig.* het achterstallige van eene schuld voldoen. *...STICH, *m.* gravure, *v.* nagebootste stempel, *m.* *...STOPFEN, *b. w.* stoppen, nastoppen; zie STOPFEN. *...STOPPELN, *o. w.* nalezen, korenaren zoeken. *...STOSSEN, *b. w.* (*onr.*) na -, nog eens stooten; zie STOSSEN. *...STREBEN, *o. w. einer Sache* —, naar iets staan, iets verlangen, begeeren, naar iets streven; iets bejagen. *...STREBUNG, *v.* streving, navolging, *v.* *...STÜRZEN, *o. w.* invallen, instorten na iets anders. *...SUCHEN, *b. w.* na -, onderzoeken. na -, opsporen. *...SUCHUNG, *v.* na -, opsporing, nazoeking, *v.* onderzoek, *o.*

NACHT, *v.* nacht, *m.*; *es wird* —, het wordt nacht, de nacht valt; *bei der* —, *in der* —, in den -, gedurende den nacht, 's nachts, bij nacht; *zu — essen*, avondmalen; *über — wo bleiben*, ergens overnachten; *sich der — aussetzen*, zich aan de nachtlucht blootstellen; *fig. in seinem Kopfe ist es* —, hij heeft niet veel verstand, het ziet er donker uit in zijn hoofd; *der Welt gute — geben*, verscheiden, overlijden, den geest geven.

Nachtag, *m.* nadag, volgende dag; nadag (van een leermeisje bij hare juffrouw); betaaldag (van rente); *fig.* respijtdag, *m.*

Nachtandacht, *v.* nachtgebed, *o.* *...**angel**, *m.* snoer bij de visscherij 's nachts, *o.* *...**anker**, *m.* (203) nachtanker, *o.* *...**arbeit**, *v.* nachtwerk, *o.* nachtarbeid, *m.* nachtstudiën, *v. mv.* *...**arbeiter**, *m. fig.* wroeter, blokker, (die 's nachts studeert); nachtwerker, sekreet-, putruimer, *m.* *...**becken**, *m.* *...**geschirr**, *o.* kamer-, waterpot, *m.* *...**besuch**, *m.* nachtelijk bezoek, *o.* *...**blattern**, *v. mv.* (34) nachtpuistjes, *o. mv.* *...**blindheit**, *v.* (34) nacht-, avondblindheid, temeralopie, *v.* *...**blume**, *v.* (76) indische nachtbloem, *v.*

Nachten, *onp. w.* (§) nacht zijn, -worden, vallen van den nacht.

Nächten, *bijw.* in den afgeloopen nacht; *fig.* onlangs.

Nachterscheinung, *v.* nachtelijke verschijning, *v.* nachtgezigt, *o.* *...**essen**, *o.* (§) avondeten, *o.* avondmaaltijd, *m.* *...**eule**, *v.* nachtuil, *m.* *...**falter**, *m.* (103) nachtvlinder, *m.* kapel, *v.* *...**frost**, *m.* nachtvorst, *v.* *...**gänger**, *m.* —**inn**, *v.* zie **Nachtwandler**. *...**garn**, *o.* net om leeuwerikken bij nacht te vangen, *o.* *...**gebet**, *o.* zie **Nachtandacht**. *...**geist**, *m.* nachtgeest, *m.* spook, *o.* *...**gleiche**, *v.* (157) nachtevening, *v.* *...**glocke**, *v.* nacht-, avondklok, *v.* *...**habit**, *m.* zie **Nachtkleid**. *...**haube**, *v.* nachtmuts, *v.* *...**häuschen**, *o.* (203) kompashuisje, *o.*

Nachtheil, *m.* nadeel, *o.* schade, *v.* verlies, *o.* *—**ig**, *b. n.* en *bijw.* nadeelig, schadelijk; met schade, ten nadeele, ten koste; *es ist meiner Ehre* —, het kwetst mijne eer. *—**igkeit**, *v.* nadeeligheid, schadelijkheid, *v.*

Nachthemd, *o.* nachthemd, *o.* *...**herberge**, *v.* nachtherberg, *v.* nachtverblijf, *o.*; (§) slaapsteê, *v.* *...**hexe**, *v.* nachtheks, *v.*

Nachthun, *b. w.* (*onr.*) nadoen, namaken, nabootsen.

Nachthütte, *v.* nachthut, *v.*

Nachtigall, *v.* nachtegaal, *m.*

Nachtisch, *m.* nageregt, *v.* desserttafel, *v.*

Nachtimbiss, *m.* zie **Nachtessen**. *...**jagd**, *v.* jagt bij fakkellicht, fakkeljagt, *v.* *...**kappe**, *v.* nachtmuts, *v.*; nachtjak, *o.* *...**kerze**, *v.* nachtkaars; (76) gele wedrich, *v.* ezelskruid, *o.* *...**kleid**, *o.* nachtgewaad, ochtendkleed, *o.* *...**könig**, *m.* (§) sekreetruimer, nachtwerker, *m.* *...**kühle**, *v.* avond-, nachtkoelte, *v.* *...**lager**, *o.* nachtleger, -kwartier, -verblijf, *o.* slaapplaats, *v.* *...**lampe**, *v.* nachtlamp, *v.* *...**leuchter**, *m.* kandelaar voor het nachtlicht, *m.*

Nächtlich, *b. n.* en *bijw.* nachtelijk, bij nacht, des nachts, in den nacht.

Nachtlicht, *o.* nachtlicht, *o.* *...**liebste**, *v.* nachtvriendin, bedgenoot; (76) tuberoos, *v.* *...**luft**, *v.* avond-, nachtlucht, *v.* *...**lust**, *v.* nachtvermaak, *o.* *...**mahl**, *o.* avondmaal; het heilige avondmaal, nachtmaal, *o.* *...**mahlstisch**, *m.* tafel des Heeren, *v.* *...**mahr**, *m.* nachtmerrie, *v.* *...**männchen**, *o.* nachtduivel, kwelgeest, *m.* *...**mantel**, *m.* nachtmantel, *m.* *...**mette**, *v.* vroegmetten, *v. mv.* *...**musik**, *v.* nacht-, avondmuziek, serenade, *v.* *...**mücke**, *v.* glimworm, *m.* *...**mütze**, *v.* slaap-, nachtmuts, *v.*; *fig.* droomer, *m.* slaapmuts, *v.* *...**nebel**, *m.* (34) dagblindheid, (oogziekte), *v.* *...**pelz**, *m.* nachtpels, *v.* *...**pforte**, *v.* togtgat, verlaat, *o.* *...**posten**, *m.* (97) nachtpost, *m.* *...**quartier**, *o.* zie **Nachtlager**.

Nachtrab, *m.* (97) achterhoede, *v.*

Nachtrabe, *v.* nacht-, steen-, kerkuil, *m.*

Nachtraben, *o. w.* (*einem*), nadraven, achter (iemand) draven. *...**trachten**, *b. w.* zie **Nachstreben**, **Nachstellen**. *...**trag**, *m. fig.* bijbetaling, betaling van het overige, bijlage, *v.* bijvoegsel, *o.* *...**tragen**, *b. w.* (*onr.*) nadragen; *fig.* het overschot-, de rest betalen; bijvoegen, bijlagen-, bijvoegsels maken; *einem etwas* —, tegen iemand een' wrok voeden.

Nachträumer, *m.* zie **Nachtkönig**. *...**register**, *o.* logementhouderslijst, vreemdelingenlijst, *v.*

Nachtreiben, *b. w.* (*onr.*) nadrijven, *...**treiber**, *m.* drijver, *m.* *...**treten**, *o. w.* (*onr.*) navolgen, naloopen, achtervolgen. *...**trieb**, *m.* het nadrijven.

Nachtriegel, *m.* schoot-, tong van een slot, *m. v.*

Nachtrillern, *o. w.* (*einem*), neuriën; *etwas* —, iets nazingen, -neuriën. *...**trinken**, *o. w.* nadrinken.

Nachtrock, *m.* nachtrok, *m.* *...**runde**, *v.* nacht-, nachtelijke ronde, *v.*

Nachts, *bijw.* 's nachts.

Nachtschabe, *v.* nachtvlieg, *v.* *...**schatten**, *m.* (76) nachtschaduw, *v.* *...**scherben**, *m.* kamerpot, *m.* *...

SCHLÄGER, m. nachtegaal, m. *...SCHWALBE, v. nachtzwaluw, v. *...SCHWÄRMER, m. nachtbraker, zwierder, m. *...SCHWÄRMEREI, v. het nachtbraken, zwierderij, lichtmisserij, v. *...SCHWEISS, m. nachtzweet, o. *...SIGNAL, o. teeken in den nacht, o. *...SITZEN, *...STUDIREN, o. nachtstudiën, v. mv. *...STÜCK, o. (136) nachtstuk, o. *...STUHL, m. stilletje, o. *...STUNDE, v. nachtuur, uur van den nacht, nachtelijk uur, o. *...TELESKOP, o. nacht-teleskoop, v. *...THAU, m. nachtdauw, m. *...TISCH, m. nachttafel, v. nacht-, toilettafeltje, o. *...TOPF, m. kamer-, waterpot, m. *...TRUNK, m. nachtdronk, m. *... UHR, v. nachtklok, v. -horologie, o. *...VIOLE, v. (76) nachtviolier, damastbloem, v. *...VOGEL, m. nachtvogel; nachtvlinder, m. nachtkapel, v. *...WACHE, v. nachtwacht, nachtwaak, v. *...WÄCHTER, m. nachtwacht, v. -waker, klepperman, m. ratelwacht, v. *...WAMMS, m. borstrokje, o. *...WANDELN, *...WANDERN, o. het nachtwandelen. *...WANDLER, *...WANDERER, m. —INN, v. slaapwandelaar, m. slaapwandelaarster, v.; steen-, kerkuil, m. *...WEIBCHEN, o. spook onder de gedaante eener vrouw, nachtvrouwtje, o. *...WEIN, m. avond-, nachtwijn, m. *...WEISER, m. (157) nachtwijzer, (graadboog), m. *...ZEIT, v. nachttijd, m.; *bei* —, bij nacht, 's nachts. *...ZEUG, o. nachtgewaad, o.; ochtendkleeding, v. *...ZUG, m. — *stellen*, 's nachts strikken spannen.

NACHÜBEN, b. w. navolgen, namaken. *...URTHEIL, o. nader oordeel; besluit (eener sluitrede), o. *...VERLANGEN, b. w. zie NACHFORDERN. *...WACHSEN, o. w. (*onr.*) nawassen, nagroeijen, later uitbotten. *...WAGEN (SICH), w. w. zich wagen iemand te volgen. *...WÄGEN, *...WIEGEN, b. w. (*onr.*) nawegen. *...WAISE, v. kind na 's vaders dood geboren, o. *...WANDELN, o. w. nawandelen. *...WEH, o. *...WEHE, v. *...WEHEN, mv. napijn, v. naweeën, v. mv.; *fig.* naberouw, o.; zwakte na eene ziekte, v. *...WEIN, m. perswijn, m.; zie LAUER. *...WEINEN, o. w. naweenen; (§) nahuilen. *...WEISEN, b.w. (*onr.*)aanwijzen,heen-, verwijzen; aantoonen, onderrigten. *...WEISUNG, v. verwijzing, v. *...WEISUNGSZEICHEN, o. (13) aanmerkingsteeken, o. *...WELT, v. nawereld, nakomelingschap, v. *...WERFEN, b. w. (*onr.*) nawerpen, nasmijten. *...WILLE, m. aanhangsel van een testament, codicil, o. *...WIND, m. gunstige wind, wind die later opsteekt, m. *...WINTER, m. nawinter, m. *...WIRKEN, o. w. nog eens werken, -doen; later zijn uitwerksel doen. *...WUCHS, m. nieuw hout, o.; *fig.* jeugd, v.; kroost, o. *...WÜNSCHEN, b. w. met zijne wenschen vergezellen. *...ZAHLEN, b. w. het achterstallige betalen. *...ZÄHLEN, b. w. her-, overtellen. *...ZECHE, v. nagelag, overgelag, o. *...ZEICHNEN, b. w. nateekenen, naar een model teekenen, kopiëren. *...ZEICHNUNG, v. nateekening; kopij, v. *...ZIEHEN, b. w. (*onr.*) achter zich heen halen, -trekken, medeslepen; *fig.* opvoeden, grootbrengen, onderhouden, opbrengen. —, o. w. (*onr.*) natrekken, volgen. *...ZINS, m. buitengewone cijns, opcenten, m. mv. *...ZOTTELN, o. w. (§) nadraven. *...ZUG, m. zie NACHTRAB.

NACKEN, m. nek, m.; *fig. einem immer auf dem — sein*, iemand op de hielen zitten, steeds om en bij iemand zijn.

NACKEND, NACKET, NACKT, NACKIG, b. n. en *bijw.* naakt, bloot, ontbloot, kaal; *einen — ausziehen*, iemand naakt uitkleeden; (136 en 8), *das Nackte*, het naakte, naakt model, o.

NACKENSCHLAG, m. nekslag, m.; *fig.* kwaadsprekerij, lastertaal, v. *...STÜCK, o. nekstuk, o.

NACKTHEIT, v. naaktheid, v.

NADEL, v. naald, speld, v.; (76) naaldvormig blad, o. *—BÜCHSE, v. naalden-, speldenkoker, m. *—DRAHT, m. ijzerdraad voor naalden of spelden, m. *—FEILE, v. naaldvijl, v. *—FISCH, m. naaldvisch, m. *—FÖRMIG, b. n. (76) naaldvormig. *—GELD, o. speldengeld, o. *—HALTER, m. naalde-, speldekussen; (48) werktuig om eene naald te houden en langer te maken, o. *—HOLZ, o. boomen met naaldvormige bladeren, m. mv.; dennenhout, o.; zie TANGELHOLZ. *—KISSEN, o. spelde-, naaldekussen, o. *—KNOPF, *—KOPF, m. speldeknop, m. *—KÜSSEN, o. zie NADELKISSEN. *—KRAM, m. naalden-, speldenwinkel, m.

NADELN, o. w. met de naald omgaan, naaijen.

NADELÖHR, o. oog eener naald, o. *...SPITZE, v. punt eener naald of speld, v. *...STECKERINN, v. (146) speldensteekster, v. (meisje dat de spelden op het papier steekt). *...STICH, m. steek met eene naald, -met eene speld, m. *...WURM, m. naaldworm, m.

Nadler, *m.* spelden -, naaldenmaker, *m.* ***—waare**, *v.* ijzer -, metaalkramerij, *v.*

Nagekäfer, *m.* (103) (soort van) kever, *m.*

Nagel, *m.* nagel; spijker, nagel, *m.* pin, *v.*; *hölzerner* —, houten pin; — *an der Schiessscheibe*, ijzeren punt (in het midden van een vel bordpapier) om naar het wit te schieten. ***—amboss**, *m.* aanbeeld van den spijkersmid, *o.* ***—bein**, *o.* (106) tranen -, nagel -, neusbeen, *o.* ***—blume**, *v.* nagelbloem, *v.* ***—bohrer**, *m.* spijkerboor, *v.* ***—bürste**, *v.* nagelschuijer, *m.*

Nägelchen, *o.* nageltje, spijkertje, pinnetje, *o.*

Nägelein, *o.* zie **Gewürznägelein** en **Nelke**.

Nageleisen, *o.* mal -, vorm tot het maken der spijkerkoppen, *v. m.* ***...fell**, *o.* (106) vel over den oogappel; (175) vlies -, uitwas in den hoek van het oog eens paards, *o.* ***...fest**, *b. n.* nagelvast. ***...fügung**, *v.* (106) zamenvoeging der beenderen, *v.* ***...geschwür**, *o.* (48) vijt, fijt, *v.* ***...hagel**, *o.* (5) schroot, *o.* ***...hammer**, *m.* zie **Nagelschmiede**. ***...kopf**, *m.* ***...kappe**, *v.* spijkerkop, *m.* ***...kram**, ***...handel**, *m.* spijkerwinkel, - handel, *m.* ***...kraut**, *o.* (76) soort van porselein, fijt, *o.* veelvrucht, *v.* rattenoor, muizenoor, *o.* kleine pimpernel, *v.* soort van peperkruid, varkensgras, *o.* duizendknoop, *m.* ***...los**, *b. n.* ontnageld, zonder spijkers. ***...maale**, *o. mv.* (49) wonden van den Heiland, *v. mv.*

Nageln, *b. w.* spijkeren.

Nagelneu, *b. n.* nagelnieuw, splinternieuw. ***...probe**, *v.* laatste droppel wijn op den nagel, *m.* ***...roche**, *v.* rog, (visch), *v.* ***...schmied**, *m.* nagelsmid, spijkermaker, *m.* ***...schmiede**, *v.* nagelsmederij, spijkermakerij, *v.* ***...schwamm**, *o.* kaneelzwam, *o.* ***...zieher**, *m.* nijptang, knijptang, spijkertang, *v.* ***...zwang**, *m.* dwangnagel, *m.* vijt, fijt, *v.*

Nagemaul, *o.* zeebaars, *v.*

Nagen, *b.* en *o. w.* knagen, knaauwen, knabbelen, kluiven; *ein —des Gewissen*, een knagend geweten; *der —de Wurm*, de knagende -, verterende worm; *ein —der Kummer*, een verterend verdriet. ***—d**, *b. n.* knagend, stekend, wroetend.

Nager, *m.* **Nagethier**, *o.* knagend dier, *o.*

Nagler, *m.* zie **Nagelschmied**.

Nahe, *b. n.* en *bijw.* digt, digt bij, nabij; na; — *neben einander*, digt bij elkander; — *dabei*, digt bij, digt er bij; *die Zeit ist* —, de tijd is nabij, de tijd nadert; *wir sind dem Winter* —, de winter is op handen; *ein —r Freund*, een naaste bloedverwant; — *kommen*, naderen, nader -, naderbij komen; *einem zu — treten*, iemand in zijne eer tasten, beleedigen; *einem etwas — legen*, iemand iets uitleggen; iemand tarten, - tergen.

Nähe, *v.* nabijheid, nabuurschap, *v.* omtrek, *m.*

Nahen, *o. w. sich* —, naderen, aannaderen.

Nähen, *b. w.* naaijen.

Näher, *m.* (*w. g.*) kleermaker, *m.* ***—**, *b. n.* en *bijw.* (*vergr. tr.*) nader, naderbij; *dieser Weg ist* —, deze weg is nader, - korter; *die näheren Umstände*, *das Nähere*, de nadere bijzonderheden; *es — geben*, zoete broodjes bakken.

Näherkauf, *m.* ***..recht**, *o.* regt van benadering, - van naasting, *o.*; zie ook **Vorkauf**. ***...käufer**, *m.* die het regt van naasting heeft.

Nähern, *b. w.* doen naderen, naderen; *sich einer Personen* of *Sache* —, eene zaak of een' persoon naderen, naderbij komen, genaken. ***...rung**, *v.* nadering, aannadering, genaking; (198) raming, *v.*

Nähkästchen, *o.* naaikistje, *o.* ***...kissen**, ***...pult**, *o.* naaikussen, naaidoosje, *o.* ***...nadel**, *v.* naainaald, *v.* ***...rahmen**, *m.* naai -, borduurraam, *o.*

Nähren, *b. w.* voeden, onderhouden, (ook *fig.*); *sich* —, zich voeden, leven, zich onderhouden, bestaan (van); *sich seiner Hände-Arbeit* —, van het werk zijner handen leven.

Nährend, **Nahrhaft**, *b. n.* voedend, voedzaam; *fig.* voordeelig, winstgevend; *ein nahrhafter Ort*, eene plaats waar men den kost kan winnen.

Nahrhaftigkeit, *o.* voedzaamheid; *fig.* voordeeligheid, *v.*

Nähring, *m.* naairing, kleermakers vingerhoed, *m.*

Nährlich, *b. n.* naauw; *fig.* gering, schraal, bekrompen, zuinig.

Nahrlos, *b. n.* onvoedzaam; *fig.* ondankbaar, onvruchtbaar; *ein —er Ort*, eene armzalige plaats, eene plaats waar niets is te winnen; *—e Zeiten*, harde -, dure tijden. ***—igkeit**, *v.* onvoedzaamheid; *fig.* ondankbaarheid, onvruchtbaarheid, *v.*

Nährstand, *m.* derde stand, *m.* burgerklasse, *v.*

Nahrung, *v.* voeding, *v.*; voedsel, levensonderhoud, *o.* kost, *m.*; beroep, ambacht, handwerk, bedrijf, *o.* handel, *m.*; nering, kalandizie, *v.*

NÄHRUNG, *v.* (34 en 76) voeding, *v.*
NAHRUNGSFLEISS, *m.* nijverheid, industrie, *v.* *...GELD, *o.* *...STEUER, *v.* patentgeld, *o.* *...LOS, *b. n.* zie NAHRLOS. *...MITTEL, *o.* voedingsmiddel, middel van bestaan, *o.* *...SAFT, *m.* (106) maagsap, chyl, *o.* *...SORGE, *v.* zorg voor het onderhoud, *v.* *...STEUER, *v.* belasting op de levensmiddelen, *v.* *...VORSCHRIFT, *v.* leefregel, *m.* diëet, *v.*
NÄHSCHULE, *...STUNDE, *v.* naaischool; *v.*; *sie hat* —, zij gaat op naaijen. *...SEIDE, *v.* naaizijde, *v.*
NAHT, *v.* naad, *m.* (ook 106 en 48).
NÄHTEREI, *v.* naaiwerk, het naaijen, *v.* *...INN, *v.* naaister, *v.*
NÄHZEUG, *o.* naaigereedschap, *o.*
NAIV, *b. n.* ongekunsteld, eenvoudig, naïf. *...ITÄT, *v.* ongekunsteldheid, eenvoudigheid, naïveteit, *v.*
NAMBRET, *o.* naamplank (van een schip), *v.*
NAME, *m.* naam; titel; *fig.* naam, roem, *m.* faam, bekendheid, *v.*; *im Namen des* enz., in naam (in den naam) van enz.; *unter dem —n*, op-, onder den (naam van), onder voorwendsel; *sich einen — machen*, zich een' naam-, zich beroemd maken.
NAMENBUCH, *o.* naamregister, *o.* naamlijst, *v.* *...CHRIST, *m.* valsche -, schijnchristen, *m.* *...DEUTUNG, *v.* naamsafleiding, naamsverklaring, *v.* *...GEDICHT, *o.* naamdicht, *o.* *...KUNDIG, *b. n.* bij naam bekend, namen kennende. *...LOS, *b. n.* naamloos, anoniem, zonder naam; *fig.* nameloos, onuitsprekelijk. *...LOSIGKEIT, *v.* nameloosheid, *v.* *...REGISTER, *...VERZEICHNISS, *v.* zie NAMENBUCH.
NAMENSFEST, *o.* *...TAG, *m.* naamfeest, *v.* - dag, *m.* *...VETTER, *m.* naamgenoot, *m.* *...ZUG, *m.* naamcijfer, *o.* pennetrek bij de handteekening, *m.*
NAMENTLICH, *bijw.* namelijk; bij name; met naam en toenaam; uitdrukkelijk, bepaaldelijk.
NAMENTRÄGER, *m.* naamdrager, *m.* *...TUCH, *o.* merklap, *m.* *...WECHSEL, *m.* naamsverwisseling, (op de Zuidzee-eilanden gebruikelijk); (120) naamwisseling, *v.* *...ZETTEL, *o.* lijstje met namen, *o.*
NAMHAFT, *b. n.* en *bijw.* aanmerkelijk, merkwaardig, voornaam, noemenswaardig; befaamd; *machen*, noemen.
NÄMLICH, *b. n.* *der, die, das nämliche,* dezelfde, hetzelfde. *—, *bijw.* namelijk, te weten, wel te verstaan.
NANKING, *m.* nankin, (stof), *o.*
NAPF, *m.* kom, schaal, *v.* nap, *m.*
NÄPFCHEN, *o.* kammetje, schaaltje, napje, bakje, schoteltje, *o.*
NAPFKUCHEN, *m.* koek in een' vorm gebakken, *m.* *...SCHNECKE, *v.* versteende eenschalige mosselschelp, *v.*
NAPHTHA, NAFTA, *v.* nafta, *v.*
NÄRBCHEN, *o.* klein likteeken, *o.*
NARBE, *v.* likteeken, merk, teeken, *o.* naad, *m.*; — *im Leder*, nerf in het leder, *v.* *—N, *o. w.* *sich* —, genezen, toegroeijen, tot een likteeken worden. —, *b. w.* *das Leder* —, korrelen maken op leder. *—NSEITE, *o.* (84) gekorrelde zijde van het leder, *v.*
NARBIG, *b. n.* genezend, toegroeijend; met likteekenen; gekorreld (van leder); —*es Leder*, gekorreld leder, *o.*
NARCISSE, *v.* (76) zie NARZISSE.
NARDE, *v.* NARDEN, *m.* (76) nardus, spijknardus, *m.* *—NBALSAM, *m.* nardusbalsem, *m.* *—NGRASS, *o.* (76) bergnardus, *m.*; soort van brem, *v.* (gele verfstof). *—NKRAUT, *o.* (76) bisschopskruid, *o.*
NARKOTISCH, *b. n.* (34) narkotisch, slaapverwekkend.
NARR, *m.* nar, gek, dwaas, zot, zotskap; potsen-, grappenmaker; zinnelooze, *m.*; *sie ist ein* —, zij is eene gekkin; *einen zum —en haben*, iemand voor den gek houden, -ten beste hebben; (§) *den —en an etwas gefressen haben*, verzot-, ingenomen met iets zijn; *er ist ein guter* —, hij is een goede sul; *ein — von Haus aus*, een aartsgek, een gek in-folio.
NÄRRCHEN, *o.* kleine grappenmaker, schalk, kleine dwaas, *m.*
NARREN, NÄRREN, NARRIREN, *b. w.* (§) voor den gek houden, ten beste hebben, bespotten, uitlagchen. *—, *o. w.* den gek spelen, zich gek-, zich dwaas aanstellen.
NARRENDOKTOR, *m.* kwakzalver, *m.* *...FALLE, *v.* valstrik, *m.* fopperij, *v.* *...HAFT, *...MÄSSIG, *b. n.* mal, gek, zot, dwaas; dol. *...HAUS, *o.* dolhuis, gekkenhuis, *o.* *...HEIL, *o.* (76) gnichheil, (pijnstillende plant), *o.* *...KAPPE, *...KOLBE, *v.* zotskap, *v.* stokpaardje, *o.* *...KOLBE, *v.* (76) soort van zamentrekkende en zuiverende waterplant, *v.* *...LIEBE, *v.* dwaze liefde, *v.* *...POSSE, *v.* *...STREICH, *m.* (NARREREI, *v.* §), narrenpots, *v.* gekkenstreek, *m.* gekheid, dwaasheid, zotheid, *v.*; *Narrenpossen treiben*, gekke streken doen; *Narrenpossen*! gekheid! beuzelingen! wisjewasjes! *...SEIL, *o.* *fig.* *einen am —e herumführen*, iemand bedotten, foppen, om den tuin leiden, bij den neus hebben. *...SPIEL, *o.* gekkenspel; (145) zeker spel in Frankrijk

(met gaatjes of dertien poortjes en dertien balletjes), trou madame, *o*. *...SPITAL, *o*. zie NARRENHAUS. *...STREICH, *m*. zie NARRENPOSSE. *...THEIDUNG, *v*. gekke uitdrukkingen, dwaze gezegden, *v*. *o*. *mv*. zottepraat, *v*.

NARREREI, *v*. zie NARRENPOSSE.

NARRHEIT, *v*. zotheid, dwaasheid, gekheid, *v*.

NÄRRINN, *v*. gekkin, zottin, *v*.

NARRIREN, *o*. *w*. zie NARREN. *—, boerten, schertsen.

NÄRRISCH, *b*. *n*. en *bijw*. gek, zot, dwaas, mal, zonderling, koddig; dwaselijk, op eene gekke-, zotte wijze.

NARWALL, *m*. (103) zie SEEEINHORN.

NARZISSE, *v*. (76) narcis, *v*.

NASAL, *o*. (109) orgelregister dat den neusklank nabootst, *o*. *—LAUT *m*. neusklank, *m*.

NASCHEN, *b*. *w*. snoepen, proeven (van iets).

NÄSCHER, *m*. *—INN, *v*. snoeper, *m*. snoepster, *v*. *—, *m*. NASCHMAUL, *o*. (§) lekkerbek, *m*. *—EI, *o*. NASCHWERK, *o*. snoeperij, *v*.; lekkernijen, *v*. *mv*.

NASCHHAFT, NÄSCHIG, *b*. *n*. snoepachtig, snoeplustig, lekker. *—IGKEIT, *v*. snoeplust, *m*. snoepachtigheid, *v*.; zie NÄSCHEREI. *...HUNGER, *m*. *...LUST, *v*. snoepachtigheid, *v*. snoeplust, *m*. snoeperij, *v*. *...MARKT, *v*. *fig*. fruitmarkt, *v*. *...WERK, *o*. zie NÄSCHEREI. *...WILDPRET, *o*. wild dat op vreemd grondgebied voedsel zoekt, *v*.

NASE, *v*. neus, *m*.; *fig*. (§) *er hat eine gute feine* —, hij heeft een' scherpen reuk, - een' hondenneus; *die — überall haben*, *seine — in alles stechen*, overal den neus in hebben, zich in alles bemoeijen; *der — nachgehen*, iemand vlak (bij den neus) voorbijgaan; *einen bei der — herumführen*, iemand bij den neus hebben, foppen, bedotten, misleiden; *einem eine — drehen*, iemand een' wassen neus aandraaijen; *eine — bekommen*, *mit einer langen — abziehen*, met een' langen neus afdruipen, er met een' langen neus afkomen.

NÄSELN, *o*. *w*. door den neus spreken; (59) ruiken, rieken.

NASENBAND, *o*. *...RIEMEN, *m*. neusband, -riem, *m*. -leder, *o*. (eens paards). *...BEIN, *o*. (106) neusbeen, *o*. *...BLUTEN, *o*. neusbloeding, *v*. het bloeden uit den neus. *...BRILLE, *v*. neusbril, *m*. *...BUCHSTAB, *m*. neusletter, *v*. *...EISEN, *o*. neusnijper, *m*. *...FLÜGEL, *...LAPPEN, *mv*. neusvleugels, *m*. *mv*. *...FÖRMIG, *b*. *n*. neusvormig, als een neus. *...GERUCH, *m*. stinkende neus, *m*. *...GESCHWÜR, *o*. stinkend neusgezwel, *o*. *...GEWÄCHS, *o*. neusgezwel, *o*. polypus, *m*. *...HAUCH, *m*. ademhaling door den neus, *v*. *...HÖHLE, *v*. (106) neusholte, *v*. *...HORN, *o*. zie NASHORN. *...KNORPEL, *m*. (106) neuskraakbeen, *o*. *...LAUT, *m*. neusklank, *m*. *...LOCH, *o*. zie NASALLAUT. *...RIEMEN, *m*. zie NASENBAND. *...RING, *m*. neusring, *m*. *...RÜMPFEN, *o*. neusophalen, spottend gelach, *o*. *...SCHIENE, *v*. (2) ploegschaar, *v*. *...SCHLACKE, *v*. (143) metaalschuim, *o*. *...SPITZE, *...KAPPE, *v*. top van den neus, *m*. *...STÜBER, *m*. knip-, slag voor (op) den neus, *m*. *...TROPFEN, *m*. droppel aan den neus, *m*. *...TUCH, *o*. neusdoek, zakdoek, *m*.

NASEWEIS, *b*. *n*. neuswijs, wijsneuzig, laatdunkend, waanwijs. *—E, *m*. wijsneus, betwister, waanwijze, *m*. *...WEISHEIT, *v*. wijsneuzigheid, waanwijsheid, laatdunkendheid; onbescheidene nieuwsgierigheid, *v*.

NASHORN, *m*. neushoorndier, *o*. neushoorn, rhinoceros, *m*.

NASIG, *b*. *n*. een' neus hebbende, met een' neus.

NÄSLING, *m*. (soort van) stekelvisch, karper in den Donau, *m*.

NASS, *b*. *n*. nat, vochtig; *fig*. (§) dronken, beschonken, bezopen; *durch und durch* —, door en door nat; *—e Waaren*, natte waren; *ein —er Bruder*, een drinkebroêr, zuiplap. *—, *o*. vocht, het vochtige, *o*.

NÄSSE, *v*. vochtigheid, *v*. *—LN, *o*. *w*. een weinig nat-, vochtig zijn. *—N, *o*. *w*. nat zijn, zweeten; lekken. —, *o*. lekking, druiping, *v*.

NÄSSLICH, *b*. *n*. natachtig, vochtig.

NATERER, NADERER, *m*. agent der geheime politie in Oostenrijk, *m*.

NATH, *o*. zie NAHT.

NÄTHER, *m*. zie STRICHZAUN.

NATION, *v*. natie, *v*. volk, *o*.

NATIONAL, *b*. *n*. nationaal. *—CHARAKTER, *m*. nationaal-, volkskarakter, *o*. *—ISIREN, *b*. *w*. naturalizeren; *sich* —, de zeden en gebruiken eener natie aannemen. *—TRUPPEN, *mv*. nationale troepen, *m*. *mv*. *—VERSAMMLUNG, *v*. nationale vergadering, *v*.

NATIVITÄT, *v*. horoskoop, *o*.; *einem die — stellen*, iemands horoskoop trekken.

NATRUM, *o*. (133) natuurlijk loogzout, *o*.

Natter, *v.* adder, *m.* slang, *v.* *—**aal**, *m.* slang (van de vierde soort), *v.* *—**biss**, *m.* adderbeet, *m.* *—**blume**, *v.* (76) melkbloem, *v.* *—**hals**, *m.* (103) zie **Wendehals**. *—**kopf**, *m.* *—**kraut**, *o.* (76) slangenkruid, *o.* *—**milch**, *v.* (76) adderslangenkruid, *o.* *—**wurz**, *v.* (76) addertong, *v.* *—**zunge**, *v.* (76) adderslangetong, *v.* speerkruid, *o.*; *fig.* addertong, venijnige tong, *v.*; zie ook **Zungenstein**.

Natur, *v.* natuur; inborst, gesteldheid, *v.*; aard, *m.*; *von* —, van nature, uit instinkt, instinktmatig; *er hat eine starke* —, hij is sterk van natuur, hij heeft een sterk gestel; *spr. Gewohnheit ist die andere (wird zur andern)* —, gewoonte is (wordt) de tweede natuur. *—**abneigung**, *v.* natuurlijke afkeer, *m.* antipathie, *v.*

Naturalien, *v. mv.* voortbrengselen van den grond; naturaliën, zeldzaamheden der natuur, *o. v. mv.* *—**kabinett**, *o.* kabinet van zeldzaamheden, naturaliën-kabinet, *o.*

Naturalisiren, *b. w.* naturalizeren, als inboorling verklaren, -aannemen. *...**ung**, *v.* naturalisatie, aanneming als inboorling, *v.*

Naturalismus, *m.* naturalismus, *o.* *...**list**, *m.* naturalist, *m.*

Naturbegebenheit, *v.* natuurverschijnsel, *o.* *...**bild**, *o.* teekening-, schilderij naar de natuur, *v.*

Naturell, *o.* natuurlijke geaardheid, *v.* aard, *m.*

Naturerzeugniss, *o.* voortbrengsel der natuur, *o.* *...**forscher**, *m.* natuuronderzoeker, -vorscher, *m.* *...**gabe**, *v.* gave der natuur, *v.* *...**gaben**, *v. mv.* gaven der natuur, *v. mv.* *...**gebrechen**, *o.* gebrek uit de natuur, natuurlijk gebrek, *o.* *...**geschichte**, *v.* natuurlijke geschiedenis, -historie, *v.* *...**gesetz**, *o.* wet der natuur, natuurwet, *v.* *...**hang**, *m.* natuurlijke aandrift, *v.* instinkt, *o.* hang, *m.* neiging, *v.* *...**kenntniss**, *v.* kennis-, wetenschap der natuur, *v.* *...**kraft**, *v.* natuurkracht, *v.* *...**kunde**, *...**lehre**, *v.* natuurkunde, *v.* *...**kundige**, *...**kenner**, *m.* natuurkundige, natuurkenner, *m.*

Natürlich, *b. n.* en *bijw.* natuurlijk; natuurkundig; eenvoudig, ongekunsteld, met juistheid, met waarheid. *—**keit**, *v.* natuurlijkheid; ongekunsteldheid, eenvoudigheid, *v.*

Naturmensch, *m.* natuurmensch, *m.* *...**philosophie**, *v* natuurlijke wijsbegeerte, *v.* *...**recht**, *o.* natuurregt, natuurlijk regt, *o.* *...**reich**, *o.* rijk der natuur, *o.* *...**religion**, *v.* natuurlijke godsdienst, *v.* *...**scene**, *v.* schouwtooneel der natuur, natuurtooneel, *o.* *...**seltenheit**, *v.* zeldzaamheid der natuur, *v.* *...**spiel**, *o.* speling der natuur, *v.* *...**trieb**, *m.* natuurdrift, *v.* instinkt, *o.* *...**volk**, *o.* volk dat in den natuurstaat leeft, *o.* *...**wissenschaft**, *v.* natuurkunde, physica, *v.* *...**stand**, *m.* staat der natuur, *m.*

Nebel, *m.* nevel, mist; (203) dikke mist op zee, *m.*; gezigtsbelemmering door dikken mist; *fig.* wolk, *v.* *—**bogen**, *m.* (soort van) regenboog bij een' mist, *m.* *—**fleck**, *o.* (157) nevelige-, flaauwe ster, *v.*

Nebelicht, **Nebelig**, *b. n.* nevelachtig; mistig.

Nebelkappe, *v.* kaproen, reiskap, *v.* *...**krähe**, *v.* (103) bonte kraai, *v.* *...**stern**, *m.* (157) nevelgesternte, *o.*

Nebeln, *onp. w.* mistig zijn, misten, nevelen.

Neben, *vz.* bij, nabij, naast, ter zijde, nevens; — *andern Dingen*, met-, onder andere dingen; — (*mit*) *einem dienen*, gezamentlijk met iemand in dienst zijn. *—, *bijw.* — *an*, naast aan, digt bij; — *einander*, naast elkander, de een bij den ander; — *her*, — *hin*, ter zijde; *fig.* ter loops, in het voorbijgaan, tusschen twee haakjes.

Nebenabschied, *m.* (123) afzonderlijk-, nakomend reces (in de geschiedenis van Duitschland), *o.* *...**absicht**, *v.* bijoogmerk, *o.* nevenbedoeling, *v.* *...**achse**, *v.* (92) neven-, naaste as, *v.* *...**allee**, *v.* bij-, nevenlaan, *v.* *...**altar**, *m.* bijaltaar, *o.* *...**arbeit**, *v.* bijwerk, *o.* *...**artikel**, *o.* afzonderlijk artikel; bij-artikel; (44) minder verbindend punt, *o.* *...**ast**, *m.* zijtak; tak van wild hout; (106) ader-, zenuwtak, *m.* *...**ausgabe**, *v.* buitengewone uitgave, *v.* *...**ausgang**, *m.* (18) sluiptrap, (bijzonder uit eene kamer), *m.* *...**batterei**, *v.* nevenbatterij, *v.* *...**bediente**, *m.* tweede bediende, *m.* *...**begriff**, *m.* bijgevoegd denkbeeld, *o.* nevenbedoeling, *v.* *...**bericht**, *m.* bijgevoegd berigt, *o.* *...**besitz**, *m.* medebezit, *o.* *...**beweis**, *m.* medebewijs, *o.* *...**brief**, *m.* bijgevoegde brief, *m.* bijgevoegd schrijven, *o.* *...**bruder**, *m.* medebroeder, makker, kameraad; naaste, medemensch, *m.* *...**buhler**, *m.* medeminnaar, medevrijer, mededinger, *m.* *...**buhlerei**, *v.* minnestrijd, *m.* medeminnarij, ijverzucht, mededinging, *v.* *...**buhlerinn**, *v.* medeminnares, *v.* *...

BÜRGE, *m.* medeborg, *m.* *...CHRIST, *m.* zie MITCHRIST. *...DING, *o.* bijzaak, *v.*; zie NEBENSACHE. *...EINKÜNFTE, *v. mv.* buitengewone inkomsten, *v. mv.* buitenkansjes, vervalletjes, emolumenten, *o. mv.* *...ERBE, *m.* mede-erfgenaam, *m.* *...ESSEN, *...GERICHT, *o.* tusschengeregt, *o.* *...FACH, *o.* onderafdeeling, *v.* *...FARBE, *v.* tweede kleur, *v.* *...FLÜGEL, *m.* tweede vleugel, *m.* *...FORTSATZ, *m.* (106) uitwas aan een been, *o.* *...FORST, *m.* afgezonderd bosch, *o.* *...FRAGE, *v.* tusschenkomende vraag, *v.* *...GANG, *m.* zij -, bijgang, *m.*; *Nebengänge*, *mv. fig.* heimelijke -, kwade praktijken, *v. mv.* listige streken, *m. mv.* *...GASSE, *v.* zijstraat, *v.* *...GEBÄUDE, *o.* vleugel van een gebouw, *m.*; nevengebouw, aangrenzend -, belendend gebouw, *o.* *...GERICHT, *o.* zie NEBENESSEN. *...GESCHÄFT, *o.* bijzaak, buitengewone bezigheid, *v.* *...GESCHMACK, *m.* vreemde smaak, *m.* *...GESCHÖPF, *o.* medeschepsel, *o.* *...GESELL, *m.* medgezel, medewerkman, kameraad, *m.* *...GEWÄCHS, *o.* zie AUSWUCHS. *...GEWINN, *m.* buitengewone winst, *v.*; *fig.* onwettig winstje, voordeeltje, *o.* *...GEWINST, *o.* buitengewone -, tweede prijs, *m.* *...GRABEN, *m.* tak eener loopgraaf, *m.* *...GUT, *o.* klein leengoed dat van een grooter afhangt, *o.*

NEBENHANDLUNG, *v.* tusschenverhaal, *o.* episode, *v.* *...HAUS, *o.* belendend -, aangrenzend huis, *o.* *...HÄUTCHEN, *o.* (106) tweede vliesje, *o.* *...HODE, *v.* (106) verhevenheid op de teelballen, *v.* *...HOF, *m.* binnenplaats, *v.* *...KAMMER, *v.* belendende -, aangrenzende kamer, zijkamer, *v.* *...KIND, *o.* onecht kind, bijkind, *o.* *...KIRCHE, *v.* zie BEIKIRCHE. *...KOSTEN, *mv.* onvoorziene onkosten, *m. mv.* *...LEHEN, *o.* achterleen, *o.* *...LINIE, *v.* zijtak, *m.* kollaterale lijn, *v.* (van afstamming). *...MAGD, *v.* tweede meid, *v.* *...MANN, *m.* nevenman; *fig.* minnaar, *m.* *...MENSCH, *m.* naaste, even-, medemensch, *m.* *...MITTEL, *o.* bijkomend middel, *o.* *...MOND, *v.* (157) bijmaan, *v.* *...PERSON, *v.* bijstander, omstander; *fig.* derde, *m.* *...PFARRE, *v.* kapel, *v.* *...PFEILER, *m.* (18) post, stijl, *m.* (gedeelte van den post of stijl dat het lijstwerk bevat). *...PFENNIG, *m.* spaarpenning, *m.*; zie ook SCHWÄNZELPFENNIG. *...PUNKT, *m.* nevenpunt, ondergeschikt punt, incident, *o.* *...RECHNUNG, *v.* bijgevoegde rekening, *v.* *...ROLLE, *v.* (170) kleine rol, *v.* bijrolletje, *o.* *...SACHE, *v.* bijzaak, onverschillige omstandigheid, *v.* *...SATZ, *m.* tweede -, bijkomende -, tusschenstelling, *v.* *...SCHLÜSSEL, *m.* valsche sleutel, nasleutel, looper, *m.* *...SCHOSS, *...SCHÖSSLING, *m.* (76) wilde scheut, *m.* loot, spruit, *v.* *...SCHREIBEN, *o.* zie NEBENBRIEF. *...SCHÜLER, *m.* zie MITSCHÜLER. *...SCHULDNER, *m.* medeschuldenaar, *m.* *...SONNE, *v.* bijzon, *v.* *...SPROSSE, *v.* (59) groot takje op de hertshoornen boven de eerste scheutjes, *o.* *...STEUER, *v.* buitengewone belasting, *v.* *...STRASSE, *v.* zie NEBENGASSE. *...STUBE, *v.* zie NEBENKAMMER. *...STÜCK, *o.* bijstuk, *o.* *...STUNDE, *v.* uur van uitspanning, snipperuur, *o.* *...THEIL, *o.* nevengedeelte, *o.* *...THÜR, *v.* zijdeur, looze -, heimelijke deur, achterdeur, *v.* *...TISCH, *m.* zijtafel, tweede tafel, *v.* *...TREPPE, *v.* zijtrap, verborgen trap, *m.* *...UMSTAND, *m.* bijkomende omstandigheid, *v.* *...UNKOSTEN, *mv.* ongelden, *o. mv.* *...URSACHE, *v.* bij -, nevenoorzaak, *v.* *...VERPFÄNDUNG, *v.* tweede hypotheek, *v.* *...VERSAMMLUNG, *v.* bijzondere vergadering, - bijeenkomst, *v.* *...VORMUND, *m.* toeziende voogd, *m.* *...VORTHEIL, *o.* middellijk voordeel, *o.* *...WAGEN, *m.* zie BEIWAGEN. *...WEG, *m.* zijweg, bijweg, omweg, *m.*; *fig.* onwettig middel, *o.* *...WEIB, *o.* bijwijf, *o.* *...WERK, *o.* bijwerk, *o.* *...WIND, *m.* (203) halve wind, *m.* *...WORT, *o.* (151) bijwoord, *o.* *...WÖRTLICH, *b. n.* (151) bijwoordelijk. *...ZIMMER, *o.* zie NEBENKAMMER. *...ZIRKEL, *m.* (157) bijkring, *m.* *...ZWECK, *o.* zie NEBENABSICHT. *...ZWEIG, *m.* zijtak, *m.*

NEBST, *vz.* met, benevens; *er — mir*, hij met mij, hij en ik.

NECKEN, *b. w.* tergen, plagen, sarren, kwellen. *...ER, *m.* terger, plager, kweller, *m.* *...EREI, *v.* plagerij, terging, kwelling, *v.* het sarren. *...ISCH, *b. n.* en *bijw.* boertig, grappig, schertsend, kortswijlig, koddig.

NECTAR, *m.* nektar, godenwijn, *m.*

NEER, *v.* (203) het afloopen, vallen van het water.

NEFFE, *m.* neef, (broeders -, zusters zoon), *m.* *—NBEGÜNSTIGUNG, *v.* begunstiging der nabestaanden (in het bedeelen van ambten enz.), *v.* nepotismus, *o.* *—NSCHAFT, *v.* neefschap, *o.*

NEGER, *m.* *—INN, *v.* neger, moor, *m.* negerin, moorin, *v.* *...HANDEL,

m. neger -, slavenhandel, *m.* *...HAUS, *o.* negerhuis, (huis waar de negers worden opgesloten), *o.* *...SCHIFF, *o.* negerschip, *o.* slavenhaalder, *m.*

NEGIREN, *b. w.* ontkennen, loochenen.

NEGOZ, *o.* handel, koophandel, *m.*; onderhandeling, *v.* *—IATEUR, *m.* onderhandelaar, *m.*

NEGUS, *m.* de groote Negus, (titel van den keizer van Abyssinië), *m.*

NEHMEN, *b. w.* (*onr.*) nemen, vatten, grijpen; *fig.* nemen, weg -, ontnemen, stelen, rooven, kapen; aanvatten, ontvangen, opvatten, aannemen; — *Sie doch*, neem het toch aan, ik bid u; *fig. etwas über (auf) sich* —, iets over zich nemen, voor iets instaan; iets op zich nemen, zich met iets belasten; *sich die Mühe* —, de moeite nemen, *einen beim Worte* —, iemand bij het woord vatten, -houden; *im guten, im bösen Verstande*, *unrecht* —, goed -, kwaad -, euvel opnemen; *daraus kann ich mir nichts* —, hieruit kan ik niet wijs worden ik weet hieruit niets te maken; *im Ganzen genommen*, over het geheel genomen. *—, *o. w. (onr.) einen Anfang* —, een' aanvang nemen, aanvangen, beginnen; *ein Ende* —, een einde nemen, eindigen, afloopen, ophouden; *Schaden* —, schade hebben, nadeel lijden; *fig.* gekwetst -, gewond worden, letsel bekomen; *überhand* —, zie UEBERHAND.

NEHMER, *m.* *—INN, *v.* (*w. g.*) nemer, vrijer, bruidegom, *m.*; bruid, vrijster, *v.*

NEHMFALL, *m.* *...ENDUNG, *v.* (151) ablativus, nemer, zesde naamval, *m.*

NEHMLICH, *bijw.* zie NÄMLICH.

NEHRUNG, *v.* lage grond, *m.* laag land, kustland, *o.*

NEID, *m.* nijd, *m.* afgunst, wangunst, *v.* *—EN, *b. w.* zie BENEIDEN. *—ER, *m.* *—ERINN, *v.* nijdigaard, benijder, *m.* benijdster, nijdige -, wangunstige vrouw, *v.*; *besser Neider als Mitleider*, beter benijd dan beklaagd. *—HAMMEL, *m.* (§) nijdigaard, *m.* *—ISCH, *b. n.* nijdig, af-, wangunstig; met nijd, vol wangunst. *—NAGEL, *m.* zie NIETNAGEL.

NEIGE, *v.* rest, overschot, (het) overige, bezinksel, *o.*; neiging, helling, afneming, *v.*; *der Wein, das Fass geht auf die* —, de wijn raakt op, het vat is haast ledig; *es geht mit ihm auf die* —, hij geraakt in verval. *—N, *b. w.* neigen; nijgen, buigen, bukken; *sich* —, zich buigen, zich nijgen, eene buiging maken; hellen; *fig. sich zu einer Sache* —, naar eene zaak overhellen, zich er toe neigen; *sich zum Ende* —, ten einde loopen; *der Tag neiget sich*, de dag neigt, de avond begint te vallen.

NEIGNADEL, *v.* magneetnaald, *v.*

NEIGUNG, *v.* nijging, buiging; helling, overhelling; neiging, genegenheid, begeerte, *v.* lust, trek, zin, *m.* geneigdheid, *v.*

NEIN, *bijw.* neen. *—, *—WORT, *o.* neen, *o.* ontkenning, weigering, afwijzing, *v.* weigerend -, ontkennend antwoord, *o.*

NEKROLOG, *m.* doodboek, register der afgestorvenen, *o.* *—IE, *v.* levensbeschrijving, -schets, *v.* berigt van overlijden, *o.*

NELKE, *v.* anjelier, anjer, *m.* nagelbloem, *v.*; (*Würznelke*), kruidnagel, *m.*; — *vom Fuchsschwanz*, bosje haar aan het einde van een' vossenstaart, *o.*

NELKENBEET, *v.* *...PFLANZUNG, *v.* anjeliersbed, -perk, *o.* *...BRAUN, *b. n.* kruidnagelkleurig. *...FLOR, *m.* verzameling van bloeijende anjelieren, *v.* *...GRAS, *o.* (76) zee -, grasanjer, *m.* *...KRAUT, *o.* (76) nagelkruid, *o.* *...ÖL, *v.* nagelolie, *v.* geest van nagelen, *m.* *...PFEFFER, *m.* jamaikapeper, *v.* *...RÖSCHEN, *o.* (76) soort van klaproos, anemoon, *v.* *...SENKER, *m.* afzetsel van een' anjelier, *o.* *...STOCK, *m.* anjelierstruik, *m.* *...VIOLE, *v.* (76) soort van vioolbloem, *v.* *...WURZEL, *m.* (76) zie NAGELKRAUT. *...ZIMMET, *m.* soort van kaneel, *o.*

NENNBAR, *b. n.* noembaar, te noemen, dat uitgedrukt kan worden; *nicht* —, onnoembaar, onuitsprekelijk.

NENNEN, *b. w. (onr.)* noemen, heeten, benoemen, een' naam geven; *sie wurde nach seinem Namen genannt*, zij werd naar zijnen naam genoemd, (benoemd).

NENNENDUNG, *v.* *...FALL, *m.* (151) eerste naamval, nominativus, werker, noemer, *m.* eerste geval, onderwerp, *o.*

NENNER, *m.* (126) noemer, *m.*

NENNUNG, *v.* het noemen, *o.*

NENNWORT, *o.* (151) naamwoord, *o.*

NEPOTE, *o.* neef, *m.*

NEPOTISMUS, *m.* zie NEFFENBEGÜNSTIGUNG.

NEREIDEN, *v. mv.* (43) nereïden, zeenimfen, *v. mv.*

NERV, *m.* NERVE, *v.* (106) zenuw, spanader, pees, spier, *v.*

NERVENBAU, *m.* zenuwstelsel, zamenstel der zenuwen, *o.* *...BESCHREIBUNG, *v.* beschrijving der zenuwen, *v.* *...BESCHWERDE, *v.* zenuwachtige aandoening, *v.* *...FIEBER, *o.* zenuwkoorts,

v. *...GEIST, m. (106) vloeistof der zenuwen, v. *...GEFLECHT, o. net van doorvlochtene spieren, o. *...KNOTEN, m. (106) zenuw -, peesknoop, m. *...KRANKHEIT, v. zenuwkoorts, v. *...LÄHMUNG, v. beroerte, v. *...LEHRE, v. leer der zenuwen, v. *...LOS, b. n. zonder zenuwen. *...MITTEL, o. middel tegen de zenuwkwalen, o. *...SAFT, m. zie NERVENGEIST. *...SCHWACH, b. n. zenuwachtig, zwak van zenuwen. *...STÄRKEND, b. n. zenuwversterkend. *...STÄRKUNGSMITTEL, o. zenuwversterkend middel, o. *...SYSTEM, o. zenuwstelsel, o. *...WÄRZCHEN, mv. tepelvormige zenuwklieren, v. mv. *...WERK, o. (106) verzameling -, zamenkoming der zenuwen, v. *...WURM, m. zie FADENWURM.

NERVIG, b. n. zenuwachtig, gespierd.

NESPEL, v. (§) mispel, v.

NESSEL, v. (76) netel, brandnetel, v. *—BAUM, m. zie ZIRGELBAUM. *—BRAND, m. steek der brandnetels, m. *—FIEBER, o. *—KRANKHEIT, *—SUCHT, v. netelkoorts, v. *—GARN, o. brandnetel-garen, o. *—HOPFEN, m. mannelijke hop, v. *—KÖNIG, m. (103) winterkoningje, o. *—TUCH, o. neteldoek, moesselien, o. *—TUCHEN, b. n. neteldoeksch, moesselienen.

NEST, o. nest, (ook eens roofvogels), o.; (9) losse ertsmassa, v.; *fig.* bed, nest, leger; ellendig hok, krot, -kot; ratten-, muizenhol, o.; *aus dem —e fliegen*, uit het nest vliegen; *ein — voll*, een nest vol. *—EI, o. nestei, o.

NESTEL, m. nestel, veter, nestelriem, m.; *fig. einem die — knüpfen*, iemand de broek opnestelen. *—BESCHLÄGER, m. werkman die de nestels beslaat, m. *—KNÜPFEN, o. (§) het opnestelen van de broek. *—LOCH, o. nestel -, vetergat, o. *—MACHER, m. zie NESTLER.

NESTELN, b. w. rijgen, toebinden met een' veter.

NESTELNADEL, v. nestelpriem, m. *...STIFT, m. veterstift, o. *...WURM, m. band -, lintworm, m.

NESTKÜCHEN, *...KÜCHLEIN, *...BÖCKCHEN, o. nestkuiken; (§) jongst kind, jongst poppetje, o.

NESTLER, m. nestel -, vetermaker, m.

NESTLING, m. nestvogel, m.

NESTTAUBE, v. nestduif, duif welke het nest nog niet heeft verlaten, v.

NETT, b. n. net, zindelijk, zuiver; lief, fraai, aardig. *—, bijw. op eene nette -, op eene zindelijke wijze; liefjes, netjes. *—IGKEIT, v. netheid, zindelijkheid, zuiverheid, fraaiheid, v.

NETTO, bijw. (46) netto, zuiver, rein, net, zonder fust, zonder baal; *es bleibt — so viel*, er blijft juist, netto, zoo veel over. *—RECHNUNG, v. afgepaste rekening, - som, v.

NETZ, o. net; vogel -, vischnet, o.; strik, m.; (157) net; (166) raam, o. vierkante lijst, v.; (106) darmnet; (193) net van vet, darmvlies om den pens, o. *—ADER, v. (106) darmnetader, v. *—BECHER, m. *—SCHÜSSELCHEN, o. (149) bakje met water (bij het spinnewiel), o. *—BRUCH, m. (41) netbreuk, v.

NETZEN, b. w. nat maken, bevochtigen, besproeijen, besprengen. *—, o. w. zweeten, lekken.

NETZFECHTER, m. (110) kampvechter gewapend met een' drietand en een net, m. *...FÖRMIG, b. n. netvormig. *...HAUT, v. (106) netvormig vlies; darmnet, o. *...HÄUTCHEN o. (106) netvlies, (in het oog) o. *...KAMMER, v. kamer waarin het mout wordt bevochtigd, v. *...MELONE, v. (soort van) meloen, m. *...NABELBRUCH, m. (48) navelbreuk, v. *...SCHLANGE, v. (103) soort van slang, v. *...STEINE, m. mv. (182) steenen dienende tot gewigten aan de zegen (en andere vischnetten), m. mv. *...STELLER, m. nettenspreider, m. *...STRICKER, m. nettenbreijer, m.

NETZUNG, v. natmaking, bevochtiging, v.

NETZWEISE, bijw. netvormig. *...WERK, o. netwerk, o. *...WURST, v. (74) gelardeerd schijfje kalfsvleesch, o.

NEU, b. n. nieuw; versch, jong; *fig.* onbedreven, ongeoefend; *eine —e Entdeckung*, eene nieuwe (hedendaagsche) ontdekking; *neue Briefe, Nachrichten*, jongste brieven, - berigten; *unsere Freundschaft ist noch —*, onze vriendschap is nog jong, - bestaat eerst sedert kort; *die Alten und die Neuern (Schriftsteller)*, de oude en hedendaagsche (nieuwere) schrijvers; *von neuem, aufs neue*, op nieuws, van nieuws aan. *—, bijw. nieuwelings, onlangs, kortelings. *—AUFGELEGT, b. n. (13) herdrukt. *—BACKEN, *—GEBACKEN, b. n. versch, nieuwbakken; *fig.* nieuwbakken (adel). *—BEGIERDE, *—GIER, *—GIERDE, v. nieuwsgierigheid, v. *—BEGIERIG, *—GIERIG, b. n. nieuwsgierig. *—BEKEHRTE, m. en v. nieuwbekeerde, proseliet, m. en v. *—BRUCH, m. *—LAND, o. nieuw beploegd land, o. *—BRUCHZEHENT, m. tiende van een nieuw beploegd land, o.

NEUE, *o.* nieuwe, *o.* nieuwheid, nieuwigheid, *v.*; nieuws, *o.*; *was giebt es Neues?* wat is er nieuws? *—, *v.* (59) dauw, *m.* *—R, *b. n.* (*vergr. tr.*) nieuwer; *die Neuern*, de nieuweren, de hedendaagschen.

NEUERDINGS, *bijw.* (§) op nieuws, van voren aan; onlangs.

NEUERER, *m.* invoerder van nieuwigheden, *m.*

NEUERFUNDEN, *b. n.* nieuw uitgevonden.

NEUERLICH, *b. n.* nieuw, onlangs, kortelings, pas, sedert kort.

NEUERUNG, *v.* nieuwigheid; vernieuwing, *v.*; — *machen*, *einführen*, nieuwigheden scheppen, -invoeren. *—SSTIFTER, *m.* zie NEUERER. *—SSUCHT, *v.* zucht tot nieuwigheden; zucht tot het bezigen van nieuwe woorden in eene taal, *v.* *—SSÜCHTIG, *b. n.* nieuwigheden beminnende.

NEUERWÄHLT, *b. n.* nieuwgekozen. *...GEBAUT, *b. n.* nieuw-, onlangs gebouwd, opgebouwd. *...GEBOREN, *b. n.* jonggeboren, pas geboren. *...GEMACHT, *b. n.* nieuw, pas gemaakt; *ein neugemachtes Wort*, een nieuwgeschapen woord. *...GEPFLANZT, *b. n.* nieuw-, versch geplant. *...GEWÜRZ, *o.* zie NELKENPFEFFER.

NEUGIER, *—DE, *v.* zie NEUBEGIERDE. *—IG, *b. n.* zie NEUBEGIERIG. *—IGE, *m.* nieuwsgierige, *m.*

NEUHEIT, NEUIGKEIT, *v.* zie NEUE.

NEUJAHR, *o.* nieuwjaar, *o.*

NEUJAHRSFEST, *o.* nieuwjaarsfeest, *o.* *...GEDICHT, *o.* nieuwjaarsgedicht, *o.* *...GESCHENK, *o.* nieuwjaarsgeschenk, *o.* *...LIED, *o.* nieuwjaarslied, *o.* -zang, *m.* *...MESSE, *v.* nieuwjaarsmis, *v.* *...TAG, *m.* nieuwjaarsdag, *m.* *...WUNSCH, *m.* nieuwjaarswensch, *m.*

NEULEHRE, *v.* nieuwe leer, onregtzinnigheid in de leer, *v.* *...LEHRIG, *b. n.* onregtzinnig.

NEULICH, *b. n.* en *bijw.* laatst, jongst; onlangs, kortelings, dezer dagen, kort geleden.

NEULING, *m.* nieuweling, beginner, oningewijde, *m.*

NEUMODISCH, *b. n.* nieuwmodisch, nieuwerwetsch, naar den laatsten smaak. *...MOND, *m.* nieuwe maan, *v.*

NEUN, *b. n.* negen. *—AUGE, *o.* negenoog, *o.* lamprei, *v.* (visch).

NEUNE, *v.* NEUNER, *m.* negen, negende, een van negen (personen enz.), *m.*

NEUNECK, *m.* negenhoek, *m.*

NEUNERLEI, *b. n.* negenderlei.

NEUNFACH, *...FÄLTIG, *b. n.* negenvoudig; negen maal. *...GLEICH, *...HEIL, *o.* (76) wolfsvoet, *m.* *...HÄMMERLEIN, *o.* (76) soort van knoflook, *m.* *...HUNDERTSTE, *b. n.* negenhonderdste. *...JÄHRIG, *b. n.* negenjarig, negen jaar oud. *...MAL, *bijw.* negen maal. *...STÜNDIG, *b. n.* negen uren durende. *...SYLBIG, *b. n.* (151) negenlettergrepig. *...TÄGIG, *b. n.* negendaagsch, van negen dagen.

NEUNTE, *b. n.* (*der*, *die*, *das*) de -, het negende; *der* — (*des Monats*), de negende (der maand). *—, *o.* negende, negende deel, *o.* *—HALB, *b. n.* acht en een half, negendhalf. *—L, *o.* negende (gedeelte), *o.* *—NS, *bijw.* ten negende, in de negende plaats.

NEUNTHEILIG, *b. n.* uit negen deelen bestaande. *...TÖDTER, *m.* steenvalk, *m.*

NEUNZEHN, *b. n.* negentien; *der, die, das —te*, de -, het negentiende; *der —* (*des Monats*), de negentiende (der maand). *—TENS, *bijw.* ten negentiende, in de negentiende plaats.

NEUNZIG, *b. n.* negentig. *—ER, *m.* negentigjarige; (63) trek van negentig oogen, *m.* *—ERINN, *v.* negentigjarige (vrouw), *v.* *—JÄHRIG, *b. n.* negentigjarig. *—STE, *b. n.* (*der*, *die*, *das*), de -, het negentigste.

NEUSCHREIBUNG, *v.* afwijking van de oude spelling, *v.* *...STADT, *v.* nieuwstad, nieuwe (bijgebouwde) stad, *v.* *...TESTAMENTLICH, *b. n.* uit -, van het nieuwe testament.

NEUTRAL, *b. n.* onzijdig, neutraal; — *bleiben*, zich onzijdig houden, geene partij kiezen; — *machen*, onzijdig maken; (133) neutralizeren. *—ITÄT, *v.* onzijdigheid, neutraliteit, *v.*

NEUTRUM, *o.* (151) onzijdig geslacht; onzijdig zelfstandig naamwoord, -werkwoord, *o.*

NEUVERMÄHLT, *b. n.* jonggehuwd, nieuwgetrouwd. *...ZEHENT, *m.* eerste tienden, *o. mv.*

NEXUS, *m.* zamenhang, *m.* verband, *o.* betrekking, *v.*

NICHT, *m.* (9) bloem van zink, *v.* *—, *o.* niets, *o.* nietigheid, beuzeling, *v.* *—, *bijw.* niet; — *mehr als*, niet meer dan; — *viel*, niet veel, weinig. *—ACHTUNG, *v.* minachting, geringschatting, verachting, versmading, *v.* *—ANNAHME, *v.* niet-aanneming, *v.* *—BEFOLGUNG, *v.* niet-opvolging, nalating, *v.* verzuim, *o.* *—BEWILLIGUNG, *v.* niet-inwilliging, *v.* *—DASEIN, *o.* niet-aanwezigheid, *v.* het niet aanwezig zijn, *o.* *—DULDUNG, *v.* onverdraagzaamheid (op het stuk van godsdienst enz.), *v.*

Nichte, *v.* nicht, (broeders -, zusters-dochter), *v.*

Nichterfüllung, *v.* het niet nakomen (eener belofte enz.), *o.* *...**erkennung**, *v.* niet-erkenning, loochening, *v.* *...**erscheinung**, *v.* (66) niet-verschijning, *v.* verzuim voor den regter te verschijnen, verstek, *o.* *...**gebrauch**, *m.* onbruik, *o.*

Nichtig, *b. n.* nietig, ijdel, zonder -, van geene waarde; *fig.* aardsch, vergankelijk, onbestendig. *—**keit**, *v.* nietigheid, ijdelheid, nietswaardigheid; niet-geldigheid, *v.*

Nichts, *vnw.* niets; *so wenig als* —, zoo min als niets; *weniger als* —, minder dan niets; *um — und wieder* —, telkens om niets; — *destoweniger*, desniettemin, desniettegenstaande; *zu — werden*, te niet gaan, vervallen, opgeheven worden. *—, *o.* het niet, *o.* *—**bedeutend**, *b. n.* nietsbeteekenend, nietsbeduidend.

Nichtsein, *o.* (*w. g*). het niet zijn, het niet bestaan, onwezen, *o.*

Nichtsnützig, *b. n.* onnuttig, onnut, onbruikbaar, nutteloos, nietswaardig. *...**nützigkeit**, *o.* onnuttigheid, nutteloosheid, onbruikbaarheid, nietswaardigheid, *v.* *...**thuerei**, *v.* het leligloopen. *...**würdig**, *b. n.* nietswaardig, slecht, gemeen, onwaardig. *...**würdigkeit**, *v.* nietswaardigheid, slechtheid, onwaarde, *v.*

Nichtvollziehung, *v.* nietvolbrenging, onuitvoerlijkheid, *v.* *...**wollen**, *o.* onwilligheid, *v.* *...**zahlung**, *v.* niet betaling, *v.*

Nick, *m.* zie **Nicken**. *—**el**, *m.* nikkel, (half metaal), *o.* *—**elchen**, *o.* (§) hoer, slet, ligtekooi, *v.* *—**en**, *o.* knik, *m.* hoofdknikken, *o.* —, *o. w.* knikken (met het hoofd, de oogen), slapende het hoofd schudden; zittende slapen.

Nie, **Niemals**, *bijw.* nooit, nimmer.

Nieden, *bijw.* hier beneden; *fig.* hier op aarde, op deze aarde.

Nieder, *bijw.* laag, nederig; *fig.* minder, lager, geringer; *die —e Gerichtsbarkeit*, de lagere regtsmagt; *die —n Schulen*, de lagere scholen; *Hohe und Niedere*, grooten en geringen. *—, *bijw.* naar beneden, neder: *auf und — gehen*, op en neder gaan, (de kamer) op en neêr wandelen.

Niederbeugen, *b. w.* (*reg.*) *...**biegen**, *b. w.* (*onr.*) buigen, nederbuigen; krommen. *...**binden**, *b. w.* (*onr.*) afbinden. *...**bord**, *m.* (203) bakboord, *o.* *...**brechen**, *b. w.* (*onr.*) afbreken, sloopen, omverwerpen. *...**brennen**, *b. w.* (*reg.*) en *o. w.* (*onr.*) afbranden, geheel in de asch leggen; door de vlammen geheel verteerd worden. *...**bringen**, *b. w.* (*onr.*) neder-, afbrengen, neder-, aflaten; *einem* —, iemand op den grond werpen. *...**büchsen**, *b. w.* nederschieten; (97) uit eene bedekte plaats schieten. *...**bücken** (**sich**), *w. w.* zich buigen, zich bukken. *...**bügeln**, *b. w.* glad -, afvijlen. *...**deutsch**, *b. n.* nederduitsch, plat duitsch. *...**donnern**, *b. w.* ter neder bliksemen, slaan. *...**donnern**, *o.* het treffen door den bliksem, *o.* *...**drücken**, *b. w.* nederdrukken, ter neder drukken; *fig.* onderdrukken, te boven komen, verwinnen. *...**drücken**, *o.* *...**drückung**, *v.* onderdrukking, verdrukking, *v.* *...**ducken** (**sich**), *w. w.* (§) bukkende -, hurkende zich verbergen.

Niedere, *v.* zie **Niederung**.

Niederfahren, *o. w.* (*onr.*) neder-, afdalen. *—, *o. w.* (*onr.*) omrijden, overrijden. *..**fahrt**, *v.* af-, nederdaling *v.* *...**fall**, *m.* afval, *m.* nederdaling, *v.* *...**fallen**, *o. w.* (*onr.*) nedervallen; *vor einem* —, zich voor iemand nederbuigen, voor iemand op de knieën vallen. *...**fliegen**, *o. w.* (*onr.*) naar beneden -, afvliegen. *...**gang**, *m.* *...**gehen**, *o.* ondergang, *m.*; het westen, *o.* *...**gehen**. *o. w.* (*onr.*) zie **Untergehen**, **Sinken**. *...**gericht**, *o.* lager geregt, *o.* *...**geschlagen**, *b. n.* neêrslagtig, ter neder geslagen, bedrukt, verslagen, mismoedig. *...**geschlagenheit**, *v.* neêrslagtigheid, verslagenheid, bedruktheid, mismoedigheid, *v.* *...**halten**, *b. w.* nederhouden; in bedwang houden. *...**hängen**, *o. w.* (*onr.*) af-, nederhangen. *...**hauen**, *b. w.* (*onr.*) nederhouwen, omverrukken; neêrsabelen, vermoorden, verslaan. *...**hocken**, *...**hauern**, *o. w.* neêrhurken. *...**hohlunder**, *m.* dwerg-vlierboom, *m.* wilde vlier, *v.* *...**holen**, *b. w.* (203) aanhalen, intrekk n, inhalen. *...**holer**, *m.* (203) neêrhaalder, *m.* *...**holz**, *o.* hakbosch, kreupelbosch, *o.* *...**jagd**, *v.* jagt op klein wild, *v.* *...**klappen**, *b. w.* nederlaten. *...**klopfen**, *b. w.* af-, ter neder kloppen; (13) een' vorm kloppen. *...**knien**, *o. w.* knielen, nederknielen. *...**kommen**, *o. w.* (*onr.*) bevallen, verlossen (in de kraam komen). *...**krämpen**, *b. w.* (50) nederslaan, aftoomen. *...**kunft**, *v.* bevalling, verlossing, kraam, *v.*

Niederlage, *v.* nederlaag, *v.*; maga-

zijn, pakhuis, entrepôt, *o.* stapelplaats, *v.*; *eine gänzliche — erleiden*, eene volkomene nederlaag lijden, geheel verslagen worden; *in die — bringen*, waren -, goederen opslaan.

NIEDERLASSEN, *b.* en *o. w.* (*onr.*) neder -, aflaten, laten zakken, - dalen; (203) strijken, de zeilen laten vallen; *sich* —, zich nederzetten, gaan zitten, plaats nemen; neêrstrijken (van vogelen); *fig. sich wo häuslich* —, zich ergens met der woon nederzetten, - vestigen. *...LASSUNG, *v.* nederlating, *v.* het af -, nederlaten, *o.*; *fig.* vestiging, nederzetting, *v.*

NIEDERLEGEN, *b. n.* neder -, op den grond leggen; nederleggen, overgeven afstand doen van; *der Platzregen legt das Getreide nieder*, de stortregen slaat het koren neêr, - legt het koren om; *sich auf die Erde* —, zich op den grond nederleggen; *sich* —, naar bed gaan, zich naar bed begeven; *fig. die Waffen* —, de wapens nederleggen; *Geld bei den Gerichten* —, geld op de griffie storten, - deponeren; *ein Amt, die Krone, die Regierung* —, een ambt -, de kroon nederleggen, afstand doen van de regering. *...LEGUNG, *v.* nederlegging, *v.* het in bewaring geven; afstand, *m.*; ontslag, *o.* *...LIEGEN, *o. w.* (*onr.*) nederliggen, geknield liggen.

NIEDERMACHEN, *b. w.* nederlaten; *fig.* omverhouwen; verslaan, dooden, vermoorden, afmaken. *...METZELN, *b. w.* neêrsabelen. *...METZELUNG, *v.* slagting, *v.* bloedbad, *o.* *...REISSEN, *b. w.* (*onr.*) af -, nederrukken, omverhalen, sloopen, afbreken. *...REISSUNG, *v.* omverwerping, afrukking, vernieling, slooping, verwoesting, *v.* *...REITEN, *b. w.* (*onr.*) om -, omver -, overrijden. *...RENNEN, *b. w.* (*reg.* en *onr.*) omverloopen. *...SÄBELN, *b. w.* neêrsabelen, neêrhouwen, afmaken, ombrengen. *...SAUFEN, *...TRINKEN, *b. w.* (*onr.*) *einen* —, iemand dronken maken, - onder de tafel brengen. *...SCHIESSEN, *b. w.* (*onr.*) dood -, ter neder schieten. —, *o. w.* (*onr.*) nederstorten, afvallen, van boven neêrvallen. *...SCHLAG, *m.* (171) het slaan van de maat, *o.*; (133) nederploffing; nederstorting, *v.*

NIEDERSCHLAGEN, *b. w.* (*onr.*) ter neder slaan; doodslaan; omwerpen, omverwerpen, omstooten; vellen, omhakken (boomen); (34) nederslaan, matigen, lenigen, temperen; (133) nederploffen; *die Augen, den Kopf* —, de oogen nederslaan, het hoofd laten hangen; *fig. den Muth* —, (iemand) den moed benemen; *eines Hoffnung* —, iemand in zijne hoop te leur stellen; *einen* —, iemand bedroeven, verdriet aandoen. *—, *o. w.* (*onr.*) nederstorten, nedervallen. *—D, *b. n.* (34) stillend, bedarend, lenigend, temperend; bedarend; *fig.* bedroevend, teleurstellend, ontmoedigend, verdrietig.

NIEDERSCHLAGMITTEL, *o.* (133) bezinkingsmiddel; (34) verzachtend middel, *o.*

NIEDERSCHLAGUNG *v.* het nederslaan, doodslaan, *o.* velling, omhakking; (133) neêrploffing, bezinking; *fig.* ontmoediging, *v.*

NIEDERSCHLUCKEN, *b. w.* zie VERSCHLUCKEN. *...SCHMEISSEN, *b. w.* (*onr.*) neêrsmijten. *...SCHMETTERN, *o. w.* met geraas op den grond vallen. *...SCHREIBEN, *b. w.* (*onr.*) ter neder schrijven, op schrift brengen. *...SENKEN, *b. w.* doen zinken, laten zakken. *...SETZEN, *b. w.* neder -, op den grond zetten, vestigen; *sich* —, gaan zitten, zich nederzetten; zich vestigen. *...SINKEN, *o. w.* (*onr.*) nederzinken, van zwakheid ineenzinken, zich niet kunnen staande (overeind) houden; zinken, ten bodem zinken. —, *o.* inzakking, instorting, *v.* val, *m.* *...SITZEN, *o. w.* (*onr.*) zitten, gezeten zijn; neêrhurken (van dieren); *einen — heissen*, iemand doen plaats nemen. —, *b. w.* (*onr.*) (iets) door (er op te) zitten bederven. *...STÄMMIG, *b. n.* (56) laagstammig, laag van stam. *...STECHEN, *b. w.* (*onr.*) dooden, doorsteken, vermoorden. *...STEIGEN, *o. w.* (*onr.*) af -, nederstijgen. —, *o.* afstijging, *v.* *...STOSSEN, *b. w.* (*onr.*) omverstooten, doen vallen; *fig.* overhoop steken, ombrengen. *...STOSSUNG, *v.* het omstooten; *fig.* ombrenging, *v.* moord, *m.* *...STÜRZEN, *b.* en *o. w.* ter neder storten; neder -, instorten; nederstorten, vallen, invallen. *...TANZEN, *o. w.* afdansen, dansende nederwaarts gaan. —, *b. w.* afdansen (schoenen).

NIEDERTRÄCHTIG, *b. n.* en *bijw.* laag, gemeen, verachtelijk, slecht; op eene lage -. gemeene wijze. *...KEIT, *v.* laagheid, gemeenheid, slechtheid, *v.*

NIEDERTRETEN, *b. w.* (*onr.*) vertrappen, vertreden; *die Schuhe* —, de schoenen aftrappen. *...TRETUNG, *v.* het vertrappen, het met voeten treden. *...TRINKEN, *b. w.* (*onr.*) zie NIEDERSAUFEN.

NIEDERUNG, *v.* laag land, *o.* lage grond, *m.*

NIEDERWALZEN, *b. w.* (2) plat rollen (het gras). *...WÄRTS, *bijw.* nederwaarts, afwaarts, naar beneden, naar omlaag. *...WERFEN, *b. w.* (*onr.*) neder-, ter aarde-, op den grond werpen; omhalen, omverwerpen; *sich vor einem* —, zich voor iemand nederwerpen, zich aan iemands voeten werpen. *...WERFUNG, *v.* omverwerping; nederknieling, *v.* *...ZIEHEN, *b. w.* (*onr.*) af-, naar beneden-, naar den grond halen, -trekken, neêrhalen, omhalen.

NIEDLICH, *b. n.* net, fraai, lief, keurig, smaakvol, sierlijk, aardig, mooi, aangenaam, bevallig; uitgezocht, fijn, uitgelezen. *—, *bijw.* netjes, keuriglijk, met smaak. *—KEIT, *v.* netheid, fraaiheid, keurigheid, sierlijkheid, aangenaamheid, bevalligheid, *v.*

NIEDNAGEL, *m.* zie NIETNAGEL.

NIEDRIG, *b. n.* en *bijw.* laag; *fig.* laag, gemeen, schandelijk, verachtelijk; *ein —er Stuhl, Sitz*, eene lage stoel, eene lage zitplaats; *ein —er Preis*, een lage prijs; *ein —es Wort*, een laag woord, eene gemeene uitdrukking; *er steht —er als ich*, hij is lager (in rang) dan ik, hij staat onder mij. *—KEIT, *v.* laagte; *fig.* laagheid, slechtheid; geringheid (van prijs), *v.*

NIEDRIGUNG, *v.* zie NIEDERUNG.

NIEDSAM, *b. n.* zie NIEDLICH.

NIEMALS, *bijw.* zie NIE.

NIEMAND, *vnw.* niemand; — *als er weiss darum*, niemand dan hij heeft er kennis van, hij alleen is er van bewust.

NIERE, *v.* nier, lende, *v.*

NIERENADER, *v.* (106) bloedader, *v.* *...BESCHWERUNG, *...KRANKHEIT, *v.* *...WEH, *o.* nierziekte, nierjicht, *v.* *...BRATEN, *m.* nierstuk, *o.* *...FETT, *o.* *...TALG, *m.* nierenvet, *o.* *...FÖRMIG, *b. n.* niervormig. *...GRIES, *m.* graveel, *o.* *...MITTEL, *o.* middel tegen de nierziekte, *o.* *...SCHNITT, *m.* (48) snede in de nieren, *v.* *...SCHNITTCHEN, *o.* gebak van kalfsnieren, *o.* *...STEIN, *m.* niersteen, *m.* *...STÜCK, *o.* zie NIERENBRATEN. *...VERSTOPFUNG, *v.* verstopping in de nieren, *v.* *...WEISE, *bijw.* (9) in losse massaas.

NIESCHEL, *m.* zie NISCHEL.

NIESEKRAUT, *o.* (76) nieskruid; vingerhoedkruid, *o.*; lelie der dalen, *v.*

NIESELN, *o. w.* door den neus spreken; motregenen.

NIESEMITTEL, *...PULVER, *o.* niespoeder, *v.*

NIESEN, *o. w.* niezen. *—, *o.* het niezen.

NIESEWURZ, *v.* (76) nieskruid, *o.* nieswortel, *m.*

NIESSBAR, *b. n.* zie GENIESSBAR.

NIESSBRAUCH, *m.* vruchtgebruik, *o.* *—ER, NIESSHERR, *m.* vruchtgebruiker, *m.*

NIET, *m.* klinknageltje, *o.*; omgeklonken spijkerpunt, *v.* *—BLECH, *o.* dunne ijzerplaat, *v.*

NIETE, *o.* niet (in de loterij), *m.*

NIETEISEN, *o* klinkijzer, *o.*

NIETEN, *b. w.* omklinken (spijkers).

NIETHAMMER, *m.* klinkhamer; (51) hoefhamer, *m.* *...KLOBEN, *m.* klinktang, *v.* *...NAGEL, *m.* klinknagel; nijdnagel (aan den vinger), *m.*

NIET- UND NAGELFEST, *bijw.* nagelvast, spijkervast; *fig.* onroerend.

NIFFELN, *b. w.* wrijven, schoon-, glad maken, polijsten.

NIKAWITZ, NIKOWITZ, *m.* (103) bergvink, *m.*

NILTEL, *v.* zie NICHTE.

NILLING, *m.* (103) bunsing, *v.*

NILMESSER, *m.* nijlmeter, *m.* *...PFERD, *o.* (103) nijlpaard, *o.* hippopotamus, *m.*

NIMFE, *v.* zie NYMPHE.

NIMMER, *—MEHR, *bijw.* nooit, nimmer, nimmermeer; *auf St. Nimmerstag*, op St. Jutmus. *—NÜCHTERN, *b. n.* altijd dronken, nimmer nuchteren. —, *m.* dronkaard, *m.* *—SATT, *b. n.* onverzadelijk. —, *m.* onverzadelijk mensch, gulzigaard, vreter, *m.*

NINDERT, *bijw.* zie NIRGEND.

NIPPEN, *o. w.* (§) met kleine teugen drinken, slurpen.

NIPPS, *v.* manneken, kaboutermannetje, dreumesje, *o.* dwerg, *m.*

NIRGEND, *—S, *—WO, *bijw.* nergens.

NISCHE, *v.* nis, *v.* *—L, *m.* kleine spijker met eenen grooten kop; schoenspijker; hoefnagel, *m.*

NISSE, *v. mv.* neten, *v. mv.*

NISSIG, *b. n.* met-, vol neten.

NISTEN, NISTELN, *b.* en *o. w.* nesten, nestelen.

NIVELLIREN, *b. w.* gelijk-, waterpas maken. *...WAGE, *v.* waterpas, meetsnoer, *o.*

NIX, *m.* NIXE, *v.* (43) watergeest, *m.*

NOBEL, *m.* engelsch muntstuk, *o.*; *fig.* leeuw, *m.* *—, *b. n.* edel, nobel.

NOBILITIREN, *b. w.* veradelen, tot den adelstand verheffen, brieven van adeldom verleenen (aan).

NOBLESSE, *v.* adel, *m.* de edelen, *mv.*

NOCH, *bijw.* nog; *wäre er auch — so reich*, al ware hij nog zoo rijk. *—, *vw.* noch; *weder eins — das andere*, het een noch het ander. *—MALIG, *b. n.* herhaald. *—MALS, *bijw.* nog eens, op nieuws, bij herhaling,

voor de tweede maal, herhaaldelijk.
Nock, *v.* (203) nok (eener ra), *v.*
Nomaden, *mv.* nomaden, nomadische-, wilde-, zwervende volksstammen, *m. mv.* *...**disch**, *b. n.* tot de nomaden behoorende, nomadisch.
Nomenklatur, *v.* naamlijst, lijst, *v.* register, *o.*
Nominativ, *m.* (151) nominativus, eerste naamval, *m.* eerste geval, onderwerp, *o.*
Nominell, *b. n.* nominaal.
None, *v.* (68) kloostergebed voor de vesper, *o.*
Nonne, *v.* non, geestelijke zuster, *v.* klopje, *o.*; bromtol, (kinderspeeltuig), *m.*; *eine — werden*, non worden, den sluijer aannemen.
Nonnenkloster, *o.* nonnenklooster, *o.* *...**kraut**, *o.* (76) duivekervel, *v.* *...**leben**, *v.* kloosterleven, *o.* *...**taube**, *v.* (103) nonnetje, (soort van duif), *o.* *...**zelle**, *v.* nonnencel, *v.*
Noppe, *v.* nop, vleug, (van laken enz.), *v.*
Noppeisen, *o.* nopijzer, *o.*
Noppen, *b. w.* (78) noppen (laken), de noppen van het laken plukken. *—, *o.* het noppen.
Nopperinn, *o.* nopster, lakennopster, *v.*
Nord, (**Norden**), *m.* noorden, *o.*; noordewind, *m.*
Norderbreite, *v.* (1) noorderbreedte, *v.* *...**sonne**, *v.* noorderzon, *v.*
Nordgans, *v.* zeegans, *v.* *...**gürtel**, *m.* (203) door scheepsblokken gereefde touwtjes, *o. mv.* *...**kaper**, *m.* (103) noordkaper, stormvisch, *m.* *...**länder**, *m. mv.* bewoners van het noorden, noordsche volken, *m. o. mv.*
Nördlich, **Nordisch**, *b. n.* en *bijw.* noordelijk, van het noorden; noord, ten noorden; noordwaarts.
Nordlicht, *o.* *...**schein**, *m.* noorderlicht, *o.* *...**ost**, *...**osten**, *m.* noordoosten, *o.* *...**ostering**, *m.* (203) noordoostering, *v.* *...**östlich**, *b. n.* en *bijw.* noordoostelijk; noordoostwaarts, naar het noordoosten. *...**ostwind**, *m.* noordoostewind, *m.* *...**pol**, *m.* (1) noordpool, *v.* noorderaspunt der aarde, *o.* *...**see**, *v.* noordzee, *v.* *...**seite**, *v.* noordzijde, noordelijke zijde, *v.* *...**stern**, *m.* noord-, poolster; (203) noordewind in de Middellandsche zee, *v.* *...**wärts**, *bijw.* noordwaarts. *...**weiser**, *m.* magneetnaald, *v.* *...**west**, *...**westen**, *m.* noordwesten, *o.* *...**westering**, *v.* (203) noord-westering, *v.* *...**westwind**, *m.* noordwestewind, *m.* *...**wind**, *m.* noordewind, *m.*
Nörfling, *m.* (103) soort van brasem; goudvisch, *m.*
Nörgeln, *o. w.* (§) knorren, brommen, pruilen.
Norm, *v.* (13) merkletter onder aan eene bladzijde, *v.*
Normal, *b. n.* normaal, loodregt, loodlijnig.
Norne, *v.* (43) eene der drie schikgodinnen bij de oude Germanen, *v.*
Nörz, **Nerz**, *m.* (103) kleine otter, *m.*
Nössel, *—**chen**, *o.* pint, *v.* pintje, *o.*
Notabene, *o.* merk, teeken, *o.* aanwijzing; *fig.* herinnering, *v.* *—, *bijw.* NB., let wel.
Notar, *—**ius**, *m.* notaris, *m.*
Note, *v.* noot, aanteekening, aanwijzing; (171) noot, muzieknoot, *v.*; *eine Arie in —n setzen*, een lied op nooten zetten; *nach —n singen*, naar nooten zingen.
Notenbuch, *o.* nooten-, muziekboek, *o.* *...**gestell**, *o.* muzieklessenaar, *m.* *...**macher**, *m.* die aanteekeningen maakt, *m.* *...**papier**, *o.* muziekpapier, *o.* *...**plan**, *m.* (171) schaal, *v.* zie **Tonleiter**. *...**pult**, *o.* zie **Notengestell**. *...**schreiber**, *m.* nootenschrijver, *m.* *...**system**, *m.* *... *...**linien**, *v. mv.* (de vijf) nooten-, muzieklijnen, *v. mv.*
Noth, *bijw.* (*w. g.*) noodzakelijk, hoog noodig; (§) *es thut (ist) mir —*, ik heb noodig, behoefte aan... *—, *v.* nood, *m.* noodzakelijkheid; behoefte, *v.* gebrek, *o.* armoede, ellende, *v.*; gevaar, *o.* moeite, *v.*; *die äusserste —*, de uiterste-, de hoogste nood; *in Nöthen sein*, in nood zijn, in gevaar-, in ellende-, in armoede verkeeren; *an etwas — leiden*, aan iets gebrek hebben; *er wird — haben zu*, hij zal moeite hebben te...; *mit genauer —*, *zur —*, met groote moeite, te naauwernood; *im Falle der —*, *zur —*, des noods, in geval van nood, mogt het noodig zijn; *es hat keine —*, het heeft geen' nood, er is geen gevaar bij; *jeder hat seine —*, ieder voelt zijn ongeluk, ieder draagt zijn' last; (§) elk huisje heeft zijn kruisje; *die schwere —*, de vallende ziekte; *aus der — eine Tugend machen*, van den nood eene deugd maken; *— hat kein Gebot*, of *— bricht Eisen*, nood breekt wet, nood breekt ijzer.
Nothadresse, *v.* (46) noodadres, *o.* *...**anker**, *m.* (203) nood-, plechtanker, *o.* *...**arbeit**, *v.* dringende bezigheid, *v.* *...**auswurf**, *m.* (203) over boord geworpen scheepsgoederen, *o. mv.* *...**bau**, *m.* hulpgebouw, *o.*; *fig.* schuil-, wijkplaats, *v.* toevlugtsoord, *o.* *...**behelf**, *m.* nood-

middel, voorwendsel, *o.* *...BRUNNEN, *m.* put in geval van brand, *m.* *...DAMM, *...DEICH, *m.* nooddam, nooddijk, *m.* *...DIENST, *m.* dienst in geval van nood, *v.* *...DRANG, *m.* nood, *m.* *...DURFT, *v.* nooddruft, behoefte, *v.* noodige, *o.*; *nach —*, zoo veel er noodig is, naar de behoefte geëvenredigd; *nach — der Sachen*, zoo als de staat van zaken het vereischt; *seine — verrichten*, zijn gevoeg doen. *...DÜRFTIG, *b. n.* en *bijw.* nooddruftig, behoeftig; in nood. *...DÜRFTIGKEIT, *v.* behoefte, *v.* gebrek, *o.* *...EIMER, *m.* brandemmer, *m.* *...ERBE, *m.* wettige erfgenaam, *m.* *...FALL, *m.* geval van nood, *o.* *...FEUER, *o.* zware brand, *m.* *...FREUND, *m.* vriend in den nood, beproefde vriend, *m.* *...FRIST, *v.* (66) beslissend oogenblik, *o.* bepaalde termijn ter beslechting eener zaak, *m.* *...GEDINGE, *o.* (9) gevaarlijke-, hagchelijke arbeid, *m.* *...GESCHREI, *o.* noodgeschrei, hulpgeroep, *o.* *...HELFER, *m.* noodhulp, *v.* helper in den nood, *m.* *...HEMD, *o.* betooverd hemd, *o.* *...HÜLFE, *v.* noodhulp, *v.*

NÖTHIG, *b. n.* noodig, noodzakelijk; *etwas — haben*, iets noodig hebben. *—E, *v.* het noodige. *—EN, *b. w.* nooden, noodzaken, dringen, verpligten, dwingen, nopen; verzoeken, uitnoodigen, noodigen; *sich — lassen*, op komplimenten-, op vormen gesteld zijn. *—UNG, *v.* dwang, *m.* geweld, *o.* het verpligten, noodzaken; *fig.* uitnoodiging, *v.*

NOTHLEIDEND, *b. n.* noodlijdend, arm, behoeftig; in ellende-, in gevaar verkeerende. *—E, (*der, die*), *z. n.* noodlijdende, *m.* en *v.*

NOTHJAHR, *o.* jaar van gebrek, onvruchtbaar jaar, *o.* *...LÜGE, *v.* noodleugen, leugen om bestwil, *v.* *...MAST, *m.* (203) noodmast, *m.* waarloos rondhout, *o.* *...NAGEL, *m.* *fig.* laatste toevlugt, uitvlugt, *v.* *...PEINLICH, *b. n.* zeer misdadig; hoogschuldig. *...PFENNIG, *m.* nood-, spaarpenning, *m.* spaargeld; *fig.* appeltje voor den dorst, *o.* *...RECHT, *o.* regt van overweldiging; -van verkoop bij regterlijk gezag, *o.* *...REIF, *b. n.* vroegrijp (van vruchten). *...SACHE, *v.* dringende zaak; belangrijkheid, *v.* nood, *m.* *...SCHUSS, *m.* noodschot, *o.* *...SIGNAL, *o.* noodsein, *o.* *...STALL, *m.* (51) hoefstal, *m.* travailje, *v.* *...STAND, *m.* nood, *m.* noodzakelijkheid, *v.* geval van nood, *o.* *...TAUFE, *v.* schielijke doop zonder plegtigheden, *m.* *...THÜR, *v.* nooddeur, (deur welke slechts in geval van nood wordt gebruikt), *v.* branddeurtje, *o.* *...WEHR, *v.* noodweer, verdediging, *v.* *...WEISER, *m.* ondergeschovene bijenkoningin, *v.* *...WENDIG, *b. n.* en *bijw.* noodwendig, noodig, noodzakelijk, onmisbaar, onontbeerlijk. *...WENDIGKEIT, *v.* noodwendigheid, noodzakelijkheid, *v.* *...WERK, *o.* dringende arbeid, *m.*; noodige-, onontbeerlijke zaak, *v.* *...ZEICHEN, *o.* (203) noodsein, *o.* *...ZUCHT, *...ZÜCHTIGUNG, *...ZWANG, *m.* verkrachting, schending, *v.* *...ZÜCHTIGEN, *b. w.* verkrachten, onteeren, schenden. *...ZÜCHTIGER, *m.* verkrachter, schender, *m.*

NOTIRBUCH, *o.* aanteeken-, noteerboek, *o.* *...EN, *b. w.* aan-, opteekenen, noteren.

NOTIZ, *v.* kort berigt, *o.* korte aanwijzing; kennis, *v.*

NOTORIETÄT, *v.* wereldkundigheid, algemeenheid, *v.*

NOTORISCH, *b. n.* wereldkundig, algemeen bekend, openbaar.

NOVELLE, *v.* verhaal, *o.* roman, *m.*

NOVELLIST, *m.* romanschrijver, *m.*

NOVEMBER, *m.* November, Slagtmaand, *v.*

NOVIZ, *m.* nieuweling (jonge monnik), *m.* *—IAT, *o.* proeftijd (in kloosters), *m.*

NU, *m.* *in einem —*, in een ommezien, in een oogenblik.

NÜCHTERN, *b. n.* en *bijw.* nuchter; ontnuchterd; *fig.* matig, -lijk; (§) laf, zouteloos; *er ist nie —*, hij is altijd dronken. *—HEIT, *v.* nuchterheid; *fig.* matigheid, *v.*

NUCKE, *v.* (§) nuk, kuur, gril, *v.*

NUDEL, *v.* vermicelli, *o.* knoedels, meelknoedels, *v. mv.* makaroni, *v.*; deegklomp, *m.*; beslag, propdeeg (voor vogels), *o.* *—BRET, *o.* rolplank, snijplank voor vermicelli, *v.* *—HOLZ, *o.* rolstok voor vermicelli, *m.* *—MACHER, *m.* vermicelli-snijder, *m.* *—MEHL, *o.* meel voor vermicelli, -voor noedels, *o.*

NUDELN, *b. w.* beslag geven (aan de vogels), met propdeeg mesten.

NUDELSUPPE, *v.* vermicelli-soep, *v.* *...TEIG, *m.* deeg voor vermicelli, *o.*

NÜFFELN, *o. w.* door den neus spreken.

NULL, *bijw.* nul; — *und nichtig*, nul en van geene waarde. *—, *v.* nul, *v.* *—ITÄT, *v.* nietigheid, nulliteit, nietgeldigheid, *v.*

NUMERIREN, *b. w.* nommeren, van nommers voorzien; (126) tellen, numereren.

NUMERUS, *m.* getal, nommer, *o.*

Numervogel, *m.* (soort van) vlinder, *m.*
Numismatiker, *m.* vervaardiger van gedenkpenningen, *m.*
Nummer, *v.* nommer, *o.*; *er hat eine gute* —, hij vindt er rekening bij.
Nun, *bijw.* nu, tegenwoordig, thans, heden, huidig, heden ten dage; op dezen oogenblik, oogenblikkelijk; *von — an*, van stonde aan, van den huidigen oogenblik. *—, *vw.* en *tw.* welnu, nu, nu dan, welaan! — *wohlan*, kom·aan, welaan!
Nunmehr, (**Nunmehro**), *bijw.* tegenwoordig, thans, nu. *—**ig**, *b. n.* huidig, tegenwoordig, hedendaagsch.
Nunne, *v.* zuigeling, *m.* zuigend kind, *o.*
Nuntiatur, *v.* pauselijk gezantschap, *o.*; waardigheid van nuncius, *v.*
Nuntius, *m.* nuncius, pauselijke afgezant, *m.*
Nur, *vw.* slechts, alleen, alleenlijk, maar, enkel, niets dan; *nicht nur... sondern auch*, niet alleen... maar ook; *Sie dürfen — sagen*, gij hebt slechts te zeggen; *ich habe — ein Kind*, ik heb slechts één kind; *wenn* —, mits, wanneer slechts, indien slechts; — *weiter*, ga voort, slechts-, maar verder. *—, *bijw.* slechts een oogenblik geleden; *er ist — gekommen*, hij is zoo even aangekomen; hij komt pas.
Nürnberger-Spielsachen, *...**waaren**, *v. mv.* neurenbergerwaren, *v. mv.* kinderspeelgoed, *o.* kramerijen, *v. mv.*
Nuss, *v.* noot; hazelnoot; (194) noot in hare huls; welsche -, walnoot, *v.*; (soort van) scharnier aan sommige werktuigen, *o.*; — *an der Armbrust, am Schiessgewehr*, pistoolvormig rad van een' vuurslag, *o.*; *fig.* (§) *eine harte* —, eene harde pil, een zure appel. *—**allee**, *v.* laan van notenboomen, *v.* *—**band**, *o.* (141) ijzeren hengsel, *o.* *—**baum**, *m.* notenboom, *m.* *—**bäumen**, *b. n.* van notenboomenhout, notenboomen. *—**bein**, *o.* (106) schaambeen, *o.* *—**beisser**, *m.* notenkraker, (werktuig); (103) hazelnotenkraker, *m.* (soort van) ekster, blaauwspecht, *v.* *—**blüthe**, *v.* (173) katjes aan notenboomen, *o. mv.* *—**braun**, *—**farben**, *b. n.* notenbruin, notenkleurig. *—**braun**, *o.* *—**farbe**, *v.* verf van noten-bolsters, *v.* *—**brecher**, *m.* notenkraker, *m.* *—**farbe**, *v.* notenbruine kleur, *v.*
Nussen, *o. w.* hard slaan, hevig kloppen.
Nussgarten, *m.* hazelaarsbosch, *o.* *...**gehäuse**, *o.* *...**sattel**, *m.* (76) scheidvelletje der noten, *o.* *...**grau**, *b. n.* notengrijs. *...**hacker**, *...**häher**, *m.* *...**krähe**, *v.* zie **Nussbeisser**. *...**kern**, *m.* notenpit, *v.* *...**knacker**, *m.* notenkraker, (werktuig), *m.* *...**öl**, *v.* notenolie, *v.* *...**schale**, *v.* *grüne* —, groene notenbolster, *v.*; *die harte holzichte* —, notendop, *m.* -schaal, *v.* *...**spiel**, *o.* kinderspel met noten, *o.* *...**staude**, *v.* hazelaar, *m.* *...**syrup**, *...**saft**, *m.* (4) ingekookt dik sap van groene noten en honig, *o.* *...**viertel**, *o.* vierendeel van eene noot, *o.*
Nüster, *v.* neusgat, *o.* *—**gat**, *o.* (203) vullingsgat, zoggat, *o.*
Nuth, *v.* (139) groef, sponning, *v.* *—**hobel**, *m.* ploegschaaf, *v.*
Nutscheln, **Nutschen**, *o. w.* (§) zuigen. *...**kännchen**, *o.* zuigkannetje, pijpkannetje, *o.*
Nutz, (**Nütze**), *b. n.* nuttig, dienstig, voordeelig. *—**anwendung**, *v.* toepassing, *v.*; nuttig gebruik, *o.*; zedeles (eener fabel), *v.* *—**bar**, *b. n.* nuttig, voordeelig, dienstig; — *machen*, te nutte maken, voordeel trekken uit. *—**barkeit**, *v.* nuttigheid, *v.*
Nütze, *bijw.* zie **Nutz**.
Nutzen, *m.* nut, voordeel, *o.*; vrucht, winst, *v.* profijt, *o.*; *das ist von keinem* —, dit is van geen nut, dit levert geen voordeel op; dit kan niet gebruikt worden; *aus einer Sache — ziehen*, voordeel uit eene zaak trekken. *—, (**Nützen**), *b. w.* voordeel trekken (van), te nutte maken, tot een nuttig einde aanwenden; *ein Gut* —, een (stuk) land bebouwen; *eine Sache* —, eene zaak gebruiken, aanwenden. *—, *o. w.* nuttig zijn, van dienst zijn, deugen; voordeel opleveren; *zu etwas* —, tot iets dienen, - geldig zijn; *wozu nützt das?* waartoe dient dit? waartoe is dit goed?
Nutzholz, *o.* levendig hout, werkhout, *o.*
Nützlich, *b. n.* en *bijw.* nuttig, dienstig, nut; nuttiglijk, van nut. *—**keit**, *v.* zie **Nutzbarkeit**.
Nutzlos, *b. n.* en *bijw.* nutteloos, onnuttig; ondienstig; vruchteloos. *—**igkeit**, *v.* nutteloosheid; vruchteloosheid, *v.*
Nutzniesser, *m.* *—**inn**, *v.* vruchtgebruiker, *m.* - gebruikster, *v.* *...**niessung**, *v.* zie **Niessbrauch**.
Nutzung, *v.* gebruik; genot, *o.* nuttiging; opbrengst, winst, *v.* voordeel; vruchtgebruik, *o.*
Nymphe, *v.* (43) nimf, *v.*; (103) schoenlapper, *m.*; bijenbroedsel; *fig.* meisje van pleizier, *o.* straatnimf, *v.* *—**n**-

BLUME, *v.* (76) waterlelie, *v.* *—NHAFT, *b. n.* als eene nimf.

NYMPHEUM, *o.* (110) openbaar bad, *o.*

O.

O, *o.* O. (de letter), *v.*
O, *tw.* o! ach! och!
OB, *vw.* of. *—, OBER, *vz.* boven, op.
OBACHT, *v.* acht, zorg, oplettendheid, inachtneming, *v.*
OBBEMELDET, *...BESAGT, *...GEMELDET, *...ERWÄHNT, *...GEDACHT, *b. n.* bovengemeld, bovengezegd, bovengenoemd, opgemeld, genoemd, voornoemd, gedacht, gezegd, voorschreven.
OBDACH, *o.* herberg, huisvesting, *v.*; *fig.* dak, o.
OBDUCIREN, *b. w.* ontleden (een ligchaam. *...DUCTION, *v.* ontleding (van een ligchaam), *v.*
OBEDIENZ, *v.* gehoorzaamheid, *v.*
OBELISK, *m.* obelisk, naaldzuil, gedenkzuil, *v.*
OBEN, *bijw.* boven, boven op, van boven, naar boven; *von — herab, herunter*, van boven naar beneden; *—an*, bovenaan; op het hoogste, - bovenste; *—an gehen*, vooraan -, vooruitgaan, de eerste zijn; *— auf schwimmen*, bovendrijven, boven op zwemmen; *— aus*, van boven uit; *— darauf*, er boven op; *— drein*, boven, op (den koop) toe; *— her*, van boven; *— hin*, boven; *fig.* oppervlakkiglijk; *—hin angesehen*, bij eene oppervlakkige beschouwing; *gleich — hinaus sein*, spoedig driftig worden.
OBER, *b. n.* hoog, opper; bovenste, hoofd, voornaamste, eerste, hoogste, opperste; *das obere (oberste) Stock eines Hauses*, de bovenste verdieping van een huis; *die —ste Stelle*, de hoogste -, de eerste -, de voornaamste plaats; de eereplaats (aan tafel); *fig. die oberen Classen*, de hoogere klassen, de voornamen, aanzienlijken; *die —ste Gewalt*, de hoogste magt (in den staat enz.); *zu oberst*, op de kruin, op het hoogst; (§) *das unterste zu oberst kehren*, onderst boven keeren.
OBERACHT, *v.* keizerlijke ban, *m.* *...ADMIRAL, *m.* opper-admiraal, *m.* *...ÄLTE, *...ÄLTESTE, *m.* oudste, ouderling, *m.* *...AMT, *o.* opperbaljuwschap, *o.* *...AMTMANN, *m.* opperbaljuw, *m.* *...AMTMÄNNINN, *v.* vrouw eens opperbaljuws, *v.* *...APPELLATIONSGERICHT, *o.* oppergeregtshof van appel, *o.* *...ÄRMEL, *m.* (101) hemdboord, *o.*; overmouw, morsmouw; valsche mouw, *v.* *...AUDITEUR, *m.* hoofdauditeur, *m.* *...AUFSEHER, *m.* hoofdopziener, - opzigter, opperbewindhebber, *m.* *...AUFSICHT, *v.* opperloezigt, opperbewind, *o.* *...BALKEN, *m.* opperbalk, *m.*; (13) hoofd -, kalf van eene drukpers, *o.* *...BAU, *m.* werk -, bouw boven den grond, - in den dag, *o. m.* *...BAUAMT, *o.* opperloezigt over de gebouwen. *...BAUCH, *m.* (106) oppersmeerbuik, *o.* *...BAUM, *m.* zeer hooge -, hoogstammige boom, *m.* *...BAUMEISTER, *m.* opperbouwmeester, - architekt, *m.* *...BEAMTE, *m.* hooge ambtenaar, *m.* *...BEFEHL, *m.* *...COMMANDO, *o.* opperbevel, - kommando, *o.* *...BEFEHLSHABER, *m.* opperbevelhebber, *m.* *...BEICHTVATER, *m.* opperboetregter, penintentiaris, *m.* *...BEIN, *o.* (106) zie UEBERBEIN. *...BEREITER, *m.* (128) eerste pikeur, *m.* *...BERGAMT, *o.* oppermijngeregt, *o.* *...BERGAMTSVERWALTER, *m.* eerste griffier bij het oppermijngeregt, *o.* *...BERGHAUPTMANN, *m.* hoofdopzigter der mijnen, *m.* *...BETT, *o.* dekbed, bovenbed, *o.* *...BINDE, *v.* (48) bovenste zwachtel, *m.* *...BISCHOF, *m.* zie ERZBISCHOF. *...BLINDE, *v.* (203) schuifblinde, *v.* *...BODEN, *m.* zolder, *m.* *...CAPELLAN, *m.* opperkapellaan, *m.* *...COMMANDO, *o.* zie OBERBEFEHL. *...CHIRURGUS, *m.* chirurgijn-majoor, *m.* *...CONSISTORIUM, *o.* opperkonsistorie, *o.* *...CONSTABLER, *m.* opperkonstabel, *m.* *...CONSUL, *m.* eerste consul, *m.* *...DEICHGRAF, *m.* eerste dijkgraaf, *m.* *...DEUTSCH, *b. n.* hoogduitsch.
OBERE, *m.* overste, opperste, hoogste, *m.*; (145) zie OBERMANN.
OBEREIGENTHUM, *o.* onmiddellijk domein, *o.* *...EIGENTHUMHERR, *m.* onmiddellijk leenheer, *m.* *...EIGENTHUMSRECHT, *o.* domeinregt, *o.* *...EINNEHMER, *m.* algemeene ontvanger, hoofdgaarder, *m.* *...FELDHERR, *m.* opperveldheer, *m.* *...FELDZEUGMEISTER, *m.* oppervéldtuigmeester, grootmeester der artillerie, *m.* *...FLÄCHE,

v. oppervlakte, *v.* vlakke grond, *m.* *...FLÄCHLICH, *b. n.* en *bijw.* oppervlakkig, niet grondig; oppervlakkiglijk. *...FORSTAMT, *o.* opperhoutvesterschap; opperboschgeregt, *o.* *...FÖRSTER, *m.* opperhoutvester, *m.* *...FORSTMEISTER, *m.* opperboschregter, *m.* *...FUSS, *m.* gewricht van den voet, *o.*; (106) voorvoet, *m.* *...GERICHT, *o.* hoog-, oppergeregtshof, oppergeregt, *o.* *...GERICHTSHERR, *m.* lid van-, raadsheer in het hooggeregtshof, *o. m.* *...GESCHOSS, *o.* bovenste verdieping, *v.* *...GESELL, *m.* meesterknecht, *m.* *...GESIMS, *o.* (18) kornis, kroonlijst, *v.* *..GESPANN, *m.* graaf (in Hongarije), *m.* *...GEWALT, *v.* hoogste magt, oppermagt, *v.* *...GEWEHR, *o.* losse wapenen, (piek, geweer), *v. mv.* *...GURT, *m.* zie UEBERGURT.

OBERHALB, *bijw.* en *vz.* boven, boven op, in het bovenste-, in het hoogste gedeelte.

OBERHAND, *v.* bovenste der hand, *o.*; (106) voorhand; *fig.* bovenhand, voorkeur, *v.* voorrang, *m.*; *die — behalten*, de bovenhand behouden, blijven bovendrijven. *...HAUPT, *o. fig.* opperhoofd, *o.* *...HAUPTMANN, *m.* eerste kapitein, *m.* *...HAUS, *o.* bovenste gedeelte van een huis; Hoogerhuis, huis der lords (in Engeland), *o.* *...HAUT, *v.* *...HÄUTCHEN, *o.* opperhuid, *v.* *...HEERFÜHRER, *m.* opperveldheer, *m.* *...HEMD, *o.* over-, bovenhemd, *o.* *...HERR, *m.* opperheer, gebieder, souverein, *m.* *...HERRLICH, *b. n.* souverein. *...HERRSCHAFT, *v.* opperheerschappij, souvereiniteit, *v.* *...HIMMEL, *m.* derde-, (zevende) hoogste hemel, *m.* *...HOF, *m.* verheven gedeelte van een' tuin, *o.* *...HOFGERICHT, *o.* hooggeregtshof, *o.* *...HOFGERICHTSRATH, *m.* raadsheer in het hoog geregtshof, *m.* *...HOFMARSCHALL, *m.* opperhofmaarschalk, *m.* *...HOFMEISTER, *m.* grootmeester aan een hof; leermeester eens prinsen, *m.* *...HOFMEISTERINN, *v.* grootmeesteres aan een hof, *v.* *...HOFPREDIGER, *m.* opperhofprediker, *m.* *...HOFRICHTER, *m.* zie OBERHOFGERICHTSRATH; voorzitter van het hoog geregtshof, *m.* *...HOLZ, *o.* hoog geboomte, hoogstammig hout, *o.*; takken eens booms, *m. mv.* *...HÜTTENAMT, *o.* oppertoezigt over de smeltovens en smederijen, *o.* *...INGENIEUR, *m.* hoofdingenieur, *m.* *...JÄGER, *m.* opperjager, *m.* *...JÄGERMEISTER, *m.* opperjagermeester, *m.* *...KAMMER, *v.* bovenkamer, *v.* *...KÄMMERER, *...KAMMERHERR, *m.* opperkamerheer, *m.*; *der päpstliche —*, de opperkameraar van den paus. *...KAMMERJUNKER, *m.* eerste edelman der kamer, *m.* *...KELLNER, *m.* opperkeldermeester, *m.* *...KIEFER, *...KINNBACKEN, *m.* bovenste kinnebak, *m.* *...KIRCHENRATH, *m.* opperkonsistorie, *o.*; opperkonsistorieraad, *m.* *...KLEID, *o.* opper-, bovenkleed, *o.* overrok, *m.* *...KNECHT, *m.* zie GROSSKNECHT. *...KOCH, *...KÜCHENMEISTER, *m.* opperkok, eerste kok, *m.* *...KOPF, *m.* bovenste deel des hoofds, *o.* *...LAND, *o.* hoog land, *o.* *...LANDBAUMEISTER, *m.* opperbouwmeester van een land, -van eene provincie, *m.* *...LÄNDER, *m.* —INN, *v.* hooglander, *m.*; hooglandsche vrouw, *v.* *...LÄNDISCH, *b. n.* hooglandsch. *...LANDRICHTER, *m.* opperlandregter, *m.* *...LAUF, *...LOF, *m.* (203) overloop, *m.* verdek, *o.* *...LEDER, *o.* bovenleder; voorstuk (van een' schoen, van eene laars), *o.*

OBERLEHEN, *o.* opperleen, *o.* *...LEHNSHERR, *m.* opperleenheer, *m.* *...LEHRER, *m.* hoofdonderwijzer, *m.* *...LEHNSRECHT, *o.* opperleenregt, *o.* *...LEIB, *o.* bovenlijf, *o.* *...LIPPE, *...LEFZE, *v.* bovenlip, *v.* *...LUFT, *v.* bovenlucht, *v.* *...MACHT, *v.* zie UEBERMACHT. *...MANN, *m.* (63) troefboer; overman, *m.*; (§) *er hat seinen — gefunden*, hij heeft zijnen man gevonden; zie ook OBMANN. *...MARSCHALL, *m.* grootmaarschalk, *m.* *...MEISTER, *m.* overman van een gild, gildemeester; opzigter van werken, *m.* *...MUNDSCHENK, *m.* opperschenker, *m.* *...OFFIZIER, *m.* hoofdofficier, *m.* *...PARLAMENT, *o.* kamer der lords, eerste kamer, *v.* *...PARLAMENTSHERR, *m.* pair, *m.* parlementslid, lid van de eerste kamer, *o.* *...PFARRER, *m.* aarts-, opperpriester, opperste predikant, *m.* *...POLIZEIMEISTER, *m.* hoofddirekteur der politie, *m.* *...POST, *...POSTAMT, *o.* hoofdbestuur der posterijen, *o.* *...POSTMEISTER, *m.* hoofdbestuurder der posterijen, opperpostmeester, *m.* *...PRIESTER, *m.* opperpriester, hoogepriester, *m.* *...RANG, *m.* voorrang, *m.* voorkeur, overhand, bovenhand, voorhand, *v.*; eerste rang, *m.* *...RENTMEISTER, *m.* opper-rentmeester, -schatmeester, *m.* *...RICHTER, *m.* opperregter, *m.* *...RINDE, *v.* bovenkorst, *v.*; buitenste bast, *m.* *...RIST, *m.* zie OBERFUSS. *...ROCK, *m.* zie UEBERROCK. *...SATZ, *m.* (121)

eerste stelling, *v.* major, *m.* *...SCHALE, *...TASSE, *v.* kop (bij een schotel of bak behoorende), *m.* *...SCHATZMEISTER, *m.* opperthesaurier, *m.* *...SCHENK, *m.* zie OBERMUNDSCHENK. *...SCHENKEL, *m.* opperbeen, dik been, *o.* *...SCHLÄCHTIG, *b. n.* en *bijw.* (98) met eene goot, met eenen bak. *...SCHMEERBAUCH, *m.* (106) zie OBERBAUCH. *...SCHREIBER, *m.* opperste schrijver, eerste sekretaris, -klerk, *m.* *...SCHULE, *v.* hoogeschool, *v.* *...SCHULTHEISS, *m.* opperschout, *m.* *...SCHWELLE, *v.* (18) architraaf, *v.*; drempel boven eene deur of een venster, *m.* *...SEGEL, *o.* (203) marszeil, *o.*

OBERST, *b. n.* zie OBER.

OBERSTAATSGEWALT, *v.* hoogste magt in den staat, souvereiniteit, *v.* *...STALLMEISTER, *m.* opperstalmeester, *m.*

OBERSTE, *m.* overste, kolonel; aanvoerder, *m.*

OBERSTEIGER, *m.* (96) eerste mijngraver, *m.* *...STELLE, *v.* eereplaats; eerste -, voornaamste -, hoogste plaats, overhand, *v.* voorrang, *m.* *...STEMME, *v.* (171) bovenstem, *v.* *...STENGE, *v.* (203) vliegend bramzeil, *o.* *...STEUERMANN, *m.* (203) opperstuurman, *m.*

OBERSTLIEUTENANT, *m.* luitenant-kolonel, *m.* *...WACHTMEISTER, *m.* opperwachtmeester, *m.*

OBERSTRICH, *m.* (151) weglatingsteeken, *o.* *...STUBE, *v.* bovenkamer, *v.* *...THEIL, *o.* bovendeel, bovenste gedeelte, bovenste, *o.* *...VERDECK, *o.* bovendek, opperdek, *o.* *...VOGT, *m.* groot-provoost, *m.* *...VORMUND, *m.* oppervoogd, eerste voogd, *m.* *...VORMÜNDERINN, *v.* eerste -, oppervoogdes, *v.* *...VORMUNDSCHAFT, *v.* oppervoogdij, -voogdijschap, betrekking van eersten voogd, *v.* *...VORSCHNEIDER, *m.* oppervoorsnijder, *m.* *...VORSTEHER, *m.* hoofdopziener, intendant, *m.* *...WÄRTS, *bijw.* naar boven, bovenwaarts. *...WELT, *v.* bovenwereld, *v.*; (ook) het ondermaansche. *...WERTH, *m.* meer dan gewone waarde, hooge verdienste, *v.* *...WIND, *m.* (203) loef, *v.* bovenwind, *m.* *...WOLLE, *v.* bovenwol, *v.* *...ZAHN, *m.* boventand, *m.* *...ZEUG, *o.* stof (voor kleederen enz.), *v.* *...ZIMMERMANN, *m.* eerste timmerman, *m.*

OBGLEICH, OBSCHON, *vw.* ofschoon, schoon, alhoewel, hoezeer, hoewel.

OBHABEN, *b. w.* belast zijn met. *...HALT, *m.* bescherming, beschutting, hoede, *v.* *...HAND, *v.* zie VORHAND; *die — gewinnen*, iemand de loef afsteken. *—HANDEN, *b. n.* zie VORHANDEN, BEVORSTEHEND. *...HUT, *v.* zie OBHALT.

OBIG, *b. n.* bovengemeld, -gezegd, -genoemd, voor-, -vermeld, voorschreven, voorzeid, voornoemd, bovenstaande.

OBJECT, *o.* voorwerp, *o.*

OBLAST, *m.* last, *m.*

OBLATE, *v.* ouwel, *m.* oblie; wafel; hostie, *v.* *—NBÄCKER, *m.* ouwel-, obliemaker; wafelbakker, *m.*

OBLEI, *v.* levensmiddelen en geld aan kloosters gegeven.

OBLIEGEN, *o. w. (onr.)* de overhand bekomen; *einer Sache* —, eene zaak bewerken, -volbrengen, zich op eene zaak toeleggen. *—, *onp. w. es liegt mir ob*, het is mijn pligt; het is mij opgedragen. *—HEIT, *v.* verpligting, *v.* pligt, *m.* gehoudendheid, *v.*

OBLIGAT, *b. n.* (171) obligaat.

OBLIGATION, *v.* obligatie, *v.* schuldbrief, *m.* schuldbekentenis, *v.*

OBMACHT, *v.* opperste-, hoogste magt, *v.*

OBMANN, *m.* baas der werklieden; scheidsman, arbiter, *m.* *—SCHAFT, *v.* scheidsregterlijke beslissing, *v.* kompromis, *o.*

OBOE, *v.* hobo, (speeltuig), *v.*

OBRIGKEIT, *v.* overheid, regering, *v.* magistraat, *m.* *—LICH, *b. n.* en *bijw.* tot de overheid behoorende, overheids; van den magistraat uitgaande; *eine —e Person*, een overheidspersoon; *die —e Würde*, de waardigheid van overheidspersoon; *das —e Amt*, het overheidsambt.

OBRIST, *m.* zie OBERSTE.

OBSCHON, *vw.* zie OBGLEICH.

OBSCHWEBEN, *o. w.* zweven, drijven; zie BEVORSTEHEN.

OBSCURANT, *m.* duisterling, domper, *m.* *—ISMUS, *m.* stelsel der duisterlingen, *o.*

OBSERVANZ, *v.* zie HERKOMMEN.

OBSERVATORIUM, *o.* zie STERNWARTE.

OBSICHT, *v.* zie AUFSICHT.

OBSIEGEN, *o. w.* zie SIEGEN.

OBSORGE, *v.* zie VORSORGE.

OBST, *o.* fruit, ooft, *o.* vruchten, *v. mv.*; — *brechen*, *einsammeln*, ooft plukken, vruchten inzamelen.

OBSTAND, *m.* OBSTATT, *o.* wederstand, *m.*

OBSTART, *v.* soort-, verscheidenheid -, variëteit van vruchten, *v.* *...BAUM, *m.* vruchtboom, *m.* *...BRANNTWEIN, *m.* vruchtenbrandewijn, *m.* *...BRECHER, *m.* plukmand, *v.* *...DARRE, *v.* droogkast, -eest voor ooft, *v. m.* *...ESSIG, *m.* vruchtenazijn, *m.* *...FLECKEN, *m.* vlak van vruchtensap, *v.* *...GARTEN, *m.* oofttuin, boomgaard, *m.* *...GÖTTINN, *v.* (43) godin der vruchten, Pomona, *v.* *...HANDEL, *m.*

fruithandel, handel in ooft, - in vruchten, *m*. *...HÄNDLER, *...HÖKER, *...KRÄMER, *...MANN, *m*. fruitverkooper, - handelaar, koopman in vruchten, *m*. *...HÄNDLERINN, *...HÖKERINN, *...KRÄMERINN, *...FRAU, *v*. fruitverkoopster, fruitvrouw, *v*. *...HÜTER, *m*. oogst-, wijngaardhoeder, *m*. *...JAHR, *o*. vruchtenjaar, jaar dat overvloedig vruchten voortbrengt, *o*. *...KAMMER, *v*. ooft-, fruitkamer, *v*. *...KELLER, *m*. fruitkelder, *m*. *...KELTER, *v*. vruchtenpers, *v*. *...KORB, *m*. plukmandje, *o*.; fruitmand, *v*. korf van fruitverkoopers, *m*. *...LESE, *v*. vruchten-inzameling, *v*. *...MARKT, *m*. fruitmarkt, *v*. *...MONAT, *m*. maand September, *v*. *...MOST, *m*. appeldrank, *m*. *...WEIN, *m*. vruchtenwijn, *m*. vruchtennat, *o*. *...WERK, *o*. vruchten, *v*. *mv*. *...ZEIT, *v*. tijd der vruchten, fruit-, oofttijd, *m*.

OBWALTEN, *o*. *w*. *(onr.)* bestaan, in wezen zijn, aanwezig zijn; heerschen; dreigen, zweven, (boven het hoofd) hangen; *die —de Gefahr*, het dreigende gevaar; (66) *aus —den Ursachen*, om welke redenen, uit welken hoofde; *bei den —den Umständen*, bij de heerschende omstandigheden.

OBWOHL, OBZWAR, *vw*. zie OBSCHON, OBGLEICH.

OCCIDENT, *m*. westen, *o*.

OCCUPATIONSARMEE, *v*. (108) okkupatieleger, *o*.

OCEAN, *m*. zie WELTMEER.

OCHER, *m*. oker, *m*.

OCHS, *m*. os; *fig*. (§) domoor, ezel, os, ossenkop, botterik, *m*.

OCHSEN, *o*. *w*. zie RINDERN.

OCHSENAUGE, *o*. ossenoog; (18) rond dakvenster, venster in den gevel; (103) ossenoog, (zeevisch), *o*.; (157) ster van de eerste grootte in den stier, *v*.; (74) zie SPIEGELEIER. *...BAUER, *m*. landman die met ossen ploegt, *m*. *...BLASE, *v*. ossenblaas, *v*. *...BRATEN, *m*. ossengebraad, gebraden ossenvleesch, *o*. *...BRECH, *o*. (76) prangwortel, *m*. *...BREMSE, *v*. ossenvlieg, *v*. *...FIEBER, *o*. *fig*. vadzigheid na den maaltijd, *v*.; klein koortsje, *o*. *...FLEISCH, *o*. ossenvleesch, *o*. *...HAFT, *...MÄSSIG, OCHSIG, *b*. *n*. en *bijw*. (§) dom, als een os, stom. *...HANDEL, *m*. veehandel, handel in vee, *m*. *...HÄNDLER, *m*. ossenkooper, veehandelaar, *m*. *...HAUT, *v*. ossenhuid, *v*. *...HIRT, *m*. ossendrijver, *m*. *...HUF, *m*. *...KLAUE, *v*. ossenhoef, - klaauw, *m*. *...KALB, *o*. kalf, *o*. *...KOPF, *m*. ossenkop, (ook *fig*.) domkop, *m*. *...KRAUT, *o*. (76) zie OCHSENBRECH. *...LEDER, *o*. ossenleder, *o*. *...MARKT, *m*. ossenmarkt, *v*. *...MÄSSIG, *b*. *n*. zie OCHSENHAFT. *...POST, *v*. *fig*. slakkengang, *m*.; rijtuig dat zeer traag voortgaat, *o*.; *mit der — reisen*, zeer langzaam voortreizen. *...RIPPE, *v*. (76) zie HASENOHR. *...STALL, *m*. ossenstal, *m*. *...TREIBER, *m*. ossendrijver, *m*. *...WAMME, *v*. kossem, *m*. halskwabbe van het rundvee, *v*. *...ZIEMER, *...SCHWANZ, *m*. (183) bullepees, *v*. *...ZUNGE, *v*. ossentong, (ook 76), *v*.

OCHSHOFT, *o*. okshoofd, *o*.

OCHSIG, *b*. *n*. zie OCHSENMÄSSIG.

OCKER, *m*. zie OCHER.

OCTANT, *m*. oktant, *m*.

OCTAV, *o*. *—BAND, *m*. boek in oktavo, *o*. oktaaf, *m*. *—BLATT, *o*. oktavoblad, *o*.

OCTAVE, *v*. (171) oktaaf, *o*.

OCTAVFLÖTCHEN, *o*. flageoletfluitje, *o*.

OCTOBER, *m*. October, *m*. Wijnmaand, *v*.

OCTROI, *v*. oktrooi, *o*. vergunningsbrief, patentbrief, *m*.; charter, *o*.

OCTROIRT, *b*. *n*. geoktrooijeerd.

OCULIREN, *b*. *w*. inenten (boomen); zie AEUGELN, EINIMPFEN. *...LIST, *m*. oogmeester, *m*.; zie AUGENARZT.

OD, *o*. eigendom, *m*. landgoed, *o*.

ODE, *v*. ode, *v*. lyrisch dichtstuk, *o*.

ODEM, *m*. zie ATHEM.

ODEMITHIG, *b*. *n*. nederig, zacht, goedaardig.

ODER, *vw*. of; anders, zoo niet. *—MENNIG, *m*. en *v*. (76) leverkruid, *o*.

ODINSTAG, ODENSTAG, *m*. Woensdag, (dag van Odin), *m*.

ODZINS, *m*. grondrente, grondbelasting, *v*.

OEBSTER, OEBSTLER, *m*. fruitkooper; boomkweeker, *m*.

OEDE, (ÖDE), *b*. *n*. woest, wild, onvruchtbaar, dor; ledig. *—, *—NEI, *v*. woestijn, woestenij, onvruchtbare-, dorre streek land, *v*.

OEFCHEN, *o*. oventje, *o*. kleine oven, *m*.

OEFFENTLICH, (ÖFFENTLICH), *b*. *n*. en *bijw*. opentlijk, openbaar, bekend; in het openbaar; *auf öffentlicher Strasse*, op de openbare straat. *—KEIT, *v*. openbaarheid; algemeenheid, bekendheid, *v*.

OEFFNEN, (ÖFFNEN), *b*. *w*. openen, open doen, ontsluiten; *etwas zugestopftes —*, ontkurken; *sich —*, opengaan, zich openen; (48) *einen todten Körper —*, een lijk ontleden, - openen; (34) verstoppingen wegnemen, open lijf maken; *fig*. *einem die Augen —*, iemand de oogen openen, iemand den sluijer opligten. *—D, *b*. *n*. openend. *...UNG, *v*. opening; (48) ontleding; (34) ontlasting, *v*.

Oefter, (öfter), **Oftmalig**, *b. n.* en *bijw.* herhaald, menigvuldig; dikwijls; *öfters*, bij herhaling, herhaaldelijk; *am öftersten*, *am oftesten*, meestentijds, meestal.

Oehl, *o.* zie **Oel**.

Oehmchen, *o.* huiskrekel, *m.*

Oehr, *o.* oor, hengsel; oog (van eene naald, van een' haak), *o.* *—**chen**, *o.* oortje, hengseltje; oogje, *o.* *—**en**, *b. w.* van ooren -, van hengsels voorzien. *—**ig**, *b. n.* met ooren, met hengsels. *—**ling**, *m.* (103) oorworm, *m.*

Oehse, *v.* zie **Oehr**.

Oekonom, *m.* landhuishoudkundige, huishouder, *m.* *—**ie**, *v.* landhuishoudkunde; huishoudelijkheid, huishoudkunde, *v.* *—**isch**, *b. n.* en *bijw.* landhuishoudkundig; huishoudelijk, huishoudkundig; met spaarzaamheid.

Oel, *o.* olie, *v.*; — *schlagen*, het beroep van olieslager uitoefenen; *in — malen*, met olieverf schilderen; *einen im — sieden*, iemand in een' ketel ziedende olie werpen; *fig.* — *ins Feuer giessen*, olie in het vuur gieten, (eene zaak) nog verslimmeren. *—**baum**, *m.* olijfboom, *m.* *—**bällchen**, *o.* robbert waarmede de plaatdrukkers den inkt op de platen doen, *m.* *—**bäumen**, *b. n.* olijfboomhouten; van olijfboomenhout. *—**baumharz**, *o.* olijfboomenhars, *v.* *—**beere**, *v.* olijf, *v.* *—**berg**, *m.* olijfberg, *m.* *—**bild**, *o.* schilderstuk in olieverf, *o.* *—**blatt**, *o.* olijfblad, *o.* *—**blau**, *o.* saksisch blaauw, (verfstof), *o.* *—**drüsen**, *—**hefen**, *mv.* bezinksel -, grondsop van olie, *o.*

Oelen, *b. w.* oliën.

Oelfarbe, *v.* olieverf, *v.* *...**fass**, *...**fässchen**, *o.* olievat, *o.* *...**flasche**, *v.* *...**fläschchen**, *...**gefäss**, *...**glas**, *o.* olieflesch, -kan, -kruik, *v.* -glas, *o.*; *das Oelfläschchen zu Rheims*, (35) het heilige olie- (zalvings) fleschje te Rheims. *...**flecken**, *m.* olievlak, -vlek, *v.* *...**garten**, *m.* olijvengaard, *m.* *...**gemälde**, *o.* zie **Oelbild**. *...**geschmack**, *m.* oliesmaak, olieachtige smaak. *m.* *...**götze**, *m.* *fig.* (§) onnoozel -, dom -, beteuterd mensch, *m.* *...**grund**, *m.* (136) grond met olieverf, *m.* *...**handel**, *m.* oliehandel, *m.* *...**händler**, *m.* oliekooper, handelaar in olie, *m.*

Oelicht, *b.n.* olieachtig, vetachtig, smerig. *...**ig**, *b. n.* olieachtig, naar olie gelijkende, -smakende. *...**igkeit**, *v.* olieachtigheid, *v.*

Oelkelter, *...**presse**, *v.* olijvenpers, *v.* *...**krug**, *m.* oliekruik, *v.* *...**kuchen**, *m.* oliekoek; lijnkoek, koolzaadkoek, *m.* *...**lampe**, *v.* olielamp, *v.* *...**malerei**, *v.* het schilderen met-, in olieverf. *...**mühle**, *v.* oliemolen, *m.* *...**müller**, *...**schläger**, *m.* olieslager, *m.* *...**pflanze**, *v.* olieachtige plant, *v.* *...**rettig**, *m.* zekere oliegevende plant, *v.* *...**russ**, *m.* lampenzwart, roet, *o.* *...**seife**, *v.* zeer zachte zeep, *v.* *...**ständer**, *m.* groote oliekruik, *v.* *...**stein**, *m.* olie-, slijpsteen, *m.* *...**tonne**, *v.* olievat, *o.* *...**träber**, *...**trester**, *mv.* droesem -, grondsop van olijven, *m. o.*

Oelung, *v.* zalving, *v.*; *die letzte —*, het laatste oliesel.

Oelzucker, *m.* (4) oliesuiker, *v.* *...**zweig**, *m.* olijftak, tak van den olijfboom; *fig.* vredepalm, *m.*

Oertchen, *o.* plaatsje, stadje, steedje, *o.*

Oertern, *b. w.* (139) de hoeken afnemen, afzagen, afhouwen.

Oertlich, *b. n.* plaatselijk; (34) uiterlijk, uitwendig. *—**keit**, *v.* zie **Ortsbeschaffenheit**.

Oese, *v.* zie **Oehr**.

Oesterlich, *b. n.* paasch.... (in zamenst.), tot het paaschfeest behoorende.

Oestlich, *b. n.* en *bijw.* oostelijk, ten oosten; oostwaarts.

Ofen, *m.* oven, *m.*; fornuis, *o.*; kagchel, *v.*; *ein grosser —*, *hoher — zu starkem Feuer*, een hoogoven; smeltoven; *fig.* (§) *immer hinter dem — sitzen*, niet wijken van het hoekje van den haard. *—**anrichter**, *m.* (153) werkman die de steenen in den oven plaatst, *m.* *—**bank**, *v.* kagchelbank, *v.* *—**blase**, *v.* gemetselde ketel in een' oven, *m.* *—**blech**, *o.* ovendeur, *v.* *—**bruch**, *m.* onzuiverheid der bergstoffen; ertsasch, *v.* metaalachtig smeer, *o.* *—**gabel**, *m.* ovenvork, *v.* ovengaffel, rakelstok, *m.* *—**krücke**, *v.* pook, kagchelpook, *m.* *—**lehm**, *m.* kagchel -, ovenleem, *m.* *—**loch**, *o.* ovengat, *o.* ovenmond, *m.* *—**platte**, *v.* kagchel -, ovenplaat, *v.* *—**röhre**, *v.* kagchelpijp, *v.* *—**rost**, *m.* kagchelrooster, *m.* *—**russ**, *m.* kagchelroet; (179) schoorsteenroet, zwartsel, *o.* *—**schaufel**, *v.* oven -, kagchel -, kolenschop, *v.* *—**schirm**, *m.* vuur -, oven -, kagchelscherm, *o.* *—**thür**, *v.* kagchel -, ovendeur, *v.* *—**wisch**, *m.* (6) ovenwisch, ovendweil, *v.* ovenwisscher, *m.* *—**zange**, *v.* tang, *v.* *—**zins**, *m.* schoorsteengeld, ovengeld, *o.*

Offen, *b. n.* en *bijw.* open, ongesloten,

ontsloten; niet verborgen, onbedekt, ontbloot; *fig.* open, opregt, ongekunsteld, openhartig, rondborstig, vrij; opentlijk, openbaar; — *sein*, — *stehen*, open zijn, open staan; vakant -, onbezet zijn; *mit offenen Augen schlafen*, met opene oogen slapen, ziende blind zijn; *etwas — tragen*, iets onbedekt -, iets ontbloot dragen; *auf —er Strasse*, op de publieke straat; *die —e See*, de volle zee, het ruime sop; *—e Briefe*, opene brieven (van een' vorst enz.); *ein —er Wechsel*, een onbepaalde wissel; een wissel in blanco; *ein —er Kopf*, een vlug verstand, een scherp vernuft; *ein —er Wind*, een gunstige wind.

Offenbar, *b. n.* en *bijw.* openbaar, bekend, wereldkundig, algemeen; blijkbaar, duidelijk, kennelijk, ontdekt; *mit —er Gewalt*, met openbaar geweld; *die —e See*, zie **Offen**. *—**en**, *b. w.* openbaren, ontdekken, bekend -, wereldkundig maken, aan het licht -, aan den dag brengen; afkondigen; *sich —*, blijken, kennelijk zijn; *sich einem —*, of *einem sein Herz —*, zijn hart voor iemand openleggen, - uitstorten. *—**ung**, *v.* openbaring, bekendmaking, ontdekking, *v.* het aan den dag brengen; *die — Joannis*, de openbaring van Johannes.

Offenheit, *v. fig.* zie **Offenherzigkeit**. *...**herzig**, *b. n.* en *bijw.* openhartig, rondborstig, vrij, onbewimpeld, ronduit, gul, opregt; opregtelijk. *...**herzigkeit**, *v.* openhartigheid, rondborstigheid, ongeveinsdheid; gulheid, opregtheid, *v.* *...**kundig**, *b. n.* wereldkundig. *...**kundigkeit**, *v.* wereldkundigheid, algemeene bekendheid, *v.*

Offensivallianz, *v.* verdedigend verbond, *o.*

Offentlich, *b. n.* zie **Oeffentlich**.

Offerte, *v.* aanbod, *o.* aanbieding, *v.*

Official, *m.* geestelijk regter van een bisdom, *m.* *—**at**, *o.* waardigheid van geestelijk regter eens bisdoms, *v.*

Officiant, *m.* officiant, dienst verrigtende geestelijke, *m.*

Officier, **Offizier**, *m.* officier, *m.* *—**deck**, *o.* (203) kampanje, *v.* *—**mässig**, *b. n.* als een officier.

Officin, *v.* werkplaats, fabriek; (13) boekdrukkerij; (4) artsenijmengkamer, *v.* *—**ell**, *b. n.* tot de artsenijmengkunde behoorende.

Officium, *o.* pligt, ambtspligt, *m.*; *ex officio*, ambtshalve.

Oft, *bijw.* dikwijls, dikwerf, meermalen, bij herhaling, herhaaldelijk; *wie —?* hoe veel malen? *so — als*, zoo dikwijls als, telkens wanneer.

Oh! *tw.* zie O.

Oheim, **Ohm**, *m.* oom, *m.*

Ohm, *o.* (**Ohmen**, *v.*) aam, mud, *o.* *—**geld**, *o.* regt -, belasting op sterke dranken; op het verkoopen er van, *o. v.*

Ohne, *vz.* en *bijw.* zonder; uitgezonderd; buiten, behalve; — *mich*, zonder -, buiten mij; — *Zweifel*, zonder twijfel, ongetwijfeld; — *diess*, — *hin*, behalve dien, buitendien.

Ohngeachtet, **Ohngefähr**, **Ohnlängst**, zie **Ungeachtet**, **Ungefähr**, **Unlängst**.

Ohnmacht, *v.* onmagt, magteloosheid, krachteloosheid, zwakheid; bezwijming, duizeligheid, flaauwte, onmagt, *v.*; *in — fallen*, in onmagt -, in flaauwte vallen, flaauw worden, bezwijmen. *...**mächtig**, *b. n.* en *bijw.* onmagtig, magteloos, zwak; bezwijmd, flaauw; in onmagt, in flaauwte; — *werden*, in onmagt vallen.

Ohnschattig, *b. n.* (1) schaduwloos; *—e Völker*, (1) de schaduwloozen, (bewoners van de landen onder de linie), *m. mv.*

Oho, *tw.* o! o! ho!

Ohr, *o.* oor; *fig.* gehoor; oor, hengsel, *o.*; *das — in einem Buche*, ezelsoor -, vouw in een boek, *o. v.*; — *an der Karte*, het verdubbelen van den inleg nadat men gewonnen heeft (in het farospel); *einen hinter die Ohren schlagen*, iemand om de ooren klappen; *er hat ein gutes*, *feines*, *leises* —, hij heeft een goed, fijn gehoor, hij hoort scherp; *keine Ohren zu etwas haben*, geene ooren naar iets hebben, er niet van willen hooren; *etwas zu Ohren nehmen*, zijne aandacht op iets vestigen; *zu Ohren bringen*, ter oore brengen, kennis geven, onderrigten, berigten; *es ist mir zu Ohren gekommen*, mij is ter oore gekomen, ik heb vernomen, men heeft mij berigt; *tauben Ohren predigen*, voor doove ooren preêken.

Ohrband, *o.* zie **Ortband**. *...**beinchen**, *o.* (106) hoornachtig uitstek achter in de gehoorkas, *o.*

Ohrenbäuschchen, *o.* oordoekje (achter de ooren der kinderen), *o.* *...**bäulen**, *mv.* kliergezwel achter het oor, *o.* *...**beichte**, *v.* oorbiecht, *v.* *...**bläser**, *...**träger**, *m.* —**inn**, *v.* oorblazer, verklikker, aanbrenger, *m.* aanbrengster, verklikster, *v.* *...**brausen**, *...**sausen**, *o.* het suizen -, tuiten van de ooren, gebrom -, gesuis in de ooren, *o.* *...**drüse**, *v.* oorklier, *v.* *...**fluss**, *m.* (34) oorvloeijing, *v.* *...**gehenk**, *o.* oorhanger,

m. oorversiersel, *o*. *...GESCHWULST, *o*. (48) verzwering der oorklieren, oorzinking, *v*. *...HÖHLE, *v*. (106) oorholte, holligheid van het oor, *v*. *...KITZEL, *m*. *fig*. nieuwsgierigheid, *v*. *...KLINGEN, *o*. zie OHRENBRAUSEN. *..KNORPEL, *m*. (106) kraakbeen van het oor, *o*. *...NERVE, *o*. (106) gehoorzenuw, *v*. *...PULSADER, *v*. (106) oorslagader, *v*. *...SCHMALZ, *o*. oorsmeer, *o*. *...SCHMERZ, *m*. *...WEH, *o*. zie OHRENZWANG. *...SCHWAMM, *m*. (76) judasoor, *o*. *...ZEUGE, *m*. oorgetuige, *m*. *...ZWANG, *m*. oorpijn, oorziekte, *v*.

OHREULE, *v*. hoornuil, katuil, *m*. *...FEIGE, *v*. (§) oorveeg, oorvijg, *v*. *...FINGER, *m*. pink, *m*. *...GEWÖLBE, *o*. (18) kruisboog in een gothisch gewelf, *m*. *...KÄFER, *...BOHRER, *m*. oorworm, *m*. *...KISSEN, *...KÜSSEN, *o*. oorkussen, *o*.; — *in einer Kutsche*, matras in eene koets, *v*. *...LÄPPCHEN, *o*. oorlapje, oorlelletje, *o*. *...LÖFFEL, *m*. oorlepeltje, *o*. *...LÖFFELKRAUT, *o*. (76) zekere kruipende plant met zwarte beziën, *v*. *...MUSCHEL, *o*. oorschelp, *v*.; (106) uitwendig oor, *o*. *...RING, *m*. oorring, *m*. *...SPRITZE, *v*. (48) oorspuitje, *o*. *...TROMMEL, *v*. zie TROMMELFELL. *...WURM, OEHRLING, *m*. oorworm, *m*.; (59) soort van hondenziekte, *v*.; *fig*. *er ist so freundlich wie ein Ohrwürmchen*, hij is zeer toegevend, zeer inschikkelijk.

OKER, *m*. zie OCHER.

OLEANDER, *m*. (76) oleander, *m*. laurierroos, *v*.

OLEASTER, *m*. wilde olijfboom, *m*.

OLIGARCHIE, *o*. regering van weinigen, oligarchie, *v*. *...GARCHISCH, *b*. *n*. tot de oligarchie behoorende, er op betrekking hebbende.

OLIVE, *v*. olijf, *v*.; olijfboom, *m*.

OLIVENBAUM, *m*. olijfboom, *m*. *...ERNTE, *...LESE, *v*. olijvenoogst, *m*. *...FARBE, *v*. *...GRÜN, *o*. olijfkleur, *o*. olijfgroen, *o*. *...FÄRBIG, *...GRÜN, *o*. olijfkleurig. *...FÖRMIG, *b*. *n*. olijfvormig, als eene olijf. *...KERN, *m*. olijfpit, *v*. *...ÖL, *o*. olijfolie, *v*. *...TANZ, *m*. dans na den olijvenoogst, *m*. *...TRESTER, *m*. olijvenmerg, *o*. *...WALZE, *v*. olijfschil, *v*. olijvendop, *m*.

OLM, *m*. salamander, *m*.

OLYMP, *m*. (25) Olympus (de berg); *fig*. hemel, *m*. *—IADE, *v*. olympiade (bij de oude Grieken), *v*. *—ISCH, *b*. *n*. olympisch.

OMEN, *o*. zie VORBEDEUTUNG.

ONANIE, *v*. zelfbevlekking, onanie, *v*. onanismus, *o*.

ONKEL, *m*. zie OHEIM.

ONOMAMANTIE, *v*. waarzeggerij uit de namen, *v*.

ONTOLOGIE, *v*. leer der wezens, leer van het zijn in het algemeen, ontologie, *v*.

ONYX, ONYXSTEIN, *m*. onyx, oniks, onikssteen, *m*.

OPAL, *m*. opaalsteen, *m*.

OPER, *v*. opera, *v*. zangspel, *o*. *—ETTE, *v*. kleine opera, *v*. *—IREN, *b*. *w*. (48) opereren, eene heelkundige bewerking verrigten. *—IST, *m*. zie OPERNSÄNGER.

OPERMENT, *o*. geel opperment, (verfstof), *o*.

OPERNGUCKER, *m*. lorgnet, *v*. tooneelkijker, *m*. *...HAUS, *o*. opera, *v*. opera-, komediehuis, *o*. schouwburg, *m*. *...SÄNGER, (OPERIST), *m*. operazanger, koorzanger, korist, *m*. *...SÄNGERINN, *v*. operazangeres, koorzangeres, *v*.

OPFER, *o*. offer, *o*. offerande, offering, *v*. pleng-, zoen-, brandoffer, offerdier; *fig*. slagtoffer, *o*. *—ALTAR, *m*. offeraltaar, *o*. *—BECHER, *m*. offerbeker geheiligde beker, *m*. *—BECKEN, *o*. offerschaal, *v*. *—BINDE, *v*. offerband, *m*. *—BROD, *o*. offerbrood, *o*. *—DIENST, *m*. offerdienst, altaardienst, *v*.

OPFERER, *m*. offeraar, *m*.

OPFERFEST, *o*. offerfeest, *o*. *...FLEISCH, *o*. offervleesch, *o*. *...GEBET, *o*. offergebed (in de mis), *o*. *...GEFÄSS, *...GESCHIRR, *o*. offergereedschap, offervaatwerk, *o*. *...GELD, *o*. offergeld, *o*. *...KASTEN, *...STOCK, *m*. offerbus, armbus, *v*. *...KNECHT, *m*. offerknecht, offerdienaar, *m*. *...KUCHEN, *m*. offerkoek, *m*. *...MANN, *m*. offerman, sakristijn, *m*. *...MESSER, *o*. offermes, *o*.

OPFERN, *b*. en *o*. *w*. offeren, opofferen, ten offer brengen. *—, *o*. *...UNG, *v*. offer, *o*. het offeren; offering, offerande, *v*.; (68) offer, geschenk, *o*.

OPFERPRIESTER, *m*. offerpriester, *m*. *...SCHALE, *v*. offerschaal, *v*. *...SCHMAUS, *m*. offerfeest, *o*. *...STÄTTE, *...STATT, *v*. offerplaats, *v*. *...THIER, *o*. offerdier, slagtoffer, *o*. *...TISCH, *m*. offertafel, *v*. *...WEIN, *m*. offer-, plengwijn, *m*.

OPHIT, *m*. marmersteen met groenachtige en gele strepen, *m*.; zie SCHLANGENSTEIN.

OPHTHALMISCH, *b*. *n*. *ein —es Mittel*, een oogmiddel.

OPIAT, *o*. (34) opiaat, *o*. slikartsenij, *v*.

OPIUM, *o*. opium, heulsap, slaapkruid, *o*. *—EXTRACT, *m*. (4) aftreksel van opium en slaapbollen, *o*.

Opossum, *o*. (103) amerikaansche buidelrat, *v*.
Opponent, *m*. (52) opponent, betwister, bestrijder, *m*. *...**niren**, *o. w*. opponeren, zich verzetten, opkomen (tegen eene stelling, een voorstel). *...**sition**, *v*. verzet, *o*. oppositie, *v*.
Opsimathie, *v*. geleerdheid -, kennis -, op den ouden dag verkregen, *v*.
Optativ, *m*. (151) wenschende wijs, *v*.
Optik, *v*. gezigtkunde, optika, *v*. *—**us**, *m*. gezigtkundige, optikus, *m*.
Optimat, *m*. aristokraat, voorstander der aristokratie, *m*.
Opus, *o*. werk, *o*.
Orakel, *o*. orakel, *o*. godspraak, *v*.
Orange, *v*. oranjeappel, *m*. zie **Pomeranze**.
Orangeade, *v*. oranjewater, *o*.
Orangen, *b. n*. oranjekleurig, oranjegeel, oranje. *—**baum**, *m*. oranjeboom, *m*. *—**blüthe**, *v*. oranjebloesem, *m*. *—**farbe**, *v*. *—**gelb**, *o*. oranjekleur, *v*. oranje, *o*. *—**gärtner**, *m*. kweeker van oranjeboomen, houder van eene oranjerie, *m*.
Orangerie, *v*. oranjerie, *v*.
Orangutang, *m*. zie **Waldmensch**.
Orant, *m*. (76) kalfssnuit, *m*.
Oration, *v*. zie **Rede**.
Oratorium, *v*. (171) oratorium, *o*.
Orcan, *m*. zie **Orkan**.
Orchester, *o*. orkest, *o*.
Ordalien, *mv*. (110) ordalie, Gods oordeel, - gerigt, *o*.
Orden, *m*. orde, (geestelijke, burgerlijke, militaire enz.), *v*.
Ordensalter, *m*. orde volgens ouderdom in rang, *v*. *...**band**, *m*. ordeband, *m*. - lintje, eereteeken, *o*. ridderorde, *v*. *...**bruder**, *m*. ordebroeder, ordesgeestelijke, kloosterling, *m*. *...**geistliche**, *m*. geestelijke eener orde, *m*. *...**geistlichkeit**, *v*. geestelijkheid eener orde, *v*. *...**gelübde**, *v*. gelofte van een' ordesbroeder, monnikengelofte, *v*. *...**general**, *m*. generaal eener geestelijke orde, *m*. *...**gesellschaft**, *v*. geestelijke broederschap, *v*. *...**haus**, *o*. geestelijk gesticht, broederhuis, *o*. *...**kette**, *v*. ordeketen, *v*. *...**kleid**, *o*. ordekleed, kleed -, gewaad der orde, *o*. *...**kreuz**, *o*. ordekruis, *o*. *...**leute**, *mv*. monniken, geestelijke broeders, *m. mv*. *...**meister**, *m*. opperste -, deken -, generaal der orde, *m*. *...**person**, *m*. zie **Ordensbruder**, **Ordensschwester**. *...**regel**, *v*. wet -, regel der orde, *v. m*. *...**ritter**, *m*. ridder eener orde, *m*. *...**schwester**, *v*. geestelijke zuster, non, *v*. *...**stern**, *m*. *...**zeichen**, *o*. ordeteeken, *o*. ster eener orde, *v*. *...**verbrüderung**, *v*. broederschap eener orde, *v*.
Ordentlich, *b. n*. en *bijw*. ordelijk, geregeld, regelmatig, behoorlijk, gerangschikt; gewoon, gewoonlijk, gemeenlijk, doorgaans; (92) ordinaat, evenwijdig.
Order, *v*. order, *v*. bevel, *o*. last, *m*.
Ordinanz, **Ordonnanz**, *v*. (97) ordonnans, *m*. *—**haus**, *o*. rekrutenhuis, *o*.
Ordination, *v*. (68) priesterwijding, inwijding tot de kerkdienst, *v*. *...**niren**, *b. w*. (68) wijden, inwijden; *sich — lassen*, zich laten opnemen (in eene geestelijke orde).
Ordnen, *b. w*. ordenen, schikken, regelen, rangschikken, in orde brengen; beschikken, bestellen.
Ordnung, *v*. orde, schikking, ordening, rangschikking, regeling; bepaling, wet, order, *v*.; besluit, *o*.; regel, *m*.; klas, volgorde, orde, *v*. rang, *m*.; *in — stellen, bringen*, zie **Ordnen**; *aus der — kommen*, in wanorde geraken; gestoord worden; *ein Mann, der — liebt*, een ordelievend man; *die — der Gläubiger*, (66) de rangschikking der schuldeischers. *—**smässig**, *b. n*. ordelijk, geregeld, naar rang, naar volgorde. *—**szahl**, *o*. (151) telwoord van orde, *o*.
Ordonnanz, *v*. zie **Ordinanz**.
Orelbaum, *m*. soort van hagedoorn, *m*.
Orengel, *m*. (76) kruisdistel, *v*.
Orf, *m*. goudvisch; (soort van) brasem, *m*.
Organ, *o*. werktuig, orgaan, *o*. *—**isation**, *v*. bewerktuiging, *v*. *—**isch**, *b. n*. en *bijw*. organisch, werktuigelijk. *—**isiren**, *b. w*. ordenen, schikken, organiseren; bewerktuigen. *—**ist**, *m*. zie **Orgelspieler**.
Organsinseide, *v*. getwijnde zijde, *v*.
Orgeade, *v*. amandelmelk, orgeade, *v*.
Orgel, *v*. orgel, kerkorgel; orgelspel, *o*.; *die — spielen*, orgelspelen, het orgel bespelen. *—**bälge**, *m. mv*. blaasbalgen van een orgel, *m. mv*. *—**bau**, *m*. orgelbouw, *m*. zamenstelling van een orgel, *v*. *—**bauer**, *m*. orgelmaker, *m*. *—**chor**, *o*. orgelkoor, *o*. *—**gehäuse**, *o*. orgelkast, *v*. *—**geschütz**, *—**stück**, *o*. orgel, *o*. *—**kasten**, *m*. zie **Orgelgehäuse**.
Orgeln, *o. w*. op het orgel spelen.
Orgelpfeife, *v*. orgelpijp, *v*. *...**register**, *o*. *...**zug**, *m*. orgelregister, *o*. *...**treter**, *m*. zie **Balgentreter**. *...**werk**, *o*. orgelwerk, *o*.
Orient, *m*. oosten, *o*. levant, *v*. *—

ALISCH, *b. n.* oostersch. *—ALIST, *m.* liefhebber -, beoefenaar der oostersche talen, *m.* *—IREN, *b. w.* *sich* —, naar de hemelstreken wenden; zich oriënteren, oost en west kennen.

ORIFLAMME, *v.* standaard (der oude fransche koningen), *m.*

ORIGINAL, *o.* origineel, oorspronkelijk stuk, *o.* *—ITÄT, *v.* oorspronkelijkheid, *v.*

ORIGINELL, *b. n.* origineel, oorspronkelijk.

ORKAN, *m.* orkaan, stormwind, *m.*

ORLEAN, *—BAUM, *m.* orleaan, (verfstof), *m.*

ORLOG, *m.* oorlog, krijg, *m.* *—SCHIFF, *o.* oorlogsschip, *o.*

ORNAT, *m.* sieraad, versiersel, *o.* opschik, *m.* pleeggewaad, *o.*; zie ook SCHMUCK.

ORNITHOLOG, *m.* kenner van vogels, *m.* *—IE, *v.* beschrijving der vogelen, *v.*

ORSEILLE, *v.* steenmos, *o.* orseille, *v.*

ORT, *o.* oord, *o.* plaats, *v.* gewest, *o.* streek, *v.* hoek, *m.* einde, *o.*; *an allen —en, aller —en,* op alle plaatsen, in elk oord; *sich an den — hinbegeben*, zich begeven ter plaatse (van...); *an einen — hinsetzen, stellen, legen*, op eene plaats stellen, zetten, leggen; *ein fester* —, eene versterkte plaats, vesting; *hier ist der — nicht*, het is hier de plaats niet (enz.); *ich, meines Ortes*, wat mij betreft, ik voor mij; *ein Ding am rechten —e angreifen*, eene zaak behoorlijk aanvatten; zich van iets kwijten; *wir wollen dies an seinen — gestellt sein lassen*, wij zullen dit ter plaatse laten, dit daargelaten.

ORT, *m.* en *o.* oord, (vierde gedeelte), *o.*; (138) els; (9) spitse rots; (1) piek, *v.* spits toeloopende berg, *m.*

ORTBAND, *o.* scheedebeslag, *o.* *...BESCHREIBER, *m.* plaatsbeschrijver, *m.* *...BESCHREIBUNG, *v.* plaatsbeschrijving, topografie, *v.* *...BRET, *o.* hoek, *m.* uiteinde, *o.* (van eene plank enz.). *...FEDER, *...SPULE, *v.* punt van eenen vleugel, *v.* *...GROSCHEN, *m.* vierde gedeelte van een groot, *o.* *...HAUS, *o.* hoekhuis, *o.* *...HOBEL, *m.* (139) hoekschaaf, *v.*

ORTHODOX, *b. n.* *—IE, *v.* zie RECHTGLÄUBIG, RECHTGLÄUBIGKEIT.

ORTHOGRAPH, *m.* schrijver over de spelling, *m.* *—IE, *v.* zie RECHTSCHREIBUNG. *—ISCH, *b. n.* naar de regelen der spelkunst, ortografisch.

ORTLICH, *b. n.* zie OERTLICH.

ORTOLAN, *m.* ortolaan, (vogel), *m.*

ORTPOSE, *v.* zie ORTFEDER.

ORTSBESCHAFFENHEIT, *v.* zie OERTLICHKEIT.

ORTSCHAFT, *v.* gewest, kanton, distrikt; dorp, *o.* gemeente, plaats, *v.* *...SCHEIT, *o.* rijtuigzwengel, *m.*

ORTGULDEN, *...THALER, *m.* kwart van eene gulden, - van een' daalder, *o.*

ORTSTEIN, *m.* hoeksteen, *m.* *...ZIEGEL, *m.* (86) hoekpan, *v.*

ORTUNG, *v.* (9) hoek (in eene mijn), *m.*; merk, teeken (in een bergwerk), *o.*

OSCILLATION, *v.* slingering, *v.* *...LIREN, *o. w.* slingeren.

OST, *m.* oost, *m.* oosten, *o.* *—EN, *m.* het oosten.

OSTERABEND, *m.* paaschavond, avond voor het paaschfeest, *m.* *...DIENSTAG, *m.* dingsdag na paschen, paasch-drie, *m.* *...EI, *o.* paaschei, *o.* *...FEIERTAG, *m.* paaschdag, *m.* *...FEST, *o.* paaschfeest, *o.* *...FEUER, *o.* vreugdevuur, vuurwerk op paschen, *o.* *...FLADEN, *...KUCHEN, *m.* paaschkoek, *m.* *...LAMM, *o.* paaschlam, *o.* *...LICH, *b. n.* zie OESTERLICH. *...LUZEI, *v.* (76) sarazijnskruid, *o.* holwortel, *m.* *...MESSE, *v.* paaschmis, *v.* *...MONAT, *m.* paaschmaand, maand waarin het paaschfeest valt, (April), *v.* *...MONTAG, *m.* paasch-maandag, *m.*

OSTERN, *v. mv.* paasch, pascha, *o.* paschen, *v.*

OSTERSONNTAG, *m.* paaschzondag, *m.* *...TAG, *m.* paaschdag, *m.* *...WOCHE, *v.* paaschweek, *v.* *...ZEIT, *v.* paaschtijd, *m.*

OSTINDIENFAHRER, *m.* oostindischvaarder, (ook vaartuig), *m.*

OSTLÄNDER, *m.* oosterling, *m.*

OSTRACISMUS, *m.* (110) schelpvonnis, (tienjarige ballingschap), *v.* ostracismus, *o.*

OSTWÄRTS, *bijw.* oostwaarts, naar het oosten. *...WIND, *m.* oostewind, *m.*

OTHEM, *m.* zie ATHEM.

OTTER, *v.* otter, *m.*; adder, *v.* *—FANG, *m.* ottervangst, -jagt, *v.* *—FÄNGER, *m.* ottervanger, -jager, *m.* *—FELL, *o.* ottervel, *o.* *—HUND, *m.* otterhond, *m.*

OTTERNBISS, *m.* adderbeet, *m.* *...GIFT, *o.* addergif, addervenijn, *o.* *...GEZÜCHT, *v.* *...GEZÜCHTE, *o.* adderengebroed, *o.* *...ZUNGE, *v.* addertong, (ook *fig.*), *v.*

OTTOMANE, *v.* sofa, ottomane, *v.*

OTTOMANISCHE PFORTE, *v.* de ottomannische porte, *v.* de groote heer, sultan van Turkije, *m.*

OVAL, *b. n.* zie EIRUND.

OVERTURE, *v.* (171) ouverture, inleiding, *v.*

OWEH! *tw.* ach! o wee! helaas!

OXHOFT, *o.* zie OCHSHOFT. *—STÄBE,

m. mv. (77) vathout, *o.* duigen, *v. mv.*
OXYD, *o.* (133) oxyde, halfzuur van metalen, *o.* *—IREN, *b. w.* (133) oxyderen, verzuren.
OXYGEN, *o.* (133) oxygeen, *o.* zuurstof, *v.* grondbeginsel der zuivere lucht, *o.*
OXYMEL, *o.* mengsel van honig met azijn, *o.*
OZEAN, *m.* zie OCEAN.

P.

P, *o.* P, (de letter), *v.*
PAAR, *o.* paar, tweetal, *o.*; *ein — Schuhe*, een paar schoenen; *ein — Verliebte*, een paar gelieven; *mit ein — Worten*, in weinig woorden; *in ein — Tagen*, in weinig dagen; *einen zu —en treiben*, iemand tot rede brengen, -stellen. *—EN, *b. w.* paren, koppelen; *sich —*, paren. *—, *o.* *—UNG, *v.* paring, koppeling, *v.*; — *der Rebhühner*, paring der patrijzen, *v.* *—WEISE, *bijw.* paarsgewijze, bij paren, twee aan twee. *—ZEIT, *v.* paartijd der vogels, *m.*
PABST, *m.* zie PAPST.
PACHT, *m.* pacht, *v.* *—, pachtgeld, *o.*; *in — geben*, nemen, in pacht geven, -nemen, verpachten. *—BAUER, *m.* pachter, *m.* *—BRIEF, *—CONTRACT, *m.* pachtbrief, *m.* huurceêl, *v.* *—EN, *b. w.* in pacht nemen, verpachten, huren. *—ER, *m.* —INN, *v.* pachter, huurder, *m.* pachtster, *v.* *—GELD, *o.* pacht-, huurgeld, o. *—GUT, *o.* pachthoeve, *v.* *—HERR, *m.* pachtheer, *m.* *—JAHR, *o.* pacht-, huurjaar, *o.* *—LEUTE, *m. mv.* pachters, huurders, *m. mv.* *—MÜHLE, *v.* pachtmolen, *m.* *—UNG, *v.* verpachting, verhuring, *v.* huur, *m.* *—WEISE, *bijw.* pachtsgewijze, bij verpachting. *—ZEIT, *v.* pachttijd, *m.*
PACK, *m.* en *o.* pak, *o.* baal, *v.*; uitzet, *m.*; *fig.* (§) gemeen volk, gespuis, *o.* *—BRET, *o.* plank aan het voor- of achterstel eener koets, *v.*
PÄCKCHEN, *o.* pakje, baaltje, *o.*
PACKEN, *b. w.* pakken, vatten, grijpen, vangen, nemen; inpakken; (59) pakken; tot een pak-, tot eene baal maken; *in Fässer —*, op fust leggen; (haring) kaken; (63) *die Karten —*, de kaarten moffelen (om te bedriegen). *—, *o.* inpakking, *v.*; *sich —*, *w. w.* (§) zich wegpakken; *geh, packe dich*, pak je weg, pak je biezen. *...ER, *m.* pakker; engelsche dog, *m.* *...LOHN, *m.* pakloon, *o.*
PACKESEL, *m.* pakezel; *fig.* (§) lastdrager, *m.*
PACKET, PACKETCHEN, *o.* (§) paket, paketje, *o.* *—BOOT, *o.* paketboot, *v.*
PACKGERÄTH, *o.* PÄCKEREI, *v.* zie GEPÄCK. *...HAKEN, *m.* pakhaak, *m.* *...HAUS, *o.* *...HOF, *m.* pakhuis; tolhuis, douanenkantoor; entrepôt, *o.* *...KNECHT, *m* pakjongen, trosboef, -jongen, *m.* *...LEINWAND, *v.* paklinnen, *o.* *...NADEL, *v.* paknaald, *v.* *...PAPIER, *o.* pakpapier, *o.* misdruk, *m.* *...PFERD, *o.* pak-, lastpaard, *o.* *...RAUM, *m.* pakhuis, *o.* zolder, *m.* magazijn, *o.* *...RIEMEN, *m.* pakriem, zadelriem, *m.* *...SATTEL, *m.* draagzadel, *m.* *...STOCK, *m.* pakstok, handknuppel voor voerlieden, *m.* (ook 14). *...STRICK, *m.* paktouw, *o.* *...TUCH, *o.* zie PACKLEINWAND. *...WAGEN, *m.* vrachtwagen, *m.*
PACT, *m.* zie VERTRAG.
PAEDAGOG, *m.* zie ERZIEHER, *—ISCH, *b. w.* opvoedkundig. *—IUM, *o.* opvoedingskunst, *v.* onderrigt; huis van onderrigt, instituut, *o.* school, *v.*
PAFEL, *m.* zie AUSSCHUSS, BRACK.
PAGAMENT, *o.* (99) mengsel van allerlei soort metalen, *o.*
PAGE, *m.* zie EDELKNABE.
PAGINA, *v.* bladzijde, *v.*
PAGINIREN, *b.w.* de bladzijden aanteekenen, pagineren, nummeren.
PAGODE, *v.* pagode, *v.* chinesche tempel, *m.*
PALANDER, *v.* bijlander, (vaartuig), *m.*
PALATEN, *m.* sabelbont, (vrouwenkraag), *o.*
PALETTE, *v.* zie FARBENBRETT.
PALLASCH, *m.* sabel, *v.* pallas, *m.*
PALLAST, *m.* paleis, slot, *o.*
PALLISADE, *v.* stormpaal, *m.* staketsel, *o.*
PALMBAUM, *m.* palmboom, *m.*
PALME, *v.* palm, palmtak, -boom, *m.*; *—n (an den Weiden)*, ledige bloempjes, (zonder vrucht), *o. mv.*; *—n am Weinstocke*, wijngaardknopjes, *o. mv.*
PALMEICHHÖRNCHEN, *o.* PALMRATZE, *v.* palm-eekhorentje, *o.* *...KOHL, *m.* palmkool, *v.* *...MARK, *o.* pit-,

merg van den palmboom, *v. o.* *...ÖHL, *o.* palmolie, *v.* *...SECT, *m.* zie CANARIESECT. *...SONNTAG, *m.* palmzondag, Zondag na paschen, *m.* *...STÄNGEL, *...ZWEIG, *m.* palmtak, *m.*; (18) versiersel als een palmblad, *o.* *...WEIDE, *v.* wilgenteenboompje, *o.* *...WEIN, *m.* palmwijn, (wijn van den palmboom), *m.* *...WOCHE, *v.* heilige week, (week voor paschen), *v.* *...ZUCKER, *m.* palmsuiker, *v.*

PANACEE, *v.* algemeen geneesmiddel, panacee, *o.*

PANARGUMMI, *o.* gele gom, *v.*

PANDECTEN, *mv.* pandekten, (het oude rom. regt), *v. mv.*

PANDORE, *v.* viersnarige luit, *o.*

PANIER, *o.* banier, vaan, *v.*

PANSTER, *—RAD, *o.* (98) groot kleprad, *o.* *—KETTE, *v.* ketting aan den boom van het groote rad, *m.* *—ZEUG, *o.* het groote rad met zijn toebehooren.

PANTALON, *m.* lange broek, *v.* pantalon, *m.*

PANTHEON, *o.* tempel voor alle goden; *fig.* tempel voor groote mannen; eeretempel (te Parijs), *m.*

PANTHER, *m.* *—THIER, *o.* panter, *m.* -dier, *o.*

PANTOFFEL, *m.* muil, pantoffel, *v.*; *in —n gehen*, op zijne muiltjes loopen, op pantoffels gaan; *fig.* (§) *unter dem — stehen*, onder de plak liggen (zijner vrouw). *—FISCH, *m.* zie HAMMERFISCH. *—HOLZ, *o.* *—BAUM, *m.* kurkhout, *o.* -boom, *m.* *—MACHER, *m.* pantoffel-, muilenmaker, *m.*

PANTOMIME, *m.* *—NSPIELER, *m.* zie GEBERDENSPIEL, —ER. *...ISCH, *b. n.* en *bijw.* stom, met gebaren; op eene stomme-, sprakelooze wijze.

PANTZER, *m.* pantser, *o.* maliënkolder, *m.* harnas, borstkuras, *o.* *—FISCH, *m.* schildvisch, *m.* *—HANDSCHUH, *m.* ijzeren handschoen, *m.* *—HEMD, *o.* pantserhemd, *o.* maliënkolder, *m.* —CHEN, *o.* kleine wapenrok, *m.* *—KETTE, *v.* pantsermaliën, *v. mv.* *—KLINGE, *v.* puntige-, dikke-, zware kling, *v.* *—N, *b. w.* een pantser-, een harnas-, een kuras aandoen. *—THIER, *o.* armadildier, (in West-Indië), pantserdier, *o.*

PÄONIE, *v.* (76) pinksterbloem, pioene, *v.*

PAPA, *m.* papa, vader, *m.*

PAPAGEI, *m.* papegaai, *m.*

PAPERN, *o. w.* zie PLAPPERN, PLAUDERN.

PAPIER, *o.* papier, *o.* *—ADEL, *m.* adeldom bij brieven, *m.* *—BAUM, *m.* papierboom, *m.* -plant, *v.* *—DÜTE, *v.* zie DÜTE. *—EN, *b. n.* papieren, van papier. *—FENSTER, *o.* venster-, raam met papier beplakt, *o.* *—GELD, *o.* papieren geld, *o.* *—HANDEL, *m.* papierhandel, *m.* *—HÄNDLER, *m.* papierkooper, -verkooper, -handelaar, *m.* *—LAUS, *v.* boekluis, *v.* *—LUMPEN, *mv.* lompen ter papierbereiding, *v. mv.* *—MACHER, *—MÜLLER, *m.* papiermaker, -fabriekant, *m.* *—MÜHLE, *v.* papiermolen, *m.* *—ÖHL, *o.* papier-olie, *v.* *—PFLANZE, *v.* vliesachtige plant, papierplant, *v.* *—SCHERE, *v.* papier-, kantoorschaar, *v.* *—SCHIRM, *m.* papieren scherm, *o.* *—SPÄNE, *m. mv.* snippers van papier, *m. mv.* *—STAMPFE, *v.* papierstamper, -hamer, *m.* *—STAUDE, *v.* papierplant, *v.* *—TAPETE, *v.* behangselpapier, *o.* *—VERDERBER, *m.* papierkladder, *m.*

PAPIST, *m.* pausgezinde, *m.* —EREI, *v.* pausgezindheid, *v.* pausdom, *o.* *—ISCH, *b. n.* en *bijw.* pausgezind, pauselijk, naar de wijze der pausen.

PAPPE, *v.* brij, *m.* pap, *v.*; (138) mengsel van vet, zwavel en hars, *o.* *—, *v.* *—NDECKEL, *m.* bordpapier, *o.*

PAPPEL, *v.* (76) maluwe, *v.* *—BAUM, *m.* populier, *m.* *—BLÄTTER, *o. mv.* populierbladen, *o. mv.* (ook 188). *—WEIDE, *v.* zwarte populier, *m.*

PAPPEN, *b. w.* lijmen, stijfselen, plakken; met pap voeden (een kind). *—DECKELMACHER, *—MACHER, *m.* doozenmaker, kartonwerker, *m.* *—STIEL, *m.* (§) beuzeling, nietigheid, *v.*

PAPPIG, *b. n.* pappig, brijig.

PAPST, *m.* paus, heilige vader, *m.*

PÄPSTISCH, *b. n.* PÄPSTELER, *m.* zie PAPISTISCH, PAPIST.

PÄPSTLICH, *b. n.* pauselijk, van den paus.

PAPSTTHUM, *o.* pausdom, *o.* pauselijke waardigheid, *v.* *...WAHL, *v.* verkiezing eens pausen, *v.* *...WÜRDE, *v.* pauselijke waardigheid, *v.*

PARABEL, *v.* gelijkenis, parabel; (92) parabool, *v.* *...BOLISCH, *b. n.* en *bijw.* (92) parobolisch; bij wijze van gelijkenis, -van parabel.

PARADE, *v.* parade, *v.* *—BETT, *o.* parade-, pronkbed, *o.* *—PLATZ, *m.* parade-, loop-, wapenplaats, *v.* *—PFERD, *o.* parade-, pronkpaard, *o.* *—ZIMMER, *o.* parade-, pronkkamer, *v.*

PARADIES, *o.* paradijs, eden, *o.*; *fig.* hemel, *m.* verblijfplaats der gelukzaligen, *v.* *—APFEL, —BAUM, *m.* paradijsappel, -boom, *m.* *—BAUM, *m.* wilde olijfboom, *m.* *—FEIGE, *v.*

—NBAUM, *m.* banaan (vrucht), *v.*; banaanboom, *m.* *—HOLZ, *o.* aloëhout, *o.* *—ISCH, *b. n.* paradijsachtig, uitermate schoon, overheerlijk. *—KORN, *o.* paradijskorrels, (soort van peper), *v. mv.* *—VOGEL, *m.* paradijsvogel, *m.*

PARADIREN, *o. w.* pronken, prijken met; verwaand zijn op.

PARADOX, *b. n.* wonderspreukig.

PARAGRAPH, *m.* paragraaf, afdeeling, *v.*

PARALLEL, *b. n.* evenwijdig, parallel. *—ISMUS, *m.* evenwijdigheid, *v.* *—LINIE, *v.* parallel-lijn, *v.* *—ZIRKEL, parallel-passer, *m.*

PARAPLÜE, PARASOL, *o.* zie REGENSCHIRM, SONNENSCHIRM.

PARAT, *b. n.* zie BEREIT, FERTIG.

PARCE, *v.* (43) schikgodin, *v.*

PARCHEN, *o.* paar, *o.* zie PAAR.

PARCHENT, *m.* zie BARCHENT.

PARDEL, PARTER, *m.* zie PANTHER.

PARDON, *m.* zie VERZEIHUNG, BEGNADIGUNG.

PARDUNE, *v.* (203) pardoen, *v.*

PARENTATION, *v.* zie LEICHENPREDIGT, LEICHENREDE.

PARENTHESE, *v.* tusschenzin, parenthesis, *m.*

PARFORCEJAGD, *v.* herten-, lange jagt, *v.* *...JÄGER, *m.* hertenjager, *m.*

PARFUMIREN, *b. w.* welriekende geuren verspreiden, parfumeren. *...MIRER, *m.* parfumeerder, reukwerkmaker, - verkooper, *m.*

PARI, *o.* en *bijw.* (46) pari, gelijk, (100%); — *stehen*, pari staan (van den koers, op -, in evenredigheid met 100%).

PARIREN, *b. w.* (135) pareren, afwenden; keeren. *—, *b.* en *o. w.* (§) zie WETTEN, GEHÖRCHEN.

PARISKRAUT, *o.* (76) woudbes, *v.*

PARISERBLAU, *o.* parijsch blaauw, (verfstof), *o.*

PARK, *m.* park, perk, *o.* hof, *m.*

PARKET, *o.* parket, *o.* omheining, ruimte, *v.* *—FUSSBODEN, *m.* houten vloer van ingelegd werk, *m.*

PARLAMENT, PARLEMENT, *o.* parlement, *o.* staatsvergadering, *v.*

PARLAMENTÄRSCHIFF, *o.* parlementair schip, kartelschip, *o.*

PARLAMENTSGESETZ, *o.* wet van het parlement, *v.* *...HAUS, *o.* *...HOF, *m.* parlementshuis, - hof, *o.* *...GLIED, *o.* lid van het parlement, *o.*

PARMERKÄSE, PARMESANKÄSE, *m.* parmezaankaas, *v.*

PARODIE, *v.* keerdicht, parodie, spottende navolging, *v.* *...DIREN, *b. w.* parodiëren.

PAROLE, *v.* parool, wachtwoord, *o.*

PAROLI, *o.* (145) paroli, *o.* verdubbeling van den eersten inzet, *v.*

PART, *m.* zie THEIL.

PARTEI, *v.* partij, (in alle beteekenissen), *v.* *—FÜHRER, *m.* partijhoofd, *o.* *—GÄNGER, *—GENOSS, *m.* partijganger, *m.* *—GEIST, *m.* partijgeest, *m.* *—ISCH, *—LICH, *b. n.* en *bijw.* eenzijdig, partijdig, -lijk. —KEIT, *v.* partijdigheid, eenzijdigheid, *v.* *—LOS, *b. n.* zonder partij; zie ook UNPARTEIISCH. —IGKEIT, *v.* onpartijdigheid, *v.* *—SUCHT, *v.* partijzucht, *v.* *...WUTH, *v.* partijwoede, *v.* —UNG, *v.* tweedragt, oneenigheid, staatspartij, *v.*

PARTEN, *b. w.* zie THEILEN. *...ER, *m.* zie THEILER.

PARTERRE, *o.* bloembed, *o.*

PARTICIP, —IUM, *o.* (151) deelwoord, *o.*

PARTIE, *v.* partij, *v.*; *in —en kaufen*, bij partijen koopen; *eine — spielen*, eene partij spelen; *dieses Mädchen ist eine gute —*, dit meisje is eene goede partij. *—GELD, *o.* (145) inleg, *m.*

PARTIKEL, *o.* (151) rededeeltje, voor-, achtervoegsel, *o.*

PARTIREN, *b. w.* (§) knoeijen, kruipen, intrigeren; zie ook THEILEN. *...TIRER, *(Partitenmacher)*, *m.* knoeijer, onderkruiper, intrigant, *m.* *...TIREREI, *v.* kruiperij, knoeijerij, intrige, *v.*

PARTISANE, *v.* hellebaard, *m.*

PARTITUR, *v.* (171) partituur, *v.*

PARZE, *v.* zie PARCE.

PASCH, *m.* worp, gooi, *m.*; (145) dubbelet (in het dobbelspel), *v.*

PASCHA, *o.* paasch, *v.* zie OSTERFEST. *—, *m.* pacha, (turksch landvoogd), *m.*

PASCHEN, *o.* en *b. w.* dobbelen; smokkelen, den accijns ontduiken. *...ER, *m.* smokkelaar; bedrieger, *m.*

PASQUILL, *o.* paskwil, schimpschrift, *o.* *—ANT, *m.* paskwillenmaker, -schrijver, schotschrijver, libellist, *m.* —ISCH, *b. n.* onteerend, lasterlijk.

PASS, *bijw. (w. g.)* net, juist, van pas, geschikt; pas. *—, *m.* tel-, pasgang (der paarden); pas, naauwe -, enge weg, bergpas, *m.* engte, *v.*; — *zwischen Inseln od. Küsten*, naauwe engte, *v.* doorgang tusschen eilanden, *m.*; *—, paspoort, *o.* reispas, *m.*; *—, groot ringglas, *o.*

PASSADE, *v.* (128) omloop, hoefslag, *m.*

PASSAGE, *v.* (171) gedeelte, *o.* passage, plaats (in een geschrift of boek), *v.*

PASSAGIER, *m.* zie REISENDE.

PASSATWIND, *m.* (203) passaatwind, moesson, *m.*

PASSELN, *o. w.* (§) klein huiswerk verrigten, schommelen.

PASSEN, *b.* en *o. w.* passen, pas ma-

ken; passen, sluiten; *auf od. zu etwas* —, bij-, met-, op iets passen, er mede overeenkomen; voegen, passen; *auf einen —, auf etwas* —, iemand opwachten, oppassen; iemand bespieden, afwachten; (145) passen, blijven. *—D, *b. n.* passend, sluitend; voegend. *...ER, *m.* passer, *m.*

PASSGÄNGER, *m.* (128) telganger, *m.* *...WORT, *o.* zie **PAROLE**.

PASSION, *v.* hartstogt, *m.* drift, begeerte, liefde, *v.* *—SBLUME, *v.* (76) passiebloem, *v.* *—SPREDIGT, *v.* lijdenspreêk, *v.* *—SWOCHE, *v.* zie **CHARWOCHE**.

PASSIG, *b. n.* met verheven beeldwerk bearbeid.

PASSIREN, *o. w.* overgaan, oversteken; voorvallen, gebeuren; zie **GEHEN**, **REISEN**, **HINGEHEN**, **GESCHEHEN**. *...ZETTEL, *m.* verlof-, reispas, *m.* verlofkaart om te passeren, *v.*

PASSIVSCHULD, *v.* **PASSIVUM**, *o.* passieve schuld, *v.*

PASTE, *v.* kunststeen (van gekleurd glas), *m.*

PASTELL, *m.* teekenkrijt, pastel, *o.* weede, *v.* *—GEMÄLDE, *o.* schilderij-, teekening met weede of pastel, *v.* *—MALEREI, *v.* kunst met weede of pastel te teekenen, *v.* *—MALER, *m.* schilder in (met) pastel, *m.*

PASTETE, *v.* pastei, *v.*

PASTETENBÄCKER, *m.* pasteibakker, *m.* *...BECKEN, *o.* pastei-, taartepan, *v.* *...BODEN, *m.* onderkorst (van eene pastei of taart), *v.* *...BRET, *v.* rolplank (voor het deeg), *v.* *...RINDE, *v.* pasteikorst, *v.* *...ROLLE, *v.* rolhout (voor het deeg), *o.* *...WERK, *o.* gebak, *o.*

PASTINAKE, *v.* (76) pastenaken, pinksternaken, *v. mv.*

PASTOR, *m.* herder, kerkleeraar, predikant; pastoor, *m.* *—INN, *v.* predikantsvrouw, *v.* *—AT, *m.* predikants-, pastoorsambt, *o.* *—HAUS, *o.* pastoorshuis, *o.* predikantswoning, *v.*

PATATE, *v.* aardappel, *m.*

PATENT, *o.* patent, *o.* open brief, (brief van aanstelling), *m.*; brevet, *o.* *—IRT, *b. n.* gepatenteerd.

PATER, *m.* pater, ordesgeestelijke; *fig.* vader, *m.*

PATERNOSTER, *o.* paternoster, (gebed), *o.* rozenkrans, *m.* *—MACHER, *m.* rozenkransenmaker, *m.* *—WERK, *o.* (194) kettingpomp, *v.*

PATHE, *m.* en *v.* peet, *m.* en *v.* peetoom, *m.* -tante, petemoei, *v.* *—, petekind, *o.*

PATHENBRIEF, *m.* doopceêl, *v.* -bewijs, *o.* *...GELD, *...GESCHENK, *o.* doopgift, *v.* -geschenk, *o.*

PATHETISCH, *b. n.* en *bijw.* verheven, treffend, zielroerend; op eene treffende wijze.

PATHOS, *o.* verhevenheid; hoogdravendheid; (ook) overdrevenheid, bombast, *v.*

PATIENT, *m.* —INN, *v.* patient, zieke, *m.* en *v.* lijder, *m.* lijderes, *v.*

PATRIARCH, *m.* aartsvader, *m.* *—ALISCH, *b. n.* en *bijw.* aartsvaderlijk. *—AT, *m.* patriarchaat, aartsvaderschap, *o.*

PATRICIER, *m.* patriciër, edelman (bij de oude Romeinen), *m.*; (ook *fig.*). *—INN, *v.* adellijke vrouw, -dochter, *v.* *—WÜRDE, *v.* patriciaat, *m.* waardigheid eens patriciërs, *v.*

PATRIOT, *m.* *—INN, *v.* vaderlander, vaderlandsvriend, *m.*; vriendin des vaderlands, *v.* *—ISCH, *b. n.* vaderlandslievend, -gezind, vaderlandsch. *—ISMUS, *o.* vaderlandsliefde, -gezindheid, *v.*

PATRIZE, *v.* (87) priem, *m.*

PATROLLE, *v.* zie **TROMPETENQUASTE**. *—, ronde, wacht, patrouille, *v.* *—IREN, *o. w.* de ronde doen, patrouilleren.

PATRON, *m.* *—INN, *v.* patroon, *m.* patrones, *v.* beschermheilige, *m.* en *v.* *—AT, *o.* beschermheerschap, patronaat, *o.* *—E, *v.* patroon, model, *o.*; (108) patroon, kardoes, *v.* *—TASCHE, *v.* patroontasch, *v.* —RIEMEN, *m.* patroontasch-, schouderriem, bandelier, *m.*

PATRULLE, *v.* **PATRULLIREN**, *o. w.* zie **PATROLLE**, **PATROLLIREN**.

PATSCH, *tw.* krak! flap! *—, *m.* slag, klap, *m.* oorveeg, *v.* *—CHEN, *o.* (§) poezelig handje, kinderhandje, *o.* *—E, *v.* klopper; modder, *m.* slijk, *o.* —, (§) handje, pootje, *o.* *—EN, *b. w.* (§) klappen; een' klap-, eene oorveeg geven, afranselen. —, *o. w.* klappen; *im Kothe* —, in den modder spartelen. *—FUSS, *m.* watervogel, *m.*

PATZIG, *b. n.* en *bijw.* fier, trotsch; hoogmoedig, hoovaardig; vurig, -lijk; — *sein*, — *thun*, fier-, hoogmoedig-, met eene hooge borst rondloopen.

PAUKE, *v.* keteltrom, pauk, *v.* *—N, *b.* en *o. w.* de pauken slaan; *fig.* ranselen, afrossen. *—NKLÖPFEL, *m.* paukstok, *m.* *—NSCHLÄGER, *—R, *m.* keteltromslager, *m.*

PAUSCH, **PAUSPACK**, zie **BAUSBACK**, **BAUSCH**.

PAUSCHE, *v.* (166) sponszakje (met gewreven houtskool), *o.*

PÄUSCHEL, *m.* (9) zware hamer, *m.*

PAUSCHEN, *b. w.* (9) klein slaan (de bergstof); (166) sponsen (met houtskool).

PAUSE, *v.* pauze, tusschenpoozing, rustpoos, *v.* *...IREN, *o. w.* pauzeren, rusten.

PAVIAN, *m.* baviaan, groote aap, *m.*

PAVILLON, *m.* (18) paviljoen, uitstek, *o.*

PECH, *o.* pek, pik; *fig.* ongeluk, *o.* tegenspoed, *m.* *—ARTIG, *—ICHT, *b. n.* pekachtig, pekkig, als pek. *—BAUM, *m.* pijnboom, *m.* *—BRENNER, *m.* pekbrander, *m.* *—DRAHT, *—FADEN, *m.* pekdraad, *m.* *—EN, *b. w.* pekken, pikken, met pek bestrijken, pek maken; zie ook PICKEN. *—FACKEL, *m.* toorts, pekfakkel, flambouw, *v.* *—FINSTER, *b. n.* pikdonker. *—HAUBE, *—KAPPE, *—MÜTZE, *v.* lederen muts onder den hoed, *v.* *—HÜTTE, *v.* pekkokerij, *v.* *—IG, *b. n.* pekkig, pek bevattende. *—KELLE, *v.* *—LÖFFEL, *m.* peklepel, *m.* *—KRANZ, *m.* pekkrans, *m.* *—NELKE, *v.* (103) vliegenvanger, (insekt), *m.* *—ÖHL, (ÖL), *o.* pekolie, *v.* *—PFANNE, *v.* pekketel, *m.* -pan; (180) lampet, pektoorts, *v.* *—PFLASTER, *o.* pek-, trekpleister, *v.* *—SCHWARZ, *b. n.* pikzwart, donker. *—TANNE, *v.* roode pijnboom, *m.* *—TONNE, *v.* pekton, *v.* *—TORF, *m.* zwavelige turf, *m.*

PEDAL, *o.* voetklavier, pedaal, *o.* *—HARFE, *v.* pedaal-harp, *v.*

PEDANT, *m.* *—INN, *v.* schoolvos, pedant, *m.*; preutsche, waanwijze vrouw, *v.* *—EREI, *v.* schoolvosserij, waanwijsheid, pedanterie, *v.* *—ISCH, *b. n.* en *bijw.* waanwijs, pedant; dat den schoolvos aanduidt, naar den schoolmeester riekende. *—ISMUS, *v.* zie PEDANTEREI.

PEDELL, *m.* pedel, bode; deurwaarder; stafdrager, *m.*

PEERTLEINE, *v.* (203) paard, *o.*

PEGASUS, *m.* (43) Pegasus, *m.* zie FLÜGELPFERD.

PEILEN, *b. w.* peilen (wijn); roeijen. *...LOTH, *o.* peil-, dieplood, *o.*

PEIN, *v.* pijn, kwelling, smart, *v.* lijden, *o.* *—IGEN, *b. w.* pijnigen, kwellen, op de pijnbank leggen. —D, *b. n.* kwellend, pijnigend. *—IGER, *m.* pijniger, kweller, *m.* *—IGUNG, *v.* pijniging, kwelling, *v.* zie PEIN. *—LICH, *b. n.* en *bijw.* pijnlijk, kwellend; *fig.* hinderlijk, smartelijk; (114) lijfstraffelijk; *die —e Frage*, de pijnbank, *v.* —KEIT, *v.* pijn, *v.* angst, *m.*; lijfstraffelijke jurisdiktie, *v.*

PEITSCHE, *v.* zweep, geeselroede, *v.* *—N, *b. w.* zweepen; *mit Ruthen* —, geeselen.

PEITSCHENHIEB, *m.* zweepslag, *m.* *...RIEMEN, *m.* zweepkoord, -touw, *o.* *...STOCK, *m.* zweepstok, *m.* handvatsel van eene zweep, *o.*

PELERINE, *v.* pels, *m.* manteltje, *o.*

PELIKAN, *m.* pelikaan, *m.*

PELZ, *m.* pels, *m.* huid, *v.*; *fig.* (§) *einen auf den — brennen*, iemand het vuur voor de scheenen leggen. *—EN, *b. w.* (173) enten; griffelen; *fig.* (§) afrossen, afranselen. *—FUTTER, *o.* bontvoering, *v.* *—HANDEL, *m.* bont-, pelterijhandel, *m.* *—HÄNDLER, *m.* pelterij*, bonthandelaar, koopman in pelterijen, bontwerker, *m.* *—HANDSCHUH, *m.* handschoen met bont gevoerd, *m.* *—ICHT, *b. n.* voos (van vruchten); pluizig, pelsachtig. *—IG, *b. n.* als pels, pelsig. *—KAMM, *m.* bontwerkers-kam, *m.* *—KRAGEN, *m.* bonten kraag, *m.* *—MANTEL, *m.* mantel met bont gevoerd, pels, *m.* *—MUFF, *m.* bonten mof, *v.* *—MÜTZE, *v.* pelsmuts, *v.* *—SAMMT, *m.* pluisfluweel, pluche, *o.* *—STIEFEL, *m.* laars met bont, *v.* *—STRUMPF, *m.* kous met bont, *v.* *—WAARE, *v. mv.* *—WERK, *o.* pelterijen, *v. mv.* bontwerk, *o.*

PELOTON, *o.* (97) peloton, rot, *o.* *—FEUER, *o.* peloton-, rottenvuur, *o.*

PENATEN, *m. mv.* (43) huisgoden, *m. mv.*

PENDANT, *m.* tegenhanger, pendant, *m.* (ook *fig.*)

PENDUL, PENDEL, *o.* (194) slinger, *m.* slingeruurwerk, *o.* *—UHR, *v.* zie PERPENDIKELUHR.

PENNAL, *o.* pennenkoker, *m.*

PENSEL, *v.* zie PINSEL.

PENSION, *v.* kostschool, *v.*; pensioen, *o.* *—ÄR, *m.* kostleerling, *m.* en *v.* kostganger, *m.* *—IREN, *b. w.* pensioneren.

PENSUM, *o.* strafwerk, *o.* taak, *v.*

PEONIE, *v.* (76) pioene, *v.*

PERENNIREND, *b. n.* taai (van leven).

PERGAMENT, *o.* perkament, *o.* *—BAND, *m.* perkamenten band, *m.* *—ER, *—MACHER, *m.* perkamentmaker, *m.* *—HAUT, *v.* perkamenten huid, (overtreksel), *v.* *—HÄUTCHEN, *o.* (106) kraakbeenig vlies, *o.* *—MACHEREI, *v.* perkament-makerij, -fabriek, *v.* *—ZEUG, *o.* (41) koker, *m.*

PERIODE, *v.* tijdperk, *o.*; periode, *v.* *...ISCH, *b. n.* en *bijw.* periodiek; op gezette tijden wederkomende, -verschijnende.

PERIPATETIKER, *m.* leerling-, volgeling van Aristoteles en diens leer, *m.*

PERKAN, *m.* zie BERKAN.

PERLE, *v.* paarl, parel, perel, *v.*; *man muss*

die —en nicht vor die Säue werfen, men moet den zwijnen geene rozen voorhouden. *...EISEN, o. (206) beitel (tot het maken van sieraden), m.
PERLEN, o. w. parelen; vonkelen (als wijn enz.). *—AUSTER, v. parel-oester, m. *—BANK, v. paarlbank, v. *—BOHRER, m. paarlboor, v.; werkman welke de paarlen boort, m. *—FANG, m. *—FISCHEREI, v. parelvangst, - visscherei, v. *—FARBE, v. *—FARBEN, *—FÄRBIG, b. n. parelgrijs, o.; parelkleurig. *—FISCHER, m. paarlvisscher, m. *—KRONE, v. parelkroon, kroon met paarlen bezet, v. *—KÜSTE, v. paarlkust, v. *—MILCH, v. parelmelk, (blanketsel), v. *—MUSCHEL, v. parelmossel, m. - schelp, v. *—MUTTER, v. paarlemoer, o. —SCHNECKE, v. meerslak, (in de Antilles), v. *—SCHMUCK, m. parelsnoer, stuk -, sieraad -, o. tooi van paarlen, m. *—SCHNUR, v. parelsnoer, o. rijgdraad voor paarlen, m. *—SCHRIFT, v. (13) parelschrift, - letter, v. *—SEIDE, v. beste perzische zijde, v. *—STICKER, m. borduurder met koralen, - met paarlen, m. *—SUCHER, *—TAUCHER, m. parelvisscher, - duiker, m. *—WARZE, v. uitwas van de parelschelp, o. *—WEISS, b. n. parel -, hagelwit.
PERLGERSTE, PERLGRAUPE, v. geparelde gerst, v. *...GRAS, o. zorgzaad, sorgum, o. *...HIRSE, v. parelkruid, o. *...HUHN, o. parelhoen, o. *...ICHT, b. n. en *bijw.* gepareld, parelvormig; *das —e am Hirschgeweih*, de knobbels aan het gewigt van een hert, m. mv. *...LAUCH, m. parellook, - knoflook, o. *...SÄURE, v. parelzuur, o. *...SCHRIFT, v. (13) zie PERLENSCHRIFT.
PERORIREN, o. w. preêken, eene redevoering houden, uitweiden; zie HERSAGEN.
PERPENDIKEL, m. slinger, m. *—UHR, v. slingeruurwerk, o. *...KULÄR, b. n. zie SENKRECHT.
PERRÜCKE, PERRUCKE, v. paruik, v. *—NFUTTER, *—NNETZ, o. paruikenkap, v. *—NMACHER, m. —INN, v. paruikenmaker, m. - maakster, v. *—NSCHACHTEL, v. paruikendoos, v. *—NSTOCK, m. pruikenbol, m.
PERSICO, m. perziko, o. perzik-brandewijn, m.
PERSON, v. persoon, m. personaadje, o.; *klein von —*, klein van gestalte; *von — kennen*, persoonlijk kennen; *so viel auf die —*, zoo veel per persoon, - per hoofd; *sie stellt eine schöne — vor*, zij is welgemaakt van leest. *—ALIEN, mv. persoonlijkheden, personaliteiten, beleedigingen op den man af, v. mv. *—IFICIREN, b. w. verpersoonlijken.
PERSÖNLICH, b. n. en *bijw.* persoonlijk; (ook 44), in persoon. —KEIT, v. persoonlijkheid, v.
PERSPECTIV, o. verrekijker, m. zie FERNROHR, SEHROHR. *—E, v. (39) perspektief, o. vergezigtkunde, v. *—ISCH, b. n. en *bijw.* perspektief; een vergezigt voorstellende.
PERTINENZIEN, mv. PERTINENZSTÜCK, o. toebehooren, o.
PEST, v. pest, besmetting, v. *—ARTIG, b. n. pestachtig, besmettelijk, besmettend. *—ARZT, m. pestdokter, geneesheer in het pesthuis, m. *—BEULE, *—BLATTER, *—BLASE, v. pestbuil, - blaar, v. *—BEULENARTIG, b. n. pestbuilachtig. *—ESSIG, m. azijn tegen de pest, m. *—HAUCH, m. pestdamp, verpeste adem, m. *—HAUS, o. pesthuis, o.
PESTILENZ, v. pestilentie, besmettelijke -, heerschende ziekte, - kwaal, (ook *fig.*) v. *—IALISCH, b. n. verpest, pestachtig, besmettelijk. *—WURZ, v. kruid -, wortel tegen de pest, o. m.
PESTMÄNNER, mv. lijkdragers (bij eene heerschende pest), m. mv. *...ORDNUNG, v. verordening tijdens eene pest, v. voorzorgsmaatregelen, m. mv. *...ZEIT, v. tijd van pest, m.
PETARDE, v. (5) spring -, klapbus, v.; *mit —en sprengen*, door -, met springbussen doen springen, - barsten. *...IRER, m. klapbusmaker, - zetter, m.
PETER, m. stormvogel, m. *—MANN, *—SFISCH, m. pieterman, m.
PETERSILIE, v. peterselie, o. *—NBRÜHE, v. peterseliesaus, v. *—NTRAUBE, v. peterseliedruif, v.
PETERSKRAUT, o. zie GLASKRAUT. *...PFENNIG, m. St. Pieterspenning (in Engeland); pauselijke penning, m.
PETSCHAFT, PETSCHIER, o. signet, cachet, o. zegelring, m. *—STECHER, m. zegel -, stempelsnijder, m.
PETSCHIEREN, b. w. verzegelen, stempelen. *...RING, m. zegelring, m. *...WACHS, m. zegellak, o.
PETZ, m. beer, m. zie BÄR.
PFAD, m. pad, voetpad, o. (ook *fig.*).
PFÄFFCHEN, o. (§) weinig verdienstelijke geestelijke, m.
PFAFFE, m. priester, paap, m.; zie PRIESTER, GEISTLICHER.
PFAFFENBAUM, m. zie SPINDELBAUM. *...FISCH, m. zie STERNSEHER. *...GEWALT, o. priestermagt, v. *...GESCHMEISS, o. monniken-gespuis, pa-

pendom, *o.* *...HOLZ, *...HÜTCHEN, *o.* papenhout, *o.* *...KNECHT, *m.* papenknecht, priesterslaaf, *m.* *...MÄSSIG, PFÄFFISCH, *b. n.* en *bijw.* paapsch, priesterlijk.

PFAFFEREI, *v.* paperij, papenlist, *v.*

PFAHL, *m.* paal, (ook 188), staak, stijl, post; wijngaardstaak, *m.*; palissade, *v.*; *einen an den — stellen*, iemand te pronk (aan den schandpaal) stellen; *fig. in meinen vier —en*, in mijn huis, binnen mijne vier muren. *—BAU, *m.* zie PFAHLWERK. *—BAUM, *m.* boom geschikt tot palen, *m.* juffer, *v.* *—BÜRGER, *m.* poorter, (burger die op het gebied eener stad woont en burgerregten geniet), *m.*

PFÄHLCHEN, *o.* paaltje, *o.* zie PFAHL.

PFAHLEISEN, *o.* *...SCHUH, *m.* puntig ijzer tot het uitholen van den grond alvorens te heijen; paalijzer, *o.*

PFÄHLEN, *b. w.* palen inheijen, -inslaan; met palen bezetten, afpalen; stutten (een' wijngaard); spiesen.

PFAHLHALTER, *m.* zie PFAHLEISEN. *...HECKE, *v.* hek met paalwerk voorzien, *o.* *...HOLZ, *o.* hout tot palen, paalhout, *o.* *...KRANZ, *m.* kring van palen, -van paalwerk, *m.* *...MÜHLE, *v.* molen op palen gebouwd, *m.* *...RAMME, *v.* heiblok, *o.* *...RECHT, *o.* paalregt, *o.* *...WERK, *o.* paalwerk, *o.* ingeheide palissadering, *v.* stormpalen, *m. mv.* *...WURM, *m.* paalworm, *m.* *...WURZEL, *v.* (76) hartwortel, *m.*; *eine — treiben*, eenen hartwortel schieten. *...ZAUN, *o.* heining van palen, *v.*

PFALZ, *v.* paring (van groote vogels), *o.*; paleis, stadsgebouw, *o.* *—EN, *b. w.* paren; zie PFALZ. *—GRAF, *m.* paltsgraaf, *m.* *—GRÄFINN, *v.* paltsgavin, *v.* *—GRÄFLICH, PFÄLZISCH, *b. n.* paltsgrafelijk, tot de paltsgraven -, tot den palts behoorende. *—GRAFSCHAFT, *o.* paltsgraafschap, *o.* waardigheid van paltsgraaf, *v.* *—STADT, *v.* stad met een paleis, *v.*

PFAND, *o.* pand, *o.*; *ein unbewegliches —*, schepenkennis, hypotheek, *v.*; *ein todtes —*, een dood pand (waarvan geene interesten worden genoten); *zum —e setzen*, verpanden, in pand geven, (ook *fig.*); *Pfänder spielen*, pand spelen; *persönliches —*, zie GEISSEL. *—BAR, *b. n.* dat in beslag genomen kan worden. *—BRIEF, *m.* *—VERSCHREIBUNG, *v.* pandbrief, kustingbrief, *m.* bewijs van hypotheek, *o.* *—CONTRACT, *—VERTRAG, *m.* pandkontrakt, kontrakt van hypotheek, *o.*

PFÄNDEGELD, *o.* pandgeld; regt betaald voor het in beslag nemen van iets, *o.* *...MANN, PFÄNDER, *m.* hoeder; oppasser bij de in beslag genomen goederen; (ook) veldwachter, *m.*

PFÄNDEN, *b. w. einen*, regten, straffen; beslag leggen op iemands meubelen; *ein Stück Vieh —*, een stuk hoornvee in de schutskooi plaatsen.

PFÄNDERSPIEL, *o.* pandspel, *o.*

PFANDGLÄUBIGER, *m.* hypotheekhouder, *m.* *..GUT, *o.* verpand goed, -land, *o.* *...HABER, PFANDESHABER, *m.* pand-, hypotheekbezitter, -houder, *m.* *...HAUS, *o.* bank van leening, *v.* lombard, *m.* pandjeshuis, *o.* *...RECHT, *o.* regt van hypotheek, *o.* *...LEHEN, pandleen, *o.* —LICH, *b. n.* en *bijw.* met het regt van hypotheek in verband staande, er op gegrond. *...LÖSUNG, *v.* inlossing van een pand, hypotheek-zuivering, *v.* *...SCHAFT, *v.* zie PFAND. *...SCHILLUNG, *m.* geld op een pand ontvangen, *o.* *...SCHULD, *v.* hypothekaire schuld, *v.* —NER, *m.* hypothekaire schuldenaar, *m.* *...STALL, *m.* schutskooi, *v.*

PFÄNDUNG, *o.* panding, *v.* beslag op goederen, *o.*; plaatsing (van vee) in de schutskooi, *v.*

PFANDWEISE, *bijw.* bij wijze van onderpand, -van verpanding; onder hypothekair verband.

PFÄNNCHEN, *o.* pannetje, *o.*

PFANNE, *v.* pan, *v.*; (57) bekken; (241) laadgat, *o.*; (18) plaat waarin de kant eener deur draait); (13) drukpers-ijzeren plaat; (106) holligheid, pan, beenkast, *v.*; *fig. in die — hauen*, in de pan hakken.

PFANNENDECKEL, *m.* pandeksel, *o.* *...SCHMIED, *m.* pannenmaker, *m.* *...STIEL, *m.* steel van eene pan, *m.* *...ZIEGEL, *m.* pan-tegel, dakpan, *v.*

PFÄNNER, *m.* zoutzieder, *m.* *—SCHAFT, *v.* gild der zoutzieders, *o.*

PFANNKUCHEN, *m.* panne-, eijerkoek, *m.* *...WERK, *o.* zoutkeet, *v.*

PFARRACKER, *m.* parochie-, gemeenteveld, *o.* -akker, *m.* *...DIENST, *m.* leeraars-, pastoorsambt, *o.* -bediening, *v.*

PFARRE, *v.* parochie, *v.* kerspel, *o.* *—, PFARRHAUS, *o.* PFARRWOHNUNG), *v.* pastorij, *v.* *—N, *b. n.* (§) tot de parochie behoorende. *—R, (PFARRHERR), *m.* pastoor, leeraar, predikant, *m.* —INN, (PFARRFRAU), *v.* leeraars-, predikantsvrouw, *v.*

PFARRGEBÜHR, *v.* voordeelen -, inkomsten aan eene pastoors- of predikantsplaats verbonden, *o. v. mv.* *...GEMEINDE, *v.* parochie-, kerkgemeente, *v.* kerspel,

o. *...GENOSS, m. —INN, v. lid eener gemeente of parochie, o. *...GÜTER, v. mv. geestelijke -, parochiegoederen, o. mv. -bezittingen, v. mv. *...KIND, o. parochiaan, die tot een kerspel behoort, m. *...KIRCHE, v. parochiekerk, v. *...LEHEN, o. *...SATZ, m. regt van benoeming tot een kerkelijk ambt, o. *...LEUTE, m. mv. parochianen, m. mv. *...ZEHENT, m. parochie-tiende, o.

PFAU, m. paauw, m. *—ENAUGE, o. paauwenoog; (soort van) gevlekt marmer, o. *—ENFEDER, v. paauwenveêr, v. *—ENKRAUT, o. (76) paauwenkruid, o. *—ENREIHER, m. japansche vogel, m. *—ENSCHWANZ, m. paauwenstaart; hemelblaauw kopererts, m. *—ENSPIEGEL, m. (soort van) vlinder, m. kapel, v.

PFAUFASAN, m. paauwen-fezant, m. *...HENNE, v. paauwin, v. *...TAUBE, v. paauwen-duif, v.

PFEBE, v. PFEBENKÜRBISS, m. pompoen, m.

PFEFFER, m. peper, v. *—BAUM, m. peperboom, m. *—BRÜHE, v. pepersaus, (saus van peper en azijn), v. *—BÜCHSE, v. peperbus, v. *—FRASS, *—VOGEL, m. pepervreter, (amerik. vogel), m. *—GURKE, v. ingemaakt -, ingelegd agurkje, o. *—IG, b. n. peperig. *—KORN, o. peperkorrel, v. *—KRAUT, o. peperkruid, o.; *kleines* —, boomkruid, o. *—KUCHEN, m. peperkoek, m. *—KÜMMEL, m. bisschopskruid, o. *—LADE, v. kruiddoos, v. *—MÜHLE, v. pepermolen, m. -molentje, o. *—MÜNZE, v. (76) peperment, v. *—N, b. w. peperen, inpeperen, (ook *fig.*) *—NUSS, m. *—NÜSSCHEN, v. pepernoot, v. *—PFLANZE, v. peperstruik, m. - plant, v. *—SCHWAMM, m. zie PFIFFERLING. *—WURZ, v. peperwortel, m.

PFEIFCHEN, o. fluitje, pijpje, o.; *fig.* (§) *sein — schneiden*, zijne schaapjes op het drooge hebben.

PFEIFDROSSEL, v. zingende -, fluitende lijster, v.

PFEIFE, v. fluit, pijp, v. fluitje, o.; tabakspijp; buis, v.; — *am Bienenstocke*, honigbuisje, o.; *fig.* (§) *nach eines — tanzen*, naar iemands pijpen dansen; *die — einziehen*, zoete broodjes bakken.

PFEIFEN, o. en b. w. (*onr.*) fluiten, pijpen, op de fluit spelen; (173) fluitvormig enten; *fig.* (§) *auf dem letzten Loche* —, op zijne laatste beenen loopen; zijn einde naderen. *—, o. gefluit, o.

PFEIFENBOHRER, m. pijpenboor, v. *...BRET, o. pijpplank (van een orgel), v. *...DECKEL, m. deksel van eene pijp of buis; pijpendopje, o. *...ERDE, o. *...THON, m. pijpaarde, v. *...FORM, o. pijpenvorm, (tot het het gieten van pijpen), m. *...FÖRMIG, b. n. pijpvormig. *...FUSS, m. opening eener orgelpijp, v. *...FUTTER, o. pijp-foedraal, - huisje, o. *...KAPSEL, v. pijpendopje, o. *...KOPF, m. pijpenkop, m. *...LOCH, o. pijp-, buisgat, o. opening eener pijp, v.; mondgat (aan eene fluit), o. *...MACHER, m. pijpenmaker, fluitmaker, m. *...MUNDSTÜCK, *...RÖHRCHEN, *...ROHR, o. mondstuk -, roer eener pijp, o. *...RÄUMER, m. pijp-uithaler, m. *...STOCK, m. voet van de orgelplank, m. *...STOPFER, m. pijpenstopper, m. *...STRAUCH, m. spaansch riet, o. *...THON, m. zie PFEIFENERDE. *...WERK, o. orgelpijpen, v. mv.

PFEIFER, m. pijper, fluiter, m.

PFEIL, m. pijl, schicht, m. *—BAND, o. schoenriem, m. *—EISEN, o. ijzer aan een' pijl, o. *—ER, m. pijler, pilaar, m.; — *an einer Thür*, *an einem Fenster*, deur -, venster-post, m.; — *zwischen zwei Fenstern*, penant, v. *—ERSPIEGEL, m. penant -, damspiegel, m. *—FISCH, m. zee-aal, m. *—FÖRMIG, b. n. en *bijw.* pilaarvormig, als een' pilaar gevormd. *—FUTTER, o. pijlkoker, m. *—KRAUT, o. (76) lischplant, v. *—MUSCHEL, v. steenmossel, m. *—NAHT, v. (106) pijlnaad (der hersenpan), v. *—SCHLANGE, v. werpspies, v. -schicht, m. *—SCHNELL, b. n. en *bijw.* pijlsnel. *—SCHUSS, m. pijlschot, o. *—SCHÜTZE, m. boogschutter, m. *—STEIN, m. pijlsteen, m. *—WURZEL, v. zie PFAHLWURZEL.

PFENNIG, m. penning, m. *—, *—GEWICHT, o. vierde gedeelte van een drachma, o. *—BRÖDCHEN, o. klein stuivers -, halve stuivers broodje, o. *—E, mv. penningen, (geld), m. mv. *—FUCHSER, m. geldschraper, vrek, m. *—KRAUT, o. (76) penningkruid, o. *—LICHT, o. nacht -, duitskaarsje, o. *—MEISTER, m. penningmeester, kassier, m.

PFERCH, m. (2) drek, mest (van schapen enz.), m. *—, m. *—E, v. perk, schuthok, o. *—EN, o. en b. w. drek lozen (van dieren), ingesloten -, in het schuthok liggen; mesten (een' akker); insluiten in een perk, in een schuthok. *—, o. PFERCHSCHLAG, PFERCHZINS, m. kooiregt, het kooijen, o. *—HÜTTE, v. herdershut, v.

*—KARREN, *m.* kar van een' herder, *v.* *—RECHT, *o.* kooiregt, *o.*

PFERD, *o.* paard, *o.*; *zu —e steigen*, te paard stijgen; *ein — reiten*, een paard berijden; *zu —e dienen*, bij de kavallerie dienen; *ein wol zugerittenes —*, een goed bereden paard; *spr. sich vom Pferde auf den Esel setzen*, of *vom Pferde auf den Esel kommen*, van den regen in den drop komen, van den hak op den tak springen.

PFERDEAPFEL, *m.* paardenvijg, *v.* *...ARBEIT, *v.* paardenwerk, *o.*; *fig.* moeijelijke arbeid, *m.* *...ARZT, *m.* paardendokter, veearts, *m.* *...BAUER, *m.* boer welke paarden houdt, *m.* *...BESCHLAG, *m.* hoefbeslag, *o.* *...BOHNE, *v.* paardenboon, *v.* *...BREMSE, *...FLIEGE, *v.* paardenvlieg, horzel, *v.* *...BÜRSTE, *v.* *...BAUM, *m.* roskam, *m.* *...DECKE, *v.* dekkleed (voor paarden), *o.* *...DIEB, *m.* paardendief, *m.* *...DIENST, *m.* *...FROHNE, *v.* heerendienst met paarden te verrigten, *v.* *...FUSS, *m.* paardenvoet *m.* *...FUTTER, *o.* paardenvoeder, *o.* *...GESCHIRR, *...ZEUG, *o.* tuig van paarden, hoofdstel met toebehooren, *o.* *...GURT, *m.* gord -, buikriem (voor paarden), *m.* *...HAAR, *o.* zie ROSSHAAR. *...HALS, *m.* hals van een paard, *m.* *...HANDEL, *m.* paardenhandel, *m.* *...HÄNDLER, *m.* paardenkooper, -handelaar, *m.* *...HAUT, *v.* paardenhuid, *m.* -leder, *o.* *...HUF, *m.* paardenhoef, *m.* *...KENNER, *m.* paardenkenner, *m.* *...JUNGE, *...KNECHT, *m.* palfrenier, stalknecht, *m.* *...KOPF, *m.* paardenkop, *m.* voorhoofd van een paard, *o.* *...KRANKHEIT, *v.* paardenziekte, *v.* *...KRIPPE, *v.* kribbe, *v.* *...KUMMET, *o.* kaam, *v.* trekkussen, gareel, *o.* *...LEINE, *v.* paardenlijn, *v.* *...MÄKLER, *m.* makelaar in paarden, *m.* *...MARKT, *m.* paardenmarkt, *v.*; zie PFERDENSCHAU. *...MASSIG, *b. n.* en *bijw.* van -, als een paard: *fig.* (§) buitengemeen, bovenmatig. *...MILCH, *v.* paardenmelk, *v.* *...MIST, *m.* paardenmest, -drek, *m.* *...NUSS, *v.* groote okkernoot, *v.* *...PHILISTER, *m.* paardenverhuurder; paardenboer, *m.* *...RENNEN, *o.* harddraverij, *v.* wedren van paarden, *m.* *...SAAMEN, *m.* (76) henkel, *v.* *...SATTEL, *m.* zadel, engelsch zadel, *m.* *...SCHAU, *v.* paardenschouw, *v.* *...SCHMUCK, *m.* paardenopschik, *m.* schabrak, *v.* *...SCHNALLE, *v.* tuig-gesp, *v.* *...SCHWAMM, *m.* gezwel aan de enklaauwen der paarden, *o.* *...SCHWANZ, *m.* paardenstaart, *m.* (ook 76). *...SCHWEIF, *m.* zie PFERDENSCHWANZ. *...SCHWEMME, *v.* paardenwed, *o.* *...STALL, *m.* paardenstal, *m.* *...STEIN, *m.* paardensteen (groeijende in de ingewanden der paarden), *m.* *...STRIEGEL, *v.* roskam, *m.* *...TRÄNKE, *v.* paardenwed, *o.* drinkplaats, *v.* *...VERLEIHER, *m.* paardenverhuurder, stalhouder, *m.* *...WECHSEL, *m.* verwisseling van paarden, pleisterplaats, *v.* *...ZEUG, *o.* paardentuig, *o.* *...ZUCHT, *v.* paardenstoeterij, -teelt, *v.*

PFETZEN, *b. w.* zie KNEIPEN, ZERFETZEN, *v.*

PFIFF, *m.* geflult, *o.*; *fig.* (§) list, *v.* bedrog, *o.* *—ERLING, *m.* (soort van) paddestoel, *m.*; *fig.* (§) *das ist keinen — werth*, dat is geen cent -, dat is geen oordje waard. *—IG, *b. n.* (§) geslepen, listig, slim, loos. —KEIT, *v.* loosheid, slimheid, *v.*

PFINGSTEN, PFINGSTFEST, *o.* pinksteren, *v.* pinksterfeest, *o.* *...ABEND, *m.* avond -, dag voor pinksteren, *m.* *...BLUME, *v.* *...ROSE, *v.* pioene, pinksterbloem, *v.* *...FEIERTAG, *m.* pinksterdag, *m.* *...VOGEL, *m.* goudmeerle, *v.* *...WOCHE, *v.* pinksterweek, *v.* *...ZEIT, *v.* pinkstertijd, *m.*

PFIPPS, *m.* pip, (ziekte der vogelen), *v.*

PFIRSICHE, PFIRSCHE, *v.* perzik, *v.*

PFIRSCHBAUM, *m.* perzikboom, *m.* *...BLÜTHE, *v.* perzikbloesem, *m.* *...BLÜTHFARBEN, *b. n.* gekleurd als perzikbloesem. *...BRANNTWEIN, *m.* peziko, (drank), *v.* *...KERN, *m.* perzikpit, *v.*; *der inwendige —*, amandel van de perzikpit, *m.* *...KRAUT, *o.* (76) perzik -, vlookruid, *o.*

PFLANZBÜRGER, *m.* planter, volkplanter, kolonist, *m.*

PFLÄNZCHEN, *o.* plantje, kruidje, lootje, *o.*

PFLANZE, *v.* plant, *v.* gewas, *o.* *...ESSEN, *o.* zie PFLANZHOLZ.

PFLANZEN, *b. w.* planten; (ook *fig.*). *—ARTIG, *b. n.* plantaardig. *—BEET, *o.* zaai -, broeibed, *o.* *—BESCHREIBUNG, *v.* beschrijving -, leer der planten, *v.* *—GARTEN, *m.* plantentuin, botanische tuin, *m.* *—GEWÄCHSE, *o. mv.* plantgewassen, kruiden, *o. mv.* *—GIFT, *o.* gift -, venijn uit planten, *o.* *—KENNER, *m.* plantenkenner, botanikus, *m.* *—KUNDE, *v.* planten -, kruidkunde, botanie, *v.* *—LEBEN, *o.* plantenleven, (ook *fig.*), *o.* *—LEHRE, *v.* botanie -, kruidkunde, *v.* *—LAUS, *v.* zie BLATTLAUS. *—MIKROSKOP, *o.* botanisch vergrootglas,

o. *—ÖHL, *o.* plantenolie, *v.* *—REICH, *o.* plantenrijk, *o.* *—SAFT, *m.* sap der planten, *o.* *—SÄURE, *v.* plantenzuur, *o.* *—SPEISEN, *v. mv.* plant-, groente-spijzen, *v. mv.* *—STEINE, *m. mv.* steenen welke ingegroeide planten vertoonen, *m. mv.*

PFLANZER, *m.* planter, *m.*

PFLANZGARTEN, *m.* planttuin, kweek-, enthof, *m.* *...PALZ, *...STOCK, *m.* plant-, pootijzer, *o.*

PFLÄNZLING, *m.* PFLANZREIS, *o.* loot, telg (om te poten), *v.* entrijs, *o.*

PFLANZSCHULE, *v.* kweekerij; kweekschool, *v.*; *fig.* seminarium, *o.* *...STADT, *v.* *...ORT, *o.* volkplanting, kolonie, *v.*

PFLANZUNG, *v.* planting; plantaadje, *v.*; het planten.

PFLASTER, *o.* pleister; bestrating, *v.* straatsteenen, *m. mv.*; vloersteen, *m.*; *fig. ein theures* —, duur leven; *das — treten*, straatslijpen.

PFLÄSTERCHEN, *o.* pleistertje, *o.*

PFLASTERER, *m.* straatmaker, vloerlegger, *m.*

PFLASTERGELD, *o.* straatgeld, passage-, hekkengeld, *o.* *...HAMMER, *m.* straatmakers-hamer, *m.* *...KASTEN, *m.* pleisterdoos, *v.* *...LOHN, *o.* straatmakers-loon, *o.*

PFLASTERN, *b. w.* plaveijen, bestraten, bevloeren, pleisters opleggen. *—, *o.* het opleggen van pleisters.

PFLASTERRAMME, *v.* PFLASTERSTÖSSEL, *m.* (114) straatstamper, *m.* *...STEIN, *m.* straatsteen, *m.* kei, *v.* *...TRETER, *m. fig.* straatslijper, ledigloopper, *m.*

PFLAUM, PFLAUMFEDER, *v.* zie FLAUM, FLAUMFEDER.

PFLAUME, *v.* pruim, *v.*; *gebackene* —, gedroogde-, gekookte pruim, *v.* *—NBAUM, *m.* pruimenboom, *m.* *—NGARTEN, *m.* pruimenboomgaard, *m.* *—NKERN, *m.* pruimenpit, *v.*; *der inwendige* —, amandel uit de pruimenpit, *m.* *—NMUSS, *o.* pruimengelei, *v.*

PFLEGE, *v.* zorg, verpleging, oppassing, verzorging, *v.* *—, PFLEGSCHAFT, *v.* voogdij, *v.* beheer; distrikt; gebied, kanton (waarover men het beheer heeft); tijdelijk beheer van een kerkelijk ambt, *o.* *—AMT, PFLEGAMT, *o.* voogdij; weeskamer, *v.* *—ÄLTERN, *m. mv.* pleegouders, *m. mv.* *—BEFOHLENE, *m.* en *v.* *—KIND, PFLEGLING, *o.* pleegkind, *o.* voedsterling, *m.* en *v.* *—MUTTER, *v.* pleegmoeder, *v.* *—SOHN, *m.* pleegzoon, *m.* *—TOCHTER, *v.* pleegdochter, *v.* *—VATER, *m.* pleegvader, *m.*

PFLEGEN, *b. w.* (*reg.*) *einen*, verzorgen, verplegen, oppassen; *sich* —, *seiner Gesundheit* —, naauwkeurig op zich zelven letten, voor zijne gezondheid zorgen; *seiner* —, *seines Leibes* —, zich te goed doen; (§) den buik vieren; *der Ruhe* —, *seiner Bequemlichkeit* —, zich goed uitrusten, op zijn gemak uit zijn; *der Liebe* —, zich der liefde wijden; *—, *b. w.* (*onr.*) *Umgang* —, *Freundschaft mit einem* —, omgang, vriendschap met iemand houden; *Unterhandlung* —, onderhandelen; *Rathes* —, raadplegen, ruggespraak houden; *Gerechtigkeit* —, regt wijzen, -spreken; *eines Amtes* —, een ambt bekleeden; (119) *der Güte* —, in der minne schikken; zich verstaan. —, *o. w.* (*reg.*) — *zu*... plegen, gewoon zijn; *er pflegte zu sagen*, hij plagt te zeggen.

PFLEGER, *m.* beheerder; bestuurder, kurator, voogd; voedsterheer, *m.* *—INN, *v.* verzorgster; voogdes; voedster, *v.*

PFLEGLICH, *b. n.* en *bijw.* als een goed huisvader, zorgvuldig, spaarzaam; met spaarzaamheid.

PFLEGUNG, *v.* verpleging, zorg, oppassing, *v.*; zie PFLEGE; (119) *die — der Güte*, eene minnelijke schikking.

PFLICHT, *v.* pligt, *m.* verpligting, dienst, verbindtenis; (123) dienst, hulde; (131) scheepsplecht, *v.*; zie HALBVERDECK. *—ANKER, *m.* (203) zwaar anker, *o.* *—BAR, *—IG, *b. n.* verpligt, verschuldigd. *—BRÜCHIG, *b. n.* trouweloos; zie ook EIDBRÜCHIG. *—ENSTREIT, *m.* wedstrijd van pligten onderling, *m.* *—FREI, *b. n.* vrij van dienst, -van heerendienst. *—GEFÜHL, *o.* pligtgevoel, *o.* *—IG, *b. n.* gehouden, verpligt. *—LEISTUNG, *v.* pligtvervulling; eedsaflegging (van getrouwheid), *v.* *—LOS, *b. n.* en *bijw.* vrij van verpligting; onverpligt; strijdig met den pligt. *—MÄSSIG, *b. n.* en *bijw.* pligtmatig, -lijk. *—SCHULDIG, *b. n.* verpligt, verbonden, gehouden. *—TAU, o. (203) groot kabel, *m.* *—THEIL, *m.* (124) wettig deel (aan eene nalatenschap), *o.* *—VERGESSEN, *b. n.* en *bijw.* pligt-, eervergeten; op eene eervergetene wijze; — *handeln*, trouweloos handelen; knevelarij plegen. *—VERGESSENHEIT, *v.* pligtverzuim, *o.* trouweloosheid, eervergetenheid, *v.* *—WIDRIG, *b. n.* en *bijw.* strijdig met den pligt; — *handeln*, tegen zijnen pligt handelen, zijn' pligt overschrijden.

PFLOCK, *m.* pin, wig, *v.*

PFLÖCKCHEN, *o.* pinnetje, wiggetje, *o.*

PFLÖCKEN, *b. w.* pinnen, wiggen, in-

slaan; toe-, vastpinnen, met pinnen bevestigen. *...ORT, *m.* (138) bros, *v.*
Pflücken, *b. w.* plukken, (in alle beteekenissen).
Pflug, *m.* ploeg, *m.*; *spr. die Ochsen hinter den — spannen*, het paard achter den wagen spannen, (eene zaak averegts beginnen). *—ART, *v.* wijze, *v.*
Pflügbar, *b. n.* ploegbaar, dat te bebouwen is.
Pflugbaum, **Pflugbalken**, *m.* boom van den ploeg, *m.* *...BEIL, *o.* bikhamer, *m.* *...DIENST, *m.* *...FROHNE, *v.* ploegdienst, *v.* verpligt ploegen, *o.* *...EISEN, *...MESSER, *o.* ploegijzer, *o.*
Pflügen, *b. w.* ploegen. —, *o.* het ploegen. *...ER, *m.* ploeger, landbouwer, *m.*
Pflugholz, *...STÖCKCHEN, *o.* ploeghout, -stokje, *o.*
Pflugkehre, *v.* omkeering van den ploeg, *v.* *...KETTE, *v.* ploegketting, *m.* *...LAND, *o.* bouw-, ploegland, *o.* *...MACHER, *m.* wagen-, ploegmaker, *m.* *...OCHS, *m.* ploegos, *m.* *...PFERD, *o.* ploeg-, boerenpaard, *o.* *...RAD, *o.* wiel van den ploeg, *o.* *...REUTE, *v.* ploegstok, stoker, *m.*; veegschop, *v.* *...SCHAR, *v.* ploegschaar, *v.* —, *...SCHARBEIN, *o.* (106) ploegijzerbeen, *o.* *...STERZE, *v.* (2) strijkbord, *...WAGE, *v.* (2) evenaar, *m.* *...WELLER, *o.* gedeelte van den ploeg waaraan het dwarshout zit, *o.*
Pfortader, *v.* buikpoortader, *v.*
Pförtchen, *o.* poortje, valdeurtje, *o.*; poort (in eene maliebaan), *v.*
Pforte, *v.* poort, groote deur, *v.*; *fig. die Ottomanische —*, de ottomanische porte, *v.* (de turksche keizer, -regering).
Pfortlaken, *m.* poortlaken, (grof, zwaar doek tot scheepsgebruik), *o.*
Pförtner, *m.* *—INN, *v.* portier, *m.* portierster, *v.*
Pfoste, *v.* —N, *m.* post, stijl, *m.* dikke plank, *v.* *—NSPIEGEL, *o.* penantspiegel, *m.*
Pfote, *v.* poot, voet, *m.*
Pfriem, *m.* *—E, *v.* priem, *m.* stift; (138) els, *v.*; spit, *o.*; (13) korrigeerels, *v.* *—ENGRAS, *o.* (76) nardus, *m.* *—ENKRAUT, *o.* brem, *v.*
Pfropf, *—EN, *m.* prop, stop, *v.* *—ENZIEHER, *m.* kurkentrekker, *m.*
Pfropfen, *b.w.* proppen, stoppen, kurken; *hinein —*, vastslaan, indrijven; *voll —*, volstoppen; (173) enten. *—, *o.* enting, *v.*

Pfropfmesser, *o.* entmes, entmesje, *o.* *—REIS, *o.* entrijs, *o.* *—SCHULE, *v.* enting, opstopping, *v.* *—UNG, *v.* boomkweekerij, enterij, vulling, *v.*
Pfründe, *v.* kerkelijk inkomen, *o.* prebende, *v.* *—NBUCH, *—NREGISTER, *o.* lijst-, *v.* register van kerkambten en derzelver inkomsten, *o.*
Pfründner, *m.* provenier, bezitter van eene prebende, *m.*
Pfuchzen, *o. w.* blazen (als eene kat).
Pfuhl, *m.* poel, *m.* moeras, *o.*; *fig. — der Hölle*, helpoel, Tartarus, *m.*
Pfühl, *m.* peluw, peul, *v.* kussen, *o.*; (5) stelwig, *v.* stelblok, *o.*; (18) voetring (aan eene zuil), *m.*
Pfuhlicht, *b. n.* moerassig.
Pfui, *tw.* foei!
Pfund, *o.* pond; *fig.* talent, *o.* *—BIRN, *v.* (soort van) sappige peer, *v.* *—GELD, *o.* pondgeld, *o.* koningstol, *m.* *—GEWICHT, *o.* *—STEIN, *m.* pondgewigt, *o.*
Pfündig, *b. n.* van een pond, ponds...
Pfundleder, *o.* sterk-, dik leder, zoolleder, *o.* *...HOLZ, *o.* fijn hout (dat bij het gewigt wordt verkocht), *o.* *...RAUCH, *m.* zwartsel, *o.* *...WEISE, *bijw.* bij het pond, pondsgewijze.
Pfuschen, *o. w.* kladden, broddelen, knoeijen; *in etwas —*, zich met iets ophouden, er in morsen. *...ER, *m.* kladder, broddelaar, knoeijer, *m.* —EI, *v.* broddelarij, knoeijerij, kladderij, *v.*
Pfütze, *v.* sloot, *v.* modderpoel, waterplas, *m.* *...ENNASS, **Pfützenass**, *b. n.* (§) door en door nat, klesnat. *...IG, *b. n.* (§) moerassig, modderig.
Phaenomen, *o.* zeldzaam verschijnsel, fenomeen, *o.* (ook *fig.*)
Phantasie, *o.* **Phantasieren**, *o. w.* fantasie, *v.*; (171) fantaseren.
Pharisäer, *m.* farizeëer; *fig.* veinsaard, schijnheilige, *m.* *...SÄISCH, *b. n.* farizeesch, schijnheilig.
Pharaonsmaus, *...RATZE, *v.* egyptische rat, *v.* ichneumon, *m.*
Pharospiel, *o.* faro-spel, *o.*
Philister, *m.* gering burger; paardenkooper, *m.*
Philosoph, *m.* filozoof, wijsgeer, *m.* *—INN, *v.* wijsgeerige-, geleerde vrouw, *v.* *—IE, *v.* filozofie, wijsbegeerte, *v.* *—IREN, *o. w.* filozoferen, wijsgeerige gesprekken houden; (ook) mijmeren. *—ISCH, *b. n.* en *bijw.* filozofisch, op eene wijsgeerige wijze.
Phiole, *v.* fleschje, *o.*
Phlegma, *o.* koelheid (van bloed); *fig.* onverschilligheid, *v.* flegma, *o.* *—

tisch, *b.n.* koel, onverschillig, koud, flegmatiek, flegmatisch; zie **Kaltblütig**.
Phönix, *m.* feniks, (wondervogel); *fig.* zeldzaam -, voortreffelijk mensch, *m.*
Phosphor, *m.* fosforus, *m.* —**fläschchen**, *o.* fosforus-fleschje, *o.* *—**säure**, *v.* (133) fosforus-zuur, *o.*
Phrase, *v.* volzin, *m.* frase, *v.*
Physik, *v.* natuurkunde, physica, *v.* zie **Naturlehre**. *—**alisch**, **Physisch**, *b. n.* en *bijw.* natuurkundig, -lijk; physisch. *—**er**, *m.* natuurkundige, *m.* *—**us**, *m.* geneesheer, arts, stads-, provinciale geneesheer, *m.*
Physiognom, *m.* gelaatkundige, *m.* *—**ie**, *—**ik**, *v.* zie **Gesichtsbildung**, **Gesichtskunde**.
Physiolog, *m.* fisiologist, kenner der natuur-, der eigenschappen van iets of van iemand, *m.* *—**ie**, *v.* fisiologie, leer-, wetenschap-, kunde van de natuur of de eigenschappen der dingen, *v.* *—**isch**, *b. n.* de fisiologie betreffende.
Piarist, *m.* monnik (eener zekere broeder-orde), *m.*
Piaster, *m.* piaster, (spaansche munt), *m.*
Picken, *b. w.* pikken, bepikken; *fig.* aan den drank zijn, een graantje pikken.
Picke, *v.* **Pickel**, *m.* zie **Bickel**.
Pickelhäring, *m.* pekelharing; potsen-, grappenmaker, hansworst, harlekijn, *m.* *...**haube**, *v.* zie **Bickelhaube**.
Picken, *b. w.* prikken, steken, pikken; oppikken (als vogels).
Picket, *o.* (108) piket, *o.* legerwacht, *v.* *—, *—**spiel**, *o.* piketspel, *o.*
Pickling, *m.* zie **Bückling**.
Picknick, *o.* botje bij botje, gemeenschappelijk maal, maal voor gemeenschappelijke kosten, *o.*
Piek, *o.* (63) schoppen, *o.*
Piepsen, *o. w.* piepen.
Pietist, *m.* schijnvrome, huichelaar; (ook) dweeper, afgetrokken mijmeraar (in het godsd.), *m.* *—**erei**, *v.* schijnvroomheid; dweeperij; vrome mijmering, *v.*
Pike, *v.* piek, lans, *v.* *—**nier**, *m.* piekdrager, piekenier, *m.*
Pilger, **Pilgrim**, *m.* pelgrim, bedevaartganger, *m.* *—**inn**, *v.* bedevaartgangster, *v.* *—**flasche**, *v.* pelgrimsflesch, kalebas, *v.* *—**schaft**, *—**fahrt**, *v.* bedevaart, pelgrimaadje, *v.* pelgrimstogt, *m.* *—**stab**, *m.* pelgrimsstaf, *m.* *—**tasche**, *v.* pelgrimstasch, *v.*
Pille, *v.* pil, *v.*; *fig.* (§) *einem eine — geben*, iemand eene pil doen slikken. *—**ndreher**, *m.* (§) pilledraaijer, apotheker, *m.* *—**nfarn**, *m.* *—**nkraut**, *o.* (76) zekere waterplant, (als varenkruid), *v.*
Pilot, *m.* zie **Steuermann**, **Lothse**.
Pilz, *m.* zie **Bilz**.
Pimpelicht, *b. n.* huiverig, koudelijk.
Pimpelig, *b. n.* verwijfd; ziekelijk,
Pimpelmeise, *v.* pimpelmees, *v.*
Pimpernuss, *v.* pimpernoot, *v.* *—**baum**, *m.* pimpernotenboom, *m.*
Pimpinelle, *v.* (76) pimpernel, *v.*
Pinasse, *v.* pinas, (vaartuig), *v.*
Pinetsch, *m.* spinazie, *v.*
Pinie, *v.* kern van den pijnappel, *v.* *—**nbaum**, *m.* pijnboom, *m.*
Pinke, *v.* pink, (vaartuig), *v.*
Pinne, *v.* pin, *v.* zie **Finne**.
Pinschbeck, **Pinspeck**, *o.* zie **Tomback**.
Pinsel, *m.* penseel, *o.* borstel, *v.* kwast, schilderkwast, *m.*; (42) penseel, *o.*; *fig.* botterik, weetniet; gek, kwast, *m.* *—**macher**, *m.* penseel-, borstelmaker, *m.* *—**n**, *b.* en *o. w.* penseelen; (ook) bekladden; *fig.* klagen, jammeren, krijten. *—**stiel**, *m.* penseelstokje, *o.* -steel, *m.* *—**streich**, *m.* penseelstreek, *v.* *—**trog**, *m.* penseelbakje, *o.*
Pinte, *v.* pint, (vochtmaat), *o.*
Pipe, *v.* pijp, (fust), *v.* *—**n**, *o. w.* zie **Piepsen**.
Pipps, *m.* zie **Pfipps**.
Pirass, *m.* peurworm, *m.*
Pirat, *m.* zeeroover, *m.* *—**erie**, *v.* zeerooverij, *v.*
Pisse, *v.* pis, *v.* water, *o.* *—**n**, *o. w.* pissen, wateren. *—**r**, *m.* pisser, *m.* *—**rinn**, *v.* piskous, *v.*
Pisstopf, *m.* pispot, *m.* *...**winkel**, *m.* pishoek, -bak, *m.*
Pistazie, *v.* pistacie, *v.* zie **Pimpernuss**.
Pistole, *v.* pistool, *v.*; *sich auf —n schlagen*, met de pistool vechten. *—, pistool, (munt), *v.* *—**nfutter**, *m.* *—**nhalfter**, *v.* pistoolkoker, *m.* -scheede, *v.* *—**nkoppe**, *v.* greepbeugel, *m.* *—**nschuss**, *m.* pistoolschot, *o.* dragt-, verte van een pistoolschot, *v.* *—**nschütze**, *m.* pistolier, ruiter met een pistool gewapend, *m.*
Placat, *o.* plakkaat, aanplak-biljet, *o.*
Placken, *b. w.* plakken, aanplakken; *fig.* (§) *einen —*, iemand plagen, kwellen; *die Bauern —*, de boeren kwellen, -knevelen, -onderdrukken, den boeren geld afpersen; *sich —*, zich afsloven. —, **Plackern**, *o. w.* trekken, hossen. *...**er**, *m.* *fig.* knevelaar, geldafperser, *m.*; kwalijk aangebragt schot, *o.* *...**erei**, *v.* knevelarij, geldafpersing, kwelling, *v.*
Plage, *v.* plaag, kwelling, landplaag, pest, *v.* geesel, *m.* *—**geist**, *—**teufel**, *m.* plaaggeest, lastig mensch,

kwelduivel, -geest, *m.* *—**N**, *b. w.* plagen, kwellen, lastig vallen.

Plagiat, *o.* plagiaat, *o.* letterdieverij, *v.*

Plan, *b. n.* vlak, effen; zie **Eben**; *fig.* duidelijk. *—, *m.* plan, *o.* teekening, schets, *v.*; *fig.* voornemen, ontwerp, *o.* *—**E**, *v.* dekzeil, dekkleed, *o.* *—**enmessung**, *v.* zie **Flächenmessung**.

Planet, *v.* planeet, dwaalster, *v.*; *jemandes —n lesen*, iemand de planeet lezen, den horoskoop trekken, (het toekomstige voorspellen). *—**enlesen**, *o.* het planeetlezen, *o.* horoskoop, *m.* *—**enleser**, *—**ensteller**, *m.* horoskooptrekker, waarzegger; *fig.* kwakzalver, bedrieger, *m.* *—**ensystem**, *o.* planeten-, zonnestelsel, *o.*

Planiren, *b. w.* (73) gelijk maken, planeren; zie **Ebenen**. *—, (12) door lijmwater trekken. *—, *o.* lijming, *v.* *...**hammer**, *m.* (73) planeer-ijzer, *o.* *...**kolben**, *m.* (169) bultklopper, *m.* *...**kreuz**, *o.* (12) kruis, *o.* ophanger, *m.* *...**presse**, *v.* (12) lekpers, *v.* *...**wasser**, *o.* lijmwater, *o.*

Planke, *v.* plank, deel, *v.* beschot, *o.*

Plänkeln, **Plänkern**, *o. w.* (108) losse schoten wisselen, tirailleren. *—, *o.* het tirailleren, *o.*

Planlos, *b. n.* en *bijw.* zonder plan, zonder orde, ordeloos. *...**mässig**, *b. n.* planmatig, stelselmatig, ordelijk, naar orde en regel.

Plantschen, *o. w.* (§) plassen, morsen (in het water); iets fommelen, havenen.

Plapperer, *m.* **Plappermaul**, *o.* (§) **Plappertasche**, *v.* babbelaar, *m.* -ster, *v.* *...**ei**, *v.* babbelarij, *v.* gepraat, gebabbel, *o.* *...**haft**, *b. n.* babbel-, praatachtig. —**igkeit**, *v.* praat-, babbelachtigheid, *v.*

Plappern, *o. w.* praten, babbelen, snappen.

Plärrauge, *o.* zie **Triefauge**.

Plarre, *v.* zie **Blatter**.

Plärre, *v.* **Plärrmaul**, *o.* (§) bek, prater, *m.* praatster, babbelkous, *v.* *—**N**, *o. w.* (§) schreeuwen, balken, grienen, huilen.

Platanus, *m.* plataanboom, *m.*

Platina, *v.* platina, *v.* wit goud, *o.*

Platmenage, *v.* olie- en azijnstel, *o.*

Platoniker, *m.* volgeling-, leerling van Plato; *m.*

Platschen, **Plätschern**, *o. w.* plassen, slobberen, morsen; murmelen (van eene beek).

Platschfuss, *m.* platvoet, *m.*

Platt, *b. n.* plat, vlak; *fig.* plat, laf, zouteloos; — *machen* of *schlagen*, platmaken, -slaan, pletten. *—**blau**, *o.* vaal blaauw, *o.* hollandsche indigo, *m.* *—**bord**, *o.* (203) potdeksel, (oudt.) schanddek, *o.* dolboord, *o.*

Plättchen, *o.* plaatje, *o.*

Plattdecke, *v.* zoldering, *v.* plafond, *o.* *...**deutsch**, *o.* plat duitsch, (boerenduitsch), *o.*

Platte, *v.* plaat, plint, *v.* plat, bovendek; blad (eener tafel), *o.*; vloersteen; kale kruin, -schedel, *m.*; *die geschorne* —, de geschoren kruin (der roomsch kath. geestelijken). *—, **Platteisen**, *o.* strijkijzer, *o.* plint, *v.* zie ook **Trockenplatte**.

Platteisse, **Plattfisch**, *m.* heilbot, *v.*

Platten, **Plätten**, *b. w.* pletten; plaveijen, vloeren, met vloersteenen beleggen; strijken (linnengoed); *gold* —, goud pletten. *—, *o.* het vlak-, platslaan, *o.* pletting, pletterij; plaveijing, *v.*; het strijken, *o.*

Platterbse, *v.* peulerwt, wik, *v.*

Platterdings, *bijw.* (§) volstrekt.

Plattfrau, *v.* strijkster, *v.* *...**fuss**, *m.* platvoet, *m.* *...**füssig**, *b. n.* platvoetig; met zwemvoeten. *...**glocke**, *v.* pletcilinder, *m.* *...**hammer**, *m.* (99) plethamer, *m.* *...**heit**, *v.* platheid, (ook *fig.*), *v.*

Plattiren, *b. w.* pletten, beleggen (met dunne plaatjes; met goud, zilver, blik enz.).

Plattlaus, *v.* zie **Filzlaus**. *...**loth**, *o.* deksel op het laadgat (van een kanon), *o.* *...**mühle**, *v.* pletmolen, *m.* *...**mütze**, *v.* schedelmutsje, *o.* kalot, *v.* *...**nase**, *v.* platte neus, platneus, *m.* *...**nasig**, *b. n.* platneuzig, met een' platten neus. *...**reif**, *m.* (77) ijzeren schroefhoepel, *m.* *...**rose**, *v.* (76) huislook, *o.* muurpeper, *v.* *...**stück**, *o.* (18) rib; (78) raamplank, *v.* *...**topf**, *m.* vuurpot (der strijksters), *m.* *...**wäsche**, *v.* linnengoed dat gestreken moet worden of gestreken is, *o.* *...**weg**, *...**zu**, *bijw.* plat weg, onverholen, rond. *...**zange**, *v.* buigtang, *v.*

Platz, *m.* slag, *m.* gerucht, *o.*; klap, *m.*; plaats, ruimte, *v.* erf, *o.*; ligging, *v.* tracé (van een kamp), *o.*; dunne weitenkoek, *m.*; *einem seinen — nehmen*, iemands plaats innemen, hem er van-, er uit verjagen; *fig.* onderkruipen; *es ist nicht — (raum) genug da*, er is hier geene plaats (ruimte) genoeg.

Platzadjutant, *m.* plaatsadjudant, *m.* *...**büchse**, *v.* kinder-klapbus, *v.*

Plätzchen, *o.* plaatsje; pleintje, *o.*

Platzen, *o. w.* barsten, springen, op-

vliegen; *herein* —, binnenstormen, - druischen; *mit etwas heraus* —, iets onverhoeds uiten, - zeggen.
PLÄTZEN, *o. w.* losse schoten wisselen. *—, *b. w.* met de hand klappen, - slaan; merken (boomen); lappen, verstellen.
PLATZER, *m.* slag, klap, *m.* uitbarsting, *v.*
PLÄTZER, *m.* plak, *v.* bilslager, *m.*
PLATZGOLD, *o.* zie KNALLGOLD. *...KUGEL, *v.* borstkogel, *m.* blikken bus, *v.* *...REGEN, *m.* plasregen, *m.* *...WEIDE, *v.* (soort van) wilgenboom, *m.*
PLAUDEREI, *v.* geklap, gesnap; gepraat, het kouten, *o.* *...ER, *m.* prater, snapper, veelprater, *m.* *...INN, *v.* praatster, snapster, *v.* *...HAFT, *b. n.* praatziek, babbel-, snapachtig. —IGKEIT, *v.* praat-, babbel-, snapachtigheid, praatzucht, *v.*
PLAUDERN, *o. w.* praten, babbelen, snappen; kouten. *—, *b. w.* uitpraten; navertellen.
PLAUDERTASCHE, *v.* (§) prater, *m.*; babbelkous, *v.*
PLAUTZ, *m.* (§) gerucht, geraas, *o.* bons, *m.* —! *tw.* krak! klap!
PLEBEJER, *m.* plebejer, onadellijk (romeinsch) burger, *m.*
PLEBS, *v.* en *m.* het gemeen, graauw, *o.*
PLEJADEN, *v. mv.* het (157) zevengesternte, *o.* de plejaden, *v. mv.*
PLINSE, *v.* dunne pannekoek, *m.*
PLOMBIREN, *b. w.* looden; met lood verzegelen.
PLOTON, *o.* (97) peloton, *o.* *—FEUER, *o.* pelotonsvuur, *o.* *—WEISE, *bijw.* bij pelotons, bij rotten.
PLOTZ, PLUTZ, *m.* slag, bons, *m.* gerucht, *o.*; *auf den* —, op slag en sprong, eensklaps.
PLÖTZE, *v.* voren, voorn, (visch), *o.*
PLÖTZLICH, *b. n.* en *bijw.* plotseling, eensklaps; op staanden voet.
PLUDERHOSEN, *mv.* wijde lange broek, *v.*
PLUMP, *b. n.* en *bijw.* lomp, zwaar, grof, dik; dom, plomp; grovelijk, op eene lompe wijze. —! *tw.* bons!
PLUMPE, *v.* zie PUMPE. *—N, *o. w.* plompen, vallen.
PLUMPHEIT, *v.* logheid, zwaarte, grofte; lompheid, domheid, *v.*
PLUNDER, *m.* lomp, *m.* vod, *o.* beuzeling, nietigheid, *v.*
PLÜNDERER, *m.* plunderaar, roover, *m.* *...EI, *v.* plundering, *v.* roof, *m.*
PLUNDERKAMMER, *v.* vodden-, prullenkamer, *v.* *...KRAM, *m.* voddenkraam, *v.* *...MANN, *m.* voddenkooper, oude-kleêrenkooper, *m.*
PLUNDERN, *b. w.* plunderen, verwoesten; rooven, berooven (een' reiziger). *...RUNG, *v.* plundering, verwoesting, *v.* roof, *m.*
PLURAL, *m.* (151) meervoud, meervoudig getal, *o.*
PLÜSCH, *m.* pluis, pluche, (grof fluweel), *o.*
PÖBEL, *m.* PÖBELVOLK, *o.* gemeen, gepeupel, graauw, janhagel, *o.* *—HAFT, *—MÄSSIG, *b. n.* en *bijw.* gemeen, slecht; naar het gemeene volk gelijkende. *—SPRACHE, *v.* gemeene taal, spraak-, taal van het gemeene volk, *v.* *—WORT, *o.* gemeen woord, *o.*
POCH, *m.* slag, stoot, *m.*
POCHBRET, POCHSPIEL, *o.* pochspel, pogchen, (kaartspel), *o.*
POCHEN, *b.* en *o. w.* breken; slaan, kloppen, stooten; stampen; *das Erz* —, erts vergruizen; *das Herz pocht ihm*, zijn hart klopt; *fig. auf etwas* —, op iets pogchen, zich op iets verhoovaardigen; *einem* —, iemand trotseren, tegenstaan. *...ER, *m.* (133) ertsvergruizer; *fig.* pogcher, snoever, zwetser, *m.* —EI, *v.* pogcherij, snoeverij, zwetserij, *v.*
POCHERZ, *o.* gruiserts, *m.* *...GERINNE, *o.* groef voor een' stampmolen, *v.* *...MÜHLE, *v.* *...WERK, *o.* stampmolen, *m.*
POCKE, *v.* pok, puist, *v.*; zie BLATTER.
POCKEN, *mv.* zie BLATTERN. *—GIFT, *o.* pokkenvenijn, *o.* pokstof, *v.* *—NARBE, *—GRUBE, *v.* zie BLATTERNARBE. *—NARBIG, *b. n.* pokdalig, mottig. *—STEIN, *m.* poksteen, (steen met vlakken), *m.*
POCKHOLZ, POCKENHOLZ, *o.* pokhout, *o.*
POCKIG, *b. n.* puistig; schurftig (van schapen).
PODAGRA, *o.* jicht, *v.* podagra, voeteuvel, (§) pootje, *o.* *...ISCH, *b. n.* jichtig, podagreus, met het voeteuvel behebt. *...IST, *m.* jichtige, podagrist, die het podagra heeft, *m.*
POESIE, *v.* zie DICHTKUNST, GEDICHT.
POET, *m.* zie DICHTER.
POKAL, *m.* bokaal, beker, *m.*
PÖKEL, *m.* pekel, *v.* *—FASS, *o.* pekelvat, *o.* *—FLEISCH, *o.* pekelvleesch, gezouten vleesch, *o.* *—HÄRING, *m.* pekelharing, *m.* *—LIMONEN, *v. mv.* gezouten limoenen, - citroenen, *v. mv.* *—N, *b. w.* pekelen, zouten, inzouten.
POKULIREN, *o. w.* (§) overmatig drinken, den beker laten gaan.
POL, *m.* (157) pool, *v.* aspunt, *o.*
POLAKE, *v.* kluiver, (vaartuig), *m.*
POLARBÄR, *m.* witte beer, ijsbeer, *m.* *...ENTE, *v.* meerkoet, *v.* waterhoen, *o.* *...HÖHE, *v.* poolshoogte, *v.* *...KREIS, *...ZIRKEL, *m.* poolcirkel,

m. *...STERN, v. poolster, noordster, v.; (203) het noorden, o.
POLEI, v. (76) polei, (plant), v.
POLEMIK, v. pennestrijd, m. zie ook STREITTHEOLOGIE.
POLHÖHE, v. zie POLARHÖHE.
POLIRBÜRSTE, v. wrijfborstel, v. *...EISEN, o. polijstijzer, bruineerstaal, o.
POLIREN, b. w. polijsten, bruineren. *—, o. polijsting, bruinering, v. *...ER, m. polijster, bruineerder, m.
POLIRFEILE, v. polijstvijl, zoetvijl, v. *...HAMMER, m. polijsthamertje, o. poleerbeitel, m. *...MÜHLE, v. polijstmolen, slijpmolen, m. *...RAD, o. *...STEIN, *...ZAHN, m. polijstrad, -hout, o. -steen, m. bruineerijzer, o. *...STAHL, m. bruineerstaal, o. poleerbeitel, m. *...STOCK, m. (10) handaanbeeldje, o.
POLITIK, v. staatkunde, politiek, v. zie STAATSKLUGHEIT. *—ER, m. staatkundige, politikus, m. *...TISCH, b. n. en bijw. staatkundig, -lijk; politiek, politisch; fig. loos, behendig.
POLITUR, v. glans, m. polijsting, v. politoersel, o.
POLITZE, POLIZE, v. (46) polis, v.
POLIZEI, v. politie, bewaking der orde, waakzaamheid, v. *—BEAMTE, *—COMMISSÄR, m. kommissaris van politie, m. *—DIENER, m. politie-dienaar, -beambte, agent van politie, m. *—MEISTER, m. sergeant-, luitenant van politie, m. *—ORDNUNG, v. verordening-, reglement van politie, v. o. *—WESEN, o. *—WISSENSCHAFT, v. politiewezen. o. inrigting van een' staat (wat de veiligheid en het beheer der orde betreft), v.
POLK, m. gelubd zwijn, o.; fig. (§) ruwe kerel, m.
POLL, m. POLLMEHL, o. grof meel, o.
POLONÄSE, v. poolsche dans, m. polonaise, v.
PÖLLER, m. zie BÖLLER.
POLSTER, o. peluw, v. kussen, o. matras, v. *—MACHER, m. matrassenmaker, m. *—N, b. w. met matrassen voorzien -, bekleeden. *—STUHL, m. opgevulde stoel, m.
POLTERABEND, m. (§) avond voor de bruiloft, m.
POLTERER, m. (§) schreeuwer, bulderaar, razer, m. *...GEIST, m. nacht-, kwelgeest, m. spook, o. *...KAMMER, v. prullen-, rommelkamer, v.
POLTERN, o. w. bulderen, razen, gerucht maken, schreeuwen, tieren. *—, o. geschreeuw, rumoer, gebulder, o.
POLTRON, m. lafaard, m.
POLYGAMIE, v. veelwijverij, v.
POLYGON, o. veelhoek, m.
POLYHISTOR, m. veelweter, veelkenner, m.
POLYP, m. (103) veelvoet, polypus, m. *—ENARTIG, b. n. veelvoetig, polypenachtig.
POMADE, v. pommade, v. haarsmeersel, o.
POMERANZE, v. oranjeappel, m.
POMERANZENBAUM, m. oranjeboom, oranjeappelboom, m. *...BLÜTHE, v. oranjebloesem, m. *...ESSENZ, *...ÖHL, v. geest-, m. olie van oranjebloesem, v. *...FARBE, v. oranjekleur, v. *...FARBIG, b. n. oranjekleurig. *...GARTEN, m. *...HAUS, o. tuin met oranjeboomen beplant, m. oranjerie, v. *...SAFT, m. sap van oranje-appels, sorbet, (turksche verkoelende drank), o. *...SCHALE, v. oranjeschil, v.; eingemachte —, gesuikerde oranjeschil, sukade, v. *...TRANK, m. *...WASSER, o. oranjewater, o. limonade van oranjeappels, v.
POMMER, m. bastaardmops, m.
POMP, m. pracht, v. luister, m. staatsie, v.
POMPE, v. zie PUMPE.
POMPELBLUME, v. (76) leeuwentand, m. *...MUSBAUM, v. pompelmoesboom, (soort van) oranjeboom, m. *...MUSE, v. assyrische citroen, m.
POMPHAFT, POMPÖS, b. n. zie PRÄCHTIG. *...HOSEN, mv. zie PLUDERHOSEN.
PONTAK, m. pontak, (wijn), m.
PONTIFICAT, o. hoogepriesters-ambt, o.
POPANZ, m. bullebak; vogelverschrikker, m.
POPEL, m. (§) zie ROTZ. *—N, b. w. in den neus krabben, -peuteren.
POPULÄR, b. n. en bijw. volklievend, volksgezind, gemeenzaam, populair; op eene volksgezinde wijze.
POPULARITÄT, v. gemeenzaamheid, volksgezindheid, v.
PORE, v. porie, v.
PORKIRCHE, o. zie EMPORKIRCHE.
PORPHYR, m. porfier, o.
PORREE, m. prei, v.
PORSCH, m. (76) gagel, m.; ladamum, (soort van gom), o.
PORSCHÜSSIG, b. n. (133) onmiddellijk onder de oppervlakte zich bevindende.
PORST, m. (76) wilde rozemarijn, v.
PORT, m. haven, v. *—AL, o. (18) portaal, o. voorhof, m.
PORTECHAISE, v. zie SÄNFTE. *...EPEE, o. degenkwast, dragon, m. *...FEUILLE, o. brieventasch, v.
PORTION, v. deel, o. portie, v. zie THEIL, ANTHEIL.
PORTNER, m. zie PFÖRTNER.
PORTO, o. zie BRIEFGELD, POSTGELD.

*—**FREI**, *b. n.* zie **POSTFREI**.
PORTRÄT, *o.* portret, afbeeldsel, *o.* beeldtenis, *v.* *—**MALER**, *m.* portretschilder, *m.* —**EI**, *v.* kunst portretten te schilderen, *v.*
PORTULAK, *m.* (76) porselein, *o.*
PORZELLAN, *o.* porselein, *o.*; *unächtes* —, nagemaakt porselein, aardewerk, *o.*; *japanisches* —, japansch (echt) porselein. *—**EN**, *b. n.* porseleinen, van porselein. *—**ERDE**, *v.* porseleinaarde, *v.* *—**HÄNDLER**, *m* koopman in aardewerk, porseleinverkooper, handelaar in porseleinen, *m.* *—**MACHER**, *m.* fabriekant van porselein, -van aardewerk, *m.* *—**SCHNECKE**, *v.* (103) porseleinmossel, *m.* *—**STEIN**, *m.* porseleinsteen, aarden steen (in China), *m.*
POSAMENT, *o.* *—**IRARBEIT**, *v.* passement, -werk, *o.* *—**IRER**, *m.* passementwerker, *m.*
POSAUNE, *v.* bazuin, *v.* *—**N**, *b.* en *o. w.* bazuinen, op de bazuin blazen; *fig.* zie **AUSPOSAUNEN**. *—**BLÄSER**, *m.* bazuinblazer, *m.* *—**NREGISTER**, *o.*; (*in der Orgel*), kromhoren, (een der registers van het orgel), *m.* *—**N-SCHNECKE**, *v.* (soort van) schelpgewas; (ook) zeker blaasspeeltuig, *o.* *—**N-TON**, *m.* bazuintoon, *m.* -geschal, *o.*
POSE, *o.* zie **FEDERKIEL**.
POSITIV, *o.* (171) voororgel, *o.* *—, *b. n.* stellig, positief. *...**TUR**, *v.* zie **STELLUNG**.
POSSE, *v.* klucht, grap, boerterij, pots, *v.*; —*n reissen*, *treiben*, grappen, potsen maken; *das sind —n*, dat zijn beuzelingen, dat is zotteklap.
POSSEKEL, *m.* zware hamer, *m.*
POSSEN, *m.* streek, trek, *m.* poets, *v.*; *einem einen — spielen*, iemand eene poets spelen; *einem etwas zum — thun*, iemand iets te spijt doen. *— ! *tw.* gekheid, malligheid! *—**HAFT**, *b. n.* en *bijw.* grappig, boertig; mal, beuzelachtig, -lijk. *—**OPER**, *v.* kluchtig zangspel, *o.* opera buffa, *v.* *—**REISSER**, *—**MACHER**, *m.* —**INN**, *v.* grappenmaker, *m.* -maakster, *v.* *—**SPIEL**, *o.* kluchtspel, nastukje, *o.*
POSSIERLICH, *b. n.* en *bijw.* potsierlijk, kluchtig, grappig, snaaksch, aardig, -lijk, geestig, koddig, -lijk. *—**KEIT**, *v.* grappigheid, potsierlijkheid, aardigheid, *v.*
POST, *v.* (46) post, *m.* artikel; bedrag eener rekening, *o.*
POST, *v.* post, *v.*; *die ordentliche* —, postdag; *fig.* postbode, *m.*; *fahrende* —, rijdende post, *v.* postkarretje, *o.*; *geschwinde* —, postwagen, *m.* expresse, *v.*; *reitende* —, renbode, koerier, *m.*; *die — nehmen*, *mit der — reisen*, postpaarden nemen, met postpaarden reizen; (§) (*Nachricht*), tijding, boodschap, *v.* *—**AMT**, *o.* postkantoor, *o.* *—**BEAMTE**, *—**BEDIENTE**, *m.* ambtenaar-, bediende bij het postkantoor, bij de posterijen, *m.* *—**BERICHT**, *m.* postlijstje, postberigt (van uren van vertrek en aankomst der posten), *o.* *—**BOTE**, *m.* postbode, *m.* en *v.* *—**BUCH**, *o.* post-, renboek, *o.*
PÖSTCHEN, *o.* (46) sommetje, postje, artikeltje, *o.*
POSTEILE, *v.* (met den) spoed der post, (van) postpaarden, *o. mv.*
POSTEMENT, *o.* grondslag, *m.* voetstuk, *o.*
POSTEN, *m.* post, *m.* plaats, standplaats, *v.*; (108) wachtpost, *m.*; (46) zie **POST**. *—**TRÄGER**, *m.* (§) verklikker, *m.* *—**WEISE**, *bijw.* post-, artikelsgewijze.
POSTFREI, *b. n.* vrachtvrij, gefrankeerd, franko. *—**HEIT**, *v.* vrijdom van briefporto, -van vracht, *m.* frankering, *v.* zie ook **POSTRECHT**. *...**GELD**, *o.* briefloon, -port, briefport, *o.* *...**HALTER**, *m.* postmeester, (die postpaarden houdt), *m.* *...**HAUS**, *o.* posthuis, *o.* *...**HORN**, *o.* posthoorn, *m.* *...**HUT**, *m.* postiljonshoed, *m.*
POSTILLE, *v.* bundel leerredenen, -predikatiën, *m.* *—**NREITER**, *m.* (§) predikant (welke uit eens anderen preêken steelt), *m.*
POSTILLON, *m.* zie **POSTKNECHT**.
POSTIREN, *b. w.* zie **STELLEN**.
POSTJACHT, *v.* adviesjagt, (vaartuig), *o.* *...**KALESCHE**, *v.* postkales, *v.* *...**KARTE**, *v.* postkaart, *v.* *...**KLEPPER**, *m.* post-, rijdpaardje, hitje, *o.* *...**KNECHT**, *m.* postknecht, postiljon, *m.* *...**KUTSCHE**, *v.* postwagen, *m.* -koets, *v.* *...**MEISTER**, *m.* postmeester, *m.*
POSTO FASSEN, *o. w.* postvatten; *fig.* zich schrap zetten.
POSTORDNUNG, *v.* reglement op de posterijen, *o.* *...**PAPIER**, *o.* postpapier, papier tot brieven, *o.* *...**PFERD**, *o.* postpaard, *o.* *...**RECHT**, *o.* regt tot het houden van posterij; (ook) postregt, regt der post, *o.* *...**REGISTER**, *o.* postregister, vreemdelingenboek, *o.* *...**REITEN**, *o.* post, (postkar), brievenmaal, *v.* *...**REITER**, *m.* koerier, renbode, *m.* *...**SÄULE**, *v.* wegwijzer, mijlpaal, *m.* *...**SCHEIN**, *m.* kwitantie-, bewijs van de post, *v. o.* *...**SCHIFF**, *o.* postboot, paketboot, landsbrievenmaal, *v.* *...**SCHREIBER**, *m.*

kommies bij de post, *m.* *...**SCRIPTUM**, *o.* naschrift, *o.* zie **NACHSCHRIFT**. *... *...**STATION**, *v.* pleisterplaats (voor postpaarden), *v.* posthuis, *o.* *... **STRASSE**, *v.* groote -, heerenweg, *m.*; postroute, *v.* *...**TAG**, *m.* postdag, *m.*

POSTULAT, *o.* (92) toegestemde grondstelling; poging om die te doen toestemmen; (13) eerste intrede van een' gezel, *v.* *...**LIREN**, *b.* en *o.* *w.* rekwestreren, postuleren; als drukkersgezel ontvangen worden.

POSTVERWALTER, *m.* direkteur der post, - der posterijen, *m.* *...**WAGEN**, *m.* postkar, *v.* - wagen, *m.* *...**WECHSEL**, *m.* pleisterplaats, verwisseling van paarden, *v.* *...**WESEN**, *o.* postwezen, *o.* posterijen, *v.* *mv.* *...**ZEICHEN**, *o.* poststempel, *m.* - merk, *o.* *...**ZUG**, *m.* voorspan van postpaarden, *o.*

POTENTAT, *m.* potentaat, souverein, regerend vorst (van den eersten rang), *m.*

POTENTILLE, *v.* (76) zilverkruid, zilverschoon, *o.*

POTENZ, *v.* (198) magt, *v.*

POTT, *m.* pot, *m.* kan, *v.* (maat); zie ook **TOPF**. *—**ASCHE**, *v.* potasch, *v.* *—**FISCH**, *m.* potvisch, *m.*

POTZ! **POTZTAUSEND**! *tw.* (§) verdord! wel weêrgaas! drommels!

PRÄ, *o.* (§) *das — haben*, den voorrang -, een streepje voor hebben. *—**ADAMIT**, *m.* preadamiet, (die voor Adam zou geleefd hebben), *m.*

PRACHER, *m.* bedelaar, schooijer, *m.* *—**EI**, *v.* armoede, bedelarij, *v.* *—**N**, *o.* *w.* ernstig -, met nadruk smeeken.

PRÄBENDE, *v.* zie **PFRÜNDE**.

PRÄCEPTOR, *m.* leermeester, onderwijzer, *m.* zie **LEHRER**.

PRACHT, *v.* pracht, heerlijkheid, *v.* rijkdom, *m.* pronk, weelde, *v.* *—**AUFWAND**, *m.* uiterlijke weelde, *v.* uiterlijk vertoon, *o.* *—**AUSGABE**, *v.* prachtuitgave (van een boek), *v.* *—**BED**, *o.* staatsie -, paradebed, *o.* *—**GESETZE**, *o.* *mv.* wetten op of tegen de weelde (bij de oude Rom.), *v.* *mv.* *—**GRAB**, *o.* praalgraf, *o.* *—**HIMMEL**, *m.* verhemelte, *o.* troonhemel, *m.*

PRÄCHTIG, *b.* *n.* en *bijw.* prachtig, heerlijk, rijk, trotsch, vol weelde; deftig, statig; luisterrijk, kostbaar, - lijk; op eene prachtige wijze

PRACHTKEGEL, *m.* gedenk -, grafnaald, naaldzuil, *v.* *...**KLEID**, *o.* hof -, galakleed, *o.* *...**LILIE**, *v.* (zekere) lelie op Malabar, *v.* *...**PFERD**, *o.* pronk -, staatsiepaard, *o.* *...**THOR**, *o.* staatsie -, hofpoort, *v.* *...**WAGEN**, *m.* staatsiekoets, *v.* *...**WERK**, *o.* prachtwerk, boek met schoone platen, geïllustreerd werk, *o.* *...**ZIMMER**, *o.* pronkkamer, *v.*

PRAKTICIREN, *b.* en *o.* *w.* be -, uitoefenen; zie **AUSÜBEN**; praktizeren (als advokaat, doktor, enz.). *...**CUS**, *m.* praktizijn, *m.*

PRAKTIKE, *v.* praktijk, slimheid, *v.* bedrog, *o.* list, kunstgreep, *v.*; *—en machen*, kuipen, list en bedrog plegen. *—**NMACHER**, *m.* bedrieger, intrigant, *m.*

PRÄDICAT, *o.* (121) gezegde, *o.*; eigenschap, *v.*; predikaat (bij adell. titels), *o.*

PRÄFECT, *m.* prefekt; eerste koorzanger, leider der koren, *m.*

PRÄGEN, *b.* *w.* stempelen, muntslaan; munten; *fig.* *etwas in das Herz —*, *in das Gedächtniss —*, iets in het hart -, in het geheugen prenten. *—, *o.* *...**UNG**, *v.* het munten, munting, *v.* muntslag, *m.* *...**ER**, *m.* munter, *m.* *...**STOCK**, *m.* stempel, *m.*

PRAGMATISCH, *b.* *n.* pragmatisch, naar reden en praktijk; (35) *die —e Sanction*, de pragmatische sanktie.

PRAHLEN, *o.* *w.* pralen, pronken, prijken, pogchen, snoeven, zich (op iets) beroemen, opsnijden, grootspreken; *fig.* schitteren, pralen, schijnen. *—, *o.* *...**EREI**, *v.* pralerij, pronkerij, snorkerij, snoeverij, *v.* *...**ER**, *m.* praler, pogcher, grootspreker, snoever, leugenaar, *m.* —**ISCH**, *b.* *n.* en *bijw.* praalziek, snorkend, grootsprekend, pogchend, snoevend.

PRAHLHANS, *m.* (§) snoever, zwetser, poch -, praalhans, *m.* *...**SUCHT**, *v.* praalzucht, *v.* gezwets, ijdel geklap, *o.* ijdele vertooning, *v.*

PRAHM, *m.* praam, (schuit), *v.* *—**E**, scheut, loot, *v.*

PRÄLAT, *m.* prelaat, priester, kerkvoogd, *m.* *—**UR**, *v.* prelaat -, priesterschap, *o.*

PRÄLIMINARIEN, *mv.* voorafgaande punten, - bepalingen, preliminariën, *o.* *v.* *mv.*

PRALL, **PRALLIG**, *b.* *n.* (§) gestrekt, gespannen; (9) zie **JÄHE**, **STEIL**. *—**EN**, *o.* *w.* opspringen, bonsen; *zurück —*, terugspringen, - kaatsen, (van kogels, van veerkrachtige ligchamen enz.); geluid -, weêrklank geven. —, *o.* terug -, weêrkaatsing, *v.* *—**KRAFT**, *v.* veerkracht, *v.* weêrkaatsend -, terugkaatsend vermogen, *o.* elasticiteit, *v.* *—**TRILLER**, *m.* (171) tremulant, *m.* *—**SCHUSS**, *m.* terugkaatsend schot, *o.* *—**WEICH**, *b.* *n.* zacht, veerkrachtig.

PRÄLUDIUM, *o.* voorzang, *m.* - spel, *o.*

PRÄMIE, *v.* premie, belooning, *v.*

PRÄMONSTRATENSER, *m.* premonstratenser, (augustijner-monnik in het wit gekleed), *m.*
PRANGEN, *o. w.* schitteren, schijnen, blinken, prijken. *—D, *b. n.* schitterend, prijkend. *...ER, *m.* kaak, *v.* stijl; neuspranger, *m.*
PRÄNUMERANT, *m.* (14) inteekenaar, geabonneerde, *m.* *...NUMERATION, *v.* inteekening, *v.* *...NUMERIREN, *b.* en *o. w.* onderteekenen, zich abonneren; zie VORAUSBEZAHLEN.
PRÄSENS, *v.* (151) tegenwoordige tijd, *m.*
PRÄSENT, *o.* geschenk, *o.*; zie GESCHENK. *—IRTELLER, *m.* schenkblad, presenteerblad, *o.*
PRASER, *m.* (groenachtige) smaragd, (paarskleurige) ametist, *m.*
PRÄSIDENT, *m.* —INN, *v.* voorzitter, president, *m.* presidentsvrouw, *v.* *—ENSTELLE, *v.* voorzittersplaats, *v.* presidentschap, *o.* voorzittersrang, *m.* *...SIDIREN, *o. w.* zie VORSITZEN. *...SIDIUM, *o.* zie VORSITZ.
PRASSELN, *o. w.* kraken, knarsen; knetteren (van brandend hout). *—, *o.* gekraak; geknetter, *o.*
PRASSEN, *o. w.* brassen, slurpen, smullen. *—, *o.* brasserij, *v.* gebras, *o.* *...ER, *m.* brasser, slemper, *m.*
PRÄSTIREN, *b. w.* zie LEISTEN.
PRÄTENDENT, *m.* —INN, *v.* pretendent, *m.* hij -, zij die naar een' troon staat. *...DIREN, *b. w.* dingen, staan naar, aanspraak maken op.
PRÄTENSION, *v.* zie ANSPRUCH.
PRÄTOR, *m.* praetor, *m.*
PRATZE, *v.* zie TATZE.
PRAXIS, *v.* praktijk, beoefening, *v.*; zie AUSÜBUNG, KUNDSCHAFT.
PREDICANT, *m.* predikant, *m.*
PREDIGEN, *b. w.* prediken; een sermoen -, eene predikatie houden; (ook *fig.*) *spr. den Gelehrten ist gut* —, voor de geleerden is goed preêken. *—, *o.* predikatie, *v.* *...ER, *m.* predikant; prediker, (ook *fig.*) zedemeester, *m.*; *der — Salomon*, *(Salomonis)*, de prediker van Salomo. —MÖNCH, *m.* dominikaner-monnik, preêkheer, *m.* —ORDEN, *m.* orde der dominikaners, *v.*
PREDIGT, *v.* predikatie, preêk, leerrede, *v.* *—AMT, *o.* predikambt, leeraarsambt, *o.* *—BUCH, *o.* preekboek, *o.* verzameling van leerredenen, *v.* *—STUHL, *m.* predikstoel, kansel, *m.*
PREGELN, *b.* en *o. w.* (§) bakken (in eene pan). *...PFANNE, *v.* braadpan, *v.*
PREIEN, *b. w.* (203) praaijen, roepen.
PREIS, *m.* prijs, *m.* waarde, *v.*; lof, roem, *m.*; *unter dem —e verkaufen*, beneden -, onder den prijs verkoopen; *einen — auf jemandes Kopf setzen*, iemands hoofd op prijs zetten; *einen dem Gelächter, der Schande — geben*, iemand aan spotternij, aan schande prijs geven; *einen — aussetzen*, eenen prijs (ter mededinging) uitschrijven. *—, *m.* PREISE, *v.* PREISCHEN, *o.* handboordje, *o.* *—AUFGABE, *—FRAGE, *v.* prijsvraag, *v.* *—COURANT, *m.* (46) prijs-courant, *m.*
PREISELBEERE, *v.* heidebes, *v.*
PREISEN, *b. w.* (*onr.*) schatten, waarderen; loven, prijzen, roemen.
PREISLICH, *b. n.* loffelijk, prijselijk, prijzenswaard, lofwaard.
PREISSATZ, *m.* waardering, schatting, *v.* *...SCHIFF, *o.* prijsgemaakt schip, - vaartuig, *o.* *...SCHRIFT, *v.* bekroonde verhandeling, *v.* geschrift dat den prijs heeft behaald, *o.* *...VERDERBER, *m.* loonbederver; *fig.* kladder, *m.* *...WÜRDIG, *b. n.* prijzenswaard, lof-, roemwaard. —KEIT, *v.* roemwaardigheid, *v.*
PRELLE, *v.* deken waarin iemand opgeworpen wordt, *v.* *—N, *b.* en *o. w.* opwippen -, opwerpen, rollen in eene deken; *fig.* foppen, om den tuin leiden; opspringen; tegen den band spelen, - stooten (in het biljartspel); zie PRALLEN. *—, *o.* het rollen; fopperij, *v.*
PRELLER, *m.* roller; stoot tegen den band (in het biljartspel); *fig.* fopper, *m.* *—EI, *v.* bedrog, *o.* opligting, knevelarij, *v.*
PRELLSCHUSS, *m.* ricochetschot, *o.*
PREMSEN, *b. w.* zamenpersen; krammen.
PRESBYTERIANER, *m.* presbyteriaan, *m.*
PRESENNING, *v.* (203) presenning, *v.*
PRESSBALKEN, *...BAUM, *m.* (13) persboom, - bout, *m.* *...BANK, *v.* persplank, *v.* *...BENGEL, *m.* persstok, *m.* *...DECKEL, *m.* (13) timpaan, *o.*
PRESSE, *v.* drukpers, pers, *v.*; — *an der Windmühle*, vang-, praam van een' windmolen, *v.* *—, glans, *m.* glanzing van stoffen, *v.* *—N, *b. w.* persen, drukken, prangen; glanzen (laken, kousen enz.); *fig. einem* —, iemand dringen; kwellen; *das Volk* —, het volk onderdrukken; (203) *Matrosen* —, zeevolk pressen; *den Wind* —, den wind afknijpen. —, *o.* persing, drukking, *v.*; druk, *m.* onderdrukking; glanzing; (wijn) persing, *v.* *—R, *m.* perser, drukker; glanzer; *fig.* (matrozen) presser, ronselaar, *m.* —LOHN, pers -, druk -, glansloon; ronselgeld, *o.*
PRESSFRECHHEIT, *v.* losbandigheid der drukpers, *v.* *...FREIHEIT, *v.* vrijheid der drukpers, *v.* *...GLANZ, *m.* glans, *m.* glanzing, *v.* *...HAFT, *b. n.* en

bijw. lijdende, in nood. *...HAUS, *o.* pres-, werfhuis (voor zeevolk), *o.* *...KOPF, *m.* (74) kop waar de beenderen uitgenomen zijn, *m.* *...SAFT, *m.* uitgeperst sap, *o.* *...SCHRAUBE, *v.* persschroef, *v.* *...WEIN, *m.* geperste wijn, *m.* *...WIND, *m.* (203) halve wind, *m.*

PRESTO, *bijw.* en *o.* (171) presto, *o.*

PRICKE, *v.* lamprei, *v.*; zie AALGABEL.

PRICKELN, *b. w.* prikken, prikkelen. *—, *o.* prikking, prikkeling, *v.*

PRIESTER, *m.* priester, kerkleeraar, geestelijke, *m.* *—INN, *v.* priesteres, *v.* *—AMT, *o.* priesters-, kerkelijk ambt, *o.* *—EHE, *o.* huwelijk der priesters, *o.* *—HERRSCHAFT, *v.* priesterheerschappij, hierarchie, *v.* *—KAPPE, *v.* bisschops-, priestermanteltje, *o.* *—KRAGEN, *m.* bef, *v.* *—LICH, *b. n.* en *bijw.* geestelijk, priesterlijk. *—ORDEN, *m.* priesterorde, *v.* *—ROCK, *m.* priesterrok, *m.* priesterkleed, *o.* *—SCHAFT, *v.* priesterschap, *v.* *—STAND, *m.* priesterlijke stand, *m.* *—THUM, *o.* priesterdom, *o.* *—WEIHE, *v.* priesterwijding, ordening, *v.* *—WÜRDE, *v.* priesterlijke waardigheid, *v.*

PRIMA, *v.* eerste klas (in eene school), *v.*; (46) prima-, eerste wisselbrief, *m.*

PRIMANER, *m.* scholier der eerste klas, *m.*

PRIMASS, *m.* primaat, opperste kerkvoogd, *m.* *...MAT, *o.* primaatschap, *o.*

PRIME, *v.* (135) eerste stelling, *v.*

PRINCIP, *o.* beginsel, grondbeginsel, *o.* *—AL, *m.* hoofd, *o.* opzigter, meester, eerste meester, principaal, patroon, *m.* *—, *o.* prestant, (hoofdpijp in een orgel), *v.*

PRINZ, *m.* prins, vorst, *m.* *—ESSINN, *v.* prinses, vorstin, koningsdochter, *v.* *—ENFARBE, *v.* prinsenkleur, -verf, schitterende goudkleur, *v.* *—LICH, *b. n.* en *bijw.* vorstelijk, als een prins. *—METALL, *o.* spinsbek, *o.*

PRIOR, *m.* —INN, *v.* prior, *m.* priores, *v.* *—AT, *o.* *—EI, *v.* prioraat, *o.* *—ITÄT, *v.* voorrang, *m.* prioriteit, *v.*

PRISE, *v.* snuifje, *o.*; prijs, buit, *m.* verovering, *v.*

PRISMA, *o.* (104) prisma; driehoekig glas, *o.* kantzuil, *v.* *—TISCH, *b. n.* prismatisch, kantig.

PRITSCHE, *v.* plak, *v.* stok, *m.*; engelsche zadel, platte zadel, *m.*; zitplaats achter eene slede, *v.*; touwbed, *o.* brits, *v.*; *fig.* (§) *einem die — geben*, iemand met de plak geven; iemand zijn paspoort geven. *—N, *b. w.* met de plak-, met den harlekijnenstok slaan, britsen; geeselen, afrossen. *...MEISTER, *m.* harlekijn, grappenmaker; plakmeester (van den ouden tijd), *m.*

PRIVAT, (in zamenst.) afzonderlijk, partikulier, als: *—PERSON, *v.* partikulier, ambteloos burger, *m.* *—INTRESSE, *o.* afzonderlijk belang, *o.*

PRIVET, *o.* gemak, sekreet, *o.* zie ABTRITT.

PRIVILIGIREN, *b. w.* bevoorregten. *...GIRT, *b. n.* bevoorregt, van een privilegie voorzien. *...GIUM, *o.* voorregt, privilegie, *o.*

PROBAT, *b. n.* zie BEWÄHRT, ERPROBT.

PROBE, *v.* proef, proeve, beproeving, *v.*; staal, monster, proefje, *o.*; (126) proef; (ook *fig.*) repetitie (van een tooneelstuk), *v.*; stempel (op munten); teeken, *o.* keur (van goud en zilver), *v.*; *eine — mit etwas machen*, de proef van iets nemen; *auf die — geben*, bij den essaijeur laten stempelen; *fig. einen auf die — stellen*, iemand op de proef stellen; *die — halten*, de proef (kunnen) verduren, proef houden. *—BLATT, *—BOGEN, *—DRUCK, *m.* (13) proefblad, *o.* drukproef, *v.* *—ENDE, *v.* staaleind (van een stuk laken enz.), *o.* *—GARN, *o.* (195) proefgaren, *o.* *—GEWICHT, *o.* geijkt gewigt, *o.* *—GOLD, *o.* gekeurd goud, *o.* *—HALTIG, *b. n.* en *bijw.* proefhoudend. *—JAHR, *o.* proefjaar, *o.* *—KLINGE, *v.* beproefde kling, *v.* *—LEHRLING, *m.* leerling (om de proef te nemen), *m.* *—MASS, *o.* zie EICHMASS. *—MÜNZE, *v.* zie PROBESCHLAG. *—N, *b. w.* beproeven; proeven; essaijeren. *—PLATTE, *v.* (99) proef-, probeerplaat, *v.* *—PREDIGT, *v.* proefpredikatie, *v.* *—RITT, *m.* proefrid, *m.* *—SCHIESSEN, *o.* (het) proefschieten, *o.* *—SCHLAG, *m.* (99) proefmunt, *v.* *—SCHUSS, *m.* proefschot, *o.* *—SILBER, *o.* gekeurd zilver, *o.* *—STÄMPEL, *m.* stempel, *m.* keur, *v.* proefstempel, *m.* *—STÜCK, *o.* staal, proefstuk, *o.* (ook *fig.*). *—ZEIT, *v.* proeftijd, leertijd, *m.* *—ZIEGEL, *m.* (153) proeftegel, star, *m.* *—ZINN, *o.* gewoon tin, *o.*

PROBIREN, *b. w.* beproeven, toetsen, proberen; (170) repeteren (eene rol). *—, *o.* proef, *v.* onderzoek, *o.*; (170) repetitie, *v.* *...ER, *m.* essaijeur keurder; toetser, *m.*

PROBIRGEWICHT, *o.* essaijeurs-, goudgewigt, *o.* *...KUNST, *v.* (9) proefkunst, *v.* *...LÖFFEL, *m.* (169) proeflepel, *m.* *...NADEL, *v.* (45) toetsnaald, *v.* *...STEIN, *m.* toetssteen, proefsteen;

(ook *fig.*) *...**tiegel**, *m.* (133) smeltkroes, *m.* *...**wage**, *v.* proefschaal, *v.*
Problem, *o.* vraagstuk, problema, *o.* *—**atisch**, *b. n.* en *bijw.* onzeker, ongewis, raadselachtig, problematisch.
Probst, *m.* zie **Propst.**
Procent, *o.* ten honderd, per cent.
Process, *m.* zie **Prozess.**
Procession, *v.* omgang, *m.* processie, *v.*
Procura, *v.* volmagt, *v.* *—**tor**, *m.* prokureur, *m.*
Produciren, *b. w.* voortbrengen, opleveren; (119) overleggen (stukken).
Product, *o.* voortbrengsel; zie **Erzeugniss**; (126) produkt, *o.*
Profan, *b. n.* oningewijd; zie **Weltlich**, **Unheilig**. *—**iren**, *b. w.* ontheiligen, schenden.
Profess, *v.* (68) belijdenis, *v.*; — *thun*, de belijdenis-, de kloostergelofte doen.
Profession, *v.* beroep, ambacht, *o.* kostwinning, *v.* handwerk, *o.* *—**ist**, *m.* werk-, ambachtsman, *m.* zie **Handwerker.**
Professor, *m.* hoogleeraar, professor, *m.* *...**ur**, *v.* leerstoel, *m.* professoraat, *o.*
Profil, *o.* (136 en 18) profiel, *o.*
Profit, *m.* zie **Gewinn**, **Nutzen**. *—**chen**, *o.* zie **Lichtknecht**. *—**iren**, *b. w.* voordeel-, winst trekken.
Profoss, *m.* provoost, geweldige; stokbewaarder, stafdrager, *m.*
Programm, *o.* programma, *o.* lijst, opgave, *v.*
Progression, *v.* voortgang, *m.* progressie; (126) reeks, *v.*
Project, *o.* ontwerp, plan, projekt, *o.* *—**macher**, *m.* plannenmaker, *m.*
Prolog, *m.* (170) voorspel, *o.*; vooraf-spraak, *v.*
Prolongiren, *b. w.* (46) verlengen, prolongeren; verschuiven, verdagen.
Promoviren, *b. w.* bevorderen, aannemen; (52) (tot meester, dokter enz.) aangenomen worden; promoveren.
Prophet, *m.* *—**inn**, *v.* profeet, ziener, *m.*; profetes, zienster, *v.* *—**enkuchen**, *m.* (§) tulband, (gebak), *m.* *—**isch**, *b. n.* en *bijw.* profetisch, voorspellend, voorzeggend; *fig.* bezield, op eene bezielde-, profetische wijze.
Prophezeien, *b. w.* voorzeggen, voorspellen, profeteren, profecijen. *...**ung**, *v.* voorspelling, profetie, profecij, *v.*
Propst, *m.* proost, prioor, *m.* *—**ei**, *v.* proostdij, *v.* proostschap, *o.*
Propstinn, *v.* priores, *v.*
Prosa, **Prose**, *v.* onrijm, proza, *o.* ongebonden stijl, *m.* *—**isch**, *b. n.* en *bijw.* prozaïsch; in onrijm; *fig.* alledaagsch, plat. *—**ist**, *m.* prozaschrijver, *m.*

Proselyt, *m.* bekeerling, bekeerde, proseliet, *m.* *—**enmacherei**, *v.* bekeeringszucht, proselietenmakerij, *v.*
Prosodie, *v.* taal- en stijlregelen, *m. mv.* wetenschap der taal, prosodie, *v.*
Prospect, *m.* zie **Anblick**, **Aussicht**, **Ansicht.**
Protest, *m.* (46 en 7) protest, *o.* *—**ant**, *m.* —**inn**, *v.* hervormde, *m.* en *v.* protestant, *m.* protestantsche vrouw, *v.* —**isch**, *b. n.* protestantsch. *—**ation**, *v.* tegenverklaring, akte van verzet; (ook) verklaring, betuiging, *v.* *—**iren**, *b.* en *o. w.* (119 en 7) protesteren; tegenverklaren; opentlijk getuigen.
Protokoll, *o.* register; protokol, proces-verbaal, *o.* *—**iren**, *b. w.* aanteekenen, registreren. *—**ist**, *m.* aanteekenaar, registreerder, *m.*
Protzeln, *o. w.* (74) meuken.
Protzen, *b. w.* (5) opmaken, monteren (een kanon). *—, *o. w.* onbeschoft spreken; pruilen.
Protzig, *b. n.* zie **Trotzig.**
Protzkette, *v.* (5) protsketting, *m.* *...**nagel**, *m.* (5) prots-, voorbout, *m.* *...**wagen**, *m.* (5) voorgestel, *o.* voorwagen, *m.*
Proviant, *m.* levensmiddelen, *o. mv.* mondbehoeften, *v. mv.* proviand, leeftogt, *m.* *—**amt**, *o.* kantoor voor de levensmiddelen, *o.* *—**haus**, *o.* voorraadsmagazijn, magazijn van levensmiddelen, *o.* *—**iren**, *b. w.* van leeftogt voorzien, approvianderen. *—**meister**, *m.* proviand-, viktualiemeester, *m.* *—**schiff**, *o.* proviandschip, *o.* *—**verwalter**, *m.* opzigter-, inspekteur der levensmiddelen, *m.* *—**wagen**, *m.* leger-, broodwagen, *m.*
Provinz, *v.* gewest, landschap, *o.* provincie, *v.* *—**ial**, *b. n.* gewestelijk, provinciaal.
Provisor, *m.* provisor (in eene apotheek); opziener (van een lyceum), *m.* *—**isch**, *b. n.* zie **Vorläufig.**
Prozess, *m.* regtsgeding, *o.* regtszaak, *v.* proces; (133) proces, *o.*; *einen — führen*, een regtsgeding voeren; — *mit einem haben*, tegen iemand pleiten. *—**acten**, *v. mv.* processtukken, *o. mv.* *—**führer**, *m.* pleiter, *m.* partij, *v.* *—**iren**, *o. w.* een proces voeren, procederen. *—**kosten**, *m. mv.* kosten van het geding, proceskosten, *m. mv.* *—**krämer**, *m.* —**inn**, *v.* procesziekе, twistzoeker, *m.* -zoekster, *v.* *—**mässig**, *b. n.* en *bijw.* geregtelijk, naar den regtsvorm. *—**ordnung**, *v.* *—**wesen**, *o.* orde-, wijze van regtsvorde-

ring; volgorde van het geding, - van het proces, *v*. *—SACHEN, *v*. *mv*. proceszaken, - akten, *v*. *mv*. *—SÜCHTIG, *b*. *n*. en *bijw*. pleitzuchtig, procesziek.

PRUDEL, *m*. stoom, damp, walm, *m*. *—N, *o*. *w*. borrelen, opborrelen.

PRÜFEN, *b*. *w*. beproeven, onderzoeken, toetsen; proberen.

PRÜFKUNST, *v*. kunst van onderzoek; beoordeelingskunst, *v*. *...STEIN, *m*. toetssteen, *m*.

PRÜFUNG, *v*. beproeving, *v*. onderzoek, *o*. verzoeking, *v*. *—SZEIT, *v*. proeftijd; tijd van beproeving, *m*.

PRÜGEL, *m*. stok, knuppel, *m*. *—, *mv*. stokslagen, *m*. *mv*. *—EI, *v*. zie SCHLÄGEREI. *—N, *b*. *w*. afrossen, slaan, ranselen. *—SUPPE, *v*. pak slagen, *m*. rottingolie, *v*.

PRULL, *o*. prul, *o*. *—HAAR, *o*. kroeshaar, *o*.

PRUNELLE, *v*. zie BRUNELLE.

PRUNK, pronk, *m*. pracht, staatsie, praal, *v*. *—BETT, *o*. paradebed, *o*. *—EN, *o*. *w*. zie PRANGEN. *—REDE, *—REDNEREI, *v*. sierlijke redevoering, - voordragt, deklamatie, *v*. *—REDNER, *m*. opsnijder, deklamateur, *m*. *—TAG, *m*. gala -, receptiedag, *m*. *—VOLL, *b*. *n*. en *bijw*. pronkend; praalzuchtig; - lijk. *—WAGEN, *m*. staatsiekoets, *v*. *—ZIMMER, *o*. pronkkamer, *v*.

PSALM, *m*. psalm, *m*. *—BUCH, *o*. psalmboek, *o*. *—GESANG, *m*. psalmgezang, *o*. *—IST, *—ENDICHTER, *m*. psalmzanger, - dichter; *fig*. koning David, *m*.

PSALTER, *m*. hakbord, (soort van harp); psalmboek, *o*. zie ook BLATTERMAGEN.

PSITTICH, *m*. papegaai, *v*.

PSYCHOLOGISCH, *b*. *n*. en *bijw*. zielkundig, met de ziel in verband staande.

PUBLICIREN, *b*. *w*. uitgeven, bekend -, openbaar maken. *...CIST, *m*. openbaar schrijver; staatkundige; hoogleeraar in de regten, *m*.

PUBLICUM, *o*. publiek, *o*.

PUD, *o*. pud, (gewigt van 40 pond in Rusland), *o*.

PUDDING, *m*. pudding, *m*. *—STEIN, *m*. (zekere) kleine vermengde steen, (in Engeland), *m*.

PUDEL, *m*. (§) misslag; (§) bok, *m*. *—, *m*. poedel, - hond, kardoes, *m*. *—, *m*. (soort van) schoothondje, *o*. *—HÜNDINN, *v*. teef, *v*. wijfje van een' gekrulden waterhond, *o*. *—MÜTZE, *v*. bonten muts, muts met bont gevoerd, *v*. *—N, *o*. *w*. (§) een' misslag begaan, een' bok schieten, knoeijen. *—NÄRRISCH, *b*. *n*. (§) mal -, dartel als een jong hondje; grappig, uitgelaten.

PUDER, *m*. poeder, haarpoeder, *o*. *—BEUTEL, *m*. poederzak, *m*. *—BÜCHSE, *—SCHACHTEL, *v*. poederdoos, *v*. *—MACHER, *—HÄNDLER, *m*. poedermaker, - verkooper, *m*. *—MANTEL, *m*. poedermantel, *m*. *—N, *b*. *w*. poederen, bepoederen. *—PÜSTER, *—BLÄSER, *m*. poeijerzak, *m*. *—QUAST, *v*. poederkwast, *m*. *—ZUCKER, *m*. poeijersuiker, *v*.

PUFF! *tw*. pof! *—, *m*. (§) klap, slag, vuistslag; (§) opstopper, *m*.; *fig*. *einem Püffe geben*, iemand den mantel -, het jak vegen: hard aanspreken; *er kann einen — vertragen*, hij kan tegen eenen stoot. *—, PUFFSPIEL, *o*. verkeerspel, *o*. *—BOHNE, *v*. zie FELDBOHNE, SAUBOHNE. *—BRET, *o*. verkeerbord, *o*. *—EN, *b*. en *o*. *w*. slaan, met vuisten slaan; (101) doen zwellen; opblazen, zwellen. *—ER, *m*. zakpistool, *v*.

PUGILIST, *m*. vuistvechter, *m*. *—IK, *v*. vuistgevecht, kunst van vuistvechten, *v*.

PULLE, *v*. flesch, *v*.

PULPIT, *o*. lessenaar, *m*.

PULS, *m*. pols, *m*.; *einem (an) dem — fühlen*, iemand den pols voelen; *fig*. iemand polsen.

PULSADER, *v*. pols -, slagader, *v*. *—GESCHWULST, *v*. *—KROPF, *m*. gezwel ten gevolge eener kwetsing van de slagader ontstaan, (bij eene aderlating), *o*. *—ÖFFNUNG, *v*. opening der pols- of slagader, *v*.

PULSMESSER, *m*. polsslagmeter, *m*. *...PFLASTER, *o*. polspleister, *v*. *...SCHLAG, *m*. polsslag, *m*. *...STILLSTAND, *m*. *...STOCKUNG, *v*. stilstand van den pols, *m*. *...ZITTERN, *o*. polssiddering, (bij stuiptrekkingen), *v*.

PULT, *o*. lessenaar, *m*. *—DACH, *o*. afdak, dak slechts aan ééne zijde afhangende, *o*. *—HÄNGE, *v*. scharnier -, hengsel van eenen lessenaar, *o*.

PULVER, *o*. poeder, poeijer; kruid, buskruid, *o*.; *fig*. *er hat das — nicht erfunden*, hij heeft het buskruid niet uitgevonden; hij is niet slim. *—BEUTEL, *m*. *—FLASCHE, *v*. kruidbus, *v*. - hoorn, pulverhoorn, *m*. *—HORN, *o*. buskruidhoorn, *m*. *—KAMMER, *v*. kruidkamer; (9) mijnkamer, *v*. *—KARREN, *—WAGEN, *m*. kruidwagen, *m*. *—KORN, *o*. korrel buskruid, *v*. *—MAGAZIN, *o*. kruidmagazijn, kruidhuis, *o*. *—MASS, *o*.

kruidlading, *v.* *—MEHL, *o.* meelbuskruid, meelpulver, *o.* *—MÜHLE, *v.* kruidmolen, *m.* *—MÜLLER, *m.* kruidmaker, *m.*

PÜLVERN, PULVERISIREN, *b. w.* vergruizen, tot poeder maken, -stampen.

PULVERPROBE, *v.* kruidproef, *v.* buskruid-proefmortier, *o.* *...RINNE, *v.* (203) goot, trog, *v.* *...SACK, *m.* kruidflesch, *v.*; staartstuk (aan geweerloopen), *o.* *—THURM, *m.* zie PULVERMAGAZIN. *—TONNE, *v.* kruidton, *v.* -vat; vat kruid, *o.* *—VERSCHWÖRUNG, *v.* buskruidverraad, *o.* (in de gesch. van Engeland). *—WURST, *v.* (9) kruidworst, *v.*

PUMPBRUNNEN, *m.* PUMPE, *v.* pomp, *v.*

PUMPEN, *b. w.* pompen; borgen, verkoopen-, koopen op krediet. *—BOHRER, *m.* pomp-, steekboor, aardboor, *v.* *—DECKEL, *m.* pompdeksel, *o.* *—KAPPE, *v.* pompketel, *m.* *—KASTEN, *m.* (203) zoode, pompzoode, *v.* durk, *m.* *—KLAPPE, *v.* pompklep, *v.* *—KOLBEN, *m.* pompemmertje, hart in eene pomp, *o.* *—LEDER, *o.* pompzuiger, *m.* *—MACHER, *m.* pompmaker, *m.* *—SCHUH, *m.* bovenst pompbakje, *o.* *—SCHWENGEL, *m.* pompstok, -zwengel, *m.* *—STANGE, *v.* pompstang, *v.* *—STIEFEL, *m.* pompbus, *v.* *—STOCK, *m.* pompstok, -zuiger, *m.* *—WERK, *o.* waterwerk, *o.* -leiding, *v.* *—ZUG, *m.* klep eener pomp, *v.*

PUMPER, *m.* pomper, borger, *m.*

PUMPERNICKEL, *m.* pompernikkel, zwart brood, roggebrood (in Oostvriesland), *o.*

PUMPHOSEN, *m. mv.* zie PLUDERHOSEN. *...KEULE, *v.* (84) stok, stamper, *m.*

PUNKT, (PUNCT), *m.* punt, *o.* en *v.* stip, *v.*; *fig.* artikel, punt, tijdpunt, *o.* graad, *m.*

PÜNKTCHEN, *o.* puntje, *o.*

PUNKTEN, *b. w.* punten, stippen; stippelen, van stippen voorzien.

PUNKTIRBUCH, *o.* boek over de stiprekenkunst, *o.*

PUNKTIREN, *b. w.* aanstippen, met punten merken; waarzeggen uit stippen; (116) pointeren, bestek maken (op eene zeekaart); (136) met stippen schilderen. *—, *o.* plaatsing der leesteekens, punktuatie, *v.* *...ER, *m.* waarzegger uit stippen; pointeerder, *m.*

PUNKTIRKUNST, *v.* waarzeggerij uit stippen, *v.* *...NADEL, *v.* (116) etsnaald, *v.* *...RAD, *o.* stiprad, *o.*

PÜNKTLICH, *b. n.* en *bijw.* stipt, stiptelijk; naauwgezet, naauwlettend, naauwkeurig, -lijk, juist. *—KEIT, *v.* naauwgezetheid, naauwkeurigheid, stiptheid, *v.*

PUNKTSTRICH, *m.* (151) punt, *o.* komma, *v.* kommapunt, *o.*

PUNKTUR, *v.* (13) punktuur, *v.*

PUNSCH, *m.* punch, punsch, *m.* *—BOHLE, *v.* *—NAPF, *m.* punchkom, - terrine, *v.* *—LÖFFEL, *m.* punchlepel, *m.*

PUPILL, *m.* pupil, *m.* zie MÜNDEL.

PUPILLE, *v.* zie AUGAPFEL.

PÜPPCHEN, *o.* popje; *fig.* boutje, schatje, hartediefje, *o.*

PUPPE, *v.* pop, speelpop, *v.*; goochelpopje, hansworstje, (103) popje, *o.* chrysaliede; (182) (soort van) vischkaar, *v.*

PUPPEN, *o. w.* poppen maken, met de pop spelen. *—KRAM, *m.* poppenkraam, *v.* - winkel, *m.* *—KRÄMER, *—MACHER, *m.* —INN, *v.* poppenverkooper, - maker, - verkoopster, *m.* - maakster, *v.* *—MÄSSIG, *b. n.* popachtig, poppig. *—SPIEL, *o.* poppenspel, marionettenspel, *o.* poppenkast, *v.* —ER, *m.* marionetten-speler, polichinel, *m.* *—STAND, *m.* (103) staat van pop, - van chrysaliede, *m.* *—WERK, *o.* speelgoed, poppengoed; *fig.* kindertuig, *o.* beuzelingen, *v. mv.*

PUR, *b. n.* zie REIN, LAUTER, BLOSS.

PURGANZ, *v.* zuivering, *v.* zuiveringsmiddel, *o.* purgatie, *v.*; zie ABFÜHRUNG.

PURGIREN, *b.* en *o. w.* zuiveren; zie ABFÜHREN; eene purgatie nemen. *—, *o.* het zuiveren, purgeren. *—D, *b. n.* zie ABFÜHREND.

PURGIRFIEBER, *o.* purgeerkoorts, *v.* *...KÖRNER, *m. mv.* purgeerkorreltjes, *o. mv.* *...KRAUT, *o.* *...WINDE, *v.* (76) purgeer-, springkruid, *o.* *...NUSS, *v.* purgeernoot, *v.* *...PILLE, *v.* purgeerpil, *v.* *...PULVER, *o.* purgeerpoeder, afdrijvend poeder, *o.* *...TRANK, *m.* purgeerdrank, *m.* *...WURZEL, *v.* rabarber, *v.*

PURPUR, *m.* *—FARBE, *v.* *—RÖTHE, *v.* purper, *o.* - kleur, *v.* - rood, *o.*; *fig.* rood als purper. *—BRONZE, *v.* gemalen klokspijs, *v.* *—FARBEN, *b. n.* purperkleurig. *—FIEBER, *o.* blutskoorts, *v.* *—IT, *m.* purperrit, (slak), *v.* *—KLEID, *o.* *—MANTEL, *m.* purperen gewaad, *o.* - mantel, *m.* *—LIPPEN, *v. mv.* purperroode lippen, *v. mv.* *—ROTH, *b. n.* purperrood. *—SCHNECKE, *v.* purperslak, - mossel, *v.*

PURREN, *b. w.* porren; de wacht uitroepen (ter aflossing).

PURZELN, *o. w.* zie BURZELN.

PUS, PUSCHEN, *o.* poesje, katje, *o.*

PUTER, PUTERHAHN, kalkoensche haan, *m.*

Puttingen, *m. mv.* kettingen, *m. mv.*
Putz, *m.* tooi, pronk, opschik, *m.* sieraad, *o.* kleinoodiën, *o. mv.* *—**blume**, *v.* kunstbloem, *v.*
Putzen, *b. w.* tooijen, opschikken, versieren; verfraaijen; schuren, wrijven, poetsen (wapenen, schoenen); snoeijen (de boomen); snuiten (de kaars, den neus); schoonmaken, borstelen (de tanden); scheren (den baard); zich mooi maken; *fig. die Sterne — sich*, de sterren vallen, - verschieten. *—**händler**, *m.* modehandelaar, *m.* *—**händlerinn**, *v.* modemaakster, - handelaarster, *v.* *—**kästchen**, *o.* *—**schachtel**, *v.* toilet -, kapdoos, *v.* juweelkistje, *o.* *—**kram**, *m.* *—**werk**, *o.* modekraam, *v.* modewaren, *v. mv.* kwikjes en strikjes, *o. mv.* *—**macherinn**, *v.* zie **Putzhändlerinn**. *—**messer**, *o.* (84) schrapmes, *o.* *—**narr**, *m.* (§) modepop, - gek, - zot, *m.* *—**schere**, *v.* zie **Lichtputze**. *—**schrank**, *m.* kapdoos, *v.* *—**schuhe**, *m. mv.* balschoentjes, *o. mv* *—**stein**, *m.* wrijf -, poetssteen, *m.* *—**stube**, *v.* *—**zimmer**, *o.* kleed -, toiletkamer, *v.* *— *—**tisch**, *m.* toilettafel, *v.*
Pygmäen, *m. mv.* pygmeën, dwergen, *m. mv.*
Pyramidalisch, *b. n.* piramiedaal, - vormig.
Pyramide, *v.* piramiede, *v.* *—**nförmig**, *b. n.* piramiedaal, in den vorm eener piramiede.

Q.

Q, *o.* Q, (de letter), *v.*
Quaal, *v.* zie **Qual**.
Quabbe, *v.* zie **Wamme** en **Quappe**. *—**lig**, *b. n.* (§) log, dik, vet, vleezig. *—**ln**, *o. w.* (§) beven, sidderen, waggelen.
Quackelchen, *o.* huilend -, knorrig kind, *o.*
Quackelei, *v.* (§) beuzeling; besluiteloosheid, *v.* *...**n**, *o. w.* schudden, bewegen, wankelen, beven; besluiteloos zijn.
Quacksalber, *m.* kwakzalver, lapzalver, *m.* *—**ei**, *v.* kwakzalverij, lapzalverij, *v.* *—**n**, *o. w.* kwakzalven.
Quader, *—**stein**, *m.* *—**stück**, *o.* gehouwen steen, *m.* *—**steinbruch**, *m.* steengroef, *v.*
Quadrant, *m.* (198 en 157) kwadrant, (vierling), *m.*; (60) diamantslijpersschroef, *v.*
Quadrat, *o.* vierkant; (126) vierkant getal, kwadraat; (13) vierkant, *o.*; (171) B-duur.
Quadrätchen, *o.* (13) klein vierkant, - kwadraat, *o.*
Quadratfuss, *m.* vierkante voet, *m.* *...**meile**, *v.* vierkante mijl, *v.* *...**schein**, *m.* (157) afstand van 90 graden tusschen twee hemelbollen, *m.* kwadraat, *o.* *...**schuh**, *m.* zie **Quadratfuss**. *...**wurzel**, *m.* (126) vierkantswortel, *m.* *...**zahl**, *o.* vierkant getal, *o.* *...**zoll**, *m.* vierkante duim, *m.*
Quadratur, *v.* kwadratuur, vierkantmaking, *v.*
Quadriren, *b. w.* zie **Abvieren**.
Quadrupel, *m.* het viervoudige.
Quadrupliciren, *b. w.* viermaal grooter maken, met vier vermenigvuldigen; voor de vierde maal antwoorden, antwoorden op eene tripliek. *...**plik**, *v.* antwoord des verweerders op de tripliek des eischers, *o.*
Quakelchen, *o.* zie **Quackelchen**.
Quakeln, *o. w.* (§) babbelen, praten, snappen.
Quaken, *o. w.* kwaken. *—, *o.* het kwaken; kwaking, *v.*
Quäken, *o. w.* keffen, krijschen. *—, het keffen; gekef, gekrijsch, *o.*
Quaker, **Quäker**, *m.* kwaker, *m.* *—**ei**, *v.* kwakerij, leer der kwakers, *v.* *—**inn**, *v.* kwaakster, *v.* *—**mässig**, *b. n.* als een kwaker, naar de wijze der kwakers.
Quäker-ente, *v.* kwakereend, zee-eend, *v.* duiker, *m.*
Qual, *v.* kwaal, smart, pijn, kwelling, *v.* leed, *o.*
Quälen, *b. w.* kwellen, pijnigen, plagen, kwelling veroorzaken, smarten -, leed -, pijn aandoen. *...**er**, *m.* — **inn**, *v.* kweller, plager, pijniger, *m.*; plaagster, *v.* *...**geist**, *m.* kwelgeest, plaaggeest, *m.*
Quälgöttinn, *v.* *...**teufel**, *m.* kwelgodin, furie, *v.* kwelduivel, *m.*
Qualificiren, *b. w.* kwalificeren, noemen, benoemen; zie ook **Betiteln**, **Eignen**.
Qualität, *v.* eigenschap, hoedanigheid, kwaliteit, *v.*; zie **Eigenschaft**, **Beschaffenheit**, **Stand**.

QUALLE, v. (103) zeekwal, lichtend zeedier, o.; (76) zeenetel, v.
QUALM, m. damp, rook, stoom, walm, m. uitwaseming, v. *—EN, o. w. dampen, rooken, stoomen, walmen, uitwasemen, opstijgen. *—ICHT, b. n. dampend, walmend, stoomend, uitwasemend.
QUALSTER, m. (§) kwalster, m. fluim, v. zie SCHLEIM. *—BAUM, m. wilde sorbenboom, m. *—N, b. w. kwalsteren, fluimen opgeven, -uitwerpen. slijm spuwen.
QUANDEL, m. (72) midden van een steenkolen-fornuis, o. *—BEERE, v. (zekere soort van) mispel, v. *—BEERBAUM, m. mispelboom, m.
QUANT, b. n. listig, slim, behendig, schalksch, snaaksch. *—, m. looze vos, m. *—ITÄT, v. kwantiteit, hoeveelheid, v.; zie GRÖSSE, MENGE. *—SWEISE, bijw. kwanswijs voor het oog, voor den uiterlijken schijn, voor de leus, in schijn. *—UM, o. bedrag, o. hoeveelheid, v.; zie MENGE, ook ANTHEIL.
QUAPPE, v. kwabaal, m. aalrups, v.
QUARANTÄNE, v. oponthoud (van personen enz. wegens ziekte of pest), o. ligtijd van schepen, m.; — *halten*, karanteine houden, in karanteine liggen.
QUARK, m. gestremde melk; weeke-, zachte kaas, v.; (§) drek, m. vuil, o. morsigheid; *fig.* nietigheid, beuzeling, v. *—FASS, o. melkvat, o. *—HÄNGE, v. horde om kaas te droogen, v. *—KÄSE, v. witte kaas, v. *—KLOSS, *—KLOTZ, m. meelknoedels, m. mv. *—KORB, m. kaasmand, v. *—NUDEL, v. soort van macaroni, -vermicelli, o. *—SACK, m. zak om gestremde melk door te kleinzen, m.
QUARRE, v. zie QUACKELCHEN. *—, m. knorrepot, brompot, m. *—N, o. w. schreeuwen, knorren, pruilen.
QUART, o. kwart, vierendeel, vierde gedeelte, (ook als maat), o. *—, boek in kwarto, o. *—AL, o. kwartaal, vierendeeljaars; vierde gedeelte (eener betaling enz.), o. *—ALWEISE, bijw. bij kwartalen, driemaandelijksch.
QUARTANER, m. leerling der vierde klas, m.
QUARTANFIEBER, o. derdendaagsche koorts, v.
QUARTANT, QUARTBAND, o. boek in kwarto, kwartoboek, o.
QUARTE, v. kwart, vierde gedeelte; viertal; (171) vierde gedeelte eener noot, o.; (135) kwart, quarte, v.
QUARTETT, o. (171) kwartet, o.
QUARTIER, o. kwartier, vierde deel; kwartier, o. herberg, huisvesting, v. nachtverblijf, o.; stadswijk, v.; (*fig.* en 108) *um — bitten*, om lijfsbehoud bidden, lijfsbehoud afsmeeken; *kein — geben*, geen kwartier geven, zonder genade alles neêrhouwen. *—CHEN, o. halfpintje, o. *—EN, b. w. huisvesten, huisvesting verleenen; zie EINQARTIEREN. *—GELD, o. inkwartieringsgeld, o. *—MEISTER, m. kwartiermeester, m. *—SCHLANGE, v. (5) halve veldslang, v. *—VOLK, o. (203) wacht, zeewacht, v. *—ZEICHEN, o. (108) teeken aan de deuren der huizen om soldaten te huisvesten, o. *—ZETTEL, o. biljet van inkwartiering, o.
QUARTSEITE, v. kwartoblad, o.
QUARZ, m. kwarts, (glazige-, zeer harde steen), o. *—DRUSE, v. kwartsklomp, m. *—FLUSS, m. kwartsvloed, m. vloeibaar kwarts, o. *—ICHT, b. n. als kwarts, naar kwarts gelijkende. *—IG, b. n. kwartsachtig.
QUASI, bijw. kwanswijs, voor den schijn, als ware het.
QUASIMODOGENITI, *der Sonntag* —, Zondag na Paschen, m.
QUASSIA, v. zie BITTERHOLZ.
QUAST, QUASTE, v. kwast, kwispel, m. boordsel met schelletjes, kwastjes of klokjes, o.; lintenkwast, m. strikje, o.
QUÄSTCHEN, o. kwastje, strikje, o.
QUATEMBER, m. quatertemper, m.
QUATERNE, o. (145) katern; (ook) katern papier, o.
QUATSCH! tw. bons! paf! *—EN, o. w. neêrploffen, vallen. *—LICHT, b. n. (§) vet, vleezig, poezelig, mollig.
QUEBBE, v. (§) moerassige grond, m. drasland, o.
QUECKE, v. *—NGRAS, o. (76) kweekgras, o. *—NWURZEL, v. kweekgraswortel, m.
QUECKSILBER, o. kwikzilver, o. *—ARTIG, b. n. kwikzilverachtig. *—ERZ, o. kwikzilvererts, m. *—ÖL, o. kwikzilverolie, v. *—SALBE, v. *—SALZ, o. kwikzilverzalf, v. -zout, o.
QUEHLE, o. handdoek, m.
QUELLADER, v. bronader, v.
QUELLE, v. QUELL, m. bron, wel; fontein, v.
QUELBRUNNEN, m. springbron, v.
QUELLEN, o. w. (*onr.*) ontspringen, uitspringen, opwellen; weder opwellen; *fig.* loopen, stroomen, vloeijen, vlieten, gudsen. *—, b. w. (*reg.*) doen opwellen, doen koken.
QUELLGRUND, m. grond waar veel bronnen zijn, m. *...MEISSEL, m. (48)

uitzettende tang, *v.* zie QUEBBE. *...REICH, *b. n.* rijk aan bronnen. *...SALZ, *o.* bronzout, *o.* *...SAND, *m.* fonteinzand, welzand, *o.* *...TRUNK, *m.* dronk uit eene fontein, *m.* *...WASSER, *o.* wel-, bron-, fonteinwater, springend water; (59) kwelwater voor de snippen, *o.*

QUENDEL, *m.* (76) wilde tijm, *m.*

QUENGELN, *o. w.* met eene zachte stem spreken, een' vrouwentoon aannemen.

QUENT, QUENTCHEN, QUENTLEIN, *o.* drachma, *v.*

QUER, *b. n.* en *bijw.* dwars, schuinsch, schuins; *fig.* kijfachtig, tegenstribbelend, twistziek; (198) dwars doorsnijdend; — *Feld ein*, dwars door (over) het veld; — *(gegen) über*, schuins tegen over. *—AXT, *v.* steekbijl, *v.* *—BALKEN, *m.* (18 en (203) dwarsbalk, *m.* dwarsstuk, dwarshout, *o.*; (188) band, *m.* *—BAND, *o.* (168) bindbalk van paalwerk, *m.* *—BANK, *v.* dwarsbank, *v.* *—BAUM, *o.* bout, dwarsbout, *m.* *—BINDE, *v.* (188) dwarsstuk, *o.* *—DACH, *o.* dwarsdak, *o.*; — *am Ballhause*, rand aan het afdak eener kaatsbaan, *m.*

QUERE, *v.* het dwarse; *in die* —, dwars, dwars door; *nach der* —, *der* —, schuin, dwars; *fig. der* —, verkeerd, averegts; *es ist mir etwas der — gekommen*, er is mij iets in den weg gekomen, ik heb een' hinderpaal ontmoet; *es geht mit ihm in die* —, alles loopt hem tegen, alles slaat hem mis.

QUEREISEN, *o.* dwarsijzer, *o.* *...FINGER, *m.* *einen — breit*, een vinger breed, ter breedte van een' vinger. *...FLÖTE, *v.* dwarsfluit, *v.* *...FOLIO, *o.* langwerpig folio-boek; groot folio-formaat, *o.* *...FURCHE, *v.* dwarsvore, *v.* *...GANG, *m.* dwarsweg, *m.* *...GASSE, *v.* dwarsstraat, *v.* *...GÄSSCHEN, *o.* dwars-, zijstraatje, *o.* *...GIEBEL, *m.* dwarsgevel, *m.* *...HIEB, *m.* slag van ter zijde, *m.*; *einem einen — geben*, iemand een' slag of houw van ter zijde geven. *...HOLZ, *o.* dwarshout; (131) dwarsstuk, *o.* dwarsbalk, *m.*; — *am Kreuze*, *Fensterrahmen*, dwarshout van een kruis, - van een kruisraam, *o.*; — *in der Laute*, dwarsspaan eener luit, *v.* *...QUETTE, *v.* *...QUETTCHEN, *o.* toomkettingje, *o.*; dwarse kinketting aan een paardengebit, *m.* *...KOPF, *m.* *fig.* dwarshoofd, *o.* dwarskop, dwarsdrijver, *m.* *...KÖPFIG, *b. n.* dwarsdrijvend.

QUERL, *m.* kernstok, *m.*

QUERLADEN, *m.* valtafel, valdeur, *v.* *...LEISTE, *v.* dwarslijst, *v.* *...LINIE, *v.* dwarslijn, *v.*

QUERLEN, *b. w.* omroeren, kernen.

QUERMAUER, *v.* dwarsmuur, *m.* *...MUSKEL, *m.* dwarsspier, *v.*

QUERN, *v.* molen, *m.* *—ER, *m.* molenaar, *m.*

QUERNAHT, *v.* (101) dwarsnaad; (48) dwarsnaad, *m.* dwarshechting eener versche wond, *v.* *...PFAD, *o.* dwarspad, *o.* *...PFEIFE, *v.* dwarsfluitje, *o.* *...PFEIFER, *m.* pijper, *m.* *...RIEGEL, *m.* (18) dwarsbalk; (168) koppelbalk, *m.* bindhout, karveelblok, *o.*; (101 en 69) trens van een knoopsgat, lis, lits, lus, *v.* *...RISS, *m.* dwarsscheur, dwarse scheur, *v.* *...SACK, *m.* reiszak; knapzak, bedelzak, *m.* *...SACKTRÄGER, *m.* bedelaar, bedelmonnik, *m.* *...SATTEL, *m.* vrouwenzadel, *m.* *...SCHEMEL, *...TRITT, *m.* (195) dwarstrede van een weefgetouw, *v.* *...SCHICHT, *v.* dwarslaag; (95) laag steenen die door den geheelen muur gaan, *v.* *...SCHNITT, *m.* dwarssnede, schuinsche snede; (48) dwarse insnijding, *v.* *...SCHWELLE, *v.* dwarsdrempel; (5) stootbalk, *m.* *...STANGE, *v.* zie QUERHOLZ. *...STRASSE, *v.* zie QUERGASSE. *...STREIF, *m.* *...STÜCK, *o.* dwarsstuk, *o.* *...STRICH, *m.* dwarsstreep; *fig.* streep door de rekening, misrekening, teleurstelling, *v.* *...STRICHELCHEN, *o.* (151) dwarsstreepje, koppel-, verbindingsteeken, *o.* *...WAND, *v.* zie QUERMAUER. *...WEG, *m.* dwarsweg, *m.* *...WIND, *m.* zijwind, *m.*

QUETSCHE, *v.* zie ZWETSCHGE, PFLAUME. *—, *in der — sein*, in angst zijn, in verlegenheid zitten.

QUETSCHE, *v.* kneuzing, *v.* *—, QUETSCHHOLZ, *o.* hennepbraak, *v.*; stamper, *m.*

QUETSCHE, QUETSCHFORM, *v.* klophamer (om goud te kloppen), *m.*

QUETSCHEISEN, *o.* (67) krul-, friseerijzer, *o.*

QUETSCHEN, *b. w.* verpletteren, drukken, kneuzen.

QUETSCHHAMMER, *m.* (99) plethamer, *m.*

QUETSCHUNG, *v.* kneuzing, kwetsing, drukking; verplettering, *v.*

QUICK, *b. n.* en *bijw.* vlug, fluks, levendig, los, vrij. *—, *m.* *—SILBER, *o.* zie QUICKSILBER. *—BREI, *m.* amalgama, met kwikzilver vermengd metaal, *o.* *—EN, *b. w.* metaal met kwik vermengen. *—MÜHLE, *v.* amalgameermolen, *m.* *—SAND, *m.* zie TRIEBSAND. *—WASSER, *o.* (45) tweede water, *o.*

QUIEKEN, o. w. gillen, schreeuwen, schreijen, krijten, krijschen. *—, o. het gillen; geschreeuw, gekrijsch, o.
QUIETSCHEN, o. w. zie QUIEKEN.
QUINT, o. zie QUENT.
QUINTANER, m. scholier van de vijfde klasse, m.
QUINTE, v. (171) quint, (snaar); (135 en 145) kwint, quinte; (52) vijfde klasse, -school, v. *—N, mv. listen, treken, v. mv. *—NMACHER, m. listige kerel, looze vos, m.
QUINTERNE, v. (13) vijf bladen, o. mv.; (145) quine, (in het lottospel), v.
QUINTESSENZ, v. het beste, o. kracht, v. merg, o. geest, m.
QUINTETT, o. (171) kwintet, (vijfstemmige zang, muziekstuk voor vijf instrumenten), v.
QUINTLEIN, o. zie QENTCHEN.
QUIPROQUO, v. (§) misverstand, o. misgreep, v.
QUIRL, m. zie QUERL.
QUITT, bijw. vrij, gelijk, kwijt, kiet.
QUITTE, v. kwe, v.
QUITTENAPFEL, m. kweappel, m. *...BAUM, m. kweboom, m. *...BIRN, v. kwepeer, v. *...BROD, o. *...LATWERGE, v. *...MUSS, o. konfijt van kweperen, o. *...FARBE, v. strookleur, v. *...GELB, b. n. kwe-, stroogeel. *...KERN, m. kwepit, v. *...SAFT, m. kwesap, o. marmelade, v. *...SCHLEIM, m. verkoelende drank van kweën bereid, m. *...TORTE, v. kweetaart, v. *...WEIN, m. kwewijn, kwedrank, m.
QUITTIREN, b. w. voor voldaan teekenen, kwiteren, kwitantie afgeven; ontslaan, kwijtschelden, ontlasten, vrijlaten; zie BESCHEINIGEN, ook AUFGEBEN, VERLASSEN.
QUITTUNG, v. kwitantie, kwijting; ontlasting, kwijtschelding, v.
QUODLIBET, o. malle grap, boerterij, malle praat, v.
QUOTA, v. deel, aandeel, o.
QUOTIENT, o. (126) quotient, uitkomst eener deeling, v.
QUOTIREN, b. w. teekenen, aanteekenen; rangschikken naar volgnommer.

R.

R, o. R, (de letter), v.
RAA, v. (203) ra, v. *—BÄNDER, o. mv. (203) rabanden, m. mv. *—HOLZ, o. (203) lijst van de gilling, v. *—KETTE, v. (203) raketting, m. *—SEGEL, o. (203) razeil, o.
RABATT, m. (46) korting, v. rabat, o. afslag, m. vermindering, v.
RABATTE, v. opslag, o. omslag, m. (aan een kleed); (173) rabat (in een' tuin), o.
RABATTEISEN, o. kalfaat-, breeuwijzer, merkijzer, o.
RABATTIREN, b. w. (46) rabatteren, korten, aftrekken.
RABATTRECHNUNG, v. rabatrekening, v.
RABBELEI, v. ijdele praat, zotte klap, m. *...ER, m. gewaande geleerde; advokaat die de zaak van zijnen kliënt bederft, m. *...N, o. w. snappen, praten, zotte taal spreken. —, b. w. aanraken, bevoelen, betasten; fommelen.
RABBI, *—NER, m. rabbi, joodsch god- of wetgeleerde, leeraar der joden, rabbijn, m.; *die Lehre der Rabbiner*, de leer der rabbijnen, v. het rabbinismus. *—NIST, m. aanhanger van de leer der rabbijnen, m. *—NISCH, b. n. rabbijnsch.
RABE, m. raaf, rave, v.
RABENAAS, o. (§) vuile prij, v. (scheldwoord). *...ÄLTERN, m. mv. *fig.* harde-, wreede ouders, m. mv. *...ART, v. onnatuurlijk gedrag van kinderen omtrent hunne ouders, o. *...FEDER, v. ravenveder, -pen, v. *...GESCHREI, o. *...GESANG, m. ravengeschreeuw, o. *...KIEL, m. *...SPULE, v. ravenpen, ravenschacht, v. *...KRÄHE, v. zwarte kraai, v. *...MUTTER, v. *fig.* onnatuurlijke-, wreede moeder, v. *...SCHNABEL, m. ravenbek; (48) kromme trekker, m.; (203) naadhaakje, o. *...SCHWARZ, b. n. zoo zwart als eene raaf. *...STEIN, m. geregtsplaats, v. (§) galgeveld, o.; (soort van) zwarten steen, m. *...VATER, m. *fig.* onnatuurlijke-, wreede vader, m.
RABULIST, m. regtsverdraaijer, haarklover, m. *—EREI, v. regtsverdraaijing, haarkloverij, v.
RACHE, v. wraak, v.
RACHEN, m. bek, mond, m.; *fig.* kaken, v. mv. opening, v.; afgrond (der hel), v.
RÄCHEN, b. w. wreken; *sich* —, zich wreken, wraak nemen; *sich an einem* —, of *Rache an einem nehmen*, wraak op iemand nemen, zich op iemand

wreken. *...ER, *m*. —INN, *v*. wreker, *m*. wreekster, *v*.
RACHGIER, *...SUCHT, *v*. *...EIFER, *m*. wraakzucht, *v*. dorst-, begeerte naar wraak, *m. v*. wraaklust, *m*. *...GIERIG, *...SÜCHTIG, *b. n*. wraakgierig, -zuchtig, -lustig, dorstig -, begeerig naar wraak.
RACHGÖTTINN, *v*. (43) wraakgodes, godin der wraak, Nemesis, *v*. *...LICH, *b. n*. zie RACHGIERIG. *...SCHWERT, *o*. wraakzwaard; *fig*. zwaard der geregtigheid, *o*.
RACK, *m*. arak, (drank); omval (van eene rivier), *m*.; (203) rak, *o*. *—TAU, *o*. (203) rakketouw, *o*. rakketros, *m*.
RACKER, *m*. (§) viller; slecht mensch, snoodaard, boosdoener; *fig*. beulsknecht, rakker; sekreetruimer, nachtwerker, *m*. *—N, *o. w*. slaven, slooven, wroeten, slonsen, zich afwerken.
RACKET, *o*. raket, (in het kaatsspel), *o*. *—E, *v*. (97) raket, *v*. kongrevische vuurpijl, *m*.
RACKETENMACHER, *m*. raketmaker, *m*. *...NETZ, *o*. (zeker) net om vogels te vangen, *o*. *...STAB, *...STOCK, *m*. raketstok, *m*.
RAD, *o*. rad, wiel; rad (van eene spoor), *o*.; *fig. er ist das fünfte — am Wagen*, hij is het vijfde rad aan den wagen. *—ACHSE, *v*. as van een wiel, wielenas, *v*. *—ARM, *m*. zie RADSPEICHE. *—BÄRGE, *—BERGE, *v*. kruiwagen, *m*. *—BOHRER, *m*. wagenmakers-boor, *v*. *—BRECHEN, *b. w*. radbraken; *eine Sprache* —, eene taal radbraken, -ellendig uitspreken. *—BRUNNEN, *m*. bron welke door een rad of wiel wordt in beweging gebragt, *v*.
RÄDCHEN, *o*. klein rad, radje; wieltje, *o*.
RADDISTEL, *v*. (76) kruisdistel, *v*.
RADEHACKE, *...HAUE, *v*. houweel, *o*.
RÄDEL, RÄDER, *m*. zeef, *v*. zie SIEB. *—N, *b. w*. zeeven; zie SIEBEN.
RÄDELPFENNIG, *m*. penning met den stempel van een rad, *m*.
RÄDELSFÜHRER, *m*. oproermaker, raddraaijer, roervink, belhamel, *m*.
RADEMACHER, *m*. wagen-, wielenmaker, *m*. *—ARBEIT, *v*. wagen-, wielenmakerij, *v*.
RADEN, *b. w*. zie REUTEN, AUSROTTEN. *—, *m*. (76) onkruid, dolik, *o*. *—DISTEL, *v*. zie RADDISTEL.
RÄDERGEHÄUSE, *o*. (54) raderkast (eens uurwerks), *v*.
RADERMACHER, *m*. vervaardiger van spinnewielen, *m*.
RÄDERN, *b. w*. radbraken; *fig*. aan stukken slaan, vernielen.
RÄDERSCHNEIDEZEUG, *o*. werktuig om horologieraderen te snijden, *o*.
RÄDERWERK, *o*. raderwerk, *o*. (ook de gezamentlijke raderen van iets).
RADFELGE, *v*. radvelg, velg van een wiel, *v*. *...FÖRMIG, *b. n*. radvormig, als een rad. *...GELEISE, *o*. *...SPUR, *v*. spoor, wagenspoor, *o*.
RADIES, *m*. *—CHEN, *o*. radijs, *v*.
RADIREISEN, *o*. (116) graveerijzer, *o*. *...EN, *b. w*. krabben; etsen. *...FIRNISS, *o*. etsvernis, o. *...KUNST, *v*. zie AETZKUNST. *...MESSER, *v*. schraapmes, krabbertje, *o*. krabber, *m*. *...NADEL, *v*. etsnaald, *v*. *...WASSER, *o*. sterk water, etswater, *o*.
RÄDKER, *m*. wagen-, wielenmaker, *m*.
RADLAUF, *m*. omdraaijing, omwenteling, *v*. het draaijen van een rad, *o*. *...LINIE, *v*. (92) cycloïde, *v*. *...NABE, *v*. naaf van een rad, *v*. *...NAGEL, *m*. spijker met een' platten kop, *m*. *...SCHAUFEL, *v*. schepbord van een' watermolen, *o*. *...SCHEIBE, *v*. (203) juffer, puttingjuffer, *v*. doodshoofd, *o*. *...SCHIENE, *v*. radscheen, radschijf, *v*. *...SPEICHE, *v*. spil van een rad, *v*. *...SPERRE, *v*. spanketting, *m*. *...SPUR, *o*. zie RADGELEISE. *...STÖSSER, *m*. wielpaal, steenen paal, *m*.; zie ook RADBOHRER. *...THEER, *m*. wagensmeer, *o*. *...WELLE, *v*. boom van een wiel, *m*. as, *v*. *..ZAPFEN, *m*. spil-, as van een rad, *v*.
RAFF, *m*. vinnen van gedroogde schol, *v. mv*.
RÄFF, *o*. zie REFF.
RAFFEL, *m*. zie RIFFEL. *—, (182) zaknet; (59) bovenste kakebeen van een hert, *o*.; (§) bek, *m*. tong, *v*. *—GUT, *o*. roof, *m*. prooi, *v*. buit, *m*. *—HOLZ, *o*. afgewaaid hout, *o*. *—ZAHN, *m*. snijtand; vooruitstekende tand, *m*.
RAFFEN, *b. w*. kapen, wegkapen; *fig. sich zusammen* —, zijne zinnen bijeenrapen.
RAFFGIER, *v*. roofzucht, *v*. *...GUT, *o*. zie RAFFELGUT. *...HOLZ, *o*. zie RAFFELHOLZ.
RAFFINADE, *v*. geraffineerde suiker, *v*. *...IREN, *b*. en *o. w*. raffineren, zuiveren, reinigen; louteren, verbeteren.
RAFFZAHN, *m*. zie RAFFELZAHN. *...ZÄHNIG, *b. n*. met lange vooruitstekende tanden.
RAGEN, *o. w*. zie HERAUSRAGEN, HERVORRAGEN.
RAGION, *v*. (46) handelsfirma, firma, *v*.
RAGOUT, *o*. (74) ragout, *o*.
RAH, *v*. zie RAA.

Rahm, *m.* room, *m.* zie **Rahmen**. *—**apfel**, *m.* vrucht van zekeren boom in de Antilles, *v.* *—**apfelbaum**, *m.* zekere boom in de Antilles, *m.*
Rähmchen, *o.* (13) raampje; lijstje, *o.* *—, **Rahmeisen**, *o.* (13) ijzeren raam eener drukpers, *o.*
Rahmen, (**Rahm**), *m.* raam, *o.* lijst, *v.*; omzetsel, boordsel; schuifraam; (17) borduurraam; (139) paneelraam; (79) lakenraam, *o.*; (138) rand van een' schoen, *m.* brandzool, *v.* *—, *o. w.* tot room worden. *—, *b. w.* roomen, (melk); (59) ramen, (van den hond); (79) uitspannen, spannen (laken op het raam).
Rahmenhobel, *m.* schaaf voor borduurramen, *v.* *...**papier**, *o.* raampapier, *o.* *...**schuh**, *m.* schoen met dubbele zolen, *m.*
Rahmholz, *o.* raamhout, *o.*; (18) dwarsbalken, *m. mv.* *...**käse**, *v.* roomkaas, *v.* *...**löffel**, *m.* *...**kelle**, *v.* roomlepel, *m.* *...**nähterei**, *v.* werk op het borduurraam gemaakt, *o.* *...**stück**, *o.* raamstuk, *o.*; (139) voeg, *v.* *...**torte**, *v.* roomtaart, *v.*
Rahn, *—**ig**, *b. n.* *(w. g.)* dun, tenger, schraal, slank, mager, teêr.
Raiger, *m.* zie **Reiher**.
Raike, *v.* tamme kraai, kerkkraai, *v.*
Rain, *m.* vore, greppel; grens, *v.* kant, rand, *m.*; weide, *v.* gras-, weiland, *o.*; heuvel, *m.* *—**balken**, *m.* (2) strook aarde welke men onbeploegd heeft laten liggen, *m.* *—**baum**, *m.* boom aan den rand van een bosch, *m.* *—**blume**, *v.* (76) papierbloem, *v.*
Rainen, *o. w.* grenzen, aangrenzen, aanpalen, belenden; zie **Angrenzen**.
Rainfarn, *o.* (76) wormkruid, reinvaren, *o.* *...**kohl**, *m.* wilde mostaard, *m.* *...**weide**, *v.* (76) keelkruid, *o.*
Raisonneur, *m.* redekavelaar; muggezifter, vitter, *m.*
Raiten, *b. w.* *(w. g.)* rekenen, narekenen; (2) zeeven. *...**er**, *m.* *(w. g.)* rekenaar, die de rekeningen herziet, kassier, *m.*; (2) zeef, *v.*
Rajolen, *b. w.* opgraven, omgraven, spitten.
Räkelhaft, *b. n.* boersch, lomp, onbeschaamd.
Rak, *m.* *—**werk**, *o.* (203) rak, *o.* zie **Rack**.
Raket, *—**e**, *v.* zie **Racket**, **Rackete**.
Ralle, *v.* wachtelkoning, kwakkelkoning, (vogel), *m.*
Ramme, **Rammel**, *v.* **Rammblock**, **Rammklotz**, *m.* heiblok, *o.* straatstamper, *m.* *—, (110) stormram, *m.*
Rammeln, *b. w.* inheijen. *—, *o. w.* rammelen, ridsig-, loopsch zijn, (van hazen, bokken, katten enz.); (§) zich sterk bewegen, zich moeite geven, zich afslooven; *zusammen* —, te zamen wringen.
Rammelzeit, *v.* rammeltijd, tijd waarin de hazen, bokken enz. ridsig of loopsch zijn, *m.*
Rammen, *b. w.* inheijen; *Pfähle* —, palen inheijen, -inslaan, -indrijven; *die Erde* —, de aarde (den grond) instampen.
Rammgerüst, *o.* heiblok, (om palen in te slaan), *o.*
Rammler, *m.* rammelaar, bok; kater, *m.*
Rammskopf, *m.* ramskop, *m.*
Ramponirt, *b. n.* bedorven, slecht; onbekwaam; beschadigd.
Ramsel, *m.* zie **Waldknoblauch**, **Knoblauchskraut**.
Ran, **Ranig**, *b. n.* zie **Rahn**, **Rahnig**.
Rand, *m.* rand, (in alle beteekenissen); kant; boord, *m.*; korst (eener taart), *v.*; korrelrand, *m.* korrelranding, (der muntstukken), *v.*; onderste klokrand; zoom, boord (van een bosch); (188) zoom (van een wapenschild), *m.*; (180) kruin der borstwering, *v.*; *fig.* (§) *zu Rande kommen mit....*, (iets) ten einde brengen, voltooijen, voleindigen; *das versteht sich am Rande*, dat spreekt van zelf; *am Rande des Abgrundes, des Grabes stehen*, aan den rand van den afgrond staan, op sterven liggen. *—**beschreibung**, *—**erklärung**, *v.* kantteekening, aanteekening op den rand, *v.* *—**dukaten**, *m.* gerande dukaat, *m.*
Rändern, *b. w.* randen, een' rand om iets maken; den korrelrand maken (aan muntstukken).
Randfisch, *m.* randvisch, (soort van) karper, *m.* *...**form**, *m.* (50) looden hoedvorm, *m.* *...**geer**, *v.* (203) barghout, berghout, *o.* *...**glosse**, *v.* kantteekening, randglos, *v.* *...**kolben**, *m.* (40) randijzer, *o.* *...**leiste**, *v.* randlijst, *v.* *...**masche**, *v.* (185) groote strik of maas van sterk touw, *m. v.* *...**muster**, *o.* brandzool, *v.* rand-, buitennaad aan een' schoen, *m.* *...**schrift**, *v.* rand-, omschrift, *o.* *...**schüssel**, *v.* platte schotel met een' rand, *m.* *...**stein**, *m.* randsteen (van een' put), *m.* *...**weisung**, *v.* verwijzing naar den rand, -naar de kantteekening, *v.*
Ranft, *m.* rand, kant, *m.* zie **Rand**. *—, korst, snede, *v.*
Ränftchen, *o.* randje, korstje, *o.*

RANG, *m.* rang, *m.* rij, *v.*; *fig.* rang, stand, *m.* klas, waardigheid, *v.* aanzien, *o.*; plaats, *v.*; *einem den — lassen*, iemand den voorrang geven, de eer laten.
RANGE, *v.* zog, zeug, *v.*; (76) beetwortel, *m.* *—, *m.* en *v.* (§) deugniet, rekel, *m.*; booze vrouw, *v.*; *fig.* stout kind, *o.*
RANGEN, *m.* schuine heuvel, *m.* *—, *o. w.* geweld -, leven maken, razen, tieren. *—, *b. w.* spannen (een touw); (76) zie RANGEN.
RANGIREN, *b. w.* rangschikken, regelen.
RANGORDNUNG, *v.* rangorde, opeenvolging volgens rang, *v.* *...SCHIFF, *o.* (203) linieschip, *o.* *...STREIT, *m.* *...STREITIGKEIT, *v.* geschil omtrent den voorrang, *o.* rangstrijd, *m.* *...SUCHT, *v.* rang-, eerzucht, zucht naar hooge waardigheden, *v.* *...SÜCHTIG, *b. n.* rang-, eerzuchtig. *...ZEICHEN, *o.* onderscheidend -, kenmerkend teeken van rang, *o.*
RANK, *m.* list, *v.* treek, streek, *m.*; loosheid, slimheid, arglistigheid, *v.* *—, *b. n.* rank, schraal, mager, teêr, tenger; (203) rank (van vaartuigen).
RÄNKE, *m. mv.* listige -, looze streken, treken, kunstgrepen, kuiperijen, *m. v. mv.* *—NMACHER, *m.* listig mensch, die met kuiperijen omgaat, *m.*
RANKEN, *m.* RANKE, *v.* rank, (van een' wijngaard, van hop enz.), *v.* hechtrankje, *o.*; tak, *m.*; streep met bloemen (in stoffen), *v.*
RANKEN, *o. w.* of *sich* —, ranken, ranken schieten; kruipen, klauteren, (langs de takken).
RANKKORN, *o.* gemengd koren, *o.*
RÄNKVOLL, RÄNKEVOLL, *b. n.* en *bijw.* loos, slim, listig; met arglist.
RANUNKEL, *v.* ranonkel, *m.*
RANZE, *v.* zog, zeug, *v.*
RANZEN, *m.* (RÄNZEL, *o.*), reiszak; knapzak, ransel; *fig.* rug, ransel; buik, *m.* lijf, *o.* *—, *o. w.* heen en weder loopen, zich hier en daar begeven; (59) ridsig zijn. *...IG, *b. n.* garstig.
RANZION, *v.* losgeld, *o.* zie LÖSEGELD. *...IREN, *b. w.* los-, vrijkoopen; rantsoen betalen voor (iemand).
RANZZEIT, *v.* bronsttijd, *m.*
RAPERT, *v.* (203) affuit, rolpaard (van scheepskanonnen), *o.*
RAPFINK, *m.* groenvink, *m.*
RAPP, *b. n.* vlug, behendig, vaardig. *—, *v.* zie TRAUBENKAMM. *—, *m.* zie RAPPE.
RAPPE, (RASPE), *v.* rasp, tabaksrasp, *v.* *—, (RASPE), *v.* (175) knieboogskloven, *v. mv.* *—, *m.* zwart paard, *o.*; *spr. auf des Schusters Rappen reiten*, te voet gaan met een' stok in de hand.
RAPPEE, *m.* rappé, (soort van snuif), *m.*
RAPPELER, *m.* suffer, *m.*
RAPPELKÖPFISCH, *b. n.* (§) koppig, eigenzinnig; stijfhoofdig; stuursch, onvriendelijk, norsch, barsch; *einen — machen*, iemand het hoofd op hol maken, - in drift brengen, - het geduld doen verliezen. *—, *b. n. fig.* waanzinnig; (175) — *werden*, den kolder krijgen.
RAPPELL, *m.* (108) appel, *o.*
RAPPELN, *o. w.* rammelen, verward -, dooreen praten; *fig.* (§) een' slag van den molen weg hebben; *es rappelt bei ihm*, hij is niet wel bij het hoofd.
RAPPEN, RAPPSEN, *b. w.* zie RAFFEN.
RAPPIER, *o.* rapier, *o.* stootdegen, *m.* fleuret, *v.* *—EN, *o. w.* of *sich* —, (135) zie FECHTEN. —, *b. w.* raspen. *—ER, *m.* rasper, *m.*
RAPPORT, *m.* berigt, verslag, rapport, *o.* *—IREN, *b. w.* berigt -, verslag geven, berigten, verslag doen, rapporteren, overbrengen.
RAPPS, *m.* (§) kwade luim, *v.* *—EN, *b. w.* raspen.
RAPPOSE, RAPPSE, *v.* plundering, vernieling; (ook) plunderzucht, *v.*; *etwas in die — geben*, iets te grabbel gooijen; iets der plundering prijs geven.
RAPS, RÄPS, *m.* RAPSAAT, *v.* raap -, koolzaad, *o.*
RAPTUS, *m.* dolheid, woede, razernij, *v.*
RAPUNTZEL, RAPUNZEL, *m.* en *v.* RAPÜNZCHEN, *o.* (76) rapuntsel, *v.*
RAQUETE, *v.* zie RACKETE.
RAR, *b. n.* en *bijw.* zeldzaam; zelden, raar; zonderling, vreemd. *—ITÄT, *v.* zeldzaamheid; zeldzame zaak, rariteit, *v.* zeldzaam voorwerp, *o.* *—ITÄTENKAMMER, *v.* kabinet van zeldzaamheden, *o.* *—SÄULIG, *b. n.* (18) luchtig zuilenwerk, *o.*
RASCH, *m.* ras, (zekere stof), *o.* *—, *b. n.* en *bijw.* ras, gaauw, snel; vlug, levendig, behendig, vaardig; vaardiglijk, fluks. *—HEIT, *v.* vaardigheid, snelheid, vlugheid; behendigheid, *v.* *—MACHER, *m.* raswever, *m.*
RÄSCH, *b. n.* zuur, scherp, wrang, prikkelend, bijtend.
RASEDICHTER, *m.* dichter van drinkliederen, *m.* *...GESANG, *m.* *...LIED, *o.* bacchuslied, drinklied, *o.* *...GLAUBE, *v.* dweepzucht, geestdrijverij,

v. *...GLÄUBIG, *b. n.* dweepzuchtig, geestdrijvend. *...KOPF, *m.* waanzinnige, *m.* *...WURZEL, *v.* (76) (soort van) nachtschaduw, *v.*

RASEN, *m.* graszode, *v.*; — *stechen*, graszoden steken. *—, *o. w.* razen, tieren, woeden, bulderen, kijven; voor gek spelen, zich zinneloos aanstellen; zinneloos -, krankzinnig zijn; ijlen. *—, *o.* het razen, tieren, geraas, getier enz., *o.*; *zum — verliebt*, razend -, smoorlijk verliefd. *—BANK, *v.* zodenbank, *v.*

RASEND, *b. n.* en *bijw.* razend, woedend, tierend, bulderend; krankzinnig, dol; *ein —er Lärm*, een vervaarlijk gedruisch, een verschrikkelijk leven; *er ist — verliebt*, hij is smoorlijk verliefd.

RASENHAUPT, *o.* bed -, *o.* laag van zoden, *v.* *...HOPFEN, *m.* (76) wilde hop, *v.* *...PLATZ, *m.* *...STÜCK, *o.* plaats met graszoden belegd, *v.* groen veldje, *o.* *...STECHER, *m.* zodensteker, *m.* *...STEIN, *m.* ijzererts onder de graszoden gevonden, *m.* *...TORF, *m.* zodenachtige turf, *m.* *...WEG, *m.* weg met graszoden, *m.*

RASEREI, *v.* razernij, woede, dolheid, krankzinnigheid, *v.*

RASIRBECKEN, *o.* scheerbekken, *o.* *...EN, *b. w.* scheren. *...MESSER, *o.* scheermes, *o.*

RASPE, *v.* (175) zie RAPPE. *—, zie RISPE.

RASPEL, *v.* rasp; (141) groote vierkante ijzervijl, *v.* *—BROT, *o.* geraspt brood, *o.* *—ER, *m.* werkman die met de rasp arbeidt, *m.* *—FEILE, *v.* raspvijl, *v.* *—HAUS, *o.* rasphuis, *o.*

RASPELN, *b. w.* raspen.

RASPELSPAN, *m.* *—SPÄNE, *mv.* schraapsel, *o.*

RASPLER, *m.* zie RASPELER.

RASSEL, *v.* ratel, *m.* *—N, *o. w.* ratelen. —, *o.* geratel; geraas, rumoer, *o.* *—WÄCHTER, *m.* ratelwacht, nachtwacht, *v.* klepperman, *m.*

RAST, *m.* rust, ophouding, staking, *v.* *—, *v.* wisselplaats, pleisterplaats, *v.* *—E, *v.* rust, *v.* *—EN, *o. w.* rusten, uit-, afrusten; ophouden, staken; *er kann weder ruhen noch —*, hij heeft rust noch duur. *—ER, *m.* (soort van) leipziger bier, *o.* *—LOS, *b. n.* en *bijw.* rusteloos. *—LOSIGKEIT, *v.* rusteloosheid, onrust, gestadige beweging, *v.* *—TAG, *m.* rustdag, (ook 97), *m.*

RATAFIA, *m.* ratafia, (soort van likeur), *v.*

RÄTEL, zie REITEL.

RATH, *m.* raad, *m.* raadgeving; raadpleging, beraadslaging, *v.*; *fig.* middel, *o.* raad, *m.* hulpmiddel, *o.* uitvlugt, *v.*; raad, *m.* raadsvergadering, *v.* staatsraad, senaat, *m.*; raadslid, *o.* raad, raadsheer; raadgever, raadsman, *m.*; — *geben*, raden, raad geven; *einen um — fragen*, iemand om raad vragen, iemand raadplegen; *einen zu —e ziehen*, iemands raad inwinnen; *nach meinem —e*, volgens mijnen raad, zoo als ik (u) raad; — *schaffen*, raad schaffen, hulpmiddelen aan de hand geven; *dazu kann — werden*, dit zal kunnen verholpen worden, hiervoor zal raad zijn; *da ist guter — theuer*, hier is goede raad duur, het is eene zeer netelige zaak; *zu —e halten*, besparen, sparen; *spr. kommt zeit, kommt —*, komt tijd, komt raad; *der kurzweilige —*, de hofnar.

RATHEN, *b. w.* (*onr.*) raden, aanraden, raadgeven; raden (een raadsel); raden, vermoeden, gissen; *sich nicht zu — wissen*, zich niet weten te helpen; *geschehenen Dingen ist nicht zu —*, gedane zaken hebben geen' keer. *—, *o.* het raden.

RATHER, *m.* raadgever; rader, gisser, *m.*

RATHFRAGEN, *b. w.* om raad vragen; raadplegen, beraadslagen met. *...GEBER, *m.* —INN, *v.* raadgever, raadsman, *m.* raadgeefster, raadsvrouw, *v.* *...HAUS, *o.* raadhuis, stadhuis, huis der gemeente, *o.*

RÄTHINN, *v.* vrouw eens raadsheers, *v.*

RATHLEUTE, *m. mv.* raadslieden, raadsheeren, senatoren, *m. mv.* leden van den raad, *o. mv.*

RÄTHLICH, *b. n.* zuinig, spaarzaam, huishoudelijk; nuttig, raadzaam. *—KEIT, *v.* spaarzaamheid, zuinigheid, huishoudelijkheid; raadzaamheid, nuttigheid, *v.*

RATHLOS, *b. n.* zonder raad, zonder hulp; radeloos. *—IGKEIT, *v.* radeloosheid, hulpeloosheid, *v.* *...MANN, *m.* lid van den gemeente-raad, raadslid, *o.*; raadsman, *m.*

RATHSAM, *b. n.* en *bijw.* zuinig, spaarzaam, huishoudelijk; raadzaam, dienstig, nuttig, bevorderlijk; gepast, geschikt; *für — halten*, voor raadzaam houden, gepast oordeelen. *—KEIT, *v.* zie RÄTHLICHKEIT.

RATHSBEDIENUNG, *v.* raadsheerlijke bediening, - betrekking, waardigheid van raadsheer, *v.* *...BEDÜRFTIG, *b. n.* raad behoevende, om goeden raad verlegen. *...BOTE, *m.* bode van den

raad, *m.* *...BUCH, *o.* register-, protokol van den raad, *o.*
RATHSCHLAG, *m.* raad, *m.* raadgeving, *v.*; *Rathschläge ertheilen*, (iemand) raad geven, met raadgevingen bijstaan. *—EN, *b. w.* beraadslagen, raadplegen. *—UNG, *v.* beraadslaging, raadpleging, *v.*
RATHSCHLUSS, *m.* raadsbesluit, *o.*
RATHSDIENER, *m.* deurwaarder van (bij) den raad, *m.*
RÄTHSEL, *o.* raadsel, *o.*; *fig.* vertelling, *v.* sprookje, *o.* *—HAFT, *b. n.* en *bijw.* raadselachtig.
RATHSFÄHIG, *b. n.* bevoegd tot raadslid te worden gekozen. *...FLAGGE, *v.* vlag van den raad, *v.* *...FREUND, *m.* vriend van den raad, *m.*; raadslid, *o.* *...GLIED, *o.* *...PERSON, *v.* raadslid, lid van den raad, *o.* raadsheer, *m.* *...HANDEL, *m.* zaak, (geding) welke ter beslissing voor den raad wordt gebragt, *v.* *...HAUS, *o.* raadhuis, *o.* *...HERR, *m.* raadsheer, *m.* *...HERRLICH, *b. n.* raadsheerlijk. *...KELLER, *m.* stadskelder, *m.* *...KÜSSEN, *o.* kussen van den raadsheerlijken stoel, *o.* *...MEISTER, *m.* voorzitter van den stedelijken raad, *m.* *...PERSON, *v.* zie RATHSGLIED. *...SCHLUSS, *m.* zie RATHSCHLUSS. *...SCHREIBER, *m.* stadssekretaris, griffier van den raad, *m.* *...SCHREIBEREI, *v.* stads-sekretarij, -griffie, griffie van den raad, *v.* *...STELLE, *v.* plaats (zitting) in den raad, *v.* *...STUBE, *v.* gemeentekamer, openbare raadzaal, *v.* *...STUHL, *m.* bank voor de raadsheeren (in de kerk), *v.* *...TAG, *m.* zitdag van den raad, dag waarop de raad vergadert, *m.* *...VERSAMMLUNG, *v.* raadsvergadering, *v.* *...VERWANDTE, *m.* raadslid, *o.* (in het algemeen iemand welke in betrekking staat tot den raad). *...WAGE, *v.* stadswaag, *v.* *...WAHL, *v.* verkiezing van raadsheeren, *v.* *...ZIMMER, *o.* zie RATHSKAMMER.
RATIFICATION, *v.* uitwisseling, ratifikatie (van een verdrag); bevestiging, bekrachtiging, *v.* *...CIREN, *b. w.* uitwisselen, ratificeren; bevestigen, bekrachtigen.
RATIN, *m.* ratijn, *o.* (zekere stof).
RATION, *v.* portie, *v.* deel, rantsoen; aandeel, *o.*; foerage; -plaats, *v.* *—AL, *b. n.* evenredig, redelijk, rationeel. *—ALIST, *m.* aanhanger van het geloof door het vernuft, *m.*
RATSCHE, *v* zie RASSEL. *—N, *o. w.* een schel geluid geven, een' ruwen kreet doen hooren, eene raauwe gil uitstooten.
RATTE, *v.* zie RATZE; *—n im Kopfe haben*, muizennesten in het hoofd hebben. *—LN, *b. w.* zie SIEBEN. —, *o. w.* zie RATSCHEN. *—RN, *o. w.* geweld-, leven-, rumoer maken; ratelen, klateren.
RATZ, *m.* zie MURMELTHIER, HASELMAUS, ILTISS.
RATZE, *v.* rat, rot, *v.* *—N, *o. w.* zie RATTERN; het geluid van een' haas nabootsen.
RATZENFALLE, *v.* rattenval, *m.* *...FÄNGER, *m.* rattenvanger, *m.* *...GIFT, *...PULVER, *o.* rattekruid, *o.* *...KAHL, *b. n.* kaal, naakt; *fig.* arm, zoo naakt als eene rat. *...KONFEKT, *o.* *...KUCHEN, *m.* bereid balletje-, koekje om ratten te dooden, *o.* *...NEST, *o.* rattennest, *o.* *...PFEFFER, *m.* (76) luiskruid, *o.* *...SCHWANZ, *m.* rattestaart, *m.*
RAUB, *m.* roof, *m.* prooi, *v.* buit, *m.*; ontrooving, wegrooving, wegvoering, schaking, *v.*; *fig. ein — der Flammen werden*, eene prooi der vlammen worden, door de vlammen geheel worden verteerd; *ein — seiner Leidenschaften sein*, aan zijne driften overgegeven zijn; *fig. auf den —*, in allerijl, in haast, met overhaasting. *—AAL, *m.* zie AALRAUPE. *—AMEISE, *v.* leeuwmier, *v.* *—BEGIERDE, *v.* zie RAUBGIER. *—BEGIERIG, *b. n.* zie RAUBGIERIG. *—BIENE, *v.* diefachtige bij, *v.*
RAUBEN, *b. w.* rooven, ontrooven, stelen, wegnemen, kapen; weg-, ontvoeren, schaken; berooven, plunderen, stroopen. *—, *o.* RÄUBEREI, *v.* rooverij, berooving, *v.* roof, *m.*; plundering; strooping; weg-, ontvoering, schaking, *v.*
RÄUBER, *m.* roover, dief; plunderaar, strooper; schaker, kaper, *m.*; *fig.* — *am Lichte*, dief aan de kaars, *m.*; — *an Bäumen*, waterlooten aan boomen, *v. mv.* *—BANDE, *v.* rooverbende, bende roovers, *v.* *—GESINDEL, *o.* roovergespuis, *o.* *—HAUPTMANN, *m.* rooverkapitein, *m.* opperhoofd der roovers, *o.* rooverhoofdman, *m.* *—HÖHLE, *v.* zie RAUBNEST. *—INN, *v.* diefegge, *v.* *—ISCH, *b. n.* en *bijw.* roofzuchtig; als een roover.
RAUBFALK, *m.* giervalk, *m.* *...FISCH, *m.* roofvisch, *m.* *...FLIEGE, *v.* (soort van) wesp, *v.* waterpissebed, *o.* *...GEFLÜGEL, *o.* roofvogels, *m. mv.* *...GESINDEL, *o.* zie RÄUBERGESINDEL. *...GIER, *...SUCHT, *v.* roofzucht, *v.* *...GIERIG, *...SÜCHTIG, *b. n.*

roofzuchtig. *...GUT, o. roof, m. plundering, v. *...HÖHLE, v. zie RAUBNEST. *...KÄFER, m. (soort van) kever in de tarwe, m. *...MORD, m. moord met roof, m. *...NEST, o. roofnest, roovershol, o. verblijfplaats -, schuilplaats eener bende roovers, v. *...SCHIFF, o. roofschip, o. kaper, m. *...SCHLOSS, o. rooverkasteel, o. *...SCHÜTZE, m. zie WILDDIEB. *...STAAT, m. roofstaat, m. *...SUCHT, v. zie RAUBGIER. *...SÜCHTIG, b. n. zie RAUBGIERIG. *...THIER, o. roofdier, o. *...VOGEL, m. roofvogel, m. *...VÖGELFARBE, m. (59 en 174) kleur van de vederen der roofvogels, v. *...VÖGELWEIBCHEN, v. wijfje der valken (en andere roofvogels), o. *...WUTH, v. zie RAUBGIER.

RAUCH, b. n. ruig, ruw, harig; *fig. das —e herauskehren*, zich zeer ernstig toonen.

RAUCH, m. rook, stoom, damp, m.; *fig.* stookplaats, v. haard, m.; vuur, o.; schoorsteen, m.; *in — aufgehen*, in rook opgaan, door het vuur verteerd worden. *—ALTAR, m. (110) rookaltaar, o. *—APFEL, m. (76) doornappel, m.; (soort van) stramonium, o. *—BAD, o. dampbad, o. *—BART, m. (103) witte aal, m. *—BEERE, v. zie STACHELBEERE. *—BORSTEN, mv. onbereide borstels, v. mv. *—BUCHE, v. (76) jokboom, beukenboom, m.

RAUCHEN, o. en b. w. rooken. *...ER, m. rooker, tabaksrooker, m.

RÄUCHERIG, b. n. rookerig, naar rook riekende. *...KAMMER, RAUCHKAMMER, v. rookkamer, v. *...KERZE, v. *...KERZCHEN, o. reukballetje, o.

RÄUCHERN, b. w. rooken, in den rook hangen, aan den rook blootstellen; berooken, bewierooken. *—, o. het rooken, berooken; berooking, bewierooking, v.

RÄUCHERPFANNE, v. reukvat, wierookvat, o. *...PULVER, o. reukpoeder, poeder voor wierook, o. *...WERK, o. reukwerk, o. wierook, m.

RAUCHFANG, m. schoorsteen, m. *—GELD, o. schoorsteengeld, (belasting); schoorsteenvegersloon, o. *—KEHRER, m. schoorsteenveger, m.

RAUCHFARBE, v. roetkleur, v. *...FÄRBER, m. bontverwer, m. *...FASS, o. reukvat, wierookvat; wierookdoosje, o. *...FASSTRÄGER, m. (110) drager van het wierookvat, m. *...FEUER, o. rookend vuur, o. *...FROST, m. zie RAUHFROST. *...FÜSSIG, b. n. ruigpootig, (van duiven). *...GAR, b. n. *fig.* genoegzaam berookt. *...GELB, b. n. rookgeel. *...GELD, o. zie HERDGELD. *...GRAS, o. kort gras, (der weilanden), o. *...GRAU, b. n. graauw, rookkleurig. *...HAFER, m. windhaver, wilde haver, v. *...HANDEL, m. handel in pelterijen, m. *...HÄNDLER, m. pelterijhandelaar, bontwerker, m. *...HOLZ, o. (56) gebladerd en op stam staand hout, o. *...HONIG, m. ongeklaarde honig, m. *...HUHN, o. hoen dat den heer of den geestelijke des dorps als een geschenk wordt aangeboden, o.

RAUCHICHT, b. n. rookerig.

RAUCHIG, b. n. rookig, rookachtig, berookt.

RAUCHKOHLE, v. rookende kool, v. *...KOPF, m. (soort van) borstel, v.; (103) (soort van) ijsvogel; (soort van) valk, m. *...KUGEL, v. (5) vuurbal, kleine brandkogel, luchtkogel, handbrandkogel, m. *...LEDER, o. kamoesleder, o. *...LOCH, o. rookgat, o. *...PFANNE, v. zie RÄUCHERPFANNE. *...POST, v. teeken -, sein door middel van rook of stoom, o. *...SCHATZ, m. zie HERDGELD. *...SCHWALBE, v. schoorsteen-zwaluw, v. *...TABAK, m. rooktabak, m. *...TOPAS, m. rookkleurige topaas, m. *...VERSTÄNDIGE, m. rooker, bestuurder -, baas eener rookerij, m. *...WERK, o. pels -, bontwerk, o. pelterijen, v. mv.; pelsvoering, v.; (59) dieren welke pelterijen leveren, o. mv. zie ook RÄUCHERWERK.

RAUDE, v. roof, rove (eener wond), v.; zie ook RÄUDE.

RÄUDE, v. schurft, ingewortelde schurft, v.; (175) *— der Schafe*, puist (besmettelijke ziekte) der schapen, v.; *— der Pferde*, worm, (paardenziekte), m.; *— der Bäume*, kanker in de boomen, m.

RÄUDIG, b. n. schurftig, schurftachtig; *ein —es Schaf*, een puistig schaap. *—KEIT, v. schurftigheid, v.

RAUFBOLD, m. zie RAUFER. *...DEGEN, m. lange stootdegen, m. rapier, o.

RAUFE, v. ruif; vlasbraak, v.

RÄUFELN, RAUFEN, b. w. (vlas) braken.

RAUFEN, b. w. rukken, af-, uitrukken, trekken, uittrekken, plukken; *sich —*, elkander bij de haren vatten; handgemeen zijn, vechten. *...ER, m. voorvechter, vechtersbaas, dappere, moedige, m. *...EREI, v. vechtpartij, kloppartij, v.

RAUFHANDEL, m. zie RAUFEREI. *...HOLZ, o. (84) rolhout (der zeemleêrbereiders), o. *...WOLLE, v. (84) afgevallene wol (door den kalk); scheerwol, grove

wol, *v*. *...**ZANGE**, *v*. groote nijptang, *v*. *...**ZÄNGELCHEN**, *o*. tangetje, *o*. *...**ZEIT**, *v*. tijd waarin de ganzenvederen geplukt worden, *m*.

RAUGRAF, *m*. (titel van enkele edellieden in Duitschland), raugraaf, *m*.

RAUH, *b*. *n*. en *bijw*. ruw, (ook *fig*.); bar, ruig; guur, wrang, bitter; heesch, schor; *einen —en Hals haben*, heesch -, schor zijn. *—**E**, *v*. zie **RAUHIGKEIT** en **MAUSE**; *aus dem —n bearbeiten*, uit het ruwe behouwen.

RAUHEN, *b*. *w*. (78) noppen (laken). *—, *o*. *w*. zie **MAUSEN**. *—, *o*. het noppen.

RAUHFROST, *...**REIF**, *m*. ijzel, rijp, rijm, *m*. *...**FUTTER**, *o*. ruw voeder, (hooi, stroo enz.), *o*. *...**GAR**, *b*. *n*. zie **RAUCHGAR**. *...**HAARIG**, *b*. *n*. ruwharig. *...**HOBEL**, *m*. (139) roffelschaaf, *v*. voorlooper, *m*. *...**HOLZ**, *o*. ruw timmerhout, *o*.

RAUHIGKEIT, *v*. raauwheid, ruwheid; barheid; ruigte, guurheid, wrangheid, heeschheid, schorheid, *v*.

RAUHKNECHT, *m*. zakken-, pakkendrager, *m*. *...**SCHLEIFER**, *m*. bijlenslijper, *m*. *...**ZEIT**, *v*. ruitijd der vogelen, *m*.

RAUKE, *v*. (76) rakettekruid, *o*.

RAUM, *b*. *n*. ruim, wijd. *—, *m*. ruim, *o*. ruimte, wijdte; plaats; (18) tusschenruimte, *v*. afstand, *m*.; (203) ruim, scheepsruim, *o*.; (12) boekbindersplank; (13) interlinie, *v*.; tusschenregel, *m*.; *fig*. aanleiding, reden, *v*. grond, *m*.; gelegenheid, *v*.; *fig*. *einer Bitte — geben*, een verzoek toestaan, eene bede inwilligen; *der Versuchung — geben*, voor de verzoeking bezwijken, der verzoeking niet kunnen wederstaan. *—**ANKER**, *m*. (203) plechtanker, *o*. *—**BOHRER**, *m*. vierkante slagbeitel, *m*.

RÄUMEN, *b*. *w*. ruimen, opruimen, wegnemen, plaats maken, rangschikken; verhuizen; het land-, de woning verlaten, uitwijken; (108) ontruimen (eene stad); reinigen, ruimen (een' put, eene sloot); schoonmaken; uithalen (eene pijp); ruimen (eene haven); *fig*. *das Feld* —, het slagveld verlaten, den slag verliezen; *einen aus dem Wege* —, iemand uit den weg ruimen, iemand wegschaffen, - van kant helpen; *ein Hinderniss, eine Schwierigkeit aus dem Wege* —, een' hinderpaal uit den weg ruimen, eene moeijelijkheid opheffen; — (*vom Winde*), (203) ruimen (van den wind). *—, *...**UNG**, *v*. het ruimen; ruiming, op-, ontruiming; reiniging; uitwijking, verhuizing, *v*.

RÄUMER, *m*. ruimer, reiniger, *m*.; (141) raspvijl, *v*.; (203) ruime wind, *m*.

RÄUMIG, **RÄUMLICH**, *b*. *n*. zie **GERÄUMIG**.

RÄUMLICHKEIT, *v*. ruimte, *v*.

RAUMNADEL, *v*. (5) ruimnaald, *v*.

RÄUMTE, **SEERÄUMTE**, *v*. ruime zee, volle zee, *v*.

RÄUMUNG, *o*. zie **RÄUMEN**, *o*.

RAUNEN, *b*. *w*. *einem etwas ins Ohr* —, iemand iets in het oor fluisteren, iemand iets toefluisteren; *fig*. lubben (een paard). *—, *o*. *w*. (59) pogen te ontvlugten (van het wild).

RAUNZEN, *b*. *w*. zich ernstiglijk over iets onderhouden; schreeuwen, klagen.

RAUPE, *v*. rups, rijp, *v*. *—**N**, *mv*. *fig*. muizennesten (in het hoofd), *o*. *mv*. *—**N**, *b*. *w*. het ongedierte uit de boomen halen, de boomen van rupsen zuiveren.

RAUPENEISEN, *o*. *...**SCHEERE**, *v*. rupsenhaak, *m*. (werktuig om rupsen te vangen). *...**KLEE**, *m*. (76) schorpioenkruid, *o*. *...**NEST**, *o*. rupsennest, *o*. *...**STAND**, *m*. staat (toestand) wanneer het insekt rups is, *m*. *...**TÖDTER**, *m*. sluipwesp; egyptische rat, *v*.

RAUPIG, *b*. *n*. vol rupsen, met rupsen bezet.

RAUSCH, *m*. roes, staat van dronkenschap; (2) brand in het koren, *m*.; *fig*. leven, rumoer, *o*.; *er hat einen* —, hij heeft te diep in het glaasje gekeken; *sich einen — trinken*, zich een' roes drinken, (§) zich bezuipen; *ein Räuschchen haben*, een weinigje beschonken zijn. *—**BEERE**, *v*. (76) zekere koortsdrijvende plant, *v*.

RAUSCHEN, *o*. *w*. geruisch maken, sulzen, ruischen, bruisen; *sanft* —, zacht ruischen, murmelen; *vorbei* —, voorbij ruischen; *daher* —, komen aanruischen; *die Sauen* —, de zwijnen zijn ridsig. *—, *b*. en *o*. *w*. (45) platslaan. *—, *o*. het ruischen, suizen, bruisen; kraken (van stoffen).

RAUSCHGELB, *o*. rusgeel, *o*. *...**GOLD**, *o*. klatergoud, *o*. *...**GRÜN**, *o*. groen kruisdoornsap, *o*. *...**HOLZ**, *o*. geelhout, *o*. *...**PFEIFE**, *v*. (109) hooge kwint, *v*. *...**SILBER**, *o*. bladzilver, *o*.

RÄUSPERN, *o*. *w*. *sich* —, rogchelen, kugchen.

RAUTE, *v*. (76) ruit; ruit (glas), *v*.; ruiten (in het kaartspel), *o*.; (198) *die längliche* —, ruitswijze figuur, rhomboïde, *v*. langwerpig vierkant als

eene ruit, *o.*; (92) schuinsche ruit, rhombe, *v.* geschoven vierkant, *o.*; *die Rauten an einem geschnittenen od. geschliffenen Edelsteine*, de ruitjes van gesnedene of geslepene diamanten.

RAUTENFELD, *o.* ruit, *v.* vierkant, *o.* *...FÖRMIG, *b. n.* en *bijw.* ruitvormig, langwerpig vierkant; in het vierkant; (24) — *schneiden*, een' diamant ruitswijze slijpen. *...GLAS, *o.* (92 en 39) ruitvormig ligchaam, *o.* *...KRANZ, *m.* wijnruitkrans, *m.*; (188) gedeelte eener kroon (dwars over een wapenschild), *o.* *...KREUZ, *o.* (188) ruitvormig kruis, *o.* *...RING, *m.* ring van geslepen diamanten, *m.* *...STEIN, *m.* ruitvormig gesneden diamant, *m.* roosje, *o.* *...VIERUNG, *v.* vierkant, *o.* ruitswijze figuur, *v.* zie RAUTE. *...WEISE, *bijw.* als eene ruit, ruitsgewijze; zie RAUTENFÖRMIG.

RÄUTERN, *b. w.* ziften, zeeven; *fig.* uitpluizen, navorschen, onderzoeken.

RAVELIN, *o.* (180) ravelijn, *o.* halve maan, *v.*

RAVELING, *m.* draaistroom, *m.*

RAYGRAS, *o.* (76) havergras, *o.*

REAL, *m.* reaal, (spaansch muntstuk), *v.* *—, *b. n.* werkelijk, wezentlijk, reëel. *—KENNTNISSE, *mv.* fraaije letteren, *v. mv.* *—SCHULE, *v.* school waar talen, kunsten en wetenschappen worden onderwezen, gymnasium, lyceum, *o.*

REALISIREN, *b. w.* te gelde maken; verwezentlijken. *...TÄT, *v.* werkelijkheid, wezentlijkheid, *v.*

REBACKER, *m.* veld met wijngaarden beplant, *o.*

REBE, *v.* wijngaardrank, wijnrank, *v.*; *fig.* wijnstok, *m.*

REBELL, *m.* muiter, oproermaker, roervink, rebel, *m.* *—INN, *v.* oproermaakster, *v.* *—ION, *v.* opstand, *m.* muiterij, *v.* oproer, *o.* rebellie, *v.* *—IREN, *o. w.* in opstand geraken, opstaan, aan het muiten slaan, oproerig worden. *—ISCH, *b. n.* en *bijw.* oproerig, muitend, wederspannig; in opstand, in oproer.

REBEN, *v. mv.* wijngaardranken, *v. mv.* *—ASCHE, *v.* asch van wijngaardranken, *v.* *—AUGE, *o.* bot-, knop van een' wijnstok, *v. m.* *—BAND, *o.* bindsel, *o.* strooband, *m.* *—BAU, *m.* wijngaard-kweekerij, *v.* *—BAUM, *m.* wilgenboom, *m.* *—BLATT, *o.* wijngaardblad, *o.* *—DOLDE, *v.* (76) roode steenbreke, *v.* *—HOLZ, REBHOLZ, *o.* wijnstok, *m.* *—LAUB, *o.* wijngaardloof, *o.* *—MANN, *m.* wijngaardenier, *m.* *—MESSER, *o.* snoeimesje, *o.* *—PFAHL, *m.* zie WEINPFAHL. *—REICH, *b. n.* rijk aan wijngaarden. *—SAFT, *m.* druivensap, -nat, -bloed, *o.*; wijn, *m.* *—SENKER, *m.* gepote wijngaardrank, *v.*; zie FÄCHSER. *—SPITZE, *v.* wijngaardspruitje, *o.* *—STECHER, *—WURM, *m.* (103) bolworm, *m.* wijngaardrups, *v.* *—STOCK, *m.* wijnstok, *m.* *—THRÄNE, *mv.* wijngaardtranen, *m. mv.* *—WELLE, *v.* bundel wijngaardranken, *m.* *—ZWEIG, *m.* zie REBE.

REBGEWÄCHS, *o.* het groeijen van den wijnstok.

REBHAHN, *m.* patrijshaan, *m.* *...HUHN, *o.* patrijs, *v.* veldhoen, *o.*

REBHÜHNERFÄNGER, *m.* jager die met een net patrijzen vangt, *m.* *...GARN, *o.* patrijs-, kwartelnet, *o.* *...HUND, *m.* patrijshond, *m.*

REBLAND, *o.* zie REBACKER. *...MANN, *m.* wijngaardenier, *m.* *...RECHT, *b. n.* opregt, eerlijk; onvervalscht, zuiver. *...SCHOSS, *o.* wijngaardknop, *m.* *...WURM, *m.* zie REBENWURM.

RECAPITULATION, *v.* korte herhaling, zamenvatting, rekapitulatie, *v.* *...LIREN, *b. w.* kortelijk herhalen, beknoptelijk zamenvatten, rekapituleren.

RECENSENT, *m.* beoordeelaar, recensent, kritikus, *m.* *...SION, *v.* beoordeeling, kritische beschouwing, recensie, *v.* *...SIREN, *b. w.* beoordeelen, kritisch beschouwen, recenseren.

RECEPISSE, *v.* recepis, *v.* bewijs van ontvangst, *o.*

RECEPT, *o.* recept, voorschrift van een' geneesheer, *o.* *—IVITÄT, *v.* ontvangbaarheid, *v.*

RECESS, *m.* reces, besluit van den rijksdag; schriftelijk verdrag, kontrakt, *o.* overeenkomst; pleitrede van een' advokaat; (9) achterstallige -, onbetaalde schuld, *v.* *—BUCH, *o.* (9) boek van achterstallige schulden (bij een mijnbestuur), *o.* *—SCHREIBER, *m.* (9) boekhouder (bij een mijnbestuur), *m.*

RECHBEERE, *v.* (76) bezie van den kellerhals, *v.*

RECHEN, *m.* hark, *v.* hekel; rooster in een' vijver, *m.* tralie, *v.*; (54) gedeelte van een horologierad, *o.*; onrust in den slinger van een uurwerk, *v.* *—, *b. w.* harken. *—BRET, *o.* rekentafel, *v.* *—BUCH, *o.* reken-, cijferboek, *o.* *—EI, *v.* zie RECHNUNGSKAMMER. *—FEHLER, *m.* rekenfout, rekenfeil, misrekening, *v.* *—GRIFFEL, *m.* rekengrift, *v.* *—HAUT, *v.* *fig.*

perkament, *o*. *—HERR, *m*. lid der rekenkamer, *o*. *—KAMMER, *v*. zie RECHNUNGSKAMMER. *—KNECHT, *m*. rekenboek waarin de voorstellen opgelost voorkomen, *o*. *—KUNST, *m*. rekenkunde, *v*. *—MEISTER, *m*. rekenmeester, *m*. *—PFENNIG, *m*. leg-, rekenpenning, *m*.

RECHENSCHAFT, *v*. rekenschap, rekening en verantwoording, *v*.; *von etwas — geben*, *ablegen*, rekenschap van iets geven, -afleggen; *einen zur — ziehen*, *— von einem fordern*, iemand rekenschap vragen, rekening en verantwoording van iemand vorderen. *—PFLICHTIG, *b*. *n*. rekening en verantwoording verschuldigd, rekenpligtig.

RECHENSCHULE, *v*. rekenschool, *v*. *...STAB, *...STÄBCHEN, reken-, cijferstaafje, *o*.; *die Rechenkunst durch Rechenstäbchen*, het rekenen met staafjes waarop cijfers staan. *...STIFT, *m*. zie RECHENGRIFFEL. *...STUNDE, *v*. rekenles, *v*. *...TAFEL, *v*. rekentafel, tafel van vermenigvuldiging; rekenles, *v*. rekenblad, *o*. *...TISCH, *m*. zie RECHENBRET; toonbank, *v*.

RECHGRAS, *o*. (76) hondsgras, *o*. hondstand, *m*.

RECHLING, *m*. baars, (visch), *v*.

RECHNEN, *b*. en *o*. *w*. rekenen, cijferen, tellen, uit-, op-, over-, berekenen; er bij-, medererekenen, -tellen; *fig*. rekenen, achten; schatten; waarderen; *falsch* —, zich misrekenen; *von einem gewissen Tage zu — anfangen*, van een' bepaalden dag beginnen te rekenen; *mit einem* —, met iemand rekenen, -afrekenen; *die Groschen zu Thaler* —, de groschen tot daalders herleiden; *ich will das nicht* —, ik zal dit niet medererekenen, ik zal dit niet in rekening brengen; *mit dazu gerechnet*, er bij gerekend, er onder begrepen; *eins ins andere gerechnet*, het eene door het andere gerekend; *ein Jahr ins andere gerechnet*, het eene jaar door het andere gerekend, een goed en een slecht jaar; *fig. einen unter die Gelehrten* —, iemand onder de geleerden tellen, -rangschikken; *ich rechne mir es zur Ehre*, ik reken het mij tot eene eer; *auf einen od. etwas* —, op iemand-, op iets rekenen, bouwen, -staat maken. *—, *o*. het rekenen, cijferen.

RECHNER, *m*. rekenaar, cijferaar, *m*.

RECHNUNG, *v*. rekening, cijfering, be-, uit-, oprekening; rekening, opgave, nota, *v*.; *auf* —, op rekening, op krediet; *fig. meiner — nach*, volgens mijne rekening; *sich — auf etwas machen*, rekenen-, staat maken op iets; *etwas auf seine — nehmen*, iets op zijne rekening-, iets op zich nemen, zich zelven met iets belasten; *seine — bei etwas finden*, rekening bij iets vinden, goed staan met iets; *einen Strich durch die — machen*, eene streep door de rekening maken; *spr. die — ohne den Wirth machen*, de rekening buiten den waard maken.

RECHNUNGSABLEGER, *m*. *—INN, *v*. (hij, zij) die rekening aflegt, -doet, *m*. en *v*. *...ABNAHME, *v*. opneming eener rekening, *v*. *...ABNEHMER, *m*. —INN, *v*. (hij, zij) die de rekeningen afneemt, *m*. en *v*. *...ABSCHLUSS, *m*. het afsluiten van de rekening, slot van rekening, *o*. *...ART, *v*. wijze-, leerwijze van rekenen, *v*.; hoofdregel der rekenkunde, *m*. *...BEAMTE, *...FÜHRER, *m*. rekenpligtige ambtenaar, *m*. *...BUCH, *o*. rekenboek; boek der rekeningen, *o*. *...FEHLER, *m*. zie RECHENFEHLER. *...GESCHÄFT, *o*. *...SACHE, *v*. rekenpligtige zaak, *v*. *...KAMMER, *v*. rekenkamer, *v*. *...LISTE, *v*. lijst van rekeningen, *v*. *...MÜNZE, *v*. ingebeelde munt, rekenmunt, *v*. *...PAPIER, *n*. rekeningpapier, rekenpapier, *o*. *...RATH, *m*. lid der rekenkamer, *o*. *...REVISOR, *m*. herziener der rekeningen, *m*. *...WESEN, *o*. ontvangsten en uitgaven; zaken de rekenkamer betreffende, *v*. *mv*.

RECHT, *o*. regt; voorregt, privilegie, *o*. titel, *m*. aanspraak, wet, geregtigheid; regtswetenschap, *v*. regtswezen, *o*.; *ein — auf, zu, über etwas haben*, regt-, aanspraak op iets hebben; *von Rechts wegen*, van regtswege; *mit —, mit gutem —e*, met regt, te regt; *mit desto grösserem*, met des te meer regt; *der Weg —ens*, de weg der regten; *zu — erkennen*, *— sprechen*, uitspreken (een vonnis), uitspraak doen (in eene regtszaak); *einem sein — thun, (anthun)*, iemand regt doen wedervaren; *spr. Gewalt geht vor* —, waar geweld heerscht moet het regt wijken; *wo nichts ist, da hat der Kaiser sein — verloren*, waar niets is heeft de keizer zijn regt verloren; *ausgehende Rechte*, uitgaande regten, (belasting); *die Rechte studiren*, in de regten studeren.

RECHT, *b*. *n*. regt, geregt, opregt, regtvaardig; juist, goed, waar; regtmatig, billijk, wettig, waarachtig; passend, gepast, behoorlijk; *die —e Hand, die Rechte*, de regterhand; *ein*

—er Winkel, een regte hoek; *ein —er Bruder*, een volle broeder; *das —e Mass*, de juiste maat; *eine —e Freude*, eene ware vreugde; *die —e Zeit*, de behoorlijke -, geschikte -, regte tijd; *zu rechter Zeit kommen*, te regten tijde -, juist van pas komen; *da ist der —e Mann*, daar is de man, hij is de regte man; *er ist an den —en Mann gekommen*, hij heeft zijnen man gevonden; (§) *das ist der Rechte*, dat is de regte; *einen für etwas Rechtes ansehen*, iemand voor een' voornaam persoon aanzien. *—, *bijw.* juist; wettiglijk; regtvaardiglijk; — *thun*, zijn' pligt doen, wel handelen; — *schreiben*, zuiver schrijven, (naar de regelen der spelling); *ganz* —, zeer juist, naauwkeuriglijk; *etwas* — *machen*, iets wel (behoorlijk) verrigten, - ten uitvoer brengen; *es ist mir nicht — (wohl)*, ik bevind mij niet wel, ik gevoel mij ongesteld; *das ist mir nicht* —, dit behaagt (bevalt) mij niet, dit staat mij niet aan; dit wil mij niet in het verstand; *es ist ihm — geschehen*, hem is regt wedervaren; hij heeft zijn verdiend loon; — *so*, regt zoo! mooi zoo! dat gaat goed! — *gross*, zeer groot; *Sie sind nicht — daran*, gij hebt het mis; *wo mir — ist*, als ik mij niet bedrieg.

Rechteck, *o.* regthoek, *m.* *—**ig**, *b. n.* regthoekig.

Rechten, *o. w.* een proces voeren, pleiten; *fig.* twisten, krakeelen. *—, *o.* pleitgeding, *o.*; muggezifterij, *v.*

Rechtfertig, *b. n.* zie **Gerecht**, **Rechtmässig**. *—**en**, *b. w.* regvaardigen, verdedigen; *nicht zu* —, onverdedigbaar; *sich* —, zich regtvaardigen, zijne onschuld bewijzen. *—**end**, *b. n.* regtvaardigend, verdedigend. *—**ung**, *v.* verdediging, regtvaardiging, *v.* *—**ungsschrift**, *v.* verdedigingsschrift, *o.* apologie, *v.*

Rechtfuchs, *m.* roodschimmel, (paard), *m.*

Rechtgläubig, *b. n.* regtgeloovig, regtzinnig, orthodox. *—**e**, *m.* regtgeloovige, regtzinnige, *m.* *—**keit**, *v.* regtgeloovigheid, regtzinnigheid, *v.*

Rechthaber, *m.* vitter, kibbelaar, haarklover, *m.* dwarshoofd, *o.* *—**ei**, *v.* vitterij, kibbelarij, haarkloverij, muggezifterij, *v.* *—**isch**, *b. n.* meesterachtig, op gebiedenden toon.

Rechtläufig, *b. n.* in eene regte lijn zich bewegende.

Rechtlehrig, *b. n.* zie **Rechtgläubig**.

Rechtlich, *b. n.* en *bijw.* geregtelijk; regterlijk; wettig, - lijk, wettelijk, eerlijk, braaf, regtschapen, opregt; regtvaardig, billijk; welvoegelijk, behoorlijk, passend, betamelijk. *—**keit**, *v.* regtschapenheid, braafheid, eerlijkheid, *v.*

Rechtlinig, *b. n.* regtlijnig.

Rechtlos, *b. n.* en *bijw.* onregtmatig, onwettig, - lijk, wetteloos, onbillijk. *—**igkeit**, *v.* onregtmatigheid, onwettigheid, wetteloosheid, *v.*

Rechtmässig, *b. n.* en *bijw.* regtmatig, wettig, billijk; regtmatiglijk. *—**keit**, *v.* regtmatigheid, wettigheid, *v.*

Rechts, *bijw.* regts, ter regterzijde; (97) — *um!* regts om!

Rechtsame, *mv.* regten, voorregten, prerogatieven, *o. mv.*

Rechtsamt, *o.* regterlijk ambt; geregtshof, *o.* *...**behelf**, *m.* voordeel der wet, *o.* *...**beistand**, *m.* geregtelijke bijstand, *m.* *...**betraute**, *...**berather**, *m.* raadsman, raadgever, (in regterlijke aangelegenheden), *m.* *...**beständig**, *b. n.* en *bijw.* regt, wettig, geldig, authentiek; wettiglijk.

Rechtschaffen, *b. n.* en *bijw.* regtschapen, eerlijk, braaf, opregt; waar, trouw; echt; opregtelijk; *fig.* zeer; *sich* — *wehren*, zich op goede gronden verdedigen, zich kloek verweren. *—**heit**, *v.* regtschapenheid, eerlijkheid, *v.*

Rechtschreiber, *m.* schrijver welke de spelregelen in acht neemt, *m.* *...**ung**, *v.* spelkunst, *v.*

Rechtsdreher, *m.* regtsverdraaijer, *m.* *...**erfahren**, *b. n.* bedreven in de wetenschap van het regt. *...**fall**, *m.* regtszaak, *v.* *...**falle**, *v.* strikvraag, *v.* *...**fällig**, *b. n.* — *werden*, zijn proces verliezen. *...**form**, *v.* regtsvorm, geregtelijke vorm, *m.* *...**förmig**, *b. n.* en *bijw.* in den behoorlijken vorm, volgens regtsvorm. *...**frage**, *v.* regtsvraag, *v.* *...**gang**, *m.* regtshandel, *m.* regtsgeding, *o.* regtsingang, *m.* proces, *o.* *...**gebäude**, *o.* stelsel van wetgeving, *o.* *...**gelehrsamkeit**, *...**wissenschaft**, *...**gelahrtheit**, *v.* regtsgeleerdheid, wetenschap van het regt, regtskennis, *v.* *...**gelehrt**, *...**verständig**, *b. n.* regtsgeleerd. *...**gelehrte**, *m.* regtsgeleerde, advokaat, *m.* *...**gemäss**, *b. n.* overeenkomstig de wet, - het regt. *...**grund**, *m.* regtsgrond, - titel, *m.* *...**gültig**, *b. n.* geldig, deugdelijk, echt. *...**gültigkeit**, *v.* wettigheid, deugdelijkheid, geldigheid, *v.* *...**handel**, *...**sache**, *v.* zie **Rechtsfall**, **Rechtsgang**. *...**häng**-

IG, *b. n.* aanhangig, hangende, (van een regtsgeding). *...HÜLFE, *v.* zie RECHTSBEISTAND. *...KNIFF, *m.* advokatenlist, *v.* *...KRAFT, *v.* kracht der wet, *v.* *...KRÄFTIG, *b. n.* deugdelijk, wettig, uit kracht der wet. *...LEHRE, *v.* leer-, kennis van het regt, *v.* *...LEHRER, *m.* doctor-, leeraar in het regt, *m.* *...MITTEL, *o.* regtsmiddel, *o.* *...PFLEGE, *v.* regtspleging, regtsbedeeling, *v.* *...REGEL, *m.* regel der wet, *m.* *...SCHLINGE, *v.* kuiperij, regtsverdraaijing, *v.* *...SCHLUSS, *m.* beslissing van een geregtshof, *v.* *...SPRECHER, *m.* regter, *m.* *...SPRUCH, *m.* regterlijke uitspraak, -beslissing, *v.* vonnis, regterlijk gewijsde, arrest, *o.* *...STAND, *m.* bevoegd regtsgebied, *o.* bevoegdheid, *v.* *...STÄNDIG, *b. n.* aan den regtsdwang onderworpen; regtspligtig. *...STREIT, *m.* geschil, geding, proces, *o.* zaak, *v.*; pleidooi; punt van geschil, betwist punt, *o.* *...SUCHER, *m.* procesvoerder; aanklager, *m.* *...VERDREHER, *m.* zie RECHTSDREHER. *...VERDREHUNG, *v.* regtsverdraaijing, *v.* *...VERWALTER, *m.* regtsbedeeler, *m.* *...WIDRIG, *b. n.* strijdig met het regt. *...WISSENSCHAFT, *v.* zie RECHTSGELEHRSAMKEIT. *...WOHLTHAT, *v.* voordeel der wet, *o.* vergunning, *v.* beneficie, *o.* *...ZWANG, *m.* regtsdwang, *m.* regtsgebied, *o.*

RECHTWINKELIG, *b. n.* regthoekig.

RECIDIV, *o.* zie RÜCKFALL.

RECIPIENT, *m.* zie VORLAGE.

RECITATIV, *o.* (171) recitatief, *o.*

RECKBANK, *v.* rekbank, pijnbank, *v.*

RECKE, *v.* rekwerktuig, *o.* *—, *m.* reus, *m.*

RECKEN, *b. w.* rekken, uitrekken, trekken, verlengen; *die Ohren in die Höhe* —, de ooren opsteken; *die Hände gen Himmel* —, de handen naar den hemel uitstrekken.

RECKHOLDER, *m.* jeneverboom; gemeene vlierboom, *m.* *...HOLZ, *o.* (84) rekhout, *o.* *...SEIL, *o.* rektouw, *o.* *...ZEUG, *o.* werktuigen ter uitrekking, *o. mv.*

RECLAM, *o.* klagt, aanklagt, *v.* *—MANT, *m.* klager, aanklager; eischer, *m.* *—IREN, *b. w.* eischen, opeischen; aanklagen. *—ATION, *v.* terug-, wedereisching; reklamatie, *v.* bezwaar, *o.*

RECOGNOSCIREN, *b.* en *o. w.* (7) verkennen; op verkenning uitgaan; (ook *fig.*).

RECOLLIGIREN (SICH), *w. w.* tot zich zelven komen; zie BESINNEN (SICH).

RECONVALESCENT, *m.* zieke die aan de betere hand is, *m.*

RECREATION, *v.* uitspanning, *v.* *—SSTUNDE, *v.* speeluur, uur van uitspanning, *o.*

RECRUT, *m.* rekruut; nieuweling, *m.* *—EN, *m. mv.* rekruten, jonge-, ongeoefende soldaten, *m. mv.* *—IREN, *b. w.* rekruteren, aanwerven. *—IRUNG, *v.* rekrutering, aanwerving, *v.*

RECTIFICIREN, *b. w.* verbeteren, herstellen, te regt brengen.

RECTOR, *m.* rêktor, (hoofd-onderwijzer aan eene latijnsche school), *m.* *—AT, *o.* *—STELLE, *v.* rektoraat, rektorsambt, *o.*

REDACTEUR, *m.* redakteur-, schrijver-, uitgever van een nieuwsblad, *m.* *—ION, *v.* redaktie, (van een dag-, weekblad, of maandwerk), *v.* het stellen (van eenig geschrift).

REDART, *v.* tongval, *m.*; spreekwijze; wijze van spreken, *v.* stijl, *m.*

REDE, *v.* spraak, rede, *v.* woorden, *o. mv.*; redevoering, leerrede, aanspraak, toespraak, *v.* vertoog; gesprek; gezegde, *o.*; *Reden führen*, het woord hebben, aan het woord zijn; *wieder auf unsere vorige — zu kommen*, om weder op ons verhaal te komen; *aus der — kommen*, den draad van het verhaal verliezen; *wovon ist die —?* waarvan is sprake? *das ist nicht der — werth*, dit is niet waard dat men er van spreke; *es geht die —*, men zegt, het gerucht loopt; *in die — kommen*, in opspraak komen; *einen über etwas zur — stellen*, iemand rekenschap van iets vragen; *einem — stehen*, iemand te rede-, te woord staan.

REDEART, *v.* zie REDART. *...BÜHNE, *v.* spreekgestoelte, *o.*; preêkstoel, kansel, *m.* *...KAMPF, *m.* woordenstrijd, *m.* *...KUNST, *v.* redekunst, logika; welsprekendheid, *v.*

REDEN, *b.* en *o. w.* spreken, praten; zeggen; redeneren, een gesprek voeren; spreken, het woord hebben; *lassen Sie ihn* —, laat hem spreken; *er lässt gar nicht mit sich* —, hij is onhandelbaar, hij is onbuigzaam, hij wil geene rede verstaan; *von etwas Anderem* —, van iets anders spreken het gesprek eene andere wending geven. *—, *o.* het spreken, praten.

REDENSART, *v.* spreekwijze, zegswijze, uitdrukking, *v.*

REDEREI, *v.* (§) gebabbel, gepraat, gesnap, *o.*

REDESANG, *m.* (171) recitatief, *o.* *...SATZ, *m.* spreuk; periode, *v.* volzin, *m.* *...SCHEU, *b. n.* schuw-, beschroomd-, beschaamd te spreken. *...SCHWULST,

m. opgeblazen stijl, *m.* *...THEIL, *o.* (151) rededeel, taaldeel, deel der rede, *o.* *...ÜBUNG, *v.* voordragt, oefening in de deklamatie, *v.* *...VERBINDUNG, *v.* verband van een' volzin, *o.* zamenhang, *m.*

REDIGIREN, *b. w.* schrijven, redigeren (een blad), (iets) stellen; het opzigt hebben (over), aan het hoofd staan van de redaktie (van een dagblad enz.).

REDLICH, *b. n.* en *bijw.* opregt, eerlijk, getrouw, braaf, gemoedelijk, regtschapen; opregtelijk, getrouwelijk. *—KEIT, *v.* opregtheid, eerlijkheid, braafheid, getrouwheid, regtschapenheid, *v.*

REDNER, *m.* redenaar, spreker; redekundige, redekunstenaar, *m.* *—BÜHNE, *v.* spreekgestoelte, *o.* *—INN, *v.* spreekster (in eene vergadering), *v.* *—ISCH, *b. n.* en *bijw.* redekundig, redekunstig; van een' redenaar, tot de welsprekendheid behoorende. *—KUNST, *v.* welsprekendheid, *v.* *—STUHL, *m.* zie REDNERBÜHNE. *—TON, *m.* redekunstige toon, *m.*

REDOUTE, *v.* gemaskerd bal; naam van zeker speelhuis te Venetië, *o.*; (180) wijkschans, redoute, *v.*

REDSELIG, *b. n.* spraakzaam. *—KEIT, *v.* spraakzaamheid, *v.*

REDUCIREN, *b. w.* herleiden. *...UNG, REDUCTION, *v.* herleiding, reduktie, terugbrenging, *v.*

REDUCTIONSKARTE, *v.* (1) kaart van Mercator, *v.* *...ZIRKEL, *m.* reduktiekompas, *o.*

REEDE, *v.* zie RHEDE.

REEF, *o.* (203) reef, (opbinding, gording van het zeil), *v.* *—EN, *b. w.* (203) reven (de zeilen).

REEL, *b. n.* zie WIRKLICH, WAHR, SICHER.

REEP, *o.* scheepstouw, *o.* *—SCHLÄGER, *m.* scheepstouw-slager, *m.*

REFECTORIUM, *o.* spijskamer in kloosters, *v.*

REFERENDAR, *m.* referendaris, *m.*

REFERENT, *m.* (66) verslaggever, rapporteur, *m.* *...RIREN, *b. w.* (66) verslag doen, rapport uitbrengen.

REFF, *o.* rugkorf, *m.* mars, *v.*; (203) bonnetzeil, *o.* *—BAND, *o.* *—BÄNDER, *mv.* hennepzeel, *o.* *—STÖCKE, *m. mv.* spijlen-, riemen van een houten draagzeel, *v. m. mv.* *...TRÄGER, *m.* lastdrager, pakkedrager, *m.*

REFLECTIREN, *b. w.* acht slaan op. *...TION, *v.* beschouwing; weêrkaatsing (van de lichtstralen), *v.*

REFORMATION, *v.* reformatie; hervorming; verbetering, herstelling, *v.* *...ATOR, *m.* hervormer, *m.* *...IREN, *b. w.* hervormen; verbeteren. *...IRT, *b. n.* hervormd, gereformeerd. *...IRTE, *m.* hervormde, gereformeerde, belijder der hervormde leer, *m.*

REFRACTION, *v.* (104) straalbreking, straalbuiging, refraktie, *v.*

REFRAIN, *o.* referein, (van een lied), *o.*

REFUTIREN, *b. w.* wederleggen.

REGAL, *b. n.* (in zamenstellingen), koninklijk, roijaal.

REGAL, *o.* boekenplank, *v.* —, *—ZUG, *m.* (109) orgelregister, *o.*

REGALE, *v.* (35, 36) regt des konings (van Frankrijk) op kerkelijke goederen, *o.* zie HOHEITSRECHT.

REGALFOLIO, *o.* roijaal folio formaat, *o.*

REGALIREN, *b. w.* wel onthalen.

REGALPAPIER, *m.* roijaal papier, *o.*

REGE, *b. n.* en *bijw.* bewegend, gaande, levendig; opgewekt; in beweging; — *machen*, in beweging brengen; *fig.* aanmoedigen, opwekken, aansporen; — *werden*, in beweging komen; zie SICH REGEN. *—, *v.* (*w. g.*) beweging, *v.*; (185) ijzerdraadje waarop de lokvogel vastzit, *o.*

REGEL, *v.* regel, *m.*; (ook *fig.*) voorschrift, *o.*; orde, *v.*; (126) — *de tri*, regel van drieën, gulden regel; *spr. es giebt keine — ohne Ausnahme*, er is geen regel zonder uitzondering.

REGELING, *v.* (203) sent, lijst, *v.* *—S-STÜTZEN, *v. mv.* (203) verschansingijzers, *o. mv.*

REGELLOS, *b. n.* onregelmatig, ongeregeld. *—IGKEIT, *v.* onregelmatigheid, ongeregeldheid, *v.*

REGELMÄSSIG, *b. n.* en *bijw.* regelmatig, geregeld; volgens-, naar den regel. *—KEIT, *v.* regelmatigheid, geregeldheid, regelmaat, *v.*

REGELN, *b. w.* (*w. g.*) regelen, schikken, in orde brengen.

REGEN, *b. w.* bewegen, in beweging brengen; *sich* —, zich bewegen, in beweging komen; *fig.* zich doen gevoelen; *es regt sich etwas in mir*, ik gevoel eenige aandoening; *sich wider etwas* —, zich tegen iets verzetten, aankanten.

REGEN, *m.* regen, *m.*; *spr. auf — folgt Sonneschein*, na regen komt zonneschijn; *aus dem — in die Traufe kommen*, uit den regen in den drop-, (van kwaad tot erger) komen. *—BACH, *m.* stortvloed, *m.* *—BOGEN, *m.* regenboog, *m.* *—BOGENSTEIN, *m.* regenboog-, meteoorsteen, *m.* *—DACH, *v.* looden plat, *o.* *—DICHT, *b. n.* tegen den regen bestand,

waterproef. *—FANG, m. regenbak, m. *—FEUER, o. (186) vuurregen, m. *—GALLE, v. onvolmaakte regenboog, m. *—GESTIRN, o. (157) zevengesternte, o. de Pleïaden, mv. *—GESTÖBER, o. stofregen, m. *—GUSS, m. regenbui, v. *—HAFT, b. n. regenachtig. *—HUT, m. karpoets, v. *—KAPPE, v. *—KLEID, o. regenkap, v. regenkleed, o. *—LOCH, o. dakpijp, v. vergaârbak, m. *—MANTEL, m. regenmantel, m. *—MESSER, m. (134) hyetometer, (werktuig om de hoeveelheid vallend water te meten), m. *—NACHT, v. regenachtige nacht, m. *—PFEIFER, *—VOGEL, m. pluvier, (trekvogel), m. *—SCHAUER, m. zie REGENGUSS. *—SCHIRM, m. regenscherm, o. *—SCHIRMBAUM, m. zekere amerikaansche boom, m.

REGENT, m. regent, bestuurder, regeerder, landvoogd, souverein, m. *—INN, v. regentes, bestuurster, m. *—SCHAFT, v. regentschap, o.

REGENTAG, m. regenachtige dag, m. *...TROPFEN, m. regendroppel, m. *...TUCH, o. regenkap, v. *...VOGEL, m. zie REGENPFEIFER. *...WASSER, o. regenwater, o. *...WETTER, o. regenachtig-, nat weder, o. *...WIND, m. regenwind, wind waarop regen volgt, m. *...WOLKE, o. regenwolk, o. *...WURM, m. regen-, aardworm, pier, peurworm, m. *...ZEIT, v. regentijd, m. regensaizoen, o.

REGIE, v. beheering, v. bestuur, bewind (van zekere staats-inkomsten), o.

REGIEREN, b. en o. w. regeren, besturen, beheerschen; gebieden, heerschen; *ein Schiff* —, een schip sturen; *ein Pferd* —, een paard regeren; *die Pest regiert*, de pest heerscht, -woedt. *—D, b. n. heerschend, regerend. *...ER, m. zie HERRSCHER.

REGIERSUCHT, v. heersch-, regeringszucht, v. *...SÜCHTIG, b. n. heersch-, regeringszuchtig.

REGIERUNG, v. regering, v. bestuur, bewind, o.; beheersching, v.; rijk, o.; overheersching, v.

REGIERUNGSART, v. regeringswijze, v. *...BEAMTE, m. regerings-, staatsbeambte, rijksambtenaar, m. *...BEFEHL, m. bevel der regering, hoog bevel, o. *...FORM, *...VERFASSUNG, v. regeringsvorm, m. staatsregeling, konstitutie, grondwet, v. *...KANZELEI, v. regeringskanselarij, v. *...LOS, b. n. regeringloos. *...LOSIGKEIT, v. regeringloosheid, v. *...RATH, m. regeringsraad, m. *...SACHE, v. regeringszaak, staatszaak, staats-, rijksaangelegenheid, v.

REGIMENT, o. bewind, bestuur, beheer, o. regering, v.; regement, (afdeeling krijgsvolk), o.

REGIMENTSAUDITEUR, m. regements-auditeur, m. *...FELDSCHERER, m. chirurgijn-majoor, m. *...QUARTIERMEISTER, m. regements-kwartiermeester, m. *...STAB, m. staf van het regement, m. *...TAMBOUR, m. tamboer-majoor, m. *...UNKOSTEN, mv. regements-onkosten, m. mv.; (§) *auf* — *leben*, op algemeene kosten teren.

REGISSEUR, m. (170) bestuurder, regisseur, m.

REGISTER, o. register, o.; lijst, rol, tafel, tabel, v.; bladwijzer, m.; —, of —*zug an einer Orgel*, register van een orgel. *—PAPIER, o. groot en lang papier, o. *—SCHIFF, o. (spaansch) registerschip, o. Aquapulco-vaarder, m.

REGISTRATOR, m. registerbewaarder, griffier, m.

REGISTRATUR, v. griffie, bewaarplaats der registers; in -, opschrijving, v.

REGISTRIREN, b. w. registreren, inschrijven, in het register opschrijven.

REGLEMENT, o. reglement, o. bepaling, v.

REGNEN, onp. w. regenen.

REGNERISCH, REGNICHT, b. n. regenachtig.

REGRESS, m. (119) verhaal, o.

REGSAM, b. n. werkzaam, levendig, ijverig, bedrijvig, bezig. *—KEIT, v. werkzaamheid, levendigheid, bedrijvigheid, v.

REGULÄR, b. n. en *bijw.* zie REGELMÄSSIG. *...LIREN, b. w. zie RICHTEN, EINRICHTEN, ORDNEN.

REGUNG, v. beweging, aandoening, onrust, gemoedsbeweging, v. *—SLOS, b. n. onbewegelijk, ongevoelig.

REH, o. REHBOCK, m. reebok, m. *—BRATEN, m. gebraden reevleesch, o. *—BRUNFT, v. bronsttijd der reebokken, m.

REHDE, v. zie RHEDE.

REHE, b. n. (175) bevangen (van paarden). *—, v. (175) bevangenheid, bevanging, verstijving (van paarden), v. *—GRAS, o. zie QUECKE.

REHFARBEN, b. n. vaalrood, rosachtig. *...FELL, o. reebokkenhuid, v. *...FLECK, m. sproet, vlek, v. *...FLEISCH, o. reebokkenvleesch, o. *...FUSS, m. reepoot; *fig.* geklaauwde poot, m. *...HAAR, o. reehaar; vulsel van stoelen-zittingen, o. *...HAUT, v. zie REHFELL. *...JAGD, o. jagt

op reebokken, *v.* *...**KALB**, *o.* reekalf, *o.* *...**KEULE**, *v.* *...**SCHLÄGEL**, *m.* achterbout van een' reebok, reebout, *m.* *...**KRAUT**, *o.* (76) gemeene brem, *v.*

REHLING, *m.* baars, (visch); (76) soort van paddestoel, *m.*

REHRÜCKEN, *...**ZIEMER**, *m.* (183) lendenstuk van een' reebok, *o.* *...**SCHROT**, *o.* hagel om reebokken te schieten, *m.* *...**WILDPRET**, *o.* reebokken, *m.* *mv.*; reevleesch, *o.* *...**ZIEGE**, *v.* reegeit, *v.*

REIBAHLE, *v.* (141) slotenmakerspriem, *m.*; (150) vierkant ijzeren werktuig, *o.*

REIBASCH, *m.* zoutvijzel, *m.*

REIBE, *v.* (**REIBEISEN**, *o.*) rasp, *v.* *—**FEUER**, *o.* vuur door wrijving veroorzaakt; elektrisch vuur, *o.* *—**KEULE**, *v.* stamper, *m.* *—**LAPPEN**, *m.* wrijfdoek, wischlap, *m.*

REIBEN, *b. w.* (*onr.*) wrijven, afwrijven, raspen; stampen, fijn stooten; *fig.* *sich an einem* —, zich met iemand meten, iemand uittarten; *einem etwas unter die Nase* —, iemand iets voorhouden, - verwijten. *—, *o.* het wrijven, stampen; wrijving, stamping, kneuzing, verbrijzeling, *v.*

REIBEPFAHL, *m.* *fig.* voorwerp van bespotting, *o.*

REIBER, *m.* wrijver, stamper, *m.*

REIBESTEIN, **REIBSTEIN**, *m.* wrijfsteen, *m.*

REIBUNG, *v.* zie **REIBEN**, *o.*

REICH, *b. n.* en *bijw.* rijk, vermogend; overvloedig; magtig; rijkelijk.

REICH, *o.* rijk, gebied, keizer-, koningrijk, *o.* staat, *m.*

REICHE, *m.* rijke, rijkaard, *m.*

REICHEN, *b. w.* reiken, langen, aanreiken, geven; verschaffen, bezorgen; *fig.* *er reicht ihm das Wasser nicht*, hij staat ver beneden hem. *—, *o. w.* reiken tot, zich uitstrekken tot; toereiken, genoegzaam-, voldoende-, toereikende zijn; *ich werde damit nicht* —, ik zal hiermede niet uitkomen, dit zal mij niet genoeg zijn.

REICHGABEL, *v.* voorsnijvork, *v.* *...**HALTIG**, *...**LICH**, *b. n.* en *bijw.* rijk, rijk aan inhoud, overvloedig; in overvloed, overvloediglijk, ruim, rijkelijk; *sein reichliches Auskommen haben*, genoeg winnen om er van te kunnen leven. *...**HALTIGKEIT**, *...**LICHKEIT**, *v.* rijkelijkheid, overvloedigheid, *v.*

REICHSABSCHIED, *m.* rijksbesluit, reces, *v.* *...**ACHT**, *v.* rijksban, *m.* *...**ADEL**, *m.* rijksadel, *m.* *...**ADLER**, *m.* rijks-, koninklijke-, keizerlijke adelaar, *m.* *...**AMT**, *v.* rijksambt, *o.* *...**ANLAGE**, *m.* algemeene belasting, - opbrengst, *v.* *...**ANZEIGER**, *m.* staatsblad, *o.* *...**APFEL**, *m.* rijksappel, *m.* *...**ARCHIV**, *o.* rijksarchief, *o.* *...**ARMEE**, *v.* rijksleger, *o.* *...**BARON**, *m.* zie **REICHSFREIHERR**. *...**BAUER**, *m.* rijksboer, (boer welke geen ander opperhoofd erkent dan den keizer), *m.* *...**BEAMTE**, *m.* rijksbeambte, ambtenaar des rijks, *m.* *...**BÜRGER**, *m.* burger eener rijksstad, *m.* *...**CASSE**, *v.* rijks-schatkist, *v.* *...**COLLEGIUM**, *o.* rijkskollegie, *o.* raad van state, *m.* *...**CONTINGENT**, *o.* rijks-kontingent, *o.* *...**DIEB**, *m.* overweldiger, *m.* *...**DORF**, *v.* keizerlijk dorp, *o.* *...**EINWOHNER**, *m.* geboren inwoner des rijks, *m.* *...**ERBE**, *m.* erfgenaam des rijks, troonopvolger, *m.* *...**FAHNE**, *v.* rijksvaandel, *o.* standaard des rijks, *m.* *...**FEIND**, *m.* vijand van den staat, *m.* *...**FISCAL**, *m.* rijksfiskaal, *m.* *...**FOLGE**, *v.* troonopvolging, in het (duitsche) rijk, *v.* *...**FREI**, *b. n.* onmiddellijk, slechts van den keizer afhangende. *...**FREIHERR**, *m.* rijksbaron, *m.* *...**FÜRST**, *m.* rijksvorst, *m.* *...**FÜRSTINN**, *v.* rijksvorstin, *v.* *...**FUSS**, *m.* rijks-standaard (voor de munten), *m.* *...**GELD**, *o.* *...**MÜNZE**, *v.* rijksmunt, *v.* *...**GENOSS**, *m.* rijksgenoot, *m.* *...**GERICHT**, *o.* rijksgeregt, hoog geregtshof des rijks, *o.* *...**GESCHICHTE**, *...**HISTORIE**, *v.* geschiedenis van het rijk, *v.* *...**GESETZ**, *...**GRUNDGESETZ**, *o.* grondwet des rijks, *o.* *...**GLIED**, *o.* rijkslid, *o.* *...**GRAF**, *m.* rijksgraaf, *m.* *...**GRÄFINN**, *v.* rijksgravin, *v.* *...**GULDEN**, *m.* rijksgulden, *m.* *...**GUTACHTEN**, *o.* rijksbesluit, *o.* *...**HANDEL**, *m.* zaak-, omstandigheid het rijk betreffende, *v.* *...**HAUPT**, *o.* hoofd van den staat, *o.* *...**HEER**, *o.* zie **REICHSARMEE**. *...**HERKOMMEN**, *o.* herkomsten van het rijk, *v.* *mv.* *...**HOFRATH**, *m.* rijkshofraad, *m.* *...**HÜLFE**, *v.* rijks-subsidiën, *v.* *mv.* *...**INSIGNIEN**, *...**KLEINODIEN**, *mv.* rijkssieraden, *o.* *mv.* *...**KAMMERGERICHT**, *o.* rijkskamer, *v.* *...**KANZELEI**, *v.* rijkskanselarij, *v.* *...**KANZLER**, *m.* rijkskanselier, *m.* *...**KREIS**, *m.* kreits-, afdeeling van het rijk, *v.* *...**KRIEG**, *m.* rijksoorlog, *m.* *...**KRONE**, *v.* keizerskroon, *v.* *...**LEHEN**, *o.* keizerlijk leen, *o.* *...**LEUTE**, *mv.* onmiddellijke afhangelingen des rijks, *m.* *mv.* *...**MATRIKEL**, *v.* lijst-, register der rijksleden, *v.* *o.* *...**PAIR**, *m.* pair des rijks, *m.* *...**POST**, *m.* keizerlijke

post, *v*. *...POSTAMT, *o*. bestuur der keizerlijke posten, *o*. *...POSTMEISTER, *m*. keizerlijke postmeester, *m*. *...QUARTIERMEISTER, *m*. kwartiermeester-generaal des rijks, *m*. *...RATH, *m*. rijksraad, *m*.; lid van den rijksraad, *o*. *...RITTER, *m*. rijksridder, *m*. *...RITTERSCHAFT, *v*. ridderschap des rijks, *v*. *...SACHE, *v*. zie REICHSHANDEL. *...SASS, *m*. bezitter van een vrij rijksleen, *m*. *...SCEPTER, *m*. keizerlijke schepter, *m*. *...SCHUSS, *m*. besluit der rijksvergadering, *o*. *...SCHULTHEISS, *m*. lijfstraffelijke regter in de keizerlijke steden, *m*. *...STADT, *v*. rijksstad, *v*. *...STÄNDE, *m*. *mv*. rijksstenden, *m*. *mv*. *...STÄNDISCH, *b*. *n*. tot de rijksstenden behoorende. *...STANDSCHAFT, *v*. regten en privilegiën des rijks, *o*. *mv*. *...STEUER, *v*. rijksbelasting, *v*. *...TAG, *m*. rijksdag, *m*. *...THALER, *m*. rijksdaalder, *m*. *...TRUPPEN, *...VÖLKER, *mv*. rijks-, keizerlijke troepen, *m*. *mv*. *...UNTERTHAN, *m*. rijksonderdaan, *m*. *...VERFASSUNG, *v*. staatsregeling des rijks, *v*. *...VERSAMMLUNG, *v*. vergadering der rijksstenden, - der staten-generaal, *v*. *...VERWESER, *m*. regent-, voogd-, bestierder van het rijk, rijks-vikaris, *m*. *...VERWESERAMT, *o*. regentschap des rijks, *o*. *...WAPPEN, *o*. rijkswapen, - zegel, *o*. *...ZEPTER, *m*. zie REICHSSCEPTER.

REICHTHUM, *m*. rijkdom, *m*. vermogen, *o*.; overvloed, *m*.

REICHUNG, *v*. aanbieding, aanreiking, *v*.; aanbod, *o*.

REIF, *b*. *n*. rijp, (ook *fig*.).

REIF, *m*. rijm, rijp, ijzel, *m*. *—, *m*. hoepel, (ook 188); (18) astragaal, *v*. ronde band, sieraadsband, *m*.; — *am Schlosse*, rond belegsel om sloten, *o*.; —*en umlegen*, met hoepels beslaan, van hoepels voorzien.

REIFBEUGE, *v*. zie REIFZANGE.

REIFE, *v*. rijpheid, *v*.

REIFEISEN, *o*. ijzeren hoepelbeslag, *o*.

REIFELN, REIFEN, *b*. *w*. uitgroeven, uitholen; doorstrepen.

REIFEN, *o*. *w*. rijp worden. *—, *onp*. *w*. rijpen, ijzelen. *—, *b*. *w*. doen rijpen, doen rijp worden; van hoepels voorzien.

REIFHAKEN, *m*. (51) knijper, duivel voor radbeslag, *m*. *...HOLZ, *o*. hoepelhout, *o*.

REIFLICH, *b*. *n*. rijp. *—, *bijw*. rijpelijk.

REIFMACHER, *m*. hoepelmaker, *m*. *...MESSER, *m*. (77) kuipers schaar, *v*. *...MONAT, *m*. maand November, *v*. *...ROCK, *m*. hoepelrok, *m*. *...SCHLÄGER, *m*. touwslager, lijndraaijer, *m*. *...ZANGE, *v*. *...ZIEHER, *m*. (77) pranger, kuipershaak, *m*. *...ZIEHER, *m*. *...ZWINGE, *v*. (57) ringtang, *v*.

REIGEN, *m*. zie REIHEN, REIHENTANZ.

REIGER, *m*. zie REIHER.

REIHE, *v*. rei, *m*. rij, *v*. rang, *m*.; gelid, *o*.; lijn, *v*. schakel, *m*.; (198) reeks, *v*.; *wenn mich die — trifft*, *wenn die — an mich kommt*, als de beurt aan mij komt, als het mijne beurt zal zijn; *nach der —*, naar de rij, beurt om beurt, beurtelings. *—FADEN, *m*. rijgdraad, *m*.

REIHEN, *m*. *—TANZ, *m*. rei, dans, *m*.

REIHEN, *b*. *w*. rangschikken, op eene rij stellen, naar volgorde plaatsen; rijgen; (ook 101) snoeren; (69) rijgen met ruime steken; *in Falten* —, plooijen (aan een kleed) hechten of rijgen. *—, *o*. *w*. (59) keffen (van de vossen); zich paren (van wilde eenden).

REIHENWEISE, *bijw*. bij rijen.

REIHER, *m*. reiger, *m*.; *auf — beitzen*, op reigers jagen. *—BEITZE, *v*. reigerjagt, *v*. *—BUSCH, *m*. reigerpluim, *v*. *—ENTE, *v*. (soort van) wilde eend, *v*. *—FALK, *m*. reigervalk, *m*. *—FEDER, *v*. reigerveder, *v*. *—STAND, *m*. *—HÜTTE, *v*. *—GEHÄGE, *o*. reigerskooi, - hut, *v*.

REIGRAS, *o*. kweekgras, *o*.

REILTOPP, *m*. (203) top van den mast, boventop, *m*.

REIM, *m*. rijm, vers, *o*.; verzen, *o*. *mv*. *—EN, *b*. *w*. rijmen; *sich* —, rijmen; *fig*. overeenkomen, overeenstemmen. *—ER, *—SCHMIED, *m*. rijmer, rijmelaar, verzensmeder, *m*. *—FALL, *m*. versmaat, *v*. *—FREI, *—LOS, *b*. *n*. rijmeloos. *—FÜLLER, *m*. stopwoord, *o*. stoplap, *m*. *—GEDICHT, *o*. gedicht op rijm, *o*. *—GESETZ, *o*. koeplet, *o*. afdeeling van een gedicht of lied, *v*. *—KUNST, *v*. dicht-, rijmkunst, *v*. *—SATZ, *—SCHLUSS, *m*. zie REIMGESETZ. *—SCHMIED, *m*. zie REIMER. *—SUCHT, *v*. zucht tot rijmen, *v*. *—SYLBE, *v*. rijmval, *m*. eindrijm, *o*.; *vorgeschriebene Reimsylben*, eindrijmen, *o*. *mv*. *—WEISE, *bijw*. op rijm. *—WORT, *o*. rijmwoord, *o*.

REIN, *b*. *n*. en *bijw*. rein, zuiver, zindelijk, net, schoon, helder, klaar; rein, onschuldig, schuldeloos, onbevlekt; *eine Schrift ins Reine bringen*, een schrift in het net overschrijven; *eine Sache ins Reine bringen*, eene zaak in orde brengen, schikken; — *machen*, zuiveren, schoonmaken; *fig*. — *ausleeren*, tot op den bodem ledigen, geheel uitdrinken; *den Wein — abziehen*,

den wijn van de moêr aftappen ; — *heraus sagen*, onbewimpeld (met iets) voor den dag komen, (iets) ronduit zeggen; —*e Wäsche*, schoon linnengoed, *o.* *—E, *m.* zie RAIN.

REINDÜNKLER, *m.* taalzuiveraar, purist, *m.*

REINE, *v.* zie REINHEIT.

REINE-CLAUDE, *v.* reine-claude, (lekkere groene pruim), *v.*

REINEKE, *m.* *fig.* vos, *m.*

REINEN, *b. w.* zie REINIGEN ; *fig.* draven, rossen.

REINFARN, *m.* zie RAINFARN. *...HANF, *m.* gehekelde hennep, *m.*

REINHEIT, *v.* reinheid, zuiverheid; klaarheid, helderheid, *v.*

REINIGEN, *b. w.* reinigen, zuiveren; schoonmaken, wasschen; vegen (eene kamer); spoelen (glazen enz.); (34) purgeren; (48) ontbinden; (133) zuiveren. *—D, *b. n.* (34) reinigend, zuiverend, purgerend; ontbindend.

REINIGKEIT, *v.* zie REINHEIT. *—SVERFECHTER, *m.* zie REINDÜNKLER.

REINIGUNG, *m.* reiniging, zuivering, (ook der metalen); schoonmaking; (34) buikzuivering; (48) zuivering; (133) loutering, zuivering, *v.*; *die monatliche — der Weiber*, de maandstonden, *m. mv.*; *Mariä* —, zuivering der heilige maagd.

REINIGUNGSEID, *m.* zuiverinsgeed, *m.* *... *...MITTEL, *o.* (34) buikzuiverend -, afdrijvend -, purgeermiddel, *o.* *...OPFER, *o.* (110) zuiveringsoffer, *o.* *...WASSER, *o.* zuiveringswater, *o.*

REINLICH, *b. n.* en *bijw.* rein, zuiver, zindelijk; keurig. *—KEIT, *v.* zuiverheid, netheid, reinheid, *v.*

REINWEIDE, *v.* zie RAINWAIDE.

REIS, *m.* rijst, *v.* *—, *o.* rijs, *o.* tak, *m.* *—ACKER, *m.* *—FELD, *o.* rijstakker, *m.* -land, -veld, *o.* *—BESEN, *m.* *—BÜRSTE, *v.* bezem, *m.* *—BREI, *m.* *—MUSS, *o.* rijstenbrij, *m.* rijstpap, *v.* *—BROD, *o.* rijstbrood, *o.* *—BUND, *m.* takkebos, *m.*

REISE, *v.* reis, *v.* togt, *m.*; — *zu Lande*, landreis, reis te land; — *zu Wasser*, zeereis. *—APOTHEKE, *v.* reisapotheek, *v.* *—BAROMETER, *m.* draagbare barometer, *m.* *—BESCHREIBER, *m.* reisbeschrijver, *m.* *—BESCHREIBUNG, *v.* reisbeschrijving, *v.* reisverhaal, *o.* *—BETT, *o.* reisbed, *o.* *—BIBLIOTHEK, *v.* reisbibliotheek, *v.* *—BUCH, *o.* reiswijzer, *m.* reisboek, *o.* *—BÜNDEL, *o.* reispakje, *o.* koffer, *m.* valies, *o.* reiszak, *m.* *—FERTIG, *b. n.* en *bijw.* reisvaardig. *—GEFÄHRTE, *m.* reisgezel, -genoot, -makker, *m.* *—GELD, *o.* reisgeld, *o.* *—GERÄTH, *o.* bagaadje, pakkaadje, *v.* reisgoed, *o.* *—GESELLSCHAFT, *v.* reisgezelschap, *o.* *—HAFT, *b. n.* als een reiziger. *—HUT, *m.* reishoed, *m.* *—KAPPE, *v.* reismuts, *v.* *—KARTE, *v.* reiskaart, *v.* reiswijzer, *m.* *—KÄSTCHEN, *o.* reiskistje, *o.* *—KASTEN, *m.* groote met leder bekleede koffer, *m.* *—KLEID, *o.* reiskleed, reisgewaad, *o.* *—KOFFER, *m.* reiskoffer, *m.* *—KOSTEN, *v. mv.* reiskosten, *m. mv.* *—KÜCHE, *v.* vervoerbare keuken, *v.* *—KUTSCHE, *v.* reiskoets, *v.* *—LUST, *v.* reislust, *m.* zucht -, begeerte tot reizen, *v.* *—LUSTIG, *b. n.* reislustig. *—MANTEL, *m.* reismantel, *m.* *—MÜTZE, *v.* zie REISEKAPPE.

REISEN, *o. w.* reizen, op reis gaan, -zijn, eene reis doen, -maken; *täglich sechs Meilen* —, zes mijlen dagelijks afleggen; *eine Strasse* —, over eenen weg reizen; *hin und her* —, gaan en komen; *wir haben uns müde gereiset*, wij zijn vermoeid van de reis; *ich bin des Reisens müde*, ik ben het reizen moede, het reizen verveelt mij. *—DE, *m.* en *v.* reiziger, passagier; reisbediende, *m.*; reizigster, *v.*

REISEPASS, *m.* reispas, pas, *v.* paspoort, *o.* *...PULT, *o.* reislessenaar, *m.* *...ROCK, *m.* reisrok, *m.* *...SACK, *m.* reiszak, *m.* *...SCHATULLE, *v.* zie REISEPULT. *...SCHEIN, *m.* zie REISEPASS. *...STAB, *m.* reisstok, staf eens reizigers, *m.* *...TASCHE, *v.* knapzak; dubbele lederen zak (aan den zadel van het paard hangende), *m.* *...WAGEN, *m.* reiswagen, *m.* *...ZEUG, *o.* zie REISEGERÄTH. *...ZUG, *m.* troep -, *m.* gezelschap reizigers, *o.* karavaan, *v.*

REISFELD, *o.* zie REISACKER. *...GERSTE, *v.* rijstgierst, *v.* *...HOLZ, *o.* zie REISIG.

REISIG, REISHOLZ, *o.* kap -, heesterhout, *o.*

REISIG, *b. n.* *der —e Knecht*, *Reissige*, de ruiter; *der —e Zeug*, de ruiterij, kavalerie, het paardenvolk.

REISMEHL, *o.* rijstmeel, *o.* *...MÜHLE, *v.* rijst -, pelmolen, *m.*

REISS, *o.* zie REIS.

REISSAUS, *o.* (§) — *nehmen*, zijne biezen pakken, zich uit de voeten maken.

REISSBLEI, *o.* teekenpotlood, *o.* *...BRETT, *o.* teekenbord, *o.*

REISSEN, *b. w.* (*onr.*) scheuren, verscheuren; doen barsten, -splijten; kloven; vaneen rukken; ontnemen, wegvoeren, wegscheuren, ontrukken, ontvoeren, medeslepen; *Federn* —,

pennen besnijden; *die Wolle* —, wol kammen, ontwarren; *ein Loch in etwas* —, een gat in iets boren, -maken; *einen Hengst* —, een' hengst ruinen, lubben; *einen Karpfen* —, het ingewand uit een' karper halen; *aus einander* —, uit elkander rukken, -scheuren. *—, *fig.* teekenen, schetsen; *dahin* —, medeslepen; *einen aus der Gefahr* —, iemand uit het gevaar redden, rukken; *Zoten* —, vuile taal spreken, zich onbeleefd uitdrukken; *Possen* —, grappen maken, boerten; *sich an etwas* —, zich bezeeren-, zich beleedigen aan iets, aan iets haken of vast blijven; *fig. sich um etwas* —, om iets vechten, iets met geweld boven anderen willen krijgen; *man reisst sich um diese Waare*, deze waar heeft bijzonder veel aftrek; *man reisst sich nicht sehr darum*, dit wordt weinig gezocht. *—, *o. w.* scheuren, vaneen scheuren, barsten, splijten, wijken, losgaan; slijten, door gebruik bederven; *der Strom reisst*, er gaat een snelle stroom; *es reisst mich im Leibe*, ik heb snijdingen in den buik; *es reisst mich in der Hand*, ik gevoel eene tinteling in mijne hand. *—, *o.* buiksnijdingen, *v. mv.*; — *im Magen*, maagtrekkingen, *v. mv.*; — *in Gliedern*, rhumatieke-, rheumatische pijn; jicht, *v.*; — *eines Stromes*, snelle stroom eener rivier, *m.*

REISSEND, *b. n.* en *bijw. ein —er Strom*, een snelle stroom; eene snelvlietende rivier; *ein —es Thier*, een verscheurend dier, roofdier; *die —e Jicht*, de vliegende jicht; *—e Schmerzen*, hevige-, stekende pijn; *diese Waare geht — ab*, dit artikel heeft goeden aftrek.

REISSER, *m.* teekenaar, ontwerper eener schets; (90) kloofbeitel, *m.* splijthout; (168) merk-, teekenijzer, *o.*; (77) passer, *m.* drilijzer, *o.*; *ein Fass mit den — zeichnen*, een vat met het drilijzer merken.

REISSFEDER, *v.* teekenpen, trekpen, *v.*

REISSIGE, *m.* zie REISIGE KNECHT.

REISSKOHLE, *v.* houtskool om te teekenen, *v.* zwart krijt, *o.* *...SCHIENE, *v.* liniaal, *o.* *...ZEUG, *o.* passerdoos, *v.* -koker, *m.* *...ZIRKEL, *m.* passer met losse punten, *m.*

REISTE, *v.* wrong garen, *v.*

REIT, *v.* rekening, *v.* *—BEAMTE, *m.* zie RECHNUNGSBEAMTE.

REITAU, REITTAU, *o.* (103) borgschoot, *o.*

REITBAHN, *v.* rijbaan, rijschool, manege, *v.* *...BAR, *b. n.* te berijden; *ein reitbarer Weg*, een weg die te berijden is. *...BURSCHE, *m.* jokkei, *m.* *...DECKE, *v.* paardedek, *o.*

REITEL, *m.* korte stok; span-, pakstok, knuppel, *m.* *—N, *b. w.* knevelen, sterk binden.

REITEN, *o.* en *b. w. (onr.)* rijden, (te paard, in een rijtuig); berijden; *Trab, Galopp* —, in den draf, in galop rijden; *einen Schritt, im Schritte* —, zijn paard stapvoets doen rijden; *ein Pferd zu Schanden, zu Tode* —, een paard den bek afrijden, een paard te schande jagen, -te barste rijden; *einen Weg* —, een' weg te paard afleggen; *durch die Stadt* —, door de stad rijden, de stad doorrijden; *kurz, lang, (mit kurzen, langen Steigbügeln)* —, met korte-, met lange stijgbeugels rijden; *zu Boden, über den Haufen* —, (iemand, iets) overrijden; *geritten kommen*, komen aanrijden; te paard naderen; *der Stier reitet die Kuh*, de stier dekt de koe; *fig. einen Schriftsteller* —, letterdieverij (plagiaat) plegen; (§) *der Teufel reitet ihn*, hij is van den duivel bezeten, hij heeft den duivel in het lijf. *—, *o.* het rijden; oefening in de rijkunst, *v.* *—D, *b. n.* en *bijw.* te paard.

REITER, *m.* ruiter; (128) man te paard, *m.*; *ein leichter* —, een ligte ruiter; (180) *spanischer* —, spaansche ruiter. *—EI, *v.* manier van rijden, wijze van te paard zitten; ruiterij, *v.* paardenvolk, *o.* kavalerie, *v.* *—FAHNE, *v.* zie STANDARTE. *—FÄHNRICH, *m.* kornet, *m.* *—FLINTE, *v.* karabijn, *v.* *—GAR, *b. n.* half raauw, half gaar. *—KRAUT, *o.* (76) wateraloë, *v.* *—KÜNSTE, *v. mv.* kunsten te paard, *v. mv.* *—MÄSSIG, *b. n.* als een ruiter. *—PFERD, *o.* paard der ruiterij, kavaleriepaard, *o.* *—SALBE, *v.* ruiterzalf, *v.* *—WACHE, *v.* ruiterwacht, -schildwacht, *v.*

REITGERTE, *...PEITSCHE, *v.* spitsroede, karwats, *v.* *...GURT, *m.* rijgordel, *m.* *...HABIT, *o.* rijkleed, *o.* *...HAKEN, *m.* haak, *m.* *...HANDSCHUH, *m.* rijhandschoen, *m.* *...HAUS, *o.* *...SCHULE, *...BAHN, *v.* rijschool, manege, rijbaan, *v.* *...HEMD, *o.* rijhemd, *o.* *...HENGST, *m.* springhengst, *m.* *...KISSEN, *o.* zadelkussen, *o.*; slecht bovenzadel, *m.* *...KNECHT, *m.* rijknecht, stalknecht, palfrenier, *m.* *...KUNST, *v.* rijkunst, *v.* *...LAUS, *v.* zie FILZLAUS.

REITLINGS, RITTLINGS, *bijw.* schrijdelings, schrijlings.

REITOCHS, *m.* bul, stier, *m.* *...PAGE, *m.* stalknecht, staljongen, *m.* *...PEITSCHE, *v.* rijzweep, *v.* *...PFERD,

o. rijpaard, *o.* *...PISTOLE, *v.* ruiterpistool, *v.* *...ROCK, *m.* wijde reisrok, *m.*; — *der Frauen*, damesrijkleed, *o.* amazone, *v.* *...SATTEL, *m.* rijzadel, zadel voor een rijpaard, *m.* *...SCHEIDE, *v.* strengleder der koetspaarden, *o.* *...SCHULE, *v.* zie REITHAUS. *...SCHÜRZE, *v.* ruiter-voorschoot, *o.* *...STALL, *m.* stal voor rijpaarden, manege-stal, *m.* *...STIEFEL, *m.* rijlaars, *v.* stevel, *m.* *...STOCK, *m.* reistok (eener draaibank), *m.* *...STRÜMPFE, *mv.* rijkousen, *v.* *mv.* *...TASCHE, *v.* zie SATTELTASCHE. *...THIER, *o.* rijbeest, paard dat men berijdt, *o.* *...WURM, *m.* (103) oranjekop, aardkrekel, *m.* *...ZEUG, *o.* tuig, paardentuig, *o.* *...ZUG, *m.* optogt-, bende te paard, *m.* *v.*

REIZ, (REITZ), *m.* prikkeling; *fig.* bekoorlijkheid, aanlokkelijkheid, innemendheid, bevalligheid, *v.* *—BAR, *b. n.* prikkelbaar, gevoelig, aantrekkelijk. *—BARKEIT, *v.* prikkelbaarheid, gevoeligheid, aantrekkelijkheid, *v.*

REIZEN, *b. w.* prikkelen, aandoen; aanzetten, aansporen, aanhitsen, opstoken, opwekken; tergen, sarren, tarten; innemen, bekoren; *zum Durste* —, dorst verwekken, - veroorzaken; *einen zum Zorne* —, iemands gramschap (toorn) opwekken, - gaande maken; *einen zum Bösen* —, iemand tot het kwaad aanzetten. *—D, *b. n.* prikkelend, opwekkend; aansporend, bekoorlijk, innemend, bevallig, behagelijk.

REIZLOS, *b. n.* onbehagelijk, onbevallig, niet bekoorlijk. *...MITTEL, *o.* (34) aanzettend -, opwekkend middel, *o.*

REIZUNG, *v.* zie REIZ.

REIZVOLL, *b. n.* vol bekoorlijkheid, zeer innemend.

REKEL, *m.* rekel, bulhond; *fig.* lompe vlegel, boer, *m.* *—EI, *v.* onwellevend gedrag, *o.* lompheid, onbeleefdheid, *v.*

RELAIS, *o.* wisselplaats, pleisterplaats, *v.*

RELATION, *v.* berigt, verslag, *o.*

RELATIV, *b. n.* betrekkelijk.

RELEGATION, *v.* uitsluiting; verbanning, *v.* ban, *m.* *...GIREN, *b. w.* verbannen.

RELIEF, *o.* relief, verheven (werk), *o.*

RELIGION, *v.* godsdienst, *v.*

RELIGIONSBESCHWERDE, *v.* godsdienstbezwaar, *o.* *...DULDUNG, *v.* verdraagzaamheid in het godsdienstige, *v.* *...EDIKT, *o.* edikt betreffende de godsdienst, *o.* *...EID, *m.* belijdeniseed; godsdiensteed (in Engeland), *m.* *...EIFER, *m.* godsdienstijver, *m.*; *der blinde* —, blinde godsdienstijver, *m.* dweepzucht, geestdrijverij, *v.* *...FREIHEIT, *v.* godsdienstvrijheid, vrijheid van geweten, *v.* *...FRIEDE, *m.* godsdienstvrede, *m.* *...GESELLSCHAFT, *v.* gemeente, godsdienstige broederschap, *v.* *...KRIEG, *m.* godsdienstoorlog, *m.* *...MEINUNG, *v.* meening aangaande de godsdienst, *v.* *...PARTEI, *v.* partij in zake van godsdienst, godsdienstpartij, *v.* *...SCHWÄRMER, *m.* dweeper, geestdrijver, *m.* *...SCHWÄRMEREI, *v.* geestdrijverij, dweeperij, *v.* *...SPOTTER, *m.* spotter met de godsdienst, vrijgeest, vrijdenker, *m.* *...STREIT, *m.* godsdiensttwist, twist om het geloof, *m.* geschil om een godsdienstpunt, *o.* *...SYSTEM, *o.* godsdienstig stelsel, *o.* *...TRENNUNG, *v.* scheuring in de kerk, *v.* *...ÜBUNG, *v.* godsdienstoefening, dienst, *v.* *...VERÄNDERUNG, *v.* verandering van godsdienst, *v* *...VERBESSERUNG, *v.* godsdiensthervorming, *v.* *...VEREINIGUNG, *v.* vereeniging der godsdiensten, *v.* *...VERWANDTE, *m.* en *v.* geloofsgenoot, *m.* en *v.* *...ZWANG, *m.* godsdienst-, gewetensdwang, *m.*

RELIGIÖS, *b. n.* en *bijw.* godsdienstig, - lijk. *—E, *m.* en *v.* monnik, *m.* non, *v.*

RELIGIOSITÄT, *v.* godsdienstigheid, *v.* godsdienstzin, *m.*

RELIQUIE, *v.* relikie, *v.* overblijfsel eens heiligen, heilig kleinood, *o.* *—NKÄSTCHEN, *o.* *—NSCHRANK, *m.* relikiekast, *v.*

RELLE, RELLMAUS, *v.* (soort van) bergrot, *v.*

REMESSE, *v.* (46) remise, geld -, wisselzending, overmaking, *v.*

REMINISCENZ, *v.* weder herinnering, *v.*

REMITTENT, *m.* (46) remittent, *m.*

REMITTIREN, *b. w.* (46) remitteren, geld -, wissels zenden, overmaken.

REMITZ, *m.* (soort van) muis, *v.*

REMOVIREN, *b. w.* ontzetten (van een ambt enz.).

RENEGAT, *m.* renegaat, (afvallige van het christengeloof tot de leer van Mahomet), *m.*

RENETTE, *v.* RENETTAPFEL, *m.* renetappel, *m.*

RENKEN, *b. w.* rigten, leiden.

RENN, *o.* rendier, *o.*

RENNBAHN, *v.* renbaan, loopbaan, *v.* renperk, *o.*

RENNE, *v.* zie RINNE.

RENNEN, *o. w.* (*onr.*) rennen, loopen; *fig. nach etwas* —, iets naloopen; - najagen; *an* of *wider etwas* —, tegen iets aanloopen; *fig. in sein Verderben* —, in zijn verderf loopen, zijn' on-

dergang te gemoet snellen. *—, *b. w.* (*onr.* en *reg.*) *einen zu Boden* —, iemand omverloopen; *einem den Degen durch den Leib* —, iemand den degen dwars door het lijf jagen. *—, *o.* loop, wedloop, *m.*; wedren, *v.*

Renner, *m.* groot paard; oorlogspaard, strijdros, *o.* harddraver; *fig.* (110) kampvechter, *m.*

Rennjagen, *o.* lange jagt, *v.* *...**schiff**, *o.* advijsjagt, advijsvaartuig, *o.* *...**schlitten**, *m.* snel loopende slede, *v.* *...**spiel**, *o.* renspel, *o.* wedloop, *m.* wedren, *v.* *...**spindel**, *v.* steen-muurboor, *v.* *...**stein**, *m.* goot, *v.* *...**thier**, *o.* rendier, *o.* *...**wagen**, *m.* renwagen; faëton, *m.*

Renommee, *v.* faam, *v.* naam, *m.*

Renommiren, *b. w.* voorvechten.

Renommist, *m.* voorvechter, *m.*

Renoviren, *b. w.* vernieuwen.

Rentamt, *o.* **Rentenei**, **Rentkammer**, *v.* kamer der geldmiddelen, *v.* bureau van financiën, *o.*

Rente, *v.* rente, *v.* inkomen, *o.* inkomsten, *v. mv.* *—**n**, *o. w.* renten, rente opleveren; voordeelig zijn.

Rentenei, *v.* zie **Rentamt.**

Rentenirer, **Rentirer**, **Rentner**, *m.* rentenier, *m.*

Rentiren, *o. w.* zie **Renten.**

Rentmeister, *m.* rentmeester, schatmeester, penningmeester; (110) quaestor (bij de Romeinen), *m.* *—**amt**, *o.* (110) quaestorschap (bij de Romeinen), *o.* *—**ei**, *v.* rentmeestersambt, *o.*

Rentschreiber, *m.* klerk op het kantoor der geldmiddelen, *m.*

Renzel, *m.* ransel, knapzak, *m.*; zie **Ränzel.**

Reparation, **Reparatur**, *v.* herstelling, vergoeding, *v.*

Repariren, *b. w.* herstellen, vergoeden.

Repartiren, *b. w.* verdeelen.

Repertorium, *o.* register, *o.*; zie **Sachregister.**

Repetent, *m.* (52) repetitor, *m.*

Repetiren, *b. w.* herhalen, repeteren.

Repetiruhr, *v.* repetitie-horologie, *o.*

Repetition, *v.* herhaling; repetitie, *v.*

Repliciren, *b. w.* antwoorden.

Replik, *v.* (119) antwoord, *o.* repliek, *v.*

Repositorium, *o.* boekenplank, *v.* -rek, *o.*

Repphuhn, *o.* zie **Rebhuhn.**

Repräsentant, *m.* vertegenwoordiger, *m.*

Repressalien, *v. mv.* wederwraak, wedervergelding, *v.*; zie **Gegengewalt**, **Gegenbeleidigung.**

Republik, *v.* gemeenebest, *o.* republiek, *v.* *—**aner**, *m.* —**inn**, *v.* republikein, gemeenebest-gezinde, *m.* en *v.* *—**anisch**, *b. n.* republikeinsch, als republiek, gemeenebestelijk; gemeenebest-gezind.

Repuls, *m.* (52) weigering, *v.*

Reputation, *v.* zie **Renommee.**

Reputirlich, *b. n.* geacht, gunstig bekend, te goeder naam en faam.

Requisit, *o.* hetgeen vereischt wordt, hetgeen noodzakelijk is; (ook) iets schaarsch, iets gezochts. *—**ion**, *v.* verzoek, aanzoek, *o.* begeerte, bede, *v.* eisch, *m.*

Rescript, *o.* reskript, schriftelijk antwoord of besluit van een' vorst, *o.*

Reservat, *o.* terughouding, *v.* voorbehoud, *o.*; zie **Vorbehalt.**

Reserve, *v.* (97) reserve, *v.* reservekorps, *o.* reservetroepen, *m. mv.*

Resident, *m.* resident, zaakbezorger aan een hof; resident, (ambtenaar in de ned. oostind. bezittingen), *m.* *—**enstelle**, *v.* residentschap, ambt van resident, *o.*

Residenz, *—**stadt**, *v.* verblijfplaats, zetel, *m.* residentie, *v.*

Residiren, *o. w.* wonen, verblijf houden, resideren.

Residuum, *o.* (133) residu, overschot, overblijfsel, *o.*

Resignation, *v.* afstand van een ambt, *m.*; *fig.* gelatenheid, onderwerping, *v.*

Resigniren, *b. w.* afstaan, afstand doen (van een ambt).

Resolut, *b. n.* vast besloten, moedig, onverschrokken, onversaagd.

Resolviren, *o. w.* besluiten.

Resonanz, *v.* (171) weêrklank, weêrgalm, *m.* *—**boden**, *m.* (171) klankbodem, *m.* *—**loch**, *o.* vioolgat, *o.*

Respect, *o.* eerbied, *m.* ontzag, *o.* *—**tag**, *m.* (7) respijtdag, *m.* *—**widrig**, *b. n.* oneerbiedig, zonder ontzag.

Respondent, *m.* (52) respondent, verdediger eener stelling, *m.*

Ressort, *o.* springveêr, *v.*

Rest, *m.* **Restchen**, *o.* rest, *v.* overblijfsel, overschot, overige, *o.*; achterstand, *m.* achterstallige schuld, *v.*; *ein — Leinwand*, een overgebleven lap laken; *fig. einem den — geben*, iemand afmaken; iemand geheel te onder brengen.

Restant, *m.* (46) schuldenaar van het overschot (saldo) eener rekening, schuldenaar per saldo, *m.*

Restauration, *o.* restauratie, gaarkeuken, *v.*

RESTCHEN, *o.* zie REST.
RESTIREN, RESTEN, *o. w.* overblijven; nog iets schuldig zijn.
RESTITUIREN, *b. w.* terugbetalen, wedergeven, restitueren.
RESULTAT, *o.* gevolg, resultaat, *o.*
RETIRADE, *v.* aftogt, terugtogt, *m.*
RETIRIREN, *o. w.* wijken; den aftogt blazen, den terugtogt aannemen.
RETORTE, *v.* (133) retort, destilleerflesch, kromme glazen kolf, *v.*
RETRAITE, *v.* zie RETIRADE.
RETRASSIREN, *b. w.* (46) weder-, op nieuws trekken.
RETRATTE, *v.* (46) tweede-, herwissel, *m.*
RETTE, *v.* hond, *m.*
RETTEN, *b. w.* redden, helpen, bevrijden, verlossen, behouden. *—, *o.* het redden; redding, bevrijding, *v.*
RETTER, *m.* redder, helper, bevrijder, verlosser, *m.*
RETTGEBÜHR, *v.* bergloon, *o.*
RETTIG, *o.* radijs, rammenas, *v.*
RETTUNG, *v.* redding, bevrijding, verlossing; (203) berging, redding (van gestrande goederen), *v.*; *ohne — verloren*, reddeloos verloren. *—SANSTALT, inrigting tot redding, *v.* *—SLOS, *b. n.* reddeloos. *—SMITTEL, o. red-, hulpmiddel, *o.*
REUE, *o.* berouw, *o.* spijt, *m.* leedwezen, verdriet, hartzeer, *o.* smart, *v.* *—N, *o.* en *onp. w.* berouwen, spijten, berouw-, spijt hebben, -gevoelen; *mein Geld reuet mich*, ik beklaag mijn geld; *es hat sie gereuet*, zij heeft er berouw van gehad, het heeft haar berouwd.
REUIG, *b. n.* berouwhebbend, met berouw.
REUKAUF, *m.* rouwkoop, *m.* *...MUTH, *m.* neiging tot berouw, *v.* *...MÜTHIG, *b. n.* ligt berouw hebbende.
REUSE, *v.* fuik, vischkaar, *v.*
REUTE, REUTHACKE, REUTHAUE, *v.* hak, *m.* houweel, *o.*
REUTEN, *o. w.*zie REITEN. *—, *o. w.* wieden, uitroeijen; ontginnen.
REUTER, *m.* korenzeef, *v.* *—N, *b. w.* zeven (koren).
REUVOLL, *b. n.* vol berouw, berouwhebbend.
REVERBERIROFEN, *m.* (133) reverbereeroven, *m.*
REVERENDE, *v.* geestelijke tabbaard, *m.*
REVERENZ, *m.* buiging, pligtpleging, *v.*; zie VERBEUGUNG.
REVERS, *m.* verkeerde zijde, *v.*; tegenbrief, *m.* *—ALIEN, *v. mv.* renversalen, *v. mv.*
REVIDIREN, *b. w.* her-, na-, overzien, revideren; zie DURCHSEHEN.

REVIER, *o.* gewest, *o.* landstreek, *v.* distrikt, kanton, *o.*; zie JAGDREVIER. *—EN, *o. w.* (59) doorsnuffelen; doorzoeken.
REVISION, *v.* herziening, revisie, *v.*; zie DURCHSICHT. *—, (13) derde proefblad, *o.* laatste revisie, *v.*
REVISOR, *m.* overziener, herziener, *m.*
REVOCATION, *v.* herroeping, *v.* *...CIREN, *b. w.* herroepen, terugroepen.
REVOLTE, *v.* opstand, *m.* muiterij, *v.* oproer, *o.*
REVOLTIREN, *o. w.* opstaan; muiten, in opstand geraken.
REVOLUTION, *v.* omwenteling, staatsomwenteling, *v.* *—AIR, *b. n.* tot eene omwenteling behoorende, omwentelingsgezind. *—IREN, *o. w.* tot omwenteling aanzetten, eene omwenteling bewerken.
REVÜE, *v.* zie MUSTERUNG.
RHABARBER, *m.* rabarber, *v.*
RHAPONTIK, *v.* (76) monniken-rabarber, *v.*
RHAPSOD, *m.* zanger der gedichten van Homerus, *m.* *—IE, *v.* enkele verzen en plaatsen uit Homerus, *o. v. mv.*; *fig.* zamenraapsel, mengelmoes, *o.* rapsodie, *v.* *—ISCH, *b. n.* rapsodisch. *—IST, *m.* prulschrijver van zaâmgeraapte stukken, *m.*
RHEDE, *v.* reede, zee, *v.*; *auf die — legen*, op de reede brengen; *auf der — liegen*, op de reede liggen. *—LOS, *b. n.* (203) afgetakeld; *ein Schiff — machen*, een schip aftakelen. *—N, *b. w.* zie AUSRHEDEN.
RHEDER, *m.* reeder, scheepsreeder, scheepseigenaar, *m.* *—EI, *v.* reederij, bevrachting, *v.*
RHEINFALL, *m.* Rijnval, waterval van den Rijn, *m.* *...GOLD, *o.* rijngoud, *o.* *...GRAF, *m.* rijngraaf, *m.* *...ISCH, *b. n.* rijnsch, van den Rijn. *...LACHS, *m.* rijnzalm, *m.* *...LAND, *o.* rijnland, *o.* *...LÄNDISCH, *b. n.* rijnlandsch, (ook van maten). *...SCHNACKE, *v.* (103) dagvlieg, *v.* *...WEIN, *m.* rijnwijn, *m.*
RHETOR, *m.* redenaar, letterkundige die de welsprekendheid leert, *m.* *—IK, *v.* zie REDEKUNST. *—ISCH, *b. n.* redekunstig.
RHEUMATISCH, *b. n.* rhumatiek, rheumatisch. *...TISMUS, *m.* rhumatismus, *o.*
RHINOCEROS, *m.* rhinoceros, eenhoorn, *m.*
RHODISERHOLZ, *o.* welriekend hout, *o.* zie ROSENHOLZ.
RHOMBUS, *m.* (92) schuinsche ruit, *v.*
RHOMBOIDE, *v.* (92) rhomboïde, (langwerpig vierkant met twee scherpe en twee stompe hoeken), *v.*

Rhythmisch, *b. n.* rijmend, afgemeten, rhythmisch. *...**mus**, *m.* klankmaat, welluidendheid, dichtmaat, *v.* rhythmus, *m.*

Ribbe, *v.* zie **Rippe**.

Richtbank, *v.* regtbank, vierschaar; aanregtbank (in de keuken), *v.* *...**baum**, *m.* (168) windas-boom, *m.* *...**beil**, *o.* scherpregters bijl, *v.* *...**blei**, *o.* rigtsnoer, meetsnoer, paslood, *o.* *...**bühne**, *v.* schavot, *o.*

Richte, *v.* *(w. g.)* billijkheid, opregtheid, *v.*; *in die — bringen*, in orde brengen.

Richteisen, *o.* ijzeren werktuig om iets dat krom is regt te buigen, *o.*

Richten, *b. w.* rigten, wenden; oprigten, opheffen; schikken, regelen, rangschikken, ordenen, in orde brengen; een doodvonnis voltrekken; *in die Höhe* —, oprigten, opheffen; *seine Blicke auf etwas* —, zijne blikken naar iets rigten, -op iets vestigen; *ein Geschütz, ein Fernglas* —, een kanon -, een kijkglas rigten, pointeren; *die Kanone zum Schusse* —, het geschut stellen, -op de rolpaarden leggen; *die Segel nach dem Winde* —, de zeilen naar den wind zetten; *sich nach dem Winde* —, naar den wind zeilen; *eine Uhr* —, een horologie regelen; *ein Haus* —, het timmerwerk van een huis verbinden; *fig. seine Absicht auf etwas* —, zijn doel op iets vestigen; *sein Gebet zu Gott* —, zijn gebed tot God rigten, zich biddende tot God wenden; *sich nach etwas, nach einem* —, zich naar iets rigten, -schikken; iemand zich tot voorbeeld stellen; zich schikken naar iemands luim of geaardheid; *ik werde mich darnach* —, ik zal er mijne maatregelen naar nemen; (§) *die Leute* —, de daden (handelingen) der menschen beoordeelen, -berispen. *—, *o.* het rigten; rigting, stelling van het geschut, *v.* het pointeren, *o.*; uitvoering van een vonnis, *v.*; zie **Richtung**.

Richter, *m.* regter, *m.* *—**amt**, *o.* regterambt, *o.* *—**inn**, *v.* vrouwelijke regter, *m.* *—**lich**, *b. n.* regtelijk, geregtelijk; *die richterliche Gewalt*, de regterlijke magt.

Richtern, *b. w.* (§) hekelen, bedillen, vitten, beoordeelen.

Richterstube, *v.* geregtszaal, *v.* *...**stuhl**, *m.* regterstoel, regterlijke zetel, *m.* regtbank, *v.*

Richtessen, *o.* feestmaal aan werklieden, *o.*

Richthammer, *m.* **Richtholz**, *o.* (147) hamer om het verfoeliesel gelijk te maken, *m.* *...**haus**, *o.* (110) regthuis, *o.*

Richtig, *b. n.* en *bijw.* regt, juist, rigtig, gepast, effen, volledig, volmaakt, volkomen; klaar, gereed; zeker, zonder feil; naauwkeurig, stipt, stiptelijk; *diese Uhr geht* —, dit horologie gaat goed; *etwas — machen*, iets in orde brengen, eene zaak ten einde brengen; *eine Schuld — machen*, eene schuld afbetalen; *der Handel ist* —, de koop is gesloten, de zaak is geklonken; *mit einem über etwas — werden*, het met iemand over iets eens worden; *wir sind mit einander* —, wij zijn het met elkander eens; *er ist nicht — im Kopfe*, zijn hoofd is niet klaar, hij heeft een' slag van den molen weg; *es ist in diesem Hause nicht*, het is niet veilig-, het spookt in dit huis; *das geht nicht — zu*, dit gaat niet behoorlijk toe, daar is tooverij in het spel, daar steekt bedrog in.

Richtigen, *b. w.* regelen, plaatsen, stellen, in orde brengen, schikken, rangschikken.

Richtigkeit, *v.* juistheid, rigtigheid, klaarheid, effenheid; naauwkeurigheid, *v.*; *in — bringen*, zie **Richtigen**; (ook) ophelderen, duidelijk maken, tot klaarheid brengen; — *treffen*, — *machen*, *zur — kommen*, het eens worden, overeenkomen (onderling over iets).

Richtigmachung, *v.* opheldering, verduidelijking, *v.*

Richtkegel, *m.* *...**visir**, *o.* (5) vizier, *o.* *...**keil**, *m.* (5) stelwig, *v.* stelhout, *o.* *...**mass**, *o.* standaard, *m.* rigtsnoer, *o.* *...**pfennig**, *m.* (99) penning-, standaard voor de goud- of zilverproef, *m.* *...**platz**, *m.* *...**statt**, *...**stätte**, *v.* geregtsplaats, *v.* *...**probe**, *v.* standaard-proef, *v.* *...**schacht**, *m.* (9) loodregte mijn, *v.* -put, *m.* *...**scheffel**, *m.* geijkt schepel, *o.* *...**scheibe**, *v.* (141) middelbreuk, (slotveer), *v.* *...**scheit**, *o.* model, *o.* regel, *m.* *...**schmaus**, *m.* zie **Richtessen**. *...**schnur**, *v.* rigt-, meetsnoer; *fig.* rigtsnoer, voorbeeld, toonbeeld, model, *o.* maatstaf, *m.* *...**schraube**, *v.* (5) pointeerschroef, stelschroef, *v.* *...**schwert**, *o.* zwaard der geregtigheid, scherpregters zwaard, *o.* *...**steig**, *v.* *(w. g.)* voetpad, *o.* *...**stock**, *m.* (168) maat, *v.* *...**stuhl**, *m.* bankje voor de beschuldigden; (ook) blok bij de onthoofding, *o.*; zie **Richterstuhl**.

Richtung, *v.* het plaatsen, stellen, rigten, schikken, *o.*; besturing, leiding;

rigting, strekking, v.; *die — der Kanonen*, het pointeren van het geschut.
RICHTWAGE, v. paslood, o. *...WEG, m. naaste weg, m.
RICKE, v. reegeit, v.
RIEBISEL, RIEBSEL, v. kruisbezie, v.
RIECHBAR, b. n. te ruiken, reuk-, geur van zich gevende. *...BÜCHSCHEN, o. reukdoosje, o. *...DORN, m. (76) egelantier, v.
RIECHEN, o. w. (*onr.*) rieken, welriekend zijn. *—, b. w. (*onr.*) ruiken, den reuk opvangen, den geur inademen; *fig.* (§) *er hat das von weitem gerochen*, hij heeft er reeds de lucht van; *kein Pulver — können*, een lafaard zijn.
RIECHER, m. (§) neus, m. *—EI, (§) hersenschimmig denkbeeld, o.
RIECHESSIG, m. geest van azijn, m. *...FLÄSCHCHEN, o. reukfleschje, o. *...KÜSSEN, o. kussen met reukwerk, o. *...SALZ, o. vlugzout, o. *...WAAREN, v. mv. reukwaren, parfumeriën, v. mv. reukwerk, o. *...WASSER, o. reukwater, o.
RIED, o. zie RIETH.
RIEFE, v. zie REIHE, FALTE. *—, goot, v. doorloop, m.; groeve, uitholing, v. *—LN, b. w. uitgroeven, uitholen.
RIEGEL, m. grendel; boom; vensterplaatgrendel; (168) dwarsbalk, m. bindhout, karveelblok, o.; (101) trens (van een knoopsgat; (141) tong (van een slot), v. *—BLECH, o. grendelplaat, v. *—BOHRER, m. (77) zwikboor, v. *—HAKEN, m. (141) slotplaat, kram van een slot, v. *—HOLZ, o. (168) dwarshout, o.; (77) zie RIEGELBOHRER. *—LOCH, o. (141) schootplaat, v.
RIEGELN, b. w. grendelen, met den grendel sluiten.
RIEGELNAGEL, m. ijzeren bout met een' kop, m. *...SCHLOSS, o. grendelslot, o. *...WAND, v. schutting, v. *...WERK, o. ingelegd werk, o.
RIEHMAUS, v. zie ERDGRILLE.
RIEMEN, m. riem; gordel, m.; — *an der Kutsche*, hangriem eener koets. *...LÖCHER, o. mv. gaten in een' riem, riemgaten, o. mv. *...PFERD, o. voorpaard, o. *...SCHNEIDER, m. zie RIEMER. *...STECHEN, o. het goochelen met een' riem, o. *...WERK, o. de riemen, (van een rijtuig enz.).
RIEMER, m. gordelmaker; riemensnijder, m.
RIEPEL, m. kater; schoorsteenveger; *fig.* lompe vlegel, verachtelijk-, hatelijk mensch, m.

RIES, o. riem (papier), m.
RIESE, m. reus, m.
RIESELN, onp. w. stofregenen; vlieten, ruischen, murmelen, zacht vloeijen.
RIESELREGEN, m. stof-, motregen, m.
RIESENBARBE, v. (103) zeebarbeel, m. *...BERG, m. zeer hooge berg, m. *...BETT, o. reuzenbed, o. berg in de toovergeschiedenissen, m. *...BILD, o. reuzenbeeld, reusachtig beeld, o. *...ERDBEERE, v. aardbezie van Chili, v. *...FÖRMIG, *...HAFT, *...MÄSSIG, b. n. en *bijw.* reusachtig, kolossaal; als een reus. *...GESCHLACHT, o. reuzengeslacht, o. *...GESTALT, v. reusachtige gedaante, v.; kolossaal beeld, o. *...HARFE, v. eolische harp, v. *...KRIEG, m. (43) strijd der reuzen met de goden, m. *...MUSCHEL, v. zie GIENMUSCHEL. *...SCHILDKRÖTE, v. groote indische schildpad, v. *...SCHLANGE, v. reuzenslang, v. *...SCHRITT, m. reuzenschrede, v. reuzenstap, m.; *Riesenschritte machen*, reuzenstappen doen, snel vooruitkomen, (in eene kunst of wetenschap). *...STÄRKE, v. reuzenkracht, v. *...STIMME, v. stentorstem, v. *...TOPF, m. lijkbus (in de tooververtalen), v.
RIESHÄNGE, v. (111) kruk waarmede het natte papier wordt opgehangen, v.
RIESINN, v. reuzin, v.
RIESS, o. zie RIES.
RIESSLING, m. (soort van) wijnstok, m.
RIESTER, m. (106) voorhand, v.; gewricht van den voet, o.; (2) ploegstaart, m.; (138) stuk leder om oude schoenen te lappen, o.
RIESWEISE, *bijw.* bij het riem; bij riemen.
RIETH, o. riet, o.; bies, v.; moeras, o.; (195) weverskam, m.; (*w. g.*) beek, v.; moerassige-, drassige grond, m.; bergketen, v. *—ANKER, m. rand van eenen dijk met riet bewassen, m. *—GRAS, o. zeegras, wier, o. helm, m. *—MEISE, v. poelmees, v. *—SCHNEPFE, v. watersnip, v.
RIFF, o. (203) rif, o.
RIFFEL, *—BAUM, *—KAMM, v. hekel, vlaskam, m. *—FEILE, v. rasp, raspvijl, v.
RIFFELN, RIFFEN, b. w. hekelen; *fig.* (§) (iemand) snediger maken, (iemand) de oogen openen; bedriegen, foppen, bedotten.
RIGOLEN, b. w. zie RIOLEN.
RILLE, v. zie RINNE.
RIMESSE, v. (46) zie REMISE.
RIND, o. rund, horenbeest, o. *—, jonge os, m. vaars, v.

Rindchen, *o.* korstje, randje, *o.*
Rinde, *v.* bast, *m.* schors; korst, *v.*
Rinderbraten, **Rindsbraten**, gebraden rundvleesch, rundergebraad, *o.*
Rindern, *o. w.* bollig-, togtig zijn (van koeijen); *die Kuh rindert*, de koe is bollig; *die Kuh had gerindet*, de koe is dragtig. *—, *b. n.* van rundbeesten.
Rinderzunge, *v.* ossentong, *v.*
Rindfleisch, *o.* ossen-, rundvleesch, *o.* *—**brühe**, *v.* vleeschnat, *o.*
Rindig, *b. n.* bastig, korstig.
Rindsauge, *o.* (76) ossenoog, *o.* *...**blume**, *v.* (76) wilde kamille, *v.* *...**blase**, *v.* ossenblaas, *v.* *...**leder**, *o.* ossenleder, *o.* *...**zunge**, *v.* zie **Rinderzunge**.
Rindvieh, *o.* rundvee, *o.*; *fig.* lompe vlegel, *m.* *...**wurz**, *v.* (76) zwart bilzenkruid, *o.*
Ring, *m.* ring; schakel, *m.*; hengsel, oor, handvat, *o.*; kring, halskring, (der dieren); (203) ankerring; cirkel; (174) ring aan den voet van een' valk, *m.*; — *am Wurfriemen*, touwslagersrol, *v.*; — *an einer Schnellwage*, klein wiel, *o.*; *nach dem Ringe laufen*, naar den ring steken. *—**amsel**, **Ringelamsel**, *v.* ringmeerle, *v.*
Ringe, *b. n.* klein; nietig, gering.
Ringel, *m.* *—**chen**, *o.* ringetje, *o.*; *fig.* bijeenkomst, *v.* gezelschap, kransje, bezoek, *o.* *—**biene**, *v.* jonge bij, *v.* *—**blume**, *v.* goudsbloem, *v.* *—**falk**, *m.* ringvalk, *m.* *—**gans**, *v.* (soort van) afrikaansche gans, *v.* *—**gedicht**, *o.* *—**reim**, *m.* (25) rondeel, *o.* *—**ig**, *b. n.* geringd; ringvormig.
Ringeln, *b. w.* van ringen voorzien; *eine Stute* —, eene merrie ringen. *—, krullen (het haar).
Ringelnatter, *v.* geringde adder, *v.* *...**raupe**, *v.* ringrups, *v.* *...**rennen**, *m.* zie **Ringrennen**. *...**schlange**, *v.* ringelslang, slang met twee koppen, *v.* *...**tanz**, *m.* ronde dans, *m.* *...**taube**, *v.* ringduif; wilde duif, *v.* *...**weitzen**, *m.* koeijenkruid, *o.*
Ringen, *b. w.* (*onr.*) wringen, ontwringen. *—, *o. w.* worstelen, vechten, kampen; *fig. mit dem Tode* —, met den dood worstelen, in doodsangst-, op het uiterste liggen. *—, *o.* worsteling, *v.*; *fig.* kamp, strijd, *m.*; — *mit dem Tode*, doodsangst, *m.* laatste oogenblikken, *o. mv.*
Ringeplatz, *m.* (110) worstelperk, *o.*
Ringer, *m.* kamper, vechter, strijder, kampvechter, worstelaar, *m.* *—**n**, *b. w.* zie **Verringern**. *—**ung**, *v.* (99) vergunning om de munten wat ligter te slaan dan het behoort, *v.*
Ringfinger, *m.* ringvinger, *m.* *...**förmig**, *b. n.* ringvormig. *...**kästchen**, *o.* ringdoosje, *o.* *...**knorpel**, *m.* (106) ringvormig-, rond kraakbeen, *o.* *...**kragen**, *m.* ringkraag, *m.* *...**mauer**, *v.* ringmuur, *m.* *...**nagel**, *m.* ringnagel, *m.* *...**rennen**, *m.* het steken naar den ring, *o.*
Rings, *bijw.* —*um*, rondom; —*herum*, —*umher*, rondom, in het rond.
Ringschloss, *o.* ringslot, *o.* *...**schraube**, *v.* ringschroef, *v.* *...**schwalbe**, *v.* zeezwaluw, *v.* *...**uhr**, *v.* ring-horologie, *o.* *...**weise**, *bijw.* ringsgewijze. *...**wurm**, *m.* ringworm, *m.* *...**zange**, *v.* ringtang, *v.*
Rinken, *m.* (§) groote-, zware ring, *m.*
Rinkinken, *o. w.* (203) stooten (van schepen).
Rinnäugig, *b. n.* zie **Triefäugig**.
Rinne, *v.* goot, *v.* riool, *o.*; waterloop, *m.*; greppel, *v.*; gieter, *m.*; (56) opening in den smeltoven voor het gesmolten ijzer, *v.* *—**n**, *o. w.* (*onr.*) lekken, druipen, afloopen; vlieten, vloeijen; *fig.* vlugten.
Rinnleiste, *v.* (18) kroonlijst, golvende lijst, keellijst, ojief, *v.* *...**sal**, *o.* bedding eener rivier, *v.* *...**stein**, *m.* (18) druipsteen onder eene goot, *m.*
Riolen, *b. w.* (2) diep instooten, -omgraven, -spitten, diepe voren maken.
Rippchen, *o.* (74) *gebratene Fleischrippchen*, gebraden ribbetjes, *o. mv.*
Rippe, *v.* rib, *v.* *—**n**, *mv.* ribben, *v. mv.*; *fig.* zijde; (18) zolderrib, *v.*; — *an Gewölben*, scherpe kanten aan een kruisgewelf; nokbalken, *m. mv.*
Rippeln (**sich**), *w. w.* (§) schudden, bewegen.
Rippen, *b. w.* uitgroeven, uitholen; *—**braten**, *m.* zie **Rippchen**. *—**fell**, *o.* *—**haut**, *v.* (106) ribbevel, ribbevlies, *o.* *—**fleisch**, *o.* ribbenvleesch, *o.* *—**stoss**, *m.* stoot in de ribben, *m.* *—**stück**, *o.* ribbenstuk, *o.*
Rippsrapps, *o.* gebabbel, gekakel, gepraat, gesnater, *o.*
Risch, *b. n.* snel, gezwind, vlug.
Risiko, *o.* risiko, *o.*
Riskiren, *b. w.* wagen, op het spel zetten.
Rispe, *v.* (76) rist bloemen, *v.* *—**ngras**, *o.* (76) hondsgras, *o.*
Riss, *m.* scheur, scheuring, spleet, reet, *v.* barst, berst, borst; winkel-

haak (in kleêren), *m.*; (166) ontwerp, *o.* schets, *v.* omtrek, *m.*; *fig.* scheuring, verwijdering, afscheiding; oneenigheid, *v.*; *für den — stehen*, voor alles verantwoordelijk zijn.

RISSBANK, *v.* (180) risban, rijsbank, *v.*

RISSIG, *b. n.* gescheurd, gespleten, gebarsten; geschift (van stoffen).

RISSPLATTE, *v.* liniëerstok, *m.*

RIST, *m.* schoft (van een paard), *v.*; wreef-, gewricht van den voet, *v. o.* *—E, *v.* zie REISTE.

RITT, *m.* rid, optogt te paard, *m.*; *in einem —e*, onverpoosd (doorrijden); *fig.* (§) met een' enkelen slag.

RITTER, *m.* ridder; *fig.* moedig-, dapper man, *m.*; *einem zum — schlagen*, iemand tot ridder slaan, iemand den ridderslag geven; (74) *arme —*, pannekoeken; *arme — backen*, een armoedig leven leiden; *an einem zum — werden wollen*, iemand zijn' moed toonen, zich groot houden bij iemand. *—AKADEMIE, *—SCHULE, *v.* akademie voor edellieden, ridderschool, *v.* *—BANK, *v.* zitbank der ridders, ridderbank, *v.* *—BLUME, *v.* (76) zie RITTERSPORN. *—BUCH, *o.* lijst der ridders, *v.* ridderboek, *o.* *—BÜRTIG, *b. n.* van adellijke geboorte. *—DIENST, *m.* ridderdienst, *v.* *—FAHRT, *v.* uittogt van ridders, *m.* *—GERICHT, *o.* *—KREIS, *—CANTON, *m.* riddergerigt, *o.* regtbank van edellieden, *v.* landvoogdijschap, *o.* *—GESCHICHTE, *v.* riddergeschiedenis, *v.* -verhaal, *o.* *—GUT, *o.* riddergoed, adellijk goed, *o.* *—HAUPTMANN, *m.* hoofdman der ridders, senechal, *m.* *—HAUS, *o.* ridderhuis, hoogerhuis (in Engeland), *o.* *—HOF, *m.* ridderverblijf, ridderkasteel, *o.* *—KAMPF, *m.* toernooi, steekspel, *o.* *—LEHEN, *o.* ridderleen, *o.*

RITTERLICH, *...MÄSSIG, *b. n.* en *bijw.* ridderlijk, riddermatig; tot een' ridder behoorende; dapper, moedig, koen, onversaagd; dapperlijk, moediglijk; als een ridder, met moed.

RITTERORDE, *m.* ridderorde, *v.* *...PFERD, *o.* paard eens ridders, strijdpaard, -ros, *o.* *...PFLICHT, *v.* ridderpligt, *m.* *...ROMAN, *m.* ridderroman, *m.* *...SAAL, *m.* ridderzaal; receptiezaal ten hove, *v.* *...SCHAFT, *v.* *...STAND, *m.* ridderschap, *v.* ridderstand, *m.* edelen, *m. mv.* adel, *m.* *...SCHAFTLICH, *b. n.* de ridderschap betreffende. *...SCHLAG, *m.* ridderslag, *m.*; plegtige aanneming van een' ridder, *v.* *...SITZ, *m.* zie RITTERHOF. *...SPIEL, *o.* zie RITTERKAMPF. *...SPORN, *m.* (76) ridderspoor, *v.* *...STEUER, *v.* ridderdienst, (opbrengst), *v.* *...TAFEL, *v.* riddertafel, *v.* *...TAG, *m.* vergadering-, bijeenkomst der ridderschap, *v.* *...THAT, *v.* ridderlijke daad, *v.* *...WESEN, *o.* ridderschap, *v.* *...WORT, *o.* ridderwoord, woord van eer, eerewoord, *o.* *...WÜRDE, *v.* ridderlijke waardigheid, *v.* *...ZEHRUNG, *v.* teergeld, *o.* reispenningen, *m. mv.* (eens ridders). *...ZUG, *m.* kruistogt, togt van dolende ridders, *m.*

RITTLINGS, *bijw.* zie REITLINGS.

RITTMEISTER, *m.* ritmeester, ruiterijkapitein, *m.*

RITUAL, *o.* rituaal, voorschrift der kerkgebruiken, *o.*

RITUS, *m.* kerkgebruik, *o.* kerkgewoonte, *v.* ritus, *m.*

RITZ, *m.* (RITZE, *v.*) scheur, spleet, reet, *v.* barst, *m.*; schram, *v.* *—EN, *b. w.* rijten, openrijten, openkrabben; inscheuren, insnijden, splijten, scheuren. *—IG, *b. n.* gescheurd, gespleten, gereten, gebarsten; zie RISSIG.

RIVAL, *m.* mededinger; medeminnaar, *m.* *—ISIREN, *o. w.* mededingen. *—ITÄT, *v.* mededinging, *v.* wedstrijd, *m.*

ROBBE, *m.* zie SEEHUND.

ROBBENFELL, *o.* robbevel, *o.* *...SCHLÄGER, *m.* robbenjager, -vanger, *m.* *...SPECK, *m.* robbenspek, *o.* *...THRAN, *m.* robbentraan, -olie, *v.*

ROBBER, *m.* (63) twee gewonnen partijen van de drie, (in het whistspel).

ROBERTSKRAUT, *o.* (76) robertskruid, *o.*

ROBOTH, (ROBATH), *v.* heerendienst, *v.* *—EN, *o. w.* heerendiensten verrigten.

ROCAMBOLE, *v.* knoflook, spaansche sjalot, *v.*

ROCHE, *v.* rog, (visch), *m.*; toren, *m.* kasteel, *o.* (in het schaakspel); kaauw, (vogel), *v.*

RÖCHELN, *o. w.* reutelen, rogchelen. *—, *o.* gereutel, gerogchel, *o.*

ROCHEN, ROCHIREN, *o. w.* ruilen, rokeren, het kasteel verwisselen, (in het schaakspel).

ROCK, *m.* kleed, *o.* rok, *m.*

RÖCKCHEN, *o.* rokje, kleedje; kinderjurkje; jasje (voor kleine knapen), *o.*

ROCKELOHR, *o.* reisrok, reismantel, overrok, *m.*

ROCKEN, *m.* spinrok, *m.* *—, ROGGEN, *m.* rogge, *v.*

ROCKENBAND, *...BLATT, *o.* *...BRIEF, *m.* spinrokkenband, *m.*

ROCKENBLUME, *v.* (76) korenbloem, *v.* *...BODEN, *m.* roggeveld, -land, *o.* *...BROD, *o.* roggebrood, *o.* *...

FELD, *o.* zie ROCKENBODEN. *...**MEHL**, *o.* roggemeel, *o.*
ROCKENKNOPF, *m.* roksknoop, *m.* *...**WEISHEIT**, *v. fig.* oudevrouwen-praat, *v.*
ROCKENSTROH, *o.* roggestroo; *grobes* —, dakstroo, *o.* *...**TRESPE**, *v.* zwarte haver, *v.*
RÖDEL, *m.* knuppel, korte dikke stok; (76) hanekam, *m.*
RODELAND, *o.* *...**ACKER**, *m.* nieuw beploegd land, *o.*; zie NEUBRUCH.
RODEN, *b. w.* ontginnen, nieuw beploegen; zie REUTEN.
RODOMONTADE, *v.* snoeverij, pogcherij, grootspraak, *v.*
ROF, *m.* (203) pek, o.
ROGATE, *v.* biddag, kruisdag, *m.*; *die Woche nach dem Sonntage* —, de kruisdagen, de bidweek.
ROGEL, *b. n.* los, goed te bearbeiden (van den grond); los (van tanden).
ROGEN, *m.* vischkuit, *v.* *—**ER**, **RÖGNER**, **ROGENFISCH**, *m.* kuitvisch, *m.* *—**STEIN**, *m.* steen bestaande uit versteende schelpen, *m.*
ROGGEN, *m.* zie ROCKEN.
ROH, *b. n.* raauw, ongekookt; ruw; *fig.* ruw, onbeschaafd; *ein —es Buch*, een oningebonden boek, een boek in losse bladen; *fig. rohe Sitten*, ruwe-, onbeschaafde zeden, *v. mv.* *—**HEIT**, *v.* raauwheid; *fig.* onbeschaafdheid, ruwheid, *v.*
ROHIGKEIT, *v.* zie ROHHEIT.
ROHLING, *m.* ruwe knaap, *m.*
ROHM, *m.* zie RAHM.
ROHR, *o.* riet, dekriet, *o.*; rotting, wandelstok, *m.*; roer, pijpenroer, *o.*; loop (van een schietgeweer), *m.*; geweer, vuurroer, *o.* snaphaan, *m.*; vlechtriet, o. *—**AMMER**, *m.* zie ROHRSPERLING.
RÖHRBEIN, *o.* *...**KNOCHEN**, *m.* hol-, hollig been, been met eene holte, *o.* *...**BRUNNEN**, *m.* fontein, springbron, *v.*
RÖHRCHEN, *o.* pijpje, buisje; mondstuk (eener pijp), *o.*
ROHRBESEN, *m.* kamerbezem, *m.* *...**BUSCH**, *m.* bos riet, rietbundel, *m.* *...**DACH**, *o.* rieten dak, *o.* *...**DECKE**, *v.* rieten mat, rieten bedekking, *v.* *...**DICKICHT**, *...**GEBÜSCH**, *o.* rietgewas, *o.* *...**DOMMEL**, *v.* roerdomp, putoor, *m.* *...**DROSSEL**, *v.* (soort van) lijster, *v.*
RÖHRE, *v.* pijp, buis, goot, *v.* kanaal, *o.* loop, *m.*; punt (van een' destilleerketel); (98) houten meelgoot, meelbuis, *v.*; (106) zie RÖHRBEIN.
ROHREN, **RÖHREN**, *b. n.* rieten, van riet.
RÖHREN, *o. w.* (59) schreeuwen (als de herten).
RÖHRENBILDUNG, *v.* buisvormige gesteldheid, *v.*; voorwerp dat uit buisjes of pijpjes is zamengesteld, *o.* *...**BOHRER**, *m.* vijgeneter, *m.* bruinkeeltje, *o.* (vogel). *...**FISCH**, *m.* (103) zeepaard, *o.* *...**HÜLSE**, *...**WEIDE**, *v.* (76) keelkruid, *o.* *...**KASSI**, *v.* soort van kassia, *v.* *...**KORALLE**, *v.* (103) versteend pijpkoraal, *o.* *...**MACHER**, *m.* buismaker, *m.* *...**MEISTER**, *m.* fonteinmeester, *m.* *...**SCHNECKE**, *v.* (103) tubuliet, versteende naakte zeepoliep met buizen, *v.*
ROHRFLECHTE, *...**MATTE**, *v.* rieten mat, *v.* *...**FLÖTE**, *v.* rietfluitje, *o.*
RÖHRFÖRMIG, *b. n.* pijp-, buisvormig; (76) holbladerig.
ROHRGEBISS, *o.* gebit met een eenvoudig muntstuk, *o.* *...**GESCHWÜR**, *o.* zie FISTEL. *...**GRAS**, *v.* rietgras, *o.* *...**HUHN**, *o.* zie BLASSHUHN. *...**HUT**, *m.* rieten hoofddeksel, *o.*
RÖHRICHT, **RÖHRIG**, *b. n.* rietachtig; vol riet, met riet bewassen.
RÖHRKASTEN, *...**TROG**, *m.* fonteinkom, *v.*; regenbak, *m.*
ROHRLEITER, *m.* pijpgast (bij eene brandspuit), *m.*
RÖHRLEITUNG, *v.* waterleiding door eene pijp of buis; pijp, buis, *v.* *...**MEISTER**, *m.* pijpmeester, *m.*
ROHRMEISE, *v.* poelmees, *v.* *...**PEITSCHE**, *v.* teenen stokje, o. *...**PFEIFE**, *v.* rieten pijpje, herdersfluitje, *o.* *...**ZIEHER**, *m.* zie ROHRDOMMEL. *...**SCHILF**, *o.* biezen, *o. mv.* *...**SCHMIED**, *m.* geweermaker, *m.* *...**SILBER**, *o.* zilverdraad, o. *...**SPERLING**, *m.* ortolaan, (vogel), *m.* *...**STUHL**, *m.* rieten-, biezen stoel, *m.*
RÖHRWASSER, *o.* fonteinwater. *o.*
ROJEN, *b. w.* roeijen.
RÖLING, *m.* eetbare-, groene kikvorsch, *v.*
ROLLBAUM, *m.* windas, *o.*; windasboom, *m.* *...**BETT**, *o.* rolbed, *o.* *...**BLEI**, *o.* geplet lood, *o.* *...**BRET**, *o.* zie MANDELBRET. *...**BRÜHE**, *v.* draaibrug, *v.*
RÖLLCHEN, *o.* rolletje, *o.*
ROLLDRAHT, *m.* opgerold (ijzer-, koper-) draad, *o.*
ROLLE, *v.* rol; katrol, *v.*; mangel, *m.*; lijst; (170) rol; (2) korenzeef, *v.*; *eine — Ducaten*, een rolletje dukaten.
ROLLEISEN, *o.* rolijzer, *o.*
ROLLEN, *b.* en *o. w.* rollen, wentelen, voortrollen; mangelen; (59) hitsig-, loopsch zijn; *fig.* rollen, rommelen (van den donder). *—, *o.* het rollen,

rolling, v.; *fig.* — *des Donners*, het rollen -, ratelen van den donder.
ROLLENBAND, o. opgerold lint, lint op rollen, o. *...DACH, o. (28) raam van een weefgetouw, o. *...MACHER, m. blokmaker, m. *...TABAK, m. roltabak, tabak in rollen, m.
ROLLER, m. zie ZEUGROLLER; *fig.* kater, m.
ROLLERDE, v. losse -, weeke aarde, v. *...FASS, o. (146) houten rolvat, o. *...GELD, o. mangelgeld, -loon, o. *...GERSTE, v. wintergerst, v. *...HANDTUCH, o. *...QUELLE, v. roldoek, m. *...HOLZ, o. rolhout, o. rolstok, m. rol van een' mangel, v. *...KAMMER, v. mangelkamer, v. *...KUCHEN, m. opgerolde pannekoek, m. *...MESSING, o. rolkoper, koper in rollen, o. *...MUSKEL, m. (106) bovenste-, grootste-, schuine oogspier, v. *...SCHNALLE, o. rolgesp, v. *...STAHL, m. staal in rollen, o. *...STOCK, m. (50) rolstok, m. *...STUHL, m. rolstoel, m. *...VORHANG, m. rolgordijn, v. *...WAGEN, m. rolwagen; loopwagen (voor kinderen), m. *...WÄSCHE, v. mangelgoed, o. *...ZEIT, v. tijd waarin sommige dieren hitsig of loopsch zijn, m. *...ZEUG, o. grof linnen, o.; zie ROLLWÄSCHE.
ROMAN, m. roman, m. *—DICHTER, (ROMANENDICHTER), *—SCHREIBER, m. romandichter, -schrijver, m. *—SCHREIBEREI, v. het schrijven van romans. *—HAFT, *—TISCH, b. n. romantisch, romanesk; verdicht.
ROMANZE, v. (25) romance, v. berijmd verhaal, o.
RÖMER, m. wijnglas, o. roemer, m.; Romein, naam van het raadhuis te Frankfort aan den Main. *—MONAT, m. romeinsche maand, v. *—ZINSZAHL, v. (167) romeinsche indiktie, v. *—ZUG, m. (110) togt van den duitschen keizer naar Rome om aldaar te worden gekroond, m.
RÖMISCHER QUENDEL, m. (76) thijm, m.
RÖMISCH-KATHOLISCH, b. n. roomsch katholiek.
RÖMLING, m. verbasterde Romein, m.
RONDATSCHE, v. RONDEL, o. zie RUNDSCHILD, RUNDSCHILDCHEN.
RONDEL, o. rondgebouw; rondeel, o.
RÖSCH, b. n. (6) goed doorgebakken.
RÖSCHE, v. helling, v.; (9) waterloop, m. *—N, b. w. eene waterleiding maken in eene mijn.
RÖSCHEN, o. roosje, o.
RÖSCHGEWÄCHS, o. (9) zilvererts welke arsenikum, ijzer en koper bevat, m.

ROSE, v. roos, v.; (34) zie ROTHLAUF; (59) knobbelige bult op den kop van een hert, m.; *die wilde* —, egelantier-roos; *sie blüht wie eine* —, zij bloeit -, zij is zoo frisch als eene roos; *Zeit bringt Rosen*, de tijd baart rozen.
ROSENADER, v. (106) moederader, ader op den voet, v. *...ALÖE, v. (76) rozenaloë, v. *...APFEL, m. rozenappel; egelantierappel, m. *...BALSAM, o. rozenbalsem, m. *...BAUM, m. rozenboompje, o. *...BETT, o. *fig.* rozenbed, o. prachtige -, smaakvolle legerstede, v. *...BIRN, v. rozepeer, v. *...BLATT, o. rozenblad, o. *...BROD, o. *...KUCHEN, o. rozebrood, o. rozekoek, m. *...BUSCH, m. rozenstruik, m. *...CONSERVE, v. rozenkonserf, o. *...DORN, m. (76) hondroos, v. wilde rozelaar, m. *...ESSIG, m. rozenazijn, m. *...FARBE, v. rozenkleur, v. *...FARBEN, b. n. rozenkleurig. *...FEST, o. rozenfeest, o. *...GARTEN, *...HAIN, m. rozentuin, rozengaard, m. *...GUT, o. gemeene groene vitriool, m. *...HECKE, v. rozenheg, v. *...HOLZ, v. rozenhout, o. *...HONIG, m. rozenhonig, m. *...KÄFER, m. rozenkever, m. *...KETTE, v. rozenboei, v. *...KNOPF, v. rozenknop, m. *...KRANZ, m. rozenkrans; (68) rozenkrans, paternoster, m. *...KRAUT, o. (76) rozenkruid, o. *...KREUZER, m. (110) rozenkruiser, m. *...KREUZUNG, v. (203) kruising, kruissjorring, v. *...LIPPEN, v. mv. *fig.* rozenlippen, v. mv. *...LORBEER, m. (76) alpenroos; laurierroos, v. *...MÄDCHEN, o. rozenjuffer, rozenmaagd, (bij het rozenfeest), v. *...MEHL, o. rozenmeel, o. fijn gestooten rozenbladeren, o. mv. *...MONAT, m. (25) Rozenmaand, Zomermaand, maand Junij, v.
ROSENOBEL, m. rozenobel, (oud engelsche munt), m.
ROSENÖL, v. rozenolie, v. *...PAPPEL, v. (76) gemeene herfstroos, v. *...POMADE, v. rozen-lipzalf, v. *...ROTH, b. n. rozenrood. *...STEIN, m. diamantsteen, m. roosje, o. *...STOCK, m. zie ROSENBAUM, ROSENBUSCH. *...STRAUSS, m. ruiker rozen, m. *...SYRUP, m. rozensiroop, v. *...TUCH, o. zie FÄRBELÄPPCHEN. *...WANGE, v. *fig.* blozende wang, rozenwang, v. *...WASSER, o. rozenwater, o. *...WURZ, v. (76) rozenwortel, m. *...ZEIT, v. rozentijd, m.; *fig.* kinderjaren, o. mv. gelukkige

dagen der jeugd, *m. mv.* *...**ZUCKER**, *m.* zie **ROSENCONSERVE.**
ROSETTE, *v.* kunstroos, kunstmatige roos; roos van diamanten, diamanten boot, *v.*
ROSIG, *b. n.* roos..., rozen..., roosachtig.
ROSINE, *v.* razijn, rozijn, *v.*; *kleine —*, krent, *v.* *—**METH**, *m.* mede van rozijnen, *v.* rozijnenwijn, *m.*
ROSINFARBE, *v.* karmozijn, *o.* *...**FÄRBIG**, *b. n.* zie **HOCHROTH.** *...**STIEL**, *m.* rozijnesteel, *m.*
ROSMARIN, *m.* (76) rozemarijn, *m.* *—**BLÜTHE**, *v.* (4) rozemarijnbloesem, *m.* *—**KRAUT**, *o.* (76) rozemarijnkruid, *o.*
ROSOLI, *m.* rosoli, *o.* (likeur van brandewijn met kaneel).
ROSOMACK, *m.* veelvraat, (dier), *m.*
ROSS, *o.* paard, ros; strijdros, oorlogspaard, *o.* *—**ALOE**, *v.* (76) soort van aloë als geneesmiddel dienende, *v.* *—**AMPFER**, *m.* (76) patich, patientiekruid, *o.* *—**APFEL**, *m.* appel van de kust van Malabar; paardendrek, -mest, *m.* *—**ARZENEI**, *v.* paardendrank, *m.* *—**ARZENEIKUNST**, *v.* paardenartsenijkunde, *v.* *—**ARZT**, *m.* paardenarts, -dokter, *m.* *—**BAHRE**, *v.* rosbaar, *v.* *—**BALSAM**, *m.* (76) watermunt, *v.* *—**BOHNE**, *v.* paardenboon, *v.* *—**BREMSE**, *v.* horzel, paardenvlieg, *v.* *—**BUBE**, *m.* staljongen, *m.* *—**DIENST**, *m.* dienst te paard, *v.*
ROSSEBÄNDIGER, *m.* paardentemmer, *m.*
ROSSEN, *o. w.* ridsig zijn (van merriën).
ROSSEGEL, *m.* bloedzuiger, *m.* *...**FLIEGE**, *v.* zie **ROSSBREMSE.** *...**HAAR**, *o.* paardenhaar, *o.* *...**HAAREN**, *b. n.* paardenharen, van paardenhaar; *rosshärner Zeug*, paardenharen stof, *v.* *...**HANDEL**, *m.* handel in paarden, *m.* *...**HÄNDLER**, *...**TÄUSCHER**, *m.* paardenkooper, paardenhandelaar, *m.* *...**HAUT**, *v.* paardenhuid, *v.* *...**HUF**, *o.* (76) zie **PFERDEHUF.**
ROSSIG, *b. n.* ridsig, (van merriën).
ROSSKÄFER, *m.* mestkever, *m.* mesttor, pillentor, *v.* *...**KAMM**, *m.* roskam; *fig.* jokkei, *m.* *...**KASTANIE**, *v.* wilde kastanje, *v.* *...**KASTANIENBAUM**, *m.* wilde kastanjeboom, *m.* *...**KLETTE**, *v.* (76) klis, *m.* *...**KÜMMEL**, *m.* (76) duivelsdrek, meesterwortel, *m.* *...**LEDER**, *o.* paardenleder, *o.* *...**MARKT**, *v.* zie **PFERDEMARKT.** *...**MÜHLE**, *v.* rosmolen, *m.* *...**MÜNZE**, *v.* (76) zie **ROSSBALSAM.** *...**NAGEL**, *m.* zie **HUFNAGEL.** *...**PFLAUME**, *v.* keizerspruim, *v.* *...**POLEI**, *m.* (76) stachiskruid, *o.* andoorn, *m.* *...**SCHWANZ**, *m.* paardenstaart, (ook 76), *m.* *...**SCHWEIF**, *m.* paardenstaart, (turksche standaard), *m.* *...**WICKE**, *v.* (76) wik, wikke, *v.* *...**ZUCHT**, *v.* stoeterij, *v.*
ROST, *m.* rooster, *m.*; tralie, *v.*; (18) grondbalk, *m.*; — *einer Schleuse*, houten sluisbedding, *v.*; — *vor einer Röhre*, plaat met gaten op eene buis, *v.*; *auf dem Roste braten*, op den rooster braden, roosteren. *—, *m.* roest, *m.* *—**BRATEN**, *m.* gebraad, *o.* *—, *m.* honigraat, *v.*
RÖSTE *v.* weekplaats voor hennep of vlas, *v.*; (29) rooster, *m.*
ROSTEN, *o. w.* roesten, door den roest bederven, roestig worden.
RÖSTEN, *b.* en *o. w.* roosteren, roosten, bakken, braden; weeken (vlas, hennep).
ROSTIG, *b. n.* roestig, verroest; — *werden*, zie **ROSTEN.**
ROSTRAL, *o.* trekpen om muziek te liniëren, *v.*
RÖSTUNG, *v.* het roosten, braden, bakken; het weeken (van vlas of hennep).
ROTH, *b. n.* rood; rozenrood; ros; —*e Haare*, rosachtig haar; — *werden*, blozen, schaamrood worden, een' blos krijgen. *—, *o.* het roode, de roode kleur. *—**AUGE**, *o.* roodoog, (soort van karper), *m.* *—**BÄCKIG**, *b. n.* met roode wangen, blozende. *—**BART**, *m.* roodbaard; barbeel, (visch), *m.* *—**BÄRTIG**, *b. n.* met een' rooden baard. *—**BAUM**, *m.* zie **LERCHENBAUM.** *—**BEIN**, *—**BEINCHEN**, *o.* (zekere) water- en trekvogel, *m.* *—**BRAUN**, *b. n.* ros, donkerrood. *—**BRÜCHIG**, *b. n.* (94) bros, sprokkig (van ijzer). *—**BRÜSTCHEN**, *o.* zie **ROTKEHLCHEN.** *—**BUCHE**, *v.* roode beukenboom, *m.* *—**BUCHEN**, *b. n.* van rood beukenhout.
RÖTHE, *v.* roode, *o.* roode kleur; schaamte, blozing, *v.* blos der schaamte, *m.*; (179) meekrap, *v.*
ROTHEICHE, *v.* groote gebogene steeneik, *m.*
RÖTHEL, **ROTHSTEIN**, *m.* rood krijt, *o.* roode aarde, *v.*
RÖTHELN, *mv.* mazelen, *v. mv.* *—, *b. w.* met rood krijt teekenen.
RÖTHEN, *o. w. sich —*, blozen, schaamrood worden. *—, *b. w.* doen blozen, rood doen worden, rood maken.
ROTHERLE, *v.* roode elzenboom, *m.* *...**FÄRBER**, *m.* scharlakenverwer, *m.* *...**FÄRBIG**, *b. n.* roodkleurig. *...**FEDER**, *o.* roodvin, (visch), *v.* *...**FICHTE**, *...**TANNE**, *o.* roode denneboom, roode

mastboom, *m*. *...FINK, *m*. goudvink, roodvink, *m*. *...FLECKIG, *b*. *n*. rood gespikkeld, - gevlekt. *... FORELLE, *v*. zalmforel, rivierforel, *v*. *...FUCHS, *m*. goudvos, brandvos, (paard), *m*. *...GANS, *v*. (soort van) zeegans, *v*. *...GÄRBER, *m*. looijer, leërtouwer, lederbereider, *m*. *...GELB, *b*. *n*. oranjekleurig; ros, rosachtig, roodgeel. *...GIESSER, *m*. kopergieter, *m*. *...GLÜHEND, *b*. *n*. roodgloeijend. *...GÜLDENERZ, *o*. rood zilvererts (van Peru), *m*. *...HAARIG, *b*. *n*. roodharig, rosharig, met rood haar. *...HALS, *m*. (soort van) wilde eend, *v*. *....HIRSCH, *m*. hert, *o*. *...HOLZ, *o*. rood hout, (van de kust van Guinea), *o*. *...HORN, *o*. (103) nachtvlinder, *v*. *...HUHN, *o*. veldhoen met roode pooten, *o*. *...KEHLCHEN, *o*. roodborstje, (vogel), *o*. *...KOPF, *m*. roodkop, roodbol, *m*. *...KRAUT, *o*. roode kool, *v*. *...KUPFER, *o*. roodkoper, *o*. *...LAUF, *m*. (34) roos, belroos, *v*.

RÖTHLICH, *b*. *n*. roodachtig; rosachtig.

RÖTHLING, *m*. zie ROTHSCHWANZ; ROTHAUGE. *—, bleekert, (wijn), *m*.

ROTHROCK, *m*. roodrok; *fig*. soldaat van het engelsche leger, *m*. *...SCHÄR, *m*. gespleten stokvisch, *m*. *...SCHIMMEL, *m*. roode schimmel, *m*. *...SCHLÄGEL, *m*. zie ROTHKEHLCHEN. *...SCHMIED, *m*. zie ROTHGIESSER. *...SCHNABEL, *m*. roodbekje, (vogel), *o*. *...SCHWANZ, *m*. roodstaartje, (vogel), *o*. *...SPECHT, *m*. roode specht, *m*. *...STIFT, *m*. rood krijt, *o*. *...STREIFIG, *b*. *n*. rood gestreept, met roode strepen. *...VOGEL, *m*. zie ROTHSCHLÄGEL; goudvink, *m*. *...WÄLSCH, *o*. zie KAUDERWÄLSCH. *...WILD, *...WILDPRET, *o*. (59) ros wild, *o*. *...WURST, *v*. zie BLUTWURST. *...WURZ, *v*. (76) witte wilde maluwe, *v*.; zilvervingerkruid, *o*.

ROTTE, *v*. rot, *o*. troep, hoop, *m*. bende, schaar, menigte, *v*.; aanhang, *m*. partij, *v*.; (97) rot, *o*. *—N, *b*. *w*. zie AUSROTTEN. *—N (SICH), of SICH ROTTIREN, *w*. *w*. zamenrotten, zamenscholen; zamenspannen, zamenzweren, muiten. *—NMACHER, ROTTIRER, *m*. zamenzweerder, muiter, oproermaker, raddraaijer, *m*. *—NWEISE, *bijw*. bij troepen, bij rotten; (97) rotsgewijze.

ROTTGANS, *v*. zie ROTHGANS. *...GESELL, *m*. zamenzweerder, muiter, oproerling, *m*.

ROTTIRUNG, *v*. zamenscholing, zamenzwering, zamenspanning, muiterij, *v*.

ROTTLAND, *o*. zie NEULAND. *...MEISTER, *m*. korporaal, *m*.

ROTZ, *m*. snot, *o*. (ook 175) neuskwijl, *v*. *—BUBE, *—LÖFFEL, *m*. snotjongen, snotlepel, snotterige knaap, (scheldwoord), *m*. *—EN, *o*. *w*. (§) snot uitwerpen; (175) bevangen zijn (van paarden). *—IG, *b*. *n*. snotterig; (175) bevangen (van paarden). *—NASE, *v*. (§) snotneus, *m*.; *fig*. zie ROTZBUBE.

RÜBE, *v*. *weisse* —, raap, *v*. knol, *m*.; *gelbe* —, peen, *v*. wortel, *m*.; *rothe* —, beetwortel, *m*. kroot, *v*.

RUBEL, *m*. roebel, (russische munt), *v*.

RÜBENACKER, *m*. *...FELD, *...LAND, *o*. raapakker, *m*. met rapen -, met knollen bezaaid land of veld, *o*. *... KERBEL, *m*. (76) dolle waterkervel, *v*. *...RAPUNZEL, *m*. (76) ezelkruid, *o*. *... RETTIG, *m*. rammenas, *v*. *...SAMEN, *m*. *...SAAT, *v*. raapzaad, *o*.

RÜBEZAHL, *m*. naam van zeker spook of van zekeren berggeest in het Silezische gebergte.

RUBICELL, *m*. lichtgekleurde robijn, *m*.

RUBIN, *m*. robijn, (edelgesteente), *m*.

RÜBÖL, *v*. raapolie, *v*.

RUBRICIREN, *b*. *w*. met nommers -, met letters teekenen, - merken.

RUBRIK, *v*. rubriek, *v*. opschrift, *o*. afdeeling, *v*.

RÜBSAMEN, *m*. *...SAAT, *v*. raap-, koolzaad, *o*.

RUCH, *m*. zie GERUCH. *—, *v*. zorg, *v*. *—EN, *o*. *w*. brullen, schreeuwen. —, *b*. *w*. zorg dragen. *—GRAS, *o*. (76) zekere grasplant, *v*.

RUCHLOS, *b*. *n*. roekeloos; snood, goddeloos, slecht, verdorven. *—IGKEIT, *v*. roekeloosheid; snoodheid, goddeloosheid, slechtheid, verdorvenheid, *v*.

RUCHSEN, RUCKSEN, *o*. het kirren (der doffers).

RUCHTBAR, *b*. *n*. en *bijw*. ruchtbaar, wereldkundig, openbaar; van algemeene bekendheid. *—KEIT, *v*. ruchtbaarheid, bekendheid, algemeenheid, openbaarheid, *v*.

RUCK, *m*. ruk, schok, hort, stoot, *m*.; — *mit dem Zügel*, ruk met den toom, *m*. *—, (203) zware overhaling, *v*.; *auf einen* —, met een' enkelen slag.

RÜCKANSPRUCH, *m*. tegeneisch, *m*. tegenklagt, *v*. *...BLEIBSEL, *o*. overblijfsel, overschot, restant, *o*. *... BLICKE, *m*. terugblik, blik achterwaarts, blik op het verledene, *m*. *...BÜRGE, *m*. tweede borg, *m*. *... BÜRGSCHAFT, *v*. tweede borgtogt, *m*. *...DEUTEND, *b*. *n*. terugziende, doelende.

RÜCKEN, *m.* rug, (ook *fig.*), *m.*; *mit den — gegen einander*, rug tegen rug, ruggelings; *im —*, rugwaarts, van achteren, onvoorziens; *fig. etwas hinter jemandes — thun*, iets doen achter iemands rug, -buiten iemands weten; *einem hinter dem — Böses nachsagen*, kwaad spreken van iemand als hij afwezig is; *etwas mit dem — ansehen müssen*, verpligt-, genoodzaakt zijn iets te verlaten, -van iets afstand te doen; *einem den — halten*, iemands partij trekken; iemand beschermen, -ondersteunen.

RÜCKEN, RUCKEN, *b.* en *o. w.* rukken, stooten, duwen, trekken; verplaatsen, terug-, aftrekken, verwijderen, af-, terugnemen; wijken, uit den weg gaan; *vor eine Stadt —*, eene stad berennen; *aus dem Lager —*, het kamp-, de legerplaats verlaten, dekamperen; (§) *er muss heraus —*, hij moet betalen, hij moet met zijne beurs voor den dag. *—, *o.* het rukken, stooten; het voorwaarts rukken, *o.* nadering, aannadering; dekampering, *v.*

RÜCKENADER, *v.* (106) rugader, *v.* *...BLATT, *o.* *fig.* rug, *m.*; — *im Kamine*, staande plaat in een' schoorsteen, *v.*; — *des Altarstückes*, altaarrug, *m.* achterste van een altaar, *o.* *...DECKE, *v.* (128) schabrak, *v.* *...DRÜSE, *v.* (106) rugklier, *v.* *...HAAR, *o.* rughaar, ruggehaar, *o.* *...HALT, *m.* (97) reservekorps, *o.* reserve, achterhoede: *fig.* ondersteuning, hulp, *v.* bijstand, *m.* *...KRATZER, *m.* rugkrabber, *m.* *...LEHNE, *v.* leuning van een' stoel, *v.* *...MARK, *o.* merg van de ruggegraat, *o.* *...MUSKEL, *m.* rugspier, *v.* *...NERV, *m.* rugzenuw, *v.* *...RIEMEN, *m.* rugriem, (aan het paardentuig), *m.* *...SCHMERZ, *m.* rugpijn, *v.* *...STÜCK, *o.* ruggestuk, *o.* *...WIND, *m.* wind van achteren, wind in den rug, *m.* *...WIRBEL, *m.* (106) rug-wervelbeen, *o.*

RÜCKERINNERUNG, *v.* wederherinnering, *v.* *...FAHRT, *v.* terugreis, *v.* terugkeer, *m.* *...FALL, *m.* wederinstorting, herhaling eener misdaad of overtreding; (119) wederkeering, terugvalling, *v.* *...FÄLLIG, *b. n.* (119) wederkeerend, terugvallend; *rückfällig werden*, eene misdaad bij herhaling begaan. *...FLUSS, *m.* vloed (der zee), *m.* *...FRACHT, *v.* terugvracht, *v.* *...FRAGE, *v.* wedervraag, tegenvraag, *v.* *...GANG, *...LAUF, *m.* terugkomst, *v.* teruggang, terugloop, achteruitgang, *m.*; (157) terugkeering, wijking, *v.* *...GÄNGIG, *b. n.* terug-, achteruitgaande; *fig. rückgängig machen*, doen mislukken; *rückgängig werden*, mislukken, slecht uitvallen; niet plaats hebben; vervallen. *...GEHEND, *b. n.* teruggaande. *...GRATH, *m.* en *o.* ruggegraat, *o.* *...HALT, *m.* *fig.* teroghouding, achterhoudendheid; geheimzinnigheid, *v.*; zie ZURÜCKHALTUNG; iets waaraan men zich vasthoudt; trekker (van een geweer), *m.* *...KAUF, *m.* zie WIEDERKAUF. *...KEHR, *...KUNFT, *v.* terugkeer, terugtogt, *m.* terugkomst, *v.* *...KLANG, *m.* weêrgalming, *v.* *...LAUF, *m.* teruggang, *m.* *...LÄUFIG, *b. n.* zie RÜCKGÄNGIG. *...LIEFERUNG, *v.* wederlevering, *v.*

RÜCKLINGS, *bijw.* ruggelings, achterwaarts, van achteren, achterover.

RÜCKMARSCH, *m.* terugmarsch, af-, terugtogt, *m.* *...PRALL, *m.* terugslag, weêrslag, weêrstoot, *m.* *...REISE, *v.* terugreis, *v.* *...SCHEIN, *m.* tegenschuldbekentenis, tegenobligatie, *v.* renversaal, *o.* *...SCHLAG, *m.* terugslag, *m.* *...SCHREIBEN, *o.* antwoord, tegenschrift, *o.* *...SCHREITEN, *o. w.* achteruitgaan, achterwaarts keeren. *...SEIL, *o.* (203) talie, *v.* *...SEITE, *v.* keerzijde, *v.* rug, *m.*; achterdeel (van een rijtuig), *o.* *...SICHT, *v.* achting, *v.* ontzag; terugzigt, opzigt, *o.*; — *auf etwas nehmen*, in aanmerking nemen, acht op iets slaan; *in —*, met opzigt tot, met betrekking, ten aanzien van, aangaande, wat betreft. *...SICHTLICHKEIT, *v.* bescheidenheid, *v.* *...SICHTSLOS, *b. n.* onbescheiden, achteloos. *...SIEGEL, *o.* tegenzegel, *o.* *...SITZ, *m.* voorste zitting eener koets, *v.* *...SPRACHE, *v.* ruggespraak, beraadslaging, *v.* mondgesprek, *o.* *...SPRUNG, *m.* achteruitsprong, *m.* *...SPUR, *v.* (59) dwaling op het spoor, *v.* *...STAND, *m.* zie RÜCKBLEIBSEL; achterstand, *m.* achterstallige schuld, *v.* *...STÄNDIG, *b. n.* overblijvend; achterstallig. *...STELLIG, *b. n.* zie RÜCKGÄNGIG en RÜCKSTÄNDIG. *...STOSS, *m.* terugstoot, stoot achteruit, *m.* *...STRAHL, *m.* terugstraal, *m.* *...STRAHLEN, *o. w.* terug-, wederstralen. *...STRICH, *m.* terugkeer der trekvogels, *m.* *...STÜCK, *o.* zie RÜCKENSTÜCK. *...TRITT, *m.* terugtred, *m.* schrede achterwaarts; terugtreding, *v.*; (123) regt van weder-inbezitneming van een afgestaan kerkelijk ambt, *o.* *...

WALZEN, *b. w.* terugrollen. *...WAND, *m.* muur van eene kast, *m.* *...WARTIG, *b. n.* en *bijw.* achterwaartsch, achterwaarts. *...WÄRTS, *bijw.* terug, achterwaarts. *...WECHSEL, *m.* (46) herwissel, *m.* *...WEG, *m.* terugweg, *m.* *...WEISE, *bijw.* bij rukken; *fig.* met horten en stooten. *...WELLE, *v.* windas (van een' windmolen), *o.* *...WIND, *m.* (203) val-, stuitwind, *m.* *...WIRKEND, *b. n.* terugwerkend. *...WIRKUNG, *v.* (104) terugwerking, *v.* *...WURF, *m.* (145) terugslag, wederomslag, (in het kegelspel), *m.* *...ZUG, *m.* terugtogt, aftogt, *m.*

RÜDE, *m.* reu, *m.* (mannetje van honden, vossen en wolven).

RUDEL, *o.* (59) troep, hoop (wilde zwijnen), *m.* *—N, *b. w.* bewegen, opwekken, aanroeren, beroeren.

RUDER, *o.* roer, *o.*; riem, roeiriem, *m.*; *fig. am — sitzen, das — führen*, aan het roer zitten, het roer van den staat-, de teugels van het bewind in handen hebben. *—BAND, *o.* (203) kleeding-, bekleeding van een' riem, *v.* vierkant van den riem, *o.* *—BANK, *v.* roeibank; roeijersbank, *v.*; — *einer Schaluppe*, doft (roeibank) eener sloep, *v.* *—BESTEURER, *—GÄNGER, *m.* man aan het roer, *m.* *—KNECHT, RUDERER, *m.* roeijer, roeislaaf; galeiroeijer, *m.* *—LICHTER, *m.* (203) roerbroeking, *v.* *—LOCH, *o.* (203) roerbus, *m.* *—MEISTER, *m.* galeibootsman, *m.*; slavenopperhoofd, *o.*

RUDERN, *o. w.* roeijen, zwemmen, (van watervogelen).

RUDERNÄGEL, *m. mv.* dollen, roeidollen, *m. mv.* roeipennen, riempennen, *v. mv.* *...PINNE, *v.* (203) helmstok, *m.* roerpen, *v.* inspit, *o.* *...PLATTE, *v.* blad van een riem, *o.* *...SCHIFF, *o.* roeischip, *o.* galei, *v.* *...SCHLAG, *m.* riemslag, trek met de riemen, *m.* *...STANGE, *v.* riem, roeispaan, *m.* *...STOCK, *v.* roerpen, *v.* *...TALJEN, *mv.* talie van den helmstok, *v.* *...VOLK, *o.* roeivolk, *o.* roeijers, *m. mv.* *...ZUG, *m.* zie RUDERSCHLAG.

RUF, *m.* roep, schreeuw, *m.*; geroep, geschreeuw, *o.*; *fig.* roeping, *v.*; naam, *m.* beroemdheid, vermaardheid; mare, faam, *v.*; gerucht, *o.*; beroeping, aanstelling, benoeming, *v.*; *in einem guten, übeln Rufe*, te goeder naam en faam; in een' slechten naam, berucht; *in — bringen*, verspreiden, ruchtbaar maken; *einen in übeln — bringen*, iemands eer en goeden naam bezwalken.

RUFE, *v.* roof op eene wond, *v.*

RUFEN, *b.* en *o. w.* (*onr.*) roepen, schreeuwen; *Feuer* —, brand roepen; *im Gewehr* —, te wapen roepen; — *lassen*, laten roepen, ontbieden, doen komen.

RUFENDUNG, *v.* (151) roeper, vijfde naamval, *m.*

RUFER, *m.* roeper; schreeuwer, *m.*; (203) spreektrompet, *v.* roeper, *m.*

RÜFFIG, *b. n.* eene harde korst-, een' harden bast hebbende.

RUFPFEIFE, *v.* (185) lokfluitje, *o.*

RÜGBAR, *b. n.* en *bijw.* laakbaar, berispelijk, strafwaard.

RÜGE, *v.* beschuldiging, aanklagt, aantijging, betigting; aangeving, *v.*; onderzoek, *o.* nasporing, nazoeking; bestraffing eener misdaad, *v.*; wrok, *m.* *—, *v.* *—GERICHT, *o.* regtbank van eersten aanleg, - van enkele politie, *v.* *—MEISTER, *m.* onderzoeker; regter in eene lagere regtbank, *m.*

RÜGEN, *b.* en *o. w.* beschuldigen, aanklagen, betigten; aangeven; berispen, laken, bestraffen; haat-, wrok voeden; (*w. g.*) melding maken (van iets); opleggen (eene geldboete); bekennen (voor het geregt); belasteren. *—SCHREIBER, *m.* griffier van eene lagere regtbank, *m.*

RÜGER, *m.* beschuldiger, aanklager, *m.*

RÜGESACHE, *v.* regtszaak wegens laster en hoon, *v.*

RUHE, *v.* rust, ontspanning; *fig.* gerustheid, kalmte, rust der ziele, gemoedsrust, *v.*; slaap; dood, *m.*; *sich zur — begeben*, zich te ruste begeven, naar bed-, slapen gaan; *sich in — begeben, sich zur — setzen*, zich uit den handel begeven, stil gaan leven; (§) *vor mir soll er — haben*, ik zal hem niet lastig vallen. *—ALTAR, *m.* rustaltaar, *o.* *—BANK, *v.* rustbank, *v.* *—BETT, *o.* rustbed, *o.* kanapee, sofa, *v.* *—BÜHNE, *v.* (9) rustplaats, *v.* *—FELD, *o.* braakland, *o.* *—KAMMER, *v.* *—KÄMMERLEIN, *o.* rustkamer, slaapkamer, *v.* slaapvertrek, *o.*; *fig.* zie RUHEBETT.

RUHEN, *o. w.* rusten, ophouden, in rust zijn; uitrusten; *fig.* rusten, slapen; liggen, begraven zijn, rusten; — *lassen*, laten rusten, -uitrusten; (een' akker) laten ledig liggen.

RUHEPLATZ, *m.* rustplaats (op eenen trap), *v.*; *fig.* graf, *o.* rustplaats der dooden, *v.*; (59) leger (van het wild), *o.*; ververschingsplaats, vertoevingsplaats, *v.* *...PULVER, *o.* slaappoe-

der, *o.* *...PUNKT, *m.* rustpunt, steunpunt, *o.* rust, *v.*; zwaartepunt, *o.* *...SESSEL, *m.* leuning-, armstoel, *m.* *...STAB, *m.* (136) leunstokje, *o.* *...STAND, *m.* rust, *v.* staat van rust, *m.*; *sich in — begeben*, zijne zaken laten varen, zich verwijderen. *...STÄTTE, *v.* zie RUHEPLATZ. *...STELLE, *v.* (136) rustpunt voor het oog, *o.* sterke schaduw bij een groot licht, *v.* *...STÖRER, *m.* rustverstoorder, twistzoeker, *m.* *...STUNDE, *v.* rustuur, uur van uitspanning, *o.* *...TAG, *m.* rustdag, *m.* *...ZEIT, *v.* rusttijd, *m.*

RUHIG, *b. n.* en *bijw.* rustig, stil, vreedzaam, kalm; gerust, vredelievend; rustiglijk, gerustelijk; *sich — halten*, *— bleiben*, zich rustig houden, stil blijven, in rust blijven.

RUHM, *m.* roem, *m.* glorie, eer, *v.*; *ohne — zu melden*, het zij zonder vleijerij gezegd. *—BEGIERDE, *—GIER, *v.* roemzucht, *v.* *—BEGIERIG, *—GIERIG, *b. n.* roemzuchtig.

RÜHMEN, *b. w.* roemen, prijzen, loven, verheerlijken; *sich einer Sache —*, roem op iets dragen; *viel Rühmens von etwas machen*, iets hoog opvijzelen.

RÜHMLICH, (RUHMLICH, RUHMWÜRDIG,) *b. n.* en *bijw.* roemrijk, roemwaard; beroemd, roemzuchtig, roemvol, prijselijk; roemwaardiglijk. *...KEIT, (RUHMLICHKEIT, RUHMWÜRDIGKEIT), *v.* roemrijkheid, roemwaardigheid, *v.*

RUHMNEID, *m.* afgunst op eens anderen roem, *v.*

RUHMREDIG, *b. n.* verwaand, snoevend, grootsprekend. *—KEIT, *v.* verwaandheid, snoeverij, grootspraak, *v.*

RUHMSUCHT, *v.* roemzucht, eerzucht, *v.* *...SÜCHTIG, *b. n.* en *bijw.* roem-, eerzuchtig, -lijk. *...VOLL, *b. n.* zie RÜHMLICH. *...WÜRDIG, *b. n.* en *bijw.* zie RÜHMLICH.

RUHR, *v.* (34) buikloop, *m.*; *rothe —*, *weisse —*, roode-, witte loop.

RÜHREI, *o.* geroerd ei, *o.* *...EISEN, *o.* pook, *m.*

RÜHREN, *b. w.* roeren, bewegen; *fig.* roeren, treffen, aandoen, op het gemoed werken; *sich —*, zich bewegen; *Eier —*, eijeren omroeren; *unter einander —*, ondereenmengen, -roeren; *die Trommel —*, de trom roeren; *fig. vom Blitze gerührt werden*, door den bliksem getroffen worden. *—, *o. w.* komen, voortkomen, ontstaan, uit-, ont-, voortspruiten; *— an*, aanroeren, raken, betasten; *von einem zu Lehen —*, van iemand in leen ontvangen. *—, *v.* roering; ontroering, *v.* *—D, *b. n.* roerend, treffend, aandoenlijk.

RÜHRFASS, *o.* boterkernton, *v.* *...HAKEN, *m.* (99) aarden-, ijzeren roerstok, *m.*; (177) haakje, *o.*; (95) kalkschop, *v.*

RÜHRIG, *b. n.* en *bijw.* vlug, ijverig, vaardig, snel; werkzaam. *—KEIT, *v.* vlugheid, behendigheid, vaardigheid, snelheid, werkzaamheid, bedrijvigheid, *v.* ijver, *m.*

RÜHRKELLE, *v.* *...LÖFFEL, *m.* pollepel, *m.*

RUHRKRAUT, *o.* *...PFLANZE, *v.* (76) kruid (geneesmiddel) tegen den rooden loop, *o.*

RÜHRKRÜCKE, *v.* *...STANGE, *v.* roerstok, *m.* *...NAGEL, *m.* (98) molenklepper, *m.* *...SCHEIT, *o.* *...STECHER, *...STOCK, *m.* (6 en 114) roerstok, *m.*; (95) houweel, *o.*

RÜHRUNG, *v.* *fig.* beweging, gemoedsbeweging, aandoening, verteedering, *v.*

RUIN, *m.* ondergang, *m.* bederf, verderf, verlies, verval, ongeluk, *o.* *—EN, *mv.* ruïnen, *v. mv.* puinhoopen, bouwvallen, *m. mv.* *—IREN, *b. w.* in het verderf storten, ten val-, te onder brengen, ruïneren, verwoesten.

RÜLPS, *m.* (§) oprisping, *v.* boer, *m.* *—EN, *o. w.* oprispen, boeren.

RUM, *m.* rum, *m.*

RUMMEL, *m.* rommel, *m.*; nietigheid, beuzeling, *v.*; (63) punt (in het piketspel), *v.*; (§) *fig. er versteht den —*, hij is er berekend voor, hij is er knap in. *—EI, *v. fig.* rommelarij, *v.*; oud huis, *o.* bouwvallen, *m. mv.*; zie ook GERÜMPEL.

RUMMELN, *o. w.* zie RUMPELN.

RUMOR, *m.* rumoer, leven, geraas, getier, geweld, gedruisch, *o.* *—EN, *o. w.* leven-, geweld maken, razen, tieren. *—ER, *m.* rumoer-, geweld-, levenmaker, *m.*

RUMPELKAMMER, *v.* rommelkamer, *v.* *...KASTEN, *m.* rommelkist, kist voor oude vodden; *fig.* oude-, onbruikbare koets, *v.* *...METTE, *v.* donkere metten, (bij de roomsch-kathol.), *v. mv.*

RUMPELN, *o. w.* zie RUMOREN; *es rumpelt ihm in Leibe —*, zijne ingewanden rommelen. *—, *o.* gerucht, geraas, leven, gedruisch; het rommelen (der ingewanden), *o.*

RUMPF, *m.* romp, *m.*; ligchaam zonder hoofd, *o.*; stomp, stam, *m.*; lijf, geraamte, rif, *o.*; (98) tremel, trechter (van een' korenmolen), *m.* *—BAUM, *—LEITER, *m.* (98) tremelschraag, *v.* trechterijzer, *o.*

Rümpfen, *b. w. das Maul, die Nase* —, de lip -, den neus optrekken; *über etwas* —, iets met tegenzin -, iets knorrende of gemelijk doen.
Rund, *b. n.* en *bijw.* rond, bol -, cirkelvormig; in het rond, rondom; — *erhaben*, bolrond; — *hohl*, holrond; *fig. heraus sagen*, ronduit zeggen; *fig. sie ist rund*, zij heeft een buikje, zij is zwanger. *—, *o.* rond ligchaam, *o.*
Runda, *o.* ronde-muziek, (bij den maaltijd), *v.*
Rundaugen, *o. mv.* naalden met ronde oogen, *v. mv.* *...**baum**, *m.* boom, asboom, *m.* *...**blume**, *v.* (76) klootbloem, *v.*
Runde, *v.* rond, *o.* cirkel, kring, *m.* ronde, *v.*
Ründe, **Rundheit**, *v.* ronde, *o.* ronde gedaante, rondheid, *v.*
Rundeisen, *o.* (169) rond ijzeren werktuig, *o.*
Rundel, *o.* zie **Rondel**.
Ründen, **Rundiren**, *b. w.* ronden, rond maken, eene ronde gedaante geven; (45) ronden.
Runden, *o. w.* rond worden, eene ronde gedaante aannemen.
Runderhaben, *b. n.* zie **Rund**. *...**erhabenheit**, *v.* bolrondheid, *v.* *...**fisch**, *m.* groote wijting, (zeevisch), *m.* *...**gang**, *m.* rondgang, omloop, omgang, *m.* *...**gesang**, *m.* gezang in het rond, *o.* *...**hobel**, *m.* ronde schaaf, *v.* *...**hohl**, *b. n.* zie bij **Rund**. *...**holz**, *o.* rondhout; brandhout, *o.*; (203) boom, loefhouder, *m.* *...**köpfig**, *b. n.* rondhoofdig, rondkoppig. *...**lich**, *b. n.* rondachtig. *...**perl**, *v.* (116) graveerijzer, *o.* *...**säule**, *v.* ronde zuil, *v.* cilinder, *m.* *...**schild**, *o.* rondas, schild, *o.* beukelaar, *m.*; (76) zekere plant, *v.* *...**schnur**, *v.* kloskoord, *o.* *...**stück**, *o.* rol, *v.*
Rundung, **Ründung**, *v.* ronding, rondmaking; rondheid, *v.*
Rundwache, *v.* ronde, wacht, patrouille, *v.* *...**weg**, *bijw.* ronduit, zonder omwegen. *...**wurm**, *m.* (103) aarsworm, *m.*
Runen, *v. mv.* *—**schrift**, *v.* runische letters, *v. mv.*; runisch schrift, oud noordsch schrift, *o.* *—**stab**, *m.* runenstaf, *m.*
Runge, *v.* rongstok, *m.*
Rungschale, *v.* *...**stock**, *m.* (187) rijtuigschemel, *m.*; wagendwarshout, *o.*
Runkel, **Runkelrübe**, *v.* beetwortel, *m.*
Runken, *m.* (§) homp (brood), *m.*
Runks, *m.* (§) boer, vlegel, lomperd, *m.* *—**en**, *o. w.* zich onbeleefd uitrekken.
Runzel, *v.* rimpel, *m.*; vouw, plooi, vore, *v.*; — *in den Augenwinkeln*, rimpels in de ooghoeken; — *in einem Zeuge*, valsche vouwen in laken (of andere stof); —*n bekommen*, zich rimpelen; —*n vertreiben*, ontrimpelen.
Runzelig, **Runzlig**, *b. n.* gerimpeld; gevouwen, geplooid; — *werden*, zich rimpelen, valsche plooijen krijgen.
Runzeln, *b. w.* rimpelen; voren maken; *die Stirn* —, het voorhoofd -, de wenkbraauwen fronsen; *sich* —, zie *Runzelig werden*.
Rupfe, *v.* het plukken, *o.* *—**n**, *b. w.* uittrekken, uitrukken; plukken; berooven; *fig. einen* —, iemand plukken, - geld uit den zak jagen.
Rupie, *v.* ropij, (muntstuk), *v.*
Ruppe, *v.* puitaal, *m.*
Ruppig, *b. n.* en *bijw.* (§) fladderig, voddig, oud, nutteloos, onbruikbaar; nietig, gering, gemeen; arm, armzalig, ellendig; karig, gierig, vrekkig.
Ruprecht, *m.* (§) *der Knecht* —, de bullebak.
Rusch, *m.* kreupel -, braam -, doornbosch, *o.* *—**eln**, *o. w.* ruischen, zacht vlieten, murmelen. *—**elig**, *—**lig**, *b. n.* (§) overijld, in haast, loszinnig, onnadenkend.
Ruske, *v.* slagersbezem, *m.*
Russ, *m.* roet, *o.* *—**artig**, *b. n.* (133) roetachtig. *—**braun**, *o.* (136) roetzwart, *o.* *—**butte**, *v.* zwartseldoos, doos met lampenzwart, *v.*
Russel, *m.* snuit, snoet, *m.* *—**drache**, *m.* zeehaan, *m.* *—**flechte**, *v.* (76) snuitvormig leverkruid, *o.* *—**fliege**, *v.* (zekere) vlieg, *v.* *—**käfer**, *m.* (103) klander, *m.*
Russhütte, *v.* zwartselfabriek, *v.*
Russig, *b. n.* vol roet, met roet bedekt.
Russkreide, *v.* zwart krijt, *o.* *...**schwarz**, *o.* roetzwart, zwartsel, *o.*
Rust, *v.* zie **Ruhe**.
Rüstbaum, *m.* olm; olmboom; steigerpaal, *m.* *...**bock**, *m.* schraag, *v.* *...**brett**, *o.* steigerplank, *v.*
Rüste, *v.* (§) *die Sonne geht zu* —, de zon gaat onder. *—, (72) aanbeeldblok, *o.*
Rusten, *o. w.* zie **Ruhen**.
Rüsten, *b. w.* uitrusten, toerusten; gereed maken, bereiden; in orde brengen, rangschikken; *sich* —, zich gereed maken; *fig.* zich wapenen, zich ten strijde rusten. *—, *o. w.* een' steiger opslaan.
Rüster, *m.* olmboom, olm, *m.* *—**n**, *b. n.* van olmhout, olmhouten.

RÜSTGESTELL, *o.* stellaadje, *v.* *...HAUS, *o.* tuig-, wapenhuis, *o.*
RUSTICAL, *b. n.* landelijk, boersch.
RUSTICIREN, *b w.* grof behouwen, -afbikken, (een' steen).
RUSTICITÄT, *v.* landelijkheid, eenvoudigheid, *v.*
RÜSTIG, *b. n.* sterk, krachtvol, gespierd; moedig, kloek. *—, *(w. g.)* vlug, vaardig, levendig. *—KEIT, *v.* kracht, sterkte; vaardigheid, vlugheid, *v.*
RÜSTKAMMER, *v.* wapenkamer; (203) kruidkamer, *v.* *...LEINE, *v.* (203) rustlijn, *v.* *...LEITER, *v.* wagenladder, *v.* *...LOCH, *o.* (95 en 168) balkgat, steigergat (in een' muur), *o.* *...MEISTER, *m.* wapenmeester; opziener van een tuighuis; kapitein van wapening, *m.* *...PLATZ, *m.* zie WAFFENPLATZ. *...SEILE, *o. mv.* (95) touw om stellingen vast te binden, *o.* *...STANGE, *v.* steigerpaal, *m.* *...TAG, *o.* voorbereidingsdag, (voor een' feest- of rustdag), *m.*
RÜSTUNG, *v.* toe-, uitrusting, wapening; rusting, wapenrusting, *v.*; handboog, voetboog, *m.*
RÜSTWAGEN, *m.* bagaadje-, tros-, legerwagen, *m.* *...ZEUG, *o.* wapentuig; werktuig, instrument, *o.* machine, *v.*; windas, katrol, *o.* draaikraan, *v.*
RÜTHCHEN, *o.* stokje, *o.* kleine roede, *v.*
RUTHE, *v.* roede, *v.* geesel, *m.* geeselroede; schoolmeestersplak; roede (vlaktemaat); *fig.* bestraffing, kastijding, (203) ra, *v.*; vuurhaak (der gieters), *m.*; *einem Kinde die — geben*, een kind met slagen straffen; *fig. er hat sich selbst eine — gebunden*, hij heeft zijn' eigen kuil gegraven; *unter jemandes — stehen*, onder de plak van iemand liggen; (106) *die männliche —*, de mannelijke roede; (59) staart (van wild), *m.* *—N, *b. w.* meten.
RUTHENFISCHER, *m.* hengelaar, *m.* *...GÄNGER, *...MANN, *...SCHLÄGER, *m.* (9) mijnwerker welke met eene roede de mijnaders zoekt, *m.* *...KRAUT, *o.* (76) berkwortel, *m.*
RUTSCHE, *v.* het glijden, *o.* glijding, *v.* *—N, *o. w.* glijden, wijken; wegsluipen, ontsnappen; (§) onbemerkt -, stil naderen; *auf den Hintern —*, op zijn achterste voortschuiven.
RUTSCHERZINS, *m.* interest op interest, *m.*
RUTTE, *v.* puitaal, *m.*
RÜTTELGEIER, *m.* *...WEIHE, *v.* havik, *m.*
RÜTTELN, *b. w.* schudden, bewegen, schokken, hossebossen, schommelen. *—, *o.* het schudden; schudding, schommeling, *v.*; het hossebossen (in een rijtuig).
RÜTTICH, *m.* (76) waterpeper, *v.*
RÜTTSTROH, *o.* zie KRUMMSTROH, WIRRSTROH.
RYTHMUS, *m.* zie RHYTHMUS.

S.

S, *o.* S, (de letter), *v.*
SA! *tw.* tsa! welaan!
SAADLING, *m.* zadeling, zaailing, *m.*
SAAL, *m.* zaal, *v.* *—GERICHT, *o.* keizerlijk geregtshof, *o.*
SAAT, *v.* zaad, *o.*; zaaitijd, *m.* zaaijing, *v.*; land met pas opgeschoten koren, *o.* *—BOHNE, *v.* zaadboon, *v.* *—BUCH, *o.* zaadboek, handboek voor den landbouwer, *o.* *—FELD, *o.* zaaiveld, *o.* -grond, *m.* bezaaid land, *o.* *—GURKE, *v.* zaai-komkommer, *m.* -agurkje, *o.* *—GUT, *o.* vrij-, onbebouwd landgoed, *o.* *—HANF, *m.* gelling, *v.* *—JAHR, *o.* zaaijaar, jaar van zaaijing, (om de 7 jaren), *o.* *—KORN, *o.* zaaikoren, *o.* *—KRÄHE, *v.* zaadkraai, *v.* *—LERCHE, *v.* veldleeuwerik, *m.* *—PERLEN, *v. mv.* zie SAMENPERLEN. *—VOGEL, *m.* wulp, (vogel), *m.* *—ZEIT, *v.* zaaitijd, *m.*
SABAISMUS, *m.* sterrendienst, *v.*
SABBATH, *m.* sabbat, rustdag, de zevende dag der week, *m.* *—ER, *m.* (49) sabbatdag, dag der week (van den sabbat afgerekend), *m.* *—JAHR, *o.* sabbatjaar, (zevende jaar bij de oude Hebreeuwen), *o.* *—SCHÄNDER, *m.* verbreker-, schender van den sabbat, *m.*
SABBER, *m.* zie GEIFER.
SÄBEL, *m.* sabel, *v.* *—BEIN, *o.* krom been, *o.* *—FISCH, *m.* zwaardvisch, *m.* *—FUSS, *m.* kromme voet (van een paard); kromvoet, (paard), *m.* *—GEFÄSS, *o.* gevest van eene sabel, *o.* *—HIEB, *m.* sabelhouw, *m.* *—KLINGE, *v.* sabelkling, *v.* *—N, *b. w.* neêrsabelen; zie ABSÄBELN, NIEDERSÄBELN. *—SCHEIDE, *v.* sabelscheede, *v.* *—TASCHE, *v.* sabeltasch, *v.*
SÄBENBAUM, *m.* zevenboom, *m.*

SACHE, v. zaak, v. ding, geval, o. daadzaak, omstandigheid, v.; *das ist Gottes* —, dat is de zaak van God; *zur* —! ter zake! *eines* — *führen*, voor iemand pleiten, -in regten optreden. *—N, mv. goederen; voorwerpen, o. mv. zaken, v. mv.
SÄCHELCHEN, o. zaakje, dingetje, procesje, o.
SACHER, m. strijder; (§) moordenaar, roover, m.
SACHERKLÄRUNG, v. verklaring, omschrijving, definitie, v.
SACHFÄLLIG, b. n. en *bijw.* — *werden*, een regtsgeding verliezen. *...KUNDIG, b. n. zaakkundig, deskundig, der zake kundig.
SÄCHLICH, b. n. (19) zakelijk; (151) onzijdig.
SACHREGISTER, o. lijst, v. inhoud, m. register (van hoofdstukken enz.), o.
SACHT, b. n. en *bijw.* stil, zacht, langzaam, zoetjes. *—E, *tw.* zoetjes! stil!
SACHVERHÖR, o. instruktie-, verhoor in een regtsgeding, v. o. *...VERSTÄNDIGE, m. kenner, deskundige, m *...WALTER, *...FÜHRER, m. advokaat, raadsman; prokureur, zaakwaarnemer; *fig.* verdediger, voorstander, m. *...WALTUNG, v. beheer en bestuur van zaken, o. *...WORT, o. (151) zelfstandig naamwoord, o.
SACK, m. zak, m. blind straatje, keerweer, o.; *so voll wie ein* — *sein*, zoo vol als een ei-, smoordronken zijn. *—BAND, o. zakband, m.
SÄCKCHEN, o. zakje, o.
SACKDIEB, m. zakkenroller, m.
SÄCKEL, m. zie SECKEL.
SACKEN, b. w. in een' zak steken, -doen; *sich* —, rimpelen, zwellen.
SÄCKEN, b. w. in een' zak verdrinken.
SACKERLOTH! *tw.* sakkerloot.
SACKGANS, v. zie KROPFGANS. *...GARN, o. zaknetje, o. *...GASSE, o. blinde steeg, v. blind straatje, o. *...GEIGE, v. zakviool, v. *...GELD, o. zie TASCHENGELD. *...GESCHWULST, v. (48) zakgezwel, o. *...LAST, v. korenmaat van 18 schepels, v. *...LEINWAND, v. zaklinnen, o.
SÄCKLER, m. beurzenmaker, -verkooper, m.
SACKMESSER, m. zakmes, o. *...NADEL, v. paknaald, v. *...PFEIFE, v. zakpijp, v. doedelzak, m. —R, m. doedelzakspeler, m. *...PISTOLE, v. *...PUFFER, m. zakpistool, v. *...TRÄGER, m. zakkendrager, m.; *spr. ein Esel nennt den andern* —, de pot verwijt den ketel dat hij zwart is.
*...TUCH, m. paklinnen, o.; zakdoek, m. *...UHR, v. zie TASCHENUHR. *...VOLL, m. zakvol, m. *...ZWILLICH, m. trielje, v. grof linnen, o.
SACRAMENT, o. sakrament, bondzegel, o. *—HÄUSCHEN, o. tabernakel, m. *—IREN, b. w. (§) vloeken, tieren. *—LICH, b. n. en *bijw.* heilig, sakramenteel.
SACRISTAN, m. sakristijn, kerkeknecht, koster, m. *...TEI, v. sakristie, v.
SÄCULARISATION, v. wereldlijk-verklaring, v. *...SIREN, b. w. wereldlijk verklaren, (van een geestelijk ambt enz.).
SADEBAUM, m. zie SÄBENBAUM.
SADRACH, m. *fig.* duivel, satan; woedend mensch, m.
SADUCÄER, m. saduceër, m.
SÄEMANN, m. zaaijer, m. *...MASCHINE, v. werktuig om te zaaijen, o.
SÄEN, o. en b. w. zaaijen, bezaaijen. —, o. het zaaijen; zaaijing, v. *...TUCH, m. zaaizak, m. *...ZEIT, v. zaaitijd, m.
SAFFIAN, m. marokijn-, turksch-, spaansch leder, o. *—BEREITER, *—MACHER, m. marokijnbereider, m. *—FABRIK, m. marokijnfabriek, v.
SAFFLOR, m. (76) saffloers, o. wilde saffraan, m.
SAFRAN, m. saffraan, m. *—BRANNTWEIN, m. gesuikerd vocht met saffraan, o. *—FARBE, v. saffraanverf, v. *—GELB, b. n. saffraangeel. *—PFLANZUNG, v. saffraanplanterij, v. *—PFLASTER, o. saffraanpleister, v.
SAFT, m. sap, nat, vocht, sop, o.; *fig.* — *und Kraft*, merg en pit; eélste krachten; *was er sagt hat weder* — *noch Kraft*, er zit merg noch pit in hetgeen hij zegt. —, m. SÄFTCHEN, o. (4) stroopje, likpotje, o. *—BIRN, v. sappige peer, v. *—BLAU, o. lakmoes, o. *—FARBE, v. sapverf, v. *—GRÜN, b. n. sapgroen. *—IG, b. n. sappig, saprijk, soppig; *fig.* morsig, vuil, vettig, smerig. *—IGKEIT, v. sappigheid, saprijkheid, v. *—LOS, b. n. uitgedroogd, zonder sappen. *—MUSS, o. gekonfijte kweên, v. mv. *—REICH, saprijk. *—RÖHR, v. (76) sapbuis, v. *—ZEIT, v. lentetijd, m.
SAGE, v. gerucht, o. mare, maar; overlevering, saga, legende, v. volksverhaal, o.
SÄGE, v. zaag, v. *—, v. SÄGENETZ, o. (182) zegen (groot vischnet), v. *—BLATT, o. blad eener zaag, v. *—BLOCK, m. zaagblok, o. *—BOCK, m. zaagbok, m. *—BOGEN, m. zaagboog, m. *—FEILE, v. zaagvijl, v. *—FISCH, m. zie SCHWERTFISCH. *—GESTELLE,

o. raam eener zaag, *o*. *—GRIFF, *m*. handvatsel eener zaag, *o*. *—KRAUT, *v*. (76) zaagkruid, *o*. *—LOHN, *m*. zaagloon, *o*. *—MÜHLE, *v*. zaagmolen, *m*.

SAGEN, *b. w*. zeggen, verhalen, vertellen; *was — Sie dazu*? wat zegt gij er van? *Ich habe mir — lassen*, men heeft mij verteld; *gut* —, (voor iets) instaan; *einem einen guten Morgen* —, iemand goeden morgen wenschen; *lassen Sie sich* —, laat u zeggen, vergun mij dat ik u zegge; *er lässt sich nichts* —, hij laat zich niet overtuigen; *er hat etwas (viel) zu* —, hij heeft iets (veel) te zeggen, - in te brengen; *das hat etwas (viel) zu* —, dat is van gewigt, - van belang; *(wie) gesagt, (so) gethan*, gezegd, gedaan. *—, *o*. het zeggen, verhaal, gerucht, *o*.

SÄGEN, *b. w*. zagen.

SAGENMÄHRE, *v*. verdicht verhaal, *o*. saga, *v*. *...FORSCHUNG, *v*. onderzoek der oude verhalen of legenden, *o*. *...GESCHICHTE, *v*. geschiedenis op overlevering gegrond, *v*. *...HAFT, *b. n*. en *bijw*. legendeachtig; naar de overlevering.

SÄGENSCHMIED, *m*. zaagmaker, *m*.

SÄGER, *m*. zager, *m*. —, SAGESCHNÄBLER, *m*. zaagbek, (vogel), *m*.

SÄGESCHRAUBE, *v*. zaagschroef, *v*. *...SPÄNE, *m. mv*. zaagsel, *o*. *...WERK, *o*. (180) trap, sprong, *m*. bank, *v*.

SAGEWORT, *o*. (151) werkwoord, *o*.

SAGO, *v*. sago, *v*. sagomeel, *o*. *—BAUM, *m*. sagoboom, *m*.

SÄHLBAND, *v*. zelfkant (aan laken), *m*.

SAHNE, *v*. zaan, *v*. room, *o*. *—NBRETZEL, *v*. roomkoekje, *o*. *—NFRAU, *v*. roomverkoopster, *v*. *—NKÄSE, *v*. roomkaas, *v*. *—NTORTE, *v*. roomtaart, *v*.

SAITE, *v*. snaar, *v*.; *mit —n beziehen*, besnaren.

SAITENBEZUG, *m*. stel snaren, *o*. *...BRET, *o*. (171) bovendeksel, *o*. *...DRAHT, *m*. koperdraad, *m*. *...INSTRUMENT, *o*. snaarspeeltuig, *o*. *...MACHER, *m*. snarenmaker, *m*. *...SPIEL, *o*. snarenspel, *o*. —ER, *m*. viool-, bas-, harpspeler, guitta-rist, *m*.

SAITIG, *b. n*. en *bijw*. besnaard, op snaren.

SAKERFALKE, *m*. valk, *m*.; *der weibliche* —, het wijfje van een' reigervalk.

SALAMANDER, *m*. salamander, (gedrogt), *m*.; (76) guichheil, (pijnstillende plant), *o*.

SALARIREN, *b. w*. SALARIUM, (SALÄR), *o*. zie BESOLDEN, BESOLDUNG.

SALAT, *m*. salade, *v*. *—GABEL, *v*. saladevork, *v*. *—KORB, *m*. saladebak, *m*. *—KUMME, *—SCHÜSSEL, *v*. saladeschotel, *m*. *—ÖHL, (ÖL), *o*. saladeolie, *v*.

SALBADER, *m*. (§) babbelaar, pogcher, snoever, zwetser, *m*. *—EI, *v*. (§) babbelarij, zwetserij, *v*. *—N, *o. w*. babbelen, pogchen, zwetsen.

SALBAND, SALBENDE, *o*. SALLEISTE, *v*. zelfkant, *m*. rek-einden, *o. mv*.

SALBE, *v*. zalf, *v*. balsem, *m*.

SALBEI, *v*. salie, *v*.

SALBEN, *b. w*. zalven; balsemen. *—BÜCHSE, *v*. zalfdoos, *v*.

SALBICHT, *b. n*. zalf-, balsemachtig.

SALBLING, *m*. zalmpje, *o*.

SALBÖHL, (ÖL), *o*. zalfolie, *v*. oliesel, *o*.

SALBUCH, *o*. kadastraal register, *o*.

SALBUNG, *v*. zalving, (ook *fig*.); balseming, *v*.

SÄLCHEN, *o*. zaaltje, *o*.

SALDIREN, *b. w*. (46) afdoen, vereffenen. *—, *o*. saldo; (46) saldo, slot, *o*.

SALINE, *v*. zie SALZWERK.

SALM, *m*. zalm, *m*. zie LACHS.

SALMIAC, *m*. ammoniak, *o*.

SÄLMLING, *m*. zie SALBLING.

SALOMONSSIEGEL, *o*. (76) salomonszegel, *o*.

SALPETER, *m*. salpeter, *m*. steenzout, *o*. *—ARTIG, *—ICHT, *b. n*. salpeterachtig. *—DRUSE, *v*. gekristalliseerde salpeter, *m*. *—ERDE, *v*. salpeteraarde, *v*. *—FRASS, *m*. verrotting-, afschilfering der muren, *m*. *—GEIST, *m*. geest van salpeter, *m*. *—GRUBE, *—HALTIG, *b. n*. salpeterhoudend. *—HÜTTE, *v*. salpetergroeve, - mijn, *v*. *—IG, *b. n*. salpeterig. *—KESSEL, *m*. salpeterketel, *m*. *—SÄURE, *v*. salpeterzuur, *o*. *—SCHAUM, *m*. salpeterschuim, *o*. *—SIEDER, *m*. salpetermaker, *m*. —EI, *v*. salpetermakerij, - fabriek, *v*. *—WURZEL, *v*. zie SALPETERERDE.

SALUTIREN, *b. w*. groeten; salueren, saluutschoten doen.

SALVE, *v*. salvo, *o*. lossing van geschut, *v*. *—GARDE, *v*. zie SCHUTZWACHE.

SALVIREN, *b. w*. zie RETTEN, BERGEN.

SALWEIDE, *v*. kleine-, dwerg-wilgeboom, *m*.

SALZ, *o*. zout, *o*.; *— sieden*, zoutzieden. *—ADER, *v*. zoutader, *v*.; zoutwatergang, *m*. - ader, *v*. *—AMT, *o*. zoutkantoor, *o*. *—ARBEITER, *m*. zoutziedersknecht, *m*. *—ARTIG, *b. n*. *—ICHT, *b. n*. zoutachtig. *—BEAMTE, *m*. beambte bij het zoutkantoor, *m*. *—BERGWERK, *o*. zoutmijn, *v*. *—

BRUCH, *m.* zoutgroef, *v.* *—BRÜHE, *v.* pekel, *v.* *—BRUNNEN, *m.* zoutbron, *v.* *—BUDE, *v.* *—LADEN, *m.* zoutwinkel, *m.*

SALZEN, *b. w.* zouten, inzouten, pekelen; *gesalzene Speisen*, gezouten -, gepekelde spijzen. *—, *o.* inzouting; pekeling, *v.*

SALZERDE, *v.* aarde met zoutdeelen, *v.* *...FACTOR, *m.* opzigter der zoutmijnen; - der zoutziederijen, *m.* *...FASS, *o.* zoutvat, *o.* zoutbak, *m.*; vat zout, *o.* *...FISCH, *m.* zoutevisch, *m.* —E, *m.* gezouten visch, *m.* *...FLEISCH, *o.* gezouten vleesch, *o.* *...FLUSS, *m.* waterachtige zinkingstof, *v.* *...FREIHEIT, *v.* vrijdom van de belasting op het zout, *m.* *...FUHRE, *v.* voer -, karvol zout, *m. v.* *...GEIST, *m.* (133) geest van zout, *m.* *...GERICHT, *o.* zoutkantoor, *o.*; zoutzolder, *m.* *...GESCHMACK, *m.* zoutsmaak, *m.* *...GEWERKE, *m. mv.* eigenaars van zoutbergwerken, *m. mv.* *...GRAF, *...GRÄFE, *...RICHTER, *m.* opzigter der zoutmijnen; scheidsregter in zaken de zoutmijnen betreffende, *m.* *...GRUBE, *v.* zoutgroef, *v.* *...GURKE, *v.* ingelegde komkommer, *m.* ingelegd agurkje, *o.* *...HANDEL, *m.* zouthandel, *m.* *...HÄNDLER, *m.* zoutverkooper, -handelaar, *m.* *...HAUFEN, *m.* zouthoop, zoutzolder, *m.* zoutmagazijn, *o.* *...HAUS, *o.* zouthuis, zoutkantoor, *o.* *...HÄRING, *m.* pekelharing, *m.* *...HECHT, *m.* gezouten snoek, *m.* *...HÖKE, *m.* *...HÖKINN, *v.* zoutslijter, -verkooper, *m.* zoutverkoopster in het klein, *v.*

SALZICHT, *b. n.* en *bijw.* zoutachtig, brak.

SALZIG, *b. n.* zout, zoutig; (133) zoutdeelen bevattende, ziltig. *—KEIT, *v.* zoutigheid, *v.*

SALZJUNKER, *m.* heer -, eigenaar van eene zoutmijn, *m.* *...KASTEN, *m.* *...KISTE, *v.* zoutbak, *m.* *...KLOSS, *m.* zoutklomp, -koek, *m.* *...KNAPPE, *...KNECHT, *m.* zoutziedersknecht, *m.* *..KOCH, *m.* kok om in te zouten, *m.* *...KORB, *m.* zoutmand, *v.* -korf, *m.* *...KORN, *o.* zoutkorrel, *v.* *...KOTHE, *v.* zoutmakerij, zoutkeet, *v.* *...KRAUT, *o.* zeegras, *o.* *...KUCHEN, *m.* meelkoek, *m.* dun ovengebak, *o.* *...LACHE, *v.* *...TEICH, *m.* zoutmoeras, -moer, *o.* -plas, *m.* *...MAGAZIN, *o.* zoutmagazijn, -pakhuis, *o.* *...MARKT, *m.* zoutmarkt, *v.* *...MESSER, *m.* zoutmeter, *m.* *...MESTE, *o.* (74) zie SALZFASS. *...NIEDERLAGE, *v.* zoutpakhuis, *o.* *...ORDNUNG, *v.* reglement op het zout, *o.* (op den verkoop, invoer enz.). *...PFANNE, *v.* zoutketel, *m.* -pan, *v.* *...PROBE, *v.* zoutproef, *v.* zie SALZWAGE. *...QUELLE, *v.* zoutbron, *v.* *...SAUER, *o.* *...GESÄUERT, *b. n.* (133) zoutzuur. *...SÄULE, *v.* (49) zoutzuil, *v.* -pilaar, *m.* *...SÄURE, *v.* (133) zoutzuur, *o.* *...SCHANK, *m.* zoutslijterij, *v.* *...SCHAUFEL, *v.* zoutschop, *v.* *...SCHAUM, *...STEIN, *m.* zoutschuim, *o.* -steen, *m.* *...SCHENK, *m.* verkooper in het klein van zout, *m.* *...SCHIFF, *o.* zoutschip, *o.* *...SCHREIBER, *m.* schrijver bij de zoutmijnen, *m.* *...SCHWEISS, *m.* zoutwater dat de rotsen zweeten, *o.* *...SEE, *m.* zoutmeer, -moeras, *o.* *...SIEDER, *m.* zoutzieder, *m.* —EI, *v.* zoutziederij, *v.* *...SPEICHER, *m.* zoutzolder, *m.* -pakhuis, *o.* *...STEUER, *v.* zoutgeld, *o.* belasting op het zout, *v.* *...STÜCK, *o.* zoutkoek, *m.* -baksel, *o.* *...TONNE, *v.* zoutton, *v.* *...VERWALTER, *m.* opzigter van het zoutkantoor, *m.* *...WAGE, *v.* (133) zoutwaag, *v.* *...WASSER, *o.* zoutwater, *o.* *...WERK, *...WESEN, *o.* zoutwerk, *o.* *...WIRKER, *m.* werkman in eene zoutmijn, *m.* *...ZOLL, *m.* zoutbelasting, *v.*

SAMEN, (SAME), *m.* zaad, *o.* zaadkorrels, *v. mv.* kiem, *v.*; *fig.* kroost, *o.*; (49) nakomelingschap, *v.*; zie FISCHBRUT. *—ADER, *v.* zaadader, *v.* *—BAUM, *m.* (56) jonge boom (dien men niet hakt of kapt), *m.* *—BLÄSCHEN, *o.* (106) zaadblaasje, *o.* *—BLATT, *o.* zaadblad, *o.* *—BRUCH, *m.* (8) zaadbreuk, *v.* *—FISCHE, *m. mv.* jonge vischjes, *o. mv.* zet-, pootvisch, *m.* *—FLUSS, *m.* zaadvloed, *m.* *—GEFÄSS, *o. mv.* (106) zaadvaten, -ballen, *o. m. mv.* *—GEHÄUSE, *o.* (76) zaadcelletje, -huisje, *o.* *—HANDEL, *m.* zaadhandel, *m.* -kooperij, *v.* *—HÄNDLER, *m.* —INN, *v.* zaadverkooper, *m.* -verkoopster, *v.* *—HÄUPTCHEN, *o.* zaadkopje, *o.* *—HOLZ, *o.* jonge boompjes, *o. mv.*; kweekhof van jonge boomen, *m.* *—HÜLSE, *v.* zaaddop, *m.* klokhuis, *o.* *—KAPSEL, *v.* (76) zaadhuisje, *o.* *—KELCH, *m.* zaadkelk, *v.* *—KOHL, *m.* zaadkool, *v.* *—KORN, *o.* zaad, *o.* zaadkorrel, *v.* *—KRAUT, *o.* zaadkruid, *o.* waterhalm, *m.* *—LODE, *v.* zaadspruit, jonge loot uit zaad opgeschoten, *v.* *—MILCH, *v.* amandelmelk, *v.* verkoelende drank, *m.* *—PERLEN, *v. mv.* zaadpaarlen, *v. mv.* *—SCHOTE, *v.* (76) schil, *v.* dop, bast (van peulvruchten), *m.* *—SCHNUR, *v.* zaadsnoer, *o.* *—SCHULE, *v.* kweekhof (voor jonge gewassen), *m.* *—STÄNGEL, *m.* (76)

zaadsteel, -stengel, *m.* *—STAUB, *m.* (76) zaadstof, *o.* *—THIERCHEN, *o.* zaaddiertje, *o.*

SÄMEREI, *v.* zaden, *o. mv.* zaadsoorten, *v. mv.*

SÄMIG, *b. n.* en *bijw.* zaadbevattende; voedzaam, krachtig.

SÄMISCH, *b. n.* en *bijw.* van zeem, van kamoes, kamoeslederen; zeem...; *die Felle — machen*, de huiden -, de vellen tot zeem bereiden. *—GÄRBER, *m.* zeemleêrbereider, bereider van kamoesleder, *m.* *—MACHEN, *o.* bereiding van zeemleêr, *v.*

SAMKOST, *v.* hulzenvruchten, *v. mv.*

SAMMELBUCH, *o.* bloemlezing, kompilatie, *v.*

SAMMELEI, *v.* zamenraapsel, *o.* zamenflansing, kompilatie, *v.*

SAMMELKASTEN, *m.* vergaarbak, *m.*

SAMMELN, *b. w.* verzamelen, vergaren, vergaderen; opstapelen, opkoopen; bijeenbrengen; opzamelen; kollekteren; *fig.* eene bloemlezing maken; (ook) zamenrapen, kompileren; *sich* —, vergaderen, bijeenkomen; (*fig.*) in zich zelven keeren.

SAMMELORDEN, *m.* orde van bedelmonniken, *v.* *...PLATZ, *m.* verzamelplaats, vergaderplaats; loopplaats, *v.* *...SCHRIFT, *v.* letterkundig magazijn, *o.* *...WORT, *o.* (151) verzamelingswoord, *o.*

SAMMET, *m.* fluweel, *o.* *—ARTIG, *b. n.* fluweelachtig. *—BAND, *o.* fluweelen lint, *o.* -band, *m.* *—BLUME, *v.* fluweelbloem, amarantbloem, *v.* *—BÜRSTE, *v.* fluweelborstel, *v.* *—EN, *b. n.* fluweelen, van fluweel. *—FABRIK, *v.* fluweelfabriek, *v.* *—MACHER, *m.* fluweelwever, *m.* *—MÜTZE, *v.* fluweelen muts, *v.* *—NELKE, *v.* gewone -, roode nagelbloem, *v.* -anjelier, *m.* *—PAPPEL, *v.* (76) (soort van) witte maluwe, *v.* *—ROSE, *v.* fluweelroos, *v.* *—SCHWARZ, *o.* fluweelzwart, *o.* *—SPITZE, *v.* fluweelkant, *v.* *—STUHL, *m.* fluweel-getouw, -raam, *o.* *—WEBER, *m.* fluweelwever, *m.*

SAMMLER, *m.* op-, in-, verzamelaar; gaarder (van aalmoezen), kollektant; verzamelaar (van lettervruchten), *m.* *...LUNG, *v.* in-, verzameling, *v.* bundel; hoop, stapel, *m.* opstapeling; bloemlezing, *v.*; (ook) zamenraapsel, *o*, kompilatie; inzameling, *v.*; pluk (van vruchten), *m.*; kollekte, *v.*; *fig. die — der Gedanken*, overleg, *o.* eenzame overdenking; verzameling der denkbeelden, *v.*

SAMMT, *vz.* en *bijw.* mede, te zamen; — *und sonders*, zie SONDERS.

SÄMMTLICH, *b. n.* en *bijw.* allen, alle, gezamentlijk, alle te zamen.

SAMSTAG, *m.* zie SONNABEND.

SANCT, *m.* zie HEILIG.

SAND, *m.* zand; (25) strijd-, worstelperk, *o.*; *grober* —, grof zand; (203) *auf den — setzen* of *treiben*, op het drooge -, aan den grond zetten, -jagen. *—ARACK, *m.* sandrak, *o.* *—AAL, *—ER, *m.* zandaal, *m.* *—ALLEE, *v.* gezande laan, *v.* *—BAD, *o.* zandbad, *o.* *—BANK, *v.* zandbank, -plaat, *v.* rif, *o.* *—BEERE, *v.* (soort van) haagappel, *m.* *—BERG, *m.* zandberg, *m.* zandduin, *v.* hoop zand, *m.* *—BODEN, *m.* zandgrond, *m.* *—BOHRER, *m.* baggerspade, *v.* *—BÜCHSE, *v.* zaadkoker, *m.* *—EBENE, *v.* zandvlakte, *v.*

SANDEL, *m.* *—HOLZ, *o.* sandelhout, *o.*

SANDEN, *b. w.* zanden, met zand bestrooijen.

SANDERZ, *o.* mijnstof-, erts in zandsteen besloten, *v. m.* *...FASS, *o.* zandkoker, *m.* *...FELD, *o.* zandveld, *o.* zandige grond, *m.* *...FORM, *v.* zandvorm, *m.* *...FRAU, *v.* zandverkoopster, *v.* *...GANG, *m.* zandpad, *o.* *...GEBERGE, *o.* zandgebergte, *o.* *...GEGEND, *v.* zandachtige streek, *v.* *...GRIES, *m.* grofzand, *o.* kiezel, *v.* *...GRUBE, *v.* zandgroef, *v.* -kuil, *m.* *...GRUND, *m.* zandgrond, *m.* *...GUSS, *m.* (57) afgietsel van zand, *o.* *...GUT, *o.* zandige tabaksblaadjes, *o. mv.* *...HASE, *m.* witte haas, *m.* *...HAUFEN, *m.* zandhoop, *m.* *...HÜGEL, *m.* zandheuvel, *m.*

SANDIG, *b. n.* zandig, gezand, kiezelig.

SANDINSEL, *v.* eiland van zand, *o.* aangespoelde grond, *m.* *...KÄFER, *m.* zandkever, *m.* *...KARREN, *m.* zandkar, *v.* *...KÄRRNER, *m.* zandkarreman, zandkruijer, *m.* *...KASTEN, *m.* zandbak, *m.* -kist, *v.* *...KLOSS, *m.* (48) zandkloot, *m.* *...KORN, *o.* zandkorrel, *v.* *...KRAUT, *o.* zandige plant, *v.* *...KRIECHER, *m.* (103) zandkruiper, (zekere aardworm), *v.* *...KUCHEN, *m.* fijne-, korstige koek, *m.* theerandje, *o.* *...LÄUFER, *m.* strandlooper, pluvier, (vogel), *m.* *...MANN, *m.* zandverkooper, *m.*; *spr. der — kömmt*, klaas vaak komt, (bij kinderen). *...MÖRTEL, *m.* zandmortel, *m.* *...REITER, *m.* zandruiter, slechte rijder, *m.* *...SACK, *m.* zandzak, *m.* *...SCHAUFEL, *m.* zandschop, *v.* *...SCHIEFER, *m.* zandlei, bladerige lei, *v.* *...SCHIMMEL, *m.* vale schim-

mel, *m.* *...STEIN, *m.* zandsteen, *m.* *...TARTE, *v.* teêre-, malsche taart, *v.* *...UHR, zandlooper, *m.* zanduurwerk, *o.* *...WEG, *m.* zandige weg, *m.* *...WÜSTE, *o.* zandwoestijn, *v.*
SANFT, *b. n.* en *bijw.* zacht, week, teêr, lenig; zachtjes, zoetjes.
SÄNFTE, *v.* draagstoel, *m.* draagbaar, *v.* *—NTRÄGER, *m.* stoeldrager, rosbaardrager, *m.*
SANFTHEIT, SANFTMUTH, SANFTMÜTHIGKEIT, *v.* zachtheid, zachtaardigheid, zachtmoedigheid, zachtzinnigheid, *v.* *...MÜTHIG, *b. n.* en *bijw.* zachtmoedig, zachtaardig, zachtzinnig.
SANG, *m.* zie GESANG. *—DROSSEL, *v.* zingende lijster, *v.*
SÄNGEN, *b. w.* zengen, blakeren.
SÄNGER, *m.* *—INN, *v.* zanger, *m.*; zangster, zangeres, *v.*
SANGGESCHICHTE, *v.* berijmde geschiedenis, rijmkronijk; ballade, *v.* *...LERCHE, *v.* zingende leeuwerik, *m.* *...MEISTER, *m.* zangmeester, *m.*
SANGUINISCH, *b. n.* en *bijw.* bloedrijk; *fig.* driftig, oploopend.
SANGVOGEL, *m.* zangvogel, *m.*
SANIKEL, *m.* (76) beerenoor, *o.* sanicula, *o.*
SAPANHOLZ, *o.* japansch verfhout, *o.*
SAPHIR, *m.* saffier, *m.*
SAPPE, *v.* (180) sappe, ondermijning, mijn, *v.* *...IREN, *b. w.* sapperen, ondermijnen. *...IRER, *m.* graver, mijngraver, sappeur, *m.*
SAPPERLOT! SAPPERMENT! *tw.* (§) sakkerloot! drommels!
SARDELLE, *v.* sardijn, anchovis, sprot, *v.* *—NBRÜHE, *v.* sardijnsaus, *v.* *—NSALAT, *m.* sardijn-, anchovissalade, *v.*
SARDER, *m.* sarder, (schoone steen), *m.*
SARDONIER, SARDONYX, *m.* sardonixsteen, *m.*
SARDONISCH, *b. n.* en *bijw.* bijtend, scherp; hekelend.
SARG, *m.* doodkist, zerk, *v.*
SARRASS, *m.* (6) sabel, *v.*
SARSAPARILLE, *v.* (76) salsaparilla, *o.*
SARSCHE, *v.* sargie, sergie, *v.* saai, *o.* *—FABRIK, *—WEBEREI, *v.* sergie-, saaifabriek, *v.* *—WEBER, *m.* sergiewever, -maker, *m.*
SARTER, *m.* (203) vorm, *m.* mal, *o.*
SASSAFRASS, *m.* sassafras, (boom), *m.*
SÄSSHAFT, *b. n.* gezeten, gevestigd.
SATAN, *m.* satan, duivel, *m.* *—ISCH, *b. n.* en *bijw.* satansch, duivelsch.
SATIN, *o.* satijn, *o.*
SATT, *b. n.* en *bijw.* verzadigd, vol, zat; *sich — essen*, zich verzadigen, zijn genoegen eten; *ganz —*, zat, dronken; *fig. eines Dinges — sein*, eene zaak tegen zijn; er genoeg van hebben.
SATTEL, *m.* zadel, *m.*; scheidvelletje (eener noot), *o.*; kam (eener viool), *m.*; (87) ijzer aan de gietbank, *o.*; (185) paardeharen strik; (9) loopstok, zadel, (79 en 142) stijl, *m.* staak; (139) schraag, *v.*; *einen aus dem — heben*, iemand uit den zadel ligten, (ook *fig.*) verdrijven, verstooten; *in alle Sättel gerecht sein*, tot alles geschikt zijn. *—BAND, *o.* zadelband, *m.* *—BAUM, *—BOGEN, *m.* zadelboog, *m.* *—BEIN, *o.* SATTEL, *m.* (106) zadelbeen, (hoekvormig been), *o.* *—BLECH, *o.* band-, *m.* reepje om den zadelboog, *o.* *—BÜCHSE, *v.* holster, *m.* *—DACH, *o.* (18) zadeldak (met een' kap), *o.* *—DECKE, *v.* schabrak, *v.* dekkleed, *o.* *—GURT, *m.* buikriem, cingel, *m.* *—HÖLZER, *o. mv.* karbeelen, *o. mv.* *—KAMMER, *v.* zadelkamer, (ter berging van zadels), *v.* *—KISSEN, *—KÜSSEN, *o.* zadelkussen, *o.* *—KNECHT, *m* stalknecht, palfrenier, *m.* *—KNOPF, *m.* knop van den zadel, *m.* *—LEHEN, *o.* mannelijk leen, *o.*
SATTELN, *b. w.* zadelen.
SATTELNAGEL, *m.* zadelspijker, *m.* *...PAUSCH, *m.* achterste zadelboog, *m.* *...PFERD, *o.* rijpaard, zadelpaard, *o.* *...PISTOLE, *v.* zadelpistool, *v.* *...POLSTER, *o.* zadelknop, voorlepel, *m.* *...RIEMEN, *m.* zadelriem, *m.* *...RÜCKEN, *m.* zadelrug, *m.*; ruggestreng van een wild zwijn, *v.* *...TASCHE, *v.* zadeltasch, reistasch, *v.* *...TRAGEN, *o.* het zadeldragen, (krijgsstraf), *o.* *...WAGEN, *m.* kanonwagen, *m.* *...WUNDE, *v.* (128) blik-aars, vel-afschaving, *v.* *...ZEUG, *o.* zadel met toebehooren, *m.* *...ZWICKE, *v.* zadelspijkertje (met ronden kop), *o.*
SATTHEIT, *v.* verzadiging, *v.*; *übermässige —*, volheid, zatheid, *v.*; (ook *fig.*)
SÄTTIGEN, *b. w.* verzadigen; *völlig —*, zat-, vol maken, bevredigen; stillen, (den honger); (133) verzadigen. *...UNG, *v.* verzadiging, (ook 133); voldoening, stilling (van den honger), *v.*
SATTLER, *m.* zadelmaker, *m.* *—AHL, *m.* zadelmakers-els, *v.* *—ARBEIT, *v.* zadelmakerswerk, *o.* *—HAMMER, *m.* zadelmakershamer, *m.* *—HANDWERK, *o.* zadelmakersberoep, -handwerk, *o.* *—KNEIF, *m.* zadelmakers snijmes, *o.*
SATTSAM, *b. n.* en *bijw.* voldoende, genoegzaam; genoeg. *—KEIT, *v.* (*w. g.*) genoegzaamheid, *v.*
SATUREI, *v.* (76) boonenkruid, *o.*
SATURNUSFESTE, *o. mv.* (110) saturnusfeesten, saturnaliën, (ongebonden volksfeesten te Rome), (ook *fig.*), *o. v. mv.*

Satyr, *m.* (43) sater, boschgod, *m.* *—**e**, *v.* hekelschrift, *o.* satire, *v.* *—**iker**, *—**enschreiber**, *m.* hekeldichter, satirikus, *m.* *—**isch**, *b. n.* en *bijw.* hekelend, spottend, satiriek, satirisch; op eene hekelende-, satirieke wijze. *—**isiren**, *b. w.* hekelen, door den hekel halen.

Satz, *m.* sprong, loop, *m.*; afzetsel, *o.*, grond (van koffij), *m.* koffijdik; grondsop, *o.*; inleg, *m.* spel, *o.* inzet; pootvisch, *m.*; stelling, plaats, (in een geschrift), *v.*; zetregel, stelregel, *m.* zedekundig-, godsdienstig voorschrift, *o.*; (121) stelling, theses, *v.*; (13 en 171) het zetten; — *Bäume*, plantsoen boomen; *ein* — *Steine*, eene laag steenen. *—, hoop, stapel, *m.* *—**baum**, *m.* *—**weide**, *v.* schoteling, jonge boom, *m.* zie **Setzling**. *—**fisch**, *m.* pootvisch, *m.* *—**hase**, *m* zie **Setzhase**. *—**teich**, *m.* zet-, pootvijver, *m.* *—**ung**, *v.* keur, wet, instelling, *v.* besluit, *o.* regel, *m.* *—**weise**, *bijw.* bij sprongen; bij hoopen of stapels; bij wijze van stelling, -van vooronderstelling. *—**zeit**, *v.* broeitijd, *m.*

Sau, *v.* varken, zwijn, *o.* zeug, *v.*; (59) wild-, everzwijn; (94) vuil mengsel (van metaal en schuim), *o.*; *fig.* inktvlak, *v.* morsig wijf, *o.* ligtekooi, *v.* *—**aas**, *o.* zwijnenvoeder, -aas, *o.* *—**beere**, *v.* (76) nachtschaduw, *v.* *—**beller**, *—**hund**, *m.* engelsche dog, hond om wilde zwijnen te vangen, *m.*

Sauber, **Säuberlich**, *b. n.* zuiver, rein, schoon, zindelijk, net; *fig.* (§) vriendelijk, aardig, -lijk, zuiver (geheel en al); (*sch.*) fraai! netjes! *—**keit**, *v.* zuiverheid, zindelijkheid, reinheid, netheid, *v.*

Säubern, *b. w.* zuiveren, reinigen, schoonmaken. *...**rung**, *v.* zuivering, reiniging, *v.*; het schoonmaken.

Saublume, *v.* paardebloem, *v.* papenkruid, *o.* *...**bohne**, *v.* bilzenkruid, *o.* *...**borg**, *m.* gelubd zwijn, *o.* *...**borste**, *v.* varkensstekel, -haar, *m. o.* *...**bruch**, *m.* (59) wroetplaats (der wilde zwijnen), *v.* *...**distel**, *v.* latuw, wilde latuw, *v.* *...**dreck**, *m.* zwijnen-, varkensdrek, *m.*

Sauen, *o. w.* (§) bevuilen; vuilgheden doen, -zeggen.

Sauer, *b. n.* zuur, wrang, scherp; (133) zuur; *fig.* zwaar, moeijelijk, pijnlijk, hard, zuur; — *machen*, zuur maken; — *werden*, zuur worden; *fig.* *es wird mir* —, het wordt mij zuur en bang; *er hat es sich* — *werden lassen*, hij heeft hard-, zwaar gewerkt; *ein saures Gesicht*, een zuur gezigt. *—, *m.* zie **Sauerteig**. *—**ampfer**, *m.* zuring, *v.* *—**braten**, *m.* zuur gebraden vleesch, *o.* *—**brunnen**, *m.* zuurbron, (bron van mineraal water), *v.* *—**dattel**, *v.* tamarinde, *v.* *—**dorn**, *m.* zie **Berberisstrauch**. *—**ei**, *v.* (§) vuiligheid, morsigheid, *v.* *—**honig**, *m.* honig met azijn vermengd, *m.* *—**klee**, *m.* zurkel, zure klaver, *v.* *—**salz**, *o.* zuringzout, *v.* *—**kraut**, *o.* *—**kohl**, *m.* zuurkool, *v.*

Säuerlich, *b. n.* zuurachtig, wrang, azijnachtig; rinsch. *...**süss**, *b. n.* zoet en zuur, bitterzoet. *...**ling**, *m.* zekere peer, *v.* zie **Berberisbeere**.

Säuern, *o. w.* zuur worden. *—, *b. w.* zuur maken, zuren, met gest vermengen; doen gisten.

Sauersalz, *o.* zoutzuur, *o.* *...**sehen**, *o.* stuursch-, knorrig voorkomen, -gelaat, *o.* *...**senf**, *m.* gewone zuring, *v.* *...**sichtig**, *b. n.* knorrig, onvriendelijk, stuursch, zuur van uitzigt. *...**stoff**, *m.* (133) zuurstof, *v.* *...**süss**, *b. n.* zuurzoet, rinsch. *...**teig**, *m.* zuurdeeg, *o.* *...**topf**, *m.* (§) knorrepot, pruiloor, *m.* *...**töpfisch**, *b. n.* (§) knorrig, onvriendelijk. *...**wasser**, *o.* zie **Sauerbrunnen**.

Saufang, *m.* wilde zwijnenjagt, *v.* -perk, *o.* *...**fänger**, *m.* *...**hund**, *m.* engelsche hond, *m.*

Saufaus, **Saufbruder**, *m.* drinkebroêr, dronkaard, *m.*

Saufen, *b.* en *o. w.* (*onr.*) zuipen, veel drinken, aan den drank verslaafd zijn. —, *o.* **Sauferei**, *v.* zuiperij, dronkenschap, *v.*

Säufer, *m.* zuiper, zuiplap, drinkebroêr, *m.* *—**inn**, *v.* zuipster, *v.* dronken wijf, *o.*

Saufgelag, *o.* *...**gesellschaft**, *v.* zuippartij, *v.* drinkgezelschap, *o.* *...**haus**, *o.* gemeene kroeg, *v.*

Saufisch, **Sauhund**, *m.* (soort van) zeevisch, *m.* *...**fleisch**, *o.* varkensvleesch, *o.*

Sauflied, *o.* dronkemanslied, drinklied, *o.* *...**schwester**, *v.* zie **Säuferinn**.

Säugamme, **Säugerinn**, *v.* min, voedster, *v.*

Saugarn, —**netz**, *o.* (59) zwijnennet, *o.* *...**garten**, *m.* perk voor wilde zwijnen, *o.*

Saugebeutel, *m.* zuigpopje, -dodje, *o.* *...**bruder**, *m.* zoogbroeder, *m.* *...**ferkel**, *v.* speenvarken, *o.* *...**fisch**, *m.* zuigervisch, *m.* *...**gefässe**, *mv.* (106) ontbindende vaten *o. mv.* *...

HORN, *o.* zie MILCHKÄNNCHEN. *...KALB, *o.* zie MILCHKALB.

SÄUGEN, *b. w.* zogen.

SAUGEN, *b.* en *o. w. (onr.)* zuigen; *an einem Knochen* —, aan een been zuigen, - sukkelen; *in sich* —, in -, opzuigen, vloeijen. —, *o.* het zuigen, zuiging, *v.*

SAUGEPUMPE, *v.* zuigpomp, *v.*

SAUGER, *m.* zuiger; zuiger (eener pomp); zuigervisch, *m.*

SAUGERÖHRE, *v.* zuigpijp, *v.* *...RÜSSEL, *m.* zuigsnuit, *m.* *...SCHWESTER, *v.* zoogzuster, pleegzuster, *v.*

SÄUGETHIER, *v.* zoogdier, *o.*

SAUGEWERK, *o.* zuigwerk eener pomp, *o.*

SÄUGLING, *m.* zuigeling, voedsterling, *m.* en *v.*

SAUGLOCKE, *v. fig. mit der — läuten,* gemeene taal uiten. *...GRAS, *o.* lid -, knoopgras, *o.* *...HATZ, *...JAGD, *v.* wilde zwijnenjagt, *v.* *...HIRT, *m.* zie SCHWEINHIRT. *...HUND, *m.* zie SAUBELLER, SAUFISCH; (§) luizebos, *m.* *...IGEL, *m.* zie SCHWEINIGEL.

SÄUISCH, *b. n.* en *bijw.* (§) morsig, zwijnachtig, onzindelijk, smerig, - lijk.

SAUKERL, *m.* (§) smeerlap, morsige kerel, *m.* *...KOBEN, *m.* varkenskot, *o.* *...KRAUT, *o.* (76) varkenskruid, *o.* *...LACHE, *v.* zwijnenwed, *o.* modderpoel, *m.*

SÄULCHEN, *o.* zuiltje, pilaartje, *o.*; (76) hart, *o.* toppuntige draad, *m.*

SÄULE, *v.* pilaar, *o.* zuil, kolom, *v.*

SAULEBEN, *o.* zwijnenleven, morsig -, slecht -, ongebonden leven, *o.*

SAULEDER, *o.* zie SCHWEINLEDER; (§) gemeen -, morsig wijf, *o.*

SÄULENFORMIG, *b. n.* en *bijw.* zuil -, pilaarvormig. *...FUSS, *m.* voetstuk eener kolom, *o.* *...GANG, *m.* zuilengang; (18) voorhof, *m.* *...GESIMS, *o.* *...KNAUF, *m.* kapiteel eener zuil, *o.* *...HALLE, *v.* zaal met zuilen, *v.* *...KRANZ, *m.* krans eener zuil, *m.* *...LAUBE, *v.* zuilengang, *m.* portico, *o.* *...ORDNUNG, *v.* zuilenorde, bouworde, *v.* *...REIHE, *v.* zuilenrij, *v.* *...SCHAFT, *v.* schacht eener zuil, *v.* *...STEIN, *m.* zie BASALT. *...STELLUNG, *v.* *...werk, *o.* zuilenrij, *v.* - gang, *m.* zuilengebouw, *o.* *...STUHL, *m.* stoel eener zuil, *m.* *...WEITE, *v.* ruimte tusschen de zuilen, *v.*

SAUM, *m.* zoom, rand, boord, kant; zelfkant; (18, 188 en 157) zoom, rand, *m.*; *(w. g.)* zekere maat, *v.* zeker gewigt, *o.*

SAUMAGEN, *m.* varkensmaag, *v.*; *fig.* vreter, gulzigaard, *m.*

SÄUMEN, *b. w.* zoomen, omzoomen, randen. *—, *o. w.* toeven, uitblijven, wachten, dralen, talmen; nalatig zijn; *sich nicht* —, niet dralen, zich spoeden. *—, *o.* uitstel *o.* vertraging, draling, *v.* *...IG, *b. n.* zie SAUMSELIG.

SAUMPFERD, SAUMROSS, *o.* zadelpaard, last -, vrachtpaard, *o.* *...SATTEL, *m.* pak -, draagzadel, *m.* *...SCHWELLE, *v.* (18) ribbe, *v.* dunne balk, *m.* *...SELIG, *b. n.* en *bijw.* nalatig, traag, tragelijk. —KEIT, *v.* nalatigheid, traagheid, langzaamheid, *v.* *...TAUE, *o. mv.* (202) zoomtouwen, lijken, *o. mv.* *...THIER, *o.* last -, vracht -, trekdier, *o.* - ezel, *m.*

SAUMUTTER, *v.* zie MUTTERSCHWEIN.

SÄUMUNG, *v.* verzuim, *o.* draling, *v.*

SAUNEST, *o.* (2) plaats op een' akker waar de ploeg niet over heen was, *v.*; *fig.* (§) zwijnenkot, morsig oord, *o.* *...PELZ, *m.* (§) vuile kerel, luizebos, *m.*

SAURACH, *m.* zie SAUERDORN, BERBERISSTRAUCH.

SÄURE, *v.* zuurheid, wrangheid, *v.*

SAUREBE, *v.* (76) nachtschaduw, *v.* *...RÜDE, *v.* zie SAUBELLER. *...RÜSSEL, *m.* varkenssnuit, *m.*

SAUS, *m.* zie GESAUSE; *fig.* zie BRAUS.

SAUSCHNABEL, *m.* (76) leeuwentand, *m.* *...SCHNEIDER, *m.* zie SCHWEINSCHNEIDER. *...SCHWEMME, *v.* zie SAULACHE.

SÄUSELN, *o. w.* ruischen, vlieten, ritselen. *—, *o.* geruisch, geritsel (der boomen), *o.*

SAUSEN, *o. w.* suizen, bruisen, murmelen; snorren (van kogels); gonzen (van bijen, vliegen enz.). *—, *o.* gesuis, gemurmel, gesnor, gegons, *o.*

SAUSEWIND, *m.* hevige -, loeijende wind; *fig.* (§) snoever, pochhans, schreeuwer, *m.*

SAUSPIESS, *m.* (59) jagtspies, *v.* *...STALL, *m.* zie SCHWEINSTALL. *...TREIBER, *m.* zie SCHWEINHIRT. *...TROG, *m.* varkenstrog, *m.* *...WÜRZ, *v.* varkenswortel, *m.*

SAVOIJERKOHL, *m.* zie WIRSCHING.

SAYETTGARN, *o.* saaijet, saaijetwol, *v.* —STRÜMPFE, *mv.* gebreide kousen, *v. mv.*

SBIRRE, *m.* geregtsdienaar, politie-beambte, (in Italië, Venetië), *m.*

SCABIOSE, *v.* (76) schurftkruid, *o.*

SCALE, *v.* (104) schaal, (171) toonschaal; (106) spatie; leuning (van een' trap), *v.*

SCALPIREN, *b. w.* van het hoofdvlies berooven. *...MESSER, *o.* schrapmes, snijmes (van wondheelers), *o.*

SCAMMONIENHARZ, *v.* purgeerkruid, *o.*

Scandiren, *b. w.* (25) opzeggen ; afmeten (lat. verzen), scanderen.
Scapulier, *o.* scapulier, schoudergewaad, *o.*
Scene, *v.* tooneel, *o.*
Scepter, *m.* zie **Zepter**.
Schaaf, **Schaam**, **Schaar**, zie **Schaf**, **Scham**, **Schar**.
Schabaas, *o.* (84) vleesch, afschaafsel, *o.*
Schabe, *v.* schaaf, *v.*; schurft, *v.* en *m.*; mot, kleêrmot, *v.* ***—baum**, ***—bock**, *m.* (84 enz.) schraag, *v.* ezel, *m.* ***—blech**, *o.* ***—klinge**, *v.* (138) likhout, *o.* ***—eisen**, *o.* schraapijzer, *o.* (ook 115 enz.) ***—messer**, *o.* schaafmes, (ook 84) ; (12) zeker werktuig, *o.*
Schaben, *b. w.* schrapen, afschrapen ; schaven ; *fig.* (§) — *und schinden*, schrokken en schrapen ; *einem ein Rübchen* —, sliepuit spelen, tergen.
Schäben, *v. mv.* hennipstokken, *m. mv.*; werk dat in den hekel blijft, *o.*
Schabenfressig, *b. n.* wormstekig.
Schaber, *m.* schraper, (ook *fig.*) ; vrek, *m.* ***—ei**, het schrapen, schaven enz.; *fig.* vrekkigheid, *v.*
Schabernack, *m.* (§) kwaadaardigheid, *v.* euvelmoed, *m.* beleediging, *v.* ***—en**, *b. w.* (§) *einen* —, iemand eene booze streek spelen, listen en lagen leggen.
Schabewolle, *v.* (84) afschaafsel, afschraapsel, *o.*
Schäbig, *b. n.* en *bijw.* (§) schurftig; *fig.* kaal, versleten, povertjes.
Schabkäfer, *m.* spekkever, *m.*
Schablone, *v.* staal, monster, *o.*
Schabracke, *v.* schabrak, *v.*
Schabsel, *o.* afschraapsel, afschaafsel, (ook 84) ; (12) uitsnijdsel, afknipsel, *o.*; — *von Leinwand*, pluksel, *o.*
Schach, *o.* schaak, *o.* zie **Schachspiel** ; — *spielen*, schaakspelen ; — *bieten*, schaak geven, - aanzeggen ; — *dem Könige*, schaak koning, au roi ; *der König steht im* —, de koning staat schaak. ***—bret**, *o.* ***—tafel**, *v.* schaakbord, *o.*
Schachen, *b. w.* zie **Schachten**.
Schächer, *m.* gaauwdief, roover, moordenaar, *m.*; *fig.* arme kerel, - duivel, *m.*
Schacherei, *v.* (§) schagcherij, *v.* het schagcheren, *o.*
Schacherkreuz, *o.* galgstijlen, *m. mv.*; (188) gaffelkruis, *o.* (figuur als eene Y).
Schachern, *o.* en *b. w.* (§) schagcheren, den kleinhandel drijven, ruilen, koopen en verkoopen met kleine winstjes.
Schachmatt, *b. n.* en *bijw.* schaakmat ; *fig.* vermoeid, afgemat, uitgeput ; — *machen*, schaakmat zetten ; *fig.* vermoeijen. *...**spiel**, *o.* schaakspel, *o.* —**er**, *m.* schaakspeler, schaker, *m.* *...**stein**, *m.* schaakstuk, *o.*
Schachen, *b. w.* in vierkantjes -, in ruiten afdeelen, ruitsgewijze bewerken.
Schacht, *m.* (9) mijn ; berggroef, *v.*; (143) hol -, *o.* holte van een' oven ; uitgestrektheid van een bosch, *v.*
Schachtel, *o.* doos, *v* ; *fig.* (§) *eine alte* —, een oud wijf, eene oude bes ; *Schächtelchen*, *o.* doosje, *o.* ***—deckel**, *m.* deksel eener doos, *o.* ***—halm**, *m.* ***—heu**, (76) *o.* schaafgras, *o.* paardenstaart, *m.* ***—macher**, *m.* doozenmaker, *m.* ***—mann**, ***—krämer**, *m.* doozenverkooper, - kramer, *m.*
Schachteln, *b. w.* met schaafgras glad maken.
Schachtelsaft, *m.* gelei in doosjes, *o.*
Schachten, *b. w.* ruitsgewijze schikken, - leggen, - maken.
Schächten, *b. w.* dooden, slagten, keelen ; *fig.* (§) bedriegen, verschalken.
Schachtholz, *o.* timmerwerk eener mijngroef, *o.* *...**hut**, *m.* mijnwerkershoed, *m.* *...**schuh**, *m.* maat van eene roede lengte en breedte en eenen voet dikte, *v.*
Schäcke, *v.* zie **Schecke**.
Schadbar, *b. n.* zie **Schadhaft**.
Schaden, **Schade**, *m.* schade, *v.* nadeel, verlies, gebrek; ongemak, bederf, kwaad, *o.*; wond, *v.* beleediging, *v.* zeer, *o.*; — *leiden*, schade -, verlies lijden ; eene wond krijgen ; beleedigd worden (aan een ligchaamsdeel) ; — *thun*, *in* — *setzen*, schaden, schade -, nadeel doen, - berokkenen ; benadeelen ; *das gereicht mir zum* —, dit veroorzaakt mij schade ; *mir ohne* —, behoudens mijne belangen ; *zu meinem*, *seinem* —, te mijnen -, te zijnen nadeele ; — *nehmen*, zich benadeelen, - schade doen ; eene wond krijgen, zich kwetsen ; *schade dass*..., jammer dat, het is jammer dat... ; *Schade für die Ehre!* foei, zulk eene eer ! *spr. mit* — *wird man klug*, door schade wordt men wijs.
Schaden, *o. w.* (*einem*, *einer Sache*), schaden (iemand, iets), benadeelen, schade -, nadeel -, kwaad doen ; beschadigen ; *es schadet nicht*, het kan geen kwaad, het schaadt niet. ***—ersatz**, *m.* schadevergoeding, schadeloosstelling, *v.* ***—freude**, *v.* leedvermaak, *o.* vreugde over eens anderen leed, *v.* ***—froh**, *b. n.* verheugd over eens anderen leed. —, *m.* kwaadsmeder, *m.*

SCHADENKLAGE, *v. (119) vervolging wegens geleden schade, v. eisch tot schadeloosstelling, m.
SCHADHAFT, b. n. en *bijw.* beschadigd; schadelijk, verderfelijk; op verderfelijke wijze; — *werden*, vervallen. *—IGKEIT, v. gebrek, ongemak, verval, o.
SCHÄDLICH, b. n. en *bijw.* schadelijk, nadeelig, onvoordeelig; boos, kwaadaardig, kwaadbrouwend. *—KEIT, v. schadelijkheid, v. nadeel, o.
SCHADLOS, b. n. en *bijw.* schadeloos; *einen wegen (für) etwas — halten (stellen)*, iemand (voor iets) schadeloos stellen; *sich — halten*, zich schadeloos stellen; zijne schade inhalen. *—HALTUNG, v. schadeloosstelling, vergoeding, v. *—IGKEIT, v. dekking (voor schade), v.
SCHAF, o. schaap, o. hamel, m.; (ook 44); *fig.* (§) kalf, (zachtaardig mensch), o. onnoozele bloed, goede sul, m. *—BAU, m. schapendrek, m. *—BLATTERN, *—POCKEN, mv. schurft der schapen, o. *—BOCK, m. ram, m. *—BUTTER, v. schapenboter, (van schapenmelk), v.
SCHÄFCHEN, o. schaapje, lammetje,, o. *—, mv. wilde loten, v. mv. bloesem (aan boomen), m.; witte wolkjes, lammetjes, o. mv.; *spr. er hat sein — geschoren, sein — ins Trockene gebracht*, hij heeft zijne schaapjes op het droogc, hij is wel af.
SCHÄFER, m. *—INN, v. herder, schaapherder, m.; herderin, v. *—EI, v. schaapskooi, v. *—GEDICHT, o. herdersgedicht, -lied, o. idylle, v. *—HUND, m. herdershond, m. *—HÜTTE, (SCHAFHÜTTE), v. herdershut, v. *—KARRE, v. herderskar, v. *—LIED, o. herderslied, o. *—PFEIFE, v. *—ROHR, o. herdersfluit, -pijp, -schalmei, v. *—SITZ, v. herdersbank, v. *—SPIEL, o. herdersspel, o. *—STAB, m. herdersstaf, m. *—STUNDE, v. *fig.* herdersuur, (uur der avondschemering voor gelieven), o. *—TASCHE, v. herderstasch, broodtasch van den herder, v.
SCHAFF, o. tobbe, v. emmer, m.
SCHAFFEN, b. en o. w. *(reg.)* verschaffen, bezorgen, voorzien van, -in; leveren; arbeiden, werken, doen; *(w. g.)* bevelen; *einem Geld —*, iemand geld verschaffen; *sich Ruhe —*, zich rust verschaffen; *sich selbst Recht —*, zich zelven regt verschaffen; *sich zu — machen*, zich iets te doen maken; *mit einem zu — haben*, met iemand veel te doen hebben, last van iemand hebben; *einen aus dem Wege —*, iemand uit den weg ruimen; *damit habe ich nichts zu —*, daarmede heb ik niets te maken. *—, b. w. *(onr.)* scheppen.
SCHAFFELL, o. schapenvel, o. *...FLEISCH, o. schapen-, lamsvleesch, o.
SCHAFFNER, m. hofmeester, bezorger, leveraar, leverancier, opziener; keldermeester; zaakwaarnemer, m. *—INN, v. hofmeesteres, huishoudster, v. *—EI, v. hofmeesterschap, o. woning van den leveraar, -van den leverancier, v.
SCHAFFOT, o. schavot, o.
SCHAFGARBE, v. (76) duizendblad, o. *...HAUT, v. zie SCHAFFELL; *fig.* lamshuid, v. *...HÄUTCHEN, o. (106) waterhuid, v.; tweede vlies in de baarmoeder, o. *...HEERDE, v. kudde schapen, -lammeren, v. *...HIRT, m. zie SCHÄFER. *...HÜRDE, v. schaapskooi, v. *...HUSTEN, m. drooge hoest, m. *...KAMEEL, o. kameelschaap, (in Peru), o. *...KÄSE, m. schapenkaas, (van schapenmelk), v. *...KNECHT, (SCHÄFERKNECHT), m. herdersknaap, -jongen, m. *...LAMM, o. lam, o. *...LAUS, v. luis op de schapen, v. zie SCHAFZÄCKE. *...LEDER, o. schapenleder, o. *...LINSE, v. schapeboon, linzeboon, v. *...LORBER, *...MIST, m. schapenkeutel, v. -mist, m. *...MILBE, v. zie SCHAFZÄCKE. *...MILCH, v. schapenmelk, v. *...MIST, m. schapenmist, v. -drek, m. *...MUTTER, v. zie MUTTERSCHAF. *...NUSS, v. (grootste soort van) walnoot, v. *....PELZ, m. schapenvacht, v. *...POCKEN, mv. zie SCHAFBLATTERN. *...RÜDE, m. herdershond, m. *...SALBE, v. zalf voor (schurftige) schapen, v. *...SCHERE, v. schapenschaar, droogscheerdersschaar, v. —R, m. droogscheerder, m. *...SCHUR, v. schering (der schapen), v.
SCHAFSKOPF, m. *fig.* (§) schapenkop, domoor, m. *...MÄSSIG, b. n. (§) zoo dom-, zoo bot als een schaap.
SCHAFSTALL, m. schapenstal, m. -schot, o. schaapskooi, v. *...STAND, m. voorraad-, stapel (plaats) van schapen, m. *...STERBEN, o. sterfte onder de schapen, v.
SCHAFT, m. schacht, schaft (van een' hellebaard), v.; steel; stengel (van eene plant), m.; speld zonder kop, v.; (18) zie FENSTERPFEILER.
SCHÄFTEN, b. w. opmaken, in elkander

zetten. *—, *o.* opmaaksel, *o.*; *geschäftet*, *b. n.* (203) geboord (voor geschut); gesplit (van touwen).

Schafthalm, *m.* **Schaftheu**, *o.* zie **Schachtelhalm**.

Schaftrieb, *m.* regt tot het weiden van schapen op eene plaats, *o.*

Schaftspiegel, *m.* zie **Pfeilerspiegel**.

Schafvieh, *o.* schapen, *o. mv.* woldragend vee, *o.* *...**weide**, *v.* schapenweide, *v.* *...**wolle**, *v.* schapenwol, *v.* *...**zäcke**, *v.* zie **Schaflaus**. *...**zoll**, *m.* belasting op de schapen, *v.* *...**zucht**, *v.* schapenfokkerij, *v.* *...**zunge**, *v.* (76) schapentong, *v.*

Schahl, (**Shawl**), *m.* shawl, *v.* omslagdoek, *m.*

Schakal, *m.* jakhals, (dier), *m.*

Schäker, *m.* grappenmaker, *m.* *—**ei**, *v.* jok, *m.* grap, grappenmakerij, boert, scherts, *v.* *—**n**, *o. w.* schertsen, boerten, kortswijlen.

Schal, *b. n.* laf, flaauw, verschaald.

Schalaune, *v.* smul, *v.* kiel, (van schooljongens), *m.*

Schälbar, *b. n.* dat geschild kan worden.

Schälbe, *v.* zie **Färse**.

Schalblech, *o.* ijzeren plaat, *v.* (deksel) op eene luns, *o.* *...**bret**, *o.* wankant, (van een stuk hout), *m.*

Schälchen, *o.* schoteltje, bakje, *o.*

Schale, *v.* schaal, drinkschaal, kom, *v.* schotel; bast, *m.* schil, *v.* bolster, dop, *m.*; schild (eener schildpad), *o.*; schelp, zeeschelp, *v.*; band (van een boek), *m.*; hecht (van een mes), *o.*; (59) voorste tanden (van een hert), *m. mv.*; *fig.* omhulsel, *o.*; oppervlakte, *v.*

Schalen, *b. w* zie **Beschalen** en **Ausschalen**.

Schälen, *b. w.* van de schors ontdoen; schillen (appelen enz.); ontbolsteren (noten); pellen, doppen (garst, peulen enz.); ontkorsten (brood); schillen (meekrap); *die Haut schälet sich*, de huid bladert, - vervelt, - laat los.

Schalfisch, *m.* schelpvisch, *m.*

Schälhengst, *m.* zie **Beschäler**.

Schalk, *m.* schalk, bedrieger, guit, *m.*; *fig.* (§) *er hat den — im Nacken*, hij heeft het achter de mouw. *—**haft**, *b. n.* schalksch, loos, guitachtig. *—**haftigkeit**, *—**heit**, *v.* schalkschheid, guitachtigheid; list, loosheid, *v.*

Schalksauge, *o.* schalksch oog, *o.* looze vos, *m.* *...**deckel**, *m. fig.* hoed, *m.* *...**freund**, *m.* valsche vriend, *m.* *...**knecht**, *m.* trouwelooze bediende, ontrouwe knecht, *m.* *...**narr**, *m.* potsenmaker, *m.* *...**rath**, *m.* slechte -, valsche raad, *m.*

Schall, *m.* klank, galm, weêrgalm, *m.* *—**becken**, *o.* cimbaal, *v.* bekken, (speeltuig), *o.* *—**en**, *o. w.* schallen, klinken, galmen. *—**end**, *b. n.* klinkend, schallend, galmend. *—**gelächter**, *o.* schaterlach, *m.* *—**horn**, *—**stück**, *o.* onderstuk, breed einde (eener trompet), *o.* *—**loch**, *o.* galmgat (van een' klokketoren), *o.* *—**messer**, *m.* klank-, geluidmeter, *m.*

Schalm, *m.* pad door een bosch, *o.*

Schalmeie, *v.* schalmei, herdersfluit, *v.*

Schalmen, *b. w.* zie **Ausschalmen**.

Schalohr, *o.* groot wijd oor; *fig.* ezelsoor, *o.*

Schalotte, *v.* sjalotte, chalotte, *v.*

Schalten, *o. w.* *mit etwas — und walten*, iets beheeren en besturen.

Schalthier, *o.* schelpdier, *o.*

Schaltjahr, *o.* schrikkeljaar, *o.* *...**monat**, *m.* ingevoegde maand, schrikkelmaand, *v.* *...**satz**, *m.* tusschenzin, *m.* *...**tag**, *m.* schrikkeldag, *m.* *...**wort**, *o.* stopwoord, ingevoegd woord, *o.* *...**zeile**, *v.* ingevoegde regel, *m.*

Schalwand, *o.* schutting-, beschot van planken, *v. o.* *...**werk**, *o.* bekleeding, overtrekking, *v.*

Scham, *v.* schaamte, *v.* *—, *—**theile**, *—**glieder**, *m. o. mv.* schaamdeelen, *o. mv.*; (106) scheede (der baarmoeder), *v.*

Schamade, *v.* (108) chamade (teeken tot overgave door trommelslag), *v.*

Schamader, *v.* (106) schaamte-ader, *v.* *...**bein**, *o.* (106) schaambeen, *o.* *...**beule**, *v.* pestbuil, *v.* gezwel aan de lies, *o.* *...**bug**, *m.* *...**seite**, *v.* (106) lies, *v.*

Schämel, *m.* zie **Schemel**.

Schämen (**sich**), *w. w.* zich schamen, schaamte toonen, - gevoelen, verlegen zijn, - raken; *sich eines od. einer Sache —*, zich voor iemand of iets schamen.

Schamhaft, *b. n.* schaamachtig, verlegen, beschaamd; kuisch, eerbaar. *—**igkeit**, *v.* schaamachtigheid, beschaamdheid; kuischheid, eerbaarheid, *v.* *...**lefzen**, *v. mv.* (106) waterlippen der lijfmoeder, *v. mv.* *...**los**, *b. n.* en *bijw.* schaamteloos, onbeschaamd. —**igkeit**, *v.* schaamteloosheid, *v.* *...**roth**, *b. n.* en *bijw.* schaamrood, verlegen, blozende van schaamte; *einen — machen*, iemand doen blozen; — *werden*, blozen, schaamrood worden. *...**röthe**, *v.* blos van schaamte, *m.* schaamrood,

o. *...ZÜNGELCHEN, o. (106) kittelaar, m.

SCHANDALTAR, m. heidensch altaar, altaar voor een' afgod, (ook *fig.*), o. *...BALG, m. *...HURE, o. (§) ligtekooi, hoer, v. *...BAR, b. n. zie SCHÄNDLICH. *...BARKEIT, v. verfoeijelijkheid, schandelijkheid, v. *...BUBE, m. (§) schelm, schurk, booswicht, m. *...DECK, o. (203) potdeksel, o. *...DECKEL, m. slechte hoed, m.; *fig.* valsch-, gezocht voorwendsel, o.

SCHANDE, v. schande, eerloosheid; oneer, verlaging; laagheid, v.; *das ist mir keine* —, dat strekt mij niet tot schande; *zu* —, of *zu —n gehen*, vervallen, bedorven raken; (§) *—halber*; uit schaamte, uit eergevoel; *einen zu —n prügeln*, iemand bont en blaauw slaan; *ein Pferd zu — reiten*, een paard afrijden, -half dood rijden; *sich zu —n laufen*, zich door loopen afmatten, -verminken; — *treiben*, zich eerloos gedragen; *seine — nicht bedecken können*, zijne naaktheid niet kunnen bedekken.

SCHÄNDEN, b. w. onteeren, schenden, schofferen; honen, smaden, smalen (op), eerrooven; misvormen, verminken; *einen* —, iemand krenken, honen; *ein Mädchen* —, een meisje onteeren, -verkrachten; *geheiligte Dinge* —, heilige zaken ontwijden. *...ER, m. schender, eerroover, m.

SCHANDFLECK, m. vlek, smet; *fig.* schandvlek, v. *...GEBOT, o. (§) bod onder de waarde, o.; *ein — thun*, spot bieden. *...GEDICHT, o. ontuchtig gedicht, -lied, o. *...GELD, o. (§) spotprijs, m. loon der schande, o. *...GEMÄLDE, o. ontuchtige schilderij, v. (§) liefhebberijtje, o. *...GLOCKE, v. klok welke bij de uitzetting van een' banneling enz. luidt, v. *...HURE, v. straathoer, v. *...KAUF, m. (§) koop voor een' spotprijs, m.

SCHÄNDLICH, b. n. en *bijw.* schandelijk, eerloos, verfoeijelijk, gemeen, onkuisch, vuil, vuilaardig, -lijk. *—KEIT, v. schandelijkheid, eerloosheid, laagheid, v.

SCHANDLEBEN, o. schandelijk-, eerloos leven, o. *...MAL, o. brandmerk, o. *...MAUL, o. *...ZUNGE, v. *fig.* lastertong, v. lasteraar, m. lasteraarster, v. *...NAME, v. spot-, bijnaam, m. *...PFAHL, m. *...SÄULE, v. kaak, v. paal, m. *...PREIS, m. lage prijs, m. *...SACK, m. ontuchtig wijf, o. *...SCHRIFT, v. schimp-, schotschrift, o. —LER, m. schotschrijver, m. *...STREICH, m. eerlooze daad, v. *...THAT, v. schanddaad, v. eerloos bedrijf, o.

SCHÄNDUNG, v. schending, schennis, verkrachting, onteering, v.; zie SCHÄNDEN; ontwijding, verkrachting, v. *...WORTE, o. mv. ontuchtige redenen, v. mv. *...WURZ, v. waalwortel, smeerwortel, m.

SCHANK, m. kroeg, herberg, slijterij, v. *—ER, m. (48) venerische kanker, chanker, m.

SCHANZARBEIT, v. vestingarbeid, m. *—ER, (SCHANZER), m. vesting-, schanswerker, m.

SCHANZE, v. schans, vesting, sterkte, v.; *etwas in die — schlagen*, iets wagen, bloot geven, iets op het spel zetten. *—N, o. w. vestingwerk verrigten; *fig.* zwoegen. —, o. arbeid, m. zwoeging, v.

SCHANZGRÄBER, m. schansgraver, m. *...KLEID, o. —UNG, v. (203) schanskleed, schansdek, o. *...KORB, m. schanskorf, m. *...KUNST, v. zie BESCHANZUNGSKUNST. *...LÄUFER, m. schansIooper, (zeemansjas), m. *...PFAHL, m. schanspaal, m. palissade, v. *...WEHR, o. slagboom, m. *...ZEUG, o. schansgravers gereedschap, o.

SCHAR, v. schaar, menigte, v. troep, hoop, m. rij, v.

SCHARBEN, SCHÄRBEN, b. w. (74) hakken, snijden; stuk snijden. *...BRET, o. hakbord, o. *...MESSER, o. hakmes, o.

SCHARBOCK, m. scheurbuik, v. blaauwschuit, o. *—SKRAUT, o. (76) lepelblad, o.

SCHARF, b. n. en *bijw.* scherp, snijdend; *fig.* bijtend, scherp, ruw, gestreng, wreed, halsstarrig; naauwgezet, slim, fijn berekend; naauw, stipt; stiptelijk; *ein —es Messer*, een scherp mes; *eine —e Spitze*, eene spitse punt; *ein —er Winkel*, een scherpe hoek; *die —e Ecke*, *Kante*, de scherpe kant; *fig. eine —e Luft*, eene snijdende-, scherpe lucht; *—e Säfte*, bijtende sappen, -vochten; *— laden*, *— schiessen*, met scherp laden, -schieten; *ein Pferd — beschlagen*, een paard op scherp beslaan; — *arbeiten*, met kracht werken.

SCHÄRFE, v. scherpte, v. het scherpe, o.; *fig.* scherpheid, v. het bijtende, o.; bitterheid, wrangheid, strengheid, hardheid, wreedheid, v.

SCHARFECKIG, SCHARFWINKELIG, b. n. scherphoekig.

SCHÄRFEN, b. w. scherpen, slijpen;

wetten; aanzetten, scherp-, bijtend maken; *fig.* *einem das Gewissen* —, iemand iets op het geweten drukken.
SCHARFHOBEL, *m.* roffelschaaf, *v.* *...KANTIG, *b. n.* scherphoekig, met scherpe kanten, -zijden.
SCHÄRFMESSER, *o.* aanzetmes, *o.*
SCHARFRICHTER, *m.* scherpregter, beul, *m.* —EI, *v.* scherpregterswoning, *v.* *...SCHÜTZE, *m.* scherpschutter, *m.* *...SICHTIG, *b. n.* scherp van gezigt; *fig.* scherpzinnig, verstandig. —KEIT, *v.* scherpheid van gezigt; *fig.* scherpzinnigheid, *v.* verstand, *o.* *...SINNIG, *b. n.* —KEIT, *o.* zie SCHARFSICHTIG, —KEIT, (*fig.*).
SCHÄRFUNG, *v.* zie SCHÄRFEN.
SCHÄRFZEICHEN, *o.* (151) scherp toonteeken, *o.*
SCHARLACH, *m.* scharlaken, karmozijn, *o.* *—BAUM, *m.* scharlakenbezie, -struik, *v.* -boom, *m.* *—BEERE, *v.* scharlakenbezie, *v.* *—BLUME, *v.* scharlakenbloem, *v.* *—EN, *b. n.* scharlaken (van scharlaken stof). *—FARBE, *v.* scharlakenkleur, *v.* *—FÄRBER, *m.* scharlakenverwer, *m.* *—FIEBER, *o.* scharlakenkoorts, *v.* *—KÖRNER, *v. mv.* scharlakenbeziën, *v. mv.* *—KRAUT, *o.* scharlijekruid, *o.* *—MANTEL, *m.* scharlakensche mantel, *m.* *—ROTH, *b. n.* scharlakenrood; rood als scharlaken. *—STUNDE, *v.* konzeniljeheester, *m.* *—WURM, *m.* konzenilje-insekt, *o.* -worm, *m.*
SCHARLEI, *m.* (76) scharlije, *v.*
SCHARMÜTZEL, *o.* schermutseling, *v.* *—N, SCHARMÜTZIREN, *o. w.* schermutselen. *...MÜTZLER, *...MÜTZIRER, *m.* schermutselaar, *m.*
SCHARM, *m.* mest, *m.*
SCHARNIER, *v.* scharnier, *o.* *—BÄNDER, *o. mv.* *—DOSE, *v.* doos met scharnieren, *v.* *—EISEN, *o.* scharnierijzer, *o.* *—STIFT, *m.* scharnierstift, pin, *v.*
SCHÄRPE, *v.* sjerp, *v.*.
SCHARPIE, *v.* zie CARPIE.
SCHARRE, *v.* schrapper, *m.* schraapijzer, wiedijzer, *o.* *—N, *b.* en *o. w.* schrapen, krabben; *fig.* (§) schrapen, opsparen, opstapelen.
SCHARRFUSS, *m.* zie KRATZFUSS.
SCHARSCHMIED, *m.* ijzerkramer, *m.* *—SARBEIT, *v.* ijzerkramerij, *v.*
SCHARTE, *v.* tand, *m.* schaarde (van een mes); bres; (76) wouw, *v.*
SCHARTEKE, *v.* blaauwboekje, libel, schotschrift, slecht werk, *o.*
SCHARTENSCHNÄBLER, *m.* lepelaar, (watervogel), *m.*
SCHARTIG, *b. n.* schaardig, gebrobbeld.
SCHARTSTÜCK, *o.* (77) maanstuk, *o.*
SCHARWACHE, *v.* schaarwacht, nachtwacht, ronde, patrouille, *v.* *...WÄCHTER, *m.* nachtwacht, *v.* die tot de ronde behoort, *m.* *...WEISE, (SCHARENWEISE), *bijw.* hoopsgewijze, bij scharen, bij drommen.
SCHASSE, *v.* (64) kaats, *v.*
SCHATTEN, *m.* schaduw; (136) schaduw, *v.* bruin, *o.*; *fig.* schim, verschijning, *v.* *—BEHAUSUNG, *v.* schimmenrijk, *o.* *—BILD, *o.* schaduwbeeld, spook, *o.* *—ERZ, *m.* looderts, *m.* *—FISCH, *m.* zie UMBER. *—GANG, *m.* lommerrijke laan, *v.* *—GEBUNG, *v.* schaduwing, *v.* *—GESTALT, *v.* zie SCHATTENBILD. *—HUT, *m.* zonnehut, *v.* *—REICH, *b. n.* en *o.* schaduwrijk, geschaduwd; schimmenrijk, *o.* *—REIS, *m.* schaduwbeeld, *o.* silhouet, *v.* *—SEITE, *v.* schaduwzijde; *fig.* de minder gunstige-, de keerzijde, *v.* *—SPIEL, *o.* chinesche schimmen, (een spel), tooverlantaarn, camera obscura, *v.* *—UHR, *v.* (zekere) zonnewijzer met een' stijl er voor, *m.* *—WERK, *o.* (136) licht en bruin, *o.* *—ZEIGER, *m.* naald-, stijl van een' zonnewijzer, *v. m.*
SCHATTIG, *b. n.* schaduwrijk, geschaduwd.
SCHATTIREN, *b. w.* (136) schaduwen, diepen; (28) schakeren. *...UNG, *v.* schaduwing, dieping, *v.*
SCHATULLE, *v.* geldkistje, *o.* (bijzondere kas van eenen vorst). *—NGELDEN, *o. mv.* gelden, *o. mv.* kas, *v.*
SCHATZ, *m.* schat, *m.* (ook *fig.* in alle beteekenissen); *Schätze sammeln,* schatten verzamelen, -opstapelen; *fig.* (§) geliefde, *m.* en *v.* minnaar, *m.* minnares, *v.*; *mein Schätzchen,* mijn schatje, mijn hartediefje. *—AMT, *o.* kantoor van 's rijks schatkist, *o.* *—BAR, (SCHÄTZBAR), *b. n.* zie STEUERBAR.
SCHÄTZBAR, SCHÄTZENSWERTH, *b. n.* en *bijw.* achtenswaard; uitmuntend, kostbaar, -lijk. *—KEIT, *v.* kostbaarheid, voortreffelijkheid, *v.*
SCHATZEN, *b. w.* belasten, belasting opleggen; belasting betalen.
SCHÄTZEN, *b. w.* schatten, achten, loven, waarderen, op prijs stellen, (ook *fig.*); gelooven, denken, beoordeelen; *wie alt — Sie ihm?* hoe oud schat gij hem? *...ER, *m.* schatter, waardeerder, taxateur, *m.*
SCHATZFREI, *b. n.* vrij van belasting. *...GELD, *o.* spaarpenningen, *m. mv.* *...GRÄBER, *m.* schattenzoeker, opspoorder van verborgene schatten, (ook *fig.*), *m.* *...KAMMER, *v.* schatkamer, *v.* *...

KÄSTCHEN, *o.* juweelkistje, *o.*; zie ook SCHATULLE. *...**MEISTER**, *m.* schatmeester, penningmeester, kashouder, thesaurier, *m.* —**AMT**, *o.* —**EI**, *v.* thesaurie, *v.* schatmeestersambt, *o.* *...**PFLICHTIG**, *b. n.* schatpligtig. —**KEIT**, *v.* schatpligtigheid, *v.* *...**RATH**, *m.* raad voor de belastingen, *m.* kollegie van schatters; lid er van, *o.* *...**SCHREIBER**, *m.* klerk van de schatkamer, *m.*

SCHATZUNG, *v.* belasting, *v.*

SCHÄTZUNG, *v.* schatting, waardering, taxatie; *fig.* schatting, achting, *v.*

SCHATZUNGSAUFLAGE, *v.* taxatie, *v.* middel (van belasting), *o.* wegen en middelen.

SCHAU, *v.* schouwing, beschouwing, *v.* vertoon, *o.* vertooning, *v.* onderzoek, *o.*; *etwas zur — ausstellen*, iets ten toon stellen; *die — halten*, (wapen) schouwing-, -schouw houden. *—**AMT**, *o.* kantoor van monstering, *o.*

SCHAUB, *m.* zie BÜNDEL, BUND. *—**HUT**, *m.* groote strooboed, *m.*; (48) (soort van) verband, *o.*

SCHAUBROD, *o.* (49) toonbrood, *o.* *...**BÜHNE**, *v.* schouwtooneel, *o.*

SCHAUDER, *m.* rilling, trilling, huivering, siddering, *v.* afschrik, afschuw, *m.* vrees, *v.* afgrijzen, *o.* *—**HAFT**, *b. n.* en *bijw.* akelig, huiveringwekkend, ijselijk; zie ook SCHAUERIG. *—**N**, *o.* en *onp. w.* sidderen, rillen, huiveren; *es schaudert mich*, ik ril; *es schaudert mir davor*, ik ril er van, het doet mij ijzen.

SCHAUEN, *b.* en *o. w.* zien, beschouwen, schouwen, bezien, bezigtigen; (§) bekijken.

SCHAUENDE, *o.* pronkeinde, *v.*

SCHAUER, *m.* afschrik, afschuw, *m.* rilling, siddering; regenbui, *v.*; afdak, *o.* luifel, *v.*; beschouwer, onderzoeker, *m.* *—**SCHLANGE**, *v.* (soort van) ratelslang, *v.* *—**HAFT**, *—**IG**, *—**LICH**, *b. n.* en *bijw.* huiverig, rillig; vreeselijk, ijselijk, schrikkelijk; *ein schaueriges Wetter*, buijig weder; *ein schaueriger Ort*, een akelig oord; (ook) eene plaats waar men kan schuilen. *—**N**, *o. w.* rillen, huiveren; zie SCHAUDERN. *—**VOLL**, *b. n.* ijselijk, afschuwelijk.

SCHAUESSEN, *o.* pronkschotel, *m.*

SCHAUFEL, *v.* schop, schoffel, *v.*; blad (van een' roeiriem); (184) bord van een molenrad, *o.*; (173) houten schoffel, *v.*; *eine — voll*, eene schop vol. *—**BLATT**, *o.* blad eener asschop, *o.* *—**FÖRMIG**, *b. n.* en *bijw.* schopvormig. *—**GEHÖRN**, *o.* kruin-, *v.* einde van den horen van een hert, *o.* *—**HIRSCH**, *m.* zie DAMMHIRSCH. *—**KUNST**, *v.* *—**WERK**, *o.* schepradwerk, waterwerk, *o.*

SCHAUFELN, *b. w.* schoffelen, spitten.

SCHAUFELRAD, *o.* scheprad, *o.* *...**STIEL**, *m.* steel-, stok van eene schop, *m.* *..**ZÄHNE**, *m. mv.* snijtanden van een hert, *m. mv.*

SCHAUGELD, *o.* zie SCHAUMÜNZE. *...**GERÜST**, *o.* schavot, *o.* schabel, *v.* *...**HAUS**, *o.* schouwburg, *m.* *...**KÄSTCHEN**, *o.* kijkkast, *o.*

SCHAUKEL, *v.* schopstoel, schommel, *m.* slingerkoord, *o.* *—**BRET**, *o.* wipplank, *v.* schongel, *m.* *—**N**, *b.* en *o. w.* schommelen, schoppen, slingeren; wippen; *sich —*, wippen, zich schommelen; met de wipplank spelen. —, *o.* schommeling, slingering, *v.* het wippen. *—**PFERD**, *o.* hobbelpaard, *o.*

SCHAUKREIS, *m.* ren-, worstelperk, *o.* cirkus, *m.* *...**KUNST**, *v.* vergezigtkunde, perspektief, *v.*

SCHAUM, *m.* schuim, *o.* *—**ARTIG**, *—**ICHT**, *b. n.* schuimachtig, schuimig. *—**BLÄSCHEN**, *o. mv.* schuimblaasjes, *o. mv.* *—**BRET**, *o.* (179) schuimplank, *v.*

SCHÄUMEN, *b.* en *o. w.* schuimen; afschuimen; *vor Wuth —*, schuimbekken van woede. *—**D**, *b. n.* schuimend.

SCHAUMIG, *b. n.* schuimig.

SCHAUMKELLE, *v.* SCHAUMLÖFFEL, *m.* schuimlepel, *m.* *...**KETTE**, *v.* kaauwgebit, drenkgebit, *o.* watertoom, *m.* *—**SPEISE**, *v.* geklopte-, schuimende spijs, *v.*

SCHAUMÜNZE, *v.* pronk-, gedenkpenning, *m.* *...**PLATZ**, *m.* schouwtooneel, tooneel, *o.* schouwplaats, *v.*

SCHAUSPIEL, *o.* schouwspel, tooneelstuk, -spel, *o.* *—**ER**, *m.* tooneelspeler, akteur, *m.* *—**ERINN**, *v.* tooneelspeelster, *v.* aktrice, *v.* *—**HAUS**, *o.* schouwburg, *m.* *—**KUNST**, *v.* tooneelspeelkunst, *v.* *—**SCHREIBER**, tooneelschrijver, -dichter, *m.*

SCHAUSTÜCK, *o.* zie SCHAUMÜNZE. *...**TAG**, *m.* monstering-, inspektiedag, *m.* *...**THAT**, *v.* schitterende daad, heldendaad, *v.* *...**THURM**, *m.* zie WARTE. *...**WACHE**, *o.* verloren post, *m.* vooruitstaande wacht, *v.*

SCHEBECKE, *v.* schebek, (vaartuig), *v.*

SCHECKE, *v.* bont paard, *o.* *...**IG**, *b. n.* bont gevlekt; gespikkeld; *fig.* (§) *wir haben uns bald — gelacht*, wij barstten schier van lagchen.

SCHEDEL, *m.* schedel, *m.* hersenpan, *v.* bekkeneel; *fig.* hoofd, *o.* *—BOHRER, *m.* schedelboor, hersenpanboor, *v.* trepaan, *m.* *—HAUT, *v.* bekkeneelvlies, *o.* *—LEHRE, *v.* hersen-, schedelleer, *v.* *—NAHT, *v.* kroonnaad, *m.* *—STÄTTE, *v.* schedelplaats; (49) plaats der kruisiging, *v.* Kalvari, *o.*

SCHEEL, SCHEERE, zie SCHEL, SCHERE.

SCHEFFE, *m.* zie SCHÖPPE.

SCHEFFEL, *m.* schepel, *o.* *—MACHER, *m.* schepel-, matenmaker, -draaijer, *m.* *—N, *o. w.* veel opleveren, in overvloed voortbrengen (van granen). *—STEUER, *v.* meetregt (op het koren), *o.* *—WEISE, *bijw.* bij schepels, bij maten (vol).

SCHEIBCHEN, *o.* schijfje (van een' appel enz.), rolletje, *o.*

SCHEIBE, *o.* schijf, *v.* (van de zon enz.); doel, wit, *o.* (waarop men schiet); ruit, glasruit, *v.*; pottenbakkers wiel, *o.*; honigraat, *v.* *—, rol, schijf, (in het hijschblok); (203) juffer, *v.* doodshoofd, *o.* puttingjuffer, *v.*

SCHEIBENAPFEL, *m.* schijfvormige appel, *m.* *...BOHRER, *m.* bodemtrekker, ophaler, *m.* *...FÖRMIG, *b. n.* schijfvormig. *...GLAS, *o.* ruit-, vensterglas, plat glas, *o.* *...HONIG, *m.* honig in koeken, *m.* *...KEULE, *v.* glazen bol, *m.* *...KÖNIG, *m.* schutterskoning, *m.* *...KRÜCKE, *v.* (77) ringtang, *v.* *...NAGEL, *m.* stift, pin (bus) (van het wit), *v.* *...PULVER, *o.* fijn kruid, *o.* *...ROHR, *o.* schuttersroer, *o.* doelbus, *v.* *...RUND, *b. n.* rond als eene schijf, ringvormig. *...SCHIESSEN, *o.* het schieten naar de schijf. *...SCHÜTZE, *m.* busschieter, *m.* *...WACHS, *o.* was in koeken, -in schijven, *o.*

SCHEIBIG, *b. n.* en *bijw.* bij-, in schijven.

SCHEIDBAR, *b. n.* scheidbaar.

SCHEIDE, *v.* scheede, (van een' degen), scheê; grenslijn, *v.* *—BANK, *v.* (9) scheid-, schiftbank (voor den erts), *v.* *—BAUM, *m.* slagboom, *m.* *—BECHER, *m.* afscheidsbeker; *fig.* afscheidsdronk, *m.* *—BRIEF, *m.* scheidbrief, *m.* *—ERZ, *m.* gescheiden erts, *m.* *—GOLD, *—SILBER, *o.* (9) gescheiden goud, -zilver, *o.* *—HAUT, *v.* (106) vlies van de scheede der lijfmoeder, *o.* *—HERR, *m.* scheidsregter, *m.* *—JUNGE, *m.* jongen welke den erts schift of scheidt, *m.* *—KOLBEN, *m.* *—GLAS, *o.* *—TRICHTER, *m.* (133) scheidvat, -glas, *o.* -trechter, (voor de metalen), *m.* *—KUNST, *v.* scheikunde, *v.* *—KÜNSTLER, *m.* scheikundige, chimist, *m.* *—LINIE *v.* scheidslijn, *v.* *—MANN, *m.* zie SCHEIDEHERR. *—MAUER, *v.* scheidsmuur, middenmuur, *m.* *—MÜNZE, *v.* klein geld, *o.* kleine koperen munt, *v.*

SCHEIDEN, *b. w.* (*onr.*) scheiden, afzonderen; (ook 133) verdeelen; den echt scheiden; *hier scheidet sich der Weg*, hier scheidt-, verdeelt zich de weg. *—, *o. w.* (*onr.*) scheiden, van elkander gaan; *von einem Orte* —, een oord verlaten; *aus der Welt* —, de wereld verlaten, verscheiden, overlijden. *—, *o.* scheiding, *v.* dood, *m.* overlijden, *o.* *...ER, *m.* metaalsmelter, -arbeider, *m.*

SCHEIDEWAND, *v.* scheidsmuur, middenmuur, *m.*; (106) scheid-, middenvlies, *o.* *...WASSER, *o.* sterk water, *o.* *...WEG, *m.* kruisweg *m.* -pad, *o.*

SCHEIDUNG, *v.* scheiding, echtscheiding; (133) scheiding, schifting, oplossing; (34) ziekte-scheiding, krisis, *v.*

SCHEIN, *m.* schijn, *m.* schijnsel, licht, *o.* straal, glans, luister; (157) stand; *fig.* schijn, *m.* uitzigt, voorkomen, *o.* vertooning, *v.* glimp, *m.*; kwitantie, *v.* bewijs van ontvangst, -van betaling, *o.*; schuldbekentenis; verklaring, *v.* attest, getuigschrift, *o.*; *der — betriegt*, schijn bedriegt; *—es halber*, *zum —e*, voor den schijn, voor het uiterlijke; *es hat den —, als ob*, enz. het schijnt als of; *der Sache einen — zu geben wissen*, een' glimp aan de zaak weten te geven. *—AMT, *o.* ambt zonder werk, *o.* *—ANDACHT, *v.* schijngodsvrucht, huichelarij, *v.* *—BAR, *b. n.* en *bijw.* schijnbaar, -lijk; *fig.* oogenschijnlijk, blijkbaar, duidelijk. —KEIT, *v.* schijnbaarheid, *v.* *—BEHELF, *m.* uitvlugt, *v.* voorwendsel, *o.* *—BEWEIS, *o.* schijnschoon (valsch) bewijs, *o.* *—BILD, *o.* droombeeld, *o.* hersenschim, *v.* *—CHRIST, *m.* schijn-, valsche christen, onchristen, *m.*

SCHEINEN, *o. w.* (*onr.*) schijnen, lichten, glanzen; *fig.* schijnen, den schijn hebben; blijken.

SCHEINEHRE, *v.* schijn-, valsche eer, *v.* *...FREUDE, *v.* schijn-, valsche-, geveinsde vreugde, *v.* *...FREUND, *m.* schijn-, valsche vriend, *m.* *...FRIEDE, *m.* schijn-, geveinsde vrede, *m.* *..FROMM, *b. n.* zie SCHEINHEILIG. *...FRÖMMIGKEIT, *v.* *...GLAUBE, *m.* schijnvroomheid, *v.* -geloof, *o.* huichelarij, *v.* *...GELÜBDE, *o.* schijngelofte, *v.* *...GOLD, *o.* valsch-, klatergoud, *o.* *...GRUND, *m.* schijngrond, *m.* gezocht bewijs, -voorwendsel, *o.* *...GUT, *o.* ingebeelde

goederen, - rijkdommen, *o. m. mv.* *...HANDEL, *m.* voorgewende koop, - verkoop; schijnkoop, - verkoop, *m.* *...HEILIG, *b. n.* en *bijw.* schijnheilig; *der Scheinheilige*, de schijnheilige, schijnvrome, de huichelaar; *eine* —, eene vrome zus, eene kwezel, huichelaarster. —KEIT, *v.* schijnheiligheid, geveinsdheid, huichelarij, *v.* *...KAMPF, *m.* spiegelgevecht, *o.* *...KAUF, *m.* zie SCHEINHANDEL. *...KORPER, *m.* schijnbeeld, *o.* schijngedaante, *v.* spook, *o.* *...KRANK, *b. n.* geveinsd -, ingebeeld ziek. *...LIEBE, *v.* geveinsde liefde, *v.* *...MITTEL, *o.* verzachtend middel, *o.* *...PHILOSOPH, *m.* schijnfilozoof, sofist, *m.* —IE, *v.* schijnfilozofie, valsche wijsbegeerte, *v.* *...TODT, *b. n.* schijndood. *...TODTE, *m. v.* schijndoode, *m.* en *v.* *...TRIPPER, *m.* dun vocht dat uit eene wond loopt, *o.* *...WERFER, *m.* lichtscherm, *o.* straat-, hanglantaarn, *v.* *...WURM, *m.* glinsterworm, *m.*

SCHEISSBEERE, *v.* (§) nachtschaduw, *v.* wilde wijngaard, *m.*; (76) bitterzoet, *o.*

SCHEISSE, *v.* (§) schijt, stront, drek; buikloop, *m.* *—N, *b.* en *o. w.* *(onr.)* (§) schijten, kakken, winden laten. *—R, *m.* —INN, *v.* schijter, poeper, *m.*; schijtster, *v.* *—REI, *v.* (§) schijterij, poeperij; *fig.* nietigheid, beuzeling, *v.* *...IG, *b. n.* (§) schijterig, loslijvig; *fig.* nietig. *...HAUS, *o.* (§) schijthuis, kakhuis; gemak, *o.* *...MILDE, *v.* zie BINGELKRAUT.

SCHEIT, *v.* blok, gekloofd hout, *o.*

SCHEITEL, *v.* en *m.* kruin, *v.* schedel, *m.*; scheiding van het haar, *v.* *—N, *b. w.* de haren scheiden. *—KÄPPCHEN, *o.* kruinmutsje, *o.* *—LINIE, *v.* regte lijn, *v.* *—PUNKT, *m.* toppunt, *o.* *—RECHT, *b. n.* en *bijw.* lood-, lijnregt.

SCHEITERHAUFEN, *m.* brandstapel, *m.*

SCHEITERN, *o. w.* schipbreuk lijden, verbrijzelen, stranden; (ook *fig.*) mislukken; verijdeld worden.

SCHEITHAUER, SCHEITSCHLÄGER, *m.* houthakker, *m.* *...HOLZ, *o.* gekloofd hout, *o.*

SCHEL, *b. n.* en *bijw.* scheel, loensch, scheeloogig; *fig.* nijdig, afgunstig, - lijk; naijverig, jaloersch; *fig. ein —es Gesicht zu etwas setzen*, iets met schele (nijdige) oogen aanzien; *einen — ansehen*, iemand scheel-, iemand van ter zijde begluren.

SCHELBE, *o.* zie FÄRSE.

SCHELFE, *v.* (§) schaal, schil, *v.* dop, *m.* *—N, *b. w.* schillen, schellen, doppen, pellen; ontbolsteren; *sich* —, of *Schelfern*, *w. w.* zich schilferen.

SCHELLE, *v.* schel, bel, *v.* klokje, belletje, *o.* *—N, *v. mv.* (FESSELN), handboeijen, *v. mv.*; bellentuig, (van een paard), *o.*; (145) ruiten. *...EISEN, *o.* (73) ijzeren werktuig om punten van koperen spijkers in te drijven, *o.*

SCHELLEN, *o. w.* schellen, bellen, aan de bel trekken; luiden. *—GELÄUT, *o.* geschel; bellentuig, *o.* *—KAPPE, *v.* zots-, narrenkap, *v.* *—MACHER, *m.* bellenmaker, *m.* *—SCHLITTEN, *m.* narrenslede, *v.* *—TROMMEL, *v.* bom, kleine trommel, *v.* *—ZEUG, *o.* bellentuig, *o.*

SCHELLFISCH, *m.* schelvisch, *m.* *...HARZ, *o.* pijnhars, *v.* *...HENGST, *m.* zie BESCHÄLER. *...HOLZ, *o.* basthout, *o.* buitenste schaal van het hout, *v.* *...KRAUT, *c.* *...WURZ, *v.* (76) schelkruid, *o.* *...LACK, *m.* gomlak, *o.*

SCHELM, *m.* schelm, schurk, gaauwdief, verrader, *m.*; *der arme —!* die arme man! de arme duivel! *—ENGESINDEL, *o.* verfoeijelijk gespuis, *o.* *—ENSPRACHE, *v.* gaauwdieventaal, *v.* *—EREI, *v.* *—STÜCK, *o.* *—STREICH, *m.* schelmerij, schurkerij, *v.* schurkenstreek, *m.* *—ISCH, *b. n.* en *bijw.* schelm-, schurkachtig.

SCHELSUCHT, *v.* nijd, *m.* afgunst, *v.* *...SÜCHTIG, *b. n.* en *bijw.* nijdig, afgunstig, - lijk.

SCHELTEN, *b.* en *o. w.* (*onr.*) schelden, uitschelden, beleedigen, honen; berispen; gispen; noemen; beknorren; *einem einen Narren* —, iemand voor gek uitschelden; *fluchen und* —, vloeken en tieren. *—, *o.* berisping, uitschelding, beleediging, *v.*

SCHELTWORT, *o.* scheldwoord, *o.* - naam, *m.*

SCHEMA, *o.* zie MUSTER, ABRISS.

SCHEMEL, *m.* schabel, voetbank, *v.* (ook *fig.*)

SCHENK, (SCHENKE), *m.* schenker, herbergier, tapper, *m.*

SCHENKE, *v.* herberg, tapperij, kroeg, *v.* wijn-, bierhuis, *o.*

SCHENKEL, *m.* schenkel, *m.* dijbeen, *o.* *—ADER, *v.* dijader, *v.* *—BEIN, *o.* dijbeen, *o.* *—BEULE, *v.* spat, *v.* (ziekte aan de voeten der paarden). *—BRUCH, *m.* dijbreuk, *v.* *—DREHER, *m.* (104) dijbeensdraaijer, *m.* *—MUSKEL, *m.* dijspier, *v.* *—SCHIENE, *v.* dijstuk, (aan een harnas), *o.*

Schenken, *b.* en *o. w.* schenken, inschenken, tappen; eene tapperij -, slijterij -, kroeg houden; zogen (een kind); schenken, ten geschenke geven; kwijtschelden (eene straf, eene schuld), vergeven; *einem das Leben* —, iemand het leven schenken, - van de doodstraf vrijlaten; (97) kwartier geven. *—**amt**, *o.* schenkersambt, *o.*

Schenker, **Schenkgeber**, *m.* *—**inn**, *v.* schenker, gever, begiftiger, donateur, *m.*; geefster, begiftigster, donatrice, *v.*

Schenkfass, *o.* bak, flesschenbak, *m.* - vat, *o.* *...**gerechtigkeit**, *v.* regt te mogen tappen, *o.* *.. **kanne**, *v.* schenkkan, *v.* *...**mass**, *o.* vochtmaat, pint, *v.* *...**nehmer**, *m.* —**inn**, *v.* begiftigde, *m.* en *v.* *...**stube**, *v.* kroegkamer, herbergzaal, *v.* *...**teller**, *m.* schenkbord, - blad, *o.* *...**tisch**, *m.* schenktafel, *v.* buffet, *o.*

Schenkung, *v.* geschenk, *o.* *—**sbrief**, *m.* akte van schenking, schenking, gave, *v.*

Schenkwirth, *m.* *—**inn**, *v.* herbergier, kroeghouder, tapper, *m.*; kroeghoudster, tapster, herbergierster, kasteleines, *v.*

Scher, *m.* *—**maus**, *v.* mol, (dier), *v.*

Scherbe, *v.* **Scherben**, **Scherbel**, *m*, potscherf, *v.* pot, *m.* *—**lkuchen**, *m.* zie **Aschkuchen**.

Scherbecken, *o.* scheerbekken, *o.*

Scherbengericht, *o.* (110) vonnisvelling met oesterschelpen, ballingschap van tien jaar, *v.*

Scherbeutel, *m.* barbierskoker, *m.*

Schere, *v.* schaar, *v.* *—**n**, *mv.* klippen, riffen, *v. o. mv.*

Scheren, *b.* en *o. w.* scheren, schrapen, afschrapen; (ook 195) *den Sammet* —, fluweel scheren, versieren, pikeren; *einem eine Platte* —, iemand de kruin kaal scheren; *fig.* (§) *einen* —, iemand kwellen, plagen; knevelen; verdriet aandoen; *einen mit etwas* —, iemand voor den gek houden, ten beste hebben; *sich fort (weg, hinaus)* —, zich wegpakken, - wegscheren; *was schiert mich das?* wat kan mij dat hinderen, - schelen? *—, *o.* schering; (ook 99) afschering; kaalschering (van de kruin), *v.* *—**schleifer**, *m.* scharenslijper, *m.*

Scherer, *m.* baardscheerder, barbier, —**ei**, *v.* (§) plagerij, kwelling, *v.* verdriet, *o.*

Scherf, *m.* **Scherflein**, *o.* penningske, *o.* kleinigheid, *v.*

Schergabel, *v.* (195) scheervork, *v.*

Scherge, *m.* politie-dienaar, dievenleider, *m.* *—**n**, *b. w.* (§) voortdrijven, duwen.

Scherhaken, *m.* (79) scheerhaak, *m.* *...**latte**, *v.* (195) scheerstok, *m.* - lat, *v.* *...**messer**, *o.* scheermes, *o.* *...**mühle**, *v.* *...**rahmen**, *m.* (195) scheerraam, *o.*

Scherpe, *v.* zie **Schärpe**.

Schertisch, *m.* scheertafel, *v.* *...**tuch**, *o.* scheerdoek, *m.* *...**wenzel**, *m.* boer (in het kaartspel), *m.*; *fig.* jantje van alles, zadel voor alle paarden, *o.* *...**wolle**, *v.* scheerwol, *v.*

Scherz, *m.* scherts, jokkernij, boert, grap, kortswijl, *v.*; — *verstehen*, scherts verstaan; *ohne* —, of — *bei Seite*, zonder gekscheren; *aus* —, *im* —*e*, uit gekscheren; schertsenderwijs. *—**en**, *o. w.* schertsen, boerten, gekscheren; *Sie* —, gij schertst.

Scherzeit, *v.* scheertijd, tijd van schering, *m.* *...**zeug**, *o.* scheergereedschap, *o.*

Scherzgedicht, *o.* boertig dichtstuk, - gedicht, *o.* *...**haft**, *b. n.* en *bijw.* boertig, schertsend, kluchtig, - lijk. —**igkeit**, *v.* boert, scherts, koddigheid, *v.* *...**liebend**, *b. n.* vrolijk, schertsend, lustig, blijgeestig. *...**lüge**, *v.* leugen uit kortswijl, noodleugen, *v.* *...**name**, *m.* spotnaam, *m.* *...**rede**, *v.* schertsend -, boertig woord, *o.* spotternij, *v.* *...**weise**, *bijw.* schertsenderwijze.

Schetter, *m.* regtdraads -, stijf linnen, *o.*

Scheu, *b. n.* schuw, beschroomd, vreesachtig, wild, schichtig (van paarden); — *machen*, schuw maken, schrik aanjagen. *—, vrees, schuwheid, *v.*; *ohne* —, zonder vrees, zonder angst; *sie hat weder Scham noch* —, zij heeft vrees noch schaamte.

Scheuche, *v.* vogelverschrikker, *m.* *—**n**, *b. w.* af -, verschrikken, verjagen.

Scheuen, *b. w.* schuwen, vreezen, duchten; *sich* — *vor etwas*, iets schuwen, vrees hebben voor iets; —, *(sich schämen)*, zich schamen.

Scheuer, (**Scheune**), *v.* schuur, *v.*; (§) beker, bokaal, *m.* *—**fass**, *o.* waschkuip, *v.* *—**frau**, *—**magd**, *v.* schoonmaakster, schuurster, *v.* *—**kraut**, *o.* zie **Kannenkraut**. *—**lappen**, *m.* *—**wisch**, *m.* schuurlap, *m.*

Scheuern, *b. w.* schuren, schoonmaken, boenen, wasschen. *—, *o.* het schuren, schoonmaken.

Scheuersand, *m.* schuurzand, *o.* *...**tag**, *m.* Aschwoensdag, *m.* *...**tei-**

NE, SCHEUNTENNE, v. dorschvloer, m.
SCHEULEDER, o. (128) ooglap, m. -leder, o.
SCHEUSAL, o. zie SCHEUCHE; *fig.* schrik; gruwel, m. monster, o.; *einem ein — sein*, een afschrik in iemands oogen zijn.
SCHEUSSLICH, b. n. en *bijw.* afzigtelijk, mismaakt, wanschapen, gedrogtelijk; akelig, hatelijk; schrikkelijk, ijselijk. *—KEIT, v. afzigtelijkheid; mismaaktheid; akeligheid, v.
SCHEUE, v. hennepstok, m. zie SCHÄBEN.
SCHICHT, v. laag, bedding; taak, v.; (160) welgelegde vloertegel, m.; (9) taak, v. dagwerk; (*w. g.*) deel, gedeelte, o. portie, v.; — *machen*, het werk staken. *—EN, b. w. schikken; scharen; bij lagen leggen; stapelen; zoutevisch -, haring inpakken; stapelen (hout enz.); (203) stuwen (eene lading); (133) laagsgewijze liggen; (119) deelen, scheiden. —, o. schikking, stapeling; (203) stuwing, stuwaadje, v.; (133) het laagswijze liggen, o.; (119) deeling, scheiding, v. *—ER, m. (203) stuwer, m. *—MEISTER, m. opzigter der mijnwerkers, m. *—SCHREIBER, m. boekhouder -, schrijver bij de mijnen, m. *—WEISE, *bijw.* bij lagen, laagsgewijze.
SCHICKEN, b. w. zenden, toezenden; *fig.* schikken; *nach einem* —, om iemand zenden; *fig. einen in die andere Welt* —, iemand naar de andere wereld zenden, - uit den weg ruimen; *sich* —, zich schikken, zich voorbereiden, overeenkomen, passen wel, staan bij...; *sich in jemanden* —, zich naar iemands luimen schikken; *sich in die Zeit* —, zich naar de (tijds) omstandigheden schikken, zich er in vinden; *sich zu allem* —, zich in alles vinden, - naar alles schikken; *das schickt sich nicht*, dat past niet; *sie — sich zusammen*, zij komen goed bij elkaâr, zij passen te zamen; *es kann sich anders* —, het kan verkeeren.
SCHICKLICH, b. n. en *bijw.* passend, geschikt, gepast, gevoegelijk, geschiktelijk. *—KEIT, v. voegzaamheid, geschiktheid, gepastheid, v.
SCHICKSAL, o. lot, noodlot, o. beschikking, v.
SCHICKUNG, v. zending, ver-, over-, toezending; schikking, vlijing; *fig.* lotsbeschikking, voorzienigheid, v.
SCHIEBEBANK, v. (45) trekbank, v. *...BLECH, o. plaatje, (met een knopje of schuifje), o. plaatgrendel, m.; (6) ovendeur, v. *...BOCK, m. kruiwagen, m. *...BRET, o. schuif-, wipplank, v. *...LEUCHTER, m. schuifkandelaar, m.
SCHIEBEN, b. en o. w. (*onr.*) schuiven, voortschuiven, -duwen; kruijen; steken (in den zak); *etwas unvermerkt wohin* —, iets sluipsgewijze ergens inschuiven, - laten glijden; *Kegel* —, zie KEGEL; *fig. die Schuld auf einen* —, op iemand de schuld schuiven, iemand er mede betigten; *die Schuld von sich* —, de schuld van zich afschuiven; *die Arbeit von sich* —, den arbeid van zich afschuiven, zich aan den arbeid onttrekken; *einem etwas ins Gewissen* —, een beroep op iemands geweten doen; de (melk) tanden afwerpen, verwisselen (van paarden); (§) *er schiebt (im Gehen)*, hij gaat voorover, - gebukt, hij scharrelt; *hin* —, verschuiven; zie SICH VERSCHIEBEN. *...ER, m. schuiver; plaatgrendel, m.; (6) schuifplank, bakkersschop, v.; draadtrekker, m.
SCHIEBFENSTER, o. SCHIEBLADEN, m. schuifraam, o. schuif, v. *...KARREN m. zie SCHUBKARREN. *...KÄRRNER, m. kruijer, m. *...ZANGE, v. schuiftang, v.
SCHIEDLICH, b. n. *fig.* verdraagzaam, gezellig.
SCHIEDMAUER, v. scheidsmuur, m.
SCHIEDSMANN, m. zie SCHIEDSRICHTER. *...PROBE, v. (94) beslissende -, laatste proefneming, v. laatst essaai, o. *...RICHTER, m. —INN, v. scheidsregter, bemiddelaar, m.; bemiddelaarster, v. —LICH, b.n. en *bijw.* scheidsregterlijk. *...SPRUCH, m. *...URTHEIL, o. scheidsregterlijke beslissing, v.
SCHIEDSTEIN, m. grenssteen, m.
SCHIEF, b. n. en *bijw.* scheef, schuin, dwars, krom, hellend, niet loodregt; *fig.* verkeerd, gedraaid, schuinsch; verkeerdelijk; krom; *ein —es Maul machen*, een' scheeven mond trekken; — *urtheilen*, valsch oordeelen. *—E, v. schuinte, scheefheid, v. het scheeve; *fig.* verkeerde, valsche, o.
SCHIEFER, *—STEIN, m. lei, v. leisteen, m.; schalie, schilfer, v.; splinter van een gebroken been, m. *— *—ARTIG, *—ICHT, b. n. leiachtig. *—ARTEN, v. *mv.* leisteensoorten, v. *mv.* *—BANK, v. leibank, v. *—BLATT, o. leiblad, o. *—BLAU, b. n. leiblaauw. *—BLOCK, m. blok -, o. klomp lei, m. *—BRECHER, *—HAUER, m. leigraver, leisteenhouwer, m. *—BRUCH, m. *—GRUBE, v. leigroeve, v. *—BUCH, o. leiboekje, o. *—DACH, o. leidak, o. *—DECKER, m. leidekker, m. —GE-

rüst, *o.* leidekkers-stellaadje, *v.* ***—färbig**, *b. n.* leikleurig. ***—gang**, *m.* lei-ader, *v.* ***—gebirge**, *o.* leiberg, *m.* ***—gestein**, *o.* leisteen, *m.* ***—grau**, *b. n.* leigrijs. ***—grün**, *b. n.* donker-, leigroen. ***—gyps**, *m.* gips in bladen, *o.* ***—ig**, *b. n.* leijig. ***—hammer**, *m.* leigravers-hamer, *m.* ***—knopf**, *m.* leisteenen knoop, *m.* ***—kohle**, *v.* bladerige steenkool, *v.* ***—latte**, *v.* (18) daklat, (om er de leijen op te leggen), *v.*

Schiefern (**sich**), *w. w.* schilferen, met-, in splinters-, in bladen vallen, bladerig worden; (48) schilferen.

Schiefernagel, *m.* leidekkersspijker, *m.* ***...niere**, *v.* leikwast, *m.* ***...papier**, *o.* leipapier, *o.* ***...platte**, *v.* leiplaat, *v.* ***...schicht**, *v.* leiader, -laag, *v.* ***...schwarz**, *o.* oker, *m.* ***...spath**, *m.* bladerige vloeispaath, *v.* ***...stift**, *m.* leistift, grift, griffel, *v.* grifje, *o.* ***...tafel**, *v.* lei, rekenlei, *v.* leiblad, *o.* ***...thon**, *m.* vollersaarde, *v.* ***...weiss**, *o.* pluimaluin, *o.* ***...zahn**, *m.* schilferige tand, *m.*

Schieflauf, *m.* scheeve-, schuinsche loop, *m.* ***...halsig**, *b. n.* met een' stijven nek. ***...mäulig**, *b. n.* scheef van mond. ***...rund**, *b. n.* onregelmatig rond, (van paarlen enz.).

Schiefsegeln, *o. w.* (203) wenden, over staag smijten.

Schiel, *b. n.* zie **Schel**. ***—brillen**, *mv.* bril voor scheeloogigen, *m.* ***—en**, *o. w.* scheel zien; *nach etwas*, iets beloeren, dwars-, loensch naar iets zien; eenen weêrschijn hebben. **—**, *o.* (34) scheelheid, *v.* ***—end**, *b. n.* scheelziende; scheel-, loensch ziende; met een' weêrschijn.

Schiemann, *m.* (203) schieman, *m.*

Schienbein, *o.* (106) scheenbeen, *o.* ***—röhre**, *v.* dunste kuitbeen, *o.* ***—muskel**, *m.* kuitspier, *v.*

Schiene, *v.* ijzeren band om een rad, *m.*; (48) spalk, *v.* ***—n**, *b. w.* van ijzeren banden voorzien; (48) spalken, zwachtelen. **—**, *o.* beslag (met ijzeren banden), *o.*; (48) spalking, zwachteling, *v.* ***—nagel**, *m.* ijzeren band, spijker, nagel, *m.*

Schier, *b. n.* bijna, schier, eerlang, binnen kort, nu en dan. ***—en**, *b. w.* naauwkeurig onderzoeken, naauw toezien.

Schierling, *m.* (76) scheerling, *m.* dolle kervel, *v.*

Schiessbar, *b. n.* onder schot, onder het bereik van het schietgeweer. ***...bedarf**, *m.* krijgsbehoeften, *v. mv.* kruid en lood, *o.* ***...bret**, *o.* (13) zetplank, *v.*

Schiessen, *b.* en *o. w. (onr.)* schieten, lossen, vuren; werpen, dragen; reiken; (ook *fig.*) bereiken; toeschieten, zich werpen op, vallen op; groeijen, opschieten, opkomen, tieren; kuit schieten; *nach einem* **—**, op iemand schieten, -doelen; *nach der Scheibe* **—**, naar de schijf schieten; *einen über den Haufen* **—**, iemand overhoop schieten, -doodschieten; *Brod in den Ofen* **—**, (6) brood in den oven schieten; *fig. Geld* **—**, geld schieten; (ook) voorschieten, leenen; *das Blut schoss ihm aus der Nase*, het bloed schoot hem uit den neus; *in Aehren* **—**, in aren schieten, (van koren); **—** *lassen*, loslaten, laten schieten; (§) *er ist geschossen*, hij heeft het beet. ***—**, *o.* het schieten; schot, *o.*; (13) oplage, *v.* ***...er**, *m.* schieter, hij die schiet, (6) inschieter van brooden, *m.*; bakkersschop, *v.*

Schiessgaten, *mv.* schietgaten, *o. mv.* ***...geld**, *o.* jagersloon; regt dat de jager betaalt, *o.* ***...gewehr**, *o.* schietgeweer, *o.* ***...graben**, *m.* ***...haus**, *o.* ***...platz**, *m.* doelen, schuttersdoelen, *m.* oefeningsplaats voor het schieten, *v.* ***...hund**, *m.* jagt-, jagershond, *m.* ***...klinge**, *v.* draadtrekkersijzer, *o.* ***...loch**, *o.* (180) schietgat, kanteel, *o.*; (203) poort, geschutpoort, *v.* ***...maal**, *o.* wit (waarnaar men schiet), *o.* ***...pferd**, *o.* jagtpaard, *o.* ***...platz**, *m.* schietplaats, *v.* ***...pulver**, *o.* buskruid, *o.* ***...recht**, *o.* regt van te schieten, *o.* ***...scharte**, *v.* schietgat, *o.* ***...scheibe**, *v.* schietschijf, *v.* doelwit, *o.* ***...spuhle**, *v.* weversspoel, *v.* ***...schlange**, *v.* zie **Pfeilschlange**. ***...tasche**, *v.* zie **Jagdtasche**.

Schiff, *o.* schip, vaartuig, *o.*; schuit, *v.*; schip, ruim (eener kerk), *o.*; (13) galei, *v.* zetplankje, *o.*; (195) spoel, *v.*; **—** *und Geschirr*, landbouwersgereedschap, *o.* ***—amt**, *o.* zeekantoor, *o.* ***—balken**, *m.* scheepsbalk, *m.* ***—bank**, *v.* scheeps-, roeibank, *v.* ***—bar**, *b. n.* bevaarbaar. **—keit**, *v.* bevaarbaarheid, *v.* ***—bau**, *m.* scheepsbouw, *m.* ***—bauer**, *m.* scheepsbouwer, *m.* ***—baukunst**, *v.* scheepsbouwkunst, *v.* ***—baumeister**, *m.* scheepsbouwmeester, *m.* ***—bein**, *o.* (106) schaambeen, *o.* ***—besen**, *m.* scheepsschrobber, *m.* ***—bett**, *o.* hangmat, *v.* ***—boden**, *m.* scheepsbodem, *m.* -kiel,

v. *—BOHRER, m. zie SCHIFFWURM. *—BORD, o. scheepsboord, o. *—BROD, o. scheepsbeschuit, o. *—BRUCH, m. schipbreuk, v.; — *leiden*, schipbreuk lijden, stranden. *—BRÜCHIG, b. n. gestrand, die schipbreuk geleden heeft. *—BRÜCKE, v. schipbrug, v. *—BÜHNE, v. scheepsdek, verdek, o. *—BÜNDEL, o. zeemanspakje, o. -plunje, v. *—BURSCH, m. scheepsjongen, m. scheepsmaatje, o.

SCHIFFCHEN, o. scheepje, sloepje, schuitje, o.; (195) spoel; (106) uitwendige oorholte, v.

SCHIFFEN, o. en b. w. varen, zeilen; te scheep vervoeren. *—, o. vaart, scheepvaart, v. het bevaren, o.

SCHIFFER, m. schipper, kapitein, zeeman, zeevaarder, gezagvoerder, m. *—HOSEN, mv. matrozen-, pikbroek, v. *—KALENDER, m. zee-almanak, m. *—KNOTEN, m. spring, m. *—KUNST, v. zie SCHIFFKUNST. *—LOHN, m. scheepsgeld, o. -vracht, v. *—MÜTZE, v. matrozen-, zeemansmuts, -pet, v.

SCHIFFFAHRER, m. zeevaarder, m. *...FAHRT, v. scheep-, zeevaart, v. —S-ACTE, v. (35) akte van navigatie, v. *...FLOTTE, v. vloot, v. *...FRACHT, v. scheepsvracht, v. —BRIEF, m. konossement, bewijs van lading, o. *...GERÄTH, o. scheepstuig, o. *...GERIPPE, o. geraamte-, o. romp van een schip, v. *...GRUND, m. durk, m. *...HAKEN, m. boots-, scheepshaak, m. *...HALTER, m. zuigervisch, m. *...JUNGE, m. scheepsjongen, m. *...KLEID, o. matrozenkleed, o. scheepskleeding, v. *...KNECHT, m. schippersknecht, bootsgezel, m. *...KOCH, m. scheepskok, m. *...KORB, m. mars, v. *...KRUG, m. scheepskruik, v. *...KÜCHE, v. scheepskeuken, kombuis, v. *...KUNST, v. zeevaartkunde, v. *...KUTTEL, m. nautilus, (schelpdier), m. meerslak, v. *...LADER, m. sjouwer, (in havens), m. *...LÄNDE, v. landings-, waterplaats, v. *...LAST, v. scheepslast, m. *...LATERNE, v. scheepslantaren, v. *...LEINE, v. scheeps-, treklijn, v. *...LEUTE, mv. scheepsvolk, o. varensgezellen, m. mv. *...MANN, m. zie SCHIFFER. *...MEISSEL, m. deutelijzer, o. *...MODEL, m. (203) model, o. mol, v.; zie SARTER. *...MÜHLE, v. watermolen op een schip, m. *...NAGEL, m. ronde kopbout, m. *...OFEN, m. scheeps-, kajuitoven, m. *...PECH, o. scheepspek, o. *...PFUND, o. schippond, (gewigt van 300 pond), o. *...PUMPE, v. scheepspomp, v. *...REICH, b. n. scheeprijk. *...ROSE, v. zee-kompas, o. *...SCHNABEL, v. scheepssnebbe, v. *...RÜSTUNG, v. scheepsuitrusting, v. *...SAND, m. ballast, m.

SCHIFFSBEDÜRFNISSE, mv. scheepsbehoeften, v. mv. *...BEKLEIDUNG, *...VERKLEIDUNG, v. (203) buitenhuid, v. buitenplanken, v. mv. *...BODEN, m. scheepsbodem, m. kiel, v. *...BREITE, v. grootste breedte-, buik van een schip, v. m. *...CAPITÄN, m. scheepskapiteln, m.

SCHIFFSEIL, o. kabel, m. kabeltouw, o.

SCHIFFSFLOTTE, v. zie FLOTTE. *...FORM, v. vorm-, gedaante van een schip, m. v. —EN, mv. (203) tenten, v. mv. *...FREUND, m. medereeder, deelhebber in een schip, m. *...GEBÄUDE, o. romp-, m. getimmerte-, o. karkas van een schip, v. *...HERR, *...PATRON, m. eigenaar-, patroon van een schip, m. *...HINTERTHEIL, m. spiegel, achtersteven, m. *...HOLM, m. *...WERFT, o. scheepstimmerwerf, v. *...KAMMER, kajuit, v. *...KINDER, mv. scheepsvolk van eene haringbuis, o. *...KRAHN, m. kroost, o. begroeide bank, v. *...KRONE, v. scheepskroon, v. *...LADUNG, v. scheepslading, v.; zie LADUNG. *...LAFFETTE, v. scheepsaffuit, o. *...LAST, v. scheepslast, m. -vracht, v. *...MÄKLER, m. kargadoor, m. *...MATERIALIEN, mv. scheepsmaterialen, o. mv. *...MIETHE, v. vracht, scheepshuur, v. —R, m. bevrachter van een schip, m. *...MUMME, v. scheepsmom, (sterk bier), v. *...OFFICIER, m. zee-officier, m. *...ÖKONOM, m. hofmeester op een schip, m. *...PAPIERE, o. mv. scheepspapieren, o. mv. *...PAPPE, v. pap, v. harpuis, o. *...PECH, o. scheepspek, o.; *alles* —, verdroogd scheepsteer, o. *...RATH, m. scheeps-, zee-krijgsraad, m. *...RATION, v. scheepsrantsoen, oorlam, o. *...RAUM, m. zie RAUM. *...REHDER, m. scheepsreeder, m. *...SCHNABEL, m. galjoen, o. *...SOLDAT, m. marinier, zee-, scheepssoldaat, m. *...SPIEGEL, m. spiegel van een schip, m. *...SPUR, v. welwater, o. *...TREPPE, v. scheepsluik, o. *...TRÜMMER, m. scheepswrak, o. *...VERMIETHER, m. scheepsreeder, m. *...VERMIETHUNG, v. reederij, scheepsverhuring, v. *...VOLK, o. scheepsvolk, o. *...VORDERTHEIL, m. voorsteven, m. *...WAND, v. scheepswant, o. hoofdtouwen, o. mv. *...WERK, o. (203) werk, o. *...WINDE,

v. kraan, *v.* windas, *o.* *...ZIMMERMANN, *m.* scheepstimmerman, *m.* *...ZOLL, *m.* scheepstol, *m.* *...ZUNGE, *v.* (13) galei-buis, *v.* *...ZWIEBACK, *m.* scheepsbeschuit, *o.*

SCHIFFTHEER, *m.* scheepspek, teer, *o.* *...TREPPE, *v.* scheepstrap, *m.*; (203) luik, *o.* afgangstrap, *m.* *...WURM, *m.* paal-, scheepsworm, *m.* *...ZIEHEN, *o.* het slepen van schepen, *o.* *...ZUG, *m.* scheepstogt, *m.* expeditie (van een schip), *v.*

SCHILD, *m.* schild; (188) wapenschild, *o.*; beukelaar, *m.* (ook *fig.*) *—, *o.* (173) inenting, *v.*; uitwas van boommos, *o.*, plaatje of schuifje voor een sleutelgat; plaatje boven de onrust (van een horologie); (203) schild, hakkebord, wapen, *o.*; — *der Schildkröte*, schild, -harnas van de schildpad, *o.*; borst (der insekten), *v.*; *fig. etwas im —e führen*, iets in het schild voeren, op iets doelen. *—, *o.* uithangbord, *o.*; *fig. das — einziehen*, zijn beroep opgeven. *—AMSEL, *v.* kraagmeerle, *v.* *—BAUER, *m.* vrijman, vrije leenman, *m.* *—BÜRGER, *m.* burger-, schutter op de wacht, *m.* *—DACH, *o.* (110) schilddak, *o* *—DROSSEL, *v.* lijster met schild, *v.* *...DRÜSE, *v.* (106) schildvormige klier, *v.*

SCHILDER, SCHILDERER, *m.* schilder, *m.* *—EI, *v.* schilderij, *v.* *—HAUS, *o.* schilder-, wachthuis, *o.* *—N, *b.w.* schilderen, afbeelden; *fig.* schetsen, schilderen, beschrijven. —, *o. w.* schilderen, op schildwacht staan. *—UNG, *v.* schildering, schets, voorstelling, afbeelding, *v.* tafereel, portret, *o.*

SCHILDFERKEL, *o.* zie GURTELTHIER. *...FISCH, *m.* schildvisch, *m.* *...FLOH, *m.* watervloo, *v.* *...FORMIG, *b. n.* en *bijw.* schildvormig, (ook 106). *...FUSS, *m.* (188) vallei, *v.* veld, *o.* voet, *m.* *...GERECHTIGKEIT, *v.* regt van een uithangbord te hebben; tapregt, *o.* *...HALTER, *m.* (188) schildhouder, -drager, *m.* *...HAUPT, *o.* (188) bovenstuk, *o.* *...KÄFER, *m.* schildkever, *m.* *...KNAPPE, *...TRÄGER, *m.* schildknaap, *m.* *...KRÄHE, *v.* *...RABE, *m.* bonte kraai, *v.*

SCHILDKRÖTE, *v.* schildpad, *v.* *—, *—NSCHALE, *v.* *...KROT, *o.* schildpad, (de harde bast), *o.* *—N, *b. n.* schildpadden, van schildpad. *—NFISCH, *m.* zee-schildpad, *v.* *—NSTEIN, *m.* zwaluwsteen, *m.* *—NSUPPE, *v.* schildpadsoep, *v.*

SCHILDLAUS, *v.* scharlakenbezie, *v.* *...LEHEN, *o.* (110) adellijk-, wapenleen, *o.* (waarvan de bezitter het regt had wapenrok en schild te dragen). *...MAUER, *v.* muur tot waterkeering, *m.* *...REIHER, *m.* (soort van) reiger, *m.*

SCHILDWACHE, *v.* schildwacht, *v.* wachtpost, *m.*; *auf die — kommen*, op schildwacht gesteld worden; — *stehen*, op schildwacht staan. *...ZAPFEN, *m.* (5) tap, *v.* —STÜCK, *o.* (5) tappenstuk, *o.* voorbreuk, *v.*

SCHILF, *o.* en *m.* *—ROHR, *o.* riet, *o.* bies, *v.* *—BRÜCKE, *v.* rieten brug, *v.* *—DACH, *o.* rieten dak, *o.* *—DECKE, *—MATTE, *v.* biezen mat, *v.* *—GRAS, *o.* rietgras, *o.* *—HÜTTE, *v.* rieten stulp, -hut, *o.* *—KLINGE, *v.* uitgeholde degenkling, *v.* *—ICHT, *—REICH, *b. n.* vol riet, vol biezen, met biezen begroeid. *—MEER, *o.* Schelfzee, Roode zee, *v.* *—ROHR, *o.* riet, *o.*

SCHILLE, *v.* vuile plas, modderpoel, *m.* *—N, *b. w.* peilen.

SCHILLEREIDECHSE, *v.* veelkleurige hagedis, *v.* kameleon, *o.*

SCHILLERN, *o. w.* van kleur verwisselen; een' weêrschijn hebben.

SCHILLERQUARTZ, *m.* glanzige kwarts, *v.* *...STEIN, *m.* opaalsteen, *m.* *...TAFFET, *m.* taf-, *o.* zijde met een' weêrschijn, *v.*

SCHILLING, *m.* schelling, *m.*; *fig.* (§) geeseling, tuchtiging, *v.* *—SGUT, *—SLEHEN, *o.* erfpachtelijk goed, -leen, *o.*

SCHIMMEL, *m.* schimmel, (wit paard), *m.*; schimmel, mufheid, dufheid, *v.* *—ICHT, *b. n.* schimmelachtig, beschimmeld. *—IG, *b. n.* muf, beschimmeld, duf, uitgeslagen; — *werden*, *—N, *o. w.* duf-, muf worden, beschimmelen.

SCHIMMER, *m.* schemering, *v.* glans, luister, (ook *fig.*), *m.*; schittering, *v.* (ook 104). *—KÄFER, *m.* glinsterworm, *m.* *—N, *o. w.* schemeren, glinsteren, vonkelen, flonkeren, flikkeren, tintelen, schitteren, glanzen, (ook *fig.*).

SCHIMPF, *m.* schimp, smaad, hoon, *m.* vernedering, beschimping, *v.* *—EN, *b. w.* beschimpen, smaden, smalen (op), belasteren; *auf einen* —, op iemand smalen, iemand beschimpen. *—LICH, *b. n.* en *bijw.* smadelijk, beleedigend, honend; schimpend, schamper, berispelijk, laakbaar. —KEIT, *v.* zie SCHIMPF. *—NAME, *m.* schimpnaam, *m.* *—REDE, *v.* schimprede, *v.* *—SCHRIFT, *o.* schimpschrift, libel, *o.* *—WORT, *o.* schimpwoord, *o.* —E, *mv.* be-

leedigingen, smaadredenen, *v. mv.*
SCHINDAAS, *o.* kreng, *o.* *...ANGER, *m.* *...GRUBE, *v.* villersplaats, vilplaats, *v.*; galgenveld, *o.*
SCHINDEL, *v.* (18) dakbordje, - plankje, *o.* - spaan; (48) spalk, *v.*; (188) vierkant blokje, *o.* *—DACH, *o.* dak met dakpannen beschoten, *o.* *—DECKER, *m.* die een dak met zoodanige spanen bedekt, *m.* *—HAUER, *—MACHER, *m.* dakspaanmaker, *m.* *—N, *b. w.* met dakspanen dekken; (48) spalken *—NAGEL, *m.* dakspaanspijker, *m.* *—WAND, *v.* planken dakbeschot, *o.*
SCHINDEN, *b. w.* (*onr.*) villen, ontbasten, ontbolsteren; *fig.* plagen, kwellen, knevelen, villen.
SCHINDER, *m.* viller, beul; *fig.* knevelaar, viller, *m.* *—EI, *v.* villerij, *v.* villershuis, *o.*; *fig.* knevelarij, afpersing, *v.* woeker, roof, *m.* *—GRUBE, *v.* zie SCHINDANGER. *—KARREN, *m.* villerskar, beulskar, *v.* *—KNECHT, *m.* beulsknecht, *m.* *—MÄSSIG, *b. n.* en *bijw.* als een beul, wreed, wreedelijk; afpersend, woekerend.
SCHINDLUDER, *o.* (§) kreng, *o.* *...MÄHRE, *v.* oude knol, jakhals, schanslooper, *m.*
SCHINKCHEN, *o.* hammetje, *o.*
SCHINKEN, *m.* ham, *m.* *—KNOCHEN, *m.* *—BEIN, *o.* ham -, spekbeen, *o.*
SCHIPPE, *v.* SCHIPPEN, *b. w.* zie SCHAUFEL, SCHAUFELN.
SCHIRM, *m.* scherm, lichtscherm, *o.*; *fig.* bescherming, beschutting, hoede, *v.* *—BLUME, *v.* bloem met een zonnescherm, *v.* *—BRETER, *o. mv.* (203) opboeisels, *o. mv.* *—DACH, *o.* schutdak, *o.* luifel, *v.*; (173) windscherm, *o.*; (108) mantel, *m.* aardkist, *v.*; — *einer Galeere*, (203), zonnetent, *v.* *—EN, *b. w.* zie BESCHIRMEN. *—FÖRMIG, *b. n.* en *bijw.* (76) zonnescherm-vormig, als een zonnescherm. *—HERR, *m.* beschermheer, verdediger, behoeder, schutsheer, patroon, *m.* *—HUT, *m.* zie FALLHUT. *—KRIEG, *m.* verdedigende oorlog, *m.* *—LEDER, *o.* klep aan een' wagen, *v.* *—LOS, *b. n.* en *bijw.* onverdedigd, weerloos. *—MEISTER, *m.* schermmeester, *m.* *—PFLANZEN, *v. mv.* zonneschermige planten, *v. mv.* *—VOGT, *m.* schutsheer, *m.*; zie SCHIRMHERR. —EI, *v.* beschermheerschap, *o.* *—WACHE, *v.* zie SCHUTZWACHE. *—WAND, *m.* windscherm, *o.*; — *auf einer Galeere*, (203) schanskleed, *o.* *—WERKE, *m.* (180) verdedigings -, schanswerken, *o. mv.*
SCHIRPEN, *o. w.* zie ZWITSCHERN.
SCHIRR, *o.* tuig, paardentuig, *o.* *—HOLZ, *o.* timmerhout, *o.*; zie NUTZHOLZ. *—KAMMER, *v.* zie GESCHIRRKAMMER. *—MEISTER, *m.* tuig -, veldtuig -, wagenmeester, *m.*
SCHISMA, *o.* scheuring (in de kerk enz.), *v.* *—TIKER, *m.* scheurmaker, *m.*
SCHISS, *m.* (§) scheet, *m.*
SCHLABBE, *v.* mond, muil (van dieren), *m.* *—N, SCHLAPPEN, SCHLABBERN, *o. w.* slobberen, slurpen. *—RIG, *b. n.* slobberig, los; *fig.* laf, waterig.
SCHLACHT, *v.* slag, veldslag, *m.* treffen, gevecht, *o.* *—BANK, *v.* slagtbank, *v.* *—BAR, *b. n.* tot slagten geschikt (van rundvee). *—BEIL, *o.* slagtersbijl; *fig.* moordbijl, *v.* *—EN, *b.* en *o. w.* slagten, ombrengen, dooden, wurgen; *nach einem* —, iemand slachten, (hem gelijken). *—ENMALER, *m.* schilder van veldslagen, *m.* *—ER, *m.* zie BLAUFUSS.
SCHLÄCHTER, *m.* slagter, slager, vleeschhouwer, *m.*
SCHLACHTESSEN, *o.* slagtmaal, (na den afloop van het slagten), *o.* *...FELD, slagveld, *o.* *...FERTIG, *b. n.* slagvaardig. *...GELD, *o.* slagtgeld, *o.* belasting op het geslagt, *v.* *...GETÜMMEL, *o.* slaggewoel, *o.* *...GESANG, *o.* krijgsgezang, oorlogslied, *o.* *...HAUFEN, *m.* stapel dooden, - lijken, *m.* *...HAUS, *o.* slagthuis, *o.* *...MESSER, *o.* slagt -, slagtersmes, *o.* *...MONAT, *m.* Slagtmaand, *v.* November, *m.* *...OCHS, *m.* slagtos, vetgemeste os, *m.* *...OPFER, *o.* slagtoffer, *o.* *...ORDNUNG, *v.* slagorde, *v.* *...PFERD, *o.* strijdros, *o.* *...SCHWERT, *o.* slagzwaard, *o.* *...STÜCK, *o.* (136) slag, (afbeelding er van), *o.* *...TAG, *m.* dag van het gevecht; slagtdag, *m.* *...VIEH, *o.* slagtvee, *o.* *...WOLLE, *v.* wol van gedoode schapen, *v.* *...ZETTEL, *m.* slagtbriefje, (verlofbriefje om te slagten), *o.* *...ZEUG, *o.* slagtersgereedschap, *o.*
SCHLACK, *m.* bezinksel, *o.*
SCHLACKE, *v.* schuim, vuil, *o.* asch van metaal, *v.*
SCHLACKEN, *o. w.* met schuimbobbels overdekt worden. *—BAD, *o.* schuimbad (van metaal), *o.* *—ERZ, *o.* glazige erts, *m.* - mijnstof, *v.* *—GRUBE, *v.* schuimkuil, - bak, *m.* *—ZANGE, *v.* groote tang, (in de smeltovens), *v.*
SCHLACKICHT, *b. n.* schuimachtig. *...IG, *b. n.* schuimig, onzuiver; *fig.* slap, slordig, morsig, vochtig (van het weder).

Schlackwurst, *v.* beuling, *m.* worst, *v.*

Schlaf, *m.* (106) slaap (van het hoofd), *m.* *—, slaap, *m.* sluimering, rust, *v.*; *in den — kommen*, in slaap vallen; *ein Schläfchen machen*, een dutje doen. *—**ader**, *v.* (106) hoofd-, slaapader, *v.* *—**apfel**, *m.* wild riet, *o.* egelantierappel, *m.* *—**balsam**, *m.* slaapverwekkende balsem, *m.* *—**bank**, *v.* slaapbank, *v.* *—**beere** *v.* (76) nachtschaduw, *v.* *—**bein**, *v.* (106) been van den slaap (aan het hoofd), *o.* *—**bringend**, *b. n.* slaapwekkend. *—**camerad**, *m.* zie **Schlafgesell**.

Schlafen, *o. w. (onr.)* slapen, rusten, te bed liggen; *ruhig* —, gerust slapen, in diepen slaap zijn; *in den Tag hinein* —, een gat in den dag slapen; *auf de Erde* —, *unter freiem Himmel* —, op de straat-, onder den blooten hemel slapen; *ausser seinem Hause* —, buitenshuis slapen; *ein Kind — legen*, een kind te bed leggen; — *gehen*, naar bed gaan; *fig. eine Sache — lassen*, eene zaak laten rusten, -berusten; *er ist — gegangen*, hij is overleden, hij is de eeuwige rust ingegaan.

Schläfer, *m.* *—**inn**, *v.* slaper, druiloor, *m.* slaapster, *v.*

Schläfrig, *b. n.* en *bijw.* slaperig, sluimerend; *fig.* slaperig, druilig, langzaam, talmend, droomerig; kwijnend; *ich bin* —, ik heb slaap - vaak; — *machen*, slaperig maken, bedwelmen; — *werden*, slaap-, vaak krijgen; *fig. ein —iges Wetter*, slaperig-, druilig weder, *o.*; *eine Sache — betreiben*, eene zaak laten kwijnen, -langzaam voortzetten; — *betrieben werden*, — *gehen*, kwijnen, traag zijn, traag voortgaan. *—**igkeit**, *v.* slaperigheid; *fig.* luiheid, traagheid, loomheid, *v.*

Schläfern, *onp. w.* slaap hebben; *es schläfert mich*, ik heb (krijg) slaap.

Schlaff, *b. n.* en *bijw.* slap, mat; — *machen*, slap maken, los laten; — *werden*, slap-, los worden. *—**heit**, *v.* slapheid, matheid, loomheid, *v.*

Schlaffieber, *o.* slaapziekte, *v.* *...**geld**, *o.* slaapgeld, *o.* (§) slaapduiten, *v. mv.* *...**gemach**, *o.* *...**kammer**, *v.* *...**zimmer**, *o.* slaapkamer, *v.* -vertrek, *o.* *...**gesell**, *o.* slaapkameraad, *o.* bedgenoot, *m.* en *v.* *...**haube**, *v.* *...**mütze**, *v.* slaap-, nachtmuts, -kap, *v.* *...**hosen**, *mv.* onderbroek, *v.* *...**krankheit**, *v.* zie **Schlafsucht**. *...**kraut**, *o.* (76) bilzenkruid, *o.* nachtschaduwe, *v.* *...**lied**, *o.* slaap-, wiegelied, *o.* -zang, *m.* *...**los**, *b. n.* en *bijw.* slapeloos, wakende; *fig.* zonder rust; —*e Nächte*, slapelooze nachten. —**igkeit**, *v.* slapeloosheid, *v.* *...**machend**, *b. n.* slaapverwekkend. *...**matz**, *m.* (§) dutter, slaapkop, *m.* *...**mittel**, *v.* slaap-, slaapwekkend middel, *o.* *...**muskel**, *m.* (106) spier aan de slapen van het hoofd, hoekspier, *v.* *...**mütze**, *v.* slaapmuts, *v.* (ook *fig.*). *...**pelz**, *m.* kamerjapon met bont gevoerd, *m.* *...**ratze**, *v.* berg-, winterrot, (die den winterslaap houdt), *v.* *...**rock**, *m.* nachtrok, kamerjapon, *m.* *...**saal**, *m.* slaapkamer, *v.* -salet, *o.* *...**stätte**, *...**stelle**, *v.* slaapstede, -plaats, *v.* *...**stube**, *v.* *...**zimmer**, *o.* zie **Schlafgemach**. *...**sucht**, *v.* slaapziekte, *v.* *...**süchtig**, *b. n.* met de slaapziekte behebt, slaapzuchtig; *fig.* ongevoelig. *...**trank**, *m.* slaapdrank, *m.* *...**trunk**, *m.* slaapdronk, *m.* *...**trunken**, *b. n.* slaapdronken; dronken van den slaap. *...**trunkenheit**, *v.* slaperigheid, bedwelming, *v.* *...**zeit**, *v.* slaapuur, *o.* slaaptijd, *m.* *...**zeug**, *o.* nachtgoed, -gewaad, *o.*

Schlag, *m.* slag, schok, bons (van een rijtuig); het achteruitslaan (der paarden); stoot met den snuit (van een wild zwijn); polsslag; het kloppen (van het hart); slag (van een slingeruurwerk), *m.*; (104) uitbarsting; (203) laag, *v.* laveergang, *m.*; (171) maat, *v.* maatslag, *m.* tempo, *o.*; (2) omheinde akker; (99) muntslag, stempel, *m.*; *fig.* soort, *v.* slag, *o.*; *ohne einen — zu thun*, zonder slag of stoot; *mit dem —e (der Glocke)*, met klokkeslag; *mit dem —e sechs*, met den slag van zessen; *ich habe den — verhört*, ik heb de klok niet hooren slaan; *zehn Thaler von einem —e*, tien daalders van denzelfden (munt) slag, -van hetzelfde jaar; *eine Münze von einem neuen —e*, nieuw gemunt geld; *fig. sie sind beide von einem —e*, zij zijn beide van hetzelfde slag, -van ééne soort; (§) *spr. seinen — machen*, zijnen slag waarnemen; *der — an einer Kutsche*, portier, *o.* deur van eene koets; trede (van een rijtuig), *v.*; *der — einer Nachtigall*, het slaan (fluiten, zingen) van eene nachtegaal. *—, **Donnerschlag**, donderslag, bliksem, *m.* *—, **Taubenschlag**, *m.* duiventil, -slag, *m.* *—, **Holzschlag**, *m.* houtslag, *m.* -velling, *v.* *—, (34) **Schlag**, **Fluss**, *m.* slag, *m.* beroerte,

v.; *der — hat ihn gerührt*, hij is door eene beroerte getroffen. SCHLÄGE, *mv.* slagen, *mv.* slaag, *v.* klappen, stokslagen, *m. mv.*

SCHLAGADER, *v.* slagader, *v.* —BRUCH, *m.* slagaderbreuk, *v.* *...BALSAM, *m.* zalf-, *v.* balsem tegen de beroerte, *m.* *...BALKEN, *m.* wipbalk (eener brug), *m.* *...BALL, *m.* kleine kaatsbal, *m.* *...BAR, *b. n.* (56) hakbaar, te vellen, te hakken. *...BAUER *m.* (185) valstrik, *m.* net, *o.* *...BAUM, *m.* slagboom, *m.* *...BRET, *o.* groote houten palet, *v.* *...BRÜCKE, *v.* zie ZUGBRÜCKE. *...DAME, *v. à qui perd gagne*, (zekere wijze van damspelen), *o.*

SCHLÄGEBÄUCHIG, *b. n.* geleerd door honger, (van paarden). *...FAUL, *b. n.* verhard tegen slagen.

SCHLAGEISEN, *o.* (56) kapijzer, *o.*; (95) kalkschop, *v.*; (86) afslag-ijzer, *o.*; (206) sieraad-beitel, *m.*

SCHLÄGEL, *m.* houten hamer, - klopper, *m.* knods, *v.*; heiblok, *o.* straatstamper; trommelstok; bout, achterbout, (van een schaap, kalf enz.), *m.* *—N, *o. w.* (59) de dij slepen (van herten); *fig.* een' bok schieten, een' misslag begaan.

SCHLAGEN, *b. w. (onr.)* slaan, kloppen; *nach einem* —, naar iemand een' slag voeren; *einen auf die Finger* —, iemand op de vingers kloppen, - tikken; *Nüsse* —, noten afslaan; *entzwei, todt* —, stuk -, dood slaan; *den Feind* —, den vijand slaan, (overwinnen); *in die Flucht* —, op de vlugt slaan, (gaan); *einen Nagel in die Wand* —, een' spijker in den muur slaan; *Bücher*, boeken kloppen; *Blech* —, ijzer -, blik slaan, kloppen; *Ball* —, met den bal -, in de kaatsbaan spelen; *Holz* —, hout vellen; *Geld* —, geld slaan, munten; *Feuer* —, vuur slaan; *den Tact* —, *die Trommel, die Pauken, den Marsch* —, de maat -, de trommel -, op de pauken -, den marsch slaan; *die Orgel* —, orgel trappen (spelen); *einen Triller* —, een tramulant slaan; *einen Stein* —, slaan (in het damspel); *etwas durch eine Sieb* —, iets door eene zeef laten gaan; *einem eine Ader* —, iemand ader laten; *eine Wagenburg um eine Stadt* —, eene stad berennen, - insluiten; *die Schweine in die Mast* —, de varkens ter mesting (in het woud) zenden; *einen Verbrecher in Ketten* —, een' misdadiger in boeijen slaan; *in Fässer* —, op fust -, in vaten leggen; *in Papier* —, *in ein Tuch* —, in een papier -, in een' doek wikkelen; *den Mantel um sich* —, zich in zijnen mantel hullen; *die Unkosten* —, *die Fracht auf die Waare* —, zijne onkosten -, (de vracht van de (opbrengst der) goederen aftrekken; *die Zinsen zu dem Capitale* —, de rente bij de hoofdsom voegen; *sich* —, vechten, strijden; *sich an die Brust* —, zich op de borst slaan; *sich durch den Feind* —, door den vijand heenslaan, zich met den degen in de vuist een' weg banen; *fig. in sich* —, in zich zelven keeren, tot inkeer komen; *sich zu einem* —, iemands partij omhelzen; *sich auf die Seite* —, zich ter zijde afkeeren; *sich mit seinen eigenen Worten* —, zich met zijne eigene woorden vangen, zich tegenspreken; *sich mit Sorgen* —, door zorg worden gekweld; *sich etwas aus dem Sinne* —, zich iets uit het hoofd zetten; *fig.* (§) *ich bin ein geschlagener Mann*, ik ben een verloren man. *—, *o. w. (onr.)* stooten, kloppen, vallen; slag leveren; kloppen (van het hart); jagen (van den pols); achteruit stooten (van paarden); slaan (van de klok); slaan, fluiten, zingen (van vogels); *mit dem Kopfe auf einen Stein* —, met het hoofd op een' steen vallen; *der Brand ist dazu geschlagen*, het koude vuur is er bij gekomen; *die Flamme schlägt in die Höhe, zum Fenster hinaus*, de vlam slaat -, vaart in de hoogte, - slaat het venster uit; *der Donner hat in das Haus geschlagen*, de donder is op het huis gevallen; *dieses Pferd schlägt*, dit paard slaat -, schopt achteruit; *dieser Wagen schlägt*, dat rijtuig stoot; *die Uhr, die Glocke schlägt*, het uurwerk -, de klok slaat; *wie viel hat es geschlagen*, welk uur heeft het geslagen; *die Nachtigall schlägt*, de nachtegaal slaat (fluit); *fig. sein Gewissen schlägt ihm*, zijn geweten knaagt hem. —, *o.* het slaan (in alle bet.); *das — des Pulses*, polsslag, *m.*; — *einer Ader*, aderlating, *v.*

SCHLÄGER, *m.* hij die slaat; vechter, kamper, voorvechter, *m.* *—EI, *v.* vecht-, kloppartij, *v.* vuistgevecht, *o.*

SCHLÄGESCHATZ, *m.* zie SCHLAGSCHATZ.

SCHLAGFASS, *o.* vat -, ton om koopgoederen in te pakken, *o. v.* *...FEDER, *o.* slagveer, *v.* *...FLUSS, *m.* beroerte, *v.*; zie SCHLAG. *...GOLD, *o.* (133) slaggoud, *o.* *...HAMMER, *m.* groote hamer, *m.* *...HEFTLEIN, *o.* (185) houten pin, *v.* *...HOLZ, *o.* (56) hakhout, *o.*; (50) klopper, *m.*; (172) slaghout, *o.* - stok, klapper, *m.* *...

KRAUT, *o.* (76) veldcipres, hoe langer hoe liever, *o.* *...**LEINE**, *v.* (185) slaglijn, *v.* *...**LICHT**, *o.* (136) vol-, slaglicht, *o.* *...**LOTH**, *o.* soldeersel der goudsmeden, *o.* *...**NAGEL**, *m.* (54) drukker, *m.* *...**NETZ**, *o.* zegen (vischnet), *v.*; slag-, springnet (om vogels te vangen), *o.* *...**PILLEN**, *v.* *mv.* *...**PULVER**, *o.* pillen, *v.* *mv.* poeder tegen de beroerte, *o.*; zie ook **KNALLPULVER**. *...**REGEN**, *m.* slag-, stortregen, *m.* *...**RUTHE**, *v.* (98) klep van de meelkist, *v.* *...**SCHATTEN**, *m.* (136) slagschaduw, *v.* *...**SCHATZ**, *m.* heerencijns voor het muntslaan, *m.* *...**SCHEIBE**, *v.* (54) klepje, *o.* *...**SPINDEL**, *v.* (27) klouw, spil, *v.* *...**TAUBE**, *v.* slagduif, *v.* *...**UHR**, *v.* slaguurwerk, *o.* slaande klok, *v.* *...**WASSER**, *o.* water tegen de beroerte, *o.* *...**WEISE**, *bijw.* bij slagen, met kloppen. *...**WERK**, *o.* slagwerk (eener klok), *o.* *...**WUNDE**, *v.* wond door stokslagen toegebragt, *v.* *...**ZEIT**, *v.* tijd van houtvelling, *m.*

SCHLAKEN, *b. w.* (203) ontrollen (de zeilen).

SCHLAMM, *m.* modder, *m.* slijk, moer, *o.* *...**BEISSER**, *m.* smeerling, (visch), *m.*

SCHLÄMMEN, *b. w.* uitbaggeren, wasschen; *fig.* slempen, brassen. *...**ER**, *m.* wasscher, baggerman; *fig.* brasser, zwelger, liederlijke knaap, *m.* —**EI**, *v.* zwelgerij, brasserij, liederlijkheid, *v.*

SCHLAMMFANG, *m.* riool, verlaat, *o.* *...**FISCH**, *m.* slijk-, slibvisch, *m.* *...**GRUBE**, *...**PFÜTZE**, *v.* modderpoel, *m.* - sloot, *v.* *...**IG**, *b. n.* modderig, slijkerig, slibberig. *...**KRÜCKE**, *v.* kalkklouw, *v.* roerstok, *m.* *...**SCHLICH**, *m.* slib van gewasschen erts, *o.* *...**PAMPEN**, *b. w.* (§) zie **SCHLÄMMEN**.

SCHLAMPE, *v.* **SCHLAMPIG**, *b. n.* (§) straathoer, slet, *v.* *—**N**, *o. w.* slurpen, slingeren.

SCHLANGE, *v.* slang, adder, *v.*; (157) draak, *m.*; (188) slang, *v.*

SCHLÄNGELIG, *b. n.* en *bijw.* slingerende, kronkelende; slangsgewijze.

SCHLÄNGELN (**SICH**), *w. w.* slingeren, kronkelen; slangsgewijze loopen; *um etwas herum* —, om iets heen kronkelen.

SCHLANGENARTIG, *b. n.* als eene slang, naar eene slang gelijkende. *...**AUGE**, *o.* slangenoog, (steen), *o.* *...**BALG**, *m.* *...**HAUT**, *v.* slangenhuid, *v.* *...**BISS**, *...**STICH**, *m.* slangenbeet, *m.* *...**BRUT**, *o.* slangennest; *fig.* slangengebroed, *o.* *...**EI**, *o.* slangenei, *o.* *...**EIDECHSE**, *v.* hagedis met zeer korte pooten, *v.* *...**FETT**, *o.* slangenvet, *o.* *...**FÖRMIG**, *b. n.* en *bijw.* slangvormig; slingerende, kronkelende; slangsgewijze, met bogten. *...**FRESSER**, *m.* slangeneter, *m.* *...**GANG**, *m.* slinger-, kronkellaan, warande, *v.* *...**GIFT**, *o.* slangengif, -venijn, (ook *fig.*), *o.* *...**GRAS**, *o.* slangegras, -kruid, *o.* *...**HAAR**, *o.* (43) slangenhaar, *o.* *...**HAUPT**, *o.* *...**KOPF**, *m.* slangenhoofd, *o.* -kop, *m.* *...**HAUT**, *v.* slangenvel, *o.* *...**HOLZ**, *o.* slangenhout, *o.* *...**KNOBLAUCH**, *m.* slangen-knoflook, *o.* *...**KRAUT**, *o.* *...**WURZ**, *v.* slangekruid, *o.* *...**KRONE**, *v.* slangekroon, *v.* *...**LAUF**, *m.* slangenloop, kronkelende-, bogtige gang, *m.* *...**LINIE**, *o.* kronkelende lijn, *v.* *...**LIST**, *v.* *fig.* slangenlist, doortraptheid, *v.* *...**MANN**, *...**TRÄGER**, *m.* (157) slangendrager, *m.* *...**MORD**, *m.* schorseneer, (gewas), *v.* *...**PFAD**, *m.* kronkelpad, *o.* *...**PAPIER**, *o.* slangenpapier, (zeer fijn), *o.* *...**ROHR**, *o.* serpent, (blaas-instrument), *v.* *...**RÖHRE**, (133) slang, (van een' destilleerketel), *v.* *...**SÄULE**, *o.* slangvormige zuil, *v.* *...**SPRITZE**, *v.* slangbrandspuit, *v.* *...**STAB**, *m.* (43) merkurius-staf, *m.* *...**STEIN**, *m.* slangensteen, *m.* *...**WEISE**, *bijw.* slangsgewijze, kronkelende. *...**WURZ**, *v.* zie **SCHLANGENMORD**. *...**WURZEL**, *v.* wortel van het slangenhout, *m.* *...**ZUNGE**, *v.* slangentong; *fig.* venijnige-, lastertong, *v.* *...**ZWANG**, *m.* hondstand, *m.*

SCHLANK, *b. n.* slank, mager, rank, dun; *fig.* fijn, teeder. *—**HEIT**, *v.* rankheid, dunheid, teêrheid, *v.* *—**EL**, *m.* (§) lange slungel, *m.* *—**WEG**, *bijw.* rondweg, ronduit.

SCHLAPP, *b. n.* zie **SCHLAFF**. *—**E**, *v.* (§) schade, *v.* nadeel, verlies, *o.*; *eine — bekommen*, een' stoot (nadeel) lijden. *—**EN**, *mv.* (§) *alte —*, oude sloffen. *—**EN**, *o. w.* (§) slap neêrhangen; loshangen; leppen, slurpen. *—**HUT**, *m.* neêrhangende hoed; (§) huilebalk, *m.* *...**OHR**, *o.* die lange-, slappe ooren heeft.

SCHLARAFFE, *m.* (§) luiaard, lediglooper, *m.* *—**NGESICHT**, *o.* apengezigt, *o.* *—**NLAND**, *o.* luilekkerland, *o.* *—**NLEBEN**, *o.* lui en lekker leven, *o.*

SCHLARFE, *v.* oude sloffen, - pantoffels, *v.* *mv.* *—**N**, *o. w.* (§) slepende loopen, voortsukkelen.

SCHLAU, *b. n.* en *bijw.* sluw, lim, fijn, listig, behendig, loos, doortrapt; listiglijk; — *handeln*, sluw-, loos handelen; foppen, bedriegen.

SCHLAUCH, *m.* lederen zak, *m.* - buis - pijp, (waterleiding); - scheede; (203) mamiering, slang, *v.*
SCHLAUDERN, *o. w.* (§) verzuimen, nalatig zijn, wankelen.
SCHLAUHEIT, SCHLAUIGKEIT, *v.* sluwheid, list, loosheid, *v.* *...KOPF, *m.* looze vos, slimme vogel, *m.*
SCHLECHT, *b. n.* en *bijw.* slecht, gering; gemeen, laag; schraal, mager; *fig.* eenvoudig; kwaad; kwalijk; gering; eenvoudiglijk; *—es Gold*, *—es Geld*, slecht goud, - zilver, (van een slecht allooi); *ein —es Gesicht haben*, een slecht gezigt hebben, zwak van gezigt -, bijziende zijn; *wenn ich Ihnen nicht zu — bin*, zoo ik u niet te gering ben; *dieser Mann lebt — und recht*, die man gaat regt door zee; (§) *einen — machen*, iemand verlagen; *—er machen*, verminderen, bederven, erger maken; *— werden*, vervallen, erger worden. *—ERDINGS, *bijw.* volstrekt, - elijk. *—HEIT, *v.* slechtheid, slechte hoedanigheid, - kwaliteit; laagheid, gemeenheid, *v.* *—HIN, *bijw.* eenvoudiglijk. *—WEG, *bijw.* eenvoudig, kort weg, zonder omslag, blootelijk, alleenlijk.
SCHLECKEN, *b. w.* zie LECKEN.
SCHLECKER, *—MAUL, *m.* lekkerbek, smulbroêr, *m.*; snoepster, *v.* *—EI, *v.* lekkernij, snoeperij, *v.* zie LECKEREI. *—HAFT, *b. n.* zie LECKERHAFT. *—N, *o. w.* proeven, snoepen, smullen.
SCHLEHE, *v.* slee, wilde pruim, *v.* *—NBAUM, *—NDORN, SCHLEHDORN, *m.* wilde pruimenboom, sleedoorn, *m.* *—NMUSS, *o.* gekonfijte sleeën, - pruimen, *v. mv.* *—NSAFT, *m.* sleesap; accacia-vocht, *o.*; *gesottener —*, gelei -, *o.* konserf van sleeën, *m.* *—NWEIN, *m.* sleewijn, *m.*
SCHLEICHBRIEF, *m.* (119) permutatiebrief, *m.* *...DRUCKER, *m.* zie WINKELDRUCKER.
SCHLEICHEN, *o. w. (onr.)* sluipen; *sich —*, zachtjes voortsluipen; kruipen als slangen; glijden; *sich davon —*, wegglijden; *fig. ein —des Gift*, een sluipend vergif; *ein —des Fieber*, eene sluipkoorts. *...ER, *m.* —INN, *v.* kruiper, sluiper, pluimstrijker, *m.*; pluimstrijkster, *v.* *...GUT, *o.* *...WAARE, *v. mv.* sluikgoederen, *o. mv.* gesmokkelde waren, *v. mv.* *...HANDEL, *m.* sluik -, smokkelhandel, *m.* *...HÄNDLER, *m.* sluikhandelaar, smokkelaar, *m.* *...TREPPE, *v.* geheime -, verborgen trap, *m.* *...WEG, *m.* sluipweg, omweg, *m.* —E, *mv. fig.* omwegen, looze treken, *m. mv.*

SCHLEIER, *m.* sluijer, (ook *fig.*), hoofdsluijer, *m.* *—EULE, *v.* witte nacht -, steenuil, *m.* *—FLOR, *m.* *—TUCH, *o.* kamerdoek, garengaas, *o.* *—FRAU, *v.* sluijermaakster, *v.* *—KAPPE, *v.* sluijer -, rouw -, weduwenkap, *v.* *—N, *b. w.* sluijeren, met een' sluijer bedekken, (ook *fig.*). *—TAUBE, *v.* zie HAUBENTAUBE.
SCHLEIFBAHN, *v.* glijbaan, sullebaan, *v.* *...BANK, *v.* slijpbank, *v.*
SCHLEIFE, *v.* strijklint, *o.* strik, knoop, *m.* strikboordsel, *o.*; lis, lus, *v.*; strop, *m.*; snoer, agrement, *o.*; teenen horde, - slede; horde (waarop misdadigers gesleept worden), *v.* *—N, *b. w. (reg.)* slepen; afbreken, slechten; ontmantelen (eene vesting); (171 en 22) laten doorloopen, verbinden (eene noot, een' pas); (151) (eene letter) zacht -, vloeijend uitspreken; eerst regt en dan scheef doen loopen (een' schoorsteen). —, *b.* en *o. w. (onr.)* slijpen, wetten, scherpen; glijden. —, *o.* het slijpen, (ook van glas); het glijden (op het ijs), *o.* *...ER, *m.* slijper; schaatsenrijder; (22) zekere pas; (171) overgang (van eene noot in eene andere), *m.* *...KANNE, *v.* houten kan, *v.* *...MÜHLE, *v.* slijpmolen, slijpersmolen, *m.* *...RAD, *o.* *...SCHEIBE, *v.* slijprad, *o.* *...SAND, *m.* schuurzand, wit zand, *o.* *...SCHALE, *...SCHÜSSEL, *v.* slijpplaat, *v.* - schotel, *m.* *...SCHUH, *m.* zie SCHLITTSCHUH. *...SEL, *o.* afslijpsel; diamantpoeder, *o.* *...STEIN, *m.* slijpsteen, wetsteen, *m.* *...STOCK, *m.* (93) scharenslijpersplank, *v.* *...TROG, *m.* slijpbak, *m.*
SCHLEIFUNG, *v.* sleping, slechting, ontmanteling, *v.*; (171) overgang, *m.*; (95) scheeve rigting, *v.* - bouw, *m.*; zie SCHLEIFEN, *b. w. (reg.)*
SCHLEIFWEG, *m.* zie SCHLEICHWEG. *...ZEHENT, *o.* schoventiende, *o.* *...ZEUG, *o.* slijptuig, *o.*
SCHLEIM, *m.* slijm, snot, slijmachtig vocht; (76) dik -, taai vocht (in bloemen), *o.* *—ABFÜHREND, *b. n.* slijmafvoerend. *—BLÜTIG, *b. n.* slijmerig, flegmatisch, flegmatiek. *—DRÜSE, *v.* slijmklier, *v.* *—EN, *b.* en *o. w.* van slijm zuiveren; afschuimen (de suiker); slijm -, vocht maken, - verwekken. *—FISCH, *m.* blennius, moederaal, *m.* *—HAUT, *v.* (106) slijmhuid, *v.* *...HÖHLE, *v.* (106) slijmholte, *v.* *—IG, *b. n.* slijmerig, slijmachtig, slijmig. —KEIT, *v.* slijmerigheid, slijmachtigheid, *v.* *—PFLASTER, *o.* pleister van gekookte sappen, *v.*

SCHLEISSBAUM, *m.* *—HOLZ, *o.* spaanderboom, *m.* spaanhout, *o.*
SCHLEISSE, *v.* spaander, houtspaander, *m.*; spalk; veer van eene pen, *v.*; pluksel, *o.* *—N, *b. w. (onr.)* in de lengte kloven, - splijten; *Fiedern* —, de vederen afhalen (van pennen).
SCHLEMMEN, *b. w.* zie SCHLÄMMEN.
SCHLENDERGANG, (§) SCHLENDRIAN, *m. fig.* sleur, *v.* slendergang, oude gang, *m.*
SCHLENDERN, *o. w.* (§) slenderen, langzaam -, slepende loopen, straatslijpen.
SCHLENKERN, *b.* en *o. w.* (§) schudden, slingeren, sleuren, schudden, spartelen; *die Beine —, mit den Beinen —*, met de beenen scharrelen; *mit den Armen* —, met de armen slaan, (onder het loopen).
SCHLEPPE, *v.* sleep, *m.* *—N, *b.* en *o. w.* slepen; (233) op sleeptouw nemen, - hebben, boegseren; (ook) driftig worden, op het anker rijden; *sich mit einer Krankheit* —, aan eene slepende ziekte lijden. *—NTRÄGER, *m.* sleepdrager, slippendrager, *m.*
SCHLEPPKLEID, *o.* kleed met eenen sleep, *o.* *...NETZ, *...GARN, *o.* *...SACK, *m.* sleepnet, *o.* *...SEIL, *...TAU, *o.* (205) sleeptouw, *o.* paardelijn, *v.*; (5) lang trek -, lijschtouw, (voor het geschut), *o.* *...STRANG, *m.* scheepsstreng, (touw), *v.*
SCHLEUDER, *v.* slinger, *m.* *—ER, *m.* slingeraar; *fig.* kladder, bederver (van het beroep), *m.* *—N, *b. w.* slingeren, werpen, wapperen. —, *o. w. fig.* kladden, onder de waarde verkoopen; onderkruipen. *—STEIN, *m.* slingersteen, werpsteen, *m.*; (110) slingerschijf, *v.*
SCHLEUNIG, *b. n.* en *bijw.* snel, spoedig, plotseling, haastig, - lijk; gezwind, gezwindelijk, met spoed.
SCHLEUSE, *v.* sluis, *v.* spui, *o.* waterkeer, *m.* *—NBETT, *o.* houten bedding, *v.* *—NEINSATZ, *—NFALL, *m.* spui, sas, *o.* *—NGELD, *o.* sluisgeld, *o.* *—NMEISTER, *m.* sluiswachter, *m.* *—RÄUMER, *m.* sluizenveger, *m.*
SCHLICH, *m.* bedekte weg, *m.* geheim pad, *o.*; heimelijke uitgang, sluikgang, *m.* *—E, *mv.* omwegen, *m. mv.* dwarspaden, *o. mv.*; sluipgangen, *m. mv.*; vertrekken -, gelegenheden van een huis, *o.* en *v. mv.*; *fig.* sluipwegen; *m. mv.* listen en lagen, kuiperijen, *v. mv.*
SCHLICHT, *b. n.* plat, glad, effen; *—e Haare*, platte -, gladde haren; *fig. der —e Menschenverstand*, het eenvoudige -, alledaagsche verstand; *ein —er Bürger*, een eenvoudig burger. *—AXT, *v.* *—BEIL, *o.* (168) bijl met een breed blad, *v.* *—E, *v.* (195) pap (der wevers), *v.* *—EISEN, *o.* strijk -, pletijzer, *o.* *—EN, *b. w.* slechten, effen -, gelijk maken; (168) met de breede bijl gladden, glad hakken; (139) glad schaven; (195) het garen pappen; (84) huiden -, leder schaven; (45) over de trekplaat halen; *Steine* —, steenen bij lagen schikken; *fig. einen Streit* —, eenen strijd (twist) beslechten. *—ER, *m.* werktuig om te pletten, - om glad te maken, *o.* (zie SCHLECHTE); *fig.* beslechter (van een geschil), bevrediger, *m.* *—FEILE, *v.* zoetvijl, *v.* *—HAMMER, *m.* plethamer, *m.* *—HOBEL, *m.* reeschaaf, zoetboorschaaf, *v.* *—MOND, *m.* (84) schaafsteen, *m.* *—PINSEL, *m.* doezelaar, *m.* penseel tot verzachting der kleuren, *o.* *—RAHMEN, *m.* (84) schraapraam, *o.* *—STAHL, *m.* (27) polijststaal, *o.*
SCHLICHTUNG, *v.* effen -, gelijkmaking, *v.* het pletten, effenen, *o.*; *fig.* beslechting, vereffening, (van een geschil), *v.*
SCHLICK, *m.* slijk, *o.* klei, *v.* *—LAND, *o.* drassig land, *o.*
SCHLIEF, *m.* (6) raauwgebleven plaats (aan het brood), *v.* *—EN, *o. w. (onr.) (w. g.)* sluipen, kruipen. *—IG, *b. n.* (6) deegachtig, raauwgebleven.
SCHLIER, *m.* zie SCHLEIM. *—IG, *b. n.* zie SCHLEIMIG.
SCHLIESSBAUM, *m.* sluitboom, slagboom, *m.* *...BLECH, *o.* (89) sluitblik, *o.* *...BOLZEN, *m.* spijbout, *m.*
SCHLIESSE, *v.* spij in eenen bout, *v.* *...EISEN, *o.* (141) sluithengsel, *o.* slotkram, *v.*
SCHLIESSEN, *b. w. (onr.)* sluiten, digt -, toesluiten; boeijen, kluisteren, in ketenen slaan; wegsluiten; *fig.* sluiten, eindigen, voleindigen, voltooijen; sluiten (een' koop, een verdrag, een kontrakt); besluiten, opmaken, afleiden uit....; oordeelen, redeneren; sluiten (de boeken); *der Schlüssel schliesst das Schloss nicht*, de sleutel gaat niet op het slot; *einen Gefangenen* —, een' gevangene in boeijen slaan; *fig. die Reihen, die Glieder* —, de rotten -, de gelederen opsluiten; *den Zug* —, den optogt -, den trein sluiten; *das Pferd geschlossen halten*, het paard de sporen aandrukken, - geven; *einen in seine Armen* —, iemand in zijne armen sluiten; *die Hände in einander* —, de handen zamen voegen; *Frieden* —,

den vrede sluiten, - maken; *einen Pacht* —, een huurkontrakt -, eene pacht sluiten; *eine Rechnung* —, eene rekening (af) sluiten; *eine geschlossene Gesellschaft*, een gesloten gezelschap, een genootschap; *etwas aus etwas* —, iets uit iets afleiden; *ich schliesse von andern auf ihn*, ik oordeel uit anderen over hem; *sich* —, digtgaan, zich sluiten, heelen (van eene wond); inkrimpen; (173) sluiten; kroppen; *fig. in sich* —, bevatten, in zich sluiten. *—, o. w. (onr.) sluiten; voegen; *die Thür schliesst nicht*, de deur sluit niet; *dieses Kleid schliesst gut*, deze rok zit -, sluit goed (om het lijf); *dieser Reiter schliesst gut*, die ruiter sluit goed aan.

Schliesser, m. sluiter, portier; cipier, gevangenbewaarder, m. *—**inn**, v. portierster, deurbewaarster, (in een klooster); open- en digtsluitster der loges, (in een' schouwburg), v.; zie ook **Beschliesserinn**.

Schliessfeder, v. sluitveer, v. *...**geld**, o. (119) sluitgeld, o. zie ook **Thorgeld**. *...**haken**, m. sluithaak, m. - kram, v. klinkhaak, m. *...**kappe**, v. (141) schootplaat, v. *...**kette**, v. sluitketen, v. - ketting, m.

Schliesslich, b. n. en *bijw.* ten slotte, tot besluit, eindelijk. *...**muskel**, m. (106) sluitspier, v. *...**nagel**, m. protspin, v.; (13) boom eener drukpers, m. *...**quadrätchen**, o. (13) sluit-vierkantje, o. *...**riegel**, m. (141) valslot, kofferslot, o.

Schliessung, v. sluiting, toesluiting, v.; *fig.* besluit, het sluiten (van een' koop enz.), o.; zie **Schliessen**, **Schluss**.

Schlimm, b. n. en *bijw.* slecht, kwaad; erg; boos, boosaardig, - lijk; kwalijk; — *genug*, des te erger, erg genoeg. *—**er**, b. n. *(vergr. tr.)* erger, slechter; *desto —er*, des te erger, - slechter; *—er werden*, verergeren, slechter -, boozer worden; *der, die, das —ste*, *(overtr. tr.)* de -, het ergste, het slimste; *das —ste ist das....*, het ergste is dat...; *auf das —ste*, *im —sten Falle*, ten ergste -, ten slimste genomen.

Schlingbaum, m. meelboom, wilde wijngaard, (die zich om andere boomen slingert), m.

Schlinge, v. strik, strop, m. koord; net, o.; *fig. —n legen*, strikken spannen; *sich (den Kopf) aus der — ziehen*, zich uit de zaak trekken, zich er aan onttrekken.

Schlingel, m. guit, deugniet; lummel, m.; *ein fauler* —, een luije vlegel. *—**ei**, v. lompheid, v.; guitenstreek, kwade jongensstreek, m. *—**haft**, b. n. boersch, lomp, onbeleefd.

Schlingen, o. en b. w. *(onr.) in einander* —, in elkander slingeren; *die Arme in einander* —, de armen over elkander kruisen, - slaan; *sich um etwas* —, om iets heen kronkelen, - slingeren; *sich zusammen* —, ineenloopen, - warren, (van garen enz.). *—, (**Schlucken**), b. w. verslinden; opslokken, inzwelgen.

Schlingern, o. w. (203) stampen, slingeren. *...**stag**, m. (203) slingerstag, v.

Schlingrabe, m. waterraaf, v. slokop, (vogel), m.

Schlippe, v. sleuf, slop, watersteeg, v. brandgang, m.

Schlitten, m. slede, ijs-, narrensiede, v.; *auf dem — fahren*, in eene slede rijden. *—**bahn**, v. sledebaan, rijbaan voor narrensleden, v. *—**baum**, m. *—**kufe**, v. boom eener slede, m. *—**fahrt**, v. sledevaart, v. *—**pferd**, o. slede-paard, paard voor eene narrenslede, o. *—**zeug**, o. slede met toebehooren, v. tuig van een sledepaard, o.

Schlittschuh, m. schaats, v.; — *laufen*, — *fahren*, schaatsenrijden. *—**fahrer**, m. schaatsenrijder, m.

Schlitz, m. spleet, reet, kloof, v. barst, m. scheur; (18) kerf, ronde holte; (101) split, v. *—**en**, b. en o. w. splitsen, kloven; splijten, barsten, bersten; schiften, kerven, rafelen. *—**fenster**, o. klein smal venster, kijkvenstertje, o. *—**graben**, m. smalle sloot, wetering, v. *—**streif**, m. (101) belegstuk, o.

Schlohweiss, b. n. zie **Schlossweiss**.

Schloss, o. slot, (in alle beteekenissen), o.; *französisches* —, slot dat aan beide zijde opengaat. *—, slot, kasteel, paleis, o. vesting, sterkte, v. *—**aufseher**, m. zie **Schlosshauptmann**. *—**beamte**, m. slotbeambte, baljuw, m. *—**bein**, o. (106) sluitbeen, o. *—**beutel**, m. knipbeugeltje, o. *—**blech**, o. slotplaat, v.

Schlösschen, o. slootje; klein kasteel, o.; zie **Schloss**.

Schlosse, v. hagel, hagelsteen, m. *—**n**, onp. w. hagelen. *—**nwetter**, o. hagelbui, v.

Schlösser, **Schlosser**, m. smid, slotenmaker, m. *—**arbeit**, v. *—**handwerk**, o. slotenmakerswerk. - ambacht, o. *—**gesell**, m. smidsknecht, - gezel, m. *—**meister**, m. slotenmakers-, smidsbaas, m.

Schlossfeder, v. slotveer, springveer, v. *...**garten**, m. tuin -, hof van een

kasteel, slottuin, *m*. *...**GEWIRRE**, *o*. tanden van een slot, *m*. *mv*. *...**GRABEN**, *m*. gracht van een kasteel, *v*. *...**HAUPTMANN**, *m*. slot-, burgtvoogd, slotbewaarder, *m*. *...**HOF**, *m*. binnenplaats -, binnenhof van een kasteel, *v*. *m*. *...**KAPEL**, *v*. hofkapel, *v*. *...**KASTEN**, *m*. (141) kas -, plaats van een slot, *v*. *...**KELLER**, *m*. *...**KIRCHE**, *v*. *...**THURM**, *m*. kelder -, *m*. kerk -, kapel -, *v*.; toren van een kasteel, slottoren, *m*. *...**MACHER**, *m*. slotmaker (aan geweren), *m*. *...**MESSER**, *o*. knipmes, *o*. *...**NAGEL**, *m*. bout, sluitbout; bout (aan het onderstel van een' wagen), *m*. *...**PREDIGER**, *m*. kapellaan, hofprediker, *m*. *...**RIEGEL**, *m*. (141) tong van een slot, *v*. *...**STEIN**, *m*. sluitsteen, *m*. *...**THOR**, *o*. slotpoort, *v*. *...**VOGT**, *m*. slotvoogd, *m*. *...**WEISS**, *b*. *n*. hagelwit.

SCHLOTT, *m*. zie **SCHORNSTEIN**. *—**ERAPFEL**, *m*. rammelappel, *m*. *—**ERIG**, *b*. *n*. slingerend, los, neêrhangend; *fig*. slordig, nalatig. *—**ERMILCH**, *v*. afgeroomde dikke melk, *v*. *—**ERN**, *o*. *w*. (§) fladderen, neêrhangen, slingeren; schudden. *—**ERVOGEL**, *m*. zie **KIBITZ**. *—**HOLZ**, *o*. *fig*. onbedreven matroos, *m*.

SCHLUCHT, —**E**, *v*. diepte, holte, *v*. afgrond, holle weg, *m*.

SCHLUCHZEN, *o*. *w*. snikken, hikken. —, *o*. gesnik, *o*. —, (**SCHLUCKEN**), *o*. hik, *m*.

SCHLUCK, *m*. slok, *m*. teug, *v*. mondvol, *m*.; *auf einen* —, met éénen teug.

SCHLÜCKCHEN, *o*. teugje, slokje; borreltje, *o*.

SCHLUCKEN, *b*. en *o*. *w*. op-, in-, doorslikken, slokken; hikken. *...**ER**, *m*. slokker, drinker, *m*.; (§) *ein armer* —, een arme drommel.

SCHLUDERIG, *b*. *n*. en *bijw*. (§) slodderig, slonsig, - lijk.

SCHLUFT, *v*. zie **SCHLUCHT**.

SCHLUMMER, *m*. sluimer, *m*. sluimering, *v*.; *fig*. doodslaap, *m*. *—**HÄGEL**, *m*. rustplaats, *v*. graf, *o*. *—**N**, *o*. *w*. sluimeren, slapen; *fig*. rusten (in het graf). *—, *o*. sluimering, *v*.

SCHLUMP, *m*. (§) toeval, geval, *o*. toevalligheid, *v*. *—**E**, *v*. zie **SCHLAMPE**. *—**EN**, *o*. *w*. (§) slepen; *fig*. *herum* —, haveloos gekleed rondslenderen. *—**ER**, *m*. zie **SCHLEPPE** en **SCHLEPPKLEID**. *—**IG**, *b*. *n*. zie **SCHLAMPIG** en **SCHLUDERIG**. *—**SCHUSS**, *m*. schot met los kruid, schot in de lucht, *o*. *—**WEISE**, *bijw*. toevalligerwijze.

SCHLUND, *m*. keelgat, *o*. strot; (106) bovenste opening der keel, *v*. pharinx; *fig*. afgrond, *m*. diepte, draaikolk, *v*.

SCHLUPF, *m*. **SCHLÜPFE**, *v*. *—**GANG**, *m*. naauwe doorgang, sluipgang, *m*.

SCHLUPFEN, **SCHLÜPFEN**, *o*. *w*. glijden, sluipen; zich indringen; *aus den Händen* —, uit de handen glippen. *...**ER**, *m*. zie **MUFF**.

SCHLUPFHAFEN, *m*. lagerwal, *m*. *...**KÄFER**, *m*. sluip-, meelkever, *m*. *...**LOCH**, *o*. *...**WINKEL**, *m*. sluipgat, *o*. schuilhoek, *m*.; heimelijke deur; *fig*. uitvlugt, verschooning, *v*.

SCHLÜPFRIG, *b*. *n*. en *bijw*. glibberig; *fig*. netelig, hagchelijk; ontuchtig, onkuisch. *—**KEIT**, *v*. gladheid, glibberigheid; *fig*. onkuischheid, ontucht, *v*.

SCHLUPFWESPE, *v*. sluipwesp, *v*.

SCHLURFEN, **SCHLÜRFEN**, *b*. en *o*. *w*. slurpen, slorpen, opslorpen; zie **SCHLARFEN**.

SCHLUSS, *m*. sluiting, *v*. het sluiten enz. (zie **SCHLIESSEN**); zit, houding te paard, *v*.; besluit, einde; voornemen, besluit; beraad, *o*. beraadslaging, *v*.; besluit, arrest, dekreet; besluit, gevolg, *o*. afleiding; (121) sluitrede, *v*. redeneergrond, *m*.; *am —e des Briefen*, aan het einde -, aan het slot van den brief; *der — einer Rechnung*, het slot (saldo) eener rekening; *diese Thüre hat keinen rechten* —, deze deur sluit niet wel; *er hat keinen* —, hij zit niet goed te paard; *einen — fassen*, een besluit vatten.

SCHLUSSART, *v*. redeneerwijze; redekaveling, *v*. het redetwisten, *o*. twistrede, *v*. *...**BALKEN**, *m*. (168) sluitbalk, *m*. *...**BEIN**, *o*. zie **SCHLUSSBEIN**. *...**BILANZ**, *v*. sluit-balans, *v*. *...**BLATT**, *v*. handzaag, *v*. *...**CADENZ**, *o*. (171) sluit-kadans, *m*. - maat, *v*.

SCHLÜSSEL, *m*.; sleutel, *m*. (ook 171 en *fig*.). *—**BART**, *m*. sleutelbaard, *m*. *—**BEIN**, *o*. (106) sleutelbeen, *o*. *—**BLECH**, *v*. sleutelplaat, *v*. slotplaatje, *o*. *—**BLUME**, *v*. sleutelbloem, *v*. *—**BÜCHSE**, *v*. sleutelbos, *m*. *—**BUND**, *m*. bundel sleutels, *m*. *—**GELD**, *o*. speldegeld, *o*. *—**HAKEN**, *m*. (203) sleutelwartel, *v*. *—**KETTE**, *v*. sleutelketting, *m*. *—**LOCH**, *o*. sleutelgat, *o*. *—**REIF**, *m*. (141) kam van eenen sleutel, *m*. *—**RING**, *m*. sleutelring, *m*. *—**ROHR**, *o*. pijp -, *v*. gat van een' sleutel, *o*. *—**ROHRE**, *v*. sleutelpijp, *v*. *—**SCHILD**, *o*. schild, *o*. *—**SCHRAUBE**, *v*. sleutelschroef, *v*.

SCHLUSSFALL, *m.* zie **SCHLUSSCADENZ.** *...**FOLGE**, *v.* gevolg, *o.* gevolgtrekking, *v.* *...**FORM**, *v.* vorm eener sluitrede, *m.* *...**GEBÄUDE**, *o.* stelsel van redekaveling, *o.* *...**GEDANKE**, *m.* sluit-denkbeeld, sluit-oordeel, *o.* *...**GESANG**, *m.* slotzang, *m.* *...**GRUND**, *m.* slotbewijs; *fig.* afdoend argument, *o.*

SCHLÜSSIG, *bijw.* besloten; — *werden*, tot een besluit komen. *...**LICH**, *bijw.* zie **SCHLIESSLICH.**

SCHLUSSNAGEL, *m.* bout in het onderstel van een' wagen, *m.* *...**PUNKT**, *m.* sluitteeken, punt, *o.* *...**RECHNUNG**, *v.* balans, *v.* *...**REDE**, *v.* sluitrede, *v.* naschrft, besluit, *o.* *...**REIF**, *m.* (77) kop-, sluithoepel, *m.* *...**REIM**, *o.* slotrijm, *o.* *...**SATZ**, *m.* slotzin, *m.* sluitrede, *v.* *...**STEIN**, *m.* (18) sleutel-, slotsteen, (in een' verwelfden boog), *m.* *...**STÜCK**, *o.* (171) slotstuk, slot, *o.* *...**VERGLEICH**, *...**VERTRAG**, *m.* eindverdrag, *o.* *...**ZIERATH**, *m.* (13) eind-sieraad, *o.*

SCHMACH, *v.* smaad, hoon, schimp, *m.* beleediging, vernedering, beschimping, *v.* *—**REDE**, *v.* smaad-, schimprede, *v.*

SCHMACHTEN, *o.* *w.* smachten, versmachten; kwijnen. *—**D**, *b.* *n.* en *bijw.* smachtend, kwijnend; op eene smachtende wijze.

SCHMÄCHTIG, *b.* *n.* schraal, mager, rank; arm. *—**KEIT**, schraalheid, magerheid, *v.* *...**LING**, *m.* lang en mager mensch, *m.*

SCHMACK, *m.* zie **GESCHMACK**; **SUMACK.** *—**E**, *v.* smakschip, *o.* *—**HAFT**, *b.* *n.* en *bijw.* smakelijk, lekker; met smaak. —**IGKEIT**, *v.* smakelijkheid, lekkerheid, *v.* *—**LOS**, *b.* *n.* en *bijw.* smakeloos, zonder smaak; laf. —**IGKEIT**, *v.* smakeloosheid, lafheid, *v.*

SCHMADDERN, *b.* en *o.* *w.* (§) kladden; vlakkig worden.

SCHMÄHEN, *b.* *w.* smaden, smalen, honen, bekijven, bedillen, beleedigen; (§) schelden; *auf einen* —, tegen iemand uitvaren. *...**ER**, *m.* smaler, honer; lasteraar; knorrepot, *m.* *...**LICH**, *b.* *n.* en *bijw.* smadelijk, versmadend, honend, beleedigend. *...**SCHRIFT**, *v.* smaad-, schimp-, lasterschrift, hekelend geschrijf, *o.* *...**SCHRIFTLER**, *m.* schotschrijver, hekelaar, satirikus, *m.* *...**SUCHT**, *v.* laster-, bedil-, hekelzucht, *v.* *...**SÜCHTIG**, *b.* *n.* laster-, hekel-, bedilzuchtig. *...**UNG**, *v.* smading, *v.* het smalen, *o.* *...**WORT**, *o.* beleedigend woord, smaadwoord, *o.*

SCHMAL, *b.* *n.* en *bijw.* smal, klein naauw; *fig.* tenger; dun, mager, schraal, schamel, armoedig, -lijk; povertjes; *schmäler machen*, naauwer-, smaller maken, dunnen; *schmäler werden*, dunner-, smaller-, magerder worden; *fig.* —*e Bissen essen*, mageren kost eten; *fig.* schraaltjes, schamel. *—**BÄCKIG**, *b.* *n.* dun-, mager van wangen. *—**BLÄTTERIG**, *b.* *n.* smal-, dun van bladen. *—**BIER**, *o.* dun bier, *o.*

SCHMÄLEN, *o.* *w.* *auf einen*, schimpen, smalen, kijven (tegen iemand); *auf etwas* —, op iets smalen. —, *o.* kijverij, kijfpartij, *v.*

SCHMÄLERN, *b.* *w.* *fig.* smaller-, dunner-, enger maken, afnemen, dunnen, afknabbelen; *jemandes guten Namen* —, iemands goeden naam bezwalken; *jemandes Freiheit zu — suchen*, iemands vrijheid zoeken te verkorten. *...**RUNG**, *v.* vermindering, verdunning, *v.*; nadeel, *o.*; bekorting, benadeeling; (119) schending, *v.*

SCHMALHANS, *m.* (§) *fig.* vrek, gierigaard, *m.* *...**LEDER**, *o.* bereide schapenwol, *v.*

SCHMALTE, *v.* smalt, *v.*

SCHMALTHIER, *o.* (59) jong eener hinde, *o.*

SCHMALZ, *o.* vet, smeer, smout, *o.* reuzel, *m.* *—**BIRN**, *v.* boterpeer, *v.* *—**BUTTER**, *v.* gesmolten (en gestolde) boter, *v.* *—**BLUME**, *v.* boterbloem, *v.* *—**EN**, *b.* *w.* boteren, smeren (met vet of boter). *—**GRUBE**, *v.* *fig.* vruchtbaar land, land van honig en melk, *o.* *—**IG**, *b.* *n.* vettig, boterig. *—**KÜBEL**, *m.* botervat, *o.* -ton, *v.*

SCHMANT, *m.* room, *v.*; (9) afzetsel-, grondsop van vitriool, *o.*

SCHMARAGD, *m.* smaragd, *m.* *—**EN**, *b.* *n.* smaragden, van smaragd. *—**FARBIG**, *—**GRÜN**, *b.* *n.* smaragdkleurig, -verwig, -groen. *—**FLUSS**, *m.* groen kristal, *o.* valsche smaragd, *m.* *—**MUTTER**, *v.* smaragdsteen, *m.* -moeder, *v.* *—**PRAS**, *m.* zeer schoon groene smaragd, *m.*

SCHMAROTZEN, *b.* *w.* schuimloopen, tafelschuimen. *...**ER**, *m.* tafelschuimer, schuimlooper, pannelikker, *m.* *...**EREI**, *v.* tafelschuimerij, pannelikkerij, *v.*

SCHMARRE, *v.* schram, *v.* schramp, *m.* snede, schram in het aangezigt, *v.* *...**IG**, *b.* *n.* geschramd, gekerfd, met eene snede in het aangezigt.

SCHMASCHE, *v.* (15) lamsvel, *o.* -vacht, *v.*

SCHMATZ, *m.* **SCHMÄTZCHEN**, *o.* (§) zoentje,

kusje, *o.* *—EN, *b.* en *o. w.* (§) kussen, zoenen; smakken, (met den mond, onder het eten); *einen küssen*, *dass es schmatzt,* iemand zoenen dat het klinkt.

SCHMAUCH, *m.* smook, rook, damp, wasem, *m.* *—EN, *b.* en *o. w.* rooken, smoken, dampen. *—ER, *m.* rooker, smoker, *m.* *—FEUER, *o.* smeulend vuur, *o.* *—GESELLSCHAFT, *v.* gezelschap rookers, *o.*

SCHMAUS, *m.* slempmaal, *o.* smulpartij, *v.* *—BRUDER, *m.* smulbroêr, lekkerbek, *m.*

SCHMÄUSCHEN, *o.* maaltje, smulpartijtje, *o.*

SCHMAUSEN, *o. w.* slempen, brassen, lekker eten en drinken. *...EREI, *v.* slemperij, smulpartij, brasserij, *v.* slempmaal, *o.*

SCHMECKEN, *b.* en *o. w.* proeven, smaken, (ook *fig.*); smaken (naar iets), den smaak hebben van...; *gut* —, goed-, lekker smaken; *nach etwas* —, naar iets smaken; *diese Suppe schmeckt nach nichts,* die soep heeft geen' smaak, -is laf; *wie schmeckt Ihnen dieses*? hoe smaakt u dat? *er lässt es sich gut* —, hij eet dapper, -smakelijk; (§) hij doet er goed aan; *darauf schmeckt ein Trunk,* daarop zal een glaasje (wijn) smaken; *mir will nichts* —, ik heb in niets lust, niets smaakt mij. *...ER, *m.* proever, *m.* *...HERR, *m.* beoordeelaar, kritikus, *m.*

SCHMEER, *m.* smeer, vet, smout, *o.* *—BAUCH, *m.* (106) smeerbuik, onderbuik, *m.* *—BIRN, *v.* boterpeer, *v.* *—ERZ, *o.* glanzige zilver-erts, *m.* *—IG, *b. n.* smerig, vettig. *—KALK, *m.* vette kalk, *m.* *—PFANNE, *v.* (98) ijzeren smeervat, *o.*

SCHMEICHELEI, *v.* vleijerij, *v.* gestreel, gevlei, *o.* pluimstrijkerij, minnekozerij, *v.*; *kriechende* —, kruipende-, laffe vleitaal, *v.* *...HAFT, SCHMEICHELND, SCHMEICHLERISCH, *b. n.* en *bijw.* vleijend; streelend, liefkozend.

SCHMEICHELN, *b. w.* *einem*, vleijen, streelen, liefkozen.

SCHMEICHLER, *m.* —INN, *v.* vleijer, *m.* vleister, *v.*; *ein niedriger* —, een pluimstrijker, kruiper.

SCHMEICHELSUCHT, *v.* zucht-, aanleg tot vleijen of tot kruipen, *v. m.* *...WORT, *o.* vleijend woord, *o.* vleijende uitdrukking, *v.*

SCHMEIDIG, *b. n.* zie GESCHMEIDIG.

SCHMEISSEN, *b.* en *o. w.* (*onr.*) (§) smijten, gooijen, werpen; slaan, schoppen; schijten (van vliegen enz.). *...FLIEGE, *v.* groote vlieg, blaauwaars, *v.*

SCHMELZ, *m.* brandverf, *v.* email; veelkleurig glas, *o.* *—ARBEIT, *v.* emailleersel, *o.*; (9) smelting, *v.* —ER, *m.* brandschilder, -verwer, emailleerder, *m.* *—BAR, *b. n.* smeltbaar. —KEIT, *v.* smeltbaarheid, *v.* *—BUTTER, *v.* gesmolten boter, boter om te smelten, *v.* *—E, *v.* gieterij, ijzersmelterij, *v.* *—EN, *b.* en *o. w.* (*reg.* en *onr.*) smelten, vloeibaar maken; brandverwen, emailleren; smelten, zich oplossen, vloeibaar worden; *fig.* smelten, verminderen, vervullen, vergaan. —, *o.* smelting, oplossing, (ook *fig.*), *v.* *—ER, *m.* smelter, gieter, *m.* —EI, *v.* (183) smeltplaats, gieterij, *v.*

SCHMELZFARBE, *v.* brandverf, *v.* gekleurd emailleersel, *o.* *...GLAS, *o.* veelkleurig glas, *o.*; zie SCHMELZ. *...HÜTTE, *v.* smelthuis, smelterij, *v.* *...KAMMER, *v.* smeltkamer, (in de munt), *v.* *...KESSEL, *m.* (183) smeltketel, *m.*; (118) smeltgroeve, *v.* *...KUNST, *v.* kunst van het smelten; brandschilderkunst, *v.* *...LÖFFEL, *m.* smelters-, loodgieterslepel, *m.* *...MALER, *m.* brandschilder, *m.* —EI, *v.* brandschilderkunst, *v.* *...OFEN, *m.* smeltoven, *m.* *...RÖHRCHEN, *o.* soldeer-, blaaspijpje (der goudsmeden enz.), *o.* *...TIEGEL, *m.* smeltkroes, *m.* *...TOPF, *m.* smeltpot, *m.*

SCHMELZUNG, *v.* smelting, *v.* het gieten.

SCHMELZWERK, *o.* zie SCHMELZ, SCHMELZARBEIT.

SCHMERGEL, *m.* smergel, amaril, *m.*

SCHMERL, *m.* steenvalk, *m.* *—E, *v.* smeerling, grondel, (visch), *m.*

SCHMERZ, *m.* smart, pijn, droefheid, *v.* leed, *o.* *—EN, *o. w.* pijn veroorzaken, -doen; gloeijen, branden (van wonden); *fig.* bedroeven, leed-, smart veroorzaken. —, *onp. w.* *es schmerzt mich sehr*, *dass*, het doet mij leed dat. *—GELD, *o.* (66) boete wegens eene verwonding, *v.* *—HAFT, *—LICH, *b. n.* en *bijw.* smartelijk, pijnlijk; *fig.* bedroevend, droevig, -lijk, smartelijk; *ein schmerzliches Verlangen*, eene vurige begeerte. *—LINDERND, *—STILLEND, *b. n.* pijnstillend, verzachtend, lenigend, (ook *fig.*). *—LOS, *b. n.* en *bijw.* zonder smart, -pijn; *fig.* zonder verdriet, -droefheid. *—IGKEIT, *v.* het bevrijd zijn van pijn, -van smart.

SCHMETTERLING, *m.* vlinder, *m.* kapel, *v.*

SCHMETTERN, *o.* en *b. w.* schallen, klinken; (*w. g.*) werpen, verpletteren, breken; zie ZERSCHMETTERN. *—D,

b. n. schallend, klinkend, luidruchtig.

SCHMIED, SCHMID, *m.* smid; hoefsmid; smeder, *m.*; *fig. jeder ist seines Glückes —*, men is (in de wereld) slechts wat men wil zijn. *—BAR, *b. n.* smeedbaar.

SCHMIEDE, *v.* smederij, smidse, *v.* *—AMBOSS, *m.* aanbeeld, *o.* *—ARBEIT, *v.* smidswerk, *o.* *—BALG, *m.* smidsblaasbalg, *m.* *—ESSE, *v.* smids-oven, -eest, *m.* werkplaats, *v.* *—KAMMER, *m.* smidskamer, *v.* *—HANDWERK, *o.* smidsambacht, *o.* *—KNECHT, *m.* smidsknecht, *m.* *—KOHLE, *v.* smidskolen, *v. mv.* *—MEISTER, *m.* smidsbaas, *m.*

SCHMIEDEN, *b. w.* smeden; *einen Verbrecher in die Eisen —*, een' misdadiger in boeijen slaan; *fig. Lügen —*, logen en bedrog smeden; *neue Wörter —*, nieuwe woorden smeden.

SCHMIEDESCHLACKE, *v.* hamerslag, *m.* ijzerschuim, *o.* *...ZANGE, *v.* smidstang, *v.*

SCHMIEGE, *v.* schuinte, schuinsche lijn; zwei, *v.* *—N, *b. w.* buigen, bukken, (ook *fig.*); *sich —*, zich onderwerpen, zich schikken naar... wijken; *sich an etwas —*, zich aan iets sluiten.

SCHMIEGSAM, *b. n.* en *bijw.* toegevend, schikkelijk, buigzaam, gedwee, lijdzaam. *—KEIT, *v.* gedweeheid; lijdzaamheid, inschikkelijkheid, *v.*

SCHMIELE, *v.* (76) bies, *v.*; zie SCHWIELE.

SCHMIER, *o.* smeer, vet, *o.*; kalk, *m.* *—ALIEN, *mv.* gesmeer, smeersel; *fig.* geklad, vol gesmeerd papier; (stapel) schrijfwerk, *o.* *—BUCH, *o.* kladboek, *o.* *—BÜCHSE, *v.* smeerdoos, *v.*

SCHMIERE, *v.* vet, smeer, smeersel, *o.*; zie WAGENSCHMIERE. *—N, *b. w.* smeren (een rad, eene boterham, eene pleister enz.); *fig.* smeren, kladden, (veel en slecht schrijven); kladden, (slecht schilderen); *einen —*, iemand duimkruid geven, (omkoopen); *den Wein —*, den wijn vervalschen; *einem den Buckel —*, iemands rug smeren, (stokslagen geven); *einem das Maul —*, iemand honig om den mond smeren, vleijen. —, *o.* SCHMIEREREI, *v.* smering, *v.* het smeren; *fig.* kladderij, *v.* het kladden. *—R, *m.* smeerder; *fig.* kladder, bederver, (in alle beteekenissen), *m.*

SCHMIERIG, *b. n.* smerig, vet, morsig, kladdig, beklad; — *machen*, vet-, smerig maken, bekladden.

SCHMIERKÄSE, *m.* smeerkaas, *v.* *...LEDER, *o.* vetleêr, *o.* *...SALBE, *v.* smeerzalf, *v.* *...SCHAF, *o.* *...VIEH, *o.* schurft schaap, *o.* *...SEIFE, *v.* groene zeep, *v.* *...WOLLE, *v.* vette wol, *v.*

SCHMINKKARZENEI, *v.* *...MITTEL, *o.* *...BALSAM, *m.* blanketzalf, *v.* wit blanketsel, *o.* *...BOHNE, *o.* gespikkeld boontje, *o.* *...BÜCHSE, *v.* blanketseldoos, *v.*

SCHMINKE, *o.* blanketsel, *o.* *—N, *b. w.* blanketten.

SCHMINKLÄPPCHEN, SCHMINKFLECKCHEN, *o.* rood lapje krep; (46) lakmoes, blaauwsel, *o.* *...PFLÄSTERCHEN, *o.* moesje, zwart pleistertje, *o.* *...WASSER, *o.* blanketsel-water, *o.* *...WURZEL, *v.* (76) parelkruid, *o.*

SCHMIRGEL, *m.* zie SCHMERGEL; (§) tabaksvuil, -aanveegsel, *o.* *—N, *o. w.* (§) vuil-, morsig zijn, vol vuilnis liggen.

SCHMISS, *m.* (§) worp, slag, gooi, *m.*

SCHMITZ, *m.* zweepslag, *m.* *—E, *v.* zweep, *v.* zweepslag, *m.* *—, *b. w.* zweepen; verwen, zwart maken (hulden).

SCHMOLLEN, *o. w.* pruilen. *—, *o.* het pruilen.

SCHMOLLWINKEL, *m.* pruilhoek, *m.* *...ZIMMERCHEN, *o.* pruilvertrekje, *o.* zeel, *v.* boudoir, *o.*

SCHMORBRATEN, *m.* gestoofd vleesch, *o.*

SCHMOREN, *b.* en *o. w.* smoren, stoven. *...TOPF, *m.* stoofpan, *v.*

SCHMU, *m.* (§) voordeel, *o.* winst, (in het spel), *v.*

SCHMUCK, *m.* tooi, *m.* versiersel, sieraad, tooisel; juweel, *o.* juweelen, *mv.* kleinood, *o.* *—, *b.n.* (§) hupsch, netjes, lief, aardig.

SCHMÜCKEN, *b. w.* versieren, tooijen, verfraaijen, opsmukken; *Federn —*, struisveêren tot pluimen opmaken; *sich —*, zich opmaken. *—, *o.* tooisel, *o.* opschik, *m.*

SCHMUCKGELD, *o.* penningen voor tooi en opschik, *m. mv.*

SCHMUCKKÄSTCHEN, *o.* juweelkistje, *o.* *...LOS, *b. n.* en *bijw.* zonder opschik, zoeder tooi, kunsteloos, eenvoudig, -lijk. *...NADEL, *v.* haarnaald, *v.*

SCHMUCKUNG, *v.* versiering, opsmukking, *v.*

SCHMUGGELEI, *v.* zie SCHLEICHHANDEL. *...GELN, *b. w.* smokkelen, sluiken. *...GLER, *m.* smokkelaar, *m.*

SCHMUNZELN, *o. w.* (§) glimlagchen, meesmuilen. *—, *o.* glimlachje, *o.*

SCHMUTZ, *m.* vuil, vuilnis, *o.* vuiligheid, morsigheid, *v.* modder, *m.* slijk, vet, *o.*; *vom —e reinigen*, poetsen. *...ÄRMEL, *m.* morsmouw, *v.* *—

BARTHEL, *—HAMMEL, *m.* (§) morsig mensch, *m.* *—BUCH, *o.* zie SCHMIERBUCH. *—EN, *b. w.* vuil -, morsig maken, bemorsen, bekladden; (12 en 13) bemorsen, bevlekken. *—D, *b. n.* bemorsend, bevlekkend. *—FLECK, *m.* smet, vlek, *v.* *—IG, *b. n.* en *bijw.* morsig, vuil, smerig; - lijk, (ook *fig.*); — *machen*, bevlekken, bemorsen; — *werden*, vuil -, morsig worden. *—KITTEL, *m.* kiel, *m.* morsjurk, smul, *v.*; *fig.* morsig mensch, *m.* *—KOCH, *m.* (§) gaarkok, *m.* *—TITEL, *m.* (13) voorblad, *o.* fransche titel, *m.* *—WINKEL, *m.* morsige -, vuilnishoek, *m.*

SCHNABEL, *m.* snavel, bek, (ook *fig.*); (203) voorboeg, neus, *m.*; sneb, *v.* galjoen, *o.*; *fig.* (§) *er spricht, wie ihm der — gewachsen ist*, hij spreekt naar zijn verstand. *—, *m.* SCHNÄBELCHEN, *o.* bekje, snaveltje, *o.* *—EISEN, *o.* (67) paruik-ijzertje, *o.* *—FISCH, *m.* (soort van) walvisch, *m.* *—FLÖTE, *v.* (soort van) fluit, *v.* *—FÖRMIG, *b. n.* en *bijw.* snavel-, bekvormig, gebogen. *—IREN, *—N, *b. w.* (§) eten, kaauwen.

SCHNÄBELN (SICH), *w. w.* trekkebekken; *fig.* elkander kussen.

SCHNABELSPITZE, *v.* punt -, spits van een' snavel, *v.* *...WEIDE, *v.* *fig.* (§) lekkernijen, snoeperijen, *v. mv.* *...ZANGE, *v.* tang met zeer langen bek, *v.*

SCHNÄBLER, *m.* snavelvogel, *m.*

SCHNAKE, *v.* mug, vlieg, waterspin; grap, spotternij, aardigheid, snakerij, *v.* guitenstreek, *m.* *...ISCH, *b. n.* snaaksch, boertig, grappig, koddig.

SCHNÄLLCHEN, *o.* gespje, *o.*

SCHNALLE, *v.* gesp; (13) klink, *v.* *—N, *b. w.* gespen, toegespen. —, SCHNALZEN, *o. w.* kloppen, slaan (met de vingers). *—NBÜGEL, *m.* gesphaak, *m.* *—NBÜRSTE, *v.* gespborstel, *v.* *—NDORN, *m.* tongetje van de gesp, *o.* *—NGÜRTEL, *m.* riem met eene gesp, *m.*

SCHNALLMACHER, *m.* gespmaker, *m.*

SCHNÄPEL, *m.* (soort van) weiting, (visch), *m.*

SCHNAPP, SCHNAPPS! *tw.* pots! krak! *—EN, *o. w.* *nach etwas* —, naar iets snappen; *fig.* (§) naar iets haken, verlangen; *nach Luft* —, de lucht (verlangend, hijgend) inademen; *das Schloss schnappt*, het slot springt los; *das Bret* —, de plank springt op, gaapt.

SCHNÄPPER, *m.* klinkboog, *m.*; (48) laatvlijm, *v.*

SCHNAPPFEDER, *v.* springveêr, veêr van een slot, *v.* *...GALGEN, *m.* zie SCHNELLGALGEN. *...HAHN, *m.* roover, gaauwdief; dievenbetrapper, (oud) rakker; *fig.* looze kerel, *m.*

SCHNÄPPISCH, *b. n.* zie SCHNIPPISCH.

SCHNAPPKARREN, *m.* mestkar, *v.* vuilniswagen, *m.* *...MESSER, *o.* knipmes, *o.*

SCHNAPPS, *m.* (§) brandewijn, jenever, *m.* *—, SCHNÄPPSCHEN, *o.* glaasje jenever, *o.* borrel, *m.* slokje, *o.* *—BULLE, *v.* jeneverflesch, *v.*

SCHNAPPSACK, *m.* knapzak, *m.*

SCHNAPPSEN, *o. w.* (§) een glaasje -, een' borrel drinken, borrelen.

SCHNAPPWEIFE, *v.* haspel met klep, *m.*

SCHNARCHEN, *o. w.* snorken, ronken. *—, *o.* gesnork, het ronken, *o.* *...ER, *m.* —INN, *v.* snorker, *m.* ronkster, *v.*

SCHNARRE, *v.* ratel, *m.* —, SCHNARRDROSSEL, *v.* groote lijster, *v.* *—N, *o. w.* ratelen; — *im Reden*, brouwen, brijen; snorren (van een touw). —, *o.* het brouwen (in het spreken); gesnor (van een touw), *o.*

SCHNARRENTE, *v.* wilde eend, *v.* *...WERK, *o.* orgel-baspijp, *v.*

SCHNATTERENTE, *v.* tamme eend, *v.*

SCHNATTERER, *m.* babbelaar, kakelaar, *m.* *...HAFT, *...IG, *b. n.* babbelachtig, kakelend.

SCHNATTERN, *o. w.* snateren, plassen, (als eenden); *fig.* (§) snateren, babbelen, kakelen. —, *o.* het plassen; *fig.* gepraat, gesnater, *o.* babbelarij, *v.*

SCHNAUBEN, *b.* en *o. w.* snuiven, hijgen, ademhalen; (128) snuiven, snorken; *fig.* *vor Zorn* —, van gramschap -, van woede hijgen; (§) blazen; *Rache* —, naar wraak hijgen; (§) *die Nase* —, *sich* —, zie SCHNÄUTZEN. —, *o.* het snuiven, hijgen, *o.* moeijelijke adem, *m.*; (128) gesnork, *o.*

SCHNAUE, *v.* (§) neus, snuit, bek, *m.* *—, *v.* snaauw, (vaartuig), *v.*

SCHNAUFFEN, *o. w.* zie SCHNAUBEN.

SCHNÄUZCHEN, *o.* snuitje, bekje, *o.*

SCHNAUZE, *v.* snuit, bek, muil, smoel; *fig.* snuit (eener pomp), *m.*; opening (eener kruik), *v.*; — *an der Dachrinne*, snuit van de dakgoot.

SCHNÄUZEN, *b. w.* snuiten, (de kaars, den neus).

SCHNAUZIG, *b. n. fig.* (§) lomp, ruw.

SCHNECKE, *v.* slak, slek, *v.*; (106) gehoorgang; (54) spil, *v.*; (18) kronkel, *m.* krul, *v.*; *die nackte* —, naakte slak, (ook *fig.*); *die essbare* —, scheepsslak, eetbare slak.

SCHNECKENAUGE, *o.* (18) kronkeloog, *o.* *...BERG, *m.* bewaarplaats voor (eetbare) slakken, - voor scheepslakken, *v.*; berg met kronkelpaden, *m.* *...BOHNE,

v. snijboon, *v.* *...BOHRER, *m.* boor met spiraalvormige tong, *v.* *...FEDER, *v.* spiraalveêr, *v.* *...FÖRMIG, *b. n.* en *bijw.* slakke-, schroef-, spiraalvormig. *...GANG, *m.* kronkelpad, *o.*; *fig.* slakkengang, *m.* *...GEWÖLBE, *o.* (18) slakkevormig gewelf, *o.* *...GRUBE, *v.* put-, *m.* groeve vol slakken, *v.* *...HAUS, *o.* slakkenhuisje, *o.* *...HORN, *o.* hoorn-, schelp van eene slak, *m. v.* *...KEGEL, *m.* (194) top-, bovengevel (van een huis), *o.*; (54) spil, *o.* *...KLEE, *m. v.* spaansche klaver, *m.* spurrie, *v.* *...LINIE, *v.* krul-, spiraallijn, *v.* *...MARMOR, *m.* (soort van) marmersteen, *m.* *...MUSCHEL, *v.* schelp-mossel, *v.* *...NUDELN, *mv.* spiraalvormige makaroni, vermicelli, *v.* *...POST, *v.* (§) slakkendraaf, *m.* *...RAD, *o.* (54) spilrad, *o.* *...RUNDUNG, *v.* spiraal, *v.* *...SCHALE, *v.* slakkeschelp, *v.* *...STÄNGEL, *m.* (18) uitgeholde-, gegroefde stijl, *m.* *...STEIN, *m.* slakkensteen, *m.* *...TREPPE, *v.* zie WENDELTREPPE. *...WENDUNG, *v.* (92) slakkenvormige gedaante, *v.* *...ZAPFEN, *m.* (54) spiltop, *m.* *...ZUG, *m.* (18) stijl, uitgeholde deurpost, *m.*

SCHNEE, *m.* sneeuw, *v.* *—AMMER, *v.* sneeuwaal, (vogel), *m.* *—BAHN, *v.* baan-, *v.* pad onder de sneeuw, *o.* *—BALL, *m.* sneeuwbal; (76) witte hazelaar; (114) sneeuwbal, (gebak), *m.* *—BLIND, *b. n.* door de sneeuw verblind. *—BLUME, *v.* *—GLÖCKCHEN, *—TRÖPFCHEN, *o.* sneeuwbloem, (witte winterbloem), *v.* *—BRUCH, *m.* (56) breuk, (van takken door het gewigt van de sneeuw), *v.* *—DOHLE, *v.* graauwe kraai, *v.* *—FINK, *m.* sneeuwvink, *m.* *—FLOCKE, *v.* sneeuwvlok, *v.* *—GANS, *v.* wilde gans, *v.* *—GEBIRGE, *o.* sneeuwgebergte, *o.* *—GESTÖBER, *o.* stof-, jagtsneeuw, *v.* *—GESTÜRZ, *o.* sneeuwval, *m.* *—HUHN, *o.* korhoen, *o.* *—ICHT, *—IG, *b. n.* sneeuwachtig, sneeuwig, sneeuwend. *—KLUMPEN, *m.* sneeuwhoop, -klomp, *m.* *—KÖNIG, *m.* (103) winterkoningje, *o.* *—KUPPE, *v.* sneeuwkruin, (van een' berg), *v.* *—LAUWINE, *v.* vervaarlijke sneeuwval, *m.* sneeuwlawine, *v.* *—LUFT, *v.* sneeuwlucht, *v.* *—MANN, *m.* sneeuwmannetje; *fig.* nietig schepsel, *o.* *—MILCH, *v.* geklutste room *m.* melk, *v.* *—SCHUH, *m.* sneeuwschoen, *m.* *—WASSER, *o.* sneeuwwater, *o.* *—WEISS, *b. n.* sneeuwwit. *—WETTER, *o.* sneeuwachtig weder, *o.*; sneeuwjagt, *v.* *—WIND, *m.* sneeuwwind, *m.* *—WOLKE, *v.* sneeuwwolk, *v.* *—WURZ, *v.* (76) beerenoor, *o.* *—ZEIT, *v.* sneeuwtijd, *m.*

SCHNEIDE, *v.* snede, *v.* scherp, *o.* *—BANK, *v.* (203) scheg, *o.*; snijbank, *v.* (ook 77); zie ook HÄCKERLINGSBANK. *—BOHRER, *m.* snijboor, *v.* *—BRET, *o.* snijplank, *v.* *—EISEN, *o.* snijijzer; (77) snijmes, *o.* dissel, *m.*; leijenmakers werktuig, *o.* *—HOLZ, *o.* zaaghout, *o.*

SCHNEIDELN, *b. w.* zie SCHNEITELN.

SCHNEIDELOHN, *m.* zaagloon, *o.* *...MESSER, *o.* (77 en 187) snijmes, *o.*; (77) dissel; (8) holle beitel, *m.*; (90 en 61) mesje, snijmesje; (87) snoei-, schraapmes; (111) lompenmesje; (84) staartmes, *o.* *...MÜHLE, *v.* zaagmolen, *m.*

SCHNEIDEN, *b. w.* *(onr.)* snijden, hakken; zagen; (48) insnijden, snijden; *entzwei* —, in tweeën-, stuksnijden; *das Korn* —, halmen snijden, maaijen; *Holz* —, hout zagen; *sich in den Finger* —, zich in den vinger snijden; *Häckerling* —, haksel snijden; *eine Feder* —, eene pen snijden, -vermaken; *Steine* —, edelgesteenten snijden; *Sammet* —, versierselen op fluweel snijden, -aanbrengen; *ein Pferd, Schweine* —, een paard-, varkens snijden, -lubben; *fig.* (§) *Geld* —, geld slaan, fooijen krijgen, geld inpalmen; *Capriolen* —, bokkensprongen maken; *Gesichter* —, kuren-, grimassen maken. *—, *o. w.* *(onr.)* snijden, scherp zijn; *dieses Schermesser schneidet gut*, dit mes scheert goed; *der Wind schneidet mir ins Gesicht*, de wind snijdt mij in het aangezigt; *es schneidet mir im Leibe*, ik heb buikpijn; (§) *das schneidet in der Beutel*, dat doet de beurs zeer. *—, *o.* snede, *v.*; het snijden; — *im Leibe*, buikpijn, *v.* *—D, *b. n.* snijdend, scherp; *fig.* pijnlijk, smartelijk; (136) —*e Farben*, scherpe (afgescheiden) kleuren; (116) —*e Umrisse*, scherpe-; afgescheiden omtrekken.

SCHNEIDER, *m.* kleermaker, snijder, *m.*; (145) *zum — machen*, kapot maken. *—ARBEIT, *v.* kleermakers werk, *o.* *—EI, *v.* *—HANDWERK, *o.* kleermakersambacht, *o.* *—GESELL, *m.* kleermakersknecht, *m.* *—HAFT, *—MÄSSIG, *b. n.* van een'-, als een kleermaker. *—INN, *v.* (vrouwen)kleêrenmaakster, wollenaaister, *v.* *—MEISTER, *m.* kleermakersbaas, *m.* *—MUSKEL, *m.* (106) spier in het been, *v.* *—N, *o. w.* het snijdersambacht uitoefenen. *—NADEL, *v.* *v.* kleermakersnaald, *v.* *—RECHNUNG, *v.* kleermakersrekening, *v.* *—RING,

m. kleermakersvingerhoed, *m.* *—SCHERE, *v.* kleermakersschaar, *v.* *—TISCH, *m.* snijderstafel, *v.* *—ZUNFT, *v.* snijdersgild, *o.*

SCHNEIDESCHEIBE, *v.* (15) kerf-, snijschijf, *o.* *...ZAHN, *m.* snijtand, *m.* *...ZEUG, *o.* toestel tot het kerven of snijden, *m.* —, of *...RAD, *o.* *...SCHEIBE, *v.* (24) snijwiel, *o.* - schijf, *v.*

SCHNEIEN, *onp. w.* sneeuwen.

SCHNEITELN, *b. w.* snoeijen, toppen (boomen).

SCHNELL, *b. n.* en *bijw.* snel, rasch, vlug, haastig, spoedig; hellend, steil, (van een pad, een' berg); spoediglijk, met haast; plotseling, onverwachts, eensklaps. *—BANK, *v.* zie WURFMASCHINE. *—EN, *b.* en *o. w.* werpen; *fig.* (§) *einen* —, iemand bedriegen, foppen; overvragen, te veel afnemen; *einen um etwas* —, iemand bedriegen; knippen, springen; wraken; *mit den Fingern* —, met de vingers klappen. *—ER, *m.* knip voor den neus; (SCHLAGFEDER), knip in een geweerslot, *m.* *—FALLE, *v.* (59) bunsing-, wezelval, *m.* *—FÜSSIG, *b. n.* snel-, gezwind van voeten; rad in het loopen. *—GALGEN, *m.* wipgalg, *v.* *—IGKEIT, *v.* snelheid, radheid, gezwindheid, vaardigheid, vlugheid, *v.* *—KÄULCHEN, *o.* knikker, *m.* *—KRAFT, *v.* veerkracht, *v.* versnellend vermogen, *o.*; *fig.* stoomkracht, *v.* *—KUGEL, *v.* zie SCHNELLKÄULCHEN. *—LAUF, *m.* harde loop, galop, *m.* *—LOTH, *o.* (42) soldeersel, *o.* *—SCHIFF, *o.* vlugge zeiler, *m.* goed bezeild vaartuig, *o.* kotter, *m.* *—SCHREIBEKUNST, *v.* snelschrijfkunst, stenografie, *v.* *—SCHREIBER, *m.* snelschrijver, stenograaf, *m.* *—WAGE, *v.* unster, weeghaak, *m.* *—ZUG, *m.* versnelde-, geforceerde marsch, *m.* *—ZÜNGIG, *b. n.* rad van tong. —KEIT, *v.* vlugheid van spraak, radheid van tong, *v.*

SCHNEPFE, *v.* snip, *v.*

SCHNEPFENDRECK, *m.* snippendrek, *m.* *...FANG, *m.* *...JAGD, *v.* snippenjagt, *v.* *...GARN, *o.* snippennet, *o.* *...ZEIT, *v.* snippentijd, *m.* *...ZUG, *m.* vlugt snippen, (in den trektijd), *v.*

SCHNEPPE, *v.* slip, *v.* snoet, snuit, bek, *m.* *—R, *m.* zie SCHNAPPER.

SCHNERKEL, *m.* zie SCHNÖRKEL.

SCHNEUSE, *v.* (56) teeken aan de boomen welke al of niet zullen geveld worden, *o.*

SCHNICKEN, *b.* en *o. w.* snel bewegen; zich snel bewegen; heen en weder drentelen.

SCHNICKSCHNACK, *m.* (§) brabbeltaal, *v.*

SCHNIEBEN, *o. w. (onr.)* zie SCHNAUBEN.

SCHNIEGELN, *b. w.* opsmukken, opschikken.

SCHNIFFELN, *o. w.* zie SCHNÜFFELN, SCHNAFFELN.

SCHNIPFELN, SCHNIPPELN, SCHNIPPERN, *o. w.* (§) snipperen, versnipperen.

SCHNIPPCHEN, *o.* (§) knip met de vingers, *m.*; — *schlagen*, met de vingers knippen; *fig.* iemand bespotten.

SCHNIPPEN, *b.* en *o. w.* werpen; klappen, knippen, (met de vingers). *...ISCH, *b. n.* en *bijw.* bits, bijtend, scherp, vinnig, schamper; trotsch, verachtelijk; op eene verachtelijke wijze.

SCHNIRKEL, *m.* zie SCHNÖRKEL.

SCHNITT, *m.* snede, insnijding; snede, (van een boek), *v.*; stuk, *o.* snede (brood), *v.*; *ein — Brot zu einer Suppe*, eene dunne snede brood in de soep; *ein — von einem Fische*, moot van een' visch; (12) snede (van een boek), *v.*; *fig.* (§) *seinen — machen*, zijnen slag doen, goede winst maken. *—CHEN, SCHNITZCHEN, *o.* sneedje, schijfje, *o.* *—E, *v.* zie SCHNITT. *—ER, *m.* —INN, *v.* maaijer, *m.* maaister, *v.* *—GRAS, *o.* maai-, gesneden gras, *o.* *—HANDEL, *m.* kramerij, *v.* kleinhandel, *m.* *—HÄNDLER, *m.* kramer, kleinhandelaar, *m.* *—HOBEL, *m.* zie BESCHNEIDEHOBEL. *—KOHL, *m.* kool die weder opkomt na afgesneden te zijn, *v.* *—LAUCH, *m.* bies-, snijlook, *o.* *—LING, *m.* afgesneden tak, *m.*; (48) kind door kunst (door de keizerssnede) geboren, *o.* *—MESSER, *o.* snijmes, snoeimes, *o.* *—WAARE, *v. mv.* zie AUSSCHNITTWAARE. *—WEISE, *bijw.* bij sneden, bij schijven.

SCHNITZ, *m.* snede, schijf, *v.* *—BANK, *v.* zie SCHNEIDEBANK. *—BRET, *o.* snijplank, *v.* snijbord, *o.* *—CHEN, *o.* sneedje, *o.* *—EL, *m.* zie ABSCHNITZEL. *—ELN, *b. w.* snijden, knippen; in sneden-, in schijven snijden. *—EN, *b. w.* snijden, kerven; *zierlich* —, beelden-, figuren-, sieraden (in hout enz.) snijden. *—ER, *m.* beeldsnijder, -houwer, *m.*; zie BILDSCHNITZER; snijmes, *o.* snijbeitel, *m.* zie SCHNITZMESSER; *fig.* grove feil, *v.* misslag, (§) bok, *m.*; (90) mesje, *o.* *—WERK, *o.* beeldhouwwerk, snijwerk, beeldwerk, (in hout), *o.*

SCHNÖDE, *b. n.* en *bijw.* trotsch, honend, beleedigend; verachtelijk; trotschelijk; *(w. g.)* laag, gering. *...IGKEIT, *v. (w. g.)* snoodheid; geringheid, laagheid, *v.*

Schnoppern, **Schnuppern**, *o.* en *b. w.* snuffelen.
Schnörkel, *m.* (18) krul, *v.* kronkel, *m.*; *fig.* grap, snakerij, *v.*; sierlijke trek met de pen, *m.*; *fig.* (§) lafheid, boerterij, *v.*
Schnuffeln, **Schnüffeln**, *o. w.* snuiven; *über alles* *—, *fig.* over alles bedillen, op alles vitten. *—, *o.* snuiving, *v.*
Schnüffler, *m.* —**inn**, *v.* snuiver; *m.* snuifster, die zijnen (haren) neus ophaalt.
Schnupfen, (§) **Schnuppen**, *m.* verkoudheid, *v.*; *den — haben,* verkouden zijn; *den — verursachen*, verkouden doen worden; *den — bekommen*, verkouden worden. *—, *b.* en *o. w.* opsnuiven, snuiven (snuif, tabak enz.) *...**er**, *m.* —**inn**, *v.* snuiver, *m.* snuifster, (van snuiftabak), *v.* *...**tabak**, *m.* snuiftabak, *m.* snuif, *v.* *...**tabaksdose**, *v.* snuifdoos, *v.* *...**tabakskrämer**, *m.* verkooper van snuif, *m.* *...**tabaksreibe**, *v.* snuifrasp, *v.* *...**tuch**, *m.* zakdoek, neusdoek, *m.*
Schnuppe, *v.* kaarssnuitsel, *o.*
Schnur, *v.* schoondochter, *v.* zie **Schwiegertochter**. *—, o. snoer, koord, *o.* strik, *v.*; (12) bindtouw, *o.*; *mit Schnüren einfassen*, met bloemen strikken, - borduren; *eine — um einen Hut legen*, een' hoed met een koordje (naauwer) toebinden; *die — zum Messen*, meetsnoer, *o.* - lijn, *v.*; *eine — Perlen*, een snoer paarlen; *eine — Kastanien*, eene rist kastanjes; *die Schnüre bei der Folter*, duimschroeven bij de pijnbank, *v. mv.*; (13) *die Schnüre*, lijnen, (waarop de afgedrukte vellen gehangen worden); *fig.* (§) *über die — hauen*, de grenspalen overschrijden; *von der — zehren*, van zijn goed teren, (niets winnen); *er lebt nach der —*, hij leeft naar den regel.
Schnürband, *o.* veter, rijgveter, *m.* *...**brust**, *v.* keurslijf, korset, o. *...**chen**, *o.* snoertje, touwtje, lijntje, vetertje; (§) schoondochtertje, *o.*; *fig.* (§) *etwas an einem — haben*, iets op zijn duimpje weten (te doen).
Schnüren, *b. w.* snoeren, vastsnoeren; rijgen; binden, vastleggen; aanbinden, toetrekken, knevelen; *einen Missethäter —*, een' misdadiger de duimschroeven aanleggen; (12) *ein Buch —*, korderen, (den rug van een boek met touwtjes binden); (168) (**Abschnüren**), lijnregt afmeten; *fig.* (§) *einen —*, iemand te veel afnemen; (§) villen, het vel over de ooren trekken.
Schnurfeuer, *o.* (186) vuurpijl, (die in het branden langs een touw loopt), *m.* *...**grade**, *...**gerade**, *...**gleich**, *b. n.* en *bijw.* lijnregt, gelijk; naar het rigtsnoer getrokken.
Schnurhaken, *m.* vischhoek, *m.* *...**holz**, *o.* (195) weversklos, *m.* *...**kette**, *o.* rijgketting, *m.* *...**latz**, *m.* *...**leib**, *o.* rug-, keurslijf, korset, *o.* *...**loch**, *o.* vetergat, nestelgat, *o.*
Schnurmacher, *m.* kant-, lintwerker, -wever, passementwerker, *m.*
Schnürnadel, *v.* rijgnaald, *v.* *...**nestel**, *v.* zie **Nestel**, **Schnürband**. *...**perlen**, *v. mv.* rijgpaarlen, *v. mv.*
Schnurrbart, *m.* snorbaard, knevelbaard, *m.* *...**bärtig**, *b. n.* met knevels.
Schnurre, *v.* ratel, *m.*; *fig.* (§) kluchtige vertelling, *v.* *—**n**, *o.* en *b.w.* snorren, brommen, spinnen (van katten); *fig.* (§) knorren, brommen; bedelen.
Schnürriemen, *m.* zie **Schnürband**.
Schnurrig, *b. n.* en *bijw.* (§) raar, kluchtig, snaaksch, boertig, zot; kluchtiglijk.
Schnurrpfeife, *—**rei**, *v.* (§) beuzeling, nietigheid, zotterij; malle praat, *v.* nutteloos geklap, *o.*
Schnürsenkel, *m.* zie **Schnürband**. *...**stiefel**, *mv.* rijglaarsjes, *o. mv.* *...**stift**, *m.* zie **Schnürnadel**.
Schnurstracks, *bijw.* regt toe, regelregt.
Schob, *m.* (*w. g.*) bos stroo, *m.* *—**er**, *m.* stapel, hoop; opper (hoop), *m.* mijt hooi, *v.* *—**ern**, *b. w.* opstapelen, ophoopen, opperen, op oppers zetten (hooi, schoven enz.).
Schock, *v.* schok, zestigtal, *o.*; (119) *ein alt —*, (eene boete van) twintig goede groschen (grooten); *ein neu —*, (eene boete van) zestig goede groschen; *(Steuerschock)*, grondbelasting, *v.* *—**en**, *b.w.* bij schokken-, bij zestigtallen plaatsen, - indeelen, - tellen; (80) veel opleveren, geven (van den oogst). *—**frei**, *b. n.* vrij van belasting. *—**holz**, *o.* telhout, *o.* *—**weise**, *bijw.* bij schokken, bij zestigtallen.
Schoder, *m.* puin, *o.* afbraak, *v.*
Schofel, *m.* (§) uitschot, uitvaagsel, *o.* *—**ig**, *b. n.* en *bijw.* armzalig, schamel, gering, nietig; laag, verachtelijk.
Schöffe, *m.* zie **Schöppe**.
Schokolade, *v.* zie **Chocolate**.
Scholar, *m.* scholier, *m.* zie **Schüler**. *—**ch**, *m.* schoolopziener, scholarch, *m.*
Scholast, *m.* eerste leermeester, *m.*
Scholastik, *v.* schoolsche geleerdheid, *v.* *—**er**, *m.* schoolgeleerde, schoolsch

godgeleerde; schoolsche wijsgeer, *m.* *...ISCH, *b. n.* en *bijw.* schoolsch, schoolgeleerd; scholastisch, op scholastische wijze.

SCHOLIAST, *m.* uitlegger, verklaarder (der oude grieksche schrijvers), scholiast, *m.*

SCHOLION, *o.* (83) uitlegging, verklaring; (92) aanmerking (op eene voorafgaande stelling), *v.*

SCHOLKEN, *o.* het klotsen der baren tegen het schip.

SCHOLLE, *v.* kluit (aarde), ijsschots, *v.* ijsschol, *m.*; schol (visch), *v.*

SCHOLLKRAUT, *o.* (76) gouw-wortel, *m.*

SCHON, *bijw.* reeds, bereids, al; — *lange*, reeds lang. —, *vw.* wel; *wenn* —, *ob* —, hoezeer, alhoewel.

SCHÖN, *b. n.* en *bijw.* schoon, fraai, mooi, net, hupsch, welgemaakt, zindelijk, rein, wel, goed; — *thun mit einem*, liefkozen, aardigheden zeggen; *die —en Künsten und Wissenschaften*, de schoone kunsten en wetenschappen; *eine —e Summe*, eene mooije som (geld); *fig. da bin ich — angekommen*, daar ben ik mooi ingedraaid. *—BLIND, *b. n.* zie MONDÄUGIG. *—DRUCK, *m.* (13) schoondruk, *m.* *—E, *v.* schoone, (schoone vrouw), schoonheid, *v.* —, *o.* het schoone.

SCHONEN, *b. w.* sparen, ontzien; *die Waldungen* —, hout hakken en verkoopen; *sich* —, zich zelven te goed doen, zich koesteren; (ook) zich sparen.

SCHÖNEN, *b. w.* klaren (wijn enz.).

SCHONER, *m.* schooner, (vaartuig), *m.*

SCHÖNFAHRSEGEL, *o.* (203) bijligger, *m.* *...FÄRBER, *m.* verwer van hooge-, van vaste kleuren, *m.* *...FÄRBEREI, *v.* hooge-, vaste verf of kleurverwerij, -verwing, *v.* *...GEIST, *m.* vernuftig-, geestig mensch, man van letteren, geletterde, bel-esprit, *m.* —EREI, *v.* geestigheid, *v.* vernuft, *o.* bedrevenheid in de letteren; (ook) schoolvosserij, pedanterie, *v.*

SCHÖNHEIT, *v.* schoonheid, *v.* *—SSINN, *m.* zin-, gevoel voor het schoone, *m.* *o.* *...HERRCHEN, *m.* modepopje, jonkertje, *o.* *...LING, *m.* saletjonker, *m.* *...PFLÄSTERCHEN, *...FLECKCHEN, *o.* schoonpleistertje, moesje, *o.*

SCHONSAM, *b. n.* zindelijk, spaarzaam, (op kleederen enz.).

SCHÖNSÄULIG, *b. n.* (18) evenredig van ruimte tusschen de zuilen.

SCHÖNSCHREIBEKUNST, *v.* schoonschrijfkunst, kalligrafie, *v.* *...SCHREIBER, *m.* schoonschrijver, kalligraaf, *m.* *...THUER, *m.* linker, vrijer, galant, *m.* —EI, *v.* vrijaadje, *v.* liefdekout, *m.*

SCHONUNG, *v.* sparing, *v.* ontzag, *o.* toegevendheid; houthakking en verkooping, *v.* *—SBRILLE, *mv.* konservatieve bril, *m.* *—SLOS, *bijw.* zonder mededoogen, zonder toegeeflijkheid, *v.*

SCHONZEIT, *v.* jagttijd, *m.*

SCHOSS, *m.* schoot; *fig.* boezem, schoot, *m.*; *der — am Rocke* enz. pand (van een rok), *o.*; *fig. die Hände in den — legen*, de handen in den schoot leggen, werkeloos blijven; *dem Glücke im —e sitzen*, door de fortuin begunstigd worden. *—FELL, *o.* schootsvel, *o.* *—HUND, *m.* *—HÜNDCHEN, *o.* schoothond, *m.* -hondje, *o.* *—JÜNGER, *m.* bevoorregte leerling, lieveling, *m.* *—KIND, *o.* troetelkind, *o.* lieveling, *m.* *—SÜNDE, *v.* lievelingszonde, *v.* *—TUCH, *o.* (68) linnen voorschoot, gremail (van een' bisschop), *o.*

SCHOPF, *m.* kuif, kruin, *v.* top, *m.* (ook 56).

SCHÖPFBRET, *o.* (98) schepplank, *v.* *...BRUNNEN, *m.* waterput, *m.*

SCHÖPFE, *v.* bron, fontein, *v.* put, *m.* *...EIMER, *m.* putemmer, *m.* *—N, *b. w.* putten, scheppen; *fig.* ontleenen, putten, halen, trekken; *aus der Quelle* —, uit de bron halen; *Athem* —, adem scheppen, ademhalen; *frische Luft* —, versche lucht inademen; *Muth* —, moed scheppen; *Verdacht* —, verdenking-, argwaan opvatten. —, *o.* het (water) putten, scheppen. *...ER, *m.* putemmer, scheplepel, *m.* puts, *v.* schepvat, *o.*; (ook) hij die put of (water) schept; (111) die den vorm in de tobbe dompelt; zie ook SCHÖPFRAD, (54)

SCHÖPFER, *m.* schepper, voortbrenger, oorsprong, *m.* *—ISCH, *b. n.* scheppend, voortbrengend, oorspronkelijk.

SCHÖPFGELTE, *v.* SCHOPFFÄSSCHEN, *o.* schepvaatje, -emmertje, *o.* *...KANNE, *v.* flapkan, *v.* *...KELLE, *v.* (130) lepel, *m.* *...LÖFFEL, *m.* scheplepel, *m.*; (40) schuimspaan, *v.*; (61) schep-, vetlepel, *m.* *...MÜHLE, *v.* (water) schepmolen, *m.* *...RAD, *o.* schep-rad; (54) slagwerkrad, *o.* *...TOPF, *m.* schepvat; (6) bekken, *o.*

SCHÖPFUNG, *v.* schepping, vorming; *fig.* (de) schepping, *v.* (het) heelal, (het) al. *—SWERK, *o.* scheppingswerk, *o.*

SCHÖPFWERK, *o.* waterwerk, *o.*

SCHÖPPE, *m.* schepen, bijzitter, wethouder (eener stad), *m.*

SCHOPPEN, *m.* afdak, *o.* bergplaats, *v.* koetshuis; half pintje, *o.*

SCHÖPPENAMT, *o.* schepensambt, *o.* wethouderschap, *v.* *—STUHL, *m.* schepenkamer, *v.* -geregt, *o.*

SCHÖPS, *m*. schaap; *fig*. (§) sul, onnoozele bloed, botterik, *m*. *—ENBRATEN, *m*. *—ENBRUST, *v*. zie HAMMELBRATEN, HAMMELBRUST. *—ENFLEISCH, *o*. schapenvleesch, *o*.; — *mit Rüben*, schapenvleesch met knollen. *—ENKEULE, *—KEULE, *v*. schapenbout, *m*. *—GESCHLINKE, *o*. afval van een schaap, - van schapenvleesch, *m*.

SCHORF, *m*. korst (op eene wond), schurft, *v*. *—IG, *b*. *n*. korstig (van eene wond), schurftig.

SCHORNSTEIN, SCHORSTEIN, *m*. schoorsteen, *m*. *—BUSEN, *m*. schoorsteenkorf, *m*. *—FEGER, *—KEHRER, *m*. schoorsteenveger, *m*. *—HAUBE, *v*. schoorsteenmuts, *v*. *—KAPPE, *v*. schoorsteenkap, *v*. *—RÖHRE, *v*. schoorsteenpijp, *v*.

SCHOSS, *m*. scheut, loot, *v*.; schot, *o*. belasting, opbrengst, *v*. zie STEUER. *—, *o*. verdieping, *v*. zie GESCHOSS. *—BALG, *m*. (2) halmscheede, *v*. - beursje, *o*. *—BAR, *—FREI, *b*. *n*. zie STEUERBAR, STEUERFREI.

SCHÖSSCHEN, *o*. sponde van een raam, *v*.

SCHOSSEN, *o*. *w*. spruiten, opschieten; tot halmen groeijen; in aren schieten. *—, *b*. *w*. belasting opbrengen.

SCHÖSSER, *m*. ontvanger der belastingen, *m*. *—EI, *v*. ontvangers-kantoor, *o*.

SCHOSSKELLE, *v*. *(am Postwagen)*, mand (van een rijtuig), *v*.

SCHÖSSLING, *m*. SCHOSSREIS, *o*. spruit, scheut, wijngaardrank, *v*. wilde tak, *m*.

SCHOSSREBE, *v*. gepote wijngaardrank, *v*. *...REGISTER, *o*. register der belastingen, *o*. *...RINNE, *v*. smalle dakgoot, *v*.

SCHOTE, *v*. schil, *v*. bast, dop, bolster, *m*.; (76) drooge schil, - bast, *v*. *m*.

SCHOTEN, *—ERBSEN, *mv*. doperwten, *v*. *mv*. *—, (203) schooten, *mv*. *—DORN, *m*. (76) accacia, *v*. *—KLEE, *m*. (76) lotus, *m*. *—PFEFFER, *m*. spaansche peper, *v*.

SCHRAFFIREN, *b*. *w*. (166 en 116) kruisstrepen maken. *...UNG, *v*. het maken -, trekken van kruisstrepen.

SCHRÄGE, *b*. *n*. en *bijw*. schuin, schuinsch, hellend; in een diagonaal. *—, *v*. schuinte, schuinschheid, *v*. *—MASS, *o*. (139) zwei, *v*.

SCHRAGEN, *m*. schraag; *(w. g.)* rustbank, *v*.; (56) drie vadem hout.

SCHRAMME, *v*. schram, schrap, veeg, snede, kerf, scherf, *v*. *—N, *b*. *w*. schrammen, schrappen, krabben, openrijten, kerven. *...IG, *b*. *n*. vol schrammen, - krabben. *...SCHUSS, *m*. schampschot, *o*.

SCHRANK, *m*. kast, spinde, etens -, spijskast, *v*.

SCHRÄNKCHEN, *o*. kastje, etenskastje, *o*.

SCHRANKE, *v*. SCHRANKEN, *m*. slagboom, grenspaal, *m*. balie, *v*. *—N, *mv*. grenspalen, *m*. *mv*. strijdperk, *o*.; *fig*. grenzen, *v*. *mv*.; *fig*. — *setzen*, palen stellen aan; *sich in den — halten*, zich binnen de behoorlijke grenzen houden.

SCHRÄNKEN, *b*. *w*. dwars leggen, - plaatsen -, kruisen. *—, *o*. *w*. afpalen.

SCHRÄNKENLOS, *b*. *n*. en *fig*. *bijw*. zonder palen, - grenzen, grenzenloos, onbeperkt, onbepaald. *—IGKEIT, *v*. grenzenloosheid, onbeperktheid, *v*.

SCHRANNE, *v*. hal, *v*.; geregtshof, *o*. regtbank, *v*.

SCHRAUT, *m* schranser, lekkerbek, schuimlooper, *m*.; *fig*. bedrog, *o*. *—EN, *o*. *w*. schransen, zich den buik vullen. *—ER, *m*. schranser, gulzigaard, *m*.

SCHRAPE, *v*. schrapper, *m*. schrapijzer, *o*. (ook 203). *—N, *b*. *w*. schrapen, krabben; schrobben.

SCHRAUBE, *v*. schroef, *v*.; sleutel (van eene perskuip), *m*.; tong (van een' kurkentrekker), *v*.; *fig*. *seine Worte auf —n setzen*, dubbelzinnig spreken.

SCHRAUBEN, *b*. *w*. schroeven, vast -, toeschroeven; *fig*. bedillen; foppen, om den tuin leiden. *—BAUM, *m*. schroefboom, *m*. *—BLECH, *o*. schroefplaat, *v*. *—BOHRER, *m*. schroefboor, *v*. *—BOLZEN, *m*. schroefhaak, *m*. *—FÖRMIG, *b*. *n*. en *bijw*. schroefvormig; als eene schroef. *—GANG, *m*. *—GEWINDE, *o*. gang van eene schroef, *m*. *—KLOBEN, *m*. toeschroeftang, *v*. *—KOPF, *m*. kop van eene schroef, *m*. *—LINIE, *o*. schroeflijn om een' cilinder, *v*. *—MUTTER, *v*. schroef-moer, moer, *v*. *—NAGEL, *m*. schroefspijker, *m*.; schroef, *v*. *—RING, *m*. schroefring, *m*. *—PRESSE, *v*. perskuip met schroef, *v*. *—SCHLÜSSEL, *m*. schroefsleutel, schroefdraaijer, *m*. *—SCHNECKE, *v*. schroef, *v*. *—WINDE, *v*. groote schroef, spil, *v*.; (77) ijzeren hoepel, *m*. *—ZANGE, *v*. tang met moer, *v*. *—ZIEHER, *m*. zie SCHRAUBENSCHLÜSSEL. *—ZWINGE, *v*. schroefstok, *m*.

SCHRAUBEREI, *v*. *fig*. (§) spotternij, grap, *v*.

SCHRAUBPLANKE, *v*. schroefplank, *v*. *...STOCK, *m*. schroefstok, *m*. *...ZANGE, *o*. schroeftang, handschroef, *v*.

SCHRECK, *m*. schrik, angst, *m*. zie SCHRECKEN *—BILD, *o*. vogelverschrikker, *m*.; *fig*. schrikbeeld, *o*.

Schrecken, *m.* en *o.* schrik, angst, *m.* ontzetting, *v.*; *in — setzen*, angst-, schrik baren, -aanjagen; *die — des Todes*, *mv.* doodsangsten, *m. mv.* *—, *b. w.* verschrikken, angst baren; vrees aanjagen, bevreesd maken; (74) half gaar koken, half opbraden; *sich — lassen*, schrikken, ontstellen.

Schreckensmann, *m.* man-, lid van het schrikbewind, *m. o.* *...**system**, *o.* schrikbewind, stelsel van het schrikbewind, *o.*

Schreckhaft, *b. n.* en *bijw.* schrikachtig, vreesachtig, schuw, beschroomd; verschrikkelijk, ijselijk, akelig. *—**igkeit**, *v.* vreesachtigheid, beschroomdheid, *v.* *...**lich**, *b. n.* en *bijw.* verschrikkelijk, afschuwelijk, ijselijk, vreeselijk, schromelijk, afzigtelijk; ongemeen, vervaarlijk. —**keit**, *v.* schrikkelijkheid, ijselijkheid, vreeselijkheid, *v.* *...**niss**, *o.* *(w. g.)* zie **Schrecken**. *...**pulver**, *o.* schrikpoeder, *o.* *...**schanze**, *v.* (180) redoute, (vestingwerk), *v.* *...**schuss**, *m.* noodschot, alarmschot, *o.*; *fig.* panische schrik, *m.* *...**stein**, *m.* malachiet-steen, *m.* *...**strafe**, *v.* straf tot een afschrikkend voorbeeld, *v.* *...**tuch**, *o.* (59) schriklap, -doek, *m.* *...**wasser**, *o.* (34) schrikwater, *o.* *...**wort**, *o.* bedreiging, *v.*; (§) dreigement, *o.*

Schrei, *m.* schreeuw, roep, *m.*

Schreibart, *v.* schrijfwijze, *v.* -trant, *m.* hand, *v.*; stijl, *m.* *...**bedarf**, *...**behör**, *m.* schrijfbehoeften, *v. mv.*

Schreibebuch, *o.* schrijfboek, *o.* *...**gebühr**, *v.* schrijfloon, kopieerloon, *o.* *...**gehülfe**, *m.* hulpschrijver, kopist, onder-sekretaris, amanuensis, *m.* *...**kitzel**, *m.* *fig.* schrijfmanie, -zucht, *v.* *...**kunst**, *v.* schrijfkunst, *v.* *..**meister**, *m.* schrijfmeester, *m.*

Schreiben, *b. w.* *(onr.)* schrijven; *einem*, of *an einen*, *wider einen*, *über etwas*, *um etwas* —, aan iemand (tegen iemand), over iets -, om iets schrijven; *sich* —, zich noemen, heeten, zich (onder) teekenen; *eine Rechnung* —, eene rekening opmaken, -uitschrijven. *—, *o.* het schrijven, schrift, *o.* schrijverij, *v.* brief, *m.*

Schreibepult, *o.* schrijflessenaar, *m.*

Schreiber, *m.* schrijver, klerk, kantoorbediende, kopist, *m.* *—**ei**, *v.* schrijfwerk, *o.* schrijverij, *v.* geschrift, *o.*

Schreibeschrank, *m.* schrijfkast, *v.* -lessenaar, *m.* *...**sucht**, *v.* schrijfwoede, -ziekte, *v.* -lust, *m.* *...**süchtig**, *b. n.* schrijfzuchtig, -lustig.

Schreibfeder, *v.* schrijfpen, *v.* *...**fehler**, *m.* schrijffout, spelfout, *v.* *...**kästchen**, *...**schränkchen**, *o.* lessenaartje, schrijfkastje, klein bureau, *o.* *...**ler**, *m.* broddelaar, papierbekladder, *m.* *...**papier**, *o.* schrijfpapier, *o.* *...**pergament**, *o.* perkament, *o.* *...**schule**, *v.* schrijfschool, *v.* *...**stube**, *v.* schrijfkamer, *v.* studeervertrek, *o.*; griffie, *v.* kantoor, *o.* *...**stunde**, *v.* schrijfuur, *o.* -les, *v.* *...**tafel**, *v.* schrijfbord; zaktafeltje, leiblaadje, *o.* *...**tisch**, *v.* schrijftafel, secretaire, *v.* *...**zeug**, *o.* schrijfgereedschap, *o.* *...**zug**, *m.* haal-, trek met de pen, *m.*

Schreie, *v.* schreeuw, kreet, *m.*

Schreien, *b. w.* *(onr.)* schreeuwen, roepen, uitroepen; uitschreeuwen, krijten, schreijen, huilen; *oft und viel* —, grienen; *um Hülfe* —, om hulp-, help! - roepen; *über etwas* —, luide kreten (over iets) aanheffen; *aus vollem Halse* —, luidkeels schreeuwen. *—, geschreeuw, *o.* kreten, *m. mv.* gehuil, gekrijt, *o.* *—**d**, *b. n.* schreeuwend, krijtend, huilend.

Schreier, *m.* schreeuwer, roeper; huiler, schreeuwleelijk, *m.* *—**inn**, *v.* schreeuwster, schreeuwleelijk, *v.* *—**ei**, *v.* gehuil, geschreeuw, *o.*

Schreihals, *m.* zie **Schreier**.

Schrein, *m.* zie **Schrank**. *—**er**, *m.* kastemaker, *m.* zie **Tischler**.

Schreiten, *o. w.* *(onr.)* schrijden, voortschrijden, stappen; *über einen Graben*, over eene sloot stappen; *fig. zu etwas* —, tot iets schrijden; er toe overgaan; *zum Werke* —, aan den slag-, aan den arbeid gaan; *zur Sache* —, ter zake-, tot het onderwerp komen; *zur zweiten Ehe* —, een tweede huwelijk aangaan.

Schrick, *m.* (§) barst, *m.* spleet, scheur, *v.*

Schrift, *v.* schrift, *o.* schriftuur, drukletter, *v.*; vertoog; geschrift, *o.*; *die heilige* —, de heilige schrift, *v.* *—**anzeige**, *v.* aankondiging van een nieuw geschrift, *v.* *—**ausleger**, *m.* bijbelverklaarder, *m.* *—**beurtheiler**, *m.* boekbeoordeelaar, *m.* *—**bunzen**, *m. mv.* (13) stempelijzers, *o. mv.* *—**cabinett**, *o.* secretaire, papierlade, *v.* *—**fach**, *o.* papiervak, *o.* *—**gelehrte**, *m.* (110) schriftgeleerde, *m.* *—**gewölbe**, *o.* archief, *o.* *—**giesser**, *m.* lettergieter, *m.* —**ei**, *v.* lettergieterij, *v.* *—**giessermetall**, *o.* letterspijs, *v.* *—**kasten**, *m.* (13) letterkas, *v.* *—**kegel**, *m.* (87) corpus, *m.* *—**lich**, *b. n.* en *bijw.*

schriftelijk, bij -, in geschrift. *—MÄSSIG, *b. n.* schriftuurlijk, overeenkomstig de heil. schr. —KEIT, *v.* overeenkomstigheid met de heil. schr., *v.* *—MUTTER, *v.* (87) matrijs, *v.* *—PROBE, *v.* (87) letterproef, proeve van schrift, *v.* *—SASS, *m.* leenman die onder het opperste geregtshof staat, *m.* *—SÄSSIG, *b. n.* tot zulk een' leenman behoorende. —KEIT, *v.* hoedanigheid van zulk een' leenman, *v.* *—SCHNEIDER, *m.* lettersnijder, lettergraveur, *m.* *—SEITE, *v.* bladzijde, *v.* *—SETZER, *m.* letterzetter, *m.* *—SPÖTTER, *m.* spotter met de heil. schr., bijbelschender, *m.* *—SPRACHE, *v.* bijbeltaal, *v.* *—STELLE, *v.* aanhaling-, plaats uit de heil. schr., bijbelplaats, *v.* *—STELLER, *m.* —INN, *v.* schrijver, *m.* schrijfster, *v.* *—STELLEREI, *v.* het schrijven van boeken, boekengeschrijf; schrijversberoep, *o.* *—STELLERISCH, *b. n.* en *bijw.* letterkundig, tot het beroep-, tot de waardigheid eens schrijvers behoorende, daarmede overeenkomstig. *—STEMPEL, *m.* zie PATRIZE. *—TEXT, *m.* tekst, bijbeltekst, *m.* *—VERDREHER, *m.* schriftverdraaijer, *m.* *—VERFÄLSCHER, *m.* vervalscher van geschriften, - van onderhandsche geschriften, falsaris, *m.* *—ZEICHEN, *o.* schrijfletter, *v.* - teeken, *o.* *—ZUG, *m.* pennetrek, *m.*

SCHRINGEN, SCHRINNEN, *o. w.* schrijnen, schrammen, branden, (van eene wond).

SCHRITT, *m.* schrede, trede, *v.* stap, pas; *fig.* pas, maatregel, *m.*; — *vor* —, stap voor stap, (ook *fig.*); *einen weiten* — *machen*, een' grooten stap maken; *ein Pferd im —e reiten*, het paard stapvoets laten loopen; het paard passagen laten maken; *es ist nur um den ersten* — *zu thun*, de eerste stap alleen valt moeijelijk. *—GÄNGER, *m.* voetganger, *m.* *—LINGS, *bijw.* voet voor voet. *—MESSER, *—ZÄHLER, *m.* (194) wegmeter, *m.* *—SCHUH, *m.* zie SCHLITTSCHUH. *—STEIN, *m.* drempel, *m.* *—WEISE, *bijw.* bij stappen.

SCHROBEL, *v.* (199) fijne wolkaarde, *v.* *—N, *v.* kaarden, (voor den tweeden keer).

SCHROFF, *b. n.* ruw, oneffen; steil, rotsig. *—HEIT, *v.* ruwheid, steilheid, *v.*

SCHRÖPFE, *v.* (2) het toppen der jonge graanhalmen, *o.* *—N, *b. w.* (48) kappen; kerven, koppen zetten; toppen (graanhalmen); *fig.* (§) villen, te veel afnemen. —, *o.* het koppen zetten; kerving, *v.*

SCHRÖPFKOPF, *m.* *...HORN, *o.* (48) kop, laatkop, *m.* *...SCHNÄPPER, *m.* *...EISEN, *o.* (48) koplancet, *o.* *...UNG, *v.* het koppen; (48) insnijding, *v.*

SCHROT, *o.* afgezaagd -, afgebrokkeld stuk, *o.* kant, *m.*; (zie ANSCHROTE); juist gewigt, *o.* wigtigheid (eener munt), *v.*; *eine Münze von gutem* — *und Korne*, munt van goed allooi; *fig. ein Mann von altem* — *und Korne*, een man van den ouden (echten) stempel; zie ook STAMM, BLOCK, ABSCHNITZEL; schroot, *o.* hagel; zelfkant, (van laken), *m.*; (99) knipsel, snijdsel, *o.* *—AXT, *v.* *—BEIL, *o.* houthakkersbijl, *v.* *—BEUTEL, *m.* hagel-, schrootzak, *m.* *—BÜCHSE, *v.* jagtroer, *o.* *—EISEN, *o.* SCHROTE, *v.* snoeimes, schraapmes, *o.* steekbeitel, *m.*; zie ook SCHROTMEISSEL.

SCHROTEN, *b. w.* (98) breken, malen (koren); (168) hakken, afslaan (met den beitel); (99) besnijden, gelijk maken; snoeijen, snijden; *in den Keller* —, inslaan; kelderen; knagen (van ratten); *aus dem Keller* —, uit den (wijn) kelder werken, hijschen; snoeijen (geld). —, het malen, (van koren enz.); inslag, *m.* keldering; (99) snijding, afschraping, *v.*

SCHROTER, *m.* wijnkuiper; inwerker (van wijn enz.); (103) schalebijter, hoornkever, *m.* zie ook SCHROTEISEN. *—LOHN, *m.* loon voor inkeldering, - voor neêrwerking (van den wijn enz.), *o.*

SCHROTHOBEL, *m.* groote schaaf, *v.*

SCHRÖTIG, *b. n.* en *bijw.* klein gehakt, gekorven; *fig.* vierkant, forsch gebouwd.

SCHROTKASTEN, *m.* (98) meelkist, *v.* *...KORN, *o.* grof gemalen koren, *o.* *...KUPFER, *o.* afsnijdsel -, knipsel van koper, *o.* *...LEITER, *v.* wijnslede, slede om wijn te kelderen; (203) stelling, rolplank, *v.*

SCHRÖTLING, *m.* (99) rond gesneden gouden of zilveren stuk, *o.*

SCHROTMEHL, *o.* gortmeel, *o.* havergort, *v.* *...MEISSEL, *m.* beitel, *m.* snoeimes, *o.* *...MESSER, *o.* snoeimes, *o.* *...MESSING, *o.* (146) mislukte spelden, *v. mv.* draadknipsel, *o.* *...MÜHLE, *v.* gort-, pelmolen, *m.* *...SÄGE, *v.* groote zaag, *v.* *...SCHERE, *v.* (99) groote schaar, *v.* *...SEIL, *o.* hijschtouw (voor wijnkuipers), *o.* *...SPECK, *m.* gehakt van spek, *o.* *...TAU, *o.* (203) schroottouw, *o.* *...WAGE, *v.* waterpas, rigtsnoer, meetstoer, *o.* *...WINDE, *o.* spil, *v.* haspel, roerstok, *m.* *...ZEUG, *v.* (99) snijtuig, snoei-, kapgereedschap, *o.*

Schrubbeln, *b. w.* wol kaarden.
Schrubben, *b. w.* schrobben, schoonmaken; (203) zwabberen. *...er, *m.* versleten boender; hij die schrobt, schrobber; (203) zwabberer, *m.*
Schrumpel, *m.* (§) rimpel, *m.*; zie Runzel, Falte. *—ig, Schrumpfig, *b. n.* (§) gerimpeld, gekrompen, ingedroogd.
Schrumpfen, *o. w.* rimpelen, inkrimpen, krimpen; zie Einschrumpfen, Zusammenschrumpfen.
Schrunde, *v.* (*w. g.*) kloof, *v.* berst, *m.* scheur, *v.* *—n, *o. w.* (*w. g.*) bersten, splijten, barsten. *...ig, *b. n.* (*w. g.*) gebarsten, gespleten.
Schub, *m.* schuif, *v.*; worp, stoot; oven vol (brood), *m.*; (131) ronding, *v.*; *ein — Kegel*, een kegelspel, een stel kegels. *—blech, *o.* ovendeur, *v.* dekselbord, *o.* *—fenster, *o.* zie Schiebfenster. *—jack, *m.* schobbejak, schelm, *m.* *—karren, *m.* kruiwagen, *m.* *—kärrner, *m.* kruijer. *m.* *—kasten, *m.* *—lade, *v.* lade, schuiflade, *v.* laadje, *o.* *—loch, *o.* ovengat, *o.* *—riegel, *m.* grendel, *m.* *—sack, *m.* zak, broekzak, *m.* beurs, *v.* *—spiegel, schuifspiegeltje, *o.*
Schüchtern, *b. n.* en *bijw.* beschroomd, schuw, schuchter, angstvallig; bedeesd, schroomvallig, -lijk, bedeesdelijk. *—heit, *v.* beschroomdheid, bedeesdheid, angstvalligheid, *v.*
Schuft, *m.* schurk, schelm, schoft, *m.* *—ig, *b. w.* (§) schurkachtig, schelmachtig; nietig, schamel, kaal, gemeen.
Schufut, *m.* zie Uhu.
Schuh, *m.* schoen; voet (maat), *m.*; stootplaat, *v.* hak (van een' hellebaard, van eene piek, enz.), *m.*; (94) bakje, *o.* *—absatz, *m.* hiel, hak (van een' schoen), *m.* *—ahle, *o.* els, *v.* *—band, *o.* schoenband, -lint, *o.* *—blatt, *o.* bovenleder (van een' schoen), *o.* *—bürste, *v.* schoenborstel, *v.* *—draht, *m.* pekdraad, *m.* *—eisen, *o.* schrapijzer (voor eene deur), *o.* *—en, *b. w.* (*w. g.*) schoeijen, schoenen aantrekken. *—fleck, *m.* hielstuk van een' schoen, *o.* *—flicker, *m.* schoenlapper, *m.* *—flickerkram, *—trödel, *m.* schoenlapperswinkel, winkel van oude schoenen, *m.* *—horn, *m.* schoenhoorntje, *o.* *—knecht, *m.* schoenmakersknecht, *m.* *—kratze, *v.* zie Schuheisen. *—laden, *m.* schoenwinkel, schoenmakerswinkel, *m.* *—lasche, *v.* schoenlus, *m.* *—leisten, *m.* schoenleest, *v.* *—macher, *m.* schoenmaker, *m.* *—handwerk, schoenmakersambacht, *o.* *—zunft, *v.* schoenmakersgild, *o.* *—markt, *m.* schoenmarkt, *v.* *—mass, *o.* schoenmaat, *v.* *—nadel, *v.* schoenmakersnaald, *v.* *—nagel, *m.* schoenspijker, *m.* *—pech, *o.* schoenmakerspek, *o.* *—pinne, *v.* (houten) schoenpinnetje, *o.* *—putzer, *m.* schoenpoetser, *m.* *—riemen, *m.* schoenriem, *m.* *—schmiere, *v.* schoensmeer, *o.* *—schnalle, *v.* schoengesp, *v.* *—schwärze, schoenzwartsel, *o.* *—sohle, *v.* schoenzool, *m.* *—wachs, *o.* *—wichse, *v.* schoensmeer, -was, *o.* *—zwecke, *v.* schoenmakersbros, *v.*
Schulamt, *v.* Schuldienst, *m.* ambt van schoolmeester, - van onderwijzer, - van opziener, *o.* *...anstalt, *v.* schoolinrigting, inrigting voor onderwijs, *v.* *...aufseher, *m.* schoolopziener, *m.* *...buch, *o.* schoolboek, *o.*
Schuld, *o.* schuld, *v.*; *fig.* misslag, *m.* misdaad, *v.* hoon, *m.* beleediging, zonde; oorzaak, schuld, *v.*; *—en machen*, schulden maken; *sich in —en stecken*, zich in schulden steken; *einem die — geben*, iemand de schuld wijten; *es ist nicht meine —*, het is mijne schuld niet; *die — liegt nicht an mir*, aan mij ligt de schuld niet; *sich etwas zu —en kommen lassen*, zich aan iets schuldig maken; *active -, passive -*, werkelijke -, uitgestelde schuld. *—befreiungsacte, *v.* verklaring van insolventie, *v.* *—belastet, *b. n.* schuldig, misdadig. *—brief, *m.* *—verschreibung, *v.* schuldbrief, *m.* schuldbekentenis, *v.* *—buch, *o.* schuldenboek, rekeningboekje, *o.* *—enfrei, *b. n.* vrij van schulden; zonder schulden, onbelast. *—enlast, *v.* *fig.* schuldenlast, *m.* hoog opgevoerd bedrag van schulden, *o.* *—förderer, *v.* schuldeischer, *m.* *—förderung, *v.* schuld, schuldvordering, *v.* *—frei, *b. n.* onschuldig. *—herr, *m.* schuldeischer, *m.* zie Gläubiger.
Schuldig, *b. n.* schuldig, misdadig, schuldig (geld), verpligt, gehouden; verschuldigd (dank) enz.; *— eines Verbrechens*, schuldig aan eene misdaad; *— sein*, schuldig zijn (geld); verpligt zijn, moeten enz. *—e (*der*, *die*), schuldige, *m.* en *v.* *—keit, *v.* verpligting, *v.* pligt, *m.*
Schuldklage, *v.* regtsvervolging (wegens schuld), *v.* *...leute, *m.* *mv.* schuldenaars, *m. mv.* *...los, *b. n.* en *bijw.* schuldeloos, zie Unschuldig. *...losigkeit, *v.* schuldeloosheid, onschuld, *v.* *...mann, *m.* *...ner,

m. —INN, *v.* schuldenaar, *m.* schuldenaarster, *v.*; hij -, zij die dank verschuldigd is, -die gehouden is. *...OPFER, *o.* zoenoffer, *o.* *...POST, *v.* post., *m.* uitstaande schuld, *v.* *...REGISTER, *o.* zie SCHULDBUCH. *...SACHE, *v.* regtszaak wegens schuld, *v.* *...SCHEIN, *...ZETTEL, *m.* schuldbekentenis, obligatie, *v.* *...THURM, *m.* gijzeling, *v.* *...VOLL, *b. n.* en *bijw.* schuldig, misdadig.

SCHULE, *v.* school, latijnsche school; klas; rijschool, manege, *v.*; *eine hohe* —, eene hooge school, akademie, *v.*; *hinter die* — *laufen*, spijbelen, *fig.* (§) *aus der* — *schwatzen*, uit de school klappen, navertellen. *—N, *o.* en *b. w.* naar school gaan, op school liggen; onderrigten, onderwijzen.

SCHÜLER, *—INN, *m. v.* scholier, *m.* scholierster, *v.* *—HAFT, *b. n.* en *bijw.* schoolsch, kinderachtig; als een scholier.

SCHULFERIEN, *v. mv.* vakantie, *v.* -tijd, *m.* *...FRAGE, *v.* opgave van school, -van den meester, *v.* *...FREUND, *m.* —INN, *v.* schoolvriend, *m.* -vriendin, *v.* schoolkameraad, *m.* -makker; (ook) bevorderaar der scholen, -van het schoolonderwijs, *m.* —SCHAFT, *v.* schoolvriendschap, vriendschap in de kinderjaren gesloten, *v.* *...FUCHS, *m.* schoolvos, pedant, *m.* —EREI, *v.* schoolvosserij, *v.* *...FUCHSISCH, *b. n.* en *bijw.* schoolvossig. *...GEBÄUDE, *o.* schoolgebouw, -huis, *o.* *...GEBRAUCH, *m.* schoolgebruik, *o.* *...GELD, *o.* schoolgeld, *o.* *...GELEHRSAMKEIT, *v.* schoolgeleerdheid, schoolsche geleerdheid, *v.* zie SCHOLASTIK. *...GELEHRTE, *m.* schoolgeleerde; taal-, spraakkunstenaar, *m.* *...GERECHT, *b. n.* en *bijw.* regelmatig, naar de regels, naar den vorm; behoorlijk, zoo als het geleerd is; (128) regelmatig, gepast; zie SCHULMÄSSIG. *...HALTER, *m.* —INN, *v.* schoolhouder, *m.* schoolhouderes, *v.* *...HAUS, *o.* schoolhuis, *o.* school, *v.* *...HERR, *m.* opzigter eener school, rector, regent, *m.* *...JAHR, *o.* schooljaar, *o.* —E, *mv.* schooltijd, kursus, *m.* *...JUNGE, *...KNABE, *m.* *...KIND, *o.* schooljongen, *m.* -kind, *o.* *...JUGEND, *v.* schooljeugd, (de kinderen), *v.* *...KRANK, *b. n.* geveinsd-, ingebeeld ziek. —HEIT, *v.* geveinsde -, schoolziekte, *v.* *...LEHRER, *...MANN, *m.* schoolmeester, onderwijzer, magister, *m.* *...MÄDCHEN, *o.* schoolmeisje, *o.* scholierster, *v.* *...MÄSSIG, *b. n.* en *bijw.* schoolmatig; schoolsch, overeenkomstig met de schooltucht; (128) *ein —es Pferd*, goed paard van de hooge school, *o.* *...MEISTER, *m.* schoolmeester, -houder, onderwijzer, *m.* —INN, *v.* schoolmeesteres, matres, *v.* *...MEISTERISCH, *b. n.* en *bijw.* school-, meesterachtig; *fig.* gebiedend; (ook) schoolvossig; op schoolschen-, op meesterachtigen -, pedantischen toon. *...MEISTERTON, *m.* gebiedende-, pedantische toon, *m.* *...ORDNUNG, *v.* schoolorde, *v.* reglement op de scholen, *o.* *...PFERD, *o.* manegepaard, paard uit de rijschool, *o.* *...PHILOSOPHIE, *v.* schoolsche wijsbegeerte, *v.* *...PRÜFUNG, *v.* examen eener school, *o.* *...RECHT, *b. n.* schoolsch, klassikaal; *fig.* klassisch, klassiek. *...REDE, *v.* aanspraak welke in eene school bij een examen wordt gehouden, *v.* *...SACHE, *v.* schoolsch onderwerp, -punt, *o.* scholastische stof, *v.* *...SATTEL, *m.* manegezadel, *m.* *...SCHRITT, *m.* (128) verzamelde stap, schoolstap, *m.* *...SPRACHE, *v.* schooltaal, *v.* *...STAUB, *v.* schoolstof, *o.*; *fig.* het lijden-, de moeijelijkheden der school, *v. mv.*; — *fressen*, den schoolvos spelen. *...STREIT, *m.* schooltwist, *m.* *...STUBE, *v.* schoolkamer, *v.* *...STUNDE, *v.* schooluur, *o.* *...SYSTEM, *o.* schoolstelsel, stelsel van onderwijs, *o.* *...THEOLOGIE, *v.* schoolsche godgeleerdheid, *v.*

SCHULTER, *v.* schouder, *m.* *—BEIN, *o.* *—KNOCHEN, *m.* schouderbeen, *o.* *—BINDE, *v.* (48) schouderverband, *o.* *—BLATT, *o.* schouderblad, *o.* *—BLECH, *—STÜCK, *o.* schouderplaat, *v.* -stuk, *o.* *—BREITE, *v.* breedte der schouders, *v.* *—GEHENK, *o.* draagband, (van een' degen), *m.* *—HÖHE, *v.* schouderhoogte, *v.*; (106) opperdeel van de ruggegraat, *o.* *—KÜSSEN, *o.* schouderkussen, *o.* peluw, hoofdpeluw, *v.* *—MUSKEL, *m.* *m.* (106) schouderspier, *v.* *—N, *b. w.* schouderen (het geweer). *—NAHT, *v.* schoudernaad, *m.* *—ROCK, *m.* zie SCAPULIER. *—SCHNITT, *m.* (188) band, *m.* *—SCHLEIFE, *v.* schouderknoop, *m.* *—WEHR, *v.* (180) borstwering, *v.*

SCHULTHEISS, SCHULZE, *m.* schout, baljuw, *m.*

SCHULÜBUNG, *v.* oefening, *v.* opstel, *o.* schooloefening, *v.* *...VERWALTER, *m.* schoolbestuurder, -opzigter, opziener, *m.* lid eener schoolkommissie, *o.*

*...WESEN, o. schoolwezen, o. *...WISSENSCHAFTEN, v. mv. schoolgeleerdheid, humaniteit, v. *...WITZ, m. schoolsch vernuft, o. *...ZUCHT, v. schooltucht, v.

SCHUMMEL, m. slordig mensch, m.

SCHUND, m. (§) drek, m. vuiligheid, fig. nietigheid, beuzeling, v. *—GRUBE, v. (§) sekreet, o. modderpoel, m. *—KÖNIG, m. (§) nachtwerker, sekreetruimer, m.

SCHUPP, m. schop, slag, m.

SCHUPPE, v. schub, roof, v.; *—n auf dem Kopf*, schurft, o.

SCHÜPPE, v. zie SCHAUFEL. *—N, mv. (63) schoppen.

SCHUPPEN, m. zie SCHOPPEN. *—, b. w. schubben, de schubben verliezen; schoppen, trappen, stooten. *—FISCH, m. visch met schubben, m. *—LOS, b. n. zonder schubben. *—NAHT, v. (106) schilferachtige naad (in het bekkeneel), m. *—SCHLANGE, v. geschubde slang, v. *—WEISE, *bijw.* bij schubben, bij schilfers.

SCHUPPICHT, SCHUPPENARTIG, b. n. schubbenachtig. *...IG, b. n. met-, vol schubben, geschubd.

SCHUR, v. schering, v. *—, m. fig. (§) trek, m. plagerij, v.

SCHÜREISEN, o. *...HAKEN, m. rakelijzer, o.

SCHÜREN, b. w. *das Feuer* —, stoken, aan-, onderstoken (het vuur). *...ER, m. stoker, onderstoker, m.

SCHURF, m. korst, roof, snede; (9) opening eener mijn; (59) doorsnijding, v.

SCHÜRFEN, b. w. schrabben, schillen, pellen; schellen. *...HOBEL, m. lijst-, rijschaaf, v.

SCHÜRHAKEN, m. zie SCHÜREISEN.

SCHURIGELN, b. w. (§) plagen, kwellen.

SCHURKE, m. schurk, schelm, m. *—NSTREICH, m. *—REI, v. schurkenstreek, m. schurkerij, v. schelmstuk, o. *...ISCH, b. n. en *bijw.* schurk-, schelmachtig, schelmsch.

SCHÜRLOCH, o. stookgat, o. *...SCHAUFEL, v. stook-, ovenschop, v.

SCHURWOLLE, v. scheerwol, v.

SCHURZ, m. schort, v. schorteldoek, m. voorschoot, o.; (18) schoorsteenmantel, m.

SCHÜRZANGE, v. tangetje, o.

SCHÜRZE, v. voorschoot, o. boezelaar, m.; fig. meisje, vrouwspersoon, o. *—N, b. w. *einen Knoten* —, opschorten, opbinden; knoopen, een' knoop leggen; *sich* —, zich (zijne kleêren) opnemen.

SCHURZFELL, o. schootsvel, o.

SCHUSS, m. schot, het schieten, o.; lading, dragt, v.; bereik (van een schietgeweer), o.; snelle-, rassche beweging; spruit, scheut (van een' boom, een' wijngaard); geleding (van den steel eener plant), v.; (6) ovenvol; (195) inslagsdraad, m.; *es geschah ein* —, er viel een schot; *ein — Pulver*, een schot-, eene lading kruid; *das Wild in den — treiben*, het wild onder het bereik van het schot drijven; *im —e sein*, vooruitsnellen, hard loopen, toeschieten; fig. (§) *er hat einen* —, hij heeft een stuk weg; *er hat zuweilen einen* —, hij heeft dikwijls grillen, - luimen.

SCHÜSSEL, v. schotel, m. *—BRET, o. schotelrek, o. *—FREUND, m. schotel-, pannelikker, m. *—GLOCKE, v. schoteldekker, m.; kaasglas, o. *—HECHT, m. snoek van middelmatige grootte, m. *—KOCH, m. (74) vlade, v. blanc-manger, o. *—KNECHT, m. lekrooster, m. gatenplatteel, v. *—KNOPF, m. bolgewerkte knop, m. hoorn, o. knoop, m. *—LEHEN, o. (soort van) leen, o. *—MUSCHEL, v. eenschalige mossel, m. *—PFENNIG, m. legpenning met metalen bladeren, m. *—RING, m. schotelring, m. *—RUND, b. n. schotelrond. *—STEIN, m. holle steen, plaatsteen, m. *—TUCH, o. vaatdoek, m. *—WÄRMER, m. schotelwarmer, (warmhouder), m. *—WÄSCHERINN, v. vatenwaschter, v. *—WASSER, o. spoelwater, vaatwater, o.

SCHUSSFREI, b. n. en *bijw.* schotvrij. *...GELD, o. schietgeld, (aan den eigenaar van jagtlanden betaald), o. *...LINIE, v. (5) schotlijn, v. *...MÄSSIG, b. n. en *bijw.* (59) onder het bereik van het (jagt)geweer, binnen schot. *...PFERD, o. hengst, m. *...SCHARTE, v. schietgat, o.; (203) geschutpoort, v. *...WASSER, o. wondwater, o. *...WEISE, *bijw.* bij schoten, schotsgewijze; fig. bij grillen, bij luimen. *...WEITE, v. schotverheid, (van een kanon), v. *...WUNDE, v. wond door een schot, v.

SCHUSTER, m. zie SCHUHMACHER. *—ARBEIT, v. schoenmakerswerk, o. *—DRAHT, m. pikdraad, m. *—HAMMER, m. schoenmakershamertje, o. *—HOLZ, o. kornoeljeboom, m. *—KNEIF, m. schoenmakersmes, o. *—KRAUT, o. (76) wilde marjolein, v. *—LADEN, m. schoenmakerswinkel, m. *—LEIM, m. schoenmakerslijm, v. *—LEISTE, v. schoenleest, v. *—LICHT, o. schoenmakerskaars, (met dubbele pit), v. *—MESSER, o. zie

Schusterkneife. *—**n**, *o. w.* schoenen maken, -lappen. *—**pech**, *m.* schoenmakerspek, *o.* *—**pfriem**, *m.* schoenmakerspriem, *m.* *—**schwärze**, *v.* schoenmakersinkt, *m.* -zwart, *o.* *—**werktisch**, *o.* schoenmakerstafel, (voor het licht), *v.* *—**zeug**, *o.* oude hoed -, *m.* korfje van een' schoenmaker, *o.* (om er de els, het spinaal enz. in te bergen). *—**zwecke**, *v.* zie **Schuhzwecke.**

Schüte, *v.* zie **Treckschüte.**

Schutt, *m.* puinhoop, *m.* puin, gruis, *o.*; *(w. g.)* weg, landweg, *m.*

Schütte, *v.* **Schüttboden**, *m.* korenzolder, *m.* -magazijn, *o.*; hoop, stapel; bos (stroo), *m.* *—**ln**, *b. w.* zie **Schütten**; schudden, schokken, bewegen; *den Kopf* —, het hoofd schudden. —, *o.* schudding, *v.* schok, *m.* *—**n**, *b. w.* storten, uitstorten; werpen, gieten, uitgieten; *aus einem Gefässe in ein anderes* —, overgieten uit een vat (flesch enz.) in een ander; *Korn auf den Boden* —, koren zolderen; *in Haufen* —, ophoopen, opstapelen; (59) werpen, (jongen). —, *o. w.* (2) opleveren, inbrengen. *—**nstroh**, *o.* zie **Langstroh**. *—**rn**, *o. w.* trillen, beven, bewegen. —, *o.* beving, trilling, *v.* schok, *m.*

Schuttgabel, *v.* houten hooivork, *v.*

Schuttgelb, *o.* (136) schijtgeel, *o.*

Schuttkarren, *m.* puin -, vuilniskar, *v.* *...**kärrner**. *...**führer**, *m.* karreman, vuilnisman, *m.*

Schüttregen, *m.* stortregen, *m.*

Schuttstall, *m.* zie **Pfandstall.**

Schutz, *m.* bescherming, behoeding, hoede, verdediging, *v.* steun, *m.*; hulp, wijk-, schuilplaats, toevlugt, *v.*; landweg, dijk, dam, *m.* *—, *m.* *—**brett**, *o.* duiker, *m.* valdeur, *v.* sluisdeurtje, *o.* *—**blattern**, *v. mv.* koepokken, *v. mv.*; *einem Kinde die — einimpfen*, een kind de koepokken inenten. —**gift**, —**stoff**, *m.* koepokstof, *v.* *—**brief**, *m.* vrijgeleidebrief; (46) respijtbrief, *m.* *—**brillen**, *m.* voorbehoedende-, konservatieve bril, *m.* *—**bündniss**, *o.* verdedigend verbond, *o.* *—**dach**, *o.* schutdak, afdak; (110) schermdak, *o.*

Schütze, *m.* schutter, boogschutter, *m.* (ook 157); (195) weversspoel, *v.* *—**n**, *b. w.* behoeden, beschermen, verdedigen, beschutten, dekken; *einen im Besitze einer Sache* —, iemand in het bezit (van iets) handhaven; *sich vor der* —, *gegen die Kälte* —, zich voor de koude beschutten, -dekken; *das Wasser* —, het water keeren (door een' dam).

Schutzenaufzug, *m.* optogt -, parade der schutters, - der boogschutters, *m. v.* *...**bruder**, *m.* boogschutters-makker, *m.* *...**kasse**, *v.* kas van de boogschutters-vereeniging, *v.*

Schutzengel, *m.* schuts-, beschermengel, *m.*

Schutzengesellschaft, *v.* boogschutters-vereeniging, *v.* *...**gilde**, *o.* schuttersgild, *o.* *...**haus**, *o.* schuttershuis, *o.* *...**hof**, *...**platz**, *m.* schuttersdoelen, *m.* *...**könig**, *m.* —**inn**, *v.* schutterskoning, *m.* schutterskoningin, *v.* *...**meister**, *m.* schuttersmeester, ridder van den boog, *m.*

Schutzgatter, *o.* valpoort, *v.* schutbalk, *m.* *...**gehänge**, *o.* talisman, *m.* *...**geist**, *m.* beschermgeest, -engel, *m.* *...**geld**, *o.* schatting, *v.* schutgeld, *o.* *...**geleite**, *o.* vrijgeleide, *o.* *...**gerechtigkeit**, *...**herrschaft**, *v.* regt van bescherming, beschermregt; beschermheerschap, *o.*; voorspraak, *v.* *...**gott**, *m.* *...**göttinn**, *v.* beschermgod, *m.* beschermgodin, *v.* *...**heilige**, *m.* en *v.* beschermheilige, *m.* en *v.* patroon, *m.* patrones, *v.* *...**herr**, *m.* beschermheer, *m.* *...**jude**, *m.* jood aan schatting onderworpen, *m.* *...**kind**, *o.* troetel-, bevoorregt kind, *o.* beschermeling, *m.* *...**leistung**, *v.* verleening van bescherming, *v.*

Schützling, *m.* beschermeling, *m.* *...**los**, *b. n.* weerloos.

Schutzmauer, *v.* borstwering, schans, *v.* bolwerk, *o.* *...**rede**, *...**schrift**, *v.* verdedigingsrede, *v.* -schrift, *o.* apologie; (119) memorie van defensie, *v.* *...**redner**, *m.* verdediger, *m.*; *fig.* voorspraak, *v.* advokaat, *m.* *...**verwandte**, *m.* inwoner bij wijze van toelating, -van oktrooi, *m.* *...**wache**, *v.* geleide, vrijgeleide, *o.* *...**waffen**, *mv.* verdedigende wapenen, *o. mv.* *...**wand**, *v.* windscherm, *o.* *...**wehr**, *v.* tegenweer, *m.* borstwering, *v.* wal, *m.* *...**zettel**, *m.* verblijfpas, *m.*

Schwabacherschrift, *v.* (13) (soort van) duitsch-kursijf letter, *v.*

Schwabbeln, *o.* zwabberen, *o.*

Schwabber, *m.* *...**stock**, *m.* stokdweil, *m.*

Schwabe, *v.* (103) mot, *v.* kakkerlak, (insekt), *m.*

Schwabenspiegel, *m.* oud zwabische wet, *v.*

Schwach, *b. n.* en *bijw.* zwak, rank; *fig.* broos, krachteloos, kwijnend, ziekelijk, zwakkelijk; *die —e Seite*, de zwakke zijde; *auf —en Füssen stehen*,

op zwakken -, op onvasten voet staan.
SCHWÄCHE, *v.* zwakheid, ziekelijkheid, kwijning, *v.*; *fig.* zwak, *o.* *—N, *b. w.* verzwakken, ondermijnen, doen kwijnen; verslappen; *fig.* *jemandes Ansehen* —, iemands aanzien ondergraven; *ein Mädchen* —, een meisje verkrachten. *—ND, *b. n.* verzwakkend, ondermijnend.
SCHWACHGLÄUBIG, *b. n.* zwak van geloof, twijfelend. *...HEIT, *v. fig.* zwakheid, *v.* verval, *o.* kwijning, broosheid, *v.* —SSÜNDE, *v.* zonde der zwakheid, *v.* *...HERZIG, *b. n.* flaauwhartig, zwak van hart, -van gemoed. —KEIT, *v.* flaauwhartigheid, *v.* *...KOPF, *m.* zwak hoofd, *o.* domoor, *m.* *...KÖPFIG, *...SINNIG, *b. n.* onnoozel, zwak van hoofd, - van geest.
SCHWÄCHLICH, *b. n.* en *bijw.* zwakkelijk, ziekelijk; teêr, kwijnend. *—KEIT, zwakkelijkheid, kwijning; teêrheid, broosheid, *v.* *...LING, *m.* zwakkeling, *m.* en *v.*
SCHWACHSINN, *m.* zwakheid van hoofd, *v.* *—IG, *b. n.* zie SCHWACHKÖPFIG.
SCHWÄCHUNG, *v.* verzwakking; verkrachting (van een meisje), *v.*
SCHWADE, *v.* (§) gemakkelijkheid in het spreken, radheid van tong, welbespraaktheid, *v.* *—N, *m.* damp, wasem; stikdamp; (59) korte walm, hertenstaart, *m.*; (2) zwad, zwadde, *v.* —, *—NGRAS, *o.* vlotgras, *o.* —, *—NGRÜTZE, *v.* zeker onkruid, *o.*
SCHWADRONE, *v.* eskadron, *o.* *—NWEISE, *bijw.* bij eskadrons, eskadronsgewijze; *sich — stellen*, eskadronneren. *...IREN, *o. w.* (§) grootspreken, liegen, snoeven.
SCHWAGER, *m.* zwager, schoon-, behuwdbroeder, *m.*
SCHWÄGERINN, *v.* schoon-, behuwdzuster, *v.*
SCHWÄGERLICH, *b. n.* en *bijw.* als zwager, als schoonbroeder, als bloedverwant. *...SCHAFT, *v.* zwagerschap, bloedverwantschap, *v.*
SCHWÄHER, *m.* zie SCHWIEGERVATER.
SCHWALBE, *v.* zwaluw; gierzwaluw, *v.*; *spr. eine — macht keinen Sommer*, ééne zwaluw maakt geen' zomer. *—NKRAUT, *o.* (76) schelkruid, *o.* goudwortel, *m.* *—NNEST, *o.* zwaluwennest, *o.* *—NSCHWANZ, *m.* zwaluwstaart, (in alle beteekenissen), *m.* *—NSTEIN, *m.* zwaluwsteen, *m.* *—NWURZ, *v.* (zeker) geneeskruid, tegengif, *o.*
SCHWALKER, *m.* (§) bevaren zeeman; zwerver, *m.*; *fig.* groote hoeveelheid, *v.*
SCHWALL, *m.* zwerm, hoop; vloed, *m.*, overstrooming, *v.* stroom, *m.*

SCHWAMM, *m.* spons; kampernoelje, *v.* paddestoel, *m.* zwam, *v.*; (48) sponsachtig uitwas, *o.*; *die Schwämme der Kinder*, mondzweertjes bij kinderen, *o. mv.*
SCHWÄMMCHEN, *o.* sponsje, paddestoeltje, *o.*
SCHWAMMGEWÄCHS, *o.* uitwas (aan de boomen), *o.*; paddestoel, *m.*
SCHWAMMICHT, *b. n.* spons-, zwamachtig. *...IG, *b. n.* sponsig, zwammig; vol poriën; vol paddestoelen. —KEIT, *v.* sponsigheid, veelheid van poriën, *v.* *...STEIN, *m.* sponssteen, *m.*
SCHWAN, *m.* zwaan, *v.* *—EN, *onp. w.* zie AHNEN.
SCHWANENARM, *m. fig.* arm zoo blank als eene zwaan, albasten arm, *m.* *...BALKEN, *m.* zwanenbalk, *m.* *...BETT, *o.* bed van zwanendons, *o.* *...BAY, *m.* fijne baai, *v.* *...BRUST, *v.* borst eener zwaan; *fig.* borst -, boezem zoo blank als eene zwaan, *v. m.* *...DONE, *v.* zwanendons, *o.* *...FEDER, *v.* zwanenveêr, -pen, *v.* *...GESANG, *m.* zwanengezang, *o.*; *fig.* laatste zang, het laatste zingen, zwanenzang, *m.* *...HALS, *m.* zwanenhals, *m.*; — *eines Pferdes*, schoone hals van een paard, *m.* ronding van den hals, *v.* *...SCHNABEL, *m.* (48) zwanenbek, *m.* *...TAUCHER, *m.* pelikaan, *m.* *...ZUCHT, *v.* voeding -, *v.* het houden van zwanen.
SCHWANG, *m.* zwaai, *m.* slingering, *v.* zwang, gang, *m.*; *im —e sein*, in zwang zijn. *—BAUM, *m.* boom van eene koets, *m.* *—BETT, *o.* (203) hangmat, *v.*
SCHWÄNGEL, *m.* klepel eener klok; zwengel, *m.* wip; schaar eener weegschaal, *v.*; spil -, handboom eener drukpers, *v. m.* *—PUMPE, *v.* pomp met een' zwengel, *v.* *—RIEMEN, *m.* klokketouw, *o.*
SCHWANGER, *b. n.* en *bijw.* zwanger; — *werden*, zwanger -, bezwangerd worden, -raken; — *gehen*, zwanger zijn; *fig.* zwanger gaan met..., iets voornemens zijn.
SCHWÄNGERN, *b. w.* bezwangeren (bevruchten); (133) doortrekken (met).
SCHWANGERSCHAFT, *v.* zwangerschap, *v.*
SCHWÄNGERUNG, *v.* bezwangering, bevruchting, *v.*; (133) het doordringen.
SCHWANGSEIL, *o.* danskoord, *o.*
SCHWANK, *b. n.* buigzaam, lenig, taai; *fig.* los, onbestemd. *—, *m.* klucht, boerterij, pots, *v.* kwinkslag, *m.* grap, *v.*; *Schwänke*, *mv.* treken, *m. mv.*
SCHWÄNKBÜRSTE, *v.* zie KANNENBÜRSTE.

SCHWANKEN, *o. w.* wankelen, waggelen, zwaaijen, slingeren, (ook *fig.*); onbestendig-, besluiteloos zijn, wankelen, aarzelen, twijfelen; (203) stampen tegen. *—, *o.* het waggelen, zwaaijen, *o.* zwenking, *v.*; (203) het stampen; (157) — *des Mondes*, waggelende beweging der maan, *v.*; — *der Erdachse*, schuddende beweging der as.

SCHWÄNKEN, *b. w.* schudden; spoelen (een glas, den mond); zie ook SCHWENKEN.

SCHWANKEND, *b. n.* wankelend, schuddend; *fig.* wankelend, weifelend, onbestemd, wankelmoedig.

SCHWÄNKKESSEL, *m.* SCHWÄNKFASS, *o.* zie SPÜLFASS. *...WASSER, *o.* spoelwater, *o.*

SCHWANZ, *m.* staart, (ook *fig.*); sleep; (171) staart (eener noot), *m.*; *fig.* (§) *etwas auf den — schlagen*, iets te duur aanzetten, -aanrekenen. *—BEIN, *o.* staartbeen, *o.*

SCHWÄNZCHEN, *o.* staartje, *o.*

SCHWÄNZELN, *o. w.* kwispelstaarten; *fig.* (§) draaijen, drentelen. *...PFENNIG, *m.* (§) kleine ongeoorloofde winst, *v.*; *—e machen*, zoodanige winst bejagen, -behalen.

SCHWÄNZEN; *b. w.* een' staart maken aan...; *die Noten —*, staartnoten maken; *ein Pferd —*, den staart opbinden van een paard; *die Schule —*, uit de school wegblijven, spijbelen; *ein Collegium —*, het kollegie verzuimen; *eine Stunde —*, een uur nutteloos doorbrengen; *einen —*, iemand om den tuin leiden. *—, *o. w.* (§) kwispelen, draaijen, wentelen. *...ER, *m.* staartenmaker, *m.*

SCHWANZFEDER, *v.* staartpen, *v.* *...FLIEGE, *v.* vlieg met een' langen staart, *v.* *...FLOSSE, *v.* staartvin, *v.* *...MEISE, *v.* mees met een' langen staart, *v.* *...PERRÜCKE, *v.* staartparuik, *v.* *...RIEGEL, *m.* dwarshout, *o.* koppelbalk; staartriem, *m.* zie ook STÜRZLEDER. *...RÜBE, *v.* afgesneden staart, *m.* *...SCHRAUBE, *v.* staartschroef (van een geweer), *v.* *...STERN, *m.* zie KOMET. *...STÜCK, *o.* (183) staart (van een beest), *m.* staartstuk, *o.* *...SCHNUR, *v.* raam van fluweelwerkers, *o.*

SCHWAPPELN, *o. w.* drok-, veel drinken, wankelen, slingeren.

SCHWAPPEN, *o. w.* (§) verspillen, storten.

SCHWÄREN, *m.* zweer, etterbuil, *v.* *—, *o. w.* zweren, etteren, dragen. *—, *o.* het zweren, verzwering, *v.*

SCHWARM, *m.* zwerm, hoop, *m.* menigte, *v.* troep, drom, *m.*; geraas, getier, gewoel, *o.*; *einen — im Kopfe haben*, muizennesten in het hoofd hebben.

SCHWÄRMEN, *o. w.* zwermen; *fig.* zwieren, woelen, zwerven, rondloopen, rinkelrooijen; droomen, zotteklap uitstooten, raaskallen, dweepen; *die ganze Nacht —*, den nacht rondzwerven. *—, *o.* het zamenvliegen in zwermen; geraas, getier, gezwier, *o.*; *fig.* losbandigheid, *v.*

SCHWÄRMER, *m.* (186) zwermer, voetzoeker; *fig.* zwierder, rondlooper, lichtmis, zwerver; dweeper-, geestdrijver, *m.* *—EI, *v.* geraas, getier, *o.* losbandigheid, zwelgerij, dweeperij, geestdrijverij; buitensporigheid, *v.* —INN, *o.* zwierster, banketteerster; dweepster, geestdrijfster, *v.* *—ISCH, *b. n.* dweepziek, -zuchtig, dweepachtig, geestdrijvend; — *machen*, dweepzucht aanblazen.

SCHWÄRMZEIT, *v.* zwermtijd (der bijen), *m.*

SCHWARTE, *v.* zwoord (van spek), *o.*; (168) wankant, *m.* wanzijde, *v.*; bast (van een' boom), *m.*; *fig. eine alte —*, een oud boek. *—NMAGEN, *m.* pens, *v.* dikbuik, *m.* *—NWURST, *v.* zwoordworst, *v.* *...IG, *b. n.* zwoordig.

SCHWARZ, *b. n.* zwart, vuil, donker; *fig.* donker, droevig, somber, naar, zwart; *—e Haare, Augen*, zwarte haren, -oogen; *dieses Mädchen ist —, hat eine —e Haut*, dat meisje is zwart (van huid); *ein —es (von der Sonne verbranntes) Gesicht*, een zwart (door de zon verbrand) aangezigt; *—e Wäsche*, vuil linnengoed; — *machen*, zwart maken; *fig.* lasteren; — *werden*, zwart worden; (136) naar het zwart trekken; — *färben, anstreichen*, zwart verwen, -kleuren; — *siegeln*, met zwart lak-, met een' zwarten ouwel digtzegelen; *zu — drucken*, (13) te zwart-, te dik drukken; *fig. eine —e Note*, (171) eene zwarte noot, *v.*; *fig. eine —e That*, eene zwarte (wreede, slechte) daad; *in der Nacht sind alle Kühe —*, bij den avond zijn alle katten graauw. *—, *o.* het zwart, de zwarte verf, -kleur, *v.*; *fig.* (§) — *auf weiss haben*, zwart op wit hebben, (de zaak) geschreven hebben.

SCHWARZAMSEL, *v.* zwarte meerle, *v.* *...ÄUGIG, *b. n.* zwartoogig. *...BÄCKER, *m.* roggebroodbakker, *m.* *...BEERE, *v.* zie HEIDELBEERE. *...BINDER, *m.* kuiper van groote eikenhouten vaten of bierkuipen, *m.* *...BLAU, *b. n.* zwart-blaauw, loodkleurig. *...BLECH, *o.* geslagen ijzer, *o.* *...BLÜTIG, *b. n.* galachtig, zwartgallig, hi-

pokondrisch. *...BRAUN, b. n. donkerbruin, tanig. *...BRÄUNLICH, b. n. bruinachtig, donker; *ein —es Mädchen*, eene brunette. *...DORN, m. zwarte doorn, wilde pruimenboom, m.

SCHWARZE *(der, die)*, m. en v. de zwarte, m. en v. neger, m. negerin, v. *—, (het) zwarte, zwarte kleur, v. zwartsel, o.

SCHWÄRZE, v. zwartheid, v. zwarte, zwartsel, o.; *fig.* snoodheid, laagheid, afschuwelijkheid, v. *—N, b. w. zwart-, vuil maken (linnengoed). —, o. w. *(w. g.)* sluiken, smokkelen; *sich* —, zwart worden, betrekken (van de lucht).

SCHWARZERZ, o. (soort van) zilvererts, m. *—, *...GULDENERZ, o. zwart zilvererts, m. *...FÄRBER, m. zwartverwer, m. —EI, v. zwartverwerij, (de kunst, de plaats), v. *...FLECKIG, b. n. zwart gevlekt, -gespikkeld, donkergrijs (van paarden). *...FLEISCH, o. zwart vleesch, o. *...FUCHS, m. zwarte vos, zwartvos, (paard), m. *...GAR, b. n. (84) bruin-, zwart bereid. *...GELB, b. n. olijfkleurig. *...GESPRENKELT, *...TÜPFELIG, b. n. zwart gesprenkeld, -gespikkeld. *...GLÄNZEND, b. n. zwartschijnend. *...GRAU, b. n. donkergrijs. *...GRÜN, b. n. donkergroen. *...HOLZ, o. zwart-, harsachtig hout, o. *...KÄPPCHEN, o. zwart mutsje, o.; (soort van) bastaard nachtegaal, m. *...KEHLCHEN, o. roodstaartje met zwarten krop (vogel), o. *...KOPF, m. zwarthoofd, o. bastaard-nachtegaal; lijster met zwarten kop, v. *...KÖPFIG, b n. zwart van hoofd, -van haren. *...KRAUT, o. zwartkruid, o. *..KÜMMEL, m. honigdauw, m. korianderzaad, o. zwarte komijn, v. *...KÜNSTLER, v. zwartkunstenaar, heksenmeester, m. *...KUPFER, o. zwart koper, o.

SCHWÄRZLICH, b. n. zwartachtig, zwartbruin.

SCHWARZMEISE, v. mees met zwarten kop, v. *...OHR, o. zwartgespikkelde ekster, v. *...ROCK, m. (§) zwartrok; *fig.* geestelijke, priester, m. *...ROTH, b. n. donkerrood. *...SCHECKE, v. zwart bont paard, o. *...SCHIMMEL, m. donkergrijze schimmel, m. *...SCHWANZ, m. zwartstaart, (vogel, visch), m. *...SILBER, o. zwart zilver, o. *...SPECHT, o. zwarte specht, m. -ekster, v. *...STEIN, m. zwarte steen, m. *...STREIFIG, b. n. zwartgestreept. *...TANNE, v. zwarte denneboom, m. *...UMBER, m. zee-raaf, (visch), v.

SCHWÄRZUNG, v. het zwarten, zwart maken, (ook *fig.*).

SCHWARZWILD, o. zwartwild, o. *...WURZ, v. (76) adderkruid, speerkruid, o.

SCHWATZEN, o. w. praten, babbelen, kakelen, snappen, klappen; kwinkeleren, kwelen (van vogelen).

SCHWÄTZER, m. *—INN, v. babbelaar, zwetser, snapper, m.; snapster, babbelaarster, v. *—EI, v. (§) snapperij, v. gesnap, geklap, o.; praatzucht, v.

SCHWATZHAFT, b. n. babbel-, snapachtig, praatziek, -zuchtig; onbescheiden. *—IGKEIT, v. babbel-, snapachtigheid, praatzucht, -ziekte, v.

SCHWEBE, v. besluiteloosheid, onzekerheid, v.; *in der — sein*, — *hängen*, in onzekerheid-, besluiteloos zijn.

SCHWEBEN, o. w. zweven, hangen; *fig.* weifelen, in onzekerheid-, besluiteloos zijn; *der Vogel schwebt in der Luft*, de vogel zweeft in de lucht; *fig.* *vor Augen* —, voor de oogen zweven; *im Gedächtnisse* —, in de gedachte-, voor den geest zweven; *es schwebt mir auf der Zunge*, het ligt mij op de tong; *es schwebt ein Unglück über mir*, er hangt mij een ongeluk boven het hoofd. *—D, b. n. zwevend, hangend; *fig.* weifelend; (9) weinig overhellend.

SCHWEFEL, m. zwavel, m. *—ABDRUCK, m. afdruksel in zwavel, o. *—ADER, v. *—GANG, m. zwavelader, -mijn, v. *—ARTIG, b. n. zwavelachtig. *—ÄTTER, m. zwavel-etter, m. *—BALSAM, m. zwavelbalsem, m. *—BLUMEN, mv. (133) bloem van zwavel, v. *—BRAND, m. (133) gezwaveld brandhout, o. *—DAMPF, m. zwaveldamp, m. *—DUNST, v. zwavelachtige uitwaseming, v. *—ERDE, v. zwavelaarde, v. *—ERZ, o. zwavelerts, m. *—FADEN, m. zwaveldraad, m. *—FARBE, v. zwavelkleur, v. *—GEIST, m. geest van zwavel, m. *—GELB, b. n. geel als zwavel. *—GERUCH, m. zwavellucht, v. -reuk, m. *—GESÄUERT, *—SAUER, b. n. (133) zwavelzuur, o.; *—es Eisen*, *—er Kalk*, zwavelzuur ijzer; zwavelzure kalk. *—GRUBE, v. zwavelmijn, -groef, v. *—HÖLZCHEN, o. zwavelstokje, o. *...HÜTTE, o. v. zwavelsmelterij, -fabriek, v. *—ICHT, *—IG, b. n. zwavelachtig, zwavelig. *—KAMMER, v. zwavelkamer, -kast, v. *—KIES, m. zwavelsteen, m. *—LEBER, o. (133) potasch-zwavel, m. *—LÖFFEL, m. zwavellepel, (om de onzuivere deelen weg te nemen), m. *—MEISTER, m. opzigter eener zwavel-

smelterij, *m.* *...MILCH, *v.* (133) zwavelmelk, *v.*
SCHWEFELN, *b. w.* zwavelen; luchten (fust).
SCHWEFELOFEN, *m.* zwaveloven, *m.* *...OHL, (ÖL), *o.* zwavelolie, *v.* *...PFANNE, *v.* zwavelketel, *m.* *...PFLASTER, *o.* *...SALBE, *v.* zwavelpleister, -zalf, *v.* *...RAUCH, *m.* zwaveldamp, -rook, *m.* *...REGEN, *m.* zwavelregen, *m.* *...ROHRE, *v.* pijp voor den zwavel, *v.* *...RÖSTE, *v.* zwavelroostering, *v.* *...RUBIN, *m.* doorschijnende onbereide zwavel, *m.* *...SALZ, *o.* (133) zwavelzout, *o.* *...SÄURE, *v.* (133) zwavelzuur, *o.* *...SCHLACKE, *v.* zwavelschuim, *o.* *...SPAN, *m*, zwavelspaan, *v.* stukken lucht (om fust te luchten), *o. mv.* *...STÜCK, *o.* *...STANGE, *v.* stuk -, stok van zwavel, *o. m.*; (4) rolpleister, *v.* pijpzwavel, *m.* *...TROPFEN, *m* (57) zwaveldrop, *m.* *...WACHS, *o.* (138) gezwaveld was, *o.* *...WASSER, *o.* zwavel-, gezwaveld water, *o.* *...WERK, *o.* zwavelfabriek, *v.* *...WURZ, *v.* (76) varkensvenkel, *v.*
SCHWEIEN, *b. w.* zweijen, spannen.
SCHWEIF, *m.* staart, sleep, *m.*; (9) hoofd (van de mijnader), *o.*; (143) omdraaistang, *v.* *—BRET, *o.* (113) plank onder de spoel, *v.* *...BÜGEL, *m.* staartbeugel, *m.*
SCHWEIFEN, *b.* en *o. w.* ronden, rond uitsnijden; *ein schön geschweiftes Pferd*, een fraaije langstaart, (paard), *m.*; — *herum—*, rondzwieren, -zwerven. *...RAHMEN, *m.* wevers-werktuig, *o.* *...SÄGE, *v.* (139) ronde zaag, *v.* *...SCHEIDE, *v.* *...RIEMEN, *m.* staartriem, *m.* *...SPULE, *v.* (113) schietspoel, *v.* *...STERN, *m.* staartster, komeet, *v.* *...UNG, *v.* ronding, uitsnijding; (70) versnijding, bogt (eener klok); (139) boogsgewijze holligheid, *v.*
SCHWEIGE, *v.* kudde; menigte; pachthoeve, *v.*
SCHWEIGEN, *o. w. (onr.)* zwijgen; — *können*, weten te zwijgen; *von etwas —*, iets met stilzwijgen voorbijgaan, er niet van reppen; *zu etwas —*, op iets niet antwoorden. *—, *o.* stilzwijgen, *o.* stilzwijgendheid, *v.*; *einen zum — bringen*, iemand tot zwijgen brengen, iemand den mond snoeren. *—, *b. w. (reg.) (w. g.)* verzwijgen; doen zwijgen, stillen, bedaren.
SCHWEIMEL, *m.* SCHWEIMELIG, *b. n.* zie SCHWINDEL, SCHWINDELIG.
SCHWEIMEN, *o. w.* bezwijmen, in zwijm vallen.
SCHWEIN, *o.* zwijn, varken, *o.* (ook *fig.*), morsig -, vuilaardig mensch, *m.* *—CHEN, *o.* varkentje, jong zwijn, *o.* *—AAS, *o.* zie AAS. *—BESCHAUER, *—SCHAUER, *m.* varkensschouwer, *m.* *—BRUCH, *m.* *—SWUHLE, *v.* (59) zwijnshol, (door een wild zwijn gewoeld), *o.*
SCHWEINENBRATEN, *m.* varkensgebraad, *o.* *...FETT, *o.* varkensvet, *o.*; *ausgelassenes —*, *...SCHMALZ, *v.* gesmolten varkensvet, *o.* -reuzel, *m.* *...FLEISCH, *o.* varkensvleesch, *o.* *...MARKT, *m.* varkensmarkt, *v.*
SCHWEINEREI, *v.* zwijnerij, onreinheid; zwelgerij, onkuischheid, geilheid, *v.* *...SCHMEER, *o.* reuzel, *m.*
SCHWEINFEISTE, *v.* (59) jagttijd, tijd waarin de wilde zwijnen vet zijn, *m.* *...HÄNDLER, *m.* koopman in varkens, *m.* *...HATZ, *v.* wilde zwijnenjagt, *v.* *...HIRT, *m.* —INN, *v.* varkenshoeder, *m.* -hoedster, *v.* *...HUND, *m.* zie SAUBELLER; *fig.* (§) zwijn, varken, *o.* *...IGEL, *m.* stekelvarken, ijzervarken, *o.* egel, *m.*; *fig.* (§) vuilaard, morsig mensch, *m.* —EI, *v.* (§) vuiligheid, morsigheid, *v.* *...ISCH, *b. n.* en *bijw.* morsig, vuil, slordig, - lijk, vuilaardig, -lijk. *...KOBEN, *m.* varkenshok, - kot, *o.* *...LEDER, *o.*
SCHWEINSHAUT, *v.* zwijnen-, varkensleder, *o.* -huid, *v.* *...MAST, *v.* eikeloogst, *m.* *...MUTTER, *v.* zeug, *v.* wijfje van een wild zwijn, *o.*
SCHWEINSAUGE, *o.* varkensoog, *o.* *...BACKEN, *m.* kinnebaksham, *m.* *...BEZOAR, *m.* egel-bezoarsteen, (in de maag van den egel gegroeid), *m.* *...BLASE, *v.* varkensblaas, *v.* *...BLATTER, *v.* soort van (ovale) kinderpok, *v.* *...BÜRSTE, *v.* zie SAUBÜRSTE. *...BROD, *o.* (76) varkensbrood, *o.*
SCHWEINSCHLÄCHTER, *m.* varkensslager *m.* *...SCHNEIDER, *m.* varkenssnijder, *m.*
SCHWEINSJAGD, *v.* zwijnenjagt, jagt op wilde zwijnen, *v.* *...FEDER, *v.* (59) jagtspies, *v.* zwijnspriet, *m.*; (141) ijzeren punt, (op een hek), *v.* *...HALS, *m.* varkenshals; *fig.* mismaakte -, leelijke hals, *m.* *...JAGD, *v.* jagt op wilde zwijnen, *v.* *...KEULE, *v.* varkensbout, *m.* *...KOPF, *m.* zwijnshoofd, *o.* *...LEDER, *o.* varkensleder, *o.* *...MAGEN, *m.* varkenspees, *v.* *...MÖHRE, *v.* witte raap, *v.* knol, *m.* *...MUTTER, *v.* zeug, zog, *v.* *...POCKE, *v.* melaatschheid, *v.*
SCHWEINSTALL, *m.* varkensstal, *m.* *...STEIN, *m.* varkenssteen, *m.* zie SCHWEINSBEZOAR.

Schweinstreiber, *m.* zwijnenhoeder, *m.* *...**wildpret**, *o.* wilde zwijnengebraad, *o.* *...**wurst**, *v.* varkenssaucijs, -worst, *v.* *...**zeug**, *o.* (59) toerusting tot de jagt der wilde zwijnen, *v.* *...**zunge**, *v.* varkenstong, *v.*

Schweiss, *m.* zweet; (159) bloed, (van wild), *o.*; *fig. im —e seins Angesichts*, in het zweet zijns aangezigts; *es hat manchen sauren — gekostet*, het heeft menigen zweetdroppel gekost. *—**bad**, *o.* zweetbad, *o.* *—**befördernd**, *—**treibend**, *b. n.* zweet-bevorderend, -uitdrijvend. *—**en**, *o.* en *b. w.* zweeten, (in alle beteek.); beginnen te smelten, vloeijen, loopen; (133) bloeden; (ijzer) (143) gloeijend smeden; solderen. *—**fieber**, *o.* zweetkoorts, *v.* *—**fuchs**, *m.* zweetros, rospaard, *o.* *—**hitze**, *v.* (143) hoogste gloeijing, *v.* *—**hund**, *m.* brak, (hond), *m.* *—**ig**, *b. n.* zweetend; (59) bloedend. *—**löcher**, *mv.* zweetgaten, *o. mv.* *—**mittel**, *o.* zweetmiddel, *o.* *—**treibend**, *b. n.* zie **Schweissbefördernd**. *—**sucht**, *v.* zweetziekte, *v.* *—**tropfen**, *m.* zweetdroppel, *m.* *—**tuch**, *o.* zweetdoek, *m.* lijkkleed, *o.* *—**wurst**, *v.* bloedbeuling, *v.*

Schweitzerbart, *m.* knevel, *m.* *...**brücke**, *v.* zwitsersche brug, *v.* *...**bund**, *m.* zwitsersch verbond, (unie der 22 kantons), *o.* *...**ei**, *v.* koestal, *m.* koemelkerij, *v.* *...**hosen**, *mv.* zwitsersche broek; (76) nachtschaduw, *v.* *...**käse**, *m.* zwitsersche kaas, *v.* *...**krankheit**, *v.* heimwee, *o.* *...**papier**, *o.* velijn-papier, *o.* *...**rad**, *o.* (soort van) spinnewiel, *o.*

Schwelen, *o. w.* smeulen.

Schwelgen, *o. w.* zwelgen, brassen, lichtmissen, een ongebonden leven leiden. —, *o.* *...**erei**, *v.* het zwelgen; zwelgerij, lichtmisserij, *v.* *...**er**, *m.* —**inn**, *v.* zwelger, brasser, lichtmis, *m.*; zwelgster, *v.* *...**erisch**, *b. n.* gulzig, vratig, slokachtig; wellustig.

Schwelk, *b. n.* verwelkt, verlept. *—**en**, *b. w.* ten halve droogen.

Schwelle, *v.* drempel, dorpel; (18) dwars-, moerbalk, *m.* bovenkap, *v.* bovendrempel, *m.* *—**n**, *o. w.* *(onr.)* zwellen, opzwellen; uit-, opzetten, zich uitzetten, rijzen; (48) tot blaren trekken; opkomen, (van water). *—, *b. w.* *(reg.)* doen zwellen, opblazen. —, *o.* het zwellen, zwelling, op-, uitzetting, opblazing, *v.*; gezwel, *o.*; het opkomen (van water).

Schwemme, *v.* **Schwemmenteich**, *m.* zwemwater, wed, *o.* *—**n**, *b. w.* doen zwemmen; — *waden*, in het wed brengen, spoelen, besproeijen; *der Fluss hat Sand an das Ufer geschwemmt*, de rivier heeft zand naar den oever aangespoeld. *...**ung**, *v.* het doen -, laten zwemmen, -waden.

Schwenden, *o. w.* zie **Abschwenden**.

Schwengel, *m.* zie **Schwängel**.

Schwenken, *b. w.* zwaaijen, doen wapperen; spoelen (glazen); zie **Schwänken**; *die Fahne —*, met het vaandel wapperen; *sich —*, zich ronddraaijen, draaijen; (97) zwenken. *...**ung**, *v.* zwaaijing, draaijing, wappering; (97) zwenking, *v.*

Schweppe, *v.* zie **Schwippe**.

Schwer, *b. n.* zwaar, zwaarwigtig, (ook 104); *fig.* lastig, moeijelijk; ongemakkelijk, groot, ontzaggelijk; *—es Geschütz*, zie **Geschütz**; *—es Geld*, grof geld; *fig. eine —e Hand*, eene zware hand; *ein —es Gehör haben*, hardhoorig zijn; *eine —e Zunge haben*, zwaar spreken; *er hat einen —en Kopf*, hij is zwaar van begrip; *eine —e Strafe*, eene zware straf; *ein —er Traum*, een benaauwde droom. *—, *bijw.* zwaarwigtiglijk; *fig.* moeijelijk, bezwaarlijk; erg; — *Athem holen*, zwaar adem halen; *diese Speise liegt — im Magen*, die spijs bezwaart de maag; *einem das Herz — machen*, iemand het gemoed bezwaren; *die —e Noth!* de duivel! satansch! *—**beladen**, *b. n.* zwaarbeladen. *—**blütig**, *b. n.* dikbuikig.

Schwere, *v.* zwaarte, *v.* gewigt, *o.*; (104) zwaartekracht; *fig.* zwaarwigtigheid, moeijelijkheid, *v.* bezwaar, *o.*

Schwererde, *v.* (133) zware aarde, *v.* *...**fällig**, *b. n.* en *bijw.* log, zwaar, zwaarwigtig, (ook *fig.*). —**keit**, *v.* zwaarte, logheid, moeijelijkheid, (in het loopen), *v.* *...**flüssig**, *b. n.* moeijelijk in het vloeijen. *...**gläubig**, *b. n.* niet ligtgeloovig, moeijelijk te overreden. *...**herzig**, *b. n.* zwaarmoedig. *...**köstig**, *b. n.* duur, kostbaar. *...**kraft**, *v.* (104) zwaartekracht, *v.* *...**leibig**, *b. n.* dikbuikig, dik van lijf, -van ligchaam. —**heit**, *v.* dikbuikigheid, dikte, *v.* *...**lich**, *bijw.* moeijelijk, bezwaarlijk. *...**maul**, *m.* misnoegde, ontevredene, *m.* *...**messer**, *m.* zwaartemeter, barometer, *m.* *...**muth**, *...**müthigkeit**, *v.* zwaarmoedigheid, *v.* *...**müthig**, *b. n.* en *bijw.* zwaarmoedig, -lijk. *...**punkt**, *m.* zwaartepunt, *o.*

Schwert, *o.* zwaard, *o.* degen, *m.*;

(203) zwaard, *o.* *—BOHNE, *v.* snijboon, *v.* *—EL, *m.* *—LILIE, *v.* zwaardlelie, lischbloem, *v.* *—FEGER, *m.* zwaardveger, *m.* *—FISCH, *m.* zwaardvisch, *m.* *—FÖRMIG, *b. n.* (76) zwaardvormig. *—GROSCHEN, *o.* saksische gros, (munt), *v.* *—LEHEN, *o.* mannelijk leen, *o.* *—MAGE, *m.* bloedverwant van vaders zijde, -van de mannelijke linie, agnaat, *m.* *—ORDEN, *m.* orde van het zwaard, *v.* *—RITTER, *m.* zwaardridder, *m.* *—STREICH, *m.* slag met het zwaard, *m.*; *ohne* —, zonder slag of stoot. *—TRÄGER, *m.* zwaarddrager, *m.*

SCHWESTER, *v.* zuster, *v.* *—CHEN, *o.* zusje, *o.* *—KIND, *o.* zusterskind, *o.* neef, *m.* nicht, *v.* *—LICH, *b. n* en *bijw.* zusterlijk. *—LIEBE, *v.* zusterliefde, zusterlijke liefde, *v.* *—MANN, *m.* zustersman, zwager, schoonbroeder, behuwdbroeder, *m.* *—MORD, *—MÖRDER, *m.* zustermoord, -moordenaar, *m.* *—SCHAFT, *v.* zusterschap, *v.* *—SOHN, *m.* *—TOCHTER, *v.* zusterszoon, neef, *m.*; zusters dochter, nicht, *v.* *—ZUNFT, *—NZUNFT, *v.* de zanggodinnen, de muzen, *v. mv.*

SCHWIBBOGEN, *m.* (18) verwelfde boog, *m.* gewelf, *o.*

SCHWIEGER, *v.* zie SCHWIEGERMUTTER. *—ÄLTERN, *—ELTERN, *mv.* behuwd-, schoonouders, *m. mv.* *—KINDER, *mv.* behuwdkinderen, *o. mv.* *—MUTTER, *v.* behuwd-, schoonmoeder, *v.* *—SOHN, *m.* behuwd-, schoonzoon, *m.* *—TOCHTER, *v.* behuwd-, schoondochter, *v.* *—VATER, *m.* behuwd-, schoonvader, *m.*

SCHWIELE, *v.* eelt, *o.* eeltachtigheid, *v.* *...IG, *b. n.* eeltig, eeltachtig.

SCHWIEM, *v.* bezwijming, *v.*

SCHWIERIG, *b. n.* en *bijw.* moeijelijk, bezwaarlijk, lastig; verdrietig, onvergenoegd. *—KEIT, *v.* zwarigheid, moeijelijkheid, *v.* bezwaar, *o.*; —*en machen*, moeijelijkheden opwerpen.

SCHWIGTEN, *b. w.* (203) zwigten, (het want). *...LEINEN, *...LINGS, *mv.* (203) scheerlijnen, *v. mv.*; — *der Puttingtaue*, (203) zwigtings, *v. mv.*

SCHWIMMBLASE, *v.* zwemblaas, (der visschen), *v.*

SCHWIMMEN, *o. w.* (*onr.*) zwemmen, drijven, (op het water); *oben auf* —, bovenzwemmen; *über einen Fluss* —, eene rivier overzwemmen; *fig. im Ueberflusse, in Thränen* —, in overvloed -, in overdaad -, in tranen baden. *—, *o.* het zwemmen, zwemkunst, *v.*; *sich mit — retten*, zwemmende ontkomen. *—D, *b. n.* en *bijw.* drijvende, zwemmende; al zwemmende; —*es Gut*, aangespoelde -, gestrande goederen *o. mv.* *...ER, *m.* zwemmer, *m.* *...FUSS, *m.* zwemvoet, *m.* *...GÜRTEL, *m.* lobber, breibundel, zwemgordel, *m.* *...HAUT, *v.* zwemvlies, (der klaauwen der zwemvogelen), *o.* *...HEMD, *...KLEID, *o.* zwemkleed, *o.* kaphouder, *m.* *...KRÄHE, *v.* zwem-, zeekraai, *v.* *...KUNST, *v.* zwemkunst, *v.* *...PLATZ, *m.* *...SCHULE, *v.* zwemplaats, -school, *v.* *...SCHNECKE, *v.* zeeslak, *v.* *...VOGEL, *m.* zeevogel, *m.*

SCHWIN, *m.* damp, *m.* *—D, *b. n.* schielijk; ernstig; gevaarlijk, netelig, hagchelijk. *—, *m.* (34) tering-, wegsterving van een lid, *v.* *—DE, *—DFLECHTE, *v.* vurigheid op de huid, *v.*

SCHWINDEL, *m.* duizeling, zwijmeling, *v.* zwijm, *m.*; (§) bedwelmdheid, draaijing in het hoofd, *v.*; (175) kolder, *m.*; *den — bekommen*; duizelig worden; *er hat den* —, hij is met duizelingen behebt. *—EI, *v.* duizeling; *fig.* onbezonnenheid, *v.* *—GEIST, SCHWINDLER, *m.* tuimelgeest, zwijmelgeest, *m.* *—HABER, *—LOLCH, *m.* onkruid, *o.* *—IG, SCHWINDLIG, *b. n.* duizelig, bedwelmd, wervelziek; met duizelingen behebt; (175) met den kolder behebt; *mir ist* —, ik ben-, ik word duizelig. *—KOPF, *m.* losbol, *m.* *—KÖRNER, *mv.* korianderzaad, *o.* *—KRAUT, *o.* zekere vergiftige plant, *v.*

SCHWINDELN, *o. w.* duizelig zijn; *mir schwindelt*, ik word duizelig; *fig. er schwindelt*, hij is duizelig.

SCHWINDEN, *o. w.* (*onr.*) verdwijnen; verkwijnen; afnemen, verminderen, verteren; wegsterven, vervallen, vermageren, in-, opdroogen, inkrimpen; *fig. etwas — lassen*, van iets afzien, iets varen laten; *ich lasse die Hoffnung nicht* —, ik geef de hoop niet op. *—, *o.* verdwijning, wegkwijning, wegsterving, in-, opdrooging; (34) vermagering, *v.*

SCHWINDERLING, *m.* oorveeg, *v.*

SCHWINDFALL, *m.* vallende ziekte, *v.* *...FLECHTE, *v.* zie SCHWINDE. *...GRUBE, *v.* zinkput, *m.* riool, *o.* *...SUCHT, *v.* tering, *v.*; *die — bekommen*, de tering krijgen. *...SÜCHTIG, *b. n.* teringachtig.

SCHWINGE, *v.* hennep-, vlasbraak; wan, korenwan, *v.*; vleugel, (van een' vogel), *m.*; *fig.* wiek, *v.* *—L, *m.* (76) grasplant, *v.* *—N, *o.* en *b. w.* (*onr.*) zwaaijen, slingeren, schudden, schommelen; *die Flügel* —, met de vleugels slaan, -kleppen; *das Getreide* —, koren wannen; *Flachs, Hanf* —, vlas-,

hennep braken; *sich* —, zwaaijen; trillen, schommelen, slingeren; springen op, zich werpen op; *sich in den Sattel* —, zich in den zadel werpen; *sich in die Luft* —, zich in de lucht verheffen, zijne vlugt nemen; *fig. sich auf den Thron* —, zich op den troon verheffen; *sich empor* —, zie op EMPOR. *—NAPF, *m.* (102) droogschotel, *m.* *—ENPRESSE, *v.* (201) (soort van) pers, *v.*

SCHWINGFEDER, *v.* slagpen, - veer, *v.**...GEWICHT, *o.* schommelgewigt, (aan een slingeruurwerk), *o.* *...MESSER, *o.* dolk, korte houwer, *m.* *...SEIL, *o.* danskoord, los touw, *o.* *...SIEB, *m.* wan, zeef, *v.* *...STOCK, *m.* hennep -, vlasbraak, *v.*

SCHWINGUNG, *v.* trilling; schommeling, zwaaijing, *v.*

SCHWIPPE, *v.* stokje, zweepje, *o.* karbats, *m.* zie SCHMITZE.

SCHWIRREN, *o. w.* snorren, een scherp geluid geven; kwelen, kwinkeleren.

SCHWITZBAD, *o.* zie SCHWEISSBAD.

SCHWITZE, *v.* (84) zweetstoof, *v.*

SCHWITZEN, *o.* en *b. w.* zweeten; uitwasemen; druipen, (van hars der boomen); *über und über* —, van top tot teen zweeten, - doen zweeten; *die Häute* —, de huiden in de zweetstoof doen. —, *o.* het zweeten; druiping, (van hars); *etwas zum* — *einnehmen*, iets innemen te zweeten.

SCHWITZIG, *b. n.* (§) zie SCHWEISSIG.

SCHWITZKASTEN, *m.* badstoof, zweetbank, *v.* *...PULVER, *o.* zweetpoeder, *o.* *...STUBE, *v.* zweetstoof, *v.*

SCHWODEFASS, *o.* (84) vat vol gebluschte kalk, *o.*

SCHWÖDEN, *b. w.* (84) kalken.

SCHWÖDEWEDEL, *m.* (84) kalkkwast, *m.*

SCHWÖREN, *b.* en *o. w.* *(onr.)* zweren, den eed doen, - afleggen, onder eede bekrachtigen; plegtig beloven; *bei etwas* —, bij iets zweren, iets aanroepen; *hoch und theuer* —, hoog en duur zweren; *zur Fahne* —, den eed van getrouwheid -, den krijgsmanseed afleggen; *ich wollte darauf* —, ik zou er op gezworen hebben. *...ER, *m.* *(w. g.)* zweerder, hij die een' eed doet, *m.*

SCHWUDE, *tw.* (184) links! (in tegenstelling van HOTT! regts!).

SCHWÜL, *b. n.* zoel, drukkend, benaauwd; *es wird mir* —, ik word beangst. *—E, *v.* zoelheid, drukkende lucht, benaauwde warmte, *v.*

SCHWULST, *m.* opzwelling, *v.* gezwel, *o.*; *fig.* bombast, overdreven stijl, *m.* opgeblazenheid, *v.*

SCHWÜLSTIG, *b. n.* opgeblazen; overdreven, hoogdravend, winderig, vol bombast. *—KEIT, *v.* zie SCHWULST.

SCHWUND, *m.* zie SCHWINDSUCHT.

SCHWUNG, *m.* zwaai, draai, keer, *m.* zwenking, trilling, schommeling; vlugt, opstijging, *v.*; *im — bringen*, doen schommelen, - zwaaijen. *—FEDER, *v.* zie SCHWINGFEDER. *—FADEN, *m.* *—GEWICHT, *—SCHNUR, *v.* koord-, gewigt, *o.* slinger, *m.* (van een slingeruurwerk). *—KRAFT, *v.* (104) middelpuntvliedende kracht, *v.* *—RAD, *o.* (194) balans, *v.* *—RIEMEN, *m.* hangriem aan eene koets, *m.* *—SEIL, *o.* los koord, - touw, *o.*

SCHWUR, *m.* eed; vloek, *m.* *—BRÜCHIG, *b. n.* en *bijw.* meineedig, - lijk.

SCHWÜRIG, *b. n.* zwerend, etterend.

SCLAVE, (SKLAVE), *m.* SCLAVINN, *v.* slaaf, *m.* slavin, *v.* *—NARBEIT, *v.* slavenwerk, *o.* *—NDIENST, *m.* slavendienst, *v.* *—NHANDEL, *m.* slavenhandel, *m.* *—NHÄNDLER, *m.* slavenhaalder, - handelaar, *m.* *—NSTAND, *m.* slavenstand, *m.*; *fig.* harde dienstbaarheid, *v.* *—REI, *v.* slavernij, *v.*

SCLAVISCH, *b. n.* en *bijw.* slaafsch, op eene slaafsche wijze; *fig.* kruipend.

SCONTRIREN, *b. w.* (46) vereffenen, reskontreren.

SCONTRO, *m.* (46) verrekening, vereffening, reskontro, *v.*

SCOPTISCH, *b. n.* zie SPÖTTISCH.

SCORBUT, *m.* zie SCHARBOCK. *—ISCH, *b. n.* scheurbuikig.

SCORPION, *m.* schorpioen, *m.* *—ÖHL, (ÖL), *o.* schorpioenolie, *v.* *—SPINNE, *v.* schorpioenspin, *v.*

SCORZONERE, SCORZONERWURZ, *v.* schorseneer, *v.* - wortel, *m.*

SCRIBENT, *m.* zie SCHRIFTSTELLER.

SCRIBLER, *m.* krabbelaar, kladder, broodschrijver, *m.*

SCRIPTUREN, *mv.* schrifturen, schrijverijen, *v. mv.* papieren, *o. mv.* zie SCHRIFTEN.

SCRUPEL, *o.* en *m.* skrupel, (medicinaal gewigt), *o.* *—, *m.* bezwaar, *o.* zie BEDENKLICHKEIT, ZWEIFEL.

SEBENBAUM, *m.* zie SÄBENBAUM.

SECH, *o.* (2) kouter, (aan den ploeg), *m.* ploegijzer, *o.* *—HOLZ, *o.* ploeghout, *o.*

SECHS, *telw.* zes. —, SECHSE, *v.* de zes, *v.* zestal, *o.*; *meiner* —*!* de droes! *mit —en fahren*, in eene koets met zes paarden rijden. *—ACHTELACT, *m.* (171) zes achtste maat, *v.* *—BLÄTTERIG, *b. n.* zesbladig; (76) zesbladerig. *—DOPPELT, *b. n.* en *bijw.* zesdubbel, zesvoudig, - lijk. *—ECK, *o.* —IG, *b. n.*

zeshoek, *m.*; zeshoekig. *—ER, *m.* zestal; stuk van zes penningen, - van zes kreutzer, *o.* *—ERLEI, *b. n.* zesderlei. *—FACH, *b. n.* zesvoudig. *—FINGERIG, *b. n.* met zes vingers. *—FUSS, *m.* (25) zesvoetig vers, *o.* hexameter, *m.* *—FÜSSIG, *b. n.* zesvoetig. *—GROSCHENSTÜCK, *o.* stuk van zes groschen, (zes groot), *o.* *—JÄHRIG, *b. n.* zesjarig. *—JÄHRLICH, *b. n.* om de zes jaren, zesjaarlijksch. *—KÖPFIG, *b. n.* zeshoofdig. *—MAL, *bijw.* zesmaal. —IG, *b. n.* zesvoudig herhaald. *—MASS, *o.* maat van zes voet, *v.* *—MONATIG, *b. n.* zesmaandsch, zes maanden durende, - oud. *—MONATLICH, *b. n.* en *bijw.* zesmaandelijksch, halfjarig, alle zes maanden. *—PFÜNDER, *m.* zesponder, (kogel), *m.* *—RUDERIG, *b. n.* met zes roeibanken. *—SAITIG, *b. n.* zessnarig. *—SÄULIG, *b. n.* (18) met zes zuilen, - zes pilaren. *—SCHÄUFLER, *m.* zesjarig schaap, *o.* *—SEITIG, *b. n.* zeszijdig, kubiek. *—SPÄNNIG, *b. n.* met zes paarden bespannen. *—STÜNDIG, *b. n.* van zes uren. *—SYLBIG, *b. n.* van zes lettergrepen. *—TÄGIG, *b. n.* zesdaagsch. *—TÄGLICH, *b. n.* om de zes dagen. *—TANER, *m.* scholier van de zesde klas, (op de lat. scholen), *m.*

SECHSTE, *(der, die, das)*, *b. n.* (de-, het) zesde; *der — (des Monats)*, de zesde (der maand). *—, *v.* (171) de zesde toon, *m.*; (63) zesde, (van ééne kleur), *o.* *—HALB, *b. n.* zesdehalf, vijf en een half. *—L, *o.* zesde (gedeelte), *o.* *—NS, *bijw.* ten zesde.

SECHSTHEILIG, *b. n.* uit zes deelen bestaande; in zessen verdeeld; door zes deelbaar; zesdeelig. *...WINKELIG, *b. n.* zeshoekig. *...WOCHEN, *v. mv.* kraam, *v.* kraamtijd, *m.* *...WÖCHENTLICH, *b. n.* om de zes weken. *...WOCHIG, *b. n.* zes weken durende, - oud. *...WÖCHNERINN, *v.* kraamvrouw, *v.* *...ZEILIG, *b. n.* zesregelig.

SECHZEHEN, (SECHSZEHEN), *telw.* zestien. *—ERLEI, *b. n.* zestienderlei. *—FACH, *b. n.* en *bijw.* zestienvoudig, -lijk. *—JÄHRIG *b. n.* zestienjarig. *—TE, *(der, die, das)*, *b. n.* (de-, het) zestiende; *der — (des Monats)*, de zestiende (der maand) *—TEL, *—THEIL, *m.* *—THEILCHEN, *o.* zestiende (deel), *o.* (ook 171). *—TENS, *bijw.* ten zestiende.

SECHZIG, *telw.* zestig. *—ER, *m.* —INN, *v.* zestiger, (man -, vrouw van zestig jaar); (63) piek, *v.*; *fig.* wijn van het gewas van 1760, *m.* *—JÄHRIG, *b. n.* zestigjarig. *—STE, *(der, die, das)*, *b. n.* (de, het) zestigste.

SECIREN, *b. w.* (48) ontleden; zie OEFFNEN.

SECKEL, *m.* beurs, *v.* zakje, *o.* zie BEUTEL; (110) sikkel, (gewigt); *fig.* openbare schatkist, *v.* *—MEISTER, *m.* schat-, penningmeester; thesaurier, *m.* *—SCHNEIDER, *m.* beurzensnijder, *m.*

SECRET, *o.* sekreet, gemak, *o.* zie ABTRITT. *—FEGER, *m.* sekreetruimer, nachtwerker, *m.*

SECRETÄR, *m.* sekretaris, geheimschrijver, *m.* *...TARIAT, *o.* geheimschrijversambt, sekretariaat, *o.* (ook het kantoor).

SECT, *m.* sek, (kanariewijn), *m.*

SECTE, *v.* sekte, *v.* aanhang, *m.* partij, *v.*

SECTION, *v.* (48) ontleding, versnijding, *v.*; zie OEFFNUNG.

SECTIRER, *m.* ijveraar, scheurmaker, dweeper, *m.*

SECULAR, *b. n.* SECULARISIREN, *b. w.* zie WELTLICH, *weltlich machen.*

SECULUM, *o.* zie JAHRHUNDERT.

SECUNDANER, *m.* scholier van de tweede klas, (op de lat. scholen), *m.* *...DANT, *m.* ondermeester, *m.* zie ook BEISTAND, HELFER.

SECUNDE, *v.* sekonde, *v.* *...DIREN, *b.* en *o. w.* tot sekondant dienen (bij een tweegevecht); bij-, op zijde staan; zie HELFEN, UNTERSTÜTZEN.

SEDENER, *v.* heul, *m.* boonkruid, *o.*

SEDEZ, *o.* (13) in-16°. *—BAND, *m.* (13) boek in-16°, *o.* *—FORMAT, *o.* formaat in-16°, *o.*

SEDIMENT, *o.* afzetsel, *o.* moer, *v.* grondsop, *o.*

SEE, *m.* meer, *o.* waterplas, *m.*

SEE, *v.* zee, *v.* oceaan, *m.*; *zur — gehen*, ter zee gaan (varen); *in — gehen*, *— stecken*, in zee gaan, - steken. *—AAL, *—ADLER, *—AMSEL, enz. zie MEERAAL, enz. *—BÄR, *m.* zeebeer, *m.* *—BARBE, *v.* (soort van) harder, (visch), *m.* zie MEERBARBE. *—BARS, *m.* zeebaars, *m.* *—BAUM, *m.* havenboom, *m.* *—BESCHREIBUNG, *v.* zee-beschrijving, *v.* *—BIBER, *m.* zeebever, - otter, *m.* *—BLUME, *v.* zeeroos, waterplant, *v.* *—BRASSEN, *m.* zeebrasem, *m.* *—BRIEF, *m.* zeebrief, brief uit zee, *m.* *—CADETT, *m.* kadet der marine, vlaggejonker, *m.* *—DIENST, *m.* zeedienst, *v.* *—EICHE, *v.* zeewier, - gras, *o.* *—EINHORN, *m.* walrus, *m.* *—ELEPHANT, *m.* zeekoe, *v.* *—ENTE, *v.* meereend, *v.* *—ERZ, *o.* meererts, (in moeras-

sige gronden gevonden). m. *—FAHRER, m. zeevaarder, zeeman, m. *—FAHRT, v. zeevaart, scheepvaart, v. *—FALK, m. zee-, meervalk, m. *—FASAN, m. zee-fezant, tarbot, (visch) m. *—FEDER, v. (soort van) plantdier, o. *—FISCH, m. zeevisch, m. *—FISCHEREI, v. zeevischvangst, vischvangst ter zee, v. *—FISCHHÄNDLER, m. handelaar-, koopman in zeevisch, m. *—FORELLE, v. zee-forel, v. *—FREIBEUTER, m. vrijbuiter, kaper, m. *—FUCHS, m. (soort van) zeesnoek, m. *—FÜSSE, m. mv. (203) zeevoeten, m. mv. *—GEBRAUCH, m. zeegebruik, o. *—GEFAHR, v. zeegevaar, o. *—GEFECHT, o. zeegevecht, o. *—GERICHT, o. geregtshof der admiraliteit, o. *—GERUCH, o. zeereuk, zeesmaak, m. *—GESCHREI, o. hoera-geroep, (der zeelieden), o. *—GESCHMACK, m. zeesmaak, smaak van zeewater, m. *—GESETZ, m. wet op het zeewezen, v. *—GEWÄCHS, *—GOTT, m. *—GRAS, o. enz. zie MEERGEWÄCHS, enz. *—GRÜN, b. n. zeegroen. *—HAFEN, m. zeehaven, v. *—HAHN, m. zeehaan, m. *—HANDEL, m. zeehandel, m.; proces over zeezaken, o. *—HASE, m. zeehaas, (worm en visch), m. *—HECHT, m. zie MEERHECHT. *—HELD, m. zeeheld, m. *—HUHN, o. zeehoen, o. -eend, v. *—HUND, m. zeehond, o. rob, m. *—HUNDFELL, o. robbenvel, o. *—IGEL, m. zee-egel; (ook soort van) schelp, v. *—JUNGFER, v. meermin, v. *—KALB, o. zie MEERKALB. *—KANTE, v. zie SEEKÜSTE. *—KARPFE, m. zeekarper, m. *—KARTE, v. zeekaart, v. *—KATZE, v. zeekat, (visch), v.; (soort van) zeeworm, m. *—KENNUNG, v. peilkunde, wetenschap van het peilen der zee, v. *—KISTE, v. zeemanskist, v. *—KORK, m. (soort van) plantdier, alcyon, o. *—KRANICH, m. zeekraanvogel, m. *—KRANK, b. n. zeeziek. —HEIT, v. zeeziekte, v. *—KREBS, m. zeekreeft, m. zeekrab, v. *—KRIEG, m. zeekrijg, oorlog ter zee, m. *—KUH, v. zeekoe, v. *—KUNDE, v. zeevaartkunde, v. *—KÜSTE, v. zeekust, kust, v. strand, o. *—LATERNE, *—LEUCHTE, v. baak, v. vuurtoren (in zee), m. *—LAUS, v. zeeluis, (schelp), v.

SEELE, v. ziel, v. gemoed, hart, o. (ook *fig.*); *das Fest aller —n*, allerzielen-feest; *das thut mir in der — weh, das geht mir durch die —*, dat snijdt mij door het hart, dat grieft mij; *die — am Pferdehufe*, zool (van een paard, het onderste van den hoef), m.; *die — in den Häringen*, de blaar van den haring; *die — zu einer Weberspule*, de ijzeren spil van eene weversspoel.

SEELENAMT, o. zielmis, lijkdienst, v. *...ANGST, v. zielsangst, zielenangst, m. ontroering, v. gemoedsbezwaar, o. *...FREUND, m. (§) boezem-, hartevriend, m. *...GRÖSSE, v. grootheid van ziel, v. *...HIRT, m. zieleherder, zielverzorger, m. *...KAMPF, m. zielestrijd, m. *...KRAFT, v. zielskracht, v. *...KRÄFTE, v. mv. zielsvermogens, v. mv. *...LEHRE, v. zielkunde, psychologie, v. *...LOS, b. n. en *bijw.* zielloos, onbezield, zonder ziel. *...MESSE, SEELMESSE, v. zielmis, v. *...RUHE, v. zielerust, kalmte-, gerustheid der ziel, -van het gemoed, v. *...SCHLAF, m. slaap der ziel, (van den dood tot de opstanding), m. *...VERKÄUFER, m. zielenverkooper, ronselaar, m. *...WANDERUNG, v. zielsverhuizing, v. *...WEIDE, *...NAHRUNG, v. zielenvoedsel, voedsel voor den geest, o. *...WONNE, v. zielsgenot, v. wellust der ziel, m.

SEELERCHE, v. zeeleeuwerik, m. *...LEUCHTE, v. zie SEELATERNE. *...LEUTE, mv. zeelieden, matrozen, m. mv. *...LICHT, o. koraalkleurige rups, v. *...LILIE, v. zee-, waterlelie, v.

SEELMESSENREGISTER, o. zielmisboek, zielmissenregister, o.

SEELÖWE, m. zeeleeuw, m.

SEELSORGE, v. zielverzorging, zorg voor de ziel, - voor de zaligheid, - voor het zieleheil, v. *—R, m. zielverzorger, biechtvader, kerkleeraar, m.

SEELUFT, v. zeelucht, v. *...MACHT, v. zeemagt, vloot; marine; zeemogendheid, v. *...MANN, m. zeeman, matroos; varensgezel, m. *...MÄNNISCH, b. n. en *bijw.* als een zeeman, naar zeemansgewoonte. *...MEILE, v. zeemijl, v. *...MEWE, v. zeemeeuw, v. *...MINISTER, m. minister van marine, m. *...MOOS, o. zeemos, o. *...MUSCHEL, v. zeeschelp, v. schelpvisch, m. zeemossel, v. *...NADEL, v. (soort van) visch, m. *...NATTER, v. zeeadder, m. *...NESSEL, v. zeenetel, (insekt), m. *...OCHS, m. zie MEEROCHS. *...OFFICIER, m. zeeofficier, m. *...OTTER, v. zeeotter, m. *...PAPEGEI, m. zeepapegaai, v. pluvier, m. *...PASS, m. zee-, vrachtbrief, m. *...PFAU, m. *...PFERD, o. zie MEERPFAU, MEERPFERD. *...PFLANZE, v. zeeplant, v. - gewas, o. *...PRO-

TEST, *m.* zeeprotest, *o.* -verklaring, *v.* (van een' gezagvoerder, koopvaardij-kapitein.) *...**RABE**, *m.* zeeraaf, *v.* *...**RATH**, *m.* raad voor de zeezaken, admiraliteitsraad, *m.* *...**RATZE**, *v.* zeerat, *v.* *...**RÄUBER**, *m.* zeeroover, -schuimer, *m.* —**EI**, *v.* zeerooverij, *v.* zeeroof, *m.*; —*treiben*, zeeroof plegen, -drijven. *...**RÄUBERISCH**, *b. n.* en *bijw.* als een zeeroover, naar zeeroovers manier. *...**RAUPE**, *v.* zeerups, *v.* *...**RECHT**, *o.* zeeregt, regt ter zee, *o.* *...**REISE**, *v.* zeereis, *v.* *...**RICHTER**, *m.* regter in zeezaken, *m.* lid van het admiraliteits-hof, *o.* *...**RÜSTUNG**, *v.* uitrusting eener vloot, *v.* *...**SACHE**, *v.* zeezaak, aangelegenheid-, *v.* geding de marine betreffende, *o.* *...**SALZ**, *o.* zie **MEERSALZ**. *...**SAND**, *m.* zee-, duinzand, *o.* *...**SAUER**, *b. n.* *...**SÄURE**, *v.* (133) zeezuur, *o.* *...**SCHADEN**, *m.* zeeschade, haverij, *v.* *...**SCHÄUMER**, *m.* zeeschuimer, *m.* *...**SCHEIDE**, *v.* hoofdeloos plantdier, *o.* *...**SCHIFF**, *o.* zeeschip, *o.* *...**SCHILDKRÖTE**, *v.* zeeschildpad, *v.* *...**SCHILF**, *o.* zeegras, *o.* *...**SCHLACHT**, *v.* *...**TREFFEN**, *o.* zeeslag, *m.* *...**SCHLANGE**, *v.* zeeslang, hydra, *v.* *...**SCHNECKE**, *v.* zeeslak, *v.* *...**SCHWALBE**, *v.* zeezwaluw, *v.* *...**SCORPION**, *m.* zeeschorpioen, (soort van) knorhaan, *m.* *...**SOLDAT**, *m.* zeesoldaat, marinier, *m.* *...**SONNE**, *v.* zeezon, (zeker plantdier), *v.* *...**SPIEGEL**, *m.* graadboek (ten gebruike der zeevarenden), *o.* overzeiler, *m.* zeefakkel, *v.* zeespiegel, *m.* *...**SPINNE**, zeespin, *v.* *...**STAAT**, *m.* zie **SEEMACHT**. *...**STADT**, *v.* zeestad, *v.* *...**STERN**, *m.* zeester, (plantdier), *v.* *...**STINS**, *m.* spierling, (visch), *m.* *...**STRAND**, *o.* zeestrand, *o.* *...**STRECKE**, *v.* uitgestrektheid der zee, *v.* *...**STRICH**, *m.* zeestreek, *v.* *...**STÜCK**, *o.* (136) zeestuk, -gezigt, *o.* *...**STURM**, *m.* storm op zee, *m.* *...**TAUBE**, *v.* zeeduif, groenlandsche duif, *v.* *...**THIER**, *o.* zeedier, -monster, *o.* *...**TONNE**, *v.* ton, boei, *v.* *...**TRAUBE**, *v.* zie **MEERTRAUBE**. *...**TREFFEN**, *o.* zie **SEESCHLACHT**. *...**TRIFT**, *v.* voorwerp door de zee opgeworpen, aangespoeld wrak, *o.* *...**TROMPET**, *v.* zeetrompet, gebogen zeeschelp, *v.* *...**TRUPPEN**, *v. mv.* zeetroepen, zeesoldaten, mariniers, *m. mv.* *...**TÜCHTIG**, *b. n.* bevaren, bezeild. —**KEIT**, *v.* bevarenheid, bezeildheid, *v.* *...**UHR**, *v.* zeeuurwerk, *o.* *...**UNGEHEUER**, *o.* zeemonster, *o.* *...**USANZ**, *v.* zeeusantie, *v.* -gebruik, *o.* *...**VERKEHR**, *m.* verkeer-, *o.* handel ter-, over zee, *m.* *...**VERSICHERUNG**, *v.* verzekering tegen zeeschade, *v.* *...**VOGEL**, *m.* zeevogel, *m.* *...**VOLK**, *o.* zie **SEELEUTE**. *...**WARTE**, *v.* zeetoren, (baak), *m.* *...**WÄRTS**, *bijw.* zeewaarts. *...**WASSER**, *o.* zeewater, zilt-, zoutwater, *o.* *...**WESEN**, *o.* zeewezen, *o.* marine, *v.* *...**WIND**, *m.* zeewind, *m.* *...**WOLF**, *m.* zie **MEERWOLF**. *...**WURM**, *m.* zeeworm, (insekt), *m.* *...**ZUG**, *m.* zeetogt, *m.*

SEGEL, *o.* zeil, *o.*; *mit vollen —n fahren*, met volle zeilen varen. *—**BAUM**, *m.* zie **MASTBAUM**. *—**BODEN**, *m.* bovenzeil, *o.* *—**FABRIK**, *—**MANUFACTUR**, *v.* fabriek van zeildoek, zeilenmakerij, *v.* *—**FERTIG**, *—**KLAR**, *b. n.* zeilvaardig, -klaar, -reê. *—**GARN**, *o.* zeilmakers-garen, *o.* *—**LINIE**, *v.* (203) zeillinie, *v.* *—**MACHER**, *m.* zeilmaker, *m.* —**MEISTER**, *m.* zeilmakersbaas, *m.*

SEGELN, *o. w.* zeilen, varen, onder zeil zijn; *vorbei* —, voorbijzeilen; *ein Vorgebirge herum* —, eene kaap omzeilen; *nach einem Schiffe her*—, een schip achterna zeilen, -van ter zijde volgen; *geschwind* —, zeilen bijzetten, snel zeilen; *vor dem Winde* —, voor den wind zeilen; *gegen den Wind* —, tegen den wind opzeilen; *durch die Luft* —, de lucht doorklieven. *—, *o.* het zeilen, *o.* vaart, *v.*

SEGELNADEL, *v.* zeilmakersnaald, *v.* *...**SPINNE**, *v.* (soort van) spin, *v.* *...**STANGE**, *v.* steng, *v.* spriet, *m.* ra, *v.* *...**TAU**, *o.* kabeltouw, *o.* *...**TUCH**, *o.* zeildoek, *o.* *...**WERK**, *o.* zeilwerk, *o.* zeilaadje, takelaadje, *v.*

SEGEN, *m.* zegen; *fig.* voorspoed, zegen, *m.*; betoovering, zegenspreuk, *v.*; teeken des kruizes, gebed, *o.* dankzegging, *v.*; (§) *den — über etwas sprechen*, tooverspreuken bezigen. *—**BAUM**, *m.* zevenboom, *m.* *—**BUCH**, *o.* gebedenboek, *o.* *—**REICH**, *b. n.* zegenrijk, voorspoedig. *—**SPRECHER**, *m.* toovenaar, *m.* zie **ZAUBERER**.

SEGENSWUNSCH, *m.* zegenwensch, *m.*

SEGLER, *m.* zeiler, (schip); zeevaarder, *m.*; schippertje, (schelpdier), *o.*

SEGNEN, *b. w.* zegenen; wijden, bezweren, betooveren; *einen* of *sich vor der Stirn* —, aan iemand-, of zich het teeken des kruizes maken; zie ook **KREUZIGEN**; *mit Gütern gesegnet sein*, met goederen (rijkdommen) gezegend zijn; *sie ist gesegneten Leibes*, zij is in gezegende omstandigheden; *ein gesegneter Fortgang*, voorspoed, een gelukkig einde; *das Feuer* —, het vuur (den

brand) bezweren; *die Welt* —, der wereld vaarwel zeggen, overlijden; (ook) kwaad -, ongeluk toewenschen. *...UNG, *v*. zegening, wijding; betoovering, bezwering, *v*. het kruisen, *o*.

SEHBAR, *b. n*. zie SICHTBAR.

SEHACHSE, *v*. (39) gezigtsas, (middelste straal des straalkegels), *v*.

SEHE, *v*. (§) gezigt, oog; kristallijnen vocht in het oog, *o*. pupille, *v*. *—KUNST, *v*. gezigtkunde, *v*. *—MAHL, *o*. voorwerp in het gezigt, *o*.

SEHEN, *b*. en *o. w*. (*onr*.) zien, kijken, bemerken, beschouwen; bespeuren; inzien, (ook *fig*.); beproeven, doorzien; gevoelen; *das sieht man von weitem*, dat kan men van verre zien; *vor sich hin* —, *um sich (umher)* —, *zurück (hinter sich)* —, voor zich uit -, om zich heen -, achter zich zien; *ich habe es mit meinen eignen Augen gesehen*, ik heb het met mijne eigene oogen gezien; *einem in das Gesicht* —, iemand onder de oogen zien; *durch die Brille* —, door eenen bril zien; *zum Fenster hinaus* —, uit het venster zien; *lasst* — *ob...*, laat ons zien of; *wir wollen* —, wij zullen zien, (wachten); *nicht das geringste* —, niet het minste -, niets zien; *einen gern* —, iemand gaarne zien, een goed oog op iemand hebben; *seine Lust an etwas* —, lust vinden in iets; zijne oogen (aan iets) verlustigen; *fig. nach etwas* —, het oog over iets houden, er op passen; — *Sie einmal nach Ihrer Uhr*, zie eens op uw horologie; *nach nichts* —, op niets passen, alles vernalatigen; *auf etwas* —, naar iets zien, op iets turen; *fig. durch die Finger* —, (iets) door de vingers zien; *zu* — *sein*, te zien zijn, (zich gekleed hebben, ten bedde uit zijn); — *lassen*, zien laten, vertoonen; *sich* — *lassen*, zich vertoonen; *fig*. zich onderscheiden; *ähnlich* —, *gleich* —, — *wie...*, gelijken, uitzien als...; *blass* —, bleek zien, - schijnen; *(w. g.) das Fenster sieht auf die Gasse*, het venster ziet uit (geeft uitzigt) op de straat. *—, *o*. het zien, gezigt; aan -, uitzigt, *o*.; *das* — *hat man umsonst*, het zien kost niets. *—D, *b. n*. ziende; *die Blinden* — *machen*, den blinden het gezigt teruggeven; *fig. mit —en Augen blind sein*, oogen hebben en niet zien.

SEHENERVE, (SEHNERVE), *m*. (106) gezigtszenuw, *v*.

SEHENSWERTH, *...WÜRDIG, *b. n*. beziens-waard. *...WÜRDIGKEIT, *v*. bezienswaarde zaak, *v*.

SEHEPUNKT, *m*. gezigtspunt, *o*.

SEHER, *m*. (49) ziener; profeet, *m*. *...INN, *v*. profetes, *v*.

SEHEROHR, *o*. verrekijker, *m*. zie FERNROHR. *...STRAHL, *m*. (39) gezigtsstraal, *m*. *...WINKEL, *m*. (39) gezigtshoek, *m*.

SEHKRAFT, *v*. gezigtsvermogen, vermogen van te zien, *o*. kracht van het oog, *v*.

SEHNE, *o*. zenuw, spier; pees (ook van een' boog), *v*.

SEHNEN (SICH), *w. w*. *nach etwas* —, naar iets reikhalzen, vurig verlangen; haken, smachten naar.

SEHNICHT, *b. n*. pezig, mergachtig. *...IG, *b. n*. vol pezen, - zenuwen, - nieren.

SEHNLICH, *b. n*. en *bijw*. vurig, hartstogtelijk, blakend, vuriglijk. *...SUCHT, *v*. vurig verlangen, *o*. begeerte, *v*. *...SUCHTSVOLL, *...SÜCHTIG, *b. n*. en *bijw*. reikhalzend, vol begeerte, vol verlangen, vuriglijk begeerende.

SEHR, *bijw*. zeer, sterk, wel, veel, ongemeen, buitengemeen, buitengewoon; *so* —, zoo zeer, zoodanig, - lijk; *wie* —, hoedanig, hoe zeer.

SEHROHR, *o*. zie SEHEROHR.

SEICHAMEISE, *v*. (soort van) mier, *v*. *...BLUME, *v*. (76) leeuwentand, (bloem), *m*.

SEICHE, *v*. (§) pis, *m*. water, *o*. *—N, *o. w*. pissen, wateren. *—R, *m*. —INN, *v*. pisser, *m*. piskous, *v*.

SEICHT, *b. n*. en *bijw*. laag, ondiep; *fig*. droog, mager, oppervlakkig, - lijk; *ein —er Kopf*, een dor -, onvruchtbaar -, droog verstand; *ein —er Mensch*, een droog -, ingebeeld mensch; *—e Gründe*, zwakke -, weinig afdoende redenen. *—HEIT, *v*. laagte -, ondiepte van water; *fig*. dorheid, droogte, *v*. *—TOPF, *m*. zie NACHTTOPF. *—WINKEL, *m*. zie PISSWINKEL.

SEIDE, *v*. zijde, (stof), *v*.; *rohe* —, ruwe zijde; *zugerichtete* —, geappreteerde zijde; *gezwirnte* —, gedraaide zijde.

SEIDEL, *o*. pint, kan, *v*. *—BAST, *m*. (76) vijfvingerkruid, *o*. *—WURZEL, *v*. (76) kellerhals, *m*.

SEIDEN, *b. n*. zijden, van zijde. *—ARBEIT, *v*. werk van zijde, *o*. zijden stof, *v*. —ER, *m*. zijdewerker, arbeider in zijden stof, *m*. *—ARTIG, *b. n*. zijdeachtig. *—BAND, *o*. zijden lint, *o*. *—BAST, *m*. (soort van) bombazijn, *o*. *—BAU, *m*. *—ZUCHT, *v*. zijdeteelt, *v*.; — *treiben*, zijdewormen houden, - aankweeken. *—BAUMWOLLE, *v*. zijden-katoen, *o*.; zijden-katoenboom, *m*. *—BINSE, *v*. katoengras, *o*. *—DRUCKER,

m. zijde-drukker, *m.* *—ERNTE, *v.* opzameling der zijde, *v.* *—FABRIK, *v.* zie SEIDENMANUFACTUR. —ANT, *m.* zijdefabriekant, *m.* *—FADEN, *m.* zijden draad, draad zijde, *m.* *—FÄRBER, *m.* zijdeverwer, *m.* —EI, *v.* zijdeverwerij, *v.* *—FLACHS, *m.* zie FLACHSSEIDE. *—GEHÄUSE, *o.* pop, *v.* tonnetje van een zijdeworm, *o.* *—GEWEBE, *o.* zijden weefsel, *o.* *—HANDEL, *m.* handel in zijde, - in zijden stoffen, *m.* *—HÄNDLER, *m.* zijdehandelaar, koopman in zijden stoffen, *m.* *—HASE, *v.* konijn van Angora, *o.* *—HASPEL, *m.* zijde-winder, - haspel, *m.* *—HASPLERINN, *v.* zijdewindster, *v.* *—KNÄULCHEN, *o.* pop van eenen zijdeworm, *v.* *—KRAUT, *o.* (zeker) onkruid, *o.* *—LADEN, *m.* winkel van zijden stoffen, *m.* *—MANUFACTUR, *v.* fabriek van zijden waren, *v.* *—MÜHLE, *v.* zijde-molen, *m.* *—MUSCHEL, *v.* (soort van) mossel, *v.* schelpdier, *o.* *—PFLANZE, *v.* oostersche zijdeplant, *v.* *—RAUPE, *v.* zijderups, *v.* *—REICH, *b. n.* zie SEIDENARTIG. *—ROLLE, *v.* *—RÖLLCHEN, *o.* zijdeweversspoel, *v.* *—SCHMETTERLING, *m.* nachtvlinder, vlinder van den zijdeworm, *m.* *—SCHNUR, *v.* zijden koord, - snoer, *o.* *—SCHWANZ, *m.* boheemsche zijdestaart, pestvogel, *m.* *—SPINNER, *m.* —INN, *v.* zijdespinner, *m.* - spinster, *v.* —EI, *v.* zijdespinnerij, *v.* *—SPULE, *v.* zijdeklos, *m.* *—STICKER, *m.* —INN, *v.* zijdestikker, borduurwerker, - werkster, borduurster in zijde, *m.* *v.* —EI, *v.* zijdewerkerij, *v.* het borduren in of op zijde. *—WAARE, *v.* zijden waren, - stoffen, *v.* *mv.* *—WATTE, *v.* zijden watte, *v.* *—WEBER, *—WIRKER, *m.* zijdewever, *m.* *—WEBEREI, *v.* zijdeweverij, *v.* *—WURM, *m.* *—RAUPE, *v.* zijdeworm, *m.* *—ZEUG, *o.* zijden stof, *v.* *—ZUCHT, *v.* zie SEIDENBAU. *—ZWIRNER, *m.* zijdewinder, *m.*

SEIFE, *v.* zeep, *v.*; — *sieden*, zeep zieden. —, *—NWERK, *o.* (9) waschhuis, *o.*

SEIFEN, *b. w.* zepen, inzepen; (9) wasschen (metalen, erts). *—, *o.* het inzepen; (9) wassching, *v.* *—APFEL, *m.* zeepbal, *m.* *—ARTIG, *b. n.* zeepachtig. *—ASCHE, *v.* zeepasch, *v.* *—BAD, *o.* bad van zeepwater, zeepsop om zijde te wasschen, *o.* *—BALSAM, *m.* zeepbalsem, *m.* *—BAUM, *—BEERBAUM, *m.* zeepboom, *m.* *—BEERE, *v.* (76) zeep-bezie, - bes, *v.* *—BLASE, *v.* blaas van zeep, *v.* *—BRÜHE, *o.* zeepsop, *o.* *—DOSE, *o.* zeep -, scheerdoos, *v.* *—ERDE, *v.* zeepachtige aarde, *v.* mergel, *m.* *—GEBIRGE, *o.* berg met tin - of kristalmijnen, *m.* *—GEIST, *—SPIRITUS, *m.* geest van zeep, *m.* *—KRAUT, *o.* zeepkruid, *o.* *—KUGEL, *v.* zeepbal, *m.* *—LAUGE, *v.* zeepwater, *o.* loog van zeep, *v.*; *eine bunte* —, een gemarmerde zeepbal. *—PFLASTER, *o.* zeeppleister, *v.* *—PULVER, *o.* zeep -, scheerpoeder, *o.* *—SCHAUM, *m.* zeepschuim, (van zeepsop), *o.* *—SIEDER, *m.* zeepzieder, *m.* *—SIEDERASCHE, *v.* zie SEIFENASCHE. *—SIEDEREI, *v.* zeepziederij, *v.* *—SIEDERLAUGE, *v.* zeepziedersloog, allerklaarste loog, *v.* loogwater, *o.* *—STEIN, *m.* zie SPECHTSTEIN. *—TAFEL, *v.* stuk zeep, zeepplaatje, *o.* *—TALG, *m.* zeeptalk, *v.* *—WÄSCHE, *v.* inzeping, *v.* *—WASSER, *o.* zeepwater; waschwater, *o.* *—WERK, *o.* werktuig voor metaalwassching, - voor ruwen erts, *o.* *—WURZ, *v.* zeepwortel, *m.* *—ZÄPFCHEN, *o.* steekpil, zetpil, *v.*

SEIFNER, *m.* metaal -, ertswasscher, *m.*

SEIFIG, *b. n.* zeepig, zeepachtig; ingezeept.

SEIFSTEIN, *m.* wolk -, volaarde, *v.*

SEIGE, SEIGEN enz.; zie SEIHE, SEIHEN.

SEIGER, *m.* (§) zandlooper, *m.* uurwerk, *o.* zie UHR. *— *b. n.* loodregt. *—ABTREIBER, *m.* (94) zuiveraar, *m.* *—ARBEIT, *v.* (94) zuivering, *v.* (het) werk der (metaal) zuivering, *o.* *—BLECHE, *mv.* (94) zuiver -, afscheidingsplaatjes, *o. mv.* *—BLEI, *m.* lood tot (metaal) zuivering, *o.* *—DORN, *m.* (94) overblijvend koper waarvan het zilver is gescheiden, *o.* *—DÖRNLEIN, *o.* afval, *m.* *—GANG, *m.* (94) loodregte mijnader, *v.* *—GERADE, *b. n.* loodregt. *—GLÄTTE, *v.* (94) metaalglans, *m.* - schuim, *o.* *—HERD, *m.* zuiverhaard, *m.* *—GEKRÄTZ, *o.* zuiverschilfers, *m. mv.* vlakken, *v. mv.* *—HÜTTE, *v.* plaats ter (metaal) zuivering, louterhut, *v.* *—LINIE, *v.* loodregte lijn, *v.* *—N, *b. w.* (94) zuiveren, scheiden; (9) loodregt graven. *—OFEN, *m.* *—PFANNE, *v.* zuiveroven, *m.* - pan, *v.* *—SCHACHT, *m.* loodregte mijnput, *m.* *—SCHLACKE, *v.* aanhangsel, *o.* (metaaldeelen welke aan den smeltkroes blijven hangen). *—STÜCK, *o.* (94) smeltstuk, *o.* *—TIEFE, *v.* (9) loodregte diepte, *v.* *—UNG, *v.* (94) zuivering, *v.*

SEIHE, *v.* SEIHER, *m.* teems, zeef, *v.* doorslag, vergiettest, kleinsdoek,

m. *—N, *b. w.* zeven, doorslaan, zijgen, doorzijgen, kleinzen.
SEIHGEFÄSS, *o.* zijgvat, doorzijgvat, filtreermachien, *o.* *...KASTEN, *m.* (111) raam, *o.* *...KORB, *m.* zijgkorf, *m.* *...RAHMEN, *m.* kleine zeef, *v.* *...SACK, *m.* zijg-, filtreerzak, *m.*; (4) kleinszakje, *o.* *...TRICHTER, *m.* trechter, wijntrechter, *m.* *...TUCH, zijgdoek, *m.*
SEIHUNG, *v.* doorzijging, *v.* het filtreren; (4) kleinzing, *v.*
SEIL, *o.* touw, touwwerk, koord, *o.* lijn, *v.*; (203) kabeltouw, *o.* *—CHEN, *o.* touwtje, koordje, lijntje; (203) endje touw, *o.*
SEILER, *m.* touwslager, lijndraaijer, *m.* *—ARBEIT, *v.* touwslagerswerk, *o.* *—BAHN, *o.* lijnbaan, touwslagerij, *v.* *—GARN, *m.* schiemansgaren, *o.* *—HÜTTE, *v.* touwslagershut, *v.* -huisje, *o.* *—RAD, *o.* touwslagerswiel, *o.*
SEILFISCH, *m.* nautilus, (zekere schelpvisch), *m.* *—HAKEN, *m.* hoek-, haak aan beide zijden omgebogen, *m.* draaispoel, *v.* *...KRAUT, *o.* (76) (soort van) mos, *o.* *...LITZE, *v.* hart, *o.* pit, *v.* (in touwwerk). *...SCHLITTEN, *m.* (172) slede, *v.* *...RING, *m.* (203) groote ankerring, *m.* *—TÄNZER, *m.* —INN, *v.* koordedanser, *m.* -danseres, *v.* *...STANGE, *v.* balanceerstok (der koordedansers), *m.* *...WERK, *o.* touwwerk, *o.*; (203) sjorrings, *v. mv.*
SEIM, *m.* slijm, *o.*; zie SCHLEIM en HONIGSEIM. *—EN, *b.* en *o. w.* zuiveren, pijnen, (honig); slijmen, slijm opgeven. *—HONIG, *m.* zie HONIGSEIM. *—ICHT, *b. n.* slijmachtig. *—IG, *b. n.* slijmig, slijmerig.
SEIN, *o.* en *zelfst. w. (onr.)* zijn, wezen, bestaan; toebehooren; *das Buch ist mir*, dat boek behoort mij; *wie weit sind Sie mit Ihrer Sache*, hoe ver zijt gij (gevorderd) met uwe zaak? — *lassen*, laten, er bij laten (berusten). *—, *onp. w. (onr.) es ist*, het is; *es ist schon lange*, het is reeds lang geleden; *es sei*, het zij zoo, het ga; *es sei denn dass....*, het zij dat; *es sind unser vier*, wij zijn met ons vieren; *dem sei wie es wolle*, het zij daarmede gelegen zoo het wil. *—, *hulpww.* hebben, zijn; *er ist gegangen*, hij is-, heeft geloopen. *—, *o.* wezen, bestaan, *o.*
SEIN, SEINE, *vnw.* zijn, zijne; haar, hare; deszelfs, derzelver; *das ist —*, dat behoort hem; dat is de of het zijne. *—ERSEITS, *bijw.* van zijne zijde, zijnerzijds, van zijnen kant. *—ETHALBEN, *—ETWEGEN, *—ETWILLEN, *bijw.* om zijnentwil, zijnentwege, te zijnen behoeve.
SEINIGE, SEINE, *(der, die, das)*, *vnw.* de-, het zijne; *das —*, het zijne, (zijn bezit); *die —n*, de zijnen.
SEISING, *m.* (203) seizing, *v.*
SEIT, *vz.* sedert, sinds, van af; — *wann?* sedert wanneer? — *der Zeit, da*, sedert dat...; — *drei Tagen*, sedert drie dagen. *—DEM, *—HER, *bijw.* sinds, sedert, sedert dien tijd.
SEITE, *v.* zijde, *v.* kant, *m.*; rigting; bladzijde; (18) zijde, *v.* vlak, *o.*; *fig.* zijde, partij, *v.*; *die rechte —*, de regterzijde; *—, *(eines Zeuges, eines Blattes)*, de regte zijde, (eener stof, van een blad); *eine — Speck*, zie SPECKSEITE; *den Feind von der — angreifen*, den vijand in de zijde-, in de flank vallen; *auf der —, zur —*, op-, in de zijde, op den kant; *auf die —!* op zijde! ruimte! *fig. auf die — treten*, op zijde gaan; *sich auf die — machen*, zich uit de voeten maken; *bei — legen*, ter zijde leggen; *auf die — bringen* of *schaffen*, verdonkeren, uit den weg ruimen; *fig. einem auf seine — bringen*, iemand (tot zijne partij) overhalen; *sich auf die liederlicher — legen*, den slechten weg opgaan; *von väterlicher —, von mütterlicher —*, van vaders-, van moederszijde; *von —n jemandes*, van wege iemand; *von seine —*, van zijnentwege; *von —n des Königs*, van 's konings wege, in naam des konings; *auf beiden —n*, van weêrszijden, -kanten.
SEITENABRISS, *m.* *—ANSICHT, *v.* teekening van ter zijde, *v.* profiel, *o.* *—ADER, *v.* zijader, *v.* *...ALLEE, *v.* zijlaan, *v.* *...AST, *m.* zijtak, (niet *fig.*) *...BALKEN, *m.* zijdebalk, *m.* *...BEIN, *o.* zijbeen, *o.* *...BETRAG, *m.* saldo-, bedrag-, transport (in een boek), *o.* *...BLICK, *m.* blik van ter zijde; streelende blik, *m.* *...BRET, *o.* zijplank; (203) houten bedding langs een' dwarsden, *v.* *...ERBE, *m.* *...ERBINN, *v.* erfgenaam in de zijdlinie, -van een' zijtak, kollaterale erfgenaam, *m.* en *v.* *...ERBSCHAFT, *v.* kollaterale erfenis, erfenis in de zijdlinie, *v.* *...FENSTER, *o.* zijvenster, zijraam, *o.* *...FLÄCHE, *v.* zij-vlak, *o.* oppervlakte eener zijde, *v.* *...FLUGEL, *m.* zijvleugel, *m.* *...GEBÄUDE *o.* vleugel-. zijde van een gebouw, *v.* *...GEWEHR, *o.* zijdgeweer, *o.* sabel, *v.* degen, *m.* *...GIEBEL, *m.* zijgevel,

m. *...HAAR, *o.* —E, *mv.* zijhaar, *o.* *...HIEB, *m.* zijdelingsche houw, houw in de zijde, *m.*; *fig.* lastering, *v.* *...HOBEL, *m.* (168) guds, *m.* groefschaaf, *v.* *...HÜTER, *m.* bladzijdenwijzer, *m.* *...KÜSSEN, *...POLSTER, *o.* zijdekussentje (in eene koets), *o* *...LEDER, *o.* leder aan de zijde (van iets) geplaatst; (138) voeringleder, *o.* *...LEHNE, *v.* zijdeleuning, leuning van een' stoel, - van een' trap, *v.* *...LINIE, *v.* zijd -, kollaterale linie, - lijn, *v.* *...MAUER, *v.* zijmuur; vleugel (eener sluis), *m.* *...PFLASTER, *o.* kleine steentjes, *o.* *mv.* zij-plaveisel (eener straat), voetpad, *o.* *...PUNKT, *...STRICH, *m.* (1) zijdepunt, *o.* *...SCHIRM, *m.* zijscherm, *o.* *...SCHLAGE, *v.* *...SCHLÄGEL, *m.* (141) hamer met plat achterdeel, *m.* *...SCHMERZ, *m.* *...WEH, *o.* pijn in de zijde, *v.* zijdewee, *o.* pleuris, *v.* *...SCHNITT, *m.* (48) snede in de zijde, *v.* *...SCHRITT, *m.* (22) pas ter zijde, zijpas, *m.* *...SEGEL, *o.* (203) boelijn, *v.* *...SPRUNG, *m.* sprong op zijde, zijsprong, *m.* *...STECHEN, *o.* steken in de zijde, *v.* *mv.* pleuris, *v.* *...STOSS, *m.* stoot in de zijde, *m.* ook (135). *...STÜCK, *o.* zijstuk; ribbenstuk (van een' os); *fig.* tegenstuk, *o.* tegenhanger, *m.* pendant, *o.* *...TAKEL, *o.* zijtakel, *m.* *...THÜR, *v.* zijdeur, *v.* *...VERWANDTE, *m.* bloedverwant van de zijlinie, *m.* *...VERWANDTSCHAFT, *v.* bloedverwantschap van de zijlinie, *v.* *...WAND, *v.* zijde, *v.*; *die Seitenwände einer Presse,* wangen eener drukpers, *v. mv.*; — *eines Theaters,* zijschermen, tooneelschermen, *o. mv.*; — *eines Gefässes,* zijwangen -, klampen van een vat, *v. mv.*; — *eines Dachfensters*, schuin afloopende zijden van een dakvenster, *v.* *mv.* *...WEG, *m.* zijweg, *m.* - pad, *o.* *...WEISER, *m.* bladwijzer (in een boek), *m.* *...WENDUNG, wending ter zijde, halve zwenking, *v.* afwijking, *v.* *...WERK, *o.* buitenwerk (van een orgel), *o.* *...WIND, *m.* zijwind; (203) halve wind, *m.* *...WUNDE, *v.* wond in de zijde, *v.* *...ZAHL, *v.* cijfer -, nommer eener bladzijde, *o.* *...ZIMMER, *o.* zie NEBENZIMMER. *...ZWEIG, *m.* zijtak, *m.*

SEITHER, *bijw.* zie SEITDEM.

SEITWÄRTS, *bijw.* zijwaarts, op -, ter zijde.

SEKRET, *o.* SEKRETÄR, *m.* zie SECRET, SECRETÄR, enz.

SEKTE, *v.* sekte, *v.* aanhang, *m.* partij, *v.* *...TION, *v.* snijding, insnijding; sektie, *v.* *...TIRER, *m.* scheurmaker, dweeper, *m.* —EI, *v.* scheurmakerij, *v.*

SEKULARISIREN, *b.* *w.* zie SECULARISIREN.

SELADONGRÜN, *o.* en *b.* *n.* zeegroen.

SELBANDER, SELBDRITT, *vnw.* (*w.* *g.*) met elkander; met ons drieën; *wir waren* —, wij waren met ons tweeën.

SELBER, *bijw.* zelf; zie SELBST.

SELBIGER, SELBIGE, SELBIGES, *vnw.* de -, hetzelfde; zie DERSELBE.

SELBMÜNDIG, *b.* *n.* mondig, meerderjarig.

SELBST, *bijw.* zelfs. *—, *b.* *n.* zelf, zelve; *ich* —, ik zelf, ik zelve; *mir* —, mij zelven; *um seiner* — *Willen*, om hem zelven, om zijnentwil.

SELBSTACHTUNG, *v.* achting voor zich zelven, *v.* *...BEFLECKUNG, *v.* zelfbevlekking, onanie, *v.* *...BELIEBIG, *b.* *n.* en *bijw.* naar welgevallen, naar believen. *...BESITZ, *m.* zelfbeheersching, - bedwinging, *v.* *...BETRUG, *o.* *...TÄUSCHUNG, *v.* zelfbedrog, *o.* zelfbegoocheling, *v.* *...BEURTHEILUNG, *v.* oordeel over zich zelven, *o.* *...BEWEGER, *m.* automaat, *m.* *...BEWUSST, *b.* *n.* bij zich zelven bewust, - overtuigd. —SEIN, *o.* zelfbewustzijn, *o.* *...BEWUNDERUNG, *v.* bewondering van zich zelven, *v.* *...DENKER, *m.* denker (die zijn' eigen weg bewandelt), *m.* *...EIGEN, *b.* *n.* en *bijw.* zijn -, haar eigen. —MÄCHTIG, *b.* *n.* zie EIGENMÄCHTIG. *...ENTSAGUNG, *v.* vrijwillige onthouding, *v.* *...ENTSCHLUSS, *m.* vrijwillig besluit, *o.* *...ERHALTUNG, *v.* zelfbehoud, *o.* *...ERKENNTNISS, *v.* zelfkennis, *v.* *...ERNIEDRIGUNG, *v.* zelf-, vrijwillige vernedering, - verootmoediging, *v.* *...ERWÄHLT, *b.* *n.* vrijwillig, uit eigene -, uit vrijwillige verkiezing. *...GEFÄLLIG, *b.* *n.* en *bijw.* in zich zelven behagen scheppende, met zelfbehagen. —KEIT, *v.* zelfbehagelijkheid, *v.* *...GEFÜHL, *o.* zelfgevoel, gevoel van eigen waarde, *o.* *...GENÜGSAM, *b.* *n.* laatdunkend, verwaand, vol van zijn eigen ik. —KEIT, *v.* laatdunkendheid, verwaandheid, *v.* *...GESPRÄCH, *o.* alleenspraak, *v.* *...HASS, *m.* haat tegen -, afkeer van zich zelven, *m.* *...HERRSCHER, *m.* —INN, *v.* alleenheerscher, *m.* alleenheerscheres, *v.* *...HÜLFE, *v.* eigene hulp, *v.* *...HÜLFIG, *b.* *n.* baatzuchtig, zelfzuchtig. —KEIT, *v.* eigenbelang, *o.* baatzucht, *v.* *...KLUG, *b.* *n.* eigenwijs. —HEIT, *v.* eigenwijsheid, verwaandheid, *v.* *...

LAUT, v. —ER, m. zelfklinker, m. klinkletter, v. *...LIEBE, v. zelfliefde, liefde tot zich zelven, v. eigenbelang, o. *...LOB, o. eigen lof, m. *...MORD, *...MÖRDER, m. zelfmoord, m. zelfmoordenaar, m. *...PRÜFUNG, v. zelfonderzoek, o. zelfbeproeving, v. *...QUÄLER, m. kweller van-, plaag voor zich zelven, m. v. *...RACHE, v. eigene-, persoonlijke wraak, v. *...RUHM, m. eigene-, ijdele roem, m. *...SCHULDNER, m. (119) schuldenaar voor zich zelven, - in zijn' eigen naam, m. *...STÄNDIG, b. n. zelfstandig; *fig.* onafhankelijk, zelfstandig, (ook 151). *...STÄNDIGKEIT, v. zelfstandigheid; *fig.* onafhankelijkheid, zelfstandigheid, v. *...SUCHT, v. zelfzucht, v. eigenbelang, o. *...SÜCHTIG, b. n. zelfzuchtig; *der —e*, de eigenbelangzoeker, egoïst, m. *...THÄTIG, b. n. en *bijw.* vrijwillig, ongedwongen, uit eigene beweging. *...ÜBERWINDUNG, v. zelfbeheersching, v. zelfbedwang, o. *...UNTERREDUNG, *...UNTERHALTUNG, v. zie SELBSTGESPRÄCH. *...VERACHTUNG, v. verachting voor zich zelven, v. *...VERLÄUGNUNG, v. zelfverloochening, v. *...VERTHEIDIGUNG, v. zelfverdediging, v. *...VERTRAUEN, o. zelfvertrouwen, o. *...WILLE, m. eigen wil, m. *...ZUFRIEDENHEIT, v. zelftevredenheid, v. *...ZÜNDER, m. zie LUFTZÜNDER.

SELCHEN, b. w. rooken, uitdroogen.

SELDE, v. hut, stulp, v.; *fig.* geluk, o. tevredenheid, v.

SELENIT, m. maanbewoner, m. *—ISCH, b. n. tot de maanbewoners behoorende.

SELIG, b. n. en *bijw.* zalig, gelukzalig; wijlen; overleden; — *sterben*, in zaligheid-, (*fig.* als christen) sterven; — *machen*, de zaligheid doen verwerven; *fig.* de ziel redden; — *werden*, zijner ziel de zaligheid doen verwerven; — *sprechen*, zalig verklaren, de vergiffenis (der zonde) uitspreken; *mein —er Vater*, *meine —e Mutter*, mijn vader-, mijne moeder zaliger (gedachtenis); *die —en*, de gelukzaligen; *fig. er ist —*, hij is zalig, (beschonken). *—KEIT, v. zaligheid, gelukzaligheid, v. zieleheil, o. *—MACHEND, b. n. zaligmakend. *—MACHER, m. zaligmaker, behouder, zieleredder, m. *—MACHUNG, v. *—SPRECHUNG, v. zaligmaking; zalig-, heiligverklaring, v.

SELLE, v. waterwilg, m. *—, m. (§) kerel, vent, m.

SELLERIE, m. selderij, v. *—SALAT m. selderijsalade, v. *—SUPPE, v. selderijsoep, v. *—WURZEL, v. selderijwortel, m.

SELTEN, b. n. en *bijw.* zeldzaam, zonderling, buitengewoon; (§) raar, zelden. *—HEIT, v. zeldzaamheid, vreemdheid; bijzonderheid, v. —EN, mv. aardigheden, rariteiten, v. mv.

SELTSAM, b. n. en *bijw.* zonderling, grillig, wonderlijk, vreemd, ongemeen, zeldzaam; grilliglijk. *—KEIT, v. zonderlingheid, grilligheid, vreemdheid, zeldzaamheid, v.

SEMILOR, o. spinsbek, o.

SEMINARIUM, o. seminarium, o. kweekschool, v.

SEMIKOLON, o. (151) punt-komma, v. komma-punt, o.

SEMMEL, o. wittebrood, o. witte bollen, m. mv.; *spr. das geht ab wie warme —n*, dat gaat als gesmeerd, -als van een leijen dak, (er wordt veel van gekocht). *—MEHL, o. bloem van meel, v. bloemmeel, tarwemeel, o. *—SCHNITT, m. snede wittebrood, v.

SEMPEL, m. (28) getouw voor zijden stoffen, o.

SENAT, m. raad, senaat, m. raadsvergadering, v. zie RATH, RATHSCOLLEGIUM. *—OR, m. zie RATHSHERR.

SEND, v. SENDGERICHT, v. synode, kerkvergadering, v. kerkelijk regtsgebied, o.

SENDBOTE, m. boodschapper, zendeling, zaakgelastigde, m. *...BRIEF, m. zie SENDSCHREIBEN.

SENDEL, m. zie ZENDEL, ZINDEL.

SENDEN, b. w. (onr.) zenden, af-, toezenden; (§) sturen.

SENDGRAF, m. buitengewoon regter, m. *...HERR, m. lid van het synodale geregtshof, o. *...LEUTE, mv. zendelingen, boodschappers, m. mv. *...MANN, m. zie SENDBOTE. *...RECHT, o. synodaal regt, o. synodale wet, v. *...SCHREIBEN, m. zendbrief, m. mandement, o.

SENDUNG, v. zending, bezending; (46) konsignatie, v.

SENESBAUM, m. SENESBLÄTTER, o. mv. seneboom, m. senebladen, o. mv.

SENF, m. mostaard, mosterd, m.; *fig. einen langen — über etwas machen*, van iets eene lange soep maken; *sein en — auch dazu geben*, ook mede praten; (§) ook een duitje in het zakje gooijen. *—BRÜHE, o. mostaardsaus, v. *—BÜCHSE, v. mostaarddoos, v. -kistje, o. *—HÄNDLER, m. mostaardverkooper, m. *—KÄNNCHEN, *—NÄPFCHEN, *—SCHÜSSELCHEN, o. *...TOPF, m. mostaardkannetje, - fleschje, - scho-

teltje, - potje, *o.* - pot, *m.* *—KORN, *o.* mostaardzaad, *o.* *—LÖFFEL, *m.* mostaardlepeltje, *o.* *—MEHL, *o.* mosterdpoeder, *o.* *—MÜHLE, *v.* mostaardmolen, *m.* *—PFLASTER, *o.* *—UMSCHLAG, *m.* mostaard-pleister, *v.* *—SAME, *m.* zie SENFKORN. *—TEIG, *m.* mostaarddeeg, *o.*

SENGEN, *b. w.* zengen, schroeijen, branden; *fig.* — *und brennen*, alles te vuur vernielen. *—, *o.* het zengen, schroeijing, *v.*

SENIOR, *m.* oudste, deken, *m.*

SENKBLEI, *o.* schietlood, peillood, *o.*

SENKE, *v.* SENKGARN, SENKNETZ, *o.* vischnet, *o.* *—, lage plaats, *v.*

SENKEL, *v.* veter, nestel, *m.* *—, *—STIFT, *m.* *—BLECH, *o.* *—NADEL, *v.* beslag -, stift van een' veter, *o.* *v.*

SENKEN, *b. w.* laten zinken, - zakken, nederlaten, indompelen, laten zinken; poten (wijngaardranken); afzetsels -, loten (van planten) in den grond leggen; *sich* —, zakken, inzakken; (18) instorten. *—, *o.* het nederlaten; inzakking, instorting; poting, nederlegging (van planten, loten enz.), *v.* *...ER, *m.* loot, *v.* pootrank, *m.* afzetsel, *o.* zie ABLEGER, ABSENKER.

SENKGRUBE, *v.* zie SCHWINDGRUBE. *—, (196) vore, *v.* *...HAMEN, *m.* (182) werpnet, *o.* *...HAMMER, *m.* hamer met groeven, *m.* *...HOLZ, *o.* gezonken-, gewaterd hout, *o.* *...KNECHT, *m.* (196) poothaak, *m.* *...KOLBEN, *m.* (141) zinkboor, *v.* boogmakers werktuig, *o.* *...KORB, *m.* mandje van ijzerdraad, *o.*; pomp-zeef, *v.*

SENKLER, SENKELMACHER, *m.* vetermaker, *m.*

SENKLOCH, *o.* zinkput, zakput, *m.* *...REBE, *o.* loot, *v.* afzetsel, *o.* *...RECHT, *b. n.* en *bijw.* loodregt, haaksch; haaks, in den haak. *...REUSE, *v.* zinknet, *o.* *...SCHLACHT, *v.* *...WERK, *o.* dijk-, beslagwerk, *o.* dam van takkebossen, *m.* *...SCHNUR, *v.* peillood, diep-, schietlood (met touw), *o.* *...STOCK, *m.* (196) pootstok, *m.* wijngaardloot (tot planting), *v.*; (10) gegroefd aanbeeld, *o.* *...ZEIT, *v.* poottijd, (van wijngaardranken, planten enz.), *m.*

SENNE, *v.* zie SEHNE.

SENNER, *m.* vetweider, *m.* *—EI, *v.* vetweiding, veefokkerij, *v.* *—HÜTTE, *v.* vetweiders hut, - woning, *v.*

SENSAL, *m.* makelaar, beunhaas, *m.*

SENZE, *v.* zeis, zeissen, *v.* *—NBAUM, *m.* *—NSTIEL, *m.* steel -, stok -, handvatsel van eene zeis, *m.* *o.* *—NMANN, *m.* *fig.* man met de zeis, (de dood), *m.* *—NSCHMIED, *m.* grofsmid, zeissensmeder, *m.* *—NSTEIN, *m.* harde steen, *m.*

SENTE, *v.* lint, *v.*

SENTENZ, *v.* vonnis, *o.* sententie, *v.* oordeel, *o.*; zie LEHRSPRUCH, SITTENSPRUCH.

SENTIMENTAL, *b. n.* teêrgevoelig, sentimenteel. *—ITÄT, *v.* teêrgevoeligheid, sentimentaliteit, *v.* overdreven gevoel, *o.*

SEPTEMBER, *m.* September, *v.* Herfstmaand, *v.* *...BRISIREN, *b. w.* (35) zonder verhoor ombrengen, septembriseren.

SEQUENZ, *v.* vervolg van verscheidene kleuren in de kaart, *o.*

SEQUESTER, *m.* bewaring van verbeurd goed, *v.* sekwester, *o.*; (ook) hij die het bewaart, *m.* *...TRATION, *v.* beslagneming, bewaring van geschilgoed, sekwestratie, *v.* *...TRIREN, *b. w.* in beslag nemen, betwist goed in bewaring houden; sekwestreren.

SERAIL, *o.* serail, vrouwenpaleis, - verblijf, (in het oosten), *o.*

SERAPH. SERAPHIN, *m.* serafijn, hemelling, *m.* *...ISCH, *b. n.* serafijnsch.

SERENADE, *v.* avond-begroeting (met muziek), serenade, *v.* zie STÄNDCHEN.

SERGE, *v.* sergie, (stof), *v.*

SERGEANT, *m.* sergeant, onder-officier, *m.*

SERPENTIN, SERPENTSTEIN, *m.* slangensteen, *m.* *—MARMOR, *m.* slangenmarmer, *o.*

SERPENTOSE, *v.* (186) zwermer, briljantzwermer, *m.*

SERSCHANT, *m.* zie SERGEANT.

SERVELATWURST, *v.* zie HIRNWURST.

SERVIETTE, *v.* servet, *v.*; zie TELLERTUCH.

SERVIS, *o.* servies, tafelgoed; vaatwerk, *o.* vaten, *o. mv.* zie TISCHGERÄTH; (97) zie QUARTIERGELD, SOLDATENGELD.

SERVITUT, *v.* (123) dienstverpligting, *v.* servituut, *o.*

SESAM, *m.* SESAMKRAUT, *o.* (76) oostersch koren, *o.* vlasdotter, *v.*

SESEL, *m.* (76) seselikruid, *o.*

SESSEL, *m.* zetel, stoel, *m.* zitbankje, *o.*

SESSHAFT, SESSBAR, *b. n.* woonachtig, gedomicilieerd; *sich* — *niederlassen*, zich met der woon vestigen.

SESSION, *v.* zie SITZUNG.

SESSLEHEN, *o.* voorwaardelijk leen, *o.*

SESTER, *m.* schepel, (maat), *o.*

SESTERZIE, *v.* sestertie, (oud rom. munt), *v.*

SETONNADEL, *v.* (48) setonnaald, *v.*

SETZART, *v.* (171) wijze van toenzetting,

v. *...**BRET**, *o.* (13) zetplankje, *o.* *...**COMPASS**, *m.* mijnwerkers kompas, *o.* *...**EIER**, *o. mv.* gebakken eijeren, *o. mv.* *...**EISEN**, *o.* (143) knieschaar, *v.*

SETZEN, *b. w.* zetten, stellen, plaatsen; schikken, rangschikken; vestigen, bevestigen; bepalen, stellen (het geval), vooronderstellen; (13) zetten; (171) zetten, schrijven, komponeren; (145) inzetten; (59) werpen (jongen); *Bäume* —, loten (jong plantsoen) zetten; *einen Grenzstein* —, een' grenssteen -, een' mijlpaal plaatsen; *einem ein Denkmal* —, een gedenkteeken voor iemand oprigten; *an die Luft* —, in de (open) lucht zetten, aan de lucht blootstellen; *wieder an seinen Ort* —, weder op zijne plaats zetten, -brengen; *einem einen Stuhl* —, een' stoel (aan iemand) geven; *einem die Pistole auf die Brust* —, iemand de pistool op de borst zetten; *eine Henne (über die Eier)* —, eene hen laten broeden; *Knöpfe auf ein Kleid* —, knoopen zetten aan-, naaijen op een' rok; *eine Zeit* —, een' tijd bepalen; *ein Ziel* —, het wit teekenen; *Brut* —, kuit schieten (van visschen); *seine Hoffnung auf jemanden* —, op iemand zijne hoop vestigen; *Geld auf jemandes Kopf* —, iemands hoofd op prijs zetten; *einen* — *lassen*, iemand in de gevangenis laten zetten, -gijzelen; *in Freiheit* —, in vrijheid stellen; *einen in grosse Angst* —, iemand grooten angst baren; *einen in Furcht* —, iemand vrees aanjagen; *in Erstaunen* —, verbazen; *in Verlegenheit* —, verlegen maken; *in Noten* —, in-, op muziek brengen; *etwas am Gelde* —, iets te gelde maken; *einen über etwas* —, iemand over iets aanstellen tot bewaking van... enz.; *einen in ein Amt* —, iemand tot een ambt benoemen; *seine Kräfte daran* —, zijne krachten er aan besteden. *—, *o. w.* toesnellen, -schieten, opschieten, opzetten, springen; *über einen Graben* —, over eene sloot zetten; *über den Fluss* —, de rivier oversteken; *an das Land* —, (zie **LAND**); *an die Feinde* —, den vijand aanvallen; *durch die Feinde* —, door den vijand heentrekken; *in die Feinde* —, op den vijand inhouwen, -instormen. *—, *onp. w. es setzt*, er is, er zijn; *es wird Schläge* —, er zullen slagen (klappen) vallen; *es setzt hier nichts für mich*, hier is niets voor mij; (§) *es wird was* —, daar zal wat te koop zijn; *sich* —, *w. w.* zich nederzetten, gaan zitten, plaats nemen; zich (op een' tak) nederzetten, (van vogels); zich zetten, zakken, zijne zwaarte krijgen (van een gebouw); zich zetten, klaar-, helder worden, zakken (van vloeistof); *fig.* verminderen, zakken; *sich zu Pferde* —, te paard stijgen, opzitten; *sich* — *lassen*, (koffij, wijn enz.) laten staan, bezinken; *sich an einen Orte* —, (108) post vatten; *fig. sich* —, *(sich häuslich niederlassen)*, zich (met der woon) vestigen; *die Geschwulst setzt sich*, het gezwel zet zich, de zwelling vermindert; *das Erdreich hat sich gesetzt*, de grond is vast geworden; *sich wieder einen* —, iemand wederstaan; *sich mit seinen Gläubigern* —, met zijne schuldeischers tot een akkoord komen; *sich über etwas (an einer Arbeit)* —, aan iets (aan den arbeid) beginnen. *—, *o.* het zetten; stellen enz. (ook 13).

SETZER, *m.* (13) letterzetter, *m.*; (5) zie **SETZKOLBEN**. *—**FEHLER**, *m.* zet-, drukfeil, *v.* *—**LOHN**, *m.* (letter) zettersloon, *o.* *—**ZIMMER**, *v.* (13) zetkamer, *v.*

SETZGARTEN, *m.* boomkweekerij, *v.* *...**HAKEN**, *m.* (168) zethaak, *m.* *...**HAMEN**, *m.* (182) kruisnet, *o.* *...**HAMMER**, *m.* knieschaar, (werktuig), *v.* *...**HASE**, *m.* wijfje van een' haas, *o.* *...**HOLZ**, *o.* (173) plant-, pootstok, *m.* zie ook **SETZLING**. *...**KARPFEN**, *m.* kleine-, jonge karper, *m.* *...**KOHLE**, *v.* (72) (groote soort van) houtskool, *v.* *...**KOLBEN**, *m.* (5) aanzetter, *m.* *...**KUNST**, *v.* (171) kompositie, kunst van den toonzetter, *v.* *...**LAUGE**, *v.* salpeter-loog, *v.* *...**LING**, *m.* zetplant, loot, *v.* tak, *m.* —**E**, *mv.* zie **FISCHBRUT**. *...**LINIE**, *v.* (13) zetlijn, *v.*; stapel in den haak gehouwen bordpapier, *m.* *...**MEISSEL**, *m.* (57) doorslagijzer, drijfhout, *o.* *...**REBE**, *v.* wijngaardloot, *v.* *...**REIS**, *o.* klein-, jong plantje, rijsje, *o.* *...**SCHIFFER**, *m.* scheepsbevrachter, - uitruster; zetschipper, *m.* *...**STÄMPEL**, *m.* mijnwerkershamer, *m.* *...**STEIN**, *m.* (13) zetsteen, *m.* *...**TEICH**, *m.* zet-, broedvijver, *m.* *...**WAGE**, *v.* waterpas, *o.* *...**WEIDE**, *v.* plantsoen, *o.* jonge scheuten, *v. mv.* *...**ZEIT**, *v.* werptijd der hazen, *m.*

SEUCHE, *v.* ziekte, heerschende ziekte, *v.*; *eine ansteckende* —, eene besmettelijke ziekte.

SEUFZEN, *o. w.* zuchten, stenen, klagen. *—, zucht, *m.* het zuchten, gezucht, *o.* *...**ER**, *m.* zucht, *m.*

SEVENBAUM, *m.* zie **SÄBENBAUM**.

SEXTANT, *m.* (157) sekstant, *m.*

Sexte, *v.* zie **Sechste**.

Sich, *vnw.* zich; — *selbst betriegen*, zich zelven bedriegen; *an und für* —, op zich zelf, (zelve, zelven), afzonderlijk (beschouwd); *haben Sie Ihren Bruder bei —?* is uw broeder bij u? *er ist für* —, hij leeft afgezonderd, - alleen.

Sichel, *v.* zeis, zeissen, sikkel, *v.* *—**blume**, *v.* korenbloem, *v.* *—**förmig**, *b. n.* en *bijw.* sikkelvormig. *—**fisch**, *m.* (soort van) lipvisch, *m.* *—**flösse**, *v.* korensikkel, *v.* *—**klee**, *m.* gele klaver, *m.* *—**schnäbler**, *m.* (soort van) vogel met sikkelvormigen snavel, *m.*

Sicher, *b. n.* en *bijw.* zeker, gewis, wis, veilig, bewaard; zekerlijk, gewisselijk, wis; veiliglijk; *ich weiss es von sicheren Hand*, ik weet het van eene goede (zekere) zijde, - van goederhand; *ich kann mich — auf ihn verlassen*, ik kan mij met zekerheid op hem verlaten; *vor etwas — sein*, beveiligd voor iets zijn; *einen vor etwas — stellen*, iemand iets waarborgen; *sich — stellen*, zijne waarborgen nemen. *—**heit**, *v.* zekerheid, verzekering, *v.*; waarborg, *m.* waarborging, *v.* *—, (**Sorglosigkeit**), veiligheid, *v.*; *in — bringen*, in zekerheid brengen, (beveiligen); *sich gegen etwas in — setzen*, zich tegen iets zeker stellen, beveiligen. *—**lich**, *bijw.* zekerlijk; veiliglijk; gewisselijk; buiten-, zonder twijfel. *—**mahl**, *o.* oogpunt, doel, wit, *o.* *—**n**, *b. w.* verzekeren; waarborgen, in zekerheid stellen; *vor etwas* —, voor iets beveiligen, - waarborgen; (9) *Erz* —, de vergruisde mijnstof wasschen.

Sicht, *v.* (7) zigt, *o.*; *auf* —, *nach* —, op zigt; *auf acht Tage* —, op acht dagen zigt, acht dagen na zigt. *—**bar**, *—**lich**, *b. n.* en *bijw.* zigtbaar, - lijk; *fig.* duidelijk, zigtbaar, onmiskenbaar. *—**barkeit**, *v.* zigtbaarheid; *fig.* duidelijkheid, *v.* *—**barlich**, *bijw.* zigtbaarlijk, baar-, klaarblijkelijk; *fig.* ontegenzeggelijk.

Sichten, *b. w.* ziften; zie **Sieben**, **Beuteln**. *...**er**, *m.* zifter, buidelaar, *m.* *...**zeug**, *o.* zeeflinnen, *o.* - doek, *m.*

Sichtig, *b. n.* zie **Sichtbar**. *...**lich**, *b. n.* zigtbaar; *mit —en Augen sehen*, met zijne eigene oogen zien.

Sickern, *o. w.* lekken, druipen, zijpelen.

Sidergrün, *o.* (76) kleine maagdepalm, *m.*

Sie, *vnw.* zij, haar. —, *mv.* zij, hen; *fig.* gij, u.

Sie, *v.* wijfje, *o.* vrouw, *v.*

Sieb, *o.* zeef, teems, *v.*; *ein alter* —, een oud krijgsman (met veel litteekenen). *—**bein**, *siebförmiges Bein*, *o.* (106) zeefbeen, *o.* *—**beinnaht**, *v.* (106) neusbeen-, zeefbeennaad, *m.* *—**en**, *b. w.* zeven, ziften, uit-, doorziften. —, het ziften; (133) afscheiding (der fijnste deelen eens geneesmiddels van deszelfs grofste), *v.* *—**biene**, *v.* valsche bij, wesp, *v.* hommel, *m.*

Sieben, *telw.* zeven. *—, *v.* **Siebener**, *m.* zeven, de zeven, *v.*; zevenjarige, *m.*; *meine — Sachen*, al mijne zaken, al mijne benoodigdheden; *fig.* (§) *eine böse* —, een boos wijf, eene helleveeg. *—**baum**, *m.* zie **Säbenbaum**. *—**blatt**, *—**fingerkraut**, *o.* (76) zilvervingerkruid, *o.* witte wilde maluwe, *v.* *—**eck**, *m.* zevenhoek, *m.* *—**eckig**, *b. n.* zevenhoekig. *—**er**, **Siebner**, *m.* stuk van zeven, *c.* (groot, stuivers enz.). *—**erlei**, *b. n.* zevenderlei, - hande. *—**fach**, *—**fältig**, *b. n.* zevenvoudig, zevenmaal. *—**gestirn**, *o.* (157) zevengestarnte, *o.* *—**herrschaft**, *v.* (35) regering van zeven vorsten, heptarchie, (in het oude Engeland), *v.* *—**herrscher**, *m.* een der zeven (oud eng.) koningen, heptarchist, *m.* *—**hundertste**, *b. n.* zevenhonderdste. *—**jährig**, *b. n.* zevenjarig. *—**mal**, *bijw.* zevenmaal. —**ig**, *b. n.* zevenvoudig, zeven keer herhaald. *—**monatlich**, *b. n.* zevenmaandelijksch. *—**schläfer**, *mv.* (110) de zeven slapers, *m. mv.*; *fig.* (§) *ein* —, een slaper, droomer, slaapkop, *m.* *—**stündig**, *b. n.* van zeven uren, zeven uren aanhoudende. *—**tägig**, *b. n.* zevendaagsch, van zeven dagen. *—**te**, *b. n.* *(der, die, das)*, de-, het zevende; *der — (des Monats)*, de zevende (der maand). —**halb**, *b. n.* zevendhalf, zes en een half. *—**tel**, *m.* zevende, (het) zevende deel, *o.* *—**tens**, *bijw.* ten zevende. *—**theilig**, *b. n.* zevendeelig, in zeven deelen. *—**zehn**, *telw.* zie **Siebzehn**.

Sieber, *m.* zever; (40) zifter, *m.*

Siebförmig, *b. n.* zeefvormig, als eene zeef. *...**läufer**, *m.* rand van eene zeef, *m.* *...**macher**, *m.* zeefmaker, *m.* *...**mehl**, *o.* zemelmeel, *o.*; (6) kornel, *m.* *...**rand**, *m.* rand eener zeef, *m.* *...**reif**, *m.* hoepel om eene zeef, *m.* *...**staub**, *m.* stuifmeel, *o.* *...**tuch**, *o.* zeefdoek, *m.*

Siebzehn, (**Siebzehen**), *telw.* zeventien. *—**te**, *(der, die, das)*, *b. n.* de-, het zeventiende; *der — (des Monats)*, de zeventiende (der maand). *—**tel**, *o.* zeventiende (deel), *o.* *—**tens**,

bijw. ten zeventiende. *...ZIG, *telw.* zeventig. *...ZIGER, *m.* —INN, *v.* zeventiger, *m.* zeventigjarige, *m.* en *v.* *...ZIGJÄHRIG, *b.n.* zeventigjarig. *...ZIGSTE, *(der, die, das)*, *b. n.* de -, het zeventigste.

SIECH, *b. n.* ziekelijk, kwijnend, zwak. *—BETT, *o.* ziekbed, *o.* *—EN, *o. w.* kwijnend -, ziekelijk zijn, sukkelen. *—HAUS, *o.* ziekenhuis, hospitaal, *o.* zie KRANKENHAUS; — *fur Aussätzige,* leprozenhuis, *o.* *—HEIT, *v.* *(w. g.)* ziekelijkheid, kwijning, *v.* *—LING, *m.* ziekelijke, kwijner, *m.*

SIED, *b. n.* laag.

SIEDE, *v.* zieding, *v.*; veevoeder, *m.* *—BOTTICH, *m.* zemelwatertobbe, *v.* - vat, *o.* *—HAUS, *o.* zoutziederij, *v.* *—L, *m.* en *o.* bank, zit -, rustplaats, *v.* *—LEI, *v.* nederzetting, schuilplaats, *v.* *—LN, *o. w.* zich vestigen (met der woon). *—N, *b.* en *o. w.* *(onr.)* zieden, doen koken; koken. —, *o.* het koken, zieding, *v.* *—ND, *b. n.* kokend, ziedend; *—heiss*, kokend heet. *—PFANNE, *v.* (205) ziedketel, kookketel, *m.* *—REI, *v.* zie SALPETERSIEDEREI, SEIFENSIEDEREI, ZUCKERSIEDEREI.

SIEDPUNKT, *m.* (133) kookpunt, punt -, *o.* hoogte van opbruising, *v.*

SIEG, *m.* zege, overwinning, zegepraal, *v.* triomf, *m.*; *den — davon tragen*, de zege behalen.

SIEGEL, *o.* zegel; signet, *o.* *—BANK, *v.* (78) plombeer-tafel, *v.* *—BEWAHRER, *m.* zegelbewaarder, *m.* *—BRIEF, *m.* zegelbrief, open brief, *m.* *—CAPSEL, *—KAPSEL, *v.* zegeldoos, *v.* *—ER, SIEGLER, *m.* (66) zegelaar, verzegelaar, *m.* *—ERDE, *v.* zegelaarde, *v.* *—FÄLSCHER, *m.* zegelvervalscher, - namaker, *m.* *—GELD, *o.* zegelgeld, (voor het aanhechten van het zegel), *o.* *—KENNTNISS, *—KUNDE, *v.* zegelkunde, *v.* *—LACK, *m.* zegellak, lak, *o.* *—N, *b. w.* zegelen, verzegelen, digtlakken. *—PRESSE, *v.* zegelpers, *v.* *—RING, *m.* zegelring, *m.* *—STEIN, *m.* sterrensteen, (zeegewas), *m.* *—WACHS, *o.* zegelwas, *o.*

SIEGEN, *o. w.* overwinnen, zegevieren, zegepralen, triomferen. *—D, *b. n.* en *bijw.* zegevierend, overwinnend, in triomf.

SIEGER, *m.* *—INN, *v.* overwinnaar, zegepraler, *m.*; overwinnares, *v.* *—N, *o. w.* zie SIEHERN. *—KRONE, *v.* zegekroon, *v.* *—SCHWERT, *o.* overwinnend zwaard, *o.*

SIEGESBOGEN, *m.* *...PFORTE, *v.* zege-, triomfboog, *m.* eerepoort, *v.* *...GEHENK, *o.* zegeteeken van overwonnen wapenen, *o.* *...GEPRÄNGE, *v.* zegevierende intogt, *m.* *...GESANG, *o.* zegelied, *o.* - zang, *m.* *...GESCHREI, *m.* triomfzang, *m* - kreten, vreugdekreten, *m. mv.* *...GÖTTINN, *v.* godin der overwinning, Viktorie, *v.* *...KRONE, *v.* zegekroon, *v.* *...LIED, *o.* zegelied, *o.* *...WAGEN, *m.* zegekar, *v.* - wagen, *m.* triomfkar, *v.* *...ZEICHEN, *o.* zegeteeken, *o.*

SIEGGEWOHNT, *b. n.* gewoon te overwinnen. *...HAFT, *b. n.* zegevierend; zie SIEGREICH. *...MANNSWURZ, *...MARWURZ, *...WURZ, *v.* (76) zigtmaarkruid, *o.* *...PRANGEND, *b. n.* en *bijw.* zegepralend. *...REICH, *b. n.* en *bijw.* overwinnend, zegerijk, zegepralend, zegevierend; op eene zegepralende wijze.

SIEHE! SIEHE DA! SIEHE EINMAL! *tw.* zie! zie daar! eilieve zie eens!

SIEKE, *v.* wijfje, (van vogels), *o.*

SIEKERN, *o. w.* druipen, zijpelen. *—, *o.* het doorzijpelen.

SIEL, *o.* goot, *v.* riool, *o.* *—GRABEN, *m.* rioolgroef, sloot, *v.* *—MEISTER, *m.* opzigter der sluizen en dijken, *m.*

SIELE, *v.* zeel, *o.*

SIESTE, *v.* namiddag-slaapje, *o.*

SIEZEN, *o. w.* (iemand) met *u* aanspreken.

SIGNAL, *o.* sein, *o.*; zie ZEICHEN.

SIGNALEMENT, *o.* persoons-beschrijving, *v.* signalement, *o.* (ook *fig.*)

SIGNATUR, *v.* onderteekening, handteekening, *v.* handzegel, *o.*; zie UNTERSCHRIFT; (13) merkteeken, *o.*; (87) kerf, groef (in drukletters), *v.*

SIGNET, *o.* zie SIEGEL. *...IREN, *b. w.* zie UNTERZEICHNEN.

SIGTIG, *b. n.* klaar, duidelijk, zigtbaar.

SILAU, *m.* varkensvenkel, *v.*

SILBER, *o.* zilver, *o.* *—, *—GERÄTH, *—GESCHIRR, *o.* zilver, zilveren vaatwerk, *o.* *—ADER, *v.* zilverader, - mijn, *v.* *—AHORN, *m.* roode ahornboom, (in Amerika), *m.* *—ARBEIT, *v.* zilverwerk, *o.* *—ARBEITER, *m.* zilversmid, *m.* *—ARTIG, *b. n.* zilverachtig. *—BACH, *m.* (25) zilveren beekje, *o.* *—BARRE, *v.* —N, *m.* zilverbaar, baar -, staaf zilver, *v.* *—BARS, *m.* zilverbaars, *m.* *—BAUM, *m.* zilverboom, *m.* (ook 133) zilver vermengd met kwikzilver, *o.* *—BERGWERK, *o.* zilverbergwerk, *o.* - mijn, *v.* *—BLATT, *—BLÄTTCHEN, *o.* zilverblad, *o.* *—GRUBE, *v.* zilvermijn, *v.* *—BLECH, *o.* zilver in bladen, *o.* *—BLEI, *o.* lood met zilver vermengd,

v. *—BLENDE, v. stuk erts, o. *—BLUMEN, v. mv. bloemen van zilver, zilverblaadjes, v. o. mv. maankruid, o. *—BRENNER, m. zilverbrander, m. *—BROCAT, m. stof met zilver geborduurd, zilverfluweel, o. *—BUCHE, v. witte beukenboom, m. *—BURCH, m. zie JUPITERSBART. *—DIENER, m. zilvermeester, - bewaarder, m. *—DRAHT, m. zilverdraad, m. —ZIEHER, m. zilverdraadtrekker, m. *—DRUCK, m. zilverdruk, druk met zilveren letters, m. *—ERZ, o. zilvererts, m. *—FADEN, m. zilveren draad, m. zilver in draden, o. zilvervezels, v. mv. *—FARBE, v. zilverkleur, - verf, v. —N, *—FÄRBIG, b. n. zilverkleurig. *—FISCH, m. zilvervisch, m. *—FLITTER, m. zilverloovertje, o. *—FLOTTE, v. (35) zilvervloot, v. *—FORELLE, v. zilver-, brazilische forel, v. *—FUCHS, m. zilver-, grijze vos, m. *—GÄHRE, v. zilverloutering, v. *—GANG, m. zilvermijn, v. *—GEHALT, m. gehalt van zilver, o. *—GELD, o. zilvergeld, o. *—GERÄTH, *—GESCHIRR, o. zie SILBER. *—GLANZ, m. zilverglans, m. *—GLÄTTE, v. zilverglid, - schuim, o. *—GRAU, b. n. zilvergrijs. *—GROSCHEN, m. zilvergrosche, (munt), v. *—GRUBE, v. zilvermijn, - groef, v. *—GRUND, m. zilveren grond (op stoffen), m. *—HAAR, m. zilveren haren, o. mv. *—HALTIG, b. n. zilver(deelen) bevattende. *—HANF, m. zilverkleurige hennep, m. *—HELL, b. n. helder, licht (van kleur) als zilver; klinkend als zilver. *—HOCHZEIT, v. zilveren bruiloft, v. *—KALK, m. verkalkt zilver, o. zilverkalk, m. *—KAMMER, v. zilverkamer, bewaarplaats van het zilver, v. *—KÄMMERER, m. bewaarder van het zilver, m. zie SILBERDIENER. *—KIES, m. (arsenik bevattende) bergsteen, m. *—KLANG, m. klank van het zilver, zilverklank, m. *—KLUMPEN, m. klomp zilver, m. *—KÖNIG, m. (133) zinksel van zilver, gezuiverd zilver, o. *—KORN, o. korrel zilver, v. (ook 133). *—KRAUT, o. (76) zilverkruid, o. *—KRONE, v. zilveren kroon, (muntstuk), v. *—KRÄTZE, v. zilverschuim, o. *—KUCHEN, m. (133) stuk zilver (nog niet goed gezuiverd), o. *—LAHN, m. plat zilverdraad, m. *—LAZUR, m. lazuursteen met zilvervlekken, m. *—LEDER, o. zilverleder, o. *—LING, m. zilverling, (oude munt), m. *—MÜNZE, v. zilveren munt, v. - penningen, m. mv. *—N, b. n. zilveren, van zilver. *—PAGE, m. hofjonker met de bewaring van het zilver belast, m. *—PAPIER, o. zilverpapier, o. *—PAPPEL, v. witte populier, m. *—PLATTE, v. zilveren plaat, plaat zilver, v. *—PLÄTTCHEN, o. zie SILBERFLITTER. *—PLÄTTER, m. zilverpletter, m. zie GOLDPLÄTTER. *—PROBE, v. toets-, essaai van het zilver, m. v. *—RAUCH, m. zilverroet, o. *—REGEN, m. (186) zilverregen, m. *—REICH, b. n. rijk aan zilver, zilverrijk. *—SALZ, o. *—VITRIOL, m. zilverzout, o. *—SAND, m. zilverzand, o. *—SCHAUM, m. zilverschuim; zilver tot blaadjes geslagen, o. *—SCHEIBE, v. klomp zilver, m. *—SCHIFF, o. zilverschip, o. *—SCHIMMEL, m. zilvergrijze schimmel, m. *—SCHMIED, m. zilversmid, m. *—SCHLACKE, v. zilverschuim, afzetsel, o. *—SCHRANK, m. zilverkast, v. *—SCHREIBER, m. opzigter der zilverwerken, kontroleur; opzigter over het zilver, m. *—SCHWÄRZE, v. zwarte zilvererts, m. *—SPINNER, m. zilverdraadwerker, m. *—STANGE, v. zilverstaaf, staaf zilver, v. *—STEIN, m. zie SILBERGLÄTTE en HÖLLENSTEIN. *—STOFF, m. zilverstof, v. -laken, o. *—STÜCK, o. zilveren (munt) stuk; zilverlaken, o. *—STUFE, v. klomp zilvererts, m. *—TALG, m. zilverkleurige talk, v. *—TANNE, v. denneboom met zilverkleurige bladen (als die van den iepenboom), m. *—TAUCHER, m. watervogel met zilverachtige vederen, m. *—TEIG, m. zilverdeeg, o. *—THALER, m. zilveren daalder, (thaler), m. *—TINCTUR, v. (133) tinktuur van zilver, v. *—TISCH, m. zilvertafel, v. zilveren blad, o. *—TON, m. heldere toon, zilverklank, m. *—TRESSE, v. zilveren boordsel, o. *—VERWAHRER, *—WÄRTER, m. zie SILBERDIENER. *—WÄSCHER, m. —INN, v. wasscher-, schoonmaker-, schoonmaakster van het zilver, m. v. *—WEIDE, v. witte biezen, v. mv. *—WEISS, b. w. zilverwit. *—WERK, *—ZEUG, o. zilverwerk; bewerkt zilver (gedreven enz.) o. *—ZINN, m. baarzilver, o.

SILGE, v. peterselie, v.

SILHOUETTE, v. zie SCHATTENRISS.

SILLE, v. (185) band van den lokvogel, m.

SIMILOR, o. spinsbek, o.

SIMMER, o. (zekere) korenmaat, v.

SIMMONIE, v. koop van (geestelijke) ambten, m.

SIMPEL, b. n. simpel, eenvoudig, effen; zie EINFACH, EINFÄLTIG.

SIMPLICITÄT, *v.* eenvoudigheid; *fig.* onnoozelheid, *v.*

SIMS, *m.* **SIMSWERK**, *o.* boord, buitenkant, rand, *m.* kornis, kroonlijst, *v.* uitstek, overstek, *o.* (zie GESIMS). *—**STEIN**, *m.* kroonlijst, *v.* randsteen, *m.* *—**HOBEL**, *m.* randschaaf, *v.*

SIMULIREN, *o. w.* veinzen, nabootsen.

SIMULTAN, *b. n.* gelijktijdig.

SINAU, **SINNAU**, *m.* (76) leeuwenvoet, *m.*

SINGART, *v.* zangwijze, wijze-, methode van zingen, *v.* *...**BAR**, *b. n.* tot den zang geschikt. *...**DROSSEL**, *v.* zanglijster, *v.*

SINGECHOR, *o.* zangkoor, *o.* *...**FLIEGE**, *v.* groote-, gonzende vlieg, *v.* *...**KUNST**, *v.* zangkunst, *v.* *...**MÄHRCHEN**, *o.* volksliedje, *o.* ballade, romance, *v.* *...**MEISTER**, *m.* zangmeester, *m.*

SINGEN, *b.* en *o. w.* *(onr.)* zingen, bezingen; zingen, fluiten, gonzen, sissen (van kogels); *spr. ich kann ein Liedlein davon —*, ik weet er van meê te praten. *—, *o.* het zingen, zang, *m.*; *in den Schlaf —*, in slaap sussen.

SINGEPULT, *o.* zanglessenaar, *m.*

SINGERLICH, *bijw.* zangerig, zanglustig; (§) *es ist mir nicht —*, ik heb geen' lust in zingen.

SINGESCHLÜSSEL, *m.* (171) zangsleutel, *m.* *...**SCHULE**, *v.* zangschool, *v.* *...**SCHÜLER**, *m.* leerling in den zang, *m.* *...**SPIEL**, *...**SCHAUSPIEL**, *o.* zangspel, *o.* opera, *v.* *...**STIMME**, *v.* zangstem, zangpartij, *v.* *...**STÜCK**, *o.* zangstuk, *o.* *...**STUNDE**, *v.* zangles, *v.* *...**TANZ**, *m.* zang en dans, *m.* *...**VOGEL**, *m.* zie GESANGVOGEL. *...**WEISE**, *v.* GESANGSWEISE.

SINGULAR, *m.* (151) enkelvoud, *o.*

SINKEN, *o.* en *b. w.* *(onr.)* zinken, zakken, naar de diepte, -naar den grond gaan; inzakken, lager worden; instorten, vallen; *das Schiff ist gesunken*, het schip is gezonken; *zur Erde —*, op den grond vallen; neêrzijgen; *einem in die Arme —*, in iemands armen vallen; *fig. in einen tiefen Schlaf —*, door een' diepen slaap overvallen worden; *in Ohnmacht —*, in onmagt vallen; *den Kopf — lassen*, het hoofd laten zakken, *die Stimme — lassen*, de stem verlagen; *den Muth — lassen*, den moed laten vallen. *—, *o.* val, *m.* zakking, zinking, instorting, *v.*, het zinken (van den moed).

SINN, *m.* zin, *v.* zintuig, *m.*; *fig.* zin, *m.* bedoeling, meening, *v.* gevoelen, oordeel, *o.*; gedachte, beteekenis, *v.*; *die fünf Sinne*, de vijf zintuigen; *von —en kommen*, *von —en sein*, zijn verstand verliezen, niet bij zijn verstand zijn; *auf seinem —e bleiben*, bij-, op zijn stuk blijven (staan); *etwas im —e haben*, iets in den zin hebben; *sich etwas in den — kommen lassen*, op een denkbeeld komen; *das ist mir nie in den — gekommen*, dat is nooit bij mij opgekomen; *anderes —es werden*, op andere gedachten komen; *das ist nicht nach meinem —e*, dat is niet naar mijn' zin; *das hat weder — noch Verstand*, dat raakt kant noch wal. *—**BILD**, *o.* zinnebeeld, *o.* zinspreuk, *v.* *—**BILDLICH**, *b. n.* en *bijw.* zinnebeeldig, beeldsprakig.

SINNEN, *o. w.* *(onr.)* zinnen, denken, peinzen; *auf etwas —*, over iets denken; *auf etwas Böses —*, iets kwaads brouwen; *über etwas —*, iets bepeinzen; *hin und her —*, wikken en wegen, overleggen. *—**ALL**, *o.* *—**WELT**, *v.* zinnen-, vormenwereld, *v.* *—**GENUSS**, *o.* *—**LUST**, *m.* zingenot, *o.* zinnelijke lust, *m.* *—**TAUSCH**, *—**TAUMEL**, *m.* zinsverbijstering, *v.* zwijmel, *m.* *—**WAHN**, *m.* zinsbegoocheling, *v.* *—**WEIDE**, *v.* zinnelijk vermaak, *o.* viering der zinnen, *v.*

SINNESÄNDERUNG, *v.* verandering van zin, -van gevoelen, -van gedachte, boete, bekeering, *v.* *...**ART**, *v.* geneigdheid, *v.* gemoedsaard, *m.* karakter, *o.* *...**EIGENHEIT**, *v.* eigendommelijkheid van geest, -van karakter, *v.*

SINNGEDICHT, *o.* puntdicht, *o.* *...**GRÜN**, *b. n.* zie WINTERGRÜN. *...**IG**, *b. n.* verstandig, omzigtig; (ook) zinnelijk, wellustig. *...**KRAUT**, *o.* *...**PFLANZE**, *v.* (76) kruidje-roer-mij-niet, *o.* *...**LICH**, *b. n.* en *bijw.* zinnelijk, naar zingenot hakende; wellustig, -lijk. —**KEIT**, *v.* zinnelijkheid, *v.* wellust, *m.* *...**LOS**, *b. n.* en *bijw.* gevoel-, bewusteloos; zinneloos, onzinnig. *...**LOSIGKEIT**, *v.* gevoelloosheid, zinneloosheid; krankzinnigheid, *v.* *...**REICH**, *b. n.* en *bijw.* zinrijk, vindingrijk, vol vindingrijkheid, vernuftig, schrander, kernvol, geestig, krachtig, -lijk. *...**RÜCKHALT**, *m.* inwendig voorbehoud (bij eeden), *o.* *...**SPRUCH**, *m.* zinspreuk, *v.* *...**VERWANDT**, *b. n.* (151) zinverwant.

SINT, *bijw.* zie SEIT. *—**EMAL**, *vw.* daar; nademaal, vermits, aangezien; zie WEIL, DA.

SINTER, *m.* hamerslag, *o.* afval van ijzer; dropsteen, *m.* *—**N**, *o. w.* (9) lekken, druipen, zijpelen; versteenen, verharden.

SIPP, *m. (w. g.)* bloedverwant, *m.* en *v.* *—SCHAFT, *v.* bloedverwantschap, maagschap, *v.*
SIRENE, *v.* meermin, sirene; (ook *fig.*), *v.*
SIROP, *m.* zie SYROP.
SITTE, *v.* gebruik, *o.* gewoonte, *v.*
SITTEN, *v. mv.* zeden, *v. mv.* *—AUFSEHER, *m.* (110) zedemeester, censor (bij de Rom.), *m.* *—BUCH, *o.* boek over de zedekunde, *o.* *—FÄULNISS, *v.* zedebederf, *o.* *—GEPRÄGE, *o.* zedelijke inborst, *v.* *—GESETZ, *o.* zedeleer, zedelijke wet, *v.* *—LEHRE, *v.* zedeleer, etica, *v.* —R, *m.* zedemeester, -leeraar, *m.* *—LOS, *b. n.* zedeloos. —IGKEIT, *v.* zedeloosheid, onzedelijkheid, *v.* *—PREDIGER, *m.* zedeprediker, *m.* *—RICHTER, *m.* zederegter, zedemeester, censor, *m.* *—SPRUCH, *m.* zedespreuk, zedelijke les, *v.* *—STRENGE, *v.* gestrengheid van zeden, *v.* *—VERBESSERUNG, *—VERFEINERUNG, *v.* verbetering -, verfijning van zeden; zedelijke verbetering, -beschaving, *v.* *—VERDERBNISS, *v.* zedebederf, *o.* verbastering der zeden, *v.* *—ZUG, *m.* eigenaardige zeden, gewoonten, *v. mv.*
SITTIG, SITTICH, *m.* papegaai, *m.*
SITTIG, *b. n.* en *bijw.* welgemanierd, zedig, bedeesd, zacht, zediglijk. *—EN, *b. w.* beschaven.
SITTLICH, *b. n.* en *bijw.* zedelijk; gebruikelijk, herkomstig; -lijk, volgens gebruik. *—KEIT, *v.* zedelijkheid, *v.* *...SAM, *b. n.* en *bijw.* zedig; eerbaar, bezadigd. —KEIT, *v.* zedigheid, eerbaarheid, bedeesdheid, *v.*
SITZ, *m.* gelegenheid, ligging; zitting, *v.* zetel, *m.* plaats, *v.* stoel, *m.*; zitting (van een' stoel, in eene koets); rustplaats, *v.* leger (der wilde dieren), *o.*; *fig.* woon-, verblijfplaats, *v.* domicilie, *o.*; *ich habe hier keinen guten —*, ik zit hier niet goed; — *und Stimme auf dem Landtage haben*, zitting en stem ter dagvaart hebben; (34) *der — einer Krankheit*, de zetel -, het brandpunt eener ziekte. *—ANKER, *m.* zie HAFENANKER. *—ARBEIT, *v.* (*fig.*) zittend werk, *o.* *—EN, *o. w.* (*onr.*) zitten, gezeten zijn, zitten (op een' tak), *fig.* zijn, zich bevinden; broeijen, op de eijeren zitten; *bei Tische —*, aan tafel zijn; *er sitzt zu viel*, hij leidt een te zittend leven; *im Rathe —*, zitting hebben bij den raad; *dieses Kleid sitzt Ihnen gut*, deze rok zit -, staat u goed, -wel; *fest —*, vast -, stevig zitten; *gefangen —*, gevangen zitten; *über einer Arbeit —*, aan een werk bezig zijn; *fig. sie wird — bleiben*, zij zal ongehuwd blijven; *der Teig bleibt —*, het deeg rijst niet; *den Hut — lassen*, den hoed ophouden; *seine Frau — lassen*, zijne vrouw verlaten, -laten zitten; *Geld (beim Spiele) — lassen*, geld (bij het spelen) verliezen; *einen Schimpf auf sich — lassen*, een' smaad op zich laten kleven. *—END, *b. n.* zittend. *—FLEISCH, *o. fig.* lust -, genegenheid tot zitten, *m. v.*; — *haben*, lang zitten kunnen, geduld hebben. *—GELD, *o.* sluit- en ontsluitgeld (aan een' cipier), *o.* *—LEBEN, *o.* zittend leven, *o.* *—LING, *m.* zittende persoon, die een zittend leven leidt, *m.* *—TAG, *m.* zitdag, dag van bijeenkomst, *m.* *—UNG, *v.* zitting, vergadering, *v.*
SKARTEKE, *v.* zie SCHARTEKE.
SKAST, *m.* vischarend, *m.*
SKELET, *o.* geraamte, skelet, *o.* zie GERIPPE.
SKEPTIKER, *m.* twijfelaar, sceptikus, *m.*
SKIZZE, SKIZE, *v.* schets, teekening, *v.* ontwerp, *o.* eerste aanleg (eener schilderij), *m.* *...IREN, *b. w.* schetsen, aanleggen, den omtrek maken (eener teekening).
SKLAVE, *m.* zie SCLAVE.
SMARAGD, *m.* zie SCHMARAGD.
SMEITEN, *o. mv.* (203) halzen, *m. mv.*
SMYRNENKRAUT, *o.* peterselie van Macedonië, *v.*
SO, *vnw.* die, welke, dien, welken; dat, hetwelk. *—, *bijw.* en *vw.* zoo, aldus, dusdanig, -lijk, zoo zeer, zoo veel, dermate, in dier voege, gelijk; (*wenn*), indien, wanneer, als; (§) (*ohnediess, ohnehin*), zonder dat, boven-, buitendien; *so?* zoo, hoe dat? *so!* zoo, ja! *wie —?* hoe dat? *so... auch*, indien... hoe... ook; *so reich er auch sein mag*, hoe rijk hij ook zijn moge; *so bald als...*, zoo dra...; *so dass*, zoo dat; *so eben*, zoo even; *so ein Mann*, zulk een man; *so etwas*, zoo iets; *so fern (als)*, voor zoo verre...; *so, so, so hin, bald so, bald so*, zoo zoo, zoo wat, nu zoo, dan zoo; (§) *so aber*, maar; *so gar, so viel*, enz. zie GAR, VIEL enz.
SOBALT, *bijw.* zoodra.
SOCIETÄT, *v.* gezelschap, *o.* sociëteit, kompagnieschap, vennootschap, *v.*; genootschap, *o.*
SOCINIANER, *m.* sociniaan, (verwerper van Christus goddelijkheid), *m.*
SOCKE, *v.* sok, *v.*; *sich auf die —n machen*, zijne biezen pakken, zich wegpakken.

Sod, *m.* *(w. g.)* brouwsel, (hoeveelheid water daartoe benoodigd), *o.* saus, *v.*; *fig.* (§) *in seinem Sode* of *Södchen leben*, naar zijnen lust-, naar zijn genoegen leven. —, *—**brennen**, *o.* zoo in de maag, *v.* brand in de keel, *m.*

Soda, **Sode**, *v.* soda, *v.* *—**salz**, *o.* sodazout, *o.*

Sode, *v.* zode, *v.* het zieden.

Sodomit, *m.* *—**erei**, *v.* sodomiet, (bedrijver van onnatuurlijke zonde), *m.*; onnatuurlijke zonde, sodomieterij, *v.*

Sofa, *v.* kussenbank, sofa, kanapee, *v.*

Soff, *m.* (§) gezuip, het zuipen, *o.* dronkenschap, *v.*

Sog, *m.* (203) zog, zogwater, *o.* zie **Wellwasser**. *—, opneming, *v.* vlak, *o.* vorm, *m.*

Sogar, *bijw.* zelfs, zoodanig, - lijk.

Sogleich, **Sofort**, *bijw.* dadelijk, onmiddellijk.

Sohlbeere, *v.* zwarte aalbes, *v.*

Sohle, *v.* zool, voetzool, *m.* sandaal, pantoffel; tong, (visch), *v.*; zout water, *o.*; (168) ribbe, *v.* dunne balk, *m.* dikke plank (onder een' trap), *v.*; (9 en 81) vloer, *m.*; (5) —, of *Sohlstück einer Lafette*, stelplank tusschen den affuitwagen, tong (wanneer de stelplank van ijzer is), *v.* zool van een rolpaard; (203) zool, *m.*

Sohlen, *b. w.* zie **Besohlen**. *—**leder**, *o.* zoolleder, *o.* *—**macher**, *m.* sandaalmaker, *m.* *—**riss**, *m.* grondteekening, - schets, *v.* *—**zwecke**, *v.* zoolspijker, *m.*

Sohlei, *o.* ei in zout water gekookt, *o.* *...**hammer**, *m.* (138) zoolhamer, *m.* *...**ig**, *b. n.* en *bijw.* (9) waterpas, horizontaal; zoutig, ziltig, zilt water bevattende. *...**leder**, *o.* zie **Sohlenleder**. *...**linie**, *v.* (9) horizontale lijn, *v.*

Sohn, *m.* zoon, *m.*

Söhnchen, *o.* zoontje, jongetje, knaapje, *o.*

Söhnen, *b. w.* verzoenen, boeten, boete doen.

Söhnlich, *b. n.* en *bijw.* kinderlijk, van een' -, als een zoon.

Söhnopfer, *o.* zoenoffer, o.

Sohnschaft, *v.* hoedanigheid -, verwantschap -, betrekking van zoon, *v.*

Sohnsfrau, *v.* schoondochter, behuwddochter, zoons vrouw, *v.* *...**kind**, *o.* *...**tochter**, *v.* kleinkind, *o.* - zoon, *m.* - dochter, *v.*

Söhnung, *v.* boetedoening, verzoening, *v.* zie **Söhnopfer**.

Soje, *v.* sargie, *v.*

Solawechsel, *m.* (46) eerste -, sola-wissel, (zonder tweede), *m.*

Solchenfalls, *bijw.* (§) dusdanigljk, in zoodanig geval.

Solcher, **Solche**, **Solches**, *vnw.* zulk, zulke; zoodanig, dusdanig; die, dat, zulk (een, eene); *solchemnach*, dus, aldus, derhalve, dien ten gevolge. *—**gestalt**, *bijw.* *—**lei**, *b. n.* dusdaniglijk, in dier voege, dergelijke, zoodanige.

Sold, *m.* soldij, bezoldiging, *v.*

Soldat, *m.* soldaat, krijgsknecht; (110) soudenier, *m.*; — *werden*, soldaat worden, dienst nemen.

Soldaten-Aushebung, *v.* krijgsopschrijving, *v.* *...**bett**, *o.* soldatenbed, *o.* *...**brauch**, *m.* *...**manier**, *v.* soldatengebruik, *o.* - wijze, *v.* krijgsmansgebruik, *o.* - gewoonte, *v.* *...**brod**, *o.* soldaten -, kommiesbrood, *o.* *...**dienst**, *m.* dienst van den soldaat, krijgsdienst, *v.* *...**eid**, *m.* eed van den soldaat, krijgsmanseed, *m.* *...**fieber**, *o.* *fig.* lafhartigheid, vrees, *v.* *...**frau**, *v.* *...**weib**, *o.* soldatenvrouw, *v.* *...**galgen**, *m.* wipgalg, *v.* *...**geld**, *o.* soldatengeld, *o.* oorlogslasten, *m.* *mv.* opbrengst tot onderhoud der soldaten, *v.* *...**haus**, *o.* soldatenhuis, *o.* kazerne, *v.* *...**hure**, *v.* *...**mensch**, *o.* soldatenhoer, *v.* *...**hütte**, *v.* kazerne, *v.* *...**leben**, *o.* krijgsmans -, soldatenleven, *o.* *...**stand**, *m.* soldaten -, krijgsmans -, militaire stand, *m.* *...**wesen**, *o.* krijgswezen, *o.* oorlogszaken, *v.* *mv.*

Soldatisch, *b. n.* en *bijw.* militair, van een' -, als soldaat.

Sölde, *v.* *(w. g.)* hut, *v.*; zie ook **Salzkothe**.

Sölder, *m.* eigenaar eener zoutkeet, *m.*

Söldner, *m.* huurling, bezoldigde; soudenier, *m.*

Sole, *v.* zout bronwater, *o.*

Solei, *o.* zie **Sohlei**.

Solfeggiren, **Solmisiren**, *o. w.* de noten zingen.

Soll, *o.* (46) debet, *o.*

Sollache, *v.* (59) souil, modderpoel, *m.*

Sollen, *o. w.* *(onr.)* moeten, zullen, behooren; (46) debet zijn; *er soll es thun*, hij moet (is verpligt) het (te) doen; *man sollte ihn strafen*, men moest (behoorde) hem (te) straffen; *du sollst nicht tödten*, (Gods gebod), gij zult niet dooden; *Sie — es sehen*, gij zult het zien; *was soll ich thun?* wat moet ik doen? *er soll arbeiten*, hij moet (zal) werken; *sollte es möglich sein?* zou het mogelijk wezen? *wenn er es erfahren sollte*, zoo hij het vernam; *er soll todt*

sein, men zegt hij is dood; *was soll ich (thun)?* wat moet ik (doen)? *was soll das heissen?* wat beteekent dat?
Söller, *m.* (*w. g.*) zolder, *m.* vliering, *v.* plat, uitstek, *o.*
Sollicitant, *m.* sollicitant, (hij die om iets vraagt), rekwestrant, suppliant, *m.*
Solmeister, *m.* meestersknecht der zoutwerkers, *m.*
Solo, *o.* (171) solo. *—**spieler**, *m.* solo-speler, obligaatspeler, obligatist, *m.*; (63) solo, sans-prendre.
Solschacht, *m.* zoutput, *m.*
Somit, *bijw.* derhalve, dus.
Sommer, *m.* zomer, *m.*; *im* —, in den zomer. *—**abend**, *m.* zomeravond, zomersche avond, *m.* *—**arbeit**, *v.* zomerwerk, *o.* *—**aufenthalt**, *m.* *fig.* zomerverblijf, *o.* *—**bau**, *m.* bebouwing van het voorjaars-koren, *v.* *—**biber**, *v.* magere bever, *m.* *—**bier**, *o.* maartsch bier, *o.* *—**birn**, *v.* zomerpeer, *v.* *—**blume**, *o.* zomerbloem, *v.* *—**faden**, *—**flocken**, *mv.* zomerdraadjes, *o. mv.* *—**feld**, *o.* *—**flur**, *v.* veld met lente-koren bezaaid, zomerveld, *o.* *—**flecken**, *—**sprossen**, *v. mv.* zomersproeten, *v. mv.* *—**fleckig**, *—**sprossig**, *b. w.* sproetig, zomersproetig. *—**frucht**, *o.* zomervrucht, *v.* *—**gerste**, *v.* zomergerst, *v.* *—**getreide**, *—**korn**, *—**saat**, *o.* zomergraan, -koren, -zaad, *o.* *—**gewächs**, *o.* zomerplant, *v.* -gewas, *o.* *—**haar**, *o.* zomerhaar, (van dieren), *o.* *—**haft**, *—**lich**, *b. n.* en *bijw.* (§) zomersch, als in den zomer. *—**haube**, *v.* zomermutsje, (ligt mutsje), *o.* *—**haus**, *o.* zomerhuis, lusthuis, *o.* *—**hitze**, *v.* zomerhitte, *v.* *—**honig**, *m.* zomerhonig, *m.* *—**hosen**, *mv.* zomerbroek, *v.* *—**hut**, *m.* zomerhoed, ligte-, stroo-, witte hoed, *m.* *—**kleid**, *o.* zomerrok, *m.* *—**kohl**, *m.* zomerkool, *v.* *—**kuh**, *v.* zomerkoe (welke melk in den zomer geeft), *v.* *—**laden**, *m.* zonneluik, *o.* -blinde, *v.* *—**latte**, *v.* zomerhout, spruitje, jong hout, *o.* *—**laube**, *v.* prieel, *o.*; zie **Laube**. *—**lehne**, *v.* zonnige heuvelrug (naar de zon gekeerd), *m.* *—**levkoje**, *v.* zomer-, nagelbloem, *v.* *—**lolch**, *m.* zomerperzik, (onkruid), *m.* *—**lust**, *m.* zomerlust, *m.* -verlustiging, *v.* *—**mahl**, *o.* zomersproet, *v.* *—**monat**, *m.* zomermaand, *v.* *—**morgen**, *m.* zomermorgen, *m.*
Sommern, *onp. w.* opzomeren; *es sommert*, het begint zomer te worden, het zomert op.
Sömmern, *b. w.* aan de zon blootstellen, naar de zon keeren, luchten, veefokken, vetweiden.
Sommernacht, *v.* zomernacht, *m.* *...**obst**, *v.* zomervruchten, *v. mv.* -ooft, *o.* *...**punkt**, *m.* *...**sonnenwende**, *v.* (157) zomer-zonnestilstand, (21—23 Junij), *m.* *...**rocken**, *m.* zomerrogge, *v.* *...**rübsamen**, *m.* koolzaad, oliezaad, *o.* *...**seite**, *v.* zonne-, zuidzijde, *v.* *...**stand**, *m.* (59) zomerhol, *o.* *...**stoppel**, *v.* zomer-riet, *o.* *...**tag**, *m.* zomerdag, *m.*
Sömmerung, *v.* vetweiderij (gedurende den zomer), *v.*; voeder daarvoor, *o.*
Sommervogel, *m.* kapel, *v.* *...**webe**, *v.* plantendons, *o.* *...**weide**, *v.* zomerweide, *v.* *...**weitzen**, *m.* zomertarwe, *v.* *...**wende**, *o.* zie **Sommerpunkt**. *...**wetter**, *o.* *...**witterung**, *v.* zomerweder; *fig.* mooi weder, *o.* *...**wolle**, *v.* wol van de tweede schering, *v.* *...**wurz**, *m.* zie **Sonnenwurz**. *...**zeichen**, *m.* (157) zomerteeken, *o.* *...**zeit**, *v.* zomertijd, zomer, *m.* *...**zeug**, *m.* zomerstof, *v.*
Somnambule, *m.* en *v.* slaapwandelaar, *m.* -ster, *v.*
Sonach, *bijw.* derhalve, dus, aldus; zie **Folglich**.
Sonate, *v.* (171) sonate, *v.*
Sonde, *v.* (48) sondeernaald, *v.*
Sonder, *vz.* zonder; zie **Ohne**. *—**bar**, *b. n.* en *bijw.* zonderling, zonderbaar, bijzonder, -lijk; vreemd. *—**barkeit**, *v.* zonderlingheid, vreemdheid, *v.* *—**lich**, *b. n.* en *bijw.* bijzonder, zonderling; bijzonderlijk; (§) *ich habe keine —e Lust dazu*, veel lust heb ik er niet in; *dazu schicke ich mich nicht* —, ik ben niet bijzonder daartoe geschikt. *—**ling**, *m.* zonderlinge, grillig-, eigenaardig mensch, *m.*
Sondern, *b. w.* afzonderen; zie **Absondern**, **Aussondern**. *—, *vw.* maar.
Sonders, *bijw.* *sammt und* —, alle te zamen, -gezamentlijk.
Sonderung, *v.* zie **Absonderung**. *...**sieche**, *m.* melaatsche, *m.*
Sondiren, *b. w.* (48) sonderen, peilen.
Sonnabend, *m.* Zaturdag, *m.*
Sonne, *v.* zon, *v.*; *der glücklichste Mensch unter der* —, de gelukkigste mensch op aarde; *an die —, in die — legen*, zie **Sonnen**; *an der — liegen*, in de zon (den zonneschijn) liggen.
Sonnen, *b. w.* in de zon (den zonneschijn) leggen, -zetten, -hangen, -luchten. *—**anbeter**, *m.* zonaanbidder, *m.* *—**anbruch**, *m.* dageraad, *m.* het aanbreken van den dag. *—**aufgang**, *m.* zonsopgang, *m.* *—**auge**,

o. opaalsteen, *m.* *—BAHN, *—STRASSE, *v.* (157) zonneweg, *m.* ecliptica, *v.* *—BEGLEITER, *m.* dwaalster, *v.* *—BLICK, *m.* zonnestraal, *m.* *—BLUME, *v.* zonnebloem, *v.* *—BRAND, *m.* verbranding door de zon, *v.* *—DIENER, *m.* zonaanbidder, *m.* *—DIENST, *m.* zonaanbidding, zonnedienst, *v.* *—FÄCHER, *m.* zonnescherm, *o.* *—FACKEL, *v.* (157) lichtende -, heldere vlak in de zon, *v.* *—FAMILIE, *v.* (35) de Inkaas, (in Peru), *m. mv.* *—FERNE, *v.* (157) verste afstand (eener planeet) van de zon, *m.* *—FINSTERNISS, *v.* zonsverduistering, *v.* *—FISCH, *m.* zonne-, goudvisch, *m.* *—FLECKEN, *mv.* zonnevlekken, *v. mv.* *—FOLGER, *m.* zie SONNENBEGLEITER. *—FRUCHT, *v.* zonnebloem, -vrucht, *v.* *—GEBIET, *o.* zonnestelsel, *o.* *—GEIER, *m.* groote gier, *m.* *—GLANZ, *m.* zonneglans, -schijn, *m.* *—GLAS, *o.* zonneglas, *o.* -kijker, *m.* *—GLUT, *v.* zonnegloed, *m.* *—GOTT, *m.* (43) zonnegod, Apollo, Febus, *m.* *—HITZE, *—WÄRME, *v.* zonnehitte, -warmte, *v.* *—HÖHE, *v.* (157) zonshoogte, *v.* *—HUT, *m.* zonnehoed, hoed met zeer breeden rand, *m.* *—JAHR, *o.* zonnejaar, *o.* *—JUNGFRAU, *v.* zonnemaagd, *v.* *—KÄFER, *m.* zonnekever, kever uit de heete luchtstreek, *m.* *—KARTE, *v.* kaart der zon, *v.* *—KLAR, *b. n.* zonneklaar. *—KOLLER, *—SCHUSS, *—STICH, *m.* duizeling -, ontsteking -, verblinding door de zon, *v.*; (175) kolder, *m.* *—KOMET, *m.* zon-komeet, *v.* *—KREIS, *m.* groote zonnecirkel, *m.* *—KRONE, *v.* zie SONNENBLUME. *—LAUF, *m.* loop van de zon, zonsweg, *m.* *—LICHT, *o.* zonnelicht, *o.* zon, *v.* *—LUFT, *v.* dampkring der zon, *m.* *—MESSER, *m.* (157) zonnemeter, *m.* *—MIKROSKOP, *o.* zon-mikroskoop, *o.* *—MONAT, *m.* zonnemaand, *v.* *—NÄHE, *v.* (157) grootste nabijheid (eener planeet) van de zon, *v.* *—PFERDE, *mv.* (43) paarden van de zon, *o. mv.* *—RAUCH, *m.* drooge mist, *m.* *—REGEN, *m.* regen met zonneschijn, *m.* *—REICH, *b. n.* zonnig; zie SONNICHT. *—RING, *m.* zonnering, *m.* *—SCHAUER, *m.* (soort van) hagedis, *v.* *—SCHEIBE, *v.* schijf der zon, *v.* *—SCHEIN, *m.* zonneschijn, *m.* *—SCHILDKRÖTE, *v.* (soort van) schildpad, *v.* *—SCHIRM, *m.* zonnescherm, *o.* parasol, *m.* *—SCHUSS, *m.* zie SONNENKOLLER. *—SEITE, *v.* zon -, zuidzijde, *v.* *—STANDPUNKT, *—WENDEPUNKT, *m.* (157) zonnestilstand, *m.* *—SPIEGEL, *m.* zonnespiegel, *m.* -glas, *o.* *—STÄUBCHEN, *o.* lucht -, zonnestofje, *o.* atome, *v.* *—STEIN, *m.* zonnesteen, (soort van) opaalsteen, *m.* *—STICH, *m.* zie SONNENKOLLER. *—STILLSTAND, *m.* zie SONNENWENDE. *—STRAHL, *m.* zonnestraal, *m.* *—STRASSE, *v.* zie SONNENBAHN. *—SYSTEM, *o.* zonnestelsel, *o.* *—TAG, *m.* zonnedag, *m.* *—THAU, *m.* (76) zonnedauw; *v.* *—UHR, *v.* zonnewijzer, *m.* —KUNST, *v.* kunde zonnewijzers te maken of te zetten, *v.* *—UNTERGANG, *m.* zonsondergang, *m.* *—VOGEL, *m.* vogel van de zon, feniks, *m.* *—WAGEN, *m.* (43) zonnewagen, *m.* -kar, *v.* *—WEG, *m.* zonneweg, *m.* ecliptica, *v.* *—WEISER, *—ZEIGER, *m.* zonnewijzer, *m.* *—WELT, *v.* zonnestelsel, *o.* *—WENDE, *v.* zonnestilstand; keerkring, *m.*; (76) zonnebloem, *v.* —FEUER, *o.* vreugdevuur, (in den zomer-zonnestilstand), *o.* *—WIRBEL, *m.* (157) dwarling -, wenteling der zon, *v.* *—WURZ, *v.* (76) smeerkruid, *o.* *—ZIRKEL, *m.* zonnecirkel, *m.* *—ZOPF, *m.* luchtstreep, *v.*

SONNETT, *o.* klinkdicht, sonnet, *o.*

SONNICHT, SONNIG, *b. n.* zonnig, zonachtig; *fig.* pralend, schitterend.

SONNTAG, *m.* Zondag, *m.*

SONNTÄGIG, SONNTÄGLICH, *b. n.* en *bijw.* zondagsch; des Zondags, alle Zondagen.

SONNTAGSANDACHT, *v.* zondagsdienst, (in de kerk), *v.*; zondagsbiduur, *o.* *...ARBEIT, *v.* zondagswerk, *o.* *...BUCHSTABE, *m.* zondagsletter, *v.* *...EVANGELIUM, *o.* zondagspreek, *v.* zondagsgebed, *o.* *...GEBET, *o.* zondagsgebed, *o.* *...KIND, *o.* zondags -, gelukskind, *o.* *...KLEID, *o.* zondagsrok, *m.* -kleed, -pak, *o.* *...PREDIGER, *m.* zondagspredikant, *m.* *...SCHULE, *v.* zondagsschool, *v.* *...STAAT, *m.* zondagsche opschik, -staat, *m.*; *seinen — anziehen*, zich op zijn zondags kleeden.

SONST, *bijw.* anders, zoo niet; bovendien, buitendien; eertijds, weleer, voorheen, vroeger; overigens; als naar gewoonte; — *wo*, elders; — *überall*, overal elders; — *etwas*, nog iets anders; — *nichts*, niets anders; *mehr als* —, meer dan ooit, - dan gewoonlijk. *—IG, *b. n.* (*w. g.*) ander, andere, overig, overige.

SOPHA, *v.* zie SOFA.

SOPHIST, *m.* sofist, drogredenaar, *m.* *—EREI, *v.* sofisterij, *v.* drogredenen, *v. mv.* *—ISCH, *b. n.* en *bijw.* sofistisch, gedwongen; met -, vol drogredenen, als drogredenaar.

Sopran, *m.* (171) sopraan, *m.* bovenstem, *v.*
Sorbapfel, *m.* sorbe-appel, *m.*
Sorbett, *o.* sorbet, (verfrisschende drank), *o.*
Sordine, *v.* klankverdoover, *m.* sourdine, *v.*
Sorge, *v.* zorg, vrees, bezorgdheid, ongerustheid, *v.* angst, *m.*; — *tragen für...*, zorg dragen voor...; *das ist meine geringste* —, dat is mijne minste zorg; *ausser — sein*, buiten -, zonder zorg zijn.
Sorgen, *o. w.* zorgen, zorg dragen; (*besorgen, befürchten*) bezorgen; bezorgd -, ongerust zijn; *für das gemeine Beste* —, voor 's lands welvaart zorgen; *was — Sie?* waarover maakt ge u ongerust? — *Sie nicht (dafür)* wees daarover niet ongerust. *—**frei**, *—**los**, *b. n.* en *bijw.* zorgeloos, vrij van zorg. *—**leute**, *m.* lijkstaatsie, *v.* *—**voll**, *b. n.* vol van zorg.
Sorgenstuhl, *m.* (§) armstoel, zorgstoel, *m.*
Sorgfalt, *v.* zorgvuldigheid, zorg, oplettendheid, *v.* *...**fältig**, *b. n.* en *bijw.* zorgvuldig, -lijk; oplettend. —**keit**, *v.* zorgvuldigheid, oplettendheid, *v.* *...**gras**, *o.* (76) hanevoet, *m.* *...**lich**, *b. n.* en *bijw.* *(w. g.)* zorgelijk, hagchelijk, veeg; netelig, moeijelijk. —**keit**, *v.* zorgeloosheid, bezorgdheid; veegheid, neteligheid, *v.* *...**los**, *b. n.* en *bijw.* zorgeloos; zie **Sorgenfrei**. —**igkeit**, *v.* zorgeloosheid, onbezorgdheid, onachtzaamheid, *v.* *...**sam**, *b. n.* en *bijw.* zorgvuldig, -lijk. *...**samen**, *m.* *...**saat**, *v.* gierst, *v.* *...**samkeit**, *v.* zorgvuldigheid; zorg, *v.*
Sorren, *b. w.* (203) sjorren. *...**tau**, *o.* (203) sjorrings, *mv.*
Sorte, *v.* soort, *v.* aard, slag, *m.* *—**ment**, *o.* *...**irung**, *v.* sortering, *v.* *—**mentsbücher**, *mv.* (14) sorteringboeken, (van letters), *o. mv.* *—**stein**, *m.* ambersteen tot sortering, *m.* *—**nzettel**, *m.* lijst, notitie, *v.*
Sortiren, *b. w.* sorteren, rangschikken.
Sothan, **Sothanig**, *b. n.* *(w. g.)* zie **Solcher**.
Souverain, *m.* souverein, vorst, *m.*
Souveränität, *v.* souvereiniteit, *v.*
Sowohl, *vw.* zoo wel als.
Spadille, *v.* (63) spadilje, schoppen aas, *o.*
Spado, *m.* gesnedene, *m.*
Spagat, *m.* pakdraad, *o.*
Späh, *v.* bespieding, beloering, *v.* *—**en**, *b.* en *o. w.* bespieden, beloeren, vernemen naar. *—**er**, *m.* bespieder, spion, beloerder, uitvorscher, *m.*
Spale, *v.* paal, *m.* staak, *v.*; post, stijl, *m.*
Spallier, **Spalier**, *o.* latwerk, *o.* heining, *v.* *—**baum**, *m.* leiboom, *m.* *—**en**, *b. w.* boomen (langs staken) leiden. *—**obst**, *o.* muurooft, *o.*
Spalm, *o.* (203) scheepsteer, *o.*
Spalt, *m.* spleet, kloof, reet, scheur; kloof in den hoef van een hert; (106) spleet, scheur (in de beenderen); (173) spleet (tot enting); (59) kloof (in den voet van een hert), *v.* *—**bar**, *b. n.* *(w. g.)* kloofbaar. *—**bruch**, *m.* (48) langwerpige breuk, spleetbreuk, *v.* *—**e**, *v.* zie **Spalt**; (13) kolom, *v.* *—**eisen**, *o.* splijtijzer, splitijzer, *o.* *—**en**, *b.* en *o. w.* splijten, kloven; *fig.* oneenig maken, scheiden; (90) spannen, splijten; (13) in kolommen verdeelen; *gespaltene Klauen*, gespletene hoeven; *ein gespaltenes Kinn*, eene dubbele -, gespletene kin; splijten, scheuren; *sich* —, zich splijten, -scheuren, -barsten; *sich gabelförmig* —, als eene vork-, met stralen vaneenbarsten; *fig. sich* —, oneenig worden. *—**buchstab**, *m.* (13) renvooi-letter, *v.* *—**er**, *m.* wig, keg, *v.* klover, *m.* *—**feile**, *v.* spleetvijl, *v.* *—**holz**, *o.* brand-, stukhout, *o.* *—**ig**, *b. n.* met spleten; splijtbaar, kloofbaar; zie **Spaltbar**. *—**keil**, *m.* groote wig, -keg, *v.* *—**klinge**, *v.* kloofijzer, *o.* *—**lauch**, *m.* bieslook, *o.* *—**messer**, *o.* kloofmes; (173) entmes, *o.* *—**ung**, *v.* splijting; *v.*; het kloven, enting; *fig.* scheuring, oneenigheid, *v.*
Spalze, *v.* zie **Spelze**.
Span, *m.* spaander, splinter, *m.* krul; (13) linie; (139) sluit-, vullat, *v.* *—**bett**, *o.* zie **Bettgestell**.
Spänen, *b. w.* *(w. g.)* spenen, ontwennen, (van de borst).
Spanferkel, *o.* speenvarken, *o.*
Spange, *v.* gesp, *v.* haak, *m.*; (188) slot, *o.* haak, *m.* *—**n**, *mv.* gouden -, zilveren versierselen, *o. mv.*
Spängler, *m.* blikslager, *m.*
Spangrün, *b. n.* groen. *—, *o.* kopergroen, *o.* *...**holz**, *o.* spaanderhout, hout tot spaanders, *o.*
Spaniol, *m.* spaansche snuif, *v.* *—**ett**, *m.* (soort van) fijne baai, *v.*
Spanisch, *b. n.* en *bijw.* spaansch; *fig.* vreemd, zonderling; *fig. der —e Mantel*, zware-, houten mantel, (welke tot straf gedragen wordt), *m.*; *—e Wand*, vouwscherm, *o.* spaansche wand, *m.*; (§) *—e Schritte machen*, met afgemeten stappen gaan; *das*

kommt ihn — vor, dat komt hem spaansch voor; dat klinkt hem spaansch, (vreemd); *das sind ihm —e Dörfer*, dat is grieksch voor hem; *—e Reiter*, (5) friesche ruiters.

Spann, *m.* wreef-, vreeg van den voet, *v.* zie ook Gespann. *—ader, *v.* pees, *v.* *—dienst, *m.* *—frohne, *v.* heerendienst met voorspan, (met paarden), *v.* *—e, *v.* span, (van de hand enz.), *o.*

Spannen, *b.* en *o. w.* spannen, aanhalen, -trekken; spannen, vastzetten (eene veêr); aan-, voor-, inspannen (paarden); meten (met-, bij spannen); spaken zetten (in een wiel); *fig.* hinderen, knellen, spannen, benaauwen; *zu hoch gespannt*, te hoog gespannen, overdreven; *mit einem gespannt sein*, met iemand in onmin zijn; *fig.* (§) spitsen (de ooren); *auf etwas —*, aandachtig-, oplettend luisteren; iets afloeren. *...er, *m.* spanner, *m.* slot aan een' handboog, *o.*

Spannhaken, *m.* spanhaak, *m.* *...hammer, *m.* spanhamer, *m.* *...heftel, *...pflock, *m.* (59) spanstok, *m.* -staak, *v.* *...kette, *v.* spanketen, *v.* *...kraft, *v.* veerkracht, elasticiteit, *v.* *...kräftig, *b. n.* veerkrachtig, elastisch. *...nagel, *m.* spie (in een' bout); (113) spanning, *v.* *...nagelneu, *b. n.* (§) spiksplinternieuw. *...rad, *o.* spanrad, *o.* *...rahmen, *m.* spanraam in watermolens, *o.* *...raupe, *v.* (soort van) rups, *v.* *...reif, *m.* (77) spanhoepel, *m.* *...riegel, *m.* (168) bind-, hoofdrigchel, *v.* *...riemen, *m.* (138) spanriem, *m.* spantouwen, *o. mv.* *...rippe, *v.* (183) lamsborst, *v.* *...säge, *o.* handzaag, *v.* *...schnüre, *mv.* spanleêr (eener trom), *o.* *...seil, *o.* *...strick, *m.* spantouw, trektouw, *o.* —e, *m.* voetspantouw, *o.* voetkluisters (van een paard), *m. mv.* *...stab, *...stock, *m.* (195) spanstok, *m.* klein houten liniaal met tanden, *o.*

Spannung, *v.* spanning, *v.* het spannen; *fig.* gespannen verwachting, *v.*; zie verder Spannen.

Spannwinde, *v.* ijzer om den voetboog te spannen, *o.* *...zange, *v.* (41) spantangetje, *o.*

Spar, *v.* spoor, voetspoor, *o.*; (§) mosch, (vogel), *v.*

Sparbüchse, *v.* spaarpot, *m.* *...casse, *v.* spaarbank, *v.*

Sparen, *b. w.* sparen, besparen; opleggen (geld); bewaren; *fig.* uitstellen, verschuiven.

Spar-endchen, *o.* endje kaars; (ook) zuinigje, *o.*

Sparer, *m.* spaarder, bezuiniger; oplegger (van geld), *m.*; *spr. ein — will ein Zehrer haben*, gierige vaders hebben verkwistende kinderen.

Sparfisch, *m.* (zekere) kleine visch, (uit de Middell. zee), *m.*

Spargel, *m.* sperzie, asperzie, *v.* *—beet, *o.* asperziebed, *o.* *—brühe, *v.* asperziesaus, *v.* *—klee, *m.* spurrie, spaansche klaver, *v.* *—kohl, *m.* italiaansche kool, *v.* *—messer, *o.* sperziemes, *o.* *—pflanze, *v.* sperzieplant, -loot, *v.* *—raupe, *v.* sperzierups, *v.* -worm, *m.* *—salat, *m.* sperziesalade, sperzie in olie en azijn, *v.* *—samen, *m.* sperziezaad, *o.* *—zange, *v.* sperzietang, (bij het voordienen), *v.* *—zeit, *v.* sperzietijd, *m.*

Spark, **Spergel**, *m.* spurrie, *v.*

Sparkalk, *m.* pleisterkalk, *m.* gips, *o.* *...kunst, *v.* kunst van bezuiniging, ekonomie, *v.* *...lampe, *v.* zuinigheidslamp, *v.*

Spärlich, *b. n.* en *bijw.* spaarzaam, karig, zuinig, schraal; schraaltjes; matig, -lijk. *—keit, *v.* zuinigheid, spaarzaamheid, *v.*

Sparlicht, *o.* zuinig licht, *o.* ekonomische kaarsen, *v. mv.* *...ofen, *m.* zuinigheidskagchel, *v.* *...pfennig, *m.* spaarpenning, *m.*

Sparren, *m.* (18) spar, *v.*; *fig.* (§) *einen — zu viel haben*, een stuk in zijne laars hebben, de hoogte hebben. *—feld, *o.* (86) smalste kant, *m.* *—holz, *o.* sparhout, *o.* *—kopf, *m.* (18) krol, *v.* kraagsteen, *m.* *—kreuz, *o.* (188) keper, *v.*

Sparrwerk, *o.* de sparren van een dak, *v. mv.*

Sparsam, *b. n.* en *bijw.* spaarzaam, zuinig, -lijk; huishoudelijk, ekonomisch; zeldzaam, dun gezaaid; met spaarzaamheid. *—keit, *v.* spaarzaamheid, zuinigheid, huishoudelijkheid, ekonomie, *v.* *...seide, *v.* (69) garen in plaats van zijde, *o.* *...sucht, *v.* schraapzucht, vrekkigheid, *v.*

Spass, *m.* **Spässchen**, *o.* grap, klucht, pret, boert, scherts, jokkernij, *v.*; pretje, grapje, *o.*; *— treiben*, grappen, kortswijlen; *aus —*, *zum —e*, uit de grap, om te grappen, -te boerten; *ohne —*, zonder gekheid, in ernst. *—en, *o. w.* grappen, boerten, kortswijlen; *niedrig od. gemein —*, op gemeene-, lage wijze boerten. *—haft, *b. n.* en *bijw.* grappig, klucht-

tig, snaaksch, boertig; spottend; op eene grappige wijze. —IGKEIT, v. vrolijkheid, kortswijl, grappende luim, v. *—MACHER, *—VOGEL, m. (§) grappenmaker, spotvogel, snaak, m.; *schlimmer* —, laffe-, vuilaardige spotter, -grappenmaker.

SPÄT, b. n. en *bijw.* traag; langzaam; laat, spade; *die —e Jahreszeit*, het late jaargetijde, het najaar; *die —esten Nachkommen*, de laatste nakomelingen, het laatste nageslacht; — *in die Nacht hinein*, laat in den nacht. *—APFEL, m. herfstappel, late-, winterappel, m.

SPATEL, m. spatel, m. *—ENTE, v. lepeleend, v. *—GANS, v. pelikaan, lepelgans, v.

SPATEN, m. spade, schop, v.; (63) schoppen.

SPÄTERBSE, *...GERSTE, v. late erwt, -garst, v.

SPATH, m. (175) spat, spaath; (143) ertsbloem, (bergstof), v. *—ARTIG, b. n. spaathachtig.

SPÄTJAHR, o. najaar, o. herfst, m. *...LING, m. spadeling, m. te laat geboren kalf, -lam, o. *...OBST, o. late-, herfst-, wintervruchten, v. mv. laat ooft, o. *...REGEN, m. herfst-, avondregen, m.

SPATZ, m. musch, v.

SPÄTZÄHNE, mv. wijsheidskiezen, v. mv.

SPATZENEULE, v. nachtuil, m. *...WURZ, v. vollersaarde, v.

SPAZIEREN, o. w. of — *gehen*, wandelen, eene wandeling doen, (*oudt.*) zich vermeiden; — *reiten*, — *fahren*, een toertje te paard-, in een rijtuig doen; uit rijden gaan; *einen — führen*, met iemand wandelen gaan.

SPAZIERFAHRT, v. toertje te paard; pleiziertogtje in een vaartuig, o. *...GANG, m. wandeling, v. *...ORT, *...PLATZ, m. wandelplaats, warande, v. *...REISE, v. pleiziertogt, m. *...RITT, m. wandelrid, m. *...STOCK, m. wandelstok, m. *...WEG, m. wandelweg, m. *...WETTER, m. wandelweêr, schoon-, droog weder, o.

SPECEREI, v. zie SPEZEREI.

SPECHT, m. specht, m. *—MEISE, v. notenkraker, (vogel), m. *—WURZ, v. (76) wilde polei, v.

SPECIALIA, mv. bijzonderheden, v. mv.

SPECIES, v. mv. (4) droogerijen, kruiden, v. o. mv.; (126) *die vier* —, de vier hoofdregelen, de vier species. *—GELD, o. specie-, hard geld, o. klinkende munt, v. *—GULDEN, m. klinkende gulden, (gulden in geld), v. *...THALER, m. species, harde daalder, m.

SPECIFICATION, v. zie VERZEICHNISS. *...IREN, b. w. zie VERZEICHNEN. *...ISCH, b. n. en *bijw.* (104) bijzonder, -lijk, specifiek.

SPECK, m. spek, o.; — *zum spicken*, lardeerspek, o. *—ARTIG, *—ICHT, b. n. spekachtig. *—BAUCH, m. spek-, dikbuik, m. *—BEULE, o. vetgezwel, o. vetzak, m. *—BOHNE, v. spekboon, (fijne snijboon), v. *—BRÜHE, v. speksaus, v. *—BÜCKLING, m. zie FLICKHÄRING. *—ESSER, m. (§) spekvreter, arme duivel, m. *—FEIGE, v. groote vijg, v. *—FETT, b. n. spekvet. *—FRESSER, m. zie SPECKESSER. *—GESCHWULST, v. *—GEWÄCHS, o. spekgezwel, o. wen, v. *—HAKEN, m. spekhaak, m. *—HASPEL, v. windas op de walvischvaarders, o. *—HALS, m. speknek, m. *—HÄNDLER, m. —INN, v. spekslager, m. spekslagersvrouw, v. *...HAUER, m. groote-, noordsche walvisch, m. *—HAUT, v. varkensvet, zwoord, o. *—IG, b. n. spekkig, vet. *—KÄFER, *—WURM, m. spekkever, m. *—KÖNIG, m. spekkoning, (die het spek der walvisschen inkuipt), m. *—KUCHEN, m. spekpannekoek, m. *—LILIE, v. kamperfoelie, v. *—MAUS, v. zie FLEDERMAUS. *—MELDE, v. (76) glaskruid, o. *—MESSER, o. spekmes, o. *—RIPPE, v. vette-, spekrib, v. *—SCHNEIDER, m. speksnijder, m. *—SCHNITT, m. snede spek, v. *—SCHWARTE, v. zwoord, o. *—SCHWEIN, o. *—SAU, v. vetgemest varken, o. *—SEITE, v. zijde spek, v. *—STEIN, m. speksteen, m. *—THRAN, m. zie FISCHTHRAN. *—WEIB, o. spekverkoopster, v.

SPECTAKEL, m. (§) schouwspel, (zie ANBLICK); rumoer, geraas, geweld; (§) spektakel, o. (zie LÄRM).

SPECULANT, m. (46) spekulant, m. *...LATION, v. (46) spekulatie, v. *...LATIV, b. n. berekenend, bespiegelend. *...LIREN, b. w. (46) spekuleren; berekenen, bespiegelen.

SPEDIREN, b. w. (46) zenden, verzenden, expediëren. *...DITEUR, m. af-, verzender, expediteur, m. *...DITION, v. af-, verzending, expeditie, v.

SPEER, m. speer, lans, v. *—DISTEL, v. speervormige distel, m. *—ELSTER, v. bonte ekster, v. *—KRAUT, o. *—WURZ, v. wilde ranonkel, m. speerkruid, o. *—REITER, m. speerruiter, lansier, m.

SPEIARZENEI, v. braakmiddel, o. *...BECKEN, o. *...NAPF, m. kwispedoor, v. spuwpotje, o.

Speiche, *v.* speek, spaak, *v.*; *die —n auf einem Uhrrade*, plaatjes, stiftjes in de trom van een uurwerk, *o. mv.* *—**nring**, *m.* naafring (aan een wiel), *m.* *—**nzapfen**, *m.* pin-, stift van eene wielspaak, *v. o.*

Speichel, *m.* speeksel, spog, *o.*; *fig. jemandes — lecken*, iemand flikflooijen, voor iemand kruipen. *—**cur**, *v.* speekselkuur, salivatie, *v.* *—**drüse**, *v.* speekselklier, *v.* *—**fisch**, *m.* bevernel, kwab, (zeevisch), *v.* *—**fluss**, *m.* speekselvloed, *m.* - vloeijing; kwijling, *v.* *—**gang**, *m.* (106) speekselbuis, *v.* -gang, *m.* *—**kraut**, *o.* luiskruid, *o.* luizepeper, *v.* *—**lecker**, *m. fig.* pluimstrijker, flikflooijer, *m.* *—**n**, *o. w.* kwijlen, spuwen. *—**wurz**, *v.* (76) kwijlwortel, vuurworteltand, *m.* bertramkruid, *o.*

Speichen, *b. w.* spaken in een wil steken.

Speicher, *m.* zolder, *m.* vliering, *v.*; pakhuis, *o.* korenschuur, *v.* *—**herr**, *m.* magazijnmeester, *m.* *—**n**, *b. w.* zolderen; zie **Aufspeichern**.

Speien, *b.* en *o. w. (onr.)* spuwen, braken, overgeven; *fig. Feuer —*, vuur spuwen; *Gift und Galle —*, gift-, venijn spuwen, razend van woede zijn. —, *v.* het spuwen, spuwing, braking; (34) kwijling, *v.* *...**erling**, *m.* zie **Sperberbaum**. *...**fieber**, *o.* kwijlkoorts, *v.* *...**gat**, *o.* (203) spijgat, *o.* waterloop, *m.*; (111) waterpijp, *v.*

Speiler, *m.* speetje, *o.* *—**n**, *b. w.* speten.

Speinapf, *m.* **Speibecken**, **Speikästchen**, *o.* spuwpot, *m.* kwispedoor, *v.* *...**röhre**, *v.* pijp eener goot, *v.*; *kleine bleierne —*, kleine looden pijpjes aan eene goot.

Speise, *v.* spijs, *v.* voedsel, eten, *o.* schotel, *m.* geregt, *o.* vleeschspijzen, *v. mv.*;(95) mortel, *m.* klokspijs, metaalspijs, *v.* *—**bier**, *o.* tafelbier, *o.* *—**fisch**, *m.* kleine-, gemeene visch, *m.* *—**fluss**, *m.* buikloop, *m.* *—**gewölbe**, *o.* provisie-, spijskelder, *m.* *—**haus**, *o.* gaarkeuken, ordinaris, *v.* *—**kammer**, *v.* eetzaal, -kamer, *v.* *—**keller**, *m.* spijskelder, *m.* *—**korb**, *m.* eetmand, *v.* *—**kümmel**, *m.* zie **Kümmel**. *—**kübel**, *m.* (111) groote bak, *m.* *—**mass**, *m.* rantsoen van spijs, -van levensmiddelen, *o.* *—**meister**, *m. (w. g.)* spijsmeester; (150) schaftmeester, *m.* *—**mutter**, *v.* vrouw welke gaarkeuken houdt, *v.* *—**n**, *o.* en *b. w.* eten, middagmalen, aan tafel zijn; *zu Mittag —*, *zu Abend —*, middag-, avondmalen; eten, opeten; voeden, spijzigen, spijzen, open tafel houden; het vormsel toedienen (bij de kath.); *fig. einen mit leeren Hoffnungen —*, iemand met ijdele hoop vleijen.

Speiseöl, *o.* zoete-, boomolie, *v.* *...**opfer**, *o.* (49) spijsoffer (van brood en wijn), *o.* *...**röhre**, *v.* (106) slokdarm, maagdarm, *m.* keel, *v.* *...**ruhr**, *v.* (34) buikloop, *m.* *...**saal**, *m.* *...**zimmer**, *o.* eetzaal, -kamer, *v.* *...**saft**, *m.* (106) chijl, *v.* maagsap, *o.* *...**salz**, *o.* keukenzout, *o.* *...**schrank**, *m.* spijs-, etenskast, spinde, *v.* *...**stube**, *v.* zie **Speisesaal**. *...**tisch**, *m.* spijstafel, eettafel, *v.* *...**tuch**, *o.* kommunie-laken, dekkleed van de kommunie-tafel, *o.* *...**wärmer**, *m.* spijswarmer, *m.* *...**wein**, *m.* tafelwijn, kommunie-wijn, *m.* *...**wirth**, *m.* gaarkok, tafelhouder, die open tafel houdt, *m.* *...**zettel**, *o.* spijskaart, rekening van den gaarkok, *v.*

Speisig, *b. n.* spijsachtig, (van metalen, klokspijs enz.).

Speisung, *v.* spijzing, spijziging, voeding, *v.* het spijzen, voeden.

Spellen, *b. w.* (§) zie **Spalten**.

Spelz, *m.* spelt, *o.* *—**e**, *v.* kaf, *o.* *—**en**, *mv.* angels der korenaren, *m. mv.* *—**ig**, *b. n.* vol spelt, speltig.

Spende, *v.* giftenbedeeling; liefdadigheid, liefdegift, *v.* *—**herr**, *m.* aalmoezenier, *m.* *—**n**, *b. w.* uitdeelen, bedeelen, uitreiken (aalmoezen enz.). *...**er**, *m.* uitdeeler, bedeeler, *m.* *...**iren**, *b. w.* (§) schenken, weggeven, besteden, verkwisten, verspillen. *...**sam**, *b. n.* vrijgevig, mild.

Spengler, *m.* zie **Sprängler**.

Sper, *b. n.* zuur, wrang.

Sperber, *m.* sperwer, spreeuw, *m.* *—**baum**, *m.* sorbenboom, *m.* *—**beere**, *v.* sorbe, (vrucht), *v.* *—**kraut**, *o.* (76) wilde latuw, *v.* *—**stein**, *m.* haviksteen, *m.*

Spergel, *m.* zie **Spark**.

Sperling, *m.* musch, mosch, *v.* *—**kraut**, *o.* *—**schrot**, *m.* musschenhagel, *m.*; (76) pimpernel, *v.* *—**wurz**, *v.* musch-wortel, *m.* (soort van) eenbladige bloem, *v.*

Sperr, *b. n.* naauw, gekneld, bekrompen, (ook *fig.*) arm. *—**baum**, *m.* slagboom, afsluitboom, *m.* *—**e**, *v.* afsluiting, *v.* het afsluiten, versperring, *v.* stremketting, *m.*; *fig.* stremming, belemmering, *v.* beletsel, *o.* hinderpaal, *m.* *—**eisen**, *o.* (48) verwijdende tang, *v.* *—**en**, *b. w.* sluiten, stoppen; af-, insluiten, versperren (de

straten); met den boom sluiten (eene haven); blokkeren, stremmen (een wiel); _fig._ stremmen, beletten; _einen ins Gefängniss —_, iemand in de gevangenis sluiten; _aus einander —_, verwijden, verdeelen, uitzetten; _die Füsse aus_ of _von einander —_, de beenen ver vaneen zetten; _fig. die Handlung —_, den handel stremmen, -belemmeren. —, _o._ *...UNG, _v._ sluiting, af-, in-, opsluiting, barrikade; blokkade, _v._; _fig._ beletsel, _o._ belemmering, blokkade, _v._ *—GELD, _o._ boom-, sluit-, poort-, havengeld, _o._ *—GLAS, _o._ spiegelsteen, _m._ mariënglas, _o._ *—GLOCKE, _v._ poortklok, boomklok, _v._ *—HAKEN, _m._ sluithaak; (139) kromme spijker, _m._ puntje; haakje; (45) drijfaanbeeld, _o._ *—HOLZ, _o._ (183) dwarshout, _o._ *—IG, _b. n._ uitgespreid, uitgebreid; belemmerend. *—KEGEL, _m._ (54) pal, _m._ *—KETTE, _v._ spanketting, _m._ zie ook HEMMKETTE. *...MASS, _o._ standaard (voor de maat), _m._ *...LEISTE, _v._ spanlijst, _v._ *—MAUL, _o._ (§) gaper, wijdbek, schreeuwer, _m._ *—RAD, _o._ (54) sluit-, schakelrad, _o._ *—RIEGEL, _m._ boom, sluitboom, _m._ rigchel, _v._ *—RUTTE, _v._ weversstok, _m._ *—WAGE, _v._ (184) dissel, disselboom, _m._; _die Kette daran_, disselketting, _m._ *—WEIT, _b. n._ (§) wagewijd open. *—ZAHN, _m._ (54) tand van een rad, _m._ *—ZEIT, _v._ sluittijd, tijd van poort- of boomsluiten, _m._ *—ZEUG, _o._ (141) haak-, sleutelbos, _m._

SPESEN, _mv._ (46) kosten, onkosten, _m. mv._

SPEZEREI, _v._ specerij, _v._ *—HANDEL, _m._ specerijhandel, handel in kruidenierswaren, _m._ *—HÄNDLER, _m._ —INN, _v._ specerijverkooper, droogist, kruidenier, _m._; -ster, _v._ *—KISTE, _v._ specerijkist, _v._ *—LADEN, _m._ specerij-, kruidenierswinkel, _m._ *—WAAREN, _mv._ specerijen, droogerijen, kruidenierswaren, _v. mv._

SPHÄRE, SPHÄRIK, _v._ sfeer, (in alle beteek.), _v._ *—ISCH, _b. n._ en _bijw._ sferisch.

SPHINX, _m._ sfinks, _v._

SPIAUTER, _m._ zink, spiauter, _o._

SPICKEN, _b. w._ spekken, doorspekken, larderen, prikken; _den Beutel —_, de beurs spekken. *...BRETT, _o._ lardeerplank, _v._ *...HÄRING, _m._ (soort van) haring, _m._ *...NADEL, _v._ spek-, lardeerpriem, _m._ *...SPECK, _m._ lardeerspek, _o._ *...WURZEL, _m._ (76) tuinvaleriaan, _m._

SPIEGEL, _m._ spiegel, _m._; (18) paneel, _o._; (203) naambord, _o._ spiegel, _m._; (5) bedding, _v._; (59) staart, (van een' reebok, van eenen paauw), _m._; maas, (van een net), _v._; _fig._ spiegel, _m._ toonbeeld, _o._; _sich im — besehen_, zich in den spiegel zien, -bekijken. *—BECKEN, _o._ scheerbekken, _o._ *—BELEG, _o._ verfoeliesel, (van een' spiegel), _o._ *—BELEGER, _m._ spiegelverfoeliër, _m._ *—BELEGUNG, _v._ het verfoeliën van spiegels. *—BLANK, _b. n._ en _bijw._ hagelwit. *—BLÜMCHEN, _o._ ranonkel, _m._ *—BRAUN, _b. n._ appelbruin, (van paarden). *—DECKE, _v._ vlakke zoldering, zoldering met spiegels, _v._ *—DRUSE, _v._ glanzig stuk mijnstof, _o._ *—EIER, _mv._ spiegeleijeren, _o. mv._ *—ENTE, _v._ huis-, gewone eend, _v._ *—ERZ, _o._ spiegelende ijzererts, _m._ *—FABRIK, *—HÜTTE, _v._ spiegelfabriek, spiegelmakerij, fabriek van spiegelglas, _v._ *—FECHTEN, _o._ *—FECHTEREI, _v._ spiegelgevecht, _o._; _fig._ geveinsde haat, _m._ list, veinzerij, _v._ *—FECHTER, _m._ _fig._ veinsaard, looze vos, _m._ *—FENSTER, _o._ spiegelvenster, raam van spiegelglas, _o._ *—FERNROHR, _o._ spiegelende verrekijker, verrekijker met reflektie-glazen, _m._ *—FLÄCHE, _v._ _fig._ spiegelvlakte, effene-, gladde oppervlakte, spiegelgladde baan, _v._ *—FLOR, _m._ zijden floers, _o._ *—FOLIE, _v._ foelie, _v._ verfoeliesel, _o._ *—FUTTER, *—FUTTERAL, _o._ spiegelfoedraal, _o._ *—GARN, _o._ net met groote mazen, _o._ *—GLAS, _o._ spiegelglas, fijn glas, _o._ —BLASER, _m._ spiegelglasblazer, _m._ *—GLATT, _b. n._ spiegelglad. *—HAKEN, _m._ spiegelglashaak, _m._ *—HANDEL, _m._ spiegelhandel, _m._ *—HÄNDLER, _m._ spiegelkooper, _m._ *—HARZ, _o._ gezuiverde hars, _v._ *—HELL, _o. n._ helder als een spiegel. *—ICHT, *—IG, _b. n._ spiegelachtig, (ook 188). *—KARPFEN, _m._ spiegelkarper, _m._ *—KASTEN, _m._ spiegelkast, camera catoptrica, _v._; spiegel-, toiletkistje, _o._ *—KNECHT, _m._ spiegelknecht, (standaard voor een' spiegel), _m._ *—KOBALT, _m._ spiegelkobalt, (mijnstof), _o._ *—KUCHEN, _m._ spiegelkoek, _m._; spiegeleijeren, _o. mv._ *—KUGEL, _v._ spiegelende bol, (in tuinen gebruikelijk), _m._ *—KUNST, *—LEHRE, _v._ spiegelkunde, leer, katoptrika, _v._ *—LEUCHTER, _m._ blaker-, luchter met een' spiegel, _m._ *—MACHER, _m._ spiegelmaker, _m._ —KUNST, _v._ kunst van het spiegelmaken, _v._ *—MASS, _o._ maat van een' spiegel; (59) maat van de mazen eens nets, _v._ *—MEISE, _v._ spiegelmees, _v._ *—METALL, _o._ spiegel-, spiegelend metaal, _o._ *—N, _o._

w. spiegelen, schitteren, glans geven; *sich* —, zich spiegelen; *fig. sich an einem, an etwas* —, aan iemand -, aan iets een voorbeeld nemen, zich aan iemand of iets spiegelen. *—OKTANT, *m.* spiegel-oktant, (van Hadley), *m.* *—OTTER, *v.* (soort van) otter, (van Kanada), *m.* *—RAHMEN, *m.* spiegellijst, *v.* -raam, *o.* *—RAND, *m.* spiegelrand, *m.* *—ROCHE, *m.* spiegelrog, (visch), *m.* *—SAAL, *m.* spiegelzaal, zaal welker wanden van spiegelglas zijn, *v.* *—SCHEIBE, *v.* schijf spiegelglas, ruit van spiegel- of zeer fijn glas, *v.* *—SCHIFF, *o.* schip met vierkanten spiegel, *o.* *—SCHIMMEL, *m.* appelbruin paard, *o.* *—SCHLEIFER, *m.* spiegelslijper, -polijster, *m.* *—SPATH, *—STEIN, *m.* spiegel -, talksteen, *m.* *—TAFEL, *v.* groote effene spiegel, *m.* *—TISCHCHEN, *o.* spiegel -, trumeau -, penanttafeltje, *o.* *—WORFEN, *mv.* (203) worpen, *m. mv.* *—ZEUG, *o.* zie SPIEGELGARN. *—ZIMMER, *o.* spiegelkamer, *v.*

SPIEKE, *v.* (76) spijk -, nardus -, lavendelolie, *v.* *—NARDE, *v.* (76) indische nardus, *m.* *...ÖHL, (ÖL), *o.* nardus -, spijkolie, *v.* *—R, *m.* zie NAGEL, BRETTNAGEL. *...WASSER, *o.* lavendelwater, *o.*

SPIEL, *o.* spel, *o*; partij, *v.* vermaak, *o.* vermakelijkheid, *v.*; (97) *das — rühren*, de trom roeren; *mit klingendem —e ausziehen*, met slaande trom uittrekken; *fig. einen mit ins — ziehen*, iemand in de zaak medeslepen; *sich mit ins — mengen*, zich in het spel mengen, zich met eene zaak bemoeijen; *die Hand im —e haben*, de hand in het spel hebben, medepligtig zijn; *einem gewonnen — geben*, iemand het spel (*fig.* de zaak) gewonnen geven; *er ist ein — des Glückes*, hij is een speelbal der fortuin. *—ART, *v.* wijze -, manier van spelen; (103) speling, verscheidenheid, variëteit, *v.* *—BALL, *m.* speel -, kaatsbal, *m.* *—BRET, *m.* schaak -, dambord *o.* *—BRUDER, *m.* speelmakker; aartsspeler, *m.* *—DOCKE, *v.* speelpop, *v.*

SPIELEN, *b.* en *o. w.* spelen; *im Brete* —, triktrak -, op het verkeerbord spelen; (zie ook BILLIARD, KARTE, KEGEL enz.); *Herz —, Raute —*, harten -, ruiten aanspelen; *in Herz —*, in harten spelen; *um die Zeche —*, om het gelag spelen; *niedrig —*, laag (om weinig geld) spelen; *einen Ball in das Loch —*, eenen bal maken, (in het biljart); *auf einem Instrumente, auf der Flöte —*, op een instrument -, op de fluit spelen; *eine Arie auf dem Klavier —*, eene sonate enz. op het klavier spelen; *diese Feder spielt gut*, deze veer speelt, werkt goed; *die Wasserkünste, eine Mine — lassen*, de waterwerken laten spelen, eene mijn laten springen; *fig. mit etwas —*, iets bespotten; *mit den Worten —*, met de woorden spelen; *etwas spielend thun*, iets spelenderwijs verrigten; *dieser Demant spielt schön*, er is eene schoone speling in dien diamant; *in das Gelbliche —*, naar het gele trekken; *ins Weite —*, op de lange baan schuiven. *—, *o.* het spelen, spel, *o.* *...ER, *m.* —INN, *v.* speler, *m.* speelster, *v.* *...EREI, *v.* spelerij, klucht, spotternij, kortswijl, *v.* *...ERISCH, *b. n.* en *bijw.* speelsch.

SPIELGEBRAUCH, *m.* regelen van het spel, *m. mv.* speelgebruik, *o.* *...GEFECHT, *o.* zie SPIEGELGEFECHT. *...GELD, *o.* speelgeld, *o.* -penningen, *m. mv.* *...GEHÜLFE, *m.* bediende aan de faro-tafel, kroepier, *m.* *...GENOSS, *...GESELL, *m.* speelmakker, -genoot, deelhebber -, medestander in het spel; medespeler, *m.* *...GENOSSINN, *v.* speelgenoot, speelnoot, medespeelster, *v.* *...GESELLSCHAFT, *v.* speelgezelschap, *o.* speelpartij, *v.*; gelag, *o.*; speelsociëteit, *v.*; — *halten*, speeltafel houden; *in die — gehen*, naar de speelsociëteit gaan. *...GLÜCK, *o.* kans, *v.* geluk in het spel, *o.* *...HAHN, *m.* korhaan, *m.* *...HAUS, *o.* speelhuis, *o.* *...JACHT, *v.* pleizierjagt, *o.* *...KARTE, *v.* speelkaart, *v.* *...KÄSTCHEN, *o.* speel-, kaartenkistje, *o.*; whist-doos, *v.* *...KUGEL, *v.* biljartbal, *m.* *...MANN, *m.* *...LEUTE, *mv.* speelman, muziekant, *m.* muziekanten, *m. mv.* *...MARKE, *v.* fiche, beentje, speelbewijs, *o.* *...RAUM, *m.* speelruimte, speling, ruime plaats, *v.* *...SACHEN, *mv.* *...ZEUG, *o.* speelgoed, *o.* *...SCHULD, *v.* speelschuld, *v.* *...STUNDE, *v.* speeluur, uur van uitspanning, *o.* *...SUCHT, *v.* speelzucht, *v.* *...TAG, *m.* speeldag; dag van uitspanning, *m.* *...TASCHE, *v.* speel -, goocheltasch, *v.* *...TELLER, *m.* speelbakje, *o.* *...TISCH, *m.* speeltafel, *v.* *...UHR, *v.* speelwerk, spelend uurwerk, *o.* *...UNG, *v.* speling, *v.* *...VERDERBER, *m.* bederver van het spel, kruk in het spel; *fig.* brekespel, vreugdeverstoorder, *m.* *...WÄRTEL, *...WÄRTER, *m.* biljartknecht, markeur, *m.* *...WERK, *o.* speeltuig, -goed, *o.*; *fig.* ligte arbeid, *m.* beuzeling, *v.* spel,

speelwerk, o. *...WUTH, v. speelwoede, v. *...ZEUG, o. speelgoed, o.; beuzelingen, v. mv. *...ZIMMER, o. speelkamer, v.

SPIERAPFEL, m. sorbenappel, m.

SPIERE, v. (203) spar, spier, gijk, v.

SPIERING, SPIERLING, m. zie STINT.

SPIERLINGSBAUM, m. SPIERLINGSBEERE, v. zie SPERBERBAUM, SPERBEERE.

SPIESS, m. piek, spies, v.; spit, braadspit, o.; (13) pin, v.; *fig.* geld, o. splint, v. pitten, v. mv.; *—e*, mv. (59) eerste hoornen (van een hert), m. mv. *—ADER, v. groote slagader, v. *—BOCK, m. eenjarig hert; werktuig waarop het spit rust, o. *—BÜRGER, m. piekenier; *fig.* eenvoudig burgerman; oud gezeten inwoner, m. *—EISEN, o. ijzer-, punt van eene spies, o. v. *—EN, o. w. spitten, speten; spiesen, spietsen. —, o. het spitten; spiesen, o. *—ER, *—HIRSCH, m. hert, o. *—GERTE, v. zie SPIESSRUTHE; (128) gaarde, teen, v. *—GESELL, m. makker, spitsbroeder, medgezel - medepligtige, m. *—GLAS, o. spiesglans, m. antimonium, o. —WEISS, o. loodwit uit antimonium, o. *—HAAR, o. stekel, m. varkensborstel, v. *—HAHN, m. haan die geen teelvermogen bezit, m. *—IG, b. n. spits, puntig; puntigjes. *—KUCHEN, m. koek aan het spit, m. *—LERCHE, v. zie HEIDELERCHE. *—RUTHE, v. spitsroede, v.; *—n laufen*, spitsroeden loopen, (militaire strafoefening). *—TRÄGER, m. piekenier, hellebaardier, m. *—TREIBER, m. spitdraaijer, m. *—WERFER, m. harpoenier, m. *—WURZEL, o. hartwortel van een' boom, m. *—ZAHN, m. zie HUNDSZAHN.

SPILL, o. SPILLE, v. (SPINDEL), klos, m. spil, stift; (203) spil, gangspil, v. *—HAHN, m. korhaan, m.

SPILLING, m. gele pruim, v.

SPILLMAGE, m. bloedverwant van moeders- of van vrouwszijde, m. en v. *...SEITE, v. vrouwelijke lijn van afkomst, v.

SPINAT, m. spinazie, v.

SPIND, o. SPINDE, v. zie SCHRANK.

SPINDEL, v. klos, m. stift, spil (van een uurwerk); as, baan, spil (van een werktuig, van een' wenteltrap); (71) bobijn, klos, v. (zie ook ARMSPINDEL, FORMSPINDEL); moer (van eene schroef); schroef (van eene pers), v. *—BAUM, m. *—HOLZ, o. papenboom, m. papenhout, o. *—BEINE, o. mv. spillebeenen, o. mv. *—BEINICHT, b. n. spillebeenen hebbende. *—BIRN, v. klosvormige peer, v. *—FÖRMIG, b. n. en *bijw.* spilvormig, als eene spil. *—GEWÖLBE, o. (18) gewelf boven de spil (van een' trap), o. *—KRAUT, o. (76) kartamus, saffloer, bastaard-saffraan, m. *—MACHER, m. spil-, klosmaker, m. *—MUSKEL, m. (106) ellepijpspier, v. *—PRESSE, v. perser-, perskuip met spillen of klossen, m. v. *—SCHNECKE, v. spil, draaispil, v. *—WIRTEL, m. zie WIRTEL. *—ZUG, m. (18) verlengde afteekening, v.

SPINELL, m. bleekroode robijn, (edelgesteente), m. *—E, v. aalbes, v.

SPINETT, o. (171) spinet, o.

SPINN, v. (§) melk; zog eener vrouw, v.

SPINNBAR, b. n. dat gesponnen-, geweven kan worden. *...BLUME, v. (76) hondsvergif, o.

SPINNE, v. spin, v. spinnekop, m. *—FEIND, *bijw.* (§) *einem — sein*, iemand zeer vijandig zijn, doodelijk haten. *—N, b. en o. w. *(onr.)* spinnen; draaijen, rollen (hennep, tabak). —, o. het spinnen. *—NGEWEBE, o. *—WEBE, v. spinneweb, spinrag, o. *—NHAUT, v. (106) oogvlies dat de kristallijnen vochten omvat, o. *—R, m. —INN, v. spinner, m. spinster, v. *—REI, v. spinnerij, plaats waar men spint, v. *—RLOHN, m. spinloon, -geld, o.

SPINNHAKEN, m. spinhaakje, o. *...HANF, *...FLACHS, m. hennep-, vlas gereed om gesponnen te worden, m. o. *...HAUS, o. spinhuis, tuchthuis, o. *...HÜTTE, v. huis-, hut voor de zijdeteelt, o. v. *...MÜHLE, v. spinmolen, m. *...RAD, o. spinnewiel, o. *...RAUPE, v. zijdeworm, m. -rups, v. *...ROCKEN, m. spinrok, o.; zie ROCKEN. *...STUBE, v. spinkamer (waar de spinsters zitten), v.; al de spinsters te zamen, v. mv. *...WOLLE, v. spinwol, v.

SPINT, o. spint, (maat), o.; zie ook SPLINT; sap, waterachtig gedeelte van het brood, o.

SPION, m. be-, verspieder, spie, spion, m. *—IREN, o. w. (§) bespieden, spioneren.

SPIRAL, b. n. slakken-, schroefvormig, spiraal. *—DRATH, m. schroefvormige draad, (als van een' kurketrekker), m. *—FEDER, v. spiraalveêr, v. *—LINIE, v. zie SCHNECKENLINIE.

SPIRITUS, m. spiritus, geest, m. zie GEIST.

SPIRZEN, o. w. spuwen.

SPISSIG, b. n. bros, broos.

SPITAL, o. hospitaal, gast-, ziekenhuis, o. zie HOSPITAL. *—FRAU, (SPITTELFRAU), v. moeder van het gasthuis,

v. *—KIRCHE, *v.* gasthuiskerk, *v.* *—MEISTER, *m.* vader-, opzigter van het gasthuis, *m.* *—PFARRER, *—PREDIGER, *m.* gasthuispriester, predikant-, aalmoezenier bij het hospitaal, *m.* *—SUPPE, *v.* *fig.* dunne-, slechte soep, *v.* *—VATER, *m.* *—MUTTER, *v.* zie SPITALMEISTER, SPITALFRAU. *—VORSTEHER, *m.* regent van het gasthuis, *m.*

SPITZ, *b. n.* zie SPITZIG. *—, SPITZCHEN, *o.* kleine hond, *m.* bastaardmops, *m.* *fig.* (§) *einen — haben*, een' roest hebben, beschonken zijn. *—AMBOSS, *m.* zie HARNAMBOSS. *—ARBEITER, *m.* touwslager-, bewerker van klein touw, *m.* *—BART, *m.* geitenbaard, puntig toeloopende baard, *m.* *—BÄRTIG, *b. n.* met een' geitenbaard. *—BLATTERN, *—POCKEN, *mv.* vliegende kinderpokken, *m. mv.* *—BOHRER, *m.* (141) boormachine, *v.*; (146) graveerijzer, *o.* *—BOLZEN, *m.* puntige pijl (van een' handboog), *v.* *—BUBE, *m.* spitsboef, schelm, bedrieger; gaauwdief; struikroover, *m.*; (§) schelmpje! *—BUBENSPRACHE, *v.* dieventaal, *v.* bargoensch, *o.* *—BUBENSTREICH, *m.* gaauwdievenstreek, *m.* *—BUBEREI, *v.* gaauwdieverij; schelmerij, *v.* *—BÜBINN, *v.* diefegge, bedriegster, feeks, *v.* *—BÜBISCH, *b. n.* en *bijw.* schelmsch, bedriegelijk, schurkachtig, diefachtig. *—CHEN, *o.* kleine roest, *m.*

SPITZE, *v.* spits, punt, *v.* eind, *o.*; punt, *v.* tand (eener vork); top-, nok (van een gebouw); top (van een' boom, een' berg), *m.*; spits-, naald (van een' toren); spits (eener lans), *v.*; (128) ijzer (van eenen boog), *o.*; toomwand; (2) baard (van eene korenaar), *m.*; spits (der bladen), *v.*; *die — von etwas abbrechen*, de punt afbreken. *—, (*geklöppelte* —, *genähte* —,) kant, *v.* kantwerk, *o.*; *gewebte* —, gewerkte kant, lobbenkant, *v.* —, *fig.* spits, *v.* hoofd, *o.*; *an der — sein*, *— stehen*, aan de spits-, aan het hoofd zijn; *die — bieten*, de-, het spits bieden.

SPITZEISEN, *o.* zie SPITZMEISSEL.

SPITZEN, *b. w.* spitsen, scherpen, punten; *die Ohren* —, de ooren spitsen, -opsteken; *das Maul* —, een mondje maken; *sich auf etwas* —, op iets bereid zijn, zich er op voorbereid houden. *—ARBEIT, *v.* kantwerk, *o.* *—FLICKERINN, *v.* kantstopster, *v.* *—GARN, *o.* *—ZWIRN, *m.* kantgaren, *o.* *—GRUND, *m.* kantgrond, *m.* *—HALSTUCH, *o.* kanten omslagdoekje, *o.* -halsdoek, *m.* *—HANDEL, *m.* handel in kanten, *m.* *—HÄNDLER, *m.* —INN, *v.* koopman in-, verkoopster van kanten, *m. v.* *—HAUBE, *v.* kantenmuts, *v.* *—KLÖPPLERINN, *v.* kantenmaakster, *v.* *—KRAM, *m.* kantwinkel, *m.* *—MANSCHETTEN, *mv.* kanten handboordjes, *o. mv.* *—MUSTER, *o.* patroon voor kanten, *o.* *—SEIDE, *v.* blonde, *v.* *—STICH, *m.* kanten, *v.* *mv.* *—WAARE, *v.* *—WERK, *o.* kantwerk, *o.* kanten, *v. mv.* *—ZÄCKCHEN, *o.* boordsel, omoog, *o.* *—ZWIRN, *m.* zie SPITZERGARN.

SPITZFEILE, *v.* polijst-, zoetvijl, *v.* *...FLÖTE, *v.* orgelpijpje, *o.* *...FINDIG, *b. n.* en *bijw.* spitsvindig, loos, fijn, geestig, doorslepen; vlug (van geest). —KEIT, *v.* spitsvindigheid, doorslepenheid; vlugheid (van geest), snedigheid, *v.* *...GLAS, *o.* glas met een' voet, *o.* *...HABER, *...HAFER, *m.* roode haver, *m.* *...HACKE, *...HAUE, *v.* houweel, *o.* wijngaardspade, *v.* *...HAMMER, *m.* (8 en 154) spits hamertje, *o.*; (95) moker, breekhamer, *m.* *...HARFE, *v.* harpje met snaren van koperdraad, *o.* *...HIRSCH, *m.* jong hert, *o.* *...HORN, *o.* (soort van) schelpgewas, *o.* *...HUT, *m.* puntige hoed, *m.* suikerbrood, *o.*

SPITZIG, *b. n.* en *bijw.* puntig, spits, scherp toeloopende; *fig.* scherp, vinnig, bits, stekend; vinniglijk; (§) *ich kann es nicht — kriegen*, ik begrijp het niet.

SPITZKERZE, *v.* puntige kaars, *v.* *...KLEE, *v.* witte klaver, *m.* *...KLETTE, *v.* kleine klisse, *v.* *...KLINGE, *v.* punt-kling, *v.* *...KOPF, *m.* spitshoofd, *o.*; vitter, bedilal, *m.* *...KÖPFIG, *b. n.* spitshoofdig; *fig.* bedilziek. *...MAUL, *o.* puntig mondje; *fig.* smoeltje, *o.* *...MÄULIG, *b. n.* met een' puntigen mond, -muil, -snoet. *...MAUS, *v.* spitsmuis, *v.* *...MEISSEL, *m.* tandbeitel, *m.* *...MÜNZE, *v.* (76) munt, *v.* *...MUSCHEL, *v.* steenmossel, *v.* *...NAME, *m.* zie SPOTTNAME. *...NASE, *v.* spitsneus; toskaansche zilvervisch, *m.* *...NASIG, *b. n.* met een' spitsen-, puntigen neus. *...NUSS, *m.* zie WASSERNUSS. *...PINSEL, *m.* fijn haarpenseel, *o.* *...RAD, *o.* (146) draadrad, *o.* *...REICH, *o.* puntdicht, *o.* *...RING, *m.* (146) draadmolen, *m.* *...RUTHE, *v.* zie SPIESSRUTHE. *...SÄULE, *v.* grafnaald, gedenknaald, obelisk, *v.* *...SATTEL, *m.* lang-, spits uitloopend stuk grond, *o.* *...STAHL, *m.* (27) puntig draaiijzer, *o.* *...STEIN, *m.* (146) slijpmolen, *m.* *...STEINE, *mv.* diamantpuntjes, *o. mv.*

*...**STÖCKEL**, *m.* (146) ijzeren nagel, -bout, *m.* *...**WEGERICH**, *m.* (76) kleine weegbree, *v.* *...**WINKELIG**, *b. n.* spitshoekig. *...**WORT**, *o.* snedig gezegde, *o.* scherpe uitdrukking, *v.* *...**ZAHN**, *m.* oogtand, *m.*

SPLEISSE, *v.* spaan, splinter, *m.* *—**N**, *b.* en *o. w. (onr.)* splijten, splinteren, kloven; vaneensplijten; louteren. *...**IG**, *b. n. (w. g.)* splinterend, brokkelig, spletig. *...**KUPFER**, *o.* koper tot loutering, *o.* *...**MEISTER**, *m.* louteraar (van koper enz.), *m.* *...**OFEN**, *m.* louter-oven, *m.*

SPLINT, *m.* (76) witte hazelaar, *m.*; spuit, *v.*

SPLISSEN, *b. w.* (203) splitsen (een touw).

SPLITTER, *m.* splinter, spaander, *m.* schilfer, *o.* *—**CHEN**, *o.* splintertje, schilfertje, *o.* *—**IG**, *b. n.* splinterachtig, schilferig. *—**N**, *b.* en *o. w.* splijten; splinteren; (56) splijten (in het omhakken). *—**NACKT**, *b. n.* moedernaakt, gansch naakt. *—**NEU**, *b. n.* splinternieuw. *—**RICHTEN**, *b. w.* beoordeelen, vitten. *—**RICHTER**, *m.* beoordeelaar, vitter, kritikus, taalzuiveraar, -zifter, purist, *m.*

SPLITTERBSE, *v.* split-erwt, *v.*

SPLITZEISEN, *...**HOLZ**, *...**HORN**, *o.* (203 splitshoorn, *m.* splitsijzer, *o.* -marlpriem, *v.*

SPLITZEN, *o. w.* splitsen.

SPOLIEN, *mv.* buit, *m.*

SPONDÄISCH, *b. n.* (25) zesvoetig; spondeïsch, (twee lange lettergrepen hebbende). *—**DÄUS**, *m.* (25) spondeus, (voet van twee lange lettergrepen), *m.*

SPONDE, *v.* zie **BETTGESTELL**.

SPONNING, *v.* (203) spong, sponning, *v.*

SPONSALIEN, *mv.* ondertrouw, *v.*

SPONTON, *m.* sponton, halve piek, *v.* *—**SCHUH**, *m.* piekband, *m.* ijzeren beslag, (onderaan), *o.*

SPOR, *m.* zie **SPORN**. *—**ADER**, **SPORNADER**, *v.* borst-, buikader, (van een paard), *v.* *—**ADISCH**, *b. n.* sporadisch, niet besmettelijk. *—**APFEL**, *m.* sorbenappel, *m.* *—**EI**, *v.* ledig-, verdroogd ei, *o.* *—**EN**, *o. w.* verrotten. —, *(Sporflecken bekommen)*, roode vlakken krijgen. *—**ER**, *m.* sporenmaker, *m.*

SPÖRGEL, *m.* (76) spurrie, *v.*

SPORN, *m.* spoor, *v.*; spoorslag; *fig.* prikkel, *m.*; *die —en aufschnallen, abschnallen*, de sporen aan-, losgespen; *einem Pferde die —en (Sporen) geben*, een paard de sporen geven; *beide —en geben*, beide sporen aanzetten. *—**EN**, *b. n.* de sporen geven, van sporen voorzien; *fig.* prikkelen, aanzetten. *—**LEDER**, *o.* leder aan de sporen, *o.* *—**MACHER**, *m.* sporenmaker, *m.* *—**RÄDCHEN**, *o.* spoorradertje, *o.* *—**RIEMEN**, *m.* spoorriem, *m.*; sous-pied, *o.* *—**STÄTTIG**, *b. n.* (128) verhard, niet naar de sporen luisterende. *—**STREICHS**, *bijw.* spoorslags, in vollen ren, in galop. *—**TRÄGER**, *m.* sporendrager; ruiter, *m.*

SPORTEL, *m.* korf, *m.* mand, *v.* *—**CASSE**, *v.* geregtskas, kas der geregtskosten, *v.* *—**N**, *mv.* kleine geregtskosten, - verpligte geschenken, *m. o. mv.*

SPOTT, *m.* spot, schimp, *m.* bespotting, beschimping, boert, scherts; schande, *v.*; *einen — mit etwas treiben*, met iets spotten; *er ist ein — der Leute*, hij strekt der wereld ten spot. *—**BENENNUNG**, *v.* spotnaam, *m.* *—**BILD**, *o.* spotprent, karikatuur, *v.* *—**DROSSEL**, *o.* spotvogel, *m.*

SPÖTTELEI, *v.* spotternij, spotachtigheid, *v.*

SPÖTTELN, *o. w.* spotten, boerten, spottenderwijs spreken.

SPOTTEN, *b.* en *o. w.* spotten, gekscheren, boerten; *über etwas —, mit etwas —*, iets bespotten, den spot drijven met iets; *einen, eines*, of *über einen —*, over-, met iemand spotten.

SPÖTTER, *m.* *—**INN**, *v.* spotter, schimper, boerter, *m.* spotster, *v.* *—**EI**, *v.* spotternij, boert, boerterij, *v.*

SPOTTGEBOT, *o.* spotbieding, *v.* bod onder de waarde, *o.* *...**GEDICHT**, *o.* **SPOTTSCHRIFT**, *v.* hekeldicht, spot-, schimpschrift, *o.* *...**GEIST**, *m.* spottende geest, *m.* zie **SPÖTTER**. *...**GELÄCHTER**, *o.* uitjouwing, *v.* gejouw, *o.* *...**GELD**, *o.* spotprijs, *m.*; *um ein —*, tot lagen prijs.

SPÖTTISCH, *b. n.* en *bijw.* spotachtig, jokkend, boertig; -lijk; verachtelijk, ironisch.

SPÖTTLER, *m.* spotter, spotachtig mensch, *m.*

SPOTTLOB, *o.* ironische lof, *m.* *...**NACHAHMUNG**, *v.* spottende navolging, parodie, *v.* *...**NAME**, *m.* spot-, schimpnaam, *m.* *...**REDE**, *v.* schimprede, *v.* *...**VOGEL**, *m. fig.* spotvogel, *m.* zie ook **SPOTTDROSSEL**. *...**WEISE**, *bijw.* spottenderwijze. *...**WOHLFEIL**, *b. n.* en *bijw.* (§) tot een' spotprijs, uiterst goedkoop.

SPRACHÄHNLICHKEIT, *v.* overeenkomst van taal, - van beteekenis, analogie, *v.*

SPRACHE, *v.* spraak, taal, *v.* tongval, *m.* taaleigen, *o.* uitspraak, stem, *v.* het spreken, *o.*; *er hat die — verloren*, hij heeft de spraak verloren, hij is stom

geworden; *er hat eine schwere* —, hij is zwaar van spreken, hij spreekt moeijelijk; *fig. die — der Augen*, de taal der oogen; *die — ändern*, van toon -, van taal veranderen; *mit der — nicht herauswollen*, niet durven te spreken, er niet voor uit durven komen; zie HERAUS; *die Sache wird zur — kommen*, deze zaak zal ter sprake-, ter bane komen; (66) de zaak zal ter tafel komen; *eine — führen*, eene taal voeren.

SPRACHEIGENHEIT, *v.* taaleigen, *o.*

SPRACHFEGER, *m.* (§) taalzuiveraar, purist, *m.* *...FEHLER, *m.* taalfout, inbreuk op de taal, - op de spraakkunst, *v.* *...FENSTER, *o.* *...GITTER, *o.* spreektralie (in kloosters), *v.* *...FORSCHER, *...GELEHRTE, *m.* taalvorscher, taalgeleerde, taalkundige; schrijver van werken over de taal of spraakkunst, *m.* *...GEBRAUCH, *m.* taalgebruik, *o.* *...GEWÖLBE, *o.* gewelf naar de regelen der gehoorleer gebouwd; - daartoe dienstig, *o.* *...GRÜBLER, *m.* taalzifter, *m.* *...KENNER, *...KUNDIGE, *m.* taalkenner, taalkundige, filoloog, *m.* *...KENNTNISS, *...KUNDE, *v.* spraak-, taalkunde, *v.* *...KUNDIG, *b. n.* taalkundig, bedreven in de taal, - in de spraakkunst. *...KUNST, *...LEHRE, *o.* spraakkunst, spraakleer, taalkunde, *v.* *...LEHRER, *m.* taalmeester, onderwijzer in de grammatika, *m.* *...LOS, *b. n.* en *bijw.* sprakeloos, stom. *...LOSIGKEIT, *v.* sprakeloosheid, stomheid; (34) stemuitdooving, *v.* onvermogen te spreken, - te zingen, *o.* *...MEISTER, *m.* spraak-, taalmeester, *m.* *...MENGEREI, *v.* taalvermenging, verwarring der talen, *v.* *...REGEL, *v.* taalregel, *m.* *...REINHEIT, *v.* zuiverheid van taal, *v.* *...REINIGER, *m.* taalzuiveraar, *m.* *...REINIGUNGSEIFER, *m.* taalzuiveringswoede, taalzifterij, *v.* *...RICHTIG, *...RECHT, *b. n.* en *bijw.* naar-, volgens de taalregelen, - de spraakkunst. —KEIT, *v.* juistheid, naauwkeurigheid (in spelling, taal enz.), *v.* *...ROHR, *v.* spreekhoren, roeper, scheepsroeper, *m.* *...SCHNITZER, *m.* taalfout, *v.*; (§) bok, *m.* *...THUM, *o.* taalstelsel, *o.* - kunde, *v.* filologie, *v.* *...TRICHTER, *m.* spreekhorentje (van dooven), *o.* *...ÜBUNG, *v.* spraak-, taaloefening, *v.* *...VERBESSERER, *m.* taalverbeteraar, - hervormer, *m.* *...VERBESSERUNG, *v.* taalverbetering, - zuivering, *v.* *...VERDERBER, *m.* spraak-, taalbederver, *m.* *...VERMÖGEN, *o.* spraakvermogen, *o.* *...VERWIRRUNG, *v.* spraakverwarring, taalverbastering (door inmenging van vreemde woorden), *v.* *...WEISE, *v.* taaleigen, - gebruik, *o.* *...WERKZEUG, *o.* spraakwerktuig, - orgaan, *o.* *...WIDRIG, *b. n.* en *bijw.* strijdig met de taal, - met de taalregelen. *...WISSENSCHAFT, *v.* wetenschap der taal, spraakleer, *v.* *...ZIMMER, *o.* spreekkamer, *v.*

SPRATZEN, *o. w.* (133) opgeven van lucht, (van metalen die getoetst worden).

SPRECHART, *v.* spreekwijze, *v.* tongval, *m.* het spreken; zie MUNDART. *...BAR, *b. n.* dat uit te spreken is.

SPRECHEN, *b.* en *o. w.* (*onr.*) spreken; zeggen, uitspreken, uitdrukken; spreken, verhandelen, voordragen, praten; *eine Sprache* —, eene taal spreken; *einen* —, tot-, met iemand spreken; *Deutsch* —, *Französisch* —, *Holländisch* —, duitsch-, fransch-, hollandsch spreken; *haben Sie mit ihm gesprochen*, hebt gij hem gesproken; *vom Wetter* —, over het schoone weder spreken; *er ist nichts gut auf ihn zu* —, hij spreekt niet voordeelig van hem, hij is boos op hem; *für einen* —, tot iemands voordeel spreken; *er lässt mit sich* —, hij is ligt te spreken, hij is zeer toegankelijk; *ein Urtheil* —, vonnis vellen; *in einer Sache* —, beslissen, regt spreken in eene zaak. *—, *o.* spraak, *v.* het spreken. *...ER, *m.* spreker; redenaar, *m.*

SPREHDECKE, SPRECKE, *v.* sprei, spreideken, *v.*

SPREHE, *v.* spreeuw, *m.* zie STAAR.

SPREIL, SPREISSEL, *m.* sport van eene ladder, *v.* zie SPEILER, STREBE.

SPREISSEN (SICH), *w. w.* leunen; *fig.* zich verzetten, wederstand bieden.

SPREISSFEDER, *v.* (54) (soort van) veêr, *v.* *...HAKEN, *m.* (72) haak (tot het uithalen der kolen), *m.*

SPREITDECKE, *v.* zie SPREHDECKE.

SPREITEN, *b. w.* zie BREITEN, AUSBREITEN.

SPREIZEN, *b. w.* uitspannen, uitspreiden; stutten, schragen; *die Beine aus einander* —, de beenen ver uiteenzetten; *sich mit den Füssen an die Wand* —, zich met de voeten tegen den muur steunen; *fig.* (§) *sich* —, zich verzetten; zich op zijne achterste voeten zetten.

SPRENGBÜCHSE, *v.* springbus, *v.*

SPRENGEL, *m.* wijkwast, *m.* zie SPRENGWEDEL. *—, kerspel, *o.* parochie, *v.*

SPRENGEN, *b.* en *o. w.* sproeijen, besproeijen, sprengen, bespatten, besprenkelen; doen openspringen; barsten, springen; breken, springen (van een

touw) ; openloopen (eene deur) ; *mit dem Pferde* —, het paard de sporen geven ; voortdraven ; *gesprengt kommen*, in vollen ren komen aanrijden ; *über einen Graben* —, te paard eene gracht overspringen ; *auf die Feinde los* —, op den vijand instorten ; *einen in der Stadt herum* —, iemand door de stad rondleiden ; *man hat mich hierher gesprengt*, men heeft mij hierheen doen komen ; *ein Bollwerk, ein Schiff in die Luft* —, een bolwerk-, een schip in de lucht doen springen ; *die Bank (im Spiele)* —, de bank doen springen (in het spel). *—, *o*. **Sprengung**, *v*. besproeijing, sproeijing, bespatting, *v*. het aanrennen ; het doen openspringen ; het springen. *...**er**, *m*. besproeijer ; (soort van) dwangboei, *m*.

Sprenggefäss, *o*. sproeivat, *o*. *...**graben**, *m*. *...**grube**, *v*. springmijn, *v*. *...**gräber** *m*. schans-, mijngraver, pionier, *m*. *...**kanne**, *v*. gieter, *m*. *...**kessel**, *m*. wijwatervat, *o*. *...**kugel**, *v*. bom, *v*. *...**mast**, *m*. mest der beesten in bosschen, *m*. *...**pinsel**, *m*. *...**wedel**, *m*. wijkwast, kwispel, sproei-, sprengkwast, *m*. *...**pulver**, *o*. mijnkruid, springkruid, *o*. *...**stück**, *o*. springbus, *v*. *...**tonne**, *v*. zie **Sturmfass**. *...**trichter**, *m*. tuit, *v*. mond van een' gieter, *m*. *...**wage**, *v*. evenaar eener koets, *m*. *...**werk**, *o*. (141) traliewerk (met beeldwerk) ; (168) (soort van) timmerwerk, *o*. *...**wisch**, *m*. (6) ovendweil, *v*.

Sprenkel, *m*. vogelstrik, *m*. vogelnet, *o*. vogelknip, *m*. ; spikkel, sproet, zomervlek, *v*. *—**n**, *b*. *w*. sprenkelen, spikkelen. *—**ig**, *b*. *n*. gespikkeld ; zie **Gesprenkelt** ; *weiss und grau* —, grijs-, paarsch gespikkeld.

Spreu, *v*. kaf, *o*. *—**blume**, *v*. kafbloem, *v*. *—**boden**, *m*. stroozolder, *m*. *—**haufen**, *m*. hoop kaf, *m*. *—**icht**, *—**ig**, *b*. *n*. kafachtig ; als kaf ; vol kaf. *—**kasten**, *m*. stroo-kast, kaftobbe, *v*. *—**regen**, *m*. stofregen, *m*. *—**sack**, *m*. stroozak, zak vol haverkaf, *m*. *—**staub**, *m*. stof van kaf, *o*.

Sprich, *tw*. spreek ! zeg ! *—**wort**, *o*. spreekwoord, *o*. ; *zum — werden*, tot een spreekwoord worden. *—**wörtlich**, *b*. *n*. en *bijw*. spreekwoordelijk, als spreekwoord.

Spriegel, *m*. boog, *m*. kap (eener wieg of tent), *v*. *—**n**, *b*. *w*. met eene kap bedekken. *—**tuch**, *o*. tentdoek, *m*.

Spriessel, *m*. sport (eener ladder), *v*. ; (59) eerste tak aan de horens der herten, *m*.

Spriessen, *o*. *w*. *(onr.)* spruiten, ontspruiten.

Spring, *m*. bron, springbron, fontein ; (203) giering, *v*. *—**anker**, *m*. werpanker, *o*. *—**ball**, *m*. kaatsbal, bal, *m*. *—**bank**, *v*. *—**bret**, *o*. springbank, - plank (voor koorddansers), *v*. *—**brunnen**, *m*. springbron, fontein, wel, *v*.

Springen, *o*. *w*. *(onr.)* springen, opspringen ; uitbarsten ; opkomen, opwellen ; opborrelen, ontspringen ; bespringen (van hengsten enz.) ; springen, scheuren, barsten, splijten ; breken, (135) kunstsprongen doen ; *aus dem Kloster* —, uit een klooster ontvlugten ; *die Wasserkünste — lassen*, de wateren laten spelen ; *fig*. *über die Klinge — lassen*, zie **Klinge** ; *seine Uhr wird — müssen*, hij zal zijn horologie moeten verkoopen ; *er wird — müssen*, hij zal moeten inpakken, hij zal zijn paspoort krijgen. *—, *o*. het springen, sprong, *m*. uit-, ontspringing, *v*. ; — *des Hengsten*, het bespringen van den hengst. *...**er**, *m*. springer, danser, koordedanser, *m*. —**inn**, *v*. (135) kunstemaker, kunstspringer ; (128) springer, *m*. paard (in het schaakspel), *o*. ; (103) (soort van) zeekreeft, garnaal, *m*.

Springfaden, *m*. glasdraad in koud water gehard, *o*. *...**feder**, *v*. springveer, *v*. *...**fluth**, *v*. (203) springvloed, *m*. *...**fuss**, *m*. springvoet (der visschen), *m*. *...**glas**, *v*. springglaasje, *o*. *...**gurke**, *v*. wilde komkommer, *m*. *...**hahn**, *m*. sprinkhaan, *m*. zie **Heuschrecke**. *...**hähnchen**, *o*. (103) schalebijter, *m*. *...**hengst**, *m*. springhengst, *m*. zie **Beschäler**. *...**hölzer**, *o*. *mv*. (28) springhouten, *o*. *mv*. *...**insfeld**, *m*. *fig*. spring-in-'t-veld ; lichtmis, *m*. *...**käfer**, *m*. springkever, *m*. *...**körner**, *mv*. *...**kraut**, *o*. *...**samen**, *m*. purgeer -, springkorrels, *v*. *mv*. kruid, *o*. wolfsmelk, *v*. *...**kresse**, (76) *v*. (soort van) kers, waterkers, *v*. *...**kugel**, *v*. looden bal der koordedansers, *m*. *...**kunst**, *v*. dans-, springkunde, *v*. *...**lade**, *v*. windbuis (van een orgel), *v*. *...**ochs**, *m*. zie **Zuchtochs**. *...**quelle**, *v*. springbron, *v*. *...**schiff**, *o*. (203) bombardeergaljoot, *v*. *...**stange**, *v*. balanceerstok, *m*. *...**stock**, *m*. springstok, pols, *m*. *...**wanze**, *v*. (soort van) weegluis, *v*. *...**wasser**, *o*. fontein -, wel -, bronwater, levendig

water, *o*. *...**WÜRMER**, *m*. *mv*. kleine wormpjes, *o*. *mv*. *...**ZEIT**, *v*. springtijd, paartijd, *m*.; (203) springtij, *o*.
SPRINZ, *m*. zie **BLAUFUSS**.
SPRITZBÜCHSE, *v*. spuit (van een' vlierstok gemaakt); *fig*. (§) piskous, *v*.
SPRITZE, *v*. spuit, klisteerspuit; brandspuit, *v*.
SPRITZEN, *b*. *w*. spuiten, opspuiten, doen ontspringen; *einem in den Hals —, in die Wunde —*, iemand in den hals -, op eene wond spuiten. *—, *o*. *w*. spuiten, op-, ontspringen. *—, *o*. spuiting, ontspringing, *v*. *—**HAUS**, *o*. brandspuithuisje, *o*. *—**LEUTE**, *mv*. spuit-, brandgasten, *m*. *mv*. *— *—**MACHER**, *m*. brandspuitmaker, *m*. *—**MEISTER**, *m*. brandmeester, *m*. *—**ROHRE**, *v*. brandspuitpijp, -slang, -buis, *v*. *—**STOCK**, *m*. stok van eene spuit, *m*.
SPRITZER, *m*. spuiter, modderspat, *m*.
SPRITZFISCH, **SPRITZWALL**, *m*. (soort van) bruinvisch, *m*. *...**KANNE**, *v*. spuiter, gieter, *m*. *...**KUCHEN**, *m*. (soort van) gebak (welks deeg uitgespoten wordt), spuitgebak, *o*. *...**LEDER**, *o*. klep van eene koets, *v*. zie **SCHIRMLEDER**. *...**MITTEL**, *o*. klisteermiddel, *o*. *...**NUDELN**, *mv*. (soort van) vermicelli, makaroni, *v*. zie **SPRITZKUCHEN**. *...**REGEN**, *m*. motregen, *m*. *...**WEDEL**, *m*. spuit-, spreutelkwast, *m*.
SPRÖDE, *b*. *n*. en *bijw*. ruw, hard, wreed; scherp, broos; breekbaar; *fig*. zuur, bits; koel, preutsch, trotsch; — *thun*, zich preutsch -, zich schuw houden; *ein —s Mädchen*, een schuw -, preutsch meisje. *—, *o*. zie **SPRÖDIGKEIT**.
SPRÖDIGKEIT, *v*. ruwheid, bitsheid; trotschheid; preutschheid, schuwheid; ligt gekwetste kieschheid, *v*.
SPROSSE, *v*. sport (eener ladder); houten pin van eenen kraanbalk, *v*.; tak, (aan de horens van een hert), *m*. *—, **SPRÖSSLING**, *m*. spruit, scheut, loot, *v*.; jong spruitje, *o*.; *fig*. spruit, loot, telg, *v*. afstammeling, *m*. en *v*. *—**N**, *o*. *w*. spruiten, ontspruiten, opschieten, uitbotten. —**BIER**, *o*. jopenbier, *o*. *—**R**, **SPROSSVOGEL**, *m*. nachtegaal die den geheelen nacht zingt, *m*.
SPRÖSSCHEN, *o*. spruitje, lootje, *o*.
SPROTTE, *v*. sprot, *v*.
SPROTTERZ, *o*. gezwaveld zwavellood, *o*.
SPRUCH, *m*. oordeel, *o*. uitspraak, *v*. vonnis, *o*. beslissing, *v*. arrest, *o*.; spreuk, zedespreuk, aanhaling, *v*.; *die Sprüche Salomonis*, de spreuken Salomons. *—**BUCH**, *o*. boek met zedespreuken, (uit de heil. schr.), *o*. *—**MANN**, *m*. scheidsman, -regter, *m*. *—**REGISTER**, *o*. register-, bladwijzer, (op aanhalingen op spreuken, uit den bijbel), *o*. *—**REICH**, *b*. *n*. en *bijw*. spreukrijk, vol aanhalingen, vol zedespreuken *—**SPRECHER**, *m*. dichter die voor de vuist spreekt, improvisator, *m*.
SPRÜCHWORT, *o*. zie **SPRICHWORT**.
SPRUDEL, *m*. fontein, springbron, *v*. *—**KOPF**, *m*. heethoofd, *o*. *—**N**, *o*. *w*. opborrelen, uit-, ontspringen; opwellen; vonkelen, (van den champagnewijn); parelen, (van wijn); *mit dem Munde —*, met den mond borrelen. —, *o*. opborreling, *v*.; het ontspringen, enz.
SPRÜHAUGE, *o*. glinsterend -, vonkelend oog, *o*.
SPRÜHEN, *o*. en *b*. *w*. ontspringen, uit-, opwerpen, stofregenen. *...**REGEN**, *m*. stof-, motregen, *m*.
SPRUNG, *m*. sprong, loop, *m*. vlugt, *v*.; het bespringen (van den hengst); barst, *m*. kloof, scheur; (195) optrekking van den draad, *v*.; (106) —, of *—**BEIN**, *o*. voetgewricht-beentje, *o*.; *fig*. *auf dem —e stehen*, op den sprong (op het punt) staan; — *eines Segels*, (203) buik van een zeil; *auf seine alten Sprünge kommen*, zijne oude treken weder aannemen; *einem auf die Sprünge kommen*, iemands listen ontdekken, iemand op de hielen zitten; *es ist ein guter — bis dahin*, het is een goed eindje (weegs) hier van daan. *—**FLUTH**, *v*. springvloed, *m*. *—**RIEMEN**, *m*. springriem; (128) dubbele springteugel, *m*.
SPUCKE, *v*. (§) spog, *o*. *—**N**, *o*. *w*. (§) spuwen; zie **SPEIEN**, **AUSSPEIEN**. *...**NAPF**, *m*. spuwbakje, *o*. kwispedoor, *m*.; zie **SPEINAPF**.
SPUDEN (**SICH**), *w*. *w*. (§) zich haasten, -spoeden.
SPUK, *m*. (§) geraas, getier; gerommel; leven, gedruisch; spook, *o*.; *fig*. *einem einen — machen*, iemand eenen trek-, eene poets spelen. *—**EN**, *o*. *w*. (§) gedruisch -, rumoer maken; spoken; — *gehen*, verschijnen, spoken, waren; *fig*. *es spukt in seinem Kopfe*, hij is getikt in den bol, het spookt in zijne hersens. *—**EREI**, *v*. (§) spokerij, verschijning van spoken, *v*.; gedruisch, getier, *o*. *—**GESCHICHTE**, *v*. spookgeschiedenis, *v*. *—**STUNDE**, *v*. spookuur, middernachtsuur, *o*.
SPÜLCHEN, *o*. klosje, *o*.
SPULBAUM, *m*. **SPULEISEN**, *o*. klosijzer, *o*.; (78) spil, *v*.

Spule, *v.* (78) garenklos; (195) spoel, *v.*; (172) wiel, *o.*; penneschacht, *v.* draaijersblok, *o.* *—**n**, *b. w.* op spoelen winden.

Spülen, *b.* en *o. w.* spoelen, wasschen (de vaten, de glazen enz.); spoelen, (het linnen); afspoelen (wol, zijde enz.); spoelen, (van water). *—, *o.* het spoelen, *o.*

Spuler, *m.* haspelaar, winder, spoeler, *m.* —**inn**, *v.* **Spulmädchen**, *o.* *...**frau**, *v.* windster, spoelster, *v.*

Spülfass, *o.* **Spülkelte**, *v.* **Spülkessel**, *m.* spoelvat, *o.* - kom, *v.* - ketel, *m.* *...**hader**, *m.* vaatdoek, *m.*

Spülicht, **Spülwasser**, *o.* spoelwater, afspoelsel, *o.*; spoeling (voor de beesten), *v.*

Spulkasten, *m.* (195) spoelkist, *v.*

Spülkumpf, **Spülnapf**, *m.* spoelkom, *m.* *...**magd**, *v.* vatenwaschster, schoonmaakster van borden enz., *v.*

Spulrad, *o.* rad -, wiel van de weversspoel, *o.*

Spülwasser, *o.* spoel-, vaatwater, *o.*

Spulwurm, *m.* darmworm, *m.*

Spund, *m.* bom, stop, prop van een vat, *v.* *—**band**, *o.* (77) eerste buikhoepel, *m.* *—**bohrer**, *m.* spondboor, *v.* *—**brett**, **Spündebrett**, *o.* *—**diele**, *v.* sponddnig, *v.*

Spünden, *b. w.* een vat toebommen; (139) vloerwerk maken. *...**er**, *m.* wijn-, bierkuiper, *m.*

Spundgeld, *o.* belasting op den verkoop van wijn, *v.*; loon voor het opensteken van een vat, *o.* *...**hefen**, *m.* gest, vatgest, *o.* *...**hobel**, *m.* boorschaaf, ploegschaaf, *v.* *...**kork**, *m.* stop, kurk (van een vat), *v.* *...**loch**, *o.* spond-, bomgat, *o.* *...**macher**, *m.* spondmaker, *m.* *...**messer**, *o.* kuipersmes, *o.* *...**nagel**, *m.* planknagel, - spijker, *m.* *...**säge**, *v.* spondzaag, *v.* *...**tiefe**, *v.* diepte van een vat, *v.* *...**zapfen**, *m.* zie **Spund**.

Spur, *v.* spoor, wagenspoor; vore, *v.*; (203) zog, welwater, *o.*; (59) stap, gang, *m.*; *fig.* voetspoor, spoor, kenmerk, *o.*; *einem auf die — nachgehen*, iemand op het spoor volgen; *die — vom Wilde haben*, de lucht van het wild hebben, het wild op het spoor zijn; *auf die — kommen*, op het spoor komen; *fig. einem auf die — kommen*, iemands voornemen ontdekken, - raden. *—**en**, *o. w.* het spoor volgen.

Spüren, *o.* en *b. w. nach etwas —*, iets opsporen, uitvorschen, speuren; naspeuren (het wild); bespeuren, merken, gewaar worden; *eine Sache —*, iets gevoelen, - bemerken, - ontwaren; *eine Neigung zu einem —*, neiging voor iemand ontwaren; *Geruch —* rieken. *—, *o.* opsnuffeling, op-, nasporing, *v.* het opsporen.

Spurbiene, *v.* honigbij welke eene woning voor den zwerm zoekt, *v.*

Spürgang, (**Spur**...) *m.* (59) speurgang, *m.* opsnuffeling, *v.* *...**hund**, **Spürer**, *m.* speurhond, *m.* (ook *fig.*) kelderrat, *v.* *...**kraft**, *v.* *...**sinn**, *m.* vorschingsvermogen, vorschend verstand, *o.*

Spurlos, *b. n.* spoorloos, zonder spoor, - voetspoor. *...**pferd**, *o.* (59) (soort van) jagtpaard, *o.* *...**ritt**, *v.* (59) speurrid, *m.* *...**schnee**, *m.* (59) versch gevallen sneeuw, *v.* *...**wiesel**, *o.* egyptische rat, *v.*

Sputen (**sich**), *w. w.* zie **Spuden** (**sich**).

Sputzen, *o. w.* spinnen.

St, *tw.* st! stil! sus!

Staar, *m.* spreeuw, *m.* *—, staar (op het oog), *v.* katarakt, *o.*; *der graue —*, *der schwarze —*, de graauwe, de zwarte staar; *den — stechen*, ligten, van het katarakt ligten; *fig.* (§) *er hat den —*, hij is blind. *—**blind**, *b. n.* stekeblind. *—**brille**, *v.* kataraktbril, *m.* (voor hen die er van geligt zijn). *—**haken**, *m.* haakje tot het ligten van het katarakt, *o.* *—**nadel**, *o.* kataraktnaald, *v.* *—**stechen**, *o.* het ligten, de operatie van het katarakt-ligten, *v.* *—**stecher**, *m.* oogmeester welke deze bewerking doet, *m.*

Staat, *m.* staat, *m.* staatsie, pracht, *v.*; staat, toestand, *m.*; rijk, *o.*; *grossen — machen*, *— führen*, groote staatsie voeren, grooten opschik maken; *auf einen*, *auf etwas — machen*, staat maken op iemand, - op iets; *das Beste des —es*, het welzijn van den staat, - van het gemeenebest.

Staatenbund, *m.* verbond van onderscheidene staten, *o.* *...**flicker**, *m.* staatkundige tinnegieter, *m.* *...**geschichte**, **Staatsgeschichte**, *v.* geschiedenis der staten, - des staats, *v.* *...**kunde**, **Staatskunde**, *v.* wetenschap van de geschiedenis der rijken en staten, *v.* *...**verein**, *m.* zie **Staatenbund**. *...**versammlung**, *v.* statenvergadering, *v.*

Staatsactien, *mv.* lands-aktiën, - fondsen, *v. o. mv.* obligatiën ten laste van den staat, effekten, *v. o. mv.* *...**amt**, *o.* staatsambt, *o.* *...**angelegenheit**, *v.* *...**sache**, *v.* *...**geschäft**, *o.* aangelegenheid van

staat, staatszaak, *v*. *...**BEAMTE**, *m*. *...**STAATSBEDIENTE**, *m*. zie **STAATSDIENER**. *...**BEDÜRFNISSE**, *mv*. behoeften van het rijk, staatsbehoeften, *v*. *mv*. *...**BÜRGER**, *m*. burger van den staat, staatsburger, *m*. —**LICH**, *b*. *n*. staatsburgerlijk. *...**DAME**, *v*. staatsdame, hofdame, *v*. *...**DEGEN**, *m*. staatsie-, pronkdegen, *m*. *...**DIENER**, *m*. staatsdienaar, *m*. *...**EINKÜNFTE**, *v*. *mv*. staatsinkomsten, *v*. *mv*. *...**FORSCHER**, *m*. staatkundige, schrijver over het staatsregt, - over de staatkunde, *m*. *...**FRÄULEIN**, *o*. staatsjuffer, *v*. *...**GEBÄUDE**, *o*. (*fig*.) staatsgebouw, *o*. *...**GEFANGENE**, *m*. staatsgevangene, *m*. *...**GEFÄNGNISS**, *o*. staatsgevangenis, *v*. *...**GEHEIMNISS**, *o*. staatsgeheim, *o*. *...**GESCHÄFT**, *o*. zie **STAATSANGELEGENHEIT**; (*fig*.) zaak van gewigt, *v*. *...**GESCHICHTE**, *v*. staatkundige geschiedenis van een land, *v*. *...**GESETZ**, *o*. staatswet, *v*. *...**GEWALT**, *o*. uitvoerende magt, *v*. uitvoerend bewind, *o*. *...**GLÄUBIGER**, *m*. schuldeischer van den staat, *m*. *...**GRUND**, *m*. staatsbelang, *o*. *...**GUT**, *o*. rijksgoed, landgoed, *o*. openbaar eigendom, *m*. *...**INTERESSE**, *v*. staats-, staatkundig belang, *o*. *...**KALENDER**, *m*. staatsalmanak, *m*. *...**KANZELLEI**, *v*. staatskanselarij, *v*. *...**KANZLER**, *m*. staatskanselier, *m*. *...**KASSE**, *v*. staatskas, schatkist van den staat, *v*. *...**KLEID**, *o*. staatsiekleed, pronkgewaad, *o*. *...**KLUG**, *b*. *n*. en *bijw*. staatkundig, - lijk; *fig*. verstandig, fijn, geslepen. *...**KLUGHEIT**, *...**KUNDE**, *...**KUNST**, *...**LEHRE**, *...**WISSENSCHAFT**, *v*. staatkunde, diplomatie, *v*. *...**KLÜGLER**, *m*. staatkundige, diplomaat; *fig*. man vol list en geslepenheid, *m*. *...**KÖRPER**, *m*. staatsligchaam, *o*. staat, *m*. rijk, *o*. *...**KRÄFTE**, *v*. *mv*. leger-, land- en zeemagt van een' staat, *v*. *...**KUTSCHE**, *v*. staatsiekoets, *v*. *...**LEHRE**, *v*. wetenschap der staatkunde, - van het staatsregt, *v*. *...**MANN**, *v*. staatsman, *m*. *...**MAXIME**, *...**REGEL**, *v*. staatkundig stelsel, *o*. grondstellingen van staat, *v*. *mv*. *...**MINISTER**, *m*. minister van staat, *m*. *...**MÜTZE**, *v*. staatsiemuts, *v*. *...**PERRÜCKE**, *v*. staatsieparuik, *v*. *...**PUPPE**, *v*. (§) *fig*. staatsiepop, (opgeschikt vrouwspersoon), *v*. *...**RATH**, *m*. staatsraad, raad van state, *m*.; lid van den raad van state, *o*. *...**RECHT**, *o*. staatsregt, openbaar regt, *o*. *...**RUDER**, *o*. *das — führen*, aan het roer van den staat zitten. *...**SACHE**, *v*. staatszaak, *v*. *...**SCHRIFT**, *v*. staatkundig geschrift, *o*. *...**SCHULD**, *v*. openbare -, rijksschuld, *v*. *...**SECRETÄR**, *m*. geheimschrijver van staat; staats-sekretaris, *m*. *...**STREICH**, *m*. stoute -, plotselinge stap, *m*. stout besluit, - bestaan, *o*. *...**UMWÄLZUNG**, *...**VERÄNDERUNG**, *v*. staatsomwenteling, *v*. *...**VERFASSUNG**, *v*. staatsregeling, *v*. regeringsvorm, *m*. konstitutie, *v*. *...**VERMÖGEN**, *o*. openbaar vermogen, *o*. rijkdom van een land, *m*. *...**VERSAMMLUNG**, *v*. staatsvergadering, wetgevende vergadering; *fig*. wetgeving, *v*. *...**VERWALTER**, *m*. bestuurder van een' staat, regent, *m*. *...**VERWALTUNG**, *v*. staatsbestuur, - beheer, *o*. *...**WIRTH**, staathuishoudkundige, *m*. —**SCHAFT**, *v*. staathuishoudkunde, *v*. *...**WISSENSCHAFT**, *v*. wetenschap van staat; statenkunde, *v*. *...**ZIMMER**, *o*. staatsie -, prachtkamer, - zaal, *v*.

STAB, *m*. staf, stok, *m*. steunsel, *o*.; meetroede; staaf, el; (77) duig; (18) schacht, (eener zuil), *v*. ronde rand om den voet eener zuil; (97) staf, *m*.; *fig*. *seinen — weiter setzen*, heengaan, zijne tenten elders opslaan, opbreken; *den — über einen brechen*, over iemand den staf breken.

STÄBCHEN, *o*. stafje, stokje, staafje, enz., *o*.

STABEINGUSS, *m*. (99) staafvorm, *m*. *...**EISEN**, *o*. staafijzer, *o*.

STÄBELERBSEN, *v*. *mv*. kleine erwten, *v*. *mv*.

STABELHERR, *...**MEISTER**, *m*. stafdrager, - meester, (bij de steekspelen), *m*.

STÄBELN, *b*. *w*. rijs -, stokken bij de erwten zetten.

STABERRAD, *o*. (98) (soort van) rad, (dat slechts een' steen doet draaijen), *o*. *...**ZEUG**, *o*. zulk rad met zijn toebehooren, *o*.

STABGERICHT, *o*. lijfstraffelijke regtbank, *v*. *...**HALTER**, *m*. stafhouder, - drager, bode, *m*. *...**HAMMER**, *m*. stafhamer, *m*. *...**HOBEL**, *m*. (139) holle blokschaaf, kraalschaaf, *v*. *...**HOLZ**, *o*. (77) kuiphout, *o*. *...**LEHEN**, *o*. bisschopsleen, *o*.

STABSOFFICIER, *m*. stafofficier, officier van den staf; *fig*. epauletdrager, goudrok, *m*. *...**QUARTIER**, *m*. hoofdkwartier, *m*.

STABTRÄGER, *m*. stafdrager, pedel, *m*. *...**WURZ**, *v*. (76) averoen, *v*. *...**ZANGE**, *v*. staftang, (voor de ijzeren staven), *v*. *...**ZEHENT**, *m*. tiende van de erwten en dergelijke veldvruchten, *o*.

STACHEL, *m.* prik, prikkel, *m.* punt, *v.*; doorn; *fig.* spoorslag, *m.*; *wider den — lecken*, achteruitslaan; *fig.* zich verzetten. *—APFEL, *m.* zie STECHAPFEL. *—BARS, *—BÖRS, *m.* stekelbaars, *m.* *—BEERE, *v.* kruisbezie, -bes, *v.* *—BEERSTRAUCH, *m.* kruisbezieboom, *m.* *—DOLDE, *v.* zie IGELSKLETTE. *—FISCH, *m.* zie SEEIGEL. *—FLOSSEN, *mv.* stekelvisschen, *m. mv.* *—IG, STACKLIG, *b. n.* en *bijw.* stekelig, doornig, stekend; *fig.* scherp, vinnig, hekelend, scherp. *—KRABBE, *v.* zeekreeft, *m.* -krab, *v.* *—KRAUT, *o.* zie HAUHECHEL. *—MEERSENF, *m.* wilde mosterd, *m.* *—MOHN, *m.* (soort van) slaapkruid, *o.* *—N, *b. w.* pieken, steken; prikken; *fig.* aanzetten, aansporen, prikkelen tot. *—NUSS, *v.* waternoot, *v.* (zie WASSERNUSS); steekappel, *m.* *—RAUPE, *v.* stekelige rups, *v.* *—REDEN, *mv.* *fig.* hekelende-, vinnige woorden; *o. mv.* *—ROCHE, *m.* stekelrog, *m.* *—SCHNECKE, *v.* purperslak, *v.* *—SCHRIFT, *v.* hekelschrift, *o.* satire, *v.* *—SCHWANZ, *m.* zekere visch, *m.* *—SCHWEIN, *o.* stekelvarken, *o.* *—STOCK, *m.* ossendrijversstok, *m.* *—WORT, *o.* hekelend-, satirisch woord, *o.*

STACKET, *o.* staketsel, paalwerk, *o.*

STADEL, *m.* pakhuis, magazijn, *o.* zolder, *m.*; schuur, *v.* *—ZINS, *m.* pakhuishuur, zolderhuur, *v.*

STADT, *v.* stad, stede, vest, *v.*; *von der eine — zur andern*, *von — zu —*, van stad tot stad. *—ADEL, *m.* stedelijke adel, *m.* *—AMT, *o.* stedelijk ambt, *o.* —MANN, *m.* stadsbaljuw *m.* *—ARZT, *m.* stads-geneesheer, -dokter, *m.* *—ANWALT, *m.* raad der stad, *m.* lid van den stedelijken raad, *o.*; griffier, *m.* *—BANN, *m.* stadsgebied, *o.* *—BUCH, *o.* register van de stad, -van den burgerlijken stand, *o.* *—BÜRGER, *m.* stadsburger, *m.*

STÄDTCHEN, *o.* stadje, steedje, vlek, *o.*

STÄDTER, *m.* poorter, burger, inwoner eener stad, *m.*

STADTFESTE, *v.* stadsvest, -burgt, citadel, *v.* *...FLUR, *o.* regtsgebied eener stad, *o.* *...FREIHEIT, *...GERECHTIGKEIT, *v.* stedelijke vrijheid, *v.* -voorregten, *o. mv.* *...GEBÄUDE, *o.* stadsgebouw, *o.* *...GEMEINDE, *v.* stadsgemeente, *v.* *...GENOSS, *m.* stadgenoot, *m.* *...GEREDE, *v.* stadspraatje, *o.* *...GERICHT, *o.* stadsgeregt, *o.* *...GESETZ, *o.* stadskeur, *v.* *...GEWICHT, *o.* ijk, *m.* ijkmaat, *v.* *...GRABEN, *m.* stadsgracht, *v.* burgwal, *m.* *...GÜTER, *o. mv.* stadseigendommen, *m. mv.* *...HAUPTMANN, *m.* burger-hopman, kapitein der schutterij, *m.* *...HAUS, *o.* stad-, raadhuis, *o.*

STÄDTISCH, *b. n.* en *bijw.* stedelijk, burgerlijk, steedsch, stads...

STADTJUNKER, *m.* stadsjonker, stedelijk edelman, *m.* *...KAMMERER, *m.* stads-thesaurier, *m.* *...KELLER, *m.* stadskelder, *m.* *...KIND, *o.* stadskind, *o.* *...KIRCHE, *v.* stadskerk, *v.* *...KLATSCHE, *v.* stadspraatjes, *o. mv.*; *fig.* oud wijf, *o.* babbelaarster, aanbrengster, *v.* *...KNECHT, *m.* stadsdienaar, -bode, *m.* *...KUNDIG, *b. n.* openbaar, bekend, ruchtbaar. *...LEBEN, *o.* leven in de stad, stadsleven, *o.* *...LEUTE, *mv.* *...VOLK, *o.* stadslieden, stedelingen, burgers, *m. mv.* stadsvolk, *o.* *...MAHLZEIT, *v.* feestmaal door de stad gegeven, *o.* *...MASS, *o.* stads-ijk, *m.* ijkmaat, *v.* *...MAUER, *v.* stadsmuur, *m.* *...MEISTER, *m.* stadsmeester, (te Straatsburg), *m.* *...MILIZ, *v.* burgerij, schutterij, gewapende burgermagt, *v.* *...NEUIGKEIT, *v.* stadsnieuws, *o.* *...OBRIGKEIT, *v.* stadsoverheid, -regering, *v.* *...ORDNUNG, *v.* stadsreglement, *o.* *...PFARRE, *o.* kerspel eener stad, *o.* —R, *m.* pastoor-, predikant eener stad, *m.* *...PFEIFER, *...MUSIKUS, *m.* stadsmuziekant, *m.* *...PFLEGER, *m.* (110) praetor, *m.* *...PFLICHTIG, *b. n.* regtspligtig bij eene stad. *...PHYSIKUS, *m.* stadsdokter, *m.* *...RATH, *...MAGISTRAT, *m.* raad der stad, *m.* stadsregering, *v.*; lid van den stedelijken raad, *o.* *...RECHT, *o.* stadsregt, -privilegie, *o.*; keuren eener stad, *v. mv.* *...RICHTER, *m.* hoofdschout, stadsregter, *m.* *...SCHREIBER, *m.* griffier, sekretaris der stad, *m.* —EI, *v.* stedelijke griffie, sekretarij, *v.*; burgerlijke stand, *m.* *...SCHULE, *v.* stadsschool, armenschool, *v.* *...SCHULTHEISS, *...VOGT, *m.* stadsschout, *m.* *...SIEGEL, *o.* stadszegel, *o.* *...SOLDAT, *m.* stadssoldaat, schutter, *m.* *...THOR, *o.* stadspoort, *v.* *...UHR, *v.* stadsklok, *v.* -uurwerk, *o.* *...VIERTEL, *o.* stadskwartier, *o.* -wijk, *v.* *...VOGT, *m.* schout, plaats-kommandant, *m.* *...WAGE, *v.* stadswaag, *v.* *...WÄHRUNG, *v.* waarde eener stadsmunt, *v.* *...WAPEN, (WAPPEN), *o.* stedelijk-, stadswapen, *o.* *...WESEN, *o.* stedelijke-, stadszaken, *v. mv.* inrigting eener stad, *v.*

*...WOHNUNG, v. woning in de stad, v.

STAFFEL, v. trede, sport, v. trap; *fig.* graad, top, m. toppunt, o. trap, m. *—EI, v. schildersezel, m.

STAFFETE, v. renbode, m. estaffette, tijding, v.

STAFFIREN, b. w. (69 en 50) stofferen, versieren, opmaken. *...ER, m. opmaker, stoffeerder, m. *...UNG, v. stoffering, opmaking, v. behangsel, o.

STAG, m. (203) stag, o. *—SEGEL, o. stagzeil, o.

STAGNOL, STANIOL, o. verfoeliesel, o. zie BLATTZINN.

STAHL, m. staal; vuurstaal, o. zie FEUERSTAHL, BÜGELSTAHL, WETZSTAHL. *—, of STÄHLCHEN, o. (46) staal, staaltje, monster, o. zie PROBE. *—ADER, v. staal-ader, -mijn, v. *—ARBEIT, v. staalwerk, o. —ER, m. staalwerker, m. *—ARTIG, b. n. staalachtig. *—BAD, o. staalbad, bad van staalwater, o. *—BLAU, b. n. blaauw als staal, staalkleurig. *—BLECH, o. stalen bladen (tot veeren), o. mv. *—BRENNEN, *—MACHEN, o. het staalmaken, kunst van staal te maken, v. *—BRENNER, m. staalmaker, -werker, m. *—BRUNNEN, m. staalbron, bron die staal-, ijzerdeelen bevat, v. *—DRAHT, m. staaldraad, m.

STÄHLEN, b. w. stalen, verstalen; *fig. den Muth* —, moed geven, den moed versterken; *spr.* een hart onder het riem steken.

STÄHLERN, b. n. stalen, van staal.

STAHLERZ, o. staalerts, m. *...FABRIK, v. *...HAMMER, m. *...HÜTTE, v. staalfabriek, -makerij, v. *...FEDER, v. stalen veer, v. *...FLITTER, v. staalloovertjes, o. mv. *...GRÜN, b. n. donkergroen. *...KLUMPEN, m. klomp-, m. stuk staal, o. *...KNOPF, m. stalen knoop, m. *...KUGELN, m. mv. *...PILLEN, v. mv. (34) staalpillen, -balletjes, v. o. mv. *...MITTEL, o. staalmiddel, o. *...MOTTE, v. (soort van) vlinder, m. *...PLATTE, v. stalen plaat, v. *...PULVER, o. staalpoeder, o. *...QUELLE, v. staalbron, v. *...SCHNALLE, v. stalen gesp, v. *...SCHNEIDER, m. staalsnijder, graveerder op staal, m. *...SPIEGEL, m. stalen spiegel, m. *...STEIN, m. staalerts, m. *...WASSER, o. staalwater, o. staalbron, v.

STAHR, m. vink, m. zie STAAR.

STÄHR, m. zie SCHAFBOCK. *—EN, o. w. dekken, bespringen (van rammen); ridsig worden (van schapen).

STAKE, m. staak, paal; (137) bootshaak, m. *—T, m. zie STACKET.

STALAKTIT, m. dropsteen, m.

STALL, m. stal, paardenstal, m. zie ook GÄNSESTALL, HÜHNERSTALL; *spr. geduldiger Schafe gehen viel in den* —, er gaan veel geduldige schapen in een' stal. *—BAUM, m. stalboom, latierboom, m. *—BEDIENTE, m. stalknecht, -bediende, m. *—BRUDER, m. kameraad, m. *—BÜRSTE, *—DECKE, v. zie PFERDEBÜRSTE, PFERDEDECKE. *—EN, b. en o. w. stallen, op stal zetten; pissen (van paarden); *fig.* (§) *mit einander* —, overeenkomen. *—FÜTTERUNG, v. stalvoedering, v. *—GABEL, v. hooivork, v. *—GELD, o. stalgeld, loon voor stalling, o. *—HENGST, m. springhengst, m. *—HERR, m. opperstalmeester, m. *—JUNGE, m. staljongen, m. *—KITTEL, m. stalkiel, voermanskiel, m. *—KNECHT, m. stalknecht, palfrenier, m. *—LEUCHTE, v. stallantaarn, v. *—MEISTER, m. stalmeester, -houder, m. *—RAUM, m. *—UNG, v. stalling, plaats tot stalling, stalruimte, v.; stallen, m. mv.; (59) beslotene plaats, v. *—SCHREIBER, m. schrijver voor de stallen, m. *—THÜR, v. staldeur, v. *—ZINS, m. stalhuur, v.

STAMM, m. stam, tronk van een' boom; stengel, m.; *fig.* geslacht, ras, o. kaste, v. stam, m. gezin, o.; inzet (in het spel); (63) stok, m.; *der Apfel fällt nich weit vom* —e, de appel valt niet ver van den boom. *—ALOE, v. boomaloë, v. *—ÄLTERN, mv. stamouders, m. mv. *—BAUM, m. stamboom, m. *—BUCH, o. stamboek, o. vriendenrol, v. album, o. *—BUCHSTAB, m. wortelletter, v. *—BURG, v. voorouderlijk kasteel, o. -burg, m.

STÄMME, v. zie STÜTZE.

STÄMMEISEN, o. (soort van) beitel, m.

STAMMELN, b. en o. w. stamelen, stotteren, stamelen. —, o. stameling, v. het stotteren, stameren.

STAMMEN, o. w. zie ABSTAMMEN, HERSTAMMEN.

STÄMMEN, b. w. stutten; schoren, tegenhouden; (56) vellen, hakken; (9) doorboren; *sich* —, zich stutten, steunen; *fig.* (§) wederstaan; tegen-, op elkander leunen.

STAMMENDE, o. stomp-, wortel van een' boom, m. *...ERBE, m. stamerfgenaam, m. *...GELD, o. kapitaal, o. hoofdsom, v. *...GUT, o. stam-goed, vaderlijk erfgoed, o. *...HAFT, b. n. en *bijw.* sterk-, gespierd van lijf, geschonkt; *fig.* vierkant; massief, grof; ineengedrongen. —IG-

KEIT, *v.* dikte, gespierdheid, forschheid, grofte, *v.* *...**HALTER**, *m.* stamhouder, zoon, *m.* *...**HAUS**, *o.* stamhuis, *o.* *...**HOLZ**, *o.* stamhout, *o.*

STÄMMIG, *b. n.* met een' stam; *fig.* sterk, gespierd; *hoch—es Holz*, hoogstammig hout.

STAMMKLAFTER, *v.* vadem stamhout, *m.*

STÄMMLEDER, *o.* (162) neusleder, *o.*

STAMMLEHEN, *o.* geslacht-leen, erfelijk leen, *o.*

STAMMLER, *m.* —**INN**, *v.* stamelaar, *m.* -ster, *v.* stotteraar, *m.* -ster, *v.*

STAMMLINIE, *v.* (38) geslachtslinie, *v.* familie-tak, *m.*

STAMMMUTTER, *v.* stammoeder; *fig.* Eva, (Adams vrouw), *v.* *...**OCHS**, *m.* zie **ZUCHTOCHS**. *...**REGISTER**, *o.* geslachtlijst, *v.* stamboom, *m.* *...**REIHE**, *v.* stamliniën, *v. mv.* *...**REIS**, *o.* scheut, spruit, *v.*; *wildes* —, wild takje, uitspruitsel (onder aan een' boom), *o.*

STÄMMNADEL, *v.* (138) naald, *v.* *...**RING**, *m.* (138) vingerhoed, *m.*

STAMMSPRACHE, *v.* oorspronkelijke -, moedertaal, *v.* *...**SCHWARM**, *m.* bijen om te broeden, *v. mv.* *...**SYLBE**, *v.* wortellettergreep, *v.* *...**TAFEL**, *v.* geslachtregister, *o.* stamboom, *m.* *...**VATER**, *m.* stamvader, aartsvader, *m.* *...**VERMÄCHTNISS**, *o.* erfmaking van vaders zijde, *v.* *...**VIEH**, *o.* vee dat met den erfgrond overgaat, *o.* *...**WAPPEN**, *o.* familie-, geslachtswapen, *o.* *...**WORT**, *o.* stamwoord, wortelwoord, oorspronkelijk woord, *o.*

STÄMPEL, *m.* stempel; stamper, *m.* merk (der tolkantoren), *o.*; stamper, *m.* *in einer Pumpe*, zuiger, (eener pomp); (12) bloemenstempel, *m.* *—**AMT**, *o.* zegelkantoor, *o.* *—**BOGEN**, *m.* zegel, vel gezegeld papier, *o.* *—**ER**, *m.* stempelaar, die het zegel op (iets) drukt, *m.* *—**GELD**, *o.* *—**TAXE**, *v.* zegel, zegelgeld, stempelloon, *o.* *—**KAMMER**, *v.* stempel-, zegelkamer, *v.* *—**MEISTER**, *m.* ontvanger van het zegel- en registratiekantoor, *m.*

STÄMPELN, *b. w.* stempelen, zegelen, van een zegel voorzien; plomberen (aan het tolkantoor).

STÄMPELPAPIER, *o.* gezegeld papier, *o.* *...**SCHNEIDER**, *m.* stempel-, zegelsnijder, *m.*

STÄMPEN, *b. w.* (51) stampen, nagelgaten stampen; (146) vastmaken (den knop). *...**ER**, *m.* (146) vastmaker (der knoppen), *m.*

STAMPFBÜCHSE, *v.* zoutvijzel, *m.*

STAMPFE, *v.* stamper, hamer; (111) groote hamer, papierstamper; (9) stampmolen; (160) straatstamper, *m.* zie **HANDRAMME**. *—**N**, *b.* en *o. w.* stampen, klein stooten; fijn bakken (kool enz.); (de aarde) vastkloppen, vaststampen enz.; stampen, (ook 203); stampvoeten; trappelen, trampelen. *—, *o.* het stampen, klein stooten; het stampvoeten; het stampen (der zee). *—**R**, *m.* stamper, kleinstooter; stamper (het werktuig); (5) aanzetter, *m.*

STAMPFGANG, *m.* steen uit een' stampmolen, *m.* *...**KLOTZ**, *m.* heiblok, *o.* straatstamper, *m.* *...**LOCH**, *o.* (111) stamptrog, *m.* *...**MÜHLE**, *v.* stampmolen, *m.* *...**PERLE**, *v.* kleine parel, *v.* *...**TROG**, *m.* stamptrog, -bak, *m.* *...**ZUCKER**, *m.* stoot-, fijne suiker, *v.*

STAND, *m.* stand, staat, *m.* ligging, gesteldheid, plaats, *v.* oord, *o.*; — *in der Kirche*, plaats in de kerk; — *der Krämer auf dem Markte*, staanplaats der kramers op de markt, (ook) de de kraam zelve; — *des Wildes*, verblijf-, gewoon oponthoud van het wild; — *des Wassers*, waterstand, *m.* hoogte of laagte des waters, *v.*; *fig.* stand, *m.* inrigting, *v.* stand, rang, *m.* beroep, *o.*; staat, toestand, *m.* hoedanigheid; hoogte (waarop zich eene zaak bevindt), *v.*; *ich habe hier keinen guten* —, ik ben hier op geen goed standpunt geplaatst; *fig.* — *halten*, standhouden, voortduren; van duur zijn, deugdzaam zijn, zich goed houden; *etwas in den vorigen — setzen*, iets tot zijn' vorigen staat (stand) terugbrengen; *einen in einen guten — setzen*, iemand op de been helpen, tot rang en staat brengen; *im —e sein*, in staat zijn (te doen); *etwas zu —e bringen*, iets tot stand brengen; *mit etwas zu —e kommen*, in iets slagen, iets inrigten, uitvoeren; *ein Mann von hohem —e*, een man van hoogen rang; *die Stände des Reichs*, de rijksstenden; *die Stände*, de staten, stenden (volksvertegenwoordigers).

STANDARTE, *v.* standaard, *m.* ruitervaan, *v.*; (59) staart (van den vos en den wolf), *m.* *—**NJUNKER**, *m.* vaandrig, standaarddrager, *m.* *—**NSCHUH**, *m.* (97) standaardschoen, *m.* *—**NSTANGE**, *v.* standaardlans, *v.*

STANDBAROMETER, *m.* stilstaande barometer, *m.* *...**BAUM**, *m.* (173) hoogstammige boom; sluitboom, stalboom (in paardenstallen), *m.* *...**BILD**, *o.* standbeeld, *o.* *...**BLOCK**, *m.* (203) hijschblok, karbeelblok, *o.*

Ständchen, *o.* avond-muziek (voor een huis), serenade, *v.*

Stände, *m.* staten, *m.*; *Versammlung der* —, statenvergadering. *—, *v.* watertobbe, *v.* *—r, *m.* pilaar, pijler, staander, paal, *m.*; kuip, tobbe, *v.* vlootje, *o.*; vijver; kapitaal op hypotheek, - op kusting, *o.* *—werk, *o.* rij regtopstaande palen, *v.*

Standesgebühr, *v.* *nach* —, overeenkomstig den rang en stand van den persoon. *...herr, *m.* vrijheer, baron, *m.* *...mässig, *b. n.* zie Standesgebühr. *...person, *v.* man van aanzien, - van rang, *m.* *...widrig, *b. n.* en *bijw.* strijdig met iemands rang en stand.

Standgeld, *o.* stand-, markt-, kraamgeld, *o.* *...haft, *...haftig, *b. n.* en *bijw.* standvastig, - lijk, volhardend, duurzaam; bestendig, - lijk. *...haftigkeit, *v.* standvastigheid, duurzaamheid, bestendigheid, *v.*

Ständig, *b. n.* (*w. g.*) vast, bepaald; gereed eene belijdenis af te leggen.

Ständisch, *b. n.* staatsch, (tot de staten-partij behoorende).

Standlehre, *v.* weeg-, zwaartekunde, statika, *v.* *...linie, *v.* (92) standlijn, *v.* - punt, *o.* *...muthig, *b. n.* en *bijw.* zie Standhaft. *...ort, *m.* standplaats, *v.*; (18) bouwgrond, *m.* erf, *o.* *...pferd, *o.* wisselpaard, *o.* *...punkt, *m.* (92) standpunt, oogpunt, *o.* *...quartier, *o.* (97) kwartier, *o.* legerplaats, *v.* kantonnement, *o.* *...recht, *o.* krijgsraad, *m.* *...rede, *v.* lijkrede; redevoering in deftigen stijl, *v.* *...riss, *m.* zie Aufriss. *...stern, *m.* vaste ster, *v.*

Stange, *v.* stang, steng; staaf, (ijzer, zilver), *v.*; paal, stok (der boomen enz.); lansstok, staf; handboom, stok (van een' draagstoel), *m.*; zitstokje, (van vogels, hoenders enz.), *o.*; roede, schaft, *v.*; spriet, *m.* pijp; naald, (van een' zonnewijzer), *v.*; (59) vossenstaart, *m.*; *eine — Siegellack, Süssholz*, een pijpje lak, - zoethout; *dieses Pferd setzt auf die —n*, dit paard drukt op het gebit; *fig.* (§) *einem die — halten*, iemands partij houden, voor iemand partij trekken; *nicht bei der — bleiben*, geen' voet bij stuk houden, iemands zijde verlaten; verkeerd antwoorden.

Stängel, *m.* (76) stengel, steel, *m.*; (59) afwerping der horens, *v.* *—bohne, *v.* stokboon, *v.* *—chen, *o.* stengeltje, steeltje; staakje, stokje, boompje; pijpje, *o.* *—erbse, *v.* erwt welke aan stokjes moet groeijen, *v.* *—n, *b.* en *o. w.* staken-, stokken zetten; met stengels opgroeijen.

Stangenblei, *o.* lood in blokken, *o.* *...bohnen, *mv.* stokboonen, *v. mv.* *...bürste, *v.* stofbezem, stoffer, *m.* *...eisen, *o.* staafijzer, ijzer in staven, *o.* *...feder, *v.* *...gebiss, *o.* gebit, *o.* stang, *v.* *...gerüste, *o.* toestel van stangen, - stokken, - stokjes, *m.* *...gitter, *o.* ijzeren traliewerk, *o.* *...gold, *o.* goud in staven, staafgoud, *o.* *...hammer, *m.* hamer voor de tanden der dommekrachten, *m.* *...holz, *o.* uitspruitsel aan afgehakte stammen, *o.* *...kugel, *v.* staafkogel, *m.* *...kunst, *v.* (9) waterwerk, (in eene mijn), *o.* *...kupfer, *o.* koper in blokken, *o.* *...laterne, *v.* zie Stocklaterne. *...leinwand, *v.* gewerkt linnen, *o.* *...leiter, *v.* dubbele ladder, *v.* *...magnet, *m.* magneet aan eene staaf, *o.* *...pferd, *o.* voorpaard, paard aan den disselboom, *o.* *...pomade, *v.* pommade in rolletjes, kosmetiek, *v.* *...reiter, *m.* voorrijder, postiljon, *m.* *...salpeter, *m.* salpeter in stokjes, *o.* *...schwefel, *m.* zwavel in rollen, - in platte stangetjes, *m.* *...silber, *o.* zilver in staafjes, staafzilver, *o.* *...stahl, *m.* staal in staven, *o.* *...tabak, *m.* tabak in rollen, *m.* *...zaum, *m.* stangtoom, *m.* *...zehente, *m.* tiende van erwten en andere stokvruchten, *o.* *...zinn, *o.* tin in blokken, *o.* *...zirkel, *m.* (203) kruishout-passer, - meter, *m.*

Staniol, *m.* zie Stagnol.

Stank, *m.* zie Gestank.

Stänker, *m.* —inn, *v.* (§) stinker, *m.* stinkend vrouwmensch, *o.*; *fig.* (§) snuffelaar, twistzoeker, *m.* *—ei, *v.* stank, *m.*; *fig.* krakeel, *o.* twist, *m.* *—ig, *b. n.* stinkend, eene kwade lucht hebbende. *—n, *o. w.* stinken, stank van zich afgeven; *fig.* (§) snuffelen, door-, nazoeken, uitpluizen; twisten, krakeelen.

Stanze, *v.* versje, *o.* stanza, *v.* koeplet, *o.*

Stapel, *m.* stapel, hoop, *m.* mijt; (46) stapelplaats, *v.*; (203) stapel, *m.* stelling, *v.*; *vom — laufen lassen*, van stapel laten loopen (een schip). *—bar, *b. n.* onderworpen aan het stapelregt. *—gerechtigkeit, *v.* *—recht, *o.* (46) stapelregt, *o.* *—gut, *o.* *—waare, *mv.* goederen aan het stapelregt onderworpen, *o. mv.* *—n, *b. w.* stapelen, op stapels-, op hoo-

pen leggen. *—ORT, *—PLATZ, *—STADT, v. stapelplaats, -stad, v.
STAPFE, v. voetstap, m. voetspoor, o. *—N, o. w. stappen.
STAR, m. zie STAAR.
STARK, b. n. en *bijw.* sterk, krachtig; gespierd; sterk, magtig; aanzienlijk, veel, groot; *fig.* groot, dik, zwaarlijvig; geweldig, hevig, -lijk; vermogend; veel; *ein —er Esser*, een sterke eter; *ein —er Geist*, een vrijgeest; *stärker werden*, dik-, sterk worden; *wieder stärker werden*, weder tot zijne krachten komen; *er ist — in der Geschichte*, hij is in de geschiedenis te huis; *er ist — im Schach*, hij is een sterke schaakspeler; *einen — ansehen*, iemand strak aanzien. *—E, (STÄRKE), v. zie FÄRSE.
STÄRKE, v. kracht, sterkte, veerkracht, v.; het sterke, o.; magt, dikte, zwaarlijvigheid, v.; *fig.* stijfsel, (voor linnengoed), o. *—KESSEL, m. stijfselketel, m. *—N, b. w. versterken, kracht geven; sterken; ondersteunen, schragen, (ook *fig.*); stijven (linnengoed); *fig. seinen Glauben —*, zich in het geloof versterken. *—ND, b. n. versterkend. *—R, m. —INN, v. stijver, m.; stijfster, v.
STARKFLIESSEND, b. n. snelvlietend. *...GEIST, m. vrijdenker, m. —EREI, v. vrijdenkerij, v. *...GLÄUBIG, b. n. geloovig, regtgeloovig, regtzinnig. *...GLIEDRIG, b. n. sterk van leden, gespierd.
STÄRKHÄNDLER, STÄRKMACHER, m. stijfselverkooper, -maker, m. *...KLEISTER, m. stijfsellijm, o. *...KRAUT, o. geneeskundige plant, v.
STARKLEIBIG, b. n. dik, hardlijvig.
STÄRKMEHL, o. stijfselmeel, o. *...MITTEL, o. versterkend middel, o.
STÄRKUNG, v. sterking, versterking v. *—SMITTEL, o. versterkingsmiddel, o.
STÄRKWASSER, o. stijfselwater, o. *...WÄSCHE, v. gestijfd linnen, linnen tot stijven gereed, o.
STAROST, m. starost, (landvoogd in Polen), m. *—EI, v. landvoogdij, v.
STARR, b. n. en *bijw.* stijf, verstijfd, gestold; verkleumd; *fig. ein starres Auge*, een starend oog; *ein —er Blick*, een strakke blik. *—BLIND, m. zie STOCKBLIND. *—EN, o. w. stollen, verstijven, stijf worden; *fig.* te berge rijzen, (van haren); — *von...*, stijf worden van...; stijf staan (van vuilnis); *das Blut starret in meinen Adern*, het bloed stolt in mijne aderen; *auf etwas —*, iets strak aanzien; iets aanstaren. *—HEIT, v. stijfheid, verstijving, strammigheid, v. *—KOPF, m. *fig.* stijfkop, eigenzinnige, m. *—KÖPFIG, b. n. stijfhoofdig, koppig, eigenzinnig. *—KRAMPF, m. kramp van het gansche ligchaam, v. *—LEINWAND, m. zie STEIFLEINWAND. *—SINN, m. stijfhoofdigheid, eigenzinnigheid, onbuigzaamheid, v. *—SUCHT, v. beroerte in het hoofd, verstijving, v. *—TODT, b. n. morsdood. *—VOLL, b. n. smoordronken.
STÄT, b. n. en *bijw.* vast, onbewegelijk; gedurig, gestadig duurzaam; steeds, onophoudelijk. *—IG, *—ISCH, b. n. en *bijw.* stug, koppig, onwillig, wederspannig, -lijk; gestadig; onafgebroken; *das — sein*, koppigheid (der paarden), v. *—KEIT, v. bestendigheid, duurzaamheid; (104) wet der aaneenschakeling, onafgebrokenheid, v.
STATIK, v. weegkunde, statika, v.
STATION, v. pleisterplaats, v. station, o. stand-, ligplaats; (§) plaats, v. ambt, o.
STATIST, m. (170) stomme medespeler, statist, zwijgende, m.
STATISTIK, v. statenkunde, staathuishoudkunde, statistiek; kunst tabellen te maken, v. —ER, m. staatsman, staatkundige; statistikus, m.
STATIV, o. voetstuk (van een werktuig) o.
STATT, v. plaats, stede, v.; — *haben*, — *finden*, plaats vinden, -grijpen; toegelaten worden, geldig worden bevonden; — *finden lassen*, toelaten, laten plaats grijpen; — *meiner*, *an meiner* —, in mijne plaats; *er ist mir an Vaters' —*, hij is mij een vader, hij bekleedt de plaats van vader bij mij; *an Eides — bekräftigen*, onder eede bevestigen; (zie ook ANSTATT); *von —en gehen*, goed van de hand gaan, -vlotten; *zu —en kommen*, te pas-, te stade komen; *an Kindes — annehmen*, als kind aannemen; *ein gutes Wort findet eine gute —*, een goed woord vindt eene goede plaats. *—, *bijw.* in plaats van.
STÄTTE, v. plaats, plek, v. *—GELD, o. zie STANDGELD.
STATTHAFT, b. n. en *bijw.* aannemelijk, bestaanbaar; van waarde, geldig, goed, wettig, regtens; wettiglijk. *—IGKEIT, v. aannemelijkheid, bestaanbaarheid; geldigheid, v.
STATTHALTER, m. stadhouder, landvoogd, (eertijds de hoogste waardigheid in de Nederlanden); stedehouder; stedevoogd, m. *—INN, v. landvoogdes, v. *—EI, v. *fig.* stadhouderlijk huis, o. *—SCHAFT, v. stadhouderschap, o. landvoogdij, v.

Stattlich, *b. n.* en *bijw.* deftig; prachtig, statig, feestelijk, zwierig, rijk; aanzienlijk, gewigtig; weidsch, grootsch; kostbaarlijk, uitmuntend; *ein — er Mann*, een deftig man; *ein —es Pferd*, een schoon-, fier ros. *—KEIT, *v.* deftigheid, pracht, praal, *v.*

Statue, *v.* standbeeld, *o.* zie BILDSÄULE. *—NMARMOR, *m.* marmer tot standbeelden, *o.*

Statuiren, *b. w.* bepalen, vaststellen; zie BEHAUPTEN, ANNEHMEN; dulden, toelaten; (zie ook DULDEN); (§) *ein Beispiel an einem —*, een voorbeeld in iemand stellen.

Statur, *v.* grootte, gestalte, rijzige gedaante, *v.* vorm, *m.*

Statut, *o.* instelling, wet, keur, *v.* grondreglement, statuut, *o.* *—ENBUCH, *o.* boek-, *o.* verzameling der keuren en handvesten, *v.* *—ENRECHT, *o.* herkomelijk regt, *o.*

Stau, **Staue**, *v.* stilstaand water, *o.*

Staub, *m.* stof; poeder, *o.*; *einem aus dem —e erheben*, iemand uit het stof opheffen; *einem — in die Augen werfen*, iemand zand in de oogen werpen; *sich aus dem —e machen*, zich uit de voeten maken. *—BEDECKT, *b. n.* met stof bedekt, bestoven. *—BEHÄLTNISS, *o.* *—BEUTEL, *m.* (76) helmknopje, *o.* *—BESEN, *—WEDEL, *m.* stofbezem, stoffer, *m.* *—BEWOHNER, *m.* stofbewoner, mensch, *m.* *—BLÜTHE, *o.* (76) stampertje, *o.* mannelijke bloem, *v.* *—BODEN, *m.* (98) plaats waar het stuifmeel in valt, *v.* *—BRAND, *m.* korenbrand, *m.* *—BÜRSTE, *v.* borstel, *v.* *—BRILLE, *v.* bril voor uitpuilende oogen, *m.*

Stäubchen, *o.* stofje, stofdeeltje, *o.*

Stauben, *o. w.* stuiven.

Stäuben, *b. w.* met stof bedekken; stoffen, af-, uitstoffen; van stof zuiveren; *mit etwas —*, met iets (met suiker enz.) bestrooijen; *ein Muster* enz. —, eene teekening sponsen. *...ER, *m.* stoffer, (hij die stoft, bestoft, afstoft); (59) bastaardhond, loophond, *m.*

Stauberde, *v.* mestaarde, *v.*

Stäubern, *o.* en *b. w.* zie AUFSTÖBERN; *fig.* (§) *ich will ihn —*, ik zal hem opjagen, zijne biezen doen pakken.

Staubfäden, *m. mv.* (76) meeldraden, *m. mv.* *...FEDER, *v.* *...HAAR, *o.* zie FLAUMFEDER, MILCHHAAR. *...FLÜGELIG, *b. n.* (103) viervleugelig. *...GEBOREN, *b. n.* laaggeboren. *...GEFÄSS, *o.* zie STAUBBEUTEL. *...GESCHLECHT, *o.* aardsch geslacht, *o.* *...HANF, *m.* mannelijke hennep, *m.* *...HÜLLE, *v.* stoffelijk omhulsel, *o.* *...IG, *b. n.* stoffig, stuivig, bestoft. *...KAMM, *m.* fijne kam, *m.* *...KOLBE, *v.* *...KÖLBCHEN, *o.* zie STAUBBEUTEL. *...LAUS, *v.* klein luisje, *o.* *...MEHL, *o.* stuifmeel, *o.* *...PERLE, *v.* kleine parel, *v.* *...REGEN, *m.* stofregen, *m.* stofdroppels (bij een' waterval enz.), *m. mv.* *...SÄCKCHEN, *o.* sponszakje (bij teekeningen), *o.* *...SAND, *m.* stof-, stuifzand, *o.* *...SCHWAMM, *m.* valsche paddestoel, *m.* *...SIEB, *o.* stofzeef, *v.* *...SPINNE, *v.* gewone-, huisspin, *v.* *...WEG, *m* (76) stampertje, *o.* *...WIRBEL, *m.* *...WOLKE, *v.* stofwolk, *v.*

Stauch, **Stauchen**, **Staucher**, *m.* zie MUFF. *—E, *v.* bos, *m.* zie BUND, BÜNDEL. *—EN, *b. w.* drukken, schudden, heen en weder werpen; vastzetten, tegenhouden (het water). *—ZANGE, *v.* groote ijzeren tang (om gloeijend ijzer te houden), *v.*

Stäudchen, *o.* boompje, *o.* zie STAUDE.

Staude, *v.* **Staudegewächs**, *o.* struik, krop-, *m.* hart van kool, struikgewas, *o.* *—N (SICH), *w. w.* tot struiken (opschieten); kroppen (van kool enz.). *—NGERSTE, *v.* volle garstaren, *v. mv.* *—NHOPFEN, *m.* wilde hop, *v.* *—NSALAT, *m.* kropsalade, *v.*

Staudig, *b. n.* dik, digt (van geboomte), vol struiken.

Staufen, *b.* en *o. w.* (203) stuwen; overstroomen. *...ER, *m.* stuwer, *m.* *...UNG, *v.* stuwing, stuwaadje, overstrooming, *v.*

Stauf, *m.* beker, kom, *m.*

Stauholz, *o.* (203) stuwhout, *o.*

Staunen, *o. w.* zich verwonderen, verbaasd-, verstomd staan. *—, *o.* verwondering, verbazing, *v.*

Staupbesen, **Staupenschlag**, *m.* geeselroede, geeseling, *v.*; *den — bekommen*, gegeeseld worden.

Staupe, *v.* geeselroede, *v.*; *einen zur — schlagen*, geeselen; *fig.* (§) geesel, besmettelijke ziekte, kwaal, *v.*; *die böse —*, de vallende ziekte.

Stäupen, *b. w.* geeselen, kastijden.

Stäupern, *o. w.* zie STAUEN.

Stechapfel, *m.* (76) doornappel, stramonium, *m.* *...BAHN, *v.* renbaan, loopbaan, *v.* strijdperk, *o.* *...BAUM, *m.* jeneverboom, *m.* *...BECKEN, *o.* ondersteekbekken, *o.* *...BEERE, *v.* (76) kellerhals, (gevaarlijke plant), *m.* *...BEUTEL, *m.* (139 en 168) steek-, fermoorbeitel, *m.* *...BUCH, *o.* (soort van) loterijspel, *o.* *...DORN, *m.* steek-, rijndoorn, duinbezieboom, *m.*

*...**EICHE**, *v.* steekpalm, hulst, *m.* *...**EISEN**, *o.* steekijzer, *o.* priem; beitel, *m.*

STECHEN, *b.* en *o. w.* (*onr.*) steken, prikken; graveren, plaatsnijden; *durch und durch* —, door en door steken; *nach einem* —, naar iemand steken; *einen mit dem Degen in den Leib* —, iemand den degen door het lijf jagen; *ein Kalb* —, een kalf slagten; *in Kupfer* —, in koper graveren; *ein Siegel* —, een signet graveren; *Wein aus dem Fasse* —, wijn steken, - tappen; *nach dem Ringe* —, naar den ring steken; *fig.* (73) *mit einander* —, *(loosen)*, met elkander uitsteken, (loten); *die Sonne sticht*, de zon steekt, (brandt); *die Milz sticht mich*, ik heb steking in de milt; *in die See* —, in zee steken, het ruime sop kiezen. *—, *o.* het steken; steking, prikkeling, *v.*; het plaatsnijden, graveren; prikken enz.; — *in der Seite*, steking -, pijn in de zijde, *v.* zijdewee, *o.* pleuris, *v.* *—**D**, *b. n.* stekend, prikkend, prikkelend. *...**ER**, *m.* steekijzer, *o.* priem; (182) elger, steekelger, *m.*; boterspeetje, *o.*; drukker (aan een schietgeweer); graveur, *m.*

STECHFLIEGE, *v.* steekvlieg, *v.* *...**GABEL**, *v.* (182) steekelger, *m.* aalgeer, *v.* *...**GENISTER**, *m.* (76) oeverbies, *o.* kruisdoren, *m.* *...**HANDEL**, *m.* ruilhandel, *m.* *...**HAUFEN**, *m.* beesten tot slagten bestemd, *o. mv.* *...**HEBER**, *m.* steekhevel, zuiger, *m.* *...**KRAUT**, *o.* (76) distel met gele bloem, *m.* *...**KÜSSEN**, *o.* (116) kussentje, *o.* *...**MEISSEL**, *m.* steekbeitel, *m.* *...**PALME**, *v.* (76) steekpalm, hulst, *m.* —**NGEBÜSCH**, *o.* hulstbosch, *o.* *...**PLATZ**, *m.* renplaats, *v.* toernooi-veld, *o.* *...**RING**, *m.* steekring, *m.* *...**SPIEL**, *o.* steekspel, toernooi, *o.* *...**STAHL**, *m.* (27) beitel, *m.* *...**VIEH**, *o.* zie **STECHHAUFEN**. *...**WENDE**, *v.* (soort van) witte doornachtige lelie, *v.*

STECKAMBOSS, *m.* dwarslijst, *v.*; aanbeeldje, *o.* *...**BRIEF**, *m.* steekbrief, *m.* signalement, *o.*

STECKEN, *b. w.* (*reg.*) steken; duwen; planten; slaan; drijven (in den grond enz.); stoppen, dompelen (in het water); stoppen (in de hand); vasthechten (met eene speld); *Röhren in einander* —, pijpen ineensteken; *fig.* *einen ins Gefängniss* —, iemand in de gevangenis zetten, - stoppen; *Soldaten unter ein anderes Regiment* —, soldaten bij een ander regement overplaatsen; *die Köpfe zusammen* —, de hoofden zamensteken, onder elkander mompelen; *ein Kopfzeug* —, een hoofdkapsel -, eene gala-muts opmaken; *einer Sache ein Ziel* —, paal en perk stellen aan eene zaak; *sich selbst ein Ziel* —, zich zelven een doel stellen; *sich in etwas* —, zich met iets bemoeijen; *sich in Schulden* —, zich in schulden steken; *sich in Kosten* —, onkosten doen; *einem etwas* —, iemand van iets heimelijk onderrigten; *sich hinter einen* —, zich tot iemand wenden; iemand overhalen. *—, *o. w.* (*reg.* en *onr.*) steken, zich bevinden, zijn; zitten, zitten blijven; vastzitten; *es steckt ein Betrug dahinter*, daar steekt eenig bedrog achter; zie ook **DAHINTER**; *ich weiss wo es steckt*, ik weet waar de schoen wringt; — *bleiben*, *sich* —, blijven steken, ophouden, stilstaan; haken, blijven hangen; *im Kothe* — *bleiben*, in den modder blijven vastzitten, - steken; *wo haben Sie so lange gesteckt?* waar hebt gij zoo lang gezeten, (§) gestoken? *die Sache steckt*, *bleibt* —, *geräth ins Stocken*, de zaak blijft steken; *den Schlüssel* — *lassen*, den sleutel (in het slot) laten zitten; *ich weiss nicht was ihm im Kopfe steckt*, ik weet niet wat hem in het hoofd maalt; *einen* — *lassen*, iemand in den steek laten; *ich werde das nicht* — *lassen*, ik zal het er niet bij laten. *—, *o.* het steken, stoppen; plaatsing; dompeling; vasthechting, *v.*

STECKEN, *m.* stok, *m.* *—**KNECHT**, *m.* stokkeknecht, stokdrager, *m.* *—**PFERD**, *o.* hobbelpaard, *o.*; *das ist sein* —, *fig.* dat is zijn stokpaardje; *ein jeder hat sein* —, ieder heeft zijn stokpaardje. *—**ZAUN**, *m.* staakheining, *v.*

STECKERBSE, *o.* stokerwt, *v.* *...**FLUSS**, *...**HUSTEN**, *m.* zie **STICKFLUSS**, **STICKHUSTEN**. *...**GARN**, *...**NETZ**, *o.* wachtelnet, *o.* *...**KIEL**, *m.* (89) pijpje, (waarin de reiger vastzit), *o.* *...**LEITER**, *v.* (soort van) klein net, *o.* *...**LEUCHTER**, *m.* wand-, muurkandelaar, - luchter, *m.* *...**MESSER**, *o.* voorsnij-, trancheer-mes, *o.* *...**MUSCHEL**, *v.* zeeslak, *v.* - mossel, *m.* *...**NADEL**, *v.* speld, *v.* —**BÜCHSE**, *v.* speldekoker, *m.* —**KISSEN**, *o.* speldekussen, *o.* *...**REIS**, *o.* (76) afzetsel, *o.* *...**RÜBE**, *v.* pootraap, *v.* *...**ZIRKEL**, *m.* zetpasser, *m.* *...**ZWIEBEL**, *m.* bloembol, *m.*

STEG, *m.* vondel, vlonder, vonder, *m.* pad, *o.*; brug (eener viool), *v.* *—**E**, *mv.* (13) formaathouten, *o. mv.*; *fig.*

Wege und —e, wegen en stegen; *fig.* stappen, *m. mv.* pogingen, *v. mv.* *—**EBEREITER**, *m.* opzigter over de rijwegen, *m.* *—**RAD**, *o.* (54) rondsel, *o.* *—**KREUZ**, *o.* draai-, kruisboom, (op een pad), *m.* *—**REIF**, *m.* stijgbeugel, *m.*; *fig. aus dem —e sprechen*, voor de vuist-, ex temporé spreken; -dichten; improviseren; (ook) uit het hoofd (iets) opzeggen. —**DICHTER**, *m.* dichter voor de vuist; improvisator, *m.*

STEHAUFCHEN, **STEHMÄNNCHEN**, *o.* zie **GAUKELMÄNNCHEN**.

STEHEN, *o. w. (onr.)* staan, overeind staan; *fig.* zijn; *die Mauer steht noch*, de muur staat nog; *so lange die Welt steht*, zoo lang de wereld bestaat, zoo oud de wereld is; *wenn der Feind steht, so* enz., houdt de vijand stand, dan...; *der Hund steht*, (59) de hond staat (stil); *auf der Liste —*, op de lijst staan; *es steht geschrieben*, er staat geschreven; *was steht in der Zeitung?* wat staat in de courant? *wohl, übel —*, wel-, kwalijk staan; *gut bei einem —*, bij iemand op goeden voet staan; *dieser Mensch steht sich gut*, die man is wel af; *wie stehts, wie gehts?* hoe staat het leven, hoe gaat het? *wie steht's mit der Gesundheit?* hoe gaat het met de gezondheid? *wie steht's um die Sache, mit der Sache?* hoe is het met de zaak gelegen? *wie steht's um Ihr Versprechen?* waar blijft (de uitvoering van) uwe belofte? *so wie die Sachen —*, zoo als de zaken nu staan; *es steht bei mir*, het hangt van mij af; *es steht noch dahin*, het staat nog te bezien; *diese zwei Dinge — gut zusammen*, die twee zaken komen goed bij elkaâr; *um einen herum —*, om iemand heen staan; *für etwas —*, voor iets instaan; *sie — einen für alle und alle für einen*, zij staan de een voor den ander; *das Leben, der Kopf steht darauf*, het leven-, het hoofd is er mede gemoeid; *es steht ein Preis auf seinem Kopfe*, zijn hoofd is op prijs gesteld; *Geld bei einem — haben*, bij iemand geld (op interest) hebben staan; bij iemand geld te vorderen hebben; *in Gefahr —*, *in Furcht —*, in gevaar-, in vrees verkeeren; *in Hoffnung —*, in hoop leven; *in einem Amte —*, een ambt-, een' post bekleeden; *es steht zu befürchten*, het staat te vreezen; *es steht zu erwarten*, men mag verwachten; *das steht zu versuchen*, men moet er de proef van nemen; *nach einem Amte —*, naar een ambt staan; *einem nach dem Leben —*, iemand naar het leven staan; *unter einem —*, onder iemands bevelen staan; *zu — kommen*, te staan komen, kosten; *— bleiben*, staan blijven; (zie ook **BLEIBEN**); *— lassen*, laten staan; *zum — bringen*, tot staan brengen, (den vijand). *—**D**, *b. n.* en *bijw.* staande, overeind; *fig. —es Wasser*, stilstaand water; *—en Fusses*, op staande voet; *ein —es Heer*, een staand leger.

STEHLBAR, *b. n.* dat gestolen kan worden.

STEHLEN, *b. w. (onr.)* stelen, rooven, ontstelen; *fig. aus einem Buche —*, uit een boek stelen, plagiaat plegen; *sich heimlich weg—*, zich heimelijk wegpakken. *—, *o.* diefstal, *m.* het stelen. *...**ER**, *m.* dief, roover, *m.* —**INN**, *v.* diefeg, *v.*

STEIF, *b. n.* en *bijw.* stijf, stram, strak, verstijfd; *fig.* verstokt; (136) hard, stijf; *ein —es Pferd*, een bevangen paard, (te zeer verhit); *fig. ein —er Mann*, een man stijf van houding; *ein —es Compliment*, eene stijve buiging; *— machen*, stijven, stijf maken; *— werden*, stijf worden, verstijven; *fig. einen — ansehen*, iemand strak aanzien; *— und fest über etwas halten*, iets gestrengelijk naleven; *sich — und fest vornehmen*, zich stijf en zeker voornemen. *—**E**, *—**HEIT**, *—**IGKEIT**, *v.* stijfheid, stramheid; bevangenheid (van paarden), *v.*; stijfsel; (50) bereidsel, blaauwsel, *o.*; (168) stut, schoor, *m.* schraag, *v.*; *fig.* het stijve, *o.* stijfheid in manieren, *v.* *—**EN**, *b. w.* stijven, door stijfsel halen; met grof linnen voeren; (50) bereiden; (168) stutten; versterken; *fig.* (§) *sich auf etwas —*, op iets steunen. *—**ER**, *m.* (50) bereider, *m.* *—**LEINWAND**, *v.* stijf linnen, *o.* *—**LER**, *m.* schoolvos, pedant, *m.* *—**SINN**, *m.* zie **STARRSINN**.

STEIG, *m.* voetpad, *o.* weg, *m.* zie **WEG**, ook **FUSSSTEIG** en **STEG**. *—**BÜGEL**, *m.* —**RIEMEN**, *m.* beugelreep, *v.* stijgbeugelriem, *m.* *—**E**, *v.* trap, heuvel, *m.* zie **STIEGE**, **TREPPE**.

STEIGEN, *o. w. (onr.)* stijgen, klimmen; zich verheffen, (ook *fig.*) zich verheffen, toenemen, erger worden; rijzen, oprijzen; *auf das Pferd —*, te paard stijgen; *in die Kutsche —*, in eene koets stappen; *in ein Schiff —*, scheep gaan; *von Pferde, aus der Kutsche —*, van het paard-, uit de koets klimmen; *das Pferd steigt*, het paard steigert; *das Wasser steigt*, het wa-

ter wast; *der Nebel steigt*, de nevel -, de mist komt op; *fig. dieser Wein steigt in den Kopf*, die wijn vliegt naar het hoofd; *das Getreide steigt im Preise*, het koren klimt in prijs; *steigend und fallend*, rijzend en dalend; *spr. wer hoch steigt, fällt leicht*, die te hoog vliegt valt het laagst; hoogmoed komt voor den val. —, *o.* het stijgen; (104) opstijging, *v.*; — *einer Rackete*, het opgaan van eenen vuurpijl; — *eines Pferdes*, steigering, *v.* het steigeren. *...**er**, *m.* (9) opzigter eener mijn, *m.*

Steigerad, *o.* (54) schakel -, sluitrad, *o.*

Steigerer, *m.* (*w. g.*) opbieder, *m.*

Steigern, *b. w.* opbieden, overbieden; opslaan, den prijs verhoogen. *...**rohr**, *o.* *...**röhre**, *v.* (193) pijp tot de opklimming van het water, *v.* *...**rung**, *v.* verhooging (van prijs), *v.* opslag, *m.* verkooping bij opbod; veiling, *v.*

Steigriemen, *m.* stijgbeugelriem, *m.*

Steil, *b. n.* en *bijw.* steil. *—**heit**, *v.* steilte, *v.*

Stein, *m.* steen, *m.*; schijf (in het damspel), *v.*; stuk (in het schaakspel), *o.*; steen, *m.* pit (van vruchten), *v.*; (34) steen, *m.* graveel, *o.*; *in — verwandeln*, *zu — machen*, versteenen, (ook 133); *zu — werden*, versteenen, steen worden; *fig. der — der Weisen*, de steen der wijzen; *mit einem Steine zwei Würfe thun*, twee vliegen in één' klap vangen; *es möchte einen — erbarmen*, het zou een steenen hart vermurwen; *einen — bei einem im Brete haben*, een potje kunnen breken bij iemand, op een' witten voet staan; *einem einen — in den Weg legen*, iemand dwarsboomen in zijne plannen; *einen — auf dem Herzen haben*, iets op het hart (op het gemoed) hebben; *nun ist mir ein grosser — vom Herzen*, thans is mij een zware steen van het hart (gevallen). *—**ader**, *v.* ader in een' steen; (9) rotsader, *v.* *—**adler**, *m.* steenarend, *m.* *—**alaun**, *m.* steenaluin, *m.* *—**alt**, *b. n.* (§) zeer -, stokoud. *—**amsel**, *v.* rots-, gele meerle, *v.* *—**art**, *v.* steensoort; mijn -, bergstof, *v.* —**ig**, *b. n.* steenachtig, (ook 106). *—**arzt**, *m.* graveelsnijder, *m.* *—**auster**, *m.* rotsoester, *m.* *—**bank**, *v.* steenen bank, rotsbedding, klip, *v.* *—**bars**, *m.* steenbaars, *m.* *—**bau**, *m.* bouwing met steenen, *v.* *—**beere**, *v.* zie **Heidelbeere**. *—**beisser**, *m.* (soort van) grondeling, *m.* (ook geslacht daarvan). *—**beschreiber**, *m.* beschrijver van steenen, *m.* *—**beschreibung**, *v.* beschrijving der steenen, *v.* *—**beschwerung**, *v.* ongemak van den steen, graveel, *o.* *—**bild**, *o.* steenen beeld, *o.* *—**bilz**, *m.* dikke ronde pompoen, *m.* duivelsbrood, *o.* *—**blatter**, *—**pocken**, *mv.* (34) steen-, waterpokken, *v. mv.* *—**blume**, *v.* steenbloem, *v.* *—**bock**, *m.* steenbok, *m.* (ook 157). *—**bohrer**, *m.* steenboor, *v.* *—**brachten**, *—**brassen**, *v.* steenbrasem, *m.* *—**brand**, *m.* bederf, *o.* brand (in koren enz.), honigdauw, *m.* *—**brech**, *m.* (76) steenbreke, *v.* *—**brecher**, *m.* steengraver, *m.* *—**bruch**, *m.* *—**grube**, *v.* steengroef, -groeve, *v.* *—**brücke**, *v.* steenen brug, *v.* *—**buche**, *v.* mastboom, *m.* zie **Hagebuche**. *—**butte**, *v.* *—**bütt**, *m.* tarbot, *m.* *—**butter**, *v.* (23) gele aluin, *m.* *—**cabinett**, *o.* kabinet -, *o.* verzameling van (zeldzame) steenen, *v.* *—**chen**, *o.* steentje, *o.* *—**damm**, *m.* *—**deich**, *m.* steenen dam; beer, *m.* waterkeering, *v.* steendam, *m.* *—**drüse**, *v.* (175) droes, *v.* *—**druck**, *m.* steendruk, *m.* *—**drucker**, *m.* steendrukker, *m.* *—**dunen**, *mv.* eiderdons, *o.* *—**ei**, *o.* kleine steen (onder een' grenssteen), *m.* *—**eiche**, *v.* steeneik, *m.* *—**esch**, *m.* steenesch, (boom), *m.* *—**eppich**, *m.* (76) steeneppe, *v.* *—**ern**, *b. n.* steenen, van steen; *fig.* hard, ongevoelig. *—**erzeugung**, *v.* (34) steenvorming (in het ligchaam), *v.* *—**eule**, *v.* *—**kauz**, *m.* steenuil, kerkuil, *m.* *—**falke**, *m.* meerle, *v.* steenvalk, *m.* *—**farbe**, *v.* steenkleur, *v.* *—**farn**, *m.* steenvarenkruid, *o.* *—**fink**, *m.* zie **Steinbeisser**. *—**flachs**, *m.* steenvlas, asbest, *o.* *—**flechte**, *v.* *—**moos**, *o.* (76) steenmos, leverkruid, *o.* *—**fresser**, *—**nager**, *m.* steenvreter, (worm), *m.* *—**frucht**, *v.* zie **Steinobst**. *—**fuchs**, *m.* witte vos, steenvos, *m.* *—**gall**, *—**geier**, *m.* (soort van) roofvogel, *m.* *—**galle**, *o.* (175) kniegezwel van een paard, *o.* *—**gerinne**, *o.* steenen waterleiding onder de aarde, *v.* *—**geiss**, *v.* wilde geit, gems, *v.* *—**graus**, *—**gries**, *m.* steengruis, *o.* *—**grube**, *v.* steengroef, -groeve, *v.* *—**grund**, *m.* steengrond, *m.*; (203) klippige bank, *v.* *—**gundermann**, *m.* zeker kruid, *o.* *—**gut**, *v.* aardewerk, *o.*; aarden werken, *o. mv.* *—**haken**, *m.* (48) graveelhaakje, *o.* *—**händler**, *m.* handelaar in steen, *m.* *—

HART, *b. n.* hard als steen. *—HASE, *m.* zie BERGHASE. *—HAUE, *v.* steenhouwersbeitel, *m.* *—HAUER, *m.* steenhouwer, *m.* *—HAUFE, *m.* steenhoop, hoop steenen, puinhoop, *m.* *—HIRSE, *v.* *—SAME, *m.* parelkruid, steenzaad, *o.* *—HOLUNDER, *m.* (soort van) vlierboom, *m.* *—HONIG, *m.* oude verdikte honig, *m.* *—ICHT, *—IG, *b. n.* steenig, van steen, steenachtig. *—IGEN, *b. n.* steenigen, (dooden door steenen te werpen). *—UNG, *v.* steeniging, *v.* het steenigen. *—KALK, *m.* steenkalk, *m.* *—KARAUSCHE, *v.* (soort van) visch, *m.* *—KARREN, *m.* steenkar, *v.* *—KATZE, *v.* bunsing, *m.* *—KENNER, *—LEHRER, *m.* kenner van steenen, *m.* *—KENNTNISS, *—KUNDE, *v.* kennis van steenen, *v.* *—KIES, *m.* steengruis, gruis, kiezelzand, *o.* *—KITT, *m.* steenlijm, *v.* *—KLEE, *m.* (76) steenklaver, *v.* *—KLIPPE, *v.* klip, steenklip, *v.* *—KLUFT, *—RITZE, *v.* rotsspleet, scheur -, kloof in eene rots, *v.* *—KOHLE, *v.* steenkool, *v.* *—KOHLENBERGWERK, *o.* *—KOHLENGRUBE, *v.* steenkolenmijn, *v.* *—KOHLENGRÄBER, *m.* arbeider in de steenkolenmijnen, *m.* *—KOHLENPECH, *o.* steenkolenpek, *o.* *—KOHLENSCHLACKE, *v.* koke, *v.* sintels, (half uitgebrande steenkool), *m. mv.* *—KOHLENTHEER, *v.* steenkolenteer, *v.* *—KOLIK, *v.* steenkoliek, *v.* *—KIST, *v.* kistje voor vergaarde bergstof, *o.* *—KRAUT, *o.* wouw, *v.* steenkruid, *o.* *—KREBS, *m.* steenkreeft, *m.* *—KREIDE, *v.* steenkrijt, *o.* *—KRESSE, *v.* steenkers, (zeker kruid), *v.*; steengrondel, (zekere visch), *m.* *—KRÖPFE, *v.* (95 en 160) werktuig om steenen vast te leggen en op te heffen, *o.*; zie STEINZANGE. *—KRUG, *m.* steenen kruik, *v.* *—KUNDE, *v.* zie STEINKENNTNISS. *—KUPFER, *o.* steenkoper, *o.* *—LAGE, *v.* laag steenen, *v.* *—LATTEN, *mv.* dwarslatten, *v. mv.* *—LEIM, *m.* steenlijm, *v.* *—LINDE, *v.* steenlinde, (altijd groenende boom), *v.* *—LÖFFEL, *m.* (48) steentang, *v.* *—MARDER, *m.* steenmarter, *m.* *—MARK, *o.* (soort van) zachte klei, *v.* *—MASSE, *v.* steenmassa, *v.* *—MEHL, *o.* steengruis, - stof, *o.* *—MEISSEL, *m.* (9) beitel, *m.* *—MERGEL, *m.* steenmergel, *m.* *—METZ, *m.* zie STEINHAUER. *—MESSER, *o.* (48) mes tot het steensnijden gebruikelijk, *o.* *—MOOS, *o.* steenmos, *o.* *—MÖRTEL, *m.* pleister, *v.* gips, *o.* *—MUSCHEL, *v.* steenmossel, *m.* *—NELKE, *v.* kleine wilde nagelbloem, *v.* *—NUSS, *v.* steenige noot, *v.* *—OBST, *o.* (175) steenvrucht, *v.* *—ÖHL, (ÖL), *o.* steenolie, *v.* *—PECH, *m.* zie BERGPECH. *—PEITSCHE, *v.* (soort van) lipvisch, *m.* *—PFEFFER, *m.* zie MAUERPFEFFER. *—PFLANZE, *v.* steen -, rotsplant, *v.* - kruid, *o.* *—PFLASTER, *o.* steenen vloer, *m.* straatsteenen, *m. mv.* straat, *v.* *—PILZ, *m.* (soort van) kampernoelje, *v.* duivelsbrood, *o.* *—PIMPERNELLE, *v.* huislook, *o.* *—PLATTE, *v.* steenen plaat (tot plaveijen), *v.* vloersteen, *m.* *—PRESSE, *v.* (154) haak (van de zaagbank), *m.* *—PULVER, *o.* steenpoeder; (34) poeder ter oplossing van den steen, *o.* *—RABE, *m.* berg-, steenraaf, *v.* *—RAUTE, *v.* (76) steenruit, *v.* *—REGEN, *m.* *fig.* steenregen, *m.* *—REICH, *b. n.* steenrijk, zeer klippig; rijk aan (in) steenen; *fig.* schatrijk. —, *o.* delfstoffelijk rijk, *o.* *—RIFF, *o.* rif, *o.* blinde klip, *v.* *—RUNDE, *v.* klomp aarde van hardsteen, *m.* *—ROTZ, *m.* witte droes, *m.* - snot, *o.* *—SÄGE, *v.* steenzaag, steenhouwers zaag, *v.* *—SÄGER, *m.* steenzager, *m.* *—SALZ, *o.* berg-, steenzout, *o.* *—GRUBE, *v.* zoutmijn, bergzoutgroef, *v.* *—SAND, *m.* zie KIES. *—SCHICHT, *v.* steenlaag, *v.* *—SCHLEIFER, *m.* steenslijper, *m.* *—SCHLEUDER, *v.* slinger, *m.*; (110) espringale, *v.* *—SCHMERZEN, *mv.* graveelpijnen, *v. mv.* graveelkoliek, *v.* *—SCHNALLE, *v.* gesp met edelgesteenten bezet, *v.* *—SCHNECKE, *v.* steenslak, *v.* *—SCHNEIDEN, *o.* het snijden op steen; (48) steensnijding, *v.* *—SCHNEIDER, *m.* steensnijder, graveerder op steen; (48) steensnijder, *m.* *—SCHNITT, *m.* het snijden op steen; (48) steensnijding, *v.* *—SCHRIFT, *v.* *—SCHREIBEN, *o.* steenschrift, *v.* - druk, *m.* litografie, *v.* *—SCHRIFT, *v.* schrift op steen, *o.*; stijl van opschriften (op steen, marmer enz.), *m.*; groote letters (op zerken enz.), *v. mv.* *—SCHROT, *m.* zie STEINGRAUS. *—SCHWALBE, *v.* steen -, zeezwaluw, *v.* *—SETZER, *m.* straatmaker, plaveijer; (95) steenlegger, *m.* —ARBEIT, *v.* zie PFLASTERN. —HAMMER, *m.* straatmakershamer, *m.* *—SINTER, *m.* zie TROPFSTEIN. *—STÜCK, *o.* steenstuk, *o.* *—TOPF, *m.* steenen kan, *v.* - pot, *m.* *—TRAGE, *v.* steenburrie, (om steenen te vervoeren), *v.* *—TREIBEND, *b. n.* (34) steendrijvend. *—WAHRSAGUNG, *v.* (110) waarzeggerij uit steenen, *v.* *—WALZE, *v.* (154) steenrol, *m.* *—WAND, *m.* steenen muur; (9) rotsmuur, *m.* *—WEG, *m.* steen -, straatweg, *m.* *—WEIN, *m.* steenwijn, steiner, (wijn uit de nabij-

held van Wurzburg), *m.* *—**WERK**, *o.* rotswerk, steenwerk, kei- en schulpwerk, *o.* *—**WILDPRET**, *o.* bergwild, (als gemzen enz.), *v.* *—**WUCHS**, *m.* steenachtig uitwas, *o.* *—**WURF**, *m.* steenworp, *m.* *—**WURM**, *m.* zie **STEINFRESSER**. *—**WURZ**, *v.* geneeskundige plant tegen de slijm enz., *v.* *—**ZANGE**, *v.* steentang; (48) tang bij het steensnijden gebruikelijk, *v.* *—**ZEICHNEN**, *o.* kunst om op steen te teekenen, steendrukkerskunst, *v.* *—**ZEICHNER**, *—**DRUCKER**, *m.* teekenaar op steen, steendrukker, *m.* *—**ZEUG**, *o.* steengoed,aardewerk,*o.* *—**ZERMALMEND**, *b. n.* (34) steenoplossend, -vernielend. *—**ZIEGE**, *v.* zie **STEINGEISS**.

STEISS, *m.* stuit, *v.* achterste, *o.* aars, *m.* gat, *o.* *—**BEIN**, *o.* (106) sluitbeen, *o.*

STELL, *o.* **STELLAGE**, *v.* (§) zie **GESTELL**, **GERÜST** en **STELLUNG**; stel, *o.*; (203) *ein — Segel*, een stel zeilen. *—**BOTTICH**, *m.* (179) groote kuip, derde kuip, *v.* *—**DICHEIN**, *o.* afspraak, bepaalde zamenkomst, *v.* rendez-vous, *o.*

STELLE, *v.* plaats, stede, stelling, *v.*; ambt, *o.* post, *m.* betrekking, *v.* emplooi, *o.*; plaats (uit een boek), *v.* punt, *o.*; *an Ort und — sein*, zich ter plaatse bevinden; *nicht von der — kommen*, niet van zijne plaats komen; *jemandes — ersetzen*, iemand vervangen, iemands plaats vervangen; *wenn ich an Ihrer — wäre*, zoo ik in uwe plaats ware; *an seines —, (Ermangelung seines —)*, bij ontstentenis van hem; *auf der —*, op staande voet; *keine bleibende — haben*, geene vaste woonplaats hebben; *auf der — bleiben*, op de plaats (dood) blijven, sneuvelen; *die gehörige —*, de bevoegde magt.

STELLEN, *b. w.* stellen, plaatsen, zetten, scharen, schikken; *ein Pferd in den Stall —*, een paard op stal zetten, -brengen; *Netze —*, *Sprenkel —*, netten -, strikken spannen, (ook *fig.*); *eine Uhr —*, een horologie -, een uurwerk regelen; *Truppen —*, troepen rigten, rangschikken, (ook) troepen leveren; *fig. Zeugen —*, getuigen stellen, -brengen; *einen Bürgen —*, een' borg (iemand) stellen; *Bürgschaft —*, borgtogt geven, -stellen; *in Sicherheit —*, in zekerheid -, in veiligheid brengen, stellen; *einen Brief —*, een' brief opstellen; *seinen Mann —*, iemand -, een' plaatsvervanger stellen; *der Brief ist an Sie gestellt*, de brief is aan u gerigt; *vor Augen —*, *fig.* voor oogen houden; *ein Werk ans Licht —*, een werk in het licht geven; *einem ein Bein —*, iemand een pootje draaijen, den voet dwars zetten; *sich —*, zich plaatsen, -stellen, -rigten, post vatten, zich schrap zetten; zich (ergens heen) begeven; -bevinden, zich stellen, verschijnen voor de regtbank; *fig.* zich houden, den schijn aannemen van..., -als of..., veinzen; *er stellt sich krank*, hij houdt zich ziek; *er stellt sich närrisch*, *kindisch*, hij stelt zich als zinneloos, -kindsch aan; *er stellte sich als ob er es nicht merkte*, hij hield zich als of hij het niet zag, -niet voelde. *—, *o.* het stellen, plaatsing, *v.*

STELLER, *m.* (54) onrust, *v.* slinger, *m.*

STELLFALLE, *v.* (185) valknip, *m.* *...**FEDER**, *v.* (54) zetveer, *v.* *...**GRABEN**, *m.* (185) greppel, *v.* kuil -, gracht in een' tuin, *m. v.* *...**HOLZ**, *o.* (98) hangbalk, *m.* *...**JAGD**, *v.* *...**JAGEN**, *o.* het nettenspreiden, *o.* klopjagt, *v.* *...**KEIL**, *m.* (5) stelwig, *v.* stelhout, *o.* mortiering, *v.* *...**KUNST**, *v.* stelkunst, algebra, *v.* *...**LEUTE**, *mv.* (59) helpers, *m. mv.* *...**MACHER**, *m.* zie **WAGNER**. *...**NAGEL**, *m.* (5) voorbout, *m.* *...**ORDNUNG**, *v.* (97) slagorde, orde van batalje, stelling, *v.* *...**PFLOCK**, *m.* (185) staak, *v.* *...**PLATZ**, *m.* afgesproken plaats (tot eene zamenkomst), *v.* *...**RAD**, *o.* (54) rad (ter regeling van een horologie), *o.* *...**RIEGEL**, *m.* (5) regel, *m.* kalf, bindhout, *o.* bintklos, *v.* karveelhout, *o.* *...**SCHEIBE**, *v.* (54) cijferblaadje, *o.* *...**SCHRAUBE**, *v.* schroef ter regeling van eenig werktuig, *v.* *...**STANGE**, *o.* (59) netstok (waaraan een jagersnet wordt vastgemaakt), *m.*

STELLUNG, *v.* stelling, plaatsing, schikking, inrigting, *v.*; stand, *m.* stelling; (136) werking, handeling *v.*; stand (der sterren), *m.*

STELLVERTRETER, *m.* plaatsvervanger, -bekleeder, vertegenwoordiger, remplaçant, *m.* *—**INN**, *v.* plaatsvervangster, *v.* *...**VOGEL**, *m.* lokvogel, *m.* *...**ZEIGER**, *m.* (54) wijzer van het cijferblad, *m.* *...**ZIRKEL**, *m.* passer, *m.*

STELZE, *v.* stelt, *v.*; *auf —n gehen*, op stelten loopen. *—**NLÄUFER**, *m.* die op stelten loopt; (103) langpoot, (vogel), *m.* *...**FUSS**, *m.* *...**BEIN**, *o.* houten been, *o.*

STEMMEN, *b. w.* zie **STÄMMEN**.

STEMPEL, *m.* zie **STÄMPEL**.

STENDELKRAUT, *o.* *...**WURZ**, *v.* (76) standelkruid, *o.*

STENGE, *v.* (203) topmast, *m.* steng, *v.* *—**L**, *m.* zie **STÄNGEL**, *—**NSTAG**, *m.* krukstag, *v.* *—**NWAND**, *o.* hoofdtouwen, *o. mv.* *—**NWINDREEP**, *o.* stengewindreep, *v.*

STEPHANKÖRNER, *mv.* luiskruid, *o.* luizepeper, *v.*

STEPPDECKE, *v.* sprei -, pronkdeken, *v.*

STEPPE, *v.* steppe, heide, *v.* zie **HEIDE**.

STEPPEN, *b. w.* stikken (naaiwerk). *—, *o.* *...**REI**, *v.* stikwerk, stiksel, *o.* *...**RINN**, *v.* stikster, (naaister), *v.* *...**NADEL**, *v.* stik-, stopnaald, *v.* *...**NAHT**, *v.* *...**STICH**, *m.* stiknaad, *m.* stiksel, *o.* stiksteek, *m.* *...**SEIDE**, *v.* stikzijde, *v.* *...**ZWIRN**, *m.* stik-, borduurgaren, *o.*

STERBE, *v.* dood, *m.* sterfte, *v.* *—**BETT**, *o.* sterfbed, *o.* *—**CASSE**, *v.* begrafenisfonds, *o.*; dood-, begrafeniskas, *v.* *—**DRÜSE**, *v.* pestbuil, *m.* *—**FALL**, *m.* sterfgeval, *o.* zie **TODESFALL**. *—**FLECKEN**, *m.* dood-, lijkvlak, *v.* *—**GEBET**, *o.* dood-, lijkgebed, *o.* *—**GELD**, *o.* begrafeniskosten, *m. mv.* *—**GLOCKE**, *v.* sterf-, begrafenisklok (welke luidt bij eene begrafenis), *v.* *—**HAUS**, *o.* sterfhuis, *o.* *—**HEMD**, *o.* doodhemd, *o.* *—**JAHR**, *o.* sterfjaar, jaar van (iemands) overlijden, *o.* *—**KLEID**, doodskleed, *o.* *—**LIED**, *o.* lijkzang, *m.* graflied, *o.* *—**LISTE**, *v.* sterflijst, *v.*

STERBEN, *o. w. (onr.)* sterven, overlijden, ontslapen, verscheiden, den geest geven; *einen natürlichen Tod* —, den natuurlijken dood sterven; *woran ist er gestorben?* waaraan is hij gestorven; (§) *ich will —, wenn es nicht so ist*, ik mag sterven als het niet zoo is. *—, *o.* dood, *m.* het sterven, overlijden, *o.*; sterfte, *v.* *—**D**, *b. n.* stervende, op sterven liggende; *ein —er*, een stervende. *—**SANGST**, *m.* doodsangst, *m.* worsteling met den dood, *v.* *—**SKRANK**, *b. n* doodziek; doodelijk ziek, zieltogend. *—**SMÜDE**, *b. n.* doodelijk vermoeid. *—**SNOTH**, *v.* stervensnood, *m.* zieltogen, *o.* *—**SSEELE**, *v.* levende ziel, *v.* *—**SWORT**, *o.* *kein* —, geen woord ter wereld.

STERBESTUNDE, *v.* *...**TAG**, *m.* zie **TODESSTUNDE**, **TODESTAG**. *...**TON**, *m.* stervende toon, *m.* -stem, *v.* *...**WILLE**, *v.* laatste -, uiterste wil, *m.*

STERBLICH, *b. n.* en *bijw.* sterfelijk, doodelijk; *fig.* — *verliebt*, doodelijk -, smoorlijk verliefd. *—**KEIT**, *v.* sterfelijkheid, *v.* aardsch -, sterfelijk leven, *o.*; dood, *m* *...**LING**, *m.* wezen, *o.* sterveling, *m.*; kind spoedig na de geboorte overleden; dood schaap, *o.* *...**LINGSWOLLE**, *v.* wol van gestorven schapen, *v.*

STEREOTYPEN, *v. mv.* (13) vaste lettervormen, *m. mv.* *...**PISCH**, *b. n.* met vaste vormen gedrukt. *...**PIREN**, *b. w.* met vaste vormen drukken, tot vaste vormen brengen.

STERLET, *m.* steur, *m.*

STERLING, *ein Pfund* —, een pond sterling.

STERN, *m.* ster, star, *v.*; kruis, *o.* orde, *v.*; (13) sterretje, *o.*; (203) spiegel, *m.*; — *im Auge*, oogappel, *m.* *—**ADER**, *v.* ader van den staart eens paards, *v.* *—**ANIS**, *m.* steranijs, *m.* *—**ADLER**, *m.* gulden arend, *m.* *—**APFEL**, *m.* zekere boomsoort, *v.* *—**ANBETER**, *—**DIENER**, *m.* sterrendienaar, - aanbidder, *m.* *—**BAND**, *o* (106) oog -, bindspier, *v.* *—**BILD**, *o.* sterrebeeld, gesternte, teeken (van den dierenriem), *o.* *—**BINDE**, *v.* (48) sterverband, *o.* *—**BLIND**, *b. n.* stekeblind. *—**BLUME**, *v.* sterrenbloem, aster, *v.* *—**BÜHNE**, *v.* zie **STERNWARTE**. *—**CHEN**, *o.* sterretje, *o.* kleine ster, - star, *v.* *—**DEUTER**, *m.* sterreziener, - kijker, *m.* *—**DEUTUNG**, *—**DEUTERKUNST**, *—**DEUTEREI**, *v.* sterrewigchelarij, *v.* *—**DIENST**, *m.* sterredienst, aanbidding der sterren, *v.* *—**DISTEL**, *v.* kruisdistel, *m.* *—**EIDECHSE**, *v.* *—**MOLCH**, *m.* gespikkelde hagedis, starhagedis, *v.* *—**ENHEER**, *o.* sterrenheir, -heer, *o.* *—**ENKONIGINN**, *v.* *fig.* de maan; (25) nachtgodes, *v.* *—**FALK**, *m.* stervalk, *m.* *—**FEUER**, *o.* (186) ster, luchtster, *v.* *—**FISCH**, *m.* zie **SEESTERN**. *—**FÖRMIG**, *b. n.* en *bijw.* starvormig, gestard. *—**FORSCHER**, *m.* sterrekundige; sterrekijker, sterrewigchelaar, *m.* *—**GANG**, *m.* beweging der sterren, *v.* *—**GEBÄUDE**, *o.* zonne-, planeetstelsel, *o.*; melkweg, sterrenhemel, *m.* *—**GRUPPE**, *v.* groep sterren, *v.* sterrenbeeld, *o.* *—**GUCKER**, *m.* sterrekijker, *m.* *—**HELL**, *b. n.* uitgestarnd, helder. *—**HIMMEL**, *m.* *—**ENGEWÖLBE**, *o.* sterrenhemel, *m.* *—**HYACINTHE**, *v.* sterhiacint, *m.* *—**IG**, *—**ICHT**, *b. n.* als eene ster; vol sterren; gesterd, gesternd. *—**JAHR**, *—**SONNENJAHR**, *o.* sterrejaar, *o.* volle omwenteling der aarde om de zon onverschillig van welk punt gerekend, *v.* *—**KEGEL**, *m.* sterrenkegel, *m.* *—**KLEE**, *m.* sterklaver, *v.* *—**KORALLE**, *v.* starrensteen, *m.* - koraal, *o.* *—**KRAUT**, *o.* sterkruid, *o.* *—**KUNDE**, *—**WISSENSCHAFT**, *—**SEHERKUNST**, *v.* sterrekunde, *v.* *—**KUNDIGE**, *m.* sterrekundige, *m.* *—

LICHT, *o.* licht der sterren, sterrenlicht, *o.* -glans, *m.* *—MOOS, *o.* boommos, *o.* *—PUTZE, *—SCHNÄUTZE, *—SCHNUPPE, *v.* verschietende ster, verschieting, *v.* *—RACKETE, *v.* vuurpijl met sterren, *m.* *—SCHANZE, *v.* (180) sterreschans, *v.* *—SEHER, *m.* sterrekijker; zeepaap, sterrekijker, (visch), *m.* *—STEIN, *m.* sterrensteen, steen met sterren, *m.* *—SUCHER, *m.* teleskoop, *m.* *—TAFEL, *v.* sterrekundige -, astronomische tafel, *v.* *—UHR, *v.* sterrewijzer, sterretijdwijzer, *m.* *—WARTE, *v.* sterrewacht, *v.* -toren, *m.* observatorium, *o.*

STERZ, STERZE, *v.* staart, aars, *m.* stuit; wiek (van een molen), *v.* *—SEUCHE, *v.* (175) staartziekte, *v.*

STET, STETIG, *b. n.* zie STÄT, STÄTIG.

STETS, *bijw.* steeds, altijd, immer, gedurig, telkens, onophoudelijk. *—WÄHREND, *b. n.* eeuwig-, altoosdurend.

STEUER, *v.* *—RUDER, *o.* roer, stuur, *o.*; *fig.* *das — des Staats*, het roer van staat; *über — gehen*, achteruit varen; *fig.* over stuur gaan.

STEUER, *v.* schatting, belasting, *v.* regt, hoofdgeld, *o.* impost, *m.* bijdrage, *v.*; *fig. zur — der Wahrheit*, ten blijke van waarheid. *—AMT, *o.* belastingkantoor, *o.* *—ANLAGE, *v.* *—ANSCHLAG, *m.* aanslag in de belasting, *m.* *—BÄNDER, *mv.* (203) roerhaak en vingerling, *m.* *—BAR, *—PFLICHTIG, *b. n.* schat-, belastbaar, belastingschuldig, cijnspligtig. —KEIT, *v.* schat-, belastbaarheid, *v.* *—BEAMTE, *m.* ambtenaar-, ontvanger der belastingen, *m.* *—BEFEHL, *m.* geld-, belastingplakkaat, *o.* *—BORD, *o.* (203) stuurboord, *o.* *—BUCH, *—REGISTER, *o.* belastingregister, kadasterboek, *o.* *—CASSE, *v.* belastinggelden, *o. mv.* -penningen, *m. mv.*; kas, (in Saksen), bank, *v.* *—CASSIRER, *m.* kassier der belastingen, *m.* *—EINNEHMER, *m.* ontvanger der belastingen, *m.* *—FREI, *b. n.* vrij van belastingen, -van schatting. *—GELD, *o.* belastinggeld, *o.* -penningen, *m. mv.*; (in Saksen) gouden of zilveren specie, -munt, *v.* *—KAMMER, *v.* belastingkantoor, *o.* zie STEUERAMT. *—LEHEN, *o.* belastbaar -, schatpligtig leen, *o.* *—MAAT, *m.* stuurmansmaat, *m.* *—MANN, *m.* stuurman, *m.* *—MANNSKUNST, *v.* stuurmanskunst, *v.*

STEUERN, *b.* en *o. w.* belasting betalen, opbrengen; aalmoezen uitreiken; regeren, besturen; (203) sturen, aan het roer zitten, koers zetten naar..., aanhouden op...; — *(einer Sache)*, (eene zaak) stuiten, tegengaan, beletten, voorkomen; leiden; *sich an —, auf etwas —*, op iets leunen, steunen, rusten.

STEUERRAD, *o.* (203) wiel aan de roerpen, *o.* *...RATH, *m.* raadsheer bij de kamer der belastingen, financieraad, *m.* *...SCHEIN, *m.* kwitantie van belasting, *v.* impostbriefje; (in Saksen) bankbiljet, *o.* *...SCHOCK, *o.* zie SCHOCK. *...SCHREIBER, *m.* griffier op het belasting-kantoor, -bij financiën, *m.* *...VERWALTER, *...VERWESER, *m.* beheerder der belastingen, *m.* *...ZEITKREIS, *m.* (in de rom. tijdrekening) tijdwijzer, tijdkring, *m.*

STEVEN, *m.* (203) steven, *m.* zie VORDERSTEVEN, HINTERSTEVEN.

STIBITZEN, *b. w.* (§) aftroggelen, opligten; steien.

STICH, *m.* steek, prik; steek in de zijde, *m.*; koperen plaat; (182) gracht van een' vijver, *v.*; (46) ruil, *m.* zie TAUSCHHANDEL; (133) trek, slag; *fig.* steek onder water; uitval, *m.* vinnig gezegde, *o.*; *einem im —e lassen*, iemand in den steek laten; — *halten*, steek-, proef houden, geldig zijn; (§) *ich sehe keinen —*, ik kan volstrekt niets zien. *—AXT, *v.* steekbijl, *v.* *—BALKEN, *m.* (168) ligger, legger, (balk); *m.* *—BLATT, *o.* steekplaat; (63) troef, *fig.* wijkplaats, *v.* toevlugtsoord, *o.* *—BOHRER, *m.* drilijzer, *o.* steek-, zwikboor, *v.* *—BRET, *o.* (163) steekbalk, *m.* -plank, *v.* *—EISEN, *o.* (143) steekijzer, *o.*

STICHEL, *m.* etsnaald, graveerstift, *v.* *—EI, *v.* steekwoorden, hekelende woorden, *o. mv.* schoot-, steek onder water, *m.* *—HARIG, *b. n.* stekelharig, met zamengestelde haarkleur. *—N, *b.* en *o. w.* schimpen, vitten, hekelen; steken onder water geven, spotten; *auf einen —*, iemand ter zijde beschimpen, bespotten. —, *o.* zijdelingsche -, bedekte beschimping, -vitterij, *v.* *—NAME, *m.* schimp-, spotnaam, *m.* *—REDE, *v.* zie STICHELEI. *—SCHIMMEL, *m.* stekelharige -, bontkleurige schimmel, (paard), *m.* *—WORT, *o.* bits-, vinnig woord, *o.* graauw, snaauw, *m.*

STICHFREI, *b. n.* onkwetsbaar, vrij van steken en houwen; *fig.* gedekt tegen-, ongevoelig voor schimp. *...LER, *m.* —INN, *v.* schimper, vitter, spotter, *m.*; spotster, hekelaarster, *v.* *...LING, *m.* stekelboor, *v.* *...SÄGE, *v.* hand-, stootzaag, *v.* *...TAG, *m.*

bepaalde dag, termijn, *m*. *...**WORT**, *o*. zie **STICHELWORT**. *...**WUNDE**, *v*. steekwond, *v*.

STICKDAMPF, **STICKDUNST**, *m*. stikdamp, *m*. -lucht, *v*.

STICKEN, *b*. en *o*. *w*. stikken, borduren; stikken. *...**ER**, *m*. —**INN**, *v*. stikker, *m*.; stikster, borduurster, *v*. *...**EREI**, *...**ERARBEIT**, *v*. borduurwerk, stiksel, *o*.; borduursteek, *m*. *...**ERKUNST**, *v*. borduurkunst, *v*.

STICKFLUSS, *m*. (34) stikzinking, *v*. *...**GOLD**, *...**SILBER**, *o*. goud-, zilverdraad, *m*. *...**HUSTEN**, *m*. stikhoest, *m*. *...**LUFT**, *v*. (104) stiklucht, *v*. *...**NADEL**, *v*. borduurnaald, *v*. *...**RAHMEN**, *m*. borduurraam, *o*. *...**SEIDE**, *v*. borduurzijde, *v*. *...**WERK**, *o*. borduurwerk, *o*. *...**WURZ**, *o*. wilde wijngaard, *m*.

STIEBEN, *o*. en *b*. *w*. stuwen; *aus einander* —, uit elkander doen stuwen; zie ook **STAUBEN**, **STÄUBEN**. *...**ER**, *m*. (§) opstopper, stomp, vuistslag, *m*.

STIEFÄLTERN, *m*. *mv*. stiefouders, *m*. *mv*. *...**BRUDER**, *m*. stiefbroeder, *m*.

STIEFEL, *m*. laars, *v*. stevel; zuiger eener pomp, *m*.; — *machen*, laarzen maken; — *anziehen*, laarzen aantrekken. *—**ANZIEHER**, *—**ZIEHER**, *m*. laarzentrekker, *m*. *—**BAND**, *o*. laarzenband, -riem, *m*. *—**BRET**, *—**HOLZ**, *o*. laarzenleest, *v*. *—**ETTE**, *v*. zie **KAMASCHE**. *—**KAPPE**, *—**STULPE**, *v*. knieleder (van de laars), *o*. *—**KNECHT**, *m*. laarzenknecht, *m*. *—**MACHER**, *m*. laarzenmaker, *m*. *—**MANSCHETTE**, *v*. (oudtijds) geplooid versiersel onder aan de broek, *o*. *—**N**, *b*. *w*. van laarzen voorzien; *sich* —, de laarzen aantrekken. *—**PUTZER**, *m*. laarzen-, schoenpoetser, *m*. *—**SCHAFT**, *m*. laarzenschacht, *v*. *—**SCHNALLE**, *v*. laarzengesp, *v*. *—**STRUMPF**, *m*. laarzenkous, *v*. -sok, *m*. *—**WICHSE**, *v*. laarzensmeer, *o*.

STIEFGESCHWISTER, *o*. stiefbroeders en zusters, *m*. *v*. *mv*. *...**KIND**, *o*. stiefkind, *o*. *...**MUTTER**, *v*. stiefmoeder; *fig*. stief-, slechte moeder, *v*. *...**MÜTTERCHEN**, *o*. (76) vergeet-mij-nietje, *o*. *...**MÜTTERLICH**, *b*. *n*. en *bijw*. stiefmoederlijk; *fig*. gestreng, wreed. *...**SCHWESTER**, *v*. stiefzuster, halve zuster, *v*. *...**SOHN**, *m*. stiefzoon, *m*. *...**TOCHTER**, *v*. stiefdochter, *v*. *...**VATER**, *m*. stiefvader, *m*. *...**VÄTERLICH**, *b*. *n*. en *bijw*. stiefvaderlijk.

STIEGE, *v*. trap, *m*. trede, *v*.; twintigtal, *o*.

STIEGLITZ, *m*. putter, distelvink, *m*.

STIEL, *m*. steel, stengel; stok (van een' bezem), *m*.; zie **STENGEL**; ook (76) middengedeelte der bladen van artisjokken, *o*.; *fig*. *mit Strumpf (Stumpf) und* — *ausrotten*, met wortel en steel uitrukken, uitroeijen. *—**EN**, *b*. *w*. steelen, van een' steel-, van een' stok voorzien, (een' bezem). *—**GLOCKE**, *v*. tafelschel, *v*. *—**IG**, *b*. *n*. van een' steel-, van een' stengel voorzien. *—**KAMME**, *m*. staartkam, *m*.

STIEPER, *m*. (203) stijl, staander, stut, *m*.

STIER, *b*. *n*. zie **STARR**. *—, *m*. stier, bul; buffel, *m*. *—**EN**, *b*. *w*. aanstaren; dekken (van den stier); ridsig zijn. *—**GEFECHT**, *o*. stierengevecht, *o*. *—**HAMMEL**, *m*. ram, *m*. *—**HITZE**, *v*. stierenjagt, *v*. *—**HIRSCH**, *m*. barbarijsche buffel, *m*. *—**KALB**, *o*. stier-, mannetjes-kalf, *o*. *—**LEIN**, *o*. jonge-, kleine stier, *m*. *—**OCHS**, *m*. stieros, bul, *m*. *—**OPFER**, *o*. (110) stierenoffer, *o*. *—**SINN**, *m*. zie **STARRSINN**.

STIFT, *m*. stift, nestelbeslag, *o*.; pint, *v*. pinnetje, *o*.; spie; stilet, schrijfnaald (bij de ouden), *v*.; teekenkrijt, potlood, *o*.; — *im Hufe des Pferdes von einem Nagel*, punt, niet, (van een' hoefnagel, die in den hoef is blijven zitten), *v*.; (161) stift; stift, sticht, liefdadig gesticht, *o*. stichting, *v*. godshuis; bisdom, kapittel; hospitaal, gasthuis, *o*.; kollegiaal-, diakoniekerk; hoofdkerk, *v*. *—**ELN**, *b*. *w*. met punten aanteekenen. *—**EN**, *b*. *w*. stichten, vestigen; gronden, den grond leggen; in-, op-, daarstellen, in-, oprigten, veroorzaken, voortbrengen, doen, verrigten, opwekken; *Gutes* —, *Böses* —, *eine Heirath* —, goed-, kwaad stichten, een huwelijk aangaan; *Frieden* —, vrede sluiten; *Freundschaft* —, *Handel* —, haat-, twist voeden, tot haat-, tot twist aanhitsen; *seines Namens Gedächtniss* —, zijnen naam vereeuwigen. —, eene spie voorsteken; van nestels voorzien. *—**ER**, *m*. —**INN**, *v*. stichter, grondlegger, in-, oprigter, *m*.; stichtster, grondlegster, *v*. *—**ISCH**, *b*. *n*. tot een kapittel-, tot een stift behoorende.

STIFTSAMT, *o*. baljuwschap van het domkapittel; bisschoppelijk hof, *o*. *—**MANN**, *—**HAUPTMANN**, *m*. bisschoppelijke leenhouder, bisschoppelijke baljuw, *m*. *...**BRIEF**, (**STIFTUNGSBRIEF**), *m*. grondbrief, *m*. akte van grondlegging, -van stichting, *v*. *...**FÄHIG**, *b*. *n*. het regt hebbende-, geregtigd in een kapittel te worden opgenomen. *...**FRAU**, *v*. *...**FRÄULEIN**, *o*. *...**DAME**, *v*. kanonikes, stiftsvrouw, *v*. *...**HAUS**,

m. huis tot een stift behoorende, *o.* *...HERR, *m.* kanonnik, stiftsheer, *m.* *...HÜTTE, *v.* verbondsark, *v.* tabernakel, *m.* *...JÜNGFER, *v.* non, geestelijke zuster, *v.* klopje, *o.* *...KANZLER, *m.* kapittel-kanselier, *m.* *...KIRCHE, *v.* domkerk, hoofdkerk, *v.* *...MÄSSIG, *b. n.* zie STIFTSFÄHIG. *...PFARRER, *m.* pastoor tot een domkapittel behoorende, *m.* *...PROBST, *m.* domproost, *m.* *...PFRÜNDE, *v.* kanonniksplaats, *v.* *...PREDIGER, *m.* dompredikant, *m.* *...STADT, *v.* stad tot een stift of sticht behoorende, *v.* *...TAG, *m.* dag der vergadering van de kanonnikken, *m.* *...VERWALTER, *m.* beheerder-, bestuurder van een domkapittel, *m.*

STIFTUNG, *v.* stichting, instelling, grondlegging, *v.* *—SBRIEF, *m.* zie STIFTSBRIEF. *—STAG, *m.* verjaardag der stichting, *m.*

STILET, *o.* driehoekige dolk, *m.*; (soort van) tentijzer, *o.*

STILL, STILLE, *b. n.* en *bijw.* stil, zacht, gerust, bedaard; bezadigd, zedig; vreedzaam, kalm, gerust, ongestoord; stilzwijgend, stom; heimelijk; *— es Wetter*, stil weder; *das Meer ist —*, de zee is kalm, -stil; *— werden*, bedaren; zwijgen; *das —e Meer*, de Stille Zuidzee; *ein —er Mensch*, een vreedzaam-, rustig-, (ook) stilzwijgend mensch; *ein —es Gebet*, een stil gebed; *die —e Woche*, de heilige week; *der —e Freitag*, goede Vrijdag; *— es Pulver*, dof kruid; *—es Wasser*, stilstaand water; *spr. —e Wasser sind tief*, stille waters hebben diepe gronden; *— sein, sich — halten*, zich stil-, zich in een hoekje houden; *von etwas — sein*, over iets zwijgen; *— halten*, *— stehen*, stil houden, halt maken; *einem — halten*, zich stil houden (onder iemands behandeling); *— liegen*, stil liggen, -blijven liggen; *— schweigen*, stilzwijgen, zich stil houden; *stille! stille da!* stil daar! st! *im —en*, in de stilte, in het geheim.

STILLE, *v.* stilte, kalmte, bedaardheid, rust, *v.*; stilzwijgen, *o.* stilzwijgendheid, *v.*; geheim, *o.*; *in der —*, in de stilte, in het verborgene; in de rust.

STILLEN, *b. w.* stillen, doen bedaren, bevredigen, tegenhouden; paaijen, tevreden stellen; stelpen (bloed); *fig. den Aufruhr —*, het oproer smoren; *die Unruhen —*, de beroerten stillen; *die Schmerzen —*, de pijnen doen bedaren; *die Leidenschaften, den Durst —*, de driften uitdooven, den dorst lesschen, drenken; *ein Kind —*, een kind zogen. *—D, *b. n.*(34) verzachtend, pijnstillend.

STILLHALTEN, *—STEHEN, *o.* het stilhouden, stilstaan, *o.* stilstand, *m.* halt, *v.* *...LAGER, *o.* leger, kampement, *o.* *...SCHWEIGEN, *o.* stilzwijgen, *o.* —D, *b. n.* en *bijw.* stilzwijgend; zwijgend, stil. *...STAND, *m.* stilstand, *m.* het ophouden; stremming, *v.*; bestand (van vrede), *m.*

STILLUNG, *v.* het stillen; het doen bedaren; onderdrukking, smoring (van een' opstand), *v.*; het lesschen (van den dorst); het stillen (van honger); het zogen (van een kind); verzachting, pijnstilling; voldoening; stelping (van bloed), *v.*

STILLWÄCHTER, *m.* stille wacht, *v.*

STIMMDRAHT, *m.* (58) stemdraad, *m.*

STIMME, *v.* stem; (171) partij, zangpartij, *v.* zanger, *m.* zangster, *v.*; *fig.* stem, *v.* gevoelen, *o.* meening, *v.* wensch, *m.*; *die —n sammeln*, de stemmen opnemen. *—, STIMMHOLZ, *v.* stapel (eener viool), *m.*

STIMMEN, *b.* en *o. w.* stemmen; *fig.* (iemand tot iets) stemmen, overhalen; *höher —, niedriger —*, hooger-, lager stemmen; *fig. einen —*, iemand overhalen, tot iets stemmen; zijne stem geven, stemmen voor of tegen; *er ist nicht gut gestimmt*, hij is niet goed geluimd, -gestemd. *—MEHRHEIT, *o.* meerderheid van stemmen, *v.* *—SAMMLUNG, *v.* het opnemen der stemmen, *o.* *—THEILER, *m.* (66) regter die van een ander gevoelen is dan de verslaggever, *m.*

STIMMER, *m.* stemmer (van instrumenten), *m.* zie ook STIMMHAMMER.

STIMMFÄHIG, *b. n.* stemgeregtigd. *...GABEL, *v.* (171) stemvork, *v.* *...GEBER, *m.* stemgever, stemmende, medestemmer, stemgeregtigde, *m.* *...HAMMER, *m.* (171) stemhamer, *m.* *...HOLZ, *o.* zie STIMME. *...PFEIFE, *v.* stempijp, (bij orgels), *v.* *...RECHT, *o.* stemregt, *o.* *...RITZE, *o.* (106) kleine opening in den gorgel, *v.* *...SCHLÜSSEL, *m.* stemsleutel, *m.*

STIMMUNG, *v.* stemming, (ook van instrumenten); *fig.* gemoedsstemming, luim, *v.*

STINGEL, *m.* staart (van een' beer), *m.*

STINKAAS, *o.* stinkend aas, *o.* stinkende kreng, *m.* *...AMEISE, *v.* stinkmier, *v.* *...BAUM, *...BOHNENBAUM, *m.* stinkboom, *m.* *...BLUME, *v.* stink-, fluweelbloem, *v.* *...BOCK, *m.* stinkbok, *m.* (ook scheldwoord). *...EIDECHSE, *v.* (soort van) hagedis, *v.*

STINKEN, *o. w.* (*onr.*) stinken, kwalijk

rieken; *aus der Nase* —, uit den neus stinken. *—, stank, *m*. het stinken. *—D, STINKIG, *b. n.* en *bijw.* stinkend; *fig.* (§) — *faul*, stinkend lui.
STINKFLIEGE, *v.* dag-, stinkvlieg, *v.* *...KÄFER, *m.* (soort van) vlieg, wesp, *v.* *...NASE, *v. fig.* stinkneus, *m.* *...NESSEL, *v.* stinknetel, *m.* *...RATZ, *m.* *...THIER, *o.* stinkwezel, *v.* *...STEIN, *m.* stinksteen, *m.* *...TOPF, *m.* (5) stinkkogel, *m.*
STINT, *m.* puitaal, *m.*
STIPENDIAT, *m.* beurs-student, (die op of voor eene beurs studeert), *m.* *...DIUM, *o.* wedde, beurs, *v.*
STIRN, *v.* voorhoofd, *o.*; *fig. er ist hitzig vor der* —, hij is ligt geraakt; *es steht ihm an der — geschrieben*, het staat op zijn aangezigt te lezen; *einem die — bieten*, iemand weêrstaan; *die — hoch tragen*, het hoofd fier ophouden; *die — eines Berges*, de top van een' berg. *—ADER, *v.* (106) voorhoofdsader, *v.* *—BAND, *m.* *—BINDE, *v.* hoofdband, -doek, *m.* *—BEIN, *o.* voorhoofdsbeen, *o.* *—BLATT, *o.* kopriem, *m.* voorhoofdskleed, *o.* *—HAAR, *o.* *—LOCKEN, *mv.* voorhoofdshaar, *o.* -lokken, *v. mv.* *—MUSKEL, *—NERVE, *m.* voorhoofdsspier, -zenuw, *v.* *—LOS, *b. n.* en *bijw.* onbeschaamd. *—MAUER, *v.* vooruitstekende muur, *m.* *—RAD, *o.* kamrad, *o.* *—REITEL, *—KNEBEL, *—RIEGEL, *m.* (5) frontkalf, voorkalf, *o.* *—RIEMEN, *m.* *—STÜCK, *—TUCH, *o.* hoofdband, -riem, *m.* *—RUNZEL, *v.* rimpel op het voorhoofd, *m.* *—SCHNELLE, *v.* knip-, slag voor het voorhoofd, *m.* *—SPANGE, *v.* gesp (tot sieraad) op het voorhoofd; (ook) feronnière, *v.* *—WAND, *v.* voormuur, *m.* frontispies, *o.*; (103) zeezwaluw, *v.*
STOBER, *m.* zie STÄUBER. *—N, STÄUBERN, *onp. w.* sneeuwen, jagtregenen, stofregenen. —, *b. w.* opjagen; drijven, (van wild). *...WETTER, *o.* sneeuwachtig-, regenachtig weder, *o.* wind en regen, *m.*
STOCHER, *m.* tandenstoker, *m.* *—N, *b. w.* stoken, pooken, opstoken, oppooken (het vuur); schoonmaken, stoken (de tanden).
STOCK, *m.* stok, wandelstok, rotting; stam, tronk (van een' boom), *m.*; plant, *v.* blok, *o.*; staak, armbus (in de kerk); verdieping (van een huis), *v.*; gevangenhuis, *o.*; bijenkorf, *m.*; (12 en 13) rondsel, *o.*; (63) stok, (overblijfsel der kaarten); (50) vorm; *fig.* stam, *m.* geslacht, *o.*; hoofdsom, *v.* vaststaand geld, *o.*; *fig.* domoor, *m.*; *über — und Stein springen*, over sloten en heggen springen. *—AAR, *—ADLER, *m.* zie TAUBENFALK. *—ALT, *b. n.* stokoud. *—AMBOSS, *m.* (soort van) aanbeeld, *o.* *—BAND, *o.* stoklint, -band, bandje aan een' stok, *o.* *—BESEN, *m.* bezemstok, *m.* *—BLIND, *b. n.* (§) stekeblind. *—BOGEN, *m.* gewelfboog, *m.* *—BÖHME, *m.* Bohemer, echte Bohemer, *m.*
STÖCKCHEN, *o.* stokje, rottingje, *o.*
STOCKDUMM, *b. n.* zeer dom, -stomp. *...DÜRRE, *b. n.* (§) zeer droog, -dor.
STOCKEN, *b. w.* (*w. g.*) onderstokken (de wijngaarden); (78) rollen, (op stokken, op plankjes); *sich* —, in stengels schieten; stremmen, stollen, runnen. *—, *o. w. fig.* ophouden, stollen, stilstaan (van het bloed); niet vloeijen (van vochten); stremmen (van melk); bederven, vlakken; blijven steken (in zijne rede); *im Reden* —, niet voortgaan, aarzelen, weifelen (in het spreken); *das Geld stockt*, het geld is schaarsch, -is niet in omloop; *die Sache stockt*, de zaak steekt, -staat stil; *der Handel stockt*, de handel kwijnt; *es stockt*, het wordt vlakkerig (door het vocht). *—, *o.* (*im Reden*) weifeling, aarzeling (in het spreken), *v.*
STÖCKEN, *b. w.* (*w. g.*) zie BLOCKEN.
STOCKENTE, *v.* lepeleend (in Amerika), *v.* *...ERBSE, *v.* wilde erwt, *v.* *...ERZ, *o.* blok erts, *o.* erts in massa, *m.* *...EULE, *v.* kat-, nachtuil, *m.* *...FÄULE, *v.* verrotting in den stam (van een' boom); kleine ganzenveder, *v.* *...FIEDEL, *...GEIGE, *v.* kleine viool, *v.* dansmeestersviooltje, *o.* *...FINSTER, *...DUNKEL, *b. n.* stik-, pikdonker. *...FISCH, *m.* stokvisch; *fig.* domkop, domoor, *m.* —FANG, *m.* stokvisch-, labberdaanvangst, *v.* *...FLECK, *m.* vochtvlek, stip, *v.* *...FLECKIG, *b. n.* uitgeslagen, met vochtvlekken, gestipt. *...FLINTE, *v.* geweer met gebroken loop, *o.* *...FREMD, *b. n.* (§) geheel -, wild vreemd. *...GELEHRT, *b. n.* door en door-, zeer geleerd. *...HAUE, *v.* houweel, *o.* *...HAUS, *o.* gevangenhuis, blok-, rasphuis, *o.* *...HOLZ, *o.* blokhout, *o.* *...IG, *b. w.* gevlekt (door vocht); voos, stokkig (van vruchten).
STÖCKISCH, *b. n.* halsstarrig, koppig.
STOCKJUDE, *m.* echte jood, *m.* *...KIEL, *m.* bout (schrijfpen), schacht, *v.* *...KNECHT, *m.* stokkeknecht, cipiersknecht, *m.* *...KNOPF, *m.* knop van een' rotting, -van een' stok, *m.* *...

KREIDE, v. hard krijt, o. *...LACK, m. pijplak, o. *...LATERNE, *...LEUCHTE, v. huls-, stoklantaarn, v. *...MEISTER, m. stokbewaarder, gevangenbewaarder, cipier, m. —EI, v. gevangenis, v. *...MESSER, o. krom tuinmes, o. *...NACKT, b. n. moedernaakt. *...NARR, m. aartsgek, m. *...PETSCHAFT, o. kantoorzegel, -signet, o. *...PFEIFE, v. (soort van) fluit, flageolet, v. *...PRESSE, v. (12) pers (voor de ongestapelde bladen), v. *...PRÜGEL, *...SCHLÄGE, mv. stokslagen, m. mv. rottingolie, v. *...RAUM, m. grond tot bouwland geschikt, m. *...ROSE, v. stokroos, v. *...ROLLE, v. draadtrekkersrol, v. *...SCHERE, v. droogscheerdersschaar, v. *...SCHILLING, m. fig. dragt slagen, v.

STOCKS, mv. aktiën, effekten, v. o. mv. *—BESITZER, m. *—BÖRSE, v. *—MÄKLER, *—SPIELER, m. effektenhouder, m.; -beurs, v.; -makelaar; speler-, dobbelaar in effekten, m.

STOCKSCHLAG, m. stokslag, rottingslag, m. *...SCHNUPFEN, m. verkoudheid in het hoofd, neusverstopping, v. *...SCHRAUBE, v. stok-, tafelschroef, v. *...SCHWAMM, m. zwam-, uitwas aan boomstammen zonder toppen, o. *...STEIF, b. n. en bijw. stokstijf. *...STILLE, b. n. doodstil. *...TAUB, b. n. stokkedoof.

STOCKUNG, v. ophouding, stremming, staking, afbreking; stolling (van het bloed), v. zie STOCKEN.

STOCKWACHE, v. (97) gevangeniswacht, v. *...WERK, o. verdieping, v. *...ZAHN, m. kies, v. maal-, baktand, m. *...ZANGE, v. (51) nijptangetje, o. *...ZWINGE, v. beslagring, m.

STOFF, m. stof, v.; fig. onderwerp, o. stof, v. *—EN, b. n. stoffen, van stof, zijden, van zijde. *—LICH, b. n. en bijw. stoffelijk. *—LOS, b. n. onstoffelijk.

STÖHNEN, o. w. zuchten, stenen, klagen. *—, o. gezucht, geklaag, gesteen, o.

STOIKER, m. stoïcijn, stoïcijnsche wijsgeer, m. *...ISCH, b. n. en bijw. stoïcijnsch, der leer van Zeno toegedaan; op eene stoïcijnsche wijze.

STOLA, v. die jura Stolä, mv. (124) buitengewone voordeelen, o. mv.

STOLE, STOLA, v. stool, v.

STOLLE, v. STOLLEN, m. (§) ringvormige koek, m. langwerpig baksel, o. *...EISEN, o. (84 en 47) ring (tot gladmaken van leder), m.

STOLLEN, m. voeteneind (eener bedstede of tafel), o.; hoekstijl (van het verhemelte eener koets, van een weefgetouw), m.; sierlijk hek, o. sierlijke leuning, v.; pilaartje (in een slot), o.; punt (aan een hoefijzer), v.; (9) gang, m. *—, b. w. (84 en 47) gedwee-, glad maken; (51) scherp maken (een hoefijzer). *—ARBEIT, v. arbeid in-, werk aan eenen mijngang, m. o. *—BEFAHRUNG, v. onderzoek van eenen mijngang, o. *—BEULE, v. *—SCHWAMM, m. (175) hoefgezwel, o. *—FIRCHE, v. top-, nok van eenen mijngang, m. *—GESCHWORNE, m. opzigter-, inspekteur der mijngangen, m. *—KARREN, m. (9) wagen van een' mijngang, m. *—SCHACHT, m. put van een' mijngang, m. *—WAGEN, m. groote-, blokwagen, m.

STOLLORT, m. einde van een' mijngang; o. *...PFAHL, m. (84) ringhout, hout aan den gladring vast, o.

STOLPER, m. struikeling, v.; fig. domme streek; bok, m. *—ER, m. struikelaar; fig. domoor, m. *—ICHT, b. n. en bijw. oneffen, moeijelijk te begaan. *—N, o. w. struikelen, (ook fig.). —, o. struikeling, v. val, m.

STOLZ, m. trotschheid, fierheid, v. hoogmoed, m. *—, b. n. en bijw. fier, trotsch, hoogmoedig, hoovaardig; grootsch, prachtig, -lijk; trotschelijk. *—IREN, *—EN, o. w. pronken, pralen, hoovaardig zijn. —, o. *(mit Kleidern)*; pralerij, pronkzucht, v. *—IERER, m. pronker, praler, m. *—KRAUT, o. zeker onkruid, o.

STOPFEN, b. w. stoppen; volstoppen, (met veêren enz.); stoppen, stuiven; *eine Pfeife —*, eene pijp stoppen; *fig. Gänse —*, ganzen mesten; *den Durchfall —*, den buikloop tegengaan; (§) *sich voll—*, zich volstoppen, veel en gulzig eten; *einem das Maul —*, iemand den mond stoppen, -snoeren; (69 en 101) lappen, verstellen; stoppen (kousen); (203) *das Ankertau —*, stoppen om touw te steken; breeuwen, kalfateren. *—, o. stopping, propping, v. het proppen. *—D, b. n. stoppend, verstoppend. *...ER, (STÖPFEL), m. stop, prop, v. —, mv. (203) stoppers, m. mv. —INN, v. stopster, v.

STOPFFARBE, v. (136) bij-, hulpverf, (tot herstel van beschadigde schilderijen), v. *...GARN, o. stopgaren, o. *...HAAR, o. vulsel van stoelen-zittingen, o. *...LAPPEN, m. stopdoek, -lap, m. *...MESSER, o. (77) stop-, breeuwmes, o. *...NADEL, v. stopnaald, v. *...NAHT, v. stopnaad, m. stopsel, o. *...NUDEL, v. mestvoe-

der, *o*. *...**STÜCKE**, *mv*. (203) kluisprop, prop, *v*. gepekt zeil, *o*. *...**WACHS**, *o*. maagdewas, *o*. *...**WERK**, *o*. stopwerk, *o*. *...**ZANGE**, *v*. stoptangetje, -ijzer, *o*.

STOPPEL, *v*. stoppel, *m*.; *Stoppeln*, *mv*. pennen, (in de huid van geplukte ganzen), *v*. *mv*.; (afgeschorene) baardhaartjes, *o*. *mv*.; *die — ausreissen*, *abschneiden*, korenstoppels uithalen, -uitrukken, afsnijden. *—**BUTTER**, *v*. zomer-, augustus-boter, *v*. *—**FELD**, *o*. stoppelveld, *o*. *—**GANS**, *v*. zomer-, stoppelgans, *v*. *—**GEDICHT**, *o*. zamengeflanst dichtstuk, *o*. *—**GRAS**, *o*. stoppelgras, *o*. *—**IG**, *b*. *n*. stoppelig. *—**KORN**, *o*. stoppelgraan, -koren, *o*. *—**MAST**, *v*. ledig land, land vol stoppels, *o*. *—**N**, *b*. *w*. nalezen, naoogsten; *fig*. zamenflansen, kompileren. —, *o*. nalezing; *fig*. zamenflansing (van eenig letterkundig werk); letterdieverij, *v*. plagiaat, *o*. *—**RÜBE**, *v*. zomerraap, *v*. *—**SEISSE**, *v*. stoppelzeissen, *v*. *—**SICKEL**, *v*. stoppelsikkel, *v*. *—**WEIDE**, *v*. nadrift, (tijd van weiding na den verschenen tijd), *v*.

STOPPINE, *v*. (186) lont, *v*.

STOPPLER, *m*. *—**INN**, *v*. nalezer, *m*.; naleester, *v*.; die naoogst houdt, *m*. en *v*.; *fig*. zamenflanser (van letterkundige werken); letterdief, *m*.

STÖPSEL, *m*. stop, kurk, *v*.; *fig*. dikbuik, *m*. *—**CHEN**, *o*. stopje, kurkje, *o*.

STÖR, *m*. steur, (visch), *m*.

STORAX, *m*. storax, *v*. storaxboom, boom in Syrië, *m*.

STORCH, *m*. ooijevaar, *m*.; *der Aegyptische* —, de egyptische ooijevaar, de Ibis; *der — kläppert*, de ooijevaar klept, -kleppert. *—**BEINE**, *mv*. *fig*. (§) ooijevaars-, spillebeenen, *o*. *mv*. *—**BLUME**, *v*. klaproos, *v*. *—**NEST**, *o*. ooijevaarsnest, *o*. *—**SCHNABEL**, *m*. ooijevaarsbek, kromhals, *m*.; (194) kraan, *v*.; (76) granium; (166) teekenaap, *m*. *—**STEIN**, *m*. ooijevaarssteen, *m*.

STÖREN, *b*. en *o*. *w*. storen, verstoren, in wanorde brengen; afleiden; verontrusten, beroeren, ontroeren; bestoken; *lassen Sie sich nicht* —, maak geene pligtplegingen, houd uw gemak; *in etwas* —, snuffelen; rondzoeken; zie **HERUMSTÖREN**. *—**FRIED**, *m*. brekespel, vreugdeverstoorder, *m*. *...**ER**, *m*. —**INN**, *v*. stoorder, rustverstoorder, *m*.; rustverstoorster, *v*.; onruststoker, *m*.; onruststookster, *v*.

STÖRRIG, **STÖRRISCH**, *b*. *n*. en *bijw*. koppig, halsstarrig, stijfhoofdig, onverzettelijk; stuursch, straf, streng; barsch, norsch, onvriendelijk. *—**KEIT**, *v*. koppigheid, halsstarrigheid, stijfhoofdigheid; stuurschheid, *v*.

STÖRROGEN, *m*. kuit van steur; kaviaar, *v*. *...**STANGE**, *v*. polsstok der visschers; gaffelhaak, *m*.

STÖRUNG, *v*. verstoring, stoornis, wanorde; beroering, beroerte; *fig*. onrust des gemoeds, -van het geweten, *v*.

STORZ, **STÖRZEL**, *m*. tronk; staak, stijl, stok, *m*.

STOSS, *m*. stoot, slag, schok, bons, hort, *m*.; uitbarsting, opbonzing, *v*.; (135) steek, uitval; *fig*. schok, aanval, *m*.; *einen — thun*, (135) uitvallen, een' stoot voeren; *einen — im Horn thun*, in den horen blazen; *ein — Holz*, *Bücher*, een stapel hout, -boeken, *ein — Acten*, een bundel stukken; -akten; *ein — Papier*, verzameling van eenige malen 26 vellen papier; *der — an einer Kanone*, kulas, stootbodem van een kanon; *der — an einer Nabe*, het dikke eind van eene naaf (aan een rad); *der — an einem Weiberrocke*, de stootkant-, rand (van eenen japon); *der — von einem Kalbe*, nierstuk van een kalf, *o*.; bout (van een schaap), *m*.; ijsbreuk, *v*. ijsgang, *m*. *—**AAR**, *m*. zie **STOSSVOGEL**. *—**BANK**, *v*. zie **FÜGEBANK**. *—**BOLZEN**, *m*. (5) stootbalk, *m*. *—**DEGEN**, *m*. steek-, stootdegen, *m*. *—**EISEN**, *o*. stamper, *m*.; (5) aanstootplaat, *v*.; (48) tandstooter, *m*.

STÖSSEL, *m*. stamper, beuker, *m*.; helblok, *o*.

STOSSEN, *b*. en *o*. *w*. *(onr.)* stooten, duwen; slaan, stooten, kloppen; vermorzelen, stampen, fijn stooten; *einen* —, tegen iemand stooten; *nach einem* —, een' slag voeren naar iemand; *einen über die Haufen* —, iemand omver (overhoop) stooten; *einander* —, elkander duwen, -dringen, -stooten; *mit den Hörnern* —, met de horens stooten; *mit dem Fusse auf die Erde* —, met den voet op den grond stampen, -trappen; *die Erde fest* —, de aarde vast stampen; *an etwas* —, tegen iets stooten; *fig*. *an etwas*, *an einander* —, aan iets raken, aan iets grenzen, belendend zijn; te zamen voegen, in elkander sluiten; te zamen voegen, -passen; *zu einem* —, zich met iemand vereenigen; *zur Armee* —, zich met het leger vereenigen, zich bij het leger vervoegen; *auf einen* —, iemand ontmoeten; *etwas in etwas* —, iets in iets anders drijven, -slaan, -kloppen, -dompelen; *einem den De-*

gen durch den Leib —, iemand den degen door het lijf jagen ; *etwas im Mörsel* —, iets in den vijzel stampen ; *zu Pulver* —, tot poeder stampen ; *fig. einen Aermel in ein Kleid* —, eene mouw in een hemd zetten ; *in das Horn, in die Trompete* —, op den horen -, op de trompet blazen ; *vom Lande* —, van land steken, in zee steken ; *einen von sich* —, iemand van zich afstooten, - verjagen ; *sein Weib von sich* —, zijne vrouw verstooten, van zijne vrouw scheiden ; *einen König vom Throne*, eenen koning van den troon stooten, - onttroonen ; *einen aus dem Besitze* —, iemand uit het bezit jagen ; *der Habicht stosst auf die Tauben*, de havik maakt jagt op de duiven ; *dieser Wagen stösst*, dit rijtuig bonst, - host ; *diese Flinte stösst*, dat geweer stoot ; *das Bier stösst*, het bier geeft gest op ; *sich* —, zich stooten, - slaan, zich bezeeren ; *sich mit dem Kopfe an die Wand* —, met het hoofd tegen den muur loopen ; *sich mit den Hörnern* —, met de horens tegen elkander loopen, - stooten ; *fig. sich an etwas* —, zich aan iets ergeren ; bij iets blijven stilstaan ; *es stösst sich noch an eine Kleinigkeit*, de zaak hangt nog aan eene kleinigheid ; (203) *auf den Grund* —, aan den grond raken. *—, *o.* het stooten, stampen, bonzen ; gesten.

STÖSSER, *m.* stooter, stamper ; roofvogel, *m.*

STOSSFEILE, *v.* (141) stootvijl, *v.* *...GARN, *o.* oud touw, oud bindtouw ; net om roofvogels te vangen, *o.* *...GEBET, *o.* schietgebed, *o.* *...GEWEHR, *o.* stoot-, zijdgeweer, *o.*

STÖSSIG, *b. n.* stootsch, stootig.

STOSSKEIL, *m.* (203) stootkeg, *m.* *...KANTE, *v.* stootkant, - rand, *m.* *...KLINGE, *v.* kling van een' stootdegen, *v.* *...KOLBEN, *m.* groote hamer, *m.* knods, *v.* *...MAUS, *v.* veldmuis, *v.* *...NAHT, *v.* stopnaad, *m.* *...RIEGEL, *m.* (5) kalf, staand kalf, broek-, stelkalf, *o.* *...RING, *m.* ring van de naaf, *m.* *...SÄGE, *v.* hand-, stootzaag, *v.*; (48) afzetzaagje, *o.* *...SCHEIBE, *v.* disselplaat eener kar, *v.* *...SEUFZER, *m.* zucht, *m.* uitboezeming des harten, *v.* *...VOGEL, *m.* roofvogel, *m.* *...WEISE, *bijw.* bij stooten, bij schokken ; (§) met horten en stooten. *...WIND, *m.* plotselinge windvlaag, *v.*

STOTTERER, *m.* stotteraar, stamelaar, *m.*

STOTTERN, *o. w.* stotteren, stamelen. *—, *o.* stottering, stameling, *v.* het stotteren.

STOVE, *v.* zweet-, badstoof, *v.* *—N, *b. w.* (74) stoven ; zie DÄMPFEN.

STRACK, *b. n.* zie GERADE. *—S, *bijw.* (*w. g.*) straks, dadelijk, onmiddellijk.

STRAFAMT, *o.* lijfstraffelijk ambt, *o.* regtbank, *v.* *...BAR, *b. n.* en *bijw.* strafbaar, strafschuldig ; *das —e in einer Handlung*, het laakbare eener daad. *...BARKEIT, *v.* strafbaarheid, strafwaardigheid, *v.* *...BUCH, *o.* register der boeten, *o.* *...BÜCHSE, *v.* bus voor de boeten, *v.*

STRAFE, *v.* straf, tuchtiging, bestraffing, kastijding, boete, *v.*; *bei* —, op straffe, op poene van... ; *zur* —, tot straf. *—N, *b. w.* straffen ; kastijden ; berispen, doorhalen ; eene boete opleggen ; *einen am Leben, wegen eines Verbrechens* —, iemand wegens eene misdaad met den dood straffen ; *fig. mit Worten* —, met woorden bestraffen, den tekst lezen, doorhalen. *...ER, *m.* straffer, kastijder, *m.*

STRAFENGEL, *m.* wrekende engel, engel der wraak, *m.*

STRAFF, *b. n.* stijf, gespannen. *—KEIT, *v.* stijfheid, spanning, *v.*

STRAFFÄLLIG, *b. n.* strafwaard, strafbaar ; boetepligtig. *—KEIT, *v.* zie STRAFBARKEIT.

STRAFGEBOT, *o.* *...BEFEHL, *m.* strafbevel, bevel op straffe van..., *o.* *...GELD, *o.* boete, *v.* *...GERECHTIGKEIT, *v.* wrekende geregtigheid, *v.*; *fig.* arm der geregtigheid, *m.* *...GERICHT, *o.* strafgeregt, *o.* straf, *v.* oordeel Gods, *o.* *...GESETZ, *o.* strafwet, lijfstraffelijke bepaling, *v.*

STRÄFLICH, *b. n.* strafbaar, berispelijk, berispenswaard ; strafwaard. *—KEIT, *v.* strafbaarheid, *v.* zie STRAFBARKEIT.

STRAFLOS, *b. n.* STRAFLOSIGKEIT, *v.* zie UNGESTRAFT, UNGESTRAFTHEIT. *...PREDIGER, *m.* straf-, boetprediker ; *fig.* berisper, gestrenge zedeleeraar, *m.* *...PREDIGT, *v.* boetpredikatie, gestrenge zedeles, *v.* *...RUTHE, *v.* *fig.* roede der kastijding, *v.* geesel, *m.* *...TAG, *m.* dag waarop de regters wegens wouden en wateren zitting houden, *m.*; verpligte heerendienst (als boete), *v.* *...URTHEIL, *o.* veroordeeling, *v.* vonnis, *o.* *...WÜRDIG, *b. n.* zie STRAFBAR.

STRAHL, *m.* straal ; (175) straal, (holte van het achterste deel aan den poot van een paard), *m.* *—ADER, *v.* straalader (aan een' paardenhoef), *v.*

STRAHLEN, *o. w.* stralen werpen, - schieten ; *fig.* schitteren, blinken. *—, *o.* straal-

schleting, straling, *v.* *—BRECHUNG, *v.* straalbreking, *v.* *—BÜSCHEL, *m.* (104) elektrische pluim, *v.* stralenbundel, *m.* *—D, *b. n.* stralend, schitterend, (ook *fig.*) *—KRONE, *v.* *—KRANZ, *m.* stralenkroon, *v.* - krans, *m.* (ook 188).

STRAHLGESCHWÜR, *o.* (175) rotstraal, *m.* verrotting in den straal, *v.* *...ICHT, *b. n.* en *bijw.* als stralen. *...IG, *b. n.* gestraald, met stralen, stralend; (23) gegroefd, gestreept.

STRÄHNE, *v.* streng garen, - zijde, *v.*; (146) *eine — Draht*, een bosje koperdraad, *o.*; (203) kabelgaren, *o.*

STRAMM, *b. n.* zie STRAFF.

STRAMPELN, *o.* en *b. w.* stampvoeten, spartelen, stampen, intrappen, te zamen trappen, bederven door trappen.

STRAMPFEN, *o. w.* zie STRAMPELN.

STRAND, *m.* strand, *o.* oever, *m.* kust, *v.* zeekant, *m.*; *auf den — setzen*, *— laufen*, op het drooge zetten; stranden; *vom —e losarbeiten*, vlot doen worden, vlot raken. *—BARS, *m.* zeebaars, *m.* *—BAUER, *—BEWOHNER, *—SASS, *m.* kust-, oever-, strandbewoner, *m.* *—BEDIENTE, *m.* kustbewaarder om den amber op te zamelen, *m.* *—EN, *o. w.* stranden. —, *o.* stranding, *v.* *—FISCH, *m.* oever-, strandvisch, *m.* *—GERECHTIGKEIT, *v.* zie STRANDRECHT. *—GUT, *o.* strand-, gestrand goed, *o.* strandvond, *m.* *—HERR, *m.* strand-, oeverheer, *m.* *—LÄUFER, *m.* kievit, strandlooper, (soort van) pluvier, *m.* *—ORDNUNG, *v.* reglement-, *o.* verordening op de ambervisscherij, *v.* *—PFEIFER, *m.* ringpluvier, (vogel), *m.* *—RECHT, *o.* strandregt, regt der strandvonders, *o.* *—REITER, *m.* strandruiter, marechaussée te paard, *m.* *—STEIN, *m.* strandkei, *v.* -steen, *m.* *—VOGEL, *m.* strandvogel, *m.* *—VOGT, *m.* inspekteur der kusten, strandmeester, *m.* *—UNG, *v.* stranding, *v.* het stranden. *—WACHE, *v.* strand-, kustwacht, kustbewaking, *v.*

STRANG, *m.* streng, *v.* zeel, *o.* strop, *m.* koord; gareel (waarin de paarden gespannen zijn), *o.*; zie STRÄHNE; *bei Strafe des —es*, op straffe van den strop; *zum —e verurtheilen*, tot den strop-, tot de galg veroordeelen; *fig.* (§) *wenn alle Stränge reissen*, als alle touwen springen. *—ULIREN, *b. w.* wurgen; zie ERDROSSELN, ERWÜRGEN.

STRAPAZE, *v.* (§) vermoeijenis, *v.* zie BESCHWERDE, BESCHWERLICHKEIT. *...IREN, *b. w.* (§) vermoeijen, afmatten; zie ABMATTEN, ERMÜDEN.

STRASSE, *v.* straat, *v.*; weg, groote-, heerenweg, doorgang, *m.*; (1) straat, zeeëngte, *v.*

STRASSENAAS, *o. fig.* straatslijper, -looper, *m.* *...AUFSEHER, *...BEREITER, *m.* opziener-, opzigter der wegen of straten, *m.* *...GELEIT, *o.* zie GELEIT. *...GESINDEL, *o.* gespuis, gepeupel, graauw, *o.* *...LATERNE, *v.* straat-, stadslantaarn, *v.* *...MORD, *m.* moord (op den openbaren weg), *m.* *...RAUB, *m.* *...RÄUBEREI, *v.* straatrooverij, *v.*; *— treiben*, straatrooverij plegen, op rooven uitgaan. *...RÄUBER, *m.* straatroover, dief, roover, *m.* *...RÄUBERISCH, *b. n.* en *bijw.* als een straatroover, op roovers wijze. *...RECHT, *o.* straat-, wegenregt, *o.* *...ZOLL, *m.* tol, *m.*

STRATZE, STRAZZE, *v.* (46) kladboek, *o.*

STRAUBE, *v.* ruwe oppervlakte, *v.*

STRÄUBEN, *b. w.* doen oprijzen; overeind doen staan; *sich —*, oprijzen, zich overeind stellen; *fig.* zich verzetten, worstelen tegen; zich aankanten tegen, tegenstreven. *—, *o.* oprijzing, tegenkanting, tegenstreving, *v.* *...IG, *b. n.* overeind staande; stekelig, ongekamd.

STRAUCH, *m.* struik, *m.* boompje, heestergewas, *o.*; *fig.* struikeling, *v.*; zie STAUDE, BUSCH. *—DIEB, *m.* struikroover, *m.* *—ARTIG, *b. n.* struikachtig. *—BART, *m.* ruwe-, harde baard, *m.* *—ELN, *o. w.* struikelen; *fig.* vallen, struikelen, een' misstap doen. —, *o.* struikeling, *v.* het struikelen. *—HOLZ, *—WERK, *o.* struiken, *m. mv.* struikgewas, *o.* heesters, *m. mv.* kreupelbosch, -hout, *o.*

STRAUSS, *m.* ruiker (bloemen), *m.*; kuif (van vogelen), *v.*; gevecht, *o.* ontmoeting, schermutseling, *v.* —, *—VOGEL, *m.* struisvogel, *m.* *—BINDERINN, *v.* *(Straussermädchen)*, bloemenmeisje, *o.* *—CASUAR, *m.* struiskasuaris, *m.*

STRÄUSSCHEN, *o.* ruikertje; struisvogeltje, *o.*

STRAUSSEN-EI, *o.* struis-ei, ei van den struisvogel, *o.* *...FEDER, *v.* struisveder, -pluim, *v.*

STRAUSSFINK, *m.* gekuifde vink, *m.* *...RABE, *v.* gekuifde raaf, *v.*

STREBE, *v.* (168) stut, schoor, *m.*; *die —n am Schleusenthore*, plank-, klamp aan de borstwering eener sluis, *v.* *—BALKEN, *m.* schoorbalk, *m.* *—BAND, *—HOLZ, *o.* (168) schoor, stut, *m.* *—KRAFT, *v.* magt-, kracht van uitrekking of spanning, *v.* *—N, *o. w.* streven, pogen, trachten; *nach*

etwas —, naar iets trachten, streven, reikhalzen. —, *o.* poging, streving; (104) helling, *v.* *—PFAHL, *—PFEILER, *m.* stut, steunpilaar, -paal, *m.* *—STANGE, *v.* (59) stut-, schoorstang, *v.*
STRECKBAR, *b. n.* rek-, buigbaar, buigzaam; smedig, smeedbaar. *—KEIT, *v.* rekbaarheid, buigzaamheid; smeedbaarheid, *v.*
STRECKE, *v.* uitgestrektheid, uitgebreidheid, *v.* *...EISEN, *o.* (47) slaap-, rekijzer, *o.* *—N, *b. w.* rekken, uitrekken, uitstrekken; *fig. das Gewehr* —, de wapens nederleggen; *einen zu Boden, zur Erde* —, iemand op den grond werpen, -nedervellen; *alle seine Kräfte daran* —, er al zijne krachten aan besteden; *sich* —, zich uitstrekken; *sich nach der Decke* —, de tering naar de nering stellen.
STRECKHAMMER, *m.* (143) plethamer, *m.* *...MUSKEL, *m.* (106) uitspannende rekspier, *v.*; — *des Zeigefingers*, rekspier van den wijsvinger, *v.* *...WAARE, *v.* korte ijzeren staven, *v. mv.* *...WALZE, *v.* pletrol, *v.* *...WERK, *o.* pletmolen, *m.*
STREICH, *m.* streek, slag, *m.* veeg, *v.*; *fig.* streek, trek, *m.*; *dumme* —*e*, zotternijen, domme streken; *ein kluger* —, een verstandige trek; *einem einen* — *spielen*, iemand een' trek spelen. *—BALLEN, *m.* (62) strijkbal, *m.* *—BANK, *v.* (28) strijk-, kaardebank, *v.* *—BAUM, *m.* (84) schraag, *v.*; (195) boom, *m.* *—BRET, *o.* (2) strijkbord (aan den ploeg), *o.* *—BÜRSTE, *v.* strijkborstel, *v.*
STREICHE, *v.* (78) kaarde; (114) borstel, *v.*; (201) spanraam, *o.* *...EISEN, *o.* spanijzer, *o.*; (79) kam, *m.* *—LN, *b. w.* zacht wrijven; *fig.* streelen, liefkozen. —, *o.* het liefkozen, liefkozing, streeling, *v.*
STREICHEN, *b.* en *o. w.* *(onr.)* wrijven, ligt-, zacht wrijven, met de hand over (iets) heengaan; streelen; strijken; uitwisschen, schrappen, smeren, strijken (boter, zalf enz.); *mit etwas* —, met iets strijken; *ein Scheermesser auf dem Steine* —, een scheermes over den slijpsteen laten gaan; *ein Messer auf dem Stahle* —, een mes op een' vuursteen scherpen; *Gold, Silber auf dem Probirsteine* —, goud-, zilver op den proefsteen strijken; *Ziegel* —, dakpannen-, tegels bearbeiden, -bewerken; *die Wolle* —, wol kaarden; *das Salz* —, zout afstrijken; *ein gestrichenes Mass*, eene gestrekene-, gladde maat; *den Bass* —, op den bas spelen; *die Segel* —, *die Flagge* —, de zeilen-, de vlag strijken; *Lerchen* —, zie op LERCHE; *einen mit Ruthen* —, iemand met roeden slaan, geeselen; *etwas (in einer) Schrift* —, iets (in een geschrift) uitschrappen; (§) strijken, heenstrijken, overgaan; zich bewegen, loopen, zich uitstrekken; *der Wind, die Luft streicht durch das Fenster*, de wind-, de lucht dringt door het venster (trekt); *im Lande herum* —, het land ronddolen; zie HERUMSTREICHEN; *die Fische* —, de visschen schieten kuit; (59) *die Hündinn streicht*, de teef is loopsch. *—, trekken (van vogels); *einen* — *lassen*, een' wind laten; *heraus* —, pogchen, zwetsen.
STREICHER, *m.* kaarder, *m.*; (183) wet-, slijpstaal, *o.*
STREICHFERTIG, *b. n.* slagvaardig. *...FEUER, *o.* (133) vuur (waarvan de vlam op de stof terugstuit), *o.* *...FISCH, *m.* visch welke aan het kuitschieten is, *m.* *...GARN, *...NETZ, *o.* sleepnet, *o.* *...HOLZ, *o.* strijkstok, *m.* -hout, afstrijkhout (voor het zout, koren enz.), *o.* *...HÖLZCHER, *o. mv.* wrijfstokjes, (fosforische) allumetjes, *o. mv.* *...KARPFEN, *m.* karper welke kuit schiet, *m.* *...KÄSE, *m.* roomkaas, *v.* *...KRAUT, *o.* zie FARBEGRAS, STÄRKKRAUT. *...LINIE, *v.* (180) strijklinie, flank, *v.* *...MASS, *o.* (139) winkelhaak, gaaikant, *m.* *...MESSER, *o.* (136) tempermes; (84) schaafmes, *o.* *...MODEL, *o.* (139) ritshout, *o.* *...NADEL, *v.* toetsnaald, *v.* *...PLATZ, *m.* (180) flank, *o.* *...RIEMEN, *m.* *...LEDER, *v.* aanzetriem, *m.* *...STEIN, *m.* zie PROBIRSTEIN. *...VOGEL, *m.* trekvogel, *m.* *...WEHRE, *v.* (180) zijde eener borstwering, *v.* *...WINKEL, *m.* flankerende hoek, *m.* *...ZEIT, *v.* tijd van kuitschieting; trektijd (der vogels, *m.*
STREIF, STREIFEN, *m.* streep, schreef, veeg, *v.*; reep (eener vrouwenmuts), *m.*; —*en auf den Muscheln*, strepen-, kringen op mosselschelpen; —*en zwischen den Auskehlungen der Säulen*, holligheden-, strepen aan zuilen; (168) lijst, *v.* *—BETTLER, *m.* landlooper, vagebond, *m.* *—CHEN, *o.* streepje, randje, reepje, *o.* *—EN, *b. w.* strijken, strepen; ligt aanraken, ligtelijk beroeren; schrammen; *die Kugel streifte ihm nur den Arm*, de kogel heeft zijnen arm slechts even aangeraakt; *sich im Fallen das Bein* —, door een' val zijn been schrammen; *das Pferd hat sich gestreift*, het paard heeft eene ligte wond (eene kneuzing) bekomen; *die Aermel in die Höhe* —,

de mouwen opstroopen; *etwas durch den Mund* —, iets opslokken, in den mond stoppen. —, *o. w.* even voorbijgaan, - aanraken, eenigzins bezeeren; zwerven, dolen, stroopen. *—ER, *m.* kruiser, strooper, *m.* —EI, *v.* strooperij, *v.* strooptogt, *m.* *—IG, *b. n.* gestreept, met -, vol strepen, - repen; (11) geschakeerd, bont gestreept. *—JAGEN, *o.* lange jagt, *v.* *—LICHT, *o.* *—LICHTER, *mv.* (136) doorbrekend licht, *o.* doorbrekende lichtstralen, *m. mv.* *—PARTEI, *v.* strooppartij, *v.* *—REITER, *m.* strooprui ter, ruiter tot de strooppartij behoorende, *m.* *—SCHUSS, *m.* schampschot, *o.* *—WACHE, *v.* ronde, patrouille, *v.* *—WUNDE, *v.* zie STREIFSCHUSS. *—ZUG, *m.* strooptogt, *m.*

STREIT, *m.* strijd, *m.* gevecht, *o.*; twist, *m.* oneenigheid, *v.* verschil, *o.* woordenstrijd, *m.*; geding, regts-, pleitgeding, pleit, krakeel, *o.*; (44) twistvraag, *v.* twistpunt, *o.* *—AXT, *v.* strijdbijl, *v.* — *der Indianen*, tomahawk, *m.* (strijdknods der noord amerik. wilden). *—BAR, *b. n.* strijd-, weerbaar; *fig.* dapper, heldhaftig, kloek, strijd-, oorlogzuchtig. —KEIT, *v.* strijdbaarheid, kloekheid, heldhaftigheid, *v.* *—BEGIERDE, *v.* strijdlust, *m.* twistgierigheid, krakeelzucht, *v.* *—EN, *o. w. (onr.)* strijden, vechten; krakeelen, twisten; *für das Vaterland* —, voor het vaderland strijden, - kampen; *(sich) um etwas* —, om iets vechten, - kampen; *über etwas* —, over iets twisten, - krakeelen; *fig. mit Kälte, mit Hunger* —, tegen de koude -, tegen den honger worstelen; *wider die Wahrheit* —, tegen de waarheid -, tegen zijne overtuiging spreken; *wider die gesunde Vernunft* —, met het gezond verstand in strijd zijn; *mit sich selbst* —, of *im Streite sein*, besluiteloos -, met zich zelven in strijd zijn; *vor Gericht* —, pleiten, een geding voeren; *die —e Kirche*, de strijdende kerk. *—ER, *m.* —INN, *v.* strijder, twister, twistzoeker, kamper, worstelaar, *m.*; vechtster, twistzoekster, krakeelster, *v.* *—EI, *v.* twist, *m.* gekijf, krakeel, *o.* kijverij, *v.* *—FRAGE, *v.* *—PUNKT, *m.* twistvraag, *v.* - punt, geschil, vraagstuk, *o.* *—GENOSS, *m.* strijdgenoot, spitsbroeder, *m.* *—GESPRÄCH, *o.* twistrede, redekaveling, *v.* *—HAFT, *b. n.* strijdbaar, krijgs-, oorlogzuchtig. *—HAHN, *m.* strijdhaan, kemphaan, *m.* *—HAMMER, *m.* strijdhamer, *m.* *—HANDEL, *m.* regtsgeding, *o.* *—HANDSCHUH, *m.* strijdhandschoen, *m.* *—HENGST, *m.* strijdros, *o.* *—IG, *b. n.* en *bijw.* betwistbaar, twistziek, - gierig; oneenig, strijdig. —KEIT, *v.* twist, *m.* geschil, *o.* oneenigheid, *v.* zie STREIT. *—KOLBEN, *m.* strijdkolf, knods, *v.* *—KOPF, *m.* twistzoeker, *m.* *—KUNDIG, *b. n.* bedreven in den strijd. *—LUSTIG, *b. n.* strijdlustig, genegen tot krakeelen, - tot vechten. *—MUTHIG, *b. n.* en *bijw.* twistziek; in geding. *—PLATZ, *m.* strijdperk, *o.* kampplaats, *v.* *—PUNKT, *m.* zie STREITFRAGE. *—SACHE, *v.* twistzaak, *v.* regtsgeding, betwist goed; godsdienstig geschilpunt, *o.* *—SCHIFF, *o.* oorlogsschip, *o.* *—SCHLECHTER, *m.* geschilbeslechter, scheidsregter, *m.* *—SCHRIFT, *v.* twistgeschrijf, *o.*; pleitrede, *v.* *—SUCHT, *v.* strijd -, krakeelzucht, twistgierigheid, *v.* *—SÜCHTIG, *b. n.* twistziek, krakeelzuchtig; pleitziek. *—TAG, *m.* dag van het gevecht, *m.* *—THEOLOGIE, *—LEHRE, *v.* godsdienstige twistrede, - vraag, *v.*; pennestrijd over godsdienstpunten, *m.* *—ÜBUNG, *v.* oefening in het redekavelen, - in het disputeren (op kollegiën), *v.* *—WAGEN, *m.* strijd -, oorlogswagen, *m.* - kar, *v.*

STRENGE, *v.* gestrengheid, hardheid, strafheid, barschheid, wrangheid, *v.*; *nach der* —, streng genomen; naar het gestrenge regt; *die — der Kälte*, de gestrengheid der koude. *—, *b. n.* en *bijw.* streng, gestreng, straf, bar, wrang, scherp; *fig.* gestreng, wreed, hard, barsch, stuursch; norsch, gestrengelijk; *im — der Verstande*, streng genomen, naar regt en rede; *spr.* —*e Herren regieren nicht lange*, gestrenge meesters regeren niet lang.

STRENGEL, *m.* (175) verkoudheid, *v.* gewone droes, *m.*

STRENGFLÜSSIG, *b. n.* (133) moeijelijk te smelten. *...LING, *m.* regtzinnige, man van gestrenge beginselen, *m.*

STREU, *v.* stroobed, strooleger, *o.* *—BLAU, *o.* poeder-blaauwsel, *o.* *—BÜCHSE, *o.* zandkoker, - bak, *m.* *—EN, *b. w.* strooijen, bestrooijen, werpen; *Blumen auf den Weg* —, den weg met bloemen bestrooijen; *Mist* —, mest strooijen, - spreiden; *den Pferden* —, stroo strooijen onder de paarden. *—GABEL, *v.* stroo -, mestvork, *v.* *—GLANZ, *m.* strooiloovertjes, *o. mv.* *—PULVER, *o.* strooikruid, *o.* *—RECKEN, *o.* bladen en mos tot een strooleger, *o. mv.* *—SAND, *m.* strooizand, *o.* *—STROH, *o.* paarden -, veestroo, *o.* *—ZUCKER, *m.* ruwe suiker, keukensuiker, *v.*

Strich, *m*. streek, streep; lijn; pennestreek; wind -, zeestreek, *v*.; streek (met de kam, met het scheermes, met den strijkstok) *m*.; lijn, (maat; twaalfde deel van een' duim), *v*.; *dieser Violinspieler hat einen schönen* —, deze vioolspeler heeft een fraai spel; *ein — auf dem Kerbholze*, eene kerf op den stok; — *auf dem Probirsteine*, streek op den toetssteen; *ein — Weges*, een eind wegs; *ein — Landes*, streek, landstreek, *v*.; *der — der Vögel*, vertrek -, trektijd der vogels; *der — der Fische*, kuitschieting der visschen; *der — am Euter*, speen eener koe (aan den uijer); *der — des Tuches*, nop van het laken; *dem Tuche den — geben*, het laken strijken; *nach dem —e*, met den draad; *einen — durch die Rechnung*, eene streep door de rekening, teleurstelling; *in einem* —, *fig*. in éénen door, geduriglijk. *—**elchen**, *o*. streekje, streepje, *o*. zie **Strich**. *—**kiel**, *m*. trekpen, *v*. *—**punkt**, o. (51) kommapunt, *o*. *—**regen**, *m*. regenvlaag, *v*. *—**stein**, *m*. bazalt, zwarte marmersteen, *m*. *—**vogel**, *m*. zie **Zugvogel**. *—**weise**, *bijw*. streepsgewijze, bij strepen. *—**zaun**, *m*. (180) beslagwerk, *o*. *—**zeit**, *v*. trektijd (der vogels), *m*.

Strick, *m*. touw, *o*. strik, strop, *m*. koord, *o*. *—**baumwolle**, *v*. breikatoen, *o*. *—**beutel**, *m*. breizak, *m*. *—**chen**, *o*. strikje, touwtje, stropje, *o*. *—**en**, *b*. en *o*. *w*. breijen. —, *o*. breiwerk, o. het breijen. *—**er**, *m*. —**inn**, *v*. breijer, *m*. breister, *v*. *—**erei**, *v*. *—**werk**, *o*. breiwerk, *o*. *—**erlohn**, *m*. breiloon, *o*. *—**garn**, *o*. breigaren, *o*. *—**holz**, *o*. zie **Strickscheide**. *—**leiter**, *v*. touwladder, *v*.; (203) paard, *o*. *—**nadel**, *v*. breinaald, *v*. *—**naht**, *v*. naad van eene breikous, *m*. *—**reiter**, *m*. politie-dienaar te paard, marechaussée, *m*. *—**schaukel**, *v*. schommel, *m*. *—**scheide**, *v*. breikoker, *m*. *—**schule**, *v*. breischool, *v*. *—**stock**, *m*. (182) nettenmakers brei- of knoopstok, *m*. *—**strumpf**, *m*. breikous, *v*. *—**stuhl**, *m*. weefgetouw voor kousen, *o*. *—**walze**, *v*. klos -, spil aan het draaispit, *v*. *—**werk**, *o*. breiwerk, touwwerk, *o*. zie ook **Strickerei**. *—**wolle**, *v*. saaijet, wol om te breijen, *v*. *—**zeug**, *o*. breiwerk, -gereedschap, *o*. *—**zwirn**, *m*. breigaren, *o*.

Striefe, *v*. zie **Streif**.

Striegel, *v*. roskam, *m*. *—**n**, *b*. *w*. roskammen; *fig*. *einen* —, iemand afrossen; vinnig doorhalen, scherp hekelen; iemand kwellen.

Strieme, *v*. striem, stram, *v*. rimpel, *m*. likteeken, *o*. *...**ig**, *b*. *n*. vol striemen, blaauw (van slagen enz.); gerimpeld, rimpelig.

Strietzel, *m*. en *v*. (§) ringvormig tarwebrood, *o*.

Strippe, *v*. laarzenriem, *m*. *...**erz**, *o*. (zekere) glanzige looderts, *m*.

Strobel, *m*. pijnappel, *m*. *—**dorn**, *m*. artisjok, varkensdistel, *m*. *—**kopf**, *m*. ruw -, stekelig hoofdhaar, *o*.; die zulk haar heeft, *m*. en *v*.; *fig*. dwaas, gek, *m*. *—**stern**, *v*. komeet, staartster, *v*. *—**taube**, *v*. gekuifde duif, *v*.

Stroh, *o*. stroo, *o*.; *ein Haus mit — decken*, een huis met stroo -, met riet dekken; *mit — ausstopfen*, *mit — einpacken*, met stroo vullen, met stroo inpakken. *—**arbeit**, *o*. stroowerk, *o*. —**er**, *m*. stroowerker, *m*. *—**band**, *—**seil**, *o*. strooijen band, (gevlochten van stroo), *m*. *—**binder**, *m*. bossenbinder, *m*. *—**blume**, *v*. (76) stroo -, papierbloem, *v*. *—**boden**, *m*. stroozolder, - berg, *m*. *—**bückling**, *v*. stroo-bokking, (in stroo gepakt of gedraaid), *v*. *—**bund**, *v*. bos stroo, *m*. *—**butter**, *v*. hooiboter, *v*. *—**dach**, *o*. stroo-, strooijen -, rieten dak, *o*.; *fig*. stulp, hut, *v*. nederig verblijf, *o*. *—**decke**, *v*. stroomat, *v*. —**r**, *m*. rietdekker, dekker met stroo, *m*. *—**ern**, *b*. *n*. strooijen, stroo, van stroo. *—**fackel**, *v*. brandende stroowisch, *v*. *—**farbe**, *v*. strookleur, *v*. *—**farben**, *—**gelb**, *b*. *n*. strookleurig, stroogeel. *—**feuer**, *o*. stroovuur, o. *—**fiedel**, *v*. spinet, *v*. *—**futter**, *o*. stroovoeder, *o*. *—**halm**, *m*. strooha lm, *m*. rieten pijpje, *o*. *—**hälmchen**, *o*. stroohalmpje, rietje, *o*. *—**händler**, *m*. —**inn**, *v*. koopman -, handelaar -, handelaarster in stroo, *m*. *v*. *—**hanf**, *m*. stroo -, gele hennep, *m*. *—**haube**, *v*. strooijen muts, - kap, *v*. *—**hut**, *m*. stroohoed, *m*. *—**hütte**, *v*. hut met stroo of riet bedekt, *v*. *—**junker**, *m*. stroojonker, *m*.; *fig*. stroopopje, *o*.; adellijke gek, kale jonker, *m*. *—**karde**, *v*. (78) distelkaarde, *v*. *—**kopf**, *m*. *fig*. (§) domoor, *m*. *—**korb**, *m*. stroomand, strooijen mand, *v*. *—**kranz**, *m*. strookrans; zwemgordel, *m*. *—**lade**, *v*. (48) beenbreuksverband, o. *—**lager**, *o*. strooleger, - bed, o. *—**latte**, *v*. lat -, latwerk tot eene bedekking van stroo, *v*. *o*. *—**leckwerk**, *o*. (205)

trapswijze afgedeelde kamer van stroo, *v.* *—MAGAZIN, *o.* stroopakhuis, *o.* *—MANN, *m.* vogelverschrikker, molik, bullebak, *m.* zie STROHHÄNDLER. *—MATTE, *v.* stroomat, *v.* *—MESSER, *o.* stroomes, *o.* *—MIST, *m.* mest van stroo, *m.* *—PAPIER, *o.* stroopapier, *o.* *—PFEIFE, *v.* strooijen -, rieten pijpje, *o.* *—SACK, *m.* stroozak, *m.* *—SCHNEIDER, *m.* stroosnijder, *m.* *—SEIL, *o.* zie STROHBAND. *—SITZ, *m.* strooijen zitting (van eenen stoel), *v.* *—STUHL, *m.* stoel van stroo, *m.* *—TELLER, *m.* strooijen tafelring, *m.* *—WAARE, *mv.* strooijen waren, (handelsvoorwerpen van stroo), *v. mv.* *—WEIN, *m.* wijn geperst uit druiven eenigen tijd op stroo gelegd, *m.* *—WISCH, *m.* stroowisch, *v.* *—WITTWE, *v. fig.* (§) *—WITTWER, *m.* onbestorven weduwe, *v.*; - weduwenaar, *m.* *—WULST, *m.* strookussen, *o.* *—WURM, *m.* strooworm, *m.*

STROLCHEN, *o. w.* rondslenderen. *...ER, *m.* rondslenderer, uitlooper, straatslijper, steentjesteller, *m.*

STROM, *m.* stroom, *m.* rivier, *v.* vloed, stortvloed, (ook *fig.*); maalstroom, *m.*; *wider den — schwimmen*, tegen den stroom opzwemmen. *—AB, *bijw.* stroomafwaarts. *—AUF, *bijw.* stroomopwaarts. *—ANKER, *o.* zeeanker, *o.* *—ANWOHNER, *m.* oeverbewoner, *m.* *—BAHN, *v.* stroom, *m.* stroomlijn, - rigting, *v.*

STRÖMEN, *o. w.* stroomen, vloeijen, vlieten, (ook *fig.*).

STROMFINK, *m.* stormvink, - vogel, *m.* *...FISCH, *m.* riviervisch, *m.* *...GOTT, *m.* stroomgod, *m.* *...KARPFEN, *m.* rivierkarper, *m.*

STRÖMLING, *m.* zweedsche ansjovis, *m.*

STRÖMUNG, *v.* strooming, *v.*; het stroomen, vloeijen.

STROMWEISE, *bijw.* stroomsgewijze, bij stroomen; *fig.* in overvloed, rijkelijk.

STROPHE, *v.* (25) strofe, *v.* gedeelte van een lierdicht of lied, *o.*

STROSSE, *v.* trede, sport, *v.*

STROTZEN, *o. w.* zwellen, gezwollen -, sterk gespannen zijn; *fig. von etwas* —, hoogmoedig -, opgeblazen wegens iets zijn; *mit seinem Gelde* —, met zijn geld pronken; zich veel op zijn geld laten voorstaan. *—D, *b. n.* opgeblazen, gezwollen; *fig.* opgeblazen, hoogmoedig, ijdel.

STRUCK, *m.* everlast, (soort van) wollen stof, *o.*

STRUDEL, *m.* maalstroom, *m.* draaikolk, *v.* *—N, *o. w.* ronddraaijen, drentelen, kronkelen; borrelen, koken. —, *o.* draaijing, kronkeling, opborreling, *v.*

STRUKTUR, *v.* bouw, *m.* bouworde, *v.*

STRUMPF, *m.* kous, *v.*; stomp (van een arm of been), *m.* zie STUMPF, RUMPF. *—BAND, *o.* kousenband, *m.* *—BRET, *o.* *—FORM, *v.* houten vorm voor kousen, *m.* *—FABRIK, *—WEBEREI, *v.* kousenfabriek, - weverij, *v.* *—FABRIKANT, *—MACHER, *—WIRKER, *m.* kousenfabriekant, - wever, *m.* *—FLICKER, *m.* —INN, *v.* kousenstopper, *m.* - stopster, *v.* *—HÄNDLER, *m.* kousenkooper, *m.* *—HOSEN, *mv.* broek met kousen ineen; tooneel -, bal -, galabroek, *v.* *—MANUFAKTUR, *v.* zie STRUMPFFABRIK. *—STRICKER, *m.* —INN, *v.* kousenbreijer, *m.* - breister, *v.* *—WIRKER, *m.* zie STRUMPFFABRIKANT. —EI, —KUNST, *v.* kousenweverij, *v.*; het kousenweven; kunst van kousenweven, *v.* *—WIRKERSTUHL, *m.* kousenweversraam, *o.*

STRUNK, *m.* stronk, *m.*

STRUNT, *m.* vuilnis, *v.* stront, *m.* *—JÄGER, *m.* (soort van) ijsvogel, *m.*

STRUNZE, (§) dik -, zwaarlijvig vrouwspersoon, *o.*; *fig.* dikke tante, *v.*

STRUPPE, *v.* zie MAUKE en STRIPPE. *...IG, *b. n.* zie STRAUBIG.

STÜBCHEN, *o.* vier pints maat, stoop, *v.*; kamertje, vertrekje, *o.*

STUBE, *v.* kamer, *v.* vertrek, *o.*; kagchel, *v.* oven, *m.*

STUBENARREST, *o.* kamerarrest, *o.* *...BESEN, *m.* kamerbezem, *m.* *...BURSCH, *...GESELL, *m.* kamergezel, *m.* *...ECKE, *v.* hoek van de kamer, *m.* *...FLIEGE, *v.* gewone -, kamer -, huisvlieg, *v.* *...GELEHRTE, *m.* kamergeleerde, *m.* *...HEIZER, *m.* kagchelstoker, *m.* *...HOCKER, *m.* (§) huiszitter, kluizenaar, *m.* *...KAMMER, *v.* kamer waarin de oven staat, ovenkamer, *v.* *...MÄDCHEN, *o.* kamermeisje, *o.* *...OFEN, *v.* kagchel, *v.* oven, *m.* *...ORGEL, *o.* kamerorgel, draagbaar orgel, *o.* *...SIECH, *b. n.* ziek ten gevolge van veel zitten. *...SITZERLEBEN, *o.* zittend leven, *o.* *...SCHLÜSSEL, *m.* kamersleutel, *m.* *...THÜR, *v.* kamerdeur, *v.* *...UHR, *v.* kamerhorologie, - uurwerk, *o.* *...ZINS, *m.* kamerhuur, *v.*

STÜBEHERD, *m.* (57) pleister van olie en gestampte kolen, *v.*

STÜBER, *m.* stuiver, *m.*

STUCK, STUCKATUR, *m.* zie STUK.

STÜCK, *o.* stuk, *o.* brok, *m.* deel, gedeelte; stuk, (kanon), *o.*; *ein — Leinwand*, een stuk lijnwaad, - katoen;

ein — Brod, een stuk brood, eene bete broods; *ein — Vieh*, een beest, een runderbeest; *ein — Geld*, een stuk geld; *ein — auf der Violine*, een muziekstuk (voor de viool); tooneelstuk, *o.*; *in —e theilen, schneiden*, in stukken deelen, - snijden; *— vor —*, stuk voor stuk; *von — zu —*, (§) van stukje tot beetje; *in allen —en*, in allen deele; *von freien —en*, uit vrijen wil, uit eigene beweging; *grosse —e auf einen halten*, veel werk van iemand maken. *—BETT, *o.* *—BETTUNG, *v.* *—WALL, *m.* zie BETTUNG. *—BOHRER, *m.* geschutboor, *v.* *—CHEN, *o.* stukje, brokje; *fig.* muziek-, zangstukje; nastukje (op het tooneel), *o.*; streek, trek, *m.* *—ELN, *b. w.*, breken, stuk breken. In stukken en brokken snijden; zie ZERSTÜCKELN; lappen; een' lap -, een stuk aan-, inzetten, (99) snijden (muntstukken op hunne zwaarte). *—ELSCHERE, *v.* (99) snijschaar, *v.* *—ELUNG, *v.* (99) het snijden, snijding, *v.* *—EN, *b. w.* zie STÜCKELN, ZERSTÜCKELN. —, *o.* het stuk snijden; het lappen, herstellen. *—FASS, *m.* stukvat, stuk, *o.* *—FORM, *v.* geschutvorm, *m.* *—GERÜST, *o.* (203) batterij-bedding, *v.* *—GESTELL, *o.* zie LAFFETTE. *—GIESSER, *m.* kanongieter, *m.* —EI, *v.* kanongieterij, *v.* *—GUT, *o.* (5) kanonspijs, *v.* *—GÜTER, *mv.* (44) stukgoederen, *o. mv.*; (203) lading met stukgoederen, *v.* *—HAUPTMANN, *m.* kapitein der artillerie, *m.* *—JUNKER, *m.* artillerie-kadet, konstabel, *m.* *—KAMMER, *v.* (5) kamer-, broek van het kanon, *v.* *—KAPPE, *v.* (5) kapel, *v.* zundgatdeksel, *o.* *—KELLER, *m.* kelder voor wijnvoeren, - voor groote stukvaten, *m.*; (180) kazemat, *v.* *—KNECHT, *m.* treinsoldaat, *m.* *—KOHLE, *v.* steenkool, *v.* *—KREIDE, *v.* hard krijt, *o.* *—KUGEL, *v.* kanonskogel, *m.* *—FORM, *v.* vorm voor kanonskogels, *m.* *—LADER, *m.* geschutstamper; kanonlader, *m.* *—LADUNG, *v.* lading van een stuk geschut, *v.* *—LERINN, *v.* (99) snijdster, *v.* *—MEISTER, *m.* kanonnier, *m.* *—MODEL, *m.* (37) vorm-naaf, *v.* *—PATRONE, *v.* kardoes, *v.* *—PERLE, *v.* ronde parel, *v.* *—PFERD, *o.* artillerie-, treinpaard, *o.* *—PFORTE, *v.* (203) geschutpoort, *v.* *—PULVER, *o.* kanonkruid, *o.* *—RICHTER, *m.* geschut-, kanonsteller, pointeerder, *m.* *—RICHTUNG, *v.* het stellen -, pointeren van het geschut, *o.* *—RING, *m.* geschutring, naafband, *m.* *—SÄGE, *v.* zie SCHROTSÄGE. *—SCHUSS, *m.* kanonschot, *o.* *—SEIL, *o.* kanonreep, *m.* *—STAMPFER, *m.* geschutstamper, *m.* *—VERZEICHNISS, *v.* inventaris van goederen, *m.* goederenlijst, *v.* *—WAGEN, *m.* geschut -, kanonwagen, *m.* *—WALL, *m.* batterij, *v.* *—WÄRTER, *m.* opzigter van een tuighuis; veldtuigmeester, *m.* *—VISIRER, *m.* (5) visiteerijzer, *o.* gallenzoeker, *m.* *—WEISE, *bijw.* stuksgewijze, bij stukken, bij deelen, in het klein. *—WERK, *o.* stukwerk, lapwerk; gelapt werk; *fig.* onvolkomen -, slecht werk, *o.*; *unser Wissen ist —*, al ons (het menschelijk) weten is onvolmaakt, - onvolkomen. *—WISCHER, *m.* (5) brandzwabber, geschutwisscher, *m.* *—ZAPFEN, *m.* (5) geschutprop, *m.*

STUDENT, *m.* student, *m.* *—ENGUT, *o.* studentenplunje, *v.* *—ENKLUB, *m.* studentenklub, - sociëteit, *v.* *—ENJAHRE, *mv.* studiejaren, *o. mv.* *—ENLEBEN, *o.* studentenleven, *o.* *—ENRÖSCHEN, *o.* (76) leverbloem, *v.* *—ENRECHT, *o.* studentenregt, *o.* *—ENSTREICH, *m.* studentenstreek, - trek, *m.* *—ISCH, *bijw.* naar studentenwijze.

STUDIEN, *mv.* studiën, *v.*

STUDIREN, *b.* en *o. w.* studeren, zich oefenen; beoefenen, overdenken; *auf etwas —*, over iets denken, - studeren. *—, *o.* studie, *v.* het studeren, oefenen, oefening, *v.*

STUDIRLAMPE, *v.* studeerlampje, *o.* *...STUBE, *v.* *...ZIMMER, *o.* studeervertrek, *o.* - kamer, *v.*

STUDIRT, *b. n.* gestudeerd, geoefend. *—E, *m.* (een) gestudeerde, een geleerde, die een' akademischen graad bezit, *m.*

STUDIUM, *m.* studie, *v.* zie STUDIREN.

STUFE, *v.* trap, *m.* trede, *v.* graad, *m.* (ook *fig.*); hoogte, *v.*; (9) erts, *m.* bergstof, *v.* mineraal, *o.*

STUFEN, *b. w.* (9) uithouwen, - hakken. *—BREITE, *v.* (18) breedte (der trede van een' trap), *v.* *—CABINETT, *o.* ertskabinet, *o.* - verzameling, *v.* *—ERZ, STUFERZ, *o.* erts in stukken, *m.* *—FOLGE, *v.* *—GANG, *m.* trapswijze opvolging, *v.* - voortgang, *m.* *—JAHR, *o.* moordjaar, klimmend -, zevende jaar, *o.* *—KREUZ, *o.* (188) kruis met trappen, *o.* *—LEITER, *v.* graadverdeeling, schaal met graden, *v.* *—WEISE, *bijw.* trapswijze, trapsgewijze; bij trappen, bij graden.

STUHL, *m.* stoel, zetel, *m.*; zitplaats (in de kerk), *v.* zie KIRCHENSTUHL; voorraad, *m.*; kapitaal; *o.* (28) raam,

weversstoel, *m. fig. der päpstliche* —, de pauselijke stoel; *einem den — vor die Thüre setzen*, plotseling heengaan, om zijn ontslag vragen; *sich zwischen zwei Stühlen setzen*, zich tusschen twee stoelen in plaatsen, (tusschen twee vuren in zetten). *—, *—GANG, *m.* af-, stoelgang, *m.*; *zu —e gehen*, stoelgang hebben. *—ARM, *m.* arm van een' leuningstoel, *m.* *—BECKEN, *o.* stoelbekken, *o.* - pot, *m.* *—BEIN, *o.* voet van eenen stoel, *m.* *—FEIER, *v. Petri* —, St. Pieters (Petrus) feest, *o.* *—FLECHTER, *m.* stoelenmatter, *m.* *—GELD, *o.* stoelengeld, (in de kerk enz.), *o.* *—HERR, *m.* regter, opperregter, *m.* *—KAPPE, *v.* stoelhoosje, - overtreksel, *o.* *—KÜSSEN, (KISSEN), *o.* stoelkussen, *o.* *—LEBEN, *o.* zittend leven, *o.* *—LEHNE, *v.* rug-, leuning van een' stoel, *m. v.* *—MACHER, *m.* stoelenmaker, *m.* *—NAGEL, *m.* stoelspijker, *m.* *—POLSTER, *m.* lederen kussen van een' stoel, *o.* *—SÄULE, *v.* zie DACHSTUHLSÄULE. *—SCHLITTEN, *m.* ijsslede, *v.* *—SCHREIBER, *m.* griffier bij eene regtbank, *m.* *—SITZ, *m.* zitting van eenen stoel, *v.* *—ZÄPFCHEN, *o.* (34) steek-, zetpilletje, *o.* *—WAND, *v.* (168) ruimte tusschen twee balken, *v.* *—ZWANG, *m.* persing, *v.*

STUK, *m.* STUKATURARBEIT, *v.* stukadoorswerk, *o.* *—ATURARBEITER, *m.* stukadoor, *m.*

STUKE, *v.* tronk van een' boom; hoop, stapel, *m.*; deksel, *o.* stulp, *v.*

STULPE, STÜLPE, *v.* rand, kant, overslag, *m.*; deksel, *o.* stulp, *v.*; — *an Stiefeln*, knieleder aan laarzen, *o.*

STÜLPEN, *b. w.* zie AUFSTÜLPEN, ABSTÜLPEN.

STULPNASE, *v.* wipneus, *m.*

STUMM, *b. n.* stom, sprakeloos; *fig.* stom, verstommend; — *werden*, verstommen, de spraak verliezen, (ook *fig.*); (170) *eine —e Person*, een stom persoon, een zwijgende, statist, *m.*; —*e Feile*, snijvijl, *v.* *—E, *m.* en *v.* (de) stomme, sprakelooze, *m.* en *v.*

STUMMEL, STÜMMEL, *m.* stomp, *m.* end, eind, *o.*; — *von einem Arme, Beine*, stomp van eenen arm, - van een been; *ein — Licht*, een endje kaars.

STÜMMELN, *b. w.* zie VERSTÜMMELN.

STUMMHEIT, *v.* stomheid, sprakeloosheid; *fig.* stilte, verstomming, stilzwijgendheid, *v.*

STUMPELN, STÜMPELN, STÜMPERN, *o. w.* broddelen, knoeijen; *fig.* zagen, krassen (op eene viool); slecht spreken; - spelen, - arbeiden. *...LEI, *...REI, *o.* geknoei, broddelwerk, slecht spel, *o.*

STÜMPER, *m.* broddelaar, knoeijer; *fig.* kruk, *m.*; — *im Spiele*, *fig.* kruk in het spel, knoeijer. *—HAFT, *b. n.* onhandig, knoeijend, gebroddeld.

STUMPF, *m.* zie STUMMEL. *—, *b. n.* stomp, bot; plat, afgeknot, onscherp; *fig.* lomp; *eine —e Nase*, een platte neus; —*e Zähne*, stompe tanden; — *machen*, stomp maken, verstompen; — *werden*, stomp worden, verstompen; *ein —er Winkel*, een stompe hoek; *fig. ein —er Verstand*, een beperkt verstand; *er ist alt und* —, hij is oud en afgeleefd; *ein —er Segler*, een slecht zeiler.

STÜMPFCHEN, *o.* eindje, stompje, *o.*

STÜMPFEN, *b. w.* afstompen, bot-, stomp maken (tanden enz.); afkorten (den staart). *—, *o. w.* stomp worden.

STUMPFFEILE, *v.* stompe vijl, *v.* *...GASSE, *v.* blind straatje, *o.* *...KOPF, *m.* domkop, ezel, *m.* *...KOPFIG, *b. n.* stom, dom. *...NASE, *v.* stompe neus, platneus, platte neus, *m.* *...NASIG, *b. n.* stompneuzig. *...SCHWANZ, *m.* kortstaart, bolstaart, *m.* *...SCHWÄNZIG, *b. n.* kortstaartig. *...SINN, *m.* domheid, beperktheid van verstand, *v.* —IG, *b. n.* dom, beperkt (van verstand), bot, lomp. *...WERDEN, *o.* — *der Zähne*, eggigheid, *v.* het stomp worden der tanden. *...WINKLIG, *b. n.* stomphoekig.

STÜNDCHEN, *o.* uurtje, mijltje, *o.* zie STUNDE.

STUNDE, *v.* uur, *o.* mijl, *v.* stond, *m.*; *fig.* les, *v.* leeruur, *o.*; *jede* —, ieder uur; *von — zu* —, *fig.* van uur tot uur; *zur* —, aanstonds, op het uur; *alle —n*, alle uur; *von —e an*, van stonden aan; *wenn seine* —, *(sein Stündlein) gekommen ist*, als zijn (laatste) uur zal gekomen zijn; *helle —n*, heldere oogenblikken, uren (bij krankzinnigen), *o. mv.*; *es ist eine — von hier bis dahin*, het is een uur van hier tot daar; —*en geben*, les geven.

STUNDEN, *b. w.* bepalen, vaststellen; uitstel verleenen. *—BERICHT, *m.* uurberigt, bulletin, *o.* *—BLUME, *v.* verwelkbare roos, -bloem, *v.* *—BRET, (203) uurbord, (houten kompas om den koers op te koppelen), *o.* *—GEBER, *m.* onderwijzer (bij het uur), *m.* *—GEBET, *o.* gebed, kort gebed (bij de roomschen), *o.* *—GLAS, *o.* uurglas, *o.* zandlooper, *m.* *—KREIS, *—ZIRKEL, *m.* uurcirkel; *fig.* uurkring, *m.* *—KREUZ, *o.* uurkruis,

o. *—LANG, *bijw*. uren lang, uren achtereen. *—LEHRER, *m*. huisonderwijzer, *m*. zie STUNDENGEBER. *—LINIE, *v*. uurlijn, *v*. *—RAD, *o*. (54) uurrad, *o*. *—RING, *m*. uurring, -cirkel, *m*. *—RUFER, *m*. nachtwacht, ratelwacht, *v*. klepperman, *m*. *—SÄULE, *v*. uurzuil (bij de ouden), *v*.; mijlwijzer, (op den weg), *m*. *—SCHEIBE, *v*. kompasschijf, *v*. *—SCHUH, *m*. derde gedeelte van de lengte eens sekondeslingers, *o*. *—SCHLAG, *m*. zie GLOCKENSCHLAG. *—STAB, *m*. uurstaf, -stok, *m*. *—STEIN, *m*. mijlsteen, *m*. *—TAFEL, *v*. uurtafel, *v*. -bord, *o*. *—UHR, *v*. uurwerk, *o*.; zonnewijzer, *m*. *—WEISE, *bijw*. bij uren, bij het uur, uursgewijze. *—ZEIGER, *m*. uurnaald (op horologiën), *v*.; (§) zandlooper; zonnewijzer; (198) horoskoop, *m*.

STÜNDIG, *b*. . een of meer uren durende. *...LEIN, *o*. zie STÜNDCHEN.

STÜNDLICH, *b*. *n*. en *bijw*. te ieder uur, telken ure, telkenmale.

STUNDUNG, *v*. uitstel, respijt, *o*.

STUNZE, *v*. tobbe, *v*.

STUPFEN, *b*. *w*. steken, prikken.

STURM, *m*. storm, harde wind, *m*.; onweder, *o*.; *ein jählinger* —, kortstondige stormbui, *v*.; *fig*. alarm, oproer, *o*. onrust, *v*.; — *läuten*, de alarmklok luiden; — *blasen*, de alarmtrompet steken, alarm blazen; *der* — *der Leidenschaften*, de storm der driften, -der hartstogten; (108) storm, aanval, *m*.; — *laufen*, storm loopen, bestormen; *mit* — *einnehmen*, met storm innemen, bemeesteren. *—BALKEN, *m*. *—WALZE, *v*. (108) stormbalk, *m*. *—BOCK, *m*. (110) stormram, *m*. *—BRETT, *o*. (35) stormplank, *v*. *—BRÜCKE, *v*. stormbrug, sambuco, *v*. *—DACH, *o*. (110) stormdak, *o*. *—EGE, *v*. (180) stormegge, *v*. valhek, *o*.

STÜRMEN, *onp*. en *o*. *w*. stormen, hard-, hevig waaijen; de stormklok-, de alarmklok luiden; *der Wind stürmt*, de wind loeit, -blaast; *fig*. (§) *hinein* —, *hinaus* —, binnen-, naar buiten stormen, (hard) met geraas in-, uit loopen; *auf einen hinein* —, op iemand losstormen; *auf seine Gesundheit los* —, van zijne krachten-, van zijne gezondheid te veel eischen. *—, *b*. *w*. bestormen, stormloopen, met storm bemeesteren; openloopen (eene deur). *—, *o*. het stormen, -blazen (van den wind); het luiden van de alarmklok, het alarm luiden, *o*.; bestorming, *v*. het bestormen. *—D, *b*. *n*. en *bijw*. stormende; met storm, met geweld, stormenderhand. *—ER, *m*. aanvaller, bestormer; *fig*. doordrijver; vloeker, doldriftig mensch, *m*.

STURMFAHNE, *v*. standaard, *m*. stormvaandel, *o*. *...FASS, *o*. zie FEUERFASS. *...FISCH, *m*. noordkaper, stormvisch, *m*. *...FLUTH, *v*. vloed door een' storm veroorzaakt, *m*. *...GATTER, *o*. zie FALLGATTER. *...GLOCKE, *v*. storm-, alarmklok, brandklok, *v*. *...HAFEN, *...TOPF, *m*. (5) vuurpot, *m*. *...HAKEN, *m*. stormhaak, *m*. *...HAUBE, *v*. *...HUT, *m*. helm, stormhoed; (76) wolfswortel, (vergiftige plant), *m*.

STÜRMISCH, *b*. *n*. en *bijw*. stormachtig; (ook 203); *fig*. onstuimig, driftig, oploopend, geweldig, -lijk.

STURMKRANZ, *m*. (186) stormkrans, gekroonde vuurpijl, *m*. *...KRONE, *v*. muurkroon, *v*. *...LÄUFER, *m*. aanvaller, bestormer, *m*. *...LEITER, *v*. stormladder, brandladder, *v*. zie FEUERLEITER. *...MEVE, *v*. stormvogel, *m*. *...PFAHL, *m*. stormpaal, *m*. *...REIF, *m*. (108) brandcirkels, *m*. *mv*. *...SACK, *m*. (108) karkas, *v*. *...SEGEL, (203) stormzeil, galeizeil bij storm, *o*. mezzabout, *m*. noodzeil, *o*. *...VOGEL, *m*. stormvogel, *m*. *...WETTER, *o*. stormweder, *o*. storm, *m*. *...WIND, *m*. stormwind, *m*. hevige stormvlaag, *v*.

STURZ, *m*. val, *m*. tuimeling, buiteling, instorting, *v*.; stomp; staart (van rood wild); (18) bovendrempel, (boven eene deur of een venster), *m*.; *fig*. *er ist seinen* —*e nahe*, hij is zijnen val nabij. *—ACKER, *m*. beploegde akker, (het eerst nadat dezelve braak was gelegen), *m*. *—BLECH, *o*. groote blokken tin, *m*. *mv*.

STURZE, *v*. deksel, *o*. stolp, stulp, *v*. *—BECHER, *m*. beker met een deksel; *fig*. (§) zuiper, dronkaard, *m*.

STÜRZEL, STÜRZEL, *m*. stomp, *v*. tronk, *m*. zie STUMMEL.

STÜRZEN, *b*. en *o*. *w*. storten, nederwerpen, nederstorten; *zu Boden* —; te nederslaan, ter aarde werpen; *fig*. *einen* —, iemand omver-, in het verderf storten; *sich in Gefahr* —, zich in het gevaar storten; *das Korn* —, het koren verschieten; *einen Weiberrock* —, een' rok of jas keeren; *einen Acker* —, eenen akker breken, -omploegen; *ein Brachfeld* —, een braakland het eerst beploegen; *ein Fass* —, een vat ledigen; *den Deckel über den Topf* —, het deksel op den pot

legen; *eine Mütze auf den Kopf* — eene muts -, eene pet achteloos op (het hoofd) zetten; nederstorten, - vallen (met geraas), tuimelen, buitelen; *er ist (mit dem Pferde) gestürzt*, hij is met zijn paard nedergestort; *in etwas* —, ergens -, op iets aanstormen; *aus etwas* —, ergens uitstormen. *—, *o*. nederstorting, *v*. val, *m*. tuimeling, *v*.; — *eines Brachfeldes*, eerste ploeging van een' akker.

Stürzgüter, *o*. *mv*. (203) stortgoederen, *o*. *mv*. (als zout, granen enz.). *...**karren**, *m*. vuilniskar, *v*. *...**leder**, *o*. (128) staartman, *m*.

Sturtzmeve, *v*. zeevogel, *m*. (soort van) meeuw, *v*.

Sturtzsee, *v*. stort-, hooge zee, *v*. *...**statt**, *v*. plaats waar een gewond hert viel, *v*.

Stute, *v*. merrie, *v*. *—**nfohlen**, *—**nfüllen**, *v*. merrieveulen, *o*. *—**nmeister**, *—**nreiverwalter**, *m*. opzigter over eene paardenstoeterij, *m*. *—**rei**, *v*. paardenstoeterij, *v*. *—**knecht**, *m*. knecht eener paardenstoeterij, *m*.

Stutz, *m*. stomp, tronk, *m*. (alles wat geknot is); *auf dem* —, onverwachts, plotseling; schielijk; *auf dem* — *thun*, uit eigenzinnigheid -, op zijn eigen houtje doen. *—**ärmel**, *m*. korte mouw, *v*.

Stützbalken, *m*. (168) zolderrib, *v*. *...**band**, *o*. (168) stut, *v*. kleine draagbalk, *m*.

Stutzbart, *m*. opgekrulde knevel, *m*. *...**büchse**, *v*. bus, buks, *v*. roer, *o*.

Stütze, *v*. stut, *m*. steunsel, *o*. schoor, *m*.; (172) schraag, *v*.; (8) pilaar; *fig*. steun, *m*. ondersteuning, *v*.

Stutzen, *b*. en *o*. *w*. knotten, ver-, afkorten; *einem Pferde den Schwanz* —, een paard den staart korten, engliseren; *eine Hecke* —, eene heg scheren; *Bäume* —, boomen toppen; *einen Hut* —, een' hoed optoomen, - opslaan; *die Ohren* —, kortooren; met de horens stooten, tegen elkander slaan, - stooten; *mit den Gläsern* —, met de glazen klinken; *mit seinen Kleidern* —, met zijne kleeren pronken; *über etwas* —, over iets verbaasd -, versteld staan.

Stützen, *b*. *w*. schoren, ondersteunen, schragen, helpen, (ook *fig*.); *sich auf einen Stock* —, op eenen stok leunen, - steunen; *sich mit den Armen auf etwas* —, met de armen op iets leunen; *fig*. *sich auf etwas* —, op iets steunen; zich op iets verlaten, er op bouwen. *—, *o*. steun, *m*. ondersteuning, schraging, *v*.; het schragen, helpen, *o*.; hulp, *v*. (ook *fig*.).

Stutzer, *m*. pronker, saletjonker, *m*.; *den* — *machen*, pronken; verwaand -, popperig zijn.

Stutzglas, *o*. kelkje -, glas zonder voet, *o*. *...**handschuh**, *m*. want, grove handschoen, *m*. *...**ig**, *b*. *n*. verwonderd, verbaasd, verstomd, verlegen; — *werden*, zich verwonderen. *...**kopf**, *m*. hoofd met korte haren, *o*.; *fig*. halsstarrig -, hardnekkig mensch, *m*. *...**ohr**, *o*. paard met kort afgesnedene ooren, *o*. *...**perrücke**, *v*. ronde paruik, *v*.; zinkroer, dik en kort musket, *o*. *...**schwanz**, *m*. kortstaart, (paard), *m*. *...**uhr**, *o*. horologie -, *o*. pendule op eene kaptafel, *v*.

Styl, *m*. stijl, schrijftrant, *m*. *—**isiren**, *b*. *w*. tot een' naauwkeurigen stijl brengen. *—**ist**, *m*. die een' goeden -, fraaijen stijl heeft, *m*.

Suada, **Suade**, *v*. *fig*. welsprekendheid, zoetvloeijendheid, overredingskracht, *v*.

Subalternen, *mv*. ondergeschikten, onderofficieren, *m*. *mv*.

Subdiaconus, *m*. zie **Unterdiaconus**.

Subhastation, *v*. veiling bij opbod, *v*.

Subject, *o*. onderwerp, *o*. *—**iv**, *b*. *n*. tot het onderwerp behoorende, onderwerpelijk.

Sublimat, *v*. (133) bloem, *v*. sublimaat, *o*. *...**isiren**, *b*. *w*. (133) op-, omhoog drijven, sublimeren. —, *o*. het sublimeren.

Sublunarisch, *b*. *n*. ondermaansch.

Subrektor, *m*. tweede rektor, subrekrektor, *m*.

Subscribent, *m*. inteekenaar, geabonneerde, *m*. *...**biren**, *b*. *w*. zie **Unterzeichnen**.

Subsidien, *mv*. zie **Hülfsgelder**.

Substantiv, *o*. (151) zelfstandig naamwoord, *o*.

Substanz, *v*. zelfstandigheid, *o*. zie **Wesen**.

Substitut, *m*. plaatsvervanger, substituut, *m*.

Subtil, *b*. *n*. zie **Dünn**, **Fein**, **Zart**.

Subtraction, *v*. (126) aftrekking, *v*.

Subtrahiren, *b*. *w*. (126) aftrekken; zie **Abziehen**.

Succade, *v*. sukade, gekonfijte oranjeschil, *m*.

Succession, *v*. zie **Folge**, **Erbfolge**. *—**sfähig**, *b*. *n*. bekwaam -, bevoegd om op te volgen, om te erven. *—**skrieg**, *m*. (35) successie-oorlog, *m*.

Succurs, *m*. hulp, *v*. onderstand, *m*. hulptroepen, *m*. *mv*.

Suche, *v.* (59) het zoeken, snuffelen, *o.*; fijne -, scherpe reuk, *m.* *...**eisen**, *o.* (48) tentijzer, *o.* *—**n**, *b. w.* zoeken, opzoeken; begeeren, opsporen, vragen; *diese Waare wird sehr gesucht*, deze waar is zeer gezocht; *sein Brod vor den Thüren* —, zijn brood van huis tot huis bedelen; *fig. er sucht etwas darunter*, hij voert er iets mede in het schild; *er sucht etwas darin*, hij meent er iets in te vinden; hij acht zich er door beleedigd; *gesucht*, gezocht, gemaakt, gedwongen. —, *o.* het zoeken, opsporen. *—**r**, *m.* —**inn**, *v.* opzoeker, opsporer, zoeker, *m.*; zoekster, *v.*; (48) tentijzer; veegmes (der hoefsmeden), *o.* —, *m.* **Suchröhrchen**, *o.* (38) katheter, *o.*

Suchglas, *o.* vergrootglas, mikroskoop, *o.*

Sucht, *v.* ziekte, kwaal, *v.*; trek, *m.* begeerte, zucht, *v.*; *die schwarze* —, de braakloop, de cholera morbus; *die fallende* —, de vallende ziekte.

Suchtau, *o.* (203) dreg, dregge, *v.*

Süchtig, *b. n.* en *bijw.* ettermakend, zwerend; ziekelijk, sukkelend.

Sud, *m.* kooksel, afkooksel, *o.* koking, *v.*

Süd, *m.* **Süden**, *o.* zuiden, zuid, *o.* zuidzijde, *v.*

Sudel, *m.* *(w.g.)* onreinheid, morsigheid, *v.* zie ook **Pfütze**, **Lache**. *—**bogen**, *m.* kladvel, (papier), *o.* *—**buch**, *o.* kladboek, *o.* legger, *m.* *—**ei**, *v.* morsigheid, onreinheid, vuilheid, *v.* *—**haft**, *—**ig**, *b. n.* morsig, onrein, besmet, vuil. *—**koch**, *m.* *—**köchinn**, *v.* gemeene -, (ook) morsige gaarkok, *m.*; vrouw die eene gemeene gaarkeuken houdt, *v.* *—**erei**, *v.* het houden van eene gaarkeuken; (ook) morsige spijsbereiding, *v.* *—**magd**, *o.* morsige meid, slons *v.* *—**n**, *b.* en *o. w.* zoedelen, kladden; morsig -, slobberig koken; plassen, morsen; slobberen. *—**papier**, *o.* klad -, vloeipapier, *o.* *—**wäsche**, *v.* kleine wasch, wasch van klein goed, *v.*; slecht -, morsig gewasschen linnengoed, *o.* *—**werk**, *o.* kladderig -, morsig -, vuil werk, *o.*

Süderbreite, *v.* (157) zuiderbreedte, *v.*

Südkante, *v.* zuidelijke oever, *m.* *...**land**, *o.* zuidland, (het) zuidelijke land, *o.* *...**länder**, *m.* zuidlander, bewoner van het zuidland, *m.*

Sudler, *m.* *—**inn**, *v.* morser, kladder; knoeijer, broddelaar, *m.*; kladster; broddelaarster, *v.*; (13) knoeijer, morser, leerjongen, *m.*

Südlich, *b. n.* zuidelijk. *...**licht**, *o.* zuiderlicht, *o.* *...**ost**, *b. n.* zuidoost. —**ensonne**, *v.* een uur na middernacht, *o.* *...**ostwind**, *m.* zuidoostewind, *m.* *...**pol**, *m.* zuidpool, *v.* *...**see**, *v.* Zuidzee, de stille Zuidzee, *v.* *...**seite**, *v.* zuidzijde, zonnezijde, *v.* *...**wärts**, *bijw.* zuidwaarts. *...**west**, *b. n.* en *bijw.* zuidwest. —**ensonne**, *v.* drie uur na den middag, *o.* *...**westwind**, *m.* zuidwestewind, *m.* *...**wind**, *m.* zuidewind, *m.*

Suffraganbischof, *m.* plaatsvervangend bisschop, *m.*

Suhle, **Suhllache**, *v.* (59) plas, modderpoel, *m.*

Suhlen, *b. w.* zie **Sudeln**; *sich herum* —, zich wentelen in den modder.

Sühnen, *b. w.* **Sühnopfer**, *o.* zie **Versöhnen**, **Versöhnopfer**.

Sultan, *m.* *—**inn**, *v.* sultan; turksche keizer, *m.*; sultanes, begunstigde vrouw van den sultan, *v.* *—**sblume**, *v.* amberbloem, *v.*

Sulze, **Sülze**, *v.* zult, zultvleesch, *o.* zie ook **Salzwerk**. *—**n**, *b. w.* zouten, zulten.

Sumach, *m.* (76) sumak, (boom), *m.*

Summarisch, *b. n.* en *bijw.* verkort, in het kort; zakelijk; kortelijk; beknopt, beknoptelijk.

Summe, *v.* som, *v.* bedrag, *o.* *—**n**, *...**iren**, *b. w.* (126) optellen. —, *o.* optelling, berekening; begrooting, *v.* zie ook **Aufsummen**.

Summen, (**Sumsen**), *o. w.* gonzen (als de bijen), brommen, snorren. *...**vogel**, *m.* kolibrietje, *o.*

Sumpf, *m.* moeras, *o.* moerassige plaats, *v.*; *die pontinischen Sümpfe*, de pontijnsche moerassen. *—**andorn**, *m.* (76) water-andoorn, malrove, (geneesk. plant), *v.* *—**beere**, *v.* (76) hanneberg, (moerassige plant welke bessen draagt), *m.* *—**birke**, *v.* dwerg-berkenboom, *m.* *—**boden**, *m.* moerassig land, *o.* moerassige grond, *m.* *—**bohne**, *v.* zoet veldboontje, *o.* *—**distel**, *v.* *—**kohl**, *m.* moerasdistel, *m.* - kool, plant van de zesde klasse, *v.* *—**dotter**, *m.* (76) water-goudsbloem, *v.* *—**kiel**, *m.* onderste pijp eener pomp, *v.* *—**hahnenfuss**, *m.* (76) hanevoet, (zeker kruid), *m.* *—**ig**, *b. n.* moerassig. *—**kiefer**, *v.* (76) poelden, (boom), *m.* *—**klee**, *o.* zie **Fieberklee**. *—**schachtelhahn**, *m.* (76) poelkannerkruid, *o.* *—**fadenwurm**, *m.* (103) waterworm, (soort van polypus), *m.* *—**vogel**, *m.* moerasvogel, langpoot, *m.* *—**wasser**, *o.* poelwater,

o. *—WICKE, *v.* poelwikke, *v.* *WEIHE, *v.* havik, *m.* *—WERK, *o.* slijmachtige tinerts, *m.*

SUMSEN, *o. w.* gonzen, brommen. *—, *o.* gegons, *o.*

SUND, *m.* zeeëngte, straat, *v.*

SÜNDE, *v.* zonde, overtreding, *v.* misdrijf, *o.* ongeregtigheid, *v.*

SUNDENBOCK, SÜHNBOCK, *m.* (49) zondenbok, *m.* *...FALL, *m.* val van het eerste menschenpaar, *m.* *...FREI, *b. n.* vrij van zonden. *...LAST, *v.* zondenlast, *m.* *...LOS, *b. n.* vrij van zonden, onschuldig. *...REGISTER, *o.* zondenregister, *o.* lijst der begane overtredingen, *v.* *...SCHLAF, *m.* vergetelheid, verdieping in de zonde, *v.* *...SCHULD, *v.* smet der zonde, *v.* *...TILGER, *m.* heiland, verlosser, *m.* *...VATER, *m.* duivel, *m.* *...VOLL, *b. n.* en *bijw.* vol zonden, zondig.

SÜNDER, *m.* *—INN, *v.* zondaar, overtreder, *m.* zondares, *v.*; (§) *der arme* —, de arme zondaar, de schuldige.

SÜNDFLUTH, *v.* zondvloed, *m.* *...HAFT, *...IG, *b. n.* en *bijw.* zondig, geneigd tot zondigen; met zonden beladen; zondiglijk.

SÜNDIGEN, *o. w.* zondigen, overtreden (Gods gebod); *was habe ich gesündigt*? wat heb ik misdaan?

SÜNDLICH, *b. n.* en *bijw.* zondig, misdadig, -lijk. *—KEIT, *v.* zondigheid, zonde, overtreding, misdaad, *v.* misdrijf, *o.* *...OPFER, *o.* zoenoffer, *o.* *...WASSER, *o.* zuiverings-, reinigingswater, *o.*

SUPERFEIN, *b. n.* zie UEBERFEIN. *...INTENDENT, *m.* opperintendant, *m.* *...INTENDENTUR, *v.* opperintendantschap, *o.* waardigheid van opperintendant, -van superintendant, *v.*

SUPERIORITÄT, *v.* voortreffelijkheid, *v.* hoogere rang, *m.*

SUPERKLUG, *b. n.* al te wijs; zie UEBERKLUG.

SUPERLATIV, *m.* (151) overtreffende trap, *m.*

SÜPPCHEN, *o.* soepje, *o.* dunne soep, *m.*

SUPPE, *v.* soep, *v.*; *die — versäumen*, *fig.* een weinig te laat komen; den hond in den pot vinden.

SUPPENESSER, *m.* soepeter, *m.* *...FREUND, *m. fig.* tafelschuimer, -vriend, *m.* *...KRÄUTER, *v. mv.* soepgroenten, *v. mv.* *...LOFFEL, *m.* soeplepel, *m.* *...NAPF, *m.* *...SCHÜSSEL, *v.* soepkom, terrine, *v.* *...SCHMIDT, *m.* (§) kok, *m.* *...SCHNITTCHEN, *o.* snede brood in de soep, *v.* *...TAFEL, *v.* bouillonkoekje, *o.* *...TELLER, *m.* soepbord, *o.*

SUPPICHT, *b. n.* soepig; sappig. *...IG, *b. n.* als soep.

SUPPLEMENT, *o.* zie NACHTRAG, ZUSATZ, ERGÄNZUNG.

SUPPLICANT, *m.* *—INN, *v.* suppliant, verzoeker, *m.* verzoekster, *v.*

SUPPLICIREN, *o.* en *b. w.* verzoeken, rekwestreren; smeeken; zie BITTEN.

SUPPLIK, *v.* verzoekschrift, rekwest, *o.* zie BITTSCHRIFT. *—ANT, *m.* zie SUPPLICANT.

SÜRING, *m.* (76) zuring, *m.*

SURREN, *o. w.* zie SUMSEN.

SUSPENDIREN, *o. w.* schorsen (in een ambt), opschorten.

SURROGAT, *o.* surrogaat, (fabriekaat dat in de plaats van iets anders wordt gesteld), *o.*

SÜSS, *b. n.* zoet, gesuikerd, (ook *fig.*); —*machen*, suikeren, zoet maken; — *werden*, zoet worden; — *sein*, zoet zijn, -smaken; *fig.* zoetsappige woorden geven; pronken, het pronkertje spelen; —*es Brod*, brood zonder gest; (49) ongezuurd brood; —*e Butter*, ongezouten boter; —*es Wasser*, zoet-, rivierwater; *fig.* —*e Worte*, zoetsappige woorden; *ein —er Herr*, een pronkertje, een zoet heertje. *—APFEL, *m.* zoete appel, *m.* *—CHEN, *v.* suiker-, zoete pruim, *v.*; *fig.* hartelieffje, *o.* *—E, *v.* zoetheid, *v.* het zoete; zie SÜSSIGKEIT. *—ELEI, *v.* *fig.* gemaakte-, zoete woordjes, *o. mv.* overdrevene liefkozingen, *v. mv.* zachtheid, *v.* *—EREI, *v.* zoetigheid, *v.* koekjes, *o. mv.* *—EN, *b.* en *o. w.* zoeten, zoet maken, suikeren; (133) zoeten, verzoeten. *—HOLZ, *o.* zoethout, *o.* —SAFT, *m.* sap van zoethout, drop, *o.* *—IGKEIT, *v.* zoetigheid, zoetsappigheid, *v.* (ook *fig.*). *—KIRSCHE, *v.* (76) spaansche kers, *v.* —BAUM, *m.* spaansche kersenboom, *m.* *—KLEE, *m.* zoete klaver, *v.* Helenaas tranen, *m. mv.* *—LICH, *b. n.* en *bijw.* zoetachtig, zoetig; likeur-, olieachtig (van wijn). *—LING, *m.* mooiprater, fijne jonker, *m.* *—MANDELÖHL, (ÖL), *o.* zoete amandelolie, *v.*

SWICENT, *m.* geurige tabak, *m.*; reuksnuif, *v.*

SYBARIT, *m.* sybariet, wellusteling, *m.* *—ISCH, *b. n.* wellustig.

SYKOPHANT, *m.* verklikker, sykofant, *m.*

SYLBE, *v.* lettergreep, *v.*; —*n stechen*, *fig.* haarkloven, vitten. *—NFUSS, *o.* (25) voet, *m.* *—NMASS, *o.* voetmaat, *v.*; rhythmus, *m.* *—NRÄTHSEL, *o.* raadsel, *o.* logogrief, *v.* *—NSTECHER,

m. vitter, haarklover, *m.* —EI, *v.* haarkloverij, vitterij, *v.*
SYLLABIREN, *b. w.* spellen, in lettergrepen deelen. *...BISCH, *b. n.* lettergrepig.
SYLLOGISM, *m.* sluitrede, *v.* syllogismus, *o.*
SYLPHE, *m.* SYLPHIDE, *v.* luchtgeest, *m.* - nimf, *v.*
SYMBOL, SYMBOLUM, *o.* zinnebeeld, *o.* zie SINNBILD. *—IK, *v.* wetenschap-, kennis der zinnebeelden, symbolistiek, *v.* *—ISCH, *b. n.* zinnebeeldig.
SYMMETRIE, *v.* evenredigheid, orde, simmetrie, *v.* zie EBENMASS. *...ISCH, *b. n.* en *bijw.* evenredig; simmetrisch.
SYMPATHETISCH, *b. n.* medegevoelig, overeenstemmende naar de ziel. *...THIE, *v.* medegevoel, *o.* zielenovereenstemming, *v.* *...THISIREN, *o. w.* mede-, overeenstemmen, medegevoel toonen.
SYMPHONIE, *v.* (171) simfonie, *v.*
SYMPTOM, *o.* (34) kenteeken, verschijnsel, *o.* *—ATISCH, *b. n.* kenteekens vertoonende, naar een kenteeken gelijkende.
SYNAGOGE, *v.* synagoge, joodsche kerk, *v.* zie JUDENSCHULE.
SYNDICAT, *o.* sindikaat, *o.* *...CUS, *m.* sindikus, stads-advokaat, *m.*
SYNEKDOCHEN, *o.* het stellen van een deel voor het geheel en omgekeerd, (redekunstige figuur), *o.*
SYNOD, *m.* SYNODE, *v.* kerkelijke vergadering, sinode, *v.*
SYNONYM, *o.* (151) gelijkbeteekenend woord, sinoniem, *o.*
SYNTAX, *m.* (151) woordschikking, *v.*
SYROP, SYRUP, *m.* siroop, *v.*
SYSTEM, *o.* stelsel, systema, *o.* zie LEHRGEBÄUDE. *—ATISCH, *b. n.* en *bijw.* stelselmatig, - lijk; systematisch. *—ATISIREN, *b. w.* tot een stelsel verheffen; stelsels maken.

T.

T, *o.* T, (de letter), *v.*
TAALKE, *m.* (§) prater, babbelaar, *m.*; tamme kraai, kerkkraai, *v.*
TAASCHE, *v.* (§) pad, padde, *v.*
TABACK, *m.* zie TABAK.
TABAGIE, *v.* rookvertrek, *o.*; kroeg, herberg, *v.*
TABAK, *m.* tabak, *m.*; snuif, *v.*
TABAKSASCHE, *v.* tabaksasch, *v.* *...BAU, *m.* tabaksplanterij, - teelt, *v.* *...BEUTEL, *m.* tabakszakje, *o.* - buidel, *m.* *...BLATT, *o.* tabaksblad, blad van de tabaksplant, *o.* *...BLEI, *o.* tabakslood, *o.* *...BÜCHSE, *v.* tabaksdoos, *v.* *...COLLEGIUM, *o.* *...GESELLSCHAFT, *v.* gezelschap rookers, *o.* rookers-vereeniging, *v.* *...DOSE, *v.* tabaks-, snuifdoos, *v.* *...FASS, *o.* tabaksvat, *o.* *...GERUCH, *m.* tabaksreuk, *m.* - lucht, *v.* *...HANDEL, *m.* tabakshandel, *m.* *...HÄNDLER, *m.* tabakshandelaar, koopman in tabak, *m.* *...KÄSTCHEN, *...KISTCHEN, *o.* tabakskistje, *o.* *...KAUER; *m.* tabakskaauwer, - pruimer, *m.* *...KLYSTIER, *o.* klisteer van tabaksrook, *v.* *...LADEN, *m.* tabakswinkel, *m.* *...LAGER, *o.* tabaksmagazijn, *o.*; voorraad van tabak, *m.*; regie-kantoor, *o.* *...PFEIFE, *v.* tabakspijp, *v.* *...PFLANZE, *v.* tabaksplant, *v.* *...PFLANZUNG, *v.* tabaksplantaadje; tabaksteelt, *v.* *...RAUCH, *m.* tabaksrook, *m.* *...RAUCHER, *m.* tabaksrooker, *m.* *...RÄUMER, *m.* zie PFEIFENRÄUMER. *...SCHMAUCHER, *m.* hartstogtelijke-, sterke rooker, *m.* *...SPINNER, *m.* tabaksspinner, *m.* *...SPINNEREI, *v.* tabaksspinnerij, *v.*; het maken van karotten-tabak. *...STANGE, *v.* karot tabak, *v.* *...STENGEL, *m.* tabakssteel, *m.* *...STOPFER, *m.* pijpenstopper, *m.* *...STUBE, *v.* zie TABAGIE. *...TASCHE, *v.* zie TABAKSBEUTEL. *...TOPF, *m.* tabakspot, *m.* *...WURST, *v.* rol tabak, *v.* *...ZIMMER, *o.* rookvertrek, *o.*
TABATIERE, *v.* zie TABAKSDOSE.
TABBERT, *m.* tabbaard (van een' wapenheraut), *m.*
TABELKE, *v.* wilde populierboom, *m.*
TABELLARISCH, *b. n.* en *bijw.* tabellarisch, in lijsten, in staten, in tafels, tabelvormig.
TABELLE, *v.* tafel, tabel, lijst, *v.* staat, *m.* register, *o.*
TABERNAKEL, *m.* tabernakel, *m.* tent der zamenkomst, *v.*
TABERNE, *v.* kroeg, herberg, *v.*
TABIN, TABINETT, *m.* tabijn, gewaterd taf, *o.*
TABLET, *m.* en *o.* boekenplank, plank in een boekenrek, *v.*
TABULAT, *v.* zoldering, *v.* houten vloer,

m. *—UR, *v.* (171) beteekenis der noten voor den zang, *v.*

TABULETT, TABLETT, *o.* pronkkastje, *o.*; marskraam, *v.* *—KRÄMER, *m.* marskramer, *m.* *—KRÄMEREI, *v.* marskramerij, *v.*

TABURET, *o.* zitbankje, taboeretje, *o.* zie SESSEL.

TACHEL, *m.* zie DÄCHEL.

TACHTEL, *m.* (§) oorveeg, *v.*

TACT, *m.* (171) maat, zangmaat, *v.*; — *halten*, — *schlagen*, de maat houden, -slaan; *aus dem —e kommen*, *sein*, de maat verliezen, -niet houden kunnen, buiten de maat zijn. *—FEST, *b. n.* (171) maatvast, ervaren in de maat. *—FÜHRER, *m.* die de maat slaat, *m.* *—MÄSSIG, *b. n.* en *bijw.* naar-, in de maat. *—STRICH, *m.* maatstreep, *v.*

TADEL, *m.* gebrek, *o.* ondeugd, onvolmaaktheid, *v.* misslag; blaam *m.*; berisping; beoordeeling, kritiek, *v.*; *ohne* —, zonder feil; zonder blaam; *niemand ist ohne* —, niemand is vrij van gebreken; *sich jemandes* — *zuziehen*, zich iemands berisping op den hals halen. *—FREI, *—LOS, *b. n.* onberispelijk. *—GOTT, *m.* (43) Momus, *m.* *—HAFT, *b. n.* berispelijk, laakbaar, wraakbaar, af te keuren; zie UNTADELHAFT. *—LEI, *v.* muggezifterij, spitsvindige beoordeeling, *v.* *—LOS, *b. n.* zie TADELFREI. *—LOSIGKEIT, *v.* onberispelijkheid, *v.*

TADELN, *b. w.* berispen, wraken, misprijzen, laken, afkeuren; hekelen, scherp beoordeelen, vitten, kritizeren, bedillen; *er findet an allem etwas zu* —, hij vindt op alles iets te vitten, hij heeft op alles iets aan te merken. *—, *o.* het bedillen; bedilling, vitterij, *v.* *—SWERTH, *—SWÜRDIG, *b. n.* zie TADELHAFT.

TADELREDE, *v.* berisping, *v.* *...SUCHT, *v.* vitlust, *m.* bedilzucht, *v.* *...SÜCHTIG, *b. n.* hekelzuchtig, bedilziek, vitachtig.

TADLER, *m.* berisper, bediller, bedilal, hekelaar, vitter, *m.* *—INN, *v.* bedilster, vitster, bedilzuchtige vrouw, *v.*

TAFEL, *v.* tafel, *v.*; *eine* — *Chocolate*, een koekje chocolade; *eine* — *über einer Thür*, een uithangbord boven eene deur; *sich zur* — *setzen*, *zur* — *gehen*, zich aan tafel zetten, aan tafel gaan; *offene* — *halten*, open tafel houden. *—APFEL, *m.* tafelappel, *m.* *—AUFSATZ, *m.* tafelservies, *o.* *—BERG, *m.* (de) Tafelberg, *m.* *—BESTECK, *o.* doos voor lepel, vork en mes, (aan 's konings tafel), *v.* *—BIER, *o.* tafelbier, *o.* *—BIRN, *v.* tafelpeer, *v.* *—BLEI, *v.* lood in bladen, bladlood, *o.*

TÄFELCHEN, *o.* tafeltje, *o.*

TAFELDECKER, *m.* tafeldekker, *m.* *...DIENER, *m.* tafelbediende, *m.* *...GELD, *o.* tafelgeld, *o.* *...GEMACH, *o.* spijsvertrek, *o.* *...GESCHIRR, *o.* vaatwerk, *o.* *...GLAS, *o.* glas in schijven, *o.* *...GUT, *...LEHEN, *o.* domein, domeingoed, *o.* *...INDIGO, *m.* indigo in bladen, *m.* *...KRANZ, *m.* servetring; krans, (soort van komfoor), *m.* *...KUGEL, *m.* biljartbal, *m.* *...LACK, *m.* zie SCHELLLACK. *...LICHT, *o.* tafellicht, *o.* waskaars, *v.* *...MUSIK, *v.* tafelmuziek, muziek over tafel, *v.*

TAFELN, *o. w.* aan tafel zitten, tafelen.

TÄFELN, *b. w.* met houtwerk-, met planken bekleeden, beschieten, lambrizeren; bevloeren, planken leggen. *—, *o.* TÄFELUNG, *v.* houtwerk, *o.*; lambrizering, *v.*; het beschieten met planken.

TAFELRISS, *m.* patroon van het tafelservies, *o.* *...RUNDE, *v.* (127) ronde tafel, *v.* *...SCHEIBE, *v.* glazen blaadje, -schoteltje, *o.* *...SCHILFER, *m.* lei, rekenlei, cijferlei, *v.* *...SCHNEIDER, *m.* kleermakers meestersknecht, *m.* *...STEIN, *...DEMANT, *m.* platte diamant, tafelsteen, *m.* *...TUCH, *o.* tafellaken, *o.* *...UHR, *v.* tafelklok, *v.* *...WEIN, *m.* tafelwijn, *m.* *...WEISE, *bijw.* in schijven.

TÄFELWERK, *o.* houtwerk; schrijnwerk, *o.*; lambrizering, *v.* het beschieten.

TAFELZEUG, *v.* tafelgoed, *o.* *...ZIMMER, *o.* eetkamer, eetzaal, *v.*

TAFFELN, *b. w.* (§) slaan, afrossen.

TAFFET, *m.* taf, *o.* *—BAND, *o.* taffen lint, *o.* *—BLUMEN, *v.* *mv.* zijden bloemen, *v.* *mv.* *—EN, *b. n.* taffen, van taf. *—WEBER, *m.* tafwever, *m.*

TAG, *m.* dag, *m.*; daglicht, *o.*; vrije-, opene lucht, *v.*; *es ist heller lichter* —, het is klaar lichte dag; *es ist hoch am Tage*, het is reeds lang dag; *bei Tage*, des daags, gedurende den dag, over-, bij dag; *mit Anbruch des —es*, met het aanbreken-, bij het krieken van den dag; *mit Ende des —es*, bij het vallen van den avond; *den — vorher*, den dag te voren, den vorigen dag; *den — nachher*, *den andern* —, den volgenden dag, den dag daarna; 's anderendaags; *dieser —e*, dezer dagen; onlangs; *nächster —e*, eerstdaags, weldra, binnen kort; *von — zu Tage*, van dag tot dag; *innerhalb*

zwei Tagen, van den eenen dag op den anderen; *vor acht Tagen*, voor acht dagen, acht dagen geleden; *eines Tages*, eens, op zekeren dag; *in unsern Tagen*, in onze dagen, in onzen tijd; *das liegt am Tage*, dit is duidelijk, - bewezen, dit is zonneklaar; *an den — kommen*, aan den dag komen, bekend worden; *in den — hinein*, op goed geluk, onbezorgd, gedachteloos, onbedacht; zie ook HINEIN; *gute Tage haben*, goede dagen hebben, een gelukkig leven leiden; *er hat heute seinen guten —*, hij is heden opgeruimd, - in eene goede luim; (ook) heden is zijn vrije dag, (van een' lijder aan de koorts); *heute ist sein böser —*, heden is zijn slechte dag, heden krijgt hij de koorts; (157) *Tag- und Nachtgleiche*, dag- en nachtevening; (76) *Tag und Nacht*, (soort van) muurkruid, *o*. *—, (9) oppervlakte-, bodem van de aarde, *v*. *m*.; *am Tage*, in den dag; *Erz zu Tage fördern*, eene mijn ontginnen. *—BLINDHEIT, *v*. dagblindheid, *v*. *—BLUME, *v*. dagbloem, daglelie, *v*.

TAGEARBEIT, *v*. dagarbeid, *m*. - werk, *o*. *...BEDARF, *m*. rantsoen, *o*. dagelijksche portie, *v*. *...BERICHT, *m*. dagelijksch berigt, bulletin, *o*. *...BLATT, *o*. dagblad, *o*. *...BLIND, *b*. *n*. dagblind. *...BLINDE, *m*. en *v*. dagblinde, *m*. en *v*. *...BLINDHEIT, *v*. zie TAGBLINDHEIT. *...BUCH, *o*. dagboek, journaal, *o*. *...DIEB, *m*. dagdief, luiaard, lediglooper, *m*. *...DIENST, *m*. *...FROHNE, *v*. verpligt dagwerk, *o*. *...ERZ, *o*. uitgedolven erts, *m*. *...FAHRT, *v*. zie TAGEREISE; (9) zie TAGESCHACHT; (119) oproeping -, dagvaarding om op een' bepaalden dag te verschijnen, *v*. *...FALTER, *m*. dagvlinder, *m*. *...FRIST, *v*. termijn, *m*. *...FROHNE, *v*. zie TAGEDIENST. *...GEBÄUDE, *o*. (9) mijngebouw, *o*. *...GELDER, *mv*. daggeld, *o*. daggelden, *o*. *mv*.

TAGEL, *m*. kabeleind, *o*. *—N, *b*. *w*. slaan, kloppen.

TAGELEUCHTE, *v*. (76) oogentroost, *m*. *...LILIE, *v*. (76) dagbloem, turksche lelie, *v*. *...LOCH, *o*. dagvenster, vallicht, *o*. *...LOHN, *m*. dagloon, *o*.; *um — arbeiten*, als daglooner werken. *...LÖHNER, *m*. daglooner, werkman die voor daggeld arbeidt, *m*. *...MAHD, *v*. (2) hoeveelheid graan welke een maaijer in een' dag afmaait, *v*.

TAGEN, *onp*. *w*. dagen; *es taget*, de dag breekt aan, het wordt dag.

TAGEPOST, *v*. dagpost, *v*. *...REGISTER, *o*. zie TAGEBUCH. *...REISE, *v*. dagreis, *v*. *...RUNDE, *v*. dagronde, ronde bij dag, *v*.

TAGESANBRUCH, *m*. het aanbreken-, het krieken van den dag. *...ANGABE, *v*. dagteekening, *v*. datum, *m*.

TAGESATZUNG, *v*. dagvaart, algemeene landsvergadering, *v*.; landdag, (in Zwitserland), *m*.

TAGESBEFEHL, *m*. dagorde, *v*.

TAGESCHACHT, *m*. (9) diepe mijnput, *m*. *...SCHICHT, *v*. (9) dagwerk van een' mijnwerker, *o*. *...SCHICHTER, *m*. (9) daglooner in een mijnwerk, *m*. *...SCHLAF, *m*. (76) anemoon, klaproos, *v*. *...SCHLÄFER, *m*. (103) geitenmelker, (nachtvogel); zevenslaper, (bergrot), *m*. *...SIGNAL, *o*. teeken bij dag, *o*.

TAGESLÄNGE, *v*. dag, een dag lang; duur van een' dag, *m*. *...LICHT, *o*. daglicht, licht des dags, *o*.; *fig*. *das — erblicken*, het daglicht-, het eerste levenslicht aanschouwen, geboren worden; *an das — kommen*, zie *an den Tag kommen* op TAG. *...ORDNUNG, *v*. zie TAGESBEFEHL. *...ZEIT, *v*. dagtijd, tijd van den dag, *m*.; *bei früher —*, zeer vroeg in den morgen.

TAGETHIERCHEN, *o*. haft, *o*. dagvlieg, *v*. *...VOGEL, *m*. dagvogel; dagvlinder, *m*. *...WACHE, *v*. dagwacht, *v*.; *die — schlagen*, de ochtendtrom roeren. *...WÄHLER, *m*. bijgeloovige die aan gelukkige en ongelukkige dagen gelooft, *m*. *...WASSER, *o*. (9) buitenwater, *o*. *...WEISE, *bijw*. bij den dag. *...WERK, *o*. dagwerk, *o*. taak, *v*. *...WERKER, *m*. dagwerker, *m*. *...WURM, *m*. dagworm, *m*. *...ZETTEL, *m*. dagberigt, bulletin, *o*. *...ZIRKEL, *m*. (157) dagcirkel, *m*.

TÄGLICH, TAGTÄGLICH, *b*. *n*. en *bijw*. dagelijksch; dagelijks, alle dagen.

TÄGIG, (in zamenst.), *zwei—*, tweedaagsch.

TÄGISCH, *b*. *n*. den eenen dag van den anderen verschillende.

TAILLE, *v*. houding, gestalte, *v*.

TAKEL, *o*. (203) takel, *m*. *—GARN, *o*. geteerd zeilgaren, *o*. *—HAKEN, *m*. (203) klamp, staanman, wouterman, *m*. klessing, *v*. *—MEISTER, *m*. (203) touwslager, takelaar, *m*.

TAKELN, *b*. *w*. (209) takelen, van touwen voorzien.

TAKELWERK, *o*. (203) takelwerk, touwwerk, want, *o*.

TAKTIK, *v*. krijgs-, legerkunde, taktiek, *v*. *—ER, *m*. taktikus, krijgs-, legerkundige, *m*. *...TISCH, *b*. *n*. naar de regelen der taktiek.

Talar, *m*. tabbaard, tabberd, *m*.; *der königliche* —, de koninklijke mantel; — *eines Priesters*, overrok eens priesters.

Tale, *v*. kerkkraai, *v*.

Talent, *o*. talent, *o*. (ook oude rom. munt); begaafdheid, bekwaamheid, kunde, *v*. *—**voll**, *b*. *n*. talentvol, met kundigheden begaafd.

Talg, *m*. talk, *m*. ongel, *m*. en *o*. smeer, *o*. *—**artig**, *—**icht**, *b*. *n*. talkachtig; (106) smeerachtig. *—**baum**, *m*. vetdragende boom, *m*. *—**boden**, *m*. talkkoek, *m*. *—**busch**, *m*. (76) gagel, (struikgewas), *o*. *—**butte**, *v*. tonnetje, kuipje, *o*.

Talgen, *b*. en *o*. *w*. met talk smeren; talk opleveren, -geven.

Talggesicht, *o*. bleek gelaat, *o*.

Talgig, *b*. *n*. vol talk, vol smeer, smerig, ongelig.

Talglicht, *o*. talk-, smeerkaars, *v*. *...**lichthändler**, *m*. kaarsenmaker, *m*. *...**lümmel**, *m*. (§) onbehouwen knaap, *m*. *...**seihe**, *v*. (61) mandje ter doorkleinzing van het kaarsenvet, *o*. *...**trester**, *mv*. kanen, *v*. *mv*. *...**trichter**, *m*. (61) talktrechter, *m*. *...**trog**, *m*. *...**grube**, *v*. (61) vetbak, vorm, *m*.

Talie, *v*. (203) talie, *v*. lange takel, *m*.

Talisman, *m*. talisman, *m*.

Talk, (**Talkstein**), *m*. talksteen, *m*. *—**artig**, *b*. *n*. talksteenachtig. *—**erde**, *v*. talkaarde, *v*. *—**öl**, *v*. talkolie, *v*.

Talmud, *m*. talmud, *m*. *—**isch**, *b*. *n*. talmudisch, naar-, volgens den talmud. *—**ist**, *m*. talmudist, kenner-, beoefenaar-, leeraar van den talmud, onderwijzer in den talmud, *m*.

Talpatist, *m*. (§) liederlijke kerel, *m*.

Tamarinde, *v*. tamarinde, *v*. *—**nbaum**, *m*. tamarindeboom, *m*. *—**nmark**, *o*. vleesch van de tamarindevrucht, *o*.

Tamariske, *v*. *—**nbaum**, *m*. tamaris, *v*. -boom, *m*.

Tambour, *m*. zie **Trommelschläger**. *—**in**, *v*. tamboerijn, (speeltuig), *v*.

Tamgras, *o*. (76) vossenstaart, (soort van gras), *m*.

Tamis, *m*. (soort van) gaas, *o*.

Tamp, *m*. kort eind touw, *o*. *—**en**, *b*. *w*. met een eindje touw afrossen.

Tand, *m*. nietigheid, beuzeling, beuzelarij; ijdelheid, dwaasheid, zotheid, *v*.; onzin, *m*. wartaal, mallepraat, *v*.; speelgoed; verdichtsel, sprookje, *o*.

Tändelei, *v*. beuzelarij; talmerij, draling, traagheid, *v*. het lanterfanten. *...**haft**, *...**ig**, *b*. *n*. en *bijw*. beuzelachtig, nietig, ijdel; talmend, dralend, traag. *...**n**, *o*. *w*. (§) beuzelen, dralen, talmen, temen, lanterfanten; spelen met een klein kind. *—, *o*. zie **Tändelei**.

Tändelpuppe, *v*. pop, *v*. speelpopje, *o*. *...**schürze**, *v*. kort voorschootje, *o*. doek tot een boezelaar, *m*. *...**stöckchen**, *o*. klein wandelstokje, *o*. *...**woche**, *v*. wittebroodsweek, *v*.

Tändler, **Tandler**, **Tändeler**, *m*. talmer, beuzelaar, draler, lanterfanter, *m*. *—**inn**, *v*. talmster, *v*.

Tang, *m*. (76) (soort van) zeegras, *o*. *—**asche**, *v*. kelp, (soort van soda), *v*.

Tangel, *v*. (76) zie **Nadel**. *—**holz**, *o*. zie **Nadelholz**.

Tangent, *m*. (171) tangent, *v*. wippertje (van een klavier), *o*. *—**e**, *v*. (198) tangent, raaklijn, *v*.

Tannapfel, *m*. zie **Tannzapfen**. *...**büschel**, *m*. bundel takken van den pijnboom, *m*.

Tanne, *v*. **Tannenbaum**, *m*. den, denneboom, pijnboom, *m*.

Tannen, (**Tännen**), *b*. *n*. dennen, van dennehout. *—**blatter**, *v*. knobbel aan den pijnboom die de hars bevat, *m*. *—**fink**, *m*. bergvink, *m*. *—**harz**, *o*. pijnhars, *v*. *—**holz**, *o*. dennehout, pijnboomenhout, *o*. *—**krähe**, *v*. *—**heher**, *m*. *—**elster**, *v*. notenkraker, (soort van ekster), *m*. *—**marder**, *o*. marter, *m*. *—**meischen**, *o*. gekuifd winterkoningje, (vogel), *o*. *—**meise**, *v*. koolmees, *v*. *—**nadeln**, *mv*. naaldvormige dennebladen, *o*. *mv*. *—**palme**, *v*. kleine wilde palmboom, *m*. *—**papegei**, *m*. dikbek, kersvogel, *m*. *—**wald**, *—**hain**, *m*. dennewoud, dennebosch, *o*. *—**wesel**, *m*. (76) (soort van) denneboom, *m*.

Tannhirsch, *m*. das, (dier), *v*. *...**zapfen**, *m*. pijnappel, *m*.

Tante, *v*. tante, moei, *v*.

Tanz, *m*. dans, *m*. *—**bär**, *m*. dansende beer, *m*. *—**boden**, *—**platz**, *—**saal**, *m*. danszaal, *v*.

Tänzchen, *o*. dansje, *o*. kleine dans, *m*.

Tänzeln, *o*. *w*. dansen, huppelen, springen; voorthuppelen.

Tanzen, *o*. en *b*. *w*. dansen. *—, *o*. het dansen; de danskunst, *v*.

Tänzer, *m*. *—**inn**, *v*. danser, *m*. danseres, *v*. *—**lich**, *b*. *n*. danslustig.

Tanzgefährte, *m*. *..**gefährtinn**, *v*. danser, danseres, (heer, dame waarmede men danst), *m*. en *v*. *...**gesellschaft**, *v*. danspartij, *v*. -gezelschap, *o*. *...**krankheit**, *v*. (34)

Sint-Veitsdans, *m*. danszieke, *v*. *...KUNST, *v*. danskunst, *v*. *...MEISTER, *m*. dansmeester, *m*. *...SCHRITT, *m*. danspas, pas in het dansen, *m*. *...SCHUH, *m*. dansschoen, *m*. *...SCHULE, *v*. dansschool, *v*. *...STUNDE, *v*. dansles, *v*. *...SUCHT, *v*. zucht tot dansen, *v*. danslust, *m*.; (34) zie TANZKRANKHEIT. *...TOUR, *...ZEICHNUNG, *v*. dansteekening, *v*.

TAPET, *o*. tapijt, o.; *etwas auf das — bringen*, iets op het tapijt -, iets ter tafel brengen; *auf dem —e sein*, ter sprake zijn.

TAPETE, TAPEZEREI, *v*. tapijtwerk, behangsel, *o*.; *gestreuete Tapeten*, tapijt-, behangsel van scheerwol.

TAPETENFABRIK, *v*. fabriek van behangselpapier, *v*. *...HANDEL, *m*. handel in behangselpapier, *m*. *...MACHER, *...WIRKER, *m*. fabriekant van behangselpapier; tapijtwerker, behanger, *m*. *...NAGEL, *m*. behangers spijkertje, *o*. *...PAPIER, *o*. behangselpapier, *o*. *...THÜR, *v*. tapijtendeur, *v*.

TAPEZEREI, *v*. zie TAPETE.

TAPEZIREN, *b. w*. behangen. *...ER, *m*. behanger, *m*. *...UNG, *v*. het behangen, behangerswerk, *o*.

TAPFER, *b. n*. dapper, moedig, koen, onverschrokken, stout, braaf, kloekmoedig, onversaagd, kloekhartig. *—, *bijw*. dapperlijk, moediglijk, als een held, met moed; *sich — halten*, zich dapper houden, moed toonen; — *trinken*, sterk drinken; — *arbeiten*, met ijver arbeiden, onvermoeid doorwerken; — *zugehen*, groote stappen maken, frisch aanstappen. *—KEIT, *v*. dapperheid, kloekhartigheid, stoutheid, *v*. moed, *m*.

TAPPE, *v*. zie TATZE.

TAPPEN, *o. w*. tasten, voelen, rondtasten; *im Finstern* —, in het donker rondtasten, tastende voortgaan; *mit den Fussen* —, stampvoeten. *—, *o*. het tasten; rondtasting, *v*. *—STEIN, *m*. dondersteen, (kalkachtige bergsteen), *m*.

TÄPPISCH, *b. n*. (§) lomp, onhandig.

TAPPS, *m*. klap, *m*. oorveeg, *v*.; *fig*. domkop, *m*.

TARA, *v*. (46) tarra, *v*.

TARANTEL, *v*. tarantula, (vergiftige spin), *v*.

TARIFF, *m*. tarief, *o*. bepaling van prijzen, vracht enz.), *v*.

TARIREN, *b. w*. (46) de tarra aftrekken.

TAROK, *—SPIEL, *o*. tarok, tarokspel (kaartspel), *o*. *—KARTE, *v*. tarokkaart, *v*.

TARRAS, *m*. (95) tras, *o*.

TARTANE, *v*. (203) tartaan, (vaartuig op de Middellandsche Zee), *v*.

TARTARUS, *m*. (43) Tartarus, *m*. de hel, *v*.

TARTSCHE, *v*. (110) rondas, schild, *o*. beukelaar, *m*.

TARTÜFFEL, *v*. zie KARTOFFEL en TRÜFFEL.

TÄSCHCHEN, *o*. zakje, *o*.

TASCHE, *v*. zak, *m*. tasch: goocheltasch; (59) weitasch, *v*.; *aus der — spielen*, uit de goocheltasch spelen.

TÄSCHELKRAUT, *o*. (76) zie TASCHENKRAUT.

TASCHENAUGE, *o*. lorgnet, *v*. spijglas, *o*. *...AUSGABE, *v*. uitgave in zakformaat (van een boek), *v*. *...BUCH, *o*. zakboek, *o*.; almanak, *m*. jaarboekje, *o*. *...DACH, *o*. hellend dak, *o*. *...DIEB, *m*. beurzensnijder, zakkeroller, *m*. *...FERNGLAS, *o*. *...GUCKER, *m*. kijker, *m*. *...FORMAT, *o*. zakformaat (van boeken), *o*. *...FUTTER, *o*. zakvoering, *v*. *...GELD, *o*. zakgeld, *o*. *...KALENDER, *o*. zakkalender, zakalmanak, *m*. *...KRAUT, *o*. (76) herderstasch, *v*. *...KREBS, *m*. kreeft, *m*. krab, *v*.; (76) zeeajuin, *m*. *...KUNST, *v*. (192) ketting om water op te voeren, *m*. scheprad, *o*. *...MESSER, *o*. zakmes, knip-, vouwmes, *o*. *...MIKROSKOP, *m*. zakmikroskoop, *m*. *...PUFFER, *m*. zakpistool, *v*. *...SCHLOSS, *o*. knipslot, *o*. *...SPIEGEL, *m*. zakspiegeltje, *o*. *...SPIEL, *o*. goochelarij, *v*. goochelspel, *o*. *...SPIELER, *m*. goochelaar, *m*. *...SPIELEREI, *v*. goochelkunsten, *v*. *mv*. *...SPIELERINN, *v*. goochelaarster, *v*. *...SPIELERKÜGELCHEN, *o*. kurken balletje der goochelaars, *o*. *...SPIELERKUNST, *v*. goochelaarskunst, *v*. *...UHR, *v*. zakhorologie, zakuurwerk, *o*. *...WÖRTERBUCH, *o*. zakwoordenboek, *o*.

TÄSCHNER, *m*. beurzen-, koffer-, valiezenmaker, *m*.

TÄSE, *v*. melkemmer, *m*.

TÄSIG, *b. n*. stil, rustig.

TASS, *m*. hoop, stapel, *m*. *—E, *v*. kop, drinkkop, *m*.

TASTATUR, *v*. klavieren, *o*. *mv*.

TASTBAR, *b. n*. tastbaar, voelbaar. *—KEIT, *v*. tastbaarheid, voelbaarheid, *v*.

TASTE, *v*. klavier, *o*. toets, *m*.

TASTEN, *b*. en *o. w*. tasten, voelen, betasten, aantasten, aanraken. *...ER, *m*. voelhoren (der insekten), *m*.

TASTER, *—ZIRKEL, *m*. (27) kromme passer, *m*.

TATSCHE, *v*. (§) klap, *m*. oorveeg, *v*.

Tatta, **Tatte**, *m.* pa, paatje, (vader), *m.* (kinderwoord).
Tatouiren, *b. w.* tatoueren, beprikken.
Tatz, *m.* (§) tiende, *o.*
Tatze, *v.* klaauw, poot, *m.*
Tau, *o.* touw, *o.* kabel, *m.*
Taub, *b. n.* doof; *fig.* verdoofd; *ein —er Mensch*, *ein Tauber*, een doove; *eine —e Nuss*, eene holle -, ledige noot; *eine —e Nessel*, een doode netel; *—er Haber*, fijne haver; *—e Aehren*, ledige aren; *—e Blüthen*, bloesem waaraan geene vrucht komt; *eine —e Kohle*, eene doove kool; (9) *taubes Gestein*, *-Gebirge*, geledigde mijngang.
Täubchen, *o.* duifje, doffertje, *o.*; (§) *mein —*, mijn schatje! mijn liefje! mijn engeltje!
Taube, *v.* duif, *v.* *—, *m.* doove, *m.*
Taubenapfel, *m.* roode appel, *m.* *...**auge**, *o.* oog eener duif, *o.* *...**beere**, *v.* kruipende braamstruik, *m.* *...**ei**, *o.* duivenei, *o.* *...**einfalt**, *v.* eenvoudigheid -, onschuld eener duif, *v.* *...**falk**, *m.* kiekendief, *m.* *...**farbe**, *v.* weêrschijn in zijden stoffen, *m.* *...**fuss**, *m.* (76) duivenpoot, *m.* *...**habicht**, *m.* giervalk, *m.* *...**halsfarbig**, *b. n.* met weêrschijn (van zijden stoffen); lood -, duifkleurig. *...**haus**, *o.* duiventoren, -slag, *m.* -til, *v.* *...**häuschen**, *o.* kleine duivenslag, *m.* *...**kerbel**, *...**kropf**, *m.* (76) duivekervel, *m.* *...**kraut**, *o.* (76) zie **Eisenkraut**. *...**lieb**, *o.* (76) heiligkruid, *o.* *...**mist**, *m.* duivenmest, *m.* *...**nest**, *o.* duivennest, *o.* *...**pastete**, *v.* (74) duivenpastei, *v.* *...**schlag**, *m.* duivenhok, -kot, *o.*; *er hat sich fortgeschlichen wie die Katze vom Taubenschlage*, hij is heengegaan zonder afscheid te nemen, -zonder te betalen. *...**zehent**, *m.* duiventiende, *o.* opbrengst voor het houden van duiven, *v.* *...**zucht**, *v.* duivenmelkerij, *v.*
Tauber, **Täuber**, *m.* doffer, *m.* mannetjesduif, *v.*
Taubfisch, *m.* zie **Krampffisch**.
Taubheit, *v.* doofheid, *v.*
Taubinn, *v.* duif, wijfjesduif, *v.*
Taubkorn, *...**kraut**, *o.* (76) zie **Trespe**.
Täubling, **Täuberling**, *m.* (soort van) paddestoel, *m.*
Taubschwamm, *m.* (103) valsche paddestoel, *m.* kampernoelje vol wind, *v.* wolfsfeest, *m.* *...**stumm**, *b. n.* doofstom. **—e**, *m.* en *v.* doofstomme, *m.* en *v.* *...**stummenanstalt**, *v.* instituut voor doofstommen, *o.* *...**wurm**, *m.* zie **Tollwurm**.
Tauchen, *b. w.* duiken; doopen, indompelen, indoopen. **—**, *o. w.* *sich —*, duiken. *—, *o.* het duiken, duiking; indooping, indompeling, *v.*
Taucher, *m.* **Taucherente**, *v.* duiker, (vogel), *m.* *—, duiker; duikelaar, *m.* *—**glocke**, *v.* duikersklok, *o.* *—**huhn**, *o.* pluvier, (watervogel), *m.* *—**könig**, *m.* gierzwaluw, *v.*; ijsvogel, *m.* *—**schiff**, *o.* duikerschip, duikersvaartuig, *o.*
Tauchschwan, *v.* roerdomp, putoor, (vogel), *m.* *...**stange**, *v.* (84) stampstok (tot het stampen van de huiden), *m.*
Tauen, *b. w.* boegseren (een vaartuig).
Taufact, *v.* dooping, *v.* het doopen. *...**becken**, *o.* doopbekken, *o.* *...**buch**, *...**register**, *o.* doopboek, -register, *o.* *...**bund**, *m.* (44) verbond van den heiligen doop, *o.*
Taufe, *v.* doop, *m.*; *die — verrichten*, den doop verrigten, doopen; *aus der — heben*, ten doop houden. *—**n**, *b. w.* doopen, (ook *fig.*); *Wein —*, wijn doopen, -vervalschen.
Täufer, *m.* dooper, *m.*
Taufgeld, *o.* doopgeld, *o.* *...**gesinnte**, *m.* doopsgezinde, her-, wederdooper, *m.* *...**gnade**, *v.* genade Gods door den doop, *v.* *...**handlung**, *v.* zie **Taufact**. *...**hemd**, *o.* doophemd, *o.* *...**kleid**, *o.* doopkleed, *o.*
Täufling, *m.* doopling, *m.* petekind, *o.*
Taufname, *m.* doopnaam, *m.* *...**pathe**. *...**vetter**, *m.* zie **Pathe**, **Taufzeuge**. *...**schein**, *m.* doopbrief, *m.* doopceedel, *v.* uittreksel uit het doopregister, *o.* *...**stein**, *m.* doopvonte, *v.* *...**schmaus**, *m.* doopmaal, *o.* *...**tag**, *m.* doopdag, *m.* *...**tuch**, *o.* doopkleed, *o.* *...**wasser**, *o.* doopwater, *o.* *...**zeug**, *o.* doopgoed, *o.* *...**zeuge**, *m.* doopvader, peetoom, doopgetuige, *m.* *...**zeuginn**, *v.* doopmoeder, peettante, petemoei, *v.*
Taugen, *o. w.* deugen, goed -, waard -, dienstig -, geschikt -, nuttig (tot iets) zijn.
Taugenichts, *m.* deugniet, *m.*
Tauglich, *b. n.* en *bijw.* goed, gepast, geschikt, nuttig, gevoegelijk; te gebruiken. *—**keit**, *v.* nuttigheid, gepastheid, geschiktheid; bruikbaarheid, *v.*
Taumel, *m.* duizeling, waggeling, wankeling, draaijing in het hoofd; duizeligheid; *fig.* dronkenschap; geestverVoering, *v.* *—**geist**, *m.* tuimelgeest, zwijmelgeest, *m.* *—**glas**, *o.* *—**becher**, *m.* zie **Tummler**. *—**ig**, *b. n.* wankelend, waggelend, tuimelend, duizelig, bedwelmd. *—**kerbel**, *m.* (76) hellende kervel, *v.* *—**lolch**, *o.* (76) onkruid dat jaarlijks groeit, *o.*

TAUMELN, *o. w.* duizelen, tuimelen, wankelen, waggelen, draaijen. *—, *o.* wankeling, waggeling, *v.*
TAUMLER, *m.* die waggelt, tuimelt, *m.*
TAUPEL, *v.* (soort van) vischnet, *o.*
TAURINGE, *m. mv.* (203) leguanen, stroppen, matten op de raas, *m. v. mv.*
TAUSCH, *m.* ruil, *m.* ruiling, verruiling, wisseling, verwisseling; (123) ambtsverwisseling, (bijzonder bij geestelijken), *v.* *—BAR, *b. n.* ruilbaar, te verruilen. *—EN, *b. w.* ruilen, ver-, inruilen, verwisselen; — *und nichts zugeben*, gelijk op ruilen.
TÄUSCHEN, *b. w.* bedriegen, misleiden, foppen, bedotten, om den tuin leiden, verschalken, te leur stellen; *sich* —, zich vergissen, bedriegen, zich zelven iets voorspiegelen, zich met ijdele hoop vleijen. —D, *b. n.* bedriegelijk, misleidend. *...EREI, *v.* bedrog, *o.* begoocheling, misleiding; teleurstelling, *v.*
TAUSCHER, *m.* ruiler, verruiler, wisselaar, *m.*
TAUSCHHANDEL, *m.* ruil-, wisselhandel, *m.* *...HÄNDLER, *m.* ruilhandelaar, *m.* *...WEISE, *bijw.* bij -, in ruiling.
TAUSEND, *telw.* en *o.* duizend. *—, *tw.* *der —!* alle duivels! *—BLATT, *o.* (76) duizendblad, *o.* *—BLÜMCHENWASSER, *o.* duizendbloempjeswater, *o.* *—ECK, *o.* duizendhoek, *m.* *—ECKIG, *b. n.* duizendhoekig. *—ER, *m.* cijfer-, letterteeken-, het getal dat duizend aanduidt, *o.* *—ERLEI, *b. n.* duizenderlei, op duizenderlei wijze. *—FACH, *—FÄLTIG, *b. n.* duizendvoudig. *—FUSS, *—BEIN, *m.* (103) duizendbeen, *o.* *—GÜLDENKRAUT, *o.* (76) santorij, *v.* duizendguldenkruid, *o.* *—JÄHRIG, *b. n.* duizendjarig; *das —e Reich*, het duizendjarige rijk. *—KORN, *o.* (76) spaansche peper, *v.* *—KÜNSTLER, *m.* duizendkunstenaar, *m.* *—MAL, *o.* duizendmaal. *—PFÜNDIG, *b. n.* van duizend pond. *—SCHÖN, *—SCHÖNCHEN, *o.* (76) hanekam, *m.*
TAUSENDSTE, *b. n.* *der-, die-, das-*, de -, het duizendste.
TAUSENDWEISE, *bijw.* bij duizenden, bij duizendtallen. *—ZÜNGIG, *b. n.* met duizend tongen.
TAUTOLOGIE, *v.* noodelooze herhaling van een woord of denkbeeld, *v.*
TAUWERK, *o.* (203) touwwerk, want, *o.*
TAX, TAXBAUM, TAXUS, TAXUSBAUM, *m.* taxis, taxis-, ibisboom, *m.*
TAXATOR, TAXIRER, *m.* schatter, waardeerder, taxateur, *m.*
TAXE, *v.* prijs, *m.* waarde, schatting; belasting, opbrengst, *v.*
TAXIREN, *b. w.* schatten, waarderen, aanslaan, taxeren; *aufs höchste* —, den hoogsten verkoopprijs (voor iets) bepalen. *...UNG, TAXATION, *v.* schatting, waardering, taxatie, *v.*
TAXORDNUNG, *v.* zetting (van het brood enz.), *v.* *...TANNE, *v.* pijnboom met zilverkleurige bladeren, *m.*
TAZ, *o.* belasting op den wijn, *v.*
TAZETTE, *v.* (76) gele affodil, *v.*
TECHNIK, *v.* kennis der technische uitdrukkingen, - der kunstwoorden, *v.*
TECHNOLOGIE, *v.* technologie, leer van kunsten, handwerken enz., *v.* *...LOGISCH, TECHNISCH, *b. n.* technologisch, technisch.
TECHELBOHNE, *v.* tuinboon, *v.*
TECHHOLZ, *o.* (soort van) hout uit Indië, *o.*
TEGEL, *m.* mergel, *m.*
TEIANKER, *m.* (203) tui-, vertuianker, tweede anker, *o.*; *den — auswerfen*, aan twee zijden vertuijen.
TEICH, *m.* vijver; vischvijver, *m.* *—BINSE, *v.* bies, *o.* *—DAMM, *m.* dijk-, dam om eenen vijver, *m.*
TEICHEL, *m.* waterleiding, *v.* kanaal, *o.* goot, pijp, *v.* *—N, *b. w.* het water geleiden; (173) inenten.
TEICHFEDER, *v.* (soort van) kanariezaad, *o.* *...FENCHEL, *m.* (76) gele en witte zeeroos, (waterplant), *v.* *...FENSTER, *o.* opening in eenen vijver tot den afloop van het water, *v.* *...FISCH, *m.* vijvervisch, *m.* *...FISCHEREI, *v.* vijvervisscherij, *v.* *...FORELLE, *v.* vijverforel, *v.* *...GRÄBER, *m.* vijvergraver, *m.* *...KARPFEN, *m.* vijverkarper, *m.* *...KOLBEN, *m.* zie ROHRKOLBEN. *...LILIE, *v.* waterlelie, *v.* *...MEISTER, *m.* vijvermeester, opzigter over de vijvers, *m.* *...ORDNUNG, *v.* vijver-reglement, *o.* *...RECHEN, *m.* vijverrooster, *m.* -tralie, *v.*; dregge tot het schoonmaken der vijvers, *v.* *...STÄUDER, *m.* vijversluis, *v.* *...ZAPFEN, *m.* duiker aan eenen vijver, *m.*
TEIG, *m.* deeg, *o.* *—ICHT, *—IG, *b. n.* deegachtig, van deeg. *—KRATZE, *—SCHARRE, *v.* schraper, *m.* *—MESSER, *o.* deegmes, *o.* *—MULDE, *v.* deegbak, *m.* *—RÄDCHEN, *o.* deegradertje, *o.* *—SCHÜSSEL, *v.* keukentafeltje, *o.* *—SPEISE, *v.* pastei, deeg-, meelspijs, *v.*
TELEGRAPH, *m.* zie FERNMASCHINE.
TELESKOP, *o.* zie FERNROHR.
TELLE, *v.* holte (in het zand, in een bed enz.), *v.*
TELLER, *m.* bord, tafel-; hakbord, *o.*; palm van de hand, *v.* *—DECKEL, *m.* borddeksel, *o.* *—EISEN, *o.* (59) bunsingval, vossenval, *m.* *—FÖRMIG, *b. n.* kring-, bordvormig, rond en

plat. *—KORB, *—RING, *m.* tafelring, *m.* *—LECKER, *m.* tafelschuimer, klaplooper, *m.* *—MÜTZE, *v.* plat mutsje, *o.* *—NASE, *v.* platte neus, *m.* *—RÜBE, *v.* (soort van) lange raap, *v.* *—TUCH, *o.* servet, *o.* *—WÄRMER, *m.* komfoor, *o.* bordwarmer, *m.*

TELLMUSCHEL, *v.* (soort van) kleine telmossel, *v.*

TEMNITZ, *v. fig.* (§) gevangenis, *v.*

TEMPEL, *m.* tempel, *m.* bedehuis, *o.* kerk, *v.* *—BAU, *m.* tempelbouw, (ook 49), *m.* *—HERR, *m.* (35) tempelheer, tempelier, tempelridder, *m.* *—HERRENORDEN, *—ORDEN, *m.* (35) orde der tempelieren, *v.* *—HOF, *m.* woonplaats der tempelieren, *v.* tempelhof, *m.*

TEMPERAMENT, *m.* gesteldheid, natuurlijke gesteldheid, natuur, *v.* aard, *m.* zie LEIBESBESCHAFFENHEIT, NATUR.

TEMPERATUR, *v.* luchtgesteldheid, temperatuur; (171) verzachting, temperatuur, *v.*

TEMPERIREN, *b. w.* matigen, temperen, verzachten. *...RIRMESSER, *o.* (136) tempermes, *o.*

TEMPERN, *b. w.* dandijnen, hossen (een kind om het te stillen). *...OFEN, *m.* (49) koeloven, *m.*

TEMPLER, *m.* zie TEMPELHERR.

TEMPLIÖL, *o.* olie van den bergpijnboom, *v.*

TEMPO, *o.* (171 en 97) tempo, *o.*; *fig.* (§) *das — in acht nehmen*, de geschikte gelegenheid te baat nemen, den behoorlijken tijd afwachten.

TENAKEL, *m.* (13) nijphoutje, *o.*

TENDENZ, *v.* (104) strekking, rigting, *v.*

TENNE, *v.* vloer, dorschvloer, *m.* *—NGRAS, *o.* (76) zie TAUSENDKNOTEN. *—NMEISTER, *m.* (2) opzigter der korendorschers, *m.* *—NSCHLÄGEL, *m.* (2) stamper, *m.*

TENOR, TENORIST, *m.* (171) tenor, tenorzanger, *m.*; *der hohe —* hooge tenor, middenstem; *der tiefe —*, diepe tenorstem, bastalje. *—GEIGE, *v.* tenorviool, *v.* *—STIMME, *v.* tenorstem, *v.*

TEPPICH, *m.* tapijt, kleed, behangsel, vloerkleed, karpet, *o.* *—MACHER, *—WEBER, *—WIRKER, *m.* tapijtmaker, -wever, -werker, *m.*

TERMIN, *m.* termijn, bepaalde -, vastgestelde tijd, *m.* *—EI, *v.* grondgebied waar het den bedelmonniken is veroorloofd aalmoezen in te zamelen, *o.* *—IREN, *o. w.* bedelende rondtrekken, (van bedelmonniken). *—WEISE, *bijw.* bij termijnen.

TERMINOLOGIE, *v.* kennis der kunstuitdrukkingen; kunsttaal, technische taal, *v.*

TERMIT, *m.* (103) (soort van) groote mier, *v.*

TERNE, *v.* terne, *v.* (drie nommers waarop tegelijk gezet is, in de fransche loterij).

TERPENTIN, *m.* terpentijn, *m.* *—BAUM, *m.* terpentijnboom, *m.* *—FIRNISS, *m.* terpentijnvernis, *o.* *—GEIST, *m.* geest van terpentijn, *m.* *—ÖHL, *—ÖL, *o.* terpentijnolie, *v.*

TERRAIN, *o.* grond, bodem, *m.* terrein, *o.*

TERRASSE, *v.* zie ERDWALL.

TERRINE, *v.* zie SUPPENSCHÜSSEL.

TERRITORIALGERECHTIGKEIT, *v.* zie GRUNDGERECHTIGKEIT, GRUNDHERRSCHAFT.

TERRITORIUM, *o.* grondgebied, *o.* zie GEBIET.

TERRORISMUS, *m.* schrikbewind, *o.*

TERTIA, *v.* (52) derde klas, *v.* *—NER, *m.* scholier-, leerling der derde klas, *m.*

TERTIANFIEBER, *o.* (34) anderendaagsche koorts, *v.*

TERTIE, TERZ, TERZE, TERZIE, *v.* (171, 135, 198, 145) derde, ters, terts, tierce, *v.*

TERTIUS, *m.* leermeester-, onderwijzer der derde klas, *m.*

TERZEROL, *o.* zakpistool, *v.*

TERZETT, *o.* (171) trio, muziekstuk in drie partijen, *o.*

TERZHAUT, *v.* ossenhuid, *v.*

TESCHINE, *v.* loop van een vuurroer, *m.*

TEST, *m.* vuil, *o.* drek, *m.* vuiligheid, morsigheid, *v.* *—, *—ENEID, *m.* eed ter afzwering van de kath. godsdienst (in Engeland), *m.* *—, TESTSCHERBEN, *m.* (45) smeltkroes, *m.*; (57) bekken voor het gesmolten metaal, *o.*

TESTAMENT, *o.* testament, *o.* laatste-, uiterste wil, *m.*; *ohne —*, zonder testament; (119) ab intestato; (44) *das alte und das neue —*, het oude en het nieuwe testament. *—ERBE, *m.* testamentaire erfgenaam, *m.* *—IREN, (TESTIREN), *b. w.* zijn testament maken, bij uitersten wil bepalen, - beschikken. *—LICH, *b. n.* testamenteel, testamentair, volgens het testament. *—MACHER, *m.* —INN, *v.* testamentmaker, *m.* -maakster, *v.*; uiterste wilsbeschikker, *m.* - beschikster, *v.*

TESTAMENTSAUSRICHTER, *m.* executeur-testamentair, *m.* *...ERBE, *m.* zie TESTAMENTERBE.

TESTATOR, TESTIRER, *m.* TESTATRIX, TESTIRERINN, *v.* erflater, *m.* erflaatster, *v.*

TESTIKEL, *m.* (106) zaadbal, *m.*

TESTIREN, *b. w.* zie TESTAMENTIREN.

Tetrachord, *o.* (110) viersnarige lier, *v.*
Tetrarch, *m.* (97, 110) tetrarch, (aanvoerder eener bende van 64 man), *m.*
Teuchel, *m.* zie **Teichel**.
Teufe, *v.* (9) zie **Tiefe**.
Teufel, *m.* duivel, drommel, demon, booze -, helsche geest, *m.*; (§) *geh zum —!* loop naar den duivel! *ich will des Teufels sein...*, de duivel hale mij als...; *er möchte des Teufels werden*, hij wordt woedend; *das ist der —!* dat is drommelsch! *ein armer —*, een arme duivel, - drommel; *hässlich wie ein —*, zoo leelijk als de duivel. *—**chen**, *o.* kleine duivel, *m.* duiveltje, *o.* kwelgeest, *m.* *—**ei**, *v.* tooverij, *v.* *—**isch**, *—**mässig**, **Teuflisch**, *b. n.* duivelsch, helsch.
Teufelsaas, *o.* (§) schelm, *m.* *...**abbiss**, *m.* (76) schurftkruid, *o.* *...**antlitz**, *o.* (§) duivelenaangezigt, *o.* - tronie, *v.* *...**arbeit**, *v.* zware arbeid, *m.* *...**auge**, *o.* (76) zwart bilzenkruid, *o.* *...**band**, *o.* (76) wouw, *v.* *...**banner**, *...**beschwörer**, *m.* duivelbanner, - bezweerder, *m.* *...**bannerei**, *...**beschwörung**, *v.* duivelbezwering, *v.* *...**bart**, *m.* (76) klaproos der Alpen, *v.* *...**baum**, *m.* duivelsboom, *m.* *...**beere**, *...**kirsche**, *v.* zie **Tollbeere**, **Tollkirsche**. *...**braten**, *m.* (§) doortrapte schelm, *m.* *...**braut**, *v.* (*w. g.*) tooverheks, tooverkol, *v.* *...**brut**, *v.* duivelengebroed, helsch gebroed, *o.* *...**darm**, *m.* (76) witte veldlelie-bloem, *v.* *...**diener**, *m.* duivelsdienaar, aanbidder van den duivel, *m.* *...**dienst**, *m.* duivelsdienst, aanbidding van den duivel, *v.* *...**dreck**, *m.* (76) duivelsdrek, *m.* assa-foetida, *v.* *...**farbe**, *v.* indigo, *m.* *...**finger**, *...**kegel**, *m.* dondersteen, *m.* *...**gestank**, *m.* duivelsche -, helsche stank, *m.* *...**kerl**, *m.* (§) duivelsche kerel, satansche vent, *m.* *...**kind**, *o.* duivelskind, *o.* verstokte zondaar, verharde booswicht, *m.* *...**klaue**, *v.* (76) leeuwenvoet, *m.*; kruis van stukjes hout gemaakt, (kinderspel), *o.*; (203) duivelsklaauw, haak, kant-, trekhaak, balkhaak, *m.* *...**kopf**, *m.* (76) weegbree, *v.* *...**kunst**, *v.* duivelskunst, zwarte kunst, tooverkunst, *v.* *...**mensch**, *o.* (§) duivelin, *v.* duivelsch wijf, *o.* *...**milch**, *v.* (76) duivelsmelk, *v.* *...**reich**, *o.* hel, *v.* onderaardsch rijk, rijk des duivels, *o.*
Teufelsüchtig, *b. n.* van den duivel bezeten.
Teufelsvorlauf, *m.* (§) satanskind, *o.* *...**weg**, *m.* *fig.* verduivelde -, zeer slechte -, moeijelijke weg, *m.* *...**wurz**, *v.* (76) wolfswortel, *m.*
Teufen, *b. w.* (9) eene mijn ontginnen.
Teutsch, *b. n.* zie **Deutsch**.
Teutschel, *m.* zie **Teufel**.
Text, *m.* tekst, *m.*; *fig. einem den — lesen*, iemand den tekst lezen, - den mantel vegen, - scherp hekelen, - doorhalen. *—**buch**, *o.* tekstboek, *o.* *—**mässig**, *b. n.* en *bijw.* volgens den tekst, tekstmatig.
Textur, *v.* weefsel (van stoffen), *o.*
Teyanker, *o.* zie **Teianker**.
Thal, *o.* dal, *o.* vallei, *v.*
Thälchen, *o.* klein dal, *o.* kleine vallei, *v.*
Thalbewohner, *...**leute**, *mv.* dalbewoners, *m. mv.* *...**buche**, *v.* roode beukenboom, *m.*
Thaler, *m.* daalder, *m.*
Thäler, *m.* dalbewoner, *m.*
Thalgehänge, *o.* helling van een' berg, *v.* *...**hängig**, *b. n.* hellende. *...**lilie**, *v.* (76) lelie der dalen, *v.* *...**lauf**, *...**weg**, *m.* weg door een dal, *m.*
Thara, *v.* (56) zie **Tara**.
That, *v.* daad, handeling, *v.* bedrijf, *o.* verrigting, *v.*; *eine grosse —*, eene groote -, uitstekende daad; *einem mit Rath und — beistehen*, iemand met raad en daad bijstaan; *er führt den Namen mit der —*, hij heeft den naam niet alleen, maar ook de daad; *in der —*, inderdaad; waarlijk, werkelijk, in waarheid. *—**bestand**, *m.* daadzaak, *v.*
Thaten, *b. w.* doen, werken, handelen, *—**los**, *b. n.* werkeloos.
Thäter, *m.* werker, verrigter, handelende persoon; misdadiger, *m.*
Thathandlung, *v.* feit, *o.*; zie ook **Gewaltthätigkeit**.
Thätig, *b. n.* werkende, handelende, doende; dadig. *—, *bijw.* dadelijk; (151) *—es Zeitwort*, bedrijvend werkwoord; *eine —e Hülfe*, eene werkdadige hulp. *—**keit**, *v.* werkzaamheid, bedrijvigheid, *v.*; *in — bringen*, in werking brengen.
Thatkundig, *b. n.* wereldkundig, bekend, openbaar, ruchtbaar. *...**kraft**, *v.* werking, *v.* nadruk, *m.*
Thätlich, *b. n.* en *bijw.* handdadig, met geweld. *—**keit**, *v.* handdadigheid, *v.* geweld, *o.*
Thatsache, *v.* daadzaak, *v.* feit, *o.* *...**sächlich**, *b. n.* op daadzaken gegrond.
Thau, *m.* dauw, *m.* *—**bogen**, *m.* regenboog in den dauw zigtbaar, *m.* *—

EN, *onp. w. es thauet*, het dauwt, er valt dauw. —, *o. w.* dooijen, ontdooijen.
THAUERDE, *v.* mestaarde, pootaarde, *v.*
THAUIG, *b. n. Thau-benetzt*, bedekt met dauw.
THAUFISCH, *m.* zie **THUNFISCH**. *...**MADE**, *o.* dauwworm, *m.* *...**SCHLAG**, *m.* (59) morgendauw; drek van het wild op den natten grond, *m.* *...**SCHLÄGIG**, *b. n.* (59) met morgendauw bedekt. *...**TROPFEN**, *m.* dauwdroppel, *m.* *...**WETTER**, *o.* dooiweder, *o.* *...**WIND**, *o.* dooiwind, vochtige wind, *m.*
THEATER, *o.* tooneel, *o.* schouwburg, *m.* *—**DICHTER**, *m.* tooneeldichter, *m.* *—**DIRECTOR**, *m.* tooneelbestuurder; direkteur van een tooneelgezelschap, *m.* *—**KASSIRER**, *m.* ontvanger, bureauliste aan een' schouwburg, *m.* *—**LEBEN**, *o.* tooneelspelersleven, - beroep, *o.* *—**MALER**, *m.* tooneel -, dekoratieschilder, *m.* *—**PRINZIPAL**, *m.* eigenaar van eenen schouwburg, *m.* *—**STREICH**, *m.* tooneelstreek, - zet, *m.* - list, *v.* *—**STÜCK**, *o.* tooneelstuk, drama, *o.*
THEATINER, *m.* theatijner, (monnik), *m.*
THEATRALISCH, *b. n.* en *bijw.* tooneelmatig, tooneel..., theatraal.
THEE, *m.* thee, *v.* *—**BAUM**, *—**STRAUCH**, *m.* theeboom, - struik, *m.* *—**BRET**, *o.* theeblad, presenteerblad, *o.* *—**BU**, *m.* thee boei, zwarte thee, *v.* *—**BÜCHSE**, *v.* theebus, *v.* *—**KANNE**, *v.* theepot, trekpot, *m.* *—**KÄSTCHEN**, *o.* theekistje, *o.* *—**KESSEL**, *m.* theeketel, schenkketel, *m.* *—**KRAUT**, *o.* (76) theekruid, *o.* *—**LÖFFEL**, *m.* theelepel, *m.* *—**MASCHINE**, *v.* theestoof, vaas om thee te zetten, *v.*
THEER, *m.* en *o.* teer; scheepsteer, harpuis; wagensmeer, *o.* *—**BRENNER**, *m.* teerbrander, *m.* *—**BRENNEREI**, *—**HÜTTE**, *v.* teerbranderij, teerstokerij, *v.* *—**BÜCHSE**, *v.* *—**TROG**, *m.* teerbak, *m.* *—**EN**, *b. w.* teeren, harpuizen, met teer bestrijken. *—**GEIST**, *m.* geest van teer, *m.* *—**GRUBE**, *v.* teergroef, *v.* *—**HEFEN**, *v. mv.* teerdroesem, *m.* *—**ICHT**, *b. n.* teerachtig, als teer. *—**IG**, *b. n.* geteerd, vol teer, vol smeer. *—**KRAUT**, *o.* *—**NELKE**, *v.* (76) (soort van) koekoeksbloem, *v.* *—**OFEN**, *m.* teeroven, *m.* *—**PINSEL**, *—**QUAST**, *m.* (203) teerkwast, *m.* *—**QUELLE**, *v.* bron van jodenlijm, *v.* *—**TONNE**, *v.* teerton, *v.* *—**WASSER**, *o.* teerwater, *o.*
THEESIEB, *o.* theezeefje, *o.* *...**SCHALE**, *...**TASSE**, *v.* theekopje, *o.* *...**TISCH**, *m.* theetafel, *v.* *...**TOPF**, *m.* theepot, *m.* *...**WASSER** *o.* theewater, *o.* *...**ZEUG**, *o.* theegoed, theeservies, theegereedschap, *o.*
THEIL, *m.* en *o.* deel, gedeelte, *o.* brok, *m.* stuk; deel, aandeel, *o.* portie, *v.*; boekdeel, *o.*; partij, *v.*; — *an einer Sache haben*, — *nehmen*, deel hebben -, deel nemen aan eene zaak; *zu — werden*, ten deel vallen; *eines Theils*, *andern Theils*, eensdeels, anderdeels; *beide —e hören*, beide partijen hooren, - aanhooren; *zum —e*, ten deele; gedeeltelijk; *ich*, *meines Theils*, wat mij betreft, ik voor mij; (§) *er wird seinen — schon bekommen*, hij zal wel vroeg of laat zijn loon vinden; (§) *ich habe ihm seinen — gegeben*, ik heb hem zijne portie gegeven.
THEILBAR, *b. n.* deelbaar. *—**KEIT**, *v.* deelbaarheid, *v.*
THEILCHEN, *o.* deeltje, *o.*
THEILEN, *b. w.* deelen, ver -, af -, indeelen, scheiden; *sich* —, zich verdeelen, zich scheiden. *...**ER**, *m.* deeler, uitdeeler; (126) deeler, *m.*
THEILHABER, *m.* deelhebber, deelgenoot, aandeelhouder, vennoot, *m.* *—**INN**, *v.* aandeelhoudster, *v.* *...**HAFT**, —**IG**, *b. n.* deelachtig. *...**NAHME**, *...**NEHMUNG**, *v.* deelneming, *v.*; belang, medegenot, *o.* gemeenschap, *v.* *...**NEHMEND**, *b. n.* deelnemend, belangstellende; aandeel hebbende. *...**NEHMER**, *m.* deelnemer, *m.* *...**ROSS**, *o.* pakpaard, *o.*
THEILS, *bijw.* gedeeltelijk, ten deele.
THEILSCHEIBE, *v.* (54) deelschijf, *v.*
THEILUNG, *v.* deeling, ver-, in-, af-, uitdeeling, scheiding, afscheiding; staking der stemmen; (188) verdeeling van het schild; (106) verdeeling in twee takken, *v.* *—**SGLIED**, *o.* (121) voorste lid, deelingslid, *o.* *—**SRECHT**, *o.* deelingsregt, regt tot -, regt op deeling, *o.* *—**S-ZEICHEN**, *o.* (151 en 13) deelteeken, *o.*
THEILWEISE, *bijw.* bij aanbedeeling, bij aandeel, gedeeltelijk.
THEOKRATIE, *v.* Godsregering, *v.*
THEOLOG, *m.* zie **GOTTESGELEHRTE**. *—**IE**, *v.* zie **GOTTESGELEHRSAMKEIT**. *—**ISCH**, *b. n.* en *bijw.* godgeleerd, theologisch.
THEORBE, *v.* (soort van) luit, *v.*
THEOREM, *o.* stelling, *v.* theorema, *o.*
THEORETIKER, *m.* beschouwer, bespiegelaar, theoretikus, *m.* *...**TISCH**, *b. n.* en *bijw.* beschouwend, bespiegelend, theoretisch.
THEORIE, *v.* bespiegelende kennis, bespiegeling, beschouwing, theorie, *v.*
THERIAK, *m.* (34) triakel, theriakel, *v.* *—**SKRÄMER**, *m.* triakelverkooper, *m.*
THERMOMETER, *m.* zie **WÄRMEMESSER**.

Thesis, *v.* stelling te verdedigen, thesis, *v.*
Thetis, *v. fig.* Oceaan, *m.* wereldzee, *v.*
Theuer, *b. n.* duur, kostbaar; *fig.* kostelijk, waard, dierbaar; *—e Zeit*, duurte (van levensmiddelen enz.), *v.*; *wie — ist das?* hoe duur is dit? hoe veel kost dit? wat is de prijs daarvan? *— machen*, *— werden*, verduren, duur maken, -worden; *das soll ihm — zu stehen kommen*, dit zal hem duur te staan komen, hij zal dit duur moeten betalen; *hoch und — versprechen*, hoog en duur beloven.
Theurg, *m.* (110) toovenaar door behulp van goede geesten, *m.*
Theurung, **Theure**, *v.* duurte, *v.* tijd van gebrek, dure tijd, *m.*
Thienenholz, *o.* cederhout, *o.*
Thikset, *o.* digt beplante grond, *m.*
Thier, *o.* dier, beest; vee, *o.*; zie **Reitthier**, **Maulthier**. *—, (59) hinde; wijfjesdas, *v.* ***—anbeter**, *m.* dieraanbidder, *m.* ***—anbetung**, *v.* dieraanbidding, aanbidding der dieren, *v.* ***—art**, *v.* diersoort, *v.* ***—artig**, *b. n.* en *bijw.* tot de dieren behoorende; als een dier. ***—arzeneikunde**, *v.* veeartsenijkunde, *v.* ***—arzeneischule**, *v.* veeartsenijschool, *v.* ***—arzt**, *m.* veearts, *m.* ***—beschreibung**, *v.* beschrijving der dieren, *v.* ***—bildung**, *v.* vorming der dieren, *v.*
Thierchen, **Thierlein**, *o.* diertje, klein dier, *o.*
Thierdienst, *m.* zie **Thieranbetung**. ***...fleisch**, *o.* vleesch der dieren, *o.* ***...garten**, *m.* diergaarde, *v.* park, *o.* warande, *v.* ***...gärtner**, ***...wärter**, *m.* oppasser in eene diergaarde, *m.* ***...gefecht**, *o.* dierengevecht, *o.* ***...geschichte**, *v.* natuurlijke geschiedenis der dieren, *v.* ***...geschlecht**, *o.* dierengeslacht, ras, *o.* ***...haut**, *v.* dierenhuid, *v.* ***...haus**, *o.* diergaarde, menagerie, *v.* ***...heil**, *o.* (34) triakel, *v.* ***...heit**, *v.* dierlijkheid, ongevoeligheid, *v.*
Thierisch, *b. n.* dierlijk; (§) beestachtig, redeloos; zie **Viehisch**.
Thierkraft, *v.* dierlijke kracht, *v.* ***...kreis**, *m.* (157) dierenriem, *m.* ***...kunde**, *v.* dierkunde, kennis der dieren, *v.* ***...leinbaum**, *m.* kornoeljeboom, *m.* ***...maler**, *m.* dierenschilder, *m.* ***...nägelein**, *o.* (76) (soort van) anjelier, *m.* ***...pflanze**, *v.* (76) dierplant, *v.* plantdier, *o.* ***...reich**, *o.* dierenrijk, *o.* ***...sand**, *m.* zand in de blaas der dieren, *o.* ***...säule**, *v.* (18) zuil waarop een dier staat, *v.* ***...schinder**, *m.* beestenviller, *m.* ***...sprache**, *v.* dierentaal, taal der dieren, *v.* ***...verehrung**, *v.* zie **Thieranbetung**. ***...wärter**, *m.* zie **Thiergärtner**. ***...wesen**, *o.* dierlijk wezen, *o.* dierlijke toestand, *m.* ***...wolf**, *m.* panter, *m.*
Thomastag, *m.* St. Thomas, (heilige dag), *m.* ***...zucker**, *m.* keukensuiker, grove suiker, *v.*
Thon, *m.* klei, potaarde, *v.* ***—art**, *v.* soort van potaarde, kleisoort; kleiachtige hoedanigheid, *v.* ***—artig**, ***—icht**, ***—ig**, *b. n.* kleijig, kleiachtig, klei bevattende; van klei, van potaarde. ***—erde**, *v.* kleiaarde, *v.*
Thönern, *b. n.* van klei.
Thonfigur, *v.* afbeeldsel van klei, *o.* aarden pop, *v.* ***...grube**, *v.* leemkuil, *m.* ***...grund**, *m.* kleigrond, *m.* ***...kugel**, *v.* kleiballetje; rond keisteentje, *o.* ***...land**, *o.* kleiland, *o.* ***...mergel**, *m.* mergel, *m.* ***...schiefer**, *m.* lei, *v.* ***...schlägel**, *m.* (118) stamper, *m.* ***...schneide**, *v.* (118) kleimes, *o.*
Thor, *m.* zot, dwaas, gek; onnoozele; domoor, *m.*
Thor, *o.* deur, poort, *v.* ***—angel**, *v.* deur-, poorthengsel, *o.* ***—band**, *o.* scharnier, *o.* ***—baum**, *m.* bout, boom, *m.* ***—fahrt**, *v.* zie **Thorweg**. ***—flügel**, *m.* blad-, *o.* vleugel van eene poort, *m.* ***—geld**, *o.* poortgeld, *o.* ***—glocke**, *v.* poortklok, *v.* ***—groschen**, *m.* poortstuivertje, (poortgeld), *o.*
Thorheit, *v.* gekheid, dwaasheid, zotheid; domheid, *v.*
Thorhüter, *m.* zie **Thorwächter**.
Thöricht, *b. n.* en *bijw.* dwaas, gek, zot; dwaselijk.
Thörinn, *v.* gekkin, zottin, *v.*
Thörlicht, *b. n.* zie **Thoricht**.
Thorkette, *v.* poortketting, *m.* ***...klappe**, *v.* ***...pförtchen**, *o.* poortje, deurtje; tralievenstertje, *o.* ***...nagel**, *m.* groote timmermans-spijker, *m.* ***...riegel**, *m.* poort-, deurgrendel, *m.*
Thorsäulen, ***...pforten**, *mv.* deurposten, -stijlen, *v. m. mv.*
Thorsinn, *m.* waanzin, *m.* ***—ig**, *b. n.* waanzinnig, in de hersens gekrenkt.
Thorschliesser, *m.* poortsluiter, *m.* ***...schloss**, *o.* deur-, poortslot, *o.* ***...schluss**, *m.* ***...sperre**, *v.* het sluiten der deuren, -der poorten. ***...schlüssel**, *m.* poortsleutel, *m.* ***...schreiber**, *m.* poortschrijver, kommies, *m.* ***...stube**, *v.* portierskamer, *v.* ***...wache**, *v.* poortwacht, *v.* ***...wärter**, *m.* deurwaarder, deurwachter, portier, *m.* ***...weg**, *m.*

koetspoort, oprijpoort, *v*. *...**WEIT**, *b. n.* zeer wijd (open), wagenwijd. *...**ZETTEL**, *m.* poortbriefje, *o.* *...**ZOLL**, *m.* ingaande regten, *o. mv.* accijns, *m.*

THRAN, *m.* traan, walvischtraan, *v.* *—**BRENNEREI**, *v.* traankokerij, *v.*

THRÄNAUGE, *o.* (34) traanoog, *o.*

THRÄNCHEN, *o.* traandroppel, *m.*

THRÄNE, *v.* traan, *m.*; hommelbij, *v.*; *ganz in —n*, in tranen badende.

THRÄNEN, *o. w.* druipen, tranen, (ook 196); weenen, tranen storten.

THRÄNEN, *o.* het afloopen, tranen. *—**AUGE**, *o.* zie **THRÄNAUGE**. *—**BACH**, *—**FLUSS**, *—**GUSS**, *—**STROM**, *m.* tranenvloed, -stroom, *m.* *—**BEIN**, *o.* (106) traanbeen, *o.* *—**BIRKE**, *v.* treurberkenboom, *m.* *—**BROD**, *o. fig.* brood der smarte, -der ellende, *o.* *—**DRÜSE**, *v.* traanklier, *v.* *—**FEUCHT**, *b. n.* met tranen bevochtigd. *—**FISTEL**, *v.* oogfistel, *v.* *—**FLUSS**, *m.* (34) het gestadig loopen-, het tranen van de oogen; oogvloeijing, *v.* *—**FLUTH**, *—**STROM**, *m. fig.* zie **THRÄNENBACH**. *—**GANG**, *m.* traangang, *m.* traanbuis, *v.* *—**GEFÄSSE**, *—**ORGANE**, *o. mv.* (106) traanvaten, *o. mv.* *—**GESCHIRR**, *—**KRÜGELCHEN**, *o.* *—**URNE**, *v.* (110) tranenfleschje, *o.* *—**GESCHWÜR**, *o.* zie **AUGENGESCHWÜR**. *—**GRUBE**, *v.* (106) traangat, *o.* *—**LEER**, *—**LOS**, *b. n.* en *bijw.* zonder tranen, met drooge oogen. *—**PUNKT**, *v.* (106) traanpunt, *o.* *—**QUELLE**, *v. fig.* oorzaak van tranen, tranenbron, *v.* *—**SACK**, *m.* (106) tranenzak, *m.* *—**THAL**, *o. fig.* tranendal, *o.* (de wereld). *—**VOLL**, *b. n.* en *bijw.* de oogen vol tranen, met betraande oogen. *—**WEIDE**, *v.* treurwilg, *m.*

THRANICHT, *b. n.* traanachtig, als traan.

THRANIG, *b. n.* traan-, olie bevattende; met traan besmeerd.

THRANJUFTEN, *m.* *...**LEDER**, *o.* juchtleder, *o.* *...**SEIFE**, *v.* traanzeep, *v.* *...**TONNE**, *v.* *...**FASS**, *o.* traanvat, *o.* -ton, *v.*

THRENODIE, *v.* (110) treurgezang bij de lijkplegtigheden, *o.*

THRESOR, *o.* aanregt-, schenktafel, *v.* buffet, *o.*

THRON, *m.* troon, *m.* *—**BESTEIGUNG**, *v.* troonsbeklimming, -bestijging, *v.* *—**EN**, *o. w.* troonen, zetelen, op den troon zitten, heerschen, gebieden. *—**ER**, *m.* heerscher, regeerder, gebieder, *m.* *—**ERBE**, *m.* erfgenaam van den troon, troonopvolger, kroonprins, *m.* *—**ERLEDIGUNG**, *v.* openvalling van den troon, *v.* *—**FOLGE**, *v.* troonsopvolging, *v.* *—**FOLGER**, *m.* zie **THRONERBE**. *—**HIMMEL**, *m.* troonhemel, *m.* verhemelte, *o.* *—**RÄUBER**, *m.* overweldiger van den troon, *m.*

THUN, *b.* en *o. w. (onr.)* doen; plaatsen, zetten, stellen; den schijn aannemen van; zich houden als; *seine Schuldigkeit* —, zijn' pligt doen, - volbrengen; *zu — haben*, te doen -, werk hebben; *bei* of *mit einem zu — haben*, met iemand te doen hebben, - in betrekking staan; *einem zu — geben*, *zu — machen*, iemand bezigheid verschaffen, - te doen geven; *fig.* iemand te doen geven, het iemand lastig maken, iemand bemoeijelijken; *damit habe ich nichts zu* —, ik houd mij er buiten, ik bemoei er mij niet mede; *was ist zu —?* wat te doen? *es ist mir nur um Sie zu* —, het betreft slechts u, alleen om u ben ik bezorgd; *es ist mir sehr darum zu* —, ik heb er veel belang bij, er ligt mij veel aan gelegen; *wenn es nur darum zu — ist*, als het slechts daarom te doen is, als dit slechts de reden is; *es ist um sein Wohl und Weh zu* —, zijn welzijn of ongeluk hangt er van af; (§) *sie thut sehr um ihren Sohn*, zij betreurt zeer het verlies van haren zoon; *das lässt sich* —, dit is te doen, dit kan geschieden, dit is doenlijk; *es ist so gut als gethan*, het is zoo goed als gedaan, ik neem den wil voor de daad, *das thut nichts zur Sache*, dit doet niets ter zake, dit doet niets af; *ich habe zu — dass ich mein Brod verdiene*, met moeite win ik mijn' kost; *bei diesem Handel ist nichts zu* —, deze handel levert niets op; *zehn Thaler — dabei nichts*, tien daalders helpen hier niet; *sich etwas zu — getrauen*, zich sterk maken iets te doen; *er thut gelehrt*, hij hangt den geleerde uit, hij wil geleerd schijnen; *es thut Noth*, de zaak is dringend; *gross* —, snoeven, pogchen, grootspreken. *—, *o.* doen, bedrijf, *o.* daad; bezigheid, werkzaamheid; handelwijze, *v.* gedrag, *o.*; *das ist meines Thuns nicht*, dit is geen werk voor mij; (ook *fig.*) dit komt in mijne kraam niet te pas, dit behoort niet tot mijn departement; *Thun und Wesen*, handel en wandel.

THUNFISCH, *m.* tonijn, *m.*

THUNLICH, **THULICH**, *b. n.* doenlijk, uitvoerbaar, uitvoerlijk, mogelijk. *—

KEIT, *v.* doenlijkheid, uitvoerbaarheid, mogelijkheid, *v.*

THÜR, *v.* deur, *v.*; *fig. spr. vor der — sein*, voor de deur staan, naken, dreigen, naderen; *einem die — weisen*, iemand de deur wijzen; *sich nach der — umsehen*, *die — suchen*, op den aftogt-, op de vlugt bedacht zijn, het deurgat zoeken; *mit der — ins Haus fallen*, met de deur in het huis vallen, ronduit zijne meening zeggen; *hinter der — Abschied nehmen*, heengaan zonder afscheid te nemen, zich stilletjes wegmaken; *zwischen — und Angel sein*, in de verlegenheid-, in de klem zitten. *—ANGEL, *v.* herre, *v.* herduim, *m.* *—BAND, *o.* deurhengsel, *o.* *—BESCHLÄGE, *o.* deurbeslag, *o.* *—FELD, *o.* deurpaneel, *o.* *—FLÜGEL, *m.* vleugel eener deur, *m.* *—FUTTER, *o.* lijstwerk-, snijwerk aan eene deur, *o.* *—GEMÄLDE, *—STÜCK, *o.* bovenste (beschilderd) gedeelte eener deur, deurstuk, *o.* *—GERÜST, *—GESTELL, *o.* deurlijst, *v.* *—GESIMS, *o.* deurkornis, deurkroonlijst, *v.* *—GEWENDE, *o.* (18) lijstwerk aan deurposten, *o.* *—GLOCKE, *v.* deurklok, schel, *v.* *—GRIFF, *m.* deurhaak, -grendel, *m.* *—HAKEN, *m.* haak aan eene deur, *m.* *—HÄNGE, *v.* hengsel en duim van eene deur, *o. m.* *—HÜTER, *m.* deurwaarder, -wachter, portier, *m.* *—HÜTERINN, *v.* portierster, *v.* *—KETTE, *v.* deurketting, *m.* *—KLINKE, *v.* deurklink, *v.* *—KLOPFER, *m.* klopper (aan eene deur), *m.*

THURM, *m.* toren; klokketoren, *m.*; gevangenis, *v.* gevangentoren, *m.*; kasteel, *o.* toren, *m.* kasteel, *o.* (in het schaakspel). *—BAU, *m.* torenbouw, *m.*

THÜRMATTE, *v.* deurmat, *v.*

THÜRMCHEN, *o.* torentje, *o.*

THÜRMEN, *b. w.* verheffen; ophoopen, opstapelen; van torens voorzien (een slot; zie AUFTHÜRMEN; *sich* —, zich als een toren ophoopen.

THÜRMER, THURMWÄCHTER, *m.* torenwachter, *m.*

THURMEULE, *v.* steen-, nacht-, kerkuil, *m.* *...FALK, *m.* (soort van) havik, *m.* *...FISCH, *m.* grondeling, (visch), *m.* *...FÖRMIG, *b. n.* torenvormig, als een toren. *...HERR, *...MEISTER, *m.* torenbewaarder, kasteelbewaarder, *m.* *...KOHL, *m.* *...KRAUT, *o.* *...SENF, *m.* (76) plant met kruiswijs liggende bloempjes, *v.* *...KÖNIG, *m.* tuinsluipertje, winterkoningje, (vogel), *o.* *...KNOPF, *m.* appel-, bal boven op een' toren, *m.* *...KUPFER, *o.* koperen platen tot het beleggen van daken, *v. mv.* *...SCHWALBE, *v.* groote gierzwaluw, *v.* *...SPITZE, *v.* torenspits, *v.* *...UHR, *v.* torenklok, *v.* *...VERLIESS, *o.* onderaardsche gevangenis in een' toren, *v.* *...WÄRTER, *m.* torenwachter, *m.*

THURN, *m.* zie THURM. *—EN, *b. w.* *(w. g.)* iemand in eene gevangenis opsluiten.

THÜRPLATTE, *v.* deurplaat, *v.* *...PFORTEN, *m.* stijl-, post van eene deur, *m.* *...SIEGEL, *m.* deurgrendel, *m.* *...RING, *m.* deurring, *m.* *...SCHLOSS, *o.* deurslot, *o.* *...SCHELLE, *v.* schel aan eene deur, *v.* *...SCHLÜSSEL, *v.* sleutel eener deur, *m.* *...SCHNALLE, *v.* zie THÜRKLINKE. *...SCHWELLE, *v.* deurdorpel, drempel, *m.* *...STEHER, *m.* deurwaarder, deurwachter, portier, *m.* *...STEIN, *m.* hoeksteen eener deur, *m.* *...STOCK, *m.* zie THÜRGEWENDE. *...VERKLEIDUNG, *v.* zie THÜRFUTTER. *...WÄRTER, *m.* zie THÜRSTEHER.

THYMBERPFLANZE, *v.* (76) boonkruid, *o.* timberplant, *v.*

THYMIAN, *m.* (76) thijm, *m.*

THYMSEIDE, *v.* (76) zekere bloem welke op de thymplant groeit, *v.*

TIALKE, *v.* (203) tjalk, (vaartuig), *v.*

TIARA, *v.* tiara, *v.* (de pauselijke mijter).

TICHTEN, *b. w.* zie DICHTEN.

TICK, *m.* het aanraken met den vingertop, *o.* tik, *m.*; *fig.* sprookje, *o.* mallepraat, *v.*; kwinkslag, *m.* *—EN, *b. w.* ligtelijk aanraken, met den vingertop beroeren. —, *o. w.* tikken (van een uurwerk). *—TACK, *tw.* tik tak.

TIEF, *b. n.* en *bijw.* diep; hol; hoog; (171) laag; *fig.* diep, ver, zeer; *eine —e Wunde*, eene diepe wond; *eine —e Schüssel*, een diepe schotel: *ein —er Schnee*, hoogliggende sneeuw; *fig. in —en Gedanken sein*, in gedachten verzonken staan; — *herunter fallen*, van eene aanzienlijke hoogte naar beneden vallen; — *hinein*, veel vooruit, voorwaarts; diep ingedrongen. *—ÄUGIG, *b. n.* holoogig; de oogen diep in het hoofd hebbende. *—BLAU, *b. n.* donkerblaauw. *—DENKEND, *b. n.* diepdenkend, sterk nadenkend; peinzend, in gedachten verzonken.

TIEFE, *v.* diepte, laagte, *v.*; grond, bodem, *m.* *—N, *b. w.* zie AUFTIEFEN, AUSTIEFEN, VERTIEFEN; (203) peilen.

TIEFHAMMER, *m.* zie TREIBHAMMER. *...HERR, *m.* havenmeester, waterschout, *m.* *...LOTH, *v.* (203) diep-

lood, pelllood, *o.* *...SCHÄFTIG, *b. n.* (195) *ein —er Stuhl*, een weefstoel voor tapijtwerk waarvan de scheerdraden dwars loopen. *...SINN, *...SINNIGKEIT, *v.* droomerij, peinzing, mijmering, overdenking, *v.* gedachten, *v. mv.*; droefgeestigheid, zwaarmoedigheid; *fig.* diep-, scherpzinnigheid, *v.* verstand, vernuft, *o.* schranderheid, *v.* *...SINNIG, *b. n.* en *bijw.* nadenkend, droomend, mijmerend, peinzend, overdenkend, droefgeestig, zwaarmoedig; *fig.* scherpzinnig, diepzinnig, schrander, geestig, vernuftig.

TIEGEL, *m.* pan, *v.*; (133) kroes, smeltkroes, *m.*; (143) bekken van het gesmolten metaal dat uit den smeltoven loopt, *o.*; (13) degel eener drukpers, *m.* *—CHEN, *o.* pannetje, kroesje, *o.*

TIENE, *v.* tobbetje, vaatje, bakje, kuipje, *o.*; (111) voddentobbe, *v.*

TIGER, (TIEGER), *m.* *—THIER, *o.* tijger, *m.* tijgerdier, *o.* *—FARBEN, *—FLECKIG, *b. n.* getijgerd, tijgerkleurig, gevlakt als een tijger. *—HAUT, *v.* tijgerhuid, *v.* tijgervel, *o.* *—HUND, *m.* tijgerhond, *m.* *—INN, *v.* tijgerin, *v.* *—KATZE, *v.* tijgerkat, *v.* *—MOTTE, *v.* getijgerde nachtvlinder, *m.*

TIGERN, *b. w.* spikken, bespikkelen, besprenkelen.

TIGERPFERD, *o.* tijgerpaard, *o.* *...STUTE, *v.* tijgermerrie, *v.* *...WANZE, *v.* zie BIRNBAUMWANZE. *...WEIBCHEN, *...THIER, *o.* zie TIGERINN. *...WOLF, *m.* tijgerwolf, *m.*

TILGBAR, *b. n.* losbaar, af te lossen (van schulden).

TILGEN, *b. w.* delgen, uit-, verdelgen, vernietigen, uitwisschen; uitroeijen; afschaffen, nietig verklaren, aflossen, dooden, amortiseren (schulden). *—, *o.* TILGUNG, *v.* delging, uitdelging; uitwissching; afschaffing; aflossing, amortisatie, *v.*

TILGUNGSFOND, *m.* *...KASSE, *v.* (33) amortisatiefonds, *o.* *...GERICHT, *o.* *...HOF, *m.* (113) hof van kassatie, (in Frankrijk), *o.* *...SCHEIN, *m.* (33) amortisatiebrief, *m.*

TILLE, *v.* zie DILL.

TIMON, *m. fig.* menschenhater, *m.*

TIMMERSTICH, *m.* (203) halve steek, halve slag, timmersteek, *m.*

TINCTUR, TINKTUR, *v.* (133) verfsel, af-, uittreksel, *o.* tinktuur, *v.*

TINGIREN, *b. w.* verwen, met tinktuur bestrijken.

TINTE, *v.* inkt, *m.*; (136) tint, *v.*

TINTENBEERE, *v.* (soort van) wilde kers, *v.* *...BEERSTRAUCH, *m.* (76) (soort van) keelkruid, *o.* *...FASS, *o.* *...STECHER, *m.* Inktvat, *o.* inktkoker, *m.* *...FISCH, *m.* inktvisch, *m.* *...FLASCHE, *v.* inktflesch, *v.* *...FLECK, *...KLECK, *...KLECKS, *m.* inktvlak, *v.* *...GLAS, *o.* inktglas, *o.* *...HORN, *o.* zie TINTENFASS. *...PULVER, *o.* poeder om inkt te maken, *o.* *...STEIN, *m.* vitrioolsteen, *m.* *...STÖPSEL, *m.* kurkje van een' inktkoker, *o.* *...WEIN, TINTO, *m.* inktwijn (van Alikante), *m.*

TIPP, *m.* zie TICK; ligte steek, prik, *m.*

TIPPEN, *b. w.* zie TICKEN. *—, *o.* zeker kans- of hazardspel, *o.*

TIRADE, *v.* trek, *m.* bloem, krul, *v.*

TIRAILLEUR, *m.* busschieter, *m.*

TIRANN, *m.* zie TYRANN.

TISANE, *v.* drank als gerstewater, eenvoudige geneesdrank, *m.*

TISCH, *m.* tafel, *v.*; disch, *m.*; *sich an den — setzen*, *sich zu —e setzen*, aan tafel gaan, zich aan tafel zetten; *vom —e aufstehen*, van tafel opstaan, -gaan; *einem den — geben*, iemand de vrije tafel-, den vrijen kost geven; *bei einem zu — gehen*, bij iemand eten, -te gast zijn, -het middagmaal houden; *einen guten — führen*, goede sier maken; *vor*, *nach Tische*, voor-, na den eten, -maaltijd; *der — des Herren*, de tafel des Heeren, nachtmaalstafel; het heilige avondmaal; *zu Gottes —e gehen*, avondmaal-, nachtmaal houden, aan tafel gaan. *—AUFSATZ, *m.* olie- en azijnstel, *m.* *—BIER, *o.* tafelbier, gewoon bier, huisbier, o. *—BLATT, *o.* *—PLATTE, *v.* blad eener tafel, schuifblad, *o.* *—BURSCH, *m.* zie KOSTGÄNGER. *—BÜRSTE, *v.* tafelstoffertje, o.

TISCHCHEN, *o.* tafeltje, *o.* kleine tafel, *v.*

TISCHDECKE, *v.* tafelkleed, *o.* *...DECKER, *m.* tafeldekker, *m.* *...ECKE, *v.* hoek eener tafel, *m.*

TISCHEN, *o. w.* (§) aan tafel zijn, eten; de tafel bedienen.

TISCHER, *m.* zie TISCHLER, SCHREINER.

TISCHFLASCHE, *v.* tafelkaraf, *v.* *...FREUND, *m.* tafelvriend; *fig.* schuimlooper, *m.* *...GÄNGER, *m.* zie KOSTGÄNGER. *...GEBET, *o.* tafelgebed, gebed over tafel, *o.* *...GEDECK, *o.* couvert, (mes, vork, lepel), *o.* *...GELD, *o.* zie KOSTGELD. *...GENOSS, *m.* dischgenoot, *m.* *...GERÄTH, *...GESCHIRR, *o.* tafelgoed, -gereedschap, vaatwerk, *o.* *...GESELLSCHAFT, *v.* tafelgezelschap, *o.* de gezamentlijke dischgenooten, *m. mv.* *...GESPRÄCH, *o.* *...REDEN, *v. mv.* tafelgesprek,

o. tafelkout, *m.* *...GESTELL, *o.* voet eener tafel, *m.* schraag, *v.* *...GLOCKE, *v.* tafelschel, *v.* *...KANNE, *v.* drinkkan, *v.* *...KORB, *m.* tafelmand, *v.* *...LAMPE, *v.* tafellamp, *v.*

TISCHLER, *m.* schrijnwerker, kastenmaker, *m.* *—ARBEIT, *v.* schrijnwerk, kastenmakerswerk, *o.* *—BANK, *v.* zie SCHREINERBANK. *—GESELL, *m.* schrijnwerkersgezel, *m.* *—HANDWERK, *o.* schrijnwerkersambacht, *o.* *—LEIM, *m.* schrijnwerkerslijm, *v.* *—MEISTER, *m.* schrijnwerkers -, kastenmakersbaas, *m.* *—WERKZEUG, *o.* schrijnwerkersgereedschap, *o.*

TISCHLIED, *o.* tafellied, *o.* *...MESSER, *o.* tafelmes, *o.* *...SCHNÄPPER, *m.* prater -, verteller over tafel, *m.* *...TRUNK, *m.* drank bij den maaltijd, tafeldrank, *m.* *...TUCH, *o.* tafellaken, *o.* - doek, *m.* *...UHR, *v.* etenstijd, *m.* etensuur, *o.* *...WEIN, *m.* tafelwijn, *m.* *...ZEIT, *v.* zie TISCHUHR. *...ZEUG, *o.* tafelgoed, *o.* *...ZWEHLE, *v.* tafellaken, *o.*

TITEL, *m.* titel, *m.*; *fig.* regt, *o.* aanspraak, *v.* titel, *m.* *—BILD, *o.* titelvignet, *o.* *—BLATT, *o.* *—BOGEN, *m.* titelblad, *o.* *—KUPFER, *o.* titelplaat, - prent, *v.* *—LOS, *b. n.* zonder titel, ongetiteld.

TITELN, *b. w.* zie TITULIREN.

TITELSUCHT, *v.* titelzucht, begeerte -, zucht naar titels, *v.* *...SÜCHTIG, *b. n.* titelzuchtig, titels bejagende, naar titels strevende.

TITULAR, *b. n.* titelvoerend, den titel voerende van, titulair, eere.... *—BISCHOF, *m.* titulair bisschop, *m.* *—BUCH, *o.* titelboek; hofboek, het roode boek, (in de fr. gesch.), *o.*

TITULATUR, *v.* titel, *m.* betiteling, *v.*

TITULIREN, *b. w.* tituleren, betitelen, den titel geven van..., aanspreken met den titel van.... *—, *o.* betiteling, *v.*

TOBAK, *m.* zie TABAK.

TOBEKRAUT, *o.* (76) herrik, (onkruid in het veld); (ook) dolle kervel, *v.*

TOBEL, *m.* dal, *o.* vallei, *v.*

TOBEN, *o. w.* razen, tieren, bulderen, geweld -, getier -, geraas -, leven maken; woeden, bruisen, onstuimig zijn. *—, *o.* het razen, tieren, geraas, getier, *o.*; woede, hevigheid (van den storm), *v.* *—D, *b. n.* razend, tierend; bruisend, stormend; ***das tobende Meer***, de onstuimige -, de verbolgene zee; ***die tobenden Wellen***, de bruisende golven.

TÖBERICH, *o.* (76) jaarlijks groeijende herrik, *v.*

TOBIN, *m.* tabijn, gewaterd taf, - armozijn, *o.*

TOBSUCHT, *v.* dolheid, razernij, *v.*

TOCCADILLETISCH, *m.* zie TOKKATEGLITISCH.

TOCHT, *m.* zie DOCHT.

TOCHTER, *v.* dochter, *v.*

TÖCHTERCHEN, *o.* dochtertje, meisje, *o.* jonge dochter, *v.*

TOCHTERKIND, *o.* kleinkind, *o.* *...KIRCHE, *v.* dochterkerk, bijkerk, *v.* *...MANN, *m.* schoonzoon, *m.* *...SPRACHE, *v.* taal welke van eene andere is afgeleid, *v.*

TOCKIREN, *b. w.* (136) de kleuren hard opleggen.

TOD, *m.* dood, *m.*; het overlijden, afsterven, sterven; *sich zu —e (todt) fallen*, een' doodval doen; (§) *sich zu —e (todt) arbeiten*, zich dood werken; ***auf den — verwunden***, doodelijk kwetsen; ***auf den — hassen***, doodelijk haten, een' eeuwigen haat toedragen; ***auf den — liegen***, op sterven -, op het uiterste -, aan den oever van den dood liggen; ***auf den — sitzen***, op den dood zitten, ter dood veroordeeld zijn; ***ich will des Todes sein***, ***wenn...***, ik mag sterven als...; (§) ***für den — ist kein Kraut gewachsen***, voor den dood is geen kruid gewassen; ***mit —e abgehen***, sterven, overlijden, verscheiden, den geest geven, den laatsten adem uitblazen; ***der schwarze —***, de pest. *—ÄHNLICH, *b. n.* naar den dood gelijkende, als de dood. *—BETT, *o.* doodbed, sterfbed, *o.* *—BLASS, *b. n.* doodsbleek, zoo bleek als een doode.

TODESANGST, *v.* doodsangst, doodstrijd, *m.*; *in Tödesangsten sein*, in doodsangst zijn, worstelen met den dood. *...ART, *v.* wijze -, manier van sterven, *v.* *...BILD, *o.* afbeeldsel van den dood, *o.* *...BLÄSSE, *v.* doodelijke bleekheid, *v.* *...ENGEL, *m.* engel des doods, doodsengel, *m.* *...FALL, *m.* sterfgeval, *o.* dood, *m.*; ***auf den —, im —e***, in geval van overlijden. *...FEIER, *m.* verjaardag van het overlijden van iemand, *m.*; lijkplegtigheid, *v.* *...FURCHT, *v.* vrees voor den dood, *v.* *...GEDANKE, *v.* gedachte aan den dood, *v.* *...GEFAHR, *v.* doodsgevaar, levensgevaar, *o.* *...GEFILDE, *v.* veld -, akker des doods, *o. m.* *...JAHR, *o.* sterfjaar, jaar van overlijden, *o.* *...KAMPF, *m.* doodstrijd, *m.* worsteling met den dood, *v.* *...NOTH, *v.* stervensnood, *m.* *...ORT, *m.* plaats van overlijden, *v.* *...PEIN, *...QUAL, *v.* kwellingen des doods, *v. mv.* *...PFORTE, *v.* poorte des doods, *v.* *...RACHEN, *m.* *fig.*

muil des doods, *m.* *...SCHAUER, *m.* rilling des doods, *v.* *...SCHLAF, *m.* doodslaap, *m.* *...SCHRECKEN, *m.* doodelijke schrik, *m.* *...SCHWEISS, *m.* doodzweet, koud zweet des doods, *o.* *...STOSS, *m.* doodelijke slag, doodslag, *m.* *...STRAFE, *v.* doodstraf, halsstraf, *v.* *...STREICH, *m.* zie TODESSTOSS. *...STUNDE, *v.* sterfuur, stervensuur, laatste oogenblik, *o.* *...TAG, *m.* sterfdag, *m.* *...URTHEIL, *o.* doodvonnis, *o.* *...VERBRECHEN, *o.* halsmisdaad, kapitale misdaad, *v.* *...VORBOTE, *m.* voorbode-, kenteeken des doods, *m.* *o.* *..WÜRDIG, *b. n.* den dood verdiend, den dood waard.

TODFEIND, *m.* doodvijand, gezworen vijand, *m.* *...FEINDSCHAFT, *v.* doodelijke vijandschap, *v.* *...KRANK, *b. n.* doodziek.

TÖDLICH, *b. n.* en *bijw.* doodelijk, den dood veroorzakende; *—e Waffen*, doodende-, moordende wapens, *o. mv.* *—KEIT, *v.* doodelijkheid, *v.*

TODMÜDE, *b. n.* doodmoede. *...SUCHT, *v.* (§) bezwijming, flaauwte, *v.* *...SÜNDE, *v.* doodzonde, *v.*

TODT, *b. n.* en *bijw.* dood, gestorven, overleden, afgestorven; *fig.* dood, levenloos, zielloos, onbezield; *das —e Meer*, de doode zee; *fig. ein —es Bild*, een levenloos beeld; *ein —es Capital*, een dood-, renteloos kapitaal; *eine —e Sprache*, eene doode taal; *ein —er Ort*, eene weinig bezochte -, eene eenzame plaats; (119) *—e Hand*, doode hand.

TODTE, *m.* doode, afgestorvene, *m.*; *das Reich der —n*, het rijk der dooden, het schimmenrijk.

TÖDTEN, *b. w.* dooden, ombrengen, het leven benemen, om het leven brengen, doen sterven, van het leven berooven; *fig.* vernietigen, uitdelgen; *die Zeit —*, den tijd dooden, - met beuzelingen verdrijven.

TODTEN, *mv.* de dooden, *mv.* *—ACKER, *m.* kerkhof, *o.* doodsakker, *m.* *—AMT, *o.* lijkmis, *v.* *—BAHRE, *v.* *—BAUM, *m.* doodbaar, lijkbaar, *v.* *—BEGÄNGNISS, *o.* lijkplegtigheid, *v.* *—BEIN, *o.* *—KNOCHEN, *m.* doodsbeen, *o.* *—BELIEBUNG, *v.* begrafenisfonds voor de minvermogenden in een gild, *o.* *—BESCHWÖRER, *m.* doodenbezweerder, *m.* *—BESCHWÖRUNG, *v.* zwarte kunst, tooverkunst, doodenbezwering, *v.* *—BILD, *o.* schilderij van den dood, *v.* *—BITTER, *m.* lijkbidder, aanspreker, *m.* *—BLEICH, *b. n.* zie TODBLASS. *—BLUME, *v.* (soort van) goudsbloem, *v.* *—BRUCH, *m.* schurft, *v.* *—BUCH, *o.* zie TODTENLISTE.

TÖDTEND, *b. n.* doodelijk, doodend.

TODTENERWECKER, *m.* opwekker der dooden, Christus, *m.* *...EULE, *v.* nachtuil, *m.* *...FARBE, *v.* doodskleur, lijkkleur, *v.* *...FARBIG, *b. n.* lijkkleurig. *...FLAGGE, *v.* (203) rouwvlag, vlag te halver stok, *v.* *...FLECK, *m.* doodvlak (op een lijk), *v.* *...GEBET, *o.* gebed voor de afgestorvenen, zielsgebed, *o.* *...GELÄUT, *o.* doodsklok, *v.* *...GELEIT, *o.* lijkstoel, *m.* *...GERÄTH, *o.* zie LEICHENGERÄTH. *...GERIPPE, *o.* geraamte, *o.* *...GERUCH, *m.* lijklucht, *v.* *...GERÜST, *o.* katafalk, *v.* *...GESANG, *m.* *...LIED, *o.* lijklied, *o.* lijkzang, *m.* *...GESPRÄCH, *o.* zamenspraak der dooden, *v.* *...GLOCKE, *v.* zie TODTENGELÄUT. *...GRAB, *m.* graf, *o.* grafkuil, *m.* *...GRÄBER, *m.* doodgraver, *m.* *...GRUFT, *v.* grafgewelf, *o.* *...GRÜN, *o.* (76) maagdepalm, *m.* *...HAFT, *b. n.* gelijk een doode. *...HEMD, *o.* *...KITTEL, *m.* *...KLEID, *o.* doodhemd, doodkleed, *o.* *...KLAGE, *v.* jammerklagt, *v.* *...KNOCHEN, *m.* zie TODTENBEIN. *...KOPF, *m.* doodshoofd, *o.*; (133) doodenkop; (103) (soort van) aap, *m.* *...KÖRPER, *m.* zie LEICHNAM. *...KRAMPF, *m.* (34) kramp van het gansche ligchaam, doodelijke kramp, *m.* *...KRAUT, *o.* (76) zie TODTENGRÜN. *...LADE, *v.* zie SARG. *...LISTE, *v.* doodenlijst, sterflijst, *v.* sterfboek, register van een kerkhof, *o.* *...MAHL, *o.* doodmaal, *o.* *...MARSCH, *m.* doodenmarsch, *m.* *...MUSIK, *v.* lijkmuziek, *v.* *...OPFER, *o.* (110) doodenoffer; offer bij de lijkplegtigheden, *o.* *...REGISTER, *o.* zie TODTENLISTE. *...REICH, *o.* zie op TODTE. *...RICHTER, *m.* regter over de dooden, God, Christus, *m.* *...RUFERINN, *v.* bazuin op den dag des oordeels, *v.* *...SCHEIN, *m.* doodbrief, *m.* -cedel, -akte, *v.* -attest, bewijs van overlijden, *o.* *...SCHIFFER, *m.* (43) schipper der onderwereld, Charon, *m.* *...SCHLAF, *m.* (34) doodslaap, *m.* *...STILLE, *v.* stilte des doods, - van het graf, *v.* *...TANZ, *m.* (136) doodendans, *m.* *...TOPF, *m.* *...URNE, *v.* lijkbus, *v.* *...TRÄGER, *m.* drager, lijkdrager, *m.* *...UHR, *v.* (§) *fig.* zie HOLZWURM. *...WACHE, *v.* lijkwaak, *v.* *...WAGEN, *m.* lijkwagen, *m.* *...WURM, *m.* (34) kanker in den mond, *m.* *...ZAHL, *m.* getal overledenen, *o.* opgave der sterfte, *v.* *...ZETTEL, *m.* zie TODTENSCHEIN. *...ZUG, *m.* lijkstaatsie, *v.*

TODTGEBOREN, *b. n.* doodgeboren.

TÖDTLICH, *b. n.* zie TÖDLICH.

TODTSCHLAG, *m.* doodslag, moord, manslag, *m.* *...SCHLÄGER, *m.* moordenaar, *m.*

Tödtung, *v.* dooding, vermoording; *fig.* uitdelging, vernietiging, *v.*

Tof, ***—stein**, *m.* tufsteen, *m.* ***—steinartig**, *b. n.* tufsteenachtig.

Toferde, *v.* tufaarde, *v.*

Toilette, *v.* kaptafel, *v.* ***—nkasten**, *m.* toiletdoosje, *o.* ***—nleuchter**, *m.* toiletkandelaar, *m.* ***—nspiegel**, *m.* toiletspiegel, *m.*

Tokaier, *m.* tokaijer-wijn, *m.*

Tokkatèglitisch, *m.* tokkateglitafel, (speeltafel), *v.*

Toleranz, *v.* zie **Duldung**.

Toll, *b. n.* en *bijw.* dol, razend, woedend, hevig, vurig, driftig; dol, krankzinnig, zinneloos; *fig.* zonderling, vreemd; onbesuisd, buitensporig; (§) *einen — machen*, iemand dol maken, - in drift brengen; *das ist zum — werden*, dat is om woedend te worden; *einem den Kopf — machen*, iemand het hoofd op hol brengen; *er macht es zu —*, hij doet te veel; *wie —*, als een razende; (§) — *und voll sein*, zat-, dronken-, beschonken zijn. ***—apfel**, *m.* (76) dolappel, (amerikaansche plant), *m.* ***—beere**, ***—kirsche**, *v.* (76) nachtschaduwbes, *v.*

Tolle, *m.* en *v.* dolle, krankzinnige, *m.* en *v.* ***—**, *v.* dolheid, *v.* ***—n**, *o. w.* ijlen (van zieken).

Tollhaus, *o.* dolhuis, gekkenhuis, gesticht voor krankzinnigen, *o.* ***...häusler**, *m.* uitzinnige, dollè, krankzinnige, *m.*

Tollheit, *v.* dolheid, razernij, krankzinnigheid, zinneloosheid, uitzinnigheid, woede; *fig.* buitensporigheid, *v.*

Tollkerbel, *m.* (76) dolle kervel, *v.* ***...kopf**, *m.* dolleman, onbesuisde, *m.* loshoofd, *o.* ***...körner**, *mv.* vischkorrels, *v. mv.*; (76) zaad van den dorenappel; onkruid dat jaarlijks groeit, *o.* ***...kraut**, *o.* (76) bilzenkruid, *o.* ***...kühn**, *b. n.* en *bijw.* vermetel, stout, stoutmoedig, onverschrokken, onbezonnen, driest. ***...kühnheit**, *v.* vermetelheid, stoutheid, overschrokkenheid, driestheid, *v.*

Tollpatsch, *m.* voetknecht, infanterist, (in Hongarije), *m.*

Tollwurm, *m.* tongworm (der honden), *m.*

Tölpel, *m.* dommerik, botterik, kinkel, vlegel, *m.*; stomp van een' boom, *v.*; struiskasuaris, *m.*; italiaansche meerle, *v.* ***—ei**, *v.* lompheid, onbeschoftheid, onwellevendheid, ongemanierdheid, *v.* ***—haft**, **Tölpisch**, *b. n.* dom, lomp, vlegelachtig, linksch, onbeleefd, onbeschoft.

Tomback, *m.* spinsbek, *o.* ***—blech**, *o.* bladen spinsbek, *o. mv.*

Ton, *m.* toon, zangtoon, *m.*; geluid, *o.*; (151 en 52) klemtoon, *m.*; (136) kleur, *v.*; *fig.* beschaafde manieren, *v. mv.*; *fig. in der Gesellschaft den — angeben*, in het gezelschap den toon aangeven; *aus einem hohen —e reden*, op een' hoogen toon spreken, eene meesterachtige taal voeren; *aus einem andern —e reden*, een' anderen toon aanslaan; (§) uit een ander vaatje tappen. ***—art**, *v.* (171) toon, *m.* melodie, *v.*

Tönen, *o. w.* klinken, luiden. ***—**, *o.* klank, *m.* geluid, *o.* toon, *m.* ***—d**, *b. n.* klinkend.

Tondichter, *m.* toonzetter, toondichter, komponist, *m.* ***...fall**, *m.* val van maat, - van toon; welluidende stemval, *m.* ***...folge**, *v.* ***...gang**, *m.* (171) opvolging der toonen, *v.* ***...führung**, *v.* (171) toonbuiging, modulatie, *v.* ***...fuss**, *m.* maat, voetmaat, *v.*

Tonica, *v.* (171) zie **Grundton**.

Tonisch, *b. n.* (34) spannend.

Tonkunde, *v.* wetenschap der geluiden, geluidleer, *v.* ***...kunst**, *v.* toonkunst, *v.* ***...künstler**, *m.* toonkunstenaar, muziekant, *m.* **—inn**, *v.* toonkunstenares, *v.* ***...leiter**, *v.* (171) toonladder, schaal-, tafel der zangnoten, *v.* ***...messer**, *m.* toonmeter, *m.* ***...messung**, *v.* (151) prosodie, leer der uitspraak, *v.* maatklank, *m.*

Tönnchen, *o.* tonnetje, vaatje, kuipje, *o.*

Tonne, *v.* ton, *v.* vat, *o.* kuip, *v.*; *eine — Goldes*, eene tonne gouds, (*f* 100,000); *ein Schiff von* 300 *—n*, een schip van 300 tonnen last.

Tonnenboden, *m.* bodem van een vat, *m.* ***...fracht**, *v.* tonnevracht, *v.* ***...geld**, *o.* (203) tonnegeld, *o.* ***...gewölbe**, *o.* (18) cilindervormig verwulfde boog, *m.* ***...hecht**, *m.* tonnesnoek, *m.* ***...pech**, *o.* tonnepek, *o.* ***...saat**, *v.* rigaasch lijnzaad in tonnen, *o.* ***...stäbe**, *mv.* (77) duigen, *v. mv.* ***...waare**, *mv.* koopwaren in vaten of tonnen, *v. mv.* ***...weise**, *bijw.* bij tonnen.

Tonschluss, *m.* maathouding, *v.* ***...schlüssel**, *m.* toonsleutel, *m.* ***...schrift**, *v.* muzieknoten, *v. mv.* ***...setzer**, *m.* zie **Tondichter**. ***...setzung**, *v.* kompositie, *v.* ***...spieler**, *m.* muziekant, *m.* ***...spielverein**, *m.* muziekgezelschap, *o.* maatschappij van toonkunst, *v.*

Tonsur, *v.* geschoren kruin, *v.* zie **Platte**.

Tonsilbe, *v.* (151) lettergreep op welke de klemtoon valt, *v.*
Tontine, *v.* toenemende lijfrente, tontine, *v.*
Tonverhalt, *m.* maat, *v.* rhythmus, *m.* *...**wissenschaft**, *v.* leer der toonen, *v.* *...**zeichen**, *o.* (151) toonteeken, *o.*; (171) noot, *v.*
Topas, *m.* topaas, *m.* *—**fluss**, *m.* kunstmatige topaas, *m.*
Topf, *m.* pot, aarden -, steenen pot, *m.* *—**asche**, *v.* potasch, *v.* *—**bret**, *o.* pottebank, *v.*
Töpfchen, *o.* potje, *o.*
Topfdeckel, *m.* potdeksel, *o.*
Topfen, *m.* geronnen melk, *v.* stremsel, *o.*
Töpfer, *m.* pottebakker, *m.* *—**arbeit**, *—**ei**, *v.* *—**geschirr**, *o.* *—**waare**, *v.* *—**zeug**, *o.* pottewerk, pottebakkerswerk, aardewerk, steengoed, *o.* potten en pannen, *mv.* *—**erde**, *v.* *—**thon**, *m.* potaarde, pottebakkersaarde, *v.* *—**handwerk**, *o.* pottebakkersambacht, *o.*
Töpfern, *b. n.* aarden, steenen, van klei, van leem, van potaarde.
Töpferofen, *m.* pottebakkersoven, *m.* *...**scheibe**, *v.* pottebakkersschijf, *v.* -rad, *o.*
Topfglasur, *v.* glazuur -, verglaassel van een' pot, *o.* *...**gucker**, *m.* (§) potkijker, potlikker, jan hen, *m.* *...**käse**, *v.* potkaas, *v.* *...**kuchen**, *m.* zie **Aschkuchen**. *...**lecker**, *m.* (§) zie **Topfgucker**. *...**markt**, *m.* pottemarkt, *v.* *...**scherbe**, *v.* potscherf, *v.* *...**stein**, *m.* potsteen, *m.*
Toph, *m.* zie **Tof**.
Topograph, *m.* plaatsbeschrijver, *m.* *—**ie**, *v.* plaatsbeschrijving, *v.* *—**isch**, *b. n.* topografisch, plaatsbeschrijvend.
Topp! *tw.* top! het zij zoo! toegestaan! fiat! *—, *m.* (203) top van den mast, *m.*
Toppet, *o.* kuif, lok; toepet, *v.*
Toppenant, *m.* (203) toppenant, *o.*
Toppreif, *m.* (203) takel van den grooten mast, *m.* *...**schilling**, *m.* (§) handgeld, *o.* *...**segel**, *o.* (203) topzeil, *o.*
Torf, *m.* turf, *m.*; — *graben*, — *stechen*, turf steken; — *enthaltend*, turf bevattende, veen... *—**asche**, *v.* turfasch, *o.* *—**binse**, *v.* dwergriet, *o.* *—**boden**, *m.* veengrond, turfgrond; turfzolder, *m.* *—**erde**, *v.* veen-, turfaarde, *v.* *—**feuer**, *o.* turfvuur, *o.* *—**gräber**, *—**stecher**, *m.* turfsteker, turftrapper, *m.* *—**grube**, *v.* *—**land**, *—**moor**, *o.* turf-, veengrond, *m.* veenaarde, *v.* *—**händler**, *m.* turfkoopman, handelaar in turf, *m.* *—**kohlen**, *mv.* turfkolen, *v. mv.* *—**träger**, *m.* turfdrager, *m.*
Torkel, *v.* zie **Kelter**, **Weinpresse**. *—**n**, *v. w.* (§) zie **Taumeln**.
Tormentill, *—**wurz**, *v.* (76) witte wilde maluwe, *v.* zilvervingerkruid, *o.*
Tornholz, *o.* (203) barring, *v.* waarloos rondhout, *o.*
Tornster, *o.* ransel, knapzak, *m.*
Torquiren, *b. w.* plagen, kwellen.
Torschen, *v.* fakkel, *v.*
Tort, *m.* (§) zie **Nachtheil**, **Schade**, **Unrecht**, **Verdruss**.
Törtchen, *o.* taartje, gebakje, *o.*
Torte, *v.* taart, *v.* *—**nbäcker**, *m.* pasteibakker, *m.* *—**npfanne**, *v.* taartepan, *v.* *—**nrolle**, *v.* deeg-, rolstok, *m.* *—**nteig**, *m.* taartendeeg, *o.*
Tortur, *v.* zie **Folter**.
Tosen, *o. w.* bruisen (van het water); loeijen (van den wind).
Tost, *m.* rooster, *m.*
Total, *b. n.* totaal, kompleet, geheel, volkomen. *—**e**, *o.* geheel, totaal, *o.* *—**summe**, *v.* totaal, *o.* som, *v.*
Toupee, **Toupet**, *o.* toupet, *v.* paruikje, *o.*
Tourmalin, *m.* zie **Aschenzieher**.
Toxicologie, *v.* leer -, beschrijving der vergiften, *v.*
Trab, *m.* draf, *m.*
Trabant, *m.* trawant, lijftrawant, *m.*; lijfwacht, *v.*; (157) wachter, satelliet, *m.* bijplaneet, *v.*
Traben, *o. w.* draven, op een' draf loopen. *—, *o.* het draven. *...**er**, *m.* draver, hardlooper, *m.*
Träber, *v. mv.* draf, *m.* grondsop, *o.* zie **Trester**.
Tracht, *v.* dragt, *v.* last (koren), *m.*; dragt, gang, (water), *v. m.*; opdissching (van spijzen): dragt, kleederdragt; dragt (der wijfjes van dieren), *v.*; — *eines Ackers*, jaarlijksche opbrengst van een' akker, *v.*; *fig. eine — Schläge*, eene dragt stokslagen, eene portie rottingolie.
Trachten, *o. w.* trachten, pogen, streven naar; *nach etwas* —, naar iets staan, om iets aanzoek doen. *—, *o.* pogingen, *v. mv.*; zie **Dichten**.
Trächtig, *b. n.* dragtig (van dieren), bevrucht; — *sein*, dragen, dragtig-, bevrucht zijn; — *werden*, dragtig worden. *—**keit**, *v.* dragt (van dieren), *v.*
Tractament, *o.* traktement, goed onthaal, *o.* zie ook **Behandlung**, **Schmaus**.
Tractat, *m.* traktaat, verdrag, *o.* overeenkomst, *v.* zie ook **Abhandlung**, **Unterhandlung**.
Tractätchen, *o.* traktaatje, godsdienstig blaadje, *o.*

Tractiren, *b. w.* trakteren, goed onthalen; zie **Behandeln**, **Unterhandeln**, **Bewirthen**.
Tradiren, *b. w.* overleveren (eene legende enz.)
Tradition, *v.* overlevering, traditie, legende, *v.* volksverhaal, *o.*
Tragaltar, *m.* draagaltaar, *o.*
Tragant, *m.* gomdragant, *v.*
Tragbahr, *v.* draagbaar, handbaar, *v.*
Tragbar, *b. n.* draagbaar, te dragen; *fig.* vruchtbaar; dragtig.
Trage, *v.* zie **Tragbahr**.
Träge, *b. n.* en *bijw.* traag, lui, loom, vadzig, achteloos; ledig, werkeloos; los, slap; tragelijk, met vadzigheid.
Tragebalken, *m.* (18) draagbalk, schoorbalk, *m.* *...**band**, *o.* draagband, *m.* bretel, galg, *v.*; (48) schort-, breukband, *m.*; (168) kornis, kardoes, *v.*; (141) tandijzer, *o.* *...**baum**, *m.* draagboom, *m.* *...**bett**, *o.* draagbed, *o.* draagzetel, *m.* palankijn, *c.* *...**himmel**, *m.* zie **Thronhimmel**.
Trageisen, *o.* gootpijp (aan een dak), *v.*
Trageknospe, *v.* (173) knop die vruchten dragen zal, *m.* *...**korb**, **Tragkorb**, *m.* draagmand, *v.* -korf, *m.* *...**lohn**, *m.* draagloon, draaggeld, *o.*
Tragen, *b.* en *o. w.* *(onr.)* dragen, torschen, belast zijn met; *fig.* verdragen, dulden, lijden, uitstaan; verdragen, ondergaan; opleveren, opbrengen, geven, voordeel brengen; *fig. einen auf den Händen* —, iemand op de handen dragen, iemand krachtige blijken geven van liefde en genegenheid; *etwas auf Rechnung* —, iets op rekening stellen; *eine Krankheit davon* —, eene ziekte er van krijgen, zich eene ziekte er door op den hals halen; *er trägt sich gut*, hij heeft eene goede houding; hij gaat smaakvol gekleed; *wie trägt er sich?* hoe is hij gekleed? *fig. die Nase hoch* —, de borst vooruit steken, het neusje opsteken; *die Kosten* —, de kosten dragen, -betalen; *die Summe trägt Zinsen*, dit kapitaal levert rente op; *diese Flinte trägt weit*, dit geweer schiet (draagt) zeer ver; *Bedenken* —, aarzelen, weifelen, huiverig zijn; *Verlangen* —, een verlangen-, eene begeerte hebben; *Leid* —, rouw dragen. *—, *o.* het dragen, *o.*
Trageorgel, *v.* draagbaar orgel, *o.*
Träger, *m.* drager, kruijer; (168 en 18) draagbalk, pilaar, stijl, *m.*; (13) bandvatsel (eener drukpers); (106) opperste halswervelbeentje, *o.*; (27) bout, *m.*
Trageriff, *o.* draagzeel, *o.* *...**riemen**, *m.* draagriem, -band; disselboomriem; hangriem (eener koets), *m.* *...**ring**, *m.* haren kussen (op het hoofd), *o.* draagring (van een' goederenwagen), *m.*
Trägerinn, *v.* draagster, *v.*
Trägerlohn, *m.* zie **Tragelohn**.
Trageschaf, *o.* dragtig schaap, *o.* *...**seil**, *o.* draagtouw, *o.* *...**sessel**, *...**stuhl**, *m.* draagzetel, -stoel, *m.* zie **Sänfte**. *...**spritze**, *v.* handbrandspuit, *v.* *...**stämpel**, *m.* (9) vloer eener kolenmijn, *m.* *...**stütze**, *v.* stut, schoor, steun, *m.* *...**zeit**, *v.* dragttijd (der dieren), *m.*
Trägheit, *v.* traagheid, luiheid, werkeloosheid; (104) traagheid, *v.*
Tragiker, **Tragöde**, *m.* treurspeldichter, *m.*
Tragikomödie, *v.* blij eindend treurspel, *o.* *...**komisch**, *b. n.* tragikomisch, treurblijeindend.
Tragisch, *b. n.* tot het treurspel behoorende; *fig.* droevig, noodlottig.
Traglich, *b. n.* dragelijk, duldbaar, lijdelijk.
Tragödie, *v.* treurspel, *o.* *—**ndichter**, *m.* zie **Tragiker**.
Tragung, *v.* het dragen, vervoeren.
Traid, *o.* koren, graan, *o.*
Tralje, **Traille**, *v.* tralie-, roosterwerk, *o.*
Trahn, *m.* zie **Thran**.
Trällern, *o.* en *b. w.* neuriën; zie **Trillern**.
Trallwerk, *o.* staketsel, hek, *o.*
Tram, *m.* spoel, *v.* inslag; (18) balk, *m.*
Trämel, *m.* zie **Tremel**.
Tramelnetz, *o.* stouw, *v.* schakelnet, *o.*
Traminer, *m.* soort van wijnstok en deszelfs druif, *m.*
Trampe, *v.* zie **Fischtrampe**, **Störstange**.
Trampel, *m.* dik en log mensch, *m.*; koetspaard, *o.* *—**thier**, *o.* drommedaris, *m.*
Trampen, **Trampeln**, *o. w.* trappelen, stampen met de voeten. *—, *o.* getrappel, *o.*
Tramseide, *v.* zijde tot inslag, *v.*
Trändeln, *o. w.* zie **Tändeln**, **Zaudern**.
Trank, *m.* drank, *m.*; *Speise und* —, spijs en drank, eten en drinken.
Tränkchen, *o.* (34) drankje, geneesdrankje, *o.*
Tränke, *v.* wed, *o.* drinkplaats, *v.*; drinkbak, *m.*
Tränken, *b. w.* drenken, te drinken geven, den dorst lesschen (van men-

schen of dieren); bevochtigen, nat-, vochtig maken, met water besprengen; *mit Leim* —, met lijm bestrijken. *—, o. drenking, v. het drenken; bevochtiging, v.

TRANKFASS, o. drinkvat, o. -bak, -emmer, m.

TRÄNKGEBISS, o. (128) drinkgebit, kaauwgebit, omwikkeld gebit, o. watertoom, m.

TRANKGELD, o. zie TRINKGELD. *...OPFER, v. (110) drankoffer, o. *...STEUER, v. belasting op de dranken, v. tonnegeld, o. *...TONNE, v. varkenstobbe, v.

TRANSCENDENTAL, b. n. (197) overtreffende, te boven gaande.

TRANSCHIREN, b. w. voorsnijden. *...MESSER, o. voorsnijmes, o.

TRANSITO, m. (46) tolpas, m.

TRANSPARENT, b. n. doorschijnend, doorzigtig.

TRANSPORT, m. overdragt, v. zie FORTBRINGUNG. *—EUR, m. (198) hoekmeter, m. zie WINKELMESSER. *—IREN, b. w. zie FORTBRINGEN, FORTSCHAFFEN, UEBERTRAGEN. *—KOSTEN, mv. kosten van vervoer, -van overdragt, transportkosten, m. mv. *—SCHIFF, o. transportschip, wachtschip, o.

TRAP, m. bazalt, o.

TRAPP, m. hoorbare voetstap, zware tred, m. *—, tw. bons! krak! krak!

TRAPPE, v. voetstap, m. trede, v. *—, m. TRAPPGANS, v. trapgans, v. *—LN, o. w. zie TRAMPEN, TRIPPELN. *—N, o. w. (§) een' zwaren tred hebben; trappen, stampen. —, o. het stampen met de voeten, voetgetrappel, o.

TRASP, m. (76) herrik, (onkruid in het veld), o.

TRASS, m. tras, (steensoort), o. *—ANT, *—ENT, m. (46) trekker (van een' wissel), m. *—AT, m. (46) betrokkene, m. *—IREN, b. w. (46) trekken (een' wissel op iemand).

TRATTE, v. (46) traite, tratte, v. wissel, m.

TRAU, v. huwelijksplegtigheid, v.

TRÄUBCHEN, o. kleine tros druiven, m.

TRAUBE, v. druif, v.; tros, druiventros, m.; (5) druif, v. druifbal, staart, m.

TRÄUBEL, m. tros-, bos vruchten (of bloemen) op een' boom, m.

TRAUBENBEERE, v. zie WEINBEERE. *...BLUT, o. fig. druivenbloed, o. roode wijn, m. *...BOHRER, m. spijkerboor, v. *...FÖRMIG, TRÄUBLICH, b. n. druifvormig, als eene druif; als een druiventros. *...GAMANDER, m. *...KRAUT, o. (76) veldbijvoet, m. St. Janskruid, o. *...GEBIRGE, o. wijnberg, m. *...GOTT, m. (43) god van den wijn, Bacchus, m. *...HAGEL, m. (97) schroot, o. *...HÄUTCHEN, o. (106) druivenhuid, v. derde oogvlies, o. *...HOLUNDER, m. vlierboom met roode beziën, m. *...HÜLSE, v. zie WEINHÜLSE. *...HYAZINTHE, v. (76) druif-hiacinth, v. *...KAMM, m. rist van een' druiventros, v. *...KIRSCHBAUM, m. (zekere) wilde kersenboom, m. *...KIRSCHE, v. wilde kers, druifkers, v. *...KRAUT, o. (76) zie TRAUBENGAMANDER; (ook) spaansche peper, v. *...LESE, v. zie WEINLESE. *...MUSS, o. zie WEINBEERMUSS. *...NACHLESER, m. nalezer op de wijnbergen, m. *...REICH, b. n. rijk aan wijnbergen. *...SAFT, m. druivennat, -sap, o. *...STOCK, m. wijnstok, m. *...ZEIT, v. oogsttijd, wijnoogst, m.

TRAUBIG, b. n. met druiven voorzien.

TRAUBLICH, TRÄUBLICH, b. n. zie TRAUBENFÖRMIG.

TRAUBRIEF, m. zie TRAUSCHEIN.

TRAUEN, b. w. trouwen; een huwelijk inzegenen. *—, o. w. vertrouwen stellen, -schenken, vertrouwen, zich verlaten op; *einem nicht* —, iemand mistrouwen, wantrouwen; *einer Sache* —, op eene zaak vertrouwen, zich op eene zaak verlaten; geloof aan iets slaan; *sich* —, zie GETRAUEN (SICH); *ich traue mich nicht es zu thun*, ik wantrouw mij zelven-, ik durf niet wagen het te doen; *(spr.) trau, schau, wem*, let wel op aan wien gij uw vertrouwen schenkt.

TRAUER, m. rouw, m.; droefheid, v. verdriet, o.; *tiefe, halbe* —, diepe-, halve rouw; *in — sein, gehen*, in den rouw zijn, -gaan, rouw dragen. *—BAUM, m. treurboom, (wilg), m. *—BEGÄNGNISS, m. zie LEICHENBEGÄNGNISS. *—BINDE, v. rouwband, m. floers, o. *—BRIEF, m. berigt van overlijden, o. doodbrief, m. *—BÜHNE, v. katafalk; *fig.* aarde, v. *—DECKE, v. lijklaken, o. *—DEGEN, m. rouwdegen, m. *—FAHNE, v. zwarte vlag, v. *—FALLE, m. zie TODESFALL. *—FLAGGE, v. zie TRAUERFAHNE. *—FLOR, m. rouwfloers, o. *—GEDICHT, o. lijkdicht, klaaglied, o. *—GEFÖLGE, o. lijkstaatsie, v. *—GELÄUTE, o. het luiden der doodklok. *—GEPRÄNGE, o. zie TRAUERBEGÄNGNISS. *—GERÜST, o. zie TRAUERBÜHNE. *—GESANG, m. lijkzang, m. treurlied, o. *—GESCHICHTE, v. droevige geschiedenis, v. *—GESCHREI,

v. gekerm; *o.* *—HAUBE, *v.* rouwmats, *v.* *—HAUS, *o.* sterfhuis, huis des rouwbedrijvenden, *o.* *—JAHR, *o.* rouwjaar; weduwenjaar, *o.* *—KAPPE, *v.* zwart krippen muts, *v.*; — *der Pferde*, zwarte hoofdband der paarden, *m.* *—KLAGE, *v.* weeklagt, *v.* *—KLEID, *o.* rouwkleed, *o.* *—KUTSCHE, *v.* lijk-, rouwkoets, *v.* *—MAHL, *o.* zie LEICHENESSEN, LEICHENMAHL. *—MANSCHETTEN, *v. mv.* rouwlobben, lobben met franjes, *v. mv.* *—MANTEL, *m.* rouwmantel, zwarte mantel, *m.* *—MARSCH, *m.* treurmarsch, *m.* *—MUSIK, *v.* treurmuziek, *v.*

TRAUERN, *o. w.* treuren, droevig -, bedroefd zijn, zich bedroeven; rouw dragen, rouw bedrijven, rouwen; *fig. die ganze Natur trauert*, de geheele natuur treurt, - is in rouw, - kwijnt. *—, *o.* droefheid, *v.* verdriet, *o.* rouw, *m.*

TRAUERORDNUNG, *v.* bepaling omtrent den rouw, *v.* *...PFERD, *o.* paard dat achter het lijk wordt geleid, *o.* *...REDE, *v.* zie LEICHENREDE. *...RING, *m.* rouwring, *m.* *...ROSS, *o.* zie TRAUERPFERD. *...SCHLEIER, *m.* rouwsluijer, rouwmantel, *m.* *...SCHNALLE, *v.* rouwgesp, *v.* *...SCHUHE, *m. mv.* rouwschoenen, *m. mv.* *...SPIEL, *o.* treurspel, *o.* *...SPIELARTIG, *b. n.* treurspelachtig, als een treurspel. *...SPIELDICHTER, *m.* treurspeldichter, *m.* *...TUCH, *o.* lijklaken, zwart laken, *o.* *...WAGEN, *m.* lijkwagen, *m.* *...WEIDE, *v.* treurwilg, *m.* *...ZEIT, *v.* rouwtijd, *m.* *...ZIMMER, *o.* kamer met zwart laken behangen, rouwkamer, *v.* *...ZUG, *m.* lijkstaatsie, *v.*

TRAUFBAUM, *m.* (56) grensboom van een bosch, *m.*

TRAUFDACH, *o.* (18) afdak, *o.*

TRAUFE, *v.* drop, *m.*; goot, dakgoot, *v.*; *(spr.) aus dem Regen in die — kommen*, uit den regen in den drop komen.

TRÄUFELN, TRAUFEN, TRÄUFEN, *o. w.* druipen, afdruipen, lekken; zie TROPFEN. *—, *b. w.* doen druipen.

TRAUFFASS, *o.* vat onder eene goot gesteld om het regenwater op te vangen, *o.* *...HAKEN, *m.* waterbord, *o.* *...NASS, *b. n.* druipnat, door en door nat, tot op het hemd nat. *...RECHT, *o.* regt eene goot te hebben, *o.* *...RINNE, *v.* zie DACHRINNE. *...RÖHRE, *v.* pijp eener goot, *v.* *...STEIN, *m.* druipsteen, gootsteen, *m.* *...WASSER, *o.* afloopend regenwater, druipend water, *o.* *...ZIEGEL, *m.* zie DACHTRAUFENZIEGEL.

TRAULICH, *b. n.* en *bijw.* gemeenzaam, vriendschappelijk, vertrouwelijk. *—KEIT, *v.* gemeenzaamheid, vriendschappelijkheid, vertrouwelijkheid, *v.*

TRAUM, *m.* droom, *m.*; *fig. einem aus dem —e helfen*, iemand uit den droom helpen. *—BILD, *—GESICHT, *o.* droombeeld, - gezigt, *o.* verschijning in den droom, *v.* droom, *m.* *—BUCH, *o.* boek over de uitlegging van droomen, *o.* *—DEUTER, *m.* —INN, *v.* droomuitlegger, *m.* - uitlegster, *v.* *—DEUTEREI, *—DEUTUNG, *v.* droomuitlegging, *v.*

TRÄUMEN, *o. w.* droomen, een' droom hebben; *fig.* (§) *ich hätte mir das nicht — lassen*, ik had dit nooit gedacht, ik zou dit nooit geloofd hebben.

TRÄUMER, *m.* *—INN, *v.* droomer; *fig.* droomer, mijmeraar, *m.*; droomster, *v.* *—EI, *v* droomerij, *v.* het droomen. *—ISCH, *b. n.* droomerig, droomachtig.

TRAUMGEBILDE, *o.* droombeeld, *o.* hersenschim, *v.* *...GESICHT, *o.* droomgezigt, *o.* *...GOTT, *m.* (43) god der droomen, god van den slaap, Morfeus, *m.*

TRAUN, *bijw.* trouwens, waarlijk, inderdaad, gewis, voorzeker.

TRAUREDE, *v.* trouwpreêk, leerrede bij eene huwelijksinzegening, *v.*

TRAURIG, *b. n.* en *bijw.* treurig, bedroefd, droef, droevig, bedrukt, verdrietig; droefgeestig; treurig, noodlottig, rampzalig, ongelukkig, beklagelijk; treuriglijk. *—KEIT, *v.* treurigheid, droefheid; *v.*

TRAURING, *m.* trouwring, *m.* *...SCHATZ, *m.* bruidschat, *m.* huwelijksgift, *v.* *...SCHEIN, *m.* trouw-, huwelijksakte, *v.* *...SCHLEIER, *m.* *...TUCH, *o.* lijklaken, doodkleed, *o.*

TRÄUSCHEN, *onp. w.* zeer sterk regenen.

TRAUT, *b. n.* lief, waard, dierbaar, bemind, geliefd.

TRAUUNG, *v.* het trouwen, *o.* trouw-, huwelijksplegtigheid, huwelijksinzegening, *v.* - zegen, *m.* *—SBUCH, *—SREGISTER, *o.* trouwregister (bij den burgerlijken stand), *o.* *—SREDE, *v.* zie TRAUREDE. *—STAG, *m.* trouwdag, dag des huwelijks, *m.*

TRAVE, *v.* (203) pressing, *v.* presgang van zeevolk, *m.* *—N, *b. w.* persen (katoen, wol, enz.).

TRAVESTIE, *v.* verkleeding, vermomming, *v.* *...TIREN, *b. w.* verkleeden, vermommen.

TREBER, *v.* zie TRÄBER.

TRECKEN, *b. w.* zie ZIEHEN.

TRECKSÄGE, *v.* trekzaag, *v.* *...SCHÜTE,

v. trekschuit, jaagschuit, *v.* *...SEIL, *o.* trek-, jaaglijn, *v.* *...WEG, *m.* jaagpad, *o.*

TREFF, (TREFFEL), *m.* (63) klaveren, *v.* *—, (§) zie SCHLAG. *—DANK, *m.* prijs, *m.* premie, *v.*

TREFFEN, *b.* en *o.* *w.* *(onr.)* bereiken, slaan, raken tot; stooten (tegen); slaan, treffen; *fig.* vinden, hervinden, ontmoeten, aantreffen; (171) treffen (den toon); (136) treffen (iemands gelijkenis); *das Ziel* —, het doel bereiken, het wit treffen; *nicht* —, missen; *Sie haben es getroffen*, gij hebt het geraden, -gevonden, -getroffen; *Sie haben es nicht getroffen*, gij zijt er niet; *getroffen!* juist! *sich getroffen finden, fühlen*, zich schuldig gevoelen; *das trifft Sie*, het betreft u, dit gaat u aan; *die rechte Zeit* —, den juisten tijd aanwenden, op den bepaalden tijd komen; *es traf mich das Unglück*, ik had het ongeluk, het ongeluk trof mij; *es traf sich*, het gebeurde, het viel voor; het had plaats; *eine Heirath* —, een huwelijk aangaan; *eine Wahl* —, eene keus doen, zijne keus vestigen (op); *Anstalten* —, aanstalten-, toebereidselen maken, -treffen. *—, *o.* slag, veldslag, *m.* gevecht, treffen, *o.*; *ins — gehen*, deel nemen aan den slag; *es kam zu einem* —, het kwam tot een gevecht; *fig.* (§) *als es zum — kam*, toen het er op aankwam, toen de zaak ernst werd, toen de tijd van handelen daar was. *—D, *b. n.* *fig.* juist; treffend, goed gelijkend (van een portret).

TREFFER, *m.* prijs (in de loterij), *m.*; *fig.* geluk, *o.*

TREFFLICH, *b. n.* en *bijw.* voortreffelijk, heerlijk, uitmuntend; keurig, sierlijk, fraai, ongemeen, bijzonder. *—KEIT, *v.* voortreffelijkheid, heerlijkheid; ongemeenheid, *v.*

TREIBANKER, *m.* (203) drijfanker, *o.* *...ASCHE, *v.* metaalasch, *v.*

TREIBEBEET, *o.* zie MISTBEET. *...BOGEN, *m.* zie DRILLBOHRER. *...BUNZEN, *m.* drijfbeitel, *m.* *...FASS, *m.* (84) drijfvat, *o.* *...HAMMER, *m.* drijfhamer; (187) wagenmakershamer, *m.* *...HAUS, *o.* (173) broeibak, *m.* *...HERD, *o.* (143) werkplaats om metalen te zuiveren, *v.*; (94) smeltkroes *m.* *...HOLZ, *o.* drijfhout (in het water); (77) drijfhout, *o.*; (13) klopper, *m.* *...HUT, *m.* (94) deksel van een' metaalzuiveringstoestel, *o.* *...EIS, *o.* drijfijs, *o.* *...EISEN, *o.* drijfijzer, *o.*

TREIBEJAGEN, *o.* *...JAGD, *v.* drijfjagt, klopjagt, *v.* *...LEUTE, *mv.* jagers die het wild opdrijven, *m. mv.*

TREIBEN, *b. w.* *(onr.)* drijven, op-, voortdrijven, jagen; in beweging zetten, doen voortgaan; indrijven, instooten, inslaan, inkloppen; drijven, gedreven werk maken; (45) uitkloppen, uitdiepen; (143) scheiden (metalen); (84) in de looikuip leggen (de huiden); *die Esel* —, de ezels drijven; *das Vieh auf die Weide* —, het vee laten weiden; (59) *das Wild* —, het wild bijeen-, te zamen drijven; *fig.* (§) *es treibt mich zu Stuhle*, ik gevoel aandrang tot ontlasting; *fig.* *Pflanzen* —, planten trekken; *dieser Baum treibt viel Holz*, deze boom schiet veel hout; *einen* —, iemand aanzetten, aansporen, aanhitsen; aanmoedigen; *auf etwas* —, op iets staan blijven, iets staande-, volhouden; op iets blijven aandringen; *den Schweiss* —, het zweet uitdrijven; *den Urin* —, de pis afdrijven; *eine Handthierung* —, een handwerk uitoefenen, een' handel voeren, eene nering drijven; *etwas* —, zich met iets bezig houden; zich op iets toeleggen; *etwas zu weit, zu hoch* —, iets te ver drijven, overdrijven; te hoog opvijzelen; *den Teig* —, het deeg doen rijzen; *Possen* —, potsen maken, grappen, boerten, schertsen; *zu Paaren* —, overwinnen, te onder brengen; *spr.* *wie man es treibt, so geht es*, zoo men zaait zoo maait men. *—, *o. w.* *(onr.)* drijven, vlotten, zwemmen (op het water); (203) op de ankers drijven, bijliggen; (173) schieten, uitbotten. *—, *o.* het drijven; drijving, *v.*; (59) het opjagen; (173) uitbotting, *v.*; (84) het leggen van de huiden in de looikuip.

TREIBENAPF, *m.* (99 en 45) smeltkroes, *m.*

TREIBEND, *b. n.* voort-, aan-, uit-, opdrijvend; groeibevorderend; opwekkend, aansporend, aanmoedigend; (34) zie HARNTREIBEND, SCHWEISSTREIBEND.

TREIBEOFEN, *m.* (143) metaalzuiveringsoven, *m.* *...PECH, *o.* (45) pekbal (om er op uit te diepen), *m.* *...PFERD, *o.* jagtpaard, *o.*

TREIBER, *m.* drijver, voort-, op-, aandrijver; (59) opjager, *m.*; zie ook TRIEBEL.

TREIBEREIS, *o.* knop, *m.* scheut, loot, *v.* *...SAND, *m.* zie TRIEBSAND. *...SCHERBEN, *m.* (133) toetstegel, *m.* *...STACHEL, *m.* ossendrijversstok, *m.* *...WERK, *o.* zie TRIEBWERK. *...ZEUG, *m.* (58) patrijzennet, *o.*

TREIBKÖRNER, *mv.* (34) purgeerpillen,

v. mv. *...KRAUT, *o.* (76) sterk purgeerkruid, springkruid, *o.*

TREIBLING, *m.* (203) walmgat, *o.* *—E, *mv.* bijen welke men uit eene volle cel neemt en in eene ledige plaatst, *v. mv.*

TREIBSCHWEFEL, *m.* ruwe zwavel, *v.*

TREIL, *o.* trek-, jaaglijn, *v.* *—EN, *b. w.* (eene schuit) voorttrekken met eene lijn.

TREMEL, *m.* (§) knuppel, dikke stok; *fig.* lompert, *m.*

TREMSE, *v.* blaauwe vlieg, *v.*

TREMULANT, *m.* (171) tremblant, *m.*. *...LIREN, *o. w.* (171) tremblanten maken.

TRENNBAR, *b. n.* scheidbaar, verdeelbaar.

TRENNEN, *b. w.* scheiden, verdeelen, ontbinden, losmaken, verbreken, verscheuren, ontknoopen, oplossen; (101) lostarnen, lostornen; *sich* —, zich scheiden, -verdeelen; oneenig worden, met elkander breken. *...PUNKTE, *mv.* (151) deelteeken, *o.* *...UNG, *v.* scheiding, verdeeling, ontbinding, losmaking, verbreking, verscheuring, ontknooping, lostorning, *v.* —SFALL, *m.* (151) zesde naamval, ablativus, *m.*

TRENSE, *v.* (128) trens en bit, ligte toom voor jonge paarden, *m.* *—N, *b. w.* (203) trensen (touw). —, *o. w.* (59) schreeuwen (van herten).

TRENSING, *v.* (203) trenstouw, *o.*

TREPAN, *m.* (48) zie SCHEDELBOHRER. *—IREN, *b. w.* (48) trepaneren, eene opening in de gekwetste hersenpan maken.

TREPPE, *v.* trap, *m.* trede, *v.*; — *vor einem Hause*, bordes, *o.* stoep, *v.*

TREPPENABSATZ, *m.* rustplaats op een' trap, *v.* *...BAUM, *m.* *...SPINDEL, *v.* spil van eenen wenteltrap, *v.* *...FÖRMIG, *b. n.* schroefvormig. *...GELÄNDER, *o.* leuning van een' trap, *v.* *...HAUS, *...GEHÄUSE, *o.* *...MANTEL, *m.* beschot-, schutsel van een' trap, *o.* *...MAUER, *v.* schuinsche muur van een' trap, *m.* *...WANGE, *v.* zie TREPPENBAUM. *...STANGE, *v. v.* zie TREPPENGELÄNDER. *...TEPPICH, *m.* looper, *m.*

TRESCHAK, *o.* brelan, (soort van kaartspel), *o.* *—EN, *b. w.* (§) slaan, afrossen.

TRESEKAMMER, *v.* schatkamer, *v.*

TRESOR, *m.* schatkist, *v.* *—SCHEIN, *m.* schatkistbiljet, *o.*

TRESPE, *v.* (76) herrik, dolik, (onkruid), *o.*

TRESSE, *v.* trens, vlecht, *v.*; galon, omzetsel, garneersel, boordsel, *o.*

TRESSENHUT, *m.* gegalonneerde hoed, *m.* *...KLEID, *o.* *...ROCK, *m.* gegalonneerd kleed, kleed-, rok met galon bezet, *o. m.*

TRESSIRBANK, *v.* *...STOCK, *m.* (67) trensstok, *m.*

TRESSIREN, *b. w.* vlechten, vlechten-, trensen maken. *...ER, *m.* trens-, vlechtmaker, *m.*

TRESTER, *m.* draf (van druiven enz.), *m.* *—WEIN, *m.* slechte wijn, *m.*

TRETEN, *o.* en *b. w.* (*onr.*) *auf etwas* —, op iets treden, trappen, stappen; — *in*, intreden, treden in; — *aus*, uittreden, treden uit; — *auf*, beklimmen, bestijgen; *an das Fenster* —, zich voor het venster plaatsen; *näher* —, naderen, nader treden; *etwas mit Füssen*, *unter die Füsse* —, iets met voeten trappen; *den Thon* —, de aarde trappen; *die Blasebälge* —, den blaasbalg trappen; *eine Glocke* —, eene klok aan het luiden maken; *der Hahn tritt die Henne* —, de haan treedt de hen; *fig. einem unter die Augen* —, iemand onder de oogen treden, -komen, zich voor iemand vertoonen; *die Schuhe schief* —, de schoenen scheef loopen; *die Thränen traten ihm in die Augen*, de tranen kwamen hem in de oogen, zijne oogen schoten vol tranen; *in ein Amt* —, eene bediening aanvaarden; *auf eines Seite* —, *zu einem* —, iemands partij kiezen, tot iemands zijde overgaan; *jemandes Ehre zu nahe* —, iemands eer te na komen, -aantasten; *ins Mittel* —, tusschenbeide treden, -komen; *zusammen* —, zich vereenigen; *zu einer Religion* —, eene godsdienstleer omhelzen; *an eines Stelle* —, iemands plaats vervangen, iemand opvolgen. *—, *o.* het treden; treding, *v.* *...ER, *m.* treder; vertreder, *m.*

TRETRAD, *o.* kraanrad, *o.* *...SCHEMEL, *m.* (195 en 27) tree van een weefgetouw, -van eene draaibank, *v.*

TREU, *b. n.* en *bijw.* trouw, getrouw; opregt, eerlijk, regtschapen, deugdzaam. *—BLATT, *o.* (76) maankruid, *o.* *—BRUCH, *m.* trouwbreuk, ontrouw, trouweloosheid, *v.* *—BRÜCHIG, *b. n.* en *bijw.* ontrouw, valsch, trouweloos, meineedig, verraderlijk.

TREUE, *v.* trouw, getrouwheid, opregtheid, eerlijkheid, regtschapenheid, *v.*; (*bei*) *meiner* —! op mijn woord!

TREUGE, *b. n.* droog. *—N, *b. w.* droogen. *—PLATZ, *m.* droogplaats, *v.*

TREUHERZIG, *b. n.* en *bijw.* trouwhartig, -lijk, opregt, opregtelijk. *—KEIT, *v.* trouwhartigheid, getrouwheid, openhartigheid, *v.*

Treulich, *bijw.* getrouwelijk, trouw, opregtelijk.
Treulos, *b. n.* en *bijw.* zie **Treubrüchig**. *—**igkeit**, *v.* ontrouw, trouweloosheid, valschheid, *v.* verraad, *o.*
Treumuth, *m.* getrouwheid, trouw, *v.* *...**ring**, *m.* trouwring, *m.*
Triage, *v.* schifting, uitkipping, uitlezing, *v.*
Triangel, *m.* zie **Dreieck**.
Tribock, *m.* (110) beer, (belegeringswerktuig), *m.*
Tribuliren, *b. w.* (§) zie **Aengstigen**, **Quälen**, **Plagen**.
Tribun, *m.* gemeensman des volks, tribuun, *m.* *—**al**, *o.* zie **Gerichtshof**. *—**e**, *v.* tribune, gaanderij, zitplaats, *v.*
Tribut, *m.* schatting, belasting, *v.* impost, accijns, *m.* *—**är**, *b. n.* schatpligtig, cijnsbaar.
Trichter, *m.* trechter; tremel (in een' molen); krater, *m.* *—**förmig**, *b. n.* en *bijw.* trechtervormig, (ook 76). *—**n**, *b. w.* met een' trechter vullen.
Trick, (63) *m.* trek, *m.* *—**track**, *m.* tiktak -, triktrakspel, verkeerspel, *o.*
Trieb, *m.* drijving, voort -, aandrijving, opjaging, *v.*; snelle stroom (eener rivier, *m.*; (173), opschieting (der planten); *fig.* helling, neiging, drift, begeerte, geneigdheid, aandrift, *v.* trek, lust, *m.*; beweging, *v.*; *der natürliche* —, de natuurlijke aandrift, het instinkt; *aus eignem —e*, uit eigene beweging; *ein — Ochsen*, zie **Trift**; — *eines Instruments*, veer van een werktuig, *v.* *—**artig**, *b. n.* uit instinkt, instinktmatig.
Triebel, *m.* (77) drijfhout, *o.*; (118) draaistok; (13) klopper, *m.*
Triebfeder, *v.* springveêr, elastieke veêr; *fig.* drijfveêr, beweegreden, beweegoorzaak, aansporing, aanzetting, *v.* prikkel, aandrang, spoorslag, *m.* *...**holz**, *o.* (56) sterk groeijende boom, *m.* hout dat met kracht opschiet, *o.* *...**körner**, *mv.* zie **Springkörner**. *...**kraft**, *v.* mechanische kracht, *v.* *...**mässig**, *b. n.* instinktmatig. *...**rad**, *o.* drijfrad, *o.*; *fig.* drijfveer, spil, *v.* *...**sand**, *o.* drijf-, welzand, los zand, *o.* *...**stahl**, *m.* getand staaldraad, *o.* *...**stäbe**, *...**stöcke**, *m. mv.* (54) spillen, *v. mv.* *...**werk**, *o.* werk met veren, *o.*; al de veren van een werktuig, *v. mv.* *...**werkmässig**, *b. n.* mechanisch, werktuigelijk.
Triefauge, *o.* leepoog, loopend oog, *o.* *...**äugig**, *b. n.* leepoogig.
Triefen, *o. w.* druipen, afdruipen, droppelen, druppelen; *die Augen — ihm*, hij heeft loopende oogen; *die Nase trieft ihm*, hij heeft een' droppel aan den neus. *—, *o.* druiping, droppeling, *v.*; het loopen der oogen. *—**d**, *b. n.* druipend, droppelend; —*e Augen*, leepoogen, loopende oogen; *eine —e Nase*, een druipneus.
Triefnase, *v.* druipneus, *m.* *...**nasig**, *b. n.* met een' druipneus. *...**nass**, *b. n.* druipnat, door en door nat.
Triegen, *v. w.* (*onr.*) bedriegen, valsch zijn, oneerlijk handelen; *die Hoffnung triegt*, de hoop is bedriegelijk; *das kann nicht* —, dit kan niet missen, dit moet onfeilbaar gebeuren; *sich* —, zich bedriegen.
Triegerei, *v.* zie **Betriegerei**, **Betrug**.
Trieglich, *b. n.* bedriegelijk, valsch, ijdel; twijfelachtig, onzeker. *—**keit**, *v.* bedriegelijkheid; oogverblinding, *v.* oogbedrog, *o.*
Triester *m.* zie **Trester**.
Trieze, *v.* katrol; windas, *o.*
Trift, *v.* weg van het vee naar de weide, *m.* weide, dreef, *v.*; *eine — Ochsen*, eene drift ossen. *—**geld**, *o.* weidegeld, *o.* *—**gerechtigkeit**, *v.* *—**recht**, *o.* regt om te weiden, *o.*
Triftig, *b. n.* belangrijk, gewigtig, aanmerkelijk; geldend, bondig, afdoend, dringend. *—**keit**, *v.* belangrijkheid, *v.* gewigt, *o.*; geldigheid, bondigheid, *v.*
Triglyph, *m.* zie **Dreischlitz**.
Trigonelle, *v.* (103) versteende driehoekschelp, *v.*
Trigonometrie, *v.* (193) driehoeksmeting, *v.* *...**metrisch**, *b. n.* tot de driehoeksmeting behoorende, trigonometrisch.
Triktrak, *m.* zie **Tricktrack**.
Trillen, *o. w.* zie **Drillen**.
Triller, *m.* (171) tremblant, *m.* tremblering, sleping, tremulant, *v.* *—**n**, *o. w.* slepen, trembleren (in het zingen).
Trillich, *m.* zie **Drillich**.
Trilling, *m.* (98) drijfwiel (in een' molen), *o.*
Trillion, *m.* trillioen, millioen van de derde magt, *m.*
Trine, *v.* *fig.* haveloos vrouwmensch, *o.* vuile prij, slons, *v.*
Trinitarier, *m.* trinitaris, voorstander der heilige drieëenheid, *m.* *...**tät**, *v.* drieëenheid, *v.*
Trinkbar, *b. n.* drinkbaar. *—**keit**, *v.* drinkbaarheid, *v.* *...**becher**, *m.* drinkbeker, *m.* *...**bruder**, *m.* drinkebroêr, *m.*
Trinken, *b.* en *o. w.* (*onr.*) drinken;

zuigen (van kinderen); *fig.* vloeijen (van papier). *—, *o.* drinken, *o.*; drank, *m.*; *sich das — angewöhnen*, zich aan den drank gewennen. *—ER, *m.* — INN, *v.* drinker, *m.* drinkster, *v.*

TRINKFEST, *...GELAG, *o.* *...GESELLSCHAFT, *v.* drinkpartij, *v.* - gelag, - gezelschap, *o.* *...GAST, *m.* kroegbezoeker, *m.* *...GELD, *o.* drinkgeld, *o.* fooi, *v.*; *fig. das — bekommen*, slecht beloond worden. *...GESCHIRR, *o.* drinkgereedschap, *o.* *...GESELL, *...GEFÄHRTE, *m.* drinkgezel, drinker, *m.* *...GLAS, *o.* drinkglas, *o.* *...GOLD, *o.* drinkbaar goud, *o.* *...HAUS, *o.* drinkhuis, *o.* kroeg, tapperij, *v.* *...HORN, *o.* drinkhoorn, *m.* *...LIED, *o.* drinklied, *o.* *...MUSKEL, *m.* (106) oogspier, *v.* *...SCHALE, *v.* zie TRINKBECHER. *...SPRUCH, *m.* toast, *m.* *...STUBE, *v.* drinkvertrek, *o.* gelagkamer, *v* *...WAARE, *v.* dranken, *m. mv.* *...WASSER, *o.* drinkwater, drinkbaar water, *o.*

TRIO, *v.* (171) trio, muziekstuk -, zangstuk voor drie partijen, *o.* *—LE, *v.* (171) triole, *v.*

TRIPEL, *m.* trippelaarde, *v.*

TRIPELALLIANZ, *v.* (35) drievoudig verbond, *o.* *...TAKT, *m.* (171) trippelmaat, *v.*

TRIPLIREN, *b. w.* zie VERDREIFACHEN.

TRIPLIRKARTE, *v.* tarokkaarten, *v. mv.*

TRIPP, *—SAMMET, *m.* trijp, *o.*

TRIPPELN, *o. w.* (§) trippelen, trappelen, drentelen, zachtjes voortgaan. *—, *o.* getrippel, *o.*

TRIPPER, *m.* (34) druiper, *m.*

TRISCHÄK, *—SPIEL, *o.* zie TRESCHAK.

TRISENETT, *o.* (74) soort van gebraad met wijnsaus; (34) maagpoeder, *o.*

TRISETT, *o.* (63) trissetspel, *o.*

TRISSE, *v.* (203) reep, *v* *—N, *b. w.* (203) medevoeren, medeslepen (van den wind).

TRITERNE, *v.* (13) drie vellen, *o. mv.*

TRITT, *m.* stap, pas, *m.* trede, schrede, *v.*; tred; dorpel, *m.* *—EISEN, *o.* zie TELLEREISEN. *—HOLZ, *o.* (109) orgelpedaal, *v.*

TRIUMPH, *m.* zegepraal, zege, overwinning, *v.* triomf, *m.* *—BOGEN, *m.* zege -, triomfboog, *m.* *—IREN, *o. w.* triomferen (over), de zege behalen (op). *—IREND, *b. n.* en *bijw.* zegevierend, zegepralend, overwinnend, triomferend; in triomf, in zegepraal. *—IRER, *m.* triomfeerder, overwinnaar, *m.* *—KLEID, *o.* (110) zegekleed, *o.* *—LIED, *o.* zie SIEGESLIED. *—WAGEN, *m.* triomfwagen, *m.* zegekar, *v.* *—ZUG, *m.* triomftogt, optogt in zegepraal, *m.*

TRIUMVIR, *m.* (35) drieman, *m.* *—AT, *o.* (35) driemanschap, *o.*

TRIVIAL, *b. n.* alledaagsch, plat, gemeen. *—ITÄT, *v.* gemeenheid, alledaagsche uitdrukking, *v.* *—SCHULE, *v.* dorpsschool, plattelandsschool, *v.*

TROCHÄISCH, *b. n.* (25) met een' korten en een' langen voet.

TROCHÄUS, *m.* (25) eene lange en eene korte lettergreep; een korte en een lange voet.

TROCHILITEN, TROCHLITEN, *mv.* (103) trochilieten, versteende schelpen, *v. mv.*

TROCKEN, *b. n.* en *bijw.* droog; dor; *fig. eine —e Antwort*, een droog -, koel antwoord; *wir sind hier im —en*, wij zijn hier droog, · voor den regen beveiligd; *fig.* (§) *er ist noch nicht hinter den Ohren —*, hij is nog niet droog achter de ooren; *die —e Wahrheit*, de eenvoudige waarheid. *—BODEN, *m.* droogzolder, *m.* *—BRET, *—KÄSTCHEN, *o.* droogkas, - plaats, *v.* - rek, *o.* *—HEIT, *v.* droogte, droogheid, dorheid; *fig.* koelheid, laauwheid, onverschilligheid, onvriendelijkheid, *v.* *—KAMMER, *—STUBE, *v.* droogkamer, *v.* - vertrek, *o.* *—MALEREI, *v.* het teekenen met krijt, - met potlood. *—PLATTE, *v.* koperen droogplaat, *v.* *—PLATZ, *m.* droogplaats, *v.* *—STANGE, *v.* droogstok, *m.* *—TROMMEL, *v.* (67) droogtrommel, *v.*

TROCKNEN, *b. w.* droogen, droogmaken, laten droogen; in de lucht droogen; afdroogen. *—, *o. w.* droogen, droog worden, opdroogen. *—D, *b. n.* droogend, uit -, opdroogend.

TROCKNISS, *v.* zie TROCKENHEIT. *...NUNG, *v.* droging, uit -, opdrooging, droogmaking, *v.*

TRODDEL, *v.* kwast, *m.*

TRÖDEL, *—MARKT, *m.* oude-kleêrenmarkt, lappenmarkt, *v.* *—BUDE, *v.* lappenkraam, *v.* - stal, *m.* *—EI, *v.* oude-kleêrhandel, *m.*; *fig.* talmerij, *v.* het dralen. *—FRAU, *v.* *—WEIB, *o.* oude-kleêrkoopster; uitdraagster, *v.* *—KRAM, *m.* *—WAARE, *v.* oude-kleêrwinkel, *m.* lappen, oude kleêren, *m.* en *o. mv.* *—MANN, *m.* oudekleêrkooper; uitdrager, *m.*

TRÖDELN, *o. w.* oude kleêren -, lappen verkoopen; *mit etwas* —, iets rondventen; *fig.* beuzelen, talmen, dralen, lanterfanten. *—, *o.* handel in oude kleêren, *m.*

TRÖDLER, *m.* zie TRÖDELMANN. *—, *fig.* TRÖDELMATZ, (§) *m.* drentelaar, beuzelaar, *m.*

Trog, *m.* trog, baktrog, *m.*
Trögelchen, *o.* kleine trog, *m.*
Troglodyte, *m.* winterkoningje, (vogel), *o.*; *fig.* bergbewoner (in Zweden), *m.*
Trogscharre, *v.* (6) afsteekijzer (voor het deeg), *o.*
Trölbach, *m.* stortregen, *m.*
Trolle, *v.* (§) slons, *v.*
Trollen, *o. w.* gaan, stappen, draven; *sich* —, weggaan, heengaan, zich verwijderen, zijne biezen pakken, zich wegmaken, zich uit de voeten maken.
Trommel, *v.* trommel, trom; (54) trommel, *v.*; (106) trommelvlies, *o.* *—bauch, *m.* (§) ronde dikke buik, *m.* *—blech, *o.* trommelkoper, *o.* *—fell, *o.* kalfslederen trommelvel; (106) trommelvlies, *o.* *—fisch, *m.* (soort van) lipvisch, *m.* *—häutchen, *o.* (106) zie Trommelfell. *—höhle, *v.* (106) holte van het oor, *v.* *—kasten, *m.* trommelkast, *v.* *—klöpfel, *—schlägel, *m.* trommelstok, *m.*
Trommeln, *o. w.* trommelen, de trom roeren, - slaan; kirren (van duiven); slaan der pooten (van hazen). *—, *o.* Trommelei, *v.* getrommel, *o.* het roeren van de trom.
Trommelreife, *mv.* tromhoepels, *m. mv.* *...schlag, *m.* trommelslag, tromslag, *m.* *...schläger, *m.* trommelslager, tamboer, *m.* *...schnüre, *mv.* trommelriemen, *m. mv.* *...sennen, *mv.* snaren onder eene trom, *v. mv.* *...stock, *m.* (203) vlaggestok, *m.* *...sucht, *v.* trommelzucht, *v.* *...taube, *v.* trommelduif, *v.*
Trommler, *m.* trommelaar, *m.* zie Trommelschläger.
Trompete, *v.* trompet, *v.*; *die* — of *auf der* — *blasen*, trompetten, de trompet blazen, -steken.
Trompeten, *o. w.* trompetten. *—muskel, *m.* (106) spier tusschen de twee kaakbeenderen, *v.* *—quaste, *v.* trompetkwastje, *o.* *—register, *—werk, *o.* *—zug, *m.* kromhoren, (orgelregister), *m.* *—schall, *m.* trompetgeschal, *o.* *—schnecke, *v.* (103) trompetschelpgewas, *o.* *—schnur, *v.* trompetkoord, *o.* *—stück, *o.* trompetgeschal, *o.* *—vogel, *m.* trompetter, (vogel), *m.*
Trompeter, *m.* trompetter, trompetblazer, *m.* *—blume, *v.* (76) trompetbloem, *v.* *—gang, *m.* trompetgaanderij in een' toren, *v.* *—marsch, *m.* ruitermarsch, *m.* *—pferd, *o.* trompetterspaard, *o.* *—stückchen, *o.* trompetdeuntje, *o.*

Trope, *m.* (1) keerkring, *m.*
Tropf, *m.* zot, dwaas, *m.* uilskuiken, *o.* onnoozele, domoor, *m.*; (§) *ein armer* —, een arme bloed. *—bad, *o.* (34) dropbad, *o.* *—bret, *o.* leksteen, *m.*
Tröpfchen, *o.* dropje, droppeltje, *o.*
Tröpfeln, *o. w.* druipen, droppelen, afdroppelen, lekken, doorzijpelen. *—, *b. w.* doen druipen, destilleren.
Tropfen, *m.* droppel, drop, druppel, *m.* *—, Tröpfen, *o.* en *b. w.* zie Tröpfeln. *—weise, *bijw.* droppelsgewijs, bij droppels.
Tropffässchen, *o.* vlootje, bakje, napje, *o.* *...kraut, *o.* (76) (soort van) muurkruid, *o.* *...nase, *v.* zie Triefnase. *...nass, *b. n.* (§) druipnat. *...stein, *m.* dropsteen, *m.* *...wein, *m.* lekwijn, *m.* *...wurz, *v.* (76) roode steenbreek, *v.*
Trophee, *v.* zie Siegeszeichen.
Tropikvogel, *m.* keerkringsvogel, *m.*
Tropisch, *b. n.* tot de keerkringen behoorende; zie ook Figürlich.
Tross, *o.* (203) tros, *o.* *—, *m.* legertros, tros, krijgssleep; *fig.* (§) hoop, *m.* menigte, massa, *v.* *—bube, *—junge, *m.* tros-, legerjongen, *m.* *—farn, *m.* (76) wilde hartstong, steenvaren, *v.* *—hure, *v.* leger-, soldatenhoer, *v.* *—narzisse, *v.* (76) gele affodil, *v.* *—pferd, *o.* trospaard, *o.* *—wagen, *o.* tros-, pak-, legerwagen, *m.*
Trost, *m.* Tröstung, *v.* troost, *m.* vertroosting, *v.*; *nicht wohl bei —e sein*, niet wel bij zijne zinnen zijn.
Tröstbar, *b. n.* en *bijw.* troostbaar, te troosten.
Trostbrief, *m.* *...schreiben, *o.* troostbrief, brief van vertroosting, *m.*
Trösten, *b. w.* troosten, vertroosten. *...er, *m.* —inn, *v.* trooster, vertrooster; (149) trooster, heilige geest, *m.*; troosteres, *v.*
Trostgeber, *m.* vertrooster, *m.* *...gedanke, *v.* vertroostende gedachte, *v.* vertroostend denkbeeld, *o.* *...grund, *m.* troostgrond, *m.* reden van vertroosting, *v.*
Tröstlich, **Trostreich**, *b. n.* en *bijw.* troostrijk, vertroostend.
Trostlos, *b. n.* en *bijw.* troosteloos; ongetroost, mismoedig, mistroostig. *—*—igkeit, *v.* troosteloosheid, *v.* *...schrift, *v.* troostreden, *v.* troostschrijven, *o.* *...reich, *...voll, *b. n.* troostrijk, troostvol.
Tröstung, *v.* troost, *m.* vertroosting, *v.* het troosten.
Trostwort, *o.* troostwoord, woord van vertroosting, *o.*

Trott, *m*. zie **Trab**. *—**e**, *v*. zie **Kelter**.
Trotten, *b*. *w*. treden, kneden, stampen.
Trottiren, *o*. *w*. zie **Traben**.
Trotz, *m*. trots, *m*. laatdunkendheid, vermetelheid, *v*. spijt, *m*.; *einem — bieten*, zie op **Bieten**; *ihm zum —e*, hem ten spijt, in weerwil van hem; — *dem*, of — *sei dem geboten der*..., wee hem die; *er läuft — einem Läufer*, hij neemt het met den besten hardlooper op; — *aller Einwendungen*, in weerwil aller tegenwerpingen.
Trotzen, *o*. *w*. trotseren, braveren, tarten, het hoofd bieden, wederstaan; grootspreken, zwetsen; den dappere uithangen; *einem* —, iemand trotseren, met trotschheid aanzien; iemand stijf in de oogen zien; *auf etwas* —, roem op iets dragen; *das Kind trotzt*, het kind pruilt. *—, *o*. (**Trotzbieten**), trotschheid, *v*. gezwets, *o*. pruiling, *v*.
Trotzig, *b*. *n*. en *bijw*. trotsch, hoogmoedig, grootsch; verwaand, fier, opgeblazen; barsch, bits, norsch, ruw, stuursch.
Trotzkopf, *m*. stijfkop, eigenzinnige, stijfhoofdige, halsstarrige, *m*. *...**köpfig**, *b*. *n*. eigenzinnig, koppig. *...**maul**, *o*. leelijk-, scheef gezigt, *o*. grijns, *v*. *...**winkel**, *m*. pruilhoek, *m*.
Trübäugig, *b*. *n*. duister-, dof van gezigt.
Trübe, *b*. *n*. troebel, drabbig, onzuiver, onklaar, dik; (60) donker, onzuiver, duister; *fig*. donker, betrokken; treurig, verdrietig, droevig, neêrslagtig; *es wird* —, de lucht betrekt; *ein —s Gesicht*, een dof gezigt; *fig*. donker gelaat; *spr*. *im —en fischen*, in troebel water visschen.
Trubel, *m*. onrust, beweging, *v*.; zie **Unruhe**, **Verwirrung**.
Trüben, *b*. *w*. troebel-, drabbig-, onzuiver-, onklaar maken; *sich* —, betrekken, donker worden, (van de lucht), *spr*. *er thut als könnte er kein Wasser* —, hij houdt zich als of hij geen drie kon tellen.
Trübsal, *v*. droefenis, droefheid, bedroefdheid, bedruktheid, *v*. verdriet, *o*.; ellende, ramp, wederwaardigheid, *v*. tegenspoed, rampspoed, *m*. ongeluk, *o*.
Trübselig, *b*. *n*. en *bijw*. bedroevend, treurig; bedroefd, bedrukt, verdrietig; ellendig, rampzalig, ongelukkig, rampspoedig; treuriglijk, ellendiglijk, rampspoediglijk. *—**keit**, *v*. zie **Trübsal**.
Trübsinn, *m*. droefheid, droefgeestigheid, bedroefdheid, droefenis, bedruktheid, *v*. *—**ig**, *b*. *n*. droef, bedroefd, droefgeestig, bedrukt. *—**igkeit**, *v*. zie **Trübsinn**.
Truchsess, *m*. opper-voorsnijder, *m*.
Trude, *v*. tooverkol, -heks, tooveres, *v*. *—**l**, *m*. (§) oude vodden, lappen, *o*. *m*. *mv*.; beuzeling, nietigheid, beuzelarij, *v*.; klatergoud; speelgoed, *o*.
Trüffel, *v*. truffel, aardnoot, *v*. *—**hund**, *m*. hond afgerigt om truffels te zoeken, *m*. *—**jagd**, *m*. truffeljagt, *v*. *—**jäger**, *m*. truffeljager, -zoeker, *m*.
Trug, *m*. bedrog, *o*. list, bedriegerij, misleiding; begoocheling, *v*. *—**bild**, *o*. hersenschim, *v*. *—**grund**, *—**schluss**, *m*. drogrede, valsche sluitrede, sofisme, *v*. *—**haar**, *o*. valsch haar, *o*.
Trüglich, *b*. *n*. bedriegelijk; begoochelend. *—**keit**, *v*. bedriegelijkheid; begoocheling, *v*.
Truglos, *b*. *n*. ongekunsteld, natuurlijk. *...**stoss**, *m*. (135) valsche-, looze stoot, *m*. *...**voll**, *b*. *n*. vol bedrog, zeer bedriegelijk.
Truhe, *v*. kist, *v*. koffer, *m*.
Trumeau, *o*. dam, *m*. *—**spiegel**, *m*. dam-, penantspiegel, *m*. *—**tisch**, *m*. dam-, penanttafeltje, *o*.
Trumm, *o*. (*w*. *g*.) stuk, end, *o*. *—**erz**, *o*. erts in stukken, *m*.
Trummel, *v*. zie **Trommel**.
Trümmer, *o*. *mv*. overblijfsels, ruïnen, puinhoopen, *o*. *v*. *mv*.; *zu —n gehen*, vervallen, vergaan, tot puin vervallen. *—**haft**, *b*. *n*. in verval. *—**n**, *o*. *w*. breken, instorten, vervallen.
Trumpf, *m*. (63) troef, *v*.; *fig*. (§) *einen — auf etwas setzen*, iets met een' krachtigen vloek bevestigen; een vlug en gepast antwoord geven. *—**en**, *b*. *w*. (63) troeven, met eene troefkaart nemen; *fig*. (§) toegraauwen, toesnaauwen, bits bejegenen.
Trunk, *m*. het drinken; dronk, slok, teug; drank, *m*.; *fig*. dronkenschap, *v*.; *auf einen* —, in éénen teug; *einen — thun*, een' slok nemen; *ein — Wasser*, een glas water; *beim —e*, onder het drinken; *den — lieben*, aan den drank overgegeven (verslaafd) zijn.
Trunkelbeere, *v*. zie **Rauschbeere**.
Trunken, *b*. *n*. dronken, beschonken, zat; (§) bezopen; — *machen*, — *werden*, dronken maken, - worden, bedrinken; zich dronken drinken; *fig*. — *vor Freude*, dronken -, opgetogen van vreugde. *—**bold**, *m*. dronkaard; (§) dronkelap, drinker, zuiper, *m*. *—**heit**, *v*. dronkenschap, dronkenheid, beschonkenheid; *fig*. geestdrift, opgetogenheid, *v*. *—**weizen**, *m*. (76) herrik, (onkruid), *o*.

Trupp, *m.* troep, hoop, *m.* bende, schaar, menigte, massa, verzameling, *v.*
Trüppchen, **Trüppel**, *o.* hoopje, troepje, *o.* kleine troep, *m.*
Truppe, *v.* troep, (gezelschap tooneelspelers), *m.* *—**n**, *mv.* troepen, krijgslieden, *m.* *mv.* leger-, krijgsmagt, *v.*
Truppsweise, *bijw.* bij troepen, troepsgewijze.
Trusche, *v.* aalgeer, *v.*
Trusel, *v.* lijster, *v.*
Trute, *v.* tooveres, tooverkol, heks, waarzegster, *v.*
Truthahn, *m.* kalkoensche haan, *m.* *...**henne**, *v.* kalkoensche hen, *v.*
Trutlerwoche, *v.* wittebroodsweek, *v.*
Trutschaft, *v.* vriendschap, liefde, *v.*
Trutschel, *v.* *fig.* (§) *eine dicke, lustige* —, eene dikke, mollige, vrolijke, bevallige vrouw.
Trutz, *m.* zie **Trotz**.
Trutz- und Schutzbündniss, *o.* aanvallend en verdedigend verbond, *o.*
Tuberose, *v.* (76) tuberoos, *v.*
Tubus, *m.* zie **Seherohr**.
Tuch, *o.* laken; lijnwaad, doek, linnen, *o.* hals-, zak-, neusdoek, *m.* *—**artig**, *b.* *n.* lakensch. *—**baum**, *m.* (78) boom van het weefgetouw, *m.* *—**bereiter**, *m.* lakenreeder, -bereider, *m.* *—**bereitung**, *v.* lakenbereiding, *v.* *—**bleiche**, *v.* bleekerij, *v.*
Tüchelchen, *o.* stukje linnen; doekje, *o.*
Tuchen, *b.* *n.* linnen, lakensch, van lijnwaad.
Tuchet, *v.* (§) veêren bed, *o.*
Tuchfabrik, *v.* lakenfabriek, *v.* *...**fabrikant**, *m.* lakenfabriekant, *m.* *...**färber**, *m.* lakenverwer, *m.* *...**frisirer**, *m.* zie **Tuchrauher**. *...**gewerk**, *o.* zie **Tuchfabrik**. *...**handel**, *m.* lakenhandel, *m.* *...**händler**, *m.* lakenkooper, *m.* *...**haus**, *o.* *...**laden**, *m.* lakenwinkel, *m.* -magazijn, *o.* *...**knappe**, *m.* knecht in een' lakenwinkel, *m.* *...**macher**, *m.* lakenbereider, -wever, *m.* *...**macherinn**, *v.* lakenweefster, *v.* *...**manufaktur**, *v.* lakenfabriek, *v.* *...**nadel**, *v.* doekspeld, *v.* *...**presse**, *v.* lakenpers, *v.* *...**rahmen**, *m.* lakenraam, *o.* *...**rasch**, *m.* lakensaai, *v.* *...**rauher**, *m.* wolkrasser, *m.* *...**rock**, *m.* lakensche rok, *m.* *...**schere**, *v.* wand-, droogschaar, droogscheerders schaar, *v.* *...**scherer**, *m.* droogscheerder, *m.* *...**schran**, *m.* (78 en 79) groote houten rooster, *m.* *...**schrote**, *v.* zelfkant van het laken, *m.* *...**stämpeler**, *m.* werkman die de stukken laken merkt of stempelt, *m.*
Tucht, *v.* tucht, deugd, *v.*
Tüchtig, *b.* *n.* en *bijw.* duchtig, bekwaam, geschikt, goed; behoorlijk, genoegzaam, voldoende; groot, dik, sterk; geldend, deugdelijk, van waarde; in staat tot. *—**keit**, *v.* bekwaamheid, geschiktheid; deugdelijkheid, *v.*
Tuchwaaren, *v.* *mv.* lakens, stoffen, manufakturen, *o.* *v.* *mv.* *...**weber**, *m.* lakenwever, *m.*
Tück, *m.* **Tücke**, *mv.* tuk, *m.* kuur, gril, nuk, list, *v.* streek, treek, *m.* *—**isch**, *b.* *n.* en *bijw.* listig, slim, loos, fijn, kunstig, -lijk; boosaardig, erg; bedriegelijk, arglistig.
Tuckmäuser, *m.* zie **Duckmäuser**.
Tüder, *m.* touw waaraan een paard in de weide is gebonden, om niet ver te grazen, *o.* *—**n**, *b.* *w.* een paard aan een touw binden in de weide, om niet ver te grazen.
Tuf, **Tufstein**, *m.* zie **Tof**.
Tugend, *v.* deugd, *v.* *—**adel**, *m.* adeldom door deugd verkregen, *m.* *—**bahn**, *v.* pad der deugd, *o.* *—**ermahnung**, *v.* vermaning tot deugd, *v.* *—**forscher**, *m.* zedepreêker, *m.* *—**haft**, *—**sam**, *b.* *n.* deugdzaam. *—**held**, *m.* held der deugd, *m.* *—**lehre**, *v.* zedekunde, *v.* *—**lehrer**, *m.* zedemeester, *m.* *—**reich**, *b.* *n.* *(w. g.)* zeer deugdzaam, rijk aan deugd. *—**reiz**, *m.* bekoorlijkheid der deugd, *v.*; prikkel tot deugd, *m.* *—**stolz**, *m.* fierheid der deugd, *v.* *—**übung**, *v.* oefening-, beoefening der deugd, *v.*
Tule, *v.* kerkkraai, *v.*
Tüll, *m.* tule, *v.* *—**e**, *v.* kandelaarspijp, *v.* -kapje, *o.*
Tulpe, *v.* tulp, *v.*
Tulpenbaum, *m.* tulpenboom, *m.* *...**beet**, *o.* tulpenbed, *o.* *...**blatt**, *o.* tulpenblad, *o.* *...**flor**, *m.* tulpenbloesem, *m.* *...**handel**, *m.* (35) tulpenhandel, *m.* *...**zwiebel**, *v.* tulpenbol, *m.*
Tummel, *m.* (§) duizeling, bezwijming, draaijing (in het hoofd), suizeling; *fig.* verrukking, geestvervoering, *v.* *—**icht**, *—**ig**, *b.* *n.* (§) duizelig; suizelend, draaijend. *—**n**, *o.* *w.* wankelen, tuimelen; zie **Taumeln**. *—, *b.* *w.* zie **Herumtummeln**; *sich* —, zich haasten, -spoeden, -reppen; haast -, spoed maken. *—**platz**, *m.* (128) rijbaan, rijplaats, rijschool; (*fig.* en 108) loopplaats, verzamelplaats, *v.*; strijdperk, slagveld, *o.* *—**sattel**, *m.* (128) heel -, koninklijk zadel, *m.*
Tummler, *m.* (**Tummeltaube**, *v.*) (soort

van) kleine duif, *v.*; bruinvisch, *m.* zeevarken, *o.*
TÜMMLER, *m.* TÜMMELCHEN, *o.* bekertje, drinkschaaltje, *o.*
TÜMPEL, TÜMPFEL, *m.* zie DÜMPFEL, SUMPF.
TUMULT, *m.* oproer, tumult, *o.*; zie GETÜMMEL, AUFLAUF, AUFRUHR. *—ACTE, *v.* *—MANDAT, *o.* wet tegen de zamenscholingen, oproerwet, *v.* *—UENT, *m.* opstandeling, oproerige, muiteling, oproermaker, *m.* *—UARISCH, *b. n.* en *bijw.* oproerig, muitend, muitziek. *—UIREN, *o. w.* een' opstand verwekken, eene muiterij aanstoken; (§) geraas-, leven maken.
TÜNCHE, *v.* witsel, *o.* kalkmelk; laag kalk, *v.*; steen-, pleisterkalk, *m.* *—N, *b. w.* witten; met kalk bestrijken, pleisteren, bepleisteren. *—R, *m.* witter; pleisteraar; kladschilder, *m.*
TÜNCHWERK, *o.* pleistering, bepleistering, *v.*; pleisterwerk; kladschilderwerk, *o.*
TÜNGEL, *m.* (76) walkruid, *o.* kleine meibloem, *v.*
TUNK, *m.* schapenvacht, *v.*
TUNKE, *v.* saus, *v.* *—N, *b. w.* soppen, indoopen, nat maken, in saus weeken.
TUNKINSNEST, *o.* eetbaar vogelnest; zwaluwennest, *o.*
TUNKNÄPFCHEN, *o.* sauskom, *v.* sausbakje, botervlootje, *o.* *...SCHNITTE, *v.* lang en dun stukje brood om in te doopen, *o.*
TUPFBÄLLCHEN, *o.* (116) robbert, *v.*
TÜPPEL, *m.* *—CHEN, *o.* punt, *o.* stip, *v.* puntje, stipje, *o.* *—IG, *b. n.* gestipt, gestippeld, met stippen. *—N, *b. w.* stippen, bestippen, besprenkelen. —, *o.* (136 en 116) het punteren.
TÜPFEN, TUPFEN, *b.* en *o. w.* tikken, zachtjes aanraken, ligtelijk beroeren; (116) het vernis stampen.
TUPFWERK, *o.* (136) het miniatuurschilderen.
TUPHSTEIN, *m.* zie TOF.
TURBAN, *m.* tulband, (hoofddeksel), *m.*
TÜRKENGLAUBE, *m.* leer van Mahomet, *v.* islamismus, *o.* *...KRIEG, *m.* oorlog tegen de Turken, *m.* *...PFEIFE, *v.* turksche pijp; tabakspijp met een' kop waarop een turk is afgebeeld, *v.*
TÜRKISCH, *b. n.* *der —e Weitzen*, maïs, turksch koren, *o.*; *—es Garn*, turksch garen; *der —e Bund*, de tulband, het hoofddeksel der Turken; *ein —es Hündchen*, een turksch hondje; *—es Papier*, gemarmerd-, marmer-papier. *—, *bijw.* *fig.* wreed als een Turk, onmededoogend, ongevoelig.

TÜRKISS, *m.* turkoois, (edele steen), *m.*
TURMALIN, *m.* trip, asch-trekker, (edelgesteente), *m.*
TURNEN, *o. w.* zie TURNIEREN. *...ER, *m.* zie TURNIERER.
TURNIER, *—SPIEL, *o.* toernooi, toernooispel, steekspel, *o.* *—EN, *o. w.* een toernooispel-, een steekspel-, een kampgevecht houden, aanleggen; *fig.* leven-, geraas maken, tieren, bulderen. *—BAHN, *v.* *—PLATZ, *m.* toernooiplaats, *v.* strijdperk, toernooiveld, *o.* *—KRAGEN, *m.* (188) balk, *m.* *—LANZE, *v.* toernooilans, *v.* *—RENNEN, *o.* wedren in een toernooiveld, *m.* *—SATTEL, *m.* toernooizadel, *m.* *—SCHRANKEN, *mv.* hek-, *o.* afbakening van het toernooiveld, *v.* *—ZEUG, *o.* borstwapen voor een paard, *o.*
TURNKUNST, *v.* toernooikunst, *v.* *...PLATZ, *m.* zie TURNIERBAHN.
TURNUS, *m.* draaijing, wenteling, *v.*
TURTELTÄUBCHEN, *o.* *...TAUBE, *v.* tortel, tortelduif, *v.*
TURTELN, *o. w.* kirren (van duiven).
TUSCH, *m.* (§) trompet, *v.*; *— blasen*, de trompet steken. *—BLAU, *o.* blaauwe waterverf, *v.*
TUSCHE, *v.* oostindische inkt, *m.* *—N, *b. w.* wasschen, de grondverf leggen; *fig.* verbergen, verhelen. —, *o.* het wasschen, het leggen der grondverf.
TUSCHFARBE, *v.* waterverf, *v.*
TUTE, TÜDE, *v.* toet, *v.* papieren zakje, peperhuisje, *o.* zie DÜTE, DUTE. *—N, *o. w.* zie DUTEN.
TUTEBEERE, *v.* blaauwe bes, *v.*
TUTEL, *v.* voogdijschap, *v.*
TUTHORN, *m.* toethoorn, *m.*
TUTIA, TUTIE, *v.* zie OFENBRUCH.
TÜTSCHE, *v.* *—N, *b. w.* zie TUNKE, TUNKEN.
TÜTTE, TUTTEL, *v.* zie ZITZE.
TUTTI, *o.* (171) alle tegelijk.
TUVEL, *m.* (203) bovennok, *m.*
TYGER, *m.* zie TIGER.
TYRANN, *m.* tiran, dwingeland, *m.* *—EI, *v.* tirannij, dwingelandij, overheersching, *v.* *—ENMORD, *m.* tirannenmoord, *m.* *—ENMÖRDER, *m.* tirannenmoorder, - dooder, *m.* —INN, *v.* tirannenmoordster, *v.* *—ISCH, *b. n.* en *bijw.* tirannisch; geweldddadig, op eene tirannische, - gewelddadige wijze, als een dwingeland. *—ISIREN, *b.* en *o. w.* tiranniseren, met dwang en onregtvaardigheid behandelen, dwingelandij oefenen, geweld plegen.
TYRASS, *m.* (59) leeuwerikkennet, *o.*
TZACKO, *v.* chako, (soldatenhoed), *v.*

U.

U, *o.* U, (de letter), *v.*
UCHTBLUME, *v.* (76) hondsvergif, *o.*
UCKELEI, *v.* zie UKELEI.
UCKERWÄLSCH, *b. n.* zie KAUDERWÄLSCH.
UEBEL, *o.* kwaal, *v.*; kwaad, zeer, ongemak, *o.* pijn, smart, *v.* lijden, *o.*; ongesteldheid, ziekte, *v.*; rampspoed, *m.* ongeluk, *o.* *—, *b. n.* en *bijw.* kwaad, slecht, boos; ongelukkig, rampspoedig; verkeerd; (*w. g.*) moeijelijk; *es ist mir —, es wird mir —*, ik word misselijk, ik gevoel pijn voor het hart; *es wird mir — davon*, dit is mij walgelijk; *es wird ihr —*, zij bezwijmt; *— angesehen*, met een kwaad oog aangezien; met leede oogen gezien; *— anständig*, zie UNANSTÄNDIG; *— auslegen*, slecht-, kwalijk uitleggen; *— aussehen*, slecht uitzien, een ongunstig uiterlijk hebben; *einen — behandeln*, iemand slecht behandelen, iemand eene slechte behandeling doen ondervinden; *— berüchtigt*, te kwader naam en faam, in een' slechten naam; (§) in een slecht blaadje; *— beschaffen*, in slechten toestand, -staat, slecht gesteld; niet goed gekonditionneerd (van boekwerken); *— bestellt*, slecht ingerigt; kwalijk gerangschikt, slecht bestuurd, kwalijk bebouwd (van landerijen); *— geartet*, slecht opgevoed, -grootgebragt; slecht geschapen; *— gebauet, gewachsen*, slecht gebouwd; *— gekleidet*, slecht gekleed; (§) niet goed in de plunje; *— gerathen*, slecht uitgevallen, mislukt; *— gesinnt*, kwalijk gezind, met slechte bedoelingen; *— hören*, hardhoorig zijn, niet goed hooren; *— klingend, — lautend*, wanklinkend, kwalijk luidend; *etwas — nehmen, aufnehmen*, iets euvel op-, afnemen, kwalijk nemen, ten kwade duiden; *— (Uebels) von einem reden*, kwaad van iemand spreken, iemand belasteren; *einem — wollen, Uebels wünschen*, iemand een kwaad hart toedragen.
UEBELKEIT, *v.* misselijkheid, flaauwte, bezwijming, *v.* *...KLANG, *...LAUT, *m.* (171) wangeluid, *o.*; (151) wanklank, *m.* *...LAUNIGKEIT, *v.* kwade luim, *v.* *...STAND, *m.* wanvoegelijkheid, ongepastheid, onwellevendheid, *v.*; *fig.* onaangenaam voorval, *o.* *...THAT, *v.* euveldaad, wandaad, misdaad, overtreding, *v.* vergrijp, *o.* misstap, *m.* zonde, *v.* misdrijf, wanbedrijf, *o.* *...THÄTER, *m.* misdadiger, overtreder, zondaar, kwaaddoener, boosdoener, *m.* *...THÄTIG, *b. n.* misdadig; (158) van een' kwaden invloed. *...WOLLEND, *b. n.* kwalijkgezind. *...WOLLER, *...GÖNNER, *m.* iemand die booze bedoelingen heeft, kwalijkgezinde, *m.*
UEBEN, *b. w.* oefenen, be-, uitoefenen; *Rache an einem —*, wraak oefenen op iemand, zich op iemand wreken. *—, *bijw.* zie DARÜBER.
UEBER, *vz.* over, boven, er over heen, voorbij; te boven; bovendien, buitendien; door; gedurende; bij; in; *der Himmel ist — unserm Haupte*, de hemel is boven ons hoofd; *— dem Fenster*, boven het venster; *er wohnt — mir*, hij woont boven mij; *— dem Flusse*, aan gene zijde der rivier; *drei Meilen — Paris*, drie mijlen over (verder dan) Parijs; *fig. das geht — seine Kräfte*, dat gaat zijne krachten te boven; *er hat noch zehn Pistolen — die Summe erhalten*, hij heeft behalve de som nog tien pistolen daarenboven gekregen; *— ein halb Jahr*, meer dan zes maanden; *ein Mal — das andere*, meer dan eens, herhaaldelijk, bij herhaling; *— die Gasse gehen*, de straat doorgaan, over de straat gaan; *— Land reisen*, te land reizen; *den Tag —*, over-, bij dag, gedurende den dag; *— etwas sein*, aan iets bezig zijn, -werken; *es ist — sechs Uhr*, het is over zessen, het is zes uur geslagen; *es geht nichts — ein gut Gewissen*, niets gaat boven een goed geweten; (§) *ich lasse ihm — alles gehen*, ik heb hem alles overgegeven, hij moet voor alles zorgen; *es ist mir Jemand — mein Geld gekommen*, er is iemand aan (over) mijn geld geweest; *— den Spassvogel!* kijk, die spotvogel! die spotter! *—, *bijw. es geht alles bunt —*, alles ligt onderstboven, gaat in het honderd, het gaat bont toe; *— und —*, overal, geheel en al; *ich bin — und — nass*, ik ben door en door nat. *—, (203) alles op van omlaag!
UEBERACKERN, *b. w.* overploegen. *...ALL, *bijw.* overal. *...ANTWORTEN, *b. w.* overbrengen, over-, uitleveren. *...ANTWORTER, *m.* overbrenger, *m.* *...ANTWORTUNG, *v.* overbrenging, over-, af-, uitlevering, *v.* *...ARBEIT-

EN, *b. w.* overwerken, verbeteren, beschaven; (139 en 141) glad maken, op-, over-, bestrijken; (8) polijsten; *sich* —, zich overwerken, te veel werken, zijne krachten door den arbeid uitputten. *...ÄRMEL, *m.* overmouw, morsmouw, *v.* *...AUS, *bijw.* zeer, buitengemeen, bijzonder, ongemeen, bovenmate; — *gross*, buitengemeen groot; — *viel*, onmetelijk veel, oneindig veel. *...BAU, *m.* uitstek, afdak, *o.* luifel, *v.* *...BAUEN, *b. w.* over (iets heen) bouwen; een uitstek bouwen; *sich* —, zich te gronde rigten door veel te laten bouwen. *...BEHALTEN, *b. w.* over-, aanhouden. *...BEIN, *o.* (48) overbeen, knobbelgezwel, *o.*; (175) peesknoop, *m.* *...BEINFÖRMIG, *b. n.* zenuwknoopvormig. *...BETT, *o.* zie DECKBETT. *...BIETEN, *b. w.* (*onr.*) hooger bieden, een hooger bod doen; overvragen; (145) hooger inleggen dan een ander. —, *o.* hooger bod, *o.*; (145) hoogere inleg, *m.* *...BILDEN, *b. w.* te zeer beschaven, misvormen. *...BINDEN, *b. w.* (*onr.*) overbinden. *...BINDUNG, *v.* het overbinden. *...BLASEN, *b. w.* over (iets heen) blazen; *sich* —, zich benadeelen door te veel te blazen. *...BLÄTTERN, *b. w.* doorbladeren. *...BLECHEN, *b. w.* met blik beleggen, vertinnen. *...BLEIBEN, *o. w.* (*onr.*) overblijven. *...BLEIBSEL, *o.* overblijfsel, overschot, overige, rest; overblijfsel eens heiligen, *o.* relikie, *v.*; (133) nederslag, *m.* bezinksel, *o.* *...BLEIEN, *b. w.* met lood bekleeden, -bedekken. *...BLICK, *m.* oogopslag, blik, *m.*; *fig.* opzigt, toezigt, *o.* *...BLICKEN, *b.* en *o. w.* overzien, een' blik werpen. *...BLÜHEN (SICH), *w. w.* te overvloedig-, weelderig bloeijen; met bloeisel bedekt zijn. *...BÖS, *b. n.* uitermate slecht, zeer snood. *...BOT, *o.* zie UEBERBIETEN. *...BRECHEN, *b. w.* (*onr.*) het terrein eener mijn overschrijden. *...BREIT, *b. n.* ongemeen-, uitermate breed. *...BREITEN, *b. w.* uitspreiden over. *...BRENNEN, *b. w.* (94) al te zeer zuiveren. *...BRINGEN, *b. w.* (*onr.*) overbrengen, overvoeren; te hand stellen, overgeven; doen overgaan. *...BRINGER, *m.* —INN, *v.* overbrenger, overvoerder, bode, *m.*; overbrengster, *v.*; — *dieses*, brenger-, houder dezes. *...BRINGUNG, *v.* overbrenging, overvoering; overdragt, *v.* *...BRÜCKEN, *b. w.* eene brug leggen over. *...BÜRDEN, *b. w.* te zwaar beladen. *...BURZELN (SICH), *w. w.* (§) tuimelen, buitelen. *...COMPLET, *b. n.* zie UEBERZÄHLIG.

UEBERDACH, *o.* afdak, *o.* luifel, *v.* *...DACHEN, *b. w.* met een dak bedekken, met een dak voorzien. *...DAS, *bijw.* zie UEBERDEM. *...DECKE, *v.* overtreksel, *o.* *...DECKEN, *b. w.* dekken, bedekken, overdekken. *...DEM, *...DIESS, *bijw.* daarenboven, behalve, buitendien, bovendien. *...DENKEN, *b. w.* (*onr.*) overdenken, denken over, nadenken, bepeinzen, nagaan, beschouwen, bespiegelen. *...DENKEN, *o.* *...DENKUNG, *v.* overdenking, beschouwing, bepeinzing, overpeinzing, bespiegeling, *v.* het nadenken. *...DIESS, *bijw.* zie UEBERDEM. *...DRESCHEN, *b. w.* (*onr.*) het koren ligt-, overdorschen; *sich* —, zich door dorschen te veel afwerken. *...DRUSS, *m.* zatheid, volheid, verzadiging; walging, *v.* *...DRÜSSIG, *b. n.* moede, warsch; zat, vol, verzadigd; — *werden*, (iets) moede worden, eene walg (in iets) krijgen. *...DÜNGEN, *b. w.* mesten; te veel mest spreiden (over een land). *...DUNKELN, *b. w.* duister maken. *...ECK, *bijw.* overhoeks, overdwars, diagonaal. *...EIGNEN, *b. w.* onteigenen; overdragen. *...EIGNUNG, *v.* onteigening; overdragt, *v.* *...EILEN, *b. w.* overijlen, overhaasten, bespoedigen; (iemand) vooruit komen, overvleugelen; *sich* —, zich te zeer spoeden, -overhaasten, met te veel spoed handelen; *fig. die Nacht übereilte uns*, de nacht overviel ons. *...EILT, *b. n.* en *bijw.* overijld, in overhaasting, in allerijl, met spoed. *...EILUNG, *v.* overijling, overhaasting, *v.* te groote spoed, *m.*; misdrijf-, misstap door overijling, *o. m.*

UEBEREIN, *bijw.* overeen; overeenkomstig; — *kommen*, overeenkomen, het eens worden; overeenkomstig zijn aan, betrekking hebben op, zich aansluiten aan; *ich kann mit ihm nicht — kommen*, ik kan mij met hem niet verstaan, ik kan het met hem niet eens worden; — *stimmen*, overeenstemmen, in overeenstemming zijn; — *treffen*, zamentreffen.

UEBEREINANDER, *bijw.* over elkander; — *legen*, over elkander leggen, -zetten, -plaatsen, ophoopen. *—SETZUNG, *v.* het over elkander liggen.

UEBEREINKOMMEND, *b. n.* overeenkomende. *...KÖMMLICH, *...KÜNFTLICH, *b. n.* en *bijw.* overeenkomstig, -lijk, naar-, volgens overeenkomst, bepaald, bedongen, vastgesteld. *...

KOMMNISS, *...KUNFT, v. overeenkomst, overeenstemming, gelijkvormigheid, v. verband, o. onderlinge betrekking, v. zamenhang, m. *...STIMMEND, *...STIMMIG, b. n. overeenstemmend, -komstig; gelijkluidend, eenstemmig; gelijkvormig; in vereenband met. *...STIMMUNG, v. overeenstemming, -komst, -komstigheid, gelijkvormigheid, eenstemmigheid, harmonie, zamenstemming, v; verband, o.; verhouding, v.

UEBEREISEN, b. w. met ijzer bekleeden, -bedekken. *...EMPFÄNGNISS, v. overontvangenis, v. *...ERZEN, b. w. bronzen. *...ESSEN (SICH), w. w. (onr.) zich overeten, zich de maag overladen, te veel eten. *...FAHREN, b. en o. w. (onr.) overvaren; overvoeren, -brengen; overrijden; voorbij-, langs rijden; *einen* —, iemand door snel rijden vooruitkomen; iemand overrijden; — *werden*, overreden worden. *...FAHRGELD, o. vracht, v. *...FAHRT, v. overvaart, v. overtogt; overvoer, m.; veer, o. *...FALL, m. overval, inval, onverhoedsche aanval, m. overrompeling, v. *...FALLEN, b. w. (onr.) overvallen; aanvallen, overrompelen, aantasten; *von einer Krankheit — werden*, door eene ziekte aangetast worden; *der Schlaf überfällt mich*, de slaap overvalt mij. *...FÄLLIG b. n. verschenen sedert.... *...FAUL, b. n. uitermate lui. *...FEILEN, b. w. vijlen, met de vijl over iets heengaan, nog eens vijlen. *...FEIN, b. n. buitengemeen fijn, superfijn. *...FETT, b. n. zeer vet, bijzonder vet. *...FIRNISSEN, b. w. vernissen. *...FLECHTEN, b. w. (onr.) met horden voorzien; *eine überflochtene Flasche*, eene jagersflesch. *...FLIEGEN, b. en o. w. (onr.) over (heen) vliegen; vliegen over; voorbij vliegen; *fig.* (iemand) overtreffen, hooger vliegen dan een ander, eene hoogere vlugt nemen. *...FLIESSEN, o. w. (onr.) overvloeijen, overstroomen; overvloeijen van, overvloed hebben aan, overvloedig voortbrengen; *fig. mein Herz fliesst über vor Liebe*, mijn hart vloeit van liefde over. —, o. overvloeijing, overstrooming, v. *...FLÜGELN, b. w. (108) overvleugelen. *...FLÜGELUNG, v. (108) overvleugeling, v.

UEBERFLUSS, m. overvloed, m. overvloedigheid, overtolligheid, v.; *einen — haben an*, een' overvloed hebben van, overvloeijen van; — *an Worten*, overtolligheid van woorden. *...FLÜSSIG, b. n. en *bijw.* overvloedig, overtollig, ruim, rijkelijk; in overvloed, overvloediglijk. *...FLUTH, m. overstrooming (van eene rivier), v. *...FLUTHEN, o. w. overvloeijen, buiten de oevers treden (van eene rivier). *...FORDERN, b. w. overvragen. *...FORDERUNG, v. overvraging, v.; (119) onmatige eisch, m. overeisching, overdrevene vordering, v. *...FRACHT, v. overvracht, zware vracht, v. *...FRACHTEN, b. w. zie UEBERLADEN. *...FRESSEN (SICH), w. w. (§) zie UEBERESSEN (SICH). *...FRIEREN, o. w. (onr.) toevriezen. *...FUHRE, v. zie UEBERFAHRT. *...FÜHREN, b. w. overvoeren, overdragen, overbrengen; *fig. einen einer Sache* —, iemand van iets (van eene misdaad) overtuigen. *...FÜHREND, b. n. *fig.* overtuigend. *...FÜHRUNG, v. *fig.* overtuiging, v. *...FÜLLEN, b. w. overvullen, te vol maken; *fig. sich mit Speisen* —, zich met spijzen overkroppen. *...FÜLLUNG, v. *fig.* overlading (der maag), v. *...FÜTTERN, b. w. overvoederen, met spijzen overladen. *...FÜTTERUNG, v. overvoedering, v. *...GABE, v. overgave, overgifte, v. het overgeven; overlevering, v.; (108) *zur — auffordern*, opeischen zich over te geven. *...GÄHREN (SICH), w. w. (onr.) te veel-, te sterk gesten. *...GÄHRUNG, v. te sterke gisting, v. *...GANG, m. overgang, door-, overtogt, m. overvaart; (120 en 171) verandering, v. overgang, m.; *fig.* (§) voorbijgaande drift, v. toorn, m.; regenbui, v. *...GATTERN, b. w. (136 en 116) ruiten op een net teekenen. *...GEBEN, b. w. (onr.) overgeven, over-, af-, uitleveren, in handen leveren, te hand stellen, overhandigen; aanbieden, voorhouden; afstaan, overgeven, toevertrouwen; *sich* —, zich overgeven; braken, overgeven. —, o. *...GEBUNG, v. overgave (van eene stad); overlevering, traditie, v. *...GEBOT, o. zie UEBERBIETUNG. *...GEBRAUCH, m. overmatig gebruik, o. *...GEBÜHR, v. (w. g.) overtolligheid, (meer dan men verpligt is), v. *...GEBÜHRLICH, b. n. (w. g.) overtollig, meer dan men verpligt is. *...GEBUNG, v. zie UEBERGABE, UEBERGEBEN.

UEBERGEHEN, o. w. (onr.) overgaan, overreizen, overtrekken, overstappen, oversteken; voorbijgaan; *zum Feinde* —, tot den vijand overloopen, deserteren; *fig. die Stadt ist übergegangen*, de stad is overgegaan; *zu einer Religion* —, eene godsdienst omhelzen; *zu einer andern Religion* —, tot eene andere godsdienst overgaan, van godsdienst veranderen, afvallig worden; *die*

Augen gehen ihm über, de oogen loopen hem over, de tranen komen in zijne oogen; *in Fäulniss* —, verrotten, tot verrotting overgaan. *—, *b. w. (onr.)* (eene plaats, iemand) voorbijgaan; rondom (iets heen) gaan; doorloopen, doorzien (eene rekening); *fig.* vergeten, niet onthouden; *ein Wort im Lesen* —, één woord overzien onder het lezen; *etwas mit Stillschweigen* —, iets met stilzwijgen voorbijgaan, van iets geen gewag maken; *den Schlaf* —, den tijd van slapen laten voorbijgaan (zonder te slapen); *sich* —, zich door loopen vermoeijen, - afmatten, zich overloopen. *...GEHUNG, *v. fig.* herziening; weglating, nalating; (119) uitlating, *v.* het voorbijgaan (van iemand).

UEBERGEWICHT, *o.* overwigt, (ook 99); *fig.* overwigt, *o.* meerderheid, *v.* voorrang, *m.*; *das — haben*, het overwigt hebben. *...GIESSEN, *b. w. (onr.)* overgieten, -storten; uitstorten; besproeijen, bevochtigen. *...GIPSEN, *...GYPSEN, *b. w.* overpleisteren, met kalk bestrijken. *...GITTERN, *b. w.* van traliewerk voorzien; zie ook UEBERGATTERN. *...GLÄNZEN, *b. w.* verduisteren, doen verdwijnen, doen tanen. *...GLASEN, *b. w.* verglazen, vernissen. *...GLASUNG; *v.* verglazing, vernissing, *v.*; verglaassel, vernis, *o.* *...GLAUBE, *m.* overdrevene regtzinnigheid, *v.* *...GLÄUBIG, *b. n.* overdreven regtzinnig. *...GLÜCKLICH, *b. n.* allergelukkigst, meer dan gelukkig. *...GLÜHT, *b. n.* geheel doorgloeid. *...GNÄDIG, *b. n.* zeer genadig, te genadig. *...GOLDEN, *b. w.* zie VERGOLDEN. *...GROSS, *b. n.* overgroot; reusachtig. *...GURT, *m.* (128) bovenriem, *m.* *...GUSS, *m.* overgieting, bepleistering, laag, *v.* *...GUT, *b. n. (w. g.)* bijzonder -, buitengemeen goed, doodgoed, zoo gedwee als een lam. *...GYPSEN, *b. w.* zie UEBERGIPSEN. *...HABEN, *b. w. (onr.)* boven (iemand vooruit) hebben, voor hebben. *...HALB, *bijw.* zie OBERHALB. *...HALTEN, *o. w. (onr.)* (184) half spoor rijden, een wagenspoor tusschen de paarden nemen. *...HAND, *bijw.* zie OBERHAND; — *nehmen*, hand over hand toenemen, de overhand verkrijgen; *das Ueberhandnehmen*, het toenemen, de aanwas, *m.* *...HANG, *m.* overtrek, *o.* gordijn, *v.* voorhang; (18) uitstek, *m.* *...HANGEN, *o. w. (onr.)* overhangen, overhellen; (18) uitsteken; *das Ueberhangen*, (76) neiging der planten naar de zon, *v.* *...HÄNGEN, *b. w.* hangen over (iets); om -, behangen, bedekken (met een' doek enz.); *einen mit etwas* —, iemand met iets overladen. *...HARSCHEN, *...HARRSCHEN, *o. w.* eene korst bekomen, korstig worden. *...HÄRTEN, *b. w.* te zeer harden (metaal). *...HÄUFEN, *b. w.* overladen, ophoopen, overkroppen. *...HÄUFT, *b. n.* overladen, overkropt; *fig.* grootendeels. *...HÄUFUNG, *v.* overlading, ophooping, overkropping, *v.* *...HAUIG, *b. n.* zie UEBERSTÄNDIG.

UEBERHAUPT, *bijw.* in het algemeen, meestal; — *verkaufen*, bij den hoop -, voetstoots verkoopen. *...HÄUTEN, *b. w.* met een vel of eene huid overtrekken. *...HEBEN, *b. w.* (*onr.*) *einen einer Sache* —, iemand van iets vrijlaten, - ontheffen, - verschoonen, iemand iets besparen; *sich* —, zich verhoovaardigen, trotsch (op iets) zijn. *...HEBUNG, *v.* vrijlating, ontheffing, verschooning, *v.*; hoogmoed, *m.* trotschheid, *v.* *...HELFEN, *o. w. (onr.) einem* —, iemand over (iets heen) helpen, - er door helpen; *fig.* (§) er uit helpen, verdedigen, voorstaan. *...HER, *bijw.* zie UEBERHIN. *...HERRSCHEN, *b. w.* overheerschen. *...HERRSCHER, *m.* overheerscher, *m.* *...HIMMLISCH, *b. n.* dat boven den hemel is. *...HIN, *bijw.* over, overheen; *fig.* oppervlakkiglijk, los, vlugtig, even. *...HOBELN, *b. w.* roffelen. *...HOCH, *b. n.* en *bijw. (w. g.)* buitengemeen hoog. *...HOLEN, *b. w. einen* —, inhalen, overtreffen, voorbijloopen, - komen, streven; (203) *die Segel* —, andere zeilen aanslaan. *...HÖREN, *b. w.* overhooren, niet goed hooren, mishooren; *einen* —, *einem etwas* —, iemand over-, af-, verhooren, iemand iets laten opzeggen; *sich seine Rolle* —, zijne rol overleeren. *...HOSEN, *mv.* wijde overbroek, *v.* *...HÜPFEN, *o.* en *b. w.* over (heen) springen; *fig.* overzien, weglaten, vergeten. *...HÜTEN, *b. w. die Saat* —, (2) de graanhalmen eventjes laten afknabbelen. *...IRDISCH, *b. n.* hemelsch, bovennatuurlijk, goddelijk. *...JAGDBAR, *b. n.* (59) groot, oud, niet meer te jagen (van een hert). *...JAGEN, *b. w.* overjagen, afrijden (een paard). *...JÄHRIG, *b. n.* over het jaar, meer dan een jaar oud. *...JAHRT, *b. n.* door de jaren versleten; *fig.* oud, afgeleefd.

UEBERKAUFEN (SICH), *w. w.* te veel -, te hoog inkoopen. *...KEHREN, *b. w.* vegen, stoffen. *...KIPPEN, *o.* en *b. w.* het evenwigt verliezen, kantelen, omslaan; doen omslaan. *...KLAFTERIG, *b. n.* meer dan een vadem hout

metende (van boomen). *...KLEIBEN, *...KLEBEN, *...KLEISTERN, b. w. overplakken, oversmeren, met klei -, met meelpap bestrijken. *...KLEID, o. opper -, over -, bovenkleed, o. *...KLEIDEN, b. w. zie BEKLEIDEN. *...KLUG, b. n. overwijs, waanwijs; laatdunkend, wijsneuzig. *...KLUGE, m. wijsneus, m. *...KLÜGELN, b. w. listiglijk bedriegen, bedotten, foppen, om den tuin leiden. *...KLUGHEIT, v. waanwijsheid, v. *...KOCHEN, o. w. overkoken. *...KÖTHEN (SICH), w. w. zie AUSKÖTHEN (SICH). *...KOMMEN, o. w. (onr.) overkomen, over (iets heen) komen. —, b. w. (onr.) (w. g.) ontvangen, verkrijgen; fig. overvallen, bemeesteren, overmeesteren. *...KOMMNISS, v. fig. het overkomen, (toetreding tot iets), vergunning, v. *...KUNFT, v. (w. g.) overkomst, aankomst, v. *...LADEN, b. w. (onr.) overladen, te zwaar laden, (ook een geweer); zie UEBERESSEN. *...LADUNG, v. overlading; (136) koddige voorstelling, charge; (34) overlading der maag, v. *...LAGE, v. impost, accijns, m. belasting, v. *...LAND, o. land aan gene zijde der rivier, o. *...LANG, b. n. (§) overlang, te lang. *...LANGEN, o. w. (§) over (iets) heen reiken.

UEBERLASSEN, b. w. (onr.) laten overgaan, - doorgaan; *einem etwas* —, iemand iets overlaten, - afstaan; - overhandigen, - overgeven; overdoen; *einem etwas aus Gefälligkeit* —, iemand met iets te dienst staan; *fig.* verkoopen, laten; *sich der Freude* —, zich aan de blijdschap overgeven; *sich selbst* — *sein*, aan zich zelven overgelaten zijn. *...LÄSSLICH, b. n. over te dragen. *...LASSUNG, v. overlating, v. afstand, m. overdragt, v. *...LAST, v. overlast, te zware last; *fig.* overlast, m. moeite, ongelegenheid, verveling, v. hinder, m. *...LASTEN, b. w. zie ook UEBERLADEN. *...LÄSTIG, b. n. overladen, te zwaar geladen; *fig.* lastig, vervelend, moeijelijk, hinderlijk, bezwaarlijk; tot last. *...LAUF, m. te veel bezoek, m. tallooze bezoeken, o. mv.; (203) zie OBERLAUF.

UEBERLAUFEN, o. w. (onr.) overstroomen, buiten de oevers treden (van eene rivier); overloopen (van een boordevol glas); overkoken (van water, soep enz. in een' pot); *zum Feinde* —, naar den vijand overloopen. *—, b. w. (onr.) vooruit -, voorbijloopen, - rennen, - draven; omver -, onderst boven loopen, overloopen; *fig. einen* —, iemand overloopen, iemand lastig vallen door hem al te dikwijls te bezoeken; *eine Rechnung* —, eene rekening doorloopen, - nazien, - inzien; *es überläuft mich ein Schauer*, eene rilling overloopt mij, ik word door eene rilling bevangen; *sich* —, zich overloopen, zich afmatten -, zich uitputten door te veel loopen. *—, o. het overloopen; overstrooming; *fig.* lastigheid, v. *...LÄUFER, m. overlooper, deserteur; verrader; afvallige (van de godsdienst), renegaat, m.

UEBERLAUSCHEN, b. w. zich bij verrassing van iets meester maken. *...LAUT, bijw. overluid, met luider stem, luidkeels; — *schreien*, luidkeels schreeuwen, een groot geschreeuw aanheffen. *...LEBEN, b. w. overleven. *...LEBENDE, *...LEBER, m. overlever, langstlevende, m. *...LEBUNG, v. *...LEBEN, o. overleving, v. *...LEDERN, b. w. met leder bedekken, - bekleeden.

UEBERLEGEN, b. w. leggen, plaatsen (over, op iets), opleggen, beleggen; overladen, belasten; (203) omleggen (het roer); *fig. etwas* —, iets overleggen, bepeinzen, nadenken, onderzoeken, bedenken; *etwas mit einem* —, iets met iemand overleggen, iemand raadplegen over iets. *—, b. n. hooger, verhevener, magtiger, sterker; *einem an Stärke — sein*, iemand in (ligchaams) kracht overtreffen. *—HEIT, v. meerderheid, verhevenheid, meerdere kracht, v. voorrang, m.

UEBERLEGSAM, *...LEGT, b. n. en bijw. nadenkend, met overleg; nagedacht, wel doordacht. *...LEGSAMKEIT, *...LEGUNG, v. nadenken, overleg, o. overlegging, overdenking, overpeinzing, overweging, v. *...LEGUNGSKRAFT, v. oordeel, verstand, overleg, beleid, o. geest, m. *...LEI, bijw. overvloedig-lijk, in overvloed. *...LEITEND, b. n. (151) zie THÄTLICH. *...LERNEN, b. w. overleeren, overzien, herhalen. *...LESEN, b. w. (onr.) over -, herlezen; overzien, herzien; doorloopen, vlugtig doorlezen. *...LIEFERN, b. w. over -, uitleveren, overgeven. *...LIEFERUNG, v. over-, uitlevering, overgave, overdragt; *fig.* (volks) overlevering, traditie, legende, v. volksverhaal, o. *...LIEGETAG, m. (203) ligdag, m. *...LISTEN, b. w. zie UEBERKLÜGELN. *...LISTUNG, v. listig bedrog, o. verschalking, fopperij, v. *...LÜGEN, b. w. door logens bedriegen. *...MACHEN, b. w. over (iets heen) maken; (46) overmaken, remitteren (geld, wissels). *...MACHT, v. overmagt, overhand, heerschappij, opperste magt, (in den staat enz.), v. *...MÄCHTIG, b. n. overmagtig, de over-

hand hebbende, sterker. *...MACHUNG, v. (46) overmaking, remise, v. *...MALEN, b. w. over (nog eens) schilderen. *...MANN, m. overste; scheidsman, arbiter, m. *...MANNEN, b. w. overmannen, overrompelen, overmeesteren, bemagtigen, voor de overmagt doen wijken. *...MANNUNG, v. overmanning, overrompeling, overmeestering, v. *...MASS, o. overmaat, v.; fig. overvloed, m. *...MASSE, v. buitensporigheid, v. *...MÄSSIG, b. n. en bijw. over-, bovenmatig, overdadig, overtollig, overvloedig; overdreven, buitensporig; bovenmate, overmatiglijk. *...MASTET, b. n. te vet gemest, overmest. *...MAUERN, b. w. bemetselen. *...MEISTERN, b. w. over-, vermeesteren, overwinnen, te onder brengen. *...MENSCHLICH, b. n. bovenmenschelijk, bovennatuurlijk. *...MESSEN, b. w. (onr.) her-, na-, overmeten; sich —, zich vergissen in het meten. *...METZEN, b. w. te veel scheppen (koren). *...MISTEN, b. w. zie UEBERDÜNGEN. *...MÖGEN, b. w. (onr.) einen —, boven iemand verheven zijn, iemand overtreffen, - overvleugelen. *...MOOSEN, b. w. met mos bedekken. *...MORGEN, bijw. overmorgen. *...MORGEND, b. n. van overmorgen. *...MUTH, m. overmoed, hoogmoed, m. trotschheid, opgeblazenheid; fig. overmaat van vreugde, v. *...MÜTHIG, b. n. en bijw. over-, hoogmoedig, -lijk, trotsch, hoovaardig, spijtig, opgeblazen, verwaand.

UEBERNACHTEN, o. w. overnachten, den nacht (ergens) doorbrengen. *...NÄCHTIG, b. n. overnachtend; —er Wein, wijn welke over nacht in de flesch is gebleven. *...NÄHEN, b. w. overnaaijen. *...NAHME, v. overneming, overname; ontvangst, aanneming; inbezitneming; aanvaarding (van eene erfenis), v. *...NAME, m. bij-, toe-, spotnaam, m. *...NATÜRLICH, b. n. en bijw. bovennatuurlijk, op bovennatuurlijke wijze. *...NEBELN, b. n. met mist-, met nevel overtrekken.

UEBERNEHMEN, b. w. (onr.) over-, aannemen; in bezit nemen; ondernemen, op zich nemen, zich belasten met; aanvaarden (eene erfenis); den Mantel —, zich met een' mantel bedekken; fig. einen —, iemand te veel afnemen, knevelarij plegen; sich —, zich te buiten gaan (in eten, drinken, werken enz.); buitensporig leven; sich den Zorn of von dem Zorne — lassen, zich door zijne gramschap laten medeslepen. *...NEHMER, m. overnemer; ondernemer m. *...NEHMUNG, v. zie UEBERNAHME; fig. knevelarij, v.

UEBERPFEFFERN, b. w. te sterk peperen. *...PFLÜGEN, b. w. over-, beploegen. *...PICHEN, b. w. zie PICHEN. *...POLSTERN, b. w. met kussens bedekken. *...PROBE, v. proef, beproeving, v. *...PURZELN, o. w. onderst boven tuimelen. *...QUER, bijw. overdwars. *...RAGEN, o. w. zie HERAUSRAGEN, HERVORRAGEN. *...RAFFEN, b. w. (95) opstrijken, op nieuws bestrijken. *...RASCHEN, b. w. overvallen, verrassen, betrappen. *...RASCHEND, b. n. verrassend. *...RASCHUNG, v. verrassing, betrapping, v. *...RASEN, b. w. met zoden bedekken. *...RASPELN, b. w. op nieuws raspen. *...RECHEN, b. w. harken, wieden. *...RECHNEN, b. w. her-, overrekenen, be-, narekenen. *...RECHNUNG, v. her-, over-, be-, narekening, v. *...RECHT, b. n. zoo regt mogelijk. *...REDEN, b. w. overreden, overhalen; doen gelooven, overtuigen, bepraten; sich — lassen, zich laten overhalen, - overtuigen. *...REDEND, b. n. overredend; overtuigend. *...REDUNG, v. overreding, overtuiging, beprating, v. *...REDUNGSGABE, v. overredingsvermogen, o. *...REIBEN, b. w. (onr.) zie REIBEN. *...REICH, b. n. (w. g.) buitengemeen rijk. *...REICHEN, b. w. bereiken, reiken tot, zich uitstrekken tot; overreiken, be-, overhandigen, overgeven, aanbieden. *...REICHUNG, v. overreiking, aanbieding, v. *...REIF, b. n. te rijp. *...REITEN, o. w. (onr.) te paard voorbijrijden. —, b. w. (onr.) einen —, iemand overrijden; iemand vooruitkomen in het rijden; afrijden (een paard). *...REITER, m. rijdend beambte (ter wering der smokkelaars), m. *...RENNEN, b. w. (onr. en reg.) omverloopen in het voorbijrennen. *...REST, m. overschot, overblijfsel, overblijvende, resterende, o. rest, v. *...RHEINISCH, b. n. overrijnsch, van-, aan gene zijde van den Rijn. *...RINDUNG, v. vorming van eene korst, - van een' bast, v. *...RINNEN, o. w. (onr.) overloopen, overvloeijen. *...ROCK, m. overrok, jas, m. overkleed, o. *...RÜCKS, bijw. achter-, rugwaarts. *...RUMPELN, b. w. overrompelen, overvallen, betrappen, verrassén. *...RUMPELUNG, v. overrompeling, overvalling, verrassing, v.

UEBERSÄEN, b. w. bezaaijen, bestrooijen. *...SALZEN, b. w. te sterk zouten, te zoutig maken; zie VERSALZEN. *...SANDEN, b. w. zanden, overzanden, met zand bedekken, - vullen. *...SATT,

b. n. (w. g.) meer dan genoeg, overgenoeg. *...SÄTTIGEN, *b. w. (w. g.)* oververzadigen. *...SÄTTIGT, *b. n.* oververzadigd. *...SATZ, *m.* voorwerp dat men op iets anders legt, *o.*; (18) hoogste verdieping, *v.* *...SAUFEN (SICH), *w. w.* te veel drinken, zich overdrinken. *...SCHALLEN, *b. w.* sterker schallen-, een' sterkeren galm geven dan iets anders. *...SCHARF, *b. n.* te scherp. *...SCHATTEN, *b. w.* overschaduwen, (ook 49) beschaduwen. *...SCHATTUNG, *v.* overschaduwing; schaduw, *v.* *...SCHATZEN, *b. w.* te hoog schatten, -waarderen, -aanslaan. *...SCHAUEN, *b. w.* overzien. *...SCHAUUNG, *v.* het overzien, overzigt, *o.* *...SCHÄUMEN, *o. w.* overloopen (van) schuim. *...SCHEIDE, *v.* valsche scheede, *o.* *...SCHEINEN, *b. w.* zie BESCHEINEN. *...SCHEREN, *b. w.* *(onr.)* overscheren; (78) voor de eerste maal scheren. *...SCHICKEN, *b. w.* overzenden. *...SCHICKUNG, *v.* zending, overzending, *v.* *...SCHIESSEN, *o.* en *b. w.* *(onr.)* over (heen) -, voorbijschieten; geld bij worpen tellen; overschieten, overtellen, uitsteken; *sich* —, tuimelen, buitelen. *...SCHIFFEN, *b.* en *o. w.* overvoeren te water; overvaren, oversteken. *...SCHIFFUNG, *v.* vervoer te water, *o.*; het oversteken. *...SCHIMMELN, *o. w.* beschimmelen, met schimmel bedekt worden. *...SCHLÄCHTIG, *b. w.* zie OBERSCHLÄCHTIG.

UEBERSCHLAG, *m.* het omslaan, overhellen; zie AUSSCHLAG. *—, *o.* opslag, boord, kraag, *m.* bef, *v.*; rand, overslag, *m.*; lijst (aan het deksel eener kist); (48) artsenijstoving, papping, pappleister; maagpleister; berekening; *v.* overslag, *m.* *...SCHLAGEN, *b. w.* *(onr.)* op-, over-, omslaan; vouwen, bedekken met, leggen op, opleggen; een' omslag (om iets) doen; overslaan, vergeten, voorbijzien, overzien, (in lezen); berekenen, een' overslag maken; *etwas nach dem Augenmasse* —, iets met de oogen afmeten; *sich* —, vallen, struikelen, tuimelen. —, *o. w.* *(onr.)* over-, omslaan, omvallen, neêrstorten, beschimmelen; laauw worden (van dranken), beslaan.

UEBERSCHLÄMMEN, *b. w.* met slijk-, met modder bedekken. *...SCHLEICHEN, *b. w.* *(onr.)* zie BESCHLEICHEN, UEBERRASCHEN. *...SCHLEIERN, *b. w.* met een' sluijer bedekken; *fig.* bemantelen, bewimpelen, verschoonen. *...SCHLINGEN, *b. w.* *(onr.)* (101) overhands naaijen. *...SCHLUCKEN (SICH), *w. w.* zich verslikken, verkroppen. *...SCHMELZEN, *b. w.* brandschilderen, emailleren. *...SCHMIEREN, *b. w.* zie BESCHMIEREN. *...SCHNAPPEN, *o. w.* overslaan; struikelen, het evenwigt verliezen; *fig.* (§) gek worden; *das Schloss ist übergeschnappt*, de tong van dit slot is door den sleutelbaard gegaan. *...SCHNEIEN, *b. w.* besneeuwen. *...SCHNELLEN, *b. w.* (§) bedriegen, bedotten, foppen, verschalken. *...SCHNÜREN, *b. w.* met koordjes of touwetjes meten; touwen spannen. *...SCHREIBEN, *b. w.* *(onr.)* het adres, het hoofd (van een' brief enz.) schrijven; overschrijven, beschrijven; *der Brief ist nicht überschrieben*, er is geen adres op den brief; *Büchsen* —, doozen beschrijven, met etiketjes voorzien, nommeren. *...SCHREIBUNG, *v.* overschrijving, *v.* *...SCHREIEN, *b. w.* *(onr.)* *einen* —, iemand overschreeuwen, hooger schreeuwen dan een ander; *sich* —, zich overschreeuwen, zich zeer doen door luid schreeuwen. *...SCHREITEN, *o.* en *b. w.* *(onr.)* te ver gaan, -schrijden, overschrijden; *fig.* overtreden, schenden. *...SCHREITUNG, *v.* het buiten de palen gaan; overtreding, schending, schennis, *v.* *...SCHRIFT, *v.* op-, inschrift, (van een' tempel enz.); randschrift (eener munt), *o.*; titel, *m.* geschrift, *o.* rubriek, afdeeling, *v.*; uithangbord; etiketje (eener doos enz.); opschrift, adres (van een' brief), *o.*

UEBERSCHRITT, *m. fig.* overgang (naar eene betere wereld), *m.* *...SCHUH, *m.* overschoen, *m.* *...SCHUSS, *m.* overschot, overblijfsel, (het) overschietende, *o.*; (198) graden die een scherpe hoek minder heeft dan een regte *m. mv.*; (18) uitstek; (46) surplus, *o.* *...SCHÜSSIG, *b. w.* (18) met een uitstek, vooruitspringende. *...SCHÜTTEN, *b. w.* overstorten, -gieten; bedekken; *fig.* overladen, ophoopen. *...SCHWALL, *m.* overdaad, *m.* overtolligheid, te groote hoeveelheid, *v.* *...SCHWÄNGERN, *b. w.* overbevruchten. *...SCHWÄNGERUNG, *v.* overbevruchting, *v.* *...SCHWÄNGLICH, *b. w.* zie UEBERSCHWÄNKLICH. *...SCHWANK, *m.* *(w. g.)* overwigt, *o.* *...SCHWANKEN, *o. w.* overslaan, overloopen, overvloeijen. *...SCHWÄNKLICH, *b. n.* en *bijw. fig.* overdadig, onmetelijk, groot, buitengemeen, zeer, bovenmate. *...SCHWÄNKLICHKEIT, *v.* overvloed, *m.* overtolligheid; *fig.* onmetelijkheid, *v.* *...SCHWATZEN, *b. w.* zie UEBERREDEN. *...SCHWELLE, *v.* zie OBERSCHWELLE. *...SCHWEMMEN, *b. w.* overstroomen, onder water zetten, de dijken doorsteken. *...SCHWEMMUNG, *v.* over-

strooming, *v.* watersnood, *m.* *...SCHWENGLICH, *b. n.* zie UEBERSCHWÄNKLICH. *...SCHWER, *b. n.* bijzonder -, buitengemeen zwaar; *fig.* netelig, zeer moeijelijk. *...SCHWIMMEN, *o. w.* overzwemmen, zwemmende overtrekken. *...SEEISCH, *...MEERISCH, *b. n.* overzeesch. *...SEGELN, *o.* en *b. w.* overzeilen, overvaren; voorbij -, om -, overzeilen; *ein Schiff* —, een schip overzeilen (doen zinken).

UEBERSEHEN, *b. w.* *(onr.)* over -, doorzien; beschouwen; *eine Allee die man nicht* — *kann*, eene laan welke zich voor het gezigt verliest; *fig. etwas* —, iets vlugtig overzien, een' vlugtigen blik op iets werpen; *noch einmal* —, herzien; (13) revideren; *zwei Zeilen im Lesen* —, onder het lezen twee regels overslaan; *das habe ich* —, dit is mij ontsnapt, dit heb ik overzien; *einen* —, iemand voorbijgaan, - vergeten; - krenken, - beleedigen, iemand (in iets) overtreffen; *er kann diesen Verlust noch* —, dit verlies is niets voor hem; hij kan dit verlies wel doorstaan; *jemandes Fehler* —, iemands gebreken door de vingers zien, - met den mantel der toegeeflijkheid bedekken; *einem zu viel* —, iemand te veel toegeven, iemand met te veel toegeeflijkheid behandelen; *so etwas muss man ihm* —, zoo iets moet men hem vergeven. *—, *o.* *...SEHUNG, *v.* over -, herziening, *v.*; (13) het revideren; *fig.* overzigt, *o.*; fout, feil, vergissing, *v.* misslag, *m.*; toegeeflijkheid, *v.*

UEBERSENDEN, *b. w.* *(onr.)* overzenden. *...SENDER, *m.* —INN, *v.* over -, afzender, *m.*; overmaakster, *v.* *...SENDUNG, *v.* overzending, overmaking, *v.* *...SETZBAR, *b. n.* *fig.* vertaalbaar.

UEBERSETZEN, *o.* en *b. w.* overschrijden, - trekken, - springen; overgaan, - voeren, - zetten; *fig.* overzetten, vertalen, vertolken; *einen Topf* —, een' pot boven het vuur hangen; *ein Haus* —, eene verdieping bijbouwen; *von Wort zu Wort* —, woord voor woord overzetten; *einen, seine Waaren* —, iemand overvragen, (§) snijden; zijne waren te duur verkoopen; *(w. g.) diese Stadt ist mit Handwerksleute übersetzt*, in deze stad wemelt het van ambachtslieden. *...SETZER, *m.* overzetter, vertaler, *m.*; *beeidigter Uebersetzer*, beëedigd translateur. *...SETZERINN, *v.* vertaalster, *v.* *...SETZUNG, *v.* overzetting, *v.* overtogt, *m.* overvaart, *v.* het overzetten, *o.*; vertaling, overzetting; overvraging, *v.*

UEBERSICHT, *v.* overzigt, onderzoek, *o.* overziening; inspektie, monstering, schouw, *v.* *—IG, *b. n.* kortzigtig, bijziende. —IGKEIT, *v.* kortzigtigheid, *v.*

UEBERSIEDELN, *o. w.* uitwijken, emigreren. *...SIEDEN, *b.* en *o. w.* *(onr.)* te veel koken; overkoken. *...SIEGEN, *b. w.* overwinnen, zegepralen over, te onder brengen. *...SILBERN, *b. w.* over -, verzilveren. *...SILBERUNG, *v.* over -, verzilvering, *v.* *...SINGEN, *b. w.* *(onr.)* over -, herzingen, nog eens zingen; *einen* —, beter zingen dan een ander, iemand in het zingen overtreffen; *sich* —, zich heesch zingen. *...SINNEN, *b. w.* bezinnen, bepeinzen, over -, nadenken. *...SINNLICH, *b. n.* verheven, onbedenkelijk. *...SINTERN, *b. w.* met kalk overtrekken, met gips -, met marmeren platen beleggen. *...SOMMERN, *o.* en *b. w.* den zomer (ergens) doorbrengen; (gedurende) den zomer bewaren, - goedhouden; - overhouden (vee enz.). *...SPANNEN, *b. w.* over (iets heen) spannen; te sterk spannen, - binden; met de hand -, bij spannen meten; *fig.* overspannen, te zeer inspannen; *seinen Geist* —, te hoog vliegen, eene te hooge vlugt nemen; *fig.* overdrijven; *überspannt*, overspannen. *...SPANNUNG, *v.* te sterke spanning; *fig.* overspanning, overdrijving, *v.* *...SPINNEN, *b. w.* *(onr.)* om -, overspinnen; (113) een' zijden draad over een' garen draad spinnen; *überspunnene Arbeit*, zijden kant, *v.* kantwerk, *o.* *...SPRECHEN, *o. w.* te veel spreken. *...SPRENGEN, *b. w.* zie BESPRENGEN.

UEBERSPRINGEN, *o. w.* *(onr.)* over (iets heen) springen, overspringen; (18) vooruitsteken, uitspringen; (171) voorspringen; *ein übergesprungener Nerve*, eene opgekrompene zenuw. *—, *b. w.* *(onr.)* overslaan, over het hoofd zien; *sich* —, zich door springen bezeeren. *—, *o.* het overspringen; (171) overspringing; opkrimping (eener zenuw), *v.* *...SPRUNG, *m.* het over (iets heen) springen, *o.*; sprong (over iets heen), *m.*; voorwerp waarover men heen springt, *o.* *...STAG, *bijw.* (203) overstag. *...STÄNDIG, *b. n.* *(w. g.)* te rijp; te lang gestaan (van boomen). *...STARK, *b. n.* zeer -, buitengemeen sterk. *...STECHEN, *b. w.* *(onr.)* (101) overnaaijen; (116) verbeteren (eene plaat); (63) overtroeven. *...STEHEN, *b. w.* *(onr.)* doorstaan, dulden, ondergaan, lijden, te boven komen; herstellen, opkomen (van eene ziekte).

—, *o. w.* *(onr.)* te lang staan (van boomen); te rijp worden (van vruchten). *...STEIGBAR, *...STEIGLICH, *b. n.* overkomelijk. *...STEIGEN, *o. w.* *(onr.)* te boven gaan. —, *b. w.* (*onr.*) overklimmen; (108) beklimmen; *fig.* overwinnen, te boven komen; overtreffen, overvleugelen. *...STEIGERN, *b. w.* verhoogen (den prijs), opbieden, opjagen; doen rijzen. *...STEIGERUNG, *v.* verhooging, opbieding, opjaging; vermeerdering, rijzing, *v.* *...STEIGUNG, *v.* over-, beklimming, *v.*

UEBERSTELLEN, *b. w.* *einen Ort mit Netzen* —, eene plaats met gespannen netten beleggen. *...STICKEN, *b. w.* overborduren. *...STIMMEN, *b. w.* overstemmen, door meerderheid van stemmen verkrijgen; te hoog stemmen (een speeltuig). *...STIMMUNG, *v.* overstemming, meerderheid van stemmen, *v.*; het te hoog stemmen (van een speeltuig). *...STOLZ, *m.* buitengemeene hoogmoed, *m.* *...STOSSEN, *b. w.* (*onr.*) over (iets heen) stooten; (84) afschrapen. *...STRAHLEN, *b. w.* bestralen, beschijnen; in glans-, in luister overtreffen. *...STREICHEN, *b. w.* (*onr.*) be-, overstrijken, insmeren. *...STREIFEN, *b. w.* overtrekken, overstroopen. *...STREITEN, *b. w.* (*onr.*) overwinnen. *...STREUEN, *b. w.* bestrooijen, over (iets heen) strooijen, bepoederen; *mit Sand* —, zanden. *...STRICKEN, *b. w.* met breiwerk versieren. *...STRÖMEN, *o.* en *b. w.* overstroomen, overvloeijen, buiten de oevers treden; *fig.* overvloeijen van, in overvloed zijn; overstroomen, onder water zetten. *...STRÖMUNG, *v.* overstrooming, *v.* watervloed, *m.* *...STUDIREN (SICH), *w. w.* te veel studeren. *...STÜLPEN, *b. w.* bedekken; opstroopen, opschorten; zie AUFSTÜLPEN. *...STÜRZEN, *b. w.* omverwerpen, omwerpen, omstooten; bedekken. —, *o. w.* *sich* —, omvallen, omstorten, tuimelen, buitelen; zich achterover werpen. *...SÜSS, *b. n.* te zoet, overzoet. *...TÄFELN, *b. w.* zie TÄFELN. *...TÄUBEN, *b. w.* verdooven, tot zwijgen brengen. *...TÄUBUNG, *v.* verdooving, *v.* *...THEUER, *b. n.* en *bijw.* te duur. *...THEUERN, *b. w.* te veel vragen, overvragen. *...THEUERUNG, *v.* overvraging, *v.* *...TOLL, *b. n.* nog erger dan dol. *...TÖLPELN, *b. w.* bedriegen, misleiden. *...TÖNEN, *b. w.* verdooven, harder klinken. *...THÜR, *v.* bovendeur, *v.*

UEBERTRAG, *m.* overdragt, overdraging, *v.* *—BAR, *b. n.* over te dragen; overdraagbaar.

UEBERTRAGEN, *b. w.* *(onr.)* overdragen; overbrengen, over- vervoeren; overmaken, overzenden; *fig.* *aus einer Sprache in die andere* —, vertalen, overzetten; (46) overboeken, overdragen, transporteren; *einem etwas* —, iets aan iemand opdragen, iemand met iets belasten; *fig.* (§) *einen* —, iemand vrijhouden, voor iemand (de kosten, vertering enz.) betalen; *(w. g.)* *etwas* —, iets dulden, lijden, verdragen; *dieser Baum hat sich heuer* —, deze boom heeft dit jaar te veel vruchten gedragen; *einem eine Würde* —, iemand eene waardigheid opdragen, -aanbieden. *...TRÄGER, *m.* (46) endossant; overdrager, *m.* *...TRAGUNG, *v.* overdraging, -brenging, -voering; -zending, -making; overdragt, *v.*; (46) endossement (van een' wissel), *o.*

UEBERTREFFEN, *b. w.* (*onr.*) overtreffen, vooruitkomen, vooruitstreven, te boven gaan.

UEBERTREIBEN, *b. w.* (*onr.*) over (iets heen) drijven, af-, overdrijven, afjagen; *ein Feld, eine Wiese* —, het vee in een veld-, in eene weide toedrijven; *ein Pferd* —, een paard afjagen; *einen* —, iemand haasten, -tot spoed aanzetten; *fig.* *etwas* —, iets overdrijven, -te hoog opgeven, -te zeer opvijzelen. *...TREIBUNG, *v.* *fig.* overdrijving, *v.*

UEBERTRETEN, *o.* en *b. w.* (*onr.*) over-, op (iets) treden, over (heen) stappen; overvloeijen, buiten de oevers treden; *fig.* *zu einem* —, tot eene partij overgaan, iemands zijde kiezen; *zu einer andern Religion* —, van godsdienst veranderen, eene andere godsdienst omhelzen; *einen Befehl* —, *das Gesetz* —, een bevel-, de wet overtreden, schenden; *die Schuhe* —, de schoenen aftrappen. *...TRETER, *m.* —INN, *v.* overtreder, zondaar, schender, *m.* overtreedster, zondares, *v.* *...TRETUNG, *v.* *fig.* overtreding, schennis, zonde, *v.* vergrijp, *o.*

UEBERTRIEBEN, *b. n.* en *bijw.* overdreven, buitensporig, onmatig; bovenmate, al te zeer. *...TRIFT, *v.* het drijven van vee naar eene weide; pad voor het vee door een veld, *o.* *...TRINKEN (SICH), *w. w.* (*onr.*) te veel drinken. *...TRITT, *m.* *fig.* overgang (tot eene andere partij), *m.*; verandering (van godsdienst), *v.* *...TRUMPFEN, *b. w.* (63) zie UEBERSTECHEN. *...TÜNCHEN, *b. w.* overpleisteren, overwitten, met kalkmelk bestrijken; *fig.* blanketten. *...VÖLK-

EBN, b. w. overbevolken. *...VOLL, b. n. te vol, overvol. *...VOLLZÄHLIG, b. n. over -, boven het (bepaalde) getal, surnumerair. *...VORTHEILEN, b. w. te veel winst (van iemand) trekken; bedriegen, foppen, bedotten. *...VORTHEILUNG, v. bedrog, o. verschalking, fopperij, bedriegerij, v. *...WACHEN (SICH), w. w. zich door nachtwaken uitputten. *...WACHSEN, o. en b. w. (onr.) over (heen) groeijen, voorbij -, overgroeijen, bewassen; hooger -, spoediger groeijen (dan iets anders), (iets) in groei overtreffen; met gras -, met zoden bedekt worden; (48) uitwassen. —, b. n. bewassen, begroeid. *...WÄGEN, b. w. zie UEBERWIEGEN. *...WAGEN, b. w. wagen (eene rivier) te doorwaden, - over te trekken; wagen over (een' weg) te rijden. *...WALKEN, b. w. vollen, (het laken). *...WALLEN, o. w. overkoken; overvloeijen, in overvloed zijn.

UEBERWÄLTIGEN, b. w. overweldigen, be-, ver -, overmeesteren, zich meester maken van, bemagtigen, over -, verwinnen, te onder brengen, onderwerpen. *...WÄLTIGUNG, v. overweldiging, overwinning, bemeestering, overmeestering, onderwerping, v. *...WALZEN, b. w. glad strijken. *...WÄLZEN, b. w. (een' steen) over (iets heen) rollen. *...WANDERN, o. w. uitwijken, emigreren. *...WÄRTS, bijw. bovenwaarts, naar boven. *...WÄSSERN, b. w. onder water zetten. *...WATEN, b. w. doorwaden (eene rivier). *...WEBEN, b. w. met een weefsel bedekken. *...WEIS, m. proef, proeve, v. bewijs, blijk, o. *...WEISE, b. n. te wijs, oververstandig. *...WEISEN, b. w. (onr.) overtuigen; aanwijzen. *...WEISEND, b. n. overtuigend. *...WEISLICH, b. n. overtuigbaar, bewijsbaar. *...WEISUNG, v. overtuiging; aanwijzing, v. *...WEISSEN, b. w. witten (een' muur). *...WELTLICH, b. n. zie UEBERIRDISCH. *...WENDLICH, b. n. en bijw. (101) overhandsch (van een' naad); — nähen, overhands naaijen, een' overhandschen naad maken. *...WERFEN, b. w. (onr.) over (heen) werpen, omwerpen; *den Mantel* —, den mantel omslaan; *eine Mauer* —, zie BEWERFEN; *fig.* (§) *sich mit einem* —, met iemand breken, met iemand oneenig worden. *...WERTH, m. overwaarde, v. *...WICHTIG, *...WIEGEND, b. n. overwigtig, overzwaar; *fig.* overwegende, aangezien, in aanmerking nemende. *...WICHTIGKEIT, v. overwigt, (ook 99), o. *...WICKELN, b. w. *...WINDEN, b. w. (onr.) omwinden, om -, inwikkelen. *...WICKELUNG, v. om-, inwikkeling, omwinding, v. *...WIEGEN, b. w. (onr.) overwegen, zwaarder wegen dan iets anders, opwegen; *fig.* overtreffen, het overwigt hebben. *...WIEGEND, b. n. zie UEBERWICHTIG. *...WINDEN, b. w. (onr.) overwinnen; te boven komen; *sich* —, zich zelven overwinnen, zijne driften beheerschen; zie ook UEBERWICKELN. *...WINDER, m. —INN, v. overwinnaar, veroveraar, m.; overwinnares, v. *...WINDLICH, b. n. overwinnelijk, overwinbaar; *fig.* overkomelijk. *...WINDLICHKEIT, v. verwinbaarheid, v. *...WINDUNG, v. over -, verwinning, verovering; *fig.* beheersching, zelfbeheersching, v.

UEBERWINTERN, o. w. overwinteren. *—, b. w. gedurende den winter bewaren, - goedhouden; - onderhouden (vee). *...WINTERUNG, v. overwintering, v. *...WITZIG, b. n. zie ABERWITZIG; *fig.* laatdunkend. *...WOGEN, o. w. overvloeijen, overstroomen (van eene rivier). *...WÖLBEN, b. w. overwelven, verwelven. *...WÖLKEN, b. w. bewolken, met wolken bedekken. *...WÖLKT, b. n. bewolkt, omwolkt. *...WOLLEN, o. w. over (eene rivier) willen, willen overgezet zijn. *...WÜRDIGEN, b. w. boven de waarde schatten, de overwaarde eischen. *...WURF, m. (95) zie ANWURF; dek, overtrek, o. kinderjurk, kiel, v. bovenkleed, o.; (48) kromme tandtrekker, m. *...ZAHL, v. overgetal, getal boven het vereischte, o. *...ZAHLEN, b. w. te veel betalen. *...ZÄHLEN, b. w. over-, hertellen; *sich* —, zie VERZÄHLEN (SICH). *...ZÄHLIG, b. n. overtollig, boven het getal, surnumerair. *...ZÄHLIGKEIT, v. overtolligheid, v. *...ZAHN, v. overtand, uitstekende tand, m. *...ZART, b. n. bijzonder zacht, -week; *fig.* al te teeder, sentimenteel. *...ZEITIG, b. n. te rijp. *...ZEITIGEN, b. w. te vroeg rijp doen worden. *...ZEUGEN, b. w. overtuigen, bewijzen. *...ZEUGEND, b. n. overtuigend. *...ZEUGUNG, v. overtuiging, v. *...ZIEHEN, o. w. (onr.) over (heen) trekken. —, b. w. (onr.), overtrekken, bekleeden, bedekken; (een bed) van schoone lakens voorzien; *fig.* *ein Land mit Krieg* —, den oorlog brengen in een land, een land vijandelijk aanvallen; *der Himmel überzieht sich mit Wolken*, de hemel wordt met wolken bedekt, de lucht betrekt; (59) den weg snijden. *...ZIEHHOSEN, mv.

zie PLUDERHOSEN. *...ZINNEN, *b. w.* vertinnen. *...ZINNUNG, *v.* vertinning, *v.* het vertinnen. *...ZUCKERN, *b. w.* over-, besuikeren; *überzuckerte Worte*, zoetsappige woorden, *o. mv.* honig om den mond, *m.* *...ZUG, *m.* overtrek, overtreksel, laken, *o.* deken, sloop; kap (eener muts); bekleeding, *v.* *...ZWERCH, *bijw.* overdwars. *...ZWINGEN, *b. w.* te boven komen, overwinnen.

UEBLICH, *b. w.* gebruikelijk, aangenomen, in gebruik, gewoonlijk, volgens gebruik; (136) *das Uebliche*, kostuum, *o.* *—KEIT *v.* gebruikelijkheid, gewoonte, *v.* gebruik, *o.*

UEBRIG, *b. n.* en *bijw.* overig, overschietende, -blijvende, over; *die Uebrigen*, de overigen, de rest; *das —e*, het overschot, de rest; *ein —es thun*, meer doen dan men verpligt is; *einer Sache — sein*, van iets ontheven-, ontslagen-, vrijgesteld-, verschoond zijn; *das ist —*, dat is overtollig, -te veel. *—ENS, *bijw.* overigens, voor het overige.

UEBUNG, *v.* oefening, be-, uitoefening, praktijk; gewoonte; sleur, *v.*; *in — bringen*, in praktijk brengen; *aus der (durch die) — lernen*, door oefening leeren, al doende leeren.

UEBUNGSKUNST, *v.* kunst der ligchaamsoefeningen, gymnastie, *v.* *...LAGER, *o.* (97) oefenings-, exercitieleger, *o.* *...LEHRE, *v.* wetenschap der gymnastie, *v.* *...SATZ, *m.* *...STÜCK, *v.* oefeningstuk, leerstuk, *o.*; (136) studie, *v.* studiestuk, *o.* *...SPIEL, *o.* gymnastische oefening, *v.*

UECHT, *v.* schemering, *v.* dageraad, *o.* *—BLUME, *v.* zie UCHTBLUME.

UEPPIG, *b. n.* en *bijw.* dartel, weelderig, ijdel, los; ongebonden, geil, onkuisch, zinnelijk, wellustig, -lijk; *der —e Wuchs*, de weelderige groei; *zu — wachsen*, te sterk-, te weelderig groeijen, te geil uitschieten. *—KEIT, *v.* weelde, dartelheid, weelderigheid; geilheid, zinnelijkheid, ongebondenheid, *v.* wellust, *m.*

UFER, *o.* oever, *m.* strand, *o.* wal, *m.*; *hohes und steiles — des Meeres*, hooge en steile zeekust, *v.* *—AAS, *o.* (103) dagvlieg, *v.* *—BEWOHNER, *m.* oeverbewoner, *m.* *—GELD, *o.* oevergeld, walgeld, *o.* *—GRILLE, *v.* veldkrekel, *m.* *—KRAUT, *o.* (76) zie STRANDKRAUT. *—LERCHE, *v.* pluvier, (watervogel) *m.* *—LOS, *b. n.* grenzenloos. *—RECHT, *o.* strandregt, *o.* *—SCHNEPFE, *v.* (103) korhoen, *o.* *—SCHWALBE, *v.* zeezwaluw, *v.*

UHR, *v.* horologie, uurwerk, *o.* klok, *v.*; uur, *o.*; *wie viel — ist es?* hoe laat is het? *die — ist abgelaufen*, het horologie is afgeloopen; *die — aufziehen*, het horologie optrekken, -opwinden. *—BAND, *o.* horologiebandje, *o.* *—BORD, *o.* (203) uurbord, *o.* *—DECKEL, *m.* glasrand van een horologie, *m.*

UHRENKUNST, *v.* kunst van afmeten en verdeelen der uren, *v.*

UHREULE, *v.* langoorige uil, *m.* *...FEDER, *v.* horologieveer, *v.* *...FUTTER, *o.* horologiekas, *v.* *...GEHÄNGSEL, *o.* horologieketting, *v.* -sieraad, *o.* *...GEHÄUSE, *o.* *...GESTELL, *o.* voetstuk om een horologie er op te plaatsen, *o.* *...GEWICHT, *o.* gewigt eener klok, *o.* *...GLAS, *o.* horologieglas, *o.* *...GLOCKE, *v.* klok zonder klepel, *v.* *...HAKEN, *m.* horologiehaak, *m.* *...HAMMER, *m.* slaande hamer van een uurwerk, *m.* *...KAPSEL, *v.* zie UHRFUTTER. *...KASTEN, *m.* horologie-kastje, *o.* kast eener klok, *v.* *...KETTE, *v.* horologieketting, *m.* *...MACHER, *m.* horologiemaker, *m.* *...MACHERKUNST, *v.* kunst horologiën te maken, *v.* *...SÄCKCHEN, *o.* *...TASCHE, *v.* horologiezakje, *o.* *...SAND, *o.* zandlooper, *m.* uurglas, *o.* *...SCHLÜSSEL, *m.* horologiesleutel, *m.* *...SCHRANK, *m.* zie UHRKASTEN. *...SCHRAUBE, *v.* schroef in een uurwerk, *v.* *...WERK, *o.* uurwerk, *o.* *...ZEIGER, *m.* uurwijzer, *m.* naald, *v.*

UHU, *m.* nachtuil, steenuil, *m.*

UKASE, *v.* ukase, *v.* (bevelschrift-, besluit van den keizer aller Russen).

UKELEI, *v.* blei, (visch), *v.*

ULANE, *m.* ulaan, *m.*

ULK, *m.* bunsing, *v.*

ULME, *v.* (§) salamander, *m.* *—, *v.* *—NBAUM, *m.* olm, olmboom, *m.* *—NHOLZ, *o.* olmenhout, *o.* *—NWALD, *o.* olmbosch, *o.*

ULTRAMARIN, *o.* ultramarijn, (verfstof), *o.*

ULWURM, *m.* buikworm, *m.*

UM, *vz.* om, rondom, met, voor; te, omstreeks; nabij; *— den Leib*, om het ligchaam; *— die Stadt gehen*, de stad omtrekken, om de stad heentrekken; *— einen sein*, om-, bij iemand zijn; *— die sechste Stunde*, omstreeks zes uur, bij zessen; *— sieben Uhr*, te zeven uur; *eins — das andere*, het eene na het andere, beurtelings, bij afwisseling; *einen Tag um den andern*, om den anderen dag; *— Geld arbeiten*, voor geld werken; *einen — fünf Thaler strafen*, iemand met vijf daalders beboeten, iemand tot vijf daalders boete veroordeelen; *— drei Thaler theuerer*,

drie (rijks) daalders duurder; — *so (viel) besser*, des te beter; — *so (viel) mehr*, des te meer, des te eerder; *es ist eine schöne Sache — die Tugend*, de deugd is eene schoone zaak; — *euretwillen*, om uwentwil, (wille), ter liefde van u; — *dieser Ursache willen*, om deze reden. *—, *vw. um zu*, om te, om. *—, *bijw.* (§) *dieser Weg führt (ist)* —, deze weg is om, dit is een omweg; — *sein*, om-, verloopen-, ten einde zijn; — *etwas kommen*, iets verliezen; *wenn der Monat — ist*, na verloop van de maand; — *und* —, rondom; *wenn es — und — kommt*, bij slot van rekening, als alles voorbij zal zijn.

UMACKERN, *b. w.* omploegen. *...ÄNDERN, *b. w.* veranderen, omwerken. *...ÄNDERUNG, *v.* verandering, omwerking, *v.* *...ARBEITEN, *b. w.* omwerken, overwerken, verbeteren, beschaven, overmaken; *die Erde* —, den grond omspitten. *...ARBEITUNG, *v.* verandering, omwerking, verbetering, beschaving, *v.* *...ÄREN, *b. w.* zie UMACKERN. *...ARMEN, *b. w.* omhelzen, omarmen; *fig.* beslapen, bijwonen. *...ARMUNG, *v.* omhelzing, omarming, *v.* *...BAUEN, *b. w.* om-, verbouwen, opbouwen; ombouwen, eene plek gronds met gebouwen omringen. *...BEHALTEN, *b. w. (onr.)* behouden, terughouden.

UMBER, *m.* *—ERDE, *v.* (136) ombra, *v.* diepsel, *o.* *—FISCH, *m.* hagedis, *v.*

UMBEUGEN, *...BIEGEN, *b. w. (onr.)* ombuigen; *sich* —, zich ombuigen, verbuigen. *...BIEGUNG, *v.* ombuiging, *v.* *...BILDEN, *b. w.* veranderen, hervormen, verbeteren, verfijnen, beschaven. *...BILDUNG, *v.* verandering, hervorming, verbetering, beschaving, verfijning, *v.* *...BINDEN, *b. w. (onr.)* ombinden, om (iets heen), binden, verbinden; voorbinden, (een boezelaar enz.) aandoen; (12) op nieuws binden, herbinden. *...BINDUNG, *v.* om-, ver-, voorbinding, *v.* *...BLASEN, *b. w. (onr.)* om-, omverblazen. *...BLÄTTERN, *b. w.* een blad omslaan.

UMBRA, *v.* zie UMBER.

UMBRASSEN, *b. w.* (203) om-, tegenbrassen. *...BRECHEN, *b. w. (onr.)* breken, omverwerpen; (2) omploegen; scheuren (een' akker); (13) een' vorm weder losmaken. *...BRECHUNG, *v.* doorbreking, breuk; (2) omploeging, scheuring (van een' akker), *v.*; (13) het losmaken van een' vorm; het overbrengen van eene zijde. *...BRENNEN, *b. w.* afbranden. *...BRINGEN, *b. w.* ombrengen, dooden, om het leven-, om hals brengen. *...BUNZELN, *o. w.* ombuitelen, omtuimelen. *...DECKEN, *b. w.* anders dekken, (een dak) op nieuws met pannen beleggen. *...DECKUNG, *v.* dekking op eene andere wijze; tweede dekking (van een dak), *v.* *...DENKEN, *b. w. (onr.)* nadenken, overpeinzen. *...DORNEN, *b. w.* van dorens omringen. *...DREHEN, *b. w.* omdraaijen; doen draaijen; (203) weder-, op nieuws-, nog eens wenden; *einem den Hals* —, iemand den hals omdraaijen; *sich* —, zich omdraaijen; draaijen; rond-, omdraaijen. *...DREHER, *m.* (106) oogspier, *v.*; halswervelbeen, *o.* *...DREHUNG, *v.* om-, ronddraaijing, wenteling, *v.* omloop, *m.* *...DRUCKEN, *b. w.* herdrukken, anders drukken. *...DRUCKUNG, *v.* herdruk, *m.* *...DUFTEN, *b. w.* een' geur om (iets heen) verspreiden.

UMEINANDER, *bijw.* de een na den anderen, om den anderen, beurtelings, bij afwisseling.

UMENDEN, *b. w.* (151) verbuigen. *...ENDUNG, *v.* (151) verbuiging, *v.* *...FAHEN, *b. w.* omvademen, beslaan; omvatten, insluiten. *...FAHREN, *o.* en *b. w.* (*onr.*) rondrijden; omver-, overrijden; omzeilen. *...FAHREN, *o.* *...FAHRT, *...FAHRUNG, *v.* omvaart, *v.* reisje, togtje, *o.* *...FALL, *m.* het omvallen; sterfte (onder het vee), *v.* *...FALLEN, *o. w.* (*onr.*) om-, neêr-, ter aarde vallen; *fig.* sterven (van vee). —, *o.* het omvallen; nedervalling; *fig.* sterfte (van vee), *v.* *...FALZEN, *b. w.* (12) omvouwen, anders-, op nieuws-, nog eens vouwen. *...FANG, *m.* omtrek, omloop, kring; (18) omvang, omtrek; (92) omtrek (eener figuur); (171) omvang der toonen; *fig.* omvang, *m.* uitgestrektheid, *v.* *...FANGEN, *b. w.* (*onr.*) omvangen, omringen, beslaan, bevatten, behelzen. *...FÄRBEN, *b. w.* oververwen, weder-, nog eens verwen. *...FÄRBUNG, *v.* oververwing, *v.* *...FASSEN, *b. w.* op nieuws invatten, verzetten (een' steen); omvatten, omspannen, in zich sluiten; omhelzen, omarmen; *fig. viel umfassend*, veel omvattend, wijd uitgestrekt; *ein alles umfassender Gegenstand*, een uitgebreid onderwerp. *...FASSUNG, *v.* het op nieuws invatten, verzetten (van steenen). *...FLATTERN, *b. w.* omfladderen. *...FLECHTEN, *b. w.* omvlechten, vlechten (om iets heen); *eine umflochtene Flasche*, eene flesch

met een teenen matje (er om), eene omwoelde flesch. *...**FLIEGEN**, *b. w.* (*onr.*) omvliegen, om (iets heen) vliegen. *...**FLIESSEN**, *b. w.* (*onr.*) om (iets heen) vloeijen. *...**FLOREN**, *b. w.* met floers bedekken, - omwikkelen. *...**FORMEN**, *b. w.* hervormen, veranderen. *...**FORMUNG**, *v.* hervorming, verandering, *v.* *...**FRAGE**, *v.* omvraag, stemopneming, *v.* *...**FRAGEN**, *b. w.* *Umfrage halten*, in omvraag brengen, de stemmen opnemen, om-, rondvragen. *...**FRESSEN**, *b. w.* rondom afknagen, - afknabbelen. *...**FÜHREN**, *b. w.* omleiden, rondvoeren. *...**FÜLLEN**, *b. w.* overgieten, - storten, in andere vaten doen.

UMGAFFEN (**SICH**), *w. w.* (§) zie **UMSEHEN** (**SICH**).

UMGANG, *m.* omgang, optogt, *m.* processie, *v.*; (18) gang, bovengang, *m.*; *fig.* verkeering, *v.* omgang, *m.* maatschappelijk verkeer, *o.*; *einen — halten*, eene processie houden, plegtig optrekken; *ich habe keinen — mehr mit ihm*, ik houd mij niet meer met hem op. *...**GÄNGLICH**, *b. n.* en *bijw.* gemeenzaam*, vriendelijk, beleefd, spraakzaam, geschikt voor den omgang. *...**GÄNGLICHKEIT**, *v.* gemeenzaamheid, vriendelijkheid, *v.* aangenaam verkeer, *o.* *...**GARNEN**, *b. w.* rondom strikken spannen; netten uitleggen.

UMGEBEN, *b. w.* (*onr.*) anders -, over -, op nieuws -, nog eens geven; omgeven, omringen, insluiten, bevatten, beslaan; omslaan (een' mantel enz.). *...**UNG**, *v.* omgeving, *v.* omtrek, kring, *m.* omstreek, *v.*; *fig. die Umgebungen*, de vertrouwde vrienden.

UMGEHEN, *o. w.* (*onr.*) om -, rondgaan, rondloopen; ronddraaijen; heen en weder loopen; een' omgang doen; omloopen, een' omweg maken, van den regten weg afdwalen; *fig. es geht in diesem Hause um*, het spookt in dit huis; *das Rad geht um*, het rad draait; *mit etwas —*, met iets omgaan, iets gebruiken, behandelen, iets beoefenen; zich met iets bemoeijen; *mit* of *auf etwas —*, iets beramen, - smeden, - brouwen, iets in den zin hebben, - overleggen; over iets nadenken; *mit Lügen, mit Betrug —*, met logens omgaan, bedriegerij te baat nemen, zich van logentaal bedienen; *mit einem —*, met iemand omgaan, - verkeeren, iemand (slecht of goed) behandelen, (wel of kwalijk) met iemand handelen; *es lässt sich* (*es ist*) *gut mit ihm —*, hij is zeer handelbaar, men kan goed met hem omgaan; *es lässt sich* (*es ist*) *nicht gut mit ihm —*, hij is onhandelbaar, men kan niet goed met hem omgaan; *mit Leuten — lernen*, met de wereld leeren omgaan; wereldkennis opdoen. *—, *b. w.* (*onr.*) om (iets heen) gaan; vermijden, ont-, uitwijken. *—**D**, *b. n.* rondgaande, omgaande, met omgaande post. *...**UNG**, *v.* omgang, *m.*; het rondtrekken; uitvlugt, *v.*

UMGEKEHRT, *b. n.* omgekeerd, verkeerd; verdraaid; *fig.* omgedraaid; *er ist ganz —*, hij is geheel veranderd; *spr. — wird eine Schuhe*, laat ons de zaak van eene andere zijde beschouwen. *...**GEKLEIDET**, *b. n.* verkleed. *...**GELD**, *o.* kroeghouders-belasting, *v.* regt tot het opensteken van een vat, *o.* belasting -, impost op het bier, *v.* *m.* *...**GESTALTEN**, *b. w.* zie **UMFORMEN**. *...**GIESSEN**, *b. w.* (*onr.*) om iets heen gieten; overgieten; vergieten, begieten, hergieten. *...**GIESSUNG**, *v.* om -, over -, hergieting, *v.* *...**GLÄNZEN**, *b. w.* omschijnen, met glans omringen. *...**GRABEN**, *b. w.* (*onr.*) omgraven, omdelven, omspitten; rondom uitgraven van (boomen). —, *o.* *...**GRABUNG**, *v.* omgraving, omdelving, omspitting, *v.* *...**GREIFEN**, *b. n.* (*onr.*) omvatten, om (iets heen) grijpen, omspannen, met eene span meten. *...**GRENZEN**, *b. w.* om -, begrenzen, omringen, omboorden, omzoomen. *...**GRENZUNG**, *v.* omgrenzing, omschrijving, *v.*; omtrek, *m.* *...**GUCKEN** (**SICH**), *w. w.* zie **UMSEHEN** (**SICH**). *...**GÜRTEN**, *b. w.* om -, aangorden; (203) sjorren, een' strop leggen (om een schip). *...**GÜRTUNG**, *v.* om -, aangording; (203) sjorring, *v.* *...**GUSS**, *m.* hersmelting, hergieting, *v.* zie **UMGIESSUNG**. *...**HABEN**, *o. w.* (*onr.*) om -, aan hebben, bekleed -, gekleed zijn met; *er hatte einen Mantel um*, hij had een' mantel omgeslagen. *...**HACKEN**, *b. w.* omhakken, omhouwen, vellen, kappen, hakken, omspitten. *...**HALSEN**, *b. w.* omhelzen, omarmen. *...**HALSUNG**, *v.* omhelzing, omarming, *v.* *...**HANG**, *m.* dekkleed; behangsel, bekleedsel, *o.* sluijer, *m.* scherm, *o.* gordijn, *v.* *...**HÄNGEN**, *b. w.* omhangen, om (iets heen) hangen, behangen; anders hangen, verhangen; bedekken, bekleeden (met iets). *...**HAUCHEN**, *b. w.* omblazen, om (iets heen) blazen. *...**HAUEN**, *b. w.* zie **UMHACKEN**. *...**HAUUNG**, *v.* houthak, *m.*

UMHER, *bijw. rund —, rings —*, rond, rondom, van rondom, omheen, overal,

in het rond; zie HERUM en RINGS; — *flattern*, heen en weder zweven, - fladderen; zie HERUMFLATTERN; — *fliegen*, heen en weder vliegen; — *gehen*, zie HERUMGEHEN. *—LIEGEND, *b. w.* zie UMLIEGEND. *—ZIEHEND, *b. n.* reizend, rondtrekkend, zwervend, ambulant.

UMHIN, *bijw. nicht — können*, niet kunnen nalaten, zich niet kunnen onthouden.

UMHORCHEN, UMHÖREN, *b. w.* onderzoek doen naar, ondervragen, verhooren. *...HÜLLEN, *b. w.* omhullen, inwikkelen, omwinden, bedekken, inpakken. *...HÜLLUNG, *v.* omhulling, inwikkeling, omwinding, bedekking, inpakking, *v.* *...HÜPFEN, *b. w.* om (iets heen) springen, huppelen. *...IRREN, *o. w.* rondzwerven, omdolen. *...KALFATERN, *b. w.* (203) op nieuws kalfateren. *...KEHR, *m.* omkeering, wederomkeering, *v.* ommekeer, *m.*; *fig.* bekeering, *v.* *...KEHRBAR, *b. n.* (121) omgekeerd kunnende worden. *...KEHREN, *o. w.* om -, terugkeeren; *fig.* zich bekeeren, vroom -, godsdienstig worden. —, *b. w.* omkeeren, omdraaijen, omwenden; *fig.* omver-, onderstboven werpen, omkeeren, verwoesten, vernielen; *sich* —, draaijen; zich keeren, - wenden; *fig. es kehrt sich um*, dit is juist het tegendeel. —, *o.* terugkeer, *m.* *...KEHRUNG, *v.* omkeering, omverwerping, omwending, verwoesting; *fig.* (staats) omwenteling, *v.* *...KIPPEN, *o. w.* omkantelen, het evenwigt verliezen —, *b. w.* het evenwigt doen verliezen; *fig.* doen vallen, omverwerpen. *...KLAFTERN, *b. w.* met beide armen omvatten. *...KLAMMERN, *b. w.* stijf in de armen drukken. *...KLEIDEN, *b. w.* de kleeding veranderen, anders kleeden; geheel bedekken, bekleeden, omhullen; *sich* —, andere kleederen aantrekken, zich anders kleeden. *...KLEIDUNG, *v.* verandering van kleeding; bekleeding, bedekking, omhulling, *v.* *...KOMMEN, *o. w.* (*onr.*) vergaan, omkomen; omgebragt worden, sneuvelen; vergaan, bederven. *...KRÄMPEN, *b. w.* ombuigen, omstroopen. *...KRÄNZEN, *b. w.* be-, omkransen, met kransen versieren, bekroonen. *...KREIS, *m.* omtrek, omvang, kring, *m.*; uitgestrektheid, *v.*; *im —e*, in den omtrek. *...KREISEN, *b. w.* omringen, in een' cirkel bepalen. —, *o. w.* zich in een' cirkel bewegen. *...KUCKEN, *o. w.* zie UMSEHEN.

UMLADEN, *b. w.* (*onr.*) verpakken, overladen, anders pakken, - laden. *...LADUNG, *v.* verpakking, overlading, *v.* *...LAGERN, *b. w.* belegeren, omsingelen. *...LAUF, *m.* omloop; rondgaande brief, *m.* circulaire; (157) omwenteling, *v.*; *in — bringen*, in omloop brengen. *...LAUFEN, *b. w.* (*onr.*) omloopen, omverloopen; om (iets) heen loopen, rondloopen. —, *o. w.* (*onr.*) om -, rondloopen; draaijen; een' omweg maken.

UMLEGEN, *b. w.* omleggen, om (iets heen) leggen; omzetten, omboorden, omringen van; omdraaijen, omkeeren; omverwerpen, omhakken; nederleggen, nederbuigen; *sich* —, buigen; zich omleggen (van het scherpe van een mes enz.); *ein Pflaster* —, eene pleister opleggen; *einen Reif* —, een' hoepel om een vat leggen; *ein Steinpflaster* —, een' steenen vloer overwerken; *die Soldaten* —, de soldaten van garnizoen doen veranderen. *—, *b.* en *o. w.* (203) op zijde leggen (een schip); wenden; *der Wind legt nach Osten um*, de wind loopt naar het oosten. *...UNG, *v.* omdraaijing, nedervelling, omhakking; (203) afvalling; (97) verplaatsing, garnizoensverwisseling, *v.*

UMLEITEN, *b. w.* afleiden, een' verkeerden weg leiden. *...LENKEN, *b. w.* omleiden, omdraaijen, omwenden, omkeeren; *fig.* iemand van zijne dwalingen doen terugkomen. *...LEUCHTEN, *b. w.* rondom verlichten, - lichten. *...LIEGEND, *b. n.* omliggend, omgevend; *die umliegende Gegend*, de omliggende streek, - plaatsen. *...MACHEN, *b. w.* (§) omzetten, rondom plaatsen; herdoen, vermaken, veranderen. *...MAUERN, *b. w.* ommuren, van muren omringen. *...MESSEN, *b. w.* (*onr.*) her-, over-, nog eens meten. *...MÜNZEN, *b. w.* vermunten. *...NACHTEN, *b. w.* in duisternis hullen. *...NAGEN, *b. w.* rondom afknagen. *...NÄHEN, *b. w.* omnaaijen, omzoomen. *...NAMUNG, *v.* (120) naamwisseling, *v.* *...NEBELN, *b. w.* met mist -, met nevel bedekken, benevelen. *...NEHMEN, *b. w.* (*onr.*) omnemen, omdoen; zich wikkelen in, omslaan. *...NETZEN, *b. w.* met netten bespannen. *...NIETEN, *b. w.* omklinken. *...PACKEN, *b. w.* verpakken, overpakken. *...PFÄHLEN, *b. w.* met paalwerk afsluiten. *...PFLANZEN, *b. w.* verplanten, beplanten, rondom beplanten. *...PFLANZUNG, *v.* verplanting, beplanting, *v.* *...PFLÜGEN, *b. w.* zie UMACKERN. *...PRÄGEN, *b. w.* hermunten. *...PRÄGUNG, *v.* hermunting, *v.* *...

QUARTIEREN, *b. w.* van garnizoen doen veranderen, andere kwartieren aanwijzen. *...RÄNDERN, *b. w.* van een' rand voorzien. *...REISEN, *b. w.* omreizen, rond-, be-, doorreizen. —, *o. w.* een' omweg maken onder het reizen. *...REISSEN, *b. w. (onr.)* omrukken, omhalen, omverhalen, afbreken, omsmijten; (2) breken, scheuren, (den grond); (136) een' omtrek maken, schetsen. *...REITEN, *o. w (onr.)* een' wandelrid-, een togtje te paard doen, rondrijden. —, *b. w.* om-, rondrijden; *einen* —, te paard iemand overrijden. *...RENNEN, *b. w. (onr.)* omver-, onderstboven loopen. *...RINGEN, *b. w.* omringen, omgeven, omsingelen, insluiten, bezetten. *...RINGUNG, *v.* omringing, omgeving, omsingeling, insluiting, bezetting, *v.* *...RISS, *m.* schets, *v.* ontwerp, plan, *o.* teekening, *v.*; *den — machen*, schetsen, ontwerpen. *...RITT, *m.* (119) het schouwen van paden of wegen te paard, *o.* *...RÜHREN, *...RÜTTELN, *b. w.* omroeren. *...RÜHRUNG, *v.* omroering, omschudding, *v.* *...SACKEN, *b. w.* uit den eenen zak in den anderen doen. *...SAGEN, *b. w.* rondzeggen, aankondigen. *...SÄGEN, *b. w.* om-, neêrzagen. *...SALZEN, *b. w.* op nieuws zouten; op nieuws in de pekel leggen. *...SATTELN, *b. w.* van zadel veranderen; *fig.* tot eene andere partij overgaan, eene andere godsdienst omhelzen. *...SATTELUNG, *v.* verandering van zadel, *v.*; *fig.* overgang tot eene andere partij, - tot eene andere godsdienst, *m.* *...SATZ, *m.* (46) omzetting, verruiling, *v.* *...SCHAFFEN, *b. w. (onr.)* veranderen, eene andere gedaante-, een' anderen vorm geven. *...SCHAFFUNG, *v.* gedaanteverwisseling, verandering van vorm, *v.*

UMSCHANZEN, *b. w.* verschansen, van schansen omringen.

UMSCHANZUNG, *v.* verschansing, *v.* *—SLINIEN, *v. mv.* (180) cirkonvallatieliniën, *v. mv.*

UMSCHARREN, *b. w.* af-, neêrschrapen. *...SCHATTEN, *b. w.* beschaduwen, belommeren, in de schaduw stellen, - plaatsen. *...SCHATTIGEN, *mv.* (1) rondomschaduwigen, *m. mv.* *...SCHAUEN, *b. w. sich* —, zie UMSEHEN (SICH); *einen Gesellen* —, een' knecht op een' winkel bestellen. *...SCHAUFELN, *b. w.* omschoppen. *...SCHEINEN, *b. w. (onr.)* zie UMLEUCHTEN. *...SCHEREN, *b. w. (onr.)* rondom afscheren; over-, nog eens scheren. *...SCHICKEN, *b. w.* rondzenden. *...SCHIESSEN, *b. w. (onr.)* omver-, te nederschieten. —, *o. w. (onr.)* (203) omloopen (van den wind). *...SCHIFFEN, *o. w.* een togtje te water-, een' zeetogt doen, eene zeereis maken. —, *b. w.* zie UMSEGELN; uit het eene vaartuig in het andere laden.

UMSCHLAG, *m.* omslag (van een' brief, enz.), *m.* couvert, *o.*; kruisband, *m.*; windsel, *o.*; omslag (van een kleed, een boek enz.); kraag; opgeslagen rand (van een' hoed), *m.*; ezelsoor, *o.* vouw (in een blad); (34) artsenijstoving, papping, pappleister, *v.*; (46) ruilhandel, *m.*; (63) troefblad, *o.*; *fig.* verandering, omkeering, *v.*

UMSCHLAGEN, *o. w. (onr.)* omslaan, omvallen, nederstorten; *fig.* veranderen, wenden, keeren, draaijen, omdraaijen, eene wending-, een' keer nemen; zuur worden; ontaarden, verbasteren; vergeren, erger worden; breken, gebroken worden; niet doorgaan, geene plaats hebben, misslaan, mislukken. *—, *b. w. (onr.)* omslaan, doen omvallen, omver-, ter neder werpen, op den grond-, ter aarde werpen, vellen; omslaan, omdraaijen, omwenden, omkeeren, wenden, keeren; omslaan, opslaan, (eene mouw, een blad, eene kaart enz.); om (iets heen) slaan, omwikkelen, omwinden; eene pap-, eenen omslag leggen; omslaan (een' spijker); ruilen, verruilen, inwisselen, ruilhandel drijven; *Münzen* —, zie UMPRÄGEN.

UMSCHLAGETUCH, *o.* omslagdoek, *m.* shawl, *v.* *...SCHLEICHEN, *b. w. (onr.)* om (iets heen) sluipen. *...SCHLEIERN, *b. w.* omhullen, met een' sluijer bedekken. *...SCHLIESSEN, *b. w.* rondom insluiten, omringen, afperken, omvatten, in zich bevatten; *ein mit einer Mauer umschlossener Platz*, eene bemuurde plaats. *.. SCHLIESSUNG, *v.* om-, insluiting, omheining, *v.* *...SCHLINGEN, *b. w. (onr.)* omwikkelen, omhullen, omwinden, *fig.* omvatten, omhelzen, omarmen. *...SCHLINGUNG, *v.* omwikkeling, *v.* *...SCHMEISSEN, *b.* en *o. w. (onr.)* omsmijten, omverwerpen, omslaan (van een rijtuig); zie UMWERFEN en UMSCHLAGEN. *...SCHMELZEN, *b. w. (reg.* en *onr.)* hersmelten, omsmelten, oversmelten, (ook *fig.*); veranderen, hervormen, verbeteren, beschaven. *...SCHMELZUNG, *v.* om-, ver-, over-, hersmelting, *v.* *...SCHMIEDEN, *b. w.* hersmeden; rondom van ijzer voorzien. *...SCHMIEREN, *b. w.* rondom in-, besmeren. *...SCHNALLEN, *b. w.* anders gespen, omgespen, om-

gorden; aangespen. *...SCHNEIDEN, *b. w.* (*onr.*) rondom afsnijden. *...SCHNÜREN, *b. w.* anders rijgen; omrijgen, met koord bezetten. *...SCHRÄNKEN, *b. w.* ompalen, omheinen; *fig.* beperken, paal - en perk stellen, intoomen, bepalen. *...SCHREIBEN, *b. w.* (*onr.*) herschrijven; rondom beschrijven; (92) omschrijven; beschrijven; *fig.* eene omschrijving maken, omschrijven. *...SCHREIBUNG, *v.* her-, overschrijving, beschrijving; *fig.* omschrijving, *v.* *...SCHRIFT, *v.* omschrift, randschrift (eener munt enz.); devies (van eene ridderorde), *o.*; woorden eener zinspreuk, *o. mv.* *...SCHÜRZEN, *b. w.* een voorschoot voordoen. *...SCHÜTTELN, *b. w.* om-, opschudden, omroeren. *...SCHÜTTEN, *b. w.* om-, overgieten, - storten; omverstooten; geheel -, rondom bedekken; *Bäume mit Erde* —, boomen aanaarden. *...SCHWEBEN, *b. w.* omzweven, omgeven, bijblijven. *...SCHWEIF, *m.* omweg, *m.* (ook *fig.*) wijdloopigheid, *v.* omhaal (van woorden), *m.*; *ohne* —, zonder voorrede; *Umschweif machen*, slinksche wegen gaan. *...SCHWEIFEN, *b. w.* zie HERUMSCHWEIFEN. *...SCHWUNG, *m.* omwenteling, draaijing, *v.*; (46) omzet, *m.*

UMSEGELN, *o.* en *b. w.* omzeilen; *ein Schiff* —, een schip overzeilen, - in den grond zeilen; *die Welt, eine Insel* —, de wereld omzeilen, om een eiland heen zeilen.

UMSEHEN (SICH), *w. w.* (*onr.*) omzien, terugzien, rondzien; *nach etwas* —, naar iets om-, uitzien, - zoeken, naar iets streven; *an einem Orte* —, het merkwaardige eener plaats bezigtigen; *in der Welt* —, de wereld zien. *...SEIN, *o. w.* om -, voorbij -, verloopen -, verschenen zijn. *...SETZBAR, *b. n.* om te zetten; bekeerbaar, verwisselbaar. *...SETZEN, *b. w.* verplaatsen, verzetten, anders plaatsen, - leggen, - stellen; bezetten, omboorden, omzoomen; omringen, omgeven; verplanten (een' boom enz.); (160) omwerken; (13) verloopen, overbrengen, verschikken; (46) omzetten, —, *o. w.* (203) *der Wind setzt um*, de wind loopt om, - draait. *...SETZUNG, *v.* verandering van plaats; verplanting; bezetting, omboording, *v.*; (160) het omwerken; (13) het verloopen, *o.* *...SICHELN, *b. w.* met een' sikkel afslaan. *...SICHT, *v.* het rondzien; *fig.* voorzigtigheid, omzigtigheid, *v.* *...SICHTIG, *...SICHTSVOLL, *b. n.* omzigtig, voorzigtig, behoedzaam. *...SICHTIGKEIT, *v.* voor-, omzigtigheid, behoedzaamheid, *v.* *...SINKEN, *o. w.* (*onr.*) zinken, vallen, neêrstorten. *...SITZEN, *o.* en *b. w.* (*onr.*) heen -, ergens om (heen) zitten; de zitplaatsen verwisselen. *...SONST, *bijw.* om niet, zonder geld, gratis; ijdellijk, vruchteloos, te vergeefs; *all dieses ist* —, dit alles is te vergeefs: *das soll er mir nicht* — *gethan haben*, dit zal hij mij niet te vergeefs gedaan hebben. *...SPANNEN, *b. w.* anders spannen; verspannen, van paarden verwisselen; omspannen, met eene span omvatten. *...SPANNUNG, *v.* verwisseling van paarden, verspanning, *v.* *...SPINNEN, *b. w.* (*onr.*) om (heen) spinnen, omspinnen. *...SPRINGEN, *b.* en *o. w.* (*onr.*) springende omverwerpen; *fig.* (§) *mit etwas* —, met iets omspringen, - omgaan, iets behandelen.

UMSTAND, *m.* omstandigheid, *v.* geval, *o.* staat, toestand, *m.* bijzonderheid, *v.*

UMSTÄNDE, *mv.* omstandigheden, bijzonderheden, *v. mv.*; gelegenheid, *v.*; staat, stand, toestand, *m.*; geluk, *o.* fortuin, *v.*; *fig.* komplimenten, *o. mv.* pligtplegingen, formaliteiten, *v. mv.* vormen, *m. mv.*; *in guten* of *in schlechten Umständen sein*, in goede of in slechte omstandigheden verkeeren, geluk -, voorspoed of tegenspoed hebben; *die Umstände beschreiben*, de bijzonderheden beschrijven, in bijzonderheden treden; (§) *sie ist in andern Umständen*, zij is in blijde verwachting.

UMSTÄNDLICH, *b. n.* omstandig, wijdloopig, breedvoerig, uitvoerig; *eine* —*e Erzählung*, een omstandig verhaal, een verhaal met al deszelfs bijzonderheden. *—, *bijw.* in bijzonderheden, uitvoeriglijk. *...KEIT, *v.* uitvoerigheid, breedvoerigheid, wijdloopigheid, *v.*

UMSTANDSWORT, *o.* zie NEBENWORT.

UMSTAUEN, *b. w.* (203) het ruim opbreken. *...STECHEN, *b. w.* (*onr.*) verschieten (koren); omschoppen (graan); omspitten (de aarde). *...STECHUNG, *v.* omschopping; omspitting, *v.* *...STECKEN, *b. w.* versteken, verstellen, veranderen (een kapsel); om (iets heen) steken. *...STEHEN, *o. w.* (*onr.*) om (iets heen) staan, tegenwoordig-, aanwezig zijn (bij iets); *die Umstehenden*, de omstanders. *...STELLEN, *b. w.* anders plaatsen, - schikken; omringen, bezetten, omsingelen; (59) omperken. *...STELLUNG, *v.* (59) omperking, insluiting, *v.* *...STEUERN, *b. w.* naar een' anderen koers sturen, over een' anderen boeg wenden. *...STIMMEN, *b. w.* (171) anders stemmen; de stemmen opnemen; *fig. einen* —, iemand van gevoelen -, van meening -, van gedachte

doen veranderen. *...STÖREN, *b. w.* omver-, dooreensmijten, frommelen, havenen. *...STOSSEN, *b. w.* (*onr.*) om-, omverstooten; *fig.* verbreken, opheffen, intrekken, afschaffen, nietig verklaren, vernietigen. —, *o.* *...STOSSUNG, *v.* omverwerping; verbreking, opheffing, intrekking, afschaffing; vernietiging, *v.* *...STOSSEND, *b. n. fig.* omkeerend, verwoestend, omwerpend. *...STÖSSLICH, *b. n. fig.* herroepelijk. *...STRAHLEN, *b. w.* bestralen, om-, beschijnen, met stralen omringen. *...STREICHEN, *b. w.* (*onr.*) zie UMSCHMIEREN; *fig.* uitspreiden. *...STREUEN, *b. w.* omstrooijen, rondom bestrooijen. *...STREUUNG, *v.* bestrooijing, *v.* *...STRICKEN, *b. w.* anders breijen; met breiwerk omgeven, -omringen, rondom breijen. *...STRÖMEN, *b. w.* bespoelen. *...STRÖMUNG, *v.* bespoeling, *v.* *...STÜLPEN, *b. w.* omkeeren, omdraaijen; om-, opslaan. *...STURZ, *m.* het omverstooten; omwerping, omkeering, in-, om-, nedervalling, *v.* val, *m.*; *fig.* vernietiging, *v.* ondergang, *m.* verwoesting, omkeering, *v.* *...STÜRZEN, *b.* en *o. w.* omverstooten, om-, onderstboven keeren, instorten, omvallen. *...STÜRZEND, *b. n. fig.* zie UMSTOSSEND. *...STÜRZUNG, *v.* omverstooting, omkeering, *v.* *...SUCHEN, *b. w.* doorzoeken, doorsnuffelen.

UMTAKELN, *b. w.* (203) weder optakelen. *...TAUFEN, *b. w.* herdoopen, wederdoopen, een' anderen naam geven; zijn' doop verloochenen. *...TAUSCH, *m.* zie TAUSCH. *...TAUSCHEN, *b. w.* ruilen, verwisselen; zie VERTAUSCHEN. *...THUN, *b. w.* (*onr.*) omdoen, omslaan, aantrekken; (§) *sich nach etwas* —, naar iets zoeken, iets opsporen. *...THÜRMEN, *b. w.* van torens voorzien, met torens omringen. *...TÖNEN, *b. w.* rondom weêrgalmen, -klinken. *...TRAGEN, *b. w.* (*onr.*) om-, ronddragen. *...TREIBEN, *b. w.* (*onr.*) zie HERUMTREIBEN; *sich umtreiben*, een zwervend leven leiden. *...TRETEN, *b.* en *o. w.* (*onr.*) om-, omverschoppen, met den voet omverwerpen; met voeten treden; over (iets heen) loopen; *die Schuhe* —, de schoenen neêrhakken; *fig.* van besluit veranderen, een ander besluit nemen; zie ook UEBERTRETEN. *...TRIEB, *m.* (§) omloop, *m.*; *fig.* kuiperij, *v.*; *die Umtriebe*, de woelingen, de geheime aanslagen. *...TRITT, *m.* zie UEBERTRITT. *...WACHEN, *b. w.* bewaken, rondom waken. *...WACHSEN, *b. w.* (*onr.*) omheengroeijen, bewassen, begroeijen. *...WACHSEN, *dw.* en *b. n.* omwassen, begroeid. *...WALDEN, *b. w.* met een bosch of woud omwassen. *...WALZEN, *b. w.* omdraaijen, doen rollen, omwentelen. *...WALZUNG, *v.* het omdraaijen, omdraaijing, omwenteling, *v.* *...WECHSELN, *b. w.* afwisselen, bij afwisseling geschieden, -plaats hebben, beurtelings verrigten, veranderen, ruilen, verwisselen; *die Schuhe*, —, van schoenen verwisselen. *...WECHSELND, *b. n.* afwisselend. *...WECHSELUNG, *v.* afwisseling; verruiling, verwisseling, wisseling, *v.* *...WEG, *m.* omweg, *m.*; *fig.* uitvlugt, *v.* achterdeurtje, *o.* *...WEHEN, *b. w.* omver-, neêrwaaijen.

UMWENDEN, *b. w.* (*onr.*) omwenden, omkeeren, omslaan, omleggen, omwentelen, omdraaijen; *sich* —, draaijen, zich wenden, -omkeeren; *wie man eine Hand umwendet*, in een wip, in een oogenblik; *mit umgewandter Hand*, met het omgekeerde van de hand; *auf dem Wege* —, op zijne schreden terugkomen; *fig.* *einen* —, iemand van gevoelen, -van meening, -van voornemen doen veranderen; *er ist ganz umgewandt*, hij is geheel omgekeerd, hij is dezelfde niet meer. *...UNG, *v.* omwending, omkeering, *v.*

UMWERFEN, *b. w.* (*onr.*) om-, omverwerpen, neder-, op den grond werpen, neêrsmijten; omslaan, omdoen (een' mantel); *der Kutscher hat uns umgeworfen*, de koetsier heeft ons laten omvallen, heeft ons (rijtuig) doen kantelen; *fig.* *etwas* —, iets vernietigen; zie UMSTOSSEN. *...UNG, *v.* omwerping, omverwerping, *v.*

UMWICKELN, *b. w.* anders inwikkelen; omwikkelen; anders winden (garen); anders inbakeren (een kind); *mit Stroh* —, in stroo wikkelen, met stroo omwoelen. *...LUNG, *v.* in-, omwikkeling, *v.*

UMWINDEN, *b. w.* (*onr.*) anders winden (garen); omwinden, bewinden; *mit Lorbern* —, met lauwerkransen versieren. *...WOHNEN, *b. w.* omwonen, rondom wonen. *...WÖLKEN, *b. w.* bewolken; met wolken bedekken; *fig.* benevelen. *...WORT, *o.* omschrijving, *v.* overtollig woord (in een' zin), *o.*; *Umworte gebrauchen*, zich van omschrijvingen bedienen. *...WÜHLEN, *b. w.* om-, doorwroeten, om-, doorwoelen. *...ZÄHLEN, *b. w.* hertellen; rond-, in het rond tellen. *...ZAPFEN, *b. w.* overgieten. *...ZÄUNEN, *b. w.* omheinen, afsluiten. *...ZÄUNUNG, *v.* omheining, afperking, afsluiting, *v.* *...

zeichnen, *b. w.* op nieuws -, op eene andere wijze -, rondom teekenen.

Umziehen, *b.* en *o. w.* (*onr.*) omver trekken, omhalen, op den grond slepen, omringen; bekleeden, overtrekken; omheen trekken; *die Grenzen* —, de grenzen bezoeken; (§) *sich* —, van kleederen verwisselen, andere kleederen aantrekken; *der Himmel umzieht sich*, de lucht betrekt; (§) dikwijls verhuizen, van meester -, van betrekking veranderen; een' omgang -, een' plegtigen optogt houden; rondtrekken; zie ook **Herumziehen**.

Umsingeln, *b. w.* omsingelen, omringen, omgeven, insluiten. *...**zirk**, *m.* omtrek, *m.* *...**zirken**, *b. w.* omsluiten, bezetten, insluiten. *...**zug**, *m.* het rondtrekken; omgang, optogt, *m.* processie, *v.*; behangsel, *o.* gordijnen, *v. mv.*; zie ook **Umgang**.

Un, (in zamenst.) duidt eene ontkenning aan on...

Unabänderlich, *b. n.* en *bijw.* onveranderlijk; (151) onverbuigbaar. *—**keit**, *v.* onveranderlijkheid, *v.*

Unabbittlich, *b. n.* onverschoonbaar, onvergeeflijk. *...**abbüslich**, *b. n.* onverzoenbaar. *...**abgebrochen**, *b. n.* onafgebroken. *...**abgehauen**, *b. n.* niet afgehouwen. *...**abgemacht**, *b. n.* ongestraft; niet vereffend, onafgedaan, openstaand. *...**abgenützt**, *b. n.* niet versleten. *...**abgerichtet**, *b. n.* niet afgerigt. *...**abgeschnitten**, *b. n.* onafgesneden. *...**abgesondert**, *b. n.* onafgescheiden. *...**abgewandt**, *b. n.* onafgewend. *...**abhängig**, *b. n.* en *bijw.* onafhankelijk. *...**abhängigkeit**, *v.* onafhankelijkheid, *v.* *...**abhelflich**, *b. n.* en *bijw.* onherstelbaar, niet te verbeteren. *...**ablässig**, *b. n.* en *bijw.* onophoudelijk, gestadig, aanhoudend; bij voortduring, zonder ophouden. *...**ablässigkeit**, *v.* onophoudelijkheid, gestadigheid, voortduring, *v.* duur, *m.* *...**ableglich**, *...**ablöslich**, *b. n.* onaflosbaar, niet af te lossen (van renten enz.). *...**absehbar**, *b. n.* en *bijw.* onafzienbaar, niet te overzien. *...**absetzbar**, *b. n.* (46) onverkoopbaar, geen' aftrek hebbende; zie **Unentsetzbar**. *...**absichtlich**, *b. n.* en *bijw.* onvoorbedachtelijk, zonder opzet. *...**abtretbar**, *b. n.* (dat) niet afgestaan kan worden. *...**absonderbar**, *b. n.* onafscheidelijk.

Unächt, *b. n.* onecht, valsch, onwettig, onwaar; onecht, bastaard, natuurlijk. *...**achtsam**, *b. n.* onachtzaam, onoplettend; achteloos. *...**achtsamkeit**, *v.* onachtzaamheid, onoplettendheid, nalatigheid, achteloosheid, *v.* *...**achtung**, *v.* oogluiking, toegeeflijkheid, *v.* *...**adelig**, *b. n.* onadellijk, niet van adel, niet van edele geboorte, gemeen, burger. *...**ähnlich**, *b. n.* en *bijw.* ongelijk, verschillend, onderscheiden. *...**ähnlichkeit**, *v.* ongelijkheid, verschillendheid, verscheidenheid, *v.* verschil, onderscheid, *o.* *...**andacht**, *v.* (*w. g.*) ongodsdienstigheid, *v.* *...**andächtig**, *b. n.* en *bijw.* ongodsdienstig, -lijk. *...**angebauet**, *...**angebaut**, *b. n.* onbebouwd. *...**angefochten**, *b. n.* onaangeroerd, ongemoeid. *...**angeführt**, *b. n.* niet aangevoerd, onaangehaald, niet gemeld. *...**angekleidet**, *b. n.* ongekleed, niet gekleed, in nachtgewaad. *...**angemeldet**, *b. n.* en *bijw.* onaangemeld, onaangediend; ongemeld, zonder voorafgaand berigt. *...**angemessen**, *b. n.* onbehoorlijk, onevenredig, niet passende, ongepast. *...**angenehm**, *b. n.* en *bijw.* onaangenaam, onbehagelijk; niet welgevallig. *...**angerührt**, *b. n.* onaangeroerd, onaangetast, ongemoeid; *lasset das* —, raak er niet aan. *...**angesehen**, *bijw.* en *vz. fig.* veracht, niet aangezien, in minachting, niet in aanzien; niettegenstaande, onaangezien, in weerwil van, desniettemin. *...**angestellt**, *b. n.* niet gebezigd, ongebruikt, niet aangewend. *...**angetastet**, *b. n.* zie **Unangerührt**. *...**angewandt**, *b. n.* zie **Unangestellt**. *...**angezündet**, *b. n.* niet ontstoken, onaangestoken. *...**angreifbar**, *...**angreiflich**, *b. n.* en *bijw.* onaantastbaar. *...**annehmlich**, *b. n.* en *bijw.* onaannemelijk, niet aanneembaar; *fig.* onbehagelijk, onaangenaam. *...**annehmlichkeit**, *v.* onaannemelijkheid; *fig.* onaangenaamheid, *v.* *...**ansässig**, *b. n.* niet gevestigd. *...**ansehnlich**, *b. n.* onaanzienlijk, nietig, gering, min; met geen goed uiterlijk, met een slecht voorkomen. *...**ansehnlichkeit**, *v.* onaanzienlijkheid, nietigheid, geringheid, *v.*; slecht voorkomen, ongunstig uiterlijk, *o.* *...**anständig**, *b. n.* en *bijw.* onbetamelijk, onwelvoegelijk, onbehoorlijk, kwalijk passende, wanvoegelijk. *...**anständigkeit**, *v.* onbetamelijkheid, onwelvoegelijkheid, wanvoegelijkheid, *v.* *...**anstössig**, *b. n.* niet aanstootelijk. *...**anstössigkeit**, *v.* onaanstootelijkheid, *v.* *...**anwendbar**, *b. n.* onaanwendbaar, niet toe te passen, ontoepasselijk. *...**anwendbarkeit**,

v. onaanwendbaarheid, ontoepasselijkheid, *v.* *...**APPETITLICH**, *b. n.* onsmakelijk, wansmakend.

UNART, *v.* slechte-, kwade gewoonte, hebbelijkheid, ondeugd; slechtheid, bedorvenheid; onbeleefdheid, lompheid, *v.* *—**IG**, *b. n.* en *bijw.* slecht-, kwalijk opgevoed, onbeleefd, lomp; ondeugend, slecht; verdorven. *—**IGKEIT**, *v.* zie **UNART**.

UNAUFGEDECKT, *b. n.* ongedekt, onbedekt. *...**AUFGELEGT**, *b. n.* in eene kwade luim. *...**AUFGELÖSET**, *b. n.* onopgelost. *...**AUFGEPUTZT**, *b. n.* onopgesmukt. *...**AUFGERÄUMT**, *b. n.* niet opgeruimd, in wanorde. *...**AUFHALTBAR**, *...**AUFHALTSAM**, *b. n.* niet op te houden; onwederstaanbaar, niet tegen te gaan. *...**AUFHÖRLICH**, *b. n.* en *bijw.* onophoudelijk, gestadig, gedurig, -lijk, aanhoudend; zonder ophouden. *...**AUFHÖRLICHKEIT**, *v.* het onophoudelijke, aanhoudendheid, gedurigheid; onvergankelijkheid (der kerk), *v.* *...**AUFLÖSBAR**, *...**AUFLÖSLICH**, *b. n.* en *bijw.* onoplosbaar, onverklaarbaar, raadselachtig. *...**AUFLÖSLICHKEIT**, *v.* onoplosbaarheid, onverklaarbaarheid, *v.* *...**AUFMERKSAM**, *b. n.* onopmerkzaam; zie **UNACHTSAM**. *...**AUFMERKSAMKEIT**, *v.* onopmerkzaamheid, *v.*; zie **UNACHTSAMKEIT**. *...**AUFSCHIEBLICH**, *...**AUFSCHIEBBAR**, *b. n.* niet uit te stellen.

UNAUSBLEIBLICH, *b. n.* en *bijw.* onfeilbaar, onmisbaar, onvermijdelijk, zeker; buiten allen twijfel, buiten kijf, zeer zeker. *...**AUSBLEIBLICHKEIT**, *v.* onfeilbaarheid, onmisbaarheid, onvermijdelijkheid, gewisheid, zekerheid, *v.* *...**AUSDENKBAR**, *b. n.* ondenkbaar. *...**AUSFORSCHLICH**, *b. n.* zie **UNERFORSCHLICH**. *...**AUSFÜHRBAR**, *...**AUSFÜHRLICH**, *b. n.* onuitvoerbaar, onuitvoerlijk, ondoenlijk. *...**AUSFÜHRBARKEIT**, *v.* onuitvoerlijkheid, ondoenlijkheid, *v.* *...**AUSFÜHRLICH**, *b. n.* niet uitvoerig, onvolledig, onnaauwkeurig. *...**AUSFÜHRLICHKEIT**, *v.* onvolledigheid, *v.* *...**AUSGEARBEITET**, *b. n.* onafgewerkt, onafgedaan, onvolkomen, onvoltooid. *...**AUSGEBAUET**, *b. n.* nog niet volbouwd. *...**AUSGEBILDET**, *b. n.* en *bijw.* onuitgewerkt; ruw, lomp, onbeschaafd. *...**AUSGEFÜHRT**, *b. n.* onuitgevoerd, niet bewerkstelligd, niet volbragt. *...**AUSGEDEHNT**, *b. n.* niet gerekt, niet uitgerekt. *...**AUSGEFÜLLT**, *b. n.* niet uitgevuld. *...**AUSGEMACHT**, *b. n.* onbeslist, onvereffend, niet beslecht; zie **UNAUSGEARBEITET**. *...**AUSGENOMMEN**, *b. n.* zonder uitzondering. *...**AUSGESETZT**, *b. n.* zie **UNAUFHÖRLICH**. *...**AUSLEGBAR**, *...**AUSLEGLICH**, *b. n.* zie **UNAUFLÖSLICH**. *...**AUSLÖSCHLICH**, *b. n.* en *bijw.* onuitwischbaar, onuitbluschbaar, (ook *fig.*) *...**AUSLÖSCHLICHKEIT**, *v.* onuitwischbaarheid, onuitbluschbaarheid, *v.* *...**AUSLÖSLICH**, *b. n.* niet vrij te koopen, onaflosbaar. *...**AUSSÖHNLICH**, *b. n.* en *bijw.* zie **UNABBÜSSLICH**, **UNVERSÖHNLICH**. *...**AUSSPRECHLICH**, *b. n.* onuitsprekelijk, niet uit te spreken. *...**AUSSPRECHLICHKEIT**, *v.* onuitsprekelijkheid, *v.* *...**AUSSTEHLICH**, *b. n.* en *bijw.* onuitstaanbaar, onverdragelijk. *...**AUSTILGLICH**, *b. n.* onuitwischbaar.

UNBAND, *m. fig.* (§) ontembare knaap, *m.*

UNBÄNDIG, *b. n.* en *bijw.* ontembaar; ongezeggelijk, wild, losbandig, onhandelbaar, ongebonden; buitengemeen, buitenmate, buitensporig, ongeregeld; — *lachen*, schateren van het lagchen; — *lieben*, overdreven liefhebben. *—**KEIT**, *v.* ontembaarheid; *fig.* onhandelbaarheid, ongebondenheid, losbandigheid, buitensporigheid, *v.*; ontembare aard, *m.*

UNBARMHERZIG, *b. n.* onbarmhartig, onmededoogend, wreed, hard, ongevoelig. *—**KEIT**, *v.* onbarmhartigheid, onmededoogendheid, wreedheid, hardheid, ongevoeligheid, *v.*

UNBÄRTIG, *b. n.* baardeloos, zonder baard. *—**KEIT**, *v.* baardeloosheid, *v.*

UNBAU, *m.* gebrek aan bebouwing, *o.*

UNBEACHTET, *b. n.* niet in acht genomen; ongeacht, niet in aanmerking komende. *...**BEAMTET**, *b. n.* ambteloos, zonder bediening. *...**BEANTWORTET**, *b. n.* onbeantwoord. *...**BEANTWORTLICH**, *b. n.* niet te beantwoorden, zonder antwoord. *...**BEBAUET**, *b. n.* zie **UNGEBAUET**. *...**BEDACHT**, *...**BEDÄCHTIG**, *...**BEDACHTSAM**, *b. n.* onbedachtzaam, onoplettend, roekeloos, onbezonnen, onvoorzigtig. *...**BEDACHTSAMKEIT**, *v.* onbedachtzaamheid, onbezonnenheid, roekeloosheid, *v.* *...**BEDECKT**, *b. n.* ongedekt, bloot, naakt, ontbloot; *mit unbedecktem Haupte*, blootshoofds, met ongedekten hoofde. *...**BEDEUTEND**, *b. n.* en *bijw.* onbeduidend, nietig, onbelangrijk, weinig beteekenend; van geen gewigt; *das Unbedeutende*, het onbeduidende, nietige, *o.* nietigheid, *v.* *...**BEDINGT**, *b. n.* en *bijw.* onvoorwaardelijk, onbepaald, volstrekt; volstrektelijk, zonder voorbehoud. *...**BEDUNGEN**, *b. n.* en *bijw.* zonder afdingen; onverhuurd, vrij. *...**BEEID-**

IGT, *b. n.* onbeëedigd, niet onder eede. *...BEEINTRÄCHTIGT, *b. n.* vreedzaam. stil, rustig, gerust. *...BEERBT, *b. n.* en *bijw.* kinderloos, zonder kinderen. *...BEERDIGT, *b. n.* onbegraven, niet ter aarde besteld. *...BEFAHREN, *b. n.* onbetreden, ongebaand, zonder voetstappen; *unbefahren Volk*, ongeoefende zeelieden, *m. mv.* *...BEFANGEN, *b. n.* en *bijw.* onbevooroordeeld, onvooringenomen; vrij, rondborstig, te goeder trouw, opregt, ongekunsteld, natuurlijk, naïf. *...BEFANGENHEIT, *v.* onvooringenomenheid; rondborstigheid, natuurlijkheid, naïveteit, *v.* *...BEFESTIGT, *b. n.* open, niet versterkt. *...BEFIEDERT, *b. n.* niet gevederd. *...BEFLECKT, *b. n.* en *bijw.* onbevlekt, zonder smet, vlekkeloos, rein, zuiver. *...BEFLECKTHEIT, *v.* onbevlektheid, vlekkeloosheid, *v.* *...BEFRIEDIGEND, *b. n.* onvoldoende, niet bevredigend. *...BEFRIEDIGT, *b. n.* onvoldaan, niet voldaan. *...BEFUGNISS, *...BEFUGTHEIT, *v.* onbevoegdheid, *v.* *...BEFUGT, *b. n.* en *bijw.* ongeregtigd, onbevoegd, niet wettig, onwettig. *...BEGABT, *b. n.* niet begiftigd, niet bedeeld. *...BEGLEITET, *b. n.* onverzeld, alleen. *...BEGNÜGLICH, *b. n.* zie UNGENÜGSAM. *...BEGRABEN, *b. n.* zie UNBEERDIGT. *...BEGREIFLICH, *b. n.* en *bijw.* onbegrijpelijk. *...BEGREIFLICHKEIT, *v.* onbegrijpelijkheid, *v.* *...BEGRENZBAR, *b. n.* onbegrensbaar. *...BEGRENZT, *b. n.* onbegrensd, grenzenloos. *...BEGÜTERT, *b. n.* onbemiddeld, zonder goederen, zonder bezittingen.

UNBEHAART, *b. n.* niet harig; zonder haar. *...BEHAGEN, *o.* onbehagelijkheid, onaangenaamheid, moeijelijkheid, ongelegenheid, *v.* *...BEHAGLICH, *b. n.* onbehagelijk, onaangenaam; ongemakkelijk. *...BEHAGLICHKEIT, *b. n.* zie UNBEHAGEN. *...BEHAUEN, *b. n.* ongehouwen, (van steenen). *...BEHAUPTBAR, *b. n.* onhoudbaar, niet te houden. *...BEHELFBAR. *...BEHÜLFLICH, *b. n.* onhandig, lomp; onwellevend, ongedienstig, niet voorkomend, onbehulpzaam. *...BEHERZIGT, *b. n.* zonder behartiging, niet gemoedelijk. *...BEHÜLFLICHKEIT, *v.* onhandigheid, lompheid, *v.* *...BEHÜTET, *b. n.* onbewaakt, zonder hoede. *...BEHUTSAM, *b. n.* en *bijw.* zie UNBEDACHT. *...BEHUTSAMKEIT, *v.* zie UNBEDACHTSAMKEIT. *...BEKANNT, *b. n.* en *bijw.* onbekend; *fig.* onbekend, stil, vergeten; *ein Unbekannter*, een onbekende. *...BEKANNTSCHAFT, *v.* onbekendheid, *v.* *...BEKEHRBAR, *b. n.* onbekeerbaar; onverbeterlijk, niet te bekeeren. *...BEKEHRT, *b. n.* onbekeerd. *...BEKEHRTHEIT, *v.* staat eens onbekeerden, *m.* *...BEKLAGT, *b. n.* niet beklaagd. *...BEKLEIDET, *b. n.* naakt, ontkleed, onbedekt, bloot, ongedekt. *...BEKÜMMERT, *b. n.* en *bijw.* onbekommerd, onbezorgd, zorgeloos, zonder zorg; *sein Sie deswegen* —, wees er onbezorgd over, maak u daarover niet ongerust; *ich lasse mich darum* —, ik bekommer mij er niet om. *...BELADEN, *b. n.* onbelast, niet beladen, ledig. *...BELAUBT, *b. n.* en *bijw.* bladerloos. *...BELEBT, *b. n.* levenloos, onbezield; zonder leven; *fig.* stijf, ongemanierd, lomp, linksch. *...BELEBTHEIT, *v.* levenloosheid; *fig.* stijfheid, ongemanierdheid, lompheid, boerschheid, *v.* *...BELEHREND, *b. n.* niet nuttig, niet onderrigtend. *...BELEHRT, *b. n.* niet onderrigt, niet onderwezen. *...BELEIDIGT, *b. n.* niet beleedigd. *...BELESEN, *b. n.* onbelezen, ongeleerd, onkundig. *...BELESENHEIT, *v.* onbelezenheid, *v.* *...BELIEBEN, *o.* ongenoegen, *o.* *...BELIEBIG, *b. n.* onbehagelijk. *...BELOHNBAR, *b. n.* onvergeldbaar, niet te beloonen. *...BELOHNT, *b. n.* onbeloond, onvergolden.

UNBEMANNT, *b. n.* (203) onbemand; ongewapend, niet uitgerust. *...BEMERKT, *b. n.* en *bijw.* onbemerkt, ongemerkt, onopgemerkt; ter sluiks. *...BEMITTELT, *b. n.* onbemiddeld, geldeloos, zonder fortuin, -middelen. *...BEMÜHT, *b. n.* en *bijw.* ongemoeid, zonder moeite. *...BENANNT, *b. n.* ongenoemd, naamloos, anoniem; (126) onbenoemd. *...BENEHMEN, *o.* slecht gedrag, *o.* *...BENEIDET, *b. n.* en *bijw.* niet benijd. *...BENETZT, *b. n.* niet bevochtigd. *...BENOMMEN, *b. n.* veroorloofd, vergund, toegelaten, toegestaan; *es bleibt ihm* —, het is hem niet ontzegd, het staat hem vrij. *...BENUTZT, *b. n.* en *bijw.* ongebruikt, onaangeroerd, niet gebezigd, nutteloos. *...BEQUEM, *...BEQUEMLICH, *b. n.* en *bijw.* ongeschikt, onbekwaam, ongelegen, ongepast, ongemakkelijk. *...BEQUEMLICHKEIT, *v.* ongeschiktheid, ongepastheid, ongelegenheid, ongemakkelijkheid, *v.* *...BERATHEN, *b. n.* en *bijw.* onberaden, voorbarig; zonder overleg; *eine unberathene Tochter*, een meisje dat nog niet aan den man is. *...BERAUBT, *b. n.* niet be-

roofd. *...BERECHENBAR, b. n. onberekenbaar, niet te berekenen. *...BEREDSAMKEIT, v. onbespraaktheid, v. gebrek aan welsprekendheid, o. *...BEREDT, b. n. onbespraakt, niet welsprekend. *...BEREIT, *...BEREITET, b. n. en bijw. onbereid; ruw, niet gereed, onvoorbereid; onvoorziens, onverwachts. *...BERICHTIGT, b.n. niet nagezien, onverbeterd; niet aangezuiverd, onvoldaan (van rekeningen). *...BERITTEN, b. n. ein —es Pferd, een onbereden paard; ein —er Mann, een man te voet. *...BERUFEN, b. n. en bijw. ongeroepen, onverzocht, ongevraagd; onberoepen; onbevlekt, onbesproken. *...BERÜHMT, b. n. en bijw. niet beroemd, niet vermaard; zonder naam; fig. vergeten, afgetrokken. *...BERÜHRT, b. n. onaangeroerd; met stilzwijgen voorbijgegaan, niet vermeld; fig. etwas — lassen, iets onaangeroerd laten, iets met stilzwijgen voorbijgaan. *...BESCHADET, bijw. zonder schade, zonder nadeel; onverminderd, behoudens. *...BESCHÄDIGT, b. n. en bijw. onbeschadigd, zonder letsel, heelshuids. *...BESCHÄFTIGT, b. n. niet bezig, werkeloos, zonder bezigheid. *...BESCHATTET, b. n. en bijw. onbeschaduwd, zonder schaduw. *...BESCHEID, m. lompheid; fig. onwetendheid, v. *...BESCHEIDEN, b. n. en bijw. onbescheiden, onbeleefd, onkiesch; stout, driest, vermetel; onbescheidenlijk. *...BESCHEIDENHEIT, v. onbescheidenheid, onbeleefdheid, onkieschheid; stoutheid, driestheid, vermetelheid, v. *...BESCHENKT, b. n. niet begiftigd. *...BESCHIRMT, b. n. niet beschermd, zonder hoede, zonder bescherming.

UNBESCHLAGEN, b. n. (51) onbeslagen; niet omzet, niet omboord; —es Holz, ruig-, ruw-, onbehakt hout, hout dat nog den bast heeft; fig. in einer Wissenschaft —, ongeoefend, onbedreven in eene wetenschap; (§) niet van zessen klaar. *...BESCHNITTEN, b. n. onbesneden; ongesneden, ongesnoeid; onafgesneden; onbesnoeid (van munten). *...BESCHOLTEN, b. n. en bijw. onbesproken, onberispelijk, zonder blaam. *...BESCHOLTENHEIT, v. onbesprokenheid, onberispelijkheid, v. vlekkelooze naam, m. *...BESCHOREN, b. n. ongeschoren, niet geschoren. *...BESCHRÄNKT, b. n. onbepaald; onbegrensd. *...BESCHREIBLICH, b. n. onbeschrijfelijk. *...BESCHREIBLICHKEIT, v. onbeschrijfelijkheid, v. *...BESCHRIEBEN, b. n. en bijw. onbeschreven, in blank. *...BESCHRIEEN, b. n. niet gescholden, niet gehoond, niet beleedigd; onbetooverd. *...BESCHUHT, b. n. ongeschoeid, zonder schoeisel. *...BESCHÜTZT, b. n. zie UNBESCHIRMT. *...BESCHWERT, b. n. en bijw. onbezwaard, onbelast, ongemoeid; vrij, ontheven aan, -van; (§) thun Sie es —, doe het maar, neem de moeite het te doen. *...BESEELT, b. n. onbezield, levenloos. *...BESEHEN, bijw. (§) ongezien, zonder gezien; etwas — kaufen, iets voetstoots koopen; kat in den zak koopen. *...BESIEGBAR, b. n. zie UNÜBERWINDLICH. *...BESOLDET, b. n. onbezoldigd, niet gesalariëerd, zonder loon, -salaris. *...BESONNEN, b. n. onbezonnen, onbesuisd, onbedacht, roekeloos, onnadenkend; driest, vermetel, stout. *...BESONNENHEIT, v. onbezonnenheid, onbedachtzaamheid, roekeloosheid; driestheid, vermetelheid, v. *...BESORGT, b. n. onbezorgd, zorgeloos, vrij van zorgen. *...BESSERLICH, b. n. onverbeterlijk, (niet vatbaar voor verbetering). *...BESSERLICHKEIT, v. onverbeterlijkheid, v.

UNBESTAND, m. UNBESTÄNDIGKEIT, v. onbestendigheid, onstandvastigheid, veranderlijkheid, wankelbaarheid, v. *...BESTÄNDIG, b. n. onbestendig, onstandvastig, veranderlijk, wankelbaar. *...BESTECHBAR, *...BESTECHLICH, b. n. onomkoopbaar. *...BESTECHBARKEIT, *...BESTECHLICHKEIT, v. onomkoopbaarheid, v. *...BESTEHEND, b. n. onstandvastig, niet vast staande. *...BESTEIGBAR, *...BESTEIGLICH, b. n. onbestijgbaar, ongenaakbaar; onoverkomelijk. *...BESTELLT, b. n. niet besteld. *...BESTERNT, b. n. niet uitgestarnd, donker, duister, zonder sterren. *...BESTIMMBAR, b. n. dat niet bepaald kan worden. *...BESTIMMT, b. n. en bijw. onbepaald, onbestemd, niet vastgesteld; los, onzeker; besluiteloos, wankelend. *...BESTIMMTHEIT, v. onbepaaldheid, onbestemdheid; onzekerheid; besluiteloosheid, wankelmoedigheid, aarzeling, v. *...BESTOCHEN, b. n. niet omgekocht. *...BESTRAFT, b. n. zie UNGESTRAFT. *...BESTREITBAR, b. n. onbetwistbaar. *...BESTRICKT, b. n. en bijw. niet verstrikt, niet omspannen. *...BESTRITTEN, b. n. onbestreden. *...BESUCHT, b. n. onbezocht; niet bezocht wordende. *...BESUDELT, b. n. en bijw. onbevlekt, onbezoedeld, vlekkeloos, rein, zuiver.

UNBETAGT, b. n. niet oud, niet bejaard. *...BETASTET, b. n. onaangeroerd. *...BETONT, b. n. zonder klemtoon. *...BETRÄCHTLICH, b. n. onaanzienlijk, nietig, gering. *...BETRÄCHTLICH-

KEIT, *v.* onaanzienlijkheid, geringheid; *fig.* nietigheid, beuzeling, *v.* *...BETRAUERT, *b. n.* onbeweend, niet betreurd. *...BETRETEN, *b. n.* onbetreden. *...BETRIEGLICH, *b. n.* zie UNBETRÜGLICH. *...BETROFFEN, *b. n.* geene betrekking hebbende op. *...BETRÜBT, *b. n.* niet bedroefd. *...BETRÜGLICH, *b. n.* onbedriegelijk, onfeilbaar, zeker, onmisbaar; zie ook UNTRÜGLICH. *...BETRÜGLICHKEIT, *v.* onbedriegelijkheid, onfeilbaarheid, *v.* *...BEUGSAM, *b. n.* onbuigzaam, vast, standvastig, koppig. *...BEWACHT, *b. n.* en *bijw.* onbewaakt, zonder wacht, - hoede. *...BEWAFFNET, *b. n.* en *bijw.* ongewapend. *...BEWAHRT, *b. n.* onbewaard. *...BEWÄHRT, *b. n.* niet bewezen, niet beproefd. *...BEWANDERT, *b. n. fig.* onbedreven, ongeoefend.

UNBEWEGLICH, *b. n.* en *bijw.* onbewegelijk; *fig.* onbuigzaam, halsstarrig, onverzettelijk, onveranderlijk, standvastiglijk; *—e Güter*, onroerende -, vaste goederen; *ein —er Stern*, eene vaste ster. *—KEIT, *v.* onbewegelijkheid; *fig.* onbuigzaamheid, onverzettelijkheid, standvastigheid, *v.*

UNBEWEGT, *b. n.* en *bijw.* zonder beweging; *fig.* onbewogen, niet getroffen, onaangedaan, ongeroerd. *...BEWEHRT, *b. n.* zie UNBEWAFFNET. *...BEWEIBT, *b. n.* ongetrouwd, zonder vrouw. *...BEWEINT, *b. n.* zie UNBETRAUERT. *...BEWEISLICH, *b. n.* zie UNERWEISLICH. *...BEWIESEN, *b. n.* onbewezen, niet voldingend aangetoond. *...BEWILLIGT, *b. n.* niet bewilligd, niet toegestaan. *...BEWOHNBAR, *b. n.* onbewoonbaar. *...BEWOHNBARKEIT, *v.* onbewoonbaarheid, *v.* *...BEWOHNT, *b. n.* onbewoond. *...BEWÖLKT, *b. n.* onbewolkt, onbeneveld, helder. *...BEWORBEN, *b. n.* zonder aanzoek, niet aangevraagd. *...BEWUSST, *b. n.* en *bijw.* onbewust, onbekend; buiten weten van, zonder weten; *das ist mir —*, ik weet er niets van, dit is mij onbewust; *mir —*, buiten mijn weten. *...BEWUSSTHEIT, *v.* onbewustheid, onbekendheid, *v.* *...BEZAHLBAR, *b. n.* onbetaalbaar. *...BEZAHLT, *b. n.* onbetaald, niet voldaan, onvoldaan. *...BEZAUBERT, *b. n.* onbetooverd. *...BEZÄUNT, *b. n.* open, niet omheind, zonder heg. *...BEZEUGT, *b. n.* en *bijw.* zonder getuigenis, niet getuigd; (49) *Gott hat sich nicht — gelassen*, God heeft zich aan ons geopenbaard. *...BEZOGEN, *b. n.* niet in bezit genomen; (171) zonder snaren. *...BEZWEIFELT, *b. n.* en *bijw.* ontwijfelbaar; niet te betwijfelen, zonder twijfel. *...BEZWINGLICH, *b. n.* en *bijw.* onbedwingbaar, ontembaar, onverwinbaar; onoverkomelijk. *...BEZWINGLICHKEIT, *v.* onbedwingbaarheid, ontembaarheid; *fig.* onoverkomelijkheid. *v.*

UNBIBLISCH, *b. n.* niet bijbelsch, niet overeenkomende met het bijbelverhaal. *...BIEDER, *b. n.* oneerlijk. *...BIEDERKEIT, *v.* oneerlijkheid, *v.* *...BIEGSAM, *b. n.* onbuigzaam; *fig.* stijf, strak, ontembaar, onhandelbaar. *...BIEGSAMKEIT, *v.* onbuigzaamheid; *fig.* stijfheid, strakheid, ontembaarheid, onhandelbaarheid, *v.* *...BILD, *o.* gedrog, wanschepsel, monster, *o.* *...BILDE, *...BILL, *v.* onregt *o.* beleediging, onregtvaardigheid, *o.* *...BILDLICH, *b. n.* en *bijw.* niet verbloemd, niet beeldsprakig; in de eigentlijke beteekenis. *...BILLIG, *b. n.* en *bijw.* onbillijk, onregtvaardig, onredelijk; onregtvaardiglijk. *...BILLIGKEIT, *v.* onbillijkheid, onregtvaardigheid, onredelijkheid, *v.* onregt, *o.* *...BLUTIG, *b. n.* niet bloedende; bloedeloos. *...BOT, *o.* bod onder de waarde, *o.* *...BRAUCHBAR, *b. n.* en *bijw.* onbruikbaar, nutteloos, versleten, oud. *...BRAUCHBARKEIT, *v.* onbruikbaarheid; nutteloosheid, *v.* *...BRÜDERLICH, *b. n.* en *bijw.* niet broederlijk. *...BÜRGERLICH, *b. n.* niet burgerlijk. *...BUSSFERTIG, *b. n.* onboetvaardig. *...BUSSFERTIGKEIT, *v.* onboetvaardigheid, *v.* *...CHRIST, *m.* onchristen, *m.* *...CHRISTLICH, *b. n.* en *bijw.* onchristelijk; *fig.* wreed, wreedelijk, onmenschelijk.

UNCKE, *v.* zie UNKE.

UNCREDENZT, *b. n.* niet geproefd, ongesmaakt.

UND, *vw.* en.

UNDANK, *m.* ondank, *m.* *—BAR, *b. n.* ondankbaar, niet erkentelijk. *—BARKEIT, *v.* ondank, *m.* ondankbaarheid, *v.*

UNDENKBAR, *b. n.* ondenkbaar, onbegrijpelijk; niet te denken. *—KEIT, *v.* ondenkbaarheid, onbegrijpelijkheid, *v.*

UNDENKLICH, *b. n.* en *bijw.* onheugelijk. *—KEIT, *v.* onheugelijkheid, *v.*

UNDEUTLICH, *b. n.* en *bijw.* onduidelijk, onverstaanbaar, verward, duister, onbevattelijk. *—KEIT, *v.* onduidelijkheid, onverstaanbaarheid, *v.*

UNDEUTSCH, *b. n.* en *bijw.* onduitsch, strijdig met de hoogduitsche taalregelen; *— reden*, slecht hoogduitsch spreken; *fig.* verward spreken, eene ongeregelde taal uiten.

UNDICHTERISCH, *b. n.* ondichterlijk, prozaïsch.

UNDIENLICH, *b. n.* ondienstig, niet

dienstig, nutteloos; onbekwaam, ongelegen, onbehoorlijk, ongepast; *es wird nicht — sein, wenn...*, het zal niet te onpas zijn, wanneer (als)... *—KEIT, *v.* ondienstigheid, nutteloosheid, onbekwaamheid, ongepastheid, onbehoorlijkheid, *v.*
UNDIENST, *m.* ondienst, *v.* *—FERTIG, *b. n.* niet dienstvaardig, ongedienstig. *—FERTIGKEIT, *v.* ongedienstigheid, *v.*
UNDING, *o.* onding; niet, *o.*
UNDULDSAM, *b. n.* ondragelijk, niet lijdelijk, onverdragelijk, niet te dulden; onverdraagzaam. *—KEIT, *v.* ondragelijkheid, onverdragelijkheid; onverdraagzaamheid, *v.*
UNDURCHDRINGLICH, *b. n.* en *bijw.* ondoordringbaar, ondoordringelijk, (ook 104). *—KEIT, *v.* ondoordringbaarheid, ondoordringelijkheid, (ook 104), *v.*
UNDURCHSICHTIG, (UNDURCHSCHEINEND), *b. n.* ondoorzigtig, niet doorschijnend. *—KEIT, *v.* ondoorzigtigheid, *v.*
UNDURCHSUCHT, *b. n.* ondoorzocht.
UNEBEN, *b. n.* en *bijw.* oneffen, ongelijk, hobbelig, niet vlak; *fig.* (§) *das ist nicht —*, dat is niet slecht, dat is mij goed; *ein —er Gedanke*, een verward denkbeeld. *—E, *—HEIT, *v.* oneffenheid, ongelijkheid, hobbeligheid, *v.* *—MASS, *o.* (126) wortelloosheid (van een getal), *v.*
UNECHT, *b. n.* zie UNÄCHT.
UNEDEL, *b. n.* en *bijw.* onedel, laag, gemeen; zie UNADELIG; *unedle Metalle*, onedele metalen.
UNEHE, *v.* onwettige zamenwoning, *v.* *—LICH, *b. n.* en *bijw.* ongehuwd, ongetrouwd, onecht, buiten echt, bastaard, natuurlijk.
UNEHRBAR, *b. n.* en *bijw.* oneerbaar, onkuisch, zedeloos, schandelijk, ontuchtig, onzedig. *—KEIT, *v.* oneerbaarheid, onkuischheid, ontucht, zedeloosheid, schandelijkheid, *v.*
UNEHRE, *v.* oneer, schande, *v.*
UNEHRERBIETIG, *b. n.* en *bijw.* oneerbiedig, - lijk, zonder eerbied, - ontzag. *—KEIT, *v.* oneerbiedigheid, *v.*
UNEHRLICH, *b. n.* oneerlijk, schandelijk, snood. *—KEIT, *v.* oneer, schandelijkheid, snoodheid, *v.*
UNEIGENNÜTZIG, *b. n.* onbaatzuchtig, belangeloos. *—KEIT, *v.* UNEIGENNUTZ, *m.* onbaatzuchtigheid, belangeloosheid, *v.*
UNEIGENTLICH, *b. n.* en *bijw.* oneigentlijk, figuurlijk; beeldsprakig, verbloemd. *...EINGEBUNDEN, *b. n.* en *bijw.* oningebonden, oningenaaid, in losse bladen. *...EINGEDENK, *b. n.* en *bijw.* niet indachtig. *...EINGEDENKEN, *o.* vergetelheid, *v.* *...EINGESCHRÄNKT, *b. n.* onbepaald, onbegrensd, onbeperkt. *...EINGEZOGEN, *b. n.* niet ingetogen, los, buitensporig, ongeregeld.
UNEINIG, *b. n.* en *bijw.* UNEINS, *bijw.* oneenig, verdeeld, tweedragtig, oneens, in tweedragt, in oneenigheid; *sie sind —*, zij zijn oneens; — *machen*, verdeelen, tweedragt zaaijen; — *werden*, oneens worden. *—KEIT, *v.* oneenigheid, verdeeldheid, tweedragt, *v.*
UNEINTRÄGLICH, *b. n.* en *bijw.* onvoordeelig; niet winstgevend; zonder voordeel.
UNEMPFÄNGLICH, *b. n.* onvatbaar. *—KEIT, *v.* onvatbaarheid, *v.*
UNEMPFINDBAR, *b. n.* ongevoelig, onmerkbaar, onzigtbaar, niet waar te nemen. *—KEIT, *v.* ongevoeligheid, onmerkbaarheid, onzigtbaarheid, *v.*
UNEMPFINDLICH, *b. n.* en *bijw.* ongevoelig, gevoelloos; zonder gevoel, zonder aandoening; ongevoeliglijk. *—KEIT, *v.* ongevoeligheid, gevoelloosheid, *v.*
UNEMPFUNDEN, *b. n.* niet gevoeld, niet ondervonden; niet waargenomen.
UNENDLICH, *b. n.* en *bijw.* oneindig, - lijk; *der —e, das —e*, het oneindige; *ins —e*, in het oneindige. *—KEIT, *v.* oneindigheid, eindeloosheid, eeuwigheid, *v.*
UNENTBEHRLICH, *b. n.* onontbeerlijk, volstrekt noodzakelijk, onmisbaar. *—KEIT, *v.* onontbeerlijkheid, onmisbaarheid, volstrekte noodzakelijkheid, *v.*
UNENTDECKT, *b. n.* niet ontdekt. *...ENTEHRT, *b. n.* niet onteerd, onbezoedeld, onbevlekt. *...ENTFALLEN, *b. n.* niet vergeten. *...ENTGELTLICH, *b. n.* en *bijw.* kosteloos, om niet, zonder geld, gratis.
UNENTHALTSAM, *b. n.* en *bijw.* oningetogen, onmatig, buitensporig; wulpsch, geil; onmatiglijk. *—KEIT, *v.* oningetogenheid, onmatigheid, buitensporigheid; geilheid, wulpschheid, *v.*
UNENTSCHIEDEN, *b. n.* onbeslist, onbepaald. *—HEIT, *v.* onbeslistheid, *v.*
UNENTSCHLOSSEN, *b. n.* onbesloten; besluiteloos, onzeker, weifelend, aarzelend, wankelmoedig. *—HEIT, *v.* besluiteloosheid, onzekerheid, weifeling, aarzeling, wankelmoedigheid, *v.*
UNENTSETZBAR, *b. n.* onafzetbaar (van een ambt). *—KEIT, *v.* onafzetbaarheid (van een ambt), *v.*
UNENTSINNLICH, *b. n.* zie UNDENKLICH. *...ENTSTELLT, *b. n.* onvervalscht, onvermengd. *...ENTWICKELT, *b. n.* niet ontwikkeld, verward. *...ENTWIRRBAR, *b. n.* niet te ontwarren. *...ENTZIFFERLICH, *b. n.* onverklaarbaar; niet te ontcijferen. *...ERACHTET, *b. n.* zie UNGEACHTET. *...ER-

BAUEND, *b. n.* onstichtelijk, aanstootelijk. *...**ERBETEN**, *b. n.* onaangezocht, onverzocht, ongevraagd. *...**ERBITTLICH**, *b. n.* en *bijw.* onverbiddelijk, onbuigzaam, onverzettelijk. *...**ERBITTLICHKEIT**, *v.* onbuigzaamheid, onverbiddelijkheid, onverzettelijkheid, *v.* *...**ERBROCHEN**, *b. n.* ongebroken; onafgebroken. *...**ERDACHT**, *...**ERDICHTET**, *b. n.* waar, niet valsch, niet verdicht. *...**ERDENKLICH**, *b. n.* ondenkbaar, onbedenkelijk, onbegrijpelijk.

UNERFAHREN, *b. n.* en *bijw.* onervaren, onbedreven, ongeoefend; *fig.* jong, onbedreven, zonder ondervinding; *er ist in dieser Sache noch* —, hij is nog een nieuweling in die zaak. *—**HEIT**, *v.* onervarenheid, onbedrevenheid, ongeoefendheid, *v.*

UNERFINDLICH, *b. n.* niet uit te vinden.

UNERFORSCHLICH, *b. n.* en *bijw.* onnavorschbaar, ondoorgrondelijk, verborgen. *—**KEIT**, *v.* onnavorschbaarheid, ondoorgrondelijkheid, verborgenheid, *v.*

UNERFREULICH, *b. n.* onaangenaam, niet verblijdend. *...**ERFÜLLT**, *b. n.* onvervuld, niet vervuld. *...**ERFUNDEN**, *b. n.* niet uitgevonden.

UNERGRÜNDLICH, *b. n.* zonder bodem, peilloos, bodemloos; zie **UNERFORSCHLICH**. *—**KEIT**, *v.* bodemloosheid, *v.*; zie **UNERFORSCHLICHKEIT**.

UNERHEBLICH, *b. n.* en *bijw.* onaanzienlijk, niet gewigtig, van weinig waarde, onbelangrijk; zwak, krachteloos, weinig afdoende. *—**KEIT**, *v.* onaanzienlijkheid; onbelangrijkheid; zwakheid, krachteloosheid, *v.*

UNERHÖRT, *b. n.* en *bijw.* onverhoord; ongehoord; *fig.* buitengemeen, vreemd, ongehoord; *nicht — lassen*, verhooren, niet onverhoord laten; — *gut*, uitermate goed.

UNERINNERLICH, *b. n.* zie **UNDENKLICH**. *...**ERKANNT**, *b. n.* incognito; onbekend, niet bekend; niet erkend, niet herkend.

UNERKENNBAR, *b. n.* onkenbaar. *—**KEIT**, *v.* onkenbaarheid, *v.*

UNERKENNTLICH, *b. n.* en *bijw.* ondankbaar, niet erkentelijk. *—**KEIT**, *v.* ondankbaarheid, *v.*

UNERKLÄRBAR, **UNERKLÄRLICH**, *b. n.* en *bijw.* onverklaarbaar, niet te ontcijferen, niet uit te leggen; *fig.* onoplosbaar. *—**KEIT**, *v.* onverklaarbaarheid; *fig.* onoplosbaarheid, *v.*

UNERLÄSSLICH, (**UNERLASSBAR**), *b. n.* en *bijw.* onvergeeflijk, onverschoonbaar; onontbeerlijk. *—**KEIT**, *v.* onvergeeflijkheid; onontbeerlijkheid, *v.*

UNERLAUBT, *b. n.* en *bijw.* ongeoorloofd, niet toegestaan, onwettig. *...**ERLEIDLICH**, *b. n.* onduldbaar. *...**ERLERNBAR**, *b. n.* niet te leeren. *...**ERLÖSCHLICH**, *b. n.* onuitwischbaar.

UNERMESSLICH, *b. n.* en *bijw.* onmeetbaar; onmetelijk. *—**KEIT**, *v.* onmeetbaarheid; onmetelijkheid, *v.*

UNERMÜDBAR, *b n.* zie **UNERMÜDLICH**. *...**ERMÜDET**, *b. n.* en *bijw.* onvermoeid; onverpoosd, gestadig. *...**MÜDLICH**, *b. n.* onvermoeibaar. *...**ERMÜDLICHKEIT**, *v.* onvermoeidheid, onvermoeibaarheid, *v.*

UNEROBERLICH, *b. n.* onneembaar, niet te veroveren. *...**ERÖRTERT**, *b. n.* onbeslist. *...**ERQUICKLICH**, *b. n.* niet verkwikkend, niet verfrisschend. *...**ERREICHBAR**, *b. n.* onbereikbaar, ongenaakbaar, ontoegankelijk.

UNERSÄTTLICH, *b. n.* en *bijw.* onverzadelijk; niet te verzadigen. *—**KEIT**, *v.* onverzadelijkheid, *v.*

UNERSCHAFFEN, *b. n.* ongeschapen.

UNERSCHÖPFLICH, *b. n.* onuitputtelijk. *—**KEIT**, *v.* onuitputtelijkheid, *v.*

UNERSCHÖPFT, *b. n.* onuitgeput.

UNERSCHROCKEN, *b. n.* en *bijw.* onverschrokken, vermetel, moedig, driest, koen, stout. *—**KEIT**, *v.* onverschrokkenheid, vermetelheid, driestheid, stoutheid, koenheid, *v.* moed, *m.*

UNERSCHÜTTERLICH, *b. n.* en *bijw.* onverzettelijk, onbuigzaam, onbewegelijk, pal staande, stijf; *fig.* standvastig, onwankelbaar. *—**KEIT**, *v. fig.* standvastigheid, onwankelbaarheid; onverzettelijkheid, onbewegelijkheid, *v.*

UNERSCHWINGLICH, *b. n.* en *bijw.* bovenmatig; buitensporig, onmatig; bovenmate.

UNERSETZLICH, *b. n.* en *bijw.* onherstelbaar. *—**KEIT**, *v.* onherstelbaarheid, *v.*

UNERSINNLICH, *b. n.* ondenkbaar. *...**ERSTEIGBAR**, *b. n.* ongenaakbaar, onbeklimbaar, ontoegankelijk. *...**ERSUCHT**, *b. n.* en *bijw.* onaangezocht; niet begeerd, niet gevorderd, ongevraagd.

UNERTRÄGLICH, *b. n.* en *bijw.* ondragelijk, onverdragelijk, onlijdelijk. *—**KEIT**, *v.* ondragelijkheid; onverdragelijkheid, *v.*

UNERWACHSEN, *b. n.* jong, jeugdig; onmondig, niet volwassen. *...**ERWARTET**, *b. n.* en *bijw.* onverwacht, onvoorzien; onvoorziens, onverwachts. *...**ERWECKLICH**, *b. n.* niet te wekken; onopwekbaar. *...**ERWEICHLICH**, *b. n.* onbuigzaam, onverbiddelijk. *...**ERWEISLICH**, *b. n.* en *bijw.* onbewijs-

baar, onbetoogbaar; zonder bewijs. *...ERWEISLICHKEIT, v. onbewijsbaarheid, v. *...ERWIESEN, b. n. onbewezen. *...ERWOGEN, b. n. niet overwogen, niet overdacht, onbedacht. —, vz. zie UNGEACHTET. *...ERZÄHLBAR, b. n. onvertelbaar. *...ERZOGEN, b. n. onopgevoed, zonder opvoeding; *fig.* nog zeer jong, jeugdig.

UNFÄHIG, b. n. onbekwaam, ongeschikt, niet in staat (tot). *—KEIT, v. onbekwaamheid, ongeschiktheid, v.

UNFALL, m. ongeval, noodlottig voorval, onheil, ongeluk, o. rampspoed, tegenspoed, m.; ongenade, v.

UNFEHLBAR, b. n. *bijw.* onfeilbaar, onmisbaar. *—KEIT, v. onfeilbaarheid, onmisbaarheid, v.

UNFEIN, b. n. niet fijn, niet edel. *...FERN, b. n. niet ver (van).

UNFERTIG, b. n. niet gereed, onvoltooid; *fig.* buitensporig, onbeleefd, onbescheiden. *...KEIT, v. onvoltooidheid; *fig.* buitensporigheid, onbeleefdheid, onbescheidenheid, v.

UNFLATH, m. vuil, o. vuiligheid, morsigheid, vuilnis, v. drek; *fig.* (§) morspot, m. *...FLÄTHER, m. morser, vuil mensch, slordige, vuilik; *fig.* geil-, wellustig mensch, m. *...FLÄTHEREI, v. vuiligheid, morsigheid; *fig.* vuile taal, v. *...FLÄTHIG, b. n. vuil, morsig; *fig.* ontuchtig, gemeen, laag. *...FLÄTHIGKEIT, v. zie UNFLATH en UNFLÄTHEREI.

UNFLEISS, v. onoplettendheid, v. *—IG, b. n. onoplettend, onachtzaam.

UNFOLGSAM, b. n. ongehoorzaam, niet volgzaam. *—KEIT, v. ongehoorzaamheid, v.

UNFÖRMLICH, b. n. ongevormd; misvormd, wanschapen, mismaakt, wanstaltig, leelijk, gebrekkig. *—KEIT, v. ongevormdheid; misvormdheid, wanschapenheid, mismaaktheid, gebrekkigheid, v. —, UNFORM, v. *fig.* onevenredigheid, v.

UNFREI, b. n. onvrij, gebonden; zie LEIBEIGEN. *—E, m. leen-, dienstpligtige, lijfeigene; *fig.* slaafsch mensch, m.

UNFREIGEBIG, b. n. niet milddadig, niet vrijgevend.

UNFREIWILLIG, b. n. en *bijw.* onwillekeurig, zonder vrijen wil. *—KEIT, v. onwillekeurigheid, v.

UNFREUDE, v. verdriet, o.

UNFREUND, m. vijand, m.; *—e werden*, met iedereen breken. *—LICH, b. n. en *bijw.* onvriendelijk, onbeleefd, onaangenaam, onbehagelijk; droef, somber, guur, niet opwekkend. *—LICHKEIT, v. onvriendelijkheid; onaangenaamheid; guurheid (van het weder), v. *—SCHAFTLICH, b. n. onvriendelijk, onheusch, onvriendschappelijk.

UNFRIEDE, m. tweedragt, oneenigheid, verdeeldheid, v. twist; oorlog, strijd, m.

UNFRIEDLICH, b. n. en *bijw.* niet vredelievend, twistziek, woelziek, onrustig. *—KEIT, v. twistzucht, v.

UNFROH, b. n. niet verblijd, niet vrolijk, droefgeestig. *...FROMM, b. n. niet deugdzaam, slecht.

UNFRUCHTBAR, b. n. en *bijw.* onvruchtbaar; schraal, dor, woest. *—KEIT, v. onvruchtbaarheid; schraalheid, dorheid, v.

UNFUG, m. wanorde, ongeregeldheid, v.; wangedrag; *fig.* onregt, o. onregtvaardigheid, v. *...FÜGLICH, b. n. en *bijw.* onbehoorlijk, onbillijk, onregt, onregtvaardig; niet passend. *...FÜGSAM, b. n. (*w. g.*) onvoegzaam, niet passend, onbetamelijk. *...FÜHLBAR, b. n. onvoelbaar, ontastbaar. *...FÜRDENKLICH, b. n. onheugelijk. *...FÜRSICHTIG, b. n. onvoorzigtig. *...FÜRSTLICH, b. n. niet vorstelijk.

UNGANGBAR, b. n. ongangbaar; ongebruikelijk, niet in gebruik, niet aan te wenden; weinig bezocht. *—KEIT, v. ongangbaarheid; ongebruikelijkheid; ongenaakbaarheid, v.

UNGANZ, b. n. geheel gebroken.

UNGASTFREI, UNGASTFREUNDSCHAFTLICH, UNGASTLICH, b. n. ongastvrij.

UNGEACHTET, b. n. niet geacht. *—, vz. ongeacht, onaangezien, desniettemin; desniettegenstaande, in weerwil van. *—, vw. ofschoon.

UNGEACKERT, b. n. en *bijw.* onbebouwd, braak. *...GEADELT, b. n. niet geadeld. *...GEAHNDET, b. n. en *bijw.* zonder voorgevoel; zie UNGESTRAFT. *...GEARBEITET, b. n. niet bewerkt, onbehouwen. *...GEBAHNT, b. n. ongebaand, ruw, hobbelig. *...GEBÄNDIGT, b. n. ongetemd. *...GEBAUT, b. n. onbebouwd; *der Zustand eines ungebaueten Ackers*, de onbebouwde toestand-, de woestheid eens akkers. *...GEBERDE, v. fratsengezigt, o. *...GEBERDIG, b. n. en *bijw.* koppig; ongemanierd, onwellevend, onbeschaafd, onbeschoft, boersch, lomp; *sich — stellen*, grimassen maken; koppig-, halsstarrig zijn, pruilen; zich onbeschoft gedragen. *...GEBERDIGKEIT, v. onwellevendheid, boerschheid, lompheid; koppigheid, v. *...GEBETEN, b. n. en *bijw.* ongebeden, onverzocht, ongevraagd. *...GEBILDET, b. n. en *bijw.* ongevormd, onbeschaafd. *...GEBLEICHT, b. n. ongebleekt, ruw.

*...GEBLÜMT, *b. n.* eenvoudig, onopgesmukt. *...GEBOGEN, *b. n.* ongebogen. *...GEBOREN, *b. n.* ongeboren. *...GEBRANNT, *...GEBRATEN, *b. n.* raauw, ongebraden. *...GEBRÄUCHLICH, *b. n.* en *bijw.* ongebruikelijk, verouderd; niet in gebruik, in onbruik. *...GEBRAUCHT, *b. n.* ongebruikt.

UNGEBÜHR, *v.* ongepastheid, onbehoorlijkheid, onvoegzaamheid, onwellevendheid, *v.*; *zur* —, ontijdig, onpas, ongelegen; te ongelegen tijd. *—LICH, *—END, *b. n.* en *bijw.* ongepast, onbehoorlijk, onvoegzaam, onbeleefd, onwellevend, aanstootelijk, zedekwetsend. *—LICHKEIT, *v.* zie UNGEBÜHR.

UNGEBUNDEN, *b. n.* ongebonden, niet vast, los; ongebonden, niet verpligt, niet gehouden, vrij; *fig.* vrij, los, loszinnig, ongeregeld, losbandig; oningebonden (van boeken); *die —e Rede*, de ongebonden stijl, het proza; *die —e Schreibart*, de prozastijl. *—HEIT, *v.* vrijheid, ongebondenheid; *fig.* ongebondenheid, losbandigheid, *v.*

UNGEBURT, *v.* vrucht in de baarmoeder, *v.*

UNGEDULD, *v.* ongeduld, *o.* *—IG, *b. n.* en *bijw.* ongeduldig, -lijk, met ongeduld.

UNGEEHRT, *b. n.* niet geëerd. *...GEENDIGT, *b. n.* onvoltooid, onafgewerkt, niet geëindigd.

UNGEFÄHR, *b. n.* en *bijw.* toevallig, -lijk, bij toeval; ongeveer, omstreeks, te naasten bij. *—, *o.* toeval, geval, *o.*

UNGEFÄLLIG, *b. n.* onbehagelijk, onaangenaam; ongedienstig; niet voorkomend, onvriendelijk. *—KEIT, *v.* onbehagelijkheid; ongedienstigheid, onvriendelijkheid, *v.*

UNGEFÄRBT, *b. n.* niet geverfd, ongekleurd; *fig.* ongeveinsd, niet gehuicheld. *...GEFASST, *b. n.* niet gevat, zonder tegenwoordigheid van geest. *...GEFIEDERT, *b. n.* ongevederd, vederloos. *...GEFLÜGELT, *b. n.* ongevleugeld. *...GEFORDERT, *b. n.* niet gevorderd, niet geëischt. *...GEFRAGT, *b. n.* ongevraagd, onverzocht. *...GEFÜTTERT, *b. n.* ongevoerd, zonder voering; zonder voeder, ongevoederd. *...GEGESSEN, *b. n.* ongegeten; niet gegeten, zonder eten, nuchter. *...GEGLÄTTET, *b. n.* ongepolijst. *...GEGRÜNDET, *b. n.* en *bijw.* ongegrond, valsch; zonder grond; *eine —e Hoffnung*, eene ijdele hoop. *...GEGRÜSST, *b. n.* niet gegroet. *...GEGÜRTET, *b. n.* onomgord. *...GEHALTEN, *b. n.* ongehouden, onverpligt; ongehouden, beleedigd, verstoord, toornig, verontwaardigd; *er wird leicht* —, hij wordt ligt boos, hij is ligt geraakt. *...GEHANGEN, *b. n.* ongehangen. *...GEHECHELT, *b. n.* ongehekeld. *...GEHEILT, *b. n.* niet geheeld, niet genezen. *...GEHEISSEN, *b. n.* en *bijw.* ongelast, vrijwillig; uit eigene beweging, zonder bevel. *...GEHEMMT, *b. n.* en *bijw.* vrij, ongehinderd, onbelemmerd, onbelet; vrijelijk. *...GEHEUCHELT, *b. n.* en *bijw.* ongehuicheld, ongeveinsd, opregt, eerlijk, rondborstig.

UNGEHEUER, *o.* gedrogt, monster, wanschepsel, schrikdier, *o.* *—, *b. n.* en *bijw.* monsterachtig, gedrogtelijk; *fig.* wonderlijk, buitengemeen, ongemeen, bijzonder; wanschapen, misvormd, afschuwelijk. *—E, *o.* monsterachtigheid, *v.*

UNGEHINDERT, *b. n.* en *bijw.* ongehinderd, onbelet, onbelemmerd, ongemoeid, vrij. *...GEHOBELT, *b. n.* en *bijw.* ongeschaafd; *fig.* onbeschaafd, ruw. *...GEHOFFT, *b. n.* zie UNVERHOFFT. *...GEHOLT, *b. n.* niet (af) gehaald. *..GEHÖRIG, *b. n.* en *bijw.* onbehoorlijk, niet passend, onvoegzaam; kwalijk gelegen, te onpas. *...GEHORSAM, *b. n.* ongehoorzaam; (119) wederspannig aan de wet. —, *m.* ongehoorzaamheid; (119) wederspannigheid aan de wet, *v.* verzuim voor den regter te verschijnen, verstek, *o.* *...GEHÖRT, *b. n.* en *bijw.* ongehoord, niet gehoord. *...GEHUDELT, *b. n.* ongestoord, niet geplaagd, ongekweld. *...GEHÜTET, *b. n.* niet bewaakt.

UNGEISTIG, *b. n.* geesteloos. *...GEISTLICH, *b. n.* en *bijw.* wereldlijk, aardsch, niet geestelijk; *fig.* aardsch, wereldsch, ongodsdienstig, ongodsdienstiglijk. —KEIT, *v.* wereldsche lust, -geest, *m.*

UNGEKÄMMT, *b. n.* en *bijw.* ongekamd. *...GEKAUET, *b. n.* ongekaauwd. *...GEKAUFT, *b. n.* ongekocht. *...GEKLEIDET, *b. n.* ongekleed. *...GEKOCHT, *b. n.* ongekookt. *...GEKÖPERT, *b. n.* ongekeperd. *...GEKRÄNKT, *b. n.* ongekrenkt, ongemoeid, rustig, in vrede; zonder kwelling, zonder verdriet. *...GEKRÖNT, *b. n.* ongekroond. *...GEKRÜMMT, *b. n.* ongebogen, niet gekromd. *...GEKÜNSTELT, *b. n.* ongekunsteld, eenvoudig, natuurlijk, onopgesmukt; ongeveinsd, opregt. *...GEKÜSST, *b. n.* ongekust.

UNGEL, *o.* niervet, *o.* reuzel, *o.* en *m.* ongel, *m.*

UNGELADEN, *b. n.* ongenoodigd, onverzocht; ongeladen. *...GELÄUTERT, *b. n.* ongelouterd, ongezuiverd, ruw.

UNGELD, *o.* (203, 46) kaplaken, *o.*

UNGELECKT, *b. n.* ongelikt.

UNGELEGEN, *b. n.* en *bijw.* ongelegen, slecht gelegen; *fig.* ontijdig, te onpas; lastig, hinderlijk; te ongelegen tijd, op een kwalijk uur; *einem — kommen*, iemand ongelegen komen, iemand ongemak-, overlast aandoen; *das wäre mir —*, dit zou mij niet gelegen komen. *—HEIT, *v.* ongelegenheid, ontijdigheid, *v.* *—TLICH, *b. n.* zie UNGELEGEN.

UNGELEHRIG, *b. n.* onleerzaam, dom. *—KEIT, *v.* onleerzaamheid; domheid, *v.*

UNGELEHRT, *b. n.* niet geleerd, ongeletterd, onwetend, onhandig, niet gestudeerd. *—HEIT, *v.* ongeletterdheid, onwetendheid, onkunde, *v.*

UNGELEIMT, *b. n.* en *bijw.* ongelijmd; zonder lijm.

UNGELENK, *—SAM, *b. n.* onbuigbaar, onbuigzaam; *fig.* onverzettelijk, stijf; dom, lomp, onhandelbaar, onhandig. *—SAMKEIT, *v.* stijfheid, onbuigzaamheid, lompheid, onhandelbaarheid; *fig.* onhandigheid, *v.* *...GELESEN, *b. n.* ongelezen; niet uitgezocht.

UNGELÖSCHT, *b. n.* onuitgebluscht; *—er Kalk*, ongebluschte kalk. *...GELÖSET, *b. n.* ongelost, niet vrijgekocht, niet ingelost. *...GELÖTHET, *b. n.* ongesoldeerd.

UNGEMACH, *o.* ongemak, *o.* hindernis, ongelegenheid, kwelling, *v.* verdriet: onheil, *o.* tegenspoed, *m.* *...GEMÄCHLICH, *b. n.* ongemakkelijk, hinderlijk, lastig; kwellend, pijnlijk, moeijelijk. —KEIT, *v.* ongemakkelijkheid, hinderlijkheid, lastigheid, kwelling, pijnlijkheid, moeijelijkheid, *v.*

UNGEMACHT, *b. n.* ongemaakt. *...GEMÄSS, *b. n.* en *bijw.* niet overeenkomstig, ontoepasselijk; te onpas, kwalijk passende. —HEIT, *v.* onovereenkomstigheid, *v.*

UNGEMÄSTET, *b. n.* mager, ongemest. *...GEMEIN, *b. n.* en *bijw.* ongemeen, raar, zeldzaam, vreemd, buitengemeen, buitengewoon; zonderling; veel; — *viel*, oneindig veel. *...GEMELDET, *b. n.* en *bijw.* ongemeld, onvermeld, niet aangekondigd. *...GEMENGT, *...GEMISCHT, *b. n.* onvermengd, ongemengd, zuiver, onvervalscht. *...GEMERKT, *b. n.* ongemerkt, onbemerkt, onopgemerkt. *...GEMESSEN, *b. n.* en *bijw.* ongemeten; *fig.* onbepaald. *...GEMÜNZT, *b. n.* ongemunt, in staven (van metalen). *...GENABELT, *b. n.* zonder navel. *...GENÄHET, *b. n.* ongenaaid. *...GENANNT, *b. n.* ongenoemd, naamloos; zonder naam. *...GENAU, *b. n.* onnaauwkeurig.

UNGENEIGT, *b. n.* en *bijw.* ongenegen; niet geneigd; *ich bin dazu nicht —*, ik ben er niet genegen toe, ik heb er geene neiging voor; *etwas — aufnehmen*, iets euvel opnemen, iets kwalijk duiden. *—HEIT, *v.* ongenegenheid, ongeneigdheid, *v.*

UNGENIESSBAR, *b. n.* ongenietbaar, niet te nuttigen, dat niet genoten kan worden. *—KEIT, *v.* ongenietbaarheid, *v.*

UNGENOSS, *m.* vreemdeling, vreemde, (ten opzigte van leden eener vereeniging), *m.* *—EN, *b. n.* en *bijw.* ongenoten; (§) *das wird ihm nicht ungenossen hingehen*, dit zal hij niet ongestraft hebben gedaan.

UNGENÖTHIGET, *b. n.* en *bijw.* ongedwongen, zonder dwang, uit vrijen wil; — *essen*, ongenoodigd zich aan tafel zetten.

UNGENÜGSAM, *b. n.* en *bijw.* onverzadelijk. *—KEIT, *v.* onverzadelijkheid, *v.*

UNGENÜTZT, *b. n.* en *bijw.* ongebruikt; geheel, onaangebroken, onaangesneden. *...GEÖFFNET, *b. n.* ongeopend. *...GEOHRT, *b. n.* zonder ooren; zonder hengsels. *...GEORDNET, *b. n.* en *bijw.* onordelijk, zonder orde, wanordelijk. *...GEPFLASTERT, *b. n.* ongeplaveid, niet bestraat. *...GEPFLÜGT, *b. n.* onbeploegd, onbebouwd. *...GEPRESST, *b. n.* en *bijw.* (28) onbereid. *...GEPRIESEN, *b. n.* ongeprezen. *...GEPRÜFT, *b. n.* onbeproefd. *...GEPUTZT, *b. n.* niet opgeschikt, onopgesmukt, niet opgetooid. *...GERÄCHT, *b. n.* ongewroken, ongestraft. *...GERADE, *b. n.* oneven, ongelijk, oneffen, krom. *...GERATHEN, *b. n.* ontaard, verbasterd; wanschapen; *fig.* zonder goeden uitslag. *...GERECHNET, *b. n.* en *bijw.* ongerekend; niet medegerekend; met uitzondering van, behalve, niettegenstaande.

UNGERECHT, *b. n.* en *bijw.* onregtvaardig, onwettig, onbillijk; onregtvaardiglijk. *—IGKEIT, *v.* onregt, *o.* onregtvaardigheid, onwettigheid, onbillijkheid, *v.*

UNGEREGELT, *b. n.* ongeregeld, onregelmatig.

UNGEREIMT, *b. n.* en *bijw.* (25) rijmeloos; *fig.* ongerijmd, zot, dwaas, onverstandig. *—HEIT, *v.* ongerijmdheid, dwaasheid, *v.* onverstand, *o.*

UNGERN, *bijw.* ongaarne, niet gaarne, met tegenzin; *gern oder —*, tegen wil en dank; — *spielen*, geen minnaar van het spel zijn.

UNGEROCHEN, *b. n.* ongeroken; *fig.* zie UNGEAHNDET. *...GERÜSTET, *b. n.* ongewapend, niet toegerust, uitgerust. *...GESÄET, *b. n.* ongezaaid.

*...GESAGT, *b. n.* niet gezegd, ongezegd. *...GESALZEN, *b. n.* en *bijw.* ongezouten, zouteloos, laf. *...GESATTELT, *b. n.* ongezadeld. —, *bijw.* ruw, ongeschoren. *...GESÄTTIGT, *b. n.* onverzadigd. *...GESÄUERT, *b. n.* ongezuurd, zonder zuurdeeg. *...GESÄUMT, *b. n.* en *bijw.* (101) ongezoomd, zonder zoom; oogenblikkelijk, zonder uitstel, onmiddellijk, op staande voet, dadelijk. *...GESCHAFFEN, *b. n.* ongeschapen. *...GESCHÄLT, *b. n.* ongeschild, ongepeld. *...GESCHEHEN, *b. n.* ongedaan, niet geschied; niet voorgevallen; nog te doen. *...GESCHEIDT, *...GESCHEIT, *b. n.* en *bijw.* onverstandig, zot, dwaas; zonder zin. —HEIT, *v.* onverstandigheid, *v.* *...GESCHEUT, *b. n.* en *bijw.* onbevreesd, onverschrokken, moedig; zonder vrees. *...GESCHICHTLICH, *b. n.* niet geschiedkundig, niet gegrond op de geschiedenis.

UNGESCHICK, *o.* onhandigheid; *fig.* vijandige fortuin, *v.* *...LICH, *b. n.* zie UNGESCHICKT. *—LICHKEIT, UNGESCHICKTHEIT, *v.* ongeschiktheid, onhandigheid, onbekwaamheid, *v.* *—T, *b. n.* en *bijw.* onhandig, ongeschikt, onbekwaam, niet in staat tot, onbeleefd, onwellevend, dom, lomp, barsch, vlegelachtig, onhebbelijk, onbehouwen.

UNGESCHLACHT, *b. n.* en *bijw.* onhandelbaar; *fig.* ruw, lomp, bot; (2) onbebouwd, onvruchtbaar, onbeploegd. *—HEIT, *v.* ruwheid, lompheid, *v.*

UNGESCHLIFFEN, *b. n.* en *bijw.* ongeslepen, ongescherpt, niet aangezet, niet gewet; *fig.* onbeschaafd, ongemanierd, onbeleefd, onwellevend. *—HEIT, *v.* ongemanierdheid, ruwheid, onbeschaafdheid, *v.*

UNGESCHLOSSEN, *b. n.* ongesloten. *...GESCHMACK, *b. n.* smakeloos. —, *m.* smakeloosheid, *v.* *...GESCHMÄLERT, *b. n.* en *bijw.* geheel, volkomen, ongebroken, ongeschonden, onverminkt, zonder letsel; zonder nadeel. *...GESCHMALZEN, *b. n.* ongeboterd. *...GESCHMEIDIG, *b. n.* en *bijw.* ruw, hard, onbuigzaam; *fig.* onverzettelijk, niet inschikkelijk. —KEIT, *v.* hardheid, onbuigzaamheid, *v.* *...GESCHMINKT, *b. n.* en *bijw.* ongeblanket, zonder blanketsel; *fig.* onopgesmukt, ongekunsteld. *...GESCHMOLZEN, *b. n.* ongesmolten. *...GESCHMÜCKT, *b. n.* onopgesmukt. *...GESCHNITTEN, *b. n.* ongesneden. *...GESCHOREN, *b. n.* en *bijw.* ongeschoren; *fig.* in vrede, met rust, ongemoeid; *fig.* (§) *lasse mich ungeschoren*, laat mij alleen, met vrede, plaag mij niet. *...GESCHRIEBEN, *b. n.* ongeschreven, niet geschreven. *...GESCHUPPT, *b. n.* ongeschubd, zonder schubben. *...GESCHWÄCHT, *b. n.* ongeschonden; ongerept, onbesproken, niet onteerd. *...GESCHWOREN, *b. n.* en *bijw.* ongezworen, onbezworen, niet beëedigd, niet onder eede. *...GESEGNET, *b. n.* niet gezegend. *...GESEHEN, *b. n.* ongezien, niet gezien. *...GESELLIG, *b. n.* ongezellig. *...GESELLIGKEIT, *v.* ongezelligheid, *v.* *...GESELLSCHAFTLICH, *b. n.* onmaatschappelijk, tegen de zamenleving, tegen de maatschappij.

UNGESETZ, *o.* wetteloosheid, *v.*; wetteloos gedrag, *o.* *—LICH, *—MÄSSIG, *b. n.* en *bijw.* onwettig, wetteloos; tegen de wet. *—LICHKEIT, *—MÄSSIGKEIT, *v.* onwettigheid, wetteloosheid, *v.*

UNGESITTET, *b. n.* en *bijw.* onbeleefd, ongemanierd, onbeschaafd, slecht opgevoed, onzedig, zonder zeden. *...GESOTTEN, *b. n.* ongekookt, raauw. *...GESPANNEN, *b. n.* ongespannen, niet gespannen, los. *...GESPART, *b. n.* niet gespaard, onbespaard. *...GESPEISET, *b. n.* niet gegeten. *...GESPRÄCHIG, *b. n.* niet spraakzaam, stil, achterhoudend. *...GESPRÄCHIGKEIT, *v.* stilzwijgendheid, *v.*

UNGESTALT, *—ET, *b. n.* mismaakt, misvormd, leelijk, wanschapen, gedrogtelijk, afzigtelijk. *—HEIT, *v.* mismaaktheid, leelijkheid, wanschapenheid, afzigtelijkheid, *v.*

UNGESTÄRKT, *b. n.* niet gesteven, zonder stijfsel. *...GESTATTET, *b. n.* ongeoorloofd, niet vergund. *...GESTIEFELT, *b. n.* ongelaarsd. *...GESTIELT, *b. n.* zonder stengel, - steel. *...GESTIMMT, *b. n.* niet gestemd. *...GESTIRN, *o.* zie UNSTERN. *...GESTÖRT, *b. n.* en *bijw.* ongestoord, ongemoeid; ongehinderd, rustig; in rust. *...GESTRAFT, *b. n.* en *bijw.* ongestraft; straffeloos.

UNGESTÜM, *b. n.* en *bijw.* onstuimig, stormachtig; *fig.* hevig, onstuimig, opvliegend, toornig, woedend, vinnig; onstuimiglijk, heviglijk, vinniglijk. *—, *m.* en *o.* onstuimigheid, oploopendheid, opvliegendheid, woede, hevigheid, vinnigheid, *v.*

UNGESUND, *b. n.* ongezond; (34) kwaadsappig. *—HEIT, *v.* ongezondheid, *v.* slechte gezondheidstoestand, *m.*; ongezondheid, (van schadelijken invloed op het ligchaam), *v.*

UNGETADELT, *b. n.* onberispt. *...GETHAN, *b. n.* zie UNGESCHEHEN. *...

GETHEERT, *b. n.* ongeleerd. *...GETHEILT, *b. n.* ongedeeld, niet verdeeld, geheel, volkomen, gansch, gansch en al. *...GETHIER, *...GETHÜM, *o.* monster, gedrogt: spook, *o.* *...GETRAUT, *b. n.* ongetrouwd, ongehuwd. *...GETRENNT, *b. n.* onafgescheiden, niet gescheiden. *...GETREU, *b. n.* en *bijw.* ontrouw, trouweloos, niet getrouw, verraderlijk. *...GETROCKNET, *b. n.* ongedroogd. *...GETRÖSTET, *b. n.* ongetroost, zonder troost. *...GETRÜBT, *b. n.* onbewolkt, helder, klaar. *...GEÜBT, *b. n.* ongeoefend, onervaren, onbedreven; jong, zonder ondervinding, ruw. *...GEWAFFNET, *b. n.* ongewapend. *...GEWAGT, *b. n.* niet gewaagd. *...GEWALKT, *b. n.* niet gevold. *...GEWANDT, *b. n.* zie UNGESCHICKT. *...GEWARNET, *b. n.* niet gewaarschuwd. *...GEWASCHEN, *b. n.* ongewasschen, vuil, morsig, niet schoon; *ein ungewaschenes Maul*, eene kwade tong, lastertong. *...GEWÄSSERT, *b. n.* niet gewaterd, (van stoffen). *...GEWEIHET, *b. n.* ongewijd, onheilig, profaan.

UNGEWISS, *b. n.* en *bijw.* ongewis, onzeker, twijfelachtig, onbepaald, onbeslist; zonder zekerheid; (151) *das —e Geschlecht*, het onzijdige geslacht; *auf das —e*, op goed geluk; *ein —er Tritt*, een wankelende tred; *ein —es Einkommen*, *eine —e Einnahme*, een onzeker inkomen. *—E, *o.* (het) onzekere, ongewisse, onbepaalde, twijfelachtige; onzekerheid, *v.* *—HEIT, *v.* onzekerheid, twijfelachtigheid, *v.* twijfel, *m.*

UNGEWISSENHAFT, *b. n.* en *bijw.* gewetenloos; zonder geweten. *—IGKEIT, *v.* gewetenloosheid, *v.*

UNGEWITTER, *o.* onweder, *o.* storm, *m.* *—VOGEL, *m.* onweêrsvogel, *m.* *—WOLKE, *v.* onweêrswolk, zwarte wolk, (ook *fig.*), *v.*

UNGEWITZIGT, *b. n.* zonder verstand. *...GEWOGEN, *b. n.* ongewogen; zie UNGENEIGT.

UNGEWÖHNLICH, *b. n.* en *bijw.* ongewoon, ongebruikelijk, ongemeen, zonderling, zeldzaam, vreemd, nieuw; (119) ongewoon, buiten den haak. *—KEIT, *v.* ongewoonheid, *v.* (het) ongewone, vreemdheid, ongemeenheid, zeldzaamheid, nieuwheid, *v.*

UNGEWOHNT, *b. n.* en *bijw.* ongewoon, niet gewoon, niet gewend. *...GEWÜRZT, *b. n.* niet gekruid, niet toebereid. *...GEZAHLT, *b. n.* onbetaald. *...GEZÄHLT, *b. n.* ongeteld. *...GEZÄHMT, *b. n.* en *bijw.* ongetemd; *fig.* onbetoomd, niet in toom, losbandig. *...GEZÄHMTHEIT, *v.* ongetemdheid, *v.* wilde staat, *m.*; *fig.* buitensporigheid, losbandigheid, *v.* *...GEZÄHNT, *b. n.* tandeloos, zonder tanden. *...GEZÄUMT, *b. n.* ongetoomd, zonder toom. *...GEZEICHNET, *b. n.* ongeteekend. *...GEZIEFER, *o.* ongedierte, *o.* *...GEZIEMEND, *b. n.* en *bijw.* onbehoorlijk, kwalijk passend, onvoegzaam, onbeleefd, onbetamelijk; onzedig, schandelijk.

UNGEZOGEN, *b. n.* en *bijw.* onbeleefd, slecht opgevoed, ongemanierd. *—HEIT, *v.* onbeleefdheid, onwellevendheid, ongemanierdheid, slechte opvoeding, *v.*

UNGEZÜCHTIGT, *b. n.* ongestraft, zonder tuchtiging, kastijding. *...GEZWEIFELT, *b. n.* en *bijw.* ongetwijfeld, vast, stellig, zeker. *...GEZWUNGEN, *b. n.* en *bijw.* ongedwongen, vrij; zonder dwang, uit vrijen wil, uit eigene beweging; *fig.* los, natuurlijk, ongekunsteld, ongemaakt, eenvoudig; (136 en 8) rank, tenger, los, ongedwongen. —HEIT, *v.* ongedwongenheid, losheid, vrijheid; ongekunsteldheid, natuurlijkheid, eenvoudigheid, *v.*

UNGLAUBE, *m.* ongeloof, *o.* ongeloovigheid, ongodsdienstigheid. *v.* *...GLÄUBIG, *b. n.* ongeloovig, ongodsdienstig; *die Ungläubigen*, de ongeloovigen. *...GLAUBLICH, *b. n.* en *bijw.* ongeloofelijk, ongeloofbaar, niet te gelooven. —KEIT, *v.* ongeloofbaarheid, ongeloofelijkheid, *v.*

UNGLEICH, *b. n.* en *bijw.* ongelijk, oneven, (ook *fig.*); onevenredig; verschillend, onderscheiden, vreemdsoortig; oneven, (ook 126); (34) ongelijk (van den pols); (§) *etwas — aufnehmen*, iets euvel opnemen; *— grösser*, oneindig grooter; *fig. etwas —es*, tegenspoed. *—ARTIG, *b. n.* ongelijkaardig, ongelijkslachtig. —KEIT, *v.* ongelijkaardigheid, ongelijksoortigheid, *v.* *—FÖRMIG, *b. n.* ongelijkvormig. —KEIT, *v.* ongelijkvormigheid, *v.* *—HEIT, *v.* ongelijkheid, oneffenheid, (ook *fig.*); onevenredigheid, *v.*; verschil, *o.* verscheidenheid, *v.* onderscheid, *o.*; (34) ongelijkheid (van den pols), *v.* *—SEITIG, *b. n.* (92 en 106) ongelijkzijdig.

UNGLIMPF, *m.* onvriendelijkheid, norschheid, barschheid, hardheid, ruwheid, *v.* *—LICH, *b. n.* en *bijw.* onvriendelijk, norsch, barsch, hard, ruw.

UNGLÜCK, *o.* ongeluk, onheil, *o.* rampspoed, tegenspoed, onspoed, *m.* ramp, wederwaardigheid, *v.* slag, *m.*; *zum —*, bij ongeluk, ongelukkiglijk. *—

LICH, *b. n.* en *bijw.* ongelukkig, rampspoedig, noodlottig, rampzalig, ellendig; ongelukkiglijk, rampspoediglijk, ellendiglijk. *—LICHE, *m.* en *v.* ongelukkige, *m.* en *v.*
UNGLÜCKSBOTE, *m.* ongeluksbode, bode des onheils, jobsbode, *m.*
UNGLÜCKSELIG, *b. n.* en *bijw.* ongelukkig, rampzalig. *—KEIT, *v.* rampzaligheid, ellende, *v.* rampspoed, *m.*
UNGLÜCKSFALL, *m.* noodlottig toeval, ongeluk, *o.* ramp, *v.* onheil, *o.* *...GEFÄHRTE, *m.* lotgenoot in het ongeluk, *m.* *...KIND, *o.* ongelukskind, *o.* *...PROPHET, *m.* voorspeller des ongeluks, *m.* *...STIFTER, *m.* rustverstoorder, onheilstichter, *m.* *...TIEFE, *v.* afgrond der ellende, *m.* *...VOGEL, *m.* ongeluksvogel; *fig.* onheilstichter, *m.* *...ZEICHEN, *o.* ongelukkig-, noodlottig voorteeken, *o.*
UNGNADE, *v.* ongenade, ongunst, *v.*; — *auf einen werfen*, iemand in ongenade brengen; *in — fallen*, in ongenade vallen.
UNGNÄDIG, *b. n.* en *bijw.* ongenadig, ongunstig; misnoegd, toornig, knorrig, verstoord; beleedigd; verontwaardigd, met verontwaardiging; *etwas — aufnehmen*, iets kwalijk opnemen.
UNGOTT, *m.* afgod, valsche god, *m.* *...GÖTTEREI, *v.* godverzaking, atheïsmus, *o.* *...GÖTTISCH, *b. n.* godverzakend. *...GÖTTLICH, *b. n.* niet goddelijk; *fig.* ongodsdienstig, goddeloos. —KEIT, *v.* niet-goddelijkheid; *fig.* ongodsdienstigheid; goddeloosheid, *v.*
UNGROSSMÜTHIG, *b. n.* niet grootmoedig.
UNGRÜN, *o.* (76) maagdepalm, *m.* *...GRUND, *m.* ongegrondheid, valschheid, *v.* valsche grond, *m.*; *mit —*, niet op gronden, ongegrond, valsch.
UNGRÜNDLICH, *b. n.* ongegrond, valsch. *—KEIT, *v.* ongegrondheid, oppervlakkigheid, *v.*
UNGÜLTIG, *b. n.* niet geldig, nietig, vernietigd, krachteloos; onwettig; *etwas — machen, für — erklären*, iets nietig verklaren, niet geldig doen zijn. *—KEIT, *v.* niet-geldigheid, nietigheid, krachteloosheid, *v.*
UNGUNST, *v.* ongunst, kwaadwilligheid; wangunst, *v.*; zie UNGNADE. *...GÜNSTIG, *b. n.* en *bijw.* ongunstig, ongenegen, kwaadwillig; wangunstig; ongunstiglijk; *einem — sein*, iemand kwaad willen.
UNGUT, *bijw.* (§) *etwas für — nehmen*, of *in Ungutem vermerken*, iets ten kwade duiden, kwalijk nemen, slecht vinden.
UNGÜTE, *v.* onvriendelijkheid; slechtheid, boosheid; strengheid, *v.*
UNGÜTIG, *b. n.* en *bijw.* niet goed, boos, slecht, kwaad, onvriendelijk; niet innemend; niet milddadig; onmededoogend. *—KEIT, *v.* zie UNGÜTE.
UNGUTLICH, *bijw.* niet aanminnig, onvriendelijk; onvriendschappelijk.
UNHALTBAR, *b. n.* onhoudbaar, niet te houden (van eene belofte); niet na te komen (van een voorschrift). *—KEIT, *v.* onhoudbaarheid, *v.*
UNHEIL, *o.* onheil, *o.* zie UNGLÜCK; — *anrichten*, onheil stichten, ongeluk aanbrengen. *—BAR, *b. n.* en *bijw.* ongeneeslijk; *fig.* onherstelbaar. *—BARKEIT, *v.* ongeneeslijkheid; *fig.* onherstelbaarheid, *v.* *—IG, *b. n.* en *bijw.* onheilig, ongewijd; zie UNGÖTTLICH. *—IGKEIT, *v.* onheiligheid, *v.*; zie UNGÖTTLICHKEIT. *—SAM, *b. n.* en *bijw.* niet heilzaam, ongezond.
UNHEIMISCH, *b. n.* uitheemsch, vreemd, van het buitenland. *...HEIMLICH, *b. n.* onaangenaam; bevreesd, schroomvallig, bedeesd, vreesachtig; verdacht.
UNHÖFLICH, *b. n.* en *bijw.* onhoffelijk, onbeleefd, onwellevend, ongemanierd, lomp. *—KEIT, *v.* onhoffelijkheid, onbeleefdheid, onwellevendheid, ongemanierdheid, lompheid, *v.*
UNHOLD, *b. n.* ongunstig, niet genegen, onvriendelijk. *—, *m.* *—INN, *v.* booze geest, duivel, toovenaar, molik, *m.*; tooverkol, -heks, *v.* *—ENKERZE, *v.* (76) wolkruid, *o.* *—ENKRAUT, *o.* (76) zie OLEANDER.
UNIFORM, *v.* uniform, montering, *v.*
UNION, *v.* verbond, *o.* vereeniging, unie, *v.*
UNITARIER, *m.* unitaris, *m.* (aanhanger van het stelsel van een' goddelijken persoon).
UNIVERSAL, *b. n.* (in zamenst.) algemeen, universeel. *—ERBE, *m.* eenige-, universele erfgenaam, *m.* *—MITTEL, *o.* (34) algemeen zuiverend middel, *o.*
UNIVERSITÄT, *v.* hoogeschool, akademie, universiteit, *v.* *—SCAMERAD, *m.* akademievriend, medestudent, *m.*
UNIVERSUM, *o.* zie WELTALL.
UNJAGDBAR, *b. n.* onjaagbaar; niet geschikt tot de jagt. *...JÄHRIG, *b. n.* minderjarig, onmondig, onder de jaren. *...KATHOLISCH, *b. n.* en *bijw.* niet katholiek. *...KAUFBAR, *b. n.* onkoopbaar, niet te koopen.
UNKE, *v.* kleine slang; kikvorsch, *v.*
UNKENNTLICH, (UNKENNBAR, UNKENNTBAR), *b. n.* onkenbaar, onkennelijk. *—, *bijw.* niet te kennen. *—KEIT, *v.* onkenbaarheid, *v.*

Unkenntniss, *v.* onkunde, onwetendheid, onbekendheid (met), *v.*

Unkeusch, *b. n.* onkuisch, onzedig, ontuchtig, onbeschaamd, zedeloos. *—**heit**, *v.* onkuischheid, onzedigheid, ontuchtigheid, ontucht, onbeschaamdheid, *v.*

Unkindlich, *b. n.* en *bijw.* niet als kind, niet overeenkomstig den kinderpligt. *...**klagbar**, *b. n.* niet aan te klagen.

Unklar, *b. n.* en *bijw.* onklaar, onzuiver, niet helder; *fig.* onduidelijk; (203) onklaar, verward (van een ankertouw).

Unklug, *b. n.* en *bijw.* onverstandig, onvoorzigtig, onwijs, dwaas. *—**heit**, *v.* onvoorzigtigheid, *v.* onverstand, *o.* dwaasheid, *v.*

Unkörperlich, *b. n.* en *bijw.* onligchamelijk, onstoffelijk. *—**keit**, *v.* onligchamelijkheid, onstoffelijkheid, *v.*

Unkosten, *mv.* onkosten, kleine uitgaven, ongelden, *m. v.* en *o. mv.*; *auf meine* —, op mijne kosten, voor mijne rekening, te mijnen koste; *auf* — *anderer*, ten koste van anderen; *einem* — *machen*, *einem in* — *setzen*, iemand op kosten brengen, -jagen.

Unkräftig, *b. n.* en *bijw.* krachteloos, zwak; (123) nietig, zonder kracht. *—**keit**, *v.* krachteloosheid; (123) nietigheid, *v.*

Unkram, *m.* nest-, worp jongen, *o. m.* gebroed, *o.*

Unkraut, *o.* onkruid, *o.*; *spr.* — *verdirbt nicht*, onkruid vergaat niet.

Unkriegerisch, *b. n.* niet krijgszuchtig.

Unkunde, *v.* onkunde, onwetendheid, onbekendheid, *v.* *...**kundig**, *b. n.* onkundig, onwetend, onbekend (met), onbewust (van).

Unlange, **Unlängst**, *bijw.* sedert kort, onlangs, kortelings, dezer dagen, niet lang geleden, laatstelijk, laatst, nieuwelings.

Unlateinisch, *b. n.* tegen de regelen der latijnsche taal.

Unlaugbar, *b. n.* en *bijw.* onloochenbaar, onbetwistbaar, ontegenzeggelijk, duidelijk, klaar. *—**keit**, *v.* onloochenbaarheid, onbetwistbaarheid, ontegenzeggelijkheid, duidelijkheid, klaar-, baarblijkelijkheid, *v.*

Unlauter, *b. n.* en *bijw.* onzuiver, ongelouterd, onrein, (ook *fig.*). *—**keit**, *v.* onzuiverheid, onreinheid, *v.* ongelouterde, *o.* (ook *fig.*).

Unleidlich, *b. n.* en *bijw.* onlijdelijk, ondragelijk. *—**keit**, *v.* onlijdelijkheid, ondragelijkheid, *v.*

Unleistbar, *b. n.* onuitvoerbaar. *—**keit**, *v.* onuitvoerbaarheid, *v.*

Unlenksam, *b. n.* onbuigzaam, onhandelbaar. *—**keit**, *v.* onbuigzaamheid, onhandelbaarheid, *v.*

Unleserlich, *b. n.* onleesbaar, niet leesbaar. *—**keit**, *v.* onleesbaarheid, *v.*

Unleutselig, *b. n.* en *bijw.* onvriendelijk, onheusch, niet voorkomend. *—**keit**, *v.* onvriendelijkheid, onheuschheid, *v.*

Unleugbar, *b. n.* zie **Unläugbar**. *...**lieb**, *b. n.* en *bijw.* onaangenaam; *es ist mir* —, het spijt mij; *es ist mir nicht* —, ik ben blijde, -verheugd. *...**lieblich**, *b. n.* en *bijw.* onbehagelijk, ongevallig, onaangenaam. —**keit**, *v.* onbehagelijkheid, onbevalligheid, *v.*

Unlöblich, *b. n.* niet loffelijk, niet prijselijk, niet prijzenswaard. *...**lust**, *m.* afkeer, weêrzin, tegenzin, *m.*; verdriet, *o.*; nasmaak, *m.* *...**lustig**, *b. n.* en *bijw.* onaangenaam; verdrietig, gemelijk, knorrig, lusteloos, droefgeestig. *...**macht**, *v.* zie **Ohnmacht**.

Unmanierlich, *b. n.* en *bijw.* zie **Unhöflich**. *—**keit**, *v.* zie **Unhöflichkeit**.

Unmann, *m.* gesnedene; *fig.* lafbek, lafaard, bloodaard, *m.* *—**bar**, *b. n.* onhuwbaar. *—**barkeit**, *v.* onhuwbaarheid, *v.*

Unmännlich, *b. n.* en *bijw.* niet mannelijk, kleinhartig, bloode, kleinmoedig, bevreesd; verwijfd, weekelijk.

Unmass, *v.* onmatigheid, overmaat, *v.* *—**geblich**, *b. n.* en *bijw.* onder verbetering, behoudens beter oordeel.

Unmässig, *b. n.* en *bijw.* onmatig, bovenmatig, overdadig, buitensporig; ongematigd, ongeregeld; zonder maat, zonder regel; ongemeen, zeer, bovenmate. *—**keit**, *v.* onmatigheid, overdaad, buitensporigheid; ongeregeldheid, *v.*

Unmensch, *m.* onmensch, wreedaard, barbaar, beul, *m.* *—**lich**, *b. n.* en *bijw.* onmenschelijk. *—**lichkeit**, *v.* onmenschelijkheid, wreedheid, barbaarschheid, *v.*

Unmerklich, *b. n.* en *bijw.* onmerkbaar, ongevoelig, -lijk. *—**keit**, *v.* onmerkbaarheid, ongevoeligheid, *v.*

Unmesslich, *b. n.* onmeetbaar, onmetelijk. *...**milde**, *v.* hardheid, ruwheid, guurheid, *v.* *...**mitleidig**, *b. n.* en *bijw.* onmededoogend; zonder medelijden.

Unmittelbar, *b. n.* en *bijw.* onmiddelbaar, onmiddellijk. *—**keit**, *v.* onmiddellijkheid, *v.*

Unmittheilbar, *b. n.* onmededeelbaar. *...**modisch**, *b. n.* ouderwetsch, uit de mode.

Unmöglich, *b. n.* en *bijw.* onmogelijk. ***—keit**, *v.* onmogelijkheid, *v.*
Unmoralisch, *b. n.* onzedelijk; zie **Unsittlich.**
Unmündig, *b. n.* onmondig, minderjarig. ***—e**, *m.* en *v.* onmondige, minderjage, *m.* en *v.* ***—keit**, *v.* onmondigheid, minderjarigheid, *v.*
Unmuth, *m.* kwade luim, *v.* misnoegen, *o.* ontevredenheid, misnoegdheid, onvergenoegdheid, droefgeestigheid, *v.* ***—ig** *b. n.* en *bijw.* misnoegd, mismoedig, droefgeestig; in eene kwade luim.
Unmutter, *v.* onnatuurlijke moeder, *v.* ***—lich**, *b. n. fig.* stiefmoederlijk, wreed.
Unnachahmlich, *b. n.* en *bijw.* onnavolgbaar. ***—keit**, *v.* onnavolgbaarheid, *v.*
Unnachbarlich, *b. n.* en *bijw.* onnabuurlijk, geene goede buren zijnde. ***...nachlässig**, *b. n.* niet nalatig. ***...nachlässlich**, *b. n.* aanhoudend, voortdurend, onophoudelijk; (123) onvergeeflijk, zonder genade.
Unnachtheilig, *b. n.* en *bijw.* zonder nadeel, zonder schade. ***...name**, *m.* spot-, bij-, toenaam, *m.* ***...natur**, *v.* zie **Unnatürlichkeit.**
Unnatürlich, *b. n.* en *bijw.* onnatuurlijk, tegennatuurlijk; *fig.* ontaard, wreed. ***—keit**, *v.* onnatuurlijkheid, *v.*
Unnennbar, *b. n.* onnoemelijk, onuitsprekelijk, nameloos, onnoembaar. ***—keit**, *v.* onnoemelijkheid, onuitsprekelijkheid, *v.*
Unnöthig, *b. n.* en *bijw.* onnoodig, niet noodzakelijk, overtollig; meer dan noodig, buiten noodzakelijkheid. ***—keit**, *v.* onnoodigheid, overtolligheid, *v.*
Unnütz, ***—lich**, *b. n.* en *bijw.* onnut, onnuttig, nutteloos, zonder nut, ondienstig; vergeefsch, vruchteloos; vergeefs, te vergeefs. ***—lichkeit**, *v.* onnuttigheid, nutteloosheid, *v.*
Unordentlich, *b. n.* en *bijw.* onordelijk, ongeregeld; verward; onregelmatig, buitensporig, zonder orde, zonder regelmaat; *er wird —*, hij geeft zich aan de ongeregeldheid over; *er kommt —*, hij komt niet op den juisten tijd; *eine —e Begierde*, eene buitensporige drift.
Unordnung, *v.* wanorde, ongeregeldheid, verwarring, buitensporigheid, *v.*; *in — bringen*, verwarren, in de war sturen, in wanorde brengen; *in — kommen, gerathen*, in verwarring -, verward raken.
Unpäpstlich, *b. n.* niet pauselijk. ***...parteilich**, ***...parteiisch**, *b. n.* en *bijw.* onpartijdig, onzijdig. ***—keit**, *v.* onpartijdigheid, onzijdigheid, *v.* ***...pass**, ***...pässlich**, *b. n.* ongesteld, onpasselijk. ***...pässlichkeit**, *v.* onpasselijkheid, ongesteldheid, *v.* ***...patriotisch**, *b. n.* niet vaderlandsch; *fig.* ongetrouw. ***...persönlich**, *b. n.* (151) onpersoonlijk. **—keit**, *v.* onpersoonlijkheid, *v.*
Unpflicht, *v.* overtreding, *v.* pligtverzuim, *o.*; heerendienst; belasting, opbrengst, *v.* ***—ig**, *b. n.* overtredende, aan pligtverzuim schuldig; schuldpligtig; ontheven aan (sommige) pligten.
Unphilosophisch, *b. n.* onwijsgeerig. ***...polirt**, *b. n.* ongepolijst, ongebruineerd; *fig.* (§) onbeschaafd, ruw. ***...politisch**, *b. n.* en *bijw.* onstaatkundig, niet politiek, niet politisch; onvoorzigtig. ***...rast**, *v.* onrust, rusteloosheid, *v.* **—**, *m.* rusteloos mensch, *m.* ***...rath**, *m.* vuilnis, *o.*; vuiligheid, morsigheid, *v.* drek, mest, *m.* uitwerpsel, *o.*; (§) *fig.* overvloedigheid, *v.*; *— merken*, onraad bespeuren, de lucht van iets hebben, lont ruiken. ***...räthlich**, *b. n.* en *bijw.* niet spaarzaam, niet huishoudelijk, verkwistend. **—keit**, *v.* verkwisting, *v.* ***...rathsam**, *b. n.* niet raadzaam, onraadzaam, onbehoorlijk, ongepast. **—keit**, *v.* onraadzaamheid, *v.*
Unrecht, *b n.* en *bijw.* onregt, valsch, onregtvaardig; onjuist, verkeerd, slecht, niet braaf; verkeerdelijk, te onregte, te onpas; *das ist der —e Schlüssel*, deze is de regte sleutel niet; *in —e Händen fallen*, in verkeerde (slechte) handen vallen, - geraken; *am —en Orte befindlich*, niet ter behoorlijke plaats aanwezig, zich niet op de regte plaats bevindende; *zur —en Zeit*, te onpas, niet ten behoorlijken tijde; *zur —en Stunde*, op een kwalijk passend uur; *nichts —es thun*, niets onbillijks doen; *— verstehen*, verkeerd verstaan; *— ankommen, daran sein*, mishebben, zich vergissen. ***—**, *o.* onregt, *o.* onbillijkheid, onregtvaardigheid, *v.*; *— haben*, onregt hebben; *einem — thun*, iemand onregt aandoen; *einem — geben*, iemand veroordeelen, in het ongelijk stellen; *mit —*, ten onregte. ***—mässig**, *b. n.* en *bijw.* onregtmatig, onregtvaardig, onwettig. **—keit**, *v.* onregtmatigheid; onregtvaardigheid, onwettigheid, *v.*
Unredlich, *b. n.* en *bijw.* oneerlijk, valsch, bedriegelijk. ***—keit**, *v.* oneerlijkheid, valschheid, bedriegelijkheid, *v.*

Unregelmässig, *b. n.* en *bijw.* onregelmatig. ***—keit**, *v.* onregelmatigheid, *v.*

Unreif, *b. n.* en *bijw.* onrijp, niet rijp, groen; *ein —er Edelstein*, een ruwe -, onrijpe diamant. ***—e**, *v.* onrijpheid, *v.*

Unreimisch, *b. n.* (§) zot, dwaas, gekrenkt in de hersens, waanzinnig.

Unrein, *b. n.* en *bijw.* onrein, onzuiver, morsig, vuil; (171) valsch. ***—igkeit**, *v.* onreinheid, onzuiverheid, morsigheid, *v.* vuil, *o.*; smetvlek, *v.* ***—lich**, *b. n.* en *bijw.* onzuiver, onrein, onzindelijk, morsig, vuil, smerig, slordig, haveloos. ***—lichkeit**, *v.* onzindelijkheid, smerigheid, vuiligheid, *v.*

Unrepublikanisch, *b. n.* niet gemeenebestgezind, anti-republikeinsch.

Unrichtig, *b. n.* en *bijw.* verkeerd, valsch, onwaar; onjuist, niet behoorlijk, onnaauwkeurig, onregelmatig; valsch, onwettig; verkeerdelijk, valschelijk, onwettiglijk; *die Uhr geht —*, het horologie gaat niet juist; *die Posten gehen —*, de posten zijn belemmerd; (§) *es ist ihr — gegangen*, zij heeft eene miskraam gehad. ***—keit**, *v.* verkeerdheid, valschheid, onnaauwkeurigheid, onjuistheid, onregelmatigheid, *v.*

Unritterlich, *b. n.* onridderlijk. ***...romantisch**, *b. n.* niet romantisch. ***...römisch**, *b. n.* niet romeinsch.

Unrücksicht, *v.* onbescheidenheid, oneerbiedigheid, *v.* ***—lich**, *b. n.* onbescheiden. ***—lichkeit**, *v.* zie **Unrücksicht**.

Unruhe, *v.* onrust; ongerustheid, verlegenheid, bezorgdheid, *v.* angst, *m.* zorg, *v.*; (54) slinger, *m.* onrust, *v.*; *fig.* gemoedsaandoening, zielekwelling, *v.*; *einem — machen*, *einen in — setzen*, iemand ongerust maken, - onrust baren, - in verlegenheid, in angst brengen. ***—n**, *mv.* opstand, *m.* muiterij, *v.* onlusten, volksbewegingen, *m. v. mv.* ***—stifter**, *m.* onruststoker, *m.* ***—voll**, *b. n.* onrustig, woelig, oproerig.

Unruhig, *b. n.* en *bijw.* onrustig, ongerust; aangedaan; beangst, angstig; rusteloos, woelig, oproerig; *das Meer ist —*, de zee is onstuimig, - gaat hol; *ein —er Kopf*, een rusteloos mensch, woelgeest, kwelgeest.

Unruhm, *m.* oneer, *v.* ***...rühmlich**, *b. n.* zonder eer, zonder roem.

Uns, *vnw.* ons, aan ons; *er gehört mit zu —*, hij is ons, hij is een der onzen; *unter —*, onder ons; *fig.* onder de roos.

Unsacht, *b. n.* onzacht. ***...saglich**, *b. n.* en *bijw.* onzeggelijk, onnoembaar; onmetelijk. ***—keit**, *v.* onnoembaarheid, onuitsprekelijkheid; onmetelijkheid, *v.* ***...sanft**, *b. n.* en *bijw.* onzacht, hard, ruw, op eene onzachte wijze, ruwelijk; *ich habe nie ein unsanftes Wort von ihm gehört*, ik heb nooit een onverkoren woord van hem gehoord. ***...sauber**, *b. n.* en *bijw.* zie **Unrein**, **Unreinlich**. ***...sauberheit**, *v.* zie **Unreinigkeit**, **Unreinlichkeit**. ***...säuberlich**, *b. n.* en *bijw.* zie **Unrein**; *fig.* zie **Unsanft**. ***...schadhaft**, *b. n.* en *bijw.* gansch, geheel, volkomen, onbeschadigd, zonder letsel, heelhuids, wel onderhouden, zonder gebrek.

Unschädlich, *b. n.* en *bijw.* onschadelijk, onnadeelig; *fig.* onschuldig. ***—keit**, *v.* onschadelijkheid, onnadeeligheid, onschuld, *v.*

Unschattig, *b. n.* en *bijw.* zonder schaduw, schaduwloos; (1) *die —en*, de schaduwloozen, bewoners van de landen onder de linie, *v. mv.*

Unschätzbar, *b. n.* en *bijw.* onschatbaar, onwaardeerbaar, niet te waarderen. ***—keit**, *v.* onschatbaarheid, *v.*

Unscheinbar, *b. n.* en *bijw.* onschijnbaar, dof, beslagen, duister; zonder schijn, zonder glans; *— werden*, verdooven, verduisteren, dof worden, den glans verliezen; *er sieht — aus*, hij ziet er bleek en ontdaan uit. ***—keit**, *v.* onschijnbaarheid, dofheid, duisterheid, *v.* gebrek aan glans, *o.*

Unschicklich, *b. n.* en *bijw.* ongepast, onbehoorlijk, wanvoegelijk; niet gelegen, niet geschikt. ***—keit**, *v.* ongepastheid, onbehoorlijkheid, wanvoegelijkheid, *v.*

Unschiffbar, *b. n.* onbevaarbaar. ***—keit**, *v.* onbevaarbaarheid, *v.*

Unschlachtig, *b. n.* zie **Ungeschlacht**. ***...schlitt**, *o.* kaarssmeer, *o.* talk, *v.*

Unschlüssig, *b. n.* en *bijw.* besluiteloos, aarzelend, wankelend, onzeker, in twijfel. ***—keit**, *v.* besluiteloosheid, aarzeling, *v.* twijfel, *m.*; onzekerheid, *v.*

Unschmackhaft, *b. n.* en *bijw.* smakeloos, onsmakelijk, laf; zonder smaak. ***—igkeit**, *v.* smakeloosheid, lafheid, *v.*

Unschmelzbar, *b. n.* onsmeltbaar. ***—keit**, *v.* onsmeltbaarheid, *v.*

Unschmerzhaft, *b. n.* niet pijnlijk. ***...schön**, *b. n.* niet schoon, leelijk; *fig.* onbeleefd.

Unschuld, *v.* onschuld, vlekkeloosheid, reinheid, onnoozelheid, *v.* ***—ig**, *b. n.* en *bijw.* onschuldig, schuldeloos, rein, vlekkeloos, onnoozel.

Unschwer, *b. n.* en *bijw.* niet zwaar, gemakkelijk, ligt, ligtelijk, zonder moeite. ***...schwesterlich**, *b. n.* niet zuster-

lijk. *...SEGEN, m. tegenspoed, m.; ramp, v. onheil, verdriet, ongeluk, o.; vloek, m. *...SEITIG, b. n. onzijdig, onpartijdig. *...SEITIGKEIT, v. onzijdigheid, onpartijdigheid, v. *...SELIG, b. n. en *bijw*. ongelukkig, noodlottig, rampspoedig, rampzalig, onzalig. *...SELIGKEIT, v. ongeluk, o. noodlottigheid, v. rampspoed, m.

UNSER, *vnw*. onze, ons; *das ist* —, dit behoort ons, dit is het onze; *Gott erbarme sich* —*!* God ontferme zich over ons! — *einer*, een van ons, een onzer, een der onzen. *—IGE, UNSRIGE *(der, die, das)*, de-, het onze. *—THALBEN, *—TWEGEN, *um Unsertwillen*, *bijw*. onzenthalve, onzentwege, om ons, ter liefde van ons, om onzentwil.

UNSICHER, b. n. onzeker, onveilig; onzeker, ongewis, niet vast, onbepaald, twijfelachtig, onvast; *die Wege* — *machen*, de (groote) wegen onveilig maken. *—HEIT, v. onzekerheid, onveiligheid; onzekerheid, ongewisheid, twijfelachtigheid, v. twijfel, m. *...SICHTBAR, b. n. en *bijw*. onzigtbaar, niet te zien; *fig. sich* — *machen*, met de noorderzon verhuizen. *...SICHTBARKEIT, v. onzigtbaarheid, v.

UNSINN, m. onzin, m. wartaal, v. woorden zonder zin, o. *mv*.; uit-, waan-, krankzinnigheid, zinneloosheid, razernij, v. *—IG, b. n. en *bijw*. onzinnig, onwijs, onverstandig; zot, dwaas; uit-, waan-, krankzinnig, zinneloos, razend. *—IGE, m. en v. krank-, uit-, waanzinnige, zinnelooze, m. en v. *—IGKEIT, v. dolheid, razernij, krankzinnigheid, v.

UNSITTE, v. kwade gewoonte, hebbelijkheid, v. *...SITTIG, *...SITTSAM, b. n. en *bijw*. zie UNGEZOGEN. *...SITTIGKEIT, v. ruwe-, onbeschaafde zeden, lompe manieren, v. *mv*. *...SITTLICH, b. n. onzedelijk, zedeloos. *...SITTLICHKEIT, v. onzedelijkheid, zedeloosheid, v.

UNSORGSAM, b. n. en *bijw*. onbezorgd, zorgeloos, achteloos, onachtzaam. *—KEIT, v. onbezorgdheid, zorgeloosheid, achteloosheid, onachtzaamheid, v.

UNSTÄDTISCH, b. n. niet tot eene stad behoorende. *...STÄNDIG, b. n. veranderlijk; wisselvallig.

UNSTÄT, *—IG, b. n. ongestadig, onbestendig, veranderlijk, onstandvastig, wankelmoedig. *...IGKEIT, v. ongestadigheid, onbestendigheid, veranderlijkheid, onstandvastigheid, wankelmoedigheid, v.

UNSTÄTTE, UNSTÄTE, v. onzekere-, gevaarlijke plaats; gevaarvol-, onveilig oord, o.

UNSTATTHAFT, b. n. geene plaats hebbende; ontoereikende, ongenoegzaam. *—IGKEIT, v. ongenoegzaamheid, v. onvermogen, o.

UNSTERBLICH, b. n. en *bijw*. onsterfelijk, onvergankelijk; eeuwig levend. *—KEIT, v. onsterfelijkheid, onvergankelijkheid, v.

UNSTERN, v. ongunstige planeet, ongeluksstar, v. noodlottig gesternte; ongeluk, onheil, o. *...STEUER, v. buitengewone-, drukkende-, zware belasting, knevelarij, afpersing, v. *...STEUERBAR, b. n. niet te besturen; niet schatpligtig; niet belastingschuldig; niet belastbaar.

UNSTÖRBAR, b. n. en *bijw*. onverstoorbaar, onverstoorlijk; (119) onwankelbaar, onstoorbaar. *—KEIT, v. onverstoorbaarheid; (119) onwankelbaarheid, onstoorbaarheid, v.

UNSTRAFBAR, UNSTRÄFLICH, b. n. en *bijw*. onberispelijk, onbesproken, onwraakbaar; regtschapen, eerlijk, opregt; zonder smet, -blaam. *—KEIT, v. onberispelijkheid, regtschapenheid, strikte eerlijkheid, v.

UNSTREITIG, b. n. en *bijw*. onbetwistbaar, ontegenzeggelijk, onwedersprekelijk, onfeilbaar. *—KEIT, v. onbetwistbaarheid, ontegenzeggelijkheid, onwedersprekelijkheid, onfeilbaarheid, v.

UNSTUDIRT, b. n. ongeletterd; *fig*. niet geleerd, niet gestudeerd. *...SÜNDIG, b. n. onzondig. —KEIT, v. onzondigheid, v. *...SÜNDLICH, b. n. onschuldig, onbevlekt, rein. —KEIT, v. onschuld, onbevlektheid, v.

UNTADELHAFT, (UNTADELIG), b. n. en *bijw*. onberispelijk, niet laakbaar, goed, braaf, zonder blaam. *—IGKEIT, v. onberispelijkheid, v.

UNTAUGLICH, b. n. en *bijw*. onnuttig, onnut, niet bruikbaar, niet dienstig, vergeefsch, vruchteloos; vergeefs, te vergeefs. *—KEIT, v. onnut, nutteloosheid; vruchteloosheid, v.

UNTEN, *bijw*. beneden, onder, omlaag, van onderen; — *herum*, onder door, van onderen om; *hier* —, hier beneden; (ook) *fig*. hier op aarde; *dort* —, daar beneden; —*an*, onderaan; — *am Kleide*, van onderen-, onder aan het kleed; — *am Berge*, aan den voet van den berg; — *im Fasse*, op den bodem van het vat; — *am der Höhle*, uit het diepste van het hol; *von* — *auf dienen*, (97) alle graden doorgaan; *von oben bis* —, van boven naar beneden, van top tot teen.

Unter, *vz.* onder, beneden, van onderen, tusschen; onder, te midden van, in; gedurende, tijdens, staande; ten zij, onder (voorwaarde, beding); aan, van; — *einem wohnen*, onder iemand wonen, (eene verdieping) onder iemand (be)wonen; *einem — dem Arme weggehen*, onder iemands arm doorgaan; *fig. — einem sein*, onder iemand staan, minder zijn (in rang enz.); — *sich bringen*, te onder -, onder zijne heerschappij brengen; *die Leute, — welchen ich bin*, de lieden onder welke ik ben, - waarmede ik verkeer; — *der Mahlzeit*, onder (gedurende, bij) den maaltijd; — *der Zeit*, gedurende dien tijd, middelerwijl, inmiddels; — *die Augen*, — *das Gesicht sagen*, onder de oogen -, in het aangezigt zeggen. *—, *bijw. mit* —, onder anderen; nu en dan, somwijlen, van tijd tot tijd.

Unter, *b. n.* laag, onder, beneden, gering; *das —e*, *das —e Stockwerk*, de onderste verdieping, de verdieping gelijkvloers; *der —e Theil*, het onderste -, benedenste gedeelte; *die —e*, *—ste Stelle*, de laagste -, de geringste plaats; het lagereind (van eene tafel); *fig. die —n Classen*, de lagere -, de geringere volksklasse; *die —n Schulen*, de lagere scholen; *zu —est*, van onderen, geheel omlaag.

Unterabgeordnete, *m.* plaatsvervangend gelastigde, ondergevolmagtigde, - afgevaardigde, *m.* *...**abordnung**, *v.* opdragt -, *v.* last van een' onderhoorige of ondergeschikte, *m.* *...**abtheilung**, *v.* onderafdeeling, *v.* *...**acht**, *v.* lagere ban, *m.* (niet de keizerlijke). *...**ackern**, *b. w.* zie **Unterpflügen**. *...**admiral**, *m.* ondervlootvoogd, onder-, vice-admiraal, *m.* *...**amt**, *o.* ondergeschikt ambt, onderschoutsambt, *o.* *...**arm**, *m.* voorarm, *m.* *...**arbeiten**, *b. w.* ondermijnen; te onder brengen. *...**ärmel**, *m.* ondermouw, *v.* *...**arzt**, *m.* onderchirurgijn, *m.* *...**aufseher**, *m.* onderopzigter, *m.* *...**aufsicht**, *v.* onderopzigt, *o.* tweede inspektie, *v.* *...**balken**, *m.* (18) architraaf, *v.*; (13) onderbalk, *m.* *...**band**, *o.* (48) onderste zwachtel, *m.* *...**bank**, *v.* lagere bank, *v.* *...**bau**, *m.* grondslag, *m.* fundering, *v.* fondament; ondergestel, *o.* *...**bauch**, *m.* (106) onderbuik, *m.* *...**bauen**, *b. w.* de fondamenten leggen; schoren, stutten, onderstutten, onderschragen. *...**beamte**, *m.* ondergeschikt ambtenaar, *m.* *...**bediente**, *m.* tweede bediende, *m.* *...**befehlshaber**, *m.* onderbevelhebber, *m.* *...**bein**, *o.* hielbeen, *o.* *...**beinkleid**, *o.* onderbroek, *v.* *...**bereiter**, *m.* onderpikeur, *m.* *...**bett**, *o.* onderbed, *o.* *...**bevollmächtigte**, *m.* zie **Unterabgeordnete**. *...**bieten**, *b. w.* onder (de waarde) bieden. *...**binden**, *b. w.* *(onr.)* onderbinden; (48) afbinden. *...**bindung**, *v.* het onderbinden; (48) afbinden, *o.*; wondband, laatband, *m.* *...**bischof**, *m.* plaatsvervangend bisschop, *m.* *...**blatt**, *o.* onderlegblad; blad vloeipapier, *o.*; zie **Folie**. *...**bleiben**, *o. w. (onr.)* onder wege -, ten achteren blijven, niet gebeuren, - geschieden, geene plaats hebben; verhinderd -, belet -, belemmerd worden; staken, ophouden, blijven steken. —, *o.* staking, *v.* *...**blinde**, *v.* (203) boegsprietzeil, *o.* *...**brechen**, *b. w. (onr.)* afbreken; ophouden, doen ophouden, staken; in de rede vallen, invallen. *...**brechung**, *v.* afbreking, ophouding; stoornis, *v.* *...**breiten**, *b. w.* onder -, uitspreiden.

Unterbringen, *b. w.* (*onr.*) onder -, onder dak brengen, herbergen, huisvesten; eene plaats -, eene betrekking bezorgen; *einen Gesellen* —, een' knecht op een' winkel bestellen; *sein Geld* —, zijn geld uitzetten, - plaatsen, - beleggen. *...**ung**, *v.* het onderbrengen, *o.*

Unterdach, *o.* (soort van) windscherm, *o.* *...**dechant**, *m.* onderdiaken, *m.* *...**deck**, *o.* (203) benedendek, *o.*

Unterdess, **Unterdessen**, *bijw.* ondertusschen, intusschen, middelerwijl, onderwijl, terwijl (dat).

Unterdiaconus, *m.* zie **Unterdechant**.

Unterdrücken, *b. w.* onderdrukken, verdrukken, kwellen, plagen; verbieden, ophalen (een boek); inhouden, verbergen (tranen); smoren, verkroppen (verdriet). *—**d**, *b. n.* onderdrukkend, verdrukkend, kwellend. *...**er**, *m.* onderdrukker, verdrukker, dwingeland, *m.* *...**ung**, *v.* onderdrukking, verdrukking, *v.*

Untere, (*der, die das*), zie **Unter**. *—, *m.* zie **Untergebene**. *—, (145) zie **Untermann**.

Unteregen, *...**eggen**, *b. w.* (2) ondereggen. *...**einander**, *bijw.* ondereen, dooreen, onder elkander, verward. *...**einst**, *...**einstens**, *bijw.* middelerwijl, in dien tusschentijd. *...**eintheilung**, *v.* zie **Unterabtheilung**. *...**erdgeschoss**, *o.* getimmerte onder den grond, *o.* *...**fahren**, *b. w.* (*onr.*) (9) *die Erze* —, den mijngang tot onder den erts voortzetten. *...

FANGEN (SICH), w. w. *(onr.)* durven, wagen, zich vermeten, de stoutheid hebben; ondernemen, bestaan, onderstaan, zich verstouten. *...FANGEN, o. het wagen, o. stoutheid, vermetelheid, v. waagstuk, stout bestaan, o. *...FELDHERR, *...FELDHAUPTMANN, m. onderbevelhebber, luitenant-generaal, m. *...FELDMARSCHALL, m. onderveldmaarschalk, m. *...FLÄCHE, v. grondvlakte, v. grond, bodem, m. *...FÖRSTER, m. onder-, tweede houtvester, m. —EI, v. onderhoutvesterij, v. *...FUTTER, o. voering, binnenvoering, v. *...FÜTTERN, b. w. voeren, bekleeden. *...GANG, m. ondergang (der zon), m. westen, o. avond; *fig.* ondergang, val, m. bederf, verval, o.; — *eines Schiffes*, scheepswrak, o.; *bei Sonnen* —, bij zonneondergang. *...GEBEN, b. w. *(onr.)* overgeven, aan-, toevertrouwen, aanbevelen; *sich* —, zich overgeven, -onderwerpen. —, *b. n. einem* —, onderworpen aan iemand, ondergeschikt, onderhoorig, liggende onder. *...GEBENE, m. mindere, onderworpene, ondergeschikte, onderhoorige; leerling, kweekeling, m. *...GEBENHEIT, v. ondergeschiktheid, onderhoorigheid, onderworpenheid, v. *...GEBÜNDE, o. (149) einde waarbij men eene streng (zijde enz.) begint op te winden, o. *...GEBUNG, v. zie UNTERGEBENHEIT. —, toevertrouwing, aanbeveling, v.

UNTERGEHEN, o. w. *(onr.)* ondergaan (van de zon, de maan); ten bodem zinken, naar den grond gaan; (203) zinken, vergaan; *fig.* te gronde gaan, in verval komen, ten val geraken. *...GEHÖLZ, o. kreupelhout, o. *...GEHÖRIG, *...GEORDNET, b. n. zie UNTERGEBEN. *...GERICHT, o. lager geregt, o. regtbank van eersten aanleg, v. *...GERICHTBARKEIT, v. jurisdiktie van een lager geregt, lagere regtsmagt, v. lager regtsgebied, o. *...GERINNE, o. (111) goot welke het water op het rad brengt, v. *...GESCHOBEN, b. n. ondergeschoven, valsch. *...GESCHOSS, o. verdieping gelijkvloers, -gelijkstraats, v. *...GESPANN, m. onderpalatijn, (in Hongarije), m. *...GESTELL, o. onderstel (van een' wagen, van eene schraag), o. *...GETAUCHT, b. n. ondergedoken. *...GEWEHR, o. ondergeweer, o. sabel en bajonet, v. *...GOTT, m. *...GOTTHEIT, v. (43) mindere god, m. godheid van den tweeden rang, v. *...GRABEN, b. w. *(onr.)* ondergraven, ondermijnen; opspitten (de aarde). *...GRABUNG, v. ondergraving, ondermijning, v. *...GRAS, o. nagras, o. *...HABEN, b. w. *(onr.)* onderhebben, beheerschen; boven iemand gesteld zijn. *...HALB, vz. beneden, onder.

UNTERHALT, m. onderhoud, bestaan, o. voeding, v. kost, m. *—EN, b. w. *(onr.)* onder (iets) houden; *fig.* onderhouden, bezig houden, tijdverdrijf verschaffen; onderhouden, voeden, den kost geven, aankweeken; *sich* —, elkander (over iets of iemand) onderhouden. *—END, b. n. onderhoudend, aangenaam, tijdkortend. *—UNG, v. onderhouding, v.; onderhoud, gesprek; onderhoud, vermaak, o. tijdkorting, v. *—UNGSGABE, v. gave van spreken, v. *—UNGSKASSE, v. fonds ter instandhouding van iets, o. *—UNGSSTÜCK, o. klein muziekstuk, o.

UNTERHANDELN, b. en o. w. onderhandelen, onderhandelingen voeren, -leiden; bemiddelen, tusschen komen; behandelen, besturen. *...HÄNDLER, m. —INN, v. onderhandelaar, -ster; bemiddelaar, -ster, m. v. *...HANDLUNG, v. onderhandeling; bemiddeling, v.; *sich in —en einlassen*, — *pflegen*, *in — treten*, in onderhandeling treden, onderhandelingen aanknoopen.

UNTERHAUBE, v. ondermuts, v. ondermutsje, o. *...HAUEN, b. w. ondergraven, afhouwen. *...HAUPTMANN, m. tweede kapitein, m. *...HAUS, o. onderhuis, o. onderste verdieping, v.; lagerhuis, huis der gemeenten, (in Engeland), o. *...HEERFÜHRER, m. luitenant-generaal, m. *...HELFEN, b. w. *(onr.) einen* —, iemand aan eene betrekking (bediening) helpen. *...HEMD, o. onderhemd, o. *...HOF, m. voorhof, m. binnenplaats; voorplaats, v. voorplein; *fig.* lager geregtshof, o. *...HÖHLEN, b. w. zie UNTERGRABEN. *...HOLZ, o. dun hout, kreupelhout, kort gehakt hout; (133) onderschip, gedeelte onder water, o. *...HOSEN, mv. onderbroek, v. *...IRDISCH, b. n. onderaardsch, onder den grond. *...JAGD, v. kleine jagt, v. *...JOCHEN, b. w. onder het juk-, onder de heerschappij brengen; onderwerpen, onderdrukken. *...JOCHUNG, v. onderwerping, v. *...KAMMERHERR, m. tweede kamerheer, m. *...KANZLER, m. onder-, vicekanselier, m. *...KÄUFER, m. makelaar; opkooper, m. *...KEHLE, v. *...KINN, o. onderkin, v. *...KIEFER, m. onderkaak, v. *...KLEID, o. onderkleed, o.; *die Unterkleider*, on-

derkleederen, *mv.* ondergoed, *o.* (vest, borstrok, linnengoed). *...**KOCH**, *m.* koksjongen, koksmaat, *m.* *...**KOMMEN**, *o. w. (onr.)* onderkomen, onder dak komen; eene plaats -, eene dienst krijgen. *...**KÖNIG**, *m.* onderkoning, *m.* *...**KOTHIG**, *b. n.* (48) van binnen zwerende. *...**KRIECHEN**, *o. w.* (*onr.*) onder (door) kruipen; zich verbergen, - verschuilen. *...**KRIEGEN**, *b. w.* (iemand) onderkrijgen, overwinnen. *...**KUNFT**, *v.* onderkomen, *o.* schuilplaats, *v.*

UNTERLAGE, *v.* onderlaag, *v.* onderlegsel, *o.*; (18) rol, *v.* voetstuk, onderstuk, *o.*; zolderrib, *v.*; dwarsbalk, *m.* onderlaag, *v.*; (13) onderlegsel, *o.* onder de laag staande letters, *v. mv.* voering eener drukpers, *v.*; onderleggers, *m. mv.*; (194) steunpunt van een' hefboom; (69 en 101) belegsel; (84) perkamentraam, *o.* gespannen kalfshuid; (203) wegering, *v.*

UNTERLAND, *v.* laag land, benedenland, laag gedeelte van een land, *o.* *...**LÄNDER**, *m.* benedenlander, bewoner van een laag land, *m.* *...**LASS**, *m.* staking, ophouding, *v.*; *ohne* —, zonder ophouden. *...**LASSEN**, *b. w. (onr.)* vergeten, nalaten, verzuimen; uit-, weglaten; verwaarloozen; zich onthouden van, doen ophouden, staken; laten. *...**LASSUNG**, *v.* verzuim, *o.* nalating, verwaarloozing, *v.*; zie **UNTERLASS**. *...**LAST**, *v.* ballast, *m.*

UNTERLAUFEN, *o. w. (onr.) (w. g.)* onder (door heen) loopen; *fig. mit* —, er onder -, er mede doorloopen; doorsluipen, insluipen; zich verbergen; *das mag so mit* —, dit mag er zoo meê door, dit kan met den stroom mede: *da lief mir etwas mit unten*, daar liep eene domme streek onder; *ein Wort mit — lassen*, een woord (in zijne rede, in zijn gesprek) laten invloeijen. *—, *b. w.* (*onr.*) (135) (iemand) onder den degen loopen; (59) onder het bereik van het geweer komen. *—, *o. das — der Haut mit Blut*, het rood worden -, kleuren van de huid. *—, *b. n. mit Blut* —, blond en blaauw. *...**LÄUFER**, *m.* smokkelaar, *m.*

UNTERLEDER, *o.* onderleder, *o.* *...**LEESEGEL**, *o.* (203) onderlijzeil, *v.* *...**LEFZE**, *v.* zie **UNTERLIPPE**.

UNTERLEGEN, *b. w.* onderleggen, onder (iets) leggen; (69) bekleeden, voering -, een belegsel tegenzetten; van onderlagen voorzien; *einer Henne Eier (zum Ausbrüten)* —, eene hen op eijeren laten zitten; *einem Kinde frische Windeln* —, een kind in schoone luren leggen; *Pferde* —, postpaarden voorspannen; *mit unterlegten Pferde reisen*, met postpaarden reizen. *...**LEGER**, *m.* (132) kielligter, *m.*; blok hout, *o.* *...**LEHEN**, *o.* tweede leen, *o.* *...**LEHRER**, *...**LEHRMEISTER**, *m.* ondermeester, sekondant, *m.* *...**LEIB**, *o.* (106) onderlijf, *o.* onderbuik, *m.* *...**LEIK**, *o.* (203) onderlijk, *o.* *...**LIEGEN**, *o. w.* (*onr.*) bezwijken, nederzinken. *...**LIEUTENANT**, *m.* tweede luitenant, *m.* *...**LIPPE**, *v.* onderlip, *v.* *...**MAHLEN**, *b. w.* medemalen, onder het malen vermengen. *...**MALEN**, *b. w.* schetsen. *...**MANN**, *m.* (97) linkervleugelman; (63) boer; *fig.* vassaal, *m.* *...**MARSCHALL**, *m.* ondermaarschalk, *m.* *...**MAST**, *v.* ongedierte, (voor de zwijnen), *o.*; hertentruffels, *v. mv.* *...**MAUERN**, *b. w.* een' muur onder (iets) metselen, ondermetselen, met metselwerk ondersteunen; *von neuem* —, op nieuws aanvangen. —, *o.* hernieuwing, hervatting, *v.* *...**MAUL**, *o.* kin; onderlip (eens paards), *v.* *...**MENGEN**, *...**MISCHEN**, *b. w.* vermengen, ondereen -, dooreenmengen. *...**MENGUNG**, *...**MISCHUNG**, *v.* menging, vermenging, onder elkander-, dooreenmenging, *v.* *...**MIETHMANN**, *m.* tweede huurder, *m.* *...**MINIREN**, *b. w.* ondermijnen. *...**MINIRER**, *m.* ondermijner, mijngraver, mineur, sapeur, *m.* *...**MONDLICH**, *b. n.* ondermaansch. *...**NÄHEN**, *b. w.* ondernaaijen, van onderen benaaijen.

UNTERNEHMEN, *b. w. (onr.)* ondernemen; bestaan, durven, wagen; op zich nemen. *—, *o.* *...**NEHMUNG**, *v.* onderneming, *v.*; waagstuk, stout bestaan, *o.* *...**NEHMUNGSGEIST**, *m.* ondernemingsgeest, *m.* *...**NEHMEND**, *b. n.* ondernemend. *...**NEHMER**, *m.* —**INN**, *v.* ondernemer, *m.* onderneemster, *v.* *...**OBERSTE**, *m.* luitenant-kolonel, *m.* *...**OBRIGKEIT**, *v.* mindere overheid, *v.* *...**OFFICIER**, *m.* onderofficier, *m.* *...**ORDNEN**, *b. w.* onder iemand stellen, ondergeschikt maken. *...**ORDNUNG**, *v.* ondergeschiktheid, *v.* *...**PACHT**, *m.* *...**VERPACHTUNG**, *v.* onderpacht, onderverpachting, *v.* *...**PACHTER**, *m.* —**INN**, *v.* onder-, tweede pachter, *m.* - pachtster, *v.* *...**PARLEMENT**, *o.* lagerhuis, huis der gemeenten, (in Engeland), *o.* *...**PFAND**, *o.* onderpand, *o.* waarborg, *m.* hypotheek, kusting, schepenkennis, *v.*, *durch ein — decken*, onderpand geven, verzekeren. *...**PFÄND**-

LICH, *b. n.* en *bijw.* gehypothekeerd, hypothekair, in onderpand. *...PFARRER, *m.* onderpastoor; vikaris van een' priester, huisprediker, *m.* *...PFLÜGEN, *b. w.* onderploegen. *...RAA, *v.* (203) onderra, *v.* *...REDEN (SICH), *w. w.* elkander onderhouden, beraadslagen, woorden wisselen, met elkander spreken, een mondgesprek houden. *...REDUNG, *v.* onderhoud, gesprek, mondgesprek, *o.* zamenspraak, redekaveling, beraadslaging, *v.* *...REICH, *o.* rijk der hel, *o.*

UNTERRICHT, *m.* onderrigt, onderwijs, *o.* leering, *v.* leeringen, lessen, *v. mv.* *—EN, *b. w.* onderrigten, onderwijzen, onderrigt -, onderwijs geven, leeren; *einen von etwas* —, iemand van iets kennis geven, - onderrigten, iemand iets berigten; *sich* —, zich onderrigten, leeren; *fig.* narigten -, inlichtingen inwinnen. *—END, *b. n.* onderrigtend, leerend. *—ER, *m.* lagere regter, *m.* lid eener lagere regtbank, *o.* *—UNG, *v.* zie UNTERRICHT.

UNTERRINDE, *v.* onderkorst, *v.*; onderste bast, *m.* *...ROCK, *m.* onderrok, *m.* *...SAGEN, *b. w.* ontzeggen, verbieden, (ook 66). *...SAGUNG, *v.* ontzegging, *v.* verbod, (ook 66), *o.* *...SASS, *m.* achterleenman, *m.* *...SATZ, *m.* grondslag, voet, steun, *m.*; (18) voetstuk, *o.* grondsteen, *m.*; (121) minor, *m.* tweede stelling eener sluitrede, *v.* *...SCHALE, *v.* schoteltje, bakje, *o.*; onderste bast (van een' boom), *m.*; (183) onderste dijstuk, *o.* *...SCHARREN, *b. w.* omwroeten (de aarde). *...SCHEIDEN, *b.* en *o. w.* (*onr.*) afscheiden, verdeelen; *fig.* onderscheiden, onderscheid maken; *sich* —, zich onderscheiden, uitsteken. *...SCHEIDEND, *b. n.* onderscheidend. *...SCHEIDUNG, *v.* onderscheiding, *v.*; zie UNTERSCHIED. *...SCHEIDUNGSKRAFT, *v.* onderscheidingsvermogen, oordeel, *o.* oordeelskracht, kennis, *v.* *...SCHEIDUNGSZEICHEN, *o.* onderscheidingsteeken, *o.*; (151) punktuatie, *v.* *...SCHENK, *...SCHENKE, *m.* onderschenker, *m.* *...SCHENKEL, *m.* onderste gedeelte van de dij, *o.* *...SCHIEBEN, *b. w.* (*onr.*) onderschuiven; *fig.* onderschuiven, verwisselen, verruilen, vervalschen. *...SCHIEBUNG, *v.* onderschuiving, (ook *fig.*); verwisseling, verruiling, vervalsching, *v.*

UNTERSCHIED, *m.* scheiding, afscheiding, afzondering, *v.*; *fig.* onderscheid, verschil, *o.* verscheidenheid, *v.*; (119) oordeel des onderscheids, *o.*; *ohne* —, zonder onderscheid; *zum —e von*, als tegenstelling. *—EN, *b. n.* onderscheiden, verschillend, verscheiden; — *sein*, verschillen, verschillend -, onderscheiden zijn; zie VERSCHIEDEN. *—LICH, *b. n.* en *bijw.* (§) onderscheiden, verschillend, verscheiden; met onderscheid, onderscheidenlijk. *...SCHIESSEN, *b. w.* (een boek met wit papier) doorschieten. *...SCHIFF, *o.* (203) onderschip, gedeelte van het schip onder water, *o.* *...SCHLACHTIG, *b. n.* zie UNGESCHLACHT. *...SCHLÄCHTIG, *b. n.* en *bijw.* (98) met een verlaat (van molens). *...SCHLAG, *m.* scheidsmuur, *m.*; *fig.* opligting, *v.* bedrog, *o.*

UNTERSCHLAGEN, *b. w.* (*onr.*) *einem ein Bein* —, iemand overslaag snijten; *fig.* iemand den voet ligten; *Gelder* —, gelden (penningen) verduisteren, verdonkeren, zoek maken; *ein Testament* —, een' uitersten wil achterhouden; *einen Brief* —, eenen brief onderscheppen. *...UNG, *v.* ambtsverzuim, *o.*; onderschepping, verduistering (van gelden), *v.*; het pootje ligten.

UNTERSCHLEIF, *m.* bedrog, *o.* opligting; (202) schelmerij, ontrouw van koopvaardijschippers, baraterie, *v.*; — *machen*, bedriegen, opligten; *fig.* sluiken, smokkelen.

UNTERSCHNEIDEN, *b. w.* (*onr.*) (87) de randen afschrappen, afsnoeijen (van gegotene letters). *...SCHREIBEN, *b. w.* (*onr.*) onderteekenen, onderschrijven, teekenen; *fig.* goedkeuren; *mit* —, mede teekenen, kontrasigneren. *...SCHRIEBENE, *m.* ondergeteekende, onderschrevene, *m.*; *ich Endes Unterschriebene bekenne*, ik ondergeteekende bekenne. *...SCHRIFT, *v.* onderteekening, teekening, handteekening, *v.* *...SCHÜREN, *b. w.* onderstoken (het vuur). *...SCHWELLE, *v.* dorpel eener deur, *m.* *...SEGEL, *o.* (203) schooverzeil, kruiszeil, *o.* *...SENKEN, *b. w.* zie VERSENKEN. *...SETZEN, *b. w.* onder (iets) zetten, onderstutten; (*w. g.*) (onder)mengen *...SETZER, *m.* schoteltje, bakje, *o.* *...SETZT, *b. n.* kort en dik, ineengedrongen. *...SIEGELN, *b. w.* het zegel onder (iets) zetten. *...SIEGELUNG, *v.* het zetten van het zegel onder (iets). *...SINKEN, *o. w.* (*onr.*) ten bodem -, naar den grond zinken; *fig.* te gronde gaan, vergaan. *...SIPPSCHAFT, *v.* maagschap in de afgaande linie, *v.* *...SITZ, *m.* lagere zitplaats, *v.* *...SPANNEN, *b. w.* onder (iets) spannen. *...SPICKEN, *b. w.* onderspekken. *...SPEISEMEISTER,

m. onderkeukenmeester, *m.* *...**SPÜLEN**, *b. w.* onder (iets heen) spoelen. *...**STADT**, *v.* laag gedeelte der stad, *o.* *...**STALLIG**, *b. n.* (203) in het ruim geplaatst. *...**STALLMEISTER**, *m.* onderstalmeester, *m.* *...**STÄMMEN**, *b. w.* ondersteunen, stutten, schoren, onderschragen; (203) in eene schuine rigting stutten.

UNTERSTE, *b. n.* (*der, die, das*), de -, het onderste, benedenste; zie **UNTER**.

UNTERSTECKEN, *b. w.* ondersteken, onderzetten; *fig.* inlijven (soldaten), vereenigen. *...**STECKUNG**, *v.* inlijving, vereeniging, *v.* *...**STEHEN**, *o. w.* (*onr.*) onder dak zijn; zich onder dak plaatsen, (ergens) onder gaan staan, schuilen; *sich* —, *w. w.* (*onr.*) durven, den moed -, de stoutheid, hebben, zich onderstaan, vermeten. *...**STEIGER**, *m.* (9) onderkommies bij de inspektie der mijnwerkers, *m.* *...**STELLE**, *v.* geringste -, laagste plaats, *v.* lagereind, *o.* *...**STELLEN**, *b. w.* onder stellen, - plaatsen, - zetten; *sich* —, schuilen (voor den regen enz.). *...**STEUERMANN**, *m.* onderstuurman, tweede stuurman, *m.* *...**STOSSEN**, *b. w.* (*onr.*) onderstooten, - duwen; *fig.* onderdrukken, verdrukken. *...**STREICHEN**, *b. w.* (*onr.*) onderstrepen. *...**STREICHUNG**, *v.* onderstreping, *v.* *...**STREUEN**, *b. w.* onder (iets) strooijen; stroo aan de paarden geven; *fig.* *mit* —, onderschuiven, laten doorglippen, doen doorgaan. *...**STRICH**, *m.* komma, *v.* *...**STRUMPF**, *m.* onderkous, sok, *v.* *...**STUBE**, *v.* benedenkamer, *v.* *...**STUFE**, *v.* (151) stellende trap, *m.*

UNTERSTÜTZEN, *b. w.* onder zetten, - plaatsen; ondersteunen, schoren, stutten, schragen; *fig.* helpen, bijstaan, ondersteunen; hulp -, bijstand verleenen. *...**UNG**, *v.* steun, stut, schoor, *m.* ondersteuning, schraging; *fig.* hulp, *v.* steun, bijstand, *m.* —**SHEER**, *o.* leger van reserve, *o.*

UNTERSUCHEN, *b. w.* onder -, na -, doorzoeken, onderzoek doen naar, nasporingen doen, nazien, nasporen, beschouwen, nagaan; *genau* —, naauwkeurig onderzoeken; uitpluizen; *eine Wunde* —, eene wond peilen, sonderen; *etwas* —, *fig.* iets overwegen, bepeinzen. *...**ER**, *m.* onderzoeker, navorscher, *m.* *...**UNG**, *v.* onder -, na -, doorzoeking, navorsching, nasporing, navraag; overweging, beschouwing, bepeinzing, *v.*; onderzoek, *o.*; *peinliche* —, pijn -, folterbank, *v.* —**SKAMMER**, *v.* kamer van (geregtelijk) onderzoek, *v.*

UNTERTASSE, *v.* zie **UNTERSCHALE**. *...**TAUCHEN**, *b.* en *o. w.* duiken, onder-, naar beneden duiken; onderdompelen. *...**TAUCHER**, *m.* duiker, *m.* *...**TAUCHUNG**, *v.* onderduiking, duiking, in -, onderdompeling, *v.* *...**TELLER**, *m.* onderste bord, plat bord, *o.* *...**THAN**, *bijw.* *einem* —, onderworpen, onderdanig (aan iemand); *sich ein Volk* — *machen*, een volk aan zich onderwerpen. *...**THAN**, *m.* onderdaan, *m.* *...**THÄNIG**, *b. n.* en *bijw.* onderdanig, - lijk, nederig, onderworpen; —, —*st*, *fig.* zeer onderdanige, dienstwillige (dienaar enz.). —**KEIT**, *v.* onderdanigheid, onderworpenheid, gehoorzaamheid, onderwerping, *v.* *...**THEIL**, *m.* onder -, benedendeel, onderste -, laagste gedeelte; smaldeel, *o.* onderafdeeling, *v.* *...**TRETEN**, *b. w.* (*onr.*) zie **SICH UNTERSTELLEN**. —, *b. w.* (*onr.*) verdrukken, met voeten treden; *fig.* onderkruipen, den voet ligten, verschalken. *...**TRETER**, *m.* onder -, verdrukker, dwingeland, despoot, *m.* *...**TUSCHEN**, *b. w.* verbergen, verschuilen. *...**VERDECK**, *o.* (203) halfdek, *o.* *...**VORMUND**, *m.* ondervoogd, tweede -, toeziende voogd, *m.* *...**WACHSEN**, *o. w.* onder (iets) groeijen. —, *b. n.* *mit Fett* —, doorspekt, doorregen, gelardeerd. *...**WALD**, *m.* kreupelbosch, *o.* *...**WALL**, *m.* (180) onderwal, *m.* *...**WAND**, *v.* (203) staande want, *o.* hoofdtouwen, *o. mv.* *...**WÄRTS**, *b. n.* benedenwaarts, naar onder, omlaag. *...**WEGES**, *...**WEGS**, *bijw.* onder weg, op weg; *fig.* (§) *etwas* — *lassen*, iets laten liggen; *einen* — *lassen*, iemand verlaten, zich van iemand aftrekken; (§) niet meer naar iemand omzien, iemand links laten liggen. *...**WEILEN**, *bijw.* zie **BISWEILEN**, **ZUWEILEN**. *...**WEISEN**, *b. w.* (*onr.*) onderwijzen, leeren, onderrigten. *...**WEISER**, *m.* onderwijzer, leeraar, *m.* *...**WEISUNG**, *v.* onderwijzing, onderrigting, leering, *v.* *...**WELT**, *v.* onder-, benedenwereld, *v.* rijk der hel, *o.*; *fig.* elizesche velden, *o. mv.*

UNTERWERFEN, *b. w.* (*onr.*) onderwerpen, te onder brengen, overheeren; overmeesteren, onder het juk brengen, dienstbaar maken; *sich dem göttlichen Willen* —, in Gods wil berusten; *einem unterworfen sein*, aan iemand onderworpen zijn, van iemand afhangen; *einem Uebel* —, met eene kwaal behebt zijn; *sich* —, zich onderwerpen, - overgeven, tot onderwerping komen, de wapens neêrleggen. *...**UNG**, *v.*

onderwerping, (ook *fig.*), berusting, gelatenheid, *v.*

UNTERWIND, *m.* lage wind, *m.* *...WINDEN (SICH), *w. w.* zie SICH UNTERSTEHEN. *...WUCHS, *m.* (56) jong kreupelhout, *o.* *...WÜHLEN, *b. w.* ondergraven, - wroeten, - mijnen, - woelen. *...WURF, *m.* (59) onderste kinnebak van een wild zwijn, *m.* *...WÜRFIG, *b. n.* en *bijw.* onderworpen, onderdanig, onderhoorig, afhankelijk, ondergeschikt. —KEIT, *v.* onderworpenheid, onderdanigheid, onderhoorigheid, onderwerping, ondergeschiktheid, afhankelijkheid, *v.* *...ZAHN, *m.* ondertand, *m.* *...ZEICHNEN, *b. w.* onderteekenen, teekenen, zijne handteekening plaatsen (onder); (14) inteekenen (op een boekwerk). *...ZEICHNER, *m.* onderteekenaar; teekenaar, inteekenaar, *m.* *...ZEICHNUNG, *v.* onderteekening, handteekening; inteekening, *v.*

UNTERZIEHEN, *b. w.* (*onr.*) onderhalen, - trekken; onderleggen, - plaatsen; *eine Schwelle* —, een' drempel onder een huis brengen; *die Pferde* —, de paarden op stal brengen; *ein Gebäude mit einer Mauer* —, een gebouw met metselwerk stutten; *fig. sich einer Sache* —, zich met iets belasten, iets op zich nemen. *...ZIEHHOSEN, *mv.* *...ZIEHSTRUMPF, *m.* zie UNTERHOSEN, UNTERSTRUMPF. *...ZIEHUNG, *v.* het trekken, halen onder (iets); onderlegging; *fig.* onderneming, taak, *v.*

UNTERZUG, *m.* onderlegging, onderhaling, *v.*; (168) stut, schoor, schoorbalk, *m.*

UNTEUTSCH, *b. n.* zie UNDEUTSCH. *...THAT, *v.* wandaad, misdaad, *v.* misdrijf, wanbedrijf, *o.* *...THÄTCHEN, *o.* kleine overtreding, *v.* gebrek, *o.* feil, *v.* *...THÄTIG, *b. n.* en *bijw.* ledig, niet bezig, werkeloos, zonder werk, - arbeid. *...THÄTIGKEIT, *v.* werkeloosheid, *v.* lediggang, *m.*

UNTHEILBAR, *b. n.* en *bijw.* ondeelbaar, onverdeelbaar. *—KEIT, *v.* ondeelbaarheid, onverdeelbaarheid, *v.* *...HAFT, —IG, *b. n.* geen deel hebbende (aan), niet deelende in. *...NAHME, *v.* gebrek aan deelneming, *o.* *...NEHMEND, *b. n.* deelnemend, onverschillig, koud.

UNTHIER, *o.* ondier, monster, gedrogt, *o.*; *fig.* ondeugend -, zedeloos mensch, *m.* *...THULICH, *...THUNLICH, *b. n.* en *bijw.* ondoenlijk, onuitvoerbaar, onuitvoerlijk, niet te doen, onmogelijk. *...THUNLICHKEIT, *v.* ondoenlijkheid, onuitvoerbaarheid, onmogelijkheid, *v.* *...TIEF, *b. n.* ondiep. *...TIEFE, *v.* ondiepte; (203) droogte, *v.*; *eine sandige* —, zandplaat, verzanding, *v.* *...TILGBAR, *b. n.* onuitwischbaar. *...TÖCHTERLICH, *b. n.* niet dochterlijk. *...TÖDTLICH, *b. n.* niet doodelijk. *...TRÄCHTIG, *b. n.* onvruchtbaar. *...TRAGBAR, *b. n.* ondraagbaar; zie ook UNFRUCHTBAR. *...TRÄGLICH, *b. n.* en *bijw.* zie UNERTRÄGLICH. *...TREU, *b. n.* en *bijw.* ontrouw, valsch, trouweloos, verraderlijk. *...TREUE, *v.* ontrouw, trouweloosheid, verraderij, *v.* verraad, *o.* *...TREUKRAUT, *o.* (76) knooflookkruid, *o.* *...TRIEGLICH, *b. n.* en *bijw.* onmisbaar, onfeilbaar, zeker. *...TRIEGLICHKEIT, *v.* onmisbaarheid, onfeilbaarheid, *v.* *...TRINKBAR, *b. n.* ondrinkbaar. *...TRÖSTBAR, *...TRÖSTLICH, *b. n.* en *bijw.* ontroostbaar, ontroostelijk, troosteloos, niet te troosten. *...TRÖSTBARKEIT, *...TRÖSTLICHKEIT, *v.* ontroostbaarheid, troosteloosheid, diepe verslagenheid, *v.* *...TRÜGLICH, *b. n.* en *bijw.* zie UNTRIEGLICH.

UNTÜCHTIG, *b. n.* niet in staat tot, onbekwaam, ongeschikt, onnut, ondienstig; onvatbaar. *—KEIT, *v.* onbekwaamheid, ongeschiktheid, ondienstigheid; onvatbaarheid, *v.* *...TUGEND, *m.* ondeugd, *v.*; haat, *m.* hatelijkheid, *v.* diep zedebederf, *o.* *...TUGENDHAFT, *...TUGENDLICH, *b. n.* en *bijw.* ondeugend, snood, hatelijk.

UNÜBERDACHT, *...ÜBERLEGT, *b. n.* en *bijw.* onbedacht, onoverdacht, onoverwogen, onnadenkend; zonder nagedachte, - overleg. *...ÜBERLÄSSLICH, *b. n.* (124) onafslaanbaar, onvervreemdbaar. *...ÜBERLEGTHEIT, *v.* onbedachtzaamheid, *v.* *...ÜBERSEHBAR, *...ÜBERSEHLICH, *b. n.* en *bijw.* onoverzienbaar; onafzienbaar; niet te overzien. *...ÜBERSETZBAR, *b. n.* onvertaalbaar. *...ÜBERSTEIGLICH, *b. n.* en *bijw.* onoverkomelijk, onoverklimbaar. *...ÜBERWINDLICH, *b. n.* en *bijw.* onverwinnelijk, onoverwinnelijk, onneembaar, niet te bemagtigen. *...ÜBERWINDLICHKEIT, *v.* onverwinnelijkheid, *v.* *...ÜBERWUNDEN, *b. n.* onoverwonnen, niet overwonnen, niet overmeesterd. *...ÜBERZEUGT, *b. n.* onovertuigd, niet overtuigd.

UNÜBLICH, *b. n.* (*w. g.*) ongebruikt, buiten gebruik, in onbruik.

UNUMENDBAR, *b. n.* (151) onveranderlijk, onverbuigbaar. *...UMGÄNGLICH, *b. n.* en *bijw.* ongezellig, onvriendelijk, ongenaakbaar, ontoegankelijk, ongedienstig; *fig.* onvermijdelijk, noodwen-

dig, onfeilbaar, noodzakelijk. *—KEIT, v. ongezelligheid, onvriendelijkheid, ongenaakbaarheid, ontoegankelijkheid, ongedienstigheid; *fig.* onvermijdelijkheid, volstrekte noodzakelijkheid, v. *...UMGRENZT, b. n. onbegrensd. *...UMSCHRÄNKT, b. n. en *bijw.* onbepaald, onbegrensd; volstrekt, oppermagtig, onafhankelijk. —KEIT, v. onbepaaldheid, onbegrensdheid; oppermagt, onafhankelijkheid, v. *...UMSTÖSSLICH, b. n. *fig.* onverwerpelijk, onomstootelijk, onbetwistbaar, onwederlegbaar; onherroepelijk. —KEIT, v. *fig.* onbetwistbaarheid, onverwerpelijkheid; zekerheid, gewisheid, v. *...UMWERFLICH, b. n. en *bijw.* onverwerpelijk; niet te verwerpen. *...UMWÖLKT, b. n. onbewolkt, zuiver, helder, klaar. *...UMWUNDEN, b. n. en *bijw.* kunsteloos, ongekunsteld, ongedwongen, natuurlijk, vrij, los.

UNUNTERBROCHEN, b. n. en *bijw.* onafgebroken, ongestoord, aanhoudend, ongehinderd; zonder ophouden. *...UNTERRICHTET, b. n. niet onderrigt, niet onderwezen; zonder berigt, narigt. *...UNTERSCHEIDBAR, b. n. niet te onderscheiden. *...UNTERSCHRIEBEN, b. n. ongeteekend. *...UNTERSUCHT, b. n. niet onderzocht, zonder onderzoek (gebleven). *...UNTERWORFEN, b. n. niet onderworpen, onafhankelijk. *...UNTERWÜRFIG, b. n. vrij, onafhankelijk. *...UNTERWÜRFIGKEIT, v. vrijheid, onafhankelijkheid, v.

UNVATERLÄNDISCH, b. n. niet vaderlandsch, niet patriottisch. *...VÄTERLICH, b. n. niet vaderlijk, onnatuurlijk. *...VERACHTET, b. n. niet veracht. *...VERÄCHTLICH, b. n. onverachtelijk. *...VERALTERT, b. n. niet verouderd; nog in gebruik. *...VERALTET, b. n. niet oud geworden, niet vergrijsd.

UNVERÄNDERLICH, b. n. en *bijw.* onveranderlijk, standvastig, volhardend, onwrikbaar; (119) onstoorbaar. *—KEIT, v. onveranderlijkheid, bestendigheid, standvastigheid, volharding, onwrikbaarheid; (119) onstoorbaarheid, v. *...VERÄNDERT, b. n. en *bijw.* onveranderd; zonder verandering.

UNVERANTWORTLICH, b. n. en *bijw.* onverantwoordelijk, onverschoonbaar, onverschoonlijk; niet te verschoonen. *—KEIT, v. onverantwoordelijkheid, onverschoonbaarheid, v.

UNVERARBEITET, b. n. niet verwerkt, onbewerkt, ruw. *...VERARGT, b. n. niet euvel genomen, niet ten kwade geduid.

UNVERÄUSSERLICH, b. n. onvervreemdbaar. *—KEIT, v. onvervreemdbaarheid, v.

UNVERBESSERLICH, b. n. *bijw.* onverbeterlijk, niet te verbeteren; volmaakt, volkomen, zonder gebrek. *—KEIT, v. onverbeterlijkheid; volmaaktheid, v.

UNVERBINDLICH, b. n. niet verpligtend; onvriendelijk, niet voorkomend, ongedienstig. *—KEIT, v. ongebondenheid; ongedienstigheid, onvriendelijkheid. v.

UNVERBLÜMT, b. n. en *bijw.* onverbloemd, niet opgesmukt. *...VERBORGEN, b. n. onverborgen, niet verborgen, onverholen. *...VERBOTEN, b. n. niet verboden, niet ontzegd, veroorloofd. *...VERBRENNLICH, b. n. onbrandbaar. —KEIT, v. onbrandbaarheid, v. *...VERBRÜCHLICH, b. n. en *bijw.* onverbreekbaar; onschendbaar, heilig, gewijd. —KEIT, v. onschendbaarheid, v. *...VERBUNDEN, b. n. niet verbonden, onverpligt, niet gehouden. *...VERBÜRGT, b. n. niet verzekerd, zonder borgtogt. *...VERDÄCHTIG, b. n. niet verdacht, niet in verdenking, zonder argwaan. *...VERDÄCHTIGKEIT, v. onbesprokenheid, v. *...VERDAMMLICH, b. n. onwraakbaar, onlaakbaar, onberispelijk, niet te veroordeelen. *...VERDANKBAR, b. n. niet te vergelden. *...VERDAULICH, b. n. onverteerbaar. —KEIT, v. onverteerbaarheid, v.; *die —en*, raauwe spijzen die zwaar te verteren zijn, v. *mv.* *...VERDAUT, b. n. onverteerd. *...VERDERBLICH, b. n. onverderfelijk; (83) onverwelkelijk, onverwelkbaar. —KEIT, v. onverderfelijkheid; (83) onverwelkbaarheid, v. *...VERDIENST, m. gebrek aan verdienste, o. *...VERDIENSTLICH, b. n. niet verdienstelijk. *...VERDIENT, b. n. onverdiend, niet verdiend: *unverdienter Weise*, zonder het te hebben verdiend. *...VERDORBEN, b. n. onbedorven, onbevlekt, rein. *...VERDORBENHEIT, v. onbedorvenheid, v. *...VERDREHT, b. n. niet verdraaid.

UNVERDROSSEN, b. n. en *bijw.* onvermoeid, ijverig, onverdroten. *—KEIT, v. onvermoeidheid, v. groote ijver, m. *...VEREHELICHT, b. n. en *bijw.* ongetrouwd, ongehuwd, buiten huwelijk. *...VEREINBAR, b. n. en *bijw.* onvereenigbaar, niet te vereenigen; onbestaanbaar, strijdig, niet overeen te brengen. —KEIT, v. onvereenigbaarheid; onbestaanbaarheid, tegenstrijdigheid, v. *...VERFÄLSCHT, b. n. on-

vervalscht, onverbasterd, zuiver, rein, echt, waar. *...VERFÄNGLICH, b. n. en bijw. onnadeelig, onschadelijk, niet schadelijk. *...VERFINSTERT, b. n. niet verduisterd. *...VERFAULBAR, b. n. niet aan verrotting onderhevig. *...VERFOLGT, b. n. onvervolgd. *...VERGÄNGLICH, b. n. en bijw. onvergankelijk. —KEIT, v. onvergankelijkheid, v. *...VERGEBLICH, b. n. zie UNVERZEIHLICH. *...VERGESSEN, b. n. niet vergeten, in het geheugen bewaard. *...VERGESSLICH, b. n. onvergetelijk, niet te vergeten; onsterfelijk. —KEIT, v. onvergetelijkheid, gedurige herinnering; onsterfelijkheid, v.

UNVERGLEICHBAR, *...LICH, b. n. en bijw. onvergelijkelijk, weêrgaloos, gadeloos, zonder weêrga; voortreffelijk, uitmuntend; bij uitnemendheid, te verwonderen. *—KEIT, v. onvergelijkelijkheid, voortreffelijkheid, uitnemendheid, v.

UNVERGNÜGLICH, *...SAM, b. n. onvergenoegd, ontevreden.

UNVERGOLTEN, b. n. en bijw. onbeloond, onvergolden; fig. ongewroken, ongestraft. *...VERGÖNNLICH, b. n. niet toe te staan. *...VERGÖNNT, b. n. onvergund, ongeoorloofd, niet toegestaan. *...VERGRÖSSERT, b. n. niet verheerlijkt, niet opgevijzeld. *...VERHALTEN, b. n. niet teruggehouden, openbaar; einem etwas — lassen, (66) iets voor iemand niet verborgen houden. *...VERHÄLTNISSMÄSSIG, b. n. onevenredig. *...VERHEIRATHET, b. n. zie UNVEREHLICHT. *...VERHINDERLICH, b. n. en bijw. niet hinderlijk. *...VERHOFFT, b. n. en bijw. ongehoopt; onverhoopt, onvoorzien, onvermoed, onverwachts. *...VERHOHLEN, b. n. en bijw. onverholen, niet verborgen, openbaar, onbewimpeld, ronduit. *...VERJÄHRBAR, b. n. onverjaarbaar. —KEIT, v. onverjaarbaarheid, v. *...VERJÄHRT, b. n. onverjaard, niet verjaard. *...VERKÄUFLICH, b. n. onverkoopbaar. —KEIT, v. onverkoopbaarheid, v. *...KAUFT, b. n. onverkocht; — bleiben, opgehouden worden, onverkocht blijven. *...VERKENNBAR, b. n. dat niet ontkend kan worden, niet te ontkennen, onmiskenbaar. *...VERKLAGT, b. n. niet beschuldigd. *...VERKLEINERLICH, b. n. onverkleinbaar, niet te verkleinen. *...VERKLEINERT, b. n. onverkleind. *...VERKÜMMERT, b. n. onbekommerd, vrij van zorgen. *...VERKÜRZT, b. n. onverkort. *...VERLANGT, b. n. niet begeerd, ongevraagd, niet verlangd, ongewild, onverzocht. *...VERLEGEN, b. n. niet verlegen. *...VERLETZBAR, *...VERLETZLICH, b. n. onschendbaar, onkwetsbaar. —KEIT, v. onschendbaarheid, onkwetsbaarheid, v. *...VERLETZT, b. n. ongeschonden, geheel; gaaf; heelshuids. *...VERLIEBT, b. n. niet verliefd. *...VERLIERBAR, *.. VERLIERLICH, b. n. onverliesbaar, (ook 44), onafneembaar. —KEIT, v. onverliesbaarheid, (ook 44), v. *...VERLOREN, b. n. onverloren; zeker, gewis. *...VERLÖSCHLICH, b. n. zie UNAUSLÖSCHLICH. *...VERMACHBAR, b. n. (119) onbeschikbaar (van goederen). *...VERMÄHLT, b. n. zie UNVEREHLICHT. *...VERMEIDLICH, b. n. en bijw. onvermijdelijk. —KEIT, v. onvermijdelijkheid, v. *...VERMEINT, b. n. ongemeen, onbedoeld. *...VERMENGT, *...VERMISCHT, b. n. onvermengd.

UNVERMERKT, b. n. en bijw. ongemerkt, ongevoelig, naauw merkbaar. *...VERMIETHBAR, b. n. onverhuurbaar, niet te verhuren. *...VERMIETHET, b. n. onverhuurd. *...VERMISCHBAR, b. n. onvermengbaar. —KEIT, v. onvermengbaarheid, v. *...VERMÖGEN, o. onvermogen, o. onmagt, onbekwaamheid, ongeschiktheid, zwakheid, krachteloosheid, behoeftigheid, armoede, v.; (119) onvermogen eens mans, mannelijk onvermogen, o. *...VERMÖGENHEIT, v. (119) mannelijk onvermogen, o. *...VERMÖGLICH, b. n. zwak, krachteloos, onmagtig, onvermogend; ongezond, zwak van ligchaam, gebrekkig, behoeftig. *...VERMUTHET, b. n. en bijw. onverwacht, ongedacht, onvoorzien, niet vermoed; onverwachts, onvoorziens. *...VERNEHMLICH, b. n. en bijw. onverstaanbaar, niet opgehelderd, duister, verward. —KEIT, v. onverstaanbaarheid, duisterheid, v. *...VERNEINBAR, *...VERNEINLICH, b. n. en bijw. onloochenbaar, niet te ontkennen, onmiskenbaar. *...VERNICHTLICH, b. n. onuitwischbaar. *...VERNUNFT, v. onverstand, o. domheid, ongerijmdheid, v. *...VERNÜNFTIG, b. n. bijw. onverstandig, dom; dwaas, zot, ongerijmd, redeloos (van dieren). *...VERPACHTET, b. n. niet verpacht, niet in pacht. *...VERPFÄNDET, b. n. niet verpand. *...VERPFLEGT, b. n. onverzorgd, onverpleegd. *...VERPFLICHTET, b. n. ongehouden, onverpligt, niet verbonden.

UNVERRICHTET, b. n. onverrigt, onvolbragt, ongedaan, niet bewerkstelligd; —er Sache, onverrigterzake. *...VERRÜCKLICH, b. n. onbewegelijk. *...VERRÜCKT, b. n. ongeschoren, onbe-

wegelijk; niet zinneloos; *fig.* standvastig, bestendig, onwrikbaar; *mit —en Augen ansehen,* met strakke blikken aanstaren. *...VERSCHÄMT, *b. n.* en *bijw.* onbeschaamd, schaamteloos, stout, vermetel. —KEIT, *v.* onbeschaamdheid, schaamteloosheid, stoutheid, vermetelheid, onwellevendheid, *v.* *...VERSCHLOSSEN, *b. n.* ongesloten, open. *...VERSCHMÄHT, *b. n.* niet versmaad, niet veracht. *...VERSCHONT, *b. n.* ongespaard. *...VERSCHULDIGT, *b. n.* en *bijw.* onschuldig, schuldeloos; vrij van schulden. *...VERSCHWIEGEN, *b. n.* niet stilzwijgend, praatzuchtig. —HEIT, *v.* praatzucht, *v.* *...VERSEHEN, *b. n.* en *bijw.* zie UNVERMUTHET. *...VERSEHRBAR, *...VERSEHRLICH, *b. n.* zie UNVERLETZBAR. *...VERSEHRT, *b. n.* zie UNVERLETZT. *...VERSICHERT, *b. n.* onverzekerd, zonder verzekering. *...VERSIEGBAR, *...VERSIEGLICH, *b. n.* onuitputtelijk, onverdroogbaar. *...VERSIEGELT, *b. n.* onverzegeld, open. *...VERSÖHNLICH, *b. n.* en *bijw.* onverzoenlijk, haatdragend, onverbiddelijk. —KEIT, *v.* onverzoenlijkheid, onverbiddelijkheid, haatdragendheid, *v.* *...VERSÖHNT, *b. n.* onverzoend. *...VERSORGT, *b. n.* onverzorgd, niet voorzien van. *...VERSTAND, *m.* zie UNVERNUNFT; onvoorzigtigheid, onbedachtzaamheid, *v.* *...VERSTÄNDIG, *b. n.* en *bijw.* zie UNVERNÜNFTIG; onvoorzigtig, -lijk, onbedachtzaam, zonder nadenken. —KEIT, *v.* zie UNVERSTAND. *...VERSTÄNDLICH, *b. n.* en *bijw.* onverstaanbaar, onduidelijk, duister, niet op te helderen. —KEIT, *v.* onverstaanbaarheid, onduidelijkheid, duisterheid, *v.* *...VERSTELLT, *b. n.* ongeveinsd, openhartig, opregt. *...VERSUCHT, *b. n.* en *bijw.* onbeproefd, onaangewend; *nichts — lassen*, niets onbeproefd laten, alles aanwenden.

UNVERTILGBAR, *b. n.* onverdelgbaar, onuitwischbaar. —KEIT, *v.* onverdelgbaarheid, onuitwischbaarheid, *v.* *...VERTRÄGLICH, *b. n.* onbestaanbaar, onovereenkomstig; onverdragelijk; onverdraagzaam, ongezellig. —KEIT, *v.* onbestaanbaarheid; onverdragelijkheid; onverdraagzaamheid, *v.* *...VERURTHEILT, *b. n.* niet veroordeeld. *...VERWAHRLICH, *b. n.* dat niet bewaard kan worden. *...VERWAHRLOST, *b. n.* niet verwaarloosd. *...VERWAHRT, *b. n.* onbewaard, niet bewaard. *...VERWANDELT, *b. n.* onveranderd. *...VERWANDT, *b. n.* strak, stijf, onbewegelijk (van oogen, blikken). *...VERWEHRT, *b. n.* niet geweerd, geoorloofd, toegelaten. *...VERWEIGERLICH, *b. n.* niet te weigeren, niet af te slaan. *...VERWEIGERT, *b. n.* ongeweigerd. *...VERWEISLICH, *b. n.* onberispelijk. *...VERWELKLICH, *b. n.* onverwelkbaar; *fig.* eeuwig, altijdddurend, onsterfelijk, bestendig. —KEIT, *v.* onverwelkbaarheid; *fig.* onsterfelijkheid, *v.* *...VERWELKT, *b. n.* onverwelkt. *...VERWERFLICH, *b. n.* en onverwerpelijk, onwraakbaar; onwederlegbaar. —KEIT, *v.* onverwerpelijkheid, onwraakbaarheid; onwederlegbaarheid, *v.* *...VERWESLICH, *b. n.* onverderfelijk, onvergankelijk, (ook 83). —KEIT, *v.* onverderfelijkheid, onvergankelijkheid, *v.* *...VERWINDLICH, *b. n.* en *bijw.* (§) onherstelbaar. —KEIT, *v.* (§) onherstelbaarheid, *v.* *...VERWORREN, *b. n.* niet verward, niet ingewikkeld; *sich mit etwas — lassen*, zich met iets niet bemoeijen, zich met iets niet inlaten. *...VERWUNDBAR, *b. n.* en *bijw.* onkwetsbaar. —KEIT, *v.* onkwetsbaarheid, *v.* *...VERWÜSTBAR, *...VERWÜSTLICH, *b. n.* niet te verwoesten, onvernielbaar.

UNVERZAGT, *b. n.* en *bijw.* onversaagd, moedig, onverschrokken, dapper, kloek, koen; stoutmoedig, stout. *—HEIT, *v.* onversaagdheid, onverschrokkenheid, dapperheid, kloekheid, koenheid, *v.* moed, *m.* *...VERZEHRT, *b. n.* onverteerd, onvernield, onverwoest. *...VERZEIHLICH, *b. n.* en *bijw.* onvergeeflijk, onverschoonbaar. —KEIT, *v.* onvergeeflijkheid, onverschoonbaarheid, *v.* *...VERZINSBAR, *b. n.* geen interest opleverende. *...VERZOLLT, *b. n.* onvertold, (waarvan) de tol, de impost niet (is) betaald. *...VERZÜGLICH, *b. n.* en *bijw.* onmiddellijk, op staande voet, aanstonds, zonder uitstel, oogenblikkelijk, ten eerste, onverwijld.

UNVEST, *b. n.* niet gevestigd.

UNVETTERLICH, *b. n.* niet zoo als het een' neef of bloedverwant betaamt.

UNVOLLBRACHT, *b. n.* niet volbragt. *...VOLLENDET, *b. n.* niet voleindigd, onvoltooid. *...VOLLKOMMEN, *b. n.* en *bijw.* onvolmaakt, onvolkomen, gebrekkig, met gebreken. —HEIT, *v.* onvolmaaktheid, onvolkomenheid, gebrekkigheid, *v.* *...VOLLSTÄNDIG, *b. n.* niet kompleet, defekt; zie UNVOLLKOMMEN. —KEIT, *v.* zie UNVOLLKOMMENHEIT. *...VOLLSTRECKT, *...VOLLZOGEN, *b. n.* onuitgevoerd, ongedaan, niet bewerkstelligd. *...VOLLZÄHLIG, *b. n* onvoltallig, niet kompleet. —KEIT, *v.* onvoltalligheid, *v.*

UNVONNÖTHEN, *bijw.* onnoodig, niet van noode.
UNVORBEREITET, *b. n.* onvoorbereid. *...VORDENKLICH, *b. n.* onheugelijk, ondenkbaar. *...VORGESEHEN, *b. n.* onvoorzien. *...VORGREIFLICH, *...VORSCHREIBLICH, *b. n.* en *bijw.* (66) gematigd, onpartijdig; zonder eens anderen gevoelen vooruit te loopen; zonder afbreuk. *...VORSETZLICH, *b. n.* en *bijw.* onvoorbedacht, niet opzettelijk; zonder opzet, zonder voordacht.
UNVORSICHT, *v.* onvoorzigtigheid, *v.* *—IG, *b. n.* en *bijw.* onvoorzigtig -lijk, onbedachtzaam, onnadenkend, achteloos. *—IGKEIT, *v.* onvoorzigtigheid, onbedachtzaamheid, *v.*
UNVORTHEILHAFT, *b. n.* en *bijw.* niet voordeelig, zonder voordeel, schadelijk, nadeelig.
UNWACHSAM, *b. n.* onwaakzaam.
UNWAHLFÄHIG, *b. n.* niet verkiesbaar.
UNWAHR, *b. n.* en *bijw.* onwaar, logenachtig, valsch; valschelijk, geveinsd. *—HAFT, *b. n.* en *bijw.* onwaarachtig; niet waarheidlievend; strijdig met de waarheid. *—HAFTIGKEIT, *v.* onwaarachtigheid, logenachtigheid, *v.* *—HEIT, *v.* onwaarheid, leugen, logen, valschheid, *v.* *—SCHEINLICH, *b. n.* en *bijw.* onwaarschijnlijk. —KEIT, *v.* onwaarschijnlijkheid, *v.*
UNWANDELBAR, *b. n.* en *bijw.* onveranderlijk. *—KEIT, *v.* onveranderlijkheid, *v.*
UNWEG, *m.* werkeerde weg, omweg, *m.*; wildernis, woestenij, *v.* *—SAM, *b. n.* onbegaanbaar, ontoegankelijk, ondoorgangbaar.
UNWEHRHAFT, *b. n.* zie WEHRLOS.
UNWEIBLICH, *b. n.* niet vrouwelijk.
UNWEIDMÄNNISCH, *b. n.* tegen het gebruik der jagers.
UNWEIGERLICH, *b. n.* en *bijw.* niet te weigeren, zonder zwarigheden (uit iets) te maken.
UNWEISE, UNWEISLICH, *b. n.* en *bijw.* onwijs, onverstandig, zot, dwaas; dwaselijk.
UNWEIT, *bijw.* niet ver; nabij, digt bij, in de nabijheid van.
UNWERTH, *b. n.* en *bijw.* onwaardig, slecht, verachtelijk; van weinig waarde. *—, *m.* onwaarde, geringheid, verachtelijkheid; nietigheid, beuzeling, *v.* *...WESEN, *o.* verwarring, wanorde, ongeregeldheid, ordeloosheid, onrust, *v.* *...WESENTLICH, *b. n.* en *bijw.* onzelfstandig, onwezentlijk, niet wezentlijk. *...WETTER, *o.* slecht -, ongunstig weder, *o.*
UNWICHTIG, *b. n.* en *bijw.* niet wigtig, niet zwaar, van weinig zwaarte, het vereischte gewigt missende; *fig.* niet gewigtig, onbelangrijk, van geen gewigt, nietig. *—KEIT, *v.* onwigtigheid; *fig.* onbelangrijkheid, onbeduidendheid, nietigheid, onwaarde, *v.*
UNWIDERLEGBAR, *...LICH, *b. n.* en *bijw.* onwederlegbaar, ontegenzeggelijk. *—KEIT, *v.* onwederlegbaarheid, ontegenzeggelijkheid, *v.*
UNWIDERRUFEN, *b. n.* niet herroepen, niet ingetrokken. *...WIDERRUFLICH, *b. n.* en *bijw.* onherroepelijk. —KEIT, *v.* onherroepelijkheid, *v.*
UNWIDERSETZLICH, *b. n.* en *bijw.* onwederstaanbaar; *fig.* onverzettelijk. *—KEIT, *v.* onwederstaanbaarheid; *fig.* onverzettelijkheid, *v.*
UNWIDERSPRECHLICH, *b. n.* en *bijw.* onwedersprekelijk, ontegenzeggelijk, onbetwistbaar, onwederlegbaar. *—KEIT, *v.* onwedersprekelijkheid, ontegenzeggelijkheid, onbetwistbaarheid, onwederlegbaarheid, *v.*
UNWIDERSTEHLICH, *b. n.* en *bijw.* *—KEIT, *v.* zie UNWIDERSETZLICH, UNWIDERSETZLICHKEIT.
UNWIEDERBRINGLICH, *b. n.* en *bijw.* onherstelbaar, onherroepelijk; dat niet herroepen kan worden. *—KEIT, *v.* onherstelbaarheid, onherroepelijkheid, *v.*
UNWIEDERGEBOREN, *b. n.* niet herboren.
UNWILLE, *m.* misnoegen, ongenoegen, *o.* spijt, *m.* hartzeer, verdriet, *o.*; afkeer, tegenzin, weêrzin, *m.* mishagen, *o.*; verontwaardiging, *v.*; *mit —n*, met tegenzin. *...WILLFÄRIG, *b. n.* en *bijw.* ongedienstig, -lijk, ondienstvaardig; niet inschikkelijk, niet toegevend, niet voorkomend. *...WILLFÄRIGKEIT, *v.* ongedienstigheid, ondienstvaardigheid, *v.* *...WILLIG, *b. n.* en *bijw.* verontwaardigd, spijtig, misnoegd, onvergenoegd; verdrietig, gemelijk, ontevreden; — *auf einen werden*, op iemand boos worden. *...WILLIGKEIT, *v.* gemelijkheid, *v.* *...WILLKOMMEN, *b. n.* niet welkom. *...WILLKÜHRLICH, *b. n.* en *bijw.* onwillekeurig, gedrongen.
UNWIRKSAM, *b. n.* en *bijw.* krachteloos, vruchteloos, zonder kracht, zonder werking, zonder gevolg. *—KEIT, *v.* krachteloosheid, vruchteloosheid, *v.*
UNWIRSCH, *b. n.* zie UNWILLIG. *...WIRTHBAR, *b. n.* zie UNBEWOHNBAR. *...WIRTHSCHAFTLICH, *b. n.* niet huishoudelijk, niet spaarzaam, verkwistend, verspillend.
UNWISSEND, *b. n.* en *bijw.* onwetend, dom; onkundig, onbekend met, uit

onwetendheid, uit onkunde; *in einer Sache — sein*, eene zaak niet weten, met eene zaak niet bekend zijn, *mir* —, buiten mijn weten; *das ist mir* —, dit weet ik niet, dit is mij onbekend; *der Unwissende*, de onwetende, weetniet, domoor, *m*. *...WISSENHEIT, *v*. onwetendheid, onkunde; onbekendheid (met), *v*. *...WISSENSCHAFTLICH, *b. n*. niet wetenschappelijk. *...WISSENTLICH, *bijw*. (§) uit onkunde.

UNWITZIG, *b. n*. en *bijw*. niet geestig, ongerijmd, laf, dom. *...WOHL, *b. n*. en *bijw*. niet wel, onwel, ongesteld, onpasselijk. *...WOHNBAR, *b. n*. zie UNBEWOHNBAR. *...WÜRDIG, *b. n*. en *bijw*. onwaardig, -lijk, schandelijk. *...WÜRDIGE, *m* nietswaarde, deugniet, schelm, *m*. *...WÜRDIGKEIT, *v*. onwaardigheid, schandelijkheid, *v*.

UNZAHLBAR, *b. n*. onbetaalbaar. *...ZÄHLBAR, *...ZÄHLIG, *b. n*. en *bijw*. ontelbaar, talloos, oneindig, zonder tal. *...ZÄHLBARKEIT, *v*. ontelbaarheid, talloosheid, *v*. *...ZART, *b. n*. niet teeder, niet week, onzacht, hard. *...ZÄRTLICHKEIT, *v*. hardheid, *v*.

UNZE, *v*. ons (gewigt), *v*.; panter, *m*. panterdier, *o*.

UNZEIT, *v*. ontijd, kwalijk gepaste tijd, ongelegen tijd, *m*.; *zur* —, te ontijde, te ongelegen tijd, te onpas, ongelegen, niet gelegen; *fig*. kwalijk aangebragt; niet rijp genoeg, onrijp; buitentijds. *—IGKEIT, *v*. ontijdigheid, ongelegenheid; onrijpheid, *v*. *—LING, *m*. vroegrijpe-, ontijdige vrucht, *v*.

UNZENWEISE, *bijw*. bij -, in onsen.

UNZERBRECHLICH, *b. n*. onverbrekelijk, onverbreekbaar. *—KEIT, *v*. onverbrekelijkheid, onverbreekbaarheid, *v*.

UNZERSTÖRBAR, *...LICH, *b. n*. onvernielbaar, onverstoorbaar, onuitroeibaar. *—KEIT, *v*. onvernielbaarheid, onverstoorbaarheid, onuitroeibaarheid, *v*.

UNZERTHEILT, UNZERTRENNT, *b. n*. en *bijw*. onafgescheiden, onverdeeld, ongescheiden; (119) onverdeeld.

UNZERTRENNBAR, *...LICH, *b. n*. en *bijw*. onafscheidelijk, onafscheidbaar; onoplosbaar. *—KEIT, *v*. onafscheidbaarheid, onafscheidelijkheid; onoplosbaarheid, *v*.

UNZEUG, *o*. onding, *o*. nietigheid, beuzeling; *fig*. schadelijke zaak, *v*.

UNZIEFER, *o*. ongedierte, *o*.

UNZIEMLICH, *b. n*. kwalijk passend, onbetamelijk, wanvoegelijk, niet welstaande. *—KEIT, *v*. ongepastheid, onwelvoegelijkheid, onbehoorlijkheid, wanvoegelijkheid, onbetamelijkheid, *v*.

UNZIER *—DE, *v*. (*w. g*.) onsierlijkheid, onbeschaafdheid, lompheid, *v*. *—LICHKEIT, *v*. lompheid, *v*.

UNZINSBAR, *b. n*. niet belastingschuldig; onbelast, vrij van belasting, geen' interest afwerpende. *—KEIT, *v*. vrijdom -, vrijstelling van belasting, *m. v*.

UNZUBEREITET, *b. n*. onbereid.

UNZUCHT, *v*. ontucht, onkuischheid, geilheid, ontuchtigheid, wulpschheid, *v*. *...ZÜCHTER, *m*. geil mensch, wellusteling, *m*. *...ZUCHTHAUS, *o*. bordeel, hoerenhuis, *o*. *...ZÜCHTIG, *b. n*. en *bijw*. ontuchtig, onkuisch, geil, wulpsch, wellustig, -lijk. *...ZÜCHTIGKEIT, *v*. ontucht, wulpschheid, *v*. zie UNZUCHT.

UNZUENTSCHULDIGEND, *b. n*. onverschoonbaar; niet te verontschuldigen.

UNZUFRIEDEN, *b. n*. en *bijw*. ontevreden, niet tevreden, onvoldaan, onvergenoegd, misnoegd. *—HEIT, *v*. ontevredenheid, *v*. misnoegen, *o*.

UNZUGÄNGIG, *...GÄNGLICH, *b. n*. ontoegankelijk, ongenaakbaar. *—KEIT, *v*. ontoegankelijkheid, ongenaakbaarheid, *v*.

UNZULÄNGLICH, *b. n*. en *bijw*. ongenoegzaam, niet toereikend, niet voldoende. *—KEIT, *v*. ongenoegzaamheid, ontoereikendheid, *v*.

UNZULÄSSIG, *...LÄSSLICH, *b. n*. en *bijw*. onaanneembaar, onaannemelijk; ongeoorloofd, niet toe te staan. *—KEIT, *v*. onaanneembaarheid, onaannemelijkheid, *v*.

UNZÜNFTIG, *b. n*. niet behoorende tot een gild of genootschap.

UNZURECHTFERTIGEND, *b. n*. niet te regtvaardigen, onverdedigbaar.

UNZUREICHEND, *b. n*. zie UNZULÄNGLICH.

UNZUSAMMENHANGEND, *b. n*. en *bijw*. onzamenhangend, zonder zamenhang, zonder onderling verband.

UNZUSTÄNDIG, *b. n*. onbevoegd, ongeregtigd, niet wettig aangesteld (tot). *—KEIT, *v*. onbevoegdheid, ongeregtigdheid, *v*.

UNZUTRÄGLICH, *b. n*. en *bijw*. schadelijk, onvoordeelig, geene winst opleverende.

UNZUVERLÄSSIG, *b. n*. en *bijw*. onzeker, ongewis, twijfelachtig, onbestemd, onbepaald. *—KEIT, *v*. onzekerheid, ongewisheid, twijfelachtigheid, *v*.

UNZWECKMÄSSIG, *b. n*. ondoelmatig, niet doeltreffend. *...ZWEIDEUTIG, *b. n*. ondubbelzinnig, duidelijk. *...ZWEIF-

ELHAFT, *b. n.* en *bijw.* ontwijfelbaar, onfeilbaar, gewis, zeker, niet te betwijfelen.

UPPER, **UPPERWALL**, *m.* opperwal, *m.*

UR, *m.* buffel, buffelos, *m.*

URAHN, *...**ÄLTERVATER**, *m.* overgrootvader, *m.* *...**AHNEN**, *...**ÄLTERN**, *mv.* voorvaders, voorouders, *m. mv.* *...**ALL**, *o.* heelal, (als eeuwig bestaan hebbende), *o.* *...**ALT**, *b. n.* zeer oud, stokoud, aloud; zat van dagen; overoud; *in uralten Zeiten*, in overoude tijden. *...**ALTER**, *o.* zeer hooge ouderdom, *m.*; de eerste tijden der wereld, *m. mv.* *...**ÄLTERMUTTER**, *v.* overgrootmoeder, *v.* *...**ÄLTERN**, *mv.* zie **URAHNEN**. *...**ALTERS**, *bijw.* in overoude tijden; *von — her*, sedert onheugelijke tijden. *...**ALTERTHUM**, *o.* oudheid, *v.* nacht (der geschiedenis), *m.* *...**ÄLTERVATER**, *m.* zie **URAHN**. *...**ANFANG**, *m.* oorsprong, *m.* begin, *o.*; bronader, hoofdstof, *v.* *...**ANFÄNGLICH**, *b. n.* oorspronkelijk.

URANOGRAPHIE, *v.* hemelbeschrijving, *v.*

URBAN, *b. n.* braaf, opregt, gemoedelijk. *—**ITÄT**, *v.* gemoedelijkheid, *v.*

URBAR, *b. n.* bebouwbaar, ontginbaar, beploegbaar; bebouwd, beploegd, ontgind; — *machen*, ontginnen. *—, *o.* bebouwd land, ontgonnen veld, *o.* opbrengst van bebouwd land, *v.*; kadaster, *o.*; rente, opbrengst, schatting, *v.* *—**IUM**, *o.* kadaster, *o.*; zie **LAGERBUCH**. *—**MACHEN**, *o.* *—**MACHUNG**, *v.* ontginning, bebouwing, beploeging, *v.*

URBAU, *o.* overoud gebouw, *o.* *...**BEDE**, *v.* landsbelasting, *v.* schot en lot, *o.* *...**BEDEUTUNG**, *v.* oorspronkelijke beteekenis, *v.* *...**BEGINN**, *o.* eerste oorsprong, *m.* begin, *o.* *...**BEGRIFF**, *m.* grondbegrip, gronddenkbeeld, *o.* *...**BEWOHNER**, *mv.* oorspronkelijke inwoners van een land, *m. mv.* *...**BILD**, *o.* grondbeeld, denkbeeld, ideaal; oorspronkelijk voorbeeld, -stuk, origineel, *o.* type, *v.* *...**BILDLICH**, *b. n.* en *bijw.* oorspronkelijk, origineel; als grondbeeld. *...**BRIEF**, *m.* oorkonde, *v.* grondbrief, *m.* dokument, oorspronkelijk stuk, *o.* *...**BUCH**, *o.* bijbel, *m.* boek des oorsprongs, oorspronkelijk -, eerst boek, *o.* *...**BÜHR**, *v.* zie **URBEDE**. *...**ENKEL**, *m.* achterkleinzoon; naneef, *m.* *...**ENKELINN**, *v.* achterkleindochter, *v.* *...**ERBE**, *m.* originele (oorspronkelijke) erfgenaam, *m.* *...**ERZEUGNISS**, *o.* oorspronkelijk voortbrengsel, *o.* *...**ETRIG**, *b. n.* in overvloed (van vee). *...**FALL**, *m.* (151) eerste naamval, *m.* eerste geval, onderwerp, *o.* *...**FAHR**, *v.* veer, *o.* *...**FARBE**, *v.* oorspronkelijke kleur, *v.* *...**FEHDE**, *v.* (123) eed van ballingschap en zich niet te wreken, *m.* *...**FEIND**, *m. fig.* duivel, booze geest, *m.* *...**FORM**, *v.* denkbeeld, gronbegrip, ideaal, *o.* *...**GEBIRGE**, *o.* oorspronkelijk gebergte, *o.* *...**GEIST**, *m.* oorspronkelijke geest; God, *m.* *...**GEMENGE**, *o.* chaos, mengelklomp (bij de schepping), *m.* *...**GICHT**, *v.* (§) (123) bekentenis van een veroordeelden misdadiger, *v.* *...**GLEICHHEIT**, *v.* oorspronkelijke gelijkheid, *v.* *...**GROSSMUTTER**, *v.* overgrootmoeder, *v.* *...**GROSSVATER**, *m.* overgrootvader, *m.* *...**GRUND**, *m.* oorspronkelijke grond, *m.* -oorzaak, *v.* *...**HAHN**, *m.* zie **AUERHAHN**. *...**HEBER**, *m.* —**INN**, *v.* uitvinder, schepper, maker, vervaardiger, ontwerper, daarsteller, *m.*; uitvindster, maakster; oorzaak, *v.*; — *eines Aufruhrs*, oproerkraaijer, raddraaijer, roervink, *m.*

URIAN, *m.* (§) *Herr —!* de heer... hoe heet hij toch!

URIN, *m.* water, *o.* pis, urien, *v.*; *den — lassen*, pissen, wateren. *—**BLASE**, *v.* (106) pisblaas, *v.* *—**GLAS**, *o.* *—**HALTER**, *m.* pisglas, *o.* *—**HAFT**, *b. n.* pisachtig, als pis. *—**RÖHRCHEN**, *o.* (48) blaaspeiler, katheter, *m.* *—**TREIBEND**, *b. n.* pisdrijvend, afzettend.

URKIRCHE, *v.* oorspronkelijke kerk, moederkerk, *v.* *...**KOPF**, *m. fig.* zie **URGEIST**. *...**KRAFT**, *v.* oorspronkelijke kracht, *v.*

URKUNDE, *v.* oorkonde, handvest, akte, *v.* dokument, bewijsschrift, bewijsstuk, *o.* magtbrief, *m.*; *zu — (Urkund) dessen*, ter oorkonde -, in getuigenis waarvan. *—**N**, *b. w.* verklaren, geregtelijk -, schriftelijk betuigen, een bewijs afgeven. *—**NBEWAHRER**, *m.* archivarius, bewaarder der archieven of oorkonden, *m.* *—**NGEWÖLBE**, *o.* verwelfde bewaarplaats voor het archief, *v.* *—**NKAMMER**, *v.* *—**NSAAL**, *m.* archief, *o.* *—**NSAMMLUNG**, *v.* verzameling van keuren of handvesten, *v.* charter, staatsblad, *o.* archieven, *o. mv.*

URKUNDLICH, *bijw.* volgens oorkonde, in oorkonde waarvan; geregtelijk, deugdelijk, plegtiglijk.

URLOG, *m.* (*w. g.*) oorlog, *m.* *...**LAND**, *o.* oorspronkelijk land, *o.* *...**LAUB**, *m.* oorlof, verlof, afscheid, *o.*; — *nehmen*, oorlof nemen, zich

verwijderen. *...LAUBEN, *b. w.* oorlof-, verlof geven, -verleenen.
URLE, *v.* mastboom; ahornboom; olmboom, *m.*
URLICHT, *o.* oorspronkelijk licht, *o.*; God *m.* *...MASS, *o.* standaard (van maten of gewigten), *m.* *...MENSCH, *m.* (de) eerste mensch, *m.* *...MUSTER, *m.* zie URBILD. *...NACHT, *v.* nacht van den chaos, *m.* *...NATUR, *v.* oorspronkelijke natuur, *v.*
URNE, *v.* urn, lijkbus, *v.*
UROCHS, *m.* zie AUEROCHS. *...PLÖTZLICH, *b. n.* en *bijw.* geheel plotseling, onverwachts, plotselijk, schielijk. *...QUELL, *...QUELLE, *v.* eerste-, oorspronkelijke bron, *v.*; *fig.* oorsprong, aanvang, *m.* bron, bronader, *v.* *...RIND, *o.* roerdomp, putoor, (vogel), *m.*
URSACHE, *v.* oorzaak, reden; beweegreden, aanleiding, *v.* grond, *m.*; *um dieser* —, om die reden, ter oorzake daarvan; *aus welcher* —? uit welke reden, om welke oorzaak? *sich einer geringen* — *wegen ärgern*, om eene beuzeling zich boos maken; *man hat* — *zu zweifeln*, er bestaat grond te twijfelen; *Sie haben nicht* — *zu danken*, het is geen dank waard; (§) — *an einem suchen*, het op iemand gemunt hebben. *—R, *m.* veroorzaker, *m.*
URSÄCHLICH, *b. n.* oorzakelijk. *...SATZ, *m.* grondstelling, *v.* axioma, *o.* *...SCHÖNHEIT, *v.* oorspronkelijke schoonheid, *v.* *...SCHRIFT, *v.* oorspronkelijk handschrift, -schrift, origineel stuk, origineel, *o.* *...SELBST, *o. fig.* origineel, zonderlinge, *m.* *...SPRACHE, *v.* oorspronkelijke taal, grondtaal; moedertaal, *v.*
URSPRUNG, *m.* oorsprong, *m.* begin, *o.* bron, afkomst, *v.* ontstaan, *o.*; *fig.* oorzaak, reden, *v.*; *seinen* — *nehmen*, zijnen oorsprong nemen; *seinen* — *haben von*, afkomstig zijn van. *...SPRÜNGLICH, *b. n.* en *bijw.* oorspronkelijk, afkomstig, afstammende, herkomstig, eerst. *...STAMM, *m.* oorspronkelijke stam, *m.* *...STAND, *m.* oorspronkelijke staat, *m.*; *fig.* opstanding, herrijzenis, *v.* *...STÄNDIG, *b. n.* oorspronkelijk, tot den oorspronkelijken staat behoorende. *...STOFF, *m.* hoofd-, grondstof, *v.*; grondbeginsel, grondbestanddeel, *o.* *...STÜCK, *o.* oorspronkelijk stuk, origineel, *o.*
URTE, *v.* rekening van een' waard of logementhouder, *v.*
URTHEIL, *o.* oordeel, besluit, gevoelen, *o.* meening, gedachte; uitspraak, *v.* vonnis, *o.*; berisping, kritiek, *v.*; *ein* — *fällen*, zie op FÄLLEN; *meinem —e nach*, naar mijn oordeel, volgens mijne meening; *sich dem —e der Leute aussetzen*, zich aan het oordeel der wereld blootstellen. *—N, *b.* en *o. w.* oordeelen, beoordeelen, oordeel vellen; vonnissen, vonnis vellen, uitspraak doen; zijn gevoelen zeggen, zijne meening te kennen geven. *—SKRAFT, *v.* *—SVERMÖGEN, *v.* oordeelskracht, *v.* vermogen te oordeelen, *o.*
URURGROSSMUTTER, *v.* *...VATER, *m.* overoudgrootmoeder, *v.* -vader, *m.*
URVERSAMMLUNG, *v.* grondvergadering, *v.* *...VOLK, *o.* oorspronkelijk volk, *o.* *...WEISHEIT, *v.* eerste-, oorspronkelijke wijsheid, *v.* *...WELT, *v.* oorspronkelijke wereld, *v.* *...WESEN, *o.* oorspronkelijk wezen-, grondwezen, *o.* Schepper, *m.* *...WORT, *o.* oorspronkelijk woord, grondwoord, *o.* *...ZEIT, *v.* tijd der schepping, eerste-, aloude tijd, voortijd, *m.*
USANCE, *v.* gewoonte, *v.* gebruik (bij handelaren), *o.*
USO, *m.* (46) uso, *v.*
USSE, *v.* pad, padde, *v.*
USURPATION, *v.* overweldiging, overheering, *v.* *...PATOR, *m.* overweldiger, *m.* *...PIREN, *b. w.* overweldigen, overheeren, vermeesteren.
UTOPIEN, *o.* utopie, denkbeeldige maatschappij, *v.*

V.

V, *o.* V, (de letter), *v.*
VACANT, *b. n.* zie ERLEDIGT.
VACANZ, *v.* vakantie, *v.* tusschentijd, rust-, viertijd, *m.*; zie ERLEDIGUNG, FERIEN. *—EN, *mv.* rusttijd (van de regtbanken), *m.*
VAGABOND, *m.* vagebond; landlooper, *m.*; zie LANDSTREICHER.
VACCINATION, *v.* zie EINIMPFUNG.
VALAND, *m.* duivel, *m.*
VALENTIUSKRANKHEIT, *v.* vallende ziekte, *v.*
VALET, *o.* vaarwel, afscheid, *o.*; zie ABSCHIED, LEBEWOHL. *—SCHMAUS, *m.* zie ABSCHIEDSSCHMAUS. *—TRUNK, *m.* glaasje op de valreep, -op den stijgbeugel, *o.*

Valuta, *v.* (46) waarde, *v.* zie **Werth**; *beständige* —, vaste -, onveranderlijke waarde, (in den wisselhandel).
Vampyr, *m.* vampier, bloedzuiger, *m.* zie **Blutsäuger**.
Vandale, *m. fig.* vandaal, woestaard, *m.*
Vanille, *v.* vanilje, *v.* geurig kruid, *o.*
Variation, *v.* afwijking, afwisseling, variatie, *v.*
Varietät, *v.* verscheidenheid, variëteit, *v.*
Varinas, **Varintabak**, *m.* varinastabak, *m.*
Vasall, *m.* —**inn**, *v.* vassaal, leenman, *m.* leenvrouw; vrouw van een' leenman, *v.* *—**schaft**, *v.* leenmanschap, leenroerigheid, leenpligtigheid, *v.*
Vase, *v.* (18, 8 enz.) vaas, *v.* vat, *o.* pul, *v.*
Vater, *m.* vader, *m.* (ook *fig.*).
Väterchen, *o.* (§) vadertje, papaatje; *ein altes* —, een oud mannetje, *o.*
Vaterhaus, *o.* vaderlijk huis, *o.* *...**herz**, *o.* vaderhart, *o.* vaderlijke teederheid, -liefde, *v.* *...**korn**, *o.* zie **Mutterkorn**. *...**land**, *o.* vaderland, geboorteland, *o.* *...**ländisch**, *b. n.* en *bijw.* vaderlandsch, vaderlandslievend, als een vaderlander. *...**landsfreund**, *m.* vaderlander, vriend van zijn land, *m.* *...**landsliebe**, *v.* *...**landseifer**, *m.* vaderlandsliefde, *v.*
Väterlich, *b. n.* en *bijw.* vaderlijk, als een vader.
Vaterliebe, *v.* **Vatersinn**, *m.* vaderliefde, *v.* *...**los**, *b. n.* vaderloos. *...**mord**, *...**mörder**, *m.* —**inn**, *v.* vadermoord; vadermoordenaar, -moorder, *m.* -moordster, *v.* *...**mörderisch**, *b. n.* en *bijw.* vadermoordend, als een vadermoorder. *...**name**, *m.* vadernaam, *m.* *...**recht**, *o.* *...**schaft**, *v.* *...**stand**, *m.* vaderschap, *o.* -stand, *m.* -regt, *o.*
Vatersbruder, **Vaterbruder**, *m.* oom van vaderszijde, *m.* *—**sohn**, *m.* *—**tochter**, *v.* volle neef, *m.* volle nicht, *v.* *...**schwester**, *v.* tante van vaders zijde, *v.*
Vaterseite, *v.* vaders zijde, *v.* *...**sinn**, *m.* zie **Vaterliebe**. *...**söhnchen**, *v.* vaders lieveling, *m.* vaders kindje, *o.* *...**stadt**, *v.* vaderstad, geboortestad, *v.* *...**stelle**, plaats van vader, *v.*; *er vertritt bei ihm* —, hij is een vader voor hem. *...**theil**, *m.* vaderlijk erfdeel, aandeel in 's vaders nalatenschap, *o.* *...**unser**, *o.* het onze vader, (gebed), *o.*
Vatikan, *o.* vatikaan, (pauselijk paleis), *o.*; *fig.* de pauselijke stoel, *m.*

Vegetabilien, *o. mv.* planten, kruiden, *v. o. mv.*; zie **Gewächse**. *...**tabilisch**, *b. n.* tot het plantenrijk behoorende, dat groeit. *...**tation**, *v.* het groeijen, het plantenrijk, *o.* groei, *m.*
Vehe, *v.* zie **Fehe**.
Veilchen, *o.* (76) viooltje, *o.*; *das gelbe* —, violierplant, muurbloem, *v.* *—**blau**, *b. n.* vioolblaauw. *—**essig**, *o.* violenazijn, *m.* *—**geruch**, *o.* violengeur, -reuk, *m.* *—**holz**, *o.* vioolhout, *o.* *—**honig**, *m.* vioolhonig, *m.* *—**saft**, *—**syrup**, *m.* violensiroop, *v.* *—**stock**, *m.* vioolplant, *v.* zie **Veilchen**. *—**zucker**, *m.* konserf van violen, *o.*
Veilrebe, *v.* (76) jasmijn, *m.* *...**wurz**, *v.* waterlelie, *v.*
Veitsbohne, *v.* snijboon, *v.* *...**tanz**, *m.* St. Vitusdans, (dansziekte), *m.*
Velin, *o.* velijn, *o.* *—**papier**, *o.* velijnpapier, *o.*
Veltenstanz, *m.* vallende ziekte, *v.*
Vene, *v.* ader, *v.*; *die* —*n*, de aderen, bloedvaten, *v. o. mv.*
Venerisch, *b. n.* venerisch; *die* —*e Krankheit*, de venerische-, venusziekte, *v.*
Ventgüter, *o. mv.* stapelgoederen, *o. mv.*
Ventil, *o.* klep, luchtklep, *v.* *—**ator**, *m.* windpijp, -buis, luchtpijp, *v.* ventilator, luchtgever, *m.*
Venusberg, *—**hügel**, *m.* (106) venusberg, *m.*; — (*in der Hand*), kleine hoogte in de vlakke hand, *v.* *...**beule**, *v.* gezwel aan de lies, *o.* pestbuil, *v.* *...**blümchen**, *o.* venuspuistje (aan het voorhoofd), *o.* *...**feuer**, *o.* venerisch vuur, *o.* *...**finger**, *m.* (76) hondstong, *v.* *...**krankheit**, *...**seuche**, *v.* venusziekte, *v.* *...**muschel**, *v.* kammossel, (soort van schelpgewas), *m.* *...**ritter**, *m.* (§) hoerenjager, *m.* *...**stern**, *m.* venus (de ster), avondster, *v.* Lucifer, *m.*
Veraasen, *b. w.* verwoesten.
Verabfolgen, *b.* en *o. w.* afleveren, zenden, overzenden; — *lassen*, laten volgen, overgeven, overlaten. *...**abfolgung**, *v.* aflevering, verzending; overgeving, *v.* *...**abreden**, *b. w.* *etwas* —, iets afspreken, overeenkomen. *...**abredung**, *v.* afspraak, overeenkomst, *v.* zie **Abrede**. *...**abreichen**, *b. w.* leveren, bezorgen, overreiken. *...**absäumen**, *b. w.* (§) zie **Versäumen**. *...**absäumung**, *v.* veronachtzaming, *v.* verzuim, *o.* verwaarloozing, *v.* *...**abscheuen**, *b. w.* verafschuwen, verfoeijen, afkeer-,

weêrzin hebben van, - in...; *etwas von Natur* —, een' natuurlijken afkeer -, afschrik hebben van... *...ABSCHEUUNG, *v.* verafschuwing, *v.* afschuw, afkeer, weêrzin, *m.* —SWÜRDIG, *b. n.* afschuwelijk, verfoeijenswaard. *...ABSCHIEDEN, *b. w.* wegzenden, (iemand) afscheid -, ontslag geven; ontslaan; afdanken (troepen); ontzetten (uit een' post). *...ABSCHIEDUNG, *v.* ontslag, afscheid, *o.* be-, afdanking, *v.* paspoort, *o.* *...ABSCHOSSEN, *b. w.* belasting betalen -, opbrengen voor...

VERACCISEN, *b. w. etwas* —, (den) accijns betalen voor iets. *...ACCORDIREN, *b. w.* (§) *einem etwas* —, overeenkomen nopens iets, een' koop -, een kontrakt -, een akkoord sluiten.

VERACHTEN, *b. w.* verachten, minachten; versmaden, misprijzen, laken, verwerpen. *...ÄCHTEN, *b. w.* in den ban doen. *...ÄCHTER, *m.* —INN, *v.* verachter, *m.* verachtster, *v.*; hoovaardige, *m.* en *v.* *...ÄCHTLICH, *b. n.* en *bijw.* verachtelijk, verwerpelijk; hoovaardig, - lijk; laag, gemeen. —KEIT, *v.* verachtelijkheid, laagheid, verwerpelijkheid, *v.* *...ACHTUNG, *v.* verachting, *v.*

VERÄHNLICHEN, *b. w.* overeenbrengen, gelijk maken aan, vereenzelvigen. *...UNG, *v.* overeenbrenging, vereenzelviging, *v.*

VERALBERN, *b. w.* (den tijd) met beuzelingen doorbrengen. —, *o. w.* suffen, mijmeren, droomen.

VERALLGEMEINEN, *b. w.* (*w. g.*) algemeen maken, verspreiden. *...ALTEN, *o. w.* oud worden, slijten, afnemen. —, *o.* het oud worden, slijting, *v.* *...ALTET, *b. n.* verouderd; oud geworden, gesleten, afgenomen.

VERÄNDERLICH, VERÄNDERBAR, *b. n.* veranderlijk, wispelturig; wisselvallig; weifelend, onzeker, besluiteloos. *—KEIT, *v.* veranderlijkheid; wispelturigheid, wisselvalligheid; weifeling, besluiteloosheid, *v.* *...ÄNDERN, *b. w.* veranderen, verkeeren; *nach mancherlei Art* —, *fig.* allerlei gedaante vormen, - aannemen; *seine Wohnung* —, *die Religion* —, van woning, van godsdienst veranderen; *sich* —, veranderen, omslaan; zich wijzigen, verkeeren; *fig.* (§) huwen; *er hat sich ganz verändert*, hij is een gansch ander mensch geworden. *...ÄNDERUNG, *v.* verandering, wijziging; afwijking; verwisseling, *v.*; (§) *sich eine — machen*, van lucht -, van bezigheid veranderen (ter uitspanning, tot herstel van gezondheid enz.).

VERANGENEHMEN, *b. w.* veraangenamen. *...ANKERN, *b. w.* (18) met ankers bevestigen, - beslaan. *...ANLASSEN, *b. w. etwas*, veroorzaken, aanleiding geven tot; *einen zu etwas* —, iemand tot iets aansporen, - aanzetten. *...ANLASSUNG, *v.* aanleiding, aansporing, gelegenheid, *v.* *...ANSTALTEN, *b. w.* schikken, rangschikken, regelen voor-, toebereiden, bevel geven; maatregelen nemen, middelen bezigen. *...ANSTALTUNG, *v.* schikking, regeling, voorbereiding, *v.* middel, *o.* maatregel, *m.* orde, *v.* toestel, *m.*; —*en*, *mv.* toebereidselen, *o. mv.*

VERANTWORTEN, *b. w.* verantwoorden, instaan, verantwoordelijk zijn, regtvaardigen, vergoêlijken; *ich will es* —, ik zal het verantwoorden, ik neem het op mij; *sich* —, zich verontschuldigen, zich verdedigen. *...ANTWORTLICH, *b. n.* verantwoordelijk; verschoonbaar. —KEIT, *v.* verantwoordelijkheid; verschoonbaarheid, *v.* *...ANTWORTUNG, *v* verantwoording, verdediging, regtvaardiging, *v.*; *thun Sie es auf meine* —, doe het op mijne verantwoordelijkheid, - voor mijne rekening; *einem zur — ziehen*, iemand ter verantwoording roepen. —SREDE, —SSCHRIFT, *v.* (119) verdedigingsschrift, *o.* memorie van defensie, apologie, *v.*

VERARBEITEN, *b. w.* verwerken, verbruiken, bezigen; *den Hanf zu Seilen* —, hennep tot touw verwerken; *verarbeitetes Eisen*, gewerkt ijzer. *...ARBEITUNG, *v.* verwerking, bearbeiding, *v.*; ver-, opbruik, *o.* *...ARGEN, *b. w. einem etwas*, iemand iets ten kwade duiden, euvel op-, afnemen; berispen. *...ARGUNG, *v.* het ten kwade duiden; misprijzing, afkeuring, *v.* *...ARMEN, *o. w.* verarmen, arm worden *...ARMUNG, *v.* verarming, *v.* *...ARRESTIREN, *b. w.* vatten, arresteren; beslag leggen op, in beslag nemen. *...ARTEN, *o. w.* zie AUSARTEN. *...ARZENEIEN, *b. w.* (§) verdokteren, aan geneesmiddelen uitgeven, - besteden. *...ÄSCHERN, *b. w.* in asch doen verkeeren. *...ASSECURIREN, *b. w.* verzekeren; zie VERSICHERN. *...AUCTIONIREN, *b. w.* verkoopen bij opbod, veilen; zie VERSTEIGERN. *...AUCTIONIRUNG, *v.* verkooping bij opbod, veiling, *v.*

VERÄUSSERLICH, *b. n.* vervreemdbaar, verkoopbaar. *...ÄUSSERN, *b. w.* vervreemden, verkoopen, beschikken over. *...ÄUSSERUNG, *v.* vervreemding, *v.* het vervreemden; verkoop, *m.*

Verbacken, *b. w. (onr.)* verbakken, verbruiken (door bakken); bederven (het baksel). *...**ballasten**, *b. w.* (203) ballast laden in, van ballast voorzien. *...**ballen**, *b. w.* zich den voet verstuiken, - openloopen. *...**band**, *m.* (48) verband, *o.* *...**bannen**, *b. w.* verbannen, bannen, uitzetten, in den ban doen, vervoeren, deporteren. *...**banner**, *m.* verbanner, *m.* *...**bannte**, *m.* en *v.* banneling, balling, *m.* en *v.* *...**bannung**, *v.* verbanning, ballingschap, uitzetting, deportatie, *v.* *...**basten**, *b. w.* den bast afslaan. *...**basen**, *b. w.* vermaagschappen; *sie ist mit mir verbaset*, zij is met mij vermaagschapt.

Verbauen, *b. w.* verbouwen, verbruiken (in bouwen), bezigen, vertimmeren; toe-, betimmeren, *sein Geld* —, zijn geld in bouwen verkwisten; *einem Hause das Licht* —, het licht betimmeren (van een huis). *...**bauern**, *o. w.* boersche manieren aannemen.

Verbeinern, *b. w.* zie **Verknöchern**.

Verbeissen, *b. w.* (*w. g.*) bijten; *fig.* verbijten, zich inhouden, zich bedwingen; *die Wörter* —, de eindletters opslikken (niet uitspreken); *das Lachen* —, *seinen Zorn* —, het lagchen -, zijne driften bedwingen; *seinen Schmerz* —, zijne smart onderdrukken; *sich* —, de tanden niet weder kunnen loskrijgen, (door het bijten iets vasthouden). *...**beissung**, *v. fig.* bedwinging, verkropping, onderdrukking, *v.* *...**beizen**, *b. w.* afknabbelen (het jonge gras). *...**bellen**, *b. w.* door blaffen verkondigen; *fig.* uitbabbelen. *...**bergen**, *b. w. (onr.)* verbergen, wegstoppen; *fig.* verhelen, verbergen, ontveinzen, verzwijgen; *sich vor einem* —, zich voor iemand verbergen. —, *o.* —**ung**, *v.* verberging; *fig.* verzwijging, verheling, *v.* het onveinzen. *...**besserer**, *m.* verbeteraar, hervormer, korrektor, *m.* *...**besserinn**, *v.* verbeteraarster, hervormster, *v.* *...**besserlich**, *b. n.* verbeterlijk, herstelbaar, te verbeteren, te herstellen. *...**bessern**, *b. w.* verbeteren, beteren, herstellen, ten beste wijzigen; hervormen, korrigeren. —**d**, *b. n.* verbeterend; *sich* —, zich verbeteren; beter worden. *...**bessert**, *b. n.* verbeterd, hersteld; gekorrigeerd. *...**besserung**, *v.* verbetering, betering, *v.* herstel, *o.* herstelling, beterschap; hervorming, korrektie, *v.* —**sblatt**, *o.* —**sbogen**, *m.* (13) proefblad, *o.* *...**beten**, *b. w.* zie **Abbeten**. *...**beugen** (**sich**), *w. w.* zich buigen (voor iemand); eene buiging maken; buigen. *...**beugung**, *v.* buiging, *v.* *...**biegen**, *b. w. (onr.)* buigen, verbuigen, scheef buigen.

Verbieten, *b. w. (onr.)* verbieden, ontzeggen; (119) afzetten; (66) verbieden, uitsluiten. *...**bilden**, *b. w.* misvormen, bederven; *fig.* slecht opvoeden, kwalijk vormen. *...**bildern**, *b. w.* in beelden -, zinnebeeldig -, allegorisch voorstellen.

Verbinden, *b. w.* (*onr.*) verbinden, vereenigen, te zamen binden, - voegen; (48) verbinden, een verband leggen; (95) voegen (steenen); *fig.* vereenigen, te zamen voegen, verbinden, vermaagschappen (door huwelijk); overeenbrengen; ondereenmengen; dwingen, noodzaken, verpligten tot, onderwerpen aan; *einem die Augen* —, iemand blinddoeken; *eine Wunde* —, eene wond verbinden; *einen Verwundeten* —, een' gewonde verbinden, - behandelen; *sich den Kopf* —, zich het hoofd met een' doek omwinden; *einem Ochsen das Maul*, een' os muilbanden; *eine Flasche* —, een blaasje op eene flesch binden; *ein Buch* —, (12) overbinden; (136) mengen, verbinden (kleuren); *Gruppen* —, de groepen ordonneren, plaatsen; *fig. ein Amt mit einem andern* —, een ambt met een ander verbinden, - op één hoofd vereenigen; *zwei Personen mit einander* —, een paar huwen; *sich* —, zich vereenigen; zich vermaagschappen met, huwen met; eene verbindtenis sluiten; zamenwerken, een verbond sluiten; *einen zu etwas* —, iemand tot iets noodzaken, aan iets onderwerpen; *sich für einen* —, voor iemand instaan; *sich einem* —, iemand aan zich verpligten; *ein tief verbundenes Schiff*, (203) een schip met bak en halfdek, kuilschip; *ein niedrig verbundenes Schiff*, laag gebouwd schip; *ein tief verbundenes Zwischendeck*, schip hoog tusschendeks. *—, *o.* verband, *o.* het verbinden (eener wond); (12) verbinding, *v.* *...**binder**, *m.* die verbindt, die een verband legt. *...**bindlich**, *b. n.* en *bijw.* verpligtend, verbindend; *sich einem* — *machen*, iemand aan zich verpligten. *...**bindlichkeit**, *v.* verpligting, *v.* dat verbindt, - verpligt, erkentelijkheid, *v.* verband, *o.* *...**bindung**, *v.* verbinding, *v.* verband, *o.*; zie **Zerbinden**; zamenvoeging, vereeniging, *v.*; *fig.* vereeniging, overeenstemming, betrekking; verbindtenis, *v.*; *eheliche* —, huwelijk, *o.*

echt, *m.* *...**BINDUNGSBEGRIFF**, *m.* overeenkomstig denkbeeld, *o.* *...**BINDUNGSSTREICH**, *m.* (151) koppelteeken, *o.* *...**BINDUNGSWORT**, *...**BINDUNGSWÖRTCHEN**, *o.* (151) koppelwoord, -woordje, *o.*

VERBITTEN, *b. w.* (*onr.*) *etwas*, *sich etwas* —, zich (van iets) verontschuldigen, vragen verschoond te blijven, -niet in aanmerking te komen, -dat iets niet geschiede; afwijzen (een bezoek enz.); *das verbitte ich mir*, ik verzoek u daarvan af te zien. *...**BITTERT**, *b. w.* bitter maken, verbitteren, kwellen, hinderen; (zie ook **ERBITTERN**); *sich seine Freude* —, zich zijne vreugde vergallen. *...**BITTERUNG**, *v.* zie **ERBITTERUNG**.

VERBLASSEN, *b. w.* (136) verdrijven, (de kleuren) zachter maken. *...**BLASSEN**, *o. w.* zie **ERBLASSEN**. *...**BLATTEN**, *b. w.* van bladeren voorzien (den wijnstok). *...**BLÄTTERN**, *b. w.* bladeren verliezen, verstrooijen (van een boek). *...**BLECHEN**, *b. w.* zie **BEBLECHEN**. *...**BLEFFEN**, *...**BLÜFFEN**, *o. w.* (59) verschrikken, doen vlugten, schuw maken, doen opvliegen; verbluffen, doen verschrikken, overbluffen; *fig.* (§) een' misslag begaan. *...**BLEFFT**, *...**BLÜFFT**, *b. n. fig.* (§) verbluft, verschrikt, ontsteld. *...**BLEIBEN**, *o. w.* (*onr.*) blijven, verblijven, volharden; *ich verbleibe Ihr Schuldner*, ik blijf (noem mij) uw onderdanige enz.; *es dabei — lassen*, zie **BEWENDEN**. *...**BLEICHEN**, *o. w.* (*onr.*) verbleeken, bleek worden; verwelken, vervallen; *Todes* —, overlijden, verscheiden; *der Verblichene* —, de overledene, wijlen. *...**BLEIEN**, *b. w.* verlooden, looden; (57) met lood vermengen. *...**BLENDEN**, *b. w.* blinden, verblinden, begoochelen. *...**BLENDUNG**, *v.* verblinding, begoocheling, *v.* bedrog, *o.* *...**BLÜHEN**, *o. w.* de bloemen laten vallen; *fig.* verwelken, verflensen. *...**BLÜMT**, *b. n.* en *bijw.* verbloemd, bloemrijk, beeldsprakig, leenspreukig, allegorisch, figuurlijk; *eine —e Redensart*, eene verbloemde spreekwijze; *etwas — geben*, iets bedektelijk-, iets leenspreukig zeggen. *...**BLUTEN** (**SICH**), *w. w.* doodbloeden, al zijn bloed verliezen; *fig.* al zijn geld en goed-, al zijne have opzetten. *...**BLUTUNG**, *v.* bloedverlies, *o.* doodbloeding, *v.* *...**BODMEN**, *b. w.* (203) bodemerij nemen (op een schip). *...**BOHREN**, *b. w.* (168) boren; *sich* —, valsch-, verkeerd boren. *...**BOLLWERKEN**, *b. w.* van bolwerken voorzien. *...**BORGEN**, *b. w.* borgen, krediet geven. —, *dw.* en *b. n.* verborgen, geheim, verholen, bedekt, diepzinnig, duister; *ein —er Fehler*, een geheim gebrek. *...**BORGENE**, *o.* het verborgene, geheime enz.; *im —en*, in het geheim, verholen; op verholene wijze. *...**BORGENHEIT**, *v.* verborgenheid, (dat verholen is), verschuiling, afgezonderdheid; *fig.* duisternis, *v.* *...**BORGUNG**, *v.* krediet, *o.* het borgen. *...**BÖSEN**, *o. w.* *sich* —, boos worden. *...**BÖSERN**, *b. w.* erger-, kwader maken; bederven.

VERBOT, *o.* verbod, *o.* ontzegging, *v.* uitsluiting (van goederen); schorsing (in een ambt), *v.* *—**SONNTAG**, *m.* de negende Zondag voor Paschen, *m.* *...**BOTHSCHAFTEN**, *b. w.* verkondigen, boodschappen. *...**BRÄMEN**, *b. w.* boorden, beleggen (met boordsels); voeren (met bont); met galon bezetten; optoomen; *fig.* verfraaijen, versieren. *...**BRÄMUNG**, *v.* boordsel, *o.* het boorden, galonneren. *...**BRANNT**, *b. n.* verbrand, verschroeid, ge-, verzengd; bruin (van de zon). *...**BRATEN**, *o. w. fig.* (§) van hitte verbranden; *fig.* braden (door de zon). *...**BRAUCH**, *m.* verkeerd gebruik, *o.*; vertering, *v.* *...**BRAUCHEN**, *b. w.* ver-, gebruiken, sluiten, verteren. *...**BRAUCHER**; *m.* ver-, gebruiker, *m.* *...**BRAUEN**, *b. w.* ver-, gebruiken in brouwen, besteden (geld) in brouwen. *...**BRAUSEN**, *o. w.* verkoelen, verslaan; uitbruisen; *fig.* bedaren. *...**BRECHEN**, *b. w.* (*onr.*) (*w. g.*) breken; zie **ZERBRECHEN**; *fig.* overtreden, misdoen; *etwas verbrochen haben*, iets misdaan hebben, eene overtreding hebben begaan; *sich* —, (§) zich overtillen. —, *o.* misdaad, *v.* wanbedrijf, *o.* overtreding, *v.* (ook 119). *...**BRECHER**, *m.* —**INN**, *v.* misdadiger, zondaar, overtreder, *m.* misdadige, zondares, overtreedster, *v.* *...**BRECHERISCH**, *b. n.* en *bijw.* misdadig, zondig, -lijk. *...**BREITEN**, *b. w.* verbreiden, verspreiden, uitstrooijen, bekend maken; *eine Nachricht* —, eene tijding verspreiden. *...**BREITER**, *m.* verbreider, verspreider (eener tijding), *m.* *...**BRECHUNG**, *v.* verspreiding, verbreiding (eener tijding), (ook *fig.*), *v.* *...**BRENNBAR**, *b. n.* verbrandbaar. *...**BRENNEN**, *b.* en *o. w.* (*reg.* en *onr.*) verbranden, doen verteren door het vuur; *zu Asche* —, tot asch verbranden; *viel Holz* —, *viel Oel* —, veel hout-, veel olie branden, -gebruiken; *einen Braten* —, een stuk gebraad laten aanbranden; *sich* —, zich branden; *sich die Hände an den Nesseln* —, zijne handen aan de brandnetels steken, -prikken; (§) *sich die Fing-*

er of *sich* —, zijne handen verbranden, in een waagstuk niet slagen. —, *o. w.* (*onr.*) verbranden, verteren (door het vuur). *...BRENNLICH, *b. n.* zie VERBRENNBAR. —KEIT, *v.* brandbaarheid, *v.* *...BRENNENSWERTH, ...WÜRDIG, *b. n.* waard verbrand te worden. *...BRENNUNG, *v.* verbranding, *v.* het verbranden, (ook 133); brand, *m.* *...BRIEFEN, *b. w.* schriftelijk -, bij brieven bevestigen; *sich* —, zich bij geschrifte verbinden, - verpligten tot...; *von Kaiser und Reich verbrieft*, door den keizer en het rijk geoktrooijeerd. *...BRINGEN, *b. w.* doorbrengen, verkwisten; zie DURCHBRINGEN en ZUBRINGEN. *...BRINGUNG, *v.* het doorbrengen; vertering, verkwisting, *v.* *...BRÖSELN, *b. w.* verkruimen, verbrokkelen (brood). *...BRÜDERN, *b. w.* verbroederen, zich vereenigen; *sich* —, broederschap sluiten, -aangaan. *...BRÜDERUNG, *v.* verbroedering, *v.* verbond, *o.* vriendschap, *v.*; zie ook ERBVERBRÜDERUNG. *...BRÜCKEN, *b. w.* van bruggen voorzien. *...BRÜHEN, *b. w.* verbroeijen; *sich* —, zich zengen, - verbranden. *...BRUNFTEN, *o. w.* (59) den bronsttijd verlaten, ophouden loopsch te zijn.

VERBUHLEN, *b. w.* (zijn geld) in ligtmisserij -, in losbandigheid verkwisten. *...BUHLT, *b. n.* en *bijw.* geil, onkuisch, wellustig; koket, wijfsch, verslingerd (op vrouwen). *...BUHLTHEIT, *v.* geilheid, onkuischheid, verslingerdheid (op vrouwen), *v.* *...BÜGEN, *o. w.* zich verstuiken, eene ader kwetsen, (van paarden).

VERBUM, *o.* (151) werkwoord, *o.*

VERBUNDEN, *dw.* (zie VERBINDEN) en *b. n.* verbonden, vereenigd, zamengevoegd; verpligt, gehouden (tot iets); *einem für etwas — sein*, verpligting aan iemand hebben. *...BÜNDEN, *b. w.* verbinden, een verbond aangaan met..., tot bondgenoot maken. *...BÜNDETE, *m.* en *v.* bondgenoot, geallieërde, gefedereerde, *m.* en *v.*; *die —n*, de geallieëerden. *...BÜNDNISS, *o.* *...BÜNDUNG, *v.* verbond, *o.* zie BÜNDNISS, BUND. *...BÜRGEN, *b. w.* *etwas* of *sich für etwas* —, instaan, borg staan, - blijven, zich verantwoordelijk stellen (voor iets); *einen für alle und alle für einen sich* —, zich allen voor een' en een voor allen stellen. *...BÜRGUNG, *v.* bevestiging, verzekering, borgstelling, *v.* *...BUTTEN, *o. w.* (§) onderblijven, niet groeijen, niet opkomen.

VERDACHEN, *b. w.* van een ander dak voorzien. *...DACHT, *v.* argwaan, *m.* achterdocht, overdenking, *v.*; (119) vermoeden, *o.*; *in — kommen*, in verdenking komen; — *schöpfen*, verdenking opvatten, verdenken. *...DÄCHTIG, *b. n.* verdacht; *einen — machen*, iemand in verdenking brengen, doen verdenken. *...DÄCHTIGEN, *b. w.* verdacht maken. *...DÄMMEN, *o. w.* bedammen, bedijken. *...DAMMEN, *b. w.* verdoemen, doemen, veroordeelen, (ook *fig.*); *ewig verdammt werden*, in eeuwigheid verdoemd zijn; *einen zum Tode* —, iemand ter dood veroordeelen. *...DÄMMERN, *o. w.* zich in de schemering verliezen, in de schemering verdwijnen. *...DAMMLICH, *b. n.* en *bijw.* doemwaard, verdoemelijk; op eene doemwaarde wijze. *...DAMMLICHKEIT, *v.* doemwaardigheid, verdoemelijkheid, *v.* *...DAMMNISS, *v.* verdoemenis, verdoeming, *v.* *...DAMMT, *b. n.* verdoemd; veroordeeld; *fig.* (§) vervloekt, verdoemd. —, *tw.* verdoemd! *die —en*, de verdoemden. *...DÄMMUNG, *v.* bedijking, indijking, *v.* *...DAMMUNG, *v.* verdoemenis; veroordeeling, *v.* *...DAMPFEN, *o. w.* verdampen, uitdampen, uitwasemen. *...DÄMPFEN, *b. w.* doen uitdampen, - verdampen; smoren. *...DANKEN, *b. w.* te danken hebben, erkennen, dank weten, erkentelijk zijn; *einem etwas zu — haben*, iemand iets te danken hebben. *...DAUEN, *b. w.* verteren (van spijzen), verduwen. *...DAULICH, *b. n.* verteerbaar, ligt te verteren, - te verduwen. *...DAULICHKEIT, *v.* gemakkelijkheid van verteerd te worden, ligtheid (van spijzen), *v.* *...DAUUNG, *v.* spijsvertering, vertering, *v.* *...DAUUNGSKRAFT, *v.* verteerkracht, *v.* vermogen der spijsvertering, *o.* *...DAUUNGSMITTEL, *o.* middel ter bevordering der spijsvertering, *o.* *...DAUUNGSSAFT, *m.* (106) chyl, maagsap, *o.*; zie MAGENSAFT. *...DAUUNGSSTUNDE, *v.* het uur na den eten, *o.* *...DAUUNGSWERKZEUGE, *mv.* werktuigen der spijsvertering, *o. mv.*

VERDECK, *o.* (203) dek, *o.*; *das oberste* —, bovendek; *das unterste* —, halfdek; *das hintere* —, dek der schans, dek van den kuil; *halbes* —, gebroken dek; *durchgehendes* —, glad dek. *—EN, *b. w.* bedekken, dekken; *fig.* verbergen, verzwijgen. *—UNG, *v.* het dekken, bedekken, bedekking; (157) verduistering, *v.*

VERDENKEN, *b. w.* (*onr.*) *einem etwas*, kwalijk nemen, euvel opnemen, - dui-

den, misduiden; verdenken; *man kann es mir nicht* —, men kan het mij niet kwalijk nemen.

VERDERB, *m.* verderf, *o.* ondergang, *m.* schade, *v.* kwaad, *o.*; *das ist eben der* —, daar ligt juist het kwaad. *—EN, o. ver-, bederf, *o.* bederving, *v.* ondergang, *m.* ongeluk, *o.*; verdorvenheid, *v.*; *einen ins — sturzen*, iemand in het verderf storten; *das ist sein* —, dat is zijn ongeluk, dat heeft hem ongelukkig gemaakt. —, *o. w.* (*onr.*) bederven, vervallen; vergaan; verrotten; *fig.* be-, verderven, verloren gaan, verarmen; *vor Hunger und Kummer* —, van honger en gebrek omkomen; (§) *ich bin dazu verdorben*, ik ben daartoe onbekwaam, ik ben er niet (meer) voor gemaakt; *an ihm ist ein Soldat verdorben*, er is een goed soldaat aan hem verloren gegaan. —, *b. w. (reg.* en *onr.)* bederven, vernielen, verwoesten; verleiden, in het verderf storten; *einen jungen Menschen* —, een' jong mensch bederven, - verleiden; *ein Kleid* —, een kleedingstuk bederven; *seine Gesundheit* —, zijne gezondheid ondermijnen; *eine Uhr* —, een horologie bederven, - doen stilstaan; *ein Pferd* —, een paard afrijden, - mank rijden; *den Magen* —, de maag bederven; *fig. einem die Freude* —, iemands vreugde vergallen; iemands hoop doen vervliegen; *sich* —, zich in het verderf storten; *sich den Geschmack* —, zijnen smaak bederven, een' valschen smaak krijgen; *sich durch Trinken* —, zijne gezondheid door drinken ondermijnen; (§) *ich mag es mit ihm nicht* —, ik wil het bij hem niet verderven; *ein verdorbener Kaufmann*, een bedorven koopman. *—ER, *m.* bederver, vernieler; zedebederver, verleider, *m.* *—LICH, *b. n.* en *bijw.* bederfelijk, verderfelijk; *fig.* verleidend, zedebedervend. *—LICHKEIT, *v.* bederfelijkheid, valbaarheid voor bederf, - voor bederven, (ook *fig.*), *v.* *—NISS, *v.* en *o.* VERDERBTHEIT, VERDORBENHEIT, *v.* be-, verdorvenheid, *v.* zedebederf, verval, *o.* *—T, *b. n.* be-, verdorven, slecht, ondeugend; zie VERDORBEN. *—UNG, *v.* be-, verderving, slechtheid des harten, bedorvenheid, *v.*

VERDEUTEN, *b. w.* misduiden. *...DEUTLICHEN, *b. w.* verduidelijken, duidelijk maken. *...DEUTSCHEN, *b. w.* vertalen, verduitschen, (in het hoog- of nederduitsch). *...DEUTSCHER, *m.* vertaler, verduitscher; uitlegger, *m.* *...DEUTSCHUNG, *v.* vertaling; overzetting, verduitsching, *v.* *...DEUTUNG, *v.* misduiding, *v.*

VERDICHTEN, *b. w.* verdikken, zamenpersen, (als lucht enz.). *...DICHTUNG, *v.* verdikking, *v.* *...DICKEN, *b. w.* verdikken, dik maken; (34) verdikken; *sich* —, dikker worden. *...DICKUNG, *v.* verdikking; zie ook VERDICHTUNG, (ook 34); stremming, (van het bloed); stolling der vochten, *v.* *...DIELEN, *b. w.* met planken beleggen.

VERDIENEN, *b. w.* verdienen; winnen; *fig.* waard zijn, verdienen; *sein Brod* —, zijn brood verdienen; *ich habe so viel an dieser Arbeit verdient*, ik heb zoo veel aan (met) dit werk gewonnen, - verdiend; *Lob* —, *Strafe* —, lof -, straf verdienen; *sich um das Vaterland verdient machen*, zich verdienstelijk om het vaderland maken; *ich habe das nicht um ihn verdient*, dat heb ik niet aan hem verdiend; *fig. er hat seinen verdienten Lohn*, hij heeft loon naar werken; *das hat er verdient*, dat heeft hij verdiend, dat komt hem toe; (§) *dieses Kleid hat ein anderes verdient*, deze rok schreeuwt om een' anderen (is versleten). *...DIENST, *m.* winst, *v.* verdiensten, *v.* *mv.* —, *o.* verdienste, bekwaamheid, deugd, *v.* *...DIENSTLICH, *b. n.* en *bijw.* verdienstelijk, vol verdiensten; op eene verdienstelijke wijze. —KEIT, *v.* verdienstelijkheid, *v.* *...DIENSTLOS, *b. n.* zonder verdiensten. *...DIENSTVOLL, *b. n.* vol verdiensten, zeer verdienstelijk; *ein —er Mann*, een verdienstelijk man. *...DIENT, *b. n.* verdienstelijk; *ein —er Mann*, een eerlijk -, regtschapen -, verdienstelijk man.

VERDING, *o.* en *m.* verhuurkontrakt, *o.* huur, verhuring, *v.* *—EN, *b. w.* (*onr.*) besteden, aanbesteden (eenig werk); bestellen; *einem Baumeister ein Gebäude überhaupt* —, een gebouw over den hoop aanbesteden aan eenen bouwmeester; *sich* —, zich verhuren, in eene betrekking komen; *sich bei (zu) einem* —, zich bij iemand (als bediende) verhuren; *sich bei einem in die Kost* —, den kost koopen bij iemand. *—UNG, *v.* besteding, aanbesteding, verhuring, verpachting, overeenkomst, *v.* huurkontrakt, *o.*

VERDOLLMETSCHEN, *b. w.* vertolken, overzetten, (ook *fig.*) verklaren. *...UNG, *v.* vertolking, overzetting; verklaring, *v.*

VERDOPPELN, *b. w.* verdubbelen; *fig.* herhalen; *seine Sorgfalt*, *seine Aufmerksamkeit* —, zijne zorg -, zijne oplettendheid verdubbelen. *...DOPPEL-

UNG, *v*. verdubbeling; herhaling, *v*. (ook 92, 106 en 141). *...DORBEN, *dw*. en *b. n*. be-, verdorven, enz. zie VERDERBEN; *fig*. arm; ongelukkig; verloren. —HEIT, *v*. zie VERDERBNISS. *...DORREN, *o. w*. verdorren, verdroogen; uitdroogen. *...DÖRREN, *b. w*. doen ver-, uit-, opdroogen. *...DÖRRUNG, *v*. ver-, uitdorring, op-, verdrooging, *v*. *...DRÄNGEN, *b. w*. verdringen, verdrukken, ver-, uitstooten, (ook *fig*.); uit het bezit stooten. *...DRÄNGUNG, *v*. verdringing, uitstooting, onteigening, uitdrijving, onregtmatige onteigening, *v*. *...DREHEN, *b. w*. verdraaijen (een slot); verwrikken; *die Augen* —, de oogen verdraaijen, (als een schijnheilige); *sich den Fuss* —, zijnen voet verwrikken, zwikken; *fig*. *die Worte* —, *eine Schriftstelle* —, den zin -, de beteekenis van een woord verdraaijen; *das Recht* —, het regt verdraaijen. *...DREHUNG, *v*. verdraaijing; verwrikking, zwikking, *v*.; — *der Augen*, het verdraaijen der oogen; *fig*. — *der Worte*, verdraaijing der beteekenis eens woords, verdraaide uitlegging, *v*. *...DREIFACHEN, *b. w*. verdrievoudigen, verdriedubbelen. *...DRIESSEN, *o*. en *onp. w*. (*onr*.) verdrieten, spijten, hinderen; *es verdriesst mich dass*, het verdriet -, het spijt mij dat; *sich nichts — lassen*, voor niets achteruitdeinzen, niets te zwaar achten; *sich weder Mühe noch Kosten — lassen*, moeite noch kosten ontzien, - sparen. *...DRIESSLICH, *b. n*. verdrietig, spijtig, hinderlijk, lastig, vervelend, verdrietiglijk, gemelijk, knorrig; *das ist* —, dat is verdrietig; *es ist mir* —, *wenn (dass)*, ik verveel mij-, het stuit mij als...; — *machen*, lastig-, boos maken; — *werden*, gemelijk-, knorrig worden. *...DRIESSLICHKEIT, *v*. verdriet, *o*. verdrietelijkheid, gemelijkheid, *v*. last, *m*. ongenoegen, *o*. onaangenaamheid, *v*. tegenspoed, twist, *m*. gekijf, *o*. *...DRINGEN, *b. w*. (*onr*.) zie VERDRÄNGEN. *...DROSSEN, *b. n*. en *bijw*. lusteloos, traag, lui; verdroten, met tegenzin, tegen wil en dank. —HEIT, *v*. tegenzin, *m*. luiheid, traagheid, lusteloosheid, *v*. *...DRUCKEN, *b. w*. verdrukken, gebruiken -, besteden bij den druk; verkeerd drukken, misdrukken, overdrukken. *...DRÜCKEN, *b. w*. onderdrukken. *...DRUSS, *m*. verdriet, leedwezen, *o*. spijt, tegenzin, afkeer, twist, *m*. krakeel, *o*. *...DUFTEN, *o. w*. uitwasemen, vervliegen. *...DUMMEN, *b*. en *o. w*. dom maken, - worden. *...DUMPFEN, *o. w*. vochtig worden. *...DUNKELN, *b. w*. verdonkeren, verduisteren; *sich* —, donker worden, verduisteren; *fig*. verduisteren, overtreffen, doen tanen. *...DUNKELUNG, *v*. verduistering, verdonkering, taning, *v*. *...DUNKLER, *m*. verdonkeraar; *fig*. overtreffer, hij die verduistert, - overvleugelt, *m*. *...DÜNNEN, *b. w*. verdunnen, dunner maken, (vochten, vaste ligchamen, verwen), vermageren. *...DÜNNEND, *b. n*. verdunnend, (in alle bet.). *...DÜNNUNG, *v*. verdunning, vermagering, *v*. *...DUNSTEN, *o. w*. uitdampen, vervliegen. *...DÜNSTEN, *b. w*. doen verdampen; zie ABDÜNSTEN. *...DURSTEN, *o. w*. van dorst versmachten, sterven van dorst. *...DÜSTERER, *m*. verduisteraar; *fig*. domper, *m*. *...DÜSTERN, *b. w*. zie VERDUNKELN, VERFINSTERN. *...DUTZEN, *b. w*. (§) doen verstommen. *...DUTZT, *b. n*. zie VERBLEFFT.

VERECKEN, *b. w*. (59) afleggen (de horens).

VEREDELN, *b. w*. veredelen; verbeteren, verfraaijen, volmaken; (9) *die Gangen — sich*, de mijngangen worden beter (rijker). *...EDELUNG, *v*. veredeling, verbetering; zuivering, veredeling (der metalen), *v*. *...EHLICHEN, *b. w*. uithuwen; zie VERHEIRATHEN. *...EHLICHUNG, *v*. huwelijk, *o*. uithuwelijking, echtverbindtenis, *v*. *...EHREN, *b. w*. eeren, vereeren, eerbiedigen; *einem etwas* —, iemand iets vereeren, - schenken; hoogschatten, eerbied betoonen. *...EHRER, *m*. —INN, *v*. vereerder *m*. - ster, *v*. aanbidder, *m*. aanbidster, dienares, *v*. *...EHRLICH, *b. n*. (*w. g*.) eerbiedig; eerwaard, achtenswaard. *...EHRUNG, *v*. vereering, *v*. eerbied, *m*. aanbidding, vereering, *v*. geschenk, *o*. gave, *v*. *...EHRUNGSWÜRDIG, *b. n*. vereerenswaard, achtenswaard; aanbiddelijk. *...EIDEN, *b. w*. beëedigen; zie BEEIDEN. *...EIDET, *b. n*. beëedigd, bezworen. *...EIDUNG, *v*. beëediging, *v*. *...EIGNEN, *b. w*. vervreemden. *...EIN, *m*. vereeniging, *v*. gezelschap, *o*. kring, *m*.; verband, *o*. kommissie, *v*. *...EINBAR, *...EINBARLICH, *b. n*. vereenigbaar, bestaanbaar (met). *...EINBAREN, *b. w*. vereenigen, verbinden; te zamen brengen, doen overeenstemmen. *...EINBARUNG, *v*. zie VEREINIGUNG. *...EINEN, *b. w*. zie VEREINIGEN. *...EINFACHEN, *b. w*. vereenvoudigen. *...EINIGEN, *b. w*. vereenigen, bijeen-, te zamen voegen, - brengen, inlijven; doen overeenstem-

men ; *in einen Mittelpunkt* —, in een middelpunt zamentrekken , - vereenigen ; — *Sie Ihre Wünsche mit den meinigen*, voeg -, vereenig uwe wenschen met de mijnen ; *Wissenschaft mit Gottesfurcht* —, geleerdheid aan godsvrucht paren ; *zwei Meinungen* —, twee (verschillende) meeningen overeenbrengen ; *sich wieder mit einem* —, (*aussöhnen*), zich met iemand verzoenen ; *sich mit einem über etwas* —, het met iemand over iets eens worden ; *darüber haben sie sich vereinigt*, daarover zijn zij het eens geworden ; *sich mit einem gegen einen* —, zich met iemand tegen een' derde verbinden , - vereenigen. *...**EINIGER** , *m*. vereeniger , vredestichter , *m*. *...**EINIGUNG** , *v*. vereeniging , zamenvoeging, zamenhechting, verzameling , *v*. verbond, *o*.; verbinding ; verzoening; (106) zamenvoeging , *v*. *...**EINIGUNGSPUNKT** , *m*. vereenigingspunt , *o*. *...**EINT** , *...**EINIGET** , *dw*. en *b*. *n*. vereend , vereenigd ; verzameld. *...**EINZELN** , *b*. *w*. indeelen , in het klein verkoopen ; uiteenzetten ; verbrokkelen , versnipperen ; afzonderen , afscheiden. *...**EINZELUNG** , *v*. verdeeling, *v*. verkoop in het klein , *m*. scheiding ; afzondering, *v*. *...**EITELN**, *b*. *w*. verijdelen, doen mislukken , te leur stellen. *...**EITELUNG**, *v*. verijdeling, teleurstelling , *v*. *...**EITERN (SICH)** , *w*. *w*. etteren , veretteren. *...**EITERUNG** , *v*. ettering , veretterins , *v*. *...**EKELN** , *b*. *w*. doen walgen, afkeer veroorzaken. *...**ELENDEN**, *b*. en *o*. *w*. ellendig doen worden, ellende veroorzaken ; ellende doorstaan. *...**ENGEN**, *...**ENGERN**, *b*. *w*. verengen , enger -, naauwer maken. *...**ENGUNG**, *...**ENGERUNG** , *v*. vernaauwing , verenging , *v*. *...**ERBEN** , *b*. *w*. bij testament -, bij erflating vermaken ; versterven aan. *...**ERBUNG** , *v*. vermaking der erfenis ; overerving , versterving , *v*. *...**ERDEN** , *b*. *w*. (133) tot aarde maken , vormen. *...**ERDUNG** , *v*. (133) vervorming tot aarde , verandering in aarde , *v*. *...**ERZEN** , *b*. *w*. veranderen -, vervormen in erts , verertsen , mineralizeren. *...**ERZUNG** , *v*. vervorming in (tot) erts, mineralizering, *v*. *...**EWIGEN** , *b*. *w*. vereeuwigen , onsterfelijk maken ; *sein verewigter Vater* , wijlen zijn vader. *...**EWIGUNG** , vereeuwiging , *v*.

VERFACHEN , *b*. *w*. in klassen -, in vakken afdeelen. *...**FACKELN** , *o*. en *b*. *w*. flikkerende -, vlammende verteren ; *ein Licht* —, eene kaars -, eene fakkel spoedig doen verteren (door heen en weder zwaaijen). *...**FAHREN**, *b*. en *o*. *w*. (*onr*.) vervoeren (per as); *die Wege* —, de wegen afrijden , - beschadigen door rijden ; *den Weg* —, of *sich* —, misrijden , verdwalen met een rijtuig ; *den Zoll* —, den tol sluiken , smokkelen ; (9) *die Gänge* —, of *sich* —, den mijngang missen , - verkeerd bewerken ; *seine Schicht* —, zijne zaken verrigten , - doen ; handelen , te werk gaan ; *vorsichtig* —, voorzigtig te werk gaan, - handelen; *grausam mit einem* —, iemand wreed behandelen ; *nach der Strenge* —, de gestrengheid in acht nemen. —, *o*. *...**FAHRUNGSART** , *v*. handelwijze , *v*. gedrag , *o*. handeling, *v*. *...**FALL** , *m*. verval , *o*. ondergang , *m*. verderf , *o*. vermindering , verzwakking , *v*.; achteruitgang (der zaken) ; vervaltijd (eens wissels) , *m*.; bederf (der zeden) ; verlies , *o*. verjaring (van een regt) , *v*.; *in* — *gerathen* , tot verval komen , ten val neigen. *...**FALLEN** , *o*. *w*. (*onr*.) vervallen , in verval -, in onbruik komen ; achteruitgaan , verminderen , vervallen , zwak -, mager worden ; vervallen (van een' wisselbrief , een' huurtijd enz.); verjaren , vervallen (van een regt); achteruitgaan (van zeden) ; *auf etwas* —, zich aan iets overgeven , zich op iets toeleggen ; op iets -, aan iets verslingerd raken , iets vurig begeeren ; *in Strafe* —, strafschuldig worden ; *die Klage* — *lassen* , den tijd (der aanklagt) laten voorbijgaan , - verstrijken ; bankroet gaan ; *sich* —, zich door vallen bezeeren. —, *dw*. en *b*. *n*. vervallen , verarmd ; verzwakt , vermagerd ; ontdaan , armoedig , haveloos ; *ein* —*er Wechsel* , een vervallen wissel ; *ein* —*es Vermächtniss* , *Pfand* , een verjaard legaat , - pand ; *seine Güter sind dem Könige* —, zijne goederen zijn verbeurd (verklaard) aan de schatkist , - aan het land ; *die Klage ist* —, de (tijd der) aanklagt is verloopen ; *das Recht ist* —, het regt is verjaard. *...**FÄLLIG** , *b*. *n*. vervalbaar, verbeurd, vervallend. *...**FÄLSCHEN** , *b*. *w*. vervalschen , bederven; snijden (van wijn). *...**FÄLSCHUNG**, *v*. vervalsching, vermenging , *v*. *...**FÄLSCHER** , *m*. vervalscher , bederver , vermenger , falsaris , *m*. *...**FANGEN**, *o*. *w*. (*onr*.) bezit nemen van ; (203) stoppen ; *fig*. uitwerking doen ; *es will bei ihm nichts* —, niets maakt indruk op hem, niets wil bij hem aanslaan ; *sich* —, zich buiten adem loopen ; *das Pferd verfängt sich*, dat paard is bevangen , - vervangen ;

der Wind verfängt sich, de wind -, de rook vangt zich, -stuit (in den schoorsteen); *der Hund hat sich* —, de hond heeft zich verbeten, - kan zijne tanden niet loskrijgen. —, *fig.* durven, wagen; *sich im Reden* —, zijne rede afbreken; bij tusschenpoozen spreken. *...FÄNGLICH, *b. n.* en *bijw.* bedriegelijk; listig; begoochelend; schadelijk, nadeelig. *...FÄNGLICHKEIT, *v.* list, *v.* bedrog, *o.* nadeelige uitwerking, *v.* *...FÄRBEN (SICH), *w. w.* verschieten, van kleur veranderen, verbleeken. *...FASSEN, *b. w.* schrijven, opstellen, vervaardigen (een boek); *schriftlich* —, stellen, op papier brengen; zie ook ABFASSEN. *...FASSER, *m.* —INN, *v.* schrijver, vervaardiger, maker, *m.*; schrijfster, vervaardigster (van een boek), *v.* *...FASSUNG, *v.* opstel, ontwerp (van een geschrift), *o.*; staatsregeling, *v.* regeringsvorm; staat, toestand, *m.* gesteldheid (van gemoed), *v.*; het schrijven, vervaardigen, *o.* redaktie, *v.*; *sich in gute — setzen*, zich schrap zetten; *fig.* zijne maatregelen goed nemen. *...FASSUNGSMÄSSIG, *b. n.* en *bijw.* grondwettig, -lijk; overeenkomstig de staatsregeling, - de gesteldheid van zaken. *...FASSUNGSWIDRIG, *b. n.* en *bijw.* ongrondwettig, -lijk; strijdig met de staatsregeling. *...FAULBAR, *b. n.* verrotbaar, aan verrotting onderhevig. *...FAULEN, *o. w.* verrotten, vervuilen; invreten, rot worden (der tanden), verbrokkelen; vervuilen (van tanden, beenderen); *anfangen zu* —, bederven, invreten. —, *o.* verrotting, vervuiling, invreting, *v.* het verrotten. *...FAULENZEN, *b. w.* (§) vernalatigen, door luiheid -, door slordigheid laten verloren gaan. *...FAULT, *b. n.* verrot, ingevreten; vernalatigd. *...FECHTEN, *b. w.* (*onr.*) verdedigen, staande houden, met kracht en geweld handhaven (zijn regt enz.). *...FECHTER, *m.* verdediger, voorstander, kloeke verweerder, *m.* *...FECHTUNG, *v.* verdediging, verwering, *v.* *...FEDERN, *o. w.* de veren verwisselen (van vogels), ruijen. *...FEHLEN, *b. w.* missen; *den Weg* —, of *des Weges* —, den weg misloopen, verdwalen; *einander* —, elkander misloopen; *seinen Zweck* —, zijn doel missen. *...FEINDEN, *b. w.* zie ANFEINDEN, HASSEN. *...FEINERN, *b. w.* verfijnen; (133) verdunnen; *fig.* beschaven, verfijnen (de zeden); *sich* —, fijner worden, zich beschaven; *die Sitten* — *sich*, de zeden worden beschaafder. *...FEINERUNG, *v.* verfijning; (133) verdunning, loutering; *fig.* verfijning, beschaving, loutering (van zeden), *v.* *...FERTIGEN, *b. w.* vervaardigen, maken, zamenstellen, opstellen, in gereedheid brengen, ontwerpen; fabriceren; gereed maken, bereiden (een geneesmiddel); (92) konstrueren (een vlak). *...FERTIGER, *m.* vervaardiger, maker; ontwerper; steller; schrijver, daarsteller, *m.* *...FERTIGUNG, *v.* vervaardiging, zamenstelling, daarstelling, *v.* opstel, *o.*; (92) konstruktie (van een vlak), *v.* *...FEUERN, *b. w.* verbranden; *alles Pulver* —, *alle Patronen* —, al zijn kruid -, al zijne patronen verschieten. *...FEUERUNG, *v.* verbranding, *v.* het verschieten (van kruid en lood, enz.). *...FESTEN, *b. w.* vastzetten, gevangen zetten. *...FILZEN, *b. w. die Haare* —, het haar vermengen. *...FINSTERN, *b. w.* verduisteren, (ook 157); verdonkeren, doen tanen; *fig.* overvleugelen. *...FINSTERUNG, *v.* verduistering, (ook 157); zons-, maansverduistering; verdonkering, taning; *fig.* overvleugeling, verduistering, *v.* *...FIRSTEN, *b. w.* (18) dekken (de nokbalken met pannen). *...FIRSTUNG, *v.* (18) dekking (met pannen), *v.* *...FITZEN, *b. w.* (§) verwarren; zie VERWIRREN. *...FLÄCHEN, *b. w.* effen -, plat -, vlak maken. *...FLATTERN, *o. w.* rondfladderen. *...FLECHTEN, *b. w.* (*onr.*) doorvlechten; zamenvlechten, verbinden, vereenigen, verkeerd vlechten, - knoopen; *fig. mit in einer Sache verflochten sein*, in eene zaak gewikkeld zijn. *...FLECHTUNG, *v.* vervlechting, verbinding; verwikkeling, *v.* *...FLEISCHEN, *o. w.* (48) vleesch worden. *...FLEISCHUNG, *v.* (48) vleeschwording, *v.* *...FLICKEN, *b. w.* in lappen verbruiken, geld er aan besteden. *...FLIEGEN, *o. w.* (*onr.*) vervliegen, wegvliegen (van damp enz.); (ook *fig.*) spoedig voorbij gaan, heensnellen; — *lassen*, laten verdooven, - uitgaan; *sich* —, in het vliegen verdwijnen; *fig.* te hoog -, uit het bereik vliegen. *...FLIESSEN, *o. w.* (*onr.*) weg-, heenvloeijen; *fig.* heenvloeijen, verdwijnen, voorbijvaren; *die Zeit ist verflossen*, de tijd is voorbijgevaren; *der Termin ist verflossen*, de tijd -, de termijn is verschenen; *nach verflossenen 5 Jahren*, na verloop van 5 jaren. *...FLIESSUNG, *v.* zie VERFLUSS.

VERFLÖSSEN, *b. w. Holz* —, (hout) in vlotten vervoeren. *...FLÖSSUNG, *v.*

vervoer in vlotten (van hout), *o*. *...FLUCHEN, *b. w.* vervloeken; vloeken, verwenschen; verfoeijen; (68) den banvloek uitspreken; *sich — und verschwören*, vloeken en razen tegen zich zelven. *...FLUCHT, *b. n.* en *bijw.* gevloekt; vervloekt, verwenscht, verfoeijelijk; (44) verfoeijenswaard; *der —e*, de verdoemde, de gevloekte. —, *tw.* vervloekt! *...FLÜCHTIGEN, *b. w.* (133) vlugtig maken. *...FLÜCHTIGUNG, *v.* vlugtigmaking, *v.* het vlugtigmaken. *...FLUCHUNG, *v.* vervloeking, *v.* *...FLUSS, *m.* verloop (van tijd), *m.*; *nach — von*, na verloop van. *...FLÜSTERN, *b. w.* den tijd doorbrengen met praten en fluisteren.

VERFOLG, *m.* vervolg, *o.* voortzetting, *v.* *—EN, *b. w.* vervolgen; volgen, nazetten; *fig.* vervolgen; voortgaan met, voortzetten. *—ER, *m.* —INN, *v.* vervolger, *m.* vervolgster, *v.* *—LICH, *b. n.* en *bijw.* vervolgbaar, dat vervolgd kan worden. *—UNG, *v.* vervolging, het volgen, nazetting; *fig.* vervolging, *v.* *—UNGSGEIST, *m.* *—UNGSSUCHT, *v.* vervolgingsgeest, -zucht, *m. v.*

VERFRACHTEN, *b. w.* vracht betalen; af-, verzenden (goederen). *...FRACHTER, *m.* bevrachter, *m.*; — *eines Schiffes*, reeder-, eigenaar van een schip. *...FRESSEN, *b. w.* *(onr.)* (§) vervreten, verbrassen, verzwelgen. *...FRIEREN, *o. w.* zie ERFRIEREN. *...FRÖHNEN, *b. w.* *etwas* —, heerendienst verrigten voor een zeker loon. *...FROREN, *b. n.* (§) bevrozen; koudelijk; zie FROSTIG. *...FUCHSSCHWÄNZEN, *b. w.* (§) *einen bei einem* —, iemand bij een' derde door vleijen onderkruipen, -belasteren. *...FÜGEN, *b. w.* bevelen, schikken, ordenen; belasten; *sich an einen Ort* —, zich op eene zekere plaats vervoegen; *sich nach Hause* —, zich naar huis begeven, zijne woning opzoeken. *...FÜGUNG, *v.* beschikking, *v.* bevel, *o.* last, *m.*; *die nöthige — treffen*, de noodige bevelen uitvaardigen; *die — an einen Ort*, het zich begeven naar eene plaats. *...FÜHRBAR, *b. n.* vervoerbaar, verleidbaar. *...FÜHREN, *b. w.* vervoeren, overbrengen; verkeerd brengen, -leiden; *fig.* ver-, misleiden; tot kwaad brengen, -voeren; te leur stellen; (§) *Reden* —, praatjes maken; *einen Lärmen* —, geraas -, leven maken. *...FÜHRER, *m.* —INN, *v.* verleider, *m.* verleidster, *v.* bedrieger, misleider, *m.* bedriegster, misleidster, *v.* *...FÜHRERISCH, *b. n.* verleidend, verleidelijk; verzoekend, aanlokkelijk, aantrekkelijk. *...FÜHRUNG, *v.* vervoer, *o.* overbrenging; *fig.* verleiding, misleiding, *v.* *...FÜHRUNGSKUNST, *v.* verleidingskunst, *v.* *...FÜTTERN, *b. w.* tot voedsel-, tot voeder gebruiken; over-, te veel voederen. *...FÜTTERUNG, *v.* gebruik tot voedering, gebruik van voedsel, -van voeder, *o.* overvoedering, *v.*

VERGABEN, *b. w.* opdragen; geven, opbrengen (belasting enz.). *...GAFFEN (SICH), *w. w.* (§) zich (aan iets) vergapen, ingenomen zijn, verliefd-, verslingerd raken. *...GÄHREN, *o. w.* (*onr.*) uitgesten, ophouden met gesten. *...GALLEN, *...GÄLLEN, *b. w.* vergallen; de galblaas (van een' visch) doen barsten, -breken; *fig.* vergallen, verbitteren, vergiftigen. *...GALOPIREN (SICH), *w. w.* (§) ontsnappen; *fig.* te ver gaan; zich onvoorzigtig uitlaten. *...GANGEN, *dw.* en *b. n.* verloopen, verleden, voorbij; (151) *die —e Zeit*, de verleden tijd. —HEIT, *v.* het verledene, *o.* verledene tijd, *m.* *...GÄNGLICH, *b. n.* onbestendig; vergankelijk, voorbijgaande, kortstondig. *...GÄNGLICHKEIT, *v.* onbestendigheid, broosheid, onvergankelijkheid; ijdelheid, *v.*; *in dieser* —, in dit ondermaansche-, in dit vergankelijke leven. *...GANTEN, *b. w.* bij opbod veilen, -verkoopen. *...GANTUNG, *v.* veiling-, verkoop bij opbod, *v. m.* *...GATTERN, *b. w.* met een hekwerk of eene hegge af-, omsluiten; (97) vergaderen, (de soldaten met de trom bijeen roepen). *...GATTERUNG, *v.* (97) vergadering, *v.*; *die — schlagen*, de vergadering slaan (met de trom).

VERGEBEN, *b. w.* (*onr.*) vergeven, kwalijk geven (de kaarten); geven, uitdeelen; toekennen, wegschenken; *ein Amt, einen Dienst* —, een ambt begeven; *eine Pfarre zu — haben*, eene pastorij (pastoorsplaats) te zijner beschikking of begeving hebben; *eine Waare* —, de regten (ink. en uitg.) -, de accijnsen van goederen betalen; *einem (etwas)* —, (*verzeihen*), iemand iets vergeven, kwijtschelden; *einen — (mit Gift)*, iemand vergeven (met gif); *sein Recht* —, zijn regt afstaan; *sich etwas von seinem Rechte* —, zich in zijne regten benadeelen, -bekorten; *seiner Ehre nichts* —, zich in zijne eer niet laten krenken. *—, *b. n.* vergeefsch, nutteloos; *eine —e Reise*, eene nuttelooze reis. *...GEBENS, *bijw.* (te) vergeefs, vruchteloos, nutteloos. *...GEBLICH, *b. n.* en *bijw.*

vergeefsch; vergeefs, te vergeefs; nutteloos, vruchteloos, ijdel. —KEIT, *v.* nutteloosheid, vergeefschheid, *v.* *...GEBUNG, *v.* vergeving, vergiffenis, *v.*; aflaat (van zonden), *m.* kwijtschelding (van straf); begeving (van een ambt), *v.*; afstand (van een regt), *m.*; *um* —, vergeef mij, veroorloof mij. *...GEGENWÄRTIGEN, *b. w.* *(w. g.)* vertegenwoordigen. *...GEHE, *v.* (§) moedervlek, *v.*; zie FLECHTE, SCHWINDE, ZITTERMAAL. *...GEHEN, *o. w.* *(onr.)* vergaan, voorbijgaan; verloopen, ophouden, eindigen; verdwijnen, verminderen, ontbreken; verteren, verkwijnen, sterven; *die Lust ist mir vergangen*, mijn lust is er van af; *das Gesicht vergeht mir*, mijn gezigt begint te verzwakken; *im Feuer* —, door-, in het vuur omkomen; *fig. von Schmerz* —, van verdriet vergaan, -verteren; *von Gram* —, van hartzeer verteren; *sich* —, *w. w.* *(onr.)* een' misslag begaan, zich vergeten, de palen te buiten treden, zich vergrijpen; *sich gegen (wider) einen* —, iemand honen, zich aan iemand vergrijpen; *sich mit Worten* —, zich in woorden te buiten gaan. —, *o.* *...GEBUNG, *v.* misslag, *m.* vergrijp, *o.* misdaad, mistasting, vergissing, verzinning, *v.* *...GEISTIGEN, *b. w.* (133) oplossen in (tot) geest. *...GEISTIGUNG, *v.* oplossing in (tot) geest, *v.* *...GELBEN, *o. w.* geel worden. *...GELEITEN, *b. w.* geleiden, begeleiden, een geleide geven. *...GELTEN, *b. w.* *(onr.)* vergelden, beloonen; betalen; *Gutes mit Bösem* —, goed met kwaad vergelden; *Gott vergelte es Ihnen*, God moge het u betalen, -vergelden. *...GELTER, *m.* vergelder, belooner, *m.* *...GELTUNG, *v.* belooning, vergelding, betaling, *v.* loon, *o.*; wedervergelding, *v.* —SRECHT, *v.* regt van wedervergelding, -van verhaal, *o.* —STAG, *m.* jongste dag, *m.* *...GERINGERN, *b. w.* verminderen, afdingen op...; in een ongunstig daglicht stellen. *...GESELLSCHAFTEN, *b. w.* vergezellen, vereenigen met...; *sich mit einem* —, zich met iemand vereenigen (in vriendschap, tot vermaak enz.). *...GESSBAR, *b. n.* vergeetbaar, dat vergeten kan worden. *...GESSEN, *b. w.* *(onr.)* vergeten; *fig. sich* —, zich vergeten, zich te buiten gaan. *...GESSLICH, *b. n.* vergeetachtig; zie VERGESSBAR; *sollte mir das — sein?* zou ik dat kunnen vergeten? *...GESSENHEIT, *v.* vergetelheid, *v.*; *Gottes* —, godvergetenheid, goddeloosheid, *v.* *...GESSLICHKEIT, *v.* vergetelheid, *v.*; *in — kommen*, in het vergeetboek raken, -vallen. —, vergeetachtigheid, *v.* verlies-, *o.* ongetrouwheid-, zwakheid van geheugen, *v.* *...GEUDEN, *b. w.* verspillen, verkwisten, wegwerpen; zie VERSCHWENDEN. *...GEUDUNG, *v.* verspilling, verkwisting, *v.*; zie VERSCHWENDUNG. *...GEWALTIGEN, *b. w.* weêrstand bieden, geweld bezigen. *...GEWISSERN, *b. w.* vergewissen, verzekeren, bevestigen. *...GEWISSERUNG, *v.* verzekering, vergewissing, bevestiging, *v.* *...GIESSEN, *b. w.* *(onr.)* vergieten, storten, doen vloeijen, -stroomen. *...GIESSUNG, *v.* vergieting, storting, *v.*; *unter — heisser Thränen*, onder het vergieten van heete (bittere) tranen. *...GIFTEN, *b. w.* vergiftigen, verpesten (de lucht), vergeven; *fig.* besmetten; verpesten (het leven), verbitteren. *...GIFTER, *m.* —INN, *v.* vergiftiger, verpester, gifmenger, *m.* gifmengster, *v.*; *fig.* hij-, zij die vergiftigt, -verpest, -verbittert (het leven), *m.* en *v.* *...GIFTUNG, *v.* vergeving, vergiftiging; verpesting, *v.* *...GISSMEINNICHT, *o.* (76) vergeet-mij-nietje, *o.* *...GITTERN, *b. w.* met traliewerk sluiten, betraliën. *...GITTERT, *b. n.* getralied, afgesloten. *...GITTERUNG, *v.* sluiting met traliewerk, *v.* traliewerk, *o.* *...GLASBAR, *b. n.* verglaasbaar. *...GLASEN, *b. w.* verglazen, met glazen (glasruiten) voorzien; vernissen, met glazuur bedekken; zie GLASUREN. *...GLASIREN, *b. w.* zie GLASUREN. *...GLASLICH, *b. n.* zie VERGLASBAR. *...GLASUNG, *v.* verglazing, *v.* het voorzien met glasruiten. *...GLEICH, *m.* vergelijking, *v.* vergelijk, verdrag, *o.* overeenkomst, schikking, transaktie, *v.*; *zwischen ihm und seinem Bruder ist kein* —, hij is niet bij zijnen broeder te vergelijken; *einen — machen*, *— anstellen*, eene vergelijking maken; *fig.* eene paralel trekken (tusschen...); *einen — machen*, *— treffen*, een vergelijk-, eene overeenkomst-, eene schikking treffen; *die Sache kommt zum —e*, de zaak komt tot vergelijk, -wordt geschikt; *ein gütlicher* —, een vergelijk in der minne, eene schikking; *ein magerer — ist besser als ein fettes Prozess*, een mager vergelijk is beter dan een vet proces. *...GLEICHBAR, *...GLEICHLICH, *b. n.* en *bijw.* vergelijkelijk, te vergelijken, vatbaar voor schikking. *...GLEICHEN, *b. w.* *(onr.)* gelijk-, effen maken, effenen, evenen; *fig.*

overeenbrengen, tot een vergelijk -, tot eene schikking -, tot een verdrag brengen; overeenbrengen; *sich* —, schikken, overeenkomen, een vergelijk treffen, transigeren; *sich mit einem über etwas* —, met iemand over iets overeenkomen; *sich wegen des Preises* —, nopens den prijs overeenkomen; *etwas mit etwas* —, iets vergelijken bij (met) iets anders; *einen mit einem andern* —, iemand bij (met) een' ander vergelijken; eene paralel trekken tusschen den een en den ander; *sich mit einem*—, zich met (bij) een' ander vergelijken, zich op ééne lijn met een' ander stellen; *es ist ihm niemand zu* —, bij hem is niemand te vergelijken; *Schriftstellen* —, plaatsen (in geschriften, in boeken) met elkander overeenbrengen; *eine Abschrift mit dem Originale* —, eene kopij met het oorspronkelijke overeenbrengen, - kollationeren; *die inserirten Stücke mit dem Inventarium* —, de opgeschrevene stukken met de lijst -, met den inventaris vergelijken. *...GLEICHMÄSSIG *b. n.* en *bijw.* bij verdrag, bij vergelijk. *...GLEICHPLATTE, *v.* (146 en 26) gelijkmaker, *m.* *...GLEICHUNG, *v.* vergelijking, overeenkomst; herleiding (van maten en gewigten enz.), *v.*; *in* — *mit*, *gegen*..., in vergelijking met, - tot...; *...GLEICHUNGSARTIKEL, *o. mv.* *...GLEICHUNGSPUNKTE, *m. mv.* punten van overeenkomst, artikelen van vergelijk, - van vereffening, *o. mv.*; zie VERGLEICH. *...GLEICHUNGSTAFFEL, *...GLEICHUNGSSTUFE, *v.* (151) trap van vergelijking, *m.* *...GLEICHUNGSWEISE, *bijw.* bij vergelijking, bij wijze van gelijkenis; vergelijkenderwijze. *...GLIEDERUNG, *v.* (106) strammigheid (in de leden), *v.* *...GLIMMEN, *o. w.* (*onr.*) verdooven. *...GLÜHEN, *o. w.* ophouden met gloeijen, uitgaan, (ook *fig.*). *...GNÜGEN, *b. w.* vergenoegen, bevredigen, tevreden stellen, vermaken, vrolijk maken, genoegen geven; *sich* —, zich vermaken, zich vervrolijken, behagen scheppen; *sich mit etwas* —, behagen scheppen in iets te doen; *sich an etwas* —, behagen scheppen (vinden) in iets. —, *o.* *...GNÜGUNG, *v.* vergenoegen, genoegen, vermaak, *o.* verlustiging, voldoening, uitspanning, *v.* genot, *o.*; — *an etwas finden*, *haben*, genoegen -, vermaak in iets vinden, - hebben; *sich ein* — *machen*, zich een genoegen maken uit...; *zum* —, tot genoegen, tot vermaak. *...GNÜGEND, *b. w.* genoegelijk, vermakelijk, voldoende. *...GNÜGLICH, *...GNÜGSAM, *b. n.* en *bijw.* zie GENÜGSAM; voldoende; met genoegen. *...GNÜGLICHKEIT, *v.* zie GENÜGSAMKEIT. *...GNÜGT, *b. n.* en *bijw.* vergenoegd, tevreden, voldaan, opgeruimd, vrolijk, aangenaam. *...GNÜGUNG, *v.* vermaak, genoegen, *o.* bekoorlijkheid, uitspanning, *v.*; zie VERGNÜGEN.

VERGOLDEN, *b. w.* vergulden. *...GOLDER, *m.* vergulder, *m.* *...GOLDERLEIM, *m.* verguldersliјm, *o.* *...GOLDERTAFFEL, *v.* (177) ezel, *m.* *...GOLDMESSER, *o.* (177 en 12) verguldmesje, *o.* *...GOLDPINSEL, *m.* verguldkwastje, -penseel, *o.* *...GOLDUNG, *v.* verguldsel, *o.* het vergulden. *...GÖNNEN, *b. w.* vergunnen, toestaan, veroorloven, toelaten, in-, bewilligen. *...GÖTTERN, *...GÖTTLICHEN, *b. w.* vergoden, aanbidden, goddelijke eer bewijzen aan. *...GÖTTERUNG, *v.* vergoding, aanbidding, *v.* *...GÖTZEN, *b. w.* afgodendienst bewijzen, - verrigten.

VERGRABEN, *b. w.* (*onr.*) begraven, onder de aarde delven, - verbergen; met grachten afsnijden; *sich* —, zich verschansen, zich ingraven; *sein Pfund* —, zijne talenten begraven. *...GRABUNG, *v.* begraving, delving; verschansing (achter opgeworpen aarde), *v.* *...GRÄMELN, *...GRÄMLICHEN, *...GRÄMEN, *b. w.* verdriet -, kommer baren; *sein Leben* —, zich het leven verbitteren; *sich* —, zich kommer -, zich hartzeer aannemen *...GRAMMEN, *o. w.* wrokken. *...GRASEN, *b.* en *o. w.* (2) ontbladeren; zie SCHRÖFFEN; met gras bedekt worden. *...GREIFEN (SICH), *w. w.* (*onr.*) *sich die Hand* —, zijne hand verstuiken; *fig.* mistasten, verkeerd grijpen; zich vergrijpen; *sich an etwas* —, zich aan eene zaak vergrijpen, eene zaak aantasten, aanranden; *sich an den Gesetzen* —, de wetten overtreden; *sich an geheiligten Dingen* —, de hand aan heilige voorwerpen slaan, heilige dingen ontwijden; *sich an einem* —, zich aan iemand vergrijpen; *sich an jemandes Person*, *an den Gütern* —, de hand leggen op iemands persoon of goederen; *sich* —, (*verkauft werden*), (46) aftrek -, debiet hebben; *diese Waare ist vergriffen* of *hat sich vergriffen*, die waar -, dat artikel is uitverkocht. —, *o.* *...GREIFUNG, *v.* verstuiking, mistasting, *v.* vergrijp, *o.* beleediging, schending, schennis, aanranding, *v.*; zie verder VERGREIFEN (SICH). *...GRELLEN, *b. w.* toornig -, boos maken. *...GRIECHEN, *b.*

w. tot grieken-, griekschgezind maken. *...**GRÖSSERN**, *b. w*. vergrooten, grooter-, dikker maken, uitbreiden, vermeerderen; *fig*. vergrooten, overdrijven; verzwaren (eene misdaad); *sich* —, zich vergrooten, -uitbreiden, -vermeerderen. *...**GRÖSSERUNG**, *v*. vergrooting, uitbreiding, vermeerdering; *fig* overdrijving; verzwaring, *v*. *...**GRÖSSERUNGSGLAS**, *o*. vergrootglas, mikroskoop, *o*. *...**GRÖSSERUNGSMASS**, *o*. ...**MESSER**, *m*. (104) werktuig om de kracht der brillen of mikroskopen te berekenen, *o*. auzometer, *m*. *...**GRÖSSERUNGSPLAN**, *m*. plan tot vergrooting, -tot uitbreiding, *o*. *...**GRÖSSERUNGSSUCHT**, *v*. zucht-, begeerte naar (tot) vergrooting, *v*. *...**GRÜNEN**, *b. w*. vergroenen, ophouden met groenen. *...**GÜLDEN**, *b. w*. vergulden. *...**GUNST**, *v*. gunst, *v*. verlof, *o*. *...**GÜNSTIGEN**, *b. w*. zie **VERGÖNNEN**. *...**GÜNSTIGUNG**, *v*. verlof, *o*. toelating, vergunning, in-, bewilliging, *v*. *...**GÜTEN**, *b. w*. vergoeden, herstellen, goed maken, schadeloos stellen. *...**GÜTUNG**, *v*. vergoeding, *v*. herstel, *o*. schadeloosstelling, *v*. **VERHAAREN**, *b. w*. verharen, van haren verwisselen. *...**HAARER**, *m*. zekere visch, *m*. *...**HACK**, *m*. zie **VERHAU**. *...**HADERN**, *b. w*. in twist verteren (tijd, geld enz.) *...**HAFT**, *m*. gevangenneming, *v*. arrest, *o*. gevangenschap, gevangenis, *v*.; *einen in — nehmen*, iemand gevangen-, in hechtenis nemen. *...**HAFTBEFEHL**, *...**HAFTSBEFEHL**, *m*. bevel tot gevangenneming, *o*. *...**HAFTBRIEF**, *m*. bevelschrift tot gevangenneming, *o*. *...**HAFTEN**, *b. w*. gevangen-, in hechtenis nemen, verpanden; (119) *einem mit etwas verhaftet sein*, iemand wegens iets verpligt zijn; *ein mit Pfand verhaftetes Gut*, een gehypothekeerd-, een onder kusting staande landgoed. *...**HAFTUNG**, *v*. gevangenneming, vastzetting, verpanding, kusting, hypotheek, *v*. *...**HÄKELN**, *b. w*. aan haakjes bevestigen. *...**HALFTERN** (**SICH**), *w. w*. zich verwarren, zich verstrikken. *...**HALLEN**, *o. w*. wegsterven in de lucht (van klanken). *...**HALTEN**, *b. w*. (*onr*.) terughouden, tegenhouden, verbergen, verhelen, ophouden; *das Lachen* —, zijn lagchen inhouden; *einem nichts* —, iemand niets verbergen; *sich* —, teruggehouden-, tegengehouden worden; zich houden, zich gedragen, handelen; te werk gaan; (dit of dat) zijn, in deze of gene gesteldheid zijn, -verkeeren; betrekking hebben op, in evenredigheid-, in verhouding staan tot...; *die Sache verhält sich*, de zaak staat-, is aldus; *es verhält sich mit dem Vergnügen, wie mit...*, met de vermaken is het gelegen als met...; *die Höhe verhält sich zur Breite, wie*, de hoogte staat tot de breedte als...; 3 *verhält sich zu* 6, *wie* 6 *zu* 12, drie staat tot zes, als zes tot twaalf. —, *o*. gedrag, *o*. het inhouden, terughouden. *...**HÄLTNISS**, *o*. betrekking, rede, verhouding, evenredigheid; gepastheid, gevoegelijkheid, *v*.; *nach* —, naar evenredigheid, in rede tot...; *ich stehe in keine —e mit ihm*, ik heb geene betrekking tot (met) hem; *die —e des menschlichen Lebens*, de omstandigheden-, de betrekkingen van het menschelijk leven. *...**HÄLTNISSMÄSSIG**, *b. n*. en *bijw*. evenredig, overeenkomstig, -lijk; in-, naar evenredigheid; *— einrichten nach...*, geëvenredigd maken aan... *...**HÄLTNISSREGEL**, *m*. regel van proportie, *m*. *...**HÄLTNISSWIDRIG**, *b. n*. en *bijw*. onevenredig, -lijk, buiten verhouding tot... *...**HÄLTNISSWORT**, *o*. (151) voorzetsel, *o*. *...**HÄLTNISSZAHL**, *v*. redegetal, *o*. logarithmus, *m*. *...**HALTUNG**, *v*. (34) opstopping (van de urine); zie **VERHALTEN**. *...**HALTUNGSBEFEHL**, *m*. bevel, voorschrift, *o*. instruktie, *v*. berigtschrift, *o*. aanwijzing (ten opzigte van de te houden gedragslijn), *v*.; (97) wachtwoord, *o*. *...**HANDELN**, *b. w*. verhandelen, verkoopen, zich van iets ontdoen; *einen Wechsel* —, een' wissel vernegotiëren, -diskompteren; *eine Sache mit einem* —, over eene zaak met iemand onderhandelen, verhandelen, handelen. *...**HANDLUNG**, *v*. verkoop, *m*.; onderhandeling, verhandeling, *v*.; *—en*, *mv*. onderhandelingen, *v. mv*. *...**HANDLUNGSSCHRIFT**, *v*. opstel, geschrift, *o*. verhandeling, *v*. *...**HÄNGEN**, *b. w*. bedekken, behangen (met een' sluijer, met eene gordijn); *einem Pferde den Zügel* —, het paard den teugel vieren, -laten hangen; *mit verhängtem Zügel*, met lossen teugel; *fig. was Gott über den Menschen verhängt*, wat God over den mensch beschikt; *Gott, das Schicksal hat es so verhängt*, God, het noodlot heeft het aldus beschikt. *...**HÄNGNISS**, *o*. lot, noodlot, *o*. beschikking, *v*. *...**HÄNGNISSGLAUBE**, *m*. geloof aan eene voorbeschikking, -aan het noodlot, *o*. *...**HÄNGNISSGLAUBIGE**, *m*. die aan het noodlot gelooft. *...**HÄNGNISSLEHRE**,

v. leer des noodlots, - der voorbeschikking, *v.* *...**HÄNGNISSVOLL**, *b. n.* rijk aan gebeurtenissen, gewigtig, hoogstbelangrijk; noodlottig. *...**HÄRMEN**, *b. w.* in verdriet doorbrengen. *...**HANSEN**, *b. w.* (35) verhansen, met den ban slaan, (van het hanzeverbond). *...**HARREN**, *o. w.* volharden, volhouden, blijven, vertoeven; verblijven. —, *o.* volharding; doorzetting, berusting, *v.* *...**HARTEN**, *o. w.* hard worden. —, *o.* het hard worden. *...**HÄRTEN**, *b. w.* doen verharden, doen hard worden, hardlijvig maken; *sich* —, hard worden. *...**HÄRTUNG**, *v.* het doen hard worden, verharding; (34) hardlijvigheid; (48) vereelting, vereeltheid, *v.* eelt, *m.* *...**HASPELN**, *b. w.* sluiten met een' haak. *...**HÄSSLICHEN**, *b. w.* leelijk -, gehaat maken, misvormen; verlagen. *...**HASST**, *b. n.* gehaat; hatelijk; *sich bei einem — machen*, zich bij iemand gehaat maken; *auf eine —e Art*, op eene hatelijke wijze. *...**HÄTSCHELN**, *b. w.* (§) vertroetelen; zie **VERZÄRTELN**. *...**HAU**, *m.* verhak; houthak, *m.* *...**HAUBEN**, *b. w.* (18) van nokbalken voorzien. *...**HAUCHEN**, *b. w.* zie **AUSHAUCHEN**. *...**HAUEN**, *b. w.* (*onr.*) hakken, houwen, vellen; *einen Weg* —, een' weg door houtvelling belemmeren, - versperren; *fig. einem den Weg* —, iemand den weg afsnijden, (§) de brug ophalen; *sich* —, mishakken, mishouwen, zijnen slag missen; (135) misstooten; (§) *sich in Reden* —, zich in het spreken verwarren. *...**HAUSEN**, *b. w.* (§) (*w. g.*) verkwisten, verspillen. *...**HÄUTEN**, *b. w.* (203) dubbelen, verkoperen. *...**HÄUTUNG**, *v.* dubbeling, kopering, *v.* —**KUPFER**, *o.* koper tot verdubbeling (van een schip), *o.*

VERHEBEN, *b. w.* (*onr.*) *die Karten* —, de kaarten slecht -, verkeerd afnemen; *ein rohes Buch* —, de schoone (afgedrukte) bladen (van een boek) verkeerd leggen; *sich* —, zich verrekken (door tillen). *...**HEEREN**, *b. w.* verwoesten, vernielen, verdelgen. *...**HEEREND**, *b. n.* verwoestend, verdelgend. *...**HEERER**, *m.* —**INN**, *v.* verdelger, vernieler, verwoester, *m.* verdelgster, *v.* *...**HEERUNG**, *v.* verdelging, verwoesting, vernieling, uitroeijing, *v.* *...**HEFTEN**, *b. w.* hechten (eene wond); *ein Buch* —, een boek verbinden, de bladen verkeerd binden. *...**HEHLEN**, *b. w.* verhelen, verbergen, veinzen, ontveinzen, verzwijgen. *...**HEHLER**, *m.* verberger, verzwijger, heler, *m.* *...**HEHLUNG**, *v.* verheling, verberging, *v.* *...**HEILEN**, *b. w.* genezen; zie **ZUHEILEN**. *...**HEIMLICHEN**, *b. w.* geheim houden, verbergen; onderdrukken; (119) helen; *was verheimlicht werden kann*, verheelbaar. *...**HEIMLICHUNG**, *v.* verheling, verberging; (119) verzwijging, verheling (van erfenis-goederen), *v.* *...**HEIRATHEN**, *b. w.* huwen, uithuwen; uithuwelijken; *sich* —, in het huwelijk treden, trouwen. *...**HEIRATHUNG**, *v.* uithuwelijking, het uithuwen; trouw, trouwing, *v.* *...**HEISSEN**, *b. w.* (*onr.*) beloven, toezeggen; *das verheisste Land*, het land van belofte. *...**HEISSUNG**, *v.* belofte, toezegging, *v.* *...**HELFEN**, *b. w.* (*onr.*) *einem zu etwas*, helpen aan, bezorgen; bij-, toedragen. *...**HELFUNG**, *v.* bezorging, verschaffing, *v.* *...**HENKERT**, *b. n.* en *bijw.* (§) dol, razend, bezeten; als een bezetene. *...**HERGEN**, *b. w.* verwoesten. *...**HERRLICHEN**, *b. w.* verheerlijken, roemen, loven, prijzen. *...**HERRLICHUNG**, *v.* verheerlijking, *v.* *...**HETZEN**, *b. w.* aanstoken, op-, aanhitsen, aansarren; *einen gegen einen* —, den een tegen den ander ophitsen. *...**HETZUNG**, *v.* opstoking, aanhitsing, *v.* *...**HEUERER**, *m.* verhuurder, *m.* *...**HEUERN**, *b. w.* verhuren; zie **VERMIETHEN**, **VERPACHTEN**. *...**HEUTIGEN**, *b. w.* nieuwerwetsch-, modisch maken. *...**HEUTIGUNG**, *v.* het nieuwerwetsch -, het modisch maken; modernisering, *v.* *...**HEXEN**, *b. w.* betooveren; zie **BEHEXEN**.

VERHIMMELT, *b. n.* en *bijw.* verheven, tot in de wolken, vervoerd, in geestdrift. *...**HIMMELUNG**, *v.* vervoering, geestdrijverij, *v.* *...**HINDERLICH**, *b. n.* zie **HINDERLICH**. *...**HINDERN**, *b. w.* verhinderen, beletten; *etwas*, *einen an etwas* —, iets -, iemand in iets verhinderen, - tegengaan; zie **HINDERN**. *...**HINDERUNG**, *v.* verhindering, *v.* beletsel, *o.*; — *haben*, belet hebben. *...**HITZEN**, *b. w.* te warm -, te heet maken.

VERHOFFEN, *b. w.* zie **HOFFEN**. *...**HOHLEN**, *b. n.* zie **HEIMLICH**. *...**HÖHNEN**, *b. w.* spotten, bespotten; honen, beschimpen, beleedigen, (ook *fig.*). *...**HÖHNUNG**, *v.* beleediging, *v.* hoon, *m.* bespotting, *v.* spot, *m.* *...**HÖKEN**, *b. w.* (§) in het klein verkoopen. *...**HOLEN**, *b. w.* (203) vertuijen. *...**HOLZEN**, *b. w.* hout worden, tot hout groeijen. *...**HÖR**, *o.* verhoor, *o.* ondervraging, *v.* on-

derzoek, *o.*; het aanhooren. *...**HÖREN**, *b. w.* verhooren, onderzoeken; hooren (partijen); aanhooren (getuigen); *verhört werden*, in het verhoor worden genomen, een verhoor ondergaan; *eine Sache* —, of *sich* —, iets verhooren, verkeerdelijk verstaan. *...**HÖRRICHTER**, *...**HÖRER**, *m.* regter van instruktie, regter-kommissaris; hij die verhoort, *m.*
VERHUDELN, *b. w.* verknoeijen, bederven, frommelen. *...**HÜLFLICH**, *b. n.* dienstvaardig, hulprijk. *...**HÜLLEN**, *b. w.* ver-, omhullen, in-, omwikkelen; *fig.* omsluijeren; *sich den Kopf mit einer Kappe* —, zich het hoofd met eene kap bedekken; *sich in seinen Mantel* —, zich in zijnen mantel hullen, -wikkelen. *...**HÜLLUNG**, *v.* omsluijering, omwikkeling, *v.* *...**HUNDERTFÄLTIGEN**, *b. w.* verhonderdvoudigen. *...**HUNGERN**, *o. w.* verhongeren, van honger sterven, -smachten; *er sieht verhungert aus*, hij ziet er uitgehongerd uit; — *lassen*, uithongeren; laten verhongeren. *...**HUNZEN**, *b. w.* (§) bederven, slordig-, morsig behandelen, verwaarloozen. *...**HUREN**, *b. w.* (§) (zijn geld) in hoererij -, in zwieren verteren. *...**HURT**, *b. n.* (§) verhoerd, afgezwierd. *...**HÜTEN**, *b. w.* verhoeden, beletten, voorkomen, afwenden; *ein Unglück* —, een ongeluk verhoeden; *Gott verhüte es!* God behoede het! *...**HÜTUNG**, *v.* ver-, behoeding, *v.* het voorkomen, afwenden.
VERINNIGEN, *b. w.* aan iets innerlijke waarde geven; iets innig (digt) aaneenvoegen, -sluiten, (ook *fig.*) *...**INSELN**, *b. w.* tot een eiland vormen, -maken. *...**INTERESSIREN**, *b. w.* zie **VERZINSEN**. *...**IRREN (SICH)**, *w. w.* verdwalen, dwalen, dolen, op een' dwaalweg geraken. *...**IRRUNG**, *v.* verdwaling, dwaling, (ook *fig.*) *v.* *...**JAGEN**, *b. w.* weg-, verjagen, ver-, uitdrijven. *...**JAGUNG**, *v.* verjaging, ver-, uitdrijving, *v.* het verjagen. *...**JAHEN**, *b. w.* bevestigen. *...**JÄHRBAR**, *b. n.* (119) verjaarbaar. *...**JÄHREN**, *b. w.* verjaren, oud worden; (119) verjaren. *...**JÄHRT**, *dw.* en *b. n.* verouderd, verjaard, (ook 119); *eine Schuld für — erkennen*, eene schuld verjaard verklaren. *...**JÄHRUNG**, *v.* verjaring, *v.* het oud worden; (119) verjaring, *v.* *...**JÄHRUNGSGESETZ**, *o.* verjaringswet, *v.* *...**JÄHRUNGSRECHT**, *o.* verjaringsregt, regt van verjaring, *o.* *...**JAMMERN**, *b. w.* (den tijd) doorbrengen met jammeren, -met klagen. *...**JÜNGEN**, *b. w.* en *sich* —, *w. w.* verjongen, weder jong-, jeugdig worden; *fig.* op kleiner -, op geringer voet brengen (door middel van de schaal der verkleining); *der verjüngte Massstab*, verkleinings-, reduktiestok, maatstaf van verkleining; *verjüngte Sparren*, schoor-, geschoorde sparren. *...**JÜNGUNG**, *v.* verjonging, verkleining; *fig.* herleiding, verkleining, *v.*
VERKALBEN, *o. w.* ontijdig kalven. *...**KALKEN**, *b. w.* verkalken. *...**KALKUNG**, *v.* verkalking, *v.* *...**KÄLTEN (SICH)**, *w. w.* zie **ERKÄLTEN (SICH)**. *...**KANNT**, *dw.* miskend; zie **VERKENNEN**. *...**KAPPEN**, *b. w.* eene kap opzetten; vermommen; *sich* —, zich met eene kap bedekken, zich omhullen, -vermommen; zich maskeren; *verkappte Schriftsteller*, naamlooze schrijvers. *...**KAPPUNG**, *v.* bedekking met eene kap, vermomming, maskering, *v.* *...**KATZEN**, *b. w.* (203) katten, (een katanker op een zwaar anker zetten). *...**KAUF**, *m.* verkoop, *m.* verkooping, veiling, *v.* debiet, *o.*; *zum — ausstellen*, te koop aanslaan; *es steht zum* —, het staat te koop. *...**KAUFBUCH**, *o.* verkoopboek, *o.* *...**KAUFEN**, *b. w.* verkoopen, veilen, debiteren; *einem* of *an einen etwas* —, iemand iets verkoopen; *verrathen und verkauft werden*, verraden en verkocht worden; *spr. an guter Waare verkauft man sich nicht*, aan goede waar is men niet bekocht; *meistbietend* —, bij opbod verkoopen. *...**KÄUFER**, *m.* —**INN**, *v.* verkooper, *m.* verkoopster, *v.* *...**KÄUFLICH**, *b. n.* en *bijw.* verkoopbaar, goed te verkoopen; goed te verhandelen; veil; *einem etwas — überlassen*, iemand iets goedkoop laten; *fig.* omkoopbaar. *...**KÄUFLICHKEIT**, *v.* verkoopbaarheid, goedkoopheid; *fig.* omkoopbaarheid, *v.* *...**KAUFUNG**, *v.* zie **VERKAUF**. *...**KAUFZIMMER**, *o.* magazijn, *o.* goederenkamer, *v.*
VERKEHR, *m.* verkeer, *o.* omgang, *m.* betrekking, *v.* handelsverkeer, *o.*; *mit einem — haben*, met iemand in betrekking staan, -omgang hebben. *...**KEHREN**, *b. w.* omkeeren, het onderstboven keeren, omverwerpen, omdraaijen; *fig.* verdraaijen, omkeeren; verwisselen; *die Augen* —, de oogen verdraaijen; zie **VERDREHEN**; *(w. g.)* omgang hebben; verkeeren; handel drijven. *...**KEHRT**, *b. n.* en *bijw.* verkeerd, omgekeerd; omgedraaid, omgewenteld; verkeerdelijk, in tegenovergestelde rigting; tegen den draad; *fig.* bedorven (van zeden), boos; *das ist die —e Welt*, het is de verkeerde wereld; *alles — verstehen*, alles verkeerdelijk verstaan,

- opnemen ; *alles — machen*, *anfangen*, alles verkeerd doen, - aanpakken. *...KEHRTHEIT, *v.* verkeerdheid; verdorvenheid (van zeden), *v.* bederf, *o.* zonde, *v.* *...KEHRUNG, *v.* omdraaijing, omkeering; omwenteling; (151) omzetting, *v.* *...KEILEN, *b. w.* vastpinnen; met eene wig bevestigen. *...KEILUNG, *v.* het vastpinnen, *o.* *...KENNBAR, *b. n.* miskenbaar, onkenbaar, niet te herkennen. *...KENNEN, *b. w.* (*onr.*) miskennen, niet herkennen. *...KERBEN, *b. w.* van kerven voorzien. *...KETTELN, *b. w.* met kettingjes vereenigen, vastketenen. *...KETTEN, *b. w.* *fig.* aaneenschakelen, ketenen, vastbinden, vasthechten. *...KETTUNG, *v.* aaneenschakeling, vastketening, *v.* *...KETZERN, *b. w.* verketteren, van ketterij beschuldigen, als ketter behandelen. *...KETZERUNG, *v.* verkettering; beschuldiging van ketterij, *v.* *...KIELEN, *b. w.* pennen; zie BEKIELEN. *...KITTEN, *b. w.* vastplakken, toesmeren, digtlijmen; met leem bestrijken. *...KITTUNG, *v.* lijming, toeplakking, toesmering, bestrijking met leem, *v.* *...KLAGEN, *b. w.* aanklagen, beschuldigen; geregtelijk vervolgen. *...KLÄGER, *m.* aanklager, *m.* *...KLAGTE, *m.* en *v.* aangeklaagde, beschuldigde, *m.* en *v.* *...KLAGUNG, *v.* aanklagt, beschuldiging, geregtelijke vervolging, *v.* *...KLAMMEN, *o. w.* (§) verkleumen (van koude). *...KLAMMERN, *b. w.* met ijzeren krammen -, met haken vastmaken. *...KLAMMERUNG, *v.* vastkramming, bevestiging met krammen of haken, *v.* *...KLÄREN, *b. w.* ver-, ophelderen; *fig.* (49) verheerlijken, van gedaante veranderen; *Christus wurde verklärt*, Jezus Christus werd verheerlijkt. *...KLÄRUNG, *v.* verheerlijking, gedaanteverandering (van J. C.); verheerlijking (der gelukzaligen), *v.* *...KLÄRUNG, *v.* (46) verklaring van protest, *v.* *...KLASSEN, *b. w.* in klassen verdeelen. *...KLATSCHEN, *b. w.* zie VERLEUMDEN, AUSKLATSCHEN. *...KLAUSELN, *b. w.* (119) van bijzondere artikels -, van aanhangsels -, van klausulen voorzien; geldig maken, waarmerken.

VERKLEBEN, *b. w.* toestoppen, toeplakken (met was, deeg, stopverf enz.); digtstoppen (deuren, vensters); *mit Papier —*, papier plakken op...; *viel Papier —*, veel papier verplakken, - verbruiken. *...KLECKEN, *b. w.* (§) *viel Tinte —*, verkladden, vermorsen inkt), veel papier bekladden. *...KLEIBEN, *b. w.* met klei -, met leem -, met kleiaarde bestrijken, - besmeren, - toestoppen; *eine Mauer —*, eenen muur bepleisteren, - berapen; *viel Lehm —*, veel leem verbruiken. *...KLEIBUNG, *v.* bestrijking -, toestopping met leem, *v.* *...KLEIDEN, *b. w.* verkleeden, vermommen; *sich in einen Bauer* of *als ein Bauer —*, zich als -, zich in een' boer verkleeden; *mit Steinen*, *Bretern —*, met steenen -, met planken bekleeden; *einen Schacht —*, eenen mijnput beschoeijen; (203) *ein Schiff auswendig —*, een schip van buiten bekleeden; *inwendig —*, (een schip) wegeren, bewegeren. *...KLEIDUNG, *v.* verkleeding, vermomming; bekleeding, beschoeijing, *v.*; — *eines Schiffes*, beplanking -, buitenhuid van een schip, *v.*; — *einer Galeere*, buitenhuidsplanken (eener galei), *v. mv.*; — *einer Thür*, deurbekleedsel, *o.*; — *eines Schachtes*, beschoeijing (van een' mijnput); — *einer Windmühle*, omheining (van een' windmolen), *v.* *...KLEINEN, *b. w.* tot kleine deeltjes brengen, tot poeder stampen. *...KLEINERLICH, *b. n.* en *bijw.* verkleinbaar; *fig.* verkleinend; minachtend; op eene minachtende -, verkleinende wijze. *...KLEINERN, *b. w.* verkleineren, verminderen, minder maken; op eene kleinere schaal overbrengen (eene schilderij, een' platten grond enz.); *fig. eine Sache —*, eene zaak verkleinen, - vernederen, gering achten; (119) verzwakken; *einen —*, iemands verdiensten in een ongunstig daglicht plaatsen. *...KLEINERT, *dw.* en *b. n.* verkleind, verminderd; verlaagd. *...KLEINERUNG, *v.* verkleining, vermindering; (119) verzwakking; verzachting; *fig.* verlaging, minachting, *v.* *...KLEINERUNGSGLAS, *o.* verkleinglas, *o.* *...KLEINERUNGSWORT, *o.* (151) verkleinwoord, - woordje, *o.* *...KLEISTERN, *b. w.* met pap -, met stijfsel toeplakken, toe-, besmeren; *fig.* foppen, bedriegen. *...KLEISTERUNG, *v.* toeplakking met stijfsel, - met pap, *v.* *...KLETTERN (SICH), *w. w.* te hoog -, buiten zijne magt klimmen, klauteren. *...KLICKER, *m.* (203) verklikker, spaansche waker, *m.* *...KLINGEN, *b. w.* zie VERHALLEN; *fig.* vergeten worden. *...KLÜFTEN, *b. w.* verbergen; *sich —*, (59) zich verschuilen (van dassen). *...KNALLEN, *o. w.* af-, losspringen. *...KNAPPEN, *o. w.* *fig. einen —*, iemand karig loon geven, den teugel stijf houden. *...KNEBELN, *b. w.* zie KNEBELN. *...KNETEN, *b. w.* met kneden verbruiken (meel enz.). *...KNISTERN, *b.*

w. (133) ontploffen. —, *o*. ontploffing, *v*. *...KNITTERN, *b. w. Papier* —, papier frommelen, - kreuken.

VERKNÖCHERN, *b*. en *o. w*. tot been maken, in been veranderen. *...KNÖCHERUNG, *v*. beenmaking, beenwording, *v*. *...KNÜPFEN, *b. w*. vastbinden; *fig*. vereenigen, verbinden, aaneenhechten; vastmaken, zamenvoegen. *...KNÜPFUNG, *v*. vastbinding, aaneenhechting, aaneenschakeling; *fig*. verbinding, vereeniging, zamenvoeging, *v*. *...KOCHEN, *o. w*. verkoken, te lang koken. *...KOHLEN, *b*. en *o. w*. verkolen, tot kolen verbranden, - laten branden. —, *o*. *...KOHLUNG, *v*. het verkolen, verkoling, verbranding tot kolen, *v*. *...KOMMEN, *o. w*. (*onr*.) (§) zie FORTKOMMEN, ANKOMMEN. *...KORKEN, *b. w*. toekurken, stoppen met eene kurk. *...KORNEN, *b*. en *o. w*. tot koren vormen, - worden. *...KÖREN, *b. w*. betooveren, verleiden. *...KÖRPERN, *b. w*. (133) tot een ligchaam maken. *...KÖRPERUNG, *v*. (133) vorming -, wording tot een ligchaam. *...KÖSTIGEN, *b. w*. zie BEKÖSTIGEN. *...KRAMEN, *b. w*. verleggen, zoek maken; zie VERRÄUMEN. *...KRIECHEN (SICH), *w. w*. zich verbergen, - verschuilen, wegschuilen, inkruipen (in holen, zoo als dassen, konijnen enz.); *fig. der Regen verkriecht sich in den Sand*, de regen wordt opgeslurpt door het zand; (§) *er muss sich vor ihm* —, hij moet zich voor hem verschuilen, hij durft niet voor hem verschijnen; *fig*. hij is niet bij hem te vergelijken. *...KRÖPFEN, *b. w*. (18) spitse hoeken maken; (139) lofwerk maken. *...KRÖPFUNGEN, *v. mv*. (18) spitse hoeken, *m. mv*.; (139) lofwerk *o*. *...KRÜMELN, *...KRUMEN, *b w*. verkruimelen, kruimelen, verbrokkelen; *fig*. (§) *sich* —, smelten, langzaam afnemen, - opraken. *...KRUMMEN, *o. w*. krom worden, stijf -, lam worden. *...KRÜMPELN, *b. w*. zie ZERKRÜMPELN. *...KRÜPPELN, *b*. en *o*. verminken, verminkt worden; schenden, geschonden worden, - raken. *...KÜHLEN, *o. w*. (*w. g*.) verkoelen, verfrisschen. *...KÜMMERN, *b. w*. (119) beslag leggen op; *fig*. verbitteren, vergallen. *...KÜMMERUNG, *v*. (119) beslaglegging, *v*. het in beslag nemen. *...KÜNDIGEN, *...KÜNDEN, *b. w*. verkondigen, leeren, boodschappen, aan -, afkondigen; bekend maken, melden, voorspellen. *...KÜNDIGER, *m*. verkondiger, leeraar, aan -, afkondiger; voorzegger; profeet, *m*. *...KÜNDIGUNG, *v*. aan -, af -, verkondiging, leering, melding, bekendmaking, voorzegging, voorspelling; (68) *Mariä* —, Maria boodschap. *...KUNDSCHAFTEN, *b. w*. zie AUSKUNDSCHAFTEN. *...KÜNSTELN, *b. w*. door te veel kunst bederven; al te fijn maken; *fig*. te zeer uitpluizen; *Wein* —, wijn vervalschen, - snijden. *...KUPPELN, *b. w*. aaneenkoppelen, paren; verbinden; (zie KUPPELN); *einem* of *an einen ein Mädchen* —, een meisje koppelen aan (met) iemand; *seine Tochter* —, zijne dochter verkoopen, veil houden. *...KUPPELUNG, *v*. koppeling, paring, *v*.; het veil houden, *o*. *...KÜRZEN, *b. w*. korten, ver -, in -, bekorten, in -, bekrimpen; *sich* —, inkrimpen, korter worden; *sein Leben* —, zijn leven verkorten; *einem den Lohn* —, iemands loon verminderen, - inkorten; *einem die Zeit* —, den tijd korten aan iemand; *sich die Zeit* —, zich tijdkorting verschaffen. *...KÜRZUNG, *v*. in -, ver -, af -, bekorting, besnoeijing; (136) verkorting; *fig*. benadeeling, verongelijking, bekorting (van regten), *v*.; *die — der Nerven*, de intrekking der zenuwen, - der spieren. —SZEICHEN, *o*. (151) weglatingsteeken, *o*. apostrofe, *v*.

VERLACHEN, *b. w*. uitlagchen, bespotten. *...LACHUNG, *v*. het uitlagchen, bespotten, bespotting, *v*. *...LACKEN, *b. w*. verlakken; bij het lakken verbruiken. *...LADEN, *b. w*. (*onr*.) laden, in -, over -, verladen; uitvoeren (goederen); overdragen, overbrengen. *...LADUNG, *v*. lading, *v*. het overladen, *o*. uitvoer, *m*. zie LADUNG en AUSFUHRE. *...LADUNGSSCHEIN, *m*. bewijs van lading, konnossement, *o*. *...LAG, *m*. voorschot, *o*. storting, *v*.; fonds, kapitaal in eene onderneming, *o*. uitgelegde penningen, *m. mv*.; (14) fonds (eens uitgevers), *o*. drukkosten, *m. mv*. *der — eines Buches über sich nehmen, es in — nehmen*, de uitgave -, het fonds van een werk overnemen, zich met den druk -, met de drukkosten er van belasten; *dieses Buch komt in seinem —e heraus*, dit boek behoort tot zijn fonds, - is een zijner fondsartikelen; *er verkauft nur seinen* —, hij verkoopt slechts fondsartikelen. *...LAGSARTIKEL, *...LAGSBUCH, *o*. fondsartikel, - werk, *o*. *...LAGSHÄNDLER, *m*. fondskooper, handelaar in fondsartikelen, *m*. *...LAGSKOSTEN, *m. mv*. drukkosten, kosten van oplage, *m. mv*. *...LAGSRECHT, *o*. kopijregt, privi-

legie van drukken en uitgeven, *o*. *...LAHMEN, *o. w*. verlamd -, stijf worden. *...LAHMUNG, *v*. verlamming, stijfheid in de leden, *v*. zie ook LÄHMUNG. *...LÄHMEN, *b. w*. zie LÄHMEN. *...LAMMEN, *o. w*. tijdig kalven, -werpen. *...LANGEN, *b. w*. verlangen, begeeren, vragen, wenschen, haken naar; *was — Sie von mir*, wat begeert gij van mij? *etwas* of *nach etwas* —, iets begeeren, naar iets haken; *es verlangt mich zu...*, het lust mij...; *mich soll... ob*, het benieuwt mij of... —, *o*. verlangen, *o*. begeerte, zucht, *v*.; *was ist Ihr* —? wat is uwe begeerte? — *nach etwas haben, tragen*, naar iets verlangen. *...LÄNGERN, *b. w*. verlengen, langer maken, langer doen duren; (119) opschorten, verschuiven (eenen termijn); *einen Tisch* —, een verlengstuk zetten aan eene tafel; *einen Prozess* —, een regtsgeding op de lange baan schuiven, -houden; *die Zahlungsfrist* —, den termijn van betaling verlengen; *einen Wechsel* —, (46) eenen wissel prolongeren; *sich* —, langer worden. *...LÄNGERUNG, *v*. verlenging, *v*. het langer maken, -worden; opschorting, verschuiving; (106 en 151) verlenging, *v*.; (119) uitstel, *o*.; (46) prolongatie, *v*. —STÜCK, *o*. verlengstuk, *o*. *...LAPPEN, *b. w*. lappen, (in lappen) verbruiken, (als laken, garen enz.). *...LÄPPERN, *b. w*. (§) verkwisten; (§) vergooijen. *...LARVEN, *b. w*. vermommen, zich achter een masker verbergen; (ook *fig*.) *sich* —, zich vermommen, zich maskeren. *...LARVUNG, *v*. vermomming, *v*. (ook *fig*.). *...LASS, *m*. *...LASSENSCHAFT, *v*. nalatenschap, erfenis, *v*. erfdeel, *o*. overeenkomst, *v*. *...LASSEN, *b. w. (onr.)* verlaten, begeven, daar laten; nalaten (bij het sterven); (§) bevelen, beschikken, de noodige bevelen laten; toestemmen; overeenkomen; (119) *Haus und Hof* —, huis en hof begeven, -ruimen; (§) met de noorderzon verhuizen; (44) *alles* —, alles (alle bezit) opgeven; *sich auf etwas* —, zich op iets verlaten, op iets rekenen; *sich auf einen* —, zich op iemand verlaten, -beroepen. —, *dw*. en *b. n*. verlaten, begeven; *ganz* —, gansch verlaten, alleen gelaten; *er ist von aller Welt* —, hij is door de gansche wereld verlaten. *..LASSENHEIT, *v*. verlatenheid, *v*. verlaten toestand, *m*. eenzaamheid, *v*. ongeluk, *o*. *...LASSENSCHAFT, *v*. nalatenschap, erfenis, *v*.; — *eines Mönches*, de nagelaten goederen -, het bezit van een monnik. *...LASSUNG, *v*. verlating, *v*. het opgeven. *...LÄSSIG, *...LÄSSLICH, *b. n*. en *bijw*. zeker, ontwijfelbaar. *...LÄSTERN, *b. w*. lasteren, belasteren, bekladden (iemands goeden naam). *...LÄSTERUNG, *v*. laster, *m*. belastering, bekladding, *v*. *...LATEINEN, *b. w*. in het latijn overbrengen. *...LATTEN, *b. w*. zie BELATTEN. *...LAUB, *m*. (§) verlof, *o*. *...LAUBEN, *b. w*. met loof -, met bladeren bedekken, (onder het groeijen); (§) veroorloven, toestaan.

VERLAUF, *m*. tijdverloop, *o*. tijdruimte, *v*.; *nach — einiger Tage*, na verloop van eenige dagen; *der — der Sache*, de opvolging -, de volgorde der zaken, *v*. voorval, *o*. gebeurtenis, *v*.; *den ganzen — einer Sache erzählen*, eene zaak in al hare bijzonderheden verhalen. *...LAUFEN, *b*. en *o. w. (onr.) einem den Weg* —, iemand den weg afsnijden; verloopen, voorbijgaan, verstrijken, verschijnen; *der Termin ist* —, de termijn is verstreken, -verschenen, -vervallen; *sich* —, *w. w. (onr.)* verdwalen, van den weg raken; zakken, afloopen (van water); uiteengaan, afwijken; verloopen, (in het biljartspel); *ich werde mich nicht weit* —, ik zal niet ver gaan, -niet verdwalen; *ein verlaufener Kerl* —, een verloopen kerel, een landlooper; *verlaufenes Gesindel*, een troep landloopers; *ein verlaufener Mönch*, een verloopen -, afgedankte monnik; *ein verlaufenes Stück Vieh*, een verloopen (verdwaald) beest. *...LÄUGNEN, *b. w*. loochenen, verloochenen, ontkennen; (44) afstand doen van; *seinen Glauben* —, zijn geloof verzaken; *seine Geburt* —, zijne geboorte -, zijne afkomst loochenen; (§) *einem* —, iemand verbergen, -verschuilen; *sich — lassen*, zich laten verloochenen; *Farbe* —, (63) kleur verloochenen, renonce spelen; *fig. die Natur* —, tegen de natuur handelen, de natuur verloochenen; *sich selbst* —, zich zelven (zijnen aard) verloochenen. *...LÄUGNUNG, *v*. verloochening, ontkenning, *v*. *...LÄUMDEN, *b. w*. zie VERLEUMDEN. *...LAUSEN, *o. w*. (§) van luizen -, van ongedierte vergaan. *...LAUSER, *m*. (§) luizebos, vuilaardig mensch, *m*. *...LAUT, *m*. (§) *dem —e nach*, naar luid, zoo als het gerucht loopt, zoo als men zegt. *...LAUTEN, *onp. w. es verlautet, es*

will —, men zegt, het gerucht loopt; *sich* — *lassen*, luiden, zich verluiden laten. *...**LÄUTEN**, *b. w.* verjagen (de wolken) door het luiden der kerkklokken.

VERLEBEN, *b.* en *o. w.* doorbrengen, slijten (het leven), ouder worden. *...**LEBENDIGEN**, *b. w.* levendig-, vrolijk maken; verlevendigen. *...**LEBT**, *b. n.* oud, afgeleefd; gestorven. *...**LECHZEN**, *o. w.* barsten (van de droogte); lek worden; *fig.* (§) van dorst smachten. *...**LECKERN**, *b. w.* (§) (iemand) verlekkeren, in lekkernij -, in snoeperij verteren; *ein verleckerter Mensch*, een verlekkerd -, verwend mensch. *...**LEDERN**, *b. w.* met leder voeren, - beleggen. *...**LEDIGEN**, *b. w.* doen openvallen (eene plaats). *...**LEGEN**, *b. w.* verleggen, verplaatsen; overbrengen; uitstellen; sluiten; versperren, toeleggen, belemmeren, stremmen, hinderen; *ein Fest, einen Jahrmarkt* —, een feest-, eene jaarmarkt (kermis) uitstellen; *ein Land mit Waaren* —, een land van goederen voorzien; (14) een boek voor eigen rekening uitgeven. —, *b. n.* belegen, oud, bedorven door lang liggen; *fig.* verlegen, bedremmeld, onthutst, verward; *ich bin darum nicht* —, ik ben er niet verlegen om. *...**LEGENHEIT**, *v.* verlegenheid, bedremmeldheid, *v.* angst, *m.*; *einen in* — *setzen*, iemand verlegen -, bedremmeld maken, - doen worden. *...**LEGER**, *m.* uitgever, bezorger (van een werk), drukker, boekverkooper, - handelaar, *m.* *...**LEGUNG**, *v.* verlegging, *v.* het zoek raken; verplaatsing; belemmering, *v.* beletsel, *o.*; zie ook **VERLAG**. *...**LEHNEN**, *b. w.* zie **VERLEIHEN**. *...**LEIBDINGEN**, *b. w.* (66) begiftigen, eene weduwgift vaststellen. *...**LEIBDINGUNG**, *v.* begiftiging, vaststelling van eene weduwgift, *v.* *...**LEIDEN**, *b. w.* *einem etwas* —, iemand iets tegen maken, iemand afkeerig van iets doen worden. *...**LEIHEN**, *b. w.* (*onr.*) leenen (aan iemand); verhuren; geven, overdragen, toestaan, bij de wet magtigen tot; *Pferde* —, paarden verhuren; *ein Privilegium* —, een privilegie -, eene keur bewilligen; *Gott verleihe mir die Gnade!* moge God mij de gunst bewijzen! *wenn mir Gott das Leben verleihet*, zoo God mij het leven laat. *...**LEIHER**, *m.* —**INN**, *v.* leener, verleener, verhuurder, *m.* leenster, verhuurster, *v.* *...**LEIHUNG**, *v.* leening, *v.* het leenen; verhuring (van paarden enz.); toestemming, over-, opdragt, bewilliging, schenking, *v.* afstand, *m.* vergunning, *v.* *...**LEITEN**, *b. w.* (*w. g.*) zie **MISSLEITEN**; *fig. einen zu etwas* —, iemand tot iets overhalen, - overreden, - misleiden; omkoopen (getuigen). *...**LEITUNG**, *v.* overhaling, overreding, verleiding tot, omkooping, *v.* *...**LENKEN**, *b. w.* vermijden, ontwijken; van zich afweren. *...**LEPPERN**, *b. w.* langzamerhand -, in luiheid opmaken, - verteren. *...**LERNEN**, *b. w.* verleeren, afleeren, vergeten. *...**LERNUNG**, *v.* ver-, afleering, *v.* het ver-, afleeren; het vergeten. *...**LESEN**, *b. w.* (*onr.*) af-, op-, voorlezen, overluid lezen; *die Soldaten* —, appel houden (van de soldaten); *sich* —, fout lezen, eene feil in het lezen begaan. —, *b. n. fig.* verloren. —, *o.* *...**LESUNG**, *v.* af-, op-, voorlezing, *v.* het voorlezen, appel, *o.* *...**LETZBAR**, *...**LETZLICH**, *b. n.* en *bijw.* kwetsbaar, wondbaar. *...**LETZEN**, *b. w.* kwetsen, bezeeren, beleedigen, wonden; *einen an der Hand* —, iemand aan de hand bezeeren, - kwetsen; *dieser Fall hat ihm das Gehirn verletzt*, die val heeft zijne hersens beleedigd; *sich* —, zich kwetsen, - wonden; *fig. sein Gewissen* —, zijn geweten kwetsen; *jemandes guten Namen* —, iemands goeden naam belasteren, - bezwalken; *eine Freistätte, ein Recht* —, eene vrij- of schuilplaats -, een regt schenden. *...**LETZLICHKEIT**, *v.* kwetsbaarheid, *v.* *...**LETZUNG**, *v.* kwetsing, verwonding; *fig.* schending, bezwalking, beleediging, *v.* hoon, *m.*; (123) regtsverkorting, *v.* *...**LEUMDEN**, *b. w.* *einen* —, belasteren, schenden, onteeren, kwaadspreken van iemand. *...**LEUMDER**, *m.* —**INN**, *v.* lasteraar, kwaadspreker, eerroover, *m.* lasteraarster, kwaadspreekster, *v.* *...**LEUMDERISCH**, *b. n.* en *bijw.* lasterend, schendend, eerroovend; lasterlijk, op lasterlijke -, op eerroovende wijze. *...**LEUMDUNG**, *v.* laster, *m.* lastering, kwaadsprekerij, schending (van den goeden naam), *v.* eerroof, *m.* lastertaal, *v.*

VERLIEBEN (**SICH**), *w. w.* zich verlieven in, verliefd worden, - raken; *sie hat sich in ihn verliebt*, zij heeft zich in hem verliefd. *...**LIEBT**, *b. n.* en *bijw.* verliefd; verslingerd; *in sich selbst* — *sein*, met zich zelven ingenomen zijn; *er ist heftig in diese Frau* —, hij is dol verliefd op deze vrouw; *in etwas närrisch* — *sein*, overdreven met -, verzot op iets zijn; verliefdelijk,

vol verliefdheid; *eine —e Scene*, een tooneel van verliefdheid; *ein — er*, een verliefde, een minnaar, *m.* *...LIEBTHEIT, *v.* verliefdheid, *v.* *...LIEDERER, *m.* verkwister, *m.* *...LIEGEN (SICH), *w. w.* (*onr.*) door liggen bederven, - verrotten; *den guten Wind* —, (203) den gunstigen wind laten voorbijgaan. *...LIERBAR, *b. n.* verliesbaar, (ook 44). *...LIERBARKEIT, *v.* verliesbaarheid, *v.* (ook 44). *...LIEREN, *b. w.* (*onr.*) verliezen, kwijt raken; *den Kopf* —, het hoofd verliezen, *fig.* versufd -, verward raken; *aus den Augen* —, zie op AUGE; *an einer Waare* —, op eene waar (geld) verliezen, eene waar met schade verkoopen; *sich* —, verdwijnen, weg -, zoek raken; ongevoelig afnemen; *fig.* ophouden, voorbijgaan; *sich aus der Gesellschaft* —, uit het gezelschap wegsluipen, - onmerkbaar verdwijnen; *sich aus dem Gesichte* —, uit het gezigt verdwijnen, zich onzigtbaar maken; *fig. sich im Nachdenken* —, zich in mijmering -, zich in overdenkingen verliezen; *sich aus dem Gedächtnisse* —, uit het geheugen verdwijnen; *der Schmerz verliert sich*, de pijn gaat over, - voorbij. *...LIERER, *m.* verliezer, *m.* hij die schade -, die verlies lijdt. *...LIERSPIEL, *o.* verloren spel, *o.* *...LIESS, *o.* kerker, *m.* kerkerhol, *o.*

VERLOBEN, *b. w.* verloven; *sich mit einem Mädchen* —, zich met een meisje verloven. *...LÖBNISS, *o.* *...LOBUNG, *v.* verloving, ondertrouw, *v.* *...LOBTE, *m.* en *v.* verloofde, *m.* en *v.* bruidegom, *m.* bruid, *v.* *...LOBUNGSTAG, *m.* dag der verloving, - der ondertrouw, *m.* *...LOCHEN, *b. w.* van gaten voorzien; (*w. g.*) begraven. *...LOCKER, *m.* verlokker, verleider, *m.* *...LOCKERN, *b. w.* (§) dwaselijk verspillen, - verkwisten. *...LODERN, *o. w.* op -, uitbranden, ophouden met branden; verbranden, in vlammen verteren. *...LOGEN *b. n.* (§) logenachtig; verloochenend. *...LOHNEN, *b. w.* (§) loonen, betalen, aannemen, bezoldigen; zie LOHNEN, BELOHNEN; *es verlohnt die Mühe nicht*, of (§) *es verlohnt sich nicht der Mühe*, het is der moeite niet waard. *...LOOSEN, *b. w.* uit-, verloten. *...LOOSUNG, *v.* uit-, verloting, *v.* *...LOREN, *dw.* (zie VERLIEREN) en *bijw.* verloren, bedorven; — *gehen*, verloren zijn, - gaan; *die verlorne Schildwache*, (108) verloren post, - man, *m.* verlorene schildwacht, *v.*; (74) *verlorne Eier*, gebroken eijeren; *der verlorne Sohn*, de verloren zoon, *...LORENHEIT, *v.* staat van verlating, *m.* wanhoop, *v.* *...LÖSCHBAR, *b. n.* bluschbaar. *...LÖSCHEN, *o. w.* (*onr.*) uitgaan, uitdooven; *fig.* wegsterven, ontslapen; *verlöschten Kohlen*, doove kolen. *...LÖSCHLICH, *b. n.* zie VERLÖSCHBAR. *...LÖSCHUNG, *v.* uitdooving, *v.* het uitgaan; *fig.* wegsterving, verkwijning, *v.* *...LÖTHEN, *b. w.* solderen. *...LÖTHUNG, *v.* soldering, *v.* het solderen.

VERLUDERN, *b. w.* (§) verloederen, in zwelgerij -, in brassen verteren, wegmaken. *...LUMPT, *b. n.* gescheurd, in lompen, met lompen bedekt. *...LUPPEN, *b. w.* (§) vergiftigen; *verluppte Pfeile*, vergiftigde pijlen. *...LUST, *m.* verlies, *o.* schade, *v.* nadeel, vermindering, *v.*; — *leiden*, verlies lijden; *bei — des*, *der*, op straffe van, op verbeurte van; *bei — der Waaren*, op verbeurte der goederen. —RECHNUNG, *v.* verlies-rekening *v.* *...LUSTIG, *b. n.* *eines Gutes* —, beroofd (van eenig goed); *sich einer Sache — machen*, zich van iets berooven; iets door eigene schuld verliezen; *sich des Adels — machen*, zijnen adeldom verbeuren; *einer Sache — werden*, veroordeeld worden tot verbeurte van, iets verbeurd hebben (bij vonnis). *...LUSTIGEN (SICH), *w. w.* zich verlustigen, zich vermaken. *...LUTIREN, *b. w.* (133) met leem bestrijken.

VERMACHEN, *b. w.* sluiten, belemmeren, barrikaderen; *einem etwas*, (*in einem Testamente*) —, iemand iets vermaken (bij uitersten wil). *...MÄCHTNISS, *o.* vermaking, *v.* legaat, erfdeel, *o.* (ook *fig.*). —ERBE, *m.* legataris, erfgenaam, *m.* *...MACHUNG, *v.* sluiting, afsluiting, barrikadering, *v.* *...MAGERN, *o. w.* vermageren. *...MAHLEN, *b. w.* (*onr.*) ver-, opmalen, verbruiken in het malen, (als koren enz.) *...MÄHLEN *b. w.* huwen, trouwen, den echt sluiten; *sich* —, huwen. *...MÄHLUNG, *v.* huwelijk, *o.* echt, *m.* echtverbindtenis, *v.* *...MÄHLUNGSFEST, *o.* bruiloftsfeest, *o.* *...MÄHLUNGSFEIER, *v.* viering van het huwelijk, *v.* *...MÄHLUNGSSTAND, *m.* gehuwde-, echtelijke staat, *m.* *...MÄHLUNGSTAG, *m.* bruiloftsdag, *m.* *...MAHNEN, *b. w.* ver-, aanmanen, aansporen. *...MAHNER, *m.* ver-, aanmaner, zedepreêker, *m.* *...MAHNUNG, *v.* vermaning, aansporing, *v.* *...MALEDEIEN, *b. w.* vervloeken, vloeken, verwenschen, verdoemen; zie VERFLUCHEN.

*...MALEDEIUNG, v. vloek, m. vervloeking, verwensching, verdoeming, verdoemenis, v. *...MALEN, b. w. verbruiken in het schilderen, (verwen, doek enz.). *...MALMEN, b. w. misvormen; zie ZERMALMEN. *...MANNIGFÄLTIGEN, b. w. zie VERVIELFÄLTIGEN. *...MÄNTELN, b. w. zie BEMÄNTELN. *...MARKEN, b. w. van grenssteenen voorzien. *...MARKUNG, v. afbakening door grenssteenen, v. *...MAUERN, b. w. vermetselen, (verbruiken met metselen, steenen, kalk enz.); digt-, toemetselen, bemuren. *...MAUERUNG, toe-, digtmetseling, v.

VERMEHRBAR, b. n. vermeerder-, vergrootbaar, vatbaar voor vermeerdering, voor vergrooting, vermenigvuldigbaar. *...MEHREN, b. w. vermeerderen, vergrooten, doen aangroeijen, vermenigvuldigen; *sich* —, vergrooten, vermeerderen, groeijen, zich uitbreiden, zich vermenigvuldigen, bloeijen; *sich stark und schnell* —, snel aangroeijen, welig groeijen; broeijen (van insekten enz.). *...MEHRUNG, v. vermeerdering, vergrooting; vermenigvuldiging, v. *...MEIDEN, b. w. (*onr.*) vermijden, ontwijken, ontvlugten; *fig.* uitwijken. *...MEIDLICH, b. n. en *bijw.* vermijdelijk. *...MEIDUNG, v. vermijding, ontwijking; ontvlugting, v.; *bei — schwerer Strafe, bei — unserer Ungnade*, op straffe van..., op straf onzer ongenade. *...MEINEN, b. w. vermeenen, meenen, gelooven, achten. *...MEINT, *...MEINTLICH, b. n. vermeend, voorgegeven, zoogenaamd, gewaand; *der —e Vater*, de vermoedelijke vader. *...MELDEN, b. w. vermelden, melden, melding maken van; beteekenen; berigten, aankondigen; *einem seinen Gruss* —, iemand zijne groete brengen. *...MELDUNG, v. vermelding, aankondiging, v. *...MENGEN, b. w. vermengen, mengen, ondereenmengen; *fig.* ondereenwarren; *sich mit etwas* —, zich met iets bemoeijen, zich in iets mengen; *in eine Sache mit vermengt sein*, in eene zaak gewikkeld zijn. *...MENGUNG, v. vermenging, menging, v. mengsel, o. *...MENSCHLICHEN, b. w. vermenschelijken, (God tot mensch maken). *...MENSCHLICHUNG, v. vermenschelijking, v. *...MERKEN, b. w. op-, bemerken, bespeuren; *etwas am Besten* —, iets ten beste duiden; *übel* —, kwalijk opnemen, -duiden. *...MERKUNG, v. op-, bemerking, v. *...MESSEN, b. w. (*onr.*) meten (land); *sich* —, kwalijk meten; *fig. sich* —, *sich — und verschwören*, hoog en duur verzekeren, -zweren, onder de zwaarste eeden verklaren; *sich* —, zich sterk maken, zich vermeten; *sich zu viel* —, te hoogen dunk van zijne krachten hebben; (§) te veel hooi op de vork nemen. —, b. n. en *bijw.* vermetel, stoutmoedig, driest, verwaand, verwaandelijk. *...MESSENHEIT, v. vermetelheid, stoutmoedigheid, verwaandheid, driestheid, v. *...MESSENTLICH, *bijw.* stoutmoediglijk. *...MESSUNG, v. meting, landmeting, v. het verkeerd meten; vergissing in het meten; verwensching, v. eed, m.; godslastering, v. *...METZEN, b. w. het regt op het gemaal betalen. *...METZUNG, v. betaling van het regt op het gemaal, v.

VERMIETHEN, b. w. verhuren; *ein Schiff* —, een schip bevrachten, -verhuren; *sich* —, zich verhuren. *...MIETHER, m. —INN, v. verhuurder, m. verhuurster, v. *...MIETHUNG, v. verhuring, v. *...MILLION, o. vermiljoen, o. *...MINDERN, b. w. verminderen, vermageren, verkleinen; *sich* —, afnemen, inkrimpen. *...MINDERUNG, v. vermindering, verkleining, vermagering, inkrimping, v. *...MISCHEN, b. w. vermengen, ondereenmengen; verwarren; *den Wein mit Wasser* —, wijn met water mengen; *mehrere Weine mit einander* —, wijnen versnijden; *die Milch mit Wasser* —, melk doopen; *sich fleischlich* —, vleeschelijke gemeenschap hebben, vleeschelijk bijwonen. *...MISCHT, dw. en b. n. vermengd, gemengd, dooreengemengd; *ein —er Körper*, een gemengd ligchaam; *—e Metalle*, gemengde metalen; *—e Aufsätze, —e Gedichte*, mengelingen, (geschriften, gedichten van onderscheiden aard). *...MISCHUNG, v. vermenging, dooreenmenging, v. mengsel, o. menging (der metalen), v.; *die fleischliche* —, vleeschelijke gemeenschap, -bijwoning. *...MISSEN, b. w. missen, vermissen; beklagen, betreuren; *ich vermisse mein Messer*, ik mis mijn mes; *man hat Sie hier vermisst*, men heeft u waarlijk hier gemist; gij ontbraakt ons; *man wird mir nicht gleich* —, men zal mij niet dadelijk missen; *dieser Mann wird sehr vermisst, (bedauert)*, die man wordt zeer betreurd. *...MISSUNG, v. vermissing, v. het missen, betreuren. *...MITTELN, b. w. bemiddelen; tot stand brengen (eene overeenkomst, een verdrag enz.), door tusschenkomst doen sluiten; *den Frie-*

den —, den vrede bezorgen, - bemiddelen; *einen Streit* —, een geschil bijleggen; *eine Zusammenkunft* —, eene zamenkomst doen plaats hebben; *etwas zu — suchen*, als bemiddelaar in iets optreden, - tusschenbeide komen. *...MITTELST, *vz.* door middel van, door -, met behulp, onder begunstiging van; — *dessen*, door middel waarvan; — *der Gnade Gottes*, onder de hoede -, door de hulp of genade Gods. *...MITTELUNG, *v.* bemiddeling, tusschenkomst, voorspraak; beslechting, *v.*; het bijleggen (van een geschil). *...MITTLER, *m.* —INN, *v.* bemiddelaar, - ster, *v.*

VERMÖBELN, *b. w.* stofferen, meubeleren. *...MODERN, *o. w.* verrotten, vergaan, vermolmen, tot stof vergaan. *...MODERUNG, *v.* verrotting, *v.* het vergaan (tot stof); *fig.* vernietiging, *v.* *...MÖGE, *vz.* uit kracht van, krachtens, volgens, uit hoofde van; — *unseres Contracts*, krachtens ons kontrakt, - onze overeenkomst; — *der Gesetzen*, uit kracht van de wet; — *der Gewohnheit*, volgens -, als naar gewoonte. *...MÖGEN, *b. w.* *(onr.) etwas*, vermogen, mogen, kunnen, de magt -, het vermogen -, het gezag -, het middel hebben; *ich will thun was ich vermag*, ik wil doen wat ik kan, - wat in mijne magt is; *ich habe es nicht vermogt*, ik vermogt -, ik kon het niet; *alles bei einem, über einem* —, alles bij -, over iemand vermogen; *viel bei einem* —, veel bij iemand vermogen, grooten invloed op iemand hebben; *einen zu etwas* —, iemand tot iets bewegen, - overhalen; *fig.* (§) *wie viel vermag er wohl?* wat bezit hij wel? hoe groot is wel zijn vermogen? —, *o.* vermogen, *o.* magt, kracht, *v.*; zielsvermogen, *o.* bekwaamheid, bevoegdheid, *v.*; vermogen, bezit, geld, *o.* rijkdom, *m.* goed, (ook *mv.*), *o.* middelen, fondsen, *o. mv.*; *das steht nicht in meinem* —, dat is niet in mijne magt; *über sein — arbeiten*, boven zijne kracht werken, zijne kracht te buiten gaan; *er hat nicht einen Heller in* —, bij is geen cent rijk, bij bezit niets. *...MÖGEND, *b. n.* vermogend, in staat tot; bekwaam, rijk, gegoed; *viel* —, veelvermogend, magtig; (104) *die —e Kraft*, de virtuele kracht. *...MÖGENSTEUER, *v.* belasting op het vermogen, - op de bezittingen, *v.* *...MÖGENSUMSTÄNDE, *m. mv.* tijdelijke middelen, - goederen, *o. mv.* rijkdom, *m.* vermogen, *o.* *...MÖGLICH, *b. n.* *(w. g.)* sterk, gespierd, krachtig; vermogend, gegoed, rijk. *...MOOSEN, *o. w.* met mos begroeid worden. *...MORSCHEN, *o. w.* zacht -, week -, wormstekig worden, vermolmen, verrotten.

VERMUMMEN, *b. w.* vermommen, hullen, maskeren; *sich in etwas* —, zich in iets steken, - vermommen. *...MUMMUNG, *v.* vermomming, om-, inhulling; maskerade, *v.* *...MÜNZEN, *b. w.* vermunten, (verbruiken in munten); munten. *...MUTHEN, *b. w.* vermoeden, vooronderstellen, onderstellen, gissen, meenen, denken; *etwas* —, iets vermoeden; *sich etwas* —, op iets verdacht zijn; (§) lont ruiken; *wer hatte das vermuthet*, wie had dat kunnen denken? *das hatte ich mir nicht vermuthet*, ik zou dat niet hebben verwacht. —, *o.* vermoeden, *o.* vooronderstelling, gedachte *v.* (zie VERMUTHUNG); *wider alles* —, tegen alle verwachting; *wider mein* —, tegen mijn gevoelen. *...MUTHLICH, *b. n.* en *bijw.* vermoedelijk, denkbaar, waarschijnlijk, oogenschijnlijk; waarschijnlijkerwijze, naar allen schijn; *der —e Erbe*, de vermoedelijke erfgenaam. *...MUTHUNG, *v.* vermoeden, *o.* verdenking, *v.* schijn, *m.* voorkomen, *o.*; *aller — nach*, naar allen schijn; *eine starke — haben*, een erg verdenken voeden.

VERNACHLÄSSIGEN, *b. w.* verwaarloozen, vernalatigen, verzuimen; veronachtzamen; *sich* —, zich zelven verwaarloozen, - laten vervallen. *...NACHLÄSSIGUNG, *v.* verzuim, *o.* verwaarloozing, onachtzaamheid, *v.* *...NAGELN, *b. w.* toespijkeren, toenagelen; *eine Kanone, ein Pferd* —, een kanon -, een paard vernagelen; *eine Thür, ein Fenster* —, eene deur -, een venster digtspijkeren. *...NAGELUNG, *v.* toe-, digtspijkering, *v.* het vernagelen (van geschut). *...NÄHEN, *b. w.* toe-, digtnaaijen; (in iets anders) innaaijen; verbruiken bij het naaijen, (als garen enz.). *...NÄHMLICH, *b. n.* tot denzelfden naam -, tot denzelfden persoon brengen. *...NARBEN (SICH), *w. w.* zich sluiten (van eene wond), genezen, toegroeijen, een likteeken worden. *...NARBUNG, *v.* genezing, sluiting, digt-, toegroeijing, *v.* likteeken, *o.* *...NARREN, *b. w.* (§) dwaselijk verkwisten, - verspillen; *sich in etwas* —, op iets verzot raken; *in etwas vernarrt sein*, op iets verzot zijn, met iets dwaselijk ingenomen zijn. *...NASCHEN, *b. w.* versnoepen. *...NASCHT, *b. n.* snoepachtig; zie NASCHHAFT.

VERNEHMEN, *b. w.* (*onr.*) vernemen, hooren, luisteren, verstaan; *einen über eine Sache* —, iemand over iets hooren, -kennen, -ondervragen; *die Parteien* —, de partijen hooren; *gerichtlich vernommen werden*, geregtelijk gehoord-, ondervraagd worden; *sich — lassen*, zich uiten, zich laten verleiden; zijne meening openbaren. *...**NEHMEN**, *o.* verstandhouding, *v.* gerucht, *o.*; *mit einem in gutem — stehen*, met iemand op goeden voet staan; *dem — nach*, naar men verneemt; *das schlechte* —, de slechte verstandhouding; *das heimliche* —, de geheime mededeeling. *...**NEHMLICH**, *b. n.* en *bijw.* hoor-, merk-, verstaanbaar; op eene hoorbare wijze. *...**NEHMLICHKEIT**, *v.* hoorbaarheid, verstaanbaarheid, *v.* *...**NEHMUNG**, *v.* verhoor, *o.* ondervraging, *v.* onderzoek, *o.*; *die — der Zeugen*, het hooren der getuigen.

VERNEIGEN (**SICH**), *w. w.* nijgen, buigen, eene nijging maken. *...**NEIGUNG**, *v.* nijging, buiging, *v.* *...**NEINEN**, *b. w.* ontkennen, loochenen, neen zeggen. *...**NEINEND**, *b. n.* en *bijw.* ontkennend, loochenend; *ein —er Satz*, eene ontkennende zinsnede, -uitdrukking; *auf eine —e Art*, ontkennenderwijze. *...**NEINUNG**, *v.* *...**NEINUNGSWORT**, *o.* ontkenning, *v.*; (151) bijwoord van ontkenning, *o.* *...**NEUEN**, *...**NEUERN**, *b. w.* zie **ERNEUEN**, **ERNEUERN**.

VERNICHTEN, *b. w.* vernietigen, tot niet-, tot stof brengen; verwoesten, afschaffen; verslaan. *...**NICHTUNG**, *v.* vernietiging, vernieling, verwoesting, *v.* *...**NIETEN**, *b. w.* omklinken, vast-, aanklinken; zie **NIETEN**. *...**NIETUNG**, *v.* het aan-, om-, vastklinken.

VERNUNFT, *v.* verstand, *o.* rede, *v.* vernuft, oordeel, *o.*; *er hat viel Verstand aber wenig* —, hij heeft veel verstand maar weinig oordeel; *das ist (geht) über alle* —, dat gaat alle verstand te boven; *das lehrt die gesunde* —, het gezond verstand leert het; *bei — sein*, bij zijn verstand zijn; *der — Gehör geben*, naar rede luisteren; *einen zur — bringen*, iemand tot rede brengen.

VERNÜNFTELEI, *v.* spitsvindige redenering, haarkloverij, *v.* *...**NÜNFTELN**, *o. w.* redeneren, spitsvindig uitpluizen, haarkloven. —, *o.* haarkloverij, *v.*

VERNUNFTGEMÄSS, *b. n.* en *bijw.* overeenkomstig het gezond verstand. *—**GLAUBE**, *v.* verstandelijk geloof, *o.*

VERNÜNFTIG, *b. n.* en *bijw.* verstandig, oordeelkundig, juist, vernuftig; redelijk, met rede begaafd, naar verstand en rede. *—**KEIT**, *v.* redelijkheid, *v.* verstand, *o.*

VERNUNFTKRAFT, *...**FÄHIGKEIT**, *v.* rede, *v.* verstandelijk vermogen, *o.* *...**KUNST**, *...**LEHRE**, *v.* redeneerkunde, logika, *v.* *...**KÜNSTLER**, *...**LEHRER**, *m.* redeneerkundige, leeraar in de logika, *m.*

VERNÜNFTLER, *m.* haarklover, vitter, muggezifter, *m.* *...**LICH**, *b. n.* en *bijw.* redelijk, verstandelijk, vernuftig, -lijk.

VERNUNFTLOS, *b. n.* en *bijw.* rede-, verstandeloos, onverstandig, -lijk. *...**LOSIGKEIT**, *v.* verstandeloosheid, *v.* onverstand, *o.* *...**MÄSSIG**, *b. n.* en *bijw.* overeenkomstig, -lijk de rede, -het verstand. —**KEIT**, *v.* overeenkomst met de rede, -met het verstand, *v.* *...**RECHT**, *o.* wet der rede, -der natuur, *v.* *...**RELIGION**, *v.* godsdienst der rede, *v.* *...**SCHLUSS**, *m.* sluitrede, *v.* *...**THIER**, *o.* redelijk dier, *o.* mensch, *m.* *...**WEISE**, *m.* wijsgeer, *m.* *...**WESEN**, *o.* redelijk-, verstandelijk wezen, *o.* *...**WIDRIG**, *b. n.* en *bijw.* strijdig met de rede, -met het verstand. *...**WISSENSCHAFT**, *v.* wijsbegeerte, verstandelijke leer, *v.*

VERÖDEN, *b.* en *o. w.* verwoesten, woest-, eenzaam worden. *...**ÖDUNG**, *v.* verwoesting, ontvolking, *v.* het brengen tot den staat van eenzaamheid, -van verwoesting. *...**OFFENBAREN**, *b. w.* zie **OFFENBAREN**. *...**OFTERN**, *b. w.* dikwijls herhalen. *...**ÖFTERUNG**, *v.* veelvuldige herhaling, *v.* —**SWORT**, *o.* dikwijls herhaald woord, *o.* *...**ÖLEN**, *b. w.* oliën, met olie uitwrijven.

VERONIKAWURZ, *v.* (76) eereprijs, *m.*

VERORDNEN, *b. w.* verordenen, bevelen, voorschrijven, vast-, instellen, bepalen, regelen, schikken; *gerichtlich* —, geregtelijk uitvaardigen, -gelasten. *...**ORDNETE**, *m.* gemagtigde, kommissaris, *m.* *...**ORDNUNG**, *v.* verordening, *v.* bevel, *o.* schikking, bepaling; in-, vaststelling, *v.*; last, *m.* voorschrift, *o.*; opneming (in eene orde, als regter enz.), *v.* reglement, *o.*

VERPACHTEN, *b. w.* verpachten, te pacht-, in huur geven. *...**PACHTER**, *m.* verpachter, verhuurder, *m.* *...**PACHTUNG**, *v.* verpachting, verhuring; pacht, huur, *v.* *...**PACKEN**, *b. w.* ver-, overpakken; inpakken, pakken; verbruiken met pakken, (als linnen enz.); zie ook **EINPACKEN**, **PACKEN**. *...**PALLISADIREN**, *b. w.* van paalwerk voorzien; zie **VERPFÄHLEN**. *...**PANZERN**, *b. w.* met een pantser-, met een harnas wapenen; zie **PANZERN**. *...**PAPERN**, *b. w.* (§) verbab-

belen. *...PAPPEN, *b. w.* ver-, overplakken; (ook van kinderen) opeten, oppappen. *...PARTIREN, *b. w.* (§) verdonkeren, verduisteren,onwettiglijk zoek maken. *...PASCHEN, *b. w.* verspelen (met dobbelsteenen). *...PASSEN, *b. w.* passen (in het spel); door uitstellen -, door dralen verliezen (den tijd enz.).

VERPECHEN, *b. w.* zie VERPICHEN. *...PERSONEN, *...PERSÖNLICHEN, *b. w.* verpersoonlijken. *...PESTEN, *b. w.* verpesten, besmetten. *...PETSCHIEREN, *b. w.* zie VERSIEGELN. *...PFÄHLEN, *b. w.* toepalen, met palen bezetten, - afsluiten, van palissaderingen voorzien, palissaderen. *...PFÄHLUNG, *v.* paalwerk, *o.* toepaling, palissadering, *v.* *...PFÄNDEN, *b. w.* verpanden, op kusting-, op hypotheek geven, - plaatsen. *...PFÄNDUNG, *v.* verpanding, kusting, hypotheek, *v.* *...PFEFFERN, *b. w.* te sterk peperen. *...PFLANZEN, *b. w.* over-, verplanten. *...PFLANZER, *m.* (173) tuinmansboor, holle schop, *v.* *...PFLANZUNG,*v.* over-, verplanting, *v.* *...PFLEGEN, *b. w.* verplegen, verzorgen, voeden, onderhouden, oppassen. *...PFLEGER, *m.* verpleger, verzorger, onderhouder; pleegvader, *m.* *...PFLEGUNG, *v.* verpleging, verzorging; oppassing, *v.* —SHAUS, *o.* armen -, zieken -, krankzinnigenhuis, godshuis, huis van verpleging, *o.* *...PFLICHTEN, *b. w.* verpligten-, verbinden; *zu etwas* —, tot iets overhalen, - verpligten; *einen* —, iemand in trouw en eed nemen. *...PFLICHTEND, *b. n.* verpligtend. *...PFLICHTUNG, *v.* verpligting, (het verpligten); verbindtenis, *v.*; *eine — eingehen*, eene verpligting -, eene verbindtenis op zich nemen. *...PFLÖCKEN, *b. w.* toe-, vastpriemen. *...PFRÜNDEN, *b. w.* van een kerkelijk ambt voorzien. *...PFRÜNDUNG, *v.* het voorzien -, het bezorgen van een kerkelijk ambt, *o.* *...PFUSCHEN, *b. w.* (§) verknoeijen, verbroddelen, bederven.

VERPICKEN, *b. w.* bepekken; (203) harpuizen. *...PICKUNG, *v.* bepekking, *v.*; (203) het harpuizen, *o.*

VERPLÄMPERN, VERPLEMPERN, *o. w.* (§) noodeloos besteden, - verspillen; wegsmijten; *sein Geld* —, zijn geld nutteloos verspillen; *sich* —, zich onbemind (aan eene vrouw) verbinden; verslingerd raken. *...PLAPPERN, *...PLAUDERN, *b. w.* verbabbelen, verpraten (den tijd); *etwas* —, zie AUSPLAUDERN. *...PLATZEN, *b. w. das Pulver* —, vermorsen, verschieten (het kruid). *...PÖNEN, *b. w.* boeten stellen op, verbieden op straf van boete. *...PRASSELN, *b. w.* (133) verdroogen, uitbranden, doen ontploffen. —, *o.* drooging, uitbranding, ontploffing, *v.* *...PRASSEN, *b. w.* verbrassen, verteren, doorbrengen. *...PRASSER, *m.* brasser, verkwister, doorbrenger, *m.* zie VERSCHWENDER. *...PROVIANTIREN, *b. w.* (§) van leeftogt -, van mondbehoeften voorzien; provianderen; *ein Schiff* —, een schip van viktualie voorzien. *...PROVIANTIRUNG, *v.* proviandering, *v.* het verzorgen van viktualie, - van leeftogt. *...PROZESSIREN, *b. w.* (§) verpleiten, verteren in processen (geld). *...PRÜGELN, *b. w.* verslaan, wegkloppen. *...PUFFEN, *b.* en *o. w.* (133) ontploffen, doen ontploffen; *fig.* (§) *sich* —, zich verpraten, te ver gaan (in het spreken) zich onvoorzigtig uitlaten. *...PUFFUNG, *v.* ontploffing, *v.* *...PULVERN, *b. w.* tot poeder maken, vergruizen. *...PUPPEN (SICH), *w. w.* (103) in een popje veranderen (van insekten). *...PUSTEN, *b. w.* den adem herkrijgen.

VERQUAKELN, *b. w.* doorbrengen, verspillen. *...QUALLEN, *b. w.* uitwasemen, verdampen. *...QUECKEN, *o. w.* met hondstand begroeid worden. *...QUECKSILBERN, *b. w.* (133) kwik doen uittrekken. *...QUECKSILBERUNG, *v.* (133) het uittrekken van kwikzilver, *o.* *...QUELLEN, *o. w.* (*onr.*) door vochtigheid opzwellen, - uitzetten; — *lassen*, doen opzwellen, - uitzetten; in water zetten (vaatwerk). *...QUICKEN, *b. w.* (133) (metaal) met kwik vermengen. *...QUICKUNG, *v.* (133) vermenging met kwik (van metaal), *v.*

VERRAINEN, *b. w.* (*w. g.*) met een' rand omzoomen. *...RAMMELN, *...RAMMEN, *b. w.* versperren, barrikaderen. *...RAMMLUNG, *v.* versperring, barririkadering, barrikade, *v.* *...RANZEN, *b. w.* onderstboven werpen, dooreensmijten. *...RASEN, *o. w.* zich met gras -, zich met zoden bedekken.

VERRATH, *m.* zie VERRÄTHEREI. *...RATHEN, *b. w.* (*onr.*) verraden; ontdekken; aan het licht brengen. *...RÄTHER, *m.* —INN, *v.* verrader, *m.* verraadster, *v.* trouwelooze, *m.* en *v.* *...RÄTHEREI, *v.* verraderij, *v.* verraad, *o.* trouwelooshcid, *v.* *...RÄTHERISCH, *b. n.* en *bijw.* verraderlijk, trouweloos, als een verrader, als een trouwelooze. *...RAUCHEN, *o. w.* verdwijnen in rook, verdampen; *fig.* verdrijven, uitrazen, verdampen; *seinen Zorn* — *lassen*, zijnen toorn laten

uitzieden. —, *o.* verrooking, uitdamping, uitwaseming, uitzieding, *v.* *...RÄUCHERN, *b. w.* verbruiken -, verteren in berooking; rookerig worden. *...RÄUMEN, *b. w.* wegruimen; verleggen, zoek maken (door ruimen). *...RAUSCHEN, *o. w.* met geruisch -, met gedruisch verdwijnen. *...RECHNEN, *b. w.* verrekenen, oprekenen, in rekening brengen, boeken, op rekening stellen; *sich* —, zich verrekenen, zich misrekenen, zijne rekening mis maken; *fig. er hat sich verrechnet*, hij heeft zich misrekend, hij heeft zijne rekening buiten den waard gemaakt. *...RECHNUNG, *v.* verrekening, vereffening, oprekening; boeking; misrekening, vergissing in het rekenen; *fig.* mistasting, valsche berekening, *v.* *...RECHTEN, *b. w. (w. g.)* in processen verteren; zie VERPROZESSIREN. *...RECKEN, *o. w.* (§) verrekken, sterven. *...REDEN, *b. w. etwas*, van iets (met eene gelofte) afzien, iets verzeggen; (zich) iets ontzeggen; *sich* —, zich verspreken, iets dubbelzinnigs zich laten ontvallen. *...REDUNG, *v.* het afzien, het ontzeggen (van iets); verspreking, vergissing, *v.* *...REIBEN, *b. w.* zie ZERREIBEN. *...REISEN, *b.* en *o. w.* vertrekken, afreizen, op reis gaan; verteren (in reizen). *...REISSEN, *b. w.* (*onr.*) verscheuren, verslijten. *...REITEN, *b. w. (onr.)* verrijden (geld); verslijten (door rijden); *eine Krankheit* —, eene ziekte verrijden, -doen verdwijnen (door paardrijden); *sich* —, verdwalen (te paard). *...RENKEN, *b. w.* verstuiken, verrekken; *sich den Fuss* —, zijnen voet verstuiken. *...RENKUNG, *v.* verstuiking, verrekking, ontwrichting, *v.*; — *des Huftbeines an Pferden*, verrekking, verstuiking in het kruis (bij paarden). *...RENNEN, *b. w. (reg.* en *onr.) einem den Weg* —, iemand (in het loopen) den weg afsnijden, -afsluiten. *...RICHTEN, *b. w.* verrigten, doen, uitvoeren; *sein Amt* —, zijn ambt -, zijn beroep waarnemen; *viel zu* — *haben*, veel te verrigten -, veel te doen hebben. veel bezigheden hebben. *...RICHTUNG, *v.* verrigting, bezigheid, daad, zaak, werkzaamheid; uitvoering, uitoefening, *v.*; *ich wünsche Ihnen gute* —, ik wensch u een' goeden uitslag, -goed succes. *...RIECHEN, *o. w.* (*onr.*) *sich* —, *w. w.* (*onr.*) verschalen, vervliegen (van den geur, den reuk); den geur verliezen. *...RIEGELN, *b. w.* toegrendelen, met den grendel sluiten. *...RIEGELUNG, *v.* toegrendeling, *v.* het toe-, digtgrendelen. *...RINDEN, *o. w.* schors worden, in schors veranderen; zich met eene schors omkleeden. *...RINDUNG, *v.* schorswording, bedekking -, bekleeding met schors, *v.* *...RINGERN, *b. w.* verminderen, inkrimpen; verlagen, verkleinen, dalen; *die Münzen* —, de (waarde der) munt verlagen; *sich* —, inkrimpen, kleiner -, minder worden; *fig.* zakken. *...RINGERUNG, *v.* vermindering, verlaging, inkrimping, *v.*; zie VERMINDERUNG. *...RINNEN, *o. w.* wegvloeijen, stroomen; *fig. seine Sanduhr ist verronnen*, zijn levensdraad is afgesponnen.

VERRÖCHELN, *b. w.* reutelen, het laatste reutelen doen hooren. *...ROLLEN, *o. w.* wegrollen; *fig.* wegvlieden. *...ROSTEN, *o. w.* verroesten, verteren (door roest). —, *o.* *...VERROSTUNG, *v.* verroesting, *v.* het verroesten, roest, *m.* *...ROSTET, *dw.* en *b. n.* verroest. *...ROTTEN *o. w.* verrotten.

VERRUCHT, *b. n.* boos, slecht, verfoeijelijk; *ein —er Mensch*, een goddeloos -, boosaardig mensch. *...RUCHTHEIT, *v.* boosheid, boosaardigheid, goddeloosheid, *v.* *...RÜCKEN, *b. w.* verplaatsen, verzetten, verschuiven; *fig. einem den Kopf, den Verstand* —, iemand van het verstand berooven, hem zijne zinnen doen verliezen. *...RÜCKT, *dw.* en *b. n.* verplaatst, verschoven; *fig.* krankzinnig, van verstand beroofd, dwaas, onzinnig. *...RÜCKTHEIT, *v.* zinneloosheid, krankzinnigheid, razernij, *v.* *...RÜCKUNG, *v.* verplaatsing, verschuiving; *fig.* krankzinnigheid, dolzinnigheid, verstandeloosheid, *v.* *...RUF, *m.* *...RUFUNG, *v.* slechte naam, *m.* afzetting, verlaging, (van de muntwaarde), *v.* *...RUFEN, *b. w. (onr.)* in een kwaad gerucht brengen, een' blaam werpen op; *verrufenes Geld*, afgekeurd geld. *...RUFUNG, *v.* blaam, slechte naam, *m.* afzetting, verlaging (der muntwaarde), *v.*

VERS, *m.* vers, gedicht, *o.*; zinsnede, regel, *m.* koeplet, *o.*; *—e machen*, verzen maken, dichten; *in —e bringen*, in verzen brengen.

VERSÄEN, *b. w.* bezaaijen, (in zaaijen) verstrooijen; *einen Weg* —, eenen weg -, een pad bezaaijen, -bestrooijen. *...SAGEN, *b. w.* weigeren, ver-, ontzeggen, afzeggen; ontkennen; *sich etwas* —, zich iets ontzeggen, iets ontberen; (§) *sich zu etwas* —, zich tot iets verbinden, zijn woord geven tot iets;

meine Tochter ist schon versagt, mijne dochter (hare hand) is reeds beloofd. —, o. w. weigeren, van de pan branden. —, o. weigering, (van een geweer), v. *...SAGUNG, v. weigering, ont-, afzegging, v.; — *des Rechtes*, regtsweigering, v. *...SALBUCHSTAB, m. (13) hoofdletter, groote letter, v. *...SALZEN, b. w. te veel zouten, bederven door zouten; *fig.* (§) *einem die Freude, Lust* —, iemands lust-, genoegen vergallen, verbitteren; *diese Freude ist mir recht versalzt worden*, die vreugde kwam mij duur te staan. *...SALZUNG, v. verbittering, vergalling, v. *...SAMMELN, b. w. verzamelen, vergaderen, bijeenroepen, -brengen; *sich* —, vergaderen, bijeenkomen, -scholen. —, o. VERSAMMLUNG, v. vergadering, verzameling, bijeenroeping, v. *...SAMMLUNGSHAUS, ...ORT, ...SAAL, o. vergaderhuis, o. vergaderplaats, vergaderzaal, v. *...SANDEN, b. en o. w. zanden, verzanden; met zand bedekken; vol zand raken. *...SANDUNG, v. verzanding, zanding, v.

VERSART, v. dichttrant, m. -soort, v.

VERSATZ, m. (w. g.) pand, o. vermenging der metalen, v. *—AMT, *—HAUS, o. bank van leening, v. *...SÄUBERN, b. n. schoon-, zuiver-, zindelijk maken, opknappen. *...SAUEN, b. w. (§) bevuilen, besmetten, bevlekken. *...SAUERN, o. w. verzuren, zuur worden; *fig.* (§) *in der Einsamkeit* —, in de eenzaamheid wegsterven, verkwijnen. *...SÄUERN, b. w. te zuur maken. *...SÄUERUNG, v. het te zuur maken. *...SAUFEN, b. en o. w. (*onr.*) (§) verzuipen, verdrinken, verteren (in drinken en zwelgen); *fig. seinen Verstand* —, zijn verstand (door veel drinken) verliezen; zie ERSAUFEN, ERTRINKEN. *...SAUGEN, b. w. op-, afzuigen. *...SÄUMEN, b. w. verzuimen, verwaarloozen, verliezen, laten voorbijgaan; *es ist keine Zeit zu* —, er is geen tijd te verliezen. *...SÄUMNISS, v. en o. *...SAUMUNG, v. verzuim, o. verwaarloozing, v. tijdverlies, o. *...SAUSEN, o. w. ruischende voorbijgaan, -vervliegen; zakken (van den stormwind).

VERSBAU, m. rijmkunst, versifikatie, v.

VERSCHACHERN, b. w. (§) verschagcheren, in het klein-, met ruilen verkoopen; zie VERHANDELN. *...SCHAFFEN, b. w. verschaffen, bezorgen, voorzien van. *...SCHAFFER, m. verschaffer, bezorger, m. *...SCHAFFUNG, v. verschaffing, bezorging, v. *...SCHÄKERN, b. w. (§) schertsende-, boertende verliezen. *...SCHAL, m. verschil, klein geschil, o. *...SCHALEN, b. w. zie BESCHALEN. *...SCHALLEN, o. w. (*onr.*) zie VERSCHALLEN en ERSCHALLEN. *...SCHÄMT, b. n. en *bijw.* beschaamd, kuisch, bedeesd, beschroomd, zedig, schroomachtig, -vallig, zediglijk. *...SCHÄMTHEIT, v. beschaamdheid, schaamte, zedigheid, beschroomdheid, schroomvalligheid, v. *...SCHÄNDEN, b. w. misvormen; zie SCHÄNDEN, VERUNSTALTEN. *...SCHANZEN, b. w. verschansen; *sich* —, zich verschansen, (achter bolwerken). *...SCHANZUNG, v. verschansing v. bolwerk o. wal, m. —SKUNST, v. verschansingkunst, vestingbouwkunde, v. *...SCHÄRFEN, b. w. aanscherpen; *fig.* gestrenger maken. *...SCHARREN, b. w. schuiven, onderschuiven, begraven, onder de aarde bedelven; *sich in die Erde* —, zich in de aarde verschuilen. *...SCHARRUNG, v. begraving, bedelving (in de aarde), v. *...SCHATTEN, b. w. beschaduwen, de kleuren schaduwen. *...SCHÄUMEN, o. w. ophouden met schuimen.

VERSCHEIDEN, o. w. (*onr.*) verscheiden, overlijden, den geest geven, sterven. —, o. verscheiden, overlijden, o. dood, m. *...SCHEINEN, b. w. verstrijken. *...SCHENKEN, b. w. *etwas*, wegschenken, (iets) ten geschenke geven; *Wein* —, *Bier* —, wijn-, bier schenken, -slijten, -in het klein verkoopen. *...SCHENKUNG, v. wegschenking, gave, v. geschenk, o.; verkoop in het klein, m. *...SCHEREN, b. w. (*onr.*) snijden (met eene schaar); zie SCHEREN; bederven door snijden. *...SCHERZEN, b. w. verbeuzelen (den tijd) in spelen, -nietigheden; verspelen, verdartelen; *fig.* verwaarloozen; *sein Glück* —, zijn geluk verspelen. *...SCHEUCHEN, b. w. schuw maken, afschrikken, vervreemden; verjagen. *...SCHEUCHUNG, v. afschrikking; vervreemding; op-, verjaging, v. *...SCHICKEN, b. w. weg-, op-, verzenden; *einem* —, iemand (ergens) heenzenden. *...SCHICKUNG, v. weg-, op-, verzending; v. het verzenden, o. *...SCHIEBEN, b. w. (*onr.*) verschuiven, verplaatsen; *sich* —, zich verplaatsen, verschuiven, schiften (als linnens, stoffen enz.); *fig.* uitstellen, verschuiven, opschorten; *auf (um)*

einen Tag —, eenen dag verschuiven, -uitstellen. —, *o.* *...SCHIEBUNG, *v.* het verschuiven, schiften; *fig.* uitstel, *o.* verschuiving, opschorting, *v.* *...SCHIEDEN, *b. w.* en *bijw.* verscheiden, verschillend, ongelijk, onderscheiden; op verschillende wijze; — *sein*, verschillen, onderscheiden zijn. *...SCHIEDENHEIT, *v.* verschil, *o.* verschillendheid, verscheidenheid, variëteit, *v.* *...SCHIEDENTLICH, *bijw.* onderscheidenlijk. *...SCHIENEN, *b. w.* van ijzeren banden voorzien. *...SCHIESS, *m.* (136) het verschieten -, afnemen der kleuren, *o.* *...SCHIESSEN, *b.* en *o. w.* (*onr.*) verschieten, in het schieten verbruiken, verteren (als geld, kruid, kogels, hagel, enz.); *alle seine Pfeile* —, al zijne pijlen verschieten; *sich* —, al zijn kruid verschieten; (195) de spoel valsch verschieten; *fig.* (§) zich vergissen; (13) *die Columnen* —, de bladzijden verkeerdelijk plaatsen; (136) verschieten, doen verschieten, (der kleuren); kleurloos worden. —, *o.* het verschieten; -verschieten, -verbleeken (der kleuren). *...SCHIFFEN, *b. w.* te water -, te scheep vervoeren. *...SCHIFFUNG, *v.* vervoer te scheep, -te water, *o.* *...SCHILFEN, *o.* en *b. w.* zich met riet -, zich met biezen bedekken. *...SCHIMMELN, *o. w.* verschimmelen, beschimmeld worden. *...SCHIMMELT, *dw.* en *b. n.* ver-, beschimmeld. *...SCHIMMERN, *o. w.* bleek worden, tanen. *...SCHIMPFEN, *b. w.* beschimpen, beschempen, schandvlekken, honen. *...SCHIMPFUNG, *v.* beschimping, *v.* smaad, *m.*

VERSCHLACKEN, *o. w.* metaal zuiveren. *...SCHLACKUNG, *v.* zuivering-, loutering van het metaal, *v.* *...SCHLAFEN, *b. w.* (*onr.*) verslapen, slapende doorbrengen (den tijd); *die Predigt* —, de preêk verslapen, -verzuimen; *ich hatte es bald* —, ik had het bijna verslapen. —, *b. n.* slapend, slaperig. *...SCHLAFENHEIT, *v.* slaperigheid, bedwelming, *v.* *...SCHLAF, *m.* schutting, *v.* beschot, *o.*; (203) zetgangen, *m. mv.* *...SCHLAGEN, *b.* en *o. w.* (*onr.*) *alle Nägel* —, alle spijkers verslaan, -verbruiken; *mit Nägeln* —, met spijkers beslaan; *mit Bretern* —, met planken afschutten, -beslaan; *ein Zimmer* —, eene kamer met beschotwerk beslaan; *etwas im Buche* —, onder het bladeren (in een boek) er uit verliezen; *der Sturm hat die Schiffe* —, de storm heeft de schepen verstrooid; *an die Küste* — *werden*, op de kust-, op het strand loopen; *fig.* (§) *sich etwas* —, iets verzuimen, -verwaarloozen; *sich die Kunden* —, de kalanten verjagen; (53) *die Hunde haben die Spur* —, de honden hebben het spoor verloren. —, verslaan, besterven, bekoelen, laauw worden; *Wasser* — *lassen*, water laten verslaan; *dieses Pferd verschlagt*, dit paard verstijft; *fig.* (§) uitwerking doen, gelukken, goed uitvallen; *das verschlägt viel*, dat maakt groot verschil; *es verschlägt mir nichts* —, dat is mij om het even, dat doet er niets toe; *was kann ihm das* —? wat kan hem dat hinderen? —, *b. n.* en *bijw.* listig, geslepen, doortrapt. *...SCHLAGENHEIT, *v.* list, geslepenheid, doortraptheid, *v.* *...SCHLAMMEN, *o. w.* zich met slijk vullen. *...SCHLÄMMEN, *b. w.* met slijk-, met modder verstoppen, -vullen; in slemperijen -, in uitspattingen verteren; *die Zeit* —, den tijd in slemperijen doorbrengen. *...SCHLÄMMUNG, *v.* vermoddering, *v.* het vullen met slijk, -met modder. *...SCHLAMPAMPEN, *b. w.* in brassen -, in slempen verteren. *...SCHLÄNDERN, *b. w.* zie VERSCHLENDERN.

VERSCHLECHTERN, *b. w.* verslimmeren, verergeren. *...SCHLECHTERUNG, *v.* verergering, verslimmering, *v.* *...SCHLEICHEN, *o. w.* *...SCHLEICHEN, (SICH), *w. w.* (*onr.*) wegzakken, vloeijende verdwijnen; zich verschuilen, -verbergen. *...SCHLEIERN, *b. w.* sluijeren, omsluijeren, bedekken. *...SCHLEIFEN, *b. w.* (*w. g.*) met eene slede vervoeren; *fig.* op de lange baan schuiven; slijten, verslijten; zie ook VERSCHLEPPEN. *...SCHLEIMEN, *b. w.* verslijmen, met slijm opgevuld worden; *die Brust verschleimt sich*, de borst verslijmt; *ein verschleimter Magen*, eene verslijmde maag. *...SCHLEIMUNG, *v.* verslijming, opvulling met slijm; opstopping (van het bloed); kleverigheid (van de lever, der klieren), *v.* *...SCHLEISS, *m.* vertier, *o.* aftrek, *m.* *...SCHLEISSEN, *b.* en *o. w.* (*onr.*) (*w. g.*) verslijten, slijten, scheuren, verscheuren; verkoopen, slijten; oud worden. *...SCHLEISSUNG, *v.* zie VERSCHLEISS, VERSCHLIESS, *m.* (*w. g.*). *...SCHLENDERN, *b. w.* (§) *die Zeit* —, den tijd verbeuzelen, -in nietigheden doorbrengen. *...SCHLEPPEN, *b. w.* heimelijk wegbrengen, weg-, uit het huis slepen, heimelijk stelen, verdonkeren; verslijten, afdragen (kleederen). *...SCHLEUDERN, *b. w.* verslingeren, ver-

beuzelen, verkwisten, doorbrengen; veronachtzamen; *seine Waare* —, zijne goederen onder den prijs verkoopen. *...SCHLEUDERUNG, *v.* verslingering, *v.*; het doorbrengen; verwaarloozing, *v.* het verkoopen onder de waarde.

VERSCHLIESS, *m.* zie VERSCHLEISS. *...SCHLIESSEN, *b. w.* (*onr.*) sluiten -, afsluiten, afschutten; *Waaren* —, goederen in het klein verkoopen; *sich* —, zich opsluiten; *fig. sein Herz vor einem* of *gegen einen*, zijn hart sluiten (voor iemands gebeden), naar smeekingen noch gebeden luisteren; *seinen Kummer in sich* —, zijnen kommer in zich verkroppen; *sich in sich selbst* —, zich in zich zelven opsluiten. *...SCHLIESSUNG, *v.* sluiting, wegsluiting, *v.* het sluiten, weg -, opsluiten. *...SCHLIMMERN, *b. w.* verslimmeren; erger -, slimmer maken; *sich* —, verslimmeren, erger worden. *...SCHLIMMERUNG, *v.* verslimmering, verergering, *v.* *...SCHLINGEN, *b. w.* (*onr.*) omslingeren, omwoelen; ver -, op -, inzwelgen; op -, inslikken; ten lijve jagen; over elkander slaan (de armen); *fig.* verslinden; *etwas mit den Augen* —, iets met de oogen verslinden. *...SCHLINGUNG, *v.* omslingering, *v.*; op -, inzwelgen, verslinden, *o.*

VERSCHLOSSEN, *dw.* en *b. n.* gesloten, op -, vast -, weggesloten; zie VERSCHLIESSEN; *fig.* hardlijvig, verstopt; stilzwijgend, achterhoudend. *.. SCHLOSSENHEIT, *v. fig.* stilzwijgendheid, achterhoudendheid, *v.*

VERSCHLUCKEN, *b. w.* op-, in-, doorslikken, -slokken, inzuigen, inzwelgen, (133) opzuigen, intrekken; *sich* —, zich verslikken; *fig. die Erde verschluckt das Wasser*, de aarde zuigt het water op; *eine Sylbe* —, eene lettergreep kort afbijten, - niet uitspreken; *Vorwürfe* —, verwijtingen geduldig aanhooren. —, *o.* inslikking; (34) nederslokking, *v.* *...SCHLUMMERN, *b. w.* verslapen, versluimeren (den tijd). *...SCHLÜPFEN (SICH), *w. w.* (*w. g.*) ver-, afloopen; wegsluipen. *...SCHLUSS, *m. etwas im —e* of *unter seinem —e haben*, iets onder slot hebben; zie ABSATZ, VERKAUF, VERSCHLIESS.

VERSCHMACHTEN, *o. w.* versmachten (van honger, van dorst), kwijnen, wegsterven; *ich verschmachte vor Hitze*, ik smelt -, ik verga van de hitte. *...SCHMACHTUNG, *v.* het versmachten, kwijning, flaauwheid, *v.* *...SCHMÄHEN, *b. w.* versmaden, verachten; (*w. g.*) smaden, honen. *...SCHMÄHUNG, *v.* versmading, verachting, *v.* *...SCHMÄLERN, *b. w.* versmallen, verdunnen, smaller -, kleiner -, dunner maken; *fig.* verkleinen. *...SCHMAUSEN, *b. w.* verbrassen. *...SCHMEISSEN, *b. w.* zie VERWERFEN. *...SCHMELZEN, *b. w.* versmelten, verbruiken -, verteren met smelten; (136) *die Farben* —, de kleuren ineen doen smelten. *...SCHMELZUNG, *v.* smelting; (136) ineensmelting (der kleuren), *v.* *...SCHMERZEN, *b. w.* geduldig dragen, verdragen, zich onderwerpen, verduren; *fig.* verkroppen, vergeten; *einen Verlust* —, een verlies verkroppen; *ich kann dieses nicht*, ik kan dat niet verduren, -verkroppen.

VERSCHMIEDEN, *b. w.* versmeden, verbruiken in het smeden. *...SCHMIEREN, *b. w.* versmeren, gebruiken in het smeren; digtstoppen, toesmeren; verkladden; *das Papier* —, het papier bekladden. *...SCHMITZT, *b. n.* en *bijw.* snedig, listig, doortrapt, loos, sluw, geslepen, op snedige -, sluwe wijze; *es ist ein —er Kopf*, dat is een looze vos. *...SCHMITZTHEIT, *v.* list, loosheid, sluwheid, *v.* *...SCHMUTZEN, *b. w.* bemodderen, bekladden, bemorsen.

VERSCHNAPPEN (SICH), *w. w.* zich verpraten, zich verspreken. *...SCHNAUBEN, *...SCHNAUFEN, *o. w.* adem scheppen, adem halen, rusten; *fig.* uitblazen.

VERSCHNEIDEN, *b. w.* (*onr.*) snijden; verbruiken (in snijden), versnijden; doorsnijden, bederven; lubben, ontmannen; *viel Tuch zu einem Kleide* —, veel laken tot eenen rok versnijden; *ein Kleid* —, eenen rok versnijden, (slecht snijden, bederven) *die Haare* —, het haar snijden, - knippen, - opknappen; *ein Schwein* —, een varken lubben, - snijden. *...SCHNEIDUNG, *v.* snijding, *v.* het lubben, ontmanning, *v.* *...SCHNEIEN, *b. w.* besneeuwen. *...SCHNIEBEN, *o. w.* (*onr.*) (§) zie VERSCHWANKEN. *...SCHNITTENE, *m.* gesnedene, *m.* *...SCHNITZEN, *...SCHNIFFELN, *...SCHNIPPERN, *b. w.* versnipperen, verbruiken; verbruiken in knippen, - in snijden.

VERSCHNUPFEN, *b. w.* opsnuiven, versnuiven; (§) *es verschnupft mich*, het hindert mij, het doet mij (een weinig) leed. *...SCHNÜREN, *b. w.* vastrijgen, vastbinden; (9) meten (met een touw).

VERSCHOBEN, *dw. b. n.* en *bijw.* verschoven, geschift (van stoffen); zie VERSCHIEBEN. —, scheef, dwars; zie SCHIEF. *...SCHOCKEN, *b. w.* de belasting op geoogst koren -, de tienden betalen. *...SCHOLLEN, *b. w.*

(119) opgeroepen (bij ediktale citatie); vervallen verklaard van regten (wegens veeljarige afwezigheid). *...SCHONEN, *b. w.* verschoonen, sparen, ontzien, eerbiedigen; *einen mit etwas* —, iemand van iets verschoonen, - ontslaan. *...SCHÖNERN, *...SCHÖNEN, *b. w.* verschoonen, op-, versieren; *sich* —, schooner -, fraaijer worden. *...SCHÖNERUNG, *v.* verfraaijing, op-, versiering, *v.* *...SCHONUNG, *v.* verschooning, sparing, *v.* het ontzien, eerbiedigen, ontslaan; *um* — *bitten*, vragen verschoond te blijven, om verschooning vragen. *...SCHOSSEN, *b. w.* zie VERSTEUERN. —, *dw.* zie VERSCHIESSEN. *...SCHRÄNKEN, *b. w.* kruisen, in elkander sluiten, met slagboomen afsluiten. *...SCHRÄNKUNG, *v.* kruising, *v.* beslag (van latten, boomen enz.), *o.*

VERSCHRAUBEN, *b. w.* (*reg.* en *onr.*) digtschroeven; verschroeven, verkeerd schroeven; *fig.* wringen.

VERSCHREIBEN, *b. w.* (*onr.*) verbruiken in schrijven, (als inkt, papier enz.); verkeerd -, slecht schrijven, bederven in het schrijven; *sich* —, eene schrijffout maken; *etwas* (*Waaren* enz.) —, iets (goederen enz.) bestellen, - laten komen, ontbieden; *eine Arzenei* —, een geneesmiddel voorschrijven; *einem etwas* —, iemand iets bij geschrifte overdragen, een' eigendom (aan iemand) overschrijven; schriftelijk verpligten, verzekeren, beloven; *ein Haus* —, een huis verpanden, - hypothekeren; *sich eigenhändig* —, zich eigenhandig verpligten; *sich für einen* —, borg staan, zich verbinden voor iemand; voor iemand instaan. *...SCHREIBUNG, *v.* verschrijving; ontbieding, bestelling (bij geschrifte); (34) voorschrijving, *v.* recept, *o.* schriftelijke verbindtenis, - obligatie, - promesse, - verpanding, *v.* *...SCHREIEN, *b. w.* (*onr.*) in een kwaad gerucht -, in een' kwaden naam brengen; (§) betooveren, eene betoovering werpen over, - op... *...SCHRIENHEIT, *v.* slechte naam, *m.* boos gerucht, (op iemands naam), *o.* *...SCHROBEN, *b. n. fig.* verward, ongeregeld; duister; laf, verouderd. *...SCHROBENHEIT, *v. fig.* verwardheid, ongeregeldheid; duisterheid (van denkbeelden, van stijl enz.), *v.* *...SCHROTEN, *b. w.* verstampen, verbruiken met stuk stooten. *...SCHRUMPFEN, *o. w.* opplooijen, ineenkrimpen.

VERSCHUB, *m.* uitstel, *o.* opschorting, verschuiving van den tijd; schorsing, *v.* *...SCHÜCHTERN, *b. w.* beschroomd -, angstig maken. *...SCHULDEN, *b. w.* misdoen, kwaad doen, eene misdaad begaan; *ich habe nichts gegen ihn verschuldet*, ik heb niets tegen hem misdaan; *was habe ich bei Ihnen verschuldet?* waarin heb ik te uwen opzigte misdaan? *etwas um einen* of *an einem* —, iemand in iets te dienst staan; (§) *etwas zu* — *wissen*, iets weten te beloonen, (ook) betaald te zetten. —, *o.* feil, *v.* misslag, *m.* schuld, overtreding, *v.*; *ohne mein* —, zonder -, buiten mijne schuld. *...SCHULDET, *b. n.* met schulden beladen; — *sein*, — *werden*, in schulden steken, schulden hebben. *...SCHULDIGEN, *b. w.* zie VERSCHULDEN. *...SCHÜTTEN, *b. w.* storten, uitstorten; vullen, toestoppen (eenen kuil); *fig.* (§) *es bei einem* —, het bij iemand verderven; *den Brei* —, *fig.* in ongenade vervallen.

VERSCHWÄGERN (SICH), *w. w.* zich vermaagschappen, - verzwageren. *...SCHWÄGERUNG, *v.* vermaagschapping, verzwagering, *v.* *...SCHWÄRMEN, *o.* en *b. w.* ophouden met rondvliegen; verzwieren; doorbrengen (in zwieren, in tieren en razen); *die Nacht* —, den nacht doorzwieren, - verzwieren. *...SCHWARZEN, *o. w.* zwart worden. *...SCHWÄRZEN, *b. w.* zie ANSCHWÄRZEN. *...SCHWÄRZUNG, *v.* het zwart maken; belastering, *v.* *...SCHWATZEN, *b. w.* verpraten, versnappen, verbabbelen (den tijd); uitbrengen, verbabbelen, klappen.

VERSCHWEBEN, *o. w.* langzaam -, onmerkbaar wegzweven; uit het gezigt verdwijnen; het laatste schijnsel van zich geven. *...SCHWEIGEN, *b. w.* (*onr.*) verzwijgen, verbergen, ontveinzen, met stilzwijgen voorbijgaan; *ich kann es nicht* —, ik kan het niet verzwijgen; *er kann nichts* —, hij kan niets verzwijgen, hij kan geen geheim bewaren. *...SCHWEIGUNG, *v.* verzwijging, bescheidenheid, geheimhouding; behoedzaamheid (in het spreken); (119) voorbedachte achterhouding, *v.* *...SCHWELGEN, *b. w.* verzwelgen, verbrengen, in zwelgerijen doorbrengen, - verteren; zie VERPRASSEN. *...SCHWELLEN, *o. w.* (*onr.*) opzwellen, zich uitzetten. —, *b. w.* (18) ondervangen (met balken). *...SCHWEMMEN, *b. w.* overstroomen; weg-, medevoeren (in het stroomen). *...SCHWENDEN, *b. w.* verkwisten, verspillen, doorbrengen; *fig. seine Zeit*, *seine Wolthaten* —, zijnen tijd -, zijne weldaden verkwisten. *...SCHWEND-

ER, *m.* verkwister, verspiller, doorbrenger; (§) zwierbol, *m.* —**INN**, *v.* verkwistster, verspilster, doorbrengster, *v.* *...**SCHWENDERISCH**, *b. n.* en *bijw.* verkwistend, verspillend, spilziek; op eene verkwistende wijze; *mit etwas* —, *in etwas* — *sein*, met iets verkwistend-, verspillend omgaan. *...**SCHWENDUNG**, *v.* verkwisting, verspilling, buitengemeene vertering, *v.* overdrevene uitgaven, *v. mv.* —**SSUCHT**, *v.* zucht tot verspilling, spilziekte, *v.*

VERSCHWIEGEN, *b. n.* en *bijw.* verzwegen, geheimhoudend, achterhoudend, bescheiden, stilzwijgend; peinzend, stil, mijmerend; — *bleiben*, geheim blijven. *—**HEIT**, *v.* verzwegenheid, geheimhouding, stilzwijgendheid, bescheidenheid, *v.* *...**SCHWINDEN**, *o. w. (onr.)* verdwijnen, verduisterd worden; *das ist vor meinen Augen verschwunden*, dat is voor mijne oogen verdwenen; *er verschwand auf einmal*, hij verdween eensklaps; *meine Hoffnung ist verschwunden*, mijne hoop is vernietigd, -verdwenen. —, *o.* verdwijning, *v.* *...**SCHWISTERN (SICH)**, *w. w.* iemand tot zuster aannemen, zuster worden, zich door den echt verbinden, zich vermaagschappen; *sie sind verschwistert*, het zijn gezusters; het is broeder en zuster. *...**SCHWITZEN**, *b. w.* bezweet maken, doorzweeten, door zweeten bederven; *fig.* (§) vergeten; zie ook **AUSSCHWITZEN**. *...**SCHWÖREN**, *b. w.* (*onr.*) afzweren, verzweren, zweren, eene gelofte doen zich te onthouden van...; *sich* —, vloeken, eeden doen, zich verwenschen; *sich wider einen*, *wider etwas* —, tegen iemand-, tegen iets zamenzweren; *sich zu einer Sache mit einander* —, onder elkander tot iets zamenspannen, -medewerken. *...**SCHWORNE**, *m.* zamenzweerder, zaâmgezworene, eedgenoot, *m.* *...**SCHWÖRUNG**, *v.* zamenzwering, *v.*; *der Stifter einer* —, stichter-, beginner eener zamenzwering, *m.*

VERSEGELN, *b. w.* verzeilen, af-, verdwalen (op zee).

VERSEHEN, *b.* en *o. w. (onr.) etwas*, zich verzien, valsch-, verkeerd zien; voorbij zien, verzuimen, ontbreken aan, over het hoofd zien; *fig. etwas* of *in etwas* —, in iets misdoen; *es bei einem* —, het bij iemand verkerven; *sich* —, zich vergissen, -bedriegen; *die Mutter des Kindes hat sich an einem Affen* —, de moeder van het kind heeft (gedurende hare zwangerschap) van een' aap geschrikt; *mit etwas* —, van iets voorzien, iets bezorgen aan; *ein Gewölbe mit Waaren* —, een magazijn van goederen voorzien; *sich mit etwas* —, zich van iets voorzien; *sich mit Getreide*, *mit Holz* —, granen-, hout opdoen; *mit dem Nöthigen* — *sein*, van het noodige voorzien zijn; *ein Amt* —, een ambt uitoefenen, -vervullen; *eines Stelle* —, *den Dienst*, *die Geschäfte für einen* —, iemands bezigheden verrigten, voor een ander het ambt waarnemen; *einen Kirchendienst für einen* —, de kerk voor een ander bedienen; *das Haus*, *den Keller*, *den Stall* —, met de zorg voor het huis-, voor den kelder-, voor den stal belast zijn; *(w. g.)* verordenen, beschikken, regelen, bevelen; *es ist in den Gesetzen, zu Rechte* —, bij de wetten is voorzien, -bevolen; *(w. g.) einen zu etwas* —, iemand tot iets bestemmen, -uitkiezen; *sich etwas* —, *sich einer Sache* —, iets wachten, -hopen, -wenschen; op iets voorbereid zijn; *das hätte ich mir von ihm nicht* —, dat had ik van hem niet gedacht; *ich versehe mir nichts Gutes zu* of *von ihm*, ik wacht niets goeds van hem; *ich hätte mich seiner nicht* —, daar had ik hem niet gewacht; *ich versah mich dessen gar nicht*, daarop was ik volstrekt niet bedacht; *ehe ich es mir versah*, eer ik het wist, eer ik het verwachtte; (§) *ich hätte mir eher des Himmels Einfallen* —, ik had eerder gedacht dat de hemel op aarde zou vallen. *—, *o.* misslag, *m.* feil, dwaling, vergissing, *v.*; *aus* —, bij vergissing. *...**SEHUNG**, *v.* voorziening, bezorging; waarneming, uitoefening (van een ambt), *v.* *...**SEHRBAR**, *b. n.* kwetsbaar. *...**SEHREN**, *b. w.* bezeeren, kwetsen, beleedigen, beschadigen. *...**SEHRUNG**, *v.* bezeering, kwetsing, beschadiging, *v.*; zie **VERSETZUNG**. *...**SELBSTIGEN**, *b. w.* vereenzelvigen.

VERSELEI, *v.* rijmelarij, *v.* *...**SELER**, *m.* rijmelaar, verzensmeder, *m.* *...**SELN**, *b. w.* rijmen, verzen smeden. *...**SENDEN**, *b. w. (reg.* en *onr.)* verzenden, af-, weg-, opzenden. *...**SENDUNG**, *v.* ver-, afzending, *v.* *...**SENGEN**, *b. w.* zengen, verbranden, schroeijen. *...**SENGUNG**, *v.* zenging, verzenging, verschroeijing, *v.* het zengen, schroeijen. *...**SENKBOHRER**, *m.* (141) zinkboor, *v.* *...**SENKEN**, *b. w.* doen zinken; (203) in den grond boren, doen zakken; (141) inlaten; *eine Leiche* —, een lijk in den grafkuil nederlaten. *...**SENKUNG**, *v.* onder-, indompeling,

in -, nederzakking, nederlating; indrijving, *v.* *...SESSEN, *b. n. fig. auf etwas*, verzot (met iets), overgegeven aan, sterk ingenomen met.

VERSETZEN, *b. w.* verzetten, verplaatsen, overbrengen, - plaatsen; *die Worte* —, de woorden verkeerd zetten; *Bäume* —, boomen verplaatsen; *fig. einen* —, iemand verplaatsen, iemand een ander verblijf aanwijzen; *einen Schüler in eine höhere Classe* —, een' scholier tot eene hoogere klas doen overgaan; *einen in die Nothwendigkeit* —, iemand in de noodzakelijkheid plaatsen, (noodzaken, dwingen); *eine Thür* —, eene deur versperren, afsluiten; *den Weg* —, den weg opstoppen; (§) *das versetzt mir den Athem*, dat beneemt mij den adem, het doet mij stikken; *eine Farbe* —, eene kleur vermengen; *das Silber mit Kupfer* —, het zilver met koper vermengen; *eine Rackete mit Schwärmen* —, een raket -, een' vuurpijl met zwermpotten bezetten; (§) *einem einen Schlag, einen Hieb* —, iemand een' slag -, een' houw toebrengen; *fig. eine Sache* —, *(verpfänden)*, iets verpanden, - in de bank van leening zetten; antwoorden, hervatten, hernemen. *—, *o. w. die Häsinn hat versetzt*, de haas heeft ontijdig geworpen. *...SETZUNG, *v.* verplaatsing, verzetting; over -, verplanting (van boomen); verplaatsing (van een' geestelijke, een' ambtenaar enz.); verpanding, *v.*; — *der Farben*, vermenging der kleuren; — *der Metalle*, menging der metalen; (186) *(Materialien)*, springwerk (van een' vuurpijl), *o.* *...SEUFZEN, *b. w.* verzuchten, zuchtende doorbrengen (den tijd).

VERSFUSS, *m.* (25) voet, (van een vers), *m.*

VERSICHERER, *m.* verzekeraar, assuradeur, *m.* *...SICHERN, *b. w.* verzekeren; *einem eine Sache*, of *einen einer Sache* of *von einer Sache* —, iemand van iets verzekeren, de verzekering geven van; *sich einer Person, einer Sache* —, zich van iemand -, van iets verzekeren; *sich der Mobilien eines Schuldners* —, beslag leggen op het huisraad van een' schuldenaar; *sich einer Sache vorläufig* —, zich voorloopig in het bezit stellen van iets; *eine Schuld* —, eene schuldvordering verzekeren; *ein Schiff* —, een schip verzekeren. *...SICHERT, *dw.* en *b. n.* verzekerd, zeker, - lijk, verzekerd, geassureerd; *ich bin dessen* —, ik ben er zeker van. *...SICHERTE, *m.* verzekerde, verassureerde, *m.* *...SICHERUNG, *v.* verzekering, zekerheid, overtuiging; (46) verzekering; assurantie, schuldbekentenis, belofte; borgstelling, *v.* waarborg, *m.* *...SICHERUNGSGESELLSCHAFT, ...ANSTALT, *v.* waarborgmaatschappij, *o.* maatschappij van verzekering, - van assurantie, *v.* *...SICHERUNGSKAMMER, *v.* kamer van waarborg, - van assurantie, *v.* *...SICHERUNGSPRÄMIE, *v.* premie van verzekering, - van assurantie, *v.* *...SICHERUNGSSCHEIN, *m.* schriftelijke verzekering, schuldbekentenis; (46) polis van assurantie, *v.* *...SICHERUNGSSCHRIFT, *v.* getuigschrift, attest, *o.* certifikaat, *v.* *...SICHTBAREN, *b. w.* zigtbaar maken.

VERSIECHEN, *b. w.* ziekelijk doorbrengen (den tijd); in ziekte verteren (geld enz.); kwijnen, wegsterven. *...SIEDEN, *b.* en *o. w. (onr.)* verstoken; verbruiken (in koken) verkoken; te lang koken. *...SIEGBAR, *b. n.* vatbaar voor verdrooging. *...SIEGELN, *b. w.* verzegelen, toezegelen. *...SIEGELUNG, *v.* verzegeling, (ook 119), *v.* *...SIEGEN, *o. w.* opdroogen (van bronnen); ook *fig.* —, *o.* opdrooging, *v.* het opdroogen. *...SIEGT, *dw.* en *b. n.* opgedroogd. *...SILBERER, *m.* verzilveraar; verkooper die te gelde maakt, *m.* *...SILBERN, *b. w.* verzilveren; *fig.* te gelde maken, verkoopen, kapitaliseren; *seine Wechsel* —, zijne wissels verzilveren, - realiseren; *einem die Hände* —, iemand omkoopen. *...SILBERUNG, *v.* verzilvering; *fig.* te gelde making, *v.* verkoop, *m.*; omkooping, *v.* *...SINGEN, *b. w. (onr.)* verkeerd -, valsch zingen; zingende doorbrengen (den tijd); *die Sorgen* —, de zorg zingende verdrijven. *...SINKEN, *o. w. (onr.)* zinken, ver -, weg -, inzinken; overstroomd -, bedolven worden (in het water); verdwijnen (in de golven), *fig. in seine Schmerze versunken*, in zijne smart verzonken; *im Studiren* —, zich verdiepen in de studie. *...SINNLICHEN, *b. w.* verzinnelijken, voor oogen stellen, zinnelijk voorstellen. *...SINTERN, *b. w.* zie UEBERSINTERN.

VERSION, *v.* vertaling, overbrenging, *v.*

VERSITTLICHEN, *b. w.* zeden prediken, tot zeden brengen. *...SITZEN, *b. w.* (*onr.*) verzitten, zittende doorbrengen, verliezen (den tijd); *sich* —, ziek -, traag worden door veel zitten, der wereld ontwend raken.

VERSMACHER, *m.* verzenmaker, *m.*

VERSOFFEN, *b. n.* (§) dronken, aan den drank verslaafd; *ein —er Mensch*, een

dronkaard ; *ein —es Weib*, eene dronken vrouw, eene vrouw aan den drank overgegeven. *...**SOHLEN**, *b. w.* **BESOHLEN**.

VERSÖHNEN, *b. w.* verzoenen (met); boeten; zie **AUSSÖHNEN**; *sich wieder mit einem —*, zich weder met iemand verzoenen. *...**SÖHNER**, *m.* —**INN**, *v.* verzoener, vredestichter, *m.* vredestichtster, -maakster, *v.*; (44) Heiland, Behouder, *m.* *...**SÖHNLICH**, *...**SÖHNBAR**, *b. n.* verzoenbaar, verzoenlijk. *...**SÖHNLICHKEIT**, *v.* verzoenbaarheid, *v.* inschikkelijke aard, *m.* vredelievendheid, *v.**...**SÖHNOPFER**, *o.* (110) zoenoffer, offer ter boetedoening, *o.* *...**SÖHNUNG**, *v.* verzoening, *v.* zoen, *m.* het boeten, boeting, *v.* (ook 49). *...**SÖHNUNGSFEST**, *o.* (49) het feest der verzoening, -der boete, *o.* *...**SÖHNUNGSTAG**, *m.* (49) verzoendag, *m.* *...**SÖHNUNGSTOD**, *m.* zoendood, *m.* *...**SÖHNUNGSWERK**, *o.* (49) werk der verzoening, *o.* boete, kastijding, *v.* *...**SORGEN**, *b. w.* *einen mit etwas —*, iemand van iets verzorgen, -voorzien; *eine Stadt mit Lebensmitteln —*, eene stad van levensmiddelen voorzien; *einen —*, iemand verzorgen, -onderhouden; *seine Kinder —*, zijne kinderen verzorgen, -vestigen, -van huwelijksgoed voorzien; *etwas —*, iets be-, verzorgen, zorg dragen voor iets. *...**SORGER**, *m.* verzorger, onderhouder, voeder, *m.* *...**SORGUNG**, *v.* be-, verzorging, voorziening, *v.* onderhoud, *o.*; vestiging, *v.*; huwelijksgoed, *o.* *...**SORGUNGSHAUS**, *o.* ...**ANSTALT**, *v.* huis van verpleging, kosthuis, gesticht, hofje, *o.* *...**SORTEN**, *b. w.* in soorten-, in klassen splitsen, sorteren; van soorten voorzien.

VERSPAREN, *b. w.* sparen, op-, besparen, bewaren; uitstellen, verschuiven tot op een' anderen tijd. *...**SPARUNG**, *v.* be-, opsparing, *v.* uitstel, *o.* verschuiving, *v.* *...**SPÄTEN**, (**VERSPÄTIGEN**), *b. w.* (*w. g.*) uitstellen, vertragen; *sich —*, *w. w.* toeven, te laat komen. *...**SPÄTUNG**, *v.* uitstel, *o.* vertraging, *v.* het laat naar huis komen.

VERSPEIEN, *b. w.* bespuwen; *einen —*, iemand in het aangezigt spuwen. *...**SPEISEN**, *b. w.* opeten, verbruiken (in eten); etende doorbrengen (den tijd). *...**SPELLEN**, *b. w.* zie **VERSCHWENDEN**. *...**SPENDEN**, *b. w.* uitdeelen (in aalmoezen). *...**SPERREN**, *b. w.* sluiten, opsluiten, versperren, belemmeren; verstoppen; *einem den Weg —*, iemand den weg afsluiten, -versperren, barrikaderen. *...**SPERRUNG**, *v.* sluiting, opsluiting, belemmering, versperring; barrikade, *v.*

VERSPIELEN, *b. w.* verspelen, verliezen in het spel; *spr. versehen ist auch verspielt*, spelen zonder verstand is verlies voor de hand. —, *o.* verlies, (in het spel), o. *...**SPIELER**, *m.* verspeler, verliezer, slechte speler, *m.* *...**SPILLEN**, *b. w.* zie **VERTHUN**, **VERSCHWENDEN**. *...**SPINNEN**, *b. w.* (*onr.*) verspinnen, spinnende gebruiken (vlas enz.); spinnende doorbrengen (den tijd); slecht spinnen; zie ook **AUFSPINNEN**.

VERSPLITTERN, *b. w.* zie **ZERSPLITTERN**, **VERTHUN**, **VERSCHWENDEN**. *...**SPOTTEN**, *b. w.* bespotten, beschimpen, uitjouwen, uitlagchen. *...**SPOTTUNG**, *v.* bespotting, beschimping, uitjouwing, *v.*

VERSPRECHEN, *b. w.* (*onr.*) beloven, toezeggen; *fig. dieser junge Mann verspricht viel*, deze jongeling belooft veel, -is veelbelovend; *ich verspreche mir nicht viel davon*, ik beloof er mij niet veel van; *sich —*, zich verspreken, zich (in het spreken) vergissen; zich verbinden (tot iets); *sich mit einer Person —*, zich aan een meisje verloven, trouwbelofte geven aan een meisje; *versprochen sein*, versproken -, verzegd zijn; *ich habe anderswo versprochen*, ik heb mijn woord aan een ander gegeven. —, o. *...**SPRECHUNG**, *v.* belofte, verzekering, trouwbelofte, toezegging, *v.* *...**SPRENGEN**, *b. w.* met besproeijen verbruiken (als water enz.); *seinen Ball —*, of *sich —*, den bal doen op (uit) springen (in het biljartspel); verdrijven, verstrooijen.

VERSPRIEGELN, *b. w.* zie **SPRIEGELN**.

VERSPRINGEN, *b. w.* (*onr.*) verspringen; *sich den Fuss —*, zijnen voet verstuiten in het springen. *...**SPRITZEN**, *b. w.* verspruiten, spruitende verbruiken; verpompen met eene brandspuit of vensterspuit; *fig. sein Blut —*, zijn bloed storten, -doen vloeijen. *...**SPRUCH**, *m.* zie **VERLÖBNISS**.

VERSPÜNDEN, *b. w.* van sponden voorzien, stoppen (een vat). *...**SPÜREN**, *b. w.* bemerken, bespeuren, ontwaren, gevoelen; zie **SPÜREN**.

VERSTÄBEN, *b. w.* (18) stofwerk maken (aan eene zuil). *...**STÄBUNG**, *v.* (18) stofwerk (aan eene zuil), *o.*; het maken er van; (5) sieraadsband, astragaal, *v.* *...**STÄHLEN**, *b. w.* verstalen, tot staal maken. *...**STÄHLUNG**, *v.* verstaling, *v.* het verstalen.

Verstand, *m.* verstand, *o.* geest, zin, *m.* rede, *v.* gezond verstand, oordeel, *o.*; beteekenis, *v.* begrip; (197) verstandelijk vermogen, *o.*; *er hat keinen —*, hij heeft geen verstand, -geen oordeel; *er hat natürlichen —*, hij heeft natuurlijk -, gezond verstand; *ein Mann von gutem —e, von vielem —e*, een man van gezond verstand, - van oordeel, een zeer verstandig mensch; *er hat einen lebhaften —*, hij is levendig van geest; *er thut alles mit —*, hij doet -, verrigt alles met oordeel; *bei gutem (gesundem) —e sein*, het gebruik van zijn vol verstand hebben; *nicht wohl bei —e sein*, niet te best bij zijne zinnen zijn; *wieder zum —e kommen*, zijn verstand -, zijne zinnen herkrijgen; *wenn er zu —e kommen wird*, als hij zijn vol verstand (oordeel des onderscheids) zal hebben; (ook) als hij weder bijgekomen zal zijn (na eene bezwijming, na een' aanval van krankzinnigheid); *das geht über meinen —*, dat gaat mijn verstand te boven; *es ist kein — in diesem Werke*, dat werk is zonder oordeel geschreven; *es ist kein — in diesen Worten*, dat zijn woorden (redeneringen) zonder verstand, dat is zotteklap; *er hat seinen — bis an sein Ende behalten*, hij bleef bij kennis tot aan zijn einde; *spr. er hat mehr Glück als —*, hij heeft meer geluk dan wijsheid. *—**kraut**, *o.* (76) (soort van) kruid, *o.*

Verstandeskasten, *m.* hoofd, *o.* *...**kraft**, *v.* *...**vermögen**, *o.* verstandelijk vermogen, *o.* *...**schärfe**, *v.* scherpzinnigheid, *v.* vernuft, oordeel, *o.* *...**welt**, *v.* verstandelijke wereld, wereld des verstands, *v.* zedelijk al, *o.* *...**wesen**, *o.* verstandig -, verstandelijk wezen, *o.*

Verständig, *b. n.* verstandig, schrander, oordeelkundig, wijs; ervaren, bedreven, geoefend, bekwaam; behoedzaam, voorzigtig; *das —e Alter*, de jaren van onderscheid. *—,*bijw.* verstandelijk, oordeelkundiglijk. *...**en**, *b. w.* (§) verstendigen, onderrigten, bekend maken; duidelijk maken, ophelderen, voor -, toelichten (iets aan iemand). *...**ung**, *v.* verstendiging, *v.* berigt, *o.*; uitlegging, verklaring, opheldering, *v.*

Verständlich, *b. n.* en *bijw.* verstaanbaar, duidelijk, helder; klaar; op eene verstaanbare wijze; *einem etwas — machen*, iemand iets doen verstaan; (§) aan het verstand brengen. *—**keit**, *v.* verstaanbaarheid, duidelijkheid, klaarheid, *v.*

Verstandlos, *b. n.* en *bijw.* verstandeloos, zonder verstand of oordeel.

Verständniss, *o.* verstandhouding, verbindtenis, *v.* omgang, *m.*; *ein heimliches —*, geheime verstandhouding; *in einem guten — mit einem leben*, op goeden voet -, in goede verstandhouding met iemand zijn, -leven.

Verstandreich, *...**voll**, *b. n.* en *bijw.* rijk aan-, vol verstand; met verstand en oordeel.

Verstärken, *b. w.* versterken, vermeerderen; (133) zamentrekken, koncentreren; *eine Armee —*, een leger versterken; *sich —*, in krachten toenemen, zijne krachten verkrijgen; (108) zich versterken; *eine Mauer —*, eenen muur verdikken, - ondersteunen, - schoren. *...**stärkung**, *v.* versterking; (133) zamentrekking, koncentratie, *v.* *...**starren**, *o. w.* zie **Erstarren**. *...**statten**, *b. w.* vergunnen, toestaan, in-, bewilligen. *...**stattung**, *v.* toestemming, vergunning, *v.* verlof, *o.* in-, bewilliging, *v.*

Verstauben, *o. w.* verstuiven, in stof vervliegen. *...**stäuben**, *b. w.* doen verstuiven, in stof doen vervliegen. *...**stauchen**, *b. w.* verstuiken; *sich die Hand —*, zijne hand verstuiken. *...**stauchung**, *v.* verstuiking; opzwelling door een' stoot, *v.*

Verstechen, *b. w.* *(onr.)* (46) verruilen; zie **Vertauschen**; zamennaaijen, aaneensteken, -rijgen. *...**stecken**, *b. w.* verschuilen, verbergen; *sich —*, zich verbergen, zich verschuilen, zich schuil houden; *fig.* zich in schulden steken. —, *o.* het verschuilen, het schuil houden; —, (*das Versteckspiel*), *o.* schuilhoekje, (kinderspel), *o.*

Verstehen, *o. w.* (*onr.*) verstaan, begrijpen, vatten, bevatten, weten, inzien, kennen, meenen, bedoelen, willen; *zu — geben*, te verstaan geven, doen verstaan, begrijpelijk maken; *das versteht sich*, dat spreekt van zelf; *eine Sprache, eine Kunst —*, eene taal -, eene kunst verstaan, - weten; *eine Sache wohl —*, eene zaak goed verstaan, - begrijpen, bedreven in iets zijn; *sich auf etwas —*, verstand van iets hebben; *sich mit einem —*, zich met iemand verstaan; *sie — sich mit* of *unter einander*, zij handelen gemeenschappelijk, - met gemeen overleg; *sich zu etwas —*, in iets genoegen nemen; tot iets toetreden, zich tot iets laten overhalen; *er will sich dazu nicht —*, hij wil er niet in toestemmen; *sich zu allem —*, in alles genoegen nemen, zich aan alles onder-

werpen; *mit darunter verstanden*, mede daaronder begrepen, tot en met; *ein verstandenes Pfand*, een verstaan -, vervallen pand; *ein verstandenes Pferd*, een bedorven paard (door lang stilstaan). *...**STEHLEN**, *b.* en *o. w.* heimelijk -, sluipende wegnemen, stelen; wegsluipen. *...**STEIFEN**, *o. w.* stijf -, hard worden. *...**STEISSEN** (**SICH**), *w. w. (onr.)* in het opstijgen verdwalen, te hoog klimmen, buiten zijne magt klimmen, - stijgen; *fig.* te ver gaan, te hoog vliegen; *er hat sich in der Dichtkunst nicht weit verstiegen*, in de dichtkunst heeft hij het niet ver gebragt; *sich in seinen Gedanken —*, zich in gedachten -, in mijmeringen verliezen. *...**STEIGERER**, *m.* verkooper, vendumeester, *m.* *...**STEIGERN**, *b. w.* bij opbod verkoopen, veilen; (119) geregtelijk verkoopen. *...**STEIGERUNG**, *v.* veiling, verkooping bij opbod; (119) verkooping bij regterlijk gezag, *v.* *...**STEINEN**, *b w.* van grenssteenen voorzien, afbakenen met steenen, grenssteenen zetten. *...**STEINERN**, *b. w.* versteenen; *sich —*, steen worden; *fig. ich bin ganz versteinert*, ik ben als versteend, - als verpletterd. *...**STEINERUNG**, *v.* versteening, steenwording, *v.* *...**STEINUNG**, *v.* steeniging, versteening, *v.*

VERSTELLEN, *b. w.* verstellen, verplaatsen, verzetten; *fig.* verbergen, namaken, vermommen; misvormen, ontsieren; versperren (eene deur); *seine Stimme, seine Hand —*, zijne stem -, zijne hand (zijn schrift) veranderen; *dieses Kleid verstellt sie*, dit kleed (die japon) misstaat haar; *sich —*, zich vermommen; veinzen, huichelen; *sich zu — wissen*, weten te veinzen, - te huichelen. *...**STELLUNG**, *v.* verplaatsing; misvorming; *fig.* vermomming, veinzerij, huichelarij, *v.* —**SKUNST**, *v.* kunst van veinzen, - van huichelen, *v.* *...**STERBEN**, *o. w.* zie **STERBEN**.

VERSTEUERN, *b. w.* betalen -, opbrengen der belastingen. *...**STEUERUNG**, *v.* betaling -, het betalen der belastingen, opbrengst, *v.*

VERSTIEBEN, *o. w.* (*onr.*) zie **VERSTAUBEN**. *...**STIELEN**, *b. w.* van een' steel voorzien (een mes, eene vork enz.).

VERSTIMMEN, *b. w.* ontstemmen, valsch doen stemmen; *fig.* ontstemmen, (in eene kwade luim brengen). *...**STIMMT**, *dw.* en *b. n.* ontstemd, valsch gestemd; *fig.* ontstemd. *...**STIMMUNG**, *v.* ontstemming, valschheid (van geluiden); *fig.* ontstemming, kwade luim, *v.*

VERSTÖBERN, *b. w. die Wege —*, de wegen met sneeuw bedekken.

VERSTOCKEN, *b.* en *o. w. fig. sein Herz —*, versteenen (zijn hart); verharden (het gemoed); duf -, muf worden; vochtvlakken krijgen, voos worden. *...**STOCKT**, *b. n.* en *bijw. fig.* verhard, versteend, ongevoelig, koppig; verstokt, bedorven. *...**STOCKUNG**, *...**STOCKTHEIT**, *v.* verharding, hardwording; verstoktheid, koppigheid, *v.* *...**STOHLEN**, *b. n.* en *bijw.* verborgen; steelsch; —, of *verstohlener Weise*, heimelijk, op steelsche wijze, onverhoeds. *...**STOLLEN**, *b. w.* (9) *ein Bergwerk —*, mijngangen graven. *...**STOPFEN**, *b. w.* stoppen, digt-, toe-, volstoppen; (34) verstoppen, stoppen; *mit Werk, mit Baumwolle —*, met werk toestoppen; *die Ritzen an der Thüre —*, de reten eener deur stoppen; *fig. seine Ohren —*, zijne ooren stoppen, geene ooren hebben naar; *ich bin verstopft*, ik ben als verstopt, ik lijd aan verstoppingen; *verstopft in der Nase, — im Kopfe*, verstopt in den neus, verkouden in het hoofd; *sich —*, (203) toezuigen, verstoppen, *der Leck hat sich verstopft*, het lek is digtgezogen, - digtgetrokken. *...**STOPFEND**, *b. n.* (34) stoppend. *...**STOPFUNG**, *v.* ver-, op-, digtstopping; (34) verstopping (in de darmen), *v.*; *die — heben*, de verstopping ruimen, - doen ophouden; *— der monatlichen Reinigung*, opstopping der maandstonden; *— im Kopfe, — in der Nase*, verstopping in het hoofd, - in den neus. *...**STORBEN**, *b. n.* gestorven, overleden, wijlen; *der, die —e*, de overledene. *...**STÖREN**, *b. w.* storen, verstoren; verstrooijen, verjagen; vernietigen, verwoesten; zie **ZERSTÖREN**; *fig. er war ganz verstört*, hij was geheel verslagen, - verlegen, - verward; *ein verstörtes Angesicht*, een verwilderd -, woest gelaat; *ganz verstört aussehen*, verwilderde oogen -, een ontdaan voorkomen hebben. *...**STÖRER**, *m.* verstoorder, rustverstoorder, verwoester, *m.* *...**STÖRUNG**, *v.* storing, verwarring, verstoring, *v.* zie **ZERSTÖRUNG**. *...**STOSS**, *m.* feil, *v.* misslag, *m.* fout, dwaling, *v.* vergrijp, *o.*; *— im Rechnen*, vergissing -, feil in het rekenen, misrekening, *v.* *...**STOSSEN**, *b.* en *o. w.* (*onr.*) uit het lid stooten, verstuiken; klein stooten, - stampen, verbrijzelen; slijten, beschadigen (den rand -, de punt van iets); *fig. einen —*, iemand verstooten, - verja-

gen; *sein Kind, seine Frau* —, zijn kind-, zijne vrouw verstooten; *etwas (aus Noth)* —, iets (uit nood verkoopen; *gegen etwas* —, tegen iets zondigen, tegen iets stooten; *sich* —, eene feil-, een' misslag begaan, een' misstap doen; *sich im Rechnen* —, zich vergissen in het rekenen; *das Bier hat* —, het bier heeft opgehouden met gesten. *...STOSSUNG, *v.* verstooting, verdrijving, verjaging, *v.*

VERSTRECKEN, *o. w.* nieuwe horens krijgen (van herten).

VERSTREICHEN, *b.* en *o. w.* (*onr.*) bestrijken; verbruiken in smeren (zalf boter enz.); *die Ritzen* —, de scheuren-, de spleten bestrijken, (met klei, met stopverf enz.); (95) *die Fügen der Steine* —, de voegen vullen, -digtstrijken; *fig.* verstrijken, voorbijgaan, verloopen; *die Zeit verstreicht*, de tijd verloopt; *der Termin ist verstrichen*, de termijn is verstreken. *...STREICHUNG, *v.* het bestrijken, -besmeren, -overstrijken; het verloopen (van den tijd); verschijning (van een' termijn), *v.* *...STREITEN, *b. w.* (*onr.*) verteren (geld); verdoen in processen; (§) betwisten, bestrijden; zie BESTREITEN.

VERSTREUEN, *b. w.* verstrooijen, verbruiken in strooijen; -in het stroo spreiden (voor paarden enz.); verjagen; zie ZERSTREUEN. *...STREUUNG, *v.* het strooijen, verstrooijing, *v.*

VERSTRICKEN, *b. w.* verbreijen, verbruiken in breijen (wol, katoen enz.); verwarren, verstrikken, verlegen maken (door strikvragen); *fig. in einen üblen Handel verstrickt sein*, in eene onaangename zaak gewikkeld zijn; *in Liebe verstrickt sein*, in de banden der liefde verstrikt zijn; *einen* —, iemand vangen, -verstrikken. *...STRICKUNG, *v.* verbruik in het breijen (van wol, katoen enz.); het verwarren, *o.* om-, verstrikking; hinderlaag, *v.* valstrik, *m.*

VERSTRÖMEN, *b. w.* af-, wegstroomen, wegvloeijen.

VERSTUDIREN, *b. w.* verteren (in studie); studerende doorbrengen (den tijd); (*w. g.*) verliezen door studie. *...STÜMMELN, *b. w.* verminken, misvormen. *...STÜMMELUNG, *v.* verminking, misvorming, *v.* *...STUMMEN, *o. w.* stom-, sprakeloos worden, de spraak verliezen; verstommen, eensklaps zwijgen. *...STUMMT, *b. n.* verstomd, sprakeloos; *fig.* stom, verbaasd. *...STUMPELN, *b. w.* (§) bederven, verbrokkelen. *...STÜRZEN, *b. w.* (9) uitstorten, vullen. *...STUTZEN, *b. w.* zie STUTZEN, ABSTUTZEN.

VERSUCH, *m.* proef, proeve, ondervinding; poging, *v.*; *einen — machen*, eene proef nemen, beproeven. *—EN, *b. w.* beproeven, proeven, trachten, streven naar; proberen; *einen Wein* —, wijn proeven; — *Sie diesen Tabak*, proef dien tabak eens; — *Sie es*, probeer het; — *Sie es, ob*, zie of...; *es mit einem Menschen* —, *es mit einer Sache* —, het met iemand-, het met iets proberen; *ein Mittel an einem* —, een geneesmiddel op iemand beproeven; *einen* (*durch Geld*) —, iemand (met geld) pogen om te koopen; *sein Glück* (*Heil*) —, zijn heil-, zijn geluk beproeven; *sein Glück weiter* —, elders zijne fortuin zoeken; *sich etwas versucht haben*, ervaring-, ondervinding hebben; *ein versuchter Mann*, een beproefd-, ervaren man. *...SUCHER, *m.* —INN, *v.* verzoeker, verleider, *m.* verleidster, *v.*; geldtoetser, geldkeurder, *m.* *...SUCHUNG, *v.* verzoeking, verleiding, *v.*; *einen in — führen*, iemand in verzoeking brengen; *in — sein, in — gerathen*, in verzoeking zijn, -geraken. *...SUDELN, *b. w.* (§) bekladden, bemorsen; verbroddelen, bederven. *...SÜNDIGEN (SICH), *w. w.* zondigen, zich bezondigen; *sich an einem* —, tegen iemand zondigen, zich aan zonde schuldig maken tegen iemand. *...SÜNDIGUNG, *v.* zonde, bezondiging, *v.* *...SUNKENHEIT, *v.* diep zedebederf, *o.* *...SÜSSEN, *b. w.* zoet maken, suikeren; te zoet maken; *fig.* verzoeten, (ook 133). *...SÜSSUNG, *v.* het zoetmaken, het suikeren, het te veel suikeren; *fig.* verzoeting, *v.* (ook 133).

VERTÄFELN, *b. w.* zie TÄFELN. *...TAGEN, *b. w.* (119) verdagen. *...TAGUNG, *v.* (119) verdaging, opschorting, schorsing, *v.* *...TÄNDELN, *b. w.* (§) verbeuzelen (den tijd, geld enz.) nutteloos besteden, in beuzelingen verteren. *...TANZEN, *b. w.* verdansen, dansende doorbrengen (den tijd); *eine Krankheit* —, eene ziekte door den dans verdrijven, -uitdrijven. *...TAUSCHEN, *b. w.* verruilen, ruilen, verwisselen tegen, -voor; *eine Pfründe* —, een kerkelijk ambt verwisselen. *...TAUSCHUNG, *v.* verruiling, *v.* ruil *m.* verwisseling, *v.*

VERTEUEN, *b. w.* (203) vertuijen, meeren. *...TEUFELT, *b. n.* dui-

velsch, verduiveld; *ein — er Kerl*, een duivelsche kerel; *ein —es Weib*, een verduiveld wijf. —, *bijw.* op eene verduivelde wijze. *...**TEUNEN**, *b. w.* (203) het bovenschip leggen. *...**TEUNUNG**, *v.* bovenschip, *o.* *...**TEUTSCHEN**, *b. w.* zie **VERDEUTSCHEN**.

VERTHEIDIGEN, *b. w.* verdedigen; *sich* —, zich verdedigen, - verweren; *einen Satz* —, eene stelling verdedigen; *die gute Sache* —, de goede zaak verdedigen, voor de goede zaak opkomen. *...**THEIDIGER**, *m.* verdediger, beschermer, *m.* —**INN**, *v.* verdedigster, verweerster, *v.*

VERTHEIDIGUNG, *v.* verdediging, verwering, *v.* *—**SBÜNDNISS**, *o.* verdedigend verbond, *o.* *—**SLINIE**, *v.* (180) linie -, lijn van verdediging, linie van defensie, *v.* *—**SKRIEG**, *m.* verdedigende oorlog, *m.* *—**SLOS**, *b. n.* en *bijw.* weerloos, zonder verdediging, van verdediging ontbloot; *der —e Zustand*, staat van weerloosheid. *—**SMITTEL**, *o.* middel van verdediging, *o.* *—**SREDE**, *v.* verdediging, rede -, aanspraak van verdediging, *v.* *—**SSCHRIFT**, *v.* verdedigingsschrift, *o.* apologie; (119) memorie van defensie, *v.* *—**SSTAND**, *m.* staat van verdediging, *m.* *—**SWAFFEN**, *mv.* verdedigende wapenen, *o. mv.* *—**SWEISE**, *bijw.* verdedigenderwijze; — *gehen*, — *verfahren*, verdedigenderwijs handelen.

VERTHEILEN, *b. w.* ver-, uit-, indeelen; omslaan (over); *Geld unter die Armen* —, geld onder de armen uitdeelen; *sich* —, verdeeld worden. *...**THEILUNG**, *v.* ver-, uit-, indeeling, *v.*; omslag (over), *m.* *...**THEUERN**, *b. w.* duur -, duurder maken, den prijs verhoogen. *...**THEUERUNG**, *v.* verhooging van prijs, *v.* het duurder worden, - maken.

VERTHIEREN, *b. w.* verdierlijken; onder de gedaante van een dier voorstellen.

VERTHUER, *m.* verkwister, doorbrenger, *m.* —**INN**, *v.* (§) doorbrengster, *v.* *...**THULICH**, *b. n.* (§) verkwistend, ruim. *...**THUN**, *b. w.* (*onr.*) verdoen, nutteloos verspillen, verkwisten, doorbrengen; (§) besteden, verbruiken; (46) *Waaren* —, zich van waren ontdoen; slijten, verkoopen.

VERTICAL, *b. n.* zie **SCHEITELRECHT**.

VERTIEFEN, *b. w.* verdiepen, dieper maken; (8) ingraven; (136) verdiepen, doen wijken; *eine Schüssel* —, *einen Teller* —, aan een' schotel -, aan een bord de diepte -, de holte geven; uitdiepen; *fig. sich — in*, zich verdiepen (in studie, in het onderzoek enz.); *er ist ganz in Gedanken vertieft*, hij is gansch verdiept in gedachten. *...**TIEFUNG**, *v.* verdieping, in-, uitdieping; diepte, holligheid; uitholing, uitgraving; (136) wijking; (18) holte, diepte, holligheid, *v.* *...**TILGEN**, *b. w.* ver-, uitdelgen, uitroeijen, verwoesten, vernietigen; *fig.* uitwisschen, verdelgen. *...**TILGER**, *m.* —**INN**, *v.* verdelger, uitroeijer, *m.* verdelgster, *v.* *...**TILGUNG**, *v.* verdelging, vernietiging; vernieling, *v.*

VERTOBEN, *b.* en *o. w.* tieren; tierende doorbrengen (den tijd); uitrazen. *...**TÖLPELN**, *b. w.* door onhandigheid -, door domheid bederven, - verliezen.

VERTRACKT, *b. n.* en *bijw.* verduiveld, duivelsch; zie **VERTEUFELT**; (§) *ein —er Kerl*, een duivelsche kerel.

VERTRAG, *m.* verdrag, *o.* overeenkomst, *v.* vergelijk, akkoord, kontrakt, *o.* verbindtenis, *v.*; *mit einem einen — machen*, een kontrakt met iemand sluiten, - aangaan. *—**EN**, *b. w.* (*onr.*) ver-, overdragen, verleggen; onder het dragen verliezen; door dragen bederven, - beschadigen; *fig.* verdragen, dulden, lijden, ondergaan, verduren; *er kann den Wein nicht* —, hij kan den wijn niet verdragen, hij wordt spoedig dronken; *er kann nicht viel* —, (*gerath leicht in Zorn*), hij kan niet veel verdragen, - dulden, hij wordt spoedig boos; *sich* —, *w. w.* (*onr.*) zich verdragen, een verdrag sluiten, overeenkomen met elkander; in vrede -, in eendragt -, in goede verstandhouding leven; bestaanbaar zijn met...; *sie — sich gut*, zij leven goed met elkander; *die Parteien haben sich* —, de partijen hebben een vergelijk getroffen; *das verträgt sich nicht mit...*, dat is niet bestaanbaar met... *...**TRÄGLICH**, *...**TRAGSAM**, *b. n.* en *bijw.* handelbaar, verdraagzaam, inschikkelijk, toegevend, gezellig, - lijk, bestaanbaar met; — *mit einander leben*, verdraagzaam leven. —**HEIT**, *v.* verdraagzaamheid, handelbaarheid, toegevendheid, toegeeflijkheid, bestaanbaarheid, *v.* *...**TRAGMÄSSIG**, *b. n.* en *bijw.* overeenkomstig, - lijk het verdrag, naar de letter van het kontrakt.

VERTRAGSARTIKEL, *...**PUNKT**, *m.* artikel -, punt van het verdrag, - van het kontrakt, *o.* *...**MÄSSIG**, *b. n.* en *bijw.* zie **VERTRAGMÄSSIG**.

VERTRAUEN, *o.* en *b. w.* *einem*, *einer*

Sache, *auf einen*, *auf etwas* —, op iemand -, op iets vertrouwen, zich verlaten, op iets staat maken; *einem etwas* —, iemand iets toevertrouwen, - vertrouwen; *(im Vertrauen sagen)*, in vertrouwen zeggen; *sich einem* —, zich aan iemand vertrouwen, openbaren, zijn hart openen voor iemand. —, *o.* vertrouwen, *o.* vertrouwelijkheid, *v.*; — *zu einem, zu einer Sache — haben*, — *fassen*, vertrouwen in iemand -, in iets stellen; *sein — auf einen setzen*, zijn vertrouwen op iemand vestigen; *einem sein — schenken*, zijn vertrouwen aan iemand schenken; *einem etwas in — sagen*, iemand iets in vertrouwen mededeelen; *das gute — erhalten*, de goede verstandhouding voeden. *...TRAULICH, *b. n.* en *bijw.* vertrouwelijk, innig; met vertrouwen, gemeenzaam, - lijk; *einen all zu —en Umgang mit einer Person haben*, op een' al te gemeenzamen voet met iemand staan; *all zu — werden*, al te gemeenzaam worden, zich te veel vrijheid veroorloven. *...TRAULICHKEIT, *v.* vertrouwelijkheid, gemeenzaamheid, *v.*

VERTRÄUMEN, *b. w. fig.* verdroomen, droomende doorbrengen, werkeloos slijten (den tijd).

VERTRAUT, *b. n.* en *bijw.* vertrouwd, gemeenzaam, - lijk, vol vertrouwen, innig, - lijk; *eine —e Person*, een vertrouwd persoon, een man van vertrouwen; — *mit einem thun*, gemeenzaam met iemand omgaan; — *mit einem sprechen*, in vertrouwen -, op vertrouwelijken toon met iemand spreken; *fig. mit etwas — werden*, gemeenzaam -, bekend met -, volleerd -, bedreven in iets worden. *...TRAUTE, *m.* en *v.* vertrouwde, vertrouweling, *m.* en *v.* vriend, *m.* vriendin, *v.*; bediende, *m.* en *v.*

VERTREIBEN, *b. w.* (*onr.*) verdrijven, ver-, wegjagen; *einen aus dem Besitze, aus seinem Eigenthüme* —, iemand uit zijn bezit -, uit zijn eigendom stooten, - verstooten; *einen von seinem Platze* —, iemand uit zijne plaats drijven; *einen aus seiner Wohnung* —, iemand uit zijn huis zetten; *aus seinem Bette* —, van zijn bed jagen, - ligten; *den Feind aus einem Posten* —, den vijand uit eene stelling verdrijven; *die Vögel aus dem Neste* —, het nest der vogels storen; *fig. das Fieber* —, de koorts verjagen; *sich den Schnupfen* —, eene verkoudheid uitzweeten, - verdrijven; *die Heiserkeit* —, de heeschheid overwinnen, - verzachten; *die Geschwulst* —, de zwelling doen ophouden; *Gewalt mit Gewalt* —, geweld met geweld keeren; *die Zeit* —, den tijd verdrijven, zich vermaken; *einem die lange Weile* —, iemands verveling verjagen; *Waaren* —, goederen verkoopen, - afzetten; (136) *die Farben* —, de kleuren doen ineensmelten; *die Umrisse* —, de omtrekken verzachten. *...TREIBUNG, *v.* verdrijving, verjaging, (in alle beteekenissen); (136) ineensmelting der kleuren, verzachting der omtrekken, *v.* *...TRETEN, *b. w.* (*onr.*) vertreden, met voeten treden, op den grond vertrappen; (zie ZERTRETEN); *sich den Fuss* —, zich den voet verstuiken, - ontwrichten; *fig. die Kinderschuhe* —, den kinderschoenen ontwassen zijn; *einem den Weg* —, iemand den weg afsnijden; *jemandes Stelle* —, iemands plaats vervullen, zijn ambt waarnemen; *einen* —, voor iemand optreden; *einen vor Gericht* —, voor iemand als verdediger optreden, zich voor een' gedaagde stellen. *...TRETER, *m.* verdediger; *(w. g.)* vertegenwoordiger, *m.*; zie STELLVERTRETER. *...TRETUNG, *v.* vertrapping, vertreding, *v.* het onder de voeten treden; *fig.* vervulling van een ambt, plaatsvervanging; tusschenkomst, verdediging, *v.*

VERTRIEB, *m.* verkoop, *m.* vertier, debiet, *o.* *—ENE, *m.* en *v.* verdrevene, verjaagde, banneling, *m.* en *v.* zie ook VERWIESENE. *...TRINKEN, *b. w.* *(onr.)* drinkende doorbrengen (den tijd); verdrinken, drinkende verteren, - verliezen (geld, gezondheid enz.); *fig. seine Sorgen* —, zijne zorgen in den drank verjagen, (§) afspoelen.

VERTROCKNEN, *o. w.* op-, uit-, verdroogen; droog worden. —, *o.* op-, uit-, verdrooging, *v.* *...TRÖDELN, *b. w.* verruilen, verschagcheren, aan uitdragers verkoopen; (§) *die Zeit* —, den tijd verbeuzelen, - werkeloos doorbrengen. *...TRÖSTEN, *b. w.* vertroosten, troosten, hoop geven, bemoedigen; met hoop vleijen; foppen, gedurig uitstellen; *einen auf etwas* —, iemand (op) iets doen hopen; *seine Gläubiger von einer Zeit zur andern* —, zijne schuldeischers van den eenen tijd tot den anderen uitstellen. *...TRÖSTUNG, *v.* vertroosting, *v.* troost, *m.* *...TUSCHEN, *b. w.* (§) verbergen, verschuilen, wegstoppen. *...TUSCHUNG, *v.* verberging, verschuiling, *v.* het verbergen.

VERÜBELN, *b. w. einem etwas* —, euvel -, ten kwade duiden (iemands gezegden, daden enz.); zie VERARGEN.

*...ÜBEN, *b. w.* uitoefenen, volvoeren, plegen, bedrijven, (ook 119). *...ÜBUNG, *v.* uitoefening, volvoering, *v.* het plegen (van een feit, van eene misdaad). *...UMSTÄNDLICHEN, *b. w.* in bijzonderheden opgeven, -verdeelen, -verhalen. *...UNEDELN, *b. w.* verlagen, doen ontaarden; onedel maken; *die Erze — sich,* de bergstof wordt minder fijn, -wordt grover. *...UNEHREN, *b. w.* onteeren, verkrachten. *...UNEHRUNG, *v.* onteering, verkrachting, *v.* *...UNEINIGEN, *b. w.* oneenig maken, -doen worden; *sich —,* het oneens worden, in twist geraken. *...UNEINIGUNG, *v.* oneenigheid, *v.* twist, *m.* tweedragt, *v.* *...UNGLIMPFEN, *b. w.* bekladden, belasteren, in opspraak brengen, afkeuren, beschimpen. *...UNGLIMPFUNG, *v.* beklading, belastering, opspraak, afkeuring, *v.* smaad, *m.* beschimping, *v.* *...UNGLÜCKEN, *o. w.* verongelukken, omkomen; tegenspoed -, ongeluk hebben; eenig ongeluk -, eenigen tegenspoed hebben; *fig.* stranden, niet slagen in zijn voornemen; *das Schiff ist verunglückt,* het schip is verongelukt, -gestrand, -vergaan; *der Plan, die Sache ist verunglückt,* het plan -, de zaak is mislukt; *ein verunglückter Mann, ein Verunglückter,* een (door ramp, door brand enz.) ongelukkig geworden man, een noodlijdende. *...UNGLÜCKUNG, *v.* het verongelukken; het omkomen; mislukking, verijdeling, *v.* *...UNGNADEN, *b.* en *o. w.* in ongenade doen vallen; in ongenade zijn. *...UNGÜLTIGEN, *b. w.* ongeldig -, niet geldig -, nietig verklaren; (119) van nul en geener waarde verklaren. *...UNHEILIGEN, *b. w.* ontheiligen, ontwijden; zie ENTHEILIGEN. *...UNHEILIGUNG, *v.* ontheiliging, ontwijding, *v.* *...UNKOSTEN, *o. w.* te laste leggen aan, op de kosten teren van. *...UNKRAUTET, *b. n.* met onkruid bewassen, -begroeid. *...UNREINIGEN, *b. w.* ontreinigen, bevlekken, besmetten, smetten, bederven (de lucht); ontheiligen, ontwijden (een heiligdom); (49) verontreinigen; *sich —,* zich bevlekken, -besmetten, (ook *fig.*). *...UNRUHIGEN, *b. w.* verontrusten; zie BEUNRUHIGEN. *...UNSÄUBERN, *b. w.* morsig -, onzuiver maken. *...UNSICHERN, *b. w.* onveilig maken. *...UNSICHTBAREN, *b. w.* onzigtbaar maken. *...UNSTALTEN, *b. w.* misvormen, ontsieren, leelijk -, afzigtelijk maken. *...UNSTALTUNG, *v.* misvorming, ontsiering, *v.* het leelijk maken. *...UNSTERBLICHEN, *b. w.* onsterfelijk maken. *...UNTIEFEN, *b. w.* ondiep maken, vullen. *...UNTREUEN, *b. w.* verdonkeren, ontstelen; zoek maken, oneerlijk bewaren, ontrouw waarnemen. *...UNTREUUNG, *v.* verdonkering, ontfutseling; ontrouwe waarneming, ontvreemding, *v.*; — *der Gelder,* verdonkering van gelden. *...UNWILLIGEN (SICH), *w. w.* zie VERUNEINIGEN (SICH). *...UNZIEREN, *b. w.* ontsieren.

VERURSACHEN, *b. w.* veroorzaken, aanleiding geven; doen ontstaan, -geboren worden. *...URSACHUNG, *v.* veroorzaking, aanleiding, beweegoorzaak, *v.* *...URTHEILEN, *b. w.* veroordeelen, vonnissen. *...URTHEILUNG, *v.* veroordeeling, *v.* vonnis, *o.*

VERVIEHEN, *b. w.* zie VERTHIEREN.

VERVIELFACHEN, VERVIELFÄLTIGEN, *b. w.* vermenigvuldigen, vermeerderen. *...VIELFÄLTIGUNG, *v.* vermenigvuldiging, vermeerdering, *v.* *...VIERFACHEN, *b. w.* verviervoudigen. *...VIERTELN, *b. w.* vierendeelen; in vieren -, in kwarten deelen.

VERVOLLKOMMLICH, *b. n.* vatbaar voor volmaking. *...VOLLKOMMLICHKEIT, *v.* vatbaarheid voor volmaking, volmaaktheid, *v.* *...VOLLKOMMNEN, *b. w.* volkomen maken, voltooijen; *sich —,* volmaakt -, volkomen maken. *...VOLLKOMMNER, *m.* volmaker, voltooijer, *m.* *...VOLLKOMMNUNG, *v.* volmaking, voltooijing, *v.* *...VOLLSTÄNDIGEN, *b. w.* volledig maken. *...VORTHEILEN, *b. w.* (§) bedriegen, benadeelen, schaden; zie BEVORTHEILEN, UEBERVORTHEILEN. *...VORTHEILUNG, *v.* zie BEVORTHEILUNG, UEBERVORTHEILUNG.

VERWACHEN, *b. w.* *die Nacht —,* den nacht doorwaken, -wakende doorbrengen. *...WACHSEN, *o.* en *b. w.* (*onr.*) vergroeijen, digtgroeijen, digtgaan (van wonden enz.); zamengroeijen, mis -, verkeerd groeijen, een' bogchel krijgen; *dieses Kind ist ganz —,* dit kind is te eenenmale scheef gegroeid, -heeft de knobbelziekte; *mit Gesträuchen —,* met struiken begroeid, -bewassen; *ein Kleid —,* uit een kleedingstuk groeijen; *eine Narbe —,* eene wond -, een likteeken (door den tijd) - zien vergroeijen, -verdwijnen; *die Blatternarben — sich mit der Zeit,* de pokpitten vergroeijen (verdwijnen, verbleeken) met den tijd. *...WÄGEN, *b. w.* verwegen, zich vergissen in het wegen. *...WAHREN, *b. w.* bewaren, wegsluiten, opsluiten; *einen*

Garten mit einem Zaune —, een' tuin met eene hegge omringen, - beplanten; *einen Gefangenen enger* —, eenen gevangene enger-, naauwer opsluiten; *sich gegen* of *vor etwas* —, zich voor iets bewaren, - tegen iets behoeden; (119) zijne waarborgen nemen tegen; opkomen tegen, akte van verzet aanteekenen; *sich gegen den Regen* —, zich voor den regen beschermen; *sich vor der Kälte* —, zich voor de koude dekken. *...WAHRER, *m.* —INN, *v.* bewaarder, behoeder, beschermer, *m.* bewaarster, behoedster, schutsvrouw, *v.* *...WAHRGELD, *o.* bewaard-, gedeponeerd geld; (46) geld à deposito, *o.* *...WAHRGUT, *o.* bewaard goed, goed in depôt, *o.* *...WAHRLICH, *bijw.* in bewaring; (46) in depôt; *etwas bei einem* — *niederlegen*, iemand iets in depôt-, in bewaring geven; *Geld* — *niederlegen*, geld in bewaring-; (46) à deposito geven. *...WAHRLOSEN, *b. w.* verwaarloozen, veronachtzamen, door nalatigheid bederven, - beschadigen, - laten vergaan; *das Feuer* —, brand maken door nalatigheid. *...WAHRLOSUNG, *v.* verwaarloozing, veronachtzaming, nalatigheid, *v.* *...WÄHRT, *b. n.* (119) verjaard. *...WAHRUNG, *v.* bewaring, behoeding, *v.* voorbehoud, *o.*; *etwas in seiner* — *haben*, iets in bewaring hebben; *in* — *geben*, in bewaring-, (46) in depôt-, à deposito geven. —SMITTEL, *o.* behoedmiddel, *o.*

VERWAISEN, *o. w.* ouderloos-, een wees worden. *...WAISET, *b. n. bijw.* tot wees-, ouderloos geworden; *fig.* uitgestorven, verlaten, eenzaam; *ein* —*es Kind*, een wees, een ouderloos kind; *ein* —*es Haus*, een huis waar de huisvader of de huismoeder gestorven is. *...WALTEN, *b. w.* besturen, beheeren, regeren, waarnemen; *ein Amt* —, een ambt waarnemen. *...WALTEND, *b. n.* besturend, waarnemend. *...WALTER, *m.* beheerder, bestuurder, bewindvoerder, gezaghebber; hofmeester, intendant, *m.*; — *einer streitigen Sache*, bewaarder-, sekwester van een betwist voorwerp. *...WALTERINN, *v.* bestuurster, *v.* *...WALTUNG, *v.* bestuur, beheer, *o.* waarneming, administratie, *v.*; (119) — *eines Gutes*, beheer van een landgoed; — *einer streitigen Sache*, beheer van een betwist voorwerp, sekwestratie. —SVERSAMMLUNG, *v.* vergadering van bestuurders, bestuursvergadering, *v.*

VERWANDELBAR, *b. n.* verwisselbaar, vatbaar voor verwisseling. *—KEIT, *v.* verwisselbaarheid, *v.* *...WANDELN, *b.* en *o. w.* verwisselen, veranderen; ver-, hervormen, van gedaante verwisselen; (44) verzelfstandigen, van wezen veranderen; *etwas in etwas* —, iets tot iets vervormen, iets in iets veranderen; *ein Metall in ein edleres* —, een grover tot edeler metaal veranderen, een metaal veredelen; *eine Strafe in eine andere* —, eene straf wijzigen, - in eene andere veranderen. *...WANDLUNG, *v.* verandering, verwisseling, ver-, hervorming, gedaanteverwisseling; vermindering (van straf); verandering (der metalen); (44) verzelfstandiging, verandering van brood en wijn in het ligchaam van J. C., *v.* *...WANDT, *b. n.* verwant, verwantschapt, vereenigd (door het bloed); *er ist mit mir* —, hij is mijn aanverwant; *wir sind nahe, weitläufig* —, wij zijn digte-, verre nabestaanden; *fig. Dichtkunst und Malerei sind mit einander* —, poëzij en schilderkunst zijn zusters; (§) *er ist mir mit* 10 *Thalern* —, hij is mij 10 (rijks) daalders schuldig. *...WANDTE, *m.* en *v.* aan-, bloedverwant, nabestaande, *m.* en *v.* *...WANDTSCHAFT, *v.* bloedverwantschap, maagschap; *fig.* overeenkomst, verwantschap (der taal); betrekking tot, *v.* *...WANDTSCHAFTLICH, *b. n.* en *bijw.* verwant, in den bloede bestaande. *...WARNEN, *b. w.* zie WARNEN. *...WASCHEN, *b. w.* (*onr.*) verwasschen, weg-, afwasschen; verbruiken, verteren in wasschen; *fig.* zie VERPLAUDERN. *...WÄSSERN, *b. w.* te veel wateren, te veel water opdoen, waterig maken.

VERWEBEN, *b. w.* verweven, gebruiken in weven, - tot een weefsel; *fig.* ineen-, in elkander weven, slingeren. *...WEBUNG, *v.* weefsel, verbruik in het weven, *o.*; *fig.* ineenslingering, *v.* *...WECHSELN, *b. w.* verwisselen, veranderen; verwarren, ontparen; *eins mit dem andern* —, het eene met het andere verwarren; *Handschuhe* —, *Strümpfe* —, handschoenen-, kousen ontparen. *...WECHSELUNG, *v.* verwisseling, wisseling; verwarring; ontparing, *v.* *...WEGEN, *b. n.* en *bijw.* vermetel, stout, stoutmoedig, -lijk. —HEIT, *v.* vermetelheid, stoutheid, stoutmoedigheid, *v.* *...WEHEN, *b.* en *onp. w.* verwaaijen, doen wegwaaijen; verspreiden; volblazen, ophouden met waaijen, overwaaijen. *...WEHREN, *b. w.* verhinderen, te-

genhouden, weren, verweren, beschermen, verdedigen. —, *o*. verhindering, *v*. beletsel, *o*. verwering, *v*. *...WEHRLICH, *b. n*. dat geweerd -, dat belemmerd kan worden; verweerbaar. *...WEIBEN, *b. w*. trouwen; verwijven, verwijfd maken. —, *o. w*. verwijfd worden. *...WEIBLICHEN, *...WEICHLICHEN, *b. w*. verwijven, verweekelijken, week -, laf maken. *...WEICHEN, *b*. en *o. w*. verweeken, te veel -, te lang weeken, in het water laten staan; te week worden. *...WEIGERN, *b. w*. weigeren, ontzeggen. *...WEIGERUNG, *v*. weigering, ontzegging, *v*. *...WEILEN, *o. w*. en *sich* —, *w. w*. verwijlen, toeven, uitblijven, standhouden, zich ophouden; *sich zu lange bei etwas* —, zich te lang met iets bezig houden. —, *o*. *...WEILUNG, *v*. verwijl, oponthoud, het uitstellen, toeven, *o*. *...WEINEN, *b. w*. weenende doorbrengen (den tijd), doorweenen, -schreijen; *seinen Schmerz* —, zijne smart door weenen verjagen, -doen ophouden; *sich* —, zich door te veel weenen uitputten; *verweinte Augen*, bekreten -, roodgekreten oogen. *...WEIS, *o*. verwijt, *o*. berisping, bestraffing, *v*.; *einem wegen* of *über etwas einen — geben*, iemand wegens -, over iets verwijten; (§) iemand den mantel vegen. *...WEISEN, *b. w*. (*onr*.) verwijzen, veroordeelen, verbannen, uitzetten, vogelvrij verklaren; *den Leser auf etwas* —, den lezer naar een ander werk -, naar eene andere bladzijde verwijzen; *von einem zum andern verwiesen werden*, van den een naar den ander worden heengezonden; *des Landes verwiesen werden*, uit den lande worden gebannen; *einen auf eine Insel* —, iemand naar een eiland verbannen. —, *fig*. verwijten, berispen, bestraffen; *einem etwas* —, iemand iets verwijten, -wegens iets bestraffen. *...WEISUNG, *v*. verwijzing, veroordeeling, *v*. vonnis, *o*.; verbanning, uitzetting, ballingschap, *v*.

VERWELKEN, *o. w*. verwelken, verschieten, verkleuren, verdorren, verflensen, (ook *fig*.). *...WELKUNG, *v*. verwelking, verflensing, verdorring, *v*. *...WELTLICHEN, *b. w*. wereldlijk maken. *...WELTLICHUNG, *v*. wereldlijkmaking, *v*. *...WENDEN, *b. w*. (*reg*. en *onr*.) omwenden; *kein Auge von etwas* —, geen oog van iets laten, -afkeeren. —, *fig*. besteden (aan iets); *viel auf Kleider* —, *auf Pferde* —, veel (geld) in kleederen -, in paarden besteden; *sich für einen* —, voor iemand tusschenbeide komen. *...WENDUNG, *v*. om-, afwending; besteding, aanwending; bemiddeling, tusschenkomst, verdediging, *v*. *...WERFEN, *b. w*. (*onr*.) werpen, hier en daar heenwerpen, -verspreiden; omverwerpen, uit-, door elkander werpen, -smijten; bedekken (door er op te werpen), vol-, digtwerpen; -smijten; *fig*. verwerpen, afwijzen, wraken, afkeuren; *alle Steine* of *sich* —, alle steenen wegwerpen, te veel steenen werpen; *die Kugel (im Kegeln)* —, de ballen slecht werpen (in het kegelspel); *die Fugen der Steine mit Mörtel* —, de voegen der steenen met kalk (mortel) volwerpen, -volgooijen; *einen Rath* —, eenen raad verwerpen; *die Münze* —, *(ausschiessen)*, een stuk geld verwerpen, -uitschieten; *einen Richter*, *Zeugen* —, een' regter -, getuigen wraken; *die Kirche verwirft diese Lehre*, de kerk verwerpt, -laakt, -wraakt die leer; *sich* —, zich vergissen in het werpen (van geld); zie WERFEN (SICH); (63) kwalijk verschuiven, uit-, afzonderen (de kaarten). —, *o. w*. (*onr*.) ontijdig werpen (van dieren). —, *o*. het ontijdig werpen. *...WERFLICH, *b. n*. en *bijw*. verwerpelijk, wraak-, laakbaar. *...WERFUNG, *v*. verspreiding, omverwerping, *v*. het uitschieten, het afwijzen; wraking, *v*. het wraken; miswerping, afwijzing; verdoemenis (van den zondaar), *v*. *...WESEN, *o. w*. verrotten; verweeren; bederven, tot verrotting overgaan. —, *b. w*. beheeren, besturen; zie VERWALTEN. *...WESER, *m*. beheerder, bestuurder; waarnemer, plaatsvervanger, stedehouder, *m*. *...WESLICH, *b. n*. bederfelijk, verrotbaar. —KEIT, *v*. verrotbaarheid, bederfelijkheid, *v*. *...WESUNG, *v*. bederf, *o*. verrotting, *v*.; beheer, bestuur, *o*.; zie VERWALTUNG. *...WETTEN, *b. w*. verwedden, verliezen door weddingschappen, wedden; zie WETTEN. *...WETTERT, *b. n*. (§) verwenscht, vervloekt; zie VERTEUFELT.

VERWICHEN, *b. n*. en *bijw*. verleden, laatstleden, laatst, laatstelijk. *...WICKELN, *b. w*. inwikkelen, verwarren, vermengen, dooreenhaspelen; *die Füsse in etwas* —, de voeten in iets verwarren, -verwikkelen; *sich* —, zich verwikkelen, ineenloopen; *fig*. *einen mit in eine Sache* —, iemand in eene zaak trekken, hem er in wikkelen; *sich in eine Sache* —, zich in eene zaak steken, zich er in wikkelen, zich eene zaak over den hals halen; *sich in seinen Reden* —, in zijne

woorden verward raken, niet kunnen voortgaan met zijne aanspraak. *...WICKELT, *dw.* en *b. n.* ver-, ingewikkeld, verward, dooreengemengd, moeijelijk op te lossen; *er ist auch mit darein* —, hij is er ook in betrokken. *...WICKELUNG, *v.* verwikkeling, verwarring, *v.*; *fig.* plan, *o.* intrige (van een tooneelstuk); verwikkeling, *v.*; zamenloop (van zaken, omstandigheden enz.), *m.* *...WIEGEN, *b. w.* (*onr.*) wegen; zie WIEGEN; bij het gewigt slijten, -verkoopen; *sich* —, verkeerd wegen. *...WIESENE, *m.* en *v.* veroordeelde, banneling, *m.* en *v.* *...WILDERN, *o. w.* verwilderen, wild-, woest worden, in het wilde groeijen; *seine Kinder — lassen*, zijne kinderen in het wilde laten opgroeijen, -uit den aard laten slaan. *...WILDERT, *b. n.* verwilderd, wild, woest; *der Garten ist* —, de tuin is verwilderd, -in het wilde gegroeid; *der Baum ist* —, de boom heeft te veel hout geschoten. *...WILDERUNG, *v.* verwildering, onbeschaafdheid, slechte-, verwaarloosde opvoeding, *v.* gebrek aan tucht, *o.* *...WILLIGEN, *b. w.* zie BEWILLIGEN. *...WINDEN, *b. w.* (*onr.*) (*w. g.*) omwinden, ineenwikkelen, omwikkelen; *fig. eine Krankheit* —, opkomen van eene ziekte; *einen Verlust* —, een verlies herstellen, -inpalmen; *er wird es so bald nicht* —, hij zal zoo spoedig niet op zijn verhaal komen. *...WIRKEN, *b. w.* verwerken, gebruiken in het kneden enz.; misdoen, begaan, verbeuren; *sein Leben, Leib und Gut* —, zijn leven-, lijf en goed verbeuren, -verliezen (door een vonnis); *das Leben* —, het leven verbeurd hebben, den dood verdienen; (§) *was habe ich verwirkt?* wat heb ik misdaan? welke misdaad heb ik bedreven? *...WIRKLICHEN, *b. w.* verwezentlijken. *...WIRKLICHUNG, *v.* verwezentlijking, *v.* *...WIRKUNG, *v.* misdaad, *v.* misdrijf, *o.* verbeuring (van het leven enz.), *v.* *...WIRREN, *b. w.* (*reg.* en *onr.*) verwarren, in de war-, in wanorde brengen; *die Haare, den Zwirn* —, het hoofdhaar-, het garen in de war brengen, -dooreenhaspelen; *die Füsse in etwas* —, zie VERWICKELN; *fig. eine Sache* —, eene zaak verwikkelen, -in de war sturen; *einen* —, of *verwirrt machen*, iemand in de war brengen, -verlegen maken, -uit het veld slaan; *sich in seinen Reden* —, zie VERWICKELN (SICH). *...WIRRT, *dw.*, *b. n.* en *bijw.* verward, in verwarring, verlegen, bedremmeld; dooreen, onder elkander; (zie VERWORREN); *er ist — im Kopfe*, hij is verward-, ontsteld van hersenen, -van geest; *er sieht — aus*, hij ziet er verward (zinneloos) uit. *...WIRRUNG, *v.* verwarring, wanorde, ongeregeldheid; *fig.* bedremmeldheid, verlegenheid, *v.* *...WIRTHSCHAFTEN, *b. w.* verkwisten, wegmaken, verspillen (door verkeerd huishouden). *...WISCHEN, *b. w.* uitwisschen, uitvegen; *fig.* uitdelgen, uitwisschen. *...WITTERN, *o. w.* (33) aanzetten, schimmelen, verweeren; *verwitterter Kalk*, (tot poeder) vervallen kalk. *...WITTWET, *b. n.* weduwenaar-, weduwe geworden; *die —e Fürstinn, — Herzoginn*, de prinses-, de hertogin-douarière.

VERWOGEN, *b. n.* en *bijw.* zie VERWEGEN.

VERWÖHNEN, *b. w.* verwennen, vertroetelen; eene kwade gewoonte doen aannemen; verlekkeren; *sich* —, zich zelven vertroetelen; kwade gewoonten aannemen. *...WÖHNUNG, *v.* bederving, *v.* het verwennen, het toelaten van kwade gewoonten. *...WORFEN, *dw.* (zie VERWERFEN) en *b. n.* verworpen, ellendig, laag, gemeen; *ein —es Gesicht*, een laag-, gemeen aanzigt; *ein —er*, een verworpeling, een goddelooze. *...WORREN, *dw.* (zie VERWIRREN) en *b. n.* verward, ingewikkeld, netelig, ineengeweven. —HEIT, *v.* verwardheid; neteligheid, *v.*

VERWUNDBAR, *b. n.* kwetsbaar. *...WUNDEN, *b. w.* kwetsen, verwonden, wonden; bezeeren, beleedigen; (ook *fig.*). *...WUNDERN, *b. w.* verwonderen, verbazen, verrassen; *es ist nicht zu* —, het is niet te verwonderen; *sich über etwas* —, zich over iets verwonderen, -verbaasd toonen. *...WUNDERUNG, *v.* verwondering, verbazing, *v.*; *einen in — setzen*, iemand verwonderen, -verbazen; *in — gerathen*, verwonderd zijn, zich verwonderen. *...WUNDERUNGSVOLL, *b. n.* vol verwondering, -verbazing. *...WUNDERUNGSWÜRDIG, *b. n.* zie BEWUNDERNSWÜRDIG. *...WUNDERUNGSZEICHEN, *o.* (151) uitroepingsteeken, *o.* *...WUNDLICH, *b. n.* zie VERWUNDBAR. *...WUNDUNG, *v.* verwonding, kwetsing, beleediging, *v.* (ook *fig.*). *...WÜNSCHEN, *b. w.* verwenschen, vloeken; (§) *das verwünschte Spiel!* dat verwenschte spel! *ein verwünschtes Schloss*, een betooverd paleis, een tooverpaleis. *...WÜNSCHUNG, *v.* verwensching, vervloeking, *v.* vloek, *m.* *...WÜRFELN, *b. w.* verdobbelen (met dobbelsteenen).

*...WÜRZEN, *b. w.* te veel -, te sterk kruiden. *...WÜSTBAR, *...WÜSTLICH, *b. n.* verwoest-, verdelgbaar. *...WÜSTEN, *b. w.* verwoesten, vernielen, te gronde rigten, verdelgen, omhalen, uitroeijen, *fig.* bederven. *...WÜSTER, *m.* —INN, *v.* verwoester, vernieler, *m.* vernielster, *v.*; bederver, *m.* bederfster, *v.* *...WÜSTUNG, *v.* verwoesting, verniеling, verdelging, *v.* *...WÜTHEN, *o. w.* uitrazen, uittieren.

VERZAGEN, *o. w.* versagen, den moed verliezen, - opgeven, wanhopen, vertwijfelen. *...ZAGT, *b. n.* en *bijw.* versaagd, ontmoedigd; laf, lafhartig; moedeloos, bloode, kleinmoedig, wanhopig, vertwijfeld; als een lafaard. *...ZAGTHEIT, *...ZAGUNG, *v.* ontmoediging, versaagdheid, lafheid, bloohartigheid, kleinmoedigheid; wanhoop, vertwijfeling, *v.* *...ZÄHLEN, *b. w.* — (SICH), *w. w.* vertellen; zich vertellen; zich vergissen in het tellen. *...ZÄHLUNG, *v.* het vertellen, mistelling, vergissing in het tellen, *v.* *...ZAHNEN, *b.* en *o. w.* tanden, inkepen; de laatste tanden krijgen; (168) met tanden ineenwerken; zie VERZAPFEN. *...ZAHNUNG, *v.* tanding, *v.*; het tanden krijgen. *...ZAPFEN, *b. w.* tappen, slijten, in het klein uitverkoopen; (168 en 139) invoegen, indrijven (met tappen en wiggen). *...ZAPFUNG, *v.* tapping, slijting (in het klein); (168 en 139) invoeging, indrijving, *v.* *...ZAPPELN, *o. w. fig.* (§) spartelen (van ongeduld, in den geeuwhonger enz.); spartelende doorbrengen (den tijd); *einen — lassen*, zie ZAPPELN. *...ZÄRTELN, *b. w.* vertroetelen, verwennen, overdreven liefkozen. *...ZÄRTELUNG, *v.* vertroeteling, *v.* *...ZAUBERN, *b. w.* betooveren. *...ZAUBERUNG, *v.* betoovering, *v.* *...ZÄUNEN, *b. w.* omtuinen, met heggen afsluiten, omheinen. *...ZÄUNUNG, *v.* omtuining, omheining, *v.*

VERZECHEN, *b. w.* verdrinken, verteren, verbruiken in drinken (geld enz.), verzwieren, verbrassen. *...ZEHNTBAR, *b. n.* vertiendbaar. *...ZEHENTEN, *b. w.* vertienden; de tienden betalen, - opbrengen. *...ZEHNFALTEN, *b. w.* vertienvoudigen, vertiendubbelen. *...ZEHREN, *b. w.* verteren, opeten, verbruiken, opteren; *fig.* verteren, verdoen; *sein Vermögen* —, zijn vermogen verteren, - opmaken; (§) - doorlappen; *er hat die Woche* 10 *Thaler su* —, hij heeft 10 (rijks)daalders in de week inkomen; *wie viel hat er bei dem Wirth verzehrt?* hoe veel heeft hij bij den hospes, - bij den kasteiein verteerd? hoe groot is zijn gelag? *die Zeit verzehrt alles*, de tijd verwoest -, vernielt alles; *sich durch Gram* —, zich dood wrokken, van spijt barsten. *...ZEHREND, *b. n.* verterend, verslindend, verwoestend, vernielend. *...ZEHRER, *m.* verteerder, verbruiker, *m.* —INN, *v.* verteerster, verbruikster, *v.* *...ZEHRUNG, *v.* vertering, *v.* verbruik, *o.* konsumtie, *v.* *...ZEICHNEN, *b. w.* ver-, misteekenen; zich vergissen in het teekenen; op-, aanteekenen, eene lijst houden; *stückweise* —, afzonderlijk opteekenen, - omschrijven; een' inventaris maken. *...ZEICHNISS, *o.* lijst, *v.* staat, *m.* opgave, *v.* inventaris, katalogus, *m.*; — *der Waarenpreise*, prijs-courant, *m.* tarief, *o.*; — *der Kapittel*, naamlijst der hoofdstukken, *v.* inhoud, *m.* *...ZEICHNUNG, *v.* misteekening; aan-, opteekening, opgave, *v.* het opgeven enz.; uiteenzetting, *v.* *...ZEIHEN, *b. w.* (*onr.*) *einem etwas*, iemand iets vergeven, vergiffenis schenken, verschoonen; (§) door de vingers zien; *sich etwas* —, zich zelven iets vergeven; *sich eines Dinges* —, zie *Verzicht auf etwas thun*, op VERZICHT. — *Sie!* vergeef mij, neem niet kwalijk; — *Sie*, *wenn ich Ihnen in die Rede falle*, neem niet kwalijk -, vergeef mij dat ik u in de rede val; *verzeih mir Gott!* God vergeve het mij! *...ZEIHLICH, *b. n.* en *bijw.* vergeeflijk, verschoonbaar. *...ZEIHUNG, *v.* vergeving, vergiffenis, *v.*; *einen wegen etwas um — bitten*, iemand vergiffenis voor iets vragen; *um — mein Herr!* vergeef mij -, met uw verlof mijnheer! *...ZEITUNGEN, *b. w.* bekend maken -, verklaren in de dagbladen. *...ZERREN, *b. w.* verwringen, misvormen, mismaken. *...ZERRUNG, *v.* verwringing, mismaking, misvorming, scheeftrekking (van den mond), *v.* *...ZETTELN, *b. w.* (§) verstrooijen, laten slingeren; hier en daar laten rondslingeren; - vallen; verleggen; *fig.* verspillen.

VERZICHT, *m.* afstand, *m.* het afzien van; — *auf etwas thun* of *leisten*, van iets afzien, - afstand doen. *...ZIEHEN, *b.* en *o. w.* (*onr.*) vertrekken, dwars -, scheef trekken; *den Mund* —, den mond vertrekken; *er verzog nur den Mund zum Lachen*, hij lachte slechts eventjes, hij lachte naauw merkbaar; *Buchstaben* —, letters trekken; letters met krullen maken: *ein verzogener*

Name, een naam met figuren getrokken, een naamcijfer; *ein Kind* —, een kind verwennen, bederven; *sich* —, krom worden, uiteenrekken, - trekken; rafelen (van stof); een' valschen -, verkeerden trek doen (in het schaakspel); (48) wegtrekken, optrekken, verdwijnen, verbleeken; *die Geschwulst verzieht sich* —, het gezwel trekt weg; uitblijven, rekken, vertragen; *das hat sich lange verzogen*, dat heeft lang geduurd, dat is lang uitgebleven; *die Sache verzieht sich in die Länge*, of *es verzieht sich mit der Sache*, de zaak blijft op de lange baan. *...ZIEHUNG, *v.* verwringing, verrekking, uitrekking, vertrekking (van den mond), *v.*; — *der Kinder*, het verwennen -, bederven der kinderen, de slechte opvoeding. *...ZIELEN, *b. w.* valsch -, verkeerd doelen, - mikken. *...ZIEREN, *b. w.* versieren, tooijen, verfraaijen, opsieren, opsmukken, opluisteren, met beeldjes versieren. *...ZIERER, *m.* versierder, opluisteraar, *m.* *...ZIERUNG, *v.* versiering, verfraaijing, *v.* tooi, *m.* siersel, sieraad, *o.*; *fig.* bloem, redekunstige wending, (in den stijl), *v.* *...ZIMMERN, *b. w.* vertimmeren, verbruiken in timmerwerk (spijkers, hout enz.); timmerende doorbrengen (den tijd), betimmeren. *...ZIMMERUNG, *v.* vertimmering, betimmering, *v.* timmerwerk, *o.* *...ZINNEN, *b. w.* vertinnen; *das Eisen* —, het ijzer vertinnen; *verzinntes Blech*, blik, *o.* *...ZINNER, *m.* overtinner, vertinner, *m.* *...ZINNKOLBEN, *m.* vertinijzer, (werktuig om te vertinnen), *o.* *...ZINNKRUG, *m.* (146) vertinkruik, *v.* *...ZINNUNG, *v.* vertinning, *v.* het vertinnen. *...ZINSEN, *b. w.* den interest betalen. *...ZINSUNG, *v.* betaling van den interest, *v.* interest, *m.*

VERZOGEN, *dw.* zie VERZIEHEN. *...ZÖGERLICH, *b. n.* (119) verschuivend, uitstellend; slepend. *...ZÖGERN, *b. w.* uitstellen, verschuiven, vertragen, dralen met. *...ZÖGERND, *b. n.* dralend, uitstellend; slepend. *...ZÖGERUNG, *v.* vertraging, verschuiving, *v.* uitstel, *o.* opschorting, *v.* *...ZOLLEN, *b. w.* den tol -, de regten betalen. *...ZOLLUNG, *v.* betaling van den tol, - van de regten, *v.*

VERZÜCKEN, *b. w.* (*w. g.*) stuiptrekkingen veroorzaken; zie ENTZÜCKEN. *...ZÜCKT, *b. n.* en *bijw.* volijverig, in geestdrift, vervoerd. *...ZÜCKTHEIT, *v.* geestvervoering, dweeperij, *v.* *...ZÜCKUNG, *v.* stuiptrekking, zenuwtrekking, *v.*; zie ZÜCKUNG. *...ZUCKERN, *b. w.* te veel suikeren, te zoet maken; oversuikeren, zoeten. *...ZUG, *m.* uitstel, *o.*; zie VERZÖGERUNG.

VERZWACHT, *b. n.* verduiveld, duivelsch. *...ZWÄNGEN, *b. w.* ontworstelen.

VERZWEIFELN, *o. w.* vertwijfelen, wanhopig worden. *...ZWEIFELT, *b. n.* en *bijw.* wanhopig, radeloos; *fig.* (§) vervloekt, verwenscht, duivelsch; bovenmatig, - lijk, erg, ellendig; in vertwijfeling, in wanhoop; buitengemeen, ellendiglijk. *...ZWEIFELUNG, *v.* vertwijfeling, wanhoop, *v.*; *einen in (zur)* — *bringen*, iemand tot wanhoop brengen; *in* — *fallen*, — *gerathen*, tot wanhoop vervallen. *...ZWEIGEN, *b. w.* van -, met takken voorzien, vertakken. *...ZWEIGUNG, *v.* vertakking, *v.*

VERZWICKEN, *b. w.* *einen Nagel*, een spijker rond -, om -, krombuigen, afknijpen; *eine Axt* —, den steel in eene bijl vastzetten (met wiggen). *...ZWICKT, *b. n.* omgeklonken, vastgezet; *fig.* raar, zonderling, vreemd, zeldzaam. *...ZWICKUNG, *v.* omklinking, vastzetting (met wiggen), *v.* *...ZWIEFACHEN, *b. w.* verdubbelen.

VERTIKAL, *b. n.* en *bijw.* loodregt, vertikaal.

VESEN, *m.* spelt, (graansoort), *v.*

VESICATORIUM, *o.* zie BLASENPFLASTER, ZUGPFLASTER.

VESPER, *v.* (VESPERZEIT), vesper, *v.* avond, *m.* namiddag-, vroegavonddienst, *v.* - gebed, *o.*; *in die* — *gehen*, te vesper gaan. *—BROD, *o.* vesperbrood, namiddagontbijt; (§) vieruurtje, *o.* *—GLOCKE, *v.* vesperklok, *v.* (klok voor de namiddag- of avonddienst) *—PREDIGT, *v.* namiddag-, avondprêek, *v.*

VEST, *o.* zie FEST.

VESTALINN, *v.* vestaalsche maagd, - priesteres van Vesta; *fig.* maagd, *v.*

VETTEL, *v.* (§) slet; straathoer, *v.* gemeen wijf, *o.*; *alte* —, oude slet, oud vel.

VETTER, *m.* neef, bloedverwant, ooms -, broederszoon, *m.* *—GUNST, *v.* begunstiging van neven en bloedverwanten, *v.* nepotismus, *o.* *—LICH, *b. n.* en *bijw.* neefachtig, als neef. *—SCHAFT, *v.* neef -, maagschap, bloedverwantschap, *v.*

VEXIREN, *b. w.* (§) bespotten; zie *zum Besten haben*, op BEST; hinderen; zie PLAGEN, SCHEREN. *...EREI, *v.* spotternij, plagerij, *v.* *...GLAS, *o.* zie SPRINGGLAS. *...SCHLOSS, *o.* slot met geheime veer, *o.*

VEZIR, VIZIR, *m.* vizier, groot-vizier,

m. *—SCHAFT, *v.* vizierschap, - ambt, *o.*

VICAR, *m.* vikaris, stedehouder, *m.* *—IAT, *o.* vikariaat, vikarisambt, *o.*

VICE, *vz.* (in zamenst. als:) *—ADMIRAL, *m.* onder-admiraal, schout-bij nacht, *m.* *—KÖNIG, *m.* onderkoning, *m.*

VICTUALIEN, *mv.* zie LEBENSMITTEL.

VIDIMIREN, *b. w.* (119) schriftelijk staven.

VIEH, *o.* vee, beest, dier, gedierte, *o.*; *fig. zum —e machen*, — *werden*, verbeestelijken, verdierlijken; zich verbeestelijken, ontaarden, diep zinken; *das grosse*, *das kleine —*, groot-, hoornvee; klein vee (als schapen enz.); — *halten*, vee fokken, vee houden.

VIEHARZENEI, *v.* veeartsenij, *v.* geneesmiddel voor de beesten, *o.* *—KUNDE, *—KUNST, *v.* veeartsenijkunde, *v.* *—SCHULE, *v.* veeartsenijschool, school voor veeartsen, *v.*

VIEHARZT, *m.* veearts, *m.* *...BREMSE, *v.* paarden-, ossen-, koeijenvlieg, *v.* *...DIEB, *m.* veedief, *m.* *...FUTTER, *o.* voeder voor de beesten, *o.* *...HANDEL, *m.* handel in vee, veestapel, *m.* *...HÄNDLER, *m.* beestenkooper, veehandelaar, *m.* *...HIRT, *m.* veehoeder, *m.* *...HIRTINN, *v.* veehoedster, *v.* *...HOF, *m.* binnenplaats; plaats, veemarkt, ossenmarkt, *v.*

VIEHISCH, *b. n.* en *bijw.* beestachtig, dierlijk, als een dier, als het vee.

VIEHKRANKHEIT, *v.* veeziekte, *v.* *...MAGD, *v.* herders-, pachtersmeid welke voor het vee moet zorgen, *v.* *...MARKT, *v.* beestenmarkt, *v.*; verkoop van vee, *m.* *...MÄSSIG, *b. n.* en *bijw.* zie VIEHISCH. *...MAST, *v.* veemest, beestenmest, *m.* *...PACHT, *m.* veepacht, *v.* *...RAUB, *m.* veedieverij, *v.* (ook 124). *...SCHADE, *m.* schade-, *v.* nadeel-, verlies op of door het vee, -aan vee, *o.* *...SCHELLE, *v.* *...GLÖCKCHEN, *o.* koebel, *v.* *...SCHWEMME, *v.* beestenwed, *o.* *...SEUCHE, *v.* zie VIEHKRANKHEIT. *...STALL, *m.* vee-, beesten-, koestal, *m.* *...STAMM, *m.* geslacht van beesten, ras, *o.* *...STAND, *m.* veestapel, *m.* *...STERBEN, *o.* sterfte onder het vee, *v.* *...STEUER, *v.* belasting op het vee, - op het geslagt, bestiaal, *v.* *...TRÄNKE, *v.* wed, *o.* drink-, drenkplaats voor het vee, *v.* *...TREIBER, *m.* vee-, beestendrijver, *m.* *...TRIEB, *m.* *...TRIFT, *v.* regt om te weiden, *o.*; dreef, weide, *v.* *...WEIDE, *v.* zie WEIDE. *...ZEHENTE, *o.* veetiende, *o.* *...ZOLL, *m.* veetol, *m.* belasting op het vee, *v.* *...ZUCHT, *v.* veeteelt, veefokkerij, *v.*; — *haben*, *sich auf die — legen*, zich op de veefokkerij toeleggen.

VIEL, *b. n.* en *bijw.* en *telw.* veel, menig, vele, velen, een aantal; (§) geducht; — *Geld*, veel geld; (§) pitten; *mit —en Geschäften beladen*, overladen met zaken, - met bezigheden; *meine —en Geschäften*, mijne veelvuldige bezigheden; *nicht —*, niet veel; — *anders*, gansch-, te eenenmale anders; *sehr —*, zeer veel; *es ist gleich —*, dat is hetzelfde, om het even; *so — dass*, zoo dat... zoo zeer dat; *so — als*, zoo veel als; *so — ich weiss*, voor zoo veel ik weet; *so und so —*, zoo veel; *um so — mehr*, te-, des te meer; *um so — weniger*, *besser*, des te minder, des te beter; (zie UM); *wie —*, hoeveel; *wie — Uhr ist es?* hoe laat is het? *den wie —sten des Monats haben wir?* den hoeveelsten (dag) der maand is het? *zu —*, te veel; — *zu —*, veel te veel; *besser zu — als zu wenig*, het overvloedige schaadt niet; *das ist ihm nicht zu —*, dat is hem niet te erg, daarvoor is hij niet bang; *spr. was zu — ist*, *ist zu —*, te veel is te veel. *—ARM, *m.* veelarm, (soort van insekt), polipus, *m.* *—ARMIG, *b. n.* veelarmig, dat veel armen heeft. *—ARTIG, *b. w.* veelsoortig, verschillend. *—ÄSTIG, *b. n.* veeltakkig. *—ÄUGIG, *b. n.* veeloogig.

VIELBEDEUTEND, *b. n.* veelbeduidend, - beteekenend. *...BEGABT, *b. n.* hoogbegaafd; met veel gaven, met veel kundigheden bedeeld. *...BESAGT, *b. n.* dikwijls vermeld, meergemeld. *...BLÄTTERIG, *b. n.* (76) veelbladerig. *...BLUMIG, *b. n.* bloemrijk, met veel bloemen begroeid, dat veel bloemen draagt, bebloemd. *...DEUTIG, *b. n.* vatbaar voor onderscheidene uitleggingen, dubbelzinnig. —KEIT, *v.* dubbelzinnigheid, *v.*

VIELECK, *m.* veelhoek, polygoon, *m.* *...ECKIG, *b. n.* veelhoekig. *...ERFAHREN, *b. n.* en *bijw.* ervaren, vol ondervinding. *...ERLEI, *b. n.* en *bijw.* velerlei, velerhande, verschillend.

VIELFACH, *...FÄLTIG, *b. n.* en *bijw.* veelvuldig, veelvoudig, verschillend, menigvuldig, veelvuldiglijk, in menigte. *...FÄLTIGKEIT, *v.* veelvuldigheid, verscheidenheid, *v.*; (126) veelvoud, *o.* *...FÄRBIG, *b. n.* veelkleurig. *...FÄRBIGKEIT, *v.* veelkleurigheid, *v.* *...FLÜGELIG, *b. n.* gevleugeld, met

veel vleugels. *...FÖRMIG, *b. n.* veelvormig. *...FÖRMIGKEIT, *v.* veelvormigheid, *v.* *...FRASS, *m.* veelvraat, (dier); *fig.* gulzigaard, vraat, *m.* *...FRÄSSIG, *b. n.* zie GEFRÄSSIG. *...FUSS, *m.* (103) veelvoet, duizendbeen, (insekt), *m.* *...FÜSSIG, *b. n.* veelvoetig.

VIELGELIEBT, *b. n.* zeer bemind, -geliefd, veelgeliefd. *...GESTALTIG, *b. n.* zie VIELFÖRMIG. *...GÖTTEREI, *v.* veelgodendom, *o.* aanbidding van veel goden, *v.* polytheïsmus, *o.*; *Anhänger der* —, veelgodendienaar, polytheïst, *m.* *...GÜLTIG, *...GELTEND, *b. n.* veel waard, veel geldend, van groote waarde; *fig.* van veel -, van grooten invloed. *...GÜLTIGKEIT, *v.* groote waarde, *v.*; *fig.* groote invloed, *m.* magt, *v.* *...GUT, *o.* (76) (soort van) kruid, *o.*

VIELHALMIG, *b. n.* (76) rijk aan buizen, -aan pijpjes, (van planten). *...HÄUTIG, *b. n.* veel huiden hebbende, veelhuidig. *...HEIT, *v.* veelheid, menigte, *v.* *...HERRSCHAFT, *v.* heerschappij -, regering van velen, polygarchie, *v.* *...HÜLSIG, *b. n.* veelhulzig.

VIELJÄHRIG, *b. n.* veeljarig.

VIELKERNIG, *b. n.* veelkernig, met veel pitten of pitjes (van vruchten). *...KNOTIG, *b. n.* met veel knoopen. *...KOPF, *m. fig.* (het) publiek, (het) volk, *o.* groote hoop, *m.* *...KÖPFIG, *b. n.* veelhoofdig. *...KÖRNIG, *b. n.* veelkorrelig, veelzadig.

VIELLEICHT, *bijw.* welligt, misschien, veelligt. *...LINIG, *b. n.* veellijnig. *...LÖCHERIG, *b. n.* met veel gaten.

VIELMAL, VIELMALS, *bijw.* menigmaal, dikwijls, vaak, herhaaldelijk, meermalen; *wie* —, hoeveel malen. *...MALIG, *b. n.* veelmalig, herhaald. *...MÄNNEREI, *v.* veelmannerij, *v.* *...MEHR, *bijw.* veeleer, liever, eerder.

VIELNAMIG, *b. n.* veelnamig, met veel namen. *...RÄDERIG, *b. n.* veelwielig, met veel wielen, -raderen. *...REDNER, *m.* prater, snapper, veelspreker, *m.* *...SAGEND, *b. n.* veelzeggend, veelbeteekenend. *...SAITIG, *b. n.* veelsnarig. *...SAMIG, *b. n.* veelzadig. *...SÄULIG, *b. n.* (18) met veel zuilen, zuilenrijk. *...SCHALIG, *b. n.* met veel schalen; —*e Muscheln*, veelschalige mosselen, (mosselsoorten). *...SCHREIBER, *m.* veelschrijver; papierbekladder, broodschrijver, *m.* *...SCHREIBEREI, *v.* veelschrijverij, broodschrijverij, *v.* *...SEHEND, *b. n. fig.* kundig; scherpzinnig. *...SEITIG, *b. n.* en *bijw.* veelzijdig, met onderscheidene zijden, -vlakken; — *geschnitten od. geschliffen*, met veel vlakken of tafeltjes gesneden, -geslepen, (van steenen). *...SPITZIG, *b. n.* met verscheidene punten, -spitsen. *...STÄNGELIG, *b. n.* met veel stengels. *...STIMMIG, *b. n.* (171) veelstemmig. *...SYLBIG, *b. n.* (151) veellettergrepig.

VIELTHÄTIG, *b. n.* bedrijvig, zeer werkzaam, -vlijtig. *...THEILIG, *b. n.* veeldeelig, veelledig; (156) *eine —e Grösse*, eene veelledige -, veelnamige grootheid. *...THUEREI, *v.* drokte, *v.* omslag, *m.* *...TÖNIG, *b. n.* veeltoonig, velerlei toonen hebbende.

VIELVERBINDEND, *b. n.* veelverbindend, polysinthetisch. *...VERMÖGEND, *b. n.* veelvermogend.

VIELWEIBER, *m.* die veel vrouwen heeft, polygamist, *m.* *...WEIBEREI, *v.* veelwijverij, *v.* *...WINKELIG, *b. n.* veelhoekig. *...WISSEND, *b. n.* veelwetend, kundig, bekwaam. *...WISSER, *m.* veelweter, *m.* —EI, *v.* veelweterij, *v.*

VIELZÜNGIG, *b. n.* veeltongig; *fig.* valsch, geveinsd; —*e Bibel*, bijbel in vele talen. *...ZÜNGLER, *m.* (zekere mexikaansche) vogel, *m.* *...ZWEIGIG, *b. n.* veeltakkig.

VIEM, *v.* honderd schoven, *v. mv.*; vadem (hout), *m.*

VIER, *telw.* vier; *unter — Augen*, onder vier oogen; *mit —en (— Pferden) fahren*, met een vierspan -, met vier paarden rijden; *alle —e (— Füsse) von sich strecken*, zich uitrekken in de volle lengte; *auf allen —en kriechen*, op handen en voeten loopen; *in — Theile getheilt*, in vieren gedeeld; (188) gevierendeeld, in vier velden gedeeld. —E, *v.* —ER, *m.* (de) vier, *v.* viertal, *o.*

VIERBEINIG, *b. n.* vierbeenig. *...BLATT, *o.* vierblad, (plant), *o.* *...BLÄTTERIG, *b. n.* vierbladerig, (ook 76); *ein —er Weiberrock*, eene vierbanige vrouwenrok. *...BUND, *m.* *...BÜNDNISS, *o.* viervoudig verbond, verbond van vier mogendheden, *o.* (35) quadruple alliantie, *v.*

VIERDING, *o.* (§) vierde deel, vierde, *o.* *...DRAHT, *m.* vierdraad, (zekere stof), *m.* *...DRÄHTIG, *b. n.* vierdraadsch. *...ECK, *o.* vierhoek, *m.* kwadraat, *o.* *...ECKIG, *b. n.* vierhoekig, vierkant, vierkantig; met vier hoeken; — *machen*, vierhoekig maken; — *behauen*, — *schneiden*, in den haak -, met regte hoeken houwen, -schaven, -zagen.

*...ERLEI, *bijw.* vierderlei; *auf — Weise*. op vierderlei wijze. *...FACH, *...FÄLTIG, *b. n.* en *bijw.* viervoudig, bij -, in vieren; — *vermehren*, verviervoudigen; — *ersetzen*, viervoudig betalen. *...FINGERIG, *b. n.* viervingerig. *...FÜRST, *m.* (49) viervorst, *m.* *...FÜSSIG, *b. n.* viervoetig; *ein —es Thier*, een viervoetig dier. *...GESANG, *m.* vierstemmig lied, kwartet, *o.* *...GLIEDERIGE GRÖSSE, *v.* (156) vierledige grootheid, *v.* *...GROSCHENSTÜCK, *o.* stuk van 4 groschen, (grooten, stuivers), vierstuiversstuk, *o.*

VIERHERR, *m.* *...MANN, *m.* lid eener regtbank, - eener kommissie uit vier leden bestaande, *o.* *...JÄHRIG, *b. n.* vierjarig; *—er Wein*, wijn van vier jaren. *...JÄHRLICH, *b. n.* om de -, alle vier jaren. *...KANT, *o.* vierkant, *o.* *...KANTIG, *b. n.* zie VIERECKIG. *...KÖPFIG, *b. n.* vierhoofdig; *—e Binde*, (48) slingerverband, *o.* *...LÄUFER, *m.* (203) rakketalie, *v.* looper van de rakketalie, *m.* *...LING, *m.* vierling, *m.* vierpenningenstuk; vierdevat, vierde van een schepel; vierdedeel, *o.* *...MAL, *b. n.* en *bijw.* viermaal, vier malen; viervoudig. *...MALIG, *b. n.* viervoudig, viermaal na elkander, - herhaald. *...MONATIG, *b. n.* viermaandelijksch. *...MONATLICH, *b. n.* om de -, alle vier maanden.

VIERPFÜNDER, *m.* vierponder, *m.* *...PFÜNDIG, *b. n.* vierpondsch, vierpondig, van vier pond; *eine —e Kanone*, een vierponder, (kanon). *...RÄDERIG, *b. n.* vierwielig, met vier wielen. *...RÄUBERESSIG, *m.* (soort van) franschen azijn, (vinaigre des quatre voleurs), *m.* *...RUDERIG, *b. n.* vierriemig, met vier roeibanken; *—es Schiff*, schip -, galei met vier rijen riemen. *...SAITIG, *b. n.* viersnarig. *...SÄULIG, *b. n.* (18) met vier pilaren, - zuilen. *...SCHRÄTIG, *b. n.* vierkant, vierhoekig; *fig.* lomp, grof. *...SEITIG, *b. n.* vierzijdig, met vier zijden. *...SITZIG, *b. n.* met vier zitplaatsen; *ein —er Wagen*, een wagen van vieren. *...SPALTIG, *b. n.* met vier spleten, in vieren gevouwen. *...SPÄNNIG, *b. n.* vierspannig, met vier paarden bespannen, (ook 110). *...SPITZIG, *b. n.* vierpuntig, met vier punten. *...STÜCK, *...SPIEL, *o.* (171) kwartet, *o.* *...STÜNDIG, *b. n.* van vier uren, dat vier uren duurt. *...SYLBIG, *b. n.* (151) vierlettergrepig. *...TÄGIG, *b. n.* vierdaagsch, van vier dagen; om de -, alle vier dagen; *das —e Fieber*, de derdendaagsche koorts.

VIERTE (*der*, *die*, *das*), *b. n.* de -, het vierde; *der — Theil*, het vierde deel, een vierendeel; *der — (des Monats)*, de vierde (dag der maand); *Heinrich der —*, Hendrik de vierde. *—HALB, VIERTHALB, *b. n.* vierd' half, drie en een half.

VIERTEL, *o.* vierdedeel; kwart, kwartier, *o.*; *Viertelpfund*, vierendeel; *Vierteltonne*, vierdevat; *ein — auf eins*, kwartier over twaalven; *ein — auf sechs*, kwartier over vijven; *drei — auf vier*, kwartier voor vieren; *das letzte — des Mondes*, het laatste kwartier der maan. *—CENTNER, *m.* vierde van een centenaar, 25-pondsgewigt, *o.* *—ELLE, *v.* vierendeel van eene el, *o.* *—HUFE, *v.* vierdedeel eener huid, *o.* *—HUNDERT, *o.* vierdedeel van honderd, kwarthonderd, *o.* *—JAHR, *o.* vierendeeljaars, *o.* drie maanden; *drei —*, drie vierendeeljaars; *fünf —*, vijf vierendeeljaars, vijftien maanden. *—JÄHRIG, *b. n.* *—JAHRWEISE, *bijw.* driemaandelijksch, vierendeeljaarsgewijze. *—KARTAUNE, *v.* vierponder, kartouw, (stuk geschut), *m.* *—MEILE, *v.* vierde gedeelte eener mijl, *o.* *—MEISTER, *m.* wijkmeester, *m.* *—N, *b. w.* (§) in vieren deelen; vierendeelen. *—NOTE, *v.* (171) vierde noot, *v.* *—PFUND, *o.* vierendeelpond, *o.* *—PFÜNDIG, *b. n.* een vierendeel zwaar. *—SCHWENKUNG, *—WENDUNG, *v.* (97) kwartzwenking, *v.*

VIERTELSGLIED, *o.* (97) kwart gelid, *o.* *...HERR, *...MEISTER, *m.* zie VIERTELMEISTER. *...KNECHT, *m.* stads -, wijkdienaar, *m.* *...TON, *m.* (171) vierde van een' toon.

VIERTELSTRICH, *m.* (203) halve streek wind, *v.* *...STUNDE, *v.* kwartier uurs, *o.* *...STÜNDIG, *b. n.* een kwartier (uurs) durende. *...TAKT, *m.* (171) kwart maat, *v.* *...TON, *m.* (171) kwarttoon, *m.* *...TONNE, *v.* vierde van eene ton, vierdevat, *o.* *...ZENTNER, *m.* zie VIERTELCENTNER.

VIERTENS, *bijw.* ten vierde. *...THALB, *bijw.* zie VIERTEHALB.

VIERTHEIL, *o.* zie VIERTEL. *—EN, *b. w.* in vieren verdeelen, vierendeelen, (zekere doodstraf). *—IG, *b. n.* vierdeelig, in vieren gedeeld.

VIERUNG, *v.* vierkantmaking; (92) kwadratuur, *v.*

VIERVIERTELTAKT, *m.* (171) vierkwart maat, geheele maat, *v.*

VIERWINKELIG, *b. n.* vierhoekig. *...ZACKIG, *b. n.* viertakkig, met vier takken. *—, VIERZINKIG, *b. n.* viervorkig, vierklaauwig. *...ZAHNIG, *b. n.* viertandig, met vier tanden. *...ZEHN, *b. n.* en *telw.* veertien. *...ZEHNTÄGIG, *b. n.* veertiendaagsch. *...ZEHNTE *(die, der, das)*, *b. n.* de -, het veertiende; *der — (des Monats)*, de veertiende (dag der maand); *Ludwig der —*, Lodewijk de veertiende. *...ZEHNTENS, *bijw.* ten veertiende. *...ZEILIG, *b. n.* vierregelig; *eine —e Strophe*, een vierregelig versje; *—e Gerste*, zomergerst, vroege gerst.

VIERZIG, *telw.* veertig; *eine Anzahl von —*, een veertigtal. *—ER, *m.* —INN, *v.* een man -, eene vrouw van veertig jaar, *m. v.* *—JÄHRIG, *b. n.* veertigjarig. *—STE *(der, die, das)*, *b. n.* de -, het veertigste. *—TÄGIG, *b. n.* veertigdaagsch, van veertig dagen; *die —e Fasten, (vor Ostern)*, de groote vasten (welke 40 dagen duurt) voor Paschen.

VIGILANT, *b. n.* waakzaam; werkzaam; zie WACHSAM.

VIGILIE, *v.* (68) heilige avond, *m.* —N, *mv.* zielmissen, lijkdiensten, *v. mv.*

VIGILIREN, *o. w.* (§) *auf etwas*, zie WACHSAM *auf etwas sein*.

VIGNETTE, *v.* (13) vignet, *o.*

VINDICIREN, *b. w.* terugeischen; zie ZURÜCKFORDERN.

VIOLE, *v.* (76) viooltje, *o.* zie VEILCHEN; (171) viool, *v.* zie BRATSCHE.

VIOLETT, *b. n.* zie VEILCHENBLAU.

VIOLINE, *v.* viool, *v.* *...IST, *...SPIELER, *m.* vioolspeler, *m.* zie GEIGE. *...SCHLÜSSEL, *m.* vioolsleutel, *m.* *...SOLO, *o.* solo voor de viool, *o.*

VIOLONCELL, *o.* violoncel, bas, *v.* *—IST, *m.* basspeler, violoncellist, *m.*

VIOLREBE, *m.* (76) jasmijn, *m.* jasmijnbloem, *v.*

VIPER, *v.* adder, adderslang, *v.*; *eine junge —*, eene jonge adder. *—NGRAS, *o.* (76) zie NATTERKRAUT.

VIRTUOSE, *m.* en *v.* virtuoos, goede zanger, - zangster, - muziekspeler, - muziekspeelster, *m.* *v.* (ook *fig.*) ieder die in eenige kunst uitmunt.

VISION, *m.* nachtgezigt, visioen, *o.* *—ÄR, *m.* dweeper, die visioenen heeft (meent te hebben), *m.*

VISIR, *v.* vizier (voor de helmen der ridders); mikpunt, *o.* *—EISEN, *o.* zie STÜCKVISIRER. *—EN, *b. w.* mikken, peilen, roeijen. —, *o.* *—UNG, *v.* het mikken, roeijing, peiling, *v.* *—ER, *m.* wijnroeijer, - peiler, *m.* *—GELD, *o.* roeigeld, peilgeld, *o.* *—KORN, *o.* vizier (aan geweren) *o.*; zie KORN. *—KUNST, *v.* roeikunst, peilkunst; meetkunde der vaste ligchamen, *v.* *—MASS, *o.* *—STAB, *m.* *—RUTHE, *v.* roeistok, peilstok, *m.* *—SCHUSS, *m.* vizierschot, *o.*

VISITATION, *v.* onderzoek, *o.* onderzoeking, huiszoeking, visitatie, *v.*; zie BESICHTIGUNG, UNTERSUCHUNG. *...TATOR, *m.* onderzoeker, visiteur, *m.*

VISITE, *v.* zie BESUCH. *—NKARTE, *v.* visite-kaartje, *o.* *...TIREISEN, *o.* (48) tentijzer, *o.* *...TIREN, *b. w.* onderzoeken, huiszoeking doen, visiteren; zie BESICHTIGEN, UNTERSUCHEN, DURCHSUCHEN.

VITRIOL, *m.* vitriool, koperrood, *o.* *—ARTIG, *—ISCH, *b. n.* vitrioolachtig. *—ERDE, *v.* vitrioolaarde, *v.* *—ERZ, *o.* vitrioolerts, *m.* *—GEIST, *m.* geest van vitriool, *m.* *—HÜTTE, *—SIEDEREI, *v.* *—WERK, *o.* vitrioolstokerij, *v.* *—KLEIN, *o.* afzetsel van vitriool, - van koperrood, *o.* *—ÖHL, (ÖL), *o.* vitrioololie, *o.* *—SÄURE, *v.* (133) vitrioolzuur, *o.* *—SIEDER, *m.* vitrioolstoker, *m.* *—WASSER, *o.* vitrioolwater, *o.* *—ZAPFEN, *m.* vitrioolsteen, *m.*

VITZDOM, VITZTHUM, *m.* stedehouder, plaatsvervanger, *m.* *...DOMEI, *...THUMEI, *v.* stedehouderschap, *o.*

VIZIR, *m.* zie VISIR.

VLIESS, *m.* zie FLIESS.

VOCAL, *m.* zelfklinker, *m.* klinkletter, *v.*; zie SELBSTLAUTE, SELBSTLAUTER. *—MUSIK, *v.* zangmuziek, *v.*

VOCATION, *v.* zie RUF, BERUF.

VOCATIV, *m.* (151) roeper, vijfde naamval, *m.*

VOGEL, *m.* vogel; valk, vlinder, *m.* kapel, *v.*; *Vögel schiessen*, naar de vogels schieten; *Vögel fangen, halten*, vogels vangen, vogels (duiven) houden; *fig.* (§) *ein durchtriebener —, ein loser —*, een looze -, slimme vogel, - schalk, (zie ook LOSE); *spr. friss — oder stirb*, kies of deel; *ein hölzener —*, houten schietvogel; *nach dem — schiessen*, *einen — abschiessen*, naar den vogel schieten. *—AMBER, *m.* ambergrijs, *o.* *—BAUER, *m.* vogelkooi *v.* *—BEIZE, *v.* vogeljagt, *v.* *—BAUM, *m.* sorbenboom, *m.* *—BEERE, *v.* sorbenbes, *v.*

VÖGELBESCHREIBUNG, *v.* vogelbeschrijving, *v.*

VÖGELCHEN, *o.* vogeltje, valkje, *o.*

VOGELDEUTER, *m.* vogelwigchelaar, *m.* *...DEUTUNG, *v.* vogelwigchelarij, *v.*

voorteeken uit de vlugt der vogelen, *o*. *...**DUNST**, *m*. musschenhagel, *m*.

VOGELER, **VOGLER**, *m*. zie **VOGELFÄNGER**, **VOGELSTELLER**.

VOGELERBSE, *v*. zie **VOGELWICKE**. *...**FALK**, *m*. valk, *m*. *...**FANG**, *m*. vogelvangst, *v*.; *auf den — ausgehen*, ter vogelvangst gaan, - uitgaan. *...**FÄNGER**, *m*. vogelvanger, vogelaar, *m*. *...**FLINTE**, *v*. jagtgeweer, - roer, *o*. *...**FLÖTE**, *v*. lokfluitje, *o*. *...**FLUG**, *m*. vlugt der vogels, *v*. het vliegen, *o*. *...**FREI**, *b. n*. vogelvrij; *einen für — erklären*, iemand vogelvrij verklaren. *...**FUSS**, *m*. (zekere) afdrijvende plant, *v*. *...**FUTTER**, *o*. vogelvoeder, *o*. *...**GARN**, *o*. vogelnet, *o*.; zie **GARN**, **NETZ**. *...**GESANG**, *m*. vogelenzang, wildzang, *m*.; — *in der Orgel*, vogelzang in het orgel, (een der kleine registers). *...**GESCHREI**, *o*. het krijschen der vogelen, *o*. *...**HÄNDLER**, *m*. vogelkooper, vogelman, *m*. *...**HAUS**, *o*. vogelvlugt, *v*. *...**HECKE**, *v*. vogelbroeikooi, *v*. *...**HERD**, *m*. nest eens roofvogels, *o*. *...**KÄFIG**, *m*. vogelkooi, *v*. *...**KIRSCHBAUM**, *m*. kriekenboom, *m*. *...**KIRSCHE**, *v*. kriek, zwarte kers, *v*. *...**KLAUE**, *v*. klaauw eens roofvogels, *m*. *...**KLOBEN**, *m*. vogelaars roede, *v*. - stok, *m*. *...**KNÖTERICH**, *m*. (76) varkensgras, *o*. *...**KRAUT**, *o*. (76) vogel-muurkruid, *o*.

VÖGELKUNDE, *v*. beschrijving der vogelen, vogelbeschrijving, *v*. *...**KUNDIGE**, *m*. vogelbeschrijver, kenner van de vogels, *m*.

VOGELLEIM, *m*. vogellijm, *o*. *...**MILCH**, *v*. (76) veldajuin, *m*. *...**MIST**, *m*. vogelmest, *m*. *...**NÄPFCHEN**, *o*. vogelzaadbakje, *o*. *...**NEST**, *o*. vogelnest, *o*. *...**NETZ**, *o*. zie **VOGELGARN**. *...**ORGEL**, *v*. zingorgeltje, (om den vogels te leeren zingen), *o*. *...**PFEFFER**, *m*. vogel-peper, *v*. *...**PFEIFE**, *v*. lokfluitje, vogelfluitje, *o*. *...**ROHR**, *o*. jagtroer, windroer, *o*. *...**SCHAUER**, *m*. vogelwigchelaar (bij de Romeinen), *m*. *...**SCHEUCHE**, *v*. vogelverschrikker, *m*. *...**SCHIESSEN**, *o*. het schieten naar den vogel, - naar de papegaai, *o*.; *es ist* —, of *man halt heute ein* —, het is van daag vogelschieten, van daag wordt naar den papegaai geschoten. *...**SCHLAG**, *m*. vogelknip, *m*. *...**SCHROT**, *o*. zie **VOGELDUNST**. *...**SEIDE**, *v*. wild vlas, *o*. *...**SPIESS**, *o*. vogelspit, (tot het braden van gevogelte), *o*. *...**SPÖTTER**, *m*. (soort van) specht, *m*. *...**STANGE**, *v*. vogelstaak, staak bij het vogelschieten, *v*.; (185) zie **LEIMSTANGE**. *...**STELLEN**, *o*. vogelvangen, *o*. vogelvangst, *v*. *...**STELLER**, *m*. vogelaar, vogelvanger, *m*. *...**STRICH**, *m*. aankomst -, *v*. vertrek -, *o*. trektijd der vogels, *m*. *...**WAHRSAGER**, *m*. vogelwigchelaar, *m*. *...**WAND**, *v*. groot gespannen net, (om wilde beesten te vangen), *o*. *...**WÄRTER**, *m*. vogelkooper, *m*. *...**WICKE**, *v*. vogelwik, paardenboon, *v*. *...**WILDPRET**, *o*. wilde vogels, *m. mv*. *...**ZANGE**, *v*. vogeltangetje, *o*.; (ook) zekere plant, *v*.

VOGLER, *m*. zie **VOGELFÄNGER**.

VOGT, *m*. voogd, opzigter; schout, baljuw; beheerder, intendant; rentmeester; geregtsdienaar, *m*.; zie ook **BURGTVOGT**, **GERICHTSVOGT**, **LANDVOGT**, **SCHIRMVOGT**. *—**BAR**, *b. n*. zie **MÜNDIG**. *—**EI**, *v*. voogdijschap; (119) kuratele, baljuwschap, rentmeesterschap; schoutsambt, *o*. zie **BURGVOGTEI**, **LANDVOGTEI**. *—**EILICH**, *b. n*. tot het voogdijschap -, tot het baljuwschap behoorende. *—**HERR**, *m*. landheer, *m*. *—**RECHT**, *o*. regt van den baljuw, *o*. *—**SCHÜTZ**, *m*. veldwachter, *m*.

VOLK, *o*. volk, *o*. natie, *v*.; *das gemeine* —, het gemeen, de lage volksklasse; (§) lieden, *m. mv*. menigte, *v*. gedrang, *o*. *sich durch das — durchdrängen*, door het gedrang-, door het volk heendringen; krijgsvolk, *o*. troepen, *m. mv*.; (97) woeste hoop, - drom, *m*.; *ein — Rebhühner*, een zwerm -, eene vlugt patrijzen. *... *—**ARM**, *b. n*. weinig bevolkt. *—**BEHERRSCHER**, *m*. beheerscher, vorst, *m*. *—**BEZWINGER**, *m*. veroveraar, overweldiger, *m*.

VÖLKCHEN, *o*. volkje, *o*. kleine natie, *v*.

VÖLKERRECHT, *o*. volkenregt, het regt der volken, *o*. *.. **SCHAFT**, *v*. natie, *v*. volk, *o*. *...**WANDERUNG**, *v*. volksverhuizing, *v*.

VOLKGEFÄLLIG, *b. n*. volklievend. *...**REICH**, *b. n*. volkrijk, bevolkt.

VÖLKLEIN, *o*. zie **VÖLKCHEN**.

VOLKSBESCHWERDE, *o*. grieven, bezwaren bij het volk bestaande, *v. o. mv*. *...**BLATT**, *o*. volklievend dagblad, (in den volksgeest geschreven), *o*. *...**CHRONIK**, *v*. volkskronijk, *v*. *...**DICHTER**, *m*. volksdichter, *m*. *...**FEST**, *o*. volksfeest, *o*. *...**FREUND**, *m*. volksvriend, patriot, volksleider, *m*. *...**FREUNDLICH**, *b. n*. volklievend. *...**FÜHRER**, *...**LENKER**, *...**LEITER**, *m*. volks-

leider, demagoog, *m.* *...GEIST, *m.* volksgeest, *m.* *...GESELLSCHAFT, *v.* volksvereeniging; klub, *v.* *...GLAUBE, *m.* gewoon-, volksgeloof, *o.* godsdienst van het land, *v.* *...GLÜCK, *o.* volksgeluk, heil des volks, *o.* *...HERRISCH, *b. n.* volkheerschend, demokratisch. *...HERRSCHAFT, *v.* volksheerschappij, *v.* *...JAMMER, *m.* volksramp, *v.* *...KRANKHEIT, *v.* volks-, landziekte, besmettelijke -, heerschende kwaal, *v.* *...LEHRER, *m.* volksleeraar, *m.* *...LIEBEND, *b. n.* volklievend. *...LIED, *o.* volkslied, *o.* *...MÄHRCHEN, *o.* volkssprookje, *o.* *...MÄSSIG, *b. n.* en *bijw.* overeenkomstig het volk, volks... (in zamenst.). *...MEINUNG, *v.* volksmeening, publieke opinie, *v.* *...MENGE, *v.* volksmenigte, *v.* *...REGIERUNG, *v.* volksregering, - heerschappij, *v.*; *Anhänger der* —, voorstander der volksregering, demokraat, *m.* *...RECHT, *o.* regten van het volk, landsprivilegiën, *o. mv.* *...SAGE, *v.* volksoverlevering, saga, *v.* *...SCHLUSS, *m.* (110) volksbesluit, *o.* *...SINN, *m.* volksgeest, *m.* *...SITTE, *v.* volksgebruik, *o.*; volkszeden, *v. mv.* *...SPRACHE, *v.* volkstaal, *v.* *...STÜCKCHEN, *o.* volksdeuntje, - liedje, *o.* *...THÜMLICH, *b. n.* eigendommelijk bij het volk. —KEIT, *v.* volksaard, landaard, *m.* *...TRIBUN, *m.* (110) gemeensman van het volk, volkstribuun, *m.* *...VERSAMMLUNG, *v.* volksvergadering, *v.* *...VERTRETER, *m.* volksvertegenwoordiger, afgevaardigde, *m.*

VOLL, *b. n.* en *bijw.* vol, gevuld; geheel, volkomen, gansch; *ein —es Glas*, een vol glas; *ein Glas — (von) Wein, ein —es Glas Wein*, een vol glas wijn; *ein Buch —er Fehler*, een boek vol met fouten; — *machen*, vullen, vol maken; *wieder — machen*, nog eens vullen; (§) morsig maken, besmetten, bezoedelen, bemorsen; — *werden*, vol worden, - raken; *fig. das Mass ist* —, de maat is volgemeten; *er ist* —, hij is vol, - zat (dronken); *sich — saufen*, zich zat -, dronken drinken; *ein —es Gesicht*, een vol -, rond -, bol aangezigt; *er ist —er Schlaf*, hij is vol slaap; *—er Verstand, List*, vol verstand, - list; *ich bin davon noch ganz* —, ik ben er nog vol van, mijn geest is er nog vervuld van; *mit —en Segeln*, met volle zeilen; *die —e Summe*, de gansche -, volle som; *die Summe ganz — machen*, de som vol maken; *ein —er Tag*, een gansche dag; *der Mond ist* —, het is volle maan; *in —em Trabe*, *· Galoppe*, in vollen draf; — *Staub*, — *Schweiss*, bedekt met stof, - met zweet; *der Himmel ist —er Wolken*, de hemel (het uitspansel) is met wolken bedekt; *man nimmt dieses Geld nicht für* —, dit geld wordt niet voor de volle waarde aangenomen.

VOLLÄHRIG, *b. n.* vol van aren. *...AUF, *bijw.* volop, in groote menigte, in groote hoeveelheid; *alles — haben*, alles volop -, alles overvloedig hebben. *...AUS, *b. n.* en *bijw.* ten volle, voluit, de volle prijs. *...BLÜTIG, *b. n.* volbloedig. —KEIT, *v.* volbloedigheid, *v.*

VOLLBRINGEN, *b. w.* (*onr.*) volbrengen, uitvoeren, voltooijen, voleindigen, ten uitvoer brengen; *die Ehe* —, zie VOLLZIEHEN. *...ER, *m.* uitvoerder, volbrenger, volvoerder, *m.* *...UNG, *o.* volbrenging, uitvoering, *v.* het ten uitvoer leggen; voltrekking, *v.*

VOLLBRÜSTIG, *b. n.* vol van borst. *...BÜRTIG, *b. n.* (123) van hetzelfde (echtelijke) bed, lijfelijk; zie LEIBLICH.—KEIT, *v.* volle verwantschap (tusschen broeders en zusters van hetzelfde bed), *v.* *...ENDEN, *b. w.* voleinden, voleindigen; voltooijen, voltrekken. *...ENDER, *m.* (44) voleinder, *m.*

VOLLENDS, *bijw.* geheel en al, volkomen; nog; boven-, buitendien; daarenboven; — *sagen*, — *schreiben*, geheel -, uitschrijven, voluitschrijven; *wenn er — auch noch dieses thut*, zoo hij ook nog dit doet.

VOLLENDUNG, *v.* voleindiging, voltooijing, voltrekking, *v.*

VOLLENTE, *v.* gekuifde eend, *v.*

VÖLLEREI, *v.* zwelgerij, dronkenschap, gulzigheid, *v.*

VOLLFRASS, *m.* gulzigaard, veelvraat, *m.* *...FÜHREN, *b. w.* volvoeren, uit-, volbrengen; voltooijen, voleindigen, eindigen. *...FÜHRUNG, *v.* uit-, volvoering; voltooijing, vol-, beëindiging, *v.* *...GENUSS, *m.* vol -, volmaakt -, · ongestoord genot; wellustig genieten, *o.* *...GESANG, *m.* koorgezang, *o.* *...GEWALT, *v.* volmagt, volle magt, *v.* *...GÜLTIG, *b. n.* en *bijw.* geldig, voldoende, de volle waarde bezittende. *...GÜLTIGKEIT, *v.* geldigheid, volle waarde, *v.* *...HALTIG, *b. n.* van goed allooi, het volle gehalte bezittende. *...HÄNDIG, *b. n.* (203) *—es Wetter*, eene stijve koelte, *v.* stormwind, *m.* *...HÄRING, *m.* volle haring, *m.* *...HEIT, *v.* (*w. g.*) volheid; *fig.* dronkenschap, zatheid, *v.* *...HERZIG, *b. n.* vol van hart, -van

gemoed. *...HUFIG, *b. n.* zie HUFZWÄNGIG. *...HÜFNER, *...MEIER, *m.* pachter welke eenen ploeg bouwland bezit, *m.*

VÖLLIG, *b. n.* en *bijw.* volkomen, geheel, gansch; totaal; dik, vol; dikbuikig; *—er Ablass*, volle en algeheele aflaat; *das —e Mass*, de volle maat; *die —e Grösse*, de behoorlijke-, volle-, vereischte grootte; *dieses Kleid ist zu —*, die rok is te wijd. *—KEIT, *v.* zwaarlijvigheid, gezetheid, (ook 34); te groote vetheid, *v.*

VOLLJÄHRIG, *b. n.* meerderjarig, mondig. *—KEIT, *v.* meerderjarigheid, mondigheid, *v.* *...KANTIG, *b. n.* (56) in den haak, vierkant. *...KOMMEN, *b. n.* en *bijw.* volkomen, volmaakt, volslagen, geheel; vol; dik, zwaarlijvig, gezet, van de vereischte grootte, (zie ook VÖLLIG). *...KOMMENHEIT, *v.* volkomenheid, volmaaktheid, *v.* *...KÖRNIG, *b. n.* korrelig, vol korrels. *...KRAFT, *v.* volle kracht, *v.* nadruk, *m.* *...KRÄFTIG, *b. n.* en *bijw.* veerkrachtig, nadrukkelijk. *...LEIBIG, *b. n.* zwaarlijvig, dikbuikig. —KEIT, *v.* zwaarlijvigheid, *v.*; zie VÖLLIGKEIT. *...MACHT, *v.* volmagt, prokuratie, *v.* berigtschrift, mandaat, *o.*; *einem — geben*, iemand volmagt geven, iemand magtigen. *...MACHTGEBER, *m.* volmagt-, lastgever, *m.* *...MACHTHABER, *m.* bevolmagtigde, mandataris; prokuratiehouder, prokureur, *m.* *...MACHTSBLATT, *o.* prokuratie in blanko, *v.* *...MOND, *m.* volle maan, *v.*; *es ist —, wir haben —*, het is volle maan. *...MÜNDIG, *b. n.* mondig, meerderjarig. *...SÄFTIG, *b. n.* volsappig, dik, opgezet. —KEIT, *v* volsappigheid, gezetheid, *v.* *...STÄNDIG, *b. n.* en *bijw.* volstandig, -lijk, volkomen, geheel en al, te eenenmale; *— machen*, vol-, volledig maken, voltooijen. *...STÄNDIGKEIT, *v.* volkomenheid, volledigheid, volheid, *v.* *...STIMMIG, *b. n.* (171) volmaakt (van akkoord, van stemmen). *...STIMMIGKEIT, *v.* (171) volkomene welluidendheid, -harmonie, *v.* volmaakt akkoord, *o.* *...STRECKEN, *b. w.* uit-, volvoeren; *das Todesurtheil an einem —*, het doodvonnis aan iemand voltrekken. *...STRECKER, *m.* zie VOLLZIEHER. *...STRECKUNG, *v.* uit-, volvoering, voltrekking (van een vonnis), *v.* *...TÖNEND, *b. n.* welluidend, vol van toon. *...TÖNIG, *b. n.* zie VOLLSTIMMIG; *—e Reime*, gelijkeindigende rijmen; (rimes riches). *...WANGIG, *b. n.* vol-, bol-, dik van wangen. *...WICHTIG, *b. n.* wigtig, het vol gewigt hebbende. —KEIT, *v.* wigtigheid, *v.* *...WUCHS, *m.* volle wasdom, *m.* *..ZÄHLIG, *b. n.* voltallig. —KEIT, *v.* voltalligheid (ook 97), *v.* *...ZIEHEN, *b. w. (onr.)* voltrekken, uit-, volvoeren; ten einde brengen; *die Ehe —*, den echt voltrekken. *...ZIEHEND, *b. n.* voltrekkend, uitvoerend. *...ZIEHER, *m.* —INN, *v.* voltrekker, uit-, volvoerder, *m.*; uitvoerster, *v.*; *der — eines Testamentes*, uitvoerder van een' uitersten wil, executeur-testamentair. *...ZIEHUNG, *v.* voltrekking, vol-, uitvoering, *v.* *...ZIEHUNGSBEFEHL, *m.* bevel tot voltrekking, *o.* *...ZIEHUNGSGEWALT, *v.* uitvoerende magt, *v.* *...ZIEHUNGSRATH, *m.* uitvoerende raad, *m.*

VOLONTÄR, *m.* (97) vrijwilliger, bediende zonder salaris, *m.*

VOLTE, *v.* (121) omloop, *m.* zwenking (van een paard), *v.*; (63) *die — schlagen*, met de kaart-, volte slaan.

VOLTIGIREN, *b. w.* zie SPRINGEN. *...GIRER, *m.* voltigeur, *m.*

VOM, (VON DEM), *lidw.* van den, van de, van het.

VOMIREN, *o. w.* zie ERBRECHEN (SICH), UEBERGEBEN (SICH), SPEIEN.

VOMITIV, *o.* zie BRECHMITTEL.

VON, *vz.* van, door, van af; sedert; op; *von dem Vater, von der Mutter, von den Menschen geliebt werden*, bij den vader-, bij de moeder-, bij de menschen bemind worden; *der König von Sachsen*, de koning van Saksen; *ein Buch geschrieben von...*, een boek geschreven door...; *ich komme von Hause, von meinem Bruder*, ik kom van huis, -van mijnen broeder; *von einem weggehen*, van iemand weggaan, iemand verlaten; *vom (von dem) Morgen bis auf den Abend*, van den morgen tot den avond; *von etwas reden*, over iets spreken; *einer von Ihnen*, een van u allen; *das Fleisch von den Knöchen ablosen*, het vleesch van de beenderen scheiden; *von ehrlichen Aeltern*, van (uit) eerlijke ouders; *Zinsen von Zinsen*, interest op interest; zie verder AN, AUF.

VON EINANDER, *bijw.* van elkander, gescheiden, in tweeën, stuk gebroken; *— bringen, — legen, — lassen, — machen, — reissen*, vaneen scheiden, van elkander leggen, uiteen doen gaan, uiteen scheuren; *— brechen*, in tweeën-, stuk breken; *— gehen*, uit elkander-, vaneen gaan, loslaten; *— sägen*, in tweeën zagen; *— schneiden*, stuk-, in tweeën snijden.

VONELN, *o. w.* (§) *van* voor zijn' naam

stellen, zich voor edelman doen doorgaan. *...LING, m. (§) nieuwbakken edelman, pronker met titels, m.

VONNÖTHEN, *bijw.* noodig, van nooden; *etwas — haben*, iets noodig hebben; zie NÖTHIG.

VOR, *vz.* voor, om, wegens, door, met; *diejenigen welche vor ons gewesen sind*, zij die vóór ons geweest zijn; *vor der Stunde*, vóór het uur, vóór den tijd; *vor Tage*, voor den dag; *vor Ostern*, vóór Paschen; *vor diesen*, voor dezen, eertijds; *vor Altern*, zie ALTER; *man sollte dieses Kapittel vor den andern setzen*, men behoorde dit kapittel vóór het andere te plaatsen; *vor der Thür sitzen*, *sich vor die Thür setzen*, voor de deur zitten, zich voor de deur nederzetten; *vor dem Richter*, voor den regter; *vor Gott schwören*, voor God (voor Gods aanschijn) zweren; *vor Alter sterben*, uit ouderdom sterven; *sie konnte vor Seufzen kein Wort reden*, het zuchten belette haar te spreken; *Achtung vor einem haben*, achting jegens iemand koesteren; *Ekel*, *Abscheu vor etwas haben*, afkeer van -, tegenzin in iets hebben. —, *bijw. vor wie nach*, zie NACH; vroeger, te voren.

VORAB, *vw.* (§) behalve, bovendien. *—BILDUNG, *v.* voorbeeld, model, *o.*

VORABEND, *m.* vooravond, dag te voren, *m.* *...ACKERN, *b. w. einem*, voor iemand (in zijn bijzijn) ploegen; iemand vooruit komen met ploegen. *...AHN, *m.* voorvader, stamvader, *m.* *... ÄLTERN, *m. mv.* voorouders, *m. mv.*

VORAN, *bijw.* vooraan, voorop, aan het hoofd, aan de spits; — *gehen*, voorop gaan, de eerste zijn; — *fahren*, — *reiten*, voorop rijden, zich aan het hoofd stellen; *er ging vor dem Zuge voran*, hij trok aan het hoofd (van den trein, van de processie) op.

VORARBEIT, *v.* toebereidselen, *o. mv.* voorloopig werk, *o.*; (133) toebereiding, *v.* preparaat, *o.* *—EN, *b. w. einem*, (iemand) vooruitkomen in den arbeid; in iemands bijzijn werken, iemand iets voordoen; *etwas* —, in voorraad werken, klaar maken. *...ÄRMEL, *m.* bovenmouw, *v.*

VORAUS, *bijw.* vooruit, te voren, bij voorraad, voorshands, bij anticipatie; *er hat so und so viel vor mir* —, hij heeft dit of dat (zooveel) boven mij vooruit; *sich im — freuen*, zich vooraf verheugen; *zum — abziehen*, *wegnehmen*, vooruit opnemen op; *im —*, *zum — bezahlen*, vooruit betalen; (14) inteekenen op; — *geben*, vooruit geven; (145) voorgeven, (punten, een stuk, eene schijf); — *gehen*, vooruitgaan; — *nehmen*, *einnemen*, vooruit opnemen; — *setzen*, vooronderstellen, vermoeden; — *vermachen*, vooruit beschikken over, - legateren; *sich etwas in — zueignen*, zich bij voorbaat in bezit van iets stellen; — *sagen*, — *sehen*; zie VORHER. *—, *m.* (123) vooruitgift, - making, bevoordeeling, *v.* *—BEZAHLUNG, *v.* vooruitbetaling, *v.* *—EMPFANGEN, *—NEHMEN, *o.* het vooruitontvangen, vooruitnemen, *o.* *—SETZUNG, *v.* vooronderstelling, *v.* vermoeden, *o.* *—SICHT, *v.* vooruitzigt, het vooruitzien, *o.* *—ZAHLUNG, *v.* vooruitbetaling; (14) inteekening *v.* abonnement, *o.* *—VERKÜNDIGEN, *b. w.* voorzeggen, voorspellen. *—WISSEN, *o.* vooruitweten, *o.*

VORBAU, *m.* voorgebouw, *o.* voorpui, *v.* *—EN, *b. w.* bouwen voor..., voorbouwen; *fig. einem Dinge* —, iets voorkomen, verhinderen, beletten. *—UNG, *v.* het voorbouwen; *fig.* voorkoming, verhindering, *v.* *—SMITTEL, *o.* voorbehoedmiddel, *o.*

VORBEDACHT, *m.* voordacht, *v.* overleg, *o.*; *mit* —, met voorbedachten rade; *mit gutem* —, in ernst, met meenen. *...BEDÄCHTIG, *b. n.* omzigtig, behoedzaam, voorzigtig. —, *bijw.* voorbedachtelijk, met voorbedachten rade. —KEIT, *v.* behoedzaamheid, voorbedachtzaamheid, *v.* *...BEDENKEN, *b. w.* zie VORHERBEDENKEN. *...BEDEUTEN, *b. w.* voorspellen. *... BEDEUTUNG, *v.* voorspelling, voorbeduiding, *v.* voorteeken, *o.* *... BEHALT, *m.* voorbehoud, *o.* voorwaarde, *v.*; beding, *o.*; *unter* — (*mit dem —e*) *dass*, met voorbehoud, behoudens, onder beding, onder voorwaarde dat... *—BEHALTEN, *b. w.* (*onr.*) voorbehouden; *sich etwas* —, zich iets voorbehouden; *sich etwas auf eine andere Zeit* —, zich voor een' anderen tijd iets voorbehouden. *... BEHALTLICH, *b. n.* (119) met voorbehoud van, behoudens.

VORBEI, *bijw.* voorbij, bij; *es ist mit ihm* —, het is met hem gedaan; — *gehen*, — *fahren*, — *reiten*, — *schiffen*, — *fliessen*, — *ziehen*, voorbijgaan, - rijden, (in eene koets, te paard), - varen, - vloeijen, - stroomen; - trekken — *eilen*, — *laufen*, — *rennen*, voorbijsnellen, - loopen, - rennen; — *können*, — *wollen*, voorbij kunnen, - willen

(gaan); — *gehen lassen*, — *lassen*, voorbij laten, doorlaten; *fig.* loslaten, laten doorgaan; — *rauschen*, voorbij ruischen, ruischende voorbijsnellen; — *schiessen*, — *werfen*, voorbijschieten, het doel -, het wit missen; *etwas* — *tragen*, iets voorbij (een' ander) dragen; — *sein*, voorbij -, overzien. *—GEHENDE, *m.* voorbijganger, *m.*

VORBEMELDET, VORBENANNT, *b. n.* voornoemd, bovengemeld, voormeld. *...BERATHEN, *b. w.* voorloopig -, te voren raadplegen. *...BEREITEN, *b. w.* voorbereiden, schikken; *sich zu etwas* —, zich op (tot) iets voorbereiden -, gereed houden.

VORBEREITUNG, *v.* voorbereiding, *v.* toebereidselen, *o. mv.* *—SMITTEL, *v.* (34) voorbereidend middel, *o.* *—SSCHULE, *v.* voorbereidende -, normale school, *v.* *—SWISSENSCHAFT, *v.* voorbereidende wetenschap, *v.*

VORBERICHT, *m.* voorberigt, *o.* voorrede, *v.* *...BERÜHRT, *...BESAGT, *b. n.* voormeld, bovengemeld. *...BESCHEID, *m.* (66) indaging, oproeping, dagvaarding in persoon, *v.* *...BESCHEIDEN, *b. w. (onr.)* indagen, dagvaarden, bescheiden. *...BESCHEIDUNG, *v.* het indagen, bescheiden, *o.* *...BESCHLIESSEN, *b. w.* te voren -, voorshands besluiten, - bepalen. *...BESITZER, *m.* vroegere -, eerste bezitter, *m.* *...BESTIMMEN, *b. w.* voorbestemmen. *...BESTIMMUNG, *v.* voorbeschikking, *v.* —SGLÄUBIGE, *m.* die aan eene voorbeschikking gelooft, *m.* *...BETAGEN, *b. w.* vroeger dagteekener, antidateren. *...BETEN, *b. w.* *einem etwas* —, iemand iets voorbidden, iemand een gebed voorzeggen; *einem Kranken* —, eenen zieke biddende troosten. *...BETER, *m.* voorzegger van een gebed, ziekentrooster, *m.* *...BETRACHTEN, *b. w.* te voren overwegen, in aanmerking nemen. *...BEUGEN, *b. w.* voorover -, naar voren buigen; *fig.* voorkomen, beletten; *einem Dinge* —, iets voorkomen, eenig bezwaar uit den weg ruimen. *...BEUGER, *m.* (106) naar beneden buigende spier, *v.* *...BEUGUNG, *v.* vooroverbuiging, *v.*; *fig.* het beletten, - voorkomen (van eenig bezwaar). —SMITTEL, *o.* voorbehoedmiddel, o. *...BEWUSST, *m.* voorkennis, *v.*; *mit meinem* —, met mijne voorkennis; *ohne meinen* —, zonder mijne voorkennis.

VORBIEGEN, *b. w. (onr.)* vooroverbuigen. *...BILD, *o.* voorbeeld, toonbeeld, model; (44) afbeeldsel, *o.* zinnebeeldige figuur, *v.* *...BILDEN, *b. w.* voorstellen, afbeelden, zinnebeeldig voorstellen. *...BILDLICH, *b. n.* en *bijw.* voorbeeldig, voorbeeldelijk, ten voorbeeld. *...BILDUNG, *v.* zinnebeelde voorstelling, *v.* *...BINDEN, *b. w. (onr.)* voorbinden, voordoen; *eine Schürze* —, een' schorteldoek omdoen, - voorbinden. *...BITTE, *v.* zie FÜRBITTE.

VORBLASEN, *b w. (onr.)* *einem etwas* —, iemand iets voorblazen (op eene fluit, trompet enz); *einem* —, iemand voorblazen (om het hem te leeren nadoen).

VORBOHREN, *b. w.* (97) voorboren (het laadgat). *...BOHRER, *m.* voorboor, *v.* avegaar, *m.* *...BOTE, *m.* voorbode; *fig.* voorbode, *m.* voorteeken, *o.* *...BRAMRAA, *o.* (203) voorbramzeilra, *v.* *...BRAMSEGEL, *o.* (203) voorbramzeil, voortopzeil, *o.* *...BRINGEN, *b. w. (onr.)*, uiten, uitbrengen, opperen, voorstellen, voor den dag brengen, aantoonen; *er konnte kein Wort* —, hij kon geen woord uiten, - uitbrengen; *seine Beweise* —, zijne bewijzen bijbrengen. —, *o.* uiting, *v.* het uitbrengen (der gedachten), voordragt, *v.* *...BRUST, *v.* (183) voorborst, *v.* *...BÜHNE, VORDERBÜHNE, *v.* voorgrond, (op het tooneel), *m.*; (110) proscenium, *o.* *...DACH, *m.* (18) luifel, *m.* *...DATIREN, *b. w.* vroeger dagteekenen. *...DECKE, *v.* voordek, *o.* voorhang, *m.* *...DEM, *bijw.* eertijds, vroeger. *...DENKEN, *b. w.* te voren bedenken, - overleggen.

VORDER, *b. n.* *der*, *die*, *das vordere*, *vorderste*, de -, het voorste; *der* —*e*, —*ste*, de eerste, (die het meest vooraan is), (ook *fig.*). *—ACHSE, *v.* vooras, *v.* *—ARM, *m.* voor -, bovenarm, *m.* *—BEIN, *o.* *—FUSS, *m.* voorpoot, *m.* *—BRUST, *v.* *—BLATT, *o.* *—BUG, *m.* (183) schouder, *m.* voorborst (van een beest), *v.* *—BÜHNE, *v.* zie VORBÜHNE. *—CASTELL, *o.* (203) voorkasteel, *o.*; *das* — *und Hintercastell*, (203) bovenwerk, hoog en laag gedeelte aan een schip, *o.* *—EISEN, *o.* voorijzer, half ijzer van een' der voorpooten (eens paards), *o.* *—FINGER, *m.* voorste -, wijsvinger, *m.* *—FLAGGE, *v.* (203) vlag -, wimpel van den boegspriet, *v. m.* *—FLECK, *m.* (138) vooreinde van een' schoen, *o.* *—FLÜGEL, *m.* voorvleugel, *m.* *—FUSS, *m.* voorpoot; (106) voorvoet, *m.*; (128) voorbeen, *o.* *—GEBÄUDE, *o.* voorgebouw, *o.* *—GEBIRGE, *v.* voorgeberg-

te, *o*. *—GESCHIRR, *o*. borstleder, *o*. borstlap, *m*. *—GESTELL, *o*. voorstel (van eene koets), *o*. *—GLIED, *o*. (97) voorste gelid; (121) onderwerp, voorafgaand deel (der rede); (126) eerste lid, *o*. *—GRUND, *m*. (136 enz.) voorgrond, *m*. *—HAAR, *o*. voorhaar, *o*. ruigte op de borst (van een dier), *v*. *—HAND, *v*. voorhand, *v*. *—HAUPT, *o*. voorhoofd, *o*. (ook 106). *—HAUS, *o*. voorhuis, *o*. *—LAUF, *m*. (59) voorpoot, *m*. *—LEIB, *m*. voorste gedeelte van het lijf, - van het ligchaam, *o*. *—MANN, *m*. (97) voorman, *m*. *—MAST, *m*. (203) voormast, *m*. *—MAUER, *v*. voormuur, *m*. *—NAHT, *v*. voornaad, *m*. *—PFERD, *o*. voorpaard, *o*. *—PFOTE, *v*. zie VORDERFUSS. *—RAD, *o*. voorrad, - wiel, *o*. *—SATZ, *m*. (121) voorste deel (der rede), *o*. voorste zin, *m*. eerste stelling, *v*.; *die Vordersätze*, de premissen. *—SCHENKEL, *m*. voorpoot (van een paard), *m*. *—SEGEL, *o*. (203) voorzeil, sprietzeil, *o*. *—SEITE, *v*. voorzijde, voorste zijde, *v*. gevel, *m*. *—SITZ, *m*. voorste zitting (eener koets), *v*. *—STAB, *m*. ring aan den mond van een kanon, *m*. *—STEVEN, *m*. (203) voorsteven, *m*. *—STUBE, *v*. *—ZIMMER, *o*. voorkamer, *v*. voorvertrek, *o*. *—STUDEL, *m*. voorhaak, - kram in een slot, *m*. *—THEIL, *m*. voorste gedeelte, *o*. voorgevel, *m*. frontispies, *o*.; — *(eines Schiffes)*, voorschip, *o*. voorboeg, *m*. — *(eines Wagens)*, voorstel (van een rijtuig of een' wagen); — *(des Pferdes)*, voorgestel, *o*. voorkam (van een paard), *m*. *—THOR, *o*. buitenste -, voorpoort (van een kasteel), *v*. *—THÜR, *v*. voordeur, huisdeur, *v*. *—TREFFEN, *o*. (97) voorste gelid, *o*. voorhoede, *v*. *—VIERTEL, *o*. (183) voorviertel, *o*. *—WAGE, *v*. evenaar-, *m*. balans eener koets, *v*. *—WAGEN, *m*. zie VORDERGESTELL en VORDERTHEIL *(eines Wagens)*. *—WAND, *v*. zie VORMAUER. *—ZAHN, *m*. voortand, snijtand, *m*. *—ZEUG, *o*. borststuk van een kuras, *o*.

VORDEUTEN, *b. w.* zie VORBEDEUTEN. *...DRÄNGEN, *b. w.* voort-, vooruitdringen; *sich* —, *w. w.* vooruitdringen. *...DRINGEN, *o. w.* (*onr.*) voort-, doordringen, voortrukken. *...DRINGUNG, *v*. het voortdringen, voortrukken; voortrukking, *v*. *...DRUCK, *m*. most (van de eerste persing), *m*. *...DRUCKEN, *b. w.* voor-, bijdrukken; aan het hoofd van een boek drukken; *ein Siegel* —, een zegel drukken. *...DRÜCKEN, *b. w.* vooruit drukken, voortstuwen, - duwen.

VOREIGNEN, *b. w.* voorbehouden. *...EILE, *v*. overijling, overhaasting, *v*. *...EILEN, *b. w.* *einen* —, vooruitsnellen. *...EILIG, *b. n.* en *bijw.* overhaast, overijld, voorbarig, - lijk. *...EILIGKEIT, *v*. voorbarigheid, overijling, overhaasting, *v*. *...ELTERN, *mv*. zie VORÄLTERN. *...EMPFINDEN, *b. w.* (*onr.*) voorgevoelen. *...EMPFINDUNG, *v*. voorgevoel, *o*. *...ENDE, *o*. (2) voorstuk, voorveld, (voor eene weide liggende), *o*. *...ENTHALTEN, *b. w.* *(onr.)* terughouden, onthouden, niet uitkeeren; verduisteren. *...ENTHALTUNG, *v*. terughouding, onthouding, *v*. *...ERBE, *m*. en *v*. erfgenaam bij vooruitmaking, *m*. en *v*.; zie ook VORAUS. *...ERBEN, *mv*. erven bij vooruitmaking, *mv*. *...ERINNERT, *b, n.* zie VORERWÄHNT. *...ERINNERUNG, *v*. voorberigt, *o*. voorrede, *v*. *...ERNTE, *v*. vooroogst, vroege oogst, *m*. *...ERSEHEN, *b. w.* zie VORHERBESTIMMEN. *...ERST, *bijw.* (§) voorcerst, te voren. *...ERWÄGEN, *b. w.* vooraf overwegen, - onderzoeken. *...ERWÄHLEN, *b. w.* vooruitkiezen, voorbestemmen tot... *...ERWÄHLUNG, *v*. vooruitkiezing, voorbestemming, *v*.; zie VORHERBESTIMMUNG. *...ERWÄHNT, *b. n.* voorgemeld, boven vermeld, voornoemd, gezegd. *...ERWÄHNEN, *b. w.* vooraf vermelden. *...ESSEN, *o. w.* (*onr.*) *(w. g.)* *einem* —, iemand vooruitkomen in het eten; *fig. vorgegessenes Brod*, inkomsten vooruit verteerd. —, *o*. voorgeregt, eerste geregt, *o*.

VORFAHR, *m*. voorganger, (in een ambt) *m*.; *mein — (in der Ehe)*, de eerste man mijner vrouw; zie AHNHERR. *—EN, *mv*. voorvaders, voorouders; voorgangers, *m*. *mv*. *...FAHREN, *o. w.* *(onr.)* voorrijden; — *lassen*, laten voorkomen (het rijtuig); *einem* —, iemand vooruitrijden, - varen. *...FAHRERINN, *v*. *(w. g.)* zie VORGÄNGERINN. *...FALL, *m*. val, *m*.; *fig*. voorval, geval, *o*. gebeurtenis, zaak, omstandigheid, *v*.; — *der Gebärmutter*, (48) baarmoederbreuk, verzakking der baarmoeder, *v*. — *des Augapfels*, verzakking der oogappels (uit de oogholte of kast), *v*.; — *des Augensternes*, druifgezwel, *o*.; — *in einer Schlaguhr*, drukker in een slaguurwerk, *m*. *...FALLEN, *o. w.* (voor iemand) nedervallen; *fig*. voorvallen, gebeuren; overkomen, overvallen, toevallen. *...FALLEND, *b. n.* en *bijw.* gebeurend, voorkomend; *bei —er Gelegenheit*, bij voorkomende gelegenheid.

*...**FALLENHEIT**, *v. (w. g.)* voorval, *o.* gebeurtenis, *v.* *...**FECHTEN**, *o. w. (onr.)* den post van schermmeester waarnemen, het eerst trekken; *einem* —, iemand voorschermen, voordoen in het schermen; iemand vooruitkomen in het schermen. *...**FECHTER**, *m.* meester-, voorvechter in eene schermschool, *m.* *...**FEIER**, *v.* *...**FEST**, *o.* vooravond, vieravond (voor een feest), *m.* *...**FEILE**, *v.* bastaardvijl, *v.* *...**FENSTER**, *o.* voorvenster, dubbel venster, *o.* *...**FEST**, *o.* feest dat een ander voorafgaat, *o.* *...**FINDEN**, *b. w. (onr.)* vinden, ontmoeten; *sich* —, voorhanden zijn. *...**FLIEGEN**, *b. w. (onr.)* voorvliegen, vooruitvliegen. *...**FLOSSE**, *v.* regt van eerst af te zakken (met een vlot), *o.* *...**FLUTH**, *v.* voorvloed, *m.* begin van den vloed, *o.* *...**FORDERN**, *b. w.* indagen, dagen, oproepen, dagvaarden, roepen, ontbieden. *...**FORDERUNG**, *v.* indaging, oproeping, dagvaarding, *v.* zie **VORLADUNG**. *...**FRAGE**, *v.* voorloopige vraag, -ondervraging, *v.* *...**FRIEDE**, *m.* voorafgaande vredesvoorwaarden, vredespreliminariën, *v. mv.* *...**FRÜH**, *b. n.* vroegrijp, voorlijk. *...**FÜHREN**, *b. w.* voorbrengen, bijbrengen; *sich ein Pferd — lassen*, een paard voor zich laten loopen, de gangen van een paard gadeslaan. *...**FÜHRUNG**, *v.* het voorbrengen; bijbrenging, *v.*

VORGANG, *m.* voorrang, pas; staat van zaken, *m.*; voorval, *o.* gebeurtenis, *v.* toeval, *o.* *...**GÄNGER**, *m.* —**INN**, voorganger, *m.* voorgangster, *v.*; toongever, *o.* toongeefster, *v.* *...**GÄNGIG**, *b. n.* en *bijw.* voorgaande, voorafgaand, voorloopig, -lijk; voorshands. *...**GAUKELN**, *b. w.* voorgoochelen, voor oogen spiegelen, (ook *fig.*); een rad voor de oogen draaijen. *...**GEBÄUDE**, *o.* voorgebouw, *o.* *...**GEBEN**, *b. w. (onr.)* voor-, vooraf-, vooruit geven; (145) voorgeven (punten, een stuk, eene schijf); geven om voor te spelden (een doek enz.); *fig.* voorgeven; staande houden, beweren; voorgeven, veinzen; (119) verdraaijen, bewimpelen, veinzen. —, *o.* het voorgeven, (ook 145); voorwendsel, *o.* bewering, *v.* *...**GEBIRGE**, *o.* voorgebergte, *o.* kaap, *v.* *...**GEBLICH**, *b. n.* zoogenaamd, geveinsd, voorgevend. *...**GEFASSTE MEINUNG**, *v.* vooroordeel, *o.* vooringenomenheid, *v.* *...**GEFÜHL**, *o.* voorgevoel, *o.* *...**GEHEN**, *o. w. (onr.)* voorgaan, vooruit-, voorafgaan; vooruitloopen; gebeuren, geschieden, plaats vinden, voorvallen; *fig.* voorgaan, uitsteken, overtreffen, te boven gaan, den voorrang hebben; *diese Uhr geht vor*, dat horologie gaat voor; *einem an Alter* —, iemand in ouderdom overtreffen; *einem mit guten Beispielen* —, iemand met goede voorbeelden voorgaan; *indem dieses vorging*, terwijl dit voorviel. *...**GEIGEN**, *b. w.* *einem* —, iemand (iets) voorspelen (op de viool). *...**GEMACH**, *o.* zie **VORZIMMER**. *...**GEMELDET**, *b. n.* bovengemeld, voormeld, voornoemd. *...**GERICHT**, *o.* vooreten, *o.* eerste schotel, *m.* *...**GESCHMACK**, *m.* voorsmaak, (ook *fig.*), *m.* zie **VORSCHMACK**. *...**GESEHEN**! *tw.* voor je! uit den weg! van onderen! *...**GESETZTE**, *m.* opziener, opzigter, *m.* hoofd, *o.* *...**GESTERN**, *bijw.* eergisteren. *...**GESTRIG**, *b. n.* van eergisteren. *...**GIEBEL**, *m.* (18) voorgevel, *m.* *...**GLÄNZEN**, *o. w.* glanzen-, uitblinken-, schitteren boven; uitmunten boven. *...**GRABEN**, *b.* en *o. w. (onr.)* *einem* —, iemand in het graven voorgaan, -vooruit komen; voordoen (in het graven). *—, *m.* (180) voorgracht, *v.* *...**GREIFEN**, *o. w. (onr.)* inbreuk maken op, te kort doen aan; *einem in seinem Amte* —, iemand in zijne ambtsbetrekkingen te kort doen, zich iemands regten aanmatigen; *das Pferd greift vor*, het paard doet groote stappen. *...**GREIFUNG**, *v.* *...**GRIFF**, *m.* inbreuk, aanmatiging, *v.*

VORHABEN, *b. w. (onr.)* voor zich hebben, voorhebben; *fig. etwas* —, voornemens zijn, voorhebben; willen, bedoelen; in het schild voeren; *etwas Böses* —, een boos opzet voeden; (§) *einen* —, iemands gedrag onderzoeken, iemand berispen, -verwijtingen doen. —, *o.* voornemen, plan, *o.* bedoeling, *v.* *...**HALLE**, *v.* voorportaal, *o.* voorhof, *m.* *...**HALTEN**, *b. w. (onr.)* voorhouden; *fig.* voorstellen; *einem etwas* —, iemand iets voorhouden, -verwijten. *...**HALTUNG**, *v.* het voorhouden, voorstellen; het verwijten, verwijt, *o.* *...**HAND**, *v.* voorhand, *v.* (*fig.* ook 63 en 145). *...**HANDEN**, *b. n.* voorhanden, tegenwoordig, aanwezig, gereed; — *sein*, voorhanden-, aanwezig-, in voorraad zijn; *es ist nichts* —, er is niets voorhanden; *es ist Noth* —, er bestaat dringende behoefte aan, er is noodzakelijkheid toe. *...**HANG**, *m.* voorhangsel, *o.* gordijn, (ook van een tooneel), *v.*; *der — geht auf, fällt*, de gordijn gaat op, -valt. *...**HANGEN**, *o. w. (onr.)* voor (iets) hangen, opgehangen zijn; overhangen, uitsteken. *...**HÄNGEN**, *b. w.* voorhangen, (iets) voor iets anders ophangen. *...**HÄNGESCHLOSS**, *o.* zie **VORLEGESCHLOSS**. *...

HANGSSTANGE, *v.* gordijnroede, *v.* *...HAUEN, *b. w.* (*onr.*) *einem* —, iemand voorsnijden, - hakken (om het hem te leeren); beter hakken (dan een ander); (141) de eerste beitelslagen doen. *...HAUPT, *o.* zie VORDERHAUPT. *...HAUS, *o.* voorhuis, *o.* *...HAUT, *v.* voorhuid, *v.* *...HAUTSENGE, *v.* (106) vernaauwing der voorhuid, phimosis, *v.*

VORHER, *bijw.* vroeger, te voren, voor, vorafgaand, voorloopig, vooraf, vooruit, voorshands; — *anzeigen*, vooraf berigten, doen weten; — *bedenken*, — *überlegen*, vooraf beramen, - overdenken; — *bestimmen*, vooraf bepalen; — *gehen*, voorgaan, voorafgaan, vooruitloopen; — *merken*, voorgevoelen, vooraf bemerken; — *sagen*, — *verkündigen*, voorzeggen, voorspellen, vroeger verkondigen dan; — *sehen*, voorzien; — *wissen*, vooraf -, te voren weten; — *zahlen*, vooruit betalen.

VORHERBESTIMMUNG, *v.* voorbeschikking, predestinatie, *v.* *...HERBST, *m.* vroege herfst, *m.*

VORHERGEHEND, *b. n.* voorafgaande, voorgaande.

VORHERIG, *b. n.* en *bijw.* zie VORIG.

VORHERRSCHEN, *o. w.* heerschen, de bovenhand -, de overhand hebben, bovendrijven.

VORHERSAGUNG, VORHERVERKÜNDIGING, *v.* voorzegging, voorspelling, *v.* *...SEHUNG, *v.* voorziening, *v.*; (44) vooruitzigt, *o.*

VORHEUCHELN, *b. w.* *einem etwas*, voor iemand huichelen, - veinzen. *...HEULEN, *o. w.* (§) *einem*, voor iemand weenen, iemand met zijn geween lastig vallen. *...HIEB, *m.* (141) eerste slag (tot het maken van een gat), *m.* zie VORHAUEN. *...HIMMEL, *m.* (44) voorhof des hemels, *m.*

VORHIN, *bijw.* (§) te voren, straks, kort geleden.

VORHOF, *m.* voorhof, *m.* voorplein, voorportaal, *o.* voorplaats, *v.* *...HOLEN, *v.* *die Mars und Bramschoten* —, (203) de schoten der mars- en bramzeilen aanzetten en aanhalen. *...HÖLLE, *v.* (110) voorburg der hel, *m.* *...HOLZ, *o.* voorhout, *o.* *...HUT, *v.* regt van eerst weiden, *o.*; voorhoede, *v.*

VORIG, *b. n.* vorig, voorafgaand, laatst, laatstleden, eerst, eerste; *das* —*e Jahr*, het vorige -, het verleden jaar; *die* —*e Zeit*, het verleden; —*en Freitag*, Vrijdag laatstleden; *sein* —*er Wohlstand*, zijne vroegere welvaart.

VORJAGD, *v.* regt om eerst te jagen, *o.* *...JAGEN, *b.* en *o. w.* voor zich uitjagen, voortjagen; *einem* —, iemand vooruitjagen, - rennen, - voorbij streven, voorjagen. —, *o.* zie VORJAGD. *...JAHR, *o.* zie FRÜHJAHR. *...JÄHRIG, *b. n.* van het vorige jaar. *...JETZT, *bijw.* zie JETZT. *...KAMMER, *v.* voorkamer, *v.*; (106) oor van het hart, *o.* *...KÄMPFER, *m.* zie VORFECHTER. *...KAUEN, *b. w.* *einem etwas* —, iemand iets voorkaauwen, (ook *fig.*) dikwijls herhalen (om het te doen nazeggen of verrigten). *...KAUF, *m.* vroegere aankoop, *m.* regt van den eersten koop, *o.* opkoop, *m.* *..KAUFEN, *o. w.* voorkoopen, opkoopen. *...KÄUFER, *m.* —INN, *v.* voor -, opkooper, *m.* opkoopster, *v.* *...KAUFSRECHT, *o.* regt van eersten koop, - van opkooping; (119) benaderingsregt, naastingsregt, *o.* *...KEHREN, *b. w.* voorstoffen, vooruitstoffen, (zie KEHREN); *fig.* alle maatregelen beproeven, - treffen; *alle Mittel* —, alle middelen beproeven, - in het werk stellen. *...KEHRUNG, *...KEHR, *v.* maatregel, *m.* beraming, schikking, *v.* toebereidsel, *o.* *...KEHRUNGSWEISE, *bijw.* bij wijze van voorzorg, voorzigtigheidshalve. *...KENNTNISS, *v.* voorkennis, *v.*; *die* —*e*, *mv.* de voorloopige -, voorafgaande kundigheden, *v. mv.* *...KIND, *o.* voorkind, onecht kind, *o.* *...KIRCHE, *v.* voorhof (van een' tempel, van eene kerk), *m.* *...KLAGE, *v.* voorloopige aanklagt, voorafgaande beschuldiging, *v.*; *mit der* — *kommen*, de eerste zijn met zijne aanklagt. *...KLEBEN, *b. w.* voorplakken (voor iets anders). *...KLINGEN, *o. w.* (*onr.*) klinken, galmen boven iets anders uit (van muziekinstrumenten). *...KLUG, *b. w.* vroegwijs, voorlijk, voorbarig. *...KOMMEN, *o. w.* (*onr.*) voort -, te voorschijn komen; voorkomen; *fig.* ter tafel -, ter bane gebragt, - toegelaten worden, zich voor -, opdoen; gebeuren, geschieden; *es kommt mir* —, het komt mij voor, het schijnt mij toe, mij dunkt. *...KOMMEND, *b. n.* voorkomend, gebeurlijk; zie VORFALLEND. *...KOPF, *m.* zie VORDERHAUPT. *...KOST, *v.* vooreten, *o.* voorkost, *m.* *...KOSTEN, *b. w.* voorproeven. *...KUNDIG, *b. n.* de toekomst kennende.

VORLADEN, *b. w.* dagvaarden, indagen, oproepen. *...LADUNG, *v.* dagvaarding, indaging, oproeping; (97) prop (op het geweer), *v.* *...LADER, *m.* deurwaarder, geregtsdienaar, indager, oproeper, *m.* *...LAGE, *v.* wat voor (iets anders) ligt; (133) destilleerglas,

o. recipient, *m.* *...LALLEN, *b. w.* *einem etwas*, (iemand iets) voorstamelen. *...LAND, *o.* voorland, *o.* *...LANGEN, *b. w.* toereiken, overhandigen. *...LÄNGST, *bijw.* sedert lang, voorlang. *...LASS, *m.* voorloop, *m.* *...LASSEN, *b. w.* (*onr.*) voorlaten, laten voorgaan, -vooraſgaan, binnen-, toelaten. *...LASSUNG, *v.* voor-, binnen-, toelating, *v.* *...LASTIG, *b. n.* (203) voorlastig, dat een' voorlast heeft. *...LAUF, *m.* voorloop, *m.* (ook 133). *...LAUFEN, *o.* en *b. w.* (*onr.*) voor-, vooruitloopen; *einem* —, iemand vooruitloopen, den weg afsnijden in het loopen; (9) *Erz* —, mijnstof voorbrengen, (voor de smeltovens). *...LÄUFER, *m.* voorlooper, voorbode; werkman die de mijnstof aanbrengt, *m.* *...LÄUFERINN, *v.* voorbode, voorloopster, *v.* *...LÄUFIG, *b. n.* en *bijw.* voorloopig, voorafgaande, in de voorbaat, voorshands, bij voorraad, in afwachting van. *...LAUT, *b. n.* en *bijw.* (59) voorbarig, laatdunkend; overijld, onbedachtzaam, -lijk; al te luid; — *werden*, zich overschreeuwen; zich laatdunkend aanstellen. *...LEGBAR, *b. n.* (*w. g.*) dat voorgesteld kan worden. *...LEGELÖFFEL, *m.* soeplepel, *m.* *...LEGEMESSER, *o.* groot voorsnijmes, tafelmes, *o.* *...LEGEN, *b. w.* voorleggen, voordienen; uiten; *ein Schloss* —, een hangslot leggen op; (*bei Tische*) —, dekken (de tafel); *einem etwas* —, iemand iets voorstellen; *fig.* *eine Frage* —, eene vraag onderwerpen (aan iemands beslissing); *seine Gründe* —, zijne redenen ontwikkelen; *Urkunden* —, processtukken-, akten voor den dag brengen; *seine Vollmacht* —, zijne volmagt (akte van volmagt) toonen; *Pferde* —, paarden voorspannen. *...NETZ, *o.* (182) fuiknet, *o.* *...SCHLOSS, *o.* hangslot, *o.*; *eine* — *vor eine Thür legen*, eene deur met een hangslot sluiten. *...WERK, *o.* (54) voorwerk, wijzerwerk, *o.* *...LEGUNG, *v.* voorlegging; *fig.* voorstelling, aantooning, aanwijzing, voordragt, *v.* (zie VORLEGEN). *...LEHRE, *v.* inleiding, voorbereidende les, *v.* *...LEIMEN, *b. w.* voorplakken met lijm, voorlijmen. *...LESE, *v.* aanvang van den wijnoogst, *m.* regt van eersten oogst of pluk, *o.* *...LESEN, *b. w.* (*onr.*) oogsten voor anderen, toonen aan een' ander hoe men oogst; *einem* —, voorlezen; *den Zeugen ihre Aussage noch einmal* —, den getuigen hunne verklaring oplezen.

*...LESER, *m.* —INN, *v.* voorlezer, *m.* voorlezeres, *v.* *...LESUNG, *v.* voorlezing, *v.* het voorlezen; *öffentliche* —*en halten*, openbare voorlezingen houden, een' kursus houden; *seine* —*en über die Philosophie drucken lassen*, zijne lessen (voorlezingen) over de wijsbegeerte laten drukken. *...LETZT, *b. n.* voorlaatst. *...LEUCHTEN, *o. w.* voorlichten; *fig.* het voorbeeld geven aan; zie ook HERVORLEUCHTEN. *...LEUCHTUNG, *v.* toe-, voorlichting, *v.* voorbeeld, *o.* *...LEYERN, *...LEIERN, *b. w.* *einem etwas*, iemand iets voorspelen (op de lier); (§) iemand doof maken, iemands trommelvlies vaneenscheuren (door slecht spelen). *...LIEB, *b. n.* zie FÜRLIEB. *...LIEBE, *v.* voorliefde, *v.* *...LIEGEN, *o. w.* (*onr.*) voorliggen; *fig.* ter tafel-, ter bane-, op het tapijt zijn; *fig.* *im* —*en Falle*, in het onderhavige geval. *...LIPPE, *v.* buiten-, voorlip, *v.* *...LASS, *o.* (174) lokvogel, *m.*; *fig.* lokaas, *o.* *...LÜGEN, *b. w.* (*onr.*) *einem etwas* —, (iemand iets) voorliegen, leugens op de mouw spelden.

VORMACHEN, *b. w.* voormaken, voordoen, -zetten, -plaatsen; omringen; *fig.* (§) *einem etwas* —, iemand iets voordoen; wijs maken, op de mouw spelden; grappen maken. *...MÄHEN, *b. w.* het eerst maaijen; *einem* —, iemand in het maaijen vooruitkomen, sneller maaijen dan een ander. *...MÄHER, *m.* eerste-, voormaaijer, *m.* *...MALEN, *b. w.* *einem etwas*, (iemand iets) voorschilderen, (om hem onderrigt te geven); *fig.* iemand iets schetsen, -beschrijven. *...MALIG, *b. n.* voormalig, vorig, van vroegeren tijd. *...MALS, *bijw.* voormaals, eertijds. *...MANN, *m.* voorman, *m.* zie ook VORFAHR, VORGÄNGER; (46) — *eines Indossenten*, eerste-, vroegere endossant; (97) zie VORDERMANN. *...MARS, *m.* (203) voormars, *v.* *...MARSSEGEL, *o.* (203) voormarszeil, *o.* *...MAUER, *v.* voormuur, *m.* bolwerk, *o.* (ook *fig.*). *...MEISTER, *m.* bovenmeester, *m.* *...MESSEN, *b. w.* (*onr.*) *einem etwas* —, iemand iets voormeten. *...MITTAG, *m.* voormiddag, *m.* *...MITTÄGIG, *b. n.* tot den-, van den-, in den voormiddag, -morgen. *...MITTAGS, *bijw.* 's voormiddags, in den voormiddag, in den morgen. *...MITTAGSPREDIGER, *m.* zie FRÜHPREDIGER. *...MITTAGSSTUNDE, *o.* voormiddags-, morgenuur, *o.* -stond, *m.* *...MITTAGSZEIT, *o.* voormiddag, *m.* uren van den voormiddag, *o. mv.*

*...MITTERNACHT, *v.* tijd van 10 uur (des avonds) tot middernacht, *m.* *...MUND, *m.* voogd, kurator, *m.* *...MÜNDINN, *v.* voogdes, *v.* *...MUNDSCHAFT, *v.* voogdijschap, kuratele, *v.* *...MUNDSCHAFTLICH, *b. n.* en *bijw.* als voogd, tot den voogd behoorende. *...MUNDSCHAFTSGELDEN, *mv.* gelden der minderjarigen, *o. mv.* *...MUNDSCHAFTSGERICHT, *o.* regtbank -, hof tot de voogdijschap behoorende, *v. o.* weeskamer, *v.*

VORN, *bijw.* voor, van voren; voorop; *von* —, voorop, voor; *wieder von* — *anfangen*, weder van voren aan beginnen; *den Feind von* — *angreifen*, den vijand in het front aanvallen; — *heraus wohnen*, de voorkamer -, het voorste gedeelte van een huis bewonen; — *im Buche*, aan het hoofd -, bij den aanhef van een boek; —*an sitzen*, op de voorste plaats zitten; *fig.* (§) *er ist hinten und* —, hij is voor en achter, - overal.

VORNÄCHTIG, *b. n.* van een' vorigen nacht. *...NAGELN, *b. w.* voor (iets anders) spijkeren. *...NAME, *m.* voornaam, doopnaam, *m.* *...NEHM, *b. n.* en *bijw.* voornaam, aanzienlijk, uitstekend, van aanzien; op voorname wijze; *von* —*en Stande*, van aanzienlijken stand (rang); *die* —*en in der Stadt*, de voornaamsten -, de aanzienlijken in de stad; — *und gemein*, aanzienlijk en gering. *...NEHMEN, *b. w.* (*onr.*) voor (zich) nemen, - stellen, - zetten; *fig. etwas* —, zich met iets onledig -, bezig houden; iets ondernemen, iets op touw zetten; *eine Arbeit* —, de hand slaan aan een werk; *etwas zuerst* —, aan iets beginnen; *einem* —, iemand ondervragen; iemand berispen, - verwijten; *sich etwas* —, zich iets voornemen, plan hebben iets te doen. —, *o.* voornemen, plan, *o.* onderneming, *v.* *...NEHMLICH, *bijw.* voornamelijk, inzonderheid, vooral. *...NEHMSTE, *b. n. (overt. tr.)* voornaamst; aanzienlijkst. —, *m.* hoofdman, *m.*; *das* —, het voornaamste. *...NENNWORT, *o.* (151) voornaamwoord, *o.* *...NÖRGELN, *b. w.* (§) *einem etwas* —, iemand plagen, kwellen.

VORPFEIFEN, *b. w. (onr.) einem etwas* —, iemand iets voorfluiten; *einen Vogel* —, eenen vogel voorfluiten. *...PLATZ, *m.* voorplaats, *v.* voorhof, *m.* *...PLAUDERN, *b. w. einem etwas*, iemand iets voorbabbelen, - voorpraten; voorkakelen, - snappen. *...POSTEN, *m.* (97) voorpost, *m.* *...PREDIGEN, *b. w. einem*, voorpreêken, voor een ander preêken. *...PUNKT, *o.* voorloopig punt, *o.* *...RAGEN, *b. w.* vooruitsteken, overhangen. *...RANG, *m.* voorrang, eerste rang, *m.* *...RATH, *m.* voorraad, proviant, *m.*; *der wirkliche* —, de voorhanden zijnde voorraad; *sich einen* — *von etwas anschaffen*, iets opdoen, voorraad opdoen van iets; *ich habe noch* — *genug von Getreide*, ik heb nog genoeg koren, - nog graan in voorraad; *in* —, in voorraad, in de voorbaat. *...RÄTHIG, *b. n.* en *bijw.* in voorraad, bij voorraad. *...RATHSHAUS, *o.* *...RATHSKAMMER, *v.* voorraadhuis, pakhuis, magazijn, *o.* voorraad -, provisiekamer, *v.* *...RATHSMEISTER, *m.* proviantmeester, *m.* *...RATHSSCHRANK, *m.* provisiekast, *v.* *...RECHNEN, *b. w. einem etwas*, iemand iets voorrekenen; op de vingers voortellen (om het na te rekenen). *...RECHT, *o.* voorregt, *o.* voorkeur, *v.* privilegie, *o.* *...RECKEN, *b. w.* (§) vooruitrekken, in de lengte rekken. *...REDE, *v.* voorrede, *v.* voorberigt (van een boek), *o.*; voorafspraak, (proloog van een tooneelspel), *v.* voorspel, *o.*; *(w. g.)* voorafgaande redenen, - woorden, *v. o. mv.*; *spr.* — *macht keine Nachrede*, goede afspraak voorkomt krakeel. *...REDEN, *b. w. einem etwas*, iemand iets voorzeggen. *...REDNER, *m.* schrijver van eene voorrede, *m.* *...REIBEN, *b. w.* (*onr.*) voorwrijven, toonen hoe men (iets) wrijven moet. *...REIF, *b. n.* vroeg rijp. *...REICHEN, *b. w.* zie VORRAGEN; overreiken; zie HERVORLANGEN. *...REIHEN, *m.* voorste rij, eerste rij, voorrij, *v.* - rang, *m.*; *den* — *haben*, de rij -, den voordans aanvoeren; het bal openen. *...REISSEN, *b. w. (onr.) einem etwas*, iemand iets voorschetsen; (166) schetsen, den eersten omtrek maken. *...REISSER, *m.* (168 en 173) stalen -, houten steekpriem, *m.* *...REITEN, *o.* en *b. w. (onr.)* voorrijden (te paard); *einem* —, iemand vooruitrijden; iemand het paardrijden toonen (tot onderrigt); *weiter* —, nog meer -, vooruit rijden; *einem ein Pferd* —, een paard voorbrengen, (voor een ander) laten loopen. *...REITER, *m.* voorrijder, postiljon, *m.* *...RENNEN, *o. w.* (*onr.*) vooruitrennen, - loopen, hard loopen; *einem* —, iemand vooruitloopen. *...RICHTEN, *b. w.* gereed maken, in orde -, in gereedheid brengen, bereiden. *...RICHTUNG, *v.* voorbereiding, *v.* toebereidsel, *o.*; (133) destilleerbol, *m.* - kolf, *v.* *...RISS, *m.* teekening, schets, *v.* ontwerp, *o.* *...RITT, *m.* voorrid, *m.* het voor-, vooruitrijden, *o.* *...RÜCKEN, *b.* en *o.*

w. voort-, vooruitrukken, uitrukken; vooruitschuiven, doen naderen; *fig. einem etwas* —, iemand iets verwijten; *das Datum* —, vroeger dagteekenen. *...**RÜCKUNG**, *v.* voortrukking, vooruitrukking, aanrukking, *v.*; *fig.* verwijt, *o.*; (157) wederverschuiving, *v.* *...**RUFEN**, *b. w.* (*onr.*) op-, voor-, te voorschijn-, terug-, uitroepen. *...**RUFUNG**, *v.* op-, voor-, uit-, terugroeping, *v.*

VORSAAL, *m.* voorzaal, antichambre, *v.* *...**SABBATH**, *m.* de dag-, avond voor sabbath, vrijdagavond, *m.* *...**SAGEN**, *b. w. einem etwas*, iemand iets voorzeggen, -herhalen, -zeggen; dikteren. *...**SÄNGER**, *m.* —**INN**, *v.* eerste zanger, *m.* -zangeres, *v.*; — *in der Kirche*, voorzanger in de kerk. *...**SATZ**, *m.* voorafgaande stelling, inleidende zinsnede, *v.*; voornemen, besluit, *o.*; *mit* —, voorbedachtelijk, opzettelijk. *...**SCHANZE**, *v.* (5) voorschans, schans, *v.* fort, *o.* *...**SCHEIN**, *m. zum* — *kommen*, te voorschijn komen, zich toonen, zich laten zien; *zum* — *bringen*, te voorschijn brengen, laten zien, toonen. *...**SCHEINEN**, *o. w. (onr.)* schijnen, uitblinken, onder andere voorwerpen schitteren; door (iets heen) schijnen. *...**SCHICHT**, *v.* (9) eerste grondlaag, *v.* *...**SCHICKEN**, *b. w.* vooruit-, opzenden; verzenden. *...**SCHIEBEN**, *b. m.* (*onr.*) voortschuiven, vooruitschuiven; *fig.* voorkomen. *...**SCHIEBER**, *m.* schuifplaatje (op een' grendel), *o.* *...**SCHIESSEN**, *b.* en *o. w. (onr.)* vooruitkomen, -schieten; op-, uitschieten, plotseling te voorschijn komen; *einem* —, voor (een ander) schieten; een doel (sneller dan een ander) naderen; uitsteken, vooruitsteken, toonen hoe men schieten moet (tot onderrigt); iemand overtreffen in het schieten; voorschieten (geld, bij worpen); *einem Geld* —, iemand geld voorschieten. *...**SCHLAG**, *m.* voorslag, eerste slag, *m.* (ook 171); (16) stop, *m.*; (203) stopsel, *o.*; (12) stuithout, *o.*; (95 en 86) eerste laag kalk, *v.*; *fig.* voorslag, *m.* voorstel, *o.* raad, *m.* gevoelen, *o.*; *einem einen* — *thun*, iemand een voorstel doen, iemand iets voorslaan; *etwas in* — *bringen*, iets op het tapijt-, ter bane brengen; *es ist etwas anders im* —*e*, iets anders is ter tafel; *nach meinem* —*e*, naar mijn gevoelen. *...**SCHLAGEN**, *b. w.* (*onr.*) voor (in) slaan; (171) een' voorslag doen hooren, vooraf aanslaan; (5) proppen, stoppen (met hooi enz.); (141) een weinig afvijlen; *fig.* overvragen; *ich schlage Ihnen nichts vor*, ik overvraag u niets; *einem etwas* —, iemand iets voorslaan, een voorstel-, een' voorslag doen. —, *o. w. (onr.)* overslaan, overhellen, uitsteken; (9) een sein geven (door kloppen); *fig.* beheerschen, de overhand houden. *...**SCHLÄGER**, *m.* (143 en 51) aan-, voorslag, dikke rand, *m.* *...**SCHLÄGLICH**, *b. n.* dat voorgesteld kan worden. *...**SCHLAGZIEHER**, *m.* (5) aftrekker, trekker, *m.* *...**SCHLEPPEN**, *b. w.* zie **HERVORSCHLEPPEN**. *...**SCHMACK**, *m.* voorsmaak, *m.* *...**SCHMECKEN**, *o.* en *b. w.* smaken (naar iets, boven iets anders); voorproeven. *...**SCHNEIDEN**, *b.* en *o. w.* (*onr.*) voorsnijden (vleesch, gevogelte); *einem* —, iemand voorsnijden, vooruitkomen in het snijden; voorsnijden (tot onderrigt aan een ander). *...**SCHNEIDER**, *m.* eerste maaijer; voorsnijder, (aan eene tafel), *m.*; — *an fürstlichen Tafeln*, voorsnijder aan vorstelijke tafels. *...**SCHNELL**, *b. n.* en *bijw.* overhaast, spoedig, snel; met overhaasting. *...**SCHNITT**, *m.* regt van eerste maaijing, *o.* *...**SCHNITTER**, *m.* eerste maaijer, *m.* *...**SCHNUR**, *m.* zie **SCHMITZE**. *...**SCHOSS**, *m.* grondlasten, *m. mv.* *...**SCHREIBEN**, *b. w. (onr.)* voorschrijven, een voorschrift geven; *fig.* voorschrijven, bevelen. *...**SCHREIEN**, *b.* en *o. w.* (*onr.*) *einem*, voor iemand (in zijn bijzijn) schreeuwen; overschreeuwen; luider schreeuwen; voorschreeuwen. *...**SCHREITEN**, *o. w. (onr.)* voortschrijden, vooruitkomen, (ook *fig.*); *einem* —, iemand in het loopen vooruitkomen. *...**SCHRIFT**, *v.* voorschrift, exempel (om na te schrijven); *fig.* voorschrift, *o.* les, onderrigting, *v.* bevel, *o.* regel, *m.* —**ENBUCH**, *o.* exempelboek, *o.* *...**SCHRITT**, *m.* schrede-, *v.* stap voorwaarts; *fig.* eerste stap, *m.*; zie **FORTSCHRITT**. *...**SCHUB**, *m.* eerste worp (in het kegelspel), *m.*; *fig.* hulp, *v.* bijstand; onderstand, *m.*; *einem* — *thun*, iemand ondersteunen, -helpen, -schragen; *zum Bösen* — *thun*, in het kwaad stijven. *...**SCHUH**, *m.* (138) voorschoen, *m.* bovenleder, *o.* *...**SCHUHEN**, *b. w.* voorschoenen, van voorschoenen voorzien (laarzen enz.). *...**SCHURZ**, *m.* voorschoot, *o.* boezelaar, *m.* *...**SCHUSS**, *m.* eerste schot; *fig.* voorschot, uitschot, *o.*; *Vorschüsse thun*, voorschotten-, uitkeeringen doen; *im* —*e sein*, in voorschot zijn. *...

SCHÜTTEN, *b. w.* uitstorten, storten-, werpen voor; *den Pferden Hafer* —, haver geven aan de paarden. *...SCHÜTZEN, *b. w.* voorgeven, voorwenden, veinzen; (119) veinzen, opmaken; *sein Alter* —, zich achter zijnen ouderdom verschansen, zijnen ouderdom als middel van verdediging aanvoeren; *seine Unwissenheit* —, onwetendheid voorwenden, -voorgeven. *...SCHÜTZUNG, *v.* veinzing, *v.* *...SCHWATZEN, *b. w.* voorpraten, voorbabbelen; zie VORPLAUDERN. *...SCHWEBEN, *o. w.* voorzweven, zweven vóor (de oogen); *fig. es schwebt ihm ein Unglück vor*, hem hangt een groot ongeluk boven het hoofd. *...SCHWIMMEN, *o. w.* (*onr.*) voorzwemmen, vooruitzwemmen; *einem* —, iemand zwemmende vooruitkomen; voor iemand zwemmen (tot onderrigt). *...SCHWÖREN, *b. w.* (*onr.*) voor iemand (in zijn bijzijn) zweren; *einem so und so viel Gläser* —, iemand tot het ledigen van zoo of zoo veel glazen uitdagen. *...SEGEL, *o.* (203) voorzeil, *o.* *...SEGELN, *o. w.* voorzeilen, vooruitzeilen. *...SEHEN, *b. w.* (*onr.*) zie VORHERSEHEN; *sich* —, zich hoeden, op zijne hoede zijn, zich in acht nemen; zijne voorzorgen nemen. *...SEHUNG, *v.* voorzorg, *v.*; *die göttliche* —, de Voorzienigheid. *...SEIN, *o. w.* voorzijn, vooruit zijn; *fig. die Sache ist vor gewesen*, de zaak is voor geweest (voor de regtbank), de zaak heeft gediend; *einem weit* —, iemand ver vooruit zijn; *da sei Gott vor!* dat behoede God! God behoede er ons voor! *...SETZEN, *b. w.* voorzetten, voorplaatsen, stellen voor; vooruitzetten, -stellen; *einem zu essen* —, iemand (iets) te eten voorzetten; *fig. einen einer Sache, einem Lande* —, iemand aanstellen over (tot bestuurder over) eene zaak, -over een land; (63) overnemen, aftroeven; *sich etwas* —, zich iets voornemen. *...SETZGITTER, *o.* zonneblinde, -tralie, *v.* *...SETZER, *mv.* (50) voorstukken, *o. mv.* *...SETZLICH, *b. n.* en *bijw.* opzettelijk, voorbedachtelijk. *...PAPIER, *o.* (12) schutblad, *o.*

VORSICHT, VORSICHTIGKEIT, *v.* voorzigtigheid, behoedzaamheid, omzigtigheid, *v.*; *göttliche* —, zie VORSEHUNG. *...SICHTIG, *b. n.* en *bijw.* voorzigtig, behoedzaam, bedachtzaam. *...SICHTSMASSREGELN, *mv.* voorzorgsmaatregelen, *m. mv.* *...SINGEN, *b. w.* (*onr.*) voorzingen, het eerst zingen; *einem* —, iemand (iets) voorzingen. *...SITZ, *v.* eerste-, voornaamste plaats, *v.*; voorzitterschap, *o.*; voorrang, *m.* *...SITZEN, *o. w.* (*onr.*) voorzitten, het voorzitterschap vervullen; de eerste plaats-, den eersten rang bekleeden. *...SOMMER, *m.* vroegzomer, *m.* lente, *v.* *...SORGE, *v.* voorzorg, zorg, behoedzaamheid, voorziening, *v.* *...SPANN, *m.* *...SPANNPFERDE, *o. mv.* voorspan, *o.* versche paarden, *o. mv.* *...SPANNEN, *b. w.* voorspannen; *die Pferde* —, de paarden voorspannen, spannen voor..., postpaarden geven aan... *...SPIEGELN, *b. w.* voorspiegelen, een' spiegel houden voor; *einem etwas* —, iemand iets voorspiegelen; begoochelen, misleiden, om den tuin leiden; *einem Freundschaft* —, vriendschap jegens iemand huichelen. *...SPIEGELUNG, *v.* voorspiegeling, begoocheling, misleiding, *v.* *...SPIEL, *o.* voorspel; (170) voorsukje, *o.* *...SPIELEN, *b.* en *o. w.* voorspelen, aanslaan, het voordeuntje spelen; de eerste viool (of een ander instrument op een concert) spelen; *einem* —, iemand voorspelen, voor een ander spelen (tot onderrigt); *einem etwas* —, iemand iets voorspelen. *...SPRACHE, *v.* zie FÜRSPRACHE. *...SPRECHEN, *b.* en *o. w.* (*onr.*) *einem etwas* —, iemand iets voorspreken, -zeggen; de uitspraak leeren; te luid spreken, den boventoon hebben; een kort bezoek geven. *...SPRINGEN, *o. w.* (*onr.*) *einem*, vóor (in iemands bijzijn) springen; voorspringen (voor een' ander tot onderrigt) vooruit-, voorspringen; (18) uitspringen, uitsteken; *ein —des Dach*, een uitstekend dak; *ein —der Winkel*, een uitspringende hoek. *...SPRUCH, *m.* zie FÜRSPRACHE. *...SPRUNG, *m.* sprong, voorsprong, vooruitsprong; *fig.* voorrang, *m.*; (18) uitstek, *o.* uithoek, *m.* het vooruitsteken; *einen — gewinnen*, den voorsprong winnen, vooruitkomen; *er hat einen — von so und so viel Tagen vor uns*, hij heeft zoo veel dagen op ons vooruit. *...SPUK, *m.* voorspook, slecht voorteeken, *o.* *...SPUKEN, *o. w.* (§) spooken, een slecht voorteeken zijn. *...STADT, *v.* voorstad, *v.* *...STÄDTER, *m.* bewoner der voorstad, *m.* *...STAND, *m.* (119) persoonlijke verschijning (voor den regter), *v.*; waarborg, *m.* kautie, *v.*; rentmeester, bestuurder, *m.*; *der* —, de bestuurder, het bestuur, *o.* *...STANDER, *...STÄNDNER, *m.* (56) telg, scheut, *v.* *...STECHEN, *b.* en *o. w.* (*onr.*) voorsteken, voorprikken, (het eerst eenen steek-, eene opening maken); (63)

overtroeven; *fig.* uitsteken, uitblinken, schitteren; zie ook HERVORSTECHEN. *...STECHER, *m.* (24) priem, *m.* *...STECKEISEN, *o.* zie VORSTECKER. *...STECKEN, *b. w.* vooruitsteken, vooruit inslaan; *fig. sich ein Ziel* —, zich een doel stellen. *...STECKER, *m.* pin, *v.* —, VORSTECKEISEN, *o.* spie, *v.* onderlegger, *m.*; luns, lens (aan de wielen der affuiten), *v.*; voorsteekpin (aan eenen ploeg), *v.* *...STECKRIEMEN, *m.* leertje -, riem aan de luns van eenen wagen, *o. m.*

VORSTEHEN, *o. w.* (*onr.*) voorstaan, staan voor..., voorgesteld -, voorgeplaatst zijn, vooruitsteken, uitsteken, overhellen; (119) verschijnen in persoon; *die — de Seite*, de vorige bladzijde; (59) *ein — der Hund, (Vorstehhund)*, patrijs -, jagthond; *einer Sache* —, eene zaak besturen, beheeren, het bestuur hebben, waarnemen, aan het hoofd staan; het voorzitterschap bekleeden; *dem Hauswesen* —, de huishouding voeren; *seinem Amte* —, zijn ambt -, zijne bediening goed waarnemen; zie ook BEVORSTEHEN; *es steht mir vor*, ik heb een voorgevoel, mijn gevoelen is. *...STEHER, *m.* beheerder, bestuurder, bewindhebber, voorzitter, gouverneur, intendant, *m.* hoofd, *o.*; (59) jagt -, patrijshond, *m.* —, *mv.* (106) voorstanders, klieren aan den wortel der mannelijke roede, *m. v. mv.* *...STEHERINN, *v.* bestuurster, opzigtster, *v.* *...STELLEN, *b. w.* voorbrengen, voorstellen, - zetten, - plaatsen, stellen voor; *eine Uhr* —, een uurwerk vooruitzetten; *einen einem andern* —, iemand voorstellen aan een' ander; *sich bei Hofe — lassen*, zich aan het hof laten voorstellen; *etwas* —, (iemand) iets voorstellen, voorhouden, onder -, voor oogen brengen, - houden; *einer Person* —, iemand voorstellen, vertegenwoordigen; *den Wirth* —, den hospes -, den waard spelen; *ein Schauspiel* —, een stuk (op het tooneel) vertoonen, - spelen; *den Liebhaber* —, de minnaarsrollen spelen; *einen zum Muster* —, iemand tot voorbeeld stellen, - aanhalen; *einem etwas* —, iemand iets voorhouden, onder het oog brengen; *sich etwas* —, inbeelding hebben, zich (iets) ver -, inbeelden, zich voorstellen, iets verwachten, - gelooven; op iets voorbereid zijn; *das hätte ich mir nie vorgestellt*, dat zou ik mij nimmer hebben voorgesteld; *das kann ich mir nicht* —, dat kan ik niet gelooven; daarvan kan ik mij geen denkbeeld maken. *...STELLIG, *bijw. einem etwas — machen*, voorstellen, voor oogen houden; iemand iets voor den geest brengen. *...STELLUNG, *v.* voorstelling, vermaning, *v.* verwijt; beeld, *o.* beeldtenis, *v.*; *einem —en über etwas machen* (of) *thun*, iemand voorstellingen over iets maken; *seiner eigenen — nach*, naar zijne eigene beschrijving; *ich kann mir keine — davon machen*, ik kan er mij geen denkbeeld van maken. *...STELLUNGSKRAFT, *v.* verbeelding, verbeeldingskracht, *v.* voorstellingsvermogen, *o.*; zie ook EINBILDUNGSKRAFT. *...STENGE, *v.* (203) voorsteng, *v.* fokkemast, *m.* *...STICH, *m.* (69) voorsteek, *m.*; zie ook VORSPRUNG.

VORSTOPFEN, *b. w.* voorstoppen, stoppen voor (iets). *...STOSS, *m.* (69) boord, *m.*; (18) uitstek, vooruitstekend muurtje, *o.*; (133) verlengpijp, *v.* *...STOSSEN, *b* en *o. w.* (*onr.*) voorwaarts -, vooruitstooten, - drijven; uitsteken; *fig.* (*w. g.*) gebeuren, geschieden. *...STRECKEN, *b. w.* uitstrekken, uitsteken; *fig.* voorschieten, leenen. *...STRECKUNG, *v.* uitstrekking, *v.* het uitstrekken; *fig.* voorschot, *o.* *...STREICHEN, *b. w.* (*onr.*) uitstrijken, voorwaarts strijken, een teeken maken (in een boek). *...STREUEN, *b. w.* voor (iets heen) strooijen, strooijen voor... *...STRICH, *m.* streep voor een woord, - voor eene letter, *v.* voorhaal, trek, *m.*; (141) tanden (in een slot), *m. mv.* *...STRICKEN, *b. w.* zie ANSTRICKEN. *...STUBE, *o.* voorkamer, *v.* *...STÜCK, *o.* voorstuk op een oorlogsschip, *o.* *...SUCHEN, *b.* en *o. w.* zie HERVORSUCHEN; opzoeken; (59) opsnuffelen, rondsnuffelen.

VORTANZ, *m.* voordans, *m.* *...TANZEN, *b. w.* voordansen, den dans -, het bal openen, den eersten dans dansen; iemand voordansen (tot onderrigt). *...TÄNZER, *m.* eerste danser, *m.* *...TÄNZERINN, *v.* voordanseres, eerste danseres, *v.* *...THEIL, *m.* voordeel, *o.* winst, *v.* profijt, *o.*; — *aus einer Sache ziehen*, voordeel uit iets halen, - trekken; *aus allem — ziehen*, van alles winst weten te trekken; *es gehört zu allem ein* —, men moet eene zaak maar weten aan te vatten; *er weiss die —e nicht*, hij weet de manier -, de wijze niet (de zaak aan te vatten); *er hat seine eigenen Vortheile*, hij heeft zijne bijzondere -, eigenaardige wijze. *...THEILHAFT, *b. n.* en *bijw.* voordeelig, winstgevend, op eene voordeelige -, winstgevende wijze. *...THIER, *v.* belhamel, *m.* voorste (in eene

kudde), *m.* *...THUN, *b. w.* (*onr.*) voordoen, voorspelden; *sich* —, zich voordoen; zie ook *sich hervorthun.* *...THÜR, *v.* voordeur, valsche-, vouwdeur, *v.* *...TRAB, *m.* voorhoede, *v.* *...TRABEN, *o. w. einem* —, vooruitdraven, -rennen. *...TRAG, *m.* voordragt, *v.* verhaal, *o.* opsomming, *v.*; (119) verslag, *o.* voordragt, *v.* rapport, voorstel, *o.* opening; manier-, wijze van spreken, bespraaktheid, *v.*; *den — thun*, het woord voeren; *eine Sache in — bringen*, eene zaak voordragen, -voorstellen, het voorstel doen, eene zaak ter tafel brengen; de beraadslagingen openen; *er hat einen schönen* —, hij heeft eene fraaije voordragt. *...TRAGEN, *b. w.* (*onr.*) voor-, uit-, voortdragen, -brengen, dragen voor...; *fig.* voordragen, voorstellen, voorslaan; verslag doen, uitspreken; (119) rapport uitbrengen; (120) uitbrengen, uiten; voordragen; (171) uitvoeren; *einem seine Noth* —, iemand zijnen nood (zijne ellende) klagen, -voordragen; *er weiss seine Sache gut vor zu tragen*, hij weet goed zijn woord te doen. *...TRÄLLERN, *...TRILLERN, *b. w.* (§) voorzingen, voorneuriën. *...TREFFLICH, *b. n.* en *bijw.* voortreffelijk, uitmuntend, overheerlijk; op eene voortreffelijke wijze. *...TREFFLICHKEIT, *v.* voortreffelijkheid, uitmuntendheid, *v.* *...TREIBEN, *b. w.* (*onr.*) voort-, vooruitdrijven, -jagen; *das Vieh* —, het vee drijven. *...TRETEN, *o. w.* (*onr.*) voort-, vooruittreden, -gaan; zie HERVORTRETEN. *...TRIEB, *m.* *...TRIFT, *v.* zie VORHUT. *...TRINKEN, *b.* en *o. w.* (*onr.*) voordrinken, het eerste drinken; den voordronk doen; *einem* —, iemand toedrinken, -voorgaan in het drinken; iemand toonen hoe men drinkt. *...TRITT, *m.* voorrang, voorstap, *m.*; *den — vor einem haben*, den voorrang op iemand hebben; zie RANG. *...TRUPPEN, *mv.* zie VORTRAB. *...TUCH, *o.* zie SCHÜRZE.

VORÜBEN, *b. w.* vooraf oefenen. *...ÜBER, *bijw.* voorover; voorbij, over; zie VORBEI. *...ÜBUNG, *v.* voorloopige-, eerste oefening, *v.* *...URTHEIL, *o.* vooroordeel, *o.* vooringenomenheid (ten voor- of nadeele), *v.* *...VATER, *m.* voorvader, stamvader, *m.* *...VERWANDTE, *mv.* bloedverwanten in de opgaande lijn, *m. mv.* *...WACHE, *v.* voorwacht, *v.* vooruitstaande post, *m.* *...WACHS, *m.* waskoek, *m.* *...WACHSEN, *o. w.* voort-, vooruitgroeijen, -wassen. *...WÄGEN, *...WIEGEN, *b. w.* (*onr.*) voorwegen (in iemands tegenwoordigheid). *...WALTEN, *o. w.* (*w. g.*) overwegen, een' beslissenden invloed uitoefenen. *...WAND, *v.* voormuur, vooruitstekende muur, -wand, *m.*; (57) binnenzijde (van een' smeltoven), *v.*; (56) rand, *m.* voorhout, *o.* —, *m.* voorwendsel, *o.* uitvlugt, *v.*; *unter dem —e*, onder voorwendsel. *...WÄRTS, *bijw.* voorwaarts, naar voren; op-, aan de voorzijde; — *gehen*, voorwaarts gaan, -rukken; *weiter* —, meer voorwaarts, meer vooruit. *...WEG, *bijw.* zie VORAUS. *...WEHR, *v.* zie VORMAUER. *...WEINEN, *b. w. einem* —, voor iemand weenen, tranen storten. *...WEISEN, *b. w.* (*onr.*) aantoonen, aanwijzen, uithalen (uit den zak); (119) overleggen (stukken). *...WEISER, *m.* zie VORZEIGER. *...WEISUNG, *v.* overlegging, aantooning, aanwijzing, *v.* *...WELT, *v.* voorwereld, *v.*; *fig.* onze vaderen, *m. mv.* *...WENDEN, *b. w.* (*reg.* en *onr.*) voorwenden, aanvoeren (tot reden, als uitvlugt); (119) veinzen. *...WERFEN, *b. w.* (*onr.*) vooruitwerpen, voorwerpen, werpen naar voren; *fig. einem etwas* —, iemand iets verwijten. *...WERK, *o.* boerderij, hoeve, *v.* *...WIEGEN, *b. w.* (*onr.*) zie VORWÄGEN. —, *o. w.* (*onr.*) de bovenhand hebben, -bezitten. *...WIMMERN, *...WINSELN, *b. w.* (§) *einem etwas* —, klagen-, kermen voor iemand. *...WIND, *m.* gunstige wind, *m.* *...WISSEN, *o.* voorwetenschap, *v.* medeweten, *o.*; *ohne* —, buiten medeweten. *...WITZ, *m.* onbescheidene nieuwsgierigheid; nufferigheid, *v.*; *spr. was deines Amts nicht ist*, *da lass deinen* —, poog niet te weten wat u niet aangaat; schoenmaker, blijf bij uwe leest! *...WITZIG, *b. n.* en *bijw.* nieuwsgierig, onbescheiden, laatdunkend, neuswijs, nufferig; nieuwsgieriglijk. *...WORT, *o.* (151) voorzetsel, *o.* *...WURF, *m.* verwijt, *o.* verwijting, *v.*; voorwerp, onderwerp, *o.* —SFREI, *b. n.* vrij van verwijt, zonder verwijt. *...ZÄHLEN, *b. w. einem etwas* —, iemand iets voortellen, voorrekenen, op de vingers tellen, opsommen. *...ZÄHLUNG, *v.* het voortellen, opsomming, *v.* *...ZAHN, *m.* voortand, snijtand, *m.* *...ZEICHEN, *o.* voorteeken, *o.* *...ZEICHNEN, *b. w. einem etwas* —, iemand iets voorteekenen (tot onderrigt). *...ZEIGEN, *b. w.* toonen, aanwijzen; (119) overleggen, vertoonen; *seine Vollmacht* —, zijne

volmagt toonen, van zijne volmagt doen blijken. *...ZEIGER, m. —INN, v. tooner, (toonder), aanwijzer, houder, m. houdster, toonster, v.; — *dieses*, brenger dezes. *...ZEIGUNG, v. vertooning, v. vertoon, m. overlegging, v. *...ZEIT, v. voortijd; vroegere-, vorige tijd, m. oude tijden, mv. *...ZEITEN, *bijw.* eertijds, in den ouden tijd, vroeger, voorheen. *...ZEITIG, b. n. en *bijw.* ontijdig, onrijp, voorlijk; ontijdiglijk. *...ZIEHBAR, b. n. en *bijw.* verkiesbaar, dat te verkiezen is. *...ZIEHEN, b. w. *(onr.)* voortrekken, vooruit-, naar voren trekken; *fig.* voortrekken, verkiezen (boven), de voorkeur geven aan. *...ZIMMER, o. voorkamer, v. *...ZUG, m. voorkeur, v. voorregt, o. voorrang, m. voordeel, o.; *den — haben vor...*, den voorrang hebben boven... *...ZÜGLICH, b. n. en *bijw.* verkieslijk, vooruitstekende boven, bij voorkeur, bij verkiezing, boven-, vooruitstekende; inzonderheid, bovenal, vooral. —KEIT, v. voorkeur, uitstekende hoedanigheid, v. *...ZUGSWEISE, *bijw.* bij voorkeur, bij verkiezing.

VOTIREN, o. w. stemmen, zijne stem geven, - uitbrengen. —, o. stemming, v. zie STIMMEN, STIMMUNG.

VOTIVEN, mv. gift, gave, v. *—GELDER, mv. boetegelden, kerkgelden, o. mv. *—TAFEL, v. tafel waarop de gave aan eene kerk wordt geschreven, v. *...VIST, m. wereldlijk priester welke de mis zegt voor geld, m.

VOTUM, o. stem, toestemming, v.

VULKAN, m. vuurspuwende berg, vulkaan, m. *—ISCH, b. n. vulkanisch.

W.

W, o. W, (de letter), v.

WAAGE, v. weegschaal, waag, balans, v. zie WAGE.

WAARE, v. waar, koopwaar, koopmanschap, v. goederen, o. mv. *Material —*, droogerijen; *Ess—*, eetwaren, levensmiddelen; *Krämer—*, kramerijen; *kurze —*, zie op KURZ; *verbotene —*, verbodene waar, kontraband.

WAARENAUCTION, v. goederenveiling, v. *...BALLEN, m. baal goederen, v. *...BRETT, o. winkelkast, v. *...EINFUHR, v. invoer van goederen, m. *...LAGER, o. pakhuis, magazijn, o. *...PREIS, v. prijscourant van goederen, v. *...PROBE, v. proef, v. staal, staaltje, o. *...STEUER, v. accijns, m. belasting, v. *...TAUSCH, m. ruiling-, verwisseling der koopwaren, v. ruilhandel, m. *...VERFERTIGUNG, v. fabriek, v. *...VERZEICHNISS, o. goederenlijst; rekening, faktuur, v.

WABE, v. zie HONIGSCHEIBE, HONIGWABE.

WACH, *bijw.* wakker, ontwaakt. *...AUFZUG, m. (97) wachtparade, v. het optrekken van de wacht. *—BETT, o. rustbed voor een' ziekenoppasser, o.

WACHE, v. wacht, nachtwacht, schildwacht; (203) scheepswacht, v.; wachthuis, o.; *auf die — ziehen, kommen*, de wacht betrekken; *die — ablösen*, de wacht aflossen; *von der — abziehen, kommen*, ontslagen-, afgedankt worden van de wacht; *auf der — sein*, *die — haben*, op wacht zijn, - staan, de wacht hebben; — *ausstellen*, schildwachten uitzetten. *—LN, b. w. zacht heen en weder zwaaijen (met een' waaijer). *—N, o. w. waken, oppassen, de wacht houden, het opzigt-, het toezigt hebben; bewaken, waken (bij een' zieke). —, o. het waken, o. wake, wacht, v.

WACHENBEERDORN, m. boksdoorn, m.

WACHER, m. (203) staander van den bak, m.

WACHFEUER, o. wachtvuur, o. *...FRAU, v. waakster, v. *...FREI, b. n. wachtvrij, vrij-, ontslagen van de wacht. *...FREIHEIT, v. vrijdom van de wacht, m. *...GELD, o. wachtgeld, waakloon, o. *...GLAS, o. (203) scheepszandlooper, m. *...HABEND, b. n. wachthebbend, op wacht staande; *der —e Officier*, de officier van de wacht, de wachthebbende officier. *...HAUS, o. wachthuis, o. hoofdwacht, v. *...HÄUSCHEN, o. wacht-, schilderhuisje, o.

WACHHOLDER, *—BAUM, *—STRAUCH, m. jeneverboom, m. *—BEERE, v. jeneverbes, v. *—BRANNTWEIN, m. jenever, m. *—DROSSEL, m. groote lijster, v. *—HARZ, o. sandarakgom uit den jeneverboom, v. *—HOLZ, o. hout van den jeneverboom, o. *—ÖL, o. jeneverolie, v. *—RAUCH, m. reuk-

werk van jeneverbessen, *o.* *—SAFT, *m.* siroop van jeneverbessen, *v.* *—SCHNEPFE, *v.* houtsnip, *v.* *—WEIN, *m.* wijn van jeneverbessen, *m.*

WACHMEISTER, *m.* (97) wachtmeester, *m.* *...ORDNUNG, *v.* reglement voor de wacht, *o.* *...PARADE, *v.* zie WACHAUFZUG.

WACHS, *m.* groei, *m.* zie WUCHS. *—, *o.* was, *o.* *—ABDRUCK, *m.* afdruksel in was, *o.* *—ARTIG, *b. n.* als was, naar was gelijkende.

WACHSAM, *b. n.* en *bijw.* waakzaam, oplettend, behoedzaam; — *auf etwas sein, ein —es Auge auf etwas haben*, op iets letten, een waakzaam oog op iets houden. *—KEIT, *v.* waakzaamheid, oplettendheid, zorg, *v.*

WACHSBAND, *o.* was in reepen, *o.* *...BAUM, *m.* wasboom, *m.* *...BILD, *o.* wassenbeeld, *o.* *...BLATT, *o.* wasbodem (in een' bijenkorf), *m.* *...BLEICHE, *v.* wasbleek, *v.* *...BLEICHER, *m.* wasbleeker, *m.* *...BLUME, *v.* (76) wasbloem, *v.* *...BODEN, *m.* koekwas, *o.* waskoek, *m.* *...BOSSIRER, *m.* boetseerder in was, *m.*

WACHSCHIFF, *o.* (203) wachtschip, *o.* uitlegger, *m.*

WACHSDRÜSEN, *mv.* (106) oogklieren, *v. mv.*

WACHSEN, *o. w.* (*onr.*) groeijen, wassen; groot worden, opschieten; *fig.* vooruitkomen, toenemen, vermeerderen, aanwassen; *der Mond wächst*, de maan is aan het wassen; *der Fluss ist gewachsen*, de rivier is gestegen; *einem gewachsen sein*, tegen iemand opgewassen zijn. *—, *o.* het wassen; zie WACHSTHUM; — *des Wassers*, het wassen des waters.

WÄCHSERN, *b. n.* wassen, van was.

WACHSFABRIK, *v.* waskaarsen-fabriek, *v.* *...FACKEL, *v.* toorts, *v.* *...FARBIG, *...GELB, *b. n.* waskleurig, zoo geel als was. *...FISCH, *m.* post, (visch), *m.* *...FORM, *v.* wasvorm, vorm van was, *m.* *...GIESSER, *...HÄNDLER, *...KRÄMER, *m.* waskaarsenfabriekant, koopman in waskaarsen, *m.* *...HANDEL, *m.* handel in was, *m.* *...KERZE, *v.* *...LICHT, *o.* waskaars, *v.* waslicht, *o.* *...KERZLER, *m.* verkooper van waskaarsjes, *m.* *...KÖRNEN, *o. mv.* waskorrelen, *v. mv.* *...KUCHEN, *m.* zie WACHSBODEN. *...KÜMMEL, *m.* komijn, *v.* *...KÜNSTLER, *m.* zie WACHSBOSSIRER. *...LAMPE, *v.* waslamp, *v.* *...LAPPEN, *m.* wrijflap, *m.* *...LEDER, *o.* gewast leder, *o.* *...LEINWAND, *v.* gewast linnen, *o.* *...MALEREI, *v.* het branschilderen, *o.* *...MASKE, *v.* wassen masker, *o.* *...MEHL, *o.* (76) bloemstof, *v.* *...MILBE, *v.* wasmijt, *v.* *...MOTTE, *v.* wasmot, *v.* *...NASE, *v.* wassen neus, *m.* *...ÖL, *o.* olie van was, *v.* *...PAPIER, *o.* gewast papier, *o.* *...PERLE, *v.* wasparel, *v.* *...PFLASTER, *o.* waspleister, *v.* *...POMADE, *v.* waspomade, *v.* *...PRESSE, *v.* waspers, *v.* *...PUPPE, *v.* wassenbeeldje, -popje, *o.* *...SALBE, *v.* waszalf, *v.* *...SCHEIBE, *v.* schijf was, *v.* *...SCHMELZE, *v.* wassmelterij, *v.* *...SEIFE, *v.* waszeep, *v.* *...SPAN, *m.* zie WACHSBAND. *...STOCK, *m.* waskaarsje, staafje was, *o.*; *fig.* onnoozele, eenvoudige, *m.* *...STOCKSCHACHTEL, *...STOCKSCHERE, *v.* blaker, nachtblaker, *m.* *...TAFEL, *v.* tafel was, *v.* *...TAFFET, *m.* gewaste taf, *v.*

WACHSTHUM, *m.* en *o.* wasdom, groei, *m.*; *fig.* toeneming, aangroeijing, vergrooting, vermeerdering, *v.*

WACHSTRÄBER, *mv.* *...UNRATH, *m.* bezinksel van gesmolten was, *o.*

WACHSTUBE, *v.* wachtkamer, *v.*

WACHSTUCH, *o.* wasdoek, *o.* *...ZIEHER, *m.* waskaarsenmaker, *m.* *...ZINS, *m.* wastiende, *o.*

WACHT, *v.* *—HAUS, *o.* zie WACHE, WACHHAUS.

WACHTEL, *v.* kwartel, wachtel, *m.* *—FALK, *m.* *—HABICHT, *m.* steenvalk, *m.* *—FANG, *m.* kwarteljagt, *v.* *—FÄNGER, *m.* kwarteljager, *m.* *—GARN, *o.* wachtelnet, treknet, sleepnet, *o.* *—HUND, *m.* (59) staande hond, *m.* *—KÖNIG, *m.* wachtelkoning, (vogel), *m.* *—PFEIFE, *v.* *—SCHLAG, *m.* wachtelfluitje, *o.* *—RUF, *m.* lokfluitje, *o.* *—STREICHEN, *o.* *—STRICH, *m.* jagt met het sleepnet, *v.* *—STRICH, *m.* trektijd der wachtels, *m.* *—WEIZEN, *m.* zie KUHWEIZEN. *—ZEIT, *v.* wachtel-, kwarteltijd, tijd waarin de kwartels goed zijn, *m.*

WACHTELN, *o. w.* een scherp geluid doen hooren, een' sterken slag geven.

WÄCHTER, *m.* wachter, waker, *m.* wacht, *v.* *—HÄUSCHEN, *o.* zie WACHHÄUSCHEN. *—INN, *v.* waakster, *v.*

WACHTBRETT, *o.* *...TAFEL, *v.* (203) logtafel, *v.* *...GLAS, *o.* uurglas, *o.* *...PLATZ, *m.* loopplaats, *v.* *...ROLLE, *v.* wachtlijst, *v.* *...THURM, wachttoren, *m.* zie WACHTHURM.

WACHZEIT, *v.* het waken.

WACKE, *v.* zie WAKE.

WACKELIG, *...HAFT, *b. n.* en *bijw.*

waggelend, schuddend, wankelend, los; *ein —es Hufeisen*, een hoefijzer dat los zit. *...**KOPF**, *m. fig.* oud man, *m.* *...**N**, *o. w.* waggelen, wankelen, schudden; *fig.* afrossen, rottingolie toedienen; *dieses Hufeisen wackelt*, dit hoefijzer zit los; *auf einem Stuhle hin und her* —, zich op een' stoel heen en weder bewegen. —, *o.* het schudden; waggeling, *v.*; — *der Zähne*, het loszitten der tanden.

WACKER, *b. n.* en *bijw.* dapper, moedig, wakker, stout, koen; dapperlijk, moediglijk; *fig.* waakzaam, oplettend, zorgvuldig.

WADDICKE, *v.* (§) wei, hui, *v.*

WADE, *v.* kuit (van het been), *v.* *—**N-ADER**, *v.* (106) kuitader, *v.* *—**NBEIN**, *o.* kuitbeen, scheenbeen; *o.* *—**N-MUSKEL**, *—**NNERVE**, *m.* (106) kuitspier, -zenuw, *v.* *—**NSTECHER**, *m.* (103) herfstvlieg, *v.*

WADERL, *o.* (§) zie **FÄCHER**.

WADSACK, *m.* zie **WATSACK**.

WAFFE, *v.* wapen, *o.*; klaauw, slag-, snijtand, *m.*; zie **WAFFEN**.

WAFFEL, *v.* wafel, *v.*; (§) groote smoel, breede bek, *m.* *—**BÄCKER**, *m.* wafelbakker, *m.* *—**EISEN**, *o.* wafelijzer, *o.*

WAFFEN, *mv.* wapens, wapenen, *o. mv.*; *zu den — greifen*, te wapen snellen, de wapens opvatten; *unter den — sein*, onder de wapens zijn. *—**BRUDER**, *m.* wapen-, spitsbroeder, *m.* *—**FABRIK**, *v.* wapenfabriek, geweermakerij, *v.* *—**FÄHIG**, *b. n.* in staat de wapens te dragen, weerbaar. *—**FELD**, *o.* slagveld, *o.* *—**GEFÄHRTE**, *—**GENOSS**, *m.* zie **WAFFENBRUDER**. *—**GEKLIRR**, *o.* wapengekletter, *o.* *—**GLÜCK**, *o.* oorlogsgeluk, geluk der wapenen, *o.* *—**HALLE**, *v.* *—**HAUS**, *o.* wapen-, tuighuis, arsenaal, *o.* *—**HÄNDLER**, *m.* handelaar in wapenen, *m.* *—**KAMMER**, *v.* wapenkamer, *v.* *—**KLEID**, *—**HEMD**, *o.* *—**ROCK**, *m.* wapenrok, *v.* *—**KNECHT**, *m.* wapendrager, wapenknecht, schildknaap, *m.* *—**KÖNIG**, *—**HEROLD**, *m.* wapenkoning, -heraut, *m.* *—**PLATZ**, *m.* wapenplaats, loopplaats, *o.* *—**PROBE**, *v.* wapenproef, *v.* *—**RECHT**, *o.* wet op het dragen van wapens, *v.* *—**RUF**, *m.* wapenkreet, *m.* *—**RÜSTUNG**, *v.* wapenrusting, *v.* *—**SALBE**, *v.* zalf tot het schoonmaken der wapens, *v.* *—**SCHAU**, *v.* wapenschouwing, monstering, revue, inspektie, *v.* *—**SCHMIDT**, *—**SCHMIED**, *m.* wapensmid, zwaardveger, *m.* *—**STILLSTAND**, *m.* wapenstilstand, stilstand van wapenen, *m.* wapenschorsing, *v.* bestand, *o.* *—**TANZ**, *m.* wapendans; *fig.* oorlog, krijg, *m.* *—**THAT**, *v.* oorlogs-, krijgsdaad, *v.* heldenfeit, wapenfeit, *o.* *—**TRÄGER**, *m.* zie **WAFFENKNECHT**. *—**ÜBUNG**, *v.* wapenoefening, oefening in den wapenhandel, militaire exercitie, *v.*

WAFFLING, *m.* (§) slag om de ooren, *m.* oorveeg, *v.*

WAFFNEN, *b. w.* wapenen, van wapenen voorzien; *mit gewaffneter Hand*, gewapenderhand, met de wapens in de hand; *sich* —, zich wapenen, (ook *fig.*). *—, *o.* het wapenen, *o.* wapening, *v.*

WAGAMT, *o.* stadswaag, *v.*

WÄGBAR, *b. n.* weegbaar, dat gewogen kan worden.

WAGE, *v.* waagstuk, het wagen, ondernemen, *o.* kans, *v.*; balans, schaal, weegschaal; waag; (157) weegschaal, *v.*; zwengel, *m.* zwenghout (der rijtuigen), *o.*; *einander die — halten*, tegen elkander opwegen; *jedes Wort auf die — legen*, ieder woord wikken en wegen. *—**BALKEN**, *m.* evenaar, *m.* *—**BRETT**, *o.* houten schaal, *v.* *—**FISCH**, *m.* (103) hamervisch, *m.* *—**GELD**, **WÄGEGELD**, *o.* waaggeld, *o.* *—**HALS**, *m.* zie **WAGHALS**. *—**HALTER**, *m.* staak waaraan de weegschaal hangt, *v.* *—**KLOBEN**, *m.* *—**GERICHT**, *o.* schaar-, *v.* bril van eene weegschaal, *m.* *—**HERR**, *m.* waagmeester, *m.* *—**KNECHT**, *m.* knecht bij de stadswaag, *m.*

WÄGEKUNSTLEHRE, *v.* statika, evenwigtsleer, *v.*

WAGEMACHER, *m.* weegschaalmaker, *m.* *...**MEISTER**, *m.* stadsweger, waagmeester, *m.*

WÄGELCHEN, *o.* wagentje, *o.*

WAGEN, *b.* en *o. w.* wagen, durven, blootstellen, in de waagschaal zetten; ondernemen, bestaan; *frisch gewagt ist halb gewonnen*, die waagt die wint; *sich* —, zich wagen, zich aan het gevaar bloot geven, zich blootstellen, het geluk beproeven, de kans wagen; *gewagt*, gewaagd, (gedaan, gezegd); *ein gewagter Ausdruck*, eene gewaagde uitdrukking. *—, *o.* het wagen; onderneming, *v.* *—, *m.* wagen, *m.* kar, *v.* rijtuig, *o.* koets, *v.*; (157) wagen, *m.*; *das fünfte Rad am* —, het vijfde rad aan den wagen, iets dat-, iemand die overvloedig of te veel is, -gemist kan worden; *die Pferde hinter den — spannen*, de paarden achter den wagen spannen, eene zaak verkeerd aanvatten, -behandelen.

Wägen, *b. w. (reg.* en *onr.)* wegen.
Wagenachse, *v.* wagenas, *v.* *...**bauer**, *m.* wagenmaker, *m.* *...**baum**, *m.* boom van een' wagen, *m.* *...**burg**, *v.* verschansing-, versperring van wagens, *v.*; *eine — schlagen*, eene verschansing van wagens opwerpen; met wagens barrikaderen, -versperren. *...**bürste**, *v.* wagenborstel, *v.* *...**decke**, *v.* *...**tuch**, *o.* wagenkleed, dekzeil, *o.* *...**deichsel**, *v.* disselboom, *m.* *...**flechte**, *v.* *...**korb**, *m.* wagenkorf, *m.* *...**frohne**, *v.* heerendienst met kar en paard, *v.* *...**führer**, *m.* voerman, *m.* *...**geleise**, *o.* wagenspoor, *o.* *...**geschirr**, *o.* wagentuig, *o.* *...**gestell**, *o.* onderstel van een' wagen, *o.* *...**halter**, *m.* opzigter over de wagens, *m.* *...**haus**, *o.* koetshuis, *o.* *...**kasten**, *m.* wagenkist, *v.* *...**kette**, *v.* voermansketting, *m.* *...**ladung**, *v.* wagen-, karrevracht, *v.* *...**leise**, *v.* zie **Wagengeleise**. *...**leiter**, *v.* wagenladder, *v.* *...**lenker**, *m.* voerman, karreman, *m.* *...**macher**, *m.* zie **Wagner**. *...**meister**, *m.* wagenmeester, *m.* *...**pferd**, *o.* wagen-, karrepaard, koetspaard, *o.* *...**rad**, *o.* wagenrad, *o.* *...**remise**, *v.* *...**schauer**, *o.* *...**schoppen**, *m.* koetshuis, *o.* wagenschuur, *v.* wagenstal, *m.* *...**rennen**, *o.* wedren met wagens, *m.* *...**schmiere**, *v.* wagensmeer, *o.* *...**schoss**, *m.* beschotwerk, *o.* *...**schrot**, *o.* wagenhout, ruw gezaagd hout, *o.* *...**sperre**, *v.* sparketting, *m.* *...**spur**, *v.* zie **Wagengeleise**. *...**stränge**, *mv.* wagenstrengen, *v. mv.* *...**tritt**, *m.* trede eener koets, *v.* *...**winde**, *v.* dommekracht, *v.*
Wäger, *m.* weger, waagmeester, *m.*
Wagerecht, *b. n.* en *bijw.* waterpas, te lood, loodregt, gelijk. *...**satz**, *m.* stelling, hypothesis, *v.* *...**spiel**, *o.* kans-, hazardspel, *o.* *...**stück**, *o.* waagstuk, *o.* gewaagde onderneming, *v.* stout bestaan, *o.*
Waghals, *m.* waaghals, *m.*
Waglich, *b. n.* en *bijw.* gewaagd, gevaarlijk; met gevaar. *—**keit**, *v.* gewaagdheid, gevaarlijkheid, *v.*
Wagner, *m.* wagenmaker, *m.* *—**arbeit**, *v.* wagenmakerswerk, *o.* *—**axt**, *v.* wagenmakersbijl, *v.* *—**holz**, *o.* wagenhout, *o.*
Wagniss, *v.* en *o.* waagspel, gevaar, goed geluk, *o.*
Wagsam, *b. n.* zie **Waglich**. *...**schaft**, *v.* gevaarlijke onderneming, *v.* *...**schale**, *v.* schaal, weegschaal, *v.* *...**scheit**, *o.* zie **Richtscheit**. *...**stück**, *o.* zie **Wagestück**.
Wahl, *v.* keus, keuze, verkiezing, *v.*; *einem die — lassen*, iemand kust en keur laten, iemand de keus laten, (het) aan iemands keus overlaten; *wenn ich die — hätte*, als de keus aan mij was, als ik moest kiezen; *auf der — sein*, kandidaat zijn voor de verkiezingen. *—, (§) moeras, *o.* poel, *m.* *—, *o.* tachtig. *—**ältern**, *mv.* ouders door aanneming, *m. mv.* *—**amt**, *o.* kiezersambt, *o.* *—**anziehung**, *v.* zie **Wahlverwandschaft**.
Wählbar, *b. n.* kiesbaar, verkiesbaar. *—**keit**, *v.* verkiesbaarheid, *v.*
Wahlbewerber, *m.* kandidaat, *m.*
Wählblatt, *o.* (63) troefkaart, *v.*
Wahlcapitulation, *v.* (35) voorwaarde welke de keurvorsten den nieuw verkozen keizer lieten onderteekenen, *v. mv.* *...**eiche**, *v.* immergroene eik, *m.*
Wahle, *m. fig.* vreemdeling, Italiaan, *m.*
Wählen, *b. w.* kiezen, verkiezen, uitzoeken, uitkippen; eene keus doen; (63) troef keeren, troeven; *durch Kugelgreifen* —, met keurballetjes stemmen.
Wahlendistel, *m.* (76) hulst, steekpalm, *m.*
Wähler, *m.* kiezer, keurvorst, *m.*
Wahlfähig, *b. n.* verkiesbaar, geregtigd tot kiezer. *—**keit**, *v.* verkiesbaarheid, *v.* *...**feld**, *o.* (35) veld waar de verkiezingen (der poolsche koningen) plaats hadden, *o.* *...**folge**, *v.* opvolging bij verkiezing, *v.* *...**freiheit**, *v.* vrijheid bij de verkiezingen, vrijheid van keuze, *v.* *...**fürst**, *m.* keurvorst, *m.* *...**handlung**, *v.* plegtigheid bij de verkiezingen, *v.* *...**herr**, *m.* kiezer; verkiesheer (bij de universiteit van Parijs) die den rector verkiest, *m.*
Wählig, *b. n.* keurig, moeijelijk in het kiezen; *fig.* wellustig, weelderig, wulpsch. *—**keit**, *v.* keurigheid; *fig.* weelderigheid, *v.*
Wahlkind, *o.* aangenomen kind, *o.* *...**könig**, *m.* koning bij keuze, verkozen koning, *m.* *...**königreich**, *o.* kiesrijk, *o.* *...**kugel**, *v.* keur-, stemballetje, *o.* *...**mann**, *m.* zie **Wahlherr**. *...**platz**, *m.* *...**statt**, *v.* slagveld, *o.*; zie **Wahlfeld**. *...**recht**, *o.* kiesregt, *o.* *...**reich**, *o.* zie **Wahlkönigreich**. *...**spruch**, *m.* zinspreuk, *v.* gezegde, devies, *o.* *...**stadt**, *v.* keurstad, *v.* *...

STIMME, *v.* stem, *v.* *...TAG, *m.* dag der verkiezing, *m.* *...VERSAMMLUNG, *v.* kiesvergadering, *v.* *...VERWANDTSCHAFT, *v.* keurverwantschap, *v.* *...ZETTEL, *m.* stembriefje, stembiljet, *o.* *...ZEUGE, *m.* stemopnemer, *m.* *...ZIMMER, *o.* kieskamer, konklave (der kardinalen), *v.*

Wahn, *b. n.* wanende, valsch oordeelende. *—, *m.* waan, *m.* verbeelding, onderstelling, gissing, *v.* *—BEGRIFF, *m.* valsch begrip, *o.* valsche -, verkeerde meening, *v.* *—BETT, *o.* (59) verlaten leger van een hert, *o.*

Wähnen, *o. w.* wanen, denken, gissen, meenen, gelooven, zich verbeelden.

Wahnfracht, *v.* (46) ballastvracht, *v.* *...GLAUBE, *v.* valsch geloof, *o.* *...KLUGHEIT, *v.* waanwijsheid, *v.* *...KANTE, *v.* (168) wankant, *m.* *...KANTIG, *b. n.* (168) wankantig. *...KORN, *o.* ledige korenaar, *v.* *...MACHT, *v. fig.* zwakheid, *v.* onvermogen, *o.* *...SCHAFFEN, *b. n.* wanschapen. *...SCHICHT, *v.* kans, *v.* *...SCHLUSS, *m.* valsche sluitrede, - gevolgtrekking, drogrede, *v.* sofisme, *o.* *...SINN, *...WITZ, *m.* waanzin, *m.* waanzinnigheid, krankzinnigheid; afgetrokkenheid, droomerij, *v.* *...SINNIG, *...WITZIG, *b. n.* waanzinnig, krankzinnig; afgetrokken. *...SINNIGE, *m.* en *v.* waanzinnige, *m.* en *v.* *...SONNE, *v.* bijzon, *v.* *...WEISE, *m.* waanwijze, valsche wijsgeer, sofist, *m.*

Wahr, *bijw.* zie Gewahr. *—, *b. n.* en *bijw.* waar, waarlijk; — *machen*, waar maken, de waarheid bewijzen; *er hat das Sprichwort — gemacht*, hij heeft het spreekwoord bewaarheid.

Wahre, *v.* het op zijne hoede zijn; *fig.* dam, dijk, *m.* *—N, *b. w.* in acht nemen, opletten; *sich* —, op zijne hoede zijn, zich in acht nemen.

Währen, *o. w.* duren, van duur zijn, aanhouden. *—D, *vz.* en *vw.* gedurende, terwijl; — *dieses vorging*, terwijl dit plaats vond.

Währhaft, *b. n.* duurzaam, van duur.

Wahrhaft, *—IG, *b. n.* en *bijw.* waar, waarachtig, waarlijk; werkelijk; waarheidlievend. *—IGKEIT, *v.* waarheid, waarachtigheid; waarheidsliefde, *v.*

Wahrheit, *v.* waarheid, zekerheid, *v.* het ware, *o.*; *die — zu sagen, zu gestehen*, om de waarheid te zeggen, om der waarheid getrouw te zijn; *fig. jemand die — sagen*, iemand de waarheid zeggen. *—SEIFER, *m.* ijver voor de waarheid, *m.* waarheidsliefde, *v.* *—SFORSCHER, *m.* onderzoeker der waarheid, waarheidvorscher, *m.* *—SFREUND, *m.* vriend der waarheid, *m.*

Wahrlich, *bijw.* waarlijk, werkelijk, in waarheid, inderdaad. *...MACHUNG, *v.* waarmaking, *v.*

Währmann, *m.* zie Gewährmann.

Wahrnehmbar, *b. n.* op te merken, waarneembaar. *—EN, *b. w.* (onr.) waarnemen, opmerken, beschouwen, in acht nemen, waarnemen, vervullen, acht slaan (op), volgen, naleven; *die Gelegenheit* —, van de gelegenheid gebruik maken. *...UNG, *v.* waarneming, op-, bemerking, beschouwing, *v.* *—SVERMÖGEN, bevattingsvermogen, *o.*

Wahrsagegeist, *m.* waarzeggende geest, geest van waarzeggen, *m.* *—KUNST, **Wahrsagerkunst**, *v.* waarzegging, kunst van waarzeggen, *v.*

Wahrsagen, *o. w.* waarzeggen, de toekomst voorspellen, voorzeggen, in de toekomst lezen; *sich — lassen*, zich laten waarzeggen; *aus der Karte* —, de kaart leggen. *—, *o.* **Wahrsagung**, *v.* voorspelling, voorzegging, waarzegging, *v.* *...ER, *m.* —IN, *v.* waarzegger, wigchelaar, *m.* waarzegster, kaartlegster, *v.* *...ERGEIST, *m.* waarzeggende -, voorspellende geest, *m.* *...ERISCH, *b. n.* tot de waarzeggerij behoorende.

Wahrschaft, *v.* bewaring, *v.*

Wahrschauen, *b. w.* waarschuwen. *...ER, *m.* zie Wahrsager.

Wahrscheinlich, *b. n.* en *bijw.* waarschijnlijk, denkelijk; waarschijnlijkerwijze, naar allen schijn. *—KEIT, *v.* waarschijnlijkheid, *v.*

Währung, *v.* duur, *m.* during; waarde der munten; waardering, schatting, taxatie, *v.*

Währwolf, *m.* weerwolf, *m.*

Wahrzeichen, *o.* teeken, kenmerk, bewijs, *o.*

Waibel, *m.* zie Webel.

Waid, *m.* (76) weede, *v.* *—ASCHE, *v.* weedasch, *v.* *—BALLEN, *—KUCHEN, *m.* pastelkoekje, *o.* *—BAU, *m.* pastelkweekerij, *v.* *—BAUER, *m.* weedeplanter, *m.* *—FÄRBER, *m.* zie Schönfärber. *—MÜHLE, *v.* pastelmolen, *m.*

Wailand, *o.* zie Weiland.

Waise, *v.* (*m.*) wees, *m.* en *v.* weeskind, *o.*; (103) grondeling, stekelbaars; (23) opaalsteen, *m.* *—, *b. n.* ouderloos; verlaten, alleenstaande.

Waisen, *mv.* weezen, weeskinderen, *m.* *o. mv.* *—AMT, *o.* weeskollegie, *o.* *—GELD, *o.* geld van weezen, *o.*; opbrengst voor de weezen, *v.* *—HAUS,

o. weeshuis, *o.* *—HERR, *m.* bestuurder in een weeshuis, *m.* *—KIND, *o.* zie WAISE. *—KINDER, *mv.* zie WAISEN. *—KNABE, *m.* weesjongen, *m.* *—MÄDCHEN, *o.* weesmeisje, *o.* *—MUTTER, *v.* moeder in een weeshuis, *v.* *—STAND, *m.* ouderlooze staat, *m.* *—VATER, *m.* vader in een weeshuis, *m.*

WAISLING, *m.* wees, *m.*

WAIZEN, *m.* zie WEITZEN.

WAKE, *v.* (182) zie WUHNE. *—, *—N, *m.* rotssteen, zeer harde steen, *m.*

WAKKERN, *b. w.* verfrisschen, ververschen.

WAL, *o.* gevecht, treffen, *o.* ontmoeting, schermutseling, *v.*

WALCHEN, WALCHERN, *o. w.* bewogen worden, in beweging zijn.

WALD, *m.* woud, bosch, *o.*; (56) de takken van een' boom, *m. mv.*; *spr. wie man in den —, schreit, so schallt es wieder heraus*, zoo de ouden brommen, piepen de jongen. *—AFFE, *m.* boschduivel, (aap), *m.* *—AMEISE, *v.* boschmier, *v.* *—AMMER, *v.* *—ÄMMERLING, *m.* goudvink, *m.* *—AMT, *o.* zie FORSTAMT. *—ANEMONE, *v.* (76) boschanemoon, *v.* *—APFEL, *m.* wilde appel, *m.* *—ÄSCHE, *v.* wilde esschenboom, *m.*

WALDAXTEN, *b. w.* (56) de boomen (in een bosch) teekenen om te worden geveld.

WALDBART, *m.* (76) waterplataan, *v.* *...BAUER, *m.* boschboer, houthakker, *m.* *...BAUM, *m.* boom in een bosch, *m.* *...BEDECKT, *...BEWACHSEN, *b. n.* met wouden bedekt. *...BEUTE, *v.* holle boom waarin de wilde bijen zich hebben genesteld, *m.* *...BEWOHNER, *...BÜRGER, *m.* bosch-, woudbewoner, *m.* —, *mv. fig.* woudbewoners, (de vogelen, wilde dieren), *m. mv.* *...BIENE, *v.* wilde bij, *v.* *...BINSENGRAS, *o.* (76) wild cypergras, *o.* *...BLUME, *v.* wilde bloem, boschbloem, *v.* *...BRAND, *m.* bosch-, woudbrand, *m.* *...BRUDER, *m. fig.* kluizenaar, heremiet, *m.* *...BUCHE, *v.* roode beukenboom, *m.*

WÄLDCHEN, *o.* boschje, *o.*

WALDDISTEL, *v.* hulst, steekpalm; wouddistel, *m.* *...DORF, *v.* dorp in het bosch, *o.* *...DOSTER, *m.* (76) wilde munt, *v.* *...DROSSEL, *m.* vijgebijter, *m.* kleine lijster, *v.* *...EBER, *m.* wild zwijn, everzwijn, *o.* *...EICHE, *v.* wilde eik, boscheik, *m.* *...EISEN, *o.* *...HAMMER, *m.* groote hamer, *m.* *...EPPICH, *m.* (76) wilde eppe, *v.* *...ERDBEERE, *v.* wilde aardbezie, *v.* *...ERVE, *v.* (76) wilde kleine wikke, *v.* *...ESCHE, *v.* zie WALDÄSCHE. *...ESEL, *m.* woudezel, *m.* *...EULE, *v.* wouduil, *m.* *...FARN, *m.* (76) boschvarenkruid, *o.* *...FENCHEL, *m.* boschvenkel, *v.* *...FLACHS, *m.* zie FLACHSKRAUT. *...FLEISCHBLUME, *v.* (76) wilde hanekam, *m.* *...FLOH, *m.* wilde vloo, boschvloo, *v.* *...FLÖTE, *v.* herdersfluit, *v.* *...FORELLE, *v.* wilde forel, *v.* *...FÖRSTER, *m.* houtvester, boschwachter, boschbewaarder, *m.* *...FREVEL, *m.* schending van een woud, *v.* *...FREVLER, *m.* bosch-, woudschender, *m.* *...GEDINGE, *o.* (56) beraadslaging over den verkoop van een bosch, *v.* *...GEFLÜGEL, *m.* vogelen des wouds, *o. mv.* wild pluimgedierte, *o.* *...GEHÄGE, *o.* omheining-, afsluiting in een woud, *v.* *...GEIER, *m.* wilde gier, *m.* *...GEIST, *m.* (43) woud-, boschgeest, sater, *m.* *...GERÄUME, *o.* ontgind gedeelte van een bosch, *o.* *...GERECHT, *b. n.* zie FORSTGERECHT. *...GERICHT, *o.* zie FORSTGERICHT. *...GESANG, *m.* gezang der woudvogelen, *o.* *...GESCHREI, *o.* jagtgeschreeuw, *o.* *...GESELL, *m.* jagershond, jagthond, *m.* *...GESETZ, *o.* wet omtrent de bosschen en wouden, *v.* *...GEWÄCHS, *o.* bosch-, woudgewas, *o.* *...GILGE, *v.* zie WALDLILIE. *...GLÖCKCHEN, *o.* *...GLOCKENBLUME, *v.* klokbloem, veelkleurige bloem, *v.* *...GOTT, *m.* (43) boschgod, sater, Faunus, Sylvaan, *m.* *...GÖTTINN, *v.* (43) boschnimf, boschgodin, Napea, *v.* *...GÖTTINNKRAUT, *o.* (76) boschnimf, *v.* nagelkruid, *o.* *...GRAF, *m.* woudgraaf, *m.* *...GRAS, *o.* rietgras, *o.* *...HÄHER, *m.* kerkkraai, *v.* *...HAHN, *m.* korhaan, *m.* *...HEINZE, *v.* zie WALDBIENE. *...HERD, *m.* plaats in een bosch om vogels te vangen, *v.* *...HERR, *m.* eigenaar van een bosch of woud; (103) steenvalk, *m.* *...HIRSCH, *m.* hert des wouds, boschhert, *o.* *...HIRSE, *v.* wilde gierst, *v.* *...HOLUNDER, *m.* bergvlierboom, *m.* *...HONIG, *m.* wilde honig, *m.* *...HOPF, *m.* kievit, (vogel), *m.* *...HOPFEN, *m.* vrouwelijke hop, *v.* *...HORN, *o.* waldhoorn, jagthoorn, *m.* *...HORNIST, *m.* waldhoornblazer, *m.* *...HUHN, *o.* korhoen, hazelhoen, *o.* *...HÜTER, *m.* boschbewaarder, boschwachter, *m.* *...HÜTTE, boschhut, hut in een bosch, *v.*

WALDIG, *b. n.* boschrijk. *—T, *b. n.* als een bosch, naar een bosch gelijkende.

WALDIMME, *v.* zie WALDBIENE.

WALDINE, *v.* wijfje van den windhond, *o.*

WALDKÄFER, *m.* schalebijter, *m.* *...*...KICHER, *v.* (76) wikken, *v.* *...KIRSCH-

BAUM, *m.* wilde kersenboom, *m.* *...KIRSCHE, *v.* wilde kers, *v.* *...KLAFTER, *v.* vadem tot het meten van een bosch, *m.* *...KNECHT, *m.* knecht van den boschbewaarder, *m.* *...KNOBLAUCH, *m.* wilde knoflook, *m.* *...KRESSE, *v.* (76) wilde kers, *v.* *...KRÖTENGRAS, *o.* ruig rietgras, *o.* *...KUHWEIZEN, *m.* wilde boekweit, *m.* *...KÜMMEL, *m.* wilde komijn, thym, *m.* *...LABKRAUT, *o.* (76) wild walkruid, *o.* *...LEHEN, *o.* bosch, woudleen, *o.* *...LEITE, *v.* (59) kant van een bosch, *m.* *...LERCHE, *v.* boschleeuwerik, *m.* *...LEUTE, *mv.* woud-, boschbewoners, *m. mv.* *...LILIE, *v.* wilde lelie; kamperfoelie, *v.* *...LINDE, *v.* lindeboom, *m.* linde, *v.* *...MALVE, *v.* (76) wilde maluwe, *v.* *...MANGOLD, *m.* (76) rondbladerig wintergroen, *o.* *...MANN, *m.* boschman, *m.*; zie WALDGEIST, WALDGOTT; (59) spoor-, jagthond, *m.* *...MÄNNCHEN, *o.* kaboutermannetje, *o.* boschgeest, *m.* *...MARDER, *m.* boschmarter, *m.* *...MARK, *v.* bosch-, woudgrenzen, *v. mv.* *...MAST, *v.* eikeloogst, *m.* *...MAUS, *v.* groote veldmuis, boschmuis, *v.* *...MEIER, *m.* (76) wilde watergoudsbloem, *v.* *...MEISE, *v.* wilde mees, boschmees, *v.* *...MEISTER, *m.* zie FORSTMEISTER; (76) muskuskruidje, *o.*; woudheester, *m.* *...MELDE, *v.* (76) wilde mel, -melde, *v.* *...MELISSE, *v.* (76) wild citroenkruid, wild bijenblad, *o.* *...MENSCH, *m.* boschmensch, ourang-outang, *m.* *...MESSER, *m.* boschmeter, *m.* *...MORGEN, *m.* (een) morgen boschgrond, *m.*

WALDNER, *m.* boschbewoner, eigenaar van een bosch, *m.*

WALDNACHTSCHATTEN, *m.* (76) wilde nachtschaduwe, *v.* *...NUTZUNG, *v.* nut en voordeelen van een bosch, *o. mv.* *...NYMPHE, *v.* boschnimf, dryade, *v.* *...OCHS, *m.* wilde os, buffelos, *m.* *...ORDNUNG, *v.* reglement op de houtvesterij, *o.* *...PECH *o.* boschpek, *o.* *...PAPPEL, *v.* (76) groote wilde maluwe, *v.* *...POLEI, *m.* (76) wilde polei, *v.* *...RABE, *m.* (soort van) steenuil (op de Alpen), *m.* *...RAPUNZEL, *v.* (76) wilde rapunsel, *m.* *...RAUCH, *m.* welriekende hars uit het Thuringerwoud, *v.*; (76) muskuskruidje, *o.* *...RAUPE, *v.* boschrups, *v.* *...REBE, *v.* (76) dievekruid, *o.* meelbloem, *v.* *...RECHT, *o.* zie FORSTRECHT. *...RECHTEN, *b. w.* ruw bakken (het timmerhout). *...REICH, *b. n.* boschrijk. *...REITER, *m.* zie FÖRSTER. *...RINDE, *v.* (soort van) kamperfoelie, *v.* *...RÖTHLEIN, *o.* roodborstje, (vogel), *o.* *...ROTHSCHWEIF, *m.* roodstaartje, (vogel), *o.* *...SACHE, *v.* zaak de bosschen betreffende, *v.* *...SCHADEN, *m.* schending van -, schade aan een bosch, *v.* *...SCHARLEI, *m.* (76) bosch-scharlijekruid, *o.* *...SCHAU, *...BESICHTIGUNG, *v.* schouwing -, bezigtiging -, inspektie der bosschen en wouden, *v.* *...SCHLANGE, *v.* boschslang, *v.* *...SCHNECKE, *v.* boschslak, *v.* *...SCHNEPFE, *v.* woudsnip, *v.* *...SCHREIBER, *m.* zie FORSTSCHREIBER. *...SCHÜTZE, *m.* zie WALDHÜTER. *...STADT, *v.* woudstad, *v.* *...STEIN, *m.* grenssteen in een bosch, *m.* *...STRAFE, *v.* boete wegens boschschending, *v.* *...STREU, *v.* boschstroo, woudstroo, *o.* *...STROM, *m.* woudstroom, *m.* *...TAUBE, *v.* wilde duif, hout -, boschduif, *v.* *...TENNE, *v.* zie WALDHERD. *...TEUFEL, *m.* boschduivel, *m.*

WALDUNG, *v.* woud, bosch, *o.* boschrijke streek, *v.* boschrijk oord, *o.*

WALDVERBRECHEN, *m.* misdaad in een bosch gepleegd, *v.* *...VOGEL, *m.* bosch-, woudvogel, *m.* *...VOGT, *m.* boschopziener, houtvester, *m.* *...WÄRTS, *bijw.* boschwaarts, naar den kant van het bosch. *...WASSER, *o.* water uit een woud voortkomende, *o.* *...WEG, *m.* weg door een bosch, *m.* *...WEIDE, *v.* mesting in de bosschen, *v.* *...WICKE, *v.* (76) wilde wikke, *v.* *...WIESE, *v.* weide in een bosch, *v.* *...WIESEL, *o.* boschwezel, *v.* *...WINDE, *v.* zie WALDLILIE. *...WIRTHSCHAFT, *v.* houtvesterij, boomkweekerij, *v.* *...ZEICHEN, *o.* merk der boomen (in een bosch) welke geveld moeten worden, *o.* *...ZEISIG, *v.* gekuifd winterkoningje, (vogel), *o.*

WALGEN, WALGERN, WÄLGERN, *b. w.* rollen, in de handen oprollen.

WÄLGER, WALGERHOLZ, *o.* roller, rolstok, *m.* rolhout, *o.*

WALHALLA, *o.* slagveld met lijken bedekt, *o.*; (43) de elizesche velden in de oud-skandinavische godenleer, *o. mv.*

WALKE, *v.* het walken, vollen, *o.* *—, *v.* WALKHOLZ, *o.* volwerktuig, *o.* *—N, *b. w.* vollen, walken; *fig. einen* —, iemand afrossen. —, *o.* zie WALKE.

WALKER, *m.* voller, *m.* *—DISTEL, *v.* vollerskaarde, *v.* —ERDE, *v.* vollersaarde, *v.* *—LOHN, *m.* vollersloon, -geld, *o.* *—ROCHE, *m.* rog, (visch), *m.*

WALKFASS, *o.* *...TROG, *m.* volkuip, *v.* *...HAAR, *o.* kaardewol, *v.* kaardsel, *o.* *...HAMMER, *m.* vollershamer, *m.* *...MÜHLE, *v.* volmolen, *m.* *...MÜLLER, *m.* zie WALKER. *...TAFEL, *v.* vollers tafel, *v.* -bank, *v.*

Wall, *m.* opborreling, opkoking; uitdamping, opstijging, *v.*; wal, muur, *m.* bolwerk, *o.*; dam, dijk, *m.* gracht, *v.*; oever, *m.* strand, *o.* kaai, haven; (203) kust, *v.*; *fig.* tachtig (stuks).

Wallach, *m.* ruin, *m.* ruinpaard, *o.* *—**en**, *b. w.* ruinen, snijden. *—**er**, *m.* snijder, lubber (van paarden), *m.*

Wallarbeit, *v.* het maken van versterkings- of verdedigingswerken, *o.* vestingarbeid, *m.* *...**arbeiter**, *m.* arbeider aan de vestingwerken, *m.* *...**bekleidung**, *v.* muurbekleeding, *v.* *...**bruch**, *m.* muurbreuk, bres, *v.* *...**bruder**, *m.* bedevaartganger, pelgrim, *m.*

Wallen, *o. w.* koken, zieden, bruisen, opbruisen, opborrelen; *(w. g.)* golven (van de zee); hevig stroomen (van het bloed); *fig.* wandelen, reizen, doortrekken; woeden (der driften). *—, *o.* het koken, bruising, opborreling, *v.*

Wällen, *b. w.* doen koken.

Wallend, *b. n.* kokend, ziedend, bruisend, opborrelend; golvend (van de zee); woedend (van de driften); kloppend (van het hart).

Waller, *m.* pelgrim, bedevaartganger, *m.*

Wallfahrt, *v.* reis, voetreis; bedevaart, *v.* pelgrimstogt, *m.* *—**en**, *o. w.* eene bedevaart doen, te bedevaart gaan. *—**er**, *m.* zie **Waller**.

Wallfisch, *m.* walvisch, *m.* *—**artig**, *b. n.* tot het geslacht der walvisschen behoorende. *—**barte**, *v.* *—**bein**, *o.* walvischbaard, *m.* - been, *o.* *—**fang**, *m.* walvischvangst, *v.* *—**fänger**, *m.* walvischvaarder, - vanger, *m.* *—**fett**, —**thran**, *o.* walvischvet, *o.* traan, *v.* *—**laich**, *m.* walvischkuit, *v.* spermaceti, *o.* *—**rippe**, *v.* walvischribbe, *v.* *—**tödter**, *m.* (103) zwaardvisch, *m.*

Wallgang, *m.* (180) walgang, muurgang, *m.* *...**gräber**, *...**setzer**, *m.* mijngraver, *m.* *...**kammer**, *v.* *...**keller**, *m.* kazemat, *v.* *...**katze**, *v.* (180) zie **Katze**. *...**meister**, *m.* opziener over de wallen, *m.* *...**nuss**, *v.* walnoot, *v.* *...**nussbaum**, *m.* walnotenboom, *m.* *...**rath**, *m.* spermaceti, walschot, *o.* *...**rathlicht**, *o.* spermacetikaars, *v.* *...**ross**, *o.* walrus, *m.* zeepaard, *o.* *...**scheit**, *o.* (180) schuinte-, helling-, talusmeter, *m.* *...**schild**, *o.* (180) ravelijn, *o.* *...**stroh**, *o.* (76) onze-lieve-vrouwe-stroo, *v.*

Wallung, *v.* opborreling, bruising, koking; aandoening; beweging; (34) gisting (in het bloed), *v.*

Wallwind, *m.* (203) landwind, *m.* *...**wurz**, *v.* (76) wal-, muurkruid, *o.*

Walm, *m.* (18) gevelzijde van een dak, *v.* schilddak, *o.*

Walpurgis-abend, *m.* *...**nacht**, *v.* nacht vóór den eersten Mei; heksensabbat, *m.* *...**kraut**, *o.* (76) maankruid, *o.*

Wälsch, *b. n.* *fig.* vreemd; italiaansch, koeterwaalsch; *ein —er Hahn*, een kalkoen, kalkoensche haan; *ein —es Huhn*, eene kalkoensche hen; *die —e Bohne*, snijboon; *die —e Nuss*, walnoot. *—**en**, *o. w.* (§) brabbeltaal-, koeterwaalsch spreken. *—**kohl**, *m.* krulkool, savooische kool, *v.*

Waltbote, *m.* bestuurder, beheerder; gevolmagtigde; deurwaarder (bij eene regtbank), *m.*

Walten, *o. w.* handelen, doen, rondspringen (met iets); heerschen, besturen, het beheer hebben; beschikken; zie **Schalten**; *das walt Gott! walt's Gott!* God geve het! moge het Gode behagen! *...**er**, *m.* beheerder, bestuurder, beschikker, *m.* *...**ung**, *v.* beheer, bestuur, *o.* beschikking, *v.*

Walz, *m.* wilde beer, *m.* *—**distel**, *m.* (76) hulst, steekpalm, *m.*

Walze, *v.* rol, *v.* cilinder, *m.* rolhout, *o.*; (54) trommel, *v.* *—**n**, *b.* en *o. w.* platrollen, rollen, met het rolhout over (iets heen) strijken; (6) rollen (het deeg); walsen. —, *o.* rolling, *v.* het rollen; walsen.

Wälzen, *b. w.* rollen, voortrollen, wentelen; *sich im Kothe* —, zich in het slijk rondwentelen; *fig. die Schuld von sich* —, de schuld van zich afwerpen. *—, *o.* **Wälzung**, *v.* rolling, wenteling, *v.* het rollen, wentelen.

Walzenförmig, *b. n.* cilinder-, rolvormig, cilindrisch, cilindriek. *...**kraut**, *o.* (76) zekere plant, *v.* *...**spiegel**, *m.* cilindrische spiegel, *m.* *...**stein**, *m.* rolsteen, *m.*

Walzer, *m.* roller, *m.*; (22) wals, *v.*

Wälzer, *m.* (§) log -, zwaar en dik voorwerp; *fig.* oud boek, *o.* oude foliant, *m.*

Walzholz, *o.* rolhout, *o.* *...**rad**, *o.* rolrad, *o.*

Wälzung, *v.* rolling, wenteling, *v.*

Walzwerk, *o.* cilinderwerk, *o.*

Wamme, **Wampe**, *v.* kossem, *m.* kwab, *v.*; ingewand (van dieren); vet, smeer, borststuk (van een hert), *o.*

Wammer, *m.* kwast, knoest (in het hout), *m.*

Wamms, *m.* wambuis, *o.*; — *ohne Aermel*, kolder, *m.* *—**macher**, *—**schneider**, *m.* wambuismaker, *m.*

Wämmschen, *o.* buisje, vestje, *o.*
Wampe, *v.* zie **Wamme**. *—, *o.* buik, *m.* lijf, *o.*
Wamsen, *b. w.* (§) zie **Prügeln**.
Wand, *v.* wand, muur; scheidsmuur, *m.*; schutting, zijde, helling; (9) rots, *v.*; (59) net om groote wilde beesten te vangen, *o.*; (203) hoofdtouwen, *o. mv.* want; (106) maagvlies; neusbeen, middenschot der neusgaten, *o.*; *eine spanische* —, een vouwscherm, een spaansche wand; *die Wände einer Kutsche*, de paneelen eener koets. *—, *o.* zie **Gewand**. *—**bank**, *v.* muurbank, *v.* *—**beine**, *mv.* (106) beenderen die het bovenste en zijgedeelte van de hersenpan uitmaken, *o. mv.* *—**bekleidung**, *v.* houten beschot, *o.* lambrizering, *v.* *—**bereiter**, *m.* zie **Tuchbereiter**. *—**besen**, *m.* kamerbezem met langen steel, *m.* *—**bude**, *v.* pothuis, *o.*
Wandel, *m.* wandel, *m.* gedrag, *o.* leef-, handelwijze, *v.* leven, *o.*; fout, vlek; ruiling, verandering, *v.* ruil, *m.*; *Handel und — treiben*, handel drijven. *—**bahn**, *v.* wandelweg, *m.* -plaats, *v.*
Wandelbar, *b. n.* en *bijw.* wankelbaar, veranderlijk, onstandvastig, onbestendig, wankelmoedig; wisselvallig, onbestemd; — *werden*, (18) beginnen te vervallen, bouwvallig worden, dreigen in te storten (van een gebouw); beginnen te slijten, oud worden (van een werktuig). *—**keit**, *v.* wankelbaarheid, veranderlijkheid, onstandvastigheid, onbestendigheid, wankelmoedigheid; wisselvalligheid, onbestemdheid; bouwvalligheid, *v.*
Wandelbild, *o.* begoocheling; hersenschim, *v.* droombeeld, *o.* *...**gang**, zie **Wandelbahn**. *...**los**, *b. n.* onveranderlijk, onwankelbaar. *...**monat**, *m.* April, *m.*
Wandeln, *o. w.* gaan, wandelen; trekken (van de eene plaats naar de andere), reizen; *fig.* zich gedragen, een gedrag leiden; *unsträflich* —, onberispelijk -, eerlijk handelen, den regten weg bewandelen; *handeln und* —, handelen, handel drijven. *—, *b. w.* veranderen, verwisselen; zie **Verwandeln**.
Wandelstein, *m.* grenssteen, *m.* *...**stern**, *m.* dwaalster, planeet, *v.*
Wandelung, *v.* (44) verzelfstandiging, *v.*
Wandelwetter, *o.* veranderlijk -, onbestendig weder, *o.* *...**zeit**, *v.* (151) tijd, *m.*
Wanderbuch, *o.* reisboek, *o.* gids-, *m.* handboek voor reizigers, *o.*
Wanderer, *m.* reiziger; wandelaar, voetganger; voorbijganger, *m.*
Wanderfalke, *m.* zwerf-, trekvalk, *m.* *...**gesell**, *m.* reizend ambachtsgezel, *m.* *...**jahr**, *o.* reisjaar (der handwerkslieden in Duitschland), *o.*; *er hat seine Wanderjahre gemacht*, hij heeft zijne reisjaren volbragt.
Wandern, *o. w.* gaan, loopen; reizen, voorbij-, doorreizen, trekken; wandelen, afleggen (een' weg); *aus der Stadt* —, de stad uitwandelen; *in die Fremde* —, vreemde landen bezoeken, vreemde landen bereizen; *in der Welt herum* —, de wereld zien. *—, *o.* het reizen; wandelen.
Wanderratte, *v.* (103) groote zeerat, *v.* *...**raupen**, *mv.* (103) rupsen die in lijnen gaan, *v. mv.* *...**schaft**, *v.* reis, rondreis, *v.* togt; omloop, *m.*; *fig.* loopbaan, baan, levensbaan, *v.*; *er ist auf der* —, hij is op reis; *er geht auf die* —, hij gaat zijne reisjaren houden (van handwerkslieden).
Wandersmann, *m.* reiziger, reizende, *m.*
Wanderstab, *m.* wandelstok; pelgrimsstaf, *m.*; *den — ergreifen*, zich op weg begeven.
Wanderung, *v.* het reizen, trekken; uitwijking, verhuizing, *v.*
Wandfest, *b. n.* aan den muur vast, -bevestigd. *...**flechte**, *v.* (76) muurboomleverkruid, *o.* *...**haken**, *m.* haak aan een' muur, muurhaak, *m.* *...**kalender**, *m.* plak-, kantooralmanak, *m.* *...**kraut**, *o.* (76) zie **Mauerkraut**. *...**laus**, *v.* wandluis, *v.* *...**leuchter**, *m.* armblaker, *m.* *...**pfeiler**, *m.* muurpilaar, stijl, post, *m.*; *kleiner hervorspringender* —, (18) kleine steenen beer, *m.* *...**rahmen**, *m.* (78) lakenraam, *o.* *...**ruthen**, *mv.* (9) beschoeijingsbalken der mijnputten, *m. mv.* *...**säule**, *v.* muurzuil, *v.* *...**schmidt**, *m.* (103) houtworm, klopper, *m.* *...**schraube**, *v.* schroefhaak, *m.* muurschroef, *v.* *...**spiegel**, *m.* muur-, dam-, penantspiegel, *m.* *...**uhr**, *v.* huis-, hang-, gangklok, staande klok, *v.*
Wange, *v.* wang, koon, *v.*; —*n*, (13) wangen (eener pers enz.), *v. mv.* zijstukken, *o. mv.*; spil (van eenen wenteltrap), *v.*
Wanholz, *o.* wankantig hout, *o.*
Wank, *m.* beweging, schommeling; verandering, *v.*
Wanke, **Wange**, *v.* (79) lakenscheerderswerktuig, *o.*
Wankel, *—**haft**, *b. n.* onbestendig, onstandvastig. *—**muth**, *m.* *—**müth**-

ICKEIT, *v.* wankelmoedigheid, onbestendigheid, onstandvastigheid, wankelbaarheid, besluiteloosheid, *v.* ***—MÜTHIG**, *b. n.* en *bijw.* wankelmoedig, onbestendig, onstandvastig, veranderlijk, wankelbaar; besluiteloos. ***—N**, *o. w.* zie WANKEN.

WANKEN, *o. w.* wankelen, schudden, slingeren, waggelen, schommelen; *fig.* aarzelen, weifelen, wankelen; besluiteloos zijn; *das weicht und wankt nicht*, dit blijft onbewegelijk; *fig. weder weichen noch —*, standvastig-, bij zijn stuk blijven. ***—**, *o.* wankeling, schudding, schommeling, slingering, *v.*; het waggelen; *fig.* aarzeling, weifeling, besluiteloosheid; (157) libratie, *v.* ***—D**, *b. n.* wankelend, (ook *fig.*).

WANN, *bijw.* wanneer, als; *dann und —*, nu en dan, bij afwisseling, somtijds; *es sei — es wolle*, wanneer het ook zij.

WÄNNCHEN, *o.* kuipje, tobbetje, *o.*

WANNE, *v.* kuip, tobbe, wan, *v.* ***—N**, *b. w.* wannen; zie SCHWINGEN. ***—N**, *bijw. von —*, van waar, waar van daan. ***—NHER**, ***—NHERO**, *bijw.* zie WOHER, DAHER. ***—NWEHER**, *m.* (soort van) roofvogel, *m.*

WANZ, *m.* buik, *m.* pens, *v.* ***—IG**, *b. n.* met een' dikken buik.

WANZE, *v.* weegluis, wandluis, *v.* ***—NBRUT**, *m.* weegluizennest, *o.* ***—NKRAUT**, *o.* (76) luiskruid, *o.*

WANZEIT, *v.* stroom en tegenstroom, *m.*

WANZIG, *b. n.* met-, vol weegluizen, door weegluizen aangestoken, -besmet.

WAPPEN, (WAPEN), *o.* wapen, *o.* wapens, *mv.* wapenschild, familiewapen, blazoen, *o.*; *— mit gehörigen Farben ausmalen*, wapens schilderen, blazoeneren; *sein — stechen lassen*, zijn wapen laten graveren. ***—AUSLEGER**, ***—KUNDIGE**, *m.* wapenkundige, *m.* ***—AUSLEGUNG**, ***—KUNST**, *v.* wapenkunde, *v.* ***—BILD**, *o.* afbeelding in een wapen, *v.* ***—BINDE**, *v.* wapenband, *m.* ***—BRIEF**, *m.* opene brief waarbij het voeren van een wapen wordt vergund, *m.* ***—BUCH**, *o.* wapenboek, *o.* ***—DECKE**, *v.* zie WAPPENMANTEL. ***—FELD**, *o.* veld op een wapen, *o.* ***—GENOSS**, *m.* die hetzelfde wapen als een ander heeft, *m.* ***—HALTER**, *m.* zie SCHILDHALTER. ***—HEROLD**, ***—KÖNIG**, *m.* wapenheraut, -koning, *m.* ***—KUNDE**, ***—KUNST**, *v.* wapenkunde, wapenschildkunde, *v.* ***—MALER**, *m.* wapenschilder, *m.* ***—MANTEL**, *m.* mantel-, *m.* dekkleed met een wapen voorzien, *o.* ***—RICHTER**, *m.* wapenregter, *m.* ***—ROCK**, *m.* zie WAFFENROCK. ***—SCHILD**, *m.* wapenschild, adellijk schild, *o.* ***—SCHNEIDER**, ***—STECHER**, *m.* wapensnijder, *m.* ***—VERSTÄNDIGE**, *m.* zie WAPPENAUSLEGER. ***—ZELT**, *o.* tent met een wapen, *v.* ***—ZIERDE**, *v.* wapenversiersel, -ornament, *o.*

WAPPNEN, **WAPNEN**, *b. w.* zie WAFFNEN.

WARDEIN, *m.* waardijn, essaijeur, muntmeester, essaaimeester, *m.*

WARDIREN, *b. w.* essaijeren. ***—**, *o.* het beproeven, essaai, *o.*

WARGELN, *b. w.* (*w. g.*) zie WÄLZEN.

WARGENDISTEL, *m.* (76) wouw, wilde amberbloem, *v.*

WARL, *o.* (203) rol voor de kabelaring, *v.*

WARLICH, *bijw.* zie WAHRLICH.

WARM, *b. n.* en *bijw.* warm, heet, (ook *fig.*); *mir ist —*, ik ben warm; *— trinken*, heet-, heete dranken drinken; *fig. er ist ein —er Freund*, hij is een warme (opregte, ware) vriend; *einem den Kopf — machen*, iemand het hoofd warm maken; *er sitzt —*, hij zit er warm in, hij heeft zijne schaapjes op het drooge; *da ging es — zu*, het ging er warm toe; het was een heet gevecht; *er ist weder kalt noch —*, men heeft visch noch graat aan hem. ***—BAD**, *o.* warme baden, *o. mv.*

WÄRMBECKEN, *o.* bedpan, *v.*

WARMBLÜTIG, *b. n.* warmbloedig. ***...BRUNNEN**, *w.* heete bron, *v.*

WÄRME, *v.* warmte, hitte, *v.* ***—MASS**, *o.* ***—GRAD**, *m.* warmtegraad, *m.* ***—MESSER**, *m.* (104) warmtemeter, thermometer, *m.*

WÄRMEN, *b.* en *o. w.* warmen, verwarmen, warm maken, -worden; *sich —*, zich warmen, -verwarmen; *gewärmte Speise*, opgewarmde kost. ***...ER**, *m.* warmer, *m.*; zie BETTWÄRMER.

WÄRMESTOFF, *m.* (104) warmtestof, *v.* ***...ZEIGER**, *m.* (104) warmte-aantooner, *m.*

WÄRMFLASCHE, *v.* vuurpan, *v.* ***...KÄSTCHEN**, *o.* stoof, *v.* ***...KORB**, *m.* vuurmand, *v.* ***...OFEN**, *m.* verwarmingsoven, *m.*; (45) verwarmingskuipje (voor het te vergulden zilver), *o.* ***...PFANNE**, *v.* bed-, vuurpan, *v.*; komfoor, *o.* ***...STEIN**, *m.* verwarmingssteen, heetgemaakte steen, *m.* ***...STUBE**, *v.* algemeene zaal (kamer) ter verwarming, *v.* ***...TELLER**, *o.* tafelkomfoor, *o.*

WÄRMUNG, *v.* het warmen; verwarming, *v.*; (133) het blootstellen aan de zon.

WARNEN, *b. w.* waarschuwen; verwit-

tigen (van iets). *—, o. WARNUNG, v. het waarschuwen; waarschuwing, v. narigt, o.; *dass kann zur Warnung dienen*, dit diene tot narigt, a gouverno. *...ER, m. waarschuwer, vermaner, m.

WART, m. wachter, torenwachter, m.

WARTE, v. wachttoren, m.; sterrewacht, sterreschouwplaats, v. observatorium, v. *—FRAU, v. baker, v. zie WÄRTERINN. *—GELD, o. zie WARTGELD.

WÄRTEL, m. zie GRIESWÄRTER.

WARTEN, o. w. wachten, toeven; *auf einen (eines)* —, op iemand wachten, iemand wachten, - verbeiden; *auf etwas (eines Dinges)* —, in verwachting zijn; *mit etwas* —, iets uitstellen. *—, o. verwachting, v. *—, b. w. waken (over, bij), zorgen (voor), zorg dragen, oppassen, koesteren (kinderen, zieken); *ein Pferd* —, een paard bezorgen; *seines Amtes* —, zijn' post waarnemen.

WÄRTER, m. *—INN, v. waker, m. waakster, v.; oppasser, jongen, bediende, m. *—, cipier (eener gevangenis), m.

WARTGELD, o. wachtgeld, - loon; *fig.* pensioen, o. *...THURM, m. zie WACHTHURM en WARTE.

WARTUNG, v. bewaking, oppassing, verzorging, koestering, v.

WARUM, *bijw.* en *vw.* waarom, om welke reden; — *nicht*, waarom niet.

WÄRWOLF, m. zie WÄHRWOLF.

WÄRZCHEN, o. wratje; tepeltje, o.

WARZE, v. wrat, tepel, v. *—NFLECHTE, v. (76) wratleverkruid, o. *—NFLUNDER, m. (soort van) bot, (visch), v. *—NFÖRMIG, b. n. wrat-, tepelvormig. *—NKRAUT, o. (76) wrattenkruid, o. *—NKÜRBISS, m. (76) wratachtige ronde pompoen, v. *—NRING, *—NKREIS, *—NZIRKEL, m. ronde kring om de tepels, m. *—NSCHNECKE, v. (103) wratslak, v. *—NSTEIN, m. wratvormige -, knobbelige rotssteen; ondoorzigtbare dropsteen; (zekere) steen die de gedaante heeft van eene vrouwenborst, m.

WARZIG, b. n. vol -, met wratten; (106) tepelvormig.

WAS, *vnw.* wat? wat, dat, hetgeen, hetwelk, dewelke, welke; (§) iets; — *für ein*, hoedanig een; — *denn*? wat dan? — *ist zu thun?* wat te doen? — *für Geld*? welk geld? *es sei*, — *es wolle*, het zij wat het wil.

WASCHBANK, v. waschbank, v.; (19) waschbak, m. *...BÄR, m. (103) coati, waschbeer, m. *...BECKEN, o. waschbekken, o. - kan, - kom, v. *...BLASE, v. zie WASCHKESSEL. *...BLÄUEL, m. linnenklopper, m.

WÄSCHBUCH, o. waschboek, o. - lijst, v.

WASCHBÜTTE, v. waschkuip, v.

WÄSCHE, v. het wasschen, o. wassching; wasch, v.; linnen, linnengoed; waschhuis, o. waschplaats; (133) wassching, v.; *seine Hemden in die — geben*, zijne hemden te wasschen geven, - in de wasch doen; *er hält viel auf schöne* —, hij draagt gaarne schoon linnengoed.

WASCHEN, b. en o. w. (*onr.*) wasschen, af-, door-, uitwasschen; de wasch doen, - hebben; *fig.* (§) praten, babbelen, snappen, kakelen; klappen, vertellen, aanbrengen; (166) wassching (eener teekening); (9) wasschen (erts); *fig. einem den Kopf* —, iemand doorhalen, kapittelen, den tekst lezen. *—, o. wassching, af-, door-, uitwassching, v. het wasschen; (133) uitwassching; (166) wassching (van teekeningen), v.; *fig.* (§) gepraat, gebabbel, gesnap, gesnater, o.

WÄSCHER, m. *—INN, v. wasscher, m. waschvrouw, v.; *fig.* (§) prater, snapper, babbelaar, m. praatster, snapster, babbelaarster, v.

WASCHERDE, o. zie WALKERERDE.

WÄSCHEREI, v. zie GEWÄSCH.

WÄSCHERLOHN, m. WASCHGELD, o. waschgeld, o.

WASCHERZ, o. zie GLANZERZ. *...FASS, o. waschkuip, v. - vat, o. *...FRAU, v. waschvrouw, v. *...GELD, o. zie WÄSCHERLOHN. *...GELTE, v. waschemmer, m. *...GOLD, o. rivierstofgoud, waschgoud, o. *...HAFT, b. n. en *bijw.* praatziek, praatzuchtig. *...HAFTIGKEIT, v. praatzucht, v. zie GESCHWÄTZIGKEIT. *...HANDSCHUH, m. lederen handschoen welke kan gewasschen worden, m. *...HAUS, o. waschhuis, o.

WÄSCHKAMMER, v. linnenkamer, v. *...KASTEN, m. linnenkast, v.

WASCHKESSEL, m. groote waschketel, m.

WÄSCHKLAMMER, v. voorhangstokje, o.

WASCHKLEID, o. kleed dat gewasschen moet worden, o. *...KORB, m. waschmand, v. *...KÜBEL, m. *...KUFE, v. zie WASCHFASS. *...KRAUT, o. (76) zeepkruid, o. zeepwortel, m. *...LAPPEN, m. vaatdoek, m. *...LAUGE, v. loogwater, o. *...LEDER, o. lederen lap, lap zeemleder, m.

WÄSCHLEINE, v. lijn -, v. touw om de wasch op te hangen, o.

WASCHLOHN, m. zie WÄSCHERLOHN. *...MAGD, v. zie AUFWÄSCHERINN, WASCHFRAU. *...MARKT, v. *fig.* plaats waar veel gesnapt of gebabbeld wordt, v.

praathoek, *m.* *...**MASCHINE**, *v.* waschwerktuig, *o.* -toestel, *m.* -inrigting, *v.* *...**MAUL**, *o.* (§) babbelaar, *m.* babbelaarster, *v.* *...**MEISTER**, *m.* waschmeester (des konings), *m.* *...**PLATZ**, *m.* waschplaats, *v.*

WÄSCHSCHRANK, *m.* linnenkast, *v.*

WASCHTHON, *m.* vollersaarde, *v.* *...**TROG**, *m.* waschtrog, *m.* *...**WANNE**, *v.* *...**ZUBER**, *m.* waschtobbe, *v.* *...**WASSER**, *o.* waschwater, *o.* *...**WEIB**, *o.* zie **WASCHFRAU**. *...**ZETTEL**, *m.* waschlijst, waschceêl, *v.*

WASE, *v.* vrouwelijke bloedverwant, *v.*; bundel rijshout, *m.*

WASEN, *m.* zie **RASEN** en **SCHINDANGER**.

WASER, *vnw.* wat, welk een.

WASGESTALT, *vnw.* *(w.g.)* als, op dusdanige wijze, zoo als.

WASSER, *o.* water, *o.*; *zu — reisen*, te water reizen; *zu — gehen*, te water gaan; *fig. einem etwas zu — machen*, iemand in iets teleurstellen, iemand in zijne hoop bedriegen; *sein — lassen*, wateren, pissen, zijn water loozen; *die Augen stehen ihm voll —*, zijne oogen baden in tranen; *diese Perlen haben ein schönes —*, deze paarlen zijn van een schoon water; *das — des Mohres*, het gewaterde van het moor (zijden stof); *fig. zu — werden*, tot niet worden, te niet gaan; *er sitzt bei — und Brod*, hij zit op water en brood. *—**ABLEITUNG**, *v.* waterafleiding, *v.* *—**ABSCHLAG**, *m.* kanaal, *o.* goot, *v.* riool, *o.* *—**ADER**, *v.* waterader (in bronnen); (106) ader der watervaten, *v.* *—**AHORN**, *m.* (76) stokroos, *v.* *—**ALBER**, *v.* gemeene mastboom, *m.* *—**ALOE**, *v.* (76) wateraloë, *v.* *—**AMPFER**, *m.* (76) waterpatich, waterpatientiekruid, *o.* *—**AMSEL**, *v.* watermeerle, *v.* *—**AMT**, *o.* waterkantoor, *o.* *—**ANDORN**, *m.* (76) waterachtige andoren, *m.* *—**ARM**, *b. n.* zonder water, gebrek aan water hebbende. *—**ARMUTH**, *v.* schaarschheid van-, *v.* gebrek aan water, *o.* *—**ARON**, *m.* *—**ARUM**, *o.* (76) waterbrem, *v.* waterdragon, *o.* *—**ASSEL**, *v.* (103) waterpissebed, *v.* *—**AST**, *m.* (173) waterloot, *v.* *—**AUGE**, *o.* leepoog, *o.* *—**BAD**, *o.* waterbad, *o.*; *fig.* het doopen, doop, *m.* *—**BALDRIAN**, *v.* (76) (soort van) waalwortel, smeerwortel, *m.* *—**BAND**, *o.* gewaterd-, gemoreerd lint, *o.* *—**BATHENGEL**, *m.* (76) waterlook, *o.* *—**BAK**, *o.* (203) pisbak, *m.* *—**BAU**, *m.* waterwerk, *o.* *—**BAUKUNST**, *v.* waterbouwkunde, *v.* *—**BAUMEISTER**, *m.* waterbouwkundige, *m.* *—**BAUM**, *m.* boom, sluitboom in het water, *m.* *—**BECKEN**, *o.* waterkom, *v.* *—**BEHÄLTER**, *—**HÄLTER**, *m.* water-, regenbak, *m.* *—**BESCHREIBER**, *m.* waterbeschrijver, *m.* *—**BESCHREIBUNG**, *v.* waterbeschrijving, *v.* *—**BETONIE**, *v.* (76) waterbetonie, (nieskruid), *v.* *—**BETT**, *o.* bedding, *v.* *—**BIENE**, *o.* zie **DROHNE**. *—**BIRN**, *v.* waterpeer, *v.* *—**BLÄSCHEN**, *o.* waterbel, *v.* blaasje (op de huid), *o.* *—**BLASE**, *v.* waterblaas, (ook 106), *v.* *—**BLASER**, *m.* zeer groote zeevisch, *m.* *—**BLATT**, *o.* (76) waterblad, *o.* *—**BLATTERN**, *mv.* (34) waterpokken, *v. mv.* *—**BLAU**, *b. n.* water-, turksch blaauw. *—**BLEI**, *o.* zwarte looderts, *m.* *—**BLEISÄURE**, *v.* (133) molybdeenzuur, *o.* *—**BLUME**, *v.* waterbloem, *v.* *—**BOGEN**, *m.* waterboog, (van water dat van een' berg afstroomt), *m.* *—**BOHNE**, *v.* (76) kalfsvoet, gemeene aronswortel, *m.* *—**BORD**, *o.* (203) schuifplanken, opboeisels, *v. o. mv.* *—**BRÄME**, *v.* (103) daas, horzel, *v.* *—**BREI**, *m.* *—**MUSS**, *o.* waterbrij, *m.* -pap, *v.* -moes, *o.* *—**BRENNER**, *m.* stoker, brander, *m.* *—**BRUCH**, *m.* (48) waterbreuk, *v.* *—**BRUNNEN**, *m.* springbron, wel, *v.* *—**BUNGE**, *v.* zie **BACHBUNGE**.

WÄSSERCHEN, *o.* watertje, beekje, riviertje, *o.*

WASSERCUR, *v.* waterkuur, *v.* baden, *o. mv.* *...**DAMM**, *m.* dam, dijk, *m.* *...**DAMPF**, *m.* waterdamp, stoom, *m.* *...**DICHT**, *b. n.* waterdigt. *...**DISTEL**, *v.* waterdistel, *m.* *...**DOCKE**, *v.* zie **WASSERJUNGFER**. *...**DOST**, *m.* (76) wateragrimonie, *v.* kattestaart, *m.* *...**DRACHE**, *m.* zie **WASSERHOSE**. *...**DROSSEL**, *v.* waterlijster, *v.* *...**DUNST**, *m.* zie **WASSERDAMPF**. *...**DÜRRWURZ**, *v.* (76) zie **WASSERDOST**; aschplant, *v.* *...**EIDECHSE**, *v.* waterhagedis, *v.* *...**EIMER**, *m.* wateremmer, *m.* *...**EPHEU**, *m.* (76) waterklimop, *o.* *...**EPPICH**, *m.* (76) watereppe, *v.* *...**FAHRT**, *v.* watertogtje, *o.* pleiziervaart, spelevaart, *v.* *...**FALL**, *m.* waterval, *m.* *...**FANG**, *m.* regenbak, *m.*; zie **WASSERKASTEN**. *...**FARBE**, *v.* waterverf, *v.* *...**FARN**, *m.* (76) watervarenkruid, *o.* *...**FASS**, *o.* watervat, *o.* -ton, *v.* *...**FENCHEL**, *m.* (76) watervenkel, *v.* *...**FEUER**, *o.* grieksch-, bengaalsch vuur, *o.* *...**FEUERRAD**, *o.* (186) kunstraderwerk, *o.* *...**FEUERWERK**, *o.* watervuurwerk, vuurwerk op het water, *o.* *...**FLÄCHE**, *v.* watervlakte, oppervlakte des waters, *v.* gladde waterspiegel, *m.* *...**FLACHS**,

m. (76) waterduizendblad, *o*. *...FLASCHE, *v*. waterflesch, -karaf, *v*. *...FLECKEN, *m*. watervlek, *v*. *...FLIEDER, *...HOLUNDER, *m*. watervlierboom, *m*. *...FLIEGE, *...FLOH, *v*. watervlieg, -vloo, *v*. *...FLÖHKRAUT, *o*. (76) watervlookruid, *o*. *...FLUTH, *v*. watervloed, *m*. overstrooming, *v*. *...FRAU, *v*. *...FRÄULEIN, *o*. zie WASSERNIXE. *...FRACHT, *v*. vervoer te water, *o*. *...FORSCH, *m*. waterkikvorsch, *v*. *...FURCHE, *v*. (2) waterloop, *m*. greppel *v*. *...GALLE, *v*. (175) gal aan de kniën der paarden, *v*.; modderpoel, *m*. slijkgreb, *v*.; valsche regenboog, *m*.; (203) kleine stormwolk, *v*. *...GALLERIE, *v*. galerij in eene waterleiding, *v*. *...GANG, *m*. waterloop, *m*. kanaal, *o*. gracht; (9) wateradcr, *v*. *...GARBE, *v*. (29) waterpilaar, *m*. *...GEFÄSS, *o*. zie WASSERFASS; (106) watervaten, *o*. *mv*. *...GEFLÜGEL, *o*. watervogelen, *m*. *mv*.*...GEIST, *m*. (43) watergeest, *m*. *...GERADE, *b*. *n*. waterpas. *...GERICHT, *o*. regtbank voor water- en rivierzaken, *v*. *...GERINNE, *o*. waterbuizen, -pijpen, *v*. *mv*. *...GERIPPE, *o*. zie WASSERMOOS. *...GESCHWULST, *v*. (48) watergezwel, *o*. *...GEWÄCHS, *o*. waterplant, *v*. *...GEWAND, *o*. (8) doorschijnend behangsel, *o*. *...GEWÜRM, *o*. waterwormen, *m*. *mv*. *...GLAS, *o*. waterglas, *o*. *...GLEICH, *b*. *n*. en *bijw*. zie WASSERGERADE. *...GÖPEL, *m*. (9) (soort van) raderwerk door water gedreven, *o*. *...GOTT, *m*. (43) zee-, watergod, Neptunus, *m*. *...GÖTTINN, *v*. (43) zee-, watergodin, Thetis, *v*. *...GRABEN, *m*. watersloot; (186) gracht of sloot midden in eene drooge gracht, *v*. *...GRAS, *o*. watergras, *o*. *...GRINDWURZ, *v*. (103) zie WASSERJUNGFER. *...GRUBE, *v*. waterput, *m*.; greb, *v*. *...GUSS, *m*. hevige regenbui, *v*.; zie GUSSSTEIN.

WASSERHAARMOOS, *o*. zie WASSERMOOS. *...HAHNENFUSS, *m*. (76) wilde ranonkel, *v*. *...HÄLTER, *m*. zie WASSERBEHÄLTER. *...HAMMER, *m*. (104) waterhamer, *m*. *...HART, *b*. *n*. (118) halfdroog; waterdigt. *...HANF, *m*. zie WASSERDOST. *...HAUT, *v*. (106) waterhuid, *v*. tweede vlies in de baarmoeder, *o*. *...HEDERICH, *m*, (77) zie WASSERRETTIG. *...HEIL, *o*. (76) water-eereprijs, *m*. *...HELL, *b*. *n*. helder-, klaar als water. *...HELMKRAUT, *o*. (76) (soort van) duizendblad, *o*. *...HENNE, *v*. zie WASSERHUHN. *...HERR, *m*. eigenaar eener rivier of beek, *m*. *...HOLDER, *...HOLUNDER, *m*. watervlierboom, *m*. *...HOLZ, *o*. waterwilg, *v*. *...HOSE, *v*. hoos, waterhoos, *v*. *...HUHN, *o*. waterhoen, *o*. pluvier, *m*. *...HÜHNLEIN, *o*. (soort van) water- en trekvogel, *m*. *...HUND, *m*. poedelhond, waterhond, kooihond, *m*.

WÄSSERICHT, *b*. *n*. waterachtig.

WÄSSERIG, *b*. *n*. waterig; *fig*. laf, zouteloos, onsmakelijk; (§) *einem den Mund nach etwas — machen*, iemand doen watertanden, iemand het water in den mond doen komen. *—KEIT, *v*. waterachtigheid, *v*. het waterige; laffe, zoutelooze, *o*.

WASSERIGEL, *m*. zie SEEIGEL. *...JAGD, *v*. waterjagt, *v*.; (59) watervogelen, *m*. *mv*. *...JUNGFER, *v*. (103) schoenlapper, (insekt), *m*. *...KÄFER, *m*. waterkever, *m*. *...KANNE, *v*. waterkan, lampetkan, *v*. *...KASTEN, *m*. water-, regen-, vergaârbak, *m*. *...KEGEL, *m*. (186) waterkegel, waterzwermer, *m*.; (193) waterobelisk, *v*. *...KESSEL, *m*. waterketel, *m*. *...KIES, *m*. bruine ijzerachtige vuursteen, *m*. *...KITT, *o*. cement, *o*. *...KLEE, *m*. waterklaver, *v*. *...KLUFT, *v*. afgrond; (133) waterkelder, *m*. *...KNECHT, *m*. waterputter, -schepper, *m*. *...KOLBEN, *m*. (76) waterplant, *v*. *...KOPF, *m*. waterhoofd, *o*. *...KRAFTLEHRE, *v*. kennis van de beweging der vloeibare stoffen, leer der vochtbeweging, *v*. *...KRAHN, *v*. kraan tot het tappen van water, *v*. *...KREBS, *m*. rivierkreeft, *v*. *...KRESSE, *v*. (76) waterkers, *v*. *...KRÖTE, *v*. waterpad, *v*. *...KRUG, *m*. waterkruik, *v*. *...KRYSTALL, *m*. berg-, rotskristal, *o*. *...KÜBEL, *m*. zie WASSERFASS. *...KUH, *v*. zeekoe, *v*. *...KUNDE, *...LEHRE, *v*. waterleer, kennis der wateren, *v*. *...KUNST, *v*. waterwerk, *o*.; waterleidingskunst, *v*. *...KÜRBISS, *m*. waterpompoen, *m*. waterkauwoerde, *v*. *...LEFZEN, *mv*. (106) waterlippen, *v*. *mv*. *...LEITUNG, *v*. waterleiding, *v*. *...LEITUNGSRECHT, *o*. (123) waterleidingsregt, *o*. *...LILIE, *v*. waterlelie, *v*. *...LINIE, *v*. waterlinie (van een schip), *v*. *...LINSE, *v*. (76) waterlinzen, *v*. *mv*. waterkroos, *o*. *...LOCH, *o*. watergat, *o*.; goot, *v*. *...MÄDCHEN, *o*. (43) meermin, *v*. *...MALEREI, *v*. het schilderen met waterverf. *...MANGEL, *o*. gebrek aan water, *o*. watersnood, *m*. *...MANN, *m*. (157) waterman, *m*. *...MASCHINE,

o. waterwerk, *o.* waterbouwkundige toestel, *m.* *...MAUER, *m.* watermuur, steenen muur in het water opgerigt, *m.* *...MAUS, *v.* watermuis, -rat, *v.* *...MELONE, *v.* watermeloen, *v.* *...MERLE, *v.* watermeerle, *v.* *.MESSER, *m.* (104) watermeter, *m.* *...MOLCH, *m.* (76) waterguichheil, *m.* *...MOOS, *o.* waterlinze, *v.* *...MOST, *v.* zure -, slechte wijn, *m.* *...MOTTE, *...FLIEGE, *v.* watervlieg, *v.* *...MÜCKE, *v.* watermug, *v.* *...MÜHLE, *v.* watermolen, *m.* *..MÜLLER, *m.* eigenaar eens watermolens, *m.* *...MÜNZE, *v.* (76) watermunt, *v.* *...MUSS, *m.* zie WASSERBREI.

WÄSSERN, *b. w.* bevochtigen; met water begieten, - verdunnen; weeken, laten weeken; wateren (stoffen); *gewässertes Band*, gewaterd lint; (84) eene huid wateren. *—, *o. w.* (59) pissen, water loozen (van het wild); *fig.* (§) *der Mund wässert ihm darnach*, het water komt hem er van in den mond, hij watertandt er van. *—, *o.* het bevochtigen, begieten; watering, weeking, *v.*

WASSERNABEL, *m.* (76) waternavelkruid, *o.* *...NATTER, *v.* wateradder, *v.* *...NEPT, *m.* (76) zie WASSERMÜNZE. *...NIX, *...NIXE, *v.* zie NIX, NIXE. *...NOTH, *v.* watersnood, *m.*; gebrek aan-, *o.* schaarschheid van water, *v.* *...NÖTHIG, *b. n.* (9) belemmerd in den arbeid door te groote waterhoeveelheid. *...NUSS, *v.* waternoot, *v.* *...NYMPHE, *v.* (43) waternimf, naïade, nereïde, *v.* *...OCHS, *m.* wateros, *m.*; zeepaard, *o.* *...ORGEL, *v.* waterorgel, *o.* *...PASS, *m.* en *b. n.* waterpas, *o.* *...PERLE, *v.* valsche parel, *v.* *...PFAHL, *m.* waterpaal, paal in het water geheid, *m.* *...PFEFFER, *m.* waterpeper, *v.* *...PFERD, *o.* water-, nijlpaard, *o.* hippopotamus, *m.* *...PFLANZE, *v.* waterplant, *v.* watergewas, *o.* *...PFLAUME, *v.* waterpruim, *v.* *...PLATZ, *m.* (203) waterplaats, *v.* *...POCKEN, *mv.* zie WASSERBLATTERN. *...PROBE, *v.* waterproef, (ook 110), *v.* *...PROPHEZEIHUNG, *v.* waarzeggerij uit het water, *v.* *...PROVIANT, *m.* voorraad water, *m.* *...PUMPE, *v.* waterpomp, *v.* *...PUPPE, *v.* zie WASSERJUNGFER. *...PYRAMIDE, *v.* waterpiramiede, - obelisk, *v.* *...QUELLE, *v.* zie QUELLE. *...RABE, *v.* waterraaf, *v.* *...RACKETE, *v.* watervuurpijl, *m.* *...RAD, *o.* waterrad, rad van een' watermolen, *o.* *...RATTE, *v.* waterrat, *v.* *...RAUTE, *v.* zie WASSERRETTIG. *...RAUM, *m.* (203) wijnruim, waterruim, *o.* *...REBE, *v.* (196) waterloot, *v.* wild hout, *o.* *...RECHT, *o.* regt der wateren enz., *o.* *...RECHT, *b. n.* zie WASSERPASS. *...REICH, *o.* en *b. n.* rijk der wateren, *o.*; waterrijk, rijk aan water. *...REIS, *o.* *...SCHOSS, *m.* watertak, *m.* - loot, *v.* *...RETTIG, *m.* waterrammenas, waterradijs, *v.* *...RIEMEN, *m.* (76) zeegras, *o.* *...RIESE, *m.* waterreus, *m.* *...RINNE, *v.* waterloop, *m.* goot, *v.* *...RISS, *m.* plaats waar eene rivier hare boorden heeft doen uitzetten, *v.* *...RÖHRE, *v.* waterpijp, *v.* *...ROSE, *v.* waterroos, *o.* *...ROSS, *o.* zie WASSERPFERD. *...RÜBE, *v.* waterraap, *v.* *...SAND, *m.* rivierzand, *o.* *...SCHADEN, *m.* schade door het water veroorzaakt, waterschade, *v.* *...SCHATZ, *m.* groote hoeveelheid -, *v.* overvloed van water; water-, regenbak, *m.* *...SCHAUFEL, *v.* schepbord, scheprad van een' watermolen, *o.* *...SCHEIDUNG, *v.* waterscheiding, *v.* *...SCHEU, *v.* en *b. n.* watervrees, *v.*; waterschuw. *...SCHIERLING, *m.* (76) waterschierling, *m.* *...SCHILDKRÖTE, *v.* waterschildpad, *v.* *...SCHLACHT, *v.* zeegevecht, *o.* zeeslag; *fig.* dijk, dam, *m.* *...SCHLANGE, *v.* waterslang, *v.*; (157) draak, (gesternte), *m.* *...SCHLAUCH, *m.* lederen zak, *m.* - waterflesch; (76) gele waterplant, *v.* *...SCHLOSS, *o.* kasteel -, slot in het water gebouwd, *o.* *...SCHLUND, *m.* afgrond, *m.* diepte, *v.* *...SCHMETTERLING, *m.* (103) watermot, lentevlieg, *v.* *...SCHMIELE, *v.* waterriet, *o.* *...SCHNECKE, *v.* watervlak, *v.*; zie WASSERSCHRAUBE. *...SCHNEPFE, *v.* watersnep, *v.* *...SCHOSS, *m.* zie WASSERREIS. *...SCHRAUBE, *v.* (194) archimedische schroef, schroef van Archimedes, *v.* *...SCHREIER, *m.* pelikaan, *v.* *...SCHWALBE, *v.* rivierzwaluw, *v.* *...SCHWÄRMER, *m.* (186) waterzwermer, *m.* *...SCHWEIN, *o.* waterzwijn, riviervarken, *o.* *...SCHWERE, *v.* zwaarte des waters, *v.* *...SCHWERTEL, *m.* *...SCHWERTLILIE, *v.* zie WASSERLILIE. *...SEITE, *v.* waterkant, *m.* zijde naar het water gekeerd, *v.*

WASSERSNOTH, *v.* watersnood, *m.*

WASSERSPIEGEL, *o.* waterspiegel, *m.* oppervlakte des waters, *v.* *...SPINNE, *v.* waterspin, *v.* *...SPRITZE, *v.* zie FEUERSPRITZE. *...STAND, *m.* waterstand, *m.* rivierhoogte, *v.* *...STÄNDER, *m.* waterton, *v.* - vat, *o.* - bak, *m.* *...STEIN, *m.* goot-, watersteen, grenssteen, *m.*;

(86) leidekkers werktuig, *o.* *...STIEFEL, *mv.* ondoordringbare laarzen, *v. mv.* *...STIFT, *m.* krijt, *o.* *...STOFF, *m.* (104) waterstof, *v.* *...STOLLEN, *m.* (9) hellende weg in eene mijn, *m.* waterleiding, *v.* *...STRAFE, *v.* overstrooming, *v.* watervloed (als eene straf Gods beschouwd), *m.* *...STRAHL, *m.* waterstraal, *m.* *...STREIFE, *v.* waterstreep (in brood), *v.* *...STREIFIG, *...STRIEMIG, *b. n.* kleverig, deegachtig, met waterstrepen (van brood). *...STRUDEL, *m.* draaikolk, *v.* *...STUBE, *v.* waterkamer (in een waterwerk), *v.* *...STÜCK, *v.* waterkom (in een' tuin), *v.* *...SUCHT, *v.* waterzucht, *v.* *...SÜCHTIG, *b. n.* waterzuchtig. *...SÜCHTIGE, *m.* en *v.* waterzuchtige, lijder -, lijderes aan de waterzucht, *m.* en *v.* *...SUPPE, *v.* watersoep, magere soep, *v.* *...TÄNGEL, *m.* (76) paardenstaart, *m.* *...TAUFE, *v.* zie TAUFE. *...TEUFEL, *m.* meerkoet, *v.* waterhoen, *m.* *...THIER, *o.* waterdier, *o.* *...THOR, *o.* sluis, sluisdeur, *v.*; duiker aan een' vijver, *m.* *...TIEFE, *v.* diepte des waters, *v.*; (203) zie WASSERZUG. *...TONNE, *v.* zie WASSERFASS. *...TRACHT, *v.* dragt water, *v.* *...TRÄGER, *m.* waterdrager; roerdomp, putoor, (vogel), *m.* *...TRÄGERINN, *v.* waterdraagster, *v.* *...TREIBEND, *b. n.* (93) waterafdrijvend. *...TRENSE, *v.* watertrens, (om de paarden naar het wed te brengen, *v.* *...TRETEN, *o.* het loopen op het water. *...TRETER, *m.* waterlooper; voortreffelijke zwemmer, *m.* *...TRINKER, *m.* —INN, *v.* waterdrinker, *m.* -drinkster, *v.* *...TROG, *m.* watertrog, *m.* *...TRÖPFEN, *m.* waterdroppel; droppel water, *m.* *...UHR, *v.* waterhorologie; wateruurwerk, *o.*

WÄSSERUNG, *v.* begieting, besproeijing, bevochtiging, *v.* het nat maken, weken, *o.*

WASSERVOGEL, *m.* watervogel, *m.* *...WAGE, *m.* vochtweger, *m.* likeurschaal, *v.*; waterpas, *o.*; *nach der — abmessen, richten*, waterpas meten, -maken. *...WÄGEKUNST, *v.* waterweegkunde, hydrostatika, *v.* *...WÄGUNG, *v.* meting met het paslood, *v.* *...WAHRSAGEREI, *v.* waarzeggerij uit het water, *v.* *...WANZE, *v.* waterweegluis, *v.* *...WECK, *m.* waterbroodje, kadetje, *o.* *...WEGERICH, *m.* *...WEGBREIT, *o.* (76) waterweegbree, *v.* *...WEHR, *v.* waterkeering, *v.* *...WEIB, *o.* zie NIXE. *...WEIDE, *v.* waterwilg, (twijg, *v.* *...WEIDERICH, *m.* (76) weegbree, *v.* *...WELLE, *v.* zie WELLE. *...WELT, *v.* oceaan, *m.* groote wereldzee, *v.* *...WERK, *o.* waterwerk; waterbouwkundig werktuig, *o.*; springbron, fontein, *v.*; gebouw in het water, *o.* *...WIRBEL, *m.* draaikolk, *v.* maalstroom, *m.* *...WOGE, *v.* zie WOGE. *...WOLF, *m.* pluvier, (watervogel), *m.* *...WURM, *m.* waterworm, *m.* *...ZAUBERER, *m.* toovenaar uit het water, *m.* *...ZAUM, *m.* zie TRÄNKGEBISS. *...ZEICHEN, *o.* watermerk, *o.* waterlijn (in het papier), *v.* *...ZOLL, *m.* water-, riviertol, *m.* *...ZUBER, *m.* waterkuip, *v.* *...ZUG, *m.* (203) waterdragt, *v.*

WAT, *v.* droogte zandbank, ondiepte, *v.* *—, *v.* en *o.* laken, *o.*

WATE, WATHE, *v.* (182) sleepnet, *o.* *—N, *b. w.* waden, doorwaden (eene rivier); *im Kothe* —, in den modder plassen.

WATKAMMER, *v.* kleerkamer, kleedkamer, *v.* *...SACK, *m.* zie MANTELSACK, SCHNAPPSACK, REITSACK.

WATSCHE, *v.* (§) oorvijg, *v.* slag in het aangezigt, *m.*; eend, *v.* *—LN, *o. w.* (§) waggelen.

WATTE, *v.* watte, *v.*

WATTIREN, *b. w.* watteren, met watte voeren.

WATTEN, *mv.* banken, zandplaten, *v. mv.* (voornamlijk in de Noordzee).

WAU, *m.* (76) wouw, *v.* *—, *b. n.* (203) kalm, bedaard, stil.

WAUWAU, *m.* bitebaauw, (voorwerp waarmede men de kinderen bang maakt), *m.*

WAYWOD, *m.* zie WOYWODE.

WEBE, *v.* web, *v.* (stuk linnen van 60 tot 70 el). *—LEINEN, *—LINGE, *v. mv.* (203) weeflijnen, wevelingen, *v. mv.*

WEBEN, *b.* en *o. w.* weven, aan den weefstoel -, aan het weefgetouw werken, - arbeiden; zich bewegen, leven; (§) *alles lebt und webt an ihm*, alles leeft in hem, hij is vol leven en beweging. *—, *o.* WEBEREI, *v.* het weven, *o.* weverij, *v.*

WEBER, *m.* wever, *m.* *—ARBEIT, *v.* weverswerk, weefsel, *o.* *—BAUM, *m.* weversboom, *m.* *—BLATT, *o.* *—KAMM, *m.* weverskam, *m.* *—DISTEL, *m.* zie KARDE, KARDENDISTEL. *—EINSCHLAG, *m.* inslag, *m.* *—GESELL, *—KNAPPE, *m.* weversjongen; weversgezel, *m.* *—KLEISTER, *m.* zie SCHLICHTE. *—KNECHT, *m.* (103) hooiwagen, langpoot, *m.* herdersspin, *v.* *—KNOTEN, *m.* weversknoop, *m.* *—KUNST, *v.* weverskunst, *v.* *—LADE, *v.* lade

van een weefgetouw, *v*. *—SCHIFF, *o*. *—SCHÜTZE, *m*. weversklos, *m*. *—SCHLICHTE, *v*. zie SCHLICHTE. *—SPULE, *v*. weversschietspoel, *v*. *—STUHL, *m*. weefstoel, *m*. weefgetouw, *o*. *—TRITT, *m*. trede van een weefgetouw, *v*. *—ZETTEL, *—AUFZUG, *m*. ketting, *m*.

WEBKANTE, *v*. geweven kant, *v*.

WECHSEL, *m*. verandering, ver-, afwisseling, verruiling, *v*.; *der — der Jahreszeiten*, de afwisseling der jaargetijden; *der — des Glückes*, de wisselvalligheden der fortuin. *—, WECHSELBRIEF, *m*. (46) wissel, wisselbrief, *m*.; *ein gezogener —*, een getrokken wissel; *ein übermachte —*, een overgemaakte-, geremitteerde wissel; *ein — zahlbar an den Inhaber*, een briefje aan toonder; *er hat kein bares Geld, aber Wechsel*, hij heeft geene kontanten, doch wissels.

WECHSELARBITRAGE, *v*. (46) wisselarbitragie, *v*. *...BALG, *m*. (§) wisselkind, verruild kind; *fig*. slecht opgevoed kind, *o*.; *der kleine —!* de kleine guit! de schalk! *...BANK, *v*. bank, wisselbank, *v*. *...BRIEF, *m*. zie WECHSEL. *...BUCH, *o*. (46) wisselboek, *o*. *...COURS, *m*. wisselkoers, *m*. *...COURTAGE, *v*. wisselkoertagie, *v*. loon der wisselmakelaars, *o*. *...FÄHIG, *b*. *n*. bevoegd wissels te trekken. *...FALL, *m*. beurtelingsche wisseling, beurtwisseling, *v*. *...FIEBER, *o*. afwisselende koorts, *v*. *...FRIST, *v*. wisseltermijn, betaal-, vervaldag van een' wissel, *m*. *...GELD, *o*. wissel-, bankgeld, *o*. *...GELENK, *o*. (106) beenderscharnier, *o*. *...GERICHT, *o*. regtbank voor wisselzaken, *v*. *...GESANG, *m*. beurtgezang, *o*. *...GESCHÄFT, *o*. *...HANDEL, *m*. wisselzaak, *v*. wisselhandel, *m*. *...HÄNDLER, *...HERR, *m*. wisselhandelaar, bankier, *m*. *...HANDLUNG, *v*. wisselhandel, *m*. -kantoor, *o*. *...JAHR, *o*. zie STUFENJAHR. *...KIND, *o*. zie WECHSELBALG. *...MÄKLER, *m*. wisselmakelaar, *m*.

WECHSELN, *b*. *w*. wisselen; veranderen; ruilen; verwisselen; *die Kleider —*, andere kleederen aantrekken; *die Pferde —*, van paarden verwisselen; *fig*. *Briefe —*, briefwisseling houden, in korrespondentie staan, korresponderen; *Schriften gegen einander —*, een' pennestrijd met elkander voeren; *Worte —*, eene woordenwisseling met iemand hebben; *ohne viel Worte zu —*, zonder veel woorden te wisselen, zonder veel omslag; *Kugeln —*, kogels wisselen; schutgevaarte houden. *—, *o*. *w*. veranderen, beurtelings geschieden, - plaats hebben; de bank houden; wisselaar zijn, den wisselhandel drijven. *—, *o*. ver-, afwisseling, *v*. *—D, *b*. *n*. zie ABWECHSELND.

WECHSELORDNUNG, *v*. reglement-, *o*. bepaling omtrent de wisselzaken, *v*. *...PARI, *o*. (46) wisselpari, *o*. *...PFERDE, *mv*. wisselpaarden, *o*. *mv*. *...PFLICHT, *v*. wederkeerige-, onderlinge pligt, *m*. *...PLATZ, *m*. wisselplaats, *v*. *...RECHNUNG, *v*. wisselrekening, *v*. *...RECHT, *o*. wisselregt, *o*. *...REDE, *v*. wederantwoord, *o*. repliek, *v*. *...REIME, *mv*. (25) wisselrijmen, verzen die om den anderen regel rijmen, *o*. *mv*. *...REITER, *m*. beunhaas in den wisselhandel, *m*. *...REITEREI, *v*. wisselruiterij, *v*. *...RICHTER, *m*. regter in wisselzaken, *m*. *...SATZ, *m*. (121) alternatief, *o*. *...SEITIG, *b*. *n*. en *bijw*. wederzijdsch, wederzijds, wederkeerig, -lijk. *...SEITIGKEIT, *v*. wederkeerigheid, *v*. *...SENSAL, *m*. zie WECHSELMÄKLER. *...STREIT, *m*. konflikt, geschil, *o*.

WECHSELSWEISE, *bijw*. beurtelings, bij beurten, bij afwisseling; wederzijds, wederkeerig.

WECHSELTAG, *m*. (46) betaaldag-, protestdag van een' wissel, *m*. *...THALER, *m*. wissel-, bankdaalder, *m*. *...TISCH, WECHSLERTISCH, *m*. toonbank eens wisselaars, *v*.

WECHSELUNG, *v*. wisseling, af-, verwisseling, *v*.

WECHSELVERHÄLTNISS, *o*. (198) wederkeerige verhouding, *v*. *...WEITZEN, *m*. tarwe welke in den winter en in den zomer wordt gezaaid, *v*. *...WERK, *o*. (54) wisselraderen, *o*. *mv*. *...WINKEL, *mv*. (198) overhandsche-, verwisselende hoeken, *m*. *mv*. *...WIRTHSCHAFT, *v*. verwisselende wijze van beploegen (waarbij de gronden nu en dan rusten), *v*. *...WORT, *o*. (151) deelwoord, *o*. *...WUCHER, *m*. woeker der geldwisselaars, *m*. *...ZAHLUNG, *v*. betaling in wissels, - in bankgeld, *v*.

WECHSLER, *m*. wisselaar; bankier, *m*.

WECK, WECKEN, *m*. WECKE, *v*. weg, wegge, *v*. wittebrood, *o*.; (188) spil, *v*.; *eine Wecke Butter*, (2) eene kluit boter. *—EN, *b*. *w*. wekken, opwekken, wakker maken. *—ER, *m*. porder, *m*. *—ER, *m*. *—UHR, *v*. wekker (in een uurwerk), *m*. *—ERWERK, *o*. werk in eene alarmklok, *o*.

WEDDE, *v*. straf, bestraffing, *v*.

WEDEL, *m*. staart; zie SCHWANZ; waaijer, sprenkel, kwast, *m*.; zie FEDER-

FÄCHER, FLIEGENWEDEL, SPRENGWEDEL. *—N, o. w. waaijen (met den waaijer); *mit dem Schwanze* —, kwispelstaarten. —, o. het waaijen; kwispelstaarten.

WEDER, vw. noch; zie ook NOCH.

WEG, m. weg, doortogt, m. pad, o.; algemeene -, rij-, heeren-, groote weg, m.; *fig.* middel, o. weg, m.; *sich auf den* — *machen, begeben*, zich op weg begeven, op weg gaan; *einem aus dem* —*e gehen*, iemand uit den weg gaan, voor iemand wijken, iemand uitwijken; *geh deinen Weg!* ga heen! pak u weg! *das liegt mir im* —*e*, dit ligt (is) mij in den weg; dit belet mij; *einem Glück auf den* — *wünschen*, iemand goede reis toewenschen; *einem etwas in den* — *legen*, iemand iets in den weg leggen, iemand hinderpalen doen ontmoeten; iemand beleedigen, - aanstoot geven; *es ist bei ihm eine Krankheit auf dem Wege*, hij wordt door eene ziekte bedreigd; *Mittel und Wege*, wegen en middelen; *fig. es hat (damit) gute Wege*, dit heeft geen haast; er is niet aan gelegen; ik ben er niet bekommerd over; *unter* —*es*, onder weg; *eine Meile* —*es*, eene mijl afstand; *keines Weges*, geenszins, in geenen deele; *einen aus dem Wege räumen*, iemand uit den weg ruimen, - van kant helpen.

WEG, *bijw.* weg, vertrokken, voort, verwijderd; verloren; zie WEGSEIN; *schlecht* —, kort af, eenvoudig; *gerade* —, eenvoudig, in korte woorden, plat, zonder omwegen. *—, tw. weg! — *da!* — *hier!* weg daar! weg van hier! van onderen! brand je niet! — *mit diesen Gedanken*, verre van mij deze gedachten.

WEGARBEITEN, b. w. wegwerken. *—, o. w. (§) *hinter einander* —, voortwerken. *...ÄTZEN, *...BEITZEN, b. w. wegbijten, doen uitbijten (door sterk water enz.). *...BANNEN, b. w. ver-, uitbannen; bezweren. *...BEGEBEN (SICH), w. w. (*onr.*) zich verwijderen, weg-, heengaan, vertrekken; zich op reis begeven. *...BEISSEN, b. w. (*onr.*) weg-, afbijten (met de tanden); (§) *fig.* door bijten verjagen. *...BETTEN, b. w. alleen gaan slapen. *...BLASEN, b. w. (*onr.*) wegblazen. *...BLEIBEN, o. w. (*onr.*) weg-, uitblijven, niet komen, weggelaten -, vergeten -, overzien worden. *...BLICKEN, o. w. de oogen afwenden. *...BRECHEN, b. w. (*onr.*) weg-, af-, uitbreken, slopen; af-, neêrslaan; braken, overgeven. *...BRENNEN, b. w. (*reg.* en *onr.*) wegbranden. —, o. w. (*onr.*) wegbranden, door het vuur verteerd worden. *...BRINGEN, b. w. (*onr.*) wegbrengen, wegnemen; doen vertrekken; *er ist nicht von hier wegzubringen*, hij wijkt niet van deze plaats; (§) hij is hier niet weg te slaan. *...CAPERN, b. w. wegnemen, kapen. *...DRÄNGEN, b. w. *einen* —, iemand wegdringen (van eene plaats enz.). *...DÜRFEN, o. w. (*onr.*) durven heengaan.

WEGEAMT, o. opzigt over de wegen, o. *...AUFSEHER, *...BEREITER, m. opziener over de wegen, m. *...BAU, m. *...BESSERUNG, v. verbetering -, herstelling aan de wegen, v. *...BREIT, o. *...RICH, m. (76) weegbree, v. *...DISTEL, v. wilde distel, m. *...DORN, m. (76) christusdoorn, m. *...ENGE, v. enge doortogt, smalle weg, pas, m. *...FERTIG, b. n. gereed te vertrekken, op het punt heen te gaan. *...GELD, o. zie WEGEZOLL.

WEGEILEN, o. w. zich wegspoeden, in haast heengaan, - vertrekken. *...EISEN, o. (2) kouter, m.

WEGEKRAUT, o. (76) zie MARIENBETTSTROH. *...KÜMMEL, m. (76) karwel, v. *...LAGERUNG, v. hinderlaag, v. *...LAUF, m. zie WEGETRITT. *...LUNGE, v. zie WEGEWARTE. *...MESSER, m. wegmeter, m.; (203) loglijn, v.

WEGEN, vz. wegens, ter oorzake van, uit hoofde van, dewijl, daar, om, omdat; *seiner Verdienste* —, uit hoofde zijner verdiensten; *Schulden* — *sitzen*, in de gijzeling -, wegens schulden gevangen zitten.

WEGENARR, m. *fig.* salamander, m.

WEGERICH, o. (76) zie WEGEBREIT.

WEGERING, v. (203) wegeringen, v. mv.

WEGESÄULE, v. wegwijzer, mijlpaal, m. *...SCHEIDE, v. kruisweg, m. *...SCHEU, b. n. schuw bij een' kruisweg (van paarden). *...SCHNECKE, v. slak, schelpslak, v.

WEGESSEN, b. en o. w. (*onr.*) (alles) opeten; *hinter einander* —, achtereen opeten.

WEGESTERZ, m. wit kwikstaartje, (vogel), o. *...TRITT, m. (76) varkensgras, o. duizendknoop, m. *...WARTE, v. (76) chikorei, v. *...ZEHRUNG, v. reis-, teerpenning, m. mv. reisgeld, o. *...ZOLL, m. weggeld, o. tol, m. *...ZÖLLNER, *...ZOLLEINNEHMER, m. tolgaarder, tolontvanger, tollenaar, m.

WEGFAHREN, o. w. (*onr.*) vertrekken (in een rij- of vaartuig), wegrijden, wegvaren; *über eine Klippe* —, over

eene klip heenvaren; *mit der Hand über etwas* —, met de hand zachtjes over iets heenstrijken. *—, *b. w. (onr.)* wegvoeren, medenemen (te land of te water). *...**FAHRT**, *v.* afvaart, *v.* vertrek, *o.* *...**FALLEN**, *o. w. (onr.)* wegvallen, vervallen; *fig.* ophouden, niet meer plaats hebben, staken. *...**FANGEN**, *b. w. (onr.)* wegvangen. *...**FAULEN**, *o. w.* wegrotten. *...**FEILEN**, *b. w.* wegvijlen. *...**FISCHEN**, *b. w. fig.* *einem etwas vor dem Munde, vor der Nase* —, iemand iets voor den neus wegvisschen, - wegnemen, - wegkapen; *einem einen Dienst* —, iemand eene dienst voor den neus wegblazen. *...**FLATTERN**, *o. w.* wegfladderen. *...**FLIEGEN**, *o. w. (onr.)* wegvliegen, wegvlugten, ontvlieden. *...**FLIESSEN**, *o. w. (onr.)* wegvlieten, wegvloeijen, verloopen. *...**FLÖSSEN**, *b. w.* met vlotten wegvoeren. *...**FRESSEN**, *b. w. (onr.)* (§) wegvreten, alles opeten, verslinden. *...**FÜHREN**, *b. w.* weg -, ontvoeren, medenemen, wegdragen. *...**FÜHRUNG**, *v.* ont -, wegvoering, *v.* *...**GABELN**, *b. w.* (§) wegpikken met de vork; zie **WEGFISCHEN**. *...**GANG**, *m.* vertrek, *o.* afreis, *v.*; *bei seinem Weggange*, bij zijn vertrek, onder het heengaan. *...**GEBEN**, *b. w. (onr.)* *etwas* —, iets weggeven, zich van iets ontdoen, - ontslaan, iets afstaan.

WEGGEHEN, *o. w. (onr.)* weg -, heengaan, vertrekken, zich verwijderen; *von seiner Stelle* —, zijne plaats -, zijnen post verlaten; eene andere bestemming krijgen; *gehe nicht weg!* ga niet heen! *einem — heissen*, iemand doen vertrekken, (§) iemand de deur wijzen. *—, *o.* het heengaan; *beim* —, bij het heengaan.

WEGGEWÖHNEN, *b. w.* (zich) ontwennen (eene plaats), vervreemden. *...**GIESSEN**, *b. w. (onr.)* uit -, weggieten, vergieten. *...**HABEN**, *b. w. (onr.)* (§) weg -, beet -, reeds genoten hebben; *fig.* begrijpen, vatten, verstaan; *er hat es bei mir weg*, hij heeft bij mij gedaan. *...**HALTEN**, *b. w. (onr.)* verwijderd -, terug -, achterhouden; *die Hand* —, de hand niet toereiken, - terughouden; *den Kopf* —, het hoofd omwenden. *...**HÄNGEN**, *b. w.* weg-, verhangen. *...**HASCHEN**, *b. w.* weggrijpen, wegkapen. *...**HAUCHEN**, *b. w.* door den adem wegblazen. *...**HAUEN**, *b. w.* weg -, afhouwen, af -, neërhakken, afslaan. *...**HEBEN**, *b. w. (onr.)* wegtillen; *hebe dich weg!* verwijder u van hier! *...**HETZEN**, *b. w.* met honden wegjagen. *...**HINKEN**, *b. w.* weghinken, hinkende heengaan. *...**HOLEN**, *b. w.* weghalen. *...**HÜPFEN**, *b. w.* weghuppelen; *fig.* *über etwas* —, ligt over iets heenstappen. *...**JAGEN**, *b. w.* wegjagen. *...**KAPERN**, *b. w.* zie **WEGHASCHEN**. *...**KAUFEN** *b. w.* (alles) wegkoopen. *...**KEHREN**, *b. w.* wegvegen, uitvegen. *...**KOMMEN**, *o. w. (onr.)* wegkomen, weg-, verloren raken, verloren gaan, - worden; *von einem* —, *von einer Sache* —, iemand verlaten, van iemand -, van iets afkomen; *gut* —, goed (van iets) afkomen (zonder schade). *...**KÖNNEN**, *o. w. (onr.)* weg kunnen, kunnen heengaan, - vertrekken. *...**KRATZEN**, *b. w.* weg -, uitkrabben. *...**KRIECHEN**, *o. w. (onr.)* weg -, heenkruipen. *...**KRIEGEN**, *b. w.* (§) wegkrijgen (eene besmetting enz.), bekomen, krijgen. *...**KÜSSEN**, *b. w.* af-, wegzoenen, af -, wegkussen. *...**LÄCHELN**, *b. w.* door een lachje (iets) weder goed maken. *...**LASSEN**, *b. w. (onr.)* weglaten, laten gaan, - vertrekken; afscheid -, ontslag geven; weg-, uitlaten; zie **AUSLASSEN**. *...**LASSUNG**, *v.* weg-, uitlating, *v.* *...**LAUFEN**, *o. w.* wegloopen, ontvlugten, ontsnappen; overloopen (tot den vijand), deserteren. *...**LÄUFER**, *m.* weg-, overlooper, deserteur, *m.* *...**LECKEN**, *b. w.* zie **ABLECKEN**. *...**LEGEN**, *b. w.* weg-, ter zijde leggen. *...**LEIHEN**, *b. w. (onr.)* zie **AUSLEIHEN**, **VERLEIHEN**. *...**LEITEN**, *b. w.* zie **ABLEITEN**. *...**LENKEN**, *b. w.* zie **ABLENKEN**. *...**LESEN**, *b.* en *o. w. (onr.)* *hinter einander* —, achtereen weg-, aflezen. *...**LEUCHTEN**, *b. w.* iemand met licht uitgeleide doen, voorlichten bij het heengaan. *...**LOCKEN**, *b. w.* weglokken. *...**LÖSCHEN**, *b. w.* uitwisschen, wegwisschen.

WEGMACHEN, *b. w.* wegmaken, wegnemen, wegvoeren; doen vertrekken; *sich* —, weg-, heengaan, zich uit de voeten maken; *sich heimlich* —, heimelijk vertrekken, (§) met de noorderzon verhuizen; *etwas nach einander* —, iets achtereenvolgens doen. *...**MARSCHIREN**, *o. w.* vertrekken, wegmarscheren. *...**MAUSEN**, *b. w.* (§) schielijk grijpen, wegkapen. *...**MÜSSEN**, *o. w. (onr.)* weg moeten, verpligt -, genoodzaakt zijn te vertrekken. *...**NAHME**, *v.* wegneming, verbeurdverklaring, *v.*; het nemen (van een schip). *...**NEHMEN**, *b. w. (onr.)* weg-, ontnemen, medenemen, weg-, ontvoeren; afsnijden; vatten, grijpen; *gerichtlich* —, in beslag nemen, beslag

leggen op. *...NEHMUNG, *v.* zie WEGNAHME. *...PACKEN, *b. w.* pakken om verzonden te worden; *sich* —, (§) zich wegscheren, zijne biezen pakken. *...PARTIREN, *b. w.* zie WEGPUTZEN. *...PEITSCHEN, *b. w.* weggeeselen, met de zweep wegjagen. *...PRÜGELN, *b. w.* wegslaan, met stokslagen verjagen. *...PUTZEN, *b. w.* zie ABPUTZEN; *fig.* (§) wegmoffelen, wegkapen, stelen. *...RADIREN, *b. w.* zie AUSRADIREN. *...RAFFEN, *b. w.* wegnemen. *...RAPSEN, *b. w.* (§) gretig aangrijpen, wegstelen. *...RAUBEN, *b. w.* zie RAUBEN. *...RÄUMEN, *b. w.* wegruimen; *fig.* uit den weg ruimen, effen-, gelijk maken. *...RÄUMUNG, *v.* wegruiming; *fig.* opheffing (van hinderpalen), *v.* *...REIBEN, *b. w.* (*onr.*) zie ABREIBEN. *...REISEN, *o. w.* zie ABREISEN, VERREISEN. *...REISSEN, *b. w.* (*onr.*) weg-, af-, ont-, uitscheuren; verwoesten, vernielen, afbreken, slopen. *...REITEN, *o. w.* (*onr.*) te paard heengaan, vertrekken, weg-, heenrijden. *...RINNEN, *o. w.* (*onr.*) wegvloeijen, wegloopen. *...ROLLEN, *b.* en *o. w.* weg-, voort-, heenrollen; *über etwas* —, over iets heenrollen. *...RÜCKEN, *b.* en *o. w.* verwijderen, weg-, afrukken; plaats-, ruimte maken, opschuiven; *nicht* —, niet wijken. *...RUDERN, *b. w.* weg-, heenroeijen. *...RUFEN, *b. w.* (*onr.*) (iemand) af-, wegroepen; terugroepen.

WEGSÄGEN, *b. w.* zie ABSÄGEN. *...SAM, *b. n.* begaanbaar. *...SAUGEN, *b. w.* (*onr.*) weg-, uitzuigen. *...SCHABEN, *b. w.* weg-, afschaven. *...SCHAFFEN, *b. w.* zie FORTSCHAFFEN. *...SCHAFFUNG, *v.* zie FORTSCHAFFUNG. *...SCHARREN, *b. w.* wegharken. *...SCHAUFELN, *b. n.* wegscheppen, met de schop wegnemen. *...SCHENKEN, *b. w.* zie VERSCHENKEN. *...SCHEREN, *b. w.* (*onr.*) weg-, afscheren; *sich* —, (§) zich wegscheren, zich wegpakken. *...SCHERZEN, *b. w.* *die Sorgen* —, de zorgen door scherts verdrijven. *...SCHEUCHEN, *b. w.* zie VERSCHEUCHEN. *...SCHICKEN, *b. w.* ergens heenzenden, weg-, verzenden. *...SCHIEBEN, *b. w.* (*onr.*) weg-, voortschuiven, ter zijde schuiven; zie ook SCHIEBEN. *...SCHIESSEN, *b. w.* (*onr.*) weg-, af-, neërschieten. *...SCHIFFEN, *o. w.* te water vertrekken, scheep gaan. *...SCHLAGEN, *b. w.* (*onr.*) wegslaan; wegjagen. *...SCHLEICHEN (SICH), *w. w.* (*onr.*) zich heimelijk uit de voeten maken, wegsluipen. *...SCHLEIFEN, *b. w.* wegslepen, op eene slede vervoeren. *...SCHLEIFEN, *b. w.* (*onr.*) weg-, afslijpen; zie ABSCHLEIFEN. *...SCHLENKERN, *b. w.* weg-, afslingeren, afschudden. *...SCHLEPPEN, *b. w.* weg-, medeslepen. *...SCHLEUDERN, *b. w.* weg-, voortslingeren, weg-, af-, voortstooten, wegwerpen; zie VERSCHLEUDERN. *...SCHMEISSEN, *b. w.* (*onr.*) zie WEGWERFEN. *...SCHMELZEN, *b. w.* (*onr.*) zie SCHMELZEN, ABSCHMELZEN. *...SCHNAPPEN, *b. m.* weghappen; *fig.* vangen, grijpen, vatten. *...SCHNEIDEN, *b. w.* (*onr.*) weg-, af-, uitsnijden. *...SCHNELLEN, *b. w.* wegknippen, wegslingeren. *...SCHRECKEN, *b. m.* door schrik verjagen. *...SCHÜTTEN, *b. w.* uitstorten. *...SCHWEMMEN, *b. w.* medevoeren (van den stroom). *...SCHWIMMEN, *o. w.* (*onr.*) weg-, heenzwemmen. *...SEGELN, *o. w.* zie ABSEGELN. *...SEHEN, *b. w.* (*onr.*) de oogen-, het gezigt afwenden. *...SEHNEN (SICH), *w. w.* reikhalzen naar zijn vertrek. *...SEIN, *o. w.* (*onr.*) weg-, afwezig-, niet tegenwoordig zijn; niet meer zijn; verloren-, voorbij zijn; *über etwas* —, boven iets verheven zijn; *fig.* buiten zich zelven zijn. *...SENDEN, *b. w.* (*onr.*) zie WEGSCHICKEN. *...SETZEN, *b. w.* wegzetten, ter zijde zetten, -plaatsen, verzetten, verplaatsen, buiten bereik stellen; *ein Kind* —, een kind te vondeling leggen; *über einen Graben* —, eene gracht of sloot overzetten, -doorwaden; *über den Fluss* —, de rivier overtrekken; *sich über etwas* —, zich om iets niet bekreunen, zich aan iets niet storen. *...SINGEN, *b. w.* (*onr.*) door zingen wegjagen; *vom Blatte* —, van het blad af zingen. *...SOLLEN, *o. w.* (*onr.*) zie WEGMÜSSEN. *...SPEIEN, *b. w.* (*onr.*) uitspuwen, wegspuwen. *...SPRECHEN, *o. w.* (*onr.*) *frei vom Herzen* of *von der Leber* —, openhartig-, rond-, van de borst spreken. *...SPRENGEN, *b. w.* doen springen. *...SPRENGEN, *o. w.* in vollen ren-, in galop vertrekken. *...SPRINGEN, *o. w.* (*onr.*) af-, weg-, overspringen; ontsnappen. *...SPÜLEN, *b. w.* weg-, medespoelen. *...STAUBEN, *o. w.* *...STÄUBEN, *b. w.* wegstuiven; doen verstuiven, verstuiven. *...STECHEN, *b. w.* (*onr.*) wegsteken, wegsnijden, uitsteken. *...STECKEN, *b. w.* verplanten, wegsteken; *fig.* verbergen, verhelen. *...STEHLEN, *b. w.* (*onr.*) weg-, ontstelen, wegrooven; *fig. sich* —, wegsluipen. *...

STEIN, *m.* zie **GRENZSTEIN**. *...**STELLEN**, *b. w.* weg-, ter zijde stellen, -plaatsen. *...**STERBEN**, *o. w. (onr.)* wegsterven; zie **STERBEN**. *...**STEUER**, *v.* zie **ZEHRPFENNIG**. *...**STOSSEN**, *b. w. (onr.)* verstooten, wegstooten. *...**STREICHEN**, *b.* en *o. w. (onr.)* wegstrijken, wegnemen; uitdoen, uitwisschen, uitstrijken, uitvegen; weggaan, wegvliegen. *...**STRÖMEN**, *o. w.* zie **WEGFLIESSEN**.

WEGTHUN, *b. w. (onr.)* (§) wegdoen, wegschaffen, wegnemen; verwijderen; (iets) verlaten, afstaan, zich (van iets) ontdoen. *...**TRABEN**, *o. w.* in galop heenrijden, wegdraven. *...**TRAGEN**, *b. w. (onr.)* wegdragen, ontvoeren. *...**TREIBEN**, *b. w. (onr.)* verjagen, verdrijven, wegdragen; stelen (vee uit de weide). *...**TRETEN**, *o. w.* aftreden, slijten door er op te loopen. *...**VERLANGEN**, *o. w.* zie **WEGSEHNEN**. *...**WÄLZEN**, *b. w.* wegrollen, rollende wegvoeren. *...**WANDERN**, *o. w.* te voet vertrekken, heenwandelen. *...**WASCHEN**, *b. w. (onr.)* uit-, af-, wegwasschen; zie **ABWASCHEN**. *...**WART**, *v.* (76) chikorei, *v.* *...**WEHEN**, *b. w.* wegwaaijen, wegblazen. *...**WEISEN**, *b. w. (onr.)* af-, terugwijzen, weg-, terugzenden. *...**WEISER**, *m.* mijlpaal; (48) heelmeesters wegwijzer, *m.* *...**WEISER**, *m.* —**INN**, *v.* wegwijzer, *m.* gids, *m.* en *v.* *...**WENDEN**, *b. w. (onr.)* zie **ABWENDEN**. *...**WENDEN (SICH)**, *w. w. (onr.)* zijne oogen afwenden. *...**WERFEN**, *b. w. (onr.)* wegwerpen, verwerpen, verstooten; (63) ekarteren; *fig. einen Buchstaben* —, eene letter uitlaten; *er wirft nichts weg*, hij geeft niets nutteloos (onnoodig) uit; *dieses Geld ist so gut als weggeworfen*, dit geld is zoo goed als weggeworpen; *sich* —, zich verlagen; (§) zich vergooijen. *...**WERFUNG**, *v.* wegwerping; (151) uitlating (van eene letter), *v.* *...**WERFUNGSZEICHEN**, *o.* (151) weglatingsteeken, *o.* *...**WISCHEN**, *b. w.* wegwisschen, wegvegen; *fig.* (§) *über etwas* —, over iets heenstappen, slechts even melding maken van iets (in een verhaal enz.), alleen aanstippen. —, *o. w.* (§) zich wegpakken, zich uit de voeten maken. *...**WOLLEN**, *o. w. (onr.)* weg willen, willen vertrekken, -heengaan. *...**WÜNSCHEN**, *b. w.* wegwenschen. *...**WURF**, *m.* zie **WEGWERFUNG**. *...**ZAUBERN**, *b. w.* wegtooveren, door toovermiddelen verdrijven. *...**ZEHRUNG**, *v.* vertering onder weg, *v.* *...**ZIEHEN**, *b. w. (onr.)* wegtrekken, weg-, ontvoeren, wegdragen, medenemen. —, *o. w. (onr.)* eene plaats verlaten, van woning-, van betrekking veranderen, wegtrekken, verhuizen; vertrekken. *...**ZUG**, *m.* vertrek, *o.* aftogt, *m.* verwijdering, *v.*; trektijd (der vogelen), *m.*

WEH, **WEHE**, *tw.* ach! wee! — *du!* wee u! *—, **WEHE**, *o.* wee, *o.* smart, pijn, *v.* leed, *o.*; *Wehen*, *mv.* barensweën, *o. mv.* barensnood, *m.* *—, **WEHE**, *bijw.* zeer, pijnlijk; grievend, smartelijk; — *thun*, zeer-, pijn doen; kwetsen, beleedigen; *sich* — *thun*, zich zeer doen, -beleedigen; *fig. das thut mir sehr (in der Seele)* —, dit grieft mij in de ziel, dit snijdt mij in het hart; *seinem Munde* — *thun*, uit zijnen mond sparen. *—**EN**, *onp. w.* waaijen; fladderen. *—**FRAU**, *—**MUTTER**, *v.* vroedvrouw, *v.* *—**GESCHREI**, *o.* *—**KLAGE**, *v.* weeklagt, *v.* weeklagen, *o.* *—**KLAGEN**, *o. w.* weeklagen, kermen, jammeren, treuren. *—**MUTH**, *—**MÜTHIGKEIT**, *v.* weemoed, *m.* weemoedigheid, *v.* *—**MÜTHIG**, *b. n.* en *bijw.* weemoedig, klagend, bedroefd, met weemoed, verdrietig.

WEHR, (**WEHRE**), *v.* weer, tegenweer, verdediging, *v.* wederstand, tegenstand, *m.*; versterking, *v.*; wapen, *o.*; *sich zur* — *setzen*, *stellen*, zich te weer stellen, zich verweren, -verdedigen. *—, (2) ploeggereeedschap, *o.* *—, *o.* dam, dijk; havendam, *m.*; — *an Aeckern*, hegge, omheining, *v.* *—**ANSTALT**, *v.* toerusting ter verdediging, *v.* *—**BAUM**, *m.* slagboom, *m.* *—**BÜNDNISS**, *o.* verdedigend verbond, *o.* *—**DAMM**, *m.* nooddam, *m.*

WEHREN, *b. w.* beletten, verbieden, weren, verhinderen; *einem Uebel*, *einer Sache* —, eene kwaal-, eene zaak tegengaan; een onheil voorkomen; wederstaan, tegenstand bieden; *sich* —, zich verzetten, verdedigen; *fig.* beteugelen (de driften).

WEHRGATTER, *o.* dijkpaalwerk, *o.* *...**GEHÄNG**, *o.* draagband, sabelriem, bandelier, *m.* *...**GERÜST**, *...**GESTELL**, *o.* (97) wapen-, geweerstok, *m.* geweerrak, rak, *o.* *...**GESCHMEIDE**, *o.* wapensieraad, *o.* sierlijke wapenen, *o. mv.* *...**GESETZ**, *o.* verbodswet, *v.* *...**HAFT**, *b. n.* weerbaar; *wehrhaft machen*, wapenen, uitrusten. *...**HAFTIGKEIT**, *v.* weerbaarheid, *v.* *...**KRIEG**, *m.* verdedigings-oorlog, *m.* *...**LEHNE**, *v.* (180) schuinte van den bedekten weg, *v.* glacis, *o.* *...**LINIE**, *v.* (180) lijn van defensie, verdedigingslinie, *v.* *...**LOS**,

b. n. en *bijw.* weerloos, ongewapend, onverdedigd; *fig.* zwak; *wehrlos machen*, ontwapenen, weerloos maken. *...LOSIGKEIT, *v.* weerloosheid, *v.* *...MANN, *m.* krijgsman, oorlogsman, krijgsknecht, *m.* *...SCHNUR, *v.* (108) kordon troepen, *o.* *...SCHRIFT, *v.* verdedigingsschrift, *o.* apologie, *v.* *...STAND, *m.* krijgsmansstand; militaire stand, *m.* *...ZAHN, *m.* slagtand van een wild zwijn, *m.* *...ZINS, *m.* interest op interest *m.*

WEHSE, *v.* (23) opaalsteen, *m.*

WEHTAGE, *m. mv.* dagen van smart, -van ellende, noodlottige -, zwarte dagen, *m. mv.*

WEIB, *o.* vrouw, *v.* wijf, vrouwspersoon, *o.* *—BAR, *b. n.* huwbaar. *—CHEN, *o.* vrouwtje, wijfje, (van dieren), *o.*

WEIBER, *mv.* vrouwen, *v. mv.* het vrouwelijk geslacht, *o.* *—ADEL, *m.* adel van moederszijde, *m.* *—ARBEIT, *v.* vrouwenwerk, *o.* vrouwenarbeid, *m.* vrouwelijke bezigheden, *v. mv.* *—ART, *v.* manier -, wijze der vrouwen, *v.* *—BRUST, *v.* vrouwenborst, *v.* *—FEIND, *m.* vrouwenhater, *m.* *—GEKLATSCHE, *—GESCHWÄTZ, *o.* vrouwengebabbel, -gepraat, -geklap, *o.* *—GESCHREI, *o.* vrouwengeschreeuw, -geroep, *o.* *—GESICHT, *o.* verwijfd -, vrouwelijk aangezigt, *o.* *—GLÜCK, *o.* huwelijksgeluk; goed geluk bij de vrouwen, *o.* *—HAFT, *b. n.* en *bijw.* zie WEIBISCH. *—HALSTUCH, *o.* vrouwen-omslagdoek, *m.* *—HAND, *v.* vrouwenhand, *v.* *—HANDSCHUH, *m.* vrouwen -, dameshandschoen, *m.* *—HASS, *m.* vrouwenhaat; haat voor -, afkeer van de vrouwen, *m.* *—HAUBE, *v.* vrouwenmuts, *v.* *—HAUS, *o.* (110) afgezonderd vrouwenvertrek; serail, harem, vrouwenverblijf, *o.* *—HEMD, *o.* vrouwenhemd, *o.* *—HERRSCHAFT, *v.* zie WEIBERREGIMENT. *—HERZ, *o.* vrouwenhart, hart eener vrouw, *o.* *—HUT, *m.* vrouwen -, dameshoed, *m.* *—JACKE, *v.* vrouwenjak; korset, keurslijf, *o.* *—KAPPE, *v.* zie WEIBERHAUBE. *—KLEID, WEIBSKLEID, *o.* vrouwenkleed, *o.* *—KNECHT, *m.* vrouwenknecht, *m.* *—KRANKHEIT, *v.* vrouwenkwaal, *v.* *—KRIEG, *m.* vrouwengekijf, *o.* *—KRAUT, *o.* (76) zie BEIFUSS. *—LAUNE, *v.* luim -, kuur -, nuk eener vrouw, *v.* *—LEHEN, *o.* vrouwelijk leen, *o.* *—LIEBE, *v.* vrouwenliefde; liefde tot de vrouwen, *v.* *—LIST, *v.* vrouwenlist, *v.* *—MÄHRCHEN, *o.* vrouwenpraatje, *o.* *—MANN, *v.* liefhebber van vrouwen; *fig.* goede sul, *m.* *—MANTEL, *m.* vrouwenmantel, *m.* *—MÜTZE, *v.* vrouwenmuts, *v.* *—NAME, *m.* vrouwennaam, *m.* *—NARR, *m.* vrouwengek, *m.* *—NESSEL, *v.* (76) witte brandnetel, *v.* *—ORDEN, *—STAND, *m.* staat van gehuwde vrouw, huwelijksstaat, *m.*; (§) *in den — treten*, huwen, trouwen, in den echt treden. *—RACHE, *v.* vrouwenwraak, *v.* *—RAUB, *m.* vrouwenroof, *m.* *—RECHT, *o.* vrouwenregt, voorregt der vrouwen, *o.* *—REGIMENT, *o. fig.* pantoffelregering, *v.* *—ROCK, *m.* vrouwenrok, onderrok, *v.* *—SACHE, *v.* vrouwelijke zaak, *v.* *—SATTEL, *m.* vrouwenzadel, *m.* *—SCHAM, *v.* vrouwelijke schaamte, eerbaarheid, *v.* *—SCHEU, *b. n.* afkeerig van de vrouwen. *—SCHINDER, *m.* beul zijner vrouw, *m.* *—SCHMUCK, *m.* vrouwenopschik, *m.* -tooisel, sieraad der vrouwen, *o.* *—SCHNEIDER, *m.* kleermaker voor dames, *m.* *—SCHUH, *m.* vrouwenschoen, *m.* *—STAAT, *m.* vrouwelijke staat, *m.* vrouwenregering, *v.* *—STAND, *m.* stand -, hoedanigheid van vrouw, *m. v.* *—STIEFEL, *mv.* vrouwenlaarzen, *v. mv.* rijglaarsjes, *o. mv.* *—STIMME, *v.* vrouwenstem; vrouwelijke stem, *v.* *—STRUMPF, *m.* vrouwenkous, *v.* *—SUCHT, *v.* begeerte -, zucht tot de vrouwen, *v.* *—SÜCHTIG, *b. n.* verzot op de vrouwen. *—TRACHT, *v.* vrouwendragt, -kleeding, *v.* *—VOLK, *o.* de vrouwen, *mv.* het vrouwvolk. *—ZEIT, *v.* maandstonden, *m. mv.* *—ZIMMER, *o.* vrouwenvertrek, *o.* vrouwenkamer, *v.*; (110) zie WEIBERHAUS.

WEIBES-SCHÖNHEIT, *v.* schoonheid eener vrouw, *v.* *—SOHN, *m. fig.* mensch, man, *m.*

WEIBHEIT, *v.* vrouwelijkheid, *v.*

WEIBISCH, *b. n.* en *bijw.* verwijfd, teeder, zwak, vrouwelijk; als eene vrouw; — *machen*, verwijfd maken; — *werden*, verwijfd worden, -raken.

WEIBLICH, *b. n.* vrouwelijk, van eene vrouw, eener vrouw toekomende; (151) vrouwelijk; (25) vrouwelijk (van verzen). *—KEIT, *v.* vrouwelijke natuur, natuur der vrouw, *v.* vrouwelijke eigenschappen, *v. mv.*; vrouwelijke gebreken, -hebbelijkheden, *o.* en *v. mv.*; vrouwelijke teeldeelen, *o. mv.*; *fig.* verwijfdheid, lafhartigheid, kleinmoedigheid, *v.*

WEIBSBILD, *o.* *...PERSON, *v.* (§) vrouwspersoon, *o.* vrouw, *v.* meisje, *o.*

WEIBSEN, *o.* (§) vrouw, *v.*

WEIBSGESICHT, *o.* vrouwelijk gelaat, *o.* *...GESTALT, *v.* vrouwelijke gestalte,

v. *...LEUTE, *mv.* vrouwspersonen, vrouwlieden, (§) vrouwlui, *mv.* *...SCHNEIDER, *m.* zie WEIBERSCHNEIDER. *...STÜCK, *o.* (§) grove-, dikke vrouw, dikke tante, *v.*; gemeen wijf, *o.* *...VOLK, *o.* zie WEIBSLEUTE.

WEICH, *b. n.* en *bijw.* week, zacht, mollig, poezelig, vleezig; teeder, zacht, fijn; *fig.* teeder, gevoelig; teederlijk, zachtelijk; *—es Holz*, wit hout; *—e Eier*, zachte eijeren; *fig. —es Wetter*, zacht weder; *ein —es Herz haben*, laf hartig-, weekhartig-, kleinmoedig zijn; (136) *eine —e Manier*, eene zachte manier; (171) *die —e Tonart*, de zachte zangtoon; — *machen*, week maken; *fig.* verteederen; (34) weeken; (4) doorkneden, zacht-, week maken; — *werden*, week worden; gevoelig-, verteederd-, aangedaan worden. *—BILD, *o.* regtsgebied eener stad, *o.* jurisdiktie, *v.* *—BOTTICH, *m.* (21) watervat, *o.*; (179) zie WEICHKÜPE.

WEICHE, *v.* weekheid, zachtheid; (106) lies, *v.*; het weeke, *o.* de weekheid (van den buik), *v.*; zijdewee, *o.*

WEICHEN, *b. w.* weeken; zie EINWEICHEN. *—, *o. w.* week worden. *—, *o. w.* (*onr.*) wijken, achteruitgaan, terugdeinzen, -treden; zich verwijderen, heengaan, de wijk nemen; *fig.* afstaan (iets aan iemand); *von einem —*, iemand verlaten, -begeven; *aus dem Wege —*, uit den weg gaan, plaats maken; *fig.* toegeven, onderdoen, inschikkelijk zijn. *—, *o.* het wijken, achteruitgaan; terugdeinzing, *v.*; *den Feind zum — bringen*, den vijand tot wijken brengen, -doen wijken, -terugslaan.

WEICHFASTEN, *mv.* zie QUATEMBER. *...FRIEDE, *m.* openbare vrede binnen het grondgebied eener stad, *m.* *...GESCHAFFEN, *b. n.* medelijdend, teêrgevoelig, teeder, weekhartig; gevoelig. *...GESOTTEN, *b. n.* week gekookt. *...HEIT, *v.* weekheid, *v.* *...HERZIG, *b. n.* weekhartig, teeder, gevoelig. *...HERZIGKEIT, *v.* weekhartigheid, gevoeligheid, teederheid, *v.* *...HUFIG, *b. n.* week van hoeven. *...KORN, *o.* zacht koren, *o.* *...KÜBEL, *m.* weekkuip, *v.* *...KÜPE, *v.* (84) weekkuip, *v.* *...LEIBIG, *b. n.* loslijvig. *...LEIBIGKEIT, *v.* loslijvigheid, *v.*

WEICHLICH, *b. n.* en *bijw.* weekelijk, zacht, teeder; *fig.* fijn, zacht, teêr. *—KEIT, *v.* weekelijkheid, zachtheid, fijnheid, teederheid, *v.*

WEICHLING, *m.* weekelijk mensch, vertroeteld-, verwijfd man, *m.*

WEICHMÄULIG, *b. n.* (128) *ein —es Pferd*, een paard dat teêr van bek is. *...MÜTHIG, *b. n.* *...MÜTHIGKEIT, *v.* zie WEICHHERZIG, WEICHHERZIGKEIT. *...PFLASTER, *o.* weekpleister, verzachtende pleister, *v.* *...SCHALIG, *b. n.* met een' zachten bast, met eene zachte schaal.

WEICHSEL, *...KIRSCHE, *v.* morel, *v.* *...KIRSCHBAUM, *m.* morellenboom, *m.* *...ZOPF, *m.* (34) poolsche haarvlecht, (ziekte), *v.*

WEICHUNG, *v.* weeking, verzachting, weekmaking, *v.*

WEID, *m.* zie WAID. *—DARM, WEIDEDARM, *m.* (59) groote-, dikke darm, (van het hert enz.), *m.*

WEIDE, *v.* (WEIDEBAUM, *m.*) wilg, *v.* wilgenboom, *m.* *—, *v.* weide, *v.* weiland, *o.* weigrond, *m.*; voeder, (ook 59), *o.*; *fig.* lust, *m.* vermaak (voor de oogen), *o.*; jagt, *v.* het jagen. *—ACKER, *v.* (2) braakland, *o.* *—BRECHEN, *o.* *—BRUCH, *m.* (175) bloedpissing, bloedlozing, *v.* *—DARM, *m.* zie WEIDDARM. *—GANG, *m.* weg naar de weide, *m.* *—GANG, *m.* *—FREIHEIT, *v.* *—RECHT, *o.* weideregt, *o.* vrijheid om te weiden, *v.* *—GELD, *o.* weidegeld, *o.* *—GENOSS, *m.* jagtgezel, *m.* *—GESCHREI, *o.* jagtgeschreeuw, *o.* *—HAUFEN, *o.* jagtgezelschap, *o.* troep jagers, *m.* *—LAND, *o.* weiland, *o.* *—MANN, *m.* jager, *m.* *—MÄNNISCH, *b. n.* als een jager; naar het gebruik-, volgens de gewoonten der jagers. *—MANNSCHAFT, *v.* jagersberoep, *o.* *—MESSER, *o.* zie WEIDMESSER.

WEIDEN, *b. w.* weiden, laten weiden, -grazen; (44) hoeden; *fig. seine Augen, sich an etwas —*, zijne oogen verlustigen aan, zijne blikken met genoegen laten rondweiden. *—, *o. w.* weiden, grazen; *sich mit leerer Hoffnung —*, zich met eene ijdele hoop vleijen. *—, *o.* het weiden, grazen.

WEIDEN, *b. n.* wilgen, van wilgenhout. *—ASCHE, *v.* wilgenasch, *v.* *—BACH, *o.* beek van wilgen omringd, *v.* *—BAND, *m.* wilgenband, *m.*; (196) dun rijsje of teentje om den wijngaard te binden, *o.* *—BAUM, *m.* zie WEIDE. *—BLATT, *o.* wilgenblad, *o.* *—BOHRER, *m.* (103) vlinder zonder snuit, *m.*; (soort van) groote rups, *v.* *—BUSCH, *m.* wilgenbosch, *o.* *—ERDE, *v.* vermolming van wilgenhout, *o.* *—GERTE, *v.* roede, garde, *v.* teen, *o.* *—HOLZ, *o.* wilgenhout, *o.* *—KÄFER, *m.* meikever, *m.* *—KÄTZCHEN, *o.* bloesem van wilgenboo-

men, *m*. *—KOHLE, *v*. wilgenkool, *v*. *—KORB, *m*. teenen korf, *m*. *—KRANZ, *m*. wilgenkroon, *v*. *—LAUB, *o*. wilgenloof, *o*. wilgenbladeren, *o*. *mv*. *—MEISE, *v*. mees van Languedoc, *v*. *—MÜCKE, *v*. zie WEIDENZEISIG. *—NUTZUNG, *v*. regt tot het vellen van wilgenboomen, *o*. *—PALME, *v*. zie WEIDENKÄTZCHEN. *—RAUPE, *v*. wilgrups, *v*. *—RÖSCHEN, *o*. *—ROSE, *v*. wilgroos, *v*. *—RÜSSELKÄFER, *m*. kalander, korenworm, *m*. *—RUTHE, *v*. zie WEIDENGERTE. *—SCHWAMM, *m*. wilgenpaddestoel, *m*. *—STAMM, *m*. wilgenstam, *m*. *—STAUDE, *v*. dwergwilgenboom, *m*. *—ZEISIG, *m*. (zekere) zangvogel, *m*.

WEIDEPLATZ, *m*. weiland, *o*. *...RECHT, *o*. weideregt; deel van het wild voor de honden, *o*.

WEIDERICH, *o*. (76) weegbree, *v*.

WEIDGESCHREI, *o*. zie JAGDGESCHREI.

WEIDICHT, *o*. zie WEIDENBUSCH.

WEIDKNECHT, *m*. jagersknecht, *m*.

WEIDLICH, *b*. *n*. en *bijw*. dapper, moedig, sterk, koen; dapperlijk, moediglijk; (§) ferm, duchtig, ter dege, zoo als het behoort.

WEIDLOCH, *o*. (59) aarsgat van het roswild, *o*.

WEIDMANN, *m*. jager, *m*. *...MÄNNISCH,* *b*. *n*. en *bijw*. als een jager, tot de jagt behoorende. *...MANNSCHAFT, *v*. het jagen, *o*. jagt, *v*. *...MESSER, *o*. jagtmes, jagersmes, *o*. *...RECHT, *o*. zie JÄGERRECHT. *...SACK, *m*. *...TASCHE, *v*. jagersweitasch, *v*. *...SPROSSE, *v*. zie AUGENSPROSSE. *...SPRUCH, *m*. *...WORT, *o*. jagerswoord, *o*. - term, *m*. - uitdrukking, *v*. *...WERK, *o*. jagt, *v*. het jagen; wild, *o*. *...WUND, *b*. *n*. (59) gekwetst in de ingewanden.

WEIFE, *v*. haspel, garenwinder, *m*. *—N, *o*. *w*. haspelen, winden.

WEIGERN, *b*. *w*. zie VERWEIGERN; *sich* —, *w*. *w*. weigeren, afwijzen, afslaan. *...UNG, *v*. weigering, afwijzing, *v*.

WEIHBISCHOF, *m*. wijbisschop, *m*. *...BROT, *o*. heilige ouwel, hostie, *v*. *...BRUNNEN, *m*. zie WEIHKESSEL.

WEIHE, *v*. en *m*. kiekendief, wouw, *m*. *—, (WEIHUNG), *v*. wijding, inwijding, priesterwijding, *v*. *—N, *b*. *w*. wijden, inwijden; opdragen, toewijden; zegenen; in eene geestelijke orde opnemen. *—R, *m*. vijver, vischvijver; inwijder, wijder, inzegenaar, *m*.

WEIHGELÜBDE, *o*. gelofte-gift, *v*. *...KESSEL, *m*. wijwaterbakje, *o*. *...MESSE, *v*. inwijdingsmis, *v*.

WEIHNACHTEN, *v*. (WEIHNACHTSFEST, *o*.) kersmis, *v*. kersfeest, *o*.; *auf* —, tegen kersmis; *spr*. *grüne* —, *weisse Ostern*, groene kersmis en witte paschen, (aangenaam weder in December en koude in het voorjaar).

WEIHNACHTSABEND, *m*. kersavond, *m*. *...FEIER, *v*. viering van het kersfeest, *v*. *...FEIERTAG, *m*. kersdag, *m*. *...GESCHENK, *o*. kersmisgeschenk, *o*. *...LIED, *o*. kerslied, *o*. *...METTE, *v*. kersmisvroegmetten, *v*. *mv*. *...PREDIGT, *v*. kerspredikatie, preek over de geboorte van den Heer, *v*. *...QUARTAL, *o*. kersmis-, Decembermaan, *v*. *...ZEIT, *v*. kerstijd, *m*.

WEIHÖL,* *o*. gewijde-, heilige olie, zalfolie, *v*.

WEIHRAUCH, *m*. wierook; *fig*. lof, *m*.; *der arabische* —, mannelijke arabische beste wierook; *fig*. *einem — streuen*, iemand lof toezwaaijen. *—BAUM, *m*. wierookboom, *m*. *—BÜCHSE, *v*. wierookdoosje, - fleschje, *o*. *—FASS, *o*. wierookvat, *o*. *—KÖRNER, *mv*. arabische wierook, *m*. *—MANNA, *o*. welriekende manna, *v*. *—RINDE, *v*. wierookbast, *m*. *—VOGEL, *m*. weduwaal, *m*.

WEIHSALZ, *o*. geheiligd zout, *o*. *...SCHRIFT, *v*. opdragt, toewijding, *v*. *...WASSER, *o*. wijwater, *o*. *...WEDEL, *...QUAST, *...SPRENGEL, *m*. wijwaterkwast, *m*.

WEIL, *vw*. dewijl, daar, naardien, vermits, omdat, aangezien; terwijl, zoolang als, gedurende, staande.

WEILAND, *b*. *n*. en *bijw*. wijlen, zaliger; *fig*. voorheen, te voren, weleer.

WEILCHEN, *o*. (§) oogenblikje, oogenblik, *o*.

WEILE, *v*. wijl, poos, *v*.; ledige tijd, rusttijd, *m*.; uren van uitspanning, snipperuurtjes, *o*. *mv*.; *alle* —, zie ALLEWEILE; *lange — haben*, zich vervelen; *lange — machen*, vervelen, verveling veroorzaken; *es wird mir darüber Zeit und — lang*, dit verveelt mij zeer; *einem die lange — vertreiben*, iemand tijdverdrijf verschaffen, - tijdkorting geven, gezelschap houden; *wir sind nicht für die lange — hier*, wij zijn niet voor niets hier; *spr*. *eile mit* —, of *gut Ding will — haben*, haast u langzaam, haastige spoed is zelden goed. *—N, *o*. *w*. uitblijven; talmen, dralen; zich ophouden, langzaam gaan. *—R, *m*. gehucht, klein dorp, *o*.; *fig*. sluijer, *m*.

WEILING, *m*. stokvisch, *m*.

WEIN, *m*. wijn, *m*.; *fig*. druivensap, druivenbloed, *o*.; wijngaard, *m*.; *ab-*

gezogener —, getapte wijn; *heuriger* —, wijn van dit jaar; *zweijähriger* —, tweejarige wijn; *zu —e gehen*, naar de kroeg gaan, — *lesen*, wijn oogsten, -lezen; *reinen — einschenken*, *fig.* de waarheid zeggen; — *keltern*, druiven persen. *—ACCISE, *v.* wijnaccijns, *m.* belasting op den wijn, *v.* *—APFEL, *m.* wijnappel, *m.* *—ARM, *b. n.* weinig wijn voortbrengende. *—ART, *v.* wijnsoort, *v.* *—ARTIG, *b. n.* wijnachtig, als wijn. *—ÄUGLEIN, *o.* (76) berberisse, *v.* *—BANK, *v.* wijnkroeg, *v.* *—BANN, *m.* (82) uitsluitend regt van een' heer om in zijn gebied alleen zijnen wijn te verkoopen, *o.* *—BAU, *m.* wijnbouw, *m.* *—BAUER, *m.* zie WINZER. *—BECHER, *m.* wijnbeker, *m.* *—KELK, *v.* *—BEERE, *v.* druif, *v.* *—BEERKERN, *m.* druivenpit, *v.* *—BEERSAFT, *m.* druivensap, *o.* *—BEINHOLZ, *o.* (76) kornoeljeboom, *m.* *—BERG, *m.* wijnberg, *m.*; *ein neu angelegter* —, een nieuw veld met wijngaarden beplant. *—BERGSSCHNECKE, *v.* (soort van) schelpslak, *v.* *—BIRN, *v.* wijnpeer, *v.* *—BLATT, *o.* wijngaardblad, *o.* *—BLÜTHE, *v.* wijngaardbloesem, *m.* *—BOHRER, *m.* kelderboor, *v.* *—BRANNTWEIN, *m.* brandewijn, *m.* *—BRÜHE, *v.* wijnsaus, *v.* *—BUTTE, *v.* druivenkorf, *m.* *—DROSSEL, *m.* vijgebijter, (vogel), *m.* *—DUNST, *v.* *—DÜNSTE, *mv.* dampen van den wijn, *m. mv.*

WEINELN, *o. w.* naar wijn smaken, een' wijnsmaak hebben; neiging hebben tot weenen.

WEINEN, *o. w.* weenen, schreijen, tranen storten, krijten, (§) huilen; *über einen* —, iemand beweenen, -betreuren; *vor Freude* —, vreugdetranen storten. *—, *o.* tranen, *m. mv.* *—D, *b. n.* weenend, schreijend; onder het storten van tranen. *—SWERTH, *b. n.* tranen waard.

WEINERLICH, *b. n.* en *bijw.* schreijend, weenend, jammerend, klagend; *es ist mir eben nicht* —, ik heb geen' grooten lust tot weenen.

WEINERNTE, *v.* wijnoogst, *m.*; zie WEINLESE. *...ESSIG, *m.* wijnazijn, *m.* *...FÄCHSER, *m.* zie FÄCHSER. *...FARBE, *v.* wijnkleur, wijnroode kleur, *v.* *...FARBIG, *b. n.* wijnkleurig. *...FASS, *o.* wijnvat, *o.* *...FLASCHE, *v.* wijnflesch, *v.* *...FLECKEN, *m.* wijnvlak, *v.* *...FROHNE, *v.* heerendienst bestaande in het vervoer van wijn, *v.*; wijntiende, *o.* *...FUHRE, *v.* vervoer van wijn, *o.* *...GADEN, *m.* zie WEINKELLER. *...GARTEN, *m.* wijnberg, wijngaard, *m.* *...GÄRTNER, *m.* zie WINZER. *...GAST, *m.* bezoeker eener wijnkroeg, *m.* *...GEBINDE, *o.* zie WEINFASS. *...GEBIRGE, *o.* zie WEINBERG. *...GEGEND, *v.* wijnstreek die wijn voortbrengt, *v. mv.* *...GEIST, *m.* wijngeest, *m.* *...GELAG, *o.* wijngelag; (§) wijnzootje, *o.* *...GELÄNDER, *o.* prieël met een' wijngaard bedekt, *o.* *...GELEHRT, *b. n.* bedreven in de kennis der wijnsoorten. *...GERUCH, *m.* wijnreuk, wijngeur, *m.* *...GESCHMACK, *m.* wijnsmaak, *m.* *...GLAS, *o.* wijnglas, *o.* *...GOTT, *m.* (43) god van den wijn, Bacchus, *m.* *...GRÜN, *b. n.* met wijn bevochtigd, (van vaten). *...GÜLTE, *v.* opbrengst in wijn, *v.* *...HACKE, *...HAUE, *v.* wijngaardbak, *m.* *...HAFT, WEINICHT, *b. n.* wijnachtig. *...HANDEL, *m.* wijnhandel, handel in wijn, *m.* *...HÄNDLER, *m.* wijnhandelaar, wijnkooper, *m.* *...HAUS, *o.* wijnhuis, *o.* kroeg, *v.* *...HEBER, *m.* wijnhevel, *m.* *...HEFEN, *mv.* wijnmoer, *v.* *...HEFENASCHE, *v.* loog-, potasch, *v.* *...HERR, *m.* opzigter der wijngaarden, *m.* *...HOLZ, *o.* hout van den wijnstok, wijnhout, *o.* *...HÜGEL, *m.* wijnheuvel, -berg, *m.* *...HÜLSE, *v.* druivenschil, *v.* *...HÜTER, *m.* wijngaardhoeder, *m.*

WEINICHT, *b. n.* zie WEINARTIG, WEINHAFT.

WEINJAHR, *o.* wijnjaar, jaar dat veel wijn oplevert, *o.* *...KALTESCHALE, *v.* wijnsoep, koude schaal, *v.* *...KANNE, *v.* wijnkan, *v.* *...KARREN, *m.* wijnkarretje, *o.* *...KAUF, *m.* koop van wijn, *m.*; verkooping (veiling) waarbij wijn wordt gedronken, *v.*; zie ook LEIHKAUF. *...KELLER, *m.* wijnkelder, *m.* *...KELTER, *m.* zie KELTER. *...KENNER, *m.* wijnkenner, *m.* *...KERN, *m.* druivenkern, *v.* *...KIEFER, *m.* zie WEINKOSTER. *...KIRSCHE, *v.* morel, *v.* *...KNOSPE, *v.* knop van den wijngaard, *m.* rank, *v.* *...KOCH, *m. fig.* Oogstmaand, *v.* Augustus, *m.* *...KOSTER, *m.* wijnproever, wijnkenner, *m.* *...KRAHN, *m.* wijnkraan, *v.* *...KRANZ, *m.* wijnkrans, *m.* *...KRÄUTER, *mv.* wijnkruiden (ter vermenging), *o. mv.*; (76) veld-anemoon, *v.* *...KRUG, *m.* wijnkruik, *v.* *...KUFE, *v.* wijnkuip, *v.* *...KÜFER, *...KÜPER, *m.* wijnkuiper, *m.* *...KÜHLER, *m.* koelvat, *o.* *...LÄGER, *m.* okshoofd, *o.* legger, *m.* (vat). *...LAGER, *m.* wijnkelder,

m. wijnpakhuis, *o.*; stelling voor wijnvaten, *v.* *...LAND, *o.* wijnland; land dat veel wijn oplevert, *o.* *...LÄNDER, *m.* bewoner van een land dat veel wijn oplevert, *m.* *...LATTE, *v.* wijngaardlat, *o.* *...LAUB, *o.* wijngaardloof, *o.* *...LAUBE, *v.* priëel met een' wijngaard bedekt, *o.* *...LAUBSTAB, *m.* (43) Bacchusstaf, *m.* *...LAUCH, *m.* veldknoflook, *v.* *...LERCHE, *v.* gekuifde leeuwerik, *m.* *...LESE, *v.* wijnoogst, *m.* wijnlezing, *v.*; — *halten*, de druiven oogsten. *...LESER, *m.* —INN, *v.* wijnoogster, -lezer, druivenlezer, -leester, *m. v.* *...LESEZEIT, *v.* oogsttijd, wijnoogst, *m.*

WEINLING, *m.* vrucht van een' wijnachtigen smaak, *v.*

WEINLOS, *b. n.* geen' wijn voortbrengende. *...MÄKLER, *m.* wijnmakelaar, *m.* *...MANGEL, *m.* gebrek aan wijn, wijngebrek, *o.* *...MARKT, *v.* wijnmarkt, wijnveiling, *v.* verkoop van wijn, *m.* *...MASS, *o.* wijnmaat, *v.* *...MEISTER, *m.* wijngaardenier, *m.* *...MESSER, *o.* druiven-, snoeimes, *o.* *...MONAT, *m.* wijnmaand, *v.* October, *m.* *...MOST, *m.* most, nieuwe wijn, *m.* *...MOTTE, *v.* (103) (soort van) kapel, *v.* *...MÜCKE, *v.* (103) wijnmug, *v.* *...MUSS, *...BEERMUSS, *o.* druivenkonfituur, *v.* *...MUTTER, *v.* zie WEINHEFEN. *...NIEDERLAGE, *v.* wijnkelder, *m.* wijnpakhuis, *o.* *...PALME, *v.* wijnpalmboom, *m.* *...PFAHL, *m.* wijngaardstok, *m.* *...PFLAUME, *v.* lekkere groene pruim, reine-claude, *v.* *...PRESSE, *...TROTTE, *v.* wijnpers, druivenpers, *v.* *...RANKE, *v.* wijngaardrank, *v.* *...RAUPE, *v.* wijnstokrups, *v.* *...RAUSCH, *m.* roes van wijn, wijnroes, *m.* (dronkenschap). *...RAUTE, *v.* (76) wijnruit, *v.* *...REBE, *v.* wijnstok, *m.* wijngaardrank, *v.* *...REICH, *b. n.* rijk aan wijn. *...REIS, *o.* wijngaardscheut, *v.* *...ROSE, *v.* wilde roos, *v.* *...ROSENSTRAUCH, *m.* wilde-rozenstruik, *m.* *...ROTH, *b. n.* rood als wijn. *...SÄUERLICH, *b. n.* zuurachtig, wijnachtig, rinsch. *...SÄURE, *v.* wijnzuur, *o.* *...SCHANK, *m.* wijnslijterij, wijntapperij, *v.* wijnhuis, *o.* *...SCHANKSTEUER, *v.* belasting op de wijnslijterij, *v.* *...SCHENK, *m.* wijntapper, herbergier, kroeghouder, *m.* *...SCHENKE, *v.* zie WEINSCHANK. *...SCHLAUCH, *m.* lederen wijnzak; *fig.* groote drinker, (§) wijnzuiper, roodneus, wijnbuik, *m.* *...SCHLEHE, *v.* (76) barbarisse, *v.* *...SCHRÖTER, *m.* wijndrager, *m.* *...SETZLING, *m.* zie FÄCHSER. *...STEIN, *m.* wijnsteen, *m.* *...STEINARTIG, *...STEINSAUER, *b. n.* wijnsteenachtig, wijnsteenzuur. *...STEINGEIST, *m.* geest van wijnsteen, *m.* *...STEINÖL, *o.* wijnsteenolie, *v.* *...SÄURE, *v.* (133) wijnsteenzuur, *o.* *...STEUER, *...ACCISE, *v.* belasting op den wijn, *v.* *...STICHER, *m.* wijnkenner, -proever, *m.* *...STOCK, *m.* wijnstok, *m.* *...SUPPE, *v.* wijnsoep, *v.* *...TONNE, *v.* wijnvat, *o.* *...TRÄBER, *...TRESTER, *...TRIESTER, *mv.* druivendroesem, *m.* *...TRAUBE, *v.* druif, *v.* *...TRAUBENKAMM, *m.* zie TRAUBENKAMM. *...TRINKER, *m.* wijndrinker *m.* *...VERFÄLSCHER, *m.* vervalscher van wijn, *m.* *...VERFÄLSCHUNG, *v.* wijnvervalsching, *v.* *...VERLASSER, *m.* zie WEINHÄNDLER. *...VERLIESS, *o.* zie WEINKELLER. *...VISIRER, *m.* wijnroeijer, *m.* *...VISITATOR, *m.* kommies die den wijn in de vaten onderzoekt, *m.*; *fig.* kelderrat, *v.* *...VORRATH, *m.* wijnvoorraad, *m.* *...WACHS, *m.* gewas van wijn, *o.* *...WAGE, *v.* weegglas, *o.* *...WETTER, *o.* gunstig weder voor den wijnbouw, *o.* *...WIRTH, *m.* zie WEINSCHENK. *...WURZ, *v.* (76) (soort van) nagelkruid, *o.* *...ZEHENT, *m.* wijntiende, *o.* *...ZEICHEN, *o.* uithangbord voor een wijnhuis, *o.*; zie ook WEINKRANZ. *...ZOLL, *m.* zie WEINACCISE. *...ZUBER, *m.* wijnkuip, *v.*

WEIS, *bijw.* (§) *einem etwas — machen*, iemand iets wijs maken, -diets maken, -op de mouw spelden; *etwas — werden*, iets kennen, -weten; -vernemen, -ontwaren, -bemerken, -bespeuren; *mir machen Sie das nicht —!* of *das müssen Sie einem andern — machen!* fop anderen daarmede.

WEISE, *v.* wijze, wijs, manier; (171) zangwijs, melodie; (151) wijs, *v.* *—, *m.* wijze, wijsgeer, wijze-, verstandige man, filozoof, *m.* *—, *b. n.* en *bijw.* wijs, verstandig; wijselijk.

WEISEL, WEISER, *m.* bijenkoningin, *v.*

WEISEN, *b. w. (onr.)* wijzen, aantoonen, aanwijzen, doen zien, aanduiden; onderrigten, leeren; *fig. das wird sich —*, wij zullen zien, de tijd zal het leeren; *sich — lassen*, rede verstaan, naar rede luisteren; *einen an einen —*, iemand naar iemand verwijzen; *von sich —*, af-, terugwijzen; *einen aus dem Hause —*, iemand de deur wijzen,

- het huis uitjagen; *aus dem Lande* —, verbannen, bannen.

Weiser, *m.* wijzer (van een uurwerk), *m.* zie **Weisel**.

Weisheit, *v.* wijsheid, kennis, *v.* verstand, *o.*; voorzigtigheid, *v.* *—**skram**, *m.* *fig.* waanwijsheid, schoolvosserij, *v.* *—**zähne**, *mv.* wijsheidstanden, *m.* *mv.*

Weislich, *bijw.* wijselijk, met wijsheid, met verstand.

Weisling, *m.* waanwijze, *m.*

Weiss, *b. n.* en *bijw.* wit, blank, zuiver, schoon, rein, net; — *anstreichen*, wit verwen; witten, met kalk bestrijken; *sich — kleiden*, zich in het wit kleeden; *—es Brod*, wit-, fijn brood; *—e Wäsche*, schoon linnengoed; *der —e Sonntag*, zondag na Paschen. *—, **Weisse**, *o.* het wit, witte, *o.* witheid, blankheid, *v.*; (106) wit van het oog, *o.*

Weissagen, *b. w.* voorspellen, voorzeggen, waarzeggen. *...**sager**, *m.* —**inn**, *v.* waarzegger, voorspeller, voorzegger, *m.* waarzegster, *v.* *...**sagung**, *v.* voorspelling, voorzeggerij, waarzeggerij, profecij, *v.*

Weissaller, zie **Weisspappel**. *...**backen**, *o.* *...**bäckerei**, *v.* het bakken van wittebrood, *o.*; wittebroodsbakkerij, *v.* *...**bäcker**, *m.* wittebroodsbakker, bakker van fijn brood, *m.* *...**band**, *o.* zekere visch van het geslacht der baarzen, *m.* *...**bart**, *m.* zwarte aap met witten baard, *m.* *...**bier**, *o.* wit bier, *o.* *...**binder**, *m.* kuiper, *m.* *...**birke**, *v.* witte berkenboom, *m.* *...**blätterig**, *b. n.* witbladerig, met witte bladeren. *...**blau**, *o.* lichtblaauwe kleur; (34) groene staar, (oogziekte), *v.* *...**blech**, *o.* blik, *o.* *...**brod**, *o.* wittebrood, fijn brood, *o.* *...**buche**, *v.* witte beuk, hagebeuk, *m.* *...**buchen**, *b. n.* van hagebeukenhout. *...**dorn**, *m.* hagedoorn, *m.* *...**drossel**, *m.* vijgebijter, (vogel), *m.*

Weisse, *v.* witheid, *v.* *—, *m.* en *v.* blanke, *m.* en *v.*

Weisseller, *...**erle**, *v.* elzenboom met witte bladeren, *m.*

Weissen, *b. w.* witten, wit maken, -schilderen. *...**er**, *m.* witter, *m.*

Weisserz, *o.* zie **Weisskupfererz**, **Weisssilbererz**, *...**fichte**, *...**tanne**, *v.* witte pijnboom, *m.* *...**fisch**, *m.* witvisch, *m.* blei, *v.* *...**fleckig**, *...**gefleckt**, *...**getüpfelt**, *...**stüppelig**, *b. n.* wit gevlakt. *...**fuchs**, *m.* goudvos, (paard), *m.* *...**gar**, *b. n.* (84) — *machen*, *weiss gärben*, wit looijen, zeemleêr bereiden. *...**gärber**, *m.* zeembereider, zeemtouwer, *m.* *...**gärberei**, *v.* *...**gärberhandwerk**, *o.* zeemtouwerij, *v.* zeembereidershandwerk, *o.* *...**gärberhandel**, *m.* *...**gärberwaare**, *v.* zeemgoed, *o.* *...**gelb**, *...**gelblich**, *b. n.* lichtgeel; isabel, hermelijn-, roomkleurig, bleekgeel (van paarden). *...**glühend**, *b. n.* witgloeijend. *...**gold**, *o.* witgoud, *o.* platina, *v.* *...**grau**, *b. n.* lichtgrijs. *...**groschen**, *m.* zilvergrosch, (duitsch muntstuk), *v.* *...**güldenerz**, *o.* witzilvererts, *m.* *...**gut**, *o.* witte tabaksbladen, *o.* *mv.* *...**haarig**, *b. n.* met witte (grijze) haren. *...**harz**, *o.* witte hars, *v.* *...**holz**, *o.* wit hout, *o.* *...**huhn**, *o.* jonge vette kip, *v.* *...**kehlchen**, *o.* witkeeltje, (vogel), *o.* *...**klar**, *b. n.* doorschijnend wit. *...**kohl**, *v.* *...**kraut**, *o.* witte kool, *v.* *...**kopf**, *m.* (§) grijskop; (103) vischarend, *m.* *...**kram**, *m.* linnenwinkel, *m.* *...**krämer**, *m.* —**inn**, *v.* linnenkooper, *m.* linnenkoopvrouw, *v.* *...**kupfer**, *o.* wit koper, *o.* *...**kupfererz**, *o.* witkopererts, *m.*

Weisslich, *b. n.* witachtig, eenigzins wit; *ein weisslichrother Rubin*, een bleekroode robijn.

Weisspappel, *v.* witte populier, abeelboom, *m.* *...**pfennig**, *m.* zilvergeld, *o.*; zilveren penning, *m.* *...**röthlich**, *b. n.* bleekrood, isabelkleurig, (van paarden). *...**scheckig**, *b. n.* witgespikkeld, witgevlakt. *...**sieden**, *o.* het witkoken. *...**silbererz**, *o.* zie **Weissgüldenerz**. *...**sprenklig**, *b. n.* zie **Weissscheckig**. *...**tanne**, *v.* zie **Weissfichte**. *...**warm**, *b. n.* zie **Weissglühend**. *...**wurz**, *v.* (76) zie **Salomonssiegel**. *...**zeug**, *o.* schoon linnengoed, *o.*

Weisung, *v.* onderrigting, leering, *v.*; bevel, *o.* order; berisping, *v.* verwijt, *o.*

Weit, *b. n.* wijd, breed; breedvoerig, uitgebreid; uitgestrekt, wijd uitgestrekt, groot, ruim; wijd (van kleederen enz.); ver (van een' weg); onmetelijk (van de zee); *die ganze —e Welt*, de gansche wereld, het geheele wereldrond; — *entfernt*, ver afgelegen; *fig. ein —es Gewissen haben*, een rekbaar geweten hebben; *im —en Verstande*, in een' uitgebreiden zin. *—, *bijw.* breedvoerig, in het breede; veel, zeer, verre weg; verre; *ich habe noch — bis dahin*, ik heb nog een' verren weg af te leggen; *von —em*, van verre; —

in den Wald hinein, diep in het bosch; — *gelehrter*, — *grösser*, veel geleerder, veel grooter; *wie* —? hoe ver? tot waar? *so* —, zoo ver, tot hier, niet verder; *in so — sind wir einig*, in zoo verre zijn wij het eens; *so — dass*, voor zooverre; *fig. die Sache geht sehr* —, de zaak zal zich ver uitstrekken; *etwas zu — treiben, in einer Sache zu — gehen*, iets te ver drijven, overdrijven, eene zaak te ver drijven; *er ist darin — gekommen, er hat es darin — gebracht*, hij heeft het er ver in gebragt; *es ist mit der Sache zu — gekommen*, de zaak is te ver heen; (§) *nicht — her sein*, van geringe afkomst zijn; niet veel deugen; *bis auf —eren Befehl*, tot nader order. *wie — ist es auf der Uhr?* hoe laat is het?

Weit, *o*. (203) breedte, *v*.

Weitäugig, *b. n.* groote oogen hebbende. *...**aussehend**, *b. n.* zie **Aussehend**. *...**bäuchig**, *b. n.* met een' breeden buik, dik, gezet. *...**beinig**, *b. n.* wijdbeenig. *...**berühmt**, *b. n.* wijdvermaard, alom beroemd.

Weite, *v*. wijdte, ruimte, uitgestrektheid, grootheid, *v*. omvang, *m*.; breedte, lengte, *v*.; inhoud, *m*.; verwijdering, *v*. afstand, *m*. verschiet, *o*. verte, *v*.; (92 en 157) afstand; (5) boog eener geworpen bom, *m*.; *in die* —, in de verte, in het verschiet, op een' afstand. *—**n (sich)**, *w. w.* verwijden, zich uitstorten. *—**nzirkel**, *m*. (198) afstandscirkel, *m*.

Weiter, *b. n.* en *bijw.* verder, voort, meer; *ohne —e Umstände*, zonder meer pligtplegingen; zonder vorm van proces. *—, (*vergr. tr.* van **Weit**), wijder, breeder, grooter, ruimer, meer uitgestrekt, breedvoeriger; daarenboven, boven-, buitendien; overigens; — *machen*, wijder maken, verwijden; *ein Loch — machen*, een gat dieper uitboren; —*! (fahren Sie fort!)* verder! ga voort! vervolg! *ich habe nichts — zu thun*, ik heb niets meer (verder niets) te doen; *wenn es — nichts ist*, als het anders niet is; *was wollen Sie —?* wat wilt gij meer? *hören Sie nur* —, luister slechts verder; *und wie ging es —?* en verder? welnu, het vervolg? *und so* —, en zoo voorts; — *lesen*, verder lezen, voortgaan met lezen, zijne lezing vervolgen; — *kommen*, verder-, vooruit komen; *fig.* veld-, terrein winnen; *das —e*, het overige, de rest.

Weitern, *b. w.* wijder-, breeder maken.

Weiterungen, *mv. fig.* droevige-, noodlottige gevolgen; bezwaren, *o. mv.* moeijelijkheden, *v. mv.*

Weitläufig, *b. n.* en *bijw.* uiteen, ruim, wijd, uitgestrekt; *fig.* breedvoerig, wijdloopig. *—**keit**, *v*. ruimte, wijdte, uitgestrektheid, *v*. omvang, *m*.; *fig.* breedvoerigheid, wijdloopigheid, *v*. **Weitläufigkeiten**, *mv.* zie **Weiterungen**.

Weitmaschig, *b. n.* met wijde mazen, (van een net). *...**säulig**, *b. n.* *ein —es Gebäude*, een wijdzuilig gebouw. *...**schichtig**, *...**schweifig**, *b. n.* zie **Weitläufig**. *...**schweifigkeit**, *v*. zie **Weitläufigkeit**; omhaal van woorden, *m*. *...**sichtig**, *b. n.* verziende. *...**sichtige**, *m*. verziende, *m*. (die van verre beter ziet dan van nabij). *...**sichtigkeit**, *v*. geschiktheid om van verre te zien, *v*.

Weitzen, *m*. weit, tarwe, *v*.; *türkischer* —, turksch koren, *o*. maïs, *v*. *—**acker**, *m*. *—**feld**, *o*. tarweland, -veld, *o*. *—**ähre**, *v*. korenaar, tarwe-aar, *v*. *—**artig**, *—**ähnlich**, *b. n.* (76) als tarwe, tarwe-achtig. *—**bier**, *o*. tarwebier, *o*. *—**brei**, *m*. tarwebrij, *m*. -pap, *v*. *—**brod**, *o*. tarwebrood, *o*. *—**ernte**, *v*. tarweoogst, *m*. *—**gries**, *m*. tarwegierst, *v*. *—**kleie**, *v*. tarwezemel, *v*. *—**korn**, *o*. korrel tarwe, *v*. *—**land**, *o*. tarweland, *o*. *—**mehl**, *o*. tarwemeel, *o*. *—**saat**, *v*. tarwezaad, *o*.; maaitijd van de tarwe, *m*. *—**schrot**, *o*. vergruisde tarwe, *v*. *—**spreu**, *v*. *—**stroh**, *o*. tarwenstroo, tarwekaf, *o*.

Welcher, **Welche**, **Welches**, *vnw.* welke, welk, wie, die, dat, wat, hetwelk, dewelke, hetgeen, degene; *aus welchen*, *aus welcher*, waaruit, waarvan; *in welchen*, *in welcher*, *in welches*, waarin.

Welchergestalt, *vw.* hoedanig, hoe, op welke wijze; volgens. *...**lei**, *vnw.* welke, van welke soort, van welken aard.

Welge, *v*. wilg, *v*.

Welgern, *b. w.* zie **Wälgern**.

Welk, *b. n.* en *bijw.* verwelkt, verflenst, slap; week, zacht, murw; — *machen*, doen verflensen; — *werden*, verwelken. *—**en**, *o. w.* verwelken, verflensen. —, *b. w. (w. g.)* doen verwelken, -verflensen; week-, murw maken. *—**heit**, *v*. verwelking, verflensing, *v*. het verwelken, *o*.; weekheid, zachtheid, *v*. *—**ofen**, *m*. eest om vruchten te droogen, *m*.

Well, *m.* (§) os, stier, *m.*; *fig.* (§) magt, *v.* *—**baum**, *m.* as van een watermolenrad, *v.*

Welle, *v.* golf, watergolf, baar; rol, *v.* cilinder, *m.* rolhout, *o.*; boom, *m.* as, *v.*; zie **Wellbaum**; (§) takkebos, *m.* bosje rijshout, *o.*; *in —n binden*, in bossen binden; *—n binden*, takkebossen maken. *—**n**, *b. w.* (§) doen koken, aan de kook maken, wellen.

Wellenband, *o.* bindsel van een' takkebos, *o.* *...**bewegung**, *v.* golvende beweging, *v.* *...**binden**, *o.* het maken van takkebossen. *...**binder**, *m.* takkebossenmaker, *m.* *...**bruch**, breking der golven, *v.* *...**förmig**, *b. n.* golfvormig, golvend; (ook 104); (188) gewaterd, gevlamd. *...**gebirge**, *o.* berghooge golven, *v. mv.* *...**holz**, *o.* laagstammig hout, *o.* *...**linie**, *v.* spiraallijn; golvende lijn, *v.* *...**rahmen**, *m.* (109) houten raam in een orgel, *o.* *...**schlag**, *m.* golfslag, *m.* *...**schnitt**, *m.* (188) verdeeling van een wapenschild door eene spiraallijn, *v.*

Weller, *m.* (28) aarden cilinder, *m.* *—**arbeit**, *v.* leemwerk, *o.* *—**er**, *m.* leemarbeider, *m.* *—**n**, *b.* en *o. w.* (28) met leem metselen. *—**wand**, *v.* leemen wand, -muur, *m.*

Wellig, *b. n.* golvend.

Wellrad, *o.* asrad, watermolenrad, *o.*

Wels, *m.* wentelaar, (visch), *m.*

Welsch, *b. n.* zie **Wälsch**.

Welt, *v.* wereld; aarde, *v.* heelal, *o.*; *fig.* maatschappij, *v.* de wereld, het publiek, de menschen; *fig.* wellevendheid, beleefdheid, *v.* beschaafde manieren, *v. mv.*; *auf die (zur) — kommen*, ter wereld komen, geboren worden, het eerste levenslicht aanschouwen; *zur — bringen*, ter wereld brengen, baren, bevallen van; *alle —*, iedereen; *so geht es in der —*, zoo gaat het in de wereld; *vor aller —*, voor de oogen der wereld, ten aanzien van iedereen; *die gelehrte —*, de geleerde wereld; *die schöne —*, de schoone sekse, -kunne, het schoone geslacht; *die feine, gesittete —*, de fijne -, beschaafde wereld; *die andere —*, de andere wereld, het toekomende leven; *er hat —*, hij weet te leven, hij kent de wereld; *der — entsagen*, de wereld verlaten, afstand doen van de wereld. *—**abgrund**, *m.* afgrond der werelden, *m.* *—**achse**, *v.* (1) wereldas, as der aarde, *v.* *—**all**, *o.* heelal, *o.* *—**alter**, *o.* ouderdom der wereld, *m.*; *das goldene —*, de gouden eeuw. *—**apfel**, *m.* wereldkloot, bol, *m.* *—**auge**, *o.* opaal, (soort van oniks), *m.*; *fig.* zon, *v.*; God, *m.* alziend oog, *o.* *—**ball**, *m.* wereldrond, *o.* *—**bau**, *m.* zamenstel der wereld; heelal, *o.* *—**begebenheit**, *v.* wereldgebeurtenis, *v.* geschiedkundig feit, *o.* *—**beherrscher**, *m.* wereldbeheerscher, *m.* *—**bekannt**, *b. n.* en *bijw.* wereldkundig, openbaar, algemeen bekend. *—**berühmt**, *b. n.* wereldberoemd, wijdvermaard. *—**beschreiber**, *m.* wereldbeschrijver, *m.* *—**beschreibung**, *v.* wereldbeschrijving, *v.* *—**brauch**, *m.* gebruik -, *o.* gewoonte der wereld, *v.* *—**bürger**, *m.* —**inn**, *v.* wereldburger, *m.* -burgeres, *v.* *—**bürgersinn**, *m.* wereldburgerlijke zin, *m.* *—**ende**, *o.* einde der wereld, *o.* *—**entstehung**, *v.* ontstaan der wereld, *o.* *—**erfahren**, *b. n.* in de wereld ervaren, de wereld ondervonden. *—**erleuchter**, *m.* wereldverlichter, *m.* *—**eroberer**, *m.* wereldveroveraar, *m.* *—**erschaffer**, *m.* schepper der wereld, *m.* *—**fackel**, *v.* *fig.* zon, *v.* *—**fresser**, *m.* onverzadelijke overwinnaar, *m.* *—**ganze**, *o.* zie **Weltall**; wereldstelsel, *o.* *—**gebäude**, *o.* heelal, *o.* zie **Weltbau**. *—**gebieter**, *m.* wereldgebieder, *m.* *—**gebrauch**, *m.* zie **Weltbrauch**. *—**gegend**, *v.* wereldstreek, *v.* *—**geist**, *m.* wereldgeest, *m.*; (133) levensbeginsel, *o.* *—**geistliche**, *m.* wereldlijk priester, *m.* *—**geistlichkeit**, *v.* wereldlijke geestelijkheid, *v.* *—**gericht**, *o.* wereldgerigt, jongst gerigt, *o.* *—**geschichte**, *v.* algemeene geschiedenis, wereldgeschiedenis, *v.* *—**gesetz**, *m.* algemeene wet, *v.* *—**getümmel**, *o.* wereldsch gewoel, *o.* *—**gürtel**, *m.* (1) aardgordel, *m.* *—**güter**, *mv.* tijdelijke -, aardsche goederen, *o. mv.* *—**händel**, *mv.* wereldsche zaken, tijdelijke aangelegenheden, *v. mv.* *—**heiland**, *m.* Verlosser der wereld, *m.* *—**herrscher**, *m.* wereldbestierder, *m.* *—**karte**, *v.* (1) wereldkaart, *v.* *—**kenntniss**, *v.* wereldkennis, *v.*; *er hat —*, hij weet te leven. *—**kind**, *o.* zie **Weltling**. *—**klug**, *b. n.* staatkundig, wijs, voorzigtig, verstandig. *—**klugheit**, *v.* staatkunde, voorzigtigheid, wijsheid, *v.* verstand, *o.* *—**körper**, *—**kreis**, *m.* wereldbol, omtrek van het heelal, *m.* *—**kugel**, *v.* wereldkloot, *m.* *—**kunde**, *v.* kennis der natuurwetten, *v.* *—**kundig**, *b. n.* zie **Weltbekannt**. *—**lage**, *v.* gesteldheid der wereld, *v.*

*—LAUF, *m.* wereldsch beloop, *o.* *—LEBEN, *o.* openbaar leven, *o.* *—LEUTE, *mv.* wereldlingen, *m. mv.*

WELTLICH, *b. n.* en *bijw.* wereldlijk; wereldsch, aardsch; *fig.* ongewijd, profaan; *die —e Geschichte*, de ongewijde geschiedenis; — *machen*, wereldlijk maken. *—KEIT, *v.* wereldlijkheid, wereldschheid; ijdelheid der wereldsche zaken, *v.*

WELTLICHT, *o.* hemellicht, *o.* zon, *v.* *...LIEBE, *v.* liefde tot de wereld, *v.*

WELTLING, *m.* wereldling, *m.*

WELTLUST, *v.* wereldsche lust, *m.* wereldsch vermaak, *o.* *...MANN, *m.* wereldman, man naar de wereld; wereldling, *m.* *...MEER, *o.* wereldzee, *v.* oceaan, *m.* *...MESSER, *m.* (198) wereldmeter, *m.* *...ORDNUNG, *v.* orde van het heelal, *v.* natuurwetten, *v. mv.* *...POLE, *mv.* polen der wereld, aspunten der aarde, *v. o. mv.* *...PRIESTER, *m.* wereldlijk priester, *m.* *...REICH, *o.* wereldlijk gebied; *fig.* wereldrijk, *o.* *...RICHTER, *m.* regter der wereld, God, *m.* *...RUND, *o.* wereldrond, *o.* *...SACHE, *v.* wereldsche aangelegenheid, *v.* *...SCHEU, *b. n.* menschenschuw. *...SINN, *m.* wereldschgezindheid, *v.* *...SOHN, *m.* zoon der wereld, man, *m.* *...STRICH, *m.* wereldstreek, *v.* klimaat, *o.* *...STURM, *m.* verschrikkelijke gebeurtenis, algemeene ramp, *v.* *...SYSTEM, *o.* wereldstelsel, *o.* *...THEIL, *m.* werelddeel, *o.* *...TON, *m.* toon (in de zamenleving), *m.* wellevendheid, *v.* *...UMSEGLER, *m.* reiziger rondom de wereld, *m.* *...UMWÄLZUNG, *v.* omwenteling der wereld, *v.* *...UNTERGANG, *m.* ondergang der wereld, *m.* *...VATER, *m.* God, *m.* *...VOLK, *o.* de wereldlingen, stervelingen, *m. mv.* *...WEISE, *...SITTE, *v.* zie WELTBRAUCH. *...WEISE, *m.* wijsgeer, filozoof, *m.* *...WEISHEIT, *v.* wijsbegeerte, filozofie, *v.* *...WERDUNG, *v.* het worden der wereld. *...WESEN, *o.* het wezen der aardsche dingen. *...WUNDER, *o.* wonder der wereld, *o.* *...ZERSTÖRUNG, *v.* vernietiging der wereld, *v.*

WEN, *vnw.* wien? aan -, van wien? zie WER.

WEN, *vnw.* wat? wien? zie WER.

WENDE, *v.* zie SONNENWENDE. *—HALS, *m.* (soort van) specht, *v.* *—KREIS, *—ZIRKEL, *m.* (151) keerkring, *m.*

WENDELBAUM, *m.* as van een' windmolen, *v.* *...BOHRER, *m.* zie WINDELBOHRER. *...STEIN, *m.* slijp-, wetsteen, *m.* *...STÜTZE, *v.* (134) toppuntige spil of draad in schelpgewassen, *v. m.* *...TREPPE, *v.* wenteltrap, *m.*

WENDEN, *b. w. (reg.* en *onr.)* wenden, keeren, draaijen, omkeeren, omwenden, omdraaijen; (203) wenden; *ein Pferd* —, den teugel wenden; *ein Kleid* —, een kleed keeren; *einen Acker* —, den akker voor de tweede maal mesten; *fig. seine Gedanken auf etwas* —, zijne gedachten over iets laten gaan; *sein ganzes Vermögen auf etwas* —, zijn gansch vermogen aan iets te koste leggen; *sein Geld an Waaren* —, zijn geld in koopwaren leggen; *seine Zeit auf etwas* —, zijnen tijd aan iets besteden; *viel Fleiss auf etwas* —, veel vlijt tot iets aanwenden; *alle seine Kräfte zu etwas* —, al zijne krachten tot iets inspannen; *Gott wende es zum Besten!* God geve dat het goed moge afloopen! *—, *o. w. (reg.* en *onr.)* wenden, draaijen, keeren; *mit dem Wagen* —, met het rijtuig omkeeren; *sich* —, zich wenden, zich keeren, zich omkeeren, veranderen; *der Wind hat sich gewendet*, de wind is veranderd; de wind is om; *sich zu einem* —, zich tot iemand wenden; *fig.* iemands zijde kiezen; *sich an einem* —, zich tot iemand vervoegen; iemand aanspreken; *sich von einem* —, zich van iemand afwenden; *fig.* iemand verlaten, iemand aan zijn lot overlaten.

WENDEPFLUG, *m.* ploeg waarvan het achterstuk kan worden gedraaid, *m.* *...PUNKT, *m.* (1) keerpunt, keerkringspunt, *o.* *...ROHR, *o.* beweegbare brandspuitpijp, *v.* *...SCHATTEN, *m.* (136) slagschaduw, *v.* *...SPINDEL, *v.* (47) vingerstokje, *o.* *...STANGE, *v.* (143) ijzeren stang om zware stukken ijzer op het aanbeeld om te draaijen, *v.*; (203) staart van den helmstok, *m.* *...STECKEN, *...STOCK, *m.* (47) uitrekker, *m.*

WENDUNG, *v.* wending, omwending, draaijing, omdraaijing, *v.* keer, *m.*; kronkeling (eener rivier), *v.*; het wenden (van een schip); *fig.* ommekeer, *m.*; *eine — machen*, eene wending maken, keeren, omkeeren; (135) door eene wending uitwijken; *einer Sache eine gute — geben*, aan eene zaak eene goede wending geven, eene zaak gunstig doen uitvallen.

WENIG, *b. n.* en *bijw.* weinig, gering, niet veel, niet zeer. *—E, *o.* het weinige, *o.* *—ER, *b. n. (vergr. tr.)* minder; *nichts — als dieses*, niets minder dan dit. *—KEIT, *v.* nietig-

heid, geringheid; *v.*; *meine* —, (§) mijn nietige persoon. *—STE, *(overtr. tr.)* minste. *—STENS, (*zum —sten*), *bijw.* te minste, minstens, voor het minst.

WENN, *vw.* indien, als, wanneer, ingeval; toen; zie WANN; — *ich hätte*, indien ik had; — *aber*, doch zoo...; — *etwa*, wanneer misschien, indien bij toeval; — *nicht*, mits niet, bijaldien niet; — *auch*, — *gleich*, zelfs dan, dan ook; ofschoon, alhoewel; — *nur*, — *anders*, mits.

WENZEL, *m.* (63) boer, *m.*; *lause* —, (§) slechte tabak, *m.* bogt, *v.*

WER, *vnw.* wie; — *ist es?* wie is het? — *da!* wie daar? werda! *es mag kommen — da will*, er kome wie wil; — *es auch sein mag, es sei — es wolle*, wie het ook zij, wat het ook zij.

WERBEGELD, *o.* (97) werf-, handgeld, *o.* *...HAUPTMANN, *m.* werfkapitein, *m.* *...HAUS, *o.* werfhuis *o.* *...KREIS, *o.* omtrek waarin de werving plaats heeft, *m.* *...LISTE, *v.* werflijst, *v.*

WERBEN, *b.* en *o. w. (onr.) Soldaten* —, soldaten werven, aanwerven, aannemen, in dienst nemen; *neue Truppen* —, nieuwe troepen werven, rekruteren; *stark* —, groote troepenligtingen bewerkstelligen; *um ein Mädchen* —, een meisje ten huwelijk vragen, bij een meisje aanzoek doen om hare hand; *um einen Dienst* —, naar eene dienst of betrekking staan. *—, *o.* het werven, werving, *v.*

WERBEOFFICIER, *m.* werfofficier, *m.* *...PLATZ, *m.* werfplaats, *v.*

WERBER, *m.* werver, zielverkooper, *m.* *—HANDWERK, *o.* werving, *v.*

WERBUNG, *v.* werving, aanwerving, indienstneming; ligting (van troepen), *v.*; het vrijen, *o.*

WERD, *m.* zie WERDER.

WERDEN, *o. w. (onr.)* worden, komen; *was wird aus mir* —? wat zal van mij worden? wat zal van mij komen? *was ist aus seinem Versprechen geworden?* waar blijven nu zijne beloften? *daraus wird nichts* —, hiervan komt niets, dit zal op niets uitloopen; *es wird etwas aus ihm* —, er zal van hem iets komen, hij zal iets afgeven; *das ist noch im* —, dit is nog in de geboorte. *—, *hulpw.* worden, zullen; *es wird regnen*, het zal regenen; *ich werde lieben*, ik zal beminnen; *sie ist geliebt worden*, zij is bemind geworden; *verkauft* —, verkocht worden. *—, *o.* het worden, ontstaan.

WERDER, *m.* klein eiland in eene rivier; laag land, *o.*; *(w. g.)* weide, *v.*

WERF, *o.* en *m.* kade, *v.* hoofd, *o.* steenen beer, *m.* *—ANKER, *m.* (203) werpanker, *m.*

WERFEN, *b.* en *o. w. (onr.)* werpen, gooijen, smijten, slingeren: *seinen Mantel um* (*über*) *sich* —, zijn' mantel omwerpen, -omslaan; *fig. ein Bataillon* —, een bataljon omverwerpen; *Verdacht auf einen* —, verdenking tegen iemand doen opvatten; *Schatten* —, schaduw werpen, -van zich geven; *Junge* —, jongen werpen, -voortbrengen (van dieren); *sich* —, zich werpen; trekken, krom worden (van hout); *die Mauer wirft sich*, de muur puilt uit. *—, *o.* het werpen *o.*

WERFT, *o.* werf, *v.* *—, *—E, *v.* (195) schering, *v.* ketting, *m.* *—STRAUCH, *m.* katoenwilg, *v.* *—WEIDE, *v.* rondbladerige wilg, *v.*

WERFZEUG, *o.* werptuig, schietgevaarte, slingertuig, *o.*

WERG, (WERK), *o.* werk (van vlas); (233) werk, breeuwwerk, *o.* *—ELN, *b. w.* zie WÄLGERN. *—EN, WERKEN, *b. n.* van werk.

WERK, *o.* werk, *o.* arbeid, *m.*; bezigheid; verrigting, daad, *v.* bedrijf, geschrift, boekwerk; gebouw, *o.*; sterkte, *v.* vestingwerk, *o.*; *ein gutes* —, een werk van barmhartigheid, een werk der liefde; *die Hand an das — legen*, de handen aan het werk (den arbeid) slaan; — *des Geistes*, arbeid des geestes; *etwas ins — setzen, richten*, iets in het werk stellen, op touw zetten, aanvangen, uitwerken, bewerken, uitrigten; *das ist sein* —, (§) dat is zijn werk; *viel —s von etwas machen*, veel werk (ophef) van iets maken, veel op hebben met iets. *—BANK, *v.* werkbank, *v.* *—BIENE, *v.* werkbij, *v.* *—BLEI, *o.* (10) blik, slagerslood, *o.*; (133) lood van zilver gescheiden, *o.* *—BRET, *o.* (138) werktafel, *v.* *—BUTTE, *v.* (111) tobbe, kuip, *v.* *—EISEN, *o.* werkijzer, *o.*

WERKELTAG, *m.* zie WERKTAG.

WERKEN, *b. n.* van werk. *—, *b. w.* (§) werken, arbeiden. *...ER, *m.* werker, arbeider, *m.*

WERKHAUS, *o.* werkhuis, *o.* werkplaats, *v.* *...HEILIG, *b. n.* schijnheilig, huichelend, valsch. *...HEILIGKEIT, *v.* schijnheiligheid, schijnvroomheid, huichelarij, *v.* *...HOF, *m.* zie BAUHOF. *...HOLZ, *o.* werk-, timmerhout, *o.* *...KUNST, *v.* kunst met werktuigen te arbeiden, *v.* *...KÜNST-

LER, *m.* mechanikus, *m.* *...KÜNSTLICH, *b.n.* mechanisch, werktuigkundig. LEUTE, *mv.* werklieden, *mv.* werkvolk, *o.*
WERKLICH, *b. n.* vindingrijk, nijver, kunstig; *fig.* eenvoudig, onnoozel.
WERKLÖCHER, *o. mv.* (40) zijde-openingen in een' glasblazersoven, *v. mv.* *...LOS, *b. n.* zonder werk. *...MANN, *m.* werkman, arbeider, *m.* *...MEISTER, *m.* werkbaas, opzigter; fabriekant; bouwmeester; ontvanger (te Lubek), *m.* *...MESSER, *o.* (138) snijmes, *o.*; (51) zie WERKEISEN. *...SAAL, *o.* werkplaats, -kamer, *v.* *...SATZ, *m.* (168) ontwerp der daksparren, *o.* *...SCHERBEL, *...SCHERBEN, *m.* (118) waterbakje, *o.* *...SCHUH, *m.* voet (maat) van 12 duim, *m.* *...STATT, *...STÄTTE, *v.* werkplaats, *v.* winkel, *m.*; laboratorium, *o.* *...STEIN, *m.* *...STÜCK, *o.* hardsteen, werksteen, metselsteen, *m.* *...STELLIG, *bijw.* — *machen*, ten uitvoer brengen, uitvoeren, volvoeren, volbrengen, bewerkstelligen. *...STUBE, *v.* werkkamer, *v.* *...STUHL, *m.* werkraam, getouw, raam, *o.*; (61) werkbank, *v.*; (113) lussengetouw, *o.* *...TAG, *m.* werkdag, gewone dag der week, *m.* *...TAGSSEELE, *v.* (§) lage ziel, *v.* *...THÄTIG, *b. n.* en *bijw.* werkdadig, werkend, krachtdadig, -lijk. *...TISCH, *m.* werktafel, *v.* snijbord, *o.* (ook 138 en 200). *...VERSTÄNDIGE, *m.* deskundige, kenner; architekt, bouwmeester, *m.* *...ZEUG, *o.* werktuig, instrument, gereedschap, *o.*
WERMUTH, *m.* (76) alsem, *m.*
WERRE, *v.* (103) zie ERDGRILLE.
WERST, *v.* werst, (russische mijl), *v.*
WERTH, *b. n.* waard, waardig; van waarde, waarde hebbende; *fig.* waardig; waard, dierbaar, lief, bemind; — *sein*, waard zijn; *fig. er ist diese Wohlthat nicht* —, hij is deze weldaad niet waard; *er ist es* —, hij is het waard, hij verdient het; — *halten*, — *schätzen*, in waarde houden, achten, schatten. *—, *m.* waarde, *v.* prijs, *m.* waardij, *v.*; *der innere* —, de innerlijke waarde; *über den — bezahlen*, te duur-, boven de waarde-, meer dan de waarde betalen; *fig. einen — auf etwas setzen (legen)*, waarde aan iets hechten, -in iets stellen, prijs op iets stellen. *—BESTIMMER, *—SETZER, *m.* schatter, waardeerder, taxeerder, *m.* *—BESTIMMUNG, *v.* schatting, waardering, taxatie, *v.* *—EN, *b. w.* zie WÜRDIGEN. *—LOS, *b. n.* zonder waarde, van geene waarde. *—LOSIGKEIT, *v.* gemis aan waarde, *o.* *—SCHÄTZEN, *b. w.* schatten, zeer achten, waarderen. *...SCHÄTZUNG, *v.* achting, hoogachting, *v.*
WESCHELHOLZ, *o.* papenhout, (voor heggen), *o.*
WESEN, *o.* wezen, *o.*, wezentlijkheid, *v.*; aard, *m.* soort, *v.*; *fig.* staat, toestand, *m.* gesteldheid, omstandigheid, *v.*; aanzien, gedrag, *o.* levenswijze, *v.* manieren, *v. mv.*; (§) gedruisch, geraas, getier, rumoer, *o.*; *das höchste* —, het Opperwezen; *ein geistiges, körperliches* —, een geestig-, ligchamelijk wezen; *es gehört zum — der Sache*, het behoort tot het wezen (de wezentlijkheid) der zaak; *fig. etwas in seinem — erhalten*, iets in deszelfs toestand (staat) onderhouden; *das gemeine* —, het gemeenebest; *fig. ein gezwungenes, gekünsteltes* —, eene gekunstelde houding, gedwongene-, stijve manieren, *v. mv.*; *sein — an einem Orte haben*, ergens zijn verblijf hebben; *das ist ein närrisches* —, dit is gekheid, zotheid; *sein Thun und* —, zijn doen en laten, zijn handel en wandel; *es ist noch das alte* —, het blijft noch steeds bij het oude; *das böse* —, de vallende ziekte; *viel —s machen*, veel komplimenten maken, veel geraas maken, onstuimig zijn; al te naauwgezet (stijf) in iets zijn; *viel —s von etwas machen*, veel ophef van iets maken; *nicht viel —s machen*, zich stil en rustig houden, geene groote vertooning maken; *ich lasse jedem sein* —, ik laat ieder handelen naar zijn goedvinden; *das gelehrte* —, de geleerde wereld. *—, *o. w.* wezen, zijn; verdragen, lijden, ondergaan, verduren; uitstaan; vervallen, afvallen, verminderen. *—HEIT, *v.* wezentlijkheid, *v.* wezen, *o.* (ook 83). *—LEHRE, *v.* leer der wezens, *v.* *—LOS, *b. n.* wezenloos, onzelfstandig, ligchaamloos.
WESENTLICH, *b. n.* en *bijw.* wezentlijk, bestaande, werkelijk, zelfstandig; innerlijk. *—KEIT, *v.* wezentlijkheid, werkelijkheid, zelfstandigheid, *v.*; het wezen eener zaak, *o.*
WESHALB, *...WEGEN, WESSENTHALBEN, *...WEGEN, *bijw.* weshalve, waarom, om welke reden, redenen waarom, ter oorzake waarvan.
WESPE, *v.* wesp, *v.* *—NFRESSER, *m.* wespeneter, (vogel), *m.* *—NNEST, *o.* wespennest, *o.*; *fig. in ein — stören (stechen)*, den slapenden hond wakker maken. *—NSTICH, *m.* steek eener wesp, *m.*

Wessen, **Wess**, *vnw.* zie op **Wer.**
Wesshalb, *bijw.* zie **Weshalb.**
West, **Westen**, *m.* west, westen, *o.*; *nach* —, *gegen Westen*, naar het westen, westelijk.
Weste, *v.* vest, kamizool, buis, *o.* *—**nknopf**, *m.* veste-, buisknoop, *m.* *—**ntasche**, *v.* vestzakje, *o.*
Westerhemd, *o.* doopkleed, doophemd, *o.* *...**sonne**, *v.* zes uren 's namiddags.
Westland, *o.* westelijk land, *o.* *...**lich**, *b. n.* en *bijw.* westelijk, ten westen, naar het westen. *...**nordwest**, *b. n.* west-noord-west. *...**see**, *v.* westerzee, spaansche zee, *v.* *...**seite**, *v.* westzijde, *v.* westelijke kant, *m.* *...**südwest**, *b. n.* westzuid-west. *...**wärts**, *bijw.* westwaarts. *...**wind**, *m.* westewind, *m.*
Wetscher, *m.* reiszak; knapzak, *m.*
Wett, *bijw.* *(w. g.)* gelijk; — *machen*, (met iemand) in het gelijk komen; (iemand) met gelijke munt betalen.
Wette, *v.* weddingschap, *v.*; *um (in) die* —, om het best; *eine — eingehen*, eene weddingschap aangaan.
Wetteifer, *m.* wedijver, wedstrijd, *m.* *—**er**, *m.* mededinger, *m.* *—**n**, *o. n.* wedijveren; om het best doen.
Wetten, *b.* en *o. w.* wedden, verwedden, (om iets) wedden; *auf etwas* —, op iets wedden, eene weddingschap op iets aangaan.
Wetter, *m.* *—**inn**, *v.* **Wettende**, *m.* en *v.* wedder, *m.* wedster, *v.*
Wetter, *o.* weder, weêr, *o.* weêrsgesteldheid, *v.*; onweder, *o.* storm, donder, *m.* weerlicht, *o.* bliksem; damp, *m.*; *was ist für* —? welk weder is het? (§) *ein gutes (schönes)* — *bitten*, vergiffenis vragen; *es zieht ein* — *auf*, er komt een onweder op; de lucht betrekt, (ook *fig.*) zijn voorhoofd rimpelt zich; *vom — erschlagen werden*, door het onweder getroffen worden; *fig.* (§) *über etwas ein — anfangen*, bulderen-, razen-, tieren over iets, zich over iets vertoornen; *einen alle — auf den Hals fluchen*, iemand met verwenschingen overladen. *—**ableitter**, *m.* zie **Blitzableiter.** *—**baum**, *m.* donkere wolken welke zich hoog in de lucht verheffen, *v. mv.* *—**beobachtung**, *v.* weêrkundige waarneming; luchtbeschouwing, *v.* *—**dach**, *o.* afdak, *o.* *—**dächelchen**, *o.* deksel (hoedje) van een regenscherm, *o.* *—**dicht**, *b. n.* bestand tegen het weder. *—**eilung**, *v.* plotselinge storm, *m.* hevige windvlaag, *v.* *—**fahne**, *v.* vaantje, *o.* weêrhaan; (203) wimpel, *m.* vaantje, *o.* *—**galle**, *v.* (203) doodshoofd, *o.* *—**glas**, *o.* weêrglas, *o.* barometer, *m.* *—**glocke**, *v.* stormklok, alarmklok, (bij onweder), *v.* *—**hahn**, *m.* weêrhaan; *fig.* weêrhaan, onstandvastig mensch, wispelturige, *m.* *—**haufen**, *m.* zie **Windhaufen.** *—**häuschen**, *o.* (104) vochtmeter, *m.*; hut, barak, *v.* *—**kasten**, *m.* *—**losung**, *—**lose**, *—**strecke**, *v.* zie **Wettermaschine.** *—**keil**, *m.* dondersteen, *m.* *—**kluft**, *v.* zie **Eiskluft.** *—**klug**, *—**kundig**, *b. n.* weêrkundig. *—**launisch**, *b. n.* veranderlijk, onstandvastig, onbestendig, ongestadig; *fig.* wispelturig; slecht geluimd. *—**lauten**, *o.* het luiden der stormklok. *—**leuchten**, *onp. w.* lichten, weerlichten. —, *o.* weerlicht, *o.* *—**leiter**, *m.* zie **Blitzableiter.** *—**licht**, *o.* St. Elmus-, vreêvuur, *o.* *—**macher**, *m.* toovenaar, stormbezweerder, *m.* *—**männchen**, *o.* (104) windweger, *m.* weêrmannetje, *o.* *—**maschine**, *v.* (9) windbuis, luchtpijp, *v.* *—**mässig**, *b. n.* (§) vreeselijk, schrikwekkend.
Wettern, *onp. w.* donderen. *—, *o. w. fig.* (§) vloeken, bulderen, razen.
Wetternacht, *v.* stormachtige nacht, *m.* *...**prophet**, *m.* weêrvoorspeller, weêrprofeet, weêrkenner, *m.* *...**rad**, *o.* zie **Wetterschacht.** *...**regen**, *m.* regen met storm, *m.* *...**rehe**, *v.* opening in een dak, *v.* *...**rose**, *v.* *...**röschen**, *o.* (76) indische maluwe-plant, *v.* *...**säule**, *v.* windhoos, *v.* *...**schaden**, *m.* schade door storm of onweder veroorzaakt, hagelschade, *v.* *...**schacht**, *m.* (9) luchtopening eener mijn, *v.* *...**scheide**, *v.* plaats in de lucht waar de donderwolken zich scheiden, *v.* *...**schein**, *m.* zie **Wetterleuchten.** *...**schenkel**, *m.* (18) vloeiplankje, schietplankje, *o.* *...**schirm**, *m.* draagbare bliksemafleider, *m.* *...**schlag**, *m.* zie **Donnerschlag**, **Hagelschlag.** *...**segen**, *m.* gebed ter afwering van het onweder *o.* *...**stange**, *v.* zie **Blitzableiter.** *...**stein**, *m.* zie **Donnerkeil.** *...**strahl**, *m.* zie **Blitzstrahl.** *...**strecke**, *v.* (9) lijnregte luchtbuis van de eene mijn in de andere, *v.* *...**strich**, *m.* (104) touw-vochtmeter, *m.* *...**thür**, *v.* (9) deur in eene mijn, *v.* *...**uhr**, *m.* vochtmeter, *m.* *...**veränderung**, *v.* *...**wechsel**, *m.* weêrsverandering, *v.* *...**vogel**, *m.* plevier, wulp, welp, *m.* *...**wendisch**, *b. n.* ver-

anderlijk als het weder; zie WETTERLAUNISCH. *...WIRBEL, m. zie WETTERSÄULE. *...WOLKE, v. onweêrswolk, donderwolk, v. *...ZEICHEN, o. voorteeken van een naderend onweder, o. *...ZEIGER, m. zie WETTERGLAS en WETTERMÄNNCHEN.

WETTKAMPF, m. zie WETTSTREIT. *...KÄMPFER, m. kampvechter, m. *...LAUF, m. *...RENNEN, o. wedloop, wedren, m. *...LÄUFER, m. hardlooper, m. *...RENNER, m. paard dat deelneemt aan den wedren, renpaard, o. *...STREIT, m. wed-, kampstrijd, m. mededinging, v.; *sich in einen — mit einem einlassen*, met iemand in het strijdperk treden, iemand den voorrang betwisten.

WETZEN, b. w. wetten, slijpen, aanzetten. *—, o. het wetten. *—, o. w. *auf der Gasse mit dem Degen* —, den degen op straat naslepen.

WETZSTAHL, m. slagers slijpstaal, o. *...STEIN, m. wet-, slijp-, aanzetsteen, m.

WHIST, *—SPIEL, o. whist, whistspel, (kaartspel), o. *—MARKE, v. bewijsje -, fiche bij het whistspel, v.

WIBEL, m. zie WIEBEL.

WICHDORN, m. egelantier-roos, wilde roos, v.

WICHEL, v. wilg, m.

WICHS, m. kleederdragt, v. *—BÜRSTE, v. schoenschuijer, m.

WICHSE, v. wasbal, m. schoensmeer, o. *—N, b. w. wassen, met was wrijven, - insmeren; *fig.* (§) *einen* —, iemand afrossen. —, o. het wassen.

WICHSLAPPEN, m. (138) lederspons, v. - lap, m. *...SCHUH, m. gewastlederen schoen, m.

WICHT, m. nietig mensch; booswicht, schelm, m.; *ein armer* —, een arme drommel.

WICHTEL, m. nietig -, klein schepsel, o.; kerkuil, m. *—PFEIFE, v. lokfluitje, o.

WICHTELZOPF, m. (34) zie WEICHSELZOPF.

WICHTIG, b. n. en *bijw.* wigtig, zwaar, het vereischte gewigt hebbende; *fig.* gewigtig, belangrijk, belangwekkend, aanmerkelijk, van belang; *ein —er Mann*, een man van gewigt, een voornaam persoon, persoon van aanzien. *—KEIT, v. wigtigheid, zwaarte, v. gewigt, o.; *fig.* belangrijkheid, v. gewigt, belang, o.; *eine Sache von* —, eene belangrijke zaak, eene zaak van gewigt.

WICKBONE, v. (76) vijgeboon, v. lupijn, m.

WICKE, v. (76) wik, wikke, v.

WICKEL, m. rol, v. papierrolletje (voor het haar), o. papiljot, v. *—BAND, o. *—SCHNUR, v. zwachtel, band, m. windsel, o. *—EI, WICKLEREI, v. *fig.* strikredenen, v. *mv.* fijne uitvlugt, bedriegerij, v. *—FLECHTE, v. *—MOOS, o. (76) (soort van) boomleverkruid, o. *—FRAU, v. baker, v. *—KIND, o. kind in de luren, kraamkindje, o.

WICKELN, b. w. rollen, op-, inrollen; wikkelen, inwikkelen; zwachtelen, omwinden; winden, opwinden (garen); *etwas in ein Papier, in ein Schnupftuch* —, iets in een papier -, in een zakdoek wikkelen; *ein Kind* —, een kind bakeren; *aus einander* —, ontwikkelen, ontwinden.

WICKELNATTER, v. (soort van) oostindische adder, v. *...PUPPE, v. popje, o. pop, v. *...RAUPE, v. wikkelrups, v. *...SCHWANZ, m. krulstaart, (soort van) aap, m. *...TUCH, o. zwachtel, m. *...ZEUG, o. zwachtels, m. *mv.* luijergoed, o.

WICKENSTROH, WICKSTROH, o. wikkenstroo, o.

WICKFUTTER, o. zie WICKE.

WIDDER, m. ram, (ook 157), m.

WIDEM, o. bruidschat, m. huwelijksgoed; (§) kerspel, o.

WIDER, vz. tegen; — *meinen Willen*, tegen mijnen wil; — *die Natur*, tegen de natuur, tegennatuurlijk, strijdig met de natuur. *—ARTIG, b. n. tegengesteld, van tegenovergestelde soort. *—BELFERN, *—BELLEN, o. w. (§) tegenspreken, tegenstribbelen, tegenpruttelen, zich verzetten tegen. *—BELLER, m. —INN, v. tegenspreker, m. tegenspreekster, v. *—CHRIST, m. antichristen, m. *—CHRISTLICH, b. n. anti-, niet-, onchristelijk. *—DRUCK, m. zie GEGENDRUCK. *—DRIESS, m. (§) angst, kommer, m. verdriet, o. *—EHELICH, b. n. tegen het huwelijk. *—FAHREN, o. w. (*onr.*) gebeuren, overkomen, wedervaren; *es widerfuhr ihm ein Unglück*, een ongeluk trof hem, - wedervoer hem; *einem (sein) Recht — lassen*, iemand regt doen wedervaren. *—GESETZLICH, b. n. wederregtelijk, onwettig, onwettelijk. *—HAARIG, b. n. *fig.* kwaadaardig, kribbig, gemelijk, kwalijk gemutst, - geluimd. *—HAARIGKEIT, v. kwaadaardigheid, gemelijkheid, kwade luim, v. *—HAKEN, m. weerhaak, m. *—HALLEN, o. w. weêrgalmen, terugkaatsen. *—HALT, m. wederstand, tegenstand, m. tegenhouding, v.; steun, m. ondersteuning, v. *—HALT-

EN, *o. w. (onr.)* tegenhouden; zich goed houden; duren, van duur zijn.

WIDERIG, *b. n.* zie **WIDRIG**.

WIDERKLAGE, *v.* tegenklagt, *v.* tegeneisch, *m.* *...**LAGE**, *v.* (18) schoormuur, loogpilaar, zwalp, *m.*; (123) huwelijksgift, weduwgift, *v.* lijftogt, *m.* *...**LAUFEN**, *o. w.* tegen (aan) loopen. *...**LEGEN**, *b. w.* wederleggen; tegenspreken, (ook 66). *...**LEGBAR**, *...**LEGLICH**, *b. n.* wederlegbaar, tegen te spreken. *...**LEGUNG**, *v.* wederlegging, tegenspraak, *v.*; (66) verweerschriften, *o. mv.* *...**LEGUNGSSCHRIFT**, *o.* wederlegging, *v.*; (66) verweerschrift, *o.* *...**LICH**, *b. n.* walgelijk, onaangenaam, onbehagelijk; terugstootend, gemelijk, knorrig, norsch. *...**LICHKEIT**, *v.* walgelijkheid, onaangenaamheid, *v.* weêrzin, afkeer, *m.*; gemelijkheid, knorrigheid, *v.*

WIDERN, *b. w.* walgen, afkeer verwekken, tegenstaan.

WIDERNATÜRLICH, *b. n.* en *bijw.* tegennatuurlijk. *—**KEIT**, *v.* tegennatuurlijkheid, *v.* *...**PART**, *m.* en *v.* tegenpartij, *v.* tegenstander, *m.*; — *halten*, tegenspreken. *...**PRALL**, *m.* tegen-, terugstoot, *m.* terugstooting, *v.* *...**PRALLEN**, *o. w.* terugstooten. *...**RATHEN**, *b. w. (onr.)* afraden, ontraden. *...**RECHTLICH**, *b. n.* en *bijw.* wederregtelijk, onwettig; strijdig met de wetten; (119) weêrspannig; gewelddadig, onregtmatig; *ein —es Verfahren*, een aanslag, eene wederregtelijke daad. *...**RECHTLICHKEIT**, *v.* onwettigheid, *v.* *...**REDE**, *v.* tegenspraak, *v.*; wederantwoord, *o.* repliek, *v.* *...**REDEN**, *o. w. (w. g.)* weder antwoorden, eene repliek voordragen. *...**RIST**, *m.* (175) schoft van een paard, *v.* *...**RUF**, *m.* *...**RUFUNG**, *v.* herroeping, intrekking, vernietiging; ontkenning, loochening, *v.*; *er hat einen Widerruf thun müssen*, hij werd genoodzaakt zijne woorden in te trekken. *...**RUFEN**, *b. w.* (*onr.*) herroepen, intrekken, ontkennen, loochenen; *sein Wort* —, zijn woord niet gestand doen. *...**RUFLICH**, *b. n.* herroepelijk. *...**RUFLICHKEIT**, *v.* herroepelijkheid, *v.* *...**SACHER**, *m.* —**INN**, *v.* zie **GEGENPART**; (44) booze geest, vijand, *m.* *...**SCHALL**, *...**SCHEIN**, *m.* zie **WIEDERHALL**, **WIEDERSCHEIN**. *...**SEE**, *v.* het terugslaan der golven, *o.* *...**SETZEN** (**SICH**), *w. w.* zich verzetten (tegen), wederstand bieden (aan). *...**SETZLICH**, *b. n.* wederspannig, tegenstrevend. *...**SETZLICHKEIT**, *v.* wederspannigheid, tegenstreving, tegenstribbeling, *v.* verzet, *o.* *...**SETZUNG**, *v.* verzet, *o.* tegenstand, *m.* tegenkanting, *v.*

WIDERSINN, *m.* verkeerde zin, *m.* - spreekwijze, *v.* tegendeel, *o.* *...**SINNIG**, *b. n.* en *bijw.* strijdig met de gezonde rede, tegen het verstand aandruischende, tegenstrijdig. *...**SINNIGKEIT**, *v.* onzin, *m.* tegenstrijdigheid, *v.* *...**SPÄNSTIG**, *b. n.* en *bijw.* wederspannig, koppig, hardnekkig; oproerig, muitend, ongehoorzaam, weêrbarstig; — *werden*, oproerig worden, aan het muiten slaan; — *sein*, in opstand zijn, wederspannig zijn. *...**SPÄNSTIGKEIT**, *v.* wederspannigheid, weêrbarstigheid, tegenstreving, ongehoorzaamheid, muiterij, *v.* *...**SPIEL**, *o.* zie **GEGENTHEIL**.

WIDERSPRECHEN, *o. w.* (*onr.*) *einem*, iemand tegenspreken, weêrspreken, in het ongelijk stellen; *sich* —, zich verspreken; zich verzetten, zich verklaren tegen; *das widerspricht der Wahrheit*, dit is strijdig met de waarheid; *dieser Satz widerspricht den andern*, deze stelling werpt de andere omver; *einer Sache* —, tegen iets opkomen; *einer Sache öffentlich* —, opentlijk verzet tegen iets aanteekenen. *—**D**, *b. n.* en *bijw.* tegenstrijdig, niet overeenkomende, in strijd met, in tegenspraak. *...**SPRECHER**, *m.* —**INN**, *v.* tegenspreker, *m.* tegenspreekster, *v.* *...**SPRECHLICH**, *b. n.* dat tegengesproken kan worden, betwistbaar. *...**SPRUCH**, *m.* tegenspraak, tegenstrijdigheid, *v.* tegendeel, *o.*; *in Widerspruche stehen mit*, strijdig (in strijd) zijn met, aandruischen tegen.

WIDERSTAND, *m.* wederstand, weêrstand, tegenstand, *m.* verzet, *o.* *...**STEHEN**, *o. w.* (*onr.*) (iemand) wederstaan, weêrstand bieden, zich verzetten tegen; tegenspreken; tegenstaan, walgen, afkeer verwekken. *...**STOSS**, *m.* terugstoot, *m.* (76) zekere kruipende plant met zwarte zachte beziën; zeelavendel, *v.* *...**STREBEN**, *o. w. einem Dinge* —, iets tegenstreven, zich tegen iets verzetten. —, *o.* tegenstreving, *v.* weêrstand, tegenstand, *m.* *...**STREBER**, *m.* tegenstrever, *m.* *...**STREIT**, *v.* tegenspraak, *v.* verzet, *o.* *...**STREITEN**, *o. w.* (*onr.*) betwisten; bestrijden; strijdig -, in strijd zijn met. *...**STREITUNG**, *v.* zie **WIDERSTREIT**. *...**STROM**, *m.* ebbe, eb, *v.* *...**THON**, *m.* (76) haarmos, *o.* *...**WÄRTIG**, *b. n.* en *bijw.* tegenstrijdig, strijdig; walgelijk, afkeer verwekkend, onbehagelijk; terugstootend, barsch, norsch, knorrig; (136) scherp, schreeuwend. *...**WÄRT-**

IGKEIT, *v.* tegenstrijdigheid, strijdigheid; walgelijkheid; norschheid, bitsheid; *fig.* wederwaardigheid, *v.* tegenspoed, onspoed, *m.* *...**WILLE**, *m.* afkeer, tegenzin, *m.* walging, *v.*; onwil, *m.*; *der natürliche* —, de natuurlijke afkeer, antipathie; *mit* —, met tegenzin, onwillig, tegen wil en dank, in weerwil (van). *...**WILLIG**, *b. n. (w. g.)* onwillig, ongehoorzaam. *...**WIND**, *m.* tegenwind, *m.* *...**ZEIT**, *v.* verandering van het getij, *v.*

WIDMEN, *b. w.* wijden, toewijden, opofferen, opdragen (een boek); *ich habe es dazu gewidmet*, ik heb het daartoe bestemd, -daaraan gewijd. *—, *o.* opoffering, wijding, toewijding; opdragt (van een boek), *v.*

WIDRIG, *b. n.* tegen, afkeerig, walgelijk, vies; *ein —er Wind*, een tegenwind, ongunstige wind; *das —e Glück*, de tegenspoed, ongunstige fortuin; — *en Falls*, in het tegenovergestelde geval, zoo niet, bijaldien. *—**KEIT**, *v.* verzet, *o.* tegenkanting, *v.*; tegenspoed, onspoed, *m.*; walging, *v.* afkeer, *m.*

WIE, *bijw.* en *vw.* hoe, hoe zoo; gelijk als, zoo als; *ein Mann — er*, een man als hij; *ich weiss nicht, — ich es machen soll*, ik weet niet hoe ik het zal aanleggen; *so* —, even als, zoo als, gelijk; — *glücklich ist er!* hoe gelukkig is hij; — *gelehrt er auch sein mag*, hoe geleerd hij ook moge zijn; *dem sei — ihm wolle*, wat er ook van zij, hoe het ook zij; — *bald?* wanneer?

WIEBEL, *m.* (103) klander, *m.* *—**N**, *o. w.* (§) wemelen, krioelen.

WIED, *m.* (76) wouw, *v.*

WIEDE, *v.* wilg, *v.*; fijn teenen rijsje, *o.* takkebosband, *m.* *—**HOPF**, *m.* hoppe, (vogel), *v.* *—**KRAUT**, *o.* (76) spurrie, *v.*

WIEDEL, *m.* en *o.* (76) wilde wijngaard, meelboom, *m.*

WIEDER, *bijw.* weder, nog eens, op nieuws, herhaaldelijk, bij herhaling, van voren aan, wederom, nogmaals, her...; — *abfallen*, wederom vallen; weder afvallig worden; (ook van eene godsdienst); — *abfeuern*, bij herhaling -, nog eens losbranden, *sich — abfinden*, zie **ABFINDEN (SICH)**, — *abreisen*, weder vertrekken, - afreizen; — *absagen*, afzeggen, intrekken, herroepen; — *abschreiben*, weder afschrijven, nog eens kopiëren; — *abtheilen*, onderverdeelen, nader indeelen; — *abtreten*, weder afstand doen, teruggeven, het afgestane teruggeven; — *anfangen*, op nieuws beginnen, weder aanvangen; — *anfassen*, — *angreifen*, weder -, op nieuws aanvatten, weder opvatten, - bij de hand nemen; — *angehen*, weder beginnen, zich vernieuwen, weder aangaan, - vuur vatten; *sich — angewöhnen*, zich weder aanwennen, eene gewoonte weder aannemen; — *ankleiden*, weder kleeden; — *anmachen*, weder vastmaken, - vasthechten (aan iets); — *annehmen*, weder aannemen; — *anzünden*, weder ontsteken; — *aufbauen*, herbouwen, weder opbouwen; — *aufbrechen*, heropenen, met geweld openen; weder opengaan, - openspringen; — *auferstehen*, weder opstaan, verrijzen, - levend worden, uit den doode opstaan; — *auffärben*, oververwen, overstrijken, overpersen; — *aufgehen*, weder opgaan, - opstijgen; zich weder openen; weder opkomen; — *aufgraben*, weder opgraven; — *aufhängen*, weder ophangen; — *aufheben*, weder optillen, - opheffen, - opligten; weder wegsluiten; — *aufkommen*, weder opkomen, - bijkomen, zich weder herstellen; weder herstellen (van eene ziekte); — *aufleben*, herleven; — *auflegen*, weder opleggen; herdrukken (een boek); — *aufmachen*, weder openmaken, - ontsluiten; — *aufmuntern*, bezielen, aanmoedigen; — *aufrichten*, weder oprigten; — *aufstehen*, weder opstaan, zich weder oprigten; — *aufthun*, weder openen; — *backen*, herbakken, overbakken; — *bauen*, herbouwen; — *bedecken*, nog eens bedekken; — *bedenken*, nog eens overdenken; — *beissen*, zie **WIEDERBEISSEN**; — *beleben*, doen herleven, weder bezielen; — *beruhigen*, weder geruststellen; *sich — besinnen*, weder tot zich zelven keeren; — *bewaffnen*, nog eens wapenen; — *bezahlen*, terugbetalen; — *binden*, her -, overbinden; — *bleiben*, overblijven; — *einbringen*, vergoeden, schadeloos stellen, herstellen; opbrengen, opleveren; — *einführen*, op nieuws -, weder invoeren; weder instellen; hernieuwen; — *einlenken*, den draad (van een verhaal enz.) weder opvatten, tot zijn onderwerp terugkeeren; *fig.* van zijne dwalingen terugkomen; — *einlösen*, weder inlossen; — *einpacken*, weder inpakken; — *einrenken*, zie **EINRENKEN**; — *einrichten*, op nieuws inrigten, hernieuwen, op nieuws veroveren; zie ook **EINRENKEN**; — *einschiffen*, weder inschepen, weder scheep gaan; — *einschlafen*, weder inslapen; — *einschliessen*, weder in -, opsluiten;

— *einsetzen*, herstellen, weder instellen, weder in het bezit stellen, weder invoeren; — *entstehen*, weder ontstaan, herboren worden; — *erheitern*, *aufheitern*, weder ophelderen, weder helder worden; vervrolijken; *sich — erholen*, herstellen, bijkomen, tot zich zelven komen; *sich — an etwas erinnern*, zich iets weder te binnen brengen, - herinneren; — *erlangen*, weder -, terugbekomen, - erlangen; — *erobern*, heroveren; — *erscheinen*, weder -, nog eens verschijnen; — *ersetzen*, *erstatten*, vergoeden, vergelden, teruggeven, terugbetalen, voldoen; — *erzählen*, herzeggen, nog eens vertellen; — *fallen*, terugvallen; — *geben*, weder -, teruggeven; zie WIEDERGEBEN; — *genesen*, genezen, beter worden, herstellen (van eene ziekte); — *gewinnen*, herwinnen; — *grünen*, weder groen worden; — *gut machen*, weder bevredigen, stillen, tot bedaren brengen; — *gut werden*, zich weder verzoenen; tot eene minnelijke schikking komen; — *heirathen*, hertrouwen, een tweede huwelijk aangaan; — *herabsteigen*, weder afstijgen, - nederkomen; — *hervorbringen*, weder voortbrengen, nog eens doen verschijnen; — *hinauf gehen*, nog eens opstijgen, - naar boven gaan; — *hinein gehen*, nog eens in -, binnengaan; — *holen*, weder halen, op nieuws gaan halen; — *knüpfen*, weder -, nog eens knoopen; — *laden*, herladen, nog eens laden, op nieuws laden; — *lebendig machen*, weder levend maken; — *lebendig werden*, weder levend worden; — *lesen*, herlezen, nog eens -, op nieuws lezen; — *machen*, overmaken, overdoen, nog eens maken; — *nähen*, her -, over -, nog eens naaijen; — *nähern*, weder naderen, naderbij komen; — *niederlegen*, weder nederleggen; — *offen*, *geöffnet*, weder geopend, op nieuws open; — *öffnen*, weder -, nog eens -, op nieuws openen, heropenen; — *sammeln*, weder verzamelen, - bijeen doen komen; — *schmelzen*, hersmelten; — *sehen*, herzien, wederzien; — *setzen*, weder nederzetten, weder gaan zitten; (108) zich weder vereenigen, (van legerafdeelingen); — *spannen*, weder -, nog eens spannen, uitspannen; — *stärken*, versterken; — *stossen*, verstooten, terugstooten; — *taufen*, wederdoopen, herdoopen; — *thun*, her -, overdoen, nog eens -, op nieuws doen; — *umkehren*, terugkeeren, weder omkeeren; op zijne schreden terugkomen; — *verändern*, weder veranderen; — *verbinden*, weder verbinden; — *vereinigen*, vereenigen, weder vereenigen; — *vergelten*, weder vergelden; — *vergessen*, nog eens -, weder vergeten; — *vergleichen*, nog eens -, weder-, op nieuws vergelijken; *fig.* bijleggen (een geschil), verzoenen, bevredigen; — *verheirathen*, hertrouwen; — *verkaufen*, weder verkoopen; — *verstopfen*, *zustopfen*, weder stoppen, verstoppen, toe -, digtstoppen; — *vertreiben*, *zurück treiben*, terug drijven, weder verdrijven; — *vorbeigehen*, nog eens -, weder voorbijgaan; — *wachsen*, weder -, op nieuws groeijen; — *warmen*, opwarmen; — *waschen*, nog eens -, overwasschen; — *werden*, weder worden; — *zahlen*, terugbetalen; — *zählen*, her -, overtellen; — *zusammen kommen*, weder bijeen (bij elkander) komen, zich weder vereenigen, bijeen (zamen) voegen; — *zustellen*, zie WIEDERGEBEN.

WIEDERABDRUCK, *m.* herdruk, *m.* *...ABTRETUNG, *v.* (119) nieuwe afstand, *m.* *...ABBEISSEN, *b. w.* (*onr.*) weder afbijten. *...BEGEHREN, *b. w.* zie WIEDERFORDERN. *...BEISSEN, *b. w.* (*onr.*) terugbijten. *...BEKOMMEN, *o. w.* (*onr.*) terugbekomen, - ontvangen, herkrijgen, terugerlangen. *...BELEBUNG, *v.* ver-, herlevendiging, *v.* *...BEZAHLUNG, *v.* terugbetaling, *v.*; (46) remboursement, *o.* *...BIETEN, *b. w.* (*onr.*) *bieten und* —, zie BIETEN. *...BRINGEN, *b. w.* (*onr.*) weder-, terugbrengen; terugvoeren, - geleiden. *...BRINGLICH, *b. n.* herstelbaar, te herstellen, te vergoeden. *...BRINGUNG, *v.* terugbrenging, - voering; herstelling, wederoprigting, *v.* *...DONNERN, *onp. w. es donnert wieder*, de echo weêrkaatst de donderslagen. *...EINRICHTUNG, *v.* wederinzetting; herstelling; *fig.* nieuwe ordening, - inrigting, reorganisatie, *v.* *...EINSCHIFFUNG, *v.* wederinscheping, *v.* *...EINSETZUNG, *v.* herstelling (in een ambt), wederaanstelling; (119) herstelling (in eer), rehabilitatie, *v.* *...ERINNERUNG, *v.* wederherinnering, *v.* *...ERLANGUNG, *v.* herstelling, vergoeding, *v.* *...ERSCHEINUNG, *v.* (157) wederverschijning, *v.* *...ERSTATTUNG, *v.* vergoeding, vergelding, schadeloosstelling, *v.* *...FÄHRTE, *v.* (59) het terugkeeren op hetzelfde spoor. *...FINDEN, *b. w.* (*onr.*) her-, weder-, terugvinden. *...FORDERN, *b. w.* terugeischen, - vorderen, - vragen. *...GABE, *v.* overgave (van eene plaats); teruggave; (119) koopvernietiging, *v.* *...GEBÄREN, *b. w.* (*onr.*) weder baren; *die*

Wiedergebornen, (44) de wedergeborenen. *...GEBEN, *b. w. (onr.)* her-, terug-, wedergeven. *...GEBURT, *v.* (44) wedergeboorte, *v.* *...GELANGEN, *o. w.* terugkrijgen, -erlangen; weder (tot iets) komen. *...GENESUNG, *v.* herstelling; genezing, beterschap, *v.* *...GLÄNZEN, *o. w.* terug-, weêrkaatsen. *...GRÜSSEN, *b. w.* weder-, teruggroeten. *...HABEN, *b. w. (onr.)* terughebben. *...HALL, *m.* *...HALLEN, *o. w.* zie WIEDERSCHALL, WIEDERSCHALLEN. *...HERSTELLEN, *b. w.* herstellen (in alle beteekenissen); (133) herstellen (de metalen). *...HERSTELLER, *m.* wederoprigter, *m.* *...HERSTELLUNG, *v.* herstelling, wederoprigting; (133) herstelling (der metalen), *v.* *...HOLEN, *b. w.* herhalen, herzeggen, nog eens zeggen, -doen; *kurz* —, kortelijk herhalen, in korte woorden -, in vlugtige trekken zamenvatten. *...HOLUNG, *v.* herhaling, herzegging, *v.* *...HOLUNGSZEICHEN, *o.* herhalingsteeken, *o.*; (171) hervatting, *v.*; hervattingsteeken, tweede gedeelte van een muziekstuk, *o.*

WIEDERKÄUEN, *b.* en *o. w.* herkaauwen. *—, *o.* herkaauwing, *v.* *...KAUF, *m.* wederinkoop, *m.*; (119) naasting, terug-, wederinkooping, *v.*; *auf — verkaufen*, onder beding van wederinkoop verkoopen. *...KAUFEN, *b. w.* weder inkoopen; (119) inlossen, naasten, benaderen. *...KÄUFER, *m.* —INN, *v.* wederinkooper, *m.* -inkoopster, *v.*; (119) die het regt van naasting of verkoop heeft. *...KÄUFLICH, *b. n.* losbaar. *...KAUFSRECHT, *o.* (119) regt van naasting, *o.* *...KEHR, *v.* terugkeering, *v.* wederkeer, *m.* *...KEHREN, *o. w.* terug-, wederkeeren; *fig.* zich bekeeren, tot inkeer komen. *...KLINGEN, *o. w. (onr.)* zie WIEDERSCHALLEN. *...KOMMEN, *o. w. (onr.)* weder-, terugkomen. *...KUNFT, *v.* terugkomst, *v.* *...KRIEGEN, *b. w.* zie WIEDERBEKOMMEN. *...LEBENDIGMACHUNG, *v.* (133) wederlevendigmaking, herstelling (van metalen), *v.*; zie ook WIEDERBELEBUNG. *...LESEN, *o.* tweede lezing, herlezing, *v.* *...NEHMEN, *b. w. (onr.)* her-, terugnemen. *...SAGEN, *b. w.* herzeggen, nog eens zeggen, herhalen. —, *o.* berigt, *o.* tijding, *v.* *...SCHAFFEN, *b. w.* wederbezorgen, wedergeven. *...SCHALL, *m.* weêrgalm, weêrklank, *m.* echo, *v.* *...SCHALLEN, *o. w.* weêrgalmen, terugklinken. *...SCHEIN, *m.* terug-, weêrkaatsing, *v.* weêrschijn, *m.*; (ook 136). *...SCHEINEN, *o. w. (onr.)* terugkaatsen; een' weêrschijn hebben. *...SCHELTEN, *b. w. (onr.)*. *...SCHIMPFEN, *b. w. (onr.)* weêromschelden, eene beleediging met eene beleediging beantwoorden. *...SCHENKEN, *b. w.* wederschenken, terugschenken. *...SCHICKEN, *b. w.* *...SENDEN, *b. w. (onr.)* terugzenden. *...SCHLAGEN, *b. w. (onr.)* terugslaan. *...SCHREIBEN, *b. w. (onr.)* her-, overschrijven, nog eens schrijven. *...SEHEN, *o.* wederzien, *o.* *...SPRUNG, *m.* terugsprong, *m.*; (145) het draaijen van een' kaatsbal die tegen een' muur aanrolt. *...STRAHLEN, *o. w.* terugstralen, de stralen weêrkaatsen. *...SUCHEN, *b. w.* weder opzoeken, trachten weder te vinden. *...TAUFE, *v.* wederdoop, *m.* *...TÄUFER, *m.* weder-, herdooper, doopsgezinde, menoniet, *m.* *...TÖNEN, *o. w.* zie WIEDERSCHALLEN. *...UM, *bijw.* zie WIEDER. *...VEREINIGUNG, *v.* wedervereeniging, hereeniging, *v.* *...VERGELTUNG, *v.* wedervergelding, *v.* *...VERGLEICHUNG, *v.* vergelijk, *o.* verzoening, *v.* *...VERSTOPFUNG, *...ZUSTOPFUNG, *v.* weder digtstopping, *v.* *...WECHSEL, *m.* (46) zie RÜCKWECHSEL. *...WUCHS, *m.* zie NACHWUCHS.

WIEGE, *v.* wieg, (ook *fig.*), *v.* *—MESSER, *o.* (74) hak-, snijmes, *o.*

WIEGEN, *b. w.* wiegen; (74) met het hakmes snijden; *fig.* (§) *in einer Sache gewiegt sein*, bedreven in -, opgewiegd bij eene zaak zijn; eene zaak in den grond verstaan. *—, *b.* en *o. w. (onr.)* wegen. *—, *o.* het wiegen; het wegen. *—BAND, *o.* wiegeband, *m.* *—DECKE, *v.* wiegekleed, *o.* *—KORB, *m.* teenen kinderwieg, *v.* *—LIED, *o.* wiegelied, *o.* *—PFERD, *o.* hobbelpaard, *o.* *—TUCH, *o.* zie WIEGENDECKE.

WIEGER, *m.* zie WAGEMEISTER.

WIEGEWAGE, *v.* weegschaal, balans, *v.*

WIEGWEHE, *v.* (soort van) vogel, *m.*

WIEHERN, *o. w.* hinneken. *—, *o.* het hinneken, gehinnik, *o.*

WIEK, *v.* inham, *m.* baai, *v.*

WIEKE, *v.* (48) wiek, *v.*

WIENACH, *vw.* hoe, op welke wijze, hoedanig.

WIENZ, *m.* kat, poes, *v.*

WIEPE, *v.* (76) zaadhuisje der wilde roos, *o.*

WIESBAUM, *m.* zie HEUBAUM.

WIESE, *v.* weiland, *v.* weide, beemd, *v.*

WIESEL, *v.* wezel, *v.* *—, *o.* bijenkoningin, *v.* *—BEERE, *v.* wilde kers, *v.*

WIESENAMPFER, *m.* (76) tuinzuring, *v.*

*...ANDORN, *m.* (76) europesche wolfsvoet, *m.* *...BERTRAM, *m.* (76) gras-nieskruid, *o.* *...BLUME, *v.* gras-bloempje, *o.* *...BOCKSBART, *m.* (76) kleine geitenbaard, *m.* *...BRAHNE, *v.* kreupelbosch, kreupelhout, voorhout, *o.* *...EHRENPREIS, *m.* (76) bastaard-eereprijs, *m.* *...FLACHS, *m.* (76) wolgras, *o.* *...GRAS, *o.* weidegras, *o.* *...GRUND, *m.* *...LAND, *o.* weidegrond, *m.* wei-land, *o.* *...HABICHTSKRAUT, *o.* (76) weide-havikskruid, *o.* *...HABER, *m.* havergras, *o.* *...HAHNENFUSS, *m.* (76) weide-hanevoet, *m.* *...KLEE, *m.* gemeene klaver, *v.* *...LERCHE, *v.* veld-leeuwerik, *m.* *...KNOPF, *m.* (76) pimpernel, *m.* *...KÜMMEL, *m.* (76) wilde komijn, *v.* *...MOHN, *m.* (76) klaproos, *v.* *...MONAT, *m.* wiedemaand, zomermaand, Junij, *v.* *...RECHT, *v.* weideregt, *o.* *...RAUTE, *v.* (76) ruit, waterruit, *v.* *...SAFRAN, *m.* *...ZEITLOSE, *v.* (76) nachtjuffertje, hondsvergif, *o.* *...SALBEI, *v.* (76) wilde scharlije, *v.* *...SCHARTE, *v.* (76) wouw, wilde amberbloem, *v.* *...SCHNARRE, *...KNARRE, *v.* (103) wachtelkoning, kwakkelkoning, *m.* *...VOGEL, *m.* weidevogel, *m.* *...WACHS, WIESEWACHS, *m.* weide, *v.* gewas eener weide, *o.* *...WASSER, *o.* water bij de weiden, *o.* *...WATTE, *...WOLLE, *v.* (76) zie WIESENFLACHS. *...ZEITLOSE, *v.* (76) zie WIESENSAFRAN. *...ZEHENT, *m.* hooitiende, *o.*

WIEVIEL, *bijw.* hoeveel; *der, die, das wievielste*, de-, het hoeveelste; de hoeveelste (der maand)

WIEWOHL, *vnw.* alhoewel, ofschoon, hoewel, hoezeer, schoon.

WIGAND, *m.* (§) oorlogsman, soldaat, held, strijder, krijger, *m.*

WILD, *b. n.* wild, ruw, woest; ongetemd; onbeteugeld; onbeschaafd, barbaarsch, onmenschelijk, wreed; onbebouwd, woest; *ein —es Thier*, een wild (verscheurend) dier; *ein —es Volk*, een wild (onbeschaafd) volk; *ein —es Pferd*, een wild (ongetemd) paard; *fig.* (§) *— werden*, toornig worden; *er sah — und verstört aus*; zijne oogen stonden hem wild in het hoofd, hij zag er wild en verstoord uit; *ein —er Baum*, een wilde (in het wild groeijende) boom; *ein —er Garten*, een wilde (onbebouwde) tuin; *—es Fleisch*, wild vleesch (eener wond). *—, *o.* wild, wild gedierte, *o.*; *— heimlich schiessen, stehlen*, wild stroopen. *—ACKER, *m.* veld voor het wild, *o.* *—ADEL, *m.* wilde witte hagedoorn, *m.* *—BAD, *o.* natuurlijk heet bad, *o.* *—BAHN, *v.* wildbaan; (59) warande, *v.* jagtveld, -land; (184) zijweg, *m.* zijlaan, *v.*; *fig.* paard dat naast twee disselpaarden is gespannen, *o.* *—BANN, *m.* jagtregt, *o.* *—BRATEN, *m.* zie WILDBRETSBRATEN.

WILDBRET, (WILDPRET), *o.* wild, wild-braad, *o.* zie WILD; *kurz —*, teelballen van een hert. *—SBRATEN, *m.* gebraad, wildbraad, gebraden wild, *o.* *—SBRÜHE, *v.* wildbraadsaus, *v.* *—SHÄNDLER, *m.* koopman in hazen, konijnen enz., *m.* *—SPASTETE, *v.* (74) pastei van wildbraad, *v.*

WILDDIEB, *m.* wilddief, strooper, *m.* *—EREI, *v.* wilddieverij, strooperij, *v.* het stroopen.

WILDE, *m.* wilde, wildeman, *m.*

WILDELSTER, *v.* graauwe ekster, *v.*

WILDENZEN, WILPERN, *o. w.* jonkerachtig -, wildachtig -, naar wild smaken, -rieken. *—D, *b. n.* naar wilde watervogels smakende.

WILDFAHRT, *...FUHRE, *v.* (59) wildbaan, *v.* *...FANG, *m.* *(w. g.)* jagt, *v.*; *fig.* wildvang, wildzang, jonge onbesuisde knaap, *m.* *...FORST, *m.* bosch waarin wild wordt bewaard, *o.* *...FRASS, *m.* schade door het wild veroorzaakt, *v.* *...FREMD, *b. n.* (§) wild vreemd, te eenenmale vreemd. *...GANS, *v.* wilde gans, *v.* *...GARTEN, *m.* zie THIERGARTEN. *...GEFÄLLE, *mv.* opbrengsten der jagt, -van het wild, *v. mv.* *...GERUCH, *m.* reuk van wild, *m.*; *einen — haben*, naar wild rieken. *...GESCHMACK, *m.* smaak van wild, *m.*; *einen — haben*, naar wild smaken. *...GRAF, *m.* wildgraaf, (verouderde titel), *m.* *...GRUBE, *v.* (59) vangkuil, *m.*

WILDHEIT, *v.* wildheid, woestheid, onbeschaafdheid, onbesuisdheid, onvoorzigtigheid, *v.*

WILDHUHN, *o.* patrijshoen, *o.* *...HÜTER, *m.* wildbewaarder, *m.* *...KALB, *o.* zeekalf, *o.* *...KNECHT, *m.* jagtopzienersknecht, *m.* *...LEDER, *o.* huid van herten, reeën enz., *v.*

WILDLING, *m.* (76) wilde-, ongeënte boom, *m.*

WILDMARDER, *m.* (103) boschmarter, *m.* *...MEISTER, *m.* zie JÄGERMEISTER.

WILDNER, *m.* strooper, wilddief, *m.*

WILDNISS, *m.* wildernis, woestenij, woestijn, *v.* woest oord, *v.*; *fig.* slecht bebouwde grond, *m.*

WILDPERN, *o. w.* zie WILDENZEN.

WILDPRET, *o.* zie WILDBRET.

WILDRECHT, *o.* (59) hondendeel, *o.* *...SCHADEN, *m.* (59) schade door het wild veroorzaakt, *v.* *...SCHUR, *v.*

pels -, mantel met bont gevoerd, *v. m.* *...SCHÜTZE, *m.* schutter; wilddief, strooper, *m.* *...SCHWEIN, *o.* wild zwijn, *o.* *...SPUR, *v.* spoor van het wild, *o.* *...STAND, *m.* (59) leger van het wild, *o.* *...TRAGE, *v.* mand tot vervoer van het wild, *v.* *...WERK, *v.* allerlei soort wild, wild gevogelte, *o.* zie WILDBRET.

WILGE, *v.* wilg, wilgenboom, *m.*

WILLE, *m.* wil, *m.* begeerte, *v.* begeeren, *o.*; meening, *v.* oordeel, voornemen, doel, *o.*; toestemming, vergunning, veroorloving, *v.* verlof, *o.*; *der blosse* —, krachtelooze -, halve wil, wil zonder de daad; *ist das Ihr —?* is dat uwe begeerte? *der freie* —, de vrije wil; *ich habe das aus gutem (freiem) Willen gethan*, ik heb dit uit eigene beweging (uit vrijen wil) gedaan; *das ist nicht mit meinem Willen geschehen*, dit is tegen mijnen wil geschied; *mit beiterseitigem guten Willen*, met onderling goedvinden, - genoegen, in der minne; *wider meinen Willen*, tegen mijn' wil (zin), met tegenzin, in weerwil van mijzelven; *ich stelle das in Ihren —n*, ik laat het aan u (aan uwe beschikking) over, handel daarmede naar uw goedvinden; *seinen Willen zu etwas geben*, zijne toestemming -, verlof tot iets geven; *nehmen Sie mit dem guten Willen fürlieb*, neem den wil voor de daad; *der letzte* —, de laatste (uiterste) wil, het testament; *daran geschieht unser* —, (66) zoo als wij goedvinden bij deze, (in regeringsbesluiten); *mit —n*, met opzet, voorbedachtelijk, willens en wetens; *willens sein*, willens -, voornemens zijn; *um... willen*, zie UM.

WILLEN, *b. w.* willen.

WILLENSÄUSSERUNG, *v.* wilsverklaring, *v.* *...BESTIMMUNG, *v.* wilsbepaling, *v.* *...FREIHEIT, *v.* vrije wil, *m.* *...MEINUNG, *v.* wil, *m.* begeerte, *v.*; (66) goedvinden, welbehagen, *o.* *...VERMÖGEN, *o.* vermogen van den wil, *o.*

WILLENTLICH, *b. n.* met voornemen, met het doel.

WILLFAHREN, *o. w.* *einem in etwas* —, iemands wil volgen, iemand genoegen doen, zich naar den wil van iemand schikken, - voegen; *einem in seiner Bitte* —, iemand zijn verzoek toestaan.

WILLFÄHRIG, *b. n.* toegevend, toegeeflijk, inschikkelijk, verdraagzaam, inwilligend; vriendelijk, beleefd, voorkomend, gedienstig, dienstvaardig. *—KEIT, *v.* toegevendheid, toegeeflijkheid, inschikkelijkheid, vriendelijkheid, voorkomendheid, gedienstigheid, dienstvaardigheid, *v.*

WILLFAHRUNG, *v.* bewilling, inwilliging, toestemming, *v.*

WILLIG, *b. n.* en *bijw.* willig, gewillig, dienstvaardig, bereidwillig, bereidvaardig, uit vrijen wil, gaarne; gereedelijk, met genoegen; *aus —em Herzen*, van goeder harte, zeer gaarne; *ich bin dazu — und bereit*, ik stem er volgaarne in. *—EN, *o. w.* *in etwas* —, toestaan, vergunnen. *—LICH, *b. n.* zie WILLIG. *—KEIT, *v.* goede wil, *m.* bereidwilligheid, bereidvaardigheid, *v.*

WILLKOMMEN, *m.* welkomst, ontvangst, *v.* goed onthaal, *o.*; stokslagen welke een veroordeelde ontvangt bij zijne komst in de gevangenis, *m. mv.*; *fig.* welkomstmaal, *o.* - dronk, *m.*; bokaal, *v.* groot drinkglas, *o.* *—, *b. n.* en *bijw.* welkom; *einen — heissen*, iemand welkom heeten, - bieden, verwelkomen; — *sein*, welkom zijn, goed ontvangen worden; *fig.* van pas komen.

WILLKÜHR, (WILLKÜR), *v.* willekeur, *v.* wil, eigene -, vrije wil, *m.* vrije verkiezing, *v.* goeddunken, *o.*; *nach seiner* —, naar zijn goeddunken. *—LICH, *b. n.* en *bijw.* willekeuriglijk. *—LICHKEIT, *v.* willekeur; willekeurige handelwijze, *v.*

WIMMAT, *v.* wijnoogst, *m.*

WIMMELN, *o. w.* wemelen, krioelen, krielen.

WIMMEN, *b. w.* wijn oogsten, de druiven snijden en inzamelen. *—, *o.* gewemel, *o.* het krioelen.

WIMMER, *v.* knoest, kwast (in hout), *m.* *—IG *b. n.* knoestig (van hout).

WIMMERN, *o. w.* kermen, jammeren, klagen, zuchten. *—, *o.* klaaggeschrei, gekerm, gejammer, het zuchten, klagen, *o.* *—D, *b. n.* kermend, weenend, zuchtend, klagend.

WIMPEL, *m.* (203) wimpel, *m.* *—GAST, *m.* (203) wimpelman, *m.* *—STOCK, *m.* *—STANGE, *v.* wimpelstok, *m.*

WIMPER, *m.* zie AUGENWIMPER. *—N, *o. w.* blik -, knipoogen, toelonken.

WIND, *m.* wind, *m.*; lucht; winderigheid; (203) koelte, *v.*; windhond, *m.*; *ein starker* —, een sterke -, hevige wind; *ein gelinder* —, een zacht windje; *ein sanfter* —, een koele -, zachte -, aangename wind; *der — geht*, het waait; (203) *bei dem —e segeln*, den wind -, de loef houden, den wind knijpen, bij den wind zeilen; *gegen den — segeln*, digt -, scherp bij den wind liggen; *die Segel nach dem Winde richten*, de zeilen splitsen; *die*

Segel aus dem —e richten, de zeilen killen, - levendig houden, den wind uit de zeilen nemen; *vollen — haben*, voor den wind zeilen; *den — gegen sich haben*, den wind van voren hebben; *sich unter dem —e befinden*, aan lij -, onder den wind zijn; *den Vortheil des —es haben*, boven 's winds zijn; te loefwaarts zijn; *den Vortheil des —es verlieren*, aan lij -, onder den wind vervallen; *den — gewinnen*, de loef afwinnen, - afsteken, boven 'swinds komen, - geraken; *fig.* (§) *einen — lassen*, een' wind laten; *fig. etwas in den — schlagen*, iets in den wind slaan, om iets niet geven, iets niet achten; *in den — reden*, in het honderd spreken; *— machen*, wind maken, trotsch zijn, snoeven, grootspreken, den pochhans uithangen; *das ist lauter —*, dat is louter wind, er zit niets degelijks in; *er hat davon — (bekommen)*, hij heeft er de lucht van (gekregen); *— von einem haben*, iemand uithooren, - ondervragen.

WINDBALL, *m.* wind-, luchtbal, *m.* *...BEUTEL, *m.* *fig.* windbuidel, windmaker, grootspreker, pogcher, snoever, zwetser, snoeshaan, snorker, *m.*; (114) vliegertjesgebak, poffertje, *o.* *...BEUTELEI, *v.* grootsprekerij, snorkerij, *v.* *...BEUTELN, *o. w.* (§) windmaken, snoeven, pogchen, grootspreken, zwetsen. *...BLASE, *v.* windblaas, *v.* *...BLATTERN, *mv.* (34) zie WINDPOCKEN. *...BOHNE, *v.* snijboon, *v.* *...BRILLEN, *mv.* groote uitpuilende oogen, *o. mv.* *...BRUCH, *m.* (56) afgewaaid hout, *o.*; (48) windbreuk, *v.* *...BÜCHSE, *v.* windbus, *v.* - roer, *o.* *...DARM, *m.* (106) winddarm, *m.* *...DORN, *m.* (34) inwendige beenrotting, *v.* *...DÜRRE, *...TROCKEN, *b. n.* door den wind gedroogd; *fig.* zeer mager; (§) zoo mager als een stok.

WINDE, *v.* windas, hijschblok, *o.*; (203) kaapstander, laadboom, *m.* kraan, *v.*; haspel, garenwinder, *m.*; dommekracht, *v.* *—, *—GLÖCKCHEN, *—KRAUT, *o.* winde, *v.* *—BAUM, *m.* bok (tot het opwinden van een schip), *m.* *—BLOCK, *o.* hijschblok, *o.* *—BRETT, *o.* hijschplank, *v.* *—DARM, *m.* (106) groote darm, *m.* *—HALS, *m.* (soort van) specht, (trekvogel die steeds zijnen hals omdraait), *v.* *—SAFT, *m.* scammonia-sap, *o.* *—SEIL, *—TAU, *o.* hijschtouw, *v.*

WINDEI, *o.* windei, *o.*

WINDE-EISEN, *o.* draai-, windsleutel, *m.* gordijnroede, *v.*

WINDEL, *v.* luijer, luur, voorbroek, *v.* *—BOHRER, *m.* hand-, spijkerboor, *v.* *—KIND, *o.* kind in de luren, *o.* *—N, *mv.* luren, *v. mv.* luijergoed, *o.* *—TREPPE, *v.* zie WENDELTREPPE.

WINDEN, *b. w.* (*onr.*) winden, op-, af-, omwinden; draaijen, vlechten; *Kränze —*, kransen vlechten; *einem etwas aus den Händen —*, iemand iets uit de handen wringen, - rukken; *in die Höhe —*, opwinden, in de hoogte winden, ophijschen; *sich —*, ineendraaijen, kronkelen; *sich um etwas —*, zich om iets kronkelen, - wikkelen. *—, *o. w.* (59) ruiken (het hert).

WINDER, *m.* (59) neus (van een hert, eene ree enz.), *m.*

WINDES-EILE, *v.* groote spoed, *m.* overhaasting, *v.*

WINDFÄCHER, *m.* vuurwaaijer, *m.* *...FACKEL, *v.* fakkel welke door den wind niet kan worden uitgebluscht, *v.* *...FAHNE, *v.* weêrhaan, *m.* windvaantje, weêrvaantje, *o.*; (203) vleugel, *m.* *...FALL, *m.* (56) afgewaaid hout, *o.* *...FANG, *m.* blind, luik (buiten de vensters), windscherm, *o.*; windvleugel (van een uurwerk), *m.*; schut; (9) windgeleidings-werktuig, *o.* *...FEDER, *v.* (203) windveder, *v.* veertje op eene kruk, *o.* *...FLECHTE, *v.* (76) (soort van) muurkruid, *o.* *...FLÜGEL, *m.* wiek van een' windmolen, *v.* *...GALLE, *v.* schijnbare regenboog, *m.* *...GESCHWULST, *v.* (48) windgezwel, *o.* oplooping der wonden, *v.* *...GOTT, *m.* (43) god des winds, Eolus, *m.* *...GRIFF, *m.* (§) mistasting, *v.* misverstand, *o.* bok, *m.* *...HAFER, *...HABER, *m.* windhaver, wilde haver, *m.* *...HANDEL, *m.* windhandel, *m.* *...HARFE, *v.* windharp, eolische harp, *v.* *...HAUFEN, *m.* hoop hooi in eene weide, hooiberg, *m.* *...HETZE, *v.* jagt met windhonden, *v.* *...HETZEN, *o. w.* met windhonden jagen. *...HOSE, *v.* zie WINDKESSEL. *...HUND, *m.* windhond, *m.* *...HÜNDINN, *v.* wijfje van den windhond, *o.*

WINDIG, *b. n.* en *bijw.* windig, winderig; *es ist —*, het is winderig, het waait; *fig.* (§) *es sieht — aus*, het ziet er slecht uit, de zaken staan slecht; *ein —er Mensch*, een windmaker. *—KEIT, *v.* winderigheid, *v.*

WINDINSTRUMENT, *o.* zie BLASINSTRUMENT. *...KESSEL, *m.* pompemmertje in eene brandspuit, *o.* *...KLAPPE, *v.* windklep, *v.* *...KOLIK, *v.* windkoliek, *v.* *...KUGEL, *v.* (104) windkogel, *m.* *...LADE, *v.* (58) windbus (van een orgel enz.), *v.* *...LA-

DEN, *m.* vensterluik, *o.* *...LATTE, *o.* wind-, togtlat, *v.* *...LEINEN, *mv.* (59) net-, striktouwen, *o. mv.* *...LICHT, *o.* windfakkel, *v.*

WINDLUNG, *m.* avegaar, zwikboor, *v.*

WINDLOCH, *o.* togtgat, windgat, luchtgat, *o.* *...MACHER, *m. fig.* windmaker, pogcher, opsnijder, snoever, *m.* *...MACHEREI, *v.* windmakerij, snoeverij, *v.* *...MASCHINE, *v.* luchtgeleider, *m.* windwerktuig, *o.* *...MESSER, *o.* (104) windmeter, *m.* *...MONAT, *m.* windmaand, slagtmaand, maand November, *v.* *...MÜHLE, *v.* windmolen, *m.* *...MÜHLENGEHÄUSE, *o.* romp van een' windmolen, *m.* *...MÜHLENBALKEN, *mv.* draagboomen van eenen windmolen, *m. mv.* *...MÜHLENBAUM, *m.* molenstander; vang van een' windmolen, *m.* *...MÜHLENFLÜGEL, *m.* vleugel van een' windmolen, *m.* *...MÜLLER, *m.* eigenaar van een' windmolen, *m.* *...NADEL, *v.* magneetnaald, *v.* zeekompas, *o.* *...OFEN, *m.* kagchelfornuis, *o.* *...ÖHRLEIN, *o.* blaasbalgpijp, *v.* *...PFEIFE, *v.* windpijp, *v.* *...PISTOLE, *v.* windpistool, *v.* *...POCKEN, *mv.* (34) windpokken, *v. mv.* *...PROBE, *v.* windproef, *v.* windmeter, (bij orgelmakers), *m.* *...PULVER, *o.* (34) poeder tegen de winden, *o.* *...RAD, *o.* windrad, *o.* *...RÄDCHEN, *o.* windradje (aan een' windmolen), *o.* *...RAUM, *m.* (194 en 5) speelruimte, *v.* *...REEP, *o.* (203) hijschtouw, *o.* windreep, *v.* *...REHE, *b. n.* (175) bevangen, stijf, (van paarden). *...RISS, *m.* zie WINDFALL. *...ROHR, *m.* zie WINDBÜCHSE. *...RÖHRE, *v.* luchtpijp (aan een' blaasbalg, aan een orgel enz.), *v.* *...RÖSCHEN, *o.* (76) anemoon, klaproos, *v.* *...ROSE, *v.* kompasroos, *v.*

WINDSBRAUT, *v.* windvlaag, *v.* storm-, rukwind, valwind, *m.*

WINDSCHADEN, *m.* windschade, schade door den storm veroorzaakt, *v.* *...SCHAUER, *...SCHOPPEN, *m.* (72) windscherm, *o.* windmuur, *m.* *...SCHEU, *b. n.* den wind vreezende. *...SCHIEF, *b. n.* tegen den wind. *...SCHIFFER, *m.* luchtschipper, -reiziger, aeronaut, *m.* *...SCHIRM, *m.* wind-, vouwscherm, *o.*; (173) heining-, *v.* beschutsel tegen den wind, windscherm, *o.* *...SCHLAG, *m.* zie WINDFALL. *...SCHÖPFER, *m.* zie WINDFANG. *...SEITE, *v.* windzijde, *v.* *...SPIEL, *o.* zie WINDHUND. *...STILLE, *b. n.* en *bijw.* windstil, kalm, met-, bij windstilte. *...STILLE, *v.* windstilte, *v.* *...STOCK, *m.* windgeschut, *o.*; (58) beugel, *m.* deksel, bekleedsel, belegstuk, *o.* *...STOSS, *m.* zie WINDSBRAUT. *...STÖSSEL, *m.* (soort van) houten cilinder, *m.* *...STREBER, *m.* (18) windspar, *v.* *...STRICH, *m.* windstreek, *v* *...STRICK, *m.* band, riem, *m.* *...STURM, *m.* zie STURMWIND. *...SUCHT, *v.* (34) windzucht, *v.* *...SÜCHTIG, *...SIECH, *b. n.* windzuchtig, door de windzucht aangetast. *...TROCKEN, *b. n.* door den wind gedroogd.

WINDUNG, *v.* omwikkeling, omwending, omvlechting, omstrengeling; zamenkronkeling, *v.*; —*en*, (194) stekkendraden eener schroef, *m. mv.*; kronkelingen van een slakkenhuis, *v. mv.*

WINDVOGEL, *m.* wulp, welp, (watervogel); (174) goede windvogel, *m.* *...WAGE, *v.* (104) windweger, (werktuig), *m.* *...WAGEN, *m.* zeilwagen, *m.* *...WAHL, *...WACHT, *v. fig.* valk, *m.* *...WÄRTS, *bijw.* naar den kant van den wind, windwaarts. *...WASSER, *o.* (34) water tegen de winden, *o.* *...WASSERBRUCH, *m.* (48) windwaterbreuk, *v.* *...WASSERSUCHT, *v.* (34) windwaterzucht, *v.* *...WEHE, *v.* hoop sneeuw (door den wind veroorzaakt), *m.* *...WEIHE, *v.* havik met een' witten staart, *m.* *...WEISER, *...STEIGER, *m.* *...UHR, *v.* windwijzer, *m.* *...WIRBEL, *m.* zie WIRBELWIND. *...ZIRKEL, *m.* steenvalk, *m.* *...ZUG, *m.* zie ZUGWIND.

WINK, *m.* wenk, knik, *m.* teeken, sein, *o.*; — *mit den Augen*, oogwenk, blik; *einem einen — geben*, iemand wenken, knikken; *fig.* iemand in het geheim waarschuwen, -een' wenk geven; *auf den — gehorchen*, op staande voet gehoorzamen, (iemand) naar de oogen zien.

WINKEL, *m.* hoek, *m.*; zie ECKE; (188) ruit, *v.*; (92) *ein spitzer* —, een scherpe hoek; (zie ook RECHT, STUMPF): *an einen — stellen*, in een' hoek plaatsen, -zetten, -stellen; *ein verborgener* —, een schuilhoek, sluiphoek; *einen in einen — treiben*, iemand in een' hoek dringen; *fig.* (§) *im* —, in het geheim, verborgen, heimelijk. *—BAND, *o.* ijzeren banden welke een' regten hoek vormen, *m. mv.* *—BRÜHE, *v.* (116) spleten, scheuren, *v. mv.* *—DACH, *o.* dak met sparren van een' regthoekigen vorm, *o.* *—DRUCKER, *m.* geheime drukker, *m.* *—DRUCKEREI, *v.* geheime drukkerij, *v.* *—EHE, *v.* geheim huwelijk, *o.* *—EISEN, *o.* zie WINKELMASS, WINKELHAKEN. *—FASSER, *m.* toeslaande winkelhaak, *m.*

*—FÖRMIG, *—ICHT, *b. n.* en *bijw.* hoekvormig, hoekig, als een hoek. *—GERADE, *b. n.* en *bijw.* regthoekig, als een regte hoek. *—HAKEN, *m.* (13) zethaak, *m.*; (87) letterschaar, *v.*; (139 en 168) winkelhaak, *m.* *—HÖLZER, *o. mv.* zie WINKELZÜGE. *—HURE, *v.* straat-, baanhoer, *v.*

WINKELIG, *b. n.* en *bijw.* hoekig, met hoeken.

WINKELKIRCHE, *v.* sluipvergadering, geheime bijeenkomst, *v.* *...MASS, *v.* winkelhaak, *m.* *...MESSER, *m.* (92) hoekmeter, *m.* *...MESSUNG, *v.* (198) hoekmeetkunde, *v.* *...MÜNZE, *v.* valsche munt, (ook het gebouw of de werkplaats), *v.* *...MÜNZER, *m.* valsche munter, *m.* *...PASSER, *m.* zie WINKELFASSER. *...PREDIGER, *m.* prediker in het geheim, geheime prediker, *m.* *...PULSADER, *v.* (106) ooghoekader, *v.* *...RECHT, *b. n.* en *bijw.* regthoekig, in eenen regten hoek. *...SCHEIBE, *v.* (198) graadboog, *m.* *...SCHELTER, *m. fig.* kwaadspreker, achterklapper, lasteraar, *m.* *...SCHENKE, *v.* gemeene-, heimelijke kroeg, (§) trom, *v.* *...SCHULE, *v.* school met eene bijzondere toelating, *v.* *...SCHULMEISTER, *m.* schoolmeester met speciale admissie, *m.* *...SPARREN, *m.* hoogste dakspar, *v.* *...SPIEL, *o.* stuivertje wisselen, (kinderspel), *o.* *...TREPPE, *v.* verborgen trap, *m.* *...VERLÖBNISS, *m.* geheime verloving, *v.* *...VERSAMMLUNG, *v.* zie WINKELKIRCHE. *...WERK, *o.* (180) reduit, vestingwerk, *o.* *...ZAHN, *m.* (76) hondstand, *m.* *...ZIRKEL, *m.* kompas tot het meten van hoeken, *o.* *...ZÜGE, *m. mv.* uitvlugten, voorwendsels, *v. o. mv.*; — *machen*, uitvlugten zoeken.

WINKEN, *b. w. mit den Augen* —, met de oogen wenken, knikken; een teeken geven.

WINSELER, *m.* klager, zuchter, *m.* *...ICHT, *b. n.* klagend, kermend.

WINSELN, *o. w.* klagen, zuchten, kermen, huilen, weenen, schreijen. *—, *o.* gehuil, gezucht, geween, gejammer, *o.*

WINSPEL, *m.* zie WISPEL.

WINTER, *m.* winter, *m.*; *mitten im* —, in het midden-, in het hartje van den winter. *—ABEND, *m.* winteravond, lange avond, *m.* *—APFEL, *m.* winterappel, *m.* *—ARBEIT, *v.* winterarbeid, *m.* -werk, *o.* -bezigheden, *v. mv.* *—AUFENTHALT, *m.* winterverblijf, *o.* *—BEERE, *v.* mosbes, mosbezie, *v.* *—BEULE, *v.* zie FROSTBEULE. *—BIRN, *v.* winterpeer, *v.* *—BLUME, *v.* winterbloem, *v.* *—DROSSEL, *v.* vijgebijter, (vogel), *m.* *—FÄLLIG, *b. n.* vermagerd, verbleekt (door den invloed der koude). *—FELD, *o.* veld met winterkoren bezaaid, *o.* *—FENSTER, *o.* dubbel venster, *o.* *—FINK, *m.* bergvink, *m.* *—FLOCKE, *v.* sneeuwvlok, *v.* *—FLUR, *v.* zie WINTERFELD. *—FRUCHT, *v.* wintervrucht, *v.* *—FUTTER, *o.* wintervoeder, *o.* *—GERSTE, *v.* wintergarst, *v.* *—GETREIDE, *o.* wintergraan, *o.* *—GEWÄCHS, *o.* wintergewas, *o.* -plant, *v.* *—HAFT, *—MÄSSIG, (WINTERICHT, WINTERLICH, (§)) *b. n.* en *bijw.* winter..., winterachtig, van den winter, als in den winter. *—HALBJAHR, *o.* winterhalfjaar, *o.* *—HAUS, *o.* (173) broeikas, stookkamer, oranjerie, *v.* *—HOLZ, *o.* brandhout, *o.* *—KÄLTE, *v.* winterkoude, *v.* *—KLEID, *o.* winterkleed, *o.* *—KLEIDUNG, *v.* winterkleeding, winterdragt, *v.* *—KOHL, *m.* groenkool, winterkool, *v.* *—KÖNIG, *m.* winterkoningje, tuinsluipertje, (vogel), *o.* *—KORN, *o.* winterkoren, *o.* *—KRÄHE, *v.* (soort van) kraai, *v.* *—KUH, *v.* winterkoe, (koe welke melk geeft in den winter), *v.* *—LAGE, *v.* winterverblijf, winterleger, *o.* *—LAGER, *o.* (97) winterkwartieren, *o. mv.* *—LEHNE, *v.* zie WINTERSEITE. *—LERCHE, *v.* gele specht, *v.* *—LOLCH, *o.* (76) wilde herrik, *v.* *—LOSUNG, *v.* (59) drek van het rosgedierte in den winter, *m.* *—LUFT, *v.* winterlucht, *v.* *—LUST, *v.* wintervermaak, *o.* uitspanning in den winter, *v.* *—MONAT, *m.* wintermaand, maand December, *v.* *—MORGEN, *m.* wintermorgen, winterachtige-, koude morgen, *m.*

WINTERN, *onp. w.* winter zijn, -worden, vriezen, koud zijn, -worden; *es wintert*, het is koud, het vriest. *—, *b. w.* den winter door goed houden, -bewaren.

WINTERNACHT, *v.* winternacht, koude nacht, *m.* *...OBST, *o.* winterooft, *o.* wintervruchten, *v. mv.* *...PFLANZE, *v.* winterplant, *v.* *...PUNKT, *m.* (157 zonnestilstandspunt van den winter, *o.* *...QUARTIERE, *mv.* (97) zie WINTERLAGER; *in die — rücken*, de winterkwartieren betrekken. *...ROCKEN, *m.* winterrogge, *v.* *...RÜBSEN, *m.* winterraapzaad, *o.* *...SAAT, *v.* wintergraan, -zaad; het zaaijen van wintergraan, *o.* *...SCHEIN, *m.* nieuwe maan in November, *v.* *...SCHLAF,

m. winterslaap (van sommige dieren), *m.* *...SEITE, *v.* noordzijde, *v.* *...SONNENWENDER, *v.* (157) winterzonnestand, *m.* *...SPINAT, *m.* winterspinazie, *v.* *...STAND, *m.* (59) winterleger van het wild, *o.* *...STURM, *m.* winterstorm, *m.* *...TAG, *m.* winterdag, *m.* *...TRESPE, *v.* (76) (soort van) onkruid, *o.*

WINTERUNG, *v.* overwintering, bewaring gedurende den winter, *v.*

WINTERVOGEL, *m.* wintervogel, *m.* *...WEITZEN, *m.* wintertarwe, *v.* *...WENDE, *v.* (157) zie WINTERSONNENWENDE. *...WETTER, *o.* winterweder, *o.* *...WOLLE, *v.* wol van de eerste schering, *v.* *...ZEICHEN, *o.* winterteeken, teeken van den winter, *o.* *...ZEIT, *v.* wintertijd, *m.*

WINZ, *m.* kat, poes, *v.* kater, *m.*

WINZER, *m.* wijngaardenier, wijnbouwer, *m.* *—HACKE, *v.* wijngaardspade, *v.* *—MESSER, *o.* snoeimesje, *o.*

WINZIG, *b. n.* en *bijw.* (§) zeer klein, nietig, gering. *—KEIT, *v.* nietigheid, geringheid, kleinheid, *v.*

WIPFEL, *m.* top, *m.* kruin, *v.* *—BRUCH, *m.* scheur in den top eens booms, *v.* *—DÜRRE, *b. n.* verrot in den top. *—N, *b. w.* toppen, aftoppen. *—REICH, *b. n.* met een' vollen top gekroond.

WIPPE, *v.* wipgalg; wip, kap; (146) wip tot het maken der koppen op de spelden, *v.*; (27) draaistaf, *m.*; *die — der Armbrustspanner*, het ijzer om den handboog te spannen. *—, *fig.* kar, mestkar, *v.*; hagchelijk punt, kritisch oogenblik, *o.*; *auf der — stehen*, aan den rand des verderfs zijn.

WIPPEL, *m.* (103) klander, korenworm, *m.*

WIPPEN, *b. w.* wippen, opwippen.

WIPPER, *m.* *—EI, *v.* zie KIPPER, KIPPEREI.

WIPGALGEN, *m.* wipgalg, *v.* *...SEIL, *o.* wiptouw, *o.*

WIR, *vnw.* wij.

WIRBEL, *m.* schedel, *m.* kruin van het hoofd; draaikolk, *v.* maalstroom, *m.* warling, draaijing, *v.*; wervel-, dwarlwind, *m.*; stofwolk; pin, stift, *v.*; gewricht, *o.*; roffel (op de trom), *v.*; wervel (aan een venster), *m.*; *fig. der — der Geschäfte, der Vergnügungen*, de maalstroom der zaken, - der vermaken. *—BEIN, *o.* wervelbeen, *o.* *—DOSTEN, *m.* *—KRAUT, *o.* (76) wilde basilikum, *m.* *—FÖRMIG, *—ICHT, *b. n.* en *bijw.* draaijend. *—GEIST, *m.* wargeest, onrustig mensch, *m.* *—GELENK, *o.* draaijende schakel, *m.* *—HAFT, *—IG, *b. n.* duizelig, aan duizelingen onderhevig. *—KASTEN, *m.* sleutelholte (eener viool), *v.* *—KNOCHEN, *m.* zie WIRBELBEIN. *—KOPF, *m.* loshoofd, warhoofd, *o.* *—MACHER, *m.* katrolmaker, *m.*

WIRBELN, *o. w.* draaijen; de roffel slaan; duizelig zijn; *fig.* kweelen (van vogels); *das Wasser wirbelt*, het water is in beweging; *der Kopf wirbelt mir*, het hoofd draait mij.

WIRBELPUNKT, *m.* zie SCHEITELPUNKT. *...RÄDLEIN, *o.* rad van het katrol, *o.* *...STOCK, *m.* (18) hoofdbalk, *m.* architraaf, *v.* *...SUCHT, *v.* zie SCHWINDEL. *...WIND, *m.* draai-, dwarl-, wervelwind, *m.*

WIRKBRET, *o.* (6) werkplank, *v.* *...EISEN, *...MESSER, *o.* (51) veegmes, *o.*

WIRKEN, *b.* en *o. w.* werken, doen, handelen; werken, be-, uitwerken, ten uitvoer brengen, verrigten, tot stand brengen; *fig.* werking doen, indruk maken; *das hat nicht auf sein Herz gewirkt*, dit heeft zijn hart niet aangedaan; *gutes —*, goeds stichten, goede werken verrigten; *die — de Ursache*, de werkende oorzaak; *den Teig —*, het deeg kneden, - bewerken; (195) weven, aan het weefgetouw werken; *einem Pferde den Huf —*, den hoef van een paard uitvegen, een paard den hoef uitsteken. *—D, *b. n.* werkend, van kracht, invloedrijk.

WIRKER, *m.* werker, arbeider, wever, *m.* *—EI, *v.* weverij, *v.* het weven, *o.*

WIRKHAUS, *o.* fabriek, werkplaats, *v.*

WIRKLICH, *b. n.* en *bijw.* werkelijk, wezentlijk, zeker, gewis; dadelijk, waarlijk; inderdaad, in waarheid; — *machen*, ten uitvoer brengen, verwezentlijken. *—KEIT, *v.* werkelijkheid, wezentlijkheid, daadwerkelijkheid, *v.*; uitwerksel, *o.*

WIRKSAM, *b. n.* en *bijw.* werkzaam, handelend, werkend, krachtdadig, werkdadig. *—KEIT, *v.* werkzaamheid, krachtdadigheid, werkdadigheid, handeling, werking, *v.*

WIRKSTUHL, *m.* weefstoel, *m.* *...TAFEL, *v.* *...TUCH, *m.* werktafel, *v.*

WIRKUNG, *v.* werking, handeling, daad, werking, uitwerking, kracht, *v.* uitwerksel, gevolg, *o.* invloed, *m.*; *seine — thun*, werking doen. *—SKRAFT, *v.* vermogende kracht, *v.* *—SKREIS, *m.* werkkring, *m.* *—SLOS, *b. n.* en *bijw.* zonder werking, zonder uitwerking, zonder gevolg.

Wirkwort, *o.* (151) werkwoord.
Wirr, (**Wirre**), *b. n.* (§) verward. ***—bund**, *o.* bos stroo, *m.* strooleger, *o.* ***—en**, *b. w. in einander —*, verwarren, warren; *aus einander —*, ontwarren. ***—garn**, *o.* verward garen, *o.* ***—kopf**, *m.* bemoeial, twistzoeker, dwarsdrijver, *m.* warhoofd, *o.* ***—köpfig**, *b. n.* verward. ***—saal**, *o.* (§) verwarring, *v.* ***—seide**, *v.* warzijde, vloszijde, *v.* ***—stroh**, *o.* klein gehakt stroo, *o.* ***—warr**, *m.* (§) verwarring, *v.* mengelmoes, *o.*
Wirsching, **Wirsing**, **Wirschekohl**, *m.* krulkool, savooijekool, *v.*
Wirtel, *m.* werwel, *m.* ***—bein**, *o.* zie **Sprung**, **Sprungbein**.
Wirth, *m.* waard, herbergier, kastelein, logementhouder; huishouder; man, heer des huizes, *m.* ***—bar**, *b. n.* zie **Bewohnbar**. ***—inn**, *v.* waardin, herbergierster, kasteleines; huishoudster; huismoeder, moeder, vrouw des huizes, *v.* ***—lich**, ***—schaftlich**, *b. n.* en *bijw.* spaarzaam, huishoudelijk; gastvrij. ***—lichkeit**, ***—schaftlichkeit**, *v.* spaarzaamheid, huishoudelijkheid, *v.*
Wirthschaft, *v.* spaarzaamheid, huishoudelijkheid; huishouding, *v.*; tappers-, herbergiersberoep, *o.*; herberg, tapperij, kroeg, *v.*; *fig.* (§) slecht-, verward huishouden, *o.*; *— treiben*, eene tapperij-, eene slijterij houden. ***—en**, *b. w.* eene herberg houden, herbergier zijn; huishouden, de huishouding bestieren, -voeren; spaarzaam zijn; *fig. übel —*, een slecht huishouder zijn. ***—er**, *m.* ***—erinn**, *v.* huishouder, *m.*; huishoudster, *v.* ***—lich**, *b. n.* zie **Wirthlich**, **Häuslich**. ***—sgebäude**, *o.* pachthoeve, *v.* ***—skunst**, *v.* huishoudkunde, landhuishoudkunde, *v.* ***—sregel**, *m.* huishoudelijke regel, *m.*
Wirthshaus, *o.* herberg, kroeg, slijterij, tapperij, *v.* ***—junge**, *m.* koffijhuisknecht, *m.* ***—magd**, *m.* meid in eene herberg, *v.* ***—tisch**, *m.* ordinaris, open tafel, *v.*
Wisbaum, *m.* mastboom, *m.*
Wisbeere, *v.* wilde kers, *v.*
Wisch, *m.* wisch-, vaatdoek, lap, *m.*; *fig.* knoeiwerk, broddelwerk; prulschrift, *o.*
Wischen, *b. w.* af-, weg-, uitwisschen, wrijven, vegen; (166) doezelen. ***—**, *o. w. davon —*, ontsnappen, ontkomen, zich wegmaken. ***...er**, *m.* af-, weg-, uitwisscher, veger; (166) doezelaar; wisch-, vaatdoek, *m.* dweil; *fig.* (§) berisping, vermaning, bestraffing, *v.*: (5) zie **Stückwischer**.
Wischgold, *o.* bladgoud, *o.* ***...hader**, ***...lappen**, *m.* wisch-, vaat-, wrijfdoek, -lap, *m.* ***...kolben**, *m.* (5) zie **Stückwischer**. ***...tuch**, *o.* (*w. g.*) neus-, zakdoek, *m.* ***...wasch**, *m.* beuzelarij, zottepraat, *v.*
Wismuth, *m.* zie **Wissmuth**.
Wispel, *m.* korenmaat, *v.* (24 schepel).
Wispeln, **Wispern**, *o. w.* fluisteren, prevelen, zacht-, binnensmonds spreken; zie **Flistern**. ***—**, *o.* het fluisteren, gefluister, *o.*
Wissbar, *b. n.* kenbaar, te weten. ***...begierde**, *v.* weetgierigheid, *v.* ***...begierig**, *b. n.* weetgierig.
Wisselei, *v.* oppervlakkige-, niet grondige kennis, *v.*
Wissen, *b.* en *o. w.* (*onr.*) weten, kennen, bekend zijn met, onderrigt zijn van; *nicht —*, niet weten, onbekend zijn met; *ich weiss gahr wohl*, ik weet zeer wel, mij is zeer wel bekend; *um etwas —*, kennis van iets hebben, -dragen; (§) *etwas bei einem —*, weten dat iets in het bezit van iemand is; *zu — thun*, *— lassen*, te weten doen, laten weten; *sich schuldig —*, zich schuldig gevoelen; *sich viel mit etwas —*, op iets roem dragen, zich veel op iets laten voorstaan. ***—**, *o.* het weten, *o.* kennis, *v.*; *mit meinem —*, met mijn weten; *ohne mein —*, buiten mijn weten; *mit — und Willen*, willens en wetens; *meines —s kommt er nicht*, zoo ver ik weet komt hij niet. ***—schaft**, *v.* wetenschap, kennis, kunde, geleerdheid, kundigheid, *v.*; *ich habe davon keine —*, ik heb geene kennis hiervan; *ein Mann von grosser —*, een man van groote geleerdheid, een zeer geleerd man; *die schönen —en*, de fraaije letteren. ***—schaftlich**, *b. n.* en *bijw.* wetenschappelijk, op eene wetenschappelijke wijze. ***—swerth**, ***—swürdig**, *b. n.* wetenswaardig, verdienende gekend te worden. ***—tlich**, *b. n.* en *bijw.* bekend, met kennis, onderrigt van; voorbedachtelijk.
Wisser, *m.* weter, kenner, *m.* ***—ei**, *v.* zie **Wisselei**.
Wissmuth, *m.* bismuth, *o.*
Wist! *tw.* (184) haar! links!
Witstock, *m.* (§) domoor, zot, *m.* uilskuiken, *o.*
Wittern, *onp. w.* donderen en weêrlichten. ***—**, *b. w.* (59) ruiken, snuffelen, opsporen; *fig.* lont ruiken, ergens de lucht van hebben; *sich —*; zich aan de zon blootstellen, zich in

de zon plaatsen; *sich — lassen*, zich toonen, zich doen gevoelen.

WITTERUNG, *v.* weder, *o.* weêrsgesteldheid, temperatuur, *v.*; (59) reuk, *m.* snuffeling, lucht, *v.* spoor, *o.*; (9) uitwasemingen, dampen, *v. m. mv.* *—S-LEHRE, *v.* weêrkunde, *v.*

WITTEWAL, *m.* weduwaal, (vogel), *m.*

WITTFRAU, *v.* zie WITTWE.

WITTHUM, *o.* weduwgift, *v.* lijftogt, *m.* zie LEIBGEDINGE.

WITTLING, *m.* weiting, (visch), *m.*

WITTMANN, *m.* zie WITTWER.

WITTWE, *v.* weduwe, *v.*; *eine vornehme —*, eene douarière. *—NBLUME, *v.* (76) schurftkruid, *o.* *—NCASSE, *v.* weduwfonds, *o.* *—NGEHALT, *—N-GELD, *o.* zie WITTHUM. *—NGERÄTH, *o.* (119) weduwenregt, *o.* *—NJAHR, *o.* weduwenjaar, jaar van weduwschap, *o.* *—NSTAND, *m.* *—NSCHAFT, *v.* WITTWERSTAND, *m.* weduwschap, *v.* staat van weduwe, *m.* *—NSTUHL, *m.* weduwenstoel, *m.*; *fig.* gedrag als weduwe, *o.*; *den — vermeiden*, hertrouwen. *—N-TRAUER, *v.* weduwenrouw, *m.*

WITTWER, *m.* weduwenaar, *m.*

WITZ, *m.* verstand, *o.* geest, *m.* wijsheid, *v.* vernuft, *o.*; geestige trek, *m.* vernuftig gezegde, *o.* kwinkslag, *m.* snedig woord, *o.* *—ELEI, *v.* *—ELN, *o.* malle -, lompe boerterij, *v.* *—ELN, *o. w.* den geestige uithangen, geestig willen schijnen, met zijn vernuft te koop loopen. *—IG, *b. n.* geestig, schrander, vernuftig, verstandig, snedig; *ein —er Kopf*, een schrandere kop. *—IGEN, *b. w.* verstandiger -, wijzer maken, vernuft leeren, door schade wijs maken. *—IGKEIT, *v.* verstand, *o.* geestigheid, *v.* *—JÄGEREI, *v.* aanspraak op geestigheid, *v.* *—KOPF, *m.* schrandere kop, *m.* *—LING, *m.* spitsvindig vernuft, *o.* wijsneus, waanwijze, *m.* *—WORT, *o.* geestig woord, *o.*

WO, *bijw.* waar; ergens. *—, *vw.* indien, als, ingeval. *—NICHT, *bijw.* anders, als niet. *—BEI, *bijw.* waarbij.

WOCHE, *v.* week, *v.*; *eine — um die andere*, om de week; *die — haben*, de week hebben (van dienst enz.); *fig.* (§) *die Wochen*, het kraambed; *in Wochen liegen, sein*, in de kraam liggen, het kraambed houden; *in die Wochen kommen*, in de kraam komen, bevallen, verlossen.

WOCHENARBEIT, *v.* wekelijksche arbeid, *m.* *...BESUCH, *m.* kraambezoek, *o.* *...BETT, *o.* kraambed, *o.* *...BLATT, *o.* weekblad, *o.* *...FIEBER, *o.* zogkoorts (eener kraamvrouw), *v.* *...GELD, *o.* weekgeld, wekelijksch inkomen, *o.* *...KIND, *o.* kraamkind, *o.* *...LOHN, *o.* zie WOCHENGELD. *...MARKT, *v.* weekmarkt, wekelijksche markt, *v.* *...PREDIGER, *m.* prediker op een' dag der week, *m.* *...PREDIGT, *v.* preek op een' dag der week, *v.* *...RECHNUNG, *v.* wekelijksche rekening, rekening over eene week, *v.* *...SCHRIFT, *v.* zie WOCHENBLATT. *...STUBE, *v.* kraamkamer, *v.* *...TAG, *m.* dag der week, gewone dag; (68) feestdag, heilige dag, *m.*

WÖCHENTLICH, *b. n.* en *bijw.* wekelijksch; bij de week; wekelijks, alle weken.

WOCHENWEISE, *bijw.* zie WÖCHENTLICH. *...ZETTEL, *m.* wekelijksche lijst, lijst der week; (170) lijst der te geven stukken, *v.* *...ZIMMER, *o.* zie WOCHENSTUBE.

WÖCHNER, *m.* die de week heeft, *m.* *—INN, *v.* kraamvrouw, *v.*

WOCKEN, *m.* zie ROCKEN, SPINNROCKEN.

WODANSTAG, *m.* Woensdag, *m.*

WODURCH, *bijw.* waardoor. *...FERN, *vw.* indien, ingeval, wanneer, mits, ten zij; bijaldien. *...FÜR, *bijw.* waarvoor, waarom, voor wat; voor wien.

WOGE, *v.* golf, baar, *v.*

WOGEGEN, *bijw.* waarheen, naar welke plaats; waartegen, in plaats-, in stede waarvan, waarvoor.

WOGEN, *o. w.* golven, rijzen (der baren). *—BRUCH, *m.* breking van den golfslag, *v.*

WOGIG, *b. n.* golvend, met baren.

WOHER, *bijw.* waar, van waar, hoe. *...HIN, *bijw.* waarheen, werwaarts, naar welke plaats.

WOHL, *bijw.* wel; misschien, welligt; waarschijnlijk; *sehr —*, zeer wel; *so — als*, zoo wel als, niet alleen, maar ook; *ja —*, ja wel, zekerlijk, stellig; *nicht — sehen*, een slecht gezigt hebben. *—, *tw.* *mir —*, wel mij! *dem —*, heil dengene... *—, *o.* heil, welzijn, *o.* welvaart, *v.*; *das gemeine —*, het gemeenebest. *—ACHTBAR, *b. n.* edelachtbaar, (titel); zeer geacht. *—AN! *tw.* welaan, kom, toe! *—ANGEBRACHT, *b. n.* wel -, te regten tijde -, behoorlijk aangebragt. *—ANSTÄNDIG, *b. n.* welvoegelijk, welstaande, passende, betamelijk. *—ANSTÄNDIGKEIT, *v.* welvoegelijkheid, betamelijkheid, *v.* welstand, *m.* *—AUF, *bijw.* *— sein*, in goeden welstand zijn, welvarend zijn. *—BEDACHT, *—BEDÄCHTIG, *b. n.* en *bijw.* wel overdacht, wel be-

dacht, goed overlegd; voorbedacht, voorbedachtelijk, opzettelijk, met voorbedachten rade. *—BEFINDEN, o. welstand, m. goede gezondheid, v. *—BEFUGT, b. n. en bijw. wel bevoegd, te regt. *—BEGABT, b. n. goed begaafd, goed bedeeld. *—BEGÜTERT, b. n. welgesteld, gegoed, rijk, vermogend. *—BEHAGEN, o. welzijn, o. *—BEHALTEN, b. n. en bijw. behonden, frisch en wel, ongeschonden, heelshuids, in goeden staat; ongedeerd. *—BEKANNT, b. n. wel bekend. *—BEKOMMEN, o. w. wel bekomen. *—BELAUBT, b. n. vol bladeren, met veel lommer. *—BELEBT, b. n. beleefd, welgemanierd. *—BELEIBT, b. n. lijvig, gezet, dik, zwaarlijvig. *—BELEIBTHEIT, v. lijvigheid, zwaarlijvigheid, v. *—BEMELDET, b. n. welgemeld, bovengemeld. *—BELESEN, b. n. zeer belezen. *—BEREDSAMKEIT, v. welsprekendheid, welbespraaktheid, v. *—BEREDT, b. n. welsprekend, welbespraakt. *—BESETZT, b. n. goed bezet; goed vol; goed voorzien, behoorlijk toegerust. *—BESTANDEN, b. n. wel bezet met boomen. *—BETAGT, b. n. bedaagd, op jaren, op gevorderden leeftijd. *—BEWUSST, b. n. zie BEWUSST. *—DIENER, m. —INN, v. gedienstige man, m. -vrouw, v. *—EDEL, b. n. wel edel, (titel). *—EDELGEBOREN, b. n. weledelgeboren, (titel). *—EHRWÜRDIG, b. n. weleerwaard, (titel). *—ERFAHREN, b. n. zeer bedreven, wel geoefend. *—ERGEHEN, o. welvaart, v. welstand, voorspoed, m. *—ERHALTEN, b. n. wel onderhouden, in goeden staat, goed bewaard. *—ERWOGEN, b. n. goed overwogen. *—ERZOGEN, b. n. goed opgevoed. *—FAHRT, v. welvaart, v. welstand, voorspoed, m. *—FAHRTSAUSSCHUSS, m. kommissie van algemeen welzijn, v. *—FEIL, b. n. en bijw. goedkoop. *—FEILE, *—FEILHEIT, v. goedkoopheid, v. lage-, geringe prijs, m.

WOHLGEARTET, b. n. welgeaard. *...GEBAUT, *...GEBAUET, b. n. wel gebouwd. *...GEBILDET, b. n. welgemaakt, met een gunstig uiterlijk. *...GEBOREN, b. n. welgeboren, (titel). *...GEDEIHEN, o. w. goed uitvallen, gelukken, gedijen. *...GEFALLEN, o. welgevallen, welbehagen, vermaak, pleizier, genoegen; (49) goddelijk welbehagen, o.; *sein — an etwas haben*, behagen in iets vinden, -scheppen. *...GEFALLEN, b. w. behagen. *...GEFÄLLIG, b. n. zeer aangenaam, welbehagelijk. *...GELEHRT, b. n. zeer geleerd, (titel). *...GEMEINT, b. n. en bijw. welgemeend, met eene goede bedoeling. *...GEMUTH, b. n. en bijw. welgemoed, vrolijk, opgeruimd, blijmoedig, wel tevreden. *...GEMUTH, m. (76) orego, o. *...GENÄHRT, b. n. goed doorvoed, wel gevoed, dik, vet. *...GENEIGT, b. n. wel genegen, zeer genegen. *...GEORDNET, b. n. wel geregeld, goed geordend, -ingerigt. *...GERATHEN, b. n. wel geslaagd, goed uitgevallen, wel opgevoed. *...GERUCH, m geur, m. *...GESCHMACK, m. aangename smaak, m. lekkerheid, v. *...GESINNT, b. n. welgezind, met goede voornemens. *...GESITTET, b. n. welgemanierd, beschaafd. *...GESTALT, v. welgemaaktheid, fraaije houding, schoone gestalte, v. *...GEÜBT, b. n. welgeoefend, bedreven. *...GEWOGEN, b. n. welwillend, toegenegen. *...GEWOGENHEIT, v. welwillendheid, toegenegenheid, v. *...GEZOGEN, b. n. welopgevoed, goed grootgebragt. *...GEZOGENHEIT, v. goede opvoeding, v. *...HABEND, b. n. en bijw. welgesteld, bemiddeld, gegoed, vermogend, welgezeten. *...HABENHEIT, v. welgesteldheid, gegoedheid, v. vermogen, o. *...HERGEBRACHT, b. n. volgens aloud gebruik, herkomstig. *...KLANG, *...LAUT, m. welluidendheid, eenstemmigheid, harmonie, v. *...KLINGEND, *...LAUTEND, b. n. welluidend, eenstemmig, harmonisch. *...LEBEN, o. goed leven, o. goede sier, brasserij, slemperij, v. vermaken, o. mv. genot, o.

WOHLLÖBLICH, b. n. hoog loffelijk, zeer lofwaardig. *...LUST, v. zie WOLLUST. *...MEINEN, b. w. goede bedoelingen hebben, het wel-, het opregt meenen. *...MEINEND, b. n. en bijw. welmeenend, vriendschappelijk, zeer genegen. *...REDEND, b. n. rederijk, welsprekend. *...REDENHEIT, v. welsprekendheid, gave van wel te spreken, v. *...RIECHEND, b. n. en bijw. welriekend, geurig. *...SCHMACK, m. zie WOHLGESCHMACK. *...SCHMECKEND, b. n. welsmakend, smakelijk, aangenaam van smaak. *...SEIN, o. w. in welstand verkeeren. —, o. welzijn, o. welstand, m. welvaart, v. voorspoed, m. welvaren, o.; welvoegelijkheid, beleefdheid, beschaafdheid, v.; *den — beobachten*, de welvoegelijkheid in acht nemen. *...TAGE, m. dagen van genot en vreugde. m. mv. *...THAT, v. weldaad, gunst, v. *...THÄTER, m. —INN, v. weldoe-

ner, *m.* weldoenster, *v.* *...THÄTIG, *b. n.* en *bijw.* weldadig, liefdadig, weldoende, liefderijk, gunstig. *...THÄTIGKEIT, *v.* weldadigheid, liefdadigheid, liefde, liefderijkheid, *v.* *...THUN, *o. w.* (*onr.*) wel doen, weldaden bewijzen; vermaak-, pleizier-, genoegen doen; *sich* —, zich te goed doen. *...VERDIENT, *b. n.* welverdiend, naar waarde; verdienstelijk, loffelijk. *...VERHALTEN, *o.* goed gedrag, *o.* goede handelwijze, *v.* *...VERLEI, *o.* (76) soort van plant, *v.* *...VERSTANDEN, *b. n.* wel begrepen. *...VERSUCHT, *b. n.* zeer bedreven. *...VERWAHRT, *b. n.* goed bewaard. *...WEISE, *b. n.* hoogwijs, (titel). *...WISSEND, *b. n.* en *bijw.* kundig, wel wetende; wetens. *...WOLLEN, *o. w.* (*onr.*) (iemand) willen; gunstig-, genegen zijn. —, *o.* welwillendheid, genegenheid, *v.* *...ZIEMEND, *b. n.* welstaand, passend, betamelijk.

WOHNBAR, *b. n.* bewoonbaar, te bewonen.

WOHNERDE, *v.* de aarde, *v.*

WOHNEN, *o. w.* wonen, verblijven, gevestigd zijn, verblijf houden.

WOHNHAFT, *b. n.* en *bijw.* wonende, gevestigd, verblijf houdende, woonachtig, gehuisvest; *sich — niederlassen*, zich met der woon vestigen. *...HAUS, *o.* woonhuis, *o.* woning, *v.* *...ORT, *...PLATZ, *m.* woonverblijf, *o.* verblijfplaats, plaats van inwoning, *v.*; (119) domicilie, *o.* *...SITZ, *v.* verblijfplaats, residentie, *v.* *...STAT, *...STÄTTE, *v.* zetel, *m.* verblijfplaats, *v.* *...STUBE, *v.* *...ZIMMER, *o.* woonkamer, *v.* woonvertrek, *o.*

WOHNUNG, *v.* woning, *v.*; huisje, kastje, bakje (voor instrumenten); kasteel, ridderslot, *o.*

WOHNZINS, *m.* huishuur, *v.*

WÖLBBOGEN, *m.* verwulfde boog, *m.*

WÖLBEN, *b. w.* welven, verwelven.

WÖLBSTÜTZE, *v.* mal, *v.*

WÖLBUNG, *v.* gewelf, verwelf, verwulfsel, *o.*; — *eines Weges*, bolheid van eenen straatweg, *v.*

WOLF, *m.* wolf, *m.*; — *am Finger*, fijt (vijt) aan den vinger; *fig.* (§) *sich einen — reiten*, zich een blikgat rijden.

WÖLFEN, *o. w.* jongen werpen (van wolvinnen).

WÖLFINN, *v.* wolvin, *v.* *...ISCH, *b. n.* en *bijw.* wolfachtig, als een wolf.

WOLFRAM, *m.* (soort van) ijzererts, *m.*

WOLFSANGEL, *m.* voetangel *m.* *...ART, *v.* wolfsaard, *m.*; wolvenras, *o.* *...AUGE, *m.* wolfsoog; *fig.* ravenoog, *o.* *...BALG, *m.* wolfsvel, *o.* wolfshuid, *v.* *...BEERE, *v.* zie EINBEERE, TOLLBEERE. *...BISS, *m.* wolfsbeet, *m.* *...BOHNE, *v.* wolfsboon, *v.* *...EISEN, *o.* *...FALLE, *v.* val om wolven te vangen, *m.* *...FANG, *m.* wolvenjagt, *v.* *...FÄNGE, *mv.* wolfstanden, *m. mv.* *...FLIEGE, *v.* wolfsvlieg, *v.* *...FUSS, *m.* wolfspoot; (76) wolfsvoet, *m.* *...GEBISS, *o.* gebit van den wolf, *o.* *...GEHEUL, *o.* wolvengehuil, *o.* *...GESCHWULST, *v.* wen, klier, *v.* *...GESICHT, *o.* (76) zwarte ossentong, *v.* *...GRAU, *b. n.* grijs als een wolf. *...GRUBE, *v.* *...LOCH, *o.* wolfskuil; (108) put, *m.* *...HAAR, *o.* wolfshaar, *o.* *...HAUT, *v.* zie WOLFSBALG. *...HETZE, *...HATZ, *v.* zie WOLFSJAGD. *...HUND, *m.* wolfshond, *m.* *...HUNGER, *m. fig.* razende honger, geeuwhonger, *m.* *...JAGD, *v.* wolvenjagt, *v.* *...JAGDZEUG, WOLFZEUG, *o.* gereedschap tot de wolvenjagt, *o.* *...JÄGER, *m.* wolvenjager, *m.* *...KLAUE, *v.* wolfsklaauw; (76) wolfsvoet, *m.* *...KLINGE, *v.* breede sabelkling, solinger sabelkling, *v.* *...KRAUT, *o.* (76) smeerwortel, *m.* *...LAGER, *o.* leger van een' wolf, *o.* *...MAGEN, *m.* wolfsmaag, *v.*; *fig.* vraat, gulzigaard, *m.* *...MILCH, *v.* wolfsmelk, (ook 76), *v.* *...MONAT, *m.* maand December, *v.* *...NETZ, *...GARN, *o.* net om wolven te vangen, *o.* *...PELZ, *m.* wolfsvel, *o.* *...RISS, *m.* (59) wild dat door een' wolf verscheurd of gekwetst is, *o.* *...SCHROT, *o.* schroot om wolven te schieten, *o.* *...WURZ, *v.* (76) wolfswortel, *m.* *...ZAHN, *m.* wolfstand, *m.*

WOLGER, *m.* zie NUDEL.

WÖLKCHEN, *o.* wolkje; vlakje (in het oog), *o.*

WOLKE, *v.* wolk, (ook *fig.*), *v.*

WÖLKEN, *b. w.* met wolken bedekken, bewolken, (ook *fig.*)

WOLKENAN, *b. n.* tot aan de wolken. *...BEKLEIDET, *...BEKRÖNT, *b. n.* met wolken bekroond. *...BRUCH, *m.* wolkbreuk, *v.* *...FANGER, *m.* matrozen-schanslooper, *m.* *...GESCHÖPF, *o.* hersenschim, *v.* *...HIMMEL, *m.* wolkenhemel, *m.* uitspansel, *o.* *...LOS, *b. n.* onbewolkt, helder, rein, zonder wolken. *...SÄULE, *v.* wolkkolom, *v.* *...SCHNITT, *m.* lijn welke de gedaante eener wolk heeft, *v.* *...SCHWEISS, *m.* regen, *m.*

WOLKFANGER, *m.* zie WOLKENFANGER.

Wolkig, **Wolkicht**, *b. n.* bewolkt, met wolken, onzuiver (van edelgesteenten).

Wollarbeit, *v.* wolwerk, *o.* *—**er**, *m.* wolwerker, wolarbeider, *m.* *...**baum**, *m.* japansche stofboom, *m.* *...**bereiter**, *m.* wolbereider, *m.* *...**blume**, *v.* plant van het geslacht der peulplanten, *v.* *...**distel**, *v.* kaardendistel, *m.* *...**dorn**, *m.* antillische kaasboom, *m.*

Wolle, *v.* wol, *v.*; het wollige (op planten en vruchten); (59) haar van konijnen en hazen, *o.*; *spr. viel Geschrei und wenig* —, veel geschreeuw en weinig wol; *in der — sein*, weelderig leven. *—**n**, *b. n.* van wol, wollen.

Wollen, *o. w. (onr.)* willen, lust-, begeerte hebben, genegen-, willens zijn; *ich will (werde) kommen*, ik zal komen; *wollte Gott!* gave God! mogt het Gode behagen! *zu wem — Sie?* wien bedoelt gij? op wien hebt gij het gemunt? (ook) wien zoekt gij? naar wien vraagt gij? *gern* —, gaarne hebben, wenschen; *ich wollte lieber sterben*, ik zou liever willen sterven; *es will Nacht werden*, het zal aanstonds nacht worden; *sich* —, zijn' goeden naam-, zijne zaken bederven. *—, *o.* het willen.

Wollenfabrik, *...**manufaktur**, *v.* wolfabriek, fabriek van wollen stoffen, *v.* *...**fabrikant**, *m.* wolfabriekant, eigenaar eener wolfabriek, *m.* *...**fett**, *o.* wolvet, *o.* vette wol, *v.* *...**garn**, *o.* wollen net, *o.* *...**handel**, *m.* wolhandel, *m.* *...**händler**, *m.* wolhandelaar, koopman in wol, *m.* *...**waare**, *v.* *...**werk**, *o.* wollen waren, -goederen, *v. o. mv.* *...**weber**, *m.* wolwever, *m.* *...**zeug**, *o.* wollengoed, *o.*

Wollfärber, *m.* wolverwer, *m.* *—**ei**, *v.* wolverwerij, *v.* *...**handel**, *...**händler**, *m.* zie **Wollenhandel**, **Wollenhändler**.

Wollicht, **Wollig**, *b. n.* wollig, wolachtig; als wol; ruig; voos, stokkig; — *werden*, ruig worden (van laken).

Wollkamm, *m.* wolkam, *m.* *...**kämmen**, *o.* het wolkammen. *...**kämmer**, *m.* —**inn**, *v.* wolkammer, *m.* wolkamster, *v.* *...**krämpe**, *...**kratze**, *v.* kaarde, wolkaarde, *v.* *...**kraut**, *o.* (76) wolkruid, *o.* *...**leser**, *...**zupfer**, *m.* wolpluizer, uitpluizer van wol, *m.* *...**markt**, *m.* wolmarkt, *v.* *...**pelz**, *m.* pels van schapenvacht, *m.* *...**rad**, *o.* spinnewiel, *o.* *...**reich**, *b. n.* zeer wollig, rijk aan wol. *...**reisser**, *m.* wolkammer, *m.* *...**sack**, *m.* wolzak, *m.* *...**same**, *...**samenbaum**, *m.* (soort van) katoenboom, *m.* *...**sammt**, *m.* pluisfluweel, pluche, *o.* *...**schere**, *v.* droogscheerders-schaar, *v.* *...**schur**, *v.* schering der schapen, *v.* *...**spinner**, *m.* —**inn**, *v.* wolspinster, *v.* *...**streicher**, *m.* wolkaarder, *m.*

Wollust, *v.* wellust, *m.* genoegen, vermaak; genot; zinnelijk genot, *o.* geilheid, *v.*

Wollüstig, *b. n.* en *bijw.* wellustig, genoegelijk; geil, belust naar zinnelijk genot.

Wollüstler, **Wollüstling**, *m.* wellusteling, *m.*

Wollustschwester, *v.* meisje van pleizier, *o.* *...**seuche**, *v.* venerische ziekte, *v.*

Wollwäsche, *v.* het wasschen der wol, *o.* *...**wäscher**, *m.* wolwasscher, *m.* *...**zehent**, *m.* woltiende, *o.* *...**zupfer**, *m.* zie **Wollleser**.

Womit, *bijw.* waarmede. *...**nach**, *bijw.* zie **Wornach**. *...**neben**, *bijw.* waarbij, nevens, betwelk. *...**nicht**, *bijw.* indien niet, in tegenovergesteld geval, zoo niet.

Wonne, *v.* vreugde, blijdschap, vrolijkheid, *v.* geluk, *o.* gelukzaligheid, *v.* wellust, *m.* *—**baum**, *m.* berkenboom, *m.* *—**garten**, *m.* paradijs, *o.* *—**gefilde**, *o.* (43) de elizesche velden, *o. mv.* *...**gefühl**, *o.* wellustig gevoel, *o.* blijde gewaarwording, vrolijkheid des harten, *v.* *—**monat**, *m.* maand Mei, Bloeimaand, *v.* *—**reich**, *b. n.* en *bijw.* rijk aan -, vol genoegen, bekoorlijk, uitermate gelukkig. *—**trunken**, *b. n.* vreugdedronken, bedwelmd van vreugde. *—**voll**, *b. n.* vreugdevol.

Woppe, *v.* (§) voddetje, lorretje, lapje, *o.*

Woran, *bijw.* waaraan, aan wat, aan welke, aan welken; *ich weiss nicht, — ich bin*, ik weet niet hoe ik het er mede heb. *...**auf**, *bijw.* waarop, op wat, op welken, op welke. *...**aus**, *bijw.* waaruit, uit wat, uit welk, uit welken, uit welke. *...**ein**, *bijw.* waarin, in wat, in welke.

Worfeln, *b. w.* wannen. *—, *o.* het wannen.

Worfschaufel, *v.* wanschop, *v.* *...**tenne**, *v.* wanvloer, *m.*

Worgen, *o. w.* (§) met moeite slikken, in-, doorslikken; *fig.* dooden, verwurgen; *sich* —, kukhalzen, pogingen doen te braken.

Worin, *bijw.* waarin; zie **Worein**. *...

-NACH, *bijw.* waarna, nadat, na hetwelk, na welken, na welke.

WORPEN, *mv.* (203) golvende baren, *v. mv.*

WORT, *o.* woord, *o.*; uitdrukking, *v.* gezegde, *o.* bewoording, *v.* term, *m.*; *er sagte kein —*, hij sprak geen woord; *viel —e machen*, veel omhaal van woorden maken, veel woorden bezigen; *das — führen*, het woord voeren, het woord hebben, aan het woord zijn, spreken; *das — nehmen*, het woord opvatten; *sein — halten*, zijn woord houden, zijn woord gestand doen; *sein — brechen*, zijn woord breken, - niet houden, - niet gestand doen; *einem das — reden*, een goed woord voor iemand doen, voor iemand spreken, iemand tot voorspraak zijn; *einem gute —e geben*, iemand vleijen, - zoete woordjes zeggen; (ook) zoete broodjes bakken; *er will es nicht — haben*, hij wil het niet bekennen; *ein —, ein Mann*, een man een man, een woord een woord; *das — Gottes*, het heilige woord Gods, het goddelijke woord, de bijbel, de heilige schrift; (49) zie FLEISCH. *—ABLEITER, *m.* woordafleider, etimologist, *m.* *—ÄHNLICHKEIT, *v.* gelijkheid van woorden van verschillende beteekenis, *v.* *—ARM, *b. n.* arm aan woorden. *—BAU, *m.* vorming der woorden, *v.* *—BETRUG, *m.* drogrede, *v.* sofisme, *o.* valsche sluitrede, *v.* *—BRUCH, *m.* woordbreuk, *v.* meineed, *m.* trouweloosheid, *v.* *—BRÜCHIG, *b. n.* en *bijw.* — *werden*, zijn woord breken. —KEIT, *v.* zie WORTBRUCH.

WÖRTCHEN, *o.* woordje, *o.*

WÖRTELN, *b. w.* vitten, kritizeren, bedillen, muggeziften, haarkloven.

WÖRTERBUCH, *o.* woordenboek, *o.* *—SCHREIBER, *m.* schrijver van woordenboeken, *m.*

WORTERKLÄRUNG, *v.* mondelinge verklaring, - uitlegging, *v.* *...FLUSS, *m.* vloed van -, rijkdom aan woorden, *m.* *...FORSCHER, *m.* zie WORTABLEITER. *...FORSCHUNG, *v.* woordafleiding, -gronding, *v.* *...FÜGUNG, *v.* woordvoeging, syntaxis, *v.* *...FÜHRER, *m.* woordvoerder, spreker, redenaar, *m.* *...FÜLLE, *v.* zie WORTFLUSS. *...GEKLINGEL, *o.* woordengerammel, *o.* *...GEPRÄNGE, *o.* hoogdravende stijl, *m.* *...GEWIRRE, *o.* verwarring van woorden, *v.* *...GEZÄNK, *o.* gekijf, *o.* twist, woordenstrijd, *m.* *...HABEND, *b. n.* voorzittend (in eene vergadering). *...HALTER, *m.* voorzitter, *m.* zie ook WORTFÜHRER. *...HELD, *m.* woordenheld, *m.* *...HÄUFUNG, *v.* opeenstapeling van woorden, *v.* *...KARG, *b. n.* karig in woorden, lakonisch, kort van stijl, - van stof. *...KLAUBER, *m.* woordenvitter, -zifter, *m.* *...KLAUBEREI, *v.* woordenvitterij, - zifterij, *v.* *...KRAM, *m.* menigte van woorden, *v.* *...KRÄMER, *m.* prater, snapper, babbelaar, *m.* *...KRÄMEREI, *v.* woordenspilling, -praal, *v. m.* *...KUNDE, *v.* kennis der woorden, *v.* *...KUNDIGE, *m.* woordenkenner, *m.* *...KÜRZE, *v.* kortheid -, bondigheid in het spreken, *v.*

WÖRTLICH, *b. n.* en *bijw.* woordelijk, letterlijk; woord voor woord.

WORTLOS, *b. n.* zonder woorden; *fig.* trouweloos. *—IGKEIT, *v. fig.* trouweloosheid, *v.* *...MACHER, *m.* woordensmeder, schepper -, vinder van nieuwe woorden, neoloog, *m.* *...REGISTER, *o.* register, *o.* woordenlijst, *v.* *...REICH, *b. n.* woordenrijk, rijk aan woorden, vol woorden; *fig.* staatszuchtig. *...SCHATTEN, *m.* woord zonder zin, *o.* *...SCHWALL, *m.* overvloed van woorden, gezwollen stijl, *m.* *...SETZUNG, *v.* zie WORTFÜGUNG. *...SINN, *m.* letterlijke zin, *m.* *...SPIEL, *o.* woordspeling, *v.* *...STREIT, *m.* woordenstrijd, - twist, *m.* zintwisting, *v.* *...STROM, *m.* zie WORTFLUSS, WORTSCHWALL. *...VERDERBER, *m.* woordenbederver, *m.* *...VERDREHUNG, *v.* woordverdraaijing, verkeerde uitlegging, *v.* *...VERLÄNGERUNG, *v.* woordverlenging, bijvoeging van eene letter of lettergreep, *v.* *...VERSETZUNG, *v.* verplaatsing van woorden, *v.* *...VERSTAND, *m.* zie WORTSINN; woordelijke verklaring, *v.* *...WECHSEL, *m.* woordenwisseling, *v.* woordenstrijd, twist, *m.* *...WIEDERHOLUNG, *v.* (noodelooze) herhaling van woorden, *v.* *...ZEICHEN, *o.* (97) wachtwoord, parool, *o.*

WORÜBER, *bijw.* waarover, over wat, waarom. *...UNTER, *bijw.* waaronder, onder hetwelk, - welke, - welken.

WOSELBST, *bijw.* zie Wo. *...VON, *bijw.* waarvan. *...VOR, *bijw.* waarvoor. *...WIDER, *bijw.* waartegen.

WOYWODE, *m.* waywood, (in Polen), *m.*

WOYWODSCHAFT, *v.* waywoodschap, (in Polen), *v.*

WOZU, *bijw.* waartoe, tot wat, te welken einde, waarvoor.

WRACK, *o.* wrak, verongelukt schip, *o.* *—, *—GUT, *o.* wrakgoed, bedorven -, slecht goed, uitschot, *o.* *...HÄRING, *m.* half gezouten haring, *m.* *—HOLZ,

o. oud timmerhout, o. *—RECHT, o. zie STRANDRECHT.

WRANGE, v. hengsel van een speldemakers-draaiwerktuig, o.

WRANGKRAUT, o. (76) (soort van) nieskruid, o.

WREIFHÖLZER, mv. (203) wrijfhouten, worsten, o. v. mv.

WRICKEN, b. w. (203) eene boot besturen.

WUCHER, *—EI, v. woeker, m.; — *treiben*, woeker drijven, woekeren. *—BLUME, v. goudsbloem, v.; (76) peperkruid, o. *—ER, m. —INN, v. woekeraar, m. -ster, v. *—GESETZ, o. wet op den woeker, v. *—HAFT, *—LICH, b. n. woekerachtig, woekerend.

WUCHERN, o. w. woekeren, woeker-, den woekerhandel drijven; *sein Geld — lassen*, zijn geld op winst uitzetten; *fig. mit seinem Pfunde —*, zich veel doen voorstaan op zijne bekwaamheden; (76) vermeerderen, aangroeijen. *—, b. w. *Geld zusammen —*, geld bijeenwoekeren.

WUCHERPFLANZE, v. sterk groeijende-, zeer welig opschietende plant, v.

WUCHS, m. wasdom, groei; aanwas, m. gestalte, leest, v.; (76) *der — einer Pflanze*, het dragen (groeijen) eener plant.

WUCHT, v. zie LAST, SCHWERE. *—BAUM, m. hefboom, m.

WUDELN, o. w. (§) zie GEDEIHEN.

WUHL, v. (59) plaats waar de wilde zwijnen wroeten, v. *—EN, b. w. (203) eene woeling leggen, bewoelen.

WÜHLEN, b. w. woelen, wroeten, omgraven. *—, o. het wroeten, o.

WUHLING, v. (203) woeling van een' mast, v.

WÜHLMAUS, v. veldmuis, v. *...WURM, m. zie REITWURM.

WUHNE, v. (182) spieringgat, o.

WULST, m. kindervalhoed; hoepelrok, wrong, m.; (18) zijstuk van het kapiteel, eivormig sieraad, o.; regenbakpijp, v. *—IG, b. n. en *bijw.* in de gedaante van een' valhoed; opgezet, gezwollen, opgeblazen, dik.

WUN, v. *(w. g.)* weide, v.

WUND, b. n. en *bijw.* gewond, gekwetst, beleedigd, beschadigd, bezeerd; *fig.* grievend; verbitterd, kwaad; *einen — schlagen*, iemand door slaan bezeeren; *ein Pferd — drücken*, een paard ontvellen; *sich — fallen, gehen*, zich bezeeren door vallen; zich de voeten open loopen; *sich — liegen*, doorliggen. *—ARZENEIKUNST, v. heelkunde, v. *—ARZT, m. wondarts, heelmeester, chirurgijn, m. *—BALSAM, m. balsem voor wonden, m. *—BAUM, m. esschenboom, m.

WUNDE, v. wond; kwetsuur; *fig.* grieve, v.; (48) *eine — untersuchen*, eene wond peilen.

WUNDEISEN, o. tentijzer, wondijzer, o. tent, v.

WUNDEN, b. w. kwetsen, wonden, bezeeren. *—FREI, b. n. zonder wonden, onverlet. *—MAAL, o. zie NARBE.

WUNDER, o. wonder, o.; — *thun*, wonderen doen, - verrigten; *es nimmt mich —, es hat mich —*, het verwondert mij; (§) *sein — an etwas sehen, hören*, iets met verwondering zien, - hooren; *ich dachte —, was es wäre, was da werden würde*, ik dacht dat er wonder wat zou gebeuren, - wonder wat te te hooren; *—shalber*, wegens het zeldzame der zaak. *—APFEL, m. wonderappel, m. *—BALSAM, m. wonderbalsem, m. *—BAR, b. n. en *bijw.* wonderbaar, wonderlijk, mirakuleus, bovennatuurlijk; treffend; *fig.* vreemd, zonderling, zeldzaam; wonderbaarlijk. *—BAUM, m. wonderboom, palmachristi, m. *—BILD, o. wonderbeeld, mirakelbeeld, o. ongemeene schoonheid, v. wonder van schoonheid, o. *—BLAU, o. delfstoffelijk blaauw, o. *—BLUME, v. (76) jalappe, v. *—DING, o. wonder, wonderding, wonderlijk ding, o. *—GABE, v. gave om wonderen te doen, v. *—GEBURT, v. wonderbare geboorte, v.; wanschepsel, misgeboorte, o. *—GESCHICHTE, v. wonderlijke geschiedenis, zonderlinge-, vreemde historie, v. *—GESCHÖPF, o. wonderschepsel, o. *—GESICHT, o. wonderbaar gezigt, o. *—GLAUBE, v. geloof aan wonderen, - aan mirakelen, o. *—GROSS, b. n. wondergroot, ongemeen-, onmetelijk groot. *—HAFT, b. n. wonderlijk, mirakuleus. *—KIND, o. wonderkind, kind met buitengewone begaafdheden, o. *—KLEIN, b. n. wonderklein, ongemeen klein. *—KRAFT, v. verwonderlijke-, wonderbare kracht; kracht der wonderen, v.; vermogen om wonderen te verrigten, o. *—KRAUT, o. (76) wonderkruid, o. *—LAND, o. heerlijk land, Utopia, o. *—LICH, b. n. en *bijw.* vreemd, zonderling, wonderbaar, wonderlijk, raar, zeldzaam, stijfhoofdig, onhandelbaar, eigenzinnig; *es ist ihm — gegangen*, het is wonderlijk met hem toegegaan. *—LICHKEIT, v. wonderlijkheid, zeldzaamheid, vreemdheid, kribbigheid, onhandelbaarheid, zonderlingheid, eigenzinnigheid, grilligheid, v. *—MACHT, m. magt der wonderen, verwonderlijke-, bewonderenswaarde magt, v.

Wundern, *b. w.* verwonderen; *sich* —, zich verwonderen, verwonderd zijn, -staan, vreemd opzien; (§) *es soll mich — ob*, het zal mij benieuwen te weten of. *—**swerth**, *—**swürdig**, *b. n.* zie **Bewundernswürdig**.

Wunderpfeffer, *m.* wonderpeper, *v.* *...**regen**, *m.* wonderregen, *m.* *...**ring**, *m.* wonderring, tooverring, *m.* *...**salbe**, *v.* wonderzalf, *v.* *...**salz**, *o.* wonderzout, glauberzout, *o.* *...**sam**, *b. n.* zie **Wunderbar**. *...**schön**, *b. n.* wonderschoon, ongemeen schoon, van eene zeldzame schoonheid. *...**selten**, *b. n.* zeer zelden. *...**sonne**, *v.* (157) bijzon, nevenzon, *v.* *...**spiegel**, *m.* wonder-, tooverspiegel, *m.* *...**stark**, *b. n.* ongemeen sterk. *...**stern**, *m.* komeet, staartster, *v.*; zeldzaam luchtverschijnsel, *o.* *...**that**, *v.* wonderdaad, *v.* wonder, wonderwerk, mirakel, *o.* *...**thäter**, *m.* verrigter van wonderen, wonderdoener, *m.* *...**thätig**, *b. n.* wonderdadig, wonderen doende. *...**thier**, *o.* wonderdier, *o.* *...**voll**, *b. n.* wondervol, ongemeen, zeldzaam, verbazend. *...**wegen**, *mv.* wonderlijke wegen, *m. mv.* *...**weise**, *bijw.* ongemeen wijs. *...**werk**, *o.* wonderwerk, wonder, mirakel, *o.* *...**zeichen**, *o.* wonderteeken, *o*

Wundessenz, *v.* wonddroppels, *m. mv.* *...**fäden**, *mv.* pluksel, *o.* *...**fieber**, *o.* wondkoorts, *v.* *...**holz**, *o.* esschenhout, *o.* *...**kraut**, *o.* (76) smeerwortel, *m.* *...**mittel**, *o.* heelmiddel, *o.* *...**narbe**, *v.* zie **Narbe**. *...**öl**, *o.* wondolie, *v.* *...**pflaster**, *o.* wondpleister, *v.* *...**pulver**, *o.* wondpoeder, heelpoeder, *o.* *...**salbe**, *v.* wondzalf, *v.* *...**trank**, *m.* wonddrank, *m.* *...**wasser**, *o.* Wondwater, *o.*

Wunsch, *m.* wensch, *m.* begeerte, *v.* lust, *m.*

Wünschelruthe, *v.* wigchelroede, *v.* tooverstaf, *m.*

Wünschen, *b. w.* wenschen, verlangen, begeeren, lust hebben in, haken naar; toewenschen, geluk wenschen, feliciteren. *—**swerth**, *—**swürdig**, *b. n.* wenschenswaard, wenschelijk, te wenschen.

Wünschler, *m.* iemand die zich belagchelijk maakt door veel geluk te wenschen.

Wunschweise, *v.* (151) wenschende (bijvoegende) wijs, *v.*

Würde, *v.* waardigheid; waarde, verdienste, eer, *v.*; *eine akademische* —, een akademische graad; *etwas unter seine — halten*, iets beneden zich achten, -beneden zijne waarde houden.

Würdern, *b. w.* zie **Würdigen**. *...**rung**, *v.* zie **Schätzung**, **Wurdigung**.

Wurdevoll, *b. n.* ernstig, statig, deftig.

Würdig, *b. n.* en *bijw.* waardig; waardiglijk, naar waarde, naar verdienste. *—**en**, *b. w.* waarderen, in waarde houden, schatten, achten; zich verwaardigen. *—**lich**, *b. n.* zie **Würdig**. *—**keit**, *v.* waardigheid, waarde, *v.* *—**ung**, *v.* waardering, schatting, *v.*

Wurf, *m.* worp, gooi; kegelbal, *m.*; *den ersten — haben*, (145) eerst gooijen; *ein — im Zählen*, een worp (bij geld tellen); *fig.* (§) *einem in den — kommen*, iemand in den weg komen, iemand ontmoeten; een worp, eene dragt (jongen van dieren); (59) snuit van een wild zwijn, *m.* *—**angel**, *v.* sin, *v.* *—**anker**, *o.* (203) werpanker, *o.* *—**bewegung**, *v.* (104) beweging der in de hoogte geworpen ligchamen, *v.* *—**blei**, *o.* zie **Bleiloth**.

Würfel, *m.* dobbelsteen, teerling; kubiek, kubus, *m.*; (18) bloempotten, (zuilensieraad), *m. mv.* *—**becher**, *m.* rijfelbeker, dobbeltrechter, *m.* *—**bein**, *o.* (106) been van het voetgewricht, *o.* *—**förmig**, *b. n.* teerlingvormig, kubiek. *—**fuss**, *o.* kubiekvoet, *m.*

Würfelicht, *...**ig**, *b. n.* en *bijw.* vierkant, teerling, kubiek, in het vierkant, ruitsgewijze; (188) als ruiten geschakeerd; — *eingelegt*, ruitsgewijze ingelegd, met vierkante stukjes ingelegd; *—er Zeug*, gernite stof.

Würfelmass, *o.* kubiekmaat, *v.*

Würfeln, *v.* en *b. w.* met dobbelsteenen spelen; ruiten, met ruiten inleggen, ruitsgewijze borduren, -werken. *—, *o.* het dobbelen.

Würfelspath, *m.* kubiekspath, *v.* *...**spiel**, *o.* dobbelspel, *o.* *...**spielbret**, *o.* rijfelbord, *o.* *...**spieler**, *m.* dobbelaar, die met dobbelsteenen speelt, rijfelaar, *m.* *...**stein**, *m.* dobbelsteen, *m.* *...**wurzel**, *v.* (126) kubiekwortel, *m.* *...**zahl**, *v.* kubiek getal, *o.*

Wurferde, *v.* opgeworpene aarde, *v.* *...**garn**, *...**netz**, *o.* *...**haube**, *v.* werpnet, *o.* *...**geschütz**, *v.* werpgevaarte, -geschut, *o.* *...**gewehr**, *o.* werpgeweer, *o.* *...**haken**, *m.* (203) scheepshaak, enterhaak, *m.* *...**leiter**, *v.* touwladder, *v.* *...**maschine**, *v.* (110)

werptuig, *o.* *...PFEIL, *m.* werpspies, werpschicht, *v.* *...RIEMEN, *m.* leireep, *m.* *...SCHAUFEL, *v.* wanschop, *v.* *...SCHEIBE, *v.* werpschijf, *v.* *...SCHLANGE, *v.* werpslang, *v.* *...SPIESS, *m.* zie WURFPFEIL. *...SPUHLE, *v.* weversspoel, *v.* *...STEIN, *m.* werpsteen, *m.* *...WEISE, *bijw.* bij worpen.

WÜRGBIRNE, *v.* wrange peer; *fig.* zure-, harde pil, *v.*

WÜRGEN, *b. w.* worgen, verworgen, wurgen; dooden, om het leven brengen; (§) *dieser Bissen würgt mich im Halse*, ik kan dezen beet niet doorkrijgen; *etwas hinunter* —, iets met moeite naar beneden slokken; *sich* —, pogingen doen te braken, kokhalzen. *—, *o.* bloedbad, *o.*

WÜRGENGEL, *m.* engel des verderfs, - der wrake, *m.*

WÜRGER, *m.* wurger, dooder, moordenaar; phansegar (in Indië), *m.* *—, WÜRGVOGEL, *m.* zie NEUNTÖDTER.

WÜRKEN, *b. w.* zie WIRKEN.

WURM, *m.* worm, *m.*; (13) merk op het titelblad, *o.*; *fig.* fijt aan den vinger; (175) paardenschurft, *v.*; *ein Pferd das den — hat*, een schurftig paard; *einem Hunde den — schneiden*, eenen hond van den worm snijden; *einen — (im Kopfe) haben*, muizennesten in het hoofd hebben; kwalijk geluimd zijn. *—ÄHNLICH, *b. n.* als een worm. *—ARTIG, *b. n.* wormachtig. *—ARZT, *—DOCTER, *m.* kwakzalver, wormendokter, *m.* *—BAD, *o.* wormhout, *o.* *—BLUME, *v.* (76) gele chikorei, *v.*

WÜRMCHEN, *o.* wormpje, *o.*

WURMEN, *o. w. fig.* kruipen als een worm; *fig.* eigenzinnig -, kwaad zijn; *das wurmt ihn*, dit maakt hem knorrig, - gemelijk, dit grieft hem.

WURMESSENZ, *v.* droppels tegen de wormen, *m. mv.* *...FIEBER, *o.* wormkoorts, *v.* *...FÖRMIG, *b. n.* naar een' worm gelijkende, in de gedaante van een' worm. *...FRASS, *m.* wormsteek, *m.*; vermolmdheid, vermolming, *v.* *...FRÄSSIG, *b. n.* wormstekig, vermolmd *...GEHÄUSE, *o.* (103) wormhuisje, *o.* *...GESCHWÜR, *o.* (175) schurftpuist (bij paarden), *v.* *...GRAS, *o* (76) hondstand, *m.*

WURMIG, *b. n.* wormig, wormachtig, vol wormen.

WURMKRANKHEIT, *...SUCHT, *v.* wormziekte, *v.* *...KRAUT, *o.* wormkruid, kruid tegen de wormen, *o.* *...KUCHEN, *m.* wormkoekje, *o.* *...LOCH, *o.* wormgat, *o.* *...MEHL, *o.* zie WURMFRASS. *...MITTEL, *o.* middel tegen de wormen, *o.* *...MOOS, *o.* mos tegen de wormen, *o.* *...MUSKELN, *mv.* (106) wormspieren (der hand), *v. mv.* *...NESSEL, *v.* witte doode netel, *v.* *...NEST, *o.* wormnest, *o.* *...NUDELN, *mv.* meelnoedels, *m. mv.* vermicelli, *o.* *...PFLASTER, *o.* wormpleister, *v.* *...PILLEN, *mv.* wormpillen, *v. mv.* *...PULVER, *o.* wormpoeder, *o.* *...SAME, *m.* (76) wormzaad, zeverzaad, *o.* *...SCHNEIDER, *m.* die de honden van den tongriem snijdt. *...STICH, *m.* wormsteek, *m.* *...STICHIG, *b. n.* wormstekig; — *werden*, vermolmen. *...STOCK, *m.* (§) nest wormen, *o.* *...SUCHT, *v.* zie WURMKRANKHEIT.

WURST, *v.* worst, beuling, *v.* zie BLUTWURST, BRATWURST, FLEISCHWURST; (9) zie PULVERWURST; *spr.* — *wieder* —, zoo men zaait zoo men maait, leer om leer; *bratest du mir eine* —, *so lösch ich dir den Durst*, bewijs mij deze vriendschap, ik ben tot wederdienst bereid; *eine — nach der Speckseite werfen*, een' schelvisch uitwerpen om een' kabeljaauw te vangen. *—, *v.* *—WAGEN, *—SCHLITTEN, *m.* wagen met eene bank, *m.*; (§) *auf dem — herumreiten*, op de klap loopen, schuimloopen. *—, *v.* (203) kort eind touw, *o.* *—BÜGEL, *m.* *—EISEN, *—HORN, *o.* *—TRICHTER, *m.* worsthorentje, *o.*

WÜRSTCHEN, *o.* kleine worst, *v*

WURSTDARM, *m.* worstdarm, *m.* *...FETT, *o.* worstvet, *o.* *...FLEISCH, *o.* worstenvleesch, *o.* *...HAUT, *v.* (106) worstvlies (in de baarmoeder), *v.* *...KRAUT, *o.* toekruid bij het bereiden van worsten, *o.* *...MAUL, *o.* dikke lip, *v.*; (§) diklip; *fig.* liefhebber van worst, *m.* *...MÄULIG, *b. n.* met dikke lippen. *...REITER, *m. fig.* schuimlooper; tafelschuimer, klaplooper, *m.* *...SUPPE, *v.* worstsoep, *v.*

WURZ, *v.* plant, *v.* gewas, *o.* wortel, *m.*

WURZAPFEL, *m.* geurige appel, *m.* *...BLUME, *v.* geurige bloem, *v.* *...BRÜHE, *v.* zie GEWÜRZBRÜHE. *...BÜCHSE, *v.* zie GEWÜRZLADE, GEWÜRZBÜCHSE.

WÜRZE, *v.* specerij, kruiderij, toebereiding (van spijzen), *v.*; zie GEWÜRZ; (21) most, *m.*; *neue* —, Jamaïka-peper, *v.*

WURZEL, *v.* wortel, raap, knol; *fig.* voet (van een' berg), *m.*; —*n schlagen*, *treiben*, wortel schieten, wortelen; — *fassen*, wortel vatten; *mit der — ausreissen*, ontwortelen, met den wortel uitrukken; *fig.* wortel (van een' tand, van een woord, van een ge-

tal), *m.* *—ADER, *—FASER, *v.* wortelader, - vezel, *v.* *—BLATT, *o.* wortelblad, *o.* *—BROD, *o.* maniokbrood (op Madagaskar), *o.* *—BUCHSTAB, *m.* wortelletter, *v.*

WÜRZELCHEN, *o.* worteltje, *o.* kleine wortel, *m.*

WURZELFARBE, *v.* verf van notenbolsters, *v.* *...FÖRMIG, *b. n.* en *bijw.* wortelvormig, in de gedaante van een' wortel. *...GEWÄCHS, *o.* wortelgroente, *v.* *...GRÄBER, *m.* wortelgraver; *fig.* woordafleider, *m.* *...HOLZ, *o.* wortelhout, *o.* *...ICHT, *b. n.* zie WURZELFÖRMIG. *...IG, *...REICH, *b. n.* rijk aan wortelen, wortelig. *...MANN, *m.* zie WURZELGRÄBER. *...MEHL, *o.* wortelenmeel, (ook 4), *o.*

WURZELN, *b. w.* wortel schieten, inwortelen. *—, *o.* wortelschieting, *v.*

WURZELNAGER, *m.* (104) wortelrups, *v.* *...REICH, *b. n.* zie WURZELIG. *...REIS, *o.* *...SCHÖSSLING, *m.* wortelspruit, - scheut, *v.* *...STOFF, *m.* (133) grond-, wortelstof, *v.* *...SYLBE, *v.* (151) oorspronkelijke -, wortellettergreep, *v.* *...TORF, *m.* wortelturf, *m.* *...WORT, *o.* wortel-, grondwoord, *o.* *...ZAHL, *v.* wortelgetal, *o.* *...ZEICHEN, *o.* (156) wortelteeken, *o.*

WÜRZEN, *b. w.* kruiden; toebereiden; geurig maken. *—, *o.* het kruiden; toebereiding, *v.*

WÜRZGARTEN, *m.* kruidtuin, *m.* *...GERUCH, *m.* kruidengeur, geur van specerijen, *m.* *...GESCHMACK, *m.* kruidensmaak, smaak van specerijen, *m.* *...HAFT, *b. n.* aromatisch, specerijachtig. *...HANDEL, *...KRAM, *...HÄNDLER, *m.* zie GEWÜRZHANDEL enz. *...LADE, *v.* kruiddoos, *v.* *...LADEN, *m.* specerijwinkel, droogistwinkel, *m.* *...MÜHLE, *v.* specerijvijzel, *m.* *...NÄGELEIN, *...NELKE, *v.* zie GEWÜRZNÄGELEIN, NELKE. *...ROHR, *v.* zoete kalmuswortel, *m.* *...TROG, *m.* brouwersbak, *m.*

WÜRZUNG, *v.* kruiding; toebereiding, *v.*

WÜRZWEIN, *m.* kruidenwijn, hippokras, geurige wijn, *m.*

WUST, *m.* hoop, mengelklomp, chaos; *fig.* verwarde boel, *m.*; slordigheid, morsigheid, *v.*

WÜST, *b. n.* en *bijw.* woest, verlaten, onbebouwd, onbewoond; wild; (*w. g.*) slordig, morsig, vuil; *fig.* woest, wild, ongeregeld, bandeloos, toomeloos; *der Kopf ist mir* —, het hoofd is mij op hol; *ein —er Mensch*, een losbandige zwierbol. *—E, *—ENEI, *v.* woestijn, woestenij, *v.* *—N, *b. w.* verwoesten, vernielen.

WUSTIG, *b. w.* verward, dooreen, in het wild; *fig.* slordig, vuil, morsig.

WUSTLING, *m.* woest mensch, woestaard, *m.*; roodborstje, (vogel), *m.*

WÜSTUNG, *v.* onbebouwd land, *o.*

WUTH, *v.* woede, drift, razernij, furie, hevigheid, dolheid, *v.*; toorn, *m.*; *die stille — der Hunde*, de hondsdolheid.

WÜTHEN, *o. w.* woeden, in woede zijn; razen, tieren, bulderen, woelen; *das Meer wüthet*, de zee is verbolgen. *—D, WÜTHIG, *b. n.* en *bijw.* woedend, razend, dol, bulderend, in woede; verborgen; — *werden*, woedend worden, in woede geraken; (§) *das wüthende Heer*, het verwoestende leger; *fig. ein wüthender Schmerz*, eene hevige -, woedende pijn.

WÜTHER, *—IG, WÜTHLING, *m.* woest mensch, wreedaard, tiran, dwingeland, *m.*

WUTHKRAUT, *o.* (76) guichheil, *o.*

WÜTHSCHERLING, WÜTHERICH, *m.* (76) zie SCHIERLING.

WUSCH, *tw.* paf! bons!

X.

X, *o.* X, (de letter), *v.*; *spr. ein X für ein U machen*, iemand iets op de mouw spelden, iemand een' wassen neus aandraaijen.

XANTIPPE, *v. fig.* xantippe, *v.* boos wijf, *o.*

XENIEN, *mv.* (110) nieuwjaarsgiften der Grieken, *v. mv.*

XERESWEIN, *m.* xereswijn, (spaansche wijn), *m.*

XILOLATRIE, *v.* aanbidding van houten beelden, *v.*

Y.

Y, *o.* Y, (de letter), *v.*
YACHT, *v.* *—SCHIFF, *o.* jagt, *o.*
YAM, *m.* *—SWURZEL, *v.* zekere plant van Nigritië, *v.*
YBISCH, *m.* zie EIBISCH.
YGEL, *m.* zie IGEL.
YPERBAUM, *m.* olmboom, *m.*
YSOPP, *m.* (76) zie ISOPP.
YTTERERDE, *v.* zweedsche aarde, *v.*
YUCCA, *v.* (76) (soort van) aloë, *v.*

Z.

Z, *o.* Z, (de letter), *v.*
ZAAR, *m.* zie CZAR. *—INN, *v.* zie CZARINN.
ZABEL, *v.* (§) tafel, *v.*
ZACH, *b. n.* zie ZÄHE.
ZÄCKCHEN, *o.* kantje; boordsel, omoog, (aan kantwerken), *o.*
ZÄCKE, *v.* zie ZECKE.
ZACKEISEN, *o.* tand-, snijdijzer, *o.*
ZACKEN, *m.* kant; punt, *v.*; tand (eener vork, hark enz.); tak, *m.* takje, *o.* (ook van hartshorens). *—, *b. w.* met tanden maken, van tanden voorzien, tanden. *—, *o.* het tanden, inkepen. *—KÖRNER, *mv.* oliezaad, *o.* *—KRAUT, *o.* (76) raketlekruid, *o.* *—MEISSEL, *m.* (8) beeldhouwersbeitel, *m.* *—WALZE, *v.* rol met tanden, *v.* *—WERK, *o.* tandwerk, getand werk, *o.*; (180) spaansche ruiters, *m. mv.*
ZACKIG, *b. n.* getand, met tanden; takkig, getand; puntig, met punten; — *ausschneiden*, kerven, insnijden, met tanden maken, tanden.
ZAFFER, *m.* zie SAFFLOR.
ZAG, *b. n.* zie ZAGHAFT.
ZAGE, *m.* lafaard, bloodaard, *m.*
ZAGEL, *m.* zie SCHWANZ; — *eines Baumes*, top van een' boom.
ZAGEMUTH, *m.* zie ZAGHAFTIGKEIT.
ZAGEN, *o. w.* bevreesd -, moedeloos zijn, vrees hebben, - voeden. *—, *o.* vrees, beschroomdheid, *v.*
ZAGHAFT, *b. n.* en *bijw.* vreesachtig, bevreesd, beschroomd, schroomvallig, bedeesd, zedig; ontmoedigd, moedeloos; laf, bloode, zonder moed, versaagd. *—IGKEIT, *v.* vrees, bevreesdheid, beschroomdheid, schroomvalligheid, bedeesdheid, moedeloosheid; lafheid, bloohartigheid, versaagdheid, lafhartigheid, *v.*
ZAGHEIT, *v.* zie ZAGHAFTIGKEIT.
ZÄHE, *b. n.* taai, kleverig, vasthoudend, aanhechtend; *—r Wein*, taaije wijn; *fig. er ist* —, hij is taai, vasthoudend; *ein —es Leben haben*, een taai leven hebben, van een taai gestel zijn.
ZÄHIGKEIT, (§) ZÄHHEIT, *v.* taaiheid, kleverigheid, *v.*
ZAHL, *m.* staart, *m.* *—, *v.* getal, cijfer, nommer, *o.*; *in grosser* —, in grooten getale, in groot aantal; *ohne* —, talloos, ontelbaar; *um die — voll zu machen*, om (iets) voltallig te maken; *die römischen —en*, de romeinsche getalmerken. *—AMT, *o.* schatkamer, *v.*; betaalkantoor, schatmeesterschap, *o.* *—BAR, *b. n.* betaalbaar.
ZÄHLBAR, *b. n.* telbaar, te tellen. *...BRET, *o.* toonbank, *v.* kantoortafeltje, *o.*
ZAHLBRUCH, *m.* (126) gebroken getal, *o.* breuk, *v.* *...BUCHSTAB, *m.* talletter, *v.*
ZAHLEN, *b. w.* betalen.
ZÄHLEN, *b. w.* tellen, optellen; rekenen; *die Einwohner* —, eene volkstelling houden; *einen unter seine Freunde* —, iemand onder zijne vrienden tellen (rekenen); *auf einen* —, op iemand rekenen, - staat maken, - bouwen. *—, *o.* ZÄHLUNG, *v.* telling, *v.* het tellen; volkstelling; optelling, *v.*
ZAHLENLEHRE, *v.* getalleer, rekenkunde, *v.* *...LOTTERIE, *v.* nommerloterij, *v.* *...RECHNUNG, *v.* vermenigvuldiging, *v.*; het rekenen met getallen. *...REIHE, *v.* (126) reeks, *v.* *...SAMMLUNG, *v.* (126) optelling, *v.* *...SCHLOSS, *o.* nommerslot, kunstig slootje, *o.* *...THEILUNG, *v.* (126) deeling, *v.* *...TRENNUNG, *v.* (126) aftrekking, *v.*

ZAHLER, *m.* betaler, *m.* *—INN, *v.* betaalster, *v.*
ZÄHLER, *m.* teller, opteller, *m.*
ZAHLFIGUR, *v.* cijfer, getalmerk, *o.* *...FRIST, *v.* termijn van betaling, *m.* *...GELD, *o.* schatting, *v.* *...GRÖSSE, *v.* hoegrootheid van een getal, *v.*
ZÄHLHOLZ, *o.* telhout, *o.*
ZAHLLOS, *b. n.* en *bijw.* ontelbaar, talloos, zonder tal. *...MEISTER, *m.* schat-, penning-, betaalmeester, *m.* *...MEISTERAMT, *o.* schatmeesters-, betaalmeestersambt, *o.* *...PERLE, *v.* ronde parel, *v.* *...PFENNIG, *m.* legpenning, rekenpenning, *m.*
ZÄHLPUNKT, *o.* tijdstip, tijdpunt, *o.*
ZAHLREICH, *b. n.* en *bijw.* talrijk, in grooten getale, veel in aantal. *...TAG, *m.* betaaldag, *m.* *...TISCH, *m.* toonbank, *v.* geld-, kantoortafeltje, *o.* *...TUCH, *o.* (6) buideldoek, *m.*
ZAHLUNG, *v.* betaling; (119) voldoening, *v.*
ZAHLUNGSFÄHIG, *b. n.* vermogend te betalen. *...FÄHIGKEIT, *v.* *...VERMÖGEN, *o.* vermogen te betalen, *o.* *...FRIST, *o.* uitstel van betaling, *o.* *...SCHEIN, *m.* bewijs van betaling, *o.* kwitantie, *v.* *...TERMIN, *m.* *...ZEIT, *v.* termijn-, tijd van betaling, *m.* *...UNFÄHIG, *b. n.* onvermogend te betalen. *...WERTH, *v.* geldswaarde, *v.*
ZAHLWEIFE, *v.* haspel welke het aantal draden aanwijst, *m.* *...WOCHE, *v.* betaalweek, *v.* *...WORT, *o.* getalletter, *v.*; (151) telwoord, *o.* *...ZEICHEN, *o.* cijfer, getalmerk, *o.*
ZAHM, *b. n.* tam, getemd, mak; *fig.* buigzaam, gedwee, handelbaar; — *machen*, zie ZÄHMEN; *—e Thiere*, tamme dieren, huisdieren.
ZÄHMBAR, *b. n.* tembaar, te temmen.
ZÄHMEN, *b. w.* temmen, tam maken; buigzaam -, gedwee maken; *fig.* intoomen, betoomen, beteugelen, bedwingen; in toom houden; *sich* —, zich inhouden.
ZAHMHEIT, *v.* tamheid, *v.* getemde staat, *m.*
ZÄHMUNG, *v.* temming; *fig.* bedwinging, terughoudendheid, *v.*
ZAHN, *m.* tand, *m.*; *fig.* (§) *einem die Zähne weisen*, iemand de tanden laten zien; *einem auf den — fühlen*, iemand aan den tand voelen; *er hat Haare auf den Zähnen*, hij heeft haar op de tanden, hij is niet laf. *—ARZENEI, *v.* zie ZAHNMITTEL. *—ARZT, *m.* tandmeester, *m.* *—BALSAM, *m.* balsem voor de tanden, *m.* *—BRASEM, *—BRASSEN, *m.* zekere zeevisch, *m.* *—BRECHEISEN, *o.* tandentrekker, *m.* - tangetje, *o.* *—BRECHER, *m.* tandentrekker; *fig.* kwakzalver, *m.* *—BUCHSTAB, *m.* (151) tandletter, *v.* *—BÜRSTE, *v.* tandborstel, *v.*
ZÄHNCHEN, *o.* tandje, *o.* kindertand, *m.*
ZAHNDECKE, *v.* (141) binnenplaats van een slot, *v.* *...EISEN, haak van een boekslot, *m.*; hangijzer, *o.*
ZÄHNELN, *b. w.* zie ZACKEN. *—, *o. w.* (§) zie ZAHNEN.
ZAHNEN, *o. w.* tanden krijgen. *—, *o.* het tanden krijgen. *—, *b. w.* tanden invijlen, tanden.
ZAHNFÄULE, *v.* scheurbuik, blaauwschuit, *o.* *...FEILE, *v.* (164) tandvijl, *v.* *...FIEBER, *o.* tandkoorts, koorts bij het tanden krijgen, *v.* *...FISTEL, *v.* fistel in het tandvleesch, *v.* *...FLEISCH, *m.* tandvleesch, *o.* *...FLETSCHEND, *b. n.* de tanden latende zien. *...FÖRMIG, *b. n.* tandvormig, (ook 106). *...GESCHWÜR, *o.* ontsteking van het tandvleesch, *v.* *...HAMMER, *m.* (166) getand truweel, *o.* *...HOBEL, *m.* getande schaaf, *v.* *...HÖHLE, *v.* tandholte, *v.*
ZÄHNIG, *b. n.* getand; zie ZACKIG.
ZÄHNKLAPPEN, *...KLAPPERN, *...KNIRSCHEN, *o.* het klappertanden, *o.* *...KNIRSCHEN, *o.* het knarsetanden.
ZAHNKRATZER, *m.* zie ZAHNMEISSEL. *...KRAUT, *o.* (76) tandkruid, *o.* *...KRONE, *v.* (106) kroon eener kies, *v.* *...KÜNSTLER, *m.* zie ZAHNARZT. *...LADE, *v.* (106) tandkas, *v.* *...LATWERGE, *v.* tand-opiaat, *o.* *...LOS, *b. n.* tandeloos, zonder tanden. *...LÜCKE, *v.* tandbreuk, *v.* *...LÜCKIG, *b. n.* holle -, bedorven tanden hebbende. *...MEISSEL, *m.* (164) zie ZAHNFEILE; (8 en 154) beitel, troffel, krasser; (95) (soort van) troffel, *m.* *...MITTEL, *o.* tandmiddel, *o.* *...MUSKEL, *m.* (106) tandspier, *v.* *...PULVER, *o.* tandpoeder, *o.* *...PUTZER, *...SCHABER, *m.* zie ZAHNFEILE. *...RAD, *o.* tandrad, getand rad, *o.* *...REIHE, *v.* rij tanden, *v.* *...SALBE, *v.* tandzalf, zalf voor de tanden, *v.* *...SCHMERZ, *m.* *...WEH, *o.* tandpijn, kiespijn, *v.* *...SCHNECKE, *v.* tandschelp, *v.* *...SCHNITT, *m.* tandwerk, kanteel, *o.* *...SICHEL, *v.* getande zeis, *v.* *...STIFT, *...STUMMEL, *m.* stomp van een' tand, *m.* *...STOCHER, *m.* tandenstoker, -peuter, *m.* *...WERK, *o.* tanden, *m. mv.*; tandwerk, getand werk, *o.* *...WUCHS, *m.* het tanden krijgen. *...WURM, *m.* wormpje in eene holle kies, *o.* *...WURZ, *v.* (76) zie ZAHNKRAUT. *...WURZEL, *v.* wortel van een' tand, *m.* *...ZANGE, *v.* (98) tandentrekker, *m.* -tangetje, *o.*

Zährling, *m.* roodborstje, (vogel), *o.*
Zain, *m.* staaf (metaal), *v.*
Zaindelmessing, *m.* koper in staven, *o.*
Zainen, *b. w.* in staven gieten. *...**er**, *m.* meestersknecht in smederijen, *m.*
Zainhammer, *m.* munthamer, *m.*
Zampel, *m.* weefgetouw om figuren op stoffen te maken, *o.*
Zange, *v.* tang; nijptang, knijptang; (48) verlostang, *v.*
Zängelchen, *o.* tangetje, *o.*
Zangenwerk, *o.* (180) tangwerk, *o.*
Zank, *m.* twist, *m.* geschil, krakeel, *o.* (§) ruzie, *v.* *—**apfel**, *m.* twistappel, *m.* *—**bein**, *o.* *fig.* geschilpunt, *o.* *—**eisen**, *o.* kleine vuurpijl, *m.*; *fig.* helleveeg, *v.*
Zanken, *o. w.* twisten, kijven, krakeelen, hooge woorden hebben; *mit einem* —, iemand beknorren, - bekijven; *sich* —, twisten. *—, *o.* twisten. *—, *o.* het twisten, krakeel, *o.* twist, *m.*
Zänker, *m.* *—**inn**, *v.* twister, kijver, *m.* twistster, kijfster, *v.* *—**ei**, *v.* kijfpartij, *v.*; zie **Zank**.
Zankflecken, *mv.* (34) (§) huidziekte, *v.* blaasjes op de huid, *o. mv.* *...**geist**, *m.* twistzieke, krakeelzuchtige, *m.*
Zänkisch, **Zanksüchtig**, *b. n.* twistziek, krakeelzuchtig, korzelig.
Zankkraut, *o.* (76) bilzenkruid, *o.* *...**sucht**, *...**süchtigkeit**, *v.* twist-, krakeelzucht, *v.* kijflust, *m.*
Zäpfchen, *o.* zwikje (in een vat), *o.*; (106) huig, *v.* keellelletje, *o.*
Zapfen, *m.* zwikje (in een vat), *o.*; duiker (in een' vijver), *m.*; klep (eener pomp), *v.*; klamp, houvast, *m.*; spil, draaispil, *v.*; haak (eener dakpan), *m.*; pin, *v.* haak, *m.*; gesnoeide wijnrank, *v.*; *fig.* dronkaard, *m.* *—, *b. w.* tappen (wijn), aftappen; zie **Verzapfen**, **Einzapfen**. *—**baum**, *m.* zilverboom, *m.* *—**beisser**, *m.* kruissnavel, (vogel), *m.* *—**bier**, *o.* lekbier, *o.* *—**bohrer**, *m.* zwikboor, *v.* avegaar, *m.* *—**decke**, *v.* *—**deckel**, *m.* hol knopje voor de kompasnaald, *o.* *—**geld**, *o.* tappers-opbrengst, *v.* *—**holz**, *o.* zwarte els, *m.*; zie **Zapfenbret**. *—**kraut**, *o.* (76) klokbloem, *v.* *—**leder**, *o.* sagrijn, *o.* *—**loch**, *o.* vore (in een stuk hout), *v.*; zwikgat (in een' vat), *o.* *—**mutter**, *v.* kikvorsch; (141) slotplank, *v.* *—**recht**, *o.* tapregt, *o.* zie **Schenkgerechtigkeit**. *—**ring**, *m.* tapregt, *o.* *—**schwelle**, *v.* (18) grond-, steunbalk, schoor, *m.* *—**streich**, *m.* (97) aftogt, *m.* taptoe, *v.* *—**stück**, *o.* (5) tappenstuk, *o.* voorbreuk, *v.* *—**wein**, *m.* lekwijn, *m.* *—**wurzel**, *v.* (76) hartwortel (van een' boom), *m.*
Zapfer, *m.* tapper, slijter, kroeghouder, *m.*
Zapftrog, **Zapfentrog**, *m.* lekbak, *m.*
Zappeln, *o. w.* spartelen, stuiptrekkende heen en weder bewegen; beven, sidderen; langzaam voortwandelen, zacht voortstappen; *fig.* (§) *einen — lassen*, iemand aan zich zelven overlaten, - zonder hulp laten. *—, *o.* sparteling, stuiptrekkende beweging, *v.*; het beven, sidderen.
Zarge, *v.* kant; rand, zoom, boord, *m.* raam, *o.* lijst, *v.*; (77) ontdraaid garen (voor lekkende vaten), *o.*
Zargzieher, *m.* (77) bodemtrekker, ophaler, *m.*
Zart, *b. n.* en *bijw.* teeder, zacht, zwak, week, fijn, teêr, broos; teederlijk; *—es Fleisch*, malsch vleesch; *eine —e Haut*, eene zachte -, teedere huid; *fig. die —e Jugend*, de teedere -, prille jeugd.
Zärte, *v.* teederheid, *v.*; (soort van) zalm, *m.*
Zärteln, *b. w.* zie **Verzärteln**. *...**woche**, *v.* wittebroodsweek, *v.*
Zartgefühl, *o.* fijn -, teeder gevoel, *o.* *...**heit**, *v.* teederheid, zachtheid, weekheid, fijnheid, dunheid, broosheid, *v.*
Zärtlich, *b. n.* en *bijw.* teeder, teedergevoelig, fijn; *fig.* zacht, zachtelijk, zachtkens, zachtjes. *—**keit**, *v.* zie **Zartheit**; teedergevoeligheid, *v.* *...**ling**, *m.* wittebroodskind, verwijfd -, vertroeteld -, bedorven kind, kind van weelde, *o.*
Zartsinn, *m.* teederheid, zachtzinnigheid, *v.* *—**ig**, *b. n.* zachtzinnig.
Zaser, *v.* zie **Faser**.
Zäserchen, *o.* zie **Fäserchen**.
Zaserig, *b. n.* zie **Faserig**.
Zäsern (sich), *w. w.* rafelen.
Zaspel, *v.* streng, *v.*; zie **Strähne**.
Zätscheln, *b. w.* troetelen.
Zauber, *m.* betoovering; bekoorlijkheid, aanlokkelijkheid, behagelijkheid, tooverkracht, bevalligheid, *v.* *—**bild**, *o.* talisman, *m.*; tooverbeeld, *o.* *—**blick**, *m.* betooverende blik, tooverblik, *m.* *—**brunnen**, *m.* (104) bij tusschenpoozen loopende fontein, *v.* *—**buch**, *o.* tooverboek, boek der toovenaars, *o.* *—**buchstaben**, *mv.* tooverletters, *v. mv.*
Zauberei, *v.* tooverij, toovenarij, *v.* tooverkunsten, *v. mv.* tooverwerk, *o.*; *— treiben*, tooverij plegen.
Zauberer, *m.* toovenaar, tooveraar,

heksenmeester, zwarte-kunstenaar, *m.*

ZAUBERFISCH, *m.* zeeschorpioen, *m.* *...**FLASCHE**, *v.* tooverflesch, *v.* *...**FLÖTE**, *v.* tooverfluit, *v.* *...**FORMEL**, *v.* tooverformulier, *o.* *...**GEHENK**, *o.* amulet, *v.* *...**GEMÄLDE**, *v.* tooverschilderij, *v.* *...**GESCHICHTE**, *v.* toovergeschiedenis, *v.* -verhaal, *o.*

ZAUBERINN, *v.* toovenaarster, tooveres, tooverkol, - heks, *o.*

ZAUBERISCH, *b. n.* tooverachtig, tooverend; betooverend.

ZAUBERKLANG, *m.* tooverklank, *m.* *...**KNOTEN**, *m.* tooverknoop, *m.* *...**KRAFT**, *v.* tooverkracht, *v.* *...**KREIS**, *m.* tooverkring, -cirkel, *m.* *...**KUNST**, *v.* tooverkunst, *v.* *...**LAND**, *o.* tooverland, -rijk, *o.* *...**LATERNE**, *v.* tooverlantaarn, *v.* *...**MILCH**, *v.* melk door tooverkunst voortgebragt, *v.* *...**MITTEL**, *o.* toovermiddel, *o.* amulet, *v.*

ZAUBERN, *o. w.* tooveren, heksen, tooverij plegen. *—, *b. w. fig.* door tooverij voortbrengen; betooveren, boeijen. *—, *o.* het tooveren, *o.* tooverij, *v.*

ZAUBERPINSEL, *m.* tooverpenseel, *o.* *...**RING**, *m.* tooverring, *m.* *...**RUTHE**, *v.* tooverroede, heksenroede, *v.* *...**SALBE**, *v.* tooverzalf, *v.* *...**SCHLOSS**, *o.* tooverkasteel, *o.* *...**SEGEN**, *m.* bezwering, betoovering, *v.* *...**SIEGEL**, *m.* talisman, *m.* *...**SPIEGEL**, *m.* tooverspiegel, *m.* *...**STAB**, *m.* tooverstaf, *m.* *...**STIMME**, *v.* tooverachtige-, betooverende stem, *v.* *...**STÜCK**, *o.* tooverkunst, *v.* *...**TON**, *m.* betooverende-, wegslepende toon, *m.* *...**TRANK**, *m.* minnedrank, *m.* *...**TRICHTER**, *m.* toovertrechter, *m.* *...**TROMMEL**, *v.* toovertrom, *v.* *...**WAFFEN**, *mv.* betooverde wapenen, *o. mv.* *...**WEHR**, *o.* amulet, *v.* *...**WERK**, *o.* tooverwerk, *o.* tooverij, *v.* *...**WORTE**, *mv.* tooverwoorden; betooverende woorden, *o. mv.* *...**ZEICHEN**, *o.* tooverteeken, *o.* *...**ZETTEL**, *o.* tooverbriefje, *o.* amulet, *v.*; *fig.* behoedmiddel, *o.*

ZAUDEREI, *v.* talmerij, temerij, *v.* het dralen, getalm, geteem, *o.* *...**ER**, *m.* draler, talmer, lanterfanter, temer, slenderaar, leuteraar, *m.* *...**HAFT**, *b. n.* en *bijw.* talmend, temend, dralend, draaijend, beuzelend, langzaam. —**IGKEIT**, *v.* zie **ZAUDEREI**. *...**N**, *o. w.* talmen, temen, dralen, leuteren, beuzelen, lanterfanten, sammelen; langzaam zijn. —, *o.* het talmen, dralen.

ZAUEN (SICH), *w. w.* (§) zich haasten, zich spoeden, haast-, spoed maken.

ZAUM, *m.* toom, teugel, breidel, (ook *fig.*), *m.*; *im Zaume halten*, in toom houden (een paard; ook *fig.* een' mensch), intoomen, beteugelen.

ZÄUMCHEN, *o.* kleine toom, *m.*

ZÄUMEN, *b. w.* toomen, aan den toom leggen; *fig.* intoomen, beteugelen, breidelen, bedwingen.

ZAUMGELD, *o.* toomgeld (bij het koopen van een paard), *o.* *...**LOS**, *...**FREI**, *b. n.* zonder toom; toomeloos, onbeteugeld, ongebonden, vrij. *...**RECHT**, *b. n.* gewoon aan den toom. *...**SCHEIDE**, *v.* zie **REITSCHEIDE**. *...**SCHNALLE**, *v.* toomgesp, *v.*

ZÄUMUNG, *v.* het intoomen, betoomen; het aanleggen van den toom.

ZAUN, *m.* haag, heg, hegge, heining, *v.*; zie ook **PFAHLZAUN**, **STECKENZAUN**; *fig.* (§) *eine Gelegenheit zum Zanke (Streite) vom Zaune brechen*, een twistpunt zoeken; *vom Zaune brechen*, een voorwendsel -, eene uitvlugt zoeken; *hinter dem —e aufgewachsen sein*, van geringe afkomst zijn. *—**BLUME**, *—**WINDE**, *v.* (soort van) veldlelie, *v.* *—**BUCHE**, *v.* hagebeuk, *m.* *—**DÜRR**, *b. n.* zeer mager.

ZÄUNEN, *b. w.* zie **EINZÄUNEN**, **UMZÄUNEN**.

ZAUNGERTE, *v.* tak eener haag, *m.* *...**KIRSCHE**, *v.* zie **HECKENKIRSCHE**. *...**KÖNIG**, *...**SCHLIEPER**, *m.* tuinkoning, *m.* winterkoningje, (vogel), *o.* *...**PFAHL**, *...**STECKEN**, *m.* tuinstaak, heiningpaal, *m.* *...**REBE**, *v.* ongesnoeide wijngaard, *m.* *...**RECHT**, *o.* regt van omheining, *o.* *...**RIEGEL**, *m.* (76) kornoeljeboom, *m.* *...**ROSE**, *v.* (76) wilde roos, *v.* *...**RÜBE**, *v.* (76) wilde wijngaardplant, *v.* *...**WICKE**, *v.* (76) wilde wikke, *v.*

ZAUSEN, *b. w.* rukken, trekken, heen en weder slingeren, aanpakken, aanvatten, aantasten; plukken. *—, *o.* het trekken enz.

ZEBRA, *o.* zebra, kaapsche ezel, *m.*

ZECHBRUDER, *m.* zie **ZECHER**.

ZECHE, *v.* gelag, drinkgelag, *o.*; vertering (in de kroeg of herberg), *v.*; gild, *o.* vereeniging; (9) mijn, mijn-, berggroef, *v.*; *die — machen*, gelag maken; *spr. die — ohne den Wirth machen*, de rekening buiten den waard maken; (9) *eine — bauen*, eene mijngroef onderhouden; *um die —*, bij afwisseling, beurt om beurt.

ZECHEN, *o. w.* kroegen, verteren (in eene kroeg), drinken, zuipen. *—, *o.* het kroegen. *—**HAUS**, *o.* mijnkantoor, *m.* *—**MEISTER**, *m.* opzigter over de kas der mijnwerkers, *m.* *—**RAUCH**,

m. witte arsenikum, *m.* *—REGISTER, *o.* rekening der mijnen, *v.* *—SCHREIBER, *m.* klerk bij het mijnkantoor, *m.*
ZECHER, *m.* drinker, zuiper, drinkebroêr, *m.*
ZECHFREI, *b. n.* gelagvrij. *...GESELLSCHAFT, *v.* drinkgezelschap, *o.* *...GELD, *o.* drinkgeld, *o.*
ZECHINE, *v.* zechiene, (munt), *v.*
ZECHMEISTER, *m.* overste van een gild, gildemeester, *m.*
ZECKE, *v.* (175) teekt, luis op schapen, *v.*; zie HOLZBLOCK, SCHAFLAUS.
ZEDER, *v.* ceder, cederboom, *m.* *—NHARZ, *o.* cederhars, hars van den cederboom, *v.* *—NHOLZ, *o.* cederhout, *o.*
ZEDROÖL, *o.* cederolie, *v.*
ZEHE, *v.* teen, toon, *m.*; *eine — Knoblauch*, een knoflookbol; *eine — Ingwer*, een gemberknopje.
ZEHEN, *b. n.* zie ZEHN.
ZEHEND, *o.* tiental, *o.*
ZEHENT, *o.* tiende; tiental, *o.* *—ACKER, *m.* tiendakker, *m.* *—AMT, *o.* kantoor der tienden, *o.* *—BAR, *—PFLICHTIG, *b. n.* tiendpligtig.
ZEHENTE, *m.* zie ZEHENT. *—N, *b. w.* vertienden, het tienden heffen. *—R, *m.* tiender, tiendgever, *m.*
ZEHENTFLUR, *o.* tiendpligtig veld, *o.* *...FREI, *b. n.* tiendvrij. *...GARBE, *v.* tiendschoof, *v.* *...GELD, *o.* tiendgeld, *o.* *...HERR, *m.* tiendheer, tiendheffer, *m.* *...KNECHT, *...NER, *m.* tiender, tiendgever, *m.* *...KORN, *o.* tiendkoren, *o.* *...MANN, *m.* tiendpligtige, *m.* *...ORDNUNG, *v.* tiendreglement, *o.* *...PFLICHTIG, *b. n.* zie ZEHENTBAR. *...RECHNUNG, *v.* tiendrekening, *v.* *...RECHT, *o.* tiendregt, *o.* *...SAMMLER, *m.* tiendgaarder, *m.* *...SCHEUER, *v.* tiendschuur, schuur om er de graantienden in te bergen, *v.* *...SCHREIBER, *m.* klerk bij het tiendkantoor, *m.* *...STEUER, *v.* tiende; tiendbelasting, *v.* *...VERWANDT, *b. n.* zie ZEHENTBAR.
ZEHN, *b. n.* tien. *—E, *v.* *—ER, *m.* tien, *v.* het getal tien, tiental, *o.* *—ECK, *o.* tienhoek, *m.* *—ECKIG, *b. n.* tienhoekig. *—ENDER, *m.* (59) tienjarig hert, *o.* *—ER, *m.* tienman, een van tien, *m.* *—ERLEI, *b. n.* tienderlei. *—FACH, *—FÄLTIG, *b. n.* en *bijw.* tienvoudig. *—FACHE, *o.* tienvoud, *o.* *—FÜSSIG, *b. n.* tienvoetig. *—HERR, *m.* (35) tienman, *m.* *—HERRSCHAFT, *v.* tienmanschap, *o.* *—JÄHRIG, *b. n.* tienjarig, van tien jaren. *—LÖTHIG, *b. n.* van tien lood. *—MAL, *bijw.* tienmaal. *—MALIG, *b. n.* tienmalig. *—MONATLICH, *b. n.* tienmaandelijksch. *—PFÜNDER, *m.* (5) tienponder, *m.* *—PFÜNDIG, *b. n.* tien pond wegende. *—RUDERIG, *b. n.* met tien reijen roeibanken. *—SÄULIG, *b. n.* tienzuilig. *—STÜNDIG, *b. n.* van tien uren. *—SYLBIG, *b. n.* (151) tienlettergrepig. *—TÄGIG, *b. n.* tiendaagsch. *—TAGSGESCHICHTE, *v.* geschiedenis van het gebeurde in tien dagen, - van den tiendaagschen veldtogt, *v.*
ZEHNTE, *b. n.* *(der, die, das)*, de -, het tiende. *—, *m.* zie ZEHENT.
ZEHNTEL, *o.* tiende, tiende gedeelte, *o.* *—N, *b. w.* zie ZEHENTEN.
ZEHNTENS, *bijw.* ten tiende, in de tiende plaats.
ZEHREN, *o. w.* teren, leven, eten en drinken; *fig.* verteren, uitteren, uitdroogen, zwak-, mager worden; de spijsvertering bevorderen; den eetlust opwekken, de maag prikkelen; *nichts zu — haben*, niets te leven hebben. *—, *o.* het teren, verteren. *—D, *b. n.* terend; uitterend, opdroogend. *...ER, *m.* *(w. g.)* verteerder, *m.*; *spr.* zie SPARER.
ZEHRFIEBER, *o.* teringkoorts, *v.* *...FREI, *b. n.* kostvrij. *...FREIHEIT, *v.* kostvrijheid, *v.* vrije kost, *m.* *...GELD, *o.* *...PFENNIG, *m.* teergeld, *o.* teerpenning, reispenning, *m.* *...VORRATH, *m.* voorraad van levensmiddelen, *m.*
ZEHRUNG, *v.* het teren, het eten en drinken; tering, vertering, *v.* teer-, reisgeld, *o.* *—SKOSTEN, *mv.* kostgeld, *o.* kosten van onderhoud, *m. mv.*
ZEHRWURM, *m.* haarworm, *m.* dun huidwormpje, *o.* *...WURZ, *...WURZEL, *v.* (76) kalfsvoet, gemeene aronswortel, *m.*
ZEICHEN, *o.* teeken, merk, kenteeken, kenmerk, bewijs; sein, *o.*; stempel, *m.* zegel, *o.*; *fig.* voorteeken, *o.* voorbode, *m.*; briefje; (203) sein, *o.*; zeebaak, ton, havenboei, *v.*; *zum — der Freundschaft*, tot bewijs der vriendschap; *zum — dass ich dieses gethan habe*, ten bewijze (tot teeken) dat ik dit heb gedaan; *das — auf Aktenstücken*, nommerteeken op de processtukken. *—BUCH, *o.* teekenboek, *o.* *—DEUTER, *m.* wigchelaar, waarzegger, profeet, *m.* *—DEUTEREI, *v.* wigchelaarskunst, *v.* *—DEUTERINN, *v.* wigchelaarster, waarzegster, profetes, *v.* *—DEUTUNG, *v.* wigchelarij, waarzeggerij, *v.* *—DINTE, *v.* teeken-, merkinkt, *m.* *—FEDER, *v.* teekenpen, *v.* *—GARN, *o.* merk-

garen, *o.* *—**HAMMER**, *m.* merkhamer, stempelhamer, *m.* *—**KOHLE**, *v.* zie **REISSKOHLE**. *—**KREIDE**, *v.* teekenkrijt, *o.* *—**KUNST**, *v.* teekenkunst, *v.* *—**LEHRE**, *v.* (34) leer om uit de kenteekenen de ziekte te kennen, *v.* *—**MEISTER**, *m.* teekenmeester, *m.* *—**PAPIER**, *o.* teekenpapier, *o.* *—**PULT**, *o.* teekenlessenaar, *m.* *—**RAHMEN**, *m.* teekenraam, *o.* *—**RECHNUNG**, *v.* stelkunst, algebra, *v.* *—**SCHULE**, *v.* teekenschool, -akademie, *v.* *—**SPRACHE**, *v.* teekenspraak, gebarentaal, *v.* *—**STAB**, *m.* zie **ABSTECKPFAHL**. *—**STIFT**, *m.* teekenpenseel, *o.* *—**STUNDE**, *v.* teekenles, *v.* *—**TRÄGER**, *m.* (204) wijzerdrager, *m.*

ZEICHNEN, *b. w.* teekenen, onderteekenen, onderschrijven; merken, teekens zetten; teekenen, schetsen, afbeelden; *die Wäsche* —, het linnengoed merken; *die Aktenstücke* —, de stukken van een regtsgeding (processtukken) nommeren.

ZEICHNER, *m.* *—**INN**, *v.* teekenaar, *m.* teekenaarster, *v.*

ZEICHNUNG, *v.* teekening, afteekening, afbeelding, schets, *v.* afbeeldsel, *o.*

ZEIDELBÄR, (**HONIGBÄR**), *m.* beer van de kleinste soort, *m.* *...**BAST**, *m.* (76) kelderhals, kellerhals, *m.* *...**HEIDE**, *v.* *...**WALD**, *m.* *...**WEIDE**, *v.* plaats in een bosch voor de bijenteelt, *v.* *...**MEISTER**, *m.* zie **BIENENWÄRTER**. *...**MESSER**, *o.* mes om de bijenkorven uit te snijden, *o.*

ZEIDELN, *b. w.* de bijenkorven uitsnijden; (§) melken.

ZEIDELORDNUNG, *v.* reglement voor de bijenhouders, *o.* *...**RECHT**, *o.* regt om bijenkorven te houden, *o.*

ZEIDLER, *m.* bijenhouder, immeker; die het regt heeft bijen (in een bosch) te houden, *m.*

ZEIGEFINGER, *m.* wijsvinger, voorvinger, *m.* *...**MUSKEL**, *m.* (106) spier van den wijsvinger, *v.*

ZEIGEN, *b. w.* wijzen, aanwijzen, toonen, aantoonen, doen zien, betoonen, bewijzen, betoogen; *sich* —, zich vertoonen; voor den dag komen, verschijnen; *die Blattern — sich*, de pokken komen uit; *das wird sich* —, dit zal blijken; *das wird sich bald* —, men zal spoedig er van overtuigd worden.

ZEIGER, *m.* aanwijzer, aantooner, tooner, wijzer; wijzer (van een uurwerk enz.); *fig.* toonder, houder, brenger, *m.* *—**LINIE**, *v.* (204) wijslijn eens zonnewijzers, *v.* *—**RAD**, *o.* (54) wijzerrad, *o.*

ZEIGSTEIN, *m.* zeilsteen, *m.* magneet, *o.*

ZEIHEN, *b. w. (onr.) (w. g.)* beschuldigen, betigten, aanklagen, aantijgen.

ZEILAND, *m.* (76) olijfboompje, *o.*; zie ook **ZEIDELBAST**.

ZEILE, *v.* regel, *m.*; *(w. g.)* rij, lijn, linie, *v.* zie **REIHE**; *der Raum zwischen zwei Zeilen*, (13) interlinie, *v.* *—**N-WEISE**, *bijw.* bij den regel.

ZEILGERSTE, *v.* zesregelige gerst, *v.*

ZEILIG, *b. n.* bij rijen.

ZEILSEMMEL, *o.* zie **SCHICHTSEMMEL**.

ZEISCHEN, *o.* zie **ZEISIG**.

ZEISEL, *o.* vergiftige veldmuis, *v.* *—**BÄR**, *m.* zie **ZEIDELBÄR**.

ZEISIG, *m.* sijsje, *o.*; *fig. ein sauberer* —, een listige knaap. *—**GRÜN**, *b. n.* sijsjesgroen, sijsjeskleurig. *—**KRAUT**, *o.* (76) guichheil, *o.*

ZEIT, *v.* tijd, ledige tijd, tijd van uitspanning, *m.*; saizoen, jaargetijde, *o.*; eeuw, *v.*; (151) tijd, *m.*; (203) getij, tij, *o.*; barenstijd, *m.*; *es ist an der* —, de tijd nadert; *das erfordert* —, dit vereischt tijd, hiertoe is tijd noodig; *in (bei) Zeiten*, tijdig, bij tijds, in tijds, vroeg, vroegtijdig; *in der* —, in den (der) tijd; *in unsern —en*, in onzen tijd, in onze dagen; *mit der* —, met den (der) tijd; *nach der* —, na dien tijd, daarna; *seit der* —, sedert; *um die* —, ten tijde; *unter der* —, *die — über*, gedurende den tijd; *von der (dieser) — an*, van af-, sedert dien tijd; *von — zu* —, *von einer — zur andern*, van tijd tot tijd; *von langer — her*, *vor (seit) geraumer* —, sedert langen tijd, sinds geruimen tijd; *vor kurzer* —, het is niet lang geleden, onlangs; *vor Zeiten*, eertijds, in vroeger dagen, voormaals, voorheen; *zu der* —, te dien tijde, destijds; *zu Zeiten*, somtijds, somwijlen; *zu allen Zeiten*, te allen tijde, in alle tijden; *zur — Augusts*, in den tijd van Augustus; *zur — des Friedens, des Krieges*, in vredestijd, in tijd van oorlog, *die goldene* —, de gouden eeuw; *es sind theuere Zeiten*, de tijden (de levensmiddelen) zijn duur; *ausser der* —, buitentijds; *welche — ist es?* hoe laat is het? *an keine — gebunden sein*, aan geen bepaald uur verbonden zijn; *vor der — niederkommen*, ontijdig bevallen; *auf — verkaufen, kaufen*, op tijd verkoopen, -koopen; (§) *sie hat ihre* —, zij heeft hare stonden; *liebe —!* lieve tijd! heere God! *sie ist ihre — nahe*, zij is bijna uitgerekend (van eene zwangere vrouw).

ZEITABSCHNITT, *m.* tijdvak, *o.* *...**ALTER**, *o.* eeuw, *m.*; *in unserm* —, in

onze dagen, in den tegenwoordigen tijd. *...ANGABE, v. dagteekening, v. *...BEERE, v. aalbes, v. *...BEGINN, m. begin der tijden, o. *...BESCHREIBER, m. tijdbeschrijver, m. *...BESCHREIBUNG, v. tijdbeschrijving, v. *...BLUME, v. (76) naakt juffertje, o. *...BOCK, *...HAMMEL, m. (80) tweejarige bok, m. tweejarig schaap, o. *...BUCH, o. *...GESCHICHTE, v. jaarboek, o. kronijk, v. *...CONTRAKT, m. huurkontrakt, leerkontrakt, o. leerbrief, m. *...DAUER, v. duur van den tijd, m. *...DIEB, m. tijd-, dagdief, luiaard, m. *...FEHLER, m. fout in de tijdrekening, v. anakronismus, m. *...FLUSS, m. *...FLUTH, v. verloop van den tijd, o. tijdstroom, m. *...FOLGE, v. opvolging der tijden, v. *...FORM, v. (151) tijd, m. *...FORSCHER, m. tijdrekenkundige, m. *...FORSCHUNG, v. tijdrekenkunde, v. *...FRIST, v. uitstel, respijt, o. verdaging, opschorting, v. *...GANG, m. tijdverloop, o. *...GEIST, m. tijdgeest, geest des tijds, m. *...GEMÄSS, b. n. overeenkomende met den geest des tijds. *...GENOSS, m. —INN, v. tijdgenoot, m. en v. *...GESCHICHTE, v. kronijk; hedendaagsche geschiedenis, v. *...GESCHMACK, m. heerschende smaak, m. *...GLAUBE, m. tijdelijk geloof, o. *...GLEICHUNG, v. tijdevening, v. *...HAFEN, m. tijdelijke haven, v.

ZEITHER, *...HERO, *bijw.* sedert, tot nu toe. *...HERIG, b. n. zie BISHERIG.

ZEITIG, b. n. en *bijw.* tijdig, vroeg, bij tijds, in tijds; rijp, volwassen; *fig.* huidig; van pas, op den behoorlijken tijd, gelegen; (48) *das Geschwür wird* —, de zweer wordt rijp. *—EN, b. en o. w. rijp maken, rijp worden, rijpen, (ook 48); *zur — bringen*, tot rijpheid brengen, (ook *fig.*).

ZEITIRRTHUM, m. *...VERWECHSELUNG, v. zie ZEITFEHLER. *...KREIS, m. tijdkring, cyklus, m. *...KUNDE, v. tijdrekenkunde, v. *...KUNDIGE, m. tijdrekenkundige, m. *...LANG, b. n. *eine* —, een' tijd lang, gedurende een' zekeren tijd. *...LÄNGE, v. lengte van tijd, v. *...LAUF, m. loop van den tijd, m. *...LÄUFTE, mv. tijdsomstandigheden, v. mv. *...LEBENS, *bijw.* gedurende het geheele leven, voor al (zijne) levensdagen, levenslang. *...LEHEN, o. tijdelijk leen, o. *...LEHRE, v. zie ZEITKUNDE.

ZEITLICH, b. n. en *bijw.* tijdelijk, bij tijds, van pas; *fig.* tijdelijk, aardsch, wereldsch, vergankelijk; *das —e*, de aardsche -, de wereldsche zaken, het aardsche leven; *—e Güter*, aardsche -, wereldsche -, tijdelijke goederen; *das —e segnen*, het tijdelijke met het eeuwige verwisselen, sterven, overlijden, verscheiden. *—KEIT, v. aardsche leven, o.

ZEITLOSE, v. (76) hondsvergif, o. *...MAHL, o. tijdstip, o. *...MANGEL, m. gebrek aan tijd, tijdsgebrek, o. *...MASS, o. tijdrekening; tijdruimte, v. tijdsverloop, o.; (171) tijd, maatklank, m. *...MÄSSIG, b. n. zie ZEITGEMÄSS. *...MESSER, m. tijdmeter, (werktuig), m. *...ORDNUNG, v. tijdorde, volgorde der tijden, v. *...PACHT, m. tijdelijke pacht, v. *...PUNKT, m. tijdpunt, eindpunt; tijdstip, o. *...RAUM, m. tijdruimte, v.; tijdvak, o. *...RECHNER, m. tijdrekenkundige, m. *...RECHNUNG, v. tijdrekenkunde, v. *...RECHNUNGSFEHLER, m. zie ZEITFEHLER. *...REGISTER, o. kronijk, v. jaarboek, o. *...RING, m. tijdkring, cyklus, m. *...SCHEIDE, v. zie ZEITPUNKT. *...SCHRIFT, v. tijdschrift, o. *...SCHRIFTSTELLER, *...SCHRIFTLER, m. redakteur van een tijdschrift, dagbladschrijver, m. *...STROM, m. tijdstroom, m.; vloeddeur, v. *...TAFELN, v. mv. tijdrekenkundige tafelen, v. mv.

ZEITUNG, v. dagblad, nieuwspapier, o. courant, v.; (*w. g.*) nieuws, o. tijding, nieuwstijding, v. berigt, narigt, o.; *was schreibt die (steht in der) —?* wat is er nieuws in de courant? *—SBLATT, o. nieuwsblad, o. *—SDRUCKER, m. couranten-drukker, m. *—SEXPEDITION, v. kantoor (bureau) van een dagblad, o. *—SLEXICON, o. couranten-tolk, m. *—SLIEBHABER, m. courantenlezer, nieuwsverteller, m. *—SNACHRICHT, v. couranten-nieuws, o. *—SSCHREIBER, m. dagbladschrijver, m. *—STRÄGER, m. couranten-ombrenger; *fig.* nieuwskramer, m.

ZEITVERDERB, m. *...VERSCHWENDUNG, v. tijdverderf, o. tijdverkwisting, tijddooding, v. *...VERDERBER, m. tijdverkwister, tijddooder, m. *...VERKÜRZEND, b. n. tijdkortend, aangenaam, onderhoudend. *...VERKÜRZUNG, v. tijdkorting, v. tijdverdrijf, aangenaam onderhoud, o. *...VERLUST, m. tijdverlies, o.; *ohne* —, zonder een oogenblik te verliezen, onmiddellijk, op staande voet. *...VERTREIB, m. tijdverdrijf, o. *...VERTREIBEND, b. n. zie ZEITVERKÜRZEND. *...VERTREIBER, m. tijdkorter, m. *...VERWANDTE, m. tijdgenoot

m. *...WANDLUNG, *v.* (151) vervoeging, *v.* *...WECHSEL, *m.* beurtwisseling-, afwisseling der tijden, tijdwisseling, *v.* *...WEG, *m.* vloeddeur, *v.* *...WEISER, *m.* tijdwijzer, almanak, *m.* *...WIERIG, *b. n.* tijdelijk. *...WIND, *m.* periodieke wind, *m.* *...WORT, *o.* (151) werkwoord, *o.*; *thätiges* —, *unthätiges* —, bedrijvend-, onzijdig werkwoord. *...ZAHL, *v.* tijdaanwijzend getal, *o.*

ZELLBRUDER, *m.* zie MÖNCH. *—, *fig.* zie EINSIEDLER.

ZELLE, *v.* cel, *v.*

ZELLENFÖRMIG, ZELLICHT, ZELLIG, *b. n.* celvormig, in de gedaante eener cel, als eene cel, celachtig. *...GEWEBE, *o.* celwijsweefsel, celvormig weefsel; (76) merg (der planten); vleesch (der vruchten), *o.*

ZELLERIE, *v.* zie SELLERIE.

ZELLERNUSS, *v.* hazelnoot, *v.*

ZELOT, *m.* zie EIFERER.

ZELT, *m.* telgang, pasgang (der paarden), *m.* *—, *o.* tent, legertent, *v.* *—, ZELTEN, *m.* ZELTCHEN, *o.* (4) koekje, borstkoekje, *o.*; — *aufschlagen*, eene tent opslaan. *—BAUM, *m.* zie ZELTSTANGE; (76) oostindische palmboom, *m.* *—BETT, *o.* tentbed, veldbed, *o.* *—BEWOHNER, *m.* —INN, *v.* tentbewoner, *m.* tentbewoonster, *v.* *—BUDE, *v.* tent, hut; kraam, *v.*

ZELTCHEN, *o.* kleine tent, *v.* hutje, *o.*; (4) zie ZELT, ARZENEIKÜCHELCHEN.

ZELTDECKE, *v.* tentdek, -zeil, *o.* *...DACH, *o.* tentdak, *o.*

ZELTER, *m.* (128) telganger, pasganger, *m.* hakkenei, *v.* *—SCHRITT, *m.* pas-, telgang, *m.*

ZELTFLÜGEL, *m.* *...HAUS, *o.* vleugel eener tent, *m.* tentafdeeling, *v.* *...KNOPF, *m.* tent-, dwarsstaak, *m.* *...PFAHL, *...PFLOCK, *m.* tentpaal, *m.* *...SCHNEIDER, *m.* tentmaker, *m.* *...SEIL, *o.* tentkoord, -touw, *o.* *...STANGE, *v.* *...BAUM, *m.* tentstok, -boom, *m.* *...STRICK, *m.* tenttouwen, *o. mv.* *...WAGEN, *m.* bagaadjewagen, *m.*

ZEMBERBAUM, *m.* zie ZIRBELBAUM.

ZENDEL, *—TAFFET, *o.* zie ZINDEL, ZINDELTAFFET.

ZEMMEL, *m. fig.* (§) jonge wijn, *m.*

ZENITH, *o.* toppunt, *o.*

ZENT, *v.* (*w. g.*) regtsgebied, *o.* *—BAR, *b. n.* onderworpen aan een regtsgebied. *—DING, *—GERICHT, *o.* regtbank, vierschaar, lijfstraffelijke regtbank, *v.* *—FALL, *m.* (*w. g.*) aanhangige-, hangende zaak, *v.* *—GRAF, *m.* (*w. g.*) geweldige, prokureur-krimineel, *m.* *—RICHTER, *m.* lijfstraffelijke regter, *m.*

ZENTNER, *m.* zie CENTNER.

ZEOLIT, *m.* zeoliet, (steen), *m.*

ZEPHYR, *m.* zacht windje, *o.* westewind, *m.*

ZEPTER, *o.* en *m.* schepter, heerschersstaf; staf, *m.* *—TRÄGER, *m.* stafdrager; koning, heer, gebieder, *m.*

ZER, (in zamenst.) ont..., weg..., ver...

ZERARBEITEN (SICH), *w. w.* zich overwerken, -afsloven, -doodwerken; zich veel moeite geven. *...ÄSTELUNG, *v.* vertakking, *v.* *...BEISSEN, *b. w.* (*onr.*) aan stukken-, stuk bijten, kraken, doorbijten. *...BERSTEN, *o. w.* (*onr.*) bersten. *...BLASEN, *b. w.* (*onr.*) aan stukken blazen, door blazen breken. *...BLÄTTERN, *b. w.* zie ABBLÄTTERN. *...BLÄUEN, *b. w.* (§) blaauw slaan; afrossen. *...BOHREN, *b. w.* door boren bederven. *...BRECHEN, *b. w.* (*onr.*) breken, aan stukken slaan, verbreken; *fig. sich den Kopf mit etwas* —, zich het hoofd met (om) iets breken. —, *o. w.* (*onr.*) breken, aan stukken vallen. *...BRECHLICH, *b. n.* en *bijw.* breekbaar, broos, verbrekelijk. *...BRECHLICHKEIT, *v.* breekbaarheid, broosheid, verbrekelijkheid, *v.* *...BRECHUNG, *v.* breking, verbreking, *v.* *...BRÖCKELN, *...BROCKEN, *...BRÖSELN, *b. w.* verbrokkelen, in kleine stukjes breken, verkruimelen; *sich* —, afbrokkelen, in kleine stukjes afvallen. *...DREHEN, *b. w.* aan stukken draaijen, bederven door draaijen. *...DRESCHEN, *b. w.* aan stukken dorschen; *fig.* zie ZERBLÄUEN. *...DRÜCKEN, *b. w.* plat slaan, -drukken; verpletteren, vermorzelen, kneuzen. *...FAHREN, *b.* en *o. w.* (*onr.*) overrijden, aan stukken rijden, door rijden bederven (een' weg); scheiden, wijken, zich verdeelen, uiteengaan; (72) *eine zehrfahrene Suppe*, soep van vleeschnat en geroerde eijeren. *...FALLEN, *b.* en *o. w.* (*onr.*) door laten vallen breken; aan stukken vallen, vallende breken; vallen, breken; vervallen, in verval geraken, verminderen; (§) *mit einem* —, met iemand breken, -in onmin geraken, -oneenig worden. —, *b. n.* vervallen, oud; *fig.* in de war; *seine Sachen sind sehr* —, zijne zaken gaan zeer achteruit. *...FALLEN, *b. w.* verdeelen, scheiden. *...FEILEN, *b. w.* aan stukken vijlen. *...FETZEN, *b. w.* verscheuren, snijden, kerven; aan stukken snijden, -houwen; *fig.* zweepslagen geven, met de zweep

afrossen. *...FLATTERN, o. w. *...FLIEGEN, o. w. (onr.) wegvliegen, in de lucht verdwijnen. *...FLEISCHEN, b. w. aan stukken scheuren, het vleesch afscheuren; fig. dooden, ombrengen, vermoorden. *...FLIESSBAR, b. n. (133) vloeibaar. *...FLIESSBARKEIT, v. vloeibaarheid, v. *...FLIESSEN, b. w. (onr.) wegvloeijen, smelten, weg-, versmelten; in Thränen —, in tranen wegsmelten. —, o. (133) versmelting, afdruiping, v. *...FOLTERN, b. w. fig. plagen, kwellen. *...FRESSEN, b. w. (onr.) doorknagen, in-, wegvreten. *...GEHEN, o. w. (onr.) vergaan, smelten, zich oplossen, scheiden.

ZERGÄNGLICH, b. n. vergankelijk. *—KEIT, v. vergankelijkheid v. *...GÄNZEN, b. w. verdeelen.

ZERGEN, b. w. (§) tergen, sarren, kwellen, plagen.

ZERGLIEDERER, m. ontleder; ontleedkundige, m. *...GLIEDERN, b. w. ontleden; fig. ontleden, uitleggen, verklaren. *...GLIEDERUNG, v. ontleding; fig. uitlegging, verklaring, opheldering, v. —SKUNST, v. ontleedkunde, v. —SMESSER, o. ontleedmes, o. —SSAAL, o. ontleedkamer, snijkamer, v. *...HACKEN, b. w. *...HAUEN, b. w. (onr.) hakken, houwen; klein-, in (aan) stukken hakken, -houwen; einem das Gesicht —, iemand het gezigt openscheuren, (openrijten). —, o. het kleinhouwen, stukhakken. *...HÄMMERN, b. w. met den hamer aan stukken slaan. *...HAUCHEN, b. w. wegblazen. *...KAUEN, b. w. kaauwen, fijn malen. *...KLOPFEN, b. w. in stukken kloppen, -slaan. *...KNACKEN, b. w. doorbreken, verbrijzelen (met de tanden). *...KNICKEN, b. w. kneuzen, verbrijzelen; kneuzen, verpletteren, ten halve breken. *...KNIRSCHEN, b. w. kneuzen, verbrijzelen; vermorzelen; fig. verdriet-, leed doen; smart-, kwelling-, wroeging veroorzaken. *...KNIRSCHT, b. n. gekneusd, verpletterd; (44) door berouw gekweld, -geprangd. *...KNIRSCHUNG, v. kneuzing, vermorzeling, verplettering, v.; fig. — des Herzens, berouw des harten, wroeging des gewetens. *...KNITTERN, *...KNÜLLEN, b. w. (§) kreukelen; moffelen, in elkander frommelen; kneuzen. *...KOCHEN, b. en o. w. doen verkoken; -uitkoken; overkoken, verkoken, door het koken aan stukken vallen, -vergaan. *...KRATZEN, b. w. krabben, scheuren, ver-, openscheuren, openrijten. *...KRÜMELN, b. w. verbrokkelen, verkruimelen; sich —, tot kruim vallen; uit-, afvallen (van korrels). *...KÜSSEN, b. w. (§) aanhoudend en sterk kussen, roode plekken kussen. *...LACHEN (SICH), w. w. schateren-, barsten van het lagchen. *...LAPPEN, *...LUMPEN, b. w. verscheuren; aan flarden scheuren. *...LASSEN, b. w. (onr.) smelten; oplossen, ontbinden. *...LASSUNG, v. smelting; oplossing, ontbinding, v. *...LÄSTERN, b. w. bederven; vernielen, knotten, verscheuren; onhandig voorsnijden. *...LAUFEN, o. w. (onr.) smelten; sich —, (§) zich overloopen. *...LECHZEN, o. w. barsten door de droogte; uiteenvallen van droogte; smachten van den dorst. *...LEGEN, b. w. op-, voorsnijden, aan stukken snijden; (133) ontleden, ontbinden; fig. ontleden, verklaren, uiteenzetten; (59) zie ZERWIRKEN. *...LEGUNG, v. het op-, voorsnijden; (133) ontleding, v. *...LÖCHERN, b. w. doorboren, gaten maken. *...LUMPT, b. n. (§) gescheurd, in lompen, aan flarden. *...MAHLEN, b. w. (onr.) malen, fijn-, tot poeder malen. *...MALMEN, b. w. verbrijzelen, stampen, fijn stooten; (133 en 34) vermalen, klein stampen; mit den Zähnen —, met de tanden fijn malen. *...MALMUNG, v. verbrijzeling, fijnstooting, stamping, v. *...MATTERN, *...PLAGEN, b. w. kwellen, plagen. *...MORSCHT, b. n. weggesmolten, verteerd; verrot. *...NAGEN, b. w. knagen, afknagen; knagen, knabbelen, doorbijten. *...NICHTEN, b. w. vernietigen, te niet doen, nietig verklaren; zie VERNICHTEN. *...NICHTER, m. vernietiger, m. *...NICHTUNG, v. vernietiging, tenietdoening, nietigverklaring, v. *...PEITSCHEN, b. w. aan stukken slaan, -geeselen, door zweepslagen stukslaan. *...PLAGEN, b. w. zie ZERMATTERN. *...PLATZEN, o. w. bersten. *...PLÄTZEN, b. w. doen bersten, -springen. *...PRESSEN, b. w. aan stukken drukken, te sterk kneuzen. *...PRÜGELN, b. w. met den stok stukslaan. *...PÜLVERN, b. w. zie PÜLVERN. *...PÜLVERUNG, v. tot poeder making, v. *...QUÄLEN, b. w. plagen, kwellen, hinder aandoen. *...QUETSCHEN, b. w. vermorzelen, verbrijzelen, verpletteren. *...QUETSCHUNG, v. vermorzeling, verbrijzeling, verplettering, v.

ZERRBILD, o. spotprent, karikatuur, v.

ZERREIBEN, b. w. (onr.) malen, stam-

pen, fijn stooten, wrijven, fijn-, aan stukken wrijven, stampen, stukslaan, verbrijzelen, vermalen. *...REIBLICH, *b. n.* broos, breekbaar, wrijfbaar, dat gemalen of gestampt kan worden. *...REIBLICHKEIT, *v.* broosheid, breekbaarheid, wrijfbaarheid, *v.* *...REIBUNG, *v.* fijnwrijving, vermaling, stamping, *v.* *...REISSEN, *b. w. (onr.)* scheuren, ver-, afscheuren, aan stukken scheuren, bederven, vernielen; *fig.* verscheuren, verslinden (van dieren); *er ist von einem Löwen zerrissen worden*, hij werd door eenen leeuw verscheurd (verslonden). —, *o. w. (onr.)* breken, barsten, spijten; slijten (van kleederen). *...REISSUNG, *v.* scheuring, af-, verscheuring, *v.* bederf, *o.*; het verscheuren, verslinden; het barsten, splijten.

ZERREN, *b. w.* trekken, slingeren, heen en weder trekken, scheuren; *einem die Kleider vom Leibe* —, iemand de kleederen van het lijf scheuren; *fig.* (§) *sich mit einem* —, iemand kwellen, - verontrusten, - lastig vallen.

ZERRGEBURT, *v.* wangedrogt, monster, *o.*

ZERRIEBEN, *b. n.* fijngewreven, - gemalen, - gestooten.

ZERRINGEN, *b. w. (onr.)* scheuren, aan stukken scheuren, - wringen. *...RINNEN, *o. w. (onr.)* smelten, weg-, versmelten; *fig.* verloren gaan; vergaan, vervallen, verteren, verminderen; *spr. wie gewonnen, so zerronnen*, zoo gewonnen, zoo geronnen (verteerd). *...RÜTZEN, *b. w.* oprijten, ophalen, openkrabben (de huid enz.) *...RÜHREN, *b. w.* te hevig schudden. *...RUPFEN, *b. w.* in stukken slaan, - snijden, - trekken, - hakken; *eine Blume* —, eene bloem ontbladeren. *...RÜTTEN, *b. w.* beroeren, ontstellen, verbazen, verwarren, in de war brengen, ontrusten; in wanorde brengen, onderstboven keeren. *...RÜTTUNG, *v.* wanorde, ontsteltenis, verwarring, *v.* *...SÄGEN, *b. w.* aan stukken zagen. *...SCHABEN, *b. w.* aan stukken schaven, door te veel schaven bederven. *...SCHEITERN, *o. w.* breken, vergaan, aan stukken vallen; (203) stranden. *...SCHELLEN, *b.* en *o. w.* met geweld-, met geraas breken, - splijten, barsten, vermorzelen; gekneusd worden. *...SCHIESSEN, *b. w. (onr.)* overhoop schieten, doorschieten, met kogels doorboren. *...SCHLAGEN, *b. w. (onr.)* breken, verbreken, stukslaan, aan stukken slaan; *fig.* afrossen, rottingolie toedienen; *ich bin als* —, ik ben geheel (als) verslagen, - bedroefd; *fig. sich* —, breken, zich oplossen; *der Handel hat sich* —, de handel heeft geene plaats gehad. *...SCHLAGENHEIT, *v.* verslagenheid (des gemoeds), *v.* *...SCHLITZEN, *b. w.* snijden, openscheuren, openrijten. *...SCHMEISSEN, *b. w. (onr.)* (§) aan stukken werpen, - smijten, - slaan, - breken. *...SCHMELZEN, *b. w. (reg.* en *onr.)* smelten. *...SCHMELZEN, *o.* *...SCHMELZUNG, *v.* smelting, *v.* het smelten. *...SCHMETTERN, *b. w.* verpletteren, neërslaan, verbrijzelen. *...SCHMETTERUNG, *v.* verplettering, verbrijzeling, *v.* *...SCHNEIDEN, *b. w. (onr.)* versnijden, aan stukken snijden; ontleden, door snijden bederven. *...SCHROTEN, *b. w.* snijden; afbijten, afknabbelen. *...SETZEN, *b. w.* (9) breken; (133) oplossen. *...SETZUNG, *v.* (9) breking; (133) oplossing, *v.* *...SPALTEN, *b.* en *o. w.* kloven, splijten; vaneensplijten. *...SPLITTERN, *b.* en *o. w.* splinteren, spaanderen; in splinters vallen. *...SPLITTERUNG, *v.* splintering, *v.* *...SPRENGEN, *b. w.* doen bersten, doen springen; *sich etwas im Leibe* —, door springen zich inwendig bezeeren. *...SPRENGUNG, *v.* vaneenbarsting, *v.* *...SPRINGEN, *b.* en *o. w.* aan stukken -, uiteen -, uit elkander springen, splijten; *fig. das Herz möchte mir* —, het hart barst mij, mijn hart breekt. *...STAMPFEN, *b. w.* stampen, stooten, vergruizen, tot poeder maken. *...STÄUBEN, *b. w.* doen verstuiven, doen vervliegen, in stof doen vergaan; *fig.* verdrijven, doen uiteengaan, uit elkander jagen. *...STECHEN, *b. w. (onr.)* doorsteken, doorboren. *...STIEBEN, *o. w. (onr.)* verstuiven, in (tot) stof vergaan; *fig.* verloren gaan, vervliegen, verdwijnen.

ZERSTÖRBAR, *b. n.* vernielbaar, verdelgbaar. *—KEIT, *v.* verdelgbaarheid, vernielbaarheid, *v.* *...STÖREN, *b. w.* verwoesten, vernielen, verdelgen. *...STÖREND, *b. n.* verwoestend, vernielend, verdelgend. *...STÖRER, *m.* —INN, *v.* verwoester, verdelger, *m.* verdelgster, *v.* *...STÖRUNG, *v.* verwoesting, verdelging, vernietiging, *v.* *...STOSSEN, *b. w. (onr.)* fijnstooten, stampen, fijnmalen; *sich* —, breken; *fig.* zich stooten. *...STOSSUNG, *v.* stamping, fijnstooting, *v.*; het breken; stooten tegen iets. *...STREUEN, *b. w.* ver-, uitstrooijen; ver-, uitspreiden; (39) verspreiden, verstrooijen;

het gezigt verzwakken; *fig.* *sich das Gemüth* —, zich verstrooijen, - verspreiden, - verstrooijing geven. *...**STREUT**, *dw.* en *b. n.* verspreid, verstrooid, uitgespreid; *fig.* verstrooid, afgetrokken. *...**STREUUNG**, *v.* verstrooijing, ver-, uitspreiding; *fig.* verstrooijing, verstrooidheid van gedachten; verstrooijing, uitspanning; (39) verspreiding, bemoeijelijking van het gezigt, *v.*; *ich habe mir eine — gemacht*, ik heb mij een weinig verstrooid; *sein Leben in lauter Zerstreuungen zubringen*, een los leven leiden. *...**STÜCKELN**, *...**STÜCKEN**, *b. w.* aan stukken snijden, - slaan, - hakken, - houwen; *fig.* ontleden; stuk voor stuk nagaan, (nazien, natellen); af-, verscheuren; verbrokkelen. *...**STÜCKELUNG**, *...**STÜCKUNG**, *v.* verbreking, verscheuring, verbrokkeling, *v.* *...**STUFEN**, *b. w.* (9) breken. *...**STÜMMELN**, *b. w.* zie **ZERTÜMMELN**. *...**THEILBAR**, *b. n.* zie **THEILBAR**. *...**THEILEN**, *b. w.* in-, ver-, uit-, afdeelen; scheiden; ontleden; verstrooijen, verspreiden; (34) oplossen; *sich* —, zich verdeelen, - scheiden, verdeeld raken, - worden, gescheiden worden; *sich in viele Aeste und Zweige* —, zich in verscheidene takken uitspreiden. *...**THEILEND**, *b. n.* (34) oplossend, ontbindend. *...**THEILUNG**, *v.* ver-, af-, uit-, indeeling, *v.*; deel, aandeel, *o.*; verbrokkeling; vertakking; verspreiding, verstrooijing, *v.* *...**TRENNEN**, *b. w.* scheiden, losmaken; verdeelen, oneenig doen worden; tweedragt stoken; *ein Kleid* —, een kleed lostornen, - lostarnen. *...**TRENNBAR**, *...**TRENNLICH**, *b. n.* en *bijw.* afscheidelijk, scheidbaar. *...**TRENNUNG**, *v.* scheiding, verdeeling, *v.* *...**TRETEN**, *b. w.* *(onr.)* vertreden, vertrappen, met voeten treden. *...**TRÜMMERN**, *b. w.* breken, verwoesten, vernielen, verbrijzelen. *...**TRÜMMERUNG**, *v.* verwoesting, vernieling, verbrijzeling, *v.* *...**WASCHEN**, *b. w.* aan stukken wasschen, door te veel wasschen bederven. *...**WEHEN**, *b. w.* verwaaijen, verjagen (door den wind). *...**WEICHEN**, *b.* en *o. w.* te zacht maken, te veel weeken; te zacht -, te week worden. *...**WIRKEN**, *b. w.* (59) ontweijen. *...**WÜHLEN**, *b. w.* omwoelen, omwroeten. *...**ZAUSEN**, *b. w.* schudden, rukken, trekken, plukken; ontkappen, het kapsel losmaken. *...**ZUPFEN**, *b. w.* uitrafelen, uitpluizen.

ZESE, *v.* (soort van) groot net, *o.*

ZETER! *tw.* ach! o wee! moord! — *über einen schreien*, een' schreeuw van afkeuring over iemand aanheffen; (§) — *Mordio schreien*, moord roepen. *—**GESCHREI**, *o.* verward geschreeuw, - gekrijsch; moordgeroep, - geschreeuw, *o.*; *ein — anfangen*, verward dooreenschreeuwen, moordkreten aanheffen. *—**JUNGE**, *m.* (§) kleine deugniet, *m.* *—**SCHREIER**, *m.* onheilverkondiger; (§) schreeuwleelijk, *m.* *—**WEIB**, *o.* (§) gevaarlijk wijf, *o.*

ZETSCHER, *m.* bergvink, *m.*

ZETSCHKE, *v.* vlierboom, *m.*

ZETTEL, *m.* briefje, biljet; bordje, aanplakbiljet; opschrift; etikètje (op doozen enz.), *o.*; (195) ketting, *m.* *—**BANK**, *m.* wisselbank; (195) kettingbank, bank voor het scheergaren, *v.* *—**BAUM**, *m.* (195) weversboom, *m.* scheerraam, *o.*; lintwevers-scheerstok, *m.* *—**BRIEF**, *m.* briefje, biljet, *o.*

ZETTELN, *b. w.* (§) uit-, verspreiden, verstrooijen, zaaijen; zie **VERZETTELN**; (195) den ketting scheren.

ZETTELTRÄGER, *m.* briefdrager, *m.*

ZETTEN, *m.* (soort van) pijnboom, *m.*

ZEUCH, *m.* zie **ZEUG**. *—**EN**, *b.w.* zie **ZIEHEN**.

ZEUG, *m.* en *o.* stof, *v.* goed, *o.*; *seidener* —, *wollener* —, zijden -, wollen stof; *leinen* —, linnengoed, *o.*; (59) netten, *o. mv.*; (9) werktuig, *o.* toestel, *m.*; zie **KUNSTGEZEUG**. *—, *m.* (111) pap, *v.* deeg, *o.*; zie ook **HALBZEUG**; (49) leger, *o.* heerschaar, *o.*; zie **REISSIGE ZEUG**. *—, *o.* gereedschap, *o.* gereedschappen, *mv.*; (§) beuzeling, *v.* laag -, gemeen ding, *o.*; *was ist das für* —? wat is dat voor goed? *unnützes* —, zotternij; *dummes* —, mallepraat. *—, *o.* (203) tuig, want, *o.* *—**AMT**, *o.* veldtuigmeesterschap, *o.* *—**ART**, *v.* (soort van) stof, *v.* *—**ARTIG**, *b. n.* als stof, wollen, stoffen. *—**BAUM**, *m.* (195 en 78) weversboom, *m.* *—**BÜTTE**, *v.* (111) paptrog, deegbak, *m.* *—**DIENER**, *m.* (5) kruidlosser, officier belast met het transport van buskruid, *m.* *—**DRUCKER**, *—**PRESSER**, *m.* werkman die de stoffen watert, *m.*

ZEUGE, *m.* getuige, *m.*; *einen —n abgeben*, als getuige dienen, getuigenis afleggen, getuigen. *—**FALL**, *m.* (151) tweede naamval, teler, *m.* *—**GLIEDER**, *mv.* teeldeelen, *o. mv.* *—**LINIE**, *v.* (92) voortbrengende lijn, *v.* *—**MUTTER**, *v.* opvoedster, moeder, *v.*

ZEUGEN, *b. n.* stoffen, wollen, van wollen stof. *—, *b. w.* telen, voorttelen, voortbrengen, verwekken. *—, *o. w.* getuigen, getuigenis afleggen, verkla-

ren; *wider einen* —, tegen iemand getuigen; *diess zeugt von seiner Faulheit*, dit bewijst zijne -, is een bewijs van zijne luiheid. *—, *o*. het afleggen van getuigenis. *—AUSSAGE, *v*. getuigenis, *v*. *—BEWEIS, *m*. getuigenbewijs, *o*. *—D, *b. n*. telend, voorttelend, voortbrengend. *—EID, *m*. eed der getuigen, *m*. *—FÜHRER, *m*. oproeper van getuigen, *m*. *—RODEL, *o*. akte van getuigenis, *v*. *—VERHÖR, *o*. getuigenverhoor, *o*.

ZEUGEPUNKT, *m*. (92) voortbrengingspunt eener lijn, *o*.

ZEUGER, **ZEUGEVATER**, *m*. opvoeder, vader, grootbrenger, *m*. *—INN, *v*. zie ZEUGEMUTTER.

ZEUGFABRIK, *...MANUFAKTUR, *v*. stoffenreederij, fabriek van wollen stoffen, *v*. *...HANDEL, *m*. handel in stoffen, *m*. *...HAUPTMANN, *m*. kapitein der artillerie, *m*. *...HAUS, *m*. tuighuis, arsenaal, *o*.; (111) bewaarplaats der minder goede pap, *v*.; (59) huisje waar het jagttuig wordt bewaard, *o*. *...HAUSVERWALTER, *m*. opzigter van het tuighuis, *m*. *...HERR, *m*. arsenaalmeester, *m*. *...JAGEN, *o*. hertenjagt met netten, *v*. *...KAMMER, *v*. wapenkamer, *v*. *...KASTEN, *m*. (111) stamptrog, lompenbak, *m*. *...KLEID, *o*. stoffen kleed, *o*. *...KNECHT, *m*. trosjongen, legerjongen; jagtknecht, *m*. *...KUFE, *v*. (21) meelkuip, *v*. *...MACHER, *...FABRIKANT, *...WEBER, *m*. wever -, werker van wollen stoffen, *m*. *...MEISTER, *m*. veldtuigmeester, *m*.

ZEUGNISS, *o*. getuigenis, verklaring, bevestiging, *v*. bewijs, *o*.; *ein schriftliches* —, een getuigschrift, schriftelijk bewijs; *bewährte Zeugnisse (Schriftsteller) anführen*, autoriteiten (bevoegde schrijvers) aanhalen, - aanvoeren.

ZEUGPRESSE, *v*. pers voor wollen stoffen, *v*. *...PRITSCHE, *v*. (111) stamper, klopper, *m*. *...ROCK, *m*. wollen rok, *v*. *...ROLLE, *v*. mangel, *v*. *...ROLLER, *m*. glanzer, kalanderer, *m*. *...SCHACHT, *m*. zie KUNSTSCHACHT. *...SCHMIED, *m*. egsmid, *m*. *...SCHNEIDER, *m*. (59) nettenmaker, *m*. *...SCHNUR, *v*. (50) wolboog-koord, *o*. *...SCHREIBER, *m*. klerk -, schrijver in het tuighuis, *m*. *...STOPFER, *m*. —INN, *v*. stopper, *m*. stopster, *v*.

ZEUGUNG, *v*. teling, voortteling, voortbrenging, verwekking, *v*.; *zur — tüchtig, untüchtig*, geschikt -, ongeschikt ter voortteling. *—SGESCHÄFT, *—SWERK, *o*. paring, vleeschelijke gemeenschap, bijwoning, *v*. *—SGLIEDER, *—STHEILE, *mv*. teeldeelen, *o. mv*. *—SKRAFT, *v*. *—SVERMÖGEN, *o*. telende -, voorttelende kracht, teelkracht, *v*. teelvermogen, *o*. *—STRIEB, *m*. teeldrift, *v*.

ZEUGWAGEN, *m*. (59) netten-wagen, *m*. *...WÄRTER, *m*. magazijnmeester der artillerie, *m*.

ZIBOBE, *v*. zie CUBEBE.

ZIBETH, *m*. *—KATZE, *v*. *—THIER, *o*. civet, civetkat, *v*.

ZICHORIE, *v*. (76) chikorei, *v*.

ZICHT, *v*. (*w. g.*) beschuldiging, aantijging, betigting, *v*.

ZICKE, *v*. **ZICKELCHEN**, *o*. geit, *v*. geitje, *o*. *—LN, *o. w*. jonge geiten werpen.

ZICKZACK, *m*. iets dat met veel scherpe hoeken voortloopt, *o*; *in — segeln*, (203) bij den wind zwerven. *—IG, *b. n*. en *bijw*. met veel scherpe hoeken voortloopende, slangsgewijze.

ZIDER, *m*. cider, appel -, perendrank, *m*.

ZIECHE, *v*. zie BETTÜBERZUG.

ZIEFER, *o*. insekt, kruipend diertje, *o*.

ZIEGE, *v*. geit, *v*.

ZIEGEL, *m*. dakpan, pan, *v*.: tegel, tegelsteen, vloertegel, *m*.; — *streichen*, zie op STREICHEN. *—ARBEIT, *v*. metselwerk, tegel -, tigchelwerk, *o*. *—BRENNER, *—STREICHER, *m*. steen -, pannebakker, *m*. *—BRENNEREI, *—HÜTTE, *—SCHEUNE, ZIEGELEI, *v*. steen -, pannebakkerij, *v*. *—DACH, *o*. pannendak, *o*. *—DECKER, *m*. pannendekker, *m*. *—ERDE, *v*. *—THON, *m*. leem, pottebakkers-aarde, potaarde, *v*. *—FARBE, *v*. steenkleur, *v*. *—FÄRBIG, *—FARBEN, *—ROTH, *b. n*. steenkleurig, steenrood. *—FORM, *v*. pottebakkersvorm, *m*. *—MAUER, *—WAND, *v*. leemen wand, steenen muur, *m*. *—MEHL, *o*. gestampte steen, biksteen, *m*. schuurzand, schuursel, *o*. *—MEISTER, *m*. zie ZIEGELBRENNER. *—OFEN, *m*. steen-, tegel-, tigcheloven, *m*.; zie ook ZIEGELBRENNEREI. *—ÖHL, (ÖL), *o*. steenolie, *v*. *—PLATTE, *v*. vierkante tigchelsteen, vloersteen, *m*. *—SCHOPPEN, *v*. steenloots, *v*. *—SPARREN, *m*. dakspar, *v*. *—STEIN, *m*. zie ZIEGELPLATTE.

ZIEGENART, *v*. geitenras, *o*. *...ARTIG, *b. n*. en *bijw*. als eene geit, geitachtig. *...AUGE, *o*. geitenoog, *o*.; zie ook BOCKSAUGE. *...BART, *m*. geitenbaard, (ook 76), *m*. *...BEIN, *o*. (76) korenbloem, *v*. *...BOCK, *m*. bok, geitenbok, *m*. *...BÖCKCHEN, *o*.

geitenbokje, *o.* *...BUTTER, *v.* boter van geitenmelk, *v.* *...FELL, *o.* geitenvel, *o.* *...FLEISCH, *o.* geitenvleesch, *o.* *...FUSS, *m.* geitenvoet, bokspoot, *m.*; zie ook GEISSFUSS. *...HAAR, *o.* geitenhaar, *o.* *...HAARROTH, *b. n.* en *o.* (179) koeharig; koeharige kleur, *v.* *...HIRT, *m.* geitenhoeder, *m.* *...HORN, *o.* geitenhoorn, *m.* *...KÄSE, *m.* geitenkaas, kaas van geitenmelk, *v.* *...KOTH, *...MIST, *m.* geitenmest, *m.* *...LAB, *o.* geitenstremsel, *o.* geitenlebbe, *v.* *...MELKER, *...SAUGER, *m.* geitenmelker, (vogel), *m.* *...MILCH, *v.* geitenmelk, *v.* *...SCHROT, *o.* hagel om geiten en reebokken te schieten, *m.* *...STALL, *m.* geitenstal, *m.* *...TOD, *m.* (76) monnikshoedje, *o.*

ZIEGER, *m.* wei, *v.* zie MOLKEN. *—, *—KÄSE, *m.* groene-, zwitsersche kaas, *v.*

ZIEGLER, *m.* zie ZIEGELBRENNER.

ZIEHARM, *m.* arm-, hengsel aan een trekwerktuig, *m. o.* *...BAND, *m.* trekband, *m.* *...BANK, *v.* (45) trekbank, *v.* *...BAR, *b. n.* rekbaar. *...BARKEIT, *v.* rekbaarheid, *v.* *...BOHRER, *m.* rekboor, *v.* *...BRÜCKE, *v.* ophaalbrug, *v.* *...BRUNNEN, *m.* welput, *m.* *...EISEN, *o.* (45 en 26) trekijzer, *o.*; (164) tandstooter, *m.*; — *am Korkzieher*, ijzer aan een' kurkentrekker, *o.*

ZIEHEN, *b. w.* (*onr.*) trekken; *fig.* opvoeden, grootbrengen, voeden; rigten, leiden; aankweeken, telen, fokken; *in die Höhe* —, in de hoogte trekken, optrekken; *den Degen* —, den degen-, van leer trekken; *den Hut vor einen* —, den hoed voor iemand afnemen; *Wasser* —, water scheppen, -putten; *die Sonne zieht Wasser*, de zon trekt de dampen tot zich; *an sich* —, aantrekken, tot zich trekken, naar zich toehalen; (203) halen; *in sich* —, in zich trekken, opslurpen; *der Sand zieht das Regenwasser in sich*, het zand slurpt den regen op; *die Luft in sich* —, de lucht inzuigen; *Wein auf Bouteillen* —, wijn bottelen; *der Saft aus den Kräutern* —, het sap uit de kruiden halen, kruiden aftrekken; *fig. etwas aus einem Schriftsteller* —, iets van een' schrijver overnemen, een uittreksel maken van een werk; *einen Schluss*, *eine Folgerung aus etwas* —, een besluit uit iets trekken, eene gevolgtrekking uit iets opmaken; *Nutzen* —, *Vortheil* —, nut-, voordeel trekken; (46) *einen Wechsel auf einen* —, een' wissel op iemand trekken, (afgeven); (74) *die Suppe* — *lassen*, de soep laten trekken; *eine Sache in die Länge* —, eene zaak op de lange baan schuiven; *die Worte* —, de woorden slepende uitspreken, -uitrekken; *Draht* —, draad trekken; *Wachsstock* —, waskaarsen maken, waslicht door het trekijzer halen; *Licht* —, kaarsen maken; *ein gezogenes Licht*, eene getrokkene (gedoopte) kaars; *ein Rohr*, *Feuergewehr* —, een' geweerloop trekken; *Federspulen* —, pennen bereiden; *Saiten auf eine Geige* —, eene viool besnaren; *Blasen* —, blazen opvullen; *einen Stein im Brete*, *im Schache* —, eene schijf-, een stuk zetten of schuiven (in het dam- of schaakspel); *einen vor Gericht* —, iemand voor het geregt aanklagen; *einen zur Strafe* —, iemand tot eene straf veroordeelen, iemand eene straf opleggen; *einen an sich* —, iemand tot zich trekken, -tot zijne partij overhalen; *die Herzen an sich* —, de harten- de gemoederen winnen; *einen Geruch an sich* —, een' geur ophalen; *etwas auf sich* —, zich op iets toeleggen; *einen mit in sein Unglück* —, iemand in zijn ongeluk (verderf, zijnen val) medeslepen; *Folgen nach sich* —, gevolgen na zich slepen; *Bäume*, *Pflanzen*, *Blumen* —, boomen-, planten-, bloemen kweeken; *Vieh* —, vee fokken, -aankweeken, -houden; *Kinder* —, kinderen opvoeden, -grootbrengen; *die Achseln* —, de schouders ophalen; *zu Rathe* —, raadplegen; *in Zweifel* —, in twijfel trekken, betwijfelen. *— (SICH), *w. w.* (*onr.*) zich redden (uit iets), zich (er uit) helpen; gaan, trekken, loopen; zich uitstrekken; rekken, uitrekken; trekken (van hout); *die Armee zog sich nach dem Rheine*, het leger trok op naar den Rijn; *der Wald zieht sich längs den Bergen hin*, het woud strekt zich langs de bergen uit; *ein Strumpf der sich zieht*, eene kous die rekt, -medegeeft; *das Bret hat sich gezogen*, die plank is gespleten, uitgezet; *fig. sich aus einer Sache* —, zich uit eene zaak redden, -helpen; *sich etwas auf den Hals* —, zich iets op den hals halen; *sich etwas zu Gemüthe* —, iets te harte nemen, zich iets aantrekken, leedwezen over iets hebben; *sich in die Länge* —, uitrekken, op de lange baan worden geschoven; *sich in die Enge* —, *sich ins Kleine* —, inkrimpen, verminderen, kleiner worden. *—, *o. w.* (*onr.*) trekken, gaan, voor-

bij-, voort-, vooruitgaan; ver-, op-, weg-, uittrekken; *die Wolken — nach Morgen*, de wolken (drijven) naar het oosten; *an einen Ort hin —*, zich ergens nederzetten, -met der woon vestigen; *durch einen Ort —*, eene plaats doortrekken; *auf das Land —*, op het land gaan leven; *zu einem —*, bij iemand gaan wonen; bij iemand in dienst treden (komen); *aus einem Hause —*, een huis verlaten; *in ein Haus —*, een huis (eene woning) betrekken; *in ein anderes Haus —*, verhuizen; *von einem Orte —*, eene plaats verlaten; *in ein anderes Land —*, *an einen andern Ort —*, uitwijken, naar een ander land-, naar eene andere plaats trekken; *in den Krieg —*, ten oorloge trekken; (145) *in die Dame —*, naar dam gaan; *fig.* (§) *es zieht mich in den Schultern*, het trekt mij (ik voel eene trekking) in de schouders; *es zieht durch diese Thür*, het trekt (togt) door deze deur. *—, o. het trekken enz.; (203) het halen; *das — der Bäume*, het aankweeken van boomen, het boomkweeken; *das — aus einem Hause*, het verhuizen; *das — der Vögel*, de trektijd-, het trekken der vogelen; *das — in Gliedern*, het heen en weêr trekken. *—D, *b. n.* trekkend, aan-, toe-, digttrekkend; *—e Vögel*, trekvogelen.

ZIEHER, *m.* (45) trekker, trassant, *m.*; (138) leest, *v.* *—LOHN, *m.* trek-, jaagloon, *o.*

ZIEHGARN, *o.* zie STREICHGARN, SCHLEPPGARN. *...GELD, *o.* (§) kostgeld, minnegeld, (voor het zogen van een kind), *o.* *...KIND, *o.* (§) minnekind, *o.* voedsterling, *m.* *...KLINGE, *v.* (139) polijstplaat, *v.* *...KOPF, *m.* (48) kopglas, *o.* *...KLÜFTER, *m.* (146) graveerijzer; (26) draadtrekkers-gereedschap, *o.* *...LOCH, *o.* opening in den bijenkorf, *m.* *...MUTTER, *v.* voedster, voedstermoeder, min, zoogster, *v.* *...OCHS, *m.* zie ZUGOCHS. *...PFERD, *o.* trekpaard, *o.* *...PFLASTER, *o.* zie ZUGPFLASTER. *...RAD, *o.* trekrad, *o.* *...ROLLE, *v.* katrol, *o.* *...SÄGE, *v.* trekzaag, *v.* *...SCHRAUBE, *v.* schroef, *v.*; (203) jaagbout, drevel-, hevelbout, *m.* *...SEIL, *o.* *...STRANG, *m.* trek-, jaaglijn, *v.* zie ZUGSEIL. *...STANGE, *v.* zwengel (eener pomp), *m.*

ZIEHUNG, *v.* trekking (der loterij enz.), *v.*

ZIEHVATER, *m.* voedstervader, *m.* *...WAGE, *v.* unster, *o.* *...WEG, *m.* *m.* jaagpad, *o.* *...WERK, *o.* draadtrekkers-gereedschap, *o.* *...ZANGE, *v.* nijptangetje, *o.* trektang, *v.*

ZIEL, *o.* doel, wit, *o.*; grens, *v.* grenspaal, paal, *m.* einde; *fig.* doel, oogmerk, *o.*; *nach dem —e schiessen*, naar het wit schieten; *— und Mass halten*, binnen de palen blijven, de grenzen niet overschrijden; *das — treffen*, het wit treffen; zijn doel-, zijn oogmerk bereiken; *ein — setzen*, paal en perk stellen; grenzen voorschrijven; *das — überschreiten*, de grenzen overschrijden, de palen te buiten gaan; *fig. sich zum —e legen*, zich in iets schikken; *das — verfehlen*, zijn doel missen, zijn voornemen verijdeld zien. *—EN, *o. w.* mikken, aanleggen; (59) het wit treffen; *nach etwas —*, naar iets trachten, -staan, -streven; *auf etwas —*, op iets zinspelen. —, *o.* het mikken. *—ER, *m.* mikker; die de schoten telt, *m.*

ZIELGRENZE, *v.* (ZIEL, *o.*) kuil aan het einde eener balbaan, *m.* *...SCHEIBE, *v.* mikschijf, *v.* *...TAG, *m.* bepaalde-, bestemde-, vastgestelde dag, *m.*

ZIEMEN, *onp. w.* SICH —, *w. w.* passen, behooren, welstaan; zie GEZIEMEN.

ZIEMER, *m.* kramvogel, *m.*; zie ook HIRSCHZIEMER, OCHSENZIEMER.

ZIEMLICH, *b. n.* en *bijw.* middelmatig, redelijk, tamelijk, schikkelijk, vrij wel; *es ist — spät*, het is vrij (tamelijk) laat.

ZIEPEN, *o. w.* zie ZIRPEN.

ZIER, *v.* zie ZIERDE, ZIERATH. *—AFFE, *m.* *—ÄFFCHEN, *o.* (§) modegek, pronker, *m.*; nufje, pronkstertje, *o.*

ZIERATH, (ZIERRATH), *m.* sieraad, versiersel, *o.* versiering, *v.*; *fig.* juweel, *o.*

ZIERBAUM, *m.* sieraadsboom, *m.* *...BÄUME, *mv.* lustboschje (waar de boomen niet gekapt worden), *o.* *...BENGEL, *m.* pronker, lafbek, vlasbaard, *m.*

ZIERDE, *v.* zie ZIERATH; *er ist die — seines Vaterlandes*, hij is het sieraad zijns vaderlands.

ZIEREN, *b. w.* sieren, versieren, optooijen, verfraaijen, opsmukken; (188) versieren (met een' helm enz.); *sich —*, zich versieren, -opsmukken; zich gemaakt (geaffekteerd) aanstellen, gemaakte houdingen en manieren aannemen; zich aangenaam (bevallig) voordoen.

ZIEREREI, *v.* gemaaktheid, affektatie, *v.*

ZIERFAHLNER, *m.* (soort van) druif, *v.* *...GARTEN, *m.* pleiziertuin, *m.* *...LEHM, *m.* zie DECKLEHM. *...LICH, *b. n.* en *bijw.* sierlijk, fraai, net, prachtig, smaakvol; opgesmukt, gesierd,

versierd, opgetooid. *...LICHKEIT, v. sierlijkheid, fraaiheid, netheid; opgesmuktheid, v. *...LING, m. zie ZIERAFFE. *...MEISSEL, m. (10) drijfbeitel, m. drijfijzer, o. *...NUSS, v. (soort van siberischen) pijnboom, m.
ZIESELMAUS, *...RATTE, v. veldmuis van Kasan; groote noordsche rat, v.
ZIFFER, v. cijfer, getalmerk, o.; *mit —n bezeichnen*, met cijfers beteekenen; *mit —n schreiben*, met cijfers -, met cijferschrift schrijven. *—BLATT, o. wijzerplaat (van een uurwerk), v. *—BRUCH, m. (126) breuk, v.
ZIFFERN, b. w. cijferen.
ZIFFERRECHNUNG, v. cijferkunst, v. *...SCHRIFT, v. cijferschrift, o.
ZIGARRE, v. sigaar, v. *—NMUNDSTÜCK, o. *—NSPITZE, v. sigarenpijpje, o.
ZIGEUNER, m. heiden, zigeuner, m. *—BÄNDE, v. bende -, troep heidens, v. m. *—INN, v. heidin, waarzegster, v. *—KORN, *—KRÄUT, o. (76) bilzenkruid, zwart bilzenkruid, o. *—LAUCH, o. (76) beerknoflook, m. *—SPRACHE, v. gaauwdieventaal, v. bargoensch, kramerlatijn, o. *—VOLK, *—GESINDEL, o. dievengespuis, o. troep landloopers, m.
ZILLE, v. boot, schuit, v.
ZIMBEL, v. zie CYMBEL.
ZIMENTAMT, o. ijkkantoor, kantoor van (voor) den ijk, o.
ZIMMEL, ZIMMER, m. zie ZIEMER.
ZIMMER, o. kamer, v. vertrek; (15) pak van veertig huiden, o.; *mehrere — neben (bei) einander*, verscheidene vertrekken op ééne verdieping. *—ARBEIT, v. timmerwerk, o. *—AXT, *—BEIL, v. timmer-, timmermansbijl, v. *—BEKLEIDUNG, v. houten beschot, o. lambrizering, v. *—BOCK, m. timmermans-schraag, v. *—BRIEF, m. kontrakt eens scheepsbouwmeesters, o. *—FLUR, v. zoldering, v. *—FLÖSSE, v. houtvlot, vlot timmerhout, o. *—FOLGE, v. rij vertrekken, o. *—GERÄTH, o. zie ZIMMERBEKLEIDUNG. *—GESELL, m. timmermansgezel, -leerjongen, -knecht, m. *—HANDWERK, o. *—KUNST, v. timmermans-ambacht, o. *—HOF, *—PLATZ, m. timmermans-werkplaats, v. *—HOLZ, o. timmerhout, o. *—LEUTE, mv. timmerlieden, m. mv. *—MANN, m. timmerman, m. *—MANNSSCHRAUBE, v. zie SCHRAUBENWINDE. *—MEISTER, m. meester timmerman, timmermansbaas, m.
ZIMMERN, b. w. timmeren, bouwen, betimmeren; *fig.* maken.
ZIMMERPOLIRER, m. schrijnwerker, m. *...SCHNUR, v. timmermans meetsnoer, o. *...SPÄNE, mv. spaanders van timmerhout, m. mv. *...STEIGER, m. (9) timmerman, m. *...STÜCK, o. stuk timmerwerk, o. *...WERK, o. ZIMMERUNG, v. timmerwerk, o. timmering, timmerij, v. *...WERFT, o. zie WERFT.
ZIMMET, ZIMMT, m. kaneel, v. en o. *—BALSAM, m. kaneelbalsem, m. *—BAUM, m. kaneelboom, m. *—BLÜTHE, v. kaneelbloesem, m. *—BRANNTWEIN, m. kaneelbrandewijn, m. *—ESSENZ, v. kaneelaftreksel, o. *—FARBE, v. kaneelkleur, v. *—FARBEN, *—FÄRBIG, b. n. kaneelkleurig. *—GERUCH, m. kaneelgeur, m. *—GESCHMACK, m. kaneelsmaak, m. *—HOLZ, o. kaneelhout, o. *—KÜGELCHEN, *—KÜCHELCHEN, o. mv. kaneelballetjes, -koekjes, o. mv. *—MANDELN, mv. kaneelamandelen, v. mv. *—ÖHL, (ÖL), o. kaneelolie, v. *—RINDE, v. kaneelbast, m. *—ROSE, v. kaneelroos, v. *—WACHS, o. kaneelwas, o. *—WASSER, o. kaneelwater, o.
ZIMPERLICH, b. n. (§) aardig; lief, net, bevallig. *...N, o. w. met de oogen toeknikken; *fig.* zich aardig voordoen.
ZINDEL, *—TAFFET, m. dunne taf, v.
ZINGELN, b. w. omsingelen, insluiten.
ZINK, o. zink, o. *—ASCHE, v. (133) zinkasch, v. *—BLUMEN, mv. (133) zinkoxyde, v. *—BUTTER, v. zinkboter, v.
ZINKE, v. tand, steel, m. pin, v. (van hout of steen); zie ZACKEN, ZEHE; (soort van) hoorn, m. *—NIST, m. hoornist, hoornblazer, m. *—NREGISTER, o. *—NZUG, m. (109) halve stuit, v. kornetregister, o.
ZINKERZ, o. zinkerts, m.
ZINKIG, b. n. en *bijw.* met takken, met tanden, takkig, getand.
ZINKKALK, m. (133) gekalcineerd zink, o. *...SALZ, o. (133) zinkzout, o. *...VITRIOL, m. zinkvitriool, o.
ZINN, o. tin, o.; (133) Jupiter, m.; zie ZINNGESCHIRR. *—ASCHE, v. *—KALK, m. tinasch, v. *—BERGWERK, o. *—GRUBE, v. tinmijn, v. *—BLÄTTCHEN, *—BLATT, o. tinblad; bladtin, o. *—BLECH, o. tin, o. *—BUTTER, v. (133) tinboter, v.
ZINNE, v. tin, tinne, v. top, m.
ZINNER, m. tinnegieter, m. *—N, b. n. van tin, tinnen.
ZINNERZ, o. *...STUFE, v. tinerts, m. *...FEILE, *...KRÄTZE, v. tinvijlsel, o. *...FOLIO, v. bladtin, o. *...GEKRÄTZ, o. tinhamerslag, m. *...GESCHIRR, o. tingereedschap, o.

*...GIESSER, m. tinnegieter, m. *...GIESSEREI, v. *...GIESSERHANDWERK, o. tinnegieterij, v. tinnegietersambacht, o. *...GRAUPE, v. (9) tinkristal, gekorreld tin, o. *...HALTIG, b. n. tinhoudend, tinhaltig, tin bevattende. *...HEU, m. (76) gemeene paardenstaart, m. *...HOBEL, m. (58) schaaf, v. *...LOTH, o. tinsoldeersel, o.

ZINNOBER, m. cinnaber, bergrood, o.; *gemahlener* —, vermiljoen, o. *—ERZ, o. bergrooderts, m. *—ROTH, b. n. bergrood, cinnaberrood, vermiljoenkleurig.

ZINNOFEN, m. tinoven, m. tinfornuis, o. *...PLATTE, v. tinnen plaat, v. blad tin, o. *...PROBE, v. tinproef, v. *...SALZ, o. (133) tinzout, o. *...SAND, m. tinzand, o. *...SCHLÄGER, m. maker van bladtin, tinklopper, m. *...SEIFE, *...WÄSCHE, v. (133) waschkuip voor het tin, v. *...SPATH, m. tinspaath, tinhoudende spaath, m. *...STEIN, m. tinsteen, m. *...WAARE, v. tinwerk, o. tinnen voorwerpen, o. mv. *...WEISS, o. tin-loodwit, o.

ZINS, m. rente, grondrente; huur, pacht, v.; cijns, m.; belasting, opbrengst, v. *—ACKER, m. cijnsbare akker, m. *—BAR, b. n. cijnsbaar, schatpligtig; belastingschuldig, aan belasting onderworpen. *—BARKEIT, v. cijnsbaarheid, schatpligtigheid, v. *—BAUER, m. rentpligtige boer, m. *—BRIEF, m. cijnsbrief, rentebrief, m. *—BUCH, o. cijnsboek, o.

ZINSE, v. ZINSEN, mv. rente, v. renten, mv. interest, m.; *Geld auf Zinsen ausleihen*, geld op renten leenen, -uitzetten.

ZINSEINNEHMER, m. ontvanger van belastingen, m.

ZINSEN, b. en o. w. rente-, interest-, huur-, pacht betalen; rente geven, opleveren, opbrengen. *—FUSS, m. standaard der rente, m. *—RECHNUNG, v. interestrekening, v. *—TABELLE, v. tafel van interest, v. *—VERZINSUNG, v. *—WUCHER, *—ZINS, m. interest op interest, m.

ZINSER, m. zie ZINSMANN.

ZINSFÄLLIG, b. n. zie ZINSBAR. *...FRAU, v. ontvangster der renten, bezitster van leen- of pachtgoederen, v. *...FREI, b. n. cijnsvrij, vrij van schatting, - van belasting; *ein — Gut*, een vrij erfleen; *ein Gut — machen*, de renten van een goed aflossen. *...FREIHEIT, v. vrijdom van belasting, m.; *die — eines Gutes*, de onleenroerigheid. *...GANS, v. gans als cijns, v. *...GARBE, v. korencijns, m. *...GEBER, m. zie ZINSMANN. *...GERECHTIGKEIT, v. *...RECHT, o. cijnsregt, o. *...GROSCHEN, m. cijnsgeld, o. *...GUT, o. leengoed, cijnsbaar goed, o. *...HAFER, m. havertiende, o. -cijns, m. *...HAHN, m. cijnshaan, m.; *fig.* (§) *roth, erhitzt wie ein* —, zoo rood-, zoo vurig als een kemphaan. *...HEBER, m. —INN, v. rentebeffer, m. rentehefster, v. *...HERR, m. cijnsheer, grond-, landheer, m. *...HUHN, o. cijnshoen, o. *...KORN, o. korentiende, o. -cijns, m. *...LEHEN, o. cijnspligtig leen, o. *...LEISTEN, mv. coupons van een' rentebrief, m. mv. *...MANN, m. bezitter van leen- of pachtgoederen, m. *...PACHT, v. pacht, huur, v. *...PFLICHTIG, b. n. zie ZINSBAR. *...RECHNUNG, v. zie ZINSENRECHNUNG. *...REGISTER, o. staat van pacht en renten, m. pachtregister, o. *...ROLLE, v. rentelijst, v. *...SCHREIBER, m. klerk aan het cijnskantoor, m. *...TAG, m. vervaldag van de pacht, m. *...WEISE, *bijw.* als rente, als cijns. *...ZAHL *(der Römer)*, v. (167) romeinsche indiktie, v.

ZINZERELLE, v. (soort van) vogel in Boheme, m.

ZIPER, m. zie CYPER.

ZIPF, m. zie PIPS.

ZIPFEL, m. strook, m. slip, v. pand, end, o. *—IG, b. n. aan de eene zijde langer dan aan de andere, ongelijkmatig lang. *—PELZ, m. kleed met schapenvacht gevoerd, o. *—PERRÜCKE, v. paruik met gekrulde lagen, v. *—TUCH, o. omslagdoekje, o.

ZIPOLLE, o. (76) bieslook, o.

ZIPP, b. n. preutsch. *—THUN, o. het spelen van de preutsche, gemaaktheid, v.

ZIPPE, v. vijgebijter, m. kleine geelroode-, rosse lijster, v.

ZIPPEN, o. w. (§) dikwijls en met kleine teugen drinken. *—BEERE, v. bes van den sorbenboom, v.

ZIPPERLEIN, o. jicht, v. podagra, o. zie FUSSGICHT, HANDGICHT.

ZIPPERN, o. w. beven, trillen, sidderen.

ZIPRESSE, v. cypres, cypresboom, m.

ZIRBERBAUM, m. pijnboom, m. *...DRÜSE, v. (106) pijnappelklier, v. *...NUSS, v. pijnappelkern, v.

ZIRENE, v. siringeboom, m.

ZIRGELBAUM, m. groote pijnboom, m.

ZIRKE, v. krekel, v.

ZIRKEL, m. cirkel; passer, m.; *fig.* zamenkomst, bijeenkomst, vereeniging,

partij, *v*. kransje, *o*.; *in den — meiner Freunde*, in den kring mijner vrienden. *—ABSCHNITT, *m*. (198) afsnijding, *v*. segment, *o*. *—AUSSCHNITT, *m*. (198) snijlijn, *v*. sektor, *m*. *—BINDE, *v*. (48) cirkelvormig-, rond verband, *o*. *—BOGEN, *m*. cirkelboog, (ook 18), *m*. *—FLÄCHE, *v*. cirkelvlakte, *v*. *—FÖRMIG, *b*. *n*. en *bijw*. cirkelvormig, op cirkelvormige wijze. *—LAUF, *m*. omwenteling, *v*. cirkelvormige loop, *m*. *—LINIE, *v*. cirkellijn, *v*.

ZIRKELN, *b*. *w*. zie ABZIRKELN; *fig*. stiptelijk volbrengen, met de meeste naauwkeurigheid doen.

ZIRKELPUNKT, *m*. middelpunt eens cirkels, *o*. *...RUND, *b*. *n*. en *bijw*. cirkelrond, rond als een cirkel. *...RUNDE, *v*. rondheid eens cirkels, *v*. *...SCHENKEL, *m*. voet eens passers, *m*. *...SCHMIED, *m*. passermaker, *m*. *...SCHNUR, *v*. (168) cirkelsnoer, *o*. *...SPITZE, *v*. punt van den passer, *v*. *...ZUG, *m*. cirkel met een' passer getrokken, *m*.

ZIRNEICHE, *v*. turksche eik, *m*.

ZIRNENBAUM, *m*. ZIRSCHE, *v*. zie ZIRBELBAUM.

ZIRPE, *v*. zie ZIRKE. *—N, *o*. *w*. piepen, tjilpen, kwelen.

ZISCHELN, *b*. en *o*. *w*. (§) in-, toefluisteren, fluisteren, zacht spreken. *—, *o*. influistering, *v*. gefluister, *o*.

ZISCHEN, *o*. *w*. sissen, fluiten, schrofelen; razen (van water dat begint te koken). *—, *o*. het sissen, gefluit, *o*. *—, *b*. *w*. (§) *einem etwas in die Ohren* —, iemand iets in het oor blazen; zie ZISCHELN.

ZISELIREN, *b*. *w*. drijven, snijden, uitsnijden. *...ER, *m*. drijver, graveerder, uitsnijder, *m*.

ZISER, *—ERBSE, *v*. sisser, sissererwt, *v*.

ZISMAUS, *v*. zie ZIESELMAUS.

ZISTERNE, *v*. zie CISTERNE.

ZITHER, *v*. citer, guitare, *v*. *—SCHLÄGER, *—SPIELER, *m*. citerspeler, guitarist, *m*.

ZITRONE, *v*. zie CITRONE.

ZITS, ZITZ, *m*. sits, chits, *o*. *—EN, *b*. *n*. citsen, chitsen, van sits.

ZITTERAAL, *m*. beef-, sidderaal, *m*. *...BAUM, *m*. *...ESPE, *...PAPPEL, *v*. abeel-, populierboom, *m*.

ZITTERER, *m*. bever, *m*.

ZITTERFISCH, *m*. krampvisch, *m*. *...GOLD, *o*. klatergoud, *o*. *...GRAS, *o*. (76) zekere plant, *v*. *...GRÜN, *b*. *n*. staalgroen. *...MAL, *o*. (34) dauw-, haarworm, *m*.

ZITTERN, *o*. *w*. beven, sidderen, trillen; *ich zittere am ganzen Leibe*, mijn gansche ligchaam beeft, ik beef aan al mijne leden. *—, *o*. het beven; siddering, *v*.

ZITTERNADEL, *v*. tremulant, *m*.

ZITTERND, *b*. *n*. bevend, sidderend, trillend.

ZITTERPAPPEL, *v*. zie ZITTERBAUM. *...WURZEL, *...WURZ, *v*. zie LAUERAMPFER.

ZITWER, *m*. (76) zedoraïs, (westindische plant), *m*.

ZITZ, *m*. zie ZITS.

ZITZE, *v*. tepel, *m*. borst, speen, *v*.; uijer (van dieren), *m*. *—NFÖRMIG, *b*. *n* en *bijw*. (106) tepelvormig.

ZOBEL, *m*. *—THIER, *o*. sabel, sabeldier, hermelijn, *o*. *—FANG, *m*. sabeljagt, *v*. *—FÄNGER, *m*. sabeljager, -vanger, *m*. *—FÄRBER, *m*. sabelverwer, *m*. *—FELL, *o*. sabelvel, hermelijn, sabelbont, *o*. *—FUTTER, *o*. hermelijnen voering, *v*. *—MAUS, *v*. noordsche rat, *v*. *—MUFF, *m*. hermelijnen mof, *v*. *—MÜTZE, *v*. muts met sabelbont gevoerd, *v*. *—PELZ, *m*. pels van sabelbont, *v*.

ZOBER, *m*. zie ZUBER.

ZODIAKUS, *m*. (1) dierenriem, *m*.

ZOFE, *v*. ZÖFCHEN, *o*. kamenier, kamervrouw, *v*. kamermeisje, *o*. volgjuffer, *v*.

ZÖGERER, *m*. talmer, draler, temer, lanterfanter, *m*. *...N, *o*. *w*. dralen, talmen. *...UNG, *v*. het dralen, temen, getalm, *o*.

ZÖGLING, *m*. kweekeling, voedsterling; *fig*. gunsteling, *m*.

ZOLL, *m*. tol, *m*. belasting, *v*. inkomend regt, *o*. *—, duim, (maat), *m*.; *den — der Natur bezahlen*, den tol der natuur betalen, sterven. *—AMT, *o*. tolkantoor, tolhuis, *o*. *—ANGABE, *v*. tolaangifte, *v*. *—ANSATZ, *m*. toltarief, *o*. *—ANSCHLAG, *m*. tollijst, *v*. *—AUFSEHER, *m*. opziener over de tollen, tolopzigter, *m*. *—BAR, *—PFLICHTIG, *b*. *n*. tolpligtig, aan tol onderworpen. *—BEAMTE, *—BEDIENTE, *m*. tolbeambte, tolbediende, tollenaar, tolkommies, *m*. *—BEREITER, *m*. tolbewaarder, *m*. *—BUDE, *v*. tolhuisje, *o*. *—EINNEHMER, *m*. tolgaarder, tolontvanger, tollenaar, *m*.

ZOLLEN, *b*. *w*. tol geven, -betalen; *fig*. geven, betalen, voldoen; aanbieden; *einem Thränen* —, iemand tranen doen storten; *einem Dank* —, iemand zijnen dank betuigen. *...ER *m*. zie ZÖLLNER.

ZOLLFREI, *b*. *n*. tolvrij. *...FREIHEIT,

v. tolvrijheid, *v.* *...**FREISCHEIN**, *m.* bewijs van tolvrijheid, *o.* vrijbrief, *m.* *... **GEBÜHR**, *v.* tolgeld, *o.* *...**GERECHTIGKEIT**, *v.* tolregt, regt om tollen te heffen, *o.* *...**HAUS**, *o.* tolhuis, *o.* *...**JACHT**, *v.* toljagt, jagt van het tolkantoor, *v.* *...**MASS**, *v.* duimstok, *m.*

ZÖLLNER, *m.* tollenaar, (ook 49), tolgaarder, *m.*

ZOLLORDNUNG, *v.* tolreglement, *o.* *...**PFAHL**, *m.* *...**SÄULE**, *v.* tolpaal, *m.* *...**PFLICHTIG**, *b. n.* zie **ZOLLBAR**. *...**QUITTUNG**, *v.* tolbriefje, bewijs van betaalden tol, *o.* *...**REGAL**, *o.* regt om tollen te heffen, *o.* *...**REGISTER**, *o.* *...**ROLLE**, *v.* *...**TARIF**, *m.* *...**TAXE**, *v.* tolregister, toltarief, *o.* *...**SCHEIN**, *...**ZETTEL**, *m.* *...**ZEICHEN**, *o.* tolbriefje, *o.* *...**SCHREIBER**, *m.* tolkommies, schrijver op het tolkantoor, *m.* *...**SIEGEL**, *o.* tolzegel, *o.* *...**STAB**, *...**STOCK**, *m.* duimstok, *m.* *...**STÄMPEL**, *m.* tolstempel, *m.* *...**STÄTTE**, *v.* plaats waar tol moet worden betaald, *v.* *...**STRASSE**, *v.* *...**WEG**, *m.* tolweg, *m.* *...**STUBE**, *v.* tolkantoor, kantoor van stedelijke accijnsen en regten, *o.* *...**TAFEL**, *v.* zie **ZOLLANSCHLAG**.

ZONE, *v.* luchtstreek, *v.*

ZOOGRAPHIE, *v.* dierenbeschrijving, *v.* *...**LOGIE**, *v.* dierkunde, *v.* *...**PHYT**, *m.* plantdier, *o.* *...**TOMIE**, *v.* ontleding der ligchamen van dieren, *v.*

ZOPF, *m.* haarbos; staart, *m.* vlecht, kuif, *v.*; (56) top van een' boom, *m.*; *fig. einem einen — machen*, iemand verschalken, bedriegen, een' wassen neus aandraaijen. *—**BAND**, *o.* haarband, *m.* *—**ENDE**, *v.* (56) dun topje-, eindje, *o.* uiterste punt (van planten, kruiden enz.), *v.* *—**HAAR**, *o.* staarthaar, achterhaar, *o.* *—**HOLZ**, *o.* (56) tophout, *o.* *—**LERCHE**, *v.* gekuifde leeuwerik, *m.* *—**WEISE**, *bijw.* bij bossen, bos voor bos.

ZÖPFEN, *b. w.* opbinden (haar).

ZORN, *m.* toorn, *m.* gramschap, woede, verbolgenheid, *v.*; *einen in — bringen*, iemand in gramschap brengen, iemands toorn opwekken; *in — gerathen*, in gramschap geraken; toornig worden, in toorn ontsteken. *—**IG**, *b. n.* en *bijw.* toornig, woedend, in gramschap; in woede; vergramd, grimmig; verbolgen. *—**MÜTHIG**, *b. n.* toornig, vergrammend, korzelig.

ZOTE, *v.* vuile taal; laagheid, *v.* schandelijkheden, vuiligheden, *v. mv.*; *Zoten reissen*, zie op **REISSEN**. *—, **ZOTTE**, **ZOTTEL**, *v.* lap, *m.* vod, *o.*; bos wol, -haar, *m.*; *— an den Füssen der Pferde*, uitlok aan de voeten der paarden; *Zotteln an alten Kleidern*, flarden, lompen, *mv.*

ZOTELN, *o. w.* (§) vuile taal spreken; zich laag (gemeen, schandelijk) uitdrukken.

ZOTENBLUME, *v.* *...**KLEE**, *m.* (76) koorts-, waterklaver, *v.* *...**FISCH**, *m.* kleine eenhoornvisch, *m.* *...**HAFT**, **ZOTIG**, *b. n.* en *bijw.* vuil, morsig, gemeen; laag, onbetamelijk, onfatsoenlijk, onbeschaafd, schandelijk. *...**LIED**, *o.* gemeen-, schandelijk lied, *o.* *...**REISSEN**, *o.* het uiten (uitstooten) van vuile taal. *...**REISSER**, *m.* vuilbek, vuilspreker, *m.* *...**REISSEREI**, *v.* bordeelpraatjes, bordeelgesprekken, *o. mv.*

ZOTTE, **ZOTTEL**, *v.* zie **ZOTE**.

ZOTTELBÄR, *m.* barige-, ruige beer, *m.*

ZOTTELN, *o. w.* (§) draven, galopperen.

ZOTTIG, **ZOTIG**, *b. n.* zie **ZOTENHAFT**; harig; ruig, met lange afhangende haren; *ein kleiner zottiger Hund*, een engelsche kwartelhond, kortharige bolognees.

ZSCHIRPEN, *o. w.* zie **ZIRPEN**.

ZU, *vz.* te, tot, bij, aan, op, in, naar; — *Wien*, te Weenen; *Papier zum Schreiben*, schrijfpapier, papier om er op te schrijven; — *einer Sache fähig*, in staat (bekwaam, geschikt) tot iets; *zur Zeit der Sundfluth*, ten tijde van (tijdens, den zondvloed; *Tuch — einem Kleide*, laken voor een' jas; *sich — einem wenden*, zich tot iemand wenden, -keeren; *zu einem kommen*, bij (tot) iemand komen; *sich — einem setzen*, zich naast iemand nederzetten; *von Tag — Tage*, van dag tot dag; — *derselben Zeit*, in denzelfden tijd, ten zelfden tijde; *zu Boden, zur Erde werfen*, op den grond -, op de aarde (ter aarde) werpen; *ein Recht — etwas* een regt tot (op) iets hebben; *zum besten*, ten beste, het best; *zum ersten*, ten eerste, eerstens, in de eerste plaats. *—, *bijw.* toe, digt, gesloten; te veel, te zeer, te; *auf einen — gehen, — kommen, — laufen*, naar iemand toe komen, -gaan, -komen; *auf einen Ort zu, nach einem Orte —*, naar eene plaats; *es fängt an — regnen*, het begint te regenen; (§) — *sein*, digt-, toe-, gesloten zijn. *—, *tw. zu! zu!* toe! wat! haast u! *Glück zu?* heil u! *Glück zu dem Könige!* heil den koning! leve de koning!

ZUACKERN, *b. w.* beploegen, bebouwen (voor het laatst). *...**ARBEITEN**, *b. w.*

voortwerken; afmaken, voltooijen. *...BAUEN, *b. w.* toebouwen, met gebouwen omringen. *...BEHÖR, *o.* zie ZUGEHÖR. *...BEISSEN, *b. w.* *(onr.)* toebijten, inbijten; (§) smakelijk-, met goeden eetlust eten; *beisset Brod zu*, eet brood er bij. *...BEKOMMEN, *b. w.* toekrijgen, daarenboven krijgen. *...BENANNT, *b. n.* bijgenaamd.

ZUBER, *m.* tobbe, kuip, *v.*

ZUBEREITEN, *b. w.* bereiden, toe-, voorbereiden; gereed maken, schikken, toe-, uitrusten. *...BEREITER, *m.* bereider, vervaardiger, *m.* *...BEREITUNG, *v.* bereiding, toe-, voorbereiding, gereedmaking, schikking, toe-, uitrusting, *v.* *...BIEGEN, *b. w.* *(onr.)* toebuigen. *...BILLIGEN, *b. w.* toestaan, in-, bewilligen, vergunnen, veroorloven. *...BINDEN, *b. w.* *(onr.)* toe-, vastbinden; *die Augen* —, blinddoeken. *...BLASEN, *b. w.* *(onr.)* toe-, digtblazen; *fig. einem etwas* —, iemand iets inblazen, -in het oor blazen, -ingeven. —, *o. w.* *(onr.)* blazen, voort-, doorblazen. *...BLÄSER, *m. fig.* inblazer, aanhitser, *m.* *...BLEIBEN, *o. w.* *(onr.)* toe-, digt-, gesloten blijven. *...BLICKEN, *b. w.* toewenken, toeknikken. *...BRENNEN, *b. w.* *(onr.)* (175) toebranden, (ook 72 en 9). *...BRINGEN, *b. w.* *(onr.)* brengen, mede-, aanbrengen; ten huwelijk brengen; *zugebrachte Kinder*, kinderen uit het eerste huwelijk, bijgebragte kinderen; *die Zeit mit etwas* —, den tijd met iets doorbrengen; *jemandem ein Glas* —, iemand een' dronk toebrengen, op iemands gezondheid drinken. *...BRINGER, *m.* mede-, aanbrenger; brandemmer, *m.* *...BROCKEN, *b. w.* (§) bijdragen, van het zijne (tot iets) toebrengen. *...BROD, *o.* zie ZUKOST, ZUSPEISE. *...BUSSE, *v.* toelage, bijdrage, ondersteuning, *v.* onderstand, *m.* subsidie, *v.*; — *geben*, in de kosten dragen, -deelen. *...BÜSSEN, *b. w.* (9) in de kosten deelen, toebrengen, bijdragen; *fig.* verliezen, inschieten. *...BUSSZECHE, *v.* (9) mijn welke eene vermeerdering van kosten ter ontginning vereischt, *v.* *...BUSSZETTEL, *m.* lijst van te betalen onkosten, *v.*

ZUCHT, *v.* tucht, opvoeding, orde, *v.* bedwang, *m.*; kuischheid, zedigheid, eerbaarheid, schaamte; teelt, fokkerij, fokking, aankweeking, *v.*; het houden van vee; ras, *o.*; *in der — halten*, in tucht-, in bedwang houden; *zu Züchten und Ehren*, in alle eer en deugd; *gut zur — sein*, goed zijn voor de (vee) teelt. *—AMT, *o.* het opzigt houden over de orde en tucht, *o.* *—BIENE, *v.* bijenkoningin, *v.* *—BIENEN, *mv.* teelbijen, *v. mv.* *—FÄHIG, *b. n.* buigzaam, gedwee, gezeggelijk. *—GEWOHNT, *b. n.* aan orde-, aan tucht gewend. *—HAUS, *o.* tucht-, verbeter-, spin-, rasphuis, *o.* *—HAUSSTRAFE, *v.* tuchthuisstraf, *v.* *—HAUSVATER, *m.* rasphuisvader, *m.* *—HENGST, *m.* springhengst, *m.* *—HÜNDINN, *v.* teef, *v.*

ZÜCHTIG, *b. n.* en *bijw.* kuisch, eerbaar, zedig, deugdzaam; met eerbaarheid; zediglijk; wel opgevoed. *—EN, *b. w.* tuchtigen, straffen, kastijden, eene straf opleggen. *—KEIT, *v.* kuischheid, zedigheid, eerbaarheid, *v.* *—UNG, *v.* straf, kastijding, tuchtiging, *v.*

ZÜCHTLING, ZUCHTHÄUSLER, *m.* tuchteling, tuchthuisboef, *m.*

ZUCHTLOS, *b. n.* en *bijw.* tuchteloos, losbandig, zonder tucht, zedeloos. *—IGKEIT, *v.* tuchteloosheid, losbandigheid, zedeloosheid, *v.*

ZUCHTMEISTER, *m.* —INN, *v.* cipier, *m.* cipiersvrouw, *v.*; *fig.* leeraar, onderwijzer, meester, *m.*; gouvernante, opvoedster, *v.* *...MITTEL, *o.* middel ter verbetering, *o.* *...OCHS, *m.* stier, bul, *m.* *...RUTHE, *v.* tuchtroede, zweep; *fig.* plaag, *v.* geesel, *m.* onheil, *o.* *...SAU, *v.* *...SCHWEIN, *o.* zogge, *v.*; zie MUTTERSCHWEIN. *...SCHAF, *o.* zie MUTTERSCHAF. *...SCHULE, *v.* kweek-, tuchtschool, *v.* *...STUTE, *v.* merrie, *v.* *...VIEH, *o.* fokvee, *v.*

ZUCKEN, *o. w.* trekken (van de ligchaamsdeelen); schudden, in beweging zijn; *es zuckt mich in den Gliedern*, ik heb zenuwachtige trekkingen in mijne leden. *—, *b. w.* *die Achseln* —, de schouders ophalen; *den Degen* —, den degen trekken, van leer trekken. *—, *o.* trekking; beweging, schudding, *v.*; het ophalen der schouders; het trekken van den degen; (34) trekkingen in de leden, *v. mv.*

ZUCKER, *m.* suiker, *v.*; *roher* —, zie op ROH; *geläuterter* —, geraffineerde suiker; — *sieden*, suiker bakken; *mit — bestreuen*, met suiker bestrooijen, suikeren. *—AHORN, *m.* (76) suikeresdoorn, *m.* *—ALAUN, *m.* suikeraluin, *m.* *—APFEL, *m.* suikerappel, *m.* *—ARTIG, *b. n.* suikerachtig. *—BÄCKER, *m.* —INN, *v.* suiker-, banketbakker, *m.* -bakster, *v.* *—BÄCKEREI, *v.* suiker-, banketbakkerij, *v.* *—BÄCKERERDE, *v.* zie ZUCKERERDE.

*—BAU, *m.* suikerteelt, *v.* *—BILD, *o.* suikerpopje, *o.* *—BIRN, *v.* suikerpeer, *v.* *—BRANNTWEIN, *m.* suikerbrandewijn, *m.* *—BRETZEL, *o.* suikerkrakeling, *m.* - koekje, *o.* *—BROT, *o.* suikerbrood, *o.* *—BÜCHSE, *—DOSE, *—SCHACHTEL, *v.* suikerdoos, *v.* *—CAND, *m.* kandij, *v.* *—ERBSE, *—SCHOTE, *v.* doperwt, suikererwt, *v.* *—ERDE, *v.* suikerbakkersaarde, *v.* *—FASS, *o.* suikervat; vat suiker, *o.* *—FORM, *v.* suikervorm, *m.* *—GEBACKENES, *o.* suikergoed, suikergebak, *o.* *—GEIST, *m.* geest van suiker, *m.* *—GESCHMACK, *m.* suikersmaak, *m.* *—GLAS, *o.* suikerglas, *o.* kompot, *v.* *—GUSS, *m.* suiker met eiwit vermengd, *v.* glacé, *o.* *—HANDEL, *m.* suikerhandel, *m.* *—HEFEN, *mv.* drek van suiker, *m.* *—HONIG, *m.* suikerhonig, *m.*; zie ook ZUCKERSYRUP. *—HUT, *m.* suikerbrood, *o.* *—KAND, *m.* zie ZUCKERCAND. *—KISTE, *v.* suikerkist; kist suiker, *v.* *—KORB, *m.* suikermand, *v.* *—KÖRNER, *mv.* suikererwten, - boonen, *v. mv.* *—LAUCH, *o.* (76) suikerlook, *v.* *—LÖFFEL, *m.* suikerlepel, *m.* *—MANDEL, *v.* suikeramandel, *v.* *—MAUL, *—MÄULCHEN, *o.* lekkerbek, *m.* *—MEHL, *o.* fijne poedersuiker, *v.* *—MELONE, *v.* suikermeloen, *v.* *—MESSER, *o.* suikermes, *o.* *—MÜHLE, *v.* suikermolen, *m.*

ZUCKERN, *b. w.* suikeren, besuikeren; met suiker bestrooijen. *—, *b. n.* van suiker, suiker....

ZUCKERPAPIER, *o.* blaauw broodsuikerpapier, *o.* *...PFLANZUNG, *v.* suikerplantaadje, *v.* *...PLÄTZCHEN, *o.* suikerkoekje, *o.* *...PUPPE, *v.* suikerpopje, *o.* *...RIET, *o.* *...ROSE, *v.* zie ESSIGROSE. *...RÜBE, *v.* suikerraap, *v.* *...SAFT, *m.* suikersiroop, *v.* *...SAUER, *b. n.* (133) suikerzuur. *...SCHACHTEL, *v.* suikerdoos, *v.* *...SCHÄLCHEN, *o.* suikerbakje, *o.* *...SCHAUM, *m.* schuim van geklaarde suiker, *o.* *...SCHOTE, *v.* zie ZUCKERERBSE. *...SIEDEN, *o.* het raffineren van suiker. *...SIEDER, *m.* suikerraffinadeur, *m.* *...SIEDEREI, *v.* suikerraffinaderij, *v.* *...STÄNGEL, *m.* steel van de suikerplant, *m.* *...STREUER, *m.* suikerstrooijer, *m.* *...SÜSS, *b. n.* suikerzoet. *...SYRUP, *m.* suikersiroop, - stroop, *v.* *...TEIG, *m.* suikerdeeg, *o.* *...VOGEL, *m.* suikervreter, (vogel), *m.* *...WERK, *o.* *...WAARE, *v.* suikergoed, *o.* suikerwaren, *v. mv.*; zie ook ZUCKERGEBACKENES. *...WEIN, *m.* gesuikerde wijn, *m.* *...WORTE, *mv.* zoetsappige woorden, *o. mv.* honig om den mond, *m.* *...WURZEL, *v.* (76) suikerwortel, *m.* *...ZANGE, *v.* suikertang, *v.*

ZUCKUNG, *v.* trekking, zenuwachtige trekking, stuiptrekking, *v.*

ZUDÄMMEN, *b. w.* toedammen, dempen, afsluiten door een' dijk. *...DECKEN, *b. w.* toe-, digtdekken; *sich* —, zich dekken, zich toedekken; *fig.* (§) *einen* —, iemand dronken maken; iemand afrossen. *...DEICHEN, *b. w.* toe-, indijken. *...DEM, *bijw.* bovendien, behalve, buitendien, daarenboven. *...DENKEN, *b. w.* *(onr.)* toedenken, bestemmen (iets voor iemand). *...DONNERN, *b. w.* met eene donderende stem iemand aanspreken. *...DRÄNGEN (SICH), *w. w.* *...DRINGEN (SICH), *w. w.* *(onr.)* zich vooruit -, zich voorwaarts dringen; elkander opdringen; *fig.* zich indringen (door list of kuiperij). *...DREHEN, *b. w.* toe-, digtdraaijen, (eene schroef enz.); voortdraaijen. *...DRINGLICH, *b. n.* en *bijw.* lastig, hinderlijk, kwellend, indringend. *...DRINGLICHKEIT, *v.* lastigheid, hinderlijkheid, indringendheid, kwelling, *v.* overlast, *m.* *...DRÜCKEN, *b.* en *o. w.* toe-, digtdrukken; *fig.* *die Augen bei etwas* —, iets oogluikend toelaten; (§) met geweld -, met kracht drukken. *...DUFTEN, *b. w.* (25) *einem Wolhgeruche* —, iemand aangename geuren toezenden. *...EGEN, *b. w.* toe-eggen. *...EIGNEN, *b. w.* *sich etwas* —, zich iets toeëigenen, zich aanmatigen; *einem etwas* —, iets aan iemand wijten, - toeschrijven, - te last leggen; *einem ein Buch* —, een boek aan iemand opdragen. *...EIGNER, *m.* schrijver eener opdragt, *m.* *...EIGNUNG, *v.* toeëigening, toewijding; toeschrijving, *v.* *...EIGNUNGSSCHRIFT, *v.* opdragt, *v.* *...EILEN, *o. w.* haastig komen aanloopen, ijlings toesnellen, toeschieten. *...EISEN, *o. w.* toevriezen. *...ERKENNEN, *b. w.* *(onr.)* toewijzen, geven, toekennen, vereeren; *gerichtlich* —, geregtelijk toewijzen; uitvaardigen; *einem eine Strafe* —, iemand tot eene straf veroordeelen, iemand eene straf opleggen. *...ERKENNUNG, *v.* toewijzing, toekenning, veroordeeling; (119) toewijzing, *v.* *...ERST, *bijw.* ten eerste, eerstens, in de eerste plaats; *er hat dieses — gethan*, hij heeft dit het eerst gedaan. *...FAHREN, *o. w.* *(onr.)* toe-, aanrijden; *der Kutscher fährt recht zu*, de koetsier rijdt goed aan;

auf einen Ort —, zie op **Fahren**; *fig. auf etwas* —, op iets nedervallen, zich op iets werpen; (§) *gleich* —, *blind* —, hals over hoofd zich ergens instorten, onbedachtelijk -, in het wild handelen.

Zufall, *m.* toeval, geval, voorval, *o.* gebeurtenis, zaak, omstandigheid, *v.*; *durch* —, bij toeval, toevalliglijk, bij geval. *...**fallen**, *o. w. (onr.)* toe -, digtvallen, zich sluiten; toevallen, ten deel -, te beurt vallen; *(w. g.) einem* —, iemands partij (zijde) kiezen. *...**fällig**, *b. n.* en *bijw.* toevallig, gevallig, bij geval, bij toeval, toevalliglijk. *...**fälligkeit**, *v.* toevalligheid; wisselvalligheid, onbestendigheid, onzekerheid, *v.* *...**falten**, *b. w.* toe -, digtvouwen, vouwen (de handen). *...**fertigen**, *b. w.* afzenden, afvaardigen; toezenden, toeschikken. *...**flechten**, *b. w. (onr.)* toevlechten. *...**flicken**, *b. w.* toelappen. *...**fliegen**, *o. w. (onr.)* (ergens) heen vliegen; *spr. wo Tauben sind, da fliegen Tauben zu*, waar geld is komt geld bij. *...**fliessen**, *o. w. (onr.)* toevloeijen; *fig. einem etwas — lassen*, iemand veel goed doen, - zeer begunstigen, iemand voordeeltjes (buitenkansjes) verschaffen. *...**flössen**, *b. w.* (ergens) heen doen vlotten (drijven). *...**flucht**, *v.* toevlugt, *v.* middel, redmiddel, *o.*; *seine — zu einem, zu etwas nehmen*, zijne toevlugt tot iets (tot iemand) nemen; *seine — zu einem nehmen*, eene schuilplaats bij iemand zoeken, bij iemand schuilen. *—, *v.* **Zufluchtsort**, *m.* wijkplaats, *v.* toevlugtsoord, *o.* *...**flug**, *m.* het vliegen naar eene zekere plaats, *o.* *...**fluss**, *m.* toevloed, *m.* (ook *fig.*). *...**flüstern**, *b. w.* toefluisteren. *...**folge**, *bijw.* zie **Folge**. *...**fördern**, *b. w.* bezorgen, afzenden. *...**förderst**, *bijw.* zie **Zuvörderst**. *...**fragen**, *o. w.* (§) *bei einem* —, bij iemand vragen, - navragen, - vernemen, - onderzoeken, - berigten inwinnen; *ich werde morgen wieder* —, ik zal morgen nog eens aankomen. *...**frieden**, *b. n.* tevreden, vergenoegd, voldaan; *einen — stellen*, iemand tevreden stellen, - voldoen; *einen — lassen*, iemand met rust (met vrede, ongemoeid) laten; *sich — geben*, tevreden zijn, genoegen nemen met, zich vergenoegen. *...**friedenheit**, *v.* tevredenheid, vergenoegdheid, *v.* *...**frieren**, *o. w. (onr.)* zie **Zueisen**. *...**fügen**, *b. w.* veroorzaken, toebrengen, doen; toevoegen, bijvoegen; *einem Schaden* —, iemand schade toebrengen, - doen lijden. *...**fühlen**, *o. w.* voelen, tasten. *...**fuhre**, *v.* toevoer, aanvoer, invoer, *m.* aanvoering, *v.*; (108) konvooi levensmiddelen, *o.* *...**führen**, *b. w.* toe -, aanvoeren, inbrengen. *...**füllen**, *b. w.* aan -, opvullen.

Zug, *m.* trek, ruk, (in alle beteek., ook *fig.*); teug, dronk, *m.*; schroef, *v.*; draad in den loop van een geweer, *m.*; register (orgelpijpen), *o.*; optogt, aantogt, overtogt, togt, marsch; omgang, *m.* processie; bedevaart, *v.* pelgrimstogt; krijgstogt; togt, togtwind, trekwind, *m.*; *dieses Pferd ist gut zum —e*, dit paard is een goed trekpaard; *in einem —e*, in éénen trek, - adem, zonder tusschenpoozing; *auf einem —e*, in éénen teug; *ein — mit der Pumpe*, een pompslag water; *fig. er hat da einen guten — gethan*, hij heeft daar een' goeden zet gedaan, die zet is hem gelukkig uitgevallen; *ein zierlicher — um einen Buchstaben*, een trek of krul aan eene hoofdletter; *der gewöhnliche — unter dem Namen*, de gewone trek bij de naamteekening; *den — machen unter seine Unterschrift*, zijne handteekening plaatsen, paraferen; *die ersten Züge einer Figur entwerfen*, een beeld ruw schetsen; *er hat alle Züge von seinem Vater*, hij heeft al de trekken (gelaatstrekken) van zijn' vader; *fig. das ist ein schöner — seines Charakters*, dit is een schoone karaktertrek; *die Armee ist in vollem Zuge*, het leger is op marsch, - in aantogt; *die Armee marschirt in vier Zügen*, het leger trekt op in vier kolommen; *der — der Vögel*, de trektijd der vogelen; *ein — (Flug) Vögel*, eene vlugt vogels; *ein — Pferde*, een span (van twee, vier of zes) paarden; *ein — Ochsen*, een koppel ossen; *ein — schweres Geschütz*, een artillerie-trein; *ein — Ruder*, (203) stel van drie riemen; *die letzten Züge*, de doodsangst, het zieltogen; *in letzten Zügen liegen*, op sterven -, op het uiterste liggen.

Zugabe, *v.* toegift, *v.*; overwigt, toevoegsel, bijvoegsel, *o.*; (183) zie **Zulage**; — *bekommen*, toekrijgen, op den koop toekrijgen.

Zugameise, *v.* trekmier, *v.*

Zugang, *m.* toe-, doorgang, *m.* *...**gängig**, *...**gänglich**, *b. n.* en *bijw.* toegankelijk, genaakbaar, door te trekken.

Zuganker, *m.* (18) anker van een' dwarshaanbalk, *o.* *...**band**, *o.* laarsriem,

-veter, *m.* *...BAUM, *m.* wip eener ophaalbrug, *v.* *...BOHRER, *m.* zie ZIEHSCHRAUBE en DRILLBOHRER. *...BRÜCKE, *v.* ophaalbrug, *v.*

ZÜGE, *v.* zie ZIECHE.

ZUGEBEN, *b. w. (onr.)* toegeven, bijgeven, op den koop toegeven; (63) bekennen; *fig.* toegeven, toestaan, inschikken, inwilligen; het eens worden; *einem einen Gehülfen* —, iemand eenen helper toevoegen, -geven, iemand een' ander op zijde stellen; *ich kann das nicht* —, ik kan hiertoe mijne toestemming niet geven; *das gebe ich recht gern zu*, dit geef ik gaarne toe; *fig.* (§) *klein* —, zoete broodjes bakken. *...GEGEN, *bijw.* — *sein*, tegenwoordig-, aanwezig-, er bij zijn.

ZUGEHEN, *o. w. (onr.)* aanstappen, snel loopen, schielijk gaan; toegaan, zich sluiten; gebeuren, voorvallen, plaats hebben, -vinden, toe-, voorgaan; *stark* —, met rassche schreden naderen, wakker aanloopen; *auf einen*, *auf einen Ort* —, zie op ZU; *spitzig* —, in eene punt uitloopen, spits toeloopen; *die Thür geht nicht zu*, de deur sluit niet; *wie ist das zugegangen?* hoe is dit toegegaan? hoe heeft zich dit toegedragen? *es geht wunderlich zu*, er gebeuren zonderlinge dingen, het gaat wonderlijk toe.

ZUGEHÖR, *o.* toebehooren, toebehoor; jagttuig, *o.*; *mit* —, met den aankleve (van dien); *das — zu einer Pumpe*, het pompgereedschap. *—EN, *o. w.* toebehooren, behooren (aan), het (de) eigendom zijn (van). *—IG, *b. n.* toebehoorende, behoorende (aan, tot, bij).

ZÜGEL, *m.* teugel, toom, breidel, *m.*; *ein Pferd am — führen*, een paard bij den toom leiden; *den — schiessen lassen*, den toom loslaten (bij paarden); *fig.* den teugel vieren (aan zijne hartstogten enz.); *die — der Regierung in Händen haben*, de teugels des bewinds in handen hebben. *—HAND, *v.* (128) linkerhand, *v.* *—LOS, *b. n.* teugelloos, toomeloos; *fig.* los, ongebonden. *—LOSIGKEIT, *v.* teugelloosheid, toomeloosheid; *fig.* losheid, ongebondenheid, *v.* *—N, *b. w.* (128) toomen; *fig.* beteugelen, intoomen, in toom houden, bedwingen.

ZUGEMÜSE, *o.* groenten, *v. mv.* bijgeregt, *o.* *...GENANNT, *b. n.* bijgenaamd, ook genoemd. *...GEORDNET, *b. n.* toegevoegd. *...GESCHWEIGEN *(dass)*, *bijw.* zie op GESCHWEIGEN. *...GESELLEN, *b. w.* vergezellen, gezelschap maken (met). *...GESTEHEN, *b. w. (onr.)* toestaan, inwilligen, veroorloven, vergunnen, toegeven, bekennen, niet loochenen; *nicht* —, niet inwilligen, loochenen, ontkennen. *...GETHAN, *b. n.* en *bijw.* toegedaan, genegen, toegenegen; *einem* — *sein*, iemand toegedaan, -genegen zijn; het wel met iemand meenen; *einer Sache — sein*, zie op ERGEBEN.

ZUGFISCH, *m.* trekvisch, *m.* *...GARN, *o.* trek-, sleepnet, *o.* *...GEVÖGEL, *o.* trekvogelen, *m. mv.* *...GRABEN, *m.* togtsloot, *v.* *...HAKEN, *m.* (77) bodemtrekker, *m.* *...HASPEL, *v.* windas, *o.* *...HEUSCHRECKE, *v.* treksprinkhaan, *m.*

ZUGIESSEN, *b. w. (onr.)* bij-, toegieten; voortgieten; vullen (met gesmolten lood enz.). *...GIFT, *v.* zie ZUGABE.

ZÜGIG, *b. n.* togtig.

ZUGLAUBEN, *b. w.* geloof verleenen, -schenken.

ZUGLEDER, *o.* rekleder, *o.*

ZUGLEICH, *bijw.* tegelijk, tevens, gezamentlijk, gelijktijdig; op denzelfden tijd, ten zelfden tijde. *—EN, *b. w. (onr.)* van pas-, gelijk maken. *—SEIN, *o.* mede-aanwezigheid, *v.*

ZUGLEINE, *v.* trektouw, *o.* *...LINIE, *v.* treklijn, *v.* *...LOCH, *o.* togtgat, wind-, luchtgat, keldergat, *o.* *...LUFT, *v.* treklucht, *v.* togt, togtwind, *m.* *...MAUS, *v.* trekmuis, *v.* *...MITTEL, *o.* (34) zamentrekkend middel, *o.* *...NETZ, *o.* zie ZUGGARN. *...OCHS, *m.* trekos, *m.* *...OPER, *v.* opera welke veel bezoekers lokt, *o.* *...PAPIER, *o.* vloeipapier, *o.* *...PFERD, *o.* trekpaard, *o.* *...PFLASTER, *o.* trekpleister, *v.*

ZUGRABEN, *b. w.* toegraven.

ZUGRECHT, *o.* aftogtsregt, *o.*

ZUGREIFEN, *o. w. (onr.)* toetasten, toegrijpen, aanpakken, grijpen; *fig.* (§) stelen, wegkapen, wegpakken; *er greift gern zu*, hij heeft lange vingers; (203) vatten (van het anker).

ZUGRIEMEN, *m.* trekriem, *m.* *...ROHR, *o.* luchtpijp, -buis, *v.* *...ROLLE, *v.* katrol, *v.* takel, *m.* *...SCHIFF, *o.* trekschuit, *v.* *...SCHIRM, *m.* spaansche wand, *m.* *...SCHNUR, *v.* koord om digt te trekken (aan eene beurs, een' reiszak enz.), *o.* *...SEIL, *o.* katrolkoord, hijschtouw, *o.*; (137) treklijn, jaaglijn; (5) reep, kanonreep, *v.* *...STANGE, *v.* pompgereedschap, *o.*; zie ook ZIEHSTANGE. *...STIEFEL, *mv.* reklederen laarzen, *v. mv.* *...STÜCK, *o.* (170) stuk dat zeer in zwang is, *v.* *...TAUBE, *v.* trekduif, *v.*

ZUGÜRTEN, *b. w.* toegorden, met een'

gordel toebinden. *...**GUSS**, *m.* het toe-, bijgieten; bijgieting, *v.*; bijgietsel, *o.* (ook 4).

ZUGVIEH, *o.* trekvee, *o.* *...**VOGEL**, *m.* trekvogel, *m.* *...**VOLK**, *o.* zwervende-, nomadische volksstam, *m.* *...**WEISE**, *bijw.* bij troepen, bij hoopen, troepsgewijze. *...**WIND**, *m.* togtwind, *m.* *...**WINDE**, *v.* blokkatrol, *v.* windas, *o.*; (203) takel, vierlooper, *m.* talie, derde hand, *v.*

ZUHABEN, *o. w. (onr.)* (§) toe-, op den koop toe hebben; gesloten hebben. *...**HÄKELN**, *...**HAKEN**, *b. w.* toe-, digthaken. *...**HALTEN**, *b. w. (onr.)* toe-, digt-, gesloten houden, met de hand bedekken; *fig.* de oogen-, de ooren gesloten houden, niet willen zien, -hooren; *ein Versprechen* —, eene belofte nakomen, -houden, -vervullen. —, *o. w. mit einer Person* —, (§) het met eene vrouw houden, in ongeoorloofde gemeenschap leven met eene vrouw. *...**HALTUNG**, *v.* het toe-, digt-, gesloten-, bedekt houden; (141) krammetje, *o.* *...**HÄNGEN**, *b. w.* toehangen, behangen, bedekken (met een gordijn). *...**HAUEN**, *o. w. (onr.)* hard slaan, -kloppen, voort-, toeslaan. —, *b. w. Bauholz* —, timmerhout ruw bewerken. *...**HEFTELN**, *b. w.* met haakjes digtmaken, -sluiten, digthaken. *...**HEFTEN**, *b. w.* toe-, digtnaaijen. *...**HEILEN**, *b. w.* genezen, toeheelen; toegaan, genezen, heelen. *...**HEILUNG**, *v.* het toegaan (eener wond). *...**HORCHEN**, *o. w.* stilletjes aanhooren, toeluisteren. *...**HÖREN**, *b. w. einem*, toe-, aanhooren, naar (iemand) luisteren. *...**HÖRER**, *m.* —**INN**, *v.* toehoorder, hoorder, *m.* hoorderes, *v.* *...**HÖRERSCHAFT**, *v.* *die Zuhörer*, de toehoorders, het auditorium, gehoor. *...**JAGEN**, met lossen teugel rijden; *auf einen* —, op iemand aanloopen, -aansnellen. —, *b. w. einem ein Thier* —, (59) een dier tegen iemand opjagen, -voortjagen. *...**JAUCHZEN**, *b.* en *o. w.* *einem* —, iemand toejuichen, -met bijvalsbetuigingen ontvangen. *...**KAUFEN**, *b. w.* (63) inkoopen. *...**KEHREN**, *b. w.* aanvegen, toevegen; toekeeren; *einem den Rücken* —, iemand den rug toekeeren. *...**KEILEN**, *b. w.* vast-, toeslaan, toewiggen. *...**KETTELN**, *b. w.* toeketenen, met een kettingje digtmaken. *...**KLAPPEN**, *b. w.* eene klep-, een blind (luik) toeslaan. *...**KLATSCHEN**, *b.* en *o. w.* met handgeklap begroeten. *...**KLEBEN**, *...**KLEIBEN**, *...**KLEISTERN**, *b. w.* toeplakken, met deeg toestoppen, digtkleven. *...**KLINKEN**, *b. w.* op de klink sluiten. *...**KNÖPFEN**, *b. w.* toe-, digtknoopen. *...**KNÜPFEN**, *b. w.* toe-, vastbinden. *...**KOMMEN**, *o. w. (onr.)* toekomen, komen tot, te hand-, bij de hand komen, geraken; ten deel vallen; toevallen; behooren aan; (119) bevoegd zijn, kompeteren; voegen, passen, betamelijk zijn, welstaan; *diese Nachricht ist mir von Dresden zugekommen*, deze tijding is mij uit Dresden geworden; *wie komme ich dazu?* hoe kom ik daartoe? welk regt heb ik daarop? *das kommt ihm nicht zu*, dit behoort hem niet; dit past-, voegt hem niet; *es kommt mir zu*, het is mijn pligt; *einem etwas* — *lassen*, iemand iets doen toekomen, -zenden; iemand iets mededeelen. *...**KOST**, *v.* bijeten, *o.*; zie **ZUGEMÜSE**. *...**KRATZEN**, *b. w.* toekrabben. *...**KUNFT**, *v.* toekomst, *v.* het toekomende, de toekomende tijden, *m. mv.*; *in* —, in de toekomst, voortaan, voor het toekomende. *...**KÜNFTIG**, *b. n.* en *bijw.* toekomstig, aanstaande; in de toekomst, toekomstiglijk.

ZULÄCHELN, *o.* en *b. w.* toelagchen; goedkeurend-, tevreden glimlagchen. *...**LAGE**, *v.* toelage, *v.* toevoegsel, bijvoegsel, *o.*; vermeerdering, verhooging (van soldij, traktement); vergrooting; (97) hoogere soldij, *v.*; (168) stukken timmerhout voor een gebouw, *o. mv.*; (183) slecht vleesch (dat men op den koop toekrijgt), *o.* *...**LANGEN**, *o. w.* toetasten, nemen; zich bedienen (aan tafel); toelangen, er bij kunnen, (reiken); *fig.* toereiken, genoegzaam-, toereikende zijn. —, *b. w. einem etwas* —, iemand iets toereiken, -overgeven, -overhandigen, -overreiken; *einander etwas* —, iets van hand tot hand laten gaan. *...**LANGER**, *m.* opperman, helper (bij timmerlieden, metselaars, leidekkers), *m.* *...**LÄNGLICH**, *b. n.* en *bijw.* genoegzaam, genoeg, toereikende, voldoende. *...**LÄNGLICHKEIT**, *v.* genoegzaamheid. *v.* *...**LÄPPERN**, *b. w.* (§) bij kleine sommetjes (eene schuld) afbetalen. *...**LASSEN**, *b. w.* digt-, toe-, gesloten laten; *einen* —, iemand toelaten, toegang verleenen; *den Hengst* —, den hengst de merrie laten bespringen; *den Stier zur Kuh* —, den stier de koe laten dekken; *einem etwas* —, iemand iets veroorloven, -vergunnen, -inwilligen. *...**LÄSSIG**, *...**LÄSSLICH**, *b. n.* toe te laten, toe te staan, aannemelijk, gel-

dig. *...LÄSSIGKEIT, v. aannemelijkheid, v. *...LASSUNG, v. toelating; inwilliging, vergunning, v. verlof, o. *...LAUF, m. toeloop, toevloed, zamenvloed, m. menigte, v.; zwang, m.; *dieser Prediger hat grossen* —, deze predikant trekt vele hoorders; *dieser Kaufmann hat den* —, deze koopman heeft den toeloop. *...LAUFEN, o. w. *(onr.)* aanloopen, aanstappen; toeloopen, toesnellen, aanschieten; toeschieten; *es läuft ihm alles zu*, alles loopt hem mede; zie op ZU; *spitzig* —, spits toeloopen. *...LEGEMESSER, o. vouw-, knipmes, o.

ZULEGEN, b. w. toeleggen, toe-, digtmaken; sluiten; bijvoegen, toevoegen, bijdoen, vermeerderen; toeschrijven, toekennen; vouwen, digtvouwen (een' brief); (168) de gereed gemaakte stukken timmerhout bijeen voegen; *sich etwas* —, zich iets aanschaffen, -toeleggen; zich van iets voorzien; *sich einen Bedienten* —, een' knecht in dienst nemen; (§) *sich einen dicken Bauch* —, een' dikken buik krijgen; *sich eine Frau* —, trouwen. *...LEIMEN, b. w. toe-, digtlijmen. *...LENKEN, b. w. rigten, beschikken. *...LETZT, *bijw.* eindelijk, op 't laatst, ten laatste, het laatst, ten slotte; *er kam* —, hij kwam het laatst, hij was de laatste. *...LIEBEN, o. w. vleijen, flikflooijen. *...LIEBE, v. vleijerij, flikflooijerij, v. *...LÖTHEN, b. w. digt solderen.

ZULP, m. kruiderpapje, o. *—EN, b. w. zuigen. *—FLÄSCHCHEN, o. zuigfleschje, o.

ZUM, *vz.* (ZU DEM), aan, naar, tot, bij; zie op ZU.

ZUMACHEN, b. w. toe-, digtmaken, sluiten; *die Löcher in den Strümpfen* —, gaten in de kousen stoppen. *...MAL, *vw.* vooral, voornamelijk, hoofdzakelijk, in de eerste plaats, bijzonderlijk. *...MASS, o. zie ZUGABE. *...MAUERN, b. w. toe-, digtmetselen, toemuren. *...MEIST, *bijw.* op zijn meest. *...MESSEN, b. w. *(onr.)* (iets aan iemand) toe-, voormeten; *fig.* wijten, toeschrijven (aan); betigten, aantijgen; *der zugemessene Theil*, het bestemde aandeel. *...MISCHEN, *...MENGEN, b. w. vermengen, mengen, bijmengen. *...MISCHUNG, *...MENGUNG, v. bij-, vermenging, menging, v.

ZUMPENKRAUT, o. (76) huislook, o.

ZÜMPFERLICH, b. n. gemaakt; stijf, preutsch, geaffekteerd.

ZUMURMELN, b. w. toe-, verder mompelen. *...MUTHEN, b. w. vragen, begeeren, vorderen, verlangen, eischen, aanzoek doen; *wie können Sie mir das* —? hoe kunt gij dit van mij vorderen? *...MUTHUNG, v. begeerte, vordering, v. eisch, m. verlangen, aanzoek, verzoek, o. *...NÄCHST, *bijw.* en *vz.* digt bij, nabij, in de nabijheid; allernaast, onmiddellijk; *fig.* in de eerste plaats, voor alles; *er stand mir* —, hij stond vlak naast mij. *...NAGELN, b. w. digt-, toespijkeren. *...NÄHEN, b. w. digt-, toenaaijen. *...NAHME, v. toeneming, vermeerdering, vergrooting, uitbreiding, v. aanwas, wasdom, m. *...NAME, m. toe-, bijnaam; familie-, geslachtnaam, m.

ZÜNDBAR, b. n. brandbaar, ontvlambaar. *—KEIT, v. brandbaarheid, ontvlambaarheid, v.

ZÜNDEN, o. w. vuur vatten; aan-, ontsteken.

ZUNDER, m. tonder, tondel, o.; zwam, v.; *fig.* pankruid, o.

ZÜNDER, o. (5) kruidloop, m.; (72) loopvuur, o.

ZUNDERBAUM, m. bergpijnboom, m. *...BÜCHSE, v. tonderdoos, v.

ZÜNDFELD, o. zie ZÜNDSTÜCK. *...KRAUT, *...PULVER, o. pankruid, o. *...KUGEL, v. bom, grenaat, v. *...LOCH, o. laadgat, o. *...PFANNE, v. pan van een schietgeweer, v. *...PFANNENDECKEL, m. pandeksel, o. *...RUTHE, *...STANGE, v. lontstok, m. *...SCHWAMM, m. zwam, v. *...STOCK, m. zie ZÜNDRUTHE. *...STRICK, m. lont; (5) zundgatprop, v. *...STÜCK, o. zundgat, o. *...WURST, v. pijp, slang, v.; zie PULVERWURST.

ZUNEHMEN, b. w. *(onr.)* toenemen, aanwassen, vermeerderen, grooter worden; zich vermenigvuldigen, zich ver-, zich uitspreiden, wassen, groeijen, tieren; vorderingen maken, vorderen, vooruitkomen, -gaan; dik worden; *die Tage nehmen zu*, de dagen worden langer, -zijn aan het langen; *am Verstande* —, in verstand -, in wijsheid toenemen; *wieder* —, weder dik worden, in gezondheid -, in krachten toenemen, *im Stricken* —, meerderen (in breijen); *der —de Mond*, de wassende maan; *bei —den Jahren*, in verderen leeftijd, op gevorderde jaren. *—, o. het aan-, toenemen, o. aanwas, m. zie ZUNAHME.

ZUNEIGUNG, v. neiging, genegenheid; toegenegenheid, welwillendheid, v.; — *zu einem haben*, neiging voor -, genegenheid jegens iemand hebben, iemand genegen zijn. *...NESTELN, b. w. *(w. g.)* toerijgen.

Zunft, *v.* stam, volksstam, *m.*; gild, gilde, genootschap, *o.* vereeniging, maatschappij, gebroederschap, *v.* *—brief, *m.* gildebrief, *m.* *—buch, *o.* gildeboek, *o.*

Zünfter, **Zünftler**, *m.* zie Zunftgenoss.

Zunftgenoss, *m.* *...glied, *o.* gildebroeder, *m.* medelid, *o.* *...haus, *o.* gildehuis, *o.* *...herr, *m.* overste van een gild, *m.*

Zunftig, *b. n.* tot een gild behoorende, in een gild opgenomen, - toegelaten; een gild uitmakende, - vormende; tot een gild gemaakt; — *werden*, als gild erkend worden, de regten van een gild verkrijgen; zich in een gild laten opnemen.

Zunftmässig, *b. n.* en *bijw.* als een gild, overeenkomstig de wetten en gebruiken van een gild. *...meister, *m.* gildemeester, *m.*; — *der alten Römer*, gemeensman -, volkstribuun der oude Romeinen, *m.* *...meisteramt, *o.* ambt van gemeensman, *o.* *...recht, *o.* gilderegt, *o.* *...verwandte, *m.* zie Zunftgenoss.

Zunge, *v.* tong; *fig.* taal; tong (eener weegschaal, gesp); veer, slagveer, groote veer (van een' snaphaan); tong (van een' ploeg), *v.*; mondstuk (van een blaasspeeltuig), *o.*; *das Kind hat einen Fehler an der* —, dit kind heeft (een gebrek aan) den tongriem; *eine geräucherte* —, eene gerookte tong; *fig. eine fertige* — *haben*, rad van tong zijn; *einen über die* — *springen lassen*, iemand belasteren, kwaad spreken van iemand; *ich hatte es auf der* —, ik had het op de tong, het zweefde mij op de lippen; *das Herz auf der* — *haben*, het hart op de tong hebben, openhartig zijn; *die* — *lösen*, van den tongriem snijden. *—, *v.* Zungenfisch, *m.* tong, (visch), *v.*

Züngelchen, *o.* tongetje, (in alle beteekenissen), *o.* *...n, *o. w.* met de tong spelen, - aanslaan.

Zungenader, *v.* (106) tongader, *v.*; zie ook Froschader. *...band, *v.* (106) tongriem, *m.* *...bein, *o.* (106) tongbeen, *o.* *...blatt, *...kraut, *o.* (76) muizedoorn, *m.* *...buchstab, *m.* (151) tongletter, *v.* *...drescher, *m.* (§) prater, babbelaar; regtverdraaijer, advokaat, *m.* *...drescherei, *v.* babbelarij; vitterij, regtverdraaijing, *v.* *...drücker, *m.* zie Zungenhalter. *...drüse, *v.* (106) tongklier, *v.* *...faul, *b. n.* belemmerd -, traag in het spreken. *...fehler, *m.* gebrek aan de tong, *o.* *...fertig, *b. n.* spraakzaam, welbespraakt. *...fisch, *m.* zie Zunge. *...förmig, *b. n.* en *bijw.* tongvormig. *...geschwür, *v.* (48) ontsteking onder de tong, *v.* *...halter, *m.* (48) tonghouder, *m.* *...häutchen, *o.* tongvliesje, *o.* *...held, *m. fig.* grootspreker, pogeher, snoever, held met den mond, *m.* *...krebs, *m.* kanker in de tong, *v.* *...muskel, *...nerv, *m.* tongspier, - zenuw, - pees, *v.* *...schaber, *m.* tongschraapmes, *o.* *...stein, *m.* tong-, serpentsteen, *m.*

Zungig, *b. n.* van eene tong voorzien, met eene tong, tongig.

Züngler, *m.* lekkerbek, *m.*

Zunichte, *bijw.* te niet, vernietigd, weg, verloren, verdorven; — *machen*, vernietigen, te niet doen, verwoesten, bederven; — *werden*, te niet gaan, bederven, vervallen. *...nicken, *b.* en *o. w.* toeknikken, toewenken; *einem Beifall* —, iemand zijne goedkeuring door een hoofdknikken te kennen geven. *...nöthigen, *b. w.* zie Zudringen, Aufdringen. *...ordnen, *b. w.* *einem einen* —, toe-, bijvoegen, op zijde stellen. *...packen, *b. w.* toe-, digtpakken. *...pappen, *b. w.* digtplakken. *...peitschen, *b.* en *o. w.* sterk geeselen; voortslaan, voortgeeselen.

Zupfbar, *b. n.* geplukt kunnende worden.

Zupfeifen, *b. w.* (*onr.*) (iemand) toefluiten, - te gemoet fluiten, iemand fluitende waarschuwen.

Zupfen, *b. w.* plukken, trekken, rukken; trekken (bij de ooren, bij de mouw, bij de haren); uitrafelen, uitpluizen (wol enz.); noppen (laken); ontbladeren (bloemen). *—, *o.* het plukken; uitpluizing, uitrafeling, *v.*

Zupflastern, *b. w.* plaveijen, een plaveisel leggen, met steen bevloeren. *...pflöcken, *b. w.* vastpinnen. *...pflügen, *b. w.* toeploegen. *...propfen, *b. w.* toekurken.

Zupfseide, *v.* uitgetrokken draden zijde, *m. mv.* het uitgerafelde, *o.*

Zupicken, *b. w.* toepikken, met pek digtmaken, - sluiten. *...platzen, *...plumpen, *o. w.* (§) lomp -, onbedachtelijk te werk gaan, in het wild handelen. *...prügeln, *b. w.* afrossen.

Zur, (Zu der), *vz.* aan, tot, bij, naar, te; zie Zu.

Zurathen, *b. w.* (*onr.*) raden, aanraden. *...raunen, *b. w.* toefluisteren. *...raunung, *v.* toefluistering, *v.* *...rechnen, *b. w.* op rekening zetten, - stellen; toerekenen, toeschrij-

ven, wijten. *...RECHNUNG, v. toewijting, v.

ZURECHT, *bijw.* — *bringen*, te regt -, in orde brengen; genezen, herstellen (een' zieke); *sich* — *finden*, den regten weg wedervinden, zich weder te regt helpen; — *helfen*, te regt helpen, ondersteunen; — *kommen*, juist van pas komen; teregtkomen (met iets), kunnen overeenkomen; het eens worden (met iemand), zich (met iemand) verstaan, met (iemand) kunnen omgaan; (§) *er kann nicht* — *kommen*, hij heeft niet genoeg om fatsoenlijk te leven; — *legen*, — *setzen*, — *stellen*, te regt -, op de regte (behoorlijke) plaats zetten, -leggen, -stellen, -plaatsen; behoorlijk leggen, in orde schikken, rangschikken; *fig. einem den Kopf* — *setzen*, iemand tot rede brengen; — *machen*, te regt maken, bereiden, voor-, bereiden, gereedmaken; *sich* — *machen*, zich opschikken, zich opsieren, -tooijen; *einen* — *weisen*, iemand teregtwijzen, -op den regten weg helpen, -uit zijne dwaling helpen. *—LEGUNG, v. schikking, rangschikking, v. *—WEISUNG, v. teregtwijzing, v.

ZUREDEN, *o. w. einem* —, iemand moed inspreken, -door woorden bemoedigen; iemand toespreken, -vermanen; iemand (tot iets) overhalen; *er lässt sich nicht* —, hij laat zich niet overtuigen; hij wil geene rede verstaan. *—, *o.* ZUREDE, v. toespraak, aan-, bemoediging; overtuiging, overreding, vermaning, aansporing, aanzetting, v. *...REICHEN, *b. w.* zie ZULANGEN, HINLANGEN. *...REICHEND, *b. n.* genoegzaam, toereikend. *...REITEN, *b. w. (onr.) ein Pferd* —, een paard dresseren, -afrigten; snel aanrijden, voort-, toerijden; (op iets) komen aanrijden. *...RENNEN, *o. w. (onr.)* snel aanloopen, toeschieten; hard loopen.

ZURICHTEN, *b. w.* bereiden, toebereiden, gereedmaken, schikken, opmaken; regelen; (168 en 8) behakken, mallen, afwerken, pas maken; (84) bereiden (eene huid); (74) bereiden (gevogelte, gebraad enz.); *fig. (übel)* —, misvormen, mismaken, leelijk maken; bevuilen, bemorsen, bevlekken, bezoedelen; (§) toemaken; *einen* —, iemand mishandelen. *...UNG, v. bereiding, toebereiding, opmaking, gelijkmaking, v. *...ER, *m.* bereider, toebereider, (ook 50); (28) gereedmaker, bereider; (84) huidenbereider, *m.*

ZURIEGELN, *b. w.* digtgrendelen, met den grendel sluiten.

ZÜRNEN, *o. w.* toornig zijn.

ZUROLLEN, *b. w.* (ergens) heenrollen. *...ROSTEN, *o. w.* toeroesten.

ZURÜCK, *bijw.* terug, achteruit, achterwaarts, rugwaarts; — ! *tw.* terug! achteruit! —*beben*, al bevende wijken; *sich* —*begeben*, terug -, achteruitgaan; wijken, heengaan, terugkeeren, vertrekken; —*begehren*, terugbegeeren, -verlangen, -willen hebben, -vragen, -eischen; —*behalten*, terughouden; — *bekommen*, terugbekomen, -erlangen, -krijgen; —*berufen*, herroepen, intrekken, terugroepen; —*beugen*, —*biegen*, achterwaarts -, achteruitbuigen, terugbuigen; —*bleiben*, achter -, ten achteren blijven, terugblijven; —*blicken*, een' terugblik werpen; —*bringen*, terug-, wederbrengen; —*denken*, de herinnering (aan iets) terugroepen; —*drängen*, terugduwen, -dringen, achteruitdringen, -stooten; —*drehen*, terugdraaijen; —*eilen*, terugijlen, met haast -, ijlings terugkeeren; —*fahren*, terugrijden (in een rijtuig); terugvaren; terug -, achteruitdeinzen; — *fallen*, terugvallen, achterover vallen; bij herhaling zondigen; *fig.* terug -, weêrkaatsen; —*fliegen*, terugvliegen; —*fliehen*, ontvlugten, wegvlugten; —*fliessen*, terugvloeijen; —*fordern*, zie ZURÜCKBEGEHREN; — *führen*, terugvoeren, -leiden, -geleiden; —*geben*, terug -, weder geven; terugbetalen; —*gehen*, teruggaan, op zijne schreden terugkeeren; achteruittrekken, -gaan; *fig.* mislukken, slecht -, kwalijk uitvallen; geene plaats hebben, niet gebeuren; *auf die Quelle*, *auf den Ursprung einer Sache* —*gehen*, tot den oorsprong eener zaak opstijgen, -teruggaan; —*haben*, terughebben, terugkrijgen; —*halten*, terug -, tegenhouden, beletten, belemmeren, verhinderen; *fig.* inhouden, verbergen, achteraf houden; veinzen, huichelen; —*hangen*, hangen, achterwaarts -, achteruit hangen; (204) terugbellen; — *hängen*, achterwaarts ophangen; —*holen*, terughalen; —*jagen*, terugjagen, terugzenden; —*kaufen*, terugkoopen, wederinkoopen, loskoopen; —*kehren*, terugkeeren, wederkeeren, omkeeren; —*kommen*, terug-, wederkomen; *fig.* vervallen, in verval geraken; —*lassen*, achter-, teruglaten; verlaten; —*laufen*, terugloopen, terugvloeijen; (157) teruggaan;

(59) terugkeeren; —*legen*, ter zijde-, achteraf leggen; besparen, opsparen, wegleggen; *einen Weg* —, eenen weg afleggen; *Lebensjahre* —, levensjaren volbrengen; —*lenken*, terugwenden; —*lesen*, terug-, van achteren naar voren lezen; —*marschiren*, terugmarscheren, terugtrekken; —*nehmen*, terug-, hernemen; *fig. sein Wort* —, zijn woord terugnemen, -intrekken; —*prallen*, terugspringen, -stuiten, -stooten, -kaatsen; —*prellen*, terug-, wegstooten; —*reisen*, vertrekken, terugreizen, op de terugreis zijn, de terugreis ondernemen; —*reiten*, terugrijden (te paard); —*rudern*, achteruitroeijen; (203) strijken, met de riemen strijken, -omwenden; —*rufen*, terugroepen, (ook *fig.*); —*schaudern*, van schrik terugdeinzen, met afgrijzen wijken; —*schauen*, zie *Zurücksehen*; —*scheuchen*, door schrik verjagen, (ook 59); —*schicken*, terug-, herzenden; —*schieben*, achteruitschuiven; —*schiffen*, terugvaren; —*schlagen*, terug-, achteruitslaan; terugzenden; wijken, achteruit-, terugwijken; omvallen, terugtrekken; terug-, weêrkaatsen; (34) inslaan; —*schnellen*, achteruit werpen, -smijten; terugspringen (van eene veer); —*schrecken*, af-, verschrikken, door schrik verjagen, -doen wijken; ontmoedigen, vrees aanjagen, -inboezemen; —*schreiben*, herschrijven; —*schreiten*, achteruit-, terugtreden, -stappen, -gaan; —*schwimmen*, terugzwemmen, —*segeln*, terugzeilen; —*sehen*, terugzien, achteruit zien; een' terugblik werpen op, terugblikken; het verledene beschouwen, -nagaan; *sich* —*sehnen*, terugverlangen; *sich nach etwas* —*sehnen*, iets vurig terugwenschen; —*sein*, achteruit zijn, nog onbedreven zijn; —*senden*, terugzenden; —*setzen*, terug-, op zijde-, achteruitzetten; *fig.* opschorten, uitstellen; verzuimen, verwaarloozen, niet achten; *das Datum eines Briefes* —*setzen*, de dagteekening van een' brief vervroegen; —*sinken*, achterover slaan, -vallen; —*spielen*, een' biljartbal van den zak doen terugspringen; —*springen*, achteruitspringen, springende achteruitgaan, -wijken; terugspringen (van eene veer enz.); —*stehen*, achter (achter iemand) staan; *fig.* —*stehen müssen*, uitgesloten zijn (van eenig voordeel); niet toegelaten worden (tot iets); —*stellen*, zie *Zurücksetzen*; *eine Uhr* —*setzen*, een uurwerk achteruitzetten; —*stossen*, terugstooten; (104) terugkaatsen; —*strahlen*, terugstralen, -kaatsen; —*streichen*, tegen het haar opkammen, tegen de vleug opstrijken; —*streifen*, opstroopen; —*treiben*, terug-, achteruitdrijven, -jagen, verjagen, doen wijken, terugzenden, afwijzen; (34) terugdrijven; —*treten*, terug-, achteruittreden, terugvloeijen; *fig.* terug-, intrekken; terugnemen (zijne woorden, beloften); zich terugtrekken, zich onttrekken (aan iets), vaarwel zeggen aan, afstand doen van; (34) terugkomen, weder opkomen; —*verlangen*, zie *Zurücksehnen*; —*wälzen*, terug-, achteruitrollen; *fig.* (op iemand) doen nederkomen; —*wandern*, terugtrekken, -wandelen, -keeren; —*weichen*, wijken, deinzen, achteruittreden, -gaan; (136) wijken; —*weisen*, *einem den Weg* —*weisen*, iemand den terugweg wijzen; *fig.* afwijzen, afschepen; *sich* —, zich terug-, achteruit wenden; —*werfen*, achteruit-, terugwerpen; verwerpen, afkeuren, afwijzen; (104) terugwerpen, -kaatsen, -slaan; —*wirken*, terugwerken, eene terugwerkende kracht hebben; —*wünschen*, de terugkomst wenschen (van), terugwenschen, -verlangen; —*zahlen*, terugbetalen; —*ziehen*, terug-, achteruittrekken; wijken; *sich* —, zich terugtrekken, wijken; *sein Wort* —, zijn woord intrekken; *wieder in seine alte Wohnung* —*ziehen*, zijne oude woning weder gaan betrekken.

Zurückberufung, *v.* terug-, herroeping, *v.*

Zurücken, *o. w.* plaats maken; nader bijkomen, aanrukken, aanschuiven.

Zurückfahren, *o.* het terugvaren, terugrijden, *o.*; terugwijking, *v.* *...**forderung**, *v.* terugvordering, *v.* wedereisch, *m.* *...**gabe**, *v.* overgifte, overgave, teruggave; (119) koopvernietiging, *v.* *...**gang**, *m.* terug-, achteruitgang, *m.* *...**gehend**, *b. n.* terug-, achteruitgaande, achterwaartsch. *...**haltend**, *b. n.* *fig.* terug-, achterhoudend, geheimvol. *...**haltung**, *v.* terughouding, weêrhouding, verhindering, *v.* beletsel, *o.*; *fig.* terug-, achterhoudendheid, *v.* *...**kehr**, *...**kunft**, *v.* terugkomst, *v.* terugkeer, *m.* *...**lauf**, *m.* terugvloeijing, *v.*; achteruitgang; (5) terugsprong; (157) teruggang, *m.* achteruitwijking, *v.* *...**legung**, *v.* opsparing, besparing, *v.* het ter zijde leggen. *...**nahme**, *v.* terugneming, -name, herneming, *v.* het terugnemen. *...**prallen**, *o.* terugstuiting, -stooting, *v.* -sprong, *m.* terug-, weêrkaatsing, *v.* *...**reise**, *v.* te-

rugreis, *v.* *...RUFUNG, *v.* terug-, herroeping, *v.* *...SCHIEBEN, *o.* *...SCHIEBUNG, *v.* terugschuiving, *v.* het terug-, achteruitschuiven. *...SENDUNG, *...SCHICKUNG, *v.* terugzending, *v.* *...SCHLAGEN, *o.* het terug-, achteruitslaan, *o.*; terugzending, afwijzing; terug-, weêrkaatsing, *v.* *...SPRUNG, *m.* terugsprong, sprong achteruit, *m.* *...STOSSUNG, *v.* terugstoot (van een geweer), *m.*; (104) terugdrijving, *v.* *...STRAHLEN, *o.* terugstraling, *v.* *...TREIBEND, *b. n.* (34) terugdrijvend. *...TREIBUNG, *v.* het terug-, achteruitdrijven, *o.*; (34) terugdrijving, *v.* *...TRETEN, *o.* het terugtreden, *o.*; intrekking (zijner woorden), *v.* *...WEICHEN, *o.* terugwijking; (136) -wijking, *v.* *...WEISUNG, *v.* verwijzing (in een boek), *v.* *...WERFUNG, *v.* verwerping; terugwerping (der lichtstralen), *v.* *...WIRKUNG, *v.* terugwerking, *v.* *...ZAHLUNG, *v.* terugbetaling, *v.* *...ZIEHUNG, *v.* het terug-, achteruittrekken, *o.*; terug-, aftogt, *m.* *...ZUG, *m.* zie RÜCKZUG.

ZURUF, *m.* het toeroepen; uitroep, kreet, *m.*; toejuiching, *v.* *—EN, *o. w.* (*onr.*) *einem* —, iemand toeroepen, -aanroepen; *einem freudig* —, iemand toejuichen.

ZURÜSTEN, *b. w.* toe-, uitrusten, gereed maken; in staat stellen, bekwaam maken (tot); wapenen; zie RÜSTEN, AUSRÜSTEN. *...UNG, *v.* toe-, uitrusting; wapening, *v.*; zie AUSRÜSTUNG.

ZUSÄEN, *b. w.* de zaaijing voltooijen. *...SAGE, *v.* toezegging, belofte, *v.* woord, *o.* *...SAGEN, *b.* en *o. w.* toezeggen, beloven, het woord geven; (*w. g.*) zeggen, overeenkomen, overeenstemmen; (§) *das sagt ihm zu*, dit doet hem goed, dit bevalt hem wel, hij bevindt er zich wel bij.

ZUSAMMEN, *bijw.* te zamen, gezamentlijk, te gader, met elkander; *—backen*, aan elkander bakken, -kleven, -vastblijven; *—ballen*, opwinden, tot een kluwen winden; *sich —begeben*, zich vergaderen, bijeen-, te zamen komen; *—beissen*, sluiten (de tanden); *—berufen*, oproepen, zamen-, bijeenroepen; *—betteln*, bedelende opzamelen; *—binden*, te zamen-, aan elkander-, bijeenbinden; *—bitten*, bij elkander noodigen, verscheidene personen tegelijk uitnoodigen; *—blasen*, bijeen-, te zamenblazen; gezamentlijk -, met elkander blazen, -blaasinstrumenten bespelen; *—borgen*, van alle kanten borgen; *—brechen*, breken; *—bringen*, te zamen-, bijeen-, bij elkander brengen; -vereenigen, verzamelen; bijeenbrengen (geld); *—drängen*, ineendringen, te zamen dringen; *—drehen*, ineendraaijen, vlechten (koord); *—drucken*, (in één boekdeel) bij elkander drukken; *—drücken*, te zamen-, ineendrukken; naauw insluiten; *—fahren*, te zamen-, met elkander rijden; *fig.* wegkrimpen (van schrik), (door vrees) bevangen worden; zich onrustig bewegen (in den slaap); stremmen, runnen (van melk); *—fallen*, ineenvallen, instorten, inzakken, in verval geraken, vervallen; mager worden, afnemen; *fig. er ist recht —gefallen*, hij is zeer vermagerd, -afgevallen; *—falten*, zie FALTEN; *—fassen*, te zamen-, bijeenvatten; in de hand vatten; *fig.* begrijpen, vatten, verstaan; bijeenbrengen; *etwas kurz —fassen*, iets kortelijk zamenvatten, -beknopt voordragen, -in weinig woorden zeggen; *seine Gedanken —fassen*, peinzen, stil overdenken, bespiegelen; *sich —finden*, zich bijeen vinden; elkander ontmoeten, -aantreffen; bij elkander komen; *—flechten*, zamenvlechten; *—flicken*, verstellen, lappen, stoppen, herstellen, verbeteren; *fig.* naaijen; *—fliegen*, zamen, bijeenvliegen; te zamen-, bij elkander vliegen; *—fliessen*, zamenvloeijen, zamenloopen; *—fordern*, oproepen, zamen-, bijeenroepen; *—frieren*, vast-, aan elkander vriezen; *—fügen*, zamen-, bijeenvoegen, vereenigen, verzamelen, verbinden, te zamen brengen; in elkander-, ineen voegen; te zamen loopen, op elkander uitloopen; *—führen*, bij-, tot elkander voeren; vereenigen; *—geben*, in het huwelijk vereenigen; *sich —geben*, zich sluiten; zich voegen, -vereenigen; *—gehen*, te zamen-, met elkander gaan, -loopen; zich sluiten; zich voegen; *fig.* verminderen, inkrimpen, kleiner-, minder worden; *—gehören*, bij elkander behooren; *—gesellen*, vergezellen; *—giessen*, zamen-, bijeengieten, vermengen; *—grenzen*, aan elkander grenzen; *—häkeln*, *—haken*, aan elkander-, bijeen haken, -vasthaken; *—halten*, bij (aan) elkander-, vereenigd-, vast-, te zamen houden; *fig.* vergelijken, overeenbrengen; in verstandhouding zijn, het met elkander houden; elkander helpen, -bijstaan; *—hangen*, aan elkander-, zamenbrengen, zamenvoegen, vereenigen, paren, verbinden; *—hängen*, zamenhangen, aan elkander vast zijn, in verbinding staan; (onderling) gemeen-

schap -, betrekking hebben; *fig.* gebonden zijn, aan banden liggen; —*hauen*, in stukken houwen, in de pan hakken; —*häufen*, opstapelen, ophoopen, opeen -, op elkander stapelen; —*hefteln*, met haakjes aan elkander vastmaken, vasthaken; —*heften*, bij (aan) elkander naaijen, vast -, innaaijen (een boek); hechten (een stuk laken); —*heilen*, zich sluiten, toegaan (van wonden); heelen, genezen; —*hetzen*, op-, aanhitsen, tegen elkander opstoken, - in het harnas jagen; —*kargen*, bijeenschrokken, - schrapen; —*kaufen*, alles bij elkander -, bij den hoop koopen; —*ketteln*, met ketentjes verbinden; —*ketten*, aaneenschakelen; —*kitten*, aan elkander-, aaneenpleisteren, met tras of cement verbinden; —*klammern*, aan elkander krammen, vastkrammen; —*klauben*, (§) allengs -, langzamerhand vergâren, - bijeenbrengen; —*kleben*, aan elkander vastkleven, - doen kleven; —*kleben*, —*kleiben*, aan elkander lijmen; —*kleistern*, aan elkander plakken met stijfsel; —*klingen*, stemmen; —*knüpfen*, te zamen -, aan elkander -, aaneenknoopen; —*kommen*, te zamen -, zamen -, bijeenkomen, zich vergaderen, zich verzamelen; elkander dikwijls ontmoeten; zamentreffen; *sie kommen fast alle Tage* —, zij zien elkander bijna dagelijks; —*koppeln*, koppelen, verbinden; —*kriechen*, bij elkander -, ineenkruipen; —*kuppeln*, (§) zamenkoppelen, aan elkander brengen; *sich* —*krümmen*, zich rollen, - buigen, - omkrullen; —*lassen*, te zamen -, bijeen-, bij elkander laten; eene zamenkomst toelaten, - veroorloven; —*laufen*, bijeen-, zamenloopen, zamenscholen, zich vereenigen, - bijeenvoegen; ineenkrimpen, verminderen, dunner worden; ineenloopen, - krimpen; *auf einem Punkt* —*laufen*, naar één middelpunt zamentrekken; *enger* —*laufen*, allengs naauwer toeloopen; *die Milch läuft* —, de melk stremt, schift; —*läuten*, bijeenroepen door klokgeluf, bijeenluiden; —*leben*, te zamen -, met (bij) elkander leven; bijwonen, gemeenschap met elkander hebben; —*legen*, te zamen -, bijeen -, bij elkander leggen; toevouwen (een' brief, servetten enz.); vouwen (laken); digtknippen (een zakmes); bijeenbrengen, bij elkander leggen (geld); (203) opschieten (de touwen); —*leimen*, aan elkander lijmen; —*lesen*, verzamelen, opzamelen, oplezen, bij elkander -, bijeengâren, - rapen, - zoeken; te zamen lezen; —*liegen*, te zamen liggen; bij elkander slapen; *in einem Quartiere* —*liegen*, in hetzelfde kwartier met elkander liggen; hetzelfde kwartier bewonen; —*löthen*, aan elkander solderen; —*machen*, aan elkander maken, - verbinden, zamenvoegen; inpakken; —*nageln*, aan elkander spijkeren; —*nähen*, aan elkander naaijen; —*nehmen*, te zamen -, gezamentlijk nemen; vergaderen, vergâren, bijeenzamelen, - brengen; opslaan, opvatten (den mantel); *fig.* sparen, bezuinigen; *seine Gedanken, den Kopf* — *nehmen*, oplettend -, aandachtig zijn; peinzen, over -, nadenken; *seine Gedanken wieder* — *nehmen*, zich weder bezinnen, weder tot zich zelven komen; *wenn man alles* — *nimmt*, alles te zamen genomen; *sich* — *nehmen*, zijnen moed verzamelen, zijnen moed doen blijken, zich man toonen; (128) inhouden (een paard); —*nieten*, aan elkander klinken (met klinknagels); —*ordnen*, te zamen ordenen, - schikken; —*packen*, te zamen -, bij elkander -, bijeenpakken, in één' pak doen, tot één' pak maken; *fig.* zijn pakje maken; —*pappen*, zie *Zusammenkleistern*; —*passen*, bij elkander passen, - passende zijn, overeenkomen, - stemmen; —*pferchen*, *fig.* in eene naauwe plaats opsluiten, beperken; —*pressen*, te zamen persen, - drukken; —*raffen*, verzamelen, op-, bijeenzamelen, zamenrapen; *fig. sich* —*raffen*, zijne krachten bijeengâren; —*rechen*, bijeenharken, opharken; —*rechnen*, zamen -, bij elkander -, bijeenrekenen, - tellen, te zamen -, oprekenen; *mit einem* —*rechnen*, met iemand afrekenen, - afrekening houden, eene rekening sluiten, - vereffenen; —*reimen*, rijmen, op elkander rijmen; *fig.* overeenkomen, -stemmen, bij elkander komen, - passen, - voegen; *das reimt sich nicht* —, dit hoort niet bij elkander; —*rollen*, in ééne rol maken, oprollen, zamen -, bijeenrollen; *sich* —*rollen*, ineenkronkelen; *sich* —*rotten*, zamenrotten, zamen -, bijeenscholen; zamenspannen; —*rücken*, bijeenrukken; oprukken, elkander naderen, - naderbij komen; opschuiven om plaats te maken; —*rufen*, zamen -, bijeenroepen; —*rühren*, ondereenroeren, met elkander vermengen, ineenmengen; —*schaben*, —*scharren*, —*schinden*, door gierigheid bijeenkrijgen, bijeenschrokken, - schrapen; —*schaufeln*, met eene schop ophoopen; *sich* —*schicken*,

zich onderling schikken; met elkander overeenkomen, het onderling eens worden; *—schieben*, naar elkander toeschuiven; *—schiessen*, overhoop-, neêrschieten; te zamen-, bijeenbrengen (geld); een fonds maken (door onderlinge bijdragen); *—schlagen*, stuk-, aan stukken-, (§) kapotslaan; aan stukken breken, ineenslaan; oprigten, opslaan, opzetten (eene tent, kraam enz.); vergaderen, vereenigen, verzamelen; verbinden, zamenvoegen; vouwen; *die Hände —schlagen*, de handen ineenslaan; *die Hände über dem Kopfe —schlagen*, de handen over het hoofd wringen; *fig.* teekenen van wanhoop geven; *eine Welle schlug über uns —*, wij werden door eene golf geheel overdekt; *spr. er hat hören läuten, aber nicht —schlagen*, hij heeft de klok hooren luiden, maar weet niet waar de klepel hangt; *—schleppen*, bijeensleepen, zamenslepen, bijeenzamelen; *—schliessen*, bijeen-, te zamen sluiten; in elkander sluiten, -voegen, passen; *—schmelzen*, ineensmelten, ontbinden, oplossen; opgelost worden, zich oplossen; *fig.* verminderen, vervallen, wegsmelten; *—schmieden*, gloeijend-, rood smeden; *fig.* aan elkander smeden; *sich —schmiegen*, bij elkander kruipen; *—schmieren*, (§) zamenflansen, kompileren; *—schnüren*, aan elkander-, aaneensnoeren, vastsnoeren; *—schreiben*, verzamelen, uit geschriften bijeenrapen, kompileren, zamenflansen; met elkander-, gezamentlijk schrijven; *—schrumpfen*, ineen-, zamenkrimpen; *—schütten*, ophoopen; *—schweissen*, solderen, vastsmeden, aaneensmeden; *—setzen*, bijeen-, bij elkander zetten, -leggen; verzamelen; oprigten; *sich —setzen*, bij (naast) elkander gaan zitten; *—singen*, te zamen-, met elkander-, in koor zingen; geld bijeengâren door zingen, zingende bedelen, geld winnen met zingen; *—sinken*, instorten, invallen, ineenzakken; *—spannen*, (128) bij elkander spannen; *—sparen*, opsparen; *—speisen*, met elkander-, te zamen (aan dezelfde tafel) eten, dischgenooten zijn; *—sperren*, bij elkander-, te zamen opsluiten; *—stallen*, in denzelfden stal zetten, bij elkander stallen (paarden, vee); *fig.* overeenkomen, overeenstemmen, het eens zijn; *—stechen*, zamennaaijen; *—stecken*, zamenvoegen; aaneen-, vaststeken; zamenbrengen, bijeen-, bij elkander voegen; *fig. die Köpfe —stecken*, de koppen bij elkander steken, heimelijk vergaderen; in geheime verstandhouding zijn, *—stehen*, bij elkander staan; *fig.* derzelfde partij toegedaan zijn, van dezelfde partij zijn, met elkander heulen; *—stehlen*, door diefstal-, door stelen verkrijgen, bijeenstelen; *fig.* letterdieverij plegen; *—stellen*, te zamen-, bijeen-, bij elkander stellen, -plaatsen, -leggen, -zetten; zamenstellen; *fig.* vergelijken; *—steuern*, bijdragen, opbrengen; *—stimmen*, zamen-, overeenstemmen, overeenkomen; *fig.* van hetzelfde gevoelen zijn; *—stopfen*, bijeenstoppen (in); *—stoppeln*, (2) nalezen, de stoppels afsnijden; *fig.* bijeenrapen, kompileren; *—stossen*, tegen elkander (aan) stooten, fijn stooten, stampen; bijeenvoegen, op elkander passen; grenzen; palen aan; zich bijeenvoegen, -vereenigen, stoppen; (69) aanzetten; (139) ineenvoegen; *—streichen*, naar zich toe strijken (geteld geld), opstrijken, in den zak steken; *—stücken*, aan elkander zetten (lappen); *—stürzen*, ineenstorten, vervallen, vergaan; *—suchen*, bijeenzoeken, met zorg bijeengâren; *—summiren*, bijeentellen, bij elkander optellen; *—thun*, bijeenzetten, -plaatsen, vereenigen, verzamelen; *—tragen*, bijeenbrengen, op dezelfde plaats brengen, naar dezelfde plaats dragen; *fig.* zamenstellen uit andere werken (een boek); *—treffen*, elkander ontmoeten, -treffen; *fig.* met elkander overeenkomen, het onderling eens zijn, op denzelfden tijd gebeuren (van onderscheidene voorvallen of omstandigheden); *—treiben*, bijeendrijven, -jagen; (59) opjagen; *fig.* ver-, opzamelen; *—treten*, met voeten treden, vertrappen; elkander naderen; *fig.* zich vereenigen; *sich —*, verbinden, vereenigen, zich onderling verbinden, -vereenigen; *sich —verschwören*, zamenzweren, onderling zamenspannen; *sich — verstehen*, onderling in verstandhouding zijn, het onderling eens zijn, zich met elkander verstaan; *—wachsen*, zamen-, aaneengroeijen; *—wehen*, bij elkander-, bijeenwaaijen, ophoopen (door den wind); *—werfen*, bijeen-, onder elkander-, dooreenwerpen; (§) te neder slaan, ombakken; *—wickeln*, in-, ineenwikkelen; *—winden*, bijeenwinden; *—zählen*, zie *Zusammensummiren*; *—ziehen*, zamendrukken, -trekken, intrekken, naar zich toehalen; (108) weder zamentrekken (troepen), zamenvoegen, -binden, verzamelen, bekorten, inkorten, kortelijk zamenvatten; *in ein Haus*

—*ziehen*, hetzelfde huis gaan bewonen; *sich —ziehen*, ineentrekken, - krimpen, inkrimpen, zich inkrimpen, zamentrekken; zich verzamelen; *es zieht sich ein Wetter —*, de wolken trekken zamen tot een onweder; *es zieht sich ein Regen —*, de lucht zet zich tot regen; —*zwängen*, —*zwingen*, sterk ineendringen, - zamendrukken, - persen; met kracht aan elkander drukken.

Zusammenberufung, *v.* bijeenroeping, oproeping, *v.* *...**drehen**, *o.* draaijing, omdraaijing, kronkeling, *v.* *...**drückung**, *v.* zamendrukking, *v.* *...**fahren**, *o. fig.* rilling, *v.* schrik, *m.* *...**fluss**, *m.* zamenvloeijing, *v.*; *fig.* zamenloop, *m.* *...**fügung**, *v.* zamen-, ineen-, bijeenvoeging, verbinding, vereeniging; (151) woordschikking; (168 en 139) zamenvoeging, *v.* *...**gebracht**, *dw.* en *b. n.* te zamen -, bijeengebragt, bijgebragt; —*e Kinder*, kinderen van een verschillend bed. *...**hang**, *m.* zamenhang, *m.* verbinding, vereeniging, aaneenschakeling, onderlinge betrekking, *v.* *...**hangend**, *b. n.* zamenhangend, aaneengeschakeld; (119) verbonden. *...**häufung**, *v.* zamen-, ophooping; (133) zamenvoeging; (120) opeenstapeling (van bewijzen), *v.* *...**heilung**, *v.* heeling, genezing (eener wond), *v.* *...**kettung**, *v.* aaneenschakeling, *v.* *...**klang**, *m.* akkoord, *o.* gelijkluidendheid (van twee klanken), *v.* *...**kunft**, *v.* zamenkomst, bijeenkomst, vergadering, vereeniging, ontmoeting, *v.* het aantreffen, *o.*; *verabredete —*, afgesprokene bijeenkomst; *unverabredete —*, toevallige ontmoeting; — *zur Berathschlagung*, konferentie, *v.*; — *der Gesandten an einem Orte*, staatkundig kongres, *o.*; *heimliche —*, *unerlaubte —*, onwettige -, ongeoorloofde zamenkomst, sluipvergadering; — *zweier Feste*, het gelijktijdig invallen van twee feesten; — *zweier Planeten*, (157) schijnbare ontmoeting van twee dwaalsterren in één teeken. *...**lauf**, *m.* zamenloop, toeloop, oploop, *m.* zamenscholing, zamenrotting; (92 en 39) rigting (van lijnen) naar één punt, *v.* *...**laufen**, *o.* het zamenloopen, *o.*; stremming, schifting (van melk), *v.* *...**läufend**, *b. n.* aanloopend, zamenscholend, toeloopend, krimpend; (92 en 39) in de rigting naar één punt. *...**laut**, *m.* gelijkluidendheid, *v.* *...**legen**, *o.* het bij elkander leggen; het vouwen. *...**pressung**, *v.* zamenpersing, - drukking, *v.* *...**rechnung**, *v.* telling, optelling, oprekening; (198) sommering, *v.* *...**rollen**, *o.* het te zamenrollen, ineenkronkeling, *v.* *...**rottung**, *v.* zamenscholing, *v.* *...**rufung**, *v.* zie **Zusammenberufung**. *...**schmelzung**, *v.* smelting, *v.* het te zamen smelten; *fig.* versmelting, vermindering, *v.* *...**schrumpfen**, *o.* ineenkrimping, zamentrekking (der zenuwen), *v.* *...**setzung**, *v.* zamenstelling, vergadering, verzameling, vereeniging, bijeenbrenging, oprigting; (151) woordschikking, konstruktie; (104) gesteldheid; (121 en 4) zamenvoeging, zamenmenging, *v.* *...**stellung**, *v.* bijelkanderbrenging, bijeenvoeging, vergelijking, *v.* *...**stimmend**, *b. n.* gelijkluidend, overeenstemmend. *...**stimmung**, *v.* akkoord, *o.* gelijkluidendheid, overeenkomst, overeenstemming; (136) vereeniging, *v.* *...**stoppelung**, *v.* nalezing, *v.*; *fig.* bijeenraapsel, *o.* kompilatie, *v.* *...**stoss**, *m.* *...**stossen**, *o.* stoot, schok, *m.* het tegen elkander stooten; (104) wrijving, stooting, *v.* *...**tragung**, *v.* bijeenbrenging, zamenstelling, zamenflansing, *v.* *...**treffen**, *o.* *...**treffung**, *v.* ontmoeting, zamenkomst, *v.*; het gelijktijdig invallen van twee feesten; (197) zamentreffing, *v.*; (92) snijpunt, doorsnijdingspunt, *o.* *...**treten**, *o.* vertreding, *v.* het met voeten treden, *o.* vertrapping; *fig.* vereeniging, *v.* *...**verschwörung**, *v.* zamenzwering, zamenspanning, *v.* *...**wachsen**, *o.* zamen-, aaneengroeijing, *v.*; (106) uitwas, *o.* *...**wickeln**, *o.* het zamenwikkelen, *o.* ineen-, inwikkeling, *v.* *...**ziehend**, *b. n.* zamentrekkend, (ook 34 en 104). *...**ziehung**, *v.* zamentrekking, (ook 34 en 104); inkrimping, ineensmelting; verbinding; (97) vereeniging, bijeentrekking; (151) ineensmelting (van twee lettergrepen); (106) zamentrekking (van het hart), *v.* *...**ziehungszeichen**, *o.* (151) verbindings-, koppelteeken, *o.*

Zusammt, *vnw.* te zamen, gezamentlijk, te gader.

Zusanden, *o. w.* verzanden; vol zand zijn; met zand bedekt worden.

Zusatz, *m.* toe-, bijvoeging; bijtelling, *v.* bijvoegsel, toevoegsel, *o.*; vermeerdering; toegift, *v.*; (119) aanhangsel van een testament, *o.*; — *zu einem Satze*, versterking eener aangevoerde stelling; — *zu den Metallen*, bijmengsel; — *hohe Farben zu schwächen*, (179) het verzachten der kleuren;

einen — haben, vervalscht zijn (van wijn).

ZUSCHANZEN, *b. w.* (§) *einem etwas* —, iemand iets bezorgen, -verschaffen. *...SCHÄRFEN, *b. w.* aanpunten, scherpen, slijpen, wetten. *...SCHARREN, *b. w.* opharken, met aarde bedekken (met den hark). *...SCHAUEN, *b. w.* toezien, aanschouwen, bezigtigen; aanschouwer zijn (van). *...SCHAUER, *m.* —INN, *v.* toeschouwer, aanschouwer, bezigtiger, *m.* toe-, aanschouwster, *v.* *...SCHAUFELN, *b. w.* scheppende sluiten; met eene schop vullen. *...SCHICKEN, *b. w.* toe-, afzenden; (§) bereiden, gereed maken; *sich* —, zich voorbereiden. *...SCHIEBEN, *b. w.* (*onr.*) toe-, digtschuiven; aanschuiven; *einem etwas* —, iets naar iemand toeschuiven; *einem den Eid* —, iemand den eed opleggen. *...SCHIESSEN, *b. w.* (*onr.*) vuren, afvuren; (13) bijvoegen; bijpassen (geld); *einem das Geld* —, iemand het geld bij worpen toetellen. —, *o. w.* (*onr.*) *auf einem, auf etwas* —, op iemand-, op iets los-, toeschieten, aansnellen, aanrukken; *die Milch schiesst ihr zu*, de melk schiet haar naar de borst. *...SCHLAG, *m.* geregtelijke toewijzing, *v.*; (94) smeltmiddel, *o.*

ZUSCHLAGEN, *o. w.* (*onr.*) toeslaan, er op los slaan, hard-, hevig slaan; *fig.* (*w. g.*) zich wel of kwalijk bij iets bevinden; *er schlägt gern zu*, (§) hij steekt gaauw zijne handen uit; *er schlägt gleich zu*, hij spreekt op gebiedenden toon; *das Reisen will ihm nicht* —, hij heeft zich niet wel bevonden bij zijne reizen. *—, *b. w.* (*onr.*) digt-, toeslaan (met kracht, geweld, geraas); sluiten (een vat); drijven, stooten (ergens heen); (94) smeltmiddelen aanwenden; *fig. einem etwas* —, iemand iets (geregtelijk) toewijzen, -toeslaan. *...SCHLEPPEN, *b. w.* toevoeren, naar (iemand) toeslepen; heimelijk aanvoeren. *...SCHLIESSEN, *b. w.* (*onr.*) toe-, digtsluiten; *die Thür hinter sich* —, de deur achter zich (toe) sluiten. *...SCHMEISSEN, *b. w.* (*onr.*) toewerpen, toesmijten; met geweld toesmijten (eene deur enz.); slaan. *...SCHMIEGEN (SICH), *w. w.* zich (tegen iemand) aandrukken; *fig.* zich indringen. *...SCHMELZEN, *b. w.* (48) hermetisch sluiten. *...SCHMIEREN, *b. w.* toesmeren, met leem-, met klei digtstrijken. *...SCHNALLEN, *b. w.* digtgespen. *...SCHNAPPEN, *o.* en *b. w.* toevallen; toeslaan. *...SCHNEIDEBRET, *o.* *...SCHNEIDETISCH, *m.* snijbord, *o.* snijtafel, *v.* *...SCHNEIDEMESSER, *o.* (138) snijmes, *o.* *...SCHNEIDEMÜHL, *m.* (146) doos om de stukken af te snijden, *v.* *...SCHNEIDEN, *b. w.* (*onr.*) snijden, aan-, voorsnijden; *fig. er hat es im — versehen*, hij heeft een slecht begin gehad. *...SCHNÜREN, *b. w.* digt-, vastsnoeren. *...SCHRAUBEN, *b. w.* digt-, toeschroeven. *...SCHREIBEN, *b. w.* (*onr.*) schrijven; *einem ein Buch* —, iemand een boek opdragen; *einem etwas* —, iemand iets wijten, -aanrekenen, iemand met iets betigten; *einem etwas (in Rechnung)* —, iemand iets in rekening brengen; *zu Gut schreiben*, te goed schrijven, krediteren; *einem ein Haus* —, iemand een huis toewijzen. *...SCHREIEN, *o. w.* (*onr.*) *einem* —, iemand toeroepen. *...SCHREITEN, *o. w.* (*onr.*) zijne schreden verdubbelen. *...SCHRIFT, *v.* opdragt, toewijding, *v.* brief, *m.* *...SCHROTER, *m. fig.* slager, slagter, *m.* *...SCHÜREN, *b.* en *o. w.* (*onr.*) aanstoken, opstoken (het vuur), (ook *fig.*). *...SCHUSS, *m.* bij-, toevoegsel, *o.*; onderstand, bijstand, *m.* hulp, ondersteuning, *v.*; (14) opperste gedeelte eener pers, *o.*; *ein Buch* —, een boek (vier en twintig) bijgevoegde bladen. *...SCHÜTTEN, *b. w.* aan-, bijvullen; bijgieten, bijstorten. *...SCHWÄREN, *o. w.* (*onr.*) digt-, toezweren. *...SCHWELLEN, *o. w.* (*onr.*) door eene zwelling digtgaan, digtzwellen. *...SCHWÖREN, *b. w.* (*onr.*) *einem etwas* —, iemand iets onder eede bevestigen.

ZUSEHEN, *o. w.* (*onr.*) toezien, toe-, aanschouwen; (§) toekijken; aanzien, aanschouwer zijn; *fig.* zien; toelaten, dulden, door de vingers zien, toegeven; *da mag er* —, dit is zijne zaak, hiervoor moet hij zorgen; *wir wollen noch eine Zeit lang* —, wij zullen nog eenigen tijd wachten; *man kann den Unwesen nicht länger* —, die wanorde kan niet langer worden geduld. *—D, *—DS, *bijw.* zigtbaar, aanschouwelijk, al toeziende. *...SENDEN, *b. w.* (*onr.*) toezenden.

ZUSETZEN, *b. w.* bijzetten; op (iets) zetten; bijvoegen, van het zijne er bij doen, -inbrokken; *die Speisen* —, den pot op het vuur koken, den ketel overhangen; *Kupfer zu dem Golde* —, goud met koper vermengen; *eine Oeffnung* —, eene opening sluiten, een gat stoppen. *—, *o. w. einem* —, iemand dringen, levendig bij iemand aanhouden; *dem Feinde scharf* —, den vijand met hevigheid aanval-

len; *einem mit Bitten* —, iemand bezweren (iets te doen); *einem mit Drohungen* —, iemand met dreigingen overladen.

Zusichern, *b. w.* de verzekering geven, verzekeren. *...**sicherung**, *v.* verzekering, *v.* *...**siegeln**, *b. w.* toe-, verzegelen. *...**siegelung**, *v.* toe-, verzegeling, *v.* *...**speise**, *v.* zie Zukost, Zugemüse. *...**sperren**, *b. w.* versperren, toe-, afsluiten, barrikaderen. *...**spielen**, *b. w.* (156) *einem den Ball* —, den bal juist slaan. *...**spitzbank**, *v.* (146) draaijersbank, *v.* *...**spitzen**, *b. w.* spits-, puntig maken, eene punt maken (aan iets), afpunten; (18) verhoogen (een gewelf); (146) scherpen, aanpunten. *...**spitzer**, *m.* (146) aanpunter, *m.* *...**spitzung**, *v.* aanpunting; (18) verhooging (van een gewelf), *o.* *...**sprache**, *v.* zie Zuspruch.

Zusprechen, *b.* en *o. w. (onr.)* toe-, aanspreken; vermanen, berispen, verwijten; aan-, bemoedigen, moed inspreken, aansporen, opwekken, troosten; *einem etwas (gerichtlich)* —, iemand iets (geregtelijk) toewijzen; *einem* —, *bei einem* —, iemand bezoeken, -toespreken; (§) *einer Speise gut* —, met goeden smaak eten; *der Flasche brav* —, de flesch goed aanspreken. *...**springen**, *o. w. (onr.)* toe-, aanspringen, springende naderen, -tot iemand komen; toespringen (van sloten); *auf einem (etwas)* —, op iemand (iets) toeschieten, -aanvallen. *...**spruch**, *m.* toespraak, be-, aanmoediging, aansporing, opwekking, *v.* troost, *m.* bezoek, *o.* *...**spünden**, *b. w.* toesponden, toestoppen. *...**stand**, *m.* toestand, staat, *m.* gesteldheid, omstandigheid, *v.* zie Beschaffenheit; (§) *ist das nicht ein* —*!* is dat de moeite waard! *...**ständig**, *b. n.* behoorende, toebehoorende, aanhoorig. *...**ständigkeit**, *v.* toebehooren, *o.* aanhoorigheid, *v.* *...**standswort**, *o.* (151) onzijdig werkwoord, *o.* *...**statten**, *bijw.* zie op Statt. *...**stechen**, *b.* en *o. w. (onr.)* toe- digtnaaijen, toesteken, -halen, -stoppen. *...**stecken**, *b. w.* toesteken, vaststeken, (met eene speld, pin enz.); *fig. einem etwas* —, iemand iets stilletjes toestoppen, -toeduwen. *...**stehen**; *onp. w. (onr.)* toekomen, behooren; betamen, passen, voegen, welstaan; (119) behooren, kompeteren; *es steht ihm zu*, het past hem; zie ook Zugestehen. *...**stellen**, *b. w.* afsluiten, sluiten, versperren, den doorgang (toegang) belemmeren; *einem etwas* —, iemand iets te hand stellen, -overhandigen, -behandigen; *einem* of *einer Sache Glauben* —, geloof stellen in iemand, geloof slaan aan iets. *...**sterben**, *o. w. (onr.)* aanbesterven, door erfenis toevallen. *...**steuern**, *b. w.* zie Beisteuern. *...**stimmung**, *v.* zie Beistimmung. *...**stopfen**, *b. w.* stoppen (eene kous). *...**stöpfen**, *...**stöpseln**, *b. w.* toe-, digtstoppen; digten, stoppen. *...**stossen**, *b.* en *o. w. (onr.)* toestooten, toeduwen, door stooten digtvallen. —, *onp. w. (onr.)* gebeuren, voorvallen, plaats hebben, op-, overkomen; *es ist ihm ein Unglück, eine Krankheit zugestossen*, een ongeluk is hem overkomen; hij is door eene ziekte overvallen (bezocht); *es stiess ihr eine Ohnmacht zu*, zij viel in eene flaauwte. *...**streichen**, *b. w. (onr.)* toe-, digtstrijken, bepleisteren. *...**strömen**, *o. w.* toestroomen, toevloeijen, (ook *fig.*). *...**stürmen**, *o. w. auf einen* —, iemand met hevigheid aanvallen, woedend op iemand losstormen. *...**stürzen**, *o. w. auf einen* —, op iemand toeschieten. —, *b. w. (w. g.)* vullen, volwerpen, volgooijen. *...**stutzen**, *b. w.* (§) afrigten, leeren; *fig.* bedreven-, doorslepen maken.

Zutappen, *b. w.* (§) lomp aanvatten, ruw grijpen, -aantasten; *fig.* onbesuisd handelen. *...**täppisch**, *b. n.* lomp, onhandig, ruw; *fig.* onbesuisd, in het wild, in het honderd. *...**that**, *v.* bestanddeel; bijvoegsel, toevoegsel, *o.* toespijs, *v.* *...**thätig**, *b. n.* zie Zuthulich. *...**thätigkeit**, *v.* zie Zuthulichkeit. *...**theilen**, *b. w.* toe-, ver-, be-, uitdeelen, (ieder zijn) aandeel geven; toe-, aanwijzen, (ook 119). *...**theilung**, *v.* toe-, ver-, uit-, bedeeling; toe-, aanwijzing, *v.* *...**thulich**, *b. n.* indringend, kruipend. *...**thulichkeit**, *v.* indringende geest, *m.* kruiperij, lage vleijerij, *v.* *...**thun**, *b. w. (onr.)* toe-, digtdoen, digtmaken; sluiten; *ich habe die ganze Nacht kein Auge zugethan*, ik heb den ganschen nacht geen oog geloken (digtgedaan); *fig. die Augen bei etwas* —, iets oogluikend toelaten; *sich* —, zich trachten in te dringen, vleijen, kruipen. —, *o. ohne mein* —, buiten mijn toedoen, zonder mijne medewerking. *...**traben**, *o. w.* in gestrekten galop rijden; (ergens heen, naar iemand) toedraven.

*...**TRAGEN**, *b. w. (onr.)* dragen, toe-, aandragen; *fig.* aanbrengen; *sich* —, zich toedragen, plaats vinden, -hebben, gebeuren, voorvallen. *...**TRÄGER**, *m. fig.* (§) aanbrenger, verklikker, *m.* *...**TRÄGLICH**, *b. n.* en *bijw.* voordeelig, winstgevend, nuttig, dienstig, van nut, van dienst. *...**TRÄGLICHKEIT**, *v.* nut, voordeel, *o.* nuttigheid, voordeeligheid, *v.* *...**TRAUEN**, *b. w. einem etwas* —, iemand iets vertrouwen, iemand in staat achten (houden, gelooven) tot iets; gelooven, vertrouwen, vermoeden; *einem viel Gutes* —, een goed denkbeeld van iemand opvatten, gunstig voor iemand gestemd zijn; *seinen Kräften nicht viel* —, zijne krachten mistrouwen. —, *o.* *...**TRAULICHKEIT**, *v.* vertrouwen, *o.*; *ich habe kein* — *zu ihm*, ik stel (heb) geen vertrouwen in hem. *...**TRAULICH**, *b. n.* en *bijw.* vertrouwende, in-, met-, vol vertrouwen, steunende-, zich verlatende op. *...**TREFFEN**, *o. w. (onr.)* uitkomen, overeenkomen, juist-, net van pas zijn; in verband staan met; waar-, naar waarheid bevonden worden; *Ihre Rechnung trifft zu*, uwe rekening is akkoord, -komt uit. *...**TREIBEN**, *o.* en *b. w. (onr.)* aandrijven, met kracht opjagen. *...**TRETEN**, *b. w. (onr.)* trappende-, tredende sluiten; toetrappen, digttreden; toetreden (tot iets). *...**TRINKEN**, *b.* en *o. w. (onr.) einem* —, iemand toedrinken, -een' dronk toebrengen, op iemands gezondheid drinken. *...**TRITT**, *m.* toegang, *m.* intrede, *v.* *...**TRITTSAAL**, *v.* gehoor-, audientiezaal, *v.*

ZUTSCHEN, *b. w.* zie **NUTSCHEN**. *...**KÄNNCHEN**, *o.* zie **NUTSCHKÄNNCHEN**.

ZUVERLÄSSIG, *b. n.* en *bijw.* stellig, zeker, gewis, ongetwijfeld; zekerlijk, bepaaldelijk, met zekerheid; *ein —er Mann*, een man op wien men zich kan verlaten. *—**KEIT**, *v.* zekerheid, gewisheid, *v.*

ZUVERSICHT, *v.* vertrouwen, *o.* *—**LICH**, *b. n.* en *bijw.* met vertrouwen, gegrond; *eine —e Hoffnung*, eene gegronde hoop. *—**LICHKEIT**, *v.* zekerheid, *v.* vertrouwen, *o.*

ZUVOR, *bijw.* te voren, vooraf, vooruit, in de voorbaat; eerstelijk, vooreerst, in de eerste plaats, voor alles; voorheen, voormaals, eertijds, vroeger; *—einnehmen*, *fig.* voorinnemen, vooroordeel doen opvatten; — *kommen*, voorkomen, voorkomend zijn; (iemand) overtreffen, te boven komen, voorbijstreven; overvleugelen; *fig.* voorkomen, beletten, verhinderen; *es einem* — *thun*, iemand vooruitkomen, boven iemand stijgen; zie verder op **VORHER**.

ZUVÖRDERST, *bijw.* vooreerst, in de eerste plaats, bovenal, eerstelijk, voor alles.

ZUVORKOMMEN, *o. fig.* voorkomendheid, beleefdheid, *v.* *—**D**, *o.* voorkomend, beleefd.

ZUWACHS, *m.* voortbrengselen van den grond, *o. mv.* opbrengst van landerijen, *v.*; *fig.* aanwas, *m.* vermeerdering, toeneming, bijkoming, aangroeijing, *v.*; *einen beträchtlichen — erhalten*, aanmerkelijk vermeerderen, -aangroeijen. *...**RECHT**, *o.* (119) regt van vermeerdering, *o.*

ZUWACHSEN, *b. w.* (*onr.*) digtgroeijen, groeijende zich sluiten; *fig. einem* —, iemand voordeel (winst) aanbrengen. *...**WÄGEN**, *b. w. (reg.* en *onr.)* *...**WIEGEN**, *b. w. (onr.)* toe-, voorwegen. *...**WEGEBRINGEN**, *b. w. (onr.)* te weeg brengen, bewerken, bewerkstelligen, veroorzaken, doen, maken, uitbrengen, veroorzaken; *vollends* —, ten einde komen (met iets). *...**WEHEN**, *b. w.* toewaaijen, (ergens) heen waaijen; *einem Luft* —, iemand lucht aanblazen. *...**WEILEN**, *bijw.* somwijlen, somtijds, nu en dan, van tijd tot tijd, soms, altemet. *...**WEISEN**, *b. w. (onr.)* toewijzen, aanbevelen; toezenden, verwijzen (naar), heenwijzen. *...**WENDEN**, *b. w. (onr.)* toewenden, -draaijen, -keeren; *fig. einem etwas* —, iemand iets bezorgen, iemand een voordeeltje verschaffen. *...**WERFEN**, *b.* en *o. w. (onr.)* toewerpen, vullen, aan-, opvullen; *einem etwas* —, iets naar iemand toe (heen) werpen, -toesmijten; aanhoudend werpen, -gooijen, -smijten. *...**WICKELN**, *b. w.* op-, in-, digtwikkelen.

ZUWIDER, *bijw.* tegen, tegenstrijdig met; *einer Sache — sein, laufen*, strijdig-, tegenstrijdig zijn met iets, aandruischen tegen; afkeer-, walging veroorzaken, tegenzijn; kwetsen, hinderen (het gezigt, het gehoor); *einem Gesetze —handeln*, tegen eene wet handelen; *einem —sein*, een' afkeer van iemand hebben; *es mag Ihnen —sein oder nicht*, hoe gij ook er over moogt denken.

ZUWINKEN, *b.* en *o. w.* zie **WINKEN**. *...**WÖLBEN**, *b. w.* toewelven, met een gewelf sluiten. *...**WURF**, *m.* (69) aangezet stuk, *o.* *...**ZÄHLEN**, *b. w.* toe-, voortellen. *...**ZÄUNEN**, *b. w.* met eene heg afsluiten.

Zuziehen, *b. w. (onr.)* toehalen, -trekken, -sluiten; *einen Knoten* —, een' knoop digthalen; *die Vorhänge* —, de gordijnen digttrekken, -schuiven; *Vieh* —, vee fokken, -aanfokken; *fig. einen zu etwas* —, iemands tegenwoordigheid eischen; iemands raad inwinnen; iemands hulp inroepen; *einen mit* —, iemand (in iets) deelgenoot maken; *sich* —, zich op den hals halen, zich storten (in gevaren enz.); *sich den Tod* —, oorzaak van zijn' eigen dood zijn. *...**ziehung**, *v.* toehaling, toe-, digttrekking; raadpleging, *v.* overleg, *o.* veefokkerij; ondersteuning, hulp, *v.*; *fig. mit — jemandes*, na den raad van N. N. te hebben ingewonnen. *...**zucht**, *v.* jong vee, fokvee, *o.*

Zwackeisen, *o.* nijptang, *v.* *...**en**, *b. w.* nijpen, knijpen; *fig.* (§) bedriegen, verschalken, om den tuin leiden, bij den neus hebben, foppen, bedotten.

Zwang, *m.* dwang, *m.* het dwingen, geweld, dwangmiddel, middel van geweld, *o.*; *aus* —, uit dwang, door geweld; *einem — anthun*, iemand geweld aandoen; iemand dwingen, -noodzaken; *sich* —, zich geweld aandoen, zich bedwingen. *—**bäcker**, *m.* —**inn**, *v.* ovenpachter, *m.* ovenpachtster, *v.* *—**backofen**, *m.* zie **Zwangofen**. *—**brief**, *m.* geregtelijk bevelschrift, *o.* *—**dienst**, *m.* dwang-, heerendienst, *v.*; zie **Frohndienst**. *—**drescher**, *m.* korendorscher in heerendienst, *m.*

Zwängen, *b. w.* dwingen, noodzaken; pijnigen, kwellen, plagen, lastig vallen; *etwas in etwas hinein* —, iets met geweld in iets anders dwingen, -wringen.

Zwanggerechtigkeit, *v.* dwangregt, *o.* regtsban, *m.*; zie **Zwangrecht**. *...**gesetz**, *o.* dwangwet, *v.* *...**gesinde**, *o.* dienstboden welke verpligt zijn tegen zeker loon te arbeiden, *m. mv.* *...**herr**, *m.* dwingeland, onderdrukker, tiran, despoot, *m.* *...**herrschaft**, *v.* dwingelandij, onderdrukking, tirannij, *v.* *...**hufig**, *b. n.* zie **Hufzwängig**. *...**kauf**, *m.* (46) alleenhandel, *m.* monopolie, *o.* *...**lehen**, *o.* leengoed, *o.* *...**mittel**, *m.* dwangmiddel, *o.* *...**mühle**, *v.* tredmolen, *m.* *...**ofen**, *m.* gemeente-oven, *m.* *...**recht**, *o.* dwangregt; (119) bedwang, *o.* dwang, *m.* bedwingende magt, *v.* *...**schenke**, *v.* gemeentekroeg, *v.*

Zwangsmittel, *o.* zie **Zwangmittel**. *...**pflicht**, *m.* gedwongen pligt, *m.* *...**weise**, *bijw.* gedwongen, genoodzaakt, met dwang.

Zwanzig, *b. n.* en *telw.* twintig. *—**eck**, *o.* (72) ligchaam dat tusschen twintig gelijkzijdige driehoeken is ingesloten, *o.* *—**er**, *m.* twintig (als getalmerk), *v.*; stuk van twintig kreutzer, *o.*; een van twintig (personen, zaken); twintigjarig man, *m.*; lid van den raad van twintigen, *o.* *—**erformat**, *o.* formaat in 20°, (van boeken), *o.* *—**jährig**, *b. n.* twintigjarig. *—**pfünder**, *m.* (5) twintigponder, *m.* *—**pfündig**, *b. n.* twintig pond wegende. *—**ste**, *b. n. der, die, das* —, de -, het twintigste; *der — des Monats*, de twintigste (dag) der maand. *—**theil**, *m.* twintigste deel, *o.*

Zwar, *bijw.* wel is waar, in waarheid, waarlijk, zekerlijk, gewis, inderdaad, voorwaar.

Zweck, *m.* (**Zwecke**, *v.*) tap, pin, *v.* tapje, nageltje, zwikje, pinnetje, *o.* *—, *o.* doel, einde, wit, doelwit, oogmerk, oogwit, doeleinde, *o.*; meening, bedoeling, *v.* *—**en**, *b.* en *o. w.* met spijkertjes (nageltjes, pinnetjes) voorzien, pinnen, vastpinnen; *auf etwas* —, iets op het oog hebben, naar iets streven, iets bedoelen. *—**endniss**, *v.* (151) derde naamval, dativus, *m.* *—**los**, *b. n.* en *bijw.* doelloos, zonder doel, -oogmerk. *—**mässig**, *b. n.* en *bijw.* doelmatig, doeltreffend, overeenkomstig het doel. *—**widrig**, *b. n.* en *bijw.* ondoelmatig, niet doeltreffend, niet overeenkomstig het doel.

Zwehle, *v.* tafellaken, *o.* handdoek, *m.*

Zwei, (**Zween**, **Zwie**, **Zwo**), *b. n.* twee. *—, *v.* twee, (het cijfer), *v.* *—**ächsler**, *m.* die zich van beide handen even goed bedient, die regtsch en linksch is, *m.* *—**armig**, *b. n.* met twee armen. *—**back**, *m.* beschuit, *v.* *—**bahnig**, *b. n.* met twee banen. *—**bäuchig**, *b. n.* (106) twee buiken hebbende (van spieren). *—**beinig**, *b. n.* met twee beenen; *ein —es Thier*, een tweevoetig dier. *—**blatt**, *o.* (76) tweeblad, *o.* *—**blätterig**, *b. n.* tweebladerig. *—**deutig**, *b. n.* en *bijw.* dubbelzinnig, van tweederlei beteekenis, voor twee uitleggingen vatbaar. *—**deutigkeit**, *v.* dubbelzinnigheid, *v.*; — *des Charakters*, dubbelhartigheid, *v.* *—**doppelt**, *b. n.* dubbel, tweevoudig, tweemaal. *—**drähtig**, *b. n.* tweedraadsch. *—**drittelstück**, *o.* duitsche gulden, *m.* florijn, *v.*

Zweien, *b. n.* in tweeën verdeelen, in

twee deelen scheiden.

ZWEIER, *m.* het getalmerk twee; oortje, stuk van twee penningen, *o.* *—LEI, *b. n.* tweeërlei, tweederlei, tweederhande, van twee soorten; op twee manieren, -wijzen; verschillend, onderscheiden; — *Kinder*, kinderen van een verschillend bed; — *Reden führen*, dubbelzinnig spreken, zich zelven tegenspreken; *sagen und thun ist* —, zeggen en doen is twee.

ZWEIFACH, *...FÄLTIG, *b. n.* en *bijw.* dubbel, tweevoudig; (76) uit twee bladdeeltjes bestaande; (156) zamengesteld; — *legen*, dubbel leggen, verdubbelen. *...FALTER, *m.* vlinder, *m.* kapel, *v.* *...FÄRBIG, *b. n.* van twee kleuren, tweekleurig.

ZWEIFEL, *m.* twijfel, *m.* twijfeling, *v.*; *es ist kein — dran*, er is geen twijfel aan, er valt niet aan te twijfelen; *in — stehen*, in twijfel staan, twijfelen, aarzelen, besluiteloos zijn; *etwas in — ziehen*, iets in twijfel trekken, iets betwijfelen. *—EI, *v.* het twijfelen, *o.* twijfel, *m.* twijfeling, *v.* *—ER, *m.* twijfelaar, twijfelachtig mensch, *m.* *—GEIST, *m.* twijfelaar, *m.*; stelsel der twijfelaars, *o.* *—HAFT, *b. n.* en *bijw.* twijfelachtig, onzeker, in twijfel. *—HAFTIGKEIT, *v.* twijfelachtigheid, onzekerheid, *v.* *—LEHRE, *v.* leer der twijfelaars, *v.* *—LOS, *b. n.* zonder twijfel.

ZWEIFELN, *b. w.* twijfelen.

ZWEIFELGRUND, *m.* reden tot twijfel, *v.* *...KNOTEN, *m.* zwarigheid, verlegenheid, *v.*; *fig.* brand, *m.* *...S-OHNE, *bijw.* zonder twijfel, ongetwijfeld.

ZWEIFELSUCHT, *v.* twijfelzucht, *v.*

ZWEIFELSVOLL, *b. n.* met twijfel, aarzelend, onzeker.

ZWEIFLER, *m.* zie ZWEIFELER.

ZWEIFLÜGELIG, *b. n.* (103 en 18) tweevleugelig, met twee vleugels; *—e Thür*, vouwdeur, dubbele deur, *v.* *...FÜSSIG, *b. n.* tweevoetig.

ZWEIG, *m.* twijg, *v.* tak, *m.* rank; *fig.* telg, spruit; *fig.* vertakking, *v.*; *auf einen grünen — kommen*, voorspoed-, geluk hebben. *—EN, *b. w.* zie PROPFEN. *—IG, *b. n.* takkig, getakt.

ZWEIGESANG, *m.* tweegezang, duo, *o.* *...GIPFELIG, *b. n.* met twee gevels. *...GLIEDERIG, *b. n.* tweeledig. *...GROSCHENSTÜCK, *o.* stuk van twee groschen, *o.* *...HÄNDIG, *b. n.* tweehandig; regtsch en linksch. *...HAUIG, *...MÄHDIG, *b. n.* twee maal 's jaars gemaaid kunnende worden. *...HEIT, *v.* tweevoud, *o.* *...HENKELIG, *b. n.* met twee hengsels. *...HERRIG, *b. n.* aan twee meesters (heeren) toebehoorende. *...HIPPE, *v.* (96) tweepuntige hamer, *m.* *...HÖRNIG, *b. n.* tweehoornig, met twee horens. *...JÄHRIG, *b. n.* tweejarig, van twee jaren; (76) twee jaren durende. *...KAMPF, *m.* tweegevecht, *o.* tweestrijd, *m.* *...KÖPFIG, *b. n.* tweehoofdig; (106) *der —e Muskel*, de dubbele spier; (48) *die —e Binde*, het verband aan het voorhoofd. *...LÖTHIG, *b. n.* twee lood wegende. *...MAL, *b. n.* twee maal, twee keer. *...MALIG, *b. n.* twee maal herhaald. *...MÄNNIG, *...SCHLÄFRIG, *b. n.* (§) *ein —es Bett*, een bed voor twee personen, tweemans-ledikant. *...MASTIG, *b. n.* (203) met twee masten. *...MONATLICH, *b. n.* tweemaandelijksch. *...PFÜNDER, *m.* (5) tweeponder, *m.* *...RÄDERIG, *b. n.* met twee raderen, tweewielig. *...RUDERIG, *b. n.* met twee rijen roeibanken. *...SACK, *m.* knapzak, reiszak, *m.* *...SANG, *m.* zie ZWEIGESANG. *...SCHALIG, *b. n.* (76 en 134) tweeschalig. *...SCHATTIG, *b. n.* (1) *die —en Völker*, de tweeschaduwigen, bewoners van de verzengde luchtstreek. *...SCHAUFLER, *m.* (80) eenjarig schaap, *o.* *...SCHICHTIG, *b. n.* met twee lagen. *...SCHLÄFERIG, *b. n.* zie ZWEIMÄNNISCH. *...SCHLITZ, *m.* (18) lijst met twee groeven, *v.* balksleutel, *m.* *...SCHNABELIG, *b. n.* tweesnavelig. *...SCHNEIDIG, *b. n.* tweesnijdend. *...SCHUHIG, *b. n.* twee voet lang. *...SCHÜRIG, *b. n.* twee maal 's jaars geschoren wordende; *—e Wolle*, wol van de tweede schering, *v.*; zie ook ZWEIHAUIG. *...SEITIG, *b. n.* tweezijdig, met twee zijden. *...SITZIG, *b. n.* met twee zitplaatsen; *ein —er Wagen*, eene koepee-koets. *...SOHLIG, *b. n.* dubbel gezoold, met twee-, met dubbele zolen. *...SPALTIG, *b. n.* gevorkt, gespleten; (13) in twee kolommen. *...SPÄNNIG, *b. n.* (128) tweespannig. *...SPITZ, *m.* *...SPITZE, *v.* (95 en 154) tweepuntige hamer, bikhamer, *m.* *...SPITZIG, *b. n.* tweepuntig, dubbel gepunt, met twee punten. *...SPRACHE, *v.* mondgesprek, *o.* *...STACHEL, *m.* (zekere) zeevisch, *m.* *...STÄMMIG, *b. n.* tweestammig, met twee stammen. *...STIMMIG, *b. n.* (171) tweestemmig. *...STUFIG, *b. n.* met twee treden, -trappen. *...SYLBIG, *b. n.* (151) tweelettergrepig. *...TÄGIG, *b. n.*

tweedaagsch, van twee dagen.
ZWEITE, *b. n.* *der, die, das* —, de -, het tweede; *der — des Monats*, de tweede (dag) der maand.
ZWEITEL, *m.* tweede gedeelte, *o.* helft, *v.*
ZWEITENS, *bijw.* ten tweede, in de tweede plaats, tweedens.
ZWEITGEBOREN, *b. n.* naderhand geboren, jonger, tweede (zoon, dochter).
ZWEITHEILIG, *b. n.* in twee deelen verdeeld, in tweeën; (76) vorksgewijze, gespleten; (156) halfvol (van de maan). *...THÜRMIG, *b. n.* met twee torens. *...TÖNIG, *b. n.* uit twee toonen zamengesteld. *...UNDREISSIGSTELNOTE, *v.* (171) tweeëndertigste noot, *v.* *...VIERTELTAKT, *m.* (171) tweekwartmaat, *v.* *...WEIBEREI, *v.* dubbel huwelijk, *o.* *...WUCHS, *m.* (34) engelsche ziekte, knokkelziekte, *v.* *...WÜCHSIG, *b. n.* (34) aan de engelsche ziekte lijdende. *...ZACKIG, *...ZINKIG, *b. n.* tweepuntig, met twee punten, -tanden. *...ZAHN, *m.* (76) gebloemde plant, *v.* *...ZEILIG, *b. n.* tweeregelig; *—e Gerste*, gerst met twee rijen korrels, *v.* *...ZOLLIG, *b. n.* twee duim lang. *...ZÜNGIG, *b. n.* *fig.* dubbelhartig, valsch. *...ZÜNGLER, *m.* *fig.* dubbelhartig mensch, valschaard, *m.*
ZWERCH, *b. n.* dwars, dwars door, schuinsch, scheef; zie QUER. *—AXT, *v.* *—BALKEN, *m.* zie QUERAXT, QUERBALKEN. *—FELL, *o.* (106) middelrif, *o.*; *fig.* *einem das — erschütten*, iemand doen barsten van lagchen. *—SPARREN, *m.* (168) karbeel, klamp, *m.*
ZWERG, *m.* *—INN, *v.* dwerg, *m.* dwergin, *v.* *—ALOE, *v.* (76) dwergaloë, *v.* *—BAUM, *m.* dwergboom, *m.* *—BIRKE, *v.* dwergberk, *m.* *—BOCK, *m.* kleine afrikaansche bok, *m.* *—BOHNE, *v.* snijboon, fransche boon, *v.* *—BÜFFEL, *m.* barbarijsche buffel, *m.* *—MAUS, *v.* dwergmuis, *v.* *—OCHS, *m.* afrikaansche buffelos, *m.* *—PALME, *v.* dwergpalmboom, *m.* *—PFLANZE, *v.* dwergplant, *v.* *—ZIEGE, *v.* dwerggeit, *v.*
ZWETSCHGE, *v.* pruim, kwets, *v.*
ZWICK, *m.* *(w. g.)* zie ZWECK, ZWECKE; *fig.* knip voor den neus, *m.* *—BART, *m.* *fig.* knevelbaard, *m.* *—BOHRER, *m.* (77) zwikboor, *v.*
ZWICKE, *v.* zie ZWICKZANGE.
ZWICKEL, *m.* klink (eener kous); (69 en 101) geer; (42) kruisvormige glasschijf, *v.*; (47) vingerstuk van een' handschoen), *o.* *—BART, *m.* zie ZWICKBART. *—N, *b. w.* klinken in kousen breijen; geeren zetten (aan hemden enz.).
ZWICKEN, *b. w.* nijpen, knijpen; *den Bart* —, den baard branden; *die Knoten aus dem Tuche* —, zie NOPPEN; *ein Fass Wein* —, wijn tappen; *fig.* *es zwickt mir im Leibe*, ik heb snijdingen in den buik. *...ER, *m.* nijper, knijper, *m.* zwikje (van een vat), *o.*; nijptang, *v.*
ZWICKMÜHLE, *v.* zeker voordeel in de hinkbaan, *o.*; *fig.* melkboer, *m.* honigbij, *v.* (iets waaruit men gedurig voordeel trekt); *fig.* een achterdeurtje, een appeltje voor den dorst. *...ZANGE, *v.* nijptang, knijp tang, *v.*
ZWIEBACK, *m.* beschuit, *v.*
ZWIEBEL, *v.* ajuin, *m.* ui, *v.*; (76) bloembol, *m.*; *eine Reihe (Schnur)* —, eene rist uijen. *—ARTIG, *b. n.* (76) bolachtig, als een bol, met een' bol wassende. *—BEET, *o.* bed van bloembollen, *o.* *—BRÜHE, *v.* ajuin-, uijensaus, *v.* *—BRUT, *v.* (173) uitspruitsels, *o. mv.* *—FÖRMIG, *b. n.* (76) bolvormig. *—GERUCH, *m.* uijenreuk, *m.* *—GESCHMACK, *m.* uijen-, ajuinsmaak, *m.* *—GEWÄCHS, *o.* (76) bolgewas, *o.*; bloem die uit een' bol ontstaat, *v.*
ZWIEBELN, *b. w.* met uijen (ajuin) wrijven; *fig.* (§) *einen* —, iemand plagen, sarren, tergen, hinderen, kwellen; iemand beboeten.
ZWIEBELRÖHRE, *v.* ajuinstengel, *m.* *...SAFT, *m.* zie ZWIEBELBRÜHE. *...SAME, *m.* ajuinzaad, *o.* *...SCHALE, *v.* uijenschil, *v.* *...SUPPE, *v.* ajuin-, uijensoep, *v.* *...WURZEL, *v.* (76) bloembol, *m.*
ZWIEBRACHE, *v.* (2) tweede omploeging, *v.* *—N, *b. w.* (2) voor de tweede maal omploegen.
ZWIEFACH, *b. n.* zie ZWEIFACH.
ZWIELICHT, *o.* schemering, *v.* dageraad, *m.*
ZWIER, *b. n.* tweemaal, tweevoudig.
ZWIESEL, *m.* (173) gaffelje aan een' tak, *o.* *—BEERE, *v.* zwarte kers, *v.* *—IG, *b. n.* met gaffeltjes (van takken).
ZWIESPALT, *m.* *...TRACHT, *v.* tweespalt, tweedragt, oneenigheid, verdeeldheid, *v.* twist, *m.* *...TRÄCHTIG, *b. n.* en *bijw.* oneenig, verdeeld, in tweedragt, in tweespalt, tweedragtig. *...WUCHS, *m.* zie ZWEIWUCHS.
ZWILLICH, *m.* tijk, beddetijk, trielje, *o.* *—EN, *b. n.* tijken, van tijk, van trielje. *—WEBER, *m.* tijk-, trieljewever, *m.*
ZWILLING, *m.* tweeling, (zoon, dochter), *m. v.*; *mit —en niederkommen*, van

tweelingen bevallen; *die* —*en*, (157) de tweelingen, *mv*.
ZWILLINGSAPFEL, *m*. *...NUSS, *v*. *fig*. tweelingappel, *m*. -noot, *v*. *...BRUDER, *m*. tweelingbroeder, *m*. *...MUSKELN, *mv*.(106)dijspieren, *v.mv*. *...SCHWESTER, *v*. tweelingzuster, *v*. *...STREIFEN, *mv*. (188) tweelingstrepen, *v*. *mv*.
ZWINGE, *v*. ring, beslagring, beslagband; (139) klemhaak, *m*.; (77) hoeptang, *v*.; (168 en 139) schoor, klemboom; (115) houten klopper, *m*.; kasteel, slot, *o*.
ZWINGEN, *b*. *w*. *(onr.)* dwingen, noodzaken, nopen, verpligten; bedwingen; *sich* —, zich bedwingen, zich zelven geweld aandoen, zijne neigingen -, zijne hartstogten bedwingen, - overwinnen; *er lässt sich nicht* —, hij laat zich niet dwingen, hij duldt geen' dwang; *das lässt sich nicht* —, dit laat zich niet dwingen, dit kan niet gedwongen worden. *...ER, *m*. (180) onderwal; *fig*. dwinger, bedwinger, *m*.; (§) hondenhok, *o*.
ZWINGHERR, *m*. slotheer; (110) dwingeland, tiran, *m*. *—SCHAFT, *v*. dwingelandij, onderdrukking, tirannij, *v*.
ZWIRL, *m*. snelle ronddraaijing, *v*.
ZWIRN, *m*. garen, naaigaren, tweern, *o*. *—BAND, *o*. garen band, *o*. *—BLONDEN, *mv*. garenblonde, *v*. *—BRET, *o*. tweernplank, *v*.
ZWIRNEN, *b*. *w*. twijnen, tweernen. *—, *b*. *n*. garen, van garen. *—, *o*. het twijnen, tweernen; zijdereederij, *v*. *...ER, *m*. —INN, *v*. twijner, tweerner, zijdewinder, *m*. tweernster, *v*.
ZWIRNFADEN, *m*. garendraad, *m*. *...FRANSE, *v*. garen franje, *v*. *...KNAUL, *m*. kluwen garen, *o*. *...MÜHLE, *v*. twijnmolen, *m*. *...RAD, *o*. haspel, *m*. *...SFADEN, *m*. draadgaren, *m*. *...STRUMPF, *m*. garen kous, *v*. *...WURM, *m*. (103) haarworm, *m*.
ZWISCHEN, *vz*. tusschen; onder; — *zwei Dingen treten*, tusschen beide komen, -treden; — *durch*, tusschen-, dwars door. *—AUGENBLICK, *m*. tusschenoogenblik, oogenblik van tusschentijd, *m*. *—BALKEN, *m*. (18) moerbalk, *m*. *—BEGEBENHEIT, *v*. tusschenverhaal, bijverdichtsel, *o*. episode, *v*.; tusschenkomend geval, *o*. *—BEGRIFF, *m*. zie MITTELBEGRIFF. *—BESCHEID, *m*. voorloopig -, tusschenkomend besluit, *o*. *—DECK, *o*. (203) tusschendek, *o*. *—EISEN, *o*. zie ZWISCHENGERICHT. *—FALL, *m*. toeval, voorval, incident, *o*. *—GEBÄUDE, *o*. tusschen-, middengebouw, *o*. *...GERICHT, *o*. tusschengeregt, *o*. *—GESANG, *m*. tusschengezang, *o*. *—GESCHOSS, *o*. zie HALBGESCHOSS. *—HANDLUNG, *v*. tusschenhandeling, *v*. -werk, -bedrijf, *o*. episode, *v*. *—KNOCHENBAND, *o*. (106) band tusschen het gebeente, *m*. *—KUNFT, *v*. tusschenkomst, *v*. *—LATTE, *v*. (168) vullinglat, stoplat, *v*. *—LIEGEND, *b*. *n*. tusschen (in) liggende. *—LINIE, *v*. tusschenregel, *m*. -lijn, -streep; (13) interlinie, *v*. *—MAHLZEIT, *v*. tusschenmaaltijd, *m*. avondontbijt, *o*. koude keuken, *v*. maaltijd, *m*. *—MAUER, *v*. tusschenmuur, scheidsmuur, *m*. *—MITTEL, *o*. tusschenkomend middel; (133) oplossings-, verbindingsmiddel, *o*. *—PERSON, *v*. zie MITTELSMANN. *—PFEILER, *m*. tusschenpilaar, -pijler, *m*. *—PFOSTEN, *—STÄNDER, *m*. vullingpost, -stijl, *m*. *—PLATZ, *m*. tusschenplaats, -ruimte, *v*.; (18) vak tusschen twee balken, *o*. zijribben, *v*. *mv*. rij, *v*. afstand, *m*.; (133) tusschenruimte, *v*.; *die Zwischenräume des Körpers*, de poriën (zweetgaten) des ligchaams. *—REDE, *v*. tusschenrede, uitweiding, *v*. *—REDNER, *m*. sprekende persoon in eene zamenspraak, *m*. *—REGIERUNG, *v*. *—REICH, *o*. tusschenregering, *v*. *—REISE, *v*. tusschenreis, *v*. *—RIPPENMUSKELN, *mv*. (106) spieren tusschen de ribben, *v*. *mv*. *—SATZ, *m*. (151) tusschenzin, *m*. parenthesis, *v*. *—SPEISE, *v*. zie ZWISCHENGERICHT. *—SPIEL, *o*. (170) tusschenspel, *o*. *—SPRUCH, *m*. (66) voorloopig gewijsde, -vonnis, *o*. *—STAND, *m*. *—STELLUNG, *v*. tusschenstand, *m*. -stelling, *v*. *—STIMME, *v*. (171) alt, bovenstem, *v*. *—STUNDE, *v*. tusschenuur, uur van uitspanning, snipperuurtje, ledig uur, *o*. *—TIEFE, *v*. (18) afstand tusschen de sieraden eener dorische zuil, *m*. *—UMSTAND, *m*. toeval, voorval, *o*.; zie ZWISCHENBEGEBENHEIT. *—VERSAMMLUNG, *v*. buitentijds invallende-, buitengewone vergadering, *v*. *—WALL, *m*. (180) tusschenwal, *m*. *—WAND, *m*. zie SCHEIDEWAND. *—WEITE, *v*. tusschenruimte, -wijdte, *v*. afstand, *m*.; (18) middelstuk, middelschot, *o*. *—WORT, *o*. (151) tusschenwerpsel, *o*. *—ZEILE, *v*. zie ZWISCHENLINIE. *—ZEIT, *v*. tusschentijd, *m*. verloop van tijd, *o*. tijdruimte, *v*.
ZWISCHGOLD, *o*. tweekleurig goud, *o*.
ZWIST, *m*. *—IGKEIT, *v*. tweedragt, oneenigheid, *v*. twist, *m*. geschil, *o*. strijd, *m*. *—IG, *b*. *n*. zie UNEINIG.

Zwitschern, *o. w.* kwelen, kwetteren, neuriën, kwinkeleren; *spr. wie die Alten sungen, so zwitschern die Jungen*, zoo de ouden brommen piepen de jongen. *—, *o.* het gekweel, kwelen; kweling, kwinkelering, *v.*

Zwitter, *m.* tweeslachtig mensch, *m.* -dier, *o.*; bastaard, mesties; (9) gekristalliseerde tinerts, -looderts, *m.* *—**artig**, *—**haft**, *b. n.* als een bastaard; tweeslachtig. *—**blume**, *v.* tweeslachtige bloem, *v.* *—**käfer**, *m.* bastaard-, meiwormkever, *m.* *—**pflanze**, *v.* bastaardplant, *v.* *—**stock**, *m.* mijnlaag met gekristalliseerden tinerts, *v.*

Zwo, *b. n.* zie **Zwei**.

Zwölf, *b. n.* twaalf. *—, *v.* twaalf (als getal); *um — Uhr*, te twaalf ure ('s middags), te middernacht; *nach — Uhr*, na twaalven; *— Dutzend*, een gros, twaalf dozijn. *—**bote**, *m.* apostel, (een der twaalf apostelen), *m.* *—**botlich**, *b. n.* apostolisch. *—**eck**, *o.* twaalfhoek, *m.* *—**eckig**, *b. n.* twaalfhoekig. *—**er**, *m.* een van twaalf (personen, zaken); twaalf (als getal). *—**erlei**, *b. n.* twaalfderlei, van twaalf verschillende soorten. *—**fach**, *b. n.* twaalfvoudig; *— zusammenlegen*, in twaalven vouwen. *—**fingerdarm**, *m.* (106) twaalfvingerdarm, *m.* *—**jährig**, *b. n.* twaalfjarig. *—**löthig**, *b. n.* twaalf lood wegende. *—**monatlich**, *b. n.* jaarlijksch. *—**pfünder**, *m.* (5) twaalfponder, *m.* *—**pfündig**, *b. n.* twaalf pond wegende. *—**seitig**, *b. n.* twaalfzijdig, met twaalf zijden. *—**stündig**, *b. n.* twaalf uren durende. *—**stündner**, *m.* (9) mijnwerker welke twaalf uren daags arbeidt, *m.* *—**tägig**, *b. n.* twaalfdaagsch.

Zwölfte, *b. n. der, die, das —*, de -, het twaalfde; *der — des Monats*, de twaalfde (dag) der maand.

Zwölftel, *o.* twaalfde gedeelte, *o.* *—**format**, *o.* formaat in twaalven, duodecimo, in 12°., *o.*

Zwölften, *mv.* de twaalf nachten tusschen kersmis en driekoningen. *—**s**, *bijw.* ten twaalfde, in de twaalfde plaats.

Zwölfter, *m.* dozijn, *o.*

Zwuntsche, *v.* groenvink, *m.*

Zyland, *m.* zie **Seidelbast**.

Zylinder, *m.* zie **Cylinder**.

Zymbel, *v.* zie **Cymbel**.

Zypresse, *v.* zie **Cypresse**.

Zyselmaus, *v.* bergrat, -rot, *v.*

LIJST DER ONREGELMATIGE WERKWOORDEN IN DE HOOGDUITSCHE TAAL.

VERZEICHNISS DER UNREGELMÄSSIGEN ZEITWÖRTER IN DER DEUTSCHEN SPRACHE.

De zamengestelde werkwoorden worden als hunne grondwoorden vervoegd.

Die zusammengesetzten Zeitwörter werden wie die einfachen conjugirt.

*(De met een * geteekende werkwoorden zijn ook regelmatig.*
*Die mit einem * bezeichneten Zeitwörter sind auch regelmässig).*

ONBEPAALDE WIJS. INFINITIV.	TEGENW. TIJD DER AANT. WIJS. PRÄSENS DES INDICATIVS.	ONVOLM. VERL. OF EERSTE BETR. VERL. TIJD. IMPERFECTUM. VAN DE AANT. WIJS. DES INDICATIVS.	VAN DE BIJV. WIJS. DES CONJUNCTIVS.	GEBIEDENDE WIJS. IMPERATIV.	VERL. DEELW. PARTICIP.
*BACKEN.	ich backe, du bäckst, er bäckt; wir backen enz.	ich buk.	ich büke.	backe.	gebacken.
BEDINGEN.	ich bedinge, du bedingst, er bedingt.	ich bedung.	ich bedünge.	bedinge.	bedungen.
BEFEHLEN.	ich befehle, du befiehlst, er befiehlt, wir befehlen enz.	ich befahl.	ich beföhle.	befiehl.	befohlen.
BEFLEISSEN.	ich befleisse, du befleissest, er befleisst.	ich befliss.	ich beflisse.	befleisse, (befleiss).	beflissen.
BEGINNEN.	ich beginne, du beginnst, er beginnt.	ich begann, (begonn).	ich begänne, (begönne).	beginne, (beginn).	begonnen.
BEISSEN.	ich beisse, du beissest, er beisst.	ich biss.	ich bisse.	beisse, (beiss).	gebissen.
*BEKLEMMEN.	ich beklemme, du beklemmst, er beklemmt.	ich beklomm.	ich beklömme.	beklemme.	beklommen
*BELLEN.	ich belle, du bellest, (billst), er bellt, (billt).	ich boll.	ich bölle.	belle, (bill).	gebollen.
BERGEN.	ich berge, du birgst, er birgt.	ich barg.	ich bärge.	birg.	geborgen.
BERSTEN.	ich berste, du berstest, (birstest), er berstet, (birst).	ich borst, (barst).	ich börste, (bärste).	berste.	geborsten.
BESINNEN.	ich besinne, du besinnest, er besinnt.	ich besann, (besonn).	ich besänne, (besönne).	besinne.	besonnen.
BESITZEN.	ich besitze, du besitzest, er besitzt.	ich besass.	ich besässe.	besitze.	besessen.
BETRÜGEN.	ich betrüge, du betrügest, er betrügt.	ich betrog.	ich betröge.	betrüge.	betrogen.
*BEWEGEN.	ich bewege, du bewegst, er bewegt.	ich bewog.	ich bewöge.	bewege.	bewògen.
BIEGEN.	ich biege, du biegst, er biegt.	ich bog.	ich böge.	biege.	gebogen.
BIETEN.	ich biete, du bietest, er bietet.	ich bot.	ich böte.	biete.	geboten.
BINDEN.	ich binde, du bindest, er bindet.	ich band.	ich bände.	binde.	gebunden.
BITTEN.	ich bitte, du bittest, er bittet.	ich bat.	ich bäte.	bitte.	gebeten.
BLASEN.	ich blase, du bläsest, er bläset, (bläst).	ich blies.	ich bliese.	blase.	geblasen.

ONBEPAALDE WIJS. INFINITIV.	TEGENW. TIJD DER AANT. WIJS. PRÄSENS DES INDICATIVS.	ONVOLM. VERL. OF EERSTE BETR. VERL. TIJD. IMPERFECTUM. VAN DE AANT. WIJS. DES INDICATIVS.	VAN DE BIJV. WIJS. DES CONJUNCTIVS.	GEBIEDENDE WIJS. IMPERATIV.	VERL. DEELW. PARTICIP.
BLEIBEN.	ich bleibe, du bleibst, er bleibt.	ich blieb.	ich bliebe.	bleibe.	geblieben.
*BRATEN.	ich brate, du brätst, er brät.	ich briet.	ich briete.	brate.	gebraten.
BRECHEN.	ich breche, du brichst, er bricht.	ich brach.	ich bräche.	brich, (breche).	gebrochen.
BRENNEN.	ich brenne, du brennst, er brennt.	ich brannte.	ich brennete.	brenne.	gebrannt.
BRINGEN.	ich bringe, du bringst, er bringt.	ich brachte.	ich brächte.	bringe.	gebracht.
*DAUCHTEN.	es däucht.	es däuchte, (dauchte).	es däuchte.		gedaucht, (gedäucht).
DENKEN.	ich denke, du denkest, er denkt.	ich dachte.	ich dächte.	denke.	gedacht.
*DINGEN.	ich dinge, du dingest, er dingt.	ich dung.	ich dünge.	dinge.	gedungen.
DRESCHEN.	ich dresche, du drischest, er drischet, (drischt).	ich drasch, (drosch).	ich dräsche, (drösche).	drisch.	gedroschen.
DRINGEN.	ich dringe, du dringest, er dringt.	ich drang.	ich dränge.	dringe.	gedrungen.
DÜRFEN.	ich darf, du darfst, er darf; wir dürfen enz.	ich durfte.	ich dürfte.		gedurft.
EMPFANGEN.	ich empfange, du empfängst, er empfängt.	ich empfing.	ich empfinge.	empfange.	empfangen.
EMPFEHLEN.	ich empfehle, du empfiehlst, er empfiehlt.	ich empfahl.	ich empföhle.	empfiehl.	empfohlen.
EMPFINDEN.	ich empfinde, du empfindest, er empfindet.	ich empfand.	ich empfände.	empfinde.	empfunden.
ERBLEICHEN.	ich erbleiche, du erbleichst, er erbleicht.	ich erblich.	ich erbliche.	erbleiche.	erblichen.
*ERSCHALLEN.	ich erschalle, du erschallst, er erschallt.	ich erscholl.	ich erschälle.	erschalle.	erschollen.
ERSCHRECKEN.	ich erschrecke, du erschrickst, er erschrickt.	ich erschrack.	ich erschräcke.	erschrick.	erschrocken.
ERWÄGEN.	ich erwäge, du erwägst, er erwägt.	ich erwog.	ich erwöge.	erwäge.	erwogen.
ESSEN.	ich esse, du issest, er isst.	ich ass.	ich ässe.	iss.	gegessen.
FAHEN.	ich fahe, du fähest, er fähet.	ich fahte.	ich fahete.	fahe.	gefahen.
FAHREN.	ich fahre, du fährst, er fährt.	ich fuhr.	ich führe.	fahre.	gefahren.
FALLEN.	ich falle, du fällst, er fällt.	ich fiel.	ich fiele.	falle.	gefallen.
FANGEN.	ich fange, du fängst, er fängt.	ich fung.	ich finge.	fange.	gefangen.
FECHTEN.	ich fechte, du fichtst, er ficht.	ich focht.	ich föchte.	fechte, (ficht).	gefochten.
FINDEN.	ich finde, du findest, er findet.	ich fand.	ich fände.	finde.	gefunden.
FLECHTEN.	ich flechte, du flechtest, (flichtst), er flicht.	ich flocht.	ich flöchte.	flicht.	geflochten.
FLIEGEN.	ich fliege, du fliegst, er fliegt.	ich flog.	ich flöge.	fliege.	geflogen.
FLIEHEN.	ich fliehe, du fliehest, (fleuchst), er fliehet, (fleucht).	ich floh.	ich flöhe.	fliehe, (fleuch).	geflohen.
FLIESSEN.	ich fliesse, du fliessest, (fleussest), er fliesst, (fleusst).	ich floss.	ich flösse.	fliesse, (fleuss).	geflossen.
*FRAGEN.	ich frage, du frägst, er frägt.	ich frug.	ich früge.	frage.	gefragt.
FRESSEN.	ich fresse, du frissest, er frisst.	ich frass.	ich frässe.	friss.	gefressen.

ONBEPAALDE WIJS. INFINITIV.	TEGENW. TIJD DER AANT. WIJS. PRÄSENS DES INDICATIVS.	ONVOLM. VERL. OF EERSTE BETR. VERL. TIJD. IMPERFECTUM. VAN DE AANT. WIJS. DES INDICATIVS.	VAN DE BIJV. WIJS. DES CONJUNCTIVS.	GEBIEDENDE WIJS. IMPERATIV.	VERL. DEELW. PARTICIP.
FRIEREN.	ich friere, du frierest, (freurst), er friert, (freurt).	ich fror.	ich fröre.	frier.	gefroren.
GÄHREN.	ich gähre, du gährst, (gierst), er gährt, (giert).	ich gohr.	ich göhre.	gähre.	gegohren.
GEBÄREN.	ich gebäre, du gebärst, (gebierst), er gebärt, (gebiert).	ich gebar.	ich gebäre.	gebäre, (gebier).	geboren.
GEBEN.	ich gebe, du giebst, er giebt.	ich gab.	ich gäbe.	gieb.	gegeben.
GEDEIHEN.	ich gedeihe, du gedeihest, er gedeiht.	ich gedieh.	ich gediehe.	gedeihe.	gediehen.
GEHEN.	ich gehe, du gehst, er geht.	ich ging.	ich ginge.	geh, (gehe).	gegangen.
GELINGEN.	ich gelinge, du gelingst, er gelingt.	ich gelang.	ich gelänge.	gelinge.	gelungen.
GELTEN.	ich gelte, du giltst, er gilt.	ich galte, (golt).	ich gälte, (gölte).	gelte, (gilt).	gegolten.
GENESEN.	ich genese, du genesest, er geneset.	ich genass.	ich genäse.	genese.	genesen.
GENIESSEN.	ich geniesse, du geniessest, er geniesst.	ich genoss.	ich genösse.	geniesse.	genossen.
GESCHEHEN.	es geschiehet, (geschicht).	es geschah.	es geschähe.	es geschehe.	geschehen.
GEWINNEN.	ich gewinne, du gewinnst, er gewinnt.	ich gewann.	ich gewönne, (gewänne).	gewinne.	gewonnen.
GIESSEN.	ich giesse, du giessest, er giesst.	ich goss.	ich gösse.	giesse, (giess).	gegossen.
GLEICHEN.	ich gleiche, du gleichst, er gleicht.	ich glich.	ich gliche.	gleiche.	geglichen.
*GLEISSEN.	ich gleisse, du gleissest, er gleisst.	ich gliss.	ich glisse.	gleiss.	geglissen.
GLEITEN.	ich gleite, du gleitest, er gleitet.	ich glitt.	ich glitte.	gleite.	geglitten.
*GLIMMEN.	ich glimme, du glimmst, er glimmt.	ich glomm.	ich glömme.	glimme.	geglommen.
*GÖNNEN.	ich gönne, du gönnest, er gönnet.	ich gönnte.	ich gönnete.	gönne.	gegönnt.
GRABEN.	ich grabe, du gräbst, er gräbt.	ich grub.	ich grübe.	grabe.	gegraben.
GREIFEN.	ich greife, du greifst, er greift.	ich griff.	ich griffe.	greif.	gegriffen.
HABEN.	ich habe, du hast, er hat; wir haben, ihr habet, [sie haben.	ich hatte.	ich hätte.	habe.	gehabt.
HALTEN.	ich halte, du hälst, er hält.	ich hielt.	ich hielte.	halt.	gehalten.
HANGEN.	ich hange, du hängst, er hängt.	ich hing.	ich hinge.	hange.	gehangen.
HAUEN.	ich haue, du hauest, er hauet.	ich hieb.	ich hiebe.	haue.	gehauen.
HEBEN.	ich hebe, du hebst, er hebt.	ich hob, (hub).	ich höbe, (hübe).	heb, (hebe).	gehoben.
HEISSEN.	ich heisse, du heissest, er heisst.	ich hiess.	ich hiesse.	heisse.	geheissen.
HELFEN.	ich helfe, du hilfst, er hilft.	ich half.	ich hälfe, (hülfe).	hilf.	geholfen.
KEIFEN.	ich keife, du keifst, er keift.	ich kiff.	ich kiffe.	keife, (keif).	gekiffen.
KENNEN.	ich kenne, du kennest, er kennt.	ich kannte.	ich kennete.	kenne.	gekannt.
KLIEBEN.	ich kliebe, du kliebst, er kliebt.	ich klob.	ich klöbe.	klieb.	gekloben.
*KLIMMEN.	ich klimme, du klimmst, er klimmt.	ich klomm.	ich klömme.	klimme.	geklommen.
KLINGEN.	ich klinge, du klingest, er klingt.	ich klang.	ich klänge.	klinge.	geklungen.

I.

ONBEPAALDE WIJS. INFINITIV.	TEGENW. TIJD DER AANT. WIJS. PRÄSENS DES INDICATIVS.	ONVOLM. VERL. OF EERSTE BETR. VERL. TIJD. IMPERFECTUM. VAN DE AANT. WIJS. DES INDICATIVS.	VAN DE BIJV. WIJS. DES CONJUNCTIVS.	GEBIEDENDE WIJS. IMPERATIV.	VERL. DEELW. PARTICIP.
KNEIFEN.	ich kneife, du kneifst, er kneift.	ich kniff.	ich kniffe.	kneife.	gekniffen.
***KNEIPEN.**	ich kneipe, du kneipst, er kneipt.	ich knipp.	ich knippe.	kneipe.	geknippen.
KOMMEN.	ich komme, du kommst, (kömmst), er kommt,	ich kam.	ich käme.	komm.	gekommen.
KÖNNEN.	ich kann, du kannst, er kann. [(kömmt).	ich kannte.	ich könnte.		gekonnt.
KRIECHEN.	ich krieche, du kriechst, (kreuchst), er kriecht,	ich kroch.	ich kröche.	krieche, (kreuch).	gekrochen.
KÜHREN.	ich kühre, du kührest, er kührt. [(kreucht).	ich kohr.	ich köhre.	kühre.	gekohren.
LADEN.	ich lade, du ladest, (lädst), er ladet, (lädt).	ich lud.	ich lüde.	lade.	geladen.
LASSEN.	ich lasse, du lässest, er lässt, (lässet).	ich liess.	ich liesse.	lass, (lässe).	gelassen.
LAUFEN.	ich laufe, du läufst, er läuft.	ich lief.	ich liefe.	lauf, (laufe).	gelaufen.
LEIDEN.	ich leide, du leidest, er leidet.	ich litt.	ich litte.	leide.	gelitten.
LEIHEN.	ich leihe, du leihest, er leihet.	ich lieh.	ich liehe.	leihe.	geliehen.
LESEN.	ich lese, du liesest, er lieset, (liest).	ich las.	ich läse.	lies.	gelesen.
LIEGEN.	ich liege, du liegst, er liegt.	ich lag.	ich läge.	liege.	gelegen.
LÖSCHEN.	ich lösche, du lischest, er lischt.	ich losch.	ich lösche.	lösche.	geloschen.
LÜGEN.	ich lüge, du lügst, (leugst), er lügt, (leugt).	ich log.	ich löge.	lüge, (leug).	gelogen.
MAHLEN.	ich mahle, du mahlst, (mählst), er mahlt, (mählt).	ich mahlte, (muhl).	ich mahlete, (mählte).	mahle.	gemahlen.
MEIDEN.	ich meide, du meidest, er meidet.	ich mied.	ich miede.	meide.	gemieden.
MELKEN.	ich melke, du melkest, (milkst), er melkt, (milkt).	ich molke.	ich mölke.	melke.	gemolken.
MESSEN.	ich messe, du missest, er misst.	ich mass.	ich mässe.	miss.	gemessen.
MÖGEN.	ich mag, du magst, er mag; wir mögen, enz.	ich mochte.	ich möchte.		gemocht.
MUSSEN.	ich muss, du musst, er muss; wir müssen, ihr	ich musste.	ich müsste.		gemusst.
NEHMEN.	ich nehme, du nimmst, er nimmt. [müsst, sie müssen.	ich nahm.	ich nähme.	nimm.	genommen.
NENNEN.	ich nenne, du nennst, er nennt.	ich nannte.	ich nennete.	nenne.	genannt.
PFEIFEN.	ich pfeife, du pfeifst, er pfeift.	ich pfiff.	ich pfiffe.	pfeif.	gepfiffen.
***PFLEGEN.**	ich pflege, du pflegst, er pflegt.	ich pflog.	ich pflöge.	pflege.	gepflogen.
PREISEN.	ich preise, du preisest, er preist.	ich pries.	ich priese.	preise.	gepriesen.
QUELLEN.	ich quelle, du quillst, er quillt.	ich quoll.	ich quölle.	quill.	gequollen.
RATHEN.	ich rathe, du räthst, er räth.	ich rieth.	ich riethe.	rathe.	gerathen.
REIBEN.	ich reibe, du reibst, er reibt.	ich rieb.	ich riebe.	reibe.	gerieben.
REISSEN.	ich reisse, du reissest, er reisst.	ich riss.	ich risse.	reisse.	gerissen.
REITEN.	ich reite, du reitest, er reitet.	ich ritt.	ich ritte.	reite.	geritten.
***RENNEN.**	ich renne, du rennest, er rennt.	ich rannte.	ich rennete.	renne.	gerannt.

ONBEPAALDE WIJS. INFINITIV.	TEGENW. TIJD DÈR AANT. WIJS. PRÄSENS DES INDICATIVS.	ONVOLM. VERL. OF EERSTE BETR. VERL. TIJD. IMPERFECTUM. VAN DE AANT. WIJS. DES INDICATIVS.	VAN DE BIJV. WIJS. DES CONJUNCTIVS.	GEBIEDENDE WIJS. IMPERATIV.	VERL. DEELW. PARTICIP.
RIECHEN.	ich rieche, du riechest, (reuchst), er riecht, (reucht).	ich roch.	ich röche.	riech.	gerochen.
RINGEN.	ich ringe, du ringst, er ringt.	ich rang.	ich ränge.	ringe.	gerungen.
RINNEN.	ich rinne, du rinnst, er rinnt.	ich rann.	ich ränne.	rinne.	geronnen.
RUFEN.	ich rufe, du rufst, er ruft.	ich rief.	ich riefe.	rufe.	gerufen.
SALZEN.	ich salze, du salzest, er salzt.	ich salzte.	ich salzete.	salze.	gesalzen.
SAUFEN.	ich saufe, du saufst, (säufst), er sauft, (säuft).	ich soff.	ich söffe.	saufe, (sauf).	gesoffen.
SAUGEN.	ich sauge, du saugst, er saugt.	ich sog.	ich söge.	sauge.	gesogen.
SCHAFFEN.	ich schaffe, du schaffst, er schafft.	ich schuf.	ich schäfe.	schaffe.	geschaffen.
SCHEIDEN.	ich scheide, du scheidest, er scheidet.	ich schied.	ich schiede.	scheide.	geschieden.
SCHEINEN.	ich scheine, du scheinst, er scheint.	ich schien.	ich schiene.	scheine.	geschienen.
SCHEISSEN.	ich scheisse, du scheissest, er scheisst.	ich schiss.	ich schisse.	scheiss.	geschissen.
SCHELTEN.	ich schelte, du schiltst, er schilt.	ich schalte.	ich schälte, (schölte).	schilt.	gescholten.
SCHEREN.	ich schere, du schierst, er schiert.	ich schor.	ich schöre.	schere, (schier).	geschoren.
SCHIEBEN.	ich schiebe, du schiebst, er schiebt.	ich schob.	ich schöbe.	schieb, (schiebe).	geschoben.
SCHIESSEN.	ich schiesse, du schiessest, er schiesst.	ich schoss.	ich schösse.	schiess, (schiesse).	geschossen.
SCHINDEN.	ich schinde, du schindest, er schindet.	ich schund.	ich schünde.	schinde.	geschunden.
SCHLAFEN.	ich schlafe, du schläfst, er schläft.	ich schlief.	ich schliefe.	schlaf, (schlafe).	geschlafen.
SCHLAGEN.	ich schlage, du schlägst, er schlägt.	ich schlug.	ich schlüge.	schlage.	geschlagen.
SCHLEICHEN.	ich schleiche, du schleichst, er schleicht.	ich schlich.	ich schliche.	schleiche.	geschlichen.
*SCHLEIFEN.	ich schleife, du schleifst, er schleift.	ich schliff.	ich schliffe.	schleif, (schleife).	geschliffen.
SCHLEISSEN.	ich schleisse, du schleissest, er schleisst.	ich schliss.	ich schlisse.	schleiss, (schleisse).	geschlissen.
SCHLIEFEN.	ich schliefe, du schliefest, (schleufst), er schlieft, [(schleuft).	ich schloff.	ich schlöffe.	schliefe, (schleuf).	geschloffen.
SCHLIESSEN.	ich schliesse, du schliessest, (schleusst), er schliesst,	ich schloss.	ich schlösse.	schliesse, (schleuss).	geschlossen.
SCHLINGEN.	ich schlinge, du schlingst, er schlingt. [(schleusst).	ich schlang, (schlung).	ich schlänge, (schlünge).	schlinge.	geschlungen.
SCHMEISSEN.	ich schmeisse, du schmeissest, er schmeisst.	ich schmiss.	ich schmisse.	schmeiss, (schmeis-	geschmissen.
*SCHMELZEN.	ich schmelze, du schmilzest, er schmilzt.	ich schmolz.	ich schmölze.	schmilz. [se).	geschmolzen.
*SCHNAUBEN.	ich schnaube, du schnaubest, er schnaubet.	ich schnob.	ich schnöbe.	schnaube.	geschnoben.
SCHNEIDEN.	ich schneide, du schneidest, er schneidet.	ich schnitt.	ich schnitte.	schneide.	geschnitten.
SCHNEIEN.	es schneiet.	es schnie.	es schnie.		geschnien.
SCHNIEBEN.	ich schniebe, du schniebst, er schniebt.	ich schnob.	ich schnöbe.	schniebe.	geschnoben.
*SCHRAUBEN.	ich schraube, du schraubst, er schraubt.	ich schrob.	ich schröbe.	schraube.	geschroben.

ONBEPAALDE WIJS. INFINITIV.	TEGENW. TIJD DER AANT. WIJS. PRÄSENS DES INDICATIVS.	ONVOLM. VERL. OF EERSTE BETR. VERL. TIJD. IMPERFECTUM. VAN DE AANT. WIJS. DES INDICATIVS.	VAN DE BIJV. WIJS. DES CONJUNCTIVS.	GEBIEDENDE WIJS. IMPERATIV.	VERL. DEELW. PARTICIP.
SCHREIBEN.	ich schreibe, du schreibst, er schreibt.	ich schrieb.	ich schriebe.	schreibe.	geschrieben.
SCHREIEN.	ich schreie, du schreiest, er schreiet.	ich schrie.	ich schrie.	schrei, (schreie).	geschrien.
SCHREITEN.	ich schreite, du schreitest, er schreitet.	ich schritt.	ich schritte.	schreite.	geschritten.
SCHWÄREN.	ich schwäre, du schwärst, er schwärt.	ich schwör.	ich schwöre.	schwäre.	geschworen.
SCHWEIGEN.	ich schweige, du schweigst, er schweigt.	ich schwieg.	ich schwiege.	schweig.	geschwiegen.
*SCHWELLEN.	ich schwelle, du schwillst, er schwillt.	ich schwoll.	ich schwölle.	schwill.	geschwollen.
SCHWIMMEN.	ich schwimme, du schwimmst, er schwimmt.	ich schwamm.	ich schwämme.	schwimme.	geschwom-men.
					[den.
SCHWINDEN.	ich schwinde, du schwindest, er schwindet.	ich schwand.	ich schwände.	schwinde.	geschwun-
SCHWINGEN.	ich schwinge, du schwingst, er schwingt.	ich schwang, (schwung).	ich schwänge, (schwünge).	schwinge.	geschwun-gen.
SCHWÖREN.	ich schwöre, du schwörst, er schwört.	ich schwor, (schwur).	ich schwöre, (schwüre).	schwöre.	geschworen.
SEHEN.	ich sehe, du siehst, (sehest), er sieht.	ich sah, (sahe).	ich sähe.	sieh, (siehe).	gesehen.
SEIN.	ich bin, du bist, er ist; wir sind, ihr seid, sie sind (*).	ich war, du warst, er war.	ich wäre.	sei.	gewesen.
SENDEN.	ich sende, du sendest, er sendet.	ich sandte.	ich sendete.	sende.	gesandt.
SIEDEN.	ich siede, du siedest, er siedet.	ich sott.	ich sötte.	siede.	gesotten.
SINGEN.	ich singe, du singest, er singet.	ich sang.	ich sänge.	singe.	gesungen.
SINKEN.	ich sinke, du sinkst, er sinkt.	ich sank.	ich sänke.	sinke.	gesunken.
SINNEN.	ich sinne, du sinnst, er sinnt.	ich sann.	ich sänne, (sönne).	sinne.	gesonnen.
SITZEN.	ich sitze, du sitzest, er sitzet, (sitzt).	ich sass.	ich sässe.	sitze.	gesessen.
SOLLEN.	ich soll, du sollst, er soll.	ich sollte.	ich sollte.		gesollt.
SPALTEN.	ich spalte, du spaltest, (spältst), er spaltet.	ich spaltete.	ich spaltete.	spalte.	gespalten.
SPEIEN.	ich speie, du speiest, (speist), er speit.	ich spie.	ich spie.	speie, (spei).	gespien.
SPINNEN.	ich spinne, du spinnst, er spinnt.	ich spann, (sponn).	ich spänne, (spönne).	spinne.	gesponnen.
SPLEISSEN.	ich spleisse, du spleissest, er spleisst.	ich spliss.	ich splisse.	spleisse.	gesplissen.
SPRECHEN.	ich spreche, du sprichst, er spricht.	ich sprach.	ich spräche.	sprich.	gesprochen.
SPRIESSEN.	ich spriesse, du spriessest, (spreussest), er spriesst,	ich spross.	ich sprösse.	spriesse, (spreuss).	gesprossen.
SPRINGEN.	ich springe, du springst, er springt. [(spreusst).	ich sprang, (sprung).	ich spränge, (sprünge).	springe.	gesprungen.
STECHEN.	ich steche, du stichst, er sticht.	ich stach.	ich stäche.	stich.	gestochen.

(*) *Tegenw. tijd der bijvoeg. wijs:* } ich sei, du seist, er sei; wir seied, ihr seiet, sie seien.
Präsens des Conjunctivs: }

ONBEPAALDE WIJS. INFINITIV.	TEGENW. TIJD DER AANT. WIJS. PRÄSENS DES INDICATIVS.	ONVOLM. VERL. OF EERSTE BETR. VERL. TIJD. IMPERFECTUM. VAN DE AANT. WIJS. DES INDICATIVS.	ONVOLM. VERL. OF EERSTE BETR. VERL. TIJD. IMPERFECTUM. VAN DE BIJV. WIJS. DES CONJUNCTIVS.	GEBIEDENDE WIJS. IMPERATIV.	VERL. DEELW. PARTICIP.
*STECKEN.	ich stecke, du steckst, er steckt.	ich stak, (steckte).	ich stäke.	stecke.	gesteckt.
STEHEN.	ich stehe, du stehest, er steht.	ich stand, (stund).	ich stände, (stünde).	stehe.	gestanden.
STEHLEN.	ich stehle, du stiehlst, er stiehlt.	ich stahl, (stohl).	ich stähle, (stöhle).	stiehl.	gestohlen.
STEIGEN.	ich steige, du steigst, er steigt.	ich stieg.	ich stiege.	steige.	gestiegen.
STERBEN.	ich sterbe, du stirbst, er stirbt.	ich starb.	ich stärbe, (stürbe).	stirb.	gestorben.
STIEBEN.	ich stiebe, du stiebst, er stiebt.	ich stob.	ich stöbe.	stieb.	gestoben.
STINKEN.	ich stinke, du stinkst, er stinkt.	ich stank.	ich stänke.	stinke.	gestunken.
STOSSEN.	ich stosse, du stössest, er stösst.	ich stiess.	ich stiesse.	stoss.	gestossen.
STREICHEN.	ich streiche, du streichst, er streicht.	ich strich.	ich striche.	streiche.	gestrichen.
STREITEN.	ich streite, du streitest, er streitet.	ich stritt.	ich stritte.	streite.	gestritten.
THUN.	ich thue, du thust, er thut.	ich that.	ich thäte.	thu, (thue).	gethan.
TRAGEN.	ich trage, du trägst, er trägt.	ich trug.	ich trüge.	trage.	getragen.
TREFFEN.	ich treffe, du triffst, er trifft.	ich traf.	ich träfe.	triff.	getroffen.
TREIBEN.	ich treibe, du treibest, er treibt.	ich trieb.	ich triebe.	treibe.	getrieben.
TRETEN.	ich trete, du trittst, er tritt.	ich trat.	ich träte.	tritt.	getritten.
TRIEFEN.	ich triefe, du triefst, (treufst), er trieft, (treuft).	ich troff.	ich tröffe.	triefe.	getroffen.
TRIEGEN. TRÜGEN. }	ich triege, du triegst, (treugst), er triegt, (treugt).	ich trog.	ich tröge.	triege, (trüg).	getrogen.
TRINKEN.	ich trinke, du trinkst, er trinkt.	ich trank, (trunk).	ich tränke, (trünke).	trink.	getrunken.
VERBLEICHEN.	ich verbleiche, du verbleichest, er verbleicht.	ich verblich.	ich verbliche.	verbleiche.	verblichen.
VERDERBEN.	ich verderbe, du verdirbst, er verdirbt.	ich verdarb, (verdurb).	ich verdärbe, (verdür-	verdirb.	verdorben.
VERDRIESSEN.	es verdriesst.	es verdross.	es verdrösse. [be).		verdrossen.
VERGESSEN.	ich vergesse, du vergissest, er vergisst.	ich vergass.	ich vergässe.	vergiss.	vergessen.
VERGLEICHEN.	ich vergleiche, du vergleichest, er vergleicht.	ich verglich.	ich vergliche.	vergleiche.	verglichen.
*VERHEHLEN.	ich verhehle, du verhehlst, er verhehlt.	ich verhehlte.	ich verhehlete.	verhehle.	verhehlet, (verhohlen).
VERLIEREN.	ich verliere, du verlierst, (verleurst), er verliert,	ich verlor.	ich verlöre.	verliere, (verleure).	verloren.
*VERLÖSCHEN.	ich verlösche, du verlischest, er verlischt. [(verleurt).	ich verlosch.	ich verlösche.	verlisch, (verlösche)	verloschen.
VERWIRREN.	ich verwirre, du verwirrst, er verwirrt.	ich verworr.	ich verwörre.	verwirre.	verworren.
WACHSEN.	ich wachse, du wächsest, er wächst.	ich wuchs.	ich wüchse.	wachse.	gewachsen.
*WÄGEN.	ich wäge, du wägst, er wägt.	ich wog.	ich wöge.	wäge.	gewogen.
WASCHEN.	ich wasche, du wäschest, er wäscht.	ich wusch.	ich wüsche.	wasche.	gewaschen.

ONBEPAALDE WIJS. INFINITIV.	TEGENW. TIJD DER AANT. WIJS. PRÄSENS DES INDICATIVS.	ONVOLM. VERL. OF EERSTE BETR. VERL. TIJD. IMPERFECTUM. VAN DE AANT. WIJS. DES INDICATIVS.	VAN DE BIJV. WIJS. DES CONJUNCTIVS.	GEBIEDENDE WIJS. IMPERATIV.	VERL. DEELW. PARTICIP.
*WEBEN.	ich webe, du webest, er webet.	ich wob.	ich wöbe.	webe.	gewoben.
WEICHEN.	ich weiche, du weichst, er weicht.	ich wich.	ich wiche.	weiche.	gewichen.
WEISEN.	ich weise, du weisest, er weist.	ich wies.	ich wiese.	weis, (weise).	gewiesen.
*WENDEN.	ich wende, du wendest, er wendet.	ich wandte.	ich wendete.	wende.	gewanden.
WERBEN.	ich werbe, du wirbst, er wirbt.	ich warb.	ich wärbe, (würbe).	wirb.	geworben.
WERDEN.	ich werde, du wirst, er wird.	ich ward, (wurde).	ich würde.	werde.	geworden.
WERFEN.	ich werfe, du wirfst, er wirft.	ich warf, (wurf).	ich würfe.	wirf.	geworfen.
WIEGEN.	ich wiege, du wiegst, er wiegt.	ich wog.	ich wöge.		gewogen.
WINDEN.	ich winde, du windest, er windet.	ich wand.	ich wände.	winde.	gewunden.
*WIRREN.	ich wirre, du wirrest, er wirrt.	ich worr.	ich wörre.	wirre.	geworren.
WISSEN.	ich weiss, du weisst, er weiss.	ich wusste.	ich wüsste.	wisse.	gewusst.
WOLLEN.	ich will, du willst, er will.	ich wollte.	ich wollte.	wolle.	gewollt.
ZEIHEN.	ich zeihe, du zeihest, er zeihet.	ich zieh.	ich ziehe.	zeihe.	geziehen.
ZIEHEN.	ich ziehe, du ziehest, (zeuchst, zeugst), er zieht, [(zeucht, zeugt).	ich zog.	ich zöge.	zieh, (zeuch).	gezogen.
ZWINGEN.	ich zwinge, du zwingest, er zwinget.	ich zwang.	ich zwänge.	zwinge.	gezwungen.

LIJST VAN DOOP- EN EIGENNAMEN.
VERZEICHNISS VON TAUFNAMEN UND EIGENNAMEN.

Adelbert, *m*. Adelbert, Adalbert.
Adelgund, *v*. Adelgonde.
Adelheit, *v*. Adelheid, Adelaïde.
Adolph, *m*. Adolf.
Adrian, *m*. Adriaan, Adrianus.
Aegidius, *m*. Egidius.
Agathe, *v*. Agatha.
Agnes, **Agnese**, **Agnesia**, *v*. Agnes, Agneta, Agniet.
Ahasverus, *m*. Assuerus, Ahasverus.
Alarich, *m*. Alarik.
Albert, **Albrecht**, *m*. Albert, Albertus, Adelbert, Albrecht.
Albin, *m*. Albinus.
Alexia, **Else**, **Ilse**, *v*. Alexia, Alida, Elsje.
Alfried, *m*. Alfridus, Alfred.
Alphons, *m*. Alfonsus.
Amadeus, *m*. Amadeus; zie **Gottlieb**.
Amalie, *v*. Amalia, Amelia.
Andreas, *m*. Andreas, Andries, Dries.
Angelica, *v*. Angelika, Engelina, Engel, Engeltje.
Anna, **Aennchen**, *v*. Anna, Antje, Naatje.
Anselm, *m*. Anselmus, Ansel.
Anton, *m*. Antonius, Antonie, Antoon, Toon, Teunis.
Archibald, *m*. Archimbald.
Arnold, *m*. Arnoldus, Arnold, Arnoud.
Arnulph, *m*. Arnulf, Arnulph, Arnulfus.
August, *m*. Augustus, August.
Austin, **Augustinus**, *m*. Augustinus, Augustijn.
Babette, *v*. Babet, Betje, Lijsje.
Balduin, *m*. Boudewijn, Balduinus.
Baldus, **Balt**, *m*. Baldus, Bald, Balt.
Balzer, *m*. Balthazar.
Baptista, *m*. Baptist.
Barbara, **Bärbel**, *v*. Barbara, Barbera, Batje.
Barnabas, **Barnabus**, *m*. Barnabas.
Bartholomäus, **Barthel**, *m*. Bartholomeus, Bart, Bartelt.
Basil, *m*. Basilius.
Bastian, *m*. Bastiaan, Sebastiaan.
Bathilde, **Bathildis**, *v*. Bouthilde, Bouthildis, Bathilda.
Beatrix, *v*. Beatrix, Badeloch.
Benedict, *m*. Benediktus.
Benedicte, *v*. Benedikta.
Bernhard, *m*. Bernard, Bernhard, Bernardus, Nardus, Barend.
Bertha, *v*. Bertha, Berta.
Bertram, **Bertrand**, *m*. Bertrand.
Betty, *v*. Elsje, Els.
Blanca, *v*. Blanka.
Blasius, *m*. Blazius.
Cäcil, *m*. Cecil.
Cäcilia, *v*. Cecilia.
Carl, **Karl**, *m*. Karel.
Caroline, *v*. Karolina, Lina, Lientje.
Charlotte, **Lottchen**, **Lotte**, *v*. Charlotte, Lotje.
Christian, *m*. Christiaan, Kristiaan, Kris.
Christine, *v*. Christina, Kristina, Krisje, Stijntje.
Christoph, *m*. Christophorus, Kris, Kristoffel, Stoffel.
Clara, **Clärchen**, *v*. Klara, Klaartje.
Claudia, *v*. Klaudina.
Claudius, *m*. Klaudius.
Claus, **Klaus**, **Nicolaus**, *m*. Nikolaas, Klaas.
Clemens, *m*. Klemens.
Cölestin, *m*. Celestinus.
Conrad, *m*. Koenraad, Koenradijn, Koen.
Constantia, *v*. Konstantia.
Constantinus, *m*. Konstantinus, Konstantijn, Konstans.
Cornelia, *v*. Kornelia, Leentje, Neeltje.
Cornelius, *m*. Kornelis, Kees.
Cosmus, *m*. Kosmus.
Crispin, *m*. Krispijn, Krispinus.
Damianus, *m*. Damiaan, Daam.
Daniel, *m*. Daniël.
Deborah, *v*. Debora.
Dietrich, *m*. Diederik, Diederijk, Dirk.
Dionysius, *m*. Diopisius, Denis.
Dominica, *v*. Dominika.
Dominicus, *m*. Dominikus.
Eberhart, **Ebert**, *m*. Everard, Everhardus, Evert.
Edmund, *m*. Edmond, Edmund.
Ehrenfried, **Ehrenreich**, *m*. Honorius.
Eleonore, **Leonore**, *v*. Eleonora, Nora, Leentje.
Elisabeth, **Elschen**, *v*. Elizabeth, Betje, Elsje, Lijsje, Lijsbeth, Eliza, Liza.

Elise, *v.* Eliza.
Engel, *m.* Engelbert, Angelus.
Ernst, *m.* Ernst, Ernestus.
Esaius, **Esajas**, *m.* Jesaijas, Jesaija.
Esther, *v.* Esther, Hester.
Eugen, *m.* Eugenius, Eugeen.
Eustach, **Eustachius**, *m.* Eustatius, Staats.
Fabian, *m.* Fabianus.
Fanny, *v.* zie **Franciska**.
Filipert, *m.* zie **Philibert**.
Flora, *v.* Flora, Bloeme, Bloempje.
Florentia, *v.* Florentia, Florentina.
Florenz, **Florentin**, *m.* Floris, Florus, Florentius.
Franz, **Franziskus**, *m.* Frans, Franciskus.
Fränzchen, *v.* Fransje, Francijntje.
Franziska, *v.* Franciska.
Friederika, *v.* Frederika, Riekje, Rika.
Friedrich, **Fritz**, *m.* Frederik, Frits.
Genovefa, *v.* Genoveva.
Georg, **Görgel**, *m.* George, Joris, Jurriaan, Jurjen.
Gerhard, *m.* Gerard, Gerardus, Gerrit, Geert, Geurt.
Germanus, *m.* Herman, Hermanus, Manus.
Gertraud, *v.* Geertruida, Truitje.
Gervais, *m.* Gervasius, Servaas, Faas.
Gilbertus, *m.* Gilbertus, Gilles, Jilles.
Gisbertus, *m.* Gijsbertus, Gijsbert, Gijs.
Gottfried, *m.* Godfried, Godfridus, Godevaart, Govert.
Gotthard, *m.* Godhard, Godert.
Gottlieb, *m.* Godlief, Theophilus.
Gregor, **Gregorius**, *m.* Gregorius, Gregoor.
Gretchen, **Grete**, *v.* Grietje, Margootje, Marijtje, Maartje.
Guido, *m.* Guido, Veit.
Günther, *m.* Wouter, Gouter, Gunther, Gunterus.
Gustav, *m.* Gustaaf, Gustavus.
Hannchen, *v.* Jansje, Jannetje.
Hanne, *v.* Hanna, Joanna, Johanna.
Hans, *m.* Hans, Hannes, Jan, Johannes.
Hänschen, **Hänsel**, *m.* Hansje, Jantje.
Heinrich, **Heinz**, *m.* Hendrik, Hein.
Helena, *v.* Helena, Lena, Leentje.
Henrica, **Henriette**, *v.* Hendrika, Henriëtte, Heintje, Jetje.
Herbert, *m.* Herbertus, Huibert.
Hermann, *m.* Hermanus, Herman, Harmen.
Hesekiel, *m.* Ezechiël.
Hieronymus, *m.* Hieronimus, Jeronimo, Jeroen.
Hildegund, *v.* Hildegonda.

Hubert, **Hubertus**, *m.* Huibert, Hubertus.
Hugo, *m.* Hugo, Huig.
Humpfried, *m.* zie **Onophrius**.
Ignaz, *m.* Ignatius.
Immanuel, *m.* Emanuel.
Irene, *v.* Irena.
Isabelle, *v.* Izabella, Isabel.
Isidor, *m.* Isidorus, Dorus.
Jacob, **Jakob**, *m.* Jakob, Jakobus, Jaap, Japik, Kobus.
Jacöbchen, **Jokel**, *m.* Kootje, Ko, Jaap.
Jacobea, **Jacobine**, *v.* Jakoba, Jakomina, Jakobijntje, Koos, Koosje.
Joachim, *m.* Joachim, Jochem.
Jodocus, *m.* Jodokus, Joris, Joost.
Johann, *m.* Johan, Joan, Jan, Johannes, Joannes.
Johanna, *v.* Johanna, Joanna, Naatje.
Joseph, *m.* Jozef.
Jost, **Just**, *m.* zie **Jodocus**.
Josua, *m.* Jozua.
Julian, *m.* Juliaan, Julianus.
Julie, *v.* Julia.
Juliette, *v.* Juliëtte, Juultje.
Jürge, **Jörge**, *m.* zie **George**.
Justin, **Justinus**, *m.* Justinus, Justus.
Justine, *v.* Justina.
Karl, *m.* zie **Carl**.
Kaspar, *m.* Kasper, Kasparus, Jasper.
Katharine, *v.* Katharina, Katrijn, Trijn.
Käthe, **Kätchen**, *v.* Kaatje, Ka.
Klara, *v.* zie **Clara**.
Kunigonda, *v.* Kunigonda, Kunegond.
Kunz, **Kurz**, *m.* zie **Conrad**.
Lambertus, **Lamprecht**, *m.* Lambert, Lambertus, Lammert.
Lätitia, *v.* Letitia.
Laurenz, *m.* Lourens, Laurentius, Louw.
Lenchen, **Lene**, *v.* Leentje, Leen, Magdaleentje.
Leo, *m.* Leo, Leon.
Leonhard, *m.* Leonard, Leendert, Leonardus.
Leonore, *v.* zie **Eleonore**.
Lieschen, *v.* Betje, Lijsje.
Lisette, *v.* Lizette, Lijsje.
Lorenz, *m.* zie **Laurenz**.
Lothar, *m.* Lotharius.
Lottchen, **Lotte**, *v.* zie **Charlotte**.
Lucas, *m.* Lukas.
Lucian, **Lucius**, *m.* Lucianus, Lucius.
Ludchen, **Luischen**, *v.* Louisje.
Ludwig, *m.* Lodewijk.
Luise, **Ludovica**, *v.* Louiza, Ludovika
Lukrezia, *v.* Lukretia.
Magdalen, *v.* Magdalena, Magteld.
Mahlchen, *v.* zie **Amalia**.
Margarethe, *v.* Margaretha.
Mariechen, *v.* Mietje.

Martin, *m*. Maarten, Martijn, Martinus.
Mathilde, *v*. Mathilda.
Matthäus, **Mattheus**, **Matthes**, *m*. Mattheus, Matthias, Matthijs, Teeuwis, Tijs.
Max, **Maximilian**, *m*. Maximiliaan.
Meroväus, *m*. Meroveus.
Micha, *m*. Michas.
Michael, **Michel**, *m*. Michael, Michel, Michiel, Machiel, Giel.
Micheline, *v*. Michelina.
Moritz, *m*. Maurits, Morits, Moritz.
Moses, *m*. Mozes.
Nannette, **Nanny**, *v*. Annaatje, Naatje.
Nikolaus, *m*. zie **Claus**.
Nikoline, *v*. Nikola, Klaasje.
Noah, *m*. Noach.
Obadia, *m*. Obadja.
Olrichs, *m*. Olivier.
Orofrius, *m*. Humfridus, Humfrij.
Patricius, *m*. Patrik.
Paul, **Paulchen**, *m*. Paulus, Paul, Paulinus, Pauw.
Pauline, *v*. Paulina.
Peter, *m*. Peter, Petrus, Pieter, Piet, Pietje.
Petronelle, **Petronilla**, **Petronia**, *v*. Petronella, Pieternel.
Philibert, *m*. Filibert, Filibertus.
Philipp, *m*. Filip, Filippus, Philippus. Filips, Flip, Flipje, Pietje.
Philippine, *v*. Filippina, Filippijntje.
Radegundis, *v*. Radagonda.
Radulph, *m*. Radulfus.
Randolph, *m*. Randolf, Randolfus.
Rebekka, *v*. Rebekka, Ribka, Bekje, Riekje.
Reichard, *m*. zie **Richard**.
Reinbald, *m*. Rombout.
Reinhard, *m*. Reinhard, Reinard, Reinert, Reinier.
Reinhold, *m*. Reinoud, Reinout.
Richard, *m*. Richard, Rijkert, Rijk.
Robert, *m*. zie **Ruprecht**.
Roderich, *m*. Roderik.
Roland, *m*. Roeland, Roland, Roel.
Rosamunda, **Rosimunda**, *v*. Rosamunda.
Röschen, **Rose**, *v*. Roosje, Roos. Rosina.
Rüdiger, *m*. Rutger, Rut, Rogier.
Rudolph, *m*. Rudolf.
Rufin, *m*. Rufinus.
Ruprecht, **Rupert**, *m*. Robert, Robertus, Robbert.
Särchen, *v*. Saartje.
Sebastian, *m*. Sebastiaan, Bastiaan.
Sibert, *m*. Sieuwert, Sijbrand, Sijmen.
Sigmund, **Sigismund**, *m*. Sigismundus.
Simson, *m*. Simson, Samson.
Sophia, *v*. Sofia.
Stephan, **Steffen**, *m*. Stefanus, Stefaan, Steven.
Susanna, *v*. Suzanna.
Süschen, **Suse**, *v*. Suzannetje, Santje, Susje.
Sybilla, *v*. Sibilla, Billa.
Sylvan, *m*. Silvanus, Silvaan.
Sylvester, *m*. Silvester.
Theobald, *m*. Tibout, Theobaldus.
Theodor, *m*. Theodorus, Dorus.
Theodorich, *m*. zie **Dietrich**.
Theophilus, *m*. zie **Gottlieb**.
Therese, *v*. Theresia, Theresa.
Tobias, *m*. Tobias, Tobie.
Ulrich, *m*. Ulrik.
Ulricha, **Ulrika**, *v*. Ulrika.
Urban, *m*. Urbanus, Urbaan.
Ursel, **Ursula**, *v*. Ursula.
Valentin, *m*. Valentijn.
Valerian, *m*. Valerianus.
Velten, *m*. zie **Valentin**.
Veit, **Vitus**, *m*. Veit, Gui, Vitus, Guido.
Vincenz, **Vinz**, *m*. Vincent.
Walburgis, *v*. Walpurgis.
Wilhelm, *m*. Willem, Wilhelmus, Wim.
Wilhelmine, *v*. Wilhelmina, Willemina, Willemijntje, Mijntje.
Winfried, *m*. Winfridus.
Zachäus, *m*. Zacheus.

Geschiedenis en fabelleer.

Geschichte und Götterlehre.

Aeacus, *m*. Eakus.
Aegisth, *m*. Egistus.
Aelian, *m*. Elianus.
Aemilian, *m*. Emilianus.
Aeneas, *m*. Eneas.
Aeolus, *m*. Eolus.
Aesculap, **Esculap**, *m*. Eskulapius.
Aesop, **Esop**, *m*. Esopus.
Alcäus, *m*. Alceus.
Alcide (der), *m*. Alcides.

Arcadius, *m*. Arkadius.
Aristäus, *m*. Aristeus.
Aristipp, *m*. Aristippus.
Aristobul, *m*. Aristobulus.
Aristodem, *m*. Aristodemus.
Aristophan, *m*. Aristophanes.
Askan, *m*. Askanius.
Asträa, *v*. Astrea.
Aurelian, *m*. Aurelianus.
Belisar, *m*. Belisarius.
Canut, **Knut**, *m*. Kanoet, Knoet.
Dädalus, *m*. Dedalus.
Democrit, *m*. Demokritus.
Diocletian, *m*. Diocletianus.
Domitian, *m*. Domitianus.
Epikur, *m*. Epikurus.
Euclid, *m*. Euklides.
Ham, *m*. Cham.
Heliodor, *m*. Heliodorus.
Heraclit, *m*. Heraklitus.
Herodot, *m*. Herodotus.
Herostrat, *m*. Erostratus.
Hesekia, *m*. Ezechia.
Hiob, *m*. Job.
Hippolyt, *m*. Hippolytus.
Hirkan, *m*. Hirkanus.
Homer, *m*. Homerus.
Horaz, *m*. Horatius.
Hoseas, *m*. Hozea.
Hyacinth, *m*. Hiacinthus.
Karlomann, *m*. Karel de groote.
Krösus, *m*. Krezus, Croesus.
Löwenherz (**Richard**), *m*. Richard Leeuwenhart.
Lykurg, *m*. Lykurgus.
Maccabäus, *m*. Maccabeus.
Mäcenas, *m*. Mecenas.
Mark-Anton, *m*. Markus-Antonius.
Mark-Aurel, *m*. Markus-Aurelius.
Megära, *v*. Megera.
Merkur, *m*. Merkurius.
Nehemias, *m*. Nehemia.
Ovid, *m*. Ovidius.
Palämon, *m*. Palemon.
Phädra, *v*. Fedra, Phedra.
Pharao, *m*. Farao.
Philoktet, *m*. Philoktetes.
Pindar, *m*. Pindarus.
Plutarch, *m*. Plutarchus.
Polydor, *m*. Polydorus.
Polyhymnia, *v*. Polymnia.
Polykarp, *m*. Polykarpus.
Priap, *m*. Priapus.
Ptolemäus, *m*. Ptolemeus.
Quintilian, *m*. Quintilianus.
Saturn, *m*. Saturnus.
Silen, *m*. Silenus.
Telemach, *m*. Telemachus.
Terenz, *m*. Terentius.
Valentinian, *m*. Valentinianus.
Vespasian, *m*. Vespasianus.
Virgil, *m*. Virgilius.
Vulkan, *m*. Vulkanus.

LIJST VAN EIGENNAMEN UIT DE LAND- EN VOLKENKUNDE.

VERZEICHNISS VON EIGENNAMEN AUS DER LÄNDER-BESCHREIBUNG UND VÖLKERKUNDE.

Verkortingen.		Abkürzungen.
B.	Berg, gebergte.	Gebirge.
E.	Eiland.	Insel.
G.	Gewest, landstreek, provincie.	Provinz.
K.	Keizerrijk.	Kaiserreich.
Ko.	Koningrijk.	Königreich.
R.	Rivier.	Fluss.
S.	Stad.	Stadt.

Het teeken * duidt de oude aardrijksbeschrijving aan.

Das Zeichen * zeigt die alte Erdbeschreibung an.

AACHEN, *o.* S. Aken.

ABTSWEILER, o. S. Abbeville.

ABYSSINIEN, *o.* K. Abyssinië; *abyssinisch, der —, die Abyssinier, —inn,* abyssinisch; Abyssiniër; abyssinische vrouw.

ACADIEN, *o.* G. Acadië.

*ACHAJA, *o.* G. Achaje; *achaisch, der —, die Achaier, —inn,* achaïsch; Achajer; achaïsche vrouw.

ADRIATISCHES MEER, *o.* Adriatische zee, golf van Venetië, *v.*

*AEGÄISCHES MEER, *o.* Egeïsche zee, *v.*

AEGYPTEN, *o.* G. Egypte; *aegyptisch, der —, die Aegypter, —inn,* egyptisch; Egyptenaar; egyptische vrouw.

AELPLER, *m.* Alpenbewoner, *m.*

*AEOLIEN, *o.* G. Eolië; *äolisch, der —, die Aeolier, —inn,* eolisch; Eoliër; eolische vrouw.

AETHIOPIEN, *o.* G. Ethiopië; *äthiopisch, der —, die Ethiopiër, —inn,* ethiopisch; Ethiopiër; ethiopische vrouw.

*AETOLIEN, *o.* G. Etolië; *ätolisch, der —, die Aetolier, —inn,* etolisch; Etoliër; etolische vrouw.

AKARNANIEN, *o.* G. Akarnanië; *akarnanisch, der —, die Akarnanier, —inn,* akarnanisch; Akarnaniër, akarnanische vrouw.

ALBANIEN, *o.* G. Albanië; *albanisch, albanesisch, der —, die Albanier, —inn, Albaneser, Albaneserinn,* albaansch, albanisch, albaneesch; Albaniër, Albanees; albanesche vrouw.

ALBIGENZER, *m.* Waldenzer, Albigenzer.

ALEPPO, *o.* S. zie HALEP.

ALGARBIEN, *o.* G. Algarvië.

ALGERIEN, ALGIER, *o.* G. en S. Algerië, Algiers; *algierisch, der —, die Algierer, —inn,* algerijnsch; Algerijn; algerijnsche vrouw.

ALOST, *o.* S. Aalst.

ALPEN, *mv.* B. de Alpen, het Alpische gebergte; *alpisch, alpinisch,* van de Alpen, alpisch.

AMAZONENLAND, *o.* G. land der Amazonen, *o.* *...STROM, *m.* R. rivier der Amazonen, *v.*

AMERIKANISCH, *b. n.* DER —, DIE AMERIKANER, —INN, amerikaansch; Amerikaan; amerikaansche vrouw.

ANDALUSIEN, *o.* G. Andaluzië.

ANTILLEN, *mv.* E. de Antillische eilanden.

Antiochia, *o*. S. Antiochië.
Appeninen, *mv*. B. de Appenijnen, het Appenijnsche gebergte.
Apulien, *o*. G. Apulië, Apuglia.
Aquitanien, *o*. G. Aquitanië.
Arabien, *o*. G. Arabië; *das wüste —*, Woest-Arabië; *das glückliche —*, gelukkig Arabië; *das steinige —*, steenachtig Arabië; *arabisch, der —, die Araber, —inn*, arabisch; Arabier; arabische vrouw.
Aragonien, *o*. G. Aragonië; *aragonisch, der —, die Aragonier, —inn*, aragonisch; Aragoniër; aragonische vrouw.
***Archipelagus**, **Archipel**, *m*. Archipel, *m*. Eilandzee, *v*.
***Archolisch**, *b. n*. uit Argos geboortig.
***Argolis**, **Argos**, *o*. S. Argos.
***Arkadia**, *o*. G. Arkadië, Arkadia; *arkadisch, der —, die Arkadier, —inn*, arkadisch; Arkadiër; arkadische vrouw.
Armenien, *o*. G. Armenië; *armenisch, der —, die Armenier, —inn*, armenisch; Armeniër; armenische vrouw.
Asien, *o*. Azië; *asiatisch, der Asiate, die Asiatinn*, aziatisch; Aziaat; aziatische vrouw.
Asow, *o*. S. Azof.
***Assyrien**, *o*. Ko. Assyrië; *assyrisch, der —, die Assyrier, —inn*, assyrisch; Assyriër; assyrische vrouw.
Asturien, *o*. G. Asturië.
***Athen**, *o*. S. Athene; *atheniensisch, der —, die Athenienser, —inn*, atheensch; Athener; atheensche vrouw.
Atlantisches meer, *o*. Atlantische zee, atlantische -, westelijke oceaan, *m*.
Australien, *o*. Australië.
***Austrasien**, *o*. Ko. Austrasië.
***Austrien**, *o*. G. Austrië.
Azorischen inseln (**die**), *mv*. de Azorische -, de Vlaamsche eilanden.
***Babylon**, *o*. S. Babel, Babylon; *babylonisch, der —, die Babylonier, —inn*, babylonisch; Babyloniër; babylonische vrouw.
Baiern, *o*. Ko. Beijeren; *baierisch, der —, die Baier, —inn*, beijersch; Beijer, Beijerschman; beijersche vrouw.
***Baktria**, *o*. S. Baktrië.
Balearischen Inseln (**die**), *mv*. de Balearische eilanden.
Barbaresken Staaten (**die**), *mv*. G. de Barbarijsche Staten.
Barbarisch, *b. n*. barbarijsch.
Bartholomäus, *o*. E. St. Bartholomeus.
Basel, *o*. S. Bazel; *baselisch, der —, die Baseler, —inn*, bazelsch; inwoner -, inwoonster van (man, vrouw uit) Bazel.

Batavien, *o*. S. Batavia.
Belgien, *o*. Ko. België; *belgisch, der Belgier, Belge, die Belgierinn*, belgisch; Belg; belgische vrouw.
Belgrad, *o*. S. Belgrada, Grieksch-Weissenburg.
Benevent, *o*. S. Beneventa.
Berberei, **Barberei**, *o*. G. Barbarije.
Berlin, *o*. S. Berlijn.
Bermudischen Inseln (**die**), *mv*. de Bermudische eilanden.
Bessarabien, *o*. G. Bessarabië.
Bisanz, *o*. S. Besançon.
Biskaya, *o*. G. Biskaye; *biskayisch, der —, die Biskayer, —inn*, biskaaisch; Biskayer; biskaaische vrouw.
***Bithynien**, *o*. Ko. Bithynië.
Bisanthinisch, *b. n*. bizantijnsch.
***Bizanz**, *o*. S. Byzantium, (Konstantinopel).
Bodensee, *v*. meer van Constan z, *o*.
Böotien, *o*. G. Beotië.
Böhmen, *v*. K. Boheme; *böhmisch, der Böhme, die Böhminn*, boheemsch; Bohemer; boheemsche vrouw.
Bolognesische (**das**), G. het Bologneschc, gebied -, de legatie van Bologna, *o. v.*
Bolzen, **Botzen**, *o*. S. Bolzano, Botzen.
Bononien, *o*. zie **Bologna**.
Bosnien, *o*. G. Bosnië; *bosnisch, der —, die Bosnier, —inn*, bosnisch; Bosniër; bosnische vrouw.
Bothnien, *o*. G. Bothnië.
Brabant, *o*. G. Braband; *der —, die Brabanter, —inn*, Brabander; brabandsche vrouw.
Brandenburgisch, *b. n*. **der —, die Brandenburger**, **—inn**, brandenburgsch; Brandenburger; brandenburgsche vrouw.
Brasilien, *o*. K. Brazilië; *brasilianisch, der —, die Brasilianer, Brasilier, —inn*, braziliaansch; Braziliaan; braziliaansche vrouw.
Braunschweig, *o*. S. Brunswijk.
Breysach, *o*. S. Brissac, Breisach.
Brescianische (**das**), G. Bresciano, het gebied van Brescia.
Bretagne, **Bretannien**, *o*. G. Bretagne; *der —, die Bretagner, —inn*, Bretanjer; bretanjische (britsche) vrouw.
Briel, *o*. S. Brielle, den Briel.
Britanien, *o*. zie **Grossbritanien**.
Britisch, *b. n*. britsch.
Brügge, *o*. S. Brugge.
Brüssel, *o*. S. Brussel.
Bucharei (**die**), *o*. G. Bucharije.
Bulgarien, *o*. G. Bulgarië, Bulgarije; *bulgarisch, der —, die Bulgar, —inn*, bulgaarsch; Bulgaar; bulgaarsche vrouw.
Burgund, *o*. G. Bourgondië; *burgund-*

isch, *der —*, *die Burgundier*, *—inn*, bourgondisch; Bourgondiër; bourgondische vrouw.
*Byzanz, *o.* zie Bizanz.
*Cäsarea, *o.* S. Cesarea.
Cairo, *o.* zie Kahiro.
Calabrien, *o.* G. Kalabrië; *calabresisch*, *der Calabrier*, *Calabrese*, *die Calabresinn*, kalabrisch; Kalabriër; kalabrische vrouw.
*Calcedonia, *o.* G. Calcedonië.
*Caledonien, *o.* Ko. Caledonië, (Schotland).
Californien, *o.* G. Kalifornië.
Camboya, *o.* S. Cambaya, Cambaye.
Campagna von Rom (die), G. Campania.
Campesche, *o.* S. Campeche.
Canada, *o.* G. Kanada; *canadisch*, *der —*, *die Canadier*, *—inn*, kanadisch; Kanadiër; kanadische vrouw.
Canarischen Inseln (die), *mv.* de Kanarische eilanden.
Candia, *o.* zie Kreta.
Canterbury, *o.* S. Kantelberg.
Caraibisch, *b. n.* karaïbisch.
Carlile, *o.* S. Carlisle.
*Carthago, *o.* S. Karthago; *carthaginiensisch*, *der —*, *die Carthaginienser*, *—inn*, karthaagsch; Karthager; karthaagsche vrouw.
Caspisches Meer, *o.* Kaspische zee.
Castilien, *o.* G. Kastilië; *castilianisch*, *der —*, *die Castilianer*, *—inn*, kastiliaansch; Kastiliaan; kastiliaansche vrouw.
Catalonien, *o.* Katalonië; *catalonisch*, *der —*, *die Catalonier*, *—inn*, katalonisch; Kataloniër; katalonische vrouw.
Catanea, *o.* S. Katania.
Cephalonien, *o.* E. zie Zante.
*Chaldäa, *o.* G. Chaldea; *chaldäisch*, *der —*, *die Chaldäer*, *—inn*, chaldeeuwsch; Chaldeër; chaldeeuwsche vrouw.
Chinesisch, *b. n.* der Chinese, die Chinesinn, chineesch; Chinees; chinesche vrouw.
*Cimbrier (die), *mv.* de Cimbren, Kimbren.
Cirkassien, *o.* G. Cirkassië; *cirkassisch*, *der —*, *die Cirkassier*, *—inn*, cirkassisch; Cirkassiër; cirkassische vrouw.
Cleve, *o.* S. Kleef.
Cleven, *o.* S. Chiavenna.
Coimbra, *o.* S. Coïmbra.
Cöln, Köln, *o.* S. Keulen.
Constantz, Kostnitz, Costnitz, *o.* S. Konstantz, Kostnitz.
Cortricht, *o.* S. Kortrijk.
Corunna, *o.* S. Corunha.
Cremona, *o.* S. Kremona; *das Cremonesische*, het gebied van Kremona.
Croatien, *o.* G. Kroatië; *croatisch*, *Croatisch*, *der —*, *die Croat*, *—inn*, kroatisch; Kroaat; kroatische vrouw.
Cypern, *o.* E. Cyprus; *cyprisch*, *der —*, *die Cyprier*, *—inn*, *Cyprist*, *—inn*, cyprisch; Cypriër; cyprische vrouw.
*Cythera, *o.* E. zie Cypern.
*Dacien, *o.* G. Dacië; *die Dacier*, de Daciërs.
Dalmatien, *o.* G. Dalmatië.
Damask, *o.* S. Damaskus.
Damiette, *o.* S. Damiate.
Dänemark, *o.* Ko. Denemarken; *dänisch*, *der Däne*, *die Däninn*, deensch; Deen; deensche vrouw.
Danzig, *o.* S. Dantzig.
Delphinat (das), G. Dauphiné.
Demerari, *o.* E. Demerary.
Deutschland, *o.* Duitschland; *deutsch*, *der —*, *die Deutsche*, duitsch; Duitscher; duitsche vrouw.
Diedenhofen, *o.* S. Diedenhoven.
Domingo, *o.* E. zie Hayti.
*Dorien, *o.* G. Dorië.
Dornick, *o.* S. Doornik.
Dortrecht, *o.* S. Dordrecht.
Dover, *o.* S. Douvres, Dover.
Dünkelspühl, *o.* S. Dinkelspuhl.
Dünkirchen, *o.* S. Duinkerken.
Eismeer, *o.* de IJszee.
*Eleusis, *o.* G. Elis.
Elsass, *v.* G. Elzas; *elsassisch*, *der —*, *die Elsasser*, *—inn*, uit-, van den Elzas; Elzasser; elzasser vrouw.
England, *o.* Ko. Engeland; *englisch*, *der —*, *die Engländer*, *—inn*, engelsch; Engelschman; engelsche vrouw.
*Euböa, *o.* G. Eubea.
Euphrat, *m.* R. Eufraat.
Euripus, *m.* Euripo, Euripus, (kanaal), *m.*
Europäisch, *b. n.* der —, die Europäer, —inn, europeesch, europeaansch; Europeaan, Europeër; europesche vrouw.
Falkenburg, *o.* S. Valkenburg.
Feuerland, *o.* G. Vuurland, Terra del Fuego.
Finnland, *o.* G. Finland; *finnländisch*, *finnisch*, *der Finne*, *der —*, *die Finnländer*, *—inn*, finsch, finlandsch; Finlander; finsche -, finlandsche vrouw.
Finsteringen, *o.* S. Finstringen.
Flämisch, Flamländisch, *b. n.* der —, die Flamländer, —inn, vlaamsch; Vlaming; vlaamsche vrouw,
Flandern, *o.* G. Vlaanderen.
Florentinisch, *b. n.* der —, die Florentiner, —inn, florentijnsch; Florentijn; florentijnsche vrouw.

Florenz, *o*. S. Florence.
Franken, **Frankenland**, *o*. G. Frankenland.
Frankfurt am Main (a/M), **—an der Oder** (a/O), *o*. S. Frankfort aan de Main, - aan de Oder.
Frankreich, *o*. Ko. Frankrijk; *französisch*, *der Franzose*, *die Französinn*, fransch; Franschman; fransche vrouw.
Freistaaten (die Nordamerikanischen), *m*. *mv*. zie **Vereinigte Staaten**.
Friaul, *o*. G. Frioul.
Friedrichsburg, *o*. S. Frederiksburg.
Friessich, *b*. *n*. **der Friese**, **Friesländer**, **die Friesinn**, **Friesländerinn**, friesch; Fries; Friezin, friesche vrouw.
Fuentarabia, *o*. S. Fontarabië.
Fühnen, *o*. E. Funen.
Galicien, *o*. G. Gallicië.
Galizien, *o*. Ko. Galicie.
***Gallien**, *o*. G. Gallië; *gallisch*, *der —*, *die Gallier*, *—inn*, gallisch; Galliër; gallische vrouw.
Gaskonien, *o*. G. Gaskonje; *gaskonisch*, *der —*, *die Gaskonier*, *—inn*, gaskonjisch; Gaskonjer; gaskonjische vrouw.
Geldern, *o*. G. Gelderland.
Genf, *o*. S. Geneve; *genfisch*, *der —*, *die Genfer*, *—inn*, geneefsch; man -, vrouw uit Geneve.
Genther, **—inn** (**der —**, **die**), *m*. *v*. Gentenaar; gentsche vrouw.
Genuesisch, *b*. *n*. **der —**, **die Genueser**, **—inn**, genueesch; Genuees; genuesche vrouw.
Georgien, *o*. G. Georgië.
***Germanien**, *o*. G. Germanië, oud-Duitschland; *germanisch*, germaansch, oud-duitsch.
Goldküste (**die**), de Goudkust.
Grammont, *o*. S. Geraardsbergen, Geertsbergen.
Granada, *o*. S. Grenada; *granadisch*, van -, uit Grenada.
Graubünden, *o*. G. Graauwbunderland; *der -*, *die Graubündner*, *—inn*, Graauwbunder, man -, vrouw uit Graauwbunderland.
Greifswald, *o*. S. Grijpswalde.
Griechenland, *o*. Ko. Griekenland; *griechisch*, *der Grieche*, *die Griechinn*, grieksch; Griek; Griekin, grieksche vrouw.
Gröningen, **Grüningen**, *o*. G. en S. Groningen.
Grönland, *o*. Groenland.
Grossbritanien, *o*. Ko. Groot-Brittanje.
Gross-Kairo, *o*. S. zie **Kahira**.
Grüne Vorgebirge (**das**), de Groene Kaap, Kaap Verd.
Haag, *m*. S. 's Gravenhage, 's Hage, den Haag.
Habesch, *m*. G. zie **Abyssinien**.
Halep, *o*. S. Aleppo.
Hamburgisch, *b*. *n*. **der —**, **die Hamburger**, **—inn**, hamburgsch; Hamburger; hamburgsche vrouw.
Hannoverisch, *b*. *n*. **der —**, **die Hannoveraner**, **—inn**, hannoversch, hannoveraansch; Hannoveraan; hannoveraansche vrouw.
Hanseatisch, *b*. *n*. tot de Hanze-steden behoorende.
Hanze-Städte (**die**), de Hanzesteden.
Harz, **Harzwald**, *m*. het Hercynische woud, de Hartz, het Hartzwoud.
Havannah, *o*. G. Havanna.
Hayti, *o*. Haïti, St. Domingo.
***Hebräisch**, *b*. *n*. **der —**, **die Hebräer**, **—inn**, hebreeuwsch; Hebreër; hebreeuwsche vrouw.
Helsingör, *o*. S. Elseneur.
***Helvetien**, *o*. G. Helvetië, (Zwitserland); *helvetisch*, *der —*, *die Helvetier*, *—inn*, helvetisch; Helvetiër; helvetische vrouw.
Hennegau, *o*. G. Henegouwen.
Herzogenbusch, *o*. S. 's Hertogenbosch, 's Bosch, den Bosch.
Hessisch, *b*. *n*. **der Hesse**, **die Hessinn**, hessisch; Hes; hessische vrouw.
***Hetrurien**, *o*. Ko. Etrurië, (Toskane); *die Hetrurier*, de Hetruriërs.
***Hibernien**, *o*. G. Hibernië, (Ierland).
Hochburgund, *o*. G. Franche-Comté; *der —*, *die Hochburgunder*, *—inn*, man -, vrouw uit Franche-Comté.
Holländisch, *b*. *n*. **der —**, **die Holländer**, **—inn**, hollandsch; Hollander; hollandsche vrouw.
Holsteinisch, *b*. *n*. **der —**, **die Holsteiner**, **—inn**, holsteinsch; Holsteiner; holsteinsche vrouw.
Homburg vor der Höhe, *o*. S. Homburg in Hessen.
***Iberien**, *o*. G. Iberië, (Spanje).
Iffertén, *o*. S. Yverdun.
Illyrien, *o*. Ko. Illyrië; *illyrisch*, *der —*, *die Illyrier*, *—inn*, illyrisch; Illyriër; illyrische vrouw.
Indien, *o*. G. Indië, de Indiën; *indisch*, *indianisch*, *der —*, *die Indier*, *—inn*, *Indianer*, *—inn*, indisch, indiaansch; Indiër, Indiaan; indische -, indiaansche vrouw.
Ingermannland, *o*. G. Ingermanland.
***Ionien**, *o*. G. Ionië; *die Ionischen Inseln*, de Ionische eilanden.
Irland, *o*. Ko. Ierland; *irisch*, *irländisch*, *der Ire*, *der —*, *die Irländer*,

—*inn*, iersch; Ier; iersche vrouw.
IROKESE, *m*. Irokees, *m*.
ISLAND, *o*. E. IJsland.
ISTRIEN, *o*. G. Istrië; *der —, die Istrier, —inn*, man -, vrouw uit Istrië.
ITALIEN, *o*. Italië; *italienisch*, *italisch*, *der —, die Italiener*, *—inn*, italiaansch; Italiaan; italiaansche vrouw.
JAPANISCH, *b*. *n*. DER —, DIE JAPANER, —INN, japansch, japaneesch; Japanees; japanesche vrouw.
JAVANISCH, *b*. *n*. DER — DIE JAVANER, —INN, javaansch; Javaan; javaansche vrouw.
JODOIGNE, *o*. (dorp), Geldenaken.
JORDAN, *m*. R. Jordaan, *v*.
*JUDÄA, JÜDISCHES LAND, *o*. Judea, Joodsche land.
JÜLICH, *o*. S. Gulik.
KAFFERNLAND, *o*. G. Kafferland; *kafferisch*, *der —, die Kaffer*, *—inn*, kaffersch; Kaffer; kaffersche vrouw.
KAHIRA, *o*. S. Kaïro.
KALMUCK, KALMÜCK, *m*. Kalmuk.
KÄMERICH, *o*. S. Kamerijk.
*KANANÄISCH, *b*. *n*. DER —, DIE KANANITER, —INN, kanaänitisch; Kanaäniter; kanaänitische vrouw.
*KAPPADOCIEN, *o*. G. Kappadocië.
KÄRNTHEN, *o*. G. Kärnthen, Karinthië.
KASCHEMIR, KASCHMIR, *o*. G. Cachemire.
KIRCHENSTAAT, *m*. de kerkelijke Staat, het pauselijk gebied.
KLEINASIEN, *o*. G. Klein-Azië.
KOBLENZ, *o*. S. Koblentz.
KÖNIGSBERG, *o*. S. Koningsbergen.
KOPENHAGEN, *o*. S. Koppenhagen.
KORINTH, *o*. S. Korinthe.
KORSISCH, *b*. *n*. DER KORSE, DIE KORSINN, korsikaansch; Korsikaan; korsikaansche vrouw.
*KRETA, *o*. Kreta, (Kandia); *kretensisch*, van Kreta.
KRIM, *v*. G. de Krim, Taurië.
*KUMÄA, *v*. S. Kumea.
KURLAND, *o*. G. Koerland.
*LACEDÄMON, *o*. G. Lacedemonië; *lacedämonisch*, *der —, die Lacedämonier*, *—inn*, lacedemonisch; Lacedemoniër; lacedemonische vrouw.
*LAODICÄA, *o*. S. Laodicea.
LAPPLAND, *o*. G. Lapland; *lappländisch*, *der —, die Lappländer*, *—inn*, laplandsch; Laplander; laplandsche vrouw.
LAUSITZ, *v*. G. Lausnitz.
LEIPZIGER, -INN (DER —, DIE), *m*. *v*. man -, vrouw uit Leipzig.
LETTISCH, *b*. *n*. zie LIEFLÄNDISCH.
LIBURNIEN, *n*. G. Liburnië.
LIEFLAND, LIEVLAND, *o*. G. Lijfland; *liefländisch*, *lettisch*, *der Liefländer*, *Lette*, *die Liefländerinn*, *Lettinn*, lijflandsch; Lijflander; lijflandsche vrouw.
LIGURIEN, *o*. G. Ligurië.
LITHAUEN, *o*. G. Litthauen; *litthauisch*, *der —, die Litthauer*, *—inn*, litthauwsch; Litthauwer; litthauwsche vrouw.
LIVADIEN, *o*. G. Livadië
LOMBARDEI, *v*. G. Lombardije, Lombardië; *lombardisch*, *der Lombarder*, *die Lombardinn*, lombardisch; Lombardijer, Lombardiër; lombardische vrouw.
LONDON, *o*. S. Londen.
LOTHRINGEN, *o*. G. Lotharingen.
LÖWEN, *o*. S. Leuven.
LUCCHESISCH, *b*. *n*. DER —, DIE LUCCHESER, —INN, van -, uit Lucca; man -, vrouw van Lucca.
LUZERN, *o*. S. Lucern.
LÜNEBURG, *o*. S. Luneburg.
*LUSITANIEN, *o*. Ko. Lusitanië, (Portugal).
LÜTTICH, *o*. G. et S. Luik; *lüttichsch*, *der —, die Lütticher*, *—inn*, luiksch; Luikenaar, Luikerwaal; luiksche vrouw.
LÜTZELBURG, *o*. G. Luxemburg.
*LYBIEN, *o*. G. Lybië.
LYONER, -INN (DER —, DIE), Lyonees; lyonesche (lyonsche) vrouw.
*MACEDONIEN, *o*. Ko. Macedonië; *macedonisch*, *der —, die Macedonier*, *—inn*, macedonisch; Macedoniër; macedonische vrouw.
MAGDEBURG, *o*. S. Maagdenburg.
MÄHREN, *o*. G. Moravië; *mährisch*, moravisch.
MAILAND, *o*. S. Milaan; *mailändisch*, *der —, die Mailänder*, *—inn*, milaneesch; Milanees; milanesche vrouw.
MALAYEN (DIE), *mv*. de Maleijers.
MALTA, *o*. E. Maltha; *maltesisch*, *der —, die Malteser*, *inn*, malthezer; man -, vrouw uit Maltha.
MANCHA (DER CANAL VON LA), het naauw -, de straat van Calais, het kanaal.
MARK, *v*. G. de Mark.
MAUREN (DIE), *mv*. de Mooren, Mauren, Moresken; *maurisch*, moorsch.
*MAURITANIEN, *o*. Mauritanië, Moorenland.
MAURUSMÜNSTER, *o*. S. Marmoutiers.
MECHELN, *o*. S. Mechelen.
*MEDIEN, *o*. Ko. Medië; *die Meder*, de Mediërs.
MEER (DAS TODTE), de Doode zee.
*MESOPOTAMIEN, *o*. G. Mesopotamië.
METZER, —INN (DER —, DIE), man -, vrouw uit Metz.
MEXICO, *o*. G. Mexiko; *mexicanisch*, *der —, die Mexicaner*, *—inn*, mexikaansch; Mexikaan; mexikaansche vrouw.

*MILET, o. S. Milete; *milesisch*, van -, uit Milete.
MITTELLÄNDISCHES MEER, o. Middellandsche zee, v.
MOHRENLAND, o. zie MAURITANIEN.
MOLDAU, v. G. Moldavië.
MOLUCKSCHEN INSELN (DIE), de Moluksche -, de Specerij-eilanden.
MORGENLÄNDISCH, b. n. zie OSTLÄNDISCH.
MOSEL, v. R. Moezel, v.
MOSKOVIEN, MOSKOVITERLAND, MOSKAU, o. K. Moskovië, Rusland.
MOSKWA, MOSKAU, o. S. Moskou.
MÜHLHAUSEN, o. S. Mulhausen.
MÜMPELGARD, o. S. Mompelgaard.
MÜNCHEN, o. S. Munchen.
NANZIG, o. S. Nancy.
NATOLIEN, o. G. zie KLEINASIEN.
NAVARIN, o. S. zie NAVARINO.
NEAPEL, o. Ko. en S. Napels; *neapolitanisch*, *der —*, *die Neapolitaner*, *—inn*, napolitaansch; Napolitaan; napolitaansche vrouw.
NEGROPONTE, o. E. Negropont.
NEUENBURG, WELSCH-NEUENBURG, o. S. Neufchatel.
NEU-ENGLAND, o. G. Nieuw-Engeland. *...FUNDLAND, o. G. Terre Neuve, Newfoundland. *...HOLLAND, o. E. Nieuw-Holland. *...SCHOTTLAND, o. G. Nieuw-Schotland.
NEUS, NEWIS, o. S. Neus, Nuis.
NIEDERDEUTSCHLAND, o. G. Nederduitschland.
NIEDERLANDE (DIE), mv. Ko. de Nederlanden, Nederland. *...LAUSITZ, v. G. Neder-Lausnitz. *...RHEIN, m. R. Neder-Rijn. *...SACHSEN, o. G. Neder-Saksen. *...SÄCHSISCH, b. n. Nedersaksisch.
NIGRITIEN, o. G. Nigritië.
NIL, NILSTROM, m. R. Nijl, Nijlstroom, m.
NORD-AMERIKA, o. Noord-Amerika.
NORDCAP, o. Noordkaap, v. *...MEER, o. *...SEE, v. Noordzee, v.
NORMANDIE, o. G. Normandië; *normännisch*, *der Normann*, *der —*, *die Normandier*, *—inn*, normandisch; Normandiër; normandische vrouw.
NORWEGEN, o. Ko. Noorwegen; *norwegisch*, *der —*, *die Norweger*, *—inn*, noorweegsch; Noorweger; noorweegsche vrouw.
NUBIEN, o. G. Nubië; *nubisch*, *der —*, *die Nubier*, *—inn*, nubisch; Nubiër; nubische vrouw.
*NUMIDIEN, o. G. Numidië.
NYMWEGEN, o. S. Nijmegen.
OBERBAIERN, o. G. Opper-Beijeren. *...DEUTSCHLAND, o. G. Opper-Duitschland. *...LAUSITZ, v. G. Opper-Lausnitz. *...SACHSEN, o. G. Opper-Saksen.
OCEAN, m. zie WELTMEER.
OESTREICH, o. K. Oostenrijk; *oestreichisch*, *der —*, *die Oestreicher*, *—inn*, oostenrijksch; Oostenrijker, oostenrijksche vrouw.
OFEN, o. S. Ofen, Buda.
ORANIEN, o. S. Oranje.
ORINOKO, m. R. Orenoko, m.
ORKADISCHEN INSELN (DIE), de Orkadische eilanden.
OSNÄBRUCK, o. S. Osnabrugge.
OSTFRIESLAND, o. G. Oostvriesland.
*OSTGOTHEN (DIE), de Ostrogothen.
OSTINDIEN, o. G. Oost-Indië. *...LÄNDER, m. Oosterling, m. *...LÄNDISCH, b. n. oostersch. *...SEE, v. Oostzee, v.
PADUANISCHE (DAS), het gebied van Padua.
*PALÄSTINA, o. G. Palestina.
PAMPELONA, o. S. Pampeluna.
PARIS, o. S. Parijs, *der —*, *die Pariser*, *—inn*, Parijzer; parijsche vrouw.
*PARTHERLAND, o. G. Parthië, land der Parthen; *parthisch*, *der —*, *die Parther*, *—inn*, parthisch; Parther; parthische vrouw.
PATAGONIEN, o. G. Patagonië.
*PELOPONNES, m. G. de Peloponesus.
PENSYLVANIEN, o. G. Pensylvanië.
*PERSER (DIE), mv. de Perzen; *persisch*, *der —*, *die Perser*, *—inn*, perziaansch, perzisch; Perziaan, Pers; perziaansche -, perzische vrouw.
PERSIEN, o. Ko. Persië.
PERUANISCH, b. n. DER —, DIE PERUANER, —INN, peruaansch; Peruaan; peruaansche vrouw.
PFALZ, v. G. de Paltz; *pfälzisch*, *der —*, *die Pfälzer*, *—inn*, van de Paltz, paltz...; Paltzer; vrouw uit de Paltz.
PFYRT, o. S. Pfirt, Ferrette.
*PHOCÄA, v. S. Phocea.
*PHÖNICIEN, o. G. Phenicië, Fenicië; *phönicisch*, *der —*, *die Phönicier*, *—inn*, fenicisch; Feniciër; fenicische vrouw.
*PHRYGIEN, o. G. Phrygië.
PICARDIE, v. G. Pikardië, Pikardije.
PIEMONTESISCH, b. n. DER —, DIE PIEMONTESER, —INN, piemonteesch; Piemontees; piemontesche vrouw.
POLNISCH, b. n. DER POLE, DIE POLINN, poolsch; Pool, Polak; poolsche vrouw.
POMMERN, o. G. Pommeren; *pommerisch*, *der —*, *die Pommer*, *—inn*, *Pommeraner*, *—inn*, pommersch; man -, vrouw uit Pommeren.
*PONTUS-EUXINUS, m. Zwarte zee, v.
PORTUGIESISCH, b. n. DER PORTUGIESE, DIE PORTUGIESINN, portugeesch; Portugees; portugesche vrouw.

Prag, *v*. S. Praag.
Pressburg, *o*. S. Presburg.
Preussen, *o*. Ko. Pruisen; *preussisch, der Preusse, die Preussinn*, pruisisch; Pruis; pruisische vrouw.
Pyrenäen (**die**), *mv*. B. de Pyreneën, het Pyrenesche gebergte.
Ragusanisch, **Ragusisch**, *b. n.* **der** —, **die Ragusaner**, —**inn**, ragusaansch, van -, uit Ragusa; Ragusaan; ragusaansche vrouw.
Rhätien, *o*. G. Rascië, Raitzen.
Rhein, *m*. R. Rijn, *m*.
Rhodesisch, *b. n.* **der** —, **die Rhodeser**, —**inn**, rhodisch, van -, uit Rhodes; Rhodiër; rhodische vrouw.
Rom, *o*. S. Rome; *römisch, der* —, *die Römer*, —*inn*, romeinsch; Romein; romeinsche vrouw.
Romanien, *o*. G. Romanië.
Rothe Meer (**das**), de Roode zee.
Rouen, *o*. S. Rouaan.
Russland, *o*. K. Rusland; *russisch, der Russe*, *die Russinn*, russisch; Rus; russische vrouw.
Ryssel, *o*. S. Rijssel.
Ryswik, *o*. (dorp), Rijswijk.
Sachsen, *o*. Ko. Saksen; *sächsisch, der Sachse*, *die Sachsinn*, saksisch; Sakser; saksische vrouw.
***Sagunt**, *o*. S. Saguntum.
***Salonichi**, **Thessalonich**, *o*. G. Salonika, Thessalonika.
Salzburg, *o*. S. Saltzburg.
***Samaritanisch**, *b. n.* **der** —, **die Samaritaner**, —**inn**, Samaritaansch; Samaritaan; samaritaansche vrouw.
Samojede, *m*. **Samojedinn**, *v*. Samojeed; Samojeedsche vrouw.
Sardinien, *o*. Ko. Sardinië; *sardinisch, der Sarder*, *die Sardinn, der* —, *die Sardiniër*, —*inn*, sardinisch; Sardiniër; sardinische vrouw.
***Sarmatien**, *o*. G. Sarmatië, (oud-Polen).
Savoyen, *o*. G. Savoije.
Schaffhausen, *o*. S. Schafhausen.
Schlesien, *o*. G. Silezië; *schlesisch, der* —, *die Schlesier*, —*inn*, silezisch; Sileziër; silezische vrouw.
Schottland, *o*. Ko. Schotland; *schottisch, der Schotte, die Schottinn, der* —, *die Schottländer*, —*inn*, schotsch; Schot; schotsche vrouw.
Schwaben, *o*. G. Zwaben.
Schwarze Meer (**das**), de Zwarte zee.
Schwarzwald, *m*. Zwarte woud.
Schweden, *o*. Ko. Zweden; *schwedisch, der Schwede, die Schwedinn*, zweedsch; Zweed; zweedsche vrouw.
Schweiz, *v*. (gemeenebest), Zwitserland; *schweizerisch, der* —, *die Schweizer*, —*inn*, zwitsersch; Zwitser; zwitsersche vrouw.
Scilly (**die Insel**), *mv*. E. de Sorlingen.
Sclavonien, *o*. G. Slavonië; *sclavonisch, der* —, *die Sclavonier*, —*inn*, slavonisch; Slavoniër; slavonische vrouw.
***Seleukos**, *o*. S. Seleucië.
Servien, *o*. G. Servië; *servisch, der* —, *die Servier*, —*inn*, servisch; Serviër; servische vrouw.
Siamesisch, *b. n.* **der Siamese**, **die Siamesinn**, siameesch; Siamees; siamesche vrouw.
Siberien, *o*. G. Siberië; *siberisch, der* —, *die Siberier*, —*inn*, siberisch; Siberië; siberische vrouw.
Sicilien, *o*. E. Sicilië; *sicilianisch, der* —, *die Sicilianer*, —*inn*, siciliaansch; Siciliaan; siciliaansche vrouw.
Siebenbürgen, *o*. G. Zevenbergen, Transylvanië; *siebenbürgisch, der Siebenbürge*, *die Siebenbürginn*, van -, uit Zevenbergen; man -, vrouw uit Zevenbergen.
Sitten, *o*. S. Sion.
***Skandinavien**, *o*. G. Skandinavië.
Spanien, *o*. Ko. Spanje; *spanisch, der* —, *die Spanier*, —*inn*, spaansch; Spanjaard; spaansche vrouw.
Spartanisch, *b. n.* **der** —, **die Spartaner**, —**inn**, spartaansch; Spartaan; spartaansche vrouw.
Speier, *o*. S. Spiers.
Steinkirchen, *o*. S. Steenkerken.
Steyermark, *o*. G. Stiermarken.
Strassburg, *o*. S. Straatsburg.
Stuhlweissenburg, *o*. zie **Weissenburg**.
Stuttgart, *o*. S. Stutgard.
Südamerika, *o*. Zuid-Amerika.
Südermannland, *o*. G. Sudermannland.
Südindien, *o*. Zuid-Indië, Polynesië. *...**land**, *o*. de Zuidlanden. *...**See**, *v*. Zuidzee, Stille Zuidzee.
Sund, *m*. (Straat) Sond, *m*.
Sunda-Inseln (**die**), *mv*. de straat-Sundaasche eilanden.
Syrakus, *o*. S. Syrakuse; *syrakusanisch, der* —, *die Syrakuser*, —*inn*, syrakusaansch; Syrakusaan; syrakusaansche vrouw.
Syrien, *o*. G. Syrië; *syrisch, der* —, *die Syrier*, —*inn*, syrisch; Syriër; syrische vrouw.
Tajus, **Tajo**, *m*. R. Taag, *v*.
Tamise, *o*. S. Teems, Theems.
Tarent, *o*. S. Tarente.
Tartarei, **Tatarei**, *v*. G. Tartarije; *tartarisch, tatarisch, der* —, *die Tartar*, —*inn*, *Tatar*, —*inn*, tartaarsch;

Tartaar; tartaarsche vrouw.
TAURIEN, *o.* G. zie KRIM.
TENERIFFA, *o.* E. Teneriffe.
*THEBEN, *v.* S. Thebe; *thebanisch*, *der* —, *die Thebaner*, —*inn*, thebaansch; Thebaan; thebaansche vrouw.
THEMSE, *v.* R. Theems, *v.*
*THERMOPYLÄ (PASS VON), *m.* bergengte van Thermopylae, *v.*
THESSALIEN, *o.* G. Thessalië; *thessalisch*, *der* —, *die Thessalier*, —*inn*, thessalisch; Thessaliër; thessalische vrouw.
*THESSALONICH, *o.* S. zie SALONICHI.
THRACIEN, *o.* G. Thracië; *thracisch*, *der* —, *die Thracier*, —*inn*, thracisch; Thraciër; thracische vrouw.
THÜRINGEN, *o.* G. Thuringen.
TIRLEMONT, *o.* S. Tienen.
TOSCANA, *o.* G. Toskane.
TRANSYLVANIEN, *o.* zie SIEBENBÜRGEN.
TRIDENT, TRIENT, *o.* S. Trente.
TRIPOLITANISCH, *b. n.* tripolitaansch, van -, uit Tripoli.
*TROJA, *o.* S. Troje; *trojanisch*, *der* —, *die Trojaner*, —*inn*, trojaansch; Trojaan; trojaansche vrouw.
TROND (St.), *o.* S. St. Truijen.
TUNESISCH, *b. n.* DER —, DIE TUNESER, —INN, van Tunis; man -, vrouw uit Tunis.
TÜRKEI, *v.* K. Turkije; *türkisch*, *der Türke*, *die Türkinn*, turksch; Turk; Turkin, turksche vrouw.
UNGARN, *o.* Ko. Hongarije; *ungarisch*, *ungerisch*, *der* —, *die Ungar*, —*inn*, *Unger*, —*inn*, hongaarsch; Hongaar; hongaarsche vrouw.
*VANDALISCH, *b. n.* DER VANDALE, DIE VANDALINN, wandaalsch; Wandaal; wandaalsche vrouw.
VENEDIG, *o.* S. Venetië; *venetianisch*, *der* —, *die Venetianer*, —*inn*, venetiaansch; Venetiaan; venetiaansche vrouw.
VEREINIGTEN STAATEN (DIE), *mv.* de Vereenigde Staten (van Noord-Amerika).
VESUV, *m.* B. Vesuvius, *m.*
VIRGINIEN, *o.* G. Virginië.
VOGESEN (DIE), *mv.* B. het Vogesisch gebergte.
VORGEBIRGE DER GUTEN HOFFNUNG, *v.* Kaap de goede Hoop, *v.*
WAADTLAND, *o.* G. Waadland.
WALDENSER, *m.* Waldenzer, *m.*
WALDSTÄDTE (DIE VIER), de vier Woudsteden.
WALLACHEI, *v.* G. Walachije.
WALLONISCH, *b. n.* DER WALLONE, DIE WALLONINN, waalsch; Waal; waalsche vrouw.
WÄLSCH, *b. n.* DER WÄLSCHE, DIE WÄLSCHINN, zie ITALIENISCH. *—LAND, *o.* zie ITALIEN.
WÄLSCH (WELSCH)-NEUENBURG, *o.* S. zie NEUENBURG.
WÄRMELAND, *o.* G. Ermeland (in Pruisen); Warmeland (in Zweden).
WASGAU, *o.* DIE VOGESEN, *mv.* G. Waasgau.
WEISSENBURG, *o.* S. Weissenburg (in Zevenbergen), Karleburg. *—, STUHLWEISSENBURG, *o.* S. Stoelweissenburg. GRIECHISCH —, *o.* S. zie BELGRAD.
*WENDISCH, *b. n.* DER WENDE, DIE WENDINN, zie VANDALISCH.
WESER, *v.* R. Wezer, *m.*
WESTERMANNLAND, *o.* G. Westermanland.
*WESTERREICH, *o.* Ko. zie AUSTRASIEN.
*WESTGOTHEN (DIE), de Westgothen, Visigothen.
WESTINDIEN, *o.* West-Indië, de West-Indiën.
WESTPHALEN, *o.* G. Westfalen; *westphälisch*, *der* —, *die Westphälinger*, —*inn*, westfaalsch; Westfaal, Westfaler; westfaalsche vrouw.
WETTERAU, *v.* G. Wetterau, Wetteravië.
WIEN, *o.* S. Weenen.
WOLFENBÜTTEL, *o.* S. Wolfenbuttel.
WORMS IN DER LOMBARDEI, *o.* S. Bormio.
WÜRTEMBERG, *o.* Ko. Wurtemberg.
WURZBURG, *o.* S. Wurtzburg.
YPERN, *o.* S. Yperen.
ZEYLON, *o.* E. Ceilon.
ZÜRICH, *o.* S. Zurich.
ZWEIBRÜCKEN, *o.* Tweebrugge.

Bayerische Staatsbibliothek München

Robert Ketterer

Bayerische StaatsBibliothek

Münchener DigitalisierungsZentrum Digitale Bibliothek

Calisch, J. M.

Neues, vollständiges deutsch-holländisches und holländisch-deutsches Wö
rterbuch, nach den besten u. neuesten Quellen bearbeitet

Bd.: I

Amsterdam 1851

4 L.g.sept. 20 m-1
urn:nbn:de:bvb:12-bsb10523027-6